CONTROUERSIAE INTER EPISCOPOS ET REGULARES LAURETI DE FRANCHIS...

Loreto : de Franco, Zaccaria Pasqualigo, Giuseppe Zaroli, ...

Digitized by Google

13—24. h. 41.

Digitized by Google

Digitized by Google

F. IV.

Digitized by Google

CONTROVERSIAE
INTER EPISCOPOS
ET REGVLARES
LAVRETI DE FRANCHIS.
ET
OBSERVATIONES
ZACHARIAE PASQVALIGI
CLER. REGVL.

Digitized by Google

Digitized by Google

CONTROVERSIAE INTER EPISCOPOS, ET REGVLARES

LAVRETI DE FRANCHIS NEAPOLITANI

S. THEOL. AC I. V. DOCT. PROTONOTARII APOST.

In quibus quicquid ex S. Concil. Trident. Decretis, Conſtitutionibus Summorum Pontificum & determinationibus Apoſtolicis ordinariæ, ac delegatæ Iuriſdictioni tribuitur. Quicquid etiam adhuc indeciſum occurrere ſolet in dies, per varias Quæſtiones reſoluitur.

ATQVE

OBSERVATIONES

ZACHARIAE PASQVALIGI

CLER. REG. VERONEN. S. THEOLOGIÆ PROFESSORIS.

In quibus Auctoris Doctrina expenditur, & plurimæ aliæ difficultates ab eodem prætermiſſæ, & ad materiam concernentes breuiter, & dilucidè reſoluuntur.

CVM INDICE QVAESTIONVM, ET RERVM.

ROMÆ, Ex Typographia Reuerendæ Cameræ Apoſt. M.DC.LVI.

SVPERIORVM PERMISSV.

Dom. Prof. Rom.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLVSTRISS.MO ET REVERENDISS.MO PRAESVLI

D. HIERONYMO FARNESIO

ARCHIEP. PATRACENSI AVLÆ PONTIFICIÆ PRÆFECTO

ZACHARIAS PASQVALIGVS

CLER. REGVL.

Omnia fœlicitatis incrementa.

CONGRVENTER magnæ indoli tuæ facies, Farneſi Antiſtes Illuſtriſſime, ſi, qui nunc in lucem prodeunt, Commentarios hoſce meos tuo dignaberis patrocinio: ſicuti nihil ipſe profectò congruentiùs, nihil opportuniùs fecerim, quàm illos, præclaro tuo nomine inſcriptos, Tibi ſiſtere. Obſeruationes eæ ſunt, quas ad Laureti inter Epiſcopos, ac Regulares Controuerſias, neſcio quanam ingenij propenſione, adornaui: atque adeò iure quodam in ſinum tuum inuolant,

qui Sacræ Auguſtorum Patrum de Epiſcopis, & Regularibus Congregationis diù à Secretis, quicquid eſt eiuſmodi controuerſiarum, viſus tuo nutu adminiſtraſſe, diremiſſe eruditione, vi iudicij, vſuquè prudentiæ temperaſſe. Planè, gratulandum nimio quidem opere mihi eſt, quòd ea pro facultatis meæ tenuitate lucubrauerim, quæ Tu non modo ſingulari quadam humanitate, comitateque honeſtares, ac percurreres; ſed à doctrinarum opinione, ac luce ingenij id etiam efficeres, vt aliquid eſſe lucubrationes has meas plerique omnes putent, quas viderint Viro eruditiſſimo, earumquè præſertim diſceptationum, quas hic verſamus, longè ſcientiſſimo nuncupatas. Quamquam, ſi reliqua tuarum ornamenta laudum ſpectem; quid huic Operi ſplendidius, quid Auctori ad exiſtimationem, famamque nominis contingere magnificentius vnquam potuit, quàm Patronum compellari Te, quem decora æquè tuorum, ac tua, tùm publica, ac priuata certatim virtus inter paucos commendat? Genus Tibi, cui ſpecioſa quædam, ac ſplendida infelicitas contigit: nempè, vt dilaudare, niſi minuat, nemo poſſit: Nam ſupremos ipſos Chriſtiani Orbis faſces, ac primi nominis Purpuras; ampliſſimas deindè Dominationes, tot clarorum Ducum paludamenta, trabeas, victoriarum cumulos, quæſitas bellica virtute Laureas, palmas, triumphos neque ipſa multilinguis fama abundè commemorauerit. Qui quidem auitus ſplendor, atque inclyta maiorum exempla mirum, quibus Te adhortamentis, ac ſtimulis ad verum iter, curſumquè gloriæ prouocauerint. Ipſo œui flore Ciuili prudentia Laureatum, erectumque ad magna, ea Te admurmuratione, plauſuquè excepit Romana Aula, vt & parem rerum maximarum momentis exiſtimauerit; & ijs adminiſtrandis, expediendiſquè vltrò admouerit. Cùm interim ea eſſet Quiritium ſententia, vt nihil conſilijs tuis ſapientiæ, nihil in dicendo facundiæ, nihil deſiderari in agendo dexteritatis poſſet. Iam, perſpecta Romæ tuæ vis mentis, ac iudicij maturitas; foris etiam, honeſtiſsima videlicet ad Heluetios Legatione inclaruit. Amplificata hic Romanæ auctoritatis

Inſu-

Digitized by Google

Inſula, propugnata ſtrenuè Pontificum iura, accurata Eccleſiarum, atque Orthodoxæ religionis commoda, eliſa diſcordiarum ſemina, adaucta in Apoſtolicam Sedem Gentis ſtudia: planè, vt cùm ſummam indolem, induſtriam, ſolertiam, fidem Vrbano Maximo Pontifici mirificè adprobaueris, nouam is egregiæ virtuti tuæ arenam aperuerit. Scilicet, non is eras, cuius feriari ardor animi, ac præferuida mens poſſet. Alia ex alijs deſtinantur impigræ Sedulitati tuæ munia: Romanas, atque Orbis curas inexhauſto quodam ſpiritu voras, ac ſpiramentum laboris labor eſt: ſimul rem omnem Epiſcoporum, ac Regularium ſupercilio tuo regis: ſimul Sacræ Te Inquiſitionis Conſultationibus commodas: ſimul grauiſsima quæque alia in commune commodum moderaris: ades ipſe cunctis vegetus, alacer; curaſquè omnia, par ſingulis, Aulæ Centimanus. At enim nihil æquè eximij tui pectoris magnitudinem, integritatem, robur commendat, ac impoſita tuis humeris ab Innocentio Pontifice Decimo Prætura Vrbis: ardua ea quidem, ſed quam per ſummam animi contentionem, atque incomparabili quodam genere prudentiæ perindè geſsiſti, vt proſcripta adminiſtrorum auaritia, abrupta cauſarum perendinatione, punitis turbulentiſsimorum hominum ingenijs, viſa mox fuerit redijſſe iudicijs æquitas, ſecuritas Romæ, felicitas, fauſtitas, tranquillitas populo. Publica hæc demum munera excepit Pontificiæ domus Præfectura, qua quidem viſus beneuolentiam, amoremquè in te ſuum indicare voluiſſe Maximus ALEXANDER: Sed amens profectò ſim, ſi putem, auream laudum tuarum ſegetem demeti ſtylo poſſe. Huc verò excurriſse, ac ſtrictim egregias animi tui opes, ac res præclarè geſtas delibaſſe, & impetus quidam fuit, quò mihi, & litterarijs hiſce laboribus ampliſsimam à tanto patrocinio gratularer fortunam, ac decus; & argumentum obſeruantiæ in Te meæ; quæ ſanè haud exhiberi pulchrius, ac præſtantius potuit, quàm tuiſmet laudibus immixta. Cœterùm meum hoc donarium, & quicquid hic eſt eruditionis, fore, vt æqua fronte ac-

te accipias, facilè mihi perſuadet incomparabilis humanitas tua, quæ nunquam certè Opus illud improbauerit, quod Tibi dicatum, à Farneſianis Lilijs floret, à tuo nomine perennabit. Vale.

BE.

Digitized by Google

BENEVOLO
ATQVE
CANDIDO LECTORI
Bibliopola.

COGITABAM Controuerſias inter Epiſcopos, & Regulares Laureti de Franchis typis remandare, vt eorum deſiderio ſatisfacerem, qui pro libro frequenter inſtabant. Conſilium hoc meum cum pluribus doctrina, & eruditione ſpectandis communicaui. Sed ecce ſtatim varias ſententias, varia animorum ſenſa. In eo vno omnes concordes, vt operis argumentum laudarent, vt pote magnum quid inſcriptione ipſa promittens, & Lectoris curioſitatem percellens. Verum ſubnectebant ſtatim aliqui, ieiunum eſſe opus, & vix aliquas materias libare, quæ longiori examine indigerent. Alij, adnotare quidem Auctorem plurima ſcitu digna, ſed plura quoque non minus neceſſaria pertranſire, vt proinde, cum de poſitiuo iure agatur, facile ſit vnicuique errare, dum ſibi perſuadens, ſatis omnia explicata, nihil aliud ſupereſſe credit, adeoque manca directione vtitur. Alij nutare plura, quæ pro certis traduntur; quin non rarò proferri iura, quæ ſententijs ſtabiliendis nihil prodeſſent. Indolebant Religioſi viri, quod Auctor erga ſe ipſos inſenſum ſe oſtenderet, dum nulla occaſione prætermiſſa eorumdem priuilegijs detraheret, eique, qua potiuntur ab Antiſtitum iuriſdictione, exemptioni derogaret: & quod mirum eſt, eam ſubiectionem intruderet, tanquam Eccleſiaſticis ſanctionibus ſtabilitam, quæ nullis legibus, nullis Decretis niteretur. Quibus auditis, conſilium pœne interciderat, cum re tota communicata A.R.P. Zachariæ Paſqualigo ex illuſtri Congreg. Cler. Reg. doctiſſimo viro, vt edita ipſius iam opera teſtantur, huiuſque materiæ ſcientiſſimo, animum mihi erexit, dignumque aſſeruit librum, qui recuderetur. Quin nonnulla ſe ad Auctoris ſententias obſeruaſſe, ſeque ea mihi exhibiturum, pollicitus eſt. Cœterum, cum ea non vide-

Digitized by Google

viderentur ſufficere in eorum; quæ deſiderabantur ſupplementum, enixè rogaui, vt pro communi vtilitate laborem ſuſciperet, plenaſque obſeruationes inſtrueret, quæ communibus votis reſponderent. Adnuit tandem, quamuis ægrè, vt potè ſtudijs proprijs, alijſque occupationibus diſtentus. Has mihi exhibuit ad ſingulas Auctoris ſententias, quas ita æqua lance expendit, vt ius ſuum tribuat vnicuique, nec in aliquam partem propendat, niſi quò traxerint Summorum Pontificum Sanctiones, S. Congregationum Decreta, Rationis momenta, Doctorum Auctoritas. Eas quoque difficultates reſoluit, quas Auctoris calamus non preſſit, & tamen diſſoluiſſe neceſſe fuerat, vt quæ eccleſiaſtica Auctoritate ſancita erant, & abſque hæſitatione perciperentur, & ſecurè impleri poſſent. Alia quoque, & frequentia dubia excitat, nondum ſcribentium calamo exarata, eaque ſumma facilitate reſoluit, & ad Sacrorum Canonum normam, vt proinde opus nouum cenſeri meritò poſſet, & in iuſtum volumen euadere, niſi prædicto operi adnecterentur. Et quamuis adeo excreuerint, ita tamen ſingula perſtrinxit, vt paucis rei ſummam expreſſerit, & ſimul facilitati conſuluerit, atque perſpicuitati. Quamobrem puto ijs plenè ſatisfactum, qui hæc deſiderare videbantur; tibique benigniſſimè Lector gratos futuros hos labores, necnon ex integro profuturos. Quod ſi contigerit, voti mei compos fiam, atque expenſis in tui commodum non peperciſſe, contentus ero; animuſque vigeſcet ad alia tibi paranda. Æternum vale, ſiſque diu, & ſemper feliciſſimus.

AT-

ATTESTATIONES.

P. D. Zachariæ Paſqualigi inſignis noſtræ Congregationis Theologi Obſeruationes ad Controuerſias inter Epiſcopos, & Regulares Laureti de Franchis diligenter perlegi, eaſque cum ipſo excellentiores opere cognouerim, dignas luce iudico, præſertim cum & bonis moribus, & Catholicæ Fidei ſint conformes.

Romæ Kal. Iulij M.DC.LV.

D. Andreas Sottanus Cler. Reg. S. T. D.

EX commiſſione A. R. P. Generalis percurri librum, cui titulus eſt Obſeruationes ad Controuerſias inter Epiſcopos, & Regulares Laureti de Franchis Auctore R. P. D. Zacharia Paſqualigo, & nihil à recta fide, bonis moribus, Conſtitutionibus, & Decretis Summorum Pontificum alienum offendi. Imo omnibus, quod ſuum eſt, æqua lance tribuere iuxta S.Congregationum declarationes, ideo typis mandari poſſe exiſtimo, tanquam tum ob facilitatem Doctrinæ, tum ob eruditionem luce digniſſimas.

Romæ VI. Non. Iulij M.DC.LV.

D. Alphonſus Beſutius Cler. Reg. S. T. P.

Facul-

Facultas P. Generalis.

D. Bonifacius Agliardus Præpoſitus Generalis Congregat. Cler. Regul.

HOc Opus inſcriptum Obſeruationes ad Controuerſias inter Epiſcopos, & Regulares Laureti de Franchis, à R. P. D. Zacharia Paſqualigo Sac. Theologiæ Profeſſore, & Noſtræ Congregationis Conſultore compoſitum, & iuxta præfixam aſſertionem Patrum, quibus id commiſſum fuit, approbatum, vt typis mandetur, quò ad nos ſpectat, facultatem concedimus. In quorum fidem præſentes litteras manu propria ſubſcripſimus, & noſtro ſigillo firmauimus.

Romæ die 3. Iulij 1655.

D. Bonifacius Agliardus Præp. Gen. Cler. Reg.

Locus ✠ Sigilli

D. Nicolaus del Lino Secretar.

Imprimatur.

Si videbitur Reuerendiſſimo P. Sacri Palatij Apoſt. Mag.

M. A. Epiſcopus Hierapolitanus Viceſg.

Imprimatur.

Fr. Raimundus Capiſuccus Ordinis Prædicatorum Sacri Apoſt. Palatij Magiſter.

MATERIAE ET QVAESTIONES PRIMAE PARTIS

Controuerſiarum inter Epiſcopos, & Regulares.

IN quibus Regulares ex Sac. Concil. Trident. Decretis locorum Ordinarijs ſubdantur. pag. 1

Deciſio Rotæ circa quartum funeralium. pag. 19

Decrotum de emolumentis funoralibus. p. 19

In quibus Moniales exemptæ ex Concil. Trident. ſubdantur Ordinarijs. p. 21

QVÆSTIONES.

An Regulares circa ea, in quibus ſubduntur locorum Ordinarijs, vel ab illis compelli poſſunt vigore Concil. Trident. poſſint excommunicari. p. 34

BVlla Gregorij XIII. per quam fuit facta reductio Conſtitutionis Pij V. recolend. memoriæ pro mendicantibus, & alijs Regularibus contra locorum Ordinarios, ad terminos iuris, & Conc. Trid. p. 36

QVÆSTIONES.

1 *Quæ ſint huiuſmodi Bullæ Pij Quinti reuocata per Gregorium XIII.* p. 37

2 *An Bulla eiuſdem Pij V. circa declarationem portionum aſſignandarum Vicarijs perpetuis Ecclesiarum Parochialium, Monaſterijs, Beneficijs, Eccleſijs, vel locis pijs perpetuò unitarum fuerit reuocata per Gregorium XIII.* pag. 37

3 *Num eleemoſina altaris, funeralium, & ſimiles, computandæ ſint in incertis in portione aſſignata Vicarijs perpetuis ad præſcriptum dictæ Bullæ Pij V.* p. 38

BVlla Gregorij XIII. ſuper præcedentia in proceſſionibus. p. 38

QVÆSTIONES.

1 *Qui ad proceſſiones accedere teneantur.* p. 39

2 *An ſacerdotes inſeruientes Eccleſijs Religionis Equitum Hieroſolymitanorum proceſſionibus intereſſe teneantur.* p. 40

3 *Quid ſi Regulares ſi vltra dimidium milliare a Ciuitate diſtarent.* p. 39

4 *Quid ſi Religioſi ex priuilegio eis conceſſo habeant, vt non teneantur ire ad proceſſiones, ſi ab Epiſcopo vocati pluries acceſſiſſent, an debeant iterato eodem modo accedere.* p. 40

5 *Quæ dicantur publicæ Proceſſiones.* p. 41

6 *An debeant vocari, & ſit neceſſaria ipſa vocatio.* pag. 41

7 *Ad quem pertineat conſtituere, quò, & quà proceſſiones dirigi debeant.* p. 42

8 *In Proceſſionibus qui Regulares alios Religioſos præcedere debeant.* p. 42

9 *An præcedentia inter Fratres mendicantes, vt illi præcedant, qui priores ſunt in loco, habeat locum in prioritate vnius horæ, vel diei.* p. 43

10 *An recuſantes accedere poſſint compelli cenſuris eccleſiaſticis.* p. 43

11 *An Regulares teneantur accedere ad Eccleſias extra propria Monaſteria pro celebratione orationis 40. horarum.* p. 44

12 *An Confraternitates laicorum exiſtentes intra Clauſtra Regularium teneantur accedere ad proceſſiones, & orationes 40. horarum indictas ab Ordinario loci.* p.44
13 *An poſſint Regulares facere proceſſiones extra Eccleſiam.* p.45
14 *Quis poſſit componere differentias, & controuerſias in proceſſionibus ortas; & quomodo, & quis inter Confraternitates laicorum.* p.45
15 *In controuerſijs præcedentiarum lite pendente quis manuteneri debeat.* p.46
16 *An Confraternitas, quæ prius quàm altera ſaccis vſa eſt, ſi ad proceſſiones accederet ſine ſacco præcedentiæ prærogatiua gauderet.* p.47

Conſtitutio Sixti V. contra exercentes artem Aſtrologiæ iudiciariæ, & alia quæcumque diuinationum genera, libroſque legentes, vel tenentes. p.47

QVÆSTIONES.

1 *Quæ fuerit finalis cauſa prohibitionis huius Aſtrologiæ iudiciariæ?* p.48
2 *Num prohibitio iudiciariæ Aſtrologiæ liget etiam in foro conſcientiæ interiori eos, qui aſſerunt, aut proteſtantur, id certò non affirmare, vt in §.3. Bullæ ſupradictæ.* p.48
3 *Cur illam proteſtationem, & declarationem non obſtare voluit hic Pontifex.* p.49

Conſtitutio Vrbani VIII. contra Aſtrologos Iudiciarios, qui de ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ, vel Sedis Apoſtolicæ, ſeu vita Romani Pontificis, aut eius conſanguineorum iudicia facere, necnon eos, qui illos deſuper conſulere præſumpſerint, cum innouatione ſimilis Conſtitutionis Sixti Papæ Quinti. p.50

Conſtitutio Clementis VIII. ſuper exequutione Decreti Conc. Trid. ſeſſ. 25. c.14. contra Regulares non ſubditos Epiſcopo, intra Clauſtra degentes, & extra ea ita notoriè delinquentes, vt populo ſcandalo ſint, ac contra eorum Superiores illos punire negligentes, aut impunitos ad alia ſuorum Ordinum loca tranſmittentes, vel tranſmiſſos ad locum, in quo deliquerunt, non reuocantes. p.53

QVÆSTIONES.

1 *An Religioſus, contra quem Epiſcopus procederet vigore ſupradictæ Bullæ in §.3. poſſit exemptione ab Ordinariorum iuriſdictione forſan ſpecialiter obtenta, ſe tueri.* p.54
2 *Iſta Conſtitutio in qua parte nouum ius contineat.* p.55
3 *An Regularis manens extra Clauſtrum de licentia ſui ſuperioris, ſi delinquat, poſſit ab Ordinario loci puniri.* p.55
4 *Quid obſeruetur in praxi ab Ordinarijs locorum cum Regularibus degentibus intra Clauſtra, qui inueniuntur extra Clauſtra notoriè delinquentes cum populi ſcandalo.* p.57
5 *An qualitas, quod Regularis extra clauſtra degens notoriè, & ſcandaloſè deliquerit, ſit probanda, vt Epiſcopus obtineat in illum iuriſdictionem virtute Concilij.* p.57
6 *An Regularis, qui iniuriam infert Epiſcopo, vel Vicario iuriſdictionem exercenti, & eius aures offendit in illo actu iuriſdictionis, eam turbando, poſſit ab eodem Epiſcopo, vel Vicario puniri, ſine remiſſione ad ſuum ſuperiorem.* p.58
7 *Quomodo Epiſcopi aliquando appellentur Ordinarij, aliquando Diœceſani, & an iuriſdictio illorum ſit fundata in iure communi.* p.58
8 *An Regularium priuilegia perdantur, ſi illi irregulariter viuant, & quid, ſi ob non vſum.* pag. 59
9 *An exempti ab Ordinarijs, & ſuppoſiti conſeruatoribus poſſint Ordinariorum iuriſdictioni ſe ſubmittere.* p.59
10 *An Epiſcopus punire poſſit Regulares diſcedentes à ſuis conuentibus, ſine licentia ſuorum ſuperiorum cum prætextu ad ſuperiores accedendi.* p.60
11 *An Epiſcopus poſſit impedire Mendicantes quærere per ciuitatem, & Diœceſim eleemoſinas ſuperfluas.* p.60
12 *An Religioſi committentes fraudem circa exemptiones ſibi conceſſas, & quomodo puniantur.* pag. 61
13 *An ad dictam pœnam conſequendam ſatis ſit probare contrauentionem d. Clem. vel etiam probandum ſit, quod dolo ſit contrauentum.* p.61
Alia dubia circa Regulares delinquentes extra ſepta. pag. 62

Bvlla Clem. VIII. in qua ſtatuitur, quod in crimine aſſaſſinij contra perſonas Eccleſiaſticas, declaratio ſpectet ad iudicem Eccleſiaſticum, & contra Milites, aliaſque perſonas Conuentuum, & Hoſpitalis Sancti Ioannis Hieroſolymitani pertineat ad eorum Superiores, adiuncto Epiſcopo loci, antequam iudices Seculares aliquam declaratoriam deſuper ferant, vel ad pœnarum executionem deueniant. p.63

QVÆSTIONES.

1 *Quæ fuerit potiſſima cauſa huius Pontificiæ Conſtitutionis.* p.65
2 *Quid ſentiebant Doctores ante hanc Pontificiam declarationem.* p.65
3 *Quinam dicantur Aſſaſſini, & quid, ſi occiſus non ſit Chriſtianus.* p.65
4 *An Aſſaſſini hodie reperiantur in illo genere, de quo diſponitur in* cap. 1. de homicidio in 6. pag. 66
5 *Quid, ſi ad ſuam vindicandam iniuriam ſuis manibus*

Digitized by Google

nibus Petrus aliquem interficiat, & pecunia mediante aliquos alios ad ſibi auxiliandum inducit, erit ne patratum crimen aſſaſſinij? p.67
6 *Quomodo conſtare debeat de aſſaſſinio.* p.67
7 *An aſſaſſinij crimen detur, ſi mandans interfuerit homicidio.* p.68
8 *An aſſaſſinium probetur, etiam ſi interuenerit promiſſio pecuniæ, & etiam ſi fuerit facta ſine aliqua ſcriptura.* p.68
9 *An aſſaſſinium inducatur, ſi committatur homicidium pro complacentia alicuius.* p.68
10 *An aſſaſſinium inducatur per ſimplicem pollicitationem, & an requiratur mutua promiſſio, & obligatio.* p.69
11 *An, vt inducatur aſſaſſinium, requiratur, vt promiſſio fuerit acceptata.* p.69
12 *An pro aſſaſſinio ſufficiat promiſſio incerta.* pag. 70
13 *An, vt inducatur aſſaſſinium in non ſubiecto, requiratur datio, vel promiſſio, & quidem in filio, vel alio ſubiecto non cadat aſſaſſinium.* p.70
14 *An promiſſio facta pro expenſis, damnis, intereſſe pro homicidio committendo inducat aſſaſſinium.* p.70
15 *An probetur aſſaſſinium per indicia, & coniecturas.* p.71
16 *Quæ ſint probabilia argumenta, quæ ſufficiunt pro probando aſſaſſinio.* p.71
17 *An proceſſus factus contra perſonam Eccleſiaſticam coram iudice laico probet.* p.72
18 *An confeſſio facta per Clericum coram iudice laico ſufficiat ad condemnandum, etiam ſi ſponte confeſſus fuerit.* p.72
19 *Teſtes examinati per iudicem incompetentem, an poſſint ſe referre ad primum examen, vel potius teneantur deponere per extenſum.* p.73
20 *An proceſſus informatiuus iudicis laici ſaltem ſufficiat ad examinandum Eccleſiaſticum coram iudice Eccleſiaſtico, & an ſufficiat ad effectum remittendi ad ipſam curiam ſæcularem delinquentes.* p.74

DEcretum Clementis VIII. prohibens Litaniarum vſum, præter in Breuiarijs, Miſſalibus, Pontificalibus, & Ritualibus contentas, & Litanias de Beata Virgine in ſacra Æde Lauretana decantari ſolitas, aut à Sacra Congregatione Rituum approbatas. p.76

QVÆSTIONES.

1 *Litaniarum nomen vnde ſumptum.* p.76
2 *Quid eſt, quod fertur de Litanijs maioribus.* pag. 76
Dubia circa Decretum Clementis VIII. circa Litanias. p.77

DEcretum Clementis VIII. in quo damnat, & prohibet propoſitionem, quæ dicitur licere per litteras, ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem abſolutionem obtinere. p.78

QVÆSTIONES.

1 *Si quis ſit inter infideles, vel in carceribus ſecretis, an poſſit abſenti confiteri.* p.78
2 *An confeſſio fieri poſſit per interpretem.* p.79
3 *An poſſit infirmus pœnitens tempore peſtis, ſiue alio periculo mittere peccata ſua Confeſſario, per litteras ſigillatas, & Confeſſarius in his priuatim ea legere, & deinde in præſentia eiuſdem Confeſſarij ſtans à longè, dicere ſe de his omnibus accuſare, & Confeſſarius poſſit illum abſoluere.* p.79

BVlla Clementis VIII. ſuper modo, & forma in erectionibus, & inſtitutionibus, & aggregationibus Confraternitatum, & Congregationum obſeruanda. p.81
Obſeruationes circa erectionem, & aggregationem Confraternitatum. p.84

DIchiaratione, & Decreto fatto dalla Sacra Congregatione dell' Indulgenze ſopra la Bolla di Clemente Ottauo. pag. 88
Dubia circa Confraternitates Sanctiſſimi Corporis Chriſti. p.89

DEcretum Sacræ Congregationis Indulgentiarum, quo declaratur Sanctiſſimi Sacramenti Confraternitates omnes Canonicè vbique erectas, vel erigendas, poſſe iuxta fel. record. Pauli III. Conſtitut. frui Indulgentijs, Priuilegijs, & gratijs ſpiritualibus Archiconfraternitati Sanctæ Mariæ ſupra Mineruam à Sanctiſſ. D.N. Paulo V. nuper conceſſis, ac in poſterum concedendis. p.90

QVÆSTIONES.

1 *Nunquid Confratres volentes ingredi Confraternitatem, debeant perſonaliter adire locum, vbi ſunt patres ad ſcribendum deputati.* p.90
2 *Si Confraternitas ſtatuerit, ne quis eam intret, niſi certum ſibi perſoluat, valeret, nec ne.* pag. 91
3 *An peccans concepta ſpe de conſequendis Indulgentijs Confraternitatis, cui eſt adſcriptus, poſſit eas conſequi.* p.91
4 *An Confrater pro altero Confratre ſuæ Confraternitatis, qui arduis eſt negotijs occupatus, valeat conſequi indulgentias.* p.92
5 *An Indulgentia conceſſa viſitantibus certis feſtiuitatibus pluries vel ſemel tantùm eadem die acquiri poſſit.* p.92

Decretum Sacræ Congregationis Concilij Tridentini emanatum ſuper ordinatione Regularium. p.93
Dubia circa hoc Decretum, p.93

QVÆSTIONES.

1 *Quid debeat afferre Epiſcopo Regularis Ordinandus.* p.96
2 *An in ordinatione Regularium diſpenſatio ſuper interſtitijs pertineat ad Epiſcopum, vel ad Superiorem Regularem.* p.96
3 *An fieri debeat mentio in litteris dimiſſorialibus Superiorum Regularium, vt ſuper interſtitijs dignetur diſpenſare Epiſcopus ordinans, attenta neceſſitate, & vtilitate Eccleſiæ, vel Religionis.* pag. 97
4 *Quomodo intelligatur arbitrium Epiſcopo conceſſum in diſpenſando ſuper interſtitijs.* p.97
5 *An Epiſcopus ordinans tacitè aliquem diſpenſare cenſeatur, & quid, ſi ipſe ordines non conferat, ſed dimiſſorias concedat.* p.98
6 *Quæ dicatur Eccleſiæ neceſſitas, vel vtilitas, vt ſufficiens cauſa reputetur ad diſpenſandum.* pag. 98
7 *An circa annum interponendum ab vno ad alterum Ordinem ſacrum, attendendus ſit annus Eccleſiaſticus, vel ſolaris.* p.99
8 *Clericus ſecularis, vel regularis ordinatus cum litteris dimiſſorijs falſis, quam pœnam incurrat, & quid ſi celebret in ordine ſacro.* p.99
9 *An dimiſſoria ad Ordines ſuſcipiendos ab alieno Epiſcopo ita requiratur, vt non ſufficiat Epiſcopo promouenti cognitam eſſe perſonam pro idonea.* p.100
10 *Quid, ſi proprius Epiſcopus ratificet promotionem ab altero Epiſcopo factam abſque litteris dimiſſorialibus.* p.100
11 *An in litteris dimiſſorialibus ſint exprimendi Ordines ſacri.* p.101
12 *An expirent litteræ dimiſſoriales per mortem concedentis.* p.101
13 *An Epiſcopus, cui diriguntur litteræ dimiſſoriales, debeat examinare Clericos ſæculares, vel regulares de vita, & moribus.* p.102
14 *An ſacroſancti Tridentini Concilij Decretum ſeſſ.23.cap.7. de Reform. (quo Epiſcopis iniungitur, vt antequam ad ſacrorum ordinum miniſterium Ordinandi accedant, ſumma diligentia, inter alia inquirant ea, quæ ad genus Ordinandorum ſpectant) nouum Ordinis impedimentum induxerit.* p.102
15 *Si quis non ſuſcepto Sacramento confirmationis ad Ordines promoueatur, an incurrat aliquam cenſuram, vel pœnam.* p.103
16 *Quæ ætas præſcripta ſit ſingulis Ordinibus, & an incœpta, vel completa.* p.104
17 *Prima Tonſura poteſt ne quolibet die conferri?* pag. 104
18 *Minores Ordines, & ſacri quo tempore conferri poſſint, & quare potius in ſabbatho, quàm alijs diebus Ordines ſacri conferantur.* p.105
19 *Quæ ſcientia requiratur in Ordinandis.* p.106
20 *An miniſtrans in ſacris Ordinibus ante ætatem fiat irregularis, & quid in minoribus.* p.107
21 *Quid, ſi quis habuerit litteras dimiſſoriales ſpeciales, vt à tali Epiſcopo Ordinibus inſigniri poſſit, ſi ab alio ordinetur, incurrat aliquam pœnam.* p.108
22 *An ordinatus ante ætatem ſacris Ordinibus, ſit ſuſpenſus vſque ad ætatem legitimam, vel perpetuò, ita vt indigeat Papæ diſpenſatione.* p.108
23 *An Ordinatus ante ætatem qui potuit, & debuit ſuis parentibus credere, ſit excuſatus.* p.109
24 *Si quis ſacris ordinetur ante legitimam ætatem, & propter bonam fidem à principio, ob quam à ſuſpenſione ipſo facto liberatus fuerit, ſi poſtea aduenerit mala fides, & ſciens, ſe non habere legitimam ætatem, celebrauerit, contrahat irregularitatem.* p.110
25 *Epiſcopus ordinans non ſubditum ſuum, quam pœnam incurrat, & quando non incurrat.* pag. 110
26 *Furtiuè ordinari quis dicatur.* p.111
27 *Furtiuè ordinatus an poſſit in ſuſcepto ordine miniſtrare, & ad ſuperiorem aſcendere.* p.111
28 *Si Epiſcopus tempore, quo confert Ordines, dicat ſe non intendere ordinare non examinatos, & approbatos, qui ſe ingerit, erit ne ordinatus.* pag. 112
29 *An Epiſcopus, qui ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, antequam ordinare incipiat, præcipit, ne aliquis accedat ad Ordines ſine dimiſſorijs, & alijs requiſitis, & poſtea eos abſoluit, & diſpenſat, prout eſt videre in Pontificalibus, ſi quis illorum eſſet innodatus aliqua cenſura Eccleſiaſtica, vel irregularitate poſſit, & valeat cum illa abſolutione abſolui, & cum illa diſpenſatione diſpenſari.* p.113
30 *An promoti ad Ordines minores ante legitimam ætatem ſint ſuſpenſi.* p.113
31 *Ordinatus in ſacris ante legitimam ætatem, & ſic ſuſpenſus, an efficiatur irregularis concelebrans cum Epiſcopo in actu ordinationis.* p.114
32 *An qui ordinatur, non ſeruatis interſtitijs ſit ſuſpenſus, vel irregularis.* p.115
33 *An ordinatus ſacris ordinibus metu, teneatur continere.* p.115
34 *An Religioſus ante profeſſionem ſe promoueri faciens ad ordines ſacros, ſit ſuſpenſus ipſo iure ab exequutione ordinum ſuſceptorum.* p.117
35 *An Regularis teneatur accipere atteſtationes ordinum ſuſceptorum ab Epiſcopo ordinante.* pag. 118
36 *An Epiſcopus ordinans ignaros, vel homines malæ vitæ, vel nullam in hoc, aut paruam faciens diligentiam, peccet mortaliter.* p.119
37 *An Epiſcopus admittens ad Ordines non ſibi idoneos notos in doctrina ſine examine, debeat deponi; & quid legatur de S.Leone Papa, & quid aduertat in hoc S. Bernardus.* p.120
38 *Quæ mala oriantur ex ordinatione indignorum.* pag. 120
39 *An propter penuriam aliorum poſſint non idonei ordinari.* p.121
40 *An Epiſcopus ordinans ſacris ſine titulo, peccet.* pag. 121

An

141 *An Ordines bis ſuſcipiens, aut conferens, efficiatur irregularis.* p.122
142 *Non promotus ad Presbyteratus ordinem celebrãs miſſam, quam pœnam incurrat.* p.123

Conſtitutio Pij V. contra non profeſſos ad ſacros Ordines promotos, prætextu Religionis. p.123

Dubia circa Conſtitutionem Pij V.&c. p.124

Decretum Apoſtolicum, quo declaratur in Eccleſijs Regularium Epiſcopis Pontificalia exercentibus, aut Pontificalibus paramentis cum Mitra, vel ſola Cappa indutis licere Baldachinum erigere. p.126

QVÆSTIONES.

1 *An Epiſcopi ante huiuſmodi decretum potuerint prohiberi ab exemptis erigere Baldachinum in eorum Eccleſijs, & ipſis inuitis exercere ea, quæ continentur in ſupradicto Decreto.* p.127
2 *Quæ ſint potiſſimæ cauſæ, ob quas Regulares negligentes, vel nolentes permittere erigi Baldachinum in eorum Eccleſijs Epiſcopis, debeant excommunicari.* p.128
3 *Baldachinum quid ſit.* p.128
4 *Sedes Epiſcopalis, ſiue Thronus Epiſcopalis, quid ſignificet.* p.129

Dubia circa vſum Baldachini. p.129

Bvlla Clementis VIII. quæ Ordinarijs locorum prohibet licentiam concedere, cuiuſcunque, etiam Meddicantium Ordini nouos Conuentus erigendi, niſi vocatis, & auditis aliorum Conuentuum Procuratoribus, & alijs intereſſe habentibus, & cauſa cognita. p.132

Confirmatio, & ampliatio Conſtitutionis Clement. VIII. facta à Gregorio XV. circa nouorum Conuentuum Regularium erectiones. p.133

Reuocatio Vrbani VIII. quarumcumque licentiarum à ſuis Prædeceſſoribus conceſſarum loca Regularia erigendi non ſeruata forma Conſtitutionis Clementis VIII. ac prohibitio de cætero erigendi abſque licentia Ordinariorum, & Decretis Conc. Tridentini, nec non Clementis VIII. & Gregorij XV. Conſtitutionibus non ſeruatis. p.134

QVÆSTIONES.

1 *Si Regulares vellent mutare de vno loco ad alium Ciuitatis, an requiratur licentia Ordinariorum.* pag. 136
2 *Quid, ſi ſolummodò vellent ampliare.* p.137
3 *An ſupradicta Bulla Clementis VIII. de non concedenda licentia mendicantibus nouas ædificandi Monaſteria, comprehendat hoſpitia.* p.138
4 *An Epiſcopus concedere poſſit licentiam conſtruendi noua Monaſteria abſque cauſæ cognitione.* pag. 139
5 *An appellatione Conuentuum comprehendatur Congregatio Regularium.* p.140
6 *Vt conſtruatur Monaſterium non Mendicantium, quantum de iure aſſignandum ſit.* p.141
7 *An quis cogi poſſit vendere domum propriam pro conſtruenda, vel amplificanda Eccleſia.* p.141
8 *An Epiſcopus poſſit quem cogere ad vendendum ſuum pro reædificatione Monaſterij, vel loci pij, & an pro Clauſtro, & ſcholis fabricandis.* pag. 143
9 *An Epiſcopus compellere valeat vicinum ad vendendum Religioſis ſeruitutem altius non tollendi, etiam vi publica intermedia.* p.143
10 *An cogere poſſit Epiſcopus vicinos ad vendendum domos pro ampliatione hoſpitij Religioſorum.* pag. 144
11 *An habens domum communem, ſi mandet in ea conſtrui Eccleſiam, teneatur ſocius inuitus vendere partem ſuam.* p.144
12 *An priuilegium conceſſum Eccleſiæ, & locis pijs, vt poſſit cogi vicinus ad vendendam domum pro eorum ampliatione, poſſit Epiſcopus extendere etiam ad locationem.* p.145
13 *An valeat iudex ſæcularis arbitrari, an vicinus poſſit cogi ad vendendum, conſideratis circunſtantijs ad mouendum arbitrium.* p.145
14 *An legatum factum Monaſterio, vel Eccleſiæ conſtruendæ debeat tradi cum fructibus medij temporis.* p.146
15 *An, ſi legatum ſit factum pro aliquo pio loco conſtruendo, poſſint exequutores, ſi bona relicta ab alijs detinentur, auocare à quolibet poſſeſſore.* p.147
16 *An debeatur legatum factum Monaſterio, vel alteri pio loco conſtruendo, ſi adhuc locus ædificij non eſſet deſignatus.* p.147
17 *Monaſterium, vel collegium, ſi cœptum eſſet, & non perfectum, an habeatur pro perfecto, vt poſſit capere donationes ſibi factas.* p.148
18 *An conſtruens Monaſterium, vel Eccleſiam ſine conſenſu Epiſcopi, poſſit deinde habere.* p.148
19 *Si teſtator mandat Eccleſiam conſtrui in fundo ſuo, an cenſeatur donaſſe totum fundum Eccleſiæ.* p.149
20 *An legatum dotis factũ Eccleſiæ conſtruendæ debeatur ſtatim ante conſummationem.* p.149
21 *An Epiſcopus poſſit prorogare tempus à teſtatore ſtatutum ad conſtructionem Eccleſiæ.* p.150
22 *An certus Religioſorum numerus cuicunque Monaſterio, Conuentui, ac domui regulari præfigendus ſit.* p.150

Decretum Pauli V. vt certus Religioſorum numerus cuicunque Monaſterio, & domui Regulari præfigendus ſit. p.150

Reſolutio aliarum difficultatum circa materiam Monaſteriorum. p.152

BVlla Pauli V. reuocatoria facultatum ſuperioribus quorumcunque Ordinum, & Religioſorum quoquo modo conceſſarum cognoſcendi cauſas ſuorum ſubditorum ad Officium Sanctæ Inquiſitionis hæreticæ prauitatis quomodolibet pertinentes. pag. 162

Cauſæ, quæ pertinent ad Tribunal Inquiſitionis. p.164

QVÆSTIONES.

1 *Quæ ſit finalis cauſa probibendi regularibus cognitionem cauſarum Inquiſitionis.* p.165
2 *An Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo procedere poſſint, & quando poſſint.* pag. 165
3 *Quid agendum eſt in cauſis, vbi Epiſcopus, & Inquiſitor inſimul procedunt, & inter ſe diſcordant.* p.166
4 *An Regulares, qui pro fidei negotio ad Sanctum Officium recurrerint, ſeu confugerint, vel in eo teſtimonium veritatis perhibuerint, poſſint à ſuis Superioribus grauari?* p.167
5 *An in cauſis ad S. Inquiſitionem hæreticæ prauitatis ſpectantibus, Iudices, & Officiales gratis omnia expedire debeant?* p.167

COnſtitutio Gregorij XV. Decretis Conc. Trid. adiuncta circa exemptorum priuilegia. p.170

DEclarationes Sacrę Congreg. Conc. ſuper dicta Conſtitutione Gregorij XV. pag. 172

QVÆSTIONES.

Ad Prædicatores ſpectantes, de quibus in dicta Bulla GREGORII XV. fit mentio.

1 *Prædicator quomodo præſentare ſe debeat Ordinario, vt habeat licentiam concionandi.* p.175
2 *An Prædicatores ante omnia teneantur emittere fidei profeſſionem.* p.178
3 *An locorum Ordinarij poſſint examinare Prædicatores ſuper doctrina, & an de vita, & moribus?* p.178
4 *An poſſit admitti Religioſus, vel Clericus ſacris non initiatus, ſi tamen ſit idoneus, & an Prędicatio ſit actus ordinis.* p.179
5 *An Prædicare olim Laicis fuerit permiſſum.* pag. 180
6 *An idoneo præſentato ad Prædicandum poſſit Epiſcopus denegare licentiam, & an ſine rationabili cauſa ſuſpendere à Prædicatione.* p.180
7 *An poſſit nominatim ſuſpenſus, vel interdictus, prædicare.* p.181
8 *A quibus debeant cauere Concionatores.* p.181
9 *Ad quem ſpectet munus eligendi Concionatorem, & ei tribuere eleemoſinam.* p.182
10 *An poſſit Epiſcopus compellere ad præſtandum eleemoſinam laicos, qui eam præſtare tenentur, vel ſolent.* p.183
11 *An Parochus facultatem prædicandi in eius Parochia dare poſſit.* p.184
12 *An Epiſcopus non eligens idoneos Prædicatores peccet mortaliter?* p.185
13 *An ipſe Epiſcopus non prædicans in eius Ciuitate, vel Diœceſi peccet mortaliter, & quando teneatur prædicare.* p.186
14 *Prædicatio Epiſcopi qualis eſſe debeat.* p.187
15 *Prædicatio Sancti Ioannis Chryſoſtomi qualis fuit.* p.187
17 *Hæreſes ortæ ob prædicationem Epiſcoporum non habitam.* p.188
Reſolutio aliarum difficultatum concernentium materiam de Concionatoribus. p.188

QVÆSTIONES.

Ad Abbatiſſæ electionem ſpectantes ad præſcriptum dictæ Bullæ Gregorij XV.

1 *Quas qualitates habere debeat Abbatiſſa, vt eligi poſſit.* p.196
2 *A quibus eligi debeat.* p.200
3 *Per quod tempus eligi debeat.* p.201
4 *An, ſi in Monaſterio non reperiatur Monialis, quæ habeat neceſſarias qualitates præſcriptas à Concilio Tridentino pro Abbatiſſa, poſſit ex alia Religione eligi.* p.203
5 *Quomodo eligi debeat.* p.204
6 *An eligi poſſit illegitima, vel corrupta.* p.206
7 *An ſit magis expediens Abbatiſſarum electio perpetua.* p.207
8 *Electa num etiam confirmanda, & benedicenda.* pag. 208
9 *An Epiſcopus, & ſuperior Regularis, qui præſunt electioni, poſſint Clauſtra Monaſterij ingredi tempore electionis, ſi electio non poteſt Canonicè fieri, vel ex aliqua alia iuſta cauſa.* p.212
10 *An Abbatiſſa electa à maiori parte, ſi appellatio interponatur de electione facta ab alia parte Monialium, quæ electioni non conſenſit, teneantur interim Moniales contradicentes obedire Abbatiſſæ.* p.213
11 *An liceat Epiſcopo in vim Conſtitutionis Sanctæ memoriæ Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, punire Regulares, qui ad Abbatiſſę electionem procedunt ante tempus ipſi Epiſcopo ſignificatum, aut die electionis eidem nullatenus prænunciata.* p.214
12 *An Bulla Gregorij XIII. de Abbatiſſis eligendis, comprehendat etiam alias officiales Monaſterij, ita vt abſoluto triennio non poſſint amplius perſeuerare in officio.* p.215
13 *An Abbatiſſa temporalis ſit benedicenda.* pag. 215

An

14 *An Abbatiſſa ſit capax poteſtatis ſpiritualis. pag.* 215
15 *An Abbatiſſa ius habeat ſuſpendendi, videlicet clericos ſuæ iuriſdictioni ſubiectos.* p.220
16 *An penes Abbatiſſam ſit poteſtas iubendi, & imperandi aliquid, quo Monialium conſcientiæ teneantur.* p.221
Tenor Conſtitutionis Gregorij XIII. felic. recordat. circa electionem Abbatiſſarum in Vniuerſa Italia. p.222

QVÆSTIONES.

Ad redditionem computorum ab Officialibus Monaſterij ab Epiſcopo exigendam, ſpectantes, iuxta Conſtitut. Gregorij XV.

1 *Electio officialium, qui bona Monaſterij adminiſtraturi ſunt, ad quem ſpectat.* p.223
2 *An Officiales Monaſteriorum teneantur conſeruare bona introitus, & cenſus ipſorum Monaſteriorum intus dicta Monaſteria.* p.224
3 *An valeat quietatio Abbatiſſæ tempore infirmitatis factę procuratori in detrimentum Abbatiſſę, quę ei ſucceſſit, & Monaſterij, & quid ſi ſit quietatio generalis.* p.225
4 *An facta exequutione in bonis debitoris, impediatur fieri exequutio in perſonam, etiam per carcerationem, & an è contra.* p.226
5 *An ſolutionis exceptio poſſit opponi poſt ſententiam in exequutione.* p.226
6 *An debitor condemnatus pœna debiti, & parti ad certam ſummam pro intereſſe, ſi petat, ſe admitti ad luitionem pœnę in corpore, eo quod non habet in ęre, ſit audiendus.* p.226
7 *Procurator, ſeu Adminiſtrator Monaſterij, ſi durante adminiſtratione efficiatur pauper, an teneatur ſatiſdare, alias remoueri poſſit.* p.227
8 *An Adminiſtratores Eccleſiarum, & locorum piorum, effecti diuites poſt adminiſtrationem, prǽſumantur quę ſiniſſe bona, & ſubtraxiſſe de redditibus Eccleſię, & locorum piorum. pag.* 227
9 *An Procurator Monaſterij, ſeu Eccleſię, aut Capituli, qui non exegit à debitoribus, teneatur de ſuo.* p.229
10 *Vt Procurator poſſit repetere expenſas in lite, quę concurrere debeant.* p.230
11 *Quid, ſi non habeat mandatum, an repetat, quę utiliter expendit pro Eccleſia.* p.231
12 *Quid, ſi vtiliter cœpit, ſed ſuccumbit in lite, an repetat expenſas.* p.231
13 *Quid, ſi negotia Eccleſię gerens cum mandato, incidat in Latrones.* p.232

Reuocatio Gregorij XV. quarumcunque electionum de iudicibus Conſeruatoribus hactenus factarum, & noua de eis, eorumque electionibus in poſterum faciendis diſpoſitio, vbi dubium exortum ſuper nonnullis verbis dictę reuocationis per Sacram Congreg. Conc. Trid. declaratum, recenſetur. p.233

QVÆSTIONES.

1 *Conſeruatores Religionum quando poſſint ſuam iuriſdictionem alteri delegare.* p.235
2 *An poſſint abſque inſertione ſuarum facultatum citare.* p.236
3 *An ſint Iudices ordinarij, vel delegati.* p.237
4 *Si Conſeruatorum ſuę Religionis foro in aliqua cauſa Prǽlatus non vtatur, an ſibi prǽiudicet. pag.* 238
5 *Conſeruatoribus ſuppoſiti, & ab ordinarijs exempti, an poſſint ſe iuriſdictioni Ordinariorum ſubmittere.* p.239
6 *Ab huiuſmodi Conſeruatorum ſententijs, ſeu grauaminibus, ad quem dabitur appellatio.* p.240
7 *An Conſtitutio præfata Gregorij XV. de Conſeruatoribus edita, afficiat Religionem Hieroſolymitanam.* p.241
Reſolutio aliorum dubiorum circa Conſeruatores. pag. 241

Bvlla Gregorij XV. in qua fit confirmatio, & ampliatio Conſtitutionis Pij IV. editę contra ſacerdotes in confeſſionibus Sacramentalibus pœnitentes ad turpia ſollicitantes. p.243

Declarationes factæ per Sacram Congreg. ſuper pręfata Bulla. p.243

QVÆSTIONES.

1 *Num hæc pœnalis Conſtitutio, loquens de tentantibus mulieres, locum habeat etiam contra tentantes adoleſcentes de vitio neſando ex maioritate rationis.* p.246
2 *An credatur teſti vnico, quando eſt impoſſibile, vel difficillimum alios inuenire, & quid moneant Doctores in hac materia ſollicitationis.* p.247
3 *An credatur pœnitenti contra Confeſſarium, ſi dicat, reuelaſſe eius confeſſionem.* p.249
4 *An Confeſſarij, qui ſollicitauerunt ad turpia in actu confeſſionis, vel ante, vel poſtea, per quamcumque gratiam factam, vel faciendam, poſſint reſtitui, vt valeant Confeſſiones ſæcularium audire, & quid ſi abiurarunt aliàs ſecretè, vel publicè.* p.259

Decretum Gregorij XV. vbi confirmando Decretum Pauli V. in quo mandauit, quod nemo audeat in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & alijs quibuſcunque actibus publicis aſſerere, quod Beata Virgo fuerit concepta cum pec-

peccato originali, & contrafacientes voluit, & declarauit ſubiacere debere, & ſubiecit cenſuris, & pœnis in Conſtitutionibus ſuorum prædeceſſorum, & ſua ipſo facto incurrendis, extendit, & ampliauit etiam ad priuata colloquia, & ſcripta, pag. 252

QVÆSTIONES.

1 *Cur in dicto Decreto dicitur, articulum de Conceptione Beatę Marię Virginis, non fuiſſe à Sancta Sede Apoſtolica diffinitum, vel ab ea aliter ordinatum, ſi in Synodo Baſilienſi ſeſſ. 36. iam diffinitum fuit, B. Virginem abſque peccati originalis macula conceptam fuiſſe.* p.254
2 *Cur ab Eccleſia nihil adhuc de fide definitum circa hunc articulum Conceptionis B. Marię Virginis.* p.255
3 *An Fratribus Ordinum Prędicatorum ſit aliquid indultum à Sede Apoſtolica, vt inter ſe tractare poſſint de materia eiuſdem Conceptionis B. Marię Virginis,* p.256

BVlla Gregorij XV. contra maleficos, & ſortilegos cum Diabolo pactum facientes, & à Fide apoſtatando alios lædentes. pag. 257

QVÆSTIONES.

1 *Sortilegium quid ſit.* p.258
2 *Quotuplex eſt ſortilegium.* p.259
3 *Dęmon quot modis dicatur implorari Sortilegijs.* pag. 260
4 *Sortilegi quot modis poſſint infirmitates prouocare.* p.261
5 *Quot modis poteſt contingere maleficium.* p.261
6 *Qualiter viris, & fœminis contingat; & quę ſit differentia.* p.262
7 *An maleficium impediat reſpectu omnium.* pag. 262
8 *Ex quibus ſignis poſſit cognoſci maleficium.* pag. 263
9 *An ad tollendum maleficium liceat vti vanis rebus.* p.264
10 *An liceat vti vanis rebus, proteſtando, animum eſſe non vtendi illis tamquam vanis, & à Dęmone inſtitutis.* p.265
11 *Vnde dignoſci poſſit, quę media ſint licita, & quę vana.* p.265
12 *An liceat petere à malefico parato, vt maleficium maleficio ſoluat.* p.266
13 *An liceat petere non explicando, vt maleficio ſoluat, quando alio modo neſcit ſoluere.* p.267
14 *Maleficia ad bonum finem an ſint permiſſa.* pag. 268
15 *An ſit tolerandum, maleficium maleficio tollere.* pag. 268
16 *An quando medio licito poteſt maleficium ſolui, liceat petere à Dęmone, vt ſoluat.* p.269
17 *An poſſit interrogari malefica, an norit, in quo maleficium conſiſtat, & ſi id didicerit à Dęmone, fas ſit, ea ſcientia vti ad maleficiati medelam.* p.270
Solutio aliarum difficultatum circa maleficia. pag. 270

DEcreta Sacrę Congregationis Concilij de Regularibus Apoſtatis, & Eiectis. pag. 274

QVÆSTIONES.

1 *An Regulares eiecti à Religione teneantur ſe pręſentare coram Epiſcopo loci, & illius obedientię ſe ſubdere.* p.276
2 *An ſint tuti in conſcientia, ſi ſe non emendent.* pag. 278
3 *An ad Epiſcopum pertineat perquirere, ſi iuſtè, vel iniuſtè ſint eiecti.* p.279
4 *An teneantur obſeruare exiſtentes in ſęculo tria Religionis ſubſtantialia, & eſſentialia vota.* pag. 279
5 *An teneantur proprijs manibus laborare.* p.282
6 *An quidquid acquirunt, ſibi acquirant, an Monaſterio.* p.283
7 *An ſi ſint Subdiaconi, vel alio ſacro ordine inſigniti, ad alios poſſint promoueri.* p.285
8 *An poſſint cogi à Superioribus ingredi Religionem.* pag. p.287
9 *An, ſi eiecti conuertantur, atque humiliter expoſcant habitum, teneantur neceſſariò Pręlati Regulares ad ordinem recipere.* p.287
10 *An reſtitutio degradatorum, & ſolemniter eiectorum ab Ordine reſeruata ſit Pręlatis Religionis, an potius Summo Pontifici.* p.290
11 *An ſi aliquis Religioſus vagatus ſit extra clauſtra, & poſtea redeat ad Monaſterium, ibique decedat, bona illius extra clauſtra acquiſita applicentur Camerę, vel Monaſterio, in quo vixit.* p.291
12 *Quid, ſi aliquis Religioſus Apoſtata tranſiuit ab vno ordine ad alium, & ab illo redijt ad ſtatum ſæcularem, in quo multa bona acquiſiuit.* pag. 291
13 *An regularis renuncians Epiſcopatui, ſi ad clauſtra non redierit, dicatur Apoſtata.* p.292
14 *Quę in Iure prohibeantur Apoſtatis.* p.292
15 *Apoſtaſia quos habet effectus.* p.293
16 *Quę debent concurrere, vt quis dicatur Apoſtata à Religione.* p.293
17 *An de iure ſit iudicandus Apoſtata verè, & propriè, deſerens habitum laicalem, ſed non conſtat, an habuerit animum deſerendi Religionem.* pag. 294
18 *An dicatur Apoſtata, qui dimiſit habitum ob Pręlatorum rigorem, animo citò illum reaſſumendi.* pag. 294
19 *An Regularis deſerens habitum ſuę Religionis ſubtus habitu alterius Religionis, ſit cenſendus Apoſtata.* p.295

Quę

20 *Quę Bullę Summorum Pontificum, & Sacrę Conſtitutiones loquantur contra religioſos Apoſtatas, aut malè translatos, vel extra clauſtra vagantes.* p.295
21 *Pœna, quæ datur Apoſtatis.* p.296
Nonnullæ aliæ obſeruationes de eiectis. p.297
Notationes de Apoſtatis à religione. p.304
Declarationes Sac. Congregat. circa Incorrigibiles. pag. 302

DEcretum, Apoſtolicum quo conceditur, & pręſcribitur facultas Ordinarijs circa acceſſum Regularium ad Monaſteria Monialium ad colloquendum cum eis. p.308

QVÆSTIONES.

1 *An excommunicatio Epiſcopi lata contra alloquentes Moniales procedat etiam in loquentes cum Monialibus exemptis, & Regularibus ſubditis, quæ Epiſcoporum Iuriſdictioni non ſubſunt, exiſtentibus intra Diœceſim.* p.309
2 *An Regularis abſque legitima licentia accedens ad Monaſterium Regularibus ſubiectum, ibique in loco colloquendi deſtinato cum Moniali colloquens, à Diœceſano Epiſcopo, tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato coerceri, & puniri poſſit.* p.311
3 *An Epiſcopus carcerare, & punire poſſit regulares alloquentes Moniales ipſi Epiſcopo ſubiectas, ſine licentia ipſius.* p 316

BVlla Vrbani VIII. contra malè ad ſacros, vel minores Ordines, ſeu clericalem characterem ordinantes, & malè ordinatos. p.317

QVÆSTIONES.

1 *An Clerici vtentes falſis Dimiſſorijs, ignorantes, eſſe falſas, & illas recipientes à viro probo, & bonæ opinionis, puniantur pœna in ſupradicta Bulla contenta.* p.319
2 *An Clericus ordinatus à non ſuo Epiſcopo ſine falſis dimiſſorijs incurrat pœnam præfatæ Conſtitut.* p.319
3 *An Ordinarius poſſit ratificare ordinationem ſui ſubditi, factam ab alio Epiſcopo, & quid requiratur, & an in præiudicium tertij.* p.320
4 *An Epiſcopus ſibi non ſubdito ordines conferens cum ſpe ratihabitionis proprij Epiſcopi, ſuſpenſionem incurrat.* p.322
5 *An Epiſcopus ordinans alienum Clericum excuſetur à ſuſpenſione, ſi probabiliter ignorauit Clericum à ſe ordinatum eſſe alterius Diœceſis, ſed communiter habitum de ſua Diœceſi.* p.322
6 *Quæ concurrere debeant, vt quis poſſit ordinari ab alieno Epiſcopo ratione domicilij.* p.323
7 *An Ordinandus etiam Epiſcopo ordinanti non ſubditus, irretitus aliqua cenſura Eccleſiaſtica, vel irregularitate, habeat aliquod releuamen, vel beneficium per abſolutionem, vel diſpenſationem, qua vtitur Epiſcopus in principio ordinationis.* p.325
8 *An laicus fabricans falſas dimiſſorias, poſſit puniri ab illo Epiſcopo, cuius iuriſdictio offenſa eſt in fabricatione dictarum dimiſſoriarum.* pag. 325
9 *Quid ſi laicus incœpit falsò ſcribere dimiſſorias ad perfectionem tamen non deductas.* p 326

DEcretum Vrbani VIII. quò ad imagines nondum à Sede Apoſtolica Canonizatorum, vel Beatificatorum cum radijs, ſplendoribus, & laureolis proponendas, vel tabellas, & luminaria ad eorum ſepulchra apponenda, & cum atteſtationibus deſuper proponendis, recipienda, & aſſeruanda, ſiue eorum miracula in imprimendis libris enarranda. p.327

QVÆSTIONES.

1 *Quid ſit miraculum.* p.329
2 *Quæ requirantur ad verum miraculum.* p.330
3 *Quare fiant miracula.* p.331
4 *Quomodo probentur, & an per teſtes ſingulares.* pag. p.328
5 *An miracula poſſint directè à teſtibus probari.* pag. 333
6 *An teſtes deponentes de miraculis, debeant etiam non interrogati, reddere cauſam ſcientiæ, & de ſingulis circumſtantijs reſpondere.* p.334
7 *Miracula quomodo ſint examinanda.* p.334
8 *Quomodo differant miracula, & gratiæ.* p.336
9 *Quomodo, & quando debeat, vel poſſit miraculum publicari.* p.337
10 *Quid debeat facere Epiſcopus, quando aſſeruntur miracula patrata in aliqua Eccleſia tàm ſeculari, quàm regulari.* p.338
11 *An ad alium præter Epiſcopum ſpectet miraculorum recognitio.* p.338
12 *Quæ pœna eſt publicantibus noua miracula, ſi non ſint approbata à Sede Apoſtolica, & examinata ab Ordinarijs, & quid, ſi miracula eſſent falſa.* pag. 339
13 *An liceat in Altari Domus priuatæ retinere imaginem alicuius Sancti non Canonizati.* p.341
14 *In quibus conſiſtat his temporibus practica, & modus Canonizandi.* p.345

DEcretum Sacrę Rituum Congregat. ſeruandum in recipiendis informationibus pro cauſis Beatificationum, & Canonizationum ſeruorum Dei. p.346

Notationes circa preſens Decretum. p.347
Litteræ S. Congregationis circa cauſas Seruorum Dei. p.348

BVlla Vrbani VIII. in qua fit confirmatio, & innouatio Conſtit. Pij V. contra monetarios, eiuſdemque ad quaſcunque perſonas Eccleſiaſticas ſæculares, ac cuiuſcunque Ordinis, nec non etiam Militiarum Regulares ampliatio, & extenſio. p.350

QVÆSTIONES.

1 *An crimen falſi dicatur difficilis probationis.* pag. 352
2 *An probari poſſit per coniecturas, & præſumptiones, & quæ ſint.* p.353
3 *Quando hoc ſit verum.* p.354
4 *An moneta cuſa, vel falſa, debeat per teſtes concludenter probari.* p.355
5 *Stampæ, icones, & alia inſtrumenta apta ad cudendam monetam, & diminuendam, quod indicium faciant contra retinentes.* p.357
6 *An bona fama tollat indicium, quod reſultat ex inuentione penes aliquem dictorum inſtrumentorum.* p.357
7 *An requiratur, quod actus ſit conſummatus in caſu falſæ monetæ, quando per facientem non ſtat, quo minus conſumetur.* p.358
8 *Monetam falſam alterius Principis cudens, ſed non ad perfectam formam, vt expendi valeat, qua pœna ſit puniendus.* p.359
9 *Falſam monetam penes ſe habens, vel expendens, non oſtenſo Authore, an puniatur tamquam fabricator monetæ, & quid, ſi doceat de Auctore non expreſſo nomine, quando eſt bona fama.* p.360
10 *Quot modis poteſt moneta adulterari.* p.363
11 *An Aurum, vel Argentum Alchimicum poſſit vnquam vendi pro vero auro, & argento.* pag. 363
12 *An poſſit quis tuta conſcientia expendere falſam monetam, quam habuit ab alio.* p.364
Notationes circa Principes habentes ius cudendi monetas. p.364
De Miniſtris artis Monetariæ notationes aliquot. pag. 369
De priuatis perſonis quò ad Monetas. p.370
De pœnis Monetariorum Obſeruationes. p.376
Animaduerſiones circa Conſtitutionem Vrbani VIII. contra Monetarios. p.379

BVlla Vrbani VIII. in qua fit reuocatio indultorum, & priuilegiorum omnium, etiam per modum communicationis conceſſorum Militijs, Hoſpitalibus, Collegijs, Capitulis, Religionibus, Societatibus, Congregationibus, & Ordinibus quibuſuis, tàm Mendicantium, quàm non Mendicantium, cæterisque locis pijs, & eorum, ſiue earum reſpectiuè perſonis audiendi ſæcularium perſonarum confeſſiones abſque Ordinarij examinatione, & approbatione. p.385

QVÆSTIONES.

1 *An Confeſſarij approbati ad confeſſiones audiendas ab Epiſcopo Prædeceſſore ſine temporis præfinitione poſſint ab Epiſcopo ſucceſſore iterum examinari.* p.387
2 *An Confeſſarij poſſint approbari ad tempus.* pag. 388
3 *An Epiſcopus poſſit impartiri licentiam regularibus audiendi Chriſti fidelium Confeſſiones, etiam ſi illi non exponantur examini.* p.389
4 *An Confeſſarij, qui abiurauerunt de vehementi, poſſint admitti amplius ad audiendas confeſſiones, & quid ſi de leui tantum.* p.390
5 *An approbatus ad audiendas confeſſiones ab vno Ordinario, poſſit eas audire in alio Epiſcopatu.* pag. 392
6 *Confeſſarij electi vigore priuilegiorum Confraternitatum, an debent eſſe approbati ab Ordinario.* p.392
7 *An Confeſſarij poſſint abſque incurſu pœnę abſoluere ab hęreſi purè mentali.* p.393
8 *Sacerdos audiens confeſſiones abſque licentia Ordinarij quam pœnam incurrat, & quid, ſi non eſſet ſacerdos.* p.399
9 *Epiſcopus non eligens idoneos Confeſſarios in Cathedralibus, an peccet mortaliter.* p.404
10 *Quomodo ſe gerere debeat Sacerdos, quando non poteſt audire totam confeſſionem pœnitentis puta in bello, vel naufragio, in peſte, vbi moriuntur multi ſimul.* p.404
11 *An facultas eligendi ſibi Confeſſarium idoneum ab Ordinario approbatum, vigore Bullæ Cruciatæ Sanctæ, extendatur etiam ad Regulares vtriuſque ſexus, & cuiuſcumque Ordinis.* pag. 406
12 *An Confeſſarij tàm ſæculares, quàm regulares poſſint abſoluere à caſibus Epiſcopalibus vigore diplomatum conceſſorum alicui loco, Religioni, vel Vniuerſitati.* p.407

DEclaratio Sacræ Congregation. Regularium, ne Confeſſarij tàm ſæculares, quàm Regulares poſſint abſoluere à caſibus reſeruatis vigore diplomatum conceſſorum alicui loco, vel vniuerſitati. p.407

REuocatio licentiarum quarumcumque legendi, & habendi libros prohibitos facta à Sanctiſſimo Domino Noſtro Vrbano VIII. p.413

QVÆSTIONES.

1 *Quænam ſunt pœnę contra hęreticorum libros, vel cuiuſuis Auctoris ſcripta propter hęreſim, vel falſi dogmatis ſuſpitionem damnata, aut prohibita, legentes, aut habentes.* p.414

De

De retinentibus libros Hæreticorum continentibus hęreſim, aut de religione tractantes. p.423
De imprimentibus libros hęreticorum, &c. p.426
De cæteris libris prohibitis. p.428
2 *Quas pœnas incurrant, qui libros alia de cauſa prohibitos legerint, vel habuerint.* p.433
3 *Si quis compertus eſſet habere libros prohibitos, num ſe defendere poſſet, ſi diceret, retinuiſſe ad confutandum.* p.434
4 *Quid ſi quis damnatus Authar viueret, & alia opera in futurum componeret, cenſerentur ne etiam damnata abſque noua prohibitione. pag.* 434
5 *An prohibitio legendi libros hæreticorum, vel de fide, comprehendat etiam libros non impreſſos. pag.* 435
6 *Quid de libris Catholicorum cum Scholijs, vel adnotationibus hęreticorum.* p.435
7 *An ſuſpectio hęreſis, oriens ex retentione librorum hæreticalium, procedat in hæredibus, qui non perquiſiuerunt omnes angulos domus defuncti, penes quem erant Scripturę ſuſpectæ. pag.* 436
8 *An Epiſcopi abſque Inquiſitore poſſint cognoſcere, decidere, deſinire, & terminare cauſas illorum, apud quos reperiuntur libri prohibiti, non ſapientes manifeſtam hęreſim.* p.437
Alia dubia circa libros prohibitos. p.438
De defendentibus libros hęreticorum. p.443
Decretum S. Congregat. de non leuandis funeribus Defunctorum ſine parocho. p.435
Decretum Auditoris C. circa funera Defunctorum. p.447

QVÆ-

QVAESTIONES
SECVNDAE PARTIS
Ad hanc controuerſiarum materiam ſpectantes.

AN iure communi Monaſteria ſint ſubiecta Epiſcopo, in cuius Diœceſi ſunt conſtituta. queſt.1.pag. 449

An Religioſorum Cœnobia Præsbytero parochiali ſubeſſent in Sacramentis ſuſcipiendis. queſt.2. pag. 450

An Monachorum nomine in iure Canonico veniant omnes Religioſi. q.3.p. 451

Circa grauamina Religioſis à Prælatis illata, ob quæ fuerunt ab ipſorum Iuriſdictione exempti. qu.4. pag. 452

In quibus caſibus Regulares poſſint conueniri coram locorum Ordinarijs. q.5.p. 454

In quibus caſibus Epiſcopus poſſit excommunicare Regulares. q.6.p. 456

An Epiſcopus poſsit declarare excommunicatos à iure, vel Apoſt. Conſtit. Regulares exemptos, qui habent priuilegium, vt excommunicari, ſuſpendi, & interdici non poſsint. q.7.p. 461

An citatio perſonalis requiratur in ſententia declaratoria excommunicationis. q.8.p. 363

An excommunicatio, vel excommunicationis denunciatio poſsit fieri die feriata. q.9.p. 463

Quam pœnam incurrat Epiſcopus ſine maturitate, & malè excommunicans Regularem, & an pro re leui poſsit ferri excommunicatio. queſt.10. pag. 464

An Religioſus, vel aliquis alius excommunicatus, qui ſatisfecit, teneatur præſtare cautionem idoneam de parendo in futurum mandatis Eccleſiæ, vel ſufficiat iuratoria. q.11.p. 465

An Epiſcopus declarare poſsit aliquem Regularem eſſe excommunicatum, poſt interpoſitam appellationem. q.12.p. 466

An ſententia declaratoria excommunicationis incurſæ poſsit ſuſpendi ad tempus. q.13.p. 468

An poſſit Epiſcopus abſoluere Regularem excommunicatum appellantem pendente lite cum reincidentia. q.14.p. 469

Si Regularis excommunicatus abſoluatur cum reincidentia, an elapſo tempore requiratur declaratoria. q.15.p. 469

An Regularis petens abſolutionem ad cautelam, teneatur explicare cauſam nullitatis ſententiæ; eamque ſaltem ſemiplenè probare. queſt.16. pag. 470

An Regularis excommunicatus poſſit abſolui per Procuratorem ab excommunicatione. queſt.17. pag. 472

Si Religioſus habens decem cenſuras Eccleſiaſticas, vel totidem irregularitates, facit ſe abſoluere, vel diſpenſare ab octo, vel nouem ſolum, & poſtea recordatur fuiſſe decem, an teneatur adire Superiorem pro abſolutione, vel diſpenſatione reliquarum duarum. q.18.p. 473

An Regularis, vel quiſquis alius inſordeſcens per annum in excommunicatione, debeat priùs moneri, vt puniatur pœnis inſordeſcentis. queſt.19. pag. 474

Si Regularis ſit excommunicatus à iure, poteſt ne Epiſcopus mandare ipſum denunciari publicè, vt euitetur. q.20.p. 475

An Regularis percutiens Clericum debeat abſolui à ſuo Superiore Regulari, vel ab Epiſcopo Clerici per-

percuſſi. q.22.p. 476

An Laicus percutiens Religioſum, debeat abſolui ab Epiſcopo ſuo Ordinario, vel à Superiore percuſſi. q.22.p. 476

An interdicto Clero, cenſeantur interdicti Regulares, & etiam conuerſi. q.23.p. 477

Regulares Iuriſdictionem Spiritualem, vel Temporalem, ad Epiſcopum ſpectantem, vſurpantes, quam pœnam incurrant. q.24.p. 478

An Religioſi miniſtrantes Clericis, vel laicis Sacramenta, incidant in aliquam pœnam. quæſt.25. pag. 478

An Religioſis prohibitum ſit in ſuis Monaſterijs Baptiſteria habere, vel baptizare, vel pueros de baptiſmo ſuſcipere, vel commatres habere, q.26. pag. 480

An Abbas vſum mitrę, annulorum, & baculi habens, ex priuilegio, poſſit illis extra Monaſterium vti. q.27.p. 481

An Abbates, & Superiores Regularium poſſint benedicere veſtes Sacerdotales, Calices, Patenas, & Cruces. q.28.p. 483

An facultas extrahendi confugientes ad Eccleſiam competat etiam Superioribus Regularibus iura Epiſcopalia habentibus, in locis ſibi ſubditis. quæſt.29. pag. 483

An Regulares, vel alij impedientes Epiſcopos vti ſuis inſignijs, quę ſibi de iure, vel de conſuetudine, debentur, poſſint cenſuris affici. quęſt. 30. pag. 485

An Clerus tàm Sæcularis, quàm Regularis teneatur proceſſionaliter obuiam ire Epiſcopo ingredienti Ciuitatem, vel Diœceſim; & quid, ſi Epiſcopus alicui Eccleſię exemptionem concedat, quę tamen prius ire ſolita erat, conceſſio huiuſmodi valida ſit. q.31.p. 486

An Epiſcopus pręcedere debeat Prælatum Religionis exemptum in Monaſterio exempto in Diœceſi Epiſcopo exiſtente. q.32.p. 487

An Regulares Eccleſiam iniuſtè, ac notoriè poſſidentes, poſſint ab Epiſcopo ſpoliari de facto abſque citatione. q.33.p. 487

Si Regulares habeant aliquam Eccleſiam cum Iurepatronatus, an poſſint illam ſibi appropriare, vel in ea nouum cenſum imponere, aut antiquum augere. q.34.p. 488

An Regulares Societates erigendi facultate muniti, poſſint extra eorum Eccleſiam dictas Societates erigere citra Epiſcopi conſenſum. q.35.p. 489

An Regulares poſſint reformari ab Ordinario, vt eant bini. q.36.p. 490

Bonorum Religionis deletæ, & extinctæ diſpenſatio ad quem pertineat. q.37.p. 490

Qua de cauſa ſancitum ſit, ne noua Religio inſtituta in Eccleſiam inducatur ſine Romani Pontificis authoritate. q.38.p. 491

An induentes habitum nouæ Religionis ſine licentia, poſſint ab Epiſcopo puniri, & ſic etiam geſtantes habitum Regularem, cum non ſint Regulares. q.39.p. 492

An viri, & mulieres exercentes theatralia, poſſint habitum Regularium deferre. q.40.p. 493

An Eremitæ ſint Regulares, & de foro Eccleſiæ, & an ſubſint Iuriſdictioni Epiſcoporum, in quorum Diœceſi commorantur. q.41.p. 493

An licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij, quæ interuenire debet in renunciatione facienda à Nouitijs intra duos menſes proximos ante profeſſionem, debeat eſſe in ſcriptis, & an ſemper præcedere debeat; & an ſufficiat, quod ſit petita, etiam ſi non obtenta: & an ſatis ſit licentia tacita habita ex ratihabitatione de præſenti, aut futuro. q.42.p. 494

An Prælati Regulares poſſint facultatem concedere in ſuis Monaſterijs exemptis Nouitijs volentibus renunciationes facere intra duos menſes proximos ante profeſſionem ad præſcriptum Concil. Trident. q. 43.p. 495

An bimeſtre tempus præſcriptum à Concilio Tridentino Nouitijs volentibus renunciationes facere ante profeſſionem, debeat eſſe Mathematicum, & de momento ad momentum numerandum, & quot dierum, & in anno biſſextili, & quid ſi profeſſio differatur, valeat renunciatio. qu.44. pag. 496

An Beneficium Nouitij vacet intra annum probationis, & quid, ſi poſſideat Canonicatum, habeat ius eligendi, & debeat vocari, & an poſſit Nouitio Beneficium, tàm Seculare, quàm Regulare conferri. q.45.p. 497

An Nouitius delinquens iure puniatur per Superiorem Religionis? Et quid, ſi extra Clauſtra delinquat, poſſit ab Epiſcopo puniri. quęſt. 46. pag. 499

An Nouitius admiſſus ad Religionem ante pubertatis annos ſit propriè Nouitius, & gaudeat priuilegio Canonis conceſſo Nouitijs, in cap. Religioſo, de ſententia excommunicationis in 6. q.47. pag. 501

An nouitij, qui non ſunt aliquo Ordine inſigniti eximantur ex vi Nouitiatus à ſolutione gabellarum, ſi vel ipſi propria bona, vel Monaſterium, vel quiuis alius nomine ipſorum ea vendat, aut commutet. q.48. p. 502

An Nouitius abſque iuſta cauſa expulſus, ius habeat agendi contra Religionem, ne expellatur. q.49. pag. 503

An Nouitius à Monaſterio recedens, teneatur ſoluere expenſas in ſuis alimentis à Monaſterio conſumptas. q 50. p. 504

An Nouitius poſſit accuſare, tranſigere, & pacem inire, ſiue ſibi, ſiue ſuis iniuria irrogetur, & legitimè ſtandi in Iudicio perſonam habeat. q.51. pag. 505

An Nouitio interfecto ius accuſandi, & pacis ineundæ, & compoſitionis accipiendę pertineat ad Monaſterium, vel ad quem. q.52.p. 505

An Patre, aut Filio Religioſi ſæcularibus interfectis, Religioſo, vel Monaſterio competat ius accuſandi; aut pacis ineundæ, & an prętium pacis poſſit conſequi Monaſterium. q.53.p. 506

An iniuria facta Monacho ante Religionis ingreſſum, vel ante illum eius Pater, aut Filius occiſi ſint, competat Religioſo, vel Monaſterio ius pacis ineundę, aut accuſandi. q.54.p. 506

An Religioſo interfecto, vel aliàs læſo, competat Monaſterio, vel Religioſo læſo ius accuſandi, & pacis ineundæ, & conſequenter capiendę pecunię,

ob

Digitized by Google

ob quam remiſſio mortis, aut iniurię conceditur. q.55. p. 507
An Nouitius poſſit eligere ſepulturam. q.56. p. 508
Nouitius, ſi moriatur abſque ſepulturæ electione, vbi ſit ſepeliendus? & quid ſi eſſet in propoſito redeundi ad ſæculum. q.57. p. 508
Quibus expenſis ſepeliendi ſint Nouitij. quæſt. 58. pag. 510
An teneatur Monaſterium ſoluere expenſas ab alio factas in funere Nouitij defuncti extra Monaſterium, vbi ex ſuperioris obedientia erat, & quid ſi Nouitius ille patrimonio careat, ac parentes eius ſuperſtites ſint, ac diuites. q 59. p. 511
An Religioſus viator mortuus in hoſpitali, vel aliqua domo priuata debeat ſepeliendus deferri ad ſuum Conuentum, vel in Parochialem Eccleſiam? & quid de Clerico ſæculari peregrino dicendum ſit. q.60. p. 511
An Religionis Prælatus poſſit ſibi eligere ſepulturam? & an finita Prælatura ſit ſepeliendus in loco electo. q.61. p. 513
Si teſtator in loco, vbi commoratur, ſepulturam elegerit in ſæculari Eccleſia, cui pro anima ſua reliquerit? deinde in alio loco decedat, ibique in aliqua Religioſorum Eccleſia ſepeliri voluerit, an dicti Religioſi ſint admiſſibiles ad petendum legata Eccleſiæ ſæculari prius relicta. quęſt. 62. pag. 515
An pactum, iuramentum, votum, vel fides interpoſita ad ſuggeſtionem Regularium, vel Clericorum de eligenda ſepultura, vel electa non mutanda, ſint prohibita ſub aliqua pœna. qu. 63. pag. 516
Quot teſtes requirantur ad probandam electionem ſepulturæ, & an per teſtes ſingulares probetur. q.64. p. 517
An Epiſcopus poſſit aſtringere heredes defunctorum, vt in funeralibus conuocare debeant Clericos, vel Religioſos Parochiæ tantum, excluſis alijs. q.65. p. 518
An corpora defunctorum tradita perpetuę ſepulturæ in Eccleſia Sæculari, vel Regulari, poſſint transferri de loco ad locum ſine licentia Epiſcopi. q.66. pag. 518
An Regulares Mendicantes, quando vocantur ad funus, poſſint deferre crucem inuito Parocho per eius Parochiam. q.67. p. 519
An quoties cadauera fidelium ad Eccleſiam Fratrum Mendicantium deferuntur, officia mortuorum, & reliqua officia, quæ in huiuſmodi miniſterio circa cadauera adhiberi ſolent, debeant à Clero, vel ab ipſis Fratribus obiri, & peragi. quæſt. 68. pag. 520
Purificatio mulierum poſt partum, benedictio ouorum, & Domorum ad quem ſpectet. quęſt. 69. pag. 520
An debeatur quarta funeralis à Regularibus, ſi Rex, Princeps, vel quiuis alius ſepeliatur in vno loco, & in alio poſtea fiant pro eo ſolemnes exequiæ. q.70. p. 521
An charitatiuum ſubſidium exigi poſſit ab exemptis, & à Monaſterijs Regularium virorum, & mulierum. q.71. p. 522
An Regulares ſint exempti à decimis perſoluendis, & quid, ſi priuilegio Apoſtolico ſint effecti immunes, priuilegium intelligatur ſolum de decimis perſonalibus, an etiam de prædialibus. quæſt. 72. pag. 523
An priuilegium conceſſum à Summo Pontifice Regularibus decimas non ſoluendi, ſolum eximat eos, quibus datur, à decimis ſoluendis ex ijs prædijs, quę eo tempore, quo priuilegium impetrarunt, poſſidebant: an etiam à decimis ex prędijs, quæ poſtea in ipſorum dominium deuenerunt. q.73. p. 528
An Coloni, qui prędia Religioſorum conducunt, vt ea colant, parte vna fructuum ſibi retenta, & altera ipſis Religioſis ſoluta, ſint liberi, & exempti à decima ſoluenda. q.74. p. 528
An prędia, ſi quæ Religioſorum ordo in emphyteuſim habeat, libera quoque ſint à decima, ea item, quę ab alijs conducta habet. q.75. p. 530
Quęnam pœnę Iure communi conſtitutæ ſint contra eos, qui decimas non ſoluunt. q.76. p. 431
Quam pœnam incurrant Religioſi, quicunque ſint, qui decimas debitas, & ad ipſos Iure aliquo, vel cauſa legitima non pertinentes, ſibi vendicant tamquam proprias, vel dolis, vel malis artibus vſurpant. q.77. p. 531
An Religioſi, qui aliqua verba dicunt, vt retrahant audientes à ſolutione decimarum incurrant aliquam pœnam. q.78. p. 532
An Religioſi Confeſſores, & Prędicatores teneantur facere conſcientiam confitentibus de decimis ſoluendis. q.79. p. 533
An poſſit denegari ſepultura ob decimam non ſolutam. q.80. p. 534
An Religioſi priuilegiati ſuper decimis noualium teneantur ſoluere decimas de terris nouiter cultis, ſi parochiali Eccleſię aliquid primò ſoluebatur. q.81. p. 535
Si animalia propter bellum fugiant de vna Parochia ad aliam, & ibi pariant, cui Parochiæ eſt ſoluenda decima de eis. q.82. p. 535
Religioſi priuilegiati ſuper animalia. an animalia, quę commiſcentur cum animalibus ipſorum Religioſorum, ſint priuilegiata. q.83. p. 536
An debeatur à Religioſis, vel alijs quarta Epiſcopalis de dote Eccleſię; & quando cenſeatur aliquid relictum pro dote. b.84. p. 536
An Beneficium curatum eo ſolum, quod Monaſterio vnitum ſit, Regulare cenſeatur. q.85. p. 537
An Canonici Regulares Congregationis Lateranenſis ordinis S. Auguſtini poſſint ſuſcipere Beneficia curata, & exercere curam animarum extra ordinem de licentia ſui Generalis, abſque vlla alia diſpenſatione, & an cęteri etiam Regulares. q.86. p. 538
Quę, & qualia beneficia habeat ordo Canonicorum Regularirm. q.87. p. 539
Quibus modis beneficia regularia conferantur. q.88. pag. 540
An Regularis ſit capax Beneficiorum ſimplicium ſęcularium, & an Epiſcopus in hoc diſpenſare poſſit. q.89. p. 541
An Regularis poſſidens titulo colorato Beneficium ſęculare ſimplex, aut ſęcularis regulare pacificè per triennium, iuuetur regula Cancellarię de trien-

triennali, & ſit poſſit poſtea id Beneficium retinere. Et an iuuetur illa triennali poſſeſſione in foro conſcientię? & an exigatur bona fides in poſſidente triennio ad prę ſcriptionem. quęſt. 90. pag. 543

An Religioſus, qui ſemel de Superiorum permiſſione eſt Parochus, poſsit iterum abſque noua licentia ad aliud Beneficium parochiale aſſumi. qu. 91. pag. 543

An Religioſi exempti poſsint cedentes exemptionis priuilegio ex licentia ſuorum Superiorum ſe Epiſcopo ſubijcere, vt ab illo abſoluantur, vel cum eis diſpenſet in caſibus, in quibus Epiſcopus hęc poteſt cum ſuis ſubditis? & an id liceat ex tacita Religionis licentia, & quę ſit, & quis Epiſcopus tunc diſpenſare poſsit. q. 92. p. 544

Religioſi, vel Clerici venientes ex loco minimè peſte infecto, qui falsò infectus creditur, rogati ab Vrbis cuſtodibus, venerint ne ex loco, qualiter poſsint iurare. q. 93. p. 547

An Regulares, & Clerici teneantur ad cuſtodiam Ciuitatis tempore peſtis. q. 94. p. 548

An Regulares, & Clerici teneantur ad cuſtodiam murorum Ciuitatis vna cum laicis, quando illa à quibuſcunque impugnatur. Et an in caſu, quo teneantur, tunc obligentur etiam proprijs manibus pugnare, mutilare, & interficere abſq; incurſu irregularitatis. q. 95. p. 549

An Religio, & Eccleſia gaudeant omnibus priuilegijs fiſci temporalis, nec non militum, libertatis, alimentorum, dotis, pupilli, & Reipublicę, vel tantum in caſibus expreſsis à iure. quęſt. 96. pag. 551

An Monaſterium hęres non conficiens inuentarium teneatur vltra vires hęreditarias. quęſt. 97. pag. 553

An Monaſterium contrahendo cum priuato pręferatur in bonis poſt ſuam obligationem quęſitis. q. 98. p. 554

An ſententia lata contra Monaſterium abſente Aduocato, ſit nulla. q. 99. p. 555

An Religioſis officium Aduocati, & Procuratoris interdictum ſit in Curijs Eccleſiaſticis, & laicalibus. Et an in caſibus, in quibus, permiſſum ſit, tunc exigatur vtilitas Monaſterij, Eccleſię, & licentia etiam Conuentus, vel ſufficiat ſolum ſui Superioris tacita permiſsio, & an ſatis ſit Epiſcopi licentia. Et quando nec ſuperior regularis, nec ipſe Epiſcopus licentiam huiuſmodi concedere poſsint. q. 100. p. 555

An, ſi poſt litem conteſtatam procurator alicuius ingrediatur Religionem, poſsit cauſam illam proſequi. q. 101. p. 558

An Religioſus poſsit eſſe procurator pro aliquo laico patrono, vel Principe, vel magno defenſore, ſeu vtili amico Monaſterij? Et quid, ſi is, contra quem conſtituitur, dicat, non verſari vtilitatem Monaſterij. q. 102. p. 559

An Religioſus, qui fuit inſignis Aduocatus, poſsit poſtulare, vt ex eius lucro ſubueniat Eccleſię ęre alieno grauatę. q. 103. p. 560

An Religioſus, qui in ſęculo erat Tabellio, ſi conficiat inſtrumentum, ſit validum: & an exigatur ſuperioris licentia: & an Monaſterium conueniri poſsit, vt Religioſus, ante Notarius, inſtrumenta compleat, & ſignet, quę in ſęculo confecerat, vel in ſuo Protocollo breuiter, & ſuccintè conſcripſerat, vt poſtea per otium, quoties opus ſit, latius extenderet. q. 104. p. 560

An Regularis, vt parentum neceſſitati ſubueniat, à Monaſterio exire poſſit, & an abſque licentia ſui ſuperioris? & quid, ſi illius permiſſio interueniat, habitum regularem deponere, & Clericalem aſſumere poſsit, & Epiſcopus loci illum extra clauſtra commorantem, & incedentem, ſine habitu Religioſo tolerare valeat. quęſt. 105. pag. 562

An Religioſus poſſit agere pro iniuria ſibi illata abſque Superioris licentia, & an ſuperior inuito Monacho poſsit eam iniuriam remittere. qu. 106. pag. 505

An Monaſterium poſsit ex perſona Monachi retrahere. q. 107. p. 566

An Monaſterio vendente rem ad vitam Monachi, competat proximiori conſanguineo ius retractus. q. 108. p. 567

Quid, ſi Prę latus alicuius Religionis concedat licentiam religioſo, vt depoſitarius ſit, & depoſitum deinde culpa Religioſi expenditur, Monaſterium teneatur de depoſito illo. q. 109. p. 567

An, ſi Superior Regularis videat, res apud Monachum depoſitas ſurripi à Mon icho, vel aliàs culpa illius perire, nec obſtet, potens facilè obſtare, teneatur depoſito. q. 110. p. 568

An Monaſterium iuuari poſsit beneficio reſtitutionis in integrum, quando dolo in re depoſita deliquerit, & quando depoſitum factum cenſeatur Monaſterio. q. 111. p. 569

An Religioſus ad Epiſcopatum promotus teneatur ad vota Religioſi ſtatus. q. 112. p. 570

An integrum ſit Epiſcopis religioſis teſtari de bonis patrimonialibus, aut propria induſtria acquiſitis, & an de licentia Summi Pontificis, & quid tunc in licentia teneantur exprimere. qu. 113. pag. 571

An Religioſus Epiſcopus teneatur ad obſerantias Regulares, & ſi eas tranſgrediendo culpam aliquam incurrat. q. 114. p. 573

An Religioſus Epiſcopus teneatur diuinum officium iuxta ſuę Religionis ritum perſoluere. qu. 115. pag. 574

An Epiſcopus Religioſus gaudere debeat Priuilegijs ſuę Religionis. q. 116. p. 575

An ſtatus Epiſcoporum ſit perfectior ſtatu Religioſorum. q. 117. p. 576

An Religioſus, qui ante perf ſsionem donauerat bona ſua Monaſterio, vel conſanguineis, ea recuperet, ſi ad Epiſcopatum promoueatur. qu. 118. pag. 577

An Regularis effectus Epiſcopus poſsit de redditibus Epiſcopatus emere bona immobilia Monaſterio ſui Ordinis, vel ea repetat Eccleſia ſua Cathedralis.

lis . q.119. p. 580

An Pater, qui legauit filio Religioſo tria millia aureorum in caſu promotionis ad Epiſcopatum, poſſit Epiſcopus ea donare ſuo ordini, vel conſanguineis, q.120. p. 581

An Epiſcopus poſſit tranſire ad Religionem ſine licentia Papæ. q.121. p. 582

An Monachus poſſit eſſe Epiſcopi Vicarius. qu. 122. pag. 583

CON-

CONTROVERSIARVM INTER EPISCOPOS ET REGVLARES

LAVRETI DE FRANCHIS

PARS PRIMA.

In quibus Regulares ex Sac. Conc. Trident. Decretis locorum Ordinarijs ſubdantur.

SVMMARIVM.

1 *Canones Concilij Tridentini de Regularibus in ſingulis monaſterijs exequutioni mandandi.*

Pro imprimendis libris de rebus ſacris per Regulares, requiritur licentia Ordinarij, & Superiorum Regularium.

Eadem licentia requiritur pro degentibus intra ſtatum Eccleſiaſticum, quando aliò tranſmittunt libros imprimendos.

Libri tractantes de auxilijs imprimi non poſſunt niſi cum licentia Apoſtolicæ Sedis.

An aliquis punctus circa hanc materiam tractari poſſit.

1 PRÆCEPTO ſancti Concilij Tridentini *ſeſſ.25. de Regularibus cap. 22.* conſtitutum eſt, vt omnes, & ſinguli Canones, qui de Regularibus præſcribuntur, in omnibus Monaſterijs, Cœnobijs, Collegijs, & Conuentibus quorumcunque Monachorum, & Regularium, quamprimum executioni mandentur: ideò breui complectar quicquid in ſacris eiuſdem Concilij Decretis, & Canonibus ad Monachos, Religioſos, & Moniales ſpectat.

Primò. Quod ad Religioſos pertinet, *ſeſſ. 4. in decreto de vſu, & editione ſacrorum librorum*, ſic habetur: Non liceat Fratribus imprimere, ſeu imprimi facere libros de rebus ſacris ſine approbatione Ordinarij, & licentia ſuorum Superiorum.

ADDITIO.

Prædicta licentia non ſolùm requiritur pro imprimendis libris, ſed etiam pro aliò tranſmittendis in ordine ad impreſſionem, quò ad eos, qui degunt intra ſtatum Eccleſiaſticum, de quacunque materia pertractent, ex decreto S. Congregationis Inquiſitionis *die* 18. *Septembris* 1625. quod habetur inter Conſtitutiones Vrbani VIII. *tom. 4. Bullar. num.* 50. Comprehendit etiam dicta prohibitio deferentes aliò libros imprimendos; vnde ſi quis recederet à ſtatu Eccleſiæ, vt deferret librum à ſe compoſitum imprimendum, contraueniret prohibitioni.

Dicta autem prohibitio non intelligitur de ijs, qui ad breue tempus manent intra ſtatum Eccleſiæ, ſed de ijs, qui habent habitationem, vt notant Theſaurus *in Praxi par.* 2. *verbo.* Libri. *num.* 3. Lezana *verbo.* Libri. *num.* 2. quia degere eſt habitare §. *penul.* Inſtit. *De vſu, & habitatione.*

Libri verò tractantes de Auxilijs, aut ex profeſſo, aut incidenter ex quouis prætextu, prohibentur imprimi per quaſcunque perſonas abſque licentia

Summi Pontificis obtinenda in Congregatione S. Inquiſitionis ex Decreto Pauli V. *in Congregatione S. Inquiſitionis*, & confirmato ab Vrbano VIII. 22. *Maij anno* 1625. & rurſus in Bulla, quæ incipit: *In eminenti. Non. Martij* 1641. Pœna autem in contrafacientes eſt excommunicatio ipſo facto incurrenda, & Interdictum Eccleſiaſticum reſpectiuè, aliæque arbitrariæ pœnæ cum reſeruatione abſolutionis, ſuſpenſionis, & relaxationis ipſi ſummo Pontifici, & dictæ Congregationi. Librique ipſo facto prohibiti cenſentur.

Notat tamen Lezana *tom.* 1. *quæſtion. Regular. cap.* 10. prædicta decreta non comprehendere libros tractantes de aliquo puncto, ſeu quæſtione de Auxilijs: quia aliud eſt materia de auxilijs, aliud punctus, ſeu difficultas de auxilijs: alias non poſſent tractari, niſi imperfectè materiæ, quæ habent connexionem cum materia de Auxilijs.

Nota etiam, quod in aliquibus locis non eſt in vſu licentia Ordinarij, ſed ſufficiet licentia Inquiſitoris, vt conſtat ex praxi, quæ innoteſcit, & approbationibus præfixis ipſis libris impreſſis, præſertim in Dominio Veneto.

SVMMARIVM.

2 *Lectio S. Scripturæ habenda in Monaſterijs Monachorum.*

Epiſcopi ſunt delegati Pontificis in ordine ad cogendos Abbates pro lectione ſacræ Scripturæ.

Clauſula inter vnam & aliam diſpoſitionem refertur ad præcedentem.

Quæ Monaſteria cogantur ad lectionem ſacræ Scripturæ.

Clauſula, Opportunis remedijs, *quid importet.*

Generalis diſpoſitio non comprehendit quæ indigent ſpeciali conceſſione.

2 Secundò, *in ſeſſ.* 5. *de reformat. cap.* 1. Epiſcopus opportunis remedijs compellat, vt lectio Sacræ Scripturæ habeatur in Monaſterijs Monachorum, vbi commodè fieri poteſt, ſi Abbates in hoc negligentes fuerint.

ADDITIO.

Hoc Decretum Concilij comprehendit Monachos tantum: nam diſtinguit Monachos à cæteris Regularibus: & his ſolum iniunxit quod lectio ſacræ Scripturæ habeatur in Conuentibus, in quibus ſtudia commode vigere poſſunt.

Circa quod Decretum primò eſt notandum, quod Epiſcopi conſtituuntur tantum Sedis Apoſtolicæ delegati quoad Abbates Monachorum; nam diſpoſitio Concilij quoad Monaſteria Monachorum, eſt diuerſa à diſpoſitione in ordine ad alios Regulares. Et ideo etiam clauſula delegationis in medio poſita inter vnam diſpoſitionem, & aliam, refertur ſolum ad immediatè præcedentem diſpoſitionem *l. Talis ſcriptura §. fin. ff. De legat.* 1. vbi Iaſ. *num.* 37. Beccius *Conſil.* 69. *num.* 13. *vol.* 1. Dec. *Conſil.* 213. *num.* 6. Boer. *Deciſ.* 143. *num.* 6. Honded. *Conſil.* 7. *num.* 25. *vol.* 2. vbi alios allegat.

Nota etiam verbum, *Vigere* & verbum, *Commodè*, quæ denotant indirectè commoditatem Monaſterij ad alendos Scholaſticos, & Doctores, ita vt poſſit ſubſtentare copiam Lectorum, & Studentium, ratione quorum cum quodam vigore ampla ſtudia exercere poſſint. Vigere enim ſignificat quamdam ſpecialem energiam circa ſtudia, quæ non habet locum in paucitate docentium, & ſtudentium.

Clauſula, Opportunis remedijs, continet conceſſionem facultatis adhibendi omnia illa remedia, quæ conducunt ad obtinendum finem diſpoſitionis. Vnde habet locum arbitrium Ordinarij. Non tamen ſunt conceſſa ea remedia, quæ ſunt ſpeciali nota digna, & indigent ſpeciali expreſſione, qualis eſt Excommunicatio, quia generalis diſpoſitio non comprehendit quæ indigent ſpeciali conceſſione. *l. In obligatione generali. ff. De pignorib.* & cap. *fin. De offic. Vicar. in* 6.

SVMMARIVM.

3 *Curam animarum habentes compellendi ad prædicationem.*

Quibus, licentijs indigeant Regulares, vt concionari poſſint.

Vt concionentur in proprijs Eccleſijs, non eſt neceſſaria licentia obtenta.

Breue Vrbani VIII. circa Concionatores, eſt declaratiuum iuris communis.

Declaratio non inducit nouum ius, ſed quid ſit ſtatutum oſtendit.

3 Tertiò, *ſeſſ.* 5. *de reformat. c.* 2. Vt non minùs ad prædicationem, quàm lectionem Chriſtianæ Reipublicæ neceſſariam habendam, omnes animarum curam habentes, etiam quauis ratione exemptos ſeſe eſſe prætendant, Epiſcopus compellat.

Ibid. Regulares cuiuſcunque Ordinis, ſine licentia Superiorum Ordinis, & benedictione Ordinarij, etiam in Eccleſijs ſuorum Ordinum prædicare non poſſunt: in alijs autem Eccleſijs, vltra licentiam Superiorum, etiam Epiſcopi, licentiam habere teneantur, & in illis, contradicente Epiſcopo prædicare non præſumant. *Ibid.* Si aliquis Prædicator (quod abſit)

ſit) errores, aut ſcandala diſſeminauerit in populum, etiamſi in Monaſterio ſui, vel alterius Ordinis prædicet, Epiſcopus ei prædicationem interdicat: quòd ſi hæreſes prædicauerit, contra eum ſecundùm iuris diſpoſitionem, aut loci conſuetudinem, procedat, etiamſi Prædicator ipſe generaliter, vel ſpecialiter exemptum ſe eſſe prætendat.

ADDITIO.

Aduerte. Concionatores Regulares prædicaturos in Eccleſijs ſui Ordinis debere quidem petere ab Epiſcopo benedictionem, non eſſe tamen neceſſarium, quod obtineant: nam Concilium dicit, Perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. Vbi nota, quod petere tenentur, non autem obtinere. Quod etiam conſtat ex ſubſequenti diſpoſitione; nam concionaturos in Eccleſijs, quæ non ſunt ſuorum Ordinum, obligat ad obtinendam licentiam. Hinc Vrbanus VIII. *in ſua Conſtitutione in forma Breuis*. Aliàs à nobis *ſub die* 30. *Ianuarij* 1629. apud Barboſam, *De poteſt. Epiſcopi. Allegat. . . num. . . .* declarauit, quod quò ad concionandum in Eccleſijs ſui Ordinis ſufficiat benedictio Epiſcopi petita, licet non obtenta. Nec dici poteſt, quod ſit Conſtitutio pro ſola Diœceſi Gienenſi, quia cum ſit quò ad hanc partem declaratiua iuris communis, habet eamdem extenſionem, quam habet ius declaratum; quia declaratio non inducit nouum ius, ſed quid ſtatutum ſit oſtendit. *l. Aſſe toto. ff. De hæred. inſtit.* & *l. Hæredes palam.* §. *Si quid poſt. ff. De teſtamen.* Et Clemen. 1. *De iurepatron.* & tradunt communiter Doctores cum Gloſ. *in Cap. Cum te. De vener.* & *in Cap. Per tuas. verbo.* De nouo. *De donat.* quorum plures citaui *in Quæſt. Canon. quæſt.* 61. *num.* 7. *Cent.* 1. Et in iiſdem terminis accipienda eſt eadem Conſtitutio *Inſcrutabili.* Gregorij XV.

SVMMARIVM.

4 Regularis extra Monaſterium degens, ſi delinquat, punitur ab Ordinario loci, vt delegato Apoſtolicæ Sedis.
Vt puniri poſſit, debet permanenter degere extra Monaſterium.
Breui reuerſurus non cenſetur abeſſe.
Non comprehendit hoc Decretum, qui per aliquot dies morantur extra clauſtra.
Quid ſi alicubi longo tempore moraretur ob negotia religionis?
Degens extra Monaſterium ob ſeruitium religionis habetur pro præſenti.
Hoc decretum non habet locum quò ad morantes in Grangijs.

4 Quartò, *in ſeſſ. 6. de reformat. cap.* 3. **Regularis extra Monaſterium degens, etiam ſui Ordinis priuilegij prætextu, tutus non cenſeatur, quominus, ſi deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam ſuper hoc à Sede Apoſt. delegato, ſecundum canonicas ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat.**

ADDITIO.

Procedit hæc Conſtitutio, de eo qui habet extra Monaſterium habitationem permanentem, non ſolùm quia vtitur verbo, *degens*, ſed etiam quia idem Concil. *ſeſſ.* 25. *cap.* 14. reſeruat punitionem Superioribus, inſtante Epiſcopo, eorum, qui notoriè delinquunt extra clauſtra.

Vnde non comprehendit eos, qui per aliquot dies aut recreationis cauſa, aut ex alio titulo morantur extra clauſtra. quia cum ſint breui reuerſuri, non cenſentur abeſſe *l. Poſtliminium.* §. *Captiuis.* & *l. Nihil. ff. De capt. & poſtlim. reuer.* & Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *De reformat.* vbi id ſupponit ex veterum Canonum ſententia. Quod ſi inquiras, ad quantum temporis extendi poſſit breuis abſentia. Reſp. vel duos, vel tres menſes, quos Concil. Trident. *ibid.* admittit pro breui abſentia.

Neque obſtat Decretum S. Congregat. *ſub die* 26. *Nouemb.* 1626. in quo declarauit: *Che la facoltà che dà il Concil.* ſeſſ. 6. cap. 3. de refor. *à gli Ordinarij ſopra i Frati, che ſtanno fuori de' clauſtri, s'intenda anco ſopra quelli che vi ſtanno con licenza legitima.* Nam procedit quò ad eos, qui permanenter degunt, quia hi non cenſentur intereſſentes, & degunt extra Monaſterium: quod non verificatur de eo, qui moratur ob negotia, quia non habitat permanenter extra Monaſterium. Et ideo non dicitur degere.

Quid ſi per longum tempus moretur in aliquo loco ob negotia religionis? Reſp. Neque tunc habere locum Conſtitutionem Concilij, quia cum ſit extra Monaſterium ob ſeruitium religionis, habetur pro intereſſente. argum. *ex cap. vnico.* §. *Qui verò. De Cler. non reſident. in 6.* vbi abſens ob Eccleſiæ ſuæ vtilitatem, habetur pro intereſſente, & percipit diſtributiones.

Neque etiam habet locum in ijs, qui degunt in Grangijs, aut alijs locis annexis Conuentui, vt notant Ciarlin. *lib.* 1. *Controuer: forenſ. cap.* 50. *num.* 8. Riccius *Deciſ.* 231. *num.* 4. *par.* 4. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 105. *num.* 17.

SVMMARIVM.

5 *Regulares extra clauſtra notoriè delinquentes inſtat Epiſcopus puniri à ſuis Superioribus, & ijs præfigit terminum, aliàs punitur ab ipſo Epiſcopo.*
Quæ conditiones concurrere debeant, vt hoc Decretum locum habeat.
Regularis an dicatur delinquere extra clauſtra, ſi delinquat in Eccleſia.
An iuridicè conſtare debeat, quod notoriè, & cum ſcandalo deliquerit.
Quomodo Epiſcopus inſtare debeat pro punitione.
Superior Regularis, quomodo certiorare debeat Epiſcopum, quod punierit.
Quid ſi Superior Regularis puniret, ſed non certum faceret Epiſcopum?
Conditiones ſupradictæ an copulatiuè ſint neceſſariæ vt locum habeat Decretum.

5 Quintò, *ſeſſione vltima de Regularibus. cap.* 14. Si Regulares, qui intra clauſtra Monaſterij degunt, etiam Epiſcopo non ſubiecti, & extra ea notorie deliquerint, vt populo ſcandalo ſint; intra terminum ab Epiſcopo præfigendum, à ſuo Superiore ſeuerè puniantur, & de punitione Epiſcopum certiorem faciat; ſin minùs à ſuo Superiore, officio priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit.

ADDITIO.

Vt habeat locum præſens Conſtitutio, plures conditiones concurrere debent. Prima, quod Regularis degat intra clauſtra. Secunda, quod extra clauſtra delinquat. Tertia, quod delictum ſit notorium. Quarta, quod generet ſcandalum. Quinta, quod Epiſcopus inſtet apud Superiores delinquentes, vt puniat. Sexta, quod præfigat terminum ad puniendum, & quod intra dictum terminum non puniat.

Circa ſecundam conditionem dubitatur, an ſi delinquat intra Eccleſiam ſui Ordinis, dicatur delinquere extra clauſtra, & negatiuè reſpondendum eſt. Quia nomine clauſtri venit etiam Eccleſia annexa: vnde Regularis ingrediens Eccleſiam, non dicitur egredi è clauſtris. Et poteſt ipſam ingredi abſque licentia Superioris, cùm tamen ſine ipſa non poſſit egredi è clauſura. Rurſus, mens Concilij eſt ſubijcere Ordinarijs Regulares delinquentes extra locum exemptum; non minus autem eſt exempta Eccleſia, quam ſit Monaſterium.

Circa tertiam, & quartam conditionem dubitatur, an iuridicè conſtare debeat, quod Regularis notoriè, & cum ſcandalo deliquerit. Et quamuis affirmet Pottel. *in dub. Regular. verbo* Punitio, *in additionibus,* qui vult Epiſcopum debere capere informationem, & illam tranſmittere ad Superiorem Regularem, quia non bene inſtaret, niſi oſtenderet proceſſum à ſe formatum: Oppoſitum tamen eſt tenendum cum Rodriquez *in Compendio reſolut. Regular. reſolut* 62. *num.* 8. Tum quia, vt inſtet rationabiliter, & extraiudicialiter, ſufficit notorietas delicti, qua ſtante Superior Regularis tergiuerſari non poteſt. Tum quia Epiſcopus non habet iuriſdictionem neceſſariam ad capiendam informationem, & proinde, ſi capiat erit nulla defectu iuriſdictionis; neque enim Concil. dat abſolutè iuriſdictionem; ſed ſolum in caſu, in quo Superior Regularis ad inſtantiam Epiſcopi non puniat.

Circa quintam conditionem dubitatur, quomodo Epiſcopus debeat inſtare apud Superiorem Regularem pro punitione. Rodriquez *tom.* 2. *quæſt. regular. quæſt.* 2. *ar.* 6. *in fine,* aſſerit, quod Superior Regularis, vt cenſeatur negligens in puniendo, requiritur, quod ter ſit requiſitus, & nolit punire, aut negligat. At ſufficere, quod ſemel inſtet, refert deciſum Barboſa *in cap. Ea, quæ. num.* 8. *De ſtatu Monachor.* Quia debet inſtare extraiudicialiter, & vnica inſtantia ſufficit ad verificanda verba Concilij, & ad excludendam omnem excuſationem Superioris. Si tamen negligente Superiore adderet ſecundam, & tertiam inſtantiam, rectè faceret: pro quo eſt aduertendum, quod ſi Epiſcopus notificaret tantum delictum Superiori, non ſufficeret, quia hoc non eſſet inſtare de punitione.

Rurſus dubitatur. Quomodo Superior debeat certiorare Epiſcopum. Reſp. Rodriquez *in Compendio quæſt. regular. Reſol.* 62. *num.* 8. ver. *Circa tertium.* ſufficere, quod tranſmittat ſummariam copiam ſententiæ, & eiuſdem exequutionis, vt illi conſtet, qualiter diſpoſitioni Concil. & ſuę inſtantiæ ſatisfactum ſit. At non eſſe opus, quod tranſmittat acta, aut ſententiam, ſed ſufficere, quod certiorem faciat Epiſcopum de exequutione punitionis, ſignificant verba Concilij, cum ſolum dicat, *Ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat*, quod verificatur abſque tranſmiſſione actorum, & ſententiæ. Præſertim, quia Concil. non vult, quod Epiſcopus iudicet de ſeueritate punitionis, ſiquidem non conſtituit iudicem Superioris Regularis, vt de geſtis ipſius recognoſcat, ſed ſolum vult, quod certus ſit, delinquentem punitum fuiſſe. Et hoc voluit S. Congregat. apud Barboſam in *dict. cap. Ea, quæ. num.* 8. *De ſtatu Monachor.* dum declarauit, opus eſſe, vt de punitione ipſa, & ſententiæ exequutione Epiſcopus certior fiat.

Sed quid, ſi Superior Regularis puniret, ſed non faceret certiorem Epiſcopum? Reſp. In tali caſu poſſe quidem Epiſcopum inquirere, an delinquens punitus ſit, & cogere Superiorem ad ſe certiorem faciendum: non tamen poſſe delinquentem puniri, quia cum iam punitus ſit, non poteſt amplius puniri, nec ei nocere debet negligentia Superioris.

An autem omnes conditiones debeant copulatiuè concurrere, vt poſſit Epiſcopus procedere, affirmatiuè reſpondendum eſt. Quia ibi Concilium præſcribit formam ſeruandam, quæ cum conſiſtat in indiuiſibili, deficiente aliquo de ipſa, tota corruit, atque adeo etiam fundamentum iuriſdictionis conceſſæ Epiſcopo.

SVM-

SVMMARIVM.

6 Locorum Ordinarij debent ſingulis annis viſitare Eccleſias exemptas, & prouidere &c.

De quibus Eccleſijs procedat hoc Decretum.

6 Sextò, *in ſeſſ. 7. reformat. cap.* 8. Locorum Ordinarij Eccleſias quaſcunque, quomodolibet exemptas, auctoritate Apoſtolica ſingulis annis viſitare teneantur, & oportunis iuris remedijs prouidere, vt, quæ reparatione indigent, reparentur; & cura animarum, ſi qua illis immineat, alijſque debitis obſequijs minimè defraudentur; appellationibus, priuilegijs, conſuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore præſcriptis, Iudicum deputationibus, & illorum inhibitionibus, penitùs excluſis.

ADDITIO.

Non rectè ponitur inter ea, in quibus Regulares ſubijciuntur Ordinarijs. Siquidem diſpoſitio Concilij procedit de Eccleſijs exemptis ſæcularibus, aut quibus ſæculares inſeruiunt. Quod colligitur tum ex eo, quod Concilium, quando ſubijcit Regulares Ordinarijs, eos expreſsè nominat; tum ex declarationibus S. Congregationis Concilij, vt eſt illa *diei* 12. *Febr.* 1596. *apud Gallemart ad dictum cap.*8. *de Reformat, ſeſſ.* 7. Congregatio *Concilij cenſuit, poſſe Epiſcopum viſitare quaſcunque Eccleſias ſæculares intra fines ſuæ Diœceſeos exiſtentes vigore cap.* 8. *ſeſſ.* 7. *etiamſi ad Regulares pertineant, dummodo tamen per ſæculares eis deſeruiatur.* Si ergo deſeruiant ipſi Regulares, non poterit viſitare, quia deficit conditio, quod ſæculares inſeruiant. Et hoc etiam conſtat ex praxi: nam Ordinarij nunquam viſitant Eccleſias Regularium, quibus ipſi inſeruiunt.

SVMMARIVM.

7 Ordinarij viſitant, & corrigunt Monaſteria, in quibus deeſt regularis obſeruantia.
Quid requiratur, vt vigere dicatur regularis obſeruantia.
Ordinarij viſitant Monaſteria, in quibus viget regularis obſeruantia, ſi Superiores admoniti negligant viſitare.
Quod non habet locum quando conſuetis temporibus viſitantur.
Verba, viſitauerint, vel correxerint, ſtant diſiunctiuè etiam quò ad effectum.
Quantum tempus requiratur, vt Superiores ſint rei negligentiæ circa viſitationem.
Ordinarij viſitantes Monaſteria pro ſupplenda negligentia Superiorum, quomodo corrigere debeant.
Non poſſunt reformare.
Regulares non tenentur ſeruare regulas abrogatas conſuetudine.

7 Septimò, *ſeſſ.* 21. *cap.* 8. Locorum Ordinarij viſitent, & corrigant Monaſteria, in quibus non vigeat regularis obſeruantia; & beneficia quæcunque, qualitercunque commendata viſitent; & curent, vt reficiantur, quæ reſtauratione indigent, & animarum cura, & alia debita obſequia rectè exerceantur.

ADDITIO.

In hac diſpoſitione Concilij excipiuntur Monaſteria, in quibus viget regularis obſeruantia. Vt autem vigere dicatur regularis obſeruantia, non requiritur, quod non contingant defectus quò ad ſingulares perſonas; ſed ſufficit, quod communiter, & vt plurimum, regula obſeruetur. Quod ſatis indicat ipſum Concilium, dum ſubdit, quod tunc demum poſſint Epiſcopi viſitare, ſi Superiores admoniti neglexerint viſitare, & corrigere. & proinde ſupponit, quod adſint digna correctione.

Hinc ſubintrat alia diſpoſitio Concilij ab Auctore prætermiſſa: nempe, quod Ordinarij viſitare poſſint Monaſteria, in quibus viget regularis obſeruantia, ſi eorum Superiores admoniti non viſitent, vel corrigant. & in hoc ſubduntur Regulares Epiſcopis, vt delegatis Apoſtolicæ Sedis.

Circa quod notandum eſt, quod non ſubintrat hæc delegatio, quando Superiores regulares conſuetis temporibus viſitant ſua Monaſteria, quia delegatio ſubintrat ſolum ad ſupplendam negligentiam Superiorum regularium. Et proinde Concilium requirit, vt præcedat admonitio, & concedatur tempus ſex menſium ad viſitandum.

Et notanda ſunt verba *viſitauerint, vel correxerint*; quæ ſtant diſiunctiuè non ſolum quò ad verba, ſed etiam quò ad effectum. *l.Eum. ff. Quan. dies deg. ced.* & *l. Si illud. ff. de leg.* 2. Et ideo ſufficit alteram partem impleri. *Cap. Inter cæteras. de reſcrip.* vbi Panorm. *num.* 4. Dec. *num.* 12. Vnde ſufficiet, quod Superiores Regulares viſitent, etiamſi non corrigant: nam tunc præſumendum eſt, aut quod non ſit neceſſaria correctio, aut quod in illis circumſtantijs non ſit profutura, & proinde alia remedia adhibere velint, aut in tempus opportunum differre. Aut etiam, quod corrigant, abſque viſitatione, quod facilè fieri poteſt præſcribendo opportuna remedia pro correctione, quando corrigenda abſque viſitatione innoteſcere poſſunt Superiori.

Terminus ſex menſium conceditur ad conſtituendos Superiores Regulares reos negligentiæ: vnde ſi contingeret, quod eſſent parati viſitare, & aliquo legitimo impedimento detinerentur, tunc Epiſcopi deberent ſuperſedere viſitationi, & concedere tempus ſufficiens Superioribus Regularibus ad viſitandum, nam eorum delegatio ſubintrat ſolum ad ſupplendam negligentiam Prælatorum.

Quando autem Epiſcopi viſitarent ad ſupplendam negligentiam Superiorum Regularium, non poſſent corrigere, niſi ſecundum menſuram Regulæ, vt notat Stephan. VVeims *ad conſtitut. 24. innouat. per Trident. conſtit. 17. num. 9.* quod ſatis indicat Concil. dum dicit, *prout ipſi Superiores poſſunt*. Superiores autem non poſſunt corrigere niſi ſecundum regulam. Et rurſus, dum habet, *Iuxta eorum inſtituta*. hæc enim verba declarant, quod correctio debet eſſe conformis inſtituto regulari: atque adeo ſolum poteſt ea reſtituere, in quibus inſtitutum non ſeruatur.

Eſt etiam aduertendum, quod Concilium tribuit Epiſcopis facultatem in prædicto caſu corrigendi, non autem reformandi. Eſt enim quid diuerſum corrigere, & reformare. Nam corrigere ſupponit peccatum, aut ſaltem defectum circa ea, quæ ex regula obſeruanda ſunt. Reformare autem eſt quò ad ea, quæ ex regula in deſuetudinem abierunt: nec ſupponit peccatum, quia iam ſupponitur, obſeruantias regulares per conſuetudinem fuiſſe abrogatas: in quo caſu Religioſi non tenentur eas obſeruare, vt tradunt D. Th. *in 4. diſt. 38. quæſt. 1. ar. 3. quæſt. 1. ad 5.* Palat. *diſt. 36. diſp. 1. poſt init.* Cardin. *in cap. Cum ad Monaſterium, n. 4. quæſt. 2. De ſtatu Monach.* Nauar. *cap. 12. Manual. n. 50.* Rodriquez *tomo 2. ſum. cap. 95. in fine.* & cum alijs Sanchez *lib. 6. ſum. cap. 2. num. 26.* Vnde Epiſcopi viſitantes non poterunt reformare, nec reducere, quæ in deſuetudinem abierunt.

SVMMARIVM.

8 Ordinarij prohibere debent turpes quæſtus &c. intuitu eleemoſynarum.
Vago, & ignoto Sacerdoti non eſt permittendum celebrare.
Ordinarij non debent permittere celebrari extra Eccleſias & publica Oratoria.
Cauere debent, vt conſuetis ritibus & horis Miſſa celebretur.
Lectum numerum Miſſarum, & candelarum ſuperſtitioſum prohibere debent.
Decretum Trident. de vitan. in celebr. quatenus afficiat Regulares.
Diſpoſitio non comprehendit eos, de quibus eſt ſpecialiter prouiſum.
Sed diſponitur, quod non exprimitur.
Nomine Populi non veniunt religioſi.

8 Octauò, *in ſeſſ. 22. decreto de obſeruandis, & vitandis in celebratione Miſſæ*, cuiuſuis generis mercedum, conditiones, pacta, & quicquid pro Miſſis nouis celebrandis datur, atque importunæ, & illiberales eleemoſynarum exactiones, potiùs quàm poſtulationes, aliaque huiuſmodi, quæ à ſimoniaca labe, vel certè turpi quæſtu non longè abſunt, omnino prohibeantur ab Ordinarijs locorum.

Nonò, *in eadem ſeſſ. & decreto*, Epiſcopi in ſuis diœceſibus interdicant, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare liceat.

Decimò, *in ead. ſeſſ. & decreto:* Non patiatur Epiſcopus priuatis in domibus, atque omninò extra Eccleſiam, & ad Diuinum tantum cultum dedicata oratoria, ab eiſdem Ordinarijs deſignanda, & viſitanda, ſanctum Sacrificium Miſſæ à ſæcularibus, aut regularibus quibuſcumque peragi, ac niſi priùs qui interſint, decenter compoſito corporis habitu declarauerint, ſe mente etiam ac deuoto cordis affectu, non ſolum corpore, adeſſe.

Vndecimò, *ibid.* Caueatur, ne Sacerdotes alijs, quàm debitis horis celebrent, neue ritus alios, & alias cæremonias, vel preces in Miſſarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Eccleſia approbatæ, ac frequenti, & laudabili vſu receptæ ſunt.

Duodecimo, *ibidem*. Quarumdam Miſſarum, & candelarum certum numerum, qui magis à ſuperſtitioſo cultu, quàm à vera Religione inuentus eſt, Epiſcopi omninò ab Eccleſia remoueant.

ADDITIO.

Hoc decretum comprehendere Regulares, quatanus iniungit Epiſcopis, ne patiantur celebrari extra Eccleſiam, & Oratoria diuino tantum cultui dicata, certum omnino eſt; cum in ſpecie Regulares ipſos nominet. Solum dubium eſt, an etiam comprehendat quo ad cætera, quæ in ipſo diſponuntur. Et negatiuè videtur reſoluendum, quia cum quoad vnum tantum mentionem faciat de Regularibus, quo ad cætera cenſetur omittere, & relinquere diſpoſitionem ſuæ naturæ, quæ licet generalis ſit, non comprehendit exemptos. Soci. *conſil. 74. num. 11. lib. 1.* Decian. *conſil. 3. num. 55. num. 2.*

Quod etiam ex eo deducitur, quia cum ſpecialiter diſponat de celebratione, extra dicta loca quò ad Regulares, quæ in alijs partibus decreti ponuntur, non comprehendunt Regulares, vt pote de quibus eſt ſpecialiter prouiſum. Ruin. *conſil. 131 num. 4. lib. 3.* Seraphin. *deciſ 1486. num. 12.* præſertim, quia ſi voluiſſet in cæteris comprehendi Regulares, expreſſiſſet. *l. Si ſeruus. §. Prætor ait.* ver. *Non dixit. ff.* de *acquiren. hæred.* & cap. *Ad*

Digitized by Google

audientiam 2. de *Decimis.* & cap, 2. *de tranſlat. Prælat.*

Nec obſtat quod Ordinarij conſtituantur delegati Sedis Apoſtolicæ, quia delegatio eſt in ordine ad fidelem populum, vt conſtat ex verbis Concilij. ibi: *Hi etiam vt delegati Sedis Apoſtolicæ prohibeant, mandent, corrigant, ſtatuant, atque ad ea inuiolatè ſeruanda cenſuris Eccleſiaſticis, alijſque pœnis, quæ illorum arbitrio conſtituentur, fidelem populum compellant.* Nomine autem populi non veniunt Religioſi, iuxta notata à Zech. *lib.* 1. *de repub. Eccleſ. num.* 3. Petro Gregor. *lib.* 15. *ſyntag. iur. cap.* 1. *num.* 3.

SVMMARIVM.

9 *Non ordinatus in ſacris non habet vocem in Capitulo.*
Hoc decretum quatenus afficiat Regulares.
Ordinatus ſubdiaconus ante legitimam ætatem an vocem habeat in Capitulo.
Fraus nemini patrocinari debet.

9 Decimotertiò, *in ſeſſ.* 22. *cap.* 4. *de reformat.* Quicumque in cathedrali, vel collegiali, ſæculari, vel regulari Eccleſia diuinis mancipatus officijs in ſubdiaconatus ordine ſaltem conſtitutus non ſit, vocem in huiuſmodi Eccleſijs in Capitulo non habeat, etiamſi hoc ſibi ab alijs liberè fuerit conceſſum.

ADDITIO.

Hæc conſtitutio habet locum quò ad Regulares, quatenus inſeruiunt regulari Eccleſiæ collegiatæ: quo ſecluſo, non pertinet ad ipſos, cum diſponat ſolum quò ad mancipatos diuinis officijs in cathedrali, vel collegiata Eccleſia ſiue ſæculari, ſiue regulari.

Circa quod eſt illud notandum, quod ſi quis ante legitimam ætatem ſuſciperet ordinem ſubdiaconatus, non per hoc obtineret vocem in Capitulo, vt notant Rodriquez *queſt.* 23. *ar.* 12. *tom.* 3. *quæſt. regul.* & Hieronym. Rodriquez *in compend. quæſt. regul reſol.* 35. *num.* 24. quia fraus nemini patrocinari debet. cap. *Intelleximus. de iudic.* cap. 1. *de colluſ. deteg.* & cap. *Tuus, de vſuris.*

SVMMARIVM.

10 *Nemini exiſtenti intra terminos Diœceſis, etiam ſi nullius ſit Diœceſis, licet conferre primam tonſuram, aut Ordines minores, niſi ſubdito regulari.*
Per hoc derogatur iuri communi.
Abbates regulares non poſſunt conferre Ordines minores ſuis Nouitijs.
Nec regularibus non ſubditis, licet habeant dimiſſorias, &c.
Actus ordinandi reſeruatur Epiſcopis.
Abbas non poteſt ordinare ſubditos alterius Abbatis, licet eiuſdem Ordinis.
Licentia inferioris non dat facultatem ad ea, quæ prohibentur lege ſuperioris.
Abbates an poſſint quò ad ordinationem ſuas vices delegare alteri habenti eamdem facultatem.
Facultas ordinaria eſt delegabilis.
Abbati, qui renunciauit dignitati, an poſſit delegari facultas ordinandi.

10 Decimoquartò, *in ſeſſ.* 23. *c.* 10. *de reform.* Abbatibus, & alijs quibuſcumque quantumuis exemptis, non liceat impoſterum intra fines alicuius Diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius Diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, aut minores ordines conferre.

ADDITIO.

Per hoc decretum derogatur iuri communi, cuius vigore cap. *Abbates. de priuileg. in* 6. poterant etiam laicis, in quos ordinariam iuriſdictionem Eccleſiaſticam haberent, conferre tonſuram & ordines minores.

An autem tonſuram, & minores ordines conferre poſſint Nouitijs, negatiuè reſoluendum eſt. Ita Tuſch. *littera A. concluſ.* 9. *num.* 7. Naldus *verbo Nouitius. num.* 8. Vecchius *in praxi Nouitior. diſput.* 11. *quæſt.* 8. *num.* 4. Vulpes *in Praxi. cap.* 7. *num.* 9. Rodriquez *tom.* 3. *quæſt. Regular. queſt.* 23. *ar.* 2. Nam quò ad ipſos non verificantur verba Concilij, quod ſint Regulares ſubditi; ſiquidem Nouitij ſubijciuntur ſolum Prælatis Regularibus in ordine ad experiendam vitam regularem, & proinde non eſt ſubiectio permanens, & ſtabilis, atque adeo inſufficiens, vt poſſint Superiores de ipſis diſponere in ordine ad ſtatum permanentem, qualis eſt clericalis. Nec eſt conueniens, quod ſi habitum dimittant, remaneant in ſtatu clericali abſque Epiſcopi conſenſu.

Et quia Concil. coarctat facultatem conferendi ordines minores ad Regulares ſubditos, fit, quod non poſſint conferre Regularibus non ſubditis, etiamſi habeant dimiſſorias à proprijs Superioribus, iuxta votum Rotæ, de quo Seraphin. *deciſ.* 985. Quod etiam indicant ſubſequentia verba Concilij, *ſed bonum omnium* (nempe qui non ſunt Regulares ſubditi)

diti) *ordinatio &c. ad Epiſcopos, intra quorum Diœceſis fines exiſtunt, pertineat*. nam per hæc verba Concilium reſeruat actum ordinandi Epiſcopis Diœceſis, ita vt non poſſint à ſuis Superioribus dimitti ad Abbates. Et ex eo confirm. Nam Concilium aufert Abbatibus, quod de iure communi competebat, vt declarant verba illa, *Non liceat impoſterum*. Vnde cum de iure communi non poſſent ordinare ſine dimiſſorijs alienos ſubditos, & cum illis poſſent, cap. *Nullus Epiſcopus. de tempor. ordin.* infertur, quod neque cum dimiſſorijs poſſint.

Ex quo etiam fit, quod non poſſit Abbas regularis ordinare ſubditos alterius Abbatis, licet eiuſdem Religionis, quamuis habeant literas dimiſſorias. Quia eſt ipſi ſublata facultas ordinandi quoſcunque, qui non ſint proprij ſubditi, vt declarant illa verba, *Qui regularis ſibi ſubditus non ſit*. quæ operantur, vt in ordinandis ab Abbatibus debeant duæ qualitates concurrere, nempe, Eſſe regularem, & Eſſe ſubditum. Nec ſufficiunt dimiſſoriæ alterius Abbatis, quia licentia inferioris non dat facultatem ad ea, quæ prohibentur lege ſuperioris cap. *Inferior. diſt.* 21. & cap. *Cum inferior. de maiorit. & obedient.*

Per hoc tamen non fit, quod Abbates non poſſint ſuas vices delegare alteri habenti facultatem conferendi ordines, quia Concilium ſolum reſtringit facultatem ordinandi, non autem tollit facultatem delegandi; & ideo facultas ordinandi remanet in ſuis terminis, quæ cum ſit ordinaria remanet delegabilis. *l. more. ff. De iuriſd. om. iud.* & cap. *Cum Epiſcopus. De offic. ordin. in 6.* Vnde poterit etiam alteri Abbati eam delegare. Nec obſtat, quod Abbates prohibeantur ordinare non ſubditos: quia prohibentur ordinare facultate propria, non autem facultate delegata, nam tunc operatur facultate delegantis.

Neque hoc eſt ordinare alienos ſubditos cum dimiſſorijs ſui Prælati: nam ordinare alienos ſubditos eſt ordinare eos, ad quod non ſe extendit iuriſdictio ordinantis ordinaria. At quando delegatus ordinat ſubditos delegantis, ordinat eos, ad quos ſe extendit iuriſdictio, quia cum delegatus vtatur iuriſdictione delegantis. *l. 1. §. Qui mandatam ff. de offic. eius. cui man. eſt iuriſd.* ibi. *Qui mandatam iuriſdictionem ſuſcepit, proprium nihil habet, ſed eius, qui mandauit iuriſdictione vtitur,* ordinando ſubditos delegantis ordinat eos, ad quos ex ſui natura iuriſdictio ſe extendit, cuius vigore ordinat, quia eſt iuriſdictio, cui ordinandi tanquam ordinariæ ſubduntur.

Eſt tamen aduertendum, quod apud illas religiones, apud quas Abbates renunciare ſolent non ſolum adminiſtrationi, ſed etiam dignitati abbatiali, non poteſt ipſis delegari facultas ordinandi; nam, dum renunciant dignitati, renunciant etiam omnibus priuilegijs annexis, & prærogatiuis, vnde delegatio ſe haberet, ac ſi eſſet facta alicui non Abbati, nec habenti facultatem aliquam ordinandi.

SVMMARIVM.

11 *Aetas ſuſcipiendis ſacris ordinibus etiam quò ad Regulares.*

Priuilegia ſuſcipiendi ſacros ordines ante præſcriptam ætatem an reuixerint.

Confirmatio ex certa ſcientia habet vim nouæ conceſſionis.

Annus præſcriptus pro ſacris ordinibus ſufficit inceptus per quamlibet partem temporis.

Expleto anno Eccleſiaſtico non poteſt promoueri ad nouum ordinem ſacrum, niſi ſit inceptus annus ætatis præfixus.

Dies ſuperadditus menſi Februario in anno biſſextili an computandus in ætate pro ſacris ordinibus.

Pœna ſuſcipientium ordines ante legitimam ætatem.

Sacerdotes ordinati ante legitimam ætatem fiunt irregulares, ſi celebrent.

Bona fides excuſat ab his pœnis.

Suſpenſio ſuſcipientium ordines ante legitimam ætatem non eſt reſeruata.

Ablata ſuſpenſione non poteſt miniſtrari in ordine, niſi accedente legitima ætate.

11 Decimoquintò, *in eadem ſeſſ. cap.* 12. Nullus etiam Regularis ad ſubdiaconatus ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad Diaconatus ante vigeſimum tertium, ad Presbyteratus ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum promoueatur: Regulares quoque nec in minori ætate ordinentur, priuilegijs quibuſcumque, quò ad hoc, excluſis.

ADDITIO.

Circa præſentem diſpoſitionem Concilij occurrit dubium, an priuilegia reuocata quò ad ordines ſuſcipiendos ante legitimam ætatem, hodie habeant aliquem vigorem ob diuerſas confirmationes ſubſequutas. Quod dubium reſolui non poteſt, niſi inſpecto tenore confirmationis. Hoc tamen in generali adnotari poteſt: Quod ſi confirmatio ſit ex certa ſcientia cum præuio examine priuilegiorum, & abſque aliqua clauſula, quæ excludat priuilegia reuocata, aut Concilio Trident. contraria, dicta priuilegia reuixerunt, quia confirmatio ex certa ſcientia, habet vim nouæ conceſſionis, vt tradunt communiter cum. Gloſ. *in cap. quia diuerſitas, de conceſſ. prabend.* & *in cap. 1. De tranſact.*

Circa verò ætatem præſcriptam à Concilio, eſt aduertendum, quod ſufficit annus inceptus, vt interpretatur praxis, & declarat obſeruantia. Quia Concilium ſolum dicit, *Ante annum*. non ordinatur autem ante annum, qui iam eſt in anno. Quare ſufficit, quod annus ſit inceptus per horam, aut etiam aliquid minus. Ita Sanchez *lib. 7. conſil. moral. cap. 1. dub. 33. num. 6. & 7.* Diana *par. 5. tract. 5. reſol.* 17.

Ex quo deducitur quod ordinatus Subdiaconus in temporibus Quadrageſimæ, non poterit anno ſubſequenti ordinari Diaconus, ſi ſtante anticipatione Quadrageſimæ non attigerit annum vigeſimum tertium,

tium,

Digitized by Google

tium, quia licet ſit expletus annus Eccleſiaſticus, non tamen eſt expleta ætas, de qua Concil. quia non anno Eccleſiaſtico, ſed Solari menſuratur.

An autem in ætate requiſita ad ordines computari debeat dies ſuperadditus Februario in anno biſſextili, concertant inter ſe Doctores, quos pro vtraque parte refert Marchin. *De ordine tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 4. *num.* 23. Mihi probabilius videtur, quod attendendum ſit ad curſum Solarem, ita vt tunc annus ætatis cenſeatur completus, quando Sol ad illam partem Zodiaci reuertitur, quam tenebat tempore natiuitatis, nam tunc eſt completus annus Solaris, atque adeo ætatis, & incipit ſubſequens. Quia tamen non omnes id obſeruare poſſunt, ideo computari debet dies ille ſuperadditus pro anno biſſextili, quia ſemper aliqua pars ipſius requiritur ad complementum anni Solaris, attendendo curſum Solis, quia cùm ſuperaddatur ad æquandos annos cum curſu Solari, non eſſet annus ætatis iuxta curſum Solis completus, niſi computaretur dies ille ſaltem ſecundum partem.

Suſcipientibus ordines ante legitimam ætatem imponitur pœna ſuſpenſionis ab ordinis ſuſcepti miniſterio, & irregularitas, ſi ſtante ſuſpenſione in eo miniſtrauerint, à Pio II. in Conſtitution. *Cum ex ſacrorum* ſub xv. *Kal. Decemb.* 1461. Aduertunt tamen, quòad Sacerdotes contrahi ſolùm irregularitatem, ſi celebrent, non autem ſi exerceant alios actus ordinis. Rodriquez *tom.* 1. *ſum. cap.* 166. *concluſ.* 1. Bellet. *par.* 1. *Diſquiſit. Cler.* tit. *de diſcipl. Cleric.* §. 5. *num.* 58. Riccius *deciſ.* 130. *num.* 2. *par.* 4. & alij.

A prædictis autem pœnis excuſare bonam fidem, reſoluunt Henriquez *lib.* 13. *Sum. cap.* 38. *num.* 1. Nauarrus *cap.* 27. *Manual. num.* 156. Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 30. *in fine.* Miranda *tom.* 1 *Manual. quæſt.* 39. *ar.* 6. *in fine.* Hieronym. Rodriquez *Reſol* 106. *num.* 27. Bonac. *De ſacrament. diſp.* 8. *quæſt. vn. pun.* 5. *num.* 13. Vgolin. *de officio Epiſcopi cap.* 26. §. 6. *num.* 5. Villalob. *par.* 1. *ſum. tract.* 11. *difficul.* 11. *num.* 6. Barboſa *de poteſt. Epiſ. allegat.* 16. *num.* 17. & alij plures. Quia cum bona fides excuſet à peccato, excuſat etiam à pœna.

Prædicta ſuſpenſio non eſt reſeruata, & ideo tolli poteſt ab Epiſcopo. Suarez *de cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 32. Rodriquez *Reſol.* 106. *num.* 26. Et à Prælatis Regularibus quò ad ſuos ſubditos. Portel *verbo.* Ordines ſacri. *num.* 14. Rodriquez *cit.* Henriquez *lib.* 14. *ſum. cap.* 20. *num.* 3.

Ablata ſuſpenſione, neque poterit miniſtrari in ordine, niſi ſuperuenerit legitima ætas. Ita deciſum refert Garzia *par.* 7. *de beneſ. cap.* 5. *num.* 51.

SVMMARIVM.

12 *Interſtitia inter vnum, & alterum ordinem ſacrum ſeruanda, ſed remanent diſpenſabilia.*
Quænam cauſa ſufficiat pro diſpenſatione.
Interſtitia inter Diaconatum, & Subdiaconatum non poſſunt diſpenſari ſine cauſa.
Arbitrium intelligitur prout de iure.
Cauſæ ob quas diſpenſari poteſt ſuper interſtitijs inter vltimum minorem ordinem, & Subdiaconatum.
Inter Diaconatum, & Sacerdotium.

12 Decimoſextò, *in eadem ſeſſ. cap.* 13. & 14. Promoti ad Subdiaconatus Ordinem, ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati, ad altiorem gradum, niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere non permittantur.

ADDITIO.

Pro diſpenſatione ſuper interſtitijs requiri cauſam, omnino certum eſt, cùm non poſſit inferior diſpenſare ſine cauſa in lege ſuperioris, aliàs diſpenſatio eſt nulla. Quænam autem cauſa ſufficiat, non ita eſt certum. In hac autem materia Concil. Trident. diuerſimodè loquitur *ſeſſ.* 23. iuxta aſcenſum ad diuerſos ordines. Nam quando aſcendendum eſt ab vltimo minore ordine ad Subdiaconatum, requirit neceſſitatem, aut vtilitatem Eccleſiæ iudicio Epiſcopi. ita *cap.* 11. Si verò aſcendendum ſit ad Diaconatum *cap.* 13. remittit diſpenſationem iudicio Epiſcopi, ait enim, *Niſi aliud Epiſcopo videatur*. Si verò aſcendendum ſit ad Presbyteratum *cap.* 14. requirit Eccleſiæ vtilitatem, & neceſſitatem iudicio Epiſcopi.

Ex hoc deducitur primò, Quod interſtitia inter Subdiaconatum, & Diaconatum licet poſſint diſpenſari, ſi Epiſcopo videbitur, atque adeo arbitrio ipſius, non tamen diſpenſari poſſint abſque cauſa, quia arbitrium intelligitur, prout de iure. Cæſar de Graſ. *deciſ.* 7. *num.* 7. *de re iud.* Rota *deciſ.* 547. *num.* 1. *par.* 1. *Recent.* Et coram Ludouiſio. *deciſ.* 189. *num.* 3. Vnde cùm de iure requiratur cauſa in diſpenſatione in lege ſuperioris, requiretur etiam in hac. Diſpenſari tamen poterit in his interſtitijs ex quacunque rationabili cauſa, quæ iudicio Epiſcopi ſufficiens ſit ad diſpenſandum, quia de iure diſpenſatio fieri poteſt ex quacunque rationabili cauſa.

Secundò, ſi diſpenſandum ſit in interſtitijs inter vltimum ordinem minorem & Subdiaconatus, Concilium aſſignat cauſas ob quas diſpenſare poteſt Epiſcopus, nempe neceſſitatem, aut vtilitatem Eccleſiæ disiunctiuè. Vnde non poterit diſpenſare ex alia cauſa, quia facultas diſpenſandi eſt conceſſa à Concilio cum reſtrictione ad prædictas duas cauſas, vltra quas non poterit ſe extendere: & cùm non legatur conceſſa nec abſolutè, nec ob alias cauſas, cenſetur denegata, vt notat Ludouiſ. cum alijs Rotæ deciſionib. *deciſ.* 287. *num.* 8.

Tertiò, ſi diſpenſandum ſit in interſtitijs inter Diaconatum, & Sacerdotium, non poterit Epiſcopus diſpenſare, ob rationem modo dictam, niſi ex vnica cauſa, nempe ob vtilitatem, & neceſſitatem Eccleſiæ. Cum enim Concilium *cap.* 11. requirat vtilitatem, aut neceſſitatem Eccleſiæ ſub disiunctione, in hac diſpenſatione *cap.* 14. requiri vtram-

vtramque coniunctiuè, quia dictio, *Et*, operatur coniunctionem neceſſitatis cum vtilitate. Rota *Deciſ.* 167. *num.* 11. *par.* 5. *Recent.* Quæ autem neceſſitas & vtilitas ſufficiat, relinquitur iudicio Epiſcopi: in quo tamen debet rationabiliter procedere.

SVMMARIVM.

13 *Regulares examinandi pro ordinibus ab Epiſcopis.*
Priuilegia ne Regulares ordinandi examinentur ab Epiſcopis, ſunt reuocata.
In Regularibus requiritur minor ſcientia.
Epiſcopi an poſſint ſtare atteſtationi Prælatorum de idoneitate ordinandorum.

13 Decimoſeptimò, *in ſeſſ.* 23. *c.* 12. Sine diligenti Epiſcopi examine Regulares non ordinentur, priuilegijs quibuſcumque, quoad hoc, penitus excluſis.

ADDITIO.

Quamuis emanauerint aliqua priuilegia, quibus concedebatur aliquibus Regularibus, vt oſtenſis dimiſſorijs ſuorum Prælatorum non poſſent ab Epiſcopis examinari, remanent tamen reuocata per Bullam Sixti V. *in Bullario* 91. incipit, *Sanctum & ſalutare*, editum anno 1588.

In Regularibus minorem ſcientiam requiri, vt ordinari poſſint, & proinde ſi ſciant latinè legere & ea, quæ pertinent ad exercendum ordinem, notat cum alijs Diana *par.* 2. *tract.* 16. *reſol.* 29. & *par.* 3. *tract.* 2. *reſolutione* 7.

Cùm autem poſſint Epiſcopi ſtare iudicio examinatorum quò ad idoneitatem ordinandorum, poterunt etiam ſtare atteſtationi Prælatorum eorumdem, vt notant Peirin. *de religioſo Prælato quæſt.* 3. *cap.* 7. *num.* 20. Thomas Hurtad. *tract.* 12. *variar. reſol. cap.* 1. *reſol.* 33. *num.* 1847. Quod tamen limitarem, ſi Prælati regulares ſint tales, vt poſſint de ipſorum iudicio confidere, ſicut confidere poſſunt de iudicio examinatorum, quos eligent, quia ſciunt, eſſe idoneos ad ferendum iudicium de habilitate ordinandorum.

SVMMARIVM.

14 *Duo ſacri ordines eodem die conferri non poſſunt, etiam Regularibus.*
Pœna conferentis duos ordines ſacros eodem die.
Pœna ſuſcipientis.

14 Decimooctauò, *in ead. ſeſſ.* 23. Duo ſacri Ordines eodem die, etiam regularibus non conferantur, priuilegijs, atque indultis quibuſcunque conceſſis non obſtantibus.

ADDITIO.

Conferenti duos ordines ſacros in eodem die imponitur pœna ſuſpenſionis à collatione ordinum, à qua non poteſt liberari, niſi à Summo Pontifice. cap. *Per literas. de temporib. ordin.* & notat Alterius *de cenſur. tom.* 2. *diſp.* 10. *cap.* 4. *quæſt.* 2.

Eadem pœna imponitur etiam ſuſcipienti quò ad poſteriorem ordinem, in dicto cap. vt notat idem Alterius, Suarez *diſp.* 31. *de cenſur. ſect.* 1. *num.* 41. Gutierez *lib.* 1. *canon. quæſt. cap.* 26. *num.* 31. Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 241.

SVMMARIVM.

15 *Epiſcopi approbatio eſt neceſſaria pro confeſſionibus audiendis, etiam Regularibus.*
Regulares habent iuriſdictionem in ordine ad confeſſiones excipiendas, ab Apoſtolica Sede.
Ordinarij tenentur ſimpliciter approbare ad confeſſiones Regulares, quos ſimpliciter idoneos reperiunt.
Approbatio ad confeſſiones conceſſa Regularibus, non poteſt ſine cauſa reuocari.
Regulares non poſſunt à confeſſionibus audiendis ſuſpendi, niſi in cauſa concernente confeſſiones.
Non poſſunt omnes vnius Conuentus Confeſſarij ſuſpendi inconſulta S. Congregat.

15 Decimononò, *in eadem ſeſſ. c.* 15. Sine probatione Epiſcopi nullus, etiam regularis poſſit confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum, audire.

ADDITIO,

Concil. requirit approbationem Ordinarij pro Confeſſarijs, etiam Regularibus, qui licet habeant iuriſdictionem à Sede Apoſtolica per Extrauag. *Inter cunctas. de priuileg.* & priuileg. Sixti IV. Ordini Prædicatorum conceſſum, & omnibus communicantibus in Bulla, quæ incipit, *Sedis Apoſtolicæ* v. *Id. Iun.* 1577. & ex Clemen. *Dudum. §. per huiuſmodi. de ſepultur.* Attamen debent pro quiete ſuæ conſcientiæ ſcire, an idonei ſint, cùm ab ipſis in foro conſcientiæ regantur oues ſibi commiſſæ: & ideo approbatus pro vna Diœceſi, non poteſt audire confeſſiones in alia, quia talis approbatio non ſortitur finem

Con-

Concilij, qui eſt quies conſcientiæ Ordinarij alterius Diœceſis.

Tenentur tamen Ordinarij eos regulares, quos ſimpliciter idoneos reperiunt, ſimpliciter etiam approbare abſque limitatione temporis, loci, perſonarum, &c. Ita declarauit S. Congregatio *die 2. Iulij 1587. Regulares, qui quò ad confeſſiones audiendas idonei generaliter ab Ordinarijs, eorumue examinatoribus, reperti, & probati fuerint, generaliter quoque & indiſtinctè abſque aliqua limitatione temporis, certorumue locorum, aut generis perſonarum admittantur in Diœceſi propria. De cæteris, qui non adeo idonei reperientur, ſi petierint ſe admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur, ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem Ordinarijs expedire videbitur, probare, & admittere.* Cùm enim Regulares habeant facultatem audiendi confeſſiones ab Apoſtolica Sede, & Concilium ſolum concedat Ordinarijs approbationem, non poſſunt ſine cauſa eam limitare, alioquin egredientur terminos facultatis ſibi conceſſæ, in præiudicium Sedis Apoſtolicæ, dum facultates ab ipſa conceſſas reſtringunt.

Conceſſa autem ſemel approbatione Regularibus audiendi confeſſiones, non poſſunt ſine cauſa reuocari, vt notant Armilla *verbo, Abſolutio.* Syluester *verbo, Confeſſor. 2. num. 5.* Rodriquez *tom. 3. quæſt. Regular. quæſt. 23. ar. 6.* Miranda *tom. 1. Manual. quæſt. 14. ar. 10. concluſ. 2.* Henriquez *lib. 3. de pœnit. cap. 6. num. 6.* Suarez *diſp. 28. de pœnit. ſect. 8. dub. 7.* Facundez *præcep. 2. Eccleſ. lib. 7. cap. 2. num. 26.* Lezana *tom. 1. quæſt. Regul. cap. 19. num. 9.* & alij quos citaui *in quæſt. Canon. quæſt. 141. num. 2. Centur. 2.* quia approbatio habet vim ſententiæ, quæ dat ius, quo quis non poteſt priuari ſine cauſa.

Et proinde non poſſe Confeſſarios regulares ſine cauſa confeſſiones concernente ſuſpendi ab audiendis confeſſionibus, decreuit Sacra Congregatio. Et inſuper neque poſſe ſuſpendere Confeſſarios vnius Conuentus inconſulta eadem Sacra Congregatione. Decreti tenor eſt.

Cum ſacræ Congregationi Cardinalium negotijs Epiſcoporum, & regularium Præpoſitorum innotuerit, Confeſſarios Regulares grauiter conqueri, quod ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinarijs ab audiendis confeſſionibus quauis de cauſa indiſcriminatim ſuſpendantur. Et propterea ſæpe contingere, vt ab eiſdem Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorũ Ordinarijs, omnibus ſimul vnius Conuentus Confeſſarijs confeſſiones audiendi facultas adimatur: Illuſtriſſimi eiuſdem ſacræ Congregationis Patres rati, vix fieri poſſe, vt hæc ſine ſcandalo, magnaque animarum pernicie contingant, re maturè perpenſa, ad omnem ſcandali materiam ſubmouendam, & quò magis ſpirituali piarum mentium conſolationi conſulatur, ſtatuunt, & decernunt, Archiepiſcopis, Epiſcopis, alijſque locorum Ordinarijs, ad quos approbandi Confeſſarios ius ſpectat, Confeſſarios Regulares, aliàs ab ipſis liberè approbatos, ab audiendis confeſſionibus ſuſpendere poſthac minimè licere, niſi ex noua cauſa, eaque ad confeſſiones ipſas pertinente, aut ob non ſeruatum interdictum ab ipſis Ordinarijs poſitum. Statuunt inſuper, eoſdem Archiepiſcopos, Epiſcopos, locorumque Ordinarios confeſſiones audiendi facultatem omnibus ſimul vnius Conuentus regularibus Confeſſarijs, eadem ſacra Congregatione inconſulta, nullo pacto adimere poſſe. Quod quidem Decretum, vt ijdem Illuſtriſſimi Patres opportunum, & neceſſarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obſeruari.

Romæ 20. Nouembris 1615.

Quare ſi locorum Ordinarij contrafecerint, non poſſunt excuſari à mortali, cum non ſolum in re graui tranſgrediantur Decretum S. Congregationis, ſed etiam Confeſſarijs inferant graue præiudicium.

SVMMARIVM.

16 Miniſteria altaris à ſolis ordinatis exercenda.
Hoc decretum non obligat ſub mortali.
Prouiſio de miniſtro eſt ſufficiens cauſa diſpenſandi ſuper interſtitijs.
An hæc cauſa ſit ſufficiens apud eas religiones, quarum profeſſi non ordinantur niſi poſt certum tempus à profeſſione.

16 Vigeſimò, *in eadem ſeſſ. c. 17.* Sacri altaris miniſteria non niſi per conſtitutos in dictis Ordinibus exerceantur.

ADDITIO.

An hæc diſpoſitio Concilij obliget ſub mortali, negatiuè videtur reſoluendum, quia ita interpretatur praxis; nam paſſim, & vbique, munera ordinum minorum exercentur à non habentibus dictos ordines. Imo etiam officium Subdiaconi à non habente ordinem Subdiaconatus, abſque tamen manipulo.

Ex hac tamen diſpoſitione colligitur. Eſſe ſufficientem cauſam diſpenſandi in interſtitijs, vt prouideatur de miniſtro, qui iuxta ordinem ſuſceptum exerceat hæc munera: nam iuxta Concil. *ſeſſ. 23. cap. 11.* vt ante annum aſcendi poſſit ab vltimo ordine minore ad Subdiaconatum, ſufficit neceſſitas, aut vtilitas Eccleſiæ, iudicio Epiſcopi. Tunc autem adeſt neceſſitas, quando deeſt ordinatus pro illo munere, quod eſt exercendum. Et *cap. 7.* quamuis requirat interſtitia inter vnum, & alterum ordinem ex minoribus, relinquit tamen arbitrio Epiſcopi ea non ſeruare, ſi ita expedire iudicauerit: vnde ſufficit quæcunque cauſa, ob quam poſſit iudicare expedire non ſeruare, qualis eſt obſeruantia dictæ diſpoſitionis Concilij.

An autem obſeruantia huius conciliaris conſtitutionis, quod ſcilicet altaris miniſteria non exerceantur niſi per conſtitutos in correſpondentibus ordinibus, ſit ſufficiens cauſa diſpenſandi apud illas religiones, apud quas profeſſi non ordinantur ſacris ordinibus, niſi poſt certum tempus elapſum à profeſſione. Affirmatiuè reſoluendum eſt. Quia obſeruantia conciliaris conſtitutionis nedum eſt cau-

ſa

Digitized by Google

ſa rationabilis, ſed etiam grauis; ſicut etiam quod munera ordinum exerceantur per habentes ordines, ex natura rei eſt valde conſentaneum, & contrarium derogat ritui Eccleſiaſtico. Vnde cum conſtitutiones in tali caſu ſeruari non poſſint ſine graui incommodo, ſiquidem eſſet negligenda conſtitutio conciliaris, & ritus Eccleſiaſticus relinquendus imperfectus, aderit cauſa ſufficiens ad diſpenſandum.

SVMMARIVM.

17 *Synodus quotannis celebranda, & quinam accedere teneantur.*
Regulares habentes curam animarum tenentur accedere.

17 Vigeſimoprimò, *in ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 2. Synodi Diœceſanæ quot annis celebrentur, ad quas exempti etiam omnes, qui aliàs, ceſſante exemptione, intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, accedere teneantur. Ratione tamen parochialium, aut aliarum ſæcularium Eccleſiarum, etiam annexarum, debeant hi, qui illarum curam gerunt, quicunque illi ſint, Synodo intereſſe.

ADDITIO.

Per hoc decretum regulares, quantumuis exempti, exercentes curam animarum tenentur accedere ad Synodum, quia in his quæ ſpectant ad curam animarum, non eximuntur à iuriſdictione Epiſcopi tam de iure veteri, quam de iure nouo per conſtitutionem *Inſcrutabili.* Gregorij XV. ſalua tamen quo ad cætera exemptione. cap. *cum Capella. de priuil.* Et ideo tenentur accedere ad Synodum iuxta cap. *Ex ore. eod. tit.*

SVMMARIVM.

18 *Monaſteria non erigenda ſine Epiſcopi licentia.*
Epiſcopus non poteſt concedere hanc licentiam niſi ſeruatis ſeruandis.
Et ſeruatis priuilegijs Regularium de diſtantia.
Quando de loco ad locum mutantur monaſteria, an ſeruanda decreta, quæ diſponunt de erectione.

18 Vigeſimoſecundò, *ſeſſ.* 25. *de regular.* Monaſteria non erigantur ſine Epiſcopi, in cuius diœceſi conſtruenda ſunt, licentia prius obtenta.

ADDITIO.

Licentiam erigendi noua Monaſteria non poteſt concedere Epiſcopus, niſi ſeruatis ijs, quæ præſcribuntur in conſtitutionibus Pontificijs poſtea emanatis, & decretis ſacræ Congregationis pro negocijs regularium ſub Gregorio XV. *die* 17. *Auguſti* 1621.

Debent inſuper attendere ad priuilegium, quod habent, regulares, quod prope ſuas Eccleſias non erigantur aliæ Eccleſiæ &c. niſi in diſtantia centum quadraginta canarum. Pro cuius obſeruantia in Ciuitate Ianuenſi obtinuerunt Patres Theatini tres Rotæ deciſiones: primam, quæ eſt *Ianuenſis priuilegiorum* 24. *Iunij* 1647. *coram Roſas.* ſecundam, quæ eſt *Ianuenſis priuilegiorum* 24. *Ianuarij* 1648. & tertiam, quæ item eſt *Ianuenſis priuilegiorum* 28. *Iunij* 1649. & poſtea ſententiam, & literas Executoriales contra Presbyteros Congregationis S. Philippi Nerij.

Quia autem conſtitutiones, & decreta, de quibus ſupra, procedunt de noua erectione, non habere locum, quando de vno loco ad alium eſſet transferendus Conuentus, & Eccleſia, reſoluunt Miranda *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 33. *ar.* 2. *concluſ.* 2. Hieronym. Rodriquez *in compend. quæſt. Regul. reſol.* 55. *num.* 4. Portel *in dub. Regul. verbo. Monaſterium num.* 7. Barboſa *de poteſtate Epiſcop. allegat.* 26. *num.* 8. Peirin. *tom.* 3. *de priuileg. in addit. ad conſtit. Gregorij XV. cap.* 11. *num.* 18. Poteſt tamen obſtare huic mutationi priuilegium diſtantiæ centum quadraginta canarum, quia non ſolum prohibet nouas erectiones, ſed etiam erectionem ſic qualificatam, hoc eſt, non habentem præſcriptam diſtantiam,

SVMMARIVM.

19 *Regularibus non licet recedere ſine licentia à conuentibus, etiam prætextu adeundi Superiores, aliàs puniuntur ab Ordinarijs.*
Non habet locum quando accedit cauſa appellationis.
Nec quando accedit cauſa querelæ.
Concilium non prohibet iuridicum acceſſum ad Superiores.

19 Vigeſimotertiò. *Eadem ſeſſ. c.* 4. Non liceat Regularibus à ſuis Conuentibus recedere, etiam prætextu ad Superiores ſuos accedendi; niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint: aliàs qui ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento, repertus fuerit, ab Ordinarijs locorum puniatur, vt ſui inſtituti deſertor.

A D-

ADDITIO.

Dubitatur; an dicta diſpoſitio locum habeat quo ad regulares, quando religioſus cauſa querelæ accedit ad Superiores. Quod enim non habeat locum, quando cauſa appellationis ad ipſos accedit, non eſt dubium, quia non accedit cum licentia, nam interpoſita, & admiſſa appellatione à iudice à quo obtinet Apoſtolos, quibus tranſmittitur ad Superiorem iudicem.

Quod autem non habeat locum, quando accedit cauſa querelæ, reſoluendum videtur: nam tunc habet ius accedendi ad Superiores, vt docent Nauar. *Conſil.* 2. *num.* 8. *de ſentent. & re iud. lib.* 2. *in* 1. *edit.* & *in* 2. *edit. Conſil.* 5. *num.* 8. *tit. de Appellat.* Sayr. *lib.* 12. *Claui reg. cap.* 17. *num.* 38. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. Regul. quæſt.* 29. *ar.* 2. & *de ordine iudicior. cap.* 13. *num.* 4. quos ſequitur Sanchez *lib.* 7. *Sum. cap.* 8. *num.* 110. *in fine.* Vnde habent à iure licentiam adeundi Superiores. Et proinde non habet locum diſpoſitio Concilij, quæ prohibet receſſum à Monaſterijs ſub prætextu adeundi Superiores, non autem iuridicum acceſſum ad ipſos, vt notat etiam Azor. *lib.* 12. *cap.* 11. *quæſt.* 8. Si tamen ab Ordinarijs reperirentur ſine mandato Superiorum, detineri poſſent, donec docerentur de legitima cauſa adeundi Superiores; nec enim ipſis tenerentur præſtare fidem.

SVMMARIVM.

20 *Accedentes ad Vniuerſitates ſtudiorum cauſa tenentur habitare in Conuentibus.*

Quomodo puniendi ab Ordinarijs, ſi id non ſeruent.

De quibus Conuentibus intelligatur Decretum.

20 Vigeſimoquartò, *ibidem.* Qui ſtudiorum cauſa ad Vniuerſitates mittuntur, in Conuentibus tantum habitent: alioquin ab Ordinarijs contra eos procedatur.

ADDITIO.

De iure antiquo poterant Religioſi profeſſi ire ad Vniuerſitates ſtudiorum cauſa, cum licentia ſuorum Superiorum, iuxta cap. 2. *Ne Clerici, vel Monachi. in* 6. Per præſentem autem conſtitutionem Conciliarem additur iuri veteri, quod miſſi ad Vniuerſitates ſtudiorum cauſa, debeant habitare in Conuentibus; quod ſi non obſeruent, debeant contra eos Ordinarij procedere. Non poterunt tamen excommunicari, ſed alio modo erunt puniendi iuxta declarationem S. Congregat. *ad dictum Cap. Concil. ex Bellarino.*

Dubium tamen remanet. De quibus Conuentibus Concil. loquatur: an de Conuentibus cuiuſcunq; Ordinis, an verò de Conuentibus tantum proprij Ordinis. Quod autem loquatur tantum de Conuentibus proprij Ordinis, reſoluendum videtur: Quia ſi intelligeret de Conuentibus cuiuſcunque Ordinis, debuiſſet vrgere Superiores talium Conuentuum ad eos recipiendos, alioquin diſpoſitio fruſtratoria fuiſſet. Tum quia finis Concilij eſt, quod tales Regulares viuant ſub regulari obſeruantia, quem non obtineret, ſi intelligeret de Conuentibus cuiuſcunque Ordinis, quia ob diuerſitatem Regulæ non poſſent illam ſeruare. Ex quo fit, quod ſi religioſus degat extra Conuentum ſtudiorum cauſa, quando in loco Vniuerſitatis non adeſt Conuentus proprij Ordinis, non debeat ab Epiſcopo puniri.

SVMMARIVM.

21 *Cenſura & interdicta etiam ab Ordinarijs poſita publicanda, & ſeruanda à Regularibus.*

Poterunt tamen celebrare diuina officia quando id eis ex priuilegio indulgetur.

21 Vigeſimoquintò, *in ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 12. Cenſuræ, & interdicta nedum à Sede Apoſtolica emanata, ſed etiam ab Ordinarijs promulgata, mandante Epiſcopo, à Regularibus in eorum Eccleſijs publicentur, atque ſeruentur.

ADDITIO.

Eſt tamen aduertendum, quod ſtantibus huiuſmodi interdictis poterunt Regulares celebrare diuina officia ijs diebus, quibus id ipſis indulgetur per priuilegia cap. *Cùm & plantare.* & cap. *Vt priuilegia. De priuilegijs.* & cap. *fin. de priuil. in* 6. & cap. *Alma mater. De ſentent. excom. in* 6. & alia, vt tradunt Henriquez *lib.* 13. *cap.* 48. *num.* 1. Miranda *tom.* 2. *Manual. quæſt.* 37. *ar.* 12. Rodriquez *tom.* 2. *quæſt. Regul. quæſt.* 112. *ar.* 1. Homobon. *tract.* 11. *Examin. Eccleſ. cap.* 12. *quæſt.* 1. *reſol.* 1. Io. à Conca *lib.* 2. *de ſtatu relig. cap.* 7. *dub.* 2. *concluſ.* 2. Sayr. *lib.* 5. *de cenſur. cap.* 13. *num.* 24. & 25. Peyrin. *tom.* 1. *de priuil. in Conſtit.* 2. *Sixti IV. num.* 55. Lezana *tom.* 1. *quæſt. regul. cap.* 21. *num.* 19. Gauant. *in Manuali Epiſcop. verbo, Interdictum. num.* 10. Ceſpedes *de exempt. cap.* 18. *dub.* 294. *num.* 7. Siquidem Concil. ſolum præcipit obſeruari interdicta, non autem aufert priuilegia; nec eſt veriſimile, quod velit ſtrictiori modo obſeruari interdicta Ordinarij, quàm interdicta Sedis Apoſtolicæ.

SVMMARIVM.

21 *Dies feſti indicti ab Ordinario, ab exemptis etiam Regularibus ſeruandi.* *In quo ſeruandi ab exemptis Regularibus.* *Regulares an teneantur ad feſta votiua populi.*

22 Vigeſimoſextò, *ibidem.* Dies feſti, quos in diœceſi ſua Epiſcopus ſeruandos præceperit, ab exemptis omnibus etiam Regularibus ſeruentur.

ADDITIO.

Decretum hoc de obſeruantia feſtorum intelligitur ſolum quò ad ſanctificationem, & proinde tenebuntur Regulares ceſſare ab operibus ſeruilibus, & audire, aut facere ſacrum. Non autem quo ad ritum, & officium diuinum, & proinde poterunt tàm priuatè, quàm publicè recitare officium diuinum, & celebrare Miſſas iuxta proprium ritum. Nec tenentur obedire Epiſcopis aliquid in contrarium præcipientibus. Ita declarauit S. Congregatio apud Quarantam *in Sum. Bul. verbo, Priuilegia Regularium.* & apud Bellarin. *ad præſens cap. Concil. &* tradunt Vgolin. *de offic. Epiſcopi. cap.* 20. *§.* 3. *num.* 2. Piaſec. *par.* 2. *praxis Epiſcop. cap.* 3. *num.* 47. Tambur. *tom.* 3. *de iure Abbat. diſp.* 15. *quæſt.* 11. *num.* 54. Peirin. *de priuil. ad Conſtit.* 28. *Leonis* X. *num.* 2. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat.* 105. *num.* 34. Ceſpedes *de Exempt. Regular. cap.* 20. *dub.* 311. *num.* 7.

An autem teneantur ſeruare feſta votiua populi; affirmant Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 15. *num.* 21. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 167. . *cap. num.* . . quia etiam ipſi veniunt appellatione populi. At non obligari, tradunt Bordon. *in Conſil. Regul. reſol.* 18. *num.* 5. Homobon. *par.* 3. *Examin. Eccleſiaſ. vbi de Epiſcop. cap.* 9. *reſol.* 3. Philip. à Conce. Vaſconcil. *tract. de Decim.* §. 2. *num.* 4. ver. *Supongo lo terzero.* Pellizzar. *tom.* 1. *Manual. tract.* 5. *cap.* 5. *quæſt.* 21. *num.* 52. Et quidem non teneri ex vi Decreti Concil. manifeſtum eſt, quia non loquitur de feſtis votiuis; ſed de feſtis, quos Epiſcopus præcipit ſeruari, qualia non ſunt votiua, quia hæc originem habent à voluntate vouentium, non verò à poteſtate legiſlatiua. Sed neque ratione voti, quia voti obligatio non afficit, niſi aut expreſsè vouentes, aut tacitè in aliorum voluntate, quatenus voluntas ipſorum cenſetur moraliter ineſſe voluntati vouentium. Religioſi autem neque votum emittunt, vt ſupponitur, neque ipſorum voluntas eſt aliquo pacto in voluntate vouentium, cùm nullo modo ipſi ſubijciantur, ſed ſint in altero ordine, & propriam inter ipſos conſtituant communitatem.

SVMMARIVM.

23 *Epiſcopus componit controuerſias inter Regulares circa præcedentiam.* *Non tamen omnes, ſed ſolum, quæ ſuboriuntur inter conuenientes ad publicas functiones.* *Conſtitutio Gregorij XIII. circa præcedentiam quos afficiat.* *Decretum S. Congregationis circa præcedentias.*

23 Vigeſimoſeptimò, *ead. ſeſſ. de regul. c.* 13. Controuerſias omnes de præcedentia, quæ perſæpè cum ſcandalo oriuntur inter Eccleſiaſticas perſonas, tam Sæculares, quam Regulares, in proceſsionibus publicis, & in alijs ſimilibus, Epiſcopus amota omni appellatione, & non obſtantibus quibuſcumque, componat.

ADDITIO.

Per hoc decretum non tribuitur Epiſcopis facultas componendi quaſcunque controuerſias præcedentiæ, ſed eas tantum, quæ ſuboriuntur, quando Eccleſiaſticæ perſonæ ad aliquod publicum munus conueniunt, ita vt ſcandalum naſci poſſit, vt notant Decian. *Conſil.* 63. *num.* 10. *lib.* 2. Cened. *quæſt.* 26. *canon. num.* 17. *lib.* 1. Non eſt tamen neceſſe, quod oriatur ſcandalum, vt prædicti Doctores videntur ſentire; ſed ſufficit, quod poſſit oriri.

Conſtitutio autem Gregorij XIII. ſub die 15. *Iulij* 1583. incipit. *Expoſcit paſtoralis.* in qua ſtatuitur, quod præcedant ij Religioſi, qui prius in loco, vbi degunt, fundauerunt Monaſterium, procedit tantum quò ad Mendicantes, non autem quò ad alias religiones, vt notat Valenzuela *Conſil.* 1. *num.* 78. Et ideo non afficit cæteras religiones quò ad præcedentiam inter ipſos, nec cum Mendicantibus.

Quia tamen poſt dictam Bullam Gregorij XIII. plures ſubortæ ſunt controuerſiæ quò ad præcedentiam; S. Congregatio Epiſcop. & Regul. *die* 30. *Auguſti* 1593. ſtatuit, approbante Summo Pontifice, quod in futurum circa præcedentias ſeruaretur, quod ſeruatur in Vrbe Roma. Ita refert Lezana *verbo, Præcedentia. num.* 6. vbi etiam recenſet obſeruantiam Romanam. Sed demum eadem S. Congregatio ſtatuit ſeruandam eſſe conſuetudinem cuiuſq; loci, non obſtante dicta Conſtit. Gregorij XIII. *Expoſcit.* & non obſtante quod contrarium ſeruetur in Vrbe. Ceſſante verò quaſi poſſeſſione, vel conſuetudine, præcedant iuxta dictam Bullam ij, qui ſunt antiquiores in loco.

SVM-

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

24 *Regulares, & Monachi compelli poſſunt ad proceſſiones, exceptis, qui ſunt ſtrictioris clauſuræ.*
Excipiuntur alij priuilegiati.
Ad quas proceſſiones compelli poſſint.
Qui non tenentur, ſi accedunt, non poſſunt poſtea cogi.
An cogi poſſint ad proceſſiones, quæ fiunt intuitu indulgentiarum.
Diſtantes vltra medium milliare ab Vrbe non poſſunt cogi.
Exempti Regulares quando teneantur accedere ad proceſſiones.

24 Vigeſimooctauò, *ibidem.* exempti omnes, tam clerici Sæculares, quam Regulares. Etiam Monachi ad proceſsiones vocati, accedere compellantur; exceptis jis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt.

ADDITIO.

Præter eos, qui viuunt in ſtrictiori clauſura, excipiuntur etiam priuilegiati, quos recenſet Bordon. *in Conſil. Regular. tom.* 1. *reſol.* & Nouar. *par.* 2. *Bellar. vbi de proceſſionib.*

Non poſſunt autem cæteri cogi ad omnes proceſſiones, ſed tantùm ad publicas. nam Concil. notanter dixit *Ad publicas proceſſiones.* vt eſt Proceſſio in feſto Corporis Chriſti, Litaniarum &c. Vt autem proceſſio ſit publica, requiritur quod habeat cauſam publicam, ſeu quod indictæ ſint ob bonum publicum, quod tangat totam Ciuitatem: & priuatæ ſunt, quæ habent priuatam cauſam, quæ non concernat totum locum. iuxta ea, quæ tradunt, Campanil. *in Diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 118. Valenzuola *Conſil.* 184. *num.* 25. *tom.* 2. Vgolin. *de offic. Epiſc. cap.* 20. § 2. *num.* 6. Proſper Auguſt. *in addit. ad Quarant.* verbo *Præcedentia.* Vener. *lib.* 6. *Exam. cap.* 18. Ceſpedes *de exemp. cap.* 11. *dub.* 207. *num.* 3.

Quinimo ad nullas proceſſiones cogi poſſunt, qui ex conſuetudine non ſolent accedere, vt notant Campanil. *in Diuer. iur. dicta rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 118. aſſerens ita declaratum fuiſſe à ſacra Rituum Congregat. Rodriquez *par.* 4. *ſum. cap.* 105. *num.* 2. Bordon. *in Conſil. regular. reſol.* 7. *num.* 134.

Eſt tamen aduertendum. Quod ſi Regulares, qui aliàs non tenentur ire ad proceſſiones, aliquando accedant, non per hoc poſtea cogi poſſunt ab Epiſcopo, etiamſi nullam præmiſerint proteſtationem, vt notant Io. Anton. Nouar. *in Sum. Bullar. vbi de proceſſion.* Lezana *verbo, Proceſſio. num.* 3. Bordon. *in Conſil. regular. reſol.* 7. Portel *verbo, Proceſſio, num.* 6. Io. Maria Nouar. *in Lucer. Regular. eodem verbo num.* 19. Ratio eſt. Quia ſumus in facultatiuis, quæ nullum ius tribuunt.

An autem cogi poſſint ad proceſſiones, quæ fiunt intuitu indulgentiarum. Negatiuè reſpondet Bordon. *in Conſil. Regul. reſolut.* 7. *quæſt.* 45. quia habent cauſam priuatam, nempe honorem Eccleſiæ, in qua indulgentiæ exponuntur. Et multò minus ad proceſſionem pro Oratione quadraginta horarum, vt notant idem Bordon. *cit.* Io. Anton. Nouar. *in Sum. Bullar.* tit. *de proceſſion.* quia nimirum non interuenit cauſa publica.

Si tamen Regulares vltra medium milliare diſtent à ciuitate, non poſſe compelli, tradunt, & referunt deciſum à S. Congregat. Piaſec. *par.* 2. *prax. Epiſcop. cap.* 3. *num.* 47. Vgolin. *de offic. Epiſcopi. cap.* 20. §. 2. *num.* 5. *ver.* 2. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi. alleg.* 78. *num.* 11. Io. Anton. Nouar. *in Sum. Bullar.* Tit. *de proceſ. num.* 8. Ceſpedes *de exemp. cap.* 11. *dub.* 208. *num.* 2. & extat deciſio ad dictum *cap.* 13. *Concil. ſeſſ.* 25. *apud collect. ex Bellarin.* Quia nimis oneroſus eſſet acceſſus.

Quod autem tunc ſolum teneantur Regulares exempti accedere ad proceſſiones, quando Epiſcopus perſonaliter interuenit, tradunt Villalob. *par.* 2. *Sum. tract.* 35. *difficul.* 5. *num.* 8. Rodriquez *in compend. quæſt. Regular. reſol.* 118. *num.* 4. Moronus *reſpon.* 12. *num.* 16. Ceſpedes *de exem. cap.* 11. *dub.* 18. quia nimirum ius nouum Concilij Tridentini, quod Regulares compelli poſſint ad proceſſiones, recipit declarationem à iure veteri, vt ſcilicet poſſint compelli, quando de iure veteri tenentur accedere. De iure autem veteri tenentur accedere ſolum quando Epiſcopi perſonaliter interueniunt cap. *Nimis praua. de exceſſib. Prælat.* ibi. *His quoque, vt tam extra ciuitates, quàm intra, cum eis proceſſionaliter veniant, ex leui cauſa mandantes.* Quod intelligi debet, quando Epiſcopus interuenire deberet, vnde licet ex aliquo accidenti non interueniat, cogi poterunt.

S V M M A R I V M.

25 *Profeſſio Regularis non admittenda niſi expleto anno ſextodecimo.*
Profeſſio an valida, ſi ad complementum anni deſiderentur aliquot horæ.
Profeſſio non completo anno probationis nullam inducit obligationem.
Nec etiam ex quocunque capite nulla.

25 Vigeſimonono, *eadem ſeſſ. de regular. c.* 15. In quacunque Religione, tam virorum, quàm mulierum, profeſsio non fiat ante decimum ſextum annum expletum; nec qui minori tempore, quàm per annum, poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, ad profeſsionem admittatur: alioquin profeſsio nullam obligationem inducat ad quoſcunque effectus.

ADDITIO.

Profeſſionem eſſe validam, quamuis ad complementum anni deſiderentur aliquot horæ, tradunt Rodriquez *tom.* 3. *quæſt. Regular. quæſt.* 15. *ar.* 4. alios citans, Marchant. *in Regul. S. Franciſ. ad cap.* 2. *tit.* 2. *quæſt.* 4. & *tom.* 3. *Tribunal. ſacram. tract.* 3. *tit.* 1. *quæſt.* 6. *concluſ.* 2. ver. *An vero.* Pellicion. *quæſt. illuſt.* 45. ver. *Adhuc tamen.*

Ex hoc loco Concilij habetur, quod profeſſus nulliter defectu ætatis, aut defectu anni integri probationis, non teneatur ſimplici voto caſtitatis, & proinde abſque vlla diſpenſatione poſſit ducere vxorem. Siquidem Concil. habet, quod profeſſio huiuſmodi nullam inducat obligationem, non ſolum quò ad Regulam, & ordinis obſeruantias, ſed neque etiam quò ad alios quoſcunque effectus. Et proinde S. Congregatio Concil. declarauit, vt habetur in *Collect. ex Bellarin. ad hunc locum*: Quod profeſſus intra annum probationis ad nihil tenetur, & poteſt ducere vxorem abſque diſpenſatione.

Et quod abſolute nulliter profeſſus non teneatur ſimplici voto caſtitatis, tradunt Rodriquez *tom.* 3. *quæſt. regul. quæſt.* 17. *ar.* 4. *in fine.* Nauar. *Conſil.* 26. *num.* 12 *de Regul.* & *Conſil.* 87. *in* 2. *edit.* Sanchez *lib.* 7. *de matr. diſp.* 37. *num.* 11. approbans ſententiam Nauarri. Leſſius *lib. de iuſt. & iure, c.* 41. *num.* 62. Miranda *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 30. *ar.* 4. *concluſ.* 2. *in fine.* Suarez *tom.* 3. *de relig. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 3. Palaus *par.* 3. *oper. moral. tract.* 16. *De ſtatu relig. diſp.* 2. *pun.* 14. *num* 1. Baſſeus *in Florib. theol. pract. verbo, Religio* 4. *num.* 7. Laiman *lib.* 4. *theol. moral. tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 5. *verbo, Quæ ſit,* & *num.* 7. Vecchius *in praxi Nouit. diſp.* 14. *dub.* 1. *num.* 22. Bordon. *De profeſſ. regular. cap.* 5. *quæſt.* 1. & 2. Caramuel *in Reg. S. Benedicti. diſp.* 41. *dub.* 8. *num.* 509. Peirin. *quæſt.* 3. *de Prælat. relig. cap.* 1. *§.* 5. *num.* 139. & ipſe late tradidi in *Quæſt. canon. Centur.* 1. *quæſt.* 23. *num.* 3. & *ſequent.*

SVMMARIVM.

26 Renunciatio ſuorum bonorum qualiter à Nouitijs facienda, vt valeat.
Decretum Trident. circa renunciationes Nouitiorum non comprehendit factas ante ingreſſum.
An comprehendat hoſpites Clericor. Regular.
An pro renunciatione Nouitiæ Monialis ſufficiat licentia Vicarij Monialium.
Nouitius poteſt reuocare renunciationem, ſi non ſit ſequuta profeſſio.
An valeat, ſi vltra annum probationis differatur profeſſio.
Aſſumpto regulari ad Epiſcopatum, an reſoluatur renunciatio.

26 Trigeſimò, *ibidem c.* 16. Nulla renunciatio, aut obligatio antea facta, etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuſcunque cauſæ piæ, valeat, niſi cum licentia Epiſcopi, ſiue eius Vicarij fiat intra duos menſes proximos, ante profeſsionem: ac non alias intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſsione.

ADDITIO.

Hoc decretum Concilij diſponit tantùm de Nouitijs, & proinde comprehendit ſolam renunciationem, & obligationes factas poſt ſuſceptum habitum religionis; non autem factas ante ſuſceptionem habitus, licet cogitantibus de ingreſſu religionis. Et ita declarauit S. Congregatio, vt habetur ex *collect. declarat. Bellar. ad hunc locum Concilij.* Et ita ſentit Rota apud Duran. *Deciſ.* 121. *num.* 33. teſtans de declarat. S. Congregat. & magis communiter Doctores, quos recenſui, & ſequutus ſum in *Quæſt. canon. quæſt.* 273. *num.* 3. *Centur.* 3.

Hinc præſens diſpoſitio Concilij non comprehendit Hoſpites Clericorum Regularium, vt dixi eodem loco *quæſt. ſequenti* 274. *num.* 2. cum Megal. 1. 2. *lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 26. *ſuarum Inſtit.* Bordono *tom.* 2. *ſuor. Conſil. regul. reſol.* 60. *num.* 25. quia licet deferant habitum religionis, non ſunt tamen ad ipſum iuridicè, & capitulariter admiſſi: vnde nondum ſunt Nouitij, nec incœperunt annum probationis. Vnde licet gaudeant priuilegio fori, quia non gaudent ratione propriæ perſonæ, ſed ratione religionis; quò ad propria tamen iura perſonalia regulantur tanquam perſonæ laicæ, & non ſubſunt præſenti diſpoſitioni. Quia autem in renunciatione non ſubſunt præſenti diſpoſitioni, ſicut nec in alijs obligationibus, tenebuntur ſeruare diſpoſitionem, & ſolemnitates legis, & ſtatuti, iuxta doctrinam Rotæ apud Duran. *deciſ.* 121. *num.* 41.

Cum inter alia requirat Concilium, vt renunciatio Nouitij valida ſit, licentiam Epiſcopi, aut eius Vicarij: dubitatur, an quando Epiſcopus conſtituit peculiarem Vicarium pro Monialibus, ſufficiat licentia ipſius pro Nouitia Moniali. Reſp. Sufficere licentiam Vicarij Monialium. Quia cum ipſi commiſſa ſint negocia Monialium, & quò ad ipſas ſit generalis Vicarius, vices gerit Epiſcopi quò ad omnes actus concernentes ipſas Moniales, atque adeo etiam quò ad concedendam licentiam pro renunciatione: & ita fuit practicatum Neapoli ſub Archiepiſcopis Cardinali Caraſa, & Card. Boncompagno.

Poterit tamen Nouitius nondum ſequuta profeſſione renunciationem reuocare, vt notat Menoch. *Conſil.* 388. *num.* 34. Quia Concilium decernit, quod non intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſequuta profeſſione; & proinde induit naturam teſtamenti, quod ideo eſt reuocabile, quia non ſortitur effectum, niſi ſequuta morte. Nec obſtat quod renunciatio ſtatim valida ſit, & firma, & ſolum ſuſpendetur effectus. Nam etiam teſtamentum ſtatim ac eſt conditum cum debitis ſolemnitatibus, eſt

vali-

validum, ac firmum; quia tamen non diſponit pro tempore præſenti, ſed pro tempore mortis, remanet reuocabile. Sic etiam quia renunciatio non diſponit pro tempore præſenti, ſed pro tempore profeſſionis, nam ſolum per ipſam profeſſionem confirmatur in ordine ad effectum, erit reuocabilis. Vnde non rectè Sanchez *lib. 7. in Decal. cap. 5. num. 58.* aſſerit, eſſe irreuocabilem, & poſtea *num. 50.* concedit, poſſe reuocari per teſtamentum: nam ſi abſolutè non eſt reuocabilis, nec etiam per teſtamentum reuocari poterit, nam ſemper eſſet expectandus euentus conditionis, ſi eſſet conditionalis.

Et quamuis Concil. requirat, quod renunciatio fiat intra duos menſes proximè præcedentes profeſſionem; ſi tamen contingat profeſſionem differri vltra annum probationis, etiam per aliquot menſes, adhuc tamen renunciatio tenebit, vt declarauit S. Concilij Congregatio *anno 1594. die 17. Octobris*, & habetur *in Collect. declarat. ad dictum locum Concil.* ex Bellar. & ita notant Sanchez *lib. 7. ſum. cap. 5. num. 81.* Vecchius *in praxi Nouit. diſp. 8. dub. 9. num. 5. in fine*. Et ratio eſt, quia Concil. renunciationem affigit vltimo bimeſtri anni probationis. Et ideo valet, ſi in illo fiat, tanquam facta in tempore habili, licet vltra annum profeſſio differatur.

An autem ſubſiſtat renunciatio, an verò reſcindi poſſit, ſi profeſſus aſſumatur ad Epiſcopatum. Non ſubſiſtere, ſed poſſe reſcindi, reſoluendum videtur. & ita deciſum fuiſſe ſub *die 11. Ianuarij 1631.* refert Aldan. *in compend. Canon. reſol. lib. 2. tit. 9. num. 1.* apud Barboſam *ad cap. 16. num. 17. De regular. ſeſſ. 25 Concil. Trident.* & latè tradit Molſeſ. *Conſil. 1.* Vide etiam adnotata ad *quæſt. 118. par. 2.*

SVMMARIVM.

27 *Prætendens nullitatem profeſſionis quid requiratur, vt audiri poſſit.*
Coram quibus agitanda cauſa nullitatis.
Quid quando capitulariter nomine alterius Monaſterij admittitur, aut in vno loco capitulariter admittitur, & in alio emittit profeſſionem.
Decretum Trident. pro reclamatione de nullitate profeſſionis habet locum etiam quò ad Moniales.
An in hac cauſa ſint audiendi conſanguinei &c.
Dimittentes habitum quando prohibeantur audiri.
Facultas reclamandi ſuper nullitate profeſſionis, an competat etiam Monaſterio.
Quinam ſint iudices in cauſa reclamante Monaſterio.

27 Trigeſimoprimò *ſeſſ. vlt. de Regular c. 19.* Quicunque Regularis prætendit ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe in Religionem, aut ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe, aut quid ſimile; non audiatur, niſi intra quiquennium tantùm à die profeſsionis: & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario. Quod ſi antea ſponte habitum dimiſerit, nullatenus ad allegandum quamcumque cauſam admittatur, & tanquam Apoſtata puniatur.

ADDITIO.

Cum cauſa nullitatis profeſſionis agitanda ſit coram Superiore profeſſi, & Ordinario, iuxta præſens decretum, dubitatum fuit, de quo Superiore, & de quo Ordinario intelligeret Concilium. Sacra autem Congregatio *die 1. Decembris 1593.* reſpondit. Regularem deducentem intra quinquennium nullitatem profeſſionis teneri eam probare coniunctim coram proprio Superiore regulari illius Monaſterij, in quo profeſſionem emiſit, & coram Ordinario illius loci, vbi exiſtit Monaſterium, in quo profeſſus eſt.

Adhuc tamen dubium remanet, quando quis capitulariter in vno Conuentu admittitur ad profeſſionem, ſed nomine alterius Conuentus, cuius profeſſus erit futurus filius. Aut ſi in vno Conuentu capitulariter ad profeſſionem admittatur, in eo nempe, vbi Nouitiatum peregit, & in alio profeſſionem emittat, vt ſi ad Conuentum patriæ pergat pro ibi emittenda profeſſione ob conſolationem ſuorum parentum; vbi cauſa nullitatis tractanda ſit. Reſp. In vtroque caſu tractandam eſſe, vbi cum effectu profeſſionem emiſit. Cum enim profeſſio ſit quidam contractus, quo profitens, & religio ſe mutuò obligant, ſortitur forum in loco, vbi celebratur, iuxta cap. *fin. De foro compet.*

Præſens decretum habet locum etiam quò ad Monialem, nam dictio, *Quicunque*, vtpote vniuerſalis comprehendit omnes perſonas. cap. *Solitæ. De maiorit. & obedient.* & conſtat ex praxi. Vnde ſumus in caſu, in quo maſculinum concipit fœmininum, iuxta Gloſ. *in cap. Si quis ſuadente. 17. quæſt. 4.*

An autem in hac reclamatione ſint audiendi parentes, aut renunciatarij tanquam intereſſe habentes. Negatiuè reſoluendum eſt cum Larrea *in deciſ. Granat. deciſ. 63. & 64.* Donato *in Praxi rerum Regular. par. 4. tract. 12. quæſt. 19. num 11.* Quia ipſorum intereſſe eſt ſecundarium, & tantum conſequutiuè ſe habens.

Quando autem Concilium prohibet audiri eos, qui habitum dimiſerunt, intelligi debet quò ad eos, qui temere dimiſerunt: quod ſi ex rationabili cauſa dimiſerint, audiri poterunt. ita Azor. *par. 1. lib. 12. cap. 4. quæſt. vlt.* Sanchez *lib. 7. de matr. diſp. 37. num. 3.* Rodriquez *tom. 3. quæſt. regul. quæſt. 17. ar. 17.* Nauarr. *com. 4. de Regular. in fine.* Riccius *deciſ. 48. num. 7. par. 4.* Tamburin. *tom. 3. de iure Abbat. diſp. 6. quæſt. 26. num. 2.* Lezana *tom. 2. quæſt. Regul. cap. 2. num. 8.* Donatus *in praxi rer. Regul. par. 4. tract. 12. quæſt. 23. num. 4.*

Facultas hæc reclamandi ſuper nullitate profeſſionis ita competit Regularibus nulliter profeſſis, vt competat etiam religioni: vnde ipſa quoque poterit reclamare ſuper nullitate profeſſionis ſuorum religio-

gioſorum. Ita Nouar. *in ſum. Bul. par. 2. Tit. de reclam. relig. aduer. profeſ. nul.* Bordon. *de profeſ. regul. cap. vlt.* & *tom. 1. Conſil. regular. reſol. 23. num. 6.* Donat. *in praxi rer. Regular. par. 4. tract. 12. quæſt. 35.* vbi de hoc latè. Cuius ea ratio præcipua eſt, quod religio, & religioſus tanquam correlatiua debent eſſe æqualis conditionis in contractu profeſſionis, & quod eſt diſpoſitum pro vno, debet cenſeri diſpoſitum etiam pro alio. Nec debet cogi religio, vt ſtet contractui inualido, præcipuè cum hoc vergat in eius detrimentum. Et ſi poteſt eijcere validè profeſſum, cur non poterit nulliter profeſſum? Et colligitur etiam ex Decreto S. Congregationis *die 5. Ianuarij 1636.* iuſſu Vrbani VIII. edito, ibi. *Quod ſi aliqui contra formam præfatorum Decretorum recepti, & profeſſi è religione infra quinquennium exire, vel Superiores extra eam reſpectiuè illos eijcere voluerint*. Ex quibus conſtat quod Sacra Congregatio ſupponit, quod Superiores poſſint eijcere nulliter profeſſos. Tenor autem totius Decreti eſt.

Sanctiſſimus Dominus noſter Vrbanus diuina prouidentia Papa VIII. Ad occurrendum motibus, qui poſſent in religione oriri occaſione receptionis Nouitiorum, & profeſſionis per eos emiſſæ in Conuentibus non deſignatis contra formam Decretorum S. memor. Clementis VIII. de Nouitijs ad habitum regularem, & profeſſionem non admittendis, niſi in Conuentibus deſignatis; audita ſuper hoc ſententia S. Congregat. Concilij; Declarauit, & decreuit, huiuſmodi receptos, & profeſſos contra formam dictorum Decretorum, allegantes propterea nullitatem receptionis, & profeſſionis, non poſſe ſub huiuſmodi nullitate poſt lapſum quinquennij quoquomodo audiri. Quod ſi aliqui contra formam præfatorum Decretorum recepti, & profeſſi è religione infra quinquennium exire, vel Superiores extra eam reſpectiuè illos eijcere voluerint; eadem Sanctitas ſua declarauit, vt tàm ipſi profeſſi, quàm Superiores reſpectiuè teneantur iura, quæ ſibi facere viſa fuerint, prius deducere coram eadem S. Congregat. quæ ex ſpeciali etiam ſuæ Sanctitatis facultate ſuper hoc conceſſa prouidebit. Inhibendo propterea Primatibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & Prælatis inferioribus, iuriſdictionem exercentibus, ac quibuſcunque Iudicibus ordinarijs, & delegatis, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditoribus, & S. R. Eccleſiæ Cardinalibus, etiam de latere Legatis, Sediſque Apoſtolicæ Nuncijs, ne impoſterum in hos quoquomodo ſe ingerant abſque ſpeciali ſuæ Sanctitatis commiſſione, ſub pœnis ipſo facto incurrendis, quò ad Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, & Primates, interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ; quò ad Abbates inferiores, & alios Iudices prædictos, excommunicationis latæ ſententiæ; quò ad Nuncios, & S. R. Eccleſiæ Cardinales, etiam de latere Legatos, indignationis ſuæ Sanctitatis, & pœnarum arbitrio eiuſdem imponendarum. Si verò, vt ſuprà, recepti, & profeſſi iuribus ſuis minimè deductis coram S. Congr. Concilij, & ſine eiuſus expreſſa licentia è religione exire, vel Superiores eos eijcere, auſi fuerint; ipſi recepti, & profeſſi tanquam Apoſtatæ puniantur, & pro talibus habeantur, nec non eoſdem iuxta formam Decreti de Regular. Apoſt. & eiectis eiuſdem Sanctitatis ſuæ iuſſu ab eadem S. Congregat. ſub die 21. Septemb. 1624. editi, procedatur. Et Superiores, qui eiecerint, pœnam ſuſpenſionis à diuinis, nec non priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebunt, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea impoſterum obtinenda, vociſque actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto, abſque alia declaratione, incurrant. Datum Romæ 5. Ianuarij 1636.

Si quis autem quærat, quinam ſint Iudices reclamante religione pro nullitate profeſſionis. Reſp. Si nullitas prætendatur, quia non fuerint recepti, aut profeſſi in locis deſignatis, eſſe S. Congregationem Concilij priuatiuè quò ad alios, vt conſtat ex præfato Decreto. Pro nullitate autem ex alijs capitibus erunt ijdem, qui ſunt reclamante Regulari nulliter profeſſo. ſiquidem cum religio poſſit reclamare in virtute eiuſdem Decreti, habebit eoſdem Iudices per ipſum aſſignatos. Nec obſtat quod Superior Regularis ſit Caput Monaſterij. Nam etiam Epiſcopus, licet Superior Monaſterij ſibi ſubiecti, ſiue Religioſorum, ſiue Monialium, eſt Iudex in huiuſmodi cauſis, quia concurrit vtraque qualitas in ipſo, nempe Ordinarij, & Superioris, vt notant Barboſa *De poteſt. Epiſcopi. alleg. 104. num. 11.* Conradus Pyrrhus *lib. 5. praxis diſpenſat. Apoſt. cap. 14. num. 23.* Donat. *par. 4. prax. rer. Regul. tract. 12. quæſt. 19. num. 8.*

SVMMARIVM.

28 *Quarta funeralis quando à Regularibus ſoluenda.*
Decretum Trident. circa quartam funer. quos Religioſos non comprehendat.
Theatini exempti à ſolutione quartæ funeralis.
Conſtitutio Pij V. 107. an reuocata.
Declaratio S. Congregat. circa quartam funeralem.
Decretum Viſitationis Apoſtolicæ.
Quarta an ſoluenda de cereis qui manibus portantur
An de cereis accenſis in Altaribus.
Dictio, Circa, *quid ſignificet.*
Nomine funeralium quæ veniant.
Dictio, huiuſmodi, *eſt relatiua.*
Quarta funeralis non eſt ſoluenda Eccleſiæ parochiali interdictæ.

28 Trigeſimoſecundò, *ſeſſ. 25. de reformat. c. 13.* Quibuſcunque in locis iam ante annos quadraginta, quarta, quæ funeralium dicitur, Cathedrali, aut Parochiali Eccleſiæ ſolita eſſet perſolui, ac poſtea fuerit ex quocumque priuilegio Monaſterijs conceſſa, poſthac integro iure, & eadem portione, qua anteà ſolebat, eidem Eccleſiæ perſoluatur, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs etiam Mari Magno, nuncupatis.

AD-

ADDITIO.

Hoc decretum Concilij non comprehendit Religioſos priuilegiatos. Neque Monaſteria fundata poſt publicationem Concilij Tridentini, neque ante fundata, ſed ſolita non ſoluere. Hæc omnia tenuit Rota *in Licienſi quartæ funeralium* 15. *Ianuar.* 1618. *coram Decano*, cuius Deciſio ſequens eſt.

R. P. D. DECANO
Licieñ. Quartæ Funeralium. Lunæ 15. Ianuarij 1618.

Domini cenſuerunt Monaſterium Clericorum Regularium non teneri ad ſolutionem quartæ Funeralium Reuerendiſ. Epiſcopo. Nam & ſi de iure communi iſta quarta ſpectet ad Epiſcopum, vel Parochum Clemen. dudum de ſepult. c. 1. & 4. cum alijs eod. tit., c. cum quis pariter eod. tit. in 6., *attamen ſecus eſt quando Monaſterium eximitur à d. ſolutione* ad tex. in c. priuilegia, diſtinct. 3., c. in noſtra, de ſepult. *In caſu autem de quo agitur, nedum prædictum Monaſterium, ſed etiam tota Religio eſt exempta à d. ſolutione quartæ Funeralium, cum Clemens VII. Paulus IV. & Gregorius XIV. dictis Clericis Regularibus communicauerint omnia priuilegia alijs Regularibus conceſſa, quare cenſentur etiam communicata priuilegia eximentia à d. ſolutione quartæ, inter quæ adeſt priuilegium Iulij II. conceſſum Minimis de anno 1506., & aliud eiuſdem Pontificis conceſſum Minoribus de Obſeruantia anno 1511. ſui Pontificatus 8., & aliud Pauli III. conceſſum Minoribus anno 1544., & poſtremo aliud Pauli IIII. conceſſum Ordini Prædicatorum anno 1556., quæ per extenſum refert Archangelus Caracia de quarta Funeralium c. 1.*

Neque obſtat Conc. Trident. ſeſſ. 25. c. 13. de reform. *quia cum iſtud Monaſterium ſit fundatum poſt publicationem Concilij, & quatenus eſſet fundatum ante, cum non eſſet ſolitum ſoluere dictam quartam, Concilium ei non obſtat, vt declarauit Sanctiſſimus Pontifex Pius V. in ſua Conſtitutione de anno 1567., quam refert Archangelus Caracia loco citato*, Gutierez de iuramento confirmatorio 2. par. c. 4. n. 3., Emanuel Rodriquez in quæſtion. regul. to. 1. quæſt. 39. art. 2., *& ita etiam reſoluit Congregatio Illuſtriſſ. Interpretum, vt refert Rodriquez loco prædicto.*

Quod autem hoc Monaſterium fuerit fundatum poſt confirmationem Concilij, ex eo probatur, quia Concilium fuit confirmatum die 27. Ianuarij 1564., Religio autem Clericorum Regularium fuit confirmata à Clemente VII. 14. Iunij 1524., vnde per neceſſe inferendum eſt, quod hoc Monaſterium ſit fundatum intra quadraginta annos, de quibus loquitur Concilium, & quatenus eſſet fundatum extra dictos quadraginta annos non probatur, quod eſſet ſolitum ſoluere quartam funeralium.

Neque eſt verum, quod prædicta Conſtitutio Pij V. fuerit reuocata per Gregor. XIII., vt in eius Bulla, quam refert Nauarr. in Manuali c. 27. in fin., *quia cum d. Bulla Pij plura contineret, per Gregorium redacta fuit ad terminos Concilij, vt cenſuit Congregatio Illuſtriſſ. Interpretum, vt refert* Caracia loco citato, *qui etiam in fine tractatus refert ipſam declarationem, & benè aduertit* Gutierez loco citato.

Et ita fuit reſolutum vna parte tantum informante.

Declaratio autem S. Congregationis, de qua fit mentio in hac deciſione, talis eſt. *Congregatio Concilij cenſuit, Non comprehendi Monaſteria ædificata quadraginta annis citra, aut quæ in dies ædificantur, vel in futurum ædificabuntur; præſuppoſito, quod huiuſmodi Monaſteria ſint eius religionis, cui à Sede Apoſtolica indultum ſit, vt quartam funeralem non debeat ſoluere Epiſcopo.* Quam declarationem eſſe authenticam, & vt talem fuiſſe approbatam, aſſerit Rodriquez *tom. 1. quæſt. Regular. quæſt.* 39. *ar.* 2. vbi ponit dictam approbationem.

Extat etiam pro Vrbe Decretum Congregationis Viſitationis Apoſtolicæ ab Vrbano VIII. confirmatum tenoris ſequentis.

Decretum de emolumentis funeralibus. Die 5. Octobris 1629.

Pro RR. DD. Parochis Vrbis contra quoſcumque.

In Iudicio coram admodum Illuſtri, & Reuerendiſſimo P. D. Antonio Ricciullo, Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopo Bellicaſtrenſi, ac Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſ. D. Cardinalis Sanctiſſ. D. N. Papæ Vicarij generalis in ſpiritualibus Viceſg. necnon Sac. Viſitationis Apoſtolicæ à ſecretis, meque Notario, Comparuerunt Illuſtres, & admodum RR. DD. Io. Baptiſta Alciatus Rector Parochialis Eccleſiæ S. Benedicti in Piſcinula de Vrbe, & Iacobus Bellolius Rector Parochialis Eccleſiæ S. Blaſij de Fouea: & ad docendum de bono Iure ipſorum comparentium, & aliorum RR. DD. Rectorum Parochialium Eccleſiarum Vrbis, facto repetierunt fidem decreti facti in venerab. Congregatione RR. DD. Præfectorum habita coram Illuſtriſſimo & Reuerendiſſ. D. Cardinali Millino Sanctiſſimi D. N. Vrbani Diuina prouidentia Papæ Octaui Vicario generali ſub die 26. Februarij 1628. ſeu &c. ſubſcriptam, vt apparet, per D. Odoardum Tibaldeſcum præfati Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſ. D. Card. Vicarij Secretarium: nec non fidem decreti facti in Sacra Rituum Congregatione ſub diebus 11. Octobris 1627. & 29. Ianuarij 1628. ad fauorem R. D. Franciſci Bartholini, dum vixit, Rectoris Parochialis Eccleſiæ S. Mariæ in Monterone de Vrbe contra RR. Fratres Carmelitanos diſcalceatos, ſubſcriptam vt apparet, per Reuerendiſſimum D. Fuluium Benignum d. Sacræ Congregationis ſecretarium. Item aliam fidem decreti facti in Sacra Congregatione Rituum de exequijs Illuſtriſſimorum, & Reuerendiſſimorum DD. Cardinalium ſub die 6. Septemb. 1603. ſubſcriptam, vt apparet, per Reuerendiſſimum P. D. Taſſalonum tunc Secretarium. Item Chirographum ſcriptum, & ſubſcriptum, vt apparet, per adm. R. D. Carolum Antonium Vaccarium Sanctiſſ. D. N. Papæ Cæremoniarum magiſtrum R. P. Priori Fratrum Carmelitarum diſcal-

diſc alceatorum ſub die 27. Ianuarij 1627. ſeù &c. ſuper reſtitutione Intortitiorum quæ aſportata, & reſpectiuè appoſita fuerunt circa Cadauer bo. me. Illuſtriſſimi & Reuerendiſſ. D. Cardinalis Riuarolæ. Item repetierunt memoriale factum ad inſtantiam diuerſarum Eccleſiarum Parochialium, & non Parochialium, Secularium, & Regularium Vrbis, directum, & reſpectiuè porrectum S. D. N. Vrbano Papæ Octauo, cum reſcripto, Alla Sacra Viſita, che riferiſca, & cum altero reſcripto facto in Congregatione Sacræ Viſitationis Apoſtolicæ ſub die 23. Ianuarij 1629. Si Sanctiſſ. Placet, Videtur confirmandum decretum Illuſtriſſ. D. Cardinalis Vicarij in Congregatione Præfectorum; ac cum altero reſcripto facto ſub die 24. eiuſdem menſis Ianuarij Sanctiſsimus annuit. Item omnia, & ſingula alia iura, acta, actitata, producta, & repetita, ac decreta quæcunque facta ad fauorem d. R. D. Franciſci Bartholini, & aliorum quorumcumque Rectorum Parochialium Eccleſiarum Vrbis contra quaſcunque perſonas, ac omnia alia iura, &c. ad ipſorum Comparentium, & aliarum Parochialium Eccleſiarum Vrbis fauorem facieñ in quantum &c. Quibus ſtantibus petierunt, & inſteterunt omnia ſupradicta admitti, nec non per D. ſuam Reuerendiſsimam declarari, tam Intortitia, Cæreos, & Candelas, quæ per viam deferuntur, quàm etiam omnia ea, quæ circa Cadauera, antequam Terræ tradantur in quibuſcumque priuatis Eccleſijs accenduntur diuidenda fore, & eſſe pro æquali portione inter ipſos Parochos, & miniſtros aliarum Eccleſiarum quarumcunque, etiam Regularium, Nationalium, ſeu aliàs Priuilegiatarum, ac alia fieri, exequi, & executioni demandari omni meliori modo &c.

Ex tunc Reuerendiſſimus D. Viceſg. & ſacræ Viſitationis Apoſtolicæ à ſecretis, viſis ſupradictis decretis, memoriali, reſcriptis, & alijs Iuribus, viſiſque videndis, conſideratiſque conſiderandis exequendo reſcriptum S. D. N. Vrbani Diuina Prouidentia Papæ Octaui, alijsque præfatis ad effectum remouendi diſſenſiones, & ad euitanda ſcandala, ac alijs iuſtis de cauſis, decretum factum in Congregatione RR. DD. Præfectorum habita coram Illuſtriſſimo, & Reuerendiſs. D. Card. Millino eiuſdem S. D. N. Papæ Vicario Generali ſub die 26. Februarij 1628. ſeu &c. confirmauit, approbauit, & emologauit, ac confirmat, approbat, & emologat, illudque omnino ſeruari mandauit, & mandat omni, & quacumque appellatione remota, ac alijs quibuſcumque exceptionibus, ſeu pactis, conſuetudinibus, quietantijs, ſeu Ceſſionibus huiuſmodi, petitionibus, refutationibus, & conuentionibus quibuſcumque per quoſcumque in præiudicium præſentis decreti, & Eccleſiarum in contrarium factis, & faciendis, non ſolum modo, & forma præfatis: ſed etiam omni alio meliori modo &c.

A. Epiſcopus Bellicaſtren. Viceſg. & Sacræ Viſitationis Apoſtolicæ Secretarius.

Fides vero ſupradicti Secret. eſt vt ſequitur.

FIdem facio ego Infraſcriptus qualiter die 26. Februarij 1628. Coram Illuſtriſsimo & Reuerendiſſ. D. Card. Millino S. D. N. Papæ Vicario habita fuit Congreg. RR. DD. Præfectorum, præſentibus infraſcriptis, videlicet Reuerendiſſ. P. D. Antonio Ricciullo Epiſcopo Bellicaſtren. Illuſtriſsimi D. Cardinalis Vicarij Vigiceſg. Reuerendiſſ. P. D. Martino Bonaccino, RR. PP. DD. Conſtantino Pallamolla Ordinis Clericorum Regularium S. Caroli de Catinarijs, Io. Petro Marcheſio Rect. S. Baſilij in Campitello, Bernardino Larizza Confeſſario in Eccleſia S. Hieronymi de Charitate, Io. Baptiſta Alciato Rectore S. Benedicti in Piſcinula, Iacobo Bellolio Rectore S. Blaſij de Fouea &c. In qua Congregatione inter cetera negotia pertractata, fuit etiam expoſitum, quodlicet, Parochis Vrbis debeatur medietas Cæreorum, ſeu Intortitiorum, & Candelarum, quæ accenduntur, ne dum in ipſo Funere, dum Cadauera defunctorum ad Eccleſias in quibus defuncti elegerunt ſepulturam, vel habent ſepulchra Maiorum, verum etiam, eorum, quæ accenduntur circa feretrum in dictis eccleſijs, vel per quoſcumque offeruntur, & dantur earum miniſtris occaſione huiuſmodi defunctorum. Nihilominus varias in dies ſuper his diſſenſiones oriri, ac propterea vel maximè conueniens fore de aliquo opportuno remedio prouidere. Quare eadem Congregatio, habito prius colloquio, & facta matura conſideratione, cenſuit ad effectũ remouendi huiuſmodi diſſenſiones, & ad euitanda ſcandala, ac alijs iuſtis de cauſis, Si Sanctiſſ. D. N. placuerit, tam Intortitia, cæreos, & candelas, quæ per viam deferuntur, quam etiam omnia ea, quæ circa cadauera ante quam Terræ tradantur in præfatis eccleſijs accenduntur, diuidenda fore, & eſſe pro æquali portione inter ipſos Parochos, & miniſtros aliarum eccleſiarum quarumcumque, etiam Regularium, & Nationalium, ſeu alias priuilegiatarum: ac propterea quando huiuſmodi Intortitia, ſeu Cærei, & Candelæ in præfatis eccleſijs pro celebrandis diuinis officijs præſente corpore accenduntur, finito officio extinguenda eſſe, & cuique medietas conſignanda. Quæ reſolutio vt ſuum ſortiretur effectum, placuit prædicto Illuſtriſſimo D. Cardinali Vicario committere Reuerendiſſ. P. D. Viceſg. quatenus huiuſmodi ſententiam notificaret Sanctiſſ. ad explorandam Sanctitatis ſuæ voluntatem. Qui Reuerendiſſ. P. D. Viceſg. facto verbo cum Sanctiſſimo; retulit in proxima ſequenti Congreg. coram eodem Illuſtriſs. & Reuerendiſſ. D. Card. Millino Vicario prædicto habita die 21. menſis Martij 1629. S. D. N. annuiſſe, ac reſolutionem prædictam confirmaſſe, eidemque Reuerendiſſ. P. D. Viceſg. commiſiſſe, vt ita ſeruari mandaret, omni appellatione remota, & alijs quibuſcumque non obſtantibus. & alias prout latius in Secretaria Illuſtriſſimi & Reuerendiſsimi D. Card. Vicarij, ad quæ &c. In quorum fidem &c. Dat. Romæ hac die 27. Auguſti 1629.

Ita eſt. Odoardus Tibaldeſcus Illuſtriſſimi & Reuerendiſſ. D. Cardinalis Vicarij Secretarius.

D. M. Cæſius Not.

Circa quod Decretum occurrit dubitandum, an comprehendat cereos, ſeu candelas, quæ dantur ad manus Regularium pro tumulo, quæ manibus portant aſſociantes corpus defuncti. Et negatiuè reſoluendum eſt. Quia præſens decretum non facit mentionem de his candelis, & aliàs debet accipere declarationem à iure communi. De iure autem communi

muni

Digitized by Google

muni eſt, quod quarta funeralis non ſoluatur de his candelis, vt ſanciuit Benedictus XI. in Extrauag. *Inter cunctas. De priuilegijs. ibi. De candelis verò, quas Fratres portant, portio non petatur.* Et ratio eſt, quia huiuſmodi candelæ ſunt eleemoſyna perſonalis. Imò S. Congregatio *die 5. Martij 1616.* declarauit, vt refert Barboſa citandus, Non deberi quartam Parochis de cereis, & intortitijs, quæ portant Confraternitates aſſociantes funera. Et ita tenent Sorbus *in Compend. priuileg. verbo, Canonica portio.* Caracia *de quarta funer. cap. 3.* Piaſec. *in praxi Epiſcop. par. 2. cap. 3. de Viſit.* Rodriquez *tom. 1. quæſt. Regular. quæſt. 39. ar. 2.* Barboſa *lib. 3. de iure Eccleſ. cap. 24. num. 49.* Lezana *tom. 2. quæſt. Regular. cap. 1. num. 48.* & *tom. 4. verbo, Quarta funeralis. num. 2.* Samuel. *de ſepult. tract. 1. controu. 10. num. 6.*

Secundò dubitatur. An quando accenduntur cerei in Altaribus exiſtente corpore defuncti ſupra terram, debeant hi quoque diuidi cum Parocho vigore præfati decreti. Et negatiuè reſoluendum eſt, vt conſtat ex verbis eiuſdem decreti: nam ſolum præcipit diuidi cereos, & intortitia, quæ per viam deferuntur, & quæ circa cadauera, antequam terræ tradantur, accenduntur. Cerei autem, qui in Altaribus accenduntur, non ſunt illi, qui per viam deferuntur, nec qui circa cadauera accenduntur. Quia dictio, *Circa*, ſignificat iuxta, ſeu prope, vt *in l. Rutilia. ff. de contraben. empt.* & notat Caluin. *in Lexico iur. eod. verbo.* Et proinde ſtat reſtrictiuè ad illos cereos, ſeu intortitia, quæ ſunt iuxta, ſeu prope ipſum cadauer. Et cum importat diminutionem, vt dixerunt Abbas *in cap. Ex parte. num. 3. De reſt. ſpoliat.* Mantica *Deciſ. 25. num. 5.* operatur, vt prædictum decretum non procedat de omnibus cereis, ſed tantum de ijs, qui circumſtant cadauer.

Quod præſertim verum eſt, quia hoc decretum diſponit de emolumentis funeralibus; & proinde de ijs ſolum, quæ veniunt nomine funeralium. Nomine autem funeralium non veniunt cerei accenſi in Altaribus, ſed ea ſolum, quæ cum funere deferuntur. Extrauag. *Inter cunctas. §. Porrò. De priuileg.* Gloſ. *in Clem. Dudum verbo, Funeralib. de ſepult. in 6.* Vbald. *de canon. Epiſc. par. 2. cap. 4. num. 10.* Rodriquez *tom. 1. quæſt. 39. ar. 2.* Gutierez *de iuram. confir. par. 2. cap. 4. num. 3.* aſſerens, ita declaraſſe Pium V. Vnde, cum cerei accenſi circa cadauer deferantur cum funere, quatenus ipſi inſeruiunt, veniunt nomine funeralium: non autem candelæ accenſæ in Altaribus, quia accenduntur in cultum Dei, & Sanctorum.

Nec obſtat, quod dictum decretum procedat de cereis, qui accenduntur pro celebrandis diuinis officijs. Nam cum prius diſpoſuerit, quod cerei, qui per viam deferuntur, & qui circa cadauer accenduntur; ſubdit, quod quando huiuſmodi intortitia &c. accenduntur pro celebrandis diuinis officijs, poſtea extinguantur, & diuidantur. Vnde cum adhibeat dictionem huiuſmodi, loquitur de cereis exiſtentibus circa corpus, quia ſolent accendi, dum celebrantur diuina officia: nam dictio, *Huiuſmodi*, eſt relatiua præcedentium, vt dixit Gloſ. *in cap. Nemo. verbo, Huiuſmodi. De elect. in 6.* Rota *Deciſ. 373. num. 6. par. 2. recent.* & *Deciſ. 194. num. 34. & 35. par. 5.*

Eſt etiam aduertendum. Quod ſi Eccleſia Parochialis ſit interdicta, non erit ipſi tribuenda quarta funeralis. Ratio eſt. Quia quarta ei debetur ratione iuris ſepeliendi, quod habet: vnde cum per interdictum priuetur hoc iure, neque etiam eſt debita quarta. Ita Gemin. *in cap. 1. de ſepul. in 6.* Azor. *par. 1 lib. 9. cap. 13. quæſt. 8.* Sylueſt. *verbo, Canonica portio. num. 8.* Rodriquez *tom 1. quæſt. Regul quæſt. 39. ar. 3.* Miranda *tom. 2. Manual. quæſt. 8. ar. 10. concluſ. 10.* Hieron. Rodriquez *in compend. reſol 18. num. 5.* Portel. *verbo, Canonica portio. num. 3.* Samuel. *de ſepult. tract. 1. controuer. 9. num. 31.* Barboſa *de offic. Parochi cap. cap. 25. num. 30.*

In quibus Moniales exemptæ, ex Sac. Conc. Trident. Decretis, locorum Ordinarijs ſubdantur.

SVMMARIVM.

29 *Epiſcopi reſtituunt, & conſeruant clauſuram Monialium etiam exemptarum.*
Viſitare poſſunt Monaſteria plenè exempta, & Regularibus ſubiecta, in ordine ad clauſuram.
Quid ſi Monaſterium ſit priuilegiatum, vt ſemel tantum poſſit viſitari, & ex caſu fortuito dubitetur de detrimento clauſuræ.
Priuilegia fauorabilia non debent effectum contrarium operari.
Facultas conceſſa Epiſcopis circa clauſuram Monialium exemptam, non extenditur ad acceſſum, & loquutionem.
Alloquutio cum Monialibus ſine licentia, non continet delictum contra Moniales, aut clauſuram.
Circa clauſuram Monialium ſubiectarum Regularibus, debent Epiſcopi coniunctim procedere cum earumdem Superioribus.
Dictio, vna cum, quid importet.

29 IN *ſeſſ. vlt. de Reg. cap. 5.* Epiſcopi in omnibus Monaſterijs ſibi ſubiectis ordinaria, in alijs verò Sedis Apoſtolicæ auctoritate, clauſuram Sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtituant; & vbi inuiolata eſt, conſeruari maximè procurent.

A D-

ADDITIO.

In virtute præſentis inſtitutionis poſſunt Epiſcopi vt delegati Sedis Apoſtolicæ viſitare Monaſteria Monialium in ordine ad tuendam, aut reparandam clauſuram, etiamſi plenè ſint exempta, & regularibus ſubiecta, & Regulares, ſeu quoſcunque alios contradicentes cenſuris coercere. Et orta ſuper hoc quæſtione ita declarauit S. Congregatio in fauorem Epiſcopi Colimbrienſis *die* 26. *Maij* 1640. Tenor declarationis eſt.

S. Congregatio Concilij cenſuit, Epiſcopum Colimbrienſem, vt Sedis Apoſtolicæ delegatum, potuiſſe quò ad clauſuram Monaſteriorum Monialium Conuentus de Cellas Ordinis Ciſtercienſis Regularibus eiuſdem Ordinis ſubiectum viſitare, etiam aſſumpto ſecum Vicario Generali, & Confeſſario earundem Monialium, Monialeſque ipſas in ijs, quæ ad eandem clauſuram pertinent examini ſubijcere, ſemotis etiam ſuſpicione violatæ clauſuræ, ac quacunque Superiorum Regularium negligentia, ipſiſque inconſultis, & irrequiſitis: ac inſuper eidem Epiſcopo licuiſſe Rectorem Collegij dicti Ordinis ex ſupradicta cauſa inobedientem declarare in pœnam excommunicationis, ac alias comminatas incurrere. I. B. Cardin. Pamphilius.

Dubitari tamen poteſt. An, ſi aliquod Monaſterium habeat priuilegium, quod non poſſit viſitari, niſi ſemel ab Epiſcopo, hoc tamen non obſtante viſitari poſſit, ſi occurrat aliquid fortuitum, quale eſſet incendium, direptio vrbis, & ingreſſus militum in Monaſterium, aut quid ſimile, ratione cuius probabiliter timeri poſſit, quod clauſura paſſa ſit aliquod detrimentum. Reſpon. Poſſe viſitare, quia priuilegium, quod poſſit tantum ſemel viſitari, non excludit caſus extraordinarios, pro quibus viſitatio clauſuræ eſt moraliter neceſſaria. Cum enim valde interſit Monaſterio, & vtilitati ſingularum Monialium perfecta obſeruantia clauſuræ, vergeret in detrimentum Monaſterij, ſi non poſſet applicari remedium, quod à Concilio inſtitutum eſt pro tali obſeruantia: & ideo talis applicatio non excluditur à priuilegio, quod cum ſit conceſſum in commodum, & fauorem Monaſterij, non debet effectum contrarium operari, iuxta regulam iuris *l. Nulla iuris. ff de legib.* & Cap. *Quod ob gratiam. de reg. iur. in* 6.

Spectando autem præſentem diſpoſitionem Concilij, non datur facultas Ordinarijs circa acceſſum ad Monaſteria, & alloquutionem cum Monialibus exemptis. Quia tantum iniungit tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatis, vt reſtituant clauſuram, vbi violata eſt, & vbi eſt inuiolata procurent obſeruari. Acceſſus autem ad Monaſteria, & alloquutio cum Monialibus non pertinet ad clauſuram, cum ſit quid diurnum omnino. Et cum omni rigore poſſit ſeruari clauſura ſtante acceſſu, & alloquutione; vnde tam acceſſus, quàm alloquutio eſt omnino extra terminos delegationis.

Nec obſtat Conſtitutio Gregorij XV. quæ incipit, *Inſcrutabili. ſub die* 5. *Februarij* 1622. vbi conceditur Ordinarijs, quod punire poſſint quaſcunque perſonas tam ſæculares, quàm Regulares delinquentes contra perſonas intra ſepta degentes, aut circa clauſuram, aut circa bonorum adminiſtrationem Monialium. Nam verba legis non poſſunt aptari alloquentibus, etiam abſque licentia, quia hi neque delinquunt contra Moniales, neque circa clauſuram. Quia alloquutio de ſe non continet delictum. Sed ſolum, quia eſt ſine debita licentia. Quod autem ſit ſine licentia, non continet delictum contra Moniales, neque circa clauſuram, ſed contra illum, ad quem ſpectat concedere licentiam. Aliunde tamen, nempe ex Decreto S. Congregat. poſſunt Epiſcopi compeſcere colloquentes ſine licentia cum Monialibus ſubditis Regularibus.

Per conſtitutionem autem Pij V. editam IV. *Kal. Iun.* 1566. quæ incipit, *Circa Paſtoralis. §. Mandantes.* diſponitur, quod Ordinarij procurent ſeruari clauſuram exemptarum vnà cum Superioribus Regularibus, vt conſtat ex illis verbis, *In his verò, quæ ad Romanam mediatè, vel immediatè ſpectant Eccleſiam, Sedis Apoſtolicæ auctoritate vnà cum Superioribus eorundem Monaſteriorum, clauſuram, vt præmittitur, quamprimum poterit, ſeruari procurent.* Ex quibus videtur elici, quod coniunctim debeant procedere, quia dictio, *Vnà cum*, declarat ſimultatem in expediendo per notata in *l fin. C. de impub. & alijs ſubſtit.* & notant Pariſ *Conſil.* 111. *num.* 17. *lib.* 11. Grat. *Conſil.* 93. *num.* 1. *lib.* 1.

SVMMARIVM.

30 *Nulla Monialis poteſt exire è Monaſterio niſi ex legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda.*
Cauſæ legitimæ, ob quas Moniales exire poſſunt.
Licentia egrediendi debet concedi coniunctim ab Epiſcopo, & Superiore Regulari, ſi Moniales ſubſint Regularibus.
Moniales an egredi poſſint ex cauſis ſimilibus expreſſis à Pio V.
Dictio, Niſi, an excludat caſus ſimiles.
Declaratio S. Congregationis.
Cauſa ſimiles, & cauſæ aliquo pacto ſimiles valde differunt.
Cauſæ ſimiles, quænam ſint.
Monialis an poſſit exire quando ſufficienter curari non poteſt intra Monaſterium.

30 *Ibid.* Nemini Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire è Monaſterio, etiam ad breue tempus, quocumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda.

ADDITIO.

Cauſas legitimas, ob quas Moniales exire poſſunt è Monaſterio, declarauit Pius V. & ad tres reduxit in ſua *Conſtit.* quæ incipit, *Decori.* edita *Kal. Februar.* 1569. nempe, Graue incendium, Lepram, & Epidimiam, & hæ cauſæ approbari debent à Superioribus, & Ordinario, & concedi licentia in ſcriptis expreſſa cauſa. Per Superiores autem intelliguntur qui curam gerunt Monaſterij: vnde ſi Monaſterium ſubdatur Regularibus, neceſſaria erit approbatio, & licentia Superiorum Regularium.

Imò hæc licentia debet concedi coniunctim à Superioribus Monialium, & Ordinario, vt conſtat ex dictione illa, *Et ſimul*, ita enim habet, *ſitque cauſa hæc cognita, probata, atque etiam in ſcriptis expreſſa per Superiores, & ſimul per Ordinarium*. Hæc enim dictio importat ſimultatem, & coniunctionem iuxta ea, quæ habent Bald. *in l.* 1. *§. In his itaque. verbo, Putant quidam. C. De caduc. tollen.* Roland. *Conſil.* 62. *num.* 14. *tom.* 3. & ideo ſi aut Superiores, aut Ordinarius diſſentiant, nec putent cauſam ſufficientem, non poterit concedi licentia.

An autem poſſint Moniales exire ex alijs cauſis ſimilibus expreſſis à Pio V. Affirmatiuè reſpondent Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 8. *quæſt.* 1. *verbo, Tertio.* Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. Regul. quæſt.* 34. *ar.* 3. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 15. *num.* 37. Nauar. *com.* 4. *de Regular. num.* 48. Vulpes *in praxi cap.* 4. *num.* 11. Llamas *in Append. ad Method. §.* 10. Lezana *tom.* 1. *quæſt. Regul. cap.* 25. *num.* 20. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi. allegat.* 102. *num.* 16. Nouar. *in Lucerna Regul. verbo, Clauſura. num.* 12. Bonac. *de clauſura. quæſt.* 1. *par.* 9. *num.* 6. Pellizar. *de Monial. cap.* 5. *ſect.* 2. *quæſt.* 8. Sebaſtianus Sotus *de infirmit. ob quas Monial. exire poſ. propoſit.* 2. vbi de hoc latè Zipeus *par.* 2. *iur. Pontif. §. de regular. num.* 92. Io. à Conca. *de ſtatu relig. lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 4. *concluſ.* 2. Cotiolan. *par.* 2. *de caſib. reſer. caſu* 3. *numer.* 32. Suarez *tom.* 4. *de relig. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 2. Qui licet Pontifex vtatur dictione, *Niſi*, quæ videtur excedere omnes alias cauſas: quia tamen hæc dictio non excludit caſus ſimiles, vt in *l. Si mora. verbo, Duntaxat. ff. Soluto matrimonio.* vbi Caſtrenſ. *num.* 9. Iaſ. *num.* 5. Abbas *in cap. Cum dilecto. num.* 8. *De confir.* Gratian. *Diſcept. forenſ. cap.* 121. *num.* 20. Menoch. *Conſil.* 432. *num.* 30. ideo nec etiam in præſenti diſpoſitione excludet.

Nec obſtat quædam declaratio S. Congregat. quæ talis eſt.

S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, Zelum, & prudentiam in aſſequenda ſanctæ memor. Pij V. mente plurimum in Domino commendauit. eiuſdem Pij V. Conſtitutionem de clauſura Monialium loquentem, nomine Epidemiæ eam tantum Epidemiam intelligere, quæ eſt vera, & realis peſtis: ita vt ob alias infirmitates huic aliquo pacto conſimiles, ſed tamen benigniores, etiamſi Epidemiæ nuncupentur; nullo pacto Monialibus profeſſis ex Monaſterio exire liceat: atque hoc decretum ab omnibus, ad quos pertinet, inuiolabiliter obſeruari mandauit. Io. Garzia Card. Millinus.

In qua declaratione illud notandum eſt, quod non dicit abſolutè ſimiles, ſed aliquo pacto conſimiles. aliud enim eſt, Eſſe abſolutè ſimile, & aliud Eſſe aliquo pacto ſimile: & proinde dum declarat, quod Conſtitutio Pij V. non ſe extendit ad infirmitates, aliquo pacto ſimiles, non ſequitur, quod non ſe extendat ad ſimiles. In ſimilibus enim militat ratio finalis legis, & ideo ipſa quoque lex locum habet: at in aliquo pacto ſimilibus non militat abſolutè ratio legis, quia non ſufficit aliqualis ſimilitudo ad trahendam rationem legis.

Non ſolum autem illæ cauſæ ſunt ſimiles, quæ ſunt eius generis, aut ſpeciei, ſed etiam illæ, quæ licet ſint generis diuerſi, participant tamen eandem rationem finalem, ob quam conceditur egreſſus; vt ſi eſſet inundatio, ruina ædificiorum; nam licet diſſimiles materialiter, ſunt tamen ſimiles formaliter ob participationem eiuſdem rationis finalis, quæ proinde trahit ad ipſius quoque diſpoſitionem. Ita Nauar. *com.* 4. *de Regular. num.* 48. Azor. *par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *quæſt.* 1. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. Regular. quæſt.* 40. *ar.* 5. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 8. *num.* 44. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 102. *num.* 20. Bonac. *quæſt.* 1. *de clauſura pun.* 9. *num.* 7. Sebaſt. Sotus *de infirmit. ob quas Monial. exire poſ. propoſ.* 3.

An autem Monialis exire poſſit, quando laborat morbo ſibi ſolo nociuo, ſed intra Monaſterium ſufficienter curari non poteſt. Affirmant Azor. *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *quæſt.* 1. Nauar. *com.* 4. *de Regular. num.* 48. Graſ. *par.* 1 *Deciſ. lib.* 4. *cap.* 23. *num.* 17. Coriolan. *de caſib. reſeruat. par.* 2. *caſu* 3. *num.* 32. Suarez *tom.* 4. *de relig. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 9. Io. à Conce. *lib.* 1. *de ſtat. relig. cap.* 5. *dub.* 4. *concluſ.* 2. Zipeus *lib.* 3. *iur. Pontific.* Tit. *de Regular. num.* 42. Peirin. *tom.* 2. *de priuileg.* conſtit. 6. *Pij V. §.* 4. *num.* 14. Diana *par.* 2. *inter.* 15. *reſol.* 3. &. 3. *par. tract.* 1. *de dub. regul. reſol.* 105. Sebaſt. Sotus *de cauſ. ob quas Monial. poſ. exire. propoſ.* 4.

SVMMARIVM.

31 *Monaſteria Monialium nemo ingredi poteſt ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia.*
Quò ad Monaſteria exempta ſufficit licentia Superioris Regularis.
Non ſufficit licentia Epiſcopi.
Licentia non poteſt concedi niſi ex rationabili cauſa.
Eſt nulla, ſi non ſit in ſcriptis.
Ablatiuum abſolutum importat conditionem, & formam ſpecifice implendam.
Vtens licentia, & non in caſu neceſſario, incurrit excommunicationem.
Licentiæ ingrediendi ſepta Monialium conceſſæ à Papa ſtrictè ſunt interpretandæ.
Nomine Superioris qui veniat reſpectu Monaſteriorum Monialium.

31 Ibi-

Digitized by Google

31 *Ibidem.* **Ingredi intra ſepta Monaſterij nemini liceat, cuiuſcunque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia, in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda.**

ADDITIO.

Quia Concilium quò ad Epiſcopum, & Superiores Monialium, quò ad conceſſionem licentiæ loquitur diſiunctiuè, ibi. *Sine Epiſcopi, vel Superioris licentia;* ideo quò ad Monaſteria exempta concedenda erit à Superiore Regulari. Et ita declarauit S. Congregatio Concil. *die* 19. *Iunij* 1597. cuius declarationis tenor eſt.

Congregatio Concilij cenſuit, licentias ingrediendi intra ſepta Monaſteriorum Monialium Regularibus ſubiectarum ex vera tantum neceſſitate concedendas, ſpectare dumtaxat ad ipſos Regulares.

Et ita docent Nauar. *com.* 4. *de Regular. num.*60 Graſ. *par.* 1. *Deciſ. lib.* 4. *cap.* 23. *num.* 6. Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 6. *num.* 31. Llamas *in append. ad Meth.* §. 5. Miranda *quæſt.* 2. *de Monial. ar.* 2. Sanchez *lib.* 7. *Sum. cap.* 16. *num.* 13. Azor. *par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *quæſt.* 7. Suarez *tom.* 4. *de relig. tract.* 1. *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 12. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. regul. quæſt.* 46. *ar.* 2. Victorel. *de clauſ.* Tit. *Qui licen. ingr. &c.* verbo, *Nomine Superioris.* Lezana *tom.* 1. *quæſt. Regul cap.* 25. *num.* 25. Peirin. *tom.* 2. *de priuil. ad Conſtit.* 6. *Pij V. num.*29. Tamburin. *de iure Abbat. diſp.* 23. *quæſt.* 1. *num.*6.

Quia autem prædicta declaratio habet dictionem *Duntaxat,* conſtat, quod non ſufficiat licentia Epiſcopi quò ad Monaſteria ſubiecta Regularibus, vt etiam notant citati Doctores contra Zerolam *par.* 1. *prax. Epiſc.* verbo, *Moniales,* §. 8. Zechium *de repub. Eccleſiaſt. tit. de Regular. cap.* 3. *num.* 5. Attamen extat Decretum S. Congregat. Epiſc. & Regul. *ſub die* 24. *Auguſti* 1594. in quo decernitur, quod hæc licentia concedenda ſit etiam ab Ordinario. quæ tamen declaratio eſt prior tempore ſupra allata.

Licentia autem non poteſt concedi niſi ex cauſa neceſſaria, vt habet Concil. qua deficiente, erit nulla defectu poteſtatis, quia conceditur ſolum pro caſibus neceſſarijs. Iſta autem neceſſitas non eſt neceſſarium quod ſit abſoluta, ſed ſufficit quæcunque neceſſitas, quæ exhibeat rationabilem cauſam. Quia Decretum Concilij ſumit declarationem à iure communi. De iure autem communi ſufficit rationabilis cauſa, vt in cap. *Periculoſo. De regular. in* 6. Et ita notant Miranda *quæſt.* 2. *de Monial. ar.* 4. *concluſ.* 2. Sanchez *lib.* 7. *ſum. cap.* 16. *num.* 40. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. Regul. quæſt.* 46. *ar.* 4. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 25. Tamburin. *de iure Abbatum. diſp.* 24. *quæſt.* 1. *num.* 1. Portel. *in dub. Regul.* ver. *Clauſura Monial. num.* 4. Pellizzar. *de Monial. cap.* 5. *num.* 156.

Rurſus hæc licentia debet eſſe in ſcriptis, vt conſtat ex illis verbis Concilij, *Licentia in ſcriptis obtenta.* Et proinde deficiente ſcriptura, licentia erit nulla, quia non ſeruabitur forma in conceſſione à Concilio præſcripta. Ablatiuum enim abſolutum importat conditionem. *l. A teſtatore. ff. de condit. & demonſt.* & *l. Si debitor.* §. 1. *ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſol.* & *l. Fuiſtis ff. de euict.* Et notant communiter Doctores. Et proinde etiam formam Bal. *in Authent.* Matri, *& Auiæ. C. Quan. mult. ant. officſung. poſ.* Bec. *conſil.* 39. *num.* 18. Surd. *Conſil.*371 *num.* 69. Et ideo in forma ſpecifica impleri debet. *l. Mæuius.* & *l. Qui hæredi. ff. De condit. & demonſt.* Ruin. *Conſil.* 110. *num.* 10. *lib.* 3. Surdus plura cumulans *Conſil.* 186. *num.* 19. Ludouiſ. *Deciſ.*492. *num.* 8. Ita vt ſi non impleatur annus ſit nullus, *l. Cum hi.* §. *Si præter. ff. De com. ſtat. Dec. Conſil.* 532. *num.* 4. Merlin. *Deciſ.* 247. *num.* 10.

Et quia licentia debet eſſe ex cauſa neceſſaria, ideo ſi quis ea vtatur, & non in caſu neceſſitatis, vt ſi medicus ingrederetur abſque cauſa infirmitatis, aut crebrius, quàm infirmitas exigeret, non ſuffragaretur licentia, ſed incurreret excommunicationem, quia eodem pacto ſe haberet, ac ſi ingrederetur ſine licentia, quæ non extenditur vltra caſus neceſſarios. Ita Galet. *verbo Monialis.* Piaſecius *par.* 2. *prax. cap.* 3. *num.* 55.

Eſt etiam aduertendum. Quod licentiæ conceſſæ à Papa, quia vt plurimum non reſpiciunt indigentiam Monaſterij, ſtrictè interpretari debent. Vnde ſi concedat alicui, quod tribus vicibus ingredi poſſit tria Monaſteria, non poterit ingredi tribus vicibus ſingula Monaſteria, ſed ſemel tantum, quia numerus trium reſpondebit numero Monaſteriorum. Ita declarauit Paulus V. *in ſua Conſtitut.* quæ incipit, *Facultatū.* ſub *die* 1. *Septem.* 1608. Conceſſæ autem ab inferioribus, quia ſunt ex cauſa neceſſaria, non ſubſunt prædictæ Conſtitutioni, quia accipiunt declarationem ab ipſa cauſa.

Quis autem debeat intelligi nomine Superioris quò ad Monaſteria ſubiecta Regularibus? Reſpon. Suar. *tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 1. *cap.* 10. *num.*13. Pelizzar. *de Monial. cap.* 5. *num.* 149. Intelligi Generalem, aut Prouincialem, non autem Prælatum localem, quia non habet iuriſdictionem epiſcopalem. Concilium autem loquens ſub disiunctione de Epiſcopo, vel Superiore, intelligit de eo, qui æquiparatur Epiſcopo. Sed hoc non eſt neceſſarium, quia nomine Superioris Monialium venit quicunq; habens iuriſdictionem in ipſas in foro externo. Eo ipſo autem, quod regimen Monialium ſpectat ad ipſum, conſtituitur Superior, etiamſi ſit Prælatus localis. Et ſicuti Epiſcopo non conuenit concedere has licentias, quia habet iuriſdictionem Epiſcopalem, ſed quia ad ipſum ſpectat regimen Monialium, ita & quò ad Regulares. Vnde ſi inter ipſos deputetur aliquis ad vſum Monialium, ſub nomine Ordinarij, aut alio nomine, poterit has licentias concedere.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

32 *Moniales extra vrbem intus reducendæ.*
Monaſteria Monialium non erigenda, niſi in locis muro cinctis.
Moniales extra vrbem transferendæ ad Monaſteria eiuſdem Ordinis.
Epiſcopi an transferre poſſint intra vrbem Monaſteria exempta.

32 *Ibidem*. Monaſteria Sanctimonialium extra mœnia vrbis, vel oppidi, curent Epiſcopi, & alij Superiores, ſi ita videbitur expedire, vt ad noua, vel antiqua Monaſteria intra vrbes, vel oppida reducantur.

ADDITIO.

In virtute præſentis Decreti S. Congregatio apud Barboſam *lib.2. de iure Ecclef. cap.12. num.* 10. declarauit; quod deinceps Monialium Monaſteria non poſſint erigi, niſi in locis muro cinctis. Si enim Concilium ſtatuit, quod Monaſteria extra muros conſtituta inter muros reducantur, indirectè prohibuit, noua Monaſteria extra muros erigi.

Hæc autem tranſlatio, niſi noua Monaſteria erigantur, fieri debet ad Monaſteria eiuſdem Ordinis, applicatis ipſis redditibus Monaſterij tranſlati, vt refert deciſum Zerola *par.* 1. *Praxis.* verbo, *Monialis.* §. 17. quod conſtat etiam ex Concilio, dum præſcribit, transferenda eſſe ad noua, vel antiqua Monaſteria.

An autem Epiſcopi transferre poſſint Monaſteria exempta, affirmat VVeims *Conſtit.* 15. *num.* 47. inquiens hoc præſtare poſſe tanquam Delegatos Sedis Apoſtolicæ, licet Concil. hanc auctoritatem non expreſſerit. Verum cum Concilium ſemper, quando ſubijcit aliquos exemptos Epiſcopo, conſtituat ipſum Sedis Apoſtolicæ delegatum; dum hic non tribuit delegationem, dicendum eſt, quod non ſubijciat. Præſertim quia negotium tranſlationis committit non ſolum Epiſcopis, ſed etiam alijs Superioribus, ita vt reſpectiuè quiſque curare debeat, quod transferantur Monaſteria ſibi ſubiecta.

SVMMARIVM.

33 *Electio Superiorum, Officialium, &c. apud Regulares facienda per ſecreta ſuffragia.*
Abbatiſſa eligi debet per ſecreta ſuffragia; aliàs electio eſt nulla, etiamſi vota publicentur ex ignorantia.
Suffragia Monialium pro Abbatiſſa poſſunt oretenus excipi.
An pro illius electione requirantur duæ partes ſuffragiorum.
Non ſunt ſublati per Trident. alij modi electionis.
Dies electionis Abbatiſſæ Monialium exemptarum ſignificandus Ordinario, vt poſſit interuenire.
Si ante tempus ſignificatum deueniatur ad electionem, tenet electio, ſed puniri poteſt, qui eſt in culpa.

33 *Eadem ſeſſ. de Regul. c.* 6. Electio Superiorum quorumcumque, & aliorum Officialium, ac Generalium, & Abbatiſſarum, fiat per vota ſecreta: ita vt ſingulorum eligentium nomina nunquam publicentur.

ADDITIO.

Ita debet Abbatiſſa eligi per ſecreta ſuffragia, vt ſi hæc forma non ſeruetur, electio ſit irrita, quia Concilium ponit decretum irritans. Et quamuis ex ignorantia ſuffragia quocunque modo publicarentur, aut non exhiberentur ſecretè, adhuc electio eſſet nulla, vt declarauit S. Congregatio apud Samuelium *de elect. tract.* 1. *diſp.* 5. *controuer.* 2 *num.* 18. Neque Epiſcopus poteſt eam conualidare, quia non habet auctoritatem ſupra Superioris legem irritantem.

Secretum ſeruandum in electione non tollit, quin ſuffragia Monialium oretenus excipi poſſint ab ijs, qui præſident electioni; nempe Epiſcopo, alio coaſſumpto, aut Prælato Regulari quò ad Moniales ſibi ſubiectas, vt declarauit S. Congregatio apud Garziam, *de Benefic. par.* 5. *cap.* 4. *num.* 190. vbi addit, nec officere ſecreto electionis, ſi ſuffragia excipiantur audientibus quatuor, vel quinque, ſi ita exigant ſtatuta religionis:

Et quamuis Barboſa *lib.* 1. *de iure Ecclef. cap.* 45. Tamburin. *de iure Abbat. diſp.* 28. *quæſt.* 9. *num.* 3. ſubſtineant, quod requirantur duæ partes ſuffragiorum pro electione Abbatiſſæ, innixi cuidam declarationi S. Congregat. *ſub die* 19. *Nouemb.* 1585. Attamen, cum hæc declaratio non ſit in forma authentica, & de iure communi ſufficiat pro electione maior pars, vt in cap. *Quia propter. de elect.* non poteſt vim habere contrà ius commune: & ideo, niſi obſtet conſuetudo, aut aliud ſtatutum ſpeciale, ſufficiet maior pars, vt notant Syluеſter verbo, *Electio. quæſt.* 9. Miranda *quæſt.* 7. *de Monial. ar.* 4. Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap* 5. *num.* 22. & firmat Rota cum pluribus coram Durano, *Deciſ.* 232. *num.*3. vbi reſpondet text. cap. *Indemnitatibus.* §. *Sanè. de elect. in* 6.

Per hoc autem Decretum Concilij non eſſe ſublatos alios modos canonicæ electionis, quia ſolum præſcribit formam ſeruandam in electione per ſcrutinium, tradunt Miranda *tom.* 2. *Manual. quæſt.* 23. *ar.*4. Layman *in quæſt. canon. cap. vlt. quæſt.* 231. Pel-

Digitized by Google

Pellizzar *de Monial. cap. 10. ſect. 2. num.* 105.

Quamuis autem Monaſteria ſint exempta, ex nouiſſimo iure per *Conſtitutionem* 18. Gregorij XV. incipit, *Inſcrutabili*. non poteſt deueniri ad electionem Abbatiſſæ, niſi ſignificetur Ordinario dies electionis, qui poteſt vel per ſe, vel per alium intereſſe dictæ electioni, atque expectandus eſt vſque ad præfinitum tempus. Et puniri poterunt Regulares ab Epiſcopo, ſi veniant ad electionem ante tempus ſignificatum, vt declarauit S. Congregatio *in reſolut. dub. circa dictam Conſtit. dub.* 15. Si tamen deueniretur ad electionem, valida eſſet electio, quia non irritatur; nec Moniales puniri poſſent, quia Conſtitutio Pontificia obligat ſolum Regulares, & declaratio S. Congregat. de ipſis ſolum procedit.

SVMMARIVM.

34 *Aetas neceſſaria pro Abbatiſſa ſeu Prioriſſa, & qualitates aliæ.*

Annus quadrageſimus eligendæ in Abbatiſſam an debeat eſſe completus.

Electio Abbatiſſæ non quadragenariæ, ſed cum cæteris qualitatibus, an ſit valida.

Qualitas fundamentalis quando debeat ineſſe.

Deficiente qualitate fundamentali corruit, quod in ipſa fundatur.

Si quadragenaria, & cum alijs qualitatibus non ſit apta regimini, quid faciendum.

Laudabilis vita in ordine ad electionem pro Abbatiſſa in quo conſiſtat.

Soror an immediatè poſt Sororem eligi poſſit Abbatiſſa.

34 *Eadem ſeſſ. cap.* 7. Abbatiſſa, & Prioriſſa, & quocumque alio nomine Præfecta, vel Præpoſita appelletur, eligatur, non minor annis quadraginta, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit. Quòd ſi his qualitatibus non reperiatur in Monaſterio, ex alio eiuſdem Ordinis eligi poſſit. Si hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni præeſt, videatur, ex his, quæ in eodem Monaſterio annum trigeſimum exceſſerint, & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem rectè vixerint, Epiſcopo, vel alio Superiore conſentiente, eligatur. *Ibidem*. Duobus Monaſterijs nulla præficiatur.

ADDITIO.

Cum Concilium requirat quod Abbatiſſa eligatur non minor annis quadraginta, dubitatur, an annus quadrageſimus debeat eſſe completus. Hanc difficultatem mouet Author infra, ſed indeciſam relinquit. Portel *in reſp. moral. caſu* 13. *num.* 1. Io. Nouar. *in ſingular. iur. concluſ.* 13. *num.* 8. Narbona *in Annal. iur. anno* 40. *quæſt.* 2. *num.* 5. putant ſufficere annum quadrageſimum incœptum. Verum tenendum eſt, quod debeat eſſe completus, vt latè probaui in *quæſt. moral. quæſt.* 1. *num.* 5. *& ſequen. Centur.* 1. tradunt Garzias *par.* 7. *de benefic. cap.* 4. *num.* 71. Tamburin. *de iure Abbatũ. diſp.* 18. *quæſt.* 3. *num.* 11. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 100. *num.* 12. quia qui non compleuit talem annum, eſt minor tali anno. *l.* 1. *ff. de manumiſ.* & *l. Denique. §. Minorem. ff. de minor.* vnde cum per Concil. Abbatiſſa non debeat eſſe minor annis quadraginta, annus quadrageſimus debet eſſe completus. Sufficiet tamen, quod attigerit vltimum diem iuxta tex. allegatum *l. Denique*.

An autem ſi Abbatiſſa non ſit quadragenaria, exiſtentibus alijs quadragenarijs electio ſit nulla. Negant Suarez *tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 8. & probabile putat Pellizzar *de Monialib. cap.* 10. *ſect.* 2. *num.* 42. Sed tenendum eſt quod ſit nulla, vt tenet Tamburin. *de iure Abbatum diſp.* 28. *quæſt.* 2. *num.* 7. Albaun. *in Compen. canonicar. reſolut. lib.* 1. *tit.* 28. *num.* 11. aſſerens ſic declaratum fuiſſe à S. Congregat. in *Viterbien.* 16. *Maij* 1623. Quam declarationem refert etiam Barboſa *lib.* 1. *de iure Eccleſiaſ. cap.* 45. *num.* 19. Qualitas enim talis ætatis requiritur pro idoneitate in ordine ad electionem, & proinde eſt qualitas fundamentalis, quæ debet ineſſe, quando actus perducitur ad effectum, vt ſubſiſtere poſſit *l.* 2. *§. Proximum. ff. de ſu. & legit.* & *l. Tutelas. init. ff. de cap. dimin.* & *Vſusfructus. ff. Quibus modis vſusfr. amitt.* & ideo ea corruente, corruit etiam, quod in ipſa fundatur. *l. Nam origo. ff.* Quod *vi, aut clam.* & *l. Egi tecum. ff. de excep. rei. iud.* Et idem ſentiendum de altera qualitate, quam Concilium requirit, quod ſcilicet per annos octo poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit. Et quando deficientibus omnibus cum prædictis conditionibus concedit Concilium eligi quæ exceſſerint annum trigeſimum, & per quinque ſaltem annos poſt profeſſionem laudabiliter vixerit; hæ quoque qualitates fundamentales ſunt, & ideo ſi aliqua ipſarum deſit, nulla eſt electio.

Quando autem Moniales quadragenariæ, & habentes annos octo laudabilis vitæ poſt profeſſionem non eſſent aptæ pro regimine Monaſterij, vel ratione prudentiæ, ita vt recta adminiſtratio minimè ſperaretur, non poſſet eligi alia, etiamſi haberet qualitates à Concilio poſteriori loco requiſitas, nec poſſet aſſumi de alio Monaſterio, quia hæc ſolum concedit Concilium, quando non eſt in Monaſterio Monialis cum qualitatibus ætatis quadragenariæ, & vitæ laudabilis per octo annos; ſed recurrendum eſſet ad ſacram Congregationem. Suarez tamen *tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 8. putat Concilium ſubintelligere conditionem, ſi aliàs habilis ſit, & proinde poſſe eligi habentem qualitates requiſitas poſteriori loco, exiſtente aliqua cum qualitatibus requiſitis priori loco, ſed aliàs inhabili. Quamquam poſſet etiam dici, quod ſi Moniales quadragenariæ non cenſerentur habiles ratione prudentiæ, &c. non laudabiliter vixerint, quia laudabilis

vita,

Digitized by Google

vitæ, quod requirit Concilium, conſideretur in ordine ad finem, de quo agitur; vt ſcilicet exhibuerint ſufficiens ſpecimen prudentiæ & habilitatis in ordine ad regendum, ita vt in ordine ad hunc finem laudem meruerint. Et hanc doctrinam poſſent ſequi Epiſcopi, & alij Superiores, quando ex aliquo fortuito caſu non poſſet recurri ad S. Congregationem, & tempus vrgeret.

Secluſis autem ſtatutis ſpecialibus, poterit eligi Soror immediatè poſt Sororem. Ita S. Congreg. *in Vlixbon. 19. April. 1619.* apud Aldan. *lib. 1. canonicar. reſol. tit. 28. num.* 15. & Barboſa *in collect.* verbo *Abbatiſſa*.

SVMMARIVM.

35 Præſes electionis Abbatiſſæ Monialium non ingreditur clauſtra ad excipienda ſuffragia.
Poteſt tamen ingredi quando ingreſſus iudicaretur neceſſarius.
Quid faciendum cum infirmis, quæ ad cancella accedere non poſſunt?

35 *Ibidem.* **Is, qui electioni præeſt Epiſcopus, ſiue alius Superior, Clauſtra Monaſterij non ingrediatur, ſed ante cancellorum feneſtellam vota ſingularum audiat, & excipiat.**

ADDITIO.

Hoc decretum Concilij non ita ſtrictè accipiendum eſſe, quin poſſit Præſes electionis ingredi, quando ita neceſſarium iudicaretur, vt electio canonicè fieret, obſeruant Miranda *quæſt. 2. de Monial. ar.* 15. Rodriquez *tom. 1. quæſt. Regul. quæſt.* 46. *ar.* 5. 10. à Cruce *lib. 1. de ſtatu religion. cap. 5. dub. 2. concluſ. 3. notab.* 3. Sanchez *lib. 6 Sum. cap. 16. num.* 50. Vener. *lib. 6. Exam. Epiſcop. cap. 28. num.* 7. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi alleg.* 102. *num.* 46. Pellizzar. *de Monial. cap. 10. quæſt. 2. num.* 97. Hic enim ſubintrat Conſtitut. Gregor. XIII. concedentis, quod Prælati, quibus incumbit cura Monialium, ingredi poſſint Monaſteria in caſibus neceſſarijs. Et decretum Concilij prohibet ſolum regulariter ingreſſum, non autem quando eſt neceſſarius, nam recipit declarationem ab alijs iuribus.

Sed quid ſi aliqua Monialium ita ægrotaret, vt non poſſet conuenire ad locum electionis? Reſp. Neque tunc poſſe Præſidem electionis ingredi ad ſcrutandum ſuffragium ipſius, vt declarauit S. Congregatio *die* 20. *Iunij* 1595. apud Gauant *in Manuali,* verbo *Monialium officiales. num.* 18. quia non eſt caſus neceſſarius; poterit enim, ſi non renunciet iuri ſuo, mittere duas Moniales, quæ fideliter ſcrutentur votum ipſius, & referant Præſidi; aut poterit ipſa mittere ſcriptum, & ſigillo munitum ſuum ſuffragium. Neque enim debet contemni, cum ius habeat ad electionem non minus, quam cæteræ.

SVMMARIVM.

36 Epiſcopi poſſunt redigere in Congregationes Monaſteria, ſi Regulares negligant.
Regulares vnire poſſunt Monaſteria diuerſarum Prouinciarum, ſi ita expediat.

36 *Seſſ. 25. de Regular. c. 8.* **Redigere in Congregationes Monaſteria Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta, ſi ipſi Religioſi negligentes fuerint, Epiſcopi poſſunt, & illis etiam præeſſe.** *dicta ſeſſ. cap. 9.*

ADDITIO.

Ex hoc decreto Concilij colligitur, eſſe in facultate Superiorum Regularium, vnire Monaſteria diuerſarum Prouinciarum, quando ita expediret ad manutenendam Regularem diſciplinam. Mens enim Concilij fuit, dum præcepit vniri Monaſteria diuerſarum Prouinciarum in vnicam Congregationem, efficere corpus conueniens, cui vnum caput præſideat, à quo debito modo iuxta regulas moderetur. Hinc à contrario ſenſu poterunt etiam diuidere Prouincias, & nouas erigere, quando manutentio regularis diſciplinæ ita exigeret: de quo dixi *quæſt. canon.* 141. *centur.* 2.

SVMMARIVM.

37 Monaſteria Monialium immediatè ſubiecta Sedi Apoſtolicæ gubernantur ab Epiſcopis.
Non tamen in temporalibus.
Sede vacante non ſuccedit Capitulum huic regimini.
Capitulum non ſuccedit Sede vacante in ea, quæ conueniunt Epiſcopo ex iuriſdictione delegata.

37 *Eadem ſeſſ. de Regularib. c. 9.* **Monaſteria Sanctimonialium, Sanctæ Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta, ab Epiſcopis gubernentur: quæ verò à deputatis in Capitulis generalibus, vel ab alijs Regularibus reguntur, ſub eorum cura, & cuſtodia relinquantur.**

ADDITIO.

Per hoc decretum Concilij non tribui Epiſcopis ius in Monaſteria Monialium exempta, quò ad temporalia, declarauit Sacra Congregatio vt *in Collectione ex Biblioth.* Bellarm. in hunc locum. Tenor declarationis eſt.

In Monaſterijs ſubiectis immediatè Papæ, per hoc caput Epiſcopus nihil poteſt in temporalibus, ſed tantum in ſpiritualibus.

Cuius declarationis ea eſt ratio: Quod Concil. in totis illis capitibus de Regularibus, & Monial. reſpicit ad reformationem religioſæ diſciplinæ; & ideo ſolū decernit quò ad ea, quæ ipſam concernunt, non vero quò ad temporalia.

Et quia Concilium conſeruat talia Monaſteria in ſua exemptione, & conſtituit Epiſcopos vt procedant tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati: ideo Capitulum Sede vacante non poterit aſſumere regimen Monialium, nec viſitare; vt tradunt Garzias *de Benefic. par.* 5. *cap.* 7. *num.* 45. Azor. *par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 37. *quæſt.* 15. Breunius *par.* 1. *theol. moral. tract.* 11. *quæſt.* 24. Barboſam *de poteſt. Epiſcopi alleg.* 11. 73. *num.* 8. alios citans. Diana *par.* 7. *tract.* 12. *reſol.* 28. Tamburin. *de iure Abbat. diſp.* 14. *quæſt.* 5. *num.* 3. Et ſequitur ex eo, quod Capitulum Sede vacante, licet ſuccedat in iuriſdictionem Epiſcopi, non tamen competit ipſi iuriſdictio delegata ex Apoſtolica Sede, vt notant Quaranta *verbo, Capitulum Sede vacante.* Molina *de iuſt. & iure tom.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 11. *num.* 8. Sbrozzius *lib.* 1. *de offic. Vicar. quæſt.* 16. *num.* 1. Tuſch. *littera* C. *concluſ.* 56. *num.* 5. Filliuc. *tract.* 41. *cap.* 2. *num.* 4. Barboſa alios citans *lib.* 1. *de iure Eccl. ſ cap.* 32. *num.* 104. Rota *in Burgenſi iuris viſitan.* 2. *Iulij* 1596. *coram Orano.*

SVMMARIVM.

38 Moniales admonendæ vt ſingulis menſibus confiteantur, & Euchariſtiam ſumant.

Decretum hoc Concilij an contineat, ſeu ſupponat præceptum.

Diſpoſitio Clemen. Ne in agro. De ſtatu Monachor. non extenditur ad Moniales.

38 *Eadem ſeſſ. cap.* 10. Attendant diligenter Epiſcopi, & alij Superiores Monaſteriorum Sanctimonialium, vt in Conſtitutionibus earum admoneantur Moniales, vt ſaltem ſemel ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum faciant, & Sacroſanctam Euchariſtiam ſuſcipiant.

ADDITIO.

Dubitant Doctores, an hoc decretum Concil. contineat præceptum. Affirmant Nauar. *c.* 21. *Manual. num.* 59. & alij. Negant verò Miranda *quæſt.* 10 *de Monial. ar.* 1. Fagundez *præcep. Eccleſ.* 3. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 8. Campanil. *in Diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 51. Molfeſ. *par.* 1. *ſum. tract.* 7. *cap* 16. *num.* 21. Vener. *lib.* 7. *Examin. Epiſcop. cap.* 26. Piaſec. *par.* 2. *praxis Epiſcop. cap.* 3. *num.* 57. Reginal. *lib.* 29. *praxis fori pœnit. num.* 73. Pellizzar. *de Monial. cap.* 6. *num.* 8. Tamburinus alios citans *de iure Abbatis. diſpoſ.* 16. *quæſt.* 6. *num.* 2. Sed videndum quid diſponat Concil. Neque enim diſponit de tempore, in quo Moniales confiteri debeant, & Euchariſtiam ſumere, ſed quod in ipſarum Conſtitutionibus admoneantur de confeſſione, & Euchariſtia pro ſingulis menſibus. Et quò ad hoc continet præceptum, obligans Epiſcopos, cæteroſque Superiores, vt hanc admonitionem inſerere faciant Monialium Conſtitutionibus. Et Moniales remanent ſub illa admonitione contenta in Conſtitutionibus de communione & confeſſione pro ſingulis Menſibus. Ex quibus colligitur, quod, dum Concil. vult monendas ex vi Conſtitutionum, ſupponit, quod nullum habeant præceptum de confeſſione, & communione pro ſingulis menſibus, quia Clement. *Ne in agro.* §. *ſanè.* De *ſtatu Monach.* diſponit tantum de Monachis nigris: & ideo non debet extendi ad Moniales.

SVMMARIVM.

39 Bis, aut ter in anno offerendus Monialibus Confeſſarius extraordinarius.

Pro ſubiectis Regularibus deputatur ab earumdem Superiore, & approbatur ab Ordinario.

Non tenetur, ſed poteſt alterius Ordinis Confeſſarium deputare.

Non tenentur Moniales extraordinario Confeſſario confiteri.

Verbum debet, quando agitur de fauore, non importat neceſſitatem.

39 *Ibid.* Præter ordinarium Confeſſarium alius extraordinarius ab Epiſcopo, & alijs Superioribus bis aut ter in anno offeratur, qui omnium confeſſiones audire debeat.

Quamuis Confeſſarius etiam extraordinarius pro Monialibus Regularibus ſubiectis debeat approbari ab Epiſcopo iuxta reſolutiones dubiorum S. Congregat. *ſuper Conſtit. Inſcrutabili. Gregorij XV.* attamen deputatio Confeſſariorum debet fieri à Superioribus Regularibus, nam Concil. ſtatuit deputandos ab Epiſcopo, & alijs Superioribus reſpectiuè ad Monaſteria ſibi ſubiecta. Neque per dictam

Con-

Digitized by Google

Conſtitut. Gregor. XV. aut aliunde eſt ipſis adempta talis facultas. Et ideo, ſi Epiſcopi abſque iuſta cauſa non approbarent, peccarent mortaliter: tum quia indirectè impedirent iuriſdictionem Regularium Superiorum. Tum quia læderent honorem Confeſſarij deputati.

Quamuis autem Superior Regularis non teneatur Monialibus ſibi ſubiectis deputare Confeſſarium Regularem alterius Ordinis, aut ſæcularem; poterit tamen, ſi velit. Ita enim declarauit S. Congregat. vt habetur ex *Collect. declarat. ex Bibliotb.* Bellarm. ad hunc locum. Tenor declarationis eſt. *Superior poteſt offerre Confeſſorem ſæcularem, vel Regularem alterius Ordinis, ſed non tenetur.*

Circa illa verba Concilij. *Qui omnium confeſſiones audire debeat*, dubitatur, an imponant neceſſitatem Monialibus omnibus, & ſingulis confitendi extraordinario Confeſſario. Et negatiuè reſoluendum eſt, quia agitur de fauore Monialium, vt declarant verba Concilij antecedentia, *Bis, aut ter in anno offeratur*. Vnde cum Concilium tantum iniungat, quod offeratur Confeſſarius extraordinarius, poſſunt Moniales renunciare ſuo fauori. Quando autem verbum, *debet*, reſpicit perſonam, de cuius fauore agitur, non importat neceſſitatem, vt notant Felin. *in cap. Nam concupiſcentiam. num.* 8. *limit.* 2. de *conſtit.* Tuſch. *littera D. concluſ.* 262. *num.* 3. Solum ergo Confeſſarius deputandus erit pro omnibus, ita vt omnes, ſi velint, poſſint ipſi confiteri, ita vt non poſſit deputari pro aliquibus, & non pro cæteris; & hoc tantum ſignificant verba illa., *qui omnium confeſſiones audire debeat.* Ex præcepto tamen S. Congregat. Epiſcoporum, & Regular. tenentur omnes coram extraordinario Confeſſario ſe præſentare, ne diſcerni poſſit, quænam ſint, quæ ipſo indigeant, & quæ non.

SVMMARIVM.

40 *Eucbariſtia non eſt ſeruanda intra ſepta Monialium aut chorum.*
Nec intra Eccleſiam interiorem ex indulgentia Epiſcopi.
Nec etiam ex vi priuilegij.

40 *Ibidem.* Sanctiſſimum Chriſti Corpus intra Chorum, aut ſepta Monaſterij Monialium, & non in publica Eccleſia conſeruari prohibet, non obſtante quocunque indulto, aut priuilegio.

ADDITIO.

Stante hoc decreto Concilij, non poteſt Epiſcopus indulgere Monialibus, vt intra clauſuram conſeruent Euchariſtiam, vt notat etiam Pax Iordanus. *tom.* 1. *ſuar. lucubrat. lib.* 3. *tit.* 3. *de Euchariſt. num.* 9.

Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. Regul. quæſt.* 67. *ar.* 4. *ver. Reſp. Dicendum.* putat quod Concilium ſolum prohibeat, quod Euchariſtia ſeruetur intra clauſtra, & non in Eccleſia; & proinde poſſit conſeruari tam in Eccleſia exteriori, quam interiori ex priuilegio Clemen. VII. vt in compendio Mendicantium. per quod conceditur Monialibus Fratrum Minorum, quod poſſint in Eccleſia interiori in loco decenti habere Euchariſtiam, ſicut habent in exteriori. Verum hoc eſſe contra mentem Concilij, mihi videtur manifeſtum. Nam ponit clauſulam, Non obſtante quocunque indulto, aut priuilegio, quæ cum deroget priuilegijs, prohibet etiam, quæ ex priuilegio concedebantur. Et mens Concilij magis manifeſta ſit ex declaratione S. Congregationis, quæ talis eſt ex *collect.* Bellarm. *ad hunc locum.*

Euchariſtia non in Choro Monialium, ſed in exteriori Eccleſia conſeruetur, non obſtante quacunque conſuetudine.

Imo eadem S. Congregat. vt habetur *ibid.* prohibuit, quod non ſeruetur in feneſtra illius parietis, quæ diſtinguit Chorum ab Eccleſia.

SVMMARIVM.

41 *Exempti quò ad curam animarum ſubijciuntur Epiſcopis.*
Regulares deputant miniſtros pro cura animarum.
Non tamen ſubtrahuntur iuriſdictioni ſuorum Superiorum.
Facultas Epiſcoporum circa curam animarum exercitam à Regularibus, conuenit alijs Ordinarijs.
Ceſſat etiam quò ad Epiſcopos circa curam annexam Monaſterijs, in quibus Generales reſident.
Curatus Regularis ad nutum amouibilis, à ſolo Superiore ſuo amoueri poteſt.
Quid ſi ſit perpetuus.

41 *Eadem ſeſſ. de Regular. c.* 11. In Monaſterijs, ſeu domibus virorum, ſeu mulierum, quibus imminet cura animarum perſonarum ſæcularium, præter eas, quæ ſunt illorum Monaſteriorum, ſeu locorum familia, perſonæ, tam regulares, quàm ſæculares huiuſmodi curam exercentes, ſubſint immediatè in his, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cuius Diœceſi ſunt ſita. Excipit verò Concilium ibi quædam Monaſteria.

ADDITIO,

Per hoc Decretum ſeruatur facultas Superioribus Regularibus deputandi miniſtros pro cura animarum, quia Epiſcopis tantum conceditur eorumdem approbatio. Ita Gonzalez ad *Reg.* 8. *Cancel. Gloſ.* 5. §. 3. *num.* 34. Piaſec. *par.* 2. *Praxis Epiſcop. cap.* 3. *num.* 46. Et proinde tenentur præſentatos approbare, quando non habent iuſtam cauſam reprobandi.

Non tamen exercentes curam animarum ſubtrahuntur iuriſdictioni Superiorum Regularium, quia Ordinarijs conceditur iurisdictio ſuper ipſos cumulatiuè quò ad Superiores Regulares. Ita cenſuit Rota *in Piſcienſi iuriſdict.* 15. *Iunij.* 1590. *coram Plato,* & in *eadem* 20. *Octobris* 1595. *coram Penia.*

Facultatem, quæ per hoc decretum datur Epiſcopis, dari etiam Ordinarijs inferioribus habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ſæpius tenuit Rota, præſertim in *Piſcienſi iuriſdictionis* 16. *Octobris* 1580. & 5. *Maij* 1589. *coram Gipſio.*

Si tamen Generales reſideant in Monaſterijs, quibus eſt annexa cura animarum, Ordinarius non poteſt exercere iuriſdictionem in Curatos, etiam ſæculares. Ita S. Congregat. in *Collect.* ex Bellar. *ad hunc locum.* cuius declaratio talis eſt.

Epiſcopus nullam iuriſdictionem habet in Curatos ſæculares Monaſteriorum, in quibus eorum Generales habent ſedem ordinariam.

Rurſus. Si Curatus deputatus ſit ad nutum amouibilis, poterit ſolum amoueri à Superiori Regulari, non autem ab Epiſcopo; cum per Sacrum Concilium ad ipſum ſolum ſpectet approbatio, & eſſe ad nutum amouibilem referatur ſolum ad deputantem. Si tamen contingat aliquid, ratione cuius, etiamſi perpetuus eſſet, amoueri poſſet; quia tunc amotio habet rationem pœnæ, & ſupponit delictum, poterit amoueri: nam cum poſſit punire, poterit etiam hanc pœnam infligere. Ita Dalcuri *de poteſt. Epiſcopi cap.* 14. *num.* 2. aſſerens ſic S. Congregationem cenſuiſſe. Hoc tamen præſtari non poterit ab Epiſcopo, ſi Curatus ſit Regularis, & non deliquerit circa curam animarum, aut in adminiſtratione Sacramentorum: nam iuxta Concilium in cæteris non ſubijcitur correctioni Epiſcopi.

SVMMARIVM.

42 *Ante profeſſionem nihil de bonis Nouitiorum accipiendum, etiam ſponte oblatum.*
Non excluditur donatio remuneratoria.
Donatio remuneratoria eſt quædam ſolutio debiti.
Conſtitutio Clemen. de largitione, non prohibet remuneratoriam.
Donatio remuneratoria quando per Concil. prohibeatur.
Donationes moderatæ an prohibeantur.

42 *Ead. ſeſſ. c.* 16. Ante profeſſionem nihil recipiatur de bonis Nouitij, etiam ſponte oblatum à parentibus, vel propinquis, vel curatoribus, excepto victu, & veſtitu Nouitij illius temporis, quo eſt in probatione, ſub pœna anathematis dantibus, & recipientibus.

ADDITIO.

Per hoc Decretum non excludi donationem remuneratoriam, habetur *in collect. declarat. S. Congregat.* ex Bellarm. *ad hunc locum in addit.* & videtur ſequi Donat. *in praxi rer. Regul. par.* 4. *tract.* 7. *quæſt.* 14. Quia donatio remuneratoria non eſt vera donatio, ſed quædam ſolutio debiti. *l. Aquilius. ff. de donat.* ibi. *Defendi, non veram donationem eſſe, verùm officium Magiſtri, quadam mercede remuneratum.* & *l. Hoc iure vtimur.* §. *Labeo* & *l. Si pater.* §. *fin. eod. ff.* & *l. Sed & ſi.* §. *Conſuluit. ff. de petit. hæred.* ibi. *Et veluti genus quoddam hoc eſſe permutationis*, & notant Gloſ. *in dict. leg. Aquilius.* verbo, *Ad merum*. Tiraquel. *in l. Si vnquam.* verbo, *Donatione largitus. num.* 11. *de reuocan. donat.* vbi alios citat. Gama *deciſ.* 165. & Doctor. *in Rubr. de donat. inter vir. & uxorem.* Vnde etiam licet Clemens VIII. in ſua *Conſtit. de largit. mun.* prohibuerit donationes, Vrbanus tamen VIII. *in ſua Conſtit. Nuper à Congregat.* ſub *die* 16. *Octob.* 1640. declarauit non comprehendi ſub illa prohibitione donationes remuneratorias. Vnde ex eodem capite videtur dicendum, neque comprehendi ſub hoc decreto Concilij.

Attamen quia finis Concilij eſt, quod Nouitius occaſione donationis non retardetur à receſſu à religione, ſi vellet recedere: ideo ſi donatio remuneratoria ſit talis, vt notabiliter lædat bona Nouitij, videtur prohibita, quia eſt contraria rationi finali Conſtitutionis: nam poterit hoc debitum ſoluere, poſtquam à religione diſceſſit. Secus autem, ſi non lædat notabiliter bona Nouitij.

Quod autem non prohibeantur per hoc decretum donationes moderatæ, conſtat ex ratione finali prohibitionis, quod exprimit Concilium: & eſt, quod Nouitius non remoueatur ab egreſſu, eo quod ſint diminuta bona ipſius; moderata autem donatio, & quæ non diminuat notabiliter bona ipſius, non eſt ſufficiens ad ipſum remouendum ab egreſſu. & ita notant Rodriquez *tom.* 2. *quæſt. Regular. quæſt.* 47. *ar.* 5. Laiman *lib.* 3. *theol. moral. tract.* 5. *cap.* 7. *num.* 5. Sanchez *lib.* 7. *ſum. cap.* 5. *num.* 28. Lezana *tom.* 1. *quæſt. Regular. cap.* 24. *num.* 35. Donatus *par.* 4. *praxis rer. regular. tract.* 7. *quæſt.* 15.

SVM-

SVMMARIVM.

43 *Elapſo anno probationis, Nouitij aut admittendi ad profeſſionem, aut eÿciendi.*
Ex rationabili tamen cauſa differri poteſt.
Quantum differri poſſit.
Quid ſi differatur ratione impedimenti, aut negotij.
Quid ſi ad aliud Monaſterium ſe conferat.
Facta vna prorogatione, an vlterius de nouo prorogari poſſit.

43 *Ibidem*. Finito tempore Nouitiatus, Superiores, Nouitios, quos habiles inuenerint ad profitendum, admittant, aut eos è Monaſterio eijciant; & vt abeuntibus ante profeſſionem omnia reſtituantur, quæ ſua erant, Epiſcopus per cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellat.

ADDITIO.

Per hoc decretum non tolli, quin ex rationabili cauſa poſſit profeſſio differri; & proinde habere locum ſolum, quando nulla ſubeſt cauſa dilatandi; tradunt Rodriquez *par.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 3. & *tom.* 3. *quæſt. Regular. quæſt.* 15. *ar.* 10. *in fine*. Nauar. *Conſil.* 30. *de Regular. in vlt. editione*. Sanchez *lib.* 5. *in Decal. cap.* 4. *num.* 7. Leſſius *lib.* 2. *de Iuſt. & iure. cap.* 41. *dub.* 7. Fauſt. *lib.* 5. *Theſauri. quæſt.* 168. Et ita declarauit S. Congregat. vt habetur ex *collect.* Cardin. Bellarm. *ad dict. cap.* 15. *De regular. ſeſſ.* 25. & alia declaratio habetur in compend. *priuileg. Minim. in can.* 52. facta ad inſtantiam P. Puſeratel. eiuſdem Ordinis *die* 8. *Nouemb.* 1569. vt ita etiam obſeruatur in Praxi. alioquin cum ſuperueniant tales cauſæ, vt non poſſit à Nouitio emitti profeſſio, cogeretur diſcedere, aut non poſſent Superiores facere maiorem probationem, quando iudicarent expedire.

Quantum autem poſſit differri, non eſt ita certum. Et quia differri poteſt, vel quia nouitius de præſenti ſit inhabilis ad profitendum; vel ratione alicuius impedimenti, ſeu negotij, quod prius ſit peragendum. Si ex primo capite differuntur, non poteſt differri, niſi adſit ſpes, quod ſit ſuperuentura habilitas. Et tunc poſſe vſque ad ſextum menſem differri, declarauit Pius V. pro P P. Dominicanis, vt in eorum conſtit. *ad tex.* 11. *cap.* 14. *de Nouit. diſt.* 1 referente Donato *in Praxi Regul. par.* 4. *tract.* 9. *quæſt.* 18. *num.* 7. Et cum hoc ſit fundatum in ratione, mihi videtur ſeruandum apud omnes religiones, quia niſi per ſex menſes ſuperueniat habilitas, non videtur amplius ſperanda, præſertim ſi agatur de moribus.

Si vero ratione impedimenti, aut negocij differatur, videndum eſt, an Nouitius remaneat in eodem Nouitiatu, ita vt continuari poſſit experimentum morum ipſius; an verò ſe transferat ad aliud Monaſterium. Si remanet in Nouitiatu, atque adeo in experimento, exiſtimo, quod poſſit prorogari per totum illud tempus, quo durat impedimentum, ſeu negocium: nam, cum duret cauſa prorogationis, poteſt etiam durare prorogatio, cum inde non proueniat aliquod damnum religioni, imo poſſit diutius mores nouitij experiri. At ſi ad aliud monaſterium ſe conferat, non poterit prorogari, niſi per breue tempus, in quo non ſit moraliter poſſibile, quod mutet mores; alioquin admittendo poſtea ad profeſſionem, poſſet religio decipi: vnde ad ſummum propagari poterit per duos, aut per tres menſes, nam in maiori tempore poſſet dubitari de morum mutatione. Quod ſi neceſſitas vrgeret vlteriorem prorogationem, neceſſarium eſſet, quod Capitulum Conuentus, in quo moraretur, teſtificaretur de moribus ipſius, & interim ipſe ſub alicuius cura degeret, qui eiuſdem mores obſeruaret.

An autem facta vna prorogatione, poſſit fieri & alia; ſi debet fieri in ordine ad expectandam habilitatem, poterit fieri ſi iam incœperit fieri habilis: ſecus autem, ſi non incœperit, nam tunc prudenter cenſenda eſt deſperata habilitas. Si verò eſt facienda ob negocia, vel impedimenta, poterit fieri ſi maneat in Nouitiatu, aut ſi maneat in alio conuentu, ſi Capitulum illius conuentus teſtificetur de moribus ipſius: & interim maneat ſub alicuius diſciplina, qui ſe habeat inſtar magiſtri; ne quod plantatum fuit, eradicetur libera conuerſatione. At ſi maneret extra religionem, nullo modo poſſet fieri, quia facile illam diſciplinam exueret, qua in Nouitiatu fuit imbutus.

SVMMARIVM.

44 *Suſceptura habitum monachalem debet eſſe maior duodecim annis.*
Suſceptura habitum monachalem voluntas eſt exploranda, ſi ex propria electione ſuſcipiat.
Puella an poſſit admitti ad habitum monachalem ante annum duodecimum.

44 *Eadem ſeſſ. de Regul. c.* 17. Puella, quæ habitum Regularem ſuſcipere voluerit, maior duodecim annis ſit, non ante, eum ſuſcipiat.

ADDITIO.

In hoc decreto Concilium nihil ſtatuit de ætate puellarum recipiendarum ad habitum religionis; vt docent Michael Medina *lib.* 4. *de continent. controuer.* 9. *cap.* 4. qui interfuit Concilio, quando hoc ſancitum fuit. Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 18. *num.* 33. Villalob. *par.* 1. *ſum. tract.* 35. *difficul.* 12. *num.* 2.

num. 2. Miranda *quæſt.* 8. *de Monial. ar.* 2. Sanchez *tom.* 3. *de relig. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 9. Portel *in dub. Regular. verbo, Nouitia. num.* 1. Rodriquez *in compend. reſol.* 101. *num.* 24. Pellizzar. *cap.* 2. *de Monial. num* 17. quia Concil. ſolum decernit de exploratione volnntatis earum, quæ ſuſcipiunt habitum, & profitentur: quod nimirum ſit ab Epiſcopo, vel eius Vicario exploranda voluntas, ſi ſit maior duodecim annis. Cur autem Concilium dicat conditionatè, ſi ſit maior duodecim annis, aliqui ex citatis Doctoribus exiſtimant, ita loquutum fuiſſe, quia ſupponat, poſſe recipi ad habitum, etiamſi non maiores duodecim annis. Verum puto, ita loquuntur, quia reſpexerunt ad cap. *Addidiſtis.* 20. *quæſt.* 1. per quod poſſunt parentes proprios filios offerre Monaſterio ante annos pubertatis: vnde cum tunc non ſuſcipiant habitum propria electione, ſed electione parentum, non eſt tunc puellæ voluntas exploranda, ſed ſolum cum eſt maior annis duodecim, quia tunc habet propriam electionem. An autem nunc poſſint offerre proprias filias. Affirmat Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 18 *num.* 8. ſed videtur praxis obſtare, ideo rem melius perpendendam relinquo.

An autem poſſint recipi ad habitum Monachalem ante expletum annum duodecimum: negatiuè reſoluunt Rodriquez *tom.* 3. *quæſt. regul. quæſt.* 12. *ar.* 2. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 18. *quæſt.* 55. Naldus *verbo, Monialis. num.* 5. Tamburin. *de iure Abbat. diſp.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 2. qui tamen non rectè colligunt ex Concilio, cum nihil circa hoc decernat. Vecchius *in praxi Nouitior. diſp.* 2. *dub.* 6. *in fine*, qui affert declarationem S. Congregat. tenoris ſequentis.

Congregatio reſcripſit, aliquam puellam non debere admitti ante duodecimum annum ad habitum ſuſcipiendum, cuius cauſa requiritur voluntatis puellæ exploratio. Non eſt autem voluntas Congregationis, neque Concilij, vt ante illam ætatem puella admittatur.

SVMMARIVM.

45 *Profeſſuræ inter Moniales voluntas exploranda ab Epiſcopo vel Vicario.*
Etiamſi Moniales ſint exemptæ.
Quid ſi alicubi ſit præſcriptum, vt ſemel tantum exploretur.
Quid ſi omittatur exploratio in ordine ad habitum.
Intra quod tempus exploranda voluntas.
Vbi exploranda.
Quid ſi puella non ſit ſatis conſtans.
Si vtraque exploratio omittatur, an nulla ſit Profeſſio.

45 *Ibidem.* Nec poſtea ipſa vel alia profeſſionem emittat, priuſquam explorauerit Epiſcopus, vel eo abſente, vel impedito, eius Vicarius, aut aliquis, eorum ſumptibus ab eis deputatus, Virginis voluntatem diligenter, an coacta, an ſeducta ſit, an ſciat, quid agat.

ADDITIO.

Duplicem explorationem voluntatis iniungit Concilium: alteram in ordine ad induendum habitum, & alteram in ordine ad profeſſionem. Et hæc exploratio eſt facienda etiamſi Monaſterium ſit exemptum; nam Concilium vniuerſaliter hoc negotium commiſit Epiſcopo, & ita etiam declarauit S. Congregatio, vt *in collect.* ex Bellarmino *ad hunc locum*, Declaratio ita ſe habet.

Epiſcopus examinet, & exploret puellas, etiamſi ſint in Monaſterijs exemptis: & ſub pœnis cogat Superiores &c.

Vnde non poteſt reuocari in dubium, an duplex exploratio ſit præmittenda, cum clarus ſit tex. Concil.

Solum eſt aduertendum, quod ſi alicubi ſit legitimè præſcriptum, quod vnica tantum præmittatur exploratio, poteſt ſeruari conſuetudo. Sic ſemel in ordine ad profeſſionem explorari voluntatem in Hiſpania referunt Rodriquez *tom.* 3. *quæſt. Regul. quæſt.* 12. *ar.* 3. Hieron. Rodriquez *in compend. reſol.* 101. *num.* 82. Miranda *quæſt.* 8. *de Monial. ar.* 4. Villalob. *par.* 2. *ſum. tract.* 35. *difficul.* 8. *num.* 2. Portel. *in dub. Regular.* verbo, *Nouitia. num.* 3. Sanchez *lib.* 5. *ſum. cap.* 4. *num.* 84. Pellizzar. *de Monial. cap.* 2. *num.* 4. Praxis enim abrogare poteſt legem. cap. *fin. de conſuet.*

Si tamen contingat, quod vbi vtraque exploratio eſt in vſu, omittatur prima, nempe in ordine ad habitum induendum, ſufficiet ſecunda in ordine ad profeſſionem. & ita referunt deciſum à S. Congreg. praxis Epiſcop. *par.* 1. verbo, *Monial.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 100. *num.* 4.

Quò ad Moniales autem exemptas, decreuit Pius V. *in ſua Conſtit.* 1. *in Bullario* Rodriquez *num.* 18. *Volumus etiam, quod puellarum Deo dicandarum, an ſcilicet coactæ, vel ſeductæ fuerint, examen faciendum, non niſi infra quindecim dies, poſtquam iuxta Concil. Trident. Epiſcopi, vel eorum Vicarij requiſiti fuerint, fieri poſſit; quibus elapſis amplius in hoc ſe illis intromittere non liceat. Cuius occaſione nec Epiſcopus, nec eius Vicarius intra ſepta Monaſterij ingrediantur, ſed ſtent ante cratem ferream, & interrogationes alias, quam eas, quas præfatum Concil. Trident. iubet eis fieri, omnino prohibemus. Ac ſimiliter volumus, quod puellæ ſeu Nouitiæ ipſæ ad alias interrogationes reſpondere minimè teneantur.*

Ex quibus conſtat, quod pro exploranda voluntate non licet ingredi clauſtra Monaſterij, & proinde ingrediens in excommunicationem incurreret, cum id expreſſè prohibeatur. Quod habere locum quò ad Moniales etiam non exemptas, ex deciſione

S. Con-

S. Congregationis aduertunt, & tradunt Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 15. Faſch. *lib.* 2. *de Viſit. cap.* 10 *num.* 40. Gauant. *verbo, Monial. profeſſio. num.* 14. Lezana *tom.* 1. *quaſt. Regul. cap.* 25. *num.* 12. *in fin.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 100. *num.* 6. Nouar. *in Lucerna Regul. verbo, Clauſura. num.* 6. Tenor declarationis eſt *in collect.* ex Bellarm. *ad hunc locum Concil.*

Voluntas eſt exploranda ante crates: vel ex iuſta cauſa in Eccleſia exteriori, aut alio loco commodiori & non alibi.

Ex qua declaratione liquet, quod ex iuſta cauſa poteſt profeſſura educi è Clauſtris Monaſterij ad Eccleſiam exteriorem, vt ſi eſſet ſuſpicio ſubornationis. & notat Tamburin. *de iure Abbatum diſp.* 4. *quaſt.* 2. *num.* 6.

Si autem explorans voluntatem reperiet puellam non ſatis conſtantem, debet præfigere terminum quindecim, vel viginti dierum, in quo deliberet, an velit induere habitum, aut profiteri, nec ne. Ita deciſum referunt Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 16. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 100. *num.* 2. Tamburin. *de iure Abbatis. diſput.* 4. *quaſt.* 2. *num* 10.

Si contingat, quod vtraque exploratio voluntatis omittatur, quamuis violetur Conſtitutio Concilij Tridentini, & cum res grauis ſit, mortaliter peccetur; non tamen irrita eſt profeſſio, cum Concilium non ponat Decretum irritans. Ita quò ad validitatem profeſſionis Sanchez *lib.* 5. *ſum. cap.* 4. *num.* 84. Rodriquez *in compen. reſol.* 101. *num.* 8. *in fine.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 100. *num.* 9. Tamburin. *de iure Abbatis. diſp.* 4. *quaſt.* 2. *num.* 11.

SVMMARIVM.

46 Præfecta Monaſterij tenetur notificare Epiſcopo tempus profeſſionis emittendæ.
Epiſcopus an impedire poſſit ne Nouitiæ profiteantur ante explorationem voluntatis.
Si negligente Epiſcopo explorationem, puniri poſſit Præfecta admittens ad profeſſionem.

46 *Ibid.* Ne profeſſionis tempus Epiſcopus ignoret, teneatur Præfecta Monaſterij eum ante menſem certiorem facere: aliàs quamdiu Epiſcopo videbitur, ea ab officio ſuſpenſa ſit.

ADDITIO.

Circa hoc decretum Concilij aduertunt Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 17. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 100. *num.* 12. Tamburin. *de iure Abbatis. diſp.* 4. *quaſt.* 2. *num.* 8. poſſe Epiſcopum compellere Præfectas Monaſteriorum, ne ſinant profiteri Nouitias abſque exploratione voluntatis. Verum hæc doctrina ſic abſoluta non placet, quia iam Concilium iniungit Monialium Præfectis: vnde ſolum poteſt delinquere ſi non fecerit certiorem Epiſcopum ante menſem præſcriptum à Concilio, & tunc adeſt pœna deſignata à Concilio, nempe ſuſpenſio ab officio. Quod ſi aliqua eſſet negligens in hoc, poſſet adminiculari, Concilio ponendo aliquam aliam pœnam, ſi dicta Præfecta non ſit exempta. Si verò ſit exempta, non poterit, quia non habet aliam facultatem, niſi conceſſam à Concilio, quæ ſolum eſt, quod ſuſpendat ab officio, donec ipſi videbitur.

Si autem Præfecta certiorem faceret Epiſcopum ante menſem, ſed ipſe negligeret explorare voluntatem, & elapſo menſe Abbatiſſa admitteret ad habitum, aut profeſſionem. dubitatur, an poſſit Epiſcopus ipſam punire. Si Monaſterium ſit exemptum, nequaquam punire poterit, quia iuxta Conſtitutionem Pij V. de qua *num. præced. ver. Quò ad Moniales autem;* ſi per quindecim dies negligat explorare, non poteſt amplius ſe ingerere. At ſi Monaſterium non ſit exemptum; neque videtur poſſe punire, quia Præfecta ex decreto Concilij non tenetur, niſi ante menſem, certiorem facere Epiſcopum: non autem tenetur expectare vltra debitum tempus. Et cum Concilium præfigat menſem Epiſcopo pro hac exploratione, ſi non exploret intra tempus aſſignatum, ipſe delinquit; vnde ſi puniret Præfectam, delictum ſuum in alio puniret.

SVMMARIVM.

47 Cogentes mulieres ad impediendum Monaſterium, ſuſcipiendum habitum, aut profitendum, excommunicantur.
Quæ coactio requiratur.
Excommunicatio afficit conſulentes, fauentes, auxiliantes, &c.
Quid de præſentibus.
Excommunicatio, vt locum habeat, requirit effectum.
Et quod coactio ſit in ordine ad vitam religioſam.
Sufficit metus pro coactione.
An ſufficiat reuerentialis.
Quando ſufficiat.
Non contradicens ob reuerentiam non conſentit.
Reuerentia potificatur cum metu.
Excludit conſenſum.
Contractus ex metu reuerentiali poteſt reſcindi.

47 *Ead. ſeſſ. de regul. c.* 18. Eos, qui cogunt mulieres ad ingrediendum Monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum, vel ad emittendum profeſſionem, & qui ſanctam Virginum, vel aliarum voluntatem, vel accipiendi, vel voti emittendi, quocunque modo ſine iuſta cauſa impedierit, ſancta Synodus anathemati ſubijcit.

AD-

ADDITIO.

Procedit hoc decretum de coactione propriè dicta. Ita Azor. *par. 1. lib. 13. cap. 9. quæſt. 2.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat. 104. num 3.* afferens Armendar. teſtantem ita fuiſſe deciſum. Cùm enim ſit pœnale, debet ſtrictè accipi, atque adeo ſolum de coactione rigoroſè ſumpta. Hinc neque vehemens perſuaſio, neque preces, niſi ſint perſonæ, à qua proueniat metus reuerentialis, neque allectio medijs muneribus ſubſunt huic pœnæ, vt notant Bonac. *de cenſur. diſp. 2. quæſt. 2. pun. 1. num. 1. & ſequent.* Tamburin. *de iure Abbat. diſp. 3. quæſt. 3.* Pellizzar. *de Monial. cap. 2. num. 30.*

Hæc porrò excommunicatio extenditur ad dantes conſilium, auxilium, vel fauorem, & ad ſcientes puellam ſponte non ingredi, habitum ſuſcipere, aut profiteri, qui præſentes fuerint actui, aut conſenſum, aut auctoritatem interpoſuerint. Nomine autem præſentiæ non intelligitur, de quacunque præſentia, ſed de ea, quæ fit ex propoſito, ita vt ſit ex intentione actus prohibiti, & contineat quemdam tacitum conſenſum, vt notat etiam Sanchez *lib. 4. ſum. cap. 4. num. 21.* Pellizzar. *de Monial. cap. 2. num. 32.* Quia huiuſmodi actus prohibentur vt acceſſorij, & correſpectiui ad principalem actum, atque adeo tanquam aliquo modo influentes in ipſum. Vnde qui præſens eſſet ex alia cauſa, quam ex intentione actus prohibiti, non ſubijceretur huic pœnæ.

Vt autem habeat locum excommunicatio, requiritur, quod ſequatur effectus ingreſſus, aut habitus ſuſceptio, aut profeſſio, quia non imponitur niſi cogentibus ingredi &c. non dicitur autem cogi ingredi &c. niſi ſequatur ingreſſus &c. & ita notat etiam Pellizzar. *de Monial. cap. 2. num. 31.*

Non tamen habet locum hæc excommunicatio, niſi coactio ſit in ordine ad vitam religioſam ſuſcipiendam, vt notant Nauar. *conſil. 5. de ſent. excom.* & *in Nouis Conſil. 6. de Regular.* Sanchez *lib. 4. cap. 4. num. 12.* Zerola *in praxi* verbo *Monialis. §. 11.* Rodriquez *com. 2. ſum. cap. 8. num. 10.* Filliuc. *tract. 14 cap. 6. num. 89* Portel. *in dub. Regular.* verbo *Moniales. num. 14* Hieronym. Rodriquez *reſol. 101. num. 74.* Bonac. *diſp. 2. de cenſur. quæſt. 2. num. 2. num. 6.* Pellizzar. *de Monial. cap. 2. num. 30.*

Quod autem ſufficiat metus pro hac coactione inducenda, non eſt in dubium reuocandum, ſi ſit metus grauis, quia ſufficit, quod actus non ſit abſolutè voluntarius, nam excludit conſenſum. *l. Nihil. ff. de reg. iur.* & *l. Si mulier. §. Si metu. ff. Quod metus cau.* Vnde Zaſ. *in l. Qua nobis. num. 2. ff. de acquir poſſeſ.* Oſſual. *in Donel. lib. 15. cap. 38. litera A.* Bald *in cap. Quiſquis. num. 11. de elect.* dicunt, quod voluntas meticuloſa habet in ſuperficie volitionem, & in medulla nolitionem.

An autem metus reuerentialis ſufficiat ad hanc excommunicationem contrahendam, negant Rodriquez *reſolut. 101. num. 80.* Riccius *in praxi deciſ. 599. in 2. edit.* Tamburin. *de Monial. diſp. 3. quæſt. 2. num. 2.* Portel *in dub. Regular.* verbo *Moniales. num. 12.* Quia in illo timore parentes, aut conſanguinei non ſe habent actiuè, ſed concipitur à puella ob reuerentiam Patris. Verum nunquam puella concipiet hunc metum, niſi ex aliqua actione parentum, vel conſanguineorum, qua declarent, quod velint puellam ingredi Monaſterium: & proinde ſicut metus proueniet ex actione ipſorum, ita etiam coactio.

Itaque exiſtimo, quod & ex metu reuerentiali, quando oritur ex declaratione voluntatis parentum, aut conſanguineorum, contrahatur præſens excommunicatio. Siquidem in iure habetur ratio huius timoris: vnde non contradicens ob reuerentiam, non cenſetur conſentire, *l. ſi cum dotem. §. Eo autem tempore ff. ſoluto matrim.* Rurſus reuerentia parificatur cum metu. *l. 1. §. quæ oneranda ff. quar. rer. act. non det.* ibi, *tamen cauſa cognita, ſi liquidò appareat liberum metu ſolo, vel nimia patroni reuerentia ita ſe ſubieciſſe.* Et reuerentia excludit conſenſum. *l. Velle ff.* de *reg. iur.* ibi *Velle non creditur, qui obſequitur imperio Patris, vel Domini.* facit etiam tex. *l. ſi quis cum ſciret de furtis.* vbi videns ſibi aliquid ſurripi, ſed verecundia motus non impedit, furti agere poteſt, quia ſurripiens verè furtum fecit.

Et proinde contractum celebratum ex metu reuerentiali poſſe reſcindi, tradunt Bart. *in l. Metum 1. ff. quod metus cau.* & *in l. ſi non veriſimilem §. ſi fœneratur. ff. eod.* Bal. & Angel. *in dict. l. Metum.* & rurſus Bald. *in l. interpoſitas num. 7. C. de tranſact.* Cuman. *in dict. §. ſi fœneratur.* Cephal. *Conſil. 292. num. 12. lib. 2.* Surd. *Conſil. 480. num. 9.* Mogollon. *de metu cap. 4. §. 1. num. 5.* Honded. *Conſil. 29. num. 3. vol. 1.* Surd. *Conſil. 513. num. 27.* Menoch. *Conſil, 1. num. 491.* Molina *de iuſt. & iure tom. 1. tract. 2. diſp. 135.* ver. *quod dictum eſt,* & alij.

QVÆSTIO.

An Ordinarij poſſint excommunicare Regulares quando ab ipſis compelli poſſunt iuxta Decreta Concilij Tridentini.

SVMMARIVM.

48 *Regulares poſſe ab Ordinarijs excommunicari, quando ſubijciuntur ipſis iuxta Decreta Concil. Trident. qui aſſerant.*

Non poſſunt excommunicari.

Quando Concil. concedit facultatem Ordinarijs compellendi Regulares per cenſuras, id exprimit.

Cap. 1.

Cap. 1. De priuileg. in 6. per quod Regulares non poſſunt cenſuris affici, eſt innouatum à Trident.
Statutum generale poſterius recipit diſtinctionem à priori.
Priuilegium, quod Regulares non poſſint cenſuris affici, non eſt reuocatum à Trident.
Secluſa facultate compellendi per cenſuras, iuriſdictio non eſt fruſtratoria.

49 ET dicendum eſt poſſe excommunicari; ſiquidem Concil. Trident. *in c. final. ſeſſ. 25. de regular.* mandat obſeruari omnia decreta de regular. non obſtantibus priuilegijs, & deputat exequutores Epiſcopos; & cum nulla ſit habenda ratio priuilegiorum, nec Concilium reſtringat modum compellendi, remittitur arbitrio ipſius Epiſcopi. *l. 1, ff. de iure delib.* nec priuilegium tollit hoc arbitrium, quod Concilium concedit Epiſcopis. Facit etiam Bulla Pij IV. per quam abrogantur omnia priuilegia contraria Concil. Trident. & in caſibus Concilij videtur offendi iuriſdictio Epiſcopi, quo caſu ad iudicem offenſæ iuriſdictionis pertinet cognitio, nou ad proprium. Et ratione offenſæ iuriſdictionis quis alias non iudex efficitur iudex, notat. *in c. de noui oper. nunciat, & in c. Eccleſia ſanctæ Mariæ de Conſtit.* & idem probatur *in l. nullum c. de teſtib.* & tenet Dom. de Franchis *deciſ.* 147. Et dum datur authoritas, datur & coerctio; & conceſſa iuriſdictione cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus exerceri non poteſt. *l. 2, ff. de iuriſd. omn. Iud. c. præterea de off. deleg.*

ADDITIO.

Contrariam ſententiam tradunt Gloſ. *in cap. Volentes. de priuileg. in 6.* Hoſtienſ. *ibid.* Io. Andr. *num. 7.* Archidiacon. *num. 2.* Ancharan. *num. 4. not. 7.* Domin. §. *vlt. num. 7.* Gambara *de offic. Leg. lib. 8. cap. vlt. num. 77.* Piaſec. *in praxi Epiſcop. par. 2. cap. 3. num. 54.* Nauar. *Conſil. 2. num. 2. de ſent. excommun.* Cened. *quæſt. canon. 26. num. 3.* Brunus *de priuileg. Reg. tract. 2. cap. 4. propoſ. 4.* Rodriquez *tom. 1. ſum. cap. 140. num. 6.* Henriquez *lib. 7. ſum. cap. 251. num. 7.* Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 33. num. 23.* Quaranta *in ſum. Bullar.* verbo *Præcedentia.* ver. *An in caſu.* Scort. *in Bullas Pontific. theorem. 393.* ver. *Si autem.* Cochier. *de iuriſd. Ordinar. in exemp. par. 5. quæſt. 99.* Portel. *in dub. Regular.* verbo *Epiſcop. in addit. num. 5.* Peirin. *tom. 1. priuileg. ad Conſtit. 11. Sixti IV. num. 6.* Hieronym. Rodriquez *in compen. reſol. 60. num. 15.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 1. diſp. 24. quæſt. 8. num. 7.* Diana *par. 3. tract. 2. reſol. 76. & par. 5. tract. 12. reſol. 29.* Lezana *in ſum.* verbo, *Proceſſio. num. 1.* Villalob. *tom. 2. ſum. tract. 35. difficul. 5. num. 17.* Alphonſ. de Leone *de cenſur. recollect. 2. num. 488.* Vulpes *in praxi cap. 42. num. 26.* Nouar. *in Lucerna Regular.* verbo *Excommunicare. num. 4. & 5.* Ceſpedes *de exempt. Regular. cap. 11. dub. 217.* Hieronym. Garzia *in Polit. Regul. tract. 8. difficul. 3. dub. 2. puncto 2. num. 4.*

Et habet firmum fundamentum in Concil. ipſo Trident. Nam quoties voluit concedere facultatem excommunicandi Regulares exemptos, id ſingulis vicibus in ſpecie expreſſit: vnde quando non exprimit, cenſendum eſt, quod nolit, ſed velit manuteneri priuilegia Regularium; nam ſi hoc conceſſiſſet, ſicut aliquando expreſſit, in cæteris quoque caſibus expreſſiſſet. cap. *Inter corporalia de tranſlat. Epiſcop.* & cap. *Ad audientiam. de decim.* & *l. vni. §. fin. C. de caduc. tollen.*

Præſertim quia dictum Concilium innouauit, & confirmauit caput 1. *de priuileg. in 6.* vt habetur *ſeſſ. 7. cap. 14.* & proinde præſeruauit diſpoſitionem dicti *cap. 1.* in quo priuilegiantur Regulares, ne poſſit contra ipſos procedi per cenſuras ab Ordinarijs. Vnde cenſetur Concilium, quando ſubijcit Regulares exemptos Ordinarijs, concedere facultatem procedendi contra ipſos, cenſuris exceptis, quia ſtatutum generale poſterius recipit diſtinctionem à priori, vt notant Speculat. *lib. 2. tit. de exequut. ſent. §. Poſtremo.* ver. *Contrarium vide.* Ancharan. *in cap. Canonum ſtatuta. num.* 238. ver. *Hic etiam quæro. de Conſtitution.* Craueta *Conſil. 70. num. 15.* Corneus *Conſil. 199. num. 67. lib. 2.*

Nec obſtat, quod Concilium reuocet omnia priuilegia contraria ijs, quæ ab ipſo diſponuntur. Tum quia cum hoc priuilegium ſit, ne poſſint Regulares cenſuris affici ab Ordinarijs, non contrariatur, niſi diſpoſitioni, quod poſſint cenſuris affici; & ideo cum Concilium ſolum diſponat, quod in aliquibus caſibus poſſint affici cenſuris, non autem vniuerſaliter diſponat, quod poſſint cenſuris affici, ipſi tantum derogat quò ad illos caſus, non autem vniuerſaliter reuocat. & ita notant Doctores ſuprà cit. præſertim Vulpes *in praxi cap. 42. num. 26.* Alphonſus de Leone *de cenſur. recollect. 2. num. 488.*

Nec item obſtat, quod iuriſdictio conceſſa Ordinarijs, eſſet fruſtratoria tanquam deſtituta vi coercitiua: nam Ordinarij adhuc poſſent coercere inobedientes per mulctas, per incluſionem in Monaſterio, & alias eiuſmodi pœnas, vt notat Villalob. *par. 2. ſum. tract. 35. difficul. 5. num. 17.*

Bul-

Digitized by Google

Bulla GREGORII XIII. fel. record. per quam fuit facta reductio Conſtitutionum Pij V. recol. memoriæ pro Mendicantibus, & alijs Regularibus, contra locorum Ordinarios, ad terminos iuris, & Concilij Tridentini.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI.

50 IN tanta rerum, & negotiorum mole, qua Rom. Pont. ex omnibus mundi partibus aſſiduè premitur, vix vitari poteſt, ne aliqua interdum exiliant quibus poſtea recognitis neceſſe eſt moderationis remedium adhibere. Cùm itaque alias fel. rec. Pius Papa V. prædeceſſor noſter, auditis grauaminibus, quæ fratribus Ordinum Mendicantium ab Ordinarijs locorum, & Parochialium Eccleſiarum Rectoribus multis inferri dicebantur, ſuper ſacris Concionibus, & lectionibus habendis, Confeſſionibus audiendis, pœnitentijs iniungendis, fratribus ad ordines promouendis, celebratione Miſſarum, cura animarum, Sacramentorum adminiſtratione, ſepulturis, quarta funeralium, legatis, donationibus, eleemoſynis, collectionibus, alijſque huiuſmodi iuribus, nec non decimis, & diuerſis oneribus; ac etiam ſuper ſtatu, & regimine Sanctimonialium ipſis fratribus ſubiectarum, formatione proceſſuum, cenſurarum publicatione, proceſſionibus, præcedentia, locorum acquiſitione, cæteriſque alijs rebus tunc expreſſis, multa per quaſdam ſuas literas pro dictis fratribus non modo ſtatuerit, ſed & quæ iam in Conc. Trident. decreta fuerant ad hæc pertinentia declarauerit; multaque præterea priuilegia eiſdem decimo ſeptimo Kal. Iunij, Pontificatus ſui anno ſecundo; & deinde ea omnia diuerſis alijs Ordinibus, & Congregationibus Regularium non Mendicantium, etiam per modum communicationis conceſſerit. Poſtea per quandam ſuam Conſtitutionem de Vicarijs perpetuis in Parochialibus Eccleſijs vnitis per Ordinarios locorum inſtituendis, & portione illarum Vicarijs aſſignanda editam, alia ſuper Conſtitutione fratrum eorundem ad exercitium curæ animarum in eius parochialibus Eccleſijs, quæ domibus, & locis ſuis vnita ſunt decreuerit: Demum animaduerſo, quod ea omnia multis dubitationibus inuoluta, magniſque difficultatibus obſtricta, multas, magnaſque diſſenſiones, altercationes, & lites inter prædictos locorum Ordinarios, & fratrum ipſorum Ordines, non ſine graui diuini cultus, & animarum detrimento, ac populorum ſcandalo, concitauerant, contra ac ipſe ſperabat, & præter ſuam expectationem, vt qui interdum conquereretur multa aliter, alioque ſenſu à ſe prolata fuiſſe, quàm literis expreſſa eſſent. Cupiens his mederi incommodis; primum illa omnia, quæ Regularibus aliorum Ordinum, quam Mendicantium communicauerat, & ſecundum præmiſſa conceſſerat Motu proprio reſtrinxerit: deinde plenius prouidere volens prioribus literis à ſe quo ad ipſos Mendicantes magna in parte moderatis, & omnes & quaſcunque alias literas, quæ ab alijs Ordinibus, & Congregationibus extra Mendicantium Ordines de Obſeruantia nuncupatos emanauerant, omnino aboleuerit, cauſas omnes iam de his etiam in Romana Curia pendentes ad ſe auocando, lites extinguendo, ac formatos ſuper illis proceſſus, lataſque ſententias annullando, quemadmodum alijs ſuis literis in regiſtro proximè compertis, nunquam tamen publicatis, plenius continetur. Poſtremo circa Confeſſariorum Regularium etiam Mendicantium approbationem, iuxta Concilij prædicti decretum faciendam, etiam ex multiplici literarum, & Conſtitutionum editione procedit, præſentibus, & futuris diſcriminibus occurrere volentes; De nobis attributæ poteſtatis plenitudine ſtatuimus, & ordinamus, prædictis, & alijs omnibus literis, & Conſtitutionibus, quæ ab eodem prædeceſſore eiſdem de rebus pro quorumcunque Regularium, etiam Mendicantium Ordinibus, & Congregationibus quomodolibet emanarunt, ac omnibus & quibuſcunque in eis contentis, eam deinceps diſpoſitionem atque deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dicti Concilij decretis, ſiue alias legitimè ante dictarum literarum, & Conſtitutionum editionem erat, & ſi ipſæ non emanaſſent, futura fuiſſet, ad quam diſpoſitionem, & deciſionem, ſuumque priſtinum, & integrum ſtatum, ac terminum illa omnia reducimus. Quin etiam tollimus & abrogamus omnia irritantia, & alia decreta, nec non prohibitiones, declarationes, mandata, & quæcunque alia ipſis literis, & Conſtitutionibus appoſita, & aliàs eorum occaſione, vel cauſa factis his noſtris ſtatuto, ordinationi, & reductioni aduerſantia, quibuſcunque illa ſint concepta formulis, ac præſeruationibus, declarationibus, modificationibus, reſtitutionibus, mentis atteſtationibus, derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficaciſſimis, & inuiolabilibus clauſulis, etiam motu, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, & ex certa ſcientia, etiam pro conſeruatione ſtatus regularis, & ex quibuſcunque alijs vrgentiſſimis cauſis quotieſcunque roborata. Decernentes illa omnia pro nullis, & infectis haberi, omneſque ſupradictos illarum vſus, commodo, & effectu carere; ac omnes lites, controuerſias, quæ coram quibuſuis Iudicibus, ſiue ordinarijs, ſiue commiſſarijs, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditoribus, & S. R. E. Cardinalibus, etiam de latere Legatis, prædictarum literarum, & Conſtitutionum occaſione ſuper præmiſſis iam motæ ſunt, necdum deciſæ, aut finitæ, vel etiam quæ iam deciſæ ſunt, ſi modo tractum habeant ſucceſſiuum, eaſque rurſus, & inter quoſcunque excitari in poſterum contingat, ſecundum prædictam diſpoſitionem,

Digitized by Google

nem, nec aliter decidendas: futura verò dubia, & difficultates quandocunque, & vbicunque orientur, ad Nos, & Sedem Apoſtolicam, vbi & cætera, quæ ad decreta dicti Concilij pertinent quotidie declarantur, omninò referenda eſſe: nec non irritum, & inane quidquid ſecus ſuper his per quoſcunque ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Mandantes, &c. Non obſtantibus, &c. Datum Romæ, &c. Anno Incarnationis Dominicæ 1572. Kal. Martij. Pontificatus noſtri Anno primo.

QVÆSTIONES.

51 1 Quæ ſunt huiuſmodi Bullæ Pij Quinti fel. rec. reuocatæ per Gregorium XIII.

2 An Bulla eiuſdem Pij Quinti circa declarationem portionum aſſignandarum Vicarijs perpetuis Eccleſiarum Parochialium, Monaſterijs, Beneficijs, Eccleſijs, vel locis pijs perpetuo vnitarum, fuerit reuocata per Gregorium XIII.

3 Num eleemoſynæ altaris funeralium, & ſimiles, computandæ ſint in incertis in portione aſſignata Vicarijs perpetuis ad præſcriptum d. Bullæ Pij V.

Quænam ſint Bullæ Pij V. reuocatæ per Gregorium XIII. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

52 *Bullæ*, Etſi Mendicantium. & Ad hoc nos Deus. *reuocatæ per Gregor. XIII.*

53 *Non fuerunt totaliter reuocatæ, ſed redactæ ad terminos Iuris communis, & Concil. Trident.*

52 Prædictæ Pij Bullæ reuocatæ per Greg. XIII. ſunt infraſcriptæ. Prima, *Etſi Mendicantium Ordines, edita de anno 1567. in Bullario nouo 228.* Altera quæ incipit. *Ad hoc nos Deus, de anno 1571. fol. 342.*

ADDITIO.

53 Bullas Pij V. non fuiſſe reuocatas per Gregor. XIII. ſed redactas ad terminos Iuris communis, & Concilij Tridentini, conſtat ex illis verbis præcedentis Conſtitutionis. *Ac omnibus, & quibuſcunque in eis contentis eam deinceps diſpoſitionem, atque deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex veteri, ſiue ex ſacris dicti Concilij Decretis &c. futura fuiſſet: ad quam diſpoſitionem, & deciſionem, ſuumque priſtinum, & integrum ſtatum, ac terminum illa omnia reducimus.* Et ita etiam tenuit Rota *in Licienſi quarta funeralium die 15. Ianuar. 1618. coram Decano.*

Bulla Pij V. circa portionem aſſignandam Vicarijs perpetuis Parochialium &c. an reuocata. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

54 *Bulla Pij V. circa portionem &c. manet in ſuo robore.*

55 *Quænam portio aſſignanda Vicarijs &c.*

Omnia onera Parochialis Eccleſiæ pertinent ad Vicarium perpetuum.

54 Quamuis Greg. XIII. aſſeratur reuocaſſe dictam Bullam, *Ad exequendum*, tamen mox compertum eſt quod poſtmodum idem Gregorius ore reualidauit hanc Pij Bullam: dummodo cum fratre, ſeu Religioſo Vicario ad nutum amouibili per monaſterium pro ſubeunda animarum cura aſſignando, vnus dumtaxat alius Religioſus extra Clauſtra maneat, & non plures, prout Sacra Conc. Tridentini Congregatio declarauit pro interpretatione *cap. 7. ſeſſ. 7. de reform.* Ita ſcribit Gonzal. *ſup. 8. Regul. Cancell. de menſib. & alternat. gloſ. 5. §. 4. num. 79.* Vbi propterea ſubdit hanc Pij Bullam hodie ſeruandam fore, *pag. mihi 146.* Et ita teſtatur Cherubinus *in compendio Bullarij, in Bulla dicti Pij Ad exequendum. XLVII. tom. 2. fol. 85.*

ADDITIO.

55 Præfatam Bullam Pij V. non fuiſſe reuocatam conſtat etiam ex eo, quod S. Congregatio plures declarationes emiſit fundatas in ipſius diſpoſitione, & etiam declarauit quomodo ſit accipienda, vt mox conſtabit. Diſponit autem dicta Conſtit: Pij V. quod portio aſſignanda Vicarijs non ſit maior cen-

centum aureis,nec minor quinquaginta,computatis etiam incertis emolumentis. Quod ſi fructus ſint minus quinquaginta, non omnes aſſignari debent Vicario. Hæc autem portio danda Vicarijs detrahenda eſt ex fructibus Parochiæ vnitæ Monaſterio,nõ autem ex fructibus Monaſterij,Ita S.Congregatio *in collect. ex* Bellarm. *ad cap.7.ſ.ſſ. 7. Concil. Trident.*

Declarauit etiam S. Congregatio,vt *in eadem Collect. ibi.l.* quod omnia onera incumbentia Parochiali Eccleſiæ, in qua ſit erecta Vicaria perpetua, pertineant ad ſolum Vicarium perpetuum, & ex nulla parte ad Eccleſiam, ſeu Monaſterium, aut alium locum pium, quibus Parochialis vnita fuerit. Ita die 27. *Martij* 1594.

An eleemoſynæ Altaris funeralium computandæ in portione pro Vicario perpetuo. Quæſt. III.

S V M M A R I V M.

56 *Eleemoſynæ Altaris funeralium non computandæ in portione Vicarij perpetui.*
57 *Oppoſitum S. Congreg. declarauit.*
Nomine fructuum quid propriè veniat.
Nomine fructuum impropriè venit quodlibet emolumentum.

56 Ad tertiũ reſp.Non,quia intelliguntur de incertis,quæ habent quandam certitudinem; vt ſunt decimæ frumenti,vini, alijque fructus emolumenta, & obuentiones,quæ penes titularem ſunt incertæ, quantum ex illis percipere poſſit, ad ſcripta per Rebuff. *de Congrua port. nu.* 83. 85. *& ſequent.* & Leon. *in ſuo Theſaur. for. Eccleſ. p.2. cap.* 16. *de viſit. num.* 6. & dictus Dominus Cherubinns *loco ſupra citato*.

ADDITIO.

57 Contrarium refert deciſum à Sacra Congregat. *in Turolenſi die* 2. *Apr.* 1583. *Sol. in compen. canonic. reſolut. lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 18. dum declarauit, oblationes eſſe computandas in portione aſſignanda Vicarijs iuxta Decretum Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *cap.* 7. *de reformat.* & *Conſtit. Pij V.* referente Barboſa *ad hunc locum Concilij num.* 33. Et fundatur in eo, quia cum nomine fructuum propriè ſolum veniant, quæ ex fundo naſcuntur, *l. Diuortio. §. Si vir. ff. Soluto matrimonio*; cùm per Conſtitutionem Pij V. computandi ſunt etiam fructus inſerti in portione aſſignanda, debent computari etiam fructus impropriè dicti. Nomine autem impropriè dictorum venit quodlibet emolumentum *l. Videamus. & l. fin. ff. de vſufruct.*

Bulla GREGORII XIII. fel. record. ſuper præcedentia in proceſſionibus.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

58 EXpoſuit, & infra. *De nobis attributa poteſtatis plenitudine volumus, & Apoſtolica auctoritate decernimus, quod quicumque ex dictis Fratribus Mendicantibus inter ſe de præcedentia huiuſmodi contendentibus, aut Confraternitatum prædictarum, inter quos lites, & cauſæ præmiſſorum occaſione ortæ iam ſint, ſeu oriri contigerit in futurum, qui in quaſi poſſeſſione præcedentiæ, ſeu iuris præcedendi ſunt, ijs (quibuſcumque reclamationibus, proteſtationibus, appellationibus, & alijs ſubterfugijs prorſus remotis, & ceſſantibus, & poſtpoſitis) in proceſſionibus tam publicis, quàm priuatis præcedere debeant: quando verò non probetur, aut non conſtet de quaſi poſſeſſione præcedentiæ huiuſmodi; inter Fratres quidem Mendicantes ij, qui antiquiores in loco controuerſiæ; inter Confratres verò inter ſe litigantes ij, qui prius ſaccis vſi ſunt, in proceſſionibus, tam publicis, quàm priuatis præcedere debeant: ita vt, ſi contigerit noua Monaſteria, aut domos alicuius Ordinis Mendicantium erigi in loco, in quo alterius ex dictis Mendicantibus Monaſteria, aut domus prius erecta, & inſtituta ſint, ille Ordo, qui prius Monaſterium, ſeu domum in loco habuerit, præcedat.*

QVÆ-

Digitized by Google

QVÆSTIONES.

59 1 Qui ad proceſſiones accedere teneantur.

2 Et an Sacerdotes inſeruientes Eccleſijs Religionis Equitum Hieroſolymitanorum proceſſionibus intereſſe teneantur.

3 Quid ſi vltra dimidium milliare à Ciuitate diſtarent.

4 Quid ſi Religioſi ex priuilegio eis conceſſo habent, vt non teneantur ire ad proceſſiones, ſi ab Epiſcopo vocati pluries acceſſiſſent, an debeant iterato eodem modo accedere.

5 Quæ dicantur publicæ Proceſſiones.

6 An debeant vocari, & ſit neceſſaria ipſa vocatio.

7 Ad quem pertinet conſtituere, quo, & qua proceſſiones dirigi debeant.

8 In Proceſſionibus, qui Regulares, alios Religioſos præcedere debeant.

9 An præcedentia inter Fratres Mendicantes, vt illi præcedant, qui priores ſunt in loco, habeat locum in prioritate vnius horæ, vel diei.

10 An recuſantes accedere poſſint compelli cenſuris Eccleſiaſticis.

11 An Regulares teneantur accedere ad Eccleſias extra propria Monaſteria pro celebratione orationis 40. Horarum.

12 An Confraternitates laicorum exiſtentes intra Clauſtra Regularium teneantur accedere ad proceſſiones, & orationes 40. Horarum indictas ab Ordinario loci.

13 An poſſint Regulares facere proceſſiones extra Eccleſiam.

14 Quis poteſt componere differentias, & controuerſias in proceſſionibus ortas: & quomodo, & quis inter Confraternitates laicorum.

15 In controuerſijs præcedentiarum lite pendente, quis manuteneri debeat.

16 An Confraternitas, quæ prius quam altera ſaccis vſa eſt, ſi ad proceſſiones accederet ſine ſacco, præcedentiæ prerogatiua gauderet.

Qui ad proceſſiones accedere teneantur. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

60 Omnes tam ſæculares quàm regulares, exceptis ſtrictioris clauſuræ, debent accedere.

61 Exceptis etiam priuilegiatis.

60 Ad primum. Exempti omnes, tam clerici ſæculares, quam Regulares, quicunque etiam Monachi, ad publicas proceſſiones vocati accedere tenentur: ijs tantum exceptis, qui ſub ſtrictori clauſura perpetuo viuunt. *Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *de Regul. c.* 13. aut illis conuentibus (qui collegia nuncupantur) qui nec in choro cantant, nec ad mortuos accedunt, ſed tantum ſtudijs, & lectionibus vacant, vt in Bulla Pij. V. *Etſi Mendicantium*.

ADDITIO.

61 Excipiendi ſunt etiam priuilegiati à Sede Apoſtolica, ne teneantur ad proceſſiones accedere, quales ſunt Religiones Clericorum, credo fere omnes. Ita in ſpecie conceſſit Pius IV. Clericis Regularibus vulgò Theatinis, & confirmatum fuit à Pio V. in ſpecie *Idib. Februar.* 1567. *in ſua Conſtitutione*, quæ incipit *Ad immarceſcibilem*. quæ eſt *in Bullar.* 31. huius Pontificis.

An Sacerdotes inſeruientes Eccleſijs Equitum Hieroſolymitanorum, compelli poſſint ad publicas proceſſiones? Quæſt. II.

SVMMARIVM.

62 Sacerdotes inſeruientes Eccleſijs Equitum Hieroſolymitanorum compelli poſſunt ad proceſſiones.

63 Priuilegium non accedendi ad proceſſiones non communicatur alijs Religionibus.

Generalis communicatio non trahitur ad ea, quæ indigent ſpeciali nota.

Declaratio S. Congregationis.

Digitized by Google

62 Ad ſecundum. Sacerdotes etiam inſeruientes Eccleſijs Religionis Equitum Hieroſolymitanorum compelli poſſunt accedere ad publicas proceſſiones. Nullæ enim immunitates Religioni Hieroſolymitanæ conceſſæ obſtant, quominus eius Sacerdotes inſeruientes Eccleſijs, vocari debeant ad proceſſiones, ac niſi accedant, etiam compelli; prout ſæpe declarauit ſacra Congreg. Conc. Trid.

ADDITIO.

63 Priuilegium non accedendi ad proceſſiones non cõmunicatur veteribus religionibus, quantumuis habeant ampliſſimam communicationem priuilegiorum, vt conſtat ex praxi. Et ea eſt ratio, quia eſt ſpeciali nota dignum; generalis autem communicatio non trahitur ad ea, quæ indigent ſpeciali nota, vt notant Iaſ. *in l. 1. num. 21. ff. de leg. 1.* Natta *Conſil. 4. num. 6.* Riminal. *iun. Conſil. 46. num. 100.* Burr. *Conſil. 19. num. 9.* Rota *deciſ. 54. par. 2. diuerſ.* & *deciſ. 214. num. 5. par. 2. diuerſ.* & *deciſ. 214. num. 5. par. 2. recent.* & *deciſ. 40. num. 1. par. 4.* & *deciſ. 704. num. 13.* apud Burat. Tum quia intentio concedentis communicationem non poteſt ſe extendere ad hoc priuilegium, cum non ſit veriſimile, quod Pontifices velint ita eneruare proceſſiones ſolemnes, vt ad ſolos Clericos & Confraternitates reducantur. Et cum in ſpecie non eſſent conceſſuri omnibus Religionibus tale priuilegium, nec etiam venit in generali communicatione.

Declaratio S. Congregat. de qua fit mentio, habetur *in Collect.* ex Bellarm. *ad cap. 13. ſeſſ. 25. Concil. Trident.* & ita etiam tradunt Cened. *lib. 1. quæſt. canon. quæſt. 26. num. 17.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat. 78. num. 11.* Modernus *de protect. reg. tom. 1. par. 2. cap. 9. num. 103.*

An Religioſi, qui diſtant à Ciuitate vltra dimidium milliare, teneantur accedere ad Proceſſiones. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

64 *Regulares diſtantes vltra dimidium milliare à Ciuitate non ſunt compellendi ad proceſſiones.*

65 *Declaratio S. Congregat.*

64 Ad tertium. Religioſi ſi vltra dimidium milliare à ciuitate diſtant, non ſunt compellendi ad proceſſiones accedere. Gratian. *deciſ. 235.* Aloyſius Ricc. *in deciſ. Cur. Archiep. Neapol. deciſ. 131.*

ADDITIO.

65 Ita etiam cenſuit S. Congregat. apud *Collect.* ex Bellarm. *ad cap. 13. ſeſſ. 5. Concil. Trident.* & notant etiam Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi cap. 20. S. 2. num. 5.* Piaſec. *in praxi par. 2. cap. 3. num. 47.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat. 78. num. 21.* Moder. *de protect. reg. tom. 1. par. 2. cap. 9. num. 104.* Lezana *tom. 1. quæſt. regular. cap. 9. num. 47.* Cherubin. *in compend. Bullar. tom. 2. Bulla 41. Pij V.* Nimis enim grauarentur, ſtante maiori diſtantia ab Vrbe.

Regulares priuilegiati, ſi accedant ad proceſſiones vocati, an poſſint poſtea cogi? Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

66 *Priuilegiati licet plaries accedant ad proceſſiones, non poſſunt poſtea compelli.*

67 *Etiamſi non præmittant proteſtationem.*

66 Ad quartum. Reſpondeo quod non: tum quia priuilegium eſt facultatis, & poſſunt ire, ſi volunt, & ſi nolunt abſtinere: tum quia precario videntur iuiſſe, & ſic nullum ius Epiſcopo acquiſitum, vt in ſpecie determinat Calderin. *in conſ. 8. ſub tit. de regular.* quem refert, & ſequitur Felin. *in c. dilectus, ſub num. 7. di off. ordin.*

ADDITIO.

67 Ita etiam Quaranta *in ſum. Bullar.* verbo *Præcedentia.* Portel. *in dub. Regul.* verbo *Proceſſiones, num. 6.* Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 43. num. 170.* Nouar. *in Lucerna Regul.* verbo *Proceſſiones, num. 19.* Lezana *tom. 1. quæſt. Regul. cap. 9. num. 47.* Ioan. Anton. Nouar. *in ſum. Bullar. Tit. de proceſſionib.* Bordon. *in Conſil. Regular. reſol. 7. num. . . .* Ceſpedes *de exempt. Regular. cap. 11. dub.*

dub. 210. *num.* 2. Henriquez *lib.* 7. *ſum. cap.* 26. *num* 3. & 4. Sanchez *lib.* 7. *Conſil. moral. cap.* 9. *dub.* 3. *num.* 12. ſubdens, quod expediret, quod, dum accedunt ad proceſſiones, protoſtarentur per Notarium, ſe nolle per hoc præiudicare proprijs priuilegijs. Verum, licet hæc proteſtatio conducat ad vitandas controuerſias, non eſt tamen neceſſaria ad manutenendum priuilegium.

Quænam ſint Proceſſiones publicæ. Quæſt. V.

S V M M A R I V M.

68 *Variæ Proceſsiones publicæ.*
69 *Quando interuenit Prælatus, an ſit proceſsio publica.*
Publica proceſsio habet cauſam publicam.

68 Ad quintum. Publicæ Proceſſiones, ſeu Litaniæ ſunt tres in iure. Prima diui Marci die: ſecunda, Rogationum *c. Rogationes de conſecr. diſt.* 3. Tertia Corp. Chriſti. *Con. Trid. ſeſſ.* 13. *c.* 5. *& Can.* 6. *Clem. vnica de reliquijs, & venerat. ſanct. Concil. Moguntin. Can.* 33. Item ſecundum conſuetudinem antiquam locorum ſoliti ſunt accedere, vel quæ pro bono pacis Eccleſiæ, vel pro victoria contra infideles indicuntur, prout in dicta Bulla Pij V. *Et ſi Mendicantium* §. *poſtremò*, Similiter publicæ proceſsiones dici poſſunt, quæ fiunt propter bonum publicum, prout ſi vacat Eccleſiæ Cathedra, pro bono impetrando à Deo Paſtore. *Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *c.* 1. *de reform.* Ex quo maius ſumitur argumentum vacante ſede Apoſt. tunc enim fieri debent publicæ proceſsiones pro obtinendo à Deo Pont. Optimo Eccleſiæ Vniuerſalis Paſtore propter bonum vniuerſale totius Chriſtianæ Reipub. Item Proceſsiones publicæ ſunt, quæ fiunt in Iubilæis, in aduentu noui Legati, vel Epiſcopi, aut imminente peſte, aut alio flagello. Panorm. *in c. nimis praua, el ſecundo, de exceſsibus Prælatorum n.* 3. *&* 5. & remittitur arbitrio Epiſcopi, quæ ſint iſtæ proceſsiones indicendæ pro bono publico, vel ex magna cauſa, prout decreuit ſacra Congreg. Conc. Trid. Et deinde publicæ proceſsiones dicuntur, vbi adeſt Prælatus. *Conc. Prouin. Neapol. c.* 38. *de proceſsionibus.*

ADDITIO.

69 Hoc poſtremum, quod addit Auctor, difficultatem patitur. Quia publicæ proceſſiones ſunt illæ quæ habent cauſam publicam, vt declarauit S. Congregatio, referente Quaranta *in ſum. Bullar.* verbo *Præcedentia. in proceſsiom.* & notant Lezana *tom.* 2. *quæſt. Regular. cap.* 1. *num.* 50. Proſper Auguſt. *in addit. ad Quaran.* verbo *Præcedentia. num.* 13. Campanil. *in diuerſ. iur. Rub.* 12. *cap.* 13. *num.* 118. Pax Iordan. *tom.* 2. *lib.* 11. *tit.* 2. *num.* 4. ver. *Et quando.* Præſentia autem Prælati, ſicut non affert cauſam publicam, cum poſſit interuenire etiam proceſſioni ex cauſa priuata, non facit, quod proceſſio ſit publica.

An qui tenentur accedere ad proceſſiones, debeant vocari. Quæſt. VI.

S V M M A R I V M.

70 *Qui tenentur accedere ad proceſsiones, debent vocari.*
71 *An perſonaliter vocandi.*
An vocandi, quando proceſsiones ſtatutis temporibus fiunt.
Corruit diſpoſitio, quando non reperit qualitatem requiſitam à diſponente.

70 Ad ſextum. Concilium Tridentinum dicit, quod debent vocari; & hoc rationabiliter; primo non ſolum, vtſi ire nollent, non excuſarentur, ſed ad hoc, vt ſciant horam, qua proceſsio fieri debeat, vel vocari virtualiter; vt quia ſciunt diem conſuetum, & ſic non opus eſt vocari actu ſemper: & quod vnica monitio ſufficiat, *gloſ. in cap. ſi Epiſcopus* 18. *diſt. Afflict. in Conſtit. inconſutilem, num.* 56.

ADDITIO.

70 An autem vocari debeant perſonaliter, an verò ſufficiat vocari per edictum. Reſp. Vocandos eſſe perſonaliter per nuncium, nec ſufficere vocationem per edictum. ita reſoluunt Peirinus *tom.* 1. *de priuileg. ad Conſtit.* 2. *Sixti IV.* §. 11. *num.* 57. Bordon. *reſol.* 7. *num.* 142. Lezana *tom.* 1. *quæſt. regul. cap.* 9. *num.* 47. Ceſpedes *de exempt. regular. cap.* 11. *dub.* 208. Et habet fundamentum in Concil. Trident. nam habet, quod *Vocati compellantur accedere.* Vocatio autem non

Digitized by Google

ſit per edictum, ſed per nuncium, iuxta Gloſ. *in ca-pit. Quod ſicut. de elect.* Accedit, quod vocatio per Edictum, niſi ſit ſpecialiter conceſſa, eſt reſeruata Principi, vt infra *num.* 826. Attamen S.Congregat. Epiſcop. & Regul. *in Eugubina* 1. *Maij* 1649. decla-rauit, ſufficere, quod Regulares vocentur per Edi-ctum.

Et quamuis Auctor ſentire videatur, quod non ſit neceſſaria vocatio quò ad proceſſiones, quæ ſta-tutis temporibus quotannis fiunt, quia iam ſciunt diem, & proinde non eſt opus vocatione, quando lex, & dies interpellant; attamen vt compelli poſ-ſint, debent vocari etiam ad has proceſſiones, quia Concil. decernit, quod vocati compellantur acce-dere, ſi renuant. Vnde cum compulſio concedatur quò ad vocatos, ſeu ſub conditione vocationis, non poterit habere locum, niſi poſità conditione voca-tionis, ſeu verificata qualitate vocatorum. Corruit enim diſpoſitio, quando non reperit qualitatem poſitam à diſponente. Crauet. *Conſil.*435. *num.*31 Riminal. *iun. conſil.* 550. *num.*2. Signorol. *conſil.*92. *ver. præterea ad hoc*. Put. *deciſ.* 22. *num.*6. *lib.*3. Se-raphin. *deciſ.* 1058. *num.* 9. Coccin. *deciſ.* 117. *nu.*1. Rota *deciſ.* 234. *num.* 13. *par.* 1. *recent.* & *deciſ.* 8. *num.* 11. *par.* 7.

Ad quem pertineat directio proceſſionum. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

72 *Epiſcopus cum Capitulo dirigit proceſſiones.*
73 *Declaratio S. Congregationis.*
Concurſus Capituli an ſit neceſſarius.

72 Ad ſeptimum. Ad Epiſcopum cum conſilio Capituli pertinet conſtituere, atque edicere quò, & quà proceſsiones dirigi, quas ve ad Eccleſias perduci debeant, prout decla-rauit ſacra Congregatio,

ADDITIO.

73 Declaratio, de qua Auctor, habetur *in col-lect. ex* Gallemart. *ad cap.* 13. *de Reformat. ſeſs.* 25. *Concil. Trident.* cuius tenor eſt.

Ad Epiſcopum pertinet cum conſenſu Capituli con-ſtituere, atque edicere, quò, & quà proceſſiones diri-gi, quaſue ad Eccleſias nominatim perduci debeant.

Et ita etiam notant Riccius *deciſ.* 379. *numero* 4. *par.* 4. Valenzuel. *conſil.* 184. *num.* 23. *vol.* 2. Leo *par.* 4. *Theſauri fori Eccleſ. cap.*2. *num.* 145. Barbo-ſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 78. *num.* 4.

Notat autem Valenzuel. *num.*46. *dicti Conſil.* re-quiri conſenſum Capituli: quod quidem certum eſt attendendo dictam declarationem; ſi quidem ex-preſsè dicit, *cum conſenſu*. Attamen Aldan. *lib.* 2. *Canonic. reſol. tit.* 8. *num.* 30. refert deciſum à Sac. Rituum Congregat. *in Elboren.* 18. *Maij* 1628. quod non requiratur conſenſus, ſed ſufficiat conſilium. ita refert Barboſa *ad capit.* 13. *de reformat. ſeſſ.* 25. Concil. Trident. *num.* 42. Cui declarationi videtur ſtandum tanquam poſteriori.

Quinam Regulares præcedere debeant in proceſſionibus. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

74 *Religioſi antiquiores in loco præcedere debent.*
75 *Valet tantum quo ad Mendicantes, quò ad cæte-ros attendenda quaſi poſſeſſio.*
Quid ſi de hoc non conſtet.

74 Ad octauum. In Proceſsionibus Religioſorum illi debent præcedere, qui ſunt an-tiquiores in loco: & quamuis de *anno* 1593. fertur ſacram Congreg. declaraſſe in huiuſmodi præcedentijs ſeruandum eſſe, quod in Vrbe ſeruatur, prout refert Quaranta in verbo *præcedentia.* De mandato poſtea fel. rec. Pauli Quinti, cum multæ exortæ fuiſſent controuerſiæ inter Regu-lares, de *anno* 1615. 4. *Aprilis* eadem ſacra Congregatio in vna Agrigentina mandauit ſeruari dictam Bullam Greg. XIII. prout ex originali ſubſcripto bon. mem. Card. Galli, cuius copia au-tentica ſeruatur in Curia Archiep. Neap. latius conſtat.

ADDITIO.

75 Quia Bulla Gregorij XIII. diſponit ſolum de Mendicantibus, ideo quo ad reliquos attendenda erit conſuetudo, ſeu quaſi poſſeſſio, iuxta ea, quæ notant Perez de Lara *de anniuer. & capellan. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 26. Couarru. *cap.* 37. *practicar. quæſt. num.* 6. *ver. quarto*. Seraphin *deciſ.*464. *num.*1. Lu-douiſ. *deciſ.* 124. *num.* 2. & 4. Rot. *deciſ.* 595. *nu.*4. *par.* 1. *diuerſ.* & *deciſ.* 685. *num.* 3. *par.* 1. *recentur.* Quod ſi de hoc non conſtet, attendenda eſt antia-nitas, ita vt inter eos, qui ſunt eiuſdem ordinis, & dignitatis, præcedant antiquiores, iuxta ea, quæ tra-dunt Zerola *in praxi verbo* proceſſiones. *ver. Ad ter-tium*. Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *capit.* 12. *num.* 12. Perez de Lara *citat. num.*27. Gratian. *deciſ.* Marcb. 232. *num.* 2. Modernus *de protect. reg.* to. 1. *par.* 2. *cap.* 9. *num.* 26.

An quo

An quo ad præcedentiam ſit attendenda prioritas etiam vnius horæ. Quæſt. IX.

S V M M A R I V M.

76 Prioritas anterioritatis cauſatur ex quocunque minimo tempore.

77 In praxi tamen hoc difficile ſeruari poteſt.

76 Ad nonum. Reſpondeo affirmatiue ex eo, quia prioritas, ſeu præuentio cauſatur non ſolum per vnum diem anterioritatis, *gloſſ. in cap. ſi eo tempore* 45. verbo *iam, de elect. in* 6. ſed etiam ratione vnius horæ. *gloſ.* verbo *die obligatur, in l. ſi ex pluribus* 89. *§. fin. de ſolutionibus*, & *in cap. duobus* 14. in verbo *ſi non appareat, de reſcriptis*. Et non ſolum vnius horæ prioritas, ſed etiam vnius puncti, vel momenti facit præuentionem. Menoch. *de arbitr. Iudic. cent.* 1. *caſu* 48. *n.* 3. Caſſador. *deciſ.* 20. *num.* 1. *fin.* Quantum temporis ſit vnum punctum, & momentum; Ioan. Andr. *in cap.* 1. *num.* 7. *&* Abb. *num.* 7. *de cauſa poſſeſ. & propriet.* dicunt: Punctum eſſe quartam partem vnius horæ, & momentum decimam partem vnius puncti; & ſic hora habet quatuor puncta, & quadraginta momenta, Ricc. *in praxi variar. reſolut.* 113.

ADDITIO.

77 Quamuis hæc doctrina vera ſit, non poterit tamen praxi inſeruire. Quia maior antiquitas non attenditur ſecundum momenta temporis. Vnde ſi duæ Religiones fixiſſent pedem eodem die in eodem loco, non eſſet facile diſcernere, quænam ſecundum horas prior eſſet. Quia in ſcripturis publicis, quæ faciunt fidem, non notatur hora, ſed tantum dies.

An recuſantes accedere ad proceſsiones compelli poſsint cenſuris. Quæſt. X.

S V M M A R I V M.

78 Cenſuris & alijs iuris remedijs poſſe compelli.

79 Non valet quò ad Regulares priuilegiatos, qui cenſuris affici non poſſunt.

80 Ordinariorum cenſuræ, contra Regulares, ſunt nulla defectu iuriſdictionis.

Illius eſt interpretari, cuius eſt condere.

78 Ad decimum. Quando Regulares nollent ire ad proceſsiones indictas ab Epiſcopo, *ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *de regular.* & ſacr. Congreg. *declar.* 31. cenſuit, Regulares, qui non accedunt ad proceſsiones ab Epiſcopo indictas, poſſe ab eo puniri per cenſuras, & pœnas arbitrarias, & alia iuris remedia: & ita teſtatur Zerola *in praxi Epiſcopali*, in verbo, *excom. cauſæ materiales num.* 4. & ita quoque fuiſſe deciſum in Curia Epiſcopali Papiæ affirmat Macera. *deciſ.* 15. *num.* 2.

ADDITIO.

79 Imo non poſſe conſtat ex dictis ſupra *nu.* 49. loquendo quò ad eos Regulares, qui habent priuilegium, quod non poſſint cenſuris innodari. Quia Concil. non dat in ſpecie, quod poſſint cenſuris compelli, ſed tantum quod poſſint compelli; cum quo benè ſtare poteſt obſeruantia priuilegij, cum alijs remedijs compelli poſſint. Vnde Sac. Congregat. 20 *Maij* 1616. reſcripſit Epiſcopo Vercellenſi, referente Barboſa *lib.* 1. *de iure Eccleſ. cap.* 33. *nu.* 163. poſſe quidem Epiſcopum comminari cenſuras, ſed ſi Regulares non obediunt, non poſſe actualiter excommunicare, vel interdicere ſine ordine S. Congregat. Vnde cum non poſſit exequi propria auctoritate cenſuras comminatas, comminari quoque tantum poterit aliena auctoritate non propria.

80 Et hoc magis conſtat ex *conſtit.* 12. §. 23. Iulij II. vbi declarat, irritas cenſuras contra Regulares; & Ordinarijs aufert iuriſdictionem; & proinde cenſuræ irritæ forent defectu iuriſdictionis, & ita ſenſit Rota coram Buratto *deciſ.* 146. *num.* 1. *&* 2. Et miror quod Auctor pro confirmatione afferat deciſionem Curiæ Epiſcopalis Papienſis, cum agatur de priuilegijs Regularium; quaſi ignoret quod priuilegia Regularium interpretari non poſſunt ab Ordinarijs, cum illius ſit interpretari, cuius eſt condere. cap. *Cum venissent. de iudic.* & cap. *inter alia de ſentent. excommunicat.* & in ſpecie ita decreuerunt quò ad eadem priuilegia Clemens IV. *in ſua Conſtit.* quæ incipit. *Ordinis veſtri* apud Confeſ. *conſtit.* 1. *eiuſdem Pontificis*, & frequenter idem decreuerunt alij Pontifices in fauorem aliarum Religionum.

Regu-

Digitized by Google

Regulares an teneantur accedere ad Orationem quadraginta Horarum. Quæſt. XI.

SVMMARIVM.

81 *Regulares non tenentur accedere ad Orationem quadraginta Horarum.*

82 *Doctores atteſtantes.*

Ad vndecimum. Declarauit ſacra Congreg. non teneri regulares accedere ad Eccleſias extra propria Monaſteria pro celebratione orationis 40. horarum; ſed quando toti populo dicta oratio indicitur, tenentur in proprijs Eccleſijs huiuſmodi orationi vacare. Ita tenet Genuenſis *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. cap.* 64. *n.* 3.

ADDITIO.

82 Habetur deciſio apud Collectorem Gueſmart. *ad cap.* 13. *ſeſſ.* 25. *Concil. Trident.* Et ita etiam notat Bordon *tom.* 1. 2. *Conſil. regular. reſol.* 7. *q.* 45. Io. Noſſan. *in ſum. Bullar. tit. de proceſſionib.* Ceſpedes *de exempt. Regul. cap.* 11. *dub.* 213. *num.* 21.

An Confraternitates Laicorum creatæ intra clauſtra Regularium teneantur ad proceſſiones &c. Quæſt. XII.

SVMMARIVM.

83 *Confraternitates Laicorum compelli poſſunt ſecundum aliquos ad proceſſiones.*

84 *S. Congregatio declarauit non poſſe compelli.*

Ad Duodecimum. Nonnulli tenent Confraternitates poſſe vocari, & non poſſe compelli, & quod Confratres magis conſcientiæ ſuæ ac pietatis ſatisfacerent, ſi Epiſcopo ad proceſſiones publicas eos vocanti, morem gererent. Alij indiſtinctè tenent poſſe compelli, quia Confraternitates quoad temporalia non ſubſunt Epiſcopo, ſecus vero quoad ſpiritualia. Et ita fuiſſe deciſum *Papiæ Macer. eiuſd. Curiæ deciſ.* 66.

ADDITIO.

84 Extat declaratio S. Congregat. apud Collect. ex Bellarm. *ad cap.* 13. *ſeſſ.* 25. *Concil. Trident.* tenoris ſequentis.

Confraternitates poſſunt inuitari ab Epiſcopo ad proceſſiones, ſed non compelli.

Et teſte Quaranta *in ſum. Bul.* verbo *præcedentia* in fine S. Congregatio reſcripſit Epiſcopo Scalenſi.

Reuerendiſſime Domine vti frater. Quamuis Theſaurarij, Magiſtri, & Confratres S. Mariæ Annunciatæ magis conſcientiæ ſuæ, ac pietati ſatisfeciſſent ſi amplitudini ſuæ eos ad publicas proceſſiones vocati morem geſſiſſent; cum tamen ad eas accedere detrectauerint, neque ab Amplitudine tua compelli, neque vllis propterea cenſuris diſtringi, atque inuolari debuerunt, quod ſæpius alias conſulti reſponderunt Illuſtriſſimi Patres S. Concilij Trident. interpretes. Itaque interdictum hac de cauſa latum, protinus tollas oportet, ac de cætero à ſimilibus compulſionibus omninò abſtineat Deus; Amplitudinem tuam incolumem ſeruet.

Romæ die 6. *Maij* 1597.

Amplitudinis tuæ vti frater

Cardinalis Mattheius.

Et ita etiam notant communiter Doctores. Genuenſ. *in Prax. cap.* 63. *num.* 2. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 13. *n.* 122. Gratian. *deciſ. Manti.* 232. *n.* 6. De Graſſis *Effectu* 1. *Clericat. num.* 613. Vgolin. *de poteſt. Epiſ. cap.* 11. *num.* 6. Vener. *lib.* 6. *Exact. Epiſ. cap.* 18. *num.* 22. Perez. de Lara *lib.* 1. *de anniuer. & Capel. operat.* 26. *num.* 16.

Eſt tamen aduertendum, quod etiam pluries S. Congregat. Epiſcop. & Regul. declarauit Epiſcopum poſſe compellere Confraternitates ad proceſſiones, vt in *Viterbienſi* 9. *Decemb.* 1586. in *Nolana* 2. *Maij* 1601. in *Papienſi* 15. *Februar.* 1622. in *Camerinen.* 16. *Iulij* 1624.

Regulares an poſſint inſtituere proceſſiones extra ſuas Eccleſias. Quæſtio XIII.

SVMMARIVM.

86 *Non poſſunt Regulares inſtruere proceſſiones extra clauſtra, ſed tantum intra, & circa girum Eccleſiæ, & Monaſterij.*

Monaſterium eſt territorium Abbatis.

87 *Poſſunt ducere proceſſiones extra Eccleſias, ſi adſit conſuetudo, & per Parochiam, cum conſenſu Parochi.*

Ad 13. Regulares etſi non ſubſint Ordinarijs locorum *c. 1. de Priuil.* Triuiſ. *deciſ.* 33. tamen quoad proceſſiones bene ſubſunt Epiſcopis. *c. Nimis graue de exceſſ. prælat.* quod intellige de proceſſionibus publicis ſecundum Calder. *conſ.8.de reg.in fin.* Rub. *conſ.*22. Monal. *conſ.*83. *n.*1. Gratian. *deciſ.*383. Tum ſecundo, quia facere proceſſiones extra Clauſtra, ſapit aliquid iuriſdictionis, quæ exerceri prohibetur abſque conſenſu Ordinarij. Tum tertio, quia tum Abbas poteſt facere illam in ſuo territorio, ſed Monaſterium Abbatis dicitur tãtùm eius territorium, ſecundum Zabar. *in Clem. 2.n.1.de ſtatu Monach.* Sapia *ad Panor. in cap.ad Monaſteria de vit.& honeſt.Cleric.* Alban. *conſ.*17. Igitur extra dictum locum fieri nequit. vnde ſecundum Graff. *conſ.* 20. *de regular.* habetur, poſſe regulares facere proceſſiones intra clauſtra ſuarum Eccleſiarum, & per 30. paſſus extra clauſtra, *text.in cap.antiquitus* 17. *q.* 4. & ita eſſe de communi obſeruantia in omnibus ciuitatibus in proceſsionibus, quæ ſingulis annis fiunt Roſarij, Conceptionis, & huiuſmodi, ſolum illæ fiunt intra clauſtra, & ambitum Monaſterij, niſi aliter concederetur in eorum priuilegijs, iuxta notata *in cap. porrò, & cap.complantare de priuilegijs.* facit etiam ad hoc text. *in cap. certum eſt de conſecra diſt.* 1. propterea dictæ proceſſiones non poſſunt fieri à regularibus vltra girum ſuarum Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum. Vnde hodie præſumentes facere proceſſiones extra clauſtra, & giros prædictos, ſolent excommunicari.

ADDITIO.

86 Ita etiam notant Zorola *par.* 1. *Praxis* verbo. *Proceſsiones* §.4. Campanil. *in diuer.iur.Rubr.*12. *cap.*13. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. alleg.* 78. *num.* 7. Bordon. *tom.*1. *conſil. Regular. reſol.*7. *num.*135. Lezana verbo *Proceſsio*, *num.* 8. Portel. *in dub. Regul.* verbo *Proceſsio*, *num.*18. Ceſpedes *de exempt. c.* 11. *dub.*212. & ita declarauit S.Congregat. cuius declarationem refert Nouar. *in ſum. Bullar.* Tit. *de proceſsion. Regular.*

87 Hoc tamen eſt limitandum, niſi adſit conſuetudo in oppoſitum, vt notant Portel, & Lezana *citati.* Villalob. *tom.*2. *ſum.tract.*35. *difficul.*5. *num.*9. Hieronym. Rodriquez. *in compend. quæſt.regul. reſol.* 118. *num.* 10. & ita declarauit S. Congregat. Epiſcop. & Reg. *die* 18. *Maij* 1648. & *die* 14. *Februar.*1642. Nec huic conſuetudini derogat declaratio S. Congregat. de qua ſupra, quia nihil de ipſa meminit.

88 Notant Barboſa *de Paroch. cap.*12. *num.*13. Gauant. *in Praxi viſit.* verbo *Proceſsiones*. Donat. *par.*2. *Praxis rer. regul. tract.*13. *quæſt.*81. *num.*11. Ex declaratione S. Congregat. de qua ſupra apud Nouar. per illa verba *Niſi de licentia, conſenſu, aut cum cruce Parochi*, Licere Regularibus ducere proceſſiones extra ambitum Monaſterij, & Eccleſiæ, accedente conſenſu Parochi: quod tamen debet intelligi intra terminos parochiæ.

Controuerſiæ ortæ in proceſſionibus de præcedentia, per quem dirimendæ. Quæſt. XIV.

SVMMARIVM.

89 *Controuerſiæ de præcedentia in proceſsionibus componuntur ſummariè per Epiſcopos.*

90 *Hæc facultas an conueniat Epiſcopis tantum, quando oritur ſcandalum.*

Dictio, Omnes, *eſt vniuerſaliſsima.*

Dictio, Sæpe, *exceptionem ſignificat, & importat regulam in contrarium.*

89 Ad decimumquartũ. Per Epiſcopos ſunt dirimendæ controuerſiæ, quæ incidunt circa præcedentiam proceſsionum. *Conc.Trid. ſeſſ.*25. *canon.*12. *de Regular.* Capell. Toloſan. *deciſ.*483. Ann. *alleg.*9. Huſtier. *lib.*1. *pract.quæſt. cap.*12. Nau. *Conſ.*8. *de offic.ord.* Quæ dicantur publicæ proceſſiones; Vide Capel. *vbi ſupra*, & Graff. *de arbit. confeſſ. lib.* 2. *cap.* 59. & Epiſcopi breui manu, ſummarie ac de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij expediant vniuerſa, amota omni appella-

tione

tione ad effectum ſuſpenſiuum. Ad Epiſcopos etiam ſpectat definire controuerſias, quæ inter Confraternitates laicorum, quando accedunt ad proceſsiones, oriri ſolent, quemadmodum inter Eccleſiaſticos poteſt, iuxta *d.c.*13. Et quod ad Epiſcopum ſpectet, facit, quod laici in omnibus actionibus ſpiritualibus, & concernentibus cultum diuinum, ſubſunt iudicio Epiſcopi. Bar. *in l. fi. ff. de colleg. illicitis*: quo ad temporalia, iudicibus laicis. ſequitur Nauar. *conſ.* 3. *de foro compet.* vbi declarans, quæ ſint iſtæ actiones ſpirituales, cenſet eſſe actum confitendi, communicandi, audiendi Miſſas, ſepeliendi mortuos in loco ſacro, vel non ſacro, cum illis, aut illis cæremonijs. Item præſcribere modum, & ordinem incedendi in Proceſſionibus, comitandi ſanctiſſ. Sacramentum, deferendi habitum. Idem tenet Ioan. Vinc. de Anna doctor eximius *ſuo ſingulari tertio*, dicens, non potuiſſe Concilium Neap. iudicare ſuper præcedentia in proceſſionibus inter certas Confraternitates laicorum, cum ſit cauſa ſpiritualis, quamuis inter laicos.

ADDITIO.

90 Hanc facultatem concedunt Ordinarijs ſolum, quando ex controuerſijs eſſet oriturum ſcandalum. Decian. *conſil* 63. *num.*10. *lib.*2. Cened. *lib.* 1. *quæſt. canon. quæſt.*26. *num.*17. Moder. *de protect. reg. tom.*1. *par.*2. *cap.*9. *num.*101. Quia Concil. Trident. intendit obuiare ſcandalis. Hoc tamen ſpecialiter non placet Paci Iordano. *tom.*2. *lib.* 11. *tit.*2. *num.*59. ver. *Quod mihi*. Et rectè, quia à Concilio conſtituuntur iudices vniuerſaliter ſuper his controuerſijs, vt conſtat, ſi ponderētur verba ipſius, inquit enim. *Controuerſias omnes de præcedentia, quæ perſæpe cū ſcādalo oriūtur inter Eccleſiaſticas perſonas tàm ſeculares, quàm regulares, cum in proceſſionibus publicis, tùm in ijs, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus & in deferenda vmbella, & alijs ſimilibus; Epiſcopus amota omni appellatione, & non obſtantibus quibuſcunq; componat*. Dictio enim, *Omnes*, tanquam vniuerſaliſſima complectitur quaſcunque controuerſias, ſiue cum ſcandalo ſint, ſiue ſine ſcandalo. Deinde iniungit componere illas controuerſias, quæ ſæpe cum ſcandalo oriuntur, atque adeo non ſemper; nam cum dictio, *Sæpe*, exceptionem ſignificet, & importet regulam in contrarium, *l. Sæpe ff. de offic. præſid. & l. ſi diem §. fin. ff. de condit. & demonſtr.* inter controuerſias ſedandas reponit etiam ſcandaloſas, tanquam exceptas à cæteris, & ſpeciali nota qualificatas.

In controuerſijs præcedentiæ pendente lite, quis manutenendus. Quæſt. XV.

SVMMARIVM.

91 *Is manutenendus in præcedentia, qui poſſidet pendente lite.*

Quiſque manutenendus in poſſeſſione ſua, donec alius doceat de iure ſuo.

92 *Quid ſi non conſtet de poſſeſſione.*

Manutentio non datur niſi probata poſſeſſione.

91 Ad decimumquintum, Reſpondeo, quod is præcedat, qui tempore litis motæ poſſidet, ex capitulo, *Cum Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſeſſ. & proprietatis*, ex latè traditis per Annam *in allegatione* 131. vbi in præcedentijs vltimus ſtatus attenditur; & generale eſt, quod quis defendi debeat in poſſeſſione ſua, donec alius doceat de ſuo iure, Bald. *conſ.* 442. Vldaric. Zaſ. *conſ.*7. *n.*62. *lib.*2. allegans *cap. in primis* 2. *quæſt.*1. *cap. appellatum* 2. *quæſt.*6. *cap. præſentium* 7. *q.*1. eſſet enim petere exequutionem ante ſententiam, quæ nimia properatio reprobatur *in l.*1. *C. de execut. rei iudic*: Bero. *q.*59. *n.*2. *l. defenſionis facultas C. de iure fiſci lib.*10. imò nec fiſcus poteſt lite pendente priuatum, cum quo contendit, re ipſa, de qua tractatur, priuare, optima glo. *in l. res, quæ, ff. de iure fiſ. l. vlt. C. eod. tit. l. litibus C. de agric. et cenſ.* vbi Bart. Guid. Pap. *deciſ.* 366. *tex. in c.*1. *ſi de inueſtit. inter Domin. & Vaſſal. oriat.* cum alijs, quos adducit Couarr. *lib.* 1. *var. reſol. cap.* 16. *num.* 8. *verſ.* 2.

ADDITIO.

92 Quod dictum eſt ab Auctore habet locum, ſi conſtet de quaſi poſſeſſione: ſecus autem, ſi non conſtet: quia manutentio non datur, niſi probata poſſeſſione. *§. Retinendæ*. Inſtit. *de Interdic.* Bar. *in l.*1. *§. quod ait. num.*2. *ff. vti poſsid.* Pariſ. *conſil.*119. *num.*20. *lib.*1. Alexan. *conſil.* 4. *num.* 1. ver. *Quò ad ſecundum*, *lib.*2. Guido Papa *conſil.* 13. *num.*1. Caputaquenſ. *deciſ.*198. *par.*2. Merlin. *deciſ.*137. *num.*1. Rota *deciſ.*163. *num.*1. *par.* 1. *recent.* & *in Toletana decimar.*28. *Februar.* 1623. *coram Coccino*, & *in Caſertan. beneficij*. 17. *Iunij* 1605. *coram Lugdunenſi*, & *in Beneuentana bonorum* 28. *Maij* 1614. *coram Andrea.*

Andrea. Quare dum non conſtet de poſſeſſione, com. Ponendæ erunt controuerſiæ, aut iuxta Bullã Gregorij XIII. aut iuxta alias regulas præcedentiæ.

An Confraternitas, quæ prius vſa eſt ſaccis, gaudeat præcedentia, ſi ſine ſaccis accedat ad proceſſiones. Quæſt. XVI.

SVMMARIVM.

93 *Confraternitas non gaudet præcedentia, niſi incedat cum ſaccis.*

94 *Deficientibus ſaccis deficit diſpoſitio tribuens ius præcedendi.*

Ad decimumſextum conſtat ex dictis q. 3. num. 83. & 84.

ADDITIO.

94 Reſp. quod cum iuxta conſtitutionem Gregorij XIII. ius præcedendi fundetur in prioritate vſus ſaccorum, quando Confraternitas ijs non vtitur, tanquam deficiente qualitate, in qua fundatur ius præcedendi, non poterit præcedere. Siquidem cum cum ius ſit tributum vſus gratia ſaccorum, & intuitu ipſius, dum deficit, deficiet quoque diſpoſitio *l. Tutelas init. ff. de cap. dimin.* & *l. V ſusfruct. ff Quib. mod. vſusfruct. amit.* Crauet. *conſil.* 202. *num.* 31. Et proinde præcedentiam obtinere volens, geſtare debet habitum ſui gradus. Butr. *in cap.* 1. *num.* 8. *de auth. & vſ. pal.* Præpoſit. *in cap. Concilia S. Epiſcopos num.* 3. *diſt.* 17. Gratian. *Diſcep. forenſ. cap.* 298. *num.* 65. alios citans.

Conſtitutio fel. record. SIXTI V. contra exercentes artem Aſtrologiæ iudiciariæ, & alia quæcumque diuinationum genera, libroſque legentes, vel tenentes.

95 *IN qua Summus Pontifex enarrat neſanda mala artis Magiæ, Necromantiæ, Aſtrologiæ iudiciariæ, & ſimilium §. 1. Quibus extirpandis Ordinarij non plenè ſatisfecerunt, §. 2. Eam ergo prohibet, præterquam circa Agriculturam, Nauigationem, & rem Medicam. Aduerſus contrauenientes, etiam id certo non affirmare aſſerentes, ab Ordinarijs, & Inquiſitoribus ſeuerius Canonicis pœnis, & alijs eorum arbitrio animaduerti iubet, §. 3. Libroſque de his tractantes retineri vetat §. 4.* De huiuſmodi *diuinationum, ac ſortilegiorum, materia extant plures aliæ Apoſtolicæ Conſtitutiones,* Innoc. *viij. & aliorum Pont. Vt aſſerit Cherubinus in Bullario Romano in hac Bulla fol.* 510.

SIXTVS PAPA QVINTVS.

96 *CAELI, & terræ creator DEVS, &c. Hac perpetuo valitura Conſtitutione Apoſtolica auctoritate ſtatuimus, & mandamus: vt tam contra Aſtrologos, Mathematicos, & alios quoſcunque dictã* Iudiciariæ *Aſtrologiæ artem, præterquam circa Agriculturam, Nauigationem, & rem Medicam in poſterum exercentes, aut facientes iudicia, & natiuitates hominum, quibus de futuris contingentibus ſucceſſibus, fortuitiſque caſibus, aut actionibus ex humana voluntate pendentibus, aliquid euenturum affirmare audent, etiamſi id ſe non certè affirmare aſſerant, aut proteſtentur; quam contra alios vtriuſque ſexus qui ſupradictas damnatas, vanas, fallaces, & pernicioſas diuinandi artes, ſiue ſcientias exercentes profitentur, & docent, aut diſcunt, quiue huiuſmodi illicitas diuinationes, ſortilegia, ſuperſtitiones, veneficia, incantationes, ac præmiſſa deteſtanda ſcelera, & delicta vt præfertur faciunt, aut in eis ſe quomodolibet intromittunt, cuiuſque dignitatis, gradus, & conditionis exiſtant, tam Epiſcopi, & Prælati ſuperiores, ac alij Ordinarij locorum, quam Inquiſitores hæreticæ prauitatis vbique gentium deputati, etiamſi in pleriſque ex his caſibus antea non procedebant, aut procedere non valebant, diligentius inquirant, & procedant, atque in eos ſeuerius Canonicis pœnis, & alijs eorum arbitrio animaduertant: Prohibentes omnes, & ſingulos libros, opera, & tractatus huiuſmodi* Iudiciariæ *Aſtrologiæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chyromantiæ, Necromantiæ, Artis magicæ, aut in quibus Sortilegia, Veneficia, Auguria, Auſpicia, execrabiles incantationes, ac ſuperſtitiones continentur, ac vt ſupra in memorato Indice interdictos ſub cenſuris, & pœnis in eo contentis à quibuſcunque Chriſtifidelibus legi, aut quomodolibet retineri, ſed illos Epiſcopis, Ordinarijs locorum, vel Inquiſitoribus*

ſitoribus prædictis præſentari, & conſignari debere. Et nihilominus eadem auctoritate ſtatuimus & mandamus, vt contra ſcienter legentes, aut retinentes libros, & ſcripta huiuſmodi, ſeu in quibus talia continentur, ſimiliter ijdem Inquiſitores liberè, & licitè procedant, ac procedere, & pœnis condignis punire, & coercere poſſint. Non obſtantibus, &c. Romæ die .... Ianuarij 1586.

QVÆSTIONES.

1 Quæ fuit finalis cauſa prohibitionis huius Aſtrologiæ iudiciariæ?

2 Num prohibitio iudiciariæ Aſtrologiæ liget etiam in foro conſcientiæ interiori eos qui aſſerunt, aut proteſtantur, id certò non affirmare, vt in §.3.

3 Cur illam proteſtationem, & declarationem non obſtare voluit hic Pontifex.

97 Ad primum. Summus Pont. Sixtus in dicta ſua Bulla multa mala narrat, quæ ex Arte Aſtrologiæ Iudiciariæ & magicæ Necromantiæ & ſimilium proueniunt: nos infra ſcriptas rationes etiam adducimus vt poſſint conuinci ab Ordinarijs vanitates obſeruantium ſuperuacuè huiuſmodi aſtrorum Conſtellationes.

Prohibitio aſtrologiæ an afficiat in foro interiori non affirmantes certo &c. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

98 *In prædictione coniecturali qualiter reperiatur culpa.*

99 *Eadem eſt ratio poſt factum, & ante factum.*

Inclinationes prædici poſſunt.

100 *Doctrina Caietani.*

98 Ad ſecundum. Reſp. Controuerſa videtur iſta quæſtio, cum pro negatiua Soar. Valenc. & Martin. del Rio: pro affirmatiua verò Sanc. necnon Sola, & Graff. allegati à Farinac. *de Hæretic. quæſt.* 181. §. 1. *ſub n.* 59. Cum quibus ipſe tranſire videtur, & Ego etiam, quia prælegi Soar. in loco per Farinac. citato qui probat, in hac prædictione reperiri culpam, ſaltem ratione ſcandali, & prohibitionis Eccleſiæ.

ADDITIO.

99 Naldus *in ſum. verbo.* Aſtrologus, *num.* 4. habet, quod poſt factum non facile damnaret de mortali, qui ſine ſcandalo, vel periculo gignendi opiniones ſuperſtitioſas in animos audientium, talia prædiceret, tanquam leuiſſima quadam coniectura poſſe contingere. Verum, cum ratio, quæ excludit ab actu poſt factum peccatum mortale, militet etiam ante factum, quia debet cadere ſupra actum, ita vt reddat ipſum talis qualitatis, vt non contineat mortale peccatum: ſi poſt factum non damnatur de peccato mortali, nec etiam damnari debet ante factum. Quod autem prædici poſſint inclinationes hominum, tradunt Syluester verbo *Superſtitio num.* 6. Bonac. *de cenſur. in parti. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *pun.* 39. *num.* 3. Vulpes *in praxi cap.* 37. *num.* 13.

100 Sed adnotanda eſt doctrina valde ſingularis Caiet. *in ſumma* verbo *Aſtrorum obſeruatio*, vbi primo habet: Quod in hac materia tripliciter peccari poteſt. Primò, ſi myſteria fidei Chriſtianæ ita accipiantur tanquam ſubſint cæleſtibus cauſis, quia hoc eſt contra ſpiritualitatem Chriſtianæ religionis, & ideo continet peccatum mortale. Secundò, ſi futura contingentia habeantur vt certa ex cæleſtibus cauſis, quia hoc derogat libero arbitrio: Et ideo etiam mortale eſt. Tertio, peccatur mortaliter, ſi quis ſe ita ſubijciat cæleſtibus cauſis, vt eas habeat pro lege ſecundum quam regulet ſe, & ſuas actiones. Et infert, quod *Si quis cæleſtium influxuum cauſas, vt inclinatiuas ad ea, quæ ex corporibus pendent, humana, ſuſcipiat; nec errat, nec peccat, ita quod ex conſideratione aſtrorum timere, cauere, audere & c. aliquid quatenus ex corporibus pendet, nullum peccatum eſt, ſeruato moderamine coniecturæ: vt ſcilicet homo non pro certo, ſed coniectura habeat, quicquid ex vero dicitur circa humanas actiones.* Et concludit. *De aſtrorum autem iudicijs circa corporales effectus (puta ſanitatis, vel infirmitatis, fertilitatis, vel ſterilitatis, pluuiæ, vel ſiccitatis) nulla eſt quæſtio, quia hæc abſque peccato fiunt, quoniam effectus quæruntur, & reducuntur in ſuas cauſas naturales.*

Cur

Cur prohibuit Pontifex, etiam cum proteſtatione &c. prædicere. Quæſt. III.

101 Ad tertium. Reſp. Ratio eſſe poteſt vltra iam proxime dicta, vel quia etiam ille modus prænunciandi futurus, eſt perniciofus Reipublicæ, cum eadem incommoda, & vanæ inueſtigationes, ex illa ſequantur: vel quia ſemper præſumitur, ea verba proferre ad occultandam malitiam, & diuinationem. Vel certe quia eſt etiam vera diuinatio, prout inquit Soar. vbi ſupra *Tom.* 1. *de Relig. lib.* 2. *de ſuperſtit. cap.* 11. *num.* 30. & ex rationibus infraſcriptis, &c.

102 Primò, cæleſtia corpora non poſſunt eſſe cauſa per ſe operationum liberi arbitrij, & poſſunt ad hoc diſpoſitiuè inclinare, quatenus imprimunt in corpus humanum, & per conſequens in vires ſenſitiuas, quæ tamen obediunt rationi: ſed nulla neceſſitas ex hoc imponitur libero arbitrio. D. Thom. 22. *q.* 95. *art.* 6. *in corpore.*

Secundò, impreſſiones corporum cœleſtium indirectè & per accidens ad intellectum & rationem pertinere poſſunt, in quantum tam intellectus, quam voluntas, aliquo modo ab inferioribus vires accipiunt, quæ organis corporeis alligantur. idem 1. *par. quæſt.* 115. *arg.* 4. *et* 6.

Tertiò, mores hominum à diſpoſitionibus ſiderum variari diſpoſitiuè & contingenter poſſunt, & ſtellæ per conſtellationem influentiæ inclinant. Aſtenſ. *lib.* 1. *tit.* 12.

Quartò, corpora cœleſtia, & conſtellationes, homines quandoque ad vitia, quandoque ad virtutes inclinant: non tamen cogunt. Armil. in ver. *Aſtrologia num.* 2.

Quintò, cœleſtia non poſſunt imprimere directè in intellectum, nec voluntatem, ſed poſſunt ad hoc diſpoſitiuè inclinare. Silueſt. in ver. *ſuperſtitio* §. 6.

Sextò, corpora poſſunt quodammodò inclinare ipſam animam. Soto *lib.* 8. *q.* 3. *ar.* 2. *col.* 4. *de iuſt. et iure.*

103 Septimò, homo natus ſub aliqua conſtellatione talium aut talium ſiderum, non cogitur ex illa ad malè vel benè operandum. Nauar. *ca.* 2. *num.* 34. *notab.* 28. licet omnia quæ ſunt ſub lunari globo conſtituta, per ſuperiora regantur, & procurentur. Ang. in ver. *ſuperſtitio num* 15. vide D. Aug. *lib.* 4. *de Ciuit. Dei, c.* 1. *&* 15. *in tract. in Ioannem c.* 8. *& ſup. Matth. cap.* 2. *col.* 2. *& lib.* 3. *contra gentes, cap.* 92. & ibi Ferrarienſis, & D. Thom. 1. *p. quæſt.* 22. *ad* 3. *& quæſt.* 116. *art.* 2. Boet. 4. *lib. de conſolat. Philoſoph.* vbi habes, an detur fatum, & quomodo intelligatur. Caietan. 22. *quæſt.* 95. *art.* 5. D. Chryſoſt. *in Matth. ca.* 2. Greg. Niſſ. *lib.* 5. *Phyſiologiæ, cap.* 1. Sozom. *lib.* 16. *cap.* 35. Nicephor. *lib.* 2. *cap.* 45. prope medium, in hiſtor. Eccleſiaſt. ex quibus ſumma hæc eſt, quod quando tam Sancti Patres, quàm ſacri Theologi, & Canoniſtæ negant ſidera cœleſtia agere in homine, intelligunt de coactionis neceſſitudine, vt falſo aſtruebant Priſcillianiſtæ, & Fauſtus Manichæus; & pari modo eſt intelligendus D. Greg. in *Homil. Epiphaniæ*, & præter innumerabiles rationes, quæ poſſunt afferri, iſtæ duæ ſufficiant pro nunc: quod actus humani ſunt liberi, & non poſſunt cogi à ſtellis; & ſi ita eſſet, nec meritorij, nec demeritorij dici poſſent: ad hæc, omnis anima eſt ſpiritus, & ſidera ſunt corpora; ergo non habent communicantiam in materia, quæ requiritur in actione, & paſſione. Ariſtot. *in lib.* 2. *de generat. & corrupt. & lib.* 2. *de anima, in cap. de tactu*. vide Abb. *in cap.* 2. *&* 7. *de ſortileg.* Eapropter S. D. N. Vrbanus VIII. innouando ſupradictam Sixti V. Bullam, ſuam quoque edidit ſuper prohibitione Iudiciariæ Aſtrologiæ tenoris infraſcripti.

Digitized by Google

Conſtitutio S.D.N. VRBANI VIII. contra Aſtrologos Iudiciarios, qui de ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ, vel Sedis Apoſtolicæ, ſeu vita Romani Pontificis, aut eius conſanguineorum, iudicia facere; necnon eos qui illos deſuper conſulere præſumpſerint, cum innouatione ſimilis conſtitutionis SIXTI PP. V.

VRBANVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

104 *INſcrutabilis Iudiciorum Dei altitudo non patitur vt humanus intellectus tenebroſo corporis carcere conſtrictus, ſuper aſtra ſe extollens, arcana in ſinu Diuino recondita, & ipſis beatiſſimis Spiritibus ignota, neſaria curioſitate, non ſolum explorare, ſed etiam tamquam explorata, in Dei contemptum, Reipublicæ perturbationem, & Principum periculum, arroganti, & pernicioſo exemplo venditare præſumat.*

1 *Hinc eſt, vt quamuis ciuilibus, canonicíſque ſanctionibus, ac nouiſſimè fel. rec. Sixti Papæ V. prædeceſſoris noſtri Conſtitutione deſuper edita, Aſtrologorum, Mathematicorum, Vaticinatorum, & aliorum qui euentura diuinare, ſeu prædicere audent, quoſque vti homicidas, & maleficos antiquitas æſtimauit, illorum potiſſimum, qui de ſumma Reipublicæ, vel Principis ſalute iudicia ferre præſumerent, ars, profeſſio, ſiue exercitium grauibus pœnis inhibita eſſe noſcantur. Attamen ſicut accepimus, nonnulli iniquitatis filij propriæ puſillitatis obliti, ac lenitate forſan, vel conniuentia audentiores facti vanam faticidorum æſtimationem aucupantes, in deplorandam animarum ſuarum perditionem, grauéque Chriſtifidelium ſcandalum, etiam de Reipublicæ, & Principum incolumitate, illis ſolicitudinem, hominibus verò inquietis rerum nouandarum occaſionem ea ratione inſerre ſatagentes, prognoſtica, & prædictiones verbo, vel etiam ſcripto edere non erubeſcunt.*

2 *Nos itaque pernicioſis huiuſmodi auſibus, quantùm nobis ex Alto conceditur, obuiam ire, ac quos Dei reſpectus in officio non continet, pœnarum grauitate, & ſeuerioris diſciplinæ fræno coercere volentes: Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, Conſtitutionem per præfatum Sixtum prædeceſſorem deſuper, vt præfertur, editam, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium perpetuo approbamus, confirmamus, & innouamus.*

3 *Et inſuper omnibus, & quibuſcunque Laicis, cuiuſcunque ſexus, conditionis, ſtatus, gradus, qualitatis, & dignitatis, etiam Marchionalis, vel Ducalis exiſtentibus, qui de ſtatu Reipublicæ Chriſtianæ, vel Sedis Apoſtolicæ, ſiue de vita aut morte Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, eiuſque vſque ad tertium gradum incluſiuè conſanguineorum Mathematicos, Ariolos, Aruſpices, Vaticinatoreſue nuncupatos, vel alios Aſtrologiam iudiciariam exercentes, ſeu alias quomodolibet profitentes de cætero conſuluerint, ſiue deſuper eorum iudicia, prognoſtica prædictiones, ſeu præcognitiones etiam ſibi oblatas receperint, illiſue quomodolibet vſi fuerint, vel illas penes ſe ſcienter retinuerint, aut alicui oſtenderint, necnon eiſdem Mathematicis, Ariolis, Aruſpicibus, Vaticinatoribus, ſeu alijs Aſtrologiã iudiciariam ſeu quãlibet artem diuinatoriam quomodolibet profitentes, qui Iudicia, Prognoſtica ſeu præcognitiones & prædictiones ſuper præmiſſis, etiamſi id non certo ſe affirmare proteſtentur, fecerint ſiue à ſe vel ab alijs iam facta ſeu factas impoſterũ penes ſe ſimiliter retinuerint, vel alicui dederint ſeu oſtẽderint, aut de eis quouis modo, etiam improbando, ſcripto vel verbis tractauerint; nedum excommunicationis maioris latæ ſententiæ, ſed etiam vti læſæ Maieſtatis reis, vltimi ſupplicij, ac confiſcationis omnium bonorum ſuorum etiam Romanæ Curiæ officiorum, ac deuolutionis quarumcumque Ciuitatum, Caſtrorum, & locorum Iuriſdictionalium, & fæudalium.*

4 *Clericis quoque, & presbyteris, alijſque perſonis Eccleſiaſticis, tam ſæcularibus, quam cuiuſuis Ordinis, Congregationis, Societatis, ſeu Inſtituti, vel Militiarum quarumcunque, etiam Hoſpitalis S. Io. Hieroſolymitani, alijſque quomodolibet exemptis, ac Nobis, & Apoſtolicæ Sedi immediate ſubiectis, Regularibus vtriuſque ſexus, vltra prædictas, etiam priuationis beneficiorum, & dignitatum ac officiorum Eccleſiaſticorum, etiam Monaſteriorum, Prioratuum, & Præceptoriarum, ac aliorum quorumcunque, & inhabilitatis perpetuæ ad illa impoſterum obtinenda, ita quod perſonæ Eccleſiaſticæ præuia illarum degradatione Curiæ ſæculari tradantur puniendæ: in Epiſcopali verò, Archiepiſcopali, Metropolitana, Primatiali, Patriarchali, aut quacunque alia etiam ſuperiori Eccleſiaſtica, vel mundana,*

quan-

Digitized by Google

quantumuis ſublimi, excellente, & ſpeciali nota digna, etiam ſuprema conſtitutis dignitate, eaſdem excommunicationis, ac priuationis, etiam regiminis, & adminiſtrationis Eccleſiarum, & aliorum quorumcunque beneficiorum, & dignitatum quantumuis ampliſſimarum, & Patriarchali maiorum, ac officiorum ſuorum, & inhabilitatis pœnas ipſo facto incurrendas Apoſtolica auctoritate tenore præſentium infligimus, & imponimus.

5 *Cognitionem autem cauſarum huiuſmodi quoad perſonas Eccleſiaſticas, tam ſæculares, quam regulares, in Vrbe noſtra, & illius diſtrictu ad dilectos filios noſtrum in eis Vicarium in ſpiritualibus generalem, necnon eiuſdem Vrbis Gubernatorem, ac cauſarum Curiæ Cameræ Apoſtolicæ Auditorem generalem, & eorum quemlibet inſolidum; extra verò Vrbem, & diſtrictum prædictum, in Prouincijs Nobis, & Apoſtolicæ Sedi ſubiectis ad S. R. E. Cardinales in eiſdem Prouincijs de Latere Legatos, & Prolegatos, ac Præſides in dignitate eccleſiaſtica conſtitutos pro tempore exiſtentes: in alijs verò omnibus, & ſingulis Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, Oppidis, Caſtris, & locis, tam ſub noſtra, & dictæ Sedis, quam cuiuſuis alterius Principis ditione comprehenſis, priuatiuè quoad omnes, etiam Superiores Religioſorum, ipſiſque Superioribus penitus excluſis, ad Ordinarios locorum; vbilibet verò locorum etiam ad hæreticæ prauitatis Inquiſitores ſpectare volumus.*

6 *Mandantes dilectis filijs noſtris, & dictæ Sedis de latere Legatis, & eorum Vicelegatis, & Præſidibus prædictis nunc, & pro tempore exiſtentibus, necnon Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis ſingulis, videlicet, in ſuis Ciuitate, & Diœceſi, & quoad loca intra fines alicuius Diœceſis, non tamen de Diœceſi exiſtentia ipſarum Diœceſum, intra quarum fines eadem loca extiterint; quò verò ad ea, quæ extra fines alicuius Diœceſis conſiſtunt, vicinioribus eorundem locorum Ordinarijs, ac etiam Inquiſitoribus prædictis, quatenus ad inſtantiam cuiuſuis Fiſci, vel denunciatoris, ac etiam ex eorum officio cauſarum huiuſmodi cognitiones ſuſcipientes, præuia etiam auocatione à quibuſuis alijs ſupra non expreſſis, nec a Nobis ſpecialiter delegatis, in cauſis ipſis modo præmiſſo procedant, omnibus iuris, & facti remedijs opportunis, inuocato etiam auxilio brachij ſæcularis.*

7 *Inhibentes inſuper Decanis, & Capitulis Eccleſiarum Cathedralium, Metropolitanarum, & Patriarchalium, necnon quorumuis Ordinum, & locorum Regularium, Societatum, & Inſtitutorum, ac etiam Hoſpitalis prædictorum Superioribus, Conuentibus, & Fratribus quantumuis exemptis, ne ſub priuationis beneficiorum, & officiorum quorumcunque per eos reſpectiuè obtentorum, ac ſimiliter inhabilitatis ad alia in futurum obtinenda, vociſque actiuæ, & paſſiuæ, necnon excommunicationis latæ ſententiæ eo ipſo incurrendis pœnis, Ordinarios locorum, necnon Legatos, ſeu Vicelegatos, alioſque prædictos in cauſis huiuſmodi procedentes quoquo modo impedire, moleſtare, ſeu perturbare audeant, vel præſumant: ac etiam mandantes, vt quoties ad id fuerint requiſiti, Religioſos ipſos, etiamſi alicuius loci regularis Superiores actu fuerint, Ordinarijs, Legatis, ſeu Vicelegatis, ac alijs prędictis, ſeu quibus ijdem mandauerint, conſignent cum ſcripturis, & actis, ſi quæ facta fuiſſe reperiantur.*

8 *Sicque & non aliter in præmiſſis per quoſcunque Iudices Ordinarios, Delegatos, & Commiſſarios ac etiam Cameræ Apoſtolicæ Clericos, Præſidentes, necnon cauſarum Palatij Apoſtolici, & Curiæ eiuſdem Cameræ generalem Auditorem, ac S.R.E. Camerarium, & alios Cardinales etiam de Latere Legatos, necnon Vicecamerarium; Sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, vbique iudicari, & diffiniri debere: irritum quoque, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus.*

9 *Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, necnon noſtra in numero ſeptuageſima, & alijs Cancellariæ Apoſtolicæ Regulis, ac Prouinciarum, Regnorum, Ciuitatum, Terrarum, Oppidorum, Locorum, Eccleſiarum, Monaſteriorum, Militiarum, Hoſpitalium, etiam S. Ioannis prædictorum, aliorumque Religioſorum, & piorum locorum, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apoſtolicis eiſdem Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Locis, Eccleſijs, Monaſterijs, Hoſpitalibus, & Militijs prædictis, & alijs pijs locis, ac illorum Vniuerſitatibus, Capitulis, Superioribus, & perſonis, in contrarium forſan quomodolibet conceſſis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret; eorum omnium tenores, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur præſentibus, pro expreſſis habentes; illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe harum ſerie derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque.*

10 *Volumus autem, quod præſentes litteræ in valuis Eccleſiæ Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apoſtolicæ, necnon in acie Campi Floræ publicentur, & affigantur, quæ poſtquam ſic affixæ, & publicatæ fuerint, quoſcunque tam in Statu noſtro temporali, quam*

extra eum , vbique locorum perinde arctent , & afficiant , ac ſi vnicuique nominatim , & perſonaliter intimatæ fuiſſent .

11 *Quodque earum exemplis , etiam impreſſis , manu Notarij publici ſubſcriptis , & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides in iudicio , & extra , vbique adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur , ſi forent exhibitæ , vel oſtenſæ .*

12 *Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis , confirmationis , innouationis , inflictionis , impoſitionis , inhibitionis , decreti , derogationis , & voluntatis infringere , vel ei auſu temerario contraire . Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis DEI, ac Beatorum Petri , & Pauli Apoſtolorum eius , ſe nouerit incurſurum .*

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo primo , Kal. Aprilis , Pontificatus noſtri anno octauo .

In DEI nomine Amen . Anno à Natiuitate Domini Noſtri Ieſu Chriſti milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo primo , die verò decima menſis Aprilis , Indictione decimaquarta , Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris , & Domini Noſtri Domini Vrbani Diuina Prouidentia Papæ Octaui , anno eius octauo, ſupradictæ Litteræ Apoſtolicæ præſentatæ , & affixæ fuerunt , ac dimiſſis copijs ad Baſilicas Eccleſiarum S. Ioannis Lateranenſis , & Principis Apoſtolorum Vrbis , & in Cancellaria Apoſtolica , in acie Campi Floræ , ac alijs locis ſolitis & conſuetis Vrbis , per nos Auguſtinum de Bolis , & Ioannem Radicam, S. D. N. Papæ Curſores

Matthias Spada , Magiſter Curſorum .

CON-

CONSTITVTIO FOELICIS RECORDATIONIS CLEMENTIS VIII.

SVPER EXEQVVTIONE DECRETI CONC. TRID. ſeſſ. 25. cap. 14

Contra Regulares non ſubditos Epiſcopo intra Clauſtra degentes, & extra ea ita notoriè delinquentes, vt populo ſcandalo ſint: ac contra eorum Superiores illos punire negligentes, aut impunitos ad alia ſuorum Ordinum loca tranſmittentes; vel tranſmiſſos, ad locum, in quo deliquerunt, non reuocantes. Romæ publicata die 18. Martij 1596. tenoris ſequentis.

CLEMENS PAPA VIII.

105 S*VSCEPTI muneris ratio poſtulat, vt ea, quæ in Sac. Trid. Conc. prouidè conſtituta ſunt, ab ijs, ad quos ſpectat, inuiolatè obſeruari curemus. Maturo ſanè conſilio, ipſius Concilij decreto prouiſum eſt, vt quicunque regularis non ſubditus Epiſcopo intra clauſtra degens, extra ea ita notoriè deliquerit, vt populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante; à ſuo Superiore intra tempus ab Epiſcopo præfigendum ſeuerè puniatur, & ſuperior de punitione Epiſcopum certiorem faciat: ſin minus ipſe à ſuo item Superiore officio priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit. Verum quia experientia compertum eſt, interdum in huiuſmodi Decreti executione nimis remiſſe procedi; cum enim Epiſcopus inſtat, aliquem regularem eo, quo ſupra dictum eſt, modo delinquentem, à ſuo Superiore puniri, ſæpe fit, vt ſuperior regularem delinquentem ad alia ſuorum ordinum loca, extra Epiſcopi Diœceſin, ex induſtria impunitum tranſmittat, atque etiam ipſe aliquando ad alias Prouincias ſe conferat, nec vlterius ſuper delinquentis exceſſibus inquirat, nec de eius punitione Epiſcopũ certiorem reddat. Vnde nec Regularis delinquens tunc ab Epiſcopo puniri poteſt, cum extra ipſius Diœceſin exiſtat, nec Superior, qui delinquentem corrigere negligit, officio priuetur: Nos pro paſtorali noſtra ſolicitudine, præfati decreti executioni, quantum cum Domino poſſumus fauere, & præmiſſis malis (vt par eſt) opportuno aliquo remedio occurrere volentes: de Venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium prædicti Concilij Interpretum ſententia; Motu proprio, & ex certa ſcientia noſtra, ac de Apoſt. poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetuo valitura conſtitutione omnibus, & ſingulis cuiuſcunque Ordinis, & Inſtituti regularium, etiam Mendicantium, ſuperioribus in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub indignationis noſtræ, ac priuationis dignitatum, & officiorum per eos obtentorum, eo ipſo incurrendis pœnis, præcipimus, & mandamus, vt iuxta prædictum decretum, quilibet ipſorum, regularem non ſubditum Epiſcopo, intra Clauſtra degentem, & extra ea ita notoriè delinquentem, vt populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante, intra tempus ab Epiſcopo præfigendum ſeuerè puniat, ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat, & alias decretum ipſum in omnibus, & per omnia exequatur. Cæterum ſi Superior in regularem delinquentem non animaduerterit, quinimò, ſi illum impunitum ad alia ſuorum Ordinum loca, extra Epiſc. Diœceſin, vt præfertur, tranſmiſerit: volumus, & ſimili motu, atque auctoritate decernimus, vt ſuperior, inſtante Epiſcopo, intra terminum ab Epiſcopo præfigendum, & ſub eiſdem indignationis noſtræ, ac priuationis dignitatum & officiorum obtentorum, necnon & ſub inhabilitatis ad illa, & alia impoſterum obtinenda, ac vlterius priuationis actiuæ, & paſſiuæ vocis, ad quas à nemine, præterquam à nobis, & à Romano Pontifice pro tempore exiſtente reſtitui poſſit, ipſo facto ſimiliter incurrendis pœnis, ipſum regularem delinquentem à loco ad quem tranſmiſſus fuit reuocare, &*

in quo deliquit conſtituere, ſeu ſiſtere teneatur. Quod ſi hoc etiam facere prætermiſerit, per præſentes ſimiliter ſtatuimus, vt Ordinarius loci, ad quem Regularis delinquens tranſmiſſus fuerit, ſuper præmiſſis ab ipſo Ordinario loci in quo deliquit ſimiliter requiſitus, vel alias de illius delicto informatus, vt præfertur, tamquam Sedis Apoſt. delegatus, prædictum Concilij decretum omnino exequi, & in regularem delinquentem ſeuere animaduertere poſſit, & debeat. Decernentes ſic, & non aliter per quoſcunque Iudices, & Commiſſarios quauis auctoritate fungentes, eiuſdem Rom. Eccleſiæ Cardinales, & cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores; Sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, vbique iudicari, & diffiniri debere: irritum quoque, & inane, quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtant. &c.

QVÆSTIONES.

106 1 An Religioſus, contra quem Epiſcopus procederet vigore ſupradictæ Bullæ in §. 3. poterit exemptione ab Ordinariorum iuriſdictione forſan ſpecialiter obtenta, ſe tueri.

2 Iſta Conſtitutio in qua parte nouum ius contineat.

3 An Regularis manens extra Clauſtrum de licentia ſui ſuperioris, ſi delinquat, poſſit ab Ordinario loci puniri.

4 Quid obſeruetur in praxi ab Ordinarijs locorum cum Regularibus degentibus intra Clauſtra, qui inueniuntur extra Clauſtra notoriè delinquentes cum populi ſcandalo.

5 An qualitas, quòd Regularis extra Clauſtra degens notoriè, & ſcandaloſè deliquerit, ſit probanda, vt Epiſcopus obtineat in illum iuriſdictionem virtute Concilij.

6 An Regularis, qui iniuriam infert Epiſcopo, vel Vicario iuriſdictionem exercenti, & eius aures offendit in illo actu iuriſdictionis, eam turbando, poſſit ab eodem Epiſcopo, vel Vicario puniri, ſine remiſſione ad ſuum ſuperiorem.

7 Quomodo Epiſcopi aliquando appellentur Ordinarij, aliquando Diœceſani, & an iuriſdictio illorum ſit fundata in iure communi.

8 An Regularium priuilegia perdantur, ſi illi irregulariter viuunt, & quid, ſi ob non vſum.

9 An exempti ab Ordinarijs, & ſuppoſiti Conſeruatoribus, poſſint Ordinariorum iuriſdictioni ſe ſubmittere.

10 An Epiſcopus punire poſſit Regulares diſcedentes à ſuis conuentibus, ſine licentia ſuorum ſuperiorum, cum prætextu ad ſuperiores accedendi.

11 An Epiſcopus poſſit impedire mendicantes quærentes per Ciuitatem, & Diœceſin, eleemoſynas ſuperfluas.

12 An Religioſi committentes fraudem circa exemptiones ſibi conceſſas, & quomodo, puniantur.

13 An ad dictam pœnam conſequendam ſatis ſit probare contrauentionem d. Clem. vel etiam probandum ſit, quòd dolo ſit contrauentum.

Religioſus an ex ſpeciali exemptione poſſit ſe tueri contra Epiſcopum procedentem in vigore Conſtit. Clemen. VIII. Suſcepti muneris. *Quæſt. I.*

SVMMARIVM.

107 *Exemptio non impedit iuriſdictionem delegatam Papæ.*

108 *Iuriſdictio delegata eſt ſtrictè interpretanda.*

107 Ad primum. Reſp. non, quia Epiſcopi contra huiuſmodi Religioſos procedunt vti delegati à Sede Apoſt. & Rota ſic voluit in deciſ. Seraph. in vna Salamantina iuriſdictionis 14. Decembris.

ADDI-

ADDITIO.

108 Hæc reſolutio patitur difficultatem. Quia delegatio eſt facta in ordine ad exemptos communi exemptione, vnde cum iuriſdictio delegata debeat ſtrictè interpretari, *Cap.1.de reſcrip. in 6.* non poterit extendi ad exemptum ſpeciali exemptione. Rurſus ſpecialis, exemptio ſuperueniens communi, debet aliquid operari ſupra ipſum: ergo debet tollere ſubiectionem, quam habent exempti communi exemptione, atque adeo eam, quam habent reſpectu Ordinarij, vt Apoſtolicæ Sedis delegati.

An Conſtitutio Clementis VIII. Suſcepti Muneris *contineat nouum Ius. Quæſt. II.*

SVMMARIVM.

109 *Continet quò ad pœnas.*
110 *Et quatenus obligat Epiſcopos loci ad puniendum &c.*

109 Ad ſecundum. Reſp. Continere in eo, in quo ſuperiores onerat ad reuocandum delinquentem ad locum delicti ſub grauioribus pœnis, quàm à d. Conc. inflictis; & in ea, in qua eaſdem infligit eiſdem negligentibus eorum Regulares coercere, vt ex Conc. & huius Bullæ verbis liquet.

ADDITIO.

110 Continet etiam nouum ius, quatenus obligat Epiſcopum loci, ad quem delinquens tranſmiſſus fuerit, illum punire inſtante Ordinario loci delicti, ſi ſuperior Regularis, qui tranſmiſit non reuocet intra tempus præfixum delinquentem ad locum delicti.

An Regularis degens cum licentia extra clauſtra poſſit puniri ab Ordinario, ſi delinquat. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

111 *Regularis qui de licentia ſuperiorum degit extra clauſtra, punitur ab Ordinario, ſi delinquat.*
112 *Conſtitutio Clement. VIII. & Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 14. de regul. non diſponit de hoc caſu.*
113 *Degens extra clauſtra cum licentia, non poteſt puniri, ſecundũ aliquos, ab Ordinario, ſi delinquat.*
Degens extra clauſtra cum licentia, cenſetur eſſe in Monaſterio.
114 *Adhuc puniri poteſt ab Ordinario, ſi delinquat.*
115 *Secus ſi degat in Grangijs, aut alijs locis annexis Monaſterio.*
116 *Quid ſi maneat in loco deſtinato ad erectionem Monaſterij.*
117 *Facultas Ordinariorum puniendi Regulares degentes extra ſepta, non eſt priuatiuè quò ad eorum ſuperiores.*
Iuriſdictio cenſetur conceſſa cumulatiuè.
118 *Milites Hieroſolymitani non poſſunt puniri ab Ordinarijs.*

112 Ad tertium. Regularis manens extra Clauſtrum de licentia Superioris, etiam in domo deſtinata ad erectionem Monaſterij, niſi in dicta domo ſit regularis obſeruantia, vt ſaltem viuat ſub ſuperiore conuentualiter poteſt puniri à loci Ordinario; ita declarauit S. Congreg. Conc. Trid, & ita tenet Rubin. *deciſ.15*, & Piccard. *conſ.91*. Non obſtat, quod qui de licentia ſui ſuperioris abeſt à clauſtro, cenſetur reſidere in clauſtro, *argu. tex. in l. quæſitum §.1. ff. de leg.3.* & *in l. ſeia ff. de fund. inſtruct.* quia reſpondetur id procedere extra caſum delicti, vt per Rub. loc. cit. & ratio eſt, quia tunc eſt acquiſitum in Ordinario loci, & conſequenter tolli non poteſt per licentiam ſuperioris.

ADDITIO.

112 Si attendatur præſens Conſtitutio Clementis, & decretum Concilij Trident. *ſeſſ. 25. cap. 14. de regular. & Monial.* cum diſponant de religioſo degente intra clauſtra, & extra clauſtra notoriè, & cum ſcandalo delquente, non video, quomodo hæc diſpoſitio extendi poſſit ad eum, qui degit extra clauſtra, cũ licentia ſuorum ſuperiorum, cũ in odioſis non ſit facienda extenſio. Et præſertim quia Concilium Tridentinum de degentibus extra clauſtra diſpoſuerat, *ſeſſ.6.cap.3. de Reformat.* vbi conſtituit Epiſcopos Sedis Apoſtolicæ delegatos ad puniendos Regulares degentes extra clauſtra, ibi. *Nemo Regularis, extra monaſterium degens, etiam ſui Ordinis priuilegij prætextu, tutus cenſeatur, quominus, ſi delquerit, ab Ordinario loci tamquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegato, ſecundum canonicas ſan-*

ſanctiones viſitari, puniri, & corrigi velit.

113 Verum circa hoc Decretum dubitant Doctores, an habeat locum, quando Regularis degit extra clauſtra cum licentia ſuorum Superiorum. Et negatiuè Reſp. Peirin. *ad Conſtit. 2. Sixti IV. § 11. n. 22.* Ceſpedes *de exempt. Regular. cap. 16. dub. 141. num. 3.* Quia manens extra Monaſterium de licentia ſuorum Superiorum, dicitur eſſe in Monaſterio cap. *Ex reſcripto, de iureiur.* Deinde quia non eſt æquum, quod qui viſitatur à ſuo Superiore, & punitur, quando opus eſt, ſubſit extraordinario iudici.

114 Sed oppoſita ſententia eſt tenenda, quam tradunt Piaſec. *par. 2. prax. cap. 3. num. 42* Genuenſ. *in Praxi Archiepiſ. cap. 59. num. 2.* Campanil. *in Diuer. iur. cap. 12. Rubr. 13. num. 22.* Ciarlin. *lib. 1. controuer. forenſ. cap. 50. n. 6.* Barboſa *De poteſt. Epiſ. allegat. 105. num. 16.* & alij. Ratio eſt, quia Concil. quando loquitur de Regularibus repertis extra monaſteria ſine licentia ſuorum Superiorum, iniungit Ordinarijs, vt eos puniant tanquam deſertores ſui Ordinis, vt *ſeſſ. 25. cap. 34. de regular.* vbi etiam ſubdit Epiſcopo, qui extra conuentus manent ſtudiorum cauſa apud Vniuerſitates. Vnde ſi intelligeret de ijs, qui degunt extra clauſtra abſque licentia, bis de iiſdem diſpoſuiſſet, & in decreto, de quo agitur, dixiſſet, quod puniantur abſolutè vt Apoſtatæ, aut fugitiui, non autem, quod puniantur, quando delinquant. Dum enim dicit, quod puniantur, ſi delinquant, tacitè concedit, quod manere poſſint extra clauſtra, quod non feciſſet, ſi intelligeret de ijs, qui ſine licentia degunt. Nec dici poſſet, quod ſubſint viſitationi ſuorum Superiorum: quia non exercetur, niſi quò ad eos, qui ſunt intra clauſtra, aut in locis annexis. Dicuntur autem eſſe in Monaſterio, qui extra degunt cũ licentia, fictione iuris, & quò ad participationem iurium, priuilegiorum, &c. Verùm Concilium conſiderat eos, qui materialiter, & quò ad habitationem degunt extra Monaſterium.

115 Non tamen hoc decretum Concilij habet locum quò ad eos, qui degunt in grangijs, aut alijs locis annexis Monaſterio, vt tradunt Riccius *Deciſ. 231. num. 4. par. 4.* Barboſa *De poteſt. Epiſ. allegat. 105. num. 17.* Ceſpedes *de Exempt. Regular. c. 16. dub. 241. num. 7.* Quia cum hæc loca ſint membra Monaſterij, manent ſub directione Superioris, atque adeo etiam perſonæ ibi degentes; & ideo, ſi delinquant, ab ipſo puniri poſſunt: vnde non eſt neceſſarium, quod, ne delicta ſint impunita, ſubdantur Ordinario, ſicuti ſubduntur degentes extra clauſtra.

116 Si autem maneat in loco deſtinato ad erectionem Monaſterij, ſi delinquat, puniri poterit ab Ordinario, cum ita declarauerit S. Congregatio. Quod tamen debet intelligi, ſi ibi maneat abſque Superiore. & ita notant Genuenſ. *in Praxi cap. 59. num. 2.* Piaſec. *par. 2. Praxis Epiſcop. cap. 3.* Campanil. *in diuer. iur. Rubr. 12. cap. 13 num. 22.* Riccius *deciſ. 225. num. 5. par. 1.* Sperel. *deciſ. 38. num. 21. par. 1.* Si autem ibi adſit Superior, quocunque nomine appelletur, non poterit puniri, quia ibi adeſt aliqua forma Monaſterij, ſeu regiminis regularis, nec ſubditus eſt deſtitutus correctione, Ita S. Congregat. apud Gullemart. *ad cap. 3. de Refor. ſeſſ. 6.* Tenor declarationis eſt.

Fuit dubitatum, vtrum exiſtentes in aliqua domo ad erectionem Monaſterij deſtinata, comprehendantur in hoc decreto. Et fuit reſolutum ſub die 24. Maij 1588. Quod licet ibi exiſterent de licentia ſuorum Superiorum, tamen ſi non haberent in dicta domo Priorem, ſeu Guardianum, & non viuerent iuxta inſtitutum Regulæ illius religionis, comprehendi in dicto decreto, vt ab Ordinario puniri poſſint. Non poſſe autem, ſi in ea domo ſub Superiore conuentualiter viuant.

Quare ex hac declaratione deducitur, quod ſi vbi eſt Monaſterium, aliquis degeret in aliqua domo deſtinata ad aliud nouum Monaſterium erigendum, non haberet locum præſens decretum: quia, qui ibi degeret, maneret ſub cura, & regimine ſuperioris Monaſterij iam erecti, & illa domus cenſeretur pro tunc tanquam membrum prioris Monaſterij, & ſe haberet non ſecus ac ſi degeret in aliqua grangia.

117 Eſt tamen aduertendum, quod hæc facultas non eſt conceſſa Ordinarijs priuatiuè quo ad Prælatos Regulares, ſed cumulatiuè, vnde poterunt ipſi quoque punire tales religioſos, & præuenire Ordinarios, vt notat Vvameſius, *Conſil. 465. tom. 2.* Neque enim Concil. eximit Regulares degentes extra clauſtra, à iuriſdictione ſuorum Superiorum, atque adeo nec etiam à correctione. Nam iuriſdictio ſemper cenſetur conceſſa cumulatiuè, reſpectu iudicis ordinarij. Bar. *in l. 1. num. 1 C. de offic. Præfec. vrb.* Bal. *in l. vn. §. vbi autem n. 6. C. de caduc. tollen.* Dec. *conſil. 3. num. 3.* Ancaran. *conſil. 164. n. 5.* Ruin. *conſil. 7. num. 5. lib. 4.* Surd. *conſil. 56. num. 19.* Ludouiſ. *deciſ. 4. num. 9.* vbi alios allegat.

118 Rurſus etiam eſt aduertendum, quod præſens decretum Concilij Tridentini non comprehendit milites Hieroſolymitanos; extra tamen caſum delicti notorij, vt populo ſcandalo ſint, nec Superiores moniti ab Epiſcopo illos correxerint; nam tunc ſubintrat alia diſpoſitio Concilij, cuius vigore puniri poſſunt, vt ſæpe declarauit S. Congreg. Epiſcop. & Regul. Pius enim V. in ſua Conſtit. *Expoſcit Paſtoralis officij. ſub die 22. Septemb. 1571. quæſt. 136. in Bullar.* ſubiecit viſitationi Ordinariorum, vt Apoſtolicæ Sedis delegatorum, Eccleſias ipſorum, quibus cura animarum incumbit, perſonaſque omnes eam exercentes, in ijs tantum, quæ ad dictam curam pertinent, in cæteris verò exemptos reliquit. Rurſus Gregor. XIII. *in ſua Conſtit. 67.* quæ incipit. *Circumſpecta in omnibus, ſub die 25. Nouembris 1580.* reduxit priuilegia Militiæ Hieroſolymitanæ quò ad Capellanos, Vicarios, Procuratores, Colonos, familiares ſeruientes, cœteraſque perſonas militibus addictas quomodocunque, ad terminos Concilij Tridentini, & ſolum excepit, *Qui Eccleſijs, alijſque locis dictorum militum actu ſeruiunt, & intra eorum ſepta, & domos reſident, ac ſub eorum obedientia viuunt: quæ omnia debere ſimul concurrere, intelligantur.* & eos, *Qui legitimè, & ſecundum regulam prædictæ religionis profeſſionem fecerint, de qua loci Ordinario conſtare debeat.* Vnde ſemper excluſum manet, quod non poſſint Ordinarij circa milites Hieroſolymitanos degentes extra Monaſterium ſe ingerere. Et merito, quia cum fere omnes degant extra Monaſterium, corrueret eorumdem exemptio.

Quid

Digitized by Google

Quid ſeruandum cum Regularibus notoriè delinquentibus extrà clauſtra. Quæſt. IV.

S V M M A R I V M.

119 *Praxis ſeruanda cum Regularis notoriè delinquit extra clauſtra.*

120 *Reijcitur ex declaratione S. Congregat.*

119 Ad quartum. Obſeruatur in Ordinariorum locorum Curijs, quod Regulares degentes in clauſtris, qui inueniuntur in domibus meretricum, vel aliàs notoriè delinquunt cum populi ſcandalo, iuxta *d. Con.* 14. *ſeſſ.* 25. *de reg.* carcerantur per eorum officiales, & non remittuntur ad ſuos ſuperiores, antequam capiatur informatio delicti; & poſtea remittuntur cum copia actorum, præfixo termino ſuperioribus regularibus ad docendum de punitione intra viginti dies, vel menſem: Conari tamen debet loci Ordinarius, quamprimum informationem capere, & quàm citius poterit remittere eodem die, quo fuerunt capti, vel ſequenti: & ita practicatur Neapoli in Metrop. Curia, vt teſtatur Genuenſis *in eius praxi cap.* 59. *n.* 3. Nec videtur alienum, quod illos detineat, nec remittat ante captam informationem: ſiquidem, cum poſſit eos punire in defectum Superiorum *d. c.* 14. & proinde capere informationem. Si enim Ordinarius Regularem ſtatim captum illico remitteret ad ſuperiorem abſque informatione, faciliter teſtes poſſent ſeduci, & informatio deſtrui opera delinquentis, vel aliorum, vt experientia docet; nec poſſet puniri Regularis, nec à ſuo Superiore, nec ab Epiſcopo: & clarum eſt, conceſſa iuriſdictione intelligi conceſſa omnia neceſſaria, ad *c. præterea de off. deleg. l.* 2. *ff. de iuriſdict. omn. Iudic.*

Si autem Epiſcopus differret capere informationem, & Regularem petentem nollet remittere, vt ipſum vexaret carceribus; crederem non euitare excommunicationem, tamquam detinentem carceratum regularem in caſibus non permiſſis à iure, iuxta Gloſſ. *in Clemen. frequens in* verbo *capiunt de exceſſ. Prælatorum*, & ibi hoc notat *Abbas*.

ADDITIO.

120 Hæc doctrina prorſus reijcienda eſt, vt aduertunt Nouar. *in Lucerna Regular.* verbo *delinquens num.* 6. Peirin. *ad Conſtit.* 2. *Sixti IV*, §. 11. *num.* 63. Ceſpedes *de exempt. Regular. c.* 15. *dub.* 238 Si quidem Concil. tantum decernit & dat facultatem Epiſcopis, quod inſtent apud Superiores pro delinquentium extra clauſtra punitione; & ſi negligunt punire, quod ipſi punire poſſint. Non autem dat facultatem eos detinendi: ſicut nec etiam præfata Conſtitutio Clementis VIII. Vnde non poteſt in dubium reuocari, quod excedant contra perſonas exemptas terminos ſuæ facultatis, & proinde incidant in cenſuras à Summis Pontificibus, & a iure impoſitas. Et proinde S. Congregat. declarauit, hoc eis licitum non eſſe. Ita apud Gallemart. *ad cap.* 14. *de Reformat. ſeſſ.* 25.

Quando extra clauſtra Regularis delinquit notoriè dubitatum fuit, an detinendus ſit in carceribus Epiſcopi, donec proceſſus in Curia Epiſcopali formetur, eoque compilato inſtante ſuperiore remittendus ſit vna cum proceſſu puniendus: an potius non expectata compilatione proceſſus, ſtatim remittendus ſit ad ſuperiorem vna cum his probationibus, quæ habentur. Congregatio reſpondit, ſtatim remittendum eſſe, etiam poſito, quod Superior nullam inſtantiam faceret.

Et rurſus clarius eadem Sac. Congregatio reſpondit, vt apud Collect. in Bellar. ad eumdem locum Concilij.

Epiſcopus non poteſt delinquentem incarcerare, vel proceſſare, ſed ſolum inſtare apud ſuperiorem pro pœna.

Vnde debent Ordinarij valde cautè in hac materia procedere, ne in pœnas incurrant, atque dum indiſcreto zelo delictis ſcandaloſis occurrere volunt ſcandalum augeant, dum detinendo religioſos, quorum delictum eſt paucis notum, toti Ciuitati faciant innoteſcere cum detrimento bonæ opinionis religioſorum.

An vt Epiſcopus punire poſſit Regulares notoriè delinquentes, probanda ſit notorietas. Quæſt. V.

S V M M A R I V M.

121 *Sufficit allegare qualitatem fundantem iuriſdictionem.*

122 *Qualitas fundans iuriſdictionem debet conſtare.*

Iudex debet agnoſcere an ſua ſit iuriſdictio.

123 *Iuriſdictio conueniens ex qualitate, conuenit ſub conditione.*

Ideo prius purificanda conditio.

Ad

121 Ad quintum. R. Verior opinio eſt, quod quando ex certa qualitate fundatur iuriſdictio alicuius, ſatis ſit huiuſmodi qualitatem allegare, & narrare, etiamſi negetur per aduerſarium, dummodo de falſitate non euidenter conſtet: ſufficit enim quantum ad fundandam iudicis iuriſdictionem, narrare qualitatem, quæ ſi vera non eſſet, non excluderetur iuriſdictio per *tex. in l. cum quædam §. quoties. ff. de iuriſd. omn. Iud.* vbi quoad iuriſdictionis fundamentum attenditur ſumma, quæ petitur, non quæ debetur: ita Riccius *in praxi Rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.* 650.

ADDITIO.

122 Contrarium, nempe quod qualitas notorietatis, & ſcandali in delicto regularis delinquentis extra clauſtra ſit ſummariè probanda, ex eo deducitur quod agitur de iuriſdictione, quæ ſolum conceditur Ordinario à Concilio ex tali qualitate delicti. Quando autem qualitas fundat iuriſdictionem, debet prius de ipſa conſtare, vt tradunt ſupra quinquaginta Doctores, quos allegat, & ſequitur Menoch. *Conſil.* 1045. *num.* 3. Quando enim iuriſdictio conuenit ex qualitate, remanet dubia, niſi conſtet de qualitate, & proinde debet iudex cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio *l.* 2. §. *ſed ſi dubitetur.* & *l. ſi quis ex aliena. ff. de iudic.* Et qui vult vti aliqua iuriſdictione, debet ſcire, ſe illam habere. *l. hæc autem* §. 1. *ff. ex quibus cauſ. in poſſeſſ. eat.* Quod in præſenti non poteſt contingere, niſi conſtet de qualitate, ex qua conuenit.

123 Præterea iuriſdictio, quæ conuenit ex qualitate, conuenit ſub conditione talis qualitatis, quia ſi deficit qualitas, deficit etiam iuriſdictio. Quando autem iuriſdictio conuenit ſub conditione, debet prius purificari conditio, quam cõpetat. Gloſ. *in Clemen.* 1 ver. *Reperierint de offic. deleg.* Cardin. *in Clemen.* 1. *num.* 18. *de conceſſ. praben.* Ancharan. *conſil.* 36. *num.* 4. ver. *Item ex alio capite.* Dec. *conſil.* 603. *nu.* 9. Grzadin. *conſil.* 2. *num.* 16. quos ſequitur Rota *coram Ludouiſ. deciſ.* 1. *num.* 3.

An regularis inferens iniuriam Epiſcopo iuriſdictionem exercenti poſsit ab ipſo puniri. Quæſt. VI.

SVMMARIVM.

24 *Regularis turbans iuriſdictionem Epiſcopi poteſt ab ipſo puniri.*
Conceſſa iuriſdictione conceduntur omnia, ſine quibus exerceri non poteſt.

124 Ad ſextum. Videtur ſic dicendum de iure: *text. in l. nullum C. de teſtib.* vbi alias exemptus punitur propter offenſas aures. Item delegatus poteſt punire extraneas perſonas, delinquentes in eius perſonam, ſi per hoc contingat ſuam iuriſdictionem turbari. Innoc. Ant. *in cap. dilectus de pœnis.* Abb. *in cap.* 1. *de offic. delegat.* Item conceſſa iuriſdictione cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus exerceri non poteſt. *l.* 2. *ff. de Iuriſd. omn. iud. cap. præterea de offic. delegat.*

Quomodo Epiſcopi dicantur Ordinarij, Dioceſani, & an eorum iuriſdictio ſit de iure communi. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

125 *Verbum* Ordinarius *includit, quæ ſunt Ordinis, & iuriſdictionis.*
Verbum Epiſcopus *includit quæ ſunt ordinis tantum.*
Iuriſdictio Ordinariorum eſt de iure communi.

125 Ad ſeptimum. R. quia in verbo (*Ordinarius*) includuntur quæ ſunt ordinis, & quæ ſunt iuriſdictionis; in verbo autem (*Epiſcopus*) includuntur, quæ ſunt ordinis tantum, & ſic non comprehenditur electus ante conſecrationem; & in verbo (*Diœceſanus*) includuntur quæ poteſtatis, ſeu dignitatis ſunt, vt per iura, quæ allegat, & ſcribit Butr. *conſ.* 19. *num.* 3. Et iuriſdictio Ordinariorum eſt fundata in iure communi. *cap. omnes Baſilicæ* 16. *quæſt.* 7. *cap. cum perſonæ de priuileg. in* 6. ſuper omnes de Diœceſi, exceptis exemptis *cap. ſane*, & ibi Gloſ. *de exceſſ. Prælat.*

An re-

An Regulares amittant priuilegia, ſi irregulariter viuant; & an ob non vſum. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

126 *Priuilegia amittuntur ſi Regulares non viuant regulariter.*
Et per non vſum, ſeu contrarium vſum.

127 *Quid requiratur, vt ad hunc effectum non ſeruent regulam.*
Quæ priuilegia per non vſum amittantur.

126 Ad octauum. R. in foro conſcientiæ perduntur; ſecus verò in exteriori, vt latè deducit Rodr. qui alios citat *tom.* 1. *quæſt. regularium q.* 9. *ar.* 10. & Cherubin. *in compend. Bullar. in conſtit. Pij V. Et ſi Mendicantium in fin.* Perduntur autem priuilegia per non vſum, ſeu contrarium vſum, aut per præſcriptionem tolluntur, vt clarè patet ex clauſula, quæ apponitur à Summis Pontif. in confirmationibus priuilegiorum regularium ſub his verbis: Quatenus ſint in vſu, & ſacris Canonibus, & decret. ſacri Conc. Trid. non aduerſentur.

ADDITIO.

127 Quod priuilegia amittantur à Religioſis irregulariter viuentibus, hoc eſt non ſeruantibus regulam, intelligi debet quo ad eos, qui ſic viuunt; non quia in aliquibus regulam non ſeruent, ſed quia nomine tantum ſint religioſi. & præter citatos, ita etiam tradunt Miranda *tom.* 2. *Manual prælat. quæſtio.* 43. *ar.* 3. Donat. *par.* 1. *praxis rerum Regular. tract.* 12. *quæſt.* 15. Et deſumitur ex Bulla Eugenij qua conceſſit ſcholaribus Vniuerſitatis Salmanticenſis fructus beneficij in abſentia ſtudij cauſa: Si tamen re vera ſtudijs incumbunt. Et inſuper, quia cum priuilegia conceſſa ſint religioni in communi, & ratione ipſius ſe extendunt ad ſingulares perſonas quatenus communicant in eadem regulari ſocietate viuendi; dum relinquunt regulam, & ſolum habitum religioſi retinent, cum deficiat fundamentum extenſionis priuilegiorum ad ipſos, deficit etiam extenſio, & ita habet locum, quod ceſſante cauſa ceſſat effectus. Cap. *Cum ceſſante de appellat.*

Circa autem amiſſionem priuilegiorum ratione non vſus, diſtinguendum eſt, de priuilegijs facultatiuis, & non facultatiuis. Si enim ſint facultatiua, non amittuntur per ſimplicem non vſum, ſed requiritur vt amittantur prohibitione vſus, & acquieſcentia priuilegiati, vt notant Franch. *in cap. ſignificante num.* 3. *de appellat.* Felin. *in cap. paſtoralis num.* 5. *de offic. Ordinar.* Caſtrenſ. *in l. Qui luminibus num.* 2. *ff. de ſeruit.* verbo *præd.*; Afflict. *deciſ.* 378. *num.* 2. Surd. *conſil.* 127. *num.* 21. Seraph. *deciſ.* 1086. *nu.* 1. Rota *deciſ.* 350. *num.* 2. *par.* 2. *recent.* & *in Calagurritana de Liquicio* 30. *Apr.* 1593. *coram Gypſio*, & *in Reatina Barchæ* 23. *Ianuar.* 1617. *coram Buratto*, & *deciſ.* 106. *num.* 9. *coram Merlino*.

An exempti poſsint ſe ſubiicere Ordinariis. Quæſt. IX.

SVMMARIVM.

128 *Exempti poſſunt ſubijcere ſe Ordinarijs, ſed alijs non præiudicant.*
Non poſſunt renunciare priuilegio exemptionis.
Intereſt Romanæ Sedis, ne quis in ſibi immediatè ſubiectos manum apponat.

128 Ad nonum. Reſp. Poterunt: ſed ſibi, & non alijs præiudicant. Ferret. *conſ.* 102. *l.* 1. *n.* 18. Cor. *conſ.* 214. *lib.* 2. *n.* 8. Rot. *in deciſ. Seraph.* 595. *n.* 7. vbi ſubdit, ſecus de exemptis, & Sedi Apoſt. immediatè ſubiectis.

ADDITIO.

Exempti, & Apoſtolicæ Sedi immediatè ſubiecti, non poſſunt renunciare priuilegio exemptionis, quia eſt priuilegium, quod habet implicatum ius tertij, nempe Summi Pontificis, & ideo non poſſunt ſe Ordinarijs ſubijcere, quia intereſt Romanæ Sedis, ne quiſquam in ſibi immediatè ſubiectos manus apponat, vt notant Abbas *in cap.* 1. *num.* 11. *de re iud.* Io. Andr. *in cap. ſcienti. in fine* ver. *Si verò de reg. iur. in* 6. Franc. *ibid. num.* 4. Felin. *in cap. cum olim num.* 3. *de præſcript.* Caſtrenſ. *Conſil.* 432. *n.* 3. *lib.* 1. Rota cum alijs *in Vlixbonenſi Monaſterij* 19. *Nouemb.* 1625. *coram Coccin.* & *in Gandauenſi Monaſterij* 24. *April.* 1641. *coram Panzirolo*.

An

Digitized by Google

An Ordinàrij punire poſſint Regulares diſcedentes à ſuis Conuentibus ſine licentia. Quæſt. X.

SVMMARIVM.

129 *Regularis diſcedens à proprio conuentu ſine licentia, punitur tanquam deſertor ſui Inſtituti.*

130 *Ordinarij poſſint tantum capere hos Regulares, & conſignare puniendos ſuis Superioribus.*

129 Ad decimum. Reſp. Quòd ſic: quia non licet Regularibus à ſuis Conuentibus recedere, etiam prætextu ad Superiores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint. Qui verò ſine prædicto mandato, in ſcriptis obtento, repertus fuerit; ab Ordinarijs locorum, tamquam deſertor ſui inſtituti puniatur.

ADDITIO.

130 Ita videtur ſtatuere Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 4. *de Regul.* ibi. *Qui verò ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento, repertus fuerit; ab Ordinarijs locorum tanquam deſertor ſui inſtituti puniatur.* Sed Ordinarios poſſe tantum capere hos religioſos, & debere conſignare puniendos ſuis Superioribus, eſt tenendum ob Decretum Vrbani VIII. *De Apoſtatis, & eiectis,* in quo decernit, quod Apoſtatæ, & fugitiui, ſiue habitum regularem dimiſerunt, ſiue non, debeant ab Epiſcopo loci, vbi moram trahunt, conijci in carceres, ac conſignari Superioribus regularibus, iuxta eorumdem regularia inſtituta puniendos. Et ita tenent Miranda *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 51. *ar.* 3. Lezana *tom.* 1. *quæſt. Regul. cap.* 16. *num.* 17. Ceſped. *de Exempt. Regul. cap.* 16. 244. *num.* 2. Vnde per hoc decretum videtur derogatum Concilio quò ad facultatem puniendi conceſſam Epiſcopis.

An Ordinarius poſſit impedire Mendicantes quærentes eleemoſynas ſuperfluas. Quæſt. XI.

SVMMARIVM.

131 *Praxis ad obuiandum, ne Mendicantes quærant eleemoſynas ſuperfluas.*
Epiſcopi tenentur prouidere neceſſitatibus pauperum.

132 *Mendicantes quærentes eleemoſynas ſuperfluas, merentur priuari priuilegio mendicandi.*
Non tamen Ordinarius poteſt circa hoc ſe ingerere.
Neque etiam titulo naturalis defenſionis.

131 Ad vndecimum. Regulares poſſunt petere eleemoſynas abſque licentia Ordinarij, ſi ad id faciendum à Sede Apoſtolica habeāt indultum: ſed ſuperfluas eleemoſynas petere non poſſunt. Neapoli vidi, quòd aliquando Vicarius Neapolitanus impediuit Mendicantes quærentes per ciuitatem eleemoſynas ſuperfluas, vt quia in vno conuentu aderat vnus, vel duo fratres ad ſummum, & mittebant quatuor, vel quinque quæſtores per ciuitatem, ſine neceſſitate, auferendo eleemoſvnas verè indigentibus, de quo multi fratres fuerunt conqueſti in Vrbe; & fuit reſcriptum Vicario, quòd prædicta faceret cum benignitate, non tamen fuit prohibitum; & ſic Vicarius omnes licentias quærendi eleemoſynas, quas dicti fratres à Superioribus obtinebant, ſubſcribebat ad finem, vt cognoſceret illos, qui quærebant eleemoſynas, & quærentes ſine licentia ſubſcripta ab ipſo Vicario carcerabat: nam aliàs Mendicantes impediri non poſſunt, vt in compendio priuilegiorum Mendicantium, in verbo (*eleemoſyna.*) Pro tali obſeruantia facit, quod mendicantes ſine neceſſitate grauiter delinquunt, cùm panem verè indigentibus auferant. *cap. Paſtor.* 2. *q.* 1. Ripa *de peſte, remedio præſeruatiuo num.* 169. & hac ratione prohibetur *in iure Lunica C. de mendicantibus validis lib.* 11. & ibi Lucas de Penna; Et de ciuitate eſſe expellendos dicit Ripa vbi ſupra. Imol. *in cap. Odoardus, de ſolution.* ſed Epiſcopi ſunt Patres, & Protectores pauperum, quos defendere debent, *diſt.* 87. *per totum, cap. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignificat. c.* 1. 82. *diſtin.* vbi dicitur, quod Epiſcopi (quantum eis eſt poſſibile) tenentur prouidere neceſſitatibus pauperum. *facit c.* 8. *ſeſſ.* 22. *de reform. Conc. Trid.* & proinde tamquam Patres, & defenſores pauperum, quorum victus auſertur, & ad obuiandum delicto, poſſunt Epiſcopi tales mendicantes ſine neceſſitate impedire, nec eorum priuilegium de mendicando, eſt intelligendum cum fraude, & præiudicio aliorum *l.* 2. *§. merito, & §. ſi quis à Principe ff. ne quid in loco publico.*

AD-

Digitized by Google

ADDITIO.

132 Doctrina, & praxis, de qua auctor, non poteſt vllo pacto ſubſiſtere. Licet enim conquirentes eleemoſynas ſupra ipſorum indigentiam maleſaciant, & præiudicent cæteris indigentibus, & proinde tanquam abutentes priuilegio mereantur ipſo priuari, iuxta *Cap. Vbi iſta. diſt.* 74. & *Cap. Priuilegium,* 11. *quæſt.* 3. & *Cap. Licet de Regular.* & *Cap. Tuarum de Priuileg.* Attamen non pertinet ad Ordinarium priuare Regulares exemptos priuilegio, quando eo abutuntur; neque ipſum reſtringere, aut ponere aliquod impedimentum exequutioni, aut aliquo pacto corrigere, aut in ipſorum vſu contradicere. & contrarium faciendo incurrerent pœnas interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenſionis ab adminiſtratione, & regimine ſuarum Eccleſiarũ. Quas poſuit Sixtus Quartus ad fauorem Prædicatorum, Minorum, & Carmelitarum, vt in eorumdem Mari magno, & Innocent. VIII. in fauorem Seruitarum, vt ſimiliter in ipſorum Mari magno. Et ſicuti non poſſent laici moleſtare religioſos circa priuilegium quærendi eleemoſynas, quia non ſubduntur ipſorum iuriſdictioni, ita neque Ordinarij, quia ſimiliter exempti non ſubduntur ipſorum iuriſdictioni.

Neque prætendere poſſunt titulum naturalis defenſionis, quaſi defendant alios pauperes contra nimiam auiditatem eleemoſynarum Regularium: quia tunc defenſio haberet locum, quando conſtaret, alios pauperes non habere ſufficientes eleemoſynas ex hoc capite, & quando non ſuppeteret legitimum remedium; quod tamen ſemper in promptu eſt, cum poſſint interponere querelas apud Superiores illorum religioſorum, aut recurrere ad S. Congregationem pro remedio.

An & quomodo puniantur religioſi committentes fraudes circa exemptiones ſibi conceſſas. Quæſt. XII.

SVMMARIVM.

133 *Pœnæ Regularium committentiũ fraudes circa exemptiones ſibi conceſſas.*

134 *Pœnæ religioſorum fraudantium decimas de non exemptis.*

133 Ad duodecimnm. Reſp. Clemens Quintus *in Clement.* 1. *de decimis,* Religioſis fraudem committentibus pœnas imponit, vt in dicta *Clement.* vbi ſcribentes vberrimè de hoc agunt.

ADDITIO.

134 In hac Clement. nequaquam imponuntur pœnæ religioſis committentibus fraudem circa exēptiones ſibi conceſſas, ſed ijs ſolis, qui exempti à ſoluendis decimis committunt fraudem circa res non exemptas à decimis, vt ſi aliena animalia cum proprijs immiſceant; & cum lex ſit pœnalis, non debet extendi vltra materiam, pro qua imponitur. Vnde Gloſ. *ibid.* verbo *Immiſcentium*; quod Religioſi immiſcentes animalia decimis ſubiecta cum ſuis non ſubiectis, non perdunt priuilegium quò ad propria animalia.

An probandus dolus, vt locum habeat pœna Clemen. 1. de Decimis. *Quæſt. XIII.*

SVMMARIVM.

135 Clemen. 1. de Decim. *Diſpoſ. habet locum probata ſola contrauentione.*

136 *Quando dicta diſpoſitio habet locum, conſtat etiam de dolo.*

135 Ad decimumtertium. Reſp. Satis eſt probatus actus abſque probatione doli, cum Religioſi habeant contra ſe ius commune *cap. ad decim.* cum ibi notat. *de reſtit. ſpoliat.* & hoc dummodò niſi aliqua rationabilis præſumptio per Religioſos deducatur, vt aduertit Bellamer. *in repetit. dict. Clement. n.* 206. & Zabarel. *ibidem n.* 3.

ADDITIO.

136 Stando intra terminos diſpoſitionis dictæ Clemen. certum eſt, non eſſe probandum dolum, quia nunquam bona fides poteſt habere locum, quãdo pœna ibi impoſita locum habet, niſi interponatur requiſitio ab intereſſe habentibus, vt clarè diſponitur per illa verba, *Niſi poſt requiſitionem per eos, quorum intererit ſuper hoc eis factam, à præmiſſis deſtiterint infra menſem; aut ſi de ijs, quæ contra præmiſſa vſurpare, vel retinere præſumpſerint, infra duos menſes damnificatis Eccleſijs emendam non fece-*

rint competentem, ſint, & tamdiu maneant ab officijs, adminiſtrationibus, & beneficijs ſuis ſuſpenſi &c. Vnde quando eò deuenitur, vt pœna locum habeat, iam conſtat de dolo, & contumacia: nam ſi habent aliquam exceptionem poſſunt opponere infra tempus conceſſum ad ſatisfaciendum.

Alia Dubia circa Regulares extra ſepta delinquentes notoriè &c.

SVMMARIVM.

137 *Delinquens intra Eccleſiam ſui Monaſterij an delinquat extra clauſtra.*

138 *Regularis incidens in excommunicationem ob notorium delictum, an poſſit ab Ordinario declarari excommunicatus.*

ADDITIO.

137 Circa præſentem materiam dubitari etiam poteſt, an præſens diſpoſitio Concilij locum habeat, ſi notoriè delinquat intra Eccleſiam ſui Monaſterij. Barboſa in Collect. *ad cap. vlt. num.* 8. *de ſtatu Monach.* Sperel. *deciſ.* 38. *num.* 15. *par.* 1. Nouar. *in Lucerna regul.* verbo *Delinquens*, *num.* 9. aſſerunt declarationem S. Congregat. quod habeat locum diſpoſitio Concilij. At verò Nouar. *in ſum. Bullarij.* Tit *de regular. delinquen. ad Bullam Clemen. VIII. num.* 9. affirmat oppoſitum fuiſſe declaratum. Vnde cum ex his oppoſitis declarationibus mens S. Congregat. fiat incerta, quamdiu, quid ſentiat, certum fiat, ſtandum eſt poſteriori declarationi, tanquam illi, quæ magis congruit decreto Concilij: nam vt notat Lezana *in ſum. verbo. Delinquens regularis. in fine*. Qui eſt in Eccleſia verè eſt intra clauſtra. Deinde, quia totum Monaſterium ſimul cum Eccleſia eſt de iuriſdictione Prælati Regularis, & eſt veluti territorium ipſius: vnde nullo modo delictum ſpectat ad Epiſcopum, ſicut ſpectaret, niſi obſtaret exemptio, ſi extra clauſtra committeretur, nam eſſet commiſſum in territorio Epiſcopi.

138 An autem ſi religioſus ob notorium crimen incidat in excommunicationem, poſſit ab Epiſcopo declarari excommunicatus? negatiuè reſoluendum eſt iuxta doctrinam Butrij *in cap. Non poteſt. de ſent. & re iud.* Abbatis *ibid. num.* 6. Felin. *num.* 3. ver. *Tamen non eſſet*. Et ita tradunt Graſ. *par.* 1. *deciſ. lib.* 2. *cap.* 49. *n.* 70. Zerola *in praxi Epiſc. par.* 1. verbo *Excommunicat.* Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. regul. quæſt.* 63. *ar.* 7. Sorbus *in compen. priuileg.* verbo *Exemptio.* ¶. 14. *in adnotat.* Peirin. *de priuileg. ad Conſtit.* 2. *Sixti IV.* §. 10. Brunus *de priuil. regul. tract.* 2 *cap.* 4. *propoſ.* 6. qui alios citat. Vulpes *in praxi cap.* 42. *num.* 25. Nauar. *Conſil.* 2. *num.* 2. *de ſent. excommun.* Antonel. *de regim. Eccleſ. lib.* 7. *cap. vlt. n.* 2. Quia ad declarandum aliquem excommunicatum requiritur iuriſdictio ſupra ipſum: nam debet citari ad dicendum, quare non debeat declarari excommunicatus, & debet eo audito ferri iudicium, an incurrerit excommunicationem; quæ omnia ſunt actus iuriſdictionis, quam Ordinarius non habet in exemptos. Neque obſtat *Cap. Nulli de ſent. excom.* Quia ibi nulla datur facultas Ordinarijs declarandi excommunicatos exemptos, quod hodie extenditur ſolum ad denunciatos: vnde relinquitur iuri communi facultas denunciandi, cui derogari non poteſt niſi à Summo Pontifice, aut S. Congregat. de ſpeciali conſenſu eiuſdem.

BRE-

B V L L A
FOELICIS RECORDATIONIS
CLEMENTIS VIII.
IN QVA STATVITVR,

Quòd in crimine aſſaſſinij contra perſonas Eccleſiaſticas, declaratio ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum; & contra Milites, aliaſque perſonas Conuentuum, & Hoſpitalis S. Io. Hieroſolymitani pertineat ad eorum Superiores, adiuncto Epiſcopo loci, antequam Iudices ſæculares aliquam declaratoriam deſuper ferant, vel ad pœnarum executionem deueniant.

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

139 *AEqua, & circumſpecta Romani Pontificis prouidentia, inter cætera, quæ ei diuinitus incumbunt onera, illud etiam ſolicitè proſpicere, & cauere debet, ne ſæculares Iudices in perſonas Eccleſiaſticas, & præſertim Hoſpitalis S. Io. Hieroſolymitani, pro fidei catholicæ aduerſus Chriſtiani nominis hoſtes defenſione aſſiduè laborantes, ſub prætextu criminis aſſaſſinij, vltra quàm deceat manus extendant.*

2 *Propterea Nos pro paſtoralis Officij noſtri munere, his malis, atque incommodis, quæ de cætero euenire poſſent, opportuna ratione obuiare volentes, & vt Milites Religioſi, ac perſonæ Hoſpitalis prædicti, in ſuis immunitatibus, & priuilegijs, vt par eſt, conſeruentur illæſi: Motu proprio, non ad ipſius Religionis, aut alicuius pro ea nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex certa ſcientia, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine;*

3 *Hac noſtra perpetuis futuris temporibus valitura conſtitutione decernimus, declarationem criminis aſſaſſinij ad Iudicem Eccleſiaſticum omnino pertinere.*

4 *Ideòque omnibus, & ſingulis quarumcumque Ciuitatum, Prouinciarum, Terrarum, Regnorum, & Dominiorum Curijs, Tribunalibus, Magiſtratibus, necnon Gubernatoribus, Poteſtatibus, Officialibus, & Miniſtris, cæteriſque perſonis quacumque etiam Regali, Imperiali, & alia auctoritate, & poteſtate fungentibus & functuris, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium diſtrictè prohibemus, atque interdicimus, ne ſub excommunicationis maioris latæ ſententiæ, à qua non niſi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo conſtituti abſolui queant, alijſque pœnis noſtro, & ſucceſſorum noſtrorum pro tempore exiſtentium arbitrio infligendis, & per quemcunque eorum ipſo facto & ipſo iure ſine aliqua declaratione incurrendis, audeant vel quoquo modo præſumant, ex nunc de cætera in perpetuum contra aliquos dicti Hoſpitalis Fratres, Milites, ac Religioſos, Donatos, familiares, ſeruitores, necnon Presbyteros ſæculares eorum Eccleſijs inſeruientes, dum eis inſeruiunt, & alias quaſuis perſonas dicti Hoſpitalis, declaratoriam aliquam ſententiam ferre, quòd aſſaſſinij crimen commiſerint, neque ad pœnarum executionem deuenire, niſi prius per Superiores eorum, adiuncto ſibi loci Epiſcopo declaratum fuerit eos tale aſſaſſinum commiſiſſe: non obſtante quauis etiam antiquiſſima & immemorabili conſuetudine incontrarium forſan quomodolibet vigente.*

5 *Decernentes quoque ſic in præmiſſis omnibus per quoſcunque Iudices & Commiſſarios Eccleſiaſticos & ſæculares, quauis etiam Imperiali, Regia, Ducali, aut alia auctoritate & poteſtate fungentes, & functuros: Sublata eis & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretaudi facultate & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere: ac irritum & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquam, quauis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.*

Digitized by Google

6 *Non obſtantibus præmiſſis, ac quibuſuis conſtitutionibus & ordinationib. Apoſt. etiam in corpore iuris clauſis, necnon ſtatutis, legibus, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſt. quibuſuis huiuſmodi Curijs, Tribunalibus, Magiſtratibus, & alijs ſupradictis, eorumque Iudicibus, ac alijs Superioribus, & perſonis; ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac cum quibuſuis clauſulis, & decretis in contrarium forſan quomodolibet conceſsis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, etiamſi de illis eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica & indiuidua mentio facienda eſſet, illarum huiuſmodi tenores præſentibus pro plenè & ſufficienter expreſsis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, latiſſimè hac vice ſpecialiter & expreſſè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque.*

7 *Volumus autem quòd præſentium tranſumptis etiam impreſsis, manu Notarij publici ſubſcriptis & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibita vel oſtenſa.*

Datum Romæ apud S. Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die 18. Decemb. 1595. Pontificatus noſtri Anno quarto.

QVÆSTIONES.

140 1 Quæ fuerit potiſſima cauſa huius Pontificiæ Conſtitutionis.

2 Quid ſentiebant Doctores ante hanc Pontificiam declarationem?

3 Quinam dicantur Aſſaſſinij; & quid, ſi occiſus non ſit Chriſtianus.

4 An Aſſaſſini hodie reperiantur in illo genere, de quo diſponitur in cap. 1. de homicidio, in 6.

5 Quid ſi ad ſuam vindicandam iniuriam ſuis manibus Petrus aliquem interficiat, & pecunia mediante aliquos alios ad ſibi auxiliandum inducit, erit ne patratum crimen aſſaſsinij?

6 Quomodo conſtare debeat, ſi pecunia pro homicidio fuerit data. Et an mandans, & mandatarius probari debeant, ſi detur corpus Aſſaſsinij.

7 An aſſaſsinij crimen detur, ſi mandans interfuerit homicidio.

8 An aſſaſsinium probetur, etiamſi interuenerit promiſſio pecuniæ, & etiamſi fuerit facta ſine aliqua ſcriptura.

9 An aſſaſſinium inducatur, ſi committatur homicidium pro complacentia alicuius.

10 An aſſaſsinium inducatur per ſimplicem pollicitationem, & an requiratur mutua promiſſio, & obligatio.

11 An, vt inducatur aſſaſsinium, requiratur, vt promiſſio fuerit acceptata, & etiam promiſsio certa.

12 An ſufficiat promiſsio incerta & generalis.

13 An vt inducatur aſſaſsinium in non ſubiecto, requiratur datio, vel promiſſio: & quidem in filio, vel alio ſubiecto, non cadat aſſaſsinium.

14 An promiſſio facta pro expenſis, damnis, intereſſe pro homicidio committendo, inducat aſſaſſinium.

15 An probetur aſſaſſinium per indicia, & coniecturas.

16 Quænam ſint iſta probabilia argumenta.

17 An proceſſus factus contra perſonam Eccleſiaſticam coram Iudice laico probet.

18 An confeſſio facta per Clericum coram Iudice laico, ſufficiat ad condēnandum, etiam ſi ſponte confeſſus fuerit.

19 Teſtes examinati per Iudicem incompetentem, an poſſint ſe referre ad primum examen, vel potius teneantur deponere per extenſum.

20 An proceſſus informatiuus Iudicis laici ſaltem ſufficiat ad examinandum Eccleſiaſticum coram Iudice Eccleſiaſtico. Et an Epiſcopi poſsint ſtare proceſſui fabricato per Curiam ſæcularem ſuper qualitate aſſaſſinij, & ſimilibus, vt in Bulla Greg. XIV. ad effectum remittend ad ipſam Curiam ſæcularem delinquentes.

Quæ-

Digitized by Google

Quænam fuerit cauſa Conſtitutionis Clementis VIII. circa crimen aſſaſſinii. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

141 *Finis huius Conſtitutionis eſt, ne laici violent immunitatem Eccleſiaſticorum.*

141 Ad primum. Reſp. Ne Iudices ſæculares in perſonas Eccleſiaſticas, vltra quàm deceat, manus extendant, prætextu criminis aſſaſsinij, vtque Milites Religioſi ſuis priuilegijs perfruantur.

Declaratio criminis aſſaſinii ad quem iudicem ſpectet. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

142 *Declarare crimen aſſaſſinij ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum, quo ad Eccleſiaſticos.*

143 *Iudicium Clerici non poteſt incipere à iudice laico.*

142 Ad ſecundum. R. Aliqui voluerunt hanc declarationem ſpectare ad Iudicem ſæcularem, quos refert Clar. *q. 36. num.* 31. ſed contrariam opinionem veriorem fatetur de iure Clar. *ibidem*, eamque probant Ignat. Lopez *in addit. ad Diaz in pract. Canon. crimin. cap.* 101. ſecundum poſtremam impreſsionem in littera *B.* verſ. *Notabis*. Farinac. *quæſt.* 123. *num.* 68. & Scaccia in ſuo tractat. *de Iudic. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 70. poſt Card. Alban. quem allegat, *in conſ.* 31.

ADDITIO.

143 Præter citatos Doctores ita etiam tradunt Plaza *in Epitome delict. cap.* 19. *num.* 17. Capic. *deciſ.* 112. *num.* 2. Quia iudicium Clerici tanquam perſonæ exemptæ non poteſt incipere à Iudice laico; & cum non ſubijciatur Iudici laico, niſi ratione criminis aſſaſsinij, debet prius conſtare de fundamento ſubiectionis, quam incipiat iuriſdictio. Si autem iudex laicus cognoſceret de crimine, prius exerceret iuririſdictionem, quam ſciret an ſit ſua iuriſdictio: cognoſcere namque de aſſaſsinio, eſt exercere iuriſdictionem.

Quinam dicantur aſſaſſini. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

144 *Aſſaſinus eſt qui præmio occidit, aut facit occidere.*

Si occiſus non eſt Chriſtianus, non eſt propriè aſſaſſinium.

145 *An mandãs aliquem vulnerari dato pretio, committat aſſaſſinium.*

146 *Solum homicidium fundat aſſaſſinium.*

147 *Pœnæ aſſaſſinij non habent locum, quando mandatum non eſt ad occidendum.*

144 Ad tertium. R. Communis, & à conſuetudine approbata eſt opinio, quod indiſtinctè, & generaliter dicuntur Aſſaſsini omnes, qui præmio homines occidunt, ſeu occidere faciunt; ſicuti ſenſerunt plures relati per Plaz. *cap.* 19. *poſt nu.* 2. *verſ. plerique tamen*, Boſſ. *in tit. de mandat. ad homicidium nu.* 16. Clar. *in pract. §. aſſaſſinium in princ.* Brun. à Sole, *d. q.* 34. *nu.* 5. *&* 6. & *poſt nu.* 8. *iuncto n.* 19. *& ſeq.* & *num.* 25. poſt med. Decian. *in tract. crimin. to.* 1. *lib.* 4. *c.* 9. *nu.* 79. *& ſeq. fol.* 161. Tamen ſi occiſus non fuerit Chriſtianus, tunc non dicitur propriè commiſſum aſſaſſinium, nec locum habet diſpoſitio tex. noſtri *in c. pro humani*, ſecundum communem Doctorum opinionem, de qua per Boſſ. *in tit. de mand. ad homicid. n.* 22. Couar. *variarum reſol. c.* 20. *n.* 10. *verſ. hinc apparet*, *fol.* 669. Petr. à Plaz. *d. c.* 19. *nu.* 29. Clar. *in d. §. aſſaſsiniũ in princ.* Maſcard. *de probat. lib.* 1. *concluſ.* 138. *n.* 13. Peguer. *deciſ. crim.* 5. *n.* 19. *ad med.* & ab hac communi non crederem eſſe recedendum in iudicando, quamuis de ea non ſine probabili ratione dubitari iudicet. Brunorus à Sole *d. q.* 34. *num.* 23. *&* 24.

ADDITIO.

145 An autem aſſaſſinium committatur, quando quis pacto pretio mandat aliquem vulnerari. Et partem affirmatiuam videntur tenere Alexan. *conſil.* 166. *num.* 5. *lib.* 7. Hieronym. de Monte *quaeſt.* 16 *variar. lib.* 1. Couarruuia *lib.* 2. *variar. reſol. cap.* 21. *num.* 9. Berous *conſil.* 195. *num.* 13. *lib.* 3. Vinius *in commun. opinion.* verbo *aſſaſſini*, Plaza *in Epitome delict. cap.* 19. *num.* 2. Brunorus à Sole *quaeſt.* 34. *legal. num.* 1.

146 Verum communis, & recepta ſententia tenet, quod tunc ſolum aſſaſſinium locum habeat, quādo interpoſito pretio paciſcitur de homicidio. Ita Archidiacon. *in cap.* 1. *de homicid. in* 6. Francus *ibid.* Geminian. §. *Cum igitur num.* 9. cæterique Doctores *ibid.* Angel. *in l. qui Sepulchra C. de ſepul. violat.* Salycet. *in l. non ideo minus ff. de accuſat.* Boſſius *in pract. crimin. tit. de mand. ad homicid. num.* 35. Carrer. *in pract.* verbo. *Circa igitur tertium. de homicid. num.* 3. Iodoc. *in prax. cap.* 83. *de aſſaſſin. nu.* 1. Clar. *item in prac. crimin. §. aſſaſſinium, init.* teſtans de communi. Io. Maria Monticel. *in pract. reg.* 8. *n.* 4. Corneus *conſil.* 149. *num.* 2. *lib.* 1. Burſat. *conſil.* 192 *num.* 6. *lib.* 2. Gabr. *conſil.* 170. *num.* 6. *lib.* 1. Matth. Brun. *conſil.* 115. *num.* 74. *tom.* 2. *conſil. crimin. diuer.* Riminal. *iun. conſil.* 685. *num.* 4. Tiber. *Decian. conſil.* 82. *num.* 3. *lib.* 2. Peguera *deciſ. crimin.* 5. *n.* 19. Capic. *deciſ.* 155. Bart. *in l. Non ſolum §. ſi mandato num.* 14. *ff. de iniur.* Caſtrenſ. *in l.* 1. §. *ult. ff. de eo, per quem fact. er.* Et deſumitur ex dicto cap. 1. *de homicid. in* 6. vbi Pontifex crimen aſſaſſinij coarctat ad ſolum homicidium.

147 Hinc pœnæ aſſaſſinij non habent locum, quando mandatum non eſt ad occidendum, vt tradunt Archidiacon. *in cap.* 1. *num.* 1. *de homicid. in* 6. Geminian. Io. Andr. Franc. & alij *ibid.* Tiber. Decian. *lib.* 9. *cap.* 30. *num.* 41. *tom.* 2. *criminal.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 138. *num.* 10. Baiar. ad Clar. §. *aſſaſſinium. num.* 2. Farinac. *in praxi quaeſt.* 123. *de homicid. num.* 139. Petrus Cabal. *de omni genere homic. num.* 499. Guazzin. *ad defen. reor. lib.* 1. *defenſ.* 1. *cap.* 38. *num.* 42. verb. *ſecus erit tom.* 1. Craſſ. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 691. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 598. *num.* 10. Caroc. *deciſ.* 39. *n.* 8. Marſil. *de indult. cap.* 19. *n.* 12. Anton. Gabr. *concluſ.* 1. *n.* 30. *lib.* 7. Honded. *conſil.* 93. *num.* 65. *lib.* 3. & communiter.

An hodie aſſaſſini ſint illius generis, de quo in cap. 1. de homicid. in 6. *Quaeſt. IV.*

SVMMARIVM.

148 *Aſſaſſinium hodiernum non eſt illud, de quo in cap.* 1. de homicid. *in* 6.

149 *Pœnæ ſpirituales dicti cap. hodie non habent locum.*

150 *Sed ſolum corporales.*

148 Ad quartum. R. Aſſaſſini hodie non reperiuntur in illo genere, in quo diſponitur in *c.* 1. *de hom. lib.* 6. quia illi erant ſoli, & quidam Pagani, ſeu Saraceni, ſeu Agareni ſub ditione vel vaſſalli cuiuſdam domini, qui ſibi perſuadebant eſſe opus notabile, & heroicum, interficere aliquem, quem ſuus dominus iuberet, quomodocumque, & quacumque cauſa ille imperaret, imò non eſſe omittendum id, quamuis opus eſſet interfici. Nauar. *c.* 27. *n.* 135. Syluest. in ver. *aſſaſſinus n.* 1. Ang. eo verb. *initio*. Armil. in eo verb. & in verb. *excommunicatio c. c.* 67. Gloſ. *in d. cap.* 1. in verb. *formidantem*. Hinc fit, hodie non incurri pœnas impoſitas in illo *c. niſi pœnas temporales*, prout narratur in d. tex. Iſta eſt communis ſententia. Couar. *lib.* 2. *cap.* 20. *nu.* 9. *ver.* 1. 2. *&* 3. *var. reſolut.* Sylueſt. *loc. cit. nu.* 2. *§.* 1. Nauar. *loc. cit.* Capyc. *deciſ.* 112. *&* 155. *n.* 22. & 25. quidquid dicant Angel. *loc. cit.* & Diaz *in pract. crim. can. c.* 91. niſi intelligant aſſaſſinum in proprio ſignificato, vt ſup. & Aegid. Boſ. *in tit. de mand. ad homicid. nu.* 16. Aret. *conſ.* 164. *col.* 16. Ioan. Andr. & Arch. *in illo cap.* & hoc nomen, aſſaſſinus, non reperitur expreſſum in iure ciuili, cum non ſit nomen artis, ſed per æquipollens fit mentio de eo, *l. non ſolum. §. ſi mandato ff. de iniur.* Bald. *l. non ideo minus, C. de accuſat.* vide Gom. *in d. cap.* & Ioan. Andr. *in c. pen. de Cler. non reſid.*

ADDITIO.

149 Præter citatos Doctores, quod diſpoſitio cap. 1. *de homicid. in* 6. non habeat locum quando conducitur Chriſtianus ad alium Chriſtianum occidendum quo ad pœnas ſpirituales, notant etiam Tiberius Decian. *lib.* 4. *tract. crimin. cap.* 9. *num.* 80. *tom.* 1. & alij. Sacra tamen Congregat. practicat oppoſitum.

150 Quod autem habeant locum pœnæ corporales, non ſecus ac ſi conduceretur infidelis aliquis illorum, de quibus procedit dicta diſpoſitio, tradunt Couarru. *in Clement. ſi furioſus. par.* 2. *init. num.* 9. Chaſſaneus *in conſuet. Burgund. Rubr.* 1. *§. videndum num.* 7. teſtans de praxi. Plaza *in Epitome delictor. cap.* 19. *num.* 10. Afflict. *ad conſuetud. Neapolitan. lib.* 1. *Rubr.* 12. *num.* 16. Tiraquel. *de pœn. leg. cau.* 37. *num.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu* 360. *numer.* 42.

Gram-

Digitized by Google

Grammat. *Voto 9.* Cabedo *ad Diaz cap.* 100. ver. *Secundus cetus* Feder. Scot. *reſp.* 8. *num.* 17. Et merito. Quia aſſaſſini huius temporis ſubrogati ſunt in locum antiquorum, & ideo induunt eorumdem naturam, *l. ſi eum* §. *Qui iniuriarum. ff. ſi quis caut.* imo atrocius delinquunt, quia Chriſtiani Chriſtianos occidunt accepto pretio.

Inducens pacta pecunia ad ſibi auxiliandum in homicidio, an ſit aſſaſſinus. Quæſt. V.

SVMMARIVM.

151 *Solum mandans pretio dato, aut interficiens accepto, eſt aſſaſſinus.*

152 *Aſſaſſinium requirit mandantem, & mandatarium.*

151 Ad quintum. R. Non, quia aſſaſſinus ille eſt, qui præmio aliquem interficit, vel interfici mandat. Clar. *in* §. *aſſaſſinium, in princ.* & Vinc. de Franc. *deciſ.* 176. *n.* 3. Petrus autem non corruptus pecunia deliquit, nec premio homicidium ab eis fieri mandauit, vt præclarè ſcribit Gabr. *conſ.* 170. *lib.* 1. *n.* 7. & 13. quem emendat, & ei alios cumulat Farinac. *quæſt.* 123 *num.* 148.

ADDITIO.

152 In præſenti caſu, aſſumpti in auxilium pro homicidio ſunt tantum cooperatores homicidij, & acceſſorij ad principalem occidentem, & ideo ſequũtur naturam ipſius, qui cum non occidat ex mandato cum pacto de præmio, non eſt aſſaſſinus, & proinde nec etiam cooperatores. Rurſus, ipſe non mandat homicidium, ſed facit vt principalis. Vt ergo locum habeat aſſaſſinium, requiritur mandans, & mandatarius, qui intuitu præmij ſuſcipiat in ſe negotium homicidij.

Quomodo conſtare debeat de aſſaſſinio. Quæſt. VI.

SVMMARIVM.

153 *Vt aſſaſſinium probetur debet probari mandatum, & pactum de pecunia.*

154 *Pœnæ* cap. 1. de homicid. in 6. *an locum habeant in mandatario.*

153 Ad ſextum. Reſp. In iſto crimine aſſaſſinij dicitur conſtare de illius corpore, quando probatur, quod aliquis accepta pecunia ab aliquo, mediante mandato, alterum occidit. Cap. *pro humani de homicid. in ſexto*, qui tex. licet videatur loqui de mandante, tamen communiter receptum eſt, vt habeat etiam locum in mandatario. Ant. Gomez *tit. de delict. cap.* 3. *nu.* 2. & *ſeqq.* vbi de recepta ſententia. Ant. Gabr. *lib.* 7. *concl.* 1. *n.* 1. & 32. Decian. *in tract. crim. lib.* 6. *cap.* 28. *n.* 18. cum alijs congeſtis per Modern. Rom. *quæſt.* 123. *n.* 1. & aſſaſſinium dicitur homicidium ex propoſito factum ab vno, & ab altero mandatum precio, ſiue pecunia, vel alia re data, vel promiſſa. Caualc. *de Brach. reg. part.* 1. *n.* 76. Et oportet, vt probentur mandans, & mandatarius, alias non diceretur conſtare de corpore aſſaſſinij, late Eugen. *conſ.* 76. *num.* 135 vbi ſubdit, quod ſi quis occidit aliquem ſub ſpe ſucceſſionis, non erit aſſaſſinium: prout ſi quis occidat aliquem in ſtrata publica, & illum derobet, non erit aſſaſſinium, ſed homicidium cum furto. Boſſ. *de tit. de foro competen. num.* 142. Caualc. *d. part.* 1. *num.* 78.

ADDITIO.

154 Comprehendi tantum mandantem in diſpoſitione *cap.* 1. *de homicid. in* 6. tenent Arnald. Albertin. *in c. Quoniam. ver. octauo, & vltimo fallit, de heret. in* 6. Aretin. *conſil.* 165. ver. *Tertio allegant.* & proinde pœnas aſſaſſinij habere locum ſolum in mandante. Verum habere locum etiam in mandatario tenent communiter Angel. *in l.* 1. *C. de ſepulch. viol.* Paris de Puteo *De ſyndicatu*, verbo *Inquiſitio*: Thomas Grammat. *voto in fine*. Capic. *deciſ.* 155. Couarru. *lib.* 2. *variar. reſol. cap.* 20. *n.* 10. Plaza *in Epitome delict. cap.* 19. *num.* 9. Decian. *li.* 9. *praxis crimin. cap.* 30. Chaſſan. *ad conſuet. Burgund. Rubr.* 1. poſt ver. *Item etiam tenetur num.* 7. Clarus *lib.* 5. *ſenten.* §. *aſſaſſinium*, *num.* 7. Menoch. *de arbitr. caſu* 360. *num.* 42. Cabedo *ad Diaz cap.* 100. ver. *In interficiente.* Et meritò, quia qualitas delicti, cuius intuitu pœnæ conſtitutæ ſunt, ipſum qualificat etiam in mandatario: imo in ipſo habet maiorem turpitudinem, cum ratione mercedis inducatur ad occidendum.

Si mandans ſit præſens homicidio, an ſit aſſaſſinium. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

155 *Præſentia mandantis excludit aſſaſsinium.*

156 *Quid teſtis deponere debeat, vt probetur aſſaſſinium.*

155 Ad ſeptimum. Reſp. Debet probari abſentia mandantis: quia ſi fuerit commiſſum homicidium eo preſente, etiam pecunia interueniente, non dicetur aſſaſſinium, vt poſt alios quos allegat, & firmat Bertazzol. *conſ.* 143. *num.* 13. *volumine primo*, Hier. Gabr. *conſ.* 170. *in* 1. *dub. vol.* 1. Andr. Fachin. *conſ.* 83. *num.* 10. *lib.*3.

ADDITIO.

156 Si non conſtet de abſentia principalis, neq; etiam conſtat de aſſaſsinio, quia non conſtat de mandato, quod neceſſarium eſt ad inducendum aſſaſſinium. Si enim principalis ſit præſens, cæteri habent ſolum rationem ſociorum auxiliantium: & proinde ſolum tenentur de aſſiſtentia ad delictum. Et ideo, vt conſtet de aſſaſſinio, depoſitio teſtis debet verſari circa mandatum, ita vt deponat de mandante, & mandatario, iuxta ea quæ tradunt, Bar. *in l. ſi is qui* 2.*§. ſi tu Titium. ff. de furtis* Alexand. *conſil.* 114. *num.* . . *vol.* 3. Bald. *conſil.* 259. *vol.* 1. Anton. Gabr. *tit. de maleſic. concl.*2.*n.*42.*li.*7.

An probetur aſſaſsinium, ſi ſolum ſit promiſſa pecunia etiam ſine ſcriptura. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

157 *Sola promiſſio pecuniæ etiam ſine ſcriptura inducit aſſaſsinium.*

158 *Etiamſi promiſſio non ſit de re certa, ſed generalis.*

157 Ad octauum. ℞. Conſtaret de aſſaſsinio, ſi probaretur promiſsio pecuniæ. Salic. *in l.non ideo minus n.* 36. *C. de accuſat.* Carrer. *in praxi crimin. tit. de homicid. §. circa tertium in princ.* vbi de comm. Flamin. Pariſ. *de confident. q.* 32. *n.*49. vbi etian de communi. Ant. Gabriel. *lib.* 7. *de crim. concluſ.* 1. *n.* 1. *& ſeqq.* vbi de comm. idem Pariſ. *de conſid. q.* 66. *nu.* 24. etiamſi promiſsio fuerit facta ſine ſcriptura, vel alia cautela, Gram. *vot.*9. *num.* 2. Iodoc. *in pract. crimin. cap.*83. Rub. *de aſſaſ. num.*2. Maſcard. *de probat. concl.* 138. *num.* 1. *in prima ampliat. lib.*2. Anton. Gabr. *concl.* 1. *n.* 3. *lib.*7. cum alijs allegatis per Modern. Roman. *quæſt.* 123. *nu.*36. *ſeq.* & ita etiam diſponitur hic in Curia per bannimenta edita *de anno* 1591. *capit.* 36.

ADDITIO.

158 Quamuis promiſſio non ſit de re certa, ſed tantum generalis, adhuc tamen ſufficiet ad inducendum aſſaſſinium, vt notant Aret. *conſ.*164. ver. *Tertio allegant.* Alexan. *conſil.* 166. *vol.*7. Anton. Gab. *lib.* 7. *concluſ.* 1. *num.* 3. Vincent. de Franchis *deciſion.* 176. *num.* 5. *& ſequent.* Nam licet promiſſio ſit de re incerta, adhuc tamen paciſcitur de vita hominis, & ſubijcitur pretio: quod ſufficit ad inducendum aſſaſſinium.

An ſit aſſaſsinus, qui non pretio occidit, ſed vt alijs complaceat. Quæſt. IX.

SVMMARIVM.

159 *Non eſt aſſaſſinus occidens, vt rem gratam alteri præſtet.*

160 *Ad aſſaſsinium quid requiratur.*

159 Ad nonum. Reſp. Qui vero non ſub ſpe premij, ſed vt alicui complaceat, aliquem interficiat; licet aliqui voluerint, quod dicatur committi crimen aſſaſſinij, & probata complacentia dicatur conſtare de aſſaſsinio. Decian. *in tract. crim. lib.*9. *cap.*30. *nu.*16. Viu. *opin.*74 *ſub n.* 1. Addentes ad Iul. Clar. *in §. aſſaſsinium in littera N.* cum alijs adductis per Mod. Rom. *quæſt.* 23. *nu.* 38. Tamen veritas eſt, quod etiamſi probaretur dicta complacentia, non diceretur probatum corpus aſſaſsinij. Hier. Gabr. *conſ.* 170. *n.* 15. *& ſeqq. lib.* 1. vbi late, & ibi reddit

Digitized by Google

dit bonas rationes, & concordantes adducit Viu. *opin.* 14. *ſub num.* 1. *verſ.* 3. *quod aſſaſſinij*, late Honded. *conſ.* 93. *num.* 97. *& ſeq. volum.* 2. vbi relatis contrarijs, hanc opinionem tuetur. Moder. Rom. *conſ.* 10. *n.* 6. *vbi de communi*.

ADDITIO.

160 Hanc eandem opinionem, quod ſcilicet occidens animo complacendi alteri non committat aſſaſſinium, tenet etiam Bald. *conſil.* 372. *in fine vol.* 5. & approbat Anton. Gabr. *lib.* 7. *com. opin. concl.* 1. *num.* 5. Deficit enim conditio neceſſaria, quod vita hominis ſubijciatur pretio.

An ad aſſaſsinium requiratur mutua obligatio inter mandantem, & mandatarium. Quæſt. X.

SVMMARIVM.

161 *Ad aſſaſsinium requiritur contractus.*
162 *Non ſufficit tractatus.* *Non attenditur tractatus, ſed concluſio.*

161 Ad decimum. Reſp. Nec ſi probaretur ſimplex pollicitatio, diceretur conſtare de corpore aſſaſsinij, niſi probetur tractatus, Gram. *vot.* 11. *nu.* 19. Riminald. iun. *conſ.* 685. *n.* 12. *& ſeq. volum.* 6. Honded. *conſ.* 93. *n.* 66. *vol.* 2. vbi de communi, latiſsimè Modern. Roman. *conſ.* 10. *n.* 4. vbi de communi, & ibi refert, quod Doctores volunt, vt interueniat contractus mutuæ voluntatis, vt ſi contractus fuiſset licitus, potuiſſet cogi ad ſoluendum.

ADDITIO.

162 Imo neque ſufficit, quod probetur tractatus, quia non attenditur, quid tractetur, ſed quid concludatur, *l. ſi voluntate C. de reſcin. vendit.* vbi Bald. Salycet. *not.* 1. Dec. *conſil.* 488. *num.* 10. Alexand. *conſil.* 28. *num.* 3. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 76. *nu.* 1. *par.* 3. *recent.* Vnde ſi tractatus probaretur, & non concluſio, quamuis homicidium ſequutum fuiſſet, non probaretur aſſaſsinium, quia potuiſſet ſequi ex alia cauſa; nec ex tractatu rectè infertur ad concluſionē, & effectuationē. Bald. *in l. Multum intereſt n.* 2. ver. *Quandoque probatur. Cod. ſi quis alteri vel ſibi.* Alexan. *conſil.* 18. *num* 2. Dec. *in l. Non omnis. n.* 2. *ff. ſi cert. pet.* Rota *deciſ.* 148. *num.* 2.

An ad aſſaſsinium requiratur acceptatio promiſſionis Quæſt. XI.

SVMMARIVM.

163 *Ad aſſaſsinium requiritur acceptatio promiſsionis de pretio.*
164 *Non acceptà promiſsione non habet locum pœna ordinaria aſſaſsinij ſequuto homicidio.*

163 Ad vndecimum. Reſp. Requiritur, vt promiſsio ſit acceptata, Doct. cumulati per Add. ad Modern. Roman. *in conſ.* 5. *in littera K. verſiculo, limitatur tamen*, & latiſsimè ipſe Modern. Roman. *conſ.* 10. *num.* 4. & ibi teſtatur de communi: nec in hoc ſufficeret dicere, quod præſumatur acceptaſſe oblationem, vt ſibi fauorabilem, ſed requiritur, vt dicta acceptatio expreſſe probetur, vt latè etiam declarat Rim. *Iun. conſ.* 685. *num.* 14. *ſeq. vol.* 6.

ADDITIO.

164 Hoc ſequitur ex modo dictis, quia ſi non acceptatur promiſſio, non habetur concluſio tractatus. Vnde ſi non acceptaretur, quamuis occideret non committeret aſſaſſinium, nec locum haberet pœna ordinaria aſſaſsinij, vt notant Bald. *conſil.* 82. *vol.* 3. Grammat. *voto* 11. *num.* 19. Quia non occideret inductus promiſsione, et proinde neque vt mandatarius. Vt autem locum habeat aſſaſſiniū, debet requiri occiſio in virtute mandati.

An pro

An pro aſſaſsinio ſufficiat promiſsio incerta. Quæſt. XII.

SVMMARIVM.

165 *Ad aſſaſsinium requiritur promiſsio certa.* *Promiſsiones iactatiuæ non inducunt obligationem.*
166 *Qualiter debet eſse certa.*

165 Ad Duodecimum. Reſp. Debet probari promiſsio certa, quia non ſufficeret, ſi eſſet generalis. Riminald. Iun. *conſ.* 76. *num.* 148. *lib.* 1. & Hond. *conſ.* 193. *num.* 66. verſ. *aſſerentes* & *num,* 88. verſ. *nam ſi promiſſio generalis,* vbi de communi, & alios adducit *vol.* 1. ſed pro iſto artic. vide Doct. adductos per addentes ad Moder. Rom. *in conſ.* 5. *in litttera* K. *verſ. limitatur* 2.

ADDITIO.

166 Hæc doctrina videtur contrariari dictis *num.* 158. Sed concordari poſſunt inter ſe ſic Doctores: quod nimirum intelligant, quod promiſſio debeat eſſe certa in ſeipſa, & non per verba generalia. Aliud enim eſt promiſſionem eſſe in ſe certam, & aliud eſſe de re incerta. Tunc enim promiſſio eſt certa in ſe, quando concipitur talibus verbis, vt habeat vim inducendi obligationem, ſi acceptetur; tunc enim habet veram ſubſtantiam promiſſionis, licet ſit de re incerta, quia in exequutione debet determinari ad rem certam iuxta ſubiectam materiam. Tunc autem eſt incerta, quando per talia verba generalia concipitur, aut per æquiuoca, vt non habeat vim inducendi obligationem, quales ſunt promiſſiones, quæ fiunt iactatiuo, & oſtentatiuo modo, quia non prouenit ex efficaci intentione, & proinde non eſt habenda ratio ipſorum *l. ſciendum* §. 1. *ff de ædilit. edic.* & *l.* 3. §. *fin. ff. de act. & obliga.* & notant Bart. *in l. Si verò*, §. *cum quidam. ff. Mandati.* Boer. *deciſ.* 165. *num.* 37. Cardin. *in cap. cum veniſſent de inſtit.* vbi & cæteri Doctores.

An ſi mandatarius ſit ſubiectus mandanti, aut filius, inducatur aſſaſſinium. Quæſt. XIII.

SVMMARIVM.

167 *Si mandatarius ſit ſubiectus, ad aſſaſſinium requiritur datio, vel promiſsio, ſecus ſi ſit filius.*
168 *In ſubiecto non cadit qualitas aſſaſsinij. An etiam in amicis & coniunctis.*

167 Ad decimumtertium. Reſp. Doctores videntur diſtinguere, quòd in non ſubiecto præfata omnia requirantur, ſed in filio, vel alio ſubiecto non requiritur datio, vel promiſsio, vt latè declarat Rim. Iun. *d. conſ.* 685. *n.* 2. *volum.* 2. vbi concordantes allegat Honded. *conſ.* 93. *n.* 68. *verſ. ſolum quidem, volum.* 2. qui etiam concordantes cumulauit: ſed benè dicunt, quòd deinde in ſubiecto non cadat qualitas aſſaſsinij, latè Maſcard. *de prob. concluſ.* 138. *num.* 15. *vol.* 1.

ADDITIO.

168 Ita conſuluit Bald. *conſil.* 246. *num.* 1. *vol.* 2. Quia nimirum tam filius, quàm quiuis alius ſubditus præſumitur occidiſſe ob morem gerendum patri, aut domino. Quod etiam videtur poſſe extendi ad coniunctos, & etiam in intrinſecos amicos, nã quò ad hos quoque præſumi poteſt, quod ſint inducti ad occidendum, ob morem gerendum. Si tamen conſtaret de mandato, & acceptatione mediante re aliqua promiſſa pretio æſtimabili, certè locum haberet aſſaſſinium, quia concurrerent omnia, quæ inducunt aſſaſſinium, & tunc præſumptio cederet veritati.

An promiſſio de reſarciendis expenſis, damno, &c. inducat aſſaſſinium. Quæſt. XIV.

SVMMARIVM.

169 *Promiſsio de reſarciendis expenſis, & indemnem præſtando, non inducit aſſaſsinium.*
170 *Promiſsio, vt inducatur aſſaſsinium, debet eſſe pro homicidio.*

169 Ad decimumquartum. Reſp. Nec minus, ſi probaretur, quòd fuerit aliquid promiſſum pro expenſis in delicto committendo, vel ſi delictum committeret, faceret ipſum à Curia libe-

liberari, vel ſoluet quicquid opus erit, pro liberatione obtinenda, vel, ſi aliquid ſibi fuit largitum pro reditu ad locum, vnde venerat ad delictum committendum, diceretur probatum aſſaſſinium, Eugen. *conſ.* 86. *n.* 139. vbi alios concordantes allegat: nec ſi aliquid ſibi fuerit commodatum, vel mutuo datum. Mod. Rom. *conſ.* 10. *n.* 5. & multa alia, ſi fuerint probata in iſto crimine, adhuc non diceretur conſtare de aſſaſſinio, quæ cumulauit Moder. Rom. *in q.* 123. *n.* 19. *cum multis ſeqq.*

ADDITIO.

170 Quicquid fuerit promiſſum, & intuitu cuiuſcunque tituli, niſi ſit promiſſum intuitu homicidij, non inducit aſſaſſinium, quia non ſubijcietur pretio, & contractui vita hominis. Quod enim pecunia, aut quid pretio æſtimabile ſit dandum pro homicidio ipſo, colligitur ex cap. *Pro humani, de homicid. in 6.* vt tradunt Archidiacon. *ibid.* Dominic. *§. Cum igitur, not.* 1. Ancharan. *not.* 6. *& alij.*

Aſſaſſinium an probetur per indicia, coniecturas, &c. Quæſt. XV.

SVMMARIVM.

171 *Ad probandum aſſaſſinium ſufficiunt præſumptiones &c.*
172 *Sufficiunt probabilia argumenta.*
173 *Quæ probabilia argumenta ſufficiant. Remanente aliquo dubio non dicitur conſtare.*

171 Ad decimumquintum. Reſp. Videntur concludere Doctores, quod in iſto crimine aſſaſſinij, ad illud probandum ſufficiant præſumptiones, coniecturæ, & argumenta, vt apertè legitur in capitulo, *pro humani, de homicid. in 6.* vbi omnes Doctores. Gram. *vot.* 18. *n.* 6. *Carrer. in pract. crim. in 3. tract. de homicid. & aſſaſ. §. circa igitur, num.* 29. *in fine.* Maſcard, *de probat. concluſ.* 137. *num.* 1. *vol.* 1. vbi de communi, Decian. *in tract. crim. par.* 2. *lib.* 9. *c.* 30. *tit. de mand. puer. interced.*

ADDITIO.

172 Quod ſufficiant probabilia argumenta per dictum *tex.* concludunt etiam Felin. *in cap. Afferte limit.* 3. *de præſump.* Hippolit. *in Pract. crimin. §. Examinanda.* Anton. Gabr. *lib.* 7. *concluſ.* 1. *de Maleſic. num.* 20. Rolan. *conſil.* 27. *num.* 4. *lib.* 1. Farinac. *quæſt.* 123. *num.* 40. Cardoſus *in praxi* verbo *Aſſaſſinus, num.* 8. Boer. *deciſ.* 146. *num.* 5. Gutierez. *lib.* 3. *pract. quæſt.* 7. *num.* 21. Diaz *in praxi cap.* 100. *num.* 2. Lopez *l.* 3. ver. *Como los otros tit.* 27. *par.* 7. Quod non ſolum locum habet quò ad pœnam extraordinariam, ſed etiam quò ad ordinariam, vt notant Clar. *§. Aſſaſſinium,* ver. *Quamuis.* Plaza *in Epitome delict. cap.* 19. *num.* 16. Monticel. *in Reg. crimin.* 8. *num.* 23. Decian. *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 38. *num.* 22. Ioſeph Ludouiſ. *concluſ.* 45. *ampliat.* 1.

173 Verum hoc contrariari videtur illi regulæ, quod in criminalibus debent probationes eſſe luce meridiana clariores; neque enim hanc claritatem exhibere poſſunt ſolà probabilia argumenta. Verum ceſſabit difficultas, ſi conſiderentur verba textus; inquit enim. *Et poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis.* Dum enim coniungitur verbum, *Conſtiterit,* cum verbis, *probabilibus argumentis,* coarctantur probabilia argumenta ad illud genus, quod ſufficiens eſt, vt faciat conſtare de delicto. Et proinde admittendæ erunt probationes cuiuſcumque generis, ſiue ex coniecturis, ſiue ex præſumptionibus, ſiue ex teſtibus inhabilibus, quatenus poſſunt conducere ad venandam certitudinem facti; nam quandiu remanet aliquod dubium de crimine aſſaſſinij, non dicetur de ipſo conſtare, iuxta doctrinam Romani *conſil.* 329. *num.* 10. Tuſchi *littera C. concluſ.* 781. *num.* 2.

Quænam ſint probabilia argumenta, quæ ſufficiunt pro probando crimine aſſaſſinij. Quæſt. XVI.

SVMMARIVM.

173 *Probabilia argumenta pro crimine aſſaſſinij ſunt indicia indubitata.*
174 *Probabilia argumenta ſufficiunt, tantum coram iudice Eccleſiaſtico in ordine ad reum relaxandum Curiæ ſæculari.*
Probabilia argumenta quænam ſint.

Ad

173 Ad decimumſextum. Reſp. Iſta indicia, ac probabilia argumenta in iſto crimine ad effectum condemnandi in pœnam ordinariam, interpretantur, vt ſint indicia indubitata, ſecundum veriorem, & communem opinionem atteſtatam per Moder. Rom. *in dicta quæſt.* 86. *n.*43. *& n.*48. vbi licèt referat alios contrarium ſentientes, vt non requirantur indicia indubitata, & quòd dicta probabilia argumenta non interpretentur in indicijs indubitatis; tamen ipſe reſidet cum opinione ſupra firmata, cui ego etiam toto pectore aſſentio. & Carret. vbi ſupra etiam dicit, quòd dicta opinio, vt ſufficiant probabilia argumenta, procedat coram Iudice Eccleſiaſtico, ſecus coram Iudice ſæculari, ad effectum puniendi, & quòd contrarium obſeruare, alijs non concurrentibus, periculoſum eſſet, & idem poſt alios, quos allegat, ſequitur Moder. Rom. *dicta quæſt.*123. *num.*47.

ADDITIO.

174 Retenta opinione, quod probabilia argumenta ſufficiant coram tantum iudice Eccleſiaſtico, quæ videtur probabilior, quia agitur, de relaxando Curiæ ſæculari: Rectè probabilia argumenta tunc dicuntur, quæ faciunt certum iudicium de aſſaſſinio, vt tradunt Plaza *in Epitome delict. cap.*19. *n.*14. Grammat. *voto* 11. *num.*22. Carrer. *in praxi tit. de homicid. §. Circa igitur tertium*. ver. *de homicid. num.*20. Farinac. *in praxi quæſt.* 86. *num.* 43. *&* 48.

An proceſſus factus à laico contra Eccleſiaſticum probet coram iudice Eccleſiaſtico. Quæſt. XVII.

SVMMARIVM.

175 *Proceſſus iudicis laici non probat coram Eccleſiaſtico.*

176 *Eſt nullus defectu iuriſdictionis.*

175 Ad decimumſeptimum. Reſp. Proceſſus coram Iudice Eccleſiaſtico contra Clericum exhibitus nihil probat, quia fuit fabricatus à Iudice laico, & ideo Iudex Eccleſiaſt. ei ſtare non debet, ſed denuò teſtes examinare, & aſſumere informationes, Iul. Clar. *quæſt.* 36. *num.* 44. Grammat. *conſil.*42. *num.*2. Viui. *commun. opin.* in verb. *Iudex laicus*, Farinac. *conſil.*77. *num.* 1. qui omnes teſtantur de communi, Alex. Ambroſ. *in tract. de immunit. Eccleſ. cap.*11. *num.*3. vbi alios allegat, & non valet, neque in negotio principali, neque in pœnam contumaciæ ob non comparitionem, Aufred. *de Capell. Toloſ. deciſ.*165. *num.*1. nec ſi factus fuerit proceſſus per Iudicem, vel Rectorem laicum contra ſcholarem Clericum, Aufrer. *deciſ.* 168. *num.* 3. *ad Capell. Toloſ.*

ADDITIO.

176 Supradictis adde Felin. *in cap. At ſi Clerici de iudic.* vbi & cæteri Doctores. Feder. de Senis *conſil.* 135. Tiber. Decian. *tract. crimin. lib.* 4. *cap.* 11. *num.*5. *par.*1. Quia nimirum fabricatio talis proceſſus eſt actus omnino nullus defectu iuriſdictionis, & ideò nullum effectum parere poteſt. *l. Non putauit §. Non quæuis ff. de bonor. poſſeſſ. con. tab.* & *cap. illud de iurepatr.*

An ſpontanea confeſſio Clerici coram iudice laico ſufficiat ad condemnandum. Quæſt. XVIII.

SVMMARIVM.

177 *Confeſſio Clerici coram iudice laico non valet ad condemnandum.*

178 *An valeat vt extraiudicialis.*

177 Ad decimumoctauum. Reſp. confeſſio facta coram Iudice ſæculari, non operabitur, vt ex ea poſſit condemnari, *cap. At ſi Clerici, in princ. de Iudic.* Anton. de Butr. *conſ.*161. *n.*3. *& num.*28. Anan. *num.*2. Abb. *num.*2. Villalob. *commun. opin. in littera C. num.* 142. vbi de communi. Farinac. *tit. de reo confeſſ. & conuict. quæſt.* 81. *cap.*6. *num.*193. etiamſi ſpontè confeſſus fuerit. Doct. *in d. cap. At ſi Clerici, & præcipuè Hoſtienſ. num.*1 *in fin. Bellam. num.*15. Anchar. *n.* 7. Farinac. *dicto cap.*6. *quæſt.*81. *num.*106.

Ad-

ADDITIO.

178 Sed an confeſſio facta coram Iudice laico valeat tanquam extraiudicialis confeſſio, negant Abbas *in cap. At ſi Clerici de iud.* latè Andreas Sicul. *ibi.* Alexand. *conſil.* 13. *vol.*... At communis ſententia tenet, quod valeat tanquam extraiudicialis confeſſio, vt notant Doctores in dict. cap. *At ſi Clerici*, *num.* 17. Tiber. Decian. *tract. crimin. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 64. *par.* 1. Nam quod ſit facta coram Iudice laico, non tollit ab ipſa naturalem eius ſubſtantiam, ſed ſolum operatur, quod tanquam iudicialis ſit nulla: vnde cum adhuc ſecundum ſuum eſſe naturale ſit manifeſtatiua delicti, nihil videtur obſtare, quin abiecta iudicialitate poſſit adhiberi tanquam extraiudicialis. Solum obſtare videtur, quod habuerit cauſam à Iudice laico, & proinde in odium vſurpatæ iuriſdictionis non videtur adhibenda, neq; tanquam extraiudicialis; & hoc ſolum credo voluiſſe Doctores in oppoſitum citatos. Verum, quamuis fortaſſe regulariter ita eſſet faciendum, ſecus tamen in atrocioribus delictis, ne impunita remaneant.

An teſtes examinati coram iudice incompetenti, debeant per extenſum deponere, quando repetuntur à competenti. Quæſt. XIX.

SVMMARIVM.

179 *Teſtes debent deponere per extenſum, quando repetuntur à iudice competenti.*
180 *Teſtis cur in cauſa Eccleſiaſtica non poteſt ſe remittere ad examen factum coram iudice laico.*
181 *Confeſſio coram iudice competente, ſi ſit diuerſa à confeſſione coram incompetente, quid faciendum ſi prima fuit iurata.*
182 *Quid ſi non fuerit iurata.*

179 Ad Decimum nonum. Reſp. Videtur dicendum, quòd debet ita per extenſum deponere, vt nulla ratio haberi debeat de primo examine, propter præſumptionem, quæ reſultat contra illum, qui recepit primum examen nullum, ex eo quod errauit in ſuo officio, vt tradit deciſio Auenionen. 91. *num.* 5. *per l.* 3. *§. quia poteſt. ff. de ſuſpect. Tut.* idemque erit in examine recepto metu excom. Houit. *in Sylu. nupt.* in verbo *monitoriè*, *num.* 6. Rip. *in tract. de remed. ad curand. peſt. num.* 128. *dicta deciſ. Auenionen* 91. *num.* 5. *verſ. vnde*, vbi tamen ſubdit, et ſi ſequatur in teſtibus variatio cum reuelatione facta metu excommunicat. erit nullius momenti, neque conſiderabilis, cum illa prima reuelatio nullam fidem faciat.

ADDITIO.

180 Procul dubio non poteſt teſtis ſe remittere ad depoſitionem factam coram iudice laico: Tum quia non extat in actis iudicis competentis. Tum quia eſt nulla, & non poteſt habere aliquem effectum, atque adeò nec influere in ſententiam: nec ſufficit quod videatur conualidari per id, quod teſtis ad illam ſe remittat: quia actus iudicij competentis non poſſunt influere in actus iudicij alterius incompetentis; & cum iudicium primum fuerit nullum à fundamentis defectu iuriſdictionis, neque vlla pars ipſius conualidari poteſt, tanquam deſtituta fundamento neceſſario. Tum quia iudex eccleſiaſticus acceptaret teſtimonium exhibitum coram laico, & tacitè depoſitionem approbaret.

181 Sed hic oritur dubium, quid faciendum, ſi teſtis deponens coram iudice eccleſiaſtico variaret à prima depoſitione. Reſp. Quod cum depoſitio coram iudice laico ſit conſideranda tanquam extraiudicialis, vt dictum eſt *num.* 178. videndum eſt an fuerit coniuncta cum iuramẽto: & ſi fuit coniuncta, neutri deferendum eſt, quia ſtante dicto iurato extraiudiciali, ſi iudiciale ab ipſo variet, neutri creditur, vt docent Abbas *in cap. per tuas*. ver. *Puta tamen de probat.* Dec. ver. *Primus quando.* Felin. *in cap. cum in tua*, ver. *Si tamen primum, de teſtib.* Cuman. *in l. qui falſa* ver. *in Gloſ. fin. ff. de teſtib.* Bald. *conſil* 384. *circa fin. vol.* 3. Ruin. *conſil.* 149. *num.* 15. *vol.* 15. Alexan. *conſil.* 154. *circa fin.* verbo *Et quando, vol.* 1. Crauet. *conſil.* 6. *num.* 16. & 44. Cepol. *conſil. crim.* 60. ver. *Et poteſt etiam*. Boer. *deciſ.* 108. ver. *Et hoc quando*. Nam ſic deponens non eſt integer teſtis, nec meretur aliquam fidem tanquam periurus. Vnde nec facit indicium ad torturam, vt tradunt Bald. *conſil.* 471. *in fine.* ver. *Item poſito. vol.* 2. Crauetta *conſil.* 6. *num.* 42.

182 At ſi forte in primo iudicio non exhibuiſſet iuramentum, ſtandum eſſet poſteriori depoſitioni iuratæ: quia nulla haberetur ratio de priori depoſitione, tanquam de dicto extraiudiciali, vt tradunt Abbas *in cap. per tuas*, ver. *Et hæc faciunt, de probat.* Aret. ver. *in gloſ. poſita*. Ananias *in cap. Inquiſitionis*, §. 3 *de accuſat.* Felin. *in cap. cum in tua num.* 10. *de teſtib.* Dec. *in dict. cap. per tuas, in fine de probat.* Bald. *in l. nullum*, ver. *Sed quid ſi teſtis. C. de teſtib.* Roman. *in l.* 2. *§. creditum* ver. *aliquando teſtis ff. ſi cert. pet.* Salycet. *in l. ſi quis Decurio* ver. *Quæro teſtis C. de falſ.* Cuman. *in l. qui falſa* ver. *in gloſ. fin. ff. de teſtib.* Tyndar. *de teſtib. lib.* 2. *capit.* 5. *num.* 7. & alij, quos cumulat Anton. Gabr. *lib.* 5. *com. concluſ.* 31. *num.* 1. ver. *Contrarium*.

An proceſſus iudicis laici ſufficiat, vt reus examinetur à iudice eccleſiaſtico: & an ſufficiat vt reus remittatur Curiæ ſæculari. Quæſt. XX.

SVMMARIVM.

183 *Clericus examinari poteſt à ſuo iudice vigore proceſsus fabricati à laico.*
Proceſsus iudicis laici an ſufficiat, vt aſſaſsinus Clericus remittatur Curiæ ſęculari.
184 *Clericus non poteſt à ſuo iudice interrogari vigore proceſsus fabricati à iudice laico.*
185 *Proceſsus iudicis laici poteſt inſeruire pro inſtructione Eccleſiaſtico.*
186 *Pœna aſſaſsinij an locum habeat, attentato, & non ſequuto effectu.*
187 *An degradandus aſſaſsinus, antequam conſignetur Curiæ ſæculari.*

183 Ad vigeſimum. Reſp. Vigore dicti proceſſus fabricati per Iudicem laicum, Clericus poteſt examinari ſuper delicto per Iudicem Eccleſiaſticum, *Praxis Archiep. Neapolit. c. 6. per totum*, de quo valde vidi dubitare in vrbe Romæ, cum ille proceſſus coram Iudice laico nullam fidem probatoriam faciat, nam conſtare debet coram Iudice Eccleſiaſtico per probationes per eum deſumptas ſuper qualitate aſſaſsinij, & ſimilium. Si producatur proceſſus etiam cum ſententia contra delinquentem fabricatus per Iudicem ſecularem, Iudex Eccleſiaſticus non poteſt ſtare dicto proceſſui, & ſententiæ, ad effectum remittendi, & conſignandi delinquentem ipſi Curiæ ſeculari; ſed tenetur ipſe Iudex Eccleſiaſticus nouas deſumere probationes, cũ ille proceſſus Iudicis laici nullam fidem probatoriam faciat: & hæc valde ſtringunt pro deciſione iſtius dubij. Sed quia aliquando delictum eſt antiquum, vel fuit commiſſum in longinquis partibus, & adeo eſt occultum, vt forſan denuo probari non poſsit coram Iudice Eccleſiaſtico; & ne tam grauia crimina impunita remaneant, Epiſcopi ſolent bene percunctari proceſſum, informationes, teſtium depoſitiones, ſententiam, & alias circumſtantias, & qualitates reſultantes ex proceſſu fabricato per Iudicem laicum, & coram dicto Iudice Eccleſiaſtico reproducto; ac habitis informationibus extraiudicialibus de qualitate proditionis, aſſaſsinij, & ſimilium, ea omnia ſcribere Eminentiſſimis D. D. Cardinalibus ſacræ Congregat. ſuper Epiſcopis, & ab eis obtinere aliquando, vt delinquens tradatur Curiæ ſæculari. Et licet ex illis verbis (*iudicio tuo*) in Bulla appoſitis, poſſet dici Epiſcopos potuiſſe talem delinquentem remittere, & fidem adhibere proceſſui Curiæ ſæcularis, & alijs informationibus extraiudicialibus: tamen omnino arbitror, quod Epiſcopi nihil ex ſe facere debeant, ſed bene dictam ſacram Congregationem conſulere, & ab ea reſolutionem reportare: quia ille proceſſus factus coram Iudice laico, & reproductus coram Iudice Eccleſiaſtico, ſufficiet ad inſtructionem iudicis Eccleſiaſtici, vt ex eo poſſit examini ſubijcere Clericum, vt latè tuetur *Prax. Archiep. Neapolit. cap. 6. per totum*, vbi reſpondet ad contraria, & aſſerit ita vigere conſuetudinem in illa Curia Archiep. *& ſub num. 4. in fin.* teſtatur de veriori opinione, vt ſufficiat ad inſtructionem Iudicis.

ADDITIO.

184 Quamuis *Praxis Archiepiſcopal. Neapol.* ab Auctore citata conetur defendere, quod Clericus vigore proceſſus fabricati a Iudice laico, poſſit per Eccleſiaſticum interrogari; quæ tamen affert, nullo pacto probant intentum, & ideo nullo modo eſt audienda. Obſtat enim cap. *At ſi Clerici de Iudic.* Et quamuis reſpondeat, quod tex. tantum vult, quod vigore talis proceſſus non poſsit reus condemnari; non tamen euadit: Nam Pontifex decernit quod Clericus coram ſæculari iudice conuictus, aut confeſsus, non ſit condemnandus; & reddit rationem his verbis. *Sicut enim ſententia à non ſuo iudice lata non tenet, ita nec facta confeſsio coram ipſo.* Hæc autem ratio militat etiam quo ad interrogationem, quia nullitas afficit omnia acta coram Iudice laico, & facit quod omnia & ſingula non teneant, tanquam ſi non eſſent; vnde idem eſſet, ac ſi interrogaretur nullo exiſtẽte fundamento ad interrogandũ. Et ita tradunt communiter Doctores, præſertim Ruin. *conſ. 7. n. 6. vol. 1.* Baiard. *ad Clar. q. 36. n. 53.*

185 Nec obſtat quod proceſſus coram Iudice laico inſeruire poſsit ad inſtructionem Iudicis Eccleſiaſtici, vt ait Baldus *in Authent. Clericus Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Lanfranc. *deciſ. 399.* Suarez *in praxi tom. 1. prælud. 2. num. 12.* Quia ſolùm volunt quod inſeruire poſsit tanquam quid extraiudiciale, vnde incipere poſsit proceſsus; non autem quod inſeruire poſsit tanquam actus iudicialis, ſuper quo fundari poſsit interrogatio iudicialis rei. Quod ſi alicubi viget praxis in contrarium, recurrendum eſt ad regulas conſuetudinis, & videndum an poſſint ipſi aptari.

186 Verum vlterius inquiri poſſet, An pœna aſſaſsinij locum habeat, non ſequuto, ſed attentato tantum effectu. De conſuetudine enim omnium tribunalium non punitur conatus pro effectu, ſed tantum extraordinaria pœna. Attamen, cum aſſaſſaſſinium ſit atrociſſimũ crimen, punitur etiam conatus pœna ordinaria, quando deuentum eſt ad aliquẽ effectum proximum, ita vt indicet non ſtetiſſe

per

per aſſaſsinium, quia ſequeretur effectus, & ita decernit tex in cap. *pro human. de homicid. in 6.* ibi: *Quamquam mors ex hoc forſitan non ſequatur*, & concorditer tradunt Doctores in hunc locum. Plaza *in Epit. delict. cap.* 19. *num.* 9. Couarruuias *in Clem. ſi furioſus par.* 2. *num.* 9. Decian. *lib.* 9. *praxis crim. cap.* 30. *num.* 2. Chaſſaneus *ad conſuet. Burgun. rubric.* 1. ver. *Item etiam tenetur num.* 7. Clar. *lib.* 5. *ſent.* §. *aſſaſsinium num.* 7. Menoch. *conſil.* 360. *n.* 42. Vulteius §. *Item lex Cornel. num.* 5. Inſtit. *de publ. iudic.* Diaz *in praxi cap.* 100. *num.* 6. Cabedo *ibid. littera D.* Gutierez *lib.* 3. *pract. quaeſt.* 7. *num.* 26. Farinac. *in praxi quaeſt.* 123. *num.* 79. Gomez *de delict. cap.* 3. *rubr. de homicid. num.* 10. Brunor. à Sole, verbo *aſſaſsinium, num.* 1. Monticel. *regul. crimin.* 7. *num.* 77. Lopez *l.* 3. *ver. Mandandole matar. tit.* 27. *par.* 7. Gotofred. à Bruco *in praxi criminal.* §. *Senatus num.* 15. teſtans id iudicatum à Senatu Sabaudiæ.

187 An autem præmittenda ſit degradatio, antequam aſſaſsinus cõſignetur puniendus Curiæ ſeculari, negatiuè reſpondent Lupus *in cap.* 1. *de homicid. in* 6. Dominicus *ibid. in fine*. Hippolyt. *in l. unicam num* 107. *C. de rapt. virg.* Tyrreus *in l. Neceſſarios* §. *non alias num.* 448. *ff ad ſyllan.* Chaſſan. *ad conſuet. Burgun. rubr.* §. *in Gloſſa S. il n'à grace num.* 50. Couaruuias *lib.* 2. *variar. cap.* 20. *num.* 10. Grammat. *voto* 8. Capic. *deciſ.* 155. *num.* 26. Remig. Goni *de immunit. Eccleſ. fallent. num.* 10. Aufrer. *in Clemen.* 1 *fallent.* 18. *de offic. Ordin.* referens de communi. Diaz *in praxi cap.* 100. *num.* 4. Cabedo *ibid. littera B*,

DECRETVM FOELICIS RECORDATIONIS CLEMENTIS VIII.

PROHIBENS LITANIARVM VSVM

Præter in Breuiarijs, Miſſalibus, Pontificalibus, & Ritualibus contentas, & Litanias de B. Virgine in ſacra Aede Lauretana decantari ſolitas, aut à ſacra Congregatione Rituum approbatas. Contrauenientes, præter peccatum, arbitrio Ordinarij, & Inquiſitoris ſeuerè coerceri iubet.

188 *QVONIAM multi hoc tempore priuati etiam homines, prętextu alienæ deuotionis, nouas quotidie Litanias euulgant, vt iam prope innumerabiles formæ Litaniarum circumferantur, & in nonnullis ineptæ ſententiæ, in alijs (quod grauius eſt) periculoſæ, & errorem ſapientes inueniantur: Sanctiſ. Dominus Noſter Clemens Papa VIII. pro ſolicitudine ſua prouidere volens vt animarum deuotio, Deique, ac Sanctorum inuocatio, ſine vllius detrimenti ſpiritualis periculo foueatur, præcipit, ac mandat, vt retentis antiquiſsimis, & communibus Litanijs, quæ in Breuiarijs, Miſſalibus, Pontificalibus, ac Ritualibus continentur, necnon Litanijs de Beata Virgine, quæ in Sacra Aede Lauretana decantari ſolent: quicunque alias Litanias edere, vel iam editis, in Eccleſijs, ſiue Oratorijs, ſiue Proceſſionibus, vti voluerint, eas ad Congregationem Sacrorum Rituum recognoſcendas, & ſi opus fuerit corrigendas mittere teneantur: neque ſine licentia prædictæ Congregationis, eas in publicum edere, aut publicè recitare præſumant, ſub pœnis (vltra peccatum) arbitrio Ordinarij, & Inquiſitoris ſeuerè infligendis. Præſens Decretum factum fuit in generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis, habita in Palatio Apoſtolico in Monte Quirinali coram prædicto Sanctiſſimo Domino Noſtro, ac Illuſtriſsimis, & Reuerendiſsimis Dominis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, aduerſus hereticam prauitatem generalibus Inquiſitorib. octauo Idus Septembris, Anno à Natiuitate Domini noſtri Ieſu Chriſti M. DC. I.*

Quintilianus Adrianus Notarius.

QVÆSTIONES.

189 1 Litaniarum nomen vnde ſumptum.
2 Quid eſt, quod fertur de Litanijs maioribus.

Ad primum. Reſp. à verbo græco λιτανεύειν, quod eſt ſupplicare, & vota ſuſcipere. *cap.* 3. vbi *gloſ. & G. communiter. de conſecr. diſt.* 3. quibus ſupplicationibus, & Litanijs S.R.E. per vniuerſum orbem & quibuſcumque temporibus vti conſueuit, ad rogandum Deum, vt etiam interceſsione Sanctorum, non ſolum à peccatorum nexu, ſed ab alijs calamitatibus, peſtilentijs, ſeditionibus, bellis, alijſque huius generis malis liberet, vt notiſſimum eſt.

190 Ad ſecundum. Reſp. Litania maior fit in feſto S. Marci, die 25. Aprilis, alia minor fit tribus diebus ante Aſcenſionem Domini: illa vocatur maior, quia à Beato Gregorio Magno inſtituta, vel potius innouata fuit, ad euitationem maximi (qui tunc irrepſerat) morbi in Vrbe, quæ mundi caput eſt: iſta verò minor inſtituta fuit à Beato Mammerto Epiſcopo Vien-

nenſi

nenſi, ob maximam peſtem ferarum, quæ in Gallijs homines perimebant, vt ſcribit Turrecrem. *in d. cap. 3. de conſecrat. diſt. 3. num.* 16. Baron. *in Martyrolog. dicta die* 23. *Aprilis*, & Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 195. *num.* 29. & prout etiam teſtatur Cherubinus *in Compendio Bullarij in ſupradicta Bulla ſol.* 133.

Dubia circa Decretum Clemen. VIII. circa Litanias.

SVMMARIVM.

191 *Litaniæ non poſſunt edi, niſi approbatæ. An poſſint priuatè recitari.*

192 *Si bona fide edantur, non habet locum decretum.*

193 *An in Sabbato Sancto in Litanijs ſit geminandum illud,* Per ſanctam Reſurrectionem tuam.

194 *An liceat addere Litanijs nomina Sanctorum, qui ſunt in Breuiario, præſertim ſi ſint Patroni.*

ADDITIO.

191 Hoc decretum duo tantum prohibet, nempe edere Litanias non aprobatas à S. Rituum Congregatione; & eaſdem publicè recitare. Vnde quantum eſt ex vi ipſius, licebit eas retinere, niſi aliàs errorem contineant, & etiam priuatè recitare, quia prohibitio non eſt extendenda vltra ſuos terminos.

192 Si tamen edantur, aut publicè recitentur, non committitur peccatum, de quo decretum, nec locum habent pœnæ, ſi interueniat bona fides. Quia verbum *præſumant*, excludit bonam fidem, & importat contumaciam. Vnde requiritur, quod quis ſciens, & volens contraueniat, & proinde excuſandæ erunt perſonæ idiotæ, quæ ex affectu deuotionis etiam publicè recitarent. Peccatum autem de quo loquitur decretum, eſt mortale, quia ſumus in materia graui.

193 Notat Gauant. *in rubr. Miſſal. par. 4. tit.* 10 *num.* 30. *litera* C. in Sabbato Sancto ad Litanias non eſſe geminandum illud, *Per ſanctam Reſurrectionem tuam*; quia ex Pio V. nihil licet addere. Verum neque Pius V. loquitur de Litanijs, ſed tantum de officio diuino iuxta formam Breuiarij Romani reformati, vt conſtat ex eius *Conſtitutionibus* 64. & 122. Imo dato, quod loqueretur de Litanijs, conſequentia non teneret, quia repetere aliquem earumdem verſiculum non eſt additio, ſed repetitio eiuſdem. Et praxis ipſa declarat, hoc eſſe licitum: vnde non poteſt verti in dubium.

194 Idem Gauant. *in Manual.* verbo *Litaniæ, num.* 5. habet, non licere addere Litanijs Sanctorum nomina, etiam quæ habentur in Breuiario, quantumuis ſint Patroni locorum, aſſerens ita declaraſſe S. Rit. Congreg. 22. *Martij* 1631. Verum vix adducor, vt credam hanc reſolutionem à S. Congregatione emanaſſe in his terminis ita generalibus, ſed potius fuiſſe aliquod decretum particulare ex aliqua ſpeciali cauſa. Cum enim iuxta Rubricas Miſſalis ſit facienda commemoratio de patrono, & titulari, non video cur non poſſint etiam in Litanijs ſuo loco inuocari, cum hoc ſit conforme Rubricis.

DECRETVM
FOELICIS RECORDATIONIS
CLEMENTIS VIII.
IN QVO DAMNAT, ET PROHIBET

Propoſitionem, qua dicitur licerè per litteras, ſeu internuncium, Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſolutionem obtinere. §. 1. prohibet hanc propoſitionem de cætero doceri, defendi, imprimi, aut ad praxim deduci, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, & alijs pœnis arbitrio infligendis. §. 2.

195 S*ANCTISSIMVS Dominus noſter, auditis Votis Patrum Theologorum, & re cum Illuſtriſsimis & Reuerendiſsimis Dominis Cardinalibus, contra hæreticam prauitatem generalibus Inquiſitoribus maturè ac diligenter conſiderata; hanc propoſitionem, ſcilicet* (licere per literas, ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere) *ad minus vti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnauit, ac prohibuit: præcipitque ne deinceps iſta propoſitio, publicis, priuatiſue lectionibus, concionibus, & congreſſibus doceatur, neve vnquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur. Quod ſi quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam diſputatiuè tractauerit (niſi forſan impugnando) vel ad praxim directè, ſeu indirectè, deduxerit, præter excommunicationem latæ ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, & a qua non poſsit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacunque etiam dignitate fulgente, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ maiori Pœnitentiario, niſi à pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſolui, alijs etiam pœnis arbitrio infligendis ſubiaceat.*

Quintilianus Adrianus Not. Publicata fuit Romæ die 19. Iulij 1602.

QVÆSTIONES.

196 1 Quid ſi quis ſit inter infideles, vel in carceribus ſecretis.

2 Quid ſi non per internuncium, ſed per interpretem.

3 An poſsit infirmus pœnitens tempore peſtis, ſiue alio periculo mittere peccata ſua Confeſſario, per literas ſigillatas, & Confeſſarius in his priuatim ea legere, & deinde in præſentia eiuſdem Confeſſarij ſtans à longe dicere ſe de his omnibus accuſare, & Confeſſarius poſſit illum abſoluere.

Exiſtentes inter infideles, aut in carceribus ſecretis, an poſſint abſenti confiteri. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

195 *Stante quacunque neceſsitate, confeſsio non poteſt fieri abſenti.*

196 *In nullo caſu eſt probabile quod confeſsio fieri poſsit abſenti.*

Ex natura ſacramenti id repugnat.

195 Ad primum. Reſp. adhuc intrat prohibitio, quia Confeſſio eſt actus perſonalis, id eſt, fienda perſonaliter ſacerdoti. Præcepit enim Dominus mundandis, vt irent & oſtenderent ora ſacerdotibus, *c. quem pœnitet 88. de pœnit. diſt. 1. vbi gloſ. allegat tex. concord.* Sufficit autem contritio carcerato, vel apud infideles exiſtenti, ſecundum veriorem, & magis communem opinionem, de qua teſtatur Graff. *lib. 1. ſuarum deciſionum, parte prima cap. 24. num. 31. & ſeq. & in append. lib. 1. cap. 5. num. 3.* vbi vrgentes admodum rationes adducit.

ADDITIO.

196 Ex ipſo Decreto Pontificis deſumitur, in prædicto caſu non licere confiteri abſenti, nam ſi liceret in aliquo caſu, eſſet probabilis opinio, quod liceat abſenti confiteri: quod tamen damnat Pontifex, dum decernit, quod non defendatur tanquam probabilis in aliquo caſu. Vbi eſt aduertendum, quod celebratio ſacramenti inter abſentes eſt illicita, non quia prohibita, ſed ex natura ſacramenti; & proinde Decretum Pontificis eſt declaratiuum. Verba enim abſolutionis, *Abſoluo te*, requirunt præſentiam abſoluendi, quia pronomen *Te* non verificatur de abſente, *ſed coarctat loquutionem ad præſentem*.

Confeſſio an fieri poſſit per interpretem. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

197 *Confiteri poteſt pœnitens ex cauſa per interpretem.*
198 *Imo etiam ſine cauſa, & etiam publicè.*
199 *An aliquando adſit obligatio confitendi per interpretem. Secretum confeſſionis excuſat ab integritate.*

197 Ad ſecundum. Reſp. Valet Confeſſio, ſi fiat ex cauſa, vt ſi Confeſſarius non habet notam linguam confitentis, vel mutus alicuius muti, aut infirmi balbutientis: iſte enim id agit cum ſacerdote, qui mediante interprete poteſt Confitentem diligenter examinare; quod non eſt, ſi fiat Confeſſio per litteras, vel etiam internuncium, vt ex D. Thom. *in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 4.* explicat Graff. vbi ſupra, *poſt ſcribb. in cap. quem pœnitet.*

ADDITIO.

198 Quamuis non adſit cauſa, ob quam ſit neceſſarius interpres, poteſt tamen quis per ipſum præſentialiter ſacerdoti confiteri. Quia non eſt de ratione confeſſionis, quod fiat ſecretò, ſed poteſt etiam publicè fieri, quando pœnitens poteſt ſine peccato ſua crimina manifeſtare, vt communiter cum D. Th. *quodlib. 1. ar. 10.* & deſumitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 5.* vbi habet, Chriſtum non vetuiſſe, quin aliquis publicè ſua delicta confiteretur.

199 Aduertendum tamen eſt, quod licet confeſſio fieri poſſit per interpretem, nunquam tamen adeſt obligatio ſic confitendi etiam in articulo mortis, vt tradunt Maior *in 4. diſt. 17. quæſt. 4.* Palud. *q. 2.* Souſ. *diſt. 18. q. 2. ar. 3.* Caiet. verbo *Confeſſio, condit. 11.* Ratio eſt, quia iuxta Concil. Trid. *ſeſſ. 14. c. 5.* non adeſt obligatio, niſi ad confeſſionem ſecretam: & confeſſio ſecreta eſt illa, per quam apud ſolum ſacerdotem manifeſtantur peccata; & ideo obligatio ad hanc ſolum coarctatur. Vnde pœnitens, quãdo non poſſet, niſi per interpretem confiteri, poſſet ſe generaliter accuſare, & ita vrgente neceſſitate obtinere abſolutionem. Secretum enim confeſſionis excuſat ab integritate, vt docent Suarez *diſp. 36. de pœnit. ſect. 6. num. 5.* Coninch. *diſp. 5. dub. 10. num. 77.* Molfeſ. *par. 1. ſum. tract. 7. cap. 11. n. 12.* Auerſa *de pœnit. quæſt. 10. ſect. 5.* ver. *Hinc verò.* Philiar. *de offic. ſacer. tom. 1. lib. 5. c. 3.* Sotus *lect. 11. de pœnit.* Marchin. *de peſte par. 2. cap. 4. num. 4.* Ita vt in tali caſu ſufficiat confiteri aliquod veniale, & in communi de mortalibus ſe accuſare, vt tradunt Coninch, Molfeſ. citatis locis. Auerſa ver. *Sed etiamſi.* Eſcobar *tract. 7. theol. moral. exam. 4. cap. 7.* ver. *An teneatur quis.*

An ſi per epiſtolam explicet pœnitens ſua peccata abſenti, poſſit à præſente abſolui, ſi in genere tunc ſe accuſet de explicatis. Quæſtio III.

SVMMARIVM.

200 *Pœnitens ſe accuſans apud præſentem ſacerdotem de peccatis abſenti explicatis, abſolui poteſt.*
201 *Quid requiratur, vt hoc habeat locum. Non ſolum abſolutio non poteſt impendi abſenti, ſed nec abſenti confiteri.*

Ad

200 Ad tertium. Reſp. Poteſt infirmus pœnitens mittere ſua peccata Confeſſario per literas ſigillatas, & Confeſſarius in his priuatim ea legere, deinde in præſentia eiuſdem Confeſſarij ſtans a longe, ita vt audire, vel videre poſſit ſacerdotem abſoluentem. ita Nugnus *in addit. quæſt.6.art.3.diffic. ſecunda*, *concl.2.* Pitinianus *ſecunda parte, diſt.17.quæſt.vnica, art.8. concl.2.* Bonacina *diſp.5. de ſacrament. quæſt. 4. punct.4. & alij*, dum de abſoluendo moribundo.

Ratio, eſt, quia tam Abſolutio, quam Confeſſio cenſetur in præſentia pœnitentis. & confeſſarij fieri, & nihil videtur deſiderari ad valitudinem Confeſſionis, cum pœnitens præſens ſe accuſet integrè, & cum dolore de omnibus peccatis, & ſacerdos præſentem abſoluat. vnde nihil fit contra Conſtitutionem Clementis Octaui de non abſoluendo abſente, aut per litteras.

ADDITIO.

201 Hæc reſponſio temperanda eſt, vt ſubſtineri poſſit, quod tunc ſolum habeat locum, ſi pœnitens recognoſcat literas à ſe ſcriptas, in quibus peccata ſua explicauit abſenti, & in præſentia ſacerdotis de ipſis ſe accuſet, alias confeſſio eſſet facta abſenti, & proinde contra Decretum Clementis VIII. in quo nedum prohibetur impenſio abſolutionis abſenti, ſed etiam ſeorſim ab abſolutione, quod confeſſio fiat abſenti, vt declaratum fuit ab eodem Pontifice *die* 14. *Iulij* 1605. & *die* 18. *Auguſti eiuſdem anni* ex occaſione, quod quidam interpretabantur primum Decretum Pontificis, quod ſolum damnauerit coniunctim confeſſionem factam abſenti cum abſolutione, ita vt totum ſacramentum celebraretur inter abſentes. Niſi enim interueniat accuſatio coram præſente ſacerdote, non poteſt ſaluari confeſſio facta abſenti; & niſi pœnitens recognoſcat ſcripturam ſuorum peccatorum, non poteſt confeſſio eſſe certa, & determinata.

Digitized by Google

B V L L A
FOELICIS RECORDATIONIS
CLEMENTIS VIII.
PVBLICATA ROMAE 24. DECEMBRIS 1604.

Super modo, & forma per quoſcunque Regulares Ordines, Religiones, Inſtituta ſeu Archiconfraternitates, & Congregationes ſæculares, tam Vrbis, quàm aliarum ciuitatum, & locorum, in erectionibus, inſtitutionibus, & aggregationibus Confraternitatum, & Congregationum, & Communicationibus Priuilegiorum, Indulgentiarum, facultatum, aliarumque ſpiritualium gratiarum, & indultorum, eiuſdem Confrat. & Congregationibus, faciendis impoſterum obſeruanda.

CLEMENS PAPA VIII.

202 *QVAECVNQVE à Sede Apoſtolica ad promouendam Chriſtifidelium ſalutem aliquando conceſſa ſunt, etſi ea maturo conſilio, magnaque prudentia, & cautione ſancita, & decreta ſint, tamen cùm Romanus Pontifex de animarum ſalute ſolicitus progreſſu temporis animaduertit ſenſim aliquos abuſus in eiſdem ſtatutis, & decretis obſeruandis prouenire; debet pro ſui Paſtoralis officij munere illis opportuna ratione occurrere, & quantùm cum Domino poteſt, adhibito ſalutari remedio prouidere. Cùm itaque à pluribus Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris, & forſan etiam à Nobis nonnullis Regularibus Ordinibus, Religionibus, & Inſtitutis, ac etiam Chriſtifidelium ſæcularium Archiconfraternitatibus, & Congregationibus diuerſarum nationum, nominum, & inſtitutorum, tam in Alma Vrbe noſtra, quàm in alijs Ciuitatibus, & locis Chriſtiani Orbis inſtitutis, facultas erigendi in eorum, & alijs Eccleſijs, & Collegijs, nec non etiam ſibi aggregandi Confraternitates, & Congregationes in eadem Vrbe, & in alijs locis exiſtentes, eiſque Priuilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta ſibi conceſſa reſpectiuè communicandi attributa fuerit; ac nulla certa forma, vel ratio præſcripta ſit, quæ in huiuſmodi erectionibus, inſtitutionibus, aggregationibus, & communicationibus faciendis ſeruari debeat; propterea ſiue negligentia Superiorum Ordinum Religionum, & Inſtitutorum, vel officialium Archiconfraternitatum, & Congregationum erigentium, inſtituentium, aggregantium, & communicantium, quæ Confraternitatibus & Congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicationes priuilegiorum, indulgentiarum, aliarumque gratiarum prædictarum fiunt, non ſeruant formam in huiuſmodi erectionibus, inſtitutionibus, aggregationibus, & communicationibus ſeruari debitam, neque præſcribunt modum, quo priuilegia, indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta prædicta conſequi debeant; ſeu ipſarum Confraternitatum & Congregationum incuria, quæ non inquirunt ea, quæ præſtare oportet, vt illa conſequantur, nonnullæ prauæ conſuetudines irrepſerunt, multaque incommoda inde prouenerunt, quibus Nos pro commiſſo Nobis Apoſtolicæ ſolicitudinis officio, paternaque erga omnes Chriſtifideles charitate proſpicere volentes, hac noſtra conſtitutione perpetuò valitura decernimus atque ſtatuimus, vt in poſterum tam huius Almæ Vrbis noſtræ, quàm aliarum Ciuitatum, & locorum totius Chriſtiani Orbis Regularium Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum, quibus in eorum, & quibuſcunque alijs Eccleſijs, & Collegijs Confraternitates ſæcularium erigendi, & inſtituendi facultas conceſſa eſt, nec non etiam Archiconfraternitatum, & Congregationum, cuiuſuis nationis, nominis, & inſtituti illæ ſint, & in quibuſcunque Eccleſijs, Domibus, & Oratorijs, tam ſæcularium, quàm, vt præfertur, quorumcumque, etiam Mendicantium, Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum Regularium quauis tam Ordinaria, quàm Apoſtolica auctoritate erectæ, ac inſtitutæ exiſtant, ſeu aliàs quouis modo introductæ reperiantur;*

tur, quibus alias Confraternitates, & Congregationes inſtituendi, erigendi, ac ſibi aggregandi, illiſque priuilegia, indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta prædicta elargiendi, & communicandi poteſtas à Romanis Pontificibus, Prædeceſſoribus noſtris, vel à Nobis, & Apoſt. Sede attributa fuit, Magiſtri, Priores, Præpoſiti, Rectores, Gubernatores, Præceptores, Primicerij, Prælati, Cuſtodes, Guardiani Præfecti, Adminiſtratores, & alij Officiales ſeu Superiores quouis modo nuncupati, Regularium ſiquidem Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum vnam tantùm Confraternitatem, & Congregationem de conſenſu tamen Ordinarij loci, & cum literis eius teſtimonialibus, quibus Confraternitatis, & Congregationis erigendæ, & inſtituendæ pietas, & Chriſtianæ charitatis officia, quæ exercere cupit, apud eos commendentur, in eorum, & quibuſcunque alijs Eccleſijs, & Collegijs erigere, & inſtituere: cæterarum verò Archiconfraternitatum, & Congregationum in ſingulis Ciuitatibus, Oppidis, vel locis vnam etiam Confraternitatem, & Congregationem, dumtaxat, quæ Apoſtolica, vel Ordinaria auctoritate prius erecta nulli alteri Ordini, Religioni, Inſtituto, Archiconfraternitati, & Congregationi eiuſdem, vel alterius nationis, nominis, & inſtituti aggregata ſit, præuio ſimiliter loci Ordinarij conſenſu, & cum eius literis teſtimonialibus, quibus eiuſdem Confraternitatis, & Congregationis aggregandæ inſtitutum, pietas, & Chriſtianæ charitatis officia, quæ exercere conſueuit, apud eos commendetur, ſibi adiungere, & aggregare poſſint: Huic verò confraternitati, & congregationi erigendæ, inſtituendæ, ſeu aggregandæ ea tantum priuilegia, indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta, quæ ipſi Ordini, Religioni, Inſtituto erigenti inſtituenti, ac communicanti, ſeu Archiconfraternitati, & congregationi aggreganti nominatim, & in ſpecie, non autem, quæ per extenſionem, vel communicationem ſibi quouis modo conceſſa ſunt, & illa quidem non ſub generali forma verborum, vel ad inſtar, ſed expreſſè, & in ſpecie communicare valeant. Statuta autem pro regimine Ordinum, Religionum, & inſtitutorum erigentium, & inſtituentium, ac communicantium, ſeu Archiconfraternitatum, & congregationum aggregantium edita: confraternitatibus, & congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicationes priuilegiorum, & aliorum prædictorum fiunt impartiri non poſſint, niſi ea prius ab Epiſcopo Diœceſano examinata, & pro ratione loci approbata fuerint, quæ nihilominus eiuſdem Epiſcopi decretis, ac moderationi, & correctioni omnibus ſemper ſubiecta remaneant. Inſuper volumus, & ordinamus, vt prædicti Ordines, Religiones, inſtituta erigentia, inſtituentia, ac communicantia, nec non Archiconfraternitates, & congregationes aggregantes etiam erigendi, inſtituendi, aggregandi, & communicandi formulam à Nobis nouiſſimè approbatam diligenter obſeruent, ſecundum quam priuilegia, indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta ipſis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis erigentibus, & communicantibus, ſeu Archiconfraternitatibus, & congregationibus aggregantibus nominatim, & expreſſe, non autem per communicationem, neque ad inſtar, vt ſupra, conceſſa ipſis confraternitatibus, & congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicationes fiunt, communicare poſſint: quibus confraternitates, & congregationes, eiuſdem dumtaxat nationis, & nominis, Ordinis, Religionis, Inſtituti, Archiconfraternitatis, & congregationis, cui aggregantur, tam hactenus aggregatæ, quàm in poſterum aggregandæ, vtantur, potiantur, & gaudeant: ita vt dictarum confraternitatum, & congregationum erectarum, inſtitutarum, & aggregatarum, ac quibus communicationes factæ ſunt, & Miniſtri, & officiales, & alij ſupradicti priuilegia, indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta huiuſmodi, præuia tamen recognitione Ordinarij loci, qui adhibitis duobus de eiuſdem Eccleſiæ Capitulo, illa iuxta Sacri Concil. Trident. decretum promulganda decernat, debitis temporibus promulgare valeant: quibus etiam Miniſtris officialibus, & alijs prædictis Eleemoſynas, & alia oblata chriſtianæ charitatis ſubſidia, iuxta modum, & formam per Ordinarium loci præſcribendam, remotis tamen menſis, & peluibus, & capſis, quæ in Eccleſijs, & Oratorijs dictarum confraternitatum, & congregationum publicè ad hoc exponi conſueuerant, excipiendi poteſtas detur. Atque hoc ipſum Ordines, Religiones, inſtituta erigentia, inſtituentia, ac communicantia, ſeu Archiconfraternitates, & congregationes aggregantes tam Almæ Vrbis noſtræ, quàm aliarum Ciuitatum, & locorum quorumcumque, iuxta modum à Vicario Vrbis, & ab Ordinarijs locorum reſpectiuè præſcribendum, obſeruare teneantur. Eleemoſynas autem ſic collectas in reparationem & ornatum Eccleſiarum, tam Ordinum, Religionum, Inſtitutionum erigentium, inſtituentium, & communicantium, ac Archiconfraternitatum, & Congregationum erigendarum, inſtituendarum, & aggregandarum, & quibus communicationes fiunt, aut in alios earum pios vſus arbitrio eiuſdem Vicarij noſtri in Vrbe, nec non Ordinariorum locorum reſpectiuè fideliter exponere, atque erogare procurent, vt omnes intelligant cæleſtes Eccleſiæ theſauros, non quæſtus, aut alicuius lucri cauſa, ſed pietatis, & charitatis excitandæ gratia, ex Apoſtolica Sedis benignitate, Chriſti fidelibus aperiri. Præterea volumus, vt confeſſarij, qui vigore priuilegiorum ipſis Ordinibus, Religionibus, inſtitutis erigentibus, inſtituentibus, & communicantibus, ſeu Archiconfraternitatibus & Congregationi-

bus

bus aggregantibus conceſſorum, ac confraternitatibus & congregationibus aggregandis communicandorum pro tempore eligi poſſunt, & poterunt: ſaculares, ſcilicet, in Alma Vrbe à prædicto noſtro Vicario; extra Vrbem verò à locorum Ordinarijs: Regulares autem non ſolum à prædicto noſtro & à locorum Ordinarijs, reſpectiuè, ſed etiam à ſuis Superioribus approbati ſint: vtque Confratres confitentes à criminibus, caſibus, & cenſuris, iuxta dictorum priuilegiorum (quatenus tamen ſint in vſu, & Sacris Concilij Tridentini decretis, ac Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum, & noſtris conſtitutionibus non aduerſentur, nec reuocata, aut ſub aliquibus reuocantibus comprehenſa ſint) formam, & tenorem, duntaxat abſoluere valeant. Decernimus inſuper, vt iidem Confeſſarij prædictos fratres cuiuſcunque gradus, ſtatus, conditionis, & præeminentiæ, etiamſi ſpeciali nota digna fuerint, à caſibus contentis in literis, quæ die Cœnæ Domini legi conſueuerunt, nec non violationis immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ, & clauſuræ Monaſteriorum Monialium, ſi videlicet ſine neceſſaria, & vrgenti cauſa, ac ſine Superiorum licentia, vel etiam ſi cauſa, & licentia conceſſis abutentes, prædicta Monaſteria ingreſſi fuerint; nec non violentæ manus iniectionis in Clericum, & ſingularis certaminis, ſeu duelli; ac ab alijs etiam caſibus tam à Nobis, quàm à prædicto noſtro in Vrbe Vicario, & locorum Ordinarijs reſpectiuè reſeruatis, & pro tempore reſeruandis, & etiam à quauis excommunicatione, ab homine lata, abſoluere, & ſuper irregularitatibus tam ex aliquo defectu prouenientibus, quàm occaſione delicti contractis cum aliquo, diſpenſare prætextu dictorum priuilegiorum nullo modo poſſint. Demum ſtatuimus & pariter ordinamus, vt Confraternitates, & Congregationes vbiuis locorum, quauis auctoritate, vt præfertur, erectæ, & inſtitutæ, quibus communicationes prædictæ factæ ſunt, ac quicunque ex dictis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, Archiconfraternitatibus, & Congregationibus vbilibet exiſtentibus hactenus aggregatæ ab eiſdem reſpectiuè Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, Archiconfraternitatibus, & Congregationibus nouas erectionum, inſtitutionum, communicationum, & aggregationum literas, iuxta formam à Nobis nouiſſimè approbatam, infra annum ſi in Europa ſint, & ſi extra Europam fuerint, infra biennium à die publicationis præſentium in Romana Curia faciendæ computandos impetrare teneantur: alioquin dicto tempore elapſo, erectiones, inſtitutiones, & quæcunque communicationes priuilegiorum, facultatum, indulgentiarum, aliarumque ſpiritualium gratiarum, & indultorum, & aggregationes illarum vigore ipſis conceſſæ, nullius ſint roboris & momenti; ac reuocatæ, & abolitæ cenſeantur eo ipſo erectionum, aut inſtitutionum, communicationum, & aggregationum, tam hactenus factarum, quàm deinceps faciendarum literæ ab ipſis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, ſeu Archiconfraternitatibus & Congregationibus gratis omnino ac nulla prorſus mercede; etiam à ſponte dantibus accepta expediri, & concedi debeant. Quod ſi Miniſtri aliqui Superiores, vel officiales quacunque nomine nuncupati Ordinum, Religionum, Inſtitutionum, ſeu Archiconfraternitatum, Congregationum, & Confraternitatum huiuſmodi, quauis auctoritate, vel priuilegio, & officio fungantur, & præfulgeant, contra præmiſſa in aliquo venire, vel facere præſumpſerint, erectiones, inſtitutiones, & communicationes priuilegiorum, indulgentiarum, facultatum, ſpiritualiumque gratiarum, & indultorum, aliorumque præmiſſorum, conceſſiones, necnon aggregationes per ipſos faciendæ, ſeu renouandæ nullius ſint roboris, & momenti, & quilibet eorumdem Miniſtrorum, Superiorum, Officialium, & aliorum prædictorum priuationis officiorum, quæ obtinet, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda pœnam, quæ ab alio, quàm à Nobis, vel Rom. Pontif. pro tempore exiſtente remitti non poſſit, incurrat eo ipſo. Decernentes præſentes literas perpetuò validas, & efficaces exiſtere & fore, ab omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, inuiolabiliter obſeruari debere, ſicque noſtræ mentis, & intentionis exiſtere: & ita & non aliter per quoſcunque Iudices, &c. Non obſtantibus, &c. Vt autem præſentes literæ ad omnium quos concernunt, notitiam facilius deueniant, volumus illas ad valuas Baſilicarum S. Ioan. Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in Acie Campi Floræ more ſolito publicari, & affigi, atque ijs inde amotis, earumdem exempla etiam impreſſa ibi affixa relinqui, factaque publicatione huiuſmodi omnes Regulares Ordines, Religiones, Inſtituta, & Archiconfraternitates, Congregationes, & Confraternitates ſæcularium, quæ in Vrbe quidem poſt menſem, quæ verò in Europam, poſt decem menſes à die publicationis huiuſmodi computandos perinde afficere & arctare, ac ſi earum cuilibet nominatim inſinuatæ fuiſſent. Et nihilominus, vt ipſæ præſentes literæ notoriæ fiant, magiſque omnibus innoteſcant, vniuerſis & ſingulis Venerabilibus fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum Ordinarijs per eaſdem præſentes committimus, & mandamus, vt per ſe, vel alium, ſeu alios, haſce noſtras literas, poſtquam earum exemplum receperint, ſeu earum notitiam habuerint, ſemel, aut pluries, prout eis magis expedire viſum fuerit, in ſuis Cathedralibus, & maioribus reſpectiuè Eccleſijs Ciuitatum, oppidorum,

Digitized by Google

rum, & locorum quorumcumque eorum Diœceſum, dum in eis maior populi multitudo ad Diuina conuenerit, ſolemniter publicent, & publicari auctoritate noſtra mandent, ac faciant. Cæterum quia &c.

Obſeruationes circa erectionem, & aggregationem Confraternitatum.

SVMMARIVM.

203 *Confraternitates erigendæ, & aggregandæ iuxta formam Conſtit. Clement. VIII. Quæcumque à Sede; & erectæ iuxta ipſam renouandæ.*

204 *Dicta Conſtitutio afficit omnes etiam Capitulum S. Io. Lateranenſis.*

205 *Habentes facultatem, vnam tantam Confraternitatem erigere, aut aggregare, poſſunt in ſingulis locis, idque de futuro.*

Plures eiuſdem nominis in eodem loco poſſunt renouari &c.

Quid poſſint Regulares.

206 *Pro Confraternitatibus requiritur conſenſus Ordinarij.*

207 *Quæ priuilegia &c. in aggregatione communicentur.*

208 *Quid de priuilegijs communicatis per Summos Pontifices.*

209 *Statuta Confraternitatum approbanda ab Epiſcopis.*

210 *Confraternitates non poſſunt publicare priuilegia, indulgentias, &c. niſi recognoſcantur ab Epiſcopis &c.*

211 *Confraternitates poſſunt eleemoſynas colligere iuxta formam ab Epiſcopo præſcriptam.*

Regulares non poſſunt Confraternitatibus communicare priuilegium colligendi eleemoſynas inconſulto Epiſcopo.

212 *Eleemoſynæ collectæ per Confraternitates in quid expendendæ.*

213 *An expendendæ arbitrio Ordinarij.*

Dictio, Seu, *diſtinguit partes diſpoſitionis.*

214 *Confeſſarij Confraternitatum approbandi ab Ordinario; & ſi Regulares, etiam à ſuis Superioribus.*

215 *Non poſſunt abſoluere à reſeruatis Pontifici, & Ordinario.*

216 *Priuilegia quando aduerſentur Decretis Concilij Tridentini.*

217 *An intelligatur de Decretis, quæ non habent annexam reuocationem priuilegiorum.*

218 *Priuilegia non reuocata an contrarientur Concilio.*

219 *Quid illa clauſula* Dummodo non ſint reuocata &c.

220 *Pro litteris Inſtitutionis, ſeu aggegationis nihil recipiendum.*

An miniſtri inferiores poſſint aliquid recipere ſponte oblatum.

221 *Pœnæ violantium Conſtitut. Clemen. VIII. circa Confraternitates.*

222 *Officiales Confraternitatum quotannis eligendi per ſecreta ſuffragia, & confirmandi ab Epiſcopis, exceptis illarum, quæ ſunt ſub immediata protectione Regum.*

223 *Confratres non poſſunt exponere Euchariſtiã ſine licentia Epiſcopi.*

224 *Parochus debet intereſſe funeribus in Eccleſijs Confratrum, cantare miſſas &c.*

225 *Confraternitates non poſſunt inſtitui in Eccleſijs Monialium.*

Regulares quales Confraternitates ſine licentia Epiſcopi non poſſint inſtituere.

226 *Quæ prohibeantur Capellanis Confraternitatum.*

227 *Confraternitates quas proceſsiones poſſint inſtituere.*

Quid de Confraternitatibus Regularium.

Quomodo incedant in proceſsionibus.

228 *Confraternitates non poſſunt accedere ad funeralia, niſi expreſsè curatæ, & ſine Cruce.*

229 *Confraternitates, quæ habent redditus tenentur ad contributionem pro Seminario.*

230 *Confraternitates, niſi ſubſint immediatæ protectioni Regum, ſubduntur viſitationi Ordinarij.*

ADDITIO.

203 Hæc conſtitutio edita eſt pro reformatione erectionis Confraternitatum, & aggregationis earumdem, vt omnium cura ſit forma erectionis, & aggregationis. Et proinde etiam iam erectæ, licet canonicæ, ad hanc formam renouandæ ſunt, vt conſtat ex ipſa Conſtitutione. Et quia forma præſcripta eſt coniuncta cum decreto irritante, ideo ea non ſeruata, erectio, & aggregatio eſt nulla, & proinde non erunt veræ Confraternitates, nec participare poterunt gratias, indulgentia, priuilegia &c. per Summos Pontifices conceſſas. Et quia plura præſcribuntur in hac Conſtitutione, ideo niſi omnia collectiuè concurrant, deficiet forma præſcripta. Hoc autem debet intelligi de ijs, quæ cernunt ſubſtantiam erectionis, & aggregationis.

204 Hæc autem Conſtitutio afficit omnes quicunq; ſint, ita vt nulla prorſus Confraternitas ſubſiſtere poſſit, niſi ſeruando præſcriptam formam. Et proinde cum dubitaretur, an Canonici, & Capitulum S. Io Lateranenſis de Vrbe ſub hac Conſtitutio-

tione comprehenderentur. Quod comprehendantur declarauit Paulus V. *in ſua conſtit.* Quæ ſalubriter *edita* 1610. & eſt 68. *tom.* 3. *Bullar.* vt obſeruant Cherub. *in compen. Bullar. ſchol.* 2. *ad conſtit.* 115. *Clemen. viij.* & Lezana *tom.* 2. *quæſt. Regul. cap.* 15. *num.* 7.

205 Quod autem ſpectat ad formam erectionis & aggregationis, vnam tantum in ſingulis locis poſſunt erigere, aut aggregare, qui habent facultatem aggregandi: & ideo ſi plures erigerentur, poſteriori loco erectæ, eſſent nullæ, ſicut etiam aggregatæ. Hoc tamen procedit de futuro, non autem de iam canonicè erectis; nam quamuis ſint plures in eodem loco eiuſdem nominis, & inſtituti, poſſunt omnes renouari iuxta formam præfatæ Conſtitutionis ex declaratione S. Congregationis, quæ ab Auctore inferius affertur. Hoc tamen procedit ſolum quoad erectas in Eccleſijs Regularium, qui ſaltem ſint numero duodecim, vt obſeruat etiam Lezana *to.* 2. *quæſt. Regul. cap.* 15. *num.* 8. Imo in eadem declaratione habetur, quod Regulares habentes facultatem erigendi Confraternitates, poſſint & antiquas confirmare, & nouas inſtituere, quamuis loca ipſarum non obtineant illam diſtantiam, quæ præſcribitur in literis Apoſtolicis, accedente tamen conſenſu Ordinarij, qui in ſcriptis eſt exhibendus priuſquam diſpenſetur ſuper diſtantia, & non aliter.

206 Rurſus pro forma inſtitutionis nouarum Confraternitatum, aut antiquarum confirmationis, requiritur conſenſus Ordinarij, vt conſtat ex illis verbis. [Et cum literis eius teſtimonialibus, quibus Confraternitatis erigendæ, & inſtituendæ pietas, & Chriſtianæ charitatis officia, quæ exercere cupit, apud eos commendetur.] Atque idem conſenſus requiritur etiam pro aggregatione, vt ibid. habet Pontifex, & notant Gauant. *in Manuali* verbo *Confraternitas num.* 3. Lezana *tom.* 2. *quæſt. regul. capit.* 15. *num.* 19. Ceſpedes *de exempt. regul. cap.* 24. *dub.* 376. *num.* 4. *& ſequent.* Ex declarat. tamen S. Congreg. de qua ſupra, poterant Regulares, vbi ſunt duodecim de familia, confirmare abſque conſenſu Ordinarij canonicè erectas in ſuis Eccleſijs ante promulgationem Conſtitutionis Clement VIII. taliſque facultas durauit per annum à promulgatione pro Europa, & per biennium extra Europam.

207 Inſuper pro forma aggregationis, & inſtitutionis requiritur, quod ea tantum priuilegia, indulgentiæ, aliæque gratiæ, & indulta, quæ in ſpecie conceſſa ſunt Ordini, Religioni, Archiconfraternitati, & Confraternitanti erigenti, ſeu aggreganti, & nominatim, communicentur; non autem quæ inſtituens, aut aggregans participat per communicationem, ſeu extenſionem, aut ſub generali forma verborum, ſeu ad inſtar. Circa quod Lezana, *tom.* 2. *quæſt. Regular. cap.* 15. *num.* 11. dubitat: An inſtitutores, & aggregatores Confraternitatum poſſint frui priuilegijs, gratijs, & indultis non ſibi ſpeciatim, & nominatim conceſsis, ſed per communicationem, extenſionem &c. dum non poſſunt alijs communicare. Et affirmatiue reſoluit, licet poſtea aliorum iudicio relinquat, quia Pontifex non ea abrogat, & caſſat, ſed prohibet tantum communicare.

208 Mihi tamen videtur procedendum cum diſtinctione. Si enim Confraternitas habet talia priuilegia, gratias, indulta &c. ſibi communicata per aggregationem ad aliam, nequaquam poterit frui, ſed habenda ſunt pro abrogatis, quia cum Pontifex aggregationes omnes iam factas abroget, & caſſet, & ſimiliter etiam cōmunicationes priuilegiorũ, &c. & iubeat renouari, ſeu confirmari iuxta formam ſuæ Conſtitutionis, non poſſunt habere alia priuilegia, & indulta &c. niſi quæ ſecundum dictam Conſtitutionem communicari poſſunt. Si vero non habeat communicata ex vi aggregationis, poterit vti, & frui; quia ex vi præſentis conſtitutionis prohibetur tantum communicatio reſpectu aliorum, non vero vſus ipſorum habentibus ex communicatione Summorum Pontificum.

209 Denique pro forma requiritur, quod ſtatuta Confraternitatum tam inſtituendarum, quam aggregandarum, quæ ipſis exhibentur, dum eriguntur, aut aggregantur, examinentur, ac approbentur ab Epiſcopo Diœceſano, & ſemper illius moderationi, ac correctioni ſubſint. Circa quod notat Lezana *tom.* 2. *quæſt. Regular. cap.* 15. *num.* 12. quod intelligitur de primæuis inſtitutis, quæ ipſis exhibentur, dum inſtituuntur, aut aggregantur: & proinde poterunt ſine conſenſu, ſeu approbatione Epiſcopi ſucceſſu temporis aliquid de nouo inſtituere, quod conferat ad bonum regimen, prout occaſio tulerit. Hæc tamen quæ de nouo ſtatuentur, ſuberunt moderationi, & correctioni Epiſcopi, quia ſi principale inſtitutum ſubeſt, à fortiori ſuberunt etiam, quæ ſunt acceſſoria. Hæc autem ſunt quæ ſtatuit Pontifex ſeruanda pro forma erectionis, & aggregationis Confraternitatum.

210 Nonnulla autem alia decernit Pontifex, quæ non pertinent ad formam. Et primò, quod non poſſint promulgare priuilegia, indulta, gratias, indulgentias &c quæ ab inſtituentibus aut aggregantibus communicantur, niſi prius recognoſcantur ab Ordinarijs, adhibitis duobus de Capitulo, & interponat Decretum pro promulgatione. Circa quod notat Lezana *tom.* 2. *quæſt. Regular. cap.* 15. *num.* 14. Quod hoc non eſt neceſſarium, vt ipſi Confratres vti poſſint priuilegijs, gratijs, indulgentijs ſibi communicatis, ſed vt poſſint promulgari. Ex quo deducendum eſt, quod neque vti poſſint abſque prędicto decreto priuilegijs, gratijs, &c. quorum vſus prærequirit promulgationem.

211 Secundo decernit: Quod poſſint quidem Confraternitates eleemoſynas colligere, ſed iuxta formam præſcribendam ab Ordinarijs, ita tamen vt remoueantur menſæ, pelues, & capſæ, quæ in Eccleſijs, & Oratorijs Confraternitatum publicè, ad hoc exponi conſueuerunt. Ex quo deducitur, quod Regulares habentes priuilegium colligendi eleemoſynas inconſulto Epiſcopo non poſſunt tale priuilegium communicare Confraternitatibus, quas erigunt, vt notant Leo *par.* 4. *theſauri cap.* 2. *de Confrater. num.* 147. Ceſped. *de exemption. regular. capit.* 24. *dub.* 376. *num.* 19. Tum quia in præſenti Conſtitutione requirit Pontifex quod ſolum poſſint colligere eleemoſynas iuxta formam ab Ordinario præſcriptam. Tum quia tale priuilegium non eſt cœteris communicabile, vt notat Nauar. *conſil.* 13. *num.* 2. *de temp. ordin. in* 2. *edit.* Et proinde in dicta

cta Conſtitutione expreſſe ſtatuitur, quod forma præſcribenda ab Ordinario, ſeruetur ab inſtitutis Confraternitatibus per Ordines, & Religiones.

212 Hæ autem eleemoſynæ per Confraternitates collectæ expendi debent in reparationem, ornatum Eccleſiarum, aut in alios pios vſus arbitrio Ordinarij. Eccleſiæ autem, quæ participare poſſunt fructum harum eleemoſynarum, ſunt omnes, quæ quocunque modo ſpectant ad eaſdem Confraternitates, nempe Eccleſiæ Ordinum, Religionum, Inſtitutionum, erigentium, inſtituentium, & communicantium, ac Archiconfraternitatum, et Congregationum erigendarum, inſtituendarum, & aggregandarum, & quibus communicationes fient. Vnde cum poſsint expendi etiam in alios pios vſus, poterunt etiam expendi in Oratorij, ſeu Eccleſiæ. Confraternitatis vſus; nempe in cereos, ſuppellectilem ſacram, et alia huiuſmodi.

213 An autem debeant expendi ſemper arbitrio Ordinarij. Reſp. Quod quando expenduntur in ornatum, aut reparationem Eccleſiarum, de quibus in *num. præcedenti*, non requiritur arbitrium, ſeu conſenſus Ordinarij, quia iam Pontifex decreuit in ſua Conſtitutione, quod ita expendantur. Quando autem eſſent expendendæ in alios pios vſus quia Pontifex non determinauit hos pios vſus, ſubintret arbitrium Epiſcopi ad eos determinandos, ſeu determinatos per Confratres approbandos. Dictio enim *ſeu* tanquam alternatiua diſiungit partes diſpoſitionis *l. ſi quis ita legauerit, ff. de au. & arg. leg.* & notant Bar. *in l. ſi is, qui §. vtrum, n. 1. ff. de reb. dub.* Socin. *ibid.* Franc. *in cap. licet num. 3. de offic. vicar. in 6.* et proinde cadit inter diuerſa, per Gonzalez *ad Reg. 8. cancel. gloſ.* 48. *num.* 17. Vnde cum clauſula *arbitrio Epiſcopi* apponatur alteri tantum parti diſpoſitionis, non afficiet aliam partem.

214 Tertiò decernit; Quod Confeſſarij eligendi à Confratribus, ſi ſint ſæculares, debeant eſſe approbati ab Ordinario loci: Si verò ſint Regulares, non ſolum approbari debeant ab Ordinario loci, ſed etiam a ſuis Superioribus. An autem ſufficiat, quod ſint approbati generaliter pro ſæcularibus, an vero requiratur ſpecialis approbatio pro Confraternitatibus. Reſp. Sufficere approbationem pro ſæcularibus, quia in Conſtitutione Pontificia requiritur indeterminate approbatio; ad hunc autem qualitatem requiſitam verificandam, ſufficit, ſi pro ſæcularibus approbati ſint: mens enim Pontificis fuit prouidere, ne paſſim quicunque ſacerdotes eligerentur, ſed ij tantum, quorum idoneitas eſſet approbata. Ex quo fit, quod ſi eligerent Regularem approbatum quidem ab Ordinario, ſed non a ſuo Superiore, defectu qualitatis requiſitæ electio eſſet nulla, & talis Confeſſarius non poſſet exercere illas facultates; quas priuilegia Confraternitatis concedunt.

215 Quartò reuocat facultates abſoluendi dictos Confratres à reſeruatis. & reſeruandis, tam Apoſtolicæ Sedi, quam Ordinario loci, & a quacunque excommunicatione ab homine lata; & diſpenſandi ſuper quacunque irregularitate, vel ex defectu, vel ex delicto proueniente. Vnde quamuis expreſse non renouet priuilegia, reuocat tamen implicite, quatenus prohibet poſſe abſoluere a quibuſcunque reſeruatis, & reſeruandis, & ab excommunicatione ab homine, & diſpenſandi ſuper quacunque irregularitate. Vnde quamuis concedat vſum priuilegiorum, quatenus ſint in vſu, & Concilij Tridentini Decretis, ac Romanorum Pontificum Conſtitutionibus non aduerſentur, nec reuocata ſint, aut ſub aliquibus reuocationibus comprehenſa: reuera tamen ita poſtea per prohibitionem reſtringit, vt fere extinguat.

216 Circa hanc materiam dubitat Lezana *to. 5. quæſt. Regular. cap.* 15. *num.* 18. Quando priuilegia dicantur aduerſari decretis Concil Trident. Et cum Rodriquez *tom. 1. quæſt. regular. quæſt. 8. artic. 6.* Portel. *in dub. Regul.* verbo *Priuilegij confirmatio. num. 6.* Tunc dici aduerſari, quando decreta Concilij habent annexam reuocationem priuilegiorum quæ faciunt in contrarium; ſecus autem quando non habent annexam. Quod etiam videtur approbare Ceſpedes *de Exemp. Regul. cap.* 24. *dub.* 376. *num.* 11. Et quidem videtur probabile. Quia cum aliquando Concilium reuocet priuilegia ſuo decreto contraria, aliquando vero non reuocet, videtur velle adhuc priuilegia ſubſiſtere, quia ſi voluiſſet non ſubſiſtere, expreſſiſſet *l. vnica §. ſin autem C. de caduc. tollen. cap. audientiam, de decimis.* Idem etiam tenent Mirand. *tom. 2. manual. quæſt.* 42. *ar.* 3. ver. *ſed alij.* Hieronym. Rodriquez *in compend. reſolut.* 116. *num.* 14. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 6. *clauſ.* 1. *num.* 3.

217 Alij verò volunt quod intelligatur non ſolum de decreta, quæ habent annexam reuocationem priuilegiorum, ſed etiam de cæteris, quibus contrariantur priuilegia, quamuis ea non reuocent. Ita Peirin. *tom. 2. de priuileg. ad conſtit.* 1. *Greg. XIII. num. 3. in fine.* Merol. *tom. 3. theol. moral. diſp. 6. c. 5. dub. 1. num. 20. & 23.* Donat. *in praxi Reg. regular. par. 1. tract. 11. quæſt. 15. num. 4.* Quia eſt quid diuerſum, priuilegia eſſe reuocata, & eſſe contraria; & proinde Clemens VIII. in confir. priuilegiorum S. Benedicti Valliſoleti poſuit clauſulam, *Dummodo non ſint reuocata à Concilio, ac Concilio Tridentino non ſint contraria.* Tum quia Concil. Trident. *c. 22 de Regul. ſeſſ.* 25. habet: Hæc omnia et ſingula ſuperioribus decretis contenta obſeruari Sancta Synodus præcipit in omnibus Collegijs, & Monaſterijs, &c. & ponit clauſulam derogatoriam, *Non obſtantibus eorum omnium, & ſingulorum priuilegijs, ſub quibuſcunque formis verborum conceptis.* Verum hæc reuocatio ſe extendit ſolum ad priuilegia contraria decretis editis in illa ſeſſ. de Regular. Fortius vrget quia Pius IV. in Bulla confirmationis Concilii reuocat motu proprio, & ex certa ſcientia omnia, & ſingula priuilegia, exemptiones, facultates, Mare magnum &c. quatenus contrariantur Decretis, & ſtatutis Concilii.

218 Verum adhuc oppoſitæ ſententiæ Doctores reſpondere poſſent, quod quando non ſunt reuocata, non contrarientur Concilio, quia ſcilicet Concilium nõ extendit ſua decreta ad priuilegiatos, quia ſi extenderet, reuocaret priuilegia, ſicut reuocat, quando vult eos afficere. Vnde cum Decreta non ſint ita vniuerſalia, vt omnes complectantur, priuilegia non ſunt ipſis contraria, quia vt eſſent contraria, deberent verſari etiam circa perſonas priuilegiatas.

Et

219 Et hoc etiam poteſt habere locum quando additur alia clauſula, *Dummodo non ſint reuocata, nec ſub aliquibus reuocationibus contineantur*, quia licet hæc clauſula ſufficiens eſſet ad excludenda priuilegia reuocata per Concilium Trident. atque adeo quæ ſunt ipſi contraria iuxta modo dicta; attamen ponitur clauſula, *Dummodo Concilij Trident. decretis, &c.* vt expreſsè excludantur priuilegia per ipſum reuocata, ne prætextu, quod per aliquam innouationem, aut confirmationem reuixerint, non cenſerentur excludi per clauſulam generalem, *dummodo non ſint reuocata, &c.*

220 Quinto præcipit Pontifex, quod pro literis Inſtitutionis, ſeu Aggregationis nihil recipiatur, ſed gratis omnino expediantur. Circa quod occurrit dubitandum, an miniſtri inferiores, qui de ordine Superiorum literas ſcribunt, &c. poſſint aliquod recipere ſponte, & liberaliter exhibitum. Videtur enim negatiuè reſoluendum, quia Pontifex prohibet ne recipiatur à ſponte dantibus. Verum probabile quoque eſt, quod id non prohibeatur, quia Pontifex loquitur de mercede ſponte oblata; vt conſtat ex illis verbis, *Ac vlla prorſus mercede, etiam à ſponte dantibus accepta*; vnde ſolum prohibet id, quod facit, quod expeditio literarum non ſit gratuita: non autem prohibet oſtenſionem aliquam liberalitatis poſt literas expeditas.

221 Denique imponit pœnas violantibus hanc ſuam conſtitutionem, nempe Miniſtris, Superioribus, Officialibus, Ordinum, Confraternitatum, Archiconfraternitatum, priuationis officiorum, & inhabilitatis ad ipſa, & alia obtinenda Summo Pontifici reſeruata. & irritat Inſtitutiones, & communicationes gratiarum, & priuilegiorum. Pro quo eſt aduertendum, quod pœna irritationis non habet locum, niſi violetur forma ſubſtantialis præſcripta à Pontifice pro inſtitutione, & aggregatione Confraternitatum, de qua dictum eſt ſupra. Conſtat enim, quod Pontifex nonnulla præſcribit, quæ ſupponunt iam inſtitutam, aut aggregatam confraternitatem, nempe circa collectionem eleemoſynarum, earumdem erogationem &c. vnde ſi hæc violentur, non habebit locum irritatio, quia ſi Confraternitas ſit ritè inſtituta, aut aggregata, non poteſt per aliquid ſuperueniens irritari.

222 Præter autem ſupradicta, nonnulla alia decreta ſunt à S. Congreg. pro Confraternitatibus. Et primo: Quod Officiales quotannis eligi debeant per ſecreta ſuffragia. Ita S. Epiſcop. Congregat. 18. *Iulij* 1594. vt refert Gauant. *in Manuali* verbo *Confraternitas num.* 10. Secundo: Quod talis electio fiat à Confratribus, confirmetur autem ab Epiſcopo; exceptis tamen Confraternitatibus, quæ ſunt ſub immediata protectione Regum. ita ſub *die vndecima Auguſt.* 1617. apud Gauantum, *numer.* 11. & Barboſam *in Collectan.* verbo *Electio*. Pro quo eſt aduertendum, quod nomine Regum non ſolum veniunt, qui hoc nomine appellantur, ſed etiam cæteri, qui habent auctoritatem regiam, quales ſunt Principes, & Reſpublicæ, quæ regio ritu in ſuis Legatis excipiuntur à Summo Pontifice, ſicut eſt Reſpublica Veneta. Tertio, prohibentur Officiales eligere ſibi ſucceſſores. Eadem S. Congreg. 24. *Apr.* 1585. apud Gauant. *num.* 13.

223 Quarto, Prohibentur Confratres exponere Euchariſtiam in ſuis Oratorijs, aut Eccleſijs abſq; licentia Epiſcopi pro quadraginta horis. S. Epiſcop. Congregat. 20. *Auguſt.* 1601. apud Gauant. *in Manuali*. verbo *Confraternitas num.* 23. Imo nec in ipſis conſeruare Euchariſtiam. Eadem Congregat. 21. *Martij* 1594. apud Gauant. *num.* 21. Ex cauſa tamen, & cum licentia Ordinarij conſeruari poterit. S. Congregat. apud Barboſ. *in Collect. Bul.* verbo *Confraternitas*.

224 Quinto: Quando contingit in Eccleſ. Confraternitatum celebrari funera, debet adeſſe Parochus, intra cuius Parochiæ fines eſt Eccleſia, ipſeque debet cantare Miſſas ſolemnes, ſi vult. Congregat. Epiſcopor. 20. *Auguſt.* 1601. Gauantus, *num.* 41. Et cum ſunt Eccleſiæ ſub gubernio laicorum, functiones Sacerdotales, nempe Benedictio cinerum, candelarum ramorum, celebratio in feria v. Cœnæ Domini &c. pertinent ad Parochum. S. Congregat. Rituum 18. *Maij* 1602. Gauantus, verbo *Parochor. mun. num.* 21. In his tamen ſtandum eſt conſuetudini. Et cum Parochi hæc debeant exercere in proprijs Eccleſijs, non poterunt exercere in alienis. Vnde S. Congregat. apud Barboſ. *in Collect. Bullar.* verbo *Confraternitas*, declarauit, quod poſſint benedicere ramos, aquam, ignem, &c.

225 Sextò: Circa inſtitutionem Confraternitatum S. Epiſcopor. Congregatio decreuit, quod non poſſint inſtitui in Eccleſijs Monialium. ita ſub *die 6. Nouembris* 1595. apud Gauantum, verbo *Monial. Eccleſ. num.* 15. Neque Regulares inſtituere poſſunt Confraternitates cum vſu ſaccorum ſine licentia Ordinarij loci, vt cenſuit eadem S. Congregat. *die 6. Decemb.* 1616. apud eundem Gauantum *in Manuali*, verbo *Confraternitates, num.* 2.

226 Septimò: Quòd ad Capellanos Confraternitatum decreuit S. Congregat. Quod non poſſint ſolemniter celebrare in Eccleſijs Confraternitatum, confeſſiones audire, & alia Sacramenta miniſtrare, mortuos ſepelire, ſine expreſſa licentia Ordinarij, & Parochi, apud Barboſ. *in Collect. Bullar.* verbo *Confraternitas*. Nec poſſe ex ſuo arbitrio ſine expreſſa licentia Epiſcopi Proceſſiones facere. Non eſſe tamen prohibendos ab Archipresbyteris Eccleſiarum, vbi ſunt fundatæ Confraternitates, ne celebrent in diebus feſtis earumdem Confraternitatum. apud eundem Barboſ. *ibid.* verbo *Capellanus*.

227 Octauò: quò ad Proceſſiones decreuit S. Cōgat. apud Barboſ. *in Collect. Bullar.* verbo *Confraternitas*. Quod poſſint facere conſuetas proceſſiones, quando non fiunt in Parochiali, aut prima Eccleſia. S. autem Rituum Congregat. *die 26. Febr.* 1628. & Congregat. Epiſcop. *6. Auguſt.* 1591. apud Gauantum, verbo *Proceſſio, num* 49. decreuit, quod Proceſſiones Confraternitatum, quæ ſunt in Eccleſijs Regularium, non debeant extendi per vias, ſed ſolum circa muros Regularium. Quod tamen debet intelligi ſecluſa conſuetudine, aut priuilegio, vt aduertit Lezana *tom. 2. quæſt. Regular. cap.* 15. *num.* 25. Rurſus, non poſſunt Confraternitates cogi, vt accedant ad proceſſiones, etiam ab Epiſcopo; ſed ſolum inuitari poſſunt, vt cenſuit S. Congregatio Concilij apud Quarantam *in ſum. Bullar.* verbo *Præcedentia*, & Gauant. verbo *Proceſſio, num.* 13. & obſeruant

uant Leo *par.1. Theſauri, cap.8. num.* 18. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 77. *num.* 24. Vide tamen quæ dicta ſunt ſupra *num.* 9. In proceſſionibus autem incedunt Confraternitates ante omnes Regulares, vt refert deciſum Barboſa *in collect.Bullar.* verbo *Confraternitas*. Quo ad præcedentiam autem in proceſsionibus inter eaſdem Confraternitates, manutenendæ ſunt, quæ ſunt in poſſeſſione. Quod ſi de hoc non conſtet, illæ præcedere debent, quæ prius ſaccis vſæ ſunt. Ita decreuit Gregor.XIII. in Bulla ſuper præcedentia in proceſſionibus, de qua ſupra *num.* 58.

228 Nono. Quo ad funeralia: Non poſſunt accedere ad funeralia mortuorum, niſi ſpecialiter expreſſe vocentur, & dum vocatæ aſſociant cadauera, non poſſunt erigere Crucem. Sic refert deciſum à S. Congregat. Barboſa *de poteſt. paroch. c.* 26. *num.*61. Non tenentur autem ſoluere Parocho quartum funeralem de candelis ſibi exhibitis, vt cenſuit S. Congregat. Epiſcop. apud Barboſ. *de paroch. c.*25 *num.* 40. Excipiuntur tamen Confratres Confraternitatis Roſarij, qui ex ſpeciali priuilegio Pij V. conceſſo anno 1569. vt in ſua *Conſtit.* 86. *tom.2.Bullar.* erigere poſſunt propria inſignia cum ad proceſſiones accedunt, aut ad aſſocianda corpora defunctorum.

229 Decimo, Confraternitates, quæ habent redditus Eccleſiaſticos, quamuis ſint erectæ in Eccleſijs Regularium, tenentur ad contributionem pro Seminario puerorum Clericorum, vt S. Congregat. cenſuit apud Barboſ. *de poteſt.Epiſc.alleg.*77. *num.* 10.

230 Vndecimo. Confraternitates omnes ſubduntur Viſitationi Ordinarij, ijs exceptis, quæ ſunt ſub immediata protectione Regum, vt decernit Concil. Trident. *ſeſſ*22. *capit.* 8. *de reformat.* Quod etiam procedit quo ad Confraternitates laicorum erectas in Eccleſiis Regular. ex Decreto S. Congregat. Epiſc. & Regul. 17. *Iulij* 1615. Quod intelligi debet de Confraternitatibus ſecundum formam Conſtit. Clement. VIII. de qua ſupra: non autem de Congregationibus, in quibus laici coadunantur pro ſuis ſpiritualibus exercitiis.

DICHIARATIONE, ET DECRETO FATTO
Dalla ſacra Congregatione dell' Indulgenze, approuato dalla S. di N.S. ſopra la Bolla della fel. mem. di Papa Clemente Ottauo, per lettere dell' Illuſtriſs. & Reuerendiſſ. S. Card. Arigone, ſcritte à Monſig. Illuſtriſs. & Reueren. Arciueſ. di Bologna.

Publicato in Bologna alli 20. d'Ottobre 1607.

231 M*olto Illuſtre, & Reuerendiſſ. Monſig. Hauendo riſoluto queſti miei Illuſtriſſimi Signori della Congregatione delle Indulgenze, con autorità, & ordine particolare hauuto,* viuæ vocis oraculo, *dalla Santità di N. S. di leuare alcune difficoltà, che ſi trouano nell'eſſequire la Conſtitutione di Clemente VIII. fel. mem. fatta già ſopra le Aggregationi delle Confratrie, dichiarando ancora alcune coſe concorrenti le Inſtitutioni antiche fatte da' Superiori delle Religioni, fanno ſapere à V.S. che ſi contentano, che i Superiori regolari, a' quali è ſtata conceſſa nuoua facoltà da ſua Beatitudine d'inſtituere Confraternità ſecolari, ſecondo la forma della ſudetta Conſtitutione, poſſino confermare ſenza conſenſo dell'Ordinario de' Luoghi quelle Confraternità, quali ſi trouauano canonicamente erette da' medeſimi Superiori regolari, auanti ſi publicaſſe l'iſteſſa Conſtitutione, nelle Chieſe proprie loro regolari Collegiate, doue ſtiano almeno dodici Religioſi di famiglia ordinaria, non oſtante, che nella patente della confermatione ſi dica eſpreſſamente, farſi ciò di conſenſo dell'Ordinario medeſimo. Dichiarando però, che nel fare nuoue Inſtitutioni nelle Chieſe proprie loro regolari, quanto ſecolari di qualunque ſorte, & nel confermare etiandio le antiche, erette in Chieſe ſecolari ancora, nelle quali non ſtiano dodici Religioſi, ſi debbia neceſſariamente hauere il teſtimonio, & conſenſo dell'Ordinario, & ſeruare tutto il reſtante, che ſi preſcriue nell' isteſſa Conſtitutione.*

Permettono ſimilmente, che i medeſimi Regolari, a' quali è ſtata conceſſa la detta nuoua facoltà d'inſtituire, poſſino confermare le Confratrie antiche, & inſtituirne di nuouo, ancorche non ſia tutta quella diſtanza de' luoghi, oue ſono, ò ſaranno tali Confratrie, che viene preſcritta da' Breui Apoſtolici: mentre però, oltre tutti gli altri requiſiti, concorra anco à queſto il conſenſo particolare dell' Ordinario del Luogo, il quale ſi dourà eſſibire in ſcritto, prima che ſi diſpenſi ſopra tal diſtanza, & non altrimente.

Permettono ancora, che ritrouandoſi diuerſe Confratrie de' ſecolari antiche, erette canonicamente, come ſopra, in Chieſe regolari Collegiate di dodici Religioſi almeno, ſi poſſino confermare: ſeruata però in tutto il reſto la forma data dalla medeſima Conſtitutione; & parimente, che eſſendo in vna Città, o Terra più d'vna Confraternità antica dell'iſteſſo nome, & inſtituto, eretta canonicamente da' Superiori regolari, ſi poſſino confermare ſecondo la ſudetta forma; mà nell'inſtituire nuoue Confraternità, vogliono le

SS. Illu-

Illuſtriſsime, che vna ſola ſe ne poſſi fare in qualunque Città, Terra, ò Luogo; eccettuando però la [*Compa*]*gnia del SS. Sacramento, quale concedono anzi deſiderano, ſia eretta in ogni Chieſa Parochiale* [*exi*]*ſtante, che ci ſi troui eretta prima qualſiuoglia altra Confraternità.*

Et perche molti dubitano, ſe per la Conſtitutione di ſua Beatitudine ſopra le Indulgenze conceſſe vltimamente alle perſone religioſe, con riuocatione delle antiche, venghino riuocate anco le Indulgenze conceſſe alle Chieſe Regolari, & à quei, che le viſitano: ancorche la Conſtitutione comprendi chiaramente ſolo le perſone regolari, ſenza eſtenderſi alle Chieſe loro; Tuttauia la Congregatione per leuare ogni dubbio, dichiara che le Indulgenze conceſſe à quelli che viſitano le Chieſe de' Regolari, ſtanno nella lor forza & vigore, fin che la Santità ſua farà altra deliberatione, & però ſi poſſono laſciare publicare, quando non oſti altra coſa.

Tutto queſto è parſo alla Congregatione di ſcriuere à V.S. acciò nelle occorenze di coteſta Chieſa ſappia ciò che paſſa in queſto particolare, & lo faccia ſapere à' Veſcoui della ſua Prouincia: & io prego à V.S. dal Signore ogni vero bene.

Di Roma alli 7. di Settembre 1607.

Di V. Sig.

per ſeruirla

P. Card. Arigone.

Dominicus Maria Peregrinus Secret. Illuſtriſs. ac Reuerendiſſ. D. Archiep. Bon. de mand.

Stampata in Bologna, & riſtampata in Lucca per il Guidoboni. Con licentia de' Superiori

Dubia circa Confraternitates Sanctiſsimi Corporis Chriſti.

SVMMARIVM.

231 *An omnis Confraternitas Corporis Chriſti potiatur priuilegijs &c. Archiconfraternitatis eiuſdem nominis S. Mariæ ſuper Mineruam.*

Conceſſio facta omnibus & ſingulis, neminem prorſus prætermittit.

233 *Confraternitates Corporis Chriſti an poſſint alteri aggregari.*

Quæ pro fauore conceduntur, non debent in odium retorqueri.

232 Cum iuxta poſitum Decretum S. Congregat. Confraternitates Sanctiſsimi Sacramenti erigi poſſint in qualibet Eccleſia Parochiali, dubitatur, an quæcunque ex iſtis Confraternitatibus potiatur gratijs, priuilegijs, indulgentijs, &c. conceſſis Archiconfraternitati eiuſdem nominis erectæ in Eccleſia S. Mariæ ſupra Mineruam de Vrbe. Et affirmatiuè reſoluendum eſt, dummodo canonicè erectæ ſint ſeruata forma *Conſtitutionis* Clemen. VIII. pro erectione Confraternitatum: nam Paulus III. *in ſua Conſtitutione* 20. *tom.* 1. *Bullar. num.* 19. concedit quod omnes, & ſingulæ aliæ Confraternitates ſub eadem inuocatione Sanctiſſimi Corporis Chriſti vbilibet inſtitutæ, & inſtituendæ, eiſdem priuilegijs conceſsionibus, indulgentijs, facultatibus, gratijs, & indultis in Eccleſiis de Minerua inſtitutæ huiuſmodi per nos conceſsis, & concedendis, vtantur, potiantur, & gaudeant, ac vti, potiri, & gaudere poſſint, & debeant. Quod etiam declarauit poſtea de ſpeciali ordine Summi Pontificis Pauli V. S. Indulgentiarum Congregatio *die* 15. *Februar.* 1608. vt in infrapoſito Decreto. Vnde cum conceſſio fiat omnibus, & ſingulis Confraternitatibus, nulla prorſus prætermiſſa cenſetur, iuxta ea, quæ tradunt Gloſ. *in cap. vt circa*. ver *Omnia, & ſingula de electio.* in 6. Iaſ. *in l. Titia §. fin. num.* 3. *ff. de verbor. obligat.* Socin. *conſil.* 10. *num.* 2. Mandoſ. *in Reg.* 31. *cancel. quæſt.* 2. *num.* 2. Corn. *conſil.* 207. *num.* 12. *vol.* 2. Aduertendum eſt tamen prædicta priuilegia, indulgentias, &c. ſuſcipienda eſſe iuxta formam Breuis Pauli V. *ſub die* 3. *Nouemb.* 1606.

233 Ruſus circa has Confraternitates Sanctiſſimi Corporis Chriſti occurrit dubitandum, an poſſint aggregari alicui alteri Confraternitati. Et videtur negatiuè reſpondendum, quia de iure ſunt aggregatæ Archiconfraternitati eiuſdem nominis S. Mariæ ſupra Mineruam de Vrbe, eadem autem Confraternitas non poteſt pluribus aggregari. Exiſtimo tamen probabile eſſe, quod poſſint aggregari; ex oppoſito fundamento, quod alteri non ſint aggregatæ. Nam licet ſingulæ Confraternitates gaudeant priuilegijs, gratijs, indultis, indulgentijs conceſsis Archiconfraternitati Sanctiſs. Corporis Chriſti S. Mariæ ſupra Mineruam de Vrbe, non tamen gaudent ratione alicuius aggregationis, ſed quia ſunt ipſis principaliter conceſſa à Paulo III. *in ſua* 20 *Conſtit. num.* 19. *tom.* 1. *Bullar.* & confirmatæ à S. Congregat. Indulgentiarum de ordine Pauli V. ſecundum ipſius formam, vt dictum eſt: vnde non tollitur, quin ſint capaces aggregationis reſpectu alterius Confraternitatis. Deinde hæc priuilegia ſunt conceſſa his Confraternitatibus ob ſpecialem fauorem ipſarum, & ad fouendum cultum Sanctiſſ. Sacramenti, vt declarauit Paulus III. & S. Congreg. nomine Pauli V. Non continerent autem ſpecialem fauorem, ſi impedirent aggregationem, quia poſſent hæc omnia habere per aggregationem. Quæ autem pro fauore conceduntur, non debent in odiũ retorqueri, iuxta regulam *l. quod fauore C. de legib.* & cap. *quod ob gratiam, de reg. iur. in* 6. Denique quia in prædicto Decreto declaratur, quod participent quaſcunque conceſsiones, &c. Archiconfraternit. prædictæ abſq; alia aggregatione. Vnde cum non aggregentur, remanent capaces variæ aggregationis.

Digitized by Google

DECRETVM S. CONGREGAT. INDVLGENTIARVM, Quo declaratur, ſanctiſſimi Sacramenti Confraternitates omnes canonicè vbique erectas, vel erigendas, poſſe iuxta fel. record. Pauli Tertij conſtitutiones, frui Indulgentijs, Priuilegijs, & Gratijs ſpiritualibus Archiconfraternitati Sanctæ Mariæ ſupra Mineruam à Sanctiſſ. D.N. Paulo V. nuper conceſſis, ac in poſterum concedendis.

234 *LIcèt fel. rec. Paulus Papa III. per binas ſuas Conſtitutiones conceſſerit, vt ſanctiſſimi Corporis Chriſti Confraternitates omnes, & ſingulæ, vbiuis locorum tunc inſtitutæ, ac inſtituendæ, iiſdem priuilegijs, conceſſionibus, indulgentijs, gratijs, & indultis, quæ Confraternitati ipſius ſanctiſſimi Sacramenti in Eccleſia S. Mariæ ſupra Mineruam de Vrbe erectæ, à ſe largitæ fuerant, ac in poſterum elargirentur, vti, potiri, & gaudere poſſent, ac deberent: Quia tamen per nonnullas Apoſtolicas Conſtitutiones, & Ordinationes, quæ deinceps emanarunt, præſertim verò per recol. mem. Clementis VIII. Conſtitutionem de aggregationibus editam; facultates, & indulgentiæ tàm ſupradictæ S. Mariæ de Minerua, quàm cæteris omnibus Confraternitatibus antea conceſſæ; aut abrogatæ, aut ſaltem moderatæ comperiuntur; alia hoc de genere decreta ſunt, ex quibus in dubium reuocari poſſe videtur, an huiuſmodi Pauli III. conceſſiones priſtinum ſuum robur adhuc retineant.*

Congregatio Illuſtriſſimorum, & Reuerendiſſimorum S.R.E. Cardinalium à Sanctiſſimo D.N. Paulo diuina Prouidentia Papa V. indulgentiarum reformationi præfectorum, optans ſummopere ſacratiſſimi Sacramenti venerationem, & cultum in dies magis augeri, ad idque Chriſtifideles ſpiritualibus gratijs excitari; ſpeciali Sanctitatis ſuæ ordine, viuæ vocis oraculo habito, decreuit, ac declarat, iuxta eaſdem Pauli Tertij Conſtitutiones, omnes & ſingulas Confraternitates ſanctiſſimi Corporis Chriſti vbique terrarum hactenus Apoſtolica, vel Ordinaria auctoritate erectas, vel de cætero erigendas, abſque noua, aut peculiari alia conceſſione, communicatione, vel aggregatione fore, ac eſſe debere participes quorumcumque priuilegiorum, conceſſionum, indulgentiarum, facultatum, gratiarum, & indultorum à Sanctitate ſua Archiconfraternitati ſanctiſſimi Sacramenti de Minerua, per Breue datum Romæ apud Sanctum Petrum die 3. Nouembris 1606. nominatim, & expreſſè conceſſorum, ac in poſterum à Sede Apoſtolica concedendorum; illiſque omnibus, & ſingulis vti, potiri, & gaudere poſſe, ac debere, ſtatim atque Confraternitatum earumdem erectio Apoſtolica, vel Ordinaria auctoritate facta fuerit; ſeruata tamen in reliquis omnibus prædicta Clementis Octaui Conſtitutione. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis de Indulgentijs ad inſtar non concedendis, nec alijs contrarijs quibuſcunque. Datum Romæ die 15. Februarij 1608.

QVÆSTIONES.

235 1 Nunquid Confratres volentes ingredi Confraternitatem, debeant perſonaliter adire locum, vbi ſunt patres ad ſcribendum deputati.

2 Si Confraternitas ſtatuerit, ne quis eam intret, niſi certum ſibi perſoluat, valeret, nec ne.

3 An peccans concepta ſpe de conſequendis Indulgentijs Confraternitatis, cui eſt adſcriptus, poterit eas conſequi.

4 An Confrater, pro altero Confratre ſuæ Confraternitatis, qui arduis eſt negotijs occupatus, valeat conſequi indulgentias.

5 An Indulgentia conceſſa viſitantibus certis feſtiuitatibus, ſemel, vel tantùm eadem die acquiri poſſit.

236 Ad primum. Reſp. Dubitauit de hoc Nauarr. dum in Confraternitate Roſarij ſe ſcribi fecit: ſed tandem id licere affirmat, eo quòd nulla lege diuina, naturali, poſitiua, aut alia lege prohibitum eſt. *In miſcell. de oration. ſub n. 23. verſ. dubitatur ſecundò.*

A D-

ADDITIO.

237 Idem etiam docet Bordon. *tom.* 2. *conſil. Regul. reſol.*72.*num.*16. Quia actus eſt talis conditionis, vt per alium celebrari poſſit, cum ſolum requirat exhibitionem nominis, acceptationem, & deſcriptionem in libro. Addit tamen idem Bordon. requiri præſentiam, quando ingrediens Confraternitatem aliquo habitu induendus eſt, aut cingulo cingendus. Verum hoc quoque præſtari poteſt per aliũ, cui id munus committatur. Sic etiam per tertiam perſonam ſolet exhiberi habitus Equitum.

An valeat ſtatutum, ne quis admittatur in Confraternitatem, niſi aliquid ſoluat. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

238 *Statutum, quod aliquid ſoluatur in ingreſſu in Confraternitatem, quando valeat.*
239 *Quod ſoluitur eſt pro manutentione Confraternitatis.*
Non poteſt ſolui aliquid pro ingreſſu.

238 Ad ſecundum. Reſp. Valeret, ſi in pios vſus caſurum eſſet: ſecus ſi in profanos, vt ſubdit Nauarr. vbi ſupra, *verſ. dubitatur tertio*, & conuenit diſpoſitio Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 14.

ADDITIO.

239 Idem etiam ſentit Bordon. *reſol.* 72. *n.* 15. *tom.*2.*conſil. moral.* Quia quod ſoluitur, non eſt pro ingreſſu, ſed pro manutentione Confraternitatis, aut alio opere pio, atque adeo ex titulo eleemoſynæ. Idem etiam tenet Cherub. *in Compen. Bullar. ſchol.*2. *ad Conſtit.*98. *Clemen.*8. Et in praxi ſeruandum eſſe, inquit Lezana *tom.*2. *quæſt. Regul. cap.*15. *num.* 30. ſi ſit approbatum ab Epiſcopo. Qui optime notat contra Sanchez, *lib.*2. *conſil. moral. cap.* 3. *dub.*23. *num.*8. Non poſſe dari aliquid pro ipſo ingreſſu, quia oleret ſimoniam. Nam licet Confraternitas non ſit religio, ſed tantum laicorum Congregatio ad benefaciendum; attamen affert ſecum participationem ſpiritualium gratiarum, ita vt eo ipſo, quod quis ſit Confrater, fiat particeps ipſarum, vnde ſi daret aliquid pro ingreſſu, daret pro participatione ſpiritualium.

An peccans ſub ſpe indulgentiarum Confraternitatis, poſſit eas conſequi. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

240 *Peccans ſub ſpe indulgentiarum, poteſt illas conſequi.*
241 *Incidens in reſeruata ſub ſpe iubilei, poteſt abſolui.*

240 Ad tertium. Reſp. Poterit quidem ſecundum ſententiam Nauarri vbi ſupra, *num.* 6. *quæſt.*3. vbi tamen id limitat, cùm in Bulla Conceſſionis indulgentiarum diceretur, ne ſpe illarum peccantes &c. *& in conſ.*10. *incip. queritur. num.* 3. *de priuilegio, lib.* 5. ſequitur Graff. *ſuarum deciſ. lib.*1. *par.* 1. *cap.*13. *num.*59.

ADDITIO.

241 Eſt communis fere omnium ſententia, dum loquuntur de eo, qui incidit in reſeruata, ſpe obtinendæ abſolutionis virtute iubilæi, aut alterius facultatis, ſeu indulti. Ita Syluester, verbo *Indulgentia*, *num.*28. Corduba *lib.*5. *de Indul. quæſt.* 37. *propoſ.* 3. Rodriquez *in Bullam Cruciatæ*, §. 9. *num* 97. Zerola *lib.*2. *de iubilao cap.*3. *quæſt.*3. Conrad. *part.* 1. *reſp. quæſt.*208. Lauor. *par.* 1. *de iubil. cap.* 21. *num.* 63. Acoſta *in Bullam Cruciatæ*, *quæſt.*33. Leonius *par.* 2. *de iubil. cap.*14. Ledeſma *par.* 1. *ſum. cap.*13. *de pœnit. dub.* 10. *poſt* 1. *concluſ.* Villalob *par.* 1. *ſum. tract.*27. *clauſ.* 9 §.2. *num.*19. & alij, quos citaui *in praxi iubilæi quæſt.* 234. *num.*2. Spes enim in peccante, obtinendæ remiſſionis, includit virtualiter propoſitum emendationis, & ideo non inducit nouum peccatum, ſed præſens minuit, vt notat D.Th. 2. 2. *quæſt.*21. *ar.*1. *ad* 3.

An

Digitized by Google

An Confrater poſſit conſequi indulgentias pro Confratre. Quaeſt. IV.

SVMMARIVM.

242 *Nemo poteſt indulgentias ſibi conceſſas alteri applicare.*

243 *Opera iniuncta pro indulgentijs ſunt perſonaliter implenda.*

Quae opera iniuncta, per alium impleri poſſint.

242 Ad quartum. Reſp. Non, quia alteri applicare Indulgentias tibi ob viſitationem Eccleſiae S. Benedicti, vel quid ſimile à Papa conceſſas, eſſet illi applicare merita Cſtriſti, quod ſolius eſt Pontificis, ſecundum D.Thom. *in* 4. *ſentent. diſt.*20. *quaeſt.* 31.*art.*4.Richard. 3. *ſent. diſt.* 10.

ADDITIO.

243 Cum indulgentiae ſint conceſſae aequaliter pro omnibus Confratribus, conſequi indulgentiam pro alio non eſſet applicare ipſi merita Chriſti, quia iam eſſent applicata à Summo Pontifice, ſed exequi pro ipſis opus iniunctum pro obtinenda indulgentia. Quia tamen opera pro conſequenda indulgentia ita iniunguntur, vt ſint perſonaliter implenda, vt notant Rodriquez *in Bul.Cruc.*§.8.*num.*14. Graſ. *lib.*2. *Append.cap.*5.*num.*62.Homobon. *par.*2.*Exam. eccleſ. tract.*8. *quaeſt.*21. Armilla, verbo *Indulgentia, num.*19. Mercer. *de ſacram.quaeſt.*27. *ſupplem.ar.*4. *dub.*1 *quaeſt.*21. Lambert. 3. *par.tom.*3. *diſp.* 5. *de indulgen, ar.*3. *quaeſt.*3. Duual. 212. *tract. de indulgent. par.*1. *dub.*3. *concluſ.*3. Villalob. *par.*1. *ſum.tract.*26. *difficul.*15. *num.*1. & alij communiter; ideo neque hoc pacto poteſt quis pro alio applicare indulgentias, exercendo ſcilicet pro ipſo opera iniuncta. Excipienda ſunt tamen illa opera, quae ita poſſunt miniſterialiter per alium exerceri, vt hoc non obſtante adhuc ſint opera ipſius committentis, vt eſſet erogatio eleemoſynae, vt notant etiam Mercer. & Villalob. *citati*. Nauar. *in Miſcel.de Roſar.* Boſſius *ſect.*4. *de iubil.caſu* 8.*num.*15. Bonac. *diſp.*6.*de ſacram.q.*1. *pun.* 5. *num.* 24.

An indulgentia conceſſa viſitanti &c. pluries eadem die acquiri poſſit. Quaeſt. V.

SVMMARIVM.

244 *Indulgentia conceſſa viſitanti, ſemel tantum acquiri poteſt.*

245 *Multiplicato opere iniuncto pluries acquiri poteſt per alios.*

244 Ad quintum. Reſp. Semel tantùm, ſecundum D. Thom. *in* 4.*diſt.*20. *q.*3. *ar.*2. Gemin. & alios *in cap. fin.de poenit. & remiſſion.* Nauarr. qui alios cumulat in ſuo Tractatu de *Iubil. & Indulg. notab.* 31. *num.* 36. *pag. mihi* 162.

ADDITIO.

245 Non deſunt tamen, qui abſolutè teneant, quod toties acquiritur indulgentia, etiamſi ſit conceſſa pro tali die, quoties exercetur opus iniunctum. Ita Cardin. *in Clemen.*1. ver. *Quibus, quaeſt.*3.*de priuileg.* & *in Clemen.* 2. ver. *Ad haec, quaeſt.*2. *de poen. & remiſ.* Roſella, verbo *Indulgentia*, *num.* 12. Angel. *num.*4. Nauar. *de indulg.not.*32. *num.*46. Rodriquez *in Bul. Cruc.* §. 8. *num.*15. Vega *part.* 2. *ſum. cap.*7.*caſu* 30.Gobat. *de indulgent. par.*2. *c.*5. *n.*349. Et fundatur haec opinio in probabiliſſima ratione. Quia quando verba, quibus conceditur indulgentia, non continent aliquam reſtrictionem ad vnicam vicem, ſunt apta ſignificare tanquam indefinita non minus vnum, quam plures vices; ergo cum tanquam continentes gratiam amplè ſint accipienda, debent accipi de pluribus vicibus.

D E-

Digitized by Google

DECRETVM SACRAE CONGREGATIONIS CONC. TRIDENTINI.

EMANATVM AVTH. FEL. RECORD. CLEMENTIS OCTAVI

Super Ordinatione Regularium.

246 DE mandato S. D. N. Clem. Diu. Prouid. Papæ VIII. Tenore præſentium mandatur omnibus, & ſingulis quorumcumque Regularium Superioribus, vt de cætero obſeruent, & obſeruari faciant, quæ in Decreto Sac. Congreg. Conc. Tridentini continentur, cuius tenor eſt talis.

Congr. Concilij cenſuit, Superiores Regulares poſſe ſuo ſubdito itidem regulari, qui præditus qualitatibus requiſitis ordines ſuſcipere voluerit, literas dimiſſoriales concedere, ad Epiſcopum tamen Diœceſanum, nempe illius Monaſterij, in cuius familia ab iis, ad quos pertinet, is regularis poſitus fuerit: & ſi Diœceſanus abſuerit, vel non eſſet habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Epiſcopum; dum tamen ab eo Epiſcopo, qui ordines contulerit, examinetur quo ad doctrinam; & dum ipſi regulares non diſtulerint de induſtria conceſſionem dimiſſoriarum in id tempus, quo Epiſcopus Diœceſanus vel abſuturus, vel nullas habiturus eſſet ordinationes. Verùm, cùm à Superioribus, Epiſcopo Diœceſano abſente, vel ordinationes non habente, literæ dimiſſoriæ dabuntur, ab eis vtique huiuſmodi cauſam abſentiæ Diœceſani Epiſcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum exprimendam eſſe. Quod, qui non fecerint, officij, & dignitatis, ſeu adminiſtrationis, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ priuationis, ac alias arbitrio eiuſdem Sanctiſs. D. N. Papæ reſeruatas pœnas incurrent. In quorum fidem. Dat Romæ die 15. menſis Martij 1599.

247 [Notandum, quod eadem Sac. Congreg. Card. declarans id, quod in Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 10. de refor. ſtatuitur, videlicet. Quod Abbatibus, & alijs quibuſcumque quantumuis exemptis non liceat in poſterum intra fines alicuius Diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius Diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, cuiquam, qui regularis ſubditus ſibi non ſit, tonſuram, vel minores ordines conferre, nec literas dimiſſorias Clericis ſecularibus, vt ab alijs ordinentur, concedant. Ait ipſa Congregatio, quod Abbates regulares habentes ius baculum deferendi, & Mitram, poſtquam ſacerdotalem ordinem, & munus benedictionis ſuſceperint, poſſint tonſuras, & Ordines minores ſecularibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiectis conferre: ſi modo ipſius Epiſcopi conſenſus accedat: & à dicto Epiſcopo quiſque literas dimiſſorias impetrauerit, ita, vt ſatis non ſit, id generatim ab Epiſcopo conceſſum eſſe, ſed hac conceſſione ſemper opus ſit ſingulis.

Poſſint etiam ipſi Abbates eoſdem ordines conferre alijs Regularibus, qui dimiſſorias ſpeciales ſuperiorum ſuorum, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci habuerint, ac præterea alijs ſecularibus, qui aliorum Epiſcoporum iuriſdictioni ſubiecti ſint, dum modo Superiorum dimiſſorias attulerint, & ſpecialem conſenſum Epiſcopi loci, in quo Ordines huiuſmodi cupiunt ſuſcipere. Præfatæ declarationes referuntur à Quaranta in verbo, Ordo.]

Dubia circa præfatum Decretum.

SVMMARIVM.

248 Superior Regularis an poſſit transferre ſubditum ad alium Conuentum, vt effugiat examen prioris Ordinarij pro ordinibus.

249 Non violat præceptum iuris communis accedens vel locum, vbi non obligat.

250 Dilatio dimiſſoriarum, vt poſſit ad alium Epiſcopum dimitti ordinandus, inducit fraudem.

Quod directe prohibetur, non poteſt fieri per indirectum.

251 Regulares, qui poſſunt ex priuilegio ordinari

extra tempora, an poſſint dimitti ad alium Ordinarium, ſi Diœceſanus nolit admittere priuilegia. Quando conſideratur effectus, non attenditur modus, quo inducitur. Conceſſo priuilegio cenſentur conceſſa omnia neceſſaria pro exequutione.

ADDITIO.

248 Stante ſupradicto decreto dubitatur, an liceat Superioribus Regularibus transferre ſubditum de vno Conuentu ad alium, eum incorporando familiæ in eum finem, vt effugiat examen Diœceſani prioris Conuentus, probabiliter timens de reprobatione. Et videtur reſoluendum quod non liceat, quia in præſenti Decreto prohibetur differre de induſtria conceſsionem dimiſſoriarum in tempus, in quo Diœceſanus non eſt habiturus ordinationes, vel abſuturus: quod etiam in caſu propoſito videtur committi eadem fraus, dum mutando ſubditum de vna ad aliam familiam, ſubtrahitur Diœceſano, cui alias quoad ordinationem ſubijceretur.

249 Tenendum tamen eſt, quod liceat, quia hoc non reperitur prohibitum ex vi præſentis Decreti. Neque hoc eſt violare Decretum, ſed quærere alium modum obſeruantiæ ipſius, nam adhuc ad Epiſcopum Diœceſanum conceduntur dimiſſoriæ iuxta ipſius præſcriptionem: & proinde nedum ſeruatur Decretum ſecundum verba, ſed etiam ſecundum ſubſtantiam, & finem. Et ſicuti non violaret præceptum ieiunij, qui relinqueret locum proprium, & ad alium ſe transferret vbi ieiunium cum ouis celebratur: ita nec in præſenti. Imo poſſet etiam accedere ad locum, vbi aliquod ieiunium de iure communi non obligat, vt ad ipſum non teneatur, vt tradunt Nauar. *in Manual. cap.* 23. *nu.* 120. Couarr. *lib.* 4. *variar. cap.* 20. *num.* 8. ver. *Fuit & in dicto*. Pedraza *in ſum. præcep.* 3. §. 14. Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 19. *num.* 19. Ledeſma *q.* 45. *de matrim. ar.* 5. *punct.* 3. *dub. vlt.* §. *Secundo arguitur*, Suarez *tom.* 1. *de relig. tract.* 1. *lib.* 2. *c.* 14. *num.* 29. Pontius *de matr. lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 2. Palat. *in* 4. *diſt.* 15. *diſp.* 8. *part.* 6. *concluſ.* & alij quos citaui *in tract. de ieiun. deciſ.* 208. *num.* 1. Quin hoc non eſt fugere obſeruantiam prædicti decreti, ſed eum eligere exequendum cum alio Diœceſano.

250 Neque eſt eadem ratio de dilatione conceſſionis dimiſſoriarum. Quia ipſa inducit fraudem, nam per indirectum ordinandus dimittitur ad alium Epiſcopum, & ſubtrahitur Diœceſano; atque adeo fit indirectè, quod directè prohibetur; quod non licet. *l. Seius, & Augerius. ff. Ad leg. Falcid. & cap. cum quid de reg. iur. in* 6.

251 Secundo circa idem Decretum occurrit dubium. An Regulares habentes priuilegium, vt poſſint extra tẽpora ordinari, poſſint dimitti ad quemcunque Epiſcopum, ſi Diœceſanus nolit admittere priuilegia. Reſp. poſſe dimitti à ſuo Superiore ad quemcunq; Epiſcopum, ſi Diœceſanus nolit admittere priuilegia. Ratio eſt. Quia ſumus in caſu, in quo iuxta præfatum Decretum licet dimitti. Solum enim prohibet dimitti, quando Diœceſanus habet ordinationes; & cum non habet, concedit dimitti. Dum autem non vult admittere priuilegia, non habet ordinationes, neq; vult habere. Quod enim nolit ex hoc, vel illo motiuo habere, non conſideratur in ipſo decreto, ſed tantum effectus non habendi ordinationes. Quando autem conſideratur effectus, non attenditur modus, quo inducitur, *l.* 3. *C. de inſtit. & ſubſtit.* vbi Bald. Feder. de Senis *conſil.* 244. ver. *Secundo quia*. Oldrad. *conſil.* 257. *num.* 4. ver. *Effectus*, Tuſch. *litera B concluſ.* 51. Deinde conceſſo priuilegio cenſentur conceſſa omnia neceſſaria pro illius exequutione, *l.* 2. *ff. de iuriſ. om. iud.* & *l. in* §. *fin. ff de offic. eius, cui man. eſt iuriſd.* Et ideo conceſſum quoque cenſetur dimittere ſubditum ad alium Epiſcopum, ſi Diœceſanus nolit admittere priuilegia, alioquin eſſet in poteſtate ipſius ea fruſtrare.

QVÆSTIONES.

252 1 Quid debet afferre Epiſcopo Regularis ordinandus.

2 An in ordinatione Regularium diſpenſatio ſuper interſtitijs pertineat ad Epiſcopum, vel ad Superiorem Regularem.

3 An fieri debeat mentio in literis dimiſſorialibus Superiorum Regularium, vt ſuper interſtitijs dignetur diſpenſare Epiſcopus ordinans, attenta neceſſitate, & vtilitate Eccleſiæ, vel Religionis.

4 Quomodo intelligatur arbitrium Epiſcopo conceſſum in diſpenſando ſuper interſtitijs.

5 An Epiſcopus ordinans tacitè aliquem, diſpenſare cenſeatur, & quid ſi ipſe ordines non conferat, ſed dimiſſorias concedit.

6 Quæ dicatur Eccleſiæ neceſsitas, vel vtilitas, vt ſufficiens cauſa reputetur ad diſpenſandum.

7 An circa annum interponendum ab vno ad alterum Ordinem ſacrum, attendendus ſit annus Eccleſiaſticus, vel ſolaris.

8 Clericus ſæcularis, vel regularis ordinatus cum literis dimiſſorijs falſis, quam pœnam incurrat, & quid ſi celebrat in ordine ſacro.

9 An dimiſſoria ad Ordines ſuſcipiendos ab alieno Epiſcopo, ita requiratur, vt non ſufficiat Epiſcopo promouenti cognitam eſſe perſonam pro idonea.

Quid

10 Quid ſi proprius Epiſcopus ratificet promotionem ab altero Epiſcopo factam abſque literis dimiſſorialibus.
11 An in literis dimiſſorialibus ſint exprimendi Ordines ſacri.
12 An expirent literæ dimiſſoriales per mortem concedentis.
13 An Epiſcopus, cui diriguntur literæ dimiſſoriales, debeat examinare Clericos ſeculares, vel regulares de vita, & moribus.
14 An ſacroſancti Trid. Conc. Decretum *ſeſſ.23. cap. 7. de Reform.* (quo Epiſcopis iniungitur, vt antequam ad ſacrorum ordinum miniſterium Ordinandi accedant, ſumma diligentia, inter alia inquirant ea, quæ ad genus Ordinandorum ſpectant) nouum Ordinis impedimentum induxerit.
15 Si quis nõ ſuſcepto ſacramento Confirmationis ad Ordines promoueatur, an incurrat aliquam cenſuram, vel pœnam.
16 Quæ ætas præſcripta eſt ſingulis Ordinibus, & an incepta, vel completa.
17 Prima Tonſura poteſtne quolibet die conferri.
18 Minores Ordines, & ſacri, quo tempore conferri poſſunt, & quare potius in Sabbatô, quam alijs diebus Ordines ſacri conferuntur.
19 Quæ ſcientia requiratur in Ordinandis.
20 An miniſtrans in ſacris Ordinibus ante ætatem, fiat irregularis, & quid in minoribus.
21 Quid ſi quis habuerit literas dimiſſoriales ſpeciales, vt à tali Epiſcopo Ordinibus inſigniri poſſit, ſi ab alio ordinetur, incurrat aliquam pœnam.
22 An Ordinatus ante ætatem ſacris ordinibus, ſit ſuſpenſus vſque ad ætatem legitimam, vel perpetuo ita vt indigeat Papæ diſpenſatione.
23 An Ordinatus ante ætatem, qui potuit, & debuit ſuis parentibus credere, ſit excuſatus.
24 Si quis ſacris Ordinetur ante legitimam ætatem, & propter bonam fidem à principio, ob quam à ſuſpenſione ipſo facto liberatus fuerit, ſi poſtea aduenerit mala fides, & ſciens ſe non habere legitimam ætatem, celebrauerit, contrahat irregularitatem.
25 Epiſcopus ordinans non ſubditum ſuum, quam pœnam incurrat, & quando non incurrat.
26 Furtiuè ordinari quis dicatur.
27 Furtiuè Ordinatus, an poſſit in ſuſcepto ordine miniſtrare, & ad ſuperiorem aſcendere.
28 Si Epiſcopus tempore, quo confert Ordines, dicat ſe non intendere ordinare non examinatos, & approbatos; qui ſe ingerit, eritne Ordinatus.
29 An Epiſcopus, qui ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ antequam Ordinare incipiat, præcipit, ne aliquis accedat ad Ordines ſine dimiſſorijs, & alijs requiſitis, & poſtea eos abſoluit, & diſpenſat, prout eſt videre in Pontificalibus, ſi quis illorum eſſet innodatus aliqua cenſura Eccleſiaſtica, vel irregularitate, poſſit, & valeat cum illa abſolutione abſolui, & cum illa diſpenſatione diſpenſari.
30 An promoti ad Ordines minores ante legitimam ætatem ſint ſuſpenſi.
31 Ordinatus in ſacris ante legitimam ætatem, & ſic ſuſpenſus, an efficiatur irregularis, concelebrans cum Epiſcopo in actu ordinationis.
32 An qui ordinatur, non ſeruatis interſtitijs, ſit ſuſpenſus, vel irregularis.
33 An ordinatus ſacris ordinibus metu, teneatur continere.
34 An Religioſus ante profeſsionem ſe promoueri faciens ad ordines ſacros, ſit ſuſpenſus ipſo iure ab exequutione ordinum ſuſceptorum.
35 An Regularis teneatur accipere atteſtationes ordinum ſuſceptorum ab Epiſcopo ordinante.
36 An Epiſcopus ordinans ignaros, vel homines malæ vitæ, vel nullam in hoc, aut paruam faciens diligentiam, peccet mortaliter.
37 An Epiſcopus admittens ad Ordines non ſibi idoneos notos in doctrina, ſine examine, debeat deponi; & quid legatur de S. Leone Papa; & quid aduertat in hoc S. Bernardus.
38 Quæ mala oriantur ex ordinatione indignorum.
39 An propter penuriam aliorum poſsint non idonei ordinari.
40 An Epiſcopus ordinans ſacris ſine titulo, peccet.
41 An Ordines bis ſuſcipiens, aut conferens, efficiatur irregularis.
42 Non promotus ad Presbyteratus ordinem celebrans Miſſam, quam pœnam incurrat.

Digitized by Google

Quid Regularis ordinandus afferre debeat Epiſcopo. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

253 *Ordinãdus Regularis debet afferre dimiſſorias: & quid ipſa teſtificari debeant.*
254 *Epiſcopus an poſſit exigere iuramentum a Superioribus Regularibus de eo, quod teſtificantur in dimiſſorijs.*

253 Ad primum. Reſp. Quòd Regularis ordinandus afferre debet litteras dimiſſorias à Superiore de ordine ſuſcipiendo, quo eorum quiſpiam initiandus eſt. Quæ litteræ, ne vetuſtiores ſint, duobus, tribuſque menſibus à die ſacræ ordinationis ſupputandis; niſi ob abſentiam Superioris, aliamue cauſam, eas longiori tempore datas, renouataſue accipi, probariue debere cenſuerimus: Teſtimonium etiam ſcriptum à Superiore ſuo, qui oſtendat eum vita, & moribus præditum eſſe, qui dignus ſit, vt illi ordini adſcribatur, quo is initiari vult; ſit verò hoc teſtimonium non antiquius duobus menſibus, declaratum. Si verò diutius à Monaſterio abfuerit, hoc teſtatum afferat à Superiore Monaſterij, in quo proximè commoratus eſt. Teſtificationem item de ordine, qui proximè præcedit, iam ſuſcepto. Si verò ſtatum tempus, præſcriptum à Conc. Trid. quod interiectum eſſe debet inter ſuſceptionem vnius, & alterius ordinis, nondum expletum eſt; tunc à ſuo Superiore ſcriptum afferat, quo teſtatum fiat, vtile, ac neceſſarium Eccleſiæ ſuæ, Monaſterioue eſſe, ſecum diſpenſari ſuper eo interſtitio. Item in Religione cum laude verſatum eſſe, loco tituli afferat teſtificationem præſtitæ, riteque emiſſæ profeſſionis regularis, & exercitationem frequentem functionum illius ordinis, quem proximè ſuſcepit.

ADDITIO.

254 Circa ſupradicta aduertendum eſt, quod non poſſunt Epiſcopi exigere iuramentum à Superioribus Regularibus quò ad ea, de quibus in fauorem ſubditorum, quos præſentant, teſtificantur, vt tradit Bordon. *in deciſ. miſcel. deciſ.* 431. loquens de præſentatis pro confeſſionibus; & pro confirmatione plura cumulat, & ego quoque dixi *quæſt.* 210. *moral. canonic. Cent.* 3. Et ratio eſt: Quia Concil. Trident. non ſubijcit Regulares Epiſcopis in ordine ad ſuſcipiendos ordines, niſi quo ad examen, & quò ad recognitionem dimiſſoriarum: vnde cum alias ſint exempti, non poſſunt vltra hoc aliquid aliud exigere. Deinde vel exigunt hoc iuramentum auctoritatiuè, & tunc cum exactio iuramenti ſit actus iuriſdictionis, exercerent iuriſdictionem in exemptos. Vel ſolum exigunt priuato modo, & tunc aggrauarent Regulares Superiores ſine iuſta cauſa, & detraherent eorumdem auctoritati, quaſi non eſſet ipſis credendum, niſi interponerent iuramentum. Imo neque hoc poſteriori modo iuramentum poteſt locum habere, ſi quidem eſt acceſſorium ad litteras teſtimoniales, & pro earumdem confirmatione; & ideo ſicut ipſæ exiguntur auctoritatiuo modo, ita etiam iuramentum.

An diſpenſatio interſtitiorum pertineat ad Epiſcopum, an ad Superiorem Regularium. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

255 *Superiores Regulares non poſſunt cum ſuis ſubditis diſpenſare ſuper interſtitijs.*
256 *Secundum alios poſſunt.*
Vicarius Capitularis, & Vicarius Epiſcopi quando concedunt dimiſſorias, poſſunt diſpenſare ſuper interſtitijs.
257 *In diſpenſatione interſtitionum requiritur cauſæ cognitio.*

255 Ad ſecundum. Reſp. Quod Sacra Cong. Conc. Trid. cenſuit per hæc verba. An Superiores Regularium poſſint quemadmodum Epiſcopi, *vt in ſeſſ.* 25. *c.* 11. *&* 13. diſpenſare ſuper temporum interſtitijs cum ſubditis ſuis: Sancta Cong. cenſuit Superiores regulares non poſſe diſpenſare ſuper interſtitijs regularium ordinandorum, ſed id pertinere ad Epiſcopum ordinantem, qui tamen quo ad cauſam diſpenſ. iudicium ſuum formare debet ex atteſtatione Superiorum Regularium. Paul. Emil. Cardinalis S. Marcelli.

AD-

ADDITIO.

256 Quod diſpenſare ſuper interſtitijs pertineat ad Superiorem Ordinandi, à quo concedendæ ſunt dimiſſoriæ, declarauit S. Congreg. apud Piaſec. *in praxi par.1. cap. 1.num.* 11. Quæ declaratio emanauit ſub *die 9. Auguſt* 1593. Et proinde cum ad Superiores Regulares ſpectet concedere dimiſſorias, ſpectabit etiam diſpenſatio interſtitiorum, vt tradunt Suarez *tom.4 de relig. lib.2.de relig.Prælat.c.*12. *num.* 22. Sanchez *lib.7. conſil. moral. cap.* 1. *dub.* 54. Cæleſtin. *in Compen. Theol. moral. tract.* 8. *cap.* 4. *queſt.*4. De quo ego late *quæſt.* 353. *canon. moral. num.*3. *& ſequent. cent.*4. Hinc etiam Vicarius Capitularis, & Vicarius Epiſcopi, quando concedunt dimiſſorias, remittunt etiam interſtitia, vt declarauit S. Congregrat. ſub *die* 21.*April.*1595. apud Gallemart. *ad cap.* 11. *de Refor. ſeſſ.*23.

*Congregatio Concilij cenſuit, facultatem remittendi interſtitia Epiſcopo competentem ex cauſis comprehenſis in cap.*11.*&* 14. *ſeſſ.* 23. *tranſire in Vicarium Capituli Sede Vacante.*

Et ſub *die* 5. *Martij* 1597.

Congregatio Conclij cenſuit, Epiſcopi Vicarium habentem generale mandatum in forma, poſſe abſente Epiſcopo concedere dimiſſorias ad ordines, atque item remittere interſtitia.

Ex quibus conſtat, quod diſpenſatio ſuper interſtitiis ſpectat ad Superiorem Ordinandi, ad quem ſpectat etiam conceſſio dimiſſoriarum.

257 Imo cum Epiſcopus ordinans procedat ſine cauſæ cognitione, quæ requiritur pro diſpenſatione interſtitiorum iuxta Concil. Trident. & ſtet atteſtationi Superioris, cui tenetur ſtare ex declaratione S. Congregat. ſub *die* 30. *Martij* 1597. non poteſt diſpenſare, quia cum diſpenſandum ſit in lege Superioris, nempe Conciliari, non poteſt fieri diſpenſatio ſine cauſæ cognitione. Vnde declaratio Congregat. quam affert Auctor, mihi ſuſpecta eſt, cum in ea ſimul habeat, quod diſpenſatio pertineat ad Epiſcopum, & tamen, quod debeat ſtare iudicio Superioris Regularis: quod eſt procedere ſine cauſæ cognitione.

An in Dimiſſorijs rogari debeat Epiſcopus, vt diſpenſet ſuper interſtitijs &c. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

258 *Epiſcopus rogandus vt diſpenſet ſuper interſtitijs à Superiore Regularis Ordinandi.*

259 *Cur ita rogandus.*

Quod fruſtra fit, non cenſetur factum.

258 Ad tertium. Reſp. Quod debet fieri mentio in litteris dimiſſorialibus ſuorum Superiorum petentium ab Epiſcopo, vt ſuper inteſtitijs diſpenſare dignetur, attenta neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ, ſeu Religionis, prout declarauit S. Cong. *die 7.Septembris* 1597. vt teſtatur Sorbus *in compendio Mendicantium*, & Ioannes Baptiſta Confectus in verb *Ordin. Sacri*.

ADDITIO.

259 In litteris dimiſſorijs eſt facienda mētio diſpenſationis interſtitiorum, ita vt Superior Regularis rogare debeat Dominum Epiſcopum vt diſpenſare dignetur ſuper interſtitijs: quia cum ad ipſum pertineat ordinare, pertinet etiam admittere diſpenſationem, quam ſi non admittat, nihil proderit, quod facta ſit à Superiore Regulari. Et proinde antequam admittatur eſt diſpenſatio ſine effectu, quia licet reddat habilem ordinandum, vt poſſit ordinem ſuſcipere, poteſt tamen Epiſcopus nolle admittere diſpenſationem, & reddere fruſtratoriam; & ideo rogandus eſt, vt dignetur diſpenſare, hoc eſt admittere diſpenſationem, & non ſinere eſſe fruſtratoriam, quia tunc tanquam inutilis cenſeretur non facta *l.Quoties, ff. Qui ſatiſd. cog.* Vbi Gloſ. & Doctores. Et proinde Epiſcopus cenſetur diſpenſare, quia facit, quod diſpenſatio non ſit inutilis.

Quomodo intelligatur arbitrium Epiſcopo conceſſum ſuper diſpenſatione interſtitiorum. Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

Arbitrium Epiſcopi circa interſtitia eſt ad minuendum tempus.

Eſt arbitrium prout de iure.

258 Ad quartum. Reſp. Arbitrium Epiſcopo conceſſum auctoritate Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 11. in diſpenſando ſuper interſtitijs, intelligitur ad hoc, vt interſtitia hæc eius arbitrio abbreuiari poſſint, non autem, vt eadem die Sacros Ordines duos conferre poſſit, vel vltimum mino-

norem cum primo ex Sacris: quod adeo verum eſt, quòd ſi ſabbato vnum Sacrum Ordinem conferat alicui, & continuato ieiunio alterum ei conferat in Dominica, ſuſpenſus eſſet Epiſcopus à collatione ordinum, & ordinatus ab exequutione, donec Sedes Apoſt. diſpenſationem indulgeat. text. *in c.literas, de temp. ordinat.*

ADDITIO.

259 Non ſolum excluditum ab arbitrio Epiſcopi conferre duos Sacros Ordines in eadem die, quia hoc eſt ſpecialiter prohibitum etiam in Concil. Trident. *ſeſſ.23. cap.13. de reformat.* ſed etiam eſt coarctatum ad cauſas, quas requirit idem Concilium pro diſpenſatione interſtitiorum: vnde poteſt ſolum arbitrari circa ſufficientiam, vel inſufficientiam cauſæ. Quando tamen agitur de interſtitijs inter Subdiaconatum, & Diaconatum, arbitrium eſt magis amplum, quia Concilium non aſſignat aliquam cauſam, ſed ſolum dicit, *Niſi aliud Epiſcopo videatur*; & proinde ſufficit quæcunque cauſa, quæ reddat diſpenſationem rationabilem, & arbitrium tale, quale debet eſſe t, nempe prout de iure *l. fin. §. ſed etſi C. communia de leg.* Lodouiſ. cum alijs, *deciſ. 189. n. 3.* de iure autem non poteſt fieri diſpenſatio in lege Superioris ſine cauſa.

An Epiſcopus ordinans, aut dans dimiſſorias, ſuper interſtitijs cenſeatur diſpenſare. Quæſt. V.

SVMMARIVM.

260 *Diſpenſat ſi ſciens ordinat, aut dimiſſorias concedit, ſuper interſtitijs; ſecus, ſi ignorans.*

261 *Vt habeat locum diſpenſatio requiritur notitia inhabilitatis, quæ actui obſtat.*

Non valet in diſpenſationibus Papalibus.

260 Ad quintum, Reſp. Si Epiſcopus ignorans fecerit, nullo modo diſpenſare cenſetur; At verò ſi ſciens, ordines contulerit, diſpenſare cenſetur: idemque iudicandum eſt, ſi ipſe non conferat ordinem, ſed dimiſſorias litteras concedat, quia hæc à pari procedunt. Sil. in verbo *irregularitas in fine*, Gloſ. *notab. in c.qui aliquando*, in verbo *qui concubinas* 52.*diſt.* Abb. *not. in c.veniens, de fil. presb. Fel. in c. præterea, num. 18. & q. de teſt. eorum*. Simon. Maiol. *de irreg. lib.3. cap.24. num.14.* Menoch. *de arbitr. Iudic. lib. 2. cent. 5. caſu* 564. Nauar. *conſ.27. num.2. de temp. ord. in antiq.*

ADDITIO.

261 Vt habeat locum diſpenſatio, quæ per ipsũ inducitur, requiritur in gerente actum ſcientia illius ſpecialis inhabilitatis, quę obſtat actui geſto, iuxta Gloſ. *in cap. Statutum*, verbo *Litterarum de reſcript. in 6.* Nattam *conſil.420. num.22.* Sarnenſem *in Reg. de iure quæſito non tollendo, quæſt.18. num.4.* Ludouiſ. *deciſ. 109. num. 8.* Hoc tamen non habet locum quo ad diſpenſationes Papales, ob regulã 49. Cancellariæ, per quam decernitur, quod non cenſeatur diſpenſatum, niſi ſpecialiter concedatur diſpenſatio, vt notat etiam Pariſ. *de reſignat. lib. 4. quæſt.3. num.66.* Gonzalez *ad reg.8. Cancel. gloſ.15. num. 29.*

Quæ dicatur Eccleſiæ neceſſitas, vel vtilitas, vt ſit ſufficiens cauſa ad diſpenſandum ſuper interſtitijs. Quæſt. VI.

SVMMARIVM.

262 *Quæ neceſſitas, aut vtilitas requiratur pro diſpenſatione interſtitiorum, remiſſiuè.*

263 *Neceſsitas, & vtilitas ſunt attendenda ſecundum menſuram functionum.*

Stante vnico tantum miniſtro, adhuc adeſt neceſsitas.

262 Ad ſextum. Reſp. Quòd Eccleſiæ neceſſitas, & vtilitas, vt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum reputetur, declaratur à Sorbo in compendio Mendicantium in verbo *Ordines ſacri*, & à gloſ. *in diſt.74.* & ab Abb. Zabarella *in c.queris de ætate, & qualitate*. Cum conſtitutio in minor.b. ad ſubdiaconatum ſuper anni circulo, ſufficit ſi ſit neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ diſiunctiuè; à ſubdiaconatu ad diaconatum quælibet leuis cauſa, cum iudicio Epiſcopi id relinquatur;

Digitized by Google

tur; à Diaconatu ad Presbyteratum vtilitas, & neceſsitas Eccleſiæ coniunctiuè: ita habetur *in cap. 11. & 14. ſeſſ.23. de refor.* conſiderat etiam Sorbus, vbi ſupra.

ADDITIO.

263 Neceſſitas, & vtilitas penſanda eſt iuxta prudens iudicium, & iuxta menſuram functionum, quæ in Eccleſia ſunt exercendæ. Vnde non ſolum aderit neceſſitas, quando nullus alius miniſter adeſt, & vtilitas, quando Eccleſia indiget miniſtris, & non eſt alius idoneus, vt in alia materia dicit Syluester verbo *Ordo 3. num. 10. in fine*. Sed tunc etiam cenſenda erit adeſſe vtilitas, quando Eccleſia ex tali ordinatione per diſpenſationem commodum percipiat, quia nimirum ſeruitium ipſius meliori modo,& cum maiori decore præſtatur. Tunc vero cenſenda eſt adeſſe neceſſitas, quando functiones exhibendæ requirunt maiorem numerum, ita vt etiam ſi adſint tot miniſtri, quot ſunt præcisè neceſſarij, adhuc adſit neceſſitas; ſi quidem ſi aliquis ex aliquo caſu impediretur à ſua functione, non eſſet, qui ſuppleret: & proinde neceſſitas ſe extēdit etiam ad eos miniſtros, qui requiruntur, vt ſubſtituantur neceſſarijs, quando contingit impediri. Et ideo, ſi adſit tantum vnicus Diaconus, aut Subdiaconus, vbi horum Ordinum munera exercentur, adhuc aderit neceſſitas, nam ſi infirmaretur, aut alio impedimento detineretur, non eſſet, qui ſuppleret, & ita videtur ſentire D.Antonin. 3. *par. tit.* 14. §.18. Capucin. *in Adnotat ad priuileg.mendican.* verbo *Ordines ſacri, num.3.* ver. *Et quia*.

An annus interſtitiorum ſit Eccleſiaſticus, an Solaris. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

264 *Annus interſtitiorum eſt Eccleſiaſticus.*
265 *An Ordinatus in Sabbato Sancto poſſit ordinari anno ſequenti in temporibus Quadrageſimæ abſque diſpenſatione.*

264 Ad ſeptimum. Reſp. Circa annum interponendum ab vno ad alterum ordinem ſacrum, attendendum eſſe annum Eccleſiaſticum, non autem ſolarem. Hinc ſacra Congregatio declarauit, eos, qui ad Subdiaconatus ordinem quatuor Temporibus Quadrageſimæ promoti fuerint, poſſe anno ſequente eiſdem quatuor Temporibus Quadrageſimæ ad Diaconatum promoueri, licet annus naturalis integer tunc lapſus non fuerit, cum futuro anno Paſchæ feſtum celeriùs, quàm ſuperiori celebretur.

ADDITIO.

265 Hinc reſolui poteſt illud dubium. An qui Ordinem ſuſcepit in Sabbato Sancto, poſſit abſque diſpenſatione interſtitiorum ordinari in Temporibus Quadrageſimæ. Et affirmatiuè reſoluendum eſt, quia Summus Pontifex cum voto S.Congregat. apud Marzillam *ad Concil. Trident. tit. 13. cap. 13.* declarauit, quod annus, qui interponi debet inter vnum, & alium ſacrum Ordinem, non debet eſſe neceſſariò duodecim menſium, ſed ſufficit, quod ſint elapſa quatuor interſtitia; à Sabbato autem Sancto vſque ad Tempora Quadrageſimæ elapſa ſunt quatuor interſtitia, nempe à Sabbato Sancto ad Pentecoſtem. Secundum à Pentecoſte ad Tempora Septembris. Tertium à Temporibus his ad Tempora Decembris. & Quartum ab his ad Tempora Quadrageſimæ. Et ratio eſt, quia Ordinatio Sabbati ante Dominicam Paſſionis, & Sabbati Sancti pertinent ad Ordinationem Temporum Quadrageſimæ tanquam partes,aut appendices ipſius,& conſtituunt vnicum terminum interſtitiorum.

Quam pœnam incurrat Ordinatus cum dimiſſorijs falſis, & quid ſi celebret. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

266 *Ordinatus cum dimiſſorijs falſis eſt ſuſpenſus, & celebrans fit irregularis.*
Excuſatur ſi bona fide miniſtret in ordine ſic ſuſcepto.
267 *Culpabiliter ignorans hanc pœnam,eam non incurrit.*

266 Ad octauum reſp. Quod Clericus ſecularis, ſiue regularis, ordinatus cum literis dimiſſorijs falſis, eſt ſuſpenſus, quia habetur ac ſi ſine dimiſſorijs: ſuper quo tamquam indubitato non inſiſto; idque ex pluribus comprobat Mandoſ. *in reg. 24. q. 2.* & ſi celebrat, efficitur irregularis. Excuſatur tamen ſi miniſtrauerit bona fide, ſine dolo, & ſibi licere putans, alioquin non facturus. Nauar. *in c. accepta oppoſit. 8. ſub num. 34. de reſtit. ſpoliat.* Nam diſpoſitio

tio puniens aliquid præſumentem, non comprehendit eum, qui id bona fide ignoranter, aut imprudens, ſeu inaduertens facit, iuxta doctrinam ſingularem Card. *in Clem.1. quæſt. 39. de priuileg.* & tenet Quaranta in verbo *alienatio* ſub *num. 9.* & in verbo *Ordo*.

ADDITIO.

267 Hanc ſuſpenſionis pœnam non incurrunt, etiam qui culpabiliter ignorant talem pœnam impoſitam, quia requiritur præſumptio, atque adeo attentatio cum ſcientia legis, & pœnæ impoſitæ: vnde vtens dimiſſorijs falſis, peccabit quidem, non tamen incurret pœnam ſuſpenſionis, ſi quandocunque ignoret, impoſitam fuiſſe. Ita Nauar. *conſil.3. de ætat. & qualit. ordin.* & *conſil. 2. de fil. presbyt.* & *par. 2. conſil. in addit. lib. 1. conſil. 50. de tempore ordinat.* Auila *de cenſur. par. 3. diſp. 5. dub. 7.* ver. *Pro intelligentia*. Henriquez *lib. 13. ſum. capit. 38. num. 5. in fine* & *in ſchol. litera E*, Diaz *in praxi capit. 26. litera C.* Et conſonant Doctores, qui id vniuerſaliter tradunt quo ad omnes cenſuras. Quos citaui *quæſt. 358. canon. moral. num. 3. centur. 4.* Vnde neque etiam in tali caſu exercendo ordinem ſuſceptum fiet irreguralis, quia irregularitas imponitur ſuſpenſis exercentibus.

An dimiſſoriæ ſint ita neceſſariæ, vt non ſufficiat Epiſcopum cognoſcere idoneitatem ordinandi. Quæſt. IX.

SVMMARIVM.

268 Dimiſſoriæ ſunt neceſſariæ etiamſi Ordinans notam habeat idoneitatem ordinandi.
Omiſſio formæ vitiat actum.
269 Quid ſi Ordinans ſciret adeſſe conſenſum proprij Epiſcopi.
Forma inducta ad certum effectum ſufficit impleri per æquipollens.

268 Ad nonum reſp. Dimiſſoria Ordinarij ita neceſſaria eſt, vt nullam, quoad exequutionem, non quoad characterem reddat promotionem abſque ea factam de perſona, quantuncunque idonea, & cognita, quia forma dat eſſe rei, eiuſque omiſſio actum vitiat, vt colligitur ex dictis Bald. *in cap. conſtitutis 46. de appellat. num. 5. ac Dec. num. 7.* & in terminis noſtris Mandoſ. eleganter *in Reg. cancellar. ſuper Reg. 24. de male promotis num. 11. & ſeq. quæſt.3.*

ADDITIO.

269 Sed quid ſi Ordinans ſciret, nedum perſonam eſſe idoneam, ſed etiam adeſſe conſenſum ſui Ordinarij, quamuis non literis commendatitijs explicatum? Videtur adhuc pœna impoſita à Concilio Tridentino *ſeſſ.23. cap.8. de Reformat.* habere locum quia non ſeruatur forma præſcripta à Concilio, qua non ſeruata ſubintrat pœna. Verum probabilius puto, non habere, quia forma præſcripta à Concilio eſt inducta ad certum effectum, vt nimirum non admittantur ad Ordines, qui non ſunt idonei, & niſi cum conſenſu ſuorum Ordinariorum, & hoc ſolum præſtant literæ dimiſſoriæ. Quare ſi ordinans habeat notitiam idoneitatis, & conſenſus Ordinarij ipſius Ordinandi, ſeruatur forma per æquipollens. Quando autem forma eſt inducta ad certum effectum, ſufficit ſeruari per æquipollens, ita vt obtineatur ille effectus, vt notat Mantica *lib. 2. de Tacit. tit. 4. num. 45.* afferens deciſ. Rotæ, inſuper *Rota in Portugallienſi decimar. 11. Februar. 1591. coram Orano*, & Aurienſi *parochial. 7. April. 1598. coram Lancellotto*.

An ſi proprius Epiſcopus ratificet ordinationem ab alio factam, habeat locum pœna, &c. Quæſt. X.

SVMMARIVM.

270 Ratificatio ordinationis non facit euitari pœnam ſuſpenſionis.
271 In ratificatione conſideratur tempus ratificationis.
Ratificatio non retrotrahitur.

270 Ad decimum, reſp. optime huic quæſito Mandoſ. *in Reg. cancell. ſuper dicta reg. 24. quæſt. 4.* vbi articulo plenè diſcuſſo eleganter demonſtrat ratificationem non ſatis eſſe ad euitandam pœnam *d. Conſtit. Pij II. num. 6. & ſeq.*

Google

ADDITIO.

271 Quia in ratificatione conſideratur tempus ipſius ratificationis, vt cum alijs docet Surd. *deciſion.* 241. *num.* 70. Quia ſcilicet non retrotrahitur, ſed ſolum operatur vt ex nunc, vt notat Pariſ. cum alijs *lib.* 9. *de reſignat. quæſt.* 17. *num.* 71. Honded. *conſil.* 38. *num.* 19. Rota *deciſ.* 557. *num.* 3. *par.* 1. *recent.* ideo ratificatio ſuperueniens ordinationi factæ abſque dimiſſorijs, non operatur, quin ſit violata Conſtitutio Pij, & Concilij Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 8. *de reformat.* Et ita docent Mandoſ. *ad Reg.* 24. *cancel. quæſt.* 4. Cherub. *ad Conſtit.* 40. *Clemen. VIII. ſchol.* 2.

An in dimiſſoriis ſint exprimendi Ordines ſacri. Quæſt. XI.

SVMMARIVM.

272 *In dimiſſorijs exprimendi Ordines ſacri.*
Nomine Ordinum non veniunt ſacri.
273 *Dimiſſoriæ conceſſæ ad omnes Ordines non ſe extendunt ad ſacros.*
Dictio, Omnes, verificatur in Minoribus.

272 Ad vndecimum, reſp. Quod in dimiſſorijs debent exprimi Ordines ſacri: alias ſi exprimantur minores Ordines, vel Ordines tantum, non veniunt Sacri, *cap.* 1. *de temp. ordinat.* & Rebuff. *in prax. de literis dimiſſ. num.* 5. & dictæ literæ requirunt ſcripturam, ſed in licentijs celebrandi, non. Rebuff. *vbi ſupra.*

ADDITIO.

273 Procedit quando dimiſſoriæ conceduntur etiam ad Ordines ſacros. Quod adeo verum eſt, quod ſi concederentur etiam ad omnes ordines, non venirent ſacri, ſed tantum minores, iuxta ea, quæ tradunt Maiol. *de irregular. lib.* 1. *capit.* 8. *num.* 16. Sayr. *lib.* 6. *de cenſur. cap.* 11. *num.* 10. Henriquez *lib.* 14. *ſum. cap.* 8. *num.* 10. Sanctarel. *quæſt.* 38. *n.* 1. *par.* 1. *variar. reſol.* dictio enim *Omnes* verificatur in Minoribus, iuxta doctrinam Gloſ. verbo, *Ad omnes cap. fin. de filijs presbyteror. in* 6.

An dimiſſoriæ expirent morte concedentis. Quæſt. XII.

SVMMARIVM.

274 *Dimiſſoriæ non expirant morte concedentis.*
275 *Conceſſio dimiſſoriarum eſt gratia.*
276 *Dimiſſoriæ conceſſæ à Vicario Capitulari non expirant &c.*
277 *Succeſſor poteſt reuocare dimiſſorias conceſſas.*
Superior regularis an poſſit reuocare dimiſſorias conceſſas.
278 *Dimiſſoriæ non admittendæ ſi longum tempus à conceſſione fluxerit.*
Concedens dimiſſorias ſubdito per longum tempus abſenti, quid facere debeat.

274 Ad duodecimum reſp. Literas dimiſſoriales non expirare per mortem concedentis. Rebuff. *vbi ſupra.* Nauar. *conſ.* 1. *de tempore ord.* Nec eas cenſetur reuocaſſe Epiſcopus ſi dicat ordinando, ne ab alio ordinaretur, quia ipſe volebat ordinationes tenere. Nauar. *conſ.* 29. *de tempore ordinat.*

ADDITIO.

275 Quod dimiſſoriæ non expirent morte concedentis, non ſolum tradit Rebuff. *Tit. de dimiſſor. num.* 43. Sed etiam eſt communis ſententia, quam tradunt Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 12. *n.* 38. Pauin. *de poteſt. capit. ſede vacant. par.* 1. *num.* 9. Quaranta *in ſum. Bullar.* verbo *Ordo* ver. *vertitur in dubium.* Henriquez *lib.* 10. *ſum. cap.* 22. *in fine.* Suarez *lib.* 8. *de legib. cap.* 31. *num.* 19. Vgolin. *de poteſt. Epiſc. cap.* 26. *§.* 20. *num.* 14. Guttierez *q.* 75. *num.* 5. *lib.* 3. *pract.* Rodriquez *par.* 2. *ſum. cap.* 14. *num.* 5. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 28. *num.* 83. vbi plures alios citat. Et fundantur eo, quod conceſſio dimiſſorialium ſit gratia, quæ non expirat morte concedentis. *cap. ſi ſuper gratia. de offic. deleg. in* 6.

276 Et ob eamdem rationem neque expirant dimiſſoriæ conceſſæ à Vicario Capituli ſede vacante, vt tradunt Gutierez, Gonzalez, Quaranta modo citati. Molina *tract.* 5. *de iuſt. & iure diſp.* 11. *num.* 14. Ledeſma *par.* 1. *ſum. cap.* 8. *de ſacram. ordin. concluſ.* 4. Moneta *de commut. vlt. volunt. c.* 10. *num.* 179.

277 Poterit tamen ſucceſſor reuocare conceſſas dimiſſorias ſiue à ſuo prædeceſſore, ſiue à Vicario Capituli, quatenus non ſunt effectum conſequutæ, ſiue quo ad illam partem, ſecundum quam non ha-

buerunt effectum, vt notant Rebuff. *in praxi* Tit. *de dimiſ. num.* 44. cum Panorm. *in cap. cum olim*. ver. *ſeptimo, de maior. & obed.* Marchin. *de ordine tract.* 1. *par. 6. cap. 6. num.* 13. *argum. cap. ſi qua de reb.* 12. *quæſt.* 2. Et ratio eſt. Quia poteſt recognoſcere, quæ ſunt circa proprios ſubditos, & approbare, vel reprobare, prout expediens iudicauerit. Imo poteſt ceſſare cauſa, ob quam conceſſæ ſunt, & proinde etiam ex hoc capite reuocari poterunt. Quod autem ſpectat ad Regulares, quando ſubditi non promouentur ad Ordines ex arbitrio ipſius, ſed etiã ex conſenſu Capituli, vel etiam Superiorum maiorum, quamuis poſsit mutare, prout occaſio tulerit: non poterit tamen reuocare, niſi ſuperueniat talis cauſa, quæ exigat reuocari. Neque tamen tunc poterit ex proprio arbitrio reuocare, ſed ſolum cum conſenſu eorum, quorum ſimiliter exigitur pro promotione ad ordines; quia quæ ſolus non poteſt perducere ad actum, nec etiam iam perducta poteſt ſolus deſtruere.

278 Et tamen aduertendum, quod cum dimiſſoriæ continere debeant teſtimonium de vita, & morum qualitate, quibus præditi eſſe debent ordinandi, iuxta Decret. Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 5. *de Reformatione*, ſi poſt illarum conceſſionem tantum temporis effluxerit, quod probabiliter ſufficiat potuiſſe mores probatos mutari, non eſſe recipiendas niſi aliunde de continuatione bonorum morum conſtare poſſit; alioquin eas recipiens ſe exponeret periculo ordinandi indignum, & non habentem requiſitas qualitates. Et proinde, quando Superior concedit dimiſſorias ſubdito, qui per longum tempus fuit abſens, debet quo ad mores habere teſtimonium ab incolis, vel Ordinario loci, vbi moratus eſt, vt tradunt Ianuenſ. *in praxi cap.* 83. *nu.* 4. Madius *de ſacris Ordin. cap.* 14. *num.* 11. Marchin. *de ordine tract.* 1. *par.* 6. *cap.* 3. *in fine*.

An Epiſcopus, ad quem diriguntur dimiſſoriæ, debeat examinare ordinandos. Quæſt. XIII.

SVMMARIVM.

279 *Epiſcopus ordinans alienos ſubditos debet quo ad doctrinam examinare.*

280 *Debent etiam examinari à dimittente.*

279 Ad decimumtertium, reſp. Quod Epiſcopus, cui diriguntur dimiſſoriæ, debet examinare tantum de literatura, vt declarauit Sixtus V. Sorbus, *vbi ſupra*, facit *c.* 11. *ſeſſ.* 7. *Concil. Trid.* & etiam ſeruatur vbique, nec requiritur, quòd in litteris dicatur, in conſcientia mea vt dicit Sorbus, expreſſio enim eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operatur *l.* 3. *ff. de legat.* 1.

ADDITIO.

280 Qui à non ſuo Epiſcopo ordinatur, à duobus eſt examinandus, nempe ab eo, à quo dimittitur, ſiquidem iuxta Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 3. *de reformat.* non poſſunt dimitti ad alium Epiſcopum, niſi examinati; & ab eo ad quem dimittuntur, qui ipſe quoque examinare debet iuxta Decretum Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *capit.* 11. *de reformat.* vbi requirit diligens examen præuium. Et ita obſeruant Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 9. *cap.* 8. *n.* 31. ver. *ſed ne.* Gutierez *lib.* 5. *canon. quæſt. cap.* 26. *n.* 24. Piaſec. *in praxi Epiſc. par.* 1. *cap.* 1. *num.* 11. Bonacina *diſp.* 8. *de ſacram. quæſt. vnic. pun.* 4. *num.* 33. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 7. *num.* 22. Madius *de ſacr. Ordin. cap.* 4. *num.* 2. Marchin. *de ſacramen. Ordin. tract.* 1. *par.* 6. *cap.* 2. *num.* 14.

An Concil. Trident. induxerit nouum impedimentum, dum iniungit inquirendum de genere Ordinandorum. Quæſt. XIV.

SVMMARIVM.

281 *Inquiſitio de genere Ordinandorum non inducit nouum impedimentum.*

282 *Non prohibentur ordinari qui originem trahũt à Iudæis, aut quorum maiores fuerunt hæretici.*

281 Ad decimumquartum, reſp. Quod ſic intelligatur Sacroſanctum Concilij Tridentini Decretum, *ſeſſ.* 23. *cap.* 7. *de reform.* Quo Epiſcopis iniungitur, vt antequam ad ſacrorum Ordinum miniſterium accedant, ſumma diligentia inter alia inquirant ea, quæ ad genus ordinandorum ſpectant; non tamen Concilium Catholicum, nouum Ordinis impedimentum induxit, ſed duntaxat, quæ antiquo iure ſtatuta erant, ſeruari ad vnguem præcepit: quod non vulgariter notandum cenſeo, quia multa circa hoc hallucinantur.

ADDI-

Digitized by Google

ADDITIO.

282 Per Decretum prædictum præcipi tantum diligens ſcrutinium promouendorũ ad ſacros Ordines iuxta ſacros Canones, & proinde non prohiberi ordinari, qui aliàs a iure non prohibentur, & in ſpecie qui originem trahunt à Iudæis, vel quorum maiores, licet hæretici fuerint, conſtat tamen fuiſſe Eccleſiæ reconciliatos, aduertunt Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 28. *n.* 10. *& ſequent.* Armendariz. *ad leg. Nauar. lib.* 1. *tit.* 21. *l. vnic. num.* 5. Barboſ. *ad hunc locum Concil. num.* 6.

An ſi quis non ſuſcepta confirmatione ordinetur, incurrat aliquam cenſuram. Quæſt. XV.

SVMMARIVM.

283 *Ordinatus ante ſuſceptam confirmationem non incurrit aliquam cenſuram, ſed peccat mortaliter.*
284 *Ordinantes non debent admittere non confirmatos.*
285 *Suſcipientes primam tonſuram ſine præuia confirmatione peccant mortaliter.*
286 *Alij contrarium tenent.*
287 *Suſcipiens primam tonſuram abſque præuia confirmatione, non fit irregularis.*

283 Ad decimum quintum, reſp. Si quis non ſuſcepto Sacramento Confirmationis, ad Ordines promoueatur, nullam cenſuram incurrit, vel pœnam, quia iure expreſſum non reperitur. Nec Sacroſanctum Trid. Conc. *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. *de reſor.* pœnam aliquam imponit, quam quod ante confirmationem, nullus ad primam tonſuram admittatur. Quin & Dom. Soto *in* 4. *ſent. diſt.* 24. *q.* 1. *art.* 4. *ad finem*, in ea eſt ſententia, vt exiſtimet, mortalem culpam non incurrere, qui ſuſcepit Ordines ſacros, vel in eiſdem miniſtrauit, ante confirmationem, quem ſequitur inſignis Nauarr. *in Manu. confeſſ. c.* 12. *num.* 9. ſed opinio hæc hodie defendi non poteſt: nam cum dictum Concilium præceptum contineat, & in materia graui Sacramentorum Eccleſiæ eius tranſgreſſores ad peccatum mortale obligat, vt latè colligitur ex D. Tho. 1. 2. *q.* 69. *ar.* 4. *&* 2. 2. *q.* 60. *ar.* 5. *ad* 1. Archiep. Flor. *in* 1. *par. tit.* 18. *c. vni. §.* 2. *Sylu. in* verb. *lex q.* 8. Baptiſta Trouamala in verbo *lex q.* 17. F. Alph. à Caſt. *in lib.* 1. *de poteſt. leg. pœna cap.* 4. Ioan. à Meth. *de reſ. q.* 36. vor. *Quo præmiſſo. tex. in l.* 16. *tit.* 1. *par.* 1. *ibi.* Et ita ipſe Nauar. ſibi aduerſatur palinodiamque recantat in eod. Manual. *c.* 25. *num.* 69. *in princ.* tamen cum excuſari cenſeo, qui legitima ignorantia ductus id fecerit.

ADDITIO.

284 Non video, quomodo ex hoc loco Concilij colligatur, quod peccet, qui primam tonſuram ſuſcipit non confirmatus; nam Concilium prohibet non initiare non confirmatus; & ideo prohibitio non dirigitur ad initiandos, ſed ad ordinantes, qui proinde ſeruare debent decretum Concilij.

285 Quod autem peccent mortaliter ſuſcipientes primam tonſuram, abſque præuia confirmatione, tradunt etiam Fornar. *de ordine cap.* 3. *nu.* 3. Maiol. *lib.* 4. *de irregular. cap.* 12. Nugn. 3. *par. q.* 25. *ſupplement. ar.* 4. Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 71. *num.* 6. Bonac. *diſp.* 8. *de ſacram. queſt. vnic. pun.* 5. *nu.* 10.

286 Contrarium tamen, nempe, quod non ſit peccatum mortale initiari non confirmatos, tenent Viual. *in candelabr. tit. de confir. num.* 41. Valent. 3. *par. diſp.* 5. *quæſt.* 2. *punct.* 3. Suarez *de ſacram. diſp.* 38. *ſect.* 1. Coninch. *diſp.* 20. *dub.* 10. *num.* 103. Victor. *in ſum. num.* 232. Auila *de cenſur. par.* 7. *diſput.* 9. *ſect.* 1. *dub.* 3. Azor. *par.* 2. *lib.* 3. *capit.* 48. *quæſt.* 1. Molfeſ. *par.* 1. *ſum. tract.* 2. *cap.* 11. *nu.* 7. Henriquez *lib.* 14. *ſum. capit.* 6. *num.* 3. Fernandez *par.* 3. *Examin. theol. moral. cap.* 3. *§.* 5. Diana *p.* 2. *tract.* 2. *miſcel. reſol.* 4. & alij non pauci. Vnde cum tot, & tales Doctores hanc partem ſubſtineant, non video quomodo Auctor dicat, non poſſe ſubſtineri. Et reſpond. quod Concilium Tridentin. non imponit præceptum, ſed ſolum præſcribit Epiſcopis, quid facere debeant.

287 Inſuper contra Maiol. & Tolet. *num.* 285. citatos aduertunt, & rectè Henriquez, Auila, Nauar. *cap.* 22. *Manual. num.* 9. Sotus *in* 4. *diſt.* 24. *quæſt.* 1. *ar.* 4. Suarez 3. *par. tom.* 4. *diſp.* 42. *ſect.* 3. *num.* 14. Suſcipientem primam tonſuram abſque præuia confirmatione nullam contrahere irregularitatem. Neque enim hæc irregularitas alicubi imponitur, & iuxta communem regulam non eſt aſſerenda, niſi à iure imponatur.

Quæ

Digitized by Google

Quæ ætas ſingulis ordinibus præſcripta, & an annus inceptus, an vero completus. Quæſt. XVI.

SVMMARIVM.

288 *Aetas pro ſingulis ordinibus ſacris; & ſufficit annus inceptus.*

289 *An remaneat ſuſpenſus, qui ordinatur aliqua hora ante ætatem præſcriptam.*

288 Ad decimum ſextum, reſp. Quod ſingulis Ordinibus præſcriptæ ſunt ætates, quamvis pro varietate temporum diuerſis menſuris ſtatutæ. Tonſura etenim fere ſemper in ſeptennio obſeruata eſt. tex. *cum glo. in c. nullus de temp. ord. in* 6. qui annus debet eſſe completus. *cap. in ſingulis* 77. *diſtinct. Regia l.* 27. *tit.* 6. *part.* 1. Reliquorum ordinum varij fuerunt termini, vt conſtat in dicto cap. *in ſingulis*, & *in c. placuit*, eadem *diſt.* 77. poſtea autem in Concilio Viennen. ſacris ordinibus certus ſtatutus eſt terminus, nempe Subdiaconatui annus 18. Diaconatui 20. Sacerdotio 25. vt *in Clemen. generalem, de ætate, & qualitate.* Epiſcopatui ſemper annus trigeſimus neceſſarius fuit. *cap. cum in cunctis de electio.* At Concilium Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 12. ſumma conſideratione huic rei prouidit; nam Subdiaconatum permittit exiſtenti in vigeſimo ſecundo anno, Diaconatum vigeſimo tertio, Presbyteratum vigeſimo quinto. Reliquis verò minoribus ordinibus nullum tempus præfixit, quaſi plus momenti habendus ſit in literis, & moribus, quàm in ætate: ad quod mirè congruit ſententia Diui Thomæ *in* 4. *ſent. diſt.* 25. Hi autem anni omnes in Ordinibus recipiendis neceſſarij, non exacti, ſed cœpti ſufficiunt, vt *in d. Clemen. generalem*, vbi Gloſ. & Doct. & notat noſter Greg. in dicta *l.* 27. *par.*

ADDITIO.

289 Solet dubitari, an peccet, & ſuſpenſus remaneat ab ordine ſuſcepto, qui ordinatur eo die, quo complet annum, ſed ante horam, in qua complet: vt ſi quis ordinaretur Sacerdos mane eodem die, quo complet annum 24. ita tamen, vt compleat aliqua hora poſt ordinem ſuſceptum. Et negatiuè reſpondet Ledeſma *par.* 1. *ſum. cap.* 16. *de ſacram. Ordin. num.* 1. & probabile putat Diana *par.* 2. *tract.* 16. *reſol.* 27. ver. *hæc ſententia*. Sed tenendum eſt, quod peccet, & remaneat ſuſpenſus, vt tenent Nauar. *Conſil.* 9. *de temp. ord.* Villalob. *tom.* 1. *ſum. tract.* 11. *difficul* 11. *num.* 2. Ratio eſt Quia Trident. prohibet ordinari Sacerdotem ante annum vigeſimum quintum, & ſic de cæteris. Qui autem ordinatur per trigeſimam partem horæ, antequam compleatur annus, ordinatur ante annum præfixum à Concilio, & proinde facit adæquatè contra prohibitionem, ita vt tranſgreſſio contineat totam materiam prohibitam.

Prima tonſura an conferri poſſit quolibet die. Quæſt. XVII.

SVMMARIVM.

290 *Prima tonſura poteſt conferri quolibet die.*

291 *An conferri poſſit in omni loco extra propriam Diæceſim.*

292 *Conferre primam tonſuram continet exercitiũ Pontificalium.*

Pontificalia non poſſunt exerceri in aliena Diæceſi.

293 *Conferens primam tonſuram in aliena diæceſi an poſſit excuſari à ſuſpenſione.*

290 Ad decimumſeptimum, reſp. Quod prima tonſura quolibet die conferri poteſt, cum iura certum diem ad eam conferendam non præfigant, & ſic de conſuetudine generali ſeruari teſtantur Hoſtien. Ioann. Andr. & Cardin. *in c. pen. de temp. ordin.* per ca. *cum contingat, de ætate & qualitate.*

ADDITIO.

291 An autem poſſit conferre primam tonſuram etiam in omni loco extra propriam Diœceſim, dummodo tamen conferat ſuis ſubditis, non conueniunt Doctores. Partem affirmatiuam tenent Fornar. *de Ordine cap.* 5. §. 4. *not.* Rubeus *in Aphoriſmis Epiſcop.* verbo *Prima tonſura*. Riccius *par.* 4. *praxis reſol.* 431. Merol. *tom.* 3. *theol. moral. diſp.* 7. *c.* 5. *num.* 197. Diana *par.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 143. Azor. *par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. *quæſt.* 5. ver. *Quæres*. Bonac. *diſp.* 3 *de ſacram. quæſt. vn. pun.* 2. *num.* 13. Villalob. *par.* 1. *ſum. tract.* 8. *difficul.* 7. *num.* 17. Salzedo *in praxi par.* 2. *cap.* 5. *num.* 18. Henriquez *lib.* 3. *ſum. cap.* 6. *num.* 6. Marchin. *de ſacram. Ordin. tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 10. *num.* 9. Rebuf. *tract. nomin. quæſt.* 14. *num.* 29. & 65.

Digitized by Google

& 65. Quia id reducunt ad exercitium voluntariæ iuriſdictionis.

292 E contra non poſſe conferre, tradunt Sanchez *lib.7.conſil. moral.cap.1.dub.5.num.2.* Campanil. *in Diuerſor.iur.rub.6. cap.1.num.2.* Madius *de ſacr. Ordin. cap.2.num.4.* Garzias *par.1. de benefic. cap. 5. num.142.* Sayr. *lib.4.de cenſur.cap 16 num.29.* Barboſa *de poteſt.Epiſ. alleg.6.num.15.* Theſaur. *de pœn. Eccleſ. par.2.*verbo *Epiſcopus,cap.5.* Acunha *ad cap. Illud, num.3. diſt.71.* Conrad. *lib.4. praxis diſpenſat. cap.6.num.25.* Narbona *ad l.20. gloſ. 2. num. 135. tit.1 lib.4.* Quod videtur probabilius,quia cum collatio tonſuræ pertineat ad munus Pontificale, & ſit aggregatio ad clerum, non videtur,quomodo ſaluari poſſit,quod ipſius collatio non ſit exercitium Pontificalium, quamuis priuato modo conferatur. Exercere autem Pontificalia in aliena Diœceſi ſine Diœceſani licentia, eſt prohibitum in Concil. Trident. *ſeſſ.6. cap.5. de reform. it.*

293 Stante tamen priori opinione, ſi quis Epiſcopus ſuo ſubdito in aliena diœceſi primam tonſuram conferret,excuſari poſſet à pœna ſuſpenſionis à Pontificalibus, quam ibi imponit Concilium, quia eſſet ſequutus opinionem, quam tot Doctores reddunt probabilem, ſecundum quam, quia tranſgreſſio decreti conciliaris non haberet locum,nec etiam locum haberet pœna.

Ordines minores quo tempore, & die conferri poſſint, & cur in Sabbato. Quæſtio XVIII.

SVMMARIVM.

294 *Minores Ordines conferri poſſunt quolibet die.*
Sacri Ordines non poſſunt conferri, niſi in Sabbato Quatuor temporum.
Quando Ordinatio continuari poſſit etiam die ſequenti Dominico.
295 *Collatio Minorum ad dies feſtos, & ad quos coarctetur.*
296 *Minores ita extra tempora conferri poſſunt, vt tamen non inſtituatur publica Ordinatio. Intra quam numerum ordinari poſſint.*
297 *Minores Ordines conferri poſſunt veſpere præcedente ordinationem publicam.*
298 *Minores Ordines conferri poſſunt in domo Epiſcopali.*
299 *Ordines Sacri vbi conferendi.*

294 Ad decimumoctauum. Reſp. Minores Ordines, quando Epiſcopo, & vbi ſibi videbitur, dari poſſunt: licet Dominicis, & alijs Feſtiuis diebus conferri debeant *c. de eo de temp.ordin.* ſacri verò Ordines nunquam, niſi in publica ordinatione conferuntur *c. quando 75. diſt.* & in maiori Eccleſia, Gloſſ. *not.in c.ordinationes d. diſt.* Conc. Trid. *ſeſſ.23.c.8.de reform.* vbi decretum eſt, Sacros Ordines in Cathedrali Eccleſia conferendos eſſe, præſentibuſque ad id Eccleſiæ Canonicis: ſi autem in alio Diœceſis loco celebrentur, ſemper in Eccleſia, & Clero præſente, fieri debet. Vnde non erit valida illa conſuetudo, cuius ratione Epiſcopi hos Ordines, vbi eis placebat, conferebant. Quam validam eſſe ſcribit Floren. *in 3. par.c.14.§.17.* Et in Sabbato ſane potius, quam alijs diebus,ordines conferri debent, quia dies illa Spiritui Sancto conſecrata eſt, cuius dona in Ordinibus longa manu recipiuntur *c. quod à patribus 75.diſt.* notat *Rebuff. d. gl. 1. num. 9.* Ita autem Sabbatorum tempora duob. caſib. transferri poſſunt in ſequentes dies dominicos. Primò, ſi ab ordinaturis, & ordinandis ieiunium ſeruetur, vſque ad ſequentem diem dominicum: tunc equidem ipſo dominico die miniſtrare ordines poſſunt, *tex. in d. c.quòd à patrib.* Sed quia tale ieiunium indiſcretum, & maximè periculoſum eſſe cenſetur, vt bene not. Inn. Hoſt. & omnes *in cap. litteras de temp. ord.* minimè decet, vt tanta dicti ieiunij productio fiat. Secundò, ſi die Sabbati tanta eſſet ordinandorum multitudo, vt non poſſent omnes ordinib.inſigniri: tunc equidem in diem dominicum Ordinum collatio differri poteſt, ex Inn. ſententia *in d.c.litteras*, quem ſequitur Sylu. *in ſum. in* verbo *ordo 2.q.6.*

ADDITIO.

295 Quod Ordines Minores conferri poſſint, quando, & vbi Epiſcopo libuerit, habetur ex cap. *Quando, diſt.75.* coarctatur tamen hæc poteſtas quò ad tempus ad dies feſtos per cap. *De eo autem de tempor. Ordinat.* vt obſeruant communiter Doctores. Hos autem dies feſtos debere eſſe de præcepto, volunt Viual. *in Candel.tit. de ſacram.Ord.num.35. ver. Tertia concluſ.* Villalob. *par. 1. ſum. tract. 11. difficul.13. num.4.* Naldus *in ſum.* verbo *Ordo n.15.* Pontius *lib.5.de matrim.cap.30. num.7.* Vega *par.2. ſpec. cap.14.§ 9. num.56.* Ledeſma *de ſacramen Ordin. dub.15.* Azor. *par.2. lib.1. cap.17.quæſt.vlt.* Viguer. *cap.16. inſtit. theol. §.6. ver. 6.* Sylueſter verbo *Ordo 2. quæſt.2.* D. Antonin. *3. par.tit.4. c.16. §.16.* Zanard. *par.1.direct. cap.3. de ſacram.Ordin.* Sufficere tamen ſolemnitatem feſti particularis, notant Henriquez *lib.9. ſum.cap.28. num.1.* Barboſa *de poteſt.Epiſ. allegat.11.num.18.* At per feſtum intelligi diem, in quo celebratur officiũ duplex,tradunt Præpoſit. *3. par. quæſt. vn. de ſacram. Ordin. dub. 15. num.151.*

Digitized by Google

*num.*151. Facundez *præcep.*1.*Eccleſ.lib.*1.*cap.*2.*n.*15. cum Rodriquez *tom.*3. *quæſt. Regul. quæſt.* 23. *ar.*5. Homobonus *reſponſ.*207. *par.*5.*vol.*2 Tanner.*tom.*4. *diſp.* 7. *quæſt.* 3. *dub.*2. *num.*4. Gauant. *in Manuali* verbo *Ordines minores* , *num.* 15. Hallier. *de ſacr. Elect. par.*2. *ſect.*7.*cap.*1.*ar.*1. *num.*2. Qui tres poſteriores id colligunt ex Pontificali Romano. Diana *par.* 5. *tract.*13. *reſol.* 97. *in fine*.

296 Ita tamen conferri poſſunt Ordines minores extra tempora ſtatuta, vt non inſtituatur publica ordinatio, quia hæc ſolum conceditur in temporibus ſtatutis. & ita decernitur in cap. *De eo autem de tempor. ordinat.* vbi dicitur, quod licet ordinare vnum, aut duos. Ideo autem reſtringitur ad vnum, aut duos, non quia non poſſint plures ordinari, ſed ne inſtituatur publica ordinatio, vt notat gloſſ. *ibid.* in verbo, *Aut duos*: Vnde ij omnes poterunt ſimul ordinari vſque ad eum numerum, ex quo non poſſit argui publica ordinatio, iuxta prudens iudicium, habita ratione circumſtantiarum, quia *tex.* ponit vnum, aut duos exemplificatiuè pro priuata ordinatione. & ita etiam notant Goffred. Innocent. *in illum locum*. Sylueſter verbo *Ordo* 2. *quæſt.* 6. Marchin. *De ſacramen.Ordin.tractat.*1. *part.*7. *n.*5.

297 Quando autem in Sabbato iuxta præfixa tempora habentur Ordinationes, poſſunt Minores Ordines conferri in veſpere feriæ ſextæ immediatè præcedentis; ita enim conſuetudo obtinuit. Et ita tradunt Henriquez *lib.*10. *ſum.cap.*12.*num.*12. Reginal. *lib.*30. *praxis fori pœnit. tract.*1. *cap.* 5. *n.*26. Vaſquez 3. *par.diſp.*246. *cap.*5.*num.*25. Diana *par.*2. *tract.*16. *reſol.*28. ver *Notandum eſt*. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi par.* 2. *allegat.* 11.*num.*17. Talis autem conſuetudo ideo eſt rationabilis, quia cum ſit tempus publicæ ordinationis, cenſetur tunc moraliter incipere dies deſtinatus, ſi quidem incipit dies quò ad officia Eccleſiaſtica; & proinde hæc inceptio extenditur etiam ad functionem Ordinationis.

298 Poſſunt autem Ordines minores conferri etiam in domo Epiſcopali, vt notant Henriquez *lib.* 10. *ſum. cap.* 11. *num.*8. Riccius *in praxi aurea reſol.* 274. Squillante *de obligat. & priuileg. Epiſ. op. par.*3. *cap.*1. *num.* 15. ver. *Ordines vero*. Imo poſſe conferri in qualibet domo, tenent Squillant. Campanil. *in diuer. iur. canon. rubr.* 6. *cap.*2. *num.*17. teſtans, ſe pluries vidiſſe ita practicari. Sylueſter verbo *Ordo* 2.*quæſt.* 8. Maiol. *lib.*3.*de irreg. cap.*23. *n.*5. Marchin. *de Ordine trac.*1. *par.*7. *cap.*6. *num.*19.

299 Ordines autem ſacri ex præſcripto Concilij Tridentini conferri debent in Cathedrali Eccleſia, præſentibus Canonicis, aut ſi in alio loco diœceſis celebretur Ordinatio, dignior Eccleſia, quam fieri poteſt eligenda eſt, præſente Clero illius loci: ita *ſeſſ.*23. *cap.*8. *de reformat.* Conſuetudo tamen obtinuit, vt Ordinationes celebrentur in quauis Eccleſia ad libitum Epiſcopi, vt notant Henriquez *lib.* 10. *ſum.cap.*11. *num.*3. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.*6. *cap.* 2. *num.* 17. Barboſa *de poteſt. Epiſc. par.* 2. *allegat.* 11. *num.* 20. Squillan. *de obligat. & priuileg. Epiſcop. par.*3.*cap.*1.*num.*15. Pax Iordan. *tom.*1.*lib.* 3. *tit.*6. *de Ordine num.*28. Semper tamen debent interuenire Canonici. Vnde à fortiori id licebit in priuatis ordinationibus, quæ extra tempora celebrantur. Quia Concilium Tridentinum citato loco loquitur de publicis Ordinationibus, quæ ſtatutis temporibus celebrantur. Vnde hìc Romæ vidi frequenter Viceſgerentem conferre Ordines ſacros etiam Sacerdotij, extra tempora in ſacello intra clauſuram Monaſterij S. Andreæ de Valle. Circa autem protractionem Ordinationis ad aliam Dominicam vide, quæ dixi *quæſt.* 50. *canon. moral. Centur.* 1.

Quæ ſcientia requiratur in Ordinandis. Quæſt. XIX.

SVMMARIVM.

300 *Ordinandus ſcire debet, quæ pertinent ad Ordinem.*

301 *Ordinandi nationis Illyricæ non tenentur ſcire linguam latinam.*

302 *In Regularibus non requiritur tanta ſcientia.*

Quid ſi ſæcularis ordinetur tantum, vt poſſit celebrare.

300 Ad decimumnonum. Reſp. De hoc agi in Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *can.* 12. ibi, dignos dumtaxat. & in eadem *ſeſſ.can.*14. ibi, diligenti examine præcedente. *& can.* 13. dum vult, quod inſtructi debent eſſe literis, & his, quæ pertinent ad exercendum Ordinem, id eſt, vt ſciant, quæ nam pertineant ad illum Ordinem, quem volunt ſuſcipere: & ratio, eſt quia illiterati ordinari prohibentur *cap. fin.de ætate, & qualitate c. illiteratos* 36. *diſt.* & iſta literarum idoneitas eſt adeo neceſſaria, & de iure Diuino, vt Papa non poſſit diſpenſare in ea vt dicit Felin. *in cap. ſi quando, colum. penult. verſ. ſed dicas, de reſcriptis*, Gom. *in cap.*1.*num.*113.*de conſtit. lib.*6. Nauar. *cap.*27. *num.*205. *notab.*2. dicit Papam raró, aut nunquam in hoc diſpenſare de . ctu directo, nec minus poteſt Epiſcopus. Sylu.*tract.de benefic.*4.*par.q.*7.*num* 8.*verſ.*28.*cap. fin.de tempor.lib.*6.*cap.illiteratos* 99.*diſt.* Diaz *prax.crim.can.cap.*18. Sot. *ſent.diſt.*25.*q.*1.*art* 4. *concl.* 3. Aſten. *lib.* 1.*tit.*13. Et vt à primo ordine incipiamus, dicas, quod ad primam tonſuram quidem ordinandus ſufficit, ſi ſciat fidei rudimenta, legere, ſcribere, Conc.Trid. *ſeſſ.*23.*cap.*4. *de reform.* at alij minores promouendi, linguam latinam intelligere debent, *ib.cap.*5. & 11. Ad ſacros maiores ordinandi, ſcire debent ea, quæ exercendo eorum ordini conueniunt. *Ibi cap.* 13. Ad Presbyteratum, talis ſcientia requiritur, vt ordinatus Sacramenta adminiſtrare. &

ro-

Digitized by Google

populum in his, quæ ad ſalutem ſcitu neceſſaria ſunt, inſtituere valeat. *ib. cap.* 14. licet ad ſummum in Presbytero requiritur, & ſufficit, vt ſciat cantare, legere, & conſtruere, & intelligere illius idiomatis, in quo eſt miſſaturus *gloſſ. in Clemen. 1. de conceſſ. præb. diſt.* 6. Gemin. *in cap. ſi pauper. de præb. lib.* 6. Nauar. *in c. 1. §. caueat, num.* 19. *de pœnit. diſt.* 6. ſed Conc. Trid. *ſeſſ* 23. *c.* 14. *de reſor.* plus requirit, nempe, circa ſacramenta miniſtranda, & ad alios docendum. vt teſtatur Riccius *in prax. fori Eccleſiaſtici deciſ.* 311.

ADDITIO.

301 Excipiendi ſunt ordinandi nationis Illyricæ, nam etiamſi linguam Latinam omnino ignorent, niſi aliud obſtet, & linguam Illyricam teneant, ordinari poſſunt, non obſtante Decreto Concilij Trident. *ſeſſ* 23. *c.* 11. *de reformat.* vt declarauit S. Congregat. Conc. *die* 20. *Septemb.* 1591. Vnde nec etiam obſtat Cõſtitutio Sixti V. Hoc autem eis indulgetur, qui celebrant diuina Officia in lingua Illyrica ex antiquiſſima conſuetudine, & conceſſione Romanæ Sedis: vnde non opus habent lingua Latina.

302 In Regularibus verò non requiri tantam ſcientiam, quanta requiritur in Clericis ſæcularibus, notant Sylueſter verbo *Clericus* 2. *num.* 1. Henriquez *lib.* 10. *ſum. cap.* 16. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. Regul. quæſt.* 24. *ar.* 7. ver. *Tertio incurritur*. Graff. *par.* 2. *deciſ. lib.* 3. *cap* 2. *num.* 24. Hieronym. Rodriquez *in compen. quæſt. Regular. Reſol.* 106. *num.* 24. Maiol. *lib.* 1. *de irregularit. cap.* 31. *num.* 5. Miranda *tom.* 2. *Manual. quæſt.* 8. *ar.* 7. Peirin. *tom.* 1. *de priuileg. ad Conſtit.* 16. *Leonis X.* §. 13. *num.* 25. Tamburin *de iure Abbat. tom.* 2. *diſp.* 2. *quæſt.* 21. *n.* 5. Diana *par.* 3. *tract.* 2. *de dub. Regul reſol.* 86. Marchin. *de ordine tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 1. *num.* 9. Et ratio eſt, quia ſæculares ordinantur in ordine ad functiones Eccleſiaſticas concernentes curam animarum ſaltem indirectè, & ideò debent habere ſcientiam ſufficientem in ordine ad ipſas. At religioſi ordinantur ſolum in ordine ad celebrandum, vnde ſufficit, ſi ſciant, quæ neceſſaria ſunt pro celebranda Miſſa. Quod ſi applicentur alijs functionibus concernentibus curam animarum, vt eſt concionari, audire confeſſiones; indigent noua approbatione, & proinde ij ſolum applicantur, qui idonei ſunt.

303 Ex quo fit: Quod ſi aliquis ſæcularis ordinaretur in eũ finem, vt ex ſua deuotione celebraret, & non vt in aliquo ſe applicaret curæ animarum; neque etiam quò ad ipſum eſſet neceſſaria tanta ſcientia, quanta eſt neceſſaria in alijs; ſed ſufficeret, ſi eſſet idoneus ad celebrandum, & proinde ſufficeret ſcientia eorum, quæ pro celebratione neceſſaria ſunt.

An miniſtrans in Ordinibus ante legitimam ætatem ſuſceptis, fiat irregularis. Quæſt. XX.

SVMMARIVM.

304 *Suſcipiens Ordines ante legitimam ætatem, de iure veteri non erat ſuſpenſus.*

Nec irregularis, ſi in ijs miniſtrabat.

305 *De iure nouo eſt ſuſpenſus.*

304 Ad vigeſimum, Reſp. Qui ante legitimam ætatem ſacris Ordinibus fuit inſignitus, non poteſt eoſdem ordines exercere, donec legitima ætas acceſſerit: qua quidem accedente, ceſsat omne impedimentum, & ea ratione liberè poterit in ſuſceptis miniſtrare, *cap. non eſt compos, de temp. ordin.* not. Archid. & Præpoſ. *in cap. placuit* 77. *diſtinct.* Henric. *in cap. conſultationi de temp. ordin.* & hanc opinionem communem eſse fatetur inſignis D. Couar. *in Clemen. ſi furioſus de hom.* 1. *par.* §. 1. *num.* 5. Nec ante legitimam ætatem ordinatus, eſt ipſo iure ſuſpenſus, ſed ſuſpendendus, vt in dicto *cap. non eſt compos*. Quem interpretatur Archid. Præpoſ. Cardin. à Turre cremat. *in d. cap. placuit*, Gonſal. à Villadiego *de irreg. cap. de ſuſpenſion. col.* 2. Mart. Nauar. in Manua. *confeſſ. cap.* 25. *num.* 70. & eam ſequitur Magiſt. 4. *ſent. diſt.* 24. *quæſt.* 5. Fuerunt tamen multi maximæ auctoritatis viri, qui expreſſim tenuerunt, ante legitimam ætatem ad ordines promotum ipſo iure ſuſpenſum eſſe. At ſi communem ſententiam amplectimur, omni prorſus difficultate caret in ordinibus minorib. miniſtrantem ante ætatem à iure diffinitam minimè irregularitatem contrahere, cum nec à iure, vel ab homine ſuſpenſio impoſita fuerit. Quòd ſi quis contrarium ſequi maluerit, idem aſſeuerare neceſſe erit, cum ſuſpenſio hæc, non ob crimen, ſed ob defectum à iure fuerit ſtatuta. Ita tenuerunt Card. *in d. Clem. generalem* 5. *& 6. q.* Domini. *in c. eos, de temp. ordin. in* 6. Card. *in c. ſi celebrat de Cleri. excom.* Villadiego *in d. c. de ſuſpenſione col.* 2. quam opinionem communem eſſe fatentur, eam ſequuti Floren. *in* 3. *par. tit.* 28. *c.* 1. §. 1. *col.* 2. D. Couar. *d.* §. 1. *n.* 4. & hoc de iure veteri.

ADDITIO.

305 Quamuis de iure veteri ordinans ante legitimam ætatem non eſſet ipſo iure ſuſpenſus, de iure tamen nouo eſt ipſo facto ſuſpenſus per Conſtitutionem Pij II. quæ incipit, *Cum ex ſacrorum*. Quæ eſt 7. *huius Pontificis tom.1. Bullar.* vt conſtat ex illis verbis: *A ſuorum Ordinum exequutione ipſo iure ſuſpenſi ſint; & ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in eiſdem Ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant*. Et ita notant communiter ſcribentes poſt dictam Conſtitutionem.

Habens dimiſſorias ad vnum Epiſcopum, & ordinatus ab alio, an incurrat aliquam pœnam. Quæſt. XXI.

SVMMARIVM.

306 *Litteræ dimiſſoriæ ad vnum Epiſcopum non iuuant pro alio.*
Vnius conceſſio eſt alterius excluſio.
307 *Quid ſi dimiſſoriæ ſint ad certum Epiſcopum ad inſtantiam Ordinandi.*
Nullus Epiſcopus poteſt ordinare alienum ſubditum, niſi ei conſtet de voluntate proprij Ordinarij.

306 Ad vigeſimumprimum. Reſp. Si literæ iſtæ ſint ſpeciales, nempe, vt poſsit quis à tali Epiſcopo ordinibus inſigniri, & tunc ab alio ordinetur, ordinibus collatis minimè iuuabitur, cum nullam ad hoc facultatem habuerit, & vnius conceſſio, alterius cenſetur excluſio. *l. cum prætor ff. de iud. ca. non. de præſumpt.* Solent etiam literæ generales concedi, vt poſſit quis ordinari à quocunque Antiſtite gratiam, & communionem Sedis Apoſt. habente *c. pœn. de præter.* not. Pet. Rebuff. *in pract. benefic.* de literis dimiſſorijs *num.* 3. Quibus quidem literis, oportet, vt exprimatur, qui ordines illarum ratione ſunt miniſtrandi, quia concedendo ſolum recipi minores, vel ordines tantum, maiores ordines minimè comprehenduntur *cap.* 1. *de temp. ordin.*

ADDITIO.

307 Sed quid ſi literæ dimiſſoriæ eſſent directæ ad certum Epiſcopum ad inſtantiam Ordinandi, quas etiam obtinuiſſet ad alium quemcumque Epiſcopum, ſi petijſſet: poterit ne in vigore ipſarum ordinari ab alio, ſi non poſſit ordinari ex aliqua contingentia ab eo, ad quem directæ ſunt? Reſp. non poſſe ordinari. Quia nullus Epiſcopus ordinare poteſt alienum ſubditum *cap.* 1. & *cap cum nullus de tempor. ordinat. in 6.* & ideo neceſſarium eſt, quod talis poteſtas ab Ordinario ordinandi ei concedatur, & ſi conſtet de eius voluntate per patentes literas, iuxta *cap.* 1. *de tempor. ordinat. in 6.* & notant Felin. *in cap. ſuper lit. num.* 12. *de accuſat.* Alexand. *conſil.* 117. *in fine vol* 7. Per id autem quod Ordinandus habeat dimiſſorias ad alium Epiſcopum, non conſtat, quod dimittens contentus ſit, ſuum ſubditum ordinari ab alio, quam ab eo, ad quem dimittit; nec tales literæ patentes dant indifferenter poteſtatem ordinandi cuicunque, ſed determinato Epiſcopo. Et proinde non poteſt habere locum tacita conceſſio.

Ordinatus ante legitimam ætatem quouſque maneat ſuſpenſus. Quæſtio XXII.

SVMMARIVM.

308 *Ante legitimam ætatem ordinatus eſt perpetuo ſuſpenſus.*
309 *Ignorantia ſuſpenſionis, an excuſet ne incurratur.*

308 Ad vigeſimumſecundum. Reſp. Quòd in ordinato ante legitimam ætatem dupliciter poteſt iuris ignorantia contingere: & primo, ignorando ætatem à iure præſcriptam ad ſacros Ordines ſuſcipiendos; & tunc, (niſi eſſet inuincibilis) quia accedens ad ipſos Ordines ſuſcipiendos, illud ius tanquam vulgare, & commune ſcire tenetur, vix ſine culpa illud ignorare poteſt. Secundo modo accidere poteſt, ignorando hoc ius ſpeciale extrauag. Pij II. imponentis ſuſpenſionis pœnam ipſo iure: quo caſu etiam illius pœnæ ignorantia non impedit, neque excuſat, quominus illas incurrat: conferret tamen dum ignoraret, ſe ſuſpenſum ipſo facto, ad excuſandam irregularitatem, ſi in ordine ſic ſuſcepto miniſtraret. ita concludit Suarez *de cenſuris*

Iuris disput. 31. *sect.* 1. *ſuſpenſione* 5. De iure communi ſuſpenſio huiuſmodi durabat vſq; ad ætatem legitimam. *cap. vel non eſt, de tempor. ordin. c. ex ratione, de ætate, & qualitate.* & hanc fuiſſe communem opinionem de iure communi, dicit Ant. *in tract. de irregular. c.* 1. *num.* 13. Nihilominus poſt Bullam Pij II. ex *ſacrorum*, quę promotos ante ætatem legitimam ipſo iure ſuſpendit, contrarium eſt dicendum, vt ſit perpetuo ſuſpenſus: ſiquidem verba, ipſo iure, perpetuitatem indicant, cum vim Canonis latæ ſententiæ habeant. Tiraquellus, qui alios congerit *in l. ſi vnquam* C. *de reuocandis donat.* in verbo, *reuertatur n.* 144. & ita ſentit Stephan. & Caiet. *in cap. ad limina* 30. *q.* 1. *§.* 3. quo fit, vt ſententia iuris pœnam abſque præfinitione temporis imponens, perpetuò imponere cenſeatur *l. ſeruus* C. *de pœni. c. ſi autem*, vbi gloſ. fin. *de cohab. Cler. & mulierum*, gloſ. *in c. cupientes §. cæterum*, in verb. *perpetuo de elect. in* 6. Abb. late *in c. ex literis n.* 10. *de conſt.* eandem opinionem tenet Rebuff. *in prax. tit. de male promotis*, vbi dicit ſuſpenſum indigere Apoſt. abſolutione. Nauar. *conſ.* 30. *in fin. &* 35. *n.* 1. *de tempor. ordin.*

ADDITIO.

309 Imo quod ignorantia ſuſpenſionis excuſet, ne incurratur ab ijs, qui ante legitimam ætatem ordinantur, colligitur ex eorum doctrina, qui generaliter docent de omnibus cenſuris, quod vt incurrantur, ſit neceſſaria ſcientia non ſolum prohibitionis, ſed etiam pœnæ impoſitæ transgreſſoribus. Ita Syluester. verbo *ignorantia quaeſt.* 8. Angelus *nu.* 4. iuncto verbo *excommunicatio* 7. *caſu vlt. numer.* 3. Innocent. *in cap. ſi nobis* 3. ver. *adde, quod dicimus, de ſent. excommunicat.* Nauar. *cap.* 23. Manual. *n.* 45. *& cap.* 27. *num.* 274. ver. *tertio decimo*. Rodriquez *par.* 1. *ſum. cap.* 155. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Philiarcus *tom.* 1. *de offic. Sacer. par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. §. *Tertio obijcitur*. Sanchez *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 32. *n.* 21. *in fine*. Et loquentes de hac ſuſpenſione idem Nauar. *conſil.* 3 *de ætate, & qualitate ordinan.* & Con*ſil.* 2. *de fil. presbyt.* Diaz *in pract. cap.* 26. *litera* 6. ver. *Primò quod eius.* Henriquez *lib.* 13. *ſum. cap.* 38. *num.* 1. *in fine*, & *in ſchol. litera E.* Auila *par.* 3. *de cenſur. diſp.* 5. *dub.* 7. ver. *Pro intelligentia*. Cum enim cenſuræ ſint in ſubſidium legis in ordine ad obſeruantiam, non poſſunt ipſi opitulari, niſi ſciantur. Et ideo ſicuti non opitulantur, quando ignorantur, ita nec poſſunt ſortiri ſuum effectum contra tranſgreſſores legis, tum quia non fiunt contumaces contra comminationem pœnæ; tum quia ipſis non applicatur lex cum ſuo ſubſidio, & proinde non exercet vim conſtringendi ſub tali pœna: tum quia ſicuti ignorata lege non violatur, & violans non fit reus tranſgreſſionis; ita nec ignorata cenſura appoſita, fiet reus ipſius.

An ordinatus ante legitimam ætatem in bona fide ob parentum atteſtationem, excuſetur. Quaeſt. XXIII.

SVMMARIVM.

310 *Stans atteſtationi parentum circa ætatem, excuſatur, ſi ante legitimam ordinetur.*

311 *Innixus teſtimonio probabili, probabiliter operatur.*

312 *Ordinatus bona fide ante legitimam ætatem, poteſt miniſtrare ſtatim ac ad ipſam peruenerit.*

310 Ad vigeſimum tertium. Reſp. Nauar. *conſ.* 50. *de temp. ord. par.* 3. excuſat eum, qui circa ætatem potuit, & debuit ſuis parentibus credere: quæ uidetur ignorantia probabilis; & hoc nota.

ADDITIO.

311 Idem ſentiunt communiter, præſertim Graſſ. *par.* 1. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 22. Rodriquez *par.* 2. *ſum. cap.* 16. *num.* 2. & *tom.* 3. *quaeſt. regular. quaeſt.* 23. *ar.* 11. Suarez *lib.* 7. *de matrimon. diſp.* 3. *in fine*. Vgolin. *de offic. Epiſc. cap.* 26. *§.* 6. *num.* 5. Suarez *diſp.* 31. *de cenſur. ſect.* 1. *numer.* 6. Miranda *tom.* 1. *Manual. quaeſt.* 39. *ar.* 6. Cum enim innitatur teſtimonio parentum, aut alterius fide digni, probabiliter procedit, atque adeo non peccat: vnde cum non adſit delictum, nec etiam locum habet pœna impoſita pro delicto.

312 Quare ſi poſtea ſciat, ſe fuiſſe ordinatum ante legitimam ætatem, ſtatim ac ad illam peruenerit, poterit exercere actum ordinis ſuſcepti, abſq; alia diſpenſatione, quia nunquam fuit ſuſpenſus, vt notant Medina *lib.* 1. *ſum. cap.* 11. §. 8. Sotus *in.* 4. *diſt.* 25. *quaeſt.* 1. *ar.* 2. *in fine.* Scortia *theorem.* 109 *in ſelect. Bull. Pontif.* Diana *par.* 3. *tract.* 4. *de ſacrament. reſol.* 182. Marchin. *de ordine tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 3. *num.* 11. *in fine*.

Digitized by Google

An ordinatus bona fide ante legitimam ætatem, ſi adueniente mala fide miniſtret, fiat irregularis. Quæſt. XXIV.

SVMMARIVM.

313 *Ordinatus bona fide, ſi miniſtret poſt malam fidem, an fiat irregularis.*
314 *Ceſſante ſuſpenſione ordinatus ante legitimam ætatem, non fit irregularis ſi miniſtret.*
Ordinatus bona fide ante legitimam ætatem, ſi poſt malam fidem miniſtret, an peccet mortaliter.
Prohibito antecedenti, prohibetur etiam conſequens.

313 Ad vigeſimum quartum, reſp. Huic dubitationi negatiuè Roderic. *tom.* 3. *q. regular. q.* 23. *art.* 14. licet toties quoties ſacra fecerit, mortaliter peccaſſet: ſed ſibimetipſi contradicit, cum contrarium cum Medin. ſentiat *in ſum. par.* 1. *c.* 165. *ſub num.* 1.

ADDITIO.

314 Quod incurrat irregularitatem tenet etiam Marchin. *de ordin. tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 3. *num.* 11. Verum alij tenent, quod non contrahat irregularitatem, præſertim Peirin *de priuileg. tom.* 1. *ad conſtit.* 1. *Iulij II.* §. 16. *num.* 29. cum Quaranta, Miranda, & Nauar. Diana *par.* 3. *tract.* 4. *de ſacram. reſol.* 182. ver. *difficultas eſt*. Quod quidem magis placet. Quia irregularitas imponitur exercentibus actum Ordinis, à quo ſuſpenſi ſunt, atque adeo in pœnam violationis ſuſpenſionis, atque adeo ſupponit ſuſpenſionem. Si ergo deſit ſuſpenſio, non aderit delictum, nempe violatio ſuſpenſionis, cui imponitur irregularitæs.

An autem peccet mortaliter, qui bona fide ordinatus, adueniente mala fide exercet actum ordinis ante legitimam ætatem. Negat cum Nauar. Ledeſma *tom.* 1. *ſum. cap.* 7. *de ſacramen. ordin. concluſ.* 1. Quia recipiens ordinem acquirit ius ad actum ipſius, vnde cum receperit ordinem abſque peccato, non poteſt priuari hoc iure. Et Concil. Trident. ſolum prohibet ante talem ætatem aliquē ordinari, non autem prohibet ordinatos exercere actum ordinis. At quod mortaliter peccet, tenet ſpecialiter Villalob. *par.* 1. *ſum. tract.* 11. *difficul.* 11. *num.* 7. & ita cenſendum eſt, quia dum prohibetur ordinis ſuſceptio ante talem ætatem, prohibetur etiam ſimul exercitium ipſius: & inhabilitas ad habitum eſt etiam inhabilitas ad actum, vnde ſubintrat regula, quod remoto antecedenti remouetur etiam eius conſequens *l.* 1. §. *huius rei ff. de offic. eius.* Crauet. *conſil.* 231. *n.* 2. Bald. *in l.* 1. *oppoſit.* 9. *C. de fideicommiſſ.* Mantica *deciſ.* 15. *num.* 5. Euerar. *in Top. iur. loco* 96. & ideo prohibita ſuſceptione ordinis prohibetur, vt eius conſequens, exercitium ipſius.

Epiſcopus ordinans non ſubditum, quam pœnam incurrat: et quando non incurrat. Quæſt. XXV.

SVMMARIVM.

315 *Ordinans non ſubditum, per annum eſt ſuſpenſus a collatione Ordinum.*
An ſit ſuſpenſio à collatione omnium Ordinum.
316 *Qui ſentiant eſſe à collatione omnium ordinum*
317 *Qui ſentiant oppoſitum.*
318 *Ordinans vltramontanum, non ſubditum ſine dimiſſorijs recognitis, eſt ſuſpenſus à collatione omnium ordinum, & exercitio Pontificalium.*
Pontificalia quænam ſint.
319 *Epiſcopus ſuſpenſus à collatione ordinis inferioris poteſt conferre ſuperiores.*

315 Ad vigeſimum quintum. Reſp. Pœna Epiſcopi ordinantis eum, qui ſibi ſubditus non eſt, ſed alterius Diœceſis, non habita eius Ordinarij licentia, habetur *in cap.* 2. *& fin. de temp. ord. in* 6. & in Conc. Trid. *ſeſſ.* 22. *de refor. c.* 8. in quibus iuribus diſponitur, vt per annum ſit ſuſpenſus ab ordinum collatione. Hinc oritur dubium, an iſta ſuſpenſio extendatur ad omnes ordines, an verò reſtringatur tantum quo ad eos quos ſic male contulit, de quo vide Ioan. Monach. *in d. c.* 2. *num.* 6. & Gemin. *ſub num.* 5. vbi Ioan. Andreas *num.* 2. inquit, Epiſcopum hac pœna in duobus caſibus non teneri. Primus eſt, quando ipſo probabiliter ignorante alienus Clericus furtiuè, vel ex ſimplicitate ſe in multitudine ordinandorum ingeſſerit. Secundus caſus, ſi deceptus eſſet iuſta ignorantia facti, potuit enim eſſe, quod ordinatus detulerit literas furtim impetratas à Cancellario ſui Epiſcopi.

AD-

Digitized by Google

ADDITIO.

316 Hanc ſuſpenſionem eſſe quo ad collationem omnium ordinum, tenet Gloſ. *in cap.* 2. verbo *omnium de tempor. ordinat. in 6.* Sayr. *lib.4. de cenſur. cap.* 12. *num.* 30. Barboſa *de poteſt. Epiſc. alegat.* 8. *num.* 1. Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 9. *cap.* 1. *n.* 16 Quia Concilium Trident. ſuſpendit à collatione ordinum in plurali, atque adeo non illius tantum, quem illegitimè confert.

317 Alij tamen tenent, quod ordinans non ſubditum remaneat ſuſpenſus per annum à collatione illius ordinis, quem male contulit. Ita Canoniſtæ *in cap.* 2. *de tempor. ordinat. in 6.* præſertim Franch. Geminian. Archidiacon. Graſ. *conſil.* 2. *de tempor. ordinat.* Nauar. *conſil.* 39. *eod. tit.* Molfeſ. *par.* 1. *ſum. tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 12. Riccius *in Praxi deciſ.* 297. *num.* 1. Marchin. *de ordine tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 10. *num.* 3. *argum. ex cap. fin. de tempor. ordin. in 6.* Vbi conferens primam tonſuram non ſubdito ſuſpenditur tantum à collatione primæ tonſuræ. Quia nimirum debet ſolum puniri in eo, in quo delinquit. Nec obſtat, quod Concilium Trident. dicat: *à collatione ordinum*, quia non accipitur collectiue pro collatione omnium ordinum, ſed diſtributiuè pro collatione huius vel illius ordinis, quem non ritè confert non ſubdito.

318 Eſt tamen aduertendum, quod ſi quis ordinaret vltramontanum non ſubditum ſine dimiſſorijs ſui Ordinarij recognitis à Nuncijs, ſeu Collectoribus Apoſtolicæ Sedis, & à Vicario Vrbis, remaneret ſuſpenſus à collatione omniũ ordinum, ex Conſtitutione Vrbani VIII. *edita die* 11 *Decembris* 1624 nam ſuſpendit per annum ab exercitio Pontificalium quæ ſuſpenſio cum ſit ab omnibus actibus, in quibus Pontificalia exercentur, erit etiam à collatione omnium ordinum. Pontificalia enim important omnes illos actus, qui ſunt Ordinis, vt alios citantes tradunt Barboſa *de poteſt. Epiſ. allegat.* 6. *num.* 4. Riccius *in praxi reſol.* 350. *par.* 1. Diana *par.* 5. *tract.* 10. *reſol* 4.

319 An autem Epiſcopus ſuſpenſus à collatione alicuius ordinis inferioris poſſit conferre ſuperiores affirmatiuè reſoluendum eſt, vt reſoluunt Coninch *de ſacram. diſp.* 15. *dub.* 2. *num.* 10. Laiman. *lib.* 1. *theol. moral. tract.* 5. *par.* 3. *cap.* 1. *num.* 6. Suarez *diſp.* 26. *de cenſur. ſect.* 4. *num.* 11. & 14. Præpoſit. 3. *par. quæſt.* 3. *de ſuſpen. dub.* 2. *num.* 18. Diana *par.* 5 *tract.* 10. *de ſuſpen. reſol.* 6. Antonel. *lib.* 2. *de regim. Eccleſ. cap.* 10. *num.* 8. & alij contra Henriquez *lib.* 13. *ſum. cap.* 2. *num.* 2. Tolet. *lib.* 1. *c.* 43. *num.* 5. Vgolin. *de cenſur. tab.* 4. *cap.* 6. *§.* 6. *nu.* 3. Sayr. *lib.* 4 *de cenſur. cap.* 4. *num.* 19. Auila *par.* 3. *de cenſur. diſp.* 2. *dub.* 2. *concluſ.* 11. Et ratio eſt, Quia cum eadem poteſtas habeat diuerſos actus, dum prohibetur vnus, non cenſentur cæteri prohibiti, quia in pœnis eſt facienda ſtricta interpretatio. Vnde cum collatio ſingulorum ordinum ſit actus eiuſdem poteſtatis Epiſcopalis quo ad ordinem, dum ſuſpenditur à collatione vnius ordinis, non erit ſuſpenſus à collatione alterius licet dignioris. Sic etiam ſuſpenſus ab audiendis confeſſionibus non eſt ſuſpenſus à cęteris actibus ſacerdotalis poteſtatis; vnde celebrare poteſt, licet actus ſit dignior.

Quis dicatur furtiuè ordinari. Quæſt. XXVI.

SVMMARIVM.

320 *Furtiue ordinatur, qui ſe ingerit non admiſſus &c.*

321 *Furtiue ordinatur, qui accedit ſine licentia, & approbatione.*

320 Ad vigeſimum ſextum. Reſp. Furtiuè quis ordinem recipit, quando ſine ordinatione, & copia ſuperioris, & ſine examinatione quis ingerit ſe cum multitudine ordinandorum, ignorante ordinatore, & ſic ordines recipit, vt per gloſſ. *in c.* 1. in verbo *Furtiuè eodem tit.* & per Hoſt. *in ſum. §.* 1. & latius per Abb. *in rubr. eiuſd. tit.*

ADDITIO.

321 Generaliter ille eſt furtiuè ordinatus, qui ſine licentia, & approbatione ſui ſuperioris, inſcio Epiſcopo accedit ad Ordines ſuſcipiendos, vt colligitur ex cap. 1. *de eo qui fur. ordin.* Vnde etiam remanet ſuſpenſus ab ordine ſuſcepto furtiue.

Furtiuè ordinatus an poſsit miniſtrare & ad ſuperiorem ordinem aſcendere. Quæſt. XXVII.

SVMMARIVM.

322 *Lata excommunicatione contra furtiue ordinatos, non poteſt ſic ordinatus miniſtrare &c. Quid ſi cum ſit lata.*

323 *Furtiue ordinatus ſit irregularis, & à quo diſpenſetur.*

324 *An id locum habeat in quocunque ordine.*

 Si de li-

325 *Si delictum ſit occultum, diſpenſatur ab Epiſcopo.*

326 *Regularis an poſſit diſpenſari à ſuis prælatis. Facultas prælatorum Regularium.*

322 Ad vigeſimum ſeptimum. Reſp. Qui tali modo receperit, ſi erit lata excommunicatio contra illud facientes, non poteſt in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorem aſcendere ſine diſpenſatione Papæ. Si tamen excommunicatio lata non erit, Epiſcopus, & Abbas poterunt diſpenſare, vt patet *in c. 1. cum duobus ſequent. eiuſdem tit.* de quo per Ang. *in ſumma in verbo irregularitas in §. 23.* & per Sylu. *in ſumma in eod. verbo in §. 3. quæritur.* Item nota, quod dicitur, quis furtiuè ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines, & ſubdiaconatum in vna eadem die, vel quando recipit duos ordines ſacros ſimul, vt probatur *in c. 2. & fin. de eo, qui ordin. furtiu. ſuſcepit*, & notat Hoſt. *in dicto §. 1.* Adde quod iam de more conſueuerunt Epiſcopi in ordinib. conferendis ſub excomm. latæ ſent. pœna prohibere, ne quis audeat ſe ingerere, qui non fuerit approbatus; & tunc is ordinatus non poterit in ſuſcepto ordine miniſtrare, nec ad ſuperiores aſcendere, ſine Romani Pontif. diſpenſatione. & vide de hoc vltra ordinarios interpretes, *ſummam confeſſ. tit. de ætate ordinand. q. 13. & ſeq.* Symon, Maiolum *de irregular. lib 4. c. 8.* & vide Regiam legem 18. *tit. 6. par. 1.* & ibi Gregor. Lopez. Hodie verò, ſi crimen hoc occultum ſit, & non deductum ad forum contentioſum, Epiſcopus poteſt indulgere diſpenſationem, auctoritate Conc. Trid. *ſeſſ. 24. c. 7.*

ADDITIO,

323 Qui furtiue ordinatur, incurrit irregularitatem, vt habetur ex cap. 1. *de eo, qui furtiuè ordinatur*. Super hac tamen irregularitate diſpenſare poteſt Epiſcopus, ex dicto *cap. 1.* & *cap. fin. eodem tit.* Si tamen Epiſcopus ſub pœna excommunicationis intimauerit, ne quis furtiue accedat ad ordines ſuſcipiendos, tunc quia furtiuè accedens ſubijcitur excommunicationi, non poterit diſpenſari ab Epiſcopo, ex ijſdem textib.

324 Circa quod eſt aduertendum, quod non rectè Bonacina *diſp. 7. de cenſur. quæſt. 3. punct. 4 num. 6 in fine* docet, licet cum dubitatione, quod dicta irregularitas incurratur tantum, quando furtiue ſuſcipitur Diaconatus; eo, quod lex loquatur ſolum de Diaconatu; nam non imponitur, quia ſuſcipiatur Diaconatus, ſed quia furtiuè ſuſcipitur: vnde tota ratio, ob quam imponitur, eſt furtiua ſuſceptio, & ideo vbicunque talis ratio habet locum, habet etiam diſpoſitio. Hinc in cap. *fin. eod. tit.* ſtatuitur, quod qui ſe ingeſſerunt ad duos ordines ſuſcipiendos contra prohibitionem ſub pœna excommunicationis, ſuſpenſi ſint ab exercitio ſuſceptorum ordinum, & ſolum poſſit cum ipſis Epiſcopus diſpenſare, ſi religionem ingreſſi pœnitentiam egerint.

325 De iure tamen nouo, quandiu delictum remanet occultum, diſpenſare poterit Epiſcopus, quia per Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 6. de reform.* diſpenſare poteſt ſuper quacunq; irregularitate proueniente ex delicto occulto, præterquam ex homicidio voluntario, vt notant etiam Laiman. *lib. 1. theol. moral. tract. 5. par. 5. cap. 3. num. 1.* Bonac. *diſp. 7. de cenſur. quæſt. 3. punct. 3. num. 7.* Lezana *in ſumma verbo Irregularitas num. 53.*

326 Imo etiam prælati Religionum, vt de quibuſdam aſſerit Lezana *modo citat.* ſed de omnibus id tenendum eſt, qui habent communicationem priuilegiorum ex *conſtit. 132.* Pij V. *ſub die 21. Iulij 1571.* vbi concedit, quod Superiores regulares poſſint cum ſuis ſubditis, quicquid cum ſuis poſſunt Epiſcopi: & in ſpecie quo ad diſpenſationem ſuper irregularitatibus conceſſam per Concil. Trident. dict. *ſeſſ. 24. cap. 6.* Quod priuilegium confirmatum fuit in ſpecie à Gregor. XIII. in fauorem Congregat. S. Bernardi in Hiſpan. vt habetur *in compend. priuileg. dicti ordin.* verbo *Abſolutio quo ad fratres* §. 11. Et quod hæc facultas conueniat Superioribus regularium, notant etiam Doctores, quos citaui q. 353. *moral. canon. num. 4. centur. 4.*

Epiſcopo proteſtante ſe non intendere ordinare non approbatos, an furtiuè accedens ſit ordinatus. Quæſt. XXVIII.

SVMMARIVM.

327 *Furtiuè accedens non eſt ordinatus, ſi Epiſcopus tempore ordinationis dicat ſe non intendere ordinare non approbatos.*

328 *Imo eſt ordinatus.*

Quæ intentio in ordinante ſufficiat.

Intentio vaga non præiudicat determinatæ in actu practico.

327 Ad vigeſimum octauum, Reſp. Si Epiſcopus tempore, quo confert ordines, his verbis vtatur. *Non intendimus ordinare non examinatos, & approbatos*, tunc qui ſe ingeſſit, non erit ordinatus: ideo oporteret denuo ordinari, iniungendaque priùs illi erit pœnit. quia valde

dein-

delinquit ſe ingerendo ordinum ſuſceptioni ante approbationem. Ita tenet Pet. Rebuff. *in d. gloſſ. 4. num. 18.*

ADDITIO.

328 Quod non obſtante tali proteſtatione, qui ſe ingeſſit contra prohibitionem, adhuc ſit verè ordinatus, mihi reſoluendum videtur iuxta doctrinam Victoriæ *de ſacram.* Tit. *de baptiſ. num.* 34. Suarez *diſp.* 13. *de ſacram. ſect.* 3. *circa concluſ.* 4. Laiman. *lib.* 5. *Theol. moral. tract.* 1. *cap.* 4. *num.* 6. Henriquez *lib.* 14. *ſum. cap.* 6. *num.* 5. Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 18. *num.* 11. Bonac. *diſp.* 2. *de ſacram. quæſt.* 2. *punct.* 4. *num.* 20. Coninch *de ſacrament. quæſt.* 64. *ar.* 8. *dub.* 4. Granadi 3. *par. controuer.* 3 *tract.* 5. *diſp.* 4. *ſect.* 2. *num.* 15. *circa fin.* Portel. *in dub. regular.* verbo *Irregularitas num.* 10. Præpoſit. 3. *par. quæſt.* 64. *ar.* 10. *dub.* 2. *num.* 79. ver. *Petes, vtrum.* Lezana *in ſum.* verbo *ordines ſacri num.* 20 & dixi late *quæſt.* 127. *moral. canon. num.* 2. *& ſeq. centur.* 3. Et ratio eſt. Quia ordinans in illa ordinatione intendit facere circa ſingulos accedentes, quod facit Eccleſia, ita vt in actu practico, & exercito circa quemlibet proferendo formam, & exhibendo materiam, intendat, quod intendit Eccleſia: hæc autem intentio eſt ſufficiens pro validitate ſacramenti, vnde per illam intentionem practicam, & per factum ſuum recedit ab illa proteſtatione, & intentione non ordinandi, qui non accedunt legitimè. Rurſus intentionem ordinandi non legitimè accedentes, eſt vaga, & indeterminata, ita vt non reſpiciat certam perſonam: intentio autem practica, & exercita faciendi, quod facit Eccleſia, atque adeo ordinandi eſt determinata, & ſingularis, & determinate ſingulos reſpiciens. Ergo præualere debet, & excludere quicquid inducere poſſet intentio confuſa, & indeterminata. Deberent tamen omnes ordinantes abſtinere ab hac proteſtatione, cum ſufficiat prohibitio ſub pœna excommunicationis, ne generent ſcrupulos circa validitatem ordinationis.

Abſolutio generalis à cenſuris Ordinantis an proſit pro excommunicatione lata contra non approbatos accedentes &c. Quæſt. XXIX.

SVMMARIVM.

329 *Abſolutio generalis pro ordinandis à cenſuris prodeſt etiam pro excommunicatione tunc lata contra indebite accedentes.*

330 *Ordines ſuſcipiens cum excommunicatione ſit irregularis.*
Item ſi cum aliqua alia cenſura.

329 Ad vigeſimum nonum. Reſp. Quod ſic: ita Nauar. *conſ.* 49. *num.* 12. *verſ. ad quintum, de ſententia excomm.* ratio eſt, quia verba illa abſolutoria, & diſpenſatoria debent aliquid operari, *l.* 1. *& ibi gloſſ. quod metus cauſa. c. ſolitæ, de maior. & obed.*

ADDITIO.

330 Quod habet Auctor, accipiendum eſt quo ad abſolutionem, & diſpenſationem, quæ non excedunt facultatem ordinantis, alioquin nulla eſſet defectu poteſtatis. Et ordinandus ſuſcipiens ordines cum excommunicatione fieret irregularis, iuxta *cap.* 1. vbi Abbas *not.* 4. *& cap. fin.* vbi item Abbas *num.* 4. *de eo, qui fur. ord* & *cap. cum illorum §. fin. de ſent. excomm.* Imo etiamſi ſuſciperet cum aliqua alia cenſura, vt notant Syluester verbo *Irregularitas quæſt.* 2. Angelus *num.* 22. Suarez *diſp.* 31. *de cenſur. ſect.* 1. *num.* 1 Bonac. *diſp.* 8. *de ſacrament. quæſt. vnic. punct.* 5. *num.* 38.

An promoti ad Ordines minores ante legitimam ætatem, ſint ſuſpenſi. Quæſt. XXX.

SVMMARIVM.

331 *Promotus ante legitimam ætatem ad minores Ordines, non eſt ſuſpenſus.*

332 *Doctores idem ſentientes.*

331 Ad trigeſimum, Reſp. Quod non, Nauar. *conſ.* 49. *num.* 7. *verſ. quia*: nec Bulla Pij II. nec Conc. Trid. ponit ſuſpenſionem in minoribus: & licet Sixtus V. contrarium ſanciuerit, tamen illa Bulla fuit reuocata, & reducta ad terminos iuris per Greg. XIV. & tenet Rebuff. *in praxi tit. de Cler. ad ſacr. ord. male prom. gloſ.* 3. Nauar. *in Manual. c.* 25. *n.* 70. *verſ. dixi ordine ſacro.* Sayr. *d. c.* 12. *n.* 9.

ADDITIO.

332 Idem etiam tenent Nauar. *conſil.* 31. *n.* 4. *de tempore ordinat.* Bellet. *par.* 1. *diſquiſit. Cler. Tit. de diſcip. Cler* §. 5. *num.* 61. Marchin. *de ordine tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 3. *num.* 9. Antoncl. *de regim. Eccleſiæ lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 2. Pax Iordan. *tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 6. *de ſacram. Ordin. num.* 215. Quicquid in contrarium dicat Riccius *in praxi par.* 3. *reſol.* 236.

Ordinatus ante legitimam ætatem, an celebrans cum ordinante fiat irregularis. Quæſt. XXXI.

SVMMARIVM;

333 *Celebrans cum ordinante non fit irregularis ex eo, quod ſit ſuſpenſus, quia non habeat legitimam ætatem.*
334 *Qui ſentiant incurrere.*
335 *Qui ſentiant non incurrere.*
336 *Pœna ſuſpenſionis contra ſuſcipientes ordines ante legitimam ætatem non habet locum, niſi conſummata ordinatione.* *Ponitur tantum contra exercentes ordines iam ſuſceptos.*
337 *Celebrans ſimul cum ordinante non exercet actum prohibitum ſub pœna ſuſpenſionis.*
338 *Diaconi, & Subdiaconi cantantes Euangelium, & Epiſtolam in Ordinatione non ſunt irregulares, ſi ſuſcipiant ordines ante legitimam ætatem.*

333 Ad trigeſimumprimum. Reſp. Quòd ſi quis Presbyteratum ante legitimam ætatem aſſumeret, non incurrit irregularitatem concelebrando, & conſecrando cum Epiſcopo in actu ordinationis, ſed quando ipſe ſolus aliàs celebraret. Medin. *in ſum. lib.* 1. *cap.* 11. §. 8. & poſt eum dicit Henriquez *in ſum. lib.* 4. *c.* 16. *n.* 23. *& lib.* 6. *c.* 12. *n.* 11. & probabiliorem demonſtrat Suarez *de cenſur. diſput.* 31. *ſect.* 1. *n.* 70. quicquid aliter ſentiant Nauar. *conſ.* 8. *de Cler. excom.* & Lopez ad Diaz *in pract. crim. canon. cap.* 26.

ADDITIO.

334 Quod incurrat irregularitatem, ſentiunt etiam Sorbus *in Compen. Priuileg.* verbo *Ordines ſacri*. Couarru. *in cap. Alma mater. par.* 2. §. 3. *num.* 5. *ver.* 9. Bonac. *diſp.* 8. *de ſacram. quæſt. vn. pun.* 5. *num.* 13. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 16. *num.* 16. Antoncl. *de regim. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 3. Quia in virtute poteſtatis acceptæ exercet actum ſub pœna irregularitatis prohibitum conſecrando ſimul cum Epiſcopo.

335 Quod non incurrant, tenent etiam Rodriquez *par.* 1. *ſum. cap.* 168. *num.* 2. Sayr. *lib.* 4. *Theſauri*, *cap.* 16. *num.* 23. Naldus verbo *Sacerdos n.* . Auila *par.* 3. *de cenſur. diſp.* 5. *dub.* 7. ver. *Dico ſecundo*. Homobon. *par.* 1. *Exam. Eccleſ. tract.* 4. *cap.* 9. *quæſt.* 73. Vgolin. *de offic. Epiſc. cap.* 26. §. 6. *num.* 5. Quaranta *in ſum. Bul.* ver. *Ampliatur*. Marchin. *de ſacram. Ordin. tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 3. *n.* 16. Vulpes *in praxi*, *cap.* 3. *num.* 31. Diana *par.* 5. *tract.* 1. *reſol.* 34. Mercer. *de ſacram. quæſt.* 24. *de Ordine dub.* 7. Coninch *de ſacram. diſp.* 16. *dub.* 5. *num.* 30. Pax Iordan. *tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 6. *de ſacram. Ordin. num.* 218. ver. *Verior tamen*. & concordat praxis Cancellar. nam non habet pro irregulari, niſi eum, qui extra ordinationem celebrauit.

336 Et ita deducitur ex Conſtitutione Pij V. nam pœna ſuſpenſionis imponitur ijs, qui ſe fecerint promoueri ad aliquem ex ſacris ordinibus, atque adeo pro actu prohibito completo, & conſummato. Irregularitas vero imponitur, non pro hoc actu prohibito, ſed pro alio, nempe pro exercitio ordinis durante ſuſpenſione, atque adeo ſupponente, quod ſubintrauit dicta pœna ſuſpenſionis, vt conſtat ex tenore Conſtitutionis. *Ad aliquem ex ſacris Ordinibus ſe fecerint promoueri*, (quibus verbis ſignificatur actus conſummatus, cum explicetur per verbū præteritum) *à ſuorum ordinum exequutione ipſo iure ſuſpenſi ſint. Et ſi huiuſmodi ſuſpenſione durante in ijſdem ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo irregularitatem incurrant.* Quando autem ordinatus conſecrat ſimul cum celebrante, adhuc durat actus ordinationis, quia non completur, niſi completa Miſſa ordinationis, & quia ſacerdos nondum accepit totam poteſtatem ſacerdotalem, cum nondum acceperit poteſtatem dimittendi peccata; & proinde, tunc pœna ſuſpenſionis nondum ſubintrauit. Et modus loquendi ipſius Pontificis clarè oſtendit, quod loquatur de exercitio ordinis ſubſequente ordinationem; præſertim cum loquatur de exequutione ordinum, quæ ſupponit ordines iam acceptos: illa verò conſecratio ſimul cum Epiſcopo pertinet ad acceptionem ordinis, quia tanquam acceſſoria ordinationi ſequitur naturam ipſius; non autem ad exequutionem ordinis iam accepti.

337 Hinc non exercet actum ordinis prohibitum ſub pœna irregularitatis, quia non exequitur de per ſe ordinem acceptum, ſed tanquam ſubordinatus ordinanti perficit ritum ordinationis, ab ipſo tanquam principali manuductus; vnde functio ordinati ſe habet acceſſoriè ad functionem ordinantis, & tanquam pars integrans eius ordinationis.

338 Quare Diaconi quoque, & Subdiaconi cantantes Euangelium, & Epiſtolam in Miſſa Ordinatio-

tionis, non ſiunt irregulares, ob eaſdem rationes, vt in ſpecie notant Diana, Suarez, Mercerus, Coninch num. 335. citati contra Hurtad. *de cenſur. tract. de ſuſpenſ. difficul.* 13. *num.*36. *in fine*.

An qui ordinatur non ſeruatis interſtitijs, ſit ſuſpenſus, aut irregularis. Quæſt. XXXII.

SVMMARIVM.

339 *Non ſeruans interſtitia non remanet ſuſpenſus, nec irregularis.*
340 *Nec alia imponitur pœna.*
341 *Suſcipiens eadem die Minores ordines, & Subdiaconatum, aut duos ſacros, eſt ſuſpenſus, ſicut etiam conferens.*

339 Ad trigeſimumſecundum. Reſp. quòd non, idque probat Nau. *conſ.* 4. & licèt Bulla Sixti V. aliter diſpoſuerit, tamen fuit reuocata, vt ſæpe dictum eſt, à Greg. XIV. & reducta ad terminos iuris communis: ratio rationis fuit, quia Bul. Sixti V. nil aliud agebat, quàm innouare ſacrum Conc. Trid. & addere nouas pœnas: ideo præfatus Greg. XIV. videns conſeruari pœnas, arbitratus fuit reuocare eas, ad auferendos laqueos, & ſufficere dictum ſacri Conc. ius commune, Bullam Pij II. & Pij V. Dices. Si quis promotus, non ſeruatis interſtitijs, non efficitur nec ſuſpenſus, nec irregularis, cur opus non eſt Ordinarij diſpenſatione cum illo, qui vult promoueri, non decurſis interſtitijs? Reſpondetur, quòd ante factum requiritur ad hoc, vt fiat cum cauſa, & auctoritate Epiſcopi; poſt factum non incurruntur pœnæ prædictæ, per regulam, Multa facta tenent, & ad euitandum peccatum, vt patet de impedimentis impedientibus Matrimonium, ſed non dirimentibus, ante factum impediunt, poſt factum verò non: & tamen ante factum requiritur diſpenſatio Epiſcopi ſaltem, vide Nauarr. *conſ.*6. & 12. *loc. tit.* & patet vulgatis.

ADDITIO.

340 Quod nulla ſit pœna impoſita ordinantibus, & ordinatis non ſeruatis interſtitijs, notant communiter, praxis Epiſcop. *par.* 1. verbo *Ordo n.*8. Piaſec. *in praxi Epiſc.* [illegible] *de confer. ordin. num.*50. Suarez *diſp.*31. *de cenſur. ſect.* 1. *num.* 43. Sayr. *deciſ.* 56. *de tempor. ordinat.* Madius *de ſacr. ordin. cap.*9. *num.*11 Diana *par.*4. *tract.* 2. *reſol.* 55. Marchin. *de ſacram. ordin. tract.* 1. *par.*7. *cap.*2. *num.*12. Riccius *deciſ.* 356. *par.* 3. & *Collect.* 576. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi alleg.* 18. *in fine* Pax Iordan. *tom.* 1. *lib.*5. *tit.*6. *de ſacrament. ordin. num.*443. Vulpes *in praxi cap.*7. *num.* 17 Bonac. *de cenſur. in partic. diſp.*3. *quæſt.*1. *punct.*4 §.2. *n.*1. Antonel. *de regim. Eccleſ. Epiſcop. lib.*2. *cap.* 5. *num.* 10. Cum enim nulla pœna in iure reperiatur impoſita, nec etiam eſt aſſerenda. Notant tamen Bonac. Barboſa, Marchin. Antonel. quod tam ordinans, quam ordinatus peccarent mortaliter, licet Henriquez *lib.*6. *ſum. cap.*10. *num.*3. videatur contrarium ſentire.

341 Eſt tamen aduertendum, quod ſi quis ſecluſa conſuetudine reciperet eodem die minores, & Subdiaconatum, ordinator fieret ſuſpenſus à collatione ordinum, & ordinatus ab exequutione. Aut eadem die duos ſacros ordines, ſiue etiam duobus diebus continuato ieiunio, iuxta cap. *Ex literis de temporib. ordinat.* vt notant etiam Sylueſter, verbo *Ordo* 2. *num.*6. Gutierez *lib.*1. *quæſt. canon. cap.*26 *num.*31. Bonac. & Pax Iordanus *n. præcedenti citati*

An metu ordinatus ſacris Ordinibus teneatur ad continentiam. Quæſt. XXXIII.

SVMMARIVM.

342 *Metu ſacris ordinatus non tenetur continere.*
343 *Qui ſentiant teneri ad continentiam.*
344 *Qui ſentiant non teneri.*
345 *Sententia aſſerens non teneri eſt ſecundum praxim Curiæ Romanæ.*
Metu ſuſcipiens ordines ſacros, metu etiam cenſetur emittere votum continentiæ.
346 *Si metus ſit leuis, an ordinatus teneatur ad continentiam.*
347 *Acceſſorium ponitur ad poſitionem principalis, quando ex eadem cauſa proueniunt.*
348 *Adiectum iudicandum ſecundum terminos rei cui adijcitur, quomodo accipiendum.*
349 *Non licet retinere ſtatum Eccleſiaſticum, & coniugalem, prætextu quod inuitus quis aſſumpſerit Ordines.*
350 *Inuitè baptizatus tenetur ad fidem, & leges Eccleſiaſticas.*
Coactio ad id, ad quod quis non tenetur, non inducit obligationem.

342 Ad

342 Ad trigeſimumtertium, Reſp. Quod inuenio tres aureas deciſiones: quarum prima eſt, Cæſaris de Graſſ. 20. de his, quæ vi, metuſue cauſa fiunt, vbi fuit dictum, talem ſic ordinatum non teneri continere. Ratio eſt ſecundum Rubin. in deciſ. 35. quoniam continentia de ſui natura requirit qualitatem libertatis, & à coactione debet eſſe aliena; & eſt voti, & non præcepti, quia continentia ſuaderi poteſt, & non præcipi nolenti, iuxta tex. & ibi notata in c. integritas 32. q. 1. Secunda eſt deciſio eiuſdem Cæſar. de Graſſ. 1. cit. tit. vbi diſtinguitur, quod ordinatus, per vim conditionalem in Subdiaconatu, ſi prius habebat vxorem, non tenetur continere; ſi vero non habebat, tenetur. Tertia deciſio eſt, Sayr. 3. cit. tit. vbi fuit dictũ quod ordinatus ſacris, metu, characterem recipit, ſed continere non tenetur, ita refert etiam Balb. in deciſ. 16.

ADDITIO.

343 In hac controuerſia Doctores ſunt inter ſe diuiſi: aliqui enim tenent, quod quantumuis metus ſit cadens inconſtantem virum ab extrinſeco illatus, & iniuſtus, adhuc tenentur continere. Goffred. in ſum. tit. de ætate, & qualit. ordinan. numer. 11. Hoſtienſ. eod. tit. num. 5. ver. ſed numquid. Io.Ard. in cap. maiores in fin. de baptiſ. Anton. §. vlt. num. 7. Abbas eod. §. & num. Card. in Clem. vlt. in fin. de ætat. & qualit. ord. Alberic. in dicto verbo ordinatus 1. ver. vtrum coacte. Raymun. in ſum. tit. de ætate, & qualit. ordinan. Sylueſter verbo Ordo 2. in fine Armilla num. 14. ſupplem. Piſanel. verbo Ordinatus 1. num. 6. Gaeta in repet. cap. ad limina 30. quæſt. 1. §. 3. quæſt. 19. num. 96. Rota deciſ. 568. num. 7. in nouiſſ. par. 1. Palud. in 4. diſt. 38. quæſt. 3. artic. 4. concluſ. 6. num. 28. D. Antonin. 3. par. tit. 14. c. 16. in fine. Sotus lib. 7. de iuſt. & iure quæſt. 2. artic. 5. in reſp. ad vlt. quos citat Sanchez lib. 7. de matrim. diſp. 29. num. 4. Præterea Archidiacon. in cap. 2. in fine. de Iudeis, Boichius in cap. maiores num. 5. de baptiſ. Ledeſma de matr. quæſt. 5. artic. 4. Pontius lib. 7. de matr. cap. 29. Comitol. lib. 1. reſp. moral. quæſt. 55. num. 3. Diana par. 3. tract. 4. de ſacram. reſol. 193.

344 At magis communis eſt oppoſita ſententia, quod ſcilicet non obligetur ad continentiam, qui metu ſacros ordines ſuſcepit. Ita Gloſ. in cap. vti verbo honorem diſt. 74. vbi Hugo, Archidiacon. in fine, Dominicus, Item gloſ. in cap. maiores §. fin. verbo conditionaliter in fine, de baptiſ. Hoſtienſ. numer. 38. verbo conditionaliter. Henr. num. 7. in fine Calderin. conſil. cit. in fine, tit. qui cler. vel non. Imola in cap. Io. num. 21. de cler. coniug. Cardin. in cap. Nauar. § vlt. num. 1. quæſt. 1. de baptiſm. Aſtenſ. par. 2. ſum. lib. 6. tit. 2. ar. 4. quæſt. 2. in fine. Friburg. in ſum. tit. de ætate, & qualit. ordin. quæſt. 50. & 51. Petrus Rauen. in compen. iur. canon. tit. de baptiſ. Angelus verbo Ordo 3. in fine. Roſel. num. 6. Præpoſit. in ſum. num. 2. diſt. 74. Turrecrem. ar. 2. in fin. Nauar. conſil. 2. num. 4. de his, quæ vi lib. 1. in priori edit. in poſteriori vero conſ. 4. num. 4. & in Manual. cap. 22. num. 51. Gregor. Lopez l. 32. ver. que le tomarà tit. 6. par. 1. Mogollon de metu cap. 8. §. 2. num. 3. vbi num. 5. ait, ſe pro hac ſententia obtinuiſſe tres ſententias. Rebuf. in concor. tit. de reg. ad prælat. nomin. §. 1. verbo ſponte. Barbatia conſil. 60. num. 1. vol. 5. Richar. in 4. diſt. 25. ar. 4. quæſt. 2. ad 3. Maior. diſt. 24. quæſt. 2 ad 5. Sotus diſt. 25. quæſt. 1. ar. 2. ad 3. verſ. Hinc autem emergit. Henriquez lib. 10. ſum. cap. 14. nu. 3. Azor. par. 1. lib. 13. cap. 18. quæſt. 8. Viual. in Candel. par. 1. de ſacram. ord. num. 26. Petrus de Ledeſma par. 1. ſum. tract. de ſacram. ordin. cap. 6. difficult. 3. dict. 1. Rodriquez par. 1. ſum. cap. 224. n. 5 Sà, verbo Ordo num. 24. Bartholom. Ledeſma de ſacram. dub. 14. ver. Adnotare hic oportet. de ſacram. ordin. Vega par. 2. ſum. cap. 57. caſu 6. quos citat, & ſequitur Sanchez lib. 7. de matrim. diſp. 29. num. 5. præterea Tancred. de matrim. lib. 7. diſp. 29. num. 2. Bonac. de ſacram. quæſt. 3. de matr. pun. 9. num. 4. Coninch. diſp. 20. dub. 14. Ochagauia tr. 3. de matrim. diſquiſit. 28. ar. 9. dub. 8. Machad. de perfect. confeſſar. tom. 1. lib. 2. par. 3. tract. 10. docum. 13. num. 5. Hieron. Garzia lib. 1. ſum difficul. 1. dub. 5. punct. 6. num. 60 de Graſ. deciſ. 19. & 20. de his, quæ vi, met. ver. fiunt. Graſſius par. 2. deciſ. lib. 1. cap. 11. Vgolin. de offic. Epiſc. cap. 13. nu. 3. Madius de ſacram. ordin. cap. 3. num. 7. Sayr. lib. 6. clau. reg. cap. 4. num. 10. Squillan. de obligat. Cler. par. 1. num. 80. Marchin. de ſacram. ordin. tract. 1. par. 6. cap. 8. difficul. 9. num. 6. Villalob. par. 2 ſum. tract. 34. difficul. 5. num. 9.

345 Ab hac ſententia non eſt diſcedendum, præſertim quia eſt iuxta praxim Curiæ Romanæ: nam ſi quiſquis metu ordinatus ir ſtat, obtinet delegationem iudicis, qui cognoſcat de metu, & declaret, ſi de eo conſtet, non teneri ad continentiam. Oportet tamen, vt ſit ſolutus ab obligatione continentiæ; quod ordinationem non ratificauerit, aut exercendo ordinem ſuſceptum, aut alio modo; ſi tamen ratificatio non proceſſerit ex metu. Ratio autem eſt, quia continentia non eſt annexa ordini ſacro ex natura rei, ſed ex lege Eccleſiaſtica, quæ non obligat ordinatos ad continendum, ſed ad emittendum votum, dum ſuſcipiunt Ordines ſacros iuxta ea, quæ tradit Sanchez lib. 7. de matr. diſp. 27. num. 14. Quod quidem votum tacitè emittitur à ſuſcipiente ordines, dum conſentit in ordinem ſuſcipiendum. Ex quo fit, quod votum habeat eam qualitatem, quam habet conſenſus in ordinem, dum tacitè emittitur, aut ſi expreſſe quam habet voluntas emittere votum. Dum autem ſuſcipiens ordinem metu conſentit in ipſum, metu etiam votum emittit. Quando autem votum metu emittitur, eſt nullum. cap. ante triennium diſt. 21. & cap. Præſens 29. quæſt. 3. & cap. Perlatum & cap. Cum dilectus, de his, quæ vi.

346 Ex quo deducunt Nauar. conſil. 3. num. 4.

de his

de his quæ vi, in priori edit. & *conſil.* 5. in poſteriori edit. Rodriquez *tom.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 9. Boſſius *de matrim. cap.* 12. *num.* 297. Quod etiamſi metus ſit leuis, dummodo fuerit cauſa emittendi votū, ſeu ſuſcipiendi ordines ſacros, adhuc tamen ſic ordinatus non tenebitur ad continentiam, nam adhuc votum illud implicitum non prouenit ex libera voluntate, ſed habuit pro cauſa metum.

347 Nec ex eo, quod voluntas coacta ſufficiat ad impreſſionem characteris, ſequitur quod ſufficiat etiam ad validitatem voti annexi, tanquam acceſſorij, quod ſequitur naturam ſui principalis. Quia hic non agitur de acceſſorio iam præexiſtente, quod proinde debeat iudicari ſecundum quod iudicatur principale; ſed agitur tam de ponendo principali, quam de ponendo acceſſorio. Tunc autem acceſſorium ponitur ad poſitionem principalis, quando ex eadem cauſa proueniunt, ita, vt ſufficiens ſit tam pro vno ponendo, quam pro alio. Secus autem ſi non ſit ſufficiens pro vtraq; Voluntas autem coacta metu ſufficit pro ſuſcipiendo ordine, quia ſuſcipiens paſſiue in hoc ſe habet; non ſufficit autem pro voto quia hoc prouenit actiue à vouente, & requirit in ipſo perfectam libertatem. Sic etiam iuramentum eſt acceſſorium ad promiſſionem de ſoluendis vſuris, & tamen valet iuramentum licet acceſſorium, quāuis principale, nempe promiſſio, ſit irrita. cap. *debitores de iure iur.* Quod ſi regula ſemper valeret, deberet etiam iuramentum eſſe irritum.

348 Nec obſtat regula, quod adiectum alicui iudicandum ſit ſecundum terminos rei, cui adijcitur *l. Grege ff. de leg.* 1. *& l. peculium ff. de leg.* 2. & notant Bart. *in l ſi conuenerit* 2. *§. ſi nuda num.* 2. *ff. de pignorat. act.* Bald *in l. etiam num.* 4. *C. de iure dot.* & proinde cum votum caſtitatis adiectum ſit ordini ſacro, erit iudicandum iuxta terminos ordinis, qui ſi validus eſt, validum quoque erit votum. Nam hæc regula valet, quando eſt eadem ratio in adiecto & re, cui addijcitur, vt notant Abbas *in cap. debitores num.* 2. *de iure iur.* Imola *num.* 5. Felin. *nu.* 3. Grauia *lib.* 2. *de iudic. cap.* 11. *num.* 307. Rota *decif.* 561. *num.* 13. *par.* 1. *nouiſſ.* Quando enim eſt diuerſa ratio, non habent connexitatem inſeparabilem, & proinde non reputantur pro indiuiduis, ſed ſeparari poſſunt, & proinde ceſſat regula; quæ fundatur in indiuiduitate, ſeu inſeparabilitate connexorum. Eſt autem diuerſa ratio in voto, & charactere ordinis, quò ad ipſorum poſitionem, vt conſtat ex dictis *num. preced.*

349 Nec etiam obſtat Concil. Tolet. 8. in quo decernitur, quod aſſumpti ad ſacros ordines, quamuis inuiti, non poſſint redire ad coniugia ſub pœna priuationis omnis Eccleſiaſticæ dignitatis, & Apoſtaſiæ. Nam reſpondet Suarez, Hoc Concilium fuiſſe prouinciale, & ſequutum fuiſſe primam opinionem. Vel eſſe intelligendum de ijs, qui ratificauerunt ſuſceptionem ordinis, atque conſequenter etiam votum. Quæ tamen reſponſio non videtur congruere, nam Concil. vniuerſaliter loquitur, nec aſſignat pro ratione ratificationem. Quare videtur probabilius, quod loquatur de ijs, qui prætextu, quod inuiti ordines ſuſcepiſſent, prætendebant retinere ſtatum Eccleſiaſticum, & ſimul etiam tranſire ad coniugia, eo quod non conſenſiſſent libere in votum annexū: quod colligitur ex pœna impoſita à Concilio priuationis omnis Eccleſiaſticę dignitatis: ad quid enim priuaſſet, ſi ipſi voluiſſent deſerere ſtatum eccleſiaſticum? Contra hos igitur decernit Concilium prohibens iuxta ſacros canones coniunctionem nuptiarum cum ſtatu eccleſiaſtico.

350 Maior difficultas vrget ex eo, quod ſi quis baptizetur, quamuis coacte ex metu, tenetur ſeruare fidem, ac leges Eccleſiaſticas cap. *de Iudæis diſt.* 45 Ergo ſicut neceſſitas obſeruandi legem Chriſtianam oritur ex coacta ſuſceptione baptiſmi, quia conſequuntur ad characterem baptiſmalem; ita cum votum conſequatur ad ordines ſacros, ex ſuſceptione ordinis, licet coacta, orietur neceſsitas ſeruandi votum. Omiſſis aliorum reſponſionibus reſp. eſſe diuerſam rationem. Quia cum quiſque teneatur ſuſcipere fidem Chriſti ex præcepto diuino tanquam neceſſariam neceſſitatem illi ad ſalutem, atq; adeo ſeruare etiam legem Chriſtianam quamuis inuitus ſuſcipiat, & patiatur iniuriam, cum cogitur: facit tamen id, ad quod obligatur, & ideo tenetur, & compelli poteſt ad ſeruandam legem Chriſtianam, quia eſt iam ſub obligatione, cui tenebatur ſe ſubmittere, nec poteſt ab ipſa recedere. Sicuti ſi quis per metum cogeretur ſoluere, quod debet, quamuis in coactione iniuriam pateretur, teneretur tamen ſtare ſolutioni, nec poſſet repetere, quod ſoluit; quia repetendo faceret actum iniuſtitiæ. Non ſic in ſuſceptione ordinis coacti, nam coactio eſt ad id, quod nullo modo tenetur: & proinde vt ſubſiſtat, requirit plenam libertatem, cum tota obligatio prouenire debeat ab intrinſeco voluntatis: obligatio vero legis Chriſtianæ prouenit ab extrinſeco, & ideo aſſumpto fundamento ipſius, nempe baptiſmo, ſuperuenit ab extrinſeco obligatio ad legem Chriſtianam, quæ poteſt cogere etiam inuitum, ſicut etiam cæteræ leges cogunt inuitos. Lex autem Eccleſiaſtica non cogit ad ſeruandam continentiam habentes ordines ſacros, ſed ſolum ad emittendum votum, ſuppoſito ſtatu ordinis ſacri: & proinde non obligat niſi ſecundum terminos voti, quod ſi eſt validum obligat mediante ipſo, ſi vero non eſt validum non obligat.

An religioſus ſuſcipiens ordines ſacros ante profeſſionem, ſit ipſo iure ſuſpenſus ab exequutione Ordinum.
Quæſt. XXXIV.

SVMMARIVM.

351 *Religioſus ante profeſſionem ſuſcipiens Ordinem ſacrum, eſt ipſo iure ſuſpenſus ab ipſius exequutione.*

Digitized by Google

quutione.
352 *Decretum Concil.Trident. cap.2. de reformat. ſeſſ.21. non comprehendit Regulares.*
Pius V. prohibet ſub pœna ſuſpenſionis nouitios cæteros q. in Congregatione viuentes, qui diſcedere poßunt, promoueri ad ordines ſacros abſque patrimonio, ſeu beneficio.
Excipiuntur Ieſuitæ. Et quid ſi dimittantur.

351 Ad trigeſimumquartum. Reſp. Quòd Religioſi, ſeu Canonici, ſiue Clerici Regulales, ſeu intra clauſtra Monaſteriorum, ſiue Domorum more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, ſeu non niſi ad certum tempus profeſſionem emittunt, & ex clauſtro exire, vel dimitti ad ſæculum liberè, & licitè poſſunt, ſi prætextu Religionis ante profeſſionem ſe faciunt promoueri ad Ordines ſacrós abſque titulo Beneficij Eccleſiaſtici, ſeu patrimonij, iuxta decretum Conc.Trid. *ſeſſ.21.c.2.de reform.* ſunt ſuſpenſi ipſo Iure ab executione Ordinum prædictorum, & ſi in illis miniſtrauerint, eo ipſo irregularitatem incurrunt, vt ſtatuit Pius V. *in ſua Conſtit.74. incip. Romanus Pontifex,* publicata *die 12. Nouembris anno* 1568. Cuius tenor ponitur in fine huius capituli.

ADDITIO.

352 Decretum Concilij Trident. *cap. 2. de reformat.* non comprehendit Regulares, vt conſtat ex illis verbis, *Ne deinceps Clericus ſæcularis.* Vnde etiam Sixtus V. in ſua *Conſtit.29. contra male promotos,* habet, *Aut quo ad ſæculares ſine titulo ſufficiente beneficij, vel patrimonij,* & obſeruant Henriquez *lib. 10. ſum. cap. 17. num.3.* Sanctarel. *variar. reſol. quæſt. 49. num. 5.* Rodriquez *tom. 3. quæſt. regular. quæſt. 23. ar. 3.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat. 19. num. 4.*

Comprehenduntur tamen ſub *Conſtit.* 74. Pij V. vbi Pontifex ſpecialiter diſponit de nouitijs, cæteriſque in Congregatione viuentibus, qui exire, vel dimitti poſſunt, quibus ſub pœna ſuſpenſionis ab ordine interdicit ſuſcipere ſacros ordines, abſque patrimonio, aut beneficio congruenti. Ita obſeruant Piaſec. *par. 1. prax. cap. 1. num. 43.* Sanchez *lib. 7. conſil. moral. cap. 1. dub. 35. num. 9.* Vgolin. *de offic. Epiſcopi cap. 26. §. 8. num. 1.* ver. *Hæc autem regula.* Garzia *de benefic. par. 2. cap.5. num.12.* Naldus *in ſum.* verbo *Ordo num. 28.* Alzedo *var. 2. prax. cap. 5. num. 51,* Molfeſ, *par.1. ſum. tract.2. cap.15. num. 11.* Salzedo ad Diaz *cap. 18. num. 2.* Homobon: *tract. 2. exam. eccleſ. quæſt. 21.* Sanctarel. *variar. reſol. quæſt. 49. n. 10.* Lezana *tom.1. quæſt. regular. capit. 14. num. 10.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat. 19. num. 4.* Tragurienſ. *tom. 1. lib. 3. tit. 6. de ſacram. ordin. num. 366.* Marchin. *de ſacrament. ordin tractat. 2. par.6. capit.5. numer. ſecundo.* Vvlpes *in praxi cap. 8. num. 16.* Antonel. *de regim. Eccleſ. lib. 2, cap. 2. num. 14.* Vnde titulus paupertatis ad quem ordinantur Religioſi, inſeruit tantum pro profeſſis ſolemniter, & irreuocabiliter.

Ex priuilegio tamen Gregorij XIII. *in ſua Conſt. Aſcendente Domino,* excipiuntur Ieſuitæ, qui de licentia Generalis poſſunt promoueri ad ſacros ordines, antequam ad ſolemnem, & irreuocabilem profeſſionem admittantur, vt obſeruant communiter Doctores, præſertim, quos citat Barboſa *ad c. 2. num. 6. ſeſſ. 21 Concil.Trident.* Si tamen contingat, quod à Religione dimittantur, obſeruant Marchin. *tract. 2. de ſacram. ordin. par. 6. cap. 5. numer. 5.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat. 19. num. 17.* Quod tenetur religio prouidere de honeſto victu, ſeu de redditu ſaltem 40. aureorum annuorum: alioquin ſequeretur illud inconueniens, cui intendit obuiare Concilium Tridentinum, & Pius V. in prædicta *Conſtit.* Et ita declarauit S. Congregat. cuius declarationem refert Marchin. *cit.*

An Regularis teneatur ad extrahendam atteſtationem e Cancellaria Epiſcopali Ordinis ſuſcepti. Quæſt. XXXV.

SVMMARIVM.

353 *Regularis tenetur exhibere atteſtationem ordinis ſuſcepti extractam à Cancellaria Epiſcopo.*
354 *De iure non tenentur exhibere.*
Ordinarij, ſi non ſtent atteſtationi Superiorum quo ad ordines ſuſceptos à Regularibus, aggrauant ipſos, & ſuperiores.
Teſtis vnicus probat, vbi non agitur de alterius præiudicio.

353 Ad trigeſimum quintum. Reſp. Quod ſic, quia Clericatus probatur per Bullas, & oſtenſionem Ordinum receptorum. Rebuff. *in tit. de forma literarum tonſ. n. 28.* Crauet. *conſil.* 134. Maſcard. *de probat. concluſ. 304. n. 13. & concluſ. 1145. num.6.* Menoch. *de præſumpt. li.6 præſumpt. 76. n. 3.* aſſignant rationem, quia per ſaltum poſſet eſſe promotus, prout ego expertus ſum multoties. Multi enim Regulares aliquando non approbantur in exam. & dicunt ſuis Superioribus deinde initiatos fuiſſe, cum re non ſint initiati, & Superior ſequendo fidem ſuorum Religioſorum, concedit illis alia vice litteras dimiſſoriales, & teſtatur dictos Religioſos promotos, in quibus non fuerunt promoti: & ideo Sacra Congregatio iure optimo de-

creuit

creuit, vt Regulares teneantur accipere Bullas Ordinum receptorum ab Epiſcopis, qui illos contulerunt, & Bullæ gratis illis dentur; prout paſſim obſeruatur.

ADDITIO.

354 Quod hic ab Auctore requiritur, licet ſecundum praxim, eſt vltra ius; nam iura requirunt ſolum quò ad ordinationes Regularium, quod habeant literas dimiſſorias, ſeu teſtimoniales ſuorum Superiorum, & quod examinentur ab Epiſcopo, quò ad doctrinam, vt *in cap. 12. de reformat. ſeſſ. 23.* Concil. Trident. & *in Decreto S. Congregat.* iuſſu Clement. VIII. ſuper ordinatione Regularium. Et ideo ſi his contenti non ſunt, ſed aliquid vlterius requirunt, aggrauant exemptos, cum ſibi ſupra ipſos vſurpent ius, quod iura non concedunt, & derogant eorumdem honori, & exiſtimationi, dum pro fraudolentis habent. præſertim Superiorem, quia prędicto facto declarant, quod concedant teſtimoniales literas, aut falſas, aut cum tanta iniuria, vt poſſint continere falſum, & ipſorum negligentia ſit per miniſtros Epiſcopi corrigenda. Et cum teſtis vnicus probet in ijs, quæ nemini nocent, & alicui proſunt. *cap. Cum itaque.* & *cap. Paruulis de conſecrat. diſt. 4.* & notant Gloſſ. *in cap. Nuper.* verbo *Numerus de teſtib.* & *in cap. Placuit de conſecrat. diſt. 4.* & *in cap. In tanta diſt. 86.* & *in cap. Quanto 2. quæſt. 4.* vbi etiam Dominic. Speculat. *Tit. de teſtib. Fallent. 9. & 16.* Felin. *in cap. Licet vniuerſis in fine de teſtib.* Hippolyt. *in l. 1. Idem Cornelio ff. de quæſt.* & alij, grauem iniuriam inferri Superiori Regulari, dum non ſtatur illius atteſtationi. Nec obſtat quod aliquis fefellerit ſuum Superiorem, & Epiſcopum: quia non debet Epiſcopus ob malitiam vnius vſurpare ſibi ius, quod non conuenit, nec alios aggrauare; ſed debet eſſe contentus pœnis à iure impoſitis.

Epiſcopus ordinans ignaros, aut malæ vitæ, aut prætermittens debitam diligentiam, peccat mortaliter. Quæſt. XXXVI.

SVMMARIVM.

355 *Epiſcopus peccat mortaliter ordinans ignaros, aut malæ vitæ, aut omittens circa hoc debitam diligentiam.*
356 *Peccatum mortale vnde colligatur.*
Expedit eſſe in Eccleſia paucos miniſtros, quam multos malos.
Quid præſtandum circa promouendos ad Ordines.
Regulares non ſubſunt diſpoſitioni Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 5. de reformat.
Epiſcopus quando poſſit omittere informationes capiendas de Ordinandis.

355 Ad trigeſimumſextum. Reſp. Quòd Epiſcopus admittens ad Ordines, ignaros, aut homines malæ vitæ, nullamque in hoc, aut paruam faciens diligentiam, peccat mortaliter *c. penult. de ætate, & qualitate.* Archidiac. *in c. ſi qui 1. q. 1.* Card. Toletus *in inſtruct. ſacer. lib. 5. c. 4.* & etiam ordinati peccant. *d. c. penult.*

ADDITIO.

356 Peccatum mortale colligitur ex grauitate materiæ, quia plurima mala oriuntur ex indignorum ordinatione: vnde ſi in hoc Epiſcopi negligentes ſint, lædunt in re graui Eccleſiaſticam hierarchiam, quia melius eſt in Eccleſia eſſe paucos miniſtros, quam multos malos. *cap. Cum ſit de ætate, & qual. ordinan.*

Et proinde Concil. Trident. *ſeſſ. 23. cap. 5. de reformat.* præcipit. Quod promouendi ad minores habeant bonum teſtimonium à Parocho, & à Magiſtro ſcholæ. Qui verò promouendi ſunt ad ſingulos maiores, debent ante menſem ſe præſentare Epiſcopo. Qui debet Parocho, aut alteri committere, vt ordinandorum nomina publicè in Eccleſia denunciet, & inquirat de eorumdem natalibus, ætate, moribus, à fide dignis, & tranſmittat litteras teſtimoniales inquiſitionem factam continentes ad Epiſcopum. Vnde ex præſcriptione diligentiæ faciendæ colligitur grauitas materiæ.

Huic tamen diſpoſitioni Concilij non ſubſunt Regulares, vt notant Henriquez *lib. 10. ſum. cap. 23. num. 4. in com. Littera L.* Vgolin. 28. §. 18. *num. 2.* Rodriquez *tom. 3. quæſt regul. quæſt. 24. ar. 1.* Campani. *in diuer. iur. rubr. 12. cap. 13. nom. 35.* Genuenſ. *in praxi Cur. Archiepiſc. cap. 8. num.* Marchin. *de ſacram. ordin. tract. 2. par. 6. cap. 11. num. 2.* Qui aduertunt, ita etiam declaraſſe S. Congregat. Concil. Extat autem declaratio apud Collect. Gallemart. *ad cap. 5. de reformat. ſeſſ. 23. Concil. Trident.* cuius tenor eſt.

Regulares promouendi ad Ordines, inter alia non non tenentur etiam nomen, & deſiderium ſuum in Eccleſia publicè proponi facere, & teſtimonium deferre ad præſcriptum huius cap. ſed ſufficit teſtimonium à ſuis ſuperioribus collatum.

Similiter etiam poteſt Epiſcopus hanc inquiſitionem omittere, quorum mores ſibi cogniti ſunt. tamen vt ſciat, ordinandum eſſe præditum requiſitis qualitatibus, vt notauit etiam Vgolin. *de offic. Epiſc. cap. 26. §. 18. num. 2.* Et ita S. Congregat. Concilij decla-

declarauit apud Gallemart. *num. praeced.citat.* & tenor eſt.

Poteſt Epiſcopus ſine atteſtationibus, & inquiſitione, quæ in hoc decreto iniungitur, aliquem promouere, ſi ipſum omnes qualitates requiſitas habere ſciuerit. ſed non debet facere ordinariè.

Ex quibus conſtat, quod id conceditur Epiſcopo non regulariter, ſed pro aliquo caſu.

An Epiſcopus admittens, quos non nouit idoneos, ſine examine ad ordines deponi debeat. Quæſt. XXXVII.

SVMMARIVM.

357 *Epiſcopus deponendus ordinans ſine examine, quos non nouit idoneos.*

358 *Talis pœna eſſet congrua, ſed non de iure. Pœna de iure.*

357 Ad trigeſimuſeptimum, Reſp. Epiſcopus ordinans ſine examine debet deponi. *d.c. ſi qui*. Terribile eſt exemplum S. Leonis Papæ, de quo legitur, quòd dum precaretur à Deo veniam peccatorum, habuit reſponſum, omnia peccata ei fuiſſe dimiſſa, præter peccatum manuum impoſitionis, pro quo maiorem pœnitentiam agere deberet. In Sacra Scriptura habetur exemplum de Ieroboam impio, qui conſtituebat Sacerdotes de nouiſſimis populi, & quoſcunque, intercedente pecunia, *lib.3.Reg.cap.*13. qui fuit grauiter à Deo punitus: & de Iuda Machabeo *c.* 3. Dicit Bernardus *de conſiderat.lib.3.cap.vlt.* Homines malæ vitæ non ſunt hîc ordinandi, ſed vbi nullus ordo, & ſempiternus horror inhabitat. Sanctus Ambroſius noluit ordinare quoſdam iuuenes in inceſſu leuiter ſe habentes. Beatus Carolus viros graues cum dignitate, & genere præſtantes, qui interdum prouecta ætate, ad Eccleſiaſticum Ordinem tranſibant, compellebat ad humilis Cleri munera exequenda, in cuſtodienda, ac mundanda Eccleſia, Campana pulſanda, ſeruiendo Presbyteris in Miſſa. Si Nabucodonoſor Rex mandauit introduci in eius domum pueros eruditos omni ſapientia, vt poſſint ſtare in Palatio Regis. Daniel. *c*.1. Quales debet ordinare Epiſcopus, qui poſſint ſtare in domo Dei?

ADDITIO.

358 Dictum *cap. Si qui Epiſcopi* 1. *quæſt.* 1. eſt D. Leonis *Epiſt.*85. *alias* 87. *cap.*2. *Ad Epiſcop. Africæ*. Non imponit tamen pœnam depoſitionis, ſed ſolum ſignificat, quod eſſet congrua pœna. Pœna autem, quam imponit, eſt priuatio iuris ordinandi, vt notat etiam Gloſ. verbo *Ordinationis*, & addit, quod hodie in pœnis mitius agitur. ex *cap.Graue de praeben.* Et verbo *Illi*, aduertit, quod priuatio ordinandi eſt ſolum quò ad illum ordinem, quem indignis contulit, quia pœna non debet amplius extendi, quam extendatur delictum. Vt tamen ordinans ſubſit huic pœnæ, oportet vt ſcienter ordinet indignos, vt notat etiam Gloſ. dicto ver. *Ordinationis*.

Quæ mala oriantur ex Ordinatione indignorum. Quæſt. XXXVIII.

SVMMARIVM.

359 *Mala ex ordinatione indignorum.*

360 *Mala ex ordinatione eorum, qui aſſumunt ordinem, vt fugiant forum laicale.*

Aſſumens Clericatum in fraudem ſæcularis iudicij non poteſt initiari prima tonſura.

Peccat mortaliter.

361 *Quid ſi ordinatus ſcandaloſè viuat.*

359 Ad 38. Incredibile eſt, quot mala oriantur ex ordinatione indignorum: ſæpe hæreſes ortas eſſe, tradit Alphonſ. de Caſtro *de Iuſt.hæretic. punit. lib.3.cap.5.* Nam Huſſitarum hæreſis initia enarrans Æneas Syluius *lib.de orig.Bohemorum c.5.* ait: Sequebantur Ioannem Hus Clerici ſere omnes, ære alieno grauati, ſceleribus, ac ſeditionibus inſignes, qui rerum nouitate euadere pœnas arbitrabantur: refert idem Alphonſ. delicta quæ committuntur à Clericis, qui ad hunc finem ſuſcipiunt, vt ſint exempti à foro ſæculari, ſunt innumerabilia; quod ex negligentia Epiſcoporum, qui idiotas, & facinoroſos paſſim ordinant, ſine aliqua diligentia, euenire dicit, & deplorat Aluarez *in ſpec.Sum.Rom.Pontif.c.*55.*ſ.*9. Vidi quamplures idiotas ſacerdotes ex ignorantia tandem deueniſſe ad conuerſationem cum bannitis, & miſerè interfectos fuiſſe: cuius rei cauſa fuit, quòd cum eſſent idiotæ, non conſiderabant ſacerdotalem dignitatem,

Digitized by Google

tatem, & omnium malorum cauſa Epiſcopi, qui diligentiam in conferendo ordines non adhibuerant. Sanctus Ludouicus Epiſcopus Tholoſanus non, niſi probatos, & ab ipſomet examinatos, ad ordines admittebat.

ADDITIO.

360 Mala quæ proueniunt ex indignorum ordinatione, vt plurimum oriuntur ex eorum promotione, qui aſſumunt Clericatum ad euitandum forum ſæculare. Quia enim apud forum Eccleſiaſticum delicta mitius puniuntur, & facilè etiam tranſeunt abſque pœna, ideo vt licentiosè viuant, aſſumunt Clericatum. Et proinde Concil. Trident. *ſeſſ.23. cap.4. de reformat.* prohibet initiari prima tonſura eos, qui aſſumunt Clericatum in fraudem ſæcularis iudicij, & non vt Deo inſeruiant. Et proinde ſatis communiter, ſentiunt Doctores, eum peccare mortaliter, qui ordinatur, vt fugiat forum ſæculare. vt tradidi *in quæſt. canon.* 48. *Centur.*1. cum pluribus, quibus nunc addo Victor. *in ſum.* Tit. *de ſacr. ordin. num.*240. Rodriquez *par.*2. *ſum. par.*17. *num.*2.

361 Quod ſi quis ex ordinatis ſcandalosè viuat, expediet eum cogere ad præſtandam cautionem de benè viuendo, vt de obſeruantia Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ teſtatur Riccius, *deciſ.*165. *par.*2. & notat Squillante *de priuileg. Epiſcop. par.*2. *cap.*31. *num.*5. Id enim præſtari poteſt officio iudicis. *l. congruit ff. de offic. præſid.* & *l. Aequiſſimum. ff. de vſufructu.* Hoc enim pacto ſcandaloſi fræno quodam cohibebuntur ad euitanda ſcandala.

An propter pecuniam poſſint non idonei ordinari. Quæſt. XXXIX.

SVMMARIVM.

362 *Ignari, & inhabiles in nullo caſu ordinandi.*
363 *Qua indignitas impediat ordinandos in penuria miniſtrorum.*
364 *In penuria notabili poſſunt ordinari minus habiles.*

362 Ad trigeſimumnonum. Reſp. Aliquos dicere, quòd propter penuriam aliorum, poſſunt non tam idonei ordinari: Quibus reſpondetur, quòd nunquam ignari, aut aliàs inhabiles ſunt promouendi, neque propter penuriam aliorum. Archid. *in d. c. ſi qui.* nam ſanctiùs eſt ordinare paucos bonos, quàm multos malos, *c. Tales, diſt.* 23. *& d. c. pen. de ætat. & qualitat.* Quia Epiſcopi ſub peccato mortali tenentur promouendos inſtruere, *d. c. penult.* Et Epiſcopus ordinans illiteratos, eſt ſuſpenſus per annum à collatione Ordinum, *c. Nullus, de tempore ord. in* 6.

ADDITIO.

363 Ordinatio metienda eſt iiſdem regulis proportionaliter, quibus metiri ſolet electio; vnde ſicuti nunquam licet eligere indignum, cum hoc ſit intrinſecè malum, vt communiter docent cum D. Th. *quodlib. 6. ar.9.* ita nec vnquam licebit aſſumere ad ordines, indignos. Quia tamen indignitas ex diuerſo capite prouenire poteſt: Ideo ſi proueniat ex inhabilitate ad exercendum ordinem, & ſit totalis inhabilitas, facit, quod ex nulla neceſſitate ordinari poſſit, quia eſt incapax exercitij ordinis. Si proueniat ex turpitudine morum, ſi ſit tanta, vt non obſtante miniſtrorum paucitate ſcandalo futura ſit, & non adſit ſpes emendationis, impedit omnino ordinationem. At ſi proueniat ex aliquo impedimento canonico, tunc tolli poteſt per diſpenſationem, atque adeo huiuſmodi indigni promoueri poterunt ad ordines, ſtante neceſſitate Eccleſiæ, cum hæc ſit ſufficiens ratio diſpenſandi.

364 Quando tamen penuria eſſet notabilis, poſſent ordinari minus habiles, ſi meliores non adeſſent, qui ordinarentur. Tunc enim, qui aſſumerentur eſſent digniores ex illis, qui poſſent aſſumi; nec obligatio aſſumendi digniores ad aliud obligat, quàm ad reſpectiuè digniores, reſpectu eorum, qui aſſumi poſſunt. Vnde *in cap. Nimis graue, de præbend.* reprehenduntur ij, qui cum poſſint aſſumere idoneos, aſſumunt indignos; & proinde obligatio promouendi digniores, eſt iuxta poſſibilitatem.

An Epiſcopus peccet, ſi ordinet in ſacris non habentes titulum. Quæſt. XL.

SVMMARIVM.

365 *Epiſcopus ordinans in ſacris non habentes titulum, peccat.*

366 *Quid ſi ordinet non ſubditum? Ad quem ſpectet inquirere de titulo.*
367 *Quid ſi remittat alijs inquiſitionem tituli, examen &c.*
An tunc teneatur prouidere ordinato de alimentis.

365 Ad quadrageſimum, Reſp. Quod peccat Epiſcopus ordinans ſacris ſine titulo, Hoſtienſ. *in ſum. de pœnit.* §. *cum Epiſcopus*, & *c. neminem*, & *c. ſanctorum* 71. *diſt.* & *c. Epiſcopus, de prebendis*, & debet illos alere.

ADDITIO.

366 Tunc peccat Epiſcopus ordinans ſine titulo, quando ordinat ſuum: ſecus autem ſi ordinet alienum cum dimiſſorijs, quia ſpectat ad concedentem dimiſſorias inquirere de titulo. cap. 5. *ſi Epiſc.* §. *ſi* 1. *de prebend. in* 6. vbi Gloſ. Quaranta verbo *Ordo*. ver. *Obligatio*. Maiol. *lib.* 4. *de irregular. cap.* 13. *n.* 8. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 20. *num.* 21. Vgolin. *de offic. Epiſc. cap.* 26. *num.* 15. Marchin. *de ordine tract.* 2. *par.* 6. *cap.* 7. *difficul.* 4. ver. *quinto deducitur*.

367 Similiter neque peccat ordinando abſque titulo, quando remittit alijs ordinandorum examen, & inquiſitionem titulis, quia tunc procedit bona fide, & nixus alienæ atteſtationi, vt notat Marchin. *de ſacram. ordin. tract.* 2. *par.* 6. *cap.* 7. *difficul.* 4. ver. *Secundo deducitur*: vnde neque tenetur ſubminiſtrare alimenta, niſi ij, quibus negotium commiſit, impotentes ſint. Quo ſolum caſu conueniri poteſt Epiſcopus, vt notant Gloſ. *in cap. ad hæc de officio Archidiacon.* & *in cap. cum ſecundum, de præben.* verbo *ſucceſſores*. Quaranta *in ſum. Bullar.* verbo *Ordo* ver. *Obligationem*. Bonac. *diſput.* 8. *de ſacram. quæſt. vn. punct.* 5. *num.* 27. ver. *Idem dic*. Marchin. *de ſacram. ordin. tract.* 2. *par.* 6. *c.* 7. *difficul.* 4. ver. *ſecundo deducitur*. Tragurienſ. *tom.* 1. *lib.* 3. *titul.* 6. *de ſacram. Ordin. num.* 381.

An bis ſuſcipiens, aut conferens ordines, ſit irregularis. Quæſt. XLI.

SVMMARIVM.

368 *Conferens, aut ſuſcipiens bis ordines, non ſit irregularis.*
369 *Irregularitas quando imponatur pro mala ordinum ſuſceptione.*

368 Ad quadrageſimum primum, Reſp. Quod Ordines, ſiue Chriſma bis ſuſcipiens, ſiue conferens, non efficitur irregularis, Sot. *in* 4. *diſt.* 5. *q.* 5. D. Thom. *de ſacram. diſput.* 38. *lect.* 1. & 2. Turrecrem. *in c. dictum de conſecr. d.* 4. Couar. *in d. Clem. ſi furioſus par.* 1. *in princ. num.* 8. Tabien. *verb. irregularitas* 4. §. 7. *in fin.* Tolet. *in ſum. lib.* 1. *c.* 65. *num.* 3. & de veriori opinione, & quod ſit ſequenda poſt multos allegatos, dicit Sayr. *theſ. caſ. conſc. lib.* 7. *cap.* 8. *n.* 27. *cum ſeqq.* licet contrarium ſcribant Archid. *in c. qui bis, de conſecr. d.* 4. Anton. 3. *p. tit.* 28. *c.* 6. Nauar. *in Manual. d. c.* 37. *n.* 246. qui ſe fundant ſuper *c. ſicut*, 68. *diſt.* & *d. c. dictum*. Sed cum talis irregularitas non ſit in iure expreſſa, non eſt inducenda irregularitas, quæ non eſt iure expreſſa, *c. is, qui*, & ibi DD. *de ſent. excom. in* 6. Card. *in d. Clem. ſi furioſus q.* 12. Vbi etiam Couar. *n.* 3. Tolet. *in ſum. lib.* 1. *c.* 52. *n.* 7. & *d. c.* 65. *n.* 3. & *lib.* 3. *c.* 12. *in fin.* Quia cum irregularitas ſit iure Pontificio inducta, conſequens eſt, vt nulla alia irregularitas ſit, niſi quæ eodem iure exprimitur. Sayr. *theſ. caſ. conſc. lib.* 6. *c.* 2. *num.* 14. *in fine*.

ADDITIO.

369 Ita prorſus tenendum: quia in duobus tantum caſibus pro mala ordinum ſuſceptione imponitur à iure irregularitas; primus eſt, quando quis furtiue ordinatur, vt in cap. 1. *de eo, qui furtiuè ordinatur*. Secundus, quando quis ſuſcipit ſacros ordines durante matrimonio, licet non conſummato, vt in Extrauag. *Antiquæ concertationi*. Et ita notant Gaſpar. Hurtad. *de cenſur. diſp.* 2. *de irregular. difficult.* 1. *num.* 3. Præpoſit. 3. *par. quæſt.* 5. *de irregular. dub.* 5. *num.* 27. quos ſequitur Diana *par.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 55. ver. *nota etiam*.

Cele-

Digitized by Google

Celebrans, ſi non ſit ordinatus ſacerdos, quam pœnam incurrat. Quæſt. XLII.

SVMMARIVM.

370 *Celebrans ſi non ſit ſacerdos, traditur Curiæ ſæculari.*
371 *Hoc delictum diuerſimode punitum.*
372 *Celebrans ſi non ſit ſacerdos, ſit irregularis.*

370 Ad quadrageſimum ſecundum. Reſp. Quod ex Conſtit. fel. rec. Clem. VIII. edita 1601. quæ incipit, *Eccleſias*, Statuitur contra perditos, & nefarios homines ad ſacrum Presbyteratus ordinem non promotos, Miſſarum celebrationem vſurpare præſumentes per hæc verba. [Vt quicunque non promotus ad ſacrum Presbyteratus Ordinem, repertus fuerit Miſſarum celebrationem vſurpare, vel ſacramentalem Confeſſionem audiuiſſe, à Iudicibus ſanctæ Inquiſitionis, vel locorum Ordinarijs, tamquam Eccleſiæ miſericordia indignus, à foro Eccleſiaſtico abijciatur, & ab Ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habuerit, ritè degradatus, ſtatim Curiæ ſæculari tradatur, per Iudices ſæculares debitis pœnis plectendus.]

ADDITIO.

371 Antea Paulus IV. Gregor. XIII. & Sixtus V. ſtatuerunt hoc delictum ſpectare ad tribunal Inquiſitionis, & pœnas comminati ſunt: ſed cum nihilominus adhuc hoc delictum committeretur, ideo Clemens VIII. noua Conſtitutione, quæ eſt 81. *in Bullario*, compeſcuit horum audaciam decernendo tam grauem pœnam. Licet enim non ſint hæretici, quando ſentiunt ſacrificium Miſſæ à ſolis ſacerdotibus offerri poſſe, vt definiuit Concil. Trident. *ſeſſ.* 14 *can.* 9. & *de ſacrific. Miſſ.* attamen in facto ſe oſtendunt hæreticos, dum hæreticæ doctrinæ in ipſo ſe confirmant.

372 Quod ſi euadant præfatam pœnam, nec delictum ad forum deducatur, præter grauiſſimum peccatum, fiunt etiam irregulares, quia exercent actum ordinis, quem non habent. cap. 1. *de cler. non ordin. miniſ.* vt notant Syluester verbo *Irregularitas*, *quæſt.* 12. Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *ar.* 1. Baldus *ibid.* Nauar. *in Manual. cap.* 27. *num.* 242. Suarez 3. *par. tom.* 4. *diſp.* 32. *ſect.* 7. *num.* 4. & alij contra Ledeſmam 2. *par.* 4. *quæſt.* 7. *ar.* 3. Victoriam *in ſum. num.* 143.

Conſtitutio PII QVINTI contra non profeſſores ad ſacros Ordines promotos pretextu Religionis.

PIVS PAPA V.

373 *Romanus Pontifex ſacrorum Conciliorum auctor, & interpres, illa quæ in huiuſmodi Concilio à prudentibus Patribus in Spiritu Sancto legitimè congregatis ſalubriter ſancita ſunt, pro ſui paſtoralis officij debito, dum æquitas, honeſtas, & decus ſuadet, ſicuti declarare, & moderari, ita etiam alios caſus extendere conſueuit. Sanè cum non deceat diuino miniſterio aſcriptos cum ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem quæſtum exercere, Sacro Trid. Concilio inter alia decretum fuit, ne quis deinceps clericus ſæcularis, quamuis aliàs moribus, ſcientia, & ætate eſſet idoneus, ad ſacros Ordines promoueretur, niſi prius legitimè conſtaret eum beneficium Eccleſiaſticum, quod ſibi ad vitam honeſtè ſufficeret, pacificè poſſidere, vel alias ordinari non poſſet, niſi iuxta decreti ab ipſo Concilio deſuper editi formam, & tenorem. Cùm autem nulla in huiuſmodi decreto religioſorum clericorum mentio facta fuerit, ac propterea nonnulli (vti moleſtè accepimus) cæterorum Ordinum Religioſi ſeu Canonici, vel Clerici, intra clauſtra Monaſteriorum, ſeu domorum, more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, ſeu nonniſi ad certum tempus profeſſionem emittunt, & ex clauſtro exire, vel dimitti, ad ſæculum redire liberè, & licitè poſſunt, Religionis pretextu abſque titulo ſufficientis beneficij, nec iuxta dicti decreti tenorem, ad ſacros ordines ſe promoueri prætendunt, & à nonnullis Epiſcopis paſſim promoueantur, atque inde plerumque illud inconueniens eueniat, vt ſic promoti, & à clauſtro exeuntes, & per ſæculum vagantes, vel mendicare, vel ſordidum quæſtum exercere, non ſine ipſorum dedecore, ac Ordinis vilipendio, & quamplurimorum Chriſtifidelium ſcandalo cogantur. Nos igitur qui ſingulorum Dei miniſteriorum honorem, & decus (quantum nobis eſt) ſinceris exoptamus affectibus: Motuproprio, & ex certa noſtra ſcientia, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac perpetuò valitura ſanctione, decretum prædictum de Clericis ſæcularibus loquens ad omnes, & ſingulos etiam cuiuſcunque ordinis Clericos religioſos, ſiue ſæculares, more Religioſorum viuentes in communi, non profeſſos*

ſeſſos harum ſerie extendimus, & ampliamus, ac Religioſis, & alijs prædictis non profeſſis, vt ad ſacros Ordines promoueri, necnon omnibus, & ſingulis venerabilibus fratribus noſtris Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus, vt ordines ipſos huiuſmodi Religioſis perſonis impendere, niſi obſeruata forma dicti decreti, nos virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub indignationis noſtræ pœna interdicimus, & prohibemus, ac contrafacientes per annum à præſtatione talium Ordinum ipſo iure ſuſpendimus. Statuentes, & decernentes, promotiones quarumlibet Religioſarum perſonarum prædictarum ad ordines huiuſmodi contra ipſius decreti Concilij Trid. formam, etiam cuiuſuis licentiæ illis ab Apoſtolica Sede, vel illarum ſuperioribus cuiuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, & præeminentiæ exiſtant, etiamſi Pontificali dignitate fungantur, vel Cardinalatus honore præfulgeant, conceſſæ, prætextu factas executione prædictorum ordinum omnino carere, nullaſque prorſus, & irritas exiſtere, ſicque promotas perſonas in altaris miniſterio miniſtrare non poſſe. Quinimo miniſtrantes, priuilegijs, exemptionibus, immunitatibus, & alijs gratijs clericis conceſſis omnino priuari, & irregularitatis, aliaſque in dicto decreto contentas pœnas eo ipſo incurrere, à quibus, niſi à Romano Pontifice, vel in mortis articulo, minimè abſolui poſſint. Non obſtantibus, &c.

Dubia circa Conſtitutionem Pij V. contra non profeſſos ad ſacros Ordines promotos prætextu religionis.

SVMMARIVM.

374 Conſtitutio Pij V. contra non profeſſos promotos ad ordines ſacros prætextu religionis, afficit nulliter profeſſos:

375 Si tamen ſciant nullitatem profeſſionis.

Ordinatus bona fide ante legitimam ætatem excuſatur.

376 Ceſſante bona fide ſi nulliter profeſſus exerceat ordinem ſuſceptum bona fide ſit irregularis.

377 Praxis cuiuſdam Curiæ Archiepiſcopalis, quæ violat exemptionem Regularium.

Vſurpat ius Romanæ Sedis.

Epiſcopi circa ordinandos Regulares debent ſtare atteſtationi eorumdem Superiorum.

Praxis laudabilis Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ.

ADDITIO.

374 Circa præſens decretum dubitatur, an comprehendat regulares nulliter profeſſos. Et affirmatiue reſoluendum, vt reſoluunt etiam Maiol. *lib. 4. de irregular. cap. 15. num. 1.* Riccius *deciſ. 283. par. 2.* Sanctarel. *Variar. reſolut. quæſt. 49. num. 10.* Garzias *de Benefic. par. 2. cap. 5. num. 11.* Bonac. *quæſt. 2. de clauſura pun. 10. difficul. 5. num. 4.* Diana *par. 4. tract. 2. reſol. 83.* Marchin. *de Ordine tract. 2. par. 6. cap. 5. num. 7.* & ſenſit Rota *in Vrgellenſi Canon. 3. Martij 1595. coram Blanchetto.* Siquidem nulliter profeſſus reuera non eſt profeſſus, cum illa profeſſio nullam inducat obligationem, nec aliquem ſortiatur effectum.

375 Hoc tamen limitandum eſt, vt habeat locum in nulliter profeſſo, qui ſcit nullitatem ſuæ profeſſionis: nam ſi putaret, ſe eſſe profeſſum, ſicut non peccaret, quia ordinaretur cum bona fide, ita nec incurreret pœnas, nec exercendo actum ordinis fieret irregularis; vt in ſimili de eo, qui bona fide ordinatur ante legitimam ætatem, reſoluunt Nauarr. *cap. 27. Manual num. 156.* Henriquez *lib. 13. ſum. cap. 38. num. 1.* Sanchez *lib. 7. de matr. diſp. 30. in fine.* Miranda *tom. 1. Manual. quæſt. 39. ar. 6. in fine.* Portell. *in Dub. regular.* verbo *Ordines, in Addit. num. 2.* Præpoſit. 3. *par. quæſt. de ſacram. Ordin. dub. 57. num. 167.* Villalob. *par. 1. ſum. tract. 11. difficul. 11. num. 6.* Hurtad *de cenſur. tract. de ſuſpenſ. difficul. 13. num. 36.*

379 An autem ſi ſciat poſtea, ſe nulliter profeſſum, & non ratificet profeſſionem, & exerceat actum ordinis, irregularis fiat? negatiuè reſoluendum eſt, vt in ſimili de ordinato bona fide ante legitimam ætatem reſoluunt Peirin. *de priuileg. ad Conſtit. 1. Iulij II. §. 16. num. 29.* cum Nauarr. Quaranta, & Miranda, Diana *par. 3. tract. 4. de ſacram. reſol. 182.* ver. *difficultas eſt*. Et ratio eſt, Quia tunc non habet locum ſuſpenſio, cum ſit pœna impoſita pro delicto, quod non adfuit in ordinatione; nec ſuperuenit ex eo, quod ſuperuenerit notitia nullitatis profeſſionis, quia acquirere talem cognitionem, non eſt delinquere. Suſpenſio autem cum ſit pœna, non habet locum ſecluſo delicto. Hinc autem fit quod exercens actum ordinis non fiat irregularis: nam irregularitas imponitur pro pœna violationis ſuſpenſionis, qua ceſſante, ſicut non habet locum violatio, ita nec irregularitas.

377 Ad euitandum autem, ne quis nulliter profeſſus ordinetur, in quadam Curia Archiepiſcopali introductum fuit, vt refert Marchin. *de ſacram. ordin. tract. 2. par. 6. cap. 5. num. 3.* Quod exigeretur iuramentum ab ordinando, quo confiteretur, ſe ſponte ſolemnem profeſſionem emiſiſſe, vel nunc ratam, & firmam habere, & hoc iuramentum propria ordinandi manu firmabatur. Verum licet hoc videatur ſecundum zelum, non eſt tamen ſecundum iura; imo violat exemptionem Regularium, qui

ſolum

ſolum in ordine ad exhibendas dimiſſorias ſuorum Superiorum, & in ordine ad examen quò ad doctrinam ſubduntur Ordinarijs. Violat etiam iuriſdictionem Summi Pontificis, quia trahit ſubditos ipſius ad ſubiectionem Ordinariorum in eo, in quo non ſunt ſubiecti; vnde continet vſurpationem iuris Superioris, de cuius proprietate ſunt. *cap. Cum tempore de arbitr.* & *cap. Cum olim.* §. *Nos igitur. de priuileg.* Imò tacitè redarguunt Romanos Pontifices, quod non ſatis prouiderint per ſuas Conſtitutiones, quibus deberent eſſe contenti, & ſtare atteſtationi Regularium Superiorum, quibus debent ſtare, vt notat Abbas *in cap. Tua nos, num. 3. de cler. peregr.* vbi etiam Maſcard. *de probat. concluſ.* 114. *in fine.* Et huiuſmodi diligentijs vti deberent cum ſuis ſubditis, qui non rari fraudes committunt circa patrimonia, ad quorum titulum ordinantur. Et proinde laudabilis eſt conſuetudo Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, de qua Quaranta verbo *Ordo.* ver. *Quod intellige*, in fine. Nempe; quod quando donatio, vel aſſignatio patrimonij fit ab alijs, producatur inſtrumentum ab vtraque parte iuramento firmatum, quod dicta aſſignatio ſit realis, omni dolo, & fraude carens, & quod neque de præterito factus fuerit, neque in futurum fiet aliquis actus ſiue contractus in præiudicium dictæ aſſignationis, cum annullatione &c.

Digitized by Google

DECRETVM APOSTOLICVM

QVO DECLARATVR

IN ECCLESIIS REGVLARIVM

EPISCOPIS PONTIFICALIA EXERCENTIBVS, Aut Pontificalibus paramentis cum Mitra, vel etiam ſola Cappa indutis, licere Baldachinum erigere.

378 *DECET, Epiſcopis, pro eo, quo in Eccleſia Dei excellunt dignitatis gradu, in quocunque ſuarum Diœceſum loco, quoties eos ibi Pontificalia exercere, aut in Pontificalibus adeſſe, & aſſiſtere contingit, eam, quam par eſt, reuerentiam & honorem, decoro cultu, & ornatu exhiberi. Quare non ſine graui animi dolore auditum eſt, nonnullos Regulares, vano quarundam immunitatum, & priuilegiorum prætextu, Epiſcopis in eorum Eccleſijs in Pontificalibus intereſſentibus, non modo renuiſſe in eis ſupra locum Epiſcopalis ſolij, Baldachinum erigere, verùm id etiam iuſſu ipſorummet Epiſcoporum curantes, prohibere, & arcere auſos fuiſſe. Atque ideò Sacra Congregatio S.R.E. Cardinalium negotijs & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, facto verbo cum Sanctiſſimo Domino noſtro Clemente Papa VIII. ac de Sanctitatis ſuæ ſpeciali & expreſſo mandato hoc præſenti decreto, perpetuis futuris temporibus valituro, declarat, ſtatuit, decernit, & mandat, vt de cetero Epiſcopi, vbi tam ex conſuetudine, & priuilegio, quàm ex ſacrorum Canonum conſtitutionibus, & Pontificalis Romani præſcripto, aut alio iure, Pontificalia exercere, aut Pontificalibus paramentis, cum Mitra, vel etiam ſola Cappa induti, in quibuſuis Regularium tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Monachorum, etiam Caſſinenſium, Clericorum, Presbyterorum, & cuiuſuis alterius Ordinis, & Religionis, Militiæ, Societatis, aut Congregationis Eccleſijs intereſſe poſſunt, ipſi Regulares, quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant, in loco ad ſolium Epiſcopi conſtituendum opportuno & congruo, Baldachinum attollere. Eis autem id facere negligentibus, aut nolentibus, liceat eiſdem Epiſcopis illud aſportari, & in quacunque eorundem Regularium, aut alia quantumuis exempta Eccleſia, ſupra Epiſcopale ſolium, ſeu Pontificale Faldiſtorium, erigi facere, atque ſub eo ſedere & ſtare, quemadmodum in proprijs & Cathedralibus eorum Eccleſijs ſtare & ſedere ſolent: eo tamen duntaxat tempore, quo Pontificalibus aderunt, peragetur. Si qui verò Regularium huic declarationi, ſtatuto, decreto, & mandato, inobedientes, & contumaces fuerint, ſciant ſe ab eiſdem Epiſcopis ad id, per cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, huius Decreti virtute, cogi, & compelli poſſe, alijſque pœnis, tam ſpiritualibus, quàm temporalibus arbitro Summi Romani Pontificis ſubiacere, & obnoxios fore. Non obſtantibus quibuſuis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac dictorum Ordinum, Religionum, Militiarum, Societatum, & Congregationum quocunque nomine cenſeantur, ſtatutis, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apoſtolicis cum quibuſcunq; tenoribus, & formis, & cum quibuſlibet etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus & inſolitis clauſulis, ac irritantibus, & alijs decretis in contrarium præmiſſorum hactenus quomodolibet conceſſis, confirmatis & approbatis: quibus omnibus & ſingulis, etiam ſi talia eſſent, quæ ſub generali expreſſione & derogatione non venirent, ſed de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, & indiuidua mentio habenda foret, eorum tenores, præſentibus pro expreſſis, & ad verbum inſertis habens eadem Sanctitas ſua, hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſsè derogat, ceteriſque in contrarium facientibus quibuſcunque. Romæ die 10. Iunij 1603.*

Alex. Card. Flor. Epiſc. Praneſtin.

Hier. Agucchius Secret.

QVÆ

Digitized by Google

QVÆSTIONES.

379 1 An Epiſcopi ante huiuſmodi decretum poterant prohiberi ab exemptis eligere Baldachinum in eorum Eccleſijs, & ipſis inuitis, exercere ea, quæ continentur in ſupradicto decreto.

2 Quæ ſunt potiſſimæ cauſæ, ob quas Regulares negligentes, vel nolentes permittere erigi Baldachinum in eorum Eccleſijs Epiſcopis, debeant excommunicari.

3 Baldachinum quid ſit.

4 Sedes Epiſcopalis, ſiue Thronus Epiſcopalis, quid ſignificet?

An ante decretum præfatum potuerit Epiſcopis prohiberi, ne erigerent baldachinum in Eccleſijs Regularium. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

380 *De iure communi Epiſcopi poſſunt aliquando erigere Baldachinum in Eccleſijs Regularium.*

381 *Poſſunt cenſuris compellere Regulares contradicentes.*

382 *Non tamen id competit Vicarijs Epiſcoporum etiam abſentium.*

383 *An ſi regulares non habeant commoditatem, teneantur prouidere Epiſcopo de Baldachino.*

384 *Epiſcopi an poſſint erigere Baldachinum in Monaſterijs exemptis Regularium.*

385 *In hoc caſu, an ſi contradicant Regulares, poſſint cenſuris compelli.*

380 Ad primum Reſp. Quod antea non poterant prohiberi ab exemptis *Clem. Archiep. de priuileg.* Card. Zabar. *in Clement. 9. §. fin.* imo etiam eis inuitis, poterant exercere ea, quæ in dicta Clement. continentur: ſed antea oportebat agere coram Superiore exemptorum, vt dicit Card. *in dicta Clem. §. finali, in fine*: ſed hodie iuxta terminum huius decreti, Regulares negligentes, vel nolentes poſſunt per Epiſcopos compelli cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis vigore huius decreti.

ADDITIO.

381 Per hoc decretum nihil de nouo conceditur Dominis Epiſcopis quo ad vſum Baldachini in Eccleſijs Regularium, & exemptorum, ſed ſolum declaratur, quod poſſint cenſuris compelli Regulares, & alij exempti nolentes aſſentiri vſui Baldachini. Et ita notant etiam Tamburin. *de iure Abbat. tom. 1. diſput. 15. quæſt. 15. num. 5.* Nouar. *par. 1. Bullar. tit. de Baldach.* Campanil. *in diuer. iur. rubr. 9. c. 5. n. 3.* Riccius *par. 3. deciſ. 21.* Ceſpedes *de exempt. regul. cap. 13. dub. 222.* Nam antea quoque poterant vti Baldachino, quoties Pontificalia exercere poterant, aut in Pōtificalibus intereſſe; cum enim Baldachinum ſit acceſſorium ad Pontificalia, de iure poſſunt illo vti quoties in Pontifical. interueniunt in dictis Eccleſ. cum conceſſo principali concedantur etiā acceſſoria.

382 Hoc tamen non debet extendi ad Vicarios Epiſcoporum etiam abſente Epiſcopo, vt notat etiam Nouar. *in Lucerna regular.* verbo *Baldachinū, num. 7.* ex declarat. S. Congregat. Rit. *die 10. Iulij* 1621. Quæ declarauit, non poſſe inuitis Regularibus erigere Baldachinum, Hoc enim conceſſum eſt Pontificiæ dignitati, & proinde conceſſum eſt quando in Pontificalibus interuenit.

383 Et licet præſens Decretum habeat; *Ipſi Regulares quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad ſolium Epiſcopi conſtituendum opportuno, & congruo, Baldachinum attollere*; quando tamen non haberent Baldachinum, nec commoditatem comparandi, tunc teneretur Epiſcopus ſibi prouidere: tum quia decretum non obligat ad comparandum Baldachinum, ſed ad erigendum, quod ſaluari poteſt, etiamſi non ſubminiſtrent Baldachinum, ſed ſubminiſtratum erigant. Tum quia ſubdit ſub diſtinctione, *Eis autem id facere negligentibus, aut nolentibus*, nempe negligentibus, ſi habeant; aut nolentibus, ſi ſubminiſtretur.

384 An autem poterint Epiſcopi erigere Baldachinum in Monaſterijs exemptis Regularium. Reſp. affirmatiue. Fuſch. *de viſit. lib. 2. cap. 8. num. 5.* Nauar. *in ſum. Bullar. tit. de Baldach. num. 4.* Ceſpedes *de exempt. regular. cap. 13. dub. 222. num. 5* per text. Clemen. 2. *de priuileg.* quia licet loquatur de Archiepiſcopo, extendit tamen poſtea ad Epiſcopū, vt conſtat ex illis verbis, *Idem Archiepiſcopus, vel Epiſcopus exerceat*, & ita notat cum alijs Nouar. *citat.* ibi enim hoc conceditur circa quæuis loca exempta, & proinde etiam in Monaſterijs exemptis.

385 Sed magis dubitabile eſt. An facultas conceſſa Epiſcopis per præſens decretum coercendi per cenſuras contradicentes Regulares, ſe extendat, quādo contradicerent erectioni in Monaſterijs tantum, non autem in Eccleſijs. Et videtur non extendi, quia decretum loquitur tantum de erectione Baldachini in Eccleſijs, & proinde non videtur extendi ad erectionem in Monaſterijs, quia odia, & pœnalia ſtricte accipienda ſunt. E contra verò, cum talis facultas

cultas ſit conceſſa in ſubſidium iuris, quod habent ad vſum Baldachini in locis exemptorum, & pro conſeruatione Epiſcopalis honoris; videtur extendi quouſque ſe extendit ius Baldachini, præſertim, quia etiam Monaſteria venire poſſunt nomine Eccleſiæ.

Quæ ſint cauſæ, ob quas Regulares nolentes erigere Baldachinum, debeant excommunicari. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

386 *Cauſa honoris eſt ardua.*
Honor pari paſſu cum vita ambulat.
Non præſtando debitum honorem puniendus eſt.
387 *Materia honoris eſt ſufficiens pro materia excommunicationis.*
Epiſcopus in ſua Diœceſi honorandus.
An ſemper Regulares, quando reſiſtunt erectioni Baldachini pro Epiſcopo, cenſuris compelli poſſint.
Iuris correctio eſt vitanda.
Ius poſterius debet interpretari, vt non corrigat prius.

386 Ad ſecundum Reſp. Ex diſpoſitione ſacri Conc. Trid. *in ſeſſ.* 25. *cap.* 3. vbi cenſuræ relaxantur ex cauſa ardua: ſed quæſtio honoris dicitur cauſa ardua, per tex. *in l. inimicitia, in fine ff. de his quibus vt indignis*: etenim in tanto pretio honor haberi debet, quod pari paſſu cum vita ambulet, *l.... ff. de manumiſ. vindict.* quia intereſſe honoris dicitur & eſt maior omni alia re, Chaſſan. *in ſuo Catalogo gloriæ mundi, conſiderat.* 2. *par.* 1. Et ideo de Iure ciuili, qui non præſtat honorem, puniendus eſt, *l. ſinguli, & l. ſciant. C. de offic. diuerſ. iudic. l.* 1. *C. de domeſt. & protect. lib.* 12. Eapropter iure optimo ex ſupradictis rationibus, & ex dicti decreti præfati diſpoſitione, Epiſcopi poſſunt compellere in præmiſſis per cenſuram Eccleſiaſticam Regulares contumaces in prædictis.

ADDITIO.

387 Quamuis prima facie non videatur cauſa adeo grauis, vt ſit materia excommunicationis, attamen ſi penitius conſideretur, reuera valde grauis apparebit: nam Epiſcopus eſt caput Diœceſis, & tanquam talis vbique in ſua Diœceſi honorandus eſt vt habet Concil. Trident. *cap.* 6. *de reformat. ſeſſ.* 25. Præſertim quando pontificaliter ſe habet. Vnde denegare ei honorem debitum in vſu Baldachini, non ſolum importat contumaciam contra ſacros Canones id ei concedentes, ſed etiam redundat in contemptum dignitatis Epiſcopalis, & proinde lædit bonum publicum, cuius intereſt, quod Principes, & Paſtores honorentur, nam læſo capite læditur totum corpus; & proinde iniuria, quæ fit Principi, grauius punitur.

Dubitatur tamen, an ſemper quando Regulares reſiſtunt erectioni Baldachini, poſſit Epiſcopus vti facultate conceſſa per hoc decretum. Et videtur affirmatiuè reſoluendum, quia abſolute conceditur ſine aliqua reſtrictione. Verum probabilius eſt, non poſſe vti, nec deuenire ad cenſuras, quando ſuppetunt alia remedia, quibus coerceri poſſint contradicentes. Quia facultas compellendi per cenſuras debet accipi ſecundum diſpoſitionem Concilij Tridentini, quia cum iuris correctio ſit vitanda, *l. ſi quando* 6. *de inoffic. teſt.* & cap. *cum expediat de elect. in* 6 ita ius poſterius interpretari debet, vt non corrigat prius, vt notant Abbas *conſil.* 78. *init. lib.* 2. Roman. *conſil.* 392. *num.* 23. Geminian. *conſil.* 131. *init.* Bec. *conſil.* 1. *num.* 13. Vnde cum per Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reformat.* remedium cenſurarum ſit ſubſidiarium, vt non debeat adhiberi, quando alia via procedi poteſt, facultas ferendi cenſuras ſemper eſt accipienda tanquam de remedio ſubſidiario.

Baldachinum quid ſit. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

388 *Baldachinum eſt tegimen throni.*

388 Ad tertium. Reſp. Quod Baldachinum apud antiquos Romanos non inuenitur, & eſt vox Itala, quam ſolùm inueni in lib. 1. *ſacrarum ceremon. Eccleſiæ cap. de conſecrat. & coronat. ſummi Pontif. & cap. de proceſſ. Pontif. & Cæſaris per Vrbem*, in plurib. locis. Eſt igitur Baldachinum Epiſcopi, tegmen ſolij ipſius Epiſcopi in throno ſtantis, ſiue inſidentis. Regina Saba ſalutando Salomonem 3. *lib. Reg. cap.* 10. *verſ.* 9. dicit: *Dominus Deus tuus benedictus, cui complacuiſti, & poſuit te ſuper thronum Iſrael, eo quod dilexiſti Dominum in ſempiternum: & conſtituit te Regem, vt faceres iudicium, & iuſtitiam*, dicit ibi gloſſa. *Thronum Regis tegmine adornatum eſt*: & Prouerb. *cap.* 20. *verſ.* 8. *Rex qui ſedet in ſolio iudicij, diſſipat omne malum.* Item Athen. *lib.* 12 *cap.* 3.

cap. 3, ait: *Perſarum Reges, quamuis delicijs addicti, tamen Ius in aureo ſolio, & purpureo tegmine cooperto dicebant.*

Thronus Epiſcopalis quid ſignificet. Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

389 *Thronus Epiſcopalis ſignificat poteſtatem in Eccleſia.*

389 Ad quartum. Reſp. Ex decretis Vrbani Papæ Primi, vt habetur *in ſum. Concil.* in hæc verba: *Quòd autem ſedes in Eccleſijs Epiſcoporum excelſæ, conſtitutæ, & preparatæ inueniuntur, vt thronus, ſpeculationem, & poteſtatem iudicandi, & ſoluendi, atque ligandi à Domino ſibi datam materiam docet* vt *Matth. c.*16. legitur: *Quæcunque ligaueris, &c.* & *Ioan. c.*20. *Quorum remiſeritis,* & inferiùs. *Valde enim timenda eſt ſententia Epiſcopi, licet iniuſtè liget aliquem,* cap. *Quibus Epiſcopis* 11. *quæſt.* 3. ſignificat vigilantiam Epiſcopi ſuper gregem, Ezechiel. *cap.* 23. *&* 24. vbi habetur: *Speculatorem dedi te domui Iuda, &c.*

Dubia quædam circa vſum Baldachini.

390 *Abbates Caſſinenſes poſſunt ter in anno vti Baldachino.*
391 *An quando Abbates Regulares vtantur Baldachino, poſſit Epiſcopus ipſum erigere in eorumdem Eccleſijs.*
392 *Quid in hoc attendendum.*
Priuilegium ſpeciale derogat generaliori.
Priuilegium Abbatum circa Baldachinum eſt magis ſpeciale.
393 *Quando agitur de damno vitando, priuilegium eſt potentius.*
394 *Exteri Epiſcopi de conſenſu Diœceſani, an poſſint erigere Baldachinum in Eccleſijs Regularium.*
Epiſcopus poteſt delegare Pontificalia.
395 *Abbates habentes vſum Baldachini poſſunt vti in Eccleſijs Monialium ſibi ſubiectarum.*
396 *Decretum circa ſolemnem celebrationem Abbatum.*
397 *Aliæ declarationes* S. *Congregat. in eadem materia.*
Abbates vtentes pretioſiori Baldachino, aut pluſquam tribus vicibus &c. peccant.
398 *Rubricæ directiuæ non obligant ad mortale.*

ADDITIO.

390 Circa vſum Baldachini nonnulla alia notãda ſunt. Et primo, quod Abbates Caſſinenſes, dum pontificaliter celebrant, poſſunt ter in anno erigere Baldachinum, vt declarauit S. Rituum Congregatio 29. *Ianuarij* 1628. Et idem conceſſum fuit Monachis Oliuetanis *die* 17. *Martij* 1629. & pro Monachis Cœleſtinis *die* 30. *Iunij* 1629. In quo attendenda eſt etiam conſuetudo, & præſcriptio, nam ſumus in materia, quæ præſcribi poteſt, & per conſuetudinem ius acquiri.

391 Secundo eſt aduertendum, quod Ceſpedes *de Exempt. Regul. cap.* 13. *dub.* 222. *num.* 2. mouet dubium. An quando iuxtà priuilegium Abbates Regulares erigunt Baldachinum, & in Pontificalibus celebrant, poſſit Epiſcopus Baldachinum erigere, & exercere Pontificalia. Et negatiuè reſoluit. Quod etiam tenet Donat. *in praxi* ver. *regul. par.* 2. *tract.* 13. *quæſt.* 76. Quia quod Epiſcopi poſſint in locis exemptis erigere Baldachinum eſt priuilegium, quod eſt odioſum quò ad Regulares; & ideò debet ſtrictè accipi, vt non ſit pro illis diebus, in quibus Abbates Regulares vti poſſunt. Præſertim quia priuilegium Abbatum eſt abſolutè, nec eſt limitatum, vt non poſſint erigere contradiente Epiſcopo. E contra vero Squillante *de obligat. & priuileg. Epiſcop. par.* 3. *cap.* 32. *num.* 5. ver. *Et affirmatiuè* aſſerit, poſſe erigere etiam illis diebus:

392 Verum conſiderandum exiſtimo. An Epiſcopus erigendo Baldachinum impediat Abbatem, ne erigat: an verò non impediat. Si enim non impedit, non video, quid impedire poſſit, ne erigat, cum inde nullum præiudicium proueniat Abbati. Si verò impedit, exiſtimo, non poſſe erigere. Quia tunc concurrit priuilegium Abbatum cum priuilegio Epiſcopi, quod debet præferri. Primò: Quia priuilegium Abbatum eſt magis ſpeciale, vtpote coarctatum ad tres vices, quod proinde debet præualere, quia priuilegium magis ſpeciale derogat generaliori, etiamſi de ipſo non fiat mentio. *cap.* 1. *de reſcrip.* & *cap. Quamuis* 2. & *cap. Dudum* §. *Nos igitur de præben. in* 6. & notant Dec. *in dict. cap.* 1. Ripa *ibid. num.* 49. Barbatia *num.* 35. Felin. *num.* 3. & cæteri ſcribentes. Et quia priuilegium Abbatum eſt magis ſpeciale, vt notant Decius citat. *in dict. cap.* 1. *num.* 7. Ripa *num.* 65. *&* 67. Berous *n.* 49. Bald. *in l. hac conſultiſſima num.* 1. ver. *Tu verò*. C. *Qui teſtam. facere poſ.* Bart. *in Extrau. Ad reprimendam*. ver. *Non obſtantibus num.* 9.

393 Secundò. Quia ſi Abbates impedirentur, priuarentur vſu ſui priuilegij, cum Epiſcopus poſſit alibi erigere, & non impedire Abbates. Vnde cum agatur de damno vitando quò ad Abbates, potentius

tius eſt ipſorum priuilegium iuxta doctrinam Bar. *in authen. quas actiones num. 3. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Dec. *in capit. In præſentia num. 178. de probat.* Ferret. *ibid. num.* 85. Menoch. *præſumpt. 189. n. 124. lib.* 4. Cephal. *conſil. 7. per totum*, Rouitus *deciſ. 90. num. 32.* Oddo *de reſt. in integr. quæſt. 18. artic. 4. num. 33. par. 1.* Trentacinq. *reſol. 1. num. 6. de reſcrip. par.* 1. Leo *deciſ. Valent. 90. num. 23.* Ludouiſ. *deciſ. 164. num. 12.* Rota *deciſ. 114. num. 3.* & *deciſ. 218. num. 6. par. 2. recent.* Accedit etiam, quod decretum concedens Baldachinum, habet clauſulas præſeruatiuas, ibi. *Super præmiſſis quouis modo impediri, moleſtari &c.* & eſt approbatum à Summo Pontifice Vrbano VIII.

394 Tertiò eſt aduertendum. Quod Ceſpedes *de exemptione regul. cap. 13. dub. 222. num. 7.* ver. *Oppoſita tamen*, probabile putat, exteros Epiſcopos de conſenſu Diœceſani non poſſe erigere Baldachinum in Eccleſijs Regularium ipſis inuitis, quia hoc eſt priuilegium perſonale, quod non poteſt alteri communicari; quod tenet etiam Donat. *in praxi rer. regul. par. 2. tract. 13. quæſt. 75.* E contra verò Nouar. *par. 1. ſum. Bullar. tit. de Baldachino*, Squillante *de obligat. & priuileg. Epiſcop. par. 3. capit. 32. num.* 4. partem affirmatiuam tradunt: quia de iure communi poteſt Epiſcopus exercere pontificalia in Eccleſijs Regul. per Clemen. 2. *de priuileg.* ſiquidem tale priuilegium eſt inſertum in corpore Iuris. Vnde cum delegare poſſit, quæ ſibi conueniunt de iure communi, poterit etiam extero Epiſcopo delegare pontificalia in Eccleſijs Regularium. Pontificalia autem trahunt ſecum vſum Baldachini, & proinde cenſebitur incluſus in delegatione pontificalium.

395 Quartò eſt aduertendum. Quod Abbates habentes vſum Baldachini poſſunt illud erigere in Eccleſijs Monialium ſibi ſubiectarum, ijs vicibus, quibus conceditur. Nec poſſunt ab Epiſcopis impediri. Ita Pellizar. de Monialibus *cap. 9. quæſt. 21.* Ceſpedes *de exempt. Regul. cap. 13. dub. 222. numer. 9.* Squillan. *de priuileg. & obligat. Epiſcop. par. 3. c. 32. num.* 7. Quia declaratio S. Congregat. habet, quod poſſint vti in ſuis proprijs Eccleſijs. Eccleſiæ autem Monialium ſubiectarum ſunt propriæ ipſius, cum ibi habeat iuriſdictionem; vnde non extenditur ius Baldachini extra locum iuriſdictionis.

396 Quinto eſt aduertendum, circa ſolemnem celebrationem Abbatum Regularium extare ſubſequens Decretum S. Rituum Congregat.

Cum Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Dominus Cardinalis Caraſa Archiepiſcopus Neapolitanus Sac. Rituum Congregationi expoſuerit, Monachos Eccleſiæ S. Seuerini Ordinis S. Benedicti in feſto eiuſdem Sancti die 7. Ianuarij præter ſolitum, & conſuetum in plano eiuſdem Eccleſia extra Chorum in cornu Euangelij erexiſſe ſolium cum quinque gradibus, & ſuper illud collocaſſe ſedem pro Abbate eiuſdem Monaſterij cum duobus alijs gradibus, ornatam ſerico villoſo cremeſino cum paſtorali eiuſdem ſerici, cum Baldachino deſuper tela aurea confecto, & ſplendidè ornato, & cum duobus ſcabellis eodem ſerico villoſo cremeſino coopertis hinc indepro aſſiſtentibus. In qua ſede ſedit Abbas dicti Monaſterij in dicto feſto S. Seuerini, & celebrauit Veſperas, & die ſequenti Miſſam, habens vnum ex ſuis Monachis, qui vicem Magiſtri cæremoniarum gerebat, deferens manibus virgam de auorio contextam, & ſuper altare Crucem, & ſeptem candelabra cum totidem candelis accenſis collocare fecerunt ad Veſperas, & Miſſam. Quæ omnia an Abbati prædicto, & Monachis, cæteriſque ſimilibus Abbatibus aliorum Monachorum, qui in dicta Ciuitate, & Diœceſi Neapolitana habent Eccleſias, & Monaſterium, facere, & vti liceat, idem Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus Dominus Cardinalis Caraſa declarari petijt. Et propoſito huiuſmodi negocio in Congregatione prædicta ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Domino Cardinali Vrſino, cui hac cauſa commiſſa fuerat, hac die infraſcripta viſis, & auditis iuribus hinc inde deductis, & audita relatione eiuſdem Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini Cardinalis Vrſini.

Eadem S. Rituum Congregatio à Decreto alias in ſimili cauſa facto in vna Firmana ſub die 28. Ianuarij 1606. non eſſe recedendum cenſuit. Nempe, vt Abbas prædictus Monaſterij S. Seuerini Ordinis S. Benedicti, & cæteri omnes ſimiles Abbates eiuſdem, vel alterius Ordinis in Ciuitate, & Diœceſi Neapolitana, & vbique, quando ſolemniter in proprijs eorum Eccleſijs celebrant, contenti ſint, & eſſe debeant ſiue propria, & conueniente ſede, quæ locata ſit, & eſſe debeat in cornu Euangelij in plano presbyterij, cum duobus tantum gradibus paruis, & ſine vllo ſuppedaneo ſuggeſtu lapideo, vel ligneo, ac ſine Baldachino deſuper, ſed cum poſtergali tantum ex aliquo panno, vel ſerico leui ſiue auro, coloris conuenientis ſolemnitati, qua celebratur. Nec dicti Abbates, quando celebrant ſolemniter, vt ſupra, habeant duos Diaconos aſſiſtentes, ſed contenti ſint, & eſſe debeant Subdiacono, & Diacono, qui in Miſſa cantaturi erunt Epiſtolam, & Euangelium; & vno Monacho, ſiue Capellano cum pluuiali, qui aſſiſtat ad librum; nec alios miniſtros habeant præter prædictos, niſi aliquos Monachos, ſeu Clericos, & Miniſtros cum cotta, qui Abbatibus prædictis celebrantibus ſolemniter de Mitra, & Baculo, & alijs neceſſarijs miniſtrent, & Altari inſeruiant. Super quo Altare ſex tantum, & non ſeptem candelabra cum totidem candelis, & ſua Cruce locentur; nec Abacus alius, præterquam parua menſa in cornu Epiſtolæ paretur, ſuper qua duo locari poſſint cădelabra, Mitra, qua Abbas vtetur, Calix, Miſſale, Thuribulum cum nauicula, & alia neceſſaria pro actu celebrationis. Et vt dicti Abbates ſub Mitra vtantur paruo bireto nigro, & non alterius coloris. Et ita cenſuit, & declarauit, & tam à dicto Abbate, & Monachis S. Seuerini Ordinis S. Benedicti, quam alijs omnibus ſimilibus Abbatibus, & Monachis Oliuetanis, vel alterius Ordinis, quando ſolemniter in eorum Eccleſijs celebrant, tam in Ciuitate, & Diœceſi Neapolitana, quam vbique terrarum, ſeruandum eſſe cenſuit, & declarauit die 18. Martij 1617.

397 Verum poſt hoc Decretum emanauerunt aliæ declarationes, de quibus ſupra *num.* 390. Quibus prædictis Abbatibus conceditur vſus Baldachini ter in anno. Circa quod Dubium occurrit, an dicti Abbates peccarent mortaliter, ſi vltra illas tres vices aliqua alia vice vterentur Baldachino, aut cooperirent ſedem panno pretioſiori conceſſo, aut aliquid alind adhiberent ex ijs, quæ non conceduntur. Et

quidem

quidem non eſſe ex natura ſua peccatum, certum exiſtimo, cum non contineat aliquam diſſonantiam ad rectam rationem, ſed potius augeat accidentalia cultus diuini, & ipſius magnificentiam; ſicut etiā contingit, quando ornamenta ſacerdotalia, & altaris valde pretioſa ſunt. Nec ex eo indecens eſſe videtur, quia parificentur Abbates ipſis Epiſcopis: nam etiam parificantur in vſu Mitræ, baculi, &c. quæ ſunt magis propria dignitatis. Et ſi hoc procederet, non debent Abbates, & multominus cœteri ſacerdotes inferiores, ſiue Regulares, ſiue ſæculares vti planetis, pluuialibus, ex pretioſiori materia, quam vtantur Epiſcopi, cum tamen praxis oppoſitum doceat, neque in hoc quiſquam notet aliquam indecentiam, quia huiuſmodi cultus non eſt menſurandus ex perſona, quæ illo vtitur, ſed ex cultu Dei, ad quem ordinatur, atque adeo ex dignitate perſonæ, cui inſeruitur.

398 Itaque non poteſt interuenire peccatum, niſi ratione prohibitionis, quæ tamen non videtur inducere grauem obligationem, vt videntur declarare verba illa Decreti, *ſeruandum cenſuit, & declarauit*. Quæ verba non videntur continere præceptum, ſed ſolum quandam præſcriptionem ritus ſeruandi. Vnde cum ſimus in materia rituali, eodem modo procedendum videtur, ac proceditur in Rubricis. Et ideo, cum Rubricæ directiuæ non obligent ad mortale, vt tradunt Gauant. *in Rubr. Miſſal. par. 3. tit.* 11. Marcl in. *de ſacram. ordin. tract. 3. par. 3. cap. 6. num.* 4. Nec etiam in præſenti inducetur obligatio ſub mortali, cum præſcriptio ſit directiua. Si tamen frequenter non ſeruaretur præſens Decretum, poſſent tranſgreſſores in foro externo puniri, nam pręſeferrent quemdam contemptum S. Congregationis, & Rituum præſcriptorum.

BVL-

B V L L A
FOELICIS RECORDATIONIS
CLEMENTIS VIII.

QVAE ORDINARIIS LOCORVM PROHIBET Licentiam concedere, cuiuſcunque Mendicantium Ordini, nouos Conuentus erigendi, niſi vocatis, & auditis aliorum Conuentuum Procuratoribus, & aliis intereſſe habentibus, & cauſa cognita ſine aliorum detrimento commode ſuſtentari poſſe. §. 1. Appellationem etiam ſuſpenſiuam ab eorum ſententiis ad Sedem Apoſt. concedit. §. 2.

399 QVONIAM *ad inſtitutam Regularium locorum, & perſonarum reformationem promouendam, & conſeruandam maximè pertinet, vt in quibuſque domibus, & Monaſterijs is tantus numerus Religioſorum, qui commodè ibidem ali poſſit, contineatur, ac eo pariter ſpectat, vt in quibuſque Ciuitatibus, & locis, aliorum domorum, & Monaſteriorum in eis exiſtentium habita ratione, commodè ſuſtentari poſſe dignoſcantur.*

1 *Hac igitur nos conſideratione ducti, & in præmiſſis pro noſtro Paſtorali munere opportunè prouidere volentes, Motu proprio & ex certa noſtra ſcientia, ac matura deliberatione, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ex voto etiam venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium ſuper Conſtitutionibus, & negotijs Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum, harum ſerie declaramus, locorum Ordinarios non poſſe licentiam ad nouos Conuentus, cuiuſcunque Mendicantium Ordinis, in Ciuitatibus & locis eorum ordinariæ iuriſdictioni ſubiectis erigendos impertiri, niſi vocatis & auditis aliorum in eiſdem Ciuitatibus, & locis exiſtentium Conuentuum Prioribus, ſeu Procuratoribus, & alijs intereſſe habentibus, & cauſa ſeruatis ſeruandis cognita conſtiterit, in eiſdem Ciuitatibus & locis nouos huiuſmodi erigendos Conuentus, ſine aliorum detrimento commode ſuſtentari poſſe.*

2 *Si verò ab eorum in huiuſmodi cauſis, & ſententijs ad Nos, & Apoſtolicam Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipſos Ordinarios tandiu erectionem nouorum Conuentuum ſuſpendere debere, quouſque à Nobis, & Apoſtolica Sede in eadem cauſa pronunciatum extiterit. Irritum nihilominus, & inane decernentes, quicquid ſecus ſuper his à quoquam, quauis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.*

3 *Quo circa vniuerſis venerabilibus fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum Ordinarijs per præſentes in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, vt præſentes noſtras litteras obſeruent, & obſeruari curent & faciant.*

4 *Non obſtan. quibuſuis Apoſtolicis, ac in vniuerſalibus, prouincialibus, & ſynodalibus Concilijs, editis generalibus vel ſpecialibus Conſtitutionibus & ordinationibus, ac quibuſcunque ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, Priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis. Quibus omnibus, & ſingulis, eorum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, hac vice duntaxat ſpecialiter & expreſſè derogamus. Cæteriſque contrarijs quibuſcunque.*

5 *Volumus autem vt præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.*

Datum Romæ apud S. Marcum ſub annulo Piſcatoris die 23. Iulij, anno milleſimo ſexcenteſimo tertio, Pontificatus noſtri Anno duodecimo.

Confir-

Digitized by Google

Confirmatio, & Ampliatio Conſtitutionis CLEM. VIII. circa nouorum Conuentuum Regularium erectiones.

GREGORIVS PAPA XV.

400 1 *CVm aliàs fel. rec. Clemens Papa Octauus decreuerit, Ordinarijs locorum licentiam ad nouos Conuentus cuiuſcunque, præſertim Mendicantium, Ordinis, in Ciuitatibus, & in locis eorum ordinariæ iuriſdictioni ſubiectis erigendos, impartiri non poſſe, niſi vocatis, & auditis aliorum in eiſdem Ciuitatibus, & locis exiſtentium Conuentuum Prioribus, ſeu Procuratoribus, & alijs intereſſe habentibus, & cauſa ſeruatis ſeruandis cognita, in eiſdem Ciuitatibus & locis nouos huiuſmodi erigendi Conuentus, ſine aliorum detrimento, commodè ſuſtentari poſſe conſtiterit. Si verò ab eorum ſententijs ad Sedem Apoſtolicam prouocari, & appellari contigerit, ipſos Ordinarios tandiù erectionem nouorum Conuentuum ſuſpendere debere, quamdiù à dicta Sede in ea cauſa pronunciatum extiterit, ac aliàs prout in decreto huiuſmodi pleniùs continetur.*

2 *Verùm per piæ mem. Paulum Papam Quintum accepto, plerosque ex Ordinarijs prædictis, fauore, vel nimia expoſcentium importunitate ad nouos Conuentus, ſeu Domus, præter, & contra tenorem prædicti decreti erigendos, plerumque adduci: quo fit, vt, non habita debita eleemoſynarum, ſeù reddituum cuiuſcumque Monaſterij, Conuentus, ſeù Domus ratione, Monachi, ſeu Fratres aut Religioſi ibi degentes, manuteneri nequeant, & ad tam exiguum numerum reducantur, vt cultus diuinus in eorum Eccleſijs deſtituatur, ibique regularis diſciplina, vt conuenit, conſeruari non valeat. Sacra Congregatio Illuſtriſſimorum DD. Cardinalium negotijs Regularium præpoſitorum, ad quos idem P. Papa V. negotium huiuſmodi reiecerat, tot incommodis obuiam ire, eiſque aliquod opportunum remedium adhibere cupiens, Decreti huiuſmodi veriores, ac totos tenores præſentibus, ac ſi de verbo ad verbum infererentur, pro plene & ſufficienter expreſſis habens, viuæ vocis oraculo à S.D.N. Gregorio Papa XV. habito, decretum prædictum, quatenus opus ſit, innouat & in vſum reducit.*

3 *Volens, quòd de cætero Monaſterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religioſorum, ſeu Regularium cuiuſcunque, etiam Mendicantium, Ordinis, Societatis, & Inſtituti, quocunque nomine nuncupentur, etiamſi de illis particularis, expreſſa, & ſpecifica mentio habenda eſſet, in quacunque Ciuitate, vel Oppido, ſeu quocumque alio loco non erigantur, niſi in eo ſaltem duodecim Fratres, aut Monachi, ſeù Religioſi inhabitare, ac ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis ſuſtentari valeant, ac Priores, ſeu Procuratores aliorum Monaſteriorum, Conuentuum, ſeu Domorum, aliarum Religionum, vel Congregationum, aut Societatum, ſeu Inſtitutionum huiuſmodi, non ſolùm in prædictis, ſed etiam in alijs per quatuor millia paſſuum circumuicinis locis, ad id vocati, & auditi fuerint, ac tali erectioni conſenſerint, vel aliàs Ordinarijs locorum conſtiterit, Religioſos Monaſterij, Conuentus, ſeù Domus regularis ſic erigendi, ſeu erigendæ, abſque detrimento Religioſorum in Monaſterijs, ſeu Domibus anteà in Ciuitatibus, ſeu locis huiuſmodi erectis degentium ibi in numero duodecim commodè, & congruè manuteneri, & ali poſſe. Si verò noui Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas huiuſmodi inſtituendæ erunt, nullique alij Regulares inibi reperiantur, Ordinarij locorum nihilominus diligenter inquirant, ac locorum incolæ, & habitatores, quorum & conſenſum requirant, ac adhibeant, huiuſmodi duodecim Religioſos in Conuentibus, vt præmittitur, inſtituendis, commodè alere, & manutenere valeant.*

4 *Si verò à decreto, ſeu decretis per Ordinarios prædictos in cauſis huiuſmodi ferendis legitimè applelari contigerit, ex nunc prout ex ea die, qua appellatio interponetur, ea ad eamdem Sacram Congregationem vnà cum toto negotio principali deuoluta cenſeatur, appellationeque huiuſmodi pendente, nihil innouandum eſſe, irritumque, & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernentes, quibuſcunque in contrarium facien. non obſtantibus. Romæ 17. Auguſti, 1622.*

Ant. Card. Saulius.

Digitized by Google

Reuocatio quarumcumque licentiarum à Prædeceſſoribus Pontificibus, loca Regularia erigendi, non ſeruata forma Conſtit. Clem. VIII. & Decretorum Sedis Apoſtolicæ conceſſarum, quæ nondum effectum ſuum ſortitæ ſunt. Ac prohibitio illa de cætero erigendi abſque licentia Ordinariorum, & ſacris Canon. Concilioque Trident. necnon Clem. Octaui, & Gregorij XV. Conſtitutionibus non ſeruatis: In hac reuocatione ſunt Sacri Canones enunciati Bonifacij Octaui in c. 1. de ſtatu Regul. in 6. & Concil. Trid. cap. 3. & 5. ſeſſ 25. necnon Clem. Octaui Conſt. 99. in Bull. tom. 3. pag. 146. & Conſt. 41. Greg. XV. prout ſupra.

VRBANVS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

401 *Romanus Pontifex, cui Saluator, & Dominus noſter, qui Caritas eſt, & Deus pacis, Vniuerſalis Eccleſiæ credidit Principatum, ea interdum, quæ certis etiam rationabilibus de cauſis, à Sede Apoſtolica conceſſa ſunt, ipſa ſubinde rerum experientia ſuadente, & maioribus ex cauſis, quibus præſertim perſonarum ſub ſuaui Religionis iugo Altiſſimo famulantium paci, & quieti conſulitur, litibuſque ac controuerſijs inter eos obuiam itur, reuocat & immutat, in hiſque paſtoralis ſollicitudinis, & prouidentiæ ſuæ ſtudium interponit, prout rerum, & temporum qualitatibus debitè penſatis, conſpicit in Domino ſalubriter expedire.*

1 *Cum itaque, ſicut Nobis innotuit, complures licentiæ, ſiue facultates à nonnullis Romanis Pontt. prædeceſſoribus noſtris per diuerſos Ordinum etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum regularium Inſtitutorum Superiores, ſeu alios eorum nomine, vbique locorum Monaſteria, Domos, Collegia, Conuentus, & alia loca regularia, quouis nomine nuncupata, ſeruata duntaxat Sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini decretorum forma, de ſola Ordinarij licentia, ſeu etiam forſan non ſeruata forma, & abſque licentia huiuſmodi, & contra decreta à Sede Apoſtolica ſuper præmiſſis edita, fundandi, erigendi, & inſtituendi, importunis precibus, ſeu etiam motu proprio, vel aliàs obtentæ & extortæ fuerint: Idcircò Nos, omnes, & quaſcunque licentias, ac facultates huiuſmodi, litteraſq; deſuper tàm ſub plumbo, quàm in huiuſmodi forma Breuis deſuper expeditas, earumque ten. etiam veriores, & Dat. præſentibus, ac ſi ſpecificè, & ſigillatim exprimerentur, & insererentur, pro plenè & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, iuſtis de cauſis animum noſtrum mouentibus, Motu proprio, non ad alicuius Nobis ſuper hac oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine omnes, & quaſcunque licentias, & facultates huiuſmodi, litteraſque deſuper tam ſub plumbo, quàm in eadem forma Breuis expeditas, omniaque & ſingula in eis quomodolibet contenta, & expreſſa, etiam quoad erectiones, fundationes, & inſtitutiones Monaſteriorum, Collegiorum, Domorum, Conuentuum, & aliorum regularium locorum huiuſmodi, quæ ſuum nondum ſortitæ ſunt effectum, tenore præſentium perpetuò reuocamus, caſſamus, abrogamus, & annullamus, viribuſque, & effectu prorſus euacuamus.*

2 *Præterea Ordinum etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum Inſtitutorum regularium Superioribus quocunque nomine nuncupatis, cæteriſque perſonis ad quos ſpectat, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, necnon officiorum quorumcumque, ac inhabilitatis ad illa, & alia in futurum obtinen. necnon etiam excommunicationis ipſo facto incurrendis pœnis interdicimus, & prohibemus, ne licentiarum, ſeu facultatum per nos, vt præfertur, reuocatarum, & annullatarum, ſiue alio quouis prætextu vel cauſa, etiam quantumuis priuilegiata, noua Monaſteria, Collegia, Domos, Conuentus, & alia loca regularia huiuſmodi, niſi de expreſſa Ordinariorum licentia, ac ſeruata in omnibus, & per omnia ſacrorum Canonum, & Conc. Trid. necnon conſtitutionibus fel. rec. Clem. VIII. quæ incipit, Quoniam ad inſtitutam, ſub dat. Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris die xxiij. Iulij 1603. ac Decretorum de mandato eiuſdem Clementis, necnon ſim. me. Gregorij XV. Rom. Pont. prædeceſſorum ſuper editorum forma recipere, erigere, fundare, ſeu*

aliàs quomodolibet inſtituere, ſeu incœpta finire, & abſoluere audeant ſeu præſumant.

3 *Decernentes præſentes literas etiam ex eo, quòd cauſæ propter quas illæ emanarunt, expreſſæ, verificatæ, & iuſtificatæ, aut quicumque in præmiſſis intereſſe habentes, ſeu habere prætendentes, ad hoc vocati, citati, & auditi non fuerint, neque illis conſenſerint, vel alias, ex quibuſcunque capite, prætextu, colore, ingenio, vel cauſa de ſubreptionis, vel obreptionis, ſeu nullitatis vitio, aut intentionis noſtræ, vel alio quouis defectu notari, impugnari, redargui, refringi, retractari, in ius, vel controuerſiam vocari, ad terminos iuris reduci, aut contra eas quoduis gratiæ vel iuſtitiæ remedium impetrari, ſeu concedi nullatenus poſſe: ſed eas, ac omnia, & ſingula in eis contenta, ſemper, & perpetuò valida, firma, & efficacia eſſe, & fore; ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac ab omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, & pro tempore quomodolibet ſpectabit, inuiolabiliter obſeruari. Sicque & non aliter per quoſcunque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales de latere Legatos, & Nuncios, quauis auctoritate fungentes, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere: ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.*

4 *Quocirca Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum Ordinarijs per præſentes committimus & mandamus, quatenus ipſi, vel duo, aut vnus eorum per ſe, vel alium, ſeu alios præſentes litteras, & in eis contenta quecunque ſolemniter publicari faciant, illas, & illa ab omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, & pro tempore ſpectabit, inuiolabiliter obſeruari: contradictores quomodolibet, & rebelles per cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, aliaque opportuna iuris, & facti remedia, appellatione poſtpoſita, compeſcendo, inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis.*

5 *Non obſtantibus præmiſſis, ac regula noſtra de iure quæſito non tollen. & fel. me. Bonifacij Papæ VIII. ſimiliter prædeceſſoris noſtri de vna, & in Concilio generali edita de duabus dietis, dummodo vltra tres dietas aliquis auctoritate præſentium ad iudicium non trahatur, alijſque conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac quorumcumque Ordinum, Congregationum, Societatum, & Inſtitutorum Regularium, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, etiam Mare magnum, vel aliàs quomodolibet nuncupatis, & litteris Apoſtolicis, illis, eorumque Superioribus, & perſonis ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac cum quibuſuis derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, ac irritan. & alijs decretis in genere, vel in ſpecie, etiam motu proprio, & conſiſtorialiter, ac aliàs quomodolibet in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & ſæpius innouatis. Quibus omnibus & ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, eorum omnium tenoribus præſentibus, pro plenè & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque.*

6 *Volumus autem, quòd præſentes in valuis Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranenſis, & Principis Apoſtolorum de Vrbe, ac in acie Campi Floræ, vt moris eſt, affixæ, omnes, quos illæ concernunt, ita arctent, & afficiant, perinde ac ſi vnicuique perſonaliter intimatæ fuiſſent.*

7 *Quòdque earumdem præſentium tranſumptis etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.*

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem ſub Annulo Piſcatoris, die 28. Auguſti 1624. Pontificatus noſtri Anno Secundo.

QVÆSTIONES.

402 1 Si Regulares vellent mutare de vno loco ad alium Ciuitatis, an requiratur licentia Ordinariorum.

2 Quid ſi ſolummodò vellent ampliare.

3 An ſupradicta Bulla Clementis VIII. de non concedenda licentia Mendicantibus noua ædificare monaſteria, comprehendat hoſpitia.

4 An Epiſcopus concedere poſſit licentiam conſtruendi noua Monaſteria abſque cauſæ cognitione.

5 An appellatione Conuentuum comprehendatur Congregatio Regularium.

6 Vt conſtruatur monaſterium non mendicantium, quantum de iure aſſignandum ſit.

7 An quis cogi poſſit vendere domum propriam pro conſeruanda, vel amplificanda Eccleſia.

8 An Epiſcopus poſſit quem cogere ad vendendum ſuum pro reædificatione Monaſterij, vel loci pij, & an pro Clauſtro, & ſcholis fabricandis.

9 An Epiſcopus compellere valeat vicinum ad vendendum Religioſis ſeruitutem altiùs non tollendi, etiam via publica intermedia.

10 An cogere poſſit Epiſcopus vicinos ad vendendum domos pro ampliatione hoſpitij Religioſorum.

11 An habens domum communem, ſi mandat in ea conſtrui Eccleſiam, teneatur ſocius inuitus vendere partem ſuam.

12 An priuilegium conceſſum Eccleſiæ, & locis pijs, vt poſsit cogi vicinus ad vendendum domum pro eorum ampliatione, poſsit Epiſcopus extendere etiam ad locationem.

13 An valeat iudex ſæcularis arbitrari, an vicinus poſsit cogi ad vendendum, conſideratis circunſtantijs ad mouendum arbitrum.

14 An legatum factum Monaſterio, vel Eccleſiæ conſtruendæ debeat tradi cum fructibus medij temporis.

15 An ſi legatum ſit factum pro aliquo pio loco conſtruendo, poſsint exequutores, ſi bona relicta ab alijs detinentur, auocare à quolibet poſſeſſore.

16 An debeatur legatum factum Monaſterio, vel alteri pio loco conſtruendo, ſi adhuc locus ædificij non eſſet deſignatus.

17 Monaſterium, vel Collegium, ſi cœptum eſſet & non perfectum, an habeatur pro perfecto, vt poſsit capere donationes ſibi factas.

18 An conſtruens Monaſterium, vel Eccleſiam ſine conſenſu Epiſcopi, poſsit deinde facere deſtrui.

19 Si teſtator mandat Eccleſiam conſtrui in fundo ſuo, an cenſeatur donaſſe totum fundum Eccleſiæ.

20 An legatum dotis factæ Eccleſiæ conſtruendæ, debeatur ſtatim ante conſummationem.

21 An Epiſcopus poſsit prorogare tempus à teſtatore ſtatutum ad conſtructionem Eccleſiæ.

22 An certus Religioſorum numerus cuicunque Monaſterio, Conuentui, ac Domui regulari præfigendus ſit.

An ſi Regulares velint transferre conuentum de loco ad locum, requiratur licentia Ordinarii &c. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

403 *Regulares non poſſunt transferre conuentum de loco ad locum ſine licentia Ordinarij &c.*

404 *De iure communi requiritur licentia Ordinarij.*

405 *Ratione priuilegiorum transferre poſſunt.*

406 *Nec obſtant Decreta Clementis VIII. Vrbani &c.*

407 *Nec praiudicium, quod alteri conuentui afferre poſſent.*

408 *Mutatio de loco ad locum non eſt noua erectio Monaſterij.*

409 *Quid ſi in translatione conſtruatur noua Eccleſia.*

410 *Regulares contra translationem Monaſteriorum poſſunt ſe tueri priuilegijs, ſi non ſeruetur debita diſtantia.*

403 Ad primum. Reſp. Quòd affirmatiua opinio verior videtur: quia mutare, & de nouo conſtruere, æquiparantur in hac materia, ob identitatem rationis, vt mihi probat text. *in cap. 1. de exceſſib. Prælatorum in 6.* & in *Clem. 3. de pœnis*.

AD-

ADDITIO.

404 Quod pro mutatione Monaſterij requiratur conſenſus Ordinarij, tenent etiam Rodriquez *tom.1.quaſt.Regul. quæſt.23.ar.7.* Portel. verbo *Monaſterij, num.5.* Larrea *deciſ. Granatenſ. 97. par. 2.* Ventriglia *in praxi, adnot.* 18.*num.25.* Nouar. *in praxi noui iur. Pontif.*tit.*de ædif. Monaſt. concluſ.2. num.2.* Donat. *in praxi* ver. *Reg.tract.1. de Monaſt. ædific. quæſt. 26. num.6.* Cum limitatione autem procedunt Lezana *in ſum. verbo Monaſterium.* Ceſpedes *de exempt. Regular. cap. 1. dub. 7. num.2.* nimirum, vt non poſſit mutari Monaſterium de vno oppido, aut ciuitate ad aliam: intra tamen eamdem ciuitatem mutari poſſit ſine conſenſu Ordinarij, ſi nullum interueniat præiudicium aliorum: ſecus autem, ſi interueniat. Et quidem loquendo de iure communi requiritur conſenſus Epiſcopi, vt conſtat ex cap. *Si quis 16. quæſt.7.*

405 Ratione tamen priuilegiorum poſſunt intra eamdem ciuitatem, ſeu oppidum transferri de vno loco ad alium ſine licentia Epiſcopi, quia ad hoc habent ſufficientem facultatem Regulares communicantes in priuilegijs ex priuilegio Clemen. IV. Ordini Minorum, vt *in Compendio eorum priuileg.* Tit. *Aedificare §.2.* Et Sixti IV. Ordini Prædicatorum apud Confect. *in Bulla 1. eiuſdem Pontif.* & Sixti V. Congregationi S. Benedicti Portugalliæ apud Rodriquez *in ſuo Bullario Conſtit. 21. eiuſdem Pontificis.* Et ita tradunt Miranda *tom.1. Manual. quæſt. 33. ar. 2. concluſ. 2.* Idem Rodriquez *tom. 2. quæſt. 49. ar.4.* Portel. *in dub.regular.* verbo *Monaſterium num.7.* Hieronym. Rodriquez *in Compendio reſol.55. num.4.* Diana *par.3. tract.2.de dub. regul. reſol.136.* Bordonus *deciſ. miſcellan. 125.* ver. *Requiri,* cum limitatione, de qua infra. Antonel. *de regim.Eccleſ. lib.7.cap.1.num.6.*

406 Neque obſtant ſupradicta Decreta Clementis VIII. Gregor. XV. & Vrbani VIII. Quia procedunt de noua erectione, per quam in aliquem locum recipitur de nouo aliqua Religio: vt conſtat ex ratione finali, quæ eſt, ne vna religio inferat cæteris præiudicium in ordine ad ſubſtentationem, dum de nouo recipitur. Et proinde iniungitur Ordinarijs, vt examinent, an ſimul cum cæteris commodè ſubſtentari poſſit. Hæc autem ratio finalis non poteſt accommodari mutationi Monaſterij intra eumdem locumr, quia iam illius religioſi ſubſtentabantur ſimul cum cæteris, nec neceſſaria ſunt noua alimenta, cum non introducantur de nouo.

407 Et quamuis alicui religioni, cui appropinquaret, poſſint præiudicium afferre, in quo caſu non poſſe mutare, ait Lezana *num.404. citat.* hoc tamen præiudicium eſt per accidens, nec fit diminutio eleemoſynarum in communi, cum non diuidantur in plures religioſos, ſed adhuc in eoſdem; &, ſi ratione mutationis aliqui religioſi amittunt aliquam eleemoſynam, poſſunt etiam alias acquirere ab inhabitantibus in domibus prope locum derelictum; vnde hoc non poterit obſtare mutationi.

408 Neque etiam obſtat Concilium Trident. *ſeſſ.25. cap.3. de reformat.* vbi prohibet ne de cætero, noua Monaſteria erigantur ſine licentia Epiſcopi. Quia quando fit mutatio de loco ad locum, non erigitur de nouo, ſed transfertur erectum, vt notant etiam Rodriquez, & Bordonus citati. Qui benè aduertit, quod ſi non relinqueretur prius Monaſterium, eſſet noua erectio, quia inciperet eſſe nouum monaſterium, quod non erat.

409 Vnde etiam ſi conſtruenda eſſet de nouo Eccleſia in loco, ad quem transfertur Monaſterium, non eſſet neceſſaria licentia Epiſcopi, quamuis oppoſitum videatur ſentire Bordonus citat. Quia, vt modo dicebatur, non eſſet noua Eccleſiæ erectio, ſed translatio prioris; & cum iam Regulares habeant ius ad habendam Eccleſiam in tali loco, non indigent noua licentia. Si tamen reciperent aliquam præexiſtentem Eccleſiam ſubiectam Ordinario, deberent eam recipere de manu ipſius, vt notat etiam Bordon. *citat. deciſ.*

410 Eſt tamen aduertendum. Quod Regulares habentes priuilegium, ne poſſint Monaſteria, Eccleſiæ &c. erigi prope ipſos, niſi vltra certum ſpatium, poterunt dicto priuilegio ſe tueri contra mutantes monaſteria, ſi non ſeruent diſtantiam conceſſam per priuilegium: quia hoc priuilegium nedū eſt quò ad nouam introductionem religioſorum &c. ſed etiam quò ad præexiſtentes. Quia abſolutè concedit, ne poſſint appropinquare intra talem diſtantiam: & ratio finalis priuilegij, quæ eſt ne ratione vicinitatis aliarum Eccleſiarum patiantur priuilegiati aliquod damnum, militat etiam in mutationibus.

An in ampliatione Conuentus requiratur licentia. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

411 *Pro ampliatione conuentus non requiritur ſolemnitas, quæ requiritur in erectione.*
412 *Doctores ita ſentientes.*
413 *Quando ſit prohibita ampliatio conuentus.*

411 Ad ſecundum. Reſp. Licentiam non eſſe neceſſariam. Quia additamentum diiudicatur, ſicut antiquum monaſterium, cui additur. Ita per text. *in cap. fin. de conceſſ. preb. in 6.* & tenet in puncto Roderic. *de quæſt.Regular.tom.2.quæſt.49. art.9.*

ADDITIO.

412 Idem quoque ſentiunt Suarez *de cenſur. diſput.* 23. *ſect.* 5. *num.* 33. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 3. *diſp.* 5. *quæſt.* 1. *num.* 9. Hieronym. Rodriquez *in Compen. reſol.* 45. *num.* 10. Lezana verbo *Monaſteria num.* 34. Ceſpedes *de exempt. reg. cap.* 1. *dub.* 10. *num.* 3. Lapus *allegat.* 128. Syluester ver. *Excommunicatio* 9. *num.* 86. Ventriglia *in praxi adnot.* 18. *num.* 24. Donat. *in praxi rer. Regul. tract.* 1 *quæſt.* 23. *num.* 1. Quia iura requirentia ſolemnitatem, & licentias, procedunt de erectione Eccleſiarum, & Monaſteriorum, non autem de amplificatione iam erectorum.

413 Eſt tamen aduertendum. Quod ſi ratione amplificationis inferretur alicui præiudicium, quia ſcilicet non ſeruaretur debita diſtantia conceſſa per priuilegia, aut alio modo, eſſet cenſenda prohibita dicta ampliatio, quia eſſet ita qualificata, vt excederet facultatem ſimplicem amplificandi: & ita etiam notant Anton. Theſaur. *in praxi Eccleſ.* verbo *Religioſas domos cap.* 1. *in fine*. Ventriglia item *in praxi loco num. praeced. cit.* Rurſus ſi aliqua Regularium loca eſſent incœpta ſine ſolemnitate, de qua in Conſtit. Clement. VIII. non poſſent compleri, niſi ſuperueniente dicta ſolemnitate, cum ita decreuerit Vrbanus VIII. in ſua præfata Conſtit. ibi, *ſeu cœpta finire, & abſoluere audeant*.

An Conſtitutiones circa erectionem Conuentuum comprehendant hoſpitia. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

414 *Conſtitutiones de fundandis Conuentibus non comprehendunt hoſpitia.*
Hoſpitia non veniunt nomine Conuentus.
415 *Doctores huius opinionis.*
416 *Quid requiratur vt hoſpitia fundari poſſint ſine ſolemnitatibus iuris.*

414 Ad tertium. Reſp. Quod cum hic caſus propoſitus eſſet in Curia Archiep. Neapolit. fuit reſolutus iuxta Bullam Clem. VIII. diſponentem non poſſe Ordinarios licentiam ad nouos Conuentus cuiuſque, etiam Mendicantium, Ordinis, in Ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ Iuriſdictioni ſubiectis, erigendos impartiri, niſi vocatis, & auditis aliorum in eiſdem Ciuitatibus, & locis exiſtentium Conuentuum Prioribus, ſeu Procuratoribus, & alijs intereſſe habentibus, & cauſa, ſeruatis ſeruandis, cognita conſtiterit in eiſdem Ciuitatibus, & locis, nouos huiuſmodi erigendos Conuentus ſine aliorum detrimento commodè ſuſtentari poſſe, non comprehendere hoſpitia, ex regula iuris, quod appellatione Monaſterij, non venit hoſpitium, Gallin. *conſ.* 326. *num.* 6. Hartman. *conſ.* 12. *num.* 4. *& ſeq.* Hinc eſt, quod Heremitis Ordinis Camaldulenſium, quibus prohibetur Conuentus facere prope Ciuitates, ſecundum Tap. *in auth. ingreſſi, in verb. Monaſteria cap.* 40. *C. de ſacroſan. Eccleſ.* permittitur tamen habere prope ciuitates hoſpitia, quia tunc ibid. conſiderantur vti viatores, ſecundum Iaſ. *in l. plerique, num.* 18. *ff. de in ius voc.* nec dici poſſunt ibidem propriè, & verè habitare *l.* 1. *§. habitare ff. de his, qui deiecer. vel effud. l. pen. § in factum ff. nautæ, caup. & ſtabular.* Quare dixit Bald. *in l. ea, quæ in fin. C. quom. & quand. iud.* quem ſequitur Iaſ. *in cit. l. quia plerique*, quod ſi ſtatutum puniet offendentem aliquem in domo, non comprehendit offendentem in hoſpitio, ſequitur Alciat. *in l. ſubſignatum num.* 4. *ff. de verbor. ſignif.* Alex. *conſ.* 213. *num.* 5. *vol.* 2. Rub. *conſ.* 22. Cancer. *conſ.* 22. *num.* 5. Non obſtat, quod Monaſterium dicitur omnis Monachorum ſtatio, ſecundum Panorm. *in c. Monaſteria de vit. & honeſt. Cler.* quem ſequitur Iaſ. *in l.* 2 *§. mutui datio ff. ſi cert. pet.* Quia reſpondetur, procedere de firma habitatione Monachorum, non autem de illa, quæ fit per tranſitum, vt in hoc caſu, prout dicit Aloiſ. Riccius in *prax. rer. for. Eccleſiaſt. deciſ.* 652. *fol.* 699.

ADDITIO.

415 Conſentiunt Suarez *diſp.* 23. *de cenſur. ſection.* 5. *num.* 35. Nauar. *cap.* 27. *manual. num.* 144. Nouar. latè *de nouo iure Pontiſ.* Tit. *de ædif. ſeu Monaſt. erect. concluſ.* 2. *alias* 11. *num.* 5. Anton. Theſaur. *in prax. Eccleſ.* verbo *Religioſas domos cap.* 1 *in fine*. Riccius *deciſ.* 139. *par.* 2. Lezana verbo *Monaſteria regul. num* 6. Ceſpedes *de exempt. regul. cap.* 1. *dub.* 6. *num.* 1. Ventriglia *in praxi adnot.* 18. *num.* 26 Alter Nouar. *in ſum. Bullar. par.* 1. *tit. de ædifican. Monaſt. num.* 11. *limit.* 7. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 3. *diſp.* 5. *quæſt.* 1. *num.* 10. Graſ. *in append. lib.* 4. *cap.* 21. *num.* 9. Bordon. *in conſil. regular. reſol.* 41. *quæſt.* 2. *de ſecundo caſu* Vulpes *in praxi cap.* 42. *n.* 21. Antonel. *de reg. Eccleſ. lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 5.

416 Verum eſt aduertendum, quod hæc opinio procedit, vt notant Lezana, & Ceſpedes citati, Donatus

natus *in praxi rer. regular. par.2. tract.1. de Monaſter. ædifican. quæſt. 22. num.5.* id procedere de hoſpitijs, quæ ſunt merè hoſpitia, ita vt non habeant campanas, nec publicas Eccleſias, nec quærant eleemoſynas, nec recipiant eleemoſynas pro Miſſis, nec ſacramenta adminiſtrent. Alioquin ſi hæc præſtarent inferrent præiudicium cœteris Regularibus, & diuerterent populum ab eorumdem Eccleſijs, & proinde ſubintraret ratio finalis, quam contemplati ſunt Summi Pontifices de vitando præiudicio præexiſtentium religioſorum, atque adeo eſſent ſeruandæ forma, & ſolemnitates præſcriptæ in Pontificijs Conſtitutionibus.

An Epiſcopus concedere poſſit erectionem nouorum Monaſteriorum ſine cauſæ cognitione. Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

417 *Licentia fundandi noua Monaſteria requirit cauſæ cognitionem.*
Conſtitutio Clemen. VIII. de fundandis Monaſterijs inducit formam.
Decretum irritans omnia in oppoſitum deſtruit.
418 *Cauſæ cognitio pro licentia erigendi noua monaſteria, an requirat quod audiantur procuratores &c.*
419 *Ordinarij ſine aſſenſu aliorum poſſunt introducere nouas religiones, ſi alias ipſis conſtet, quod ſine aliorum detrimento, &c.*
420 *Hoc arbitrium non eſt reuocatum per Conſtitutionem Vrbani.*
421 *Nulliter procederent, ſi verè non conſtaret de commoda ſubſtentatione ſine aliorum præiudicio.*
422 *Ordinarij non poſſunt extorquere conſenſum religionum pro noua introducenda, nec religioſi exhiberent niſi ſaluo ſine Conſtitutionum &c.*
423 *Ordinario vt poſſit nouam religionem introducere, conſtare debet quod duodecim ſubſtentari poſſint.*
424 *Et quod commode ſubſtentari poſſint.*
Aliud poſſe ſubſtentari, & aliud commode.

417 Ad quartum. Reſp. Bullæ Clem. VIII. diſpoſitionem, & tenorem adeo inducere formam, & eſſe de ſubſtantia, vt eius omiſſio vitiet conceſſionem, vt ſcribit Gratian. *lib. 3. diſcept. forenſium cap. 527.* Cuius ratio eſt, quia in dicta Bulla extat clauſula decreti irritantis, quæ operatur nullitatem, & omnia in oppoſitum deſtruit, Rota *diuerſ. deciſ. 24. nu. 5. par. 2.* Menoch. *de recuperand. remed. 16. n.444.* Gonzal. *ad Reg.8. Cancell. gloſ. 67. n.12. cum ſeqq.* ita, vt per dictam clauſulam etiam inficiatur omnis titulus, & poſſeſſio, quæ prætenditur capta: Biſignettus *deciſ. 1. n. 6. ad med. verſ. & eſto, quod ſufficeret, de reſtitut. ſpoliat.* Caputaq. *deciſ. 17 nu. 1. par. 3.* Gomez *de annali reg. 14. n.5. verſ. poſtremo*, Caſſador. *deciſ. 11. n.5. ſuper regul.* cum alijs per Soc. *conſ. 63. eadem die col. penult. ad fin. n. 9. lib. 3.*

ADDITIO.

418 Occurrit vlterius dubitandum, an pro cauſæ cognitione requiratur neceſſariò, quod audiantur Superiores, ſeu Procuratores aliorum Conuentuum in ordine ad conſenſum. Affirmant Riccius *deciſ. 222. par. 4.* Nouar. *in ſum. Bull. par. 1. tit de monaſter. ædific. num.5. ampliat. 4.* Peirin. *in addit. ad Conſtit. Vrbani VIII. cap. 12.* Quia conſtitutio Clementis VIII. abſolutè requirit hanc conuocationem; vnde cum formam præſcribat, eſt omnino ſeruanda.

419 At non eſſe neceſſariam tenent Io. Maria Nouar. *in praxi noui iur. Pont. tit. de ædif. nouas, concluſ. 2. alias 11. num. 4.* Ceſpedes *de regular. exempt. cap. 1. dub. 4. num. 2.* Donat. *in praxi rer. regul. par.2. tit.1. de ædifican. Monaſt. quæſt.27. nu.2.* Quia Gregor. XV. in Conſtitutione ſupra relata addit, quod poſſunt Ordinarij introducere nouas religiones vel obtento aſſenſu aliorum religioſorum, vel alias, ſi eis conſtiterit poſſe ſine aliorum detrimento commodè ſubſtentari. ibi, *Vel alias Ordinarijs locorum conſtiterit Religioſos Monaſterij, Cõuentus, ſeu domus Regularis ſic erigendi, ſeu erigendæ, abſque detrimento religioſorum in Monaſterijs, ſeu domibus antea in Ciuitatibus, ſeu locis huiuſmodi erectis degentium ibi in numero duodecim commode, & congrue manuteneri, & ali poſſe.*

420 Quod arbitrium conceſſum Epiſcopis non fuit reuocatum per Conſtitutionem Vrbani VIII. ſuper Monaſteriorum erectione, ſicut putauit Peirinus *num.418. citat.* imo fuit confirmatum, ſiquidem confirmat tam Decretum Clementis VIII. quam Gregorij XV. vt conſtat ex illis verbis. *Seruata in omnibus, ac per omnia ſacrorum Canonum, & Concilij Tridentini, nec non Conſtitutionis fœlicis record. Clementis VIII. quæ incipit, Quoniam ad inſtitutum ſub Datum Romæ apud S. Marcum ſub annulo piſcatoris die 23. Iulij 1603. ac Decretorum de mandato eiuſdem Clemen. necnon fœlicis memor. Gregor. XV. Roman. Pontif. prædeceſſor noſtror.*

421 Cum autem debeat Ordinarijs conſtare de commoda ſubſtentatione abſque præexiſtentium detrimento, ſi verè non conſtaret, nulliter procederent concedendo erectionem, & grauiter peccarent; nam in re graui violabunt Conſtitutionem Pontificiam, & poterit à cœteris Regularibus opponi de nullitate, quia non erit ſeruata præſcripta

forma

forma, ſi reuera non conſtet? Et proinde, quando præexiſtentes religioſi ægrè ſubſtentantur, facit euidens argumentum, quod de nouo introducendi non poterunt commode ſubſtentari abſque aliorum detrimento, nam qualibet eleemoſynarum diuerſio, ſtante ægra ſubſtentatione, erit notabile detrimentum.

422 An autem poſſit Ordinarius extorquere conſenſum ab alijs religioſis pro introductione aliorum, aut ipſi Regulares conſentire poſſint, ſi reuera cognoſcant, nouos Regulares ſibi detrimento futuros, cedendo iuri ſuo, & ipſos non poſſe congruè ſubſtentari. Negatiuè reſoluendum eſt. Quia quocunque modo extorqueat, facit in re graui iniuriam Regularibus: & ſi reuera ipſi non conſtet, nouos religioſos commodè ſubſtentari poſſe ſine aliorum detrimento, violat Conſtitutiones Pontificias, & nulliter procedit, quia non ſeruat formam præſcriptam. Religioſi verò non poſſunt conſentire; quia finis Pontificiarum Conſtitutionum eſt bonum publicum, nempe decor Religionum, & commodum Religionum, cui non poſſunt renunciare, nec contra ipſum, ſeu in ipſius præiudicium præſtare conſenſum:

423 Rurſus circa formam ſeruandam pro introductione nouarum Religionum, ſeu Congregationum, debet Ordinario conſtare, quod duodecim religioſi commode, & congrue ſubſtentari poſſint, & inhabitare; & proinde, quod poſſint omnia ſuppetere, quæ neceſſaria ſunt non ſolum ad victum, & veſtitum, ſed etiam ad medicinalia, reparationem fabricæ, manutentionem Eccleſiæ, & Sacriſtiæ, & alia omnia, quæ requiruntur pro communitate religioſorum; & quod habeant ſufficientem habitationem, aut poſſint habere cum neceſſarijs officinis, quia nedum conſtare debet de ſubſtentatione, ſed etiam de habitatione; ex illis verbis, *ali, & inhabitare poſſint*, & ita etiam notat Ventriglia *in praxi adnot.* 18. *num.* 20.

424 Rurſus etiam eſt aduertendum cum eodem Ventriglia *num.* 22. circa formam ſeruandam. Quod debet conſtare Ordinario, quod religioſi de nouo introducendi, ne dum ſubſtentari poſſint, ſed etiam commode, & congrue, ex illis verbis Decreti Gregorij XV. *congruè, & commodè manuteneri, & ali*. Aliud enim eſt, poſſe ſubſtentari, & aliud poſſe commodè, & congruè, iuxta doctrinam Gloſ. *in cap. vnic.* §. *ſanè* verbo *penuria, de relig. domib.* Abbat. *in cap. poſtulaſti, not.* 2. *de reſcrip.* Addit. ad Quaran. *in ſum. Bul.* verb. *Benefic. reſignat.* ver. *Octaua cauſa*, & proinde debebit conſtare quod non ſolum ſuppetere poſſint neceſſaria, ſed etiam cum aliqua abundantia intra terminos ſtatus religioſi.

An appellatione Conuentuum comprehendatur Congregatio Regularium. Quæſt. V.

SVMMARIVM.

425 *Conuentus appellatione venit Congregatio Regularium.*
426 *Ex Conſtitutione Gregorij XV.*
427 *Conſtitutiones de erigendis Conuentibus an comprehendant Congregationes* Clericorum *ſæcularium.*
428 *Non ſolum ex identitate rationis, ſed etiam ratione verborum comprehendunt.*
429 *Comprehenduntur ratione verbi* Religioſorum.
430 *Conſtitutiones circa erectionem Conuentuum ſunt abſolutè fauorabiles.*
Debent extendi quantum admittit qualibet verborum ſignificatio.

425 Ad quintum. Reſp. Quod ſic. ita Gemin. *in c. ſi Religioſus* §. *quia verò notab.* 3. *de elect. in* 6.

ADDITIO.

426 Hoc ipſum conſtat etiam ex ſupra inſerta Conſtit. Gregor. XV. ibi. *Volens, quod de cœtero Monaſterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religioſorum, ſeu Regularium cuiuſcunque etiam Mendicantium, Ordinis, Societatis, & Inſtituti, quocunque nomine nuncupentur, etiamſi de illis particularis, expreſſa, & ſpecifica mentio habenda eſſet.*

427 Sed hic oritur graue dubium, an dictę Conſtitutiones Clementis, Gregorij, & Vrbani comprehendant Congregationes Clericorum ſæculariũ. Quam difficultatem late tractaui *quæſt.* 160. *moral. canonicar.* & probaui, quod comprehendant, cum Nouar. *deciſ.* 206. Riccio *deciſ.* 222. *par.* 4. Quibus nunc addo Ceſpedem *de exempt. regular. cap.* 1. *dub.* 3 *num.* 1. *in fine*, quamuis poſtea rationes in contrarium afferat, & in fine videatur recedere ab hac ſententia. Donatum *in praxi rer. regular. par.* 2. *tit.* 1. *de Monaſter. ad.fican. quæſt.* 20. *per totam.* Et præcipuum fundamentum ibi attuli, quia etiam hæ Cõgregationes comprehenduntur ſub his diſpoſitionibus, ob identitatem rationis, tanquam comprehenſa ſub ipſa ratione, & anima legis.

428 Verum ne dum comprehenduntur ſub his Conſtitutionibus ratione identitatis rationis, ſed etiam ratione verborum. Nam Decretum Gregorij XV. procedit non ſolum de Monaſterijs, & Conuentibus, ſed etiam de Congregationibus religioſorum, ſeu regularium cuiuſcunque Ordinis, Societatis &c. vt conſtat ex verbis allatis *num.* 426. Verba autem, Congregatio, & Societas, cum omni proprietate congruunt his Congregationibus Clericorum

rum ſecularium; & proinde lex quoque de ipſis loquitur, & habet locum diſpoſitio, *l. ſi ancillas omnes ff. de legat.* 1. & cap. *indemnitatibus §. ſed cum eos de elect. in* 6.

429 Rurſus comprehenduntur Congregationes Clericorum ſecularium ſub illis verbis, *Religioſorum ſeu regularium*: cum enim Pontifex diſtinguat Regulares à religioſis, non poteſt nomine religioſorum intelligere, niſi illos, qui non ſunt adſtricti aliqua regulà, religioſo tamen modo viuunt, vt ſunt Clerici ſeculares viuentes in his Congregationibus.

430 Accedit, quod iſtæ Conſtitutiones, ſeu Decreta emanarunt ex intentione conſeruandi decorem, & ſplendorem religionum, atque earumdem regularem obſeruantiam; quam ſane intentionem clarè exprimunt: & proinde quia regularis obſeruantia facile ruit, niſi religioſi commodè ſubſtententur, ideo Summi Pontifices ſuper hoc prouidere voluerunt; vnde hæc Decreta, & Conſtitutiones tanquam contemplantes principaliter fauorem religionum abſolutè fauorabiles ſunt, iuxta doctrinam Gloſ. *in cap. ſunt cuncti* verbo *alias de elect. in* 6. Felin. *in cap.* 1. *num.* 14. ver. *Quoties de ſponſalib.* Calderin. *conſil.* 14. *de verbor. ſignificat.* Bald. *conſil.* 439. *num.* 4. ver. *ſed dicet aliquis.* Io. Nicolaus *in l.* 1. *§. generaliter not.* 2. *num.* 22. *ff. de leg. præſt.* Bertran. *in l. hac edictali num.* 1. *&* 2. *C. de ſecund. nupt.* Rota *deciſ.* 457. *num.* 2. *par.* 1. *diuerſ.* & *deciſion.* 53. *num.* 7. *par.* 3. *recent.* & communiter Doctores *in l. qui exceptione ff. de condit. indeb.* Et proinde debent extendi, quantum admittit quælibet verborum ſignificatio, vt tradunt communiter Doctores, Caſtrenſ. *in l. qui ſe patris. C. vnde liberi*, vbi Bald. & Salycet. Cancer. *variar. reſol. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 186. Salas *diſp.* 21. *de legib. ſect.* 3. Suarez *lib.* 6. *de legib. cap.* 2. *num.* 5. Merol. *cum alij tom.* 2. *theol. moral. cap.* 9. *diſp.* 4. *dub.* 3. *num.* 20. atque adeo etiã ad Congregationes Clericorum ſecularium. Vnde miror, quod Ceſpedes agnouerit tantum in his Decretis, & Conſtitutionibus priuatum fauorem, nec perceperit, quod ſit publicus fauor, dum agitur de manutentione omnium religionum in ſuo ſplendore, & regulari obſeruantia: Et econtra agnoſcat præiudicium Congregationum Clericorum ſecularium, ſi ſubſint his Decretis, & Conſtitutionibus: cum tamen præiudicium ſupponat ius, nec vti Clerici habeant ius aliquod ad fundandas Congregationes, imo de iure non poſſint fundare ſine licentia Superiorum.

Vt conſtruatur Monaſterium non mendicantium quantum de iure ſit aſſignandum. Quæſt. VI.

SVMMARIVM.

431 *Pro quibus aſſignanda dos pro conſtruendo Monaſterio Mendicantium.*

432 *De iure nouo quid ſufficiat.*

431 Ad ſextum. Reſp. Quod ad conſtruendum Monaſterium tanta dos de iure aſſignari debet, quod in eo eſſe poſſint Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Cantores, & Lectores, & quod in eo debent hoſpites recipi, & iura Epiſcopalia ſolui. text. in terminis *in c. de Monach. de prabendis, &* text. *in c. is, cui eod. tit. in* 6. Menoch. *in conſ.* 159. *n.* 3. *& ſeqq.*

ADDITIO.

432 Hoc procedit de iure veteri: nam de iure nouo ſufficit, ſi duodecim religioſi ſubſtentari poſſint, vt conſtat ex allatis Conſtitutionibus, & Decretis. Imo praxis obtinuit, vt cum minori numero fundata ſint Monaſteria. Vnde ſtante Conſtitutione Sanctiſſimi D. N. Papæ Innocentij X. ſuper extinctione Monaſteriorum exiguorum, S. Congregatio ſuper hoc negotio deputata remiſit Monaſteria cum aſſenſu eiuſdem Sanctiſſimi, vbi ſex religioſi ſubſtentari poſſunt.

An quis cogi poſsit vendere propriam domum pro conſeruanda aut ampliandà Eccleſia. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

433 *Pro conſtruenda aut amplianda Eccleſia cogitur quis vendere domum propriam.*

Etiam pro habitatione Clericorum, & pro atrio Eccleſiæ.

434 *Fundamentum iuris huius doctrinæ.*

435 *Lex, ſi quis ſepulchrum, ſtricte accipienda.*

436 *Vicinus non cogitur ad vendendum cum magno detrimento.*

437 *Nobilitas, & antiquitas familiæ preſeruat, ne ratione vicinitatis cogatur vendere ſingulare ædificium.*

438 *Religioſa loca poſteriora inſigni palatio non poſſunt cogere ad vendendum.*

439 *Non poteſt quis cogi ad vendendum ædificium inſigne in ordine ad demoliendum.*

Ad

433 Ad ſeptimum. Reſp. Communis eſt Doctorum concluſio, quod pro Eccleſia conſtruenda, vel amplianda Religionis fauore cogi poſsit quilibet ad vendendum domum ſuam: ita Bald. & Ang. *in l. 1. ff. ſolut. matrim.* Florian. *in l. ſi quis ſepulchrum ff. de Relig. & ſumpt. fun.* Fel. *in c. omnes diſt.* 1. Cepoll. *de ſeruit. vrb. præd. cap. 82. de ſepulchro.* Afflict. *in prob. conſtit. Regni q.* 3. dicens ita fuiſſe deciſum, nempe in fauorem Monaſterij S. Hieronymi: & multi alij, quos refert, ac teſtatur de communi opin.

Amplia 1. ſupradictã communem opinionem non ſolum in ampliatione, & conſtruct. Eccleſ. ſed etiam pro conſtruenda domo prope Eccleſiam, in qua habitet Clericus, qui debet Eccleſ. inſeruire, vt poſſit quis compelli ad vendendum domum ſuam. Ita Paul. de Cittadin. *de iure p. 1. q. 3. n.* 174. Surd. pulchrè *conſ. 62. vol. 1. Amplia ſecundo non ſolum pro ampliat. Eccl. ſed etiam pro atrio ante Eccl. conſtruendo*, cum atrium dicatur pars Eccl. & ſine eo eſſe non debeat, *cap. ſi quis in atrio 17. q. 4. arg. l. quæ tota ff. de rei vendic.* & ita fuit Neap. iudicatum, vt tradit Carol. Tapia pragm. per me mali.

ADDITIO.

434 Hæc communis doctrina fundatur in *l. ſi quis ſepulchrum ff. de relig. & ſumpt. funer.* vbi licet diſponatur de ſepulchro, & via ad ipſum, ex identitate tamen, imo ex maioritate rationis habet locum in Eccleſijs, & Monaſterijs, & ipſorum ampliatione. Et ita notant præter citatos ab auctore Iaſ. *in l. 2. num. 4. ff. ſoluto matrimonio.* Socin. *Reg. vendere rem ſuam num. 8. & 9.* Grammat. *deciſ.* 75 *num. 1. & 2.* Vincent. de Franchis *deciſ.* 223. *nu.* 5. *& 6.* Giurba *deciſ.* 86. Marc. *deciſ.* 536. Molina *de iuſt. & iure diſp. 341. num.* 2. Gaſpar Theſaur. *q. 64. par.* 1. Coſta *de remed. ſubſid. remed. 76. n. 9.* Ceſpedes *de exempt. regular. cap. 1. dub. 19. num.* 1. Rota *in Neapolitana Monaſter. 29. April.* 1602. *coram Lancellotto.* & *in Romana demolitionis 29. Februar.* 1608. *coram Manzanedo.*

435 Circa hanc tamen communem doctrinam eſt aduertendum, quod lex illa, *Si quis ſepulchrum ff. de relig. & ſumpt. fun.* in qua fundatur, eſt valde extraordinaria, & exorbitans, vt ibi notat Gloſ. ver. *Sed extra*, vbi & cæteri Doctores: quia nemo cogitur inuitus vendere ſuum. *l. nullum C. de contrahen. empt.* Et proinde ſtrictè, & cum æquitate eſt accipienda, iuxta doctrinam Baldi *in l. 2. num.* 10. ver. *ſed ideo C. de reſcind. vendit.* Bart. *in l. cum poſtulaſſem num. 1. ff. de damn. inf. c.* Angel. *ibid. init.* Iaſon. *in l. 1. num. 8. ff. de iuriſdict. omn. iud.* Aretin. *§. actio num. 5. inſtit. de act.* Alban. *ad Bart. in dicta l. 1. num. 8. ff. de iuriſd. omn. iud.* Felin. *in cap. 2.* ver. *Sed iudex de offic. iud.* Abbas *num.* 8. Anan. *in fine.* Surd. *de alimen. quæſt. 1. tit. 3. num.* 7. Signorol. *conſil. 100. n.* 13. Quem ſequitur Rota *deciſ. 402. n. 3. & ſequen. par. 3. recent.*

436 Ex qua doctrina infertur, quod non debet cogi vicinus ad vendendum, quando ſoluto iuſto pretio adhuc magnum patitur detrimentum. Quod etiam notarunt Gloſ. *in l. reſcripta* verbo, *non lædat. C. de precib. Imperat. offer.* Alberic. *in dict. l. ſi quis ſepulchrum num. 2. ff. de relig. & ſumpt. fun.* Florian. *num.* 4. Couarruia *lib. 3. variar. reſolut. cap. 14. in fine.* Quod etiam indicat tex. ipſe ibi. *Præſes etiam compellere debet iuſto pretio iter ei preſtari, ita tamen vt iudex etiam de opportunitate loci proſpiciat, ne vicinus magnum patiatur detrimentum.* Si ergo lex vult proſpici de opportunitate loci, ne vicinus patiatur graue detrimentum, vult certè procedi in hoc cum magna æquitate; & proinde diſpoſitionem non habere locum, quando ex venditione graue prouenit detrimentum. Nam cum hoc detrimentum non compenſetur, quia exhibetur ſolum iuſtum pretium domus, eſſet contra iuſtitiam vicinum tali detrimento efficere.

437 Ex quibus deducit Rota dicta *deciſ.* quod concurrente inſigni, & extraordinaria nobilitate familiæ, antiquitate, & ſingularitate ædificij, poſteriotate habitationis eorum, qui prætendunt cogi dominos ad venditionem, & quod poſſint aliundè ſibi prouidere de ſitu, quamuis cum aliquo incommodo pro Eccleſia, aut Monaſterio &c. non eſſe cogendos dominos ad venditionem.

438 Et iuxta hanc doctrinam Rotæ videtur, poſſe inferri, quod quando religioſa loca ſunt poſteriora aliquo inſigni palatio pertinente ad aliquam familiam, non poſſit dominus cogi ad venditionem, quia eſſet nimis durum priuari tali dubitatione præſertim antiqua, cum tales habitationes multum conferant ad ſplendorem familiæ, vt notant Tiraquel. *de nobilit. cap. 37. num.* 23. Garzias *item de nobilit. gloſ. 18. num.* 28. Ottalora. *tract. eod. capit. 4. & ſequent. par.* 2. Et aliàs qui erigunt loca religioſa debuiſſent præuidere, an habeant ſitum capacem abſque tali ædificio vicino; & ſibi ante erectionem proſpicere: alioquin fraudibus via pateret. quod etiam fuit ponderatum in Neapolitana Monaſterij 28. *Nouemb.* 1601. & 29. *April.* 1602. *coram Lancellotto.*

439 Et hoc mihi videtur ampliandum, vt non habeat locum diſpoſitio *l. ſi quis ſepulchrum*, quando ædificium vendendum, eſſet inſigne, & eſſet demoliendum. Nam cum talia ædificia conferant multum ad ſplendorem Ciuitatis, eſſet contra vtilitatem publicam ea demoliri, quæ tamen priuatæ præferenda eſt. cap. *licet* ver. *illa ſemper, de regul.* & cap. *ſuas 7. quæſt. 5.* & *l. 2. ff. de his qui ſunt ſu. vel al. iur.* & *l. vnica §. fin. C. de caducit. tollen.* Imo talia ædificia ſunt æquè priuilegiata, ac religioſa, ſiquidem per *Conſtit. Gregor. XIII. ſuper iure congrui. §. at ſi quis*, coguntur vicini ad vendendas ſuas domos pro ipſorum ædificatione, vnde in tali caſu conquaſſarentur priuilegia, & poſſidens vinceret.

Epiſco-

Epiſcopus an poſſit cogere ad venditionem pro ædificatione Monaſterij, loci pij, ſcholarum &c. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

440 *Epiſcopus poteſt cogere ad vendendum pro ædificatione Monaſterij loci pij, ſcholarum &c.*
441 *An quis poſſit cogi ad vendendam propriam domum pro ampliatione viridarij Monaſterij. Vendita domo venit etiam viridarium.*

440 Ad octauum. Reſp. Quòd ſic. Ita tenent Franc. Marc. *deciſ.* 536. *par.* 1. Giurb. *deciſ.* 86. Gaſpar Theſſ. *quæſt.* 64. *par.* 1. Coſta *de remed. ſubſidiarijs cap.* 65. & quod quis cogatur etiam vendere pro clauſtro, & ſcholis fabricandis, tenet idem Marc. *deciſ.* 534. *num.* 5. *par.* 1. *&* Crot. *conſ.* 3. *n.* 19. Coſt. *de remed. ſubſidiar. remed.* 76 *n.* 9. Molin. *diſp.* 341. *num.* 3. & pro dormitorio extendendo Socc. *regu.* 435. *Fallen.* 8. Crot. *d. conſ.* 3. *num.* 17. Gramm. *deciſ.* 75. Ball. *pragm.* 1. *num.* 4. & pro Monaſterij viridario, eiuſdemque viridarij ampliatione, Coſt. *de remed.* 76. *n.* 9. Mar. Ant. Macer. *lib.* 1. *reſol.* 112. *caſ.* 29. Cepol. *in tract. de ſeruit. in rubr. de ſepul. c.* 82. *num.* 5. Guliel. *in c. Rainutius,* in verb. *domum, n.* 27. *de teſt.* Limitatur tamen hæc concluſio, quando ampliatio petitur ad complacendum alijs, non pro cultu diuino: tunc enim non debet quis cōpelli ad vendendum, Guido Papæ *deciſ.* 411. Vincent. de Franchis *deciſ.* 223. quod non videtur procedere in dubio, & Bald. *in l. altius C. de ſeruit.* Cepol. *loc. cit. rub. de feneſt.*

ADDITIO.

441 Addit Maceratenſ. dicto *caſu* 29. *reſol.* 112. *lib.* 1. Quod poteſt quis cogi ad vendendam propriā domum etiam pro ampliatione viridarij, quia idem iudicandum eſt de viridario, quod de ipſo Monaſterio, ob connexionem: vt proinde vendita domo veniat etiam viridarium, vt notat Iaſ. *in l. Beneficium, num.* 14. *ff. de conſtit. princip.* Quod verum exiſtimo, ſi agatur de religioſis, aut Monialibus, cum his non minus ſit neceſſariū viridarium, quàm commoda habitatio, & ſit pars Monaſterij gaudens priuilegio clauſuræ, & immunitatis. Idem etiam tradit Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 76. *num.* 9.

An Epiſcopus compellere poſsit vicinos, vt vendant Religioſis ſeruitutem non attolendi altius ædificium. Quæſt. IX.

SVMMARIVM.

442 *Vicinus cogi poteſt ad vendendum religioſis ſeruitutem non attollendi altius ædificium, etiam interiacente via publica.*
443 *Vt locum habeat coactio, requiritur indigentia religioſorum. Cogi poteſt vicinus ad vendendam ſeruitutem ſolum ſecundum menſuram priuilegij.*

442 Ad nonum. Reſp. Quòd ſic, dummodo Eccleſia pro ſe petat, non vt alijs complaceat. Franc. *deciſ.* 223. *n.* 4. *n.* 5. *&* 7. Pallel. *in l. altius n.* 19. *C. de ſeruitut.* & Riccius *deciſ.* 138. *par.* 1.

ADDITIO.

443 Idem etiam tenet Ball. *in prag.* 1. *num.* 10. Vincent. de Franch. *deciſ.* 223. *per totam.* Gomez *in l.* 46. Tauri. *num.* 9. Maſcar. *concluſ.* 621. *num.* 9. Hermoſil. *gloſ.* 1. *num.* 44. *& ſeqq. l.* 3. *tit.* 5. *par.* 5. Giurba *deciſ.* 86. *num.* 8. Sed eſt aduertendum. Quod vt quis cogi poſſit ad vendendum ſeruitutem altius non tollendi, oportet quod id fiat ad vitandum aliquod damnum Eccleſiæ, ſeu Monaſterio, quale eſſet diminutio luminis, aëris ſalubris, ſi inhabitantes Monaſterium inſpicerentur, aut in viridario inſpicerentur, aut quid ſimile, vt notat Crot. *conſil.* 3. *num.* 20. Alioquin ſecluſa indigentia talis ſeruitutis, præſumeretur prætendi ad alterius inſtantiam intereſſe habentis. Et ratio eſt, quia vicinus ſolum cogi poteſt ad vendendum talem ſeruitutem, quia Eccleſia, & Monaſteria ſunt loca priuilegiata: & proinde cogi poteſt ſolum ſecundum menſuram priuilegij. *L. Si quis ſepulchrum. ff. de relig. & ſump. fun.* hoc autem priuilegium habet locum ſolum ſuppoſita indigentia, vt conſtat ex textu. Eſt tamen verum, quod ſi adeſſet indigentia Eccleſiæ, aut Monaſterij, quamuis tertius haberet intereſſe in tali ſeruitute, poſſet adhuc cogi ad venditionem, etiamſi Eccleſia officium iudicis imploraret, ad complacendum illi tertio, nam adhuc interueniret vtilitas Eccleſiæ.

An Epiſcopus poſsit cogere ad vendendum domum pro ampliatione hoſpitii. Quæſt. X.

SVMMARIVM.

444 *Epiſcopus non poteſt cogere ad vendendum domum pro ampliatione hoſpitij.*

445 *Probabile eſt oppoſitum.*

444 Ad decimum. Reſp. Quòd non, quia priuilegium Eccleſiæ conceſſum cogendi vicinos ad vendendum Eccleſijs non extenditur ad Hoſpitia. Ricc. *d. deciſ.* qui allegat alios Authores.

ADDITIO.

445 Quamuis Riccius *citat.* ab Auctore aſſerat, ſic fuiſſe reſolutum in Curia Archiepiſc. Neapol. attamen plures rationes in contrarium affert, nec eas diſſoluit. & Auctores, quos allegat, non allegat pro hoc puncto. Et proinde probabilius puto, etiam pro ampliatione hoſpitij poſſe cogi vicinum ad vendendum domum, nam etiam hoſpitia religioſorum ſunt loca religioſa, & Eccleſiaſtica. cap. *Ad hæc.* & cap. *de Xenodochijs. de religioſis domib.* Vnde habet locum in ipſis ratio, ob quam diſpoſitio *l. Si quis ſepulchrum. ff de relig. & ſumpt. fun.* extenditur ad Eccleſias, monaſteria & alia loca huiuſmodi.

Mandante ſocio conſtrui Eccleſiam in domo communi, tenetur alter ſocius vendere ſuam partem. Quæſt. XI.

SVMMARIVM.

446 *Si ſocius mandet in domo communi conſtrui Eccleſiam, tenetur alter ſocius vendere ſuam partem.*

Legata libertate ſeruo communi, tenetur alter vendere ſuam partem.

447 *Non poteſt quis in re communi inuito ſocio fabricare.*

Priuilegium l. Si quis Sepulchrum. *conuenit tantum cum exiſtentibus.*

Conſtitutio iuris congrui Gregor. XIII. non habet locum, niſi in ædificijs inchoatis.

Non cogitur quis vendere domum pro ædificanda Eccleſia.

446 Ad vndecimum. Reſp. Quòd ſic, nam Eccleſia æquiparatur libertati: & ratio, quia qui eſt in libertate, viget in Eccleſia, *c. cum dilecta de confir. vtil. vel inutil.* quod comprobatur ex notabili doctrina Bal. *in l. 1. C. de com. ſer. manu.* vbi fauore libertatis, ſi lego libertatem ſeruo communi mihi cum Titio, tenetur Titius vendere partem inuitus, & *ibi* dicit Bal. idem eſſe in Eccleſia conſtruenda, Vaſq. *de ſucceſſ. primogen. lib. 3. §. 29. n. 4. & ſeq.*

ADDITIO.

447 Reſolutio Auctoris paritur difficultatem, quia de iure communi non poteſt quis inuito ſocio in re communi fabricare *l. Parietem ff. de ſeruit. vrban. prædior.* vbi Angelus, Bald. & cæteri Doctores. Alberic. *in l. Altius* ver. *Sed quid ſi laboret* C. *de ſeruit. & acqu.* Natta *conſil. 215. num. 7.* Surd. *conſil. 387. num.* 11. Cæpolla *de ſeruit. vrban. præd. cap. 36.* Tit. *Ne lumin. offic. num.* 10. ver. *Septimo quæro*, Nec poteſt habere locum priuilegium *l. Si quis ſepulchrum C. de relig. & ſump. fun.* Quia conceditur ſolum ſepulchro iam exiſtenti, & proinde per extenſionem Eccleſiæ, Monaſterio, & cæteris locis religioſis iam exiſtentibus: Eccleſia autem, quæ non exiſtit, non poteſt gaudere priuilegijs conceſſis Eccleſiæ. Vnde dicta reſolutio ad ſummum locum habere poteſt, ſi Eccleſia, aut locus alius religioſus eſſet inchoatus: ſicut etiam Bulla iuris congrui Gregorij XIII. non habet locum niſi inchoato iam ædificio, vt obſeruat Rota *coram Merlino deciſ. 537. num. 15.* Vnde neque quis cogi poteſt domum vendere, vt Eccleſia ædificetur, vt notant Anton. Gomez *in l. 70. Tauri num. 27.* ver. *Ex quo* Hermoſil. *gloſ. 1. l. 3. tit. 5. par. 5.*

An

Digitized by Google

An priuilegium cogendi vicinum ad vendendum pro ampliatione Eccleſiæ extendatur etiam ad locationem. Quæſtio XII.

SVMMARIVM.

448 *Priuilegium cogendi ad vendendum pro ampliatione Eccleſiæ non extenditur ad locationem.*

449 *Valet de locatione ad modicum tempus tantum.*

Locatio ad longum tempus æquiparatur alienationi, & transfert vtile dominium.

Diſpoſitum de alienatione cenſetur diſpoſitum etiam de locatione ad longum tempus.

Fit extenſio de alienatione ad locationem ad longum tempus, etiam in exorbitantibus, & correctorijs, & econtra.

448 Ad duodecimum. Reſp. Quòd licet prima facie videatur dicendum, quòd ſic, cum hoc ſit in fauorem, & priuilegium Eccleſiæ, vt pro ampliatione Eccleſiæ poſſint cogi vicini ad vendendum, & debeat extendi etiam ad locationem, argum. text. *in l. quidam ff. de lib. & poſth.* maximè cùm apud ſacros Canones alienatio, & locatio pari paſſu ambulent, vt ſentit Rota in *vna Nouarienſi bonorum 8. Martij 1593. coram Penia*: Nihilominus contrarium eſt dicendum, quia iura dederunt hoc priuilegium alienationi tantùm, vt patet *in l. ſi quis ſepulchrum ff. de relig. & ſumpt. funer.* & ex latè traditis por Gram. *in deciſ. 76.* Nec obſtant contraria, præſertim illud de locatione, quòd æquiparatur alienationi, & tunc locando dicitur quis alienare, *l. ſi quis ante, ff. de acquirend. poſſ.* & ex ea transfertur poſſeſſio, & vtile dominium. Gloſ. *in l. 3. §. ex contraria via, ff. eod. tit.* Secundò, quia locatio ad modicum tempus dominium non mutat. Maſtrill. *deciſ. 4.* Item quia prohibitus alienare, non cenſetur prohibitus locare ad modicum tempus, quia locatio ad modicum tempus non dicitur alienatio, vt per Iaſ. *in l. manumiſſiones lib. de iuſt. & iure.*

ADDITIO.

449 Idem etiam tenent Riccius *deciſ. 10. par. 1.* Hermoſil. *Gloſ. 1. num. 40. l. 3. tit. 5. par. 5.* Verum ad ſummum locum habere poteſt in locatione ad modicum tempus, de qua ſola procedit deciſio Riccij; non autem in locatione ad longum tempus: quia cum locatio ad longum tempus æquiparetur alienationi *l. Si quis ante, ff. de acquir. poſſeſ.* & per ipſam transferatur poſſeſſio, & vtile dominium, per eumdem tex. & notant communiter Doctores gloſ. *in l. 3. §. Ex contraria via. ff. de acquir. poſſeſ.* Bald. *conſil. 325. num. 4.* Alexan. *conſil. 25. num. 1.* Tiraquel. *de retr. §. 1. gloſ. 14. num. 79.* Et proinde diſpoſitum de alienatione cenſendum eſt diſpoſitum etiam de locatione ad longum tempus; nam in æquiparatis diſpoſitum de vno cenſetur etiam diſpoſitum de alio *l. 1. ff. de legat. 1.* & communiter cum gloſ. *in cap. Si poſtquam. §. fin. de elect. in 6.* ita vt fiat extenſio de vno ad aliud etiam in exorbitantibus, & correctorijs, vt tradunt Abbas *conſ. 75. num. 6. ver. Preterea lib. 1.* Pariſ. *Conſil. 22. num. 42. lib. 2.* Honded. *conſil. 75. num. 25. lib. 1.* Barbatia *conſil. 16. per tot. lib. 3.* Gabr. *conſil. 21. num. 38. lib. 1.* Oſaſch. *deciſ. Pedemon. 94. num. 20.* Villap. *Rubr. de extenſ. leg. correct. & pœn. ſimul. num. 64.* Imo Sperel. *deciſ 58. num. 25.* id tenet etiam de locatione ad breue tempus.

An iudex ſæcularis poſſit arbitrari, an vicinus cogi poſſit ad vendendum. Quæſt. XIII.

SVMMARIVM.

450 *Arbitrium iudicis debet eſſe iuri conforme.*

Arbitrium officialium quale debeat eſſe.

Derogare legibus, & communi opinioni fauorabilibus religioni, non eſt in poteſtate iudicis laici.

451 *Iudex habet arbitrium ad iudicandum ſecundum æquitatem circa coactionem venditionis ad fauorem Eccleſiæ.*

450 Ad decimumtertium. Reſp. Iudicem ſæcularem nullum habere arbitrium in proferenda ſententia, moderando Leges, vel Canones, aut contra communes Doctorum opiniones pronunciando in præiudicium Religionis: arbitrium enim Iudicis debet eſſe iuri conſonum. *c. nunc autem*, vbi declatat Præpoſ. *diſt. 21.* Bellam. *deciſ. 452.* nec poteſt aliter arbitrari, quam iura, & ſcribentium authoritas ſuadeant. Bellam. *deciſ. 748.* Gabriel. *conſ. 36. num. 52*

*vol.*1.*verſ. hoc autem arbitrium*, & *in conſ.*14.*n.*8. *vol.* 1. Gandin. *in tit. de quaeſt. & tormen. num.*41. *verſ. nam ſecundum iura*. Marſ. *in pract. crimin.in* §. *diligenter num.* 25. & *in ſingul.* 397. incip. *Arbitrium*, Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quaeſt.*9.*n.*3. & *ſeq.* & *quaeſt.*77. *n.*1. Matthæus Gribaldus *in* 1. *tomo commun. opin.in ſuis regulis, in reg. incipien. Arbitrium Iudicis*, Alber. *in* 3. *par. ſtatutorum q.*32. *Item quaero n.*2. vbi, quòd licet Iudex habeat arbitrium, tamen debet ſeruare ius commune; nam arbitrium, quod conceditur Officialibus, debet ſemper reduci, atque reſtringi ad ius commune, niſi quo ad modum procedendi, & circa aliqua leuia: & ita dicit eſſe communem opinionem, quem citat, & ſequitur Clar. *in* §. *final. q.* 31. *verſ. arbitrio*, & dicũt Cataldin. *in tract. de ſyndicatu q.*109. & Amedeus *in eod. tract. n.*145. quòd in caſu contrarij tenentur Iudices in ſyndicatu; & ſcribit de hoc Bertazolus *in conſ.*306.*n.*2. & *conſ.*332. *n.* 7. *vol.*2. ſed derogare legibus, & communi opinioni ad fauorem Religionis, non eſt poteſtatis ſæcularis cap. *Eccleſia S.Mariæ, de conſtit.* & ibi notatur per DD. Quare nullo modo poſſet Iudex ſæcularis, iuxta opin. Couar. in præſenti caſu arbitrari, an poſſit vicinus cogi ad vendendum, conſideratis circunſtantijs ad mouendum arbitrium, ſed ſecundum Doctorum ſententiam, & conſuetudinem iudicandi, ſententiam proferre.

ADDITIO.

451 Oppoſitum eſt tenendum. Quia cum totum hoc priuilegium fundetur in *dict. l. Si quis ſepulchum, ff. de relig. & ſump. fun.* quæ eſt valde exorbitans, debet accipi cum magna æquitate; vt dictum eſt *num.*435. & ideo relinquitur iudici arbitrium ad iudicandum ſecundum æquitatem, habita ratione circumſtantiarum. Quod etiam indicatur dict. *l. ſi quis ſepulchrum.* § *Præſes*, alioquin contingere poſſet, quod quis magnum detrimentum pateretur ex cauſa aliquando non neceſſaria contra omnem æquitatem. Et proinde ita ſentiunt Couarruu. *lib.* 3.*Variar.c.*14. *in fine.* Guzman *de euiction. quaeſt.*56.*num.*56. Theſaur. *quaeſt. forenſ.* 64.*num.*9. *lib.*1. Morla *in Empor. iur. par.*1. *tit.* 9. *de contrahen. empt. quaeſt.* 1. *num.* 7. ver. *In qua re*. Fontanel. *de pact. nupt. clauſ.*5. *gloſ.* 1. *p.*2. *num.*120. Giurba *deciſ.* 86. *num.* 10. Gratian. *Diſcep. forenſ. cap.* 742. *num.*25. Hermoſil. *gloſ.* 1. *l.*3. *tit.* 5. *par.* 5. Antonel. *de reg. Eccleſ. lib.*1. *cap.*2.*num.*3. Rota *deciſ.*402. *num.*3. & *ſequent. par.*3. *Recent.*

An Legatum pro Monaſterio, aut Eccleſia conſtruenda tradi debeat cum fructibus medij temporis. Quæſt. XIV.

SVMMARIVM.

452 *Legatum debetur cum fructibus medijs temporis.*
453 *Secus ſi dies appoſitus Legato reſoluatur in condicionem.*
Legatum conditionatum non debetur, niſi purificata conditione.
Dies appoſitus quando faciat Legatum conditionatum.

452 Ad decimumquartum. Reſp. Quòd ſic, per tex. *in l. ſi ita relictum* §. *Pegaſus. ff. de leg.*2. vbi dicitur, quòd ſi relinquitur prædium in certum diem, puta poſt decem annos, vel cum legatarius erit pubes, debetur prædium cum fructibus medij temporis, ſi dies fuit appoſita fauore legatarij, non hæredis: ſed in caſu Eccleſiæ conſtruendæ apponitur dies fauore Eccleſiæ, quia ſi fuiſſet conſtructa tempore teſtamenti, teſtator reliquiſſet de præſenti, non in diem. facit tex. *in c. Nos quidem. de teſt.* vbi debetur relictum Eccleſiæ conſtruendæ ſine diminutione. Ita tradit Card. Zabar. & Abb. *in d.c. Nos quidem*.

ADDITIO.

453 Præſens doctrina habet locum, ſi dies appoſitus legato non reſoluatur in conditionem. Quia ſicuti ex legato conditionali non agitur, niſi purificata conditione *l. ſi ſcriptum* §. *fin. ff. de legat.* 2. Ita non incipit deberi, niſi quando purificatur conditio *l. ſi poſt* & *l. ſi dies ff. Quando dies leg. ced.* & notat Peregr. *de fideicom.ar.*22.*num.*69. atque adeo nec debentur fructus intermedij. Vnde diligenter ſunt conſideranda verba teſtamenti, & videndum, an dies ſit appoſitus ſubſtantiæ legati, an verò præſtationi. Quia ſi eſt appoſitus ſubſtantiæ, facit, quod legatum ſit conditionale. Si verò ſit appoſitus præſtationi, tunc relinquit legatum purum, & ſolum ſuſpendit præſtationem, ſeu exequutionem, iuxta doctrinam Boerij *deciſ.*38. *n.*28. Surd. *conſil.*268. *n.*55. & 61. Aretin. *conſil.*93. *n.*10. Rota *deciſ.* 203. *n.* 2. & *ſeq. par.*2. *diuer.* & *deciſ.*233. *num.*1. *par.* 3. *Recent.* Si autem legatum eſt purum ſecundum ſubſtantiam, debetur ſtatim à morte teſtatoris, & proinde fructificat legatario.

An

Digitized by Google

An exequutores poſsint auocare bona à quocunque poſſeſſore pro legato in pium locum conſtruendum. Quæſt. XV.

SVMMARIVM.

454 *Exequutores poſſunt auocare bona à quocunque poſſeſſore pro legato ad conſtruendum locum pium.*

455 *Exequutores habent actionem in ordine ad ea quæ concernunt vltimas voluntates.*

454 Ad decimum quintum. Reſp. Quod ſic, ſecundum Angel. *in conſ.* 129. incipien. bona dicti teſtatoris, vbi ait, quod ſi eſt factum legatum omnium bonorum Hoſpitali conſtruendo, poſſunt exequutores, ſi bona relicta, ab alijs detinentur, intentatis actionibus competentibus, auocare à quolibet poſſeſſore, iuxta *l. ſi quis ad declinandum*, & *l. nulli* C. *de Epiſcopis, & Cler.* & *l. ſi quis ſepulchrum §. funeris ff. de relig. & ſumpt. fun.* cum alijs. & de legato facto Eccleſiæ conſtruendæ multa vtilia ſcripſit Gratianus *diſcep. forenſ. tom. 2. cap.* 358. ad quem te remitto.

ADDITIO.

455 Idem deſumitur ex *l. Lucius §. 1. ff. ad Trebell.* vbi etiam Doctores, & *l. ſi quis Titio ff. de legat. 2.* vbi Gloſ. & cap. *Ioannes de teſtam.* vbi Doctores. Speculator *lib. 2. par. 2. tit. de inſtrumen. edit. §. nunc verò num. 16.* Io. Iacob. à Canib. *de exequut. vlt. volunt. par. 2. §. Conſult. num. 9.* Alexand. *conſil. 170. num. 2. lib. 2.* Surd. *de alimentis, tit. 8. priuileg. 32.* Valaſc. *conſult. 68. num. 6.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 329. num. 3.* Gregor. Lopez *gloſ. 1. in l. 4. tit. 10. par. 6.* Anton. Lar. *in l. ſi quis à liberis §. vtrum num. 36. ff. de liber. agnoſc.* Paz *tom. 3. prax. cap. 4. §. 1. num. 46.* Carpius *de exequut. teſtam. lib. 3. cap. 8. num. 4.* Nam exequutores teſtamentarij per dictos tex. habent actionem in ordine ad ea, quæ concernunt vltimas voluntates quo ad cauſas pias.

An debeatur legatum pro Monaſterio &c. conſtruendo, ſi nondum ſit locus deſignatus. Quæſt. XVI.

SVMMARIVM.

456 *Legatum pro Monaſterio ædificando debetur, licet nondum loco aſsignato.*

457 *Legata pia non fiunt caduca:*

Conuertuntur in alium vſus pium, quando non poſſunt in deſtinatum.

Finis ipſorum, et principalis legatarius ſemper permanent.

456 Ad decimum ſextum. Reſp. Fauore vltimæ voluntatis & piæ cauſæ non efficitur caducum. Gloſ. commun. approbata *in c. 3. in verbo, in loco, de teſtam.* & poſt alios Couarr. *ibidem cap. 3. num. 12.*

ADDITIO.

457 Generaliter Legata ad pias cauſas non fiunt caduca, iuxta doctrinam Bart. *in l. Pater filium, §. Tuſculanus ff. de legat. 3.* cum ijs, quos cumulat Muratta *reſp. 14. num. 81. par. 1.* & Molſeſ. *par. 2. ſum. tract. 13. cap. 5. num. 165.* Ratio eſt. Quia in legatis ad pias cauſas permanet ſemper cauſa finalis, quæ eſt ſalus animæ, & vtilitas teſtatoris, iuxta doctrinam Angeli de Peruſ. *conſil. 124. num. 4. ver. Circa quod,* Rotæ *deciſ. 223. num. 3. par. 3. recent. per tex. l. Titio centum init. ff. de condit. & demonſtrat.* Et ſemper permanet principalis legatarius, quandò relinquitur Eccleſiæ, nempe Chriſtus, cuius contemplatione cenſetur relinqui Eccleſiæ §. *ſi quis in nomine Authen. de Eccleſ. tit.* Et proinde ſi conuerti non poteſt in vſum deſignatum à teſtatore, debet conuerti in alium pium vſum, *l. legatum ciuitati ff. de vſufruct. leg.* & Clement. *Quia contingit de relig. domib.*

Digitized by Google

An Monaſterium ſeu Collegium cœptum habeatur pro perfecto, vt ſit capax donationum. Quæſt. XVII.

SVMMARIVM.

458 *Monaſterium cœptum ſeu Collegium, eſt capax donationum tanquam ſi eſſet perfectum.*
Primus conceptus gaudet priuilegijs nati.
459 *Donatio requirit perſonam, cui fiat.*
460 *Locus pius conſtruendus eſt capax donationis.*
Explicatio tex. cap. Abbate, de ſent. & re iud.

459 Ad decimumſeptimum, Reſp. Poſſet, quia partus conceptus in his, per quæ producitur in eſſe, habetur pro nato, & eius priuilegijs gaudet, *l. penult. ff. de ſtat. homin.* per quem text. ſic cenſuit Rota *in deciſ. antiquior.* Biſgnet. *in tit. de teſt. deciſ.* 1. *n.* 4.

ADDITIO.

459 Doctrina Auctoris eſt certa, quia ceſſat ratio, ob quam dicitur, quod donatio facta loco conſtruendo non valet; nimirum quia donatio requirit perſonam, vt dicunt Bar. *in l. ſeruo ad cuſtodiam, ff. de alimen. & cib. leg.* Abbas *in cap. nos quidem de teſtam.* nam, dum Monaſterium, aut Collegium eſt inchoatum, ſicut iam in parte exiſtit, ita etiam incipit repræſentare perſonam.

460 Imo ſi res diligenter conſideretur, Monaſterium quoque conſtruendum, licet nondum incœptum, ſicuti etiam quilibet locus pius, videtur capax donationis, ſicuti etiam, vt poſſit hæres inſtitui. Nam cum donatio fit ad cauſas pias, fit contemplatione Dei, qui eſt principalis donatarius certus, & vbique præſens; adeſt perſona certa, & præſens acceptans donationem iuxta tex. *§. ſi quis in nomine. Authen. de Eccleſ. tit.* Vnde ceſſat ratio, cur loco conſtruendo donari non poteſt, quando locus eſt pius. Nec obſtat cap. *Abbate de ſent. & re iud.* ibi. *Quia Monaſterio, quod nondum erat, aliqua fieri donatio non valebat.* Quia hæc non ſunt verba deciſionis, ſed allegationis alterius partis in ſui fauorem; imo deciſio tex. fauet, quia Monaſterio non adiudicatur locus prætenſus ex eo, quod nondum exiſtenti donari non poterat, ſed quia non docuit de donatione; vnde ſupponit potuiſſe donari nondum exiſtenti, quia, ſi docuiſſet de donatione, fuiſſet adiudicatus.

An conſtruens Eccleſiam ſine licentia Epiſcopi poſſit deſtruere. Quæſt. XIIX.

SVMMARIVM.

461 *Conſtruens Eccleſiam ſine conſenſu Epiſcopi non poteſt poſtea deſtruere.*
Semel Deo dicatum, in prophanos vſus reuerti non debet.
462 *Eccleſia ſine licentia fabricata, adhuc ſit de patrimonio Eccleſiæ.*
Eccleſia prophanata non poteſt alienari ſine ſolemnitatibus.

491 Ad decimumoctauum. Reſp. Quod conſtruens Monaſterium, vel Eccleſiam ſine conſenſu Epiſcopi, non poteſt illud poſtea deſtrui facere: ex regula illa, quod ſemel Deo dicatum, amplius ad humanos vſus reuerti non debet. cap. *ſemel Deo, de reg. iur. in* 6. & dicit Domin. *in c.* 2. *de praben. in* 6. quod poſtquam Eccl. eſt ædificata, non poteſt reuocari donatio ei facta, quia facta eſt Deo: eodem modo in caſu noſtro, ex quo Eccl. ſemel fundata eſt pro cultu diuino, & ſic pro ſeruitio Dei, non poterit per ipſum ædificantem dirui, & reuocari.

ADDITIO.

452 Quod Eccleſia ædificetur ſine licentia Epiſcopi, non tollit quin fiat locus Deo dicatus, atque adeo quin tota illa fabrica fiat de patrimonio Eccleſiæ; ſed ſolum, quod non fiat licitè: nec quod Eccleſia erigatur cum licentia Epiſcopi facit, quod non poſſit deſtrui ab vnoquoque, ſed hoc prouenit ex natura Eccleſiæ, ſeu quia eſt locus Deo dicatus. Imo tanquam res Eccleſiaſtica non poſſet alienari abſque ſolemnitatibus, vt de Eccleſia diruta, & prophanata tenet Ricc. *deciſ.* 54. *par.* 2. per cap. *ſine exceptione*, 12. *quæſt.* 1. Squillan. *de obligat. Epiſcop. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 25.

Mon-

Mandans Eccleſiam erigi in fundo ſuo an cenſeatur donaſſe totum fundum. Quæſt. XIX.

SVMMARIVM.

463 *Mandans fabricari Eccleſiam in proprio fundo non donat totum fundum.*

464 *Quam quantitatem fundi cenſeatur donare. Legata pia amplè interpretanda.*

463 Ad decimum nonum. Reſp. Negatiuè, Franch. *in c. Abbate ſanè, de re iudicata in 6.* & ſimiliter ſi teſtator legauit Eccleſiæ annuam quantitatem ſuper aliqua domo, non intelligitur legaſſe dominium domus, & ideo illud in Eccleſiam non transfertur. Specul. *de locato, ſ. nunc aliqui verſ.* 118. & hæres poteſt alienare cum onere ſupradicto ſine conſenſu Rectoris. Ripa *reſp. 4. vol. 2.* Mantica *de coniectur. vlt. vol. lib. 9. tit. 11. n. 46.*

ADDITIO.

464 Quamuis non cenſeatur legaſſe totum fundum Eccleſiæ, erit tamen debita tota illa quantitas fundi, quæ non ſolum neceſſaria eſt pro Eccleſia; ſed etiam pro cœteris annexis, & eligi poterit ſitus opportunior. Quia legata pia fauore animæ amplè interpretanda ſunt, *l. Titia* §. *Seia ff. de aur. & argen. leg.* vbi Bart. & Bald. & *l. Deo nobis* & *l. ſi quis ad declinandum C. de Epiſcop. & Cler.* & cap. *cum tibi*, & cap. *cum eſſes, de teſtamen.* Roman. *in authent. ſimiliter, num. 80. ad leg. Falcid.* & *ſingul.* 515 Abbas *in cap. indicante, num. 6. de teſtam.* & *in cap. ex parte num. 4. de cenſib.* Cagnol. *in l. ſemper in obſcuris num. 10. ff. de reg. iur.* teſtans de communi. Gozadin. *conſil. 60. num. 15.* Cephal. *conſil. 144. num. 23. & 28.* teſtans ſimiliter de communi. Mantica *de coniect. vlt. volum. lib. 6. tit. 3. num. 35.* Corneus *conſil. 302. num. 2. vol. 4.*

An legatum dotis debeatur Eccleſiæ antequam perficiatur. Quæſt. XX.

SVMMARIVM.

465 *Legatum dotis debetur Eccleſiæ, licet non ſit perfecta.*
Imo non poteſt ædificari niſi aſſignata dote.

466 *Non eſt tamen neceſſariũ, vt ſtatim præſtetur. Aedificans Eccleſiam poteſt compelli ad dotandum.*

465 Ad vigeſimum. Reſp. Legatum dotis factum Eccleſiæ conſtruendæ debetur ante perfectam conſtructionem. Inn. *in c. Nos quidem, de teſtam.* vbi dicit, quod debent per hæredem omnia relicta pro Monaſterio conſtruendo tradi, & ſolui, ac etiam alia, & ſic etiam ea, quæ pro Monaſterio conſtruendo relicta non ſunt. & *ibi* etiam Abb. *n. 7.* dicit, quod relicta pro Eccleſia conſtruenda, debentur ſine aliqua diminutione. Non obſtat quòd Bart. cum alijs *in l. filium ff. de optione legata*, diſtinguit, aliud eſſe legare pro Eccleſia conſtruenda, vel ſimpliciter Eccleſiæ, licet conſtructa non ſit, & tunc legatum ſtatim debetur, quia deſeruiebat pro Eccl. conſtructione. Neque quod d. Bart. *in l. ſeruus ff. de alim. leg.* & *conſ.* 26. dicit aliud eſſe legare pro dote, & tunc cognoſcitur, quod non deſeruit pro conſtructione: ſed habet limitatam cauſam dotis, ergo non debetur. Non enim poteſt eſſe dos ante matrimonium, *arg. l. in agris ff. de acquir. rer. domin.* quia debetur legatum dotis, non expectata conſtructione quoniam in conſtructione Eccl. hoc eſt ſpeciale, vt quando mittitur primus lapis Eccl. conſtruendæ, conſignetur dos; Imò Epiſcopus licentiam ædificandi impartiri non debet, niſi priùs conſtituta dote. *cap. nemo, de conſecr. diſt.* 1. & ſic ceſſant omnia, quæ in contrarium adduci poſſunt, nam teſtator cenſetur ſe conformare diſpoſitioni iuris, niſi aliud expreſſe determinet.

ADDITIO.

466 Quamuis ſit aſſignanda dos antequam ædificetur Eccleſia, iuxta notata ab Auctore, & iuxta cap. *ſicut, iuncta* Gloſ. *de conſecrat. Eccleſ.* & notat Piaſec. *par. 1. praxis cap. 5. num. 2.* ita vt ſi ædificetur abſque dotatione, poſſit, qui ædificauit, compelli ab Epiſcopo ad dotandum iuxta Gloſ. *in capit. nemo de conſecrat. diſt.* 1. verbo, *cuſtodum*, Vulpem *in praxi cap. 49. num. 6.* Bellet. *de diſcipl. Cler. Tit. de Cler. debit.* §. 15. *num. 2. & 3.* Riccium *in praxi reſol. 338. par. 4.* videtur tamen, quod ſufficiat aſſignatio

ſignatio, nec requiratur præſtatio, niſi quando eſt iam completa, & incipit indigere fructibus dotis pro manutentione: quia cum dos ſit pro manutentione Eccleſiæ, non videtur debita quò ad præſtationem, niſi quando Eccleſia exigit manutentionem, quod non contingit niſi quando eſt iam conſtructa. Vnde cum teſtator leget dotem in ordine ad manutentionem, ex fine legati colligitur mens ipſius, quod velit præſtari, quando incipit exigere manutentionem.

An Epiſcopus poſsit prorogare tempus præfixum pro conſtructione Eccleſiæ. Quæſt. XXI.

SVMMARIVM.

467 *Epiſcopus non poteſt prorogare tempus præfixum à teſtatore pro conſtruenda Eccleſia.*
468 *Ex rationabili cauſa prorogare poteſt.*
Id cenſetur diſpoſitum à reſtauratore, quod interrogatus de caſu reſpondiſſet.

467 Ad vigeſimum primum. Reſp. Negatiuè: quia id tenderet forte in damnum teſtatoris, & eius voluntas non obſeruaretur, quæ vt ſeruetur, Epiſcopus maximè curare debet, *c. vltima voluntas* 13. *q.* 2. & ita notabiliter tradit Bart. *conſ.* 58. *lib.* 1.

ADDITIO.

468 At poſſe prorogari ex rationabili cauſa, tenent Berous *conſil.* 21. *num.* 7. *vol.* 2. Calderin. *conſil.* 5. *de offic. Vicar.* Felin. *in cap. ex parte* verbo *Vnde cogitabam, de conſtit.* Sbrozzius *de offic. Vicar. lib.* 2. *queſt.* 51. *num.* 1. Dec. *in cap. Cum ſit Romana num.* 17. *in fine de appellat.* Abbas *conſil.* 40 *circa med. volum.* 1. Moneta *de commut. vltimar. voluntat. cap.* 5. *num.* 391. Et fauet ratio. Quia ſtante rationabili cauſa, habetur præſumpta voluntas teſtatoris, quam ſcilicet ſi conſideraſſet, prorogaſſet tempus; vnde hoc non tam eſt differre exequutionem vltimæ voluntatis, quam interpretari mentem teſtatoris, quod interrogatus de caſu ita diſpoſuiſſet, iuxta *l. Titius* §. *Lucius ff. de lib. & poſth.* & *l. fin. ff. de poſth. hæred. inſtit.* & *l. Quoniam ff. de naturalib. lib.* & *l. qui graui ff. de iur. cod.* & *l. cum pater* §. *cum exiſtimaret. ff. de leg.* 2. & tradunt Gloſ. *in l. tale pactum*, §. *fin.* verbo, *Item nota ff. de pact.* Oldrad. *conſil.* 25. *num.* 3. Signorol. *conſ.* 183. *num.* 10. Dec. *conſil.* 214. *num.* 4. Afflict. *deciſ.* 44. *num.* 18. Crauetta *conſil.* 25. *num.* 25. Alexan. *conſil.* 17. *num.* 1. *vol.* 7. Socin. ſen. *in l. ambiguo n.* 7. *ff. de reb. dub.* Socin. iun. *conſil.* 179. *numer.* 11. & 47. *vol.* 2. Curt. ſen. *conſil.* 51. *num.* 28. Iaſ. *conſil.* 4. *num.* 1. *volum.* 2. Grat. *conſil.* 120. *n.* 17. *vol.* 2. Cephal. *conſil.* 114. *num.* 17. & ſcribentes in dicta *l. Titius*. Bart. Caſtrenſ. Alexan. *num.* 2. Iaſ. *nu.* 1. & alij.

An certus Religioſorum numerus cuique Monaſterio ſit aſſignandus. Quæſt. XXII.

SVMMARIVM.

469 *Tot religioſi cuilibet conuentui aſſignandi, quot commode ſubſtentari poſſunt.*
470 *Decretum Pauli V. circa hanc materiam.*
471 *Innouatum iuſſu Vrbani VIII.*
Theatini exempti.
472 *Generalis tamen in aſſignandis debet rationabiliter procedere.*
Arbitrium intelligitur prout de iure.
473 *Decretum de numero religioſorum pro quolibet conuentu obligat ad mortale; nec ſuperiores poſſunt excuſari.*
474 *An excuſentur ratione paruitatis materiæ, & quomodo accipiendũ: Modicum non habetur in conſideratione.*
475 *Minuendus numerus religioſorum aſsignatorum, ſi deficiant prouentus.*

469 Ad vigeſimumſecundum. Reſp. Decreto fel. record. Pauli Quinti *die* 4. *Decembris* 1605. ſtatuitur, vt in vnoquoque Monaſterio tot Religioſi ſint, quot iuxta religionis, & proprij inſtituti morem, victum in communi habentes, competenter valeant ſuſtentari.

TENOR DECRETI EST INFRASCRIPTVS.

470 *SAnctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter, Dominus Paulus Diuina prouidentia Papa Quintus. Cum ex plurimis, iiſque grauiſſimis Decretis, quæ fel. recor. Clemens viij. ad regularem diſciplinam reſtituendam, & augendam condidit, illud maximi momenti eſſe animaduertit,*

Digitized by Google

tit, quòd à Sacro Concilio Tridentino multò ante cautum etiam fuerat, vt is tantùm Religioſorum hominum numerus in ſingulis Monaſterijs, Conuentibus, & Domibus Regularibus conſtitueretur, qui vel proprijs redditibus & obuentionibus, vel conſuetis emolumentis, ac eleemoſynis ali commodè poſſent; magnamque fortaſſe obſeruantiæ regularis iacturam inde factam eſſe, quòd Ordinum Superiores illud exequi nimium diſtulerunt: vt hoc etiam adhibito remedio, huiuſmodi incommodo proſpiceret, aditumque ijs Prælatis Regularibus præcluderet, qui plures ad ſuam Religionem admittentes, quàm Monaſteriorum & Conuentuum cenſus, eleemoſynæ & qualitates ferant, non leuem ſubditis vitæ clauſtralis relaxandæ occaſionem præbere videntur.

2 *Decreuit & præcepit, ac præſentis Decreti virtute præcipit & mandat, omnibus & ſingulis Generalibus, Prouincialibus, Commiſſarijs, Miniſtris, Præſidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Guardianis, Vicarijs & quibuſcunq; alijs Superioribus Monaſteriorum, Conuentuũ & Domorũ quouis nomine nuncupentur Ordinum Congreg. & Inſtit. tam Monachorum, quàm Mendicantiũ & non Mendicantium Regulariũ quorumcunq; exiſtentiũ intra fines Italiæ, & inſularum adiacentium, vt ſinguli ad quos pertinet, in qualibet Prouincia, adhibitis duobus aut tribus Monachis, Fratribuſue ſui Ordinis vel Congregationis probatioribus, & rerum vſu peritioribus, bona immobilia, cenſus, reditus, & prouentus omnes, conſuetas item eleemoſynas & obuentiones, tam communes Monaſteriorum, Conuentuum & Domorum eiuſdem Prouinciæ, quàm etiam ſingularibus perſonis religioſis aſſignatas ſeu permiſſas, in communem vſum deinceps conferendas, decem annorum diuerſorum habita ratione, diligenter ac maturè recognoſcant, ijs omnibus detractis, quæ reparationes, præſtationes, grandines, ſterilitates, aliaue cuiuſlibet generis onera conſueuerunt abſorbere: eaque omnia ſcripto fideliter exarata idem Superior, cuius intereſt, in primo Capitulo ſeu Congregatione Prouinciali coram tribus Iudicibus ab ipſomet Capitulo vel Congregatione deligendis proponat: qui computatis huiuſmodi reditibus, eleemoſynis & obuentionibus vniuerſis, ac oneribus, vt ſuperius, detractis, ſedulo examinent, quot Religioſi homines in vnoquoque Monaſterio, Conuentu, & Domo regulari, iuxta regionis & proprij Inſtituti morem, victum & veſtitum in communi habentes, competenter habeant ſuſtentari. Tum eorumdem bonorum, redituum, eleemoſynarum & onerum præciſam notam ipſimet Congregationi, Capitulo Prouinciali exhibeant, vt in illo diligenter omnibus diſcuſſis, cuiuſcunque familiæ, Conuentus, Monaſterij, & Domus regularis, quouis nomine nuncupatæ in ſingula quaque Prouincia certus earum tantùm perſonarum numerus communi Patrum Capitularium voto præfigatur, quæ redditibus, eleemoſynis & obuentionibus, vt ſuperius, ſufficienter ali poſſint.*

3 *Ne verò Superiores, qui id præſtare debent, ſerius aut remiſſius quàm par eſt, muneri ſuo ſatisfaciant, Mandauit ac mandat Sanctitas ſua, vt infra annum à die dati præſentis Decreti computandum, omnia, hoc de genere, capitulariter geſta in authenticam formam redacta ad Congregationem reformationis Apoſtolicæ ſinguli mittant, numerumque familiæ ſingulorum Conuentuum, Monaſteriorum & Domorum huiuſmodi regularium, Capituli vel Congregationis Prouincialis ſententia & auctoritate præfinitum iſdem Superiores Ordinum, Congregationum & Inſtitutorum quorumcunque, tam Generales & Prouinciales, quàm locales omnes perpetuò ſeruare omnino teneantur.*

4 *Eos autem Superiores, cuiuſcunque ſtatus, gradus & conditionis exiſtant, qui prædicta omnia præfixo termino non præſtiterint, vel numerum huiuſmodi præſcriptum quouis modo augere præſumpſerint, priuationis omnium officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, vociſque actiuæ & paſſiuæ, ac ad omnia ſuæ Religionis officia & gradus, inhabilitatis perpetuam pœnam eo ipſo incurrere, atque alijs etiam grauioribus ad Sanctitatis ſuæ & Succeſſorum ſuorum arbitrium infligendis pœnis ſubiacere voluit & declarauit.*

5 *Vult præterea Sanctitas ſua per hoc Decretum eiuſdem Congregationis Reformationis Apoſtolicæ Secretarij manu ſubſcriptum, conſuetiſque Almæ Vrbis locis affixum & publicatum, omnes & ſingulos Ordinum Regularium Superiores, ad quos ſpectat, perinde affici, ac ſi fuiſſet cuilibet perſonaliter intimatum.*

6 *Non obſtantibus Conſtitutionibus Apoſtolicis, priuilegijs, ſtatutis, indultis, & alijs contrarijs quibuſcunque.*

Datum Romæ apud S. Petrum, die quarta Decembris 1605. Pontificatus eiuſdem S. D. N. anno primo.

AD-

Digitized by Google

ADDITIO.

471 Quod in hac conſtitutione decernitur, innouatum fuit iuſſu Vrbani VIII. à S. Congregatione Concilij *in Decreto de celebratione Miſſarum*. & rurſus habita ratione redditũum, & conſuetarum eleemoſynarum fuit determinatus numerus iuxta formam præfixam religioſorum pro vnoquoque Monaſterio. Quia tamen id erat difficile ſeruare apud nos Theatinos, qui viuimus de eleemoſynis ſponte oblatis, quæ nullam habent certam legem, ſed in eodem conuentu modo ſufficiunt pro pluribus, modo pro paucioribus, idem Vrbanus VIII. remiſit arbitrio Generalis pro tempore præfigere numerum religioſorum iuxta quantitatem eleemoſynarum tunc temporis obuenientium, vt conſtat ex reſcripto, quod conſeruatur in Archiuio S. Syluestri Montis Quirinalis.

472 Quia autē id eſt remiſſum arbitrio Generalis, non poteſt diſponere de numero, niſi rationabiliter, & tenetur minuere numerum, quando diminutis eleemoſynis redderetur grauis. Tum quia non eſt abſolutè relaxatum decretum de præfigendo numero, ſed remiſſa arbitrio Generalis pro tempore eius obſeruantia, ita vt habita ratione eleemoſynarum præfigat numerum conuenientem. Tum quia arbitrium intelligitur, prout de iure *l. fin. §. ſed & ſi. C. communia de legat.* vbi Bart. *n.16.* Cæſar de Graſ. *deciſ. 7. num. 7. de re iud.* Peregrin. *deciſ.239. lib.2.* Ludouiſ. *deciſ.* 189, *num.* 3. Paleot. *deciſ.* 290. Rota *in Vlixbonenſi bonorum 8. Ianuar.* 1594. Vnde ſi Patres alicuius conuentus inſtarent, quod numerus diminueretur, quia eleemoſynæ non ſufficerent, tenetur diminuere in virtute huius Decreti. Verum modo non eſt poſſibilis caſus, quia ſinguli conuentus habent minorem numerum religioſorum, quàm ſufficiat pro conſuetis functionibus.

473 Eſt autem aduertēdum, quod præſens Decretum obligat ad mortale, vt notant etiam Sanchez *lib.7. ſum. cap.23. num.3.* Peirin. *quæſt.2. de ſubdito. cap.2. §.2.* Thomas à Ieſu *in cap. Non dicatis de ſtatu Monach. par.4. cap.6.* Lezana *in ſum. verbo Monaſteria Regul. num.*14. Quod ſatis conſtat tum ex grauitate materiæ, tum etiam ex grauitate pœnarum, quæ tranſgreſſoribus imponuntur. Notant tamen Sanchez, & Peirin. quod poſſunt Superiores excuſari, ſi augeant numerum ex rationabili cauſa, vt nimirum adſint ſufficientes miniſtri pro miniſterijs iuxta inſtitutum, aut alia ſimili. Sed non video, quod liceat, cum augmentum numeri religioſorum præfixi ſit expreſsè prohibitum in Decreto celebrationis Miſſarum, etiam prætextu augmenti redditũum. Vnde ſolum cenſerem excuſari, ſi aliquo accidenti, nempe belli, aut incendij, aut alio ſimili cogerentur retrahere religioſos ex aliquo conuentu, & inter cæteros diſtribuere.

474 An autem excuſarentur ratione paruitatis materiæ, vt ſi ſupra numerum præfixum adderent vnum religioſum; Affirmatiuè videtur reſoluendum, quo ad illos conuentus, in quibus ſuſtentatur magnus numerus religioſorum, quia exiguè grauaretur. Quod enim pertinet ad veſtiarium, eſſet exigua quantitas, quæ reſpectu magni Monaſterij non eſſet conſiderabilis. Quod verò ſpectat ad victum, nullum grauamen afferret, quia quod paratur pro triginta, ſufficit etiam pro triginta & vno. Vnde grauamen eſſet, quid modicum, quod non haberetur in conſideratione *l. Si oleum. §. fin. ff. de dolo,* & *l. In rebus. §. Poſſunt, ff. commodati.* Præſertim inſpecto fine legis, qui eſt, ne exceſſus in numero faciat deficere congruentem ſuſtentationem, & inde relaxetur regularis diſciplina; quod non contingeret aucto numero in paruitate materiæ in magnis conuentibus. Secus autem in paruis, quia reſpectu ipſorum vnius perſonæ augmentum eſſet conſiderabile.

475 Eſt etiam aduertendum, Quod ſi præfixo numero contingat, aliquod Monaſterium amittere aliquos prouentus, tenentur Superiores minuere numerum cum proportione. Quia ſupponitur quod ſit præfixus totus ille numerus, qui congruenter ſuſtentari poteſt, & ideo deficiente notabili prouentu non poſſent congruenter ſuſtentari in toto illo numero prius præfixo, & ideo eſſet minuendus. Quia cum per Con. Trident. & Decreta Sum. Pontificum non poſſit eſſe maior numerus, quàm congruè ſuſtentari valeat, ne relaxetur regularis diſciplina, Superiores, cum teneantur eam conſeruare, tenentur etiam adhibere media neceſſaria pro conſeruatione, atque adeo non permittere maiorem numerum religioſorum, quàm competenter ſuſtentari valeat.

Reſolutio aliarum difficultatum circa materiam Monaſteriorum.

SVMMARIVM.

476 *Monachi comprehenduntur ſub Conſtitutionibus de erectione monaſteriorum.*

477 *Monaſteria Monialium non poſſunt erigi ſine licentia Epiſcopi.*

478 *An comprehendantur ſub conſtitutionibus de erectione monaſteriorum.*

479 *Quid ſi non mendicent.*

480 *An exquirendus conſenſus aliorum religioſorum, quando introducendi habent victum, & veſtitum. vbi pars negatiua.*

481 *Doctores aſſerentes.*

Generalis loquutio comprehendit omnes caſus.

482 *Noui religioſi, ſi ſacramenta miniſtrent, præiudicant prioribus.*

Diminutio concurſus reſpectu Regularium, eſt diminutio eleemoſynarum.

Lex

Digitized by Google

Lex abborret diminui alimenta neceſſaria.
In introductione nouæ religionis debet conſiderari præiudicium aliarum ex quocunque capite proueniat.
483 *Noua religio tunc ſolum introducenda, quando commode ſubſtentari poteſt ſine aliorum detrimento.*
484 *Actus facultatiui, ſi alicui ſubtrahantur, non fit iniuria.*
Detrimentum ex ſubtractione actuum facultatiuorum conſiderari debet in introductione nouæ religionis.
485 *An ſi religio de nouo introducenda det cautionem omittendi ea omnia, vnde cæteræ detrimentum pati poſſent, ſit admittenda abſque citatione &c.*
486 *Qualiter iſta cautio præſtanda.*
487 *Quam aliam obligationem præſtare debebit.*
Adhuc conuocandi cæteri Regulares.
488 *Solemnitas pro introductione nouæ religionis, an ſeruanda, quando recuperantur monaſteria de manu Hæreticorum, aut bello diruta.*
489 *Monaſteria an reædificari poſſint ſine conſenſu Epiſcopi, & præſenti ſolemnitate.*
490 *Quid ſi religioſi amiſerint ius inhabitandi &c.*
491 *Solemnitas an neceſſaria cum religioſi volunt reaſſumere loca dimiſſa.*
492 *Quid ſi reaſſumendo afferant nouum incommodum ſupra antiquum.*
493 *Quid ſi monaſterium ſit abſolutè dimiſſum.*
494 *Licentia Ordinarij, & aliæ ſolemnitates requiruntur pro ædificando monaſterio in loco exempto.*
495 *Sufficit licentia Sedis Apoſtolicæ.*
496 *Si ædificarent in loco exempto ſine licentia, non acquireretur Epiſcopo.*
497 *Conſenſus exquirendus pro introducenda noua religione, an ſuppleri poſſit per Generales, aut Prouinciales.*
498 *Non poteſt ſuppleri niſi cauſa cognita.*
Peccant mortaliter exhibentes conſenſum pro introducenda noua religione, ſi ſit futura detrimento cæteris, aut ſibi.
499 *De iure communi requiritur licentia quoque Sedis Apoſtolicæ pro ædificandis nouis Monaſterijs.*
500 *Ratione priuilegiorum ſufficit licentia Epiſcopi.*
501 *Conſtitutiones circa erectionem conuentuum quatenus reuocent priuilegia.*
502 *Seclufis priuilegijs, neque requiritur licentia Summi Pontificis pro fundandis conuentibus.*
503 *Ordinarij omnes concedere poſſunt licentiam fundandi conuentus.*
Ordinarij appellatione qui veniant.
504 *Vicarius generalis Epiſcopi an poſſit concedere licentiam fundandi conuentus.*
505 *Poteſt ſi habeat ad hoc ſpeciale mandatum.*
506 *Vicarius Capituli ſede vacante an poſſit concedere licentiam erigendi conuentus.*
507 *Si Pontifex concedat Eccleſiam Regularibus, an adhuc requiratur conſenſus Epiſcopi.*
Epiſcopus ſuſpendere poteſt conceſſionem Eccleſiæ factam Regularibus à Pontifice.
508 *Epiſcopus an poſſit concedere Regularibus Eccleſias derelictas, ſine conſenſu Capituli.*
Epiſcopus quando tenetur procedere cum conſilio Capituli, debet illud ſequi.
509 *Licentia Ordinarij pro conſtruenda noua Eccleſia an debeat eſſe in ſcriptis.*
Quid in foro conſcientiæ.
510 *An pro erigendo nouo Monaſterio ſufficiat tacitus conſenſus Ordinarij.*
511 *Conceſſio erigendi nouum monaſterium non ſeruata forma conſtitutionum Apoſtolicarum, eſt nulla.*
Forma non ſeruata corruit actus.
Decretum irritans annullat quicquid in contrarium fit.
512 *Religiones non mendicantes an conuocandæ pro introducenda noua religione.*
513 *Regulares an poſſint retinere conuentum, pro cuius fundatione nequeunt oſtendere conſenſum Epiſcopi.*
514 *De præſenti quò ad hoc non proſunt priuilegia.*
515 *Pacta contraria exemptioni appoſita in erectione monaſterij, an valeant.*
516 *Renunciari non poteſt exemptioni.*
Iuri proprio non poteſt renunciari in præiudicium tertij.
Vitiatur pactum de iure impoſſibile, & ſubſiſtit conceſſio.
517 *Quid faciendum Epiſcopo ſi aliqui Regulares ſine eius licentia attentent erigere monaſteria.*
Non poteſt incarcerare, nec excommunicare.
518 *Quid faciendum Ordinario, ſi religioſi conuocati irrationabiliter denegent conſenſum pro noua religione introducenda.*
519 *Quid faciendum ſi aliqui religioſi reclament à conceſſione introductionis nouæ religionis.*
520 *Exceptio, quod aliquæ religiones non ſint auditæ pro introducenda noua religione, an debeat admitti.*
Exceptio de iure tertij quando admittatur.
521 *Regulares conuocati an debeant omnes conſentire pro introductione nouæ religionis.*
Quod omnes tangit ab omnibus approbari debet.
522 *Quando ſufficit maior pars, requiritur vnio collegialis.*
523 *Quando aliquæ religiones conſentiunt, & aliæ non pro introducenda noua religione, non obtinetur finis Conſtitutionum Apoſtolicarum.*
524 *Pœna contra violantes Conſtitutiones circa erectionem Monaſteriorum.*
Excommunicatio tolli poteſt à quocunque confeſſario.
525 *Violantes Conſtitutiones circa erectionem Monaſteriorum, abſolui poſſunt à pœnis à ſuis prælatis.*
Quod poteſt Epiſcopus cum ſuis ſubditis, poteſt etiam Prælatus regularis cum proprijs.
526 *Facultas prælatorum Regularium circa proprios ſubditos ex priuilegio Pij V.*
527 *Quatenus ſe extendat ad forum externum.*
Exceptio firmat regulam in contrarium.
528 *Regulares priuati dignitatibus, quando poſſint ad eas reſtitui.*

Di-

Dictio, Eum, *importat identitatem.*
525 *Priuatio officiorum ponit ipſa ſub diſpoſitione illius, ad quem de iure ſpectat collatio.*

ADDITIO.

476 Circa ſupradicta adhuc ſuperſunt nonnulla alia dubia: vnde vigeſimo tertiò quęritur, an comprehendant Monachos tāquam eos,qui non viuunt ex eleemoſynis. Et affirmatiuè reſoluendum eſt,,vt reſoluit etiam Donat. *in praxi rer. Regular. par.* 2. *tract.* 1. *de Monaſter. ædifican. queſt.* 19. Et conſtat ex Decreto Gregorij XV. vbi expreſſe nominantur Monachi. ibi, *Monachi, ſeu Fratres, &c.* Et infra. *Volens, quod de cœtero Monaſterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religioſorum, ſeu Regularium cuiuſcunque etiam Mendicantium Ordinis, Societatis, & Inſtituti, quocunque nomine nuncupentur &c.* Ex quibus conſtat Decretum eſſe generaliſſimum, & non pro ſolis Mendicantibus, cum ipſos includat expreſsè cum dictione, *etiam*, quaſi dubitari poſſet, an includerentur, niſi fuiſſent in ſpecie expreſſi: vnde à fortiori ſequitur includi Monachos tanquam eos, de quibus non poterat dubitari, an includerentur.

477 Vigeſimo quarto quæritur. An dicta Decreta comprehendant Monaſteria Monialium. Et quidem, quod non poſſint erigi ſine licentia Epiſcopi, decernitur à Concilio Tridentino *ſeſſ.*25.*cap.*3 *de Regularib. in fine*. Et notant Nouar. *in ſumma Bullar. par.* 2. *tit. de Monaſter. ædifican. num.* 4. & alter Nouar. *in Lucerna Regul.* verbo *Monaſteria, num.* 6. Barboſa *lib.* 2. *de iure Eccleſiaſ. cap.*12. *n.*6. Tamburin. *de iure Abbatis diſp.* 33. *quaſt.* 1. *num.*4. Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.* 1. *dub.* 5. *num.*1. Sed dubium eſt, an in concedenda licentia ſeruari debeat forma præſcripta Clement. VIII. & Greg. XV.

478 Affirmatiuam partem tenent Tamburinus modo *citatus*, Donatus *in praxi rerum Regular. par.* 2. *tit.* 1. *de Monaſter. ædifican. quæſt.*21. Quia in dictis Decretis præſcribitur forma ad dandum conſenſum pro nouo Monaſterio,ſiue ſit virorum, ſiue mulierum. Negatiue autem reſpondent Ceſpedes *num.præced citat.* Lezana *in ſum.* verbo *Monaſteria num.* 5.4 Quia verba Decreti loquuntur de religioſis Monachis, &c. nec illa pars, quod non erigantur, niſi ſaltem duodecim inhabitare, & ſubſtentari valeant, poteſt comprehendere Moniales.

479 Et quidem,ſi Moniales non mendicent, non videntur comprehendi earum Monaſteria ſub forma dictorum Decretorum, quia non poſſunt religioſis præexiſtentibus afferre prçiudicium;cum neque poſſint eorumdem eleemoſynas diminuere quæritando nec diuertendo concurſum ab eorumdem Eccleſijs: Finis autem Decretorum eſt conſeruare illæſa Monaſteria præexiſtentia, vt poſſint congruè ſubſtentari, qui proinde ceſſat in Monialibus non mendicantibus. Si verò quærunt eleemoſynas, quia poſſunt præiudicium afferre cauſando diminutionem eleemoſynarum,ideo eſſent audiendi cæteri religioſi quia vigeret finis Decretorum.

480 Vigeſimo quarto quæritur. An exquirendus ſit conſenſus aliorum Regularium, quando introducendi habent victum, & veſtitum, ita vt non ſint præiudicium allaturi præexiſtentibus. Et negatiuè reſpondent Io. Maria Nouar. *in praxi noui iur. Pontificij concluſ.* 2. *alias* 11. *num.* 4. Ceſpedes *de exempt. regular. dub.* 8. *num.*2. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tit.* 1. *quaſt.* 27. *num.* 2. Quia cauſa finalis, ob quam conuocandi ſunt cæteri Regulares, eſt ad videndum, an introducendi poſſint commodè ſubſtentari abſque aliorum detrimento, vt conſtat ex Decreto Clemen. 8. ibi. *Cauſa cognita conſtiterit &c. ſine aliorum detrimento commodè ſubſtentari poſſe.* & ex Decreto Gregorij XV. ibi. *Vel alias Ordinarijs locorum conſtiterit, Religioſos Monaſterij, Conuentus, ſeu Domus regularis ſic erigendi, ſeu erigendæ, abſque detrimento religioſorum in Monaſterijs &c. erectis degentium &c. congruè, & commodè manuteneri, & ali poſſe.* Vnde Rota *deciſ.* 745. *par.*2. *recent.* cenſuit potuiſſe Ordinarium Cæſarauguſtanum concedere licentiam erigendi nouum Collegium, quia ipſi conſtabat nullum præiudicium allaturum præexiſtentibus, quia collegialibus erat prouiſum de victu, & veſtitu.

481 Affirmatiuè autem reſpondent Io. Anton. Nouar. *in ſum. Bul. tit. de ædifican. Monaſt. num.*5. *ampliat.* 4. Riccius *deciſ.* 222. *par.* 4. aſſerens, ita fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſcopali Neapol. in cauſa Reformat. S. Auguſt. Ventriglia *in praxi annot.* 18. *num.* 26. ver. *dubium eſt.* Quia cum Decretum Clemen. VIII. & Gregorij XV. generaliter loquatur, comprehendit omnes caſus, *l. qui generaliter ff. de legat. praſt.* & *l. de pretio ff. de publ. in rem act.* Quod procedit etiam in Conſtit. pœnali Rota *deciſ.* 41. *num.* 41. *par.* 1. *recent.*

482 Quam poſteriorem ſententiam locum habere exiſtimo ſi de nouo introducendi ea præſtaturi ſint, quibus prioribus Eccleſijs concurſus, & emolumenta ſint diminuenda, vt eſt miniſtratio ſacramentorum, acceptatio eleemoſynarum pro Miſſis celebrandis, tumulatio defunctorum: dum enim concurſus diminuitur, indirectè minuuntur eleemoſynæ præexiſtentium, & cauſatur detrimentum in ordine ad congruam ſubſtentationem, quam inde percipiebant. Quod pulchrè conſiderauit Rota *in Ianuenſi priuilegiorum die* 24. *Ianuarij* 1647. *coram Roias* ad fauorem Patrum Theatinorum, pro quibus tulit ſententiam. ibi, *Etenim conſideratum fuit maximum detrimentum fore allaturum PP. Theatinis ſi presbyteri Oratorij reſiderent in Eccleſia Sācti Pancratij, quæ non diſtat ab Eccleſia S. Siri, vt ſupradictum eſt, ſpatio* 40. *cannarum. Quo ſtante diminueretur concurſus populi in prædicta Eccleſia S. Syri, & conſequenter eleemoſynæ, quæ ex Chriſti fidelium concurſu vberiores fiunt erga PP. Theatinos ex illis viuentes. Ita vt ex diminutione dicti concurſus, & eleemoſynarum diminuerentur etiam alimenta Theatinis ex eiſdem prouenientia, quod lex abhorret, ad tex. in l. ſolent. ff. de alimen. & cibar. leg.* Bar. *in l. cum hi* §. *vult igitur ff. de tranſact.* Iaſon *ibid. num.* 12. Ruin: *conſil* 81. *ſub num.*4. ver. *Quia vbi à pluribus, lib.* 2. & *conſil.* 144. *ſub num.* 6. ver. *vel ſi non poteſt, lib.* 5. Ancaran. *conſil.* 254. *circa fin.*

ſin. ver. *Niſi ad ipſorum*. Rota *in Romana alimentorum* 20. *Iulij* 1642. *coram R. P. D. meo Bichio*, *Nec obſtat*, *quod Patres Oratorij habeant proprios redditus à fundatore aſſignatos*. *Quia non ab eorum, ſed à Theatinorum egeſtate præiudicium deſumitur; & ſufficit omne præiudicium aliunde etiam, quam ex mendicitate, ſeu queſtuatione Eccleſiæ vicinæ reſultans, vt tradit Modernus Carmel. Matrit. in ſum. quæſt. Regul. tom.* 3. verbo *Monaſteria Regularium ſub num.* 6. ver. *Adde etiam*, *fol.* 400.

483 Nec obſtant, imo fauent Decreta Clementis VIII. & Gregor. XV. Quia volunt, quod introducendi de nouo tunc demum poſſint introduci, quando conſtat ſubſtentari poſſe ſine aliorum detrimento: quod non contingit, quando diminuturi ſunt concurſum aliarum Eccleſiarum, & alia emolumenta, quamuis non ſint mendicaturi, iuxta ponderata à Rota *num. præced.* Nec obſtat deciſio Rotæ 475. *par.* 2. *recent.* quia agebatur de erigendo Collegio, in quo tantum celebrarentur Miſſæ, & Euchariſtiæ ſacramentum conſeruaretur, vt conſtat ex ead. *deciſ. init.*

484 Nec obſtat, quod electio ſepulturæ, eleemoſynæ pro celebrandis Miſſis, & anniuerſarijs ſunt actus facultatiui, cum poſſit quilibet, ſi vult, pia opera facere, & vbi vult eligere ſepulturam, qui proinde, ſi alicui ſubtrahantur, nullum ipſi infertur præiudicium, vt ponderauit Rota *dicta deciſ.* 475. Quia imo Gregor. XV. conſiderauit præiudicium ex actibus facultatiuis, qualis eſt largitio eleemoſynarum, ibi. *Quo fit, vt non habita debita eleemoſynarum, ſeu redditum cuiuſcunque Monaſterij, Conuentus, ſeu Domus ratione &c.* ſicut etiam conſiderauit Rota in dicta *Ianuenſi priuilegiorum*, de qua, *num.* 482. Quia præiudicium non ſumitur ſtrictè, prout dicit læſionem iuſtitiæ, ſed pro quocunque damno, ſeu quacunque diminutione alimentorum, ſeu eleemoſynarum.

485 Vigeſimo ſexto quæritur. An ſi aliqua religio vellet intrare cum cautione non quærendi eleemoſynas, nec faciendi aliquid, vnde nocumentum eueniret alijs religioſis, eſſet adhibenda forma præſcripta in his Decretis. Non eſſe neceſſarium in tali caſu citare alios Regulares, tradunt Peirin. *in formular. littera Z. cap.* 3. *not. vlt.* Lezana verbo *Monaſteria num.* 0. *in fine*. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 1. *de Monaſ. ædifican. quæſt.* 28. Quia ceſſat cauſa finalis horum Decretorum, quę eſt, quod non inferatur præiudicium cœteris; vnde ceſſat etiam diſpoſitio. Cap. *Cum ceſſante, de appellat.*

486 Aduertit tamen Donat. quod iſta cautio eſt præſtanda, ſicut oportet, nempe in Prouinciali Capitulo, & de licentia Generalis, vel in Capitulo Generali, & ſtipulari debet. Et quod Prouincia ſe obliget ad ſubſtentandos religioſos de nouo introducendos, medio iuramento, & cum aſſignatione annuorum redditum ſufficientium: quod intelligitur, ſi ibi non habeant prouentus, vnde ſubſtententur.

487 Verum adhuc ſe obligare debebunt ad non exercenda ea miniſteria, quæ concurſum ab alijs Eccleſijs auertere poſſint, nec ad ea admittenda, quibus conſueta emolumenta cœteris minuantur iuxta dicta *num.* 481. cum, vt ibi ponderatum fuit; ex his cauſetur detrimentum præexiſtentibus. Rurſus quamuis in tali caſu debeant cæteri Regulares aſſenſum præbere, adhuc tamen erunt conuocandi; quia per accidens eſt, quod non ſint paſſuri detrimentum & proinde ſeruanda ea forma, quæ non ceſſat obligare, licet aliquando per accidens non ſit neceſſaria, & cum intereſſe habeant, debent certificari de obligatione, quam ſuſcipiunt de nouo introducendi, & debent illam recognoſcere.

488 Vigeſimo ſeptimo quæritur. An ſolemnitas horum Decretorum ſeruandæ, ſit, quando recuperantur Monaſteria occupata ab hæreticis, aut in bello diruta reædificantur. Negatiuè reſp. Rodriquez *tom.* 2. *quæſt. regular. quæſt.* 49. *ar.* 9. Lezana verbo *Monaſteria num.* 49. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 1. *de Monaſter. ædifican. q.* 24. Et rectè. Quia per talem occupationem, aut deſtructionem non amittunt Regulares ius ſuum, cum ſic violenter, & iniuſte ſpolientur. Et ideo poſſunt ſemper vti iure proprio. Deinde hæc Decreta procedunt de noua erectione Monaſteriorom, recuperatio autem proprij Monaſterij, aut reſtauratio non eſt noua erectio.

489 Vigeſimo octauo. An Monaſteria ræedificari poſſint ſine conſenſu Epiſcopi, & ſolemnitate horum Decretorum. Cum diſtinctione procedunt Gloſ. *in cap. de Monachis* 18. *quæſt.* 2. Afflictus *deciſ.* 392. *num.* 14. vbi Vrſil. *num.* 3. & 4. Nouar. *in pragmat. rubr. de ædificat. num.* 2. Alter Nouar. *in ſum. Bullar. par.* 1. *tit. de Monaſter. ædificat. nu.* 9. *limit.* Ceſpedes *de exemptione regular. cap.* 1. *dub.* 10 *num.* 1. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tit.* 1. *de ædifican. monaſt. quæſt.* 23. nempe non requiri licentiam Epiſcopi, & ſolemnitatem decretorum, ſi monaſterium non ſit in totum dirutum: ſecus autem, ſi ſit totum dirutum. Tunc autem dicitur totum dirutum, quando ita eſt funditus euerſum, vt neque remaneant fundamenta. Et ratio eſt. Quia ſi eſt totum dirutum, eſt noua ædificatio, & ideo requirit ſolemnitates: at ſi non eſt totum dirutum, non habent locum præſentia Decreta, quia loquuntur de noua ædificatione.

490 Verum cum præſentia decreta non tam conſiderent Monaſteria ſecundum materiale fabricæ, ſed ſecundum formale inhabitationis Religioſorum, & ea, vnde cœteris præiudicium prouenire poteſt, parum videtur referre, quod Monaſterium ſit, vel non ſit in totum dirutum, cum fieri poſſit, quod ſit in totum dirutum, & tamen religioſi ibi degentes retineant ſua iura inhabitandi, miniſtrandi Sacramenta, &c. vt ſi in totum dirueretur Monaſterium occaſione belli. Et ideo videndum eſt, an ex totali dirutione Monaſterij amittant religioſi ſua iura inhabitandi, miniſtrandi Sacramenta, & aliàs Eccleſiaſticas functiones exercendi. Quia ſi amiſerunt, non poterunt recuperare ſine conſenſu Epiſcopi, & cæteris ſolemnitatibus, quia erunt de nouo acquirenda. Si verò non amiſerunt, poterunt ſine ſolemnitatibus reædificare Monaſterium, quia ſicuti retinent ius ad inhabitandum, ita etiam ad erigendum dirutum Monaſterium.

491 Vigeſimo nono. An ſolemnitates ſint neceſſariæ quando religioſi recipere volunt loca ab ipſis dimiſſa. Partem negatiuam tradunt Rodriquez

tom. 2.

Digitized by Google

tom. 2. quaſt. regular. queſt. 49. ar. 9. Miranda *to. 1 Manual. prælat. quæſt. 33. ar. 5. concluſ. 1.* Quia non agitur de nouo Conuentu erigendo, de quo procedunt Decreta, ſed de antiquo reaſſumendo. Econtra verò requiri conſenſum Epiſcopi, & alias ſolemnitates, tradunt Peirin. *de priuileg. ad Conſt. 6. Gregor. XV. num. 2.* Cherubin. *in compend. Bullar. conſtit. 99. Clement. VIII. ſchol. 2.* Quia hæc Decreta non procedunt de Conuentu quo ad materiam ſeu fabricam, ſed quo ad cohabitationem in vnum religioſorum, quæ fit de nouo.

492 Alij vero procedunt cum diſtinctione. Lezana *in ſum.* verbo *Monaſteria num. 46.* ait, quod ſi per reaſſumptionem inferatur nouum detrimentum religioſis cœteris, requiruntur ſolemnitates: Secus autem, ſi non inferatur, quia iam antiquum detrimentum eſt ſuperatum. Et videtur ſequi Ceſpedes *de exempt. regular. cap. 1. dub. 13. numer. 2.* Aliter procedit Donat. *in praxi rer. regular. par. 2. tit. 1. de monaſter. ædifican. qu. 39. num. 6.* & vult requiri ſolemnitates, ſi ſit incorporatum iuribus Epiſcopi, aut alijs conceſſum, nam in tali caſu Monaſteriũ deſinit eſſe de proprietate dimittentium.

493 Mihi autem abſolutè concludendum videtur, quod quotieſcunque Monaſterium eſt abſolute dimiſſum, ita vt non ſit dimiſſum ad tempus, & ſponte facta ſit dimiſſio, non poſſit reaſſumi, niſi cum omnibus ſolemnitatibus requiſitis in erectione. Et ratio eſt, quia dum abſolutè, & ſponte dimittitur, amittitur ius per tacitam renunciationem celebrandi in tali loco, & exercendi ibi functiones Eccleſiaſticas, & proinde non poteſt reaſſumi, niſi de nouo acquiratur ius. Vnde eodem pacto res ſe habet, ac ſi ageretur de noua erectione, quia Decreta non diſponunt de erectione fabricæ, ſed de iure inhabitandi, & exercendi in loco functiones Eccleſiaſticas, quia diſponunt de eo vnde præiudicium cœteris generari poteſt, quod non contingit in erectione fabricæ.

494 Trigeſimo. An licentia Ordinarij requiratur cum cœteris ſolemnitatibus, quando ædificandum eſt Monaſterium in loco exempto. Partem affirmatiuam tenent Cochier *de iuriſdict. Ordinar. in exemp. par. 2. queſt. 45. num. 36.* Riccius *dec. 168 numer. 3. par. 4.* Nouar. *in pract. noui iur. Pontif. concluſ. 1. aliàs 10. num. 3.* per cap. *Auctoritate, de priuileg. in 6.* Verum tex. ipſis non fauet, quia ibi tantum prohibetur, ne ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, in locis exemptis erigantur Monaſteria. Ita enim habet. *Inhibemus inſuper, ne in locis, etiam exemptis, hoc ipſi exempti facere audeant, niſi ſuper his licentiam, vel priuilegium habeant Sedis Apoſtolicæ.*

495 Vnde tenendum eſt, quod non requiratur, ſed ſufficiat licentia, aut priuilegium Sedis Apoſtolicæ. Ita Ceſpedes *de exempt. regul. cap. 1. dub. 17. num. 2.* Donat. *in praxi rer. regul. par. 2. tract. de monaſter. ædif. quæſt. 41.* Et ratio eſt. Quia Epiſcopus non poteſt in locis exemptis exercere iuriſdictionem, nec circa ea, quæ ſunt annexa loco, nec per præſentia decreta conceditur ipſis aliqua iuriſdictio circa huiuſmodi loca. Imo diſponunt tantum de fundatione in locis ſubiectis ordinariæ ipſorum iuriſdictioni, vt conſtat ex decreto Clement. VIII. ibi. *In ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iuriſdictioni ſubiectis.*

496 Quod autem addunt Riccius, & Cochier, citati Franc. *in cap. auctoritate num. 2. de priuileg. in 6.* Quod ſi Regulares erigunt Monaſteria in loco exempto ſine licentia, totum acquiritur Epiſcopo: non ſubſiſtit. Quia nec id habetur ex dicto cap. *Auctoritate*, nec de iure procedit, quia cum locus exemptus non pertineat ad ipſum, nec etiam pertinent, quæ ſunt in loco.

497 Trigeſimo primo. An conſenſus iuxta præſentia decreta exquirendus, à Superioribus locorum, ſeu procuratoribus ſuppleri poſſit per Prouinciales, ſeu Generales. Partem affirmatiuam tradit Donat. *in praxi rer. regul. par. 2. tract. 1. de monaſter. ædific. quæſt. 29. num. 1.* & *num. 3.* refert Sacram Congregationem ita decreuiſſe in Senogalienſ. Carmelit. *die 26. Iunij 1615.* & in cauſa noui Monaſt. Patrum Congregat. de Coloriſo Eremitarum S. Auguſt. in Burgo S. Antonij Ciuit. Neapol. nolentibus conſentire Superioribus localibus, conſenſerunt Romæ Generales. Et ratio eſt. Superiores locales, & Procuratores ſunt ſubordinati Prouincialibus, & Generalibus, & tota illa iuriſdictio, quæ eſt in ipſis, eſt eminentiori modo in Superioribus maioribus, quibus ita ſubduntur, ſicut ipſis ſubduntur cœteri ſubditi, ita vt ipſorum voluntas tranſlata ſit in eorumdem voluntatem. Et ideo ſupplere poſſunt, quicquid inferiores poſſunt præſtare.

498 Eſt tamen aduertendum. Quod Superiores maiores non poſſunt ſupplere hunc conſenſum, niſi cauſa cognita. Et ratio eſt. Quia iuxta præſentia decreta præſcribitur talis forma pro nouis erectionibus, vt innoteſcat, an de nouo introducendi congruè poſſint ſuſtentari abſque aliorum detrimento. Quod tunc contingit, quando exquiritur conſenſus aliorum, nam conſentiendo, quod inde detrimentum eſſent paſſuri? Vnde non poſſunt Superiores maiores ſupplere hunc conſenſum, niſi cauſa cognita eis conſtet, quod introducendi ſuſtentari poſſint ſine ſuorum detrimento. Imo neque Superiores locales, ſeu Procuratores conſentire poſſunt, niſi exiſtiment ſuis non futuros detrimento. Nam finis horum decretorum eſt conſeruare ſplendorem religionum, regularem obſeruantiam, & proinde manutenere religiones cum commoda ſuſtentatione tanquam neceſſario medio. Vnde conſenſus pro introducenda noua religione, quando cœteris eſſet futurum detrimento, eſſet contra finem horum decretorum in re graui, & ideo non poſſet præſtari ſine graui peccato. Nec prodeſt quod poſſit quiſque præiudicio proprio renunciare, & quod volenti non fit iniuria; nam hoc ſolum locum habet, quando præiudicium eſt merè priuatum: non autem quando eſt publicum, & contra publicam vtilitatem, vt in caſu præſenti, decreta namque circa erectionem Conuentuum emanauerunt ob publicam vtilitatem religionum, vt conſtat ex decreto Gregorij XV. §. *Verum.* Nam cauſa finalis eſt conſeruare ſplendorem religionum, & regularem obſeruantiam.

499 Trigeſimoſecundo. An præter licentiam Epiſcopi requiratur etiam licentia Sedis Apoſtolicæ pro ædificandis nouis Monaſterijs. Et quidem certum

tum eſt ſequiri de iure communi ex *cap.1.de exceſſib. Prælat.* & *cap. unico de relig.domib. in 6.* & Clemen. *Cupientes de pœnis*. & notant Campanil. *in diuerſ. iur. Rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 80. *in fine* cum Rodriquez, & Sorbo. Zerola *in praxi par.* 1. verbo *Monachi §.* 1. *&* 2. Nouar. *in prac. concluſ. noui iur. Pontif. concluſ.* 1. *alias* 10. *num.*4. Riccius *deciſ.* 168. *num.*4. *par.*4 Barboſa *de poteſt. Epiſ. allegat.*26. *n.*4. Tamburin. *de iure Abbat. diſp.* 33. *quæſt.* 1. *num.* 6. Ventriglia *in pract. annot.*18. *num.* 7. & alij infra citandi. Quia licet Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.*3. *de regular.* diſponat, quod non poſſint fundari noui conuentus ſine licentia Epiſcopi, non tamen derogat iuri communi, ſed addit.

500 Attentis tamen priuilegijs fundari poſſunt cum ſola licentia Epiſcopi, vt aduertunt Rodriquez *tom.*1. *quæſt.regul. quæſt.*23. *ar.*7. Lezana verbo *Monaſteria num.* 4. Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.*1. *dub.*2. *num.*2. Donat. *in praxi* ver. *regular. par.* 2. *tit. de ædifican. Monaſter. quæſt.* 13. *num.* 4. Nouar. *num. præced. citat.* Et hoc voluit Rota *deciſ.* 745. *par.* 2. *Recent.* dum habet, hodie per Concilium Trident. fuiſſe hanc facultatem Ordinarijs attributam: quod intelligitur ſtantibus priuilegijs, quæ ob communicationem facta ſunt omnibus communia. Recentia autem priuilegia conceſſa ſunt à Paulo V. *anno* 1605. Carmelitis diſcalceatis in ſua *Conſtit.*10 quæ incipit. *Ad Eccleſiæ*. & 1618. Monachis Fulienſibus *in Bulla* incipiente *Miniſterio*. Vnde ſicut Concil. Trident. derogauit priuilegijs conſtruendi Monaſteria ſine licentia Epiſcopi; ita priuilegia derogant iuri communi, quatenus requirit licentiã Pontificis. Imo *cap. vnicum de relig. domi 6. in* 6. procedit ſolum de quibuſdam Mendicantibus inſtitutis poſt Concil. Lugdunenſe, quos Gregor. X. extingui voluit, vt aduertunt Lezana, & Donat. *cit.* Suarez *diſp.*23. *de cenſur. ſect.* 5. *num.*32. *& cap.* 1. *de exceſſib. Prælat.* procedit ſolum de Mendicantibus, ſub quorum nomine non veniunt Monachi in odioſis, vt notant Suarez *num.* 19. Donat. *num.* 7. cum Nauar. *cap.*27. *Manual. num.* 144.

501 Neque obſtant recentia Decreta Clemen. VIII. Gregor XV. Vrbani VIII. Quia licet reuocent priuilegia, licentias, indulta fundandi noua monaſteria, non reuocant tamen abſolutè, ſed ſolum, quatenus contraria ſuis diſpoſitionibus, quæ ſolum requirunt licentiam Ordinarij, & illam ſpecialem formam præſcriptam, vnde relinquunt priuilegia in ſuo robore, quatenus eximunt à petenda licentia à Summo Pontifice.

502 Imo, quod hodie etiam ſecluſis priuilegijs ſufficiat licentia Epiſcopi, nec requiratur Summi Pontificis, tenent Nouar. *in prac. noui iur. Pontificij concluſ.* 1. *aliàs* 10. *num.* 8. alter Nouar. *in ſum. Bul.* tit. *de ædifican. Monaſter.* Donat. *in praxi rer. Regul. par.*2. *tit.*1. *de ædifican. monaſ. quæſt.*14. Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.*1. *dub.*2. *num.*4. Quia Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de regular.* videtur hoc negotium delegaſſe Ordinarijs. Nec recentia Decreta præſcribentia formam pro noua fundatione requirunt aliam licentiam, quàm Epiſcopi Cæterum ex nouiſſima Conſtitutione Innocentij X. quæ incipit *Inſtauranda*. Idib. Octob. 1652. Non poſſunt de nouo fundari Conuentus abſque ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, in qua fiat expreſſa mentio de huiuſmodi prohibitione: & licentia eſt concedenda præuia examinatione Congregat. Epiſcop. & Regular. Qua forma non ſeruata irritatur fundatio.

503 Trigeſimotertio. An ſoli Epiſcopi concedere poſſint licentiam fundandi monaſteria. Reſp. Non ſolum Epiſcopos, ſed etiam quoſcunque alios habentes auctoritatem quaſi Epiſcopalem, ſeu iuriſdictionem, ordinariam, poſſe concedere talem licentiam. Ita Ceſpedes *de exempt. regular. cap.* 1. *dub.*21. *num.* 1. Donat *in praxi rer. Regular. par.*2. *tract.*1. *de Monaſt. ædificat. quæſt.* 17. Et ratio eſt, Quia licet Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de Regular.* dicat ſine Epiſcopi licentia; conſiderat tamen Epiſcopum non tanquam Diœceſanum, neque ſecundum characterem, ſed tanquam Ordinariam, & ſecundùm iuriſdictionem; vnde in Decretjs Clemen. VIII. & Gregorij XV. requiritur licentia, non Epiſcopi, ſed Ordinarij. Appellatione autem Ordinarij venit quicunque habet iuriſdictionem ordinariam quaſi Epiſcopalem, vt notant Gloſ. *in cap. Ordinarij*. verbo *Locorum de offic. Ordin. in 6.* Vbi Franc. *num.*3. Gemin. *num.* 5. Item Gloſ. *in cap. Animarum*. verbo *Ordinariorum de conſtit. in 6.* per illum tex. Abbas *in cap. poſt ceſſionem*. *num.* 1. *de probat.* Felin. & Dec. *ibid.* Zabarel. *in Clemen. quia Regulares*. *num.* 11. ver. *Quæres de ſupplen. negligen. Prælat.* Seraphin. *deciſ.* 1402. *num.* 5. Coccinus *deciſ.* 341. *num.* 1. Rota *deciſ.* 798. *num.* 3. *par.* 4. *diuer.*

504 Trigeſimoquarto. An Vicarius Generalis Epiſcopi concedere poſſit hanc licentiam. Affirmat Ceſpedes *de exemptione Regular. cap.*1. *dub.*21. *num.*4. Quia Vicarius quoque Epiſcopi eſt verè Ordinarius, vt notant communiter cum Gloſ. *in cap. Romano*. verbo *Generaliter de appellat. in 6.* Couarruu. *lib.*3. *variar. cap.*20. *num.* 5. Sanchez *cum alijs lib.* 3. *de matrim. diſp.*29. *num.* 5. Sbrozius *de offic. Vicar. lib.* 5. *quæſt.* 43. & *quæſt.* 51. *num.* 1. & alij, quos citat Ceſpedes.

505 At pars negatiua eſt tenenda cum Donato *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 1. *de monaſter. ædifican. quæſt.* 18. *num.* 1. niſi tamen habeat ad hoc ſpeciale mandatum. & ita decidiſſe S. Congregat. *die* 11. *Iulij* 1620. refert Sellius *in relect. canon. cap.*00. *num.*4. apud Barboſ. *ad cap.*3. *num.*31. *ſeſſ.* 25. *Concil. Trident.* & *die* 19. *Ianuarij* 1633. apud Nouar. *in Lucerna Regular.* verbo *Monaſteria*. *num.*1. Et ratio eſt. Quia talis licentia eſt de maioribus, quæ non cenſentur venire in ordinaria, & generali iuriſdictione communicata Vicarijs, ſed debent ſpecialiter committi.

506 An autem Vicarius Capitularis ſede vacante poſſit hanc licentiam tribuere? Affirmat Ceſpedes *eodem dub.* 21. *num.* 5. *cap.*1. *de exempt. Regular.* Quia ſimiliter talis Vicarius eſt Ordinarius. & in ipſum tranſit ordinaria iuriſdictio Epiſcopi. Sed oppoſitum eſt tenendum cum eodem Donato *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.*1. *de Monaſter. ædifican.* Io. Anton. Nouar. *par.* 2. *ſum. Bullar.* Tit. *de ædifican. Monaſt. ad Conſtit. Vrbani VIII. num.* 5. ex deciſione dicta *anni* 1633. *ſub die* 19. *Ianuar.* S. Congregat. Quia licet talis licentia ſit actus iuriſdictionis, eſt tamen de reſeruatis

Epiſcopo tanquam quid arduum, & in quo requiritur ſpecialis induſtria, cum diſcernendum ſit, an nouum monaſterium commodè ſubſtentari poſſit ſine aliorum detrimento.

507 Trigeſimoquinto. An ſi Summus Pontifex concedat Eccleſiam, aut conuentum Regularibus, requiratur adhuc licentia, & conſenſus Epiſcopi. Affirmatiuè reſoluendum eſt, ita etiam Vener. *lib.* 11. *Examin. Epiſc. cap.* 14. *num.* 11. Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.* 1. *de Monaſter. ædifican. dub.* 8. *num.* 1. Donat. *par.* 2. *prax. rer. regul. tract.* 1. *de Monaſter. ædifican. quæſt.* 25. Rodriquez *tom.* 3. *quæſt. Regular. quæſt.* 8. *ar.* 1. Et caſus eſt deciſus *in cap. Paſtoralis de priuileg.* vbi decernitur, quod Regulares obtinentes Eccleſias pro ſuo vſu, non poſſunt inconſulto Epiſcopo in ipſarum poſſeſſionem introire. Quia ſcilicet conceſſio cenſetur facta ſaluo iure Epiſcopi, & ideo vt non ſit neceſſarius eius conſenſus, requiritur, quod in conceſſione ſpecialiter exprimatur, quod non requiſito ipſius conſenſu poſſint poſſeſſionem apprehendere; nam tunc Summus Pontifex auctoritate propria ſupplet conſenſum Epiſcopi. Ex quo deducitur. Quod ſtante conceſſione Summi Pontificis, poſſet Epiſcopus ſuſpendere exequutionem, & reſcribere eidem Pontifici, ſi iudicaret, non expedire, tales religioſos admitti ad locum conceſſum, præſertim ſi futuri eſſent cæteris detrimento. Quia non eſt veriſimile, quod Summus Pontifex intendat concedere, quod non eſt expediens concedi, cum ſemper reſpiciat æquitatem, & quod eſt contra communem vtilitatem religionum præexiſtentium in illo loco. Imo teneretur etiam reſcribere, quia tenetur obuiare inconuenientibus, quæ ex tali exequutione oriri poſſunt, cum ſit ſub ipſius diſpoſitione.

508 Trigeſimoſexto. An Epiſcopus ſine conſenſu Capituli poſſit concedere Regularibus Eccleſias derelictas, quæ non ſunt ſub alicuius dominio. Negatiuè reſoluunt Ceſpedes *de exempt. regul. cap.* 1. *de monaſt. ædificat. dub.* 20 *num.* 2. Donat. *par.* 2. *praxis rer. regular. tract.* 1. *de Monaſt. ædifican.* aſſerentes, impetrandum eſſe conſenſum Apoſtolicum ſuper donatione facta ab Epiſcopo ſine licentia Capituli, ne poſtea moleſtentur. Verum cum Eccleſiæ exiſtentes intra territorium ſint in poteſtate Epiſcopi per *cap. Omnes Baſilicæ* 16. *quæſt.* 7. & *cap. Conquerenti de offic. Ordin.* & *cap. Conſult. de donat.* & proinde de ipſis diſponere poſſit, ſolum poteſt requiri ex eo, quod in rebus grauibus debet vti conſilio Capituli: ex eo autem, quod debeat vti conſilio Capituli, debet etiam obtinere conſenſum, quia per *cap. Quanto, de his quæ fiunt à prælat. ſine con. Cap.* iniungitur, vt in Eccleſiæ negocijs cum Canonicorum conſilio procedat, vel ſanioris partis. Dum autē debet procedere cum conſilio, neceſſe eſt, vt ipſorum ſenſui ſe accommodet, alioquin non procederet cum conſilio, ſed contra conſilium. Imò in *cap. Cum nos eod. tit.* decernitur conceſſionem factam ab Epiſcopo reclamante Capitulo irritam eſſe, vbi Gloſ. *in figuratione caſus* notat, talem conceſſionem fuiſſe de quadam Eccleſia. Quia tamen Epiſcopi in exquirendo conſenſu Capituli poſſunt contra ipſum præſcribere, ideo videndum eſt, an etiam in hoc præſcripſerint.

509 Trigeſimoſeptimo. An licentia Ordinarij pro ædificanda noua Eccleſia, ſeu monaſterio erigendo, debeat eſſe in ſcriptis. Affirmant Gloſ. *in cap. Placuit.* verbo *Dote* 1. *quæſt.* 2. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 1. *de Monaſter. ædifican. quæſt.* 11. *num.* 1. Intelligi autem debet pro foro externo. Quia in ipſo conſtare debet de licentia, quoties opus fuerit, & proinde requiritur ſcriptura: & ita ſeruatur in praxi non ſolum in his licentijs, ſed etiam in cæteris omnibus, iuxta doctrinam Pennæ *in l. Vnicuique C. de prox. ſacr. ſcrin.* Quò ad forum autem conſcientiæ, ſufficit conſenſus quocunque modo manifeſtatus, ſicut etiam ſufficit in cæteris, iuxta *cap. Inſtitutionis.* 25. *quæſt.* 2. & *cap. Tibi de reſcrip. in* 6. & Clemen. *Dudum de ſepulturis.*

510. Trigeſimooctauo. An pro introducenda noua religione, ſeu erigendo nouo monaſterio, ſufficiat tacitus conſenſus Ordinarij: vt ſi videat de nouo erigi, & non contradicat. Affirmant Silua *de Benefic. par.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 21. Azor. *par.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3. *quæſt.* 2. Riccius *deciſ.* 168. *num.* 2. *par.* 4. Merol. *tom.* 3. *Theol. Moral. diſp.* 7. *num.* 146. Nouar. *in nouo iure Pontific. concluſ.* 1. *alias* 10. *num.* 2. *de ædificat. monaſter.* Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 1. *de monaſ. ædifican. quæſt.* 11. *num.* 2. qui tamen *num.* 3. videtur ſe corrigere, dum vult teneri, Ordinarios ſeruare formam præſcriptam in nouis Decretis. Quare, licet fortè ſufficeret tacitus conſenſus ante noua Decreta, modò tamen nullo modo ſufficit, quia Ordinarij non poſſunt concedere talem licentiam, niſi vocatis intereſſe habentibus, & cognito, quod noviter introducendi in debito numero commodè poſſint ſubſtentari ſine aliorum detrimento. Vnde cum non poſſint concedere licentiam, niſi ſeruata hac forma; tacitus conſenſus non ſufficiet, quia caret huiuſmodi forma.

511 Trigeſimonono. An ſi Ordinarius concedat licentiam erigendi monaſterium, non ſeruata forma præſcripta in nouis Decretis, teneat conceſſio, & valeat erectio. Negatiuè reſoluendum eſt. Ita Riccius *deciſ.* 75. *par.* 2. Nouar. *in ſum. Bul. par.* 2. Tit. *de ædifican. Monaſ. num.* 2. Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.* 1. *dub.* 23. *num.* 1. Donat. *par.* 1. *praxis rer. regular. tract.* 1. *de monaſterijs ædifican. q.* 16. *num.* 1. Primò quidem, quia conceſsio corruit, defectu poteſtatis, ſi quidem poteſtas Ordinariorum quò ad hoc non eſt abſoluta, ſed conditionata, dependens ab obſeruantia formæ præſcriptæ, vt conſtat ex Decreto Clement. VIII. ibi. *Locorum Ordinarios non poſſe licentiam ad nouos conuentus erigendos impertiri, niſi vocatis, & auditis &c.* Si enim non poſſunt, niſi vocatis &c. dum hæc conditio deficit, poteſtas quoque deficit. Secundo. Quia in his Decretis præſcribitur forma ſeruanda in conceſsione licentiæ; forma autem non ſeruata corruit actus. *l. Cum hi. §. ſi prætor. ff. de tranſact.* & *l. Qui Romæ. §. Flauius. ff de verbo. obligat.* & *cap. Quæritur §. Epiſcopus*, 22. *quæſt.* 2. & communiter cum Gloſ. *in cap. Dilecta*, verbo *Irritum*, *de reſcriptis.* vbi etiam Felin. *num.* 6. Abbas *num.* 4. Tertio, quia in dictis Decretis adeſt Decretum irritans, quod reddit irritum, & nullum quicquid in contrarium fit. *cap.* 1. ver. *Adijciebatur de conceſſ. prabend. in* 6. & *cap.*

Digitized by Google

cap. ſi eo tempore de elect. in 6. Caſſador. *deciſ. 1. n. 7. de reſt. ſpoliat.* Rota *deciſ. 142. num. 4. par. 2. recent.* et communiter Doctores. Vnde licentia conceſſa non ſeruata forma horum Decretorum, eſt nulla.

512 Quadrageſimo. An ſoli Mendicantes, vel etiam Monachi; & aliæ religiones mendicantium conuocandæ ſint. Mouet dubium Ceſped. *de exempt. Regular. cap. 1. dub. 23.* ſed non reſoluit, quamuis videatur in eam partem magis propendere, quod ſoli Mendicantes conuocandi ſint, quia ſoli intereſſe habeant, & decreta ſunt facta ſolum in fauorem mendicantium. Verum abſolutè tenendum eſt, quod omnes ſint conuocandi: verba enim decreti Gregorij XV. ſunt ampliſſima, & comprehendunt omne genus religioſorum ibi. *Monaſteriorum, Conuentuum, ſeu domorum, aut ſocietatum, ſeu inſtitutionum huiuſmodi &c. Ad id vocati, & auditi fuerint.* Quæ verba apta ſunt comprehendere loca tam mendicantium, quam non mendicantium; nec Pontifex tam diuerſas ſpecies locorum expreſſiſſet, niſi omnes religiones voluiſſet comprehendere. Accedit etiam ratio, nam non vocantur, vt explicent, an ſint detrimentum paſſuri, ex erectione noui conuentus: ſed vt informent Epiſcopum, an nouiter introducendi manuteneri congruè poſſint, quod præſtare poſſunt etiam qui ſunt ſecuri, quod nullum detrimentum patientur. Et cum finis horum decretorum ſit ſplendor Religionum, & conſeruatio regularis obſeruantiæ, intereſt omnium religionum quod in nullo Monaſterio detrimentum patiantur, nam dedecus vnius cedit in dedecus religionis in genere.

513 Quadrageſimo primo. An regulares poſſint retinere Monaſteria, pro quorum fundatione nequeunt oſtendere conſenſum Epiſcopi. Affirmant Ceſpedes *de exempt. regular. cap. 1. dub. 14.* Donat. *par. 2. prax. rer. regular. tract. 1. de monaſter. ædif. quæſt 12.* & afferunt ex Confecto priuilegium Sixti V. & eſt *Conſtit. 40. ipſius in Bullar.* per quod concedit, quod poſſint Minores, Conuentus omnes, & Monaſteria, & Eccleſias in quibuſcunque mundi partibus, de quibus non conſtat an legitimè poſſideantur, retinere: dummodo à decem annis ſupra poſſiderent & poſſeſſa à decem annis infra poſſint retinere cum conſenſu Ordinarij. Hoc autem priuilegium participatur ab omnibus religionibus habentibus communicationem.

514 Verum licet tunc temporis potuerit hoc priuilegium cæteris religionibus prodeſſe, de præſenti tamen non poteſt, neque etiam ipſis Minoribus, quia coarctatur à Pontifice ad Monaſteria tunc poſſeſſa vſque ad diem datæ, & diſponit quoad acquiſita, non quoad acquirenda, vt conſtat ex illis verbis, *Quæ vos in hunc vſque diem in quibuſcunq; Mundi partibus &c. Ea videlicet, quæ à decem annis ſupra; quæ vero à decem annis citra, de conſenſu Ordinariorum poſſidetis, liberè, & licitè retinere, &c.* Solum ergo ratione præſcriptionis iuuari poſſunt pro retinendis Monaſterijs, de quibus non conſtat, an ſint legitimè fundata, quia præſumitur iuſtus titulus poſſidendi, cum de contrario non conſtet.

515 Quadrageſimo ſecundo. An pacta, & conuentiones poſita in erectione Monaſterij contraria exemptioni, aut ſtatutis, aut priuilegijs Ordinis ſubſiſtant, ſiue irrita ſint cum ſæcularibus, ſiue cum alijs Regularibus. Et negatiue reſoluunt Ceſpedes *de exempt. Regular. cap. 1. dub. 22. num. 1.* Cochier *de iuriſdict. Ordinar. in exempt. par. 2. q. 123* loquentes de pacto recognoſcendi Ordinarium in ſuperiorem. Donat. *par. 2. praxis rer. regul. r. tract. 1. de ædifican. Monaſter. quæſt. 47. num. 5.* Quia huiuſmodi pacta prohibentur, ac declarantur irrita ab Alexandro IV. in fauorem Minorum, cuius Conſtitutio habetur in *priuileg. illius Ordinis conceſ. 17. lib. 2.* Idem etiam præſtitit Honorius IV. quando non adeſt licentia Generalis, ſeu Capituli generalis, vt refert Caſarub. *in compend. priuilegior.* verbo *Conceſſiones.* Et licet Bonifacius VIII. reuocauerit has conceſſiones cap. *quia ex eo de pact. in 6.* fuerunt tamen reualidatæ, & de nouo conceſſæ à Sixto IV. prout habet Caſarub. *citat.* & Rodriquez *tom. 1. quæſt. regular. quæſt. 27. artic. 3.* Nec obſtat quod Leo X. *in Concil. Lateranenſi* ſtatuerit, quod pacta inita inter fratres, & Curatos valeant, niſi per ſubſequens Capitulum generale, aut prouinciale reprobata fuerint, & reprobatio legitime intimata. Nam non ſolum poſtea idem Pontifex confirmauit priuilegia Regularium apud Caſarub. ver. *Communicatio priuilegiorum num.* 20. cum clauſulis derogatorijs ampliſſimis; ſed etiam Iulius II. in ſua Conſtitutione, *Aliam venerabilem ſub die 29. Martij* 1507. apud Confect. *Conſtit. 2. huius Pontiſ.* de nouo irritauit huiuſmodi pacta, niſi in Capitulo generali coram Magiſtro Ordinis ratificentur.

516 Et quod ſpectat ad renunciationem exemptionis, ſecluſis etiam priuilegijs, de iure communi eſt irrita, quia agitur non ſolum de intereſſe religioſorum, ſed etiam Romanæ Sedis, cui immediate ſubijciuntur: vnde ius exemptionis eſt ius implicatum cum iure tertij, & ideo, quod fit in ipſius præiudicium, non tenet tanquam cedens etiam in præiudicium tertij. Cap. *Cum tempore de arbitr.* & cap. *Cum olim §. nos igitur de præſcript.* & iuxta ea, quæ tradunt Caſtrenſ. *conſil. 431. num. 3. init.* Roman. *conſil. 369. num. 18.* Cardin. *conſil. 138. in fine.* Gratian. *deciſ. 78. num. 50.* Afflict. *deciſ. 173.* Tuſch. *littera C. concluſ. 1227. num. 3.* Coſta *de ſcient. & ignoran. centur. 2. diſt. 76. num. 5.* Gail. *obſeruat. 40. num. 3. lib. 1.* Vnde etiamſi accederet conſenſus Generalis, aut Capituli generalis, non teneret pactum præiudicans exemptioni, ſed tanquam de iure impoſſibile vitiaretur, & ſubſiſteret conceſſio fundationis, iuxta *l. cum donationis. C. de tranſact.* & *l. 2. C. de condit. ob cauſ.* vbi defectus modi ex caſu quoque fortuito non vitiat contractum, & *l. Diuorum C. eodem,* argum. à contrario ſenſu, & late Duran. *de condit. & modis impoſſibil. par. 5. cap. 2.*

517 Quadrageſimo tertio. Quid debeat facere Ordinarius, ſi aliqui religioſi attentent erigere Eccleſias, & Monaſteria abſque eius conſenſu, & ſine ſpeciali priuilegio Sedis Apoſtolicæ. Reſp. Contra hoc attentantes pœnas eſſe conſtitutas in decreto Vrbani VIII. *de erigendis Monaſter.* nempe priuationem vocis actiuæ, & paſſiuæ, ac omnium officiorum, & inhabilitatis ad ipſa & excommunicationem latæ ſententiæ. Vnde cum delictum ſit notorium, & extra clauſtra, inſtare poterunt apud eorumdem

Superiores, vt declarentur incurriſſe dictas pœnas iuxta diſpoſitionem Concil. Trident. *cap.* 14. *de regular. ſeſſ.* 25. & decretum Clement. VIII. de quo ſupra *num.* 105. Vnde reijciendus eſt Venerus *lib.6 Examin. Epiſc. cap.* 10. *numer.* .... qui vult quod Epiſcopus debeat iubere, quod reuerenter conſumatur Euchariſtiæ ſacramentum, & incarcerentur dicti Regulares, & eos excommunicare, & mittere ad ſuos Superiores, inuocato etiam, ſi opus ſit, brachio ſæculari. Cum enim pœnæ ſint determinatæ per Clemen. VIII. nec ad ipſum ſpectet eos punire, ſolum poteſt inſtare apud eorumdem Superiores, quod puniantur. Poſſunt tamen prohibere erectionem, iuxta cap. *Auctoritate de priuileg. in 6.*

518 Quadrageſimo quarto. Quid faciendum Ordinario, ſi religioſi conuocati, gratis, & ſine rationabili cauſa non conſentiant. Reſp. Lezana verbo *Monaſteria Regularium num.* 7. Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.* 1. *dub.* 8. *num.* 3. Vener. *lib.6. exam. Epiſcop. cap.* 10. *num.* 8. Poſſe tunc concedere licentiam, Verum vt poſſit concedere talem licentiam, requiritur, quod conſtet, quod poſſint nouiter introducendi ſine aliorum detrimento manuteneri. Quia iuxta formam præſcriptam in decreto Gregorij XV. requiritur ſub diſiunctione, aut quod alias conſtet, poſſe ſine aliorum detrimento manuteneri. Vnde ex hoc eodem decreto reijcitur quod habet Venerus citatus: Quod ſcilicet Epiſcopus debeat in ſcriptis redigere, quæ ab vnoquoque ex conuocatis proferuntur, & poſtea ſolus dare, vel negare licentiam. Nam ſi conuocati non conſentiant, non poteſt concedere licentiam, niſi conſtet, nouiter introducendos poſſe ſine aliorum detrimento ſubſtentari.

519 Quadrageſimo quinto. Quid faciendum ſi Regulares, aut eorum aliqui reclament, aut appellent à conceſſione conceſſa. Reſp. Tunc ex decreto Gregorij XV. rem totam ſuſpendi, & deuolui ad S. Congregationem Epiſcoporum, & Regularium, & interim nihil innouandum, ſed irritum futurum, quicquid attentetur, etiam ignoranter. Ita *§. vltimo eiuſdem Decreti.* Quod etiam notant Vener. *li.6. exam. Epiſcop. cap.* 10. *num.* 11. Nouar. *in ſum. Bullar. par.* 2. *tit. de Monaſt. ædificat. num.* 2. Ceſpedes *de exempt. regular. cap.* 1. *de monaſ. ædif. dub.* 23. *num.* 6. Quod remedium fuit neceſſarium, ne Religioſi grauarentur ab Ordinarijs, aut conſenſum extorquerent, aut dicerent quod ipſis conſtat, poſſe nouiter introducendos ſine aliorum detrimento ſubſtentari. Et proinde totum negotium examinandum erit coram S. Congregat.

520 Quadrageſimo ſexto. An ſi aliqua religio contra nouam erectionem excipiat, quod aliquæ religiones non ſint auditæ, ſit admittenda exceptio. Et negatiuè reſpondet Donatus *par.* 2. *prax. rer. regular. tract.* 1. *quæſt.* 30. aſſerens ita fuiſſe deciſum à S. Congregat. anno 1646. in cauſa noui Monaſterij Eremitarum S. Auguſtini Congregationis de Colorita. Et addit rationem, quia non conuenit exceptio de iure tertij, & nulli competit agere de alterius præiudicio. Verum dicta Declaratio, tanquam emanata in caſu particulari, ratione habita circumſtantiarum non videtur trahenda in legem generalem, quia S. Congregatio potuit habere tunc talia motiua pro illa cauſa, vt potuerit iudicare, non releuare, quod aliquæ religiones non ſint auditæ. Et proinde ſecluſa dicta declaratione, probabilius puto eſſe admittendam talem exceptionem; nam etiam exceptio de iure tertij admittitur, quando excludit ius, & intentionem agentis; nam hoc propriè non eſt excipere de iure tertij, ſed de non iure agentis *l. fin. C. de rei vendicat.* Bar. *in l.* 2. *poſt. med. ff. de excep. rei iudicat.* Corneus *conſil.* 66. *n.*3. *ver. Nec obſtat lib.* 1. Caſtrenſ. *conſil.* 367. *num.* 2. *lib.* 1. Crauet. *conſil.* 191. *num.* 3. Surd. *conſil.* 415. *num.* 16. *in fine.* Theſaur. *deciſ.* 4. *num.* 1. Rota *coram Ludouiſio deciſ.* 415. *num.* 3. Vnde dum aliqua religio excipit, quod aliqui non ſint auditi, intendit excludere ius ad nouam fundationem, tamquam conceſſio Ordinarij ſit nulla, vtpote non ſeruata forma præſcripta in nouis decretis de conuocandis, & audiendis omnibus.

521 Quadrageſimoſeptimo. An regulares conuocati debeant omnes conſentire an vero ſufficiat quod maior pars conſentiat. Et quidem videtur ſufficere quod maior pars conſentiat; quia quod fit à maiori parte ab omnibus cenſetur factum. Cap. 1. *de ijs, quæ fi. à ma. par. cap.* Verum cum agatur de re, quæ non pertinet ad religiones tanquam facientes Vniuerſitatem, & Collegium, ſed quæ pertinet tanquam ad ſingulos, ſiquidem agitur, an ſint paſſuræ præiudicium in ordine ad congruam ſubſtentationem, ſubintrat regula. Quod omnes tangit ab omnibus approbari debere, *l. per fundum ff. de ſeruit. ruſticor. præd.* & *cap. quod omnes de regul. iur. in 6.* quæ regula procedit quò ad ea, quæ pertinent ad ſingulos, vti ſingulos. Ita Gloſ. *in dict. capit. quod omnes*, vbi Decius *numer.* 5. Felin. *num.* 15 & cœteri Doctores communiter.

522 Accedit etiam. Quod ſi ſufficeret maior pars, deberet conſenſus exquiri ab omnibus religioſis conuocatis, collegiater vnitis, ita vt collegiali modo id præſtarent, quia in tantum ſufficit pars maior, in quantum in ipſa repræſentatur conſenſus totius corporis, quod fieri non poteſt, niſi in vnum corpus vniantur. Quod tamen eſt contra praxim.

523 Tertio. In decreto Gregor. XV. requiritur ſub diſiunctione quod aut Regulares conuocati conſentiant, aut aliàs conſtet Ordinario introducendos poſſe manuteneri commodè ſine aliorum detrimento. Vnde cum pars poſterior diſiunctiuæ æquipolleat priori, ſiquidem vtraque ordinatur ad eumdem finem, requiritur prior, nempe conſenſus conuocatorum, vt per ipſum conſtet, an introducendi poſſint congruè ſubſtentari in debito numero. Dum autem aliqui conſentiunt, alij vero non conſentiunt, res redditur dubia, & proinde non poteſt conſtare, quod congrue ſubſtentari poſſint.

524 Quadrageſimo octauo. Circa pœnas impoſitas violantibus decreta de erigedis Monaſterijs, quæ ſunt excommunicatio latæ ſententiæ, priuatio officiorum, inhabilitas perpetua ad ipſa, & priuatio vocis actiuæ, & paſſiuæ: dubitatur à quibus poſſint tolli. Et quod ſpectat ad excommunicationem, certum eſt, poſſe tolli pro foro interno à quocunq; Confeſſario; & pro foro externo à quocunque Prælato regulari, concurrentibus ijs, quæ neceſſaria ſunt pro abſolutione ab excommunicatione: quia non

eſt

Digitized by Google

eſt reſeruata. Quod notat etiam Lezana verbo *Monaſteria regul.r. num.* 11.

525 Quod verò ſpectat ad alias pœnas. Adhuc ab ipſis à ſuis prælatis abſolui poterunt. Quia ſi delictum eſt minus graue adulterio, poterunt diſpenſare de iure communi; nam Epiſcopus de iure communi diſpenſare poteſt in pœnis latis ob adulterium & alia crimina minora etiam in foro externo, cap. *At ſi Clerici* §. *de adulterijs, de iudic.* Quod autem poteſt Epiſcopus cum ſuis ſubditis, poteſt etiam Prælatus regularis cum proprijs, ex cõceſſione Pij V. *ſub die* 21. *Iulij* 1571. *Conſtit.* 132. *in Bul.* eiuſdem Pontificis. Quæ conceſſio fuit in ſpecie confirmata à Gregorio XIII. in fauorem Congregat. S. Bernardi Hiſpaniæ, vt in *compend. priuileg. dicti Ordin.* ver. *abſolutio quò ad fratres* §. 11.

526 Si verò delictum cenſeatur maius adulterio poterunt abſoluere virtute priuilegiorum etiam pro externo, præſertim vigore priuilegij conceſſi a Pio V. Monachis Sancti Benedicti Congregat. Caſſinenſis, atque adeo omnibus habentibus communicationem priuilegiorum, *in ſua Conſtitutione*, quæ incipit. *Dum ad Congregationem*. *Idib. Iunij* 1571. & eſt 129. *eiuſdem Pontificis tom.* 2. *Bullar.* ibi. *Motu proprio, non ad ipſorum Abbatum, & Prælatorum, ſeu alicuius pro eis nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex certa ſcientia, & de mera liberalitate noſtra, Apoſtolicæque poteſtatis plenitudine omnibus, & ſingulis modernis pro tempore exiſtentibus Abbatibus, & Prælatis Congregationis huiuſmodi, quoſcunque illius pro tempore exiſtentes Monachos, Conuerſos, Commiſſos, & Oblatos tam profeſſos, quam nouitios, in ea tamen perſeuerantes, à quibuſuis criminibus, reatibus, culpis, cenſuris, & pœnis per eos, & eorum quemlibet tam ante, quam poſt illorum in Congregationem huiuſmodi, ac Monaſteria ſub illius obedientia exiſtentia ingreſſum, ſeu profeſſionem regularem per eos emiſſam, ob quamuis cauſam, & ob quemuis exceſſum, & delictum publicum, vel occultum caſu, ſeu data opera quomodolibet ab eis, & ſingulis, etiamſi homicidium voluntarium, ſeu membri mutilatio, non tamen poſt ingreſſum huiuſmodi pro tempore ſubſequutum, ſeu ſubſequuta fuerit, incurſis, & in futurum incurrendis, etiamſi de caſibus reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, vel de comprehenſis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini ſingulis annis legi conſueuit, fuerint, plenariè toties quoties opus fuerit, iniuncta ſibi pro modo culpę pœnitentia ſalutari, quo ad reatum homicidij tantum in foro conſcientiæ tantum, abſoluendi, & liberandi, ac in priſtinum, & eum, in quo ante præmiſſa quomodolibet erant, & fuerant, ſtatum redintegrandi; omnemque inhabilitatis, & infamiæ maculam, ſiue notam inde quomodolibet inſurgentem ab eis, & eorum quolibet prorſus abolendi &c. tenore præſentium concedimus, & elargimur.* Quod quidem eſt maximum priuilegium, præſertim cum ſit conceſſum poſt Concilium Tridentinum, & derogationem priuilegiorum factam à Pio IV. quæ obſtabant Decretis eiuſdem Concilij.

527 In quo priuilegio illud eſt notandum, quod tantum homicidium reſtringitur ad forum conſciẽtiæ tantum; & ideo facultas conceſſa quo ad reliqua tanquam non reſtricta ad forum conſcientiæ, ſe extendet etiam ad forum externum, nam exceptio firmat regulam in contrarium, *l. quæſitum* §. *denique de fun. inſtruct.* & Gloſ. & Doctor. *in rubr. de regul. iur. in* 6.

528 Ex quo deducitur. Quod ſi officia, & dignitates, quibus priuatur ratione tranſgreſſionis, non ſint interim alteri collatæ, poterit ad ipſas denuo reſtitui virtute huius priuilegij, nam concedit facultatem, *In priſtinum, & eum, in quo ante præmiſſa, quomodolibet erant, & fuerant, ſtatum redintegrandi*, quod non eſt aliud quam reſtituere officia, & dignitates deperditas. vbi notanda ſunt verba; *Et eum*, nam ſignificat illum ipſum ſtatum, quem ante priuationem obtinebat, vt declarãt verba ſubſequentia, *Et eum in quo erant*, quæ ſignificat eumdem ſtatum, quem ante delictum obtinebant, & proinde importat identitatem in omnibus iuxta Gloſ. *in l. cum hi.* §. *qui in perpetuum. ff. ſi ager vectig.* Menoch. *præſumpt.* 173. *num.* 10. *lib.* 4. Surd. *deciſ.* 125. *num.* 1.

529 Cum autem in hoc priuilegio concedatur Abbatibus, atque adeo per communicationem Superioribus localibus aliarum religionum, poterunt facere quicquid in ipſo exprimitur, excepta tamen reſtitutione illorum officiorum, quorum collatio de iure non pertinet ad ipſos. Quando enim ſubintrat priuatio horum officiorum, fiunt vacantia, & ideo remanent ſub diſpoſitione illius, ad quem de iure pertinet collatio; nec poteſt inferior ea reſtituere iuſte priuato, alioquin ſibi vſurparet ius ordinarij collatoris. Et proinde facultas reſtituendi in priſtinum ſtatum, quatenus ſe extendit ad reſtitutionem officiorum debet accipi ſecundum ſubiectam materiam, vt ſcilicet cenſeatur conceſſa ijs, ad quos pertinet collatio. Quia Pontifex in hoc priuilegio non dat minoribus ſuperioribus, quæ ſunt propria maiorum: ſed tantum, quæ de iure religioni non conuenit.

BVLLA
FOELICIS RECORDATIONIS
PAVLI QVINTI
IN QVA

FIT REVOCATIO FACVLTATVM SVPERIORIBVS quoruncunque Ordinum, & Religioſorum quoquomodo conceſſarum, cognoſcendi cauſas ſuorum ſubditorum ad Officium ſanctæ Inquiſitionis hæreticæ prauitatis quomodolibet pertinentes.

530 *PIVS IV. in ſua Conſtit. 51. de qua ſub tom. 2. contra Religioſos, ab Inquiſitoribus procedi poſſe decreuit, dummodo ab eorum Superioribus non eſſet preuentum. §. 1. Hic Pontifex quaſcunque facultates, cuiuſcumque Ordinis Prælatorum cognoſcendi Regularium cauſas ad officium ſanctæ Inquiſitionis ſpectantes reuocat. Sed eas Ordinarijs denunciari mandat §. 3. & pendentes coram dictis Superioribus, ad Inquiſitores, & Ordinarios remittit §. 4. Et omnia acta ad eoſdem tranſmitti iubet §. 5. Contrauenientibus pœnam imponit §. 6. Clauſulas huic Bullæ præſeruatiuas apponit §. 7. Derogatoriaſque §. 8. Formam, & effectum eius publicationis præſcribit §. 9. Tranſumptiſque credi mandat §. 10.*

TENOR BVLLAE EST.

PAVLVS EPISCOPVS
SERVVS SERVORVM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

531 *ROmanus Pontifex ea interdum, quæ à prædeceſſoribus ſuis temporum, & rerum qualitate id tunc expoſcente, prouidè pro hæreſum extirpatione ſancita ſunt, nouis emergentibus rationibus reuocat, & immutat, aliaque deſuper diſponit, & ordinat prout in Domino ſalubriter conſpicit expedire. Dudum ſiquidem fel. rec. Pius Papa IV. prædeceſſor noſter, ſua perpetuo valitura Conſtitutione ſtatuit, ordinauit, & declarauit, quòd ex tunc deinceps in omnibus Chriſtiani orbis partibus Inquiſitores hæreticæ prauitatis, tam generales, quàm in quibuſuis Prouincijs, ciuitatibus, oppidis, terris, & locis pro tempore deputati particulares, contra omnes quorumcunque Ordinum, etiam exemptorum, etiam Mendicantium profeſſores, & religioſos, ac etiam alios quoſcunque quouis modo priuilegiatos, & exemptos, de hæreſis crimine quomodolibet ſuſpectos aut culpabiles, dummodo ab eorumdem profeſſorum, & Religioſorum Superioribus, vel Prælatis in cauſis huiuſmodi præuenti non fuiſſent, iuxta facultates officij Inquiſitionis ipſius prauitatis inquirere, & procedere, ac culpabiles, & delinquentes repertos ſecundum canonicas ſanctiones caſtigare, atque punire poſſent, & valerent, ac aliàs prout in literis ipſius Pij prædeceſſoris latius continetur. Cùm autem rerum vſu compertum ſit, occaſione præuentionum huiuſmodi nonnulla interdum impedimenta orta eſſe, quominus cauſæ huiuſmodi ea, qua decet, diligentia cognoſcantur. Nos de conſilio Venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium contra hæreticam prauitatem generalium Inquiſitorum, illa de medio tollere volentes, motu proprio, & ex cer-*

ta

Digitized by Google

ta ſcientia noſtra, ac matura deliberatione, hac noſtra etiam perpetuò valitura Conſtitutione, omnia, & quæcunque priuilegia, indulta, facultates, & conceſſiones Generalibus, Superioribus, & Prælatis quorumcunque Ordinum, ſiue Mendicantium, ſiue Clericorum Regularium, cuiuſuis ordinis, & inſtituti, etiam in dicta Conſtitutione non expreſſorum, & quantumuis exemptorum, & quocumque nomine nuncupentur, per dictum Pium, ac quoſcunque Roman. Pontif. Prædeceſſores noſtros, & Sedem Apoſtolicam conceſſa, approbata, & innouata, & quantumuis etiam longiſſimo tempore obſeruata, cauſas ad dictum officium quouis modo ſpectantes cognoſcendi, & terminandi, ſeu in illis quoquo modo ſe intromittendi: quorum omnium, & ſingulorum tenores, etiamſi de illis ſpecialis, & expreſſa mentio habenda eſſet, præſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis, & inſertis habentes, Apoſtolica authoritate tenore præſentium perpetuò caſſamus, reuocamus, & abolemus: ipſiſque Generalibus, Superioribus, & Prælatis, vt de cætero quouis quæſito colore, vel prætextu præuentionis, vel conſuetudinis, & præſcriptionis immemorabilis, ſeu cognoſcendi, an delationes huiuſmodi calumnioſæ ſint, necne, in eiſdem cauſis, tam motis, quàm mouendis, quoquomodo ſe intromittere, ſeu immiſcere, denunciationes recipere, teſtes examinare, proceſſus conficere, cauſas ipſas cognoſcere, definire, vel determinare minimè audeant, ſeu præſumant, ſimili authoritate diſtrictius inhibemus. Volentes, & expreſsè mandantes, vt ipſi Religioſi poſſint, & debeant omnes, etiam Ordinum huiuſmodi profeſſores, de hæreſi ſuſpectos, Inquiſitoribus, vel Ordinarijs locorum vicinioribus liberè denunciare, abſque eo, quòd Superiores prædicti perſonas denunciatas, & cauſas perquirere, vel quoquomodo id impedire, vel retardare audeant, ſeu præſumant. Inſuper omnes, & quaſcunque cauſas ad dictum officium quomodolibet ſpectantes, & pertinentes coram Generalibus, Superioribus, & Prælatis huiuſmodi, in quibuſcunque locis exiſtentibus, ac contra quoſcunque Religioſos, vt præfertur, exemptos motas, & pendentes, ad Nos harum ſerie auocamus, eaſque omnes in ſtatu, & terminis, in quibus de præſenti reperiuntur, ipſius prauitatis Inquiſitoribus, vel Ordinarijs locorum vicinioribus, terminandas committimus. Præterea ipſis Generalibus, Superioribus, & Prælatis pari auctoritate præcipimus, atque mandamus, vt omnes proceſſus, & acta cauſarum huiuſmodi Inquiſitoribus, ſeu Ordinarijs prædictis reſpectiuè remittant, & conſignent; nec non profeſſores, fratres, & Religioſos ſupra dictos, quos hæreſis labe infectos, vel ſuſpectos, etiam in viſitatione, eſſe nouerint, abſque alia conſultatione cum proprijs Superioribus facienda, eiſdem Inquiſitoribus, vel Ordinarijs locorum vicinioribus reſpectiuè denuncient. Quod ſi Generales, alijſque prædicti præſentibus literis non paruerint, eos omnes priuationis quarumcunque dignitatum ſeu prælaturarum, vel officiorum ſuorum ordinum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ, perpetuæque inhabilitatis ad eaſdem, necnon contra fautores hæreticorum, & impeditores officij ſtatutas, & inflictas pœnas, aliaſque cenſuras Eccleſiaſticas, etiam excommunicationis maioris latæ ſententiæ, à qua non, niſi à Nobis, vel à Romano Pontifice pro tempore exiſtente, præterquam in mortis articulo abſolutionis beneficium valeant obtinere, eo ipſo incurriſſe. Necnon præſentes literas, licet Generales, Superiores, & Prælati prædicti, aut quicumque alij, quauis authoritate, dignitate, vel officio, ſeu honore fulgentes, in præmiſſis quomodolibet intereſſe habentes, vel habere prætendentes ad hoc vocati non fuerint, ſemper, & perpetuo validas, & efficaces exiſtere, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac ab omnib. inuiolabiliter obſeruari. Sicque per quoſcunq; Iudices, & Commiſſarios, quauis authoritate fungentes, etiam Sanctæ Eccleſiæ Romanæ Cardinales, Sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere: Irritum quoque, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus, & declaramus. Non obſtan. prædictis, ac quibuſuis alijs Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, necnon ordinum, & inſtitutorum quorumcunque iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque, Indultis, & literis Apoſtolicis, etiam Mare magnum, vel aliàs quomodolibet nuncupatis, eiſdem ordinibus, eorumque Generalibus, Superioribus, & Prælatis, ac perſonis, etiam per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, ac Sedem prædictam, & per Nos quouis modo conceſſis, confirmatis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis. Quibus ac alijs omnibus, quæ præſentibus quomodolibet obſtare poſſent, etiamſi de illis, eorumque totis tenorib. ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa, ac indiuidua, & de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, eorum tenores, pro plenè, & ſufficienter præſentibus expreſſis, & totaliter inſertis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Vt autem præſentes literæ ad omnium notitiam deducantur, neue aliquis ignorantiam earum prætendere, aut contra eas ſe excuſare valeat, illas in valuis S. Ioan. Lateranen. & Principis Apoſtolorum Baſilicarum de Vrbe, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, ac Acie Campi Floræ de more affigi, & publicari, earumque exempla inibi

aſſi-

affixa dimitti, ac poſt publicationem huiuſmodi, omnes & ſingulos, quos concernunt, & concernent in futurum, perinde arctent, & afficiant, ac ſi eorum cuilibet perſonaliter intimatæ fuiſſent: quòdque earum tranſumptis etiam impreſſis, Notarij publici manu ſubſcriptis, & ſigillo alicuius Prælati, ſeu perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, munitis, eandem prorſus fidem in iudicio, & extra vbique gentium & locorum adhiberi volumus, & mandamus, quæ eiſdem originalibus literis adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Et nihilominus, vt ad maiorem notitiam ſingulorum, & quorumcunque Religioſorum prædictorum præſentes deueniant, etiam volumus, & in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus, & mandamus Generalib. Superioribus, & Prælatis prædictis, vt in primis proximis futuris Capitulis, ſeu Congregationibus prouincialibus, vel generalibus cuiuſcunque Prouinciæ, tam in Italia, quàm extra, præſentes noſtras literas legi, & publicari faciant, & procurent. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ caſſationis, reuocationis, abolitionis, inhibitionis, mandatorum, auocationis, commiſſionis, præceptorum, decreti, declarationis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud S. Marcum anno incarnationis Dominicæ 1606. Kal. Septembris, Pont. noſtri anno ſecundo. P. Prodat. Regiſtrata apud Scipionem Secretarium. Scipio Cobellutius. S. De Vrſinis. Anno à Natiuitate D. N. Ieſu Chriſti 1606. indictione 4. Pont. autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris & D. N. D. Pauli diuina Prouidentia PP. V. anno ſecundo, die verò tertia menſis Octobris, ſupradictæ literæ Apoſtolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranenſis, Principis Apoſtolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apoſtolicæ, ac in Acie Campi Floræ, vt moris eſt, per me Io. Baptiſtam Menochium, eiuſdem Sanctiſſ. D. N. Papæ, & Sanctiſſimæ Inquiſitionis Curſorem. Romæ ex Typographia Reuer. Cameræ Apoſtolicæ M. D. C. VI.

Cauſæ quæ pertinent ad Tribunal Inquiſitionis.

ADDITIO.

532 Cauſæ, quæ pertinent ad Tribunal Inquiſitionis, & de quibus prohibentur per hanc Conſtitutionem ſuperiores Regulares cognoſcere, ſunt imprimis cauſæ hæreſis, ſeu quocunque modo ad hæreſim pertinentes. Quia hoc tribunal principaliter erectum contra hæreſim, ſe extendit ad omnia illa delicta, quæ quocunque pacto hæreſim concernunt: & proinde cauſæ Fautorum, Receptorum, Defenſorum hæreticorum, Apoſtatarum à fide, Schiſmaticorum, ſuſpectorum de hæreſi, blaſphemantium hæreticaliter, Magorum, Sortilegorum, quorum ſortilegia hæreſim continent aut ſapiunt, & aliæ eiuſmodi, quæ quocunque modo ad hæreſim dicunt relationem. Et proinde cauſæ quoque religioſorum contrahentium matrimonium ſiue publicè, ſiue ſecretè, quia ſunt ſuſpecti de hæreſi. Plures etiam aliæ cauſæ pertinent ad Tribunal Inquiſitionis ex Decretis Summorum Pontificum, vt eorum, qui non ordinati Miſſam celebrant, aut audiunt confeſsiones, ex Conſtit. 2. Gregor. XIII. quæ incipit. *Officij noſtri* Clemen. VIII. quæ incipit. *Et ſi alias.* Item ſollicitantium in confeſſione, vel occaſione, & prætextu confeſsionis, etiam confeſsione non ſequuta, etiam ſi ſollicitatio pro alijs fiat. & Gregor. XV. *Conſtit.* 4. Quæ cauſæ & cæteræ omnes huiuſmodi pertinent ad hoc tribunal, quia ſemper exhibent aliquam ſuſpicionem hæreſis.

QVÆSTIONES.

533 1 Quæ fuit potiſſima cauſa huius Conſtitutionis.

2 An Epiſcopus ſine Inquiſitore, & Inquiſitor ſine Epiſcopo procedere poſsint, & quando poſsint.

3 Quid agendum eſt in cauſis, vbi Epiſcopus & Inquiſitor inſimul procedunt, & inter ſe diſcordant.

4 An Regulares pro quo fidei negotio ad Sanctum Officium recurrerint, ſeu confugerint, vel in eo teſtimonium veritatis perhibuerint, poſsint à ſuis Superioribus grauari?

5 An in cauſis ad S. Inquiſitionem hæreticæ prauitatis ſpectantibus, Iudices, & Officiales gratis omnia expedire debeant?

Quæ

Quæ ſit cauſa finalis prohibendi Prælatis regularibus, ne cognoſcant cauſas pertinentes ad Tribunal Inquiſitionis. Quæſtio I.

SVMMARIVM.

534 *Finis prohibendi Regularibus, ne cognoſcant cauſas pertinentes ad Inquiſitiones, eſt, vt debito modo tractentur.*
535 *Et non ſegniter.*

534 Ad primum. Reſp. Iuſtiſſimè huiuſmodi cauſarum cognitio à cæteris abdicata, & ad ſolos Epiſcopos, & Inquiſitores delata fuit, quia in eorum Tribunalibus magis iuridicè, & ſecretè cuncta geruntur, & ob quotidianam experientiam diligentiùs fabricantur proceſſus. Hi enim meliùs intelligunt modum, & ordinem interrogandi, examinandi, & conueniendi Reos, quàm quilibet alij Religionum Superiores, qui, etſi eſſent Iuris peritiſſimi, tamen ob non frequentatum hunc iudicandi modum, non poſſent ita diligenter proceſſus fabricare, ſicut Epiſcopus, & Inquiſitor. Ita aduertit Pegna *in Directorio Inquiſitorum par.* 3. *Comment* 77. *verb. Illuſtriſſime*; vbi propter alias fortaſſe grauiores cauſas, quas prudens ibi omittere ſubdit, ſic decretum fuiſſe iudicat.

ADDITIO.

535 Cauſam finalem huius Conſtitutionis aſſignat ipſe Pontifex illis verbis. *Cum autem rerum vſu compertum ſit occaſione prauentionum huiuſmodi nonnulla interdum impedimenta orta eſſe, quominus cauſæ huiuſmodi ea qua decet, diligentia cognoſcantur.* Vnde cauſa finalis fuit, ne huiuſmodi cauſæ ſegniter, & abſque debita diligentia tractentur. Cum enim plurimum interſit Chriſtianæ Reipublicæ fidem puram, & illibatam ſeruari, neceſſarium quoque fuit, vt cauſæ omnes, vnde aliquod præiudicium ippſi ſuboriri poſſet, ſedulo, & cum maxima cura tractarentur.

An Epiſcopus, & Inquiſitor poſſint ſeorſim procedere. Quæſtio II.

SVMMARIVM.

536 *Epiſcopus, & Inquiſitor, quæ ſeorſim præſtare poſſint.*
Vnus ſine alio non poteſt deuenire ad arctum carcerem, tormenta, & ſententiam.
537 *Poteſt vnus ſine alio ferre ſententiam abſolutoriam.*
538 *Inquiſitor quando poſſit ſine Epiſcopo torquere, & proferre definitiuam ſententiam.*
539 *Inquiſitor poteſt ſolus procedere in cauſis lamiarum.*

536 Ad ſecundum. Reſp. Quatuor per ſe poteſt Epiſcopus ſine Inquiſitore, & è contra; nempe inquirere, citare, arreſtare, & capere, ac tutæ cuſtodiæ mancipare. Tria verò non poteſt vnus ſine alio, ſcilicet tormentis reos exponere, ad ſententiam procedere contra eos, & tradere carceri arcto, quod magis ad pœnam, quàm ad cuſtodiam videatur, vt patet in Clem. *Multorum in princ. de Hæret.* vbi dicitur ſic: *Multorum querela*, & infra: *vt negotium Inquiſitionis huiuſmodi eò proſperetur feliciùs, quò deinceps eiuſdem labis indago ſolemniùs, diligentiùs, & cautiùs peragetur, ipſum tam per Diœceſanos Epiſcopos, quàm per Inquiſitores à Sede Apoſtolica deputatos* (omni carnali amore, odio, vel timore, ac cuiuslibet commodi temporalis affectione ſemotis) decernimus exerceri: ſic quòd quilibet de prædictis, ſine alio citare poſſit, & arreſtare, ſiue capere, ac tutæ cuſtodiæ mancipare: ponendo etiam in compedibus, vel manicis ferreis, ſi ei viſum fuerit faciendum, ſuper quo ipſius conſcientiam oneramus. Necnon inquirere contra illos, de quibus pro huiuſmodi negotio ſecundùm Deum, & Iuſtitiam videbitur expedire. Reos tamen tradere carceri arcto, qui magis ad pœnam, quam ad cuſtodiam videatur: vel tormentis exponere illos: aut ad ſententiam procedere contra eos, Epiſcopus ſine Inquiſitore, aut Iuquiſitor ſine Epiſcopo Diœceſano, aut eius Officiali, vel, Epiſcopali ſede vacante, Capituli ſuper hoc delegato, ſi ſui ad inuicem copiam habere valeant, intra octo diernm ſpatium, poſtquam ſe inuicem exquiſierint, non valebit, & ſi ſecùs præſumptum fuerit, nullum ſit,

ſit, & irritum ipſo iure. Quod autem vnus ſine alio procedere ad ſententiam non poſſit, ante iſtam Clementinam iam erat cautum, *in c. Per hoc de hæret. lib. 6.* ſed perfectius habetur hic *in c. Multorum*, allegato. Cauſas quoque ſuperſtitionum, incantationum, veneficiorum, & blaſphemiarum, niſi ſapiant manifeſtè hæreſim, abſque Inquiſitorum interuentu, Epiſcopus terminare poteſt, tex. *in c. accuſatus, de hæret. in 6.* Abb. *in c. 1. de ſortileg. num. 4.* verſ. *Et aduerte*. Et ita cenſuit Sacra generalis Congregatio Rom. & vniuerſalis Inquiſitionis *ſub die 2. Decembris anni 1602.* Vt refert Franciſcus Leo *in Theſ. fori Eccleſiaſtici in tit. de ſortileg.*

ADDITIO.

537 Quod dicitur, quod Epiſcopus non poteſt ſine Inquiſitore, aut econtra Inquiſitor ſine Epiſcopo ferre ſententiam, intelligitur de condemnatoria, non autem de abſolutoria, nam hanc poteſt ferre vnus ſine alio, vt tradunt Pegna *in directorio num. 93. par. 3.* Clarus §. *hæreſis num. 5.* Souſa *in aphoriſmis Inquiſitorum lib. 2. cap. 37. num. 2.* Molina *de iuſt. & iure tract. 5. diſp. 28.* Palaus *tract. 4. oper. moral. diſp. 8. punct. 13. num. 20.* Carena *de offic. Inquiſit. par. 1. tit. 4. §. 1. num. 10.* Conſentiunt etiam, quamuis tutiorem appellent oppoſitam opinionem, Farinac. *de hæreſi quæſt. 186. n. 81.* Roias *ſingul. 27. num. 7.* Azor. *par. 1. lib. 8. cap. 18. quæſt. 16.* & alij. Et ratio eſt, Quia quod proferatur ſententia ſimul ab Epiſcopo, & Inquiſitore, eſt in fauorem rei, ad vitandum eius grauamen in ſententia; hæc autem ratio finalis omnino ceſſat, quando ſententia eſt abſolutoria.

538 Rurſus etiam limitanda eſt reſolutio auctoris, vt non habeat locum quò ad torturam, & definitiuam ſententiam condemnatoriam, ſi Epiſcopus eſt abſens à Diœceſi, vel reperiri non poteſt; vel ſi intra octo dies nolit cum Inquiſitore conuenire, vt habetur ex Clemen. 1. *de hæret.* Ita notant Eymeric. *par. 3. Direct. quæſt. 49.* vbi etiam Pegna. Souſa *in aphoriſ. Inquiſit. lib. 1. cap. 3. num. 8. & 10.* Palaus *tract. 4. oper. moral. diſp. 8. punct. 13. num. 11. & 12.* Carena *de offic. Inquiſit. par. 1. tit. 4. §. 2. n. 15.* Quia propter abſentiam vnius iudicis non debet impediri curſus cauſarum huius tribunalis, in quo cum ſumma æquitate procedendum eſt. Et proinde, ſiue vnus tantum compilet proceſſum, ſiue diuiſim procedant, compilato proceſſu antequam ad torturam, vel ſententiam deueniatur, debet inuicem communicari, & vnus alterum requirere in ordine ad procedendum, & expectare iuxta terminum à iure præfixum.

539 Poſſunt etiam Inquiſitores ſoli procedere ſine Epiſcopis in cauſis Lamianum, ex vi Conſtitutionis Alexand. VI. quæ incipit, *Cum acceperimus*, quam refert Pegna *inter literas pro S. Officio*. Ita ipſe Pegna *in addit. ad Lucer. Inquiſit. tract. de ſtrig.* ver. *quod ſi quæras*. Carena *de offic. Inquiſit. par. 2. tit. 12. §. 19. num. 170.*

Quid agendum quando Epiſcopus, & Inquiſitor inter ſe non conueniunt. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

540 *Quando Epiſcopus, & Inquiſitor non conueniunt, inſtructio cauſæ mittenda ad Sedem Apoſtolicam.*

541 *Idque non ſolùm in ſententia definitiua, ſed etiam in cœteris, in quibus vnus non poteſt procedere ſine alio.*

540 Ad tertium, Reſp. Vterque eorum negotium bene inſtructum Sedi Apoſtolicæ denunciare debet, vt decreuit Boniſac. VIII. *in cap. per hoc, de hæret. in 6.* & tradit Eymer. *in Directorio Inquiſit. quæſt. 50.* & ſequitur Pegna *in ſuo Commentario 99. in principio.*

ADDITIO.

541 Idem etiam notant Souſa *in aphoriſ. Inquiſit. lib. 1. cap. 3. num. 8. & 10.* Palaus *tract. 4. oper. moral. diſp. 8. punct. 13. num. 15.* Carena *de offic. Inquiſit. par. 1. tit. 4. §. 2. num. 15.* Vbi eſt aduertendum. Quod licet cap. *per hoc de hæret. in 6.* loquatur de diffinitiua ſententia, id tamen eſt obſeruandum in cœteris omnibus, in quibus vnus non poteſt procedere ſine alio; nam ideo dict. tex. loquitur tantum de ſententia definitiua, quia tunc ſolum in hac debebant ſimul procedere Epiſcopus, & Inquiſitor: vnde cum modo ex Clemen. 1. *de hæret.* debeant in pluribus alijs ſimul procedere, debent in omnibus recurrere ad Sedem Apoſtolicam, quando inter ſe diſcrepant. Ita præter Eymer. & Pegnam ab auctore citatis locis, Farinac. *de hæreſ. quæſtion. 186. num. 64.* Molina *tract. 5. de iuſt. & iure diſp. 28. num. 14.* Palaus *loco cit.*

Digitized by Google

An Regulares recurrentes ad S. Officium, vel teſtificantes, poſſint à ſuis Superioribus grauari. Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

542 *Regulares recurrentes, aut teſtificantes apud S. Officium, non poſſunt à Superioribus grauari.*
543 *An prohibeantur ipſis imponere regulares pœnas.*
544 *Quid ſi aliquis ex his notoriè delinquat, & cum ſcandalo extra clauſtra.*

542 Ad quartum. Reſp. Quod non. Ita ſtatuit fel. record. Pius V. vt ſequitur.

SAnctiſſimus D. N. Pius Papa Quintus in generali Congregatione Sancti Officij, conſulens libertati ipſius Sancti Officij, & indemnitati recurrentium ad illud, vel in eo teſtimonium perhibentium; ſtatuit, & decreuit, vt Regulares quorumuis etiam Mendicantium ordinum perſonæ, quæ pro tempore ad Officium Sanctæ Inquiſitionis pro quocunque fidei negotio recurrerint, ſeu confugerint, vel in eo teſtimonium perhibuerint veritatis, aut alias quomodolibet depoſuerint, nequaquam à ſuis Superioribus per quinquennium continuum à die recurſus, ſeu diſpoſitionis huiuſmodi moleſtari, vel ex quacunque cauſa, vel exceſſibus prætenſis perſonarum iſtarum, & de debitis propterea pœnis, ſeu pœnitentijs eiſdem imponendis, niſi ipſi Illuſtriſſimi Cardinales Inquiſitores generales certiores facti fuerint, vel eis clarè notificatum, & ab ipſis Cardinalibus deſuper reſponſum fuerit.

ADDITIO.

543 Dubitari poteſt, an per hoc Decretum prohibeantur Superiores Regulares imponere ſubditis regulares pœnas, quas iuxta regulam, & religionis conſuetudinem incurrunt, dum peccant cõtra regularem diſciplinam. Non crederem prohiberi, quia intentio Pontificis eſt tantum prouidere indemnitati eorum, in quorum fauorem diſponit, ne ſcilicet grauari poſſint, vt conſtat ex verbo, *moleſtari*: dum autem puniuntur regulariter pro transgreſſionibus contra regulam, non moleſtantur, neque grauantur, ſed perficiuntur, quia regularis punitio tendit ad ducendos religioſos ad perfectionem adeoque ad eorumdem profectum. Deinde intentio Summi Pontificis non eſt relaxare regularem diſciplinam, ſicut relaxaretur, niſi poſſent regulariter puniri, nam ſubditi mendicarent occaſiones adeundi Officium Inquiſitionis, vt hoc prætextu ſe ſubtraherent regulari diſciplinæ. Si tamen in his regularibus punitionibus Superiores modum excederent, præſumerentur, quod vellent ſubditos moleſtare, quia ille exceſſus eſſet effectus malæ voluntatis.

544 Sed quid, ſi aliquis ex his religioſis delinqueret notoriè, & cum ſcandalo extra clauſtra, & iuxta diſpoſitionem Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 14 de regular.* & Conſtitutionem Clementis VIII. *Suſcepti muneris 18. Martij 1596.* Epiſcopus iſ ſtaret apud Superiorem, quod puniretur. Reſp. Tunc poſſet punire. Quia tunc inſtantia Epiſcopi, & diſpoſitio legis excluderet præſumptionem, quod puniret animo moleſtandi: & proinde ceſſaret finis huius decreti; neque tunc Superior prætenderet cauſam, vel exceſſum, ſed Epiſcopus illi exhiberet delictum puniendum. Decretum autem procedit quando Superior regularis prætendit cauſam, vel exceſſum, vt conſtat ex illis verbis; *Ex quacunque cauſa, vel exceſſibus prætenſis perſonarum iſtarum.*

An in cauſis Inquiſitionis omnia gratis ſint expedienda. Quæſt. V.

SVMMARIVM.

545 *In tribunali Inquiſitionis omnia gratis expedienda.*
546 *Quid ſi non ſit ſatis prouiſum Miniſtris Inquiſitionis.*
547 *Superiores Regulares quando poſſint procedere in cauſis Inquiſitionis.*
548 *Superior Regularis abſque præſumptione exercens aliquem actum in cauſis Inquiſitionis, excuſatur.*
Diſpoſitio quæ punit præſumentes, non habet locum ſtante ignorantia, aut bona fide.
549 *Generales, Prælatique cæteri debent ſuos denunciare hæreſi infectos, aut ſuſpectos, repertos etiam in actu viſitationis.*
550 *An ſufficiat, quod moneant, à quo audiunt; vt denunciet.*
551 *Quando teneantur denunciare.*
552 *An teneantur denunciare Nouitios.*

545 Ad quintum, Reſp. Quod ſic, & extat Decretum fel. recor. Clementis VIII. tenoris ſequentis.

San-

Digitized by Google

1 *SAnctiſſimus Dominus noſter volens, ac intendens prouidere, vt cauſæ & negocia quouis modo ſpectantia ad Sanctam Inquiſitionem cognoſcantur, & expediantur omni qua decet integritate, amotis quibuſuis ſordibus, ac pecunarijs ſolutionibus, ſtatuit & decreuit, vt impoſterum omnes Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, ac quiuis Eccleſiarum Prælati, ſeu inferiores Ordinarij, eorumque Vicarij, & Officiales, in cauſis, & negocijs Sancti Officij, pro examine teſtium ſeu principalium reorum, pro ſportulis ſententiarum, pro quouis decreto ſeu actu, ſeu quacunque expeditione, nihil omnino exigant, & recipiant, etiam à ſponte dantibus: ſed gratis omnia expediant.*

2 *Ac eorum Secretarij, Cancellarij, & Notarij pro ſcripturis proceſſuum, informationum, ſeu repetitionis teſtium Fiſci, quas mittunt ad Sanctam, & Uniuerſalem Inquiſitionem Romanam, nihil penitus exigant, ſed gratis illas mittant.*

3 *Inſuper mandauit omnibus ſupradictis, eorumque Vicarijs, & Officialibus, vt cum aliquid eis ſignificatur, nomine ſupradictæ Inquiſitionis, quamprimum literis reſcribant, & negocia iuncta exequutioni demandent.*

4 *Et hoc Decretum, tam ipſi Prælati inuiolabiliter obſeruent, quam ab alijs obſeruari curent, & eius exemplaria in eorum Cancellarijs affixa retineri, vt omnibus innoteſcat, & in Archiuijs regiſtrari faciant, ſub pœna indignationis Sanctiſſimi Domini Noſtri, & alijs arbitrio Sanctitatis Suæ infligēdis.*

5 *In generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & uniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſt. apud S. Petrum, coram Sanctiſſimo D. ac Illuſtriß. & Reuerendiſſimis Dominis S. R. E. Cardinalibus aduerſus hæreticam prauitatem generalibus Inquiſitoribus. Nonis Ianuarij, Anno à Natiuitate Domini Noſtri Ieſu Chriſti. 1601,*

Quintilianus Adrianus Not.

ADDITIO.

546 Quando non eſt ſufficienter prouiſum pro expenſis in Miniſtros Inquiſitionis, poſſunt reis pœnæ pecuniariæ imponi, vt obſeruant Farinac. *de hæreſi. quæſt.* 193. *num.* 108. Souſa *in Aphoriſmis Inquiſitorum lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 1. *&* 2. Carena *quæſt.* 3. *ad conſil. Fulcod. num.* 6. quæ in neceſſitates Officij Inquiſitionis impendantur, & obſeruat Carena *citat.* quod huiuſmodi pœnæ pecuniariæ non ſolent imponi, niſi re participata cum ſupremo Tribunali, vt dum cum tanta maturitate proceditur, cognoſcant rei, quod ſolum in hoc tribunali intenditur ſalus animarum.

547 Eſt autem aduertendum cum Carena, *de offic. Inquiſit. par.* 2. *tit.* 17. *§.* 10. *num.* 35. ver. *ubi tamen*. Quod ſi Superiores Regulares habeant in loco iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt procedere in cauſis Inquiſitionis contra Regulares ſuos ſubditos, ita tamen, vt non poſſint per ſe ſolos exercere illos actus, quos neque Epiſcopi poſſunt ſine Inquiſitoribus, ſed eum modum ſeruare tenebuntur, quem ſeruant Epiſcopi. Sicut etiam ratione iuriſdictionis quaſi Epiſcopalis habent auctoritatem in tribunali Inquiſitionis, & poſſunt procedere contra reliquos, ita etiam contra proprios ſubditos.

548 Rurſus eſt etiam aduertendum. Quod ſi quis Superior regularis ignoranter, aut bona fide abſque præſumptione exerceret aliquem ex actibus prohibitis in hoc Decreto, non fieret obnoxius pœnis in ipſo ſtatutis, quia ad eas incurrendas requiritur præſumptio, atque adeo, quod ſciens, & volens exerceat talem actum, vt conſtat ex verbis illis Decreti. *Quoquo modo id impedire, vel retardare audeant, ſeu præſumant*. Et proinde talis diſpoſitio, cum puniat præſumentes, non punit procedentes ignoranter, ſeu cum bona fide, vt tradunt Nauar. *cap.* 27. *manual. num.* 274. ver. *Tertiodecimo*. Rodriquez *par.* 1. *ſum cap.* 155. *num.* 3. Angelus verbo, *Ignorantia num.* 4. iuncto verbo, *Excommunicatio* 7. *num.* 3. Sylueſter verbo *Ignorantia quæſt.* 8. Innocent. *in cap. a nobis* 1. ver. *Adde, quod dicimus, de ſent. excommunicat.* Auendan. *de exequen. mand. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 38. Diaz *in pract. cap.* 26. *litera* C. ver. *primo quod eius*, Rota *deciſ.* 438 *num.* 4. *par* 4. *recent.* & in *Oſcen. Archidiacon.* 18. *Maij* 1603. *coram Lancellotto*.

549 Tertio eſt etiam aduertendum. Quod in hac conſtitutione iniungitur ſub excommunicationis pœna latæ ſententiæ, nec non priuationis quarumcunque dignitatum, ſeu prælaturarum, officiorum, & vocis actiuæ, & paſſiuæ, ac perpetuæ inhabilitatis Generalibus, Prælatis, & Superioribus, quod ſuos debeant denunciare, ſi ſunt hæreſi infecti, aut ſuſpecti, etiamſi in actu viſitationis id reperiant. Quam diſpoſitionem non afficere ſubditos, imo nec Superiores, qui præſunt Monaſterijs, cum ſola adminiſtratione, ſed abſque iuriſdictione, notat Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. in par. quæſt.* 9. *punct.* 7. *n.* 6. Quia Pontifex loquitur gradatim deſcendendo à Generalibus, ad Superiores, & vltimo ad Prælatos; atque adeo loquitur de iuriſdictionem habentibus, quia Prælati qui ſunt omnium inferiores inter eos, de quibus Pontifex loquitur, illum habent.

550 Dubitatur tamen; An debeat Superior per ſeipſum denunciare, quando audit aliquem eſſe infectum de hæreſi, aut ſuſpectum, an ſufficiat, quod moneat eum, à quo audit, vt denunciet. Bonac. *cit. diſp.* 2. *de cenſur. in partic. quæſt.* 9. *punct.* 7. *n.* 7 putat ſufficere, ſi curet denunciationem fieri ab eo, à quo audiuit, quia hoc pacto ſatisfacit fini, & intentioni legis; & quia, cum Superior nihil aliud ſciat, quam quod audiuit eius denunciationem, pa-

reret

Digitized by Google

reret maiorem notitiam. Exiſtimo tamen, neceſſarium eſſe, quod is, cui committitur denunciatio, ſuſcipiat in ſe obligationem denunciandi: nam cum obligatio denunciandi ſit perſonalis Superioris, non poteſt ab ipſa liberari, niſi in alium transferat.

551 Pro cuius intelligentia eſt aduertendum, quod non ſtatim ac aliquid audiunt Superiores de hæreſi, aut ſuſpicione, tenentur denunciare, ſed debent conſiderare, an veriſimile ſit, quod audiunt, qualitatem perſonæ referentis, & alia huiuſmodi, & an adſit ſufficiens fundamentum procedendi, ſeu inquirendi contra denunciandum. Quia cum Pontifex prohibeat, ipſos procedere in cauſis Inquiſitionis ſed velit denunciare, conſequenter intendit tantum obligare ad denunciandum quo ad eos caſus, in quibus prohibet procedere. Vnde iubentur denunciare, quando aliàs poſſent procedere: atque adeo tunc ſolum tenentur denunciare, quando adeſt ſufficiens fundamentum ad procedendum, ſi non prohiberentur procedere.

552 Quarto eſt aduertendum, quod præſens Decretum non obligate Superiores ad denunciandos nouitios, ſi forte inficiantur hæreſi, aut de ea ſuſpecti ſint, vt notat Bonac. *de cenſur. in par. diſp.* 2. *quæſt.* 9. *punct.* 7. *num.* 3. Quia loquitur ſolum de profeſſoribus, fratribus, & religioſis, quales non ſunt Nouitij, cum nondum ſint membra religionis. Vnde hoc Decretum non afficit in ordine ad nouitios, reſpectu quorum non adeſt hæc ſpecialis obligatio ad denunciandum, ſed eodem modo ſe gerere poſſunt cum ipſis ac cum cæteris, qui non ſunt de corpore religionis.

CONSTITVTIO
FOELICIS RECORDATIONIS
GREGORII XV.
DECRETIS CONCILII ADIVNCTA,
In qua infraſcripta ſtatuuntur.

553 1 TAM Regulares, quàm quomodolibet exempti, animarum curæ perſonarum ſæcularium in Monaſterijs, ſeu domibus Regularibus, aut quibuſuis alijs ædificijs exemptis incumbentes, ſeu aliàs Eccleſiaſtica Sacramenta exercentes, in his, quæ huiuſmodi curam, & adminiſtrationem concernunt, omnimodæ Iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Diœceſani Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſt. delegati, plenè in omnibus ſubijciantur.

2 Tam Regulares, quàm ſæculares huiuſmodi, nullis priuilegijs tueri ſe poſſint, quò minus ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes, aut intra clauſurã, aut circa bonorum adminiſtrationem Monaſteriorum Monialium, etiam Regularibus ſubiectorum, ab Epiſcopo loci ſimiliter tanquam ad hoc Sedis Apoſt. delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant.

3 Vt Confeſſarij, ſiue ſæculares quomodocumque exempti, tam ordinarij, quàm extraordinarij, ad confeſſiones Monialium, aut Regular. ſubiectarum audiendas, nullatenus deputari valeant, niſi priùs ab Epiſcopo Diœceſano idonei iudicentur.

4 Vt adminiſtrantes bona ad huiuſmodi Monaſteria ſanctimonialium etiam Regularibus ſubiectarum pertinentia, quomodolibet exempti, Epiſcopo loci, adhibitis etiam ſuperioribus Regularibus, ſingulis annis rationes adminiſtrationis, gratis tamen exigendas, reddere teneantur.

5 Liceat Epiſcopo ex rationabili cauſa Regulares ſuperiores admonere, vt eiuſmodi Confeſſores atque adminiſtratores admoneant; ipſiſque ſuperioribus id facere detrectantibus, habeat Epiſcopus facultatem prædictos Confeſſarios, atque adminiſtratores amouendi.

6 Vt poſſit Epiſcopus, vna cum Superioribus regularibus, quarumcumque Abbatiſſarum, vel Præpoſitarum electionibus per ſe, vel per alium, intereſſe, ac præſidere, abſque vlla tamen ipſorum Monaſteriorum impenſa.

7 Epiſcopus tanquam Sedis Apoſt. delegatus poteſt punire quoſcumque exemptos, qui in alienis Eccleſijs, aut quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſijs ſuis aut ſuorum Ordinum, non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente, prædicare præſumpſerint, delinquentes toties, & quando opus fuerit, etiam extra viſitationem, ad aliaſque pœnas procedere, omnemque iuriſdictionem exercere liberè, & licitè valeat.

TENOR CONSTITVTIONIS.
GREGORIVS EPISCOPVS,
SERVVS SERVORVM DEI.
Ad perpetuam rei memoriam.

INſcrutabili Dei prouidentia vniuerſalis Eccleſiæ regimini, meritis licet imparibus, præſidentes, paſtoralis noſtræ ſolicitudinis partes eſſe dignoſcimus in eam curam præcipuè incumbere, vt à dignis, & probatis tan-

tantùm Sacerdotibus ſanctè adminiſtrentur Eccleſiaſtica Sacramenta, atque vt Virginum Deo ſacrarum Monaſteria diligentiſsimè cuſtodiantur, & vt viri aſſumantur idonei ad prædicationis officium ſalubriter exequendum. Sanè Trid. Synodi decretis prouidè cautum eſt, nullum Presbyterum etiam regularem, poſſe Confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium habeat, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat.

Nec non vt in Monaſterijs, ſeu domibus virorum, ſeu mulierum, quibus imminet animarum cura, perſonarum ſæcularium, præter eas, quæ ſunt de illorum Monaſteriorum, ſeu locorum familia, perſonæ tam regulares, quam ſæculares eiuſmodi curam exercentes ſubſint immediatè in ijs, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cuius Diœceſi ſunt ſita. Itemque vt Epiſcopi vniuerſi ſub obteſtatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ, in omnibus Monaſterijs ſibi ſubiectis ordinaria, in alijs verò Sedis Apoſtolicæ auctoritate, Clauſuram ſanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari maximè procurent; inobedientes, atque contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, quacumque appellatione poſtpoſita compeſcentes.

Atque vt Regulares in Eccleſijs ſuorum ordinum prædicare volentes, ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, in Eccleſijs verò, quæ ſuorum ordinum non ſunt, nullo modo prædicare poſſint ſine Epiſcopi licentia: contradicente autem Epiſcopo, nulli, etiam in ſuorum ordinum Eccleſijs prædicare præſumant.

Verùm, quia experientia compertum eſt, Eccleſiaſtici regiminis rationes poſtulare, vt decretis eiuſmodi aliquid adiungatur; matura deliberatione noſtra, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine hac generali, ac perpetuò valitura conſtitutione decernimus, ſtatuimus, & declaramus, vt deinceps tam regulares, quàm ſæculares, quomodolibet exempti ſint, animarum curam perſonarum ſecularium in Monaſterijs, ſeu domibus regularibus, aut quibuſuis alij Eccleſijs, vel beneficijs, ſiue regularibus, ſiue ſæcularibus incumbentem exerceant, ſiue alijs Eccleſiaſtica Sacramenta, aut vnus ex illis, miniſtrent prauia Epiſcopi licentia, & approbatione: ſiue quomodolibet in dictæ curæ exercitio, aut in eorumdem Sacramentorum, aut alicuius ex illis adminiſtrationi de facto abſque vlla authoritate ſe ingerant. In his, quæ huiuſmodi curam, ſeu adminiſtrationem concernunt, omni modo iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Diœceſani Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, plenè in omnibus ſubijciantur. Ad hæc tam regulares, quàm ſæculares huiuſmodi nullis priuilegijs, aut exemptionibus tueri ſe poſſint, quominus ſi deliquerint, circa perſonas intra ſepta degentes, aut circa clauſuram, aut circa bonorum adminiſtrationem Monaſteriorum monialium, etiam regularibus ſubiectarum, ab Epiſcopo loci ſimiliter tanquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ delegato, quoties & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant.

Confeſſores verò, ſiue ſæculares quomodocumque exempti, tam ordinarij, quàm extraordinarij, ad Confeſſiones monialium, etiam regularibus ſubiectarum, audiendas nullatenus deputari valeant, niſi prius ab Epiſcopo Diœceſano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur obtineant: ſed & adminiſtrantes bona ad eiuſmodi Monaſteria ſanctimonialium, vt præfertur, etiam regularibus ſubiectarum pertinentia, ſiue regulares extiterint, ſiue ſæculares quomodolibet exempti, Epiſcopo loci adhibitis etiam ſuperioribus regularibus, ſingulis annis rationes adminiſtrationis, gratis tamen exigendas, reddere teneantur, ad idque iuris remedijs cogi, & compelli queant. Liceatque Epiſcopo, ex rationabili cauſa, regulares ſuperiores admonere, vt eiuſmodi Confeſſores atque adminiſtratores amoueant, iiſque ſuperioribus id facere detrectantibus aut negligentibus, habeat Epiſcopus facultatem prædictos Confeſſores, & adminiſtratores amouendi, quoties & quando opus eſſe iudicauerit. Ac ſimiliter poſſit Epiſcopus, vna cum Superioribus regularibus quarumcumque Abbatiſſarum, Prioriſſarum, Præfectarum, vel Præpoſitarum eorumdem Monaſteriorum, quoquo nomine appellentur, electionibus, per ſe, vel per alium, intereſſe, ac præſidere, abſque vlla tamen ipſorum Monaſteriorum impenſa.

Ac demum habeat Epiſcopus, tanquam dictæ Sedis delegatus, authoritatem coercendi, ac puniendi quoſcunque exemptos tam ſæculares, quàm regulares, qui in alienis Eccleſijs, aut quæ ſuorum ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſijs ſuis aut ſuorum ordinum, non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente, prædicare præſumpſerint. Ita vt Epiſcopi in ſupraſcriptis caſibus, in prænominatas perſonas, in præmiſſis omnibus, & ſingulis, aut circa ea quoquo modo delinquentes, quoties & quando opus fuerit, etiam extra viſitationem, per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, vt eiuſdem Sedis delegati, procedere, omnemque iuriſdictionem exercere liberè, & licitè valeant.

Decernentes ſic per quoſcunque iudices quauis authoritate fungentes, etiam ſacri Palatij Auditores, nec non Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere. Irritum quoque, & inane, ſi ſecus ſuper his à

quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis in fauorem quarumcunque perſonarum atque ordinum, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, militiarum, etiam ſancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatum, & cuiuſuis inſtituti, etiam neceſſario, & in indiuiduo exprimendi, Monaſteriorum, Conuentuum, Capitulorum, Eccleſiarum, & aliorum quorumque, tam ſæcularium, quam regularium locorum, nec non illorum etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & priuilegijs etiam in corpore iuris clauſis, aut ex cauſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis conceſſis, etiam Mari magno ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, Conſeruatorum deputationibus, eorumque, atque alijs inhibitionibus, quibus Epiſcopi deferre minime teneantur, & quibuſquis alijs ſub quibuſque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis, etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus decretis etiam motu proprio & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiam per viam communicationis ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque tenoribus, & formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut alia aliqua exquiſita forma ſeruanda eſſet. Tenores huiuſmodi ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent præſentibus, pro expreſſis habentes: quibus quoad ea, quæ eiſdem præſentibus aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter & expreſſè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque.

Cæterum quia difficile foret præſentes litteras ad ſingula quæque loca deferri, vt eæ tamen omnibus innoteſcant, mandamus illas ad valuas Lateranen. & Principis Apoſtolorum de Vrbe Baſilicarum, atque Cancellariæ Apoſtolicæ, & in Acie Campi Floræ publicari, & inibi affigi, & per aliquod temporis ſpatium admitti, eiſque detractis, earum exempla eo in loco relinqui.

Ac volumus vt earumdem præſentium litterarum tranſumptis etiam impreſſis, manu alicuius notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo Prælati ſeu perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis in iudicio, & extra illud vbi opus fuerit, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ ipſis originalibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtrorum ſtatuti, declarationis, decretorum, derogationis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire: ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ M. DC. XXII. nonis Februarij, Pontificatus noſtri Anno II.

DECLARATIONES
ALIQVOT
SACRAE CONGREGATIONIS CONCILII Super Conſtitutione ſan. me. Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, &c.

DVBITATVR

554 1 *AN liceat Epiſcopis viſitare Altaria regularium Eccleſiarum, quibus cura animarum perſonarum ſæcularium non incumbit, aut loca, vbi in iiſdem Eccleſijs aſſeruatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, vel vbi audiuntur Confeſſiones perſonarum ſæcularium?*

2 *An Epiſcopi poſſint Regularibus præſcribere, vt certis tantùm in locis ac temporibus, aut certarum perſonarum Confeſſiones audiant, vel aliàs illorum priuilegia reſtringere, ac moderari in ſacramentis adminiſtrandis?*

3 *An facultas Epiſcopis per Conſtitutionem attributa in exemptos tam ſeculares, quàm regulares, intelligatur etiam tributa in perſonas nullius diœceſis?*

An

Digitized by Google

4 *An eadem facultas competat inferioribus Prælatis proprium territorium, ac iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus?*

5 *An per eandem Conſtitutionem in illis verbis, (poſſit Epiſcopus vnà cum ſuperioribus regularibus quarumcumque Abbatiſſarum, &c. electionibus per ſe, vel per alium, intereſſe, ac præſidere) ius Abbatiſſas confirmandi Epiſcopis attributum cenſeatur.*

6 *An Confeſſores Monialium ante editam Conſtitutionem deputati, debeant ab Epiſcopo examinari, & approbari?*

7 *An Superiores regulares ſimiliter ante ipſius Conſtitutionis publicationem electi, ſeu deputati, alia indigeant Epiſcopi approbatione pro Confeſſionibus ſanctimonialium ſibi ſubiectarum audiendis?*

8 *An Confeſſiones, quas audiunt ſuperiores Regulares electi, ſeu deputati, vel confirmati poſt publicationem, & ſcientiam tenoris dictæ Bullæ, non obtenta Epiſcopi approbatione, ſint nullæ, atque irritæ, necne?*

9 *An regulares generaliter ab Epiſcopo approbati ad Confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas, cenſeantur etiam approbati ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum?*

10 *An regularis ad audiendas Confeſſiones Monialium vnius Monaſterij ab Epiſcopo approbatus, Confeſſiones Monialium alterius Monaſterij audire poſſit?*

11 *An Confeſſores regulares extraordinarij ſemel ab Epiſcopo deputati, & approbati ad audiendas Monialium Confeſſiones pro vna vice infra annum, ad præſcriptum ſacri Concilij Tridentini, poſſint, virtute dictæ approbationis, pluries tanquam Confeſſores extraordinarij earumdem Confeſſiones audire, abſque noua Epiſcopi licentia?*

12 *Cum in eadem Conſtitutione ſtatutum ſit, vt liceat Epiſcopo ex rationabili cauſa ſuperiores regulares admonere, vt amoueant Confeſſores Monialium, atque Adminiſtratores bonorum ad earumdem Monialium Monaſteria pertinentium, iiſque ſuperioribus id facere detrectantibus, habeat Epiſcopus facultatem prædictos Confeſſores, & Adminiſtratores amouendi quoties, & quando opus eſſe iudicauerit: An eiuſmodi cauſam Epiſcopus ſuperioribus regularibus ſignificare teneatur?*

13 *An eadem Conſtitutio qua parte ſupponit Epiſcopi iuriſdictioni Regulares delinquentes circa perſonas degentes intra ſepta Monaſteriorum Monialium, aut circa clauſuram, vel bonorum adminiſtrationem eorumdem Monaſteriorum, habeat locum in omnibus delictis, an verò ſolùm in notorijs, & cum ſcandalo populi?*

SACRA CONGREGATIO CARDINALIVM Concilij Tridentini Interpretum cenſuit, Conſtitutionem ſan. mem. Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, nequaquam ſubijcere Regulares exemptos, quibus cura animarum perſonarum ſæcularium non incumbit, Epiſcoporum iuriſdictioni, in his, quæ Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, niſi cùm in Sacramentis perſonis ſæcularibus adminiſtrandis iidem Regulares delinquunt; ac propterea

AD primum dubium reſpondit: Epiſcopis non licere in vim eiuſdem Conſtitutionis viſitare Altaria Eccleſiarum Regularium, quibus non incumbit animarum cura perſonarum ſæcularium, nec loca, vbi in iiſdem Eccleſijs aſſeruatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, vel vbi Confeſſiones perſonarum ſæcularium audiuntur.

Ad 2. Hac in parte Conſtitutionem nihil noui iuris induxiſſe, nec vllam nouam authoritatem Epiſcopis in Regulares attribuiſſe: Ideòque in vim ipſius Conſtitutionis non poſſe Epiſcopos Regularibus præſcribere, vt certis tantùm in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum Confeſſiones audiant, vel aliàs illorum priuilegia in Sacramentis adminiſtrandis reſtringere, aut moderari. Quòd ſi aliunde Epiſcopis huiuſmodi facultas competat, illam non fuiſſe ab eadem Conſtitutione ſublatam.

Ad 3. Cenſuit huiuſmodi facultatem non intelligi tributam Epiſcopis in perſonas nullius diæceſis.

Ad 4. Non competere.

Ad 5. Ius confirmandi Abbatiſſas minimè fuiſſe Epiſcopis per Conſtitutionem attributum.

Ad 6. Confeſſores quidem extraordinarios Monialium nullatenus poſſe poſt Conſtitutionem, illa-

Digitized by Google

-tum Confeſſiones audire, niſi priùs ab Epiſcopo Diæceſano idonei iudicentur & approbentur. Ordinarios verò Confeſſores ante Conſtitutionis publicationem deputatos poſſe, durante trienniо ab eorum deputatione inchoando, pergere in Confeſſionibus Sanctimonialium audiendis abſque alio examine, & approbatione Epiſcopi. Quòd ſi contingat, vt illorum facultas à Sede Apoſtolica vltra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Epiſcopo examinari & approbari.

Ad 7. Superiores regulares electos, ſeu deputatos ante ipſius Conſtitutionis publicationem, quibus alioquin facultas competat audiendi Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, poſſe, durante eorum officio, pergere ſine alia Epiſcopi approbatione in Confeſſionibus audiendis illarum tantum, quæ ſpontè, ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui poſt Conſtitutionem eligentur, aut quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum officijs, ſeu, dignitatibus, expleto iam tempore a Conſtitutionibus cuiuſque Ordinis, vel aliàs legitimè præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam poſſe Sanctimonialium Confeſſiones audire, niſi priùs à Diæceſano Epiſcopo idonei iudicati, atque approbati fuerint.

Ad 8. Confeſſiones huiuſmodi nullas, atque irritas eſſe.

Ad 9. Regulares generaliter ab Epiſcopo approbatos ad Confeſſiones perſonarum ſecularium audiendas, nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum; ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione.

Ad 10. Regularem ad audiendas Confeſſiones Monialium vnius Monaſterij ab Epiſcopo approbatum, minimè poſſe audire Confeſſiones Monialium alterius Monaſterij.

Ad 11. Confeſſores extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium Confeſſiones pro vna vice audiendas, haud poſſe pluries in vim approbationis eiuſmodi illarum Confeſſiones audire: ſed ab Epiſcopo toties eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit.

Ad 12. Non teneri eiuſmodi cauſam ſignificare Superioribus regularibus; ſed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, quorum conſcientiam Sacra Congregatio ſeriò onerauit; ne facultate ſibi hac in parte attributa quoquo modo abutantur, eius rei in diſtricto Dei iudicio rationem reddituri.

Ad 13. Conſtitutionem habere locum in omnibus delictis, non autem in notorijs tantùm, & cum populi ſcandalo.

Quæ Sacræ Congregationis reſponſa ad ſe relata fel. rec. Gregorius XV. & Sanctiſſ. D. N. VRBANVS VIII. in omnibus approbarunt.

A. Card. Caetanus.

Proſper Fagnanus S. Congr. Secr.

QVÆSTIONES AD PRÆDICATORES. De quibus in dicta Bulla Greg. XV.

555 1 Prædicator quomodo præſentare ſe debeat Ordinario, vt habeat licentiam concionandi.

2 An Prædicatores ante omnia teneantur emittere fidei profeſsionem.

3 An locorum Ordinarij poſsint examinare Prædicatores ſuper doctrina, & an de vita, & moribus.

4 An poſsit admitti Religioſus, vel Clericus ſacris non initiatus, ſi tamen ſit idoneus, & an Prædicatio ſit actus ordinis.

5 An prædicare olim Laicis fuerit permiſſum.

6 An idoneo præſentato ad prædicandum poſsit Epiſcopus denegare licentiam, & an ſine rationabili cauſa ſuſpendere à prædicatione.

7 An poſsit nominatim ſuſpenſus, vel interdictus prædicare.

8 A quibus debent cauere Concionatores.

9 Ad quem ſpectat munus eligendi Concionatorem, & ei tribuere eleemoſynam.

10 An poſsit Epiſcopus compellere ad præſtandum eleemoſynam laicos, qui eam præſtare tenentur, vel ſolent.

An

Digitized by Google

11 An Parochus facultatem prædicandi in eius Parochia dare poſſit.
12 An Epiſcopus non eligens idoneos Prædicatores peccet mortaliter?
13 An ipſe Epiſcopus non prædicans in eius Ciuitate, vel Diœceſi peccet mortaliter, & quando teneatur prædicare.
14 Prædicatio Epiſcopi qualis eſſe debeat.
15 Prædicatio Sancti Ioannis Chryſoſtomi qualis fuit.
16 Hæreſes ortæ ob Prædicationem Epiſcoporum non habitam.

Prædicator quomodo ſe debeat præſentare Ordinario pro licentia concionandi Quæſt. I.

SVMMARIVM.

556 *Concionatores debent ſe præſentare Ordinarijs cum fide de vita, & moribus ſuorum Superiorum.*
557 *Concionaturi in Eccleſijs non ſuis Ordinis debent obtinere licentiam.*
In iuriſdictionalibus venit Ordinarius nomine Epiſcopi.
558 *Concionaturi in Eccleſijs proprijs an debeant obtinere licentiam.*
559 *Diſpoſitio Concilij Tridentini.*
560 *Epiſcopus non poteſt contradicere concionaturis in proprijs Eccleſijs, niſi de iure adſit cauſa contradicendi.*
561 *Regulares poſſunt concionari in Eccleſijs proprijs petita benedictione, licet non obtenta.*
562 *Declaratio S. Congregat.*
563 *Declaratio Vrbani VIII.*
564 *Epiſcopus non poteſt interdicere Regularibus, ne concionentur in proprijs Eccleſijs, non reddita cauſa.*
565 *A quo puniendi Regulares non ſeruantes Decreta Concil. Trident. de Concionatoribus.*
566 *In quibus caſibus de iure poſſint Epiſcopi prohibere concionem Regularibus.*
567 *An toties quoties Regulares concionaturi ſunt, debeant ſe præſentare.*
568 *An debeant pro ſingulis vicibus obtinere licentiam à ſuis Superioribus.*
569 *Regulares an ſufficiat ſemel admitti ad concionandum ab Ordinario.*
570 *Qualiter ſe habeat licentia concionandi conceſſa Regularibus ab Ordinario.*

556 Ad primum, Reſp. Regulares, qui munus prædicationis obire volunt, à ſuis Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, cum fide eiuſmodi approbationis coram loci Ordinario perſonaliter ſe præſentent, prout in Concil. Lateranen. *capit. vlt ſeſſ.* 1. & Conc. Trid. *etiam ſeſſ.* 5. *c.* 2. & *ſeſſ.* 24. *cap.* 4.

ADDITIO.

557 Quando Regulares concionaturi ſunt in Eccleſijs, quæ non ſunt ſui Ordinis, non ſolum ſe præſentare debent Epiſcopis, ſed etiam ab ijs licentiam obtinere: quod expreſſe diſponitur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* ibi. *In Eccleſijs vero, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, vltra licentiam ſuorum Superiorum etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur; ſine qua in ipſis Eccleſijs non ſuorum Ordinum nullo modo prædicare poſſint.* Quia autem ſumus in illis, quæ ſpectant ad iuriſdictionem & non ad ordinem, nomine Epiſcopi venit quilibet Ordinarius loci, etiamſi non ſit Epiſcopus, iuxta ea quæ tradunt Garzias *de Beneſic. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 71. Riccius *deciſ.* 198. *num.* 4. *par.* 4. Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 76. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. regular. quæſt.* 24. *ar.* 13. Moneta *de commut. vlt. volun. cap.* 5. *num.* 455. Flores de Mena *lib.* 3. *variar. quæſt.* 24. *num.* 18. Duard. *in Bull. Cœnæ lib.* 3. *§.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 55. Rota *deciſ.* 332. *num.* . . . *par.* 1. *recent.* An autem hæc licentia debeat eſſe in ſcriptis? negatiuè reſoluendum eſt: & ita etiam declarat praxis, cum regulariter Epiſcopi hanc licentiam oretenus tantum ſoleant concedere.

558 Maior difficultas eſt. An quando Regulares concionaturi ſunt in Eccleſijs proprij Ordinis requiratur licentia Epiſcopi, an vero ſufficiat petere benedictionem? Et difficultas oritur ex Concilio Trident. nam ſibi videtur contrariari. Siquidem *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* non requirit aliud, niſi vt Regulares concionaturi in Eccleſijs proprij Ordinis petant benedictionem ab Epiſcopo. Ita enim habet, *Cum qua licentia* (ſuorum ſuperiorum) *perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant*; & loquitur de prædicatione in Eccleſijs ſuorum Ordinum, in quibus vult non poſſe concionari abſque licentia ſuorum Superiorum. Deinde diſponit de concionaturis in Eccleſijs, quæ non ſunt ſuis Ordinis, & vult, quod tunc vltra benedictionem obtineant etiam licentiam ab Epiſcopo. ibi. *In Eccleſijs verò, quæ ſuorum ordinum non ſunt, vltra licentiam ſuorum Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur, ſine qua in ipſis Eccleſijs non ſuorum Ordinum nullo modo prædicare poſſint.* Quare cum diſtinguat inter concionaturos

ros in Eccleſijs, quæ non ſunt ſui Ordinis; & pro illis ſolum diſponat, quod petant benedictionem; & pro his, quod non poſſint concionari, niſi obtenta licentia, ſequitur, quod pro concionaturis in proprijs Eccleſijs, nil aliud requiratur, niſi vt petant benedictionem, non autem licentiam.

559 Oppoſitum tamen videtur diſponere *ſeſſ.* 24 *cap. 4. de reformat.* ibi. *Nullus autem ſæcularis, ſiue Regularis etiam in Eccleſijs ſuorum ordinum contradicente Epiſcopo prædicare præſumat*. Et concordat etiam Conſtitutio Gregorij XV. ſuprapoſita de exempt. priuileg. vbi vltimo ſic diſponit. *Ac demum habeat Epiſcopus tanquam dictæ Sedis delegatus auctoritatem coercendi, ac puniendi quoſcunque exemptos tàm ſæculares, quàm Regulares, qui in alienis Eccleſijs, aut quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſijs ſuis, aut ſuorum Ordinum non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente, prædicare præſumpſerit*.

560 Verùm non eſt recedendum à priori diſpoſitione Concilij, & poſterior eſt priori concordanda, cuius intelligentiam inſinuat dicta Bulla Greg XV. in allatis verbis: nam disiunctiuè requirit, quod petatur benedictio, aut quod non contradicat; & non dicit, quod petatur licentia. Cum enim diſpoſitio concipiatur ſub membris disiunctiuis, facit quod diſpoſitum referatur ad diuerſam ſubiectam materiam, ita vt non poſſint concionari Regulares non petita benedictione, quando de iure non adeſt cauſa contradicendi: non poſſint verò concionari in proprijs Eccleſijs, contradicente Epiſcopo, quando de iure adeſt cauſa contradicendi. Et hoc pacto accipienda eſt Conſtitutio Gregorij & concordanda diſpoſitio Concilij Tridentini vnius loci cum diſpoſitione alterius loci.

561 Et proinde poſſe Regulares in Eccleſijs ſui Ordinis concionari petita benedictione, licet non obtenta, atque adeo contradicente Ordinario, quando de iure contradicere non poteſt, tradunt Galet. *in Margarita* verbo *Licentia*. Miranda *tom. 1. manual. quæſt.* 50. *ar.* 3. *concluſ.* 1. Armendariz *ad leg. Nauar. lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *de relig. num.* 56. Reginal. *lib.* 18. *praxis fin. pœnit. num.* 123. Rodriquez *to.* 3. *quæſt. regular. quæſt.* 32. *ar.* 5. Riccius *deciſ.* 219. *par.* 2. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi, allegat.* 76. *n.* 19. Cenedus *quæſt.* 26. *canon. num.* 13. Peirin. *de priuileg. ad Conſtitut.* 2. *Gregor. XIII.* §. 2. *num.* 21. Bordon. *in conſil. regular. reſol* 7. *num.* 15. Vega *par.* 2. *ſum. cap.* 86. *caſu* 40. Ceſpedes *de exempt. regular. cap.* 10. *dub.* 200. *num.* 2 Diana *par.* 3. *tract.* 2 *reſol.* 58. Vulpes *in praxi cap.* 42. *num.* 3. aſſerens S. Congregationem ita declaraſſe. Lezana *tom.* 1. *quæſt. regular. cap.* 20. *num.* 3. Antonel. *de regim. Eccleſ. lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 3.

562 Accedit etiam Declaratio Sac. Congregat. apud Gallemart. *ad cap.* 2. *de reformat. ſeſſ.* 5. Concil. Trident. tenoris ſequentis. *Regulares in Eccleſijs ſuorum Ordinum prædicare volentes, non tenentur ab Epiſcopo licentiam obtinere; ſed tantum à ſuis Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinari, & approbari debent, ac ab eis habere licentiam, & cum ea ſe perſonaliter coram Epiſcopo præſentare, ab eoque petere benedictionem, tametſi eam non obtinuerint*. Et huius declarationis meminit etiam Rodriquez *tom.* 2. *quæſt. regular. quæſt.* 32. *ar.* 5. Et rurſus ita fuiſſe deciſum in S. Congregat. Epiſc. & Regular. *ſub die* 30. *Ianuar.* 1629. refert Aldan. *in compend. deciſ. canonic. lib.* 1. *tit.* 4. *num.* 10. Et ego vidi declarationem manuſcriptam regiſtratam in libro Secretarij eiuſdem Congregationis.

563 Denique ita etiam declarat Concil. Trident. Vrbanus VIII. *in literis in forma Breuis ad Epiſcop. Giennenſ.* quas refert Barboſa *de poteſt. Epiſcopi in allegat.* 67. Vbi hæc habet. *Ad hæc, quod in eiſdem præinſertis literis dicitur, Regulares nõ poſſe verbum Dei prædicare ſine Epiſcopi licentia, id locum ſibi vendicare in ijs tantum Eccleſijs quæ ſui Ordinis non ſunt, cum in alijs Eccleſijs, ſui Ordinis ſufficiat Epiſcopi benedictio petita, licet non obtenta: ita tamen, vt ſi Epiſcopus non modo benedictionem ſimpliciter non conceſſerit, verum etiam Regularibus prohibuerit, quo minus prædicent, tunc illo contradicente in ſui quidem Ordinis Eccleſijs liceat illis prædicare quemadmodum S. Tridentini Concilij Decretis ſalubriter eſt cautum*. Quibus Pontifex declarat diſpoſitionem Concilij, quod cum obliget tantum regulares concionaturos in proprijs Eccleſijs ad petendã benedictionem, ſi contradicat Epiſcopus, non teneat contradictio, quia iam impleta eſt diſpoſitio Concilij de petenda benedictione. Quod intelligi debet, quando Epiſcopus de iure non poteſt contradicere: nam cenſetur derogatum facultati, quam habet à iure prohibendi aliquem à concionando ſtantibus illis cauſis, ob quas poteſt vti ſua facultate.

564 Ex quibus deducitur, quod non ſubſiſtit, quod tradunt Leo *par.* 1. *Theſauri fin. Eccleſ. cap.* 8 *num.* 9. Piaſec. *par.* 2. *prax. Epiſcop. cap.* 3. *num.* 41. ver. *Si item*, Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 76. *num.* 28. Quod ſcilicet poſſit Epiſcopus interdicere Regulari, ne concionetur, non reddita cauſa, quando eſt concionaturus in propria Eccleſia: quia cum poſſit concionari ipſo contradicente, niſi aſſignet cauſam, ob quam de iure poteſt interdicere, non tenetur Regularis obedire. Solum poterit interdicere non reddita cauſa, ne concionetur in Eccleſijs, quæ non ſunt ſui Ordinis, quia in his ipſo contradicente non poteſt concionari. Et in hoc ſenſu procedunt deciſiones, per quas aſſerunt Doctores citati, ſuam opinionem fuiſſe deciſam.

565 Si autem Regulares controueniant Decretis Concilij Tridentini concionando in proprijs Eccleſijs, non petita benedictione, aut in alienis abſq; Epiſcopi licentia, non poſſe puniri ab Epiſcopo, ſed ſolum à ſuis Superioribus, tradunt Quaranta *in ſum. Bullar.* verbo *Priuilegia Regular.* Zerola *in praxi Epiſcop. par.* 1. verbo *Excommunicatio cauſ. mater.* §. 4. Piaſec. *item in praxi par.* 2. *cap.* 3. *num.* 41. *ver. Prædicans.* Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 10. Hieronym. Rodriquez *in compen. quæſt. regular. reſol.* 112. *num.* 3. Portel. *in rub. regular. ver. Prædicatores num.* 1. Riccius *in praxi reſolut.* 401. Verum hoc procedebat ante Conſtitutionem Gregorij XV. modò verò ex vi dictæ Conſtitutionis *Inſcrutabili*, vt patet ex textu ipſius allato ſupra n. 559. punire poſſunt Epiſcopi tanquam Apoſtolicæ Sedis delegati Regulares contrauenientes.

566 Quod ſi quis inquirat, quinam ſint caſus, in

in quibus de iure poſſunt prohibere Epiſcopi Regularibus, ne concionentur. Reſp. Ex Concil. Lateran. *ſeſſ.* 11. haberi tres caſus. Primus, ſi prædicent miracula falſa, aut incerta. Secundus, ſi euulgent prophetias non contentas in Sacra Scriptura. Tertius, ſi detrahant in concionibus Epiſcopis, aut alijs Prælatis. Tres item alios caſus aſſignat Concilium Trident. *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* Primus eſt, ſi concionator doceat propoſitiones erroneas. Secundus, ſi diſſeminet propoſitiones ſcandaloſas. Tertius, ſi diſſeminet hæreſes. Qui omnes pertinent ad doctrinam. Quia tamen non complectuntur hi tres caſus totum id, in quo delinquere poteſt concionator circa doctrinam, ideo ſi alio modo delinquãt, non poterit interdicere prædicationem. Poſſunt etiam corrigere concionatores, ſi in materia Conceptionis B. Virginis non ſeruent Conſtitutiones Pontificias. quod etiam aduertunt Portel. *in dub. regular.* verbo *Conceptio Deiparæ num.* 8. Rodriquez *in compen. reſol.* 123.

567 An verò teneantur Regulares, ſemper quando concionaturi ſunt, ſe præſentare Epiſcopo, & benedictionem petere, aut etiam licentiam. Affirmat Diana *par.* 7. *tract.* 12. *reſol.* 24. At ſolum teneri, quando concionaturi ſunt in Quadrageſima, aut in Aduentu, aſſerit Bordon. *in conſil. regular. reſol.* 7. *num.* 15. teſtans de conſuetudine. Verum ſi ſpectamus diſpoſitionem Concilij Tridẽtini *ſeß.* 5. *cap.* 2. *de Reformatione*, cum abſolutè loquatur, ſemper tenebuntur præſentare, & licentiam petere, aut benedictionem. Quia tamen lex accipit interpretationem ab obſeruantia ſubſequuta, cap. *cum dilectus de conſuet.* & *l. ſi de interpretatione ff. de leg.* ideo videndum eſt, quid in vnoquoque loco conſuetudo induxerit. In diuerſis autem locis obſeruari vidi, quod ſolum quando longo tempore concionaturi ſunt, vt in Quadrageſima, Aduentu, aut per annum, ſe præſentent Epiſcopo, non autem pro vna aut altera concione. Et hæc obſeruantia videtur fundari in diſpoſitione Concil. dicti *cap.* 2. *de reformat. ſeſſ.* 5. Quia Concilium habet, Antequam prædicare incipiant, & proinde loquitur de prædicatione, quæ habeat tractum ſucceſſiuum, & in qua deſignari poſſit incœptio, proſequutio, & finis.

568 Cum Regulares concionari non poſſint abſque licentia ſuorum Superiorum, vt diſponit Concilium Trident. *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* dubitatur, an ſufficiat licentia, qua generaliter approbantur pro Concionatoribus, an vero concedenda ſit pro ſingulis vicibus, ſaltem quando curſum aliquem ſatis longum concionum habituri ſunt. Sufficere autem licentiam, qua approbantur in Concionatores, videtur ſentire Bordonus *in deciſ. Miſcellan.* 465 circa finem. Sed oppoſitum eſt tenendum; quod colligitur ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *de reformat.* vbi vt regulares concionari poſsint, duo requirit ex parte ſuorum ſuperiorum. Primum vt de vita, moribus, & ſcientia examinentur, & approbentur. Alterum, vt niſi de eorum licentia etiam in Eccleſijs ſuorum Ordinum prædicare non poſsint. Ex quibus conſtat, quod non ſufficit generalis approbatio, qua conſtituuntur Concionatores, quia hæc dat tantum facultatem concionandi in habitu; ſed inſuper requiratur licentia exercendi in hoc, vel illo loco facultatem acceptam. Quod ſanè neceſſarium eſt pro regulari diſciplina, quia poſſunt inſurgere cauſæ, ob quas non expediat, eum, qui habilitatus eſt, concionari.

569 Demum, etſi ſemel Regularis concionator admittatur ab Epiſcopo, teneatur de nouo ſe præſentare, an ſufficiat, quod ſemel admittatur. Reſp. Miranda *tom.* 2. *Manual. quæſt.* 50. *ar.* 7. Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.* 10. *dub.* 101. *num.* 2. Sufficere, ſi ſemel admittatur. Quia regulares habent facultatem concionandi à Sede Apoſtolica, ſicut etiam habent facultatem audiendi confeſsiones, per Clement. *Dudum de ſepult.* Sicut ergo in ordine ad excipiendas confeſsiones ſufficit ſemel approbari, ita etiam in ordine ad conciones ſufficiet ſemel licentiam obtinere, aut benedictionem petere, iuxta diuerſitatem Eccleſiarum, in quibus ſunt concionaturi.

570 At non ſufficere ſemel præſentari, tenet Rodriquez *tom.* 3. *quæſt. Regular. quæſt.* 32. *ar.* 6. Quod mihi magis probatur, ſi ita accipiatur, vt non pro ſingulis vicibus, ſed pro ſingulis curſibus concionum, interruptis tamen per notabile tempus, debeat ſe præſentare: vt ſi ſe præſentaret pro concionibus quadrageſimæ, & rurſus anno ſequenti eſſet concionaturus in quadrageſima, aut per annum. Et quidem ſi ſe præſentet pro concionibus in propria Eccleſia, & poſtea ſit concionaturus in aliena, debet de nouo ſe præſentare, quia in prima præſentatione ſe præſentauit ſolum pro benedictione; in ſecunda autem debet etiam obtinere licentiam. Deinde iuxta Concil. Trident. debet regularis concionator pro ſuis Eccleſijs petere benedictionem, & pro alienis obtinere licentiam. Vnde cum licentia, aut benedictio petatur pro concionando in tali, vel tali Eccleſia, & pro ipſo actu concionandi, non extenditur vltra petitionem, & conſummatur per illum actum, pro quo petitur, & ideo debet renouari pro nouo actu. Nec eſt eadem ratio de approbatione ad confeſſiones audiendas: quia approbatio cadit ſupra habilitatem, & petitur in ordine ad audiendas confeſſiones abſolutè, non autem pro tali, vel tali actu audiendi, nec pro tali, aut tali loco; ſicut contingit in petitione benedictionis, aut licentiæ pro concionando. Vnde quod ſingulis annis tam pro Quadrageſima, quam pro Aduentu, & infra annum, petenda ſit benedictio, ſtatuit Cardinalis S. Onuphrij Pronicarius Vrbis *anno* 1640. *die* 17. *Februar.* Quod intelligi debet, quando horum temporum conciones non continuantur.

An Prædicatores teneantur coram Ordinario emittere profeſſionem fidei. Quæſt. II.

S V M M A R I V M.

571 *Non eſt admittendus ad concionandum niſi emittens profeſſionem fidei coram Ordinario.*
572 *Epiſcopus an poſſit exigere à Regularibus concionaturis profeſſionem fidei.*
573 *Ex nullo iure Epiſcopis conceditur facultas exigendi profeſſionem fidei à Regularibus concionaturis.*
574 *Epiſcopus quando poſſit exigere à Regularibus concionatoribus profeſſionem fidei.*

571 Ad II. Reſp. Nemo ad prædicationis munus admitti debet, niſi præſtita coram Ordinario fidei profeſsione: prout cauetur in Conſtit. Pij IV. quæ incipit: *Iniunctum nobis, &c.*

ADDITIO.

572 Aduertendum in primis, quod dicta Conſtitutio, *Iniunctum*, nihil diſponit circa fidei profeſſionem emittendam à Concionatoribus; ſed tantum præſcribit fidei formulam, ſecundum quam profitenda eſt. Vnde ſolum Auctor vult, quod concionatores profeſſionem fidei præſtent coram Ordinario, adhibita forma tradita in dicta Cõſtitutione. Cum Auctore, quod Epiſcopi poſsint exigere à concionatoribus regularibus profeſsionem fidei, ſentiunt Leo *par.1. Theſauri cap.8. num.9.* Et ſi ita expedire iudicauerit, Nouar. *in ſum. Bullar.* Tit. *de prædicat. num.6.* Alter Nouar. *in Lucerna Regular.* verbo *Fidei profeſsio, num.4.* Squillant. *de priuileg. Epiſcop. par.3. cap.19. num.18.* aſſerentes ita declaratum fuiſſe à S. Congregatione, quæ declaratio habetur apud Gallemart. *in ſua collect. ad cap. 4. de reformat. ſeſſ. 24. Concilij Trident.*

573 At Ceſpedes *de Exempt. Regul. cap. 10. dub.195. num.3.* putat, non poſſe exigere, neque in hoc grauare regulares: quia neque ex Trident. neque ex Bulla Pij V. neque ex aliquo alio iure habent Epiſcopi talem auctoritatem. Eſt enim ridiculum, quod inde eam habent, vt ait Leo *num. præced.* citato, quia Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap.4. de reformat.* diſponat, quod nullus regularis concionari poſsit contradicente Epiſcopo. Quia per hæc verba nullo prorſus modo ſignificatur facultas exigendi fidei profeſsionem. Idem etiam tenet Lezana verbo *Concionari, num.8.* aſſerens, ita conſuetudine receptum eſſe.

574 Verum, cum ex vna parte nullum adſit ius tribuens Epiſcopis hanc facultatem, & alioquin regulares ſint exempti ab ipſorum iuriſdictione, ita vt nihil iuris in eos exercere poſsint, niſi ipſis concedatur. Ex altera verò parte, S. Congregatio declarauerit, poſſe exigere profeſsionem fidei à concionatoribus regularibus, ſi ita expedire iudicauerint, & declaratio non inducat nouum ius, ſed poſitum declaret; oportet quod in aliquo caſu habeant ius eam exigendi. Quia autem profeſsio fidei ordinatur ad conſeruationem fidei; & ad Epiſcopos ſpectat eam conſeruare, ita vt etiam contra regulares procedere poſsint in rebus fidei; conſequenter ratione huius iuriſdictionis eam poterunt exigere, quando in ordine ad conſeruationem fidei expedire iudicauerint. Et in hoc ſenſu accipienda eſt declaratio Sacræ Congregationis. Vnde, niſi adſit fundamentum exercendæ iuriſdictionis, quam habent circa res fidei, non poterunt exigere profeſsionem fidei, cum ſolum poſsint exigere in virtute huius iuriſdictionis, non autem ad libitum.

An Ordinarius poſſit examinare Concionatores Regulares. Quæſtio III.

S V M M A R I V M.

575 *Ordinarij poſſunt examinare Concionatores.*
576 *Diſſentiunt in hoc Doctores.*
577 *Concionatores examinandi à ſuis ſuperioribus reſpectiue.*
Epiſcopi non poſſunt examinare Concionatores Regulares.
578 *Etiamſi concionaturi ſint in Eccleſijs, quæ non ſunt ſui Ordinis.*

575 Ad 3. Reſp. Quòd ſic, & ita obſeruatur in omnibus Curijs Eccleſiaſticis; inſignes verò non examinantur ob eorum notam doctrinam. ita etiam habetur in Conſtit. Leonis X. quæ incipit: *Supremæ maieſtatis*, edita anno 1516. vbi etiam habetur, Prædicatores debere priùs examinari de vita, & doctrina, & approbari ab Ordinarijs. Contrauenientibus excommunicationis pœnas imponit, & prædicationis munus interdicit. §.8. contrarijſque derogat. §. 9. *d. Conſtit.*

A D-

ADDITIO.

576 Quod ait Auctor ita obſeruari in omnibus Curijs Eccleſiaſticis, non conſonat praxi, quæ eſt in contrarium. Nec alicubi vidi, concionatores Regulares examinari, etiam vbi rigoroſè cum Regularibus proceditur. Cum Auctore autem ſentit Venerus *lib. 6. Examin. Epiſcop. cap. 9.* aſſerens Epiſcopum non poſſe alicui dare licentiam concionandi etiam Regulari, niſi præuio examine. Et Homobon. *par. 5. reſponſ.* 262. vult, poſſe examinare, quod etiam tenet Rodriquez *in quæſt. Regular. to. 3. quæſt. 32. ar. 4.* Henriquez *lib. 10. ſum. cap. 33. in Gloſ., lit. L.* quamuis Rodriquez non loquatur de examine, ſed de approbatione, quod eſt quid diuerſum. Et idem tenent, ſi adſit longa conſuetudo, Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg. 76. num. 23. in fine.* Antonel. *lib. 7. regim. Eccleſ. cap. 19. num. 4.* At econtra non poſſe Epiſcopum examinare concionatores Regulares, tradunt Campanilis *in diu. iur. can. rubr. 12. cap. 13. num. 9.* Ceſpedes *de exemptione regular. cap. 10. dub. 194.* Tragurienſ. *tom. 1. lib. 6. tit. 1. num. 28.* aſſerens oppoſitam opinionem carere ſolido fundamento.

577 Et ita tenendum eſt primo ex *Conſtit.* 15. Leonis X. edita *in Concil. Lateranen.* quæ incipit, *Superne maieſtatis,* quam malè pro ſe citat Auctor vbi decernitur, quod nullus tam Clericus ſæcularis, quam Regularis, ad quem quomodocunque pertinet facultas concionandi, *Ad huiuſmodi officium exercendum admittatur, niſi prius per ſuum ſuperiorem reſpectiuè diligenter examinatus &c.* Vnde examen per dictam Conſtitutionem ſpectat ad Superiores reſpectiuè reſpectu cuiuſcunque concionatoris, atque adeo ad Superiores regulares quò ad concionatores Regulares: non autem ad Epiſcopũ quo ad Regulares. Secundo ex Concil. Trident. *ſeſſ. 5. cap. 2. de reformat.* vbi præſcribitur forma admittendi Regulares ad concionandum. Quæ in eo conſiſtit, quod à ſuis Superioribus examinentur de doctrina, vita, & moribus, & cum approbatione, & licentia eorum de ſe præſentent coram Epiſcopis, & ab ijs benedictionem petant, ſi concionaturi ſunt in Eccleſijs proprijs Ordinis; & etiam licentiam, ſi in alienis Eccleſijs. Vnde cum tam à Leone X. quam à Concilio Trident. examen concionatorum Regularium præſcribatur Superioribus Regularibus, non poſſunt Epiſcopi ſe ingerere, vſurpando ſibi ſupra regulares exemptos hanc iuriſdictionem; alioquin violarent exemptionem ipſorum, & facerent iniuriam Superioribus Regularibus: Tum quia vſurparent ſibi ius ipſorum, & exercerent iuriſdictionem, quam non habent, ſupra ipſorum ſubditos; tum quia hoc cederet in detrimentum bonæ opinionis ipſorum, nam examinando declararent, ſe non confidere integritati ipſorum circa idoneorum præſentationem, & quod non eſſent ſufficientes pro examinandis concionatoribus. Faciunt etiam iniuriam Apoſtolicæ Sedi, dum mittunt manus in immediatè ipſi ſubiectos, vſurpando ſibi ius in ipſos, quod non habent; & facto ipſo declarantes, quod non ſufficienter prouiderit pro examine Regularium concionatorum, dum illud Superioribus Regularibus committit.

578 Ex quibus deducitur quod quamuis concionaturi ſint in Eccleſijs, quæ non ſunt ſui Ordinis, neque adhuc examinari poſſe ab Epiſcopis; tum quia Leo X. in prædicta Conſtit. abſolutè committit examen, Superioribus Regularibus. Tum quia Concil. Trident. *ſeſſ. 5. cap. 2. de Reformat.* quo ad eos, qui concionaturi ſunt in Eccleſijs, quæ non ſunt ſui Ordinis, tantum concedit Epiſcopis dare licentiam vltra benedictionem, non autem examinare.

An ſacris non initiatus admitti poſſit ad concionandum. Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

579 *Sacris non initiatus concionari poteſt.*
580 *Concionari non eſt actus Ordinis.*
Laico non licet concionari.

579 Ad 4. Reſp. Poterit, quia nullo iure cauetur, quod mittendus ad prædicandum, debeat ordine ſacro eſſe initiatus, vt latè ſcribit Nauar. *conſ. 7. lib. 1. de offic. Iudic. deleg. num. 2 in impreſſis de anno 1610. pag. mihi* 165. vbi reſpondet, quod text. *in cap. Adijcimus 19. cauſ. 16. quæſt. 1.* quo cauetur, quod nullus præter Sacerdotes audeat prædicare: locum habet in volente prædicare auctoritate propria, & auctoritate ſui officij, quale habet Sacerdos Curatus.

ADDITIO.

580 Extat etiam declaratio S. Congregationis apud Gallemart. collect. *ad cap. 4. de reformat. ſeſſ. 24 Conc. Trident.* verbo *ſiue regularis,* tenoris ſequentis *Munus prædicationis per Epiſcopum committi poteſt etiam Clerico, qui non ſit in ſacris Ordinibus conſtitutus; non enim alicuius Ordinis ſacri videtur actus eſſe. Fuit tamen dictum, quod ſecus de laico.* Quod ea ratione fuit additum, quia in Concil. Lateranen. *ſub Leone X. ſeſſ.* 11. Laicis interdicitur concionari. Et ita etiam notant Vgolin. *de offic. Epiſc. cap. 42. §. 2. num. 1.* Rendina *tom. 1. prompt. tit. 17. num. 24* Poſſeuin. *de offic. curat. cap. 3. num. 14. in fine.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat. 76. num. 45.*

An

An Laicis olim fuerit permiſſum prædicare. Quæſt. V.

SVMMARIVM.

581 *Laicis nunquam fuit permiſſum concionari.*
582 *Initiatus prima tonſura an veniat nomine laici in ordine ad concionandum.*
Laicis etiam Theologis non poteſt committi munus prædicandi.

581 Ad 5. Reſp. Non, vt egregiè eius reſcripto cenſuit Innoc. III. *in cap. cum ex iniuncto 2. de hæretic.* quod impreſſit etiam Eymer. *in Director. Inquiſit. par. 2.* illudque exornat Pegna, *Comment. 2,* vbi ſubdit, laicos in propoſito noſtro cenſeri, qui non ſunt in aliquo ſacro ordine conſtituti.

ADDITIO.

582 Dubitari poteſt. An initiatus tantum prima tonſura veniat nomine laici in ordine ad non ei concedendam facultatem concionandi. Reſp. Non venire appellatione laicorum, ſed poſſe ipſi committi munus prædicandi. Quia initiati prima tonſura ſunt ſegregati in ſortem Domini, & ſeparati à laicis, & proinde veniunt appellatione Clericor. cap. *Cleros diſt. 21. & cap. cum contingat. de ætate &c.* vbi Hoſtienſ. *num. 6.* Crauet. *conſil. 616. num.* 14. *vol. 4.* Corſet. *ſingul. 12. in fine.* Ex quibus deducitur, quod laicis, quantumuis doctis, & etiam Theologis, non poteſt committi munus prædicationis: quia cum munus concionatoris ſit exhibere populis verbum Dei, atque adeo eos paſcere, ſpectat ad Paſtores, & ideo ijs ſolis committi poteſt, qui ſunt aliquo modo coadiutores paſtorum. Vnde non tam attendenda doctrina in concionatore, quam participatio in munere paſcendi populos.

An Epiſcopus poſſit Regulari idoneo præſentato denegare licentiam concionandi, & abſque cauſa ſuſpendere. Quæſt. VI.

SVMMARIVM.

583 *Epiſcopus non poteſt idoneo præſentato denegare licentiam concionandi.*
584 *Nec poteſt ſine cauſa ſuſpendere à prædicatione*
585 *An ſi ſuſpendat teneatur aſſignare cauſam.*

583 Ad 6. Si præſentatus fuerit prædicator idoneus, ab Ordinario iuxta Decretum Sacri Concilij Trid. *ſeſſ. 5. c. 2.* non eſt ei deneganda licentia, nec poterit Ordinarius ad libitum, & ſine rationabili cauſa ſuſpendere à prædicatione.

ADDITIO.

584 Ita declarauit S. Congregat. apud Collect. Gallemart. *ad cap. 2. de reformat. ſeſſ. 5. Concil. Trident.* & ita habet declaratio. *Si præſentatus Ordinario fuerit Prædicator idoneus, iuxta hoc Decretum non eſt ei deneganda licentia. Neque poterit Ordinarius ad libitum & ſine rationabili cauſa ſuſpendere à prædicatione.* Et ita notant Armendariz *in addit. ad leg. Nauar. lib. 4. tit. 30. l. 3. num. 8. de prædic.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat. 76. num. 22.* Lezana verbo *Concionari, num. 6. in fine.*

585 An autem, quando ſuſpendit, teneatur exprimere cauſam, ob quam ſuſpendit. Negant Leo *par. 1. Theſauri fori Eccleſi. ſ. cap. 8. num. 9.* aſſerens ſic deciſum fuiſſe à S. Congregat. Piaſec. *par. 2. praxis Epiſcop. cap. 3. num.* 41. ver. *Si item* Antonel. *lib. 7. de Regim. Eccleſ. cap* 13. *num. 6. in fine.* Barboſa *num. præced. citat.* Campanil. *in diuer. iur. rubric.* 13. *cap.* 12. *num.* 8. Quod tamen ita vniuerſaliter prolatum apud me difficultatem habet. Nam Regulares in Eccleſijs ſui Ordinis concionari poſſunt petita licet non obtenta benedictione; & etiam contradicente. Vnde ſi Epiſcopus nulla expreſſa cauſa ſuſpendat aliquem à concionando, exiſtimare poterit, quod non habeat iuſtam cauſam, & proinde ſit mera contradictio ipſius, & conſequenter iuxta ſuperius dicta continuare ſuum munus. Vt igitur teneatur obedire, erit exprimenda cauſa ſuſpenſionis. Solum valere poteſt, quod poſſit non expreſſa cauſa ſuſpendere, quando Regulares concionantur in Eccleſijs, quæ non ſunt ſui Ordinis: quia cum tunc indigeant licentia Epiſcopi, nec poſſint concionari ipſo contradicente, poterit ex iuſta cauſa reuocare licentiam. Et in hoc ſenſu accipienda eſt declaratio S. Congregat. ſi modo extat; & etiam Conſtitutio Vrbani VIII. *alias à nobis.*

An

Digitized by Google

An nominatim ſuſpenſi, vel interdicti poſſint concionari. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

586 *Nominatim ſuſpenſis, aut interdictis non licet concionari.*
587 *De qua ſuſpenſione, & interdicto id accipiendum.*
Cœmeterium in odioſis non venit nomine Eccleſiæ.
Concio non eſt probibita tempore interdicti.
Effectus interdicti.

586 Ad 7. Reſp. Non licebit, ſi nominatim ſint ſuſpenſi, vel interdicti: ſecus verò econtra. Nauar. *conſ.* 1. *cum teneantur lib.* 5. *de ſent. excom. n.* 2. *verſ.* 3. *pag. mihi* 553. ſecundum impreſſionem Venetijs de anno 1610. & antea *in Manuali Confeſſ. cap.* 27. *num.* 176.

ADDITIO.

587 Reſolutio Auctoris accipi debet, vt vera ſit, de ſuſpenſione, & interdicto totali. Secus autem de partiali, niſi partialis ſuſpenſio, aut interdictum ſit à concionando. Quid enim prohibet ſuſpenſum ab audiendis confeſſionibus, concionari? aut interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ concionari extra Eccleſiam in plateis, aut in alijs locis; imo etiã in Cœmeterio? Quia cum ſimus in odioſis, Cœmeterium non venit nomine Eccleſiæ, vt notant loquendo de interdicto Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 5. *n.* 103 Diana *par.* 4. *tract.* 10. *reſol.* 75. Bonac. *diſp.* 5. *de interdic. punct.* 5. *num.* 11. Lezana verbo. *Interdictum num.* 36. Imo dato, quod interdictum eſſet totale, non cenſeretur prohibitum concionari, quia hoc non continetur ſub effectibus interdicti, qui modo tres tantum recenſeri ſolent, ex cap. *Alma mater*, & cap. *Si ciuitas, de ſentent. excommunicat. in* 6. & cap. *quod in re. de pœnitent. & remiſ.* nempe priuatio aliquorum Sacramentorum, priuatio diuinorum Officiorum, & priuatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ. Concio autem non continetur ſub diuinis officijs, & conſequenter non pertinet ad aliquem ex his effectibus, iuxta doctrinam Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 171. & 176. Sylueſtri verbo *Interdictum* 5. *num.* 5. & 6. Suarez *de cenſur. diſput.* 34. *ſect.* 3. Portel. *in dub. regular.* verbo *Interdictum. num.* 2. Bonac. *diſp.* 5. *de interdict. punct.* 4. & communiter. & habetur ex cap. *reſponſio de ſentent. excommunic.*

A quibus cauere debeant Concionatores. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

588 *Cauenda à Concionatoribus.*
589 *Concionatores docere debent neceſſaria ad ſalutem.*
Debent ſuadere virtutes, & declinare à vitijs.
Satagentes excitare riſum peccant mortaliter.

588 Ad 9. Reſp. Primò debet cauere, ne publicè & incautè reprehendat, vel mordeat Epiſcopos, ſub pœna impoſita à Leone X. Bulla ſuperius citata. Secundò, non erit inutile habere libellum inſtructionum Concionatorum, confectum iuſſu Sancti Caroli Borromei Archiepiſcopi Mediolan. & habetur in actis eiuſdem Eccleſiæ: ſimiliter & Rhetoricam R.P. Aloyſij Granatenſis, & alia huius farinæ. Vide Bullam Gregorij XV. circa prædicationem Conceptionis.

ADDITIO.

589 Inter cœtera, quæ Concionatores aduertere debent, illud præcipuum eſt, vt ſe accommodent capacitati auditorum, & doceant neceſſaria, & conducentia ad ſalutem, & ſuadeant à vitijs declinare, & virtutes ſequi. Quod expreſſit Concilium Trident. *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* his verbis. *Plebes ſibi commiſſas pro ſua, & illarum capacitate paſcant ſalutaribus verbis, docendo ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annunciando eis cum breuitate, & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oporteat, vt pœnam æternam euadere, & cœleſtem gloriam conſequi valeant.* Ex quibus deducitur non poſſe excuſari à mortali concionatores illos, qui ſcurrilitatibus dediti riſum, & chachinos in populo excitare ſatagunt, & tanquam mimos agerent, trahere populum, non ad verbum Dei, ſed ad comœdiam audiendam. Et quamuis conuertant ſcurrilia ad ſeria, debent recordari, quod non ſunt facienda mala, vt eueniant bona.

Ad quem pertineat electio Concionatoris, & erogatio eleemosynæ. *Quæſtio IX.*

SVMMARIVM.

590 *Electio concionatoris pro Cathedrali ſit ab Epiſcopo.*

Si iuxta conſuetudinem ſinat eligi à populo, poteſt compellare, vt etiam tribuat eleemoſynam; ſi tollat conſuetudinem, tenetur ipſe etiam ad eleemoſynam.

591 *Declaratio S. Congregat. circa electionem Concionatoris.*

592 *Si Epiſcopus ſinat Populum eligere concionatorem, poteſt ſucceſſor reaſſumere electionem.*

Actus facultatiuus non tribuit ius, nec inducit præſcriptionem.

593 *Qui prætendit eligere concionatorem, debet contra Epiſcopum probare conſuetudinem,*

594 *Et quod ſit immemorabilis.*

Conſuetudo immemorabilis quomodo probetur.

Ad 9. Reſp. Quòd Congregatio cenſuit, electionem, & deputationem Prædicatoris ad ſolos Epiſcopos in eorum Cathedralibus Eccleſijs ſpectare, nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis, etiam immemorabilis, qua talis deputatio Capitulo, vel Epiſcopo vna cum Capitulo, vel cuiuis alteri competeret. Eſt autem in optione Epiſcopi, vtrum ipſe malit Prædicatorem in ſua Cathedrali eligere, aut deputare, quando Populus illum etiam ab immemorabili tempore eligere, & nominare conſueuiſſet, vel prædictam nominationem ex immemorabili conſuetudine relinquere: ita tamen, vt ipſe Epiſcopus electionem, deputationemque Prædicatoris faciendo, populum ad aliquid ſuſtentationis gratia erogandum, non compellat; ſin verò Populum prædicta facultate eligendi Prædicatorem Epiſcopus vti ſinat, eundem Populum cogere poſsit ad eas impenſas, & eleemoſynas Prædicatori præſtandas, quas ipſe Populus in hanc cauſam præſtare ſolitus eſt. In alijs Eccleſijs ad Epiſcopum ſimiliter pertinet electio, & deputatio Prædicatoris, impenſis eorum, qui illas præſtare, vel tenentur, vel ſolent. Concilium tamen non ſuſtulit immemorabilem conſuetudinem, qua facultas nominandi Prædicatorem in Eccleſijs non Cathedralibus alteri, quàm Epiſcopo, competeret in ſua Diœceſi, etiamſi ſit Cathedralis.

ADDITIO.

591 Tenor declarationis, ex qua ſupradicta habentur eſt. *Congregatio cenſuit, electionem, & deputationem Prædicatoris ad ſolos Epiſcopos in eorum Cathedralibus Eccleſijs ſpectare, nulla habita conſideratione cuiuſcunque conſuetudinis, etiam immemorabilis, qua talis deputatio Capitulo, vel Epiſcopo vna cum Capitulo, ſiue de eius conſilio, aut cuiuis alteri competeret. Eſt autem in optione Epiſcopi, vtrum ipſe malit Prædicatorem in ſua Cathedrali eligere, aut deputare, quando populus illum, etiam ab immemorabili tempore eligere, & nominare conſueuiſſet: vel prædictam nominationem ex immemorabili conſuetudine relinquere. ita tamen, vt ſi Epiſcopus electionem, deputationemque prædicatoris facere voluerit, populum ad erogandas eleemoſynas non compellat. Sin verò populum prædicta facultate eligendi prædicatorem Epiſcopus vti ſinat, eundem populum cogere poſsit ad eas impenſas, & eleemoſynas prædicatori præſtandas, quas ipſe populus in hanc cauſam præſtare ſolitus eſt.*

In alijs Eccleſijs ad Epiſcopum ſimiliter pertinet electio, & deputatio prædicatoris, impenſis eorum, qui illas præſtare, vel tenentur, vel ſolent. Concilium tamen non ſuſtulit immemorabilem conſuetudinem, qua facultas nominandi prædicatorem in Eccleſijs non Cathedralibus alteri, quàm Epiſcopo competeret in ſua Diœceſi. Hanc declarationem refert Campanil. *in diuer. iur. Rub.* 12. *cap.* 13. *num.* 16. & meminerunt Barboſa *de poteſt. Epiſ. alleg.* 76. *num.* 67. Armendariz *in Addit. ad l. Nauar. lib.* 4. *tit.* 30. *l.* 3. *n.* 3. *de prædicat.* Vveims *ad Conſtit.* 5. *ex innouat. per. Concil. Trident. num.* 10. Epiſcop. Tragurienſ. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 66.

592 Eſt autem aduertendum, quod cum ſit in poteſtate Epiſcopi relinquere deputationem, & nominationem Concionatoris populo, etiamſi reliquerit, poterit eius ſucceſſor, vel etiam ipſemet aſſumere deputationem: quia cum ſit ſublata conſuetudo etiam immemorabilis, & ius tranſlatum ad ſolum Epiſcopum priuatiuè quò ad alios pro Eccleſia Cathedrali, ſequitur, quod per id quod populo relinquatur electio pro aliquibus vicibus, non acquiratur ipſius aliquod, quia relinquere electionem eſt actus facultatiuus, qui non tribuit ius, nec inducit conſuetudinem, ſeu præſcriptionem. vt notant Calderin. *Conſil.* 1. *&* 3. *de conſuet.* Rolan. *Conſil.* 53. *num.* 38. *lib.* 2. Dec. *Conſil.* 175. *num.* 6. ver. *Præterea licet.* Surd. *Conſil.* 127. *num.* 81. Ludouiſ. *deciſ.* 162. *num.* 10. Rota *deciſ.* 178. *num.* 5. *par.* 5. *diuer.* Et ſecluſa immemorabili conſuetudine, idem dicendum eſt de electione, & nominatione pro alijs Eccleſijs non Cathedralibus.

593 In dubio autem de conſuetudine, & an immemorabilis ſit, erit probanda, & probatio ad eum ſpectabit, qui eam allegat, nam de iure communi ad Epiſcopum ſpectat prouidere de concionatore: vnde

de

Digitized by Google

de habet ſuam intentionem fundatam quò ad prouiſionem : & ideo qui contra ius commune intendit prouidere vigore immemorabilis conſuetudinis, debet tanquam fundamentum ſuæ intentionis illam probare *l. Qui accuſare, C. de eden. & l. Hoc iure. ff. de verbor. obligat.*

594 Et quod conſuetudo ſit, & immemorabilis concludenter probandum eſt, & proinde teſtes affirmatiuam, & negatiuam deponere debebunt, nempe quod concionator à talibus ſemper deputatus ſit, iuxta doctrinam Gloſ. *in cap. 1.* verbo *Memoria. de præſcript. in 6.* Bart. *in l. 1. §. fin. ff. de aqua plu. arcen.* Corn. *conſil. 222. num. 1. vol. 1.* Nat. *Conſil. 154. num. 5. vol. 1.* Leon. *par. 1. theſau. fori Eccleſ. cap. 8. num. 5.*

An Epiſcopus compellere poſſit ad dandam eleemosynam Concionatori, qui ſolent dare. Quæſt. X.

SVMMARIVM.

595 *Epiſcopus compellere poteſt ad eleemoſynam pro Concionatore, qui ſolent dare.*

596 *Valet pro Eccleſijs non Cathedralibus.*

Cur Epiſcopus teneatur ad eleemoſynam ſuæ Eccleſiæ.

597 *Eleemoſyna pro concionatoribus Eccleſiarum non cathedralium danda iuxta conſuetudinem.*

598 *Secluſa conſuetudine Rector Eccleſiæ tenetur ad expenſas pro concionatore, & quid ſi redditus ſint tenues.*

599 *Quid faciendum ſi oriatur difficultas, ad quem ſpectet miniſtrare expenſas pro concionatore.*

600 *Epiſcopus cogere poteſt ad ſoluendam integram eleemoſynam concionatori.*

601 *Si expenſæ pro concionatore ſoluantur ex publico ærario, ſeruanda eſt conſuetudo.*

602 *Epiſcopus prædicans an poſſit percipere expenſas ſolitas ſolui à populo, aut de publico ærario.*

Quid ſi expenſæ ſint ex aliquo legato, aut donatione.

603 *Quando de fructibus beneficij ſoluuntur expenſæ concionatori, non eſt grauandus penſionarius.*

604 *Eleemoſyna pro concionatore an poſſit deduci in pactum.*

595 Ad 10. Reſp. Epiſcopum poſſe ad præſtandam eleemoſynam Prædicatori cogère laicos, qui eam præſtare tenetur, vel ſolent. Conc. Trid. *cap. 4. ſeſſ. 24. de reform.*

ADDITIO.

596 Quod habet auctor intelligi debet quò ad eleemoſynam ſolitam præſtari concionantibus in Eccleſijs non cathedralibus; quia pro concionatore Eccleſiæ Cathedralis debet Epiſcopus ſubminiſtrare expenſas, & elemoſynam, niſi fortè relinquat populo, aut ciuitati electionem concionatoris, & ſit ſolita, aut teneatur ſubminiſtrare expenſas, & eleemoſynam, iuxta declarationem S. Congregat. relatam *num.* 591. Cum enim ad Epiſcopum pertineat munus concionandi, dum per alium ſupplet, tenetur ſubminiſtrare expenſas, cum agatur de ſupplendo, quod ipſe debet. Ita inter cæteros notant Leo *par. 1. theſau. fin. Eccleſ. cap.* 8. Campanil. *in diuer. iur. Rubr. 12. cap. 13. num. 16.* Barboſa *de poteſt. Epiſ. alleg. 76. num.* 11. Tragurienſ. *tom. 1. lib.* 8. *tit. 1. n. 71.* Excipitur tamen caſus, in quo adeſſet conſuetudo immemorabilis, quod aliquis ſolueret expenſas, & non eligeret concionatorem, quia tunc eſſet ſeruanda, vt notant citati Doctores, aſſerentes Gregor. XIII. ita decreuiſſe.

597 Quod autem ſpectat ad Eccleſias non cathedrales, ſeruanda eſt conſuetudo, quamuis non ſit immemorabilis, vt refert deciſum Armendariz *in Addit. ad leg. Nauar. lib. 4. tit. 30. lib. 3. de prædicat. num. 22.* apud Barboſ. *de poteſt. Epiſ. allegat. 76. num.* 12. Tragurienſ. *tom. 1. lib. 6. tit. 1. num. 74.* & habetur ex Trident. *ſeſſ. 24. cap. 4. de reformat.* ibi, *ſumptibus eorum, qui eas præſtare vel tenentur, vel ſolent.*

598 At ſi nulla adſit conſuetudo, ſpectat ad Rectorem Eccleſiæ ſubminiſtrare expenſas, quia agitur de ſupplendo id, quod ipſe ratione officij teneretur præſtare. Et ita notant Campanil. *in diuer. iur. rubr. 12. cap. 13. num. 16. in fine.* Leo *par. 1. theſau. fori Eccleſ. cap. 8. num. 6.* Barboſa *de poteſt. Epiſ. allegat. 76. num. 16.* Tragurienſ. *tom. 1. lib. 6. tit. 1. n. 75.* Excuſabuntur tamen Rectores Eccleſiarum, ſi tam tenues redditus percipiant, vt vix congruæ ſubſtentationi ipſorum ſufficiant, & tunc onus ſubminiſtrandi expenſas pro concionatore refunderetur in populũ, quia agitur de ipſius intereſſe, & quia debet paſcere corporaliter nos, à quibus ſpiritualiter paſcitur. & ita notant Doctores, Leo, Campanil. Barboſa Tragurienſ. citati. Vgolin. *de offic. Epiſcopi c. 42. §. 3. in fine.* Antonel. *de regim. Eccleſ. lib. 1. cap. 15. num. 4.* Diſſentiunt tamen Abbas, Anan. Surdus, *conſil.* 254. *num.* 14. Merlin. *deciſ.* 598. *num.* 54. Qui volunt teneri ſtante quacunque tenuitate, quia ſibi imputare debeat, quod tenue beneficium acceptauerit, & aſſumpſerit onus perſonale concionandi, cui ſatisfacere debet proprijs expenſis.

599 Quod ſi oriatur difficultas, ad quem ſpectet ſubminiſtrare expenſas pro concionatore; ne occaſione litis omittatur prædicatio verbi Dei, debet ipſe Epiſcopus interim ſubminiſtrare. Ita Vgolin. *de offic. Epiſ. cap. 42. §. 3.* ver. *Hoc autem.* Naldus verbo *Prædicare. num.* 2. Campanil. *in diuer. iur. Rubr. 12. cap. 13. num. 16.* ver. *Exiſtente autem.*

Barboſa *de poteſt. Epiſ. allegat. 76. num.* 15. Tragurienſ. *tom.* 1. *lib. 6. tit.* 1. *numer.* 77. Zerola *in praxi par.* 1. verbo *prædicatio* §. 7. Riccius *collect.* 1776. Galet. *in Margarita* verbo *Eleemoſyna*, & extat deciſio S. Congregat. apud Collect. Gallemart. *ad capit.* 2. *de reformat. ſeſſ.* 5. *Concil. Trident.* quæ ita habet. *Dum dubium eſt, quorum ſumptibus conducendus ſit concionator pro Quadrageſima, debet Epiſcopus cum interim proprio ſumptu conducere.*

600 Ex quibus deducitur, quod ſtante conſuetudine ſoluendi expenſas pro concionatore, poterit Epiſcopus cogere ad ſoluendum integrè, conſuetos ſoluere, ita vt de conſueto nihil diminuant, vt reſponſum fuit à Sacra Congregat. menſe Septembri *in Viterbienſi* 1620. vt notat etiam Tragurienſis *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 79. Quia cum talis conſuetudo inducta ſit fauore publicæ vtilitatis ſpiritualis, & vergat in fauorem animæ, eſt omnino ſeruanda.

601 Quod ſi ex publico ciuitatis ærario expenſæ pro concionatore Cathedrali ſolui ſolent, Epiſcopus erit immunis, & conſuetudo erit ſeruanda. Ita Galet. *in Margarita* verbo *prædicare*, Armendariz *in addit. ad leg. Nauar. l. 4. tit. 30. l. 3. nu.* 24. *de Prædicator.* & extat deciſio S. Congregat. tenoris ſequent. apud Collect. Gallemart. *ad cap. 4. de reformat. ſeſſ.* 24. Concil. Trident. *Si ex publico Ciuitatis ærario concionatori ſolent eleemoſynæ dari, ea conſuetudo ſeruanda eſt.*

602 Verum dubitari poteſt. An quando eleemoſyna, aliæque expenſæ ſoluuntur concionatori Cathedrali ex publico ærario, aut à populo, aut à quocunque alio, poſſit Epiſcopus, quando ipſe concionatur, percipere dictam eleemoſynam, ſaltem titulo paupertatis. Et negatiuè reſoluunt Gauant. *in manual.* verbo *Concio ſacra num.* 1. Sel. *in ſelectis canonicis cap.* 23. *num.* 18. aſſerentes ita deciſum à S. Congregat. *in Veſtana* 20. *Martij* 1621. Affirmat autem Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13 *num.* 16. *poſt med.* aſſerens ita practicatum fuiſſe à ſuo anteceſſore, qui non ſolum conſuetam eleemoſynam exegit, ſed etiam duplicatam, vt eſſet congrua ſuæ dignitati. Nulla tamen opinio videtur abſolutè approbanda, ſed cum diſtinctione procedendum: Vt nimirum percipere poſſit, ſi ſponte ab ijs ad quos ſpectat, ſoluatur: non poſſit autem cogere ad ſoluendum. quod notat etiam Tragurienſ. *tom.* 1. *lib. 6. tit.* 1. *num.* 73. Cum enim ex officio teneatur concionari, & paſcere populum verbo Dei, dum munus ſuum implet, non poteſt pro ipſo compenſationem laboris, & operæ exigere, cum redditus Epiſcopatus ſint pro compenſatione omnium miniſteriorum Epiſcopalium. Quod autem dicitur de Epiſcopo, valet etiam de Parocho, ſeu Rectore Eccleſiæ, vt notant Aldan. *in compen. quæſt. canon. lib. 1. tit. 4. num.* 8. Barboſa *de Parochis capit.* 14. *num.* 6. Eſt tamen aduertendum, quod ſi expenſæ, & eleemoſyna pro concionatore ſint ex aliquo legato, aut donatione, ita vt adſit aliqua ſumma pecuniæ in hunc tantum effectum deſtinata, tunc Epiſcopus, ſiue Parochus habebit ius ad ipſam, ſi per ſe ipſum concionetur: quia dum pecunia eſt deſtinata pro concionatore annuatim, quicunque ille ſit, eſt illa perſona, quæ fuit contemplata, dum pecunia relicta fuit, aut donata: & ideo poſito exercitio concionandi acquirit ius ad ipſam.

603 Quando autem expenſæ pro concionatore erogandæ ſunt ab Epiſcopo, & Rectore Eccleſiæ, atque adeo de fructibus beneficij, ſiue Epiſcopatus, non eſt grauandus penſionarius obtinens penſionem ſuper fructibus Epiſcopatus, aut beneficij, vt notant Armendar. *in addit. ad l. Nauar. lib. 4. tit.* 30. *l. 3. num.* 23. & 25. *de prædicat.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 76. *num.* 13. Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 16. *in fine*. Tragurienſ. *to.* 1. *lib. 6. tit.* 1. *num.* 78. & ita reſpond. S. Congregat. apud Collect. Gallemart. *ad cap. 4. de reformat. ſeſſion.* 24. *Concil. Trident.* quæ talis eſt. *Merces, quæ prædicatoribus tribui ſolet, nulla ex parte à penſionarijs eſt exigenda, atque eò minus ſi populus hos ſumptus facere ſolebat.* Penſio enim importat fructus ſeparatos à beneficio, & ideo non ſubeſt oneribus eiuſdem beneficij.

604 Demum inquiri poteſt circa eleemoſynam dandam concionatori, an in pactum deduci poſſit. Negat Ripa *conſil.* 26. *num.* 4. putans, committi ſimoniam, ſi in pactum deducatur. Sed nullo fundamento, quia non deducitur in pactum verbum Dei, neque ſpiritualis inſtructio, ſed ſolum labor corporalis aſſumendus, & obligatio perſonæ ad hoc munus: &, ſi celebratio Miſſæ deducitur in pactum ratione oneris aſſumpti, & laboris corporalis, à fortiori poterit deduci etiam prædicatio, cum valde laborioſa ſit. Vnde eſt in contrarium communis ſententia, quam tradunt Caiet. verbo *ſimonia* Vgolin. *de ſimon. tab. 1. cap. 9. §. 1. num.* 6. Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 15. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat.* 76. *num.* 10. Tragurienſ. *to.* 1. *lib. 6. tit.* 1. *num.* 70. ver. *Certum*.

An Parochus concedere poſſit facultatem prædicandi in ſua Parochia. Quæſt. XI.

SVMMARIVM.

605 *Parochus an poſſit dare licentiam concionandi remiſſiuè.*

606 *Modo ſpectat ad ſolum Epiſcopum approbare concionatores.*

607 *Parochus poteſt concedere licentiam concionandi bis, aut ter, viro docto, & cognito. Valet quò ad alios approbatos, aut regulares.*

608 *Regulares deputati ad concionandum, & aliàs approbati, vbi non eſt Ordinarius, poſſunt concionari in quolibet loco, non contradicente Parocho.*

An cenſeatur approbatus, qui concionaturus in Eccleſia proprij Ordinis obtinuit benedictionem.

605 Ad 11. Vide Nauar. *cap.* 14. *n.* 141. & Henriq. *in ſumma lib. 7. de Indulg. cap. 28. ſub* §. 8.

Digitized by Google

ADDITIO.

606 Secundum ius antiquum, poterat parochus concedere licentiam concionandi in propria parochia, quia cum ipſius ſit concionari, & inſtruere populum, poterat in locum ſuum, quem vellet ſubſtituere. Modo autem per Concilium Tridentinum ſpectat ad Epiſcopum Concionatores deſtinare, aut ſaltem approbare exceptis Regularibus pro ipſorum Eccleſijs, qui ad ſolam benedictionem petendam tenentur, vt in ſuperioribus dictum. & ita etiam notant Ancharan. *in cap. Excommunicatus, §. Quia vero, num.* 4. *de haeret.* Io. Anan. *num.* 2. Boich. *in cap. Cum ex iniuncto, §. ſuper eo, num.*8. *de haeret.* Archidiacon. *in cap. Adijcimus*. ver. *Quod intelligo caſualiter,* 16. *quaeſt.*1. Nauar. *cap.*25. *Manual. num.* 141. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.*13. *num.*11. Merlin. *deciſ.* 598. *num.*75. Barboſa *de Paroch. cap.*14. *num.* 8. Vnde ſolum reſtat difficultas, an poſſit parochus pro duabus, aut tribus vicibus concedere licentiam alicui viro docto, & ſibi noto.

607 Quod autem poſſit parochus concedere licentiam viro docto, & cognito, concionandi bis, aut ter in propria parochia abſque alia Epiſcopi licentia tradunt Henriquez *lib.*7. *ſum. cap.*16. *in fine*. Vgolin. *de offic. Epiſ. cap.*42. *§.*1. *in fine*. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.*12. *cap.*13. *num.*11. Miranda *tom.*1. *Manual. Prelat. quaeſt.* 50. *ar.*4. *concluſ.* 1. Barboſa *de offic. parochi cap.*14. *num.*8. & *de poteſt. Epiſc. allegat.*76. *num.*26. Hieronym. Rodriquez *in compen. quaeſt. Regul. reſol.*112. *num.*4. Berti Lucenſ. *in praxi crimin. cap.*34. *de viſit. Eccleſ. paroch. num.*1. Portel. *in dub. Regular.* verbo *Praedicatores, num.* 2. Rodriquez *tom.* 3. *quaeſt. Regular. quaeſt.* 32. *ar.* 1. Diana *par.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 22. ver. *Notandum*. Riccius *deciſ.*755. *par.*1. Peirin. *de ſubdito relig. cap.*22. ver. *Aduerto vlterius*. Ceſpedes *de exempt. Regular. c.*10. *dub.*198. *num.*2. Tragurienſ. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *n.*3. & conſentit Poſſeuin. ſi concionator ſit aliàs approbatus, *De offic. Curati cap.*3. *num.*4. Ratio eſt, quia hoc reducitur ad paruitatem materiae, & proinde ſupponitur ratum habendum ab Ordinario. Hanc tamen doctrinam limitarem, vt locum habeat, ſicut ait Poſſeuinus, quando concionator eſt aliàs approbatus, aut cum alijs Doctoribus, quò ad Regulares habentes licentiam concionandi à ſuis ſuperioribus; nam talis licentia ſupponit, quod fuerint examinati, & approbati quò ad vitam, & mores, & etiam quò ad doctrinam. nam quò ad alios, non videtur poſſe rationabiliter praeſumi, quod Epiſcopus contentus ſit, cum nullo modo ſint approbati.

608 Ex priuilegio autem cõceſſo Ieſuitis à Gregorio XIII. poſſunt Regulares habentes communicationem priuilegiorum concionari in quolibet loco, non contradicente parocho, vbi non adſit Ordinarius, abſque alia licentia; ſi tamen à ſuis ſuperioribus, ad id muneris deputati ſint, & ab aliquo Ordinario ſemel approbati ſint. Et ita notant Rodriquez *tom.* 3. *quaeſt. Regular. quaeſt.* 32. *ar.*6. Barboſa *de poteſt. Epiſ. allegat.* 76. *pun.* 27. Villalob. *tom.* 2. *ſum. tract.* 25. *difficul.* 5. *num.* 2. Miranda *tom.*1. *Manual. quaeſt.*50. *ar.*4. Portel. *in dub. Regular.* verbo *Praedicatores, num.*16. Io. à Cruce *lib.* 1. *de ſtatu relig. cap.*6. *dub.*2. *concluſ.* 3. Diana *par.* 3. *tract.*2. *reſol.*111. ver. *Notat etiam*. Hic tamen dubium oritur, an ad hunc effectum cenſeatur approbatus, qui concionaturus in propria Eccleſia ſui Ordinis ſolam benedictionem obtinuit. Et affirmatiuè reſoluendum eſt: quia cum illa benedictio ſupponat approbationem Superiorum, à quibus concionator praeſentatur, continet tacitum conſenſum in illam approbationem, atque adeo eſt virtualis quaedam approbatio. Si tamen petita benedictione, non obtineret, non cenſeretur approbatus, deficeret enim tacitus conſenſus in approbationem Superiorum regularium. Nec poſſet dici approbatus à iure, quia poſſit contradicente Epiſcopo concionari: quia ex hoc ſolum fit, quod taxatiuè ſit approbatus pro Eccleſia ſui ordinis.

An Epiſcopus non eligens idoneos Praedicatores, peccet mortaliter. Quaeſtio XII.

SVMMARIVM.

609 *Epiſcopus tenetur ſub mortali eligere idoneos praedicatores.*

610 *Quid iniungat Concilium Tridentin. circa electionem concionatorum.*

Quinam ſint idonei concionatores.

Peccant mortaliter Epiſcopi concedendo licentiam concionandi ijs, qui ſcurras, & mimos agunt.

609 Ad 12. Reſp. Epiſcopus peccat mortaliter non eligens idoneos Praedicatores, ex cap. *inter caetera, de officio Ordinarij*; & ideò non ſtatim debet permittere conciones, niſi habita informatione de eorum idoneitate. Vtile eſt per plures menſes ante Quadrageſimam illos eligere, & inſtruere, vt praedicent vtilia, & non vana, quia illos admonere in fine Carnispriuij videtur inutile; cum compoſuerint conciones.

Digitized by Google

ADDITIO.

610 Obligatio aſſumendi idoneos oritur ex natura rei, & iniungitur etiam à Concilio Tridentin. *ſeſſ.5. cap.2. de Reformat.* ibi. *Viros idoneos aſſumere teneantur*. Qualis autem idoneitas requiratur, colligitur ex fine, ad quem conciones ordinantur; vt enim medium ſit idoneum, debet eſſe aptum ad aſſequutionem finis. Vnde cum finis concionandi ſit, vt habet Concil. Trident. *citat.* Paſcere ſalutaribus verbis, docendo quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annunciandoque eis cum breuitate, & facilitate ſermonis, vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oporteat, vt pœnam æternam euadere, & cæleſtem gloriam conſequi valeant: Sequitur, quod ij ſolum ſint idonei, qui poſſunt inſtruere vitam hominum in ordine ad ſalutem, docendo, & explicando res fidei, vitia diſſuadendo, & perſuadendo virtutes. Qua idoneitate carentes, non erunt eligibiles ab Epiſcopo. & ſi eligat, mortaliter peccabit. Ex quibus deducitur, Epiſcopum peccare mortaliter concedēdo licentiam concionandi ijs quos ſcit, ſcurrilitatibus, & mimicis ſententijs conciones ſuas implere, eaſque magis ad riſum, quàm ad profectum ſpiritualem accommodare: quia licet aliquid ſerium, & ad ſalutem conducens interſerant, ſe habet tamen tanquam illud granum Euangelij ſatum inter ſpinas, quibus ſuffocatur, & inutile ſit. Rurſus, neque ij idonei cenſendi ſunt, qui licet eruditè diſſerant, conciones tamen ipſorum ſolum oſtentando ingenio, auditoribuſque delectandis inſeruiunt, ita vt, quod Academiarum eſt proprium, ad pulpitum transferant, abſque vllo ſpirituali profectu auditorum. Neque enim hi quæ ſcire quiſque debet in ordine ad ſalutem, annunciant, neque ſalutaribus verbis paſcunt, neque ita annunciant vitia declinanda, & virtutes ſectandas, vt auditores pœnam æternam euadere, & cæleſtem gloriam conſequi valeant: & proinde cum non præſtent id, quod præſcribit Concilium Trident. non implent munus concionatoris, neque Epiſcopus per ipſos ſatisfacit muneri proprio, cum non præſtent id, quod ipſe teneretur præſtare.

An Epiſcopus peccet non concionando, & quando teneatur. Quæſt. XIII.

SVMMARIVM.

611 *Obligatio Epiſcopi ad prædicandum.*
612 *Ex legitimo impedimento ceſſat, & quænam ſint legitima impedimenta.*

611 Ad 13. Reſp. Quòd laborare ſummopere debet Epiſcopus, vt quando poteſt, prædicet, aliàs ſciat ſe non eſſe immunem à peccato mortali; ipſa enim prædicatio verbi Dei eſt cibus animarum, quæ ſi deficiat, nil peius: nam Paſtor, qui delinquentes non arguit, ipſos tacendo occidit, cap. *Epheſijs, diſt.43.* & vt dicit Hier. & habetur 44. *diſt. in ſum.* Non tantum prodeſt conuerſatio innocentis exemplo, quantum ſilentio nocet; nam latratu canum, & baculo Paſtorum lupi ſunt arcendi. & *in c. Audacter, 8. q. 1.* dicitur, quòd fames panis, & ſitis aquæ populi, non tam extinguenda eſt, quàm fames verbi Dei. Vnde Amos *cap. 8. Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & emittam famem in terram*; non famem panis, neque ſitim aquæ, ſed audiendi verbum Dei. & Prælati non prædicantes dicuntur Canes muti, neſcientes latrare. Iſaiæ *c.56.* & audient illud Ezechielis: *Si non fueris loquutus, vt cuſtodiat ſe impius à via ſua, ipſe impius in iniquitate ſua morietur; ſanguinem verò eius de manu tua requiram*; & *in c. Diſpenſatio diſt.45.* habetur. *Nobis commiſſa eſt diuini ſeminis diſpenſatio: væ ſi non ſparſerimus, væ ſi tacuerimus*. Paulus *1. ad Corinth. c.9. Væ enim mihi ſi non euangelizauero*; & ex pluribus auctoritatibus ſacræ Scripturæ relatis à Greg. *in cap. Rector. d. diſt.* probatur Epiſcopum non prædicantem peccare mortaliter, & ibi id probat Turrecrem. & dicit Gloſ. *in §. Criminis, in §. plus tacet. diſt.25.* quòd taciturnitas in Prælato eſt peccatum mortale: quod hodie expreſsè probatur in Conc. Trid. *cap.2. ſeſſ.5. de reform.* ibi, *diſtrictæ ſubiaceant vltioni*, & propter præceptum ibi poſitum. Anton. *in cap. inter cætera, de off. Ordin.* in quo tex. adſunt ſimilia verba: *Dicunt aliqui, quòd ſufficit, quòd prædicent per alios: ſed hoc eſt falſum, quia poterunt per alios, quando ſunt impediti, aliàs non*; Vt in d. Conc. habetur, *ſeſſ.24. de reform. cap. 4.* nam vox *mercenarij* non ita penetrat, ſicut vox *Patris*, Medin. *de pœnitent. lib.1. cap.16. §.1.* Ioannes c. 10. Oues illum ſequuntur, quia ſciunt vocem eius, & eſt poteſtatem habentis. Vnde de Chriſto; Erat docens, ſicut poteſtatem habens. *Matth. 7. & Prouer. 37.* dicit Salomon; *Vir ſapiens plebem ſuam erudit.*

Digitized by Google

ADDITIO.

612 Obligatio Epiſcoporum ad prædicandum ceſſat, & impleri poteſt per ſubſtitutum, ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* exiſtente legitimo impedimento. Legitimum autem impedimentum, quo nullum potentius, eſt inhabilitas, quæ ex multiplici capite in Epiſcopis oriri poteſt: vel quia longam orationem texere, & memoriter reddere non valent; vel quia non ſunt Theologi, cum vt plurimum ad Epiſcopatus aſſumantur ſæculares, qui ſolum ſacris Canonibus vacauerunt, aut ſtudio caſuum conſcientiæ; vel quia concionando tantum temporis pro ſtudio concionis inſumerent, vt non poſſent cœteris negotijs Epiſcopatus, quantum exigunt, vacare. Vel quia ita inconcinnè annunciarent verbum Dei, vt potius ſe contemptibiles redderent, quam populum inſtruerent. Et proinde Aldan. *in compend. canon. deciſ. lib.* 1. *tit.* 4. *num.* 1. refert, deciſum ſub diſiunctione, Epiſcopum aut per ſeipſum, aut per alium, munus concionandi implere debere. Imo conſuetudo obtinuit ſaltem hic in Italia, vt Epiſcopi non concionentur, niſi ſemel, aut bis in anno; & non omnes, ſed aliqui tantum. cuius conſuetudinis fundamentum eſt, quia & in Cathedrali, & in Eccleſijs regularium conciones frequentes ſunt: vnde non poteſt dici, *Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.* Hierem. Thren. 4. Hanc autem generalitatem impedimentorum expreſſit etiam Concil. Lateranen. relatum in cap. *Inter cœtera de offic. ordin.* ibi. *Vnde cum ſæpe contingat, quod Epiſcopi propter occupationes multiplices, vel inualetudines corporales, aut hoſtiles incurſus, ſeu occaſiones alias, ne dicamus defectus ſcientiæ, quod in eis reprobandum eſt omnino, nec de cœtero tolerandum, per ſeipſos non ſufficiunt miniſtrare verbum Dei, maximè per amplas Diœceſes, & effuſas &c.*

Prædicatio Epiſcopi qualis debeat eſſe. Quæſt. XIV.

SVMMARIVM.

613 *Prædicatio Epiſcopi, quid exigat.*
614 *Qualitas prædicationis Epiſcopalis deſcripta à Concil. Trident.*
Fabulæ Gentilium non adhibendæ à concionatoribus.

613 Ad 14. Reſp. Prædicatio Epiſcopi, vt in eius conſecratione dicitur, non debet conſiſtere in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed oſtenſione ſpiritus virtutis; qua de re opprobrium eſt, Epiſcopum, qui redditurus eſt rationem, ſi non docuit viam ſalutis, & vitia non redarguit, prædicare conceptus inutiles, vt videatur hominibus ſapiens. Vnde *in capit. cum multa diſt.* 86. habetur; graue, nefandumq; eſſe, Epiſcopum prædicare ſimplicibus ea, quæ non intelligunt; & qui talia prædicat, dicitur prædicare ad ſui oſtentationem. Ibidem dicit Paulus 1. ad Corinth. cap. 14. *In Eccleſia malo quinque verba ſenſu meo loqui, vt & alios inſtruam, quam decem millia verborum in lingua.* Et de Chriſto dicit Marc. 4. *Loquebatur eis verbum, prout poterant audire.* Et Ioannes 7. *Clamabat Ieſus in templo docens:* quia cum vehementia ſunt redarguenda vitia.

ADDITIO.

614 Prædicatio Epiſcoporum talis debet eſſe, qualis deſcribitur à Concilio Trident. *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* vt dictum eſt ſupra *num.* 610. Et illud præcipuè attendere debent, ne ad captandum auram ob eruditionem prophanam, quales ſunt Gentilium fabulæ, eas verbo Dei inſerant. Nam Greg. Papa *epiſt.* 48. *lib.* 9. relatus in cap. *cum multa diſtinct.* 86. acriter reprehendit Deſiderium Epiſcopum, quod quibuſdam Grammaticam exponeret, hoc eſt fabulas Poetarum. Nam Poetarum interpretes apud Græcos dicebantur Grāmatici, ex Sueton. *de Clar. Grammat.* & ſcientia eorum, quæ traduntur à Poetis, dicebatur Grammatica. Et reddit Pontifex rationem cur reprehendat; *Quia in vno ſe ore cum Iouis laudibus Chriſti laudes non capiunt.* Si ergo Pontifex tam acriter reprehendit Epiſcopum, quia exponeret fabulas Poetarum, à fortiori reprehendiſſet eum, qui hæc cum verbo Dei commiſceret. Et cum debeat omnis concionator dirigere concionem ad vitia euellenda, non debet ijs vti, quæ ſunt incentiua vitiorum, quales ſunt Poetarum fabulæ. cap. *Ideo prohibetur diſt.* 37. & notat Acugna *in hunc tex. num.* 1.

Qualis fuerit prædicatio S. Io. Chryſoſtomi. Quæſt. XV.

SVMMARIVM.

615 *D. Io. Chryſoſtomus pœnitentiam prædicabat.* 616 *Pœnitentia virtus.*

615 Ad 15. Reſp. Quod D. Ioan. Chryſoſt. primo die, quo in Pontificali Cathedra Patriar-

triarchatus Conſtantinopolitani, præſente Imperatore Archadio, multiſque Epiſcopis, ſummo cum honore collocatus fuit, ſic ſequentem ad eos ſermonem exorſus eſt. *Nos, qui ineffabilibus Dei rationibus ideò ad vos venimus, vt voluntatem eius teſtificemur; hoc primum verbum à Chriſto, & diuino eius Precurſore accipientes vobis annuntiamus, & ſuademus; Pœnitentiam agite, propè eſt Regnum Cælorum. Hoc autem non dubitabo vobis aſſiduè reuocare in memoriam, hæc neminem reuerentes, neque diès timentes ad vos loquemur.* Ita habetur apud Surium.

ADDITIO.

616 Quod D. Io. Chryſoſtomus in ingreſſu ſui Patriarchatus annunciauit, eſt ſumma eorum, quæ per concionatores populo annuncianda ſunt. Quia pœnitentia, ſi vera ſit, delet omnia peccata, & ſaluat hominem. Cap. *Inter hac 2. de pœnit. diſt. 3.* & quæcunque committantur peccata, ſemper delet cap. *in tantum, ead. diſt.* & ideo ſi concionator inducat homines ad pœnitentiam, conſtituit in portu ſalutis, quia eſt ſecunda tabula poſt naufragium cap. *Secunda, de pœnit. diſt. 1.* & ex Concil. Trident. *ſeſſ. 6. cap. 14.*

An hæreſes ortæ ſint, quia Epiſcopi non prædicarint. Quæſt. XVI.

SVMMARIVM.

617 *Ex omiſſione prædicationis Epiſcoporum hæreſes ortæ.*

618 *Quid curandum Epiſcopo, vt hæreſes auertat.*

617 Ad 16. Reſp. Ex non prædicatione Epiſcoporum nonnullas hæreſes ortas eſſe tradit Alphonſus de Caſt. *de iuſt. hæret. pun. lib. 3. cap.* 4. Si enim Epiſcopi Germaniæ laboraſſent, & reſtitiſſent Luthero, veriſimile eſt Principes ipſius hæreſibus non ſubſcripſiſſe; & Huſſitarum hæreſcos fertur fuiſſe cauſam Pragenſis Archiepiſcopi negligentiam.

ADDITIO.

618 Non ſolum curare debet Epiſcopus, ad auertendas hæreſes, vt Dei verbum populis annuncietur, ſed etiam, vt eo modo annuncietur, qui aptus ſit ad impediendas hæreſes. Quod tunc fiet, quando exponentur Sacræ Scripturæ ſecundum verum ſenſum. Vtplurimum hæreſes ortum trahunt quia diuinæ Scripturæ accipiuntur in ſenſu alieno à veritate, vt habetur ex cap. *relatum, diſt. 37.* Et ideo debet inuigilare an aliquis locus S. Scripturæ perperam ab aliquibus incipiat accipi, & curare inſtrui populum, vel à ſe, vel à concionatoribus, circa verum ſenſum.

Reſolutio aliarum difficultatum concernentium materiam de Concionatoribus.

SVMMARIVM.

619 *Quinam prohibeantur admitti ad concionandum.*

620 *Eiecti à religione non poſſunt admitti ad concionandum.*

621 *Regulares concionaturi in Eccleſijs regularibus aliorum Ordinum, debent præter benedictionē obtinere licentiam ab Ordinario.*

622 *Exemptio Eccleſiarum Regularium non ſufficit vt exter concionari poſſit ſine licentia Epiſcopi.*

623 *Epiſcopus an prohibere poſſit Regularibus ne concionentur in proprijs Eccleſijs.*

624 *Epiſcopus an prohibere poſſit ne in Eccleſijs Parochialibus concio habeatur.*

625 *Quando habendus ſermo in Oratorijs Confraternitatum, aut apud Moniales ianuis clauſis, an requiratur licentia Epiſcopi.*

626 *Regulares an poſſint ſine licentia concionari in compitis, plateis &c.*

627 *Quæ procedunt de concionatoribus Regularibus, procedunt etiam de prælatis Regularibus, niſi habeant territorium.*

628 *Epiſcopo ſolemniter concionante cæteri ſilere debent.*

Secus ſi concionetur in tota Quadrageſima.

629 *Quid ſi tantum ſolemniter aſſiſtat concioni.*

630 *Regulares concionantes an poſſint quærere eleemoſynas pro pauperibus, abſque licentia Epiſcopi.*

631 *Regulares concionantes abſque licentia Superiorum, peccant mortaliter.*

Incurrunt excommunicationem papalem, & priuantur munere concionandi.

Regulares ſuſpendi poſſunt ab officio prædicandi à ſuis ſupe-

ſuperioribus abſque aſſignatione cauſæ, & iuridica informatione.

632 *Epiſcopi an concionari poſſint in Eccleſijs Regularium ipſis inuitis.*

633 *Epiſcopus an concionari poſſit publicè in aliena Diœceſi abſque Ordinarij licentia.*

634 *Quid ſi abſque licentia Ordinarij, aut eo contradicente concionari attentaret.*

635 *Epiſcopus tenetur curare vt omnes habentes curam animarum licet exempti, concionem habeant, & inſtruant populum.*

Quid ſi Eccleſiæ ſint nullius Diœceſis.

Exequutio huius Decreti nulla via impediri poteſt.

636 *Quinam ſint dies feſti ſolemnes, in quibus eſt concionandum.*

637 *Obligatio concionandi diebus præſcriptis à Cõcilio Trident. an ſit ſub mortali.*

Vnde excuſentur paſtores ſi non frequenter concionentur.

Regulares quantum ſubleuent Paſtores in cura animarum.

638 *Si plures Cathedrales ſint vnitæ, debet Epiſcopus ſingulis prouidere de concionatore.*

A quibus ſubminiſtrandæ expenſæ.

639 *Epiſcopi tenentur monere populum, quod tenetur audire verbum Dei, ſi commodè poteſt in Parochia.*

An ſatisfaciant huic obligationi, ſi moneant per Conſtitutiones Synodales.

640 *Obligatio audiendi verbum Dei in Parochia an ſit ſub mortali.*

Populus tenetur audire verbum Dei, ſed non obligatur audire in Parochia.

641 *Obligatio audiendi verbum Dei eſt grauis.*

Vnde naſcatur hæc obligatio.

642 *Quando vrgeat obligatio audiendi verbum Dei*

An aliquando ceſſare poſſit.

643 *Epiſcopus non poteſt compellere populum vt audiat verbum Dei in Parochia.*

644 *Ordinarius non poteſt ſe intromittere circa habitum Regularium, quo vtuntur in concionando.*

645 *Habens concionem in peccato mortali non peccat mortaliter, ſecluſo ſcandalo, & contemptu.*

646 *Infames non debent admitti ad concionandum.*

Sacrificare, & prædicare, parificantur.

Religioſus qui fuit Apoſtata, an poſſit admitti ad concionandum.

ADDITIO.

619 Circa præſentem materiam de concionatoribus, ac concionibus, nonnulla alia addenda ſunt, tanquam valde neceſſaria. Et primo loco aduertendum eſt, quod Epiſcopi à Concilio Tridentino *ſeſſ. 5. cap. 2. de reformat.* prohibentur admittere ad concionandum duo genera perſonarum. Vnum abſolutè, & alterum, niſi prius conſulta Apoſtolica Sede. Primum eſt Regularium, qui extra clauſtra, & obedientiam ſuarum Religionum viuunt. ibi. *Caueant præterea Epiſcopi, ne aliquem vel eorum, qui cum ſint nomine Regulares, extra clauſtra tamen & obedientiam religionum ſuarum viuunt.* Alterum eſt presbyterorum ſæcularium, qui non ſunt cogniti Epiſcopis, nec moribus, & doctrina probati, etiam ſi prætendant habere priuilegia Apoſtolica, vnde proſequitur Concil. *Vel presbyterorum ſæcularium, niſi ipſis noti ſint, & moribus atque doctrina probati etiam quorumlibet priuilegiorum prætextu in ſua Ciuitate, vel Diœceſi prædicare permittant, donec ab ipſis ſuper ea re Sancta Sedes Apoſtolica conſulatur, à qua priuilegia huiuſmodi, niſi tacita veritate & expreſſo mendacio ab indignis extorqueri, veriſimile non eſt.* Sub prædictis tamen regularibus non comprehenduntur ij, qui degunt extra clauſtra cum licentia ſuorum Superiorum, nam cum hi poſſint ad clauſtra reuocari, & ipſi parati ſint obedire, non viuunt extra obedientiam. Vnde poterunt admitti ad concionandum, ſi habeant licentiam ſuorum ſuperiorum, cum qua ſe præſentent Epiſcopis iuxta diſpoſitionem Concilij *eodem cap.* Et proinde nullus regularis, niſi præſentet licentiam ſuorum Superiorum, poterit admitti ab Epiſcopo ad concionandum.

620 Ex quibus deducitur. Quod quamuis eiecti à religione ſint noti Epiſcopo, non poterunt admitti ad concionandum, cum id prohibitum ſit à Sixto IV. *in ſua Conſtitutione* quæ incipit. *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ*, quæ eſt 14. *huius Pontificis apud Bullarium* Rodriquez, & concordat cum Conſtitutione Vrbani VIII. *de Eiectis, & Apoſtatis.* Cum enim eiecti teneantur ſe corrigere, & procurare, vt tales ſint, quod de nouo recipi poſſint; eſſet valde indecens, quamdiu in tali ſtatu manent, quod verbum Dei annunciarent, vitia corrigerent, virtutes ſuaderent, cum quiſque poſſet cum veritate ei dicere, *Medice cura teipſum.* Et proinde etiam iuxta Conſtit. prædictam Vrbani VIII. remanent ſuſpenſi, nec poſſunt celebrare.

621 Secundo. Regulares concionaturos in Eccleſijs aliorum regularium alterius ordinis ne dum teneri petere benedictionem, ſed etiam obtinere licentiam ab Epiſcopo. Quod clare mihi expreſſiſſe videtur Concil. Trident. *ſeſſ. 5. cap. 2. de reformat.* illis verbis. *In Eccleſijs vero, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, vltra licentiam ſuorum ſuperiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur.* Illa enim verba, *Quæ ſuorum ordinum non ſunt*, cum omni proprietate aptantur Eccleſijs Regularium, cuiuſcunque alterius ordinis ſint, nam non ſunt Eccleſiæ ſui ordinis, & inter Eſſe ſui ordinis, & non Eſſe, nullum detur medium tanquam inter contradictoria. Vnde etiam diſpoſitio debet eas comprehendere. *l. Miles. §. pro parte. ff. de leg. 2.* Excipiendæ tamen ſunt Eccleſiæ exemptæ, in quibus earum Prælati habent iura quaſi Epiſcopalia, nam tunc pertinet ad ipſos concedere licentiam concionandi in ipſis.

622 Vnde non video, quomodo Ceſpedes *de exempt. regular. cap. 15. dub. 205. num. 2.* oppoſitam ſententiam putet certiſſimam, cum nullo modo Eccleſię cuiuſcunque alterius ordinis ſubtrahi poſſint à verbis, & conſequenter à diſpoſitione Concilij. Nec iuuat, quod ipſæ quoque ſint exemptæ, ſicuti exemptæ ſunt propriæ Eccleſiæ: quia quando regu-

lares

lares concionaturi ſunt in proprijs Eccleſijs, non obligantur, niſi ad ſolam benedictionem petendam, quia exemptæ ſint, ſed quia propriæ ſunt, nam ex hoc habent Ius concionandi in ipſis, ſtantibus priuilegijs Apoſtolicis. Nec item iuuat, quod Concil. dict. *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. parificet Eccleſias proprij, & alieni ordinis, dum diſponit, quod ſi prædicator errores, aut ſcandala diſſeminauerit in populum, etiam ſi in Monaſterio ſui, vel alterius Ordinis prædicet, Epiſcopus ei prædicationem interdicat: nam parificat quò ad delictum commiſſum in loco exempto, & dat non obſtante exemptione loci, & perſonæ facultatem procedendi.

623 Tertio. An Epiſcopi prohibere poſſint regularibus, ne concionētur in proprijs Eccleſijs. Affirmant Leo *par.* 1. *Theſauri*, *cap.* 8. *num.* 9. Piaſec. *par.* 2. *praxis*, *cap.* 3. *ar.* 6. *num.* 7. Portel. *in dub. regular.* verbo *Prædicatores*, *num.* 7. Sed tenendum eſt, quod non poſſint prohibere, vt tradunt Cenedo *Quæſt. canon.* 26. *num.* 13. Miranda *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 50. *ar.* 3. Vega *tom.* 2. *ſum. c.* 86. *caſu* 40. Peirin. *de priuileg. ad Conſtit.* 2. *Gregor. XIII.* §. 2. Bordon. *reſol.* 7. *num.* 15. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi, allegat.* 76. *num.* 20. Ceſpedes *de exempt. regular. cap.* 10. *dub.* 200. *num.* 2. Diana *par.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 58. Ratio eſt, quia cum ratione priuilegiorum habeant regulares Ius annunciandi populis verbum Dei, cum ipſorum Eccleſiæ exemptæ ſint, non poſſunt prohiberi, ne annuncient. Vnde S. Congregatio reſcripſit Epiſcopo Murenſi *die* 5. *Iunij* 1590. Non debere impedire, ne regulares in proprijs Eccleſijs concionentur in Quadrageſima, etiamſi non conſueuiſſent concionari. Et *die* 17. *Nouembris* 1592. declarauit, Non poſſe Epiſcopum generaliter prohibere regularibus legere, & concionari in proprijs Eccleſijs, ſed ſolum certo aliquo die ex cauſa proceſſionum, aut ex alia cauſa, vt populus conuenire poſſit ad Cathedralem. Et in conformitate harum declarationum reſcripſit Epiſcopo Rhegienſi ſequentes litteras. *Perilluſtris, ac Reuerendiſſime Domine vt Frater.* S. Congregatio *Illuſtriſſimorum Patrum Concilij Tridentini Interpretum pluries cenſuit Epiſcopum non poſſe abſque rationabili cauſa contradicere Regularibus in Eccleſijs ſuorum Ordinum prædicare volentibus; ſed ſatis eſſe eos ab Epiſcopo benedictionem petere. Quare ijdem Patres ampliſſimi tibi ſignificandum duxerunt, vt poſtquam Frater Timotheus Ordinis Prædicatorum de ſuorum ſuperiorum licentia in Eccleſia eiuſdem Ordinis iſtius ciuitatis concionari volens, ab ea benedictionem petierit, nullam ei moleſtiam exhibeat, ſed ſinat, illum munus prædicationis adimplere: quod diligenter obſeruabit amplitudo tua, cui ſalutem plurimam à Domino precor.* Romæ *die* 6. *Martij* 1629. *Amplitudinis tuæ perilluſtris, ac Reuerendiſſimæ vti Frater Studioſus.* Cardinalis Baldinus. *Franciſcus Paulut. S. Congregat. Concil. Secretar.*

624 Quinimo neque Epiſcopus prohibere poteſt, ne in Eccleſijs Parochialibus habeantur conciones, ne ſcilicet minuatur concurſus populi ad Cathedralem etiam in diebus quadrageſimæ. Vnde S. Congregat. Concilij reſcripſit Epiſcopo Nouocomenſi, *die* 20. *Februarij* 1601. Non poſſe impedire, ne in diebus quadrageſimæ habeatur concio in Eccleſijs parochialibus prætextu, quod populus diuidatur, & Eccleſia Cathedralis minus frequentetur. Et ratio eſt, quia ad Curatos pertinet ratione muneris aut per ſe, aut per alios paſcere populum verbo Dei. Vnde Concilium Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *de reformat.* iniungit, quod in parochialibus Eccleſijs concio habeatur ſaltem tribus diebus in hebdomada, & quod moneant Epiſcopi populum diligenter, teneri vnumquemque parochiæ ſuæ intereſſe, vbi commodè id fieri poteſt, ad audiendum verbum Dei.

625 Quando autem agitur de habendo aliquo ſermone in Oratorijs Confraternitatum, aut apud Moniales, ſi Eccleſiæ, aut Oratoria ſint clauſa, non eſſe neceſſariam Epiſcopi licentiam, docet Ceſpedes cum Lezana *de exempt. regular. cap.* 10. *dub.* 99. *n.* 8. Quod etiam videtur ſentire Bordonus *in conſil. regular. reſol.* 7. *num.* 33. Quod in rigore loquendo videtur verum. Quia Concil. Trident. *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* & *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *de reformat.* & Bulla Gregorij XV. *de priuileg. exemptorum* loquuntur de concionatoribus, & de prædicatione in Eccleſijs, atque adeo de publicis concionibus, ſeu ſermonibus, quales non ſunt ſermones, qui fiunt apud Confratres, & Moniales ianuis clauſis, nam ſunt potius priuatæ adhortationes, & ideo non videntur includi ſub his diſpoſitionibus. Erat tamen ſeruanda conſuetudo, quia hæc interpretatur legem. Quinimo, etiam ſine licentia poſſe regulares publicè in Eccleſijs concionari ad breue tempus, nempe per horæ quadrantem circiter, docet idem Ceſpedes cum Lezana, *num.* 9. *loc. cit.* Quia hi breues ſermones non ſunt propriè conciones, ſeu prædicationes, & videtur etiam ſaluari ratione paruitatis materiæ. Verum exiſtimo habendum eſſe rationem illius, quod tractatur, quia etiam in breui ſermone contineri poteſt materia valde grauis, qualis eſſet dogmatica, & ideo non cenſerem id licitum, quando tractaretur materia grauis.

626 Quintò. Poſſunt Regulares ex priuilegijs abſque vlla licentia concionari in compitis, in plateis &c. Ita conceſſit Bonifac. IX. Prædicatoribus, Clemens V. Prædicatoribus, & Minoribus, Sixtus IV. Carmelitis, & Paulus III. Ieſuitis. Et ita notant Compend. *Priuileg. Mendicant.* verbo *prædicatores*. Miranda *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 50. *ar.* 4. Lezana *tom.* 1. *quæſt. regul. cap.* 20. *num.* 5. Neque hæc priuilegia ſublata ſunt à Concilio Trident. aut per Conſtitutionem *Inſcrutabili* Gregorij XV. quia diſponunt tantum de concionatoribus in Eccleſijs ſiue proprijs, ſiue alienis. Vnde neque reuocant priuilegia, niſi quatenus diſpoſitioni contrariantur. Et adfuit ſpecialis ratio diſponendi de concionibus, quæ in Eccleſijs habentur, quia hæ ſunt directæ ad erudiendum populum ex ordinatione Eccleſiæ; & ideo, quæ in ipſis traduntur, habent quamdam tacitam approbationem; quæ ratio non militat, dum in plateis, & compitis fiunt adhortationes ad populum. Si tamen Ordinarius id expedire non iudicauerit, poterit prohibere, & tenebuntur regulares obedire, vt notant Rodriquez *tom.* 3. *quæſt. regular. quæſt.* 32. *ar.* 5. Quia priuilegia concedunt tantum concionari, non autem concionari contra voluntatem Ordinarij, quod eſt quid qualificatum, & ſpeciali nota dignum, quod indiget ſpeciali expreſſio-

preſſione. Non poterit tamen abſque rationabili cauſa contradicere, alioquin eſſet in eius poteſtate reddere priuilegia irrita.

627 Sexto, Quod dictum eſt de regularibus in ordine ad concionandum, valet etiam de prælatis regularibus, niſi fortè habeant territorium, aut iura quaſi Epiſcopalia, quia tunc non indigent alicuius licentia, aut benedictione pro concionando: ſecus autem, ſubſunt diſpoſitioni Concilij, quæ tanquam generalis habet locum in omnibus regularibus. Et ita notant etiam Tamburin. *tom.2. de iure Abbat. diſp.11. quæſt.2. num.3.* Lezana, verbo *Concionari, num.3.* Regulares verò adminiſtrantes curam animarum ex deputatione ſuorum ſuperiorum non indigent alia licentia ad concionandum, quia ratione muneris debent oues ſibi commiſſas erudire, & ideo facultas concionandi eſt annexa muneri, quod exercent.

628 Septimò. Epiſcopo concionante, cæteri ſilere debent, etiam regulares in ſuis Eccleſijs. Ita Clemen. *Dudum de ſepult.* & Extrauag. *ſuper Cathedram eod. tit.* & Extrauag. *Inter cunctas, §. Caueant de priuileg.* & declarauit S. Congregat. *in Bitunt. 2. Martij 1629.* Et ita notant Barboſa *de paroch. cap.10. num.4.* Tragurienſ. *tom.1. lib. 6. tit. 1. num.14.* Quod debet intelligi, quando vna, aut altera vice ſolemniter concionatur, quia ſi concionaretur tota Quadrageſima, poſſent cæteri habere ſuas conciones. Quia & ita vſus obruuit. & adeſt priuilegium Pauli III. conceſſum Ieſuitis, quo gaudent omnes communicantes, per quod conceditur abſoluta facultas concionandi abſque illa limitatione quæ ponitur in Extrauag. *Inter cunctas*, vt notant etiam Suarez *tom. 4. de relig. lib. 9. de ſociet. cap. 1. num.30.* Lezana *tom. 1. quæſt. regular. cap.20. n. 6.* Quod autem ſpectat ad parochos, etiam ſi Epiſcopus concionetur, poterunt habere ſermones ad populum inter Miſſarum ſolemnia, vt declarauit S.Cõgregat. *in Terulenſi 11. Iunij 1631.* apud Barboſam *de paroch. cap. 14. num. 7.* nam exercitium muneris Epiſcopalis non debet impedire exercitium muneris parochorum, qui ſemper poſſunt vacare paſcendis ouibus ſibi creditis.

629 An autem quando Epiſcopus aſſiſtit ſolemniter concioni, debeant cæteri ſilere. Affirmant Gauant. *in Manuali Epiſcop.* verbo, *Concio ſacra num. 52.* & fundatur in eo, quia ita diſponitur in Clement. *Dudum de ſepult.* ibi. *Vel coram ſe ſolemniter facere prædicare.* At praxis eſt in contrarium, alioquin in pluribus locis, vbi Epiſcopi ſolent tota Quadrageſima aſſiſtere concioni, in nulla alia Eccleſia haberetur concio. Et ideo poſſe adhuc tunc temporis regulares concionari, tradunt Peirin. *De priuileg. ad Conſtit.7. Pij V.* Lezana *tom.1. q. regular. cap.20. num.6.* Ceſpedes *de exempt. regular. cap.10. dub.197. num.1.* Tum quia priuilegia poſteriora concedunt regularibus abſolutam facultatem concionandi abſque illa reſtrictione Clement. Tum quia hoc non præcipit Concilium Trident. imo vult *ſeſſ.5. cap.2. de reformat.* quod compellantur ij, ad quos pertinet concionari. Tum quia ſecundum Concilium, & Declarationem Vrbani VIII. de quibus ſupra *num.561.* poſſunt regulares concionari in ſuis Eccleſijs, etiam contradicente Epiſcopo, quando de iure contradicere non poteſt. Et S.Congregatio declarauit, non debere impedire, quin in Quadrageſima in ſuis Eccleſijs concionentur, vt dictum eſt *num.623.*

630 Octauo. Notant Bordon. *in conſil. regular. reſol.7. num.30.* Bariola, verbo *Prædicator.* Lezana *tom.1. quæſt. regul. cap.20. num.17.* Ceſpedes *de exempt. regula. cap.10. dub.197. n.3.* Non poſſe concionatores quærere eleemoſynam in concionibus pro pauperibus abſque Epiſcopi licentia. Quia ita reſpondit S. Congregat. 8. *Maij 1602. in fauorem Epiſcopi Sauonenſis.* Addit tamen Lezana commendare poſſe in ordine ad eleemoſynam abſque tali licentia propria Monaſteria. Verum praxis, vt notat etiam Ceſpedes, eſt omnino in contrarium. Nec dicta declaratio obſtare poteſt, quia cum prodierit ad fauorem illius Epiſcopi ex ſpecialibus cauſis, non poteſt trahi, vt habeat locum vniuerſaliter.

631 Nono. Regulares concionantes abſque licentia ſuorum ſuperiorum peccant mortaliter, & à fortiori ſi contra prohibitionem, vt notant Nauar. *in Manual. cap.25. num.141.* Lezana *tom.1 quæſt. regular. cap. 28. num. 1.* Incurrunt etiam excommunicationem Papalem ex Leone X. *in Concil. Lateran.* vt notant Zerola *in praxi, par.1.* verbo *Prædicatio, num. 2.* Lezana *citat.* Reginal. *lib. 18. praxis fori pœnit. num. 119.* & ab eodem Pontifice priuantur munere prædicandi, vt conſtat ex Bulla *Pontificis 21. tom. 1. Bullar.* Poſſunt etiam regulares ſuſpendi ab exercitio prædicandi à ſuis ſuperioribus, vt notant Peirin. *tom. 1. de ſubd. quæſt. 1. de obedient. quæſt.22. §.vlt.* Lezana verbo *Concionari, num. 10.* Quia ratione obedientiæ ſubduntur in omnibus actibus, qui regulam concernunt, voluntati ſuperiorum. Et proinde quando ſuperiores ſuſpendunt aliquem ab exercitio concionandi, non tenentur aſſignare cauſam, cur ſuſpendant; quamuis non poſſent ſine cauſa ſuſpendere, quia exercitium concionandi dependet ab obedientia, atque adeo à voluntate Superiorum. Ex quo fit, quod neque requiratur iuridica informatio, ſed ſufficiat extraiudicialis cognitio cauſæ, ob quam expediat vel publicæ, vel priuatæ illius vtilitati talem religioſum ſuſpendi. Quia ſi hoc facere poſſunt Epiſcopi, quo ad Regulares, vt tradunt Campanilis *in diuer. iur. rubr. 12. cap. 13. num. 8.* Leo *par. 1. Theſauri fori Eccleſ. cap. 8. num. 9.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. allegat. 76. num. 22.* Traguriens. *tom. 1. lib. 6. tit. 1. num. 24. ar. 24.* à fortiori locum habebit in Superioribus Regularibus, cum plenior ſit eorum poteſtas ſupra ſubditos.

632 Decimò, quod ſpectat ad Epiſcopos, dubitatur, an concionari poſſint in Eccleſijs Regularium ipſis inuitis, ſeu propria auctoritate. Et affirmatiuè reſpondet Traguriens. *tom. 1. lib. 6. tit. 1. num. 13.* & refert quandam declarationem S. Congregat. ex Barboſa *in Collect. Bullar.* verbo *prædicat.3.* Verum quia dictus liber fuit prohibitus, quia plures declarationes falſas continebat, ideo non eſt habenda

ratio

ratio talis declarationis. Vnde negatiuè reſpondet Peirin. *de priuileg. ad Conſtit.* 26. *Leonis X.* §. 25. *num.* 47. & id fundat in exemptione Eccleſiarum Regularium. Melius tamen fundari videtur in priuilegio Sixti IV. conceſſo Prædicatoribus *in Mari magno*, quæ eſt *prima Conſtit. eiuſdem Pontif.* apud Confect.& omnibus conſequenter habentibus communicationem, in quo concedit, *Ne quiſpiam abſq; dictæ Sedis ſpeciali commiſſione, & auctoritate in perſonas, domos, & loca dicti Ordinis Prædicatorum vtpote prorſus exempta, aliquas excommunicationis ſuſpenſionis, & interdicti ſententias ſpecialiter, vel generaliter quomodolibet promulgare, aut in perſonas domos, & loca huiuſmodi aliquam praeminentiam, ſuperioritatem, & iuriſdictionem quomodolibet exercere præſumat, &c.* Cum autem concionari ſit officium paſtoris, atque adeo actus ſuperioritatis, non poterit ab Epiſcopis exerceri in Eccleſijs exemptis Regularium ipſis inuitis. Nec obſtat, quod hoc redundet in honorem, quia beneficium non confertur in inuitum.

633 Vndecimo. An Epiſcopus concionari poſſit publicè in aliena Diœceſi ſine licentia Ordinarij illius loci. Quod autem poſſit ſine licentia, niſi Ordinarius loci contradicat, tenent Gloſ. *in Clemen. Archiepiſcopo,* verbo *Etiam celebrare, de priuileg.* Zabarel. *in Clemen. Dudum num.* 7. ver. *Ac olim, de ſepult.* Hoſtienſ. *in cap. fin. num.* 2. *de auctor. & vſu pal.* Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *capit.* 13. *num.* 7. ver. *ſed ipſe.* Traguríenſ. *num.* 1. *li.*6.*tit.* 1 *num.* 18. Verum probabilius ſentiunt requiri licentiam Ordinarij, quando Epiſcopus eſt concionaturus in aliena Diœceſi. Ita tenet Gloſ. *in cap. ſcriptum 6. quæſt.* 3. Turrecrem. Præpoſit. Archidiacon. *ibid.* Felin. *in cap. Excommunicamus,* 1. *num.* 3. *de hæret.* Quod etiam reſpondit Clemens VIII. *anno* 1600. in facti contingentia, dum Aliphanus Epiſcopus concionari vellet in Eccleſia Sanctiſſ. Annunciatæ Neapoli: nempe, debere petere licentiam ab Archiepiſcopo Neapolitano. Et ratio eſt, quia nemo poteſt ſe ingerere in officio alterius, neque falcem mittere in alienam meſſem: vnde cum concionari ſit munus Epiſcopi, & pertineat ad paſcendas oues, non poteſt Epiſcopus id exercere quo ad oues alienas, nam ſibi vſurparet munus alienum, & in alieno territorio. Vnde etiam Regulares, quamuis concionentur, ex priuilegio Pontificio, & tanquam ab ipſo miſſi, adhuc tamen tenentur petere benedictionem, & etiam licentiam, ſi concionaturi ſint in Eccleſijs, quæ non ſint proprij Ordinis.

634 Sed quid, ſi aliquis Epiſcopus ſine licentia, aut etiam contradicente Ordinario attentaret concionari in aliena Diœceſi. Reſp. Ordinarium poſſe id impedire, quia quiſque poteſt ea, quæ neceſſaria ſunt ad tuendam propriam iuriſdictionem *l.* 2. *ff. de iuriſd. omn. iud.* non quidem directè procedendo contra Epiſcopum, ſed prohibendo Rectoribus Eccleſiæ, ne eum admittant ad concionandum: aut etiam interdicendo populo ſub aliqua pœna, aut cenſura, ne accedat ad concionem. Quod etiam præſtare poſſet, ſi talis Epiſcopus concionaretur in aliqua Eccleſia Regularium exempta; quia licet non poſſit prohibere populum, ne accedat ad Eccleſias Regularium, hoc tamen ſolum valet in ordine ad officia diuina, quæ celebrantur ab ipſis Regularibus & in ordine ad ipſorum conciones; non autem in ordine ad actus, qui illicitè fiunt. Et res tota nuncianda eſſet S.Congregationi.

635 Duodecimo. Tenentur Epiſcopi curare, vt omnes habentes curam animarum, & exiſtentes in propria Diœceſi, etiamſi exempti ſint, & eorum Eccleſiæ exemptæ, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, concionem habeant ad populum eum inſtruẽdo in ordine ad ſalutem ſaltem diebus Dominicis, & feſtis ſolemnibus. Ita Concil. Trident. *ſeſſ.* 5. *c.* 2. *de reformat.* vbi etiam præſcribit remedium adhibendum ab Epiſcopo, vt nimirum moneat negligentes, & ſi trium menſium ſpatio muneri ſuo deficiant, compellat per cenſuras, ſeu arbitrio ſuo alias pœnas. Et ſi expedire iudicauerit, poſſit aliquem ſubſtituere, qui concionetur expenſis beneficij poſſeſſi ab eo, ad quem pertinet concionari. Quod ſi Eccleſiæ habentes curam animarum ſint in nulla Diœceſi, ſpectabit ad Metropolitanum Prouinciæ tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatum compellere negligentes modo prædicto. Exequutio porro huius decreti conciliaris nullo pacto impediri poteſt, neq; ratione exemptionis, neque ratione appellationis, recurſus, reclamationis &c. quouſque ſummariè cauſa ſola facti veritate inſpecta à competenti iudice terminetur. Ita Concil. *ibid.* Hoc autem Decretum eſt accipiendum iuxta terminos diſpoſitionis eiuſdem Concil. *ibid. init. cap.* Quod habentes curam animarum poſſint compelli ad concionandum, niſi legitimè ſint impediti. Quod ſi impediti ſint, compelli poſſunt ad ſubſtituendos idoneos.

636 Quinam autem ſint ſolemnes dies feſti, in quibus concionandum eſt. Concilium Prouinciale Mediolanenſe determinauit omnes dies feſtos. Et Fuſch. *lib.* 1. *de viſit. cap.* 8. *num.* 31. Traguríenſ. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 38. Similiter putant intelligi omnes dies feſtos: ſed hoc ſolum ponit vt probabilius Traguríenſi. Sed hoc non eſt ſecundum litteram Concilij, nam loquitur de feſtis diebus qualificatis, nempe ſolemnibus, atque adeo non de omnibus. Vnde ſenſerim, Concilium eſſe accipiendum de ijs feſtis, quæ iuxta ritum Eccleſiæ aliqua ſpeciali ſolemnitate celebrãtur, quales ſunt dies feſti primæ, & ſecundæ claſſis. Verum quia contingit in nonnullis ex iſtis regulariter concurrere populum ad ſuſcipienda ſacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, vt præcipue dies Paſcharis, & Natiuitatis Domini, ideo hi tanquam impediti excipiendi ſunt.

637 An autem obligatio concionandi ſingulis Dominicis, & feſtis ſolemnibus, & alijs præſcriptis à Concilio, ſit ſub mortali, negant Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de diebus feſtis cap.* 16. *num.* 7. Quia Concilium non tam rigoroſè præcipit, vt grauiter peccare cenſeantur, qui ſæpius omittunt, nam *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *de reformat.* vbi hoc iniungit, adhibet clauſulam, *Si ita opportune duxerint.* Verum clauſula, *Si ita opportune duxerint,* per quam Concilium

Digitized by Google

cilium ſe remittit arbitrio Epiſcoporum, non refertur ad totam diſpoſitionem, ſed tantum ad tempus Quadrageſimæ, & Aduentus, vt notant Barboſa cum Armendariz, *de poteſt. Epiſcopi allegat. 76 num. 30.* Tragurienſ. *tom. 1. lib. 6. tit. 1.* Et verba textus prohibent referri: ſi enim præcipit prædicari diebus Dominicis, & feſtis ſolemnibus ſaltem, non poteſt hos dies remittere arbitrio, nam dictio *ſaltem*, non admittit aliquid minus expreſſo, licet non excludat maius. Solum ergo ex alio capite videntur poſſe excuſari, ſi non frequenter concionentur, quia ſcilicet hoc præſtatur à regularibus in ſuis Eccleſijs. Ideo enim Concilium præcipit Paſtoribus, vt tam frequenter concionentur, ne deſit populis annunciatio verbi Dei, & verificetur illud Ieremiæ Thr. 4. *Paruuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis.* Cum ergo regulares tanquam miſſi à ſummo Paſtore id præſtent, ceſſat neceſſitas huiuſmodi, & finis præcepti Concilij de tam frequenti prædicatione habenda à paſtoribus, atque adeo etiam obligatio. quod etiam notant Io. Andr. *in cap. Inter cætera num. 8. de offic. Ordinar.* Oſtienſ. *num. 10.* Tragurienſ. Epiſcopus, *tom. 1. lib. 6. tit. 1. num. 12.* Qui licet non ſit ex regularibus aſſumptus ſubdit de ipſis hæc verba: *Qui niſi adiuuarent parochos, imo fidelium animas prædicatione, confeſſionis, Euchariſtiæ quotidiana, vel frequenti adminiſtratione, cum mundo. Et quoniam ipſorum Eccleſiæ ob Miſſarum multitudinem, contionum aſſiduitatem, diuinorum officiorum recitationem, muſicarum melodiam, paramentorum, ornamentorumque pretioſitatem, munditiam, & alia ad diuinum cultum pertinentia, quæ ob miniſtrorum copiam ſolemnius celebrantur à regularibus, ipſis auguſtioribus Eccleſijs omiſſis, magis à populo frequentantur, hinc illæ nonnullorum lacrymæ. Sed certè parochi omnes amare deberent ob id ipſos regulares pondus diei, & æſtus portantes, ipſiſque non paruas agere gratias.*

638 Tertiodecimo. Quando plures Cathedrales ſunt vnitæ ſub eodem Epiſcopo, debet omnibus de concionatore prouidere. Ita reſpondit S. Congregat. apud Collect. Gallemart. *ad cap. 5. de reformat. ſeſſ. 24. Concil. Trident.* & notat etiam Tragurienſ. *tom. 1. lib. 6. num. 57.* & *num. 58.* id extendit etiam ad parochos, qui habent plures parochiales vnitas. Et meritò, quia cum ſint paſtores pro vtraque parochia, vtrique etiam de concionatore tenentur prouidere, vt oues omnes verbo Dei paſcantur. Expenſæ autem erunt ſubminiſtrandæ pro omnibus concionatoribus ab Epiſcopo, ſeu parocho, niſi ſoleant ſubminiſtrari à populo, ſeu aliquo alio; cum enim fruantur emolumentis vtriuſque parochiæ, ſeu Cathedralis, ratio exigit, quod ſentiant etiam incommodum expenſarum pro concionatore.

639 Quartodecimo. Ex Conc. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 4. de reformat.* Epiſcopi tenentur monere populos, quod tenentur audire verbum Dei, ſi commode fieri poteſt, in ſua parochia. ibi. *Moneatque Epiſcopus populum diligenter, teneri vnumquemque parochiæ ſuæ intereſſe, vbi commode fieri poteſt, ad audiendum verbum Dei.* Notat autem Tragurienſ. *tom. 1. lib. 6. tit. 1. num. 106.* Epiſcopos ſatisfacere ſuo muneri, ſi moneant populos per Synodales Conſtitutiones, aut per concionatores. & parochos ipſos, ſiue alio modo ſibi benè viſo. Sed quid amplius videtur velle Concilium, quia non ſolum iniungit, quod moneant, ſed quod moneant diligenter; vnde in hac admonitione eſt adhibenda ſpecialis cura, & procurandum, quod populus percipiat ſuam obligationem ad audiendum verbum Dei, vt mox dicemus.

640 Cum autem Concilium habeat, teneri populum ad audiendum verbum Dei in ſua parochia, dubitatur, an hæc obligatio ſit grauis, & ſub mortali. Nonnulli putant eſſe obligationem grauem ſub mortali. Ita videntur ſentire Syluester, verbo *Dominica, num.* 8. Angelus, verbo *Feria num.* 44. Nauar. *cap. 21. Manual. num. 5.* Rodriquez autem vult, tunc adeſſe obligationem, quando in Monaſterijs non habetur concio. *tom. 1. quæſt. regular. q. 43. ar. 7.* Alij vero non adeſſe obligationem abſolutam, ſed conditionatam, quia Concilium vtitur illis verbis, *Vbi commode id fieri poteſt.* Ita Zerola *in praxi par. 1.* verbo *Prædicatio*, *num. 4.* Vveims *ad Conſtit. 24. ex innouat per Concil. Trident. n. 16.* Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. cap. 16. num. 6.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat. 76. num. 34.* & *de parochis cap. 14. num. 11.* Tragurienſ. *tom. 1. lib. 6. tit. 1. n. 105.* Verum cum in hac diſpoſitione Concilij duo contineantur, nempe audire verbum Dei, & audire in parochia, exiſtimo, quod verbum *Teneri*, quatenus ſignificat obligationem, refertur tantum ad audire, nõ autem ad audire in parochia, ita vt ſenſus ſit, quod Epiſcopi moneant populos, quod tenentur audire verbum Dei, & quod debent audire in parochia, ſi commode fieri poteſt. Illa enim clauſula, *ſi commode fieri poteſt*, diſtrahit obligationem, quia relinquit arbitrium, an commode impleri poſſit, an non: & ideo cum referatur ad audire in parochia, non imponitur quo ad hoc obligatio. Et ita etiam praxis interpretatur; præſertim quia modo rarò in parochijs habetur concio.

641 Sed difficultas remanet, quomodo quis obligetur ad audiendum concionem, an ſcilicet obligatio ſit grauis, & quando vrgeat. Et quidem obligationem eſſe grauem, colligitur ex Concilio, nam iniungit Epiſcopis, quod diligenter moneant populos de hoc obligatione, quæ ſi non eſſet grauis, non eam tanti faceret, vt vellet, quod populi de ipſa non ſolum monerentur, ſed etiam diligenter. Et ratio eſt, quia conciones ordinantur ad inſtruendos populos circa ea, quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem: non ſolum quæ neceſſaria ſunt ſpeculatiuè ſciri, ſed etiam ad eos imbuendos practica cognitione, quæ faciat operari in ordine ad ſalutem. Quia enim tentationes, & concupiſcentiæ continuo vrgent humanam fragilitatem, quamuis quis ſpeculatiuè ſciat, quæ agenda ſunt in ordine ad ſalutem, reluctantibus tamen cupiditatibus, non exequitur, quæ ſcit exequendà, & proinde indiget ſcientia practica, quæ faciat operari; quæ per conciones inſtillatur, dum annunciantur vitia declinanda, & virtutes ſequendæ in ordine ad gloriam conſequendam, vt

Digitized

ait Concil. Trident. *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* Vnde cum quiſque ſubſit cupiditatibus, indiget hoc medio concionis, quo muniatur in ordine ad ipſas; & proinde eſt moraliter neceſſarium ad ſalutem, atque adeo cadit ſub obligatione graui, quæ vt notat Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de dieb. feſt. cap.* 16. *num.* 10. oritur ex lege charitatis, qua tenetur adhibere media conducentia ad ſalutem, præſertim, ſi ſint moraliter neceſſaria. Et proinde Concilium non imponit obligationem, ſed ait, monendos populos de obligatione, quia eſt ex naturali lege charitatis, qua quiſque tenetur amare ſeipſum.

642 Quando autem vrgeat hæc obligatio, non eſt ita facile, diſcernere. Neque enim dici poteſt, quod obliget pro omnibus diebus illis, in quibus ex præſcripto Concilij eſt concionandum, quia eſſet obligatio nimis grauis, & cum tanta frequentia non eſt medium moraliter neceſſarium ad ſalutem. Rurſus neque aliquod tempus eſt determinatum ab Eccleſia pro implendo hoc præcepto, ſicut determinauit in alijs præceptis affirmatiuis. Vnde ſolum remanet, quod obliget ſecundum menſuram indigentiæ vniuſcuiuſque, vt de præceptis affirmatiuis, quæ non habent tempus determinatum ab Eccleſia, docet Suarez *de ſacram. diſp.* 88. *ſect.* 2. Et proinde obligatio erit menſuranda iuxta prudens iudicium ponderans indigentiam perſonæ, habita ratione circumſtantiarum; & ideo qui non poſſunt commode formare tale iudicium de propria indigentia, deberent ſuper hoc exquirere ſenſum prudentis confeſſarij, & illi ſe conformare. Quia tamen hoc medium ſuppleri poteſt per alia media æquipollentia, qualia ſunt Lectio librorum inſtruentium ad ſalutem, ſtudium ſacrarum litterarum, ſtudium Theologiæ præſertim moralis; ideo poteſt ceſſare omnino indigentia conciones audiendi, atque adeo etiam obligatio; & ſi non totaliter, ſaltem tamen in parte, quia non conſurgit obligatio, niſi ſtante indigentia.

643 Eſt tamen aduertendum. Quod quamuis Epiſcopus debeat monere de audiendis concionibus in propria parochia, non poteſt tamen ad id cogere cenſuris, aut alijs pœnis, vt notant Zerola *in praxi par.* 2. verbo *Parochia*. Vveims *ad S. Conſtit. ex innouat. per Concil Trident.* Rodriquez *in Compend.quæſt.regul.reſol.* 112. *num.* 11. Traguriens. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 106. Et ita declarauit S. Congregat. apud Collect. Gallemart. *ad cap.* 4. *de reformat. ſeſſ.* 24. *Concil. Trident.* & declaratio talis eſt. *Ordinarius non poteſt per hoc Concilium mulctis, & pœnis etiam in cauſa notabilis negligentiæ, aut contumaciæ, cogere populum ad audiendam Miſſam, & ſacram concionem in Eccleſia parochiali, nec pueros ad diſcendum Doctrinam Chriſtianam, etiamſi hoc fieri voluerit in oppidis, villis, aut alijs locis extra ciuitatem.* Et ratio eſt, quia Concilium non obligat, ſed ſolum vult, populos moneri, vt interſint concioni in Eccleſia parochiali, ſi commode poſſint: vnde cum non adſit obligatio grauis, nec etiam obſeruantia grauibus pœnis exigenda eſt.

644 Quintodecimo. Non poteſt Ordinarius ſe intromittere circa habitum regularium, quo vtuntur in concionando, nec præcipere, quod non vtantur ſtola, aut tali, vel tali habitu. Ita P. De Bellis *in quadam allegatione pro nullitate cenſurarum Vicarij Capitularis Cæſarauguſtani.* §. 4. Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.* 10. *dub.* 206. *num.* 1. Et deſumitur ex cap. *Deus, qui Eccleſiam, de vita, & honeſtate Clericor.* vbi cum Liuonienſes ad fidem recenter conuerſi murmurarent, & ſcandalum ſuſcitaretur, eo quod Regulares, quiſque in ſuo habitu, euangelium annunciarent, Epiſcopus Liuonienſis nihil innouare voluit, ſed recurſum habuit ad Sedem Apoſtolicam. Et ratio eſt, quia regulares ſunt exempti à iuriſdictione Ordinarij, & ideo non poſſunt in ipſos exercere aliquam iuriſdictionem, niſi eis ſpecialiter concedatur. Circa autem conciones ſolum conceditur, impendere benedictionem, aut etiam licentiam concedere, ſuſpendere à concionando in caſibus à iure conceſſis, & punire, ſi circa hoc delinquant: non autem conceditur, quod poſſint præſcribere habitum, cum quo concionaturi ſint. Et præſertim non poterunt prohibere, quod non vtantur aliquo habitu, quo conſueuerunt vti, cum iam ſint in poſſeſſione.

645 Sextodecimo. Quod concionantes in ſtatu peccati mortalis peccent mortaliter, videtur ſentire Caietanus 3. *part. quæſtion.* 64. *artic.* 6. & innuit etiam Nauarrus *Capit.* 25. *Manual. numer.* 141. At ſolum peccare venialiter ſentit Lezana *tom.* 1. *quæſtion. regular. cap.* 20. *numer.* 15. Alij vero abſolutè docent non peccare. Ita Medina. *C. de pœnit. tractat.* 1. *quæſtion.* 5. Sotus *in* 4. *diſtinct. quæſtion.* 5 *artic.* 6. Vgolinus *de Offic. Epiſcopi capit.* 42. *numer.* 1. Genuenſ. *in Manuali Paſtor. cap.* 32. *numer.* 6. Tragurienſ. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *numer.* 11. & communiter cum Diuo Thoma *ſecunda ſecundæ quæſtion.* 33. *artic.* 5. Excipiunt tamen caſum ſcandali, & contemptus. Et tunc ſcandalum locum habere poteſt, quando peccatum eſt notum, tunc enim verbum Dei in ore peccatorum redditur contemptibile. Vnde à fortiori peccabit mortaliter, qui ſcandaloſè viuens, audet annunciare verbum Dei. Similiter etiam, ſtante contemptu, conſurget irreuerentia contra verbum Dei, atque adeo etiam contra Deum.

646 Decimoſeptimo. Infames tam infamia iuris, quàm infamia facti, non debent admitti ad concionandum, vt notant etiam Peirin. *tom.* 2. *de priuileg. ad Conſtitut.* 10. *Vrbani Octaui, numer.* 5. Lezana *tom.* 5. *quæſtion. regular. cap.* 20. *numer.* 14. Quia eſt indecens, quod annunciatio verbi Dei his perſonis committatur; & quia ſacrificare, & prædicare, pariſicantur. Cap. *Preſbyteros, qui, diſtinct.* 50. Quod tamen cum iiſdem Doctoribus limitandum eſt, vt non habeat locum in illis, qui pœnitentia peracta abſterſerunt infamiam, quia tunc ceſſabit ſcandalum. Ex

qui.

quibus deduci poteſt, quid dicendum de religioſo, qui fuit Apoſtata. Si enim Apoſtaſia eſt nota populo, præſertim ſi durauit per notabile tempus, non erit admittendus ad concionandum, quouſque delictum excidat e memoria, nam admirationem, & ſcandalum pareret audire eum Dei verbum annunciantem, qui à religione apoſtatauit. Si autem factum non fuit notum populo, poterit admitti ad concionandum, ſi aliàs expediat.

QVAESTIONES AD ABBATISSAM SPECTANTES.

647 1 Quas qualitates habere debeat Abbatiſſa, vt eligi poſſit.

2 A Quibus eligi debeat.

3 Per quod tempus eligi debeat.

4 An ſi in Monaſterio non reperiatur Monialis, quæ habeat neceſſarias qualitates præſcriptas à Concilio Trident, pro Abbatiſſa, poſſit ex alia Religione eligi.

5 Quomodo eligi debeat.

6 An eligi poſſit illegitima, vel corrupta.

7 An ſit magis expediens Abbatiſſarum electio perpetua.

8 Electa num etiam confirmanda, & benedicenda.

9 An Epiſcopus, & Superior Regularis, qui præſunt electioni, poſſint Clauſtra Monaſterij ingredi tempore electionis, ſi electio non poteſt canonicè fieri, vel ex aliqua alia iuſta cauſa.

10 An Abbatiſſa electa à maiori parte, ſi appellatio interponatur de electione facta ab alia parte Monialium, quæ electioni non conſenſit, teneantur interim Moniales contradicentes obedire Abbatiſſæ.

11 An liceat Epiſcopo in vim conſtitutionis ſanctæ mem. Greg. XV. de exemptorum priuilegijs, punire Regulares, qui ad Abbatiſſæ electionem procedunt ante tempus ipſi Epiſcopo ſignificatum, aut die electionis eidem nullatenus prænunciata.

12 An Bulla Gregor. XIII. de Abbatiſſis eligendis, comprehendat etiam alias officiales Monaſterij, ita vt abſoluto triennio non poſſint amplius perſeuerare in officio.

13 An Abbatiſſa temporalis ſit benedicenda.

14 An Abbatiſſa ſit capax poteſtatis ſpiritualis.

15 An Abbatiſſa ius habeat ſuſpendendi videlicet Clericos ſuæ Iuriſdictioni ſubiectos.

16 An penes Abbatiſſam ſit poteſtas iubendi, & imperandi aliquid, quo Monialium conſcientiæ teneantur.

17 Tenor Conſtitutionis Gregor. XIII. fel. record. circa Electionem Abbatiſſarum in vniuerſa Italia.

Quas qualitates habere debeat Abbatiſſa. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

648 *Qualitates eligendæ in Abbatiſſam Monialium.*

649 *Facilius remittitur antiquitas profeſſionis in eligendam Abbatiſſam, quàm ætas.*

650 *Quid faciendum ſi non adſit in Monaſterio habens qualitates requiſitas à Concilio Trident.*

651 *Poteſt eligi habens triginta annos ætatis, et quinque profeſſionis, ſi non adſit quadragenaria &c.*

Et quid ſi neque talis aderit.

652 *Ad quem ſpectet iudicare, an incommodum ſit eligere ex alio Monaſterio, quando interuenit Epiſcopus cum Superiore Regulari.*

653 *Si adſit quadragenaria cum octo annis profeſſionis, non poteſt eligi alia.*

654 *Quid ſi adeſſet tantù vna cum his qualitatibus.*

655 *An tunc aſſumi poſſit Abbatiſſa ex alio Monaſterio.*

656 *Exiſtentibus quadragenarijs cum octo annis profeſſionis, an poſſint eligi trigenariæ cum quinque annis profeſſionis.*

657 *Non poteſt inferior Papa diſpenſare ſuper ætate requiſita pro Abbatiſſis*

658 *Carens ætate, & annis profeſſionis requiſitis pro Abbatiſſa, non poteſt eligi in Vicariam in capite.*

659 *Illegitimæ an eligi poſſint in Abbatiſſas.*

660 *Maſculinum in materia indifferenti concipit fœmininum, ſi non poſſit aſſignari ratio differentiæ.*

Materia illegitimitatis eſt indifferẽs reſpectu maſculorum, & fœminarum.

Prælati Regulares an poſsint diſpenſare cum Monialibus illegitimis, vt eligi poſsint in Abbatiſſas.

661 *Infamis non poteſt eligi in Abbatiſſam.*

662 *Deſcendentes intra quartum gradum ex maculato genere an poſsint eligi in Abbatiſſas.*

663 *Aliæ qualitates eligendæ in Abbatiſſam.*

Con-

664 *Concurrens ad receptionem, aut profeſsionem coactè ingredientis, aut profitentis, non poteſt eligi in Abbatiſſam.*

648 AD Primum. Reſp. Præter ea, quæ habentur in Iure communi, prout in *cap. de indemnitatibus, de elect. lib. 6.* dicam quæ de Iure nouiſſimo, ſolùm pro practica, & primum: Abbatiſſa, ſeu Præfecta Monaſterij debet eligi non minor annis quadraginta, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit. Secundò. Si his qualitatibus nulla reperiatur in eodem Monaſterio, ex alio eiuſdem Ordinis eligi poteſt. Tertiò. Si hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni præeſt, videatur, ex ijs, quæ in eodem Monaſterio annum trigeſimum exceſſerint, & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem vixerint, Epiſcopo, vel alio Superiore conſentiente, eligatur. Conc. Trid. *ſeſſ. 25. cap. 7. de refor. regul.* Quartò. An ſufficiat attingere dictam ætatem, vel requiratur quod expleuerit, vide *c. Sanctimonial.* 20. *q.* 1. & c. *Diaconiſsam*, 27. *q.* 1. & Nau. *c.* 25. *n.* 116 Quinto. Quod non ſufficit, quod ſit profeſſa tacitè: ſed requiritur quod ſit profeſſa expreſſe: hoc clare dicit Concilium, & quomodo profeſſio debet fieri expreſſe. Sexto. Quod quando Concil. loquitur de Prioriſſis, & alijs Præfectis Monaſteriorum, debet intelligi, non quando regitur per Abbatiſſam primò, ſecundò per Prioriſſas, ſeu Vicarias, & inde per alias Officiales: ſed debet intelligi, quando Monaſterium regitur vel per Abbatiſſam, quæ eſt vt caput, vel per Prioriſſam, vel per præfectam. Et ſic habes, quòd circumſtantias, de quibus ſuprà, illas ſola debet habere, quæ eligitur in capite regiminis: nam Gemin. *in dict. c. indemnitatibus, notab. 5.* dicit, quòd non eſt differentia in modo eligendi Prælatum, licet diuerſo nomine nuncupentur, & facit text. quia iura loquentia de Abbatiſſa, locum habent etiam in Prioriſſa. Vide Sylueſt. *in ver. elect. 4. num. 7. §. 6.* & text. *in d. cap. indemnitatibus*, & Gloſ. *ibi* in ver. *gubernatur*. Septimo. Si non reperiretur aliqua in Monaſterio, quæ non excedat triginta annos? Reſpondetur, quod omnino debet eſſe talis. Ratio, quia datur forma, & vbi verba dant formam, ſi actus fiat non ſeruata illa forma, actus eſt nullus ipſo iure. Bart. *in l. Gallus, in prima columna, ff. de lib. & poſthum.* & multa alia, quæ accumulat Gomez *in c. fin. §. ſi vero, de iudic. lib. 6. num.* 19. *&* 20. Octauo. Dicet quis, ſi non poſſet eligi in Abbatiſſam, vel Præfectam in capite regiminis, quia non habet requiſita prout ſuperiùs, ad minùs eligetur in Vicariam: ratio eſt, quia ſufficit adimplere per æquipollens aliquid, quod non poteſt per formam propriam. Ad hoc reſpondetur primò, quòd hoc non eſt verum: quia quando in aliquo actu eſt data forma, non ſufficit illam adimplere per æquipollens, ſed debet ad vnguem obſeruari, vt tradit Alexand. *in l. 1. col. 2. ff. de lib. & poſthum.* & multi Doct. quos citat Gom. *in cap. 1. num. 18. de conſtit. lib. 6.* Nono. Si non inueniretur in Monaſterio talis, recurrendum eſt ad tria illa remedia Concilij, vt vel aliunde, vel alias, & hoc fundatur in ratione, quia in perſona, quæ vult regere alias, duo requirantur, grauitas morum, atque ætas, & experientia Religionis, & hanc parturit profeſſio, argum. eorum quæ dicit ſacrum Concil. Trident. *ſeſſ. 23. cap. 2. & c. 14. de reform.* & in *cap. iuuenculas* 20. *quaeſt.* 1. Et ratio rationis eſt, quia Abbatiſſa eſt velut præſidens, & vocatur *Presbyt. à ſacris Canonibus cap. mulieres* 23. *dicto*.

ADDITIO.

649 Circa qualitates requiſitas à Concilio in eligenda pro Abbatiſſa, præter dicta in ſuperioribus eſt aduertendum cum Suarez *tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 6. num.* 10. Antiquitatem profeſſionis non reputari tam neceſſariam, quam neceſſaria eſt conditio ætatis, nempe triginta annorum completorum, quando non adſunt quadragenariæ; quod elicit ex quadam declaratione S. Congregat. de qua infra, per quam conceditur in caſu, de quo in ipſa, poſſe eligi eam, quæ per quinquennium non manſerit in religione, dummodo tamen excedat annos triginta. Et ratio eſt, quia plus confert ad alios regendos maturitas ætatis, quam antiquitas religionis, quia ex maturitate ætatis oritur regulariter maior prudentia. Ex quo deducitur, quod facilius ſit diſpenſabile tempus religionis requiſitum à Concilio, quam tempus ætatis, & proinde etiam minor cauſa requiratur.

650 Secundo eſt aduertendum. Quod ſi in Monaſterio nulla exiſtat habens qualitates requiſitas à Concilio, nempe quadraginta annorum ætatis, & octo profeſſionis; nec etiam aliqua triginta annorum ætatis, & quinque religionis: tunc ex quadam declaratione S. Congregat, apud collect. Gallemart. *ad cap. 7. de regul. r. ſeſſ. 25. Concil. Trid.* eligi poteſt, quæ habet triginta annos, licet non

per quinquennium permanſerit in religione. Ita autem habet declaratio. *Licet per quinquennium Abbatiſſa non permanſerit in religione, dum tamen excedat triginta annos, ſi id facit ad requiſitionem ſuarum Monialium de licentia ſecundæ dignitatis Eccleſiæ Cathedralis, & earum Superioris Regularis, dummodo laudabiliter anno ſuperiori ſe geſſerit, debere confirmari per biennium in officio. Quod ſi confirmationi dictæ Abbatiſſæ deeſſet conſenſus Superioris Regularium propter abſentiam, ſeruatis iis, quæ hoc capite præſcribuntur, ad dictam confirmationem procedendum eſt.* Circa quam declarationem aduertit Suarez *tom.4. de relig. tract.8. lib.2. cap.6. nu. 9.* non eſſe puram declarationem, ſed eſſe quaſi nouam legem pro caſu à Concilio omiſſo; nempe quando requiritur habens triginta annos, ſed non quinque profeſſionis: & ideo dubitat, an habeat vim legis, & an vniuerſaliter ſeruari poſſit. Verum ſi diligenter conſideretur, reperietur eſſe determinationem pro caſu particulari: nam ſupponit Congregatio, eſſe electam eam, quæ habebat triginta annos ætatis, & non quinque profeſſionis, nam dicit, quod poterit confirmari per biennium, ſi anno ſuperiori ſe geſſerit laudabiliter; vnde ſupponit quod quaſi per annum exercuerit munus Abbatiſſæ. Vnde cũ S.Congregatio reſponderit pro electione iam facta atque adeo pro illo caſu particulari, non eſt accipienda reſponſio tanquam vniuerſaliter ſeruanda.

651 Tertiò, Si in Monaſterio non reperiatur habens ætatem quadragenariam, & cum annis octo profeſſionis, poterit eligi habens triginta annos ætatis, & quinque profeſſionis. Quia, etiamſi Concilium poſt diſpoſitionem de eligendo quadragenariam cum octo annis profeſſionis, ſubdat: Quod ſi his qualitatibus non reperiatur in eodem Monaſterio, ex alio eiuſdem ordinis eligi poſſit; attamen hoc relinquit arbitrio illius qui præeſt electioni; nam ſubdit. *Si hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni præeſt, videatur, ex iis &c.* Vnde cum id relinquatur arbitrio Præſidis, poterit ex quacunque rationabili cauſa relinquere extraneam, & eligere habentem conditiones poſteriori loco requiſitas à Concilio.

652 Hic autem dubitatur, an cum in electione Abbatiſſæ Monialium, quæ ſubſunt Regularibus, interuenire debeat Epiſcopus ex Conſtit. Gregor. XV. *Inſcrutabili de exemptor. priuileg.* ad quem ſpectat iudicare, an incommodum ſit eligere ex alio Monaſterio, an ad Superiorem Regularem, an vero ad Epiſcopum. Et quidem certum eſt pertinere ad Superiorem Regularem: quia quando edita fuit diſpoſitio Concilij, Epiſcopus non interueniebat tali electioni, & ideo per Concilium arbitrium conceſſum fuit Superiori Regulari, qui ſolus præſidebat. Per prædictam autem Conſtitutionem Gregor. XV. non videtur attributum hoc ius Epiſcopis, quia ſolum conceditur ipſis ius intereſſendi, ac præſidendi, quod non complectitur ius decernendi, an ex alio Monaſterio Abbatiſſa ſit petenda, an vero eligenda cum conditionibus poſteriori loco poſitis à Concilio Tridentino; quod quidem eſt ius diuerſum: nam ante Concilium non competebat Prælatis Regularibus, quibus tamen competebat præſidere electioni; vnde non cenſetur alteri conceſſum, niſi exprimatur. Deinde determinare, an ex alio Monaſterio Abbatiſſa ſit petenda, eſt quid præuium electioni, & ideo eſt extra ſpheram illius, qui præſidet, ſi non habeat aliud ius. Et facit etiam reſponſio S.Congregat. Nam interrogata, an ex hoc, quod Epiſcopus intereſſe poſſet, & præſidere electioni Abbatiſſarum Monialium exemptarum, cenſeretur eis tributum ius confirmandi? Reſpondit, nequaquam fuiſſe tributum, vt in reſponſionibus annexis eidem Conſtitutioni. Per quod videtur voluiſſe ſignificare, quod ſolum ſit conceſſa nuda præſidentia.

653 Quartò, Si in Monaſterio adſint Moniales quadraginta annorum, & octo profeſſionis, non poterit eligi aliqua, quæ deficiat à dicta ætate, aut tempore profeſſionis, etiam per menſem, etiamſi habilior cenſeretur; aut quæ deficiat ab ætate triginta annorum, & quinque profeſſionis, in concurſu illius, quæ habeat dictam ætatem, & tempus profeſſionis, vt notant etiam Lauorius *in variis lucubrat. tit. 4. cap. 23. num. 6.* Tamburin. *de iure Abbatiſ. diſp. 28. quæſt. 2. num. 8.* Et ita etiam declarauit S. Congregatio *in Viterbienſi S. Roſæ 25. Martij 1623.* Quia ſcilicet, dum pro eligenda præſcribuntur qualitates à lege, carens ipſis non eſt eligibilis. Quodcunque autem tempus deficiat ætati præſcriptæ, & tempori profeſſionis, non habet qualitates præſcriptas. Vnde ſi cenſeretur expedire, talem eligi, recurrendum eſſet pro diſpenſatione ad ſacram Congregationem.

654 Imo ſi in Monaſterio eſſet tantum vna, quæ haberet ætatem præſcriptam à Concilio, & tẽpus profeſſionis, debet eligi, niſi eſſet inhabilis: quia cæteræ, quamuis quo ad prudentiam, & alia requiſita eſſent habiliores, eſſent tamen poſitiuè inhabiles ratione impedimenti ætatis, & temporis à profeſſione; & ideo in habilitate illa præualeret. Neq; ſequitur, vt notat etiam Tamburinus *de iure Abbatiſſarum diſp. 28. quæſt. 2. num. 10.* quod electio ſit coarctata, & non libera. Quia per hoc non excluditur libertas neceſſaria pro electione, quæ ſolum requirit, quod ex pluribus habilibus poſſit eligi quæcunque libuerit; non autem quod eligatur inhabilis, quia hoc eſſet contra bonum electionis. Vnde exiſtente vna tantum habili, quæ poſſit eligi ex natura electionis, ſequitur, quod ſit eligenda, non autem quia inferatur aliqua vis contra libertatem electionis.

655 Ex quo etiam fit: Quod ſi vna tantum exiſtat in Monaſterio habens qualitates requiſitas à Cõcilio primo loco, ſi quò ad reliqua requiſita ſit ſimiliter habilis, non poterit eligi ex alio Monaſterio. Quia Concilium Trident. dicta *ſeſſ. 25. cap. 7. de regular.* ſolum concedit, poſſe eligi ex alio Monaſterio, ſi his qualitatibus non reperiatur in eodem Monaſterio; quando autem vna ſola reperitur, non verificatur diſpoſitio Concilij, quod non reperiatur cum qualitatibus præſcriptis à Concilio. Vnde ſi expediret, vel ob pacem Monaſterij, vel ob alias cauſam aliam eligi, recurrendum eſſet ad S. Congregationem, vt iuxta indigentiam Monaſterij prouideret. Adeſt enim ſufficiens cauſa diſpenſandi, cum agatur de publica vtilitate Monaſterij.

656 Quinto, Si in Monaſterio exiſtant quadragenariæ & cum octo annis profeſſionis, non poterant

Digitized by Google

runt eligi trigenariæ, & cum quinque annis profeſſionis: quia Concilium concedit, eligi habentes has poſteriores qualitates, in defectum, quod non adſint quadragenariæ, & cenſeatur expedire, aſſumere ex alio Monaſterio. Imo ſi quæ ſit quadragenaria, ſed abſque octo annis profeſſionis, aut habens octo annos profeſſionis, ſed non quadragenaria, ceſſat diſpoſitio Concilij priori loco poſita: quia loquitur de ætate, & tempore profeſſionis coniunctiuè, & ſubintrat diſpoſitio poſteriori loco poſita, quod poſſit aſſumi ex alio Monaſterio, aut eligi trigenaria cum quinque annis profeſſionis; nec erit neceſſarium eligere quadragenariam non habentem octo annos profeſſionis, aut habentem octo dictos annos, ſed non quadragenariam, quia neutra eſt illa, quam primo loco præſcribit Concilium, quamuis poterit eligi, ſi adſint conditiones poſteriori loco requiſitæ à Concilio.

657 Sexto. Non poteſt Epiſcopus, aut alius Superior inferior Papa diſpenſare ſuper ætate requiſita per Concilium in eligendis in Abbatiſſam, vt tradunt Azor. *par. 1. lib. 6. cap. 5. quæſt. 9.* Miranda *de Monial. quæſt. 7. ar. 4.* Garzias *par. 7. de benefic. cap. 4. num. 72.* Riccius *deciſ. 309. numer. 9. par. 4.* Sigiſmund. *de elect. dub. 62. num. 7.* Armend. *in addit. ad leg. Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſc. num. 101.* Tamburin. *de iure Abbat. diſp. 28. quæſt. 2. num. 6.* Eſt enim talis ætas ſtabilita per legem conciliarem, quæ non eſt diſpenſabilis ab aliquo inferiori Summo Pontifice, niſi ex conceſſione ſaltem tacita ipſius, quæ in caſu præſenti non præſumitur.

658 Neque carens debita ætate aut tempore profeſſionis, eligi poteſt in Vicariam, ita tamen vt non habeat ſupra ſe aliam Superioriſſam, ſed in capite gubernet, vt notat etiam Tamburinus *de iure Abbatiſ. diſp. 28. quæſt. 2. num. 11.* Quia fieret fraus legi, nam reuera eligeretur ad exercendum munus Abbatiſſæ ſub alio nomine. Et Concilium requirens has qualitates, reſpicit non nomen, ſed munus exercendum, & eas requirit tanquam neceſſarias pro munere ritè obeundo, non pro nomine obtinendo. Quando tamen adeſſet aliqua difficultas, ita vt neceſſariò eſſet per aliquod tempus protrahenda electio, aut propter conſulendam Sacram Congregationem, aut ob aliam iuſtam cauſam; poſſet tunc pro interim eligi in Vicariam, quia tunc regimen Monaſterij tranſeunter ipſi imponitur.

659 Septimo. Valde dubium eſt, an illegitimæ eligi poſſint in Abbatiſſas. Quod enim poſſint eligi ſine diſpenſatione, tenent Miranda *de ſacris Monial. quæſt. 6. ar. 3.* Hieronym. Rodriquez *in compend. quæſt. regular. reſol. 2. num. 21.* Portel. *in dub. regular.* verbo *Abbatiſſa num. 6.* Rodriquez *tom. 1. quæſt. regul. quæſt. 13. ar. 1.* Diana *par. 3. tract. 2. reſol. 101.* Sel. *in Select. can. cap. 29. n. 23.* aſſerens ſic deciſum fuiſſe à S. Congregat. Et probabile putat Lezana *tom. 1. quæſt. regul. capit. 26. num. 6.* Et Lauor. *in varijs lucubrat. tit. 4. num. 38.* aſſerit S. Congregat. *die 4. Octobris 1594.* declaraſſe Moniales illegitimas non comprehendi ſub Conſtit. Sixti V. de illegitimis quò ad dignitates. Communior tamen ſententia tenet, quod non poſſit illegitima eligi in Abbatiſſam ſine diſpenſatione. Ita Nauar. *cap. 72. Manual. num. 201.* Mandoſ. *de ſignat. gratiæ tit. de diſpenſat. ſup. defect. natal in fin.* Idem Rodriquez *tom. 2. ſum. cap. 29. n. 12.* Maiol. *lib. 1. de irregular. cap. 10. in fine,* Sigiſmun. à Brun. *de elect. dub. 72.* Homobon. *par. 1. de ſtatib. hum. vitæ cap. 24.* Sanctarel. *quæſt. 40. variar. reſol. n. 7.* Pariſ. *lib. 3. de reſignat. quæſt. 12. num. 11.* Naldus verbo *Abbatiſſ. num. 2.* Suarez *de cenſur. diſp. 50. ſect. 5. num. 15.* Caſtellin. *de elect. cap. 17. num. 5.* Sanchez *lib. 5. ſum. cap. 5. num. 16.* Sayr. *lib. 6. de cenſur. cap. 11. num. 3.* Azeuedo *conſil. 24. num. 8.* Bellet. *par. 1. diſquiſit. Clar.* Tit. *de diſciplin. Cler. §. 3. num. 50.* Aldan. *lib. 1. canon. reſol. tit. 28. n. 10* Felician. de Vega *ad cap. cum deputati, num. 24. de iudic.* Barboſa *ad cap. 1. num. 7. de fil. presbyter.* Viual. *in candelab. par. 3. cap. 5. num. 10.* Laiman *in quæſtion. canon. de elect. cap. vlt. reſp. 2.* Archidiacon. *in cap. indemnitatis in gloſ. §. ſanè* verbo *canonica, de elect. in 6.* Dominic. *ibid. num. 7.* Io. Andr. *num. 6.* Ancharan. *num. 5. not. 6.* Felin. *in cap. meminimus, num. 4. de accuſat.* Abbas *in cap. cum in cunctis, in fine de elect.* Bellamera *ibid. num. 36.* Dec. *in fine,* & communiter Canoniſtæ. Et Aldan. citatus refert ita fuiſſe deciſum à S. Congregat. *die 27. April. 1630.* Vnde cum afferuntur declarationes S. Congregationis contrariæ, aut neutri ſtandum eſt tanquam apochriphæ, aut ea ſequenda, quæ rationi, & diſpoſitioni iuris magis conuenit, tanquam illi, quæ legitima ſit.

660 Quod autem non poſſit illegitima eligi Abbatiſſa, concluditur ex principijs certis. Eſt enim regula, quod maſculinum concipiat fœmininum, quæ ſemper valet in materia indifferenti, quando ſcilicet ratio differentiæ aſſignari non poteſt. Ita Iaſon cum pluribus *in l. ſi quis ad num. 11. ff. de iuriſdict. omn. iud.* Marſil. *ſingul. 20.* Pariſ. *conſil. 53. num. 29. lib. 3.* Curt. ſen. *conſil. 9. numer. 22. & 23.* Aldobrand. *conſil. 101. num. 5.* Tiraquel. *de retract. l. vn. §. 1. gloſ. 9. num. 200. & 205.* Menoch. *conſil. 588. num. 9.* Honded. *conſil. 92. numer. 5. lib. 1.* Theſaur. *deciſ. 263. num. 7.* Barbatia *conſil. 66.* ver. *Reſtat nunc, lib. 3.* Rolan. *conſil. 82. num. 39. lib. 3.* Alexan. *conſil. 52. num. 8. lib. 4.* Bald. *conſil. 433.* ver. *Eſt vltimo conſiderandũ lib. 3.* Ludouiſ. *deciſ. 293. num. 8.* & ſcribentes *in l. 1. ff. de verbor. ſignificat.* Ita vt interueniente identitate rationis, maſculinum comprehenſiuè concipiat fœmininum, atque adeo diſpoſitum de vno ſit etiam diſpoſitum de altero. Rurſus materia illegitimitatis eſt indifferens reſpectu maſculorum, & fœminarum, ſeu eſt vtriſq; communis, ſeu potius eadem in vtriſque; & proinde ratio conſiderata à lege de illegitimis eſt eadem. Cum ergo iura arceant illegitimos à dignitatibus intuitu illegitimitatis. cap. 1. & cap. *fin. de fil. presbyter.* & *Bulla Sixti V. de illegitimis,* quamuis non diſponant expreſsè de fœminis, ipſæ, quoque arcebuntur, tanquam conceptæ ſub maſculino. An autem Prælati Regulares poſſint cum Monialibus ſibi ſubiectis diſpenſare vt poſſit eligi illegitima, affirmant Peirin. *quæſt. 2. de Prælato cap. 6. num. 143. & 152.* Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp. 28. qu. 11. num. 1.* Quia ratione priuilegiorum poſſunt cum illegitimis diſpenſare.

661 Octauo, infamis ſiue infamia iuris, ſiue infamia facti, non poteſt eligi in Abbatiſſam. Ita ſpecialiter

Digitized by Google

cialiter Maiol. *lib.1.de irregular.cap.10. num.12.* Viuald. *in Appen. ad Candelab. cap.5. num.* 11. Nauar. *tom.2. de regular. num.60.* Sanchez *lib. 5. ſum. c.5. num.* 24. Barboſa *de iure Eccleſ. lib.1. cap. 45. n. 23.* Lezana *tom.1. q.regular. cap. 26. num. 7.* Tamburin. *de iure Abbatis, diſp.28. q.15. n.4.* Eadem enim ratio eſt de mulieribus, ac de viris; & ideo ſi hi ratione infamiæ arcentur à dignitatibus, arcebuntur etiam fœminæ; & ideo valet eadem ratio, de qua *num. praced.* quod ſcilicet diſpoſitio circa infames procedat etiam de fœminis, quia ſtante identitate rationis, maſculinum concipit fœmininum.

622 Nono. An deſcendentes intra quartum gradum ex maculato genere, nempe Iudæis, Saracenis, Hæreticis damnatis poſſint eligi in Abbatiſſas. De iure communi nulla extat prohibitio, vt obſeruat Miranda *tom. 2. Manual. quæſt. 1. ar. 1. not.* 1. Vnde difficultas ſolum oritur propter Conſtitutionem Pauli IV. *ſub die* 24. *April.* 1558. Quæ etiam innouata fuit à Gregorio XIII. *anno* 1574. *in ſua Conſtit.* Quæ incipit, *Conſueuit*, in qua derogat moderationi factæ à Pio Quinto *in Conſtitutione* quæ incipit, *Paſtoralis Officij*, *anno* 1571. Prohibet ergo, quod deſcendentes ex Iudæis, & Hæreticis damnatis, & combuſtis, vſque ad quartam generationem non poſſint eligi ad officia, & dignitates. Verum hanc conſtitutionem non afficere Moniales, tradunt Mirand.*quæſt.6. de Monial. ar.2.* Tamburin. *de iure Abbatis, diſp.28. quæſt.14.num.2.* Quia diſponit tantum de viris, & lex loquens de viris, in odioſis non complectitur fœminas. Vnde Pius IV. declarauit, quod conſtitutio confirmata auctoritate Apoſtolica de non admittendos ad religionem D. Hieronymi deſcendentes ex maculato genere, non habebat locum in fœminis. ita *Kal. Auguſ.* 1564. Verum hæc declaratio in præſenti non iuuat, quia non agebatur de electione ad dignitates, in qua militat ſpecialis ratio; nam etiam illegitimi non excluduntur à religione, excluduntur tamen à dignitatibus: ſed ſolum de non admittendis ad habitum religionis. Vnde probabilius puto quod valeat etiam quò ad moniales, in ordine ad dignitates, ob regulam, de qua *num.660.* quod in materia indifferenti, & in qua eſt eadem ratio, maſculinum concipit femininum, & ideo quod lex odioſa loquens de viris non afficiat fœminas, non eſt verum, ſi ſit eadem ratio. Eſt tamen aduertendum, quod *Conſtit.* Pauli IV. diſponit tantum de religione Fratrum Minorum S.Franciſci, & ideo ſolum afficit Moniales eiuſdem Ordinis.

663 Decimo. Alias quoque qualitates habere debet eligenda in Abbatiſſam proportionaliter, quæ requiruntur pro Prælatis, & præcipuè quod ſit honeſta, obſeruatrix regulæ, diſcreta, ita vt pacem conſeruet in Monaſterio; quod ſi haberet contrarias qualitates, & ex eius regimine graue incommodum oriretur Monaſterio, non poteſt eligi, & electa eſſet deponenda. Cap. *Si quis Abbas* 18. *quæſt.* 2. cum Gloſ. & notat Maiol. *de irregularit. lib.1. c.29. num.21.* Tamburin. *de iure Abbatiſ.diſp.28.quæſt.16. num.2.* Quia cum Abbatiſſa ſit propter bonum Monaſterij, quando cauſaret incommodum notabile, eſſet amouenda tanquam inhabilis, quia regimen ipſius haberet effectum contrarium fini.

664 Vndecimo. Non poteſt eligi in Abbatiſſam, quæ ſcienter ſuo ſuffragio concurrit ad recipiendam aliquam, aut ad profeſſionem admittendam, quæ coactè ingreditur, aut profitetur: aut alio pacto conſilium, auxilium aut fauorem dederit, aut auctoritatem interpoſuerit. Ita Maiol. *de iure regular. lib.1. cap.29. num.* 20. Tamburin. *de iure Abbatis, diſp.28. q.16. n.1.* Ratio eſt, quia ratione talium actuum remanet excommunicata, ex Concil. Trident. *ſeſſ. 25.c.18. de regular.* Hoc autem intelligitur, quandiu non abſoluantur, quia obtenta abſolutione erunt eligibiles ſicut cœteræ, ſi alias habiles ſint.

A quibus Abbatiſſa eligenda ſit. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

665 Abbatiſſa eligenda à Monialibus, & à quibus.
666 Conuerſa non admittuntur ad electionem Abbatiſſæ.
667 Neque etiam omnes choro deputatæ apud quaſdam Moniales.
668 Nullus Superior etiam regularis, aut ſcrutator, etiam in diſcordiis, poteſt ferre ſuffragium in electione Abbatiſſæ.
669 Quid faciendum ſi Moniales non ſint concordes in electione Abbatiſſæ.

665 Ad 2. Reſp. Concilium non ſtatuit, à quibus debeat eligi, & confirmari, ſed id relinquit diſpoſitioni dicti c. *indemnitatibus*, vbi habetur, quòd eligi debeat à monialibus eiuſdem Monaſterij, & quòd non habeat vocem in electione illa, quæ non ſit duodecim annorum, & ſit profeſſa tacitè vel expreſſè, & debet confirmari ab Ordinario loci: ſed ſi Monaſterium immediatè eſt ſubditum Papæ, à Papa, vel Legato illius Prouinciæ debet confirmari, vt patet per cap. *ſi Abbatem, de elect. lib.6.* Syluest. *in ver. Abbatiſſa, n.4.§.1.* & Ang. *in verb. confirmatio §.4.* Hic eſt dubium, quia *in d. capit. indemnitatibus*, dicitur, quòd dans vocem, debet eſſe duodecim annorum, & quòd ſit profeſſa tacitè, vel expreſſè: an hodie poſſit dare vocem illa, quæ iam eſt duodecim annorum, quia in tali ætate ſuſcepit habitum, per *c.17. Concil. Trid. ſeſſ.25.* ſed non eſt profeſſa, nec tacitè, nec expreſſè, quia nondum habet ſexdecim annos, vt

per

Digitized by Google

per c. 15. eadē ſeſſ. Reſpondetur, quod non: ſed ſi exceſſerit ſexdecim annos, & perſeuerauerit per annum in Religione, & non emiſerit profeſſionem expreſſam, cum iam cenſeatur profeſſa tacitè per cap. *periculoſo, de ſtat. regul. lib.6.* & *cap. 1. de reg. eo. lib.* & *cap. ex parte, de reg. extra*, quòd tunc poſſet dare vocem, quia in hoc ſacrum Conc. non derogauit iuri antiquo. Vide Panor. *in c. Vidua n.7. de regul.*

ADDITIO.

666 Inter Moniales, quæ admittuntur ad electionem Abbatiſſæ, non enumerantur Conuerſæ, vt notant Suarez *tom.4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 6. num. 18.* Lezana *tom. 1. q. regul. cap. 15. num. 2.* Tamburin. *de iure Abbatiſs. diſp. 28. q. 5. num. 1.* Quia licet de iure communi non prohibeantur eligere, ex conſuetudine tamen, & ſpecialibus Conſtitutionib. Monialium non admittuntur. Quia recipiuntur ad religionem, vt ſeruiant, non autem vt exerceant munera honoraria.

667 Imo apud quaſdam Moniales neque omnes choro deputatæ ſiue tacitè, ſiue expreſsè profeſſæ admittuntur, ſed ſolum poſt certum tempus à profeſſione. Vnde Portel. *in dub. regular.* verbo *Abbatiſſa, num. 5.* habet quod ſtatuta Franciſcana Romæ edita 1612. requirunt quatuor annos à profeſſione, vt admittatur Monialis ad eligendam Abbatiſſam. Et Moniales Ordinis Prædicatorum non habent vocem in electione Abbatiſſæ, niſi poſt duodecim annos à profeſſione, vt refert Caſtellin. *de elect. cap. 17. num. 13.* Vnde ſemper conſideranda ſunt ſtatuta, conſtitutiones, & conſuetudines Monaſteriorum, quas ſeruari iubet Trident. *ſeſſ. 25. cap. 7. de regular.*

668 Nullus autem ſuperior etiam regularis, aut ſcrutator, etiam in diſcordia eligentium, poteſt ferre ſuffragium in electione Abbatiſſæ. & ita notant Lauor. *in Var. lucubrat. tit. 4. cap. 24. num. 4.* Caſtellin. *de elect. cap. 17. num. 27.* Tamburin. *de iure Abbatiſs. diſp. 28. quæſt. 6. num. 6.* Pellizzar. *de Monial. cap. 10. ſect. 2. num. 106.* Et ita pluties declarauit S. Congregat. tam Epiſcoporum, & Regular. nempe *die 5. Martij 1619.* Quam Concilij Trident. nempe *die 23. Maij 1621.* cuius declarationis tenor eſt. *Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trident. Interpretum cenſuit, nequaquam licere Monialium ſuperioribus, aut ſcrutatoribus dare votum in electione Abbatiſſæ; atque electionem in vim huiuſmodi voti celebratam vires aliquas non obtinere.* Vnde etiam irrita eſſet electio, tanquam à non legitimis electoribus celebrata. Quod ita accipi debet, ſi ratione voti huiuſmodi compleretur electio: nam S. Congregatio dixit in allata declarat. *In vim huiuſmodi voti celebratam*, quæ verba ſignificant influxum voti in electionem. Vnde eſt reijciendus Portel. *in dub. regul.* verbo *Abbatiſſa, num. 9.* Quod ſcilicet Prælatus Ordinarius præſes electionis, vt Prouincialis, poſſit ferre ſuffragium, quia eſt caput communitatis illius, & facit cum ipſo vnum corpus. Vnde etiam Epiſcopi ſuffragari ſolent in electione Abbatiſſarum ſuarum Monialium. Huic enim doctrinæ contrariatur allata declaratio S. Congregat. Et quamuis Superior ordinarius habeat regere Moniales, quia tamen eſt Superior extraneus, nec communicat cum Monialibus in eodem modo viuendi, & in iiſdem legibus, non propriè facit cum ipſis vnum corpus; & ideo non erit cenſendus de gremio conuentus, atque adeo nec de gremio eligentium.

669 Quod ſi contingat Moniales non eſſe concordes in eligenda Abbatiſſa; quia monaſterium non debet ſine capite manere, Epiſcopus ſiue alius Superior præfigere debebit certum tempus, in quo concordent: quod ſi eo elapſo non conueniant in eligenda, nominabit eam, quam iudicauerit magis idoneam, & deputabit in Abbatiſſam. Ita S. Congregat. *die 12. Octob. 1592. in vna Cremonenſi.* & *die 26. Nouembris 1595. in Aſſiſienſi* apud Piaſec. *in praxi par. 2. cap. 3. num. 57.*

Per quod tempus eligi debeat Abbatiſſa. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

670 *Abbatiſſæ eliguntur ad triennium.*
671 *Electio Abbatiſſæ vltra triennium eſt nulla etiam pro triennio.*
672 *Conſtitutio Gregorij, quod Abbatiſſa eligatur ad triennium, habet locum in omnibus Monaſterijs, ſed non quò ad mulieres Collegiales.*
673 *Abbatiſſa an poſſit eligi ad annum, aut biennium.*
An poſſit electio reduci ad annum, aut biennium, ſi aliàs ſit ad triennium.
674 *Triennio expleto non poteſt Abbatiſſa rurſus eligi, ſed vacare debet.*
675 *An poſſit eligi in Vicariam, aut Prioriſſam.*
Expleto munere an poſſit conſtitui præſes donec eligatur Abbatiſſa.
676 *Vicaria an poſſit eligi in Abbatiſſam.*
677 *Abbatiſſæ annales, aut biennales an expleto officio eligi poſſint ad aliud munus auctoritatis, & adminiſtrationis, & an rurſus eligi in Abbatiſſas.*
678 *Viſitatores, Abbates, & Prælati Monialium S. Benedicti poſſunt proponere duas, vel tres eligendas in Abbatiſſas, & cenſetur electa, quæ in ſcrutinio plura vota habet, ſi in duobus ſcrutinijs Moniales non elegerint.*
Epiſcopi an vti poſſint hac conceſſione.
In conciliatis verba clara declarant æquiuoca.

Ad

Digitized by Google

670 Ad 3. Reſp. Quod Gregorius XIII. Bulla ſua, quæ infra recenſetur, ſtatuit, vt Abbatiſſa, & aliæ Monaſteriorum Præfectæ eligantur non vltra triennium: & ita ſeruatur in praxi in Italia.

ADDITIO.

671 Stante ſupradicta Conſtitutione Greg. XIII Electio Abbatiſſæ vltra triennium eſt nulla, vt notant Nouar. *in ſum. Bullarij* verbo *Abbatiſſa num.* 1. Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.* 30. *quæſt.* 1. *num.* 30. Quia Gregor. XIII. ita præcipit fieri electionem ad triennium tantum, vt annullet, ſi fiat vltra triennium. Vnde ſtante decreto irritante, neque valida erit pro triennio, iuxta doctrinam Romani, *conſil* 66 Capicij *deciſ.* 49. Cabedi *deciſ.* 84. *num.* 7. quia ſcilicet tota electio annullatur.

672 Conſtitutio autem Gregorij XIII. Quod Abbatiſſa non eligatur vltra triennium, habet locum in omnibus Monaſterijs, licet ſint Militiarum, etiam S. Io. Hieroſolymitani. Ita enim declarauit S. Congregat. de mente Clemen. VIII. *die* 22. *Maij* 1604 apud Lauor. *in var. lucubrat. tit.* 4. *cap.* 24. *num.* 64. Non tamen locum habet quo ad illas mulieres, quæ collegialiter viuunt, ſub Oblatarum, aut quocunque alio nomine, quæ non ſunt veræ religioſæ emittentes tria vota ſubſtantialia, vt notant Rodriquez *tom.* 2. *quæſt. Regular. quæſt.* 54. *ar.* 6. Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.* 30. *quæſt.* 2. *num.* 3. Quia Conſtitutio loquitur de Monialibus S. Benedicti, Ciſterciensium, Carthuſienſium, & aliorum quorumcunque Ordinum. Quia tamen quæ ſtatuuntur in *cap. Indemnitatibus de elect. in* 6. circa electionem Superiorisſæ, extenduntur in *S. ſupradicto* ad mulierum Congregationes, ideo videtur etiam extendi vigore iuris communis dicta Conſtitutio. Et ideo debere eſſe triennialem harum Superioris caſu, declarauit S. Congregat. Epiſcop. & Regul. Quod antea ſeruatum fuit Neapoli à venerabili, & nunquam ſatis laudata virgine Vrſula Benincaſa; quæ cum inſtituiſſet Virginum Congregationem à noſtris Clericis Regularibus poſtea moderandam, vt tunc optauit, & futuram prædixit, triennalem voluit eſſe Præfectam, ſumma eius prudentia, qua diuinitus illuſtrata fuit, perſpiciens quantum momenti adderet religioſis cœtibus temporale Præfectarum regimen. Illud memorabile huius Virginis, quoniam de ipſa ſermo incidit, præterire non poſſum, quod tanta in Deum exarſit charitate, vt vehementer indoluerit, quod Chriſtianus populus à Chriſtianis ſemitis aberraret. Et proinde diuino ſpiritu legante ſummum Pontificem Gregorium XIII. adiuit, vt Chriſtianæ Reipublicæ reformationem vrgeret: cuius inſtantia cum admirationem in Pontifice genuiſſet, eius vitam, ſpiritum, eſtaſim ſtrictiſſimè per doctiſſimos viros, atque ipſum S. Philippum Nerium diſcuti iuſſit. Atque nouum hi, et admirandum poſteris examen nunquam omnino alias auditum, & omnium ſæculorum memoria digniſſimum, indixerunt; qua in re nulla prætermiſſa diligentia exquiſitis modis, vita, mores, cunctaque ipſius diſcuſſa ſunt; & cum ad ſingula experimenta probatam ſe redderet, nihilque niſi laude, & admiratione dignum, deprehenſum fuiſſet, tanquam probatę, & perfectæ vitæ exemplar dimiſſa eſt communi omniũ plauſu. Plura apud Silos *tom.* 2. *hiſtor.* noſtræ Congregat. *lib.* 9. Poterunt tamen eligere ſuam Superiorisſam vltra triennium, & etiam ad vitam, ſi hoc ex ſpeciali iure id ipſis concedatur.

673 Et quamuis Pontifex prohibeat eligi Abbatiſſam vltra triennium, non tamen præcipit, quod eligatur ad triennium, vnde poterit eligi etiam ad annum, aut biennium, & ita notant Lauorius *in var. lucubrat. tit.* 4. *cap.* 24. *num.* 65. Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.* 30. *quæſt.* 1. *num.* 10. Et ita declarauit etiam S. Congregat. 18. *Nouemb.* 1595. *in vna Arianenſ.* apud Lauor. *citat.* & Nouar. *in ſum. Bul* verbo *Abbatiſſa num.* 4. Vnde poterit eligi ad triennium, ſed ſecundum formam Conſt. Leonis X. vt in Compend. *priuileg.* verbo *Abbatiſſa* §. 9. vt ſcilicet teneatur ſingulis annis in manibus Viſitatorum aut aliorum Superiorum renunciare, & quod ipſi poſſint nouas Abbatiſſas ponere eligente, Conuentu, ſi ita expedire iudicauerint. An autem ſtante conſuetudine, aut ſtatuto, ſeu conſtitutione, quod eligatur ad triennium, poſſit reduci ad annum, aut biennium; aut quod electa ad triennium ſingulis annis renunciet iuxta dictam Conſtitutionem Leonis X. affirmatiuè concludendum eſt, dummodo id fiat per eos, ad quos ſpectat imponere leges pro Monialibus, quia cum hoc ſpectet ad bonum regimen, poteſt præcipi ab habente iuriſdictionem.

674 Expleto autem triennio, non poteſt eadem Abbatiſſa ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ reeligi, ſed neceſſario vacare debet per aliud triennium, cum ita ſtatuat Gregor. XIII. *in ſua Conſtitutione*, ibi. *Quæ poſtmodum elapſo triennio ſuis officijs perfunctæ præeſſe deſinunt, omni prorſus careant auctoritate, ac à regimine, & adminiſtratione Monaſterij per triennium à die finitæ adminiſtrationis inchoandum abſtineant.* Ex quo fit, quod ſi intra triennium moriatur Abbatiſſa, aut alio modo vacet officium, non poterit eligi in Abbatiſſam, quæ præceſſit in officio, quia non vacauit per triennium iuxta Conſtitutionem Gregorij XIII.

675 Rurſus etiam ſequitur, quod non poſſit eligi in Vicariam, ſeu Prioriſſam, quæ in capite gubernet Monaſterium per aliquod notabile tempus. Imo neque etiam in Vicariam nouæ Abbatiſſę. Nam Gregor. XIII. *in ſua Conſtit.* præcipit, quod elapſo triennio ſui officij, *Præeſſe deſinunt, omni prorſus careant auctoritate, ac à regimine & adminiſtratione Monaſterij per triennium à die finitæ adminiſtrationis inchoandum abſtineant.* Quæ verba excludunt Vicariam, etiam exiſtente Abbatiſſa, ſi quid adhuc præeſſet in defectum Abbatiſſæ, quando, aut ratione infirmitatis, aut ex alia cauſa non eſſet præſens, & haberet auctoritatem Vicariæ, vnde non prorſus careret. Quæ omnia prohibentur in dicta Conſtitutione. Elapſo tamen triennio poterit conſtitui Præſes quouſque eligatur noua Abbatiſſa, vt tradunt Miranda *de monial. quæſt.* 7. *ar.* 9. *concluſ.* 2. Lauor. *in var. lucubrat. tit.* 4. *cap.* 25. *n.* 68. Tamburin.

Digitized by Google

butin. *de iure Abbatiſſ. diſp.* 30. *quæſt.* 3. Quia ſcilicet agitur de paucis diebus, & de intereſſe Monaſterij: nam ſi non aſſumeret regimen, poſſet regularis diſciplina pati aliquam relaxationem; & commune eſt ferè in omnibus officialibus, quod licet expleto tempore, exerceant munus, donec ſucceſſor illud ſuſcipiat. Neque per dictam Conſtit. Gregorij XIII. remanet prohibitum, quia ſolum interdicitur auctoritas, regimen, adminiſtratio, quæ proueniant ex officio permanenti, quale non eſt aſſiſtere regimini tanquam præſes, cum hoc tranſeunter ſe habeat.

676 An autem Vicaria poſſit eligi in Abbatiſſam, quò ad Moniales Ordinis Minorum negat Miranda *de Monialib. quæſt.* 7. *ar.* 9. *concluſ.* 2. *in fine*, propter quamdam Conſtitutionem Sixti V. quæ id prohibet; & etiam propter quoddam Decretum Cardinalis Matthæi Protectoris Ordinis Minorum *ſub die* 13. *Iunij* 1592. in quo id declarat, & decernit. quod non poſſint eligi in Abbatiſſas, aut Miniſtras, niſi poſt biennium à functo munere Vicariatus. At in cœteris Monialibus hoc non habet locum, vnde ſiue perfunctæ ſint Vicariatus munere, ſiue in eo durent, eligi poterunt in Superioriſſas Conuentus, quia Conſtitutio Gregorij XIII. ſolum prohibet, ne perfunctæ abbatiſſatus munere permaneant in aliquo officio, in quo habeant auctoritatem, regimen, aut adminiſtrationem: non autem hoc prohibet Vicarijs, & ideo, cum ſit diuerſa ratio, quia ſcilicet officium Vicariatus eſt ſubordinatum Abbatiſſæ, non eſt Conſtit. ad Vicarias extendēda.

677 Ex dictis autem colligitur. Quid dicendum de Abbatiſſis, quæ non ſunt triennales, ſed annuales, aut biennales, an poſſint expleto officio eligi ad aliud, in quo habeant auctoritatem, regimen, & adminiſtrationem. Et quidem certum eſt, quod poterunt de nouo eligi in Abbatiſſas, quouſq; triennium compleant, quia triennium integrum pro tali officio conceditur in Conſtit. Gregor. XIII. Rurſus etiam certum eſt, quod non poterit eligi vltra triennium, quia ita prohibet prorogare officium vltra triennium, vt etiam prohibeat conferri alia officia auctoritatis, adminiſtrationis, & regiminis; & proinde prohibet à fortiori continuari per plures electiones officium Abbatiſſæ. Quia finis Pontificis eſt tollere perpetuitatem. Attamen quod ſpectat ad alia officia habentia annexam auctoritatem, regimen, & adminiſtrationem, exiſtimo non prohiberi conferri Abbatiſſis annalibus, aut biennalibus expleto munere, quia dicta Conſtitutio diſponit ſolum de Abbatiſſis triennalibus: in quibus eſt potior ratio, cur non expediat, eligi ad noua officia. Vnde poterunt eligi, & in ipſis perſeuerare, quandiu ex inſtituto religionis durant illa officia.

678 Eſt autem adnotandum ſingulare priuilegium conceſſum à Gregorio XIII. *in ſua Conſtit.* 15. *die* 16. *April.* 1574. Viſitatoribus, Abbatibus, & Prælatis Monialium Ordinis S. Benedicti: nempe quod ſi in electione Abbatiſſarum pro tempore contingat, quod Moniales in duobus ſcrutinijs non eligant, poſſunt proponere duas vel tres eiuſdem Monaſterij, quas habiliores iudicauerint, & ex propoſitis illa cenſeatur legitimè, & canonicè electa, quæ in ſcrutinio plura vota habuerit, & proinde confirmanda ſit. Hoc autem priuilegio gaudent etiam aliæ religiones, quæ habent communicationem, & proinde vti poterunt; quod valde inſeruiet pro conſeruanda pace inter Moniales. An autem poſſint Epiſcopi vti hac conceſſione quoad Moniales ſibi ſubditas dicti Ordinis S. Benedicti, affirmat Pellizar. *de Monial. cap.* 10. *ſect.* 2. *num.* 107. *in fine*, quia cenſetur conceſſio facta etiam ipſis, ibi *Viſitatores, ac Abbates ſeu Prælati reſpectiuè, quibus Moniales ipſorum recommendatæ, ſeu ſub quorum regimine, gubernio, & cura exiſtunt.* Epiſcopi autem veniunt nomine Prælatorum. Deinde quia conceſſio eſt facta Monialibus, & ideo locum habet quo ad omnes. Verum hoc mihi difficile videtur, quia licet conceſſio reſpiciat fauorem Monaſteriorū, eſt tamen facta Prælatis, & Viſitatoribus ipſarum quocunque nomine appellentur; quia cum contineat auctoritatem, & iuriſdictionem, eſt tantum collata Superioribus dirigentibus electionem. Deinde cum conceſſio ſit facta Prælatis religioſis, nam verba antecedentia nempe *Viſitatores, Abbates* declarant, de quibus Prælatis Pontifex loquatur, & coarctent ad Prælatos regulares iuxta doctrinam Surdi *deciſ.* 124. *num.* 8. ver. *Quod prohibitio*, & aliorum, quia in copulatis verba clara declarant æquiuoca, & trahunt ad ſuum ſenſum; non extenditur ad Epiſcopos, & cum non communicent in priuilegijs cum Regularibus, non poſſunt tali priuilegio vti.

An ſi non adſit habilis, poſſit eligi Abbatiſſa ex alio Ordine. Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

679 *Si non adſit habilis, non poteſt eligi ex alio Ordine.*

680 *Quid in tali caſu faciendum. Quid ſi in alio Monaſterio non ſit quadragenaria.*

679 Ad 4. Reſp. Prohiberi in Clem. 1. *de elect.* ne Religioſus aliquis in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, vel habitus de cœtero eligatur, dans rationem: quia rationi non congruit, vt homines diſparis profeſſionis, vel habitus, ſimul in eiſdem Monaſterijs ſocientur. & hæc eſt ratio rationis: tum quia non conueniunt in profeſſione, quia Benedictinæ Ordinis Beati Benedicti faciunt profeſſionem primò, & poſtea conſecrantur; Franciſcanæ ſemel, & ſimul profitentur, & velantur: tum etiam quoad officia diuina ſunt diuerſa Breuiaria.

ria, & ſunt etiam diuerſæ obſeruantiæ, & ceremoniæ, vt patet in Clem. *ne in agro Dominico*, cum ſimilibus. Accedit etiam, quod Conc. *cap.* 7. in ſecundo remedio dicit, quod eligatur ex alio eiuſdem Ordinis Monaſterio, & non loquitur de alio alterius Ordinis, etiamſi in extrema neceſſitate coarctetur electio: & ne mireris, quod dicta Clem. 1. *de elect.* loquatur de maribus. Abb. *in d. Clem. n.* 1. Nam appellatione Monachorum veniunt Moniales. Abb. *in cap. de Monial. num.* 3. *de ſentent. excom.* quia idem eſt de fœminis propter identitatem rationis: facit *cap. in noua actione,* 16. *quæſt.* 7. vbi dicitur: in vno enim eodemque officio non debet diſpar eſſe profeſſio. dicente Domino ad Moyſen, *Deut. cap.* 22. *Non arabis in boue, & aſino*. Id eſt, homines diuerſæ profeſſionis, & in officio vno, non ſociabis. Vide Gom. *de grat. expect. num.* 71. & cap. *officij, ext. de elect.* Et licet Abbas debeat eligi de ordine ſuo; tamen ſi fuerit expediens, poteſt eligi de alieno; & ſic de Abbatiſſa. Abb. *in d. c. officij, num.* 1. *&* 4. *de elect.*

ADDITIO.

680 Si in alio Monaſterio eiuſdem Ordinis non adſit habilis, neque adhuc erit eligenda ex Monaſterio alterius Ordinis: quia tanquam alienam regulam profeſſa non cenſetur idonea ad regendas Moniales diuerſi Ordinis. Vnde in tali caſu erit recurrendum ad Pontificem, & ab ipſo poſtulanda habilis, ſicut declarauit S. Congregatio apud Collect. ex Biblith. Bellar. *ad cap.* 7. *de Regular. ſeſſ.* 25. *Concil. Trident.* eſse poſtulandam, quando non adeſt aliqua triginta annorum. Imo ſi in alijs Monaſterijs eiuſdem Ordinis non adſit quadraginta annorum aſsumenda, poterit eligi de proprio Monaſterio habens triginta annos, & expreſsè profeſsa, licet non habeat quinque annos profeſſionis, vt declarauit S. Congregatio apud eamd. Collect. *ad dictum locum Concilij*, his verbis. *Si in proprio Monaſterio non ſit triginta annorum, quinque annorum profeſſa, nec in alio Monaſterio quadraginta annorum, poſſunt eligere aliquam de Monaſterio, quæ expleuerit trigeſimum annum, & ſit expreſse profeſſa bona vita*.

Abbatiſſa quomodo eligi debeat. Quæſt. V.

SVMMARIVM.

681 *Abbatiſſa eligenda per viam ſcrutinij, per vota ſecreta.*
682 *An alijs modis eligi poſſit.*
683 *Si electio fiat per compromiſſum, non poteſt compromiſſarius variare facta electione.*
Error compromiſſarij non eſt ab ipſo corrigendus.
684 *Electio Abbatiſſæ eſt nulla ſi vota publicentur, etiam ex ignorantia.*
Excipere vota coram notario, & paucis alijs, non obſtat ſecreto electionis.
685 *Maior pars ſuffragiorum an ſufficiat pro electione Abbatiſſæ.*
686 *Maior pars ſufficit etiam per cap.* Indemnitatibus de elect. in *6.*
687 *In electione Abbatiſsæ an ſeruanda forma cap.* Quia propter, *quò ad vota excipienda.*
Excipiens vota pro electione Abbatiſsæ non poteſt adhibere teſtes.
688 *Epiſcopus interueniens electioni Abbatiſsæ Monialium, quæ Regularibus ſunt ſubiectæ, non poteſt excipere vota.*

681 Ad 5. Reſp. Electionem poſſe fieri tribus modis de iure antiquo. Primò, per modum ſcrutinij, vt ſcilicet à duabus partibus eligatur, vel compromiſſi, vel inſpirationis, cap. *quia propter ext. de elect.* Armil. *in ver. Abbatiſſa num.* 8. Syluest. in verb. *electio* 3. *num.* 7. *vſque ad finem*. Secundò: Concilium verò *cap.* 27. videtur ſolum admittere viam ſcrutinij, & inſpirationis, nam ita diſponit: Is verò, qui electioni præeſt Epiſcopus, ſiue alius Superior, clauſtra Monaſterij non ingrediatur, ſed ante cancellorum feneſtrellam vota ſingularum audiat. & ſacræ Congregationis declaratio *q.* 16. ſic cenſuit in electione Abbatiſſæ: *Epiſcopus poteſt vna cum Vicario ſuo, vel Secretario, vel alio ab ipſo aſſumpto, vota ſingularum Monialium oretenus expreſſa audire*. Tertio, iſta electio debet fieri per vota ſecreta ſingularum eligentium, ita vt eligentium nomina nunquam publicentur. Con. 1. 6. *ibid.* At ſi non fiat ſecretè, non valet electio, quia eſſet contra formam Concilij, ita Gemin. cum multis *in cap. cum expediat, verſ. ſed pone, quod Canonici, de elect. lib* 6. & ita fuit deciſum Romæ in electione Prouincialis Carmelitanorum Prouinciæ Terræ Laboris Regni Neapolis, qui fuit electus vnanimi conſenſu, vnica voce, omnibus Fratribus acclamantibus: *Eligimus talem*: tamen, quia non fuit electus per vota ſecreta; fuit declarata irrita electio, & loco illius fuit alter electus. Ratiò eſt, quia forma eſt eſſentialis, data à ſacro Conc. quam non licet alterare, prout dictum eſt §. 1. ſuperius.

ADDITIO.

682 Quamuis Concil. Trident. *ſeſſ.25. cap.7. de reformat.* præſcribat modum ſcrutandi vota monialium in ordine ad electionem Abbatiſſæ, & proinde diſponat de electione per viam ſcrutinij, non tamen prohibet, ne alijs modis à iure conceſſis eligatur Abbatiſſa, etiam per viam compromiſſi. vt inter alios notant Lauor. *in Varijs Lucubrat. tit. 4. cap.24.num. 59.* Tamburin.*de iure Abbatiſs. diſp.*28. *quæſt.*8.*num.*1. de iure enim veteri conceditur Monialibus compromittere vnanimi conſenſu electionem Abbatiſſæ, cap. *Cum cauſam de elect.* vbi Abbas, *num.*3. Vnde etiam compromittere poterunt in Superiorem præſidentem electioni, ſeu in Confirmatorem, vt notant iidem Doctores, quia compromiſſum fieri poteſt in quamlibet perſonam idoneam.

683 Eſt tamen aduertendum, quod ſi compromiſſarius ſemel pronunciauerit Abbatiſſam, quam eligit, non poterit variare diſcedendo ab ea, quam à ſe electam pronunciauit, etiamſi cognoſcat poſtea, ſe malè elegiſſe, quia cum iam functus ſit munere ſibi commiſſo, non poteſt ampliùs ſe immiſcere. Cap. *Innotuit de electione*. Nec obſtat, quod electio reproba, ſit nulla, Cap. *Factus 7. quæſt. 1.* Quia debet corrigi error, ab alijs,non ab ipſo compromiſſario, quia iam ceſſauit eius facultas Cap. *In litteris de offic.deleg.*& *l.Quia arbiter ff. de rec. arbitr.* vbi Doctores communiter cum Gloſ.

684 Quando autem eligitur Abbatiſſa per viã ſcrutinij, vota debent eſſe ſecreta, ita vt eligentium nomina nunquam publicentur. Ita præcipit Concilium Trident. *ſeſſ.25. cap.6.* loquens in ſpecie de electione etiam Abbatiſſarum. Et proinde electio eſt nulla, ſi vota non ſint ſecreta, vt notant Garzias *par.5.de Benefic.cap.4.num.*187. Zerola *in praxi* verbo *Abbatiſſa. §. Ad ſextum dico.* Rota *coram Durano deciſ.*232. *num.* 1. Imo etiam ſi ex ignorantia vota non exhiberentur ſecreta, adhuc electio eſſet nulla, vt notant Zerola *citat.* Hieronym. Rodriquez *reſol.2.n.22.*Ricc. *deciſ.* 197.*n.7.par.4.* referens ita reſolutum fuiſſe à S.Congregatione. Tamburin. *de iure Abbat.diſp.28. quæſt.4. num. 2.* Per hoc tamen quòd præſes electionis excipiat vota oretenus exhibita præſente notario, & aliquibus alijs ad quatuor, aut quinque,qui audiant, non tollitur ſecretum. ita notant Garzias *loco cit. n.* 190. Quia eſt iuxta caput *Quia propter de elect.in 6.*

685 Non conueniunt autem Doctores inter ſe, quot ſuffragia requirantur pro electione Abbatiſſæ. Nam aliqui volunt, requiri duas partes. Ita Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib.1.cap.45. num. 27.* Tamburin. *de iure Abbatis, diſp.28. quæſt. 9. num. 3.* & ita reſcripſiſſe S.Congregat. *die* 20.*Nouemb.* 1585. Epiſcopo Aſſiſienſi referente Paulino Berto *in praxi crimin.tit. 4.cap.30. num. 5.* Et hoc deducunt ex cap. *Indemnitatibus* §. *ſanè de elect. in 6.* Sed hoc non vult tex.vt aduertunt Miranda, & Rota coram Durano locis citand. *num. ſeq.* ſed ſolum diſponit, quod ſi in diſcordia fiunt plures electiones, electa à duabus partibus poſſit confirmari appellatione remota, nec audiatur minor pars obijciens. Vnde duæ partes ſuffragiorum operantur, non vt electio conſiſtat, ſed vt poſſit confirmari non obſtante, quod contra eam obijciatur.

686 Itaque ſufficere maiorem partem, habito reſpectu ad totum Capitulum, tenent communiter Miranda *de Monial.quæſt.7.ar.4.* & *tom.2. Manual. quæſt.23. ar. 27. concluſ.2.* Rodriquez *tom.1. q. regular. quæſt.55. ar. 4.* Cuchus *lib. 4. inſtit. maior. tit.1.num.291.* Sylueſter verbo *Electio, quæſt.1.* Abbas *in cap. Quia propter, n.7. de elect. in 6.* March. *deciſ.992.* Azor. *par. 1. lib.13. cap. 10. quæſt.2.* Suarez *tom.4. de relig. tract.8. lib.5. cap.5. num. 22.* Pellizzar *de Monial. cap. 10. ſect. 2. num. 100.* Rota coram Durano *deciſ.232. num.3. & 4.* & *in Ilerdenſi electionis Prioriſſæ 2. Iunij 1636.* coram Rojas. Quia de iure communi ad electionem canonicam ſufficit maior pars cap. *Quia propter de elect.* & cap. *Dudum, cum cæteris, de elect. in 6.* Vnde ſufficiet etiam pro electione Abbatiſſæ, cum nihil in iure adſit in contrarium. Imo etiam ex dicto cap. *Indemnitatibus, §. Verum de elect. in 6.* id expreſsè colligitur, nam ibi diſponitur, quod electa à maiori parte poſſit confirmari,facta prius debita inquiſitione ſuper obiectis. Ita enim habet. *Si verò ad illam, quæ à maiori parte, vt præmittitur, eſt electa, noluerint aliæ accedere Moniales, vel ſi acceſſerint, non tot tamen, quod cum alijs prius in eam conſentientibus faciant duas partes; tunc ſuper obiectibus partis alterius, ſi qui fuerint, & ſuper alijs, quæ in tali negocio ſunt ex officio inquirenda, plenè ſine ſtrepitu iudicij, & figura per ſuperiorem inquiratur primitus, antequam confirmetur eadem electio, vel etiam infirmetur; ſed interim præſentis conſtitutionis auctoritate in ſpiritualibus, & temporalibus liberè adminiſtret, ſic tamen quod de rebus Monaſterij nihil penitus alienet, nec aliquam in Monialem recipiat quoquomodo,* Si igitur electa à maiori parte poteſt confirmari, & adminiſtrare quouſque deueniatur ad confirmationem, vel infirmationem electionis, oportet quod electio valida ſit.

687 Dubitatur etiam, an in electione Abbatiſſæ,quæ fit per ſcrutinium,ſeruanda ſit forma ſcrutandi vota, cap. *Quia propter, de electione*. Aliqui affirmatiuam ſententiam tenent, vt Caſtrenſ. *conſil.346.n.1.vol.1* Geminian. *in cap. Indemnitatibus, §. ſanè de elect. in 6.* Contrarium tamen ſentiunt quamplures alij, & præſertim Abbas *in cap. Ad probandum, num.19. in fine de ſent. & re iud.* aſſerentes ſpecialem formam præſcribi *in cap. Indemnitatibus, §. ſanè de elect. in 6.* Et praxis fundata in Concilio Trident. *ſeſſ.25. cap.7. de Regular.* id confirmat; nam non excipiunt vota aliquæ ſcrutatrices de gremio Capituli, ſed Epiſcopus, aut alius Superior excipit omnium ſuffragia iuxta diſpoſitionem Concilij. ibi. *Is verò, qui electioni præeſt Epiſcopus, ſiue alius Superior, clauſtra Monaſterij non ingrediatur, ſed ante cancellorum feneſtrellam vota ſingularum audiat.* Et conſonant etiam declarationes S. Congregat. apud Garziam *par. 5. de Benefic. cap. 4. num. 189. & ſequent.* Quarum prima eſt. *Si electi fuerint à Superioribus aliqui, vt puta quatuor, qui vota omnium excipiant, electio reputabitur ſecreta, & canonica.* Secunda, *In electione Abba-*

tiſſarum poteſt Epiſcopus cum ſuo Vicario, vel Secretario, vel alio ab ipſo aſſumpto vota ſingularum Monialium oretenus expreſſa audire. Tertia. *In electione Abbatiſſarum vota oretenus accipi poſſunt à ſuis ſuperioribus, licet quatuor, aut quinque ea ſciant, ſi hoc eſt iuxta formam ſtatutorum religionis*. Nec obſtat ſecreto ſuffragiorum, quod à tot audiantur, quia cum audiant tanquam ſcrutatores, obligantur ad ſecretum, nec poſſunt ea manifeſtare, & proinde cum explicentur abſque ordine ad manifeſtationem, proferuntur ſecreto modo; quod non contingeret, ſi etiam coram vno tantum proferrentur, qui non audiret tanquam ſcrutator, quia poſſet illa manifeſtare, nec teneretur ſigillo ſcrutationis; vnde de ſe non eſſent ſecreta, licet per accidens poſſent ſub ſecreto conſeruari. Et proinde non poſſunt ab excipiente vota adhiberi teſtes, vt declarauit S. Congregat. apud Garziam *citat. In electione Abbatiſſarum vota oretenus accipi non poſſunt à ſuis ſuperioribus cum duobus teſtibus, nec poteſt proximus ſuperior huiuſmodi electionem irritam, vtpote factam contra formam huius decreti, confirmare, & reualidare abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate*. Vtpote quia teſtes ordinantur ad propalandum, nec obligantur ſecreto ſcrutationis, & proinde tolleretur ſecretum.

688 Denique quamuis Epiſcopus ex Conſtitutione Gregorij XV. *Inſcrutabili de exempt. priuileg.* debeat interuenire electioni Abbatiſſæ Monialium Regularibus ſubiectarum, non tamen poteſt exquirere, & excipere vota eligentium, vt declarauit S. Congregatio Concilij ſequenti tenore. *Die 10. Septembris 1639. S. Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum cenſuit, Epiſcopum in electione Abbatiſſæ Monaſterij Monialium Regularibus ſubiectarum non poſſe exquirere, ſeu excipere vota Monialium, ſed illa exquiri, & recipi debere à Superiori Regulari, ſciente tamen, & audiente eodem Epiſcopo. I. B. Cardinalis Pamphilius*. Franciſcus Paulutius *S. C. C. Secretar.* Ex qua ſimiliter deducitur, ſicut etiam dictum eſt in ſuperioribus, quod Epiſcopus habet exercere merum munus intereſſendi.

An poſſit eligi in Abbatiſſam illegitima, vel corrupta. Quæſtio VI.

SVMMARIVM.

689 Nec illegitima, nec corrupta eligi poteſt in Abbatiſſam.

690 Nomine corrupta venit etiam vidua.

691 An quando Abbatiſſa non benedicitur poſſit eligi corrupta.

692 Per Concil. Trident. non excluditur corrupta quin eligi poſſit in Abbatiſſam.

Qualitas incorruptæ habenda eſt pro omiſſa.

Corrupta ſi eligatur in Abbatiſſam, non poteſt conſecrari.

693 Corruptio ſecreta an obſtet.

694 Quid ſi adſit tantum vnica quadragenaria cum octo annis à profeſſione, ſed ſit corrupta.

695 Bigama an poſſit eligi in Abbatiſſam.

696 Bigamia non inducit irregularitatem in fœmina.

689 Ad 7. Reſp. Illegitimam eligi, vel corruptam, vetitum eſt, vt tradit gloſ. *in cap. Indemnitatibus*, 43. *§. 1. in verb. Canonicam, de elect. in 6.* & tradit Felyn. *in cap. meminimus* 13. *de accuſat. num.* 4. Zabar. *in Clem. 2. §. ſtatnimus, quæſt.* 10. *&* *ſeq. de ſtatu Monachorum*.

ADDITIO.

690 Nomine corruptæ venit in præſenti etiam vidua, quia intelligitur de omni ea, quæ non eſt virgo. Præter autem citatos Doctores ab Auctore idem tradunt Archidiacon. *in cap. Indemnitatibus, §. ſanè num. 3. de elect. in 6.* Turrecrem. *num.* 1. Item Gloſ. *in Clemen. Attendentes, §. Statuimus*, verbo *Rationabilis, de ſtatu Monachor.* Imola *ibid. n.* 16. Abbas *circa fin.* verbo *Corrupta*. Burgaſ. *de irregul. par.* 4. *num.* 4. Silua *de benefic. par.* 4. *quæſt.* 7. *n.* 7. Mandoſ. *de ſignat. Grat. tit. de diſpenſat. ſup. defec. natal. §. diſpenſatio pro corrupta*. Maiol. *lib.* 1. *de irregularit. cap.* 10. *num.* 13. Io. Andr. *in Clemen. Attendent.* verbo *Rationabilis, de ſtatu Regul. r.* Viuald. *par.* 3. *candelabri cap.* 1. *num.* 13. Rodriquez *tom.* 2. *quæſt. Regular. quæſt.* 54. *ar.* 3. Lauor. *in Var. lucubrat. tit.* 4. *cap.* 24. *num.* 10. Seb. *in ſelect. canon. cap.* 29. *num.* 8. Caſtellin. *de elect. cap.* 17. *num.* 5. 14. *&* 17. Diana *par.* 3. *trac.* 2. *reſol.* 99. Homobonus, *de ſtatib. hum. vitæ par.* 5. *cap.* 24. Miranda *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 7. *ar.* 3. Tamburin. *de iure Abbatiſs. diſp.* 28. *quæſt.* 12. *in fine*. Et fundatur *in cap. Iuuenculas* 20. *quæſt.* 1. & *cap. Si quis omnem §. Nouimus* 1. *quæſt.* 7. & aſſerunt declarationem S. Congregat. *die* 15. *Iulij* 1616. tenoris ſequentis. *Si vidua monaſticum habitum aſſumat, ad Abbatiſſæ, aut Prioriſſæ munus obeundum abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione eligi non poteſt*. Et in hanc ſententiam magis videtur inclinare Lezana *tom.* 1. *quæſt. Regular. cap.* 26. *num.* 5. in fine, tamen concludit, ſtandum eſſe conſuetudini.

691 Econtra vero alij docent, poſſe corruptam eligi, quando Abbatiſſæ non impertitur benedictio, ſpecialis Virginum. Ita idem Rodriquez *in ſum. tom.* 3. *cap.* 3. *num.* 9. Hieronym. Rodriquez *in compend. quæſt. regular. reſol.* 2. *num.* 26. Portel. *in dub. regular.* verbo *Abbatiſſa num.* 10. Sanchez *lib.* 5. *ſum. cap.* 5. *num.* 22. Suarez *tom.* 4. *de religion. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 16. Et ex antiquioribus

Palud.

Palud. *in 4. diſt. 21. quaſt. 3. ar. 3. num. 60.* D. Antonin. *3. par. tit. 17. cap. 22. §. 1.* Vnde, cum in Italia Abbatiſſæ ſint temporales, atque adeo non ſoleant benedici, eligi poterunt, per hos Doctores, etiam corruptæ.

692 Verum ſi conſideretur diſpoſitio Concilij Trident. *ſeſſ. 25. cap. 7. de Regularib.* vbi præſcribit qualitates fundamentales eligendæ in Superiorissam Monaſterij, non videtur excludi corrupta: nam ſolum requirit certam ætatem, & tempus à profeſſione expreſſa, & quod in hoc tempore à profeſſione laudabiliter vixerit; non autem requirit qualitatem incorruptæ, nam laudabiliter vixiſſe, poteſt etiam corruptæ conuenire. Vnde cum Concil. præſcribat formam idoneitatis eligendæ in Abbatiſſam, cum omiſerit qualitatem incorruptę, habenda eſt pro omiſſa *l. commodoſſimè, ff. de liber. & poſth.* & cap. *is, qui. de ſentent. excom.* & cap. *Inter corporalia, de translat. Epiſcop.* Vnde ſolum qualitas incorruptæ erit neceſſaria ratione conſecrationis, quando Abbatiſſa tanquam virgo eſt conſecranda, non autem ratione muneris, aut dignitatis. Et proinde Rota dixit coram Creſcentio *deciſ. 9. de probat. alias* 151. quod corrupta conſecrari non poſſit, & abſolutio ob corruptionem ex ſtilo Pœnitentiariæ conceditur cum limitatione, vt non poſſit eligi in Abbatiſſam, & ſi eligatur, non poſſit conſecrari; ex quo patet, quod ſolum denegatur electio in ordine ad conſecrationem: & proinde à contrario ſenſu, non cenſebitur denegata, ſi non ſit in ordine ad conſecrationem. Et hoc ſtando in terminis iuris, S. tamen Congregat. Epiſcop. & Regul. ſeruari vult, quod non eligatur, niſi præuia diſpenſatione.

693 Deinde dato, quod requiratur qualitas incorruptæ, non videtur obſtare corruptio ſecreta, & occulta, ſed tantum publica, qualis eſt in Viduis, de quibus ſolum procedit declaratio S. Congregat. allata ab Auctoribus primæ ſent. Nam ſolum requiritur ob quamdam externam decentiam, cui ſolum obſtat corruptio publica, & nota. Vnde ſi aliqua eligatur, cuius corruptio ſit ſecreta, non putarem, quod renunciare debeat, ſaltem, quando renunciatio poſſet generare aliquam ſuſpicionem corruptionis; quod tunc contingeret, quando non adeſsēt aliæ legitimæ cauſæ, & quæ poſſent notificari, renunciandi. Præſertim quia ſaltem ſumus in dubio, an poſſit eligi, & ideo melior eſt conditio ipſius tanquam poſſidentis electionem de ſe factam.

694 Hinc autem oritur dubium, an, ſi ſolum adſit in Monaſterio vnica corrupta quadragenaria, & cum octo annis à profeſſione expreſſa, in quibus laudabiliter vixerit, poſſit eligi in Abbatiſſam; an verò eligenda ſit ex alio Monaſterio, aut trigenaria cum quinque annis in profeſſione. Exiſtimo poſſe eligi abſque aliqua diſpenſatione. Nam tunc ſolum ex Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 7. de Regular.* poteſt eligi ex alio Monaſterio, aut trigenaria cum quinque annis à profeſſione, quando non adeſt cum ijs qualitatibus, quas præmiſerat, nempe quadragenaria quò ad ætatem, & quæ laudabiliter vixerit per octo annos à profeſſione; hæc autem diſpoſitio Concilij non verificatur, quando adeſt vnica cum his qualitatibus, licet ſit corrupta, & ideo non poterit eligi trigenaria, aut ex alio Monaſterio; ſed ipſa erit eligenda. Et idem proportionaliter in alijs caſibus erit dicendum. Neque ſupradictis obſtat cap. *Iuuenculas 20. quaſt. 1.* Quia quò ad ætatem eſt abrogatum, cum non amplius ſit neceſſaria ætas ſexagenaria, vt aliqua poſſit eligi Abbatiſſa; Nec requirit virginitatem, vt poſſit eſſe aliqua Abbatiſſa, ſed vt poſſit velari velo Virginum. Nec cap. *ſi quis omnes 1. quaſt. 7.* nam in illo §. *Nouimus*, ſolum habetur: Quod Magdalena, quia peccatrix, quamuis poſtea ſancta, non fuit tamen Diaconiſſa: vnde non facit ad rem, quia ſolum intenditur demonſtrare, quod aliqui peccatores, quamuis poſtea conuerſi, arcendi ſunt à miniſterio altaris.

695 Quod ſpectat ad Bigamam, non poſſe eligi in Abbatiſſam, tradunt Maiol. *de irregularit. lib. 1. cap. 10. num. 4.* Viual. *par. 3. candelab. cap. 5. n. 8.* Sanchez *lib. 5. ſum. cap. 5. num. 23.* Lezana *tom. 1. quaſt. regular. cap. 26. num. 7.* Pellizar. *de Monial. cap. 8. num. 46.* Tamburin. vero *de iure Abbatiſſ. diſp. 28. quaſt. 13. in fine* aſſerit ſtandum eſſe conſuetudini. Aſſerunt tex. *cap. 2. diſt. 78.* Sed ibi nihil de Abbatiſſis, ſed ſolum, quod Bigama non poſſit eſſe Diaconiſſa. Neq; textus ille eſt alicuius Concilij Generalis, aut Decretum Summi Pontificis. Deinde addunt, quod ſicuti viri bigami ſunt incapaces Eccleſiaſticarum dignitatum, ita etiam mulieres. Sed non videtur habere locum extenſio à viris ad mulieres, quia bigamia non ponit per ſe incapacitatem ad dignitates in viris, ſed ſolum indirectè, quatenus ponit incapacitatem ad ordines, qui neceſsario ſupponuntur à dignitatibus Eccleſiaſticis, vnde ex eo tantum non poſſunt conferri bigamis, quia ipſis non poſsunt conferri Ordines, quos habent annexos; quæ ratio non valet in Abbatiſsatu Monialium, cum non requirat aliquem ordinem.

696 Ideo Hieronymus Rodriquez *in compend. quaſt. regular. reſol. 2. num. 23.* putat, bigamiam non eſse impedimentum obſtans electioni Abbatiſſæ: quia cum fœminæ ſint incapaces Ordinum, ſunt etiam incapaces irregularitatis ex bigamia, cum hæc ſit poſita ſolum reſpectu Ordinum, ad quos inhabilitat: Et quia Abbatiſsatus non habet annexam iuriſdictionem ſpiritualem, nec poteſtatem Ordinis. Et fuit communis doctrina, quod irregularitates non ſunt inducendæ, niſi ſint expreſsæ in iure: bigamia autem non punitur tanquam Irregularitas in fœminis, ſed ſolum in viris, in ordine ad Ordines ſuſcipiendos. Vnde eodem modo diſcurrendum eſt de bigamis, ac de corruptis, de quibus dictum eſt in ſuperioribus, & eadem cum proportione applicari poſſunt.

An ſit magis expediens Abbatiſſarum electio perpetua. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

697 *Perpetuitas Abbatiſſæ an expediens remiſſiuè.* 698 *Cur non expediat.*

697 Ad 7. Reſp. Multa ſuper hoc articulo Nauar. adducit *in cap. nullam, 9. cauſ. 18. q. 2.* & Rodrig. *tom. 1. quæſtionum Reg. in quæſt.* 16. *ar.* 1. vbi in fine rationem refert, ob quam Sedes Apoſtolica in aliquot Religionibus electionem Superiorum temporalem eſſe cenſuit.

ADDITIO.

698 Quod perpetuitas officij Abbatiſſatus non expediat, ſatis conſtat ex *Conſtitutione Gregor. XIII ſub die 1. Ianuarij* 1583. in qua extinxit pro Italia, & Sicilia omnes Superioratus Monialium perpetuos, & fecit triennales. Et rationem reddit in illa Conſtitutione his verbis. *Perpendentes varia, & multiplicia damna, quibus plerumque afficiuntur Monaſteria Monialium, quæ per Abbatiſſas, vel alias Præfectas perpetuas reguntur. Econtra verò Abbatiſſas, & alias Præfectas triennales, ſcientes ſe lapſo triennio ſuæ adminiſtrationis rationem eſſe reddituras, ac ſperantes de benè geſtis laudem promereri, pœnam vero, ſi malè geſſerint, metuentes; maiori ſtudio, ac diligentia regimen & adminiſtrationem Monaſteriorum ſibi commiſſorum gerere &c.* Accedit, quod ſtante perpetuitate poteſt vna Abbatiſſa non idonea euertere, aut permittere quod euertatur, quod per plures alias ædificatum eſt: vnde Monaſterium tale damnum poteſt pati ex vnius adminiſtratione perpetua, vt longe præponderet vtilitati, quam ex plurium regimine percepit.

Abbatiſſa electa an confirmanda, & benedicenda. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

699 *Abbatiſſa electa confirmanda, & intra annum benedicenda.*
700 *Abbatiſſa à quo confirmanda.*
701 *Abbatiſſa electa ſtatim confirmanda, niſi aliquid obſtet.*
702 *Poteſt confirmari à Prælato abſente.*
703 *Exiſtens extra Diœceſim, an poſſit confirmare Abbatiſſam.*
704 *Abbatiſſa electa per compromiſſum, eſt confirmanda, licet minor pars opponat.*
Quid ſi ſit electa per ſcrutinium à maiori parte, & aliqui opponant.
705 *Durante oppoſitione non impeditur, quin adminiſtret.*
706 *Opponentes, an, & quomodo agere poſſint contra confirmatam.*
707 *Quomodo debeant inſtituere appellationem.*
708 *Quomodo examinandæ oppoſitiones contra Abbatiſſæ electionem.*
Clauſula, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, *quid importet.*
Tollit ſolemnitates iuris ciuilis.
Requirit ſolum, quæ ſunt iuris naturalis, & gentium.
Non excludit probationes.
709 *Abbatiſſa electa ante confirmationem non poteſt miniſtrare, exceptis aliquibus caſibus.*
710 *Abbatiſſa ſi vltra annum differat benedici, amittit officium.*
Attendenda conſuetudo.
711 *Quid ſi fuerit varia.*
712 *Abbatiſſa benedicta an rurſus poſſit benedici.*
713 *Quo die, & loco benedicenda.*
714 *A quibus benedicenda. Et quid ſi ſit ſubiecta Regularibus.*
715 *Quibus committi poſſit munus benedicendi.*
716 *Generales, qui non ſunt Abbates, an poſſint benedicere Abbatiſſas.*
717 *Abbatiſſa electa ad ſecundum triennium, ex diſpenſatione, an poſſit eligi ad tertium ſine diſpenſatione.*

699 Ad 8. Reſp. Vtrumque verum eſſe pro certo ſupponitur in Clem. 2. *§. ſtatuimus, de ſtatu Monachor.* dum ibi diſponitur, eas benedici debere infra annum ſuæ confirmationis. Tradunt Panorm. Felin. & alij *in cap. Meminimus* 13. *in princ. de accuſat.* & Zabar. *in d. §. ſtatuimus in princ.* & *quæſt.* 12. *in fine*, eas ipſo iure priuari dicunt, niſi benedicantur infra annum.

ADDITIO.

700 Quod ſpectat ad confirmationem Abbatiſſæ, eſt aduertendum, quod iuxta diſpoſitionem cap. *Indemnitatibus de elect. in 6.* debet fieri à Superiori Monaſterij, & proinde a diuerſis Superioribus iuxta diuerſam ſubiectionem Monaſteriorum. Quando ſubijciuntur Ordinario, debet ab ipſo confirmari Abbatiſſa electa. Si verò immediatè ſubijciantur Apoſtolicæ Sedi, debet confirmatio peti per Procuratorem à Summo Pontifice, vel eius Legato, iuxta capit. *Si Abbatem de elect. in 6.* & notant Angelus verbo *Confirmatio* §. 4. Sylueſter verbo *Abbatiſſa num.* 4. Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp. 29. quæſt.* 3 *num.* 1. Quando vero Monaſteria ſubduntur Regularibus, confirmatio ſpectat ad ipſos, ita vt Prælatus pro ipſis deputatus debeat confirmare, vt deſumitur ex cap. *Monachi*, & *cap. ad Monaſterium, de ſtatu Monach.* & notant Panormit. *ibid.* Cuchus *lib. 4. Inſtit.* Tit. *de confir. num* 1. Azor. *par. 2. lib. 6. cap. 1. quæſt.* 3. Laiman *in quæſt. canon. de elect. quæſt.* 233. Miranda *tom. 2. Manual. quæſt. 23. ar.* 32. *concluſ.* 2. Caſtellin. *de elect. cap.* 17. *num* ... Tamburin. *citat.* Et confirmatio pertinet ad Regulares priua-

priuatiuè quò ad Epiſcopos, quia licet per Conſtitutionem Gregorij XV. *Inſcrutabili*, poſſint aſſiſtere electioni Abbatiſſæ, non tamen per hoc eſt eis conceſſa aliqua facultas circa confirmationem, vt declarauit S.Congregat. in Reſolutione Dubiorum oblatorum circa eamdem conſtitutionem; quæ ſunt annexa *eidem Conſtit.* & de quo dictum eſt ſupra *num.* 652. Et ita etiam notant Caſtellin. *de elect. cap.*17. *num*... Tamburin. *de iure Abbatiſs. diſp.*29. *quæſt.* 1. *numer.* 2. Pellizzar. *capit.* 10. *ſect.* 2. *numer.* 110.

701 Eſt autem electio Abbatiſſæ ſtatim confirmanda, niſi aliquid obſtet, à Superiore, qui præfuit electioni, quando interuenit, & confirmatio facienda eſt in loco, in quo eſt publicata. Ita Tamburin. *de iure Abbatiſs. diſp.*29. *quæſt.* 1. *num.* 4. Pellizzar. *cap.*10. *de Monial. ſect.*2. *num.* 110. Addit tamen Miranda, *quæſt.*2. *de Monialib. ar.* 15. poſſe confirmantem ingredi clauſtra, ſi timeat aliquod periculum, aut ſcandalum ob moniales reſiſtentes electioni, quia hæc eſt rationabilis cauſa, & neceſſaria ingrediendi.

702 An autem Prælatus abſens poſſit electionem confirmare, affirmatiuè reſpondendum puto, quia nihil video obſtare, nam in cap. *Qua fronte de appellat.* non reprehenditur Epiſcopus Cantuarienſis, quia abſens confirmaret electiones, ſed quia non confirmaret in Eccleſia, aut in ſuo Palatio, aut ſaltem in ſua Camera, ſed in Camera Regis. Ex quo colligitur, quod & ab abſente fieri poteſt confirmatio, & etiam in camera propria, licet hoc neget Tamburin. *diſp.* 29. *de iure Abbatiſs. quæſt.* 1. *num.* 4.

703 Maior difficultas eſt, an exiſtens extra diœceſim poſſit confirmare. Negant Tamburin. *modo citat.* Lauor. *in var. lucubrat. tit.*4. *cap.* 25. *num.*64. ex dicto cap. *Qua fronte*. Sed hic textus nihil fauet, vt conſtat ex modo dictis. Vnde cum confirmatio ſit actus iuriſdictionis, exiſtimo idem dicendum, ac de alijs actibus iudicialibus, & proinde ſi ſit tantum neceſſaria examinatio electionis, & qualitatum perſonæ electæ, poterit confirmare extra diœceſim, quia hic actus exerceri poteſt ſine ſtrepitu, & figura iudicij. At ſi pars opponat, non poterit extra diœceſim confirmari, quia tunc erit exercenda contentioſa iuriſdictio, & de plano non poterit expediri cauſa. Cap. *Induciæ*, §. *ſpacium*, 3. *quæſt.* 3. Iuriſdictio autem contentioſa non poteſt exerceri extra diœceſim.

704 Quando opponitur electioni Abbatiſſæ electæ per compromiſſum, ſi aliquæ tantum opponant, & minor pars collegij, tunc non obſtante oppoſitione erit confirmanda, vt tradunt Rodriquez *tom.* 2. *quæſt. Regular. quæſt.* 54. *artic.* 7. Laiman. *de elect. quæſt.* 232. Pellizar *de Monial. cap.* 10. *ſect.* 2. *numer.* 111. aſſerentes id colligi ex cap. *Indemnitatibus*, §. *Porrò de elect. in* 6. Verum ex hoc textu tantum colligitur, quod debeat confirmari, ſi ſit electa à duabus partibus; vnde ſeruata proportione, neceſſe erit, vt electa per compromiſſum poſſit confirmari, quod duæ partes acquieſcant electioni. Nec obſtat quod *in* §. *Porrò* ſtatuatur, quod confirmetur, ſi minor pars opponat: quia per minorem partem intelligit, quæ non excedit tertiam partem, nam idem ſtatuit in hoc caſu, quod ſtatuerat de electione per ſcrutinium; vt conſtat ex illis verbis, *Vt in forma ſcrutinij ſtatuitur*. Si verò electio ſit facta per ſcrutinium, ſi duæ partes conſenſerint, aut electæ à maiori parte aliæ accedant vſque ad duas partes, electio erit confirmanda, non obſtante aliarum oppoſitione, vt decernitur in dicto cap. *Indemnitatibus*. Iſte autem acceſſus ſolum poteſt fieri vnico contextu, quando aliqua eſt electa à maiori parte. At ſi electio ſit celebrata tantum à maiori parte, ſi nulla monialium opponat, erit confirmanda; at ſtante oppoſitione erit ſuperſedendum, donec ſuper obiectis fiat inquiſitio, & cauſa examinetur: interim tamen electa adminiſtrabit, niſi pars opponens ſit duplo maior, quia tunc erit expectandus euentus. Quando autem adminiſtrabit, non poterit aliquid alienare, nec aliquam ad habitum recipere. Hæc omnia ſtatuuntur in dicto cap. *Indemnitatibus*. Et ita notant Doctores Rodriquez, & Laiman. *citati*. Miranda *de Monial. quæſt.*7. *ar.*10. Tamburin. *de iure Abbatiſs. diſp.*29. *quæſt.*2. *num.*1. & *ſequent.* Pellizar. *de Monial. cap.* 10. *ſect.* 2. *num.* 112.

705 Ex quibus deducitur, quod non obſtantibus oppoſitionibus, quæ fiunt electæ à maiori parte, non poteſt impediri ab adminiſtratione, etiam prætextu alterius electionis ſubſequutæ, quia omnia ſubſequuta contra eius adminiſtrationem attentata ſunt. ex dicto cap. *Indemnitatibus*, §. *ſanè* ver. *Interim*, & cap. *Cum nobis in fine de elect.* ibi *Liberam adminiſtrationem ei tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus, &c.* & notant Lancellot. *de attent. appel. penden. limit.* 5. Rota *in Cæſaraugustana Abbatiſſatus* 1. *Martij* 1613. & *in Ilerdenſi elect. Prioriſſa* 2. *Iunij* 1636.

706 Quando tamen confirmatur electio, non obſtantibus oppoſitionibus, remanet liberum opponentibus agere contra confirmatam, per modum accuſationis, aut denunciationis, ad effectum depoſitionis, vt ſtatuitur in dicto cap. *Indemnitatibus*, §. *Verum, de elect. in* 6. ibi. *Verum, ſi quæ fuerint Moniales, quæ poſtquam in præmiſſis caſibus talis confirmata, & benedicta extiterit, ac poſſeſſionem ſuæ adminiſtrationis fuerit aſſequuta, voluerint in modum denunciationis, vel accuſationis, ut à dignitate deijciatur adepta, proponere aliquid contra ipſam, eis per prædicta proponendi minimè ſit ſublata facultas*. Ex quo textu deducitur, quod cum agatur ad effectum depoſitionis, ea tantum contra confirmatam proponi poſſunt, quæ de iure ſint ſufficientia pro depoſitione; vnde non habebunt locum, quæ poterant obſtare electioni, ſed non ſunt ſufficientia pro depoſitione: nec amplius locum habet exceptio, ſed tantum actio.

707 In caſibus autem, in quibus admittuntur oppoſitiones, ſi contingat appellari, ſeruanda eſt diſpoſitio Gregorij Papæ *in Concilio Lugdunenſi* relata in cap. *Vt circa de elect. in* 6. nam ita decernitur in cap. *Indemnitatibus*, §. *Porrò*. Et proinde appellantes per publicum inſtrumentum, ſeu litteras ſuper appellatione confectas debent omnia, & ſingula exprimere, quæ aut contra electionem, aut perſonam electam intendunt obijcere & debent coram perſonis, aut perſona authentica corporaliter iura-

re, quod credunt, eſse vera, quæ intendunt obijcere, & poſse probare; alioquin non audientur, nec poterunt alia ab expreſſis obijcere, niſi forte de nouo emerierint, aut de nouo venerint in notitiā; & de ignorantia, & ſuperueniente facultate probandi debent fidem facere, per proprium iuramentum corporaliter exhibitum. Per perſonam autem authenticam intelligitur illa, quæ præeſt iuriſdictioni, vt *ibid.* notat Gloſ. verbo, *aut perſona*. Iuramentum vero corporale eſt illud, in quo emittendo tanguntur manu, ſacra Euangelia, vt Gloſ. *ibid.* verbo *corporali*.

708 Quando autem examinandæ ſunt oppoſitiones factæ electioni, aut perſonæ electæ, ſtatuitur in dicto cap. *Indemnitatibus, §. verum de elect. in 6.* quod Superior procedat ſine ſtrepitu iudicij, & figura. Vnde inſurgit dubium, quid ſit procedere ſine ſtrepitu, & figura iudicij. Pro cuius ſolutione eſt aduertendum, quod hæc clauſula importat plures huiuſmodi clauſulas ſimul ſumptas, nempe ſummarie, ſimpliciter, & de plano, ſola facti veritate inſpecta, vt notant Bar. *in Extrauag. ad reprimendum*, verbo *figura, num.4.* & verbo *videbitur, num. 8. & ſequent.* & addentes verbo *importantia*, alios allegantes. Et proinde tollit ſolemnitates Iuris ciuilis, vt notant Roman. *conſil. 497. n. 9.* Dec. *conſil. 449. num. 15.* Florian. *conſil. 15. num. 6. & ſeq.* ver. *interdum verò*. Maranta *de Ordine iudic. par. 4. diſt. 9 num. 8.* Grauatius *ad Veſtrium in praxi lib. 5. cap. 1. num. 7.* Bald. *conſil. 272. vol. 3.* Signorol. *conſil. 15. num. 3.* Rota *in Romana pecun. 15. Octobris 1601. coram Millino*. Quæcunque enim introducta ſunt à Iure ciuili, ſeu canonico ſpectant ad ordinandum iudicium, & illi conferendam certam formam, & ideo ſi proceditur ſine figura iudicij, non ſunt ſeruanda, quæ à Iure ciuili, ſeu canonico introducta ſunt, ſed ſufficiet ſeruare, quæ ſunt Iuris naturalis, & gentium, vt habent Iaſ. *conſil. 105. circa fin. vol. 1.* Roman. *conſil. 248. num. 3.* ver. *Tertio dicitur* Alexand. *conſil. 84. num. 13. vol 4.* Non tolluntur tamen neceſſarię probationes, vt notant Bart. *in dict. Extrauag. ad reprimen.* verbo *videbitur, num. 12.* ver. *quid ſi dicatur*, Dec. *conſil. 454. num. 4.* Caualcan. *deciſ. 20. num. 22. par. 1.* Quia cum veritas inſpicienda ſit, ſunt adhibenda media neceſſaria, vt innoteſcat; probationes autem ſunt neceſſariæ pro habenda notitia veritatis.

709 Cum autem electio det tantum iuriſdictionem, & auctoritatem habitualem, confirmatio vero exercitium, non poterit Abbatiſſa electa ante confirmationem adminiſtrare cap. *noſti*, cap. *qualiter de elect.* & cap. *auaritiæ eod. tit. in 6.* Quia generaliter electus, ante confirmationem non poteſt ſe ingerere, ſed quicquid facit irritum eſt. Excipiuntur tamen aliqui caſus, in quibus ante confirmationem miniſtrare poteſt. Primus eſt: Quando eſt electa tantum à maiori parte, & obijcitur contra electionem, tunc enim interim, dum examinantur obiectiones, adminiſtrare poterit, ex diſpoſitione cap. *Indemnitatibus §. ſi vero de elect.* Secundus, ſi electa ſit per compromiſſum, & maior pars opponat, tunc enim differenda eſt confirmatio, vel infirmatio, & interea miniſtrabit, dummodo opponentes ſint plures duabus partibus. Ita in eodem cap. *§. cæterum*. Tertius, ſi à confirmante tam longe diſtaret, vt ſine graui incommodo adminiſtratio differri non poſſit, nam tunc poterit adminiſtrare, vt notant communiter Doctores ex dictis cap. *noſtis*, & *qualiter*.

710 Quod ſpectat ad benedictionem: Aduertendum eſt, quod citata Clemen. *Attendentes. §. ſtatuimus de ſtatu Monachor.* ponit pœnam amiſſionis muneris, & iuris acquiſiti contra negligentes petere benedictionem vltra annum, niſi tamen vlterius differant ex cauſa rationabili, quam probare ad ipſas ſpectabit. Nec ſufficiet, quod petant, ſed neceſſarium eſt quod ſuſcipiant, quia tex. habet, *Munus benedictionis ſuſcipiant*. Hoc tamen non habet locum quo ad omnes Abbatiſſas, ſed tantum quo ad illas, quæ conſueuerunt benedici, vndè non omnes benedicendæ ſunt, ſed attendenda eſt conſuetudo Monaſterij. Et ita notant Nauar. *conſil. 2. num. 1. de ſtatu Monach.* Miranda *de Monial. quæſt. 7. ar. 7.* Azor. *par. 1. lib. 13. cap. 10. quæſt. 4.* Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp. 29. quæſt. 4. num. 2.* & communiter cum Gloſ. *in dict. Clement. attendentes*, verbo *ſolitæ*. Et habetur etiam ex ipſo tex. ibi. *In quibus Abbatiſſæ ſunt ſolitæ benedici*.

711 Sed quid ſi conſuetudo fuerit varia, ita vt aliquæ benedictæ fuerint, aliquæ vero non fuerint benedictæ. Reſp. Gloſ. *in dict. Clemen. attendent.* verbo *ſolitæ*, videndum, an conſtet de conſuetudine ſeruata per annos quadraginta; & illam ſequendam eſſe, etiamſi ante illos quadraginta annos, aut etiam poſt ipſos, eſſet aliter ſeruatum. argum. capit. *cum de beneficio, de præbend. in 6.* Si autem non conſtet de hac quadragenaria conſuetudine, ſi non benedicatur, non habebit locum pœna dictæ Clemen. nam varia obſeruantia reddit benedictionem voluntariam. Sed hinc oritur aliud dubium, quomodo hæc quadragenaria obſeruantia ſit accipienda, nimirum, an ita, vt in primo, & vltimo anno huius quadragenæ, aut quando poſt vltimum ſequuta eſt noua electio, omnes Abbatiſſæ fuerint benedictæ: an verò ſolum, quod omnes electæ intra quadraginta annos fuerint benedictæ. Exiſtimo autem, eſſe primo modo accipiendam, alioquin obſeruantia non eſſet quadragenaria: nam ſi incipiat à benedictione alicuius Abbatiſſæ, & ducatur per annos quadraginta, ſi in trigeſimo ſeptimo, aut trigeſimo nono benedicatur alia Abbatiſſa, non eſſet completa quadragenaria obſeruantia, & ideo neceſſe eſt, quod benedicatur, aut in quadrageſimo anno, aut in aliquo alio ſubſequenti, prout continget fieri electionem, ita tamen vt omnes electæ intra hos annos benedicantur.

712 An autem Abbatiſſa ſemel benedicta iterum benedici poſſit, videtur dubitare Gloſ. *in Clement. attendentes* verbo *benedici, de ſtatu Monach.* dum ait, inquirendum eſſe, quid ſeruet Curia Romana. Communiter tamen docent, non poſſe iterum benedici. Ita Azor. *par. 1. lib. 13. capit. 10. quæſt. 3.* Laiman *de elect. quæſt. 215.* Nauar. *conſil. 1. de ſacram. non iteran.* Rodriquez *tom. 1. quæſt. Regular. quæſt. 11. art. 3.* Miranda *de Monial. q. 7. ar. 7.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat. 27. num. 51.* Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp. 29. quæſt. 6. num. 1.* Quia licet ſit ſimplex benedictio, per quam nulla tribui-

Digitized by Google

tribuitur poteſtas, ſicut tribuitur in benedictione Abbatis, nempe poteſtas conferendi ordines minores, adhuc tamen eſt quædam ſanctificatio, qua Abbatiſſa ſuo modo conſecratur. Quod autem eſt ſemel conſecratum remanet ſemper tale; vnde nec benedictio nuptiarum iteratur, cap. 1. *& 3. de ſecundis nuptijs;* nec ſimiliter benedictio ſacrarum veſtium, aut ſacrorum vaſorum.

713 Poſſunt autem Abbatiſſæ benedici quolibet die, vt notat Gloſ. *in dict. Clement. attendentes*, verbo *benedici*, *de ſtatu Monachor.* Quia à iure non eſt præfixum certum tempus, in quo impendi debeat. Et ſicut Eccleſiæ, & altaria conſecrari poſſunt quolibet die. cap. 2. *de conſecrat. Eccleſ. vel altar.* ita etiam benedici Abbatiſſæ. Eſt tamen aduertendum, quod cum benedictio Abbatiſſæ ſit actus lætitiæ, & ſolemnitatis, non debet celebrari in diebus luctus, ex ritu Eccleſiaſtico, quales ſunt illi, in quibus celebratur memoria Paſſionis Domini. Vnde videmus, quod Eccleſia transfert in aliud tempus feſtiuitatem Corporis Chriſti, quia non congruunt inter ſe lætitia, & luctus. Benedicuntur autem Abbatiſſæ in exteriori Eccleſia, adhibitis ijs tantum Monialibus, quæ ſunt neceſſariæ pro miniſterio: ita declarauit S.Congreg. apud Collect. Gallemart. *ad cap. de regular. ſeſſ. 25. Concil. Trident.* his verbis. *Conſecratio, & benedictio Monialium fieri poteſt in Eccleſia exteriori, adhibitis ijs Monialibus tantum, quæ erunt neceſſariæ.*

714 Benedictio autem Abbatiſſarum de iure communi ſpectat ad Epiſcopum, vt notat Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat. 17. num. 51.* Quod tamen modo procedit tantum de Abbatiſſis ſubiectis Ordinario; nam exemptæ, & immediatè ſubiectæ Sedi Apoſtolicæ, ſicut confirmandæ ſunt à Summo Pontifice, vel eius Legato, ita etiam benedicendæ, aut ab Apoſtolicæ Sedis delegato. Subiectæ verò Regularibus Abbatibus benedicendæ ſunt ab ipſis, vt tradit Tamburin. *de iure Abbat. tom. 1. diſp. 22. quæſt. 8. num. 2.* Extant enim priuilegia hoc concedentia, quorum primum eſt Innocentij VIII. *ſub die 9. April.* 1489. conceſſum Abbati Monaſterij Ciſtertij apud Rodriquez *in Bullar. Conſtit. 5. eiuſdem Pontificis* tenoris ſequentis. *Et quia interdum propter munus benedictionis, quod per Epiſcopos Abbatibus dicti Ordinis impenditur, contentiones, ac priuilegiorum Ordinis veſtri læſiones oriuntur ſub eo prætextu, quod Epiſcopi præſid. ex impenſione muneris huiuſmodi prætendunt aliquam poſtmodum in eos, & eorum Monaſteria iuriſdictionem, & ſuperioritatem contra dicti Ordinis veſtri priuilegia habere: tibi, & ſucceſſoribus tuis prædictis dumtaxat, vt munus benedictionis huiuſmodi quibuſcunque dicti Ordinis Abbatibus, & Abbatiſſis impendere, ac Abbatibus, & Abbatiſſis prædictis, vt dictum munus à te, & ſucceſſoribus tuis prædictis recipere liberè, ac licitè poſſitis, & poſſint, auctoritate Apoſtolica, & ex certa ſcientia tenore præſentium de ſpecialis dono gratiæ indulgemus.* Et quia finis Pontificis in concedendo hoc priuilegio fuit, vt explicat, ne cogerentur ab Epiſcopis benedictionem ſuſcipere, ex quo orirentur contentiones, & priuilegiorum læſio, oportet quod intelligatur etiam conceſſum, quod poſſit delegare munus benedicendi, quia eſt impoſſibile, quod omnes Abbates, & Abbatiſſæ ab ipſo benedicantur, ob diſtantiam locorum. Quod exprimitur in altero priuilegio conceſſo eidem Abbati à Clemente VIII. *ſub die 24. Iulij* 1599. in quo concedit eidem Abbati Generali, vt poſſit deputare Vicarios per Prouincias, ad effectum benedicendi nouos Abbates, & Abbatiſſas. His autem priuilegijs gaudent etiam Abbates Generales aliorum Ordinum, qui habent communicationem priuilegiorum.

715 Munus autem impendendi benedictionem Abbatiſſis, atque adeo etiam Abbatibus, committi poterit ab Abbate Generali non ſolum Abbatibus benedictis, ſed etiam non benedictis, quia hi ex conceſſione Pij V. 17. *Kal. Februar.* 1566. facta Abbatibus Canonicorum Regularium, vt in *priuileg. dictæ Relig.* ſe habent in omnibus, ac ſi eſſent benedicti. Tenor priuilegij eſt. *Necnon ſingulis ipſorum Monaſteriorum Abbatibus pro tempore exiſtentibus (tametſi munus benedictionis non ſuſcepiſſent) quod omnibus, & ſingulis priuilegijs, prærogatiuis, immunitatibus, exemptionibus, fauoribus, gratijs, indulgentijs, & indultis, quibus tam Ordinis, & Congregationis prædictorum, quam aliorum Monaſteriorum & Ordinum Abbates in Generalibus, & Prouincialibus Concilijs vtebantur, potiebantur, & gaudebant, ac vti, potiri, & gaudere poterant quomodolibet in futurum, vti, potiri, & gaudere liberè, ac licitè poſſint, & valeant, Apoſtolica auctoritate de ſpeciali gratia, &c.* Imo cum hæc benedictio ſit ſimplex benedictio, nec excedat poteſtatem Sacerdotalem, forte committi poterit ſimplici Sacerdoti: præſertim quia Clemen. VIII. in priuilegio, de quo *num. præcedenti*, concedit, quod poſſit Abbas Generalis deputare Vicarios pro hoc munere, nec requirit, quod ſint Abbates.

716 Ex his autem reſolui poteſt alia difficultas, an ſcilicet Generales aliarum religionum fruantur hoc priuilegio benedicendi Abbatiſſas Monialium ſibi ſubiectarum, ſi quas fortè habeant, quæ ſoleant benedici; & deputandi Vicarios pro ipſis benedicendis. Pro cuius ſolutione videndum eſt, quam communicationem priuilegiorum habeant. Si enim habeant in ſpecie communicationem priuilegiorum alicuius Ordinis, cuius Superiores ſint Abbates, qui proinde fruantur dicto priuilegio, & talis communicatio extendatur ad priuilegia, quibus fruatur etiam per communicationem; aut habeat in ſpecie communicata priuilegia Canonicorum Regulariũ; atque huiuſmodi communicatio extendatur etiam ad priuilegia conceſſa Generali vel expreſsè, vel per æquipollens, probabile erit, quod fruantur dicto priuilegio, quia non requirit ex ſui natura dignitatem Abbatialem, ſed tantum Ordinem Sacerdotalem, & proinde, quamuis non ſint Abbates, cum tamen ſint capaces talis facultatis, & communicatio ſit ampliſſima, etiam participabunt. Præſertim quia exercitium huius facultatis non requirit vſum Mitræ, nã etiam plures Abbates non habent vſum Mitræ, nec Abbatiſſis datur Mitra, nec tota illa facultas, quæ datur Abbatibus Mitratis, vt proinde nec in benedicente requiratur vſus Mitræ.

717 Demum circa electionem Abbatiſſarum mouet dubium Pellizar. *de Monial. cap. 7. num. 47.* An ſi expleto triennio, Abbatiſſa ex diſpenſatione eliga-

eligatur ad aliud triennium, poſſit rurſus expleto ſecundo triennio de nouo eligi abſque diſpenſatione ad tertium triennium. Et affirmatiuè reſoluit, aſſerens Naldum, Bordonum, & Dianam idem in ſimili ſentire, & alios à ſe conſultos. Monetur, quia priuilegium, & gratia Principis debet aliquid operari ſupra ius commune; vnde cum Monialis ſpatio nouennij poſſit exercere munus Abbatiſſæ per duplex triennium, ſi non poſſet eligi ad tertium triennium, gratia nihil operaretur. Accedit etiam, quod gratia conuerteretur in odium, contra regulam iuris 61. Sed omnino tenendum eſt, quod non poſſit eligi abſque diſpenſatione ad tertium triennium. Quia gratia, & priuilegium concedit quidem id, quod de iure communi non poteſt habere, nam de iure communi expleto triennio non poteſt rurſus eligi in Abbatiſſam niſi elapſo alio triennio; at non alterat naturam rei conceſſæ; & ideo cum munus Abbatiſſatus de iure requirat, quando eſt expletum, vacationem ab officio, dum conceditur pro tempore, in quo non poſſet conferri, cenſetur conceſſum abſque alteratione ſuæ naturæ, & ideo, cum fuerit expletum, requiret quod ſubſequatur vacatio. Neque ex eo, quod ſemel conceditur, quod vni triennio ſuccedat aliud immediatum, conceditur etiam, quod ſuccedat tertium immediatè ſecundo. Quia cum hæc immediata ſucceſſio ſit à iure prohibita, indiget ſemper diſpenſatione, nec diſpenſatio pro vna vice, poteſt extendi ad aliam, præſertim quia diſpenſatio eſt ſtricti iuris, & proinde non extendenda. Vnde cum expleto ſecundo triennio ſubintret prohibitio continuandi munus vltra triennium, eſſet neceſſaria noua diſpenſatio tollens hanc prohibitionem. Neque priuilegium ſeu gratia eſt fruſtratoria, ſiquidem operatur, quod poſſit reeligi in Abbatiſſam, & tollit inhabilitatem iuris, quæ expleto primo triennio ſuperuenit; nec vertitur in odium, imo confert fauorem, dum habilitat ad id, ad quod niſi per triennium eſſet habilis.

An præſidens electioni poſſit clauſtra introire, ſi aliàs electio canonicè fieri non poſſet, aut ex alia iuſta cauſa. Quæſtio IX.

SVMMARIVM.

718 *Præſes electionis poteſt introire clauſtra, ſi aliàs prudenter iudicet, electionem non poſſe canonicè fieri, aut ex alijs iuſtis cauſis.*

719 *Cauſa debet eſſe valde, vrgens, cum debeat facere ceſſare diſpoſitionem Concilij in oppoſitum.*

720 *Quid ſi Præſes Regularis, & Epiſcopus præſidens electioni, non conueniant circa neceſſitatem ingrediendi.*

718 Ad 19. Reſp. Vide Nauarr. *in c. ſtatuimus,* 19. *q.* 3. *n.* 59. Fr. Ioan. de la Cruz, *de ſtatu Relig. lib.* 1. *c.* 5. *dub.* 1. *concl. notab.* 3. *prope finem*; vbi reſoluit hoc limitandum eſſe, niſi Prælati prudenter iudicent non poſſe fieri canonicè dictam electionem, ipſis non intrantibus, ob inquietudinem Monialium, & ſuſpicionem ſubornationis votorum inter ipſas ſubortæ, aut ob alias iuſtas cauſas à Superioribus prudenter arbitrandas; & ibi poſſunt vota recipere.

ADDITIO.

719 Cum Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 7. *regular.* diſponat, quod is, qui electioni præeſt Epiſcopus, ſiue alius Superior, clauſtra monaſterij non ingrediatur, ſed ante cancellorum feneſtrellam vota ſingulorum audiat, vel accipiat, non poterit ingredi clauſtra, niſi cauſa ſit valde vrgens; nam debet eſſe ſufficiens, vt faciat ceſſare diſpoſitionem Concilij, & habeat locum epichija, quod talis caſus non comprehendatur ſub lege, & quod legiſlator ita reſpondiſſet, ſi caſum præuidiſſet. Vnde totum hoc erit regulandum ſecundum regulas Epichijæ, quas tradunt Doctores in materia de legibus. Et ideo non ſufficiet quicunque timor ſubornationis, ſed prius debebit Præſes electionis inquirere, an immineat ſubornatio; & ſi non reperiat imminere, non poterit ingredi. Quando autem ingredietur, eos ſolum poterit ſecum introducere, qui neceſſarij ſunt pro illo actu.

720 Sed hinc oritur dubium. Si quando Epiſcopus præſidet electioni ſimul cum Superiore regulari, non conueniant circa neceſſitatem ingrediendi clauſtra. Reſpondetur, Præferendum eſſe iudicium Superioris Regularis; tum quia ipſe melius cognoſcit Moniales tanquam ſuæ curæ ſubiectas, & proinde melius iudicare poteſt de cauſis, quæ exigunt ingreſſum. Tum quia Epiſcopus non poteſt exquirere, ſeu recipere vota Monialium Regularibus ſubiectarum, ſed tantum audire, & vota recipi debent à Superiore Regulari, ex declaratione S. Congregat. Concilij Trident. *die* 10. *Septem.* 1639. Et ideo Superior Regularis tanquam excepturus vota, debet iudicare circa neceſſitatem ingrediendi.

Digitized by Google

An electa Abbatiſſa à maiori parte, teneantur opponentes obedire pendente appellatione. Quæſt. X.

SVMMARIVM.

721 *Abbatiſſa electa à maiori parte adminiſtrat pendente appellatione opponentium, & ipſa tenentur obedire.*

Dictio, Penitus *excludit etiam minima.*

722 *An cum conſenſu Capituli poſſit alienare, aut recipere aliquam in Monialem pendente appellatione opponentium.*

Prohibita alienatione, non eſt prohibita venditio prouentuum.

723 *Abbatiſſa pendente appellatione contra ſuam electionem, an poſſit non acceptare legata, & ex quocunque titulo prouenientia.*

Alienatio quos actus importet.

724 *Abbatiſſa pendente appellatione contra ſuam electionem, an poſſit recipere ad profeſſionem nouitiam ingreſſam ante electionem.*

Dictio Quoquomodo *includit omnes modos etiam diſſimiles, & impedit interpretationem reſtrictiuam.*

Comprehendit omnes caſus, qui ſuccedere poſſunt.

721 Ad 10. Reſp. Quòd Abbatiſſa vt ſupra electa, interim in temporalibus, & ſpiritualibus adminiſtrabit, & omnes Moniales ei obedire tenentur. Mirand. *in tract. de ſac. Monial. q.7. ar. 10. concl.3.*

ADDITIO.

722 Quod habet Auctor, diſponitur in cap. *Indemnitatibus, de elect. in 6.* & de hoc dictum eſt fusè in ſuperioribus. Solum hic occurrit dubitare, an ſicut per diſpoſitionem dicti cap. *Indemnitatibus,* ita adminiſtrat, vt tamen non poſſit aliquid de bonis Monaſterij alienare, nec aliquam in Monialem recipere, cenſeantur hæc ita prohibita, vt neque cum conſenſu capituli ea præſtare poſſit. Reſp. Neque cum capitulo hæc præſtare poſſe. Vnde quod ſpectat ad alienationem, non poterit alienare neque cum Capitulo, neque per ſe ſolam ea, quæ alias poſſet, quia tex. habet, *Nil penitus alienet,* quæ dictio, *penitus* etiam minima excludit, vt notat Gloſ. *in l. Qui aduocatorum, C. de poſtulan. & in l.2. C. de conſtit. pecun.* Socin. *ſen. conſil. 20. num. 6. vol.4.* Pariſ. *conſil.58. num.11. lib.1.* Vnde neque alienare poterit ea, pro quorum alienatione adeſt aſſenſus Apoſtolicus: quia cum textus prohibeat omnem alienationem, prohibet etiam licitam, & aliàs conceſſam; ſed erit etiam neceſſaria ſpecialis diſpenſatio ſuper diſpoſitione huius textus. Non per hoc tamen cenſetur prohibita venditio prouentuum monaſterij, quia hi tanquam deſtinati ad diſtractionem pro ſubſtentatione Monaſterij, non cenſentur prohibiti alienari, dum prohibetur alienatio, quia neceſſario alienantur, *l. Peto §. Prædium, ff. de legat. 2.* Gama, *decis. Luſit.199. num 3.* Barboſa *in l. Diuortio, §. Si vir, num. 51. ff. Soluto matrimonio.* Vaſquez *cap.32. Illuſtr. quæſt. num. 13.*

723 An autem poſſit legata, donationes, & quocunque alio titulo obuenientia Monaſterio non acceptare, videtur affirmatiuè reſoluendum; quia non cenſetur prohibita repudiatio, ſeu non acceptatio ex eo, quod ſit prohibita alienatio. Siquidem alienatio ſupponit dominium in alienante, & importat illos ſolos actus, per quos dominium transfertur *l. Alienationis, ff. de verbor. ſignificat.* & *l. fin. C. de reb. alien. non alien.* & alias poteſt Superior non acceptare, vel acceptare, prout iudicabit Monaſterio conducere. vt tradunt Nauar. *in Commen. de Regul. num. 3.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. & iure capit. 17. dub. 8. n. 61.* Rota *in Tuſculana donationis, 19. Ianuarij 1633. coram Motmanno.*

724 Quod vero ſpectat ad aliam prohibitionem recipiendi aliquam in Monialem, dubitatur, an poſſit recipere ad profeſſionem nouitiam ante eius electionem ingreſſam; neque enim id videtur prohiberi, quia cum ſit ingreſſa religionem, videtur iam recepta in Monialem. Sed tenendum eſt, quod non poſſit, quia in prohibitione ponitur dictio, *quoquomodo,* quæ includit omnes modos ſimiles, & diſſimiles, & impedit interpretationem reſtrictiuã, per quam dicatur prohibita tantum receptio ad habitum, vt tradunt Gloſ. *in Clemen. ne Romani,* verbo *quouis modo, de elect.* & *in cap fin.* verbo *quouis modo, de ſentent. excommunicat. in 6.* Vulpes *de præpoſition. & iduer.* verbo *quouis modo.* Receptio autem ad profeſſionem eſt vera receptio in Monialem; quia tunc fit propriè Monialis, nam antea erat tantum in via. Quare neque cum Capitulo recipere poterit ad profeſſionem, quia actus prohibetur ſimpliciter. Et hoc habet locum etiamſi de præſenti variatus eſſet modus recipiendi ad profeſſionem, ita vt tunc ad ſolam Abbatiſſam pertinuerit recipere ad profeſſionem, & modo etiam ad Capitulum. Nam dictio, *quoquo modo,* comprehendit omnes caſus, qui ſuccedere poſſunt, vt notant Aret. *in l. ventre, num.8. ff de acquiren. hæred.* Cephal. *conſil. 149. n.15. lib.1.* Menoch. *conſil. 344. n.18.* Dec. *conſil.2. num.90. lib.3.* Tuſch. *litterâ D. concluſ. 359. num. 4.* Rota *decis. 68. num. 3. par. 1. recentior.* & *decis. 106. num. 1. par. 1. diuerſ.*

An

An Epiſcopus punire poſſit Regulares, ſi non nuncient ipſi diem electionis Abbatiſſæ, aut deueniant ad electionem ante diem nunciatum. Quæſt. XI.

SVMMARIVM.

725 *Regulares teneatur nunciare Epiſcopo diem electionis Abbatiſsæ.*

Puniri poſsunt, ſi ante diem nunciatum deueniant ad electionem.

726 *Regulares non tenentur denunciare diem electionis Abbatiſsæ Prælatis habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem.*

727 *Sede vacante an teneantur nunciare Vicario Capitulari.*

Vicarius Capitularis non ſuccedit in ea, quæ Epiſcopo conueniunt ex delegatione.

Literæ in forma dignum non diriguntur Vicario Capitulari.

728 *Exiſtente Epiſcopo extra diœceſim, an Vicario nunciandus dies electionis Abbatiſsæ,*

Quæ conueniunt Epiſcopo ex delegatione, non conueniunt eius Vicario.

725 Ad 11. Reſp. Sacra Congreg. Concilij Trident. Interpretum reſpondit. *Regulares ex eadem Conſtitutione ita demum teneri Epiſcopo ſignificare diem electionis Abbatiſſæ, eumque vſque ad præfinitum tempus expectare, ſi antea ipſe expreſſe declarauerit ſe vti velle facultate ſibi hac parte attributa, Abbatiſſarumque electionibus per ſe, vel per alium intereſſe, ac præſidere. Poſt eam vero declarationem licere Epiſcopo animaduertere in Regulares, qui ante tempus ſignificatum, aut die electionis eidem non prænunciata, ad Abbatiſſæ electionem procedunt.* Iſta declaratio de verbo ad verbum vt ſupra ſcripta, reperitur *in quarta parte, Bullarij* poſt declarationes dubiorum Conſtitutionis fel. rec. Greg. XV. fol. 102.

ADDITIO.

726 Circa hanc declarationem S. Congregationis, & Decretum Conſtitutionis declaratum, primo eſt aduertendum: Non teneri Regulares ſignificare diem electionis Abbatiſsæ Prælatis habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quò ad illa Monaſteria, quæ ſunt in eorumdem territorio. Quia facultas, quæ per Conſtitutionem, *Inſcrutabili*, Gregorij XV. *de exemptorum priuilegijs*, tribuitur Epiſcopis, quoad regulares exemptos non competit talibus Prælatis, vt reſpondit S. Congregatio *ad dub.* 4. ipſi propoſitum ſuper *eadem Conſtit.*

727 Secundo. An Sede vacante teneantur Regulares notificare Vicario Capitulari electionem Abbatiſsæ faciendam? negatiuè reſoluendum eſt. Quia Vicarius Capitularis non ſuccedit in iura Epiſcopi, quæ ipſi competunt ex delegatione, & ex priuilegio Summi Pontificis, vt tradunt Innocent. *in cap. dilecti de donat.* Abbas *in cap. cum olim, n.* 3. *de maior. & obedient.* Felin. *ibid.* & *eod. num. in fine* Pariſ. *lib. 7. de reſignat. quæſt.* 10. *n.* 24. & loquendo de viſitatione Monialium exemptarum, dixit Rota *in Brugenſi iuris viſitandi* 1. *Iuly* 1596. *coram Orano.* Et deducitur etiam ex declaratione S. Congregationis, de qua *num. præcedenti*; cum enim facultas, quæ in dicta Conſtitutione Gregorij XV. *de exemptorum priuilegijs* tribuitur Epiſcopis quo ad regulares exemptos, non tribuatur Ordinarijs inferioribus habentibus territorium, & iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, cenſetur contemplata dignitas Epiſcopalis, & conceſsa facultas intuitu ipſius, atq; adeo Epiſcopis priuatiuè quo ad alios, etiam quo ad Vicarium Capituli Sede vacante, vnde neque etiam plura alia, quæ conueniunt Epiſcopo, conueniunt Vicario Capitulari. Sic literæ in forma Dignum ex praxi Curiæ, & Cancellariæ non diriguntur ipſi, ſed Epiſcopo viciniori, vt teſtatur Garzias *par. 6. de beneſi. cap. 2. num.* 45. & S. Congregatio *die 2. Auguſti 1631.* cenſuit, non poſse exequi commiſſiones Apoſtolicas iam directas Epiſcopo intuitu officij, & ſub nomine dignitatis.

728 Tertio. An exiſtente Epiſcopo extra diœceſim, ſit eius Vicario notificanda electio Abbatiſſæ, vt poſſit interuenire, ſi velit? ſimiliter negandum exiſtimo. Tum quia ius interueniendi huiuſmodi electioni eſt conceſsum intuitu dignitatis, vt propterea non ſit conceſsum inferioribus Prælatis; tum quia cum ſit ius exercendum circa perſonas exemptas, conuenit ipſi non tanquam Ordinario, ſed ex ſpeciali conceſſione, & tanquam delegato Sedis Apoſtolicæ. Quæ autem conueniunt Epiſcopo ex delegatione, & ſpeciali conceſſione, non conueniunt eius Vicario, vt tradunt Abbas *in capit. Quoniam de offic. deleg. num.* 15. Dec. *ibid.* Port. *conſil.* 99 *num.* 45. Anton. de Pretis *de iuriſdict. Epiſcopi c. 6. num.* 46. Federic. de Senis *conſil.* 130. *in fine.* Cuch. *Inſtit. canonic. tit. de Vicar. Epiſ. num.* 67. Sbrozzius *de offic. Vicar. lib. 2. quæſt.* 57. *num.* 7. Roland. *conſil.* 39. *num.* 8. Merlin. *deciſ.* 693. *num.* 5. & quo ad translationem beneficiorum hoc fuiſse declratũ à S. Congregat. refert Ric. *deciſ.* 79. *num.* 14. *par.* 4. Quia tamen ſacra Congregat. *in Auenionenſi* 13. *Decemb.* 1639. Declarauit notificandam eſse electionem Abbatiſsæ etiam Vicario, ipſi ſtandum erit, ſi declaratio ſit vniuerſalis.

An

An Bulla Gregorij XIII. de Abbatiſsis comprehendat alias Officiales Monaſterij. Quæſt. XII.

SVMMARIVM.

729 *Bulla Gregorij XIII. de Abbatiſſis non comprehendit officiales Monaſterij.*
Sunt ad beneplacitum Abbatiſſæ.
730 *Quando non poſſint remoueri.*

729 Ad 12. Reſp. Quod nec Concilium Tridentinum, nec Conſtitutio fel. rec. Gregorij XIII. nihil omnino de his diſponunt; ſed ſacra Congreg. *num. 24.* ſic cenſuit, *Moniales, quæ à capitulo ſui Monaſterij electæ ſunt in Officiales, vt bona illius Monaſterij adminiſtrent, poſſunt in huiuſmodi officio perſeuerare, quandiu ſuperioribus Monaſterij viſum fuerit*; & ſic videtur primò non currere triennium officialibus iſtis, nec confirmatio ſuperioris eſt neceſſaria, nec circumſtantiæ aliquæ; de quibus ſupra, ſed in quibuſdam locis fiunt iſtæ officiales poſt gradum profeſſionis.

ADDITIO.

730 Auctorem ſequutus eſt etiam Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp. 3. quæſt. 4.* Et ratio eſt, quia officia Monaſterij ſunt manualia, & ideo officiales ſunt amouibiles ad nutum Superiorum, præſertim ſtante voto obedientiæ, ratione cuius omne ius ſubditorum, quod à religione recipiunt, ſubditur voluntati Superiorum; præſertim, quia hæc officia non conferuntur per electionem, neque ad certum tempus. Quod locum habet, etiamſi hæc officia conferri ſolerent capitulariter, quia tunc conſenſus capituli non dat ſpeciale ius, ſed ſolum adhibetur, vt officiales ſint gratæ Monaſterio, & ad illius complacentiam. Eſt tamen aduertendum, quod ſi remotio alicuius ab officio, quod adminiſtrat, generaret ipſi aliquam ſiniſtram opinionem apud Moniales, aut alios, non poſſet Superiorissa eam remouere, quia ratione charitatis tenetur habere curam bonæ opinionis ſuarum ſubditarum, imo etiam ratione officij; & proinde in tali caſu deberet ſuperſedere, aut ita res dirigere, vt poſſet remoueri ſine damno bonæ opinionis ipſius.

An Abbatiſſa temporalis ſit benedicenda. Quæſt. XIII.

SVMMARIVM.

731 *Abbatiſſa temporalis non eſt benedicenda.*
732 *Concedente Summo Pontifice poſſent benedici.*

731 Ad 13. Reſp. Abbatiſſa temporalis non eſt iure benedicenda, niſi ſacroſancta Sedes Apoſtolica aliud ſtatuat expreſſe, vel ſeruet contrarium. Nauar. *conſ. 4. de Regul. li. 3. fol. 574 in antiquis, & conſ. 2. de ſtatu Monach. in nouis.*

ADDITIO.

732 Quod Abbatiſſæ triennales non ſint benedicendæ, & quæcunque aliæ temporales, tradunt Cardin. Imola, Boniſac. *in Clement. Attendentes, §. ſtatuimus, de ſtatu monach.* Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp. 29. quæſt. 4. num. 2.* Quaranta *in ſum. Bul.* ver. *Abbatiſſa in fine*, vbi notat, quod concedente Summo Pontifice poſſent etiam temporales benedici.

An Abbatiſſa ſit capax poteſtatis ſpiritualis, vbi plura circa materiam. Quæſt. XIV.

SVMMARIVM.

733 *Abbatiſſa non eſt capax poteſtatis ſpiritualis.*
An ſit capax ratione Monaſterij, cui præeſt.
734 *Doctores aſſerentes non eſſe capacem poteſtatis ſpiritualis.*
735 *Vnde prouenit in mulieribus incapacitas iuriſdictionis ſpiritualis.*
736 *An ſit fœmina capax iuriſdictionis ſpiritualis delegatæ.*
737 *Communis ſententia, quod non poſſit fœminæ delegari poteſtas ſpiritualis.*
738 *Mulieri non permittitur docere, dominari, &c. ſed eſſe ſub ſilentio.*
739 *Mulier poteſt ex commiſſione miniſterialiter exequi actus iuriſdictionis.*

Abba-

Digitized by Google

740 *Abbatiſſa quomodo poſſit inſtituere, beneficia, Capellanias, &c. conferre.*
741 *Quomodo poſſit priuare beneficijs.*
742 *Abbatiſſæ inſtitutio in quo conſiſtat.*
743 *Abbatiſſa an poſſit ſuas Moniales benedicere.*
744 *Abbatiſſa non poteſt concionari.*
745 *An poſſit in hoc diſpenſari.*
746 *Abbatiſſa non poteſt declarare Euangelia, neq; ſuper ijs verba facere.*
Poteſt habere ad Moniales ſermones hortatorios.
747 *Abbatiſſa non poteſt diſpenſare, aut commutare vota.*
748 *Vota Monialium ſubditarum Regularibus ab ipſis commutari, & diſpenſari poſſunt.*
749 *Abbatiſſa non poteſt diſpenſare ieiunia, abſtinentiam à carnibus &c. ſed ſolum ex commiſſione Prælati.*
750 *Priuilegium Pauli III. quomodo accipiendum.*
751 *Abbatiſſa poteſt irritare vota ſubditarum.*
752 *Etiamſi ſint de materia, quæ concernit Regulam.*
753 *Quid de voto tranſeundi ad ſtrictiorem religionem.*
754 *Votum ſtrictioris religionis an commutari poſſit etiam ab ipſa vouente in votum laxioris cum perſeuerantia.*
755 *Abbatiſſa an poſſit irritare vota emiſſa cum ipſius conſenſu.*
756 *Diſcrimen inter votum religioſi, & promiſſionem homini factam cum Superioris conſenſu.*
757 *Superior regularis irritans vota ſubditi, in qua conſenſit, ſine cauſa, peccat.*
758 *Peccatum eſt mortale.*
759 *Subditus poteſt petere irritationem voti, quando ſuperior poteſt ſine peccato irritare.*
760 *Abbatiſſa an poſſit irritare vota nouitiarum, & quæ.*
Poteſt ſuſpendere exequutionem.

733 Ad 14. Reſp. Conuenire inter omnes Theologos, *in 4. diſt. 19. & diſt. 25.* & Canonici Iuris Interpretes *in cap. dilecta, de maior. & obed.* non eſſe capacem poteſtatis, quę dicitur Ordinis: an tamen capax ſit illius, quæ dicitur poteſtas ſpiritualis iuriſdictionis, dubię eſt quæſtionis. Sanctus Thom. *in 4. diſt. 19. quæſt. 1. art. 1. quæſt. 3. ad 4.* & *diſt. 25. quæſt. 2. art. 1. ad 2.* Paludanus *in 4. diſt. 19. quæſt. 2. art. 1.* Sylueſt. in verbo, *Abbatiſſa, num. 1.* Sot. *in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 4.* & multi alij Theologi, negant eam eſſe capacem ſpiritualis iuriſdictionis ordinariæ, ſed tantùm commiſſæ, delegatæ Romani Pontificis auctoritate. Panormitanus tamen *in c. dilecta, citato*, & cæteri Iuriſconſulti cum Gloſſa *ibidem*, videntur innuere illam eſſe capacem iuriſdictionis etiam ordinariæ, non ſolùm delegatæ, & demandatæ: id colligunt *ex cap. dilecta, de maior. & obed.* vbi dicitur de Abbatiſſa quadam, Clericos ſibi ſubiectos à Beneficio, & Officio ſuſpendiſſe: nam certè quod quis ratione dignitatis muneriſve publici, quo fungitur, facit; id ordinaria auctoritate, non commiſſa, facit. Dicunt inſuper Gloſſa, & Abbas *in illo cap. dilecta, citato*, poſſe iure Abbatiſſam Eccleſias, & Beneficia ſuo Monaſterio ſubiecta conferre. Vera eſſe hæc ſententia videtur: nam ſicut fœmina, ratione dignitatis, vel muneris capax eſt ciuilis iuriſdictionis, poteſt enim eſſe Regina, Duciſſa, vel Comitiſſa, vt vulgò dicitur; ſic etiam Abbatiſſa ratione publici muneris, & officij, ius habet aliquando inſtituendi Clericos in Eccleſijs ſuo Monaſterio ſubiectis, & beneficia conferendi, vt colligitur ex cap. *dilecta, citato*; ſed hoc non negant S. Thomas, Paludanus, & alij Theologi, quando hæc iuriſdictio conuenit Præfectæ Monialium ratione Monaſterij, cui præeſt.

ADDITIO.

734 Præter Doctores ab Auctore allatos eamdem concluſionem tradunt Tabiena verbo *Abbatiſſa, num. 5.* Armilla *num. 2.* Durand. *in 4. diſtin. 19. quæſt. 1. ad vlt.* Turrecrem. *in cap. verbum Dei. ar. 2 num. 10.* Henriquez *lib. 14. cap. 8. num. 6.* Ledeſma *in ſum. tract. de clauib. difficul. 4. dub. vlt.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. & iure cap. 40. dub. 13. numer. 107.* Sanchez *lib. 6. ſum. cap. 1. num. 17.* Valent. *tom. 4. diſp. 9. quæſt. 4. punct. 1. in fine.* Azor. *par. 3. li. 11. cap. 19. quæſt. 18.* Miranda *de Monial. quæſt. 6. ar. 5. concluſ. 6.* Suarez *diſp. 2. de cenſur. ſect. 2. numer. 5.* Sayr. *lib. 6. theſauri, cap. 11. num. 94.* Angles *in Florib. quæſt. de clauib. ar. 1. difficul. 9.* Bartholom. à S. Fauſto *lib. 6. theſauri relig. quæſt. 92.* Coninch. *de cenſuris diſp. 40. dub. 10. num. 94.* Lezana *tom. 1. quæſt. Regular. cap. 26. num. 8.* Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp. 32. quæſt. 9. num. 1.* Bonac. *diſp. 8. de ſacrament. quæſt. vnic. punct. 5. num. 5.* Pellizar. *de Monial. cap. 10. ſect. 2. num. 117.* & Canoniſtæ in *cap. dilecta, de maior. & obedien.* cœterique Doctores communiter.

735 Incapacitas autem mulierum quò ad iuriſdictionem ſpiritualem radicatur in incapacitate ordinis. Ex hac enim oritur incapacitas poteſtatis clauium, quia hæc fundatur in ordine; & ex incapacitate poteſtatis clauium oritur incapacitas poteſtatis ſpiritualis, nam hæc conſequitur ex poteſtate clauium, quia licet ab ipſa ſit ſeparabilis quo ad aliquos caſus, originatur tamen ab ipſa.

736 Verum licet ſit incapax iuriſdictionis ordinariæ ſpiritualis, aliqui tamen volunt eſſe capacem iuriſdictionis ſpiritualis delegatæ. Ita præſertim Salas *de legib. diſp. 8. ſect. 19. num. 94.* Bonac. *diſp. 1 de legib. quæſt. 1. punct. 3. num. 35.* Palaus *par. 1. oper. moral. tract. 3. diſp. 1. punct. 23.* Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp. 32. quæſt. 4.* & alij, qui tenent, poſſe fœminæ delegari poteſtatem ferendi cenſuras.

Verum

737 Verum communis ſententia tenet, non poſſe delegari, Ita Sotus *in 4. diſt.25. quæſt. 1. ar.2.* Victoria *relect. de poteſt. Eccleſ. par.2. num. 3.* Abbas *in cap. Dilecta, de maiorit. & obedient.* Rodriquez *tom.2. quæſt.* 107. *ar.2.* Suarez *de legib. diſp. 9. ſect.1.* Quod quidem tenendum exiſtimo, quia iuriſdictio quoque delegata requirit capacitatem in ſubiecto, vnde cum fœmina ſit incapax, neque etiam erit capax iuriſdictionis delegatæ. Sic quia incapax Ordinis, neque ex delegatione poteſt habere poteſtatem Ordinis.

738 Et quamuis ex delegatione exerceret iuriſdictionem, poſſet illam exercere in viros, poſſet auctoritatiue docere, & alios huiuſmodi actus exercere contra illud Apoſtoli 1. ad Timoth. 2. *Mulier in ſilentio diſcat cum omni ſubiectione. Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, ſed eſſe ſub ſilentio.* Vnde talis delegatio eſſet contra Ordinem, cum quo eſt inſtituta Eccleſia. Et proinde Innocent. III. in cap. *Nouam de pœnit. & remiſ.* ex incapacitate clauium arguit incapacitatem iuriſdictionis.

739 Poterit tamen ex commiſſione exercere miniſterialiter actus iuriſdictionis, & exequi tanquam procuratrix, quæ ſunt iuriſdictionis, vt notat Gloſ. *in dict. cap. Nouam de pœnit. & remiſ.* & habetur ex cap. *Dilecta, de exceſſib. prælat.* Et hoc tantum prob. tex. ex cap. *Dilecta, de maior. & obedient.* & *cap. Dilecta de confir. vtili, vel inut.* & ſi qui alij ſunt; nam actus illi, qui in his textib. tribuuntur Abbatiſſis, ſunt merè miniſteriales; quod etiam contingit in inſtitutione, quia cum iuriſdictio inſtituendi ſit annexa Eccleſiæ, pertinet ad Abbatiſſam tanquam ad procuratricem Eccleſiæ exequi miniſteriali modo actus iuriſdictionis, qui conueniunt Eccleſiæ.

740 Ex quibus deducitur, quomodo poſſit inſtituere beneficia, Capellanias &c. conferre, vt deducitur ex cap. *Dilecta de maior. & obedient.* & docent Felin. *ibid. num.* 1. Gonzalez *ad Reg. 8. Cancellar. gloſ. 22. num.* 12. Flores de Mena *quæſt. 10. Variar. num.4. lib. 1.* Boer. *deciſ.32. num.10.* Hoc enim præſtat ſolum quo ad titulum, & poſſeſſionem, non autem quo ad poteſtatem, quam habet beneficiarius quo ad iuriſdictionem fori externi, nam hanc accipit ab eo, qui admittit, & auctorizat collationem, & inſtitutionem, vt notant Miranda *de Monial. q.6. ar.5. concluſ.1.* Rodriquez *tom.1. quæſt. Regul. q.17. ar.12.* Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.33. quæſt. 12. numer.* 1. Pellizar. *de Monial. capit.* 10. *ſect. 2. num.* 131.

741 Et eodem modo poterit etiam priuare beneficijs, auferendo quod dedit, ſcilicet poſſeſſionem, & titulum; nam ad hanc ablationem cenſetur Summus Pontifex auferre ius ſpirituale; quia ſicut confertur dependenter à deſignatione Abbatiſſæ, & collatione tituli, & poſſeſſionis, ita etiam cenſetur conſeruari iuriſdictio à Summo Pontifice dependenter ab iiſdem, quibus ſublatis reliqua caduca fiunt.

742 Quare tota iſta inſtitutio, & collatio in nominatione conſiſtit iuxta cap. 1. *de Capel. Monach.* & vt tradunt Felin. *in cap. cum venerabilis, num.36. de except.* Rota *deciſ. 21. de Præbend. in Antiquior.* & *coram Durano deciſ. 74. num.* 3. Vbi cum ijs, quod, quando cura animarum eſt annexa Eccleſiæ Monialium, ſpectat quidem ad ipſas Moniales, ſed per alios exercendas; quia ratione poſſeſſionis Eccleſiæ habent ſolum id, cuius ſunt capaces; & ideo cum non ſint capaces exercendi curam animarum, ſiquidem nec ſunt capaces Ordinis, nec ſpiritualis iuriſdictionis, acquirunt tantùm ius ad deſignandum Curatum, per quem exerceatur, conferente Epiſcopo ſpiritualem iuriſdictionem.

743 Ex hoc porrò, quod Abbatiſſa non habeat ſpiritualem iuriſdictionem, ſequitur, quod licet tanquam mater familias poſſit ſuas moniales benedicere quadam benedictione deprecatiua, non tamen poſſit benedicere Eccleſiaſtica benedictione, & ſolemni, recitando orationes deſtinatas ad benedicendum, ſi quidem facultas benedicendi fundatur in poteſtate Clauium, iuxta ea, quæ notant Syluester verbo *Abbatiſſa 3. num.* 8. Miranda *de Monial. quæſt.6. ar.5. concluſ.2.* Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.32. quæſt.* 11. Pellizar. *de Monial. c.* 10. *ſect.2. num.* 139.

744 Ex eodem capite prouenit, quod Abbatiſſa non poſſit in Eccleſia docere, atque adeo, nec concionari, vt notant communiter Doctores, Abbas *in cap. Decernimus de iudicijs.* Miranda *de Monial. quæſt.6. ar.5. concluſ.* 2. Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.32. quæſt.10.* Pellizar. *de Monial. cap.10. ſect.2. num.139.* Hoc enim eſt vniuerſaliter prohibitum mulieribus, 1. ad Timoth. 2. *Docere autem mulieri nō permitto, neque dominari in virum, ſed eſſe ſub ſilentio.* & 1. ad Corinth. 14. *Mulieres in Eccleſia taceant, non enim permittitur eas loqui, ſed ſubditas eſſe, ſicut lex dicit: ſi quid autem volunt diſcere, domi viros ſuos interrogent, turpe eſt enim mulieri loqui in Eccleſia.* Et hoc eſt præceptum diuinum, nam ſubdit Apoſtolus: *Cognoſcant, quæ ſcribo, quoniam Domini ſunt mandata.*

745 Et quamuis aliqui putent, quod poſſint docere, & concionari ex diſpenſatione Summi Pontificis, vt Salmeron *diſp.32. in citat. locum Epiſt. ad Corinth.* Tamburin. *citat.* Attamen cum Apoſtolus dicat, quod turpe ſit mulieri, atque adeo hæc turpitudo oriatur ex coniunctione exercitij docendi, & loquendi in Eccleſia, cum tali ſexu, non poteſt per diſpenſationem concedere, quod eſt turpe. Solum, ſi quando contingat, quod aliqua mulier ſit diuinitus erudita, & conſtet, quod Deus eam elegerit, vt inſtrumentum ad docendos, & monendos homines, qualis fuit D. Catarina Senenſis, poterit permitti, quia tunc ſubintrat declaratio, quod in tali caſu ius diuinum non obliget.

746 Hinc non poterit Abbatiſſa declarare euangelia, neque ſuper ijs verba facere, neque inſtruere Moniales ſuper caſibus conſcientiæ, quia hoc eſſet docere in Eccleſia. Vnde ſolum poterit, vt notant ijdem Doctores, habere ſermones hortatorios ad Moniales, etiam in Capitulo, ita tamen, vt non vtatur teſtimonijs Sacræ Scripturæ, quia tunc non purè hortaretur, ſed inſtrueret, & doceret. Hinc ſi in hoc contraueniret, niſi paruitas materiæ excuſaret, peccaret mortaliter, quia in re graui faceret contra præceptum diuinum. Paruitas autem materiæ non eſt attendenda quo ad numerum, quia ſemel

ſmel ſufficeret ad peccatum mortale, vſurpare ſibi munus prohibitum; ſed quò ad quantitatem ſermonis, & modum, vt ſi ex profeſſo doceret.

747 Ex eadem quoque radice ſequitur, quod non poſſit Abbatiſſa diſpenſare, aut commutare vota ſuarum ſubditatum tanquam carens ſpirituali iuriſdictione, quæ neceſſaria eſt pro commutatione, aut diſpenſatione votorum, vt tradunt communiter Doctores, Leſſius *lib.2.de iuſt. & iure c.40.dub.*18. Sotus *in 4. diſt.*20. *quæſt.*1. *ar.*4. Rodriquez *tom.*1. *quæſt. Regular. quæſt.*25.*ar.*7. Fauſtus *lib.*3. *Theſauri religioſ. quæſt.*24. Sanchez *lib.4. ſum.cap.* 39.*n.*7. Lezana *tom.*1. *ſum.cap.*26. *num.* 15. Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.* 32. *quæſt.* 7. Pellizar. *de Monial. cap.*10. *ſect.*2. *num.* 134. Poterunt tamen diſpenſari, aut commutari ab eorumdem Prælatis, dummodo non ſint reſeruata.

748 Et proinde vota Monialium ſubditarum Regularibus commutari poterunt, aut diſpenſari, vt tradunt Richar. *in 4. diſt.* 38. *ar.* 9. *quæſt.* 1. Palat. *diſp.*3. §. *Videtur autem*, ver. *In alijs autem*, Sotus *lib.7. de iuſt. & iure, quæſt.*4.*ar.*5. Syluester verbo *Votum* 4. *quæſt.*3 Angelus *num.*6. Nauar. *cap.*12 *Manual. num.* 75. Leſſius *lib.*2. *de iuſt. & iure cap.*4. *dub.*13.*num.*107. Sayr. *lib.6. Clau. Reg. cap.* 1. *n.* 88. Sanchez *lib.4. ſum. cap.*39. *num.*3. Suarez *tom.* 2. *de relig. lib.6. de voto, cap.*10. *num.* 14. Quia tanquam eorum Prælati ordinarij habent totam illam facultatem in ſuos ſubditos, quam habent Epſcopi in proprios ſubditos, vt declarauit Pius Quintus *ſub die* 21. *Iulij* 1571. in ſua *Conſtit.* 132. *in Bullar.* alioquin exempti eſſent deterioris conditionis, nam tenerentur recurrere ad Pontificem in ijs, in quibus pro non exemptis ſufficeret Prælatus ordinarius.

749 Similiter ſequitur ex eo, quod non habeat Abbatiſſa ſpiritualem iuriſdictionem, quod non poſſit ſuas ſubditas diſpenſare quo ad edendas carnes, ſeu lacticinia, quo ad ieiunia, etiam ea, quæ non ſunt ex præcepto Eccleſiæ, ſed ſolum ex regula, cœteraſque regulares obſeruantias, vt docent Henriquez *lib. 6. ſum. cap.* 2. *num.*3. Sanchez *lib. 6. ſum. cap.*1. *num.* 24. Fauſtus *lib. 6. Theſauri Relig. q.* 44. Portel. *in dub. Regular.* verbo *Abbatiſſa n.* 3. Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.*32. *quæſt.* 8. Pellizar. *de Monial. cap.*10. *ſect.* 2. *num.*133. Verùm licet defectu ſpiritualis poteſtatis non poſſit diſpenſare auctoritatiuo modo, poterit tamen ex commiſſione ſui Prælati, vt notant etiam Lezana *tom.*1. *quæſt. regular. cap.* 26. *num.* 16. Pellizar. Tamburin. & alij ex citatis, quia tunc cenſetur diſpenſare ipſe Prælatus, & Abbatiſſa ſolum exequi diſpenſationem, nec vti aliqua ſpirituali iuriſdictione. Rurſus poterit etiam declarare, quod ieiunium, ſeu aliud præceptum, hic & nunc ceſſet obligare.

750 Ex quibus conſtat, quomodo ſit accipiendum priuilegium Pauli III. in quo concedit Abbatiſſæ Monialium S. Claræ de Obſeruantia, vt circa ieiunium Regulæ diſpenſare poſſit cum ſuis Monialibus, quando viderit non poſſe commodè ieiunare; vel ob debilitatem, vel ob aliam legitimam cauſam. Neque enim ipſi tribuit iuriſdictionem, ſed ſolum concedit facultatem cognoſcendi cauſam, quæ ſufficiat pro diſpenſatione, & eam declarare, qua declarata vt ſufficienti, ſubintrat diſpenſatio facta à Summo Pontifice.

751 Verum licet Abbatiſſa non poſſit vota commutare, aut diſpenſare, poteſt tamen irritare. In quo etiam communiter conueniunt Doctores Sotus *lib. 7. de Iuſt. & iure, quæſt.*5. *ar.*1. Ledeſma *tom.*2. *ſum. tract.*10. *cap.*7. Rodriquez *tom.*1 *q. Regular. quæſt.*25. *ar.* 7. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 175. *c.* 4. *num.*26. Sayr. *lib.6.Clau. reg.cap.*10. *num.*7. Leſſius *lib.*2. *de iuſt. & iure, cap.* 40. *dub.* 13. *num.* 75. Viuald. *par.*3. *Candelab. cap.*14. *num.* 98. Angles *in Florib. quæſt.de voto, ar.*7. *difficul.*7. Suarez *tom.* 2. *de relig.lib.*6. *de voto, cap.*7. *in fine*. Lezana *tom.* 1. *quæſt. Regular. cap.*26. *num.* 15. Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.* 32. *quæſt.* 6. *num.* 1. Pellizar. *de Monial. cap.*10. *ſect.* 2. *num.*135. Ratio eſt, quia Abbatiſſa habet poteſtatem dominatiuam ſupra Moniales ſibi ſubditas, quæ maior eſt, quàm ſit parentum ſupra filos, aut mariti ſupra vxorem, quia ſubduntur ratione voti obedientiæ, quod operatur, vt ipſarum voluntas ſit tranſlata in voluntatem Abbatiſſæ: & ideo ſi parentes poſſunt ratione poteſtatis dominatiuæ irritare vota filiorum, mariti vxorum, à fortiori poterit Abbatiſſa irritare vota Monialium.

752 Et hoc nedum habet locũ quò ad vota, quæ verſantur circa materiam ſuperogationis; ſed etiam quo ad vota de materia, quæ concernit regulam, vt notant Sylueſter verbo *Votum* 2. *n.*3. Sotus *lib.7. de iuſt. & iure q.*3.*ar.*1. Nauar. *cap.* 12. *Manual. n.* 65. Leſſius *lib.2.de iuſt. & iure cap.*40. *dub.* 13.*num.* 75. Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.*32. *quæſt.* 6.*num.*3. Pellizar. *de Monial. cap.*10. *ſect.*2. *num.* 135. Quia etiam in ijs, quæ concernunt regulam, voluntas ſubditi ſubordinatur voluntati Superioris, & ab illa dependet; vnde etiam votum emiſſum circa ea, quæ conncernunt regulam, cenſetur emiſſum cum dependentia à voluntate Superioris, & ideo eſt ſub eius poteſtate dominatiua, atque adeo irritabilis.

753 Excipiunt aliqui votum tranſeundi ad ſtrictiorem religionem. Ita Leſſius *cit. lib.2.de iuſt. & iure cap.*40. *dub.*13. *num.*75. ver. *Excipitur tamen*. Tamburin. Pellizar. & alij ex citatis *num. præced.* Quia etiam inuito Superiore poteſt exequutioni mandari, vnde eſt in arbitrio ipſius. Quæ tamen ratio non vrget; nam etiam poteſt abſtinere, imo & debet à tali, vel tali peccato; & tamen ſi voueat abſtinere, poteſt votum irritari. Secundo, quia neque ratione materiæ hoc votum ſubeſt arbitrio Prælati, neque ratione perſonæ, quia perſona ratione exequutionis deſinit eſſe ſubdita. Verum licet per exequutionem voti extrahatur à ſubiectione, dum tamen emittit, eſt ſubdita, & perſeuerat in ſubiectione toto tempore præcedente exequutionem, & ideo tunc ratione voluntatis ſubeſt arbitrio Superioris; nec eſt abſurdum, quod tale votum ſit in arbitrio Superioris, quia licet exequutio habeat extrahere à ſubiectione; dum tamen durat ſubiectio, non eſt abſurdum, quod vota ſint ſub arbitrio Superioris. Itaque cum duret tota illa ſubiectio, quam habet religioſus ex natura religionis, etiamſi vouerit tranſitum ad ſtrictiorem, quia hoc votum ante exequutionem non immutat ſubiectionem, erit votum voluntatis dependentis, & ſubordinatæ; & proinde videtur

detur eſſe ſub poteſtate dominatiua Superioris.

754 Circa autem hoc votum ſtrictioris religionis aduertit Sanchez *lib.4. ſum. cap.16. num.*18. cum D. Antonino, Sylueſtro, & Paludano, & ſequitur Pellizar. *de monial. cap.* 10. *ſect.* 2. *num.* 135. verbo *Vnum hic*, quod commutari poteſt, etiam ab ipſo qui vouit, in votum laxioris religionis, ſed cum perſeuerantia, ita vt voueat etiam perſeuerare, quia hoc poſterius votum eſt perfectius; nam ratione prioris conſurgit tantum obligatio ingrediendi religionem: ratione verò poſterioris oritur obligatio etiam profitendi. Vnde poſterius habet pro materia maius bonum, & excellentius, quia plus eſt teneri perſeuerare in laxiori, quam teneri ingredi ſtrictiorem cum libertate non perſeuerandi; obligatio enim ad perſeuerandum habet pro materia continuationem ſtatus religioſi, nedum ſecũdum regulares obſeruantias, ſed etiam ſecundum ſubſtantialia; ſicut autem ſola ſubſtantialia longe præponderant obſeruantijs regularibus ſtrictioris religionis præcisè acceptis, ita etiam continuatio earumdem.

755 An autem poſſit Abbatiſſa irritare vota emiſſa cum ipſius conſenſu, non conueniunt Doctores. Aliqui enim putant non poſſe. Ita Richar. *in* 4. *diſt.* 38. *ar.* 4. *quæſt.*3. Quia dum Prælatus conſentit voto, non amplius pendet ab eius voluntate, nec habet amplius tacitam conditionem, ſi Prælatus velit. Sic ſi ſubditus cum conſenſu Prælati promittat homini, non poteſt Prælatus reuocare promiſſionem. Hæc tamen non vrgent, quia per hoc quod Prælatus conſentiat, ſicut non tollitur ſubiectio religioſi, ſed manet in eodem ſtatu priori; ita etiam voluntas ipſius quo ad omnes ſuos actus remanet dependens à voluntate Superioris, & ipſi ſubordinata; & proinde retinet poteſtatem dominatiuam ſupra voluntatem ſubditi, & conſequenter facultatem irritandi votum, cui conſenſit, nam per conſenſum non ſe priuat tali facultate, etiam in ordine ad ipſum votum, ſed ſolum ponit aſſiſtentiam Superioris pro ſuſcipienda illa obligatione. Et ſicut poteſt reuocare alias licentias conceſſas, ita etiam poteſt reuocare licentiam quoad votum, quatenus habet tractum ſucceſſiuum, reſpiciendo continuationem obligationis. Et ideo hanc partem communiter ſubſtinent Caiet. 22. *quæſt.* 88. *ar.* 8. Sylueſter verbo *votum* 4. *quæſt.* 2. Armilla *eod. ver. num.* 12. Sotus *lib.* 7. *de iuſt. & iure quæſt.* 3. *ar.* 1. Nauar. *cap.* 12. *Manual. num.* 61. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure cap.*40. *dub.* 13. *num.*76. ver. *contraria* Tamburin. *de iure Abbatiſ. diſp.* 32. *quæſt.*6. *nu.* 2. Pellizar. *de Monial. cap.* 10. *ſect.* 2. *num.* 135.

756 Nec eſt eadem ratio de promiſſione facta homini cum Superioris conſenſu. Quia homo promiſſarius abſolutè acceptat promiſſionem ſibi factã, nec habet intentionem, quod ſolum impleatur, niſi reuocata fuerit à Superiore. At Deus non abſolutè acceptat votum, ſed ſolum ſub tacita conditione, ſi Superior non irritauerit. Hoc autem ex eo prouenit, quod Deus acceptauit vota ſubſtantialia religionis, atque adeo vult, quod ratione obedientiæ voluntas ſubditi remaneat dependens in omnibus ſuis actionibus à voluntate Superioris, atque adeo etiam cum ſibi aliquid vouet; vnde acceptat vota tanquam futura dependentia à voluntate Superioris, & permanſura ſub eius poteſtate dominatiua.

757 Eſt tamen aduertendum, quod Abbatiſſa, ſeu quiuis Superior irritans vota ſubditi, in quæ conſenſit, abſque ſufficienti cauſa, peccabit, vt ſpecialiter tradunt Panormit. *in cap. Chariſſimus, num.*4. *de conuerſat. coniug.* Caiet. 2.2. *quæſt.*88. *ar.* 8. *dub.* 3. Leſſius *de iuſt. & iure lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 13. *nu.*76. ver. *Peccabit tamen*, Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. regul. quæſt.*25. *ar.*7. *circa fin.* Tamburin. *de iure Abbatiſ. diſp.*32. *quæſt.*6. *num.*5. Pellizar. *de Monial. cap.*10. *ſect.* 2. *num.* 136. Quod etiam inſinuat D. Auguſt. *quæſt.*59. *in Numer.* Ratio autem eſt. Quia cum ſemel conſenſerit, non poteſt amplius licitè retrocedere, & ſubintrat illa regula, *Quod ſemel placuit amplius diſplicere non poteſt*. Vnde irrationabiliter ſubtrahit Deo illud obſequium, quod reſultaret per exequutionem voti, & quod ipſe obtulerat in voluntate ſubditi. Si autem non conſenſit, poterit irritare omnia vota abſque cauſa, etiam illa, quæ ſunt ſecundum regulam, quia eſt ſatis iuſta cauſa irritandi, quod ſubdita conſeruetur in illo ſtatu obligationis, quem habet ratione regulæ, nec eius onera augeantur.

758 Et quamuis Suarez *tom.* 2. *de religione li.*6. *de voto, cap.* 4. *num.* 22. Roſella verbo *votum.*3.*n.*2. Bonac. *diſp.*4. *de legib. quæſt.* 2. *punct.*7. §.2. *nu.*29. Pellizar. *de Monial. cap.*10. *ſect.*2. *num.* 137. putent non peccare mortaliter irritando votum, in quod conſenſit, quia non peccat contra iuſtitiam, cum vtatur iure ſuo, quia nec ipſa violat votum, nec eſt cauſa violationis: Attamen ſi hæc ratio valeret, ſequeretur, quod neque peccaret venialiter, ñam etiam peccatum veniale eſt contra aliquam virtutem, & ideo cum per hanc irritationem fiat contra aliquam virtutem, & in materia graui, quia ſupponitur votum eſſe de materia graui, erit peccatum mortale. Hoc autem peccatum erit contra religionem: quia ſicuti exequutio voti eſt actus religionis; ita etiam impedire, aut tollere exequutionem, erit contra religionem. Et ideo ita ſentiunt Doctores, *num. præced. citati.* Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 27. *num.* 31.

759 Quando autem Abbatiſſa, aut alius Superior poteſt ſine peccato irritare vota, poteſt & ſubditus licitè petere irritationem. Ita Rodriguez *tom.* 1. *quæſt. regular. quæſt.*25. *ar.*7. *in fine.* Tamburin. *de iure Abbatiſ. diſp.*32. *quæſt.*6. *num.*5. Pellizar. *de Monial. cap.* 10. *ſect.* 2. *num.* 136. Et ideo licet nullam habet cauſam petendi, licitè petet. Ratio autem eſt: Quia vota huiuſmodi ex natura ſua ſunt irritabilia à Superiore, & ideo quando emittuntur, cum ſecundum ipſorum naturam emittantur, ſuſcipiuntur tanquam irritabilia. Eo ipſo autem, quod quis vouet irritabiliter, tacite ſibi reſeruat facultatem ad irritationem. Et ſicut Superior conſentiens in votum reſeruat ſibi facultatem ad irritandum, ita etiam ſubditus vouens reſeruat ſibi facultatem ad petendam irritationem.

760 Quod autem ſpectat ad vota Nouitiarum, non poterit abſolute ea irritare, ſed ſolum in aliquo caſu. Ita cum Paludano Sylueſter, verbo *votum.*4. *quæſt.* 7. Leſſius *lib.*2. *de iuſt. & iure cap.* 40. *dub.*13. *num.* 8. Ratio eſt, quia cum nondum emiſerit vo-

tum obedientiæ, eius voluntas eſt adhuc ſui iuris, nec eſt ſubordinata voluntati Abbatiſſæ, nec ab ea dependens. Et hoc valet tam quoad vota, quæ emiſit ante ingreſſum, quam quoad emiſſa poſt ingreſſum. Solum autem ea vota poterit irritare, quæ à nouitia fuerint emiſſa, dum erat ſub poteſtate parentum, nam cum Abbatiſſa ſuccedat loco parentum in ordine ad regendam nouitiam, quæ à cura parentum transfertur ad curam Abbatiſſę, & proinde etiam transfertur ius, poterit eodem pacto irritare, ac poſſent parentes, vt notat Leſſius *citat.* Rurſus, ſi vota nouitiæ ſiue ante, ſiue poſt ingreſſum emiſſa, officiant probationi, poterunt ſuſpendi quo ad exequutionem, vt notat idem Leſſius, & Syluester citati, quia quod non impediatur exercitium probationis, eſt cauſa valde iuſta differendi exequutionem voti. Aduertit tamen Leſſius, quod vota nouitiæ poterunt commutari ab habente poteſtatem, vel etiam ab ipſa nouitia in onera, & exercitia religionis, quia hæc ſunt aliquid melius. Quod valet, ſuppoſito, quod non tot numero vota, vt ratione multitudinis excedere poſſint, & quod exercitia religionis includant etiam ſubſtantialia, regulariter tamen vota nouitiorum non excedent, cum non poſſint eſſe tot numero, vt ſint quid maius exercitijs religionum.

An Abbatiſſa habeat ius ſuſpendendi Clericos ſubiectos ſuæ iuriſdictioni. Quæſt. XV.

SVMMARIVM.

761 *Abbatiſsa impropriè ſuſpendit Clericos ſibi ſubiectos.*
762 *Talis ſuſpenſio non eſt propriè cenſura, ſed ſimplex præceptum.*
763 *Abbatiſsa neque interdicere, neque excommunicare poteſt.*
Ferre cenſuras pertinet ad claues.

761 Ad 15. Reſp. Gloſſa *in cap. dilecta*, *citato*, à beneficio quidem, non tamen ab officio eam poſſe ſuſpendere, At Innocentius ibidem ſentit, eam poſſe ius habere ſuſpendendi ab vtroque, à beneficio videlicet, & officio: nam *in cap. dilecta*, ſupra citato, iubet Pontifex ſuſpenſionem ſeruari, qua Abbatiſſa ſuos Clericos à beneficio, & officio ſuſpendit, & amouet. Quare ſtandum exiſtimo ſentententiæ Panormitani. Sicut enim Abbatiſſa ius non habet excommunicationis, aut interdicti ſententiam ferendi, ſic nec ſuſpenſionis propriè acceptæ, ſiue à beneficio, ſiue ab officio: hoc eſt, non poteſt ſuos Clericos ita ſuſpendere, vt ſi ſuſpenſi ipſi Diuina miniſteria, & officia præſtiterint, & obierint, irregularitatem contrahant. Hæc enim ſuſpenſio eſt propriè cenſura Eccleſiaſtica, fœmina autem huiuſmodi pœnam irrogare minimè poteſt. Suſpenſio autem illa, qua in *cap. dilecta*, Abbatiſſas Clericos ſuſpendit, eſt impropriè, ac latè ſuſpenſio: quatenus eſt præceptio quædam, qua quis ſuo munere, & officio fungi prohibetur: & Gloſſa, cum negat Abbatiſſam ab officio ſuſpendendi ius habere, locum habet in ſuſpenſione primo modo accepta.

ADDITIO.

762 Communis eſt ſententia, quod Abbatiſſa non poſſit ſuſpendere, prout ſuſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica. Quia ad cenſuras ferendas requiritur iuriſdictio Eccleſiaſtica ſpiritualis, quam ſi haberet Abbatiſſa, poſſet etiam excommunicare, cuius oppoſitum ſupponitur in dicto cap. *dilecta de maior. & obedient.* ex quo videtur poſſe colligi, quod Abbatiſſa poſſit ſuſpendere. Imo cum Pontifex in eod. cap. iniungat Abbati S Michaelis vt cogat Eccleſiaſtica cenſura clericos ad ſeruanda mandata Abbatiſſæ, indirecte declarat, quod ſuſpenſio illa, de qua ibi, non ſit cenſura, ſed tantum ſimplex præceptum, quod indigeat adminiculo cenſuræ, vt ſeruetur: nam ſi eſset cenſura, iniungeret Pontifex quod aliam ſpecialem cenſuram in adminiculum adiungeret. Et quamuis aliqui doceant, quod poſſit ſuſpendere à beneficio, ſicut poteſt ipſum conferre, vt Syluester verbo *Abbatiſſa num.* 5. Attamen vniuerſaliter eſt tenendum, quod non poſſit, quia ſi poſset ſuſpendere ſuſpenſione, quæ ſit cenſura Eccleſiaſtica, haberet ſpiritualem iuriſdictionem, vnde poſſet etiam ſuſpendere ab officio.

763 Ex quibus ſequitur, quod neque à fortiori poſſit interdicere, aut excommunicare, vt habetur ex dicto cap. *dilecta, de maior. & obedient.* vbi Gloſ. verbo *Iuriſdictionem*, & cap. *de Monialibus de ſent. excommunicat.* Abbas *in dict. cap. dilecta*, *num.* 3. Dec. *in dict. cap. de Monial. num.* 41. Couarruu. *in cap. alma mater par.* 1. §. 11. *num.* 2. Nauar. *conſil.* 1. *num.* 1. *de ſent. excommunicat.* Henriquez *lib.* 13. *Sum. cap.* 2. *num.* 3. Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 2. §. 7. *num.* 7. Suar. *diſp.* 2. *de cenſur. ſect.* 3. *n.* 5. & communiter in materia de cenſuris. Ferre enim cenſuras pertinet ad claues. cap. *Tanta, de exceſſ. Prælat.* quæ non ſunt traditæ ſexui fœmineo, ſed virili, & ideo facultas ferendi non excedit terminos virilis ſexus.

An

Digitized by Google

An Abbatiſſa præcipere poſſit Monialibus, obligando in conſcientia. Quæſt. XVI.

S V M M A R I V M.

764 *Poteſtas Abbatiſſæ non ſe extendit ad obligandum in conſcientia.*
765 *Ad præcipiendum in virtute S. Obedientia non requiritur iuriſdictio ſpiritualis.*
Moniales ratione voti obedientiæ tenentur ad obediendum Abbatiſſæ præcipienti ſecundum regulam.
766 *Abbatiſſa præcipiens in virtute Sanctæ Obedientiæ non exercet iuriſdictionem ſpiritualem, ſed exigit quod ſibi promiſſum eſt.*
767 *Abbatiſſa quæ poſſit præcipere in virtute Sanctæ Obedientiæ.*

764 Ad 16. Reſp. Sotus *in 3.d.20.q.1. art.4.* Victoriam ſecutus, non plus auctoritatis tribuit Abbatiſſæ, quàm matrifamilias, ciuiliue magiſtratui: *Quemadmodum*, inquit, *penès hos poteſtas ſpiritualis non eſt, ſed domeſtica, & ciuilis; & proinde nihil imperare queunt, quo ſubditorum conſcientia obligetur, niſi ratione rei, & materiæ imperatæ, quæ ſi grauis fuerit, & alicuius momenti grauem obligationem continet, ſin minùs, leuem: Sic etiam Abbatiſſa, cùm poteſtatis ſpiritualis capax non ſit, nihil præcipere, & iubere poteſt, quod grauem obligationem inducat, niſi ratione rei, quam fieri iuſſerit: poteſt præcipere Monialibus ne externis literas ſcribant, neue illorum literas recipiant, ne cum viris loquantur, ne ad hortos exeant: ſed hæc, & ſimilia præcepta pro grauitate, aut leuitate materiæ Monialium conſcientias obſtringunt, non quia Abbatiſſa velit, vt ita obligentur, vt ſi aliter fecerint Moniales, lethaliter peccent. At Abbates, & alij Præfecti ſpirituales poſſunt aliquid præcipere, excommunicationis pæna conſtituta in eos, qui non paruerint.* Hæc ex Soto. Nihilominus tamen poteſt, vt etiam concedit Sotus, Abbatiſſa præcipere Monialibus virtute ſanctæ Obedientiæ, & ratione voti facti: nam munere, & officio publico fungitur, eique Moniales vi profeſſionis emiſſæ parere coguntur, & in eam Superiores Ordinis Regularis, ſub quo militant, poteſtatem, & iuriſdictionem tranſtulerunt.

ADDITIO.

765 Non eſſe neceſſariam iuriſdictionem ſpiritualem ad præcipiendum in virtute obedientiæ, & proinde id competere Abbatiſſis, tradunt Rodriquez *par.1. ſum. cap.3. num.9.* Azor. *par.3. lib.13. cap. 10. quæſt. 7.* Naldus *in ſum. verbo Abbatiſſa, num.4.* Suarez *tom.3. de relig. lib.10. cap. 11. n.20.* Cornejus *3. par. tract. 5. de excommunicat. diſp. 2. dub.5. quæſt.2. num.2.* Lezana *tom.1. quæſt. regular. cap.36. num.10.* Palaus *par.3. oper. moral. tract.16. de ſtatu relig. diſp.4. de voto obed. par.2. num 3.* Pellizar. reuocans ſententiam, quam prius tradiderat *in Manuali Prælat. trac. 4. cap.4. ſect.4. num 143. ver. Reſp. quod quamuis.* Hieronym. Rodriquez *in Compen. reſolut.2. retract. 1.* Miranda *de Monial. quæſt.6. ar. 4. concluſ 3.* Sanctorus de Melſi *in Stat. minor. cap. 11. Stat. 7. poſt dictum 11. ver. Reſpondeo ſecundo. Cum hoc.* Et ratio fundamentalis eſt, quia inter Abbatiſſam, & Moniales adeſt ordo ſuperioritatis, & ſubiectionis auctorizatus à Summo Pontifice; vnde votum obedientiæ obligat Moniales tanquam ſubditas ad obediendum Abbatiſſæ. Rurſus Abbatiſſa habet Regulam, ſecundum quam habet dirigere Moniales, & quam applicat ad exigendum, quod ipſæ promiſerunt. Et ideo cum promiſerint ſeruare regulam, & voto obedientiæ ſe obſtrinxerint ad obediendum Abbatiſſæ, atque adeo ſit in ipſam ius collatum ad exigendam hanc obedientiam, poteſt vti hoc iure, & exigere, quæ concernunt regulam in virtute illius obedientiæ, quam tenentur ſubditæ exhibere.

766 Ex quibus deducitur, quod dum præcipit in virtute ſanctæ obedientiæ, non exercet iuriſdictionem ſpiritualem, quia quod præcipitur, ſupponitur iam impoſitum Monialibus exequendum ex vi regulæ, in qua aut expreſsè, aut tacitè continetur, & proinde præceptum eſt regulæ: Sed ſolum vtitur iure acquiſito ad exigendum ex vi voti obedientiæ, quod eſt in regula. Ex quo fit, quod Monialis teneatur obedire ſub mortali, alioquin violaret votum obedientiæ. Vnde Abbatiſſa ſolum applicat regulam Moniali, vt obſtrictæ voto obedientiæ, & facit, quod ſubintret obligatio talis voti in ordine ad obſeruantiam illius particularis, quod iniungit. Quare minor erit facultas Abbatiſſæ ad præcipiendum in virtute S. Obedientiæ, quam ſit facultas Prælatorum habentium iuriſdictionem ſpiritualem; nam hi poſſunt imponere noua præcepta ſpiritualia de ijs, quæ non ſunt in regula, concernant tamen ad conſeruationem regulæ; at Abbatiſſa non poterit præcipere in virtute obedientiæ, niſi ea, quæ ſunt in regula, quia debet ſupponere obligationem prouenientem ex regula, vt pro adimpletione vti poſſit obligatione voti obedientiæ. Rurſus Prælatus auctoritatiuè obligat in virtute obedientiæ, exercendo ſuam iuriſdictionem: Abbatiſſa vero ſolum miniſterialiter, quia tanquam miniſtra coniungit in tali, & tali Moniali quò ad particularia regulam cum obligatione voti obedientiæ, coarctando Monialem ad exercendum votum obedientiæ circa talem rem à regula præſcriptam.

Conſtitutio GREGORII XIII. pro electione Abbatiſſarum in Italia.

767 *EXpoſcit debitum Paſtoralis officij, quod diſponente Domino gerimus, vt ad ea ſollicitè intendamus per quæ Monaſteria, & alia Religioſa loca, præſertim Deo dicatarum Sanctimonialium, ſecundum Regularis Diſciplinæ normam regantur, & gubernentur. Perpendentes igitur varia, & multiplicia damna, quibus plerumque efficiuntur Monaſteria Monialium, quæ per Abbatiſſas, vel alias Præfectas perpetuas reguntur; è contra verò Abbatiſſas, & alias Præfectas triennales ſcientes ſe lapſo triennio ſuæ adminiſtrationis rationem eſſe reddituras, ac ſperantes de benè geſtis laudē promereri, pœnam verò, ſi malè geſſerint, metuentes, maiori ſtudio, ac diligentia regimen, & adminiſtrationem Monaſteriorum ſibi commiſſorum gerere. His & alijs rationabilibus cauſis adducti, hac noſtra perpetuò valitura conſtitutione ſtatuimus, & ordinamus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus in omnibus & ſingulis Monaſterijs Monialium S. Benedicti, Ciſtercien. Carthuſ. & aliorum quorumcumque Ordinum in Vniuerſa Italia, & præſertim in vtriuſque Siciliæ Regnis conſiſtentibus, quæ nunc per Abbatiſſas, vel alias Præfectas perpetuas reguntur, & gubernantur, cùm primùm Abbatiſſæ, aut alias Præfectæ huiuſmodi regimini, & adminiſtrationi ipſorum Monaſteriorum ceſſerint, etiam apud Sedem Apoſtolicam, vel deceſſerint, earum Abbatiſſatus, ſeu Præfecturas vacare contigerit, Abbatiſſæ, aut aliæ Præfectæ non ampliùs perpetuæ, ſeu ad vitam (quarum nomen, ac titulum, ex nunc prout ex tunc Apoſtolica authoritate ex certa noſtra ſcientia, deque Apoſtolicæ Poteſtatis plenitudine, tenore præſentium perpetuò extinguimus, & abolemus) ſed triennales tantùm à Conuentu vniuſcuiuſque Monaſterij, & aliàs iuxta decreta Sacri Concilij Tridentini, & regularia ſuorum Ordinum inſtituta eligantur, & præficiantur: quæ poſtmodum elapſo triennio, ſiue officijs perfunctæ, præeſſe deſinant, omnique prorſus careant auctoritate, ac à regimine & adminiſtratione Monaſterij per triennium à die finitæ adminiſtrationis inchoandum abſtineant: quo elapſo, ſeruata eadem forma Concilij Tridentini, iterum & pluries eligi poſſint. Diſtrictius inhibentes omnibus, & ſingulis dictorum Monaſteriorum Conuentibus, Superioribus & perſonis, aliquam Abbatiſſam, aut aliam Præfectam perpetuam, ſeu ad vitam, ſed triennalem tantùm eligere, & præficere vllo modo audeant, vel præſumant. Quod ſi ſecùs à quoquam quauis auctoritate fuerit attentatum; Electionem, & Præfectionem huiuſmodi, ac omnia, & ſingula, quæ inde ſequentur, irrita, nulla & inania, nulliuſque roboris, vel momenti fore: Sicque per quoſcunque Iudices ordinarios, & delegatos quauis auctoritate fungentes, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & auctoritate, in quauis cauſa, & inſtantia iudicari, & definiri debere decernimus. Non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac dictorum Monaſteriorum, & Ordinum iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alias roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis eiſdem Monaſterijs eorumque Superioribus & perſonis ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis clauſulis, & decretis in genere, vel in ſpecie, ac aliàs in contrarium quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis, eorum tenores, ac ſi ad verbum inſererentur, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Cæterum, quia difficile foret præſentes noſtras ad ſingula quæque loca, vbi neceſſarium fuerit, deferre, volumus quod illarum tranſumptis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris die prima Ianuarij 1583. Pontificatus noſtri vndecimo.*

QVÆ.

Digitized by Google

QVAESTIONES AD REDDITIONEM COMPVTORVM AB OFFICIALIBVS MONASTERII

Ab Epiſcopo exigendam, ſpectantes.

768 1 Electio officialium, qui bona Monaſterij adminiſtraturi ſunt, ad quem ſpectet.
2 An officiales Monaſteriorum teneantur conſeruare bona introitus, & cenſus ipſorum Monaſteriorum intus dicta Monaſteria.
3 An valeat quietatio Abbatiſſæ tempore infirmitatis factæ procuratori in detrimentum Abbatiſſæ, quæ ei ſucceſſit, & Monaſterij: & quid ſi ſit quietatio generalis.
4 An ſolutionis exceptio poſſit opponi poſt ſententiam in exequutione.
5 An facta exequutione in bonis debitoris, impediatur fieri exequutio in perſonam, etiam per carcerationem, & an è contra.
6 An debitor condemnatus pœna debiti, & parti ad certam ſummam pro intereſſe, ſi petat ſe admitti ad luitionem pœnæ in corpore, eo quod non habet in ære, ſit audiendus.
7 Procurator, ſeu Adminiſtrator Monaſterij, ſi durante adminiſtratione efficiatur pauper, an teneatur ſatiſdare, alias remoueri poſſit.
8 An Adminiſtratores Eccleſiarum, & locorum piorum, effecti diuites poſt adminiſtrationem, præſumantur quæſiuiſſe bona, & ſubſtraxiſſe de redditibus Eccleſiæ, & locorum piorum.
9 An Procurator Monaſterij, ſeu Eccleſiæ, aut Capituli, qui non exegit à debitoribus, teneatur de ſuo.
10 Vt procurator poſſit repetere expenſas in lite, quæ concurrere debent.
11 Quid ſi non habeat mandatum, an repetat, quæ vtiliter expendit pro Eccleſia.
12 Quid ſi vtiliter cepit, ſed ſuccumbit in lite, an repetat expenſas.
13 Quid ſi negotia Eccleſiæ agens cum mandato, incidat in latrones.

Electio officialium Monaſterij ad quem ſpectet. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

769 *Electio officialium Monaſterij ſpectat ad Superiores Monaſterij.*
770 *An eligi poſſint per Prouinciales, Viſitator. &c.*
771 *Officiales Monaſterij ſunt ad nutum Superiorum amouibiles.*
An poſſint amoueri ſine cauſa.
An id valeat apud Moniales.
772 *Procurator Monialium adminiſtrans bona debet mutari de triennio in triennium.*

769 AD primum, Reſpond. ex ſacræ Congregationis decreto, vbi cenſuit in hæc verba: *Electio officialium, qui adminiſtraturi ſunt bona Monaſteriorum, ſpectat ad ſuperiores Monaſterij, & ideo licet Epiſcopus ſit eius ſuperior, ipſi officiales eligere poſſunt.*

ADDITIO.

770 Nomine Superiorum Monaſterij, ad quos ſpectat electio officialium, veniunt, ne dum Prælati locales, ſed etiam mediati, vt ſunt Prouinciales, Viſitatores, & alij huiuſmodi: imo etiam Capitulum Conuentus, iuxta Conſtitutiones, & ſtatuta cuiuſcunque religionis decernentia circa modum electionis officialium: nam procedit Decretum de Superioribus Monaſterij, prout contradiſtinguuntur ab extrinſecis alijs Superioribus Vnde etiam apud Moniales officiales eligendæ ſunt à Superioriſſa, ſeu conuentu, iuxta Conſtitutiones ipſarum, non autem ab Epiſcopo. Quod ſatis conſtat ex Decreto, de quo Auctor, tenoris ſequentis. *Electio officialium, qui adminiſtraturi ſunt Monaſteriorum bona, ad Monaſterij ſpectat Superiores: & ideo licet Epiſcopus ſit eis Superior, ipſi tamen poſſunt eligere officiales. Non autem id faciat Epiſcopus.*

771 Officiales autem huiuſmodi ſiue apud Regulares ſiue apud Moniales, adminiſtrantes bona Monaſterij, ad nutum eorumdem Superiorum

amoueri

amoueri poſſunt ab officijs, vt decernit Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *de regular,* & notant Bordon. *tom.* 2. *conſil. regul. reſol.* 58. *num.* 56. Sigiſmund. *de elect. dub.* 49. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 10. *de appellat. quæſt.* 41. qui notant, poſſe ſine cauſa amoueri, hoc enim eſt eſſe, ad nutum amouibiles; nam ſi requireretur cauſa, eſſent ſolum ex cauſa amouibiles, non autem ad nutum. Quod etiam extenditur ad Moniales iuxta declarationem S. Congregat. apud Collect. Gallemart. *ad cap.* 2. *de regular. ſeſſ.* 25. *Concilij Trident.* tenoris ſequentis. *Moniales illæ, quæ a Capitulo ſui Monaſterij in Officiales huiuſmodi eligi ſolebant, propter adminiſtrationem bonorum immobilium dicti Monaſterij, ſi dicto Monaſterio viſum fuerit, amoueri poſſunt.* Eſt tamen aduertendum, quod ab ijs ſolum Superioribus amoueri poterunt, per quos eligi etiam poſſunt; iuxta regulam, quod per quas cauſas res naſcitur, per eaſdem diſſoluitur, vnde quando cum conſilio Capituli, aut etiam conſenſu ponuntur, cum eodem etiam tantum amoueri poterunt.

772 Imo quò ad Moniales, pro earumdem procuratore extat ſpeciale Decretum S. Congregat. editum *die* 31. *Iulij* 1615. vt refert Aldan. *in compend. canonic. reſol. lib.* 4. *tit.* 2. *num.* 10. Quod de triennio in triennium mutari debeat. Procedit autem, non de procuratore ad lites, ſed de procuratore adminiſtrante bona Monialium, nam inhæret Decreto Concilij Tridentini *dict. ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *de Regul.* quod procedit tantum de adminiſtrantibus bona temporalia. Et quidem obſeruantia huius decreti valde proficua eſt Monaſterijs, cum impediat, ne procuratores cum detrimento Monaſteriorum vtantur bonis ipſorum etiam in proprium commodum, aggrauantes plus æquo Moniales, & adminiſtrando non ad libitum ipſarum, ſed ad libitum proprium, & proinde curare deberent Epiſcopi exactam obſeruantiam huius decreti.

An officiales teneantur conſeruare bona introitus intra Monaſterium. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

773 *Officiales poſſunt conſeruare prouentus Monaſterij etiam extra Monaſterium.*

774 *Adminiſtratores bonorum Monialium tenentur eligere perſonas idoneas, apud quas bona Monaſterij deponant.*

Qui non cogitat, & debet, eſt in culpa.

775 *Stante leuiſſima culpa in deponendis bonis, adminiſtratores tenentur de damno.*

In commiſſione ſufficit leuiſſima culpa.

776 *Adminiſtratores non repetentes depoſitum a mercatore ſuſpecto de decoctione, tenentur damnum reſarcire.*

777 *Religioſi non poſſunt eſſe adminiſtratores bonorum monialium.*

773 Ad ſecundum, Reſp. Ex Sac. Cong. in hæc verba: *Officiales electi pro adminiſtratione bonorum Monaſterij à Superioribus eiuſdem, poſſunt, prout ipſis magis expedire videbitur, redditus ipſorum Monaſteriorum in loco conuenienti, etiam extra Monaſterium, conſeruare, & ab eiſdem ſubminiſtrare pro tempore neceſſaria ipſis Monialibus.*

ADDITIO.

774 Dum in loco conuenienti poſſunt bona Monialium extra Monaſterium adſeruari iuxta præfatam declarationem, tenentur adminiſtratores eligere perſonas idoneas, apud quas illa deponant, ita vt non exponantur periculo amiſſionis. Et ſi in hoc negligentes fuerint tenebuntur de damno iuxta quantitatem, & qualitatem negligentiæ; Et ideo ſi non cogitant, quod facile euenire poteſt, erunt in culpa *l. qui tui §. cum inter, ff. de damn. infect.* Alexan. *conſil.* 41. *num.* 5. *lib.* 3. Bald. *in l. fin. §. ſed quia,* C. *Communia de leg. & fideicom.* Dec. *in l. ſi idē cum eodem, §. ſicuti num.* 5. *ff. de iuriſdict. omn. iud.* Crauet. *conſil.* 170. *num.* 11.

775 Imo ſtante ſola leuiſſima culpa in deponendis bonis Monialium, tenebuntur adminiſtratores de damno, quia non agitur de omiſſione, ſed de commiſſione, pro qua ſufficit culpa leuiſſima. *§. fin. Inſtit. de noxa,* Cepolla *conſil.* 69. *num.* 5. *& 6.* Menoch. *conſil* 118. *num.* 2.

776 Vnde ſi mercator, apud quem bona depoſita ſunt, præſertim pecunia, veniat in ſuſpicionem decoctionis, & non ſtatim repetant pecuniam, tenebuntur totum damnum reſarcire, vt tradunt Pet. Vbald. *de duob. fratrib. par.* 8. *quæſt.* 3. Imola *conſil* 75. *num.* 2. Plot. *in l. ſi quando num.* 217. *C. vnde vi.* Socin. ſen. *conſil.* 2. *num.* 9. *lib.* 1. Decian. *conſil.* 86. *num.* 29. Roman. *conſil.* 413. *num.* 16. Caualcan. *de tut. & curat. num.* 114. Surd. *conſil.* 296. *n.* 30 *lib.* 2. Menoch. *conſil.* 863. *num.* 16.

777 Circa deputationem officialium pro adminiſtratione bonorum Monialium, eſt aduertendum, quod S. Congregatio Epiſcoporum *ſub die* 22. *Auguſt.* 1605. declarauit, quod non poſſunt religioſi, cuiuſcunque gradus, ac conditionis ſint, deputari in adminiſtratores bonorum Monialium. Et cum declaratio generalis ſit, comprehendet etiam regulares quo ad Moniales iiſdem ſubiectas, ita vt neq; ex ipſis deputari poſſint in adminiſtratores bonorum Monialium.

An

Digitized by Google

An quietatio Abbatiſſæ facta procuratori tempore infirmitatis, valeat in præiudicium Monaſterij, ſi generalis ſit. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

778 Quietatio licet generalis, facta ab Abbatiſſa tempore infirmitatis, non valet in praiudicium Monaſterij.
Quietatio generalis non ſe extendit ad res occultatas dolo.
779 Quietatio generalis ſe extendit tantum ad ea, de quibus fuit cogitatum.
Quietatio eſt ſtricti iuris.

778 Ad 3. Reſp. Negatiue. Afflict. *deciſ.* 166. *num.*2. Nec quietatio generalis extendetur ad res occultatas dolo, prout præſumitur in rebus mobilibus, *l. tres fratres, ff. de pactis*. Iaſon in *l. ſub prætextu, num.*2. *verſ. ego puto, de tranſactionibus*.

ADDITIO.

779 Eamdem doctrinam, quod quietatio generalis non extendatur ad ea, quæ de nouo reperiuntur, ſed ſolum ad ea, de quibus cogitatum fuit, confirmat etiam tex. *l. Si ita quis, §. fin. de verbor. ſignif.* & tradunt Bald. *in l. ſub prætextu, num.*12. & *in l. Si de certa, C. de tranſact.* Socin. *conſil.* 103. *num.*4. *vol.*3. Crauetta *conſil.* 221. *num.* 8. Maſcard. *de probat. concluſ.*253. *num.*41. Caſtrenſ. *conſil.*332. *lib.*1. & *conſil.* 174. *lib.* 2. plura cumulans. Eſcobar. *de ratiocin. cap.*40. *num.*21. Et ratio eſt, quia quietatio eſt ſtricti iuris, & ſtrictiſſime intelligenda. Pariſ. *Conſil* 100. *num.*64. *lib.*7. Caputaquen. *deciſ.*308 *num.*4. *par.*3. Rota *deciſ.*25. *num.* 4. *par* 4. *Recent.* & ideo non debet extendi ad ea, de quibus non eſt actum.

An ſolutionis exceptio opponi poſſit poſt ſententiam in exequutione. Quæſtio IV.

SVMMARIVM.

780 Solutionis exceptio, quando opponi poſſit poſt ſententiam.
781 Contra ſententiam Iudicis Ordinarij, quæ tranſiuit in rem iudicatam, regulariter non poteſt excipi.
Neque etiam ex nouiter repertis.
782 Adeſt tamen remedium reſtitutionis in integrum.
783 Exceptio ſolutionis habet locum, quando exequutio facienda eſt decreto iudicis exequutiuo.
784 Exceptio ſolutionis de parte debiti habet locum poſt mandatum exequutionis.

780 Ad 4. Reſp. Dubitant Doct. an ſolutionis exceptio poſſit opponi poſt ſententiam in executione: & licet varia dicant, ego dicerem, quòd ſi ante ſententiam pars non allegauerit ſolutionem, tunc ſolutionis exceptio poteſt opponi in actu executionis, ita Capic. *deciſ.* 52. Capell. Thol. *deciſ.* 270. Rub. *deciſ.* 23. Rot. Genuen. *deciſ.* 104. Faber, *deciſ.* 6. *C. de Sententijs Præfect. Præt.* Si autem allegata fuerit ſolutio ante ſententiam, tunc poſt ſententiam in cauſa executionis admittetur exceptio ſolutionis per inſtrumentum nouè repertum, petita tamen reſtitutione ex clauſula generali, ita Cancer. *citat. deciſ.* 309. Arthman. *deciſ.* 3. *de ſolut.*

ADDITIO.

781 Quamuis poſt latam ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, poſſit aliquando excipi de ſolutione, regula tamen generalis eſt, quod regulariter non poſſit excipi, ſi ſententia ſit lata à iudice ordinario, quia ſcilicet non poteſt ſuam ſententiam reuocare, aut corrigere *l.* 1. *ſentent. reſcin. non poſ.* & *l.* 3. *C. de ſent. ex breuiloq. recitan.* & *l.* 1. *c. quan. prouocar. non eſt neceſ.* vbi Bald. *num.* 4. Et dicta regula habet locum, etiamſi excipiens aſſerat, conſtare de ſolutione ex nouiter repertis inſtrumentis. *l. Imperatores, ff. de re iud.* & *l. ſub prætextu, C. de tranſact.* & *cap. ſuborta de re iud.* vbi Gloſ. Abbas, *num.* 10.

782 Nec deeſt remedium pro obtinenda iuſtitia, cum poſſit petere reſtitutionem in integrum, cum clauſula. *Si qua iuſta cauſa.* vt notant Gloſ. *in l. ſi fideiuſ. §. in omnibus*, verbo *Ceſſit, ff. mandati.* Abbas *in dict. cap. ſuborta, num.*11. *de re iud.* Bald. *in l. Argentarius, §. cum autem, num.* 3. *ff de eden.* Caſtrenſ. *in l. Imperatores, num.* 2. *ff. de re iud.* Alexan. *num.* 8. Imola *num.* 2. Iaſ. *num.* 6. Felin. *in dict. cap. ſuborta, num.* 15. ver. *Ex his, de re iud.* Quamuis non deſint, qui neque beneficio reſtitutionis admittunt hanc exceptionem.

783 Habebit tamen locum exceptio ſolutionis, quando exequutio facienda eſt decreto iudicis proceder-

cedentis via exequutiua. Ita Caſtrenſ. *in l.1.num.5.* ver, *Ex prædictis C. de iur. & facti ignor.* Dec. *in l. Bona fides, num.2. ff. de regul. iur.* Cagnol. *nu.3.* Rota Ianuenſ. *deciſ.104.* Cancer. *Variar. reſol. lib.1. cap.17. de ſent. & ear. exeq. num. 308.* vbi habet, hoc habere locum, etiamſi ante ſententiam non fuiſſet exceptum.

784 Et habet locum exceptio etiamſi excipiatur ſolum de ſolutione partis debiti, ob quod relaxatum fuit mandatum exequutionis. Ita Caſtrenſ. *in l.1. num.5.* ver. *Item requiritur, C. de iur. & fac. ignorant.* Galeſius *de obligat. in for. cam. par.2. q.9.* Menoch. *præſump. 8. num.36. lib.2.* Rota coram Durano *deci. 32. num.5.*

An facta exequutione in bonis debitoris fieri poſſit in perſona, & quando ceſſio bonorum habeat locum. Quæſt. V.

SVMMARIVM.

785 *Facta exequutione in bonis debitoris fieri poteſt etiam in perſona.*
Captura perſonæ eſt compulſio, non ſolutio.
786 *Si bona ſufficiant, non poteſt debitor incarcerari.*
Ordo ſeruandus in exequutione contra debitorem.

785 Ad 5. Reſp. Quòd facta exequutione in bonis debitoris ad inſtantiam creditoris, non poteſt exequi in perſonam debitoris, etiam per carcerationem, poſtquam vtrumque remedium tendit ad eundem finem. Bart. *in l. conſentaneam, col.1. pen. verſ. Secundò quæro. Quom. & quando Iudex*; de quo meminit, eumque ſequitur Decius *in l. Iubere carcerari, in fin. ff. de Iuriſdict. omn. Iud.* & *in l. creditor. la 2. col.1. verſ. & ad hoc, ff. Si certum petatur*: plenius Marſ. qui allegat concord. *in l. vnicus, §. fin. num. 36. verſ. pro quo facit in ſimili, ff. de quæſt.* Et ſi debitor eſſet carceratus, creditor non impediretur exequi in bonis debitoris, quia captura perſonæ eſt compulſio, non ſolutio, vt dicit Bald. *in l.1. in fin. C. de Iur. fact. ignor.* & latè Dominicus de Franc. *deciſ.*

ADDITIO.

786 Quod non poſſit fieri exequutio in perſonam debitoris per incarcerationem, ſi bona ſufficiant pro ſatisfaciendo, habetur ex l. *A diuo Pio, §. in venditione ff. de re iud.* vbi præſcribitur ordo exequutionis, vt nempe fiat quò ad mobilia, deinde quo ad immobilia, & poſtea quò ad iura, & nomina, quibus omnibus excuſſis tunc demum ad incarcerationem deueniri poterit, argumen. ex *§. Quod autem de cætero*, verbo *Rerum verò datio* Nouel. *de fideiuſ.* vbi Bart. & tradunt Gloſ. Bar. cæterique Doctores *in l.3. §. Tutores, ff. de ſuſpect. tut.* Boer. *deciſ. 349. num.7.* Benedict. Capra, *Commun. opin. litera P. num.4 & 8.* Coler. *par. 1. cap. 6. num. 129.* Maranta *in Speculo*, Tit. *de excep. num. 9.* Couarruu. *lib. 2. Variar. cap. 1. num.2.* Viuius, *commun. opin.* verbo *Debitor habens*. Suarez item *commun. opin. litera C. num.16.* Capyc. *deciſ.169. n.4.* Aretin. *§. fin. num.2. Inſtit. de action.* Io. Herman, Stamm. *lib.1. de ſeruit perſon. cap 4. num.24.* Matth. Brun. *de ceſſ. bonor. quæſt.4. princip. quæſtiun. 34.* Gaſpar Manzius *in Patrocin. debit. Decad. 1. quæſt. 4. n. 26.* quia carceratio eſt in ſubſidium deficientibus bonis, & creditor habet ſolum ius ad debitam ſatisfactionem, vnde non egreditur bona, quando ſufficiunt.

An debitor condemnatus ad pœnam debiti, & petens admitti ad luendum in corpore, ſit audiendus. Quæſt. VI.

SVMMARIVM.

787 *In debito ex contractu, quando poſſit debitor admitti ad ceſſionem bonorum.*
Iudex poteſt arbitrari, quod debitor luat in corpore, quando non eſt ſoluendus.
788 *In debito ex delicto, vel quaſi delicto, non admittitur ceſſio bonorum.*
Ne delictum impunitum remaneat.
Non habens vnde ſoluat, luit in corpore.
789 *Ceſſio bonorum non admittitur, quando debitum miſcetur cum dolo.*
Spolians aliquem non admittitur ad ceſſionem bonorum.
Decoctores non poſſunt frui beneficio ceſſionis.
790 *Ceſſionis beneficium non habet locum, quando tempore contracto ſciebat debitor ſe eſſe impotentem.*
791 *Contrahentes ſub ſpe ceſſionis bonum, repelluntur à beneficio.*
In foro externo conſtare debet de huiuſmodi ſpe.
Priuilegia non proſunt peccantibus ſub ſpe ipſorum.
792 *Ceſſio bonorum non habet locum ſtante obligatione perſonali ad aliquod ſeruitium.*
793 *Ceſſio bonorum non habet locum, ſi creditor renun-*

renunciet iuri incarcerandi debitorem, aut non petat ſubijci cenſuræ.

Cauſa finalis conceſſionis ceſſionis bonorum.

787 Ad ſextum, Reſp. Quod quando debitum dependet ex contractu, poteſt tunc debitor cedere bonis, ſi creditor petat debitum, non autem ſuffici t, quod, creditore non petente, offerat debitor, per text. *in l. penult. in fin. ff. de in ius vocando*, vbi Bald. Paul. de Caſtr. Alexan. Ant. de Alex. Iaſon. & Iacobus, Decius *in l. ſi quis id quod. col. 3 in 5. not. ff. de Iuriſd. omn. Iudic.* iſtam concluſionem non procedere teſtatur Vincen. de Franchis, *deciſ.* 358. *tit.* 4. Et quando verè debitor non eſt ſoluendo, quia hoc caſu etiam creditore reluctante Iudex poteſt arbitrari, quod debitor luat in corpore, & dicit Ant. de Alex. *in d. c. 1. verſ. ſed luet*: quod quamuis debitor inuito creditore non luat in corpus, non tamen debet detineri in carceribus ſed debet haberi fides de debito, donec peruenerit ad meliorem fortunam, allegat Bal. *in l. quicunque C. de ſer. fug.* In Regno Neapolitano eſt caſus particularis, vbi quando quis non poteſt luere in ære, luat in corpore, ea eſt pœna trigemina. Afflict. *in conſuet. Regni Neapol. in 6. notabil.* vt tenet Franchus *in ſupradicta deciſ.*

ADDITIO.

788 Hinc porrò fit, quod in debito ex delicto, vel quaſi delicto, vt cum agitur de ſoluenda pœna pecuniaria, non admittitur quis ad ceſſionem bonorum, vt tradunt Socin. *reg. 65. fallen* 9. Myſing. *§. fin. num.* 12. Inſtit. *de act.* Tholoſan. *par. 3. ſyntag. iur. lib. 22. cap. 10. num.* 1. Iul. clar. *§. fin. quæſt.* 95. ver. *ſed pone quinto*, Couarruuias *lib. 2. variar. reſol. cap. 1. num.* 8. Suarez *commun. opin. littera G. n.* 45. Matth. Brun. *de ceſſ. bonor. quæſt. 4. princ. quæſt.* 17 Gomez *variar. reſol. cap.* 11. *num.* 52. Boer. *deciſion.* 349. *num.* 8. Pech. *de iure ſiſt. cap.* 5. *num.* 16. Et ratio eſt quia admiſſa ceſſione bonorum delictũ remaneret impunitum, quod non admittitur *l. in delictis, §. cum dominus, ff. ad leg. aquil.* & ideo non habens, vnde ſoluat, debet luere in corpore, iuxtà *l. generaliter, ff. de pœnis.*

789 Imo etiam quando debitum miſcetur cum dolo, non admittitur ceſſio bonorum. Ita Boer. *deciſ.* 215. Brun. *de ceſſ. bonor. quæſt. 4. princip. qu.* 21. Quia dolus reddit indignum beneficio ceſſionis, quod lex pro miſeris indulget, cum in legem peccauerit, *l. ſed & ſi, §. interdum ff. quod cum eo.* Hinc ſpolians aliquem non admittitur poſtea ad beneficium ceſſionis. Tholoſan. *par. 3. ſyntag. iur. lib. 22. cap. 9. num.* 14. Similiter nec decoctores, qui ſua culpa bona perdiderunt, frui poſſunt beneficio ceſſionis, vt *ibid.* Tholoſan. *num.* 13. Matth. Brun. *de ceſſ. bonor. quæſt. 4. princip. quæſt.* 18. *num.* 1. Socin. *Regul. 68. fallent.* 5. Cum enim in culpa fuerint, non extenditur ad eos ratio legis concedentis beneficiũ ceſſionis, quæ eſt ſubuenire miſeris, atque adeo nec etiam diſpoſitio eiuſdem legis.

790 Rurſus ceſſionis beneficio non gaudet, quãdo contractus eſt celebratus eo tempore, quo debitor ſciebat, ſe eſſe impotentem ad ſoluendum. Ita Socin. *reg. 68. fallent.* 7. Myſinger. *§. fin. num.* 15. *Inſtit. de act.* Tholoſan. *par. 3. ſyntag. iur. lib. 22. cap. 9. num.* 9. Matth. Brun. *de ceſſione bonor. qu. 4. princip. quæſtion.* 4. Pecch. *de iure ſiſten. cap. 5. n.* 16. Quia ſtante tali ſcientia interuenit dolus, dum per contractum ſe obligat ad id, ad quod ſe impotentem nouit.

791 Vnde etiam qui contraxerunt ſub ſpe beneficij ceſſionis, repelluntur à ceſſione, vt notant Socin. *reg. 68. fallent.* 10. Dinus *in reg. peccatum, de regul. iur. in 6.* Tholoſan. *par. 3. ſyntag. iur. lib.* 22. *cap. 9. num.* 10. Brunus *de ceſſ. bonor. quæſt. 4. princ. quæſtion.* 30. Myſing. *in §. fin. num.* 15. Inſtit. *de action.* Pecchus *de iure ſiſten. cap. 5. num.* 16. Quia priuilegia non conceduntur ijs, qui ſub ſpe ipſorum peccant, *l. penult. ff. de iur. dot.* & cap. *fin. de immunit. Eccleſiar.* Debet tamen conſtare de hac intentione, vt notat Tholoſanus citat. Quod procedit pro foro externo, nam quo ad forum internum non poſſet adhuc vti beneficio ceſſionis, quia non eſt conceſſum huiuſmodi perſonis, atque adeo eodem pacto ſe habet quò ad ipſas, ac ſi non eſſet conceſſum. Vnde etiam fraudaret creditorem iure ſuo, quod habet ad eius perſonam.

792 Ex alio etiam capite non habet locum beneficium ceſſionis, ſi ex contractu aſſumpta ſit obligatio ad aliquod factum, ſeu onus, aut ſeruitium perſonale, *l. ſtipulatio, §. ſiue autem ff. de oper. noui nunc.* & *l. vſufructuar. ff. de vſuf. f. uct.* & tradunt Socin. *regul. 68. fallent.* 1 *&* 7. Tholoſan. *par. 3. ſyntag. iur. lib. 22. cap. 10. num.* 2. Mynſig. *in §. fin. n.* 11 *&* 12. Inſtit. *de act.* Io. de Platea *num.* 9. *&* 10. Io. Faber *num.* 4. Beneficium namque ceſſionis conceditur non valentibus ſoluere; quod non habet locum, quando obligatio eſt ad factum, ſeu onus, & ſeruitium perſonale. Quod ſi ad ipſum ſuperueniat impotentia, ceſſat obligatio, nam cenſetur aſſumpta ſub tacita conditione, ſi poterit impleri. Quod ſi factum, aut perſonale ſeruitium fiat impoſſibile; quia deficiant ſumptus faciendi etiam pro victu, ſi à creditore debitor compellatur, tenebitur expenſas ſubminiſtrare, vt notant Faber, & Mynſing. citati.

793 Ex tertio quoque capite ceſſio bonorum non habet locum, quando creditores aut renunciauerunt iuri incarcerandi debitorem, aut ſaltem non petunt, debitorem ſubijci excommunicationi, aut alteri cenſuræ. Ita Viuius *com. opin.* verbo *debitor non poteſt* Suarez *tract. eod. litera C. num.* 43. Socin. *regul. 65. fallen.* 12. Bald. *in l. 1. C. qui bon. ced. poſ.* Boer. *deciſ. 349. num.* 10. verbo *ſic etiam debitor.* Couarru. *lib. 2. variar. cap.* 1. Tholoſan. *par. 3. ſyntag. iur. lib. 22. cap. 8. num.* 1. Io. Faber. *§. fin. n.* 9. Inſtit. *de act.* Io. de Platea *ibid. num.* 17. Brun. *de*

ceſsione

ceſtione bonor. quæſt. 4. princip. quæſtiunc. 7. Cauſa enim finalis conceſſionis ceſſionis bonorum eſt liberare debitorem à moleſtantibus creditoribus, & petentibus incarcerari debitorem, aut excommunicari, vt notant Menoch. *de arbitr. caſu* 183. *n.* 8. Socin. *reg.* 65. *fallent.* 17. ceſſante autem cauſa finali, ceſſat etiam diſpoſitio.

Procurator Monaſterij, ſeu adminiſtrator, ſi fiat pauper, an teneatur ſatiſdare, alias remoueri poſſit. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

794 *Procurator, ſeu adminiſtrator effectus pauper tenetur ſatiſdare, alias poteſt reuocari.*
Valet quando alias eſſet irreuocabilis.
Procurator tantum conſtitutus in vtilitatem poteſt ad libitum reuocari.

794 Ad ſeptimum. In hac quæſtione dicendum, quod tenetur ſatiſdare, alias poteſt remoueri ab officio. Per text. *in liberto, §. largius ff. de annuis legatis*, vt notat Bart. in exequutore teſtamentario electo procuratore, qui poſt mandatum ſit effectus pauper, intelligitur eo ipſo reuocatus. Sed de procuratore, vide latiùs per Bart. *in l. ſi cum Cornelius, ff. de ſolut.*

ADDITIO.

Doctrina Auctoris habet locum, quando aliàs Procurator, ſeu adminiſtrator non poſſet reuocari, nam cauſa paupertatis ſuperueniens eſſet ſufficiens, vt poſſet reuocari. Nam ſi eſſet tantum conſtitutus in vtilitatem, poſſet ad libitum reuocari, etiamſi cauſa paupertatis non ſuperueniret, iuxta ea quæ tradunt Ruin. *conſil.* 115. *num.* 15. *lib.* 1. Cephal. *conſil.* 91. *num.* 18. *lib.* 1. Rota *in Placentina ſalarij 7. Maij* 1607. *coram Penna* & *deciſ.* 354. *n.* 4 *par.* 4. *recent.*

An adminiſtratores Eccleſiarum &c. effecti diuites, præſumantur ſubtraxiſſe de redditibus Eccleſiæ. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

795 *Adminiſtrator, ſeu officialis diteſcens, præſumitur ex bonis adminiſtratis ſubtraxiſſe.*
Quid ſi fuerit induſtrius.
796 *Præſumptio eſt contra adminiſtratorem &c. repertum diuitem poſt adminiſtrationem.*
797 *An id valeat ſolum de adminiſtratoribus publicis.*
798 *Adminiſtratores diuites effecti ſeclusis alijs indicijs non præſumuntur locupletati de bonis adminiſtratis.*
799 *Diſpoſitio* l. ſi defunctus.
800 *Præſumptio quando habeat, vel non habeat locum.*
801 *Quando oriatur præſumptio contra adminiſtratorem.*
802 *Præſumptio contra adminiſtratorem vnde euacuetur.*

795 Ad octauum. Rector Eccleſiæ ſeu Hoſpitalis effectus diues poſt adminiſtrationem, præſumitur quæſiuiſſe de bonis Eccleſiæ, & tenetur ad reſtitutionem, gl. *in l. defenſionis facultas C. de iure fiſci, lib.* 10. tenet, quod ſi officialis miſſus in prouinciam, lucratus eſt mille vltra officium, quod fiſcus poteſt auferre ei, quia præſumitur quæſiuiſſe de bonis fiſci, quantumcunque ſit paratus reddere rationem, quia non poteſt ſe tueri contra fiſcum. Alij diſtinguunt, quod aut officialis eſt induſtrioſus, qui poteſt negotiari, & præſumitur quæſiuiſſe ex induſtria: alij aliter diſtinguunt, vt eſt videre apud Ioan. de Platea, *in d. l. defenſionis*. Alij, quos refert Bald. *in Auth. licentiam, C. de Epiſc. & Cler.* diſtinguunt, quod cum officialis teneatur reddere rationem adminiſtrationis, aut reddit eam benè, & conſtat pro eo; aut male, & condemnatur ex hoc prætextu, non autem eſt contra eum aliqua præſumptio, quod ipſe ſubſtraxit. Ita tenet Petrus Gugliel. de Cuneo. Nec videtur obſtare ſecundum ipſos *d. Auth. licentiam*: quia in illis loquitur adminiſtratoribus, qui non conſueuerunt reddere rationem adminiſtrationis, cum ſint adminiſtratores perpetui: ſed Bald. *in d. Auth. licentiam*, ſingulariter aduertit, quod hoſpitalarij debent reddere rationem Superiori quolibet anno. Clem. *quia contingit, de Relig. domib.* & nihilominus in eis habet locum d. Auth. vnde ipſe ſaluando gloſſ. *in dicta l. defenſionis*, dicit, quod ſpeciale eſt in his qui gerunt adminiſtrationem fiſci. Quod idem ſit in eis, quod

in

in adminiſtrationibus Eccleſiæ, qui præſumuntur quæſiuiſſe de bonis Eccleſiæ: & ſic habes, quòd rectores Eccleſiarum, & hoſpitalium, ſiue hoſpitalarij, ſiue Prælati, ditati poſt adminiſtrationem, cenſentur acquiſiuiſſe bona intuitu Eccleſiæ, & ditati de bonis Eccleſiæ.

ADDITIO.

796 Quod Adminiſtrator, tutor &c. pauper, ſi poſt adminiſtrationem reperiatur diues, præſumatur ditatum in bonis adminiſtratis, tradunt etiam Bald. *in l. 1. circa fin. C. de hered. vel act. vend.* Neuizan. *lib. 5. Syluæ nuptial. n. 110.* ver. *Sit etiam.* Euerard. *in Topica iur. loco ab Eccleſia ad Fiſcum.* Craueta *conſil. 129. num. 3.* Comenſ. *in l. 2. ff. de excep.* Syluan. *conſil. 86. colum. 4.* Alexand. *in l. ex diuerſo, §. 5. ſi in iudicio, in fine ff. Soluto matrim.* Aret. *ibid.* Nata *Conſil. 358. num. 7.* ver. *Quod comprobatur, vol. 2.* Socin. *in l. 2. §. ſanè, num. 6.* ver. *Hoc etiam, ff. de except.*

797 Alij verò diſtinguunt, vt ſcilicet adminiſtratores regij, & publici, antea pauperes, & poſtea ditati, præſumantur ditati de bonis adminiſtratis: Adminiſtratores verò priuati, vt tutores, curatores, hoſpitalarij, & huiuſmodi, non præſumantur ditati de bonis adminiſtratis, quia lex tollit ab his præſumptionem. Ita Munnoz *de ratiocin. cap. 42. n. 17.* ver. *Crederem tamen*, qui citat Caſtellum *in l. 27. Tauri.* Bobadillam *lib. 2. Polit. c. 11. num. 5. & 6.* Verum ratio aſſignata à lege, vt videbimus, ob quam non habet locum hæc præſumptio, æqualiter militat in adminiſtratoribus publicis, & ideo hæc diſtinctio non poteſt ſubſiſtere.

798 Communis ergo ſententia docet, quod ſeclusis alijs indicijs non debeant præſumi adminiſtratores locupletati de bonis adminiſtratis. Ita Bal. *in l. ſi defunctus, C. Arbit. tutel.* Angelus, Io. Faber, Salicet. *ibid.* Riminal. *Conſil. 300. num. 96.* Franciſ. Cremen. *inter conſil. Alexan. conſil. 62. n. 13. vol. 4.* Menoch. *lib. 6. præſump. 28. num. 2.* Burgos de Paz *conſil. 43. num. 8.* Maſcard. *de probat. tom. 3. concluſ. 1393. num. 9.* Salcedo *in Addit. ad Bernar. Diaz reg. 9.* Gutierez *de tutel. par. 3. cap. 46. n. 12.* loquentes de tutore. & loquentes de adminiſtratore Bar. *in l. defenſionis facultas, C. de iure fiſci, lib. 10.* Dec. *Conſil. 6. num. 1.* Boſſius *in pract. crimin. tit. de fiſco, num. 49.* Corraſ. *lib. 3. Miſcellan. cap. 5. num. 6.* Stracha *de mercat. par. 4. num. 37.* Menoch. *lib. 3. præſum. 52. num. 4.* Surdus *de alimen. tit. 5. quæſt. 8. num. 52.* vbi alios citat.

799 Et hæc ſententia eſt clarè deciſa *in l. Si defunctus, C. Arbit. tutel.* cuius verba ſunt. *Si defunctus tutelam veſtram adminiſtrauit, non rerum eius dominium vendicare, vel tenore potes; ſed tutelæ contra eius ſucceſſores tibi competit actio. Debitum autem alijs indicijs comprobare oportet. Nam quod neque ipſe, neque vxor eius quidquam ante adminiſtrationem habuerunt, non idoneum huius continet indicium; nec enim pauperibus induſtria, vel augmentum patrimonij, quod laboribus, & multis caſibus quæritur, interdicendum eſt.* Et quamuis lex diſponat de tutoribus, ratio tamen aſſignata à lege militat in omnibus adminiſtratoribus tam priuatis, quam publicis; ſcilicet quod diteſcere in adminiſtrationibus continet indicium idoneum, & proinde non facit præſumptionem, quod adminiſtrator locupletatus ſit de bonis adminiſtratis, cum aliunde locupletari potuerit.

800 Atque ratio, quam inſinuat textus, eſt conuincens: nam præſumptio non habet locum, quando intellectus potius traditur ex oppoſitis motiuis in partem contrariam, nam tum præſumptio fortior tollit debiliorem, *l. Diuus, ff. de in integ. reſt.* & *l. Cum de indebito init. ff. de ritu nuptiar.* In præſenti autem caſu oppoſita motiua trahunt in contrariam partem intellectū, quia multiplici alia via poterunt diuitiæ acquiri; & proinde tex. habet. *Nec enim pauperibus induſtria, vel augmentum patrimonij, quod laboribus, & multis caſibus quæritur, interdicendum eſt.*

801 Eſt tamen aduertendum, quod ſi adeſſent aliquæ indicia, quod adminiſtrator de bonis adminiſtratis ditatus fuiſſet, tunc oriretur contra ipſum præſumptio. & proinde tex. *l. ſi defunctus*, habet. *Debitum autem alijs inditijs comprobare oportet.* Quia ſcilicet præſumptio non oritur ex ſola adminiſtratione. Vnde ſi nullam exercuiſſet induſtriam, aut laborem, nec ex proprijs potuiſſet aliquid ſeponere, & conſtaret, quod aliunde non obueniſſent diuitiæ, oriretur præſumptio contra adminiſtratorem. Ita Pariſ. *conſil. 99. num. 54. lib. 3.* Menoch. *præſump. 28 num. 13.* Roman. *Conſil. 274* Syluan. *Conſil. 86. n. 6.* ver. *Item diſpoſitio* Corraſ. *lib. 3. Miſcellan. cap. 5. num. 6.*

802 Rurſus quamuis ex diuerſis inditijs oriretur præſumptio contra adminiſtratorem, euacuaretur tamen ex ritè confecto Inuentario, cæteriſq; ſolemnitatibus ſeruatis, & ex diligenti redditione rationum arbitrio boni viri. Ita Caualcan. alios citans *de tut. & curat. num. 223.* & *deciſ. 37. n. 36.* Nam cum per hæc conſtet de veritate, debet cedere omnis contraria præſumptio, *l. Nuptura filio, ff. de iure dot.* & *l. Cum de indebito, ff. de probat.* & *l. fin. ff. Quod met. cau.*

An procurator Monaſterij, qui non exegit, teneatur de ſuo. Quæſtio IX.

SVMMARIVM.

803 *Exactores militaris annonæ, quando teneantur de ſuo, ſi non exegerint. Valet argumentum à milite ad Eccleſiam.*

804 *Non eſt eadem ratio exactoris militaris annonæ, &*

na & procuratores Monaſterij.

805 *Procurator Monaſterij tenetur tantum de negligentia.*

803 Ad 9. Reſp. Quòd de iure exactores militaris annonæ, ſi vltra annum protaxerint exactionem, tenentur de ſuo, & hoc ſauore publico; ius tamen exigendi ab his, qui non ſoluerunt, ipſis ſeruatur, ita habetur *in l. miſſi opinatores, C. de exactoribus tributorum, lib.* 10. & *ibi* Luc. de Penn. & Io. de Platea, & de milite ad Eccleſiam, & Eccleſiaſticas perſonas, validum eſt arg. iuxta gloſ. & omnes, *in l. miles, ff. de re iudic.* verſatur enim fauor publicus cultus diuini, cap. *ius autem diſt.*1. Moniales autem quotidie non deſinunt orationibus pugnare pro populo: ſed vbi non adeſt fauor publicus, aliud eſt dicendum. Hinc concludit Io. Ant. Lanar. *conſ.*99. Ærarium Baronis non teneri de ſuo, pro eo, quòd non exigit, quia non ſolet vrgens aliquod periculum imminere Baroni.

ADDITIO.

804 Ex eo, quod argumentum valeat à milite ad Eccleſiam, & Eccleſiaſticas perſonas, non rectè concluditur, quod eadem ſit obligatio exactoris militaris annonæ, ac procuratoris monaſterij ſeu Eccleſiæ; nam deberet valere argumentum ab vno procuratore ad alium. Nec licet inferre, quod id, quod de vno eſt diſpoſitum ex aliqua ſpeciali ratione, cenſeatur diſpoſitum, etiam de altero. Eſt autem diſpoſitum, quod procuratores ad exigendam militarem annonam intra annum debeant exigere, ne, ſi deficeret, diſſoluerentur militares ordines defectu ſtipendiorum, aut rapinæ ab ipſis committerentur. Deinde in dicta *l. Miſſi opinatores, C. de exactor. lib.* 10. decernitur præſentanea aſſiſtentia iudicum ad vindicandam ſolutionem à debitoribus, quæ cum locum non habeant in procuratoribus Eccleſiæ, nec etiam locum habet diſpoſitio.

805 Itaque procurator Monaſterij, ſeu Eccleſiæ tenebitur ſolum de ſuo ex negligentia commiſſa in officio, iuxta quantitatem damni inde reſultantis, vt tenentur cæteri procuratores, iuxta tex. *l. A procuratore, C. Mandati.* & tradita per Doctores *ibid.* Dinus, Bal. Bart. Arena, Socin. ſen. *Conſil.* 149. *n.* 1. *lib.* 1. Pariſ. *conſil.* 123. *num.* 5. *lib.* 1. Corn. *conſil.* 61. *num.* 2. *lib.* 1.

An procurator poſſit repetere expenſas factas pro lite. Quæſtio X.

SVMMARIVM.

806 *Procurator quando poſſit repetere expenſas factas pro lite.*

807 *Repetit etiamſi negocium malum exitum ſortiatur.*

808 *Quid ſi plus expenderit, quam ſit vtilitas negocij geſti.*

809 *Procurator repetit expenſas extraordinarias factas pro ſeipſis. Deductis, quas alias eſſet facturus, & iuxta ſui ſtatum.*

806 Ad 10. Reſp. Clarum eſt, quòd Procurator Eccleſiæ poteſt repetere expenſas, quas fecerat in lite, duobus concurrentibus. Primùm, quòd fecerit expenſas, ſecundùm, quòd habuerit mandatum à capitulo; & ſi expendit propter acceſſum ad Sedem Apoſt. ita demum repetit, ſi propter litem acceſſerit, ſecus ſi non propter hoc, ſed propter aliud. ita probatur in c. cum pro cauſa, de procuratoribus, & poterit conſtare de mandato forte per iuramentum cum vno teſte, *ex c. ex inſinuatione, de procurator.* vt dicit Ant. de Butr. *in d. c. cùm pro cauſa.* & expenſæ poſſunt probari, præmiſſa taxatione, per iuramentum, *l.* 2. *cap. de alim. & pupil. præſt.*

ADDITIO.

807 Procurator repetit expenſas, etiamſi negocium malum euentum ſortitum ſit, dummodo id non contigerit culpa eiuſdem procuratoris, *l. Qui mutuam, §. fin. ff. Mandati, & l. Si ſeruus in rem init. ff. de in rem ver. & l. Quid ergo ff de contrad. iud. &c.* Sufficit enim, quod quantum eſt de ſe diligenter negocium tractauerit, & cum euentus non ſit in eius poteſtate, non eſt illi imputandum, quod contra vota ceſſerit.

805 Quin etiam ſi plus expenderit, quàm ſit vtilitas negocij geſti, adhuc expenſas repetit *l.* 3. *init. ff. de contr. iud. &c.* Surd. *de alimen. tit. vlt. num.* 7. Gutierez *de tut. par.* 3. *cap.* 1. *num.* 141. Quod tamen debet ita accipi, vt ſolum locum habeat, quando non obſtante exceſſu expenſarum, adhuc expediebat negocium agitari, alioquin fatuum eſſet aggredi negotia, in quibus damnum expenſarum eorumdem vtilitati præponderaret, & huiuſmodi faculta-

tuitatem deberet ſibi procurator imputare, nec poſſet cogere principalem ad expenſas ſoluendas.

809 Similiter procurator repetit expenſas extraordinarias, quas pro ſeipſo facit, vt ſunt viatica, alimenta, quando è domo propria cogitur ęgredi, ſi videlicet negocium alibi tractandum ſit *l. 1. §. ſi pupillus. ver. Item ſumptus, ff. de pact.* Io. Garzias *de expenſ. & meliorat. cap. 4. num.* 11. Surd. *de alimen. tit. 6. quæſt. 14. num.* 5. Padil. *in l. 1. num.* 18. *C. de tranſact.* Baeza *de decim. tutorum, cap. 1. n. 3.* Quod tamen ita accipiendum eſt, vt repetant expenſas, quas extra domum faciunt, deductis ijs, quas domi eſſent facturi, vt notavit Abbas *in cap. finem litibus, num. 31. de dolo, & contum.* Innocent. *in cap. fin. eod. tit.* Guido Papa *deciſ.* 625. Neque enim lucrari debet, ſed ſolum ſe indemnem ſeruare. Rurſus non debet procurator facere expenſas excedentes conditionem ſui ſtatus, quando extra domum manet, & ideo ſi conſueuit pedes iter agere; non debet eques ire, vt notant Gloſ. *in l. idemque §. idem Labeo ver. eum oportere, ff. mandati;* Io. Garzias *de expenſ. & meliorat. cap. 4. num.* 11.

An habens mandatum repetat, quæ vtiliter expendit pro Eccleſia. Quæſt. XI.

SVMMARIVM.

810 *Non habens mandatum repetit quæ vtiliter expendit.*

811 *Quid ſi vtilitas non ſit euidens.*

810 Ad 11. Reſp. Quod ſic, per text. *in cap. quicumque 12. q. 4.* gl. & Ant. de Butr. *in d. cap. cum pro cauſa*, dicunt, quod ſi habuit mandatum, indiſtinctè repetit: ſi non habuit, repetit ſolum, quæ expendit vtiliter in negotijs Eccleſiæ. Et ſi ob aliam cauſam iuit ad curiam vel ad alium locum, non poterit repetere expenſas, niſi propter procurationem traxerit longiorem moram, *l. ex parte, ff. fam. erciſ.*

ADDITIO.

811 Quod repetat expenſas ſecluſo mandato, quas vtiliter fecit, notant etiam Gloſ. *in l. quid ergo* verbo *iudicio tutelſi ff. de co. & vtil. act. tut.* Garzias *de expenſ. & meliorat. cap. 20, num. 16. in fine.* Gutierez *de tutel. par. 3. cap. 1. num.* 140. & facit tex. *l. 1. §. hæc actio, eod ff. de contr. & vt. act. tutel.* Verum ſi non ſit euidens, quod vtiliter expenderit, ſtandum erit iudicis arbitrio. Ita *l. quid ergo, §. 1. eod. ff. de contr. & vt. act. tutel.*

Non habens mandatum an repetat expenſas, ſi vtiliter cœpit; ſed ſuccumbat. Quæſt. XII.

SVMMARIVM.

812 *Vtiliter incipiens ſine mandato, repetit expenſas, licet ſuccumbat.*

813 *Incipiens vtiliter pro Eccleſia licet ſine mandato, repetit expenſas, licet non perficiat.*

Eccleſia non debet recipere vtilitatem cum aliena iactura.

812 Ad 12. Si egit cum mandato, ſiue ſuccumbat, ſiue obtineat, repetit expenſas; ſi egit ſine mandato, ita demum repetit, ſi obtinuit in fauorem Eccleſiæ. Verum ſi certum eſt, quod vtiliter cœpit negotium, licet ſuccumbat, repetit expenſas, per Text. *in l. ſi an vltro ff. de neg. geſt.* ſi certum eſt quod inutiliter cœpit, & in dubio, propter ſententiam contra Eccleſiam reportatam, præſumitur quod inutiliter cœperit.

ADDITIO.

812 Facit etiam tex. *l. quid ergo §. ſufficit ff. de contrar. & vt. act. tut.* ibi. *Sufficit tutori bene, & diligenter negocia geſſiſſe, etſi euentum aduerſum habuerit, quod geſtum eſt.* vbi Gloſ. verbo *euentum.* Notat intelligendum tam de euentu aduerſo perſeuerante, quam de euentu aduerſo, quia non potuerit negocium perfici. Quod ſi Eccleſiæ procurator, licet abſque mandato, cœperit negocium aliquod, quod cadat in vtilitatem Eccleſiæ, quamuis non perficere poſſit, compenſandæ ſunt expenſæ, tanquam verſæ in vtilitatem Eccleſiæ, iuxta doctrinam Bart. *in l. cum ij §. in tranſactione C. de tranſact.* Caualcan. *deciſ. 46. n.* 31. Duran. *deciſ. 256. num.* 7. Quia cum Eccleſia ſit iuſtitiæ vltrix, non debet percipere vtilitatem cum aliena iactura. Capit. *ſuam, de pœnis.*

An incidens in latrones cum mandato Eccleſiæ, repetat damna. Quæſt. XIII.

SVMMARIVM.

814 *Agens negocia Eccleſiæ cum mandato, non repetit damna, ſi incidat in latrones.*
815 *Valet de damnis & expenſis pro ſui liberatione.*
816 *Quid ſi deferat pecuniam mandantis. Culpa imputatur procuratori.*

814 Ad 13. Si agens negotia Eccleſ. etiam cum mandato, incidat in latrones, an repetat expenſas? dicendum quod non, per *l. inter cauſas*, *§. non omnia ff. mandati*. Secus in ſocietate, *l. cum duobus*, *§. quidam*, *ff. pro ſocio*, Gloſ. & Ant. *in d. cap. cum pro cauſa*. Non omittendum, quod Eccleſia tenetur ex contractu particulari inito cum Canonico, vel alio non habente adminiſtrationem Eccleſiæ, ſi probetur rem eſſe verſam in eius vtilitatem. Innoc. Ant. *in cap. 1. de depoſito*. Quæ tamquam vtilia recenſere volui.

ADDITIO.

815 Intelligitur de expenſis, quas facit procurator ob ſui liberationem, aut ob alios caſus fortuitos; non autem de illis, quas facit intuitu mandati, ſeu procurationis, & de dictis expenſis procedit tex. allegatus ab Authore, & in ipſo tex. redditur optima ratio, ibi. *Nam hæc magis caſibus, quam mandato imputari oportet*, quia ſcilicet huiuſmodi expenſæ non habent cauſam ex mandato, ſed ex caſu fortuito. Et ita etiam notat Abbas *in cap. cum pro cauſa*, *num 4. de procurat.*

816 Maius dubium eſt. Si contingeret, quod procurator deferret pecuniam, aut aliquid aliud domini ſui, & à latronibus ſpoliaretur, cuinam periret pecunia, procuratori an domino? Cum diſtinctione autem reſpondendum eſt; ſi enim procurator fortuito incidit in latrones, à quibus ſpoliatur, & abſque ſua culpa, pecunia domino peribit, vt declarat praxis quo ad eos, qui de loco ad locum aduehunt merces, quæ ſi fortuito pereant, dominis pereunt, quia ſcilicet procurator non tenetur res domini ſeruare indemnes, ſed tantum diligenter cuſtodire. Si verò interueniat culpa procuratoris, vel quia conſuetam, & tutam viam reliquerit, vel quia ſecum portauerit, quod non debuit portare, vel aliquo alio modo, damno ipſius peribit, & tenebitur dominum reſarcire, *l. & eleganter*, *§. penul. ff. de dolo*, & *l. fin. ff. de eo, per quem fact. eſt*, & iuxta doctrinam Bal *in l. inter cauſas*, *§. Non omnia*, *num. 3. ver. Et tunc ff. mandati*, & *in l. 1. num. 1. ver. ſed & ſi*, *C. depoſiti*, Abbat. *in cap. ad hæc.* Decius *num. 16. vt lite non conteſ.* Ludouic. Vonhornigt *de regali iure poſtar. Thorem. 18.*

REVO-

REVOCATIO QVARVMCVMQVE ELECTIONVM DE IVDICIBVS CONSERVATORIBVS Hactenus factarum;

ET NOVA DE EIS, EORVMQVE ELECTIONIBVS in poſterum faciendis diſpoſitio; vbi dubium exortum, ſuper nonnullis verbis huius Conſtitutionis declaratum per Congreg. Concil. Trident. Interpretum recenſetur, cuius tenor eſt infraſcriptus.

817 *SANCTISSIMVS in Chriſto Pater, & Dominus noſter D. Gregor. diuina prouidentia Papa XV. ex certis rationabilibus cauſis animum ſuum mouen. & de voto Venerabilium Fratrum ſuorum S. R. E. Cardinalium Concilij Trid. Interpretum, partim fel. rec. Clementis Papæ VIII. prædeceſſoris ſui veſtigijs inhærendo.*

§. 1. Reuocauit, ac nullas, & inualidas decreuit omnes, & quaſcumque Iudicum Conſeruatorum electiones, nominationes, ſeu deputationes, tam in vim literarum Conſeruatoriarum, iuxta formam in quinterno Cancellariæ deſcriptam, quam in vim quorumcumque priuilegiorum perpetuò, vel ad tempus nondum elapſum, Apoſtolica auctoritate conceſſorum, ſeù alias quocumque iure, vel titulo hactenus factas pro quibuſcumque Conuentibus, Capitulis, Militijs etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationibus, Collegijs, Ordinibus, Monaſterijs, Hoſpitalibus, aut alijs quibuſuis pijs, tam ſæcularibus, quam cuiuſuis Ordinis, etiam Mendicantium, ſeu Inſtituti, vel Societatis Regularibus, locis quantumuis exemptis, etiam de neceſſitate exprimendis, ſeu illorum perſonis, cuiuſuis qualitatis, ſeu conditionis exiſtant.

§. 2. Infuturum verò Sanctitas ſua hac generali, & perpetuò valitura Conſtitutione ſtatuit, & decreuit, vt Iudices Conſeruatores huiuſmodi, ſiue principales, ſiue ſubrogati, eligi, nominari, aut deputari non poſſint, niſi nō ſolum habeant qualitates requiſitas, & deſcriptas in Conſtitutione ſimilis rec. Bonifacij Papæ VIII. etiam Prædeceſſoris ſui, quæ incipit (Statutum) ità vt vel dignitate Eccleſiaſtica prediti, vel perſonatum obtinentes, vel Eccleſiarum Cathedralium Canonici exiſtant; ſed etiam in Concilijs Prouincialibus, aut Diœceſanis, iuxta Decretum Concilij prædicti, iudices electi, ſeu deſignati ſint.

§. 3. Quodque deinceps literæ Conſeruatoriæ per Sedem Apoſtolicam concedendæ ſupraſcriptis tantum dirigantur, & ſi quæ literæ aliter expedientur, illæ, ac deputationes huiuſmodi, omniaque exindè ſequenda nullius ſint roboris, vel momenti.

§. 4. Et nihilominus qui ſecùs, quàm iuxta formam ſuperiùs præſcriptam, Conſeruatores huiuſmodi cum effectu eligere, nominare, ſeu deputare, aut electis, nominatis, ſeu deputatis vti auſi fuerint; Regulares quidem voce actiua, & paſſiua ſint ipſo iure priuati, adeo vt habilitationem à nemine, præterquam à Romano Pontifice conſequi valeant; reliqui verò alijs pœnis arbitrio Sanctitatis ſuæ coerceantur, & prædictorum omnium Conuentus, Monaſteria, ac loca huiuſmodi, eorumque perſonæ, ac bona careant Conſeruatore ad annum, ita vt illorum cauſæ interea coram locorum Ordinarijs dumtaxat cognoſci, ac diffiniri debeant.

§. 5. Cæterum, vt latiùs pateat Conſeruatorum huiuſmodi deligendorum facultas, Sanctitas ſua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, vt in Synodis Prouincialibus, aut Diœceſanis quamplures perſonas ex habentibus qualitates in prædicta Conſtitatione eiuſdem Bonifacij Prædeceſſoris contentas, & alioquin ad id aptas deſignari procurent; & ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci cum conſilio Capituli alium in eius locum vſque ad futuram Prouincialem, aut Diœceſanam Synodum.

Digitized by Google

§. 6. Inſuper Sanctitas ſua, inhærendo hac in parte Decreto ſimilis recordationis Gregorij Papæ XIII. *etiam prædeceſſoris ſui, ſtatuit, & ordinauit, vt Regulares, ac perſonæ huiuſmodi in Italia infra duos, extra Italiam verò infra ſex menſes a die publicationis in Vrbe præſentis Conſtitutionis inchoandos, debeant ſibi eligere, ſeu aſſumere* Conſeruatores *iuxta formam ſuperius propoſitam.*

§. 7. Eiuſque electionis, ſeu aſſumptionis documentum infra tempus huiuſmodi penès Acta Curiæ Ordinariorum exhibere, & admittere teneantur; alioquin eo termino elapſo, quamdiu Conſeruatores *ſecundum formam præſentis* Conſtitutionis *non elegerint, coram eiſdem Ordinarijs conueniantur.*

§. 8. Quodque Conſeruatores *huiuſmodi ſemel legitimè deputati, niſi ex legitima cauſa à Sede Apoſtolica, aut locorum Ordinarijs, prout ijſdem* Regularibus, *& alijs ſupradictis libuerit, approbanda, durante quinquennio à die deputationis, amoueri, aut mutari nullatenus poſſint, aut valeant.*

§. 9. Ad hac ſtatuit Sanctitas ſua, vt coram ipſis Conſeruatoribus Regulares, ac perſonæ ſupraſcriptæ conueniri quidem, aut trahi debeant, ſed alios conuenire, aut trahere non poſſint, ita vt memorati Conſeruatores in cauſis, in quibus Regulares, *& alij, Actores fuerint, nullam prorſus iuriſdictionem habeant, ſed in ijs tantum in quibus rei extiterint; neque extra Ciuitates, ſeu Diœceſes, in quibus fuerint deputati, contra quoſcumque procedere præſumant.*

§. 10 Si qua verò inter Iudices Conſeruatores huiuſmodi, & locorum Ordinarios controuerſia ſuper competentia iuriſdictionis orta fuerit, nequaquam in cauſa procedatur, donec per arbitros in forma Iuris electos ſuper iuriſdictionis competentia fuerit iudicatum.

*§. 11. Quod ſi qui Conſeruatores, ſiue in hac parte, ſiue aliàs quomodolibet ſuos limites exceſſerint per annum ab Officio Conſeruatoris huiuſmodi ſuſpenſi ſint, & pars, quæ hoc fieri procurauerit, ſententiam excommunicationis incurrat iuxta formam alterius Conſtitutionis eiuſdem Bonifacij prædeceſſoris, quæ incipit (*Hac Conſtitutione*) quam Sanctitas ſua in omnibus, quæ præſenti Conſtitutioni non aduerſantur, innouauit, & innouat.*

§. 12. Per hoc tamen non intendit Sanctitas ſua prohibere, quominus Regulares, & alij ſupradicti in caſibus à iure permiſſis petant Iudicem non ſuſpectum à Principibus, ſeu Magiſtratibus ſæcularibus, dum tamen hæc tria copulatiuè concurrant: videlicet, vt Regulares, & alij prædicti ſint actores, non autem rei; vtque agant contra laicum, non autem contra Eccleſiaſticum, vel alias à iuriſdictione ſæculari exemptum; atque vt cauſa, in qua Iudex deputatus fuerit, prophana, non autem Eccleſiaſtica, & in ea iuxta ſacrorum Canonum diſpoſitionem laicus, vt præfertur, eligendus, Iudex competens exiſtat.

§. 13. Quæ omnia & ſingula in præſenti Conſtitutione contenta Sanctitas ſua voluit inuiolabiliter obſeruari; decernens ſic in ijs, cæteriſque omnibus præmiſſis per quoſcumque, &c. necnon irritum, & inane, &c.

§. 14. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac literis conſeruatorijs, quas omnes ad formam præſentis Conſtitutionis reduxit, in fauorem quorumcumque Ordinum, tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Militiarum, etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Congregationum, Societatum, aut cuiuſuis alterius Inſtituti etiam neceſſariò exprimendi, Collegiorum, Capitulorum, Eccleſiarum, Monaſteriorum, ac piorum quorumcumque, tam ſæcularium, quam regularium locorum, necnon illorum etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, priuilegijs quoque, etiam ex cauſa, & titulo oneroſo, indultis, & literis Apoſtolicis, etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis, etiam derogatoriarum derogatorijs, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque tenoribus, & formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent præſentibus, pro expreſſis habent: quibus, quoad ea, quæ præſentibus aduerſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogauit, cæteriſque contrarijs quibuſcumque.

§. 15. Cæterum, vt præſens Conſtitutio facilius omnibus innoteſcat, Sanctitas ſua voluit, & mandauit, vt non ſolum in Cancellaria Apoſtolica, ſed etiam ad valuas Baſilicę Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in Acie Campi Floræ publicetur, illiuſque exempla in ijſdem locis affixa dimittantur, ac in Quinterno Cancellariæ inter Conſtitutiones perpetuas deſcribatur, & annotetur.

Placet, publicetur, & deſcribatur. A.

Lecta

Lecta, & publicata fuit ſupradicta Conſtitutio in Cancellaria Apoſtolica ab altero ex Reu. P.D. Maioris Præſidentiæ Abbreuiatoribus die vigeſima menſis Septembris, Anno Incarnationis Dominicæ, Milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo primo, Pontificatus verò prælibati Sanctiſſimi Domini noſtri D. Gregorij Papæ Decimiquinti, Anno primo.

Et poſtmodum die, & anno ſupradictis in Quinterno eiuſdem Cancellariæ inter alias Conſtitutiones Apoſtolicas deſcripta, & annotata fuit.

Nicolaus Vrſinus, *Procuſtos*.

In Dei nomine, Amen. Anno à Natiuitate Domini Noſtri Ieſu Chriſti, Milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo primo, Indictione quarta, die verò vigeſimo Septembris, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini Noſtri, Domini Gregorij Diuina Prouidentia Papæ Decimiquinti, Pontificatus ſui Anno primo, retroſcripta Conſtitutio Apoſtolica affixa, ac publicata fuit in valuis Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in Acie Campi Floræ, per me Auguſtinum Braccherium Apoſtolicum Curſorem.

Octauius Spada, Magiſter Curſorum.

Sequitur aliquod Dubium ſuper iſta Conſtitutione exortum, cum ſua declaratione.

818 *IN Conſtitutione de Conſeruatoribus, edita à ſanct. mem. Gregorio Decimoquinto, ex ſententia Sacræ Congregationis Concilij inter cætera ſtatutum eſt, vt coram Conſeruatoribus Regulares conueniri quidem, aut trahi debeant, ſed alios conuenire, aut trahere non poſſint, ita vt memorati Conſeruatores in cauſis, in quibus Regulares, & alij, Actores fuerint, nullam prorſus iuriſdictionem habeant, ſed in ijs tantùm, in quibus Rei extiterint.*

Dubitatur nunc. An per hæc verba ſublata ſit facultas, quam habent Conſeruatores defendendi Regulares, & alios à manifeſtis iniurijs, & violentijs, quæ illis de facto inferuntur, dum à ſuis poſſeſſionibus deijciuntur, & proprijs bonis vti, ac frui impediuntur?

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum cenſuit, eiuſmodi verbis minimè ſublatam fuiſſe facultatem, quam habent Conſeruatores defendendi Regulares à manifeſtis iniurijs, ac violentijs: dummodò obſeruent formam præſcriptam Conſtitutionibus Innocentij IV. & Bonifacij Octaui, relatis in cap. I. & fin. de offic. deleg. in 6.

C. Card. de Torres.

Proſper Fagnanus, S. Congr. Secr.

QVÆSTIONES.

819 1 Conſeruatores Religionum quando poſſint ſuam iuriſdictionem alteri ſubdelegare.

2 An poſsint abſque inſertione ſuarum facultatum citare.

3 An ſint Iudices ordinarij, vel delegati.

4 Conſeruatorum ſuæ Religionis foro in aliqua cauſa Prælatus, ſi non vtatur, an ſibi præiudicet.

5 Conſeruatoribus ſuppoſiti, & ab Ordinarijs exempti, an poſsint ſe iuriſdictioni Ordinariorum ſubmittere.

6 Ab huiuſmodi Conſeruatorum ſententijs, ſeu grauaminibus, ad quem dabitur appellatio.

7 An Conſtitutio præfata Gregorij XV. de Conſeruatoribus edita, afficiat Religionem Hieroſolymitanam.

Conſeruatores, an & quando poſſint ſubdelegare. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

820 *Conſeruatores poſſunt ſuam iuriſdictionem alteri ſubdelegare.*

821 *Delegatus Principis poteſt alteri ſubdelegare.*

Conſeruatores ſunt delegati ad vniuerſitatem cauſarum.

Comparantur iudicibus Ordinarijs.

De-

Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt ſubdelegare.
822 *Conſeruator re integra poteſt reuocare ſubdelegationem.*
Et etiamſi cœperit vti ſubdelegata iuriſdictioni.

820 Ad primum, Reſp. Non vigore huius Bullæ, quia id expreſsè non diſponit; ad tex. in cap. fin. §. *vices de offic. deleg. in 6.* & ſcribit Petrus Greg. *in ſyntag. iur. lib. 47. cap. 22. num. 27.*

ADDITIO.

821 Conſeruatores ex duplici capite poſſunt ſuam iuriſdictionem alteri delegare. Primo, quia ſunt delegati Principis, nempe Summi Pontificis, quibus conuenit facultas ſubdelegandi, *l. A iudice, C. de iud.* & *cap. Paſtoralis.* & *cap. fin. de offic. deleg.* & *cap. Statutum, §. In nullo de reſcrip. in 6.* Secundo, quia ſunt delegati ad vniuerſitatem cauſarum, cum ſub vniuerſali verbo *Conſeruatorum* cauſæ cõmiſſæ ſunt, iuxta doctrinam Gloſ. *in l. 1.* verbo *Ab eo, ff. Qui, & à quo appel.* Iaſ. *in dict. l. A Iudice, n. 8. C. de iud.* Bal. Salliceti, & aliorum *ibid.* Menoch. *q. 67 num. 48. lib. 1. de arbitr.* & cum alijs Sanchez *lib. 3. de matrim. diſp. 31. num. 4.* Et proinde comparantur iudicibus Ordinarijs, vt tradunt Gloſ. *in cap. cum cauſam de appellat.* vbi etiam Fran. Dec. Præpoſ. & cæteri. Rurſus Gloſ. *citat. in dict. l. A iudice C. de iud.* vbi Iaſ. *num. 8.* cæterique Doctores. Vantius alios citans, *de nullit.* Tit. *Coram quo nul. propo. poſ. num. 17.* Menoch. *cit. quæſt. 67. num. 52. lib. 1. de arbitr.* Sbroz. *de Vicar. lib. 1. quæſt. 22. num. 12.* Delegatus autem ad vniuerſitatem cauſarum poteſt ſubdelegare iuxta communem doctrinam Gloſ. *in l. 1. §. 1. ff. Qui, & à quo.* & Gloſ. canon. *in cap. Super quæſtionum, §. Si verò,* verbo *Delegare de offic. deleg.* Abbas, & cæteri *ibid.* Hoſtienſ. *in ſum.* Tit. *de offic. deleg. num. 6.* Franc. *in cap. cum cauſam n. 20. de appellat.* Dec. *ibid. in fine.* teſtans de communi. Bar. *l. More, num. 11. ff. de iuriſdic. omn. iud.* Purpurat. *num. 98.* Sanchez alios afferens, *lib. 3. de matrim. diſp. 31. num. 2.* Et ideo poſſe ſubdelegare tradunt Rodriquez *tom. 1. quæſt. regul. quæſt. 65. ar. 10.* Sorbus *in compen. priuileg. mendican.* Tit. *Conſeruator,* verbo *Item Conſeruator.* Paſſarel. *in notat. ad priuileg. not. 32.* Confect. *in compen. priuileg. mendican.* tit. 4. *cap. 7.* ver. *Poſſunt item.* Moneta *de conſeruat. cap. 7. num. 58.* Peirin. *de priuileg. ad Conſtit. V. Gregor. XV. §. 2. num. 5.* & habetur *ex Conſtit. Clemen. VII.* quæ incipit *Conqueſtionem dilectorum*; die 19. *Martij* 1524. §. 1. ibi. *Quatenus, vel duo, aut vnus veſtrum per vos, vel alium, ſeu alios, etiamſi ſint extra loca, in quibus deputati eſtis Conſeruatores.* & idem etiam habetur *in Mari magno Carmelitanorum* per Sixtum IV. & in Conſeruatoria Gregorij XIII. *pro Ieſuitis.*

822 Eſt tamen aduertendum, quod quamuis Conſeruator in totum delegauerit, poteſt tamen delegationem reuocare à ſubdelegato, antequam incipiat vti delegata iuriſdictione, vt deciditur in cap. *Quamuis de offic. deleg. in 6.* vbi redditur optima ratio, quia ſcilicet, ante vſum iuriſdictionis delegatæ non cenſetur efficaciter tranſire in ſubdelegatum. Imo etiamſi delegatus cœperit vti iuriſdictione, poterit conſeruator eam reuocare per *l. Iudicium ſoluitur, ff. de iudic.* ibi. *Vetante eo, qui iudicare iuſſerat.* & notat Couarruu. *pract. quæſt. cap. 10. num. 1.* quod præſertim habet locum, ſi in commiſſione iuriſdictionis adſit clauſula, *Donec vices ſuas duxerit reuocandas.* Cum enim liberum ſit Conſeruatori huic, vel illi vices ſuas committere, & ſubdelegatus non procedat iuriſdictione propria, ſed iuriſdictione aliena, liberum etiam remanet ſubdeleganti reuocare commiſſam iuriſdictionem; vt tamen iuſtè reuocet, requiritur iuſta cauſa, vt notat etiam Couarruu. *citat.*

An Conſeruatores citare poſſint abſque inſertione ſuarum facultatum. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

823 *Conſeruatores quando citent.*
824 *Conſeruator mediante citatione perpetuat ſuã iuriſdictionem.*
Citatio eſt neceſſaria in actibus iudicialibus.
825 *Conſeruatores citare debent etiam in notorijs.*
825 *Citatio per Edictum eſt Principi reſeruata.*
Conſeruatores citare aliquando poſſunt per edictum.
Delegatus Principis citare poteſt per edictum.

823 Ad 2. Reſp. Citant, ſi citandus, eſt in loco citantis. Iaſ. *conſ. 145. lib. 4. n. 6.* vel in loco non multum diſtante. Gratian. *lib. 1. diſcept. forenſ. c. 170. n. 30. & ſeq.* poſt Syluest. *in ſumm. in verb. Conſeruatores, in 3. verſ. Dico quintò.*

ADDITIO.

824 Idem tradunt Innocent. *in cap. 1. de offic. deleg. in 6.* & alij Doctores *ibid.* ſicut etiam *in cap. fin. eod. tit.* Butr. *tract. de notorio, ar. 4. num. 13.* Calderin. *in cap. Veſtra, de cohabit. cler.* & habetur ex

dicto

Digitized by Google

dicto *cap.1. de offic. deleg. in 6.* Quatenus dicitur, quod conſeruator delegatus perpetuare poteſt ſuam iuriſdictionem, quæ tamen perpetuari nequit ſine citatione, cap. *Gratum de offic. deleg. in 6.* ibi. *Citationibus, & ſententiarum denunciationibus dumtaxat exceptis, quas per alios valeant exercere.* Et ratio eſt, quia citatio eſt neceſſaria in actibus iudicialibus, *l. de vnoquoque, ff. de re iud.* & *cap. Cum olim de teſtib.* Et ideo cum conſeruatores habeant iudicare, debent poſſe citare, quia conceſſa iuriſdictione conceduntur omnia neceſſaria ad ipſam exercendam.

825 Quam citationem debent Conſeruatores adhibere etiam in notorijs, iuxta ea, quæ tradunt Gloſ. *in cap. Ad noſtram, 3.* verbo *Obſeruandus de iureiur.* & *in cap. Cum ſit Romana, §. fin.* verbo *Irrequiſitum de appel.* vbi Doctores Abbas, Innocent. Imola, Io. Andr. & cæteri. Ancharan. *in cap.1. n.6. de offic. deleg. in 6.* Alexand. *in l. A D. Pio, §. In venditione, ff. de re iud.* Alber. *in l. Ea quidem, n. 14. C. de accuſat.* Capra *tract. de notorio, memb.4. num.20* Farinac. *lib.9. quæſt. crim. quæſt.21. num. 67.* Gab. *tit. de citat. concluſ.1. num.2. lib.2. commun. concluſ.* alios citans. Boſſius *in Prac.* Tit. *de denunciat. n.9.* Aret. *conſil.163. num.7.* Clar. §. *fin. quæſt.9. num.4.* Et habetur ex Clemen. *Paſtoralis de re iud.* & *cap. Deus Omnipotens* & *cap. ſcelus, 2. q.1.* Et quamuis nonnulli oppoſitum teneant, adducentes nonnullos textus apud Scac. *de re iud. cap.76. n.8.* quos ipſe ſequitur, id tamen explicatur, vt ſolum habeat locum, quando conſtat, quod reo nulla poſſit competere defenſio.

826 Et quamuis regulariter citatio per edictum non ſit permiſſa, cum ſit Principi reſeruata, per Felin. *in c.2. n.7. de conſtit.* Vant. *de nullit. in Rubr. de nul. ex defec. citat. num.25.* Quia tamen in nonnullis caſibus à iure permittitur, poterit Conſeruator in ijſdem caſibus citare per edictum, vt deſumitur ex Rebuf. *tom.3. ad Conſtit. Gal.* Tit. *de citat. in præfat. num.93.* Confect. *de priuileg. mendicant. tit.4. cap.7. init.* & ver. *Aduertendum eſt.* Scac. *de iudic. cap. 34. num. 4.* Gail. *Obſeruat. 57. pract. num. 14. lib.1.* & alijs, quos adducit, & ſequitur Moneta *de conſeruat. cap. 8. num. 39.* Quia ſcilicet Conſeruatores ſunt delegati Summi Pontificis: Delegati autem Principis citare poſſunt per edictum. Authen. *Qui ſemel. C. quomodo, & quan. iud.* & conſtat etiam ex Conſtit. 3. Pij V. *apud Confect. de priuileg. mendican.*

An Conſeruatores ſint iudices delegati. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

827 *Conſeruatores ſunt iudices delegati.*
828 *Morte concedentis expirat officium Conſeruatoris.*
829 *Conſeruatores an æquiparandi iudicibus ordinarijs.*
Conſeruatores ſunt delegati ad vniuerſitatem cauſarum.
830 *De iure nouo Conſeruatores ſunt iudices ordinarij.*
831 *Iuriſdictio ordinaria quomodo requirat territorium.*
832 *Ad iuriſdictionem ordinariam non requiri territorium, quomodo accipiendum.*

827 Ad 3. Reſp. Delegati ſunt, ideoque de illis tractatur *in c. 1. & vlt. de offic. deleg. in 6.* & hoc pro certo tradit Nauar. *in conſ.1.* aliàs *3. lib. 1. de offic. deleg. n.1.* & Petrus Greg. *in ſyntagm. Iur. lib.47. c. 22. n.25.* poſt Sylueſt. *in ſumma, §. Conſeruator. n.3. verſ. Decimoquinto,* & ſumma Armil. *in d. §. Conſeruator. num. 4.*

ADDITIO.

828 Idem tradunt Gloſ. *in cap.1. de offic. deleg. in 6.* Franc. *ibid. num.3.* Archidiacon. *num.1.* Butr. *num. 4.* Ancharan. *num. 2.* Mandoſ. *in praxi ſign.* verbo *Conſeruatoria.* ver. *Conſeruatores dicuntur.* D. Antonin. *3. par. tit.9. cap.4. §.2.* Fuſch. *lib. 2. de Viſit. cap.23. num.3.* Neuizan. *conſil. 35. num. 9.* Iaſ. *conſil.145. vol.4.* Ancharan. *conſil.132. num.1.* Azor. *par.2. lib.5. cap.34. init.* Moneta *de conſeruat. cap. 7. num.36.* & communiter. Et ſatis ex eo patet, quia morte concedentis expirat officium Conſeruatoris. *cap. fin. §. Officium autem, de offic. deleg. in 6.* Iuriſdictio autem ordinaria non expirat morte concedentis.

829 Et quamuis Franc. *in cap. Cum cauſam, num. 17. de appellat.* Ancharan. *in cap. fin. num. 2.* ver. *Quinto not. de officio deleg. in 6.* Neuizan. *conſil.35. num. 13.* Menoch. *lib. 1. de arbitr. quæſt. 67. num.63.* nolint æquiparandos eſſe iudicibus ordinarijs, quia non ſunt delegati ad vniuerſitatem cauſarum vnius territorij, ſed tantum vnius generis perſonarum. Attamen communiter volunt æquiparandos ordinarijs. ita Geminian. *in cap. fin. §. Officium autem, num.2. init. de offic. deleg. in 6.* Franc. *ibid.* Auſrer. *ad Capel. Tholoſ. deciſ 38.* Nauar. *conſil.3. num.2. de offic. deleg.* Io Baptiſ. Coſta *de in integr. diſt.64. num.3.* Confect. *in Compen. priuileg. tit. 4. cap.7. init.* & ver. *Præterea Conſeruator.* Moneta *de conſer. cap. 7. num. 37.* Quia ſunt delegati ad vniuerſitatem cauſarum, cum ijs vnico verbo vniuerſali ſint cauſæ commiſſæ, *l.1 ff. Quis, & à quo appel.* quod ſufficit, vt ibi notat Gloſ. Iaſ. *in l. A iudice, num.8. C. de iudic.* Salicet. & Bald. *ibid.* Caſtrenſ. *in l.2. num.3. ff. de offic. eius &c.* Socin. ſen. *in l. More, num.41. ff. de iuriſdic. om. iud.* Franc. *in cap. Cum*

cau-

cauſam, num.27. de appellat. Curt. iun. *conſil.2. n. 7.* Sanchez *lib.3. de matrim. diſp.31. num.4.*

830 Verùm licet hæc procedant de iure veteri, de iure tamen nouo Conſeruatores ſunt iudices ordinarij, vt notant Peirin. *de priuil. ad Conſtit.*§5. *Gregorij XV. num. 2.* Lezana *tom. 2. ſum. cap. 10. num. 25.* & ita etiam declarauit S. Congregatio in Collect. ex Biblioth. Bellarm. *ad cap. 5. ſeſſ. 14. Concil. Trident.* his verbis: *Conſeruatores ſunt iudices ordinarij, ſed illis committuntur cauſæ, vt Sedis Apoſtolicæ delegatis;* intelligitur autem de commiſſione cauſarum, quæ aliàs ad ipſos non ſpectarent. Et ita deſumitur ex *Conſtit. 1. Gregorij XIII. in Bullar.* §.5. quæ incipit, *Aequum reputantes, VIII. Kal. Iun.* 1572. vbi decernitur, quod Conſeruatores habeant perpetuam poteſtatem, & iuriſdictionem, & proinde erit ordinaria, quia non expirabit morte concedentis, *l. Et quia ff. de iuriſd. omn. iud.* & *cap. 2. de offic. Legati in 6.* præſertim cùm ſit à lege, quæ non conſtituit delegationem. *cap. A iudicibus. 2. quæſt. 6.*

831 Neque obſtat, quod non habeant territorium, quia, quando dicitur, quod iuriſdictio ordinaria requirit territorium, non intelligitur de territorio, prout importat certum locum, ſeu certam ditionem, & regionem, vt in *l. Pupillus. §. Territorium. ff. de verbor. ſignificat.* Sed de territorio, vt dicit certos fines, intra quos in determinatas perſonas poteſt exerceri iuriſdictio, vt notant Oſſuad. *lib. 17. com. cap. 9. littera C.* Alphonſus de Eſcobar *de Pontificia, & Reg. iuriſdict. in ſtud. cap. 9. num. 6. & ſequent.* Quod eſt territorium formale, nempe termini claudentes intra certam ſphæram iuriſdictionem quoad perſonas inhabitantes.

832 Imò quod ad iuriſdictionem ordinariam non requiratur territorium, tradunt Felin. *in cap. Poſt ceſſionem init. de probat.* Geminian. *in cap. Ordinarij. de offic. Ordin. in 6.* Maranta *in ſpeculo par. 4. diſt. 5.* Tit. *An ſit iudicium Ordinar. num. 2.* Moneta *De conſeruat. cap. 7. num. 41.* Merol. *tom. 3. theol. moral. diſput. 7. cap. 3. dub. 2. num. 59.* Sarauia *De iuriſdict. adiunc. quæſt. 33. num. 41.* Rota *Deciſ. 324. num. 10. par. 1. Recent.* & alij cum Gloſ. *in Clement. Ne Romani. §. Sanè.* verbo *Diœceſim. de elect.* argum. ex *cap. 1. De relig. domib.* quod debet intelligi de territorio materiali, quatenus dicit locum, in quo coadunantur ſubditi; nam territorium formale, importans vnionem ſubditorum intra certos terminos iuriſdictionis, certum eſt omninò requiri.

An Prælatus regularis ſibi præiudicet, ſi non vtatur foro Conſeruatorum. Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

833 *Prælatus Regularis non vtens foro Conſeruatorum non ſibi præiudicat.*

834 *Priuilegium reſpiciens plures actus non amittitur niſi pro illa vice, pro qua quis non vtitur.*

Ex actu contrario cenſetur renunciatum priuilegio tantum, quantum indicat actus.

835 *Priuilegio, quod Regulares conueniantur coram Conſeruatoribus, non poſſunt priuati renunciare.*

836 *Renunciatio per actum oppoſitum priuilegij de Conſeruatoribus, non tenet, niſi conſentientibus Superioribus.*

837 *Actu contrario ſpacio quadraginta annorum præſcribuntur priuilegia.*

Priuilegium, quod Regulares conueniri debeant coram Conſeruatoribus, neque ſpacio quadraginta annorum præſcribitur.

Decretum irritans impedit præſcriptionem priuilegij.

833 Ad IV. Reſp. Non præiudicare: ita tenet Federicus de Senis *in conſ. 14. num. 5.* vbi antiquiores allegat.

ADDITIO.

834 Ratio reſolutionis eſt, quia quod Regulares conueniri debeant coram conſeruatore, eſt priuilegium; & ideo poſſunt illo non vti. Circa quod tamen eſt aduertendum, quod ſi aliquis Regularis pateretur, ſe conueniri coram alio iudice, quàm coram ſuo Conſeruatore, non per hoc amitteret priuilegium, quia cùm priuilegium habeat tractum ſucceſſiuum reſpiciens plures actus, ad ſummum cenſetur amittere pro illa vice, iuxta doctrinam Bart. *in l. 1. §. Hoc interdicto ff. de itin. actuq; priu.* Cin. *in l. Voluntariæ. C. De excuſat. tut.* Abbat. *in cap. Cùm acceſſiſſent. De Conſtit.* Felin. *num. 27.* Alexan. *Conſil. 192. circa fin. lib. 2.* Bald. *Conſil. 237. in fine. lib. 4.* & *in cap. Plerumque. circa fin. de reſcript.* Salicet. *in l. Voluntariæ. C. de excuſat. tut.* Puteus *deciſ. 128. num. 3. l. 2.* Decius *latè in cap. Cùm acceſſiſſent. num. 17. De conſtit.* Rodriquez *quæſt. 41. art. 5. tom. 1. quæſt. Regular.* Quia cùm renunciatio priuilegij dependeat ex voluntate renunciantis, menſuratur ex ipſa, & ideo ex actu contrario tantum ſolum cenſetur renunciatum, quantum indicat actus ipſe *l. fin. C. Ne vxor pro mar.* Actus autem contrarius, ſicut ſolum trahit voluntatem ad ſeipſum, ita ſolum trahet etiam renunciationem.

835 Imò neque pro illo actu religioſus validè renunciaret, quia priuilegiũ, vt regulares conueniantur coram Conſeruatoribus eſt priuilegium religionis, cui non poſſunt priuati renunciare *cap. Si dilecti. De foro competen.* & tradunt Abbas *in cap. Ad audientiam. num. 12. vet. In contrarium. De præſcript.* Felin. *ibid.* Gracia *de ſentent. & re iud. gloſ. 7. qu. 3. limit. 4.*

limit. 4. *num.* 229. Cened. *lib.* 1. *pract. quæſt.* 26. *num.* 9. Cochiet *de iuriſd. Ordinar. in exemp. par.* 3. *quæſt.* 12. *num* 4. Rota *Deciſ.* 240. *num.* 5. *par.* 4. *diuer.* & *Deciſ.* 704. *num.* 9. *coram Buratto.* & *Deciſ.* 72. *num.* 9. *par.* 1. *Recent.* & *Deciſ.* 63. *n.* 10. *par.* 5.

836 Præſertim quia agitur de iure Superiorum, quod læditur per huiuſmodi actum, & ideo non conſentientibus ipſis non tenet renunciatio per actum oppoſitum, vt notant Caſtrenſ. *Conſil.* 431. *num.* 3. *init.* Roman. *Conſil.* 369. *num.* 18. Cardin. *Conſil.* 38. *in fine.* Afflict. *Deciſ.* 173. Gratian. *Deciſ.* 78. *num.* 50. Tuſch. *littera C. concluſ.* 1027. *num.* 5. Cened. *quæſt. canon.* 12. *num.* 8. Gail. *obſeruat.* 40. *num.* 3. *lib.* 1. Io. Bapt. Coſta *de ſcient. & ignor. Centur.* 2. *diſt.* 66. *num.* 5. Et ideo poterunt Superiores prohibere, ne ſubditus proſequatur cauſam coram iudice, & reducere ad Conſeruatorem.

837 Et quamuis per actus contrarios ſpatio quadraginta annorum præſcribantur priuilegia contra inferiores Eccleſias ex *cap. Accedentibus. De priuilegijs.* vbi Doctores Innocent. Abbas, & alij. Syluester verbo *Priuilegium. num.* 11. hoc tamen priuilegium, quod Regulares conueniri debeant coram Conſeruatore, neque etiam ſpatio quadraginta annorum amittetur, quia habet clauſulam preſeruatiuam decreti irritantis, vt conſtat ex præcedenti Conſtitutione Gregorij XV. §. 12. ibi. *Quæ omnia, & ſingula in præſenti Conſtitutione contenta Sanctitas ſua voluit inuiolabiliter obſeruari; decernens ſic in ijs, cæteriſque omnibus præmiſſis per quoſcunque &c. etiam S. Palatij Apoſtolici Auditores, nec non S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſublata &c. iudicari &c. Necnon irritum, & inane &c.* Ante autem §. 9. decreuerat, quod Regulares coram ipſis Conſeruatoribus conueniri debeant. Decretum autem irritans operatur, quod per actus contrarios tanquam nullos, non præſcribatur priuilegium, vt tradunt Felin. *in cap. Cùm acceſſiſſent, n.* 30 ver. *Quarto limita. de Conſtitut.* Anton. Gabr. *l.* 6. *commun. concluſ. tit. de clauſ. concluſ.* 3. *num.* 39. & 44. Menoch. *Præſumpt.* 41. *num.* 10. *lib.* 6. Rodriquez *quæſt.* 41. *art.* 6. *tom.* 3. *quæſt. regular.* Moneta *de conſeruat. cap.* 10. *num.* 430. Balb. *de præſcript. par.* 5. *princip par.* 4. *quæſt.* 4. *limit.* 3. Abbas *in cap. Cùm acceſſiſſent. num.* 6. *de conſtit.* Imola *num.* 7. Burg. *num.* 227.

An Conſeruatoribus ſubiecti poſſint ſe Ordinarijs ſubijcere. Quæſtio V.

SVMMARIVM.

838 *Conſeruatoribus ſubiectus poteſt Ordinarijs ſe ſubmittere, niſi ſit exemptus.*

839 *Regulares habentes Conſeruatores non poſſunt conſentire, quod conueniantur coram Ordinario. Intereſt Romanæ Sedis, ne ſubditi ſui ab alijs iudicentur.*

840 *Regulares non poſſunt conſentire quod conueniantur coram Ordinario, ſi habeant Conſeruatores, & ſi agatur de iure competente, exceſſione, aut cauſa criminali, aut mixta.*

838 **Ad V. Reſp. Poterunt, ſed ſibi, & non alijs præiudicant, Ferret. *conſ.* 102. *lib.* 1. *in n.* 18. Corn. *conſ.* 214. *lib.* 2. *n.* 8. Rota *in Deciſ. Seraph.* 595. *n.* 7. vbi ſubdit ſecus eſſe de exemptis, & Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectis, de quibus ſupra.**

ADDITIO.

839 Ex quo deducitur, quod Regulares immediatè ſubiecti Romanæ Sedi, & habentes Conſeruatores, non poterunt conſentire, ſi conueniantur coram Ordinario, quia hoc redundaret etiam in præiudicium Romanæ Sedis, cuius intereſt ſubditos ſuos ab alio non iudicari, vt notant Abbas *in cap.* 1. *num.* 19. *de re iud.* Felin. *in cap. Cùm olim. num.* 3. *de præſcriptionib.* Io. Andr. *in cap. Scienti. in fine. ver. Si vero. de reg. iur. in* 6. Franc. *num.* 4. Caſtrenſ. *conſil.* 432. *num.* 3. *lib.* 1. Rota cum alijs *in Vlixbonenſi Monaſterij* 19. *Nouemb.* 1625. *coram Coccino.* & *in Gandauen. Monaſterij* 29. *Apr.* 1641. *coram Eminentiſſ. Panzirolo.* Et fauet etiam Conſtitutio Gregor. XV. *de Conſeruatoribus.* §. 9. ibi *Statuit Sanctitas ſua, vt coram ipſis Conſeruatoribus Regulares, ac perſonæ ſupraſcriptæ conueniri, aut trahi debeant, &c.* Atque §. 12. ponit decretum irritans omnia contraria diſpoſitis in ea Conſtitutione.

840 Et hoc locum habet, etiamſi agatur de iuribus competentibus ex ceſſione, aut cauſa ſit criminalis, aut mixta, non obſtante Decreto Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *c.* 5. *de reformatione.* Quia Concil. excludit Regulares, ſicut etiam Vniuerſitates generales, Collegia Doctorum, Scholarium, & Hoſpitalia actu hoſpitantia, ne ſub illa diſpoſitione comprehendantur. Vt notant etiam Anguian. *lib.* 3. *de legib. Controuer.* 33. *num.* 5. & 6. Moneta *de Conſeruat. cap.* 7. *num.* 326.

Ad

Ad quem appellandum à Conſeruatoribus. Quæſtio VI.

SVMMARIVM.

841 *A Conſeruatoribus appellatur ſolum ad Papam.*
842 *Appellandum ad eum, qui dedit iudicem.*
843 *Appellandum ad Papam, etiamſi Conſeruator ab ipſo datus, ſit laicus.*
A Conſeruatore Clerico dato à Principe laico appellatur ad ipſum Principem.
844 *A Conſeruatore an appellari poſſit ad Legatũ.*
Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa eſt maior Legato.
Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa eſt maior quocumque Ordinario.
845 *A Subconſeruatore ad quem ſit appellandum.*
De iure ciuili ſemper eſt appellandum ad committentem.

841 Ad VI. Reſp. Conſeruatores ſunt Iudices delegati à Papa in cauſis eis commiſsis. *c. 1. & ſeq. de offic. Iudic. deleg. in 6.* propterea ad Papam tantummodo ab eis appellatur. Ancharan. *conſ. 72. n. 1.*

ADDITIO.

842 Hoc ipſum deſumitur ex *cap. Super quæſtionum. de offic. deleg.* & *cap. Si duo. Tit. eod. in 6.* & faciunt quæ tradunt Abbas *in cap. 2. de offic. leg.* Speculat. *Tit. de appellat. Rubr. Ad quem ſit appellan. §. Nunc tractemus. num.* 5. Et ſatis conſtat ex regula generali, quod eſt appellandum ad eum, qui dedit iudicem *l. 1. ff. Quis, & à quo appel.* & *l. Imperatores. ff. de appel.* & *l. Præcipimus. §. Hæc ſi. C. de iudic.*

843 Ex quo fit, quod etiamſi Papa det Conſeruatorem laicum, ad ipſum Papam ſit appellandum, vt notant Speculator. *num præced. citat. dicto §. Nunc tractemus. num.* 8. Germon. *de ſacror. immunit. lib. 3. cap. 19. num.* 86. Moneta *De conſeruat. cap. 9. num.* 184. & Doctores *in cap. 2. de iudic.* & *in cap. Cùm ſit generale. de foro competen.* & deſumitur ex *cap. Si duobus. §. Denique. de appell.* & *cap. Nouit. de iudic.* Rurſus à Conſeruatore etiam Clerico dato à Principe laico, ad ipſum Principem erit appellandum, vt notant Doctores *in cap. In Archiepiſcopatu. de raptorib.* Felin. *in dict. cap. Cùm ſit generale. de foro competenti.*

844 Ita autem appellatur à Conſeruatore ad Papam, vt non poſſit appellari ad Legatum etiam de Latere, vt tradunt Ancharan. *conſil.* 132. Run. *conſil. 3. lib. 4.* Tuſch. *Littera C. concluſ. . . . num. 6.* Confect. *de priuileg. Mendicant. tit. 3. cap. 5. in fine.* Qui addunt, neque valere conſuetudinem, quod à Conſeruatore appelletur ad Legatum de Latere, & afferunt eam rationem, quia non poteſt conſuetudine induci, vt à maiori appelletur ad minorem: Conſeruator autem tanquam Delegatus Sedis Apoſtolicæ, in cauſis ſibi commiſſis, maior eſt Legato, etiam à Latere, nam Legatus à Latere habet iuriſdictionem ordinariam *cap. 2 de offic Legati in 6.* Delegatus autem Summi Pontificis in cauſa ſibi commiſſa, maior eſt quocunque Ordinario *cap. Sanè. 2. de offic. Deleg.* & *cap. Paſtoralis. §. Præterea. de offic. Ordinar.* Et quod Delegatus Papæ ſit maior in cauſa ſibi commiſſa etiam Legato, deſumitur ex *cap. Studuiſti. de offic. Leg.* vbi Doctores, & notant Speculat. *Tit. de Legat. §. Supereſt. num.* 48. Ruin. *conſil 3. num. ... lib.* 4. Ancharan. *conſil. 132. n. 2.* Mandoſ. *in praxi ſign. grat.* verbo *Conſeruatoria, init.*

845 Sed dubium remanet, ad quem ſit appellandum à Subconſeruatore. Hæc autem difficultas cum diſtinctione reſoluenda eſt. Nam ſi Conſeruator etiam quoad vnam cauſam commiſit Subconſeruatori totam ſuam iuriſdictionem, ſolum ad Papam poterit appellari: Si verò ſibi reſeruat aliquid de iuriſdictione, ad ipſum Conſeruatorem appellabitur. Prior pars deciditur *in cap. Super quæſtionum. §. Puro. de offic. Deleg.* ibi. *Cùm Delegatus à nobis iuriſdictionem ſuam in alium transfert totam, ſi fuerit appellandum, non ad eum, ſed ad nos appellari debebit.* Et ratio eſt, quia ſi tranſtulit totam ſuam iuriſdictionem in Subconſeruatorem, non remanet apud ipſum alia iuriſdictio, cuius vigore in cauſa appellationis poſſit procedere. Secunda autem pars deſumitur ex eodem tex. à contrario ſenſu; quia ſi, cur non poſſit ad ipſum appellari, ex eo prouenit, quia totam iuriſdictionem commiſit; ſi totam non cõmittat, ſed aliquid ſibi reſeruet, poterit ad ipſum appellari. Deſumitur etiam ex *cap. Cùm te. de offic. Deleg.* & *cap. Si Delegatus. eod. Tit. in 6.* Eſt tamen aduertendum, quod hoc procedit de iure canonico; nam de iure ciuili ſemper ad committentem eſt appellandum. *l. 1. ff. Quis, & à quo appell.* & *l. fin. in fine. C. de iudic.* & *l. Præcipimus. §. Hæc ſi. C. de appellat.* Quia ſcilicet iuriſdictio nunquam de iure ciuili ita cenſetur in totum committi, quin remaneat etiam apud committentem.

Digitized by Google

An Conſtitutio Gregorij XV. de Conſeruat. afficiat Equites Hieroſolymitanos. Quæſtio VII.

SVMMARIVM.

846 *Conſtitutio Gregor. XV. non afficit Hieroſolymitanos Equites, poſſunt tamen eligere Conſeruatores.*
Tenentur ſeruare formam præſcriptam, ſi eligant.

846 Ad VII. Reſp. Quòd non, niſi quoad Iudices Conſeruatores, eidemque Religioni adhuc ius eiuſmodi Iudices Conſeruatores eligendi competere, declarauit Sac. Congr. Concil. Trident. *die 6. Februarij 1627.* ſub his verbis: *Sacra Congregatio Illuſtriſſimorum Cardinalium Concil. Trident. Interpretum cenſuit, Conſtitutionem ſanctæ mem. Gregorij XV. de Conſeruatoribus, non afficere Religionem Hieroſolymitanam, niſi quod Iudices Conſeruatores, eidemque Religioni adhuc ius eiuſmodi Iudices Conſeruatores eligendi competere.* Supradicta declaratio reperitur impreſſa in Bullario S.D.N. Vrbani VIII. *fol.* 392. quæ incipit; *Exponi nobis &c.*

ADDITIO.

847 Cùm Conſtitutio præfata afficiat quoad Conſeruatores Milites Hieroſolymitanos, ſequitur, quod ſi volunt, teneantur eligere Conſeruatores iuxta formam in ea præſcriptam: quod etiam colligitur ex ipſa Conſtitutione, ſiquidem reuocat electiones Conſeruatorum in ſpecie, etiam Militum Hieroſolymitanorum, & dat formam eligendi impoſterum, vnde fit, quod ipſi quoque teneantur ſeruare formam præſcriptam, cùm quoad hoc ſub Conſtitutione comprehendantur, ſiquidem non poſſunt eligi alio modo, niſi ſecundùm præſcriptam formam, præſertim ſtante decreto irritante, vt in §. 12.

Reſolutio aliorum dubiorum circa Conſeruatores.

SVMMARIVM.

848 *Regulares poſſunt ſemper eligere Conſeruatores ſeruata forma &c.*
849 *An quando iuriſdictio Conſeruatorum extenditur ad plures Epiſcopatus, debeat apud omnes notificari electio.*
850 *Electio Conſeruatorum mutari non poteſt intra quinquennium, niſi ex iuſta cauſa, & à quo approbanda.*
851 *Conſeruator poteſt recuſari vt ſuſpectus, niſi de iniurijs notorijs debeat recognoſcere, & notorium ſit permanens.*
852 *Recuſato Conſeruatore vt ſuſpecto, erunt eligendi arbitri, qui iudicent de cauſis ſuſpicionis.*
853 *Quid ſi oriatur competentia iuriſdictionis inter Conſeruatorem & Ordinarium.*

848 Circa autem materiam Conſeruatorum nonnulla alia adnotanda ſunt. Et primo, quòd quamuis Regulares non elegerint Conſeruatorem intra tempus præfixum à Conſtitutione Gregorij XV. poſſunt tamen ſemper eligere, dummodo eligant iuxta formam præſcriptam in eadem Conſtitutione, vt declarauit S. Congregatio *die* 18. *Septembris 1627.* & deſumitur etiam ex eadem Conſtitutione §. 7. ibi *Alioquin eo termino elapſo* (nempe præfixo in Conſtitutione ad eligendum, & docendum de electione) *Quamdiu Conſeruatores ſecundùm formam præſentis Conſtitutionis non elegerint, coram eiſdem Ordinarijs conueniantur.* Ex quibus conſtat, quod conceditur pro quocumque tempore facultas eligendi.

849 Secundò, Cum iuriſdictio Conſeruatorum pro Regularibus extendatur ad tres dietas ex diſpoſitione Pij V. contingere poteſt, quod ſe extendat ad plures Epiſcopatus; & ideo cum ex præfata Conſtitutione Gregorij XV. debeant electionem Conſeruatoris notificare Curiæ Ordinarij, neceſſe erit, quod notificent Curiæ cuiuſcunque Ordinarij, ad cuius Epiſcopatum poteſt extendi iuriſdictio, alioquin ſolum vti poterunt Conſeruatore in illo Epiſcopatu, cuius Curiæ notificata eſt electio, vt declarauit S. Congregatio *die* 11. *Iulij 1620.*

850 Tertiò. Conſeruatores electi ſecundum formam huius Conſtitutionis mutari non poterunt durante quinquennio à die ſuæ electionis, niſi interueniat legitima cauſa, quæ erit approbanda vel à Sede Apoſtolica, vel à locorum Ordinarijs. Poterunt autem Regulares, prout magis libuerit, recurrere vel ad Sedem Apoſtolicam, vel ad Ordinarium pro approbatione cauſæ. Ita ſtatuitur §. 8. Poterunt tamen Conſeruatores durare in officio vltra quinquennium, quia Decretum Concilij Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5. de reformat.* Quod Conſeruatores non durent vltra quinquennium, non ſe extendit ad Conſeruatores Regularium, & nonnullos alios, vt in fine cap. & proinde officium Conſeruatoris non eſt temporale, vt notat Miranda, *tom. 2. manual. Prælat. quæſt. 47. ar. 6.*

851 Quarto. Conſeruator poterit recuſari tanquam ſuſpectus, exiſtente iuſta cauſa. Vnde etiam Actores poterunt recuſare Conſeruatorem Regularium, & nolle cauſam coram ipſo agitari. Cum enim Conſeruator ſit Iudex, eſt eadem ratio de ipſo ac

as de cœteris iudicibus; iudex autem ſuſpectus recuſari poteſt cap *poſtremo*, & cap. *cum ſpeciali de appellat.* & *l. apertiſſimi, C. de iudic.* Hoc tamen eſt limitandum, vt non valeat, quando Conſeruator de iniurijs notorijs debet cognoſcere cap. *propoſuit, de appellat.* vbi Gloſ. verbo *Manifeſto*, communiter recepta. Innocent. *in cap. 1. num. 4. de offic. deleg. in 6.* Hoſtienſ. *ibid.* Syluester verbo *Conſeruator, n. 5 in fine*. Caualcan. *deciſ. 33. num. 15. par. 2.* Farinac. cum alijs, *quæſt. 22. crimin. num. 129.* Ceual. *to. 4. com. contra com. quæſt. 897. num. 779.* Campanil. *in diuer. iur. rubr. 12. cap. 13. num. 25. in fine*. Quia ſtante notorietate non poteſt habere locum iniuſtitia, cuius intuitu admittitur recuſatio. Hoc tamen limitandum eſt, vt ſolum habeat locum, quando notorium eſt permanens, non autem quando eſt tranſiens. Ita Burſat. *conſil. 21. num. 23. lib. 1.* Lancellot. *de attent. par. 2. cap. 6. num. 33.* Carauita *in Ritu magn. cur. 265. num. 11.* Farinac. *quæſt. 21. crimin. num. 131.*

852 Si ergo contingat Conſeruatorem recuſari, vt ſuſpectum, erunt eligendi arbitri, qui iudicent de cauſis ſuſpicionis, vt de delegatis Apoſtolicis decernitur in cap. *cum ſpeciali de appellat.* & in terminis Conſeruatorum in Concil. Trident. *ſeſſ. 14. c. 5. de reformat.* Erunt autem arbitri eligendi à partibus. Quod ſi non adſit aduerſarius, eligentur à recuſante; & recuſato, & ſi electi non concordent, addetur tertius, vt in dicto cap. *cum ſpeciali*.

853 Et idem erit ſeruandum, ſi oriatur controuerſia ſuper competentia iuriſdictionis inter Conſeruatorem, & Ordinarium. Ita enim decernitur in Concil. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5. de Reformatione*, & *in Conſtit. Gregor. XV. §. 10. de Conſeruatoribus*. Vnde non eſt audiendus Moneta *de conſeruat. cap. 9 num. 36.* aſſerens Conſeruatorem tanquam Iudicem delegatum, atque adeo maiorem Ordinario, debere cognoſcere de competentia iuriſdictionis; nam qui eſt dignior debet cognoſcere de controuerſia, quando oritur inter duos iudices; vt tradunt Roman. *conſil. 160.* & Doctores *in cap. paſtoralis, de reſcriptis*, & *in cap. ſuper literis, eod tit.* & *in cap. cum ſit generale, de foro compet.* Quia hoc non valet in præſenti caſu, cum aliter à iure ſit diſpoſitum.

BVL-

BVLLA
FOELICIS RECORDATIONIS
GREGORII XV.
IN QVA
FIT CONFIRMATIO ET AMPLIATIO CONSTIT. PII IV
Editæ contra Sacerdotes in Confeſſionibus ſacramentalibus Pœnitentes ad turpia ſollicitantes.

GREGORIVS PAPA XV.
Ad futuram rei memoriam.

854 VNIVERSI *Dominici gregis curam, eamque immeriti, cœleſti diſpoſitione gerentes, ſeduló inuigilare tenemur, vt ab omnibus prauis contagijs conſeruetur immunis, multòque maiori ſtudio prouidere, vt omnis peſtis ab ijs auertatur, quibus alios ſanandi officium eſt commiſſum, ne, quod Euangelica ſcripta nos admonent, ſale infatuato non ſit in quo ſaliatur, & ad nihilum proſit vltra, niſi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus.*

§. 1. Quoniam autem à Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris quibuſdam in locis prouiſum fuit, vt impium, ac nefandum ſcelus, quod non ſolùm inter Chriſtifideles non eſſe, ſed nec etiam nominari debet, procul ab ijs arceatur, videlicet, vt aliquis Sacerdos ad ſacras audiendas Confeſſiones deputatus, ſacroſancto Pœnitentiæ Sacramento ſolicitando pœnitentes ad turpia, abutatur, ac pro medicina venenum, pro pane aſpidem porrigat, ex cœleſti medico infernalis veneficus, & ex patre ſpirituali proditor execrabilis animarum reddatur. Idcirco Nos ea, quæ his pernicioſiſſimis diaboli inſidijs arcendis certis in locis ſalubriter conſtituta ſunt, vt nullibi deſiderentur, quantum ex alto conceditur, prouidere duximus.

§. 2. Alias ſiquidem à fel. rec. Pio Papa IV. Prædeceſſore noſtro emanarunt literæ tenoris ſubſequentis, videlicet: Pius Papa IV. Venerabili fratri Archiepiſcopo Hiſpalenſi, in Regno Hiſpaniæ, hæreticæ prauitatis Inquiſitori Generali. Cum ſicut nuper, non ſine animi noſtri moleſtia, accepimus, diuerſi Sacerdotes in Regnis Hiſpaniarum, atque etiam in Ciuitatibus, & Diœceſibus curam animarum habentes, ſiue eam pro alijs exercentes, aut aliàs audiendis Confeſſionibus pœnitentium deputati, in tantam proruperint iniquitatem, vt Sacramento Pœnitentiæ in actu audiendi Confeſſiones abutantur; nec illi, vt qui in eo inſtituti ſunt, Domino DEO, & Saluatori noſtro IESV Chriſto iniuriam facere vereantur, mulieres videlicet pœnitentes ad actus inhoneſtos, dum earum audierunt Confeſſiones, alliciendo, & prouocando, ſeu allicere, & prouocare tentando, ac loco earum per Sacramentum huiuſmodi Creatori noſtro reconciliationis, grauiorum peccatorum mole eas onerando, & in manibus diaboli tradendo, in Diuinę Maieſtatis offenſam, animarum perniciem, & Chriſtifidelium ſcandalum non modicum. Nos, in animum inducere nequeuntes, quòd qui de Fide Catholica rectè ſentiunt, Sacramentis ab Eccleſia DEI inſtitutis abutantur, aut illis iniuriam faciant, Fraternitati tuæ, de cuius eximia pietate, virtute, atque doctrina plurimùm in Domino confidimus, per præſentes committimus, & mandamus, quatenus per te, vel alium ſeu alios à te deputandum, ſeu deputandos, contra omnes & ſingulos Sacerdotes dictorum Regnorum, ac illarum Ciuitatum, & Diœceſum de præmiſſis quomodolibet diffamatos tam ſæculares, quam quorumuis etiam exemptorum, ac Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectorum Ordinum Regulares cuiuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ exiſtant, tam ſuper præmiſſis, quam ſuper Fide Catholica, & quid de ea ſentiant, diligenter inquiras, & iuxta facul-

tatem tibi contra hæreticos, aut de hæreſi quouis modo ſuſpectos à Sede Apoſtolica conceſſarum continentiam, & tenorem procedas, ac culpabiles repertos iuxta exceſſuum ſuorum qualitatem, prout de iure fuerit faciendum, debita præcedente degradatione; ſæcularis Iudicis arbitrio puniendos tradas. Non obſtant. &c. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die 16. Aprilis, Anno Dñi milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

§. 3. Igitur vt Literæ prædictæ perpetuis futuris temporibus, & vbique locorum inuiolabiliter obſeruentur, Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, ac de conſilio Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium contra hæreticam prauitatem generalium Inquiſitorum, præinſertas litteras huiuſmodi, ac omnia, & ſingula in eis contenta Apoſtolica auctoritate tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illiſque omnibus, & ſingulis inuiolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adijcimus, illaſque non ſolum in prædictis Hiſpaniarum Regnis, ſed in quibuſuis Chriſtiani orbis partibus firmiter, & inuiolabiliter obſeruari præcipimus, & mandamus.

§. 4. Ac præterea ne in futurum de pœna his delinquentibus imponenda, & de modo contra eoſdem procedendi ab aliquo dubitari poſſit, ſtatuimus, decernimus, & declaramus, quod omnes, & ſinguli Sacerdotes, tam ſæculares, quam quorumuis, etiam quomodolibet exemptorum, ac Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectorum Ordinum, Inſtitutorum, Societatum, & Congregationum regulares, cuiuſcumque dignitatis, & præeminentiæ, aut quouis priuilegio muniti exiſtant, qui perſonas, quæcumque illæ ſint, ad inhoneſta, ſiue inter ſe, ſiue cum alijs quomodolibet perpetranda in actu Sacramentalis Confeſſionis, ſiue ante, vel poſt immediatè, ſeu occaſione, vel prætextu Confeſſionis huiuſmodi, etiam ipſa Confeſſione non ſecuta, ſiue extra occaſionem Confeſſionis in Confeſſionario, aut in loco quocumque, vbi confeſſiones Sacramentales audiantur, ſeu ad confeſſionem audiendam electo, ſimulantes ibidem confeſſiones audire, ſollicitare, vel prouocare tentauerint, aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones, ſiue tractatus habuerint, in officio Sanctæ Inquiſitionis ſeueriſſime, vt infra, puniantur. Et præterea omnes hæreticæ prauitatis Inquiſitores, & locorum Ordinarios omnium Regnorum, Prouinciarum, Ciuitatum, Dominiorum, & locorum vniuerſi orbis Chriſtiani in ſuis quemque Diœceſibus, & Territorijs per has noſtras literas, etiam priuatiuè quoad omnes alios ſpecialiter, ac perpetuo Iudices delegamus, vt ſuper his contra prædictos ſimul, vel ſeparatim in omnibus prout in cauſis fidei, iuxta ſacrorum Canonum formam, necnon officij Inquiſitionis huiuſmodi conſtitutiones, priuilegia, conſuetudines, & decreta diligenter inquirant, & procedant: & quos in aliquo ex huiuſmodi nefarijs exceſsibus culpabiles reperierint; in eos pro criminum qualitate, & circumſtantijs, ſuſpenſ. ab executione ordinis, priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcumque, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, necnon vocis actiuæ, & paſſiuæ (ſi regulares fuerint) exilij, damnationis ad triremes, & carceres etiam in perpetuum abſque vlla ſpe gratiæ, aliaſque pœnas decernant, eos quoque, ſi pro delicti enormitate grauiores pœnas meruerint, debita præcedente degradatione, Curiæ ſæculari puniendos tradant.

§. 5. Dantes etiam facultatem Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus, & generalibus Inquiſitoribus, ne delictum tam enorme, Eccleſiæ DEI tam pernicioſum, remaneat, ob probationum defectum impunitum, cum difficilis ſit probationis, teſtibus etiam ſingularibus, concurrentibus præſumptionibus, indicijs, & alijs adminiculis, delictum probatum eſſe arbitrio ſuo iudicandi, & Curiæ ſæculari, vt præfertur, reum tradendum eſſe, pronunciandi.

§. 6. Non obſtan. omnibus, quæ dictus Prædeceſſor in ſuis literis prædictis voluit non obſtare, cæteriſq; contrarijs quibuſcumque.

§. 7. Mandantes omnibus Confeſſarijs, vt ſuos pœnitentes, quos nouerint fuiſſe ab alijs, vt ſupra, ſollicitatos, moneant de obligatione denunciandi ſollicitantes, ſeu, vt præfertur, tractantes, Inquiſitoribus ſeu locorum Ordinarijs prædictis; quod ſi hoc officium prætermiſerint, vel pœnitentes docuerint non teneri ad denunciandum Confeſſarios ſollicitantes, ſeu tractantes, vt ſupra; iidem locorum Ordinarij, & Inquiſitores illos pro modo culpæ punire non negligant.

§. 8. Volumus autem, vt præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in iudicio, & extra vbique habeatur, quæ præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

§. 9. Quodque eædem præſentes literæ, ſeu illarum exempla, ad valuas Baſilicarum S. Ioannis Lateranenſis, ac Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ affixæ, omnes ita arctent, & afficiant, ac ſi vnicuique perſonaliter intimatæ fuiſſent.

Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem ſub annulo Piſcatoris, die 30. Auguſti M. DC. XXXII. Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

Anno à Natiuitate Domini Noſtri Ieſu Chriſti 1622. Indict. 5. die verò prima menſis Septembris, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. D. Gregorij diuina prouidentia

Papæ

Papæ XV. Anno eius ſecundo: ſupraſcripta Conſtitutio, ſiue Literæ Apoſtolicæ affixæ fuerunt ad valuas Sancti Ioannis Lateranenſis, & Principis Apoſtolorum Baſilicarum de Vrbe, & in acie Campi Floræ, vt moris eſt, per me Brandimartem Latinum, Apoſtolicum Curſorem.

Octauius Spada Mag. Curſorum.

855 DEclarationes factæ per ſacram Congreg. Eminentiſſimorum Cardinalium Inquiſitorum Generalium hæreticæ prauitatis ſuper dicta Bulla, & tranſmiſſæ Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Auenionen. die 27. Octobris 1624.

Molto Illuſtre, e Reuerendiſſimo Signore. Dopo eſſerſi hauuta lunga, & matura conſideratione ſopra il dubio ſignificato da diuerſe bande, ſe i Penitenti ſono obligati à denuntiare i Confeſſori, da' quali ſono ſtati ſollicitati nel luogo, ò atto della confeſſione, quando hanno conſentito alla ſollicitatione, Noſtro S. e queſti miei SS. Illuſt. in Congregatione auanti ſua Santità, à 25. di Luglio paſſato, dopo hauere anco inteſo il parere di vna particolare Congreg. deputata per queſto effetto, hanno riſoluto, che qualſiuoglia penitente è tenuto à denunciare il Confeſſore, ancorche l'habbia conſentito, e non è tenuto à propalare il proprio conſenſo, ne ſopra ciò ſ' interroghi dal Veſcouo, ò Inquiſitore, ò da' loro Vicarij, auanti i quali deporrà la confeſſione; procedendoſi poi contra di lui ne i conſtituti, che ſe gli faranno. Non s'interroghi ſopra detto conſenſo, & in caſo ch' egli voleſſe dirlo da ſe, non ſi ſcriua il ſuo detto, come coſa in ordine alla perſona ſollicitata, non ſpettante al Santo Officio. Le parti dunque di V.S. ſono il ſignificare la detta riſolutione à i Confeſſori, & incaricarglielo ſtrettamente l'oſſeruanza, acciò ne i caſi, ch' occorrono alla giornata conforme al tenore della Conſtitutione publicata da Gregorio XV. ſan. mem. contra i Confeſſori ſollicitanti, ſignifichino à i penitenti l'obligo, che hanno di denunciare i Confeſſori, da' quali ſaranno ſollicitati; & hauendoli conſentito, e facendo difficoltà in ſcoprire il proprio conſenſo conforme alla riſolutione, che s'è fatta, li dichiari apertamente, che non ſono tenuti à propalare il detto conſenſo, e che tanto eſſi Penitenti, quanto i Confeſſori ſollicitanti, procedendoſi contra di loro, non ſaranno di ciò interrogati, e dicendolo da ſe, non ſi riceuerà, ne ſcriuerà il detto. E quando tuttauia il Penitente perſiſteſſe nella medeſima renitenza, N. S. ſi contenta, che dal Veſcouo, ò dall' Inquiſitore ſi dia auttorità al Confeſſore di riceuere per ſcrittura, e con giuramento la denuncia, per portarla ſubito à chi l'hauerà data auttorità di pigliarla: e ſe oltre le coſe ſudette occorrerà altro caſo graue, per lo quale non ſi poſſa il Penitente indurre à denunciare, vuole ſua Santità, che ſe ne ſcriua quà, e s'aſpetti la riſposta, & intanto ſi ſopraſeda nell'aſſolutione di eſſo. E tanto ſi contenterà V. S. di far oſſeruare nella ſua Dioceſe, facendo regiſtrare la preſente ne gli atti di coteſta Corte per information ſua, e de' ſuoi Succeſſori, che doueranno hauer mira, che la preſente riſolutione riſguarda ſolo quei Penitenti, che per hauer conſentito, fanno difficoltà in denunciare; ma à quei, che non hanno conſentito, ò hauendo conſentito, non ſono in ciò renitenti, non deue il Confeſſore porre difficoltà alcuna, ma laſciare, che liberamente, & indifferentemente ſodisfaccino all'obligo, che hanno di denunciare conforme alla ſudetta Conſtitutione: e per fine il S. Iddio conceda à V. S. ogn'altra proſperità maggiore. Di Roma li 27. di Settembre 1624. Di V.S. Affettionatiſſimo per Seruirla. Il Cardinal Millino.

QVÆSTIONES.

856 1 Num hæc pœnalis Conſtitutio, loquens de tentantibus mulieres, locum habeat etiam contra tentantes adoleſcentes de vitio nefando, ex maioritate rationis.

2 An credatur teſti vnico, quando eſt impoſſibile, vel difficillimum alios inuenire, & quid moneant Doctores in hac materia ſollicitationis.

3 An credatur pœnitenti contra Confeſſarium, ſi dicat reuelaſſe eius confeſsionem.

4 An Confeſſarij, qui ſolicitauerunt ad turpia in actu confeſsionis, vel ante, vel poſtea, per quamcumque gratiam factam, vel faciendam, poſsint reſtitui, vt valeant confeſsiones ſæcularium, audire: & quid ſi abiurarunt aliàs ſecretè, vel publicè.

An Conſtitutio Gregorij XV. contra ſollicitantes locum habeat contra ſollicitantes maſculos. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

857 Conſtitutio Gregorij XV. contra ſollicitantes comprehendit ſollicitantes maſculos.

858 Appellatione perſonæ venit maſculus, & fœmina.

Dictio, Quæcunque, comprehendit omne genus perſonarum.

859 An ante Conſtitutionem Gregor. fuerint denunciandi ſollicitantes maſculos in confeſſione.

Caſus, in quo militat eadem ratio, comprehenditur ſub expreſſo.

860 An ſciens ſub ſecreto naturali aliquem ſollicitaſſe in confeſſione, teneatur denunciare.

861 Lex obligans denunciare ſollicitantes cedit obligationi naturali.

Quando ſciens ſub ſecreto naturali, teneatur denunciare.

857 Ad 1. Reſp. Quòd ſic: ita punctualiter poſt Salced. qui allegat hanc Bullam; & hunc caſum comprehendere tradit Rod. *quæſt. 27. art. 3.* & etiam Stephan. Quaranta *in ſua ſumma, in verb. Confeſſor. verſ. ampliatur.* Vbi luculenter nonnullas optimas rationes adducit, & ita etiam in dicto Tribunali Sanctiſ. Inquiſitionis practicari ab iiſdem Miniſtris accepi.

ADDITIO.

858 Poſt præfatam Bullam Gregorij XV. nulla de hoc remanet difficultas, nam §. 4. habet, *Qui perſonas, quæcunque illæ ſint, ad inhoneſta, ſiue inter ſe, ſiue cum alijs quomodolibet perpetranda, &c.* Nam non ſolum appellatione perſonæ venit maſculus, & fœmina cap. *Perſonæ de priuileg. in 6.* & notant Rebuf. *in l. 1. ver. Duodecimo ff. de verbor. ſignificat.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. num. 109.* Gomez. *in Reg. de Idiom. quæſt. 2. num. 2.* Coccin. *deciſ. 277. num. 2.* Sed etiam dictio *Quæcunque* ſuperaddita facit, vt diſpoſitio complectatur genus omne perſonarum, vt notant Menoch. *conſil. 224. num. 7.* Monach. *deciſ. Bononien. num. 48.* Burſat. *conſil. 32. num. 14. lib. 1.* Honded. *conſil. 92. num 7. vol. 1.* Giurba *conſil. crim. 21. num. 2.* Et ita tradunt in terminis huius Bullæ Vener. *lib. 5. Examin. Epiſcop. cap 17. num. 19.* Belloch. *de caſib. reſeruat. par. 2. quæſt. 7. num. 28. & quæſt. 10. num. 51.* Nald. *in ſum. verbo Confeſſio, num. 31.* Peirin. *tom. 2. de priuileg. ad Conſtit. 4. Gregor. XV. §. 5. n. 14.*

859 Solum occurrit dubitandum, an ante præfatam Conſtitutionem Greg. XV. eſſent denuntiandi ſollicitantes maſculos in confeſſione. Et quamuis negent Bariola *in Florib. Inquiſit. ..... fol. 227.* Portel. *in dub. Regular.* verbo *Sollicitare fœminas. num. 5.* & inclinat Param. *lib. 3. de orig. Inquiſit. quæſt. 10. num. 96.* Tenendum tamen, quod adhuc erant denunciandi vigore Conſtitutionis Pauli IV. Et ita docent Rodriquez *quæſt. 27. ar. 3. tom. 2. quæſt. Regular.* Quaranta *in ſum. Bullarij.* verbo *Confeſſio.* Cherub. *in compen. Bullar. par. 2. conſtit. 31.* Acugna *de Confeſſar. ſollicit. quæſt. 5. per totam.* Giptius *de caſib. reſeruat. quæſt. 14. num. 4.* Scorria *in Bull. Pontific. Epit. 77. ...torem. 197.* Coriolan. *de caſib. reſeruat. par. 1. ſect. 2. art. 22. n. 3.* Riccius *Reſol. 66. num. 3. par. 3. praxis.* Molfeſ. *par. 1. ſum. tr. ct. 7. cap. 24. num. 34.* teſtans de praxi ante Conſtit. Gregorij XV. Hieronymus Rodriquez *in compend. quæſt. Regular. reſol. 131. n. 3.* Anton. Souſa *de Confeſſar. ſollicit. tract. 4. cap. 12. num. 12.* Quia nimirum caſus, in quo militat eadem ratio, dicitur comprehenſus in caſu expreſſo, vt notat Gloſſ. communiter recepta *in cap. 1.* verbo *Vt alia. de temporib. Ordinat. in 6.*

860 Aliud dubium ſingulare occurrit, An ſcilicet, qui ſub ſecreto naturali ſcit, aliquem ſollicitaſſe in confeſſione, teneatur denunciare: vt ſi quis audiret Confeſſarium ſollicitantem in confeſſione, aut ſi Confeſſarius, qui ſollicitauit, aperiat alicui ſuum delictum, & ipſum conſulat, quid ſibi faciendum. Non conueniunt autem inter ſe Doctores, nam aliqui volunt non eſſe denunciandum, Ita Facundez *lib. 4. in 2. præcep. Eccleſ. cap. 3. num. 31.* Raynaud. *de monitor. par. 1. cap. 3. quæſito 3.* & conſenſit Thomas Hurtad. *tom. 1. variar. reſolut. tract. 4. cap. 8. reſolut. 17. num. 260. & ſequent.* quando ſollicitans eſt emendatus, aut ſperatur emendandus. Quia obligatio denunciandi eſt à lege humana, quæ non præualet contra ius naturale, quod obligat ad ſeruandum ſecretum naturale. Sic nec etiam tenetur denunciare blaſphemos occultos, vt latè cum alijs Sanchez *lib. 2. ſum. cap. 32. num. 47.* Econtra verò alij tenent adhuc eſſe denunciandum. Ita Boſſius *in Append. de iubil. dub. 26. num. 88.* Trimarch. *de Confeſſar. ſollicitan. diſp. 6. num. 29.* Palaus *tom. 1. tract. 4. diſp. 9. dub. 20. num. 5.* Diana *par. 1. tract. 4. reſol. 24.*

861 Sed hæ ſententiæ facilè poſſunt conciliari: nam lex obligans ad denunciandum eſt affirmatiua, nec tanquam inferioris ordinis derogat obligationi legis naturali, & proinde non obligat ad non ſeruandum ſecretum, quando de iure naturali eſt ſeruandum. Vnde quando quis ſub ſecreto naturali ſcit aliquem in confeſſione ſollicitaſſe, obligabitur tacitum ad denunciandum quando ratione finis legis ceſſabit obligatio regendi ſecretum naturale; ſecus autem, quando non ceſſabit. Vnde conſiderandæ erunt circumſtantiæ, & videndum, an ceſſet obligatio ſecreti naturalis; tunc enim proculdubio ceſſabit, quando bonum commune grauiter læderetur, ſi committeretur denunciatio. Quia lex naturalis non eſt ſibiipſi contraria, & ideo cùm obliget

ad

Digitized by Google

ad tuendum bonum commune ex eo, quod ſeruaretur, ſubiret graue detrimentum.

Quomodo probandum crimen ſollicitationis, & an ſtandum teſti vnico. Quæſtio II.

SVMMARIVM.

862 *Inquiſitores an debeant credere teſtibus ſingularibus in materia ſollicitationis, & quid facere debeant.*

863 *Delictum ſollicitationis probari an poſſit per teſtes ſingulares concurrentibus adminiculis.*

Cuius arbitrio iudicandum ſit, an teſtes ſingulares probent in materiæ ſollicitationis.

Quid requiratur ad ad formandum hoc arbitrium.

Arbitrium debet regulari à iure.

864 *In delicto ſollicitationis non ſufficiunt teſtes ſingulares, niſi concurrant indicia, & adminicula.*

Ablatiuum abſolutum inducit conditionem.

Deficiente conditione deficit conceſſio.

865 *In delicto ſollicitationis debent coniunctim concurrere præſumptiones, & indicia.*

Dictio, Et, requirit concurſum copulatorum.

866 *Quinam teſtes non admittendi in crimine ſollicitationis.*

Conſtare debet de ipſorum idoneitate.

867 *Vnicus teſtis non ſufficit in delicto ſollicitationis.*

868 *An ſufficiat ad carcerationem, ac torturam. Et quid ſi Confeſſarius ſit malæ famæ.*

869 *In delicto ſollicitationis an ſufficiant duo teſtes pro condemnatione.*

870 *Quinam requirant tres teſtes ſingulares, & an ſufficiant.*

871 *Quinam requirant ſaltem quatuor teſtes ſingulares.*

872 *Ex teſtibus ſingularibus non eſt imponenda pœna ordinaria delicti in crimine ſollicitationis.*

Ex teſtibus ſingularibus nunquam habetur plena probatio.

Quatuor fœminæ non probant in hoc delicto.

873 *Delictum ſollicitationis, an ſit probatum, remittendum iudicio Inquiſitorum.*

862 Ad II. Reſp. Quòd teſti vnico credatur, quando impoſsibile eſt, vel difficillimum alios inuenire, latè tradit Marſil. *in l. Si quis. in fin. ff. de queſt.* ad quem te remitto. Admonent tamen Doctores, Epiſcopos, & Inquiſitores, quòd, vbi huiuſmodi ſolicitationes contingunt, multa debent præ oculis habere, neque enim temerè quibuſuis credere teſtibus ſingularibus, neque debet probitas Confeſſariorum ob vnius, vel alterius mulierculæ, maximè impudicæ, teſtimonium in diſcrimen venire, & inquirendum ſit in vitam & mores tam Confeſſarij, quàm mulierum, Iac. Leoniſſa, *conſ.* 55, *n.* 12. inter *conſilia crimin. diuerſ. tom.* 1. Ludouic. à Paramo, *lib.* 3. *de orig. officij S. Inquiſit. cap.* 10. *n.* 165. 166. & Riccius *reſol.* 440. Ego autem monerem, quòd quando caſus huiuſmodi eueniret, Epiſcopus, vel Inquiſitor conſuleret Sacram Congr. referendo merita cauſæ, & teſtes examinatos, & fidem, quæ illis poteſt adhiberi.

ADDITIO.

863 Circa probationem huius delicti non conueniunt inter ſe Doctores. Ex conſtitutione tamen Gregorij XV. certum ſit, quod probari poſſit per teſtes ſingulares concurrentibus adminiculis indicijs, & præſumptionibus, vt conſtat ex §. 5. ibi. *Dantes etiam facultatem S. R. E. Cardinalibus, & generalibus Inquiſitoribus, ne delictum tam enorme, Eccleſiæ Dei tam pernicioſum remaneat ob probationum defectum impunitum, cùm difficilis ſit probationis, teſtibus etiam ſingularibus, concurrentibus præſumptionibus, indicijs, & alijs adminiculis delictum probatum eſſe, arbitrio ſuo iudicandi.* Circa quam diſpoſitionem eſt adnotandum, quod hoc arbitrium non conceditur omnibus, ſed ſolum S. Congregationi S. Officij, & generalibus Inquiſitoribus, & ideo cœteri inferiores compilantes proceſſus non habebunt huiuſmodi arbitrium. Secundò, non poſſe formari huiuſmodi arbitriũ, & iudicium, niſi teſtes ſingulares ſint talis qualitatis, & præſumptiones, adminicula, atq; indicia ſint talis conditionis, vt coniunctim habeant tantam vim, vt moueant Iudicem, & moraliter cogant ad iudicandum, rem ita ſe habere, atq; adeo reddant delictum morali modo euidens. Arbitrium enim debet eſſe regulatum ſecundum rationem, & prout de iure Bart. *in extrauag. Ad reprimendũ.* ver *Videtur. n.* 8. Pariſ. *conſil.* 8. *n.* 21. *lib.* 4. De Graſſis *deciſ.* 8 *n.* 2. *de re iud.* Duran. *deciſ.* 5. *num.* 3. Merlin. *deciſ.* 400. *num.* 1. Ludouiſ. *deciſ.* 465. *num.* 1. Rota *deciſ.* 235. *num.* 1. *par.* 1. *Recent.* & *deciſ.* 567. *par.* 2. Et ideo debet iudex arbitrari, delictum eſſe planè probatum, quando teſtes ſingulares cum præſumptionibus, indicijs, & adminiculis æquipollent planæ probationi teſtium conteſtium, quæ de iure requiritur ad aliquem condemnandum: tunc autem ſolum æquipollent, quando moraliter vrgent iudicem ad credendum delictum eſſe verè commiſſum.

864 Tertiò. Non ſufficient teſtes ſingulares, quotquot ſint, niſi concurrant præſumptiones, indicia, & adminicula, quia Pontifex concedit facultatem iudicandi, delictum eſſe probatum per teſtes ſingulares, concurrentibus præſumptionibus, indicijs, & alijs adminiculis, cum quibus vult coniungi teſtes ſingulares. Et cùm vtatur ablatiuo abſoluto

Con-

Digitized by Google

Concurrentibus &c. inducit conditionem *l. Si debitor. §. 1. ff. Quib. mo. pign. vel hypoth. ſol.* Bart. *in l. 1. quæſt. 3. ff. de condit. & demonſt.* Ludouiſ. *deciſ.* 492. *num.* 7. Deficiente autem conditione deficit conceſſio *l. Mæuius.* & *l. Qui heredi. ff. de condit. & demonſtrat.* & notant Menoch. *conſil.* 134 *num.* 30. Surd. *conſil.* 129. *num.* 36. Valenzuel. *conſil* 37. *num.* 77. *vol.* 2. Molin. *lib.* 3. *de ritu nupt. quæſt.* 51. *num.* 11.

865 Quartò. Neceſſarium erit, vt coniunctim concurrant præſumptiones, indicia, & alia adminicula; vt conſtat ex dictione, *Et*; quæ ita æqualiter copulat, vt requirat concurſum copulatorum, vt notant Felin. *in cap.* 2. *num.* 32. ver. *Copula. de reſcriptis.* Pariſ. *conſil.* 95. *num.* 6. *vol.* 1. Dec. *conſil.* 417. *num.* 1. Menoch. *conſil.* 56. *num.* 95. Theſau. *deciſ.* 189. *num.* 1. Guido Papa *deciſ.* 527. *num.* 1. Rota *deciſ.* 115. *num.* 8. *par.* 1. *diuerſor.* Et ratio eſt, quia licet Pontifex concedat vti probationibus minus legitimis, cùm qualitas delicti id exigat, vtpote difficilis probationis, non vult tamen, eſſe imperfectas in ſuo genere.

866 Circa autem qualitatem teſtium pro hoc crimine ſollicitationis probando, non ſunt admittendæ meretrices, nec aliæ mulierculæ viles, & non fide dignæ, ſed tantum honeſtæ, & quibus mereatur præſtari fides, vt notant inter alios Param. *lib.* 3. *de orig. Inquiſit. quæſt.* 10. *num.* 165. Acugna *de Confeſſar. ſollicit. quæſt.* 23. *num.* 11. ver. *Ad integrum.* vbi Freitas *lit. H. num.* 26. Io. Sanchez *diſp.* 11. *ſelect. num.* 47. Anton. Souſa *tract.* 2. *de Confeſſ. ſollicit. cap.* 12. *concluſ.* 4. *num.* 8. Corrus *eod. tract. par.* 3. *quæſt.* 4. §. 4. *num.* 2. Quia cùm in probatione huius criminis admittantur teſtes ſingulares, debent eſſe idonei, ne probatio nimis infirmetur. Vnde conſtare debet de idoneitate teſtium, vt notant Molfeſ. *p.* 1. *ſum. tract.* 7. *cap.* 24. *num.* 38. Riccius *collect.* 149. Peirin. *de priuileg. ad Conſtit.* 4. *Gregorij XV.* §. 3. *num.* 1. & proinde capi debet informatio de qualitatibus teſtium, vt de eorumdem idoneitate iudicetur.

867 Circa verò numerum teſtium, quamuis Bonacina *quæſt.* 4. *de matrim. pun.* 16. *num.* 9. verbo *Quomodo.* putet præſtari fidem vnico teſti, & alios etiam citet, qui tamen non loquuntur de teſte vnico, ſed de teſtibus ſingularibus, certum tamen eſt, quod non ſufficit ad probandum hoc crimen, vt tradunt communiter Doctores, præſertim infra citandi; quia iuxta communem regulam, in vlla materia vnicus teſtis non facit fidem, quando agitur de alieno præiudicio; vnde eſt illud, Dictum vnius, dictum nullius. Et cum Gregor. XV. *in ſua Conſtitutione contra ſollicitantes* indulgeat, vt in probatione huius delicti adhiberi poſſint teſtes ſingulares concurrentibus præſumptionibus, indicijs, & alijs adminiculis, excludit omnes alias probationes minores, tanquam inſufficientes, quale eſt dictum vnius teſtis; cum neque velit fidem præſtandam teſtibus ſingularibus, niſi concurrentibus præſumptionibus, & adminiculis.

868 An autem ſufficiat vnicus teſtis ad capturam & incarcerationem, & torturam, affirmat Cantera, *cap.* 2. *de probat. per teſtes quæſt.* 1. *num.* 47. At alij communiter negant, quamuis teſtis ſit fide dignus, quia agitur de re graui, & quæ non parum denigrat bonam opinionem. Addunt tamen ſufficere vnicum teſtem integræ fidei, ſi Confeſſarius ſit malæ famæ & alias ſuſpectus, aut alias ſit punitus à S. Officio. Quod deſumitur ex cap. *accuſatio* 2. *quæſt.* 7. Et ita tradunt Freitas ad Acugnam *de confeſſar. ſollicit. quæſt.* 4. *num.* 27. Souſa *tract.* 2. *de confeſſ. ſollicit. cap.* 21. *num.* 6. Peirin. *de priuileg. ad Conſtit.* 4 *Gregor. XV.* §. 3. *num.* 4. & *in addit. ad eãdem Conſtit, cap.* 11. *num.* 4. Larus *de confeſſ. ſollicit. par.* 3. *q.* 4 *§.* 3. *num.* 15. Thomas Hurtad. *tract.* 4. *reſol. moral. cap. vn. reſol.* 9. *§.* 3. *num.* 1051. & 1052. Et faciunt quæ tradunt Pegna *par.* 2. *direct. com.* 12. *in fine*, & *par.* 3. *num.* 14. ver. *dixi vero*, Roias *de hæret. par.* 2. *num.* 16. Simanch. *in Enchirid. tit.* 25. *num.* 1. Paramus *lib.* 3. *de Inquiſit. quæſt.* 10. *num.* 123. Et de praxi teſtantur Freitas, & Corrus citati: addunt autem, præſertim Corrus *num.* 16. quod requiruntur pro incarceratione duæ fœminæ honeſtæ, fide dignæ, & omni exceptione maiores: & tunc ſolum ſufficere vnicam, quando concurrunt grauia indicia, & præſumptiones. Et quod requirantur ſaltem duo teſtes fide digni, docet etiam Bariola *de Confeſſar. ſollicit. quæſt.* 15. Molfeſ. *par.* 1. *ſum. tract.* 7. *cap.* 25. *num.* 39. Diana *par.* 4. *tractat.* 5. *reſolut.* 55.

869 Quod autem ſufficiant duo teſtes pro condemnatione, tradunt Param. *lib.* 3. *de Inquiſit. q.* 10 *num.* 155. & *num.* 165. Molfeſ. *par.* 1. *ſum. tract.* 7. *cap.* 25. *num.* 30. Bariola *de confeſſar. ſollicit. q.* 15. Quia hic numerus ſufficit ad probandum in quolibet delicto etiam atrociſſimo. Tum etiam quia crimen hæreſis, & alia delicta priuilegiata probantur duobus teſtibus. Verum hoc non admittunt cæteri Acugna *de confeſſar. ſollicit. quæſt.* 23. *num.* 4. vbi Freitas *num.* 15. Souſa *tract.* 2. *de confeſſar. ſollicit. cap.* 12. *num.* 1. Peirin. *de priuileg. ad conſtit.* 4. *Gregor. XV.* §. 8. *n.* 23. Corrus *de confeſſ. ſollicit. par.* 3. *quæſt.* 4. *§.* 3. *num.* 17. qui tamen addit, quod duo teſtes fide digni ſufficiunt, vt poſſit confeſſarius prohiberi, ne audiat confeſſiones, quia ſufficiunt, vt reddatur valde ſuſpectus, & proinde debet prouideri, ne pœnitentibus venenum pro medicina propinet. Thomas Hurtad. *par.* 1. *reſol. moral. tract.* 4. *reſol.* 9. §. 3. *num.* 1054. qui tamen vult, ſufficere duos teſtes fide dignos, ſi agatur de pœna non grauiori, & Confeſſarius ſit malæ famæ. Et ratio eſt: Quia licet duo teſtes plenè probent, quando ſunt conteſtes, non tamen quando ſunt ſingulares. Et licet hoc delictum probari poſſit per teſtes ſingulares, debet tamen numerus ſupplere ſingularitatem, quando ſaltem aliunde non ſuppletur; & in hoc ſolum eſt priuilegiatum, quod probari poſſit per teſtes ſingulares, non autem in hoc, quod ſufficiat ille numerus præciſus, qui ſufficeret, ſi eſſent conteſtes.

870 Ideo alij requirunt ſaltem tres teſtes fide dignos. Ita Ortiz *cap.* 24. *ſum. num.* 11. Sanctarel. *de hæreſi cap.* 44. *num.* 6. Trimarch. *de confeſſar. ſollicit. diſp. vlt. ſect.* 3. Io. Sanchez *in ſelect. diſput.* 11. *num.* 46. Peirin. *ad conſtit.* 4. *Greg. XV.* §. 7. *num.* 23. Bonac. *in tract. var. diſp.* 6. *de denun. punct.* 3. *n.* 23. Et hanc ſententiam veram eſſe, & ſequendam in omnibus fere circumſtantijs pro quacunque ſpecie,

&

Digitized by Google

& modo ſollicitationis, ait Thom. Hurtad. *tract.* 4 *reſol. moral. cap. vn. reſol.* 9. *num.* 1056. Verum ſi teſtes ſingulares ſint, non eſt conformis Conſtitutioni Gregorij XV. quia, vt dictum eſt, concedit vti teſtibus ſingularibus pro probatione huius criminis concurrentibus præſumptionis, indicijs, & adminiculis, & ideo his ſeclufis, crimen non erit ſufficienter probatum.

871 Maiorem numerum requirit Acugna *de confeſſar. ſollicit. quæſt.* 23. *num.* 11. nempe ſaltem quatuor fœminas fide dignas, quia vt plurimum in hoc crimine teſtificantur mulieres, quæ ſunt fragiles & modicæ fidei, & proinde numerus ſupplere debet qualitatem ſexus. Et econtra dignitas, & auctoritas Confeſſarij expoſcit, vt cautè admodum procedatur, præſertim ob ſcandalum, quod inde naſci ſolet. Et hanc opinionem approbant Thomas Hurtad. *tract.* 4. *reſol. moral. cap. vn. reſol.* 9. §. 3. *num.* 1058. ſi teſtes ſint fœminę, & agatur de pœna grauiori. Sed reprobat Corrus *de confeſſar. ſollicit. par.* 3. *quæſt.* 4. §. 3. *num.* 8. aſſerens ſufficere tres omni exceptione maiores, alioquin ferè nunquam puniretur hoc delictum: & cum delictum ex natura ſua ſit occultum, requirit minorem probationem. Ad degradationem tamen requirit maiorem numerum teſtium.

872 Alij vero putant, neque ſufficere quatuor teſtes. Ita Freitas ad Acugnam, *quæſt.* 23. *num.* 21 & 25. Souſa *de confeſſar. ſollicit. tract.* 2. *cap.* 12. *n.* 6. & fauet Riccius *collect.* 549. aſſerens iudicatum fuiſſe, quod ex teſtibus ſingularibus fœminis non ſit imponenda pœna ordinaria delicti. Quia ex teſtibus ſingularibus nunquam plena probatio conſurgit, vt cum alijs docent Maſcard. *de probat. concluſ.* 856. *n.* 2. & Farinac. *de teſtib. quæſt.* 64. *num.* 59. Tum quia licet in criminibus exceptis admittantur fœminæ; & ſint conteſtes, non tamen quatuor plenè probant, vt tradit cum alijs Farinac. *de teſtib. quæſt.* 59. *n.* 29. Tum quia cum non publicentur teſtes, deficit reo magna pars defenſionis, & ideo numerus teſtium ſupplere debet. Et hæc opinio placet Thomæ Hurtado *tract.* 4. *reſol. moral. tract. vn. reſolut.* 9. §. 3. *num.* 1060. quando eſſet imponenda pœna grauiſſima.

873 Magis tamen communiter tradunt, quod non poteſt certa regula aſſignari, ſed hoc remittendum eſſe iudicio Inquiſitorum, qui conſiderata qualitate, & numero teſtium, præſumptionibus, indicijs, & adminiculis, in facti contingentia iudicare poterũt, an delictum ſit probatũ, an non. Ita Sanctarel. *de hæreſi, c.* 44. *n.* 6. Souſa *de confeſſ. ſollicit. tr.* 2. *cap.* 12. *num.* 12. Peirin. *de priuileg. ad conſtit.* 4. *Gregor. XV.* §. 7. *num.* 3. Bonac. *in tract. var. de obligat. denun. punct.* 3. *num.* 27. Io. Sanchez *in ſelect. de ſacram. diſp.* 11. *num.* 46. Facundez *præcep.* 2. *Eccleſ. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 101. Trullench. *in Decal. lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 18. *num.* 98. Diana *par.* 1. *tract.* 4. *reſol.* 28. & *par.* 4. *tract.* 5. *reſol. vlt.* Io. Corrus *de confeſſar. ſollicit. par.* 3. *quæſt.* 4. §. 3. *num.* 10. Molfeſ. *par.* 1. *ſum. tract.* 7. *cap.* 25. *num.* 38. Riccius *par.* 3. *collect.* 49. Bellet. *par.* 2. *diſquiſit. cler.* §. 8. *num.* 11. Trimarch. *de abuſu ſacram. confeſ. diſp. vlt. ſect.* 4. Thomas Hurtad. *tract.* 4. *reſol. moral. reſol.* 9. §. 3. *n.* 1062. Et hæc opinio valde conſonat cum Conſtitut. Gregor. XV. nam cum concedat arbitrium iudicandi, crimen eſſe probatum per teſtes ſingulares, concurrentibus præſumptionibus, indicijs, & adminiculis, venit in conſequentiam, quod etiam arbitrio relinquatur, quinam numerus teſtium ſufficiat, habita ratione perſonarum, & circumſtantiarum.

An credatur pœnitenti contra confeſſarium dicenti reuelaſſe ſuam confeſſionem Quæſt. III.

SVMMARIVM.

874 *Quando credatur pœnitenti contra confeſſariũ circa reuelationem confeſſionis.*
Vt ei credatur, debet conſtare de reuelatione.
875 *Sacerdoti dicenti, ſe habuiſſe licentiam reuelãdi quod audiuit in confeſſione, eſt credendum; & in defectum probationis ſufficiet iuramentum.*
876 *Quid ſi pœnitens dicat, ſe non dediſſe licentiam, & ad quem pertineat probare.*
877 *Si conſtet de reuelatione, & confeſſarius excipiat, quod aliunde ſciuerit, tenetur probare.*
878 *Quid ſi conſtet de reuelatione, & pœnitens accuſet, & neget, ſe dediſſe licentiam, & confeſſarius dicat ſe habuiſſe licentiam.*
In ſecretis, & in dubio ſtandum eſt iuramento.

874 Ad 3. Reſp. Quod creditur pœnitenti contra Confeſſarium, ſi dicat reuelaſſe eius confeſſionem, ad puniendum pœna extraordinaria, Abb. & DD. *in cap. hominis, de pœnit.* & Royas latè *in ſingular. fidei* 3. quia veritas alio modo haberi non poteſt: ſed Cardinalis in dicto loco dicit poſſe hoc quæri. Vt autem pęna arbitraria puniri poſſit, requiritur, quod reuelatio Confeſſionis probetur, puta ſi aliquod factum appareat reuelatum alijs, & pœnitens aſſerat Sacerdotem confeſſionem reuelaſſe, nam Sacerdos probare debet, ab alijs fuiſſe reuelatum, & non per ipſum confeſſarium, aliàs condemnabitur tantùm pœna arbitr. vt eſt communis opinio. Nauar. *in cap. penult. de pœnitent. & remiſſion. num.* 164. Maſcard. *in concluſ.* 1192. *num.* 5. Cardin. & Abbas, *in cap. omnis, de pœnit.* Secundò probatur, ſi Sacerdos fateatur reuelaſſe tale dictum, ſed negaret illud habuiſſe in Confeſſione, etenim eſt præſumptio contra ipſum, ex quo condemnatur etiam pœna arbitraria. Angel. *in ſua ſumma, in verb. confeſſ. num.* 21.

A D-

ADDITIO.

875 Quando tertius obijcit Sacerdoti, quod reuelauerit confeſſionem, credendum eſt ipſi Sacerdoti, ſi ſit probæ vitæ, dicenti ſe habuiſſe licentiam reuelandi à pœnitente, nec tenetur probare, quia hæc licentia ſecreto, & ſine teſtibus concedi ſolet; & ideo in defectum aliarum probationum ſufficiet iuramentum. Ita Lapus *allegat. 94. poſt init.* Cotta *in memorial.* verbo *Iuramentum probat difficultatem*, ver. *Et ideo circa med.* Diaz *in pract. cap.* 112. *num.*4. vbi Salzedo verbo *credi debet*, Menoch. *præſumpt.* 58. *num.* 15. *lib.* 1. Viuius *in commun opin.* ver. *confeſſio, ſeu ea quæ fuer. dict. ſacer.* teſtans de communi. Hippolyt. *in pract.* §. *diligenter, num* 99. Quod intelligendum eſt, quando conſtat, quod ſacerdos reuelauerit, quæ accepit in confeſſione: nam prius debet conſtare de corpore delicti, quam imputetur ſacerdoti.

876 Sed quid, ſi in hoc caſu neget pœnitens dediſſe licentiam reuelandi, nec adſint teſtes, quibus ſacerdos probare poſſit, quod eam acceperit. Reſp. Quod cum ſacerdos acceptet factum ſibi prohibitum nempe reuelaſſe aliquid acceptum in confeſſione, tenetur docere ſe licitè feciſſe, nam fundamentum ſuæ intentionis, quo ſe excuſat à delicto, eſt licentia accepta, *l. actor. C. de probat.* & *l. qui accuſare, C. de edendo.* Vnde cum deficiant teſtes recurrendum erit ad præſumptiones, & tunc ille tenebitur probare, contra quem ſtant præſumptiones iuxta doctrinam Bart. *in l. ea incumbit in fine. ff. de probat.*

877 At ſi pœnitens obijciat ſacerdoti, quod ſuam confeſſionem reuelauerit, & conſtet de reuelatione, ſed excipiat ſacerdos, quod aliunde id ſciuerit, tunc tenetur ſacerdos id probare. Ita Abbas *in cap. omnis vtriuſque ſexus, in fine, de pœnit. & remiſ.* citans Hoſtienſ. Io. Andr. *in cap. ſuper his, de accuſat.* Innocent. *ibid.* Salzedo *ad pract.* Diaz. c. 112 §. *credi debet*, ver. *Et poſt huius, in fine.* Quia præſumptio eſt contra ipſum, cum conſtet de reuelatione, & niſi probauerit, punietur pœna extraordinaria, quia cum delictum non ſit plenè probatum, non habet locum pœna ordinaria. Præſertim quia ſumus in materia, quæ eſt capax probationis, nam poteſt adducere vnde id ſciuerit.

878 Maior difficultas eſt, ſi pœnitens accuſet confeſſarium de reuelatione confeſſionis, & conſtet de ipſa, ſed confeſſarius alleget, ſe habuiſſe licentiam à pœnitente, & pœnitens neget. Quomodo id poterit ſacerdos probare, cum in ſecreto ſit conceſſa? Reſp. In tali caſu ſtandum eſſe iuramento confeſſarij. Ita Lapus *alleg. 94. num.* 5. Nam in ſecretis, & quæ ſunt in hominum conſcientia, quando ſumus in dubio, rei iuramento ſtandum eſt. Cap. *ſi vero aliquis de ſentent. excommunicat.* vbi Gloſ. & *in cap. lectum*, 2. *quæſt.* 2. & notant idem Lapus, *allegat.* 47. *num.* 6. Felin. *in cap. ſignificaſti*, 1. *num.* 4. *fallent.* 3. ver. *& eleganter, de homicidio.* Quia cum alia probatio haberi non poſſit, ſtandum eſt aſſertioni iuratæ confeſſarij; præſertim ſi adminiculetur ex eo, quod, dum reuelauit, dixerit, ſe id facere de licentia pœnitentis.

An puniti ob crimen ſollicitationis, ſi gratiam obtineant; cenſeantur reſtitui, vt poſſint confeſſiones audire. Et quid ſi abiurauerint. Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

879 *Punitus ob crimen ſollicitationis nunquam cenſetur reſtitutus, vt poſſit audire confeſſiones.*
880 *Quid ſi reſtituatur in priſtinum ſtatum.*
Reſtitutio in priſtinum ſtatum quid ponat.
Non cenſetur quis reſtitutus in priſtinum ſtatum, niſi obtineat omnia, quæ ante habebat.

879 Ad 4. Reſp. Quod Sacra Congregatio Sancti Officij, vt refert Quaranta in verb. *Confeſſor.* decreuit, vt infra.

Die 2. Decembris 1562. *Illuſtriſſimi DD. Cardinales Inquiſitores Generales decreuerunt, quod per quamcumque gratiam factam, vel fiendam, quibuſuis alijs decretis, non intendunt eos reſtituere, vt poſſint confeſſiones aliquorum ſecularium audire.* Idem confirmatum fuiſſe reperitur in actis Sancti Officij *ſub die decimaquinta Nouembris, milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quinto*, cum addito, ſeu declaratione, quod illi, qui abiurarunt alias ſecretè, vel publicè, aut alias quomodocumque, non admittantur ad audientiam confeſſionum ſæcularium. Ita habetur inter Decreta Sancti Officij in fine *Iudicial. Inquiſit. Romæ impreſ. anno milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo, fol.* 476.

ADDITIO.

880 Sed quid ſi gratia eſſet reſtitutionis in priſtinum ſtatum? Reſp. Quod in tali caſu videretur conceſſa etiam habilitas ad confeſſiones audiendas, quia reſtitutio in priſtinum ſtatum ponit illam habilitatem, quam quiſq; habuiſſet, ſi nullum præextitiſſet impedimentum, vt notant Bald. *in l. Si eum dotem. §. Vxor. ff. ſoluto matrimonio.* Bart. *in l. Et qui. §. Si in metallum. ff. de muner. & honor.* Neque quis cenſetur reſtitutus in priſtinum ſtatum, niſi obtineat ea omnia, quæ antea habebat. *cap. Venerabilis. de offic. Deleg.* vbi Abbas. & *l. Cum indulgentia* & *l. fin. C. de ſent. paſ. & reſt.* & notant Bar. *in l. Quod ſi minor. §. Reſtitutio. ff de minor.* Aret. *§. Rurſus.* verbo *Quartò præmitte.* Inſtit. *De action.* Pariſ. *Conſil 96. num. 112. lib. 1.* Socin. ſen. *conſil. 26. lib. 2.* Menoch. *de recuper. poſſ. ff. in prælud. num. 4.* Verum licet hæc de iure procedant, ſtante tamen præfato decreto conſulenda eſſet pro praxi S. Congregatio.

DECRETVM
FOELICIS RECORDATIONIS
GREGORII XV.

VBI CONFIRMANDO DECRETVM SANCT. MEM. Pauli V. per quod mandatum erat, quòd nemo audeat in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & alijs quibuſcumque actibus publicis aſſerere, quòd B. Virgo fuerit concepta cum peccato originali, & contra facientes voluit, & declarauit ſubiacere debere, & ſubiecerit cenſuris, & pœnis in Conſtitutionibus ſuorum Prædeceſſorum, & ſua, ipſo facto incurrendis, extendit, & ampliauit etiam ad priuata colloquia, & ſcripta, prout infra. In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, habita in Palatio Apoſtolico in Monte Quirinali coram S. D. N. D. Gregorio diuina prouidentia Papa XV. ac Illuſtriſſimis & Reuerendiſſimis DD. S. R. E. Cardd aduerſus hæreticam prauitatem Inquiſitoribus generalibus à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

881 SANCTISSIMVS D. N. auditis votis Illuſtriſsimorum & Reuerendiſsimorum DD. Cardinalium contra hæreticam prauitatem Generalium Inquiſitorum, Decretum aliàs editum à fel. record. Paulo V. eius prædeceſſore tenoris ſequentis, videlicet,

Sanctiſſimus Dominus Noſter poſt longam, & maturam diſcuſſionem, auditis votis illuſtriſſimorum, & Reuerendiſſimorum DD. Cardinalium contra hæreticam prauitatem Generalium Inquiſitorum, re accuratè, ac diligenter perpenſa, prouidè conſiderans, quòd quamuis in Conſtitutione fel. recordat. Sixti IV. ſuper conceptione Beatiſſimæ Virginis Mariæ pro ſubmouendis inter Chriſti fideles ſcandalis, rixis, & contentionibus edita, à Sancta Tridentina Synodo innouata, & deinde in alia Conſtitutione ſan. mem. Pij V. ſuper eadem re, quas ſimiliter Sanctitas Sua innouauit cum quibuſdam prouiſionibus, & adiectionibus pœnarum pro efficaciori earum obſeruatione, relinquebatur vnicuique libera facultas tenendi, & etiam aſſerendi vtramque partem, quod ſcilicet fuerit, vel non fuerit concepta cum peccato originali dum tamen neutra veluti erronea, aut hæretica damnaretur: nihilominus quia ex occaſione aſſertionis affirmatiuæ in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & actibus publicis, quòd eadem Beatiſſima Virgo fuerit cum peccato originali concepta; oriuntur in populo Chriſtiano cum magna Dei offenſa, ſcandala, iurgia, & diſſenſiones. Propterea volens huiuſmodi ſcandalis ex debito ſui muneris prouidere, decreuit, & præcepit, ac præſentis decreti virtute mandat, & præcipit omnibus, & ſingulis cuiuſuis Ordinis, & Inſtituti Regularibus, & alijs quibuſcumque, tam Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus perſonis, cuiuſuis conditionis, ſtatus, gradus, ordinis aut dignitatis, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſæcularis, etiamſi ſpecialis ſpecifica, & indiuidua earum eſſet neceſſariò mentio facienda: Vt in poſterum donec articulus huiuſmodi à Sancta Sede Apoſtolica fuerit diffinitus, vel per Sanctitatem Suam, & Sedem Apoſtolicam fuerit aliter ordinatum, non audeant in publicis concionibus, lectionibus, concluſionibus, & alijs quibuſcumque actibus publicis aſſerere, quòd eadem Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali. Contrafacientes autem eadem Sanctitas Sua voluit, & declarauit ſubiacere debere, & ſubiecit cenſuris, & pœnis contentis in ſupradictis Conſtitutionibus ſuorum Prædeceſſorum, & ſua, ipſo facto incurrendis. Per huiuſmodi tamen prouiſionem

San-

Sanctitas Sua non intendit reprobare alteram opinionem, nec ei vllum prorſus præiudicium inferre; eam relinquens in eiſdem ſtatu & terminis, in quibus de præſenti reperitur, præterquàm quoad ſuprà diſpoſita. Vlterius ſub eiſdem cenſuris, & pœnis mandans, quòd negatiuam opinionem, videlicet quod non fuerit concepta cum peccato originali, in prædictis publicis actibus aſſerentes, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, ſeu tractent. Inſuper voluit, & expreſsè mandauit, vt extra hos caſus expreſſos publicorum actuum, in reliquis omnibus ſupradictæ Conſtitutiones firmæ, & illeſæ remaneant, & exactè obſeruentur, perinde ac ſi præſens decretum non emanaſſet. Et ita decreuit, & mandauit vbique inuiolabiliter obſeruari, non obſtantibus in hac parte ſupradictis Conſtitutionibus, & alijs omnibus in contrarium facientibus, &c.

Hoc ſuo præſenti Decreto ex eiſdem cauſis euitandi ſcandala, diſſenſiones, atque diſcordias in populo Chriſtiano, quæ pari ratione oriri poſſunt, &, vt accepit, in aliquibus regionibus iam ortæ ſunt ex ſermonibus priuatis occaſione aſſertionis affirmatiuæ, extendit, & ampliauit etiam ad priuata colloquia, & ſcripta, mandans & præcipiens omnibus, & ſingulis ſupradictis, ne de cœtero, donec articulus huiuſmodi à Sede Apoſtolica diffinitus, vel per Sanctitatem Suam, & Sedem Apoſtolicam fuerit aliter ordinatum, neque etiam in ſermonibus & ſcriptis priuatis audeant aſſerere, quòd eadem Beatiſsima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, nec de hac opinione affirmatiua aliquo modo agere, ſeu tractare, exceptis tamen quibus à Sancta Sede Apoſtolica fuerit ſuper hoc ſpecialiter indultum. Per hoc tamen Sanctitas Sua non intendit reprobare hanc opinionem, nec ei vllum prorſus præiudicium inferre, eam relinquens in eiſdem ſtatu & terminis, in quibus reperitur, præterquàm quoad in ſupradicto fel. record. Pauli V. & hoc ſuo decreto diſpoſita. Eademque Sanctitas Sua voluit, & expreſsè mandauit, vt in reliquis omnibus, vbi huiuſmodi decretis non aduerſantur, Conſtitutiones Sixti IV. Alexandri VI. & Pij V. ac Pauli V. eius prædeceſſorum ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis firmæ & illibatæ remaneant, ac exactè obſeruentur, perinde ac ſi huiuſmodi decretum non emanaſſet. Et inſuper eadem Sanctitas Sua, cùm Sancta Romana Eccleſia de Beatiſſimæ Virginis conceptione Feſtum ſolemnizet, & officium celebret, omnibus & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis, tam ſæcularibus, quàm cuiuſuis Ordinis, & Inſtituti Regularibus mandat, ac præcipit, vt in ſacroſancto Miſſæ ſacrificio, ac diuino officio celebrandis, tam publicè: quàm priuatim, non alio, quàm Conceptionis nomine vti debeant. Contrauenientes autem Sanctitas Sua voluit, & declarauit ſubiacere debere, & ſubiecit cenſuris, & pœnis contentis in ſupradictis Conſtitutionibus, ac præfato decreto ſuorum Prædeceſſorum, ipſo facto incurrendis. Et ita decreuit, & mandauit vbique inuiolabiliter obſeruari, non obſtantibus in hac parte Conſtitutionibus ſupraſcriptis, decreto præfato Pauli V. conſuetudinibus etiam immemorabilibus, necnon omnibus, & ſingulis quæ Prædeceſſores prædicti voluerunt non obſtare, ac alijs quibuſcunque in contrarium facientibus. Volens, & decernens pro obſeruatione, & executione præſentis Decreti, & omnium in eo contentorum, quòd contra huiuſmodi tranſgreſſores etiam Regulares cuiuſuis Ordinis, & Inſtituti, etiam quomodolibet exemptos, & alias quaſcumq; perſonas Eccleſiaſticas, ſtatus, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſæcularis; tam Epiſcopi, & Prælati Superiores, alijq; Ordinarij locorum, quàm hæreticæ prauitatis vbique locorum deputati Inquiſitores procedant, & in eos ſeuerè animaduertant, tribuens eis, & eorum cuilibet liberam facultatem, & auctoritatem contra eoſdem tranſgreſſores procedendi, ac pœnis coërcendi, & puniendi. Voluit demum, ne præmiſſorum ignorantia à quoquam prætendi poſſit, quòd præſens decretum, ſeu illius exempla ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ affixa, omnes ita arctent & afficiant, perinde ac ſi vnicuique perſonaliter intimata fuiſſent: quodque præſentium tranſumptis etiam impreſſis, manu Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſticà conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

ANDREAS DE PETINIS S. R. & Vniuerſ.
Inquiſit. Not.

Anno à Natiuitate Domini Noſtri Ieſu Chriſti 1622. Indictione v. die verò ſecunda Menſis Iunij, Pontificatus Sanctiſſ. in Chriſto Patris, & D. N. D. Gregorij diuina prouidentia Papæ XV. anno eius ſecundo, ſupradictum decretum affixum, & publicatum fuit ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ, vt moris eſt, per me Brandimartem Latinum S. D. N. Papæ Curſ.

Octauius Spada, Mag. Curſorum.

QVÆSTIONES.

882 1 Cur in dicto Decreto dicitur articulum de Conceptione Beatæ Mariæ Virginis, non fuiſſe à Sancta Sede Apoſtolica diffinitum, vel ab ea fuerit aliter ordinatum, ſi in Synodo Baſilienſi *ſeſſ.* 36. iam diffinitum fuit, B. Virginem abſque peccati originalis macula conceptam fuiſſe.

2 Cur ab Eccleſia nihil adhuc de fide diffinitum circa hunc articulum Conceptionis B. MARIÆ Virginis.

3 An Fratribus Ordinis Prædicatorum ſit aliquid indultum à Sede Apoſtolica vt inter ſe tractare poſſint de materia eiuſdem Conceptionis B. MARIÆ Virginis.

Cur in præmiſſo Decreto dicatur Conceptionis articulum non fuiſſe definitum. Quæſtio I.

SVMMARIVM.

883 *Quid ſentiendum de Concilio Baſilienſi.*
884 *Quid definierit circa Conceptionem B. Virginis.*
885 *Quid de libro attributo S. Cæcilio Martyri.*
886 *Prohibitio Pij V. ne de controuerſia Conceptionis vulgari idiomate ſcribatur.*
887 *An ſit prohibitum edere conciones tractantes de Conceptione B. Virginis.*
888 *Quid nomine vulgaris ſermonis veniat in Conſtit. Pij V.*
Appellatione vulgaris ſermonis venit vſitatus.
Exiſtens in Gallia, & ſcribens Italicè de Conceptione B. Virginis, an violet Conſtitutionem Pij V.

883 Ad primum, Reſp. Synodum illam non eſſe attendendam affirmat. Nam ante *d. ſeſſ.* 36. diſceſſerunt à vero Papa Eug. IV. *in ſeſſ.* 34. & ille eam ſynodum iam tranſtulerat ad Ciuitatem Ferrariæ, vt habetur *in ſua conſt.* 11. *ſup. tom.* 1. Quicquid ergo ibi poſtmodum actum fuit, irritum eſt, & inane, vt in Conc. Lateranen. 3. *ſeſſ.* 11, & *Bulla* 20. *Leonis X.* ibi firmata habetur, quæ eſt *ſup. tom.* 1. *in §.* 6. & etiam id ſupponit Concilium Trid. *ſeſſ.* 5. dum in *cap. de peccat. orig.* obſeruari conſtituit ſupradictam conſtit. Sixti IV. qui neutram opinionem damnat; & ideo iure merito Pius V. in præcit. eius *Conſtit.* 114. vtrumque permittit.

ADDITIO.

884 Aduertendum, neque Concilium Baſilienſe, licet acephalum, definiſſe tanquam de fide, quod B. Virgo concepta fuerit ſine peccato originali; ſed ſolum definiſſe, quod de cætero omnes tenerent, fuiſſe conceptam ſine originali, tanquam quid pium, conſonum cultui Eccleſiaſtico, fidei catholicæ &c. nec poſſe quenquam contrarium docere, aut prædicare. Ita enim habet ſeſſ. 36. *Nos verò diligenter omnibus matura conſideratione penſatis, doctrinam illam, differentem, glorioſam Virginem Dei genitricem Mariam præueniente, & cooperante diuini luminis gratia ſingulari, nunquam actualiter ſubiacuiſſe originali peccato, ſed immunem ſemper fuiſſe ab omni originali, & actuali culpa, ſanctam, & immaculatam, tanquam piam, & conſonam cultui Eccleſiaſtico, fidei catholicæ, rectæ rationi, & ſacræ Scripturæ, ab omnibus catholicis approbandam fore, tenendam, & amplectendam definimus, & declaramus; nullique de cætero licitum eſſe in contrarium prædicare, & docere.* & ita notant etiam Corduba, *lib.* 1. *quæſt.* 44. *poſt* 6. *concluſ. §. Pro reſponſione.* Bellarmin. *lib.* 4. *de amiſ. grat. cap.* 15. *§. Deinde Concil.* Aegid. de Præſent. *de Concep. lib.* 3. *quæſt.* 3. *ſect.* 2. *num.* 7.

885 Contendebant autem quidam, definitum in Concilio Apoſtolorum, quod B. Virgo fuerit concepta ſine peccato originali, eo quod nonnullis ab hinc annis in monte, qui dicitus Sanctus, prope ciuitatem Granatenſem inuentæ ſunt reliquiæ S. Cæcilij Martyris Epiſcopi Eliberitani, & cum ipſis liber eidem martyri attributus lingua Arabica ſcriptus, in quo dicitur, quod B. Virgo præſeruata fuit ab originali, & quod hæc veritas eſt Concilium Apoſtolorum. Verū Vrbanus VIII, *ſub die* 13. *Maij* 1641. decreuit, quod hic liber nullam habeat auctoritatem, & quod nemo poſſit eo vti in materia Conceptionis B. Virginis, ſub pœnis in eodem Decreto contentis.

886 Inſuper Pius V. *in ſua Conſtit.* 114. *§.* 2. *tom.* 2. *Bullar.* prohibuit etiam, ne vulgari ſermone de hac controuerſia ſcribatur. nam poſt innouationem Conſtitutionis Sixti IV. ſubdit. *Atque vt deinceps efficacior à cunctis obſeruetur, perpetuo ſtatuimus, & ordinamus, ac per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus nemo cuiuſcunque ordinis, conditionis, vel dignitatis exiſtat, in popularibus concionibus, vel vbicunque promiſcua virorum, & mulierum multitudo conuenire ſolet, de huius controuerſia alterutra parte diſputare rationibus, vel Doctorum auctoritate, aſſerendo propriam ſententiam, &*

con-

contrariam refellendo, aut impugnando, vel de hac quæſtione cuiuſuis pietatis, aut neceſſitatis prætextu vulgari ſermone ſcribere, vel dictare præſumat. Qui contrafecerint, ſuſpenſionis pœnam à diuinis abſque noua declaratione ipſo facto incurrat, ſi modo fuerit in ſacris conſtitutus, & quocunque præterea gradu, ſiue dignitate, vel adminiſtratione fungatur, illis omnibus ſit ipſo iure priuatus, & ad eadem, vel ſimilia munera obtinendi, vel obeunda perpetuæ inhabilitatis cenſura ipſo etiam facto ſit obnoxius, ſuper quibus, niſi à Romano Pontifice exiſtente, diſpenſari, ſiue abſolui non poſſit. Et nihilominus alijs pœnis, ſi opus fuerit à proprio Prælato, pro delicti menſura infligendis, ſubijciatur, prout ſubijcimus.

887 Circa quam diſpoſitionem occurrit dubitandum, an per hanc conſtitutionem, dum prohibetur vulgari ſermone ſcribere, vel dictare, prohibeatur etiam edere conciones tractantes de Conceptione. Reſp. autem, non prohiberi ſcribi, aut dictari vulgari ſermone, quod B. Virgo ſit concepta ſine peccato originali, quia hoc conceditur in concionibus, quæ vulgari ſermone fiunt ad Populum, vnde nec etiam debet eſſe prohibitum ſcribi, aut dictari pro concionibus imprimendis. Si tamen moueatur quæſtio, an B. Virgo ſit concepta cum peccato originali, & rationibus pro vtraque parte allatis, & oppoſitis ſolutis concludatur, quod B. Virgo ſit concepta ſine originali, exiſtimo prohiberi per hanc conſtitutionem, quia prohibet vulgari ſermone ſcribere, aut dictare de hac quæſtione, quod non eſt aliud, quam hanc quæſtionem vulgari ſermone tractare. Quod etiam deducitur ex ijs, quæ antea Pontifex ſtatuerat, nempe diſputare pro alterutra parte. Vnde, quod in concionibus prohibuerit extendit etiam ad ſcripturam & dictationem. Et ideo ex vi huius Conſtitutionis, quamuis liceat concionatoribus docere, B. Virginem fuiſſe conceptam ſine peccato originali, non tamen licet diſputationem de hac materia inſtituere, & ſcholaſtico modo rem tractare, quod ſatis indicant illa verba. *De huius controuerſiæ alterutra parte diſputare rationibus, vel Doctorum auctoritate aſſerendo propriam ſententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando.*

888 Rurſus dubitatur, quid intelligat Pontifex per vulgarem ſermonem. Reſp. intelligere illum, qui vulgo vſurpari ſolet, qualis eſt Italicus apud Italos, Hiſpanus apud Hiſpanos, Germanicus apud Germanos, vnde prohibetur ſcriptio, & dictatio in quouis horum ſermonum, qui apud aliquam rationem vulgo vſurpari ſolet de quæſtione Conceptionis. Appellatione namque vulgaris ſermonis venit vſitatus apud omnes, vt in *l. 2. ff. de præſcrip. verb.* Sed quid, ſi quis in Gallia exiſtens ſcriberet italicè de hac quæſtione? aut econtra. Reſp. faceret contra Conſtitutionem, quia non prohibet ſcribere vulgari ſermone in hoc, vel in illo loco, ſeu reſpectiuè ad locum, ſed abſolutè, & ideo in quocunque vulgari ſermone ſcribatur, etiamſi non ſit vulgaris in loco, in quo ſcribitur, erit prohibitum, quia finis Conſtitutionis eſt, quod hæc materia non veniat ad manus vulgi, & hominum non doctorum; veniret autem in Italia, ſi italicè in Gallia ſcriberetur.

Cur Eccleſia non definierit materiam Conceptionis B. Virg. Quæſtio II.

SVMMARIVM.

889 Ratio allata à Cartagena, cur materia Conceptionis non ſit definita.

890 Non eſt ſatis congrua. Definitio non videtur neceſſaria.

889 Ad 2. Reſp. Diſpoſitionis diuinæ inueſtigare cauſas, ob quas Eccleſiæ occultauerit hoc myſterium, nolens hanc veritatem à Sede Apoſtolica, tanquam catholicæ fidei aſſertionem diffiniri, & difficile admodum eſt, vt poſt alios ſic nouiſſimè ſcribit Carthagen. *Homiliar. lib. 1. Homil. 4. pag. mihi 21.* vbi tamen ſubdit, quòd diuina ſapientia hanc veritatem ſub opinionum tegumento latere voluit, ne ſi rudes homines exploratum habuiſſent, Beatiſſimā Virginem peccatum originale non contraxiſſe, illam Deum eſſe putarent. Et vt huius controuerſiæ occaſione ſtupenda B. Virginis encomia cum immortali eius gloria in lucem prodeant. Scias autem, quòd poſt hanc Pauli ſanctionem aliud ab eodem emanauit decretum, prohibens in quibuſcumque actibus publicis aſſerere poſſe, B. Virginem cum peccato originali conceptam fuiſſe: & deinde aliud à prædicto Gregorio XV. fel. rec. editum fuit decretum ſuprafcriptum prohibens etiam in priuatis colloquijs id poſſe affirmari.

ADDITIO.

890 Eamdem rationem affert ex Cartagena Cherubin. *in Compend. Bullar. ſchol. ad Conſtit. 97. Pauli V.* Verum quò ad illam partem, quod homines putarent Deum B. Virginem, non videtur admodum congrua, cum inuoluat repugnantiam in terminis, nam ſi preſeruatur à Deo, quomodo poteſt putari Deus à Chriſtiano, qui vnum Deum colit? Forte non fuit definita, quia talis definitio non fuit neceſſaria ad ſalutem fidelium, nec ad cultum Virginis, cum poſſit Eccleſia eius Conceptionem venerari, quocunque modo fuit concepta.

Quid Gregor. XV, indulſerit PP. Dominicanis circa materiam Conceptionis B. Virginis. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

891 *P. Dominicani tractare poſſunt controuerſiam Conceptionis &c.*

892 *Qualis tractans de Conceptione prohibitus ſit.*

Verba ſunt accipienda cum reſtrictione ad cauſam ob quam ſunt prolata.

891 Ad 3. Reſp. Quòd dictis Fratribus Ordinis S. Dominici per Greg. XV. fel. record. in eius conſtitut. quæ incipit, *Eximij, atque ſingulares fructus*. ſub Dat. Romæ *apud Sanctam Mariam Maiorem, ſub annulo Piſcatoris die* 28. *Iulij* 1622. *Pontif. anno ſecundo*, fuit indultum his verbis: *Vt de cætero in quibuſcumque priuatis eorum colloquijs, ſeu conferentijs, inter ſe duntaxat, & non inter alios, aut cum alijs, de materia eiuſdem Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis diſſerere, & tractare, abſque vllo pœnarum in dictis decretis contentarum incurſu, liberè, & licitè poſſint, & valeant, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium licentiam concedimus, & impartimur.*

ADDITIO.

892 Dubitari poteſt, quid intelligat Pontifex per illa verba, *Nec de hac opinione affirmatiua aliquo modo agere, ſeu tractare*. An ſcilicet prohibeatur quilibet tractatus omnino, ita vt nemo dicere poſſit, aut oſtendere, quod D. Th. ſenſerit Virginem conceptam eſſe cum originali; ſeu an ſolum ille tractatus, quo tradatur, aut doceatur hæc opinio. Reſp. Non videri prohibitum, niſi hunc poſteriorem tractatum, quo tradatur, aut aliquo modo confirmetur hæc opinio. Quia cauſa, propter quam diſponit Pontifex, eſt obuiare diſcordijs, & excludere aſſertionem opinionis affirmatiuæ, vt conſtat ex illis verbis. *Hoc ſuo præſenti decreto ex eiſdem cauſis euitandi ſcandala, diſſenſiones &c. ex ſermonibus priuatis occaſione aſſertionis affirmatiuæ &c.* Vnde illa verba, *Nec de hac opinione affirmatiua*, accipienda ſunt cum reſtrictione ad cauſam, ob quam ſunt prolata *l. Si quis ita, ff. de teſtam*, & notant Mohed. *decif.* 13. *de præben.* Surd. *deciſ.* 217. *n.* 6. Duran. *deciſ.* 48. *num.* 14. Rota *in Bergomenſi penſionis,* 13. *Nouemb.* 1626. *coram eod. Durano & deciſ.* 27. *num.* 2. *par.* 2. *Diuerſor*, & *deciſ.* 429. *num.* 2. *par.* 2. *Recent.*

BVLLA

BVLLA
FOELICIS RECORDATIONIS
GREGORII XV.
CONTRA
MALEFICOS, ET SORTILEGOS,
Cum Diabolo pactum facientes, & à Sede apoſtatando alios lædentes.

GREGORIVS PAPA XV.

Ad perpetuam rei memoriam.

893 *OMNIPOTENTIS Dei Saluatoris noſtri, qui, vt hominem à laqueis Diaboli liberaret, Crucem ſubire dignatus eſt, vices, quamquam immeriti, gerentes in terris, in id ſummo ſtudio, iuxta creditum Nobis deſuper Apoſtolicæ ſeruitutis officium, incumbimus, vt gregem Dominicum, inæſtimabili pretio redemptum, aduerſus Sathanæ fraudes defendamus, eiuſdem officij partes deſuper interponendo, prout conſpicimus in Domino ſalubriter expedire.*

§. 1. Sanè nonnulli ſuæ conditionis obliti, & ſolemnis ſponſionis ab ijs factæ, cùm in Chriſti gregem, per ſacrum regenerationis lauacrum adſciti fuerunt, Sathanæ, cui renunciarunt, artibus, maleficijs, ſuperſtitionibus, ac nefarijs inuentis operam dare non verentur, quinimò magiſtrum imitantes, qui capitali odio, quo humanum genus proſequitur, hominibus inſidiari numquam ceſsat, proximum varijs modis lædere, animas verò ſuas perdere, non timent.

§. 2. Quapropter, vt tam exitioſa ſcelera à Chriſtifidelibus arceantur, grauioribus pœnis vindicanda duximus. Motu itaque proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, tenore præſentium decernimus, præcipimus, & mandamus, vt conſtito, quòd aliquis pactum cum Diabolo fecerit, & à fide apoſtatando, maleficijs, ſiue ſortilegijs vnam, ſeu plures perſonas, ita læſerit, vt ex maleficio, vel ſortilegio mors ſecuta ſit, etiam primo lapſu, Curiæ ſæculari tradatur, debitis pœnis puniendus; Qui verò, ſimiliter apoſtatando, pactum cum Diabolo, vt præfertur, fecerit, & maleficium, ſeu ſortilegium commiſerit, ex quo, licèt mors ſecuta non ſit, infirmitas tamen, diuortia, impotentia generandi, ſiue animalibus, frugibus, vel alijs fructibus damnum notabile prouenerit, muro claudi, ſiue perpetuis carceribus, in Sancto Inquiſitionis officio, vbi illud exiſtit, fabricandis, mancipari debeat:

§. 3. Qui verò ſimilium delinquentium notitiam habuerint, eos Epiſcopo, ſiue Inquiſitori denunciare teneantur.

§. 4. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrarijs quibuſcumque.

§. 5. Volumus autem, quòd præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides vbique adhibeatur, quæ eiſdem præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

§. 6. Quòdque eadem præſentes, poſtquam in valuis Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranenſis, ac Principis Apoſtolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apoſtolicæ, necnon in acie Campi Floræ affixæ fuerint, omnes, & ſingulos, ad quos ſpectat, arctent, & afficiant, perinde ac ſi vnicuique perſonaliter intimatæ fuiſſent.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub Annulo Piſcat. die 20. Martij 1623. Pontificatus noſtri anno tertio.

Anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimotertio, Indictione ſexta, die verò vigeſimatertia, menſis Martij, Pontificatus S. D. N. D. Gregorij diuina prouidentia Papæ XV. anno eius tertio, retroſcriptæ litteræ Apoſtolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranenſis, Principis Apoſtolorum de Vrbe, Cancellariæ Apoſtolicæ, & in acie Campi Floræ, per me Brandimartem Latinum Apoſtolicum Curſorem, &c.

QVÆSTIONES.

894 1 Sortilegum quid ſit.
2 Quotuplex eſt ſortilegium.
3 Dæmon quot modis dicatur implorari ſortilegijs.
4 Sortilegi quot modis poſſint infirmitates prouocare.
5 Quot modis contingit maleficium.
6 Qualiter viris, & fœminis contingat: & quæ ſit differentia.
7 An maleficium impediat reſpectu omnium.
8 Ex quibus ſignis poteſt cognoſci maleficium.
9 An ad tollendum maleficium liceat vti vanis rebus.
10 An liceat vti vanis rebus, proteſtando animum eſſe non vtendi illis tanquam vanis, & à Dæmone inſtitutis.
11 Vnde dignoſci poſſit, quæ media ſint licita, & quæ vana.
12 An liceat petere, à malefico parato, vt maleficium maleficio ſoluat.
13 An liceat petere non explicando, vt maleficio ſoluat, quando alio modo neſcit ſoluere.
14 Maleficia ob bonum finem an ſint permiſſa.
15 An ſit tolerandum, maleficium maleficio tollere.
16 An quando medio licito poteſt maleficium ſolui, liceat petere à Dæmone, vt ſoluat.
17 An poſſit interrogari malefica, an norit in quo maleficium id conſiſtat, & ſi id didicerit à Dæmone, fas ſit, ea ſcientia vti ad maleficati medelam.

CVm in Epiſcopalibus Curijs tam contra laicos, quàm Eccleſiaſticos maleficos, & ſortilegos ad præſcriptum Bullæ ſupradictæ denunciandos, ſæpeſæpius formetur proceſſus, operæ pretium eſſe duxi explicare has præpoſitas quæſtiones, quæ Iudicibus in huiuſmodi conficiendis proceſſibus ſatis deſeruire poſſint, ad ſciendum quod genus maleficij, vel Sortilegij ſit, quomodo ſe habeat, & ad explicandas in actis omnes illius qualitates ſcitu neceſſarias. Et ideo,

Quid ſit Sortilegium. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

895 *Sortilegium, & ſortilegus.*
896 *Sortilegium eſt diuinatio per ſortes.*
Pœna ſortilegij.
897 *Excommunicatio contra ſortilegos an ſit latæ ſententiæ.*
Sortilegium non ſapiens hæreſim eſt mixti fori.

895 Ad 1. Reſp. Sortilegium eſt ſuperſtitio quædam illuſoria, & ſummè noxia, qua vtitur homo Dæmonis miniſterio, *cap. 1. & 2. de Sortileg. l. nemo, & l. multi. C. de maleſic. & Mathemath.* D. Thom. *in 2.2. queſt. 93. art. 4.* Aliter autem diffiniri ſolent Sortilegi, eſſe illos, qui ſub nomine fictæ religionis, per quaſdam, quas ſanctorum ſortes vocant, diuinationis ſcientiam profitentur, aut quarumcumque Scripturarum inſpectione futura promittunt, vt habetur in *cap. one. 26. queſt. 5.*

ADDITIO.

896 Sortilegium proprie eſt diuinatio per ſortes, vt deſumitur ex cap. *Sortes, 26. quæſt.5.* & verſatur præcipuè circa dignoſcenda futura, aut occulta iuxta ea, quæ tradunt D. Th. 2.2. *quæſt.95. ar.4.* Torres *ibid. diſp.2.* Sanchez *lib. 2. in Decal. cap. 38. num.88.* Leſſius *lib.2. de iuſt. & iure, cap.43. dub.9.* Azor. *par. 1. lib. 9. cap. 21.* Souſa *lib. 1. Aphoriſ. Inquiſit. cap.53. num.7.* Trullench. *in Decal. lib.1.c.10. dub.9. num.14.* Punitur autem ſortilegium pœna excommunicationis, vt in dicto cap. *Sortes*: non tamen ponitur aliqua reſeruatio. De hoc tamen ſortilegio non agit præſens Conſtitutio Gregorij XV.

897 Excommunicatio contra ſortilegos, quamuis Martin. del Rio teneat eſſe latæ ſententiæ. *lib. 4. diſquiſit. cap.2. quæſt. 7. ſect.4.* non eſt tamen latæ ſententiæ, ſed ferendæ, vt notant Azor. *tom.1. lib. 9. cap.26. quæſt.4.* Sanchez *lib.2. ſum. cap. 38. n. 91.* Leſſius *lib.2. de iuſt. & iure cap.43. dub.5. num.29.* Suarez *tom.1. de relig. lib. 2. cap. 19. num.6.* Souſa *in Aphoriſ. Inquiſit. lib. 1. cap. 58.* Villalob. *par. 2. ſum. tract.36. difficul. 6. num. 1.* Trullench. *in Decal. lib.1. cap.10. dub.10. num.4.* Quod tamen debet intelligi ſecluſa hæreſi, nam ſi ſortilegi ſint ſimul hæretici, ipſo facto ratione hæreſis ſunt excommunicati, vt notant Suarez *cit. cap. num.8.* Farinac. *de hæreſi quæſt.181.§.1. num.4.* Souſa *num.5. citati cap.*

898 Quando ſortilegium ſapit hæreſim, ſpectat ad Inquiſitores. cap. *Accuſatus §. ſanè de hæret. in 6.* & notant Eymeric. *in Direct. par.2. quæſt.42.* Penna *com.67.* Farinac. *de hæreſi. quæſt.181. §. 4. n.91.* Torres *in 2.2. tom.2. quæſt.69. ar. 4. diſp. 3.* Hodie tamen, etiamſi non ſapiat hæreſim, poſſunt Inquiſitores procedere per *Conſtit.17.* Sixti V. *tom.2. Bullar.* & proinde ſortilegium non ſapiens hæreſim eſt mixti fori, & datur præuentio, vt notant Azor. *tom.1. lib.9. cap. 26. quæſt. 4.* Sanchez *lib. 2. ſum. cap. 38. num.92.* Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap.19. num.11.* Farinac. *citat.* Souſa *in Aphoriſ. Inquiſit. lib.1. cap.58. num.4.*

Quotuplex ſit ſortilegium. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

899 *Sortilegia alia hæreticalia, alia non hæreticalia, & quale ſit hæreticale.*
900 *Quænam ſint ſortilegia, maleficia &c. hæreticalia ex parte operis.*
Quænam hæreticalia ex parte operantis.
901 *Quid requiratur, vt maleficium, ſortilegium ex parte operantis ſapiat hæreſim.*
902 *Non omnia ſortilegia, maleficia &c. ſapiunt hæreſim.*
Quæ ſiunt cum pacto explicito Dæmonis, ſapiunt hæreſim.

899 Ad 2. Reſp. Quòd duplicis generis ſunt Sortilegia, hæreticalia, & non hæreticalia. Prima ſunt, vel reſpectu operis, vel reſpectu operantis. Hæreticalia reſpectu operis ſunt, quando ſunt ſortilegia in illis caſibus, in quibus Dæmoni denegata eſt potentia, ſed ſoli omnipotenti Deo eſt reſeruata, vt mortuum ſuſcitare, vt habetur de Lazaro, Ioan. *cap.11.* & habetur de illo filio, viduæ Matth. *c.17.* vel in ſubſtantiam animæ introire, quod ſoli Deo permittitur. Matth. *c.22.* Si igitur in ſimilibus Omnipotentis Dei auxilium imploratur cum poteſtate Dæmonis, ſortilegium hæreticale committitur, vt notant Paul. Grilland. *in tract. de ſortileg. q.10.* Clar. *in §. hæreſis verſ. ſucceſſiuè quæro.* Hæreticalia verò reſpectu operantis, ſunt, cum Dæmonis auxilium imploratur etiam in ijs, quæ ipſe facere poteſt; hæreticalia quidem ſunt, quia contraueniunt primo præcepto, & primo articulo fidei.

ADDITIO.

900 Sortilegia, maleficia, &c. ex duplici capite hæreticalia ſunt, ſeu ſapiunt hæreſim, nempe ex parte operis, & ex parte operantis. Dicuntur autem hæreticalia ex parte operis, quando ex ipſo opere colligitur hæreſis: Ex parte verò operantis, quando ex modo operandi præſumitur hæreſis. Semper tamen hæreſis eſt in exercente talia ſortilegia, maleficia &c. Tunc autem ſapiunt hæreſim ex parte operis, quando, vt notat auctor, inuocatur Dæmon ad ea, quæ eius virtutem ſuperant; Secus autem, quando non ſuperant eius virtutem. Ita etiam notant Martin. del Rio, *lib. 5. diſquiſit. Magicar. ſect. 15. axiom. 1.* Torres, *2. 2. tom. 2. quæſt. 96. ar.4. diſp.2. tit. 9. de qualificat ſuperſtit. dicto 1.* Farinac. *de hæreſi quæſt.181. n.5. & 72.* In hoc enim credit conuenire Dæmoni illam potentiam, quæ non conuenit, ſed eſt propria Dei, & hoc per opus ipſum oſtenditur. Poterit tamen Sortilegus excuſari ab hæreſi, ratione ignorantiæ, quia ſcilicet ignoret, quæ ſunt propria Dei, & quæ Dæmon facere tantum poſſit.

901 Vt autem ex parte operantis ſortilegium, maleficium &c. ſapiat hæreſim manifeſtè, neceſſe eſt, quod ſit talis conditionis, vt aut ratione modi, quo fit, aut ratione rerum, quæ adhibentur, nequeat exerceri ſine hæreſi, aut quod ex ſe prima ſpecie manifeſtet, aliquam hæreſim. Ita notant Simanch. *Cathol. præſcrip. tit. 62. num. 3.* Farinac. *de hæreſi. quæſt. 181. num. 94.* Hoc autem procedit præſumptiuè, quia licèt illud exercens benè ſentiat in fide, & exer-

& exerceat abſque hereſi,quæ alias trahunt hæreſim, & proinde non ſit hæreticus, quia hoc dependet ab interiori aſſenſu ; ex natura tamen ſua illa actio facit hæreſim preſumi.

902 Non eſt tamen admittendum quod habet Souſa *in aphoriſ inquiſit. lib.1.cap.57.num.*21. Quod omnia ſortilegia, diuinationes, vanæ obſeruationes, maleficia, quæ fiunt cum pacto expreſſo, aut implicito cum dæmone hæreſin. ſapiant manifeſtè, ſi quidem omnis familiaritas, & pactum cum dæmone hæreſim, vel apoſtaſiam inducit. Nam cum hæc omnia fundentur in pacto ſaltem tacito cum dæmone, nullum daretur ſortilegium, diuinatio, maleficium, &c. quod non ſaperet hæreſim manifeſtè, quod tamen eſt falſum, nam ſuperflua fuiſſet diſtinctio poſita in iure communi veteri, quod ſortilegia, quæ hæreſim ſapiunt manifeſtè, pertinerent ad Inquiſitores, quæ verò non ſapiunt, non pertinerent, vt in cap. *accuſatus, §. ſanè de hæret. in* 6. & de iure nouo, quod quæ non ſapiunt hæreſim, ſint mixti fori, & detur præuentio, vt dictum eſt *num.*398. Vnde ſolum interueniente pacto explicito ſapient hæreſim manifeſtè, quia hoc inducitur per ipſum pactum, vt notat Simanch. *in Cath. praſcrip. tit.* 30. *num.* 13. & *tit.*63. *num.* 11.

Quot modis dicatur dæmon implorari ſortilegijs. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

903 Duplex modus inuocandi dæmonem.
904 Familiaritas omnis cum dæmone eſt prohibita.
Adiuratio dæmonum eſt licita.
Sed non per modum deprecationis.
Nec compulſiuo modo licet adiurare ad aliquid obtinendum, ſeu ad diſcendum.
Nihil boni à dæmone expectandum.
905 Licet cogere dæmonem, vt tollat maleficium.
An liceat vti auxilio dæmonis ſuperioris ad coercendum inferiorem.

903 Ad 3. Reſp. Quod dupliciter dæmon à ſortilegis imploratur ſecundum Oldrad. *in conſ.* 210. Vel per modum imperij, & ſuffragij, vel per modum adorationis, & cultus latriæ: primo caſu dæmon imploratur à ſortilegis tacitæ profeſſionis diabolicæ, qui nondum penitus remoti ſunt a Christiana Religione. Secundò verò caſu per modum adorationis dæmon inuocatur à ſortilegis expreſſæ profeſſionis, qui expreſſe abnegarunt Chriſti fidem, & iterum baptizati ſunt in nomine Beelzebub, principe dæmoniorum, Gloſ. *in cap. accuſatus, §. ſanè, de hæret. lib.*6. & declarat notabiliter Paul. Grilland. *de ſortileg. quæſt.* 10.

ADDITIO.

904 Quocumque modo fiat, eſt nobis interdicta dæmonis inuocatio, quia eſt nobis interdicta omnis familiaritas cum ipſo; vt notant *D.* Auguſt. *lib.* 2. *de doctr. Chriſt. cap.*23. & D.Th. 2.2.*quæſt.*90 *ar.* 2. Vnde 1. ad Corinth. 10. prohibet Apoſtolus, *Nos ſocios fieri dæmoniorum.* Eſt tamen licita adiuratio dæmonum, vt tradit *ibid.* D. Th. ſi fiat compulſiuo modo in virtute diuina, iuxta illud Lucæ 10 *Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſerpentes, & ſcorpiones, & ſupra omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit.* Non eſt tamen licita adiuratio per modum deprecationis, quia hoc pertinet ad quamdam beneuolentiam, & amicitiam. Ex quo etiam ſequitur quod neque compulſiuo modo liceat adiurare dæmones ad aliquid per eos obtinendum, aut addiſcendum, quia hoc quoque inducit ſocietatem cum ipſis, & adhuc ad aliquod obſequium noſtrum aduocatur, quod non licet, vt notat Sylueſter *de ſtrigibus, lib.*2. *cap.*10. *punct.*1. *in fine*, & communiter cum D.Th. 2. 2. *quæſt.*90. *ar.* 2. *ad* 2. Vnde ſi viri ſancti aliquando id præſtiterunt, hoc fuit ex ſpeciali inſtinctu Dei. Accedit etiam, quod ſtante odio dæmonis in genus humanum, nihil boni ab ipſo expectari poteſt, quia quodcunque faciat, quod videatur in obſequium noſtrum, detorquet ſemper in aliquod damnum ſiue ſpirituale, ſiue temporale, quia ſemper has operationes regulat ſecundũ menſuram odij.

905 Ex hoc autem ſequitur, quod liceat cogere dæmonem quantum fieri poteſt, vt tollat maleficium, quo aliquem vexat, ſeu vt tollat ſignum, quo durante, durat etiam pactum de aliquo vexando; nam hoc non eſt vti opera dæmonis in obſequium noſtrum, ſed eſt ipſum cogere; vt deſtruat opera ſua, & auertere à nobis malum, atque adeo reducitur ad naturalem defenſionem, & eſt reuexare dæmonem nos vexantem. An autem liceat vti auxilio ſuperioris dæmonis ad coercendum inferiorẽ. Affirmat Sylueſter *lib.*2. *de ſtrigibus, cap.*12. *punct.*2. ver. *Notandum eſt tertio*, ſi tamen adhibeatur non deprecatiuo, ſed compulſiuo modo. Quia adhuc eſt cogere dæmonem, vt deſtruat opera ſua, quia adhuc mediatè cogitur; imo etiam cogitur dæmon ſuperior, quia ſtante odio in genus humanum coactè coget inferiorem, vt deſtruat maleficium. Et idem tradiderat etiam *in ſum.* verbo *adiuratio, q.*5. Verum negant Sotus *lib.* 8. *de iuſt. & iure quæſt.* 3. *ar.*2. Suarez *tom.*1. *de relig. lib.*2. *de ſuperſtit. c.*18. *num.*8. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure cap.* 44. *dub.* 6. *num.*46. Sanchez *lib.*2. *ſum. cap.*42. *num.*21 Quia hoc eſt recipere beneficium, & auxilium à dæmone.

Quot

Quot modis poſſint malefici infirmitates prouocare. Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

906 *Malefici dupliciter infirmitates prouocant.*
907 *Malefici ſubijciunt homines infirmitatibus, & interimunt.*
Maleficia alia per contactum, & alia per ſignum.

906 Ad 4. Reſp. Quod poſſunt etiam ſortilegi infirmitates prouocare, & hoc dupliciter, animis, vel corporibus. Quod imaginibus cereis, vel creta confectis, vel alio modo faciunt, prout recenſet Paul. Grill. *d. tract. cap. 3. num. 6. & ſeq.* & Albertus Magnus *de animalibus, lib. 22.* & Petrus de Palud. *in 4. ſent. diſt. 34. quæſt. 2.* de quibus *in l. eorum, in princip. Cod. de malefic. & Mathemat. in l. 3. §. hac adiectio, ff. de ſicar. in l. ſiq. aliquid. §. qui abortionis, ff de pœnis*, Item faſcino, & maleficijs ita ſolent ligare, vt rei venereæ fiant prorſus inhabiles, de quo per Ioan. Brunell. *in tract. de ſponſalib. & matrim.*

ADDITIO.

907 Quod malefici ſuis maleficijs ſubijciant homines infirmitatibus, & etiam interimant, eſt certo certius, & conſtat ex cap. *Nec mirum §. magi, 26. quæſt. 5.* quod eſt deſumptum ex D. Auguſt. *lib. 10. de Ciuit. Dei*, & ex Conſtit. Innoc. VIII Alexand. VI. Adriani VI. Leon. X. relatis in Tit. *de malefic. & incant. lib. 7. decretal.* & ex eodem Auguſt. *ſerm. 207 de temp.* & *tract. de diuinat. dæmon. cap. 6.* Vnde etiam hoc confirmant plures leges ciuiler latæ contra maleficos, vt *in l. Multi, & l. Eorum, C. de malefic. & mathemat. in nouell. 65.* Leonis Imperat. & ipſa experientia paſſim hoc teſtatur. Duos autem modos ponit Grilland. *de ſortileg. quæſt. 3. & 5.* quibus malefici infirmitates, & mortem cauſant, nempe per intus ſumptionem, quando ſcilicet in potu, aut cibo exhibetur maleficium: & per exteriorem applicationem ad contactum. Verum cum operentur ſua maleficia in abſentia per ſigna quædam, ad quorum poſitionem conſurgit damnum maleficiato, vt conſtat in illo maleficio, quod refert Io. Nider *lib. vlt formicar.* quod conſiſtebat in lacerta in puluerem redacta, & poſita ſubter limen oſtij domus, ratione cuius tam mulieres, quam fœtoſa animaliũ nullum partum viuum edebant. Ideo duo genera maleficiorum ſunt conſtitenda: alterum, quod fiat per contactum ſiue interius, ſiue exterius; & alterum per ſignum.

Quot modis contingere poſſit maleficium. Quæſt. V.

SVMMARIVM.

908 *Quinque modis per maleficium viri reddantur impotentes.*
909 *Dæmon an viro genitalia adimere poſſit. An ſi adimat poſſit reſtituere.*

908 Ad 5. Reſp. Quod quinque modis ſolent dæmonis arte malefici viros impotentes ad copulam reddere. Quos refert Palud. 4. *diſt. 34. quæſt. 2. art. 3. num. 16.* & ex ipſo omnes deſumpſere: & nouiſſimè eos affert, illuſtrans varijs exemplis ex diuerſis Doctoribus peritis Martinus Delrius *lib. 3. diſquiſitionum magicarum, part. 1. quæſt. 4. tota ſectione* 8. Primus modus eſt corpora impediendo, ne ſibi mutuo appropinquent ad coitum; vel directè ſecernendo ea, detinendouè in diuerſis locis; vel indirectè interponendo ſe in corpore aſſumpto, & quando copulari contendunt, inijciendo intermedium phantaſma, vel quid aliud. Secundus eſt: Ita inflammando ad actum, vt ante coitum effundatur ſemen, vel refrigerando ab actu illo, adhibendo occultè virtutes rerum, quas optimè nouit. Tertius eſt, turbando imaginationem, & æſtimatiuam, quã reddit mulierem viro exoſam, menti obijciendo ſpeciem fœminæ deformis, vt eam exoſam habeat, vel alterum alteri, vel inuicem odioſos reddendo per calumniam, ſuſpicionemve, aut morbi alicuius immiſſionem. Et refert Delrius *proximè allegatus*, aliquando dæmonem efficere, vt cum ardentiſſimè vir, & fœmina mutuo amore flagrent, quando Veneri vacare volunt, ſubitò odio exardeſcant, ita, vt alter alterum cædat, vel vnguibus laceret. Quartus eſt, prohibendo rigorem membri, reddita viri virga flaccida, ſaltem, quando coire vult. Sicut, & poteſt dæmon motum cuiuſcunque membri impedire. Quintus modus eſt, prohibendo miſſionem ſpirituum ad membra, in quibus eſt virtus motiua, quaſi intercludendo vias ſeminis, ne ad vaſa generationis deſcendat; vel ne excitetur; vel ne emit-

emittatur : vel ſemen ſubtrahendo. Ita Sanchez *diſp.44. lib.7. de Imped.matr.* His modis addit alium, rariorem, Delrius proximè allegatus, nempe obſerando, aut nimium arctando vas muliebre : aut viri genitalia abſcondendo, retrahendo, vel reuera adimendo.

ADDITIO.

909 Hunc poſteriorem modum quo ad ademptionem, putat Delrius *lib.3.diſquiſit.magicar.par.*1. *quæſt.* 4. *ſect.*8. ver. *Septima cauſa*, præſtigioſum, cum non poſſit tollere niſi ſectione, aut aliqua ſimili ſeparatione. Non videtur tamen excedere naturalem facultatem dæmonis, nam poſſet impedire, ne ſpiritus viuificantes organum tactus in ordine ad ſenſationem confluant, & poſtea ſine dolore totam illam materiam auferre ſeparando à reliqua materia corporis. Verum tamen eſt, quod ſi reuera ſemel adimeret, non poſſet amplius reſtitui nec ope dæmonum, nec deſtructione maleficij, quia non ſolum requireretur vnio illius materiæ ad corpus, ſed etiam animatio, quæ naturaliter fieri non poteſt, quia in hoc valet argumentum à toto ad partem, cum ſit eadem ratio viuificationis, & reunionis animæ. Sicuti ergo naturaliter non poteſt anima reuniri corpori, ita nec parti ipſius, à qua ſemel eſt ſeparata.

Qualiter viri, & fœminæ reddantur impotentes. Quæſt. VI.

SVMMARIVM.

910 *Vnde cognoſcatur quod viri, & mulieris impotentia ſit ex maleficio.*

911 *Dæmon poteſt per coarctationem reddere mulieres inhabiles ad copulam.*

Quomodo dæmon cauſet auerſionem inter coniugatos

910 Ad 6. Reſp. Quod non ſoli viri, ſed etiam fęminæ poſſunt maleficijs impotentes ad copulam reddi. Quod omnes fatentur. At frequentiùs id malum in viros ſerpit: Quod plus operæ, & inſtrumentorum in eis deſideretur. Adde, quia plures ſunt maleficæ, quàm malefici, & ideò potiùs viros, quam fœminas maleficijs lædere conantur. Sic aduertit Delrius, *lib.3. diſquiſitionum magicarum part.*1. *quæſt.*4. *ſect.*8. *pag.*1. Ea autem eſt differentia (vt optime notat Abulenſis *cap.* 19. *Matth. quæſt.*90. *colum.* 3.) quod maleficia circa viros fiunt communiter per operationem aliquam realem, aut per motum ipſius dęmonis, nulla re applicata. Poteſt enim inuiſibiliter membrum viri aptum iam ad coitum comprimere, ac cogere ſubito relaxari, ignorante prorſus cauſam viro ipſo: aut per applicationem alicuius rei naturalis, illam applicante dæmone intra organa genitalia, qua appoſita remittitur ſubito rigor membri exſufflato toto ſpiritu inflante. At fœmina communiter maleficiatur per ſolam opinionem, ſeu phantaſiæ læſionem, poteſt enim vir accedere, nec rigor membri relaxatur: at cum conatur accedere, illa ſubitò horret genitale viri quaſi improportionatæ magnitudinis, & nulla ratione ſinit ſe cognoſci: Cum tamen reuera non ita ſit, ſed dęmon efficit ſpeciem in phantaſia mulieris, vt membrum aliter appareat, quam reuera ſit. At quamuis communiter ita accidat, ſolet tamen quandoque dæmon vas fœmineum arctare.

ADDITIO.

911 Hanc coarctationem eſſe dæmoni poſſibilem notat Delrius *lib.3.diſquiſit. magicar. par.*1.*q.*4. *quęſt.*8. ver. *Septima cauſa*, nam cum poſſit prouenire ex cauſis naturalibus alterantibus ſtructuram corporis, poteſt dęmon ratione poteſtatis, quam habet ſupra materiam corpoream, illas aut ſimiles cauſas adhibere, & cauſare veram coarctationem. Quando autem ponit impedimentum per auerſionem vnius coniugis reſpectu alterius, aut per mutuam, tunc id operatur alterando phantaſiam, & excitando ſpecies proportionatas qualitati auerſionis, quam vult cauſare, cuius maleficij plura; & varia exempla leguntur, quod eſt illud, quod narrat Io.Baptiſta Codronchius *lib.3.de mor. malefic.cap.*8. nam mulier abſentem virum ardentor amabat, accedentem ad copulam, ita auerſabatur, aut ſi ligaretur ne virum impedire poſſet, rabie, & furore concitaretur, fremeret, & veluti furijs agitaretur.

An maleficium reddat impotentem, quo ad omnes. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

912 *Maleficium aliquando reddit impotentem ad copulam quò ad omnes, aliquando reſpectu vnius.*

913 *Hæc impotentia duplici modo fit.*

Quomodo per maleficia impeditur copula matrimonij.

914 *Male-*

914 *Maleficium impediens copulam aliquando eſt temporale, aliquando perpetuum.* *Quod licitè & naturali modo tolli non poteſt, habetur pro perpetuo.*

912 Ad 7. Reſp. Quod maleficium quandoque impedit potentiam abſolutè, & quoad omnes: quandoq; tamen reſpectu vnius. Sic tradit D. Thom. ab omnibus receptus *in 4. d. 34. quæſt. vnica, art. 3. ad 4.* atque eam reddit rationem: Quia cum diabolus voluntariè & non ex naturę neceſſitate agat, poteſt reſpectu vnius impedire, relicta potentia non impedita erga alias perſonas. Deinde quia impedimentum maleficij poteſt eſſe ex dæmonis impreſſione in hominis imaginatione, ex qua tollatur viro concupiſcentia, mouens ad talem mulierem, & non ad aliam. At rarò contingit circa omnes, & communiter eſt erga vnam, vel alteram perſonam maleficium. Vt benè docent Abulenſis, *cap. 19. Matthæ. quæſt. 90. columna 3.* & ſupplementum Gabrielis *4. diſt. 34. quæſt. vnica art. 2. concluſ. 6.* & fatentur omnes.

ADDITIO.

913 Maleficium ſiue impediat potentiam quo ad omnes, ſiue quoad certas perſonas, duplici modo cõtingere poteſt ita vt omnes modi ad hos duos reducantur nempe per immutationẽ factam in imaginatione, vel per alterationem in organis generationis. Poteſt enim dæmon excitare ſpecies in imaginatiua, ratione quarũ cõprimantur ſpiritus excitantes ad generationẽ, quia ſicuti ratione imaginationis excitari poſsũt, ita etiam ratione eiuſdem comprimi poſſunt. Rurſus poteſt immediate agere in organa generationis, & ita ipſa alterare, quod non ſint apta generationi, quia cum hoc contingat naturaliter, poteſt etiam fieri arte dæmonis varijs modis, ſicut etiam varijs modis poſſunt fieri inhabilia naturaliter. Aduertit autem Syluester *de ſtrigibus lib. 2. cap. 6. pun. 4* circa finem, per maleficia impediri copulam matrimonialem non per læſionem interiorem organi, ſed exterius vetando vſum; quæ tamen vetatio externa non conſiſtit in appoſitione ſolius externi impedimenti; ſed etiam in alteratione intrinſeca organi vel per ſubtractionem ſpirituum, vel alio modo, quorum plures refert Martin. Delrius *lib. 3. diſquiſit. magicar. par. 1. quæſt. 4. ſect. 8.*

914 Eſt autem aduertendum, quod huiuſmodi maleficium aliquando eſt temporale, aliquando perpetuum, quando ſcilicet eſt duraturum vſque ad finem vitæ, non quia ex natura ſua habeat hanc determinatam durationem, ſed quia eſt inſtitutum pro tota vita, nec naturali, aut alias licito remedio tolli poteſt, vt contra Gloſ. *in cap. requiſiuiſti, de frigid. & malefic.* quæ vult, nullum huiuſmodi impedimentum eſſe perpetuum, tradunt communiter Doctores, præſertim Magiſter *in 4. diſt. 34.* D. Th. *ar. 2.* & cœteri Expoſitores. Abulenſ. *quæſt. 90. in cap. 19. Matth.* & alij apud Henriquez *lib. 2. de matr. cap. 8. §. 2. littera O.*

Ex quibus ſignis cognoſci poſſit maleficium. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

915 *Maleficij ſigna in ordine ad copulam.*
916 *Regula generalis ad cognoſcendum an impedimentum ad copulam ſit naturale, an ex maleficio?*

915 Ad 8. Reſp. Quod maleficij ſignum eſt, vt ait Sanchez *loco 10. citato*, quando coitum quis appetit, & virgam erigit, ita vt ad copulam aptus ſit, & cum ad vas fœmineum penetrandum appropinquat, relaxantur, ac concidunt ſubitò organa, nec poteſt complere: atque iterum rigent, & ſi iterum copulari nitatur, denuò laxantur. Id enim ex radice naturali conſurgere nequit: quippe ſemel organa rigentia non laxarentur, quovſque exſufflarentur, vel conſumerentur ſpiritus ea inflantes. Præterea, quia id nequit, ex viri frigiditate prouenire: Cum enim membrum erigat, non eſt frigidus. Sic Abulenſis *cap. 19. Matth. quæſt. 90. paulo poſt principium in 5. ratione*, Sotus *4. d. 34. quæſt. vnic. art. 3. paulo poſt principium, in 1. concluſ.* Ludouicus Lopez *2. p. in inſtruct. vbi de matrim. cap. 52. columη. 6. verſ. circa 2. art.* Item quando vir mouetur ad coitum, & membrum erigit, ac perficere nequit, eſt maleficij ſignum. Item vt maleficij ſignum ſit, oportet vt ſimul adſit quod remittatur rigor membri, ac ſubitò laxetur, cum vir conatur accedere. Id enim non poteſt ex viri, vel fœminæ defectu naturali conſurgere. Vel ſecundò, vt nulla arctitudo, aut virginitas in fœmina reperiatur, quæ obſtaculo eſſe poſſit illi penetrationi. Cum enim tunc nullum obſtaculum naturale dari poſſit, tribuendum eſt dæmoni impedienti congreſſum. Aliud etiam maleficij ſignum eſt, quando vir poteſt cum alia fœmina, & non cum propria vxore commiſceri, ſed vt dictum eſt, neque hoc ſufficit, quòd poſſit eſſe impedimentum ex arctitudine, aut virginitate fœminæ. Quare Fragoſus *num. præced.* relatus addidit, ſi per aſpectum nullus reperiatur defectus in temperamento,

ac

Digitized by Google

& membri proportione. Imo Scotus 4. *d.34. quaeſt. vnic. in fine corporis*, abſolutè tradidit maleficium præſumi, quoties in virili membro non apparet defectus, ſed adhuc non ſufficit, niſi ex parte fœminæ non detur arctitudinis, aut virginitatis obſtaculum. Erit tamen optimus cognoſcendi modus, an ex maleficio viri conſurgat impotentia, v. g. ſi vir appetens coitum, ſub to accedere tentans exhorreſcat, nec accedere poſſit, manifeſtum eſt, id non poſſe ex cauſa naturali procedere, quare maleficio tribuendum eſt. Quod benè docuit Enriquez *lib. 12. de matrim. cap.8. num.8.* Similiter ſi fœmina viri coitus auida, cum vir accedit, ſubitò illa horrore capiatur, erit ſignum malefícij: quod hoc modo fœminis ſolet accidere: Et ita tradunt Sotus 4. *d.34. quaeſt. vnica, ar.3. paulo poſt principium in 1. concluſione*.

ADDITIO.

916 Idem notat cum Hoſtienſi *in ſumma*, Syluester *de ſtrigib. lib.2. cap.6. punct.2. in fine.* Regula tamen generalis eſt, quod impedimentum ſit naturale proueniens ex frigiditate, quando eſt continuũ, quia cum cauſæ naturales agant naturaliter, quandiu perſeuerant inducunt ſemper eoſdem effectus. Quod autem ſit ex maleficio, quando eſt interpolatum, ita tamen vt ſuperueniat, quando eſſet exercendus actus generationis.

An ad tollendum maleficium liceat vti vanis rebus. Quaeſt. IX.

SVMMARIVM.

917 *Media ad tollenda maleficia ſunt illicita, ſi non ſint naturalia.*
Quando licet vanis rebus vti.
918 *Non licet ſi ſuperſtitioſo modo adhibeantur.*
Nec quando putatur interuenire cooperatio dæmonis.
Nec quando putatur ad earum vſum ceſſare dæmonem, à vexando & aliquo pacto.
919 *Iudices non poſſunt cogere maleficas, vt aliqua benedictione liberent à maleficio.*
Malefica, liberans in virtute alicuius pacti, peccet mortaliter.
Et etiam maleficiatus conſentiens ſic liberari.

917 Ad 9. Reſp. Quod omnia media non naturalia ſed vana, ad tollendum maleficium illicita ſunt, nec ſuperſtitione vacant, & cuiuſcumque rei vanæ vſus, vt vanæ, eſt culpa venialis: vt vanæ locutionis vſus. Et aliud medium indecens eſt, nec culpa vacat. Sic Iacobus Sprenger *in malleo maleficorum part. 2. q. cap. 6. verſ. de ſecundis verò remedijs*. Gaeta *repetitione cap. ad limina 30. q.1. §.4. q.236. num.541.* Delrius *lib.6. diſquiſitionum magicarum, cap.2. ſect. 1. q.2. pagin.4. verſ. alij itaque.* Philiarcus *de officio Sacerdotis tom.1. part.2. lib.3. cap.11. concluſ.4.* Sed admittit Delrius *ibi* cum Syluestro *verb. maleficium quaeſt. vltima*: hoc licere, quando quis ea vana, nec ſuperſtitioſa experiri volens efficeret: aut credens per ea maleficium ſolui, non dæmonis operatione cooperantis ad maleficij ſolutionem, ſed per ceſſationem ipſius dæmonis ab operando: quod ſciret dæmonem pactum iniiſſe cum malefico, fore vt à vexatione deſiſteret, re illa vana exercita, vt refert Sanchez, *diſp.995. lib.7.*

ADDITIO.

918 Hanc eamdem doctrinam tradit de nouo Syluester *lib.2. de ſtrigib. cap.10. punct.1. circa fin.* & addit non licere vti rebus vanis, & indifferentibus, ſi ſuperſtitioſo modo adhibeantur, quia omnia remedia, quæ ex natura ſua non conducunt ad talem effectum, ſuperſtitioſa ſunt, & illicita, capit. *Illud 26. quaeſt.2.* Et a fortiori non licet adhibere, ſi credatur, ad ipſum vſum dæmonem diſſoluere maleficia, ſed erit culpa mortalis, quia non refert, qua re dæmon aduocetur, modo aduocetur, quia in aduocando culpa eſt, non ex re, qua inuocatur, ſi ex ſe iniqua non ſit. Hæc Syluester. Nec probari poteſt doctrina Auctoris, quam affert ex Delrio citato: Quod liceat, his rebus vti, quando putatur, dæmonem ceſſare ab operando, & vexando, ſtante eorumdem vſu ex pacto, quod initum ſit inter maleficum, & dæmonem de ceſſatione, quando hoc vel illud fiat. Nam hoc eſſet conſentire in pactum cum dæmone, & tali ſigno aduocare ipſum, vt ſoluat maleficium, non ſecus ac ſi aliud maleficium adhiberetur: hoc enim pacto non cogeretur dæmon ceſſare à vexatione, ſed ipſe ſponte ceſſaret ratione pacti initi cum malefico.

919 Ex quo deducitur cum Delrio *lib.6. diſquiſit. magicar. c.2. ſect.1. q.2. ver. Infertur primo.* Sanchez *de matrim. lib.7. diſp.95. num.10. & lib.1. ſum. c.41. num. 10.* Filliuc. *tract. 24. cap. 8. quaeſt. 4. to. 101.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap.10. dub.13 num.6. in fine.* Facundez, *præcep. 1. Decal. lib.1. cap. 42. n. 8.* Non poſſe iudices cogere maleficos vt benedictione aliqua liberent à maleficio eos, quos ligauerint, ſed peccare mortaliter. Nam ſi illa benedictio de ſe,

vel

vel ſupernaturaliter vim haberet deſtruendi maleficium, eſſet adhibenda, aut à ſacerdote, aut ab alio religioſo viro. Vnde cum ſit exhibenda à malefica, ſignum eſt, quod non liberet à maleficio, niſi in virtute alicuius pacti cum dæmone, & ideo eſt execranda tanquam adducens dæmonem ad ſoluendum maleficium. Imo ipſa quoque malefica benedicens peccabit mortaliter; quia de nouo aduocabit dæmonem. Et conſequenter maleficatus quoque mortaliter peccabit, ſi conſentiat, quod tali pacto auferatur maleficium, quia conſentiret in vſum rei operantis ex pacto cum dæmone. An autem ſciens poſſit permittere tali pacto maleficium ſolui, conſtabit ex dicendis.

An liceat vti rebus ſuſpectis de ſuperſtitione cum proteſtatione non conſentiendi in pactum implicitum. Quæſt. X.

SVMMARIVM.

920 Proteſtatio non iuuat vtentes rebus ſuperſtitioſis, niſi in dubio.
921 Dubius, quod aliquid ſit ſuperſtitioſum, an adhiberi poſſit cum proteſtatione.
922 Proteſtatio quando iuuet proteſtantem.

920 Ad 10. Reſp. Quòd non excuſat à culpa, aliquorum cautela, qui cùm videant mirabiles effectus, ex rebus vanis, & ſuperſtitioſis operationibus conſurgentes eis vtuntur, proteſtantes animum eſſe non vtendi illis, quatenus res vanæ, ac ſuperſtitioſæ ſunt: nec conſequendi effectum, ſi ex Dæmonis pacto obtineatur: ſed ſolum vtendi, quatenus ſunt res licitæ, & effectus à Deo obtinetur. Nam tunc hæc cautela bona eſt, & prodeſt, quando dubium eſt, an hæ obſeruationes ſint ſuperſtitioſæ, & vanæ, vt docet Sanchez *loco ſupra citato n.4.*

ADDITIO.

921 Neque in dubio poſſe adhiberi res illas, quas ex pacto implicito cum dæmone operari dubitatur, tradit Raphael à Turre *in ſum. queſt.96. ar.1. diſp.1. aſſert.4.* Quod debet intelligi, niſi deponatur dubium, ſi quidem depoſitio dubio eſt poſitione probabile, quod non interueniat pactum. At abſolutè poſſe adhiberi cum proteſtatione tradunt Caiet. *in ſum. verbo Incantatio. §. Quarto ex excellentia.* Sanchez *lib.2. ſum.cap.40. num.25. in fine.* Facundez *Præcep.1. Decal. lib.1. cap.35.n.16.* In hoc enim caſu proteſtatio non eſt contraria facto, ſed auertit animum à facto, nam factum non eſt ex natura ſua ſuperſtitioſum, ſed ſolum ex pacto cum dæmone, & proinde ſuperſtitio eſt ſeparabilis à pacto, & poteſt quis conſentire in factum & mediante proteſtatione auertere animum à ſuperſtitione, iuxta diſtinctionem duplicis proteſtationis per *l. Non ſolum, §. Morte, ff. de noui oper. nunc.* vbi etiam Doctores.

922 Quando autem proteſtatio auertit animũ à facto, iuuat proteſtantem, nam facit, quod non conſentiat in id, à quo per proteſtationem auertit animum, vt tradit Rub. *in dict. l. Non ſolum, §. Morte, num. 349. ff. de noui oper. nunc.* Ripa in *cap. Cum M. Ferrarienſis, num. 70. & 83. de conſtit.* Burſat. *conſil.214. n.16. lib. 2.* Rota *deciſ.218. num.6. par. 5. Recent.* Et ideo ſtante dubio de ſuperſtitione excluditur conſenſus in ipſam; & ponitur fundamentum ad deponendam conſcientiam dubiam circa vſum talis rei, non obſtante dubio de ſuperſtitione, quia excluditur per proteſtationem conſenſus in ipſam; & ideo formari poteſt dictamen, quod liceat illa vti, excluſo conſenſu in ſuperſtitionem.

Vnde cognoſci poſſit, media ad tollenda maleficia eſſe licita. Quæſtio XI.

SVMMARIVM.

923 Media ad tollenda maleficia quando ſint ſuperſtitioſa.
924 Creatura corporea poteſt habere vim indirectè contra dæmones.
Quomodo poſſit exercere hanc vim.

923 Ad 11. Reſp. An media, per quæ maleficium aufertur, licita ſint? (pręter ipſam ſigni ablationem, quam conſtat medium naturale eſſe) manifeſtum eſt, ſi adhibeantur exorciſmi Eccleſiæ, opera pœnitentię, ſacramentorum receptio, ad placandum Deum, vt vel ſic miſericorditer dignetur coercere Dęmonem, ne amplius vexet, ea media licita eſſe, & à Deo ordinata, ad hunc finem conſequendum: vt conſtat ex vſu Eccleſię, & *ex c. finali 33. quæſt.1.* Quando autem media non ſunt huiuſmodi, hęc regula accipienda eſt: Quidquid efficitur, aut di-

citur gratia alicuius boni obtinendi, aut mali vitandi, quod nec vim naturalem, nec ſupernaturalem ad eum effectum habet, vanum eſt, & ſuperſtitioſum: ac proinde effectus ſic comparatus, eſt tribuendus occultæ Dæmonis operationi. Et ratio eſt, quia tales res non adhibentur, vt cauſæ: cum nulla virtus ad eum effectum operandum illis inſit: Ergo adhibentur, vt ſigna; & non diuina, quippe quæ non ſunt ſacramenta, nec ſacramentalia. Ergo, vt ſigna vana pacti occulti cum Dæmone initi. Deinde quia illud vanum, ac ſuperſtitioſum eſt, quod non prodeſt ad finem, ad quem adhibetur. At hæ res ſunt huiuſmodi: ac ſubinde vanæ. Deus autem non delectatur vanis, ſed dæmon. Præterea quidquid denuo efficitur, ab aliqua cauſa prouenire debet.

ADDITIO.

924 Non ſtatim ac in aliquo non apparet virtus naturalis contra dæmones, ac maleficia, reijciendum eſt tanquam ſuperſtitioſum, vt Auctor ſentire videtur. Nam quamuis creatura corporea non habeat vim contra dæmones directè, poteſt tamen indirectè valere. vt tradunt Pariſienſ. *lib. de vniuerſ.* Carthuſ. *in cap.* 8. *Tob.* Valeſ. *de ſacra Philoſ. cap.* 28. Leuin. Lemnius *de occult. miracul. natura, lib.* 2. Victoria *Relect. de Magia quæſt.* 6. quos cum alijs citat, & ſequitur Delrius, *lib.* 6. *diſquiſit. Magic. cap.* 2. *q.* 3. *ſect.* 2. Hoc autem diuerſo modo contingere poteſt, vel expellendo prauos illos humores à corpore, quibus dæmon vtitur ad vexandum, atque adeo ſubtrahendo ipſi materiam; vel quia dæmon fugiat aliquam creaturam non ex natura ſua, ſed ex diſpoſitione diuina in pœnam ſui peccati; cum enim fuerit ſubiectus in pœnam peccati, creaturæ corporeæ, vt conſtat de igne, potuit etiam Deus ſubijcere alteri creaturæ, ad cuius præſentiam torqueatur, & proinde quando contra ipſum adhibetur, apprehendat, ſe inde torqueri, & conſequenter cogatur deſerere vexationem. Vnde Delrius citato loco §. 1. refert diuerſa remedia naturalia contra dæmones, & maleficia.

An liceat petere à malefico parato vt maleficio maleficium ſoluat. Quæſtio XII.

SVMMARIVM.

925 *Non licet petere à malefico, vt maleficio ſoluat maleficium.*
926 *Conſpirant communiter in hoc.*
Quando liceat vti alieno peccato ad bonum.
927 *Non licet cogere minis maleficum, vt maleficium maleficio ſoluat.*

925 Ad 12. Reſp. Quidam licere exiſtimant: Quòd petens non cenſeatur ad peccatum inducere maleficum, ſed peccato vti ad ſalutem comparandam, ſicut contingit in petente mutuum ab vſurario parato: vel iuramentum ab infideli parato ad iurandum per idola, ſic ſuſtinent Aureolus 4. *d.* 34. *quæſt.* 2. Angelus *verb. ſuperſtitio, n.* 13. Verùm certiſſimum eſt, nullatenus id licere. Quia ſolum licet petere id, quod ipſe licitè poteſt præſtare, quando petentis intereſt, vt neceſſitati ſuæ conſulat. Tunc enim non eſt petere peccatum, nec cooperari peccato alterius: ſed res petita non poteſt licitè fieri, & alter malitia ſua illicitè præſtat. Ita Sanchez, *vbi ſup.*

ADDITIO.

926 Communiſſima, & certa ſententia eſt, quod non liceat à malefico, quantumuis parato, petere, vt maleficium maleficio ſoluat. & conſtat ex cap. *Qui ſine ſaluatore, & cap.* 2, *de ſortileg.* vbi Alexander III. damnat ſuperſtitioſam diuinationem etiam ex bono fine. & Leuit. 19. & 20. Deuter. 18. prohibetur conſultatio magorum, & ariolorum ſub pœna mortis. Ita tradunt Albert. Magn. *in* 4. *diſt.* 34. *ar.* 9. Sotus, *quæſt. vn. ar.* 3. ver. *Eſt tamen citra dubium diſp.* 1. *poſt* 5. *concluſ.* Caiet. *in ſum, verbo Maleficium, in fine.* & *in Opuſ. tract.* 12. *de maleſ. quæſt. vn.* Abulenſ. *quæſt.* 90. *in cap.* 19. *Matth. in reſp. ad* 3. Viguer. *cap.* 16. *Theol. Inſtit.* §. 4. Syluester verbo *Maleficium, quæſt.* 8. Armilla, *num.* 2. Tabiena, verbo *Impedimentum* 12. *num.* 10. Roſella, verbo *Impedimentum* 15. *num.* 19. Angles *in Florib. q. de arte mag. ar.* 6. *difficul.* 2. Petrus Ledeſma *de matrim. quæſt.* 58. *ar.* 2. *dub.* 2. Couarruu. *in c. Quamuis pactum, par.* 1. §. 1. *num.* 10. Caſtro, *lib.* 1. *de iuſt. hæret. punit. cap.* 15. Delrius, *lib.* 6. *diſquiſit. magic. cap.* 2. *ſect.* 1. *quæſt.* 2. ver. *Dico igitur tertio.* Ledeſma 2. *par.* 4. *quæſt.* 60. *ar.* 3. *in fine.* Nauar. *c.* 11. *manual. num.* 29 Ciruelus *de ſuperſtit. par.* 3. *c.* 15. Bannez 2. 2. *quæſt.* 68. *ar.* 4. *dub.* 2. *ad* 4. Tolet. *lib.* 4. *ſum. cap.* 16. *num.* 9. Henriquez *lib.* 5. *de pœnit. cap.* 6. *in fine*, Vega *par.* 2. *ſum. cap.* 34. *caſu* 110. Philiar. *tom.* 1. *de offic. ſacer. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *in fine.* Lopez *par.* 2. *Inſtruct. cap.* 52. *de matrim.* ver. *Preterea quæritur.* Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 95. *num.* 7. Rodriquez *par.* 2. *ſum. cap.* 7. *concluſ.* 11. *num.* 31.

Graff.

Digitized by Google

Græff. par. 1. deciſ. lib. 2. cap. 6. n. 10. Llamas par. 3. Meth. cap. 8. §. 11. in fine. Suarez tom. 2. de relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 18. num. 4. Facundez præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 42. num. 4. Sayr. lib. 4. Clau. reg. cap. 6. num. 26. Leſſius lib. 2. de iuſt. & iure c. 44. dub. 6. num. 35. Villalob par. 2. ſum. tract. 38. difficul. 11. num. 2. Trullench. lib. 1 in Decal. c. 10. dub. 13. num. 5. Et ratio clara eſt, quia maleficium ſoluens aliud maleficium non poteſt ſine peccato exerceri; vnde petere, vt ſoluat alio maleficio, eſſet petere peccatum alterius. Nec dici poteſt, quod liceat vti peccato alterius ad bonum; nam tunc ſolum hoc habet locum, quando iam exiſtit alterius peccatum, quia tunc vtens non eſt cauſa illius: ſecus autem, quando nondum exiſtit, quia tunc eſt inducere ad peccandum, & ex eo, quod exiſtat paratus, ſolum fit, quod non ſit prima cauſa peccati, non autem, quod non ſit concauſa.

927 Ex quibus deducitur: Eſſe omnino reijciendum Remigium *lib. 3. Dæmonolog. cap. 3.* aſſerentem licere cogere minis, & extorquere à malefico, vt maleficium maleficio ſoluat, quia hoc non continet pactum cum Dæmone, ſed in eius dedecus cedit; nam licet rem meam vi eripere, quam alio modo non poſſum recuperare. Hoc enim falſiſſimum eſt, vt notant Delrius *lib. 6. diſquiſit. magicar. cap. 2. quæſt. 1. ſect. 2.* ver. *Dico igitur quinto.* Sanchez *lib. 7. de matri. diſp. 95. num. 9.* & *lib. 2. ſum. cap. 41. num. 10.* Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 18. num. 7.* Facundez *Præcep. 1. Decal. lib. 1. c. 42. num. 7.* Nam adhuc maleficus cogeretur ad peccandum, & vtendum pacto cum dæmone, quod non contingit, quando quis vi ſuum recuperat, nam tunc ille, à quo recuperat non inducitur ad peccandum. Imo grauius peccaret, quia grauius peccat, cogens aliquem ad peccandum, quàm precibus inducens.

An liceat petere à malefico, vt ſoluat maleficium, quando neſcit ſoluere, niſi alio maleficio. Quæſtio XIII.

SVMMARIVM.

928 *Non licet petere à malefico, vt ſoluat maleficium, quando neſcit licitè ſoluere.*

929 *Quid ſi petens dubitet an ſciat ſoluere abſque maleficio.*

930 *Si dubium ſit cum probabili motiuo pro vtraque parte, licet petere.*

Quid ſi dubium ſit mere negatiuum.

931 *Cur petitio ſolutionis maleficij ſit illicita, quando maleficus neſcit ſoluere, niſi illicite.*

932 *An liceat petere à malefico vt alterius maleficium ſoluat.*

928 Ad 13. Reſp. Quòd non licet petere à tali malefico ſolutionem maleficij, non explicando, vt maleficio ſoluat, quando conſtat eum neſcire ſoluere abſque alio maleficio. Quia petitur res, quam nequit licitè præſtare: ſic colligitur ex Doctoribus num. præcedenti allegatis: nam ratio, cui innituntur, etiam militat in hoc caſu.

ADDITIO.

929 Sed quid, ſi dubitet, an ſciat ſoluere ſine maleficio? Adhuc non licere petere, vt ſoluat, tradunt Delrius *lib. 6. diſquiſit. magicar. cap. 2. ſect. 2.* ver. *Caietanus cautelam.* Suarez. *tom. 1. de relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 18. num. 9.* ver. *Atque hinc.* Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 95. num. 13.* & *lib. 2. ſum. cap. 41. num. 7.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. & iure, c. 44. dub. 6. num. 46.* Facundez *præcep. 1. Decalogi, lib. 1. cap. 41. num. 15.* Quia ſtante tali dubio dubitatur etiam, an ſolutio maleficij licitè poſſit fieri. Quando aut dubitatur, an aliquid licitè poſſit fieri, nec fieri poteſt, nec peti, nec conſuli, nam eſſet ſe exponere periculo peccandi.

930 Verum, ſtante hoc dubio, videndum eſt, an ſit dubium merè negatiuum, an verò poſitiuum, ita vt adſint motiua pro vtraque parte. Si enim adſint motiua ad credendum pro vtraque parte, quod ſcilicet maleficus ſciat, & non ſciat licitè ſoluere, tunc conſurgit opinio probabilis pro vtraque parte, & proinde petens ſolui maleficium, ſequitur opinionem probabilem, & petit quod probabiliter putat, poſſe licitè fieri, & formare poteſt conſcientiam, quod poſſit licitè petere, atque adeo non peccabit neque enim peccat, qui operatur cum opinione probabili. Si verò dubium ſit merè negatiuum; neque adhuc petitio eſt illicita, ratione materiæ, ſeu obiecti, quia quod petitur poteſt licitè fieri; neque ratione illius, à quo petitur, quia, cum non ſciatur, quod neſciat licitè ſoluere, & fieri poſſit, quod ſciat, non inducitur per talem petitionem ad aliquid illicitum; & proinde petitio cenſetur fieri, quatenus licito modo obtineri poſſit. Vnde poteſt petens formare ſibi conſcientiam, quod liceat petere, quia ſcilicet intendat petere, quatenus licito modo fieri poſſit, & ideo neque adhuc ſe exponit periculo peccandi, neque inducit ad peccandum, ſicut neque inducit, qui petit ab eo ſolui, quem ſcit illicitè ſoluturum, quando ab illo licitè ſolui poteſt, vt dicetur infra cum pluribus Doctoribus, qui conſequenter, hanc quoque partem deberent tenere.

931 Nec eſt eadem ratio, quando petitur ſolui ab eo, quem conſtat ignorare licitum modum ſoluendi, nam tunc petitur directè, quod non eſt licitum, ſiquidem petitio ex intentione petentis coar-

ctatur ad id tantum, quod maleficus ſcit, & poteſt, atque adeo ad illicitum, cum tantum illicito modo ſciat, & poſſit. Et ita notant Suarez *tom. 2. de relig. lib. 3. de iuram. cap. 13. num. 5.* Sanchez *lib. 2. ſum. cap. 41. num. 6.*

932 An autem liceat petere, vt maleficus alterius maleficium ſoluat, certum eſt, licere, quando ſcimus ſcire licitè ſoluere. vt notant Sanchez *lib. 2. ſum. cap. 41. num. 8.* Delrius, *lib. 6. diſquiſit. magicar. cap. 2. ſect. 1. quæſt. 2.* Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap 18. num. 8.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 13. num. 6.* Si autem neſciatur, poſſe licitè ſoluere, volunt non poſſe peti. Quod tamen limitandum eſt, niſi probabiliter putetur, poſſe licitè ſoluere, tunc enim licebit petere ſequendo opinionem probabilem, quod poſſit fieri à malefico licitè, quod petitur.

An maleficia ob bonum finem, ſint permiſſa. Quæſt. XIV.

SVMMARIVM.

933 *Maleficia neque ob bonum finem permittuntur.*

934 *Maleficia ob bonum finem ſecundum ius ciuile non puniuntur.*

933 Ad 14. Reſp. Vtroque iure eſſe prohibita maleficia ad finem etiam boni tendentia: ſic deducitur, & quantum pertinet ad ius ciuile, eſt tex. *in l. 1. C. de Theſaur. lib. 10.* vbi tradit Odoffr. Nec obſtat *d. l. eorum*, quia in ea non dicitur, quòd tales incantationes poſſint fieri ad finem boni arte Dæmonum, ſed ſimpliciter loquitur poſſe quæri remedia vtilia, & hoc debet intelligi virtute diuina, ne iura iuribus ſint contraria, non autem inuocatione Dæmonum, quod eſt prohibitum, vt dicit Angel. *in d. l. eorum*, & ſic debet intelligi Scotus *in 3. d. 24. q. 1.* vbi tenet quod licitum eſt tollere maleficium cum intentione curandi maleficiatum, quod eſt meritorium, quod fieri poteſt per deſtructionem ſigni, ſi illud ſciri poteſt; non autem dicit, quòd mediante maleficio illud tolli poſſit; & ideo falsò allegatur Scotus ad hoc, qui catholicè loquitur. Nec Hoſtienſ. dicit, quòd maleficio debeant maleficia tolli, licet poſſit tolerari, quòd vana vanis, ſed non cum illicitis, tollantur. Et quòd potiùs ſit tolerandum tale maleficium, quàm quærere tale auxilium, & tex. Deuter. *cap. 18.* Vbi lex præcipit interfici, qui Magos conſulit, & quærentem à mortuis veritatem, vt ſcribit Cardinalis de Turrecremata *in c. ſi per ſortiarias 33. q. 1.* Vbi quòd non eſt quærendum aliud auxilium, quàm diuinum, ſcilicet, per operationes, & ieiunia, & confeſſiones peccatorum; & latè ſcribit D. Thom. *in 3. lib. ſent. diſt. 24. q. 3. ad 3.* & Io. de Mairon. *in 4. lib. ſent. diſt. 34. q. 2.* Non enim licet inuocare auxilium Dæmonis, etiam pro mille corporum ſanitatibus, quia minus detrimentum eſt, quòd pereant mille corpora, quàm quòd pereat vna anima, vt probatur expreſsè in *c. admonet, 26. q. 6.* dicens hæc omnia eſſe laqueos, & inſidias antiqui hoſtis, quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur.

ADDITIO.

934 Maleficia ob bonum finem, ſecundum ius ciuile tolerari, ita vt non puniantur in foro externo, deducunt ex *l. Eorum, C. de malefic.* Bart. & Salycet. *ibid.* Azon. *in ſum. tit. de malefic.* Gregor. Lopez *in l. 3.* verbo *Razon, tit. 23. ar. 7.* Azeuedo *lib. 8. Recopilat. tit. 1. l. 5. n. 23.* Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 93. num. 1. & lib. 2. ſum. cap. 41. num. 3.* Facundez *precep. 1. Decal. lib. 1. cap. 42. num. 6.* Quia cum ad ciuile ius non ſpectet regere conſcientias, ſed tantum curare publicam vtilitatem temporalem, & politicam, permittit plura, quæ ſine peccato exerceri non poſſunt, quia aut vtilia ſunt, quatenus auertunt maius malum, aut ſaltem non nociua.

An ſit tolerandum, maleficium, maleficio tollere. Quæſt. XV.

SVMMARIVM.

935 *De iure canonico prohibetur maleficio recuperare ſanitatem.*

936 *Non licet exorciſmis cogere dæmonem detegere cauſam infirmitatis, & remedia.*

937 *Quid ſi infirmus ſit diſpoſitus ad tentanda remedia illicita.*

Amicitia cum dæmone eſt probibita ſub pæna inimicitiæ cum Deo.

Non eſt vnicum remedium.

Ad

Ad XV. Reſp. De Iure Canonico eſt prohibitum remedijs diabolicis recuperare ſanitatem, etiamſi aliter haberi non poſſet. *c. admoneant, 26. quaſt. 7.* Abb. *in c. 2.* per illum tex. *de Sortileg.* Vbi Rom. Pont. potius patitur bona Eccleſiæ Rom. furto ablata perdi, quàm quod quærantur per huiuſmodi remedia.

ADDITIO.

936 Hic occurrit dubium, de quo proximis diebus interrogatus fui. Laborabat quidam infirmitate, quæ ſanè non videbatur naturalis, & proinde ſuſpicabantur prouenire ex aliquo maleficio: volebant aliqui, quod infirmus conſtitueretur præſens obſeſſæ, & quod dum exorcizaretur, cogeretur dæmon exorciſmis detegere cauſam infirmitatis, & remedium. Reſpondi, Non licere, quia neque deprecatiuè, neque coactiuè poſſumus vti opera dæmonis ad aliquod noſtrum obſequium, aut pro aliquo auxilio, vt notant communiter cum D. Th. 2. 2. *quaſt. 90. ar. 2.* Caiet. *ibid. ar. 1.* Angelus verbo *Adiuratio. num. 2. & 4.* Tabiena *num. 6.* Syluester *quaſt. 7.* D. Antonin. 2. *par. tit.* 18. *cap.* 8. Valent. 2. 2. *diſp. 6. quaſt.* 8. *punc.* 2. *quaſt* 2. Nauar. *c.* 11. *Manual. num.* 28. Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 4. *de adiurat. cap.* 2. *num.* 8. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure cap.* 43. *dub.* 13. *num.* 70. Sanchez *lib.* 2. *ſum. c.* 42. *num.* 19. Cùm enim nobis ſit interdictum omne commercium cum dæmone, non poſſumus vti eius auxilio, aut opera in vtilitatem noſtram, nam adhuc iniretur aliqua ſocietas cum ipſo. Et hoc locum habet, etiamſi infirmus eſſet diſpoſitus ad tentanda media illicita, vt conſulere maleficos, aut quid ſimile, quia ob vitandum vnum malum, non eſt aliud faciendum, præſertim quando alias illud malum libere eligitur, atque adeo ex malitia: nec ſunt facienda mala, vt eueniant bona.

937 Nec dici poteſt, Quod amicitia cum dæmone de ſe non ſit mala, ſed ſolum quia à Deo prohibita, & proinde vrgente graui neceſſitate cenſeatur ceſſare prohibitio. Nam imprimis recurſus ad dæmonem non eſt vnicum, & neceſſarium medium ad obtinendam ſanitatem, cùm poſſit obtineri à Deo: nam vel Deus diſpoſuit reſtituere ſanitatem, vel non. Si primum, diſpoſuit etiam media, per quæ ſit obtinenda, atque adeo media licita. Si ſecundum, neque etiam reſtituet, ſi recurratur ad dæmonem. Deinde, amicitia, & ſocietas cum dæmone eſt interdicta ſub pœna inimicitiæ cum Deo, quia cùm dæmon ſit inimicus Dei irreconciliabilis, nec ipſe, nec eius opera habent debitam ſubordinationem reſpectu Dei, vt vltimi finis, ideo non poſſumus vti eius opera tanquam obiecto ſubordinato vltimo fini. Quando autem vtimur aliquo obiecto, quod non ſubordinatur vltimo fini, peccamus, & ex natura rei eſt interdictus vſus ipſius, vtpote, qui non poteſt eſſe cum debita ſubordinatione ad vltimum finem: & ideo ius diuinum, prohibens ſocietatem cum dæmone nunquam ceſſat obligare, & obligat etiam ad exponendam vitam potius, quàm ipſum tranſgredi.

An quando medio licito ſolui poteſt maleficium, liceat petere à Dæmone vt ſoluat. Quaſt. XVI.

SVMMARIVM.

938 *Non licet petere dæmonem vt medio licitò ſoluat maleficium.*

939 *An liceat petere à dæmone, quod ceſſet nocere.*

938 Ad XVI Reſp. Quòd licet Briançonus dicat *in Collectario ſup. 4. ſentent. quaſt.* 13. *concl.* 3. non ſolum à malefico peti poſſe, vt ſoluat medio licitò maleficium, ſed etiam ab ipſo dæmone, ſi is maleficia dediſſet: Nihilominus bene ipſum impugnat Delrius *eo dicto* 4. *n. præceden. alleg.* cum Soto 4. *diſt.* 34. *quaſt. vnic. art.* 3. *column.* 4. *verſ. quòd ſi quis ſciſcitetur.* Quia omnis familiaritas, & amicitia cum dæmone prohibita eſt, ac cum eo perpetuum bellum indictum: ideo precibus ab eo peti minimè licet: Imperio autem nemini integrum eſt vti. Quòd dæmon ei non ſubijciatur, ſed duntaxat Dei nomine, per exorciſmi modum ei poſſumus imperare.

ADDITIO.

939 Hoc ipſum, quod habet Auctor, deducitur ex dictis; & ita etiam tradunt Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de ſuperſtit. cap.* 18. *num.* 5. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 42. *num.* 19. Nec eſt eadem ratio de malefico; ideo enim poſſumus ab hoc petere, vt licitè ſoluat ſignum maleficij, quia poſſumus cum ipſo habere ſocietatem, cum diabolo autem non poſſumus, & ideo nec quæ licita ſunt, poſtulare, quia petitio ipſa eſt illicita. Hinc colligitur, an liceat petere à dæmone, quod ceſſet nocere. Non enim licet, quia adhuc aliqua ſocietas exerceretur cum ipſo: ſed ſolum poſſumus per modum contemptus, & obiurgationis arcere à nocendo, vt aduertunt Suarez, & Sanchez citati, qui in hunc ſenſum explicant Leſſium *lib. 2. de iuſt. & iure cap. 44. dub. 6. num. 45. in fine*, dum ait, licitum eſſe verbo petere à dæmone,

vt nocere deſinat. Idem etiam tradunt Filliuc. *tract. 24. cap. 8. num. 192.* Trullench. *lib. 1. in De-cal. cap. 10. dub. 13. num. 7. in fine.*

An liceat interrogare maleficam, in quo conſiſtat maleficium: & quid ſi id addiſcerit à dæmone. Quæſt. XVII.

SVMMARIVM.

940 *Malefica interrogari poteſt, in quo conſiſtat maleficium.*
Poſſumus vti ſcientia, quæ ex dæmone originem habuit.
941 *Quando liceat vti ſcientia acquiſita à dæmone.*
Licet vti virtutibus rerum naturalium, licet à dæmone manifeſtatis.

940 Ad XVII. Reſp. Poſſe quidem interrogari alium maleficum, an norit, in quo tale maleficium conſiſtat; vt ſignum deſtruatur: quod ſi ille ignoret, minimè poteſt induci, vt per ſuam artem id inueſtiget. At ſi fortè is addiſcat nouo pacto cum dæmone inito, poſſum ea ſcientia ad deſtrundum ſignum maleficij in meum commodum vti. Ita Ouandus *in num. præced.* allegatus. Et id mihi ſuadeo, quia, quamuis culpa ſit grauiſſima, inquirere à dæmone, vt ex cognitione ab ipſo parta, vtilitati noſtræ conſulamus; id enim eſt quoddam amicitiæ fœdus: At ſi veritatem aliquam ab ipſo edocti ſimus, præter culpam in ea inquiſitione admiſſam, nulla eſt iam culpa, vti ea ſcientia ad bonum finem, quando ea vera eſt, nec dæmonis opera poſtea concurrit. Vt ſi quempiam veram Grammaticam, aut Philoſophiam dæmon doceret, peccaret lethaliter, ſic addiſcendo; at poſtea careret culpa, illa tanquam vera ſcientia vtens, & non tanquam à dæmone accepta. Ita Sanchez *diſp. 96. lib. 7.*

ADDITIO.

941 Hæc Auctor ex Sanchez, qui idem tradit *lib. 2. ſum. cap. 41. num 20.* Et quamuis diſcere à dæmone ſit illicitum, vti tamen ſcientia acquiſita à dæmone, non eſſe illicitum, dummodo non interueniat aliquis concurſus ipſius, tradunt communiter Delrius *lib. 2. diſquiſit. magicar. quæſt. 4.* verbo *Pactum tacitum.* Victoria *Relect. de Magia, quæſt. 4. num. 15.* Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 15. num. 34. in fine. & cap. 17. num. 1. & 2.* Valent. *tom. 3. diſp. 6. quæſt. 13. pun. 2.* verbo *Quartò neque.* Facundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 43. num. 14.* Quod tamen eſt ita accipiendum, ſi in caſu talis ſcientiæ, nulla amplius interueniat cooperatio dæmonis. Vnde licebit vti virtutibus rerum naturalium occultis, licet à diabolo manifeſtatæ fuerint; licebit tollere ſigna maleficij, licet à dæmone manifeſtata; licebit obſeruare influxus aſtrorum, quos diabolus manifeſtauit, quia hæc omnia naturalia ſunt, nec iam amplius interuenit ſocietas cum dæmone, ſicut non exercet diſcipulus ſocietatem cum magiſtro, ex eo quod ab ipſo edoctus alios doceat.

ADDITIO.

Solutio aliarum difficultatum.

SVMMARIVM.

942 *A malefico an liceat petere ſolutionem maleficij quando ſcit licitè, & illicitè ſoluere, ſi putetur illicitè ſoluturum.*
943 *Non eſt peccatum ſcandali petere ab alio, quod poteſt licitè & illicitè præſtare.*
944 *Leges exigunt opus præceptum, quamuis plures cum peccato ſint exhibituri.*
945 *An poſſit acceptari ſolutio maleficij per aliud maleficium, quando ſciens licitè ſoluere, offert tali pacto ſoluturum.*
946 *Quando teneamur corrigere maleficum, qui non valet niſi illicito modo ſoluere maleficium.*
947 *An permitti poſſit, quod maleficium illicito modo ſoluatur.*
948 *Destruere licet ſignum maleficij.*
949 *Ponere res poſitiuas ad deſtruendum ſignum maleficij, an licitum.*
950 *Quomodo ex poſitione aliquarum rerum deſtruatur maleficium.*
951 *Licet deſtruere ſignum maleficij, etiamſi maleficium ſit conuertendum contra maleficum.*
Quid ſi conuertendum in tertiam perſonam innocentem.
Licet vti iure proprio, licet inde ſequatur damnum tertij.
952 *Quæ obligatio adſit ad deſtruendum ſignum maleficij.*
953 *Quas perſonas aſtringat Conſtitutio Greg. XV. de maleficijs.*
Lex non comprehendit, quæ in verbis ipſius non ex-

pri-

primuntur.

954 *Conſtitutio Gregorij XV. de maleficis comprehendit apoſtatantes à fide, pactum ineuntes cum dæmone, vt exerceant maleficia &c.*

Dictio, Et, *requirit concurſum copulatorum.*

Gerundium importat conditionem.

955 *Vtens opera maleficorum ad lædendum, etiam ſequuta morte, non ſubijcitur pœnis Conſtitutionis Gregor.*

Quid ſi mediante pacto implicito læderet &c.

956 *Pœna dictæ Conſtitutionis locum non habent in delicto attentato.*

942 Vltra autem prædicta nonnullæ aliæ difficultates explicandæ ſunt circa maleficia, quas Auctor non tetigit. Et primò dubitatur, an quando maleficus ſcit tollere maleficium licito, & illicito modo, poſſimus ab eo petere, vt ſoluat, quamuis probabiliter ſciamus, illicito modo ablaturum. Prima autem opinio tenet, non eſſe licitum. Ita Caiet. *tom.* 2. *Opuſcul. tract.* 12. *de malefic. in fine.* Delrius *lib.* 6. *diſquiſit. magicar. cap.* 2. *ſect.* 1. *q.* 2. verbo *Dico igitur quintò.* Quia hoc eſt petere à malefico, quatenus malefico atque adeo, vt à miniſtro diaboli, quod eſt illicitum. Quæ tamen ratio non concludit, quia cùm poſſit ſoluere maleficium abſq; opera diaboli, ſed naturali modo, non petitur ab ipſo, quod aliquid faciat, vt miniſter diaboli.

943 Verum tenendum eſt, quod liceat petere, quamuis adſit moralis certitudo, quod ſit maleficio ſoluturus. Ita Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 95. *num.* 11. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure cap.* 44. *dub.* 6. *num.* 46. Idem Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap. num.* 15. Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de ſuperſtit. cap.* 18. *num.* 9. Henriquez *lib.* 12. *ſum. cap.* 8. *num.* 3. Facundez *præcept.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 42. *num.* 10. Filliuc. *tract.* 24. *cap.* 8. *num.* 192. Trullench. *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 10. *dub.* 13. *n.* 7. Hurtad. *de fide, ſpe, & charit. diſp.* 173. *ſect.* 16. §. 205. Diana *par.* 5. *tract.* 7. *reſol.* 15. Et ſequitur ex communi regula in tract. de ſcandalo, quod ſcilicet non ſit peccatum inducere aliquem ad faciendum id, quod licitè, & illicitè fieri poteſt, licet ex malitia ſua ſit illicitè facturus. Hoc autem probant ex eo, quod licet petere mutuum ab eo, quem ſcio, non daturum, niſi ſub vſuris, & ab infidelibus petere iuramentum, quem ſcio per falſos Deos iuraturum; eſt enim eadem omnino ratio, quia ſemper peto aliquid de ſe indifferens, quod modo licito, & illicito fieri poteſt.

944 Et poteſt confirmari in præceptis, & legibus: exigunt enim opus præceptum, quamuis plures ſint impleturi cum peccato; ſic Eccleſia non deſinit obligare ſuo præcepto, quos moraliter certum eſt, impleturos ſacrilege, ſi adimpleant. Deus quoque quamuis certo ſciat aliquos cum peccato adimpleturos ſua præcepta, adhuc tamen exigit impleri, quia ſcilicet per leges, & præcepta non exigitur, niſi quod bonum eſt; quod autem impleatur cum peccato, prouenit ex malitia adimplentis. In caſu autem præſenti quod petitur, bonum eſt, nempe ſolutio maleficij, & licito modo fieri poteſt; & quod illicite fiat, prouenit ex malitia ſoluentis.

945 Ex quibus deducitur cum Sanchez *lib.* 7. *de matrimon. diſp.* 95. *num.* 11. Quod ſi maleficus ſciens licito modo ſoluere maleficium, nollit ſoluere, niſi vtendo alio maleficio, poterit acceptari ſolutio, quia hoc non eſt inducere ad peccandum, ſed vti peccato alterius ad ſui vtilitatem. Sic etiam ab vſurario poſſumus acceptare mutuum ſub conditione vſuræ, & iuramentum ab infideli exhibendum per idola, quia in his non interuenit aliqua cooperatio ad peccatum.

946 Eſt tamen aduertendum, quod quando maleficus eſt ſoluturus maleficium modo illicito, ſi adſit ſpes emendationis, ſubintrat obligatio charitatis ad eum corrigendum, & monendum, vt vtatur medio licito, quia hæc eſt obligatio generalis obligans ad corrigendum proximum, vt auertatur à peccato, & ita notat Sanchez *num. præced. citat.* Quod ſi maleficus corrigenti reſponderet, ſe neſcire alio modo ſoluere, ſi reuerà ſciret ſoluere, ita vt petens ſolutionem probabiliter crederet, poſſe licitè ſoluere, ſi vellet, adhuc acceptare poteſt ſolutionem, quia talis reſponſio eſſet quædam implicita declaratio, quod nollet, niſi illicitè ſoluere, & ideo poſſet vti peccato illius in ſui commodum.

947 Inſuper deducitur ex dictis; an poſſit ſciens permittere, quod maleficium alio maleficio tollatur. Nam ſi ſolum ſe habeat permiſſiuè, ita vt nulla eius interueniat cooperatio, & aliàs non teneatur impedire, permittere poterit. Illud enim malum poteſt quiſque permittere, quod non tenetur impedire, vt communiter docent cum D. Th. 1. 2. *quæſt.* 6. *ar.* 6. Quia permiſſio non inducit cooperationem ad malum; vnde Deus quoque ſciens, & videns permittit peccata, quæ poſſet impedire, quia non tenetur impedire. At ſi permiſſio trahat ſecum aliquam cooperationem permittentis, nequaquam licebit, quia tunc non eſſet pura permiſſio, iuxta ea, quæ tradunt Sanchez *lib.* 2. *cap.* 41. *n.* 15. Suarez 3. *par. tom.* 3. *diſp.* 18. *ſect.* 1. *init.*

948 Secunda principalis difficultas eſt, an liceat tollere, ſeu deſtruere ſignum maleficij. Quod autem liceat irridendi gratia dæmonem, & arguendi de vanitate, ſed non ob recuperandam ſanitatem, docuit quidam Io. Heſſels Louanienſis apud Delrium citandum, id multis probans, quæ omnia eò tendunt, quod in hoc videatur deferri dæmoni, & ſtari pacto ipſius expectando ab ipſo ſanitatem. Verum communiter pro certo ſupponitur, quod liceat deſtruere ſignum maleficij, & conſequenter etiam petere à malefico, vt deſtruat. Ita communiter Doctores, Scot. *in* 4. *diſt.* 34. *quæſt. vnica.* Baſſolis *ar.* 1 Orbel. *ibid.* Anton. Andr. *in fine diſt.* Brianzon. *q.* 13 *concluſ.* 3. Sotus *quæſt. vnic. art.* 3. Borillon. *artic.* 2. Ouand. *diſp.* 2. Gabr. *in* 2. *diſt.* 8. *quæſt.* 2. *artic.* 4. *dub.* 2. Pelbartus *par.* 4. *Roſarij* ver. *matrimonium* 5. §. 38. Caiet. *tom.* 2. *opuſc. tract.* 12. Ledeſma 2. *par.* 4. *quæſt.* 60. *ar.* 2. *in fin.* Roſella verbo *impediment.* 15. *num.* 18. Armilla verbo *Maleficium*, *num.* 2. Sylueſter *quæſt.* 7. Tabiena verbo *impedimentum* 12. *n.* 10. Angles *in Florib. par.* 1. *quæſt.* 8. *de matrim. artic.* 2. *dub.* 2. Delrius *lib.* 6. *diſquiſit. magicar. cap.* 2. *ſect.* 1. *quæſt.* 3. vbi latè Angelus verbo *ſuperſtitio*, *num.* 13. Aſtenſis *par.* 2. *ſum. lib.* 8. *tit.* 29. *ar. vnic. quæſt.* 2. *in fine.* Caſtro *lib.* 1. *de hæret. punit. cap.* 15. Henriquez *lib.* 12. *ſum. cap.* 8. *in fine.* Nauar. *cap.* 11. *ſum. n.* 29.

Lopez

Digitized by Google

Lopez *par. 2. inſtruct. cap. 52. de matrim.* ver. *concluditur ergo.* Bannes 22. *quæſt.78. ar.4. dub.2. ad 4.* Philiar. *tom.1. de offic. Sacer. par.2. lib.3. cap.11. in fine.* Bartholom. Ledeſma *de matrim. dub.49. poſt 5. concluſ.* Rodriquez *tom.2 ſum. cap.235. num.3* Petrus Ledeſma *de matrim. quæſt. 58. art. 2. in fine.* Graſ. *par.1. decij. lib.2. cap.6. in fine* Llamas *par. 3. meth. cap.8. §. 13. in fine.* Vega *par. 2. ſum. cap. 34. caſu* 110. Sanchez *lib.7. de matrim. diſp.96. num. 3.* vbi late, & *lib. 2. cap. 41. num. 19.* Gandauenſ. *quodlib.5. quæſt.33.* Binsfeldius *in l. eorum, quæſt. 5. C. de maleſ. & math.* Sayr. *lib.4. clau. reg. cap. 6. in fine.* Leſſius *lib.2. de iuſt. & iure cap.44. dub.6. num. 36.* Suarez *tom 1. de relig. lib.2. de ſuperſtit. cap.17. n.9.* Filliuc. *tract.24. cap.8. num.194.* Villalob *par.2. ſum. tract.38. difficul.11. num.2.* Trullench. *lib.1. in Decalog. cap.10. dub.13. num.8.* Facundez *præcep.1. Decalog. lib.1. cap.43. num.3.* Et ratio clara eſt. Quia per exiſtentiam ſigni exercetur pactum initum cum dæmone, qui in obſequium malefici præſtat id, de quo pactus eſt. Rurſus vexatio dæmonis eſt coarctata ad illud ſignum, ita vt ſit menſuranda ſecundum eiuſdem exiſtentiam. Ergo deſtruendo ſignum deſtruitur exercitium pacti initi cum dæmone, & ſoluitur opus malignum ipſius, & proinde nihil ipſi defertur, nec quod ſit fundatur in aliquo pacto ipſius, ſed remouetur, quod eſt ex eius pacto, ita vt ſanitas naturaliter conſequatur, ſicuti remoto obice lapis naturaliter deſcendit. Ergo cum medium ſit licitum, nempe diſſolutio ſigni, erit etiam licitum adhibere ad ſanitatem recuperandam. Deinde ſi licet deſtruere ſignum in contemptum dæmonis, & irriſionem, cur non licebit etiam ordinare ad ſanitatem recuperandam hanc irriſiuam deſtructionem?

949 An autem liceat ponere res aliquas poſitiuas ad deſtruendum ſignum maleficij, vt lauare ſe aqua, geſtare annulum in alio digito, repercutere ſaxum, panem ei dare, & alia huiuſmodi. affirmant Hoſtienſ. *in cap. literas §. mulieres de frigid. & malefic.* Syluester verbo *maleficium, quæſt.9.* Leſſius *lib.2. de iuſt. & iure. cap.44. dub.6. num.45.* Suarez *tom.1. de relig. lib.2. de ſuperſtit. cap.17. num.16.* Sanchez *lib.7. de matrim. diſp.96. num.3.* Facundez *præcep.1. Decalog. lib.1. cap.43. num.6.* Filliuc. *tract.34. cap.8. num. 195.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap. 10. dub. 13. num.8.* Quod tamen debet intelligi, ſi illa poſitiua actio, quæ non ſit, contineat nouum pactum cum dæmone. Ratio eſt. Quia exercitium pacti cum dæmone dependet a non poſitione talis ſigni, quia ſcilicet ex pacto inito coarctatum eſt, vt duret, quouſque hoc, vel illud fiat. Ergo facere hoc, vel illud, eſt deſtruere pactum dæmonis, & proinde cum ſit actio naturalis, poteſt poni in ſignum, vt deſinat exercitium maleficij, & deſtruatur opus diaboli.

950 *Dices.* Hæc, vel illa actio naturalis non habet vim ex ſe ad deſtruendum pactum, ſeu maleficium, ſed ſolum quia dæmon inito pacto cum malefico hanc legem ſibi impoſuit, vt continuet maleficium, quouſque tale, vel tale ſignum ponatur. Ergo ponere eſt exequi voluntatem dæmonis, & pactum ipſius, ſeu cooperari exequutioni talis pacti. Reſp. hanc, vel illam actionem naturalem non deſtruere maleficium, ſed ponere terminum durationi ipſius, quatenus ex pacto eſt coarctatum ad talem terminum. Vnde pactum cadit ſupra maleficium, & eius durationem, quia ſcilicet dæmon non ſe obligat malefico, niſi vſque ad illum terminum, & ideo ponere hunc terminum non eſt cooperari pacto, & exequutioni maleficij, ſed ipſum ſiſtere, & coercere dæmonem. Nec obſtat, quod dæmon coerceri velit tali ſigno: quia non tenemur diſcordare in omnibus à voluntate dæmonis, ſed in ijs ſolum, quæ mala ſunt; non eſt autem malum, quod ceſſet à vexatione noſtra, & ideo quando vult ceſſare, poſſumus etiam nos velle, vt ceſſet. Accedit, quod poſitio talis ſigni tendit ad deſtructionem prioris ſigni, ratione cuius continuatur maleficium, & ideo ſicut licet deſumere ſignum ipſum auferendo, ita etiam licebit deſtruere alio poſitiuo ſigno.

951 Imo licebit vtroq; modo deſtruere ſignum maleficij, etiamſi maleficium ſit conuertendum contra maleficum, aut inde ſit ipſi aliud damnum ſequuturum. Ita Ouand. *in 4. diſt.34. diſp. vnica, circa finem.* Sanchez *lib.7. de matr. diſp. 96. num. 5.* & *lib.2. ſum. cap.41. num.11.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap.10. dub.13. num.8.* Filliuc. *tract.24. cap.8. n.194.* Ratio eſt. Quia hoc non eſt damnificare, cum non fiat aliqua actio poſitiua inferens damnum, ſed ſolum arcetur damnum à ſeipſo; vnuſquiſque autem habet ius arcendi malum à ſeipſo, & dum vtitur iure ſuo, nemini facit iniuriam. Et hoc habet locum, etiamſi maleficium eſſet conuertendum in tertium innocentem, vt notat Sanchez *citat.* militat etiam in hoc caſu eadem ratio, cum deſtruens maleficium non intendat tertium damnificare, ſed vti iure ſuo auertendi a ſe malum. Sic licet arcere aquam pluuiam à proprio fundo, quamuis alienum ſit inundatura, vt habetur *in l. 1. §. denique Marcellus ff. de aqua pluu. arcen.*

952 Ex quibus deducitur cum Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 17. num.13.* Facundez *præcep. 1. Decalog. lib. 1. cap.43. num. 12.* Adeſſe præceptum iuſtitiæ, vel charitatis ad deſtruenda ſigna maleficiorum. Maleficus enim tenetur ex iuſtitia, quia quiſque tenetur ex iuſtitia non damnificare proximum. Iudex etiam, cum debeat vnicuiq; iuſtitiam adminiſtrare, tenetur ex iuſtitia cogere maleficum ad deſtruendum ſignum, vt reddat maleficiato ius ſuum. Cæteri autem tenentur ex charitate, quando concurrunt illæ circumſtantiæ, ratione quarum ſubintrat obligatio ſubueniendi proximo in neceſſitate conſtituto.

953 Circa verò Conſtitutionem Gregorij XV. ſupra relatam occurrit dubitandum, quas perſonas afficiat. Pro quo eſt aduertendum; quod duo genera maleficiorum comprehendit: alterum, eorum, quæ mortem inferunt; alterum verò eorum, quæ infirmitatem, diuortia, impotentiam generandi, aut notabile damnum animalibus, frugibus, & alijs fructibus cauſant. Vnde cum Pontifex hæc ſpecialia maleficia expreſſerit, nec aliquam clauſulam poſuerit, ex qua colligatur, quod cætera quoque comprehendere voluerit, ſequitur, quod non cadant ſub diſpoſitione, vt eſſent maleficia ad captandum amorem, quia lex non comprehendit ea, quæ in verbis ipſius non ſunt expreſſa, *l. ita autem init. ff. de adminiſtr. tut.* & cap. *indemnitatibus §. ſed cum aut, de elect.*

elect. in 6. Quia ſi voluiſſet comprehendere, expreſſiſſet cap. *ad audientiam 3. de decim.*

954 Perſonæ ergo, quas afficit hæc Conſtitutio ſunt illę, quæ a fide apoſtatarunt, & pactum ineunt cum diabolo, exercent ſortilegia, ſeu maleficia ibi narrata, vt conſtat ex verbis eiuſdem Conſtitutionis ibi. *Pactum cum diabolo fecerit, & a fide apoſtatando maleficijs, ſiue ſortilegijs vnam, ſeu plures perſonas ita læſerit, &c.* Circa quæ verba occurrit dubitare, an ſi quis pactum iniret cum diabolo abſque eo, quod a fide apoſtataret, & delicta committeret, de quibus in Conſtitutione, ſubijceretur pœnis eiuſdem Conſtitutionis. Et negatiuè videtur reſpondendum, quia videtur vtrumque coniunctim requiri, ſiquidem ponitur dictio, *Et*, quæ coniungit, & facit, quod requiratur concurſus copulatorum, vt notant Decian. *conſil.* 44. *num.* 52. *lib.* 4. Tuſchus *litera E. concluſ.* 274. *num.* 1. Gonzalez *ad regul.* 8. *cancell.* §. 7. *proœm. num.* 123. Rota *deciſ.* 308. *nu.* 7. *coram Ludouiſio.* Et indicant etiam verba ſubſequētia Conſtitutionis, dum ſtatuitur pœna pro ijſdem perſonis quò ad alia delicta, ibi. *Qui vero ſimiliter apoſtatando pactum cum diabolo, vt præfertur, fecerit*. Hic enim repetitur eadem perſona delinquens, ſeu idem delictum, & cum apoſtatatio a fide explicetur per Gerundium, ponitur tanquam conditio, cum qua fiat pactum cum diabolo, iuxta *l. ſi tum ex parte, ff. de acquiren. hæred.* vbi Gloſ. verbo *adeundo*, & Bart. *in fine*, & *in l.* 1. *num.* 36. *ff. de condit, & demonſtr.* Dec. *conſil.* 433. *num.* 6. Ludouiſ. *deciſ.* 187 *num.* 7.

955 Ex quo deducitur, Quod ſi quis vteretur opera maleficorum ad lædendum aliquem, etiam ſequuta morte, non ſubijceretur pœnis huius Conſtitutionis, quia poſita eſt contra ſortilegos, ſeu maleficos, qualis ipſe non eſſet; & contra apoſtaſiam a fide, & pactum cum diabolo tanquam qualificatiuum delicti damnificantis proximum vel in perſona, vel in rebus ibi enumeratis. Imo etiamſi aliquis mediante pacto implicito læderet aliquem illis modis aliquo maleficio, non ſubijceretur huiuſmodi pœnis, quia nec à fide apoſtataret, nec faceret pactum cum diabolo, ſed tantum vteretur pacto ab alijs facto.

956 An autem ſufficiat, delictum fuiſſe attentatum. Reſp. non ſufficere, vt locum habeant pœnę ibi ſtatutæ, ſed debere eſſe conſummatum, ita vt non ſolum initum ſit pactum cum apoſtaſia à fide, ſed etiam illatum ſit aliquod ex damnis ibi à Pontifice enumeratis, quod ſatis indicant illa verba. *Ita læſerit, vt ex maleficio, vel ſortilegio mors ſequuta ſit*, & quo ad alia damna verbum, *prouenerit*; nam hæc verba ſupponunt damnum cum effectu, nec diſponunt contra attentantes, ſed contra exequentes cum effectu.

DECRE-

Digitized by Google

& membri proportione. Imo Scotus 4. *d.34. quaſt. vnic. in fine corporis*, abſolutè tradidit maleficium præſumi, quoties in virili membro non apparet defectus, ſed adhuc non ſufficit, niſi ex parte fœminæ non detur arctitudinis, aut virginitatis obſtaculum. Erit tamen optimus cognoſcendi modus, an ex maleficio viri conſurgat impotentia, v. g. ſi vir appetens coitum, ſub to accedere tentans exhorreſcat, nec accedere poſſit, manifeſtum eſt, id non poſſe ex cauſa naturali procedere, quare maleficio tribuendum eſt. Quod benè docuit Enriquez *lib.* 12. *de matrim. cap.8. num.8.* Similiter ſi fœmina viri coitus auida, cum vir accedit, ſubitò illa horrore capiatur, erit ſignum malefcij: quod hoc modo fœminis ſolet accidere: Et ita tradunt Sotus 4. *d.34. quaſt. vnica, ar.3. paulo poſt principium in 1. concluſione.*

ADDITIO.

916 Idem notat cum Hoſtienſi *in ſumma*, Sylueſter *de ſtrigib. lib.2. cap.6. punct.2. in fine.* Regula tamen generalis eſt, quod impedimentum ſit naturale proueniens ex frigiditate, quando eſt continuũ, quia cum cauſæ naturales agant naturaliter, quandiu perſeuerant inducunt ſemper eoſdem effectus Quod autem ſit ex maleficio, quando eſt interpolatum, ita tamen vt ſuperueniat, quando eſſet exercendus actus generationis.

An ad tollendum maleficium liceat vti vanis rebus. Quaſt. IX.

SVMMARIVM.

917 Media ad tollenda maleficia ſunt illicita, ſi non ſint naturalia.
Quando licet vanis rebus vti.
918 Non licet ſi ſuperſtitioſo modo adhibeantur.
Nec quando putatur interuenire cooperatio dæmonis.
Nec quando putatur ad earum vſum ceſſare dæmonem, à vexando & aliquo pacto.
919 Iudices non poſſunt cogere maleficas, vt aliqua benedictione liberent à maleficio.
Malefica, liberans in virtute alicuius pacti, peccet mortaliter.
Et etiam maleficiatus conſentiens ſic liberari.

917 Ad 9. Reſp. Quod omnia media non naturalia ſed vana, ad tollendum maleficium illicita ſunt, nec ſuperſtitione vacant, & cuiuſcumque rei vanæ vſus, vt vanæ, eſt culpa venialis: vt vanæ locutionis vſus. Et aliud medium indecens eſt, nec culpa vacat. Sic Iacobus Sprenger *in malleo maleficorum part. 2. q. cap.6. verſ. de ſecundis verò remedijs*. Gaeta *repetitione cap. ad limina* 30. *q.*1. *§.*4. *q.*236. *num.*541. Delrius *lib.6. diſquiſitionum magicarum, cap.2. ſect. 1. q.2. pagin.4. verſ. alij itaque.* Philiarcus *de officio Sacerdotis tom.1. part.2. lib.3. cap.11. concluſ.4.* Sed admittit Delrius *ibi* cum Syluestro *verb. maleficium quaſt. vltima*: hoc licere, quando quis ea vana, nec ſuperſtitioſa experiri volens efficeret: aut credens per ea maleficium ſolui, non dæmonis operatione cooperantis ad maleficij ſolutionem, ſed per ceſſationem ipſius dæmonis ab operando: quod ſciret dæmonem pactum inijſſe cum malefico, fore vt à vexatione deſiſteret, re illa vana exercita, vt refert Sanchez, *diſp.*995. *lib.*7.

ADDITIO.

918 Hanc eamdem doctrinam tradit de nouo Sylueſter *lib.2. de ſtrigib. cap.10. punct.1. circa fin.* & addit non licere vti rebus vanis, & indifferentibus, ſi ſuperſtitioſo modo adhibeantur, quia omnia remedia, quæ ex natura ſua non conducunt ad talem effectum, ſuperſtitioſa ſunt, & illicita, capit. *Illud* 26. *quaſt.*2. Et a fortiori non licet adhibere, ſi credatur, ad ipſum vſum dæmonem diſſoluere maleficia, ſed erit culpa mortalis, quia non refert, qua re dæmon aduocetur, modo aduocetur, quia in aduocando culpa eſt, non ex re, qua inuocatur, ſi ex ſe iniqua non ſit. Hæc Sylueſter. Nec probari poteſt doctrina Auctoris, quam affert ex Delrio citato: Quod liceat, his rebus vti, quando putatur, dæmonem ceſſare ab operando, & vexando, ſtante eorumdem vſu ex pacto, quod initum ſit inter maleficum, & dæmonem de ceſſatione, quando hoc vel illud fiat. Nam hoc eſſet conſentire in pactum cum dæmone, & tali ſigno aduocare ipſum, vt ſoluat maleficium, non ſecus ac ſi aliud maleficium adhiberetur: hoc enim pacto non cogeretur dæmon ceſſare à vexatione, ſed ipſe ſponte ceſſaret ratione pacti initi cum malefico.

919 Ex quo deducitur cum Delrio *lib.6. diſquiſit. magicar. c.2. ſect.1. q.2. ver. Infertur primo.* Sanchez *de matrim. lib.7. diſp.95. num.10.* & *lib.1. ſum. c.41. num.* 10. Filliuc. *tract.* 24. *cap.* 8. *quaſt.* 4. *to.* 101. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.*10. *dub.*13 *num.*6. *in fine.* Facundez, *pracep.* 1. *Decal. lib.*1. *cap.* 42. *n.* 8. Non poſſe iudices cogere maleficos vt benedictione aliqua liberent à maleficio eos, quos ligauerint, ſed peccare mortaliter. Nam ſi illa benedictio de ſe, vel

vel ſupernaturaliter vim haberet deſtruendi maleficium, eſſet adhibenda, aut à ſacerdote, aut ab alio religioſo viro. Unde cum ſit exhibenda à malefica, ſignum eſt, quod non liberet à maleficio, niſi in virtute alicuius pacti cum dæmone, & ideo eſt execranda tanquam adducens dæmonem ad ſoluendum maleficium. Imo ipſa quoque malefica benedicens peccabit mortaliter; quia de nouo aduocabit dæmonem. Et conſequenter maleficatus quoque mortaliter peccabit, ſi conſentiat, quod tali pacto auferatur maleficium, quia conſentiret in vſum rei operantis ex pacto cum dæmone. An autem ſciens poſſit permittere tali pacto maleficium ſolui, conſtabit ex dicendis.

An liceat vti rebus ſuſpectis de ſuperſtitione cum proteſtatione non conſentiendi in pactum implicitum. Quæſt. X.

SVMMARIVM.

910 *Proteſtatio non iuuat vtentes rebus ſuperſtitioſis, niſi in dubio.*
921 *Dubium, quod aliquid ſit ſuperſtitioſum, an adhiberi poſſit cum proteſtatione.*
922 *Proteſtatio quando iuuet proteſtantem.*

920 Ad 10. Reſp. Quòd non excuſat à culpa, aliquorum cautela, qui cùm videant mirabiles effectus, ex rebus vanis, & ſuperſtitioſis operationibus conſurgentes eis vtuntur, proteſtantes animum eſſe non vtendi illis, quatenus res vanæ, ac ſuperſtitioſæ ſunt: nec conſequendi effectum, ſi ex Dæmonis pacto obtineatur: ſed ſolum vtendi, quatenus ſunt res licitæ, & effectus à Deo obtinetur. Nam tunc hæc cautela bona eſt, & prodeſt, quando dubium eſt, an hæ obſeruationes ſint ſuperſtitioſæ, & vanæ, vt docet Sanchez *loco ſupra citato n.4.*

ADDITIO.

921 Neque in dubio poſſe adhiberi res illas, quas ex pacto implicito cum dæmone operari dubitatur, tradit Raphael à Turre *in ſum. quæſt.96. ar.1. diſp.1. aſſert.4.* Quod debet intelligi, niſi deponatur dubium, ſi quidem depoſitio dubio eſt poſitione probabile, quod non interueniat pactum. At abſolutè poſſe adhiberi cum proteſtatione tradunt Caiet. *in ſum. verbo Incantatio. §. Quarto ex excellentia.* Sanchez *lib.2. ſum.cap.40. num.25. in fine.* Facundez *Præcep.1. Decal. lib.1. cap.35.n.16.* In hoc enim caſu proteſtatio non eſt contraria facto, ſed auertit animum à facto, nam factum non eſt ex natura ſua ſuperſtitioſum, ſed ſolum ex pacto cum dæmone, & proinde ſuperſtitio eſt ſeparabilis à pacto, & poteſt quis conſentire in factum & mediante proteſtatione auertere animum à ſuperſtitione, iuxta diſtinctionem duplicis proteſtationis per *l. Non ſolum, §. Morte, ff. de noui oper. nunc.* vbi etiam Doctores.

922 Quando autem proteſtatio auertit animũ à facto, iuuat proteſtantem, nam facit, quod non conſentiat in id, à quo per proteſtationem auertit animum, vt tradit Rub. *in dict. l. Non ſolum, §. Morte, num. 349. ff. de noui oper. nunc.* Ripa in *cap. Cum M. Ferrarienſis, num. 70. & 83. de conſtit.* Burſat. *conſil.214. n.16. lib.2.* Rota *deciſ.218. num.6. par. 5. Recent.* Et ideo ſtante dubio de ſuperſtitione excluditur conſenſus in ipſam; & ponitur fundamentum ad deponendam conſcientiam dubiam circa vſum talis rei, non obſtante dubio de ſuperſtitione, quia excluditur per proteſtationem conſenſus in ipſam; & ideo formari poteſt dictamen, quod liceat illa vti, excluſo conſenſu in ſuperſtitionem.

Unde cognoſci poſſit, media ad tollenda maleficia eſſe licita. Quæſtio XI.

SVMMARIVM.

923 *Media ad tollenda maleficia quando ſint ſuperſtitioſa.*
924 *Creatura corporea poteſt habere vim indirectè contra dæmones.*
Quomodo poſſit exercere hanc vim.

923 Ad 11. Reſp. An media, per quæ maleficium aufertur, licita ſint? (pręter ipſam ſigni ablationem, quam conſtat medium naturale eſſe) manifeſtum eſt, ſi adhibeantur exorciſmi Eccleſiæ, opera pœnitentie, ſacramentorum receptio, ad placandum Deum, vt vel ſic miſericorditer dignetur coercere Dęmonem, ne amplius vexet, ea media licita eſſe, & à Deo ordinata, ad hunc finem conſequendum: vt conſtat ex vſu Eccleſię, & *ex c. finali 33. quæſt.1.* Quando autem media non ſunt huiuſmodi, hęc regula accipienda eſt: Quidquid efficitur, aut dicitur

citur gratia alicuius boni obtinendi, aut mali vitandi. quod nec vim naturalem, nec ſupernaturalem ad eum effectum habet, vanum eſt, & ſuperſtitioſum: ac proinde effectus ſic comparatus, eſt tribuendus occultæ Dæmonis operationi. Et ratio eſt, quia tales res non adhibentur, vt cauſæ: cum nulla virtus ad eum effectum operandum illis inſit: Ergo adhibentur, vt ſigna; & non diuina, quippe quæ non ſunt ſacramenta, nec ſacramentalia. Ergo, vt ſigna vana pacti occulti cum Dæmone initi. Deinde quia illud vanum, ac ſuperſtitioſum eſt, quod non prodeſt ad finem, ad quem adhibetur. At hæ res ſunt huiuſmodi: ac ſubinde vanæ. Deus autem non delectatur vanis, ſed dæmon. Præterea quidquid denuo efficitur, ab aliqua cauſa prouenire debet.

ADDITIO.

924 Non ſtatim ac in aliquo non apparet virtus naturalis contra dæmones, ac maleficia, reijciendum eſt tanquam ſuperſtitioſum, vt Auctor ſentire videtur. Nam quamuis creatura corporea non habeat vim contra dæmones directè, poteſt tamen indirectè valere, vt tradunt Pariſienſ. *lib. de vniuerſ.* Carthuſ. *in cap.* 8. *Tob.* Valeſ. *de ſacra Philoſ. cap.* 28. Leuin. Lemnius *de occult. miracul. naturæ, lib.* 2. Victoria *Relect. de Magia quæſt.* 6. quos cum alijs citat, & ſequitur Delrius, *lib.* 6. *diſquiſit. Magic. cap.* 2. *q.* 3. *ſect.* 2. Hoc autem diuerſo modo contingere poteſt, vel expellendo prauos illos humores à corpore, quibus dæmon vtitur ad vexandum, atque adeo ſubtrahendo ipſi materiam; vel quia dæmon fugiat aliquam creaturam non ex natura ſua, ſed ex diſpoſitione diuina in pœnam ſui peccati; cum enim fuerit ſubiectus in pœnam peccati, creaturæ corporeæ, vt conſtat de igne, potuit etiam Deus ſubijcere alteri creaturæ, ad cuius præſentiam torqueatur, & proinde quando contra ipſum adhibetur, apprehendat, ſe inde torqueri, & conſequenter cogatur deſerere vexationem. Vnde Delrius citato loco §. 1. refert diuerſa remedia naturalia contra dæmones, & maleficia.

An liceat petere à malefico parato vt maleficio maleficium ſoluat. Quæſtio XII.

SVMMARIVM.

925 *Non licet petere à malefico, vt maleficio ſoluat maleficium.*
926 *Conſpirant communiter in hoc.*
Quando liceat vti alieno peccato ad bonum.
927 *Non licet cogere minis maleficum, vt maleficium maleficio ſoluat.*

925 Ad 12. Reſp. Quidam licere exiſtimant: Quòd petens non cenſeatur ad peccatum inducere maleficum, ſed peccato vti ad ſalutem comparandam, ſicut contingit in petente mutuum ab vſurario parato: vel iuramentum ab infideli parato ad iurandum per idola, ſic ſuſtinent Aureolus 4. *d.* 34. *quæſt.* 2. Angelus *verb. ſuperſtitio, n.* 13. Verùm certiſſimum eſt, nullatenus id licere. Quia ſolum licet petere id, quod ipſe licitè poteſt præſtare, quando petentis intereſt, vt neceſſitati ſuæ conſulat. Tunc enim non eſt petere peccatum, nec cooperari peccato alterius: ſed res petita non poteſt licitè fieri, & alter malitia ſua illicitè præſtat. Ita Sanchez, *vbi ſup.*

ADDITIO.

926 Communiſſima, & certa ſententia eſt, quod non liceat à malefico, quantumuis parato, petere, vt maleficium maleficio ſoluat. & conſtat ex cap. *Qui ſine ſaluatore*, & *cap.* 2, *de ſortileg.* vbi Alexander III. damnat ſuperſtitioſam diuinationem etiam ex bono fine. & Leuit. 19. & 20. Deuter, 18. prohibetur conſultatio magorum, & ariolorum ſub pœna mortis. Ita tradunt Albert. Magn. *in* 4. *diſt.* 34. *ar.* 9. Sotus, *quæſt. vn, ar.* 3. ver. *Eſt tamen citra dubium diſp.* 1. *poſt* 5. *concluſ.* Caiet. *in ſum, verbo Maleficium, in fine.* & *in Opuſ. tract.* 12. *de malef. quæſt. vn.* Abulenſ. *quæſt.* 90. *in cap.* 19. *Matth. in reſp. ad* 3. Viguer. *cap.* 16. *Theol. Inſtit.* §. 4. Syluester verbo *Maleficium, quæſt.* 8. Armilla, *num.* 2. Tabiena, verbo *Impedimentum* 12. *num.* 10. Roſella, verbo *Impedimentum* 15. *num.* 19. Angles *in Florib. q. de arte mag. ar.* 6. *difficul.* 2. Petrus Ledeſma *de matrim. quæſt.* 58. *ar.* 2. *dub,* 2. Couarruu. *in c. Quamuis pactum, par.* 1. §. 1. *num.* 10. Caſtro, *lib.* 1. *de iuſt. hæret, punit. cap.* 15. Delrius, *lib.* 6. *diſquiſit. magic. cap.* 2. *ſect.* 1. *quæſt.* 2. ver. *Dico igitur tertio.* Ledeſma 2. *par.* 4. *quæſt.* 60. *ar.* 2. *in fine.* Nauar. *c.* 11, *manual. num.* 29 Ciruelus *de ſuperſtit. par.* 3. *c.* 15. Bannez 2. 2. *quæſt.* 68. *ar.* 4. *dub.* 2. *ad* 4. Tolet. *lib.* 4. *ſum. cap.* 16. *num.* 9. Henriquez *lib.* 5. *de pœnit. cap.* 6. *in fine.* Vega *par.* 2. *ſum. cap.* 34. *caſu* 110. Philiar. *tom.* 1. *de offic. ſacer. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *in fine.* Lopez *par.* 2. *Inſtruct. cap.* 52. *de matrim.* ver. *Præterea quæritur.* Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 95. *num.* 7. Rodriquez *par.* 2. *ſum. cap.* 7. *concluſ.* 11. *num.* 11.

Graff.

Greff. *par.1. deciſ. lib.2. cap.6.n.* 10. Llamas *par.* 3. *Meth. cap.* 8. §. 11. *in fine*. Suarez *tom.* 2. *de relig. lib.* 2. *de ſuperſtit. cap.* 18. *num.* 4. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.*1. *cap.*42. *num.*4. Sayr. *lib.* 4. *Clau. reg. cap.*6. *num.*26. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure c.*44. *dub.*6. *num.*35. Villalob *par.*2. *ſum. tract.* 38. *difficul.*11. *num.*2. Trullench. *lib.*1 *in Decal. c.*10. *dub.*13. *num.*5. Et ratio clara eſt, quia maleficium ſoluens aliud maleficium non poteſt ſine peccato exerceri; vnde petere, vt ſoluat alio maleficio, eſſet petere peccatum alterius. Nec dici poteſt, quod liceat vti peccato alterius ad bonum; nam tunc ſolum hoc habet locum, quando iam exiſtit alterius peccatum, quia tunc vtens non eſt cauſa illius: ſecus autem, quando nondum exiſtit, quia tunc eſt inducere ad peccandum, & ex eo, quod exiſtat paratus, ſolum fit, quod non ſit prima cauſa peccati, non autem, quod non ſit concauſa.

927 Ex quibus deducitur: Eſſe omnino reijciendum Remigium *lib.*3. *Dæmonolog. cap* 3. aſſerentem licere cogere minis, & extorquere à malefico, vt maleficium maleficio ſoluat, quia hoc non continet pactum cum Dæmone, ſed in eius dedecus cedit; nam licet rem meam vi eripere, quam alio modo non poſſum recuperare. Hoc enim falſiſſimum eſt, vt notant Derlius *lib.*6. *diſquiſit. magicar. cap.* 21. *quæſt.* 1. *ſect.* 2. ver. *Dico igitur quinto*. Sanchez *lib.*7. *de matri. diſp.*95. *num.*9. & *lib.*2. *ſum. cap.*41. *num.* 10. Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de ſuperſtit. cap.*18. *num.*7. Facundez *Præcep.*1. *Decal, lib.*1. *c.*42. *num.*7. Nam adhuc maleficus cogeretur ad peccandum, & vtendum pacto cum dæmone, quod non contingit, quando quis vi ſuum recuperat, nam tunc ille, à quo recuperat non inducitur ad peccandum. Imo grauius peccaret, quia grauius peccat, cogens aliquem ad peccandum, quàm precibus inducens.

An liceat petere à malefico, vt ſoluat maleficium, quando neſcit ſoluere, niſi alio maleficio. Quæſtio XIII.

SVMMARIVM.

928 *Non licet petere à malefico, vt ſoluat maleficium, quando neſcit licitè ſoluere.*

929 *Quid ſi petens dubitet an ſciat ſoluere abſque maleficio.*

930 *Si dubium ſit cum probabili motiuo pro vtraque parte, licet petere.*

Quid ſi dubium ſit mere negatiuum.

931 *Cur petitio ſolutionis maleficij ſit illicita, quando maleficus neſcit ſoluere, niſi illicite.*

932 *An liceat petere à malefico vt alterius maleficium ſoluat.*

928 Ad 13. Reſp. Quòd non licet petere à tali malefico ſolutionem maleficij, non explicando, vt maleficio ſoluat, quando conſtat eum neſcire ſoluere abſque alio maleficio. Quia petitur res, quam nequit licitè præſtare: ſic colligitur ex Doctoribus num. præcedenti allegatis: nam ratio, cui innituntur, etiam militat in hoc caſu.

ADDITIO.

929 Sed quid, ſi dubitet, an ſciat ſoluere ſine maleficio? Adhuc non licere petere, vt ſoluat, tradunt Delrius *lib.* 6. *diſquiſit. magicar. cap.* 2. *ſect.* 2. ver. *Caietanus cautelam*. Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.*2. *de ſuperſtit. cap.*18. *num.*9. ver. *Atque hinc*. Sanchez *lib.*7. *de matrim. diſp.* 95. *num.* 13. & *lib.* 2. *ſum. cap.*41. *num.*7. Leſſius *lib.*2. *de iuſt. & iure, c.*44. *dub.*6. *num.*46. Facundez *præcep.* 1. *Decalogi, lib.* 1. *cap.* 41. *num.* 15. Quia ſtante tali dubio dubitatur etiam, an ſolutio maleficij licitè poſſit fieri. Quando aut dubitatur, an aliquid licitè poſſit fieri, nec fieri poteſt, nec peti, nec conſuli, nam eſſet ſe exponere periculo peccandi.

930 Verum, ſtante hoc dubio, videndum eſt, an ſit dubium merè negatiuum, an verò poſitiuum, ita vt adſint motiua pro vtraque parte. Si enim adſint motiua ad credendum pro vtraque parte, quod ſcilicet maleficium ſciat, & non ſciat licitè ſoluere, tunc conſurgit opinio probabilis pro vtraque parte, & proinde petens ſolui maleficium, ſequitur opinionem probabilem, & petit quod probabiliter putat, poſſe licitè fieri, & formare poteſt conſcientiam, quod poſſit licitè petere, atque adeo non peccabit neque enim peccat, qui operatur cum opinione probabili. Si verò dubium ſit merè negatiuum; neque adhuc petitio eſt illicita, ratione materiæ, ſeu obiecti, quia quod petitur poteſt licitè fieri: neque ratione illius, à quo petitur, quia, cum non ſciatur, quod neſciat licitè ſoluere, & fieri poſſit, quod ſciat, non inducitur per talem petitionem ad aliquid illicitum; & proinde petitio cenſetur fieri, quatenus licito modo obtineri poſſit. Vnde poteſt petens formare ſibi conſcientiam, quod liceat petere, quia ſcilicet intendat petere, quatenus licito modo fieri poſſit, & ideo neque adhuc ſe exponit periculo peccandi, neque inducit ad peccandum, ſicut neque inducit, qui petit ab eo ſolui, quem ſcit illicitè ſoluturum, quando ab illo licitè ſolui poteſt, vt dicetur infra cum pluribus Doctoribus, qui conſequenter, hanc quoque partem deberent tenere.

931 Nec eſt eadem ratio, quando petitur ſolui ab eo, quem conſtat ignorare licitum modum ſoluendi, nam tunc petitur directè, quod non eſt licitum, ſiquidem petitio ex intentione petentis coar-

ciatur ad id tantum, quod maleficus ſcit, & poteſt, atque adeo ad illicitum, cum tantum illicito modo ſciat, & poſſit. Et ita notant Suarez *tom. 2. de relig. lib. 3, de iuram. cap.* 13. *num.* 5. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 41. *num.*6.

932 An autem liceat petere, vt maleficus alterius maleficium ſoluat, certum eſt, licere, quando ſcimus ſcire licitè ſoluere. vt notant Sanchez *lib.* 2. *ſum.cap.*41. *num.*8. Delrius, *lib.6.diſquiſit. magicar. cap.*2. *ſect.* 1. *quæſt.* 2. Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de ſuperſtit. cap* 18. *num.*8. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 10. *dub.*13. *num.*6. Si autem neſciatur, poſſe licitè ſoluere, volunt non poſſe peti. Quod tamen limitandum eſt, niſi probabiliter putetur, poſſe licitè ſoluere, tunc enim licebit petere ſequendo opinionem probabilem, quod poſſit fieri à malefico licitè, quod petitur.

An maleficia ob bonum finem, ſint permiſſa. Quæſt. XIV.

SVMMARIVM.

933 *Maleficia neque ob bonum finem permittuntur.*

934 *Maleficia ob bonum finem ſecundum ius ciuile non puniuntur.*

933 Ad 14. Reſp. Vtroque iure eſſe prohibita maleficia ad finem etiam boni tendentia: ſic deducitur, & quantum pertinet ad ius ciuile, eſt tex. *in l.*1. *C. de Theſaur. lib.* 10. vbi tradit Odoffr. Nec obſtat *d. l. eorum*, quia in ea non dicitur, quòd tales incantationes poſſint fieri ad finem boni arte Dæmonum, ſed ſimpliciter loquitur poſſe quæri remedia vtilia, & hoc debet intelligi virtute diuina, ne iura iuribus ſint contraria, non autem inuocatione Dæmonum, quod eſt prohibitum, vt dicit Angel. *in d.l. eorum*, & ſic debet intelligi Scotus *in* 3.*d.*24.*q.*1. vbi tenet quod licitum eſt tollere maleficium cum intentione curandi maleficiatum, quod eſt meritorium, quod fieri poteſt per deſtructionem ſigni, ſi illud ſciri poteſt; non autem dicit, quòd mediante maleficio illud tolli poſſit; & ideo falsò allegatur Scotus ad hoc, qui catholicè loquitur. Nec Hoſtienſ. dicit, quòd maleficio debeant maleficia tolli, licet poſſit tolerari, quòd vana vanis, ſed non cum illicitis, tollantur. Et quòd potiùs ſit tolerandum tale maleficium, quàm quærere tale auxilium, & tex. Deuter. *cap.*18. Vbi lex præcipit interfici, qui Magos conſulit, & quærentem à mortuis veritatem, vt ſcribit Cardinalis de Turrecremata *in c. ſi per ſortiarias* 33. *q.*1. Vbi quòd non eſt quærendum aliud auxilium, quàm diuinum, ſcilicet, per orationes, & ieiunia, & confeſſiones peccatorum; & latè ſcribit D. Thom. *in* 3. *lib. ſent. diſt.*24. *q.* 3. *ad* 3. & Io. de Mairon. *in* 4. *lib. ſent. diſt.* 34. *q.* 2. Non enim licet inuocare auxilium Dæmonis, etiam pro mille corporum ſanitatibus, quia minus detrimentum eſt, quòd pereant mille corpora, quàm quòd pereat vna anima, vt probatur expreſsè in *c. admonet.* 26.*q.*6. dicens hæc omnia eſſe laqueos, & inſidias antiqui hoſtis, quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur.

ADDITIO.

934 Maleficia ob bonum finem, ſecundum ius ciuile tolerari, ita vt non puniantur in foro externo, deducunt ex *l. Eorum, C. de malefic.* Bart. & Salycet. *ibid.* Azon. *in ſum. tit. de malefic.* Gregor. Lopez *in l.*3. verbo *Razon, tit.*23. *ar.*7. Azeuedo *lib.*8. *Recopilat. tit.*1. *l.* 5. *n.* 23. Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſp.*93. *num.*1. & *lib.*2. *ſum.cap.* 41. *num.* 3. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 42. *num.*6. Quia cum ad ciuile ius non ſpectet regere conſcientias, ſed tantum curare publicam vtilitatem temporalem, & politicam, permittit plura, quæ ſine peccato exerceri non poſſunt, quia aut vtilia ſunt, quatenus auertunt maius malum, aut ſaltem non nociua.

An ſit tolerandum, maleficium, maleficio tollere. Quæſt. XV.

SVMMARIVM.

935 *De iure canonico prohibetur maleficio recuperare ſanitatem.*

936 *Non licet exorciſmis cogere dæmonem detegere cauſam infirmitatis, & remedia.*

937 *Quid ſi infirmus ſit diſpoſitus ad tentanda remedia illicita.*

Amicitia cum dæmone eſt prohibita ſub pœna inimicitia cum Deo.

Non eſt vnicum remedium.

Ad

Ad XV. Reſp. De Iure Canonico eſt prohibitum remedijs diabolicis recuperare ſanitatem, etiamſi aliter haberi non poſſet. *c. admoneant, 26. quæſt. 7.* Abb. *in c.* 2. per illum tex. *de Sortileg.* Vbi Rom. Pont. potius patitur bona Eccleſiæ Rom. furto ablata perdi, quàm quod quærantur per huiuſmodi remedia.

ADDITIO.

936 Hic occurrit dubium, de quo proximis diebus interrogatus fui. Laborabat quidam infirmitate, quæ ſanè non videbatur naturalis, & proinde ſuſpicabantur prouenire ex aliquo maleficio: volebant aliqui, quod infirmus conſtitueretur præſens obſeſſæ, & quod dum exorcizaretur, cogeretur dæmon exorciſmis detegere cauſam infirmitatis, & remedium. Reſpondi, Non licere, quia neque deprecatiuè, neque coactiuè poſſumus vti opera dæmonis ad aliquod noſtrum obſequium, aut pro aliquo auxilio, vt notant communiter cum D. Th. 2. 2. *quæſt. 90. ar. 2.* Caiet. *ibid. ar. 1.* Angelus verbo *Adiuratio. num. 2. & 4.* Tabiena *num. 6.* Sylueſter *quæſt. 7.* D. Antonin. 2. *par. tit. 18. cap. 8.* Valent. 2. 2. *diſp. 6. quæſt. 8. punc. 2. quæſt. 2.* Nauar. *c. 11. Manual. num. 28.* Suarez *tom. 1. de relig. lib. 4. de adiurat. cap. 2. num. 8.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. & iure. cap. 43. dub. 13. num. 70.* Sanchez *lib. 2. ſum. c. 42. num. 19.* Cùm enim nobis ſit interdictum omne commercium cum dæmone, non poſſumus vti eius auxilio, aut opera in vtilitatem noſtram, nam adhuc iniretur aliqua ſocietas cum ipſo. Et hoc locum habet, etiamſi infirmus eſſet diſpoſitus ad tentanda media illicita, vt conſulere maleficos, aut quid ſimile, quia ob vitandum vnum malum, non eſt aliud faciendum, præſertim quando alias illud malum libere eligitur, atque adeo ex malitia: nec ſunt facienda mala, vt eueniant bona.

937 Nec dici poteſt, Quod amicitia cum dæmone de ſe non ſit mala, ſed ſolum quia à Deo prohibita, & proinde vrgente graui neceſſitate cenſeatur ceſſare prohibitio. Nam imprimis recurſus ad dæmonem non eſt vnicum, & neceſſarium medium ad obtinendam ſanitatem, cùm poſſit obtineri à Deo: nam vel Deus diſpoſuit reſtituere ſanitatem, vel non. Si primum, diſpoſuit etiam media, per quæ ſit obtinenda, atque adeo media licita. Si ſecundum, neque etiam reſtituet, ſi recurratur ad dæmonem. Deinde, amicitia, & ſocietas cum dæmone eſt interdicta ſub pœna inimicitiæ cum Deo. quia cùm dæmon ſit inimicus Dei irreconciliabilis, nec ipſe, nec eius opera habent debitam ſubordinationem reſpectu Dei vt vltimi finis, ideo non poſſumus vti eius opera tanquam obiecto ſubordinato vltimo fini. Quando autem vtimur aliquo obiecto, quod non ſubordinatur vltimo fini, peccamus, & ex natura rei eſt interdictus vſus ipſius, vtpote, qui non poteſt eſſe cum debita ſubordinatione ad vltimum finem: & ideo ius diuinum prohibens ſocietatem cum dæmone nunquam ceſſat obligare, & obligat etiam ad exponendam vitam potius, quàm ipſum tranſgredi.

An quando medio licito ſolui poteſt maleficium, liceat petere à Dæmone vt ſoluat. Quæſt. XVI.

SVMMARIVM.

938 *Non licet petere dæmonem vt medio licitò ſoluat maleficium.*

939 *An liceat petere à dæmone, quod ceſſet nocere.*

938 Ad XVI Reſp. Quòd licet Briançonus dicat *in Collectario ſup. 4. ſentent. quæſt. 13. concl. 3.* non ſolum à malefico peti poſſe, vt ſoluat medio licito maleficium, ſed etiam ab ipſo dæmone, ſi is maleficia dediſſet: Nihilominus bene ipſum impugnat Delrius *eo dicto 4. n. praeceden. alleg.* cum Soto *4. diſt. 34. quæſt. vnic. art. 3. column. 4. verſ. quòd ſi quis ſciſcitetur.* Quia omnis familiaritas, & amicitia cum dæmone prohibita eſt, ac cum eo perpetuum bellum indictum: ideo precibus ab eo peti minimè licet: Imperio autem nemini integrum eſt vti. Quòd dæmon ei non ſubijciatur, ſed duntaxat Dei nomine, per exorciſmi modum ei poſſumus imperare.

ADDITIO.

939 Hoc ipſum, quod habet Auctor, deducitur ex dictis; & ita etiam tradunt Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 18. num. 5.* Sanchez *lib. 2. ſum. cap. 41. num. 19.* Nec eſt eadem ratio de malefico; ideo enim poſſumus ab hoc petere, vt licitè ſoluat ſignum maleficij, quia poſſumus cum ipſo habere ſocietatem, cum diabolo autem non poſſumus, & ideo nec quæ licita ſunt, poſtulare, quia petitio ipſa eſt illicita. Hinc colligitur, an liceat petere à dæmone, quod ceſſet nocere. Non enim licet, quia adhuc aliqua ſocietas exerceretur cum ipſo: ſed ſolum poſſumus per modum contemptus, & obiurgationis arcere à nocendo, vt aduertunt Suarez, & Sanchez citati, qui in hunc ſenſum explicant Leſſium *lib. 2. de iuſt. & iure cap. 44. dub. 6. num. 45. in fine,* dum ait, licitum eſſe verbo petere à dæmone,

vt nocere deſinat. Idem etiam tradunt Filliuc. tract. 24. cap. 8. num. 192. Trullench. lib. 1. in De. cal. cap. 10. dub. 13. num. 7. in fine.

An liceat interrogare maleficam, in quo conſiſtat maleficium: &, quid ſi id didicerit à dæmone. Quæſt. XVII.

SVMMARIVM.

940 Maleficus interrogari poteſt, in quo conſiſtat maleficium.
Poſſumus vti ſcientia, quæ ex dæmone originem habuit.

941 Quando liceat vti ſcientia acquiſita à dæmone.
Licet vti virtutibus rerum naturalium, licet à dæmone manifeſtatis.

940 Ad XVII. Reſp. Poſſe quidem interrogari alium maleficum, an norit, in quo tale maleficium conſiſtat; vt ſignum deſtruatur: quod ſi ille ignoret, minimè poteſt induci, vt per ſuam artem id inueſtiget. At ſi fortè is addiſcat nouo pacto cum dæmone inito, poſſum ea ſcientia ad deſtrundum ſignum maleficij in meum commodum vti. Ita Ouandus *in num. præced.* allegatus. Et id mihi ſuadeo, quia, quamuis culpa ſit grauiſſima, inquirere à dæmone, vt ex cognitione ab ipſo parta, vtilitati noſtræ conſulamus; id enim eſt quoddam amicitiæ fœdus: At ſi veritatem aliquam ab ipſo edocti ſimus, præter culpam in ea inquiſitione admiſſam, nulla eſt iam culpa, vti ea ſcientia ad bonum finem, quando ea vera eſt, nec dæmonis opera poſtea concurrit. Vt ſi quempiam veram Grammaticam, aut Philoſophiam dæmon doceret, peccaret lethaliter, ſic addiſcendo; at poſtea careret culpa, illa tanquam vera ſcientia vtens, & non tanquam à dæmone accepta. Ita Sanchez *diſp. 96. lib. 7.*

ADDITIO.

941 Hæc Auctor ex Sanchez, qui idem tradit *lib. 2. ſum. cap. 41. num 20.* Et quamuis diſcere à dæmone ſit illicitum, vti tamen ſcientia acquiſita à dæmone, non eſſe illicitum, dummodo non interueniat aliquis concurſus ipſius, tradunt communiter Delrius *lib. 2. diſquiſit. magicar. quæſt. 4.* verbo *Pactum tacitum.* Victoria *Relect. de Magia, quæſt. 2. num. 15.* Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 15. num. 34. in fine. & cap. 17. num. 1. & 2.* Valent. *tom. 3. diſp. 6. quæſt. 13. pun. 2.* verbo *Quartò neque.* Facundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 43. num. 24.* Quod tamen eſt ita accipiendum, ſi in caſu talis ſcientiæ, nulla amplius interueniat cooperatio dæmonis. Vnde licebit vti virtutibus rerum naturalium occultis, licet à diabolo manifeſtatæ fuerint; licebit tollere ſigna maleficij, licet à dæmone manifeſtata; licebit obſeruare influxus aſtrorum, quos diabolus manifeſtauit, quia hæc omnia naturalia ſunt, nec iam amplius interuenit ſocietas cum dæmone, ſicut non exercet diſcipulus ſocietatem cum magiſtro, ex eo quod ab ipſo edoctus alios doceat.

ADDITIO.

Solutio aliarum difficultatum.

SVMMARIVM.

942 A malefico an liceat petere ſolutionem maleficij quando ſcit licitè, & illicitè ſoluere, ſi putetur illicitè ſoluturum.
943 Non eſt peccatum ſcandali petere ab alio, quod poteſt licitè & illicitè præſtare.
944 Leges exigunt opus præceptum, quamuis plures cum peccato ſint exhibituri.
945 An poſſit acceptari ſolutio maleficij per aliud maleficium, quando ſciens licitè ſoluere, offert, tali pacto ſoluturum.
946 Quando teneamur corrigere maleficum, qui non vult, niſi illicito modo ſoluere maleficium.
947 An permitti poſſit, quod maleficium illicito modo ſoluatur.
948 Deſtruere licet ſignum maleficij.

949 Ponere res poſitiuas ad deſtruendum ſignum maleficij, an licitum.
950 Quomodo ex poſitione aliquarum rerum deſtruatur maleficium.
951 Licet deſtruere ſignum maleficij, etiamſi maleficium ſit conuertendum contra maleficum.
Quid ſi conuertendum in tertiam perſonam innocentem.
Licet vti iure proprio, licet inde ſequatur damnum tertij.
952 Quæ obligatio adſit ad deſtruendum ſignum maleficij.
953 Quas perſonas aſtringat Conſtitutio Greg. XV. de maleficijs.
Lex non comprehendit, quæ in verbis ipſius non ex-

primuntur.

954 *Conſtitutio Gregorij XV. de maleficis comprehendit apoſtatantes à fide, pactum ineuntes cum dæmone, vt exerceant maleficia &c.*

Dictio, Et, *requirit concurſum copulatorum.*

Gerundium importat conditionem.

955 *Vtens opera maleficorum ad lædendum, etiam ſequuta morte, non ſubijcitur pœnis Conſtitutionis Gregor.*

Quid ſi mediante pacto implicito læderet &c.

956 *Pœnæ dictæ Conſtitutionis locum non habent in delicto attentato.*

942 Vltra autem prædicta nonnullæ aliæ difficultates explicandæ ſunt circa maleficia, quas Auctor non tetigit. Et primò dubitatur, an quando maleficus ſcit tollere maleficium licito, & illicito modo, poſſimus ab eo petere, vt ſoluat, quamuis probabiliter ſciamus, illicito modo ablaturum. Prima autem opinio tenet, non eſſe licitum. Ita Caiet. *tom. 2. Opuſcul. tract. 12. de malefic. in fine.* Delrius *lib. 6. diſquiſit. magicar. cap. 2. ſect. 1. q. 2.* verbo *Dico igitur quintò.* Quia hoc eſt petere à malefico, quatenus malefico atque adeo, vt à miniſtro diaboli, quod eſt illicitum. Quæ tamen ratio non concludit, quia cùm poſſit ſoluere maleficium abſque opera diaboli, ſed naturali modo, non petitur ab ipſo, quod aliquid faciat, vt miniſter diaboli.

943 Verum tenendum eſt, quod liceat petere, quamuis adſit moralis certitudo, quod ſit maleficio ſoluturus. Ita Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 95. num. 11.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. & iure cap. 44. dub. 6. num. 46.* Idem Sanchez *lib. 2. ſum. cap. num. 15.* Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 18. num. 9.* Henriquez *lib. 12. ſum. cap. 8. num. 3.* Facundez *præcept. 1. Decal. lib. 1. cap. 42. num. 10.* Filliuc. *tract. 24. cap. 8. num. 192.* Trullench. *lib. 1. in Decalog. cap. 10. dub. 13. n. 7.* Hurtad. *de fide, ſpe, & charit. diſp. 173. ſect. 16. §. 205.* Diana *par. 5. tract. 7. reſol. 15.* Et ſequitur ex communi regula in tract. de ſcandalo, quod ſcilicet non ſit peccatum inducere aliquem ad faciendum id, quod licitè, & illicitè fieri poteſt, licet ex malitia ſua ſit illicitè facturus. Hoc autem probant ex eo, quod licet petere mutuum ab eo, quem ſcio, non daturum, niſi ſub vſuris, & ab infidelibus petere iuramentum, quem ſcio per falſos Deos iuraturum; eſt enim eadem omnino ratio, quia ſemper peto aliquid de ſe indifferens, quod modo licito, & illicito fieri poteſt.

944 Et poteſt confirmari in præceptis, & legibus: exigunt enim opus præceptum, quamuis plures ſint impleturi cum peccato; ſic Eccleſia non deſinit obligare ſuo præcepto, quos moraliter certum eſt, impleturos ſacrilege, ſi adimpleant. Deus quoque quamuis certo ſciat aliquos cum peccato adimpleturos ſua præcepta, adhuc tamen exigit impleri, quia ſcilicet per leges, & præcepta non exigitur, niſi quod bonum eſt; quod autem impleatur cum peccato, prouenit ex malitia adimplentis. In caſu autem præſenti quod petitur, bonum eſt, nempe ſolutio maleficij, & licito modo fieri poteſt; & quod illicite fiat, prouenit ex malitia ſoluentis.

945 Ex quibus deducitur cum Sanchez *lib. 7. de matrimon. diſp. 95. num. 11.* Quod ſi maleficus ſciens licito modo ſoluere maleficium, nollit ſoluere, niſi vtendo alio maleficio, poterit acceptari ſolutio, quia hoc non eſt inducere ad peccandum, ſed vti peccato alterius ad ſui vtilitatem. Sic etiam ab vſurario poſſumus acceptare mutuum ſub conditione vſuræ, & iuramentum ab infideli exhibendum per idola, quia in his non interuenit aliqua cooperatio ad peccatum.

946 Eſt tamen aduertendum, quod quando maleficus eſt ſoluturus maleficium modo illicito, ſi adſit ſpes emendationis, ſubintrat obligatio charitatis ad eum corrigendum, & monendum, vt vtatur medio licito, quia hæc eſt obligatio generalis obligans ad corrigendum proximum, vt auertatur à peccato, & ita notat Sanchez *num. præced. citat.* Quod ſi maleficus corrigenti reſponderet, ſe neſcire alio modo ſoluere, ſi reuera ſciret ſoluere, ita vt petens ſolutionem probabiliter crederet, poſſe licitè ſoluere, ſi vellet, adhuc acceptare poteſt ſolutionem, quia talis reſponſio eſſet quædam implicita declaratio, quod nollet, niſi illicitè ſoluere, & ideo poſſet vti peccato illius in ſui commodum.

947 Inſuper deducitur ex dictis; an poſſit ſciens permittere, quod maleficium alio maleficio tollatur. Nam ſi ſolum ſe habeat permiſſiuè, ita vt nulla eius interueniat cooperatio, & aliàs non teneatur impedire, permittere poterit. Illud enim malum poteſt quiſque permittere, quod non tenetur impedire, vt communiter docent cum D. Th. 1. 2. *quæſt. 6. ar. 6.* Quia permiſſio non inducit cooperationem ad malum; vnde Deus quoque ſciens, & videns permittit peccata, quæ poſſet impedire, quia non tenetur impedire. At ſi permiſſio trahat ſecum aliquam cooperationem permittentis, nequaquam licebit, quia tunc non eſſet pura permiſſio, iuxta ea, quæ tradunt Sanchez *lib. 2. cap. 41. n. 15.* Suarez 3. *par. tom. 3. diſp. 18. ſect. 1. init.*

948 Secunda principalis difficultas eſt, an liceat tollere, ſeu deſtruere ſignum maleficij. Quod autem liceat irridendi gratia dæmonem, & arguendi de vanitate, ſed non ob recuperandam ſanitatem, docuit quidam Io. Heſſels Louanienſis apud Delrium citandum, id multis probans, quæ omnia eò tendunt, quod in hoc videatur deferri dæmoni, & ſtari pacto ipſius expectando ab ipſo ſanitatem. Verum communiter pro certo ſupponitur, quod liceat deſtruere ſignum maleficij, & conſequenter etiam petere à malefico, vt deſtruat. Ita communiter Doctores, Scot. *in 4. diſt. 34. quæſt. vnica.* Baſſolis *ar. 1* Orbel. *ibid.* Anton. Andr. *in fine diſt.* Brianzon. *q. 13 concluſ. 3.* Sotus *quæſt. vnic. art. 3.* Borillon. *artic. 2.* Ouand. *diſp. 2.* Gabr. *in 2. diſt. 8. quæſt. 2. artic. 4. dub. 2.* Pelbartus *par. 4. Roſarij* ver. *matrimonium 5. §. 38.* Caiet. *tom. 2. opuſc. tract. 12.* Ledeſma 2. *par. 4. quæſt. 60. ar. 2. in fi.* Roſella verbo *impediment. 15. num. 18.* Armilla verbo *Maleficium, num. 2.* Sylueſter *quæſt. 7.* Tabienn verbo *impedimentum 12. n. 10.* Angles *in Florib. par. 1. quæſt. 8. de matrim. artic. 1. dub. 2.* Delrius *lib. 6. diſquiſit. magicar. cap. 2. ſect. 1. quæſt. 3.* vbi latè Angelus verbo *ſuperſtitio, num. 13.* Aſtenſis *par. 2. ſum. lib. 8. tit. 19. ar. vnic. quæſt. 2. in fine.* Caſtro *lib. 1. de hæret. punit. cap. 15.* Henriquez *lib. 12. ſum. cap. 8. in fine.* Nauar. *cap. 11. ſum. n. 29.*

Lopez

Lopez *par. 2. inſtruct. cap. 52. de matrim.* ver. *concluditur ergo*. Bannes 22. *quæſt.78. ar.4. dub.2. ad 4.* Philiar. *tom.1. de offic. Sacer. par.2. lib.3. cap.11. in fine*. Bartholom. Ledeſma *de matrim. dub.49. poſt 5. concluſ.* Rodriquez *tom.2 ſum. cap.235. num.3* Petrus Ledeſma *de matrim. quæſt. 58. art. 2. in fine*. Graf. *par.1. decij. lib.2. cap.6. in fine* Llamas *par. 3. meth. cap.8. §. 13. in fine*. Vega *par. 2. ſum. cap. 34. caſu* 110. Sanchez *lib.7. de matrim. diſp.96. num. 3.* vbi late, & *lib. 2. cap. 41. num. 19.* Gandauenſ. *quodlib.5. quæſt.33.* Binsfeldius *in l. eorum, quæſt. 5. C. de maleſ. & math.* Sayr. *lib.4. clau. reg. cap. 6. in fine*. Leſſius *lib.2. de iuſt. & iure cap.44. dub.6. num. 36.* Suarez *tom 1. de relig. lib.2. de ſuperſtit. cap.17. n.9.* Filliuc. *tract.24. cap.8. num.194.* Villalob *par.2. ſum. tract.38. difficul.11. num.2.* Trullench. *lib.1. in Decalog. cap.10. dub.13. num.8.* Facundez *præcep.1. Decalog. lib.1. cap.43. num.3.* Et ratio clara eſt. Quia per exiſtentiam ſigni exercetur pactum initum cum dæmone, qui in obſequium malefici præſtat id, de quo pactus eſt. Rurſus vexatio dæmonis eſt coarctata ad illud ſignum, ita vt ſit menſuranda ſecundum eiuſdem exiſtentiam. Ergo deſtruendo ſignum deſtruitur exercitium pacti initi cum dæmone, & ſoluitur opus malignum ipſius, & proinde nihil ipſi defertur, nec quod ſit fundatur in aliquo pacto ipſius, ſed remouetur, quod eſt ex eius pacto, ita vt ſanitas naturaliter conſequatur, ſicuti remoto obice lapis naturaliter deſcendit. Ergo cum medium ſit licitum, nempe diſſolutio ſigni, erit etiam licitum adhibere ad ſanitatem recuperandam. Deinde ſi licet deſtruere ſignum in contemptum dæmonis, & irriſionem, cur non licebit etiam ordinare ad ſanitatem recuperandam hanc irriſiuam deſtructionem?

949 An autem liceat ponere res aliquas poſitiuas ad deſtruendum ſignum maleficij, vt lauare ſe aqua, geſtare annulum in alio digito, repercutere ſaxum, panem ei dare, & alia huiuſmodi. affirmant Hoſtienſ. *in cap. literæ §. mulieres de frigid. & malefic.* Sylueſter verbo *maleficium, quæſt.9.* Leſſius *lib.2. de iuſt. & iure. cap.44. dub.6. num.45.* Suarez *tom.1. de relig. lib.2. de ſuperſtit. cap.17. num.16.* Sanchez *lib.7. de matrim. diſp.96. num.3.* Facundez *præcep.1. Decalog. lib.1. cap.43. num.6.* Filliuc. *tract.34. cap.8. num. 195.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap. 10. dub. 13. num.8.* Quod tamen debet intelligi, ſi illa poſitiua actio, quæ non ſit, contineat nouum pactum cum dæmone. Ratio eſt. Quia exercitium pacti cum dæmone dependet a non poſitione talis ſigni, quia ſcilicet ex pacto inito coarctatum eſt, vt duret, quouſque hoc, vel illud fiat. Ergo facere hoc, vel illud, eſt deſtruere pactum dæmonis, & proinde cum ſit actio naturalis, poteſt poni in ſignum, vt deſinat exercitium maleficij, & deſtruatur opus diaboli.

950 Dices. Hæc, vel illa actio naturalis non habet vim ex ſe ad deſtruendum pactum, ſeu maleficium, ſed ſolum quia dæmon inito pacto cum malefico hanc legem ſibi impoſuit, vt continuet maleficium, quouſque tale, vel tale ſignum ponatur. Ergo ponere eſt exequi voluntatem dæmonis, & pactum ipſius, ſeu cooperari exequutioni talis pacti. Reſp. hanc, vel illam actionem naturalem non deſtruere maleficium, ſed ponere terminum durationi ipſius, quatenus ex pacto eſt coarctatum ad talem terminum. Vnde pactum cadit ſupra maleficium, & eius durationem, quia ſcilicet dæmon non ſe obligat malefico, niſi vſque ad illum terminum, & ideo ponere hunc terminum non eſt cooperari pacto, & exequutioni maleficij, ſed ipſum ſiſtere, & coercere dæmonem. Nec obſtat, quod dæmon coerceri velit tali ſigno: quia non tenemur diſcordare in omnibus à voluntate dæmonis, ſed in ijs ſolum, quæ mala ſunt: non eſt autem malum, quod ceſſet à vexatione noſtra, & ideo quando vult ceſſare, poſſumus etiam nos velle, vt ceſſet. Accedit, quod poſitio talis ſigni tendit ad deſtructionem prioris ſigni, ratione cuius continuatur maleficium, & ideo ſicut licet deſumere ſignum ipſum auferendo, ita etiam licebit deſtruere alio poſitiuo ſigno.

951 Imo licebit vtroq; modo deſtruere ſignum maleficij, etiamſi maleficium ſit conuertendum contra maleficum, aut inde ſit ipſi aliud damnum ſequuturum. Ita Ouand. *in 4. diſt.34. diſp. vnica, circa finem.* Sanchez *lib.7. de matr. diſp. 96. num. 5.* & *lib.2. ſum. cap.41. num.11.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap.10. dub.13. num.8.* Filliuc. *tract.24. cap.8. n.194.* Ratio eſt. Quia hoc non eſt damnificare, cum non fiat aliqua actio poſitiua inferens damnum, ſed ſolum arcetur damnum à ſeipſo; vnuſquiſque autem habet ius arcendi malum à ſeipſo, & dum vtitur iure ſuo, nemini facit iniuriam. Et hoc habet locum, etiamſi maleficium eſſet conuertendum in tertium innocentem, vt notat Sanchez *citat.* militat etiam in hoc caſu eadem ratio, cum deſtruens maleficium non intendat tertium damnificare, ſed vti iure ſuo auertendi a ſe malum. Sic licet arcere aquam pluuiam à proprio fundo, quamuis alienum ſit inundatura, vt habetur *in l. 1. §. denique Marcellus ff. de aqua pluu. arcen.*

952 Ex quibus deducitur cum Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 17. num.13.* Facundez *præcep. 1. Decalog. lib. 1. cap.43. num. 12.* Adeſſe præceptum iuſtitiæ, vel charitatis ad deſtruenda ſigna maleficiorum. Maleficus enim tenetur ex iuſtitia, quia quiſque tenetur ex iuſtitia non damnificare proximum. Iudex etiam, cum debeat vnicuiq; iuſtitiam adminiſtrare, tenetur ex iuſtitia cogere maleficum ad deſtruendum ſignum, vt reddat maleficiato ius ſuum. Cœteri autem tenentur ex charitate, quando concurrunt illæ circumſtantiæ, ratione quarum ſubintrat obligatio ſubueniendi proximo in neceſſitate conſtituto.

953 Circa verò Conſtitutionem Gregorij XV. ſupra relatam occurrit dubitandum, quas perſonas afficiat. Pro quo eſt aduertendum; quod duo genera maleficiorum comprehendit: alterum, eorum, quæ mortem inferunt; alterum verò eorum, quæ infirmitatem, diuortia, impotentiam generandi, aut notabile damnum animalibus, frugibus, & alijs fructibus cauſant. Vnde cum Pontifex hæc ſpecialia maleficia expreſſerit, nec aliquam clauſulam poſuerit, ex qua colligatur, quod cœtera quoque comprehendere voluerit, ſequitur, quod non cadant ſub diſpoſitione, vt eſſent maleficia ad captandum amorem, quia lex non comprehendit ea, quæ in verbis ipſius non ſunt expreſſa, *l. ita autem init. ff. de adminiſtr. tut.* & *cap. indemnitatibus §. ſed cum eos, de elect.*

elect. in 6. Quia ſi voluiſſet comprehendere, expreſſiſſet cap. *ad audientiam 3. de decim.*

954 Perſonæ ergo, quas afficit hæc Conſtitutio ſunt illę, quæ a fide apoſtatarunt, & pactum ineunt cum diabolo, exercent ſortilegia, ſeu maleficia ibi narrata, vt conſtat ex verbis eiuſdem Conſtitutionis ibi. *Pactum cum diabolo fecerit, & a fide apoſtatando maleficijs, ſiue ſortilegijs vnam, ſeu plures perſonas ita læſerit, &c.* Circa quæ verba occurrit dubitare, an ſi quis pactum iniret cum diabolo abſque eo, quod a fide apoſtataret, & delicta committeret, de quibus in Conſtitutione, ſubijceretur pœnis eiuſdem Conſtitutionis. Et negatiuè videtur reſpondendum, quia videtur vtrumque coniunctim requiri, ſiquidem ponitur dictio, *Et*, quæ coniungit, & facit, quod requiratur concurſus copulatorum, vt notant Decian. *conſil. 44. num. 52. lib. 4.* Tuſchus *litera E. concluſ. 274. num. 1.* Gonzalez *ad regul. 8. cancell. §. 7. proœm. num. 123.* Rota *deciſ. 308. nu. 7. coram Ludouiſio.* Et indicant etiam verba ſubſequētia Conſtitutionis, dum ſtatuitur pœna pro iiſdem perſonis quò ad alia delicta, ibi. *Qui vero ſimiliter apoſtatando pactum cum diabolo, vt præfertur, fecerit.* Hic enim repetitur eadem perſona delinquens, ſeu idem delictum, & cum apoſtatatio a fide explicetur per Gerundium, ponitur tanquam conditio, cum qua fiat pactum cum diabolo, iuxta *l. ſi tum ex parte, ff. de acquiren. hæred.* vbi Gloſ. verbo *adeundo*, & Bart. *in fine*, & *in l. 1. num. 36. ff. de condit. & demonſtr.* Dec. *conſil. 433. num. 6.* Ludouiſ. *deciſ. 187 num. 7.*

955 Ex quo deducitur. Quod ſi quis vteretur opera maleficorum ad lædendum aliquem, etiam ſequuta morte, non ſubijceretur pœnis huius Conſtitutionis, quia poſita eſt contra ſortilegos, ſeu maleficos, qualis ipſe non eſſet; & contra apoſtaſiam a fide, & pactum cum diabolo tanquam qualificatiuum delicti damnificantis proximum vel in perſona, vel in rebus ibi enumeratis. Imo etiamſi aliquis mediante pacto implicito læderet aliquem illis modis aliquo maleficio, non ſubijceretur huiuſmodi pœnis, quia nec à fide apoſtataret, nec faceret pactum cum diabolo, ſed tantum vteretur pacto ab alijs facto.

956 An autem ſufficiat, delictum fuiſſe attentatum. Reſp. non ſufficere, vt locum habeant pœnę ibi ſtatutæ, ſed debere eſſe conſummatum, ita vt non ſolum initum ſit pactum cum apoſtaſia à fide, ſed etiam illatum ſit aliquod ex damnis ibi à Pontifice enumeratis, quod ſatis indicant illa verba. *Ita læſerit, vt ex maleficio, vel ſortilegio mors ſequuta ſit*, & quo ad alia damna verbum, *prouenerit*; nam hæc verba ſupponunt damnum cum effectu, nec diſponunt contra attentantes, ſed contra exequentes cum effectu.

DECRE-

DECRETA S. CONGREGATIONIS CONCILII

DE REGVLARIBVS APOSTATIS ET EIECTIS.

957 SACRA Congregatio Cardinalium Concilij Trid. Interpretum, Regularium eiectorum, & fugitiuorum ſtatui conſulere, illorumque ſcandala ſummouere, & ſuccreſcentem numerum frangere operæpretium exiſtimans, auditis Religionum Superioribus, reque diligentiſſimè perpenſa, communicato etiam conſilio cum S. D. N. Vrbano VIII. atque ex peculiari Sanctitatis ſuæ facultate, infraſcripta decreta edidit.

§. 1. Ac primò, vt infecta ſemina, è quibus praui eiuſmodi fructus potiſſimum prodeunt, deinceps ne ſerantur in vinea Domini, cenſuit eſſe innouandas, & Sanctiſſimi auctoritate innouat Conſtitutiones, & Decreta generalia ſan. mem. Clementis VIII. ad Regularium reformationem, ac Nouitiorum receptionem, profeſſionem, atque inſtitutionem ſpectantia, diſtrictèque præcipit Generalibus, atque alijs omnibus Ordinum Superioribus, vt illa exactè obſeruent, atque vt obſeruentur, efficiant, ſub pœnis ſtatutis in iiſdem Conſtitutionibus.

§. 2. A quibus tamen excipiendum cenſuit, caput illud, quo decernitur, ne in Conuentibus, ſeu Monaſterijs ad Nouitios recipiendos hactenus deſignatis, & approbatis, ſeu impoſterum deſignandis, & approbandis, Nouitij ad habitum vllatenus recipi poſſint, niſi prius à Congregatione Reformationis Apoſtolicæ, vel à proprijs locorum Ordinarijs expreſſe, & nominatim approbati fuerint. A cuius quidem decreti obſeruatione Sacra Congregatio iuſtis de cauſis cenſuit Regulares eſſe abſoluendos, prout auctoritate Sanctiſſimi Domini noſtri abſoluit, atque exemit.

§. 3. Deinde, vt apoſtatandi opportunitas Regularibus præripiatur, ſtatuit, vt de cætero nullus permittatur ad arctiorem Religionem tranſire, niſi prius Superiori legitimè conſtiterit, eam Religionem paratam eſſe illum recipere, qui licentiam petit, tumque Regularis rectà ſe transferat ad arctiorem. Quod vt re ipſa adimpleatur, idem Superior omni ſtudio, ac diligentia inuigilet.

§. 4. Rurſus ſtatuit, vt fugitiui, & Apoſtatæ, ſiue habitum regularem deferant, ſiue non, poſſint, ac debeant ab Epiſcopo loci, vbi moram trahunt, in carceres conijci, ac Superioribus Regularibus conſignari, ſecundùm regularia inſtituta puniendi; vtque ipſi quoque Superiores teneantur eos perquirere, ad religionem reducere, atque efficere, vt apprehendantur; ſalua tamen in omnibus facultate Ordinarijs locorum attributa decreto Concil. cap. 3. ſeſſ. 6.

§. 5. Quod ſi Apoſtatæ huiuſmodi citra montes infra quatuor, vltra montes verò infra octo menſes à præſentis Decreti publicatione incohoando, ſua ſponte ad ſuam quiſque Religionem redierit, tùm pœnarum omnium ipſis propter Apoſtaſiam inflictarum, aut infligendarum remiſſionem, atque impunitatem aſſequantur. Ita tamen vt debeant à Superiore abſolutionem humiliter petere, & coram eo culpam fateri, atque emendationem polliceri; Superior verò è contra benignè illos teneatur ab huiuſmodi pœnis abſoluere, & paterna caritate complecti.

§. 6. Ad hæc, vt in poſterum è Religionibus nullus legitimè profeſſus eijci poſſit, niſi ſit verè incorrigibilis; verè autem incorrigibilis minimè cenſeatur, niſi non ſolùm concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis diſpoſitione requiruntur, ſublatis hac in parte Statutis, & Conſtitutionibus cuiuſque Religionis, & Ordinis, etiam à Sede Apoſtolica approbatis, & confirmatis: verùm etiam vnius anni ſpatio in ieiunio, & pœnitentia probetur in carceribus; proindeque vnaquæque Religio priuatos habeat carceres in qualibet ſaltem Prouincia. Elapſo autem anno, ſi nihilominus non reſipuerit, ſed animo indurato in ſua peruicacia perſeuerauerit, ne contagione peſtifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putre eijci tandem poſſit, ſed ab ipſomet Generali tantùm de conſilio, & aſſenſu ſex Patrum ex grauioribus Religionis eligendis in ſingulis Capitulis, vel Congregationibus generalibus; tumque nonniſi

niſi

niſi inſtructo ſecundùm eorum ſtylum, & Conſtitutiones proceſſu, & plenè probatis cauſis expulſionis ad Sacrorum Canonum præſcriptum. Interea tamen vſque ad primum generale Capitulum, ſeu Congregationem proximè celebrandam, ſi quempiam ex iuſtis, & neceſſarijs cauſis expellere oportebit, eiectio fieri poſſit à Generali cum conſilio, & aſſenſu ſex Patrum, vt ſuprà, quos idemmet Generalis eligere debeat infra quatuor menſes à præſentis Decreti publicatione; ſeruata tamen in reliquis forma ſuperiùs præſcripta.

§. 7. *Sic verò eiecti, quandiu non redierint ad Religionem, in habitu Clericali incedant, atque Ordinarij loci iuriſdictioni, & obedientiæ ſubſint; proindeque Generalis illicò expulſionis ſententiam eidem Ordinario notificare teneatur.*

§. 8. *Cæterum Sacra Congregatio Religionum Superiores ſeriò admonet, ac per Ieſu Chriſti viſcera obteſtatur, vt memores paternæ charitatis, & manſuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant, vt lucrentur animas fratrum ſuorum ferè in profundum malorum delapſas, antequam grauiſſimum, atque extremum expulſionis remedium experiantur. Idque eò magis, quòd ſubditorum ſanguinem, qui ex malo negligentium, & ſui officij immemorum Prælatorum regimine peribunt, Dominus noſter Ieſus Chriſtus in ſupremo Dei iudicio de eorumdem Prælatorum manibus ſit requiſiturus.*

§. 9. *Præterea ſtatuit, vt ijdem Superiores nemini ex Religioſis expulſis litteras teſtimoniales concedant, illos ad Sedem Apoſtolicam reijcientes, vel iubentes aliam ingredi Religionem.*

§. 10. *Item, vt eiecti extra Religionem degentes ſint perpetuò ſuſpenſi ab exercitio Ordinum, ſublata Ordinarijs locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi, aut moderandi.*

§. 11. *Ac poſtremò cenſuit, eſſe innouandam, & ſuæ Beatitudinis auctoritate innouat Conſtitutionem fel. rec. Gregorij Noni relatam in* c. fin. extra de regul. *ac præterea declarat eam Conſtitutionem in ijs quoque vendicare ſibi locum, ſeruandamque eſſe; qui iuſtè, diffinitiuèque ac iuris ordine ſeruato, expulſi fuerint; dummodo tamen in expulſis huiuſmodi ſubſit ſpes euidens emendationis ex literis ſaltem teſtimonialibus Ordinarij, cuius conſcientiam in his literis concedendis Sacra Congregatio ſeriò onerauit.*

§. 12. *Ne qua verò difficultas in ſupraſcriptis decretis, & ordinationibus exequendis ſuboriatur, Sacra Congregatio, Sanctiſſimo Domino Noſtro annuente, atque approbante, vniuerſis Generalibus, Prouincialibus, Commiſſarijs, Miniſtris, Præſidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Guardianis, Vicarijs, & quibuſcunque alijs Superioribus quorumcunque Ordinum, vel Congregationum, Monaſteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Domorum, ac Locorum regularium vbique locorum exiſtentium iniungit, ſeriòque mandat, vt illa diligenter obſeruent, atque obſeruari procurent in omnibus Cœnobijs, ac Monaſterijs, Collegijs, ac Domibus quorumcunque Monachorum, ac Regularium vbique locorum exiſtentibus, efficiantque vt tam Decreta ſupradicta fel. rec. Clem. VIII. quàm præſentes Ordinationes in ſingulis huiuſmodi locis bis ſaltem in anno legantur in publica menſa.*

§. 13. *Si quis verò ipſorum aduerſus ea, quæ ſuperiùs præſcripta ſunt, vel eorum aliquid, quoquo modo facere, vel moliri præſumpſerit, ipſo facto pœnam incurrat priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, vociſque actiuæ & paſſiuæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa impoſterum obtinenda, pœnaque huiuſmodi ſit Sanctitati ſuæ, ac Sedi Apoſtolicæ reſeruata, ijſdem Superioribus, etiam Generalibus, & Protectoribus, illam moderandi, ſeu relaxandi poteſtate penitùs interdicta, & nihilominus ſit irritum, & inane quicquid ſecus à quoquam actum extiterit.*

§. 14. *Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis in fauorem quarumcunque perſonarum, atque Ordinum, tàm Mendicantium, quàm non Mendicantium, Congregationum, Monaſteriorum, Conuentuum, Domorum, ac locorum Regularium quorumcunque, necnon illorum etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & priuilegijs, etiam in corpore iuris clauſis, aut ex cauſa, vel titulo oneroſo, vel in limine fundationis conceſſis, etiam Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, & cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet; tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitùs omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent, Præſentibus pro expreſſis habens: quibus quoad ea, quæ ſupradictis quomodolibet aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, ſpecialiter*

Digitized by Google

riter, & expreſſè, Sanctitatis ſuæ auctoritate, derogat, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Datum Romæ die 21. Sept. 1624.

C. Card. de Torres.

Proſper Fagnanus S. Congr. Secr.

QVÆSTIONES.

958 1 An Regulares eiecti à Religione teneantur ſe præſentare coram Epiſcopo loci, & illius obedientiæ ſe ſubdere.

2. An ſint tuti in conſcientia, ſi ſe non emendent.

3. An ad Epiſcopum pertineat perquirere, ſi iuſtè, vel iniuſtè ſint eiecti.

4. An teneantur obſeruare, exiſtentes in ſæculo tria Religionis ſubſtantialia, & eſſentialia vota.

5. An teneantur proprijs manibus laborare.

6. An quidquid acquirant, ſibi acquirant, an Monaſterio.

7. An ſi ſint Subdiaconi, vel alio ſacro ordine inſigniti, ad alios poſſint promoueri.

8. An poſſint cogi à Superioribus ingredi Religionem.

9. An ſi eiecti conuertantur, atque humiliter expoſcant habitum, teneantur neceſſariò Prælati Regulares ad Ordinem recipere.

10. An reſtitutio degradatorum, & ſolemniter eiectorum ab Ordine, reſeruata ſit Prælatis Religionis, an potiùs Summo Pontifici.

11. An ſi aliquis Religioſus vagatus ſit extra Clauſtra, & poſtea redijt ad Monaſterium, ibique decedat, bona illius extra Clauſtra acquiſita applicentur Cameræ, vel Monaſterio in quo viuit.

12. Quid, ſi aliquis Religioſus Apoſtata tranſiuit ab vno Ordine ad alium, & ab illo redijt ad ſtatum ſæcularem, in quo multa bona acquiſiuit.

13. An Regularis renuncians Epiſcopatui, ſi ad Clauſtra non redierit, dicatur Apoſtata.

14. Quæ in Iure prohibentur Apoſtatis.

15. Apoſtaſia, quos habet effectus.

16. Quæ debent concurrere, vt quis dicatur Apoſtata à Religione.

17. An de iure ſit iudicandus Apoſtata verè, & propriè, deſerens habitum laicalem, ſed non conſtat an habuerit animum deſerendi Religionem.

18. An dicatur Apoſtata, qui dimiſit habitum ob Prælatorum rigorem, animo cito illum reaſſumendi.

19. An Regularis deferens habitum ſuæ Religionis ſubtus habitu alterius Religionis, ſit cenſendus Apoſtata.

20. Quæ Bullæ Summorum Pontificum, & Sacræ Conſtitutiones loquuntur contra Religioſos Apoſtatas, aut malè translatos, vel extra Clauſtra vagantes.

21. Pœna, quæ datur Apoſtatis.

An Regulares eiecti teneantur ſe præſentare Ordinario. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

959 *Regulares eiecti teneantur ſe præſentare Epiſcopo loci.*

960 *Eiecti ſunt ſubiecti Ordinario, & cur?*

961 *Cuinam Epiſcopo ſubiiciantur.*

962 *Subijciuntur Ordinario loci.*

963 *Eiecti an poſſint mutare domicilium ſine licentia ſui Ordinarij.*

964 *Vnde in eiectis oriatur obligatio obediendi Ordinario, & an ratione voti obedientiæ.*

965 *Eiecti an ex vi voti teneantur obedire Summo Pontifici.*

966 *Eiectus deſinit eſſe membrum religionis.*

Non habet ſuum velle alligatum religioni.

967 *Eiecti an deſinant eſſe Religioſi.*

968 *Eiecti non eximuntur totaliter à iure religionis.*

Eiecti requirendi, & reducendi ad regularem diſciplinam.

959 Ad Primum Reſp. Regulares per ſuos Superiores à Religione, ſeruata forma Bullæ Vrbani VIII. eiecti, præſentare ſe debent coram Epiſcopo loci, & ſubdere ſe illius obedientiæ, & ab eo expectare quid agere debent, & ſub obedientia Epiſcopi viuere, poſtquam eiecti ſunt. Nauar. *in cap. Non dicatis. 11. q. 4. n. 34.* Na-

Digitized by Google

ADDITIO.

960 Quod eiecti ſint ſubiecti Ordinario, docuerunt Doctores etiam ante præſentem Conſtitutionem, præſertim Innocent. *in cap. Cum dilectus* 2. *num.* 4. *de priuileg.* Hoſtienſ. *in cap. Quod Dei, de ſtatu Monachor.* Io. And. *in Clem. n.* 1. *eod. tit.* & alij communiter. Et ratio eſt, quia per eiectionem diſſoluitur contractus, per quem religioſus tanquam membrum ipſius incorporabatur conuentui, & fit extraneus, & ideo non poteſt frui illa exemptione, quæ conceditur religioni, cum non ſe extendat niſi ad membra ipſius. Et ideo ſtatim ac eſt de eiectus debet ſe præſentare Epiſcopo, vt ipſum recognoſcat in ſuperiorem.

961 Dubitatur tamen, cuinam Epiſcopo ſubijciatur, nimirum, an Epiſcopo originis, an verò Epiſcopo loci. Quod autem ſubijciatur Epiſcopo originis, tradunt Nauar. *in cap. Non dicatis, num.* 31. & *conſil.* 79. *num.* 4. *de regular. in nouis*, & proinde debere ſe illi præſentare. Vgolin. *de poteſt. Epiſcopiſ, cap.* 20. §. 9. *in fine*. Federicus de Senis *conſil.* 5. *num.* 2. ver. *Secundum hoc*. Marta *de iuriſdict. par.* 4. *caſu* 182. *num.* 4. Riccius *deciſ.* 95. *num.* 1. *par.* 3. & *reſol.* 185. *num.* 3. Miranda *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 52. *ar.* 4. *concluſ.* 2. & aſſerit Riccius, Curiam Archiepiſcopalem Neapolitanam ita ſenſiſſe.

962 Tenendum tamen eſt, quod non ſubdatur Ordinario originis, ſed Ordinario loci. Ita Molina *tom.* 1. *de iuſt. & iure diſp.* 140. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 16. *quæſt.* 11. qui volunt ſententiam Nauarri habere locum quo ad eiectos non exemptos. Fauſtus *lib.* 6. *Theſauri quæſt.* 128. Donat. *in praxi regular. par.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 33. *num.* 3. Et hæc opinio eſt certa ex diſpoſitione Decreti S. Congregat. *De Eiectis, & Apoſtatis*, §. 7. ibi. *Sic verò eiecti, quandiu non redierint ad religionem, in habitu clericali incedant, atque Ordinarij loci iuriſdictioni, & obedientiæ ſubſint, proindeque Generalis illico expulſionis ſententiam eidem Ordinario notificare teneatur*. Vnde cum Decretum generale ſit, procedit tam de exemptis, quàm de non exemptis.

963 Sed hinc oritur aliud dubium, an ſcilicet poſſint ſe transferre ad alium locum, præſertim mutando domicilium. Reſp. Non poſſe abſque licentia ſui Ordinarij, quam ſi concedat, tenebitur munere Ordinarium loci, ad quem ſe confert, de ſtatu eiecti, & ipſe ſe præſentare eidem Ordinario. Ratio eſt. Quia, vt conſtat ex verbis Decreti de Eiectis *num. præced.* allatis, non ſolum ſunt ſub iuriſdictione Epiſcopi, ſicut cæteri clerici, ſed etiam ſub obedientia, & ideo non poſſunt ſe ſubtrahere per mutationem, nec poſſunt recedere à Diœceſi, niſi violent obedientiam, quia ratione obedientiæ debitæ coarctantur ad manendum intra terminos Diœceſis.

964 Non conueniunt autem Doctores, vnde oriatur hæc obligatio obediendi Ordinario. Nam quidam videntur ſentire, quod ſit ex voto obedientiæ, ita vt illa obligatio obediendi ex voto, quæ prius erat quò ad Prælatos regulares, conuertatur ad Epiſcopos, ſeu Ordinarios. Ita videntur ſentire Hoſtienſ. *in cap. Quod Dei, de ſtatu Monach.* Io. Andr. *in Clem.* 1. *eod. tit.* & expreſsè Suarez *tom.* 4. *de relig. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 4. At non teneri obedire ratione voti obedientiæ, tenent Sanchez *lib.* 6. *ſum. c.* 9. *num.* 29. Lopez à Texeda *lib.* 2. *controuerſ. dub.* 9. Portel. *in dub. regular.* verbo *Eijcere, in Addit. n.* 6. Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.* 21. *dub.* 315. *n.* 3. Barboſa *ad cap. fin. num.* 11. *de eiectis*. Laiman. *lib.* 4. *theol. moral. tract.* 5. *cap.* 13. *num.* 3. Fauſt. *lib.* 6. *Theſau. quæſt.* 128. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure c.* 41. *dub.* 15. *n.* 114. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *de eiectis quæſt.* 34. Ratio eſt, quia vota non obligant vltra intentionem vouentis. Votum autem obedientiæ emittitur ex intentione vouentium ſolum quòd ad præfatos Regulares, non autem quo ad aliquem Ordinarium, alioquin etiam ante eiectionem teneretur obedire, quia votum eſt ſemper idem, & eodem modo obligans; nec poteſt ſine nouo conſenſu vouentis extendi ad alias perſonas, ad quos antea non extendebatur.

965 Neque eſt admittendum, quod ex vi voti teneantur obedire Summo Pontifici: ſiquidem antequam eijcerentur, non tenentur ipſi obedire, niſi quatenus eſt ſummus Prælatus omnium religionum, ad quem ſe extendit votum factum Prælatis regularibus, quibus mediantibus obligatur etiam Summo Pontifici: vnde cum ceſſet obligatio obediendi quò ad Prælatos Regulares, & votum remaneat ſolum in habitu, ceſſabit etiam obligatio eiuſdem voti quò ad Summum Pontificem. & ita notant etiam Sanchez, & Texeda *num præced.* citati.

966 Ex quibus deducitur, quod eiectus deſinit eſſe membrum religionis, atque adeo deſinit eſſe religioſus quò ad modum viuendi clauſtralem, cap. *Ne pro cuiuſlibet* 16. *quæſt.* 1. & notant Abbas *in cap.* 1. *de infant. & lang. expoſ.* Anan. & Socin. *ibid.* Ricciul. *de iure perſon. extr. Eccleſ. grem. exiſt. lib.* 8 *cap.* 11. *num.* 3. Quia per eiectionem religio abdicat à ſe ius quod habet in religioſum, & conſequenter non poteſt amplius in ipſum exercere iuriſdictionem. Vnde econtra eiectus non amplius habet ſuum velle alligatum voluntati religionis, ſed ipſum recuperat quò ad exercitium, cum poſſit ipſum exercere independenter à religione.

967 An autem omnino ceſſent eſſe religioſi, & omnino eximantur à iuriſdictione religionis, non conueniunt inter ſe Doctores. Quidam enim affirmatiuam partem tuentur. Ita Nauar. *tom* 2. *n.* 36. *de regular. & conſil.* 18. *num.* 2. & *conſil.* 64. *num.* 1. & *conſil* 79. *num.* 1. *de regul. in* 1. *edit.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 17. *quæſt.* 1. & *cap.* 16. *quæſt.* 6. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. regul. quæſt.* 30. *ar.* 20. Sorbus *in Compend. priuileg.* verbo *Eijcere init. Adnotat.* Quia per ſententiam expulſionis fit totalis ſeparatio, ita vt eiectus omnino deſinat eſſe membrum, & quia ſententia de ſe eſt perpetua & ſeruanda omnino *l. Res iudicata, ff. de reg. iur.* Verum hæc non conuincunt, quia expulſio non eſt totalis ſeparatio, ſed qualis eſt ſeparatio thori, nempe quò ad cohabitationem, & conſequenter, quò ad clauſtralem diſciplinam, & proinde non deſinit omnino eſſe membrum religionis, ſicut coniuges facta ſeparatione thori non omnino abſoluuntur à vinculo matrimonij. Sententia autem eſt de ſe perpetua, & ſeruanda, quatenus ſen-

Digitized by Google

tentia eſt: non autem res, circa quam verſatur ſententia, nam poteſt mutari iuxta poteſtatem, quæ relinquitur in ſententia: vnde cum eiecti non omnino eximantur per ſententiam expulſionis, remanent ſubiecti religioni ſecundum menſuram ſubiectionis, quæ relinquitur; vnde non eſt eadem ratio de ſeruo manumiſſo, nam ipſe totaliter liberetur.

968 Itaque tenendum eſt, quod non eximantur totaliter à iure religionis, vt tradunt Sot. *lib.* 7. *de iuſt. & iure, quæſt.* 1. *ar.* 5. *ad* 3. Aragon. 2. 2. *q.* 88. *ar.* 3. §. *Hucuſque diximus*. Philiar. *tom.* 1. *de offic. ſacer. par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 21. *in fine*. Graff. *par.* 1. *deciſ. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 147. Conrad. *par.* 1. *Reſp. q.* 285. Sayr. *lib.* 10. *Clau. reg. cap.* 9. *num.* 25. Zerola *in praxi Epiſcop. par.* 2. verbo *Regular.* Angles *in Florib. quæſt. de voto, ar.* 2. *difficul.* 8. Corduba *in reg. S. Franciſci, c.* 2. *quæſt.* 21. *pun.* 3. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 9. *num.* 25. Syluester verbo *Apoſtaſia, quæſt.* 6. Paſſarel. *ad priuileg. Minim. cap.* 16. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure, cap.* 41. *dub.* 15. *num.* 111. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 165. *cap.* 8. *num.* 67. Suarez *de cen. diſp.* 27. *ſect.* 5. *num.* 20. Molina *tom.* 1. *de iuſt. & iure, diſp.* 140. §. *Quò ad votum*. Barboſa *ad cap. fin. de regul. n.* 7. Peirin. *quæſt.* 1. *de ſubdito relig. cap.* 25. ver. *Dico* 5. Bonac. *de clauſ. quæſt.* 2. *pun.* 12. §. 3. *num.* 1. Maranta *reſp.* 57. *num.* 4. *tom.* 3. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *de eiect. quæſt.* 22. Et hoc conſtat ex *cap. fin. de regular.* vbi Gregor. IX. præcipit, vt eiecti annuatim requirantur ſolicitè, nempe vt reducantur ad religionem, ſalua ordinis diſciplina, hoc eſt quando reduci poſſunt ſine detrimento diſciplinæ, quod quò ad hanc partem innouatum fuit in Decreto præſenti de eiectis & Apoſtatis. Quod non haberet locum, ſi totaliter eſſent exempti à religione.

Eiecti an ſint tuti in conſcientia, ſi non ſe emendent. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

969 *Eiecti non ſunt tuti in conſcientia, ſi non ſe emendent.*

970 *Eiecti tenentur ſe emendare, & curare, quod iterum admittantur.*

971 *Eiecti non ſoluuntur vinculo votorum. Tenentur tendere ad perfectionem.*

972 *Eiectis non relaxatur obligatio vitæ religioſæ, ſed ſolum excluduntur, ne ſimul cum alijs exerceant.*

969 Ad 2. Reſp. Eiecti, ſeu incorrigibiles, non ſunt tuti in conſcientia, niſi ſe emendent, & in viam redeant, quo facto, ſi ad clauſtra redeuntes non admittantur, tunc tuti ſunt in conſcientia. Sot. *in lib.* 7. *q.* 2. *art.* 1. *de iuſt. & iur.* Sylu. *in ver. Religio,* 6. §. 12.

ADDITIO.

970 Quod eiectus per definitiuam ſententiam non teneatur ſe emendare, ſed poſſit tuta conſcientia in tali ſtatu permanere, tradunt Nauar. *com.* 2. *de regular. num.* 36. & *conſil.* 78. & 80. *de regular.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 17. *quæſt.* 1. Villalob *par.* 2. *ſum. tract.* 35. *difficul.* 39. *num.* 2. Rodriquez *tom.* 2. *quæſt. regular. quæſt.* 30. *ar.* 21. Diana *par.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 60. Qui tamen non afferunt aliquid, quod ſit alicuius ponderis. Vnde communiter tradunt, quod teneatur ſe emẽdare & curare, quod iterum admittatur à religione. Ita Sotus *lib.* 7. *de iuſt. & iure, quæſt.* 2. *ar.* 1. *circa fin.* Graff. *par.* 1. *deciſ. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 147. & *conſil.* 3. *lib.* 3. *tom.* 1. Laiman. *lib.* 4. *theol. moral. tract.* 5. *cap.* 13. *num.* 6. Bonac. *de clauſur. quæſt.* 2. *pun.* 12. §. 2. *num* 1. Philiar. *tom.* 1. *de offic. ſacer. par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 21. Molina *de iuſt. & iure, tom.* 1. *diſp.* 140. *tract.* 2. Conrad. *par.* 1. *reſp. quæſt.* 285. Sayr. *lib.* 6. *Clau. reg. cap.* 9. *num* 25. Nouar. *in ſum. Bullar. tit. de eiectis, & Apoſt. n.* 27. Fauſtus *lib.* 6. *Theſauri relig. quæſt.* 226. Lezana *in ſum. verbo Eiecti, num.* 20. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 25. Bordon. *in controuer. moral.* 8. *num.* 20. Quorum opinio mihi videtur certiſſima. Et deſumitur ex cap. *fin. de regular.* innouato per Decretum *de eiectis, & Apoſt* Dum obligantur Prælati regulares requirere eiectos, & reducere ad religionem, quando ſint emendati; fruſtra autem hoc præciperetur, niſi tenerentur ſe emendare, & redire ad religionem.

971 Et ratione efficaciſſima conuincitur. Per eiectionem non ſoluuntur vinculo votorum religionis, cum Prælatus regularis non habeat facultatem ea relaxandi, nec Summus Pontifex abſque vrgentiſſima cauſa, vt tradunt communiter Ledeſma *par.* 2. *ſum. tract.* 10. *cap. vlt dub.* 2. Molina *tom.* 1. *de iuſt. & iure, diſp.* 140. §. *Quando verò*. Corduba *in Reg. D. Franciſ. cap.* 2. *quæſ.* 21. *pun.* 3. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 165. *num.* 87. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure, cap.* 41. *dub.* 15. *num.* 113. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. regul. quæſt.* 50. *ar.* 19. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 16. *quæſt.* 4. & 7. Suarez *diſp.* 21. *de cenſur. ſect.* 1. *num.* 20. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 9. *num.* 27. Bordon. *controuer.* 8. *moral. num.* 18. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *de eiect. quæſt.* 23. & *ſeq.* Ergo neque ſoluitur obligatio tendendi ad perfectionem, atque adeo ſe corrigendi, & ſe reducendi ad clauſtra. Conſeq. prob. per vota religionis eſſentialia ſuſcipitur obligatio tendendi ad perfectionem, quia ſuſcipitur ſtatus religioſus, qui eſt ſtatus tendens ad perfectionem, vt docent communiter cum D. Th. 2. 2. *q.* 184. *ar.* 5. *in corpore*. Ergo ſi durant vota, durat etiam obligatio tendendi ad perfectionem, atque adeo ſe corrigendi.

972 Nec obſtat, quod eijciantur extra religionem,

nem, atque adeo extra communionem in diſciplina regulari; nam per hoc ſolum fit, quod de facto non admittantur ad exercendos illos actus, quibus in communi vita tenditur ad perfectionem, non autem quod ſoluatur obligatio tendendi. Cum enim vota contineant promiſſionem factam Deo de vita religioſa, atque adeo de tendentia ad perfectionem, non relaxatur hæc promiſſio, atque adeo remanet obligatio, quam inducit de vita religioſè ducenda, & de tendentia ad perfectionem.

An ad Epiſcopum pertineat inquirere, an Regulares ſint iuſtè eiecti. Quæſtio III.

SVMMARIVM.

973 *Affirmans opinio Auctoris.*
974 *Epiſcopus non poteſt inquirere, an Regularis ſit iuſtè eiectus.*
975 *Recognoſcere quod ab alio eſt geſtum, eſt actus ſuperioritatis.*
976 *Ordinarius non habet iuriſdictionem aliquam ſupra exemptos, niſi ſit ſpecialiter conceſſa.*

973 Ad 3. Reſp. Pertinet ad Epiſcopum perquirere an iuſtè, vel iniuſtè fuerit eiectus. Card. *in Clem. 1. §. quia verò, ver. addo quarto, de ſtatu Monach.* Quod nota pro quotidiana practica, nam multi ſunt eiecti, etiam culpa ſua, & relicto habitu regulari viuunt clericaliter, & laxiori vita, quàm priùs, & ſic videtur, quòd eis ſuus dolus patrocinetur, contra Regulam, & proinde ad præſcriptum Bullæ ſupradictæ Generalis Ordinis, qui ſeruatis ſeruandis in expulſione ſupradicta proceſſit, illico expulſionis ſententiam Ordinario loci notificare tenetur.

ADDITIO.

974 Hæc auctoris doctrina ſubſiſtere non poteſt ſtante exemptione Regularium. Neque illi fauet Cardinalis, quem citat, nam in illo loco ſolum habet, quod ſi monachus eijciatur ſine cauſa è monaſterio, nec Monachi velint eum amplius recipere, ponitur ab Epiſcopo in alio Monaſterio, & bona, quæ ſecum attulit, ipſum ſequuntur, & tranſeunt ad poſterius Monaſterium. Quod certè non eſt inquirere, an iuſtè, an verò iniuſtè ſit eiectus. Deinde loquitur de monachis non exemptis, nam non poſſet ponere in alio Monaſterio, ſi eſſet exemptum. Et deſumitur ex præſenti decreto, in quo ſolum diſponitur, quod notificetur Ordinario, ſententia expulſionis; non autem, quod Ordinarius recognoſcat iuſtitiam, vel iniuſtitiam ſententiæ.

975 Et ratio clara eſt. Quia recognoſcere, quod eſt ab alio geſtum, eſt actus ſuperioritatis, ſiquidem potens recognoſcere, poteſt etiam retractare, corrigere aut confirmare. argum. ex cap. *Sententia, 35. quæſt. 9. & l. 1. in fine ff. de quæſt. & l. 1. §. de qua, ff. de poſt. Gloſ. in cap. Nemini, 17. q. 4.* Bald. *in l. 2. C. de ſent. exper. recit.* Ordinarius autem non habet iuriſdictionem ſupra Regulares, cũ ſint ab ipſo omnino exempti. cap. *Nimis praua, de exceſſib. prælat. & cap. Neque aliquis de priuileg. in 6.* & ex Concil. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5. de reform. t.* ibi. *Sed exempti omnino ſint, & eſſe intelligantur.* Et ita notaui in *quæſt. canon. 155. num. 2. centur. 2.* Quod poſtea etiam tenuit Donat. *in praxi rer. regul. part. 2. tract. 8. de eiect. quæſtion. 55. num. 3.*

An eiecti teneantur ſeruare eſſentialia vota, & quid de alijs obligationibus, Quæſtio IV.

SVMMARIVM.

976 *Votum obedientiæ quomodo ſuſpendatur in eiectis.*
977 *Eiecti tenentur ſeruare vota eſſentialia.*
978 *Eiecti an teneantur ad regulares obſeruantias.*
979 *Regulares obſeruantiæ quatenus obligent religioſos.*
980 *Regulares obſeruantiæ quæ, obligant ad mortale, non afficiunt extra communitatem religioſam.*
981 *Eiecti an teneantur ad vota ſpecialia ſuæ religionis.*
982 *Eiecti Minimi an teneantur ad votum vitæ quadrageſimalis.*
983 *Eiecti an teneantur ad Horas canonicas.*
984 *An ſit eadem ratio de eiectis ad tempus ſuper definitiuam ſententiam.*
985 *Eiecti an ex delicto importent commodum.*
986 *Eiecti remanent priuati habitu religionis.*
987 *Si minoribus ordinibus non ſint initiati, an eiecti teneantur deferre habitum clericalem.*

Digitized by Google

976 Ad 4. Reſp. Certiſſimum eſt omni dubio procul, quòd ſupradicti Religioſi eiecti obſeruare tenentur, etiam exiſtentes in ſæculo, tria Religionis ſubſtantialia, & eſſentialia vota, obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis. Hæc concluſio eſt omnium Doctorum communis, & de ea ſpecialiter videndus eſt Soto *lib.7. de iuſt. & iur. q.2. art.* 1. & Nauar. *ſuper cap. non dicatis, à n.33. cum ſeq.* & Cordub. *ſuper Reg.* Nauar, *ſuper cap.* 2. *q.2. & Roder.* 1. *tom.99. Reg.q.30. art.* 20. ſed loco obedientiæ ſuorum Prælatorum, à quorum iuriſdictione per eiectionem prædictam eximuntur, tenentur tamen eam præſtare Epiſcopo Ordinario, ſeu alijs, in caſu quo fuerint relegati.

ADDITIO.

977 De obligatione ſeruandi vota dictum eſt ſupra *num.971.* & quomodo obedire teneantur Ordinario *num.964. & ſequen.* Vnde deducitur, quod votum obedientiæ, quo tenentur obedire ſuperioribus regularibus, remanet in habitu, ſed ſuſpenditur quò ad executionem, vt inter alios notant Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.21. dub. 315. n. 4.* Donat. *in praxi rer. regular. par.2. tract. 8. de eiectis, quæſt.24. num.3* Quod inde prouenit, quia præfati regulares eos eijcientes ſubtrahunt ipſis materiam obediendi, & renunciant exequutioni talis voti per actum facti, quatenus tanquam ab extraneis non exigunt conſuetam obedientiam.

978 An autem ſicut obligantur ad ſeruanda vota, modo, quo ſupra dictum eſt, teneantur etiam ad regulares obſeruantias, non conueniunt Doctores. Quidam enim volunt, teneri ad ipſas, quatenus compoſſibiles ſunt cum ipſorum ſtatu. Ita Syl. ueſter, verbo *Religio 6. quæſt.17.* D. Antonin. *3. par. tit.16. cap.5. §.8.* Miranda *tom.1. Manual. quæſt.52. ar. 5. concluſ.1.* Rodriquez *tom.1. quæſt. regul. q.30. ar.20.* Corduba *in Reg. D. Franc. cap. 2. quæſt. 21. punct.3.* Peirin. *tom.1. de ſubdito relig. quæſt.1. c.25 §. ver. Dico quarto.* Hieronym. Rodriquez *in Compen. reſol.57. num.6.* Paſſarel. *ad priuileg. Minimor. cap.59. in fine.* Donat. *in praxi rer. regular. par.2. tract.8. de eiect. quæſt.52. num. 9.* alioquin ex delictis reportarent commodum, contra cap. *Tua, de cler. non reſident.*

979 At magis communiter tenent non obligari ad regulares obſeruantias. Ita Sot. *lib.7. de iuſt. & iure quæſt. 2. art. 1. ad 3. in fine.* Aragon. 2. 2. *qu.* 55. *art. 3. §. Huc uſque diximus.* Nauar. *Commen. 3. de regular. num. 46.* & *Conſil. 78. num. 2. de regul. in 2. edit.* Conrad. *par. 1. reſponſ. quæſt.* 255. Sayr. *lib.6. oper. reg. cap. 9. num.* 28. Philiar. *lib. 1. de offic. Sacerd. par. 2. lib. 3. cap. 21. in fine.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. & iure. cap. 41. dub.* 15. *in fine.* Sà verbo *Religio. num.* 40. Laiman *lib. 4. theol. moral. tract. 5. cap. 13. num.* 5. Graſ. *conſil. 3. de regular. num. 9. tom. 1.* Sanchez *lib. 6. ſum. cap. 9. num.* 52. Fauſtus *lib. 6. Theſauri relig. quæſt.* 213. Barboſa *ad cap. fin. num.* 12. *de regular.* Diana *par. 3. neut. 2. de dub. regular. reſol.* 116. Lezana *par. 1. ſum. cap. 23. num.* 17. Bordon. *controuerſ. moral. 8. num.* 19. Vega *par. 2. ſum. cap.* 86. *caſu* 16. Io. Suarez *in Enchirid. lib. 3. §. de voto obed.* Fauſt. *lib.6. Theſauri relig. quæſt.* 213. Ratio præcipua eſt. Quia non obligantur ad regulares obſeruantias vltra intentionem, quam habuerunt, dum talem obligationem aſſumpſerunt. Non intenderunt autem ſe obligare abſolutè, ſed ſolum in conſequentiam ad ſtatum, & communionem religioſam. Quod inde colligitur, quia eorum principalis intentio fuit, ſe obligare ad ſtatum religioſum, atque adeo ad regulares obſeruantias, quatenus includuntur in ſtatu religioſo. Regulares autem obſeruantiæ quamuis per ſingulares perſonas executioni mandandæ ſint, non tamen pertinent immediatè ad ſingulares perſonas, quatenus ſingulares ſunt, ſed ſolum quatenus ſunt membra communitatis religioſæ, & ideo obligatio ad ipſas afficit ſolum Religioſos, quatenus membra communitatis religioſæ, quæ tenentur cooperari vitæ religioſę. Vnde Religioſus profitens intendit ſolum ſe obligare quatenus ſe facit membrum communitatis religioſæ; & ideo cùm per expulſionem deſinat eſſe actu membrum communitatis religioſæ, deſinit etiam actu obligari ad obſeruantias regulares. Et hæc ratio procedit etiam reſpectu illius, qui legitimè ratione alicuius officij, aut dignitatis extrahatur à clauſtro.

980 Et hoc procedit etiam, vt ſpecialiter notant Sanchez, & Bordon. citati *num. præced.* de illis obſeruantijs, ad quas tenentur ſub mortali, militat enim eadem ratio, diuerſificatur enim ſolum obligatio, non autem radix obligationis, quæ cùm ceſſet inducere actualem obligationē, ceſſat etiam quæcunque obligatio inde proueniens. Præſertim quia hæc præcepta ſunt municipalia impoſita tali communitati per ſe primò, & conſequenter membris communitatis: vnde cùm eiecti deſinant eſſe membra communitatis, deſinunt etiam his præceptis obligari, ſicut ciuis mutans domicilium deſinit obligari legibus municipalibus.

981 Imò quamuis aliqui doceant, teneri ad vota ſpecialia ſuæ religionis, vt ij, qui hoc ipſum docent de religioſo facto Epiſcopo, & ſpecialiter de eiectis Donat. *in praxi rer. Regular. par. 2. tract. 8. de eiect. quæſt. 51. num. 3.* attamen tenendum eſt, quod non obligentur, vt in ſpecie tenent Vega *to.2. ſum. cap.86. caſu 16.* Fauſt. *lib. 6. Theſauri relig. quæſt.* 213. Leander à Murtia *in cap.2. Reg. S. Franciſc. cap. 17. num.* 10. Sanchez *lib. 6. ſum. cap. 9. num.* 56. Bordon *controuer. 8. moral. num.* 19. Quia votum quoque non obligat, niſi iuxta intentionem vouentis; profitens autem emittit hæc vota, quatenus ſunt de materia, quæ includitur in regulari obſeruantia, ſeu quatenus eſt pars ipſius, & proinde non intendit ſe obligare, niſi quatenus ſe obligat ad regulares obſeruantias, & ad talem ſtatum religioſum, atque adeo quatenus ſe facit membrum talis communitatis. Vnde cùm deſinat eſſe

actu

actu membrum, ſuſpenditur ex intentione ipſa vouentis obligatio voti, nec actu obligat, ſicut nec actu obligatur ad alias obſeruantias.

982 Quod autem ſpectat ad votum vitæ quadrageſimalis, quod emittunt Minimi. Eiectos teneri ad ipſum, docent Ledeſma *in ſum. c.3. de ſtatu Epiſc. concluſ.25. difficul.* 1. Peirin. *de ſubdito relig. qu.* 1. *cap.* 25. §. 1. verbo *Dico quartò*. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *de eiectis. qu.* 51. *n.* 2. Quia eſt votum eſſentiale, & in ſpecie emittitur. Verum non obligari eiectos ad vitam quadrageſimalem, tenent Vega *par.* 2. *ſum. cap.* 86. *caſu* 16. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 9. *num.* 56. Bordon. *controuer.* 8. *moral. num.* 19. Fauſt *lib.* 6. *Theſauri relig. quæſt.* 213. *in fine*. Et ratio eſt eadem de hoc voto, ac de cæteris, quia reſpicit partem regularis obſeruantiæ talis religionis; vnde fundamentum confirmandi voto vitam quadrageſimalem, eſt ſe conſtituere membrum talis communitatis, quæ ſeruat hanc regularem obſeruantiam, & proinde intentio vouentis cum innitatur huic fundamento, eſt etiam ſecundum ipſius menſuram, & ideo corruente fundamento in eiectis, quatenus deſinunt eſſe actu membra talis communitatis, corruit etiam intentio extendendi votum ad talem caſum; vnde corruit etiam ipſius obligatio durante tali ſtatu. Nec obſtat, quod ſit votum eſſentiale, quia non eſt votum eſſentiale ſtatus religioſi, ſed talis ſtatus, & ideo obligat ſecundum menſuram, ſecundum quam vouens ſe obligat ad ſtatum, nempe ſecundum quod ſe facit membrum talis communitatis.

983 De horis canonicis eſt ſpecialis dubitatio. Ad quas teneri cenſent Nauar. *De horis canon. cap.* 7. *num.* 20. Ledeſma 2. *par. ſum. tract.* 9. *cap* 4. *dub.* 2. *par.* 13. *concluſ.* Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. regular. quæſt.* 30. *art.* 20, Suarez *tom.* 2. *de relig. lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 9. Peirin. *De ſubd. relig. quæſt.* 1. *cap.* 25. §. 1. verbo *Dico quintò*. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *de eiect. quæſt.* 52. *num.* 9. etiamſi in ſacris non ſint conſtituti. Et quidem ſi ſacros Ordines habeant, nulla eſt difficultas, quia Ordini ſacro eſt annexa obligatio recitandi horas canonicas independenter à quocunque alio. Si vero non ſunt in ſacris, non tenebuntur iuxta illorum doctrinam, qui volunt ceſſare obligationem ad ea, quæ ſunt annexa ſtatui religioſo, prout dicit vitam clauſtralem, quos citaui *num.* 979. *&* 981. in poſteriori loco. Et ita in ſpecie tradunt Sotus *lib.* 7. *de iuſt. & iure. quæſt.* 2. *ar.* 1. Suarez *tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 12. Lezana *tom.* 1. *quæſt. Regular. cap.* 12. *num.* 7. & *cap.* 23. *num.* 17. Io. Suarez *in Enchir. lib.* 3. §. *de voto obed.* Fauſtus *lib.* 6. *Theſauri relig. quæſt.* 216. Leander à Murzia *in cap.* 2. *Reg. S. Franciſ. cap.* 17. *num.* 10. Nam obligatio recitandi horas canonicas extra chorum quoad non habentes Ordines ſacros apud Religioſos, vel eſt ex ſpeciali conſtitutione, vel ex conſuetudine: vtroque modo res ſe habeat, ceſſat in eiectis obligatio, quia non afficit conſtitutio, & conſuetudo, niſi communitatem, & religioſos vti membra communitatis: eiecti autem non ſunt actu membra communitatis.

984 An autem, quæ dicta ſunt, locum habeant in omnibus eiectis? Reſp. Sanchez habere, locum ſolum in eiectis per definitiuam ſententiam. ita *lib.* 6. *ſum. cap* 9. *num.* 54. quia ſi eijciantur, vt ſe corrigant, non ſunt liberi à iugo Regulæ. Verum cùm etiam eiecti in perpetuum per definitiuam ſententiam remaneant obſtricti votis eſſentialibus, adhuc ipſi tenentur ſe corrigere, vt dictum eſt *n.* 970 vnde iuxta Decretum de eiectis tenetur religio eos recipere, ſi habeant literas teſtimoniales ab Ordinario de emendatione, & tamen ſunt liberi à iugo Regulæ: vnde cùm militet eadem ratio, erunt etiam liberi eiecti ad tempus, cùm pro illo tempore non ſint membra incorporata religioni, & proinde non afficientur ijs obligationibus, quæ ſunt membrorum incorporatorum.

985 Nec obſtat, quod ex delicto non debet quis reportare commodum: quia imò reportant incommodum, nam priuantur communione vitæ religioſæ, & bonis omnibus ſpiritualibus, quorum religioſi participes ſunt. Et licet videantur percipere aliquod commodum, quatenus eximuntur ab aliquibus obligationibus, attamen priuantur etiam ijs bonis, quæ perciperent ex adimplemento illarum obligationum. Vnde multò magis præponderant bona, quibus priuantur, commodis, quæ percipiunt. Alioquin dici poſſet, quod excommunicatus percipit commodum ex delicto, quia non tenetur audire ſacrum, & ſi ſit addictus choro, non tenetur pſallere cum alijs; & tamen excommunicatio eſt maior pœna, quæ ab Eccleſia infligi poſſit. Accedit etiam, quod illa commoda non percipiuntur ex delicto, ſed quia ſuſpenduntur obligationes in profeſſione aſſumptæ ad poſitionem talis conditionis, nempe expulſionis, ſiquidem in profeſſione ſunt aſſumptæ ſub tacita conditione, quandiu aſſumens permaneat membrum religionis; & ideo non eſt percipere commodum ex delicto; ſed ſolum delictum eſſe ſuaſionem, quod ponatur conditio, nempe expulſio, quæ faciat ſuſpendi obligationes, ex quarum ſuſpenſione oriatur commodum. Et ſuppetunt paſſim exempla, in quibus ſtante delicto obtinetur aliquod commodum: ſic qui non poteſt ſe continere peccando frequenter contra caſtitatem obtinet diſpenſationem voti, qui habuit copulam cum conſanguinea, obtinet diſpenſationem pro matrimonio.

986 Quod autem ſpectat ad habitum eiectorum, teneri deferre habitum ſuæ religionis, ſi cum eo eijciantur, cùm non poſſint auctoritate propria eum dimittere, tradunt Sayr. *lib.* 6. *clau. reg. cap.* 9. *num.* 28. verbo *Denique*. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. regular. quæſt.* 30. *ar.* 27. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 9. *num.* 55. Tamburin. *tom.* 3. *de iure Abbat. diſp.* 8. *quæſt.* 8. *num.* 10. Lezana *in ſum.* verbo *Eiecti. num.* 8. Sed communiter hoc ab omnibus reijcitur, quia hoc ipſo, quod eijciuntur à corpore religioſo, priuantur etiam communicatione in habitu, & ideo, quamuis non interueniat ſpoliatio materialis; remanent tamen per ſententiam ſpoliati. Vnde ita tradunt Nauar. *com.* 2. *de regular. num.* 36. & *Conſil.* 78. *num.* 2. *de regul. in* 2. *edit.* Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure. cap.* 41. *dub.* 15. *num.* 112. Azor *par.* 1. *lib.* 17. *cap.* 18. *quæſt.* 13. Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.* 21. *dub.* 315. *num.* 11. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *de eiect. quæſt.* 41. *num.* 5. Suarez *tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 14. Et

Et ita ſtatuit S. Congregat. in Decreto *de eiectis* §. 7. ibi. *Sic verò eiecti, quamdiu non redierint ad religionem, in habitu clericali incedant*.

987 Sed quid, ſi nec minoribus ordinibus initiati ſunt? Tunc non teneri incedere cum habitu clericali cenſent Nouar. *in Lucer. Regularium*. verbo. *Eiecti. num.* 7. Lezana *in ſum.* verbo *Eiecti. num.* 8. Ceſpedes *de exempt. regular. c.* 21. *dub.* 315. *num.* 11. Verum debere incedere in habitu clericali, etiamſi non ſint ordinibus minoribus initiati; tenet Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *de eiect. quaeſt.* 41. *num.* 2. & rectè. Quia Decretum de eiectis abſolutè, & generaliter loquitur, abſque vlla reſtrictione, & ideo omnes comprehendit. Tum quia eiecti, quamuis nullo ordine initiati, ſunt verè religioſi, & viuunt ſub obedientia Ordinarij, & ideo tanquam perſonæ eccleſiaſticæ debent incedere in habitu eccleſiaſtico. Et hoc etiam debet extendi ad vniuerſos, quia ipſi quoque quamuis non deſtinati muneribus clericalibus, ſunt tamen religioſi, & gaudent priuilegio fori, & canonis, & ideo debent tanquam perſonæ eccleſiaſticæ incedere in habitu eccleſiaſtico conformi ſtatui, & priuilegijs.

Eiecti an teneantur proprijs manibus laborare. Quaeſt. V.

SVMMARIVM.

988 *Eiecti non tenentur proprijs manibus laborare, ſed poſſunt viuere ex eleemoſynis.*

989 *Etiamſi iuxta regulam deberent laborare.*
Quid ſi non habeant, vnde viuant.
Appellatione laboris manuum, quæ veniant.
Pauper quis ſit.

990 *Eiecti non debent exercere officia vilia, ſed potius eleemoſynam quærere.*

991 *Eiecti an poſſint alimenta petere à religione.*

992 *Religio quando teneatur eiectis ſubminiſtrare alimenta.*
Quid ſi eiectus intulerit religioni aliqua bona.

988 Ad V. Reſp. Religioſi vltra ſtatuta ſuæ Regulæ non tenentur manibus laborare: poſſuntque de eleemoſynis viuere. Nauar. *ſuper c. non dicatis. n.* 37. vbi concludendo id dicit de mente, & ſententia D. Th. 2. 2. *q.* 187. *art.* 3. & *Opuſc.* 19. 5.

ADDITIO.

989 Ex dictis, quamuis iuxta ſtatuta ſuæ regulæ tenerentur manibus laborare, ceſſaret tamen in eiectis obligatio, quia ceſſat obligatio regulæ. Si tamen non haberent vnde viuerent, tenerentur labore manuum ſibi victum quærere eo pacto, quo tenentur propriam vitam conſeruare, quia tunc fieret ipſis medium neceſſarium pro ſubſtentatione vitæ, vt docet D. Th. 2. 2. *quaeſt.* 187. *ar.* 3. *in corpore*: vnde Apoſt. 2. ad Theſſalon. 3. *Hoc denunciabamus vobis, quoniam ſi quis non vult operari, nec manducet*. Quaſi diceret, ſi poteſt viuere abſque eo, quod manducet, non laboret manibus, verum quia hoc non poteſt eſſe, tenetur manibus laborare. Per laborem autem manuum non ſolum veniunt officia mechanica, ſed quæcunque alia, ex quibus licitè victus quæri poteſt, vt notat D. Th. *citat.* Vnde Medici, Aduocati, Procuratores, Ludimagiſtri, Profeſſores, qui ſuis officijs ſibi victum quærunt, dicuntur viuere labore manuum ſuarum. Et ideo vt hoc obiter notem, quando agitur de exhibenda fide paupertatis in ordine ad diſpenſationes matrimoniales, in qua atteſtandum eſt, quod Oratores viuant labore manuum ſuarum, exhiberi poterit iis omnibus, qui quocunque officio humano licitè ſibi victum quærunt. Et ratio eſt, quia qui ex opibus ſuis viuere non poteſt, dicitur pauper *cap. Quod ſuper his. de voto.* vbi Abbas. *num.* 3. & *l. Paupertat. ff. de excuſat. tut.* vbi Gloſſ. Taſ. *in l. Si conſtante. num.* 147. *ff. Soluto matrim.* Barboſa *in l. Maritum. ff. eod.*

990 Eſt tamen aduertendum, quod cùm eiecti teneantur incedere in habitu clericali, non tenentur nec debent exercere officia vilia, aut clericis prohibita, vt ſibi victum quærant. Sed quando eis ab Epiſcopo non ſubueniatur, poterunt eleemoſynas quæritare, etiam oſtiatim mendicando, quia hoc etiam Religioſos clauſtraliter viuentes dedecet, vt notant communiter cum D. Th. *Opuſc.* 19. *cap.* 5. & 2. 2. *quaeſt.* 187. *art.* 4. Vnde tunc ſolum tenebuntur labore manuum ſibi victum quærere, quando non habent vnde viuant, & poſſunt honeſta officia exercere, vt cum pluribus notat Graf. *par.* 1. *deciſ. lib. cap.* 59. *num.* 82. & *conſil.* 3. *num.* 8. *de regul. tom.* 1.

991 An autem poſſint petere alimenta à religione? Negatiuè reſp. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *quaeſt.* 31. *num.* 1. & addit, quod neque poteſt eiectus, licet ſe emendauerit, prætendere alimenta à religione, quaſi habens ius ad regreſſum, quia ad hunc regreſſum iuſtificandum debent multa concurrere. Et quidem quod non habeat ius petendi alimenta ex eo ſequitur, quod obligatio religionis ad alendos ſuos religioſos ex eo naſcitur, quod ipſos ſibi incorporat tanquam membra, & interuenit mutua obligatio, ex parte religioſi inſeruiendi religioni tanquam eiuſdem membrum in functionibus, quæ ſunt propriæ religionis; & ex parte religionis habendi ipſum tanquam membrum, & proinde ſubminiſtrandi alimenta. Vnde cum in eiectione diſſoluatur hæc obligatio, & eiectus tanquam membrum putre ſeparetur à corpore, nec ampliùs inſeruiat religioni, ceſſat in ipſa obligatio alendi.

992 Verum ſi eiecti ſe emendent, & petant de nouo

nouo recipi ad religionem, & habeant atteſtationem Ordinarij de emendatione, tunc, ſi religio non recipiat, exiſtimo, quod teneatur, & poſſit cogi ad ſubminiſtranda alimenta. Tunc enim iuxta *cap. fin. de Regular.* innouato in præſenti Decreto *de eiectis* tenetur religio recipere, & alere; per hoc autem, quod renuat recipere, non ſoluitur ab obligatione alendi. Eſt tamen aduertendum, quod ſi atteſtatio Ordinarij non ſit facta ſecundum formam præſentis Decreti, nempe abſque maturitate, ita vt non fundetur in vera emendatione eiecti, ſed tantum in ficta, tunc religio, ſicut non tenebitur recipere, ita nec tenebitur alere.

Sed quid ſi eiectus intulerit aliqua bona religioni, aut eius intuitu ante eiectionem ei obuenerit aliqua hæreditas. Reſpondeo: Tunc teneri religionem ſubminiſtrare alimenta. Nam profitens in tantum transfert ſua bona, & ſua iura in religionem, in quantum religio ſe illi obligat vt proprio membro, atque adeo quatenus ſuſcipit obligationem eum alendi, & conſequenter, in quantum ſupponit quod talibus bonis non debeat amplius indigere, & ideo cenſetur transferre ſub hac tacita conditione, quod ſit recepturus alimenta à religione.

Eiecti an ſibi acquirant, an Monaſterio. Quæſt. VI.

SVMMARIVM.

993 *Eiecti cui acquirant.*
994 *Eiecti ſunt incapaces dominij.*
Alienare non poſſunt immobilia, aut mobilia pretioſa, ſi acquirant.
Quam facultatem habeant in adminiſtrando.
995 *Eiecti habent vſum bonorum acquiſitorum, & qualem.*
996 *Eiecti teſtari non poſſunt.*
Regularis factus Epiſcopus non poteſt teſtari ſine diſpenſatione.
997 *Acquiſita ab eiectis pertinent ad Cameram Apoſtolicam poſt mortem.*
998 *An interim pertinere poſſint ad alium.*
999 *Eiecti quamdiu viuunt, acquirunt Monaſterio.*
1000 *Quid ſi ingrediantur aliam religionem, aut Eccleſiæ addicantur.*
1001 *Quid ſi Monaſterium nolit recipere eiectum.*
1002 *Eiecti an poſſint, vt libuerit, vti acquiſitis.*
1003 *Recipientes, quæ eiectus illicitè conſumit, an teneantur ad reſtitutionem.*
Religioſus non transfert dominiū per vſum illicitum.

993 Ad VI. Reſp. Religioſi eiecti, quicquid acquirunt, ſiue lucrantur, non ſibi quærunt, nec verò Monaſterio, ſed dominium acquiritur Deo, ius verò ſupremum adminiſtrandi, Summo Pontifici eiuſdem Vicario, ſpeciale autem Eccleſiæ ſeculari, vel regulari, cui legitimè fuerint translati, alioquin Epiſcopo. Hanc concluſionem expreſsè tenet Nauar. *in d. c. Non dicatis. num.* 33. Quòd non ſibi quærant, exinde patet, quia ſunt incapaces cuiuſcumque dominij, ac iuris pecuniarij, ratione ſolemnis voti paupertatis, à quo non abſoluuntur per ſuam culpam, & ſententiam contra ipſos latam, vt tenet Cardin. *in Clement.* 1. *§. quia verò, de ſtat. Monach. q.* 1. poſt Inno. *in c. Dilectus, ex* 2. *de ſimonia*, dicendo quod Monachus per depoſitionem non deſinit eſſe Monachus: quod latè proſequitur Nauar. *in cap. Nullam* 18. *qu.* 2. *num.* 45. & ratio ad idem eſt appoſitiſſima, quia nemo debet ex ſua culpa reportare commodum, contra *l. Itaque fullo. ff. de furt.* & *c.* 1. *de poſtul. Pral.* Quòd etiam non acquirant Monaſterio, exinde patet, quia per expulſionem iam fuerunt translati, & deſierunt eſſe membra obedientialia illius, & tales non quærunt amplius Monaſterio, cui fuerant addicti, & à quo ſunt abſoluti, argu. *c. ſi quis iam tranſlatus* 21. *q.* 2. & *c. ne pro cuiuſlibet*, 16. *q.* 1. Quærunt igitur dominium Deo, vt prædictum eſt, & ius ſummum adminiſtrandi Papæ, ipſius Vicario: ſpeciale autem illi Eccleſiæ regulari, ſeu ſeculari, ad quam fuerint translati: argum. dictorum capitulorum, cum ſuis gloſſis, alioquin Epiſcopo originario, ſeu alij, vt tradit Panor. *in d. c. fin. de Reg.* Videatur hac de re Sylu. verbo *Apoſtaſia. q.* 9.

ADDITIO.

994 Circa bona acquiſita ab eiectis nonnulla certa ſunt. Et primò quidem, quod non acquirunt dominium, ſiquidem ſunt incapaces dominij ſtante voto paupertatis, quo adhuc ligantur, quia per eiectionem non liberantur, vt dictum eſt in ſuperioribus. *cap. Non dicatis.* 12. *quæſt.* 1. Vnde Cardin. *in cap. fin. de regular.* habet, quod Monachatus eſt character quidam indelebilis. Ex hoc autem ſequitur, quod, ſi acquirat bona immobilia, aut mobilia pretioſa, non poterit alienare, non ſolum quia ſunt facta eccleſiaſtica, ſed etiam defectu dominij. Rurſus, quod circa donationes, & alias diſpoſitiones habeat manus ligatas ſicuti Superiores Regularium, & proinde ſint ipſis interdictæ omnes illæ diſpoſitiones, quæ repugnant voto paupertatis.

995 Rurſus certum eſt, Quod habeant vſum bonorum acquiſitorum, vt notant etiam Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. regul. quæſt.* 30. *ar.* 29. Fauſtus *lib.* 6. *Theſauri. quæſt.* 221. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure. cap.* 41. *dub.* 15. Sayr. *lib.* 6. *clau. reg. cap.* 9. *n.* 18. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 16. *qu.* 4. Nauar. *com.* 2. *de regul. num.* 35. Molin. *tom.* 1. *de iuſt. & iure.*

disp.

diſp. 140. Barboſa *in cap. fin. num.* 12. *de regular.* Imò etiam ampliorem, quàm habeant regulares non eiecti. Nam cùm non ſint amplius ſub actuali obedientia Superiorum, cenſetur illis conceſſa licentia vtendi acquiſitis, vt libuerit, independenter ab aliena voluntate. Rurſus cùm ſint exempti à regularibus obſeruantijs, ſunt etiam exempti ab illa coarctatione paupertatis, quæ eſt propria regulæ, & proinde vſus acquiſitorum admittet totam illam amplitudinem, quæ non repugnat ſubſtantiali voto paupertatis, & totus ille vſus cenſebitur conceſſus, qui ſtare poteſt cum ſubſtantia voti paupertatis, vnde vti poterunt largiori victu, & nobiliori veſtitu, quàm ſi eſſent intra religionem. & cùm debeant incedere in habitu clericali, poterunt cæteris ſe conformare.

996 Tertiò etiam certum eſt, quod eiecti non poſſunt teſtari, quia obſtat votum paupertatis, ſiquidem etiam teſtamentum ſupponit dominium, cùm dicat translationem ipſius factam cauſa mortis. Vnde neque regularis factus Epiſcopus teſtari poteſt, vt communiter docent cum D. Th. 2. 2. *quæſt.* 185. *art. vlt. ad* 3. ex eo, quod habeat diſpenſationem ſolam rerum Eccleſiaſticarum. Vnde ſi eiecti obtinerent indultum Apoſtolicum, vt de acquiſitis teſtari poſſent, cenſeretur conceſſa poteſtas extendendi diſpenſationem acquiſitorum poſt mortem valituram, quia cum per hoc non liberentur voto paupertatis, remanent adhuc incapaces dominij, atque adeo teſtandi cum translatione dominij.

997 Quartò adhuc certum eſt, quod bona acquiſita ab eiectis pertinent ad Cameram Apoſtolicam, ſicut etiam pertinent bona aliorum religioſorum, qui decedunt extra clauſtra, quando ſcilicet permanenter viuunt extra ipſa ex diſpoſitione Gregorij XIII. *in Conſtit. Officij noſtri partes, quæſt.* 43. *tom.* 2. *Bullar.* Et ita notant Rodriquez *tom.* 1. *qu. regular. quaſt.* 30. *art.* 29. *In fine.* Campanil. *in diuer. Iur. Rubr.* 12. *cap.* 15. *num.* 9. Sanchez *lib.* 7. *ſum. cap.* 33. *num.* 22. Riccius *deciſ.* 145. *par.* 4. Naldus *in ſum.* verbo *Religioſus num.* 35. Bonac. *quæſt.* 2. *de clauſ. pun.* 11. §. 7. *n.* 14. Lezana *tom.* 1. *quæſt. regular. cap.* 23. *num.* 16. Nouar. *in praxi noui iur. Pontif. de bon. Regul. Apoſt. concluſ. vnic. aliàs* 12. *num.* 2. & *in Lucer. reg.* verbo *Eiecti. n.* 11. Alphonſus de Leone *de cenſur. Recollect.* 6. *n.* 332. Barboſa *ad cap. fin. de regul. num.* 15. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *de eiectis. qu.* 46. *num.* 5. Sanctarell. *de Apoſtaſia. cap.* 6. *dub.* 2. *num.* 6.

998 Quod difficultatem facit, eſt, an interim, antequam moriantur acquirant religioni; per id enim, quod poſt mortem bona ipſorum pertineant ad Cameram Apoſtolicam, non tollitur, quin interim poſſint pertinere ad alterum, & eſſe ſub ipſius diſpoſitione, vt conſtat in bonis acquiſitis ab Epiſcopis, de quibus poſſunt liberè diſponere, quamuis, vbi ſit ſpolium, poſt mortem pertineant ad Cameram Apoſtolicam. Eos autem acquirere Eccleſiæ, ſi cui addicti ſunt, aut ſi nulli, acquirere Summo Pontifici, reſoluunt Syluester verbo *Apoſtaſia. qu.* 9. Nauar. *commen.* 2. *de regular. num.* 33.

999 Tenendum tamen eſt, quod acquirant Monaſterio. Ita Angelus verbo *Monaſterium. num.* 6. vbi ponit aliquas limitationes, ſeu diſtinctiones, quę tamen hodie non habent locum. D. Antonin. 3. *p. tit.* 16. *cap.* 5. §. 4. Molina *tom.* 1. *de iuſt. & iure diſp.* 140. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure. c.* 41. *n.* 112. Lopez à Texeda *tom.* 1. *lib.* 2. *tract.* 1. *controuer.* 10. *dub.* 1. *num.* 12. Fauſtus *lib.* 6. *Theſauri quæſt.* 221. verbo, *Cæterum verius.* Lezana *tom.* 1. *quæſt. regul. cap.* 23. *num.* 15. Ratio eſt. Quia religio per expulſionem ſolum ſeparat à conuictu religioſum, ne cæteros inficiat, non autem abdicat à ſe iura, quæ habet contemplatione ipſius, imò tenetur procurare reductionem ipſius, & ipſum recipere redire volentem, ſi ſit emendatus, vt conſtat ex *cap. fin. de regular.* innouato in præſenti Decreto *de eiectis*. Vnde durante iure acquiſito, quicquid acquirunt eiecti, tranſit in ius religionis. Ex quo fit, quod ſi eiectus redeat ad religionem, teneatur ſecum deferre, quicquid acquiſiuit, & religioni conſignare.

1000 Eſt tamen limitanda hæc doctrina quoad eiectum, qui ingreſſus ſit aliam religionem, in qua ſit profeſſus; nam tunc bona acquiſita ante ingreſſum erunt religionis, à qua eſt eiectus. Acquiſita verò poſt ingreſſum dijudicanda ſunt, non ſecus ac ſi tranſiſſet ad ipſam ante eiectionem, quia tunc militat eadem ratio. Rurſus ſi diſpenſetur, & alicui Eccleſiæ in officio addicatur, nam tunc acquiret illi Eccleſiæ, quia tunc ſit membrum illius Eccleſiæ, & contemplatione eiuſdem cenſetur acquirere. Excipiendæ tamen ſunt hæreditates, ad quas religio per ipſius profeſſionem iam acquiſiuit ius, quia cùm non priuetur ſuo iure, nec etiam hæreditates tranſeunt ad Eccleſiam, cui inſeruit eiectus, cùm non illi obueniant titulo Eccleſiæ, ſed Monaſterium ipſas adibit, quocunque modo ſe habeat eiectus, & ſolum ſi aliunde non habeat, tenebitur ſubminiſtrare alimenta, niſi forte eiectus aſcendiſſet ad Epiſcopatum; nam tunc tamquam omninò liberatus à religione, acquireret ipſe hæreditatem, iuxta *cap. Statutum.* 18. *quæſt.* 1.

1001 Neq; ſubſiſtit limitatio, quam ponit Angelus verbo *Monaſterium num.* 6. cum Innocentio *in cap. olim* 2, ver. *ſed ſi expulſus de priuileg.* & alijs. Quod nimirum, ſi Monaſterium, vel maior pars Capituli nolit recipere eiectũ, nõ acquirat Monaſterio: quia per hoc quod nolit recipere, nõ abdicat à ſe ius propriũ; nec eiectus liberatur voto paupertatis, quo tenetur in ordine ad talẽ religionẽ; imò nõ tenetur religio ipſum recipere, niſi ſit emendatus, & proinde adhuc ipſi acquiret, cum maneat idem ius, & idem fundamentum. Nec adeſt aliquod ius priuãs in tali caſu Monaſterium iure acquiſito, quod valet, etiamſi nollet emendatum recipere: nam licet peccaret, & cogi poſſet ad recipiendum, attamen nõ cederet iuri ſuo, nec ex aliqua lege ipſo caderet.

1002 An autem eiecti poſſint, vt libuerit, in vſus etiam illicitos conuertere bona acquiſita, negatiuè reſpondendum eſt. Ita etiam Fauſt. *lib.* 6. *theſauri relig. quæſt.* 222. Texeda *tom.* 1. *lib.* 2. *tract.* 1. *controuer.* 10. *num.* 17. Lezana *tom.* 1. *ſum. cap.* 23. *num.* 14. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *de eiectis quæſt.* 50. *num.* 1. Ratio eſt. Quia adhuc tenentur voto paupertatis; nec habent vſum liberum

Digitized by Google

rum acquiſitorum, niſi quatenus tacitè conceditur à ſuperioribus, atque adeo ſecundum illam menſuram, ſecundum quam concedi poteſt, & conſequẽter ſecundum menſuram voti paupertatis, cum intra ipſius terminos concludatur poteſtas concedendi. Omnis autem vſus illicitus eſt contra votum paupertatis, cum per ipſum relinquantur ſolum licita, & ad ſtatum concernentia: vnde etiam licentia conceſſa eſſet nulla defectu poteſtatis. Non puto tamen, quod ipſis interdicetur exponere ludo aliquid modicum, quia cum ludus ordinetur ad honeſtam relaxationem animi, nec dedeceat religioſum viuentem in habitu clericali ſæculari, cenſetur id conceſſum, cum licitè concedi poſsit, habet enim totam illam facultatem, quæ licitè concedi poteſt.

1003 Verum an recipientes, quæ eiectus illicitè conſumit, teneantur ad reſtitutionem, non conueniunt Doctores. Negant Molina *tom. 2. de iuſt. & iure, diſp. 276. num. 5.* ver. *quo ad cæteros*, Leſſius *lib. 2. de iuſt. & iure, cap. 41. dub. 1*, Salas *tract. 5. de ludo dub. 21. num. 5.* Sanchez *lib. 6. ſum. cap. 9. nu. 47.* Bonac. *de clauſur. quæſt. 2. punct. 12. §. 3. num. 2.* Sanctarel. *de apoſt. cap. 6. dub. 2. num. 11.* Diana *par. 7. tract. 12. reſol. 5.* E contra vero accipientes teneri ad reſtitutionem tradunt Fauſtus *lib. 6. theſauri relig. quæſt. 222.* Texeda *tom. 1. lib. 2. tract. 1. controuer. 10. n. 17.* Lezana *tom. 1. quæſt. regular. c. 23. num. 14.* Donat. *in praxi rer. regular. par. 2. tract. 8. de eiect. quæſt. 50. num. 7.* Quod omnino tenendum. Ratio eſt, quia licet eiectis fiat aliqua relaxatio voti paupertatis, remanent tamen adhuc ipſo obſtricti, & remanet ſubſtantia voti, ita vt concedatur ſolum amplior adminiſtratio, & vſus, non autem concedatur dominium, & proinde debent adminiſtrare, & vti, quæ poſſident, iuxta facultatem, quam poſſunt accipere à Superioribus. Et ideo, quando transferunt in alios dominium per vſus illicitos, non transferunt ſecundum menſuram facultatis acceptæ, & proinde nulliter transferunt, præſertim quia talis facultas, nec etiam concedi poteſt. Confir. Antequam eijcerentur non poterant transferre dominiũ per vſum illicitum. Ergo nec eiecti, quia vt poſſent debuiſſent ab illo recipere hanc facultatem, ad quem ſpectat dominium, quam tamen nec etiam tacitè recipiunt, cum non poſſit concedere.

Eiecti an poſſint ad ſuperiores ordines promoueri. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

1004 *Eiecti de iure veteri poterant promoueri ad alios ordines, de iure nouo non poſſunt.*

1005 *Eiecti ſunt ſuſpenſi ab exercitio ordinum, nec ab Epiſcopo diſpenſari poſsunt.*

Si miniſtrent, fiunt irregulares.

Eiecti ſunt infames & ideo arcendi ab exercitio Ordinum.

1006 *Non poſſunt promoueri ad Ordines, quos non habent.*

1007 *Diſpenſati à Summo Pontifice ad quem titulum ordinari poſſint.*

Conceſſo vno conceduntur omnia ſine quibus non peruenitur ad ipſum.

1008 *Eiecti ex duplici capite irregulares.*

1009 *Non poſſunt diſpenſari ſuper irregularitate ab Epiſcopo.*

1010 *Si redeant ad religionem, à quo diſpenſari poſſint.*

1011 *A quo Epiſcopo ordinandi ſi diſpenſentur.*

Requiritur etiam licentia Epiſcopi, ſub cuius obedientia ſunt.

Eiecti poſſunt acquirere domicilium.

1004 Ad VII. Reſp. Certiſſimum eſt, quod eiecti, ſi erant Subdiaconi, aut aliquo ordine inſigniti, niſi aliud obſtaret, poterant, ad alios ſacros promoueri. Hæc concluſio erat certa, & manifeſta, & communi vſu comprobata, & de ea, vt credo, nemo eſt, qui dubitet, aut dubitare poſſit: videatur hac de re Nauar. *l. 3. conſil. de regul. conſil. 4. de ſtat. Mon.* & Pater Frater Emman. Rodrigues *in qq. Reg. 1. tom. quæſt. 38. art. 24.* & quod eiuſmodi ad ſacros ordines promotio fieri debet de licentia propriorum Epiſcoporum, quibus per expulſionem ab ordine fiunt ſubiecti. Dixi notanter, niſi aliud obſtet, etenim ſi delicta, ob quæ ab ordine eijciuntur, irregularitatem induxerunt, ſeu aliquam aliam inhabilitatem Summo Pont. reſeruatam, quærenda eſt primum diſpenſatio ab eo; ſi autem non ſit Summo Pont. reſeruata, Epiſcopi idipſum facere poterunt, & ordinare ipſos, præuia, ac bona habita informatione de ſua vita, & moribus, & reddere illis aliquam commoditatem, atque viuendi modum, quo non cogantur ſtatim mendicare. Hodie verò vigore ſupradictorum decretorum Sacr. Congreg. eiecti à Religionibus remanent ſuſpenſi ab ordinum exercitio.

ADDITIO.

1005 Eiectos eſſe ſuſpenſos ab exercitio Ordinum, ita vt neque ab Epiſcopo ſuper tali ſuſpenſione diſpenſari poſſint, conſtat ex §. 9. Decreti, ibi. *Item vt eiecti extra religionem degentes ſint perpetuo ſuſpenſi ab exercitio ordinum, ſublata Ordinarijs locorum facultate dictam ſuſpenſionem relaxandi, aut moderandi.* Et quamuis Sanchez *lib. 7. conſil. moral. cap. 1. dub. 24.* Diana *par. 3. tract. 2. reſol. 116.* ver.

Et

Et tandem, & alij docent, poſſe diſpenſari à ſuis Prælatis, & etiam promoueri ad ordines, hoc tamen non habet locum ſtante Decreto de eiectis. Imo ſi miniſtrent in Ordinibus, quos habent, fient irregulares ſtante huiuſmodi ſuſpenſione, vt notat etiam Donat. *in praxi rer. regul. par. 2. tract. 8. de eiect. quæſt.* 38 Imo etiam ſecluſo præſenti Decreto eſſent arcendi ab exercitio Ordinum, quia cum ratione incorrigibilitatis eijciantur, remanent infames, vt cum Lapo, Federico de Senis *conſil.* 38. Nauar. *in addit. ad conſil.* 77. *in fine. de regular.* notat Bordon. *controuer. moral.* 8. *num.* 14. Nec diſpenſari poſſent, quia ſi non ſe emendent, durat fundamentum, & cauſa infamiæ: ſi verò ſe emendent, debent redire ad religionem.

1006 Hinc quamuis olim Doctores tradiderint, poſſe eiectos ad ordines, quos nòn habent, promoueri, modo tamen ſtante præſenti Decreto non poſſunt promoueri, vt notant Bonac. *de clauſura, quæſt.* 2. *punct.* 12. §. 7. *num.* 4. Lezana verbo *eiecti, num.* 4. Nouar. *in Lucerna regul. eod. verbo num.* 1. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *de eiect. quæſt.* 35. *num.* 7. Quia cum ſint perpetuò ſuſpenſi, ſunt etiam inhabiles ad exercendum actum ordinis; inhabilis autem ad actum ordinis non poteſt promoueri, vt conſtat in irregulari.

1007 Quod ſi obtineant diſpenſationem à Summo Pontifice, vt ordinari poſſint, adhuc remanebit difficultas circa titulum, quia non poſſunt ordinari ad titulum religionis, ſiquidem religio non tenetur eos alere, vt dictum eſt in ſuperioribus; nec ad titulum patrimonij, quia ſtante voto paupertatis non ſunt capaces patrimonij; nec etiam ad titulum alicuius beneficij, quia cum ſint religioſi, atque adeo obſtricti voto paupertatis, non ſunt capaces beneficij. Cap. *cum de beneficijs de præbend. in* 6. & Clemen. *vn. de ſupplen. negligent. Prælat.* & Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 10. *de reformat.* Vnde ſolum ordinari poterunt cum aſſignatione, ſi pro congrua ſubſtentatione aſſignentur ipſis aliqui prouentus eccleſiaſtici, qui tamen maneant ſecundum proprietatem apud Eccleſiam, vt notant Rodriguez *tom.* 1. *quæſt. regular. quæſt.* 30. *ar.* 24. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 9. *num.* 59. Ceſpedes *de exempt. regular. capit.* 4. *dub.* 75. *num.* 4. & *cap.* 21. *dub.* 315. *num.* 9. Lezana verbo *eiecti num.* 6. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 36. *num.* 6. Quod etiam habebit locum ſi aſſignato patrimonio, quod ſtet in alterius proprietate, obligentur ipſis fructus pro ſubſtentatione, vt notat etiam Sanchez *citatus*. Et quamuis hoc non ſit ſecundum formam Concilij Tridentini, quatenus neque patrimonium, neque beneficium eſt in proprietate ordinandi, cenſetur tamen tacitè conceſſum, dum conceditur facultas ſuſcipiendi Ordines, quia conceſſo vno, conceduntur etiam omnia, ſine quibus non peruenitur ad ipſum. *l.* 2. *ff. de iuriſdict. omn. iud.* Exiſtimo tamen, quod non poſſit Pontifex diſpenſare, quamdiu non corriguntur, quia ſi non corrigantur, ſunt indigni quod promoueantur, & Pontifex non habet poteſtatem in deſtructionem. Si vero corriguntur, quia tenentur redire ad religionem, debebit ſimul diſpenſare, quod maneant extra religionem.

1008 Et eò magis, quia ex duplici capite eiecti irregulares ſunt; nempe irregularitate ex delicto, nam cum non poſſint eijci, niſi propter grauia delicta, quæ punita ſint, efficiuntur infames infamia iuris, vt notant Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 9. *num.* 59. & *lib.* 7. *conſil. moral. cap.* 1. *dub.* 24. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 44. *n.* 2. Et etiam infames infamia facti, atque adeo ex hoc quoque capite irregulares, vt notant Miranda *tom.* 1. *manual. quæſt.* 52. *ar.* 7. *concluſ. vnic. in fine.* Rodriquez *to.* 1. *quæſt. regular. quæſt.* 30. *ar.* 2. *in fine*. Peirin. *quæſt.* 1 *de ſubdito relig. cap.* 25. §. 1. Quia amiſerunt bonam opinionem inculpatæ vitæ, & ſtatum ſuæ dignitatis, & dum incorrigibiles permanent, cauſant continuò malam opinionem de ſeipſis.

1009 Et quamuis Theſaurus *par.* 2. *praxis c.* 13. ver. *Religioſi legitimè eiecti, num.* 5. doceat, quod poſſint ſuper hac irregularitate diſpenſari ab Epiſcopo, ſi crimen non ſit grauius adulterio, per cap. *At ſi Clerici* §. *de adulterijs. de iud.* hoc tamen non poteſt ſubſiſtere, non ſolum ob preſens Decretum, per quod prohibentur Epiſcopi eos diſpenſare ſuper ſuſpenſione, & à fortiori ſuper irregularitate, ſed nec etiam in virtute dicti cap. *At ſi clerici*. Quia tunc demum ibi conceditur facultas diſpenſandi, quando infamis peregit pœnitentiam, & reſipuit. Eiecti autem non poſſunt dici reſipuiſſe, & peregiſſe pœnitentiam, quando durant in ſua incorrigibilitate, & non poſſunt admitti ad religionem.

1010 Quod ſi ſe corrigent, & redeant ad religionem, tunc diſpenſari poterunt à ſuis Prælatis ſaltem virtute priuilegiorum, per quæ ipſis conceditur abſtergere poſſe à ſuis ſubditis omnem notam infamiæ, & reſtituere in priſtinum ſtatum, vt in ſpecie conceſſit Pius V. Monachis S. Benedicti Congregat. Caſſinen. *Idib. Iunij* 1571. *Conſtit. ſua* 129. *tom.* 2. *Bullar.* vbi etiam conceditur facultas diſpenſandi ſuper irregularitate ex homicidio voluntario pro foro tamen tantum conſcientię. Suſpenſio vero ab ordinibus ipſo facto ceſſat, quod reuertuntur ad religionem, vt notat etiam Donat. *in praxi rer. regul. par* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 40. & conſtat etiam ex verbis eiuſdem Decreti §. 10. ibi. *Extra religionem degentes ſint perpetuo ſuſpenſi ab exercitio ordinum*; per quę coarctatur ſuſpenſio ad tempus, in quo degunt extra religionem.

1011 Dubitatur tamen, a quonam Epiſcopo ſint ordinandi, ſi diſpenſentur, vt promoueri poſſint. Et quidem ordinandos eſſe ab Epiſcopo domicilij originis, quia hoc domicilium eſt immutabile, tradunt Nouat. *in praxi iur. noui Pontif. tit. de Ordinib. concluſ.* 2. *alias* 102. *num.* 7. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi alleg.* 41. *num.* 21. Lezana verbo *eiecti, num.* 5. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 36. *num.* 3. Ceſpedes *de exempt. regul. cap.* 21. *dub.* 315. *num.* 9 Quia tamen Epiſcopus originis non haberet forſan ſufficientem notitiam, ideo neceſſe erit, quod ſumat informationem ab ijs, quibus eiecti noti ſunt, vt ritè concedat facultatem ſuſcipiendi ordines. Verum licet eiecti ratione religionis nullibi acquirant domicilium, quia à quolibet Monaſterio arceantur, poſſunt tamen acquirere ſicut acquirunt alij Clerici ratione nimirum habitationis cum animo ibi permanendi. Et tunc erit eadem ratio de ipſis, ac de cœteris clericis, vnde

quando

Digitized by Google

quando concurrent requiſita, poterunt ab Ordinario domicilij ordinari, aut ab ipſo obtinere facultatem ſuſcipiendi ordines. Addo etiam, quod cum eiecti ſint ſub obedientia Epiſcopi, iuxta Decretum *de eiectis*, non poterunt ordinari ſine licentia illius Epiſcopi, ſub cuius obedientia viuunt.

Eiecti an cogi poſſint ingredi religionem. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

1012 *Eiecti iuſtè, an cogi poſſint à ſuperioribus reuerti ad religionem.*
1013 *Superiores cogere poſſunt eiectos etiam cenſuris ad redeundum.*
Diſpoſitio cap. fin. de Regular. *innouata in Decreto de eiectis.*
1014 *Prælati quando teneantur perquirere, & reducere eiectos.*
Incorrigibilis ſemper præſumitur talis, niſi de oppoſito conſtet.
Præſumptio ſtat pro ſententia.

1012 Ad 8. Reſp. Eiecti ſemel iuſtè non poſſunt cogi à ſuperioribus ingredi Religionem. Nauar. *dicto cap. Non dicatis, num. 26. verſ. Addo ſeptimo*; patet ratione, quia iam functi ſunt officio ſuo.

ADDITIO.

1013 Doctrina Nauarri, quam amplectitur Auctor, non poteſt ſubſiſtere, cum contrarietur *cap. fin. de regular.* vbi diſponitur, quod poſſint ſuperiores etiam cenſuris cogere eiectos ad redeundum. Nec poteſt dici, quod hæc diſpoſitio non ſit vſu recepta, quia ibi Pontifex non diſponit de nouo, ſed ſuppoſita facultate ſuperiorum reuocandi eiectos, & eorum obligatione ad redeundum, proueniente ex obligatione votorum, monet prælatos ſuæ obligationis, & dat facultatem adhibendi cenſuras. Vnde non eſt eadem ratio de ſeruo manumiſſo, quia ſequuta manumiſſione remanet omnino liber; at in eiectis remanet obligatio votorum. Deinde diſpoſitio illa cap. *final.* innouata fuit in Decreto de eiectis, vbi declaratum fuit, quod habet locum etiam in eiectis in perpetuum per definitiuam ſententiam, vt conſtat ex illis verbis, §. ibi. *Poſtremo cenſuit eſſe innouandam, & ſua Beatitudinis auctoritate innouat Conſtitutionem felicis recordat. Gregor. IX. relatam in cap. fin. extra, de regul. ac præterea declarat, eam conſtitutionem in ijs quoque vendicare ſibi locum, ſeruandamque eſſe, qui iuſtè, definitiuèque, ac iuris ordine ſeruato expulſi fuerint.* Et ita tradunt D. Bonauen. *in Reg. D. Franciſci, cap. 14. in fine.* Humbert. *in Regul. D. Auguſ. cap. 99.* Syluester verbo *Apoſtaſia, num. 10.* Paſſarel. *ad priuileg. Minim. cap. 16.* Addit. ad Nauar. *Conſil. 77. in fine, de regul. lib. 3. in 2. edit.* Corduba *in Reg. D. Franciſ. c. 2. quæſt. 21. punct. 3.* Leſſius *lib. de iuſt. & iure, diſp. 141. dub. 15. num. 111.* Vaſquez 1. 2. *diſp. 165. cap. 8. n. 87.* Suarez *diſp. 27. de cenſur ſect. 5. num. 20.* quos ſequitur Sanchez *lib. 6. ſum. cap 9. num. 30.*

1014 Eſt tamen aduertendum, quod cum Decretum de eiectis moderetur cap. *fin. de regul.* Quatenus non obligat recipere eiectos, niſi quando adeſt ſpes euidens emendationis, conſequenter neque tenentur eos perquirere, & reducere, niſi exiſtente eadem ſpe; & ſecundum hanc moderationem accipiendum eſt dictum cap. *fin.* Vnde prælati non tenebuntur eos inquirere, & reducere abſolutè loquendo, quando non habent notitiam talis ſpei, vt notat etiam Leander à Murcia *in cap. 2. Reg. S. Franciſci, cap. 16. num. 13.* Quia ſtante incorrigibilitate adeſt ſemper violenta præſumptio contra ipſos, ſiquidem incorrigibilis ſemper præſumitur talis, donec oppoſitum conſtet cap. *Mandata.* & *cap. Ex ſtudijs, de præſumpt.* Et quia cum per ſententiam ſint declarati incorrigibiles, præſumptio ſtat pro re iudicata. c. *Cum inter de ſent. & re iud.* Et ratio eſt, quia cum teneantur ſe corrigere, & redire ad religionem, dum non petunt admitti, ſignum euidens eſt, quod manent in ſua incorrigibilitate.

An prælati regulares teneantur recipere eiectos emendatos. Quæſtio IX.

SVMMARIVM.

1015 *Eiecti quando ſint recipiendi.*
1016 *Qui ſentiant nunquam recipiendos.*
1017 *Religio tenetur eiectos emendatos recipere.*
1018 *Eiecti redeuntes non debent de nouo profiteri.*
1019 *An reſtituendi ad eoſdem gradus, & honores.*
1020 *Quam ſpem de emendatione debeant exhibere, vt religio teneatur eos recipere.*
1021 *Religio non tenetur recipere eiectos, quando ſequeretur ſcandalum.*
1022 *Neque ſi religio ſubiret notabilem infamiam, aut detrimentum.*
1023 *Neque ſi eiectus contraxiſſet morbum contagioſum.*
1024 *Religio recipiens eiectum, an teneatur ſoluere de-*

re debita ab ipſo contracta.
1025 *Eiectus emendatus an poſſit tuta conſcientia in ſaeculo remanere, ſi non recipiatur.*
An teneatur ingredi aliam religionem.
1026 *Eiectus, qui antea vouerat religionem in genere, an teneatur aliam ingredi.*

1015 Ad 9. Reſp. Prælati Regulares, eiectos ab Ordine, iterum recipere tenentur, in caſu quo id humiliter petant, ac ſint parati corrigi, ſecundum Ordinis diſciplinam; in caſu etiam quo ceſſet cauſa expulſionis ipſorum, & dummodo id fiat, præcedente Summi Pontificis licentia ſiue diſpenſatione. Hæc Concluſio cum prædictis conditionibus, ac limitationibus intellecta, eſt certa, & nulla alia indiget probatione. At non exiſtentibus prædictis conditionibus, &, ſi ex eorũdem receptione, aliquod probabiliter timeatur ſcandalum, in Ordine, ſiue extra, aut ſi aliàs ipſi redeant, aliqua contagioſa infirmitate infecti & inhabiles ad ſeruitium Ordinis, nullatenus ſunt admittendi & recipiendi. Et in hoc ſenſu intelligenda ſunt verba D. Bonau. *loco ſupra cit.* vbi poſtquam ad probandum, quòd prædicti eiecti debent recipi ad Ordinem, adduxit illud commune dictum nempe, quòd Miſeris miſeratio eſt adhibenda, licet tamen crudelis eſt miſeratio, vnde plures, & meliores grauiter offenduntur: ſicut qui furem liberaret, vnde pauperes ſpoliarentur: maximè cùm tales longo vſu tepefacti, rariſſimè, verè & perſeueranter emendentur, & facilis ipſorum remiſſio, alijs etiam anſam præbeat delinquendi. Nec poſſunt allegare fieri ſibi iniuriam in eo, quòd non recipiuntur, cùm ipſi ex ſua propria culpa, tales ſe præſtiterint, indignique facti fuerint, vt recipiantur, quin potius Ordo legitimam habet cauſam contra illos agendi, pro eo quòd adeò ipſum dehoneſtarunt; quocirca merito poteſt illos punire, & tradere ſeculo, cui ſeruierunt: & addit, quòd Sedes Apoſtolica, quæ ſuum ius ſeruat vnicuique, & Ordinem vult in ſua puritate permanere, non cogit illos tenere, quorum conuerſatio nociua eſſet Ordini, nam tunc reos foueret, atque puniret innocentes, & occaſionem daret Ordinis corruptioni, per huiuſmodi peſtiferos; ſi eoſdem recipere neceſſario oporteret. Verba ſunt expreſſa D. Bonau. valde notanda, ac memoria commendanda. Quod etiam confirmatur ex declaratione Pauli IV. quam fecit, cuiuſdam ſui motus proprij, quo præcepit alios apoſtatas recipi ad Ordinem. Inſtante enim bona mem. Pio V. cùm eſſet in minoribus, & hac de re teſtimonium ferente, dixit ſuæ intentionis nullatenus fuiſſe, vt quoſcumque apoſtatas, & eiectos ſine diſcrimine, & abſque vllo reſpectu recipere tenerentur ſuperiores, & ſuo Ordini iterum admittere, ſed illos tantummodo, de quibus emendationis vitæ propoſitum concipere, & ſperare poſſent probabiliter. De qua autentica declaratione, fidem facit Paſſarel. *in ſuo comp. priuileg. f.* 180. Sed prætereà accedit, vt videtur, alia ratio, ob quam prædicti eiecti regulariter recipi non debent: nam vt notat Lap. *conſ.* 38. *Federici*: tales ſunt infames, & Religionum infames, Prælati minime compelluntur eos ad Ordinem recipere, qui verè prohibentur id ipſum facere, per nouiſſimam Conſtitutionem Sixti V. qua ſtatuit, ad Religionem nullatenus poſſe recipi, qui propter ſua delicta reputantur infames, quæ conſtitutio, licet expreſsè loquatur de ſæcularibus expoſtulantibus habitum, pari ratione extendenda videtur ad prædictos eiectos, qui poſtquam ſoluti ſunt ab obedientia ſuorum Prælatorum, iam reputantur quaſi ſæculares. Præterea, ſi dicti expulſi iuſtè, & per ſententiam diffinitiuam eiecti, compellere poſſent Prælatos Regulares, vt illos iterum reciperent, idque ipſi facere tenerentur, fruſtrarentur profectò, & quaſi inania redderentur priuilegia Religionibus conceſſa, quibus poſſent Fratres criminoſos expellere, atque in perpetuum reijcere, quod cum non ſit, dicendum videtur vt in ſupradictis.

ADDITIO.

1016 Quòd religio non teneatur recipere iuſtè eiectos, & definitiuè, etiamſi inſtent, & emendati ſint, tradunt Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 17. *quæſt.* 2. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. regular. quæſt.* 3. *ar.* 20. *in fin.* Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 9. *num.* 32. Fauſt. *lib.* 6. *Theſau. relig. quæſt.* 287. Quia non eſt par ratio de ipſis ac de religione, cum ipſi ſint in culpa, & religio ſit innocens: vnde ſicut coniux innocens non tenetur recipere nocentem poſt diuortium, ita & in præſenti. Nec obſtat cap. *fin. de regular.* Quia aut procedit de eiectis iniuſtè, aut conſuetudine abrogatum eſt.

1017 Verum omnino tenendum eſt, quod teneatur religio, emendatos recipere. Ita Nauar. *Conſil.* 18. *de regul. in fine, lib.* 3. *in* 2. *edit.* Molina *tom.* 1. *de iuſt. & iure, diſp.* 140. *§. Quod ad votum.* Corduba *in cap.* 2. *Reg. D. Franciſ. quæſt.* 71. *pun.* 2. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure, cap.* 41. *dub.* 15. *n.* 112. Tapia *Authent. Ingreſſi*, verbo *Sua*, *cap.* 6. *num.* 43. D. Bonauen. *in Reg. D. Franciſ. q.* 14. D. Antonin.

Digitized by Google

3. par. tit. 16. cap. 5. Sylueſter, verbo *Apoſtaſia qu.* 5. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 26. *num.* 1. Murcia *in cap.* 2. *Reg. S. Franciſ. cap.* 16. *num.* 12. Ita enim decernitur in cap. *fin. de regular.* quod innouatum fuit in Decreto præſenti *de eiectis*, & declaratum, quod comprehendat etiam eiectos per definitiuam ſententiam. Et ratio eſt, quia licet de iuſtitia non deberent recipi, ſiquidem ſibi imputare debent, quod dederint occaſionem, quod perpetuo expellerentur; attamen ratione charitatis debent recipi, ne relinquantur in periculo non ſatisfaciendi propriæ obligationi, quam habent ratione votorum, & perdendi animas proprias.

1018 Et quamuis Nauar. doceat *conſil.* 80. *in fine de regul. lib.* 3. *in* 2. *edit.* Quod eiecti dum redeunt ad religionem, tenentur de nouo profiteri, falſum tamen omnino eſt, cum per eiectionem non liberentur à votis, nec ab obligatione, quam habent reſpectu religionis, quæ tantum ſuſpenditur. Ita communiter Doctores, quos partim citaui *n.* 971. & ſpecialiter Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. regul. qu.* 30. *ar.* 28. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 9. *num.* 33. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 27. *num.* 1. Fauſt. *lib.* 6. *Theſau. relig. quæſt.* 231. Hinc dum redeunt ad religionem, incipiunt de nouo obligare vota ſpecialia religionis, licet de nouo non emittantur, quia non ceſſauerant obligare, niſi ex ſubtractione materiæ, quatenus erant emiſſa in conſequentiam ad communionem religioſam: vnde cum de nouo redeant ad ipſam, applicatur de nouo eadem materia, & proinde reuiuiſcit obligatio.

1019 An autem ſint reſtituendi ad eoſdem gradus, honores, prærogatiuas, antianitatem, quibus ante eiectionem fruebantur, negant Hieronym. Rodriquez *in compen. reſol.* 57. *num.* 3. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *q.* 27. *n.* 3. Quia non eſt æquum, quod præcedat alios religioſos, qui portauerunt pôdus diei, & æſtus, & laudabiliter ſemper vixerunt. At affirmat Sanchez *lib.* 6. *ſum. c.* 9 *n.* 33. *in fin.* niſi per ſententiam aliter ſtatutum ſit. Verum in hoc exiſtimo, ſtandum eſſe ſtatutis, & conſtitutionibus vniuſcuiuſque religionis; quæ ſi nihil circa hoc diſponant, nec etiam ſit diſpoſitum per ſententiam, prærogatiuæ illæ, quæ ſunt perſonales, & perpetuæ vt Antianitas, Doctoratus, Magiſterium, erunt ipſis conſeruandæ, cum non ſint ijs priuati, ſed per eiectionem ſuſpenſæ; & ſicut ſequuta emendatione, dum admittuntur ad religionem recuperant iura communia cum cæteris, ita etiam debent recuperare propria, cum ſit eadem ratio; præſertim, quia dum recipiuntur de nouo, tanquam emendati reſtituuntur ad ſuum priſtinum ſtatum.

1020 Eſt tamen aduertendum, quod religio non tenetur recipere eiectos ſub prætenſa emendatione; nam per Decretum de Eiectis, debet adeſſe ſpes euidens de emendatione, ita vt non ſint amplius ſimilia delicta commiſſuri, quę ſpes debet eſſe ſaltem teſtificata per litteras teſtimoniales Ordinarij, in quo eius conſcientia oneratur. Vnde cùm debeat adeſſe, non quomodocunque ſpes, ſed ſpes euidens emendationis, quando de ipſa non conſtet aliunde, quam ex litteris teſtimonialibus Ordinarij, non ſufficiet quæcunque atteſtatio ipſius, ſed neceſſe erit, quod ſit talis, vt fundet ſpem euidentem emendationis, vt notat etiam Leander à Murcia *in c.* 2. *Reg. S. Franciſ. cap.* 16. *num.* 14. Et ideo non ſufficiet ſimplex atteſtatio, ſed neceſſe erit, quod ſit innixa tali informationi, quod reddat certam emendationem, atque adeo quod fiat cauſa cognita cum iuramento honeſtarum perſonarum, quæ non patiantur exceptionem, deponentium ſuper emendatione eiecti. Quod niſi præcedat atteſtatio Epiſcopi, non poteſt cauſare euidentem ſpem emendationis. Ex quo fit, quod, niſi ſit talis, poſſit ſemper religio excipere, quod atteſtatio ſit inſufficiens.

1021 Rurſus, quando eiectus non poſſet recipi ad religionem abſque ſcandalo, non teneretur ipſum recipere, vt notant Gloſ. *in cap. fin. de regular.* verbo *Si abſque ſcandalo*. Sylueſter, verbo *Apoſtaſia*, *num.* 10. D. Antonin. 3. *par. tit.* 16. *cap.* 5. §. 1. *in fine*. Armilla verbo *Religio*, *num.* 16. Graff. *par.* 1. *deciſ. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 151. Corduba *in cap.* 2. *Reg. S. Franciſ. quæſt.* 21. *pun.* 2. Rodriquez *tom.* 1. *qu. regul. q.* 30. *ar.* 5. Laiman *lib.* 4. *theol. moral. tract.* 5. *cap.* 13. *num.* 7. ver. *Tertio notandum*. Sanchez *lib.* 6. *ſum cap.* 9. *num.* 10. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 26. *num.* 2. Leander à Murcia *in cap.* 2. *Reg. S. Franciſ. cap.* 16. *num.* 15. & habetur ex dict. *cap. fin. de regul.* ibi, *Abſque graui ſcandalo*. Quia ſcilicet non eſt ita conſulendum eiectis, vt ex eorum culpa veniant ſcandala: & magis conſulendum innocentibus, ne ſcandalum patiantur. Imo quando timetur ſcandalum, non habetur de eiectis ſpes euidens de emendatione, & proinde non vrget obligatio recipiendi.

1022 Inſuper, ſi ex admiſſione eiecti ſubiret religio notabilem infamiam, aut detrimentum notabile ſui honoris, non teneretur recipere, vt notat Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 26. *num.* 3. Subintrat etiam ius naturale conſeruandi ſe illæſum, & auertendi à ſe nocumenta; præſertim, quia in præſenti concurrunt intereſſe commune religionis & intereſſe particulare eiecti, quod debet cedere communi. Vnde ſi poſtquam fuiſſet eiectus, commiſiſſet aliquod crimen, ex quo oriretur religioni grauis nota, & infamia, quale eſſet crimen hæreſis, læſæ maieſtatis &c. non teneretur admittere, licet emendatum, vt notat etiam Leander à Murcia *in cap.* 2. *Regul. S. Franciſci cap.* 16. *num.* 17.

1023 Similiter: Si eiectus contraxiſſet morbum contagioſum, non teneretur religio admittere inſtantem, quantumuis emendatum, vt notant idem Murcia mox citatus. & Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 26. *num.* 3. Nouar. *par.* 2. *ſum. Bullar. tit. de eiectis num.* 8. Quod etiam valet, quando ei ctus factus fuiſſet inhabilis ad ſeruitia religionis. Et ratio eſt, quia commune religionis bonum præferendum eſt, & in Decreto de Eiectis intelligitur exceptum, quia leges humanæ non obligant cum graui damno, nec obligant communitatem, quando ex accidenti vergunt in eiuſdem detrimentum, & quando ſubintrat contra ipſas ius naturale.

1024 Dubitatur autem, an monaſterium recipiens eiectum teneatur ad ſoluenda illa debita, quæ tempore eiectionis contraxit, ſiue pro alimentis, ſiue ex alio titulo. Negatiue reſpondent Caſtrenſ. *Conſil.* 76. *num.* 1. *vol.* 1. Surdus *de alimen. tit.* 7. *q.* 35. *num.* 1. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 9. *num.* 20. Verum viden-

videndum eſt, an habeat aliqua bona acquiſita tempore eiectionis; quia ſi habet, erunt obligata creditoribus, quia licet non acquirat dominium, dum tamen habet liberam adminiſtrationem, ſicut poteſt, quæ acquirit, impendere pro ſolutione debitorum, ita etiam tenetur, atque adeo obligatur ad ſoluenda debita, afficit etiam bona, quæ poſſidet. At ſi nulla habet bona, non tenetur religio, quia cum ipſum à ſe præciderit, extinguitur obligatio alendi ipſum, & conſequenter ſoluendi debita contracta etiam pro alimentis.

1025 Si verò religio etiam emendatos nolit admittere, quæritur, an tuta conſcientia poſſint in ſæculo remanere. Negant D. Bonauen. *in Regul. S. Franciſ. quaſt.* 14. *in fine*. Corduba *in capit.* 2. *quaſt.*21. *pun.* 3. D. Antonin. 3.*par. tit.*1. *cap* 4. *in fine*. Altiſiodor. *lib.*3. *ſum. tract.* 22. *quaſt. penul.* Sylueſter, verbo *Religio* 6. *quaſt.* 12. Armil. *nu.* 15. Tabiena *num.*26. Angelus verbo *Religioſus, num.*41. Paſſarel. *ad priuileg. Minim. cap.*26. Sorbus *in priuileg. Mendicant.* verbo *Eijcere, in fine Adnot.* Feder. de Senis *conſil.* 38. Qui volunt, quod teneantur ad aliam religionem tranſire; quod ſi nullam inueniát, à qua recipiantur, tunc demum fore tutos in conſcientia. Mouentur, quia putant, eſſe obligatos religioni in genere. Oppoſitum tamen tenent Nauar. *com.*2. *de Regular. com.*36. Leſſius *lib.*2. *de iuſt. & iure, cap.*41. *dub.*15. *num.*111. Molina *tom.*1. *de iuſt. & iure, diſp.* 140. *circa fin.* Rodriquez *tom.* 1. *quaſt. regular. quaſt.*30. *ar.*20. Azor. *par.*1. *lib.*12. *cap.*16. *quaſt.*13. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 9. *n.* 34. Sotus *lib.*7. *de iuſt. & iure quaſt.*2.*ar.*1.*ante ſolut.*4. *argum.* Graff. *Conſil.*3. *num.*4. *de regul. lib.*3. Fauſt. *lib.*6. *Theſauri relig. quaſt.*206. Donat. *in praxi rer. Regul. par.*2. *tract.*8. *quaſt.*28. *num.*1. Barboſa alios allegans *ad cap. fin. num.*9. *de regul.* Laiman *lib.* 4. *theol. moral. tract.*5. *cap.*13. *num.*8. Quod quidem eſt tenendum, quia licet cauſam dederint, vt eijcerentur, attamen dum ſe emendauerint, & fecerint, quod in ſe eſt, vt reciperentur, ſatisfecerunt propriæ obligationi, & ſtante recuſatione religionis redditur eis impoſſibile viuere regulariter, ſicut deberent; vnde ad hoc non tenentur. Nec tenentur aliam religionem ingredi, quia ex vi profeſſionis ſe obligauerunt tantum religioni, à qua eiecti ſunt, & ideo ſi redditur eis impoſſibile viuere in ipſa regulariter, non tenentur ingredi aliam. Sicut qui vouit ingredi determinatam religionem, ſi nolit ipſa recipere, non tenetur aliam ingredi. Tenentur tamen honeſtè viuere & ſeruare vota, quantum patitur ille ſtatus. Imo contra Altiſiodorenſem citat. deducit Sanchez, quod nec religioſus, cuius religio eſt deſtructa, tenetur aliam ingredi, nam militat eadem ratio.

1026 Maior difficultas eſt de eiecto, qui antequam fieret religioſus, vouit religionem in genere non determinando hanc, vel illam. Reſpondet Sotus *lib.*6. *de iuſt. & iure quaſt.* 2. *ar.*2. *ante ſolut.* 4. *argum.* teneri ingredi aliam religionem, quia ſicuti vouens religionem, ſi non recipitur ab vna, tenetur aliam ingredi; ita & eiectus, ſi non poteſt in vna, debet in alia viuere. Subdit tamen, poſſe etiam dici per votum ſolemne ceſſaſſe ſimplex votum religionis in genere. Verum abſolutè tenendum eſt, quod non teneatur ingredi aliam religionem, quia votum religionis in genere impletum fuit ſufficienter per ingreſſum in religionem determinatam; ſiquidem cum ſpecies contineat genus, adimplens votum in ſpecie adimplet etiam in genere, & proinde extincta remanſit obligatio voti, quæ non poteſt amplius reuiuiſcere abſque noua voluntate vouentis. Et ratio à priori eſt, quia votum de aliqua re in genere non eſt votum de omni ſpecie illius generis, ſed ſolum de ipſo determinando in aliqua ſpecie. Accedit etiam, quod eiectus remanet verus religioſus, cum remaneat obſtrictus tribus votis ſubſtantialibus.

An reſtitutio degradatorum, & eiectorum ab Ordine, ſit reſeruata Prælato Regulari, an verò Summo Pontifici. Quæſt. X.

SVMMARIVM.

1027 *Quando degradatus, & eiectus ab Ordine poſſit reſtitui à Prælatis religionis.*
1028 *Quid de iure nouo.*
Decretum de eiectis non tollit, quin debitis pœnis delinquentes debeant condemnari.
Regulares an poſſint damnari ad triremes.

1027 Ad X. Reſp. Si degradatio, & eiectio fieret ab Ordine tantum verbaliter, & abſque priuatione, & ſpoliatione habitus, certiſſimum eſt, quòd ſtando in iure communi, Generalis Miniſter, & Religionum Prælati Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, poſſent huiuſmodi, ſic verbaliter tantum eiectos, ad Ordinem reſtituere. Sed verò reſtitutio depoſitorum, ſiue ſolemniter, & actualiter degradatorum ab Ordine, de iure communi, ſolummodo Summo Pontifici eſt reſeruata, prout rectè diſtinguit Miranda *in Man. Prælat. Regular. q.* 7. *concl.* 1. *&* 2. Ergo, &c.

ADDITIO.

1028 Quod habet Auctor, non habet locum de iure nouo. Quia per nouum Decretum *de eiectis* ob ſolam incorrigibilitatem eijcitur, & eiectio eſt ſimplex eiectio, ita vt teneantur Superiores eiectos recipere ad religionem, ſi ſe emendauerint, vt conſtat ex tenore eiuſdem Decreti. Vnde ſententia definitiua eiectionis, ſtat cum hoc, quod ſequuta emendatione recipiatur de nouo religioſus. Eſt tamen

men aduertendum, quod cum Decretum *de eiectis* diſponat ſolum de incorrigibilibus, non tollit, quin ſecluſa incorrigibilitate non poſſint puniri delinquentes pœnis à iure ſtatutis. Et proinde remanet in vigore priuilegium, quod Pius V. *die 19. Septemb. anno 1566.* conceſſit Generali Ordinis S. Hieronymi Hiſpaniæ condemnandi ad perpetuas triremes, atq; adeo omnibus habentibus communicationem. De quo *in Compend. Priuileg. eiuſdem Ordin.* verbo *Condemnatio*, Rodriquez *tom. 1. quæſt. regular. quæſt. 30. art. 16.* Mirand. *tom. 1. Manual. qu. 52. ar. 1. concluſ. 2.* Hodie tamen loco triremium ſucceſſit Ergaſtulum erectum ab Vrbano VIII.

Acquiſita à fugitiuo, cuius ſint, ſi intra clauſtra moriatur. Quæſt. XI.

SVMMARIVM.

1029 *Bona acquiſita à fugitiuo, ſi redeant ad clauſtra cuius ſint.*

1030 *Fugitiui acquirunt Monaſterio.*

1029 Ad XI. Reſp. Non: quia Bulla fel. record. Greg. XIII. quæ incipit, *Officij noſtri, anno 1577.* loquitur de Religioſis vagantibus, & morantibus extra clauſtra, vt colligitur ex illis verbis, ſi deceſſerit ſine facultate teſtandi; hæc enim facultas non poteſt conſiderari in Monacho, *Auth. ingreſſi. Cod. de ſacroſ. Eccleſijs*, vbi omnes, & tradit Lap. *alleg. 129. num. 18.* & colligitur etiam ex alijs verbis Conſtitutionis extra Clauſtra degentium, & paulò infra, poſt eorum obitum, ſiquidem verbum, eorum, eſt repetitiuum præcedentium, cum omnibus eius qualitatibus. Bart. *in l. ſi quis ſeruum 8. §. fin. ff. de legat. 2. n. 5.* & *in l. 1. ff. de receptator.* nec non Pariſ. *conſ. 18. lib. 2. num. 32.*

ADDITIO.

1030 De iure communi, omnia, quæ acquirit religioſus, Monaſterio acquirit, & ideo etiam fugitiui, cùm ſint religioſi, Monaſterio acquirunt, & acquiſita pertinent ad ipſum. *cap. Abbates. 18. qu. 2.* Et ita notat etiam Donat. *in praxi rer. regul. par. 2. tract. 6. de Apoſt. quæſt. 23. num. 2.* & ideo dum reuertuntur ad religionem, ſunt ipſius religionis. Nec obſtat Conſtit. 43. Gregor. XIII. incipit *Officij noſtri partes.* Quia in ipſa Pontifex non applicat abſolutè eorum bona Cameræ Apoſtolicæ, ſed ſolum ſequuta eorumdem morte, vt conſtat ex illis verbis, *Si deceſſerint ſine facultate teſtandi.* Et, *Poſt eorum obitum.* Dictio enim, *Si*, importat conditionem, qua non purificata, non habet locum diſpoſitio: vnde in præſenti purificari debet, quod decedant ſine facultate teſtandi. Et dictio, *Poſt*, oſtendit tempus, in quo incipit locum habere diſpoſitio. Vnde ſi religio vendicet ſibi bona acquiſita à fugitiuis, Apoſtatis, & eiectis, antequam ſuccedat illorum mors, remanebunt ipſius, quia Conſtitutio loquitur de bonis repertis apud ipſos, dum moriuntur.

Cui acquirat religioſus Apoſtata, qui prius fuit in diuerſa religione. Quæſt. XII.

SVMMARIVM.

1031 *Apoſtata qui fuit in diuerſo Ordine, acquirit Cameræ Apoſtolicæ.*

1032 *Si tamen decedat extra religionem. Dum viuit, acquirit poſteriori religioni, ſi ad ipſam legitimè tranſiuit: ſecus autem, acquirit priori.*

1031 Ad XII. Reſp. Ad Cameram Apoſtolicam ſpectant, attendendo Greg. Conſt. quæ pro ſe clarè & breuibus reſpondet. Nauar. *in conſ. 80. lib. 3. de Regular.* incipit *Regularis Apoſtata.*

ADDITIO.

1032 Reſolutio Auctoris locum habet in caſu, quo talis religioſus decedat extra clauſtra, iuxta modo dicta *num. 1030.* Antequam autem ſuccedat mors, bona ab ipſo acquiſita ſunt poſterioris religionis, ſi ad ipſam legitimè tranſiuit, iuxta regulam generalem, quod Monachus acquirit Monaſterio. Quod ſi legitimè non tranſiuit, erunt prioris religionis, cùm adhuc ſit membrum ipſius, nec poſterior religio acquirat aliquod ius per illegitimam receptionem: Imò peccet grauiter, & excommunica-

tionem ipſo facto incurrant recipientes, iuxta priuilegia, de quibus *in Compend. Priuil. mendicant.* verbo *Apoſtata ab Ordine*, & *Conſtit.* Pij V. quæ incipit *Quicunque ſacrarum religionum.* de quo latè Bordon. *in Conſil. regul. reſol.* 41. *quæſt.* 12.

Renuncians Epiſcopatui an ſit Apoſtata, ſi non redeat ad clauſtra. Quæſt. XIII.

SVMMARIVM.

1033 *Renuncians Epiſcopatui non eſt Apoſtata, ſi non redeat ad Clauſtra.*
1034 *Apoſtaſia non habet locum in Epiſcopo Regulari.*

1033 Ad XIII. Reſp. Non, quia non dicitur à principio Apoſtata, qui de licentia Summi Pontificis è Religione exierit.

ADDITIO.

1034 Cùm Epiſcopi ex Regularibus aſſumpti ſint abſoluti à iugo Monaſticæ profeſſionis, iuxta *cap. Statutum.* 15. *quæſt.* 1. nec amplius obligentur religioni, non habet in ipſis locum Apoſtaſia, cum non poſſint retrocedere à religione, cui non ſunt amplius obligati, ſiquidem Apoſtaſia conſiſtit in receſſione à religione cum animo amplius non redeundi, & ideo ſupponit obligationem permanendi in ipſa iuxta communiter tradita cum Caiet. 2. 2. *quæſt.* 12. *ar.* 1.

Quæ in iure prohibeantur Apoſtatis. Quæſt. XIV.

SVMMARIVM.

1035 *Recenſentur prohibita Apoſtatis.*
1036 *Apoſtatis prohibentur, quæ prohibentur excommunicatis.*
Apoſtatæ de iure non ſunt excommunicati, ſed excommunicandi.
Ratione priuilegiorum ſunt excommunicati.
Apoſtata celebrans ſit irregularis.

1035 Ad XIV. Reſp. Multa in iure prohibentur Apoſtatis. Primò, non poteſt eſſe teſtis. Secundò, non poteſt facere teſtamentum. Tertiò, repellitur ab omnibus actis legitimis. Quartò, non poteſt eſſe Epiſcopus, & ſi Papa eum non nouerit, & promouit. Quintò, non poteſt doctorari, quia doctoratus eſt dignitas. Sextò, eſt inhabilis ad Beneficia Eccleſiaſtica. Septimò, non habet ius præſentandi, quamuis Beneficia ſint patronata. Omnes hos caſus per extenſum recenſet Riccius *variar. reſolut. reſol.* 97. vbi plures congerit Doctores.

ADDITIO.

1036 Facere teſtamentum prohibetur omni regulari, ſicut etiam quilibet eſt inhabilis ad beneficia licet non ſit Apoſtata. Vnde hic Auctor ponit quæ prohibentur Apoſtatis à fide, quos confundit cum Apoſtatis à religione. Apoſtatis autem à religione ea prohibentur ratione Apoſtaſiæ, quæ prohibentur excommunicatis, ſiquidem, licet de iure communi non ſint de facto excommunicati, vt cum Gloſ. *in cap.* 1. verbo *Apoſtata. de tempor. ordin. in* 6. notant Hoſtienſ. *in ſum.* Tit. *de Apoſt. num.* 4. Tabiena verbo *Apoſtata, num.* 15. Sylueſter *num.* 11. & alij, ſed ſolum ſint excommunicandi, ex *cap. Si quis ex Cler. de vita, & honeſt. Cler.* vt communiter cum Gloſ. *in cap.* 2. *Ne Cler. vel Monachi in* 6. verbo *Ipſo facto*: Attamen ratione priuilegiorum, quæ conceſſa ſunt in fauorem religionū, ſunt ipſo facto excommunicati, vt *in Compend. priuil. mendic.* verbo *Apoſtata*, & *in compend. priuileg. Societ. Ieſu eod. verbo*. Et ita notant Sanchez *lib. ſum. cap.* 8. *num.* 20. Lezana *tom.* 1. *quæſt. Regul. cap.* 16. *n.* 13. Atque ſi dimittant habitum, ex hoc quoque capite excommunicati ſunt per *cap. Vt periculoſa. Ne Cler. vel Monachi*, Ex quo fit, quod ſi Apoſtata auderet celebrare, fieret irregularis, vt notant Oldrad. *conſil.* 148. *num.* 12. Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. cent.* 6. *caſu* 546. *n.* 7. 30. & 48. Tuſch. *littera M. concluſ.* 329. *num.* 1. & 4.

Apo-

Digitized by Google

Apoſtaſia quos effectus habeat. Quæſt. XV.

SVMMARIVM.

1037 Apoſtaſia effectus.
1038 Cui Apoſtaſiæ conueniant.
Apoſtaſia à Religione reddit infamem.
Probibet ſuſceptionem Ordinum, & miniſtrationem in ſuſceptis.
Apoſtata non poſſunt aſſumi ad dignitates.
Amittunt priuilegium clericale.

1037 Ad XV. Reſp. Apoſtaſia multos habet effectus. Primò, Apoſtatarum bona publicantur, ipſo iure. Secundò, Licet crimina reorum morte extinguantur, crimen Apoſtaſiæ non extinguitur. Tertiò, Quiſquis propter Apoſtaſiam à commercio hominum prohibetur. Quartò, Pro crimine Apoſtaſiæ receditur à regulis iuris communis. Quintò, Apoſtata nemini ſuccedere poteſt. Sextò, Crimen Apoſtaſiæ eſt publicum. Septimò, Licet ius accuſandi non permittatur niſi ei tantum, cuius intereſt: tamen in hoc crimine cuilibet etiam, cuius non intereſt, permittitur accuſatio. Octauò, Apoſtata carcerari, & affligi poteſt. Nonò, Pœna Apoſtaſiæ punitur ille, qui apoſtatandi, ordinem & conſilium præbet. Decimò, Ordinatus in Apoſtaſia, ordines exercere non poteſt. Idem Riccius *ſupradicta reſol.* 97.

ADDITIO.

1038 Effectus enumerati conueniunt Apoſtaſiæ à fide, de qua agit Riccius ab Auctore citatus, non autem Apoſtaſiæ à religione, quæ alios habet effectus: nam præter excommunicationem, quam ſecum trahit, reddit infamem. *cap. Alieni.* 2. *qu.* 7. prohibet ſuſceptionem ordinum, & adminiſtrationem in ipſis, ſi ſuſcipiant, ita vt à ſolo Papa poſſint diſpenſari *cap. fin. de Apoſtatis.* Non poſſunt aſſumi ad dignitates, *cap. Legi.* 16. *quæſt.* 1. Amittunt priuilegium clericale *cap.* 1. *de Apoſtatis.* Quod non valet de religioſis, ſed ſolum de Clericis apoſtatantibus à clericatu. Vnde quando reuertuntur ad religionem, indigent diſpenſatione ſuper his inhabilitatibus.

Quid requiratur, vt quis ſit Apoſtata. Quæſt. XVI.

SVMMARIVM.

1039 Ad Apoſtaſiam requiritur profeſſio, aſſumptio habitus ſæcularis, & animus non redeundi.
1040 Quid ſit animus non redeundi.
Animus non redeundi debet eſſe cum effectuatione.
Hæc effectuatio admittit paruitatem materiæ, & quænam ſit pro foro interno.
1041 Quænam pro foro externo.
1042 Animus non reuertendi Apoſtatarum vnde colligatur pro foro externo.
Habitus dimiſſio eſt præſumptio non reuertendi.
Transfert onus probandi in dimittentem.
1043 Nouitius recedens à religione, & retinens habitum, puniri poteſt vt fugitiuus.

1039 Ad XVI. Reſp. Tria concurrere debent, Vt quis dicatur Apoſtata à religione. Primò, vt ſit religioſus profeſſus, nam Nouitius non ferens habitum religionis, non dicitur Apoſtata. Secundò, vt aſſumat habitum ſæcularem, quia ſi de vna ad aliam religionem tranſeat, non dicetur Apoſtata. Tertiò, concurrere debet animus non redeundi.

ADDITIO.

1040 Animus non redeundi nihil aliud eſt, quàm animus viuendi in ſæculo laicaliter. *cap.* 1. *de Apoſtatis.* Circa quod eſt aduertendum, quod vt quis ſit verè Apoſtata, non ſufficit animus viuendi laicaliter, ſed requiritur effectuatio eiuſdem animi *cap. Relatum. de cler. non reſident.* quia Apoſtaſia dicit actualem receſſum à religione. Verum ſi quis recederet à religione cum animo viuendi laicaliter, & ſtatim pœniteret, & reuerteretur, excuſaretur ab Apoſtaſia, ratione paruitatis materiæ, quia ſcilicet nondum cœpiſſet laicaliter viuere; & ita notat etiam Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 6. *de Apoſt. num.* 1. vbi *num.* 4. extendit hoc breue tempus ad ſpacium vnius horæ, Caiet. verò *in ſumma* verbo *Excommunicatio.* Graſ. *lib.* 3. *deciſ. cap.* 5. *num.* 76. extendunt ad ſpatium trium horarum. Verum, cùm ſimus in moralibus, hoc quoque penſandum eſt moraliter; & ideo exiſtimo hoc breue tempus poſſe habere maiorem, vel minorem latitudinem, ita vt extendatur vſque ad primi ſi actum, in quo moraliter cenſeatur incipere vitam laicalem; cùm enim requiratur effectuatio animi viuendi laicaliter, requiritur aliquis actus, ratione cuius dicatur viuere laicaliter.

1041 Hoc autem procedit pro foro conſcientiæ, nam in foro externo admittitur maius tempus ad purgandam Apoſtaſiam, ita vt ſi poſt triduum reuertantur, non cenſeantur Apoſtatæ. Ita colligunt ex *cap. Ad noſtram.* vbi Gloſ. verbo *Triduum. de regul.* & ex *l. 3. C. de error. aduocat.* & ex *l. fin. C. de iudic.* Riccius *de iure perſon. extr. Eccleſ. grem. lib. 8. cap. 2. num. 31.* Bonac. *de clauſ. diſp. 2. pun. 2. num. 21.* Donat. *in praxi rer. Regul. p. 2. tract. 6. de Apoſt. quæſt. 4. num. 3.* qui *num. 4.* ait, hoc triduum non includere diem receſſus, neque diem regreſſus, nam dies termini non computantur in termino.

1042 Difficultas eſt, quomodo pro foro externo colligatur animus non reuertendi, ſed laicaliter viuendi. Reſp. quod cùm animus ſit occultus, non poteſt colligi, niſi ex aliquo ſigno externo. Pro ſigno autem ſufficienti habetur habitus dimiſſio. Ita Riccius *p. 2. praxis reſol. 11. num. 16.* Donat. *in praxi rer. Regul. p. 2. tract. 6. de Apoſt. quæſt. 3. num. 4.* Quia habitus eſt ſignum profeſſionis religioſæ *cap. Clerici officia. de vita & honeſt. Cleric.* & *cap. In nonnullis eod. tit. in 6.* & ideo dimiſſio talis ſigni indicat animum relinquendi profeſſionem. Eſt tamen aduertendum, quod habitus dimiſſio facit ſolum præſumptionem talis animi, & ideo eſt ſola probatio præſumptiua, iuxta *l. Licet. ff. de leg. 1.* & proinde transfert onus probandi contrarium in eum, qui dimiſit habitum. *l. fin. ff. quod met. cau.* & poterit euacuari per probationes. *l. Si chirographum. ff. de probat.*

1043 Circa autem id, quod ait Auctor de Nouitio, eſt aduertendum, quod quamuis non ſit Apoſtata, ſi diſcedat à religione, quia non eſt verè religioſus; ſi tamen retineat habitum religionis, capi poterit, & puniri, vt fugitiuus, vt notat Riccius *p. 2. praxis reſol. 11. num. 15.* cum Syluestro verbo *Apoſtaſia. num. 3.* Claro *in pract. quæſt. 78. num. 4.* Quia dum retinet habitum, adhuc profitetur ſubiectionem reſpectu religionis. Hoc tamen non habet locum apud Clericos Regulares quoad hoſpites, ſeu pro illo tempore, quod præcedit annum probationis, quia nondum ſunt ſolenniter induti habitu religionis, ſed tantum ipſum deferunt, ſicut deferret laicus, ſi ipſum indueret.

An ſit Apoſtata deferens habitum laicalem, ſi non conſtet de animo deſerendi religionem. Quæſt. XVII.

SVMMARIVM.

1044 *Induens habitum laicalem, non eſt Apoſtata, ſi non conſtat de animo deſerendi Religionem.*

1045 *Quando præſumatur Apoſtata.*

1044 Ad XVII. Reſp. Negatiua opinio probatur *in cap. 2.* vbi Canoniſtæ ita tenent. *Ne Cler. vel Monach.* prout etiam tenuit Rota *coram Achill. de Graſſ. deciſ. 346. per tot.* & per alios. Rod. *quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 30. art. 2.* Benè verum eſt, vt ibi dicitur *num. 21.* quod eſt vagabundus, & largo modo, & impropriè dicitur Apoſtata, & ita intelligenda eſt *deciſ. 19. lib. 2. Thom. Triuiſan.* dicentis Venetijs fuiſſe Apoſtatam quemdam Regularem coopertum alio habitu ſæculari ſuprà induto.

ADDITIO.

1045 Neque in tex. *cit.* ab Auctore aliquid habetur, quod ad rem faciat, neque Rodriquez id habet, cùm in illo *ar. 2.* loquatur de eo, qui occultè habitum defert. Achilles autem de Graſſis in illa deciſ. ſolum dicit, quòd ſola habitus dimiſſio non facit Apoſtatam, non autem dicit quod non oriatur præſumptio Apoſtaſiæ pro foro externo. Itaque iuxta dicta *num. 1042.* præſumetur Apoſtata, ſi egreſſus ſit è Monaſterio. & iuxta dicta *num. 1041.* per notabile tempus extra permanſerit, præſumetur Apoſtata, quia concurrunt illa, ex quibus probatur Apoſtaſia.

An dimittens habitum ob fugiendum rigorem Superiorum, cum animo reaſſumendi, ſit Apoſtata. Quæſt. XVIII.

SVMMARIVM.

1046 *Dimittens habitum, vt fugiat rigorem Superiorum, non eſt Apoſtata.*

1047 *Si tamen id eſt neceſſarium.*

1048 *Quando id locum habeat etiam pro foro externo.*

1046 Ad XVIII. Reſp. Non: quia Apoſtaſia propriè eſt retrocedere à Religione, Nauar. *lib. conſ. 1. in tit. de Apoſt. num. 6. & ſeq.* ſecundum impreſſionem de anno 1597.

AD-

ADDITIO.

1047 Procedit reſolutio, quando dimiſſio habitus eſt neceſſaria ad ſe ſubtrahendum à rigore Superiorum, quia tunc adeſt rationabilis cauſa dimittendi, vt ſi opus haberet accedere ad Superiores, & timeret impediri, ſi deferret habitum. Ita Gloſ. *in cap. Vt periculoſa*, verbo *Temerè. Ne Cler. vel Monachi. in 6.* Azor. *par. 1. lib. 12. cap. 12. qu. 8.* Portel. *in dub. Regul.* verbo *Habitus. in addit. n. 3.* Peirin. *tom. 1. de ſubd. relig. quaſt. 1. cap. 20.*

1048 Et quamuis Bannes 2. 2. *quaſt. 12. ar. 1. in diſput. de Apoſtaſ. poſt concluſ. 6.* Miranda *tom. 1. Manual. quaſt. 51. ar. 1. concluſ. 2.* Coriolan. *de caſib. reſeru. par. 2. caſu 2. de Apoſt. num. 13.* Hieronym. Rodriquez *in compend. reſol. 11. num. 27.* Peirin. *de priuileg. ad Conſtit. 13. Leon. X. §. 1. num. 3.* Portel. *in dub. Regul.* verbo *Apoſtaſia. in addit. num. 3.* putent hoc habere locum ſolum in foro conſcientiæ, non autem in foro externo: Hoc tamen ita accipiendum eſt, vt tunc ſolum non habeat locum in foro externo, quando nullæ concurrant præſumptiones de iuſta cauſa dimittendi habitum: vnde ſi conſtaret de grauamine, quod ſubditus pateretur, haberet locum etiam pro foro externo, vt notant Rodriquez *par. 1. ſum. cap. 43. n. 1.* Sanchez *lib. 6. ſum. cap. 8. num. 17. in fine.* Donat. *in praxi rer. Regul. p. 2. tract. 7. num. 5.* Quia tunc in foro externo non poteſt præſumi, quod habitus ſit dimiſſus ex animo deſerendi religionem, cum præſumptio ſit in contrarium.

An deferens habitum proprium ſub alieno occultatum, ſit Apoſtata. Quæſt. XIX.

SVMMARIVM.

1049 *Occultans habitum proprium ſub alieno, cenſetur Apoſtata.*
Non deferre habitum, & deferre coopertum, paria ſunt.
1050 *In foro conſcientiæ, ſecluſo animo deſerendi Religionem, occultans habitum non eſt Apoſtata.*
Quid ſi occultet ſub habitu alterius Religionis?

1049 Ad XIX. Reſp. Paria eſſe, non deferre habitum, & deferre coopertum, Achilles de Graſſ. *deciſ. 1. de Apoſtat.* Henriquez *conſ. 22.* Rubeus *conſ. 60.* Quare Anan. *in rubrica de Apoſtat.* quem ſequitur Calcan. *conſ. 23.* voluit, deferentem habitum ſubtus, eſſe Apoſtatam, & ita etiam tenet Riuius *deciſ. Delph. in praxi rerum fori Eccleſiaſtici,* qui reſpondet contrarijs.

ADDITIO.

1050 In hoc dubio eſt procedendum cum diſtinctione. Nam ſi loquamur in foro conſcientiæ, reſpiciendus eſt animus: nam, ſi non adſit animus deſerendi religionem, & laicaliter viuendi, non erit Apoſtata, cùm talis animus requiratur ad Apoſtaſiam, vt dictum eſt *num.* 1040. In foro autem externo non poterit præſumi Apoſtata: tum quia, dum defert habitum alterius Religionis, non poteſt præſumi animus deſerendi religionem, & viuendi laicaliter. Tum quia de facili talis animus excluditur, cùm poſſit oſtendere habitum ſuæ religionis occultatum. Et ita ſentire debent, qui volunt tranſeuntem ad aliam religionem etiam laxiorem, ſine licentia, non eſſe Apoſtatam, vt Angelus verbo *Apoſtaſia. num. 5.* Roſella *num. 6.* Syluester *num. 9.* Armilla *num. 11.* Bannes 2. 2. *quaſt. 12. ar. 1.* verbo *Quarta concluſ.* Azor. *par. 1. lib. 12. cap. 13. quaſt. 10.*

Quænam ſint Conſtitutiones Pontificum contra Apoſtatas. Quæſt. XX.

SVMMARIVM.

1051 *Conſtitutiones editæ contra Apoſtatas.*
1052 *Pius V. non confirmauit Conſtitutionem Pauli IV. contra Apoſtatas.*

1051 Ad XX. Reſp. Paulus Quartus edidit Conſtitutionem contra huiuſmodi Religioſos Apoſtatas, aut malè tranſlatos, aut extra Clauſtra vagantes, & Pius Quartus in ſua Conſtitut. quæ incipit: *Sedis Apoſtolicæ ſolertia*: edita anno 1560. reduxit dictam Conſtitut. Pauli Quarti ad formam iuris, & ſacrarum Conſtitutionum, quæ ſunt *in capite 1. de Apoſtatis.* & *in cap. vltimo de Regularibus,* vbi ſcribentes hanc materiam præclarè tangunt.

AD-

Digitized by Google

ADDITIO.

1052 Conſtitutionem Pauli Quarti de qua Auctor, confirmatam fuiſſe à Pio V. *in Bulla* quæ incipit, *Quæcunque ſacrarum*, quæ eſt 89. *tom.* 2. *Bullar.* tradit Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 6. *quæſt.* 20. *num.* 5. Verum ex inſpectione totius tenoris illius Bullæ conſtat, nequaquam Pontificem confirmare Conſtitutionem Pauli, cùm tantum in ea prohibeat ſingulis religionibus recipere religioſos alterius religionis virtute priuilegiorum, ſed tantum iuxta iuris communis diſpoſitionem.

Quæ ſint pœnæ Apoſtatarum. Quæſt. XXI.

SVMMARIVM.

1053 *Pœnæ Apoſtatarum.*
1054 *Procedunt de Apoſtatis à fide.*
Apoſtatis à Religione non eſt de iure aliqua pœna determinata.
1055 *Inducens ad apoſtatandum, aut cooperans, ad quid teneatur.*
1056 *Detinentes, occultantes, fouentes Apoſtatas ſunt ipſo iure excommunicati.*
1057 *Pro hac excommunicatione incurrenda requiritur contumacia.*

1053 Ad XXI. Reſp. Pœna, quæ datur Apoſtatis. Prima eſt, quia carcerari, & affligi poſſunt, & ita procedit tex. *in cap. A nobis.* vbi Abbas & DD. omnes, *de Apoſtatis*; Secundò, nam omnia bona Apoſtatarum publicantur, & fiſco applicantur, *l.* 2. *de Apoſtat.* Gloſ. *in c. ſecundum leges, de hæreticis, lib.* 6. vbi in ea habetur, in quibus caſibus bona fiſco applicentur, quos caſus enumerat Iul. Clar. *lib.* 5. *ſent.* §. *fin. quæſt.* 37.

ADDITIO.

1054 Hic quoque Auctor ponit pœnas Apoſtatarum à fide, de quibus non agitur. Supra autem *num.* 1038. poſiti ſunt effectus Apoſtaſiæ à religione, qui etiam ſunt pœnales. Quibus addit Cochier. *de iuriſdic. Ordinar. in exemp. p.* 1. *quæſt.* 20. quod priuantur priuilegio exemptionis; quod tamen non video, vnde deducatur. In iure tamen communi non eſt determinata aliqua pœna imponenda Apoſtatis quando retrahuntur ad religionem. vnde ſtandum erit ſtatutis ſpecialibus ſingularum religionum, aut arbitrariè puniendi, habita ratione circumſtantiarum.

1055 Eſt autem aduertendum, quod ſi quis inducat aliquem religioſum ad apoſtatandum, aut eiuſdem Apoſtaſiæ cooperetur, tenetur ad omnia damna, etiam quæ inde obueniunt religioni, quales ſunt expenſæ pro requirenda Apoſtaſia, lucra ceſſantia, & alia huiuſmodi, quia peccant contra iuſtitiam ſubtrahendo religioni, quod ſuum eſt. Ita Caiet. *in ſum.* verbo *Reſtitutio. cap.* 7. Suarez *tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 3. *num* 8. Lezana *tom.* 1. *quæſt. regul. cap.* 16 *num.* 14. Vnde tenetur etiam ad compenſandum detrimentum bonæ opinionis, quod ob talem Apoſtaſiam ſubit religio.

1056 Similiter detinentes, occultantes, atque fauorem præbentes Apoſtatis religioſis, ſunt ipſo facto excommunicati, ob plura priuilegia conceſſa Regularibus relata à Caſarub. *in Compend. priuilegior.* verbo *Apoſtatæ ab ordine.* & ita notant Peirin. *de priuileg. ad Conſtit.* 2. *Iulij II.* §. 13. *num.* 47. Lezana *tom.* 1. *quæſt. Regul. cap.* 16. *num.* 15. Et ex conceſſione Pij IV. procedi poteſt per cenſuras, & inuocationem brachij ſæcularis contra quoſcunque Magnates, Duces, & Principes fauentes Apoſtatis, vt notat Miranda *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 51. *ar.* 2. Epiſcopi tamen non ſubſunt eiuſmodi excommunicationi, vt notant Peirin. & Lezana citati. Quia de iure communi non poſſunt excommunicari, niſi de ipſis fiat ſpecialis mentio.

1057 Eſt tamen aduertendum, quod vt incurratur præſens excommunicatio, requiritur contumacia. Vnde ſi quis faueret Apoſtatæ, aut ipſum reciperet, putans habere legitimam cauſam manendi extra religionem, vel quia intra religionem non eſſet tutus, vel ex alio capite, non ſubijceretur excommunicationi. Similiter, ſi faueret Apoſtatæ, vt induceret ad pœnitentiam, quia hoc eſſet fauere religioni, à qua apoſtatauit. An autem incurrat excommunicationem recipiens deſertorem religionem, quia prætendat, ſe nulliter profeſſum? affirmatiuè reſoluendum eſt, quia quandiu profeſſio non eſt declarata nulla, in foro externo habetur pro profeſſo, & proinde haberetur pro Apoſtata, & ideo ex hoc ſolo capite nullitatis profeſſionis non poſſet receptari.

AD-

Digitized by Google

ADDITIO.

Nonnullæ aliæ obſeruationes de Eiectis.

SVMMARIVM.

1058 *Eiectio incorrigibilium eſt remedium ſalutare.*
Quinam ſit vere incorrigibilis.
1059 *Quænam de iure debeant concurrere, vt quis eijci poſſit tanquam incorrigibilis.*
1060 *Ob vnum ſæuum delictum an poſſit quis declarari incorrigibilis.*
1061 *An vt quis poſſit declarari incorrigibilis, debeat præcedere monitio.*
1062 *Aliquando, quis eijci poſſit non ſeruata forma Decretorum &c.*
Pontifex licet operetur de plenitudine poteſtatis, non impedit, quæ ſunt iuris naturalis.
Forma cenſetur remiſſa, quando ex aliqua neceſſitate non poteſt ſeruari.
1063 *Religioſus ob conſpirationem in Superiorem non poteſt eijci.*
1064 *Non poteſt quis eijci ad tempus.*
1065 *Incorrigibiles alij de iure, & alij de facto.*
Incorrigibiles de facto an poſſint expelli.
Incorrigibilitas de facto eſt ſecundum iuris diſpoſitionem.
1066 *Scandaloſi non poſſunt eijci, nec ſunt verè incorrigibiles, niſi ſint puniti.*
1067 *An poſſit declarari incorrigibilis, qui fugit è carceribus intra annum pœnitentiæ.*
1068 *Incorrigibilis an ſit, qui in carcere per annum libenter pœnitentias exequitur.*
1069 *Delicta, de quibus religioſus fuit abſolutus, non computantur pro incorrigibilitate.*
1070 *Expleto anno pœnitentiæ, quomodo dignoſcendum an permaneat incorrigibilis.*
1071 *Vt quis expelli poſſit requiritur ſententia declaratoria incorrigibilitatis.*
1072 *A quibus ferenda ſententia incorrigibilitatis.*
Quomodo probandæ cauſæ expulſionis.
1073 *Iudices incorrigibilium quomodo adhibendi quando Generalis viſitat.*
1074 *Quid ſi non eligantur iudices incorrigibilium in Capitulo generali.*
Iudices incorrigibilium non eſt neceſſe quod ſimul reſideant.
Poſſunt per literas votum ſuum explicare.
1075 *Conſenſus maioris partis ſufficit pro ſententia incorrigibilitatis.*
Sententia expulſionis fertur a ſolo Generali.
Quod ſit à maiori parte, ſit ab omnibus.
1076 *Generalis an poſſit alicui delegare cauſam incorrigibilitatis.*
Dictio taxatiua excludit omnia alia.
Sed non ad quæ ſit extenſio auctoritate legis.
1077 *Superiores non poſſunt aliquem eijcere ſub cõditione, quod ingrediatur aliam religionem.*
Eiecti an poſſint auctoritate propria tranſire ad aliã religionem,
1078 *Eiectus non poteſt venire contra renunciationem factam intuitu profeſſionis.*
1079 *Eiecti non poſſunt miniſtrare in ordinibus, quos habent.*
Miniſtrando Euchariſtiam an incurrant excommunicationem &c.
1080 *Eiecti an aſſumi poſſint ad concionandum.*
1081 *Eiectus dimittens habitum clericalem an incidat in excommunicationem.*
1082 *Moniales non poſſunt eijci vt incorrigibiles.*

1058 Quia circa eiectos nonnullæ aliæ difficultates occurrunt, quæ non ſunt tactæ ab Auctore, ideo quædam alia ſubnectenda ſunt. Et prius eſt præmittendum, quod eiectio eſt remedium ſalutare, ordinatum præcipuè ad bonum, & ſalutem religionis; quia cum illi, qui eijciuntur, ſuis prauis moribus inficere poſſint cœteros, & perdere religionem adinuentum eſt remedium eiectionis ad præcauendam infectionem, vt habetur in Decretis S. Congregat. *de eiectis §. 6.* ibi, *Ne contagione peſtifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, & membrum putre eijci tandem poſsit*. Ordinatur etiam ad bonum eiecti, vt ſcilicet, dum ipſum pudet proprij ſtatus, tandem reſipiſcat. Et quo fit, quod non poſſit quis eijci, niſi ſit verè incorrigibilis, vt in ijſdem Decretis ſtatuitur. Ille autem dicitur verè incorrigibilis, in quo concurrunt requiſita de iure communi ad incorrigibilitatem, & præterea de iure nouo ſit probatus in carceribus cum ieiunijs, & pœnitentia, ita vt adhuc elapſo anno perſeueret in ſua contumacia, nec corrigatur.

1059 De iure autem, vt quis ſit verè incorrigibilis ad effectum, vt poſſit expelli à religione, plura debent concurrere. Primum, vt commiſerit aliquod graue delictum, vt eſſet delictum proprietatis, furti, homicidij, aut quid ſimile, vt deſumitur ex cap. *cum ad Monaſteria, de ſtatu Monach.* & cap. *cum non ab homine, de iudic.* Secundum, quod de delicto legitimè conſtet, atque adeo aut ſit confeſſus, aut conuictus, vt ex dicto cap. *cum non ab homine.* & cap. *vt famæ. de ſentent. excommunicat.* Tertium, quod condemnatus ſit, atque ſubierit pœnam pro delicto, vt ex ijſdem text. deſumitur. Quartum, quod pluries grauiter deliquerit, & conuictus, & condemnatus fuerit pro ſingulis delictis, vt expreſſe habetur in ijſdem tex. quia ſemel delinquens, non poteſt dici contumax, nec perſeuerans in delictis, atque adeo nec incorrigibilis: imo ſi poſt primum delictum aliud non committit, præſumitur correctus.

1060 Ex quo colligitur non rectè Graſſum, *de effectib. clericat. effect.* 1. *num.* 882. Rodriguez *tom.* 1. *quæſt. regular. quæſt.* 30. *ar.* 5. aſſerere, Religioſum poſſe declarari incorrigibilem ob vnum ſæuum, & enorme delictum: quia licet poſſit imponi pœna aliqua, ob quam extra religionem debeat manere,

vt

vt eſset pœna triremium, aut ergaſtuli, aut ſimilis, attamen non poterit declarari incorrigibilis, quia reuera non eſt incorrigibilis, cum eſſe incorrigibilem excludat correctionem, atque adeo permanentiam in delicto. Nec eos iuuat cap. *cum non ab homine. de iudic.* ex eo, quod ſtatuat pro delictis ibi diſiunctiue enumeratis poſſe clericum deponi, atque adeo pro vno tantum: quia aliud eſt deponi, aliud declarari incorrigibilem; ſiquidem depoſitio eſt pœna, quæ ſolum commenſurari debet de delicto; at declaratio, cum non faciat, ſed ſupponat, quod declarat, debet neceſſario ſupponere incorrigibilitatem, vt habeat locum. Et obſtant Decreta S. Congregat. diſponentia probandum per annum in carcere, &c. vt declaratio locum habere poſſit, an perſiſtat in incorrigibilitate.

1061 An autem, vt quis ſit incorrigibilis, ſufficiat perſeuerantia in malo, an vero requiratur monitio? ſi loquamur de monitione verbali, & protestatiua, negatiuè reſpondetur, vt tenet etiam Magal. *in pract. crimin. canon. cap.* 21. *num.* 3. ſed ſufficit, ſi æquiualenter corrigatur, nempe imponendo pœnas debitas delicti. Pœna enim eſt effectus iuſtitiæ coercitiuæ, & habet vim coercendi homines à delictis magis, quam verba, & ideo æquiualent potentiori modo correctioni verbali. Quod requiratur talis monitio, conſtat ex dictis *num.* 1055. quia ſcilicet requiritur, quod per ſententiam ſit punitus, ſententia autem habet vim monitionis. Quoties autem quis ſit monendus, ſeu puniendus, vt ſit verè incorrigibilis? Duas monitiones, ſeu punitiones ſufficere docent Menoch. *conſil.* 83. *nu.* 130. Caſtro *lib.* 2. *de inſt. hæret. punit. cap.* 2. & alij apud ipſum. At tres requiri, tradit Donat. *in praxi ver. regul. par.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 10. *num.* 2. quod antea prius tradiderunt Abbas *in cap. cum non ab homine, num.* 30. *de iudic.* Butr. *num.* 22. Verùm puto, quod ſufficiant duo delicta punita, ſuperueniente tertio, & ita conciliari poſſunt Doctores citati. Nam duo delicta punita dicunt quod non ſe ſubmittat correctioni, & dum ſuperuenit tertium maiorem pertinaciam in malo oſtendit, & proinde locum habere poteſt annus probationis pro incorrigibilitate, iuxta Decreta S. Congregat. qui formam incorrigibilitatis plene conſtituat, ſi probatus religioſus non reſipiſcat. Hoc autem deducitur ex cap. *cum non ab homine. de iudic.* vbi clericus deſperata emendatione conſignandus eſt ſæculari poteſtati, vt exilio, vel alia pœna plectatur, tanquam in vltimum remedium Tunc autem vt *ibid.* habetur, eſt deſperata emendatio, cum ter deliquit, & ter etiam punitus eſt, & tamen non reſipiſcit, militat enim in eijciendis eadem cauſa finalis, quam textus exprimit, nempe, *Ne poſſit eſse vltra perditio plurimorum.*

1062 An vero poſſit quis eijci non ſeruata forma præſcripta in Decretis Sac. Congregat. propter aliquod graue delictum, vnde magna infamia religioni ſequatur Fortè poterat ante noua Decreta de eiectis, vt docet Syluester verbo *Abbas quæſt.* 3. *num.* 6. præſertim ſi id per conſtitutiones religionis permitteretur. Imo etiam poſt noua Decreta de Eiectis, affirmat Leander *in cap.* 2. *regul. D. Franciſc. cap.* 16. *num.* 17. ver. *aſſi miſmo*, addens id licere, quando probabiliter timeretur notabilis infamia religioni, aut graue ſcandalum, ſi differretur expulſio, & ordinaretur cauſa modo præſcripto in dictis decretis, non ſeruata forma præſcripta. Quia religio de iure naturali habet, quod auertere poſſit quamlibet ſuam grauem infamiam, aut ſcandalum, cui iuri derogare non poteſt ius poſitiuum humanum, *l. ſcientiam* §. *qui cum aliter ff. ad leg. Aquiliam*. Vnde in tali caſu cenſendum erit, quod non habeat locum forma præſcripta, nec ad ipſum ſe extendat ex intentione Summi Pontificis, qui licet operetur de plenitudine poteſtatis, non intendit impedire, quæ ſunt de iure naturali, cap. *cum inter, de except.* & Clemen. *Paſtoralis* §. *cæterum, de ſent. & re iud.* Verum difficile puto, caſum ſic figuratum in praxi contingere poſſe, ita vt alia via infamiæ, & ſcandalo occurri non poſſit. Quando autem alia via occurri poteſt, forma præſcripta non ſit impoſſibilis moraliter loquendo, & ideo erit ſeruanda, quia tunc ſolum forma cenſetur remiſſa, quando ſit impoſſibilis, ob aliquam ſuperuenientem neceſſitatem, vt notant Pariſ. *conſil.* 33. *num.* 29. *lib.* 2. Rolan. *conſil.* 81. *num.* 25. *& ſequent.* Felin. *in cap. quantum. vt lite non conteſt.* Tiraquel. *ad leg. connub. gloſſ.* 6. *n.* 34.

1063 Ex quo deducitur, non habere locum id, quod tradunt Viual. *in candelab. par.* 3. *tit. de depoſitione, num.* 22. Diaz *in pract. cap.* 90. nempe, religioſum ob conſpirationem in aliquem ex ſuis Superioribus poſſe expelli à religione; ſiquidem magis tenetur obedire ſuis Superioribus, quam clerici Epiſcopo, qui tamen ſi in ipſum conſpirent, deponuntur. Siquidem poſt noua decreta nullus à religione expelli poteſt, niſi ob incorrigibilitatem, vt conſtat ex illis verbis §. 6. *Ad hæc vt impoſterum è religionibus nullus legitimè profeſſus eijci poſſit, niſi ſit verè incorrigibilis.*

1064 Rurſus deducitur. Non poſſe etiam Generalem cum deputatis pro incorrigibilibus eijcere aliquem à religione per ſententiam ad tempus determinatum, quo finito teneatur eiectus redire, vt notat etiam cum Nauar. Leander *in cap.* 2. *regul. S. Franciſ. cap.* 16. *in fine*, ver. *En quanto*. Quia vel eijcitur vt incorrigibilis verè, & tunc debet eijci per ſententiam definitiuam, & in perpetuum, quantum eſt ex vi ſententiæ, ita vt non poſſit recipi à religione, niſi ſe correxerit; quia cum eiectio ſit propter bonum commune, non poteſt retractari, niſi ceſſet cauſa eiectionis, nempe incorrigibilitas. Vel non eijcitur tanquam verè incorrigibilis, & tunc ceſſat facultas eijciendi per Decreta S. Congregat.

1065 Quia autem alij ſunt incorrigibiles de iure, de quibus dictum eſt *num.* 1055. qui ſcilicet ſunt tales, ſecundum diſpoſitionem iuris, quia non obſtante multiplici punitione perſeuerant in malo. Alij vero de facto, qui ſcilicet, licet puniti non ſint, vel quia delicta fuerint diſſimulata, vel quia actarità confecta non ſint, vel quia non plenè crimina ſint probata, perſeuerant tamen in malo, multiplicando delicta abſque vlla ſpe emendationis, & inficiunt cæteros præſertim iuniores: Dubitatur, an iſti expelli poſſint tanquam incorrigibiles. Et affirmatiuè reſpondent Rodriguez *tom.* 1. *quæſt. regul. quæſt.* 30. *ar.* 15. Miranda *tom.* 1. *manual. quæſt.* 52. *ar.* 2. *concluſ.* 2. Portel. *in dub. regul.* verbo *eijcere* ab

Digitized by Google

ab ordine num.1. ver. *certiorata*. Iſti tamen Doctores ſcripſerunt ante Decreta S.Congregationis de Eiectis. Verum Alphonſus de Leone *de cenſur.reſol.6.* verbo *eijcere num.314.* affirmat adhuc poſſe eijci poſt dicta Decreta, ſi tamen per annum ieiunijs, & pœnitentijs probentur in carcere. Quia re vera ſunt ſecundum ſe incorrigibiles, nec Decreta S.Congregationis excludunt incorrigibilitatem de facto, nam licet decernat, quod quis non ſit cenſendus incorrigibilis, niſi ſit talis ex iuris diſpoſitione, hæc tamen verba non ponuntur ad excludendam incorrigibilitatem, quam ponebant ſtatuta, & conſtitutiones aliquarum religionum, nam recipiũt declarationem, & reſtrictionem à ſubſequentibus verbis, *Sublatis in hac parte ſtatutis, &c.* Deinde quia etiam incorrigibilitas de facto eſt ſecundum iuris diſpoſitionem, cum in ipſo habeat fundamentum, vt dicitur etiam de ignorantia iuris, & facti. Vnde in cap. *fin. de ſtatu Monachor.* habetur. *Quos contumaces inuenerint, & rebelles, iuxta modum culpæ vice noſtra eijcient.* Poſſunt autem inueniri rebelles, & contumaces de iure, cum ſcilicet iuridicè puniti non reſipiſcunt; & de facto, quando factis ipſis tales ſe demonſtrant. Vnde ſi accedat probatio præſcripta à S. Congregat. poterunt tanquam ſeruata forma declarari incorrigibiles.

1066 Tertiò deducitur, non poſſe eijci religioſos ſcandaloſos, & delinquentes, vt declarauit Sac. Congregat. 1. *die Iunij* 1635. niſi ſint verè incorrigibiles. Et proinde quamuis plura delicta commiſerint, non poterunt dici incorrigibiles, niſi aut puniti ſint, aut ſaltem verbaliter correcti authenticè nempe à Superioribus auctoritatiuo modo: quia non dicitur quis incorrigibilis, niſi reſpuerit correctionem, & ex illa non profecerit, vnde niſi præceſſerit authentica correctio, non poterunt haberi authenticè pro incorrigibilibus. Et proinde etiam auctoritatiuo modo erit indicendus annus probationis in ieiunijs, & carcere.

1067 Quartò deducitur, an poſſit declarari incorrigibilis, qui infra annum probationis è carceribus aufugit. Affirmat Bellettus *par.2.diſquiſit.clerical. tit. de pœn. clericor.* §. 25. *num.* 13. ſiquidem nullum eſt maius ſignum incorrigibilitatis, quam nolle ſuſcipere pœnas correctiuas. At oppoſitum tenendum eſt, ſiquidem ex Decretis de incorrigibilibus requiritur pro forma ad inducendam incorrigibilitatem annus integer probationis; vnde ſicut profeſſio eſt nulla, quando non præmittitur integer annus probationis, ita etiam eiectio erit nulla, quia non præceſſit forma præſcripta. Et ita declarauit Sacra Congregatio; *die* 21. *Iulij* 1653. nam interrogata, an regularis conſtitutus in carceribus ſpatio vnius anni in ieiunio, & pœnitentia, ad finem, vt tanquam incorrigibilis à religione eijciatur, ſi è carceribus fugiat, dicto carcerationis anno nondum expleto, & deinde ſit captus, poſſit tunc vt incorrigibilis eijci. An verò quid, aliud faciendum ſit. Reſpondit, *Regulares delinquentes vt incorrigibiles à religione eijci non poſſe anno carcerationis nondum expleto.* Et proinde iuxta hanc reſponſionem iterum in carcerem erit conijciendus. Atque alia dubia in hac materia reſoluit S.Congregat. quæ infra ponentur. Et antea *die* 13. *Nouemb.* 1632. vt refert Peirin. *de priuileg. regular. circa fin. in decretis S.Congregat.* Legitimè profeſſos non poſſe à religione eijci, niſi poſtquam per annum in carceribus in ieiunio, & pœnitentia detenti, & probati fuerint, & eo elapſo non reſipuerint, ſed animo indurato in ſua pertinacia perſeuerauerint. Fugientes verò vt ſupra è carceribus, etiam pro huiuſmodi fugæ delicto eſſe puniendos, & poſſe ferrea cuſtodia in carceribus detineri.

1068 Quinto deducitur. An cenſendus ſit incorrigibilis, qui in carcere per annum libenter pœnitentias iniunctas ſuſcipit, & exequitur. Nam ſi id faciat pœnitentia ductus priorum delictorum, & ex deſiderio ſe corrigendi, certè non poterit haberi pro incorrigibili, quia iam depoſuit peruicacem voluntatem male agendi. At ſi nihilominus retineat voluntatem male agendi, & in promptitudine ad malum perſeueret, erit habendus pro incorrigibili, vt tradunt etiam Alphonſ.de Leone *de cenſur.recollect.6. num.318.* Donat. *in praxi rer. regular.par.2 tract.8. quæſt.* 12. *num.*1. Ratio eſt, quia exequi libenter, & promptè pœnitentias, non eſt ſignum infallibile emendationis, cum alias cauſas habere poſſit; & ideo, ſi aliunde conſtet, quod duret peruicacia malæ voluntatis, non erit habendus pro emendato; cum non poſſit habere locum emendatio durante obſtinata voluntate in malo. Et à fortiori pro ſummè incorrigibili erit habendus, ſi libenter pœnas impoſitas ſubſtineat ex deſiderio, quod declaretur incorrigibilis, quia nullum maius ſignum incorrigibilitatis, quam velle eſſe incorrigibilem. Et proinde ſi quis poſt commiſſa delicta inſtaret probari in carcere in pœnitentijs, & ieiunijs, in hunc finem vt expleto anno declararetur incorrigibilis, habendus eſſet pro incorrigibili, ſi completo anno adhuc in hoc propoſito perſeueraret, nam oſtenderet voluntatem maximè peruerſam, & in malo obſtinatam.

1069 Sexto deducitur. In ordine ad incorrigibilitatem non eſſe computanda illa delicta, de quibus religioſus abſolutus fuit, vt tradunt Riccius *deciſ.102. in fine par.*4. Donat. *in praxi rer. regular.par.2. tract.8. q.14.* Et ratio eſt, quia non entis nullæ ſunt qualitates, & ideo, cum delicta, à quibus quis fuit abſolutus, non ſint, quia per abſolutionem declaratur non fuiſſe ab ipſo commiſſa, non poſſunt dici correcta, aut non correcta. Quod etiam locum habet, etiamſi talia delicta ab ipſo commiſſa fuiſſent, ſed non potuiſſent probari, quia abſolutionis ſententia detergit maculam contractam ex fama, aut indicijs ob tale delictum.

1070 Septimo deducitur, quomodo expleto anno probationis dignoſcendum ſit, religioſum perdurare in ſua incorrigibilitate. Cum enim non poſſit eijci quis, niſi ſit verè incorrigibilis, ita vt debeat experiri per annum, an in ſua incorrigibilitate perſeueret, non poteſt deueniri ad expulſionis ſententiam, niſi conſtet elapſo anno permanere in ſua incorrigibilitate, & ideo debent confici proceſſus de duratione incorrigibilitatis. Et quidem ſi ipſe inſtet declarari incorrigibilem, ſufficiet reducere in actis hanc inſtantiam, cum abundanter declaret incorrigibilitatem, vt dictum eſt. Si verò non inſtet, examinandi erunt teſtes, qui deponant de duratione peruerſæ eius voluntatis. Ita Donat. *in praxi rer.*

rer. regular. par. 2. tract. 8. qu. 19. n. 3. Vt autem poſſint deponere, neceſſe erit, quod aliqui Patres præſertim ex grauioribus, identidem durante anno probationis carceratum inuiſant, hortentur ad bonam frugem, & diligenter obſeruent diſpoſitionem animi ipſius, an ſcilicet pœnitentijs emolliatur, & diſponatur ad reſipiſcentiam, an vero induratus permaneat; vt ſcilicet in teſtificando, ſui dicti rationem reddere poſſint. Iuuabit etiam pro incorrigibilitate probanda, ſi dum eſt carceratus, delictum aliquid attentet, quamuis non perficiat, quia ſufficiet, quod animum paratum habeat, vt oſtendat incorrigibilitatem.

1071 Octauo deducitur, antequam aliquis expellatur tanquam incorrigibilis, neceſſariam eſſe ſententiam declaratoriam incorrigibilitatis, & proinde compilandum eſſe proceſſum, ex quo conſtet de incorrigibilitate. Quia licet forte non fuerit neceſſaria ante noua Decreta, vt videntur ſentire Farinac. *in praxi, quæſt.* 8. *num.* 49. Nouar. *in ſum. Bullar. tit. de Apoſt. & eiect. num.* 21. Attamen modo omnino neceſſaria eſt. Et ita docent Clarus *in pract. quæſt.* 36. *num.* 34. ver. *Sed quæritur.* Foller. *in praxi crimin.* verbo *Audiatur, num.* 4. Felin. *in cap. Cum non ab homine, n.* 10. *de iudic.* Capyc. *deciſ.* 112 *num.* 6. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 13. *num.* 2. Et conſtat ex dictis Decretis, ſiquidem iniungunt, quod ſententia expulſionis Ordinario notificetur, vnde ſupponunt, eſſe ferendam. Et ratio eſt, quia per expulſionem eiectus priuatur iure, quod per profeſſionem acquiſiuit ad conuiuendum cum cæteris intra clauſtra, & ad exigenda alimenta à religione; hoc autem iure non poteſt priuari, niſi per ſententiam, & compilato proceſſu de incorrigibilitate; ſiquidem cum non poſſit priuari hoc iure, niſi ſubſiſtente cauſa iuſta, neceſſe eſt, quod de cauſa iuridicè conſtet; & ideo ſemper fuit neceſſaria compilatio proceſſus, & ſententia.

1072 Hæc autem ſententia ferenda eſt à Generali Religionis, & à ſex PP. deputandis in ſingulis Capitulis Generalibus iuxta noua Decreta, per quæ abrogata ſunt priuilegia conceſſa religionibus aliter expellendi incorrigibiles. Et ita notant Nouar. *De nouo iure Pontif. concluſ.* 83. *num.* 3. Alter Nouar. *in ſum. Bul. tit. de eiectis, num.* 21. Megal. *in praxi crim. can. cap.* 23. *num.* 8. Non eſt tamen neceſſarium, quod Generalis, aut aliquis ex deputatis Patribus compilet proceſſum, ſed compilatio poterit alicui delegari. Quia dicta Decreta ſolum requirunt, quod Generalis ferat ſententiam de conſenſu dictorum ſex Patrum. Nec item neceſſarium erit, quod in compilando proceſſu ſeruentur apices iuris, ſed ſufficiet, quod ſit compilatus ſecundum ſtylum, & conſuetudinem religionis, vt habetur in dictis Decretis, §. 6. *Non niſi inſtructo ſecundum eorum ſtylum, & Conſtitutiones proceſſu, & plenè probatis cauſis expulſionis ad ſacrorum canonum præſcriptum.* Præterea cum plenè probandæ ſint cauſæ expulſionis in plurali per dicta Decreta, non ſufficiet, quod probetur incorrigibilitas in genere, ſed erit in ſpecie probanda ex tali, vel tali delicto, ita vt probata maneant delicta, in quibus fundatur incorrigibilitas, & quorum intuitu ad annum probationis in ordine ad eiectionem admiſſus eſt. Non erit tamen neceſſarium inſtruere nouos proceſſus de ijs delictis, ſed ſufficiet Inſerere nouo proceſſui priores proceſſus, quorum vi punitus fuit; nam hoc pacto plenè remanent probatæ omnes cauſæ expulſionis. Non ſufficiet tamen remiſſio ad priores proceſſus, ſed per extenſum erunt inſerendi, alioquin non poſſent iudices incorrigibilium videre, an plenè ſint probatæ cauſæ expulſionis.

1073 Quia tamen in praxi admodum difficile erat, quod ſex Patres ſimul cum Generali ferrent ſententiam expulſionis pro omnibus incorrigibilibus, quando Generalis non moratur in aliquo loco, ſed fere continuò viſitat prouincias: ideo declaratum fuit à S. Congregat. quod dum Generalis viſitat, poteſt in quaibet prouincia eligere ſibi ſex Patres coniudices, de quorum conſenſu ferat in illa prouincia ſententiam incorrigibilitatis; iuxta tamen reſponſionem S. Congregat. de qua infra *numer.* 301. *in fine.* Electio horum Patrum pro ſingulis prouincijs facienda eſt in Capitulo Generali, ſeu Congregatione, quia electio fuit conceſſa Generali pro illa vice vſque ad proximum Capitulum Generale. Et Decretum de electione facienda à Capitulo Generali eſſe intelligendum, quando in ipſo Capitulo Generali eſt ferenda ſententia, vel in loco vbi regulariter moratur Generalis. Ita notant Peirin. *De priuileg. ad Conſtit.* 10. *Vrbani VIII.* Lezana *tom.* 1. *ſum cap.* 23. *num.* 5. (qui tamen *tom.* 2. *cap.* 12. *num.* 8. hanc declarationem reuocat in dubium. Verum S. Congregat. mentionem fecit de hac declaratione in alijs declarationibus; quæ infra ponentur, & fuit facta ſub *die* 9. *Auguſt.* 1625.) Nouar. *par.* 1. *Bullar. tit. de Apoſt. n.* 35 Alphonſus de Leone *de cenſur. recol.* 5. *n.* 322. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2 *tract.* 8. *q.* 17. teſtans, ita in praxi ſeruatum fuiſſe à Nicolao Rodulphio Ordinis Prædicatorum Generali.

1074 Quod ſi contingat non eligi dictos ſex Patres in Capitulo Generali, aut ex obliuione, aut ex alia cauſa, non poterunt amplius eligi, ſed recurrendum erit ad Sacram Congregat. in ſingulis caſibus. Ita enim eadem Congregat. declarauit: nam interrogata, *Quod ſi à religione huiuſmodi ſex Patres non fuerint electi in Capitulo Generali, ſeu Congregatione Generali, quid faciendum ſit vſque ad primum Capitulum Generale.* Reſpondit. *Recurrendum ad Sacram Congregationem in ſingulis caſibus.* Ita in Declarationibus infra ponendis. Præterea non eſt neceſſarium, quòd Iudices reijciendorum ſimul reſideant, nec etiam quod ſimul conueniant, quando ferenda eſt ſententia; ſed ſufficit, ſi ſinguli expenſo proceſſu incorrigibilitatis ſuum votum in ſcriptis ſignificent Generali, qui poſtea iuxta vota ſibi ſignificata ſententiam feret. Ita enim declarauit S. Congregat. vt in declarat. infra afferendis: ſiquidem interrogata, an ſufficiat, vt Prælatus Conuentualis, ſeu Prouincialis conficiat proceſſum ſtylo religionis ſeruato, & illius ſummarium tranſmittat Generali Ordinis, ſeu illius delegato, qui adhibitis ſex Patribus electis quilibet eorum videat eumdem proceſſum, & tranſmittat votum ſuum per literas eidem Generali, ſeu delegato. Reſpondit. Proceſſum conficiendum eſſe iuxta ſtylum, & Conſtitutiones religionis, & illorum tranſumptum authenticum eſſe tranſmittendum ad ſingulos ex ſex Patri-

Digitized by Google

Patribus electos , qui per litteras poſſunt votum datum dare . Et ratio eſt , quia Decreta ſolum requirunt , quod Generalis ferat ſententiam de conſenſu illorum ſex Patrum, qui ſiue ſint præſentes, ſiue abſentes, poſſunt ſuum conſenſum exhibere .

1075 Eſt autem difficultas , an requiratur conſenſus omnium , & ſingulorum ſex Patrum , an verò ſufficiat maioris partis . Rurſus, ſi tres conſentiant, & tres diſſentiant, an poſſit ferri ſententia expulſionis accedente conſenſu Generalis; nam tunc quatuor ſuffragia , quæ ſunt maior pars , conſentiunt . Reſp. Non eſſe neceſſarium ſingulorum conſenſum , nec ſufficere conſenſum trium, ſed requiri maiorem partem illorum ſex, atque adeo ſaltem quatuor . Et ita declarauit S. Congregat. vt in declarationibus infra exhibendis . quæ ita interrogata . *An Generalis ſeu Delegatus poſſit ferre ſententiam eiectionis à religione , quando à tribus ex ſex Patribus electis , ſeu ab illorum maiori parte dicta ſententia approbetur . An potius ſit neceſſario , vt omnes ſex dent votum , ita vt ex defectu voti etiam vnius, non poſſit ſententia validè ferri* . Reſpondit . *Sententiam eiectionis à religione ferri debere ſaltem de voto maioris partis ſex Patrum electorum* . Et hoc deſumitur ex dictis Decretis . nam *§. 6.* ſtatuitur , quod permanens in ſua incorrigibilitate , eijci poſſit ab ipſomet Generali tantum , de conſilio , & aſſenſu ſex Patrum ex grauioribns religionis . Ex quibus verbis conſtat , quod ſententia expulſionis fertur à ſolo Generali cum conſenſu ſex Patrun , vnde hi Patres non ſunt ferentes ſententiam, ſed conſentientes in ſententiã , & ideo non faciunt cum Generali vnum corpus in iudicando, & proinde non vnitur ſuffragium Generalis , ſeu ſenſus ipſius cum cæteris , quia eſt diuerſæ rationis , nam illi concurrunt , vt conſulentes , & conſentientes, ipſe verò vt operans, & vt principalis. Rurſus , cùm Generalis debeat ferre ſententiam *de conſilio, & aſſenſu ſex Patrum*; debet verificari, quod interueniat eorumdem conſilium , & aſſenſus ; non poſſet autẽ verificari, ſi tres tantum conſentirẽt, quia ſolum dicitur fieri ab omnibus, quod fit à maiori parte . cap. *Ne Epiſcopi , de tempor. ordinat. & cap. ex parte , de cenſib.* Et ideo dum maior pars illorum ſex conſentit, omnes conſentire cenſentur .

1076 Nono deducitur . An Generalis poſſit delegare alicui cauſam incorrigibilitatis. Videtur enim negatiuè reſoluendum , quia in Decretis de eiectis , *§. 6.* dicitur , *Ab ipſomet Generali tantum*, quæ oratio taxatiua excludit omnes alias perſonas, quæ in ipſa non comprehenduntur cap. *Cum Eccleſia Sutrina. §. pars Canonic. de cau. poſſeſ. & propr.* Verum tenendum eſt , poſſe delegare , nam dictio taxatiua eſt poſita ad excludendas alias perſonas tanquam iudices ordinarios : vnde cum Generalis ſit iudex ordinarius poterit prout de iure delegare, quia oratio taxatiua non excludit id , ad quod fit extenſio auctoritate alicuius legis *l. 1. ff. de regul. iur.* & notant Salicet. *in l. 1. C. de bonor. poſſeſſ. con. tab.* Bart. *in l. Ob æs, C. de præd. min.* Extenſio autem ad delegatum fit in virtute iuris communis concedentis Ordinario facultatem delegandi : Vnde S. Congregatio interrogata ſub hac diſiunctione, an Generalis , vel Delegatus poſſit ferre ſententiam eiectionis, vt ſupra *num.* 1074. reſpondit quæſito nihil dicens de delegato , & proinde tacitè approbans , quod etiam delegatus poſſit ferre ſententiam .

1077 Decimò deducitur , ſuperiores regulares , quando eijciunt aliquem à religione, quamuis prius poſſent eijcere ſub conditione , quod aliam religionem ingrederentur , & illi concedere litteras teſtimoniales ad hunc effectum virtute priuilegiorum , de quibus in *compend. priuileg. mendican.* verbo *Apoſtatæ , num. 9.* Qui propterea tenebantur adimplere conditionem, vt notant Laiman *lib. 4. tract. 5 cap. 13. quæſt. 5. num. 9.* Paſſarel. *in compen. priuileg. Minimor. cap. 16.* Modo tamen non poſſunt , cum id expreſsè prohibeatur in Decretis de Eiectis , §. 9. ibi . *Præterea ſtatuit , vt ijdem ſuperiores nemini ex religioſis expulſis litteras teſtimoniales concedant, illos ad Sedem Apoſtolicam reijcientes , vel iubentes aliam ingredi religionem*. An autem auctoritate propria poſſit tranſire ad aliam religionem , affirmat Nauar. *conſil. 78. de Regular. lib. 3. in 2. edit.* & videtur conſentire Rodriquez *tom. 1. quæſt. Regular. quæſt. 30. ar. 21.* Quia eſt extincta omnis obligatio reſpectu prioris religionis: &, ſi poteſt manere in ſæculo , multo magis poterit aliam religionem ingredi . Verum tenendum eſt, quod non poſſit, vt notant etiam Bellet. *par. 2. diſquiſit. Cler. tit. de pœn. Cleritor.* §. 25. *num.* 22. Donat. *in praxi rer. Regular. par. 2. tract. 8. quæſt. 57. num. 3.* & conſtat ex Decretis de eiectis, §. 7. ibi . *Sic verò eiecti, quandiu non redierint ad religionem , in habitu clericali incedant , atque Ordinarij loci iuriſdictioni , & obedientiæ ſubſint*; vnde cum ipſis præfigatur habitus clericalis , & viuere ſub obedientia Ordinariorum, non eſt ipſis liberum eligere alium ſtatum , ſed tenentur in præfixo viuere . Imo nec poterant ante huiuſmodi Decreta; nam vel corrigebantur , & tunc tenebantur ad propriam religionem redire . iuxta cap. *fin. de regular.* Vel non corrigebantur , & tunc durabat cauſa finalis expulſionis, atque adeo periculum infectionis cæterorum, & ideo à nulla religione poterant recipi . Et ideo requiritur licentia Summi Pontificis , & Prælatorum ſuæ religionis , vt notant Corduba *in cap. 2. Reg. S. Franciſ. quæſt. 21. par. 3.* Suarez *de cenſur. diſp. 22. ſect. 5. num. 20.* Lezana *tom. 1. quæſt. regul. cap. 23. num. 10.* Quod habet locum ſtantibus etiam priuilegijs præſertim Innocentij IV. in fauorem Minorum , & participantium . de quo Rodriquez *tom. 1. quæſt. regular. q. 30 ar. 22.* Quia per Decreta S. Congregationis de eiectis, derogatum eſt omnibus priuilegijs ijſdem Decretis contrariantibus .

1078 Vndecimo ſequitur . Quod non poſſit eiectus venire contra renunciationem bonorum factam intuitu religionis , vt notant Sanchez *lib. 6. ſum. cap. 9. num. 34. & 45.* Nouar. *in Lucerna Regular.* verbo *Eiecti , num.* 14. Lezana *in ſum. eod. verbo num. 9.* Donat. *in praxi rer. regular. part. 2. tract. 8. quæſt. 58. num. 1.* Ratio eſt, quia eiectio non deſtruit profeſſionem , nec ſoluit vota ſolemnia , & ideo cum remaneat adſtrictus voto paupertatis , durat renunciatio, ſi aliàs valida fuit . Et ita etiam cenſuit Rota *deciſ. 109. num. . . . par. 5. Recent.*

1079 Duodecimò deducitur , quod cum eiecti ex præfatis Decretis ſint perpetuò ſuſpenſi , non poſſunt miniſtrare in ordinibus ſuſceptis : vnde licet

ſint ſacerdotes, non poterunt miniſtrare Euchariſtiam. Difficultas eſt, an miniſtrando incurrant excommunicationem in Clemen. *Religioſi, de priuileg.* in qua ſub pœna excommunicationis interdicitur religioſis miniſtrare Euchariſtiam ſine licentia Parochorum. Affirmat Lopez de Texeda *lib. 2. tract. 1. controuer.* 10. Quia eiectus remanet religioſus, & ideo afficitur excommunicatione impoſita religioſis. Sed melius negant Ceſpedes *de exemp. Regular. cap. 6. dub. 127. num. 3.* Donat. *in praxi rer. regular. par. 2. tract. 8. quæſt. 61. num. 4.* Quia eſt ſeparatus à conuictu religioſorum, & tranſlatus ad habitum clericalē & cū non fruatur priuilegijs religionis, nec etiā ſubijci debet pœnis. Rurſus cum ſit ſub obedientia Epiſcopi, à quo dirigi debet, habetur pro clerico quò ad vitam politicam, & communionem cum cæteris.

1080 An verò aſſumi poſſint ab Epiſcopo ad concionandum, videtur affirmatiuè reſoluendum, quia per dicta Decreta ſuſpenſi ſunt tantum ab exercitio ordinum, vt in §. 10. Concionari autem non eſt exercitium ordinis. Verum obſtant priuilegia Innocentij IV. & Sixti IV. *in Bullario* Rodriquez, de quibus alter Rodriquez *in Compen. qu. regular. reſol. 112, num. ....* per quæ id interdicitur. Deinde cum eiecti ſint infames, & omnium honorum, & dignitatum incapaces, proinde tanquam tales non poſſunt aſſumi ad munus concionandi.

1081 Tertiodecimò deducitur, quod cum eiecti debeant incedere in habitu clericali, atque adeo habitus clericalis per Decreta S. Congregat. ſit ſubrogatus habitui religionis, ſequitur, quod reſpectu ipſius retineat eamdem obligationem, quam retinent cæteri religioſi reſpectu proprij habitus, ſiquidem non deſinunt eſſe religioſi, vt dictum eſt in ſuperioribus. Et proinde, ſi dimittat habitum clericalem, incidet in excommunicationem. cap. *Vt periculoſa, Ne Cler. vel Monachi.* Et ita docent etiam Maranta *par. 3. controuer. reſpon. 58. n. 31.* Donat. *in praxi rer. regul. tract. 8. quæſt. 4.* Non videtur tamen eſſe Apoſtata, quia non deſerit religionem cum animo laicaliter viuendi, hoc eſt extra clauſtra, quia iam ita viuebat, ſed tantum deponit habitum eo modo, quo deponeret religioſus degens intra clauſtra ſine animo apoſtatandi, ſed ad alium finem.

1082 Quartodecimò ſequitur, quæ dicta ſunt de religioſis eiectis, habere locum proportionaliter etiam in Monialibus, ſi declararentur incorrigibiles, quia militat eadem ratio. Verùm non poſſunt Moniales eijci è monaſterio tanquam incorrigibiles, niſi cum expreſſa facultate Summi Pontificis, vt aduertunt Sanchez *lib. 6. ſum. cap. 9. n. 6.* Alphonſus de Leone *De cenſur. recollect. 6. num. 322.* Nouar. *in praxi noui iur. Pontific. concluſ. 1. alias 83. num. 8.* Lezana *in ſum. verbo Eiecti, n. 11.* & verbo *Clauſtra, num. 15.* Bonac. *quæſt. 1. de clauſura pun. 9. num. 19.* ver. *Maior difficultas.* Gauantus *in Manuali.* verbo *Monialium clauſura num. 23.* Miranda *de Monial. quæſt. 3. ar. 2.* Rodriquez *tom. 1. q. regular. quæſt. 49. ar. 1.* Ricciullus *lib. 8. de iure perſonar. cap. 5. num. 8. in fine.* Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp. 21. quæſt. 4. num. 3.* Barboſa *in cap. fin. num. 10. de regular.* Et ita declarauit S. Congregat. *die 27. Maij* 1603. apud Gauant. Vnde praxis declarauit, quod conceſſio declarandi religioſos incorrigibiles non ſe extendit ad moniales. Et proinde non habet locum regula, quod maſculinum concipiat fœmininum, quia huic extenſioni obſtat praxis. Nec vnquam conceſſio Innocentij IV. fuit reducta ad praxim, qua conceſſit Ciſtercienſibus, vt moniales rebelles poſſent per Prælatos religionis eijci, vt in eorumdem Bullario & meminit Rodriquez *in compen. reſol. 55. num. 3.*

DECLARATIONES ET SOLVTIONES ALIQVORVM Dubiorum circa incorrigibiles, Sacræ Congregationis Concilij Tridentini.

1083 *PRecurator Generalis Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, mediante interceſſione Eminentiſſimi Cardinalis de Lugo Protectoris, ſupplicat pro ſua (vt inquit) & aliorum Superiorum Regularium inſtructione, per hanc Sacram Congregationem reſponderi ad infraſcripta quæſita ſuper Decreto de Apoſtatis, & Eiectis, iuſſu Summi Pontificis, ex ſententia eiuſdem Sacræ Congregationis edito, anno 1624. & impreſſo in Bullario nouo, tom. 4. pag. 267. verſ. ad hæc.*

Primò. An Regularis conſtitutus in carceribus ſpatio vnius anni, in ieiunio, & pœnitentia, ad finem vt tanquam incorrigibilis à Religione eijciatur, ſi è carceribus fugiat, (dicto carcerationis anno nondum expleto) & deinde ſit captus, poſſit tunc vt incorrigibilis eijci. An verò quid aliud faciendum ſit?

Secundò. An Regularis pluribus interpolatis vicibus pro reiteratis delictis in diuerſis temporibus commiſſis in carceribus detentus poſſit vno carcerationis anno (vt ſupra interpolatè expleto) tanquam incorrigibilis à Religione eijci, ſi poſt dictum annum carcerationis interpolatum, animo indurato, in ſua pertinacia perſeuerans, iterum delinquet?

Tertiò. An Generalis Ordinis poſſit delegare facultatem eijciendi à Religione Prouincialibus pro eorum prouincijs, ſeu Commiſſarijs, vel Vicarijs Generalibus, & an delegatio ſit à Generali facienda in quolibet caſu, an verò indefinitè in omnibus caſibus?

Quar-

Quartò. An ſex Patres, de quorum conſilio, & aſſenſu electio fieri debet, ſint eligendi de tota Religione, an potius ſufficiat ex qualibet Prouincia, ſeu Regno.

Quintò. Quod ſi à Religione huiuſmodi ſex Patres non fuerint electi in Capitulo, ſeu Congregatione Generali, quid faciendum ſit vſque ad primum Capitulum Generale?

Sextò. An ſufficiat vt Prælatus Conuentualis, ſeu Prouincialis conficiat proceſſum, ſtylo Religionis ſeruato, & illius ſummarium tranſmittat Generali Ordinis, ſeu illius Delegato, qui adhibitis ſex Patribus electis, quilibet eorum videat eundem proceſſum, & tranſmittat votum ſuum per litteras eidem Generali, ſeu Delegato?

Septimò. An Generalis, ſeu Delegatus poſſit ferre ſententiam eiectionis à Religione, quando à tribus ex ſex Patribus electis, ſeu ab illorum maiori parte dicta ſententia approbetur; An potius ſit neceſſarium, vt omnes ſex dent votum, ita vt ex defectu voti, etiam vnius, non poſſit ſententia validè ferri?

Die 21. 1653. Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, omnibus maturè perpenſis:

Ad primum. Reſpondit, Regulares delinquentes, vti incorrigibiles eijci non poſſe à Religione, anno carcerationis nondum expleto.

Ad ſecundum. Reſpondit, non ſufficere annum carcerationis interpolatè expletum, ſed requiri ſpatium vnius anni continuum, & integrum.

Ad tertium. Reſpondit, Generalem Ordinis non poſſe delegare facultatem eijciendi à Religione, Prouincialibus per eorum Prouincias, ſeu Commiſſarijs, vel Vicarijs Generalibus.

Ad quartum. Inhærendo declarationi alias factæ, Die 9. Auguſti 1625. à ſa. mem. Vrbano VIII. approbatæ. Reſpondit, ſex Patres eligi poſſe in vnaquaque Prouincia ſeu Regno.

Ad quintum. Reſpondit, recurrendum ad Sacram Congregationem in ſingulis caſibus.

Ad ſextum. Proceſſus eſſe conficiendos iuxta ſtylum, & Conſtitutiones Religionis, & illorum tranſumptum authenticum eſſe tranſmittendum ad ſingulos ex ſex Patribus electos, qui per litteras poſſunt votum dare.

Ad ſeptimum. Sententiam eiectionis à Religione ferri debere, ſaltem de voto maioris partis ſex Patrum electorum. Petrus Aloyſius Cardinalis Caraſa Præfectus. Loco ✠ Sigilli. Franciſcus Paulutius S. C. C. Secretar.

Ego Præſentatus Frater Ferdinandus de Galarea Notarius publicus, & Apoſtolicus in Archiuio huius Romanæ Curiæ deſcriptus, ac Secretarius Reuerendi Admodum Patris noſtri Magiſtri Fratris Michaëlis de Alcantara Vicarij Generalis Italiæ, & Prioris Generalis totius Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, Sanctæ Inquiſitionis qualificatoris, & Sacræ Congregationis Indicis Conſultoris, eiuſdem iuſſu, fidem facio, huiuſmodi copiam propria manu ex Originali, quod quidem in Archiuio noſtræ Sacræ Religionis in hoc Conuentu Sancti Adriani remanet, accuratè tranſumptam, poſteaque diligenter collationatam, cum illo fideliter concordare. In cuius rei teſtimonium præſentes litteras nomine meo ſubſcripſi, meoque ſigno communiui. Romæ in hoc prædicto Conuentu ſancti Adriani die 8. Auguſti, anni milleſimi ſexcenteſimi quinquageſimitertij. In teſtimonium veritatis. Locus ✠ Sigilli. De mandato R. A. P. N. Vicarij, & Prioris Generalis, Frater Ferdinandus de Galarea Præpoſitus, & Secretarius Notarius publicus, & Apoſtolicus.

Frater Michaël de Alcantara Vicarius Generalis Italiæ & Procurator Generalis totius Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, Sanctæ Inquiſitionis Qualificator, & Sacræ Congregationis Indicis Conſultor, tenore præſentium, fidem facimus, & atteſtamur, Eminentiſſimum, & Reuerendiſſimum Cardinalem de Lugo, noſtri Sacri Ordinis Protectorem, tranſumptum infraſcripti decreti nobis propria manu dediſſe, quod & ab Illuſtriſſimo Domino Franciſco Paulutio Sacræ Congregationis Concilij Secretario, ſibi remiſſum, & tandem Sac. Congreg. nobis tradi præcepiſſe affirmauit, pro pleniori videlicet intelligentia declarationis ad quartum dubium ab ipſa ad noſtram inſtantiam nuper factæ. Tenor autem Decreti talis eſt.

Die 9. Auguſti 1625. Sacra Congregatio Concilij S. D. N. approbante, declarauit, ſex Patres in ſingulis Capitulis, vel Congregationibus Generalibus eligendos, de quorum conſilio, & aſſenſu, Generalis poteſt Regulares incorrigibiles à Religione eijcere, in vnaquaque prouincia eligi poſſe, eoſdemque ſic electos Generalis tam longè abfuerit, vt vna conuenire non poſſit, debere ad eundem tranſmittere ſummarium proceſſus, vna cum eorum voto, vt iuxta illud Generalis poſſit ad ſententiam expulſionis procedere, interea tamen vſque ad primum Generale Capitulum, vel Congregationem proximè celebrandam, Sanctitas ſua annuit, vt electio, (ſeruata in reliquis forma decreti hac de re editi) fieri poſſit à Generali, iti-

dem cum conſilio, & aſſenſu ſex Patrum, quos idemmet Generalis, in qualibet Prouincia infra quatuor menſes elegerit. Dat. Romæ in hoc noſtro Conuentu Sancti Adriani die 21. Auguſti 1653. Frater Michaël de Alcantara, qui ſupra manu propria.

ADDITIO.

Notationes de Apoſtatis à Religione.

SVMMARIVM.

1084 *Apoſtata perquirendi à ſuis ſuperioribus.*
Poſſunt ab Ordinario loci in carcerem conijci, ſuperioribus ſuis conſignandi.
Apoſtatæ quando, & à quibus ſuperioribus inquirendi.
1085 *Superiores an teneantur inquirere, & reducere omnes apoſtatas.*
1086 *Superiores poſſunt ſuos apoſtatas capere vbicunque reperiantur.*
Religioſus comparatur ſeruo.
Seruus, ſi fugiat, capi poteſt vbicunque ſit.
1087 *Iudices ſæculares tenentur auxilium præſtare ſuperioribus pro capiendis Apoſtatis, aliàs puniri poſſunt.*
1088 *Capientes apoſtatas non incurrunt cenſuras ratione violentiæ.*
Etiamſi reſiſtentes vrgeant, percutiant &c.
1089 *Retinens apoſtatam intuitu conſanguinitatis, amicitiæ &c. non incurrit excommunicationem.*
1090 *Capere apoſtatas ad quem pertineat.*
Ordinarij ad inſtantiam Superiorum debent apoſtatas denunciare excommunicatos.
1091 *Quid ſi apoſtata non poſſit ſine ſcandalo detineri in Monaſterio.*
1092 *Monaſterium non tenetur ad debita contracta ab Apoſtatis.*
1093 *Quid ſi apoſtata reuertens deferat ſecum aliqua bona.*
1094 *Bona apoſtatarum decedentium extra religionem pertinent ad Cameram Apoſtolicam.*
Quid de bonis acquiſitis per actus prohibitos, ſi ijs in vita priuentur.
1095 *Bona Apoſtatarum retrahi poſſunt à religione.*
1096 *Bona acquiſita ex beneficio ab Apoſtata, cuius ſint.*
1097 *Apoſtata à quo abſolui poſſit.*
1098 *Super ſuſpenſione, & irregularitate, ſi quam contraxit, à quo diſpenſari poſſit.*
1099 *Pœnæ Apoſtaſiæ non ſtabilita de iure communi, & ideo ſtandum ſtatutis religionis.*
1100 *Apoſtatæ reſipiſcentes benignè excipiendi ſunt, congruè tamen puniendi.*
1101 *Apoſtata permanens vltra annum in apoſtaſia, an ſit ſuſpectus de hæreſi.*
Contemnens claues videtur de ipſis male ſentire.
1102 *Excommunicatus non denunciatus, ſi non reſipiſcat, non contemnit claues.*

1084 Regulares Apoſtatas eſſe perquirendos à ſuis ſuperioribus, & ad religionem reducendos, ſtatuitur in cap. *fin. de regular.* quod innouatum eſt in Decretis *de Apoſtatis, & eiectis* ſub *die 1. Septembris 1624. ad Conſtit. 26.* Vrbani VIII. Vbi §. 4. *Rurſus ſtatuit, vt fugitiui, & Apoſtatæ, ſiue habitum regularem deferant, ſiue non, poſſint ac debeant ab Epiſcopo loci, vbi moram trahunt, in carcerem conijci, ac ſuperioribus regularibus conſignari, ſecundum regularia ſtatuta puniendi; atque ipſi quoque ſuperiores teneantur eos perquirere, ad religionem reducere atque efficere vt apprehendantur, ſalua tamen in omnibus facultate Ordinarijs locorum attributa Decreto Concilij Trident. cap. 3. ſeſſ. 6.* Circa quod eſt aduertendum, quod tunc inſurgit obligatio quærendi Apoſtatas, quando habetur aliqua notitia, vbi inquiri poſſint; quia non præcipitur, niſi inquiſitio prudens, & quando eſt ei coniuncta aliqua ſpes inueniendi, ſiquidem omnis alia inquiſitio eſſet vana. Rurſus hæc obligatio non ſolum afficit Superiores, in quorum Conuentibus reperiebantur Apoſtatæ, quando apoſtatarunt, ſed etiam Superiores maiores: imo etiam alios ſuperiores locales, quia ad omnes pertinet curare bonum religionis, & quia Apoſtatæ non ſunt membra vnius conuentus, ſed totius religionis.

1085 Dubium autem eſt, an teneantur inquirere, & reducere omnes apoſtatas. Et negatiuè reſpondent Syluester verbo *apoſtaſia num. 10.* Rodriquez *tom. 1. quæſt. regul. quæſt. 30. ar. 5.* Miranda *tom. 1. manual. quæſt. 51. ar. 4.* Riccius *reſol. 16. nu. 4. par. 3.* Lezana *tom. 1. quæſt. regular. cap. 16. num. 16.* Donat. *in praxi rer. regular. par. 2. tract. 6. quæſt. 15. num. 2.* Qui volunt non teneri quando timetur, quod alijs ſcandalo, & periculo ſint futuri, aut quando non adeſt ſpes emendationis. Addit Lezana, quando non poſſent aptè capi, aut detineri. Et fundantur in cap. *fin. de regular.* innouato in vltimis Decretis *de apoſtatis*: vbi ſtatuitur, quod Superiores teneantur etiam per cenſuras compellere apoſtatas ad reuertendum, *Salua ordinis diſciplina*. Et proinde ceſſat obligatio, quando periclitaretur diſciplina regularis. Addunt Syluester, & Riccius, quod tenentur perquirere, niſi ordinis regula contradicat, vt apud Benedictinos, qui prohibentur recipere, qui ter apoſtatauit. Vnde ſecundum hos Doctores apoſtata ſponte reuertens, non quia facti pœniteret, ſed aut neceſſitate compulſus, aut ex alio motiuo, non eſſet recipiendus, ſi timeretur, quod ſcandalum eſſet allaturus, aut cœteris periculo futurus.

1086 Poterunt autem Superiores regulares ſuos apoſtatas capere, vbicunque reperiantur, etiam

extra

extra territorium, & in cuiuſcunque manibus reperiatur, nulla etiam præmiſsa monitione de regreſſu, inuocato etiam, ſi opus fuerit, brachio ſæculari. Ita Nauar. *com. 3. de regular. num.* 50. Rodriquez *tom.1. quæſt. regular. quæſt.39. ar.6.* Peirin. *de priuileg. ad conſtit. 13. Leon. X. num. 7.* & ad *conſtit. 7. Pij V. num.20.* Lezana *tom.1. quæſt. regular. cap.16. num.16,* Leander à Murcia *in cap.2. regul.S.Franciſ. cap.15. num.6.* Cornejus *3.par. tract.5. de excommun. diſp.6. dub. 5.* Donat. *in praxi rer. regular. tract. 6. quæſt.17. num.1.* Et hoc in virtute plurium priuilegiorum, quæ conceſsa ſunt regularibus, vt in compend. *priuileg.* verbo *apoſtata*, & in *Mari Magno Carmelitarum, §. apoſtatas corrigi*. Et quia religioſus comparatur ſeruo, qui, ſi fugiat, capi poteſt, vbicunque ſit. *l.1. §. per ſeruum, ff. de acquiren. poſſeſſ.* & *l. 1. C. ibi curialis, &c.* Quod etiam extendunt ad religioſum, qui tranſacto termino conceſso morandi extra religionem, renuit redire ad obedientiam Peirin. *citat.* Auila *de cenſur. par.2. cap. 3. diſput. 2. dub.4.*

1087 Cum autem poſſint Superiores regulares inuocare brachium ſæculare ad capiendos apoſtatas, vt dictum eſt, tenentur iudices ſæculares hoc auxilium præſtare, & niſi præſtent, mortaliter peccant, vt notat etiam Peirin. *de priuil. ad conſtit.1. Iulij II. num. 97.* Agitur enim de re graui, quæ cadit ſub obligatione ex mutua connexione, quam inuicem habent iuriſdictio ſpiritualis, & temporalis; cũ enim temporalis ſubordinetur ſpirituali, debet illa huic inſeruire quando occaſio id exigit. Vnde poterunt iudices ſæculares ad id cogi, & arbitrio iudicis puniri, vt habet Menoch. *lib.2. de arbitrar. caſu* 452. Aut cogi ſub pœna excommunicationis, vt habet Rodriquez *tom.1. quæſt. regular.* ex cap. *adminiſtratores 23. quæſt. 5.* Et ſequitur ex generali regula, quod per cenſuras compelli poſſint inobedientes.

1088 Si autem adhibeatur brachium ſæculare, apprehendentes, ligantes, & cogentes redire dictos apoſtatas non incurrent ratione violentiæ aliquam cenſuram, vt in quadam conceſſione facta Fratribus Minimis declarauit Leo X. quæ eſt apud Peirin. *de priuileg. & eſt 13. eiuſdem Pontificis.* Imo ſi reſiſtentes pugnis, aut alio modo vrgeant, & percutiant, aut ita neceſſitate exigente vulnerent, neque adhuc incurrunt excommunicationem, vt notat Peirin. *de priuileg. ad conſtit.1. Iulij II. num.95.* citans cap. *ſi clericos, de ſent. excommun. in 6.* ibi. *Niſi ex propoſito excedatur in ipſis*. Gloſ. *ibid.* verbo *excedatur*. Alciat. *item ibid.*

1089 Eſt autem aduertendum, quod, ſi quis retineret apoſtatam non tanquam fugitiuum, & apoſtatam, ſed contemplatione conſanguinitatis, amicitiæ, aut familiaritatis, præſertim cum propoſito reducẽdi ipſum ad meliorem frugem, ac etiam monitus non eijceret, non incurreret excommunicationem, vt notant Nauar. *conſil.69. de regular. nu.1.* & *cap.27. manual. num.1.* Portel. *in dub. regular.* ver. *apoſtatæ num. 4.* Miranda *tom.1. manual. quæſt. 51. ar.2.* Hieronym. Rodriquez *reſol. 11. num.7. in fine.* Sanctarel. *in ſtatuta Minor. cap.2. ſtat.62.* ver. *Reſpondeo.* Rodriquez *tom.1. quæſt. regul. quæſt.30. ar.9.* Peirin. *de priuileg. ad conſtit.2. Iulij II. num.49.* quod probant à ſimili, quia non incurrunt excommunicationem recipientes hæreticos, fauentes, &c. quando non recipiunt, neque fauent tanquam hæreticis, ſed tanquam conſanguineis, amicis, &c. Vera tamen ratio eſt, quia excommunicatio eſt lata in odiũ apoſtaſiæ, & proinde ſolum in eos, qui fouent apoſtaſiam, & faciunt aliquem actum externum fauorabilem apoſtaſiæ. Si autem non fiat contemplatione apoſtaſiæ, ſed intuitu amicitiæ, conſanguinitatis, &c. exercentur officia de ſe bona, & ideo non prohibentur ſub pœna excommunicationis.

1090 Munus autem capiendi apoſtatas ita eſt Prælatorum Regularium, vt ſimul etiam ſit Ordinariorum, vt conſtat ex Concil. Trident. *ſeſſ.25. c.4. de reformat.* & ex Decretis *de apoſtatis*, & proinde datur præuentio, ita vt ſe inuicem præuenire poſſint. Si tamen Ordinarius præueniat, tenetur eos conſignare Superioribus regularibus, ab ipſis puniẽdos iuxta ſuas regulas: vnde officium Ordinarij eſt ſolum cooperandi capturæ apoſtatarum, vt conſtat ex eiſdem Decretis. Ex quo fit, quod cum in cap. *fin. de regularib.* ſtatuatur his verbis, *Si verò huiuſmodi fugitiuos inobedientes inuenerint, eos excommunicent & tandiu faciant ab Eccleſiarum Prælatis excommunicatos publicè nunciari, donec ad mandatum ipſorum humiliter reuertantur*, tenentur Ordinarij ad inſtantiam Prælatorum regularium apoſtatas denũciare excommunicatos, atque adeo vitandos donec reſipiſcant.

1091 Quod ſi apoſtata non poſſet ſine graui ſcandalo detineri in ſuo Monaſterio, aut periculo nouæ apoſtaſiæ ad agendam pœnitentiam, reponendus erit in alio Monaſterio eiuſdem Ordinis, & proprium tenebitur expenſas pro alimentis ſubminiſtrare. ita deciditur in cap. *fin. de regul.* innouato in recentibus Decretis *de apoſtatis*. Ex quo fit, quod ſi aliquis apoſtata, vel fugitiuus non poſſet detineri in aliqua Prouincia, poſſet tranſmitti ad aliam cum ſubminiſtratione alimentorum, & teneretur ipſa eum recipere, quia quando edita fuit conſtit. dicti cap. *fin. de regular.* Monaſteria magis erant ſeparata inter ſe, & minus inuicem communicabant, quam modo communicent Prouinciæ, & ideo potior ratio militat nunc quò ad Prouincias, quàm tunc militabat quò ad Monaſteria.

1092 Si autem contingat, quod apoſtatæ tempore apoſtaſiæ contraxerint debita, etiam pro alimentis, non tenetur Monaſterium ea perſoluere. Ita Nauar. *conſil.73. num.3. lib.3.* Rodriquez *tom. 1. quæſt. regular. quæſt. 30. ar.11.* Portel. *in dub. regul.* verbo *apoſtata num.7.* Lezana *tom.1. cap.16. nu.19.* Donat. *in praxi rer. regul. tract.6. quæſt.16. num.1.* ex cap. *non dicatis 12. quæſt. 1.* & cap. *quod quibuſdam de fideiuſſor.* vbi hæc habentur. *Ne quis religioſus abſque maioris partis Capituli, & Abbatis ſui licentia pro aliquo fideiubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuam accipiat vltra ſummam à Capitulo conſtitutam; alioquin non teneatur Conuentus pro his aliquatenus reſpondere, niſi forte in vtilitatem domus ipſius manifeſtè conſtiterit redundaſſe*. Ratio eſt. Quia apoſtata ſubiacet legibus cœterorum religioſorum, cum adhuc ſit verè religioſus; & ideo cum non habeat velle, aut nolle, non poteſt nec contrahere, nec ſe aliquo modo obligare independenter à Conuentu, & quicquid in contrarium agit, nullum eſt

Digitized by Google

eſt defectu poteſtatis. Nec obſtat, quod religio teneatur alere profeſſum, & proinde alens repetere poſſit; quia ſolum tenetur alere, quandiù ſtat ſub obedientia. Excipiuntur tamen debita, ſi quæ fortè contracta eſſent in vtilitatem Monaſterij, & conſtaret euidenter, Monaſterium percepiſſe commodum, quia tunc tenebitur Monaſterium iuxta vtilitatem perceptam, vt ſtatuitur in citato cap. *Quod quibuſdam*.

1093 Sed quid, ſi dum reuertitur ad Monaſterium, afferret ſecum aliqua bona? quod tunc Monaſterium abſolutè teneatur debita ſoluere, tradunt Miranda *tom.* 1. *manual. quæſt.* 51. *ar.* 8. *concluſ.* 1. Portel. *in dub. regul.* ver. *apoſtata num.* 7. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 6. *quæſt.* 16. *num.* 10. non quidem ratione contractus, ſed ratione vtilitatis habitæ, & proinde non vltra quantitatem bonorum receptorum. Verum hæc ratio reſtringit reſolutionem. Quia ſi Monaſterium tenetur ſolum ſecundum menſuram vtilitatis, quam percepit ex debitis contractis ab apoſtata, tenetur tantum ea reſtituere, quæ ſuperſunt de ijs, pro quibus apoſtata ſe fecit debitorem, non autem tenetur ſupplere de ijs, quæ aliunde apoſtata acquiſiuiſſet, ſiue hæreditate, ſiue induſtria, & ratione quorum nullum contraxit debitum, nam hæc omnia acquiſiuit religioni, nec potuit alteri obligare, cum ſupra ipſa nullum haberet dominium.

1094 Quod autem ſpectat ad bona apoſtatarum, ſi moriantur extra religionem, quocunque titulo acquiſita ſint, pertinent omnia ad Cameram Apoſtolicam ex diſpoſitione Gregorij XIII. in ſua Conſtit. 43. quæ incipit, *Officij noſtri partes*, vbi declarans Conſtitutionem Pauli IV. de hac materia, ſtatuit, *Bona quæcunque per Regulares extra clauſtra Eccleſiarum, Monaſteriorum, domorum, & quomodocumque Regularium locorum degentes, quocunque iure, & actione, ſiue ex cauſa teſtati, ſiue inteſtati acquiſita, & in poſterum acquirenda vel ad eos delata, in quibuſuis Prouincijs, Dominijs, Regnis & locis conſiſtant: niſi ijdem, ad quos illa ſpectauerint ſufficienti fuerint teſtandi, aut de illis diſponendi facultate ſuffulti, eaque legitimè vſi fuerint, ad eamdem Cameram Apoſtolicam pleno iure pertinuiſſe, & ſpectare; at bona quæcumque eorumdem ſub ſpoliorum nomine comprehenſa, per ipſam Cameram, eiuſque nomine à quibuſuis illa quandoque occupantibus, & detinentibus recuperari, & vendicari potuiſſe, & poſſe, ac iuxta Pauli III. & aliorum prædeceſſorum noſtrorũ litteras eadem Camera Apoſtolica in huiuſmodi bonis ſpolia nuncupatis verè vniuerſaliter ſuccedente.* Hinc bona omnia acquiſita per apoſtatas ex illicita negociatione, aut quouis alio exercitio clericis prohibito, vt eſſet mederi, aduocare, chirurgiam exercere, inſeruire Principibus &c. pertinent ad Cameram Apoſtolicam poſt mortem ipſorum, aut ſi in vita ijs per ſententiam priuentur, vt notat Nauar. *com. de ſpol.* §. 7. *num.* 4. & 5. Et hoc etiam extenditur ad acquiſita contra iuſtitiam; quia tamen obligatio reſtituendi ſequitur ipſa bona, ideo tranſit cum ipſis ad eamdem Cameram, quæ proinde tenetur reſtituere acquiſita contra iuſtitiam.

1095 Quia tamen dicta diſpoſitio Gregorij procedit tantum de bonis relictis poſt mortem, vt conſtat ex §. 3. ibi, *ſi deceſſerint ſine facultate teſtandi*; Et rurſus, *Poſt eorum obitum*: ideo dum viuunt, poſſunt retrahi à religione, atque adeo ipſius quoq; erunt, ſi reuertatur ad religionem; quia cum apoſtata ſit verè religioſus, acquirit religioni, et debent ab ipſo auferri, & incorporari bonis religionis, vt ſtatuitur in cap. *Abbates* 18, *quæſt.* 2. ibi, *Quod ſi quis per contumaciam extiterit indeuotus, aut per loca aliqua vagari, aut peculiare aliquid habere præſumpſerit; omnia quæ acquiſiuerit, ab Abbatibus auferantur ſecundum regulam Monaſterio profutura*, vbi Gloſ. verbo *acquiſierit*, & cap. *cum olim* 2. *de priuil.* vbi Innòcent. & Authen. *ingreſſi. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & notant Roſella verbo *religio* 1. *num.* 1. Sylueſter verbo *apoſtata*, *num.* 12. D. Antonin. 3. *par. tit.* 16. *cap.* 5. Sanchez *lib.* 7. *ſum. cap.* 33. *num.* 6. Lezana *tom.* 1. *quæſt. regular. cap.* 16. *num.* 20. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. reg. quæſt.* 30. *ar.* 11. Portel. *in dub. regul.* verbo *apoſtata num.* 2. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 6. *quæſt.* 23. *num.* 12. Vnde quocunque titulo acquiſita ſpectabunt ad religionem, & ſolum tenebitur ad reſtitutionem eorum, quæ contra iuſtitiam acquiſita ſunt.

1096 Quod ſi contingat apoſtatam impetrare aliquod beneficium, bona acquiſita ex fructibus beneficij, aut intuitu Eccleſiæ, ſpectabunt ad ipſam Eccleſiam; atque adeo, ſi reuertatur ad religionem tenebitur relinquere Eccleſiæ; at ſi acquirat intuitu perſonæ, aut ex propria induſtria, ſpectabunt ad religionem, quia acquiſitio perſonalis ſequitur perſonam; & ius ipſius, quod cum ſit tranſlatum in religionem, ipſa quoque acquiſitio in eamdem transfertur. Ita D. Antonin. 3. *par. tit.* 16. *cap.* 5. §. 1. Azor *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 16. *quæſt.* 8. Lezana *tom.* 1. *q. regul. cap.* 16. *num.* 21.

1097 A crimine autem apoſtaſiæ, ſi non ſit reſeruatum, ſicut etiam à cenſuris annexis, poterit apoſtata à quocunque Confeſſario pro Conuentu deputato abſolui. Si verò reſeruatum ſit, recurrendum erit ad Superiorem, cui facta eſt reſeruatio, cum ad hunc finem non proſit Bulla Cruciatæ, nec Iubilea particularia, nec aliæ huiuſmodi conceſſiones pro caſibus reſeruatis apud regulares, iuxta Conſtit. 105. Vrbani VIII. *tom.* 4. *Bullar.* & ita notant etiam Portel. *in dub. regular.* ver. *apoſtata in addit. num.* 1. Lezana verbo *apoſtata num.* 11.

1098 Super ſuſpenſione autem, & irregularitate, ſi quam contraxerint, dummodo non ſit bigamiæ, mutilationis membrorum, aut homicidij voluntarij, poterunt apoſtatæ diſpenſari à ſuis Prælatis, cum poſſint diſpenſare virtute priuilegiorum ab omni alia irregularitate à prædictis, vt notant Caſarub. *in compend. priuileg.* verbo *diſpenſatio*. Sorbus *ibid.* verbo *ordines ſacri* D. Antonin. 3. *par. tit.* 28. *cap.* 7. §. *vlt. in fine*. Miranda *tom.* 2. *manualis q.* 8. *ar. vlt.* Peirin. *quæſt.* 1. *de ſubd. relig. cap.* 26. ver. *ſed quæres.* & in *Formular. litera A. cap.* 20. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 6. *quæſt.* 21. *num.* 2. Naldus *in ſum.* verbo *infamia num.* 1. Lezana *eodem verbo num.* 27. & verbo *irregularitas num.* 72. Bordon. *in conſil. regular. reſol.* 11. *num.* 50. Imo etiam diſpenſare poſſunt ſuper irregularitate ex homicidio voluntario ſequuto ante ingreſſum, in foro tamen tantum conſcientiæ, ex priuilegio Pij V. conceſſo

ceſſo Monachis S. Benedicti Congregat. Caſſinenſ. *idib. Iun. anno* 1571. vt in ſua *Conſtit.* 129. *tom.* 2. *Bullar.*

1099 Quo autem ad pœnas pro apoſtatis nullæ ſtabilitæ ſunt de iure communi; & proinde ſtandum eſt ſtatutis cuiuſcunque religionis. Quod ſi pro apoſtatis nullæ ſint pœnæ determinatæ, puniendi ſunt arbitrio iudicis, qui iuxta qualitatem apoſtaſiæ, & alias circumſtantias, pœnas determinabit. Solum noto, quod apud Fratres Minores, apoſtaſia grauis, quæ eſt apud ipſos, ſi vltra duos menſes manſerint extra religionem, vltra congruas pœnitentias, etiam carceris, punitur priuatione vocis actiuæ, & paſſiuæ; vltra quod ſolum promoueri poſſunt ad aliquod officium, ſi toto ipſo decennio laudabiliter vixerint, vt teſtatur Sanctorius *ad ſtatuta Minor. c.* 2. *ſtat.* 67. Quod ſi quis tertia vice incidat in hanc apoſtaſiam grauem, aut eijcitur à religione, quod tamen modo exequutioni mandari non poteſt, niſi ſequuto anno probationis intra carcerem in ieiunijs, & pœnitentia, ob noua Decreta *de apoſtatis, & eiectis*. Aut per decennium ad triremes damnatur.

1100 Quando autem apoſtatæ ſpontaneè redeunt reſipiſcentes, & humiliter petentes ad religionem admitti, benignè ſunt excipiendi, & charitatis viſcera eis exhibenda, vt notat Gloſ. *in cap. à nobis* verbo *reſipiſcant, de apoſtatis*, & alij infra citandi. Attamen cum miſericordia coniugenda etiam eſt iuſtitia, tum ob ipſorum correctionem, tum in aliorum exemplum, ne facilitas condonandi delictum ſit incitamentum ad peccandum, & proinde congruis pœnis puniendi ſunt. Ita Peirin. *in formular. litera A. cap.* 20. *num.* 5. *&* 6. Fauſtus *lib.* 6. *theſauri relig. quæſt.* 234. Bordon. *in conſil. regular. reſol.* 41. *quæſt.* 11. Sanctor. *in ſtatuta Minor. cap.* 2. *ſtat.* 67. ver. *cæterum vt oleo*. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 6. *quæſt.* 19. *num.* 5. Erunt tamen mitius puniendi, quia ceſſauit in ipſis rebellis voluntas, & ideo pœna non eſt neceſſaria vt reſipiſcant, & pœnitentia voluntariè ſuſcepta, facit dignos maiori miſericordia.

1101 An autem apoſtata permanens in apoſtaſia vltra annum, atque adeo in excommunicatione ſit ſuſpectus de hæreſi ratione inſordeſcentiæ, de qua Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de refor.* & ſit denunciandus tribunali Inquiſitionis, affirmant Sanctarel. *de hæreſi cap.* 41. *dub.* 3. Peirin. *de priuileg. ad conſtit.* 2. *Pauli V.* §. 2. *num.* 13. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 153. §. 8. *num.* 108. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *quæſt.* 43. qui etiam alios citat. Verum hoc non habere locum vniuerſaliter, ſed ſolum quādo apoſtata eſſet denunciatus tanquam vitandus, probabilius eſt, & conſonat praxis, ſiquidem inſordeſcentia non habet locum, niſi quò ad excommunicatos denunciatos, vt reſoluunt Albertin. *de hæret. num.* 35. Additionator ad Sayr. *de cenſur li.* 2. *cap.* 10. Quia in tantum inducitur in ſuſpicionem hæreſis, in quantum contemnendo claues, videtur de ipſis male ſentire, vt deſumitur ex cap. *bonæ, de ætate, & qualit.* & cap. *cum contumacia, de hæret. in* 6. & aduertit Rota *deciſ* 132. *n.* 7. *par.* 1. *recent.*

1102 Quando autem non eſt denunciatus, non oſtendit aliquem contemptum clauium in facie Eccleſiæ, nec ſe illi contumacem exhibet & proinde non habet locum inſordeſcentia. Quod conſtat etiam ponderatis verbis Concil. Trident. *dict. ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reformat. in fine*, ibi. *Excommunicatus verò quicunque, ſi poſt legitimas monitiones non reſipuerit, non ſolum ad ſacramenta, & communionem fidelium non recipiatur, ſed ſi obdurato animo cenſuris annexus in illis per annum inſorduerit, etiam contra eum tāquam de hæreſi ſuſpectum procedi poſſit*. Si enim requiritur quod præcedant legitimæ monitiones, debet in facie Eccleſiæ eſſe excommunicatus, atque adeo denunciatus, & coram ipſa obduratum animum oſtendere.

DECRE-

DECRETVM

QVO CONCEDITVR, ET PRAESCRIBITVR FACVLTAS Ordinarijs circa acceſſum Regularium ad Monaſteria Monialium ad colloquendum cum eis.

1103 *CVM aliàs de anno 1590. per Sacram Cardinalium negocijs Regularium Præfectorum Congregationem de mandato ſel. rec. Sixti Papæ Quinti circa acceſſum Regularium cuiuſcumque Ordinis ad Monialium Monaſteria fuerit decretum; Quòd nulli Religioſo cuiuſcumque Ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis exiſtat (Superiore, cui Monaſterij, ſeu Domus cura incumbit, Viſitatore, vel Viſitatoribus, Confeſſarioque ordinario, & extraordinario, qui ad tempus deputabitur, dumtaxat exceptis) liceat abſque licentia expreſſa eiuſdem Sacræ Congregationis accedere ad Monaſteria, ſeu Domus quarumcumque Monialium, vel Sororum, ſiue ſui, ſiue alterius cuiuſuis Ordinis ad colloquendum, ſiue tractandum cum eis. Quòd ſi aliquando mandato ſui Superioris aliquos Religioſos ad prædicandum Verbum Dei, vel ad celebrandas Miſſas in ipſarum Monialium, ſeu Sororum Eccleſijs ſiue Oratorijs exterioribus, ſiue extra Clauſtra exiſtentibus mitti, contigerit; ne dicti Religioſi vllo quæſito colore Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam perſonam intra Clauſuram degentes alloqui poſſint, ſub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto incurrendis, alijſque eiuſdem Sacræ Congregationis arbitrio: Fueritque poſtmodum declaratum, etiam Equites S. Ioannis Hieroſolymitani ſub eodem Decreto comprehendi, & quoſcumque contrafacientes ab alio, quàm ab Apoſtolica Sede, aut à Sacra Congregatione abſolui, & rehabilitari non poſſe; Ampliſſimi eiuſdem Sacræ Congregationis Patres Decreta huiuſmodi innouanda, & inuiolabiliter obſeruanda ſtatuerunt. Verùm quia experientia compertum eſt, interdum ob pias, & rationabiles cauſas, eaſque ita ferente caſu, repentinas, vt ab eadem Sac. Congregatione licentiam expectari ſummè incommodum, vel inutile ſit, Regularibus ſupradictis colloquendi cum Monialibus ſibi attinentibus neceſſitatem obuenire, facto verbo cum Sanctiſſ. D. N. Vrbano VIII. & de Sanctitatis ſuæ expreſſo ordine, & mandato, facultatem tribuerunt in poſterum locorum Ordinarijs, vt quatenus ſibi viſum fuerit in Domino expedire, licentiam concedere poſſint per quatuor vices ad ſummum quolibet anno cuicumque Regulari, vt Moniales ſibi in primo, & ſecundo tantùm conſanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui poſſit. Id verò non aliter quam ſeruata ad vnguem forma infraſcripta: Vt id nullo modo liceat diebus feſtiuis, aut in Aduentu, Quadrageſima, feria ſexta, ſabbato & Vigilijs: prædictaque licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio, ad quem ſpectet eam concedere, conſignetur Confeſſario ordinario Monaſterij, qui penes ſe retinere debeat, iſque aſſociet, & præſens ſit, & Auſcultatrices de more, non autem alia, aſſiſtant, prædictaque licentia pro die, & hora certa, & in ſcriptis concedatur, in libriſque Cancellariæ eiuſdem Ordinarij annotetur. Quòd ſi prædicti locorum Ordinarij per plures vices, vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter quàm ſeruata forma ſupradicta licentias conceſſerint, vel permiſerint, ſciant ſe intentionis Sanctiſſ. D. N. & Sacræ Congregationis Tranſgreſſores, iudiciumque reformident: Regulares autem pœnis in ſupradicto Decreto contentis, ac ſi nullam licentiam obtinuiſſent, eo ipſo ſe nouerint eſſe addictos, & arbitrio Sacræ Congregationis ſeueriùs puniendos. Romæ xij. Kal. Decembris. M. DC. XXIII.*

OCT. CARD. BANDINVS.

Laur. Campegius Secr.

QVÆSTIONES.

1104 1 An excommunicatio Epiſcopi lata contra alloquentes Moniales, procedat etiam in alloquentes cum Monialibus exemptis, & Regularibus ſubditis, quæ Epiſcoporum iuriſdictioni non ſubſunt, exiſtentes intra Diœceſim.

2 An Regularis abſque legitima licentia accedens ad monaſterium Regularibus ſubiectum,

Digitized by Google

ctum, ibique, in loco colloquendi deſtinato cum moniali colloquens, à Diœceſano Epiſcopo, tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato coerceri, & puniri poſſit.

3 An Epiſcopus carcerare, & punire poſſit regulares alloquentes moniales ipſi Epiſcopo ſubiectas, ſine licentia ipſius.

An excommunicatio Epiſcopi contra alloquentes Moniales habeat locum quò ad exemptas ſubiectas Regularibus.
Quæſtio I.

SVMMARIVM.

1105 *Paria ſunt eſſe exemptum, & eſſe extra diœceſim.*
Excommunicatio non ligat non ſubditos.
Excommunicatio contra alloquentes Moniales locum habet etiam quò ad exemptas.
Ad Epiſcopum ſpectat prouidere circa acceſſum ad Monaſteria.
Epiſcopi vt delegati Sedis Apoſtolicæ curant clauſuram Monialium exemptarum.
Prælatus Regularis non habet iuriſdictionem in territorio.
Epiſcopus an prohibere poſſit, ne quis accedat ad loca exempta.
1106 *Epiſcopalis lex non afficit exiſtentes in loco exempto.*
Excommunicatio Epiſcopi non habet locum quò ad alloquentes moniales exemptas.
Delictum in loco exempto commiſſum, eſt extra iuriſdictionem Ordinarij.
1107 *Statutum, & excommunicatio Epiſcopalis non afficit delinquentes in loco exempto.*
1108 *Monaſteria Monialium ſunt loca de ſe exempta.*
1109 *Aliud eſt, prohibere acceſſum ad locũ, & aliud prohibere acceſſum ad aliquid faciendum in loco, & quid vtrobique prohibeatur.*
Quando interdici poſſit acceſſus ad aliena loca.
1110 *Delegatio non extenditur vltra expreſſa.*
Quod non in delegatione expreſſum cenſetur prohibitum.
Quid poſſint Epiſcopi in virtute delegationis Tridentini ſeſſ. 25. cap. 25. de Monialib.
1111 *Quid diſponatur in cap. Monaſteria, de vita, & honeſt. cler.*

1105 IN hac quæſtione nonnulli aſſerunt, præfatam excommunicationem non includere alloquentes Moniales exemptas à iuriſdictione Epiſcopi, nam paria ſunt, locum eſſe extra Diœceſim, & eſſe exemptum, ſecundum gloſ. magiſtralem, & communiter receptam *in cap. vt animar. in gloſ. fina. de conſtitut. in 6.* quam commendat Panorm. *in cap. fina. de priuileg.* Iaſ. Deci, & reliqui communiter *in l. territorium ff. de iuriſdictione omnium Iudic.* & Rot. diuerſ. *in dec. 207. par. 2.* & clarum eſt, excommunicationem non ligare non ſubditos *cap. à nobis,* cum ſimilibus. *de ſent. excomm.* Abb. Fely. & alij *in cap. quod te, de pœnitentia,* & gloſ. *in cap. nouit. de offic. legati,* ex quo ſubditus delinquens in loco exempto, non incurrit excommunicationem ab Epiſcopo primo latam, & prohibentem, in quo delinquit. Sylue. *in ſumma, verbo, excommunicatio 2. num. 12.* & gloſ. *in citat. c. vt animarum, verbo, Diœceſim, de conſtitut.* Afflict. *in Prælud. Conſtit. Regni, q. 6. num. ...*

In contrarium tamen eſt communis opinio Doctor. ex infraſcriptis rationibus.

Primò, quia Epiſcopus facit excommunicationem tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, virtute ſac. Conc. Trid. *ſeſſ. 25. c. 5. de Regular. & Monial.* & *cap. Periculoſo, de ſtatu Monach. in 6.* & circa hoc Ordinarij vocantur etiam delegati à Pio V. *in ſua Bulla* 100. *fol.* 190. & tenet Nauar. *in cap. ſtatutum n. 55. 19. q. 3.* & ante etiam Conc. Tridentinum tenuerunt Geminianus, & Franchus *in cap. 1. de ſtatu regularium in 6.* Angel. *in verbo ſtatutum 3.* Sylueſt. *in verbo excommunicatio 2. n. 3.* Henricus de Gottis *de Syn. Epiſcopi parte 3. art. 1. concluſ. 13. num. 40.* Iaſon. *in conſ. 83. volum. 1.* Rolandus à Valle *conſil. 33. volum. 3.* qui tamen dicit, quòd eſt facienda ſpecialis mentio de Monaſterijs exemptis, aliàs ſi ſtatutum ſub pœna excom. de non accedendo ſimpliciter loqueretur, non includeret alloquentes cum Monialibus in Monaſterijs exemptis. ad hoc conferunt notata & ſcribentes *in c. fin. de foro comp.*

Secundò facit textus in cap. *Monaſteria, de vita, & honeſtate Clericorum*, vbi ad Epiſcopum ſpectat, prouidere circa acceſſum ad Monaſteria, nec ſit diſtinctio an ſint exempta, vel non.

Tertiò facit Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de regularibus c. 5.* vbi Epiſcopi tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati in Monaſterijs ſanctimonialium exemptis poſſunt ſe intromittere, & curam habere clau-

Digitized by Google

clauſuræ Monaſteriorum; & acceſſus ad dicta Monaſteria videtur pertinere ad Clauſuram.

Quartò, quia locus exemptus eſt in Diœceſi, vt patet ex deciſ. Rotæ 207. *part.* 2. *diuerſ.* & Prælatus regularis non habet iuriſdictionem Epiſcopalem in territorio, iuxta terminos textus *in cap. non dicatis, 63. diſtinct.* Cardinalis *in Clement, 1. de ſtatu Monachorum*, Caputaquen. *deciſ. 22. part. 2.*

Quintò, quia Epiſcopus poteſt prohibere ſub pœna excommunicat. ne quis accedat ad loca exempta, & contrafacientes dictam pœnam incurrent. *l. Mercatores, C. de Conuer. & Mercatoribus,* vbi prohibentur Ciues Romani habere commercium cum Perſis, qui non erant ſubiecti Romano Imperio. facit etiam textus *l. vlt. ff. de Decret. ab ord. faciend.* quam opinionem tuetur Azor. 1. *part. inſtit. Moral. lib.* 5. *cap.* 75. *§.* 4. quæritur.

Sextò, quia Epiſcopus pro cuſtodia ſanctimonialium excommunicare poteſt omnes accedentes ad Monaſteria earum, etiam exempta ſubdita regularibus. Geminianus, Franchus *in cap. 1. de ſtatu Monial. in 6.* & Doctores *vbi ſupra.*

ADDITIO.

1106 Quod dicta excommunicatio, & quæcunque lex Epiſcopalis non afficiat exiſtentes in loco exempto, atque adeo alloquentes Moniales in eorumdem Monaſterijs exemptis, tradunt plures Doctores, præſertim Henriquez *lib.* 13. *ſum. cap.* 26. *n.* 2. Laiman *lib.* 1. *theol. moral. tract.* 4. *cap.* 11. *num.* 5. Bonac. *tom.* 2. *diſp.* 1. *de legib. quæſt.* 1. *pun.* 6. *n.* 66. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 25. *quæſt.* 4. Salas *diſp.* 14. *de legib. ſect.* 6. Cochier. *de iuriſdict. Ordin. in exemp. par.* 2. *quæſt.* 45. *num.* 2. Suarez *lib.* 3. *de legib. c.* 32. *num.* 9. & *de cenſur. diſp.* 5. *ſect.* 4. *num.* 5. Merol. *in theol. moral. diſp.* 4. *cap.* 3. *num.* 484. D. Antonin. 3. *par. tit.* 24. *cap* 75. *§.* 1. Roſella verbo *Excommunicat.* 7. *num.* 3. Sylueſter verbo *Excommunicatio* 2. *num.* 12. ver. *Circa prædicta*. Armilla *num.* 3. Gabr. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *art.* 2. *concluſ.* 6. Palud. *ibid.* & communiter Canoniſtæ *in cap. Cum Epiſcopus de offic. Ordinar. in 6.* & *in Clemen. Archiepiſcopo de priuileg.* Anton. Hynojoſa *in Direct. deciſ. Regular.* verbo *Priuilegium in communi*, ver. *Secundo notandum eſt*. Et eſſe communem opinionem teſtatur Bočius *De ſynodo par.* 3. *ar.* 2. *num.* 9. Et deſumitur ex *cap.* 1. *de priuileg. in 6.* vbi delictum in loco exempto commiſſum ſupponitur extra iuriſdictionem Ordinarij. ibi. *Dummodo ſit in loco exempto commiſſum*. Et ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 12. *de Reformat.* Vbi decernitur, quod interdicta indicta ab Epiſcopo afficiant Eccleſias Regularium, alias de iure no afficerent ratione exemptionis.

1107 Et proinde, quod ſtatutum Epiſcopale non afficiat delinquentes in loco exempto, & proinde neque etiam excommunicatio annexa ſtatuto, quia eſt eadem ratio, tradunt Franc. *in cap.* 2. *§. Statuto. de conſtit. in 6.* Geminian. *ibid.* Caſtrenſ. *in l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud.* Iaſ. *ibid.* Gratian. *tom* 1. *diſcep. forenſ. in addit. deciſ.* 113. *num.* 5. Vnde cum cenſuræ Epiſcopales non poſſint ligare in loco exempto, alloquentes Moniales in Monaſterio exempto, non ſuberunt his cenſuris. Vt in ſpecie tradunt Ancharan *in cap.* 1. *de ſtatu Regul. in 6.* Felin. *in cap. fin. de foro compet.* Nald. *in ſum.* verbo *Monialis. num.* 17. Armilla verbo *Excommunicatio. num.* 10. Auila *de cenſur. p.* 2. *cap.* 3. *dub.* 6. Syluester verbo *Excommunicatio.* 2. *num.* 12. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 26. *n.* 1. Facundez *præcep.* 1. *Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 9. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. quæſt.* 1. *pun.* 11. *num.* 9. Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg.* 102. *num.* 73. alios citans, qui etiam loquuntur de acceſſu, ſicut etiã alij citati, exceptis Bonac. & Auila. Et loquentes de ſtatuto contra ingredientes Monaſteria, & loquentes cum Monialibus. Alter. *lib.* 3. *de cenſur. diſp.* 9. *cap.* 5. verbo *Ex his etiam*. Laiman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 11. *num.* 5.

1108 Solum obſtare videtur, quod Monaſteria Monialium non ſint loca de ſe exempta, ſed ſolum ratione perſonarum. Verum hoc dici non poteſt, ſiquidem ſunt plenè exempta non ſolum ratione perſonarum, ſed etiam ratione ſui exemptione locali, non ſecus, ac eſſent extra Diœceſim. Ita Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. quæſt.* 1. *punct.* 11. *num.* 8. Bordon. *in conſil. regul. reſol.* 7. *num* 4. & habetur ex diuerſis priuilegijs Summorum Pontific. præſertim Sixti IV. *in Mari magno Prædicat.* quod eſt *Bulla* 1. eiuſdem Pontificis apud Confet. *in collect. priuileg.* vbi ita habetur *Et ne prætextu Conſtitutionis Innocentij IV. prædeceſſoris noſtri, quæ incipit,* Volentes, *locorum Diœceſani, & alij Ordinarij, ac alij quicunque in perſonas, ac loca Fratrum Prædicatorum contra eiuſdem Gregorij prædeceſſoris ordinationem ſibi quãcunque iuriſdictionem, & ſuperioritatem vendicare præſumant, diſtrictius inhibemus, ne quiſpiam abſque dictæ Sedis ſpeciali commiſſione, & auctoritate in perſonas, domos, & loca dicti Ordinis Prædicatorum, vtpotè prorſus exempta, aliquas excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias ſpecialiter, vel generaliter quomodolibet promulgare, aut in perſonas, domos, & loca huiuſmodi aliquam præeminentiam ſuperioritatem, & iuriſdictionem, quomodolibet exercere præſumant etiam ratione contractus, vel delicti ſeu rei, de qua contra ipſos ageretur, vbicunque ineatur contractus, committatur delictum, & res ipſa conſiſtat*. Vbi notanda ſunt illa verba, *domos, & loca Ordinis, vtpote prorſus exempta*, quibus tribuit Monaſterijs ipſis ſeorſim à perſonis omnimodam exemptionem. Hoc autem priuilegium participatur ab omnibus exemptis, quia non eſt conceſſiuum, ſed declaratiuum illius, quod conuenit ratione exemptionis; nam declarat, non poſſe exerceri

ceri

Digitized by Google

ceri aliquam iuriſdictionem, &c. quia ſunt prorſus exempta.

1109 Pro quo eſt adnotandum. Quod aliud eſt prohibere acceſſum ad aliquem locum, & aliud prohibere acceſſum ad faciendum aliquid in aliquo loco. Primo modo acceſſus prohibetur per ſe primo, & tanquam principale: nec prohiberi poteſt, niſi contrarietur bono publico territorij prohibentis. Sic prohiberi poteſt à Principe ſuis ſubditis acceſſus ad terras hoſtium, ſicut prohibetur *in l. mercatores. C. de commer. & mercat.* Secundo modo prohibetur per ſe primò actus exercendus in alieno territorio, & acceſſus prohibetur tanquam quid acceſſorium, & actus exercendus in loco, vt quid principale, & ideo ſi actus prohiberi non poteſt, neque etiam prohiberi poteſt acceſſus, quia acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. Actus autem exercendus in alieno territorio non poteſt prohiberi, niſi inde ſequatur damnum aliquod territorio prohibentis, ſeu communitati quæ ab ipſo regitur; nam ſi ſecluſo hoc damno prohiberetur actus, exercetur iuriſdictio in alieno territorio: at ſi prohibeatur ratione damni obuenientis, prohibetur hoc damnum per ſe primo, & ideo exercetur iuriſdictio in proprio territorio, & actus faciendus in alieno prohibetur ſolum, vt via ad hoc damnum. Hinc notant Bart. *in l. relegatorum §. interdicere, ff. de interdict.* Panormit. *in cap. poſtulaſti de for. competen.* quod non poteſt interdici acceſſus ad aliena loca, niſi propter commodum ciuitatis interdicentis, vel in odium eorum, qui habitant talia loca. Neque obſtant Declarationes S. Congregat. quod Epiſcopus punire poſſit alloquentes Moniales etiam exēptas, & Regularibus ſubiectas: quia aliud eſt poſſe punire, & aliud poſſe facere edicta, & ponere cenſuras per modum legis: nam primum ſupponit prohibitionem, & dicit quod Epiſcopus puniat tanquam exequutor iuris: Secundum dicit iuriſdictionem circa loca exempta, quam non habet Epiſcopus.

1110 Neque vrgent, quæ pro ſe affert auctor. Nam primo loco ex delegatione Apoſtolica Epiſcoporum in ordine ad clauſuram facit extenſionem ad alloquutionem, quæ eſt quid diuerſum, ſiquidem & ſine alloquutione violari poteſt clauſura, & per quamcunque alloquutionem etiam prohibitam non violatur: & ideo ex eo quod ſint delegati in ordine ad cuſtodiendam clauſuram, non fit quod ſint delegati etiam in ordine ad alloquutionem. Delegatio nanque non extenditur vltra expreſſa. cap. *fin. de offic. deleg.* vbi Doctores. Imo quod non eſt in delegatione expreſſum, cenſetur prohibitum. cap. *Inter corporalia, §. ſed neque, de tranſlat. Epiſ.* vbi Doctores & notant Anchatan. *conſil.* 207. *nu.* 4. Angel. *conſil.* 138. *num.* 1. Farinac. *conſil.* 89. *num.* 1. Vantius *de nullit. ex defect. iuriſd. deleg. num.* 91. Deinde Epiſcoporum facultas in ordine ad clauſuram eſt ſolum per Decretum Concilij Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de Monial.* ad eam conſeruandam, & vbi violata ſit, reſtituendam, & ad procedendum per cenſuras contra inobedientes, & contradictores: & ideo ex vi huius delegationis poſſunt ſolum manutenere clauſuram, & procedere contra inobedientes, non autem facere ſtatuta, quamuis aliquo modo concernant conſeruationem clauſuræ, quia eorum facultas eſt tantum circa clauſuram materialem conſeruandam & reſtituendam, & contra inobedientes: Et proinde ſunt ſolum exequutores illius quod circa clauſuram à Sede Apoſtolica ſtatutum eſt.

1111 Neque etiam vrget quod ſecundo loco affert ex cap. *Monaſteria, de vita, & honeſt. Cleric.* quia ibi Pontifex non dat facultatem Epiſcopo ponendi cenſuras, quæ afficiant in loco exempto; ſed ſolum diſponit contra frequentantes Monaſteria Monialium, & ſtatuit pœnas, quibus puniri debeat, & conſtituit Epiſcopum exequutorem. Neque ſimiliter quod tertio loco. Quia acceſſus ad Monaſteria non ſpectat ad clauſuram, vt conſtat ex dictis. Neque quod quarto loco, Quia licet locus exemptus ſit in Diœceſi, eſt tamen omnino extra iuriſdictionem Ordinarij, quia eſt prorſus exemptus. Quod autem Prælatus regularis non habeat iuriſdictionem in territorio, non facit, quod cenſuræ ab Ordinario latæ afficiant in loco exempto. Neque quod quinto loco dicit: nam abſolutè, non poteſt prohibere acceſſum ad loca exempta, ſed ſolum iuxta dicta *num.* 1109. & text. allati ſolum probant, quod ibi dictum eſt. Neque denique quod ſexto loco. Siquidem aſſumit ad probandam ſuam intentionem, quod controuertitur. Neque cuſtodia Monialium exemptarum pertinet ad Ordinarium.

An Regularis loquens cum Monialibus ſubiectis Regularibus; poſſit ab Ordinario puniri; & plura alia de materia alloquutionis. Quæſtio II.

SVMMARIVM.

1112 *Regularis loquens cum Monialibus Regularibus ſubiectis, puniri poteſt ab Epiſcopo, vt delegato Sedis Apoſtolicæ.*

1113 *Declaratio S. Congregationis fundata in diſpoſitione Gregor. XV.*

1114 *Ex hoc non habent aliquam facultatem Epiſcopi ſtatuendi contra exemptos.*

1115 *Prohibitio ne Regulares alloquantur Moniales ſine licentia.*

1116 *Moderatio eiuſdem prohibitionis.*

1117 *Regulares alloquentes moniales ſine licentia peccant mortaliter.*

Pœna priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ non ponitur niſi pro peccato mortali.

1118 *Loquutio Regularis cum Moniali, licet de rebus indifferentibus, eſt prohibita ſub mortali.*

1119 *Prohibitio alloquendi Moniales extenditur ad Conuerſas, ſi ſeruent clauſuram.*

Loqu-

Digitized by Google

1120 *Loquutio per ſigna, nutus &c. cum Moniali continetur ſub prohibitione.*
Non autem in idiomate non percepto à Moniali.
Loquutio per interpretem an prohibita.
1121 *Prohibitio alloquendi Moniales an ſe extendat ad ſcriptionem.*
1122 *An comprehendat Abbatiſſam.*
Nomine Monialium in odioſis non venit Abbatiſſa.
1123 *Loquente Regulari cum Moniali, & ipſa non reſpondente, an violetur prohibitio.*
Communis vſus loquendi præferendus ſtrictæ ſignificationi.
1124 *Loquutio cum Monialibus è domibus propinquis an comprehendatur ſub prohibitione.*
Vna via prohibitum non cenſetur alia conceſſum.
1125 *Prohibitio alloquendi Moniales an comprehendat Nouitios.*
Nouitius ante profeſſionem eſt laicus.
1126 *Religioſus alloquens Monialem cum licentia an alloqui poſſit auſcultatrices.*
1127 *Filius religioſus an poſſit alloqui matrem Monialis, pater filiam.*
1128 *Concionator an poſſit concionando alloqui aliquam Monialem.*
1129 *Alloquens Monialem diuerſa die à præſcripta an incidat in pœnas.*
1130 *Licentia indefinita alloquendi Monialem an extinguatur prima vice.*
Sermo ſimpliciter prolatus intelligitur de vnica vice.
Licentia intrandi clauſuram indefinita, eſt pro vnica vice.
Oratio indefinita æquiualet vniuerſali.
1131 *Valet non de rigore, ſed ex benignitate, & mente diſponentis.*
Ratio reddit orationem indefinitam, vel vniuerſalem, vel ſingularem.
1132 *Habens licentiam ſpecialem, ſi interim concedatur generalis, an poſſit pluries alloqui.*
1133 *Volens vti duplici reſcripto ſuper eodem negocio, caret beneficio vtriuſque.*
Si clericus obtineat beneficium, ceſſat mandatum de prouiſione.
1134 *Ordinarius an denegare poſſit licentiam alloquendi Moniales iuxta facultatem conceſſam à S.Congregat.*
Gratia concedi ſolita non poteſt ſine iniuria denegari.
1135 *Ordinarius an ex cauſa neceſſitatis concedere poſſit licentiam Regulari alloquendi Moniales nullo gradu coniunctas.*

1112 Ad II. Sacra Congregatio Conc. Trid. interpretum cenſuit poſſe. Quam Congregationis ſententiam Sanctiſſimus Dominus Vrbanus VIII. ad ſe relatam approbauit, vt refertur in Bullar. *tomo quarto, ſol.* 102.

ADDITIO.

1113 Dicta declaratio habetur poſt *conſtit.* 18. Gregorij XV. & talis eſt. *An Regularis abſque legitima licentia accedens ad Monaſteria Monialium Regularibus ſubiectarum, ibique in loco colloquiis deſtinato cum Moniali colloquens, à Diœceſano Epiſcopo tanquam Apoſtolicæ Sedis delegato coerceri, & puniri poſsit. S.Congregatio Cardinalium Concil. Trid. Interpretum cenſuit, poſſe. Quam Congregationis ſententiam Sanctiſſimus D.N.Vrbanus VIII. ad ſe relatam approbauit*. Fundatur autem hæc declaratio in diſpoſitione Gregor.XV. *de exemptione priuil.* quæ incipit, *Inſcrutabili*, & eſt 18. huius Pontificis *in Bullar.* vbi §. 4. ver. *ad hæc*, ita diſponitur. *Ad hæc tam Regulares, quam ſæculares huiuſmodi nullis priuilegijs, aut exemptionibus tueri ſe poſsint, quominus, ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes, aut circa clauſuram, vel circa bonorum adminiſtrationem Monaſteriorum Monialium etiam Regularibus ſubiectarum, ab Epiſcopo loci ſimiliter tanquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant*. Quare declaratio prædicta reducit alloquutionem Monialium abſque licentia ad delictum circa perſonas intra ſepta degentes.

1114 In virtute autem prædictæ diſpoſitionis non datur Epiſcopis aliqua facultas ſtatuendi contra exemptos, aut imponendi cenſuras, ſed ſolum ſuppoſita prohibitione alloquendi Moniales conſtituuntur delegati Apoſtolicæ Sedis ad coercendos violatores huius prohibitionis. Vnde cum pœnæ determinatæ ſint à S. Congregatione, poterunt eas contrauenientibus imponere, quia hoc eſt propriè corrigere, & punire, quod ſolum per Conſtitutionem Gregorii XV. ipſis conceditur.

1115 Prohibitio autem, qua religioſi prohibentur Moniales alloqui, eſt tenoris ſequentis. *Eminentiſsimi & Reuerendiſſ. DD. Cardinales S. Congregat. &c. Decreuerunt, & mandarunt, nulli poſthac religioſo cuiuſuis gradus, qualitatis, & dignitatis exiſtat, (Superiore, cui Monaſterij, ſeu Domus cura incumbit, Viſitatore, ſeu Viſitatoribus, Confeſſarioque ordinario, cùm ad tempus deputabitur, duntaxat exceptis) licere abſque licentia expreſſa eiuſdem S. Congregat. accedere ad Monaſteria, ſeu Domos quarumcunque Monialium, vel Sororum, ſiue ſui, ſiue alterius cuiuſuis Ordinis ad colloquendum, ſiue tractandum cum eis. Quod ſi aliquando mandato ſui Superioris aliquos Religioſos ad prædicandum Verbum Dei, vel ad celebrationem Miſſarum in ipſarum Monialium, ſeu Sororum Eccleſijs, ſeu Oratorijs externis, ſiue extra clauſtra exiſtentibus, mitti contigerit, prohibuerunt, ne dicti Religioſi vllo quæſito colore Moniales, Sorores, aut quamlibet perſonam intra clauſtra degentes alloqui poſſint. Confeſſarijs autem ſimiliter interdixerunt, ne in ædibus Monaſterij, ſeu Domibus, vel Monaſterio, ſeu domui Monialium, aut Sororum contiguis pernoctent, aut alios pernoctare faciant, vel aliàs ſecum retineant, neue extra tempora generalium confeſſionum (quibus ſoli tantum Confeſſario refectionem diuinam accipere, vix permittitur:) & tunc demum videlicet, cum ſua habitatio, aut Virorum Domus, aut Monaſterium, in quo degit, à Monia-*

nialium, ſeu Sororum Monaſterio, vel Domo nimium diſtat, niſi tamen & eo caſu contrarium ſpecialiter conſtitutum ſit)ibi nullo modo comedant, reficiantur, aut cibum ſumant. Quæ omnia, & ſingula ſub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ; & paſſiuæ, ipſo facto incurrendis, alijſque eiuſdem Congregationis arbitrio præceperunt inuiolabiliter obſeruari.

1116 Hoc autem Decretum moderatum fuit ab eadem S. Congregat. ſub ſequenti modo. *Regulares poſſunt nunc quater in anno alloqui Moniales in gradu primo, & ſecundo conſanguinitatis tantum ſibi coniunctas, cum licentiâ Ordinariorum, & eorum, ad quos ſpectat, ad vnguem tamen ſeruata hac forma. Videlicet, non in diebus feſtiuis, Aduentus, Quadrageſimæ, feria ſexta, & Sabbato, & Vigilijs. Quæ licentia conſignetur Confeſſario Monaſterij ordinario, qui penes ſe retineat, iſque aſſociet, & præſens ſit, & auſcultatrices de more, non autem aliæ aſſiſtant: quæ licentia pro die, & hora certa, & in ſcriptis concedatur, in libriſque Cancellariæ eiuſdem Notarij annotetur. Quod ſi prædicti Ordinarij per plures vices, vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter, quàm ſeruata forma ſupradicta licentias conceſſerint, vel permiſerint, ſciant ſe intentionis Sanctiſſimi Domini Noſtri, & S. Congregationis tranſgreſſores, iudiciumque reformident. Regulares autem pœnis in præfato Decreto contentis, ac ſi nullam licentiam obtinuiſſent eo ipſo ſe nouerint eſſe addictos, etiam arbitrio S. Congregationis ſeuerius puniendos. Romæ 12. Kal. Decembris 1623.*

1117 Ex quibus deducitur contra Bordon. *in Conſil. Regular. reſolut. 7. n. 81.* Del Bene *tom. 1. de immunit. cap. 14. dub. 5. ſect. 2. num. 5.* alloquentes cum Monialibus ſine licentia peccare mortaliter, vt docent Merol. *tom. 1. Theol. moral. cap. 2. num. 615.* Coriolan. *de caſib. reſer. par. 2. caſu 3. num. 29.* Naldus *in ſum.* verbo *Monialis. num. 16.* verbo *Monialis autem.* Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp. 25. quæſt. 5. num. 1.* Peirin *de priuileg. ad Conſtit. 6. Pij V. num. 3.* Lezana *in ſum.* verbo *Moniales. num. 20.* Nouar. *in ſum. Bullar. tom. 1.* verbo *Clauſura. num. 3.* Campanil. *in diuer. iur. Rubr. 12. cap. 16. num. 4.* Sayr. *lib. 3. clau. reg. cap. 7. num. 34.* Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 44. num. 156.* Pax Iordan *tom 2. lib. 7. tit. 12. num. 27.* Pellizar. *de Monial. cap. 5. ſect. 5. n. 200.* Squillan. *de priuileg. Cler. par. 1. cap. 13. num. 56.* Siquidem S. Congregatio prohibet tanquam aliquid graue, & imponit tranſgreſſoribus pœnam valde graue, quæ non ſolet imponi niſi pro peccato mortali, vt notant communiter Doctores. Sylueſter verbo *Interdictum. 6. num. 3.* Angelus verbo *Interdictum. 7. num. 4.* Tabiena *num. 18.* Caiet. *eodem verbo.* D. Antonin. *3. par. tit. 7. cap. 4. circa fin.* Sotus *in 4. diſt. 22. quæſt. 3. ar. 1.* Nauar. *cap. 27. Manual. n. 187.* Vgolin. *de cenſur. tab. 5. cap. 11. §. 1. num. 10.* Henriquez *lib. 12. ſum. c. 46. num. 5.* Et ita declarauit S. Congreg. 1. *Iulij* 1606. apud Duar. *lib. 3. in Bul. cœnæ §. 8. quæſt. 2. n. 45.* Quare ſolum paruitas materiæ excuſare poteſt à mortali, vt eſſent verba ſalutationis, aut aliqua pauca verba vrbanitatis cauſa.

1118 Et hoc habet locum, etiamſi loquutio ſit de rebus indifferentibus; imo etiam de rebus bonis, & concernentibus vtilitatem, licet ſpiritualem; Ratio eſt, quia finis prohibitionis eſt tollere commercium præſentiale propter pericula, quæ inde oriri poſſunt: hoc autem commercium exercetur in quacunque collocutione de quacunque materia fit; & proinde militat ſemper eadem ratio finalis. Vnde dici non poteſt, quod ſit lex fundata in præſumptione, qua ceſſante ceſſet etiam obligatio ipſius; nam falſum eſt, quod fundetur in præſumptione colloquij ad malum finem; ſed fundatur in periculis annexis tali colloquutioni. Lex autem ſemper obligat, quamuis in aliquo caſu non adſit periculum, quod intendit vitare, quia non ceſſat finis adæquatus ipſius. Et ita inter alios notat Ianuar. *de caſib. reſer. reſol. 44. num. 14*

1119 Inſuper habet locum dicta prohibitio etiam quoad Moniales conuerſas, vt notat idem Ianuar. *de caſib. reſeruat. reſol. 34. num.* 48. Quia licet aliquando Conuerſæ non veniant nomine Monialium, veniunt tamen in præſenti caſu, & militat quoad ipſas eadem ratio prohibitionis. Colloquium namque eſt interdictum intuitu clauſuræ, ita vt prohibitio ipſius ſit poſita ad vitanda pericula, quæ intendit vitare clauſura, & proinde tanquam ipſam coadiuuans. Vnde cùm Conuerſæ teneantur ad clauſuram, remanet prohibitum colloquium etiam cum ipſis. Quando tamen Conuerſæ non ſeruarent clauſuram, ſicut in aliquibus locis non ſeruant, quæ deſtinatæ ſunt ad mendicandum. Aut ſi alicubi aliquæ Moniales abſolutè illam non ſeruarent, non haberet locum prohibitio alloquendi. Ita Naldus *in ſum.* verbo *Monialis num.* 17. verbo *Si quæ autem,* teſtans S. Congregationem Epiſcop. & Regularium ita reſcripſiſſe Generali Capucinorum *die* 15. *Martij* 1594.

1120 Similiter habet locum præſens prohibitio, ſi quis ſignis, aut nutibus alloqueretur Moniales. Quia eſt prohibita loquutio ſecundum rationem loquutionis, quatenus ſcilicet eſt manifeſtatiua ſenſuũ internorum, qui cum manifeſtari poſſint tàm verbis, quàm nutibus, aut alijs ſignis, conſequenter etiam talis manifeſtatio eſt prohibita; nam quod manifeſtentur verbis, aut ſignis, pertinet ad modum loquutionis; non verò ad ſubſtantiam. Ita Ianuar. *de caſib. reſer. reſol. 34. num. 49.* Boccius *de caſib. reſer. Eccleſ. Neapol. caſu 4. pet. 2.* Rurſus ſi quis loqueretur aliquo idiomate à Moniali non percepto, non faceret contra prohibitionem. Ita etiam Merol. *tom. 1. diſp. 1. cap. 2. num.* 608. Pellizar. *de Monial. cap. 5. ſect. 5. num. 216.* quia non alloqueretur Monialem, ſed ſolum loqueretur coram Moniali: nam loquutio, vt ſit completa, debet tranſmittere conceptus loquentis ad audientem, & eos illi communicare, quo ſecluſo, non habetur formaliter loquutio. Inſuper addit Ianuar. *citat.* quod, ſi quis loquatur per intermediam perſonam non facit contra prohibitionem, nam tunc explicaret ſuos ſenſus alteri, & hic Moniali. Quod etiam docent Merol. *tom. 1. diſp. 1. cap. 2. num. 595. in fine.* Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp. 5. quæſt. 8. num. 7.* Zambel. *in reper.* verbo *Moniales, num. 124.* Pellizar. *de Monial. cap. 5. ſect. 5. num. 215.* Quod tamen abſolutè mihi probari non poteſt; nam ſi loquutio eſſet directa ad Monialem, verè ipſam alloqueretur, ſicut

qui loquitur cum alio per interpretem; & finis ipſius eſſet communicare ſuos ſenſus Moniali, & ſolum eſſet fraudem facere legi, & proinde violaret legem. Solum autem hoc admitti poſſet, quando loquens non dirigeret ſuam loquutionem ad Monialem, ſed ſolum colloquens referret Moniali, quod ab ipſo percepit. Imo Graſ. *de caſib. reſer. lib. 2. cap. 5. n. 34.* abſolutè vult contrauenire. Ità etiam Lezana *in ſum.* verbo *Moniales num.* 20.

1121 An autem ex vi dictæ prohibitionis ſit prohibitum ſcribere Monialibus? affirmant Campanil. *in diuerſ. iur. rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 46. Pax Iordan. *tom.* 1. *lib.* 7. *tit.* 12. *num.* 60. Sed melius negant Riccius *in praxi aurea reſol.* 65. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi alleg.* 102. *num.* 81. Ianuar. *de caſib. reſer. reſolut.* 46. vbi citat Graſ. Sanchez, Merol. Tamburin. Bonac. Squillante, *de priuileg. Epiſcop. par.* 1. *cap.* 13. *num.* 48. Quia non ſunt idem ſcribere, & loqui, & cum verba legis non conueniant ſcripturæ, nec etiam conuenit diſpoſitio. cap. *indemnitatibus*, §. *ſed cum eas, de elect. in 6.*

1122 Præterea non conueniunt Doctores, an dicta prohibitio extendatur ad Abbatiſſam. Aliqui enim volunt, quod alloquentes Abbatiſſam faciant contra prohibitionem. Ita Merol. *tom.* 1. *theol. moral. diſp.* 1. *cap.* 2. *num.* 604. Megal. *par.* 1. *promptuar.* verbo *Corruptio, num.* 14. Squillante *de priuileg. Epiſcop. par.* 1. *cap.* 13. *num.* 58. Quia talis prohibitio, ſicut etiam ſtatutum Synodale, cum ſit in fauorem animarum, cenſetur fauorabilis, & ideo extenditur ad Abbatiſſas, quæ in fauorabilibus veniunt nomine Monialium. Aut ſi eſt odioſum, non eſt tale reſpectu Monialium, ſed ſolum quo ad eos, quibus ſit prohibitio. Verum ſi ex eo, quod, lex reſpiciat fauorem animarum, eſſet fauorabilis omnis lex vetans peccatum, ſeu obligans in cõſcientia eſſet fauorabilis. Rurſus cum loquens ſit correlatiuum audientis, & prohibita loquutione veniat in conſequentiam priuatio audiendi, dum lex eſt odioſa reſpectu loquentis, eſt etiam talis reſpectu audientis. Itaque alij probabilius docent ſub hac prohibitione non comprehendi Abbatiſſam. Ita Lezana *in ſum.* verbo *Moniales, num.* 22. Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.* 25. *quæſt.* 8. *num.* 5. Ianuar. *de caſib. reſer. reſol.* 44. *per totam*, Pellizar. *de monial. cap.* 5. *ſect.* 5. *num.* 308. Zambel. *in reper.* verbo *moniales, num.* 24. Cum enim hæc lex ſit odioſa, ſiquidem prohibet commercium etiam Monialibus, nomine Monialium non venit Abbatiſſa, iuxta Gloſ. *in cap. fin. de ſimon.* Panorm. *num.* 2. Cardinal. *in Clemen.* 1. *nu.* 7. *in* 6. *oppoſit.* Roman. *conſil.* 259. *in fine*, Armilla verbo *Abbas num.* 11. Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar, gloſſ.* 7. *num.* 58. alios citans. Et fauet etiam ratio, quia cum Abbatiſſa ſit perſona grauis, prouectæ ætatis, & probatæ vitæ, ceſſant quò ad ipſam illa pericula, propter quæ eſt facta prohibitio.

1123 Verum ſi contingat, quod religioſus loquatur Moniali, & ipſa nihil reſpondeat, non violari Decretum S. Congregat. nec pœnas habere locum tradunt Graſ. *de caſib. reſeruat. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 1. Ianuar. *eod. tract. reſol.* 39. *per totam*: Quia prohibetur colloquutio; qui autem loquitur non colloquitur, quia colloqui requirit mutuam loquutionem. Verum ſpectato fine legis eſt admodum leuis hæc ponderatio; imo etiam ſpectatis verbis; ſiquidem confunditur colloqui cum alloqui, quod enim prius dixerat colloqui, poſtea in eodem Decreto dicit alloqui. Finis enim legis eſt tollere commercium loquutionis, quod habetur, ſiue Monialis reſpondeat, ſiue non. Et praxis ita interpretatur hanc prohibitionem, & proinde cum communis vſus ita habeat vt cenſeatur prohibita loquutio, præferendus eſt ſtrictæ ſignificationi verbi *colloqui*. *l. Labeo ff. de ſupellect. leg.* vbi Bar. & communiter Doctores *in l. non dubium, C. de legib.* & *in l. ſic re leges, ff. de legib.* Et ideo ità tenet idem Graſ. *conſil.* 22. *num.* 3. *de ſent. excommunicat. tom.* 1. Merol. *tom.* 1. *diſp.* 1. *capit.* 2. *num.* 589. Pellizar. *de monial. cap.* 5. *ſect.* 5. *num.* 208. Lezana *in ſum.* verbo *Moniales num.* 20. Zambel. *in reper. eod. verbo, num.* 24. Econtra tamen ſi Monialis loqueretur & religioſus non reſponderet, non faceret contra prohibitionem, quia non eſt prohibita auditio, ſed loquutio, quæ eſt quid valde diuerſum.

1124 Quod autem ſpectat ad loquutionem cum Monialibus è domibus propinquis, non includi ſub dicta prohibitione, ſentiunt Tamburin. *de iure Abbatiſſ. diſp.* 25. *quæſt.* 8. *num.* 1. Lezana *in ſum.* ver. *moniales num.* 20. Pellizar. *de monial. cap.* 5. *ſect.* 5. *num.* 214. Ianuar. *de caſib. reſtr. reſol.* 29. *num.* 15. Pax Iordan. *tom.* 2. *lib.* 7. *tit.* 12. *num.* 57. Quia in Decreto duo prohibentur copulatiuè, acceſſus ad Monaſteria, & loquutio; & ideo cum ſit lex pœnalis, non habebit locum in ſola loquutione. Attamen oppoſitum cenſeo tenendum, vt tenet etiam Merol. *tom.* 1. *theol. moral. diſp.* 1. *cap.* 2. *num.* 625. Quia acceſſus ad Monaſteria non per ſe prohibetur, ſed tantum vt medium ad loquutionem; & ideo quod per ſe, & ratione ſui prohibetur eſt ſola loquutio, & acceſſus ſolum ratione alterius: vnde tota ratio prohibitionis eſt in loquutione, & proinde habet locum prohibitio, quoties interuenit loquutio; alioquin religioſi, qui haberent Monaſterium propinquum Monialibus, & adeſſet commoditas loquendi è feneſtris, poſſent continuo loqui. Et ſubintrat regula, quod vna via prohibitum, non cenſetur alia conceſſum. cap. *Tua, de procurat.* & *cap. Cum quid una de reg. iur. in 6.* Vnde ſi per viam acceſſus ad Monaſteria eſt prohibita loquutio, erit prohibita etiam quacunque alia via fieri poſſit.

1125 An autem hæc prohibitio extendatur ad Nouitios. Negatiuè reſpondent non ſolum loquendo de Nouitijs Equitum Hieroſolymitanorum, ſed etiam de clauſtralibus, Portel. *Dub. regular.* verbo *Nouitij abſolutio, num.* 35. & in terminis Squillante *de priuileg. Epiſcop. par.* 1. *cap.* 13. *num.* 51. Quia licet Nouitij in fauorabilibus veniant nomine religioſorum, non tamen in odioſis, atque adeo non comprehenduntur ſub legibus pœnalibus loquentibus de religioſis. Siquidem ante profeſſionem remanent Laici. cap. *Non ſolum*. cap. *Conſtitutionem, de regular. in 6.* & *cap. Religioſo de ſent. excommunicat. in 6.* Vnde quo ad hoc erit eadem ratio de ipſis, ac de ſæcularibus.

1126 Quia autem, quando religioſus loquitur cum licentia cum aliqua Moniali, debent de more intereſſe auſcultatrices, dubitatur, an ſi iſte religioſus loquatur cum ipſis, aut cum aliqua alia,

quæ

Digitized by Google

quæ de iure aſſiſtat, violet Decretum, & pœnas incurrat. Et negatiuè reſoluunt Pellizzar. *De Monial. cap. 5. ſect. 5. num. 219.* Ianuar. *De caſib. reſer. reſol. 44. num. 15.* Qui alios citat. Et fundantur in eo, quia quò ad has cenſetur adeſſe tacita licentia Superiorum. Vnde quò ad alias ſiue ex ſe aduenientibus, ſiue aduocatis, locum habet prohibitio. De quo nulla eſt difficultas quò ad hanc poſteriorem partem: adeſt tamen quò ad priorem partem, quæ tamen adhuc eſt probabilis. Quia ſumus in rebus moralibus; vnde cum ſint ex officio deſtinatæ, vt interſint colloquutioni, ſe habent moraliter vt vna perſona ad excipiendam externam alloquutionem, & ideo, ſicut loquutio eſt directa ad omnes, ita etiam licentia cenſetur conceſſa reſpectu omnium.

1127 Cum autem patres, & matres alloqui poſſint filias moniales ſine alia licentia, & filij proprias matres moniales, ex declaratione S. Congregationis die 15. *Martij 1619.* apud Gauantum *in Manuali* verbo *Monialium loquutio*, *num.* 8. Dubitatur, an id habeat locum quò ad religioſos, ita vt filij poſſint alloqui ſine licentia matres Moniales, & patres filias. Et quidem cum declaratio S. Congregationis ſit vniuerſalis, videtur prohibitio denegari quò ad hanc partem per dictam declarationem, præſertim quia militat etiam ratio, imo à fortiori quò ad religioſos patres reſpectu filiorum, & filios reſpectu matrum. Quia tamen etiam prohibitio facta Regularibus eſt vniuerſalis, nec ipſi derogari poteſt per declarationes, quæ non inferunt nouum ius, ſed ſolum quod ſancitũ ſit declarant; ideo pro ipſis quoque erit neceſſaria licentia.

1128 Rurſus, cum Regulares concionari poſſint apud Moniales, dubitatur, an concionando poſſint alloqui aliquam Monialem, aut etiam communitatem explicando ipſis ſuos priuatos ſenſus, qui non concernunt ad concionem, an vero violarent Decretum. Reſp. Non videri violare Decretum, cum per ipſum Decretum prohibeatur loquutio de per ſe, & ex intentione loquendi proueniens: illa autem loquutio intermixta concioni, tanquam ipſi commixta ſequeretur naturam concionis, & proinde non videtur prohibita, ſicut nec eſt prohibita concio, præſertim quia in tali caſu ceſſat finis legis, neque ponatur aliud commercium præter commercium concionis, neque adſint illa pericula, propter quæ colloquutio eſt interdicta.

1129 Cæterum, ſi habens licentiam alloquendi aliquam Monialem pro certa die, diuerſa die à præſcripta vtatur licentia, non peccare mortaliter, atque adeo non incidere in pœnas Decreti exiſtimat Bordonus *Deciſ. Miſcel. 249.* Quia manet ſubſtantia licentiæ, & ſolum variatur modus. Nec obſtat, quod pro nulla habeatur non ſeruata forma in ea præſcripta, ſiquidem in forma continetur dies: quia cum Decretum requirẽs talem formam fundetur in præſumptione, non obligat in foro conſcientiæ, cum adeſt veritas in contrarium, & religioſus loquatur bono fine. Melius tamen videtur poſſe reſponderi, nempe formam illam præſcriptam in Decreto non eſſe ſubſtantialem. quia continet nonnulla, quæ ſubſequuntur licentiam, nempe quod confeſſarius aſſocietur, quod auſcultatrices ſint præſentes &c. & proinde non reddere nullam licentiam: quod etiam declarant verba eiuſdem Decreti in fine: Regulares autem pœnis in præfato Decreto contentis, ac ſi nullam licentiam obtinuiſſent, eo ipſo ſe nouerint eſſe addictos. Ex quibus patet, licentiam non fuiſſe nullam, ſed ſolum pœnas habituras locum, ac ſi illam non obtinuiſſent.

1130 Cum autem licentia alloquendi Moniales concedi poſſit religioſo diuerſis modis, dubitatur, an ſi concedatur indefinitè, extinguatur prima vice, an verò cenſenda ſit licẽtia vniuerſalis alloquendi toties, quoties libuerit. Merolla *tom. 1. theol. moral. diſp. 1. cap. 2. num. 629.* putat valere ſolum pro vnica vice. Tum quia eſt diſpenſatio in lege, & ideo ſtricti iuris. Tum quia ſermo ſimpliciter prolatus præſertim in odioſis intelligitur de vnica vice, *l. Bonues, §. Hoc ſermone, ff. de verbor. ſignificat.* Vnde etiam licentia intrandi clauſuram intelligitur, licet indefinita, pro vnica vice, vt tradunt Iaſ. *in l. Duobus reis, §. Si ei, qui, num. 75. ff. de iureiur.* Graſſ. *Conſil 22. num. 38. de ſent. excom. tom. 1.* Maſtril *deciſ. 97.* Sbrozzius *de offic. Vicar. lib. 2. quæſt. 210.* Riccius *Collect. 587. par. 3.* Io. Andr. *Reg. 34. de reg. iur. in 6.* Alber. *lib. 2. ſtat. quæſt. 181.* Felin. *in c. 1. de reſcrip. num. 17.* Tiraquel. *de conſenſu connub. §. 2. gloſ. 1. num. 79.* & alij. Contrarium tamen, quod ſcilicet non conſumatur vnica vice, ſed ſufficiat pro toties, quoties libuerit, tradunt alij, præſertim Ianuar. *de caſib. reſeruat. reſol. 28.* Quia ſermo indefinitus æquiualet vniuerſali. argum. ex *l. Cum inter veteres.* ver. *Maximè, C. de fideicom.* Gloſ. *in cap. Vt circa,* verbo *Aliorum, de elect. in 6.* &c. & melius ex *l. Si ita relictum.* & *l. Pluribus, ff. de leg. 2.* & *l. Si plures, ff. de legat. 3.* & *cap. Quia circa, de priuileg.*

1131 Verum, cum ſermo indefinitus non æquiualeat vniuerſali de rigore ſignificationis, ſed ſolum ex quadam benignitate, & mente diſponentis, vt notant Bart. *in l. ſi pluribus, ff. de leg. 2.* & *in l. qui ædificium, ff. de ſeruit. vrban. prædiod.* per tex. *l. Si ſeruitus eod. tit.* Corneus *conſil. 138. circa fin. lib. 2.* & *conſil. 160. num. 6. lib. 3.* Riminal. *in cap. Quæ in Eccleſiarum, num. 223. de Conſtit.* Tuſch. *littera I. concluſ. 86. num. 16.* Sequitur quod inſpicienda ſit mens diſponentis, & ſubiecta materia, atque adeo ratio diſpoſitionis, quæ eſt illa, quæ regulat mentem diſponentis, & iuxta menſuram rationis videndum, an indefinita conceſſio poſſit æquiualere vniuerſali, an verò reſtringenda ſit iuxta doctrinam, quam tradunt Fulgoſ *conſil. 75. in fine* Corneus *conſil. 83. n. 2. lib. 4.* Signorol. *conſil. 69. num. 8.* ver. *Nihilominus.* Menoch. *Præſump. 72. num. 7. lib. 4.* Tuſch. *citat. concluſ. 86. num. 29.* Vnde in præſenti materia conſideranda eſt ratio, quæ mouet ad concedendam licentiam alloquendi moniales, & videndum, an ſit ratio vniuerſalis, quæ poſſit mouere ad concedendam licentiam vniuerſalis, an verò requirat ſolum licentiam pro vnica, aut altera vice, & poſtea determinandum, an licentia ſit, vel non ſit vniuerſalis. Vnde qui obtineret indefinitam licentiam alloquendi ſororem, cenſeretur vniuerſalis, quia affectus ſanguinis eſt ratio vniuerſalis, quæ ſæpeſæpius exigit communicationem ſermonis. Qui obtineret licentiam indefinitam alloquendi aliquam monialem intuitu

tuitu alicuius negocij, poſſet toties alloqui, quoties negocium exigeret. Has tamen licentias indefinitas non poſſunt Ordinarij concedere, nec Pontifex, ſeu S. Congregatio concedere ſolet.

1132 Sed quid, ſi quis habeat licentiam ſpecialem alloquendi aliquam Monialem, & antequam alloquatur concedatur licentia generalis omnibus alloquendi Moniales? Reſp. Merolla *tom.1. theol. moral. diſp.1. cap.2. num.630. & ſequen.* Si alloquatur in virtute licentiæ generalis, non poſſe vti licentia ſpeciali, niſi ſpecialis eſſet pro certa die diuerſa ab illa, pro qua adeſt licentia generalis, aut non loquutus fuiſſet cum illa Moniali, pro qua eſt ſpecialiter conceſſa licentia. Oppoſitum tamen tenet Ianuar. *De caſib. reſer. reſol.28. num. 6.* Et meritò, quia licentia generalis, & ſpecialis ſunt duæ gratiæ diſtinctæ, nec vna per aliam reuocatur, & quantumcumque ſtrictè accipiantur, vna non eſt reuocatiua alterius, & ideo conſummata vniuerſali, poteſt adhiberi particularis. Et cum licentia particularis aliquid operari debeat, neceſſe eſt, quod cauſet aliquem fauorem vltra vniuerſalem. Et confir. poteſt ex eo, quod lex generalis non derogat ſpeciali ex *cap.1. de Conſtit. in 6.* & ideo nec etiam licentia generalis derogabit ſpeciali.

1133 Neque vrgent tex. qui in contrarium ſolent afferri, qualis eſt cap. *Ex tenore de reſcriptis*. quia ibi tantum decernitur, quod ſi quis impetret duo reſcripta commiſſionis ſuper eodem negocio, & vtroque vti velit, carebit beneficio vtriuſque, ratione fraudis, & doli. In caſu autem noſtro nulla fraus interuenit, neque agitur de duabus licentijs ad eumdem finem, & ex eadem cauſa impetratis, & proinde eſt diſpar ratio, & tex. non facit ad rem. Neque etiam tex. *c. Si pauper de præben. in 6.* Vbi ſi mandabatur prouideri clerico pauperi de beneficio, ceſſat mandatum, ſi aliunde obtineat beneficium. Nam ideo ceſſat mandatum, quia ceſſat cauſa mandati, vt habet tex. ipſe, quia ſcilicet cauſa mandati erat ſubleuatio paupertatis; quæ amplius non habet locum, dum de alio beneficio prouiſus eſt. At diuerſus eſt caſus præſens, quia cum vna licentia ſit generalis, & altera ſpecialis, ſupponuntur habere diuerſas cauſas, nam generalis habebit cauſam generalem, & ſpecialis ſpecialem; vnde ſtante diuerſitate cauſæ, ex conſummatione vnius licentiæ non extinguitur altera.

1134 Occurrit autem dubium, nempe, an Ordinarius denegare poſſit licentiam, quam concedere poteſt iuxta formam Decreti S. Congregationis, alloquendi ſcilicet conſanguineas in primo, aut ſecundo gradu coniunctas. Et affirmatiue reſpondet Bordon. *deciſ. miſcellan.* 222. Quia dictum Decretum hoc remittit arbitrio eiuſdem Ordinarij, vt conſtat ex illis verbis, *Quatenus ſibi viſum fuerit in Domino expedire, licentiam concedere poſſint*. vnde à fortiori infert, quod poſſet denegare, ſi adeſſet periculum alicuius peccati, alioquin non eſſet concedere, Quatenus ſibi viſum fuerit in Domino expedire. Cæterum tenendum eſt, quod ſine cauſa non poſſit denegare, quia agitur de gratia ſolita concedi. Gratia autem concedi ſolita non poteſt ſine iniuria denegari, argum. ex *l. 1. §. penul. ff. de aqua quotid.* & notant Bart. *ibid.* Gabr. *Concluſ.* 8. *num. 2. de iure emphyt. lib. 3. commun. concluſ.* Aſflict. *deciſ. Neapol.* 238. & *ad Conſuet. Neapol. lib. 1. rubr. 97. num. 22. de pœna contum.* Puteus *deciſ.* 419. *num. 1. lib. 3.* Ex cauſa tamen rationabili poſſet denegare, quia gratia concedi ſolita, ex cauſa denegari poteſt. vt Puteus *ibid.*

1135 Quod ſi vrgeat aliqua neceſſitas alloquendi monialem nullo gradu coniunctam, vt eſſet celebratio alicuius contractus, aut alia ſimilis; putat Bordon. *cit. deciſ. miſcellan.* 222. quod poſſit Ordinarius concedere licentiam toties, quoties neceſſitas vrgebit. Quia, inquit ipſe, colloquutio neceſſaria non prohibetur, vt colligitur ex cap. *Monaſteria, de vita, & honeſt. cler.* Sed tantum vitioſa, & periculoſa, ibi. *Sine manifeſta, & rationabili cauſa frequentare præſumpſerit*: neque id prohibetur per Decretum S. Congregat. cum diſponat tantum de colloquutione & vrbanitate, & pietate.

An Epiſcopus carcerare poſſit Regulares loquentes cum Monialibus ſibi ſubiectis. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

1136 *Epiſcopus carcerare poteſt Regulares alloquentes Moniales ſibi ſubiectas.*
1137 *Oppoſitum eſt tenendum.*
Quando pœna eſt taxata à lege, iudex etiam delegatus tenetur illi ſtare, nec poteſt aliam imponere.

1136 Ad 3. Reſp. Quòd ſic: ita tenet Boer. *deciſ.* 211. & Guid. Pap. *quæſt.* 159. ad terminos Conc. Trid. *ſeſſ. & c.19.* & *ſeſſ.21. c.8.* & *ſeſſ.29. c.19. de reſor.*

ADDITIO.

1137 Obſtat reſolutioni Auctoris, quod in Decreto prohibente religioſis loquutionē cum Monialibus, determinatur pœna pro tranſgreſſoribus, nempe priuatio officiorum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ. Quando autem pœna eſt determinata à lege, iudex ſtare debet huic determinationi, nec pro ſuo libito poteſt aliter punire, cap. *De cauſis, §. Illa etiam de offic. delegati*. Et quamuis Ordinarij procedant in hoc, vt Apoſtolicæ Sedis delegati, non tamen delegatio excedit punitionem, ſeu exequutionem pœnæ

deter-

determinatæ, quia ſunt tantum delegati ad coercendum, & puniendum, vt in Conſtitutione *Inſcrutabili*. Gregor. XV. *De exemptor. priuileg.* Vnde cum in his pœnis non inueniatur carcer, non videtur, quod poſſit Ordinarius incarcerare. In quo tamen ſtandum erit Inſtructioni, quam habent Ordinarij à S. Congregatione.

BVLLA
SANCTISS. DOMINI NOSTRI
VRBANI PAPAE VIII.
CONTRA MALE AD SACROS, VEL MINORES ORDINES, ſeu Clericalem characterem ordinantes, & malè ordinatos.

VRBANVS PAPA VIII.
AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

1138 S*ECRETIS æternæ prouidentiæ conſilijs, nullo noſtrorum ſuffragio meritorum, ſpeculatores Domus Iſrael, in ſublimi Apoſtolatus culmine conſtituti, eò potiſſimum Pontificiæ ſedulitatis officia conuertenda eſſe arbitramur, vt qui in ſortem Domini vocantur, Chriſtique Militiæ dant nomen, ſpiritualem Eccleſiæ tranquillitatem non perturbent, ſed pacem confirment, vires augeant, ac tam ſtrenuè ſe gerant, vt ipſam terribilem, quaſi caſtrorum aciem ordinatam, inferæ poteſtates, ac Principes tenebrarum quotidie magis perhorreſcant.*

§. 1. Hæc autem quantò impenſius fieri optamus, tanto maiori indignatione irreligioſam quorundam impudentiam deteſtamur, ac ſacrilegam temeritatem execramur, qui Sacros Canones, Summorumq; Pontificum Decreta non verentes, Clericales Ordines illegitimè ſuſcipiunt, ac dum in Eccleſiaſticorum miniſtrorum cœtum per nefas irrepunt, DEI cultui, animarum ſaluti, omnibuſque ad optimum Chriſtianæ Reipublicæ regimen pertinentibus, plurimum obeſſe noſcuntur.

§. 2. Aliàs ſiquidem fel. rec. Clemens Papa IV. Prædeceſſor noſter volens periculis animarum eorum obuiare, qui vinculo excommunicationis adſtricti, aut apoſtatæ, ſeu irregulares, vel aliàs Ordinum ſacrorum ſuſceptione indigni, ſuam patriam, in qua de his haberetur notitia, fugientes, ſe in remotis partibus faciebant ad huiuſmodi Ordines promoueri, ſtatuit, vt nullus Epiſcoporum Italiæ de cætero aliquem vltramontanum Clericum ordinare præſumeret, niſi ab eodem Clemente Prædeceſſore, vel ab Epiſcopo, de cuius diœc. traxerat originem, ordinandus, vel in cuius diœc. beneficiatus exiſtebat, per eius patentes literas cauſam rationabilem continentes, quare ipſum nolebat, aut nequibat ordinare, ſpecialem licentiam haberet: eos vero, quos contra præmiſſa contigiſſet ordinari, manere voluit abſque ſpe diſpenſationis ſuper hoc à Sede Apoſtolica obtinenda ſuſpenſos, ac ordinantes condigna pœnitentia puniri.

§. 3. Cum autem non ſine graui animi noſtri moleſtia, Nobis innotuerit, quamplures vltramontanos, ſuæ ſalutis immemores, DEIque timore poſtpoſito ad Ordines prædictos dimiſſorialibus litteris, ſeu etiam falsò, cum bonorum omnium ſcandalo, ſe promoueri feciſſe; Nos innumeris, quæ ex minus canonica Clericorum ordinatione huiuſmodi proueniunt, malis, quantum Nobis ex alto conceditur, prouidere volentes, prædictam Clementis Prædeceſſoris conſtitutionem, cum omnibus, & ſingulis in ea contentis

tentis approbantes, & innouantes, Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, in Italia exiſtentibus, tenore præſentium prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacumque cauſa Hiſpanos, Luſitanos, Gallos, vel Germanos, alioſque quoſcumque Vltramontanos, & ex quibuſuis locis extra Italiam oriundos, non ſolum ad ſacros, ſed neque etiam ad minores Ordines, vel Clericalem characterem promouere audeant, ſeu præſumant, niſi dimiſſoriales ſuorum Ordinariorum litteras à noſtris, & huius Sanctæ Sedis Nuncijs, ſeu Collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas, probatas, & ſubſcriptas habeant, eorumdemuè Nunciorum, ſeu Collectorum ſubſcriptiones à dilecto filio noſtro in Alma Vrbe Vicario in ſpiritualibus generali ſimiliter examinatæ, recognitæ, & approbatæ fuerint; aliàs promouentes, ad annum ab exercitio Pontificalium; promoti verò, perpetuæ ſuſpenſionis pœnam, abſque ſpe diſpenſationis à Sede Apoſtolica obtinendæ, incurrant eo ipſo. Inſuper in promotos huiuſmodi, ac etiam eos, qui cum falſis, vel fictis, aut fiduciarijs patrimonij titulis ſcienter ſe ad Ordines huiuſmodi promoueri fecerint, non ſolum prædictis, verùm etiam maioribus arbitrio noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis infligendis pœnis.

§. 4. Italos verò, ſi quos impoſterum Clericali charactere inſigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Epiſcopo, cum falſis dimiſſorijs contigerit, etiamſi qualitatibus per Concil. Trident. Decretum cap. 16. ſeſſ. 23. requiſitis præditi ſint, nihilominus ſequuta tamen prius deſuper Iudicis Eccleſiaſtici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, ſed ſæculari iuriſdictioni, vt antea, plenè in omnibus ſubiacere, & ſubiectos eſſe reſpectiuè volumus.

§. 5. Sicque, & non aliter per quoſcumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam, quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. In contrarium facieñ. non obſtantibus quibuſcumque.

§. 6. Per præſentes autem conſtitutioni rec. mem. Pij Papæ II. Prædeceſſoris noſtri contra male promotos editæ, nullatenus derogare intendimus, ſed illam cum omnibus, & ſingulis in ea contentis, in ſuo robore, & efficacia permanere, perindè ac ſi præſentes non emanaſſent, decernimus.

§. 7. Vt autem præſentes litteræ ad omnium notitiam facilius deuenire poſſint, volumus quod illæ, ſiue earum exempla in valuis Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranenſis, ac Principis Apoſtolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apoſtolicæ; necnon in acie Campi Floræ, vt moris eſt, affixæ; omnes, & ſingulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac ſi vnicuique perſonaliter intimatæ fuiſſent.

§. 8. Quodque earumde tranſumptis, etiam manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in iudicio, & extra illud vbique adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub Annulo Piſcatoris die 11. Decembris 1624. Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

Q V Æ S T I O N E S.

1139 1 An Clerici vtentes falſis Dimiſſorijs, ignorantes eſſe falſas, & illas recipientes à viro probo, & bonæ opinionis, puniantur pœna in ſupradicta Bulla contenta.

2 An Clericus ordinatus à non ſuo Epiſcopo ſine falſis dimiſſorijs, incurrat pœnam præfatæ Conſtitut.

3 An Ordinarius poſſit ratificare ordinationem ſui ſubditi, factam ab alio Epiſcopo, ac quid requiratur, & an in præiudicium tertij.

4 An Epiſcopus ſibi non ſubdito ordines conferens cum ſpe ratihab itationis proprij Epiſcopi, ſuſpenſionem incurrat.

5 An Epiſcopus ordinans alienum Clericum excuſetur à ſuſpenſione, ſi probabiliter ignorauit Clericum à ſe ordinatum eſſe alterius Diœceſis, ſed communiter habitum de ſua Diœceſi.

6 Quæ concurrere debent, vt quis poſſit ordinari ab alieno Epiſcopo ratione domicilij.

7 An Ordinandus etiam Epiſcopo ordinanti non ſubditus, irretitus aliqua cenſura Eccleſiaſtica, vel irregularitate, habeat aliquod releuamen, vel Beneficium per abſolutionem, vel diſpenſationem, qua vtitur Epiſcopus in principio ordinationis.

8 An laicus fabricans falſas dimiſſorias, poſſit puniri ab illo Epiſcopo, cuius iuriſdictio offenſa

offenſa eſt in fabricatione dictarum dimiſſoriarum.

9 Quid ſi laicus incepit falsò ſcribere dimiſſorias, ad perfectionem tamen non deductas.

An vtentes falſis dimiſſorijs cum bona fide, puniantur pœna Conſtitutionis Vrbani VIII. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

1140 *Vtens bona fide falſis dimiſſorijs non punitur*
Falſitas non punitur abſque ſcientia.
Ignorantia in dubio præſumitur.
Vſus falſarum ſcripturarum non punitur abſque dolo.
Ignoranti non poteſt imputari dolus.
1141 *Quid requiratur, vt excuſetur vtens falſis dimiſſorijs.*
Scire debens eſt in culpa.

Ad I. Reſp. Clericali charactere inſignitos, vel ad minores ordines promotos ab alieno Epiſcopo cum falſis dimiſſorijs, quas falſas ignorabat, & à probo viro receperat, non incurrere pœnas præfatæ Conſtit. ex reg. iur. falſitatem non puniri, abſque ſcientia. *l.* 1. *§. fin. ff. de falſis. l. nec exemplum. C. eod.* quæ qualitas eſt de ſubſtantia delicti, ex quo ignorans non dicitur delinquere, ſecundum Rip. *in l. fin. num.*48. *C. de reuoc. donat.* Gram. *conſ.*25. Menoch. *de arb. iud. caſ.* 186. *num.* 12. & ignorantia in dubio præſumitur, niſi probetur ſcientia. *c. præſumitur de reg. iur. l. verius, ff. de probat.* Roland. *conſ.*45. *volum.*1. Cacher. *deciſ.* 24. Maſcard. *de probat. concluſ.* 879. *num.* 6. ſcientem enim non ignorantem lex vult obligare, *l. generaliter. C. de tabular. lib.* 10. Cuman. *in l. quicumque n.*4. *C. de ſeru. fugit.* & Rom. *conſ.*473. & in proprijs terminis in materia falſitatis, dolus requiritur ad puniendum aliquem vtentem falſis ſcripturis, Plot. *in l. ſi quando, num.*624. *C. vnde vi*, Bonifac. de Vitalin. *in rub. de falſ. num.* 2. Iodoch. *in pract. crim. c.*123. *num.*7. quemadmodum dicimus etiam in vtentibus falſis ponderibus, & menſuris, Natt. *conſ.* 72. *num.*3. Tab. *in ſumma §. emptio num.*9. *& §. falſum, num.*10. Nauar. *in manual. cap.*17. *num.*169. Vnde Clar. *in §. falſum, num.*5. voluit, quod qui vtitur falſo inſtrumento, non punitur, niſi ſciens illud eſſe falſum, & eo vſus ſit. cuius ratio eſt, quia pœna præſupponit culpam, Rimin. iun. *conſ.* 640. *num.*72. *volum.* 6. ſed in ignorante non conſideratur culpa, vt ait Crauetta *conſ.*204. *num.*21. & Rimin. *d. conſ.*640. *num.*76. vbi etiam ſubdit, *n.*77. quod ſine culpa non conſideratur pœna. & ad idem facit, quod notanter ſcripſit idem Crauett. *conſ.* 8. *num.*10. quod ignoranti falſas ſcripturas, ſeu dimiſſorias, dolus imputari non poteſt. Non obſtat Luc. de Pen. *in l. modios, num.*4. *C. de ſuſceptoribus*, vbi ait, quod tenentes falſas menſuras ſunt puniendi, nec excuſantur per ignorantiam per text. *in l. ſed addes, § ſi quis ff. locati.* quia loquitur in alio caſu.

ADDITIO.

1141 Limitanda eſt doctrina Auctoris, vt non habeat locum in quocunque caſu dimiſſoriæ falſæ putentur veræ, ſed ſolum quando eas acceperint ab Officialibus, quia ſcire tenentur, quod ab Ordinario conceduntur ſolum per Officiales de eius mandato, & proinde ſi aliàs habitis vterentur, eſſent in culpa, quia ſcire debuiſſent non eſſe legitimè expeditas, *l. quod te. ff. de reb. cred.* vbi Gloſ. Bart. Bald. Iaſ. & veteri Doctores, & *l. idem §.*1. ibi. *Intelligit, vel intelligere debet. ff. ad leg. Aquiliam, & l. qui fundum §. ſeruus 2. ff. pro emptore,* vbi Dinus. Tiraquel. *de retr. lign. §.*12. *num.*9. vbi latè.

An Clericus ordinatus à non ſuo Epiſcopo, incurrat pœnas Conſtitutionis Vrbani. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

1142 *Ordinatus à non ſuo Epiſcopo ſine dimiſſorijs non incurrit pœnas Conſtitutionis Vrbani.*
Caret tamen exequutione Ordinis.
1143 *Finis Conſtitutionis Vrbani eſt obuiare, ne Clerici vtantur falſis dimiſſorijs.*
Vt habeat locum diſpoſitio, debent verificari omnes qualitates diſpoſiti.

Ad

1142 Ad 2. Reſp. Clericum ordinatum à non ſuo Epiſcopo, male fuiſſe promotum, *c. 1.* & *c. eos*, & ibi DD. *de temporib. ordinationum, lib. 6.* & habere characterem Clericatus, non tamen illius exequutionem. Conc. Trid. *ſeſſ. 23. c. 8.* ſed non incurrere pœnam in dicta conſtitut. expreſſam, quia Summus Pontifex punit delictum falſitatis, & committentes falſitatem non debere gaudere priuilegio fori, & ſi voluiſſet Summus Pontifex, ordinatum à non ſuo Epiſcopo non debere gaudere dicto priuilegio fori, expreſiſſet, & non appoſuiſſet illam propoſitionem coniunctiuam in illis verbis ibi appoſitis, cum falſis dimiſſorijs: & Italos, ſi quos in poſterum clericali charactere, vel ad minores ordines promoueri ab alieno Epiſcopo cum falſis dimiſſorijs contigerit, etiamſi qualitatibus per Concilij Tridentini decretum *cap. 26. ſeſſ. 23.* requiſitis præditi ſunt; Nihilominus, ſequuta tamen prius deſuper Iudicis Eccleſiaſtici declaratione, fori priuilegio minime gaudere, ſed ſæculari iuriſdictioni, vt antea, plenè in omnibus ſubiacere, & ſubiectos eſſe reſpectiuè voluit: & pœnæ non ſunt ampliandæ, ſed reſtringendæ.

ADDITIO.

1143 Reſolutio Auctoris colligitur clarè ex diſpoſitione Pontificis circa dimiſſorias, quia vult, quod Vltramontanorum dimiſſoriæ ſint recognitæ à Nuncijs, ſeu Collectoribus Apoſtolicis Prouinciæ, ſeu Regni, vt in *§. 3.* & quod recognitio, & ſubſcriptio facta per Nuncios, ſeu Collectores recognoſcatur à Vicario Vrbis. Ex quibus patet, quod finis Pontificis eſt obuiare, ne adhibeantur falſæ dimiſſoriæ. Quod etiam conſtat ex Proœmio. nam cum receſuiſſet diſpoſitionem Clementis VIII. ſtatuentis, quod nullus Vltramontanus ordinaretur ſine patentibus literis ſui Ordinarij, per quas concederet licentiam, & exprimeret cauſam, cur ipſe non ordinaret, ſubdit, quod ſibi innotuerit aliquos cum falſis dimiſſorijs ordinari, & ideo, vt huic malo obuiam eat, ſtatuit &c. Et proinde pœnæ impoſitæ non extenduntur vltra eos, qui vtuntur falſis dimiſſorijs, quia non extenduntur vltra diſpoſitionem, ſed vt habeat locum, debent verificari omnes qualitates, de quibus in ipſa Conſtitutione. *cap. 1. de homicid. in 6.* vbi Io. Andr. Iulius Clar. *lib. 5. §. fin. quæſt. 85. num. 9.*

An Epiſcopus ratam habere poſſit Ordinationem ſui Clerici ab alieno Epiſcopo, etiam in præiudicium tertij. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

1144 *Epiſcopus ratam habere poteſt ordinationem ſui clerici ab alieno Epiſcopo.*
Ratificatio non debet fieri ante collationem beneficij.
Non retrotrahitur in præiudicium tertij.
1145 *Epiſcopus non poteſt ordinare alienum ſubditum ſub ratihabitione.*
1146 *An poſſit ratificare ordinationem, quando ordinatus eſt ſub iure alterius.*
Quid ſi ratificatio impedit, ne tertius conſequatur beneficium.
Vtens iure ſuo non facit alicui iniuriam.
1147 *Ratihabitio Ordinationis quem effectum operetur.*
Suſpenſio ordinati ſine licentia proprij Epiſcopi, poteſt ab ipſo tolli.
1148 *Ratihabitio retrotrahitur.*
Ratihabitio non operatur in præiudicium illius, cui medio tempore fuit ius acquiſitum.
1149 *Epiſcopus ratam habens ordinationem ſui ſubditi ab alieno Epiſcopo, tollit ſuſpenſionem Ordinatoris.*

1144 Ad 3. Reſp. affirmatiuè. c. *Salomitanæ*, cum gloſ. *in capit. ac ſi*, *63. diſt.* & *in c. illud in gloſ. fin. 71. diſt.* requiritur tamen, vt ratificatio fiat per Ordinarium, vel eius officialem habentem ſpeciale mandatum, vel Epiſcopus agat in remotis, & Vicarius ſit etiam in ſpiritualibus. Franc. *in c. cum nullus, in 4. not. de temp. ordin. in 6.* & ibi Gemin. *in §. Epiſcopo n. 1.* & quia ratificatio quando fit, debet fieri in tempore antequam Clerico ſic promoto conferatur beneficium: alioquin collatio non valet. *Imol. in c. 2. n. 29. de Inſt.* & Franc. *in c. ſi eo tempore, n. 8. de reſcript. in 6.* Nec iſta ratificatio retrotrahitur in præiudicium tertij, Gloſ. Bart. & alij *in l. bonorum, ff. rem rat. haberi*. Decius *conſ. 226. n. 6.* Pariſ. *conſ. 12. n. 17. lib. 4.* Sarnen. *in reg. de iur. quæſi. non tollendo, q. 11. n. 8. & ſeq.* & ita fuiſſe tentum die ſexta Ianuarij 1552. coram D. Reumano *in vna Burgenſi dimidiæ portionis* affirmat Riccius *in ſua Praxi rerum Eccl. deciſ. 297.*

AD-

ADDITIO.

1145 Quamuis proprius vniuſcuiuſque Ordinarius ratam habere poſſit Ordinationem ſui ſubditi factam ab alieno Epiſcopo abſque literis dimiſſorijs, Epiſcopus tamen non poteſt ſub ratihabitione alienum ſubditum ordinare, vt tradunt Rebuf. *in praxi tit. de dimiſ. num.* 11. Quaranta *in ſum. Bullar.* verbo Ordo. ver. *Amplia hanc extrauag.* Bonac. *diſp.8. de ſacram. diſp. vn. pun.* 4. *num.* 29. ver. *Verum præſertim*. Pax Iordan. *tom.* 1. *Variar. Lucubrat. lib.*3. *tit.*6. *num.*116. Quia iura, quæ prohibent ordinari alienum ſubditum abſque dimiſſorijs, requirunt expreſsè has literas teſtimoniales in eum finē, vt non ſolum conſtet de conſenſu proprij Ordinarij, ſed etiam, vt notum fiat ordinanti, quod ordinandus habeat qualitates requiſitas à ſacris canonibus, quæ per ratihabitionem ſuppleri non poſſunt, quæ licet faciat præſumere conſenſum, non tamen facit de ipſo conſtare.

1146 Quod autem proponat Auctor, nec videtur reſoluere, an poſſit Ordinarius ratam habere ordinationem proprij ſubditi factam ſine dimiſſorijs ab alieno Epiſcopo in præiudicium tertij. Reſp. Quod ſi ordinatus eſt ſub dominio aut iure alterius, ita vt poſſit impedire, ne ordinetur, non poterit ratam habere, cum neminem priuare poſſit ſuo iure, vnde ſi ordinatus eſſet ſeruus, aut religioſus conuerſus, non poſſet ratam habere ordinationem, & extrahere ſeruum à ſeruitute, & religioſum conuerſum à ſeruitijs, quibus eſt deputatus in religione. Si vero non ſit ſub dominio, aut iure alterius, poterit ſemper ratam habere, quia dum eius ſubditus ab alieno Epiſcopo abſque licentia ordinatur, fit tantum ipſi iniuria, quia ipſa ſolum impedire poteſt, ne ordinetur; & quamuis inde ſequatur aliquod incommodum tertio, quia ſcilicet non poſſit obtinere aliquod beneficium, quia ſcilicet præferendus ſit ordinatus ab alieno Epiſcopo, ſi rata habeatur à proprio eius Ordinario, hoc non eſt verum præiudicium, ſed eſt vti proprio iure, ex quo per accidens aliquod incommodum tertio ſequitur, quod non eſt prohibitum; imo eſt in iure conceſſum cum liceat vnicuique vtendo proprio iure ſibi conſulere, licet cum damno alterius, *l.*1. *§. Denique Marcellus ff. de aqua plu. arcen.* & *l. Fluminum*, §. *vlt.* & *l. ſequen. ff. de dam. infec.* Neque enim alicui fit iniuria, cum quis vtitur iure ſuo. cap. *Cum Eccleſia de elect.* Et ratio eſt, quia illa ordinatio, licet non quo ad validitatem, attamen quò ad exequutionem ordinis, & vſum, dependet ab electione proprij Ordinarij, qui ſi conſentiat, rata erit in facie Eccleſiæ.

1147 Quia autem ordinatus ab alieno Epiſcopo abſque licentia proprij Ordinarij, remanet ſuſpenſus ex diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ.*23. *c.*8. *de reformat.* & incapax beneficij, ideo ratihabitio proprij Ordinarij operatur hunc effectum, vt tollat ſuſpenſionem, & reddat capacem beneficij, vt tradunt Maiol. *lib.*1. *de irregular. cap.*10. *num.*1. Bonac. *diſp.*8. *de ſacram. quæſt. vn. pun.* 4. *num.*15. Ciarlin. *lib.*1. *controuer. forenſ. cap.*46. *num.*26. Pariſ. *de reſignat. lib.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 87. Quaranta *in ſum Bullar.* verbo Ordo. ver. *Amplia hanc extrauag.* Nauar. *Conſil.* 48. *de tempor. ordinat. in nouis.* Pax Iordan. *tom.*1. *Variar. elucubrat. lib.* 3. *tit.* 6. *n.*117. Eſt enim in poteſtate Epiſcopi tollere hanc ſuſpenſionem, quando libuerit, vt conſtat ex Concil. loco *cit.* ibi, *Ordinatus, à ſuſceptorum ordinum exequutione, quandiu proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus.* Pro quo tamen eſt aduertendum, quod vt poſſit tollere hanc ſuſpenſionem, debet moueri ex aliquo motiuo rationabili, quod ſit ſufficiens ad mouendum intellectum, vt iudicet expedire; ſiquidem Concilium non concedit facultatem tollendi ſuſpenſionem, niſi quando videbitur expedire.

1148 Et cum ratihabitio retrotrahatur. cap. *Quoties de pactis.* & *cap. Ratihabitionem de regul. iur. in* 6. Quando proprius Ordinarius ratam habet ordinationem alieni Epiſcopi, operatur, quod eodem pacto ſe habeat, ac ſi ab initio ritè ordinatus fuiſſet. Et proinde iura acquiſita ratione ordinationis eodem pacto ſe habent, ac ſi ab initio, quando ordinatus eſt, fuiſſent acquiſita; ſuppoſito tamen, quod tempore intermedio non ſit alicui alteri ius idem acquiſitum, quia ratihabitio nihil operatur in præiudicium illius, cui medio tempore fuit ius acquiſitum, vt notant Iacob. de S. Georgio *in l.*1. *C. admitti ad bonor. poſſ.* Natta *Conſil.*252. *num.*9. Dec. *Conſil* 460. Socin. *Conſil.*126. *num.*1. *lib.*4. Affict. *Deciſ.* 351. *num.*13.

1149 Verum dubitatur, an cum Ordinarius ratam habet ordinationem proprij ſubditi factam ab alieno Epiſcopo ſine licentia, ſicut tollit ſuſpenſionem Ordinati, ita etiam tollat ſuſpenſionem Ordinatoris, quam ponit Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *c.*8. *de reformat.* nempe à collatione Ordinum per annum. Et affirmatiuè videtur reſpondendum, quia cum ratihabitio retrotrahatur, vt dictum eſt *num. præced.* & operetur, quod actus ita ſe habeat, ac ſi ab initio legitimè fuiſſet geſtus, videtur reſtituere omnia in eum ſtatum, quem habuiſſent, ſi actus ab initio legitimus fuiſſet. Verùm, oppoſitum tenendum eſt, quia non eſt in poteſtate Ordinarij tollere hanc ſuſpenſionem ab Ordinatore, & ideo cum eam iam incurrerit, non tollitur per id, quod rata habeatur Ordinatio ab ipſo non legitimè facta, ſicut tollitur ſuſpenſio malè ordinati, quia eſt in poteſtate Ordinarij eam auferre à proprio ſubdito.

Digitized by Google

An Epiſcopus conferens ordines ſub ſpe ratihabitionis ſuſpenſionem incurrat. Quæſtio IV.

SVMMARIVM.

1150 Ordinans non ſubditum ſub ſpe ratihabitionis non incurrit ſuſpenſionem.
Oppoſitum eſt tenendum.
Ordinati ab alieno Epiſcopo, ſi alias habiles ſint, tolerari poſſunt pœnitentia impoſita.

1150 Ad 4. Reſp. Quòd abſque metu pœnæ id fieri poteſt. ad hoc eſt text. expreſſus *in c. Lugdunenſis, 9. quæſt. 2.* pro qua ratione Ignat. *ſuper d. c. 29. verſ. ſecundus*, refert Raymundum *in ſua ſum. tit. de forma conſecrationis*. Verſic. *in ſumma nota*, *quòd Ordinati*, & gloſſ. *in c. nullus alterius in fin. 9. quæſt. 2.* atque Maiolum *in tract. de irregularitate lib. 4. c. 2. n. 7.* & ibi, quòd videtur hæc opinio probari à contrario ſenſu in Conc. Trid. *ſeſſ. 14. cap. 3.* & *d. c. Lugdunenſis*, procedere in collatione primæ tonſuræ, & aliorum ordinum, probat Quintilian. Mandoſ. *in reg. Cancellar. 24. quæſt. 4. num. 12.* & latius per Gabriel. *in d. conſ. 287. col. 2. vol. 2.*

ADDITIO.

1150 Ex cap. *Lugdunenſis 9. quæſt. 2.* ſolum habetur, quod Ordinati ab alieno Epiſcopo, ſi alias habiles ſint, tolerari poſſunt pœnitentia iniuncta, & rata haberi Ordinatio, ex quo conſtat, quod non excuſatur ordinatio alieni ſubditi, dum pœnitentia eſt imponenda. Imo *ibid.* cap. *Nullus alterius* prohibetur expreſsè ordinatio alieni ſubditi, & Gloſ. ab Auctore citata *in dictum cap. Nullus alterius* in fine, quod poteſt Ordinatio alieni ſubditi confirmari, & rata haberi ab illius Ordinario, ſi ordinans credidit Ordinarium ordinandi ratam habiturum Ordinationem. Itaque ſicut dictum eſt, *n.* 1145. cum non poſſit quis ordinari ab alieno Epiſcopo, nec etiam ſub ſpe ratihabitionis ordinans euadet pœnam ſuſpenſionis poſitam à Concilio Trident. Quia tunc non euaditur pœna, quando violatur lex, in cuius auxilium eſt appoſita pœna, & tunc violatur, quando non ſeruatur forma ab ipſa præſcripta; forma autem à Concilio præſcripta pro ordinatione alieni ſubditi eſt, quod ordinatio fiat in virtute literarum teſtimonialium proprij Ordinarij.

Ordinans alienum ſubditum exiſtimatum de propria diœceſi, an excuſetur à ſuſpenſione. Quæſtio V.

SVMMARIVM.

1151 Ordinans alienum ſubditum putans eſſe proprium an excuſetur à pœna ſuſpenſionis.
1152 Epiſcopus tenetur permittere diligens examen.
Non præmiſſa debita diligentia, non excuſatur à pœna ſuſpenſionis, ſi ordinet alienum ſubditum.

1151 Ad 5. Reſp. Quòd ſic: vbi probabiliter Epiſcopus alterius Diœceſis clericum eſſe ignorauerit, vtpotè quia parentes eius in ſua Diœceſi eum eſſe dixerunt, vel communiter pro tali habebatur: nam vt Epiſcopus ſuſpenſionem incurrat ob cauſas ſupradictas, requiritur, vt ex præſumptione id fecerit, ob verbum illud, præſumpſerit, præſumptio autem dolum requirit, quo caret hic Epiſcopus ob probabilem ignorantiam facti: atque ſic reſpondiſſe ſacram Congregationem teſtatur ſupradictus Riccius *vbi ſupra*, & tenet Nauarr. *in conſ. 40. de tempor. ord.* Vgol. *de poteſtate Epiſ. §. 21. n. 26.*

ADDITIO.

1152 Concil. dicta *ſeſſ. 23. cap. 8. de reformat.* dum ponit pœnam ſuſpenſionis pro ordinante alienum ſubditum ſine literis teſtimonialibus, non requirit præſumptionem, ſolum enim dicit, *Si ſecus fiat, Ordinans à collatione ordinum per annum ſit ſuſpenſus*. Quæ verba arguunt ſolum contrauentionem legis. Imo, cum teneatur Epiſcopus præmittere examen diligens ordinandorũ iuxta Decretum Concilij Trident. *ſeſſ. 23. cap. 17. de reformat.* in quo *Ordinandorum genus, perſonam, ætatem, inſtitutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter inueſtiget, & examinet*. Et cum non poſſit ordinare, niſi

niſi ſuos ſubditos, vt *cap. ſequen.* debet eos recognoſcere tanquam proprios ſubditos, alioquin ſi non præmiſſa debita diligentia ordinaret alienum, non excuſaretur à pœna, & ideo tunc ſolum habet locum probabilis ignorantia excuſans à pœna, quando adhibetur debita diligentia; & in hoc ſenſu loquuti ſunt Doctores, ſeu accipiendi ſunt, ſicut etiam Sayr. *deciſ.62. de tempor. ordinat.*

Quæ concurrere debeant, vt quis ordinari poſſit ab alieno Epiſcopo ratione domicilij. vbi de domicilio. Quæſt. VI.

SVMMARIVM.

1153 Quando quis contrahat domicilium.
Ex coniecturis colligitur animus contrahendi domicilium, & quænam illæ ſint.
1154 Ordinarius domicilij non poteſt ordinare promotum ad titulum beneficij cum reſidentia ab Epiſcopo originis, aut cum adſcriptione alicui Eccleſiæ. quod alij non admittunt.
1155 Tranſlatio maioris partis bonorum an ſit coniectura ſufficiens tranſlationis domicilij.
Signa animi redeundi ad prius domicilium impediunt contractionem noui domicilij.
1156 Tranſlatio familiæ aut ſupellectilis quando ſufficiat pro contrahendo domicilio.
1157 Poteſt quis habere plura domicilia.
1158 Quando quis retento priori contrahat nouum domicilium?
Supplicatio pro obtinenda ciuilitate ſupponit contractum domicilij.
1159 Filij Officialium, qui ſunt perpetui, ordinari poſſunt, quando primo peruenerunt ad locum officij.
Relegati in aliquem locum contrahunt ibi domicilium.
1160 Barones & eorum filij habent domicilium loci feudalis, licet ibi non habitent.
1161 Nobiles patricij, apud quos eſt regimen Reipublicæ, an obtineant domicilium in ſingulis ciuitatibus.
1162 Barones habent tot domicilia, quot feuda in diuerſis diœceſibus.
Domicilium acquiſitum nunquam excludit originarium.

1153 Ad VI. Reſp. Contrahere domicilium, ſi quis transferat ſe ad habitandum in aliquo loco, & declaret expreſſe ſe habere animum contrahendi ibi domicilium, ſtatim enim illud acquirit abſque aliqua temporis expectatione, ita But. *in c. ad Apoſtolicæ, de decimis,* Abb. *in cap. fin. de parochis*, Franch. *in cap. cùm nullus, de temp. ord. in 6.* Felyn. *in cap. dilectus filius, il ſecundo, de reſcript.* Petr. de Vbald. *in tract. de canon. port. Epiſc. & Parochiali cap. 7.* Maſcard. *de probat. concluſ.*134. Menoch. *de arbitr. iudic. lib.2. cent. 1. caſu 86*, & aliqua tradit Affict. *deciſ.* 384. & Henriq. *in ſuprad. cap.22. §.2.* Quando verò non declarat animum, tunc recurrit ad coniecturas: quarum prima eſt, cùm quis in locum aliquem maiorem partem bonorum transfert, & ibi contrahit. ſic Bart. *in l. placet, ff. ad municip.* aliter enim ſola emptio domus, vel alicuius partis bonorum, domicilium non facit. *cap. dilectus, de reſcriptis, cap. ſi Epiſcopus, de paroch. cap. cum nullus, in 6. cit.* iuncta gloſſ. Hoſt. *in ſum. cit. de foro comp. num.4.* Ang. Arm. verbo *domicilium*; ſi verò nihil habet in bonis, habitatio decennij cum animo habitandi perpetuò, requiritur, *l.2. C. de incol.* Quod intellige concurrente aliquo actu, ſeu ſigno ſignificatiuo aſſumpti domicilij. Abb. *in cap. fin. de paroch.* Felyn. *in cap. dilect. num. 11. de reſcript.* & ita iudicauit Rota Romana *in deciſ.* 150. *parte 2.*

ADDITIO.

1154 In præſenti materia aduertunt Zerola *in praxi Epiſcop.* verbo *Dimiſſoria* §. 1. Quaranta *in ſum. Bullarij.* verbo. *Ordo.* ver. *circa tertium*. Piaſecius *in praxi. par. 1. cap. 1. num.* 10. ver. *Ampliatur ſecundò*. Non poſſe Ordinarium domicilij illum ordinare, qui ab Epiſcopo originis promotus fuiſſet ad titulum beneficij requirentis reſidentiam, vel ad titulum patrimonij cum adſcriptione alicui Eccleſiæ: ſed in tali caſu requiri dimiſſorias Epiſcopi originis. Hanc tamen doctrinam non admittunt Campanil. *in diuerſor. iur. rubr. 9. cap. 8. num.* 25. Barboſa *de poteſt. Epiſc. alleg. 4. num.*41. Sed ſufficere, quod habeat notitiam morum, & cæterarum qualitatum, quæ pro ordinandis neceſſariæ ſunt. Et ſolum poſſe Epiſcopum originis punire recedentes Clericos adſcriptos eo inſcio, interdicendo exercitiū ſacrorum iuxta diſpoſitionem Concilij Trident. *ſeſſion. 23. cap. 16. de reformat.*

1155 Quod tranſlatio maioris partis bonorum ſit coniectura ſufficiens, accedente habitatione trãſlationis domicilij, habetur ex *l.2. C. vbi Senator, vel cla. & l. ciues, C. de incolis,* & notant idem Bart. *in l. de iure, num.2. ff. ad munic.* Felin. *in cap. dilectus, num. 12. ver. Secundus caſus de reſcrip.* Menoch. *de arbitr. centur. 2. caſu 86. num.* 18. Tiraquel. *de retract. conſang. §.36. gloſ. 3. num.* 7. alios referens. Quod tamen ita accipiendum eſt, vt locum habeat ſolum, quando non apparet ex aliquo ſigno animus redeundi ad prius domicilium, nam ſi ex ſignis talis animus apparet, non contrahitur domicilium, etiam ſi in loco per multos annos moraretur. Ita Bald. *in l. eſt verum, C. de incol.* Angelus *in l. nec ipſi eod. tit.* Bar-

Digitized by Google

Barbat. *in l. lex Cornelia*, §. *domum*, *ff. de iniur. & fam. lib.* Boet. *in l. conſentaneum*, *num.*107. *C. quomodo, & quan. iud.* Soccin. ſen. *in cap. fin. num.*25. ver. *Si verò animum*, *de foro compet.* Menoch. *de arbitr. lib.*2. *cent.*1. *caſu* 86. *num.* 27. Speculat. *tit. de reo*, §. 1. ver. *porro ſcholaris*. Quia ſigna oſtendentia animum reuertendi ad præcedens domicilium excludunt animum perpetuò commorandi in illo loco, qui requiritur ad contrahendum domicilium. Cap. *cum nullus*, *de tempor. ordinat. in 6.*

1156 Rurſus, ad contrahendum domicilium ſufficit tranſlatio familiæ, aut ſuppellectilis, quando tamen huiuſmodi tranſlatio libera eſt, & non ex aliqua cauſa neceſſaria impellente ad alibi habitandū, vt eſſet timor inimicorum, exercitium alicuius muneris non perpetui, & aliæ huiuſmodi; nam huiuſmodi tranſlatio ſecluſa dicta cauſa facit præſumi animum, mutandi domicilium. Ita notant Socin. *in cap. fin. num.* 29. ver. *Et clarius*, *de foro compet.* Menoch. *de arbitr. lib.*2. *caſu* 86. *num.*18. Farinac. *par.*1 *fragmen. crimin.* verbo *domicilium*, *num.*214. Piaſec. *par.*1. *prax. Epiſcop. cap.*1. *num.*9.

1157 Præterea, cum poſſit quis habere plura domicilia, vt deſumitur ex *l. eum, qui*, §. *Celſus*. *ff. ad municip.* & cap. *ex parte de foro competenti*, quamuis quis oſtendat animum retinendi prius domicilium, dum in alio loco inſtruit domum, & aliqua bona ibi parat, cenſetur habere animum acquirendi ſimul cum priori aliud domicilium, quia iam interueniunt factum habitationis, &c. animus perpetuò ibi manendi ſaltem per aliquam anni partem, quæ ſufficiunt ad contrahendum domicilium iuxta cap. *Cum nullus*, *de tempor. ordinat. in 6.* & notant Abbas *in cap. fin. de paroch.* Socin. ſen. *in cap. licet ratione*, *num.*25. *de foro compet.* Nauar. *conſil.* 10. & 11. *de tempor. ordinat. in lib.*1. Graſ. *lib.*3. *deciſ. c.*2 *num.*2. ver. *ſextum*. Maiol. *de irregularit. lib.*4. *cap.*2. Rota *deciſ.* 150. *num.*6. *par.*7. *recent.* Vnde ordinari poſſet ab Epiſcopo tam vnius, quam alterius domicilij.

1158 Rurſus, animus acquirendi domicilium, atque adeo iam contractum fuiſſe, colligitur ex eo, quod habitans in aliquo loco ſupplicet pro obtinenda ciuilitate illius loci. Ita Decius *conſil.* 284. *n.* 12. Alciat. *in l. pupillus*, §. *incola*, *num.* 3. *ff. de verbor. ſignificat.* Maſcard. *lib.*1. *de probat. concluſ.* 534. *n.*4. Farinac. *lib.*1. *fragmen. crimin.* verbo *domicilium*, *num.* 225. Quia ſtante habitatione & inſtantia pro ciuilitate, præſumitur prouenire ex animo figendi habitationem, & ibi perpetuò manendi, vnde in tali caſu poterit ordinari ab Epiſcopo loci.

1159 Similiter ordinari poterunt ab Epiſcopo loci filij Officialium, quando primo peruenerunt ad locum, vbi exercere debent officium perpetuum. Quia qui ſe transferunt ad aliquem locum pro exercendo aliquo officio perpetuo, acquirit ibi ſtatim domicilium, ſiquidem interuenit habitatio, & perpetuitas officij ſuſcepti arguit animum perpetuo ibi manendi, vt notant Rebuff. *in praxi par.* 1. *tit. de cler. num.*14. Campanil. *in diuer. iur. rubr.*9. *cap.*8. *num.*22. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 4. *num.* 34. Pax Iordan. *tom.*1. *variar. lucubrat. lib.*3. *tit.*6. *n.*68. Vnde etiam relegati in aliquem locum ſtatim ibi acquirunt domicilium, quia ex neceſſitate ibi perpetuò habitaturi ſunt, & proinde habent animum perpetuò ibi habitandi, quamuis non omnino liberum, & deſumitur ex *l. filij libertorum*. §. *relegatus*, *ff. ad municip.* vnde habent duplex domicilium, ſi quidem retinent etiam prius vnde arcentur, *l. eius qui manumiſſus*, §. *fin. eod. tit.*

1160 Barones quoque, atque eorum filij obtinent domicilium loci eiuſdem feudi, cuius ſunt Baronis, quamuis ibi non inhabitent, & proinde poterunt ordines ſuſcipere ab Epiſcopo, in cuius diœceſi feudum reperitur, vt docent Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 9. *cap* 8. *num.* 20. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.*4. *num.*32. & 3. & ſenſit Rota *in Cæſarauguſtana penſionis 9. Martij*, 1598. *coram Orano*. Ratio eſt, quia ſtante dominio loci, habent ibi habitationem in habitu, quamuis non in actu, quatenus ſcilicet habent ibi domum ordinatam ad ſui habitationem, & quatenus exercendo iuriſdictionem, vel per ſe, vel per alios, cenſentur præſentes animo, & effectu, ex quo conſurgit habitatio quædam virtualis æquipollens materiali; ſicut enim habitatio materialis cum animo permanendi, incorporat ciuitati, & facit membrum ipſius; ita hæc virtualis, & æquipollens facit Baronem eſſe actu membrum nobiliſſimum communitatis, nempe caput, ſiquidem exercet rationem capitis regendo, & exercendo iuriſdictionem.

1161 Hinc oritur dubium. An nobiles patricij Rerumpublicarū, apud quos ſolos eſt regimen Reipublicæ, cenſeantur habere domicilium in ſingulis Ciuitatibus, & Oppidis ſui dominij, atque adeo, an ipſi, ſeu eorum filij ordinari poſſint à quolibet Epiſcopo dominij. Affirmat Pax Iordan. loquendo de Venetis *tom.*1. *variar. lucubrat. lib.*3. *tit.*6. *num.*66. Quia ſunt domini ſingularum Vrbium, & Oppidorum, atque adeo primarij ciues eorumdem. Verùm oppoſitum tenendum puto, cum ſit diuerſa ratio, ac de Baronibus. Nam dominium, & iuriſdictio Baronum eſt perſonale, atque adeo inducere poteſt effectus perſonales in ipſos, qualis eſt acquiſitio domicilij. At dominium Rerumpublicarum ſupra Vrbes, & Oppida non eſt perſonale ſequens perſonas; ſed eſt reale penes communitatem, in quod ſuccedunt modo iſtæ, modo illæ perſonæ; & ideò cum non inhæreat perſonæ non facit ipſas vti ſingulas, dominas, ſed vti collegium, & vt faciunt vnum corpus, vnde nec vti in ſingulis exerceri poteſt, ſed ſolum collegialiter. Quæ autem conueniunt vti ſingulis, non poſſunt habere fundamentum in ijs, quæ conueniunt tantum collegialiter. Domicilium autem conuenit vti ſingulis, & ideo non poteſt fundari in dominio, quod conuenit tantum vti collegio.

1162 Ex quibus deducitur, quod Barones poſſidentes plura feuda in diuerſis diœceſibus, habeant etiam plura domicilia, & tot, quot ſunt feuda, vt notat etiam Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 9. *cap.* 8. *n.* 19. Quia reſpectu ſingulorum obtinent, & exercent rationem capitis, atque adeo ſunt primaria, & nobiliſſima membra illarum communitatum. Et ſicuti quocunque domicilio acquiſito, nunquam excluditur Originarium, *l. Senatores*, *ff. de ſenator.* & *l.*1. *ff. de decurion.* & *l. Et qui originem*, *ff. de muner. & honorib.* ita domicilium iuriſdictionis, ſeu quod

habetur

habetur ratione exercitij iuriſdictionis ſecundum proprietatem ſemper manet, nec vnquam excluditur per quodcunque aliud domicilium.

An abſolutio data in principio Ordinationis proficiat Ordinando non ſubdito. Quæſtio VII.

SVMMARIVM.

1163 *Abſolutio impenſa ab ordinante an proſit non ſubdito.*

1164 *Abſolutio operatur in ordine ad effectum, ad quem datur.*

1163 Ad 7. Reſp. Quòd ſic: ita Nauar. *conſ.49. num.12. verſ. ad 5. de ſent.excom.* ratio eſt, quia verba illa abſolutoria, & diſpenſatoria debent aliquid operari, *l.1.* & ibi Gloſſ. *quod metus cauſa*, cap. *ſolita de maior, & obed.* & nos diximus etiam *ſupra*.

ADDITIO.

1164 Textus allegati ab Auctore nihil cōtinent ad propoſitum. Eius tamen reſponſio eſt vera, quia abſolutio data ab habente poteſtatem operatur in ordine ad illum effectum conſequendum, pro quo datur, non autem in ordine ad alios effectus, vt inter alios notat Rebuf. *in praxi benefic. tit. Forma & declar. nou. prouiſ.* §. *Teque abſoluentes n.* 15.

An fabricans falſas dimiſſorias puniri poſſit ab Epiſcopo, cuius iuriſdictio eſt offenſa. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

1165 *Fabricans falſas dimiſſorias puniri poteſt ab eo, cuius nomine fiunt.*

1166 *Offendens iuriſdictionem fit ſubditus offenſi.*

1167 *Excipitur tamen Eccleſiaſticus, reſpectu laici.*

Tunc Eccleſiaſticus puniri debet à ſuo iudice.

Poteſt in tali caſu iudex vti proceſſu fabricato à laico contra laicum.

1165 Ad 8. Reſp. Quòd ſic, quia illius iuriſdictio offenſa cenſetur, & conſequenter offendentes efficiuntur ſubditi illius: arg. tex. *in l. nullum C. de teſtibus*: latè Bart. *in l. à diuo Pio §. 1. ff. de re iudic.* Afflict. *deciſ.*230. Dominicus de Franchis. 147. Treuiſ. *deciſ.8.p.3.*& Ann. *conſ.* 107. *vol.* 2.

ADDITIO.

1166 Quod offendens iuriſdictionem alicuius efficiatur illius ſubditus, atque ab ipſo puniri poſſit, eſt communis concluſio, quam tradunt Alber. de Roſate *in l. Si quis forte, §. Si quos comitum, q. vlt. ff. de pœnis.* & *in l. vnic. C. Ne quis in ſua cauſa.* Boer. *deciſ.9. num.*14. Archidiacon. *in cap. Conqueſtus, num.*3. *Cauſa* 9. *quæſt.*3. & affert tex. cap. *Romana de pœnis in* 6. Foller. *in pract. crim.* verbo *Audiantur exequutores num.*143. Baiard. ad Clar. §. *fin. quæſt.*35. *num.*12. Afflict. *deciſ.*219. vbi Vrſil. *in Addit.* Zanchin. *de hæret. cap.*31. *num.* 5. Genuenſ. *in praxi Neapolit. cap.* 42. Repertorium Inquiſitorum, verbo *Impediens*, §. *Sed nunc quæritur*. Pegna *ad Director. Inquiſit. par.*2. *com.*72. ver. *Vbi non ſtetit*. Vincent. de Franchis *deciſ.* 147. Cabal. *in reſol. Crimin. caſu* 117. Io. Segura *in direct. iud. eccleſ. fori par.* 2. *cap.* 6. *num.* 5. Farinac. *Conſil.* 134. *num.*3. *lib.*2.

1167 Hoc tamen limitandum eſt, vt non habeat locum quò ad laicum reſpectu Eccleſiaſtici, ſed laicus inſtare debebit apud Eccleſiaſticum iudicem pro punitione. Ita tradunt communiter Doctores in caſu, quo Eccleſiaſticus coram laico falſum teſtimonium diceret. Hoſtienſ. *in cap. Verum, de foro compet.* Io. Andr. *ibid.* Imola *num.* 6. Butr. *num.* 11. Felin. *num.*5. ver. *Contra Clericum*. Abbas *n.*20. & cæteri, & *in cap. At ſi Clerici.* vbi idem Felin. *n.*10. & *in cap. Dilectus, de pœnis*, Iaſ. *in l.* 1. §. *fin. ff. de eo, cui man. eſt iuriſd.* Io. de Anan. *in cap.* 1. *de crim. falſi.* Caſtrenſ. *in l. Nullum*, *num.* 5. *C. de teſtib.* Salicet. *num.*8. Angel. *de maleſ.* verbo Falſario, *num.*24. Afflict. *deciſ.*230. *num.* 1. & 4. Capic. *deciſ.*5. *num.*13. Clar. *in prac.* §. *fin. quæſt.* 38.*n.*3. ver. *Sed hic quæro*. Maranta *de ordine iudic. par.* 6. *art.*12. *num.*4. Conrad. *in pract. crim. tit. de inquiſit. num.*8. *limit.*2. Rolan. *Conſil.*12. *num.* 34. *lib.*2 Anton. Faber *lib.*3. *Codic. Fabr. tit.* 12. *de iuriſ. om. iud. defin.* 36. aſſerens ita iudicaſſe Senatum Sabaudiæ 13. *Kal. Auguſ.* 1595. in cauſa Dominorum de Lentillis, & de Damas. Triuiſan. *deciſ.*8. *num.*5 *lib.*2.

addens, quod in tali caſu poteſt Eccleſiaſticus vti proceſſu fabricato à laico contra laicum, qui clericum in falſum teſtem produxit, ad condemnandum eumdem clericum. Et in eo fundantur, quod laicus omnino incapax ſit iuriſdictionis in Eccleſiaſticos, & ideo illam non acquirit, quando ab Eccleſiaſtico læditur in propria iuriſdictione.

Incipiens ſcribere dimiſſorias falſas, ſed non perficiens, an incurrat pœnas. Quæſtio IX.

SVMMARIVM.

1168 Non perficiens literas dimiſſorias falſas non incurrit pœnas.

Ad crimen falſi requiritur perfectio operis.

Nihil dicitur feciſſe, qui perfectum non fecit.

Scriptura, quæ deſeruire non poteſt, non dicitur ſcriptura.

Non eſt actum, quod non eſt per propriam formam conſummatum.

1169 Paria ſunt, non incipere, & cœptum non perficere.

Dimiſſoriæ non redactæ in formam authenticam, non ſunt dimiſſoriæ.

Dimiſſoriæ redactæ in formam authenticam, continent crimen falſi.

Ad crimen falſi ſufficit, ſi poſſit alteri præiudicare.

1168 Ad 9. Reſp. Quòd verior eſt opinio nullam incurrere pœnam, etiamſi laicus falsò incipiat ſcribere literas Apoſtolicas, cùm huiuſmodi literæ perfectionem habeant ab ipſa bullatione annuli piſcatorij, ſine qua literæ, Apoſtolicæ non dicuntur; ergo nec falſitas dicitur commiſſa in literis Apoſtolicis, & ad hoc eſt text. *in §. item lex Cornelia, de falſis, inſtit. de publ. iud. in ver. ſcripſerit, & ſignauerit.* Vbi ſignationis perfectio requiritur, & ad falſitatis eſſentiam requiritur, vt ad perfectionem ducatur, *l. qui falſam, in prin.* & *l. ſi quis legatum, in prin. ff. de falſis.* Sed cum priuatus incipit ſcribere has literas, nihil dicitur feciſſe, quia perfectius ſupereſt agendum, *l. pen. in fi. ff. ad Syllanian. §. ex eo, inſtit. quib. mod. teſtam. infirm.* & principium illius ſcripturæ, cum in vſu eſſe non poſſit, non dicitur ſcriptura, *l. ædificia, §. perfeciſſe, ff. de verb. ſign. l. Quintus, §. cui, ff. de aur. & arg. leg. l. ex his, in fi. ff. quand. dies legati ced. l. ſtipulatio, §. opus, ff. de noui oper. nunciat.* nec cenſetur actum id, quod non eſt per propriam formam in conſummationem adductum, *l. ſi is, qui, §. ſed ſi opus, ff. ad l. falcid.*

ADDITIO.

1169 Procedit doctrina Auctoris, quia agitur de actu, in quo non ſunt partes, quæ de per ſe ſubſiſtant, ſed tam incipere, quàm perficere pertinent ad ipſius ſubſtantiam, & ideo ſubintrat regula, quod paria ſint, non incipere, vel cœptum non perficere *l. ſi 2. §. 1. l. 1. C. de codicil.* Sed quid, ſi perficeret dimiſſorias falſas, ſed non vteretur, nec pro ſe, nec pro alio? Reſp. Inſpiciendum eſſe, an ſint redactæ in formam authenticam, cum ſigillo ſcilicet ementito, an non. Quia ſi non ſunt redactæ in formam authenticam, non habentur pro literis dimiſſorijs, ſed pro aliquo tranſumpto, & ideo non inducunt crimen falſi, quia licet vnicuique huiuſmodi exemplaria formare. At ſi redactæ ſint in formam authenticam cum ſigillo, ita vt fidem faciant, iuxta ea, quæ notant Doctores *in cap. Poſt ceſſionem de præben.* Innocent. *in cap. 2. de fide inſtrum.* Caſtrenſ. *conſil. 337. vol. 1.* Socin. *Conſil. 258. ver. Præterea lib. 2.* continebunt crimen falſi. iuxta ea, quæ notat Bart. *in l. reddatur, C. de profeſ.* & *in l. Eos. ff. de fal.* & *in l. Pupilla §. Item ſi fundum ff. de negoc. geſt.* Felin. *in cap. ſuper literis de reſcriptis.* Nec obſtat, quod actu non præiudicauerit alicui, quia imprimis præiudidicat auctoritati, & iuriſdictioni Ordinarij, ad quem ſpectaret dimiſſorias concedere, ſiquidem eam ſibi vſurpat. Deinde ſufficit, quod præiudicare poſſint, vt tradunt Felin. *in cap. Ex tenore, n. 30. de reſcrip.* Salicet. *in l. Qui relat. C. de falſ.*

SAN-

SANCTISS. DOMINI NOSTRI
VRBANI PAPAE VIII.
DECRETVM.

QVOAD IMAGINES NONDVM A SEDE APOSTOLICA Canonizatorum, vel Beatificatorum, cum radijs, ſplendoribus, & laureolis proponendas, vel tabellas, & luminaria ad eorum ſepulchra apponenda, & cum atteſtationibus deſuper proponendis recipienda, & aſſeruanda, ſiue eorum miracula in imprimendis libris enarranda.

Feria V. die 13. Martij Anno à Natiuitate D. N. Ieſu Chriſti M. DC. XXV.

In Generali Congregatione S. Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico in Vaticano coram S.D.N.D. VRBANO diuina Prouidentia Papa VIII. ac Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. DD. S.R.E. Cardinalibus, aduerſus hæreticam prauitatem Inquiſitoribus generalibus à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

1170 *SANCTISSIMVS Dominus Noſter ſolicitè animaduertens abuſus, qui irrepſerunt, & quotidie irrepere non ceſſant in colendis quibuſdam cum Sanctitatis, aut Martyrij fama, vel opinione defunctis, qui, etſi neque Canonizationis, neque Beatificationis honore inſigniti ſint ab Apoſtolica Sede, eorum tamen imagines in Oratorijs, atque Eccleſijs, alijſque locis publicis, ac etiam priuatis, cum laureolis, aut radijs, ſeu ſplendoribus proponuntur, miracula, & reuelationes, aliaque beneficia, à DEO per eorum interceſſiones accepta, in libris rerum ab ipſis geſtarum enarrantur, & ad illorum ſepulchra, tabellæ, imagines, & res aliæ ad beneficia accepta teſtificanda, & lampades, & alia lumina apponuntur.*

§. 1. *Volenſque proinde huiuſmodi abuſibus, pro debito officij paſtoralis, occurrere, re etiam cum Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. DD. Cardinalibus, contra hæreticam prauitatem in vniuerſa Republica Chriſtiana generalibus Inquiſitoribus communicata, & maturè conſiderata, ac diſcuſſa; Declarauit, ſtatuit, & decreuit, ne quorumuis hominum, cum ſanctitatis, ſeu martyrij fama (quantacumque illa ſit) defunctorum Imagines, aliaque prædicta, & quodcumque aliud, venerationem, & cultum præſeferens, & indicans, in Oratorijs, aut locis publicis, ſeu priuatis, vel Eccleſijs tàm ſæcularibus, quàm regularibus cuiuſcumque Religionis, Ordinis, Inſtituti, Congregationis, aut Societatis apponantur, antequam ab Apoſtolica Sede Canonizentur, aut Beati declarentur, & (ſi quæ appoſitæ ſunt) amoueantur, prout eas ſtatim amoueri mandauit.*

§. 2. *Ac pariter imprimi de cætero inhibuit libros eorumdem hominum, qui Sanctitatis, ſiue Martyrij fama, vel opinione (vt præfertur) celebres è vita migrauerint, geſta, miracula, vel reuelationes, ſeu quæcumque beneficia tamquam eorum interceſſionibus à DEO accepta continentes, ſine recognitione, atque approbatione Ordinarij, qui in ijs recognoſcendis, Theologos, alioſque pios ac doctos viros in con-*

Digitized by Google

ſilium adhibeat, & ne deinde fraus aut error, aut aliquid nouum, ac inordinatum in re tam graui committatur, negotium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam tranſmittat, eiuſque reſponſum expectet: Reuelationes verò, & miracula, aliaque beneficia ſupradicta, quæ in libris horum hominum vitam, & geſta continentibus, hactenus ſine recognitione, atque approbatione huiuſmodi, impreſſa ſunt, nullo modo approbata cenſeri vult, mandatque Sua Sanctitas.

§. 3 Ad horum hominum ſepulchra, vetuit etiam, ac inhibuit, Tabellas, atque Imagines ex cera, aut argento, ſeu ex alia quacumque materia, tàm pictas, quàm fictas, atque exculptas appendi; aut affigi, & lampades, ſiue alia quæcumque lumina accendi, ſine recognitione ab Ordinario omnino, prout ſupra facienda, Sedique Apoſtolicæ referenda, ac probanda.

§. 4 Declarans, quod per ſupraſcripta, præiudicare in aliquo non vult, neque intendit iis, qui aut per communem Eccleſiæ conſenſum, vel immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, virorumque ſanctorum ſcripta, vel longiſſimi temporis ſcientia, ac tolerantia Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij coluntur.

§. 5 Vt autem præmiſſa diligentiùs obſeruentur, vniuerſis, ac ſingulis, tàm Ordinarijs, quàm hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus, diſtrictè præcipit, vt in ſua quiſque Diœceſi, vel Prouincia ſedulò peruigilent, ne ſine approbatione prædictæ Imagines cum memoratis ſignis exponantur, aut miracula, reuelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliave contra ſuperiùs diſpoſita, fiant.

§. 6 Tranſgreſſores verò, ſi Regulares fuerint, priuationis ſuorum officiorum, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ, necnon & ſuſpenſionis à diuinis; ſi verò Clerici ſæculares, priuationis pariter ſuorum officiorum, ſuſpenſionis à diuinis, & ab adminiſtratione Sacramentorum, executioneque ſuorum ordinum reſpectiuè, alijſque arbitrio prædictorum Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum pro modo culpæ infligendis pœnis plectendo.

§. 7 Qui autem libros impreſſerint, aut Imagines pinxerint, ſculpſerint, ſeu quoquo modo effinxerint, vel formauerint, cæterique Artifices circa præmiſſa qualitercumque delinquentes, prædicta omnia amittant, & inſuper pecuniarijs, alijſque etiam corporalibus pœnis, iuxta criminis grauitatem, eorumdem Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum arbitrio, afficiantur.

§. 8 Contrarijs quibuſcumque non obſtantibus.

§. 9 Et ne præmiſſorum ignorantia poſſit ab aliquo prætendi voluit, vt Decretum huiuſmodi, ſeu illius exemplum ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum Vrbis, ac in acie Campi Floræ affixum, omnes perinde arctet, atque afficiat, ac ſi vnicuique perſonaliter intimatum fuiſſet.

§. 10 Quodque præſentium tranſumptis etiam impreſſis, manu Notarij publici ſubſcriptis, ac ſigillo alicuius perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides habeatur, quæ præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Io. Antonius Thomaſius S. Rom. & vniuerſ. Inquiſitionis Notarius.

QVÆSTIONES.

1171 1 Quid ſit miraculum.
2 Quæ requirantur ad verum miraculum.
3 Quare fiant miracula.
4 Quomodo probentur, & an per teſtes ſingulares.
5 An miracula poſsint directè à teſtibus probari.
6 An teſtes deponentes de miraculis, debeant etiam non interrogati, reddere cauſam ſcientiæ, & de ſingulis circunſtantijs reſpondere.
7 Miracula quomodo ſunt examinanda.
8 Quomodo differant miracula inter gratias.
9 Quomodo, & quando debeat, vel poſſit miraculum publicari.
10 Quid debeat facere Epiſcopus, quando afferuntur miracula patrata in aliqua Eccleſia tam ſæculari, quam regulari.
11 An ad alium pręter Epiſcopum ſpectet miraculorum recognitio.
12 Quæ pœna eſt publicantibus noua miracula, ſi non ſint approbata à Sede Apoſtol. & examinata ab Ordinarijs, & quid, ſi miracula eſſent falſa.
13 An liceat in Altari domus priuatæ retinere imaginem alicuius Sancti non Canonizati.

In

14 In quibus conſiſtat his temporibus practica, & modus canonizandi.
15 Decretum Sacræ Rituum Congregationis ſeruandum in recipiendis informationibus pro cauſis Beatificationum, & Canonizationum ſeruorum Dei.

Quid ſit miraculum. Quæſtio I.

SVMMARIVM.

1172 Quid ſit miraculum, remiſſiuè.
1173 Miraculum quid importet.
Quanam dicantur miracula.
Miraculum habet Deum pro cauſa extraordinario modo operantem.
1174 Miracula ſunt triplicis generis.
1175 In miraculo inuertitur ordo totius naturæ creatæ.
Quid requiratur, vt miracula ratione modi, & ordinis, ſint vera miracula.
1176 Mirabilia dæmonum non ſunt vera miracula.
Dæmones efficiunt veros effectus reales admirabiles.
1177 Miracula ratione modi, & ordinis quomodo diſcerni poſſint à mirabilibus dæmonum.

1172 Ad 1. Reſp. Vide S.Thom. 1.*par.q.*105. *ar.*7. & Lexicon Theologiæ *in verbo*, *miraculum*, & Abb. *in cap. cum Marthæ, n.7. de celebrat. miſſarum.*

ADDITIO.

1173 Miraculum, vt notat D.Th. *citato art.* 7. *qu.* 105. *par.* 1. Secundum etymologiam importat aliquid mirandum, ita enim dicitur quaſi ſit admiratione plenum, quia ſcilicet importat effectum nobis notum, & cauſam incognitam, nempe Deum extraordinario modo operantem. Vnde concludit, quod ea dicuntur miracula, quæ fiunt præter cauſas nobis notas à Deo, & proinde excedunt facultatem naturæ, vel ob ſubſtantiam facti, vel ob modum, & ordinem faciendi vt habet *in reſp. ad* 2. Quando autem dicitur miraculum habere Deum pro cauſa extraordinario modo operantem, non excluditur aliarum cauſarum miniſterium, & præcipuè angelorum, qui præſident rebus corporeis, in quibus viſibilia miracula fiunt, nam Deus vtitur tali miniſterio, vt habet D. Auguſt. *lib.* 10. *de Ciuit. Dei*, *c.* 12. dum ait. *Porrò autem quæcunque miracula ſiue per Angelos, ſiue quocunque modo ita diuinitus, &c.* Vnde Deus extraordinario modo operans eſt cauſa principalis miraculorum, cæteræ verò cauſæ tantum miniſteriales. Et ratio eſt, quia miraculum eſt aliquis effectus præter ordinarium curſum cauſarum ſecundarum, atque adeo importat aliquam inuerſionem talis curſus, & diſpoſitionis, quod non poteſt fieri ab aliqua creatura, quia generalis curſus cauſarum omnium ſecundarum eſt diſpoſitus per Dei prouidentiam, ſupra quam nulla creatura poteſt: & ideo, vt fiat aliquid extraordinarium præter hunc curſum, & aliquo modo inuertatur, requiritur potentia diuina, vnde vera miracula à ſolo Deo fieri poſſunt, iuxta illud Io. 3. *Nemo poteſt hæc ſigna facere, quæ tu facis, niſi fuerit Deus cum eo.* Et ita docet D. Auguſ. *lib.* 3. *de Trinit. cap.* 7. & *lib.* 22. *de Ciuit. cap.* 8. & 9.

1174 Miracula autem triplicis generis ponuntur à D.Th. 1. *par. quæſt.* 105. *ar.* 8. Alia enim important effectum, ſeu factum, quod ſecundum ſubſtantiam excedit facultatem naturæ, vt glorificatio corporis humani, quæ ſecundum ſuum eſſe à facultate naturæ nullo modo haberi poteſt. Alia quæ in facto, ſeu effectu ſecundum ſe non excedunt facultatem naturæ, excedunt tamen ratione ſubiecti, quia natura, licet poſſit illud facere, non tamen facere poteſt in tali ſubiecto, vt eſt reſuſcitatio mortuorum, cuius ſubſtantia cum conſiſtat in vita, poteſt quidem fieri à natura, quæ paſſim vitam cauſat; ſed non poteſt in tali ſubiecto nempe mortuo, ſeu cadauere. Tertium genus continet ea, quæ important effectum excedentem facultatem naturæ quò ad modum, & ordinem, quo fit, vt quando effectus non poteſt fieri per facultatem naturæ niſi curſu alicuius temporis, & fit in inſtanti, vt cum curatur aliqua infirmitas in inſtanti. Vnde hoc genus miraculorum, cum excedat facultatem naturæ ſolum quò ad modum, & ordinem, non excludit cauſas naturales operantes, ſed ſolum dicit, quod moueantur ad operandum inſtantaneum. Vnde D. Th. *citat.* ait, hæc miracula tenere infimum locum, quippe in ſolo modo, aut ordine excedunt vires naturæ, & conſequenter tantum ſecundum quid.

1175 Verum quia hoc tertium genus miraculorum non videtur excedere facultatem angelicam, etiam malorum angelorum, ſiquidem poſſunt veluti in momento applicare actiua paſſiuis, & perficere effectus admirabiles, præſertim circa ſanationes infirmitatum; vnde in momento poſſent auferre à corpore humano prauos humores, & ſanare à febri, aut alio morbo: Ideo reſoluendum eſt, quod dictum eſt *num.* 1173. Quod in miraculo inuertitur aliquo pacto regularis curſus vniuerſalis naturæ, quod eſt id, quod aduertit D. Th. 1. *par. quæſt.* 110. *ar.*4. *in corp.* Dum docet, quòd miraculum propriè dicitur, cum aliquid fit præter ordinem naturæ, non particularis, ſed totius naturæ creatæ: & ideo ex hoc infert, quod ſolus Deus miracula facere poſſit, quia quicquid facit Angelus ſiue bonus, ſiue malus propria virtute, eſt intra ordinem naturæ creatæ. Vnde hæc, quæ miracula ſunt ratione modi, aut ordinis, quo fiunt, vt ſint vera miracula, non debent habere cauſas præſentes intra ordinem totius naturæ, ſed

ſed applicari debent virtute diuina; & ideo firmum ſtat, quod miracula vera à ſolo Deo fieri poſſunt, loquendo etiam de hoc genere, vt docent D. Auguſt. *lib.3. de Trinit. cap.7.* D. Th. *citato loco* 1. *par.* & 3. *contra Gent. cap.* 102. *&* 103. Binsfeld. *in Confeſ. Maleſ. par.* 2. *concluſ.* 1. Sprengel. *in Mal. Maleſ. par.* 1. *q.* 5. Hieronym. Mengus *aduer. malign. ſpirit. cap.* 10.

1176 Ex quibus colligitur, quod quamuis dæmones plura mirabilia faciant, aut per motum localem, aut applicando actiua paſſiuis, non ſunt tamen vera miracula, vt docet D. Th. 1. *par. qu.* 114. *ar.*4. Quia non ſunt præter ordinem totius naturæ, ſed intra ipſum. Sunt tamen effectus reales aliquando, & non tantum apparentes. Sic magi Pharaonis ope dæmonum fecerunt veros ſerpentes, veras ranas: verus ignis vno impetu conſumpſit familiam Iob cum gregibus, & alia ſimilia leguntur. Et quod efficiant aliquando effectus veros, & reales, tradunt D. Auguſt. *De diuinat. dæmon. cap.* 3. *&* 5. & *lib.* 3. *de Trinit. cap.*7. D.Th. *citat.* & 3. *contra Gent. c.*104 Medina *lib.*2. *de recta fide in Deum, cap.* 7. Victor. *relect. de magia, num.*18. Valent. *tom.*3. *ſum. diſp.*6. *quæſt.*12. *pun.*2. Azor. *par.* 1. *lib.* 9. *cap.* 25. Leſſius *lib.*2. *de Iuſt. & iure cap.* 44. *dub.* 3. Tolet. *in c.* 3. *Io.* Suarez *tom.*1. *de relig. lib.*2. *cap.*6. & communiter. Et proinde D. Th. *citato ar.*4. *quæſt.*114. *p.* 1. concludit cum D. Auguſt. *lib.*3. *de Trinit. c.*8. Quod dæmon poteſt efficere omnes illas tranſmutationes rerum corporalium, quæ poſſunt fieri per aliquas virtutes naturales, adhibendo ſemina, quæ in elementis mundi reperiuntur.

1177 Sed hic oritur graue dubium; Quomodo miracula huius generis diſcerni poſſint, quod ſint vera miracula habentia Deum auctorem, an autem miracula non vera. Et quàm certum eſt, eſſe vera miracula, quando ſunt præter ordinem totius naturæ; ita etiam certum eſt in praxi hoc non poſſe à nobis cognoſci, quia neceſſe eſſet, vt cognoſceremus totum ordinem naturæ, quia videri non poteſt aliquid eſſe extra ipſum, niſi etiam videatur ordo ipſe. Vnde ſi ſecundum ſe ſpectentur, non poterunt à nobis diſcerni, an ſint vera miracula; & ideo recurrendum eſt ad extrinſecas circumſtantias, cum quibus fiunt. D. ergo Th. 3. *par. q.* 114. *ar.*4. *ad* 3. cum D. Auguſt. *lib.* 83. *quæſt. qu.* 79. *poſt med.* habet, quod cum talia faciunt magi, qualia ſancti, diuerſo fine, & diuerſo iure fiunt. Iſti enim faciunt quærentes gloriam ſuam, illi quærentes gloriam Dei. Et iſti faciunt per quædam priuata commercia; illi autem publica adminiſtratione, & iuſſu Dei, cui cuncta creata ſubiecta ſunt. Inſpiciendus eſt ergo finis in his miraculis, & videndum, an ſit talis, vt poſſit Deus illi cooperari, & an poſſit ipſum velle conteſtari operatione miraculoſa; tunc enim poterit miraculum haberi pro vero, quia ex ordine ad finem characterizantur in ratione veri miraculi.

Quid requiratur ad verum miraculum, Quæſt. II.

SVMMARIVM.

1178 *Miraculum debet eſſe aliquid arduum, inſolitum, præter vires, & ordinem naturæ; rarum; ad bonum finem; inſtantaneum.*

1179 *Finis miraculorum eſt religio, & cultus Dei.*

Verus character miraculorum.

1178 Ad 2. Reſp. Quod requiritur primum, vt ſit aliquod arduum, & difficile, vt ſaturatio quinque mille hominum cum quinque panibus, & duobus piſcibus. Ioan. *cap.* 6. vbi ait: *Vnde ememus panes, vt manducent hi?* & Marci 8. *Quis poteſt hos ſaturare in ſolitudine?* vbi arduũ, & difficile demonſtratur. Secundum, vt inſolitum, vt ſiſtere ſolem, & lunam, Ioſue 10. & 4. Reg. *cap.*20. & Iſa. *cap.*38. vbi eſt magna difficultas, an conſtiterint omnes cæli. Vide pro hac materia Sot. 4. *ſen. d.*48. *q.*2. *ar.*2. Tertium, vt præter conſuetudinem, ordinem, & vires naturæ, Ioan. *cap.*9. de cœco nato, vbi fecit lutum, quod non ſolum non eſt illuminatiuum, ſed obcœcatiuum. Quartum, vt rarò, D. Auguſt. *tra.*24. *in Ioan.* vbi ait, *quotidiana viluerunt.* gloſſ. *in c. legitimus, in ver. paucitate,* 93. *diſt.* Quintum, vt fiat ad bonum finem. D. Aug. *lib. de vtilit. creden. ad Honoratum cap.*16. D. Thom. *loc. cit. art.*7. *ad ſecundum*, 22. *art.* 1. *&* 2. Patet in languido, Ioan. *cap.* 5. *Vade, & noli amplius peccare*; & de paralytico, ſeu hydropico, Luc. *cap.*13. *Remittuntur tibi peccata tua.* Sextum, quòd fiat ſtatim, illicò, protinus, repentè: nam ſi fieret ſucceſſiuè, non diceretur miraculum. D. Thom. *loc. cit. art.*8. Beda, & Hieronymus *ſup. Luc. cap.*4. de ſocru Simonis. *Imperauit febri.* & ſtatim: & ita de Lazaro ſtatim: ita de filio Viduæ ſtatim; & alia quamplurima; Miracula enim ſunt ex omni parte perfecta; nunquam enim Chriſtus aliquem ſanauit, quem non in totum liberauerit ab infirmitatibus mentis, & corporis, vt dicit D. Auguſt. *In cap. ſunt plures,* & *ibi* Card. de Turrecrem. *de pœnit. diſt.* 3. D. Thom. *in* 3. *part. ſumma, quæſt.*44. *art.*3. *in ſolutione ad* 2. *argum.* Neque obſtat illud Marci *cap.*8. de cœco illuminato paulatim, & ſucceſſiuè; tum quia non recepit ſtatim viſum, propter eius infidelitatem, ſecundum Chryſoſt. & Bedam; quem Chriſtus vno verbo totum ſimul curare poterat, paulatim curauit, vt magnitudinem humanæ cæcitatis oſtenderet, quæ

vix,

vix, & quaſi per gradus ad lucem venit. facit text. *in cap. maiores, §. vbi adhuc, de baptiſmo*; tum quia paruula temporis mora dictus coecus ſanatus fuit.

ADDITIO.

1179 Finis miraculorum debet eſſe religio, & cultus Dei, vt habet D. Auguſt. *lib. 10. de Ciuit. c. 12.* ibi. *Vt Dei vnius cultum, religionemque commendent*. Et hic eſt verus character miraculorum; ſiquidem, cum dæmon odio habeat Deum, non poteſt facere opera mira in conteſtationem religionis, & cultus ipſius. & ideo, quando miracula habent hunc characterem, cenſenda ſunt habere Deum auctorem, & eſſe extra totum ordinem naturæ, atque adeo vera miracula.

Quare fiant miracula. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

1180 *Varij fines, ad quos ordinantur miracula.*
1181 *Ratione finis miracula reducuntur ad duo genera.*
1182 *Miracula in conteſtatione ſanctitatis, à quo fieri poſſint.*
Miracula in alterius vtilitatem poſſunt fieri etiam à peccatoribus.

1180 Ad 3. Reſp. Quòd miracula fiunt primo ad confirmationem ſanctæ Prædicationis, Marci *vlt.* & hæc poteſt facere etiam homo peccator, D. Thom. Secundo ad propagationem fidei, D. Greg. *in homil. Aſcenſ.* Tertio, ad oſtendendam ſanctitatem alicuius viri, vt de B. Stephan. *Actuum 6.* dicitur, *Faciebat prodigia*, quia plenus gratia. Quarto, ad oſtendendam ſanctitatem loci, vt Gen. 28. *&* Exod. 3. Quinto ad conſeruationem fidei, & ad fouendam charitatem fidelium, quæ alioquin refrigeſceret. Matth. *cap.* 24. 1. Corinth. *cap.* 14. qui prophetant hominibus, loquuntur ad ædificationem, & exhortationem, D. Thom. 1. *Cor. c.* 12. *Lect.* 2. & ſic ad augendam plebis Chriſtianæ deuotionem. Sexto, ad gloriam Dei, Actuum *cap.* 4. Io. *cap.* 9. Pſal. 113. Septimo, ad confirmandam veritatem ſacrarum imaginum, prout in ſeptima Synodo generali, quæ eſt ſecunda Nicæna ſub Conſtant. & Irene Imperatoribus, vbi agitur de imagine Crucifixi percuſſa pugione, emittente magnam ſanguinis effuſionem; ex Athanaſio, & ex imaginibus Sanctorũ Coſmæ & Damiani, & ſic videmus diuerſis in locis ſacris, hiſce noſtris temporibus fieri miracula circa corporum infirmitates; & iſta poſſunt peti à Deo, Flor. Theol. 4. *ſent. tract. de ſuffrag. art. 2. difficul. 2. concluſ. 2.* D. Thom. *in 2. ad Theſſal.* 1. 3. *Lect.* 2. *circa vlt.*

ADDITIO.

1181 Ratione finis omnia miracula ad duo genera reduci poſſunt. nam quamuis omnia referantur in Deum, non ordinantur tamen immediatè; ſed mediante alio fine. Vel ergo ſunt in vtilitatem propriam; voco vtilitatem illius, qui efficit miracula, ſeu cuius intuitu fiunt. Si primum; ordinantur ad teſtificandam ſanctitatem illius. Si ſecundum; tunc diuerſo modo poſſunt alienam vtilitatem operari, & proinde ordinari poſſunt ad omne, illud, vnde aliqua aliena vtilitas prouenire poteſt, vt ſunt ſanationes, teſtificatio fidei, honor Dei extrinſecus, & alia huiuſmodi. Vnde miracula facta ab initio Eccleſiæ pro teſtificatione Euãgelicæ doctrinæ fuerunt propter noſtram vtilitatem, quia ex illius ſtabilimento orta eſt noſtra ſalus.

1182 Differunt autem hæc miracula, quod quæ ſunt in conteſtationem ſanctitatis, non poſſunt fieri niſi ab eo; qui verè ſanctus ſit, iuxta illud Io. 9. *Quia peccatores Deus non exaudit*; alioquin Deus concurrendo ad ipſa mentiretur, quia teſtaretur eſſe in illo ſanctitatem, in quo non eſt; vnde ſi ſanctitas eſt teſtificanda, debet ſupponi eiuſdem exiſtentia. Quod etiam verum eſt, quando per miracula alicuius alterius ſanctitas teſtificaretur. Miracula autem, quæ ad commodum, ſeu vtilitatem alterius ordinantur, poſſunt fieri etiam à peccatoribus, & infidelibus, vt tradunt D. Auguſt. *lib. 2. de ſerm. Domini cap. 39.* & *lib. 2. contra aduerſar. leg. capit. 4.* & *lib. 4. confeſſ. cap. 5.* D. Gregor. *lib. 2. moral. cap. 8.* Beda *in cap. 7. Matth.* Theophilat. Maldonat. & alij Expoſit. *ibid.* D. Th. 2. 2. *quæſt. 172. ar.* Medina *lib. 2. de rect. fide in Deum cap. 2.* Suarez *diſput. 4. de fide ſect. 3. num. 8.* & *ſect. 4. num. 15.* Bozius *lib. 2. de ſignis Eccleſ. cap. 8.* Raphael à Turre *tom. 2. ſum. q. 90. ar. 2. diſp. 8.* Maluenda *de Antichriſt. lib. 6. cap. 1.* & *lib. 7. cap. 15.* Vualdenſ. *de ſacram. tom. 1. tit. 24. capit. 168.* Perez *in Laurea Salam. cert. 1. dub. 1. cap. 1. num. 32.* & *certam. 4. dub. 1. cap. 3.* & habetur ex cap. *multa* & cap. *teneamus*, & cap. *prophetauit 1. quæſt. 1.* & cap. 1. *de reliq. & venerat. Sanct.* & clarè ex illo Matthæi *cap. 7. Multi dicent mihi in illa die: Nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo* demo-

dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, quia nunquam noui vos. Vbi adnotanda eſt dictio, *nunquam*, quæ excludit omne tempus, & proinde neque tempore illo, quo hæc fecerunt, erant in gratia.

Miracula quomodo probentur, & an per teſtes ſingulares. Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

1183 *Miracula quomodo probentur, remiſſiuè.*
An per teſtes ſingulares.
Adhibere fidem teſtibus, eſt arbitrarium iudici.
1184 *Miracula quando probentur etiam per vnicum teſtem.*
In eo quod nemini nocet, & alteri prodeſt, creditur vnico teſti.
Præſertim ſi qualitas facti non permittat haberi alios teſtes.
1185 *Pro miraculis in ordine ad beatificationem, aut canonizationem, non ſufficit vnicus teſtis.*
Cauſa Canonizationis, & Beatificationis eſt de maioribus.
In cauſa criminali probationes debent eſſe luce meridiana clariores.
In cauſa Beatificationis, & Canonizationis requiruntur probationes certæ, & euidentes.
1186 *Pro miraculo in ordine ad beatificationem, & canonizationem, non ſufficit vnicus teſtis cum adminiculis.*
Quid probandum, vt probetur miraculum.
1187 *Aſſiſtentia Spiritus Sancti in cauſa canonizationis quid reſpiciat.*

1183 Ad IV. Reſp. Vide Gemin. *cap. 1. num. 3. de confeſſ. lib. 6.* Bal. *in l. ſolam, col. fin. C. de teſtibus*. Addit. Zachar. *in Abb in cap. cum Martha, num. 7. de celebrat. Miſſ. in litera* B. & Simanca *de Cath. inſtit. tit. 28. num. 19.* An autem miracula probentur per teſtes ſingulares? multi Doctores tenent, quod non: Archid. *in cap. nec mirum 26. quæſt. 5.* Abb. *in conſ. 42.* & Alexand. conſulendo ſcripſit *in conſ. 72. lib. 1. ſub num. 3.* Gabrielius *de teſtibus concl. 2. num. 59.* & Maſcard. *de probationibus lib. 2. concl. 1066. num. 13.* Alij Doctores tenent contrarium, & videtur magis pia opinio, prout probat Card. Tuſcus *in ſua pract. comm. concluſ. in verb. ſingularium teſtium, concluſ. 277. num. 7.* & quod ita fuit obſeruatum in Canonizatione ſancti Bonauenturæ. Panuin. *2. part. art. 4.* vbi etiam dicit *in §. & hinc eſt*, quod Innocentius III. hoc obſeruauit in proceſſu Canonizationis ſancti Homoboni Cremonen. nam fidem adhibuit vni teſti ſingulari. Item, quòd hoc confirmatum fuit in Canonizatione Sancti Thomæ Aquinatis per Ioannem XXII. nam fidem adhibuit fratri Reginaldo ſodali Diui Thomæ deponenti de auditu à D. Thoma, ſe potius diuinitus ſcientiam acquiſiuiſſe, quàm ſtudio, & labore, vt etiam habetur *in 5. lectione officij eiuſdem Sancti, die 7. Martij*. Et ratio eſt, quia adhibere fidem teſtibus, eſt arbitrarium Iudici, *l. 3. ff. de teſtibus cum vulgatis alijs*; & ideo ſi factum eſt tale, vt ſciri non poſſit, niſi per vnum teſtem, cur non debemus illi adhibere fidem? præcipuè ſi ſit homo bonæ conditionis & famæ: & in particulari, vt ſit arbitrarium Iudici, etiam plenè adhibere fidem teſtibus ſingularibus, & præſertim quando teſtes ſunt bonæ famæ, & ſunt perſonæ nobiles, & notabiles, probat ex multis Caſtren. *conſ. 342. in cauſa, col. fin. verſ. 4. dicitur, lib. 2.* & Farinacius *in tractat. de teſtibus, quæſt. 64.* præcipue *num. 104. & ſeq.* & quòd probentur per teſtes ſingulares, tenet Riccius *variarum reſol. reſol. 492.*

ADDITIO.

1184 Ardua quæſtio, an ſcilicet miracula probari poſſint per teſtes ſingulares. Cui reſpondent negatiuè præter citat. ab Auctore Genuenſ. *in praxi Neapol. cap. 49. num. 3.* Bordon. *Moral. controu. 13. num. 36.* Sed videtur cum diſtinctione reſoluenda: nam vel agitur de miraculo iam canonizati, aut beatificati in ordine ad canonizationem; ſeu etiam de miraculo beatificandi, aut canonizandi, ita tamen vt ſit acceſſorium cæteris, & non ſit principale, in quo fundetur iudicium beatificationis, ſeu canonizationis: & tunc cenſerem, probari poſſe per teſtes ſingulares; Quia tunc agitur de eo, quod nemini nocet, & alteri prodeſt, nam in tali caſu ſufficit vnus teſtis, iuxta cap. *cum itaque*, & cap. *paruulis de conſecrat. diſt. 4.* Et tradunt Gloſ. *in capit. licet vniuerſis* ver. *numerus, de teſtib.* vbi etiam Baldus. Iterum Gloſ. *in cap. placuit, de conſecrat. diſt. 4.* & *in cap. in ſancta, diſt. 86.* & *in cap. quanto 2. quæſt. 5.* vbi etiam Dominicus. Speculat. *tit. de teſtib. num. 9. fallent. 16.* Felin. *in cap. licet vniuerſis in fine, de teſtib.* Iaſ. *in repet. l. admonendi, ff. de iureiur.* Hippolyt. *in l. 1. §. idem Cornelio, ff. de quæſt.* Afflict. *ad conſtit. Regn. tit. de Apoſt. num. 12. lib. 1.* Quod præſertim locum habet, ſi factum tale ſit, vt non poſſit haberi niſi vnicus teſtis, vt notant Doctores *in l. 1. §. fin. ff. de verbor. obligat.* Anton. Gabr. *commun. concluſ. 1. num. 25. de teſtib. lib. 1.*

1185 Verum, ſi agatur de miraculis in ordine ad

ad beatificationem, ſeu canonizationem, quibus inniti debeat iudicium de beatificando aliquo, aut canonizando, non videtur ſufficere teſtis vnicus, ſed requiri plures conteſtes. Ratio eſt, quia agitur de re grauiſſima, in qua plurimum periculi ineſſe poteſt, & proinde cautiſſimè procedendum eſt, vt habet Gloſ. *in cap. venerabili*, verbo *diligentia, de teſt.* Et quia cauſa canonizationis, & beatificationis eſt de maioribus, quæ in Eccleſia Dei proponi poſſint, vt habet Gloſ. *in cap. vnicum* verbo *Sedis Apoſtolicæ, de relig. & vener. ſanct. in 6.* Et ideo requirit altiorem indaginem, & probationes certiſſimas, nec inferioris ordinis, quam debeant eſſe in cauſa criminali, in qua probationes debent eſſe meridiana luce clariores, & apertiſſimæ, *l. fin. C. de probat.* vbi Doctores. Tum quia agitur de magno præiudicio tertij, nempe Eccleſiæ, ſi falſitas ſubeſſet probationibus, ſiquidem videretur parum prudenter procedere, ſi in re tam graui admitteret probationes, quibus reperiretur ſubeſſe falſitas. Tum denique quia agitur de applicanda veritate in genere reuelata, nimirum, quod qui ſanctè in hac vita vixerunt, fruantur beata vita, iuxta illud ad Hebr. 11. *Operati ſunt iuſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones.* & 1. Io. 3. *Qui iuſtitiam facit, iuſtus eſt per repromiſſionem, quam promittit iuſtis, ac ſanctis Deus*: perſonæ particulari. Hæc autem applicatio fieri non poteſt, niſi quod in vniuerſali reuelatum eſt reperiatur in ipſa, & ideo debet conſtare certo, & infallibiliter, quantum fieri poteſt, reperiri. Quod fieri non poteſt niſi probationes miraculorum, & aliorum, quæ probanda ſunt pro canonizatione, aut beatificatione, ſint certiſſimæ, & irrefragabiles: talis autem non eſt probatio per vnicum teſtem. Et ideo requiri probationes certas & euidentes deſumitur ex Petro Galleſino *par. 3. de canonizat. S. Didaci cap. 6. §. cuius ſingularis*, & *cap. 8. 10. & ſequen.* Iacobo Caſtellano *de canonizat. ſanct. quæſt. 7. §. quæro qualiter*, Troilo Malnetio *cap. 1. de canonizat. ſanct. num. 15* & *cap. 4. num. 64. & ſequent.* Luca Caſtellino *de inquiſit. miracul. in not. ad 3 pun. quæſt. num. 12.*

1186 Hinc neque ſufficiet vnicus teſtis concurrentibus adminiculis, pro probatione miraculi, cui innitatur iudicium de canonizatione, ſeu beatificatione. Et ratio eſt, quia, vt probetur aliquod miraculum, non ſolum debet probari factum ipſum, ſed etiam omnes illæ circumſtantiæ, quæ ſufficiant ad excludendas cauſas naturales, & extrahendum factum à poteſtate naturæ, & reducendum in Deum vt auctorem. Eſt autem moraliter impoſſibile, quod omnes iſtæ circumſtantiæ comprobatę per vnicum teſtem, ita ſingulæ talibus adminiculis iuuentur, vt reddantur certæ, tanquam ſi dicto alterius confirmarentur. Vna autem ſola, quæ non adminiculetur, ſufficit ad euacuandam totam vim adminiculorum; ſicuti ſi vna deficiat, non extrahitur factum ſufficienter à facultate naturæ.

1187 Nec iuuat recurrere ad aſſiſtentiam Spiritus Sancti, quæ operatur infallibilitatem, & proinde probationes minus perfectę ſufficiant, quales ſufficere poſſunt ad prudenter procedendum in tali negocio. Nam Spiritus Sanctus non aſſiſtit Summo Pontifici, niſi in applicanda veritate reuelata in communi perſonæ particulari, quæ canonizatur, ac beatificatur; quod fit dum pronunciat talem eſſe ſanctum, aut beatum, & proinde ſolum operatur, quod in hac applicatione non poſſit errare. Vnde antequam deueniatur ad hanc applicationem, neceſſe eſt, vt conſtet de capacitate ſubiecti, cui eſt facienda, atque adeo de ſanctitate huius vitæ manifeſtata per virtutes, & de ipſius gloria teſtificata per miracula, atque adeo miracula debent eſſe certa non ſolum in ratione facti, ſed etiam in ratione miraculi, vt ſint certum teſtimonium de gloria beati, ita vt non relinquatur locus dubitationi de capacitate ipſius in ordine ad talem applicationem.

Miracula an poſſint directè probari. Quæſt. V.

SVMMARIVM.

1138 *Miraculum non poteſt directè probari.* 1189 *Indirectè probatur, & quomodo.*

1188 Ad V. Reſp. Quod non: quia miraculum ex ſubiecto, in quo fit, principium non habet, & directa probatio eſt per rerum principia; indirectè autem probabitur, id eſt, per rationem argumentandi, vt explicat Archid. *in cap. Nec mirum* 14. *cauſ. 26. quæſt. 5. num. 6.* & Troyl. Maluet. *de Canonizat. ſanctorum in 3. dub. num. 53. & ſeqq.*

ADDITIO.

1189 Miracula directè probari non poſſunt, ſicut etiam nec directè à nobis cognoſci poſſunt; nā cum miraculum in eo conſiſtat, quod ſit factum excedens facultatem totius naturæ, vt dictum eſt, neceſſe eſſet hoc cognoſcere, & probare, vt directè cognoſceretur, & probaretur. Hoc autem non poteſt cognoſci, quia deberet cognoſci facultas totius naturæ, quia non poteſt cognoſci exceſſus ſupra facultatem totius naturæ, niſi cognoſcatur tota facultas. Solum ergo indirectè probari poteſt, vt notat etiam Maſcard. *de probat. concluſ. 1060. num. 11.* & 12. quatenus deponunt teſtes, vel de facto, quod penſatis qualitatibus ipſius reperitur ſecundum ſe excedere facultatem totius naturæ. Vel de facto, quod ratione ſubiecti, in quo contigit, colligitur excedere eamdem facultatem. Vel denique de circumſtantijs talibus, ex quibus fit, quod licet factum ſecundum ſe non ſuperet facultatem totius naturæ, ſuperat tamen cum talibus circumſtantijs.

An

Digitized by Google

An teſtes deponentes de miraculis debeant reddere rationem ſuæ ſcientiæ, etiam non interrogati, & reſpondere de ſingulis circumſtantijs. Quæſtio VI.

SVMMARIVM.

1190 *Deponens de miraculo, etiam non interrogatus debet reddere cauſam ſcientiæ.*
Debet de circumſtantijs reſpondere.
1191 *Debet fuiſſe præſens actioni miraculoſæ.*
In quibus miraculis hoc procedat.

1190 Ad VI. Reſp. Quod teſtes deponentes de miraculis, debent, etiam non interrogati, reddere cauſam ſcientiæ. Bald. *in l. ſolam, C. de teſtibus*. nec probant, ſi dicant, ſcio, quia vicinus, vt probat Maſcard. *de probat. concl.* 1060. & diligenter examinari debent, & de ſingulis circumſtantijs reſpondere. Abb. & alij *in cap. venerabili, de teſtibus*.

ADDITIO.

1191 Cum debeat teſtis de ſingulis circumſtantijs reſpondere, non ſolum non ſufficit, quod pro ratione ſuæ ſcientiæ aſſignet cauſam vicinitatis, ſed debuit eſſe preſens actioni miraculoſæ, vt ſit teſtis idoneus, iuxta id, quod tradunt Archidiacon. *in cap. nec mirum de teſtibus*. Alexan. *conſil.* 105. *circa fin. num.* 3. Eſt tamen aduertendum, quod hoc non procedit vniuerſaliter in omnibus miraculis, ſed ſolum in ijs, quæ talia ſunt ratione modi, & ordinis, quo fiunt, quia hæc ſola ſecundum ſe ſunt intra facultatem totius naturæ, & ſolum excedunt ratione modi, & ordinis, quo fiunt, & ideo dependent à circumſtantijs, quas cognoſcere debent teſtes, vt ſint congruenter inſtructi pro teſtificando. Nam ſi miraculum, aut ſecundum ſubſtantiam, aut ratione ſubiecti, ſit tale, non requiritur, quod teſtis fuerit præſens, quando factum fuit, ſi habeat eſſe permanens, ſed ſufficit, quod deponat aut de ſubſtantia facti, aut etiam de qualitate ſubiecti in præcedenti tempore; vt ſi contingat mortuum ſuſcitari, ſufficienter enim probabitur miraculum, ſi deponatur de morte ſequuta, & de vita, quæ ſuperuenerit; imo ſufficiet, quod aliqui teſtes deponant de morte, & alij de vita ſubſequuta, nam ſtante identitate perſonæ ſufficienter probabitur miraculum.

Miracula quomodo ſint examinanda. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

1192 *Miracula cum ſumma diligentia examinanda.*
1193 *Miracula noua non admittenda niſi approbata ab Epiſcopo.*
An alius Ordinarius poſſit ea approbare.
Appellatione Epiſcopi quando veniat quilibet Ordinarius.
Dictio, Tantum *includit expreſſum, & excludit non expreſſum.*
1194 *Epiſcopus an poſſit approbare miracula non canonizatorum, nec beatificatorum.*
1195 *Quando, & quomodo tractari poſſit de beatificatione, & canonizatione.*
1196 *Epiſcopus an poſſit approbare miracula beatificatorum, licet non ſint canonizati.*
1197 *Quinam pij viri adhibendi in approbatione miraculorum, & an diuerſi à theologis.*
1198 *Epiſcopus in approbandis miraculis tenetur vti conſilio Theologorum.*
An teneatur ſequi.
1199 *Si non adhibet, nulliter procedit.*
Ablatiuum abſolutum importat formam.
1200 *Epiſcopus an poſſit approbare miracula eorũ, qui ſolũ ex conſuetudine immemorabilis coluntur.*

1192 Ad VII. Reſp. Quod ſumma quidem diligentia examinanda ſunt, ob plurimas, quæ deſuper exoriri ſolent difficultates, vt diſcernantur vera à ludificatorijs: & ideo Conc. Trid. in admiſſione nouorum miraculorum, Epiſcoporum, Theologorum, & aliorum piorum virorum operam requirit *ſeſſ.* 25. *de Reliq. SS. propè finem*. Teſtes adhibendi de circumſtantijs miraculorum diligenter interrogandi ſunt, conteſtes de eadem re eſſe, cauſamque ſcientiæ explicare debent, *cap. venerabili, cum ibi not.* 52. *de teſtib.* Archid. *in cap. nec mirum, cauſ.* 26. *q.* 5. *num.* 7. Alex. *conſ.* 100. *lib.* 5. *num.* 5. Bal. *in l.* 3. *Cod. de teſtib. num.* 23. Curt. *in tract. de teſtib. nu.* 80.

ADDITIO.

1193 Miracula de nouo ſuperuenientia non eſſe admittenda, niſi approbentur ab Epiſcopo adhibito conſilio Theologorum, & aliorum virorum piorum, decernit Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *in Decreto de*

Digitized by Google

de Inuocat. & Venerat. Sanctor. Et ita hoc pertinere ad Epiſcopum, vt excludatur quilibet alius Ordinarius, qui non fulgeat dignitate Epiſcopali, reſoluunt Marius Antonin. *lib.* 1. *reſol.* 112. *caſu* 22. Homobonus *tract.* 12. *examin. Eccleſ. cap.* 3. *quæſt.* 15. *ſupp.* 3. Riccius *deciſ.* 397. *n.* 1. *par.* 4. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 97. *n.* 9. Quod tamen difficultate non caret, ſiquidem non agitur de ijs, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, ſed tantum iuriſdictionis; nam recognoſcere miracula non eſt actus ordinis. Quando autem agitur de ijs, quæ ſunt iuriſdictionis, Epiſcoporum appellatione veniunt omnes Ordinarijj habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vnde communiter Doctores tribuunt huiuſmodi Prælatis, ea quæ Concilium Trident. tribuit Epiſcopis, vt approbare Regulares pro confeſſionibus, quod conſtat etiam ex praxi; vnire beneficia, vt cum pluribus notat Sanchez *lib.* 7. *ſum. cap.* 29. *n.* 160. diſpenſare in irregularitatibus ex delicto occulto, exceptis ex homicidio voluntario, vt Sanchez cum alijs *lib.* 2. *ſum. cap.* 11. *num.* 5. & in cæteris huiuſmodi. Imo quando vult excludere Prælatos inferiores, adhibet aliquam dictionem, aut particulam, qua id ſignificet: vt quando agit de cognitione cauſarum matrimonialium, *ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de reformat.* vbi cum velit, has cauſas à ſolis Epiſcopis, & non ab inferioribus cognoſci, declarat illis verbis, *Sed Epiſcopi tantum*, nam dictio, *tantum*, includit expreſſum, & excludit cætera. vt notant Bar. *in l.* 1. *n.* 1. *ff. Si quis ius dicen. non obtemp.* Iaſ. *num.* 9. Cardin. *in cap. Contingit de fide inſtrum.* Felin. *n.* 3. Vnde cum Concilium in citato Decreto nihil apponat, ex quo deduci poſſit ad ſolos Epiſcopos ſpectare recognitionem miraculorum, imo, quæ ibi decernit, exequenda ſint etiam à cæteris Ordinarijs, videtur eadem eſſe ratio etiam de recognitione miraculorum. Præſertim, quia in Decretis Vrbani VIII. *ſub die* 13. *Martij* . & 2. *Octobris* 1625. & ſub *die* 5. *Iulij* 1634. Quando agitur de capienda informatione miraculorum nondum Canonizatorum, aut Beatificatorum, committatur negocium Ordinarijs ſub nomine Ordinarij.

1194 An autem diſpoſitio prædicta Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *in Decreto de inuoc. & venerat. ſanct.* per quam committitur Epiſcopis examinatio, & approbatio miraculorum, procedat de miraculis eorum, qui nondum canonizati ſunt, aut beatificati. Affirmat Barboſa *de poteſt. Epiſ. allegat.* 97. *n.* 1. *& ſequen.* & *ad citat. locum Concil. Trid.* & *in cap. fin. de reliq. & venerat. ſtatutor.* vbi refert, ſe inſtante fuiſſe deciſum, diſpoſitionem Concilij eſſe intelligendam tam de miraculis canonizatorum, quàm non canonizatorum, & ait ſe habere Decretum authenticum penès ſe. Sed quicquid ſit de fide adhibenda huic Decreto, obſtat diſpoſitio Vrbani VIII. *ſub die* 13. *Martij* . & 2. *Octobris* 1625. per quam ſtatuitur, quod quò ad defunctos cum fama ſanctitatis nondum canonizatos, aut beatificatos, Ordinarij ſolum recipiant informationes, & negocium instructum tranſmittant ad Sedem Apoſtolicam, & expectent reſponſum ipſius; vnde nullam habent facultatem aliquid decernendi, & multò minus approbandi. Verba diſpoſitionis ſunt. *Ac pariter imprimi de cætero prohibuit libros eorumdem hominum, qui ſanctitatis, ſiue martyrij fama, vel opinione, vt præfertur celebres è vita migrauerint, geſta, miracula, vel reuelationes, ſeu quæcunque beneficia tanquam eorum interceſſionibus à Deo accepta continentes, ſine recognitione, atque approbatione Ordinarij, qui in ijs recognoſcendis theologos, aliosque pios, ac doctos viros in conſilium adhibeat. Et ne deinde fraus, aut error, aut aliquid nouum, ac inordinatum in re tam graui committatur, negotium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam tranſmittat, eiuſque reſponſum expectet.* Et in fine loquens de tabellis, in agi ibus &c, quæ ſepulchris offeruntur, habet. *Liceat eccleſiaſticis perſonis tabellas &c. atque alia quæcunque collatæ gratiæ fidem facientia, ſimul cum deferentis, aliorumque, qui conſcij fuerint, atteſtationibus recipere, atque approbantibus Ordinarijs, ad quos referre omnia ſtatim teneantur, in ſecreto aliquo ſeorſim ab Eccleſia loco cuſtodire, ibidemque iam amota collocare, & aſſeruare, vt ſi quando Dominus talium virorum merita beatificationis, ſeu canonizationis honore in terris decorare voluerit, extent huiuſmodi ſanctitatis qualeſcunque probationes, Apoſtolicæ Sedis iudicio tum examinandæ.* Quæ omnia rurſus confirmata ſunt ab eodẽ Pontifice ſub *die* 5. *Iulij* 1634. in ſua Conſtitutione, quæ incipit, *Cæleſtis Hieruſalem*. Ex quibus conſtat, Ordinarium nullam habere facultatem approbandi miracula nondum canonizatorum, aut beatificatorum.

1195 Quod amplius conſtat ex praxi beatificationis, & canonizationis, neque enim de hoc tractari poteſt, niſi poſt quadraginta annos à morte Serui Dei, & tunc niſi ex ſpeciali commiſſione Summi Pontificis; & interim tantum conceditur, quod Ordinarius inſtruere poſſit proceſſus in genere ad effectum examinandi, an concedi poſſit inſtructio proceſſus in ſpecie, ne occaſione dilationis pereant probationes. & conceſſis proceſſibus in ſpecie tranſmittendi ſunt ad Apoſtolicam Sedem in S. Rituum Congregatione examinandi, quò ad ipſorum validitatem tantum. & deinde abſque progreſſu ad vlteriora ſigillandi ſigillo S. Congregat. aſſeruandi vſque ad præfinitum tempus. Ex quo conſtat, quod non ſolum prohibetur Ordinarijs horum miracula examinare, ſed neque etiam examinanda ſunt ab Apoſtolica Sede, niſi poſt certum tempus, & examinata prius vitæ ſanctitate.

1196 An autem poſſint Ordinarij in virtute prædictæ diſpoſitionis Concilij Tridentini examinare & approbare miracula beatificatorum, licet non canonizatorum. Et videtur affirmatiuè reſpondendum, quia quò ad hoc videtur eſſe eadem ratio, ac de Canonizatis, ſiquidem cultus ipſorum eſt iam conceſſus; in tantum enim prohibetur Ordinarijs approbare miracula, in quantum non pertinet ad ipſos decernere alicui cultum iuxta cap. *Audiuimus, de reliq. & venerat. ſanctor.* & approbare miracula eſt implicitè decernere cultum; ſiquidem miracula ſunt teſtimonia ſanctitatis, & gloriæ defunctorum, vnde quando approbantur pro veris, proponitur tale teſtimonium, quod eſt ſufficiens motiuũ ad cultum. Quæ ratio ceſſat in Beatificatis; ſiquidem cultus ipſorum eſt iam à Sede Apoſtolica conceſſus. Deinde Decreta, & Conſtitutiones, quæ prohibent Ordinarijs talem approbationem, procedunt

dunt

dunt de ijs, qui nondum ſunt canonizati, aut beatificati: & ideo diſpoſitio Concilij tanquam indefinita locum habere debet in omnibus caſibus, in quibus non reperitur prohibitum.

1197 Rurſus, cum Concilium præcipiat, quod pro approbandis miraculis adhibeantur in conſilium Theologi, & alij pij viri, dubitatur, quinam ſint hi viri pij. & quid adhibeantur tantum Theologi. Reſp. Per pios viros intelligi perſonas religioni deditas, & cultui diuino, in quibus relucere ſoleant actus religioſi, & cultus diuini, quales eſſe ſolent perſonæ Eccleſiaſticæ, & præſertim Regulares; & hi viri pij adhiberi poterunt etiamſi non ſint theologi, quia Concilium requirit theologos, & pios viros copulatiuè; copula enim, *Et*, requirit concurſum copulatorum, vt notant Felin, *in cap. 2. nu. 32. de reſcrip.* Iaſ. *in l. 1. n. 3. ff. de iuſt. & iure*. Pariſ. *Conſil. 95. n. 6. vol. 1.* Rota *deciſ. 115. num. 8. par. 1. dierſor.* Si tamen qualitas pietatis concurrat in theologis, ſufficiet illos adhibere, quia tunc copula, *Et*, ſignificaret adiectionem alterius copulati reſpectu primi, & reſolueret in vnum, ſiquidem non ponitur ad multiplicandas perſonas, ſed ad multiplicandas qualitates, iuxta id, quod tradit Gutierez. *lib. 3. pract. quaſt. 13. numer. 6.*

1198 Ex quibus deducitur, quod ex vi præſentis diſpoſitionis Concilij, tenetur Epiſcopus in approbandis miraculis adhibere Theologorum conſilium, & piorum virorum, quamuis poſtea non teneatur ſequi conſilium ipſorum, vt notant Azor. *part. 1. lib. 9. cap. 8. q. 8.* Sanchez *lib. 2. ſum. cap. 43. n. 15.* Facundez *pracep. 1. Eccleſ. lib. 1. cap. 4. n. 4.* Quod tamen ita accipiendum eſt, vt ſolum habeat locum, quando Epiſcopus níteretur alicui graui motiuo in contrarium, quod præponderaret motiuis ab ipſis adductis. Quia cum in re tam graui debeat rationabiliter procedere, cum conſilium exhibitum ipſi ſit rationabile, vt ſupponitur, ſi ab ipſo diſcederet abſque ſufficienti motiuo, irrationabiliter procederet.

1199 Ita autem tenetur Epiſcopus adhibere conſilium Theologorum, & piorum virorum, vt ſi non adhibeat, nulliter procedat. Quamuis enim de iure habeat facultatem approbandi miracula canonizatorum, ac beatiſicatorum, atque reliquiis i. vſus tamen huius facultatis regulatur à Concilio, vt ſcilicet exerceatur cum tali forma, atque adeo facultas reſtringitur, vt non poſſit exerceri, niſi cum tali forma. Vtitur enim Concilium ablatiuo abſoluto, *Adhibitis in conſilium Theologis*. Ablatiuum autem abſolutum importat formam *l. Si debitor. §. 1. Quib. mo. pign. vel hypot. ſol.* & notant Bar. *in l. 1. quæſt. 3. ff. de condit. & demonſtrat.* Tuſch. plures allegans *littera A. concluſ. 32.* Socin. *Reg. 1.* Ludouiſ. *deciſ. 492. num. 7.* Quando autem non ſeruatur forma præſcripta à lege, actus eſt nullus. c. *Cum dilecta de reſcrip.* & *cap. Quia propter de electione.* & declarat Euerar. *in Top. 12. loco 43.*

1200 Quod autem ſpectat ad miracula eorum, qui nec ab Eccleſia canonizati ſunt, nec beatificati, ſed ſolum ex communi conſenſu, aut immemorabili tempore coluntur; videntur approbari poſſe ab Epiſcopo, quia in cap. *Audiuimus, de reliq. & venerat. ſanctorum*, ſolum declaratur, quod non poſſunt Ordinarij decernere cultum, quia hoc eſt reſeruatum Romanæ Sedi, & proinde nec poſſunt approbare miracula illorum, qui nondum habent cultum, nam hoc eſſet indirectè decernere cultum. Quando autem iam habent cultum, aut ex communi conſenſu Eccleſiæ, aut ex tempore immemorabili, aut ex Patrum, virorumque ſanctorum ſcriptis, ceſſat hæc ratio. Vnde cum Concilium tribuit Epiſcopis facultatem indefinitè approbandi miracula, debet cenſeri conceſſa quò ad omnia, de quibus non extat prohibitio. Præſertim qua iſti ſunt excepti à regulis ſeruandis quò ad eos, qui moriuntur cum fama ſanctitatis, vt conſtat ex Decretis Sanctiſſimæ Inquiſitionis. & Vrbani VIII. *ſub die 13. Martij 1625.* ibi. *Declarant, quod per ſupradicta præiudicare in aliquo non vult, neque intendit ijs, qui aut per communem Eccleſiæ conſenſum, aut per Patrum, virorumque ſanctorum ſcripta, vel longiſſimi temporis ſcientia, ac tolerantia Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij coluntur.* Vnde cum relinquantur in poſſeſſione proprij cultus, relinquuntur etiam in poſſeſſione, quod per approbationem miraculorum poſſit idem cultus manuteneri.

Quomodo differant miracula, & gratiæ. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

1201 *Diſcrimen inter miraculum, & gratiam.*
Vera miracula totum, quod agunt, operantur.
1202 *Gratia non excedit facultatem totius naturæ.*
Quid requiratur ad gratiam.

1201 Ad 8. Reſp. Miracula vera ſunt illa, quæ ſupra diximus in reſponſione ad ſecundam quæſtionem: gratiæ verò poſſunt fieri magis communiter, vt gratia ſanitatum, & ſic interdum fiunt quædam mira, ſeu ſtupenda, in quibuſdam Eccleſijs, ſiue imaginibus ſacris, quæ videntur miracula, & reuera non ſunt talia: ſed potius gratiæ, vel dona, D. Th. *loc. cit. Lect. 2.* & ex his poteris colligere, quòd non ſunt vera miracula, quando quis progreſſu temporis ſanaretur, vel quid modicum infirmitatis. Nam vera miracula, vel nihil, vel totum operantur, vt de Paralytico, *Ioan. 5.* vbi D. Auguſt. totum hominem ſanum fecit in Sabbato. Deut. 32. *Dei perfecta ſunt opera*, & Gen. *cap. 1. Vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*; & inſuper, quòd

quòd ea, quæ fiunt à malis hominibus, vel à Dæmonibus prædicantibus falſam doctrinam, non ſunt verè miracula, & ſic erunt illa, quæ faciet Antichriſtus, & ſi quæ ſunt, quæ circumferuntur à noſtris Pſeudoprophetis recentioribus hæreticis falſa dogmata prædicantibus.

ADDITIO.

1202 Omne miraculum eſt gratia, quia ſemper redundat in beneficium generis humani; non tamen omnis gratia eſt miraculum. Sed cum miraculum ſit quidam effectus excedens virtutem totius naturæ, vt dictum eſt, gratia erit quid inferius non pertingens ad rationem miraculi, atque adeo non excedet facultatem totius naturæ; & proinde erit intra ordinem naturæ, & poterit eiuſdem facultate cauſari. Quia tamen de ratione gratiæ eſt, quod contineat aliquod beneficium, quod alias non haberetur, niſi conferretur ab eo, à quo obtinetur gratia, ideo non debet eſſe aliquid, quod ex regulari cauſarum ſecundarum curſu proueniat, quia hoc totum habetur ſecluſa ſpeciali beneuolentia, & liberalitate illius, qui confert gratiam; ſed debet eſſe ſpecialis effectus beneuolentiæ conferentis gratiam, ita vt quamuis per cauſas naturales obtineatur, applicentur tamen ad cauſandum, non ex regulari curſu, ſed ex ſpeciali beneuolentia benefacientis; vnde ſanitas, pluuiæ, ſerenitas, & alij huiuſmodi effectus non ſunt gratiæ, quando afferuntur per generalem curſum cauſarum ſecundarum. Quare gratia licet conſiſtat in aliquo effectu naturali, etiam quo ad modum, & ordinem, differt tamen ab effectibus naturalibus, quia ſunt præter regularem curſum cauſarum, & ex ſpeciali applicatione alicuius cauſæ.

Quomodo, & quando debeat miraculum publicari. Quæſtio IX.

SVMMARIVM.

1203 *Quid requiratur, vt miraculum publicari &c. poſſit.*
Miracula, an fiant per malos homines, & dæmones.
Miracula vera vnde cognoſcantur.
1204 *Nemo inferior Pontifice approbare poteſt miracula non canonizatorum aut beatificatorum.*

1203 Ad 9. Reſp. Quòd non poteſt miraculum publicari, teneri, haberi, ſeu venerari ſine auctoritate & approbatione Romanæ Eccleſiæ, cap. 1. *de reliq. & venerat. ſanct.* & requiritur etiam approbatio Ordinarij, Conc. Trid. *ſeſſ. 25. cap. de inuoc. & venerat. Sanct. in princ.* Ratio poteſt eſſe, quia miracula poſſunt fieri per malos homines, & Dæmones, cap. *teneamus* 1. *q.* 1. gloſſa *in d. c. 1. in ver. miracula*. D. Thom. *vbi ſup.* Matth. *c.* 7. *& c.* 24. Hier. *c.* 23. Deut. *c.* 13. D. Auguſt. *lib.* 10. *c.* 16. *de Ciuit. Dei*, & *Hom.* 9. *in Apoc.* & *tract.* 110. *in Ioan.* Alex. de Ales. 2. *part. quæſt.* 43. *mem.* 10. *prope fin.* D. Thom. *ſup. c.* 1. 2. *Cor. Lect.* 3. *in catena aur. ſup. Luc.* 1. referens Athan. *in vita S. Hilar. ſup. Matth. c.* 7. & *ibi*. Chryſ. *ſup. c.* 8. *Luc.* ſanctus Max. *in homil.* 1. *Dom. Aduentus*. D. Thom. *ſuper c.* 6. *ad Eph.* 3. *prope fi.* Beda *in c.* 3. *Io.* ſup. illa verba: *Dilexerunt homines magis tenebras, quàm lucem*. Alcuinus *ibidem*, & *ibi* gloſſa *interlin.* D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 161. *art.* 3. & *part.* 1. *q.* 61. *art.* 2. *ad ſecundum*. D. Aug. *lib.* 8. *ſup. Gen. ad litteram*. Mall. malef. *qu.* 61. *art.* 10. *ad octauum*, Syl. *lib.* 1. *c. vlt. p.* 3. de Strig. Comp. Theol. *lib.* 2. *c.* 1. Soto 4. *ſentent. diſt.* 43. *q.* 2. *art.* 3. D. Thom. *in addit.* 3. *p. q.* 77. *art. vlt.* & *ſup. c.* 15. 1. *Cor. Lect.* 8. Quibus in locis habes, an miracula poſſint fieri à dæmonibus, vel à malis hominibus, vel à viris ſanctis, etiam nondum canonizatis ab Eccleſia Catholica. & cognoſcuntur: Primò ex fine: ſecundò ex modo: tertiò ex tempore: quartò ex locis. D. Hier. *in Matth.* 8. ſuper illa verba, *Veniſti ante tempus, &c.* gloſſa ord. *ſup. Luc.* 8. & *ibi* Chryſ. & Nicephor. *in hiſtor. Eccl. lib....* Innoc. *in c.* 1. *de reliq. & venerat. Sanct.* Viguer. *in inſt. Theolog. tract. de virtute Dei c.* 10. & an hodie ſint neceſſaria, vel vtilia miracula, vide Greg. *in hom. Aſcenſ.* Ioan. Gerſonem Cancel. Pariſ. 2. *quæſt.*

ADDITIO.

1204 Textus allatus ab Auctore cap. 1. *de reliquijs, & venerat. Sanct.* non probat intentum Auctoris, quia ibi tantum ſtatuitur, quod ad ſolam Romanam Sedem ſpectet decernere cultum decedentibus cum fama ſanctitatis. Vnde ſolum in conſequentiam venit, quod nemo inferior Summo Pontifice poſſit approbare miracula eorum, qui nondum obtinuerunt cultum ab Apoſtolica Sede. Siquidem, vt dictum eſt in ſuperioribus, approbatio miraculorum eſt quædam indirecta approbatio cultus exhibendi.

bendi. Vnde hoc quoque prohibitum eſt in Decretis Vrbani VIII. pro beatificatione, & canonizatione. Ad Epiſcopum tamen ſpectabit approbare miracula eorum, qui iam obtinuerunt cultum ab Apoſtolica Sede, abſque recurſu ad ſummum Pontificem, iuxta diſpoſitionem Concil. Trident. *ſeſſ. 25. in Decreto de inuocat. & venerat. Sanct.*

Quid debeat facere Epiſcopus, quando miracula dicuntur fieri in aliqua Eccleſia. Quæſtio X.

SVMMARIVM.

1205 *Quid præſtandum Epiſcopo, quando audit miraculoſum aliquid contingere in aliqua Eccleſia, aut circa imaginem.*

1206 *Si quod mirum narratur eſt tranſactum, diligenter teſtes ſunt examinandi.*

Quando vnico teſti credendum in miraculis.

1205 Ad 10. Reſp. Quòd quando miracula fieri dicuntur in aliqua Eccleſia ſeu ſæculari, ſeu regulari, virtute ſacrarum imaginum, ſtatim Epiſcopi mandant operiri imagines, ianuas Eccleſiæ claudi, & impediunt concurſum hominum, ne miracula publicentur, niſi priùs per teſtes legitimos fuerint ſufficienter probata, & proceſſus, ſiue aliquid huiuſmodi mittatur ad Summum Pontificem. gloſſa *cit.* & *cap. Venerabili, de teſtibus,* & *ibi* gloſſa. Nauar. *c.18. not.5.* & ſic ab ipſo Summo Pontifice expectetur determinatio.

ADDITIO.

1206 Hoc præcipuè ſeruandum eſt, quando aliquid mirum occurrit circa aliquam ſacram imaginem, quod miraculi ſpeciem præſeferat, vt eſſet ſudor, mutatio ſpeciei, & alia huiuſmodi: nam aut fraus ſubeſſe poteſt, aut eſſe naturalis effectus; & ideo omnia diligenter perſcrutanda ſunt, vt veritas, quantum fieri poteſt, eruatur. Quod ſi effectus præſeferens rationem miraculi, fuerit tranſiens, vt quòd aliqua imago loquuta ſit, aut quod aliquam in ſe mutationem tranſeuntem præ ſe tulerit, examinandi erunt ſumma diligentia, qui præſentes fuerint, & ſcrutandum, an ex aliqua leuitate id dixerint, an ex imaginatione, & proinde qualitates teſtificantis erunt conſiderandæ, quantam fidem ipſi concilient; nam tales poterunt eſſe, vt etiamſi ſit vnius teſtis, mereatur fidem, vt contingit in pluribus apparitionibus, quas in hac vita habuerunt Serui Dei, aut alia miracula, quorum ſoli conſcij fuere; nam qualitas vitæ, quam ducebant, conciliabat ipſis fidem, ſicut etiam eorumdem confeſſarijs, quibus ea detexere. Et in hoc caſu habet locum doctrina, quam tradunt Iaſ. *in l. Properandum, §. Sin autem, C. de iudic.* Grammat. *Conſil. 13. num. 15.* Gabr. *De teſtib. concluſ. 1. & 2.* Nellus *de teſtib. par. 1. §. Sed an credatur.* Specul. *tit. de teſtib. §. 11. num. 9.* Contelor. *in mutat. ad Caſtel. de canonizat. quaſt. 7. ar. 3. n. 38.* adducens exempla ex varijs relationibus pro canonizat. Caſtellin. *De cert. glor. Sanct. cap. 8. pun. 26.* §. 3. Rota *in relat. S. Thereſia pro canon. ar. 1. de miraculis. & in ead. relat. B. Petri de Alcantara par. 2.* Quod ſcilicet ſufficiat vnicus teſtis pro probandis miraculis, quando alio modo probari non poſſunt.

An ad alium præter Epiſcopum ſpectet miraculorum recognitio. Quæſt. XI.

SVMMARIVM.

1207 *Solus Epiſcopus poteſt recognoſcere miracula.*

Dictio, Niſi, *habet vim taxatiua.*

1208 *Dictio,* Nemo, *importat omnimodam excluſionem.*

Dictiones taxatiuæ non excludunt, quæ veniunt ſub nomine incluſi.

1209 *Probibitio de non admittendis nouis miraculis, &c. non ſe extendit ad gratias.*

Cur miracula non recipienda, niſi approbata.

1210 *Miracula quando dicantur admitti, & quatenus admitti poſſint.*

1207 Ad XI. Reſp. ex Conc. Trid. *ſeſſ. 25. ſub rubr. de inuocat. & venerat. Sanctor.* nemini licere noua miracula publicare, niſi recognoſcente, & approbante Epiſcopo, & dictio illa, *niſi*, poſita in Concilio, habet vim taxatiuæ, *l. conſulta, C. de teſtam.* Couar. *de ſponſal. part. 2. cap. 4. §. 1. num. 8.* Oſaſc. *deciſ. 174. num. 4.* Antonin. *deciſ. 112. in princ.* Fel. *in cap. in cauſis n. 10. de teſtibus.* Item verbum illud, *nemini*, quod denotat omnimodam excluſionem, ſecundum Panorm. *in cap. graue, num. 8. de offic. ordin.* Tandem, quia ſit mentio Epiſcopi, ex quo ſequitur,

Digitized by Google

tur, quod venit excludendus alius inferior, ſecundum Tiraquell. *de retract. conuentional. Gloſſ. 7. num. 9. & 13.*

ADDITIO.

1208 Quamuis dictio, *Niſi*, in diſpoſitione Concilij, de qua Auctor, ſtet exceptiuè, & proinde excipiat omnes præter nominatum, præſertim præcedente dictione, *Nemini*, quæ importat omnimodam excluſionem, vt notant etiam Abbas *in cap. graue num. 8. de offic. ordin.* Mar. Antonin. *reſolut. vlt. variar. caſu 42. vet. ponderabatur, lib. 1.* cum nominetur Epiſcopus, atque adeo ipſe includatur, includuntur etiam omnes qui veniunt appellatione Epiſcopi, quales ſunt omnes Ordinarij habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt dictum eſt etiam in ſuperioribus, *num.* 1193.

1209 Hæc tamen prohibitio de non admittendis nouis miraculis, niſi approbentur ab Epiſcopo, non ſe extendit ad gratias, quia gratia, & miraculum non ſunt idem, ſed differunt inter ſe, vt dictum eſt *num.* 1202. & ideo prohibitio loquens de miraculis non ſe extendit ad gratias, quia tanquam odioſa eſt reſtringenda, vt notat Maſcard. *de probat. concluſ. 1236. num. 3. vol. 3.* Et ratio eſt, quia in miraculis poteſt adeſſe falſitas, & deceptio, vnde cum per ipſa interponatur auctoritas Dei, ſiquidem ab ipſo ſolo fieri poſſunt, cautè procedendum eſt, ne temerè interponatur. Quod non contingit in gratijs, quia cum omne beneficium ſit à Deo, poteſt ſemper ab ipſo recognoſci, atque adeo etiam ex interceſſione Sanctorum. Vnde Concionatores, qui publicarent nouas gratias factas ab aliquo Sancto, aut Beato, non facerent contra prohibitionem Concilij, aut aliquam aliam, quæ veret publicari miracula, quia non eſſent in caſu prohibitionis.

1210 Cum autem ex diſpoſitione Concilij Tridentini *ſeſſ. 25. in Decreto de Inuocat. & venerat. Sanctorum, in fine.* Nulla ſint admittenda miracula noua, niſi approbante Epiſcopo, quæritur quid ſignificet hoc admittere, ſeu quando dicantur admitti. Et imprimis certum eſt, non prohiberi admitti factum ipſum, in quo conſiſtit miraculum, quia cum factum poſſit eſſe certum, & incertum, an ſit miraculoſum, ſeu excedens virtutem totius naturæ manifeſtum ſit, quod aliud eſt factum, & aliud miraculum, vnde poſſet admitti factum, & negari miraculum: & ideo prohibitio non admittendi miracula, non ſe extendit ad ipſa facta, quæ admitti poterunt, narrari, ſcribi, &c. præſcindendo ab eo, quod ſint, vel non ſint miracula. Rurſus, cum iuxta Decreta Vrbani VIII. anni 1625. *ſub die 13. Martij & 2. Octobris* declarata *anno* 1631. liceat ſcribere miracula ſeruorum Dei nondum canonizatorum, aut beatificatorum, cum proteſtationibus præſcriptis, quod ſcilicet ſolum ſint tanquam quid humanæ hiſtoriæ, quorum fides ſit tantum penes ſuos Auctores: ideo poterunt admitti miracula, ſicut admittuntur cęterę humanæ hiſtorię, etiam tanquam miracula, licet ſolum ex humana teſtificatione teſtificata. Vnde ſolum remanet, quod ſecluſa approbatione non liceat admittere miracula noua tanquam auctorizata, vt vera miracula; nam auctorizatio cum pertineat ad Eccleſiam, eſt publica; atque adeo facit, quod miraculum legalizatum, & publicæ notitiæ factum poſſit admitti; qua ſecluſa poterit ſolum admitti tanquam quid priuatæ notitiæ, quod ſcilicet tale ſit penes priuata iudicia ſingularium perſonarum.

Quæ pœna impoſita ſit publicantibus miracula non approbata, & quid ſi ſint falſa. Quæſt. XII.

SVMMARIVM.

1211 *Publicantes noua miracula non approbata puniri poſſunt ab Epiſcopo.*
Si ſint falſa ſunt excommunicati.
1212 *Ordinarius non poteſt procedere contra regulares exemptos publicantes miracula non approbata.*
1213 *Excommunicatio contra publicantes miracula falſa, an ſit vſu recepta.*
1214 *Prædicantes miracula falſa peccant mortaliter.*
Falſitas cultus eſt peccatum mortale.
Quid ſi miraculum ſit partim verum, & partim falſum.
1215 *Appendentes tabellas, &c. in ſignum miraculi falſi, peccant mortaliter.*
Quæ non indicant miraculum, poſſunt ex libito offerri.
1216 *Reuelationes, & prædictiones futurorum inhibentur in ſermonibus publicis ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ.*
Quæ reuelationes, & qualiter prohibeantur enunciari.
1217 *Epiſcopi an poſſint procedere contra regulares proponentes prædictiones, &c.*

1211 Ad XII. Reſp. tam ſæculares, quam regulares poſſunt puniri ab Epiſcopo vigore Sacri Conc. Trid. vbi expreſſe prohibetur nulla admittenda eſſe noua miracula: & Epiſcopus tamquam executor decretorum Sac. Conc. Trid. poteſt contrauenientes punire, Rodrig. *tom. 3. quæſt. reg. quæſt. 32. art. 10.* Publicantes verò falſa miracula ſunt excommunicati excommunione Pa-

ne Papali. Nauar. *cap.27. num.*113. *in communione* 30. licet ipſe, & Caietan. dubitent hanc cenſuram fuiſſe vſu receptam.

ADDITIO.

1212 Rodriquez *citat.* ab Auctore ſolum, quando loquitur de miraculis, ponit, quod habetur in *Monumentis Ordinis Minorum.* nec aliquid in ijs dicitur circa facultatem Epiſcoporum puniendi Regulares. A Barboſa autem *ad cap.2. num.24. in fine ſeſſ.5. Concil. Trident.* citatur Vulpes *in praxi c.*421 *num.* 14. tanquam aſſerens, quod Epiſcopus procedere poſſit contra Regulares miracula non authentica prædicantes; ſed in illo *num.* nihil de hac materia habet, & ſolum *num.* 1. loquitur de prædicantibus errores, ſcandala, aut hæreſes. Itaque nullo pacto poterit Ordinarius procedere contra Regulares prædicantes miracula non authentica; quia cum ſint exempti, non habent Ordinarij ſupra ipſos aliquam iuriſdictionem, niſi eis ſpecialiter concedatur, quam tamen Concil. Trident. ijs non concedit, quia ſolum citato loco loquitur de diſſeminantibus erroribus, ſcandalis, & hæreſibus, & *ſeſſ.* 25. *in Decreto de inuocat.* & *venerat. Sanctor.* ſolum prohibet admitti noua miracula ſine approbatione.

1213 Quod autem ſpectat ad miracula falſa, non poſſe publicari à Prædicatoribus ſub pœna excommunicationis reſeruatæ Summo Pontifici poſitæ à Leone X. *in Concil. Lateranenſi ſeſſ.* 11. aſſerunt plures Doctores, de qua etiam alibi dictum eſt. Verum præter Caiet. & Nauar. *citat.* ab Auctore, Suarez *diſp.*22. *de cenſur. ſect.*6. *num.*8. Filliuc. *tract.*15 *cap.*7. *quæſt.*6. *num.* 177. dubitant an ſit vſu recepta, ſicut etiam de alijs cenſuris latis in illo Concilio. Quicquid tamen de hoc ſit, aduertunt Suarez *citat.* Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. in particul. quæſt.* 5. *punct.* 2. *num.* 10. hanc excommunicationem non ſe extendere ad miracula, quia licet in narratione illius Conſtitut. mentio fiat de miraculis, non tamen fit in diſpoſitione, quæ ibi incipit, *Sacro approbante Concilio ſtatuimus*, vbi nihil diſponit de denunciantibus miracula falſa, & ideo, cum ſimus in conſtitutione pœnali, non eſt extendenda vltra verba diſpoſitionis.

1214 Verum quamuis dicta excommunicatio non aſſiciat publicantes miracula falſa, peccant tamen mortaliter, licet id faciant ex intentione excitandi alios ad deuotionem, nec aliqua pia intentione excuſari poſſunt. Ita Caiet. 2.2. *quæſt.*93. *ar.*1. *in fine*. Sayr. *lib.* 4. *Clau. reg. cap.* 4. *num.* 4. Sanchez *lib.*2. *ſum. cap.*37. *num.*9. Ratio eſt, quia adeſt mendacium pernicioſum eneruans fidem miraculorum, & decipiens in re graui: & cum ſimus in materia religionis, falſitas cultus eſt peccatum mortale, vt cum D. Auguſt. *lib. de mendac. cap.* 4. docent communiter Caiet. *in cit. loco*, & *in ſum.* verbo *ſuperſtitio cap.* 1. Armil. *num.* 2. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt.* & *iure cap.*43. *dub.*1. *num.*4. Nauar. *cap.*11. *Manual. num.*24. Valent. *tom.*3. *diſp.*6. *quæſt.*10. *punct.*2. Suarez *tom.*1. *de relig. lib.*2. *de ſuperſtit. cap.*2. *num.* 18. Sanchez *lib.*2. *ſum. cap* 37. *num.*6. Riccius *deciſ.*397 *num.* 2. *par.* 4. Sed quid ſi quis publicans miracula partim verum, & partim falſum dicat. *Reſp.* quod ſi falſitas concernat ſubſtantiam miraculi, ita vt faciat factum putari miraculum, quamuis conſiſtat in circumſtantijs, & accidentalibus, dummodo tamen transferant factum ad rationem miraculi, peccabit mortaliter, quia iam falſitas erit circa ſubſtantiam miraculi faciens apparere miraculum, quod non eſt. Si vero falſitas ſit tantum circa aliquid accidentale non ſolum facto, ſed etiam miraculo continebit ſolum peccatum veniale, ſicut quodlibet mendacium in materia leui.

1215. Hinc deducitur. Quod ſit peccatum mortale appendere alicuius Sancti Imagini tabellas, figuras cereas, veſtes, & alia huiuſmodi in ſignum alicuius miraculi falſi, aut gratiæ fictæ, quamuis id fiat ex intentione augẽdi cultum talis Sancti. Ita Caiet. *in ſum.* verbo *Superſtitio. cap.* 1. Armilla *num.* 2. Nauar. *cap.* 11. *Manual. num.*26. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 37. *num.* 9. Quia hoc eſt profiteri cultum ex falſo capite, & mentiri in materia religionis, quod eſt valde iniurioſum Deo, & Sanctis, & eſt euacuare fidem, & auctoritatem miraculorum, & beneficiorum. Ex hoc tamen non fit, quod non liceat appendere oblationes, vt cereos, aut quid ſimile in ſignum cultus, & deuotionis, etiamſi id fiat ad excitandum cultum, & deuotionem apud alios, quia in hoc non continetur aliqua falſitas, cùm non fiat in ſignum alicuius rei falſæ. Hinc non poterunt offerri etiam ex deuotione, & cultu, quæ de ſe indicant miraculum, aut gratiam acceptam, quia portare tale ſignum eſſet mentiri, ſiquidem acciperetur communiter, vt declaratiuum gratiæ, aut miraculi. Quæ tamen ex ſe indifferentia ſunt, ita vt poſſint indicare, aut non indicare gratiam, aut miraculum, licebit offerre ob cultum & deuotionem, quia ſtante indifferentia non determinabunt oblationem ad ſignificandum miraculum, aut gratiam.

1216 In materia autem reuelationum, & prædictionum futurorum, inhibetur Regularibus, & Clericis ſæcularibus à Leone X. *in Concil. Lateranenſi. ſeſſ.* 11. in Conſtitutione, quæ incipit, *Supernæ maieſtatis*, quæ eſt 21. *eiuſdem Pontificis in Bullario*, ne in ſuis ſermonibus publicis conſtanter prædicent ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, vt conſtat ex illis verbis, *Inhibentes omnibus, & ſingulis Clericis ſæcularibus, vel Regularibus præfatis, ne de cætero in ſermonibus ſuis publicis aliaquo que futura ex literis ſacris conſtanter prædicere, nec illa à Spiritu Sancto, vel diuina reuelatione ſe habuiſſe affirmare, & alienas inanes diuinationes aſſeuerando, aut alio quocunque modo tractando aſſumant &c.* Rurſus: *Si qui autem contra præmiſſorum aliquod committere quicqum auſi fuerint, vltra pœnas contra tales à iure ſtatutas, excommunicationis etiam ſententiam eos incurrere volumus &c.* Ex quibus conſtat, quod tota prohibitio verſatur non circa omnes reuelationes, ſed tantum futurorum, & prædictionem, vt oſtendunt illa verba *Futura*

Præ-

Prædicere, Diuinationes. Vnde qui reuelationes de rebus præteritis, aut præſentibus, ſed abſentibus proponeret, non faceret contra prohibitionem. Rurſus non eſſe prohibitionem abſolutam, ſed coarctatam ad ſermones publicos, vt declarant illa verba, *In ſermonibus ſuis publicis*: & ideo non habet locum quoad colloquia priuata. Denique vt habeat locum prohibitio, neceſſarium eſſe, quod proponantur huiuſmodi reuelationes, ſeu diuinationes tanquam certæ, vt indicant illa verba, *Conſtanter prædicere, Aſſeuerando*. & ideo ceſſaret, ſi tanquam coniecturalia, & probabilia proponerentur.

1217 An autem poſſint Epiſcopi procedere contra Regulares proponentes huiuſmodi reuelationes, & diuinationes, affirmat Barboſa *de poteſt. Epiſc. par. 3. allegat. 76. num. 48.* & ad *Decret. de editione & vſu ſacr. libror. num. 10. ſeſſ. 4. Concil. Trident.* & citat Mirand. *tom. 1. Manual. quæſt. 50. ar. 7.* Homobon. *de examine Eccleſ. tract. 11. cap. 7. quæſt. 18. reſol. 3. in fine.* Riccium *deciſ. 397. n. 2. par. 4.* Solorzan. *tom. 2. de iure Indiar. lib. 3. cap. 26. num. 64.* Nouar. *in Lucerna Regular.* verbo *Prædicatores. num. 1.* Verum Miranda, Ricc. Nouar. loquuntur in alio caſu, & non de reuelationibus, & prædictionibus, & forte etiam cœteri Doctores citati, quos non vidi. Nec vllibi reperitur in Concil. Tridentino, quod in hoc caſu tribuatur poteſtas Ordinarijs coercendi Regulares exemptos, ſed ſolum, quando diſſeminant errores, ſcandala, aut hæreſes. Nec obſtat, quod reuocata ſint omnia priuilegia contraria Concilio Tridentino: quia priuilegium exemptionis non eſt contrarium, cùm nullibi aliquid ipſi contrarium diſponat; imò vt ſaluet exemptionem, quando vult vt procedant Ordinarij contra exemptos, conſtituit eos delegatos Sedis Apoſtolicæ. Et ad quid tribueret Concilium Ordinarijs facultatem procedendi in aliquibus caſibus contra Regulares, ſi poſſent procedere in omnibus tanquam eiuſdem Concilij Protectores?

An liceat in Altari domus priuatæ retinere imaginem non canonizati, vbi plura circa materiam. Quæſt. XIII.

SVMMARIVM.

1218 *Non licet in Altari priuatæ domus retinere Imaginem ſolam non habentis cultum à Sede Apoſtolica cum lampade &c.*
1219 *Qui ſentiant id licere.*
Non licere eſt certum poſt Decreta Vrbani VIII.
1220 *Imagines ſeruorum Dei poni poſſunt in dextra, aut ſiniſtra Altaris, & vbicunque, dummodo non appareant deſtinatæ ad cultum.*
1221 *Non canonizatis, aut beatificatis non poſſunt erigi Altaria.*
1222 *Seruis Dei poteſt exhibi priuatus cultus.*
Quinam ſit cultus publicus, & quinam priuatus.
1223 *Non canonizatis, aut beatificatis deferri poſſunt, quæ ſunt priuati cultus.*
An poſſint appellari Sancti, aut Beati.
1224 *Non canonizati an inuocari poſſint in Litanijs, & fieri eorumdem commemoratio in officio.*
1225 *Seruis Dei an poſſint oſculari manus, pedes, &c. antequam ſepulturæ tradantur.*
1226 *Corpora ſeruorum Dei ſepeliri poſſunt nobiliori loco, cum ornatu, &c.*
An circa ipſorum ſepulchra accendi poſſint cerei.
Dictio, Alia, ſignificat ſimilia in qualitate.
1227 *Poſt mortem ſeruorum Dei quomodo liceat imprimere libros continentes geſta ipſorum, miracula, &c.*
1228 *An in ipſorum mortis anniuerſario liceat cantare Miſſam de Trinitate.*
Quid ſi cantaretur ex impulſu deuotionis.
1229 *Diem anniuerſarium obitus ſeruorum Dei non licet inſtituere in Feſtum.*
Nec Ordinarius indicere ieiunium in eius vigilia.
1230 *Priuatis perſonis an liceat in honorem ſeruorum Dei abſtinere à ſeruilibus in eorumdem anniuerſario.*
Oratio quatenus connotet publicum cultum.
1231 *Seruis Dei an liceat offerre vota in ordine ad obtinendas gratias.*
Quid de voto publico totius populi.
1232 *In anniuerſario ſeruorum Dei, an liceat celebrare apud populum ipſorum laudes.*
1233 *Imagines ſeruorum Dei qualiter formari poſſint.*
1234 *Senſus priuatus ſanctitatis ſeruorum Dei non poteſt declarari ſignis publicis.*

1218 Ad XIII. Reſp. Quòd non, ſi ſola in eo ſit, & cum lampade. Thomas Sanchez *in Decal. lib. 2. c. 43. num. 6. & 7.* & Philiar. *de offic. Sacerd. tom. 1. par. 2. lib. 3. c. 9. in fin.*

ADDITIO.

1219 Sanchez ab Auctore *citatus* relinquit difficultatem in dubio, nam ponit rationes pro parte affirmatiua; nempe quia tenere imaginem non canonizati, ſeu beatificati ſolā in altari domus priuatæ cum lampade, pertinet ad cultum priuatum. Et quia Concil. Trident. *ſeſſ. 25. in Decreto de inuocat. & venerat ſanct.* loquitur de loco publico, ſubdit tamen, quod non audet hoc aſſerere. Vnde abſolute hoc licitum eſſe tenent Molfeſ. *conſil. 45.* quia quamuis Concil. Trident. *citat.* dicat vllo in loco, vel Eccleſia, intelligit de loco eiuſdem qualitatis cum Eccleſia, nempe publico. Sed id non licere tenent Facundez *præcep. 1. Eccleſ. lib. 1. cap. 4. num. 16.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap. 9. dub. 1. num. 12.*

Digitized by Google

in fine. Et eſt omninò certum poſt Decreta Vrbani VIII. *ſub die 13. Martij. & 2. Octobr. 1625. circa cultum non canonizat. aut non beatificat.* Nam prohibetur quodcunque ſignum cultus erga huiuſmodi perſonas. ibi. *Decreuit ne quorumuis hominum cum ſanctitatis, ſeu Martyrij fama (quantacunque illa ſit) defunctorum imagines, aliaque prædicta, & quodcunque aliud venerationem, & cultum præſeferens, & indicans, in Oratorijs, aut locis publicis, ſeu priuatis, vel Eccleſijs tam ſæcularibus, quàm Regularibus cuiuſcunque Religionis, Ordinis, Inſtituti, Congregationis, aut Societatis apponantur, antequam ab Apoſtolica Sede canonizentur, aut Beati declarentur, & ſi quæ appoſita ſunt, amoueantur, prout ea ſtatim amoueri mandauit*. Ex quibus patet, quod prohibetur quodcunque ſignum cultus etiam in priuato loco.

1220 Poterunt tamen imagines horum ſeruorum Dei poni in parte ſiniſtra, aut dextra Altaris in priuatis Domibus, in Oratorio priuato, ita tamen, vt ita poſitæ ſint, vt non appareant deſtinatæ ad cultum: & proinde poni poterunt in cubiculis priuatorum in loco, vbi orare ſolent, dummodo tamen non ponantur ſolæ, nam ſi eſſent ſolæ, viderentur deſtinatæ ad cultum. Ita Molſeſ. *conſil.* 45. *num.* 28, qui affert Concil. Nicæn. 2. *act.* 4. & vſum antiquum Eccleſiæ, & exemplum D. Io. Chryſoſt. *in Orat. in die Natalis S. Mileſij*. Facundez *præcep.* 1. *Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 15. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 9. *dub.* 6. *num.* 6. Ratio eſt; quia dum priuato modo coluntur huiuſmodi imagines, nihil certificatur de ſanctitate eorum, quos repræſentant. At ſi ponerentur tanquam deſtinatæ ad cultum, tribueretur ipſis, quod Eccleſia non conceſſit, quia adhibere imagines tanquam deſtinatas ad cultum, eſt ex vſu, & approbatione Eccleſiæ, & proinde non poteſt extendi vltra conceſſionem eiuſdem Eccleſiæ.

1221 Hinc à fortiori non poſſunt non canonizatis, aut beatificatis erigi altaria, vt tradunt Bellarmin. *lib.* 1. *de Beatit. Sanctor. cap.* 10. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 43. *num.* 7. Facundez *præcep.* 1. *Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 18. Turrian. *de fide, ſpe, & charit. diſp.* 27. *dub.* 11. Bonac. *diſp.* 3. *de præcep. Decalog. quæſt.* 1. *pun.* 2. *num.* 2. Contelor. *de canonizat. cap.* 22. *num.* 2. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. c.* 9. *dub.* 6. *num.* 21. Hoc enim pertinet ad cultum publicum, qui eſt interdictus ab Eccleſia, ex *cap. Audiuimus. de reliq. & venerat Sanct.* Vnde non ſolum non poterunt erigi Altaria mediante conſecratione, ſed neque etiam Altaria non conſecrata, imo neque etiam in priuatis Oratorijs, nam adhuc huiuſmodi erectio pertinet ad publicum inſtitutum ab Eccleſia, quamuis priuato modo fiat.

1222 Verùm cùm priuatus cultus exhiberi poſſit non canonizatis, aut beatificatis, argum. à contrario ſenſu ex *cap. Audiuimus. de reliq. & venerat. Sanct.* & tradunt Gloſ. *in cap. vnicum.* verbo *Sedis Apoſtolicæ. de reliq. & venerat. Sanct. in* 6. & Doctores *in dict. cap. Audiuimus*. Io. Andr. *num.* 6. Innocent. *in fine*. Hoſtienſ. item *in fine*. Butr. *in cap. final. num.* 6. *eod. tit.* Ancharan. *num.* 2. Abbas *num.* 3. Cardin. *not.* 4. Sylueſter verbo *Reliquiæ. Init.* Bellarmin. *lib.* 1. *de beatit. Sanct. cap.* 16. Azor. *par.* 1. *lib.* 9. *c.* 8. *quæſt.* 8. Sanchez *lib.* 2. *ſum. c.* 43. *n.* 4. Facundez *præcep.* 1. *Eccleſ. lib.* 1. *c.* 4. *num.* 19. Suarez 3. *par. tom.* 1. *diſp.* 55. *ſect.* 1. & *tom.* 1. *de reliq. lib.* 2. *de Feſt. c.* 11. Molſeſ. *conſil.* 45 *num.* 64. Turrian. *de fide, ſpe, & charit. diſput.* 27. *dub.* 11. *in fine*. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. c.* 9. *dub.* 6. *num.* 4. Palaus *tr.* 8. *oper. moral. diſp.* 2. *pun.* 3. *num.* 7. Eſt aduertendum, quod cultus non dicitur publicus, aut priuatus ex eo, quod publicè, vel priuatè fiat, quia hoc ſe habet extrinſecè, & materialiter ad cultum: ſed publicus eſt, qui exhibetur nomine Eccleſiæ, aut ex inſtitutione ipſius; vnde qui cultum inſtitutum ab Eccleſia pro veneratione Sanctorum alicui exhiberet, exhiberet publicum cultum, quamuis priuatè exhiberet. Hinc priuatus cultus eſt, qui nec nomine Eccleſiæ, nec ſecundum inſtitutionem ipſius exhibetur. Ita Molſeſ. *conſil.* 55. *n.* 20. Portel *in Dub. Regul. ver. Reliquiæ. in addit. n.* 11. Facundez *præcep.* 1. *Eccleſ. lib.* 1. *c.* 4. *num.* 19. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. c.* 9. *dub.* 6. *num.* 2.

1223 Hinc poſſumus ea omnia exhibere, quæ ſunt priuati cultus, vt deferre ad collum appenſas ipſorum reliquias, offerre illis orationes, & nos iiſdem commendare. Ita Gloſ. *in cap. vnicum*; verbo *Sedis Apoſtolicæ*, ver. *dicimus enim*, *de reliq. & venerat. ſanct. in* 6. Hoſtienſ. *in cap.* 1. *eodem tit.* Innocent. *ibid.* Sylueſter verbo *Canonizatio n.* 1. & 2. Azor *par.* 2. *lib* 5. *cap.* 6. *quæſt.* 8. *in fine*. Bellarmin. *lib.* 1. *de beatit. ſanct. cap.* 10. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 43. *num.* 7. Facundez *præcep.* 1. *Eccleſ. li.* 1. *cap.* 4. *num.* 19. Hæc enim omnia ſunt priuatus cultus. Quod autem ſpectat ad appellationem ſancti, aut beati, affirmant citati Doctores, præſertim Sanchez, Facundez, poſse nos credere eſse ſanctos, & ipſos ſanctos appellare, & beatos: Addunt tamen Bonac. *diſp.* 3. *de præcep. Decal. quæſt.* 1 *punct.* 2. *n.* 2. ver. *hoc poſito*, Trullench. *lib* 1. *in Decal. cap.* 9. *dub.* 6. *num.* 5. in publicis concionibus abſtinendum eſse ab huiuſmodi appellatione, ne videamur diuulgare tanquam canonizatos, aut beatificatos. Puto tamen eſse diſtinguendum. Si enim nomen ſancti aut beati ponatur qualificatiuè, ita vt ex contextu orationis appareat adhiberi ad exprimendam hanc qualitatem ſanctitatis, tunc licita erit appellatio, quia pertinebit ad priuatam reuerentiam, & exprimet priuatum ſenſum appellantis, & adhiberi poterit abſolutè ſiue in concionibus, ſiue in ſcriptis, ſiue in quocunque colloquio. At ſi ponatur denominatiuè ſeu appellatiuè, ita vt appareat nos ſignificare non qualitatem, ſed titulum honoris, tunc nunquam licebit ita appellare, quia huiuſmodi titulus eſt nota publici cultus, nec poteſt alicui conuenire, niſi ex publica auctoritate, atque adeo per conceſſionem Sedis Apoſtolicæ.

1224 An autem non canonizati inuocari poſſint in Litanijs, ſicut etiam non beatificati, aut fieri in recitatione diuini officij eorumdem commemoratio. Affirmant Turrian. *de fide ſpe, & charit. diſp.* 27. *dub.* 11. Molſeſ. *conſil.* 45. *num.* 47. & 48. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 9. *dub.* 6. *num.* 16. Quando ſcilicet priuatim recitantur. Immo addit Molſeſ. id licere, quando recitantur à Monialibus, aut religioſis in ſuis Eccleſijs: quod tamen non admittit Trullench. *citat.* Sed abſolutè tenendum eſt, quod non liceat, etiam quando priuatè recitantur, ſiue Litaniæ, ſiue Officium diuinum, ſiue quæcunque

alia

alia oratio inſtituta ab Eccleſia in cultum Sanctorum. Ita Sanchez *lib.2 ſum.cap.43. num.5.* Bonac. *diſp.3. de precep. Decal quæſt.1. punct.2. num.2*, Sylueſter verbo *Canonizatio*, *num. 1.* Innocent. *in cap. audiuimus, de reliq. & venerat. ſanctor.* Bellarmin. *lib.1. de beatitud. ſanct. cap.10.* Facundez *præcept.1. Eccleſ. lib.1. cap.4. num.19.* Palaus *par. 3. oper. moral. tract. 8. diſp. 1. punct. 3. num. 8.* Quia eo ipſo quod oratio inſtituta eſt ab Eccleſia in cultum Sanctorum, continet publicum cultum ab eadem Eccleſia auctorizatum: nec ratione priuatæ recitationis amittit talem auctorizationem.

1225 Quod autem ſpectat ad oſculationem pedum, manuum, veſtimentorum, &c. horum ſeruorum Dei antequam ſepulturæ tradantur, negat eſſe licitam, ſi publice fiat, vel ad ſanctitatem denotandam, Contilor. *de canonizat. cap.22. num.5.* & adhæret Trullench quo ad illa loca, vbi recepta ſunt Decreta Vrbani VIII. *de cultu decedentium cum fama ſanctitatis.* Verum non obſtare Decreta prædicta manifeſtum fiet, quia in ipſis Decretis hæc ſigna obſequij non recenſentur neque inter abuſus enarratos, neque in diſpoſitione, neque ad ibi diſpoſita reduci poſſunt, cum tota diſpoſitio ſit circa ea, quæ apponuntur ſepulchris, circa imagines, & libros, qui Typis mandantur. Et ideo tenendum eſt eſſe licitam. Ita Bellarmin. *lib.1. de beatit. ſanctor. c.10.* Sanchez *lib. 2. ſum. cap. 43. num. 7.* Facundez *precep.1. Eccleſ. lib.1. cap.4. num.19.* Palaus *par.2. oper. moral. tract. 8. diſp. 1. punct. 3. num. 8.* Hæc enim deoſculatio eſt ſignum priuati affectus, & priuatæ reuerentiæ. Imo etiam licebit in ſignum venerationis proſternere ſe ad ſepulchrum, ibi orare, &c. quod ex eo conuincitur, quia quando agitur de canonizatione, aut beatificatione, inter cæteros articulos probanda eſt veneratio ſepulchri. Non exigeret autem Eccleſia tanquam aliquod fundamentum beatificationis, aut canonizationis, quod illicitè fieret, & eſſet ab ipſa prohibitum.

1226 Poſſunt etiam corpora ſeruorum Dei, qui decedunt cum opinione ſanctitatis, ſepeliri honeſtiori loco ſeorſim ab alijs, cum ornatu veſtium pretioſarum. Ita communiter præſertim Molfeſ. *conſil.45 num.14* Trullench *lib.1. in Decal. cap.9. dub.6 num.10.* & conſtat ex praxi; imo hoc etiam ſeruatur cum ijs, qui non moriuntur cum fama ſanctitatis, ſed ſolum fuerunt excellentes in aliquo; vnde iſte honor pertinet ad cultum priuatum communem prophano, & ſacro. An autem circa ſepulchra accendi poſſint cerei, & lampades, affirmant Molfeſius *conſil.45. num.37.* Turrian. *de fide, ſpe, & charit. diſp.27. dub.10.* Et quidem ante Decreta Vrbani VIII. id licebat, quia nullo iure erat prohibitum, nec continet cultum publicum, ſed tantum ſunt ſignum lætitiæ & priuatæ reuerentiæ: vnde etiam in prophanis feſtis accenduntur ignes, & intortitia ad feneſtras ad declarandam lætitiam. Imo etiam accenduntur cerei ad ſepulchrum cuiuslibet defuncti in Commemoratione Omnium Defunctorum. Verum modo non licet, cum id prohibeatur in Decretis Vrbani VIII. *circa cultum defunctorum cum fama ſanctitatis. ſub die 13. Martij & 2. Octobris 1625.* ibi. *Ad horum hominum ſepulchra vetuit etiam, ac inhibuit, tabellas, atque imagines ex cera, aut argento, ſeu ex alia quacunque materia, tam pictas, quam fictas, atque exſculptas appendi, ſeu affigi; & lampades, ſiue alia quæcunque lumina, accendi ſine recognitione ab Ordinario omnino, prout ſupra facienda, Sedique Apoſtolicæ referenda, ac probanda.* Exiſtimo tamen, quod ſi aliquæ priuatæ perſonæ ad oſtendendam ſuam deuotionem offerrent ad ſepulchrum cereos, & accenderent, non peccarent. Tum quia hoc pertinet ad venerationem ſepulchri, quæ non eſt interdicta, imo articulatur in proceſſu pro beatificatione, aut canonizatione. Tum quia Pontifex per dicta Decreta intendit ſolum obuiam ire abuſibus, vt conſtat ex proœmio, & proinde videtur ſolum hoc interdicere miniſtris Eccleſiarum quod etiam indicant illa verba, *ad illorum ſepulchra lampades, & alia lumina apponuntur.* Lampades autem non apponuntur à perſonis venerantibus ſepulchrum, ſed à miniſtris Eccleſiæ, & proinde intelligit de alijs ſimilibus luminibus, quæ ab ijſdem miniſtris apponi ſolent: nam dictio, *alia*, ſignificat ſimilia in qualitate, *l. fin. §. cui dubia, ff. de vino, trit. oleoq. leg.* & notant Ruin. *conſil. 181. num.2. li.2* Pariſ. *conſil. 145. num. 25. lib. 4.* Oſaſch. *deciſ. 52. num.123.* Tum quia abuſus in hac materia conſiſtit in eo, quod accendantur lumina ad captandum cultum populorum.

1227 Rurſus licebit etiam poſt mortem imprimere libros continentes geſta ipſorum, miracula, reuelationes, gratias, & alia huiuſmodi. Ita Molfeſ. *conſil. 45. num. 51* & conſtat ex praxi antiquitùs ſeruata, nam plurimorum vitæ & miracula ſcripta ſunt in omni ſæculo, antequam declarentur Sancti ab Eccleſia. Modo tamen neceſſarium eſt ſeruare, quod præſcribitur in Decretis Vrbani VIII. *circa cultum horum ſeruorum Dei*, & eorumdem declarationibus, apponendo in principio, & fine libri proteſtationes ibi præſcriptas.

1228 An autem liceat in anniuerſario horum ſeruorum Dei cantare Miſſam ſolemnem de Sanctiſſima Trinitate, aut eam priuatè celebrare. Affirmat Molfeſius *conſil.45. num.46.* vbi affert ex hiſtorijs plura exempla in confirmationem ſuæ opinionis. Sed oppoſitum tenet Contilor. *de canonizat. c. 2.* Quod etiam tenet Trullench. *lib. 1. in Decalog. c. 9. dub. 6. num. 16.* vbi Decreta Vrbani VIII. *de cultu ſeruorum Dei* ſunt in viridi obſeruantia. Et ita tenendum eſt, quia in dictis Decretis prohibetur omnis cultus publicus. Cantare autem Miſſam Trinitatis, etiam in gratiarum actionem, quod Deus talem ſeruum ſuum ad cœlum tranſtulerit, eſt in cultu publico profiteri ſanctitatem ipſius, atque adeo ei exhibere publicum cultum. Imò hoc eſt procurare cultum populorum, quod obſtaret beatificationi, & canonizationi, cùm in ordine ad ad ipſas ſit probandum cultum non eſſe procuratum. Cenſerem tamen, quod ſi Sacerdotes ex impulſu deuotionis celebrarent Miſſam in honorem alicuius ſerui Dei, aut populi feſtum celebrarent, aut aliquid agerent in honorem ipſius, non continerentur ſub prohibitione. Quia prohibitiones humanæ regulant actus, qui humano modo fiunt, non autem qui fiunt ex impulſu Spiritus ſancti. Quando autem ijs, ad quos non pertineret ſeruus Dei, abſque humano impulſu exercerent aliqua ex ſupra dictis, cen-

cenſendum eſſet, exercere ex inſtinctu Spiritus, Sic Io. XXII. in Bulla *canonizationis S. Th. Aquinatis* approbat factum quorumdam Monachorum, qui poſt ſeptem menſes ab obitu eiuſdem D. Thomæ nulla obtenta licentia celebrauerunt Miſſam de communi Confeſſorum in ipſius honorem. Et in vita S. Caroli legitur *lib. 7. c. 16.* quod cùm populus Mediolanenſis exhiberet ea, quæ ſolent exhiberi in honorem Sanctorum declaratorum, in honorem S. Caroli, & Cardinalis Borromæus Federicus tunc Archiepiſcopus vellet prohibere, Romæ prouiſum fuit, quod populus relinqueretur in ſua libertate. Rurſus, cùm antequam decerneretur publicus cultus S. Carolo, & S. Philippo, ortum fuiſſet dubium de cultu, qui ipſis deferebatur, coram Clemente VIII. fuit reſolutum. *Nihil innouetur, & vt poſſidetis, ita poſſideatis*. Idem fuit reſolutum coram Paulo V. anno 1615. quoad B. Caietanum fundatorem Clericorum Regularium, cum ipſi deferretur cultus publicus, pingeretur imago ipſius cum radijs, &c.

1229 Hinc à fortiori non licebit in honorem horum ſeruorum Dei inſtituere in feſtum, diem anniuerſarium, vt conſtat ex cap. 1. *de reliq. & venerat. Sanct.* & docent Gloſſ. *ibid.* verbo *Feſtiuitates.* Hoſtienſ. *num.* 8. Io. Andr. *num.* 6. Rurſus Gloſſ. *in cap. vnicum,* verbo *Sedis Apoſtolicæ, de reliq. & venerat. ſanct. in 6.* vbi Franc. *nu.* 3. Dominic. *nu.* 12. Innocent. *in cap. fin. num.* 1. ver. *ſolemniter, de fer.* Abbas *num.* 4. Anton. *eod. num.* Imola *num.* 3. D. Antonin. 2. *par. tit.* 9. *cap.* 7. *init.* Syluester ver. *Dominica quæſt.* 1. Troilus *de canonizat. ſanct. dub.* 2. *nu.* 12. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 43. *num.* 9. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 9 *dub.* 6. *num.* 22. hic enim eſt cultus publicus, cum exhibeatur ex inſtitutione Eccleſiæ, & ex imperio ipſius. Et ob eamdem rationem non poterit Ordinarius indicere publicum ieiunium in vigilia diei anniuerſariæ talis ſerui Dei; quia talia ieiunia ſunt obſequia, & cultus illorum, qui ex auctoritate Eccleſiæ coluntur.

1230 An autem liceat priuatis perſonis abſtinere ab operibus ſeruilibus in die anniuerſaria horum ſeruorum Dei, aut in peruigilio ieiunare in ipſorum honorem, negat Contilor. *de canonizat. ſanct. cap.* 22. quia cenſet id eſſe reprobatum per Decreta Vrbani III. ſed non rectè, quia neque expreſsè id reprobat, vt legenti conſtat, neque conſequitur ex reprobatis, cum omnia quæ reprobantur pertineant ad cultum publicum. Itaque id eſſe licitum, tradunt Molfeſ. *conſil.* 45. *num.* 46. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 43. *num.* 8. Bellarmin. *lib.* 1. *de beatitud. ſanctor. cap.* 10. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 9. *dub.* 6. *num.* 21. Caſtropalaus *par.* 2. *oper. moral. tract.* 8. *diſp.* 1. *punct.* 3. *num.* 8. Hæc enim pertinent ad cultum priuatum, quia de ſui natura non ſunt ordinata ad cultum, cum ob alias cauſas ieiunetur, & abſtineatur ab operibus ſeruilibus, & ideo, vt pertineant ad cultum, debent inſtitui, & ordinari ad ipſum, & proinde talis erit cultus, quem continebunt, qualis erit inſtitutio; & ſolum erit publicus, quando inſtitutio ſit publica, & auctoritatiua. Sic etiam cum oratio ex ſui naturam ſit ordinata ad cultum, ſed ad petendum etiam ab hominibus, non continet publicum cultum, niſi quatenus publica auctoritate ad hunc effectum inſtituitur, & ideo licet ad priuatum cultum ordinare orationem auctoritate priuata.

1231 Eadem ratione licebit cuicunque priuatæ perſonæ vota ei offerre etiam in ordine ad obtinendas gratias. Ita Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 43. *num.* 8. Molfeſ. *conſil.* 45. *num.* 74. Palaus *par.* 2. *oper. moral. tract.* 8. *diſp.* 1. *punct.* 3. *num.* 8. Trullench *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 9 *dub.* 6. *num.* 21. Hoc enim nil aliud continet, niſi cultum priuatum, ſiquidem votum, cum ſit promiſſio facta Deo, retinet naturam promiſſionis, & proinde eſt indifferens, vt ordinetur ad cultum, vel non ordinetur, & ideo ſola publica ordinatio facit, quod cultus ſit publicus. Non tamen poterit emitti votum publicum à toto populo ſub auctoritate Epiſcopi, aut Principis, ſeu alterius inferioris præſidentis, quia hoc contineret cultum publicum. Ita notant Doctores *citati*, quamuis Molfeſius loco citato exiſtimet, poſſe offerri votum publicum à toto populo pro tota ciuitate, Prouincia aut Regno, quia cum non offerant auctoritate Eccleſiæ, remanet intra cultum priuatum, quia interuenit tantum auctoritas circa quæ non habet facultatem inſtituendi, quæ ſunt ordinis ſpiritualis, & ordinantur ad Dei cultum, & Sanctorum; vnde cum non offeratur nomine Eccleſiæ, nec ex ipſius inſtitutione, non erit cultus publicus.

1232 Dubitatur etiam, an ſaltem in anniuerſario horum ſeruorum Dei liceat concionem habere ad populum, efferendo laudes, & merita ipſorum. Affirmat Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 9. *dub.* 6. *n.* 13. & citat Innocent. & Hoſtienſ. *in cap.* 1. *de reliq. & venerat. ſanctor.* Et reuera in ſe non continet cultum publicum; nam talis laudatio haberi ſolet quotannis pro viris illuſtribus, licet nullam habeant opinionem ſanctitatis, in quibuſdam Academijs. Circumſtantiæ tamen videntur reddere cultum publicum, ſiquidem concio fit in Eccleſia, à perſonis Eccleſiaſticis, & conſuetudo habet, quod tales conciones non habeantur, niſi in honorem ſanctorum. Et eſſet ſaltem talis concio procuratio cultus, quia excitaret ad colendum talem ſeruum Dei, & officeret canonizationi, aut beatificationi, cum primo loco articulandus ſit proceſſus de cultu non procurato. An autem ſi haberentur huiuſmodi conciones prohiberi poſſent à Nuntijs Apoſtolicis, Ordinarijs, Inquiſitoribus, &c. certum etiam poſſe prohiberi, ſi ſi narrarentur miracula, reuelationes, aut gratiæ acceptæ ab his ſeruis Dei, vt conſtat ex Conſtitutione Vrbani VIII. *ſub die* 5. *Iulij* 1634. & incipit *Cæleſtis Hieruſalem*. ibi. *Quocirca venerabilibus fratribus Patriarchis &c. & Apoſtolicæ Sedis Nuncijs ac hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus vbilibet exiſtentibus per Apoſtolica ſcripta mandamus, vt ſtatim atque præſentes litteræ noſtræ ad eorum, & cuiuslibet eorum notitiam peruenerint, in ſua quiſque reſpectiuè Diœceſi, vel Prouincia ſedulo peruigilet, ne ſine approbationibus prædictis imagines cum memoratis ſignis exponantur, aut miracula, reuelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliàue contra ſuperius diſpoſita fiant*. Si autem nulla ex his prohibitis, in concionibus narrarent, non crederem prohibere poſſe quia neque in his Decretis, ſeu Conſtitutionibus, nec aliunde prohibetur laudes, & virtutes, & præclara geſta cuiuſcunque celebrare. Si verò concio

cio

tio excederet hos terminos, & tenderet ad ſanctitatem aſſerendam, ſeu ad perſuadendum, quod eſſet ſanctus, qui celebratur, prohiberi poſſet, quia non licet aliquem ponere in veneratione tanquam ſanctum, niſi ex auctoritate Sedis Apoſtolicæ.

1233 Quod autem ſpectat ad imagines horum ſeruorum Dei, ſicut certum eſt, formari poſſe, & exponi: ita etiam certum eſt, non poſſe formari cum inſignibus, vt notant Bellarmin. *lib.1. de beatit. ſanctor. cap. 10.* Sanchez *lib. 2. ſum. cap. 43. num. 6.* Molfeſ. *conſil.45. num.2.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap.8. dub.6. num.6.* Facundez *præcep.1. Eccleſ. lib.1. cap.4. num.17.* Vnde non ſolum non licebit formare cum diademate, ſed neque cum radijs, quia hæc ex inſtructione Eccleſiæ adhibentur tanquam inſignia æternæ gloriæ ipſorum, & ideo pertinent ad cultum publicum. Et hoc modo certum eſt ex Decretis Vrbani VIII. circa cultum Seruorum Dei, & eius Conſtitutione, *Cæleſtis Hieruſalem ſub die 5. Iulij 1634.* ibi. *Statuimus, & decreuimus, ne quorumuis hominum cum ſanctitatis, ſeu martyrij fama, quantacunque illa eſſet, defunctorum imagines, aliaque præfata, & quodcunque aliud venerationem, & cultum præſeferens, & indicans, in Oratorijs, aut locis publicis, ſeu priuatis, vel Eccleſijs tam ſæcularibus, quàm regularibus, cuiuſcunque Religionis, Ordinis, Inſtituti, Congregationis, aut Societatis apponerentur, antequam ab Apoſtolica Sede canonizarentur, aut beatificarentur.* Et expreſſius in Decretis *ſub die 13. Martij, & 2. Octobr. 1625.* refertur inter Abuſus; *Qui etſi neque canonizationis, neque beatificationis honore inſigniti ſint ab Apoſtolica Sede, eorum tamen imagines in Oratorijs, atque Eccleſijs, aliiſque locis publicis, ac etiam priuatis, cum laureolis, aut radijs, ſeu ſplendoribus proponuntur, &c.* Ex quibus conſtat, quod neq; cum aliquibus radijs, ſeu ſplẽdoribus vt voluit Molfeſ. *Conſil.45. n.30.* formari poſſint: qui tamen ante ſupradicta Decreta ſcripſit. Vnde licet aliquæ horum imagines ante formarentur cum radijs, aut etiam diademate, vt notat idem Molfeſ. *num. 30.* fuit tamen introductum ex abuſu.

1234 Nec obſtat, quod poſſint iuxta priuatum ſenſum, habere hos Seruos Dei pro Sanctis, & exprimere etiam hunc ſenſum vocando Sanctos; nam ex hoc non rectè infertur, quod etiam pingere poſſim cum radijs ad oſtendendum hunc ſenſum priuatum; nam tunc adhiberem, non ſigna priuata ad exprimendum meum ſenſum, ſed publica, quia radij inſtituti ſunt ab Eccleſia ad declarandam ſanctitatem; vnde exprimerem ſanctitatem, non ex meo priuato ſenſu, ſed ex ſenſu Eccleſiæ. Hinc ob eamdem rationem, quamuis poſſint imagines poni in Eccleſijs ad excitandam memoriam fidelium, & eorumdem reuerentiam; non tamen ante ipſas, lampades accendi poſſunt, quia ſunt ex inſtitutione Eccleſiæ ſignum ſanctitatis. Poterunt tamen imagines circumcirca ornari, & poni ſub baldachino, quia hæc ſigna reuerentiæ non indicant ſanctitatem, cum etiam adhibeantur erga imagines Principum, & virorum illuſtrium.

In quibus conſiſtat praxis, & modus canonizandi. Quæſtio XIV.

SVMMARIVM.

1234 *Praxis canonizandi, remiſſiue.*
1235 *Subſtantia canonizationis in quo conſiſtat.*
Formula canonizationis.
Quomodo Pontifex errare non poſſit in canonizatione.
1236 *Pro canonizatione coniunctim requiruntur ſanctitas, vitæ & miracula.*
1237 *Miracula in vita non ſufficiunt.*
Sola miracula poſt mortem ſufficiunt pro canonizatione.
1238 *Canonizatio non innititur puro teſtimonio humano ſed etiam diuino.*
Martyres cur declarari poſſint ſancti abſque miraculis.

1234 Ad 14. In duodecim actibus, de quibus poſt alios meminit Maſcar. *de probat. lib.1. concl.262. n. 58.* Graff. *in ſuis deciſ. p. 2. lib.2. cap. 13. n. 4. & ſeqq.* Troyl. Maluet. *de Canonizatione ſeſſ.3. in 4. & vlt. dubio.* Latè Rocca, Apoſtolici Sacrarij olim Præfectus, Epiſcopus Tagaſti, *in ſuo commentario de canonizatione Sanctorum*, vbi de definitione, authoritate, & antiquitate, deque cauſis, & ordine iudiciario canoniazandi ſanctos, de miraculis, item de rebus quæ veram declarant ſanctitatem, nec non de honoribus, qui ſanctis debentur, deque infallibili catholicæ Eccleſiæ certitudine ad canonizationem pertinente, additis ceremonijs in ea obſeruari conſuetis, ac declaratis: ſanctorumque canonizatione catalogo accedente, & eorum, qui de canonizatione ſcripſerunt. Romæ impreſſus anno 1601.

ADDITIO.

1235 Quamuis plures actus interueniant in canonizatione, vnicus tamen eſt ſubſtantialis, in quo conſiſtit tota ſubſtantia canonizationis, cum cæteri ſint, aut præparatorij, aut rituales, nempe iudicium, ſeu declaratio ſolemnis, quod canonizatus fruatur gloria cæleſti cooptatus à Deo in numerum Beatorum; ex quo poſtea conſequitur, quod ſit propoſitus publicè colendus tanquam ſanctus. & ita

ita deſumitur ex Gloſ. *in cap. vnic. de reliq. & venerat. ſanctor. in 6.* & ex Doctoribus communiter, qui tractant de materia; Abbate *in c.* 1. *n.* 5. Io. Andr. Innocent. *ibid.* D. Antonin. *3. par. tit. 21. cap.* 5. Tabiena, verbo *Canonizatio*, Angel. *ib. d.* Viguer. *in Inſtit. Theol. tit. de virtute fidei, cap. de canonizat. init.* Tuſchus *littera* C. verbo *Canonizatio*. Caſtellan. *de canonizat. par.* 1. Bellarm. *lib.* 1. *de Beatitud. ſanctor. cap.* 7. *init.* Caſtellin. *de certitud. glor. ſanct. cap.* 3. *pun.* 49. Et conſtat ex Bullis canonizationum, in quibus ſimilis formula adhibetur. *Auctoritate Domini noſtri Ieſu Chriſti, Beatorumque Apoſtolorum Petri, & Pauli, & noſtra, de Fratrum noſtrorum ſpeciali conſilio, & aſſenſu decernimus, atque definimus, bonam memoriam N.N. in caleſti Hieruſalem inter Beatorum Choros iam receptum, æternæque gloriæ condonatum fuiſſe, ac Sanctorum Confeſſorum Catalogo adſcribendum fore: Ipſumque huiuſmodi Catalogo in præſentiarum adſcribimus, & eum tanquam Sanctum publicè, priuatimque colendum declaramus, atque mandamus*: Vnde quando dicitur, quod Pontifex non poſſit errare in canonizatione Sanctorum, intelligitur, quod non poſſit errare in hoc iudicio, ſeu determinatione, & declaratione; non autem de præparatorijs, quia hæc innituntur fidei humanæ, cui poteſt ſubeſſe falſum; quia licet iudicium Summi Pontificis præparatorijs innitatur, regulatur tamen, & dirigitur aſſiſtentia Spiritus Sancti, ita vt, quamuis in ipſis eſſet aliquid falſi, adhuc tamen indeficiens conſeruaretur, veritati innixum, quatenus per vera manifeſtatæ.

1236 Eſt autem aduertendum, quod pro canonizatione duo coniunctim requiruntur, nempe ſanctitas vitæ, & miracula; ita vt vnum non ſufficiat ſine altero. Ita communiter Theologi, & canoniſtæ; & ita etiam docent plures Summi Pontifices Gregor. IX. *in Bulla canonizationis S. Antonij de Padua*, ibi. *Vt ſanctus habeatur apud homines in Eccleſia militanti, duo ſunt neceſſaria, virtus morum, & veritas ſignorum: merita ſcilicet, & miracula, vt hæc, & illa ſibi inuicem conteſtentur, cum nec merita ſine miraculis, nec miracula ſine meritis plenè ſufficiant ad perhibendum inter homines teſtimonium ſanctitatis.* Innocent. III. *in Bulla canonizationis S. Homoboni.* Pius II. *in Bulla canonizationis S. Catharinæ Senenſis.* Sixtus V. *in Bulla pro S. Didaco.* Clemen. VIII. *in Bulla pro S. Hiacyntho.* Paulus V. *in Bulla pro S. Carolo. & S. Franciſca Romana.* Et ratio eſt, quia ſanctitas ſine miraculis poteſt eſſe ficta, ſeu dubitari, an ſit vera ſanctitas. Rurſus, miracula poſſunt reperiri ſine ſanctitate, quia gratia miraculorum eſt gratia gratis data, quæ poteſt eſſe ex genere ſuo etiam in peccatore.

1237 Quod autem miracula in vita non ſufficiant, quia ſcilicet, qui fuit ſanctus, poteſt in fine deficere, ſed requirantur miracula poſt mortem, quæ etiam ſolâ ſufficiunt, tradunt communiter, quamuis nonnulli Canoniſtæ etiam in vita miracula requirant. Sed ſufficere poſt mortem docent D. Th. 2. 2. *q.* 178. *ar.* 2. *in corpore.* Caſſaneus *in Catal. glor. mun. par.* 3. *conſiderat.* 49. *init.* Maluet. *de canonizat. Sanct. dub.* 3. *num.* 1. & 73. ver. *Tamen.* Panuinus *in relat. S. Bonauent. par.* 2. *ar.* 3. Anfoſſius *de reliquiar. cult.* §. 13. *num.* 41. Auditores Rotæ *in Relat. S. Thereſiæ, tit. de miracul.* ver. *Et quamuis.* & *in relat. S. Ignat. tit. de miracul. in relat. S. Raymundi par.* 2. *ar.* 7. ver. *Non licet.* S. Caroli *par.* 3. *init.* B. Ludouici Beltrandi. *Tit. de miraculis init.* Et ratio eſt, quia miracula poſt mortem cum ſint ex interceſſione Seruorum Dei, ſufficienter teſtificantur eorumdem ſanctitatem, & quod ſint in ſtatu gloriæ, in quo intercedant pro nobis. Et cum miracula non poſſint eſſe, niſi à Deo, iuxta ſuperius dicta, palam fit, Deum teſtificari tanquam ſignis eorumdem ſanctitatem, & interceſſionem.

1238 Ex quo deducitur, quod canonizatio non innititur puro teſtimonio humano, ſed etiam diuino, quatenus Deus per miracula teſtificatur ſanctitatem. Cum enim miracula ſint actiones, & effectus proprij Dei, & fiant ad inuocationem talis ſancti, & eiuſdem interceſſionem, ſunt quædam loquutio Dei, quia declarat, ſibi gratam eſſe talem interpoſitionem, atque adeo eſſe interpoſitionem amici atque ſancti: & cum non poſſit mentiri, reuera eſſe ſanctum, & ſibi gratum; & ideo cum canonizatio fiat perhibente Deo teſtimonium ſanctitati, acquirit certitudinem ex diuino teſtimonio. Nec obſtat, quod Martyres poſſint declarari ſancti abſque miraculis, vt communiter docent, & nihilominus eorumdem canonizatio æque certa ſit, Nam adhuc Martyres habent teſtimonium ſuæ ſanctitatis à Deo; nam cum pro Deo mortem ſubeant, oſtendunt maximam charitatem ergà ipſum. Quæ cum non poſſit eſſe, niſi à Deo, habent teſtium diuinum in tali charitate, teſtificans eorumdem ſanctitatem.

1239 Ad XV. Decretum eſt infraſcriptum.

DECRETVM SACRAE RITVVM CONGREGATIONIS, ſeruandum in recipiendis informationibus pro cauſis Beatificationum, & Canonizationum Seruorum DEI.

CVm in tota Eccleſia gubernatione nihil maius, nihil ſit auguſtius Beatificatione, & Canonizatione Sanctorum, vtpote homines iam demortuos etiam cum fama ſanctitatis, & miraculorum declarare pro Sanctis, eoſque vti tales colendos, & venerandos decernere:

Sacra Rituum Congregatio, vt res hæc planè ampliſſima, atque grauiſſima ritè, ſanctèque conficiatur

tur, prohibet omnibus, & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis tam ſæcularibus, quam Regularibus, etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani, Societatis IESV, vel aliorum quantumuis ſpeciali nota dignorum, ne audeant ipſi per ſe, aut per alios capere informationes ſuper ſanctitate, aut miraculis alicuius defuncti, neque vllo modo exquirere, atque obtinere ad hunc effectum extraiudiciales teſtificationes, aut ſubſcriptiones, ſub pœnis arbitrio Sacræ Congregationis infligendis. Quòd ſi Superiori, Sacriſtæ ſeu alteri Officiali illius Eccleſiæ, in qua requieſcit corpus ipſiuſmet defuncti, vel alterius etiam Eccleſiæ, fuerint reuelata aliqua miracula, ſiue prophetiæ dona, poſſint ea recipere ſub ſigillo ſecreti ab ipſis tantum relatoribus, in quorum gratiam contigiſſe narrabitur; teneantur tamen quamprimum commodè poterunt eadem deferre, vel obſignata tranſmittere Epiſcopo loci, cum expreſſa declaratione, quod reuelationes, ſic vt ſupra recepta, non faciant aliquem probationis gradum, etiam cuiuſuis longiſſimi temporis curſu.

Quod Decretum cum fuerit ad notitiam S. D. N. Vrbani VIII. deductum, Sanctitas ſua illud approbauit, ac imprimi, & vbique publicari mandauit. Die 22. *Martij* 1631.

C. Epiſc. Port. Card. Pius.

T. Tegrimius Epiſc. Aſſiſien. Secr.

ADDITIO.

Notationes circa Decretum.

SVMMARIVM.

1240 *De quorum ſanctitate prohibeantur informationes etiam extraiudiciales.*
1241 *Miracula ſeruorum Dei quomodo recipi poſſint à Rectore, ſeu Officiali Eccleſiæ.*
Conceſſo principali conceduntur acceſſoria.
1242 *Sigillum ſecreti circa miracula ſeruorum Dei, quibus imponatur.*
Quod lex non exprimit, non cenſetur volitum.
Ceſſante cauſa ceſſat prohibitio.
1243 *Recipientes miracula an hortari poſſint deferentes, at promulgent.*
Quod directè prohibetur non licet indirectè.

1240 Circa hoc Decretum eſt aduertendum, quod prohibetur ſolum capere informationes etiã extraiudiciales de illorum ſanctitate, & miraculis, qui nondum ſunt canonizati aut beatificati, quia ſcilicet non cenſetur expediens, quod propalentur miracula, ad augendam opinionem ſanctitatis; ſed quod tota opinio proueniat ex inſpiratione interna vt facilius dignoſci poſſit, an Deus velit talem ſeruũ ſuum in terris honorare fama ſanctitatis. Et proinde ſubtrahuntur omnia illa humana, quæ inducendo opinionem ſanctitatis poſſunt offuſcare teſtimoniũ diuinum. Hinc non prohibetur recipere informationes extraiudiciales de miraculis canonizatorum, aut beatificatorum, quia in his ceſſat ratio finalis Decreti.

1241 Rurſus. Cum à Rectore, ſeu Officiali aliquo Eccleſiæ poſſint recipi ſub ſecreto miracula, quæ illi manifeſtantur, ſicut etiã quæcumq; quæ ad oſtendendam ſanctitatem ſerui Dei inſeruiunt, ad effectũ deferendi Epiſcopo. Poterunt etiam recipi à deferente nomina eorum, qui in materia teſtificari poterunt, & etiam circumſtantiæ, quæ factum concernunt; nam conceſſo principali conceduntur, quæ veniunt acceſſoriè ad ipſum. cap. *prudentiam*, §. *ſi vero*, *de offic. deleg.* & notat Euerard. *in Topica loco à conceſ. anteced. ad conceſ. conſeq. num.* 2. Rurſus cum id concedatur Rectori, ſeu alteri Officiali, cenſetur cœteris denegatum, & ideo ſi occurrat ipſis occaſio aliqua huiuſmodi, debent remittere ad Superiorem, aut Officialem.

1242 Eſt etiam adnotandum, quod ſigillum ſecreti imponitur tantum recipientibus miracula, aut prophetiæ dona, non autem deferentibus, vt conſtat ex illis verbis. *Poſſint ea recipere ſub ſigillo ſecreti*. Et ideo licet recipientes teneantur ad ſecretum, non tenentur tamen iniungere deferentibus, quod ſeruent ſub ſecreto, quia hoc in Decreto non exprimitur, & ideo non cenſetur volitum, cap. *ad audientiam* 2. *de decimis*, & *l. ſi ſeruus* §. *Prætor ait ff. de caducis tollen.* Et ideo deferentes poterunt promulgare, quæ detulerunt, cum id non ſit ipſis prohibitum. Nec eſt fruſtratorium, quod officiales Eccleſiæ teneantur ad ſecretum, dum deferentes loqui poſſunt; quia hoc eſt pactum, ne ex occaſione delatæ rei procurent cultum, & faueant opinionem ſanctitatis: ideo ob hanc cauſam imponitur ſecretum, quæ cauſa ceſſat in deferentibus, & conſequenter ceſſat etiam prohibitio. Cap. *Quoniam*, §. *porro*, & §. *fin. Vt lite non conteſt.* & cap. *cum ceſſante de appellat.*

1243 Hinc autem inſurgit dubium, an recipientes miracula horum ſeruorum Dei, poſſint hortari deferentes, vt ea promulgent ad honorem Dei, & ſuorum ſeruorum. Et videtur affirmatiuè reſpondendum, quia ipſi tantum tenentur ad ſecretum; vnde cum deferentes promulgare poſſint, poterit etiam perſuaderi promulgatio. Sed oppoſitum tenendum, quia indirectè procurarent cultum, & famam ſanctitatis illi ſeruo Dei, mediante aliena promulgatione, contra finem prohibitionis, & fieret indirectè,

directè, quod directè prohiberetur, quod non licet, cap. deteſtanda 2. de præben. in 6. & cap. cum quid, de regul. iur. in 6. Nec obſtat, quod promulgari poſſint à deferente. Quia quæ alteri licent, non ſemper procurare poſſumus, ſed ſolum quando aliunde non prohibemur procurare.

LITERAE PRAEFATAE SACRAE CONGREGATIONIS, reſcriptæ Illuſtriſſimo Archiepiſcopo Auenionenſi.

1244 *Illuſtris admodum, & Reuerendiſſime Domine. Cùm quotidie magis notum fiat, quanta ſinceritate mentis, & maturitate cognitionis incipere, & perſequi deceat eorum cauſas, qui diem vltimum obiere, non ſine aliqua populo relicta opinione ſanctitatis, & quàm accuratè, fideliterque in re tanti momenti adhiberi teſtes, & in examen vocari conueniat: Sacra Rituum Congregatio facto prius verbo cum Sanctiſſimo, ne aliquis ſubrepat abuſus, iuſſit, Amplitudinem tuam, hac peculiari Epiſtola fieri certiorem de ijs quæ in adiuncto Decreto continentur. Nempe, vt curet, ne impoſterum vlla ex parte aduerſus illud à quopiam in tua diœceſi aliquid committatur; ſed ab omnibus omnino inuiolabiliter obſeruetur, & quando apud Amplitudinem tuam ab aliquo petitum fuerit, vt velit inquirere in ſanctitatem vitæ, & Miracula alicuius qui cum præfata fama obijſſe dicatur: quoniam nimia plerumque procliuitas, atque celeritas occaſionem errori præbet, non prius generaliter ſuper vitæ ſanctitate inquiri permittat, quàm particulariter de alicuius virtutis eminenti gradu, aut peculiari aliquo miraculo præcedat famæ comprobatio, prout prudentiæ tuæ magis expedire videbitur: quod per teipſum exequi S. Congregatio ſummopere exoptat. Sed ſi ob inualetudinem, vel ob legitimum aliud & graue impedimentum id conficere non valebis, ſuper quo conſcientiam tuam onerat Congregatio, poterit Amplitudo tua delegare Vicarium ſuum Generalem, vel alium in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum, qui delegatus, ſiue ille ſit Vicarius, ſiue cuiuſcumque dignitatis, cum alijs adminimũ duobus, doctis viris, altero ſaltem Magiſtro in Theologia, altero verò graduato, vel licentiato in iure Canonico, rem totam ita peragere debeat, vt omnia ſua nomina ſubnotent, poſt ſubſcriptionem cuiuſcumque teſtis, antequam diſcedant à loco ipſius examinis. Curabit inſuper Amplitudo tua, vt teſtes omnes quæcumque habeant, explanatè, & per extenſum deponant, nec ſe referant ad atteſtationes redditas, neque eis recitentur, quæ aliàs ipſi depoſuerunt. Poſtquam verò fuerint per Amplitudinem tuam, vel per alios ex cauſis ſupra narratis à te ſubrogatos acta completa, ſecreto retineantur præſtito etiam iuramento à Notarijs, & teſtibus, ſe nemini promulgaturos quicquid ipſi ſcripſerint, & reſpectiuè depoſuerint, vel de quibus interrogati fuerint: de his autem actis per te aut iuſſu tuo confectis certiorem reddere debebit ſtatim Amplitudo tua Summum Pontificem, eaque quantò citiùs poterit authenticè tranſcripta, ac ſigillo obſignata ad Sacram Rituum Congregationem tranſmittere. Originalia verò eodem modo conſignata, & in capſa clauſa pluribus clauibus, quæ diuerſis ad arbitrium tuum cuſtodienda tradantur, in Archiuio Archiepiſcopali conſeruentur. Notum tamen ſit Amplitudini tuæ, neque per hanc Epiſtolam, neque per aliquid in ea propoſitum voluiſſe Summum Pontificem, neque Sacram Rituum Congregationem tribuere aut augere iuriſdictionem, ſeu facultatem quæ alijs Epiſcopis competere poſſet: atque vt hæ litteræ nulla impoſterum obliuione deleantur, ſed ſemper in recordatione vigeant & tua, & tuorum deinceps ſucceſſorum, dabit operam Amplitudo tua, vt illa quantò citiùs tam in Curia tua Archiepiſcopali, quàm in Archiuio Capitulari, ad perpetuam memoriam aſſeruentur, Vale.*

Datum Romæ XII. Martij M. DC. XXXII. Amplitudini tuæ vti Frater, C. Cardinalis Pius.

I. Tegrimius Epiſcopus Aſſiſien. Secret.

Illuſtri admodum, & Reuerendiſſimo D. D. Archiepiſcopo Auenionen.

AD-

ADDITIO.

An præfata Epiſtola contineat inſtructionem vniuerſalem ab omnibus ſeruandam.

SVMMARIVM.

1245 *Præfata Epiſtola eſt pro obſeruantia Decretorum S. Rituum Congregat.*
Continet inſtructionem vniuerſalem.

1245 Circa hanc Epiſtolam dubium occurrit, an contineat inſtructionem vniuerſalem ſeruandam ab omnibus Epiſcopis. Pro cuius reſolutione exiſtimo fuiſſe Epiſtolam circularem, ſiquidem conſtat ex lectura miſſam fuiſſe pro obſeruantia Decreti S. Rituum Congregat. concernentis cultum ſeruorum Dei. Quo ſtante certum fit, continere inſtructionem vniuerſalem. Præſertim quia non eſt in particulari negocio, ſed iubetur conſeruari in Cancellaria, & Archiuio Capitulari etiam pro ſucceſſoribus. Rurſus, hoc etiam præciſo, adhuc videtur continere inſtructionem vniuerſalem, ſiquidem inſtruit, quomodo practicanda ſint Decreta edita circa cultum ſeruorum Dei, quando de eorum vita, & ſanctitate eſt inquirendum; & proinde tanquam quid acceſſorium Decretis prædictis haberet vim cuiuſdam declarationis, & ideo eſſet ab omnibus ſeruanda, ad quorum notitiam perueniſſet, dummodo conſtaret, quod reuera eſſet Epiſtola S. Congregat. Nam quæ emanant à Sac. Congregationibus, ſi non ſunt in authentica forma, non faciunt fidem, iuxta Decretum Vrbani VIII.

BVLLA
SANCTISS. DOMINI NOSTRI
VRBANI PAPAE VIII.

IN QVA FIT CONFIRMATIO, ET INNOVATIO Conſtitut. PII Papæ V. contra Monetarios, eiuſdemque ad quaſcunque perſonas Eccleſiaſticas ſæculares, ac cuiuſque Ordinis, necnon etiam Militiarum Regulares ampliatio, & extenſio; vt in Prouincijs Sanctæ Sedi ſubiectis ad Cardinales de Latere Legatos in eiſdem Prouincijs, & Prolegatos pro tempore exiſtentes: In alijs verò locis in Italia tantum comprehenſis, cognitio cauſarum contra ſupradictos Monetarios tam ſæculares, quam Regulares, priuatiuè quoad omnes etiam Superiores Religioſorum, ipſiſq; Superioribus penitus excluſis, ad Ordinarios locorum ſpectet.

VRBANVS EPISCOPVS
SERVVS SERVORVM DEI,
AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

1246 *IN ſuprema Paſtorali ſpecula meritis licèt imparibus à Domino conſtituti, vt, noxia ab eius Grege arcentes, eiuſdem ſalutari regimini proſpiciamus, non ſine magno animi mærore videmus eò noſtri temporis iniquitates eſſe progreſſas, vt ij, quibus onus incumberet, pacem euangelizandi, & charitate proximum proſequendi, ſuæ vocationis immemores, à cupiditatum vortice abrepti, adulterinæ monetæ crimen perpetrare, ſiue perpetrantibus opem præſtare non erubeſcant, nec reformident. Quare Prædeceſſorum noſtrorum conſtitutiones deſuper editas innouantes, extendentes, & ampliantes, huiuſmodi perditorum hominum, quos ſuæ exiſtimationis conſideratio in officio non continet, condigna pœnarum ſeueritate temerarios, & nefarios auſus intendimus coercere.*

§. 1 Cùm itaque fel. rec. Pius Papa V. prædeceſſor noſter attendens, quòd licèt monetarum aurearum tonſoribus, de iure, vltimi ſupplicij eſſet inflicta pœna, argenteas tamen monetas tondentibus ſatis minor erat impoſita: omnes eos, qui argenteas tonderent, vltimi ſupplitij, & eadem, qua aurearum tonſores eatenus puniti fuerant, & de iure puniri debebant, pœna puniendos eſſe ſtatuerit, prout in Schedula Motus proprij manu eiuſdem Pij prædeceſſoris ſubſcripta plenius continetur.

§. 2 Nos Motu proprio, ac ex certa ſcientia, meraq; deliberatione noſtris, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetuò valitura conſtitutione, ſtatutum, voluntatem, & mandatum Pij prædeceſſoris præfati tenore præſentium approbamus, confirmamus, & innouamus.

§. 3 Ac ad omnes, & ſingulas perſonas Eccleſiaſticas, etiam quomodolibet exemptas tàm ſæculares, quàm cuiuſuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Inſtituti etiam de neceſſitate exprimendi, necnon Militiarum quarumcumque, etiam Hoſpitalis Sancti Ioannis Hieroſolymitani regulares, non ſolùm

in Ita-

in ſtatu Eccleſiaſtico mediate, vel immediate Nobis, & Sedi Apoſtolicæ ſubiecto, ſed etiam in omnibus & ſingulis Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Caſtris, & locis in Italia dumtaxat exiſtentibus, qui aureas, vel argenteas monetas tondere, fabricare, colorare, vel alias adulterare, ſeu etiam quomodolibet adulteratas ſcienter erogare, aut exponere præſumpſerint, extendimus, & ampliamus.

§. 4 Volentes, vt culpabiles in præmiſſis reperti, præuia degradatione Curiæ ſæculari puniendi tradantur.

§. 5. Pecunias verò ſic, vt præfertur, adulteratas ſcienter detinentibus, ſeu de loco ad locum transferentibus, aut materiam, inſtrumenta, ſiue opem ad præmiſſa præſtantibus, pœnam Trirerium per decennium imponimus.

§. 6 Et cognitionem cauſarum huiuſmodi, quoad perſonas Eccleſiaſticas præſatas tàm ſæculares, quàm regulares in Prouincijs Nobis, & Sedi præſatæ ſubiectis, ad Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales in eiſdem Prouincijs de latere Legatos, & Prolegatos pro tempore exiſtentes; in alijs verò omnibus, & ſingulis Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, Oppidis, Caſtris, & locis tam ſub noſtra, & dictæ Sedis, quàm cuiuſuis alterius Principis ditione, in Italia tantùm comprehenſis; priuatiuè quoad omnes etiam Superiores Religioſorum, ipſiſque Superioribus penitus excluſis, ad Ordinarios locorum ſpectare etiam volumus. Mandantes propterea Venerabilibus Fratribus noſtris Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, ſingulis videlicet in ſuis Ciuitat. & Diœceſ. & quoad loca intra fines alicuius Diœceſis, non tamen de Diœceſ. exiſtentia, ipſarum Diœceſum, intra quarum fines eadem loca extiterint, quò verò ad ea, quæ extra fines alicuius Diœceſis conſiſtunt, viciniorıbus eorumdem locorum Ordinarijs, quatenus ad inſtantiam cuiuſuis fiſci, vel etiam cuiuſuis denunciatoris cauſarum huiuſmodi cognitiones, ſuſcipientes, præuia etiam auocatione à quibuſuis alijs, in cauſis ipſis modo præmiſſo procedant, omnibus iuris, & facti remedijs opportunis, inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachij ſæcularis auxilio.

§. 7 Inhibentes inſuper tàm Decanis, & Capitulis Eccleſiarum Cathedralium, Metropolitanarum, & Patriarchalium, necnon quorumuis Ordinum, & Locorum Regularium, Societatum, & Inſtitutorum, ac etiam Hoſpitalis S. Ioan. Hieroſolymitani, præſatorum Superioribus, Conuentibus, & Fratribus quantumuis exemptis, ne ſub priuationis beneficiorum, & officiorum, per eos reſpectiuè obtentorum, ac inhabilitatis ad alia in futurum obtinenda, vociſque actiuæ, & paſſiuæ, necnon excommunicationis latæ ſententiæ eo ipſo incurrendis pœnis, Legatos, & Prolegatos, ac Ordinarios locorum, vt præfertur, procedentes, quoquomodo impedire, moleſtare, aut perturbare audeant, vel præſumant. Ac etiam mandantes, vt quoties ad id fuerint requiſiti, religioſos ipſos, etiamſi Superiores alicuius loci regularis actu fuerint, ipſis Legatis, Prolegatis, & Ordinarijs, vel alijs, quibus ijdem Legati & Ordinarij mandauerint, conſignent cum ſcripturis, & actis, ſi quæ facta fuiſſe reperiantur.

§. 8 Sicque, & non aliter in præmiſſis per quoſcumque Iudices ordinarios, delegatos, & commiſſarios, & etiam Cameræ prædictæ Clericos, Præſidentes, necnon cauſarum Palatij Apoſtolici, & Curiæ eiuſdem Cameræ generalem Auditorem, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Camerarium, & alios Cardinales, etiam de latere Legatos, necnon Vicecamerarium iudicari, & diffiniri, ac interpretari debere: ſublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate: ac irritum, & inane quidquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus.

§. 9 Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, necnon Prouinciarum, Regnorum, Ciuitatum, Terrarum, Oppidorum, Locorum, Eccleſiarum, Monaſteriorum, Militiarum, Hoſpitalium, etiam S. Ioannis, præfatorum, & aliorum religioſorum, ac piorum locorum, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinib. priuilegijs quoq; indultis, & litteris Apoſtolicis eiſdem Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Locis, Eccleſijs, Monaſterijs, Hoſpitalibus, & Militijs, etiam S. Ioannis, vt præfertur, & alijs religioſis, & pijs locis, Vniuerſitatibus, Capitulis, Superioribus, & perſonis in contrarium quomodolibet conceſſis, ac etiam pluries, & iteratis vicibus approbatis, confirmatis, & innouatis: Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi de illis eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret, eorum omnium tenores ac ſi de verbo ad verbum inſererentur, præſentibus pro expreſſis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad effectum præſentium dumtaxat ſpecialiter, & expreſſè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque.

§. 10 Volumus autem, quòd præſentes in valuis Eccleſiæ Lateranenſis & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, necnon Cancellariæ, & in acie Campi Floræ publicentur, & affigantur, quæ poſtquam affixæ, & publicatæ fuerint, poſt duos menſes à die publicationis huiuſmodi computandos, quoſcumque tam

Digitized by Google

tàm in Statu noſtro, quàm extra eum, vbique locorum; in Italia tamen exiſtentes, perinde arctent, & afficiant, ac ſi vnicuique nominatim, & perſonaliter intimatæ fuiſſent.

§. 11. Quòdque earum exemplis etiam impreſſis, manu Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ iiſdem præſentibus haberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

§. 12. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam approbationis, confirmationis, innouationis, extenſionis, ampliationis, impoſitionis, voluntatum, derogationis, mandatorum, & decreti noſtrorum infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem id attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, Anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo ſeptimo, Idibus Nouembris, Pontificatus Noſtri anno quinto.

Anno à Natiuitate Domini noſtri Ieſu Chriſti milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo octauo, Indictione vndecima, die verò vigeſima octaua menſis Ianuarij, Pontificatus Sanctiſſimi D. N. Vrbani Diuina prouidentia Papæ Octaui anno eius quinto, retroſcriptæ litteræ Apoſtolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranenſis, & Principis Apoſtolorum de Vrbe, Cancellariæ Apoſtolicæ, & in acie Campi Floræ, dimiſſis ibidem præſentibus litteris, per aliquot temporis ſpatium appenſis, & deinde amotis, vt moris eſt, per nos Auguſtinum de Bolis Romanum, & Brandimartem Latinum Apoſtolicos Curſores.

Matthias Spada Magiſter.

QVÆSTIONES.

1247 1 An crimen falſi dicatur difficilis probationis.

2 An probari poſſit per coniecturas, & præſumptiones, & quæ ſint.

3 Quando hoc ſit verum.

4 An moneta cuſa, vel falſa, debeat per teſtes concludenter probari.

5 Stampæ, icones, & alia inſtrumenta apta ad cudendum monetam, & diminuendam, quod indicium faciant contra retinentes.

6 An bona fama tollat indicium, quod reſultat ex inuentione penes aliquem dictorum inſtrumentorum.

7 An requiratur, quod actus ſit conſummatus in caſu falſæ monetæ, quando per facientem non ſtat, quò minùs conſummetur.

8 Monetam falſam alterius Principis cudens, ſed non ad perfectam formam, vt expendi valeat, qua pœna ſit puniendus.

9 Falſam monetam penes ſe habens, vel expendens, non oſtenſo Authore, an puniatur tamquam fabricator monetæ, & quid, ſi doceat de Auctore, non expreſſo nomine, quando eſt bonæ famæ.

10 Qnot modis poteſt moneta adulterari.

11 An Aurum, vel Argentum Alchimicum poſſit vnquam vendi pro vero auro, & argento.

12 An poſſit quis tuta conſcientia expendere falſam monetam, quam habuit ab alio.

An crimen falſi ſit difficilis probationis. Quæſt. I.

SVMMARIVM.

1248 *Crimen falſi difficilis probationis.* 1249 *Cur difficilè probetur.*

1248 Ad I. Reſp. Crimen falſi connumerari inter delicta difficilis probationis, ita tenet Iulius Clar. *quæſt.* 64. *num.* 6. *in fin.* vbi addentes *in litera N.* Surdus *conſ.* 132. *num.* 9. *volum.* 1. latè Moder. Rom. *conſ.* 11. *num.* 1.

AD-

ADDITIO.

1249 Crimen falſi eſſe difficilis probationis tradunt etiam Craueta *conſil.*56. *num.*2. *lib.* 1. Tiber. Decian. *conſil.*100. *num.*11. *lib.*2. Iaſ. *conſil.*68. *n.*2. *lib.*4. Menoch. *conſil.*538. *num.*2. & *conſil.*596. *n.*20. Marſil. *conſil.*27. *num.*20. Feder. Scot. *conſil.*5. *n.*25. *lib.*1. *tom.*2. Quia ſcilicet non committitur palam, ſed ſecreto, & ideo difficile eſt habere teſtes.

An crimen falſi probari poſſit per coniecturas, & præſumptiones, vbi plura de materia. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

1250 *In crimine falſi ſufficit corpus delicti conſtare per conniecturas, & indicia.*
1251 *Aliud probare falſum, & aliud probare crimen falſi.*
Quando ciuiliter agitur, falſum probatur præſumptionibus.
1252 *Crimen falſi non ſufficiet probari per coniecturas, quando criminaliter agitur.*
1253 *In criminalibus debent probationes eſſe meridiana luce clariores.*
Non eſt quis condemnandus ex inditijs, & præſumptionibus.
1254 *In crimine falſi ſufficiunt indicia, &c. ad inquirendum, incarcerandum, & torquendum.*
Iudex arbitratur, quando indicia ſufficiant pro tortura.
1255 *Indicia indubitata, & violenta, an ſufficiant ad pœnam ordinariam.*
Pœna ordinaria requirit probationes ordinarias.

1250 Ad II. Reſp. Quod de huius delicti falſitatis corpore ſufficiat conſtare per indicia, & coniecturas. Ant. Gabr. *concl.* 17. *num.* 13. *ſeq. tit. de crim. lib.* 7. Moder. Rom. *quæſt.* 2. *num.* 21. Doctores adducti per Rimin. iun. *conſ.* 183. *num.* 5. *lib.* 2. Peregrin. Iannin. *in tractatu de citat. reg. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 61. vbi ſubdit, quod Iudex videre debet, an falſitas cedat commodo alicuius, & contra illum relaxet mandatum. & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Moder. Rom. *in quæſt.* 2. *num.* 21. *in fin.* vt crimen falſi inter delicta difficilis probationis, & quod in iſto crimine ſufficiat conſtare de corpore delicti. Boer. *deciſ.* 164. *num.* 8. Gabr. *concl.* 17. *num.* 13. verſ. *contrarium tamen.* Brun. à Sole *in ſuo vnico conſ. crim. num.* 54. vbi de communi & plures coniecturas refert. Ant. Theſaur. *in ſuis quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 47. & Moder. Rom. *in tract. de falſit.*

ADDITIO.

1251 Aliud eſt probare falſum, & aliud probare crimen falſi: primum dicit factum permanens, & ideo non eſt difficilis probationis, vt dicit Auctor in reſponſ. *ad* 3. *quæſt.* Probare autem crimen falſi, eſt probare quod falſum à tali ſit commiſſum. Verum quia aliquando contingit, quod falſitas non conſtet euidenter, ſed tantum ex coniecturis, & ſuſpicionibus; ideo quando ciuiliter agitur, ſufficiunt coniecturæ, & præſumptiones ad probandum falſum, vt tradunt Curt. iun. *conſil.*64. *num.*5. *lib.* 1. Dec. *conſil.*189. *num.*2. Surd. *conſil.* 132. *num.*65. *lib.*1. Clar. *in pract.* §. *falſum*, ver. *trita eſt concluſio*. Sfortius Oddo *conſil.* 62. *num.* 7. Caputaquenſ. *deciſ.* 207. *num.*3. *par.*1. Farinac. *in praxi quæſt.* 152. *num.* 10. alios referens. Grammat. *conſil.* 30. *poſt init.* Calcan. *conſil.* 27. *circa fin.* Bertrand. *conſil.* 139. *volum.* 3. Io. de Anania *conſil.* 49. *num.* 3. Neuizan. *conſil.* 8. *num.*37. Alban. *conſil.*99. *num.*2. Maſcard. *de probat. concluſ.*739. *num.*5. *vol.*2.

1252 Quando verò criminaliter agitur, non ſufficit, quod crimen falſi coniecturis, & præſumptionibus probetur ad effectum puniendi, vt tradunt Alexan. *conſil.* 74. *num.*7. *vol.*2. Iaſ. *conſil.* 62. *poſt init. vol.*1. Grammat. *conſil. ciuil.* 50. Dec. *in l. ſingularia, circa fin. ff. ſi cert. pet.* Idem Iaſ. *in l. iuris gentium*, §. *Quod fere, ff. de pactis*, Bald. *ibid.* Dec. *in cap. porrecta, num.* 1. *de confir. vt. vel inut.* Fulgoſ. *conſil.* 174. *init.* Poller. *in pract.* verbo, *Item quod commiſit falſitatem*, *num.* 32. 88. & 97. Pariſ. *conſil.* 158. *in fine vol.*4. Cepol. *conſil. crim.* 21. *n.*5. Natta *conſil.* 633. *num.*8. Burſat. *conſil.* 311. *nu.*82. Crauetta *conſil.* 134. *num.*39. Viuian. *deciſ.*81. *n.*1. Cephal. *conſil.* 54. *num.*16. Gabr. *conſil.*169. *num.*12. *lib.*1. Surd. *conſil.*132. *num.*65. 78. & 80. *lib.*1. Honded. *conſil.* 109. *num.* 64. *lib.* 1. Riminal. iun. *conſil.*58. *num* 13. *lib* 1. Menoch. *de præſumpt. quæſt.* 09. *lib.* 1. Farinac. *in praxi quæſt.* 152. *num.* 10. & alij plures apud citatos, præſertim Farinac. & teſtantur de communi.

1253 Et fundantur in eo, quod in criminalibus ad effectum condemnandi debent probationes eſſe meridiana luce clariores, *l. fin. C. de probat.* vbi communiter Doctores, & ſpecialiter in crimine falſi notant Socin. iun. *conſil.*31. *num.*20. & *conſil.*61. *n.*8. & *ſequent.* teſt. de communi *vol.*2. Alexan. *conſil.* 74. *num.*7. *vol.*2. Et proinde non eſſe aliquem condemnandum ex inditijs, & præſumpt. tradunt per tex. *l. abſentem, ff. de pœn.* vbi Gloſ. Bart. *ibid.* Boer. *deciſ.*164. *num.*1. Marſil. *conſil.* 40. *num.*26. Gomez *de delictis cap.* 12. Rubr. *ad probat. delict. num.* 12. Boſſius

Boſſius *in pract. tit. de conuict. num.46.* Follen. *Item in pract.* verbo *Item quod ſuffocauit num.24.* Fachin. *lib.1. controuer. cap.49.* Maſcard. *de probat. concluſion.496. num.8.* Farinac. *in praxi quæſt.51. num.37.* teſtans de communi, & *quæſt.86. num.1.*

1254 Verum quamuis indicia, & præſumptiones non ſufficiant in crimine falſi ad pœnam infligẽdam, ſufficient tamen ad inquirendum, ad carcerandum, & etiam ad torquendum, vt tradunt Socin. *conſil. 61. num.11. lib.2.* Sfort. Oddo *conſil. 62. num.6.* Gabr. *conſil.169. num.12. lib.1.* Clar. *in pract. §. falſum*, ver. *trita eſt concluſio*. Theſaur. *quæſt. forenſ. lib.1. quæſt.47. num.11.* ver. *Item quando teſtes*, aſſerens, ita practicari apud Senatum Pedemontanum. Riminal. iun. *conſil.58. num.13. lib.1.* Afflict. *in conſtit. qui literas, num. 5.* Maſcard. *de probat. concluſ.740. num.26.* Ioſeph Ludouic. *deciſ. Lucenſ.13. num.51.* Menoch. *lib.1. præſump. qu. 99. num.* 10. Item Riminal. iun. *conſil.117. num.7. lib.2.* Gabr. *lib.7. commun. opin. concluſ.6. num.11.* Farinac. quamplures allegans *in praxi quæſt. 152. num.19.* Quando autem indicia ſint ſufficientia, vel non, pro tortura, relinquitur iudicis arbitrio, qui conſideratis circumſtantijs omnibus, & qualitate indiciorum, & præſumptionum, determinabit, an ſit deueniendum ad torturam, vt tradunt Bart. *in l. fin. num.5. ff. de quæſtion.* Angelus *de maleſic.* verbo *Fama publica, num.9.* Craueta *conſil.35. num.20.* Bald. *conſil. 95. num.6. lib.1.* & *conſil.515. num.6. lib.5.* Cabal. *reſol. crimin. caſu 200. num.144.* Clar. *in pract. §. fin. quæſt 64.* ver. *dixi quoque non ſufficere*. teſtans de communi. Oſaſch. *deciſ. Pedemon. 69. n.57.* Farinac. alios allegans *in praxi*, Tit. *de indic. & tort. quæſt.37. num.192.*

1255 Et quamuis indicia, & præſumptiones ſint violentæ, & indubitatæ, neque adhuc ſufficient ad infligendam pœnam ordinariam, vt loquentes de crimine falſi docent Craueta *conſil. 134. num. 39.* Hieronym. Gabr. *conſil.* 180. *num.* 20. *lib.* 1. & *conſil. 177. num. 1. lib. 2.* Natta *conſil.663. num.5. lib.3.* Surdus *conſil. 132. num.13.* ver. *Et quamuis*. Bertazol. *conſil. crimin.91. num.35. lib.1.* Farinac. *in praxi conſil. 152. num.21. & 37.* Ioſeph Ludouic. *deciſ. Lucenſ.13. num.50.* Theſaur. *lib.1. quæſt. for. q. 47. num.11.* Pœna enim ordinaria requirit probationes ordinarias, atque adeò in quocunque crimine clariſſimas, cap. *ſciant cuncti 2. quæſt.8.* & *l. qui ſententiam, C. de pœnis*, & tradunt Bald. *in l. fin.* ver. *Hæc eſt ſententia, ff. de hæred. inſtit.* Bart. *in l. non ſolum §. ſed vt probetur, ff. de noui oper. nun.* vbi & alij Doctores Aretin. *in cap. tertio loco, num. 19. de probat.* Innocent. *in cap. quia verisſimile, num.2.* ver. *Nota tamen, de præſumpt.* Clarus *in pract. §. fin. quæſt.20.* ver. *ſcias tamen*, teſtans de communi opinione. Menoch. *lib.1. de præſumpt. quæſt. 58. num.2.* & *qu.97. num.23.* aſſerens eſſe opinionem magis communem. Boſſius *in pract. crimin. tit. de conuict. num.46.* Maſcard. *de probat. concluſ.1221. num. 55.* Eugen. *conſil.76. num.19.* Seſſe *deciſ.103. num. 16. & 18.* Farinac. *in pract. tit. de reo confeſſo, quæſt.86. nu.110.* vbi alios plures citat. Imo quamplures arbitrati ſunt quod neque pro imponenda pœna extraordinaria ſufficiant, indicia indubitata, quos refert Farinac. *dicta quæſt.86. num.57.*

Quando crimen falſi probari poſſit per coniecturas, & præſumptiones. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

1256 *Crimen falſi quo ad crimen probatur coniecturis: non autem quo ad factum.*
1257 *Falſum quando coniecturis probari poſſit.*
1258 *Notarius quando arguatur falſi.*
Non regiſtrare ſtatim inſtrumentum: conſueta omittere: cancellatura, vel raſio, ſunt indicia falſitatis.

1256 Ad III. Reſp. Quod in hoc propoſito conſideratur, quod iſtud crimen falſi eſt difficilis probationis, reſpectu delinquentium, cum, vt plurimum, ſoleat committi ſecretè: non autem reſpectu ipſius corporis delicti, cum ex ipſa falſitate remaneant veſtigia, & factum ſit apparens, & permanens, vt ſi fuerit abraſum inſtrumentum, vel lacerum, vt in caſu Farinac. *conſ.23. per totum*: vel cancellatum, vel ſi fuerit ei aliquid additum, vel diminutum; poterit oculo corporeo bene percipi, & ſic habeat vitium viſibile: vel ſi aliqua alia res, vel merces fuerit alterata, vel deprauata, poterit etiam ex ipſa re, vel merce conſtare de ipſa deprauatione, ſaltem per peritos. Idem ſi aliqua menſura non fuerit iuſta, ſed etiam deprauata, vel diminuta, vel alterata, poterit per inſpectionem, vel per menſuram ad aliam menſuram iuſtam fieri experientia, vel comparatio, & ſic in ſimilibus falſitatibus conſiſtentibus in aliquo facto extrinſeco apparenti, & viſibili, debeat de dicta falſitate conſtare non per coniecturas, & præſumptiones, ſed verè per teſtes, & per ocularem inſpectionem, & relationem medio iuramento per teſtes faciendam, & in actus redigendam per Notarium, prout tradunt Doctores in terminis in crim. falſæ, vel diminutæ, ſeu alteratæ monetæ.

ADDITIO.

1257 Supradicta habent locum, quando falſitas eſt permanens, & de ſui natura eſt demonſtrabilis, alioquin habent locum etiam in hoc crimine coniecturæ, & præſumptiones, quando agitur ciuiliter, & etiam quando agitur criminaliter in ordine ad inquirendum, carcerandum &c. vt dictum eſt in ſuperioribus. Et proinde circa ſcripturas probari falſitatem per coniecturas, tradunt communiter Fran. Curt. *conſil.* 132. *num.* 10. Dec. *conſil.* 448. *num.* 28. Calcan. *conſil.* 27. *circa fin.* Anania *conſil.* 49 *num.* 3. Bertrand. *conſil.* 139. *vol.* 3. Grammat. *conſil.* 40. *poſt init.* Neuizan, *conſil.* 8. *num.* 38. Crauet. *conſil.* 134. *num.* 39. & alij, quos citat & ſequitur Maſcar. *de probat. concluſ.* 739. *num.* 5.

1258 Et proinde quando Notarius non ſeruauit ſuam conſuetudinem, nempe ſi non regiſtrauit ſtatim inſtrumentum, habetur coniectura falſi, cap. *Inter dilectos de fide inſtrument.* & notant Crauetta *Conſil.* 5. *vol.* 1. aut ſi conſueta omiſit. c. *Cum grati, de crimin.* & notant Apoſtil, *ad Bar. in l. fin. ff. de tab. exhiben.* Dec. *in capit.* 2. *not.* 3. *de reſcrip.* Ripa *in cap. Cum primo, de conſtit.* Sic etiam cancellatio, vel raſura, dummodo ſit in loco ſubſtantiali eſt coniectura probans falſitatem, vt notant Natta *Conſil.* 130. *vol.* Marapta *de ordine iudiciar. par.* 6. *tit. Et peruenitur aliquando, num.* 148. Veral. *deciſ.* 3. *num.* 6. *par.* 2. Aut ſi ſit ſolitus notarius fabricare inſtrumenta falſa, vt tradunt Bald. *conſil.* 401. *n.* 2. Bertazol. *conſil.* 91. *num.* 35. Boſſius *in prac. tit. de fal. num.* 7. Farinac. *in praxi quæſt.* 153. *num.* 146.

An moneta cuſa, vel falſa, debeat per teſtes concludenter probari, vbi de ſuſpicione, & purgatione huius criminis.

Quæſtio IV.

SVMMARIVM.

1259 *In crimine monetæ debet conſtare de corpore delicti.*

Si non conſtet de corpore delicti, non poteſt reus damnari, licet confiteatur in crimine monetæ.

Moneta adulterina apud aliquem reperta an reddat conuictum.

1260 *Pœna Conſtit. Vrbani VIII. contra Monetarios, quando locum habeant.*

1261 *Si penès aliquem reperiantur monetæ falſæ conſideranda qualitas perſonæ, circumſtantiæ &c.*

Quid ſi habeat reconditas in arca.

1262 *Monetæ falſæ apud aliquem repertæ quando faciant præſumptionem contra ipſum.*

1263 *Vna aut altera moneta falſa non facit ſuſpicionem.*

Quid ſi conſeruetur moneta falſa ob effigiem &c.

1264 *Habens monetas falſas collectas ad alium effectum, quam expendendi, an veniat in ſuſpicionem &c.*

1265 *Veniens in ſuſpicionem ob monetam falſam apud ſe repertam, quomodo ſe poſſit purgare.*

1266 *An pro purgatione ſufficiat iuramentum.*

Mala fama iurantis extenuat vim iuramenti.

1259 Ad 4. Reſp. Quòd debet plenè conſtare per teſtes vel per peritos deponentes de ipſa falſa cuſione, vel diminutione, ſeu alteratione eiuſdem monetæ, vel de qualitate materiæ, an aurum, vel argentum, quibus moneta cuſa reperitur, ſint iuſtæ ligæ, vel iuſti ponderis, aliàs ſi confiteretur reus confeciſſe dictam falſam monetam, & non appareat euidenter de ipſa falſitate, non poſſet condemnari. Cephal. *conſ.* 230. *n.* 11. *volum.* 1. quem refert Brun. à Sol. *in ſuo vnico conſ. crim. n.* 176. & ſequitur Moder. Roman. *in quæſt.* 2. *n.* 22. Burſat. *conſ.* 166. *nu.* 4. *verſ. reſpondetur enim,* & *num. ſeqq.* & in terminis etiam, an per inſpectionem oculorum conſtare debeat de corpore delicti in iſto crimine falſæ monetæ, Hond. *conſ.* 99. *num.* 11. *volum.* 2. & quid ſi inuenta fuit moneta adulterina penès aliquem, an dicatur conuictus. Vide latè Marſ. *in l. qui falſam. n.* 10. & *ſeqq. ff. de falſ.* Decian. *lib.* 7. *cap.* 26. *num.* 5. & *cap.* 27. *n.* 2. vbi firmat negatiuè: ſed erit conſideranda qualitas perſonæ, & quantitas pecuniæ, & aliæ circumſtantiæ, & in ſpecie ſi voluerit ipſam monetam adulterinam abſcondere, vel proijcere, prout ipſe in facto habuit.

ADDITIO.

1260 Conſonant, quæ allata ſunt *n.* 1252. & *ſequentib.* de probatione criminis falſi in genere. Vnde vt locum habeant pœnæ poſitæ in præfata Conſtitutione tanquam ordinariæ, neceſſe erit, quod plenè conſtet de aliqua ex illis actionibus ibi interdictis, nempe tunſione, fabricatione, coloratione, ſeu alia adulteratione, aut erogatione ſcienter facta. & quod per teſtes conuincatur reus, aut delictum confiteatur. Alioqnin ſi ſint tantum indicia quamuis vehementiſſima, non habebit locum pœna ibi poſita

Digitized by Google

ſita, iuxta dicta *num.* 1255. Sed ad ſummum, ſi ea reus non purgauerit, puniri poterit pœna extraordinaria.

1261 Si penès aliquem inueniantur monetę falſæ, conſideranda eſt qualitas perſonæ, & circumſtantiæ, nam ſi reperiantur apud ipſum inciſæ, aut alio modo factæ inhabiles, vt expendantur, non aderit locus pœnæ, vt notant Decian. *lib.7. tract. crimin. cap.22. num.*14. Farinac. *in praxi tom.5. quæſt.* 115. *inſpect.* 3. *num.* 143. Io. Kitzelius *de iure monetar. claſ.5. quæſt.3. ſect.4. num.46.* Talis enim circumſtantia inciſionis declarat abſuiſſe animum expendendi tales monetas, atque adeo nec etiam animo crimen commiſſum fuiſſe. Similiter etiam, ſi habeat in arca reconditas, non eſſe præſumendum delictum, tradunt Gallinius *de verbor. ſignificat. lib.5. cap.* 20. *num.* 256. Rener. Budel. *de re num. lib.* 2. *cap.27. num.36.* Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *centur.4. caſu* 316. *num.66.* Boer. *de iure monet. cap.6. n.* 22. Farinac. *d. inſpect.* 3. *modo citata, num.* 156. Suppoſito tamen, quod is, apud quem inueniuntur, ſit vir honeſtæ conditionis & bonæ famæ. Addunt tamen Budel. *citat.* Marſil. *conſil.*47. Maſcard. *de probationib. concluſ.* 742. *num.* .... Quod res eſt plena periculi, quod præſumptio eſt contra ipſum, & proinde torqueri poterit.

1262 Verum hoc tantum locum habere puto, ſi monetæ falſę inuentæ ſint in magna quantitate, quia tunc non poteſt præſumi, cum non ſit probabile, quod tot monetæ ad eius manus peruenerint, & ideo præſumptio eſſet contra ipſum, niſi deferret vnde habuiſſet. Rurſus, licet ſint in parua quantitate, ſi tamen ſint adminiculatæ alijs indicijs, facient præſumptionem contra ipſum. At ſi vna, aut altera moneta, aut etiam plures diuerſæ ſpeciei reperiantur apud virum honeſtum, non video, quod poſſint facere iudicium contra ipſum, cum valde probabile ſit, quod ad manus eius aliunde peruenerint pro bonis, nec alia indicia contra ipſum exiſtunt. Præſertim in circumſtantijs, quod ſit ſolitus plures monetas recipere, vt mercatores, aut quod ſoleant currere monetæ falſæ.

1263 Ex quo deducitur, quod cum vna, aut altera moneta falſa reperitur apud aliquem, quamuis non dicat, à quo acceperit, non per hoc tamen in ſuſpicionem venire debet: quia cum facile ſit monetas falſas legitimis immixtas obrepere, dum à pluribus pecuniam accepit, non poteſt ſcire, à quo falſas acceperit, præſertim, ſi notabile tempus fluxerit. Rurſus, non potuiſſe argui huius criminis illum, qui cum accepiſſet monetam argenteam cum figura Principis egregiè ficta, eam conſeruauit appensâ in cubiculo ob dictam imaginē Principis: nam deprehenſa falſitate, ei licuit in alium vſum conuertere. Nec tenebatur denunciare, à quo accepiſſet, tum quia eadem die à duobus notabilem ſummam exegerat, & ab vtriſque monetas eiuſdem ſigilli, quem habebat falſa, vnde non poterat ſcire, à quo accepiſſet, quia vtramque pecuniam miſcuerat. Tum quia cum vnicam tantum adulteratam acceperit, debuit præſumere non ſcienter ſibi ſolutam, ſicut etiam ijs, à quibus acceperat.

1264 Rurſus, ſi quis haberet monetas adulteratas collectas, non ad effectũ expendendi, ſed ad effectum vẽdendi quanti valent, non eſſet reus huius criminis, nec pœnis huius Conſtitut. ſubijceretur, cum id fieri poſſit ſine dolo, vt tradunt Cephal. *Conſil.* 330. *num.* 3. *lib.* 2. Decian. *lib.* 7. *tract. crimin. cap.* 26. *num.3. in fine.* Farinac. *in Praxi tom.5. quæſt.* 115. *num.* 161. Kitzelius *de iure monet. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *ſect.4. num.39. in fine.* Imo hic talis vtilem rem præſtat Reipublicæ, quia colligendo monetas adulterinas, purgat rem monetariam tali vitio.

1265 Præterea is, apud quem monetæ falſæ reperiuntur, ſi veniat in ſuſpicionem delicti, diuerſimode ſe purgare poterit. Et præſertim ſi nominet, à quo acceperit, vt tradunt Decian. *lib.7. tract. crimin. cap.27. num.1. in fine.* Gallin. *lib.5. de verbor. ſignificat. cap.* 20. *num.*254. Menoch. *lib.2. de arbitr. caſu* 316. *num.* 57. Bocer. *de iure Monetæ, cap.* 6. *num.*19. Farinac. *tom.5. Praxis crimin. quæſt.*115. *num.* 160. Quia tali pacto eximit ſe à ſuſpicione delicti, & profert ſuam bonam fidem, & proinde ſi ſit honeſtæ conditionis, ei credendum eſt. Sed quid, ſi ille quem nominauit, negaret, ſe dediſſe tales monetas, nec alter probare poſſet ſe accepiſſe? Reſp. in tali caſu eſſe conſiderandas qualitates perſonarum, indicia, circumſtantias, atque alia huiuſmodi, vnde ſaltem probabile iudicium poſſit formari de eo, qui veritatem dixit: & in dubio, niſi adſint alia indicia, contra neutrum erit procedendum.

1266 Iuramentum quoque ſufficere ad purgandam ſuſpicionem, tradunt Marſil. *in l. Qui falſam, num.90. ff. ad leg. Cornel. de falſ.* Decian. *lib.7. tract. crimin. cap.25. num.8.* Clarus *in pract. lib.* 5. *§. Falſum num.*145. *&* 159. Bocer. *de iure monetæ, cap.* 8. *num.*18. Farinac. *tom.* 5. *praxis, quæſt.* 115. *num.*159. Kitzelius *de iure monet. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *num.* 43. Hoc enim habet iuramentum ex natura ſua, vt poſſit purgare malas ſuſpiciones; quod tamen limitandum videtur, vt non habeat locum in eo, qui eſt malæ famæ: nam mala fama iurantis extenuat vim iuramenti, vt tradunt Bald. *in cap. Bonæ* 1. *de elect.* Panuin. *de poteſt. Capit. Sede vacan. par.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 17. Gutierez *de iuramen. confir. par.1. cap.40. num.*27.

In-

Inſtrumenta pro cudenda, aut tondenda moneta quod iudicium faciant. Quæſtio V.

SVMMARIVM.

1267 *Inſtrumenta monetaria faciunt iudicium ad torturam.*
Etiam contra dominum domus.
1268 *Quid ſi ille, apud quem reperiuntur, ſit bonæ famæ.*
Quid ſi inſtrumenta ſint antiqua.

1267 Ad 5. Reſp. Sufficiens eſſe indicium ad torturam. ita in terminis Dominicus de Franchis, *deciſ.* 440. volens, quòd ex ſolis inſtrumentis repertis contra aliquem cudentem falſam monetam, poteſt torqueri, & conuincitur vnico teſte fide digno, & ex fama publica. & Marſil. *in l. qui falſam. num.* 40. *ff. de falſis*, in ſpecie hanc concluſionem ponit, & poſt multa concludit, quòd ſi ille, penès quem reperta ſunt dicta inſtrumenta, non ſit bonæ conditionis, & famæ, talis inuentio indicium faciat ad torturam; & quod indicium faciat contra Dominum domus, & illa retinentes, vide Decian. *reſp.* 93. *num.* 81. *& ſeq. volum.* 2. Maſcard. *de probat. concl.* 1066. *num.* 10. *volum.* 3. Honded. *conſ.* 92. *volum.* 2. Cephal. *conſ.* 145. *num.* 32. *& ſeq. volum.* 3.

ADDITIO.

1265 Idem ſenſit Boſſius *in pract. crimin. tit. de falſa moneta num.* 7. Vincent. de Franchis *deciſ.* 440. *num.* 1. Et eamdem limitationem, quod inſtrumenta apud aliquem reperta non faciant indicium ad torturam, quando ſit bonæ famæ, tradunt etiam Bald. *in l. fin. ff. de hered. inſtit.* Imola *ibid.* Salicet. *in l. fin. circa fin. C. de quæſt.* Boſſius *citat.* Maſcard. *de probat. concluſ.* 1066. *num.* 10. Boniſac. *de furt. §. Fraudoloſa num.* 64. Catala *de indul. cap.* 28. *n.* 68. Ball. *de lite diſp. caſu* 8. *num.* 10. Farinac. *tom.* 5. *prox. quæſt.* 115. *num.* 9. Debebit tamen ille, apud quem huiuſmodi inſtrumenta reperiuntur, dicere, vnde, & quomodo habuerit, & in quem finem. Rurſus, ſi inſtrumenta eſſent antiqua, & ex inſpectione conſtaret, non fuiſſe adhibita de recenti, ſed ſolum à longo tempore, præſertim ſi non continerent ſigillum monetarum, quæ de præſenti expenduntur, ſed antiquatarum, non crederem, quod facerent inditium ad torturam, quia non poteſt venire in ſuſpicionem, quod adhibeantur ad cudendas monetas. Et idem dicendum erit de inſtrumentis, quibus monetæ tondentur, apud aliquem repertis.

An bona fama tollat indicium, quod reſultat ex inuentione inſtrumentorum monetariorum apud ipſum. Quæſtio VI.

SVMMARIVM.

1269 *Bona fama quatenus purget indicium criminis falſæ monetæ ex inuentione inſtrumentorum.*
1270 *Bona fama quando non iuuet.*
Receptans ignoranter non dicitur receptare.
Quid ſi inſtrumenta monetaria in alicuius cubili reperiantur.
1271 *An habens falſas monetas, aut inſtrumenta pro fabricatione, habeatur pro conuicto.*

1269 Ad 6. Reſp. Quòd ſupradictum indicium tollitur per bonam famam Domini domus, vel dicta inſtrumenra retinentis. & quas excuſationes, & defenſiones adducere poſſit, & quomodo ſe tueri quis imputatus de falſa moneta, latè ponit Decian. *in tract. crim. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 27. *per totum*, vbi in ſpecie declarat, quòd non ſufficiat quælibet, & vulgaris bona fama, ſed ſit notabilis, & vehemens, & maximè ſi neſciat rationem reddere, quomodo ad eius manus dicta inſtrumenta peruenerunt. & *ſub num.* 8. poſt alios, quos allegat, teſtatur facere indicium ad torturam, & quòd poſſit reus condemnari de falſa moneta abſque eius confeſſione, ſi fuerint repertæ ſtampæ, & moneta falſa cuſa penès aliquem. Vide Moſcatel. *de probat. delict.* Rubr. *de falſ. monet. num.* 47. *& ſeq.* vbi reprobat, ſeu potius declarat deciſ. Vinc. de Franch. *deciſ.* 401. & *ſub num.* 18. docet, vt non ſufficiat, quòd teſtes de viſu dicant vidiſſe talem expendere, vel habere monetam falſam, niſi etiam fiat per peritos recognitio ſuper dicta moneta adulterina, vulgariter dicendo, *con la proua*, & latè tradit Maur. Burg. *in tract. de mod. proced. ex abrupto, quæſt.* 24. *num.* 152. *& num.* 136. *& ſeq.* & ſequitur quando fuerunt inuentæ monetæ

raſæ,

Digitized by Google

raſæ, & diminutæ, vel inuentæ fuerunt forficulæ, vel aliud genus inſtrumentorum, quo moneta tondi, aut minui ſolet, & ſi fuerint inuenta inſtrumenta apta ad cuſionem, quæ probationem facient, ibi etiam latè declarat.

ADDITIO.

1270 Bona fama non iuuabit, ſi apud aliquem reperiantur inſtrumenta ad fabricandam monetam, & monetæ falſæ correſpondentes inſtrumentis, ſeu ſigillis. nam tunc conſtat de corpore delicti, ſi fiat experientia per peritos de monetæ falſitate. & cum delictum ſit commiſſum in domo ipſius, inſurgit vehementiſſima præſumptio, ſi non ſit alius in eadem domo, in quem delictum refundi poſſit, aut niſi ipſe nominet, à quo talia inſtrumenta, & monetæ inuectæ fuerint. Fieri enim poſſet, quod ipſe neſciret, domi extare, & proinde conſideranda erunt indicia, an potuerit ſcire, quod apud ſe extarent, quia ſi probabile ſit, quod neſcierit apud ſe extare, excuſabitur, tanquam ſi non extitiſſent, ſiquidem deficiente ſcientia redditur ei inuoluntarium. ſic etiam ignoranter receptans non dicitur receptare *l. 1. ff. de recep.* Vbi Doctores. Et ita docent Boſſius *tit. de falſa monet. num. 7.* Decian. *lib. 7. crimin. c. 26. num 6. in fine*. Vnde ſi in aliqua domo reperiantur, in qua plures habitant, ad quos delictum pertinere poteſt, præſumptio contra illum orietur, ad quem ſpectat cubiculū, cęteri autem immunes erunt, niſi aliunde in ſuſpicionem veniant, quia ille tanquam de reperto in ſuo cubiculo tenetur rationem reddere. Et quamuis ad ſe non pertinerent, non excuſabitur, quia quamprimum id ſciuit, tenebatur indicare *l. 1. C. de f. lſ. monetis*.

1271 An autem, qui reperitur habere falſas monetas, aut inſtrumenta ordinata ad illius fabricationem, habeatur pro conuicto, ſi conetur abſcondedere, aut proijcere, affirmare videtur Decian. *li. 7. crimin. cap. 26. num* 5 nam per hoc videtur declarare, ſe eſſe in dolo, quia non celat quis, quod ſine culpa ab eo geſtum eſt. Verum hoc mihi non videtur certum indicium doli, quia fieri poteſt, quod haberet illas pecunias falſas abſq; animo expendendi, aut quod haberet denunciandi, ad quem pertinerent; ſicut etiam dici poteſt de inſtrumentis; ſed præuentus, & dubitans de moleſtia ſubeunda, attentet celare. & ideo videndum erit, quomodo euacuet ſuſpicionem, quam exhibuit tentans celare.

An in crimine falſæ monetæ requiratur actus conſummatus, & quid ſi per reum non ſteterit. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

1272 *In crimine falſæ monetæ ſufficit, ſi per reum non ſteterit, quod delictum conſummaretur.*

1273 *Non perficiens falſam monetam non punitur pœna ordinaria.*

1274 *Cudens monetas ex alia materia apparenti, quam currentis, an incurrat pœnas.*

Moneta debet eſſe id, quo res æſtimantur, & proinde proportionata valori.

1272 Ad VII. Reſp. Quod in caſu falſę monetæ non requiritur, quod actus ſit conſummatus, quando per eum non ſtat, quin conſummaretur. Ita Bart. *in l. qui falſas, ff. ad l. Cornel. de fal.* & ita tenet Dominicus de Franch. *deciſ.* 440. & ſecundum hanc opinionem iudicaſſe ſac. Conc. Neap. vt refert Grammat. *deciſ.* 74.

ADDITIO.

1273 Communis eſt concluſio, quod qui non perficit falſam monetam, ſed pœnitentia ductus intermittit attentatum, non punitur pœna ordinaria, ſed pro qualitate inchoati delicti. Ita Gloſ. *in l. quicunque* verbo *Res erit ff. ad leg. Cornel. de falſ.* Dec. *lib. 7. tract. crimin. cap. 27. num. 7.* Volateran. *lib. 3. de mineral. tit. 9. num.* 104. Grammat. *deciſ. 74. n. 29. & 30.* Bocerus *de iure monetæ cap. 6. num. 1.* Afflict. *ad cap. vnic. quæ ſint Regal.* verbo *monetæ, num. 24.* Clarus *lib. 5. §. falſum, num. 315.* Budel. *de re numer. lib. 2. cap. 27. num. 23.* Boniſac. *de furt. §. fraudoloſa, num. 66.* Gallin. *lib. 5. de verbor. ſignificat. capit. 20. num. 251.* Schoner. *lib. 1. diſp. feud. 4. theſi 136 litera* C. Harprecht. *§. Item lex Cornelia de falſis 7. nu. 51.* Inſtit. *de publ. iudicijs* Menoch. *de arbitr. centur. 4. caſu 316. num. 23.* Farinac. *tom. 5. praxis quæſt.* 115. *num. 92. & ſequent.* vbi latè Kithzel. *de iure monet. claſ. 5. quæſt. 2. ſect. 4. nu.* 34. Couarru. *de numiſm. cap. 8. num. 3.* ver. *ſed & an.* Azeuedo *lib. 8. recopil. tit. 17. l. 5. num. 26.* Narbona *lib. 4. noua recopil. tit. 1. l. 20. gloſ. 7. num 86.* Et fundantur *in l. qui falſam; init. ff. ad leg. Cornel. de falſ.* Excipiunt tamen, quando per ipſum non ſteterit, quin crimen perfecerit, vel quia in flagranti repertus ſit, & coactus ſit fugere. Vnde etiam pœnæ huius Conſtitutionis Vrbani VIII. non habebunt locum in eo, qui pœnitentia ductus non perfecit opus.

1274 An autem ille, qui cuderet monetas alterius materiæ à currenti, vt qui cuderet monetas cum ſigillo ſcutorum aureorum, ſed ex plumbo, aut ære, ita vt ex inſpectione ſtatim notum fieret, quod cuſæ non ſunt, vt expenderentur, ſed in alium finem, ne-

Digitized by Google

negatiuè videtur reſpondendum, quia ceſſat finis legis, quæ intendit per prohibitionem, & pœnas appoſitas auertere damnum, quod obuenit ex falſis monetis, & detonſis: quod non contingit, quando monetæ non ordinantur, vt expendantur; præſertim quia tales monetæ non eſſent veræ monetæ, ſed potius quædam numiſmata: ſiquidem de ratione monetæ eſt, quod habeat certum valorem ratione materiæ, & proinde quod conſtet certa materia à Principe determinata, & proportionata valori, ne poſſit eſſe id, quo res omnes æſtimantur, iuxta *l. ſi ita fideiuſſorem, in fine, ff. de fideiuſ.* & notant Ariſt. *li. 5. Ethicor, cap. 5.* Zaſius *in l. 2. §. mutui datio, ff de reb. cred.* Budel. *de re num. lib. 1. cap. 3. num. 19.* Gail. *de pignorat. cap. 13. num. 6.* Deinde quia euidenter appareret materia, ex qua conſtaret, & proinde non haberet locum crimen falſi, ſine quo non habetur adulteratio pecuniæ.

Cudens monetam alterius Principis, ſed non perficiens, qua pœna ſit puniendus, vbi & de tondentibus. *Quæſt. VIII.*

SVMMARIVM.

1275 *Pœna Conſtitutionis Vrbani VIII. contra monetarios quando habeat locum quo ad monetas aliorum Principum.*

1276 *Cudens monetas cum ſigillo alterius, non punitur pœna ordinaria.*

1277 *Adulteratio monetæ proprij Principis & adulteratio monetæ alieni, ſunt diuerſa crimina.*

1278 *Finis Conſtitutionis Vrbani VIII. contra monetarios.*

1279 *Pœna Conſtitutionis Vrbani VIII. contra monetarios non habet locum, ſi moneta ſit ærea, aut mixta.*

Pœna ordinaria circa monetarios non habet locum, ſi crimen ſit circa monetas minimi valoris.

Quid ſi ſit circa monetas argenteas minimi valoris in modica quantitate.

1280 *Pœnæ ordinariæ contra monetarios non habent locum, ſi monetæ ſint obſoletæ, & bannitæ à Principe.*

Diſpoſitiones pœnales circa monetas ſunt tantum de venalibus.

1281 *Tondentes falſas monetas, &c. non ſubſunt pœnis, &c.*

1275 Ad VIII. Reſp. diſtinguendo: aut moneta illius Principis, quæ falſificatur, expenditur in loco vbi falſificatur, & locum habet Conſtit. S. D. N. aut non expenditur, vel non eſt redacta ad perfectionem, & tunc non: ita in terminis tenet D. Franch. *iuxta d. deciſ 440. n. 7.* & quod ad fiſcum pertinet probare, quod in loco vbi fabricatur moneta, expendatur; ſed monerem, ſi caſus accideret, vt conſulatur ſacra Congregatio.

ADDITIO.

1276 Cudentem falſas monetas cum ſigillo alterius Principis non puniri pœna ordinaria, tradunt Hippolytus *in l. qui falſ. m, num. 63. ff. de falſ.* Cuman. *conſil. 79.* Alexan. *conſil. 104. vol. 1.* & *conſ. 121. vol. 7.* Afflict. *ad conſtit. adulterinam, num. 3.* Tiber. Decian. *lib. 7. crimin. cap. 27. num. 3.* Io. Aquila *de poteſt. monetæ cap. 10. vet. falſ. ns autem.* Budel. *de monet. cap. 27. num. 19.* Iulius Clar. *in pract. §. fin. quæſt. 67. init.* Anania *in cap. ad falſar. de falſ.* Viuius *com. opin.* verbo *moneta*, Hippol. *cõſ. 53. num. 39.* Couarru. *cap. 8. de veter. numiſ. num. 3. ver. quod ſi quis* Menoch. *de arbitrar. caſu 316 num. 27.* Azeuedo *lib. 8. recopilat. tit. 17. l. 5. num. 23. & 24.* Qua communi doctrina ſtante, dubitatur, an applicari poſſit Conſtitut. præfatæ Vrbani VIII. ita vt pœnæ in ea expreſſæ ſolum habeant locum quoad monetas Pontificis; aut quia Conſtitutio eſt pro omnibus Eccleſiaſticis degentibus intra Italiam, quo ad monetas ſolum illius Principis reſpectiuè, in quo delinquens reperitur.

1277 Et ratio dubitandi oritur ex eo, quod diuerſum eſt crimen, ſi adulterentur monetæ ſui Principis, ac ſi adulterentur alieni: ob quam rationem tradunt communiter Doctores, quod adulterans monetas Principis alieni, mitius ponitur, vt dictum eſt *num. præcedenti*. Nam adulterare monetas ſui Principis, continet crimen læſę maieſtatis, *l. 2. C. de falſ. monet.* vbi Bald. Salicet. & alij Doctores. Andr. Sicul. *conſil. 70. ver. Et ſi ita videantur, vol. 4.* Gigas *de crim. læſæ maieſt.* Tit. *qualiter, & à quibus.* Grãmat. *conſ. 6. num. 7.* Angel. *de maleſic.* verbo *præſente Caio, & appellante, num. 4* Cepol. *conſ 17.* Decian. *lib. 7. crimin. tract. cap. 23. num. 1.* Didac. Perez *in l. 4. tit. 6. lib. 8. ordinat.* Azeuedo *lib. 8 recopil. tit. 17. l. 5. num. 2.* Marſil *de indult. cap. 27. num. 1.* Catalan. *eod. tract. cap. 28. num. 36. & 56.* Maurus *de modo procedendi ex abrupto, cent. 1. quæſt. 23. num. 130.* Adulterans autem monetas alieni Principis, non committit crimen læſę maieſtatis, cum hoc crimen non habeat locum, niſi in ſubdito; & proinde cum ſit grauius crimen adulterare monetas proprij Principis, quam alieni, debet etiam correſpondere grauior pœna.

1278 Verum ſi hæc doctrina applicaretur præfatæ Conſtitutioni, pœnę in ea contentæ non haberent locum niſi quoad monetas cuſas auctoritate Summi Pontificis, quia cum afficiat ſolas perſonas Eccleſiaſticas, quæ non ſunt ſubditæ, niſi Summo Pontifici, & proinde ſolum contra ipſum committere poſſunt crimen læſæ maieſtatis, non deberent puniri taxatis pœnis, niſi peccantes contra monetas Summi Pontificis, quod eſt omnino contra ipſius men-

mentem; ſiquidem, vt conſtat ex proœmio Conſtitutionis, intendit extirpare, ſeueritate pœnarum, hoc crimen ab Eccleſiaſticis, quos decet pacem euangelizare, & charitate proximum proſequi: quod non aſſequeretur, ſi pœnæ imponerentur ſolum delinquentibus circa monetas eius auctoritate fabricatas. Et proinde tenendum eſt, quod diſpoſitio delictum vniuerſaliter comprehendat circa quodcunque genus monetarum.

1279 Cum autem præfata Conſtitutio diſponat ſolum de monetis aureis, & argenteis, non habebit locum in monetis æreis, aut mixtis ex ære, & argento, aut alterius materię; ſiquidem pœnæ ſtrictè accipiendæ ſunt. Vnde etiam tradunt communiter Doctores, quod pœna ordinaria non habet locum, ſed alia mitior quo ad eos, qui fabricant falſas monetas minimi valoris, qualis regulariter ſolet eſſe moneta ærea, argum. ex *l. ſi quis C. de falſ. mon.* ita Decian. *lib. 7. crimin. cap. 27. num. 2.* Menoch. *lib. 2. de arbitrar. centur. 3. caſu 316. num. 33.* Tuſch. *litera M. concluſ. 354. num. 27.* Farinac. *tom. 5. praxis qu. 115. num. 91.* Harprech. *§. item lex Cornel. de falſ. 7. n. 52* Inſtit. *de publ. iud.* Bocer. *de iure monetæ cap. 5. n. 6.* Nicolaus Euerar. *iun. conſil. 54. num. 14.* Kithzelius *de monetis claſ. 5. quæſt. 2. ſect. 4. num. 33.* Cabal. *in reſol. crimin. caſu 199. num. 19.* Maurus Burg. *de modo proceden. ex abrup. cent. 1. quæſt. 33. num. 135.* Azeuedo *lib. 8. recopil. tit. 17. l. 5. num. 32.* An autem hoc extendi poſſit ad monetas argenteas minimi valoris, affirmatiuè eſſet reſpondendum, ſi in exigua quantitate cuderetur, quia haberet locum paruitas materiæ. Verum quia vbi agitur de exiguo emolumento, non præſumitur, quod quis ſe exponat periculo pœnæ grauiſſimę, quale eſt vltimum ſupplicium; nec quod plus impendere voluerit pro inſtrumentis, quam lucrari ex adulteratis monetis, ideo præſumitur, quod voluerit fabricare magnam quantitatem monetæ adulteratæ, & proinde non excuſabitur ratione exiguæ quantitatis.

1280 Ex quibus deducitur, quod ſi quis cuderet falſas monetas ex ijs quę prius erant in vſu, ſed de præſenti ſunt bannitę à Principe, aut tales monetas antiquatas tonderet, non haberet locum pœna ordinaria, atque adeo nec pœnę impoſitę in præfata Conſtitutione, ſed mitiores. Ita notant Decian. *lib. 7. crimin. cap. 25. num. 10.* Honded. *conſil. 92. n. 9 27. & 32. vol. 2.* Menoch. *lib. 2. de arbitr. caſu 316. num. 67.* Budel. *de monet. lib. 2. cap. 27. num. 36. ver. Quarto excuſabitur,* Farinac. *tom. 5. praxis quæſt. 115 num. 142.* Bocer. *de iure monetæ capit. 6. numer. 24.* Kithzel. *eod. tract. claſ. 5. quæſt. 2. ſect. 4. num. 49.* Franciſ. Curt. *de monet. num. 20.* vbi citat Bald. qui ita conſuluit. Azeuedo *lib. 8. recopil. tit. 17. l. 5. n. 25.* Guidius *de mineralib. quæſt 78. num. 115.* Lezana *in ſum.* verbo *Monetarij, num. 3.* Et quo ad actionem tondendi, conſtat, quia cum illę monetę non ſint vſuales, remanent in diſpoſitione poſſidentis, vt poſſit, quod libuerit de ipſis efficere. Ratio autem eſt, quia diſpoſitiones pœnales circa monetas ſunt tantum de vſualibus, quia in his tantum committi poteſt crimen falſi, & inferri damnum communitati. Monetę autem, quę non ſunt vſuales, non ſunt verę monetę, nec tali appellatione veniunt, cum non poſſint ſortiri finem, ad quem moneta deſtinatur. Ruſus cum ſint reprobatę ſunt eliminatæ à re monetaria, & proinde non ſunt amplius ſub tutela publicæ auctoritatis, & ideo non violatur ius, & auctoritas Principis, nec ipſi fit iniuria.

1281 Quod etiam extenditur ad tondentes falſas monetas, aut eas adulterantes, vt notant Cotta *in memorabilibus,* verbo *actus nullus,* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 27. num. 14.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 316. num. 19. & ſequent.* Surd. *deciſ. 282. num. 18.* quos citat & ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat. 51. num. 62.* Lezana *in ſum. ver. Monetarij n. 3* Quod tamen intelligi debet, dummodo falſificatio monetarum falſarum non eſſet in ordine ad eas expendendas. Et ratio eſt, quia monetæ falſæ non ſunt veræ monetæ, & ideo non cadunt ſub diſpoſitionibus loquentibus de monetis, nam cum ſint pœnales ſtrictè accipiendæ ſunt, atque adeo de monetis in propria ſignificatione, & quæ ſunt veræ monetæ.

Falſam monetam apud ſe habens, aut expendens, an puniatur tanquam auctor. Quid ſi tacito nomine doceat de auctore. vbi & alia de materia. Quæſtio IX.

SVMMARIVM.

1282 *Falſam monetam habens vel expendens punitur; excuſatur docens de auctore, licet non exprimat nomen, ſi ſit bona fama.*

1283 *Doloſè falſas monetas expendens punitur pœna mortis, vel mitiori, ſecundum alios.*

Conciliantur opiniones.

1284 *Pœnæ Conſtitutionis Vrbani VIII. contra monetarios an locum habeant quò ad omnes expendentes monetas falſas.*

In pœnis fit benignior interpretatio.

Verbum ſubſequens declarat antecedens.

1285 *Ignorãtia excuſat expendentes falſas monetas.*

Ignorantia reddit factum inuoluntarium.

1286 *Ignorantia craſſa & ſupina an excuſet à pœna expendentium monetas falſas.*

Vt locum habeat pœna requiritur dolus.

Qualibet cauſa etiam iniuſta excuſat à pœna.

1287 *Quando pœna eſt impoſita ſcienter delinquenti, qualibet ignorantia excuſat.*

Quæcumque ignorantia excludit dolum, etiam craſſa.

1288 *Antequam procedatur contra expendentes monetas falſas, quid prærequiratur.*

Pro Eccleſiaſticis præſumitur bona opinio.

1289 *Si dubiũ ſit, an moneta ſit falſa, an poſſit expẽdi.*

1290 *Dicens, ſi moneta erit falſa, tradam probam, omnino excuſatur.*

1291 *Expendens monetam falſam tanti, quanti valet, aut ludo exponens, an excuſetur.*

Ad

Digitized by Google

1282 Ad 9. Reſp. Quòd falſam monetam habens, vel expendens ſcienter, punitur pœna mortis in Regno Neapolit. ſed habens, vel expendens, excuſatur, ſi docet de authore, etiam non expreſſo nomine, quando eſt bonæ famæ. Ita in proprijs terminis tenet D. de Franch. *deciſ.401. per totam*, vbi quamplurimos cumulat authores, ad quos breuitatis cauſa te remitto.

ADDITIO.

1283 Pœna mortis afficiendos eſſe tanquam falſarios qui falſas monetas doloſe expendunt, tradunt Marſil. *in l. qui falſam*, & *l. lege Cornelia* §. *eadem pœna*, & §. *eadem lege*, *ff. ad leg.* Cornel. *de falſ.* Couaruu. *de veter. numiſ. cap* 8. *num.*4. Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. cent.* 4. *caſu* 38. *num.* 52. Honded. *conſ.*92. *num.*5. *vol.*2. Harprech. *in* §. *item lex Cornel. num.*58. Farinac. *tom.* 5. *prax. quæſt.* 115. *inſpection.*3. *num.*115. Sixtin. *lib.*2. *de regal. cap.*7. *n.*135. Afflict. *in Conſtit. Regni Sicil.* Rubr. *adulterinam* §. 1. *num.*3. Clar. §. *falſum*, *num.* 38. Vincent. de Franch. *deciſ.*401. Ricc. *collect.*147. *ampl.* 4. Homobon. *tract.* 10. *exam. Eccleſ. cap.*4. *quæſt.*12. *reſol.*2. Hæc tamen opinio non eſt certa, nam oppoſitum tenent, nempe non eſſe afficiendos pœna mortis, ſed ſolum mitiori, Bart. *in l. lege Cornelia*, *ff. ad leg. Cornel. de falſ.* Schoner. *lib.*1. *diſput. feud.*4. *theſi* 145 Budel. *de re num. cap.*27. *num.*34. *in fine*. Bonifac. *de furtis*, §. *fraudoloſa*, *num.* 62. teſtans de praxi Volateran. *lib.*3. *de mineralib. tit.* 9. *num.* 107. Peguer. *deciſ.*46. *num.*14. Tuſch. *litera M*, *concluſ.*352 *num.*1. & *concluſ.*354. *num.*32. Panormit. *in cap. ad falſarior. de crimine falſi*, Anania *ibid.* Hippol. *conſil.*47. *num.*2. Cepolla *conſil.* 87. *num.*2. Decian. *li.*7. *criminal. cap.*25. *num.* 4. Verum hæ contrariæ opiniones videntur poſſe conciliari, vt prima procedat quando expendens falſam monetam, cooperatur crimini cudentis, ita vt ſciat, à quo cudatur, & in gratiam ipſius expendat, nam tunc participat in crimine, & ideo teneri debet eadem pœna. Secunda vero locum habeat, quando cognoſcit quidem monetam eſſe falſam, ſed neſcit, à quo fabricata ſit, nec vllo pacto delicto fabricandi cooperatur; quod delictum, cum ſit minus, minori quoque pœna puniri debet, cum pœna debeat eſſe proportionata delicto.

1284 Quod autem ſpectat ad præfatam Conſtitutionem Vrbani contra monetarios, apertè etiã ad expendentes adulteratas monetas extendit eamdem pœnam vltimi ſupplicij impoſitam fabricantibus falſas monetas; ſi tamen ſcienter id faciant. Dubium tamen eſt, an quò ad omnes expendentes falſas monetas ſcienter habeat locum, an vero accipienda ſit iuxta explicationem *num. præcedent.* Et quidem cum in pœnis fiat benignior interpretatio, *l. penul. ff. de pœnis*, & cap. *ex literis de conſtit.* & cap. *in pœnis de reg. iur. in* 6. videtur admitti poſſe dicta explicatio, vt ſcilicet pœna vltimi ſupplicij locum habeat, quo ad eos qui primò expendunt falſas monetas, non autem quo ad eos, qui expendunt acceptas ab alio. Cui expoſitioni fauent verba Conſtitutionis. ibi §. 3. *ſeu etiam quomodolibet adulteratas ſcienter erogare*, *aut exponere præſumpſerit*. Verbum enim *exponere*, quadrat illi, qui primò expendit, nam ille propriè exponit pecunias publicæ negociationi. qui verò ab alio acceptas expendit, non exponit, ſed iam expoſitis vtitur. Vnde verbũ *exponere*, declarat verbum antecedens, *erogare*, & reſtringit ad primam erogationem, iuxta *l. vtrum ff. de petit. hæred.* & *l. qui filiabus, init.* & *l. ſi ſeruus* §. *fin. ff. de leg.*1. & *l. quæſitum*, §. 1. & *l. prædys*, *ff. de leg.*1. & notant Caſtrenſ. *conſil.*357. *num.*3. *volum.*1. Imola *conſil.*85. *init.* Signorol. *conſil.*37. *num.*7. ver. *præterea*, Roman. *conſil.* 328. *num.*5. Deinde prohibetur ſub eadem pœna erogatio monetarum falſarum, ſub qua prohibetur fabricatio, tanquam delictum pullulans ex delicto fabricationis, ſeu potius tanquam aſſequutio finis, ad quem ordinatur delictum fabricationis, vt nedum ſit prohibitum delictum, ſed etiam finis delicti. Ergo cenſeri debet prohibita ſub tali pœna ſola prima erogatio monetarum adulteratarum, cum in ipſo obtineatur totus finis cudentium falſas monetas. Nec obſtat dictio, *ſcienter*, quaſi per ipſam determinetur ad omnem erogationem, quæ fiat cum ſcientia; nam etiam prima erogatio poteſt fieri cum ſcientia, & etiam ſine ſcientia, vt ſi fabricans monetas falſas det alicui expendendas, qui neſciat eſſe falſas, nam tunc non puniretur; & ideo dictio, *ſcienter*, non eſt ſuperflua, ſed coarctat diſpoſitionem ad primam erogationem, quæ fiat cum ſcientia.

1285 Secluſa autem ſcientia in expendentibus falſas monetas, nulla pœna habet locum, cum ignorantia excuſet, & reddat factum inuoluntarium, vt deſumitur ex *l. lege Cornelia*, §. *eadem lege*, ibi. *dolo malo ff. ad leg. Cornel. de falſ.* vbi Bart. *num.*4. Marſil. *in l. qui falſam*, *num.*65. *eod. tit.* Budel. *de re numar. lib.*2. *cap.*27. *num.*35. Honded. *conſil.* 92. *n.* 16. *vol.*2. Bocer. *de iure moneta*, *cap.*6. *num.*14. Bonifac. *de furt.* §. *fraudoloſa*, *num.* 63. Harprecht. *in* §. *item lex Cornel. de falſis*, *num.*60. Inſtit. *de publ. iud.* Menoch. *lib.*2. *de arbitr. centur.*3. *caſu* 316. *num.*55. Farinac. *tom.*5. *praxis quæſt.*115. *inſpect.*3. *num.*153. Crauetta *conſil.*244. *num.* 4. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.*26. *num.*3. & *cap.*27. *num.*1. Macerat. *reſol.* 44. *caſu* 7. *num.*1. *lib.*3. Burgus *de modo proceden. ex abrup. cent.* 1. *quæſt.*23. *num.*139. Azeuedo *lib.* 8. *recopil. tit.* 17. *l.* 5. *num.* 45. Kitzelius *de iure monet. claſ.* 5. *quæſt.*2. *ſect.*4. *num.*41. Cabal. *in reſol. crim. caſu* 199. *num.*7. & 15.

1286 Et quamuis Marſil. *in l. qui falſam*, *n.* 89. *ff. de falſ.* quem videtur ſequi Menoch. *de arbitr. li.*2 *caſu* 316. *num.*56. velit ignorantiam craſſam, & ſupinam non excuſare; verius tamen puto, quod licet non excuſet à peccato, excuſet tamen à pœna. Siquidem vt locum habeat pœna, requiritur dolus, *l. lege Cornelia* §. *eadem lege ff. ad leg. Cornel. de falſ.* Qualibet autem cauſa excuſat à dolo *l.* 2. *ff. de plagiar.* & notant Hippolyt. *conſil.* 2. *num.*14. Clar. §. *fin. quæſt.*60. *num.*21. Suedus *deciſ.*89. *num.*21. Farinac.

Digitized by Google

par. 1. *praxis, quaſt.* 16. *num.* 64. Quod valet etiam ſi cauſa ſit iniuſta, & fatua, *l. igitur,* §. 3. *ff. de liber. cau.* Gloſ. *in l.* 1. *in fine, ff. ſi quis ius dicen.* Menoch. *de recuper. poſſeſſ. remed.* 5. *num.* 49. Dec. *conſ.* 37. Iaſ. *in l. qui iuraſſe, num.* 5. *ff. de iureiur.* Pinel. *in l.* 2. *par.* 2. *cap.* 3. *num.* 18. *Cod. de reſcinden. vendit.* Gabr. *concluſ.* 8. *num.* 83. *lib.* 7. Honded. *conſ.* 35. *numer.* 59. Quando autem interuenit ignorantia, licet craſſa, interuenit etiam aliqua cauſa.

1287 Atque in terminis præfatæ Conſtitutionis Vrbani VIII. contra monetarios, res eſt magis certa; quia Pontifex vtitur verbis, *Scienter*, & *præſumpſerit*. Quando enim pęna imponitur præſumenti, & ſcienter aliquid facienti, ignorantia, quantumuis craſſa, excuſat à pena. Ita Bart. *in l. ſi adulterium, num.* 11. *ff. ad leg. Iuliam de adult.* Ancharan. *in Clemen. vn. de conſang.* Imola *num.* 4. Bonifac. *num.* 14. Syluester verbo *Ignorantia quæſt.* 8. Couaruu. *in cap. alma mater par.* 1. §. 10. *num.* 17. ver. *eadem ſane* Henriquez *lib.* 13. *de excom. cap.* 23. *num.* 3. Ledeſma *in ſum. cap.* 3. *de excommun. dub. vlt. dicto* 3. Ludouic. Lopez *par.* 2. *Inſtruct. cap.* 13. *de excom.* §. *ſed iam ad ſecundum punct.* Gregor. Lopez *l. fin.* verbo *A ſapiendas, tit.* 18. *par.* 7. Quos citat & ſequitur Sanchez *lib.* 9. *de matr. diſp.* 32. *num.* 36. Et ratio eſt. Quia quando lex requirit, quod aliquid ſcienter fiat, requirit etiam dolum, & animum delinquendi. Stante autem quacunque ignorantia excluditur dolus, *l. Et ſi leges* §. *ſcire ff. de petit. hared.* ibi. *Non puto eſſe prædonem, qui dolo caret, quamuis in iure errauit*, & *l. igitur*, ver. *Et generaliter ff. de liberal. cau.* ibi, *Et generaliter quoties aliquis iuſtis rationibus ductus, vel non ductus, ſine calliditate tamen putauit ſe liberum: dicendum eſt, hunc in ea cauſa eſſe, vt ſine dolo malo in libertate fuerit.* & *l. Si quis id. in fine ff. de iuriſdict. omn iud.* ibi. *Doli mali ideo in verbis edicti fit mentio, quia ſi per imperitiam, vel ruſticitatem, vel caſu aliquis fecerit, non tenetur.* Atque quod quælibet ignorantia etiam craſſa excludat dolum, tradunt Gloſ. *in l. in actionibus*, verbo *non etiam, ff. de in lit. iur.* & *l. plagij* 2. ver. *iuſta, C. ad l. Flau. de plagiar.* vbi Bald. *init.* Angel. *in l. Si quis id* §. *doli, ff. de iuriſdict. omn. iud.* Bart. *in l. quod Nerua num.* 20. *ff. depoſiti*. Abbas *in cap.* 2. *num.* 6. *de conſtit.* Alex. de Næuo *num.* 45. iuncto *n.* 53 Anton. *num.* 9. Imola *num.* 12. Felin. *in cap. ſi vero* 2. *de ſent. excommun.* Couaruu. 4. *Decret. par.* 2. *cap.* 6 §. 8. *num.* 21. Syluester verbo *Ignorantia quaſt.* 8. Præterea quando quis operatur cum ignorantia craſſa, & affectata, verè operatur ignoranter. Ergo non ſcienter, quia operari ſcienter, & ignoranter, opponuntur.

1288 Cum ergo requiratur ſcientia in expendente monetas falſas, vt contra aliquem procedatur, imprimis, & ante omnia probanda erit ſcientia ipſius, & dolus; & non probata, non habet intentionem. Ita docent Dinus *Conſil.* 38. *num.* 7. Bald. *conſil.* 155. Barbat. *conſil.* 29. *num.* 12. *lib.* 2. & *conſil.* 51. *num.* 3. *lib.* 3. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 26. *num.* 3. Vincent. de Franch. *deciſ.* 351. *num.* 2. Macerat. *reſol.* 44. *caſu* 7. ver. *Tertio quia lib.* 3. Io. Anton. *in Capit.* 31. *Regni Neapol. num.* 14. Couarruu. *de numiſ. cap.* 8. *num.* 4. Farinac. *tom.* 5. *prax. q.* 115. *inſpec.* 3. *num.* 156. Honded. *Conſil.* 92. *num.* 28. Kitzel. *de monet. claſ.* 5. *q.* 2. *ſect.* 4. *num.* 42. Bocer. *de iure monet. cap.* 6. *num.* 16. Burgus *de modo proceden. ex abrup. centur.* 1. *quaſt.* 23. *num.* 151. Et ratio eſt, quia antequam procedatur contra aliquem conſtare debet de corpore delicti: vnde cum in præſenti caſu delictum non ſit expenſio monetarum falſarum abſolutè, ſed facta cum ſcientia, atque adeo qualificata, non conſtabit de corpore delicti, niſi conſtet de expenſione ita qualificata. Præſertim, quia in dubio ſemper præſumitur ignorantia, niſi ſcientia probetur *l. Verius, ff. de probat.* & cap. *Præſumitur de reg. iur. in* 6. Et hoc ſpecialiter habebit locum in terminis Conſtitutionis Vrbani VIII. contra Monetarios; nam cum diſponat contra perſonas Eccleſiaſticas, pro quibus præſumitur opinio bona, erunt excuſandi, vt notant Decian. *lib.* 7. *crimin. capit.* 27. *num.* 17. Alexander *conſil.* 121. *numer.* 8. Farinac. *in praxi quaſt.* 92. *num.* 41. alios citans. Macerat. *reſol.* 44. *caſu* 7. *in fine lib.* 3. niſi ſcientia probetur.

1289 In dubio autem, an moneta ſit falſa, quia ſcilicet aliqui dicunt eſſe falſam, alij eſſe probam: credo poſſe expendi abſque incurſu pœnarum, & abſque peccato, quia diuerſorum iudicia faciunt opinionem probabilem pro vtraque parte, & ideo poteſt ſequi quam partem libuerit. Rurſus, in dubio actus eſt iudicandus potius licitus, quam illicitus, vt notant Alciat. *de præſump. reg.* 3. *præſum.* 1. Bertazol. *Conſil.* 387. *num.* 10. Marſil. *conſil.* 61. *num.* 28. & *conſil.* 96. *num.* 8. vnde etiam de licita expenſione monetæ, potius licita iudicanda eſt, quam illicita. Denique quia in dubijs melior eſt conditio poſſidentis, dominus autem illius monetæ eſt in poſſeſſione expendendi talem monetam.

1290 Ex quibus deducitur, quod ſi quis expendens monetam, dicat, ſi deprehenſa fuerit non proba, aliam probam tradam, omnino excuſabitur, ſi falſa inuenta fuerit. Ita Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 25. *num.* 15. & *cap.* 27. *num.* 19. Andr. Sicul. *conſil.* 51. *num.* 3. Menoch. *lib.* 2. *de arbitrar. cent.* 4. *caſu* 316. *num.* 60. Honded. *conſil* 92. *num.* 22. *vol.* 2. Farinac. *tom.* 5. *praxis quaſt.* 115. *inſpect.* 3. *n.* 144. Kithzel. *de iure Monet. claſ* 5. *quaſt.* 2. *ſect.* 4. *n.* 44. Per talem enim proteſtationem remouet animum à facto expenſionis adulteratæ monetæ, & declarat, ſe nolle expendere, niſi probam monetam. Deinde cum non conſentiat expenſioni, niſi ſub conditione, quod bona ſit, dum inuenitur falſa, ceſſat conditio, atque adeo moneta habetur pro non expenſa.

1291 An autem, qui expenderet monetam falſam tanquam falſam, tanti, quanti valet, aut ſi vt talem ludo exponeret, ſubijceretur pœnis, negant Marſil. *in l. Qui falſam. num.* 98. *ff. Ad leg. Corn. de falſ.* Bald. *conſil.* 23. verbo *Statutorum, lib.* 3. Menoch. *lib.* 2. *de Arbitr. cent.* 4. *caſu* 316. *numer.* 62. Grat *reſpon.* 151. *n.* 24 *par.* 2. Farinac. *tom.* 5. *praxis quaſt.* 115. *inſpect.* 3. *num.* 141. Bocer. *de iure monet. cap.* 6. *num.* 21. Budel. *de re numar. lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 35. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 27. *n.* 35. Kithzel. *de monet. claſ.* 5. *quaſt.* 3. *ſect.* 4. *num.* 45. Quia dum declarat monetam eſſe falſam, non committit crimen falſi, atque adeo nec crimen, quod prohibetur in expenſione monetarum falſarum. Aduertit

Digitized by Google

uertit tamen Menochius inſpiciendum eſſe; an veriſimile ſit, quod vel propter ludendum, aut exponendum pro eo, quod valent, conſeruet huiuſmodi monetas: conſideranda etiam eſt quantitas; quia ſi quis haberet magnam vim talium monetarum, venitet in ſuſpicionem, quod complex eſſet cudentis, cum non ſit veriſimile, quod inaduertenter ab alio acceperit, aut ſi accepiſſet, non reſtituerit, & exegerit monetas probat.

Quot modis moneta adulterari poſſit. Quæſt. X.

S V M M A R I V M.

1292 *Quatuor modis adulteratur moneta.*
1293 *In quo proprie conſiſtat falſificatio monetæ. Cudentes monetas mixtas viliori metallo, pœna ordinaria puniendi ſunt.*

1292 Ad 10. Reſp. Quatuor modis poteſt moneta adulterari, tondendo, rodendo, aqua forti minuendo, & falſo metallo cudendo, Abb. *in cap. quanto, de iureiur.* & *ibi* Innoc. Couar. *de numiſmat. cap. 7. & 8.*

ADDITIO.

1293 Non ſolum, qui cudunt monetas ex falſo metallo, ſed etiam qui vero metallo viliorem materiam admiſcet, eſt adulterator monetæ; imo in hoc propriè conſiſtit falſificatio, dum melius fraus tegitur, & proinde pœna ordinaria plectendi ſunt, non ſolum de iure communi, ſed etiam iuxta præfatam Conſtit. Vrbani VIII. contra Monetarios. Et quò ad ius commune, ita habetur ex *l. Si quis nummos, in fine C. de falſ. mon.* Et tradunt Gloſ. *in cap. Quanto*, verbo *Defraudata, in fin. de iureiur.* Butr. *ibid. num. 15.* Hoſtienſ. *num. 9.* Clar. *§. Falſum, num. 37. ver. Falſificans*, Couarruu. *de vet. numiſ. cap. 8. num. 1.* Capel. Tholoſ. *deciſ. 162.* Boniſac. *de furt. §. Fraudoloſa, num. 57.* Budel. *lib. 2. de re numar. cap. 27. num. 14. & 15.* Menoch. *lib. 2. de arbitr. cent. 4. caſu 316. num. 6.* Fabius de Monte *de empt. & vendit. quæſt. 5. princip. num. 7.* Farinac. *tom. 5. prax. quæſt. 115. inſpect. 1. num. 16. 31. & 46.* Harprec thuſ. §. *Item lex Cornel. de falſ. num. 45. & ſequent.* Guid. *lib. 3. de mineral. tit. 9. num. 96.* Schoner. *lib. 1. diſp. Feud. 4. theſi. 134. littera D.* Tuſch. *littera M. concluſ. 354.* Kithzel. *de monet. claſ. 5. q. 2. ſect. 4. num. 24.*

An aurum; & argentum chimicum poſſint vendi pro vero. Quæſtio XI.

S V M M A R I V M.

1294 *Aurum, & argentum chimicum non poſſunt vendi pro vero auro, & argento.*
1295 *Imo vendendum pro eo, quale eſt, & pro vero, ſi eſt verum.*

1294 Ad 11. Reſp. Quòd nunquam eſt vendendum aurum, vel argentum alchimiſticum, pro vero auro, & argento, licet appareat verum, & reſiſtat igni, & aquæ viuæ: & ſi habet proprietates aliquas auri, & argenti, tamen non poteſt habere omnes connaturales eiſdem, vt puta lætificandi animum, & deſeruiendi Medicinæ, & non eſt diu duraturum. D. Th. *2. 2. q. 77. art. 2. ad primum.* Caiet. *in ſum. in ver. Alchimiſta.* Old. *conſ. 74. aliàs 74.* Tab. *ver. emptio, n. 9.* Abb. *in c. 2. de ſortileg. in fine.* Caiet. *2. 2. q. 77. art. 2. ad primum*, vbi reddit quatuor cauſas, quare iniuſta ſit venditio auri, vel argenti ſophiſticati: prima eſt, quia non poteſt deſeruire nummis conficiendis: ſecunda, quia non diu durat: tertia, quia non naturale: quarta, quia frequentius applicatur, vide Arnil. *ver. Alchimia, num. 1.* Oldrad. *conſ. cit.* Iſer. *in tit. quæ ſint reg.* in ver. *Moneta*, Pegn. *com. 26. in 3. part. director. inquiſitor.* & Syluest. *in ver. Alchimia*, & ſuperius, *in ver. caſus, in quibus, §. Alchimiſtici*, quibus in locis habetur, Alchimiſticos eſſe ſuſpectos ſaltem de ſuperſtitione non pauca.

ADDITIO.

1295 Placent, quæ tradunt Oldrad. *Conſil. 74.* quod incipit: *An alchimiſta.* Abbes *in cap. 2. de ſortileg.* Iſernia *in cap. 1. ver. Monetæ, tit. Quæ ſint regal. in vſib. feud.* Bald. *ibid.* Afflict. *num. 32.* & *ad Conſtit. Regni* Adulterinam, *num. 12. & 13.* Speculat. *Tit. de crim. falſi in Rubrica*, vbi latè Hippolyt.

Digitized by Google

polyt. *in l. Qui falſam. num. 113. ff. ad leg. Cornel. de falſ.* Anania *in cap. 2. de ſortileg.* & *in cap. fin. de crimine falſ.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 23. num. 2.* & D. Th. 2. 2. *quæſt. 77. ar. 2. ad 1.* Quod ſcilicet poteſt vendi pro eo, quod eſt; ita vt vendatur pro vero, ſi tale eſt. Et ratio clara eſt, quia dum venditur pro eo, quod eſt, nulla fit iniuria ementi, nec committitur crimen falſi. Et quamuis artificioſè ſit factum, & hoc taceatur, nihil obſtat, quia non venditur modus, quo eſt factum, ſed ipſa ſubſtantia auri: vnde, ſi ex eo, quod ſit factum per artem, non refunditur in ipſum aliquod vitium occultum, non eſt neceſſarium aperire modum, quo eſt factum.

An poſſit quis expendere falſam monetam, quam habuit ab alio. Quæſtio XII.

SVMMARIVM.

1296 Non poteſt quis expendere monetam falſam, licet bona fide acceperit ab alio.
1297 Si expenderet, committeret crimen falſi.
An excuſetur ratione paruitatis materiæ.
Paruitas materiæ quando habeat locum.
1298 Expendens falſas monetas compulſus neceſſitate, mitiori pœna punitur.

1296 Ad 12. Reſp. Si quis bona fide habuit monetam falſam ab aliquo, non poteſt eam tuta conſcientia expendere, ſed debet inueſtigare eum, qui dedit, ſi poteſt, aliàs non, D. Ant. 2. *part. c. 17. §. 4. & 5.* Tab. *in ver. emptio, §. 3.* Nau. in *Manu, c. 17. 173. & c. 19. n. 8.* Sylu. *in ver. falſarius.*

ADDITIO.

1297 Communis eſt, & certa doctrina auctoris, nam adhuc in tali erogatione committeretur crimen falſi, & verificaretur quod falſam monetam expenderet; & proinde peccaret mortaliter, & teneretur ad reſtitutionem, niſi ex paruitate materiæ excuſaretur. Sed dubium eſt, an ſubiaceret pœnis impoſitis expendentibus falſas monetas in caſu, in quo moneta eſſet tanti valoris, quod peccaret mortaliter, ſed non vltra vnam, aut alteram. Et quidem videtur excuſari poſſe ratione paruitatis materiæ, quia licet inferat dãnum graue accipienti, & proinde teneatur ad reſtitutionem: attamen non videtur inferre graue damnum rei monetariæ, & auctoritati Principis. Verum non excuſari omnino, ſed ſolum mitiori pœna eſſe puniendum, tradunt Alexan. *conſil. 121. num. 3. lib. 3.* Barbatia *conſil. 51. num. 15. lib. 3.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 27. num. 16.* Quia adhuc talis expenſio eſt crimen falſi, & continet totam malitiam delicti: nec paruitas materiæ habet locum. Quia tunc ſolum paruitas materiæ habet locum, quando crimen contingit ſecundum materiam, ita vt ipſa materia ſit obiectum delicti, vt contingit in furto, quod pro obiecto habet rem alienam. Non autem, quando contingit ſecundum aliquam habitudinem, ſeu formam materiæ; nam tunc habitudo, ſeu forma ſecundum ſe totam reperitur in qualibet exigua materia. Vnde cum crimen falſæ monetæ non conſiſtat in materia, ſed in forma materiæ, nempe in eo, quod materia non idonea veſtiatur auctoritate Principis, & exponatur ciuili commercio; & hæc forma etiam in vnica moneta reperiatur, cum violatione auctoritatis publicæ, locum non habebit paruitas materiæ, ſed ſolum habita ratione exigui damni, ſuccedet mitior pœna.

1298 Rurſus excuſabitur ab ordinaria pœna, & mitiori ſolum erit puniendus, ſi ratione neceſſitatis expendat monetas falſas. Ita Menoch. *lib. 2. de arbitrar. caſu 316. num 71.* Bocer. *de iure monetæ c. 6. num. 25* Hippolyt. *Conſil 71. num. 27.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 27. num. 5.* Kithzel. *de iure monet. claſ. 5. quæſt. 2. ſect. 4. num. 50.* Cum enim ad manus pauperis aliqua moneta falſa peruenit, nec poteſt ei reſtituere, à quo accepit, valide durum illi videtur, ſi carere debeat vtilitate talis monetæ, præſertim ſi inde victũ, aut veſtitum deberet ſibi comparare, aut penſionem domus ſoluere, & ideo dignus eſt miſeratione, ſi expenderit, & pœna ſatis miti puniendus erit. Denique omnes illæ cauſæ, quæ excuſant ab ordinaria pœna cudentes monetas falſas, excuſabunt etiam expendentes, quia hoc eſt minus graue delictum.

ADDITIO.

Notationes aliæ circa Principes habentes ius cudendi monetas.

SVMMARIVM.

1299 Quid teneantur ſeruare Principes in cudendis monetis.
An tanti valere debeat moneta, quanti rudis maſſa.
Princeps an in cudendis monetis poſſit aliquid lucrari.

In

1300 *In minutis monetis materia an debeat correſpondere valori ſicut in groſſis.*

1301 *Ratione neceſſitatis an poſſit Princeps cudere monetas inferioris ligæ, & æqualis valoris cum bonis.*

1302 *Tempore belli an poſſit Princeps augere valorem monetæ ſupra iuſtum.*

1303 *Princeps an poſſit cogere deferri monetas ad ærarium & alio ſigno ſignatam augere, & reſtituere ſolum partem delatæ æquiualentem nouo valori*

Quid ſi rurſus reducat ad priſtinum valorem.

In contributione ſeruanda, quantum poteſt, æqualitas.

1304 *Iuramentum, quod moneta vitiata, &c. expendatur, non tenet.*

Iuramentum contra bonos mores non valet.

1305 *Princeps iubens conflari probam monetam, & conuerti in deteriorem peccat mortaliter.*

1306 *Quid ſi id faciat ex rationabili cauſa:*

1307 *Principi non licet pro libito mutare monetas præſertim in deterius.*

1308 *Quid ſi conſentiat populus.*

1309 *Princeps reprobans monetam probam, vt eam reducat in ærarium, & deteriorem conficiat, peccat grauiter.*

1310 *Princeps iubere poteſt vt moneta vitiata deferatur ad ærarium ſoluendo iuſtum pretium.*

1311 *Princeps exæquans monetam probam deteriori cuicunque tenetur ad reſarcienda damna.*

1312 *Princeps conflari faciens monetas groſſas in minutas, ſi materia proportionaliter non reſpondeat, peccat, & tenetur ad damna.*

1313 *Princeps an poſſit monetas alterius Principis conflare ſub proprio ſigillo.*

1314 *Potens cudere monetas, an poſſit ſub alieno ſigillo.*

1315 *Quid ſi cudat, & tranſmittat vbi expenduntur, & ſunt cuſæ, & ſint vitiatæ.*

1316 *Princeps an poſſit tranſmittere ſuas monetas æreas minutas in ditionem alienam, vt conuertantur in argenteas.*

1317 *Habens ius cudendi monetas, an poſſit alteri locare, &c. pacta penſione.*

1318 *Feudatarij puniri poſſunt à domino directo, ſi delinquant in cudendis monetis.*

Abutens priuilegio, meretur illo priuari.

1319 *Princeps an poſſit priuato concedere ius cudendi monetas nomine proprio.*

Moneta debet eſſe publicè auctorizata.

Maius eſt cudere monetas, quam ſtatuta condere.

1299 Neque Principes habentes ius cudendi monetas exempti ſunt à delictis, quæ circa eaſdem monetas contingere poſſunt. Tenetur ergo Princeps ſeruare iuſtitiam in cudendis monetis, ita vt taxet valorem ipſarum iuxta proportionem materiæ ex qua conſtat. Et quamuis Bart. *in l. 2. §. Mutui, ff. Si cert. pet.* & *in l. Paulus, ff. de ſolut.* ſentiat, quod tanti debeat valere pecunia formata, quanti valet rudis maſſa, ita vt expenſæ fabricationis de publico fiant; communiter tamen concedunt, quod detrahi poſſint expenſæ in cudendo fieri ſolitæ. Ita Curtius *tract. de monet. num. 2.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 23. num. 31.* Innocent. *in cap. quanto*, ver. *Et hoc quidem, de iureiuran.* Imola *num. 16.* Bald. *num. 19.* Ancharan *num. 7.* Butrius *num.* 10. Imola *num. 16.* ver. *ſecundo dicitur*. Panorm. *num. 11.* Alexan. *num. 62. in fine.* Afflict. *in cap. vnic. num.* 23. *quæ ſint reg.* Farinac. *tom. 5. prax. inſpect. 1. num. 58. & ſequent.* Kithzel. *de monet. claſ. 5. quæſt. 2. ſect. 4. num. 2.* Addit tamen Innocent. quod poteſt Princeps ex cuſione monetarum percipere aliquod modicum lucrum; ſed non video quo iuſto titulo percipere poſſit, quia cum ratione officij teneatur prouidere populis monetas vſuales, non poteſt ex hoc capite aliquid lucrari; imo cum monetæ ſint communes ſuis ſubditis, & cœteris quoque, qui in commercio communicant, inferret illis damnum, quia nullum poteſt habere iuſtum titulum lucrandi cum ipſis in fabricatione monetarum. Vnde ſi materia non reſpondeat valori monetarum, aut ſint inferioris ligæ, quàm deberent eſſe, peccant mortaliter, & tenentur ad reſtitutionem, non ſolum quo ad ſuos ſubditos, ſed etiam quò ad exteros, ad quos moneta peruenit.

1300 Sed dubium eſt, an hoc habeat locum etiam quo ad monetas minutas, quales ſunt æreæ, aut mixtæ ex diuerſis metallis. Et quidem ratio exigere videtur, quod etiam in his materia correſpondeat valori deductis expenſis, quia neque in his Princeps habet iuſtum titulum lucrandi. Attamen praxis videtur in contrarium, nam fere vbique materia monetarum minutarum eſt longe minoris valoris, quam ſit valor præfixus monetis: quod etiam alicubi obſeruaui in minutis monetis argenteis; & in quodam loco obſeruaui, quod materia monetarum certæ ſpeciei æquiualentium ſcuto argenteo, non pertingebat ad valorem dimidij ſcuti, & nihilominus talis ſpecies monetarum pluries fiebat apud populum, quam proportione ſeruata moneta argentea, aut aurea. Hæc autem praxis ſolum ex eo capite videtur tolerari poſſe, ex tacito conſenſu populorum, ex eo, quod huiuſmodi monetæ cedunt in commoditatem commercij, quam vix puto eſſe ſufficientem cauſam.

1301 Sed an Princeps ſtante vrgenti cauſa poſſit cudere monetas inferioris ligæ, ſed æqualis valoris cum ijs, quæ ſunt bonæ ligæ, vt eſſet tempore belli? Et negatiue reſpondendum eſt, quia dum ſunt inferioris ligæ, ſunt adulteratæ, & proinde Princeps deciperet populos cum ipſorum damno, & committeret crimen falſi. Et proinde ſolum vrgente grauiſſima neceſſitate poterit cudere monetas de vili materia, vt ſtamno, plumbo, & imponere illi valorem ſuperexcedentem, cum obligatione tamen permutandi eoſdem monetas in probas ceſſante neceſſitate, aliàs non poſſent ſine iniuſtitia, & rapina. Ita Hoſtienſ. *in cap. quanto, de iureiur.* Pariſ. *de ſyndicata rubr. de Princip. & Duc. exceſſ. num. 68.* Iſernia *in cap. 1.* ver. *monetæ*, Tit. *quæ ſint regal.* Decian. *lib. 4. crimin. cap. 23. num. 28.* Ratio eſt. Quia licet populus contribuere teneatur pro publicis neceſſitatibus, non poteſt vti Princeps adulteratis monetis, exigens tacitè, & ſub hoc inuolucro contributionem. Tum quia æqualiter tenentur omnes ſeruata proportione, ſubſtinere onera ſecundum menſuram iurium: hoc autem pacto inæqualiter

grauarentur, quia illæ monetæ vitiatæ, & inferioris ligæ, non peruenirent æqualiter ad omnes ſeruata proportione, & ſecundum virium menſuram. Tum quia illæ monetæ peruenirent ratione commercij etiam ad non ſubditos, & proinde indebitè damnificarentur. Quod non contingit, ſi monetas vilioris materiæ cudat, quia eas poſtea commutando in probas, ſeruat indemnes, qui eas acceperunt, nec non ſubditis damnum infert, quia cum illarum materiam cognoſcant, vel non accipient, vel accipiendo cenſentur cedere iuri ſuo.

1302 Similiter tempore belli, aut alia calamitate ingruente, poterit Princeps augere valorem monetarum ſupra iuſtum, & ceſſante cauſa reducere ad iuſtum valorem, quod paſſim legimus factum. Et ita notat Decian. *lib. 7. crimin. cap. 23. num. 33.* Tenebitur tamen reſarcire damnum, quod inde prouenit, ſi modo prouenit. Ratio eſt, quia in hoc eſt æqua omnium conditio, & valor vnicuique creſcit in ipſius beneficium, vnde ſi decreuit, quando reducuntur ad iuſtum valorem, amittunt quod acquiſierunt ex augmento, & ſolum per accidens poſſet quis damnum pati, nimirum ſi plus monetarum haberet, quando reducuntur ad priſtinum valorem, quàm habebat, quando valor auctus eſt, atque tales pecunias receperit non ex contractu emptionis, & venditionis, ſed ex alio titulo; nam ſi recepiſſet vendendo, quia creſcente valore pecuniæ creſcit etiam pretium vendibilium, non perciperet damnum. Verum ſi contingit aliquem ſentire damnum, contingit etiam aliquem ſentire commodum, nimirum, quando contingit aliquem habere plus monetarum, quando augetur valor, & minus, quando reducitur. Et proinde communitas non damnificatur, quia non deperdit, niſi quod receperat, & ideo videtur poſſe tolerari cum damno per accidens aliquorum particularium.

1303 Ex his colligitur, quid dicendum de quodam caſu. Princeps quidam iuſſit totam monetam Ciuitatis deferri ad publicam officinam monetarum, vbi ſpeciali charactere ſignabatur, & in virtute talis characteris valor duplicabatur, nec alia moneta præter ſic ſignatam expendi poterat. Verum deferentibus monetas non reſtituebatur tota, ſed tantum dimidia, & altera dimidia pro Principe manebat; quia tamen valor erat duplicatus, dimidia moneta reſtituta æquiualebat valori totius monetæ delatæ. Quia tamen valor monetarum cum illo augmento erat exceſſiuus, & impediebat commercium, ideo poſtquam Princeps monetas, quæ ſibi remanſerunt, erogauit, redactæ ſunt ad priſtinum valorem. Quæritur modo, quid iuris. Et quidem certum eſt, quod abſque vrgentiſſima cauſa publicæ neceſſitatis id fieri non poſſit abſque rapina: & ideo de hoc ferendum eſt iudicium, habita ratione publicæ neceſſitatis, & videndum an reduci poſſit ad aliquam communem collectam, per quam quiſque contribueret iuxta vires, quas haberet ratione pecuniæ quam poſſideret. Si enim neceſſitas publica erit talis, & tanta, vt exigeret huiuſmodi contributionem, exiſtimo ſaluari poſſe tanquam quamdam collectam. conſonat Gabriel Biel *de poteſt. monet. dub. 2. poſt 5. concluſ.* cuius iuſtitia ex eo deduci poteſt, quod regulariter pecunia correſpondet facultatibus, ita vt qui plura poſſidet, plus etiam pecuniæ ſoleat habere, & proinde videntur omnes hoc pacto æqualiter grauari, ſeruata proportione quantum moraliter poſſibile eſt ſeruari, cum in nulla contributione perfectè ſeruari poſſit, & tamen in omnibus debeat, *l. 1. C. de vniuer. patr. & l. fin. C. Quemadmodum, Ciuium vniuer. ind. & l. fundos, C. de fun. patrim.* Quod autem etiam ſuper pecunijs, quas quis otioſus conſeruat, poſſint imponi contributiones, notat Mattheus Vveſembecius *de ſubſid. concluſ. 5. num.* 10 Solum videtur obſtare iuſtitiæ, quod campſores plus cœteris grauarentur, cum ferè omnia eorum bona in pecunia conſiſtant. Verum hoc ipſum contingit, etiam, quando ſuper alijs bonis imponuntur contributiones, vt ſuper agris, ſuper domibus, & alijs huiuſmodi: nam aliqui nihil contribuunt; cum talia bona non poſſideant; alij plurimum contribuunt, quia plurimum horum bonorum poſſident: vnde ſeruatur iuſtitia, quia modo ſuper vna ſpecie bonorum imponitur contributio, modo ſuper alia. Deinde non eſt veriſimile, quod campſores totam pecuniam deferant ad publicam officinam monetarum, quia eſt veriſimile, quod ſibi perſuadeant, quod in tali delatione aliquid detrahendum ſit, & poſſunt quam retinent, tranſmittere ad alia loca.

1304 Sequitur ſecundo: Quod ſi Princeps iuraret, quod moneta vitiata, aut iniuſti ponderis, aut inferioris ligæ à ſe cuſa, vel à ſuis prædeceſſoribus expenderetur, iuramentum non teneret, vtpote contra iuſtitiam, atque ideo contra bonos mores. cap. *Quanto de iureiur.* & notat Decian. *lib. 7. crimin. cap. 23. num. 29.* Vnde non poteſt Princeps, vt notat idem Decian. *ibid.* permittere, quod in ſua ditione expendantur monetæ vitiatæ inferioris ligæ, aut iniuſti ponderis, quamuis à ſuis prædeceſſoribus expoſitæ ſint. Cum enim monetæ ſub publica auctoritate expendantur, auctorizātur ſemper à Principe dominante, & ideo ſi permittit expendi, nomine ipſius expenduntur, & proinde ipſe eſt cauſa damni, & illius iniuſtitiæ, quæ eſt in tali expenſione.

1305 Secundo delinquunt Principes, ſi monetam antiquam probam, & iuſti ponderis conflari iubeant, & nouam cudant deterioris conditionis, aut minoris ponderis, eique præfigant eumdem valorem, quem prior habebat, & ſibi lucrum retineant argum. ex *l. 1. C. de veter. numiſ. poteſt. lib. 11.* & tradunt Innocent. *in cap. Quanto, init. de iureiur.* Butr. *num.* 10. Hoſtienſ. *num.* 3. Panorm. *num.* 11. Imola *num.* 16. ver. *Secundo dicitur*. Afflict. *in cap. 1. §. Monetæ num. 13. Quæ ſint regal.* Tiber. Decian. *lib. 7. crimin. c. 23. num. 3.* Farinac. *tom. 5. praxis quæſt.* 115. *in ſpect. 1. num. 63.* Kithzel. *de iure monet. claſ. 5. quæſt. 2. ſect. 4. num.* 51. Ratio eſt, quia nullum habet iuſtum titulum percipiendi tale lucrum; & quamuis monetæ maneant ſub auctoritate Principis, proprietas tamen eſt penès priuatas perſonas, quarum ſunt, & ideo tollitur ab ipſis, quod ipſarum eſt. & quamuis reſtituantur monetæ nouæ æquiualentes in valore, non ſunt tamen æquiualentes in materia, & proinde non poterunt ex ipſis illud commodum percipere, quod alias ex veteribus percepturi fuiſſent, præſertim in ordine ad commercia cum exteris.

1306 An autem id facere poſſit ex rationabili cauſa, qualis videtur eſſe, vt accommodet ſuas monetas, habita ratione valoris, monetis aliorum Principum præſertim confinantium; nam ſi ipſius ſubditi haberent monetas magis probas, quam habeant ſubditi aliorum Principum, dum horum monetæ ratione commercij inuehuntur in ſuam ditionem, & magis probæ extrahũtur, damnificatur communitas, quia loco probarum acquirit minus probas monetas. Reſp. Hanc eſſe forte cauſam ſufficientem, quando alio modo damno obuiam ire non poſſet. Verum non inde aliquod lucrum percipere poſſet, cum careat titulo percipiendi; ſed teneretur hoc lucrum reſtituere deferentibus monetas proportione ſeruata, & ad ſummum retinere poſſet expenſas, quæ fierent in cudendis monetis. Sed cum rari ſint Principes, qui non cudant probas monetas, melius foret, quod non probas prohiberet, nec fineret expendi in ſua ditione.

1307 Ex quibus fit, quod non liceat Principi mutare pro libito monetas præſertim in deterius. Ita Hoſtienſ. *in ſum. tit. de cenſib. §. Ex quibus* ver. *Sed nunquid*, niſi forte, ait, accedente conſenſu populorum. Paris de Puteo. *de ſyndicatu* Rubr. de *exceſ. imperat. num. 6.* Afflict. *in præl. Conſtit. Reg. quæſt* 16. Boerius, *tract. de ſedit. quæſt.* 1. *n.* 23 Decian. *lib. 7. crimin. cap.* 23. *num.* 32. Quod etiam intelligendum eſt quò ad mutationem formæ & ſpeciei. Quia cum monetæ inuentæ ſint ob publicam vtilitatem, tenetur Princeps, tanquam is, qui propter publicum bonum factus eſt, & cuius poteſtatis menſura eſt ſubditorum communis vtilitas, eas regulare ſecundum exigentiam eiuſdem publicæ vtilitatis, aliàs faceret contra munus ſuum. Cum autem ex mutatione monetarum oriantur diuerſa incommoda, lites, contentiones, proculdubio talis mutatio eſt contra publicam vtilitatem, & ideo ſine graui cauſa non eſt admittenda, quę concernat eamdem publicam vtilitatem, & præponderet manutenentiæ monetarum.

1308 An verò mutare poſſit conſentiente populo, vt aiebat Hoſtienſ. negatiuè reſoluendum videtur: quia non agitur de priuato intereſſe ſingulorum, cui cedere poſſint, ſed de communi, cui cedere non poſſunt. Comparantur enim ad communitatem tamquam membra communicantia in vno corpore ciuili, quæ tenentur cooperari conſeruationi ipſius. Et ideo tota illa facultas, quam habent, eſt in ordine ad talem conſeruationem, quæ eſt mẽſura eiuſdem facultatis: vnde quæ tendunt ad conſeruationem, ſunt intra terminos facultatis; quæ vero ſunt contra conſeruationem, ſunt extra terminos; ex quo fit, quod ſtatim ac aliquid præiudicat conſeruationi, non eſt in facultate populorum quatenus ſinguli ſunt membra communitatis, quia non habent facultatem deſtruendi, ſed ſolum ædificandi. Quæ autem ſunt contra publicam vtilitatem, tendunt ad deſtructionem tanquam contraria fini communitatis, & ciuilis regiminis, quod eò dirigitur, vt communitas bene ſe habeat.

1309 Tertiò. Si Princeps aliquam probam monetam, & iuſti ponderis reprobaret, ſiue à ſe, aut ſuis prædeceſſoribus cuſam, aut etiam exteram, vt tali occaſione eam reduceret in ærarium, & cum lucro exponeret monetas deteriores, peccaret, & ad reſarciendum damnum teneretur. Ita Hoſtienſ. *in cap. Quanto, num.* 3. ver. *Vel quando bonam, de iureiur.* Butr. *ibid. num.* 10. ver. *Item quando bonam.* Io. Andr. *num.* 4. ver. *Item quando*. Imola *nu.* 16. Farinac. *tom.* 5. *prax. quæſt.* 115. *inſpec.* 1. *num.* 0. Kithzel. *de iure monet. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *nu.* 5. Et ratio eſt, quia facit contra iuſtitiam, ſiquidem minus dat, quàm recipiat, & proinde remanet obnoxius reſtitutioni. Rurſus, quia deteriores facit monetas, cauſat damnum communitati in ordine ad commercium cum exteris, quia tales monetæ apud ipſos non tanti fient, quanti fierent, ſi eſſent probæ, ſicuti erant conflatæ.

1310 Poterit tamen Princeps ſtatuere, quod moneta laborans aliquo vitio ad publicam officinam monetarum deferatur, vt in meliorem conflectur, ſoluendo deferentibus iuſtum pretium, & interim prohibere, ne expendatur. argum. *ex l.* 1. *in fine C. de metal. lib.* 11. & notant Afflict. *in cap.* 1. ver. *Monetæ, n.* 10. *Quæ ſint regal.* Decian. *lib.* 7. *Crimin. cap.* 23. *num.* 34. Quod etiam præſtare poterit quò ad aliquam ſpeciem probæ monetæ, ſi ipſi immixta ſit moneta vitiata eiuſdem ſpeciei, ita vt difficile ſit probam ab adulterata diſcernere. Ratio autem eſt, quia ratione muneris tenetur Princeps procurare publicam vtilitatem, atque adeo prouidere debet, ne expendantur monetæ vitiatæ, quia tandem deteguntur cum damno poſſidentium: vnde non ſolum poteſt, ſed etiam debet his incommodis obuiare.

1311 Quartò. Si Princeps exæquet monetam probam debiliori, & conſtituat, quod ſint eiuſdem valoris, aut minuendo valorem probæ, aut augendo valorem debilioris, ſiue monetæ ſint proprij ſigilli, ſiue exteræ, peccabit, & tenebitur ad reſarcienda damna. Ita communiter Butr. *in c. Quanto, n.* 16. ver. *Fraudatur etiam, de iureiur.* Io. Andr. *num.* 4. *eod. ver.* Hoſtienſ. *num.* 3. Ancharan, *nu.* 9. Farinac. *tom.* 5. *praxis quæſt.* 115. *inſpect.* 1. *num.* 66. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 23. *num.* 30. Kithzel. *de iure monet. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *num* 4. In hoc enim interuenit iniuſtitia, quatenus inter inæqualia ponitur æqualitas. Rurſus, quia hoc cauſare poteſt notabile damnum; nam aurifices conflabunt probiores monetas, quia inde maius lucrum percipient; exteri exportabunt has probiores monetas, & debiliores inuehent; vnde proceſſu temporis remanebit ſola debilior moneta. Et hoc turpius erit, ſi Princeps pro ſe colligat meliores monetas, quia erit quædam auctoritatiua inuentio furandi.

1312 Quintò. Contra iuſtitiam peccat Princeps, & contra ius gentium, & tenetur ad damna reſarcienda, ſi groſſas monetas in minutas conflari faciat, ſuppoſito, quod minutæ non correſpondeant groſſis, proportione ſeruata in materia, & pondere, vt regulariter non correſpondeant. Ita Bart. *in l. Paulus, ff. de ſolut.* Angel. *ibid.* Franciſ. Curt. *de monet. num.* 5. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 23. *n.* 36. Farinac. *tom.* 5. *prax. quæſt.* 115. *Inſpect.* 1. *num.* 67. Kithzel. *de iure monet. claſ.* 5 *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *ſum.* 6. Cum enim, vt dictum eſt in ſuperioribus, monetæ minutæ conſtent ex materia longe inferiori valore, conflando groſſas monetas in minutas, abſque aliquo

quo iuſto titulo Princeps perciperet magnum lucrum, ſeu potius faceret magnam rapinam. Rurſus monetæ groſſæ rariores eſſent, & magnum incommodum perciperent ſubditi in ordine ad commercium cum exteris, cum non poſſint cum ipſis vti monetis minutis eò, quod non admittantur.

1313 Sexto, an poſſit Princeps, alterius Principis probas monetas conquirere, & conſeruare, vt inde alias monetas ſub proprio ſigillo cudat. Et reſpondet Kithzel, *de iure monet. claſ. 5. qu. 2. ſect. 4. num.* 11. Non poſſe, ſi in deteriores, aut minores conuerti faciat. & addit id prohiberi in *Conſtit. crimin.* Imperij, *ar.* 111. *in fine*. Et quidem ſi conuertat in deteriores, non eſſe licitum, quia id non poteſt eſſe ſine damno ſubditorum, conſtat ex dictis in ſuperioribus. Verum ſi conuertat in æquè probas, quamuis minores ſint, dummodo ſint æquiualentes, proportione ſeruata in pondere, & materia, non video, cur non liceat, cum nulli fiat iniuria, & aliàs ſit in poteſtate Principis tales monetas conflare, & proprias cudere.

1314 Septimò dubitatur, an habens poteſtatem cudendi monetas, cudere poſſit cum ſigillo, ſeu forma alterius Principis? v.g. Hiſpanus Rex cudat Venetorum zechinos, & Veneti duplas Hiſpanas. Reſpondeo, certum eſſe, non poſſe, ſi cudat ex inferiori materia, ſeu liga, quia in hoc damnificaret communitatem deteriorando monetas, & læderet bonam opinionem illius Principis, cuius formam monetarum vſurpat, quaſi ipſe tales monetas cuderet. Sed neque cudere poteſt, etiamſi ſint eiuſdem bonitatis, vt per tex. *l. Lege Cornelia, ff. Ad leg. Cornel. de falſ.* notat Io. Aquila *de poteſt. mon. c. 9. ver. Tertiò ſit, & Corol. 3.* per *l. Falſi nominis. & l. Qui nomine, ff. de falſ. & cap. Quanto, de iureiur.* Ratio eſt, quia dum vtitur forma alterius Principis, facit, quod moneta currat ſub nomine, & auctoritate ipſius, cum tamen nullam præſtet auctoritatem; & proinde committitur crimen falſi, & fit vſurpatio alienæ auctoritatis, non ſecus ac ſi priuatus cuderet tales monetas; quia licet habeat auctoritatem cudendi monetas, non tamen extenditur ad cudendas cum aliena forma, ſeu ſigillo.

1315 Ex quibus deducitur reſolutio illius caſus. An peccauerit Princeps, qui cudi fecit quamdam ſpeciem monetarum, quæ in alio regno expendebantur, ſed erant longè inferioris ponderis, quàm deberent eſſe, habita ratione valoris, & tranſmiſit ad locum, vbi expendebantur, ad emendas merces? Dupliciter enim peccauit. Primò, quia vſurpauit ſibi alienam formam monetæ, ſeu ſigillum, quod fieri non poteſt, vt dictum eſt *num. præcedenti*. Secundo, quia damnificauit notabiliter populos illius regni, nam receperunt monetas iniuſti ponderis, nec cum materia æquiualente valori. Nec obſtat, quod ibi talis ſpecies monetarum auctoritate Principis expenderetur; imo ſicut peccauit Princeps, ſi ipſe introduxit tales monetas, ita etiam peccat, qui nouam quantitatem introducit, & tenetur ad reſarcienda damna, quæ inde proueniunt. Sed quid ſi Princeps dãnificatus eſſet ab alio Principe? an ad reſarcienda damna poſſet prædictas monetas cudere, & tranſmittere ad emendas merces ab ipſius ſubditis? Ex vna parte videtur, non poſſe, quia violarentur iura commercij, quod exigit, quod bona fide procedatur; hic autem procederetur cum dolo. Ex alio autem capite videtur poſſe reſarcire tali pacto propria damnia, quia iure belli poteſt, & vindicare, & per vim tollere, quantum ſufficit ad ea reſarcienda; cur ergo non poterit tali via reſarcire, & ſeruare indemnem? Nec interuenit dolus, quia monetæ ſunt cognitæ tales quales ſunt, & currunt auctoritate Principis: nec facit iniuriam, quia non ſint fabricatæ à proprio Principe, quia quod ipſe fabricauerit, facit iniuriam alteri Principi; quod autem ſoluat alicui non facit iniuriam, quia tantum ſoluit etiam quò ad materiam, quantum ſolueret, ſi vteretur moneta à Principe illius loci fabricata.

1316 Octauò dubitatur, an poſſit Princeps facere, quod monetæ æreæ minutæ deferantur ad loca aliorum Principum, vt commutentur in monetas argenteas groſſas, ob lucrum, quod ex tali permutatione perciperetur. In quo ex dictis illud certum eſt, quod non poteſt cudere monetas minutas aliorum Principum, vt eas tranſmittat permutandas ad ipſorum ditiones; quia vſurparet ſibi iuriſdictionem alienam, & committeret crimen falſi, vt iam conſtat ex dictis. Nec ſimiliter poteſt proprias monetas minutas tranſportare in aliena loca, vt commutentur cum groſſis. Quia in monetis minutis, præſertim æreis, materia non correſpondet valori, ſed eſt longe inferior, vt dictum eſt in ſuperioribus; vnde in tali commutatione non interueniret æqualitas. Et quamuis licita ſit talis commutatio, quando ita exigit commoditas, non eſt tamen licita ob lucrum, quia monetæ minutæ introductæ ſunt ob commoditatem populorum, & ideo commutatio debet fieri iuxta menſuram finis; alioquin ſi fieret ob lucrum, tota aliqua Prouincia, aut Regnum impleretur monetis minutis; & exhauriretur monetis groſſis cum maximo detrimento ipſius.

1317 Nono. An qui habent ius cudendi monetas, poſſint alicui priuato locare, ſeu vendere, pacta annua penſione, facultatem cudendi monetas, ſub forma tamen, & ſigillo locantis, ſeu concedentis facultatem. Negat Kithzelius *de iure monetar. claſ. 5. quæſt. 2. ſect. 4. num.* 10. & aſſerit, id pluries prohibitum fuiſſe, nempe in Receſſibus Imperij *anno* 1551. *in ordinat. monet:* Ferdinan. 1. *anno* 1559. in Receſſibus Imperij *anno* 3570. & in iiſdem Receſſib. *anno* 1594. Et quidem, cum de iure materia monetę non debeat æquiualere valori deductis expenſis, dum quis pacta certa penſione conducit officinam monetariam, vt inde lucretur totam penſionem, quam ſoluit, & lucrum quod intendit facere, detrahet aut de iuſto pondere monetarum, aut de materia, eam deteriorando; & proinde ex hac locatione notabile damnum obueniet communitati.

1318 Ex quibus deducitur, quod Principes recognoſcentes Superiorem, quorum ſint feudatarij, ſi delinquant in negocio monetarum, cudendo ex inferiori liga, aut iniuſti ponderis, aut aliquo alio modo, puniri poſſunt à Superiore, et priuari iure cudendi monetas, vt obſeruat Kithzel. *de iure monet. claſ. 5. quæſt. 2. ſect. 4. num.* 15. Quia abutens priuilegio meretur illud amittere *l. Qui ſiue de negot.*

Digitized by Google

goc. geſt. & cap. *gratum*, *§. cumque plures, de poſtulat. prælat.* & cap. *priuileg. de reg. iur. in 6.*

1319 An autem poſſit Princeps concedere alicui priuato, vt poſſit cudere monetas, relinquendo ipſum in ſtatu priuato, non eſt ita certum. Quod tamen poſſit concedere, vt cudat nomine ſuo, non eſt in dubium reuocandum, quia quando priuatus cudit nomine Principis, priuatus eſt tantum exequutor, & poteſtas reſidet in ipſo Principe. Et ideo ſolum quæritur, an poſſit tribuere facultatem cudendi, ita vt poteſtas ſit in priuato, & cudat nomine proprio. Negatiuam partem tradunt Gloſ. *in l. fin. C. de falſ. mon.* Salicet. *ibid.* aſſerens, quod neque valeret conceſſio ex certa ſcientia. Bar. *ibid.* Alexan. *in addit. ad Bar. in l. ſolidos C. de veter. num. poteſt lib. 11.* Hippolyt. *in l. qui falſam, num. 67. ff. de falſ.* quos ſequitur Decian. *lib. 7. crimin. cap. 23. num. 3.* Io. de Anania *in cap. ad falſarior. de crimin. fal.* Cantera *in quæſt. crimin. cap. 8. de falſit. num. 19. ver. Sed quo.* Et ratio eſt: Quia moneta, vt ſit moneta, debet eſſe omnibus communis ex publica authorizatione; & proinde debet habere ſigillum omnibus cognitum publica auctoritate impreſſum, & ex *l. 1. ff. de contrahen. empt.* & ex *l. penult. & vlt. C. de falſ. mon. probat.* Decian. *num. 17. cit. cap.* & ideo eſt impoſſibile quod priuatus remanens in ſtatu priuato habeat poteſtatem cudendi monetam nomine proprio, cum in ſtatu priuato non poſſit habere publicam auctoritatem. Vnde cudere monetas nomine proprio, ita conuenit Principi, vt nulli alteri conuenire poſſit, niſi ei auctoritas Principis communicetur. Hinc maius eſt poſſe monetas cudere, quam ſtatuta condere, vt obſeruant Gloſ. *in l. 2. ver. noſtru, C. de falſ. mon.* vbi Doctores Abbas *in cap. quanto. quæſt. 2. de iureiur.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 24. num. 5.* Vnde plures Ciuitates, quæ poſſunt ſtatuta condere, non poſſunt monetas cudere.

ADDITIO.

De miniſtris artis monetariæ, notationes aliquot.

SVMMARIVM.

1320 *Non poteſt quis conducere ius cudendi monetas.*

1321 *Locantes operas ſuas pro cudendis monetis nõ habentibus ius, delinquunt.*

Quid in dubio an habeant ius.

1322 *Miniſtri monetarum an poſſint cudere monetas pro priuata perſona exhibente materiam.*

1323 *Non poſſunt cudere monetas vltra ſummam præſcriptam à Principe.*

Tota quantitas monetarum cuſa ſpectat ad Principem.

Miniſtri monetarum cudentes pro ſe ipſis monetas furtum committunt.

1324 *Artifices monetarij cudentes monetas alterius Principis puniendi ſunt.*

1325 *Artifices monetarij delinquunt, ſi conuertant monetas alterius Principis in deteriores proprij Principis.*

Finis mandati diligenter cuſtodiendi ſunt.

1326 *Artifices monetarij tenentur ſcindere monetas vitiatas.*

1327 *Quid ſi monetæ ſint alterius Principis, in cuius dictione expendantur.*

1320 Cum Princeps locare non poſſit ius cudendi monetas, vt dictum eſt in ſuperioribus, neque etiam quis poteſt illud conducere, & proinde peccabit. Ita notant Sixtin. *de regalib. cap. 7. num. 142. ver. Et in ſpecie.* Petrus Denais *de iure cameral. littera M.* verbo *Monetarium.* quos ſequitur Kithzel *de iure monet. claſ. 5. quæſt. 2. ſect. 4. num. 17.* Ratio eſt. Quia eo ipſo quod intendit conducere, non habet rectam intentionem. Si quidem vltra materiam monetarum, & expenſas, præſtare tenebitur penſionem locanti: vnde, vt ſe indemnem ſeruet ab hac penſione, & aliquid lucretur, oportet quod peccet, aut vitiando materiam, aut detrahendo de iuſto pondere. Et ideo pœnas impoſitas fuiſſe à Ferdinan. I. Imperat. *anno 1559.* conducentibus ius cudendi monetas, refert Kithzel. *cit.*

1321 Secundo, delinquunt miniſtri monetarum ſi operas ſuas locent ijs, qui non habent ius cudendi monetas, aut à Superiore prohibitum eſt cudere. Ita Kithzel. *de iure monet. claſ. 5. quæſt. 2. ſect. 4. num. 18.* aſſerens etiam pro hoc delicto impoſitam eſſe pœnam in Ordinationib. Imperialib. Et ratio eſt clara, quia delinquunt facientes cudere monetas, qui non habent ius, aut habent impeditum: miniſtri autem, qui cudunt, communicant tanquam exequutores in eodem delicto. In dubio autem, an habeat, vel non habeat ius cudendi monetas, excuſabuntur, quia poſſunt præſumere ius cudendi, ſi alias adſit publica auctoritas: ſecus autem ſi priuatis operam ſuam præſtarent.

1322 Ex quo deducitur, quod ſi priuata perſona offerret ad publicam officinam monetarum materiam, ex qua fabricarentur monetæ, non poſſent miniſtri operam ſuam illi exhibere, cudendo monetas quas poſceret; nam tales monetæ non cuderentur nomine Principis, ſed nomine illius, qui materiam exhiberet: vnde eſſent monetæ priuatæ, & eodem pacto eas ſe haberet, ac ſi exhiberent ſuam operam alicui priuato, qui vellet monetas cudere, quia quod cudantur in publica officina, publicis inſtrumentis, & à publicis miniſtris materialiter ſe habet, quia hæc omnia applicari poſſunt priuatæ actioni; & ſufficit ad delictum, quod non interueniat publica auctoritas. Vnde ſi monetæ eſſent minutæ, aut inferioris ligæ, conſurgeret obligatio ad reſtitutionem pro eo toto, quod valor monetarum excederet materiam, & expenſas.

1323 Tertiò. Cum huiuſmodi miniſtri monetas

netas

netas cudant non nomine proprio, ſed nomine Principis, tanquam exequutores illius, tenentur non vltra illam ſummam monetas cudere, quam Princeps præfixit, præſertim quò ad minutas: & ſi excedant, totus exceſſus ſtare debet nomine Principis. Cum enim ex illius mandato cudantur monetæ, & miniſtri tanquam mandatarij, & non iure proprio cudant, tota pecuniarum quantitas ſpectat ad mandantem, iuxta notata per Bart. *in l. procurator, ff. de procurat.* & *in l. alio hærede num.* 25. *ff. de alimen. & cibar. leg.* Alexan. *conſil.* 90. *num.* 9. *lib.* 3. Pariſ. *conſil.* 78. *num.* 35. *lib.* 1. Surd. *conſil.* 19. *num.* 11. Vnde ſi pro ſeipſis monetas cudant, committere furtum publicæ pecuniæ, & teneri crimine peculatus, aſſerit Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 27. *num.* 25. per *l. ſacrilegij, §. qui cum ff. ad leg. Iul. pecul.* Verum, licet hoc habeat locum, ſi ſibi vſurpent monetas publico nomine ſignatas; attamen ſi ex materia propria ſibi priuatim has monetas cuderent, delinquerent non ſecus, ac ſi extra officinam publicam priuatis inſtrumentis ſibi cuderent, nam adhuc nomine proprio, & tanquam priuatæ perſonæ fabricarent, & non nomine Principis, & proinde iiſdem pœnis tenerentur, quibus quælibet alia priuata perſona. Nec Princeps per id, quod eis committat ſignationem propriæ monetæ, dat facultatem, quod ſibi priuatim ſignent.

1324 Quartò. Artifices monetarij alicuius Principis cudentes monetas alterius Principis, delinquunt, & puniendi ſunt, vt obſeruat Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 27. *num.* 21. Addit tamen, non eſſe puniendos pœna mortis naturalis, quia abutuntur auctoritate ſui Principis. Imo vſurpant ſibi alienam auctoritatem, quia non poſſunt cudere monetas, niſi nomine proprij Principis, qui cùm non poſſit cudere monetas alterius Principis, nec etiam ipſi ſignare poſſunt, alioquin committunt crimen falſi, quia illæ monetæ exponerentur ſub auctoritate illius Principis, cum tamen eius auctoritate non eſſent ſignatæ.

1325 Quintò. Delinquunt artifices monetarij, ſi exteras monetas probioris materiæ conuertant in monetas ſui Principis, quæ ſolent eſſe debilioris materiæ, vt inde aliquod lucrum percipiant vt obſeruat etiam Kithzel. *de iure monet. claſ.* 5. *qu.* 2. *ſect.* 4. *num.* 19. aſſerens id ſpecialiter prohibitum in Prouiſionib. Imperial. Ratio eſt, quia ſunt purè miniſtri, & operantur nomine alieno, & ideo non eſt in ipſorum facultate diſponere circa materiam monetarum, nec conuertere in proprium lucrum, præſertim cum damno communitatis, in qua creſcerent debiliores monetæ, & probiores minuerentur. Et cum ſignent monetas nomine alieno, ſubintrat regula, quod fines mandati diligenter cuſtodiendi ſunt. *l. Diligenter, ff. Mandati.* & *cap. Cum olim, de offic. deleg.* & *cap. Cum veniſſent, de eo, qui mit. in poſſeſ.* & *cap. Piſanis de reſt. ſpoliat.* & ideo non poſſunt in tali munere aliquid aliud præter id, quod ipſis commiſſum eſt.

1326 Sextò. Iidem monetarij artifices tenentur, quando ad eius manus quomodocunque perueniunt monetæ vitiatæ, aut inferioris ligæ, quàm debeant eſſe, eas ſcindere, & non permittere, quod ampliùs expendantur, nec poſſunt reſtituere dominis, etiam ad effectum, vt reddant illi, à quo acceperunt, niſi ſint certi, quod talis moneta non amplius exponenda ſit. ita obſeruat etiam Kithzel. *de iure monetar. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *n.* 20. Quod etiam dicendum eſt quò ad omnes, quibus ex officio incumbit curare rem monetariam, ſiue ſint ponderatores, ſiue probatores monetarum. Ratio eſt, quia dum eis demandata eſt cura monetarum, tenentur à re monetaria auertere damna, obuiare fraudibus, & omnibus incommodis; & ideo ſi omittunt, peccant contra munus proprium. Hoc tamen non habet locum, quò ad cæteros, quibus non incumbit ex officio curare rem monetariam, niſi adſint ſpecialia ſtatuta, vt ſunt aurifices, quia ad id non habent ſpecialem obligationem, & ideo poſſunt reſtituere monetas vitiatas, vt qui habent, poſſint ſe ſeruare indemnes, reſtituendo illis, à quibus acceperunt.

1327 Sed quid dicendum de monetis exteris reprobatis. Reſp. Videndum eſſe, cur reprobatæ ſint: nam ſi reprobatæ ſint, quia ſint debilioris materiæ, aut indebiti ponderis, & expenduntur in ditione Principis, cuius auctoritate ſignatæ ſunt, poterunt eas reſtituere dominis, qui poterunt transmittere ad locum vbi expenduntur, quia nulla iniuria fit illi Principi, cum eiuſdem auctoritate expoſitæ ſint, & expendantur. Imo miniſtri officinæ monetariæ, ſi nolunt collectas conflare, poterunt transmittere ad ea loca, in quibus expenduntur, ob eamdem rationem, quia auctoritatiuo modo ibi expenduntur. Non poterunt tamen id facere ſine licentia Principis, nec conuertere lucrum in proprium commodum, quia poſtquam collectæ ſunt, non ſe habent amplius tanquam monetæ vſuales, ſed tanquam res quædam, quæ eſt ſub dominio Principis, & ideo non poſſunt illa vti abſque eius conſenſu. Si autem ſint reprobatæ, quia ipſis ſint immixtæ plures adulteratæ, deſtruendæ erunt vitiatæ: cæteris autem vti licebit modo explicato.

De priuatis perſonis quò ad monetas.

SVMMARIVM.

1328 *Cudens monetas, licet probas, committit crimen læſæ maieſtatis.*

Quomodo committat crimen falſi.

1329 *Minus tamen delinquit, quàm ſi cuderet monetas vitiatas.*

1330 *Cudens monetas probas, an eadem pœna puniendus, ac qui cuderet falſas.*

Pœna debet eſſe proportionata delicto.

Non eſt æquum, minus delinquentes, & grauiter æqualiter puniri.

1331 *Tondens, cudens, &c. committit crimen falſæ monetæ.*

1332 *Tondentes monetas argenteas non puniuntur pœna mortis, ſed mitiori.*

Ton-

Digitized by Google

1333 Tondentes monetas argenteas modici valoris puniuntur pœna extraordinaria.
Habet locum in hoc crimine paruitas materiæ.
Quid in terminis Conſtitutionis Vrbani VIII.
1334 Tondens monetas, ſed non expendens, excuſatur à pœna ordinaria.
Quid ſi tonderet ad alium finem, quàm expendendi.
Laborans ſuſpicione circa tonſuram monetarum, purgat ſe iuramento.
1335 Tondens monetas excedentes reducendo ad iuſtum pondus, an delinquat.
Expenditur Conſtitutio Theodoſiana.
Monetæ quatenus ſint opus publicum.
1336 Detrahens à monetis exceſſum, nullo pacto ipſas damnificat.
1337 Detrahens exceſſum à monetis, an committat crimen furti.
1338 Monetæ deficienti an liceat addere vſque ad iuſtum pondus.
Quid requiratur, vt licitè fiat.
1339 Argumentum à contrario quando valeat.
1340 Exportantes monetas probiores, & conuertentes in deteriores cum lucro, delinquunt.
Inducta ad vnum finem non debent operari oppoſitum.
1341 Inferens monetas æreas in ditionem alterius Principis, & conuertens in argenteas, aut aureas, delinquit.
Negociatio non debet ab exteris retorqueri in damnum.
1342 Monetæ minus valentes in loco an importari poſſint quò plus valent, & inde extrahi minus valentes, ſed alibi plus.
1343 Aurifices &c. an poſſint conquirere probiores monetas ad conflandum.
1344 Expendentes monetam tonſam, an delinquant, & ſubſint alicui pœnæ.
Quid ſi adſint coniecturæ, quod totonderint.
1345 Expendens monetam olim vſualem, ſed poſtea reprobatam, an delinquat.
1346 Mentiens valorem monetæ delinquit, ſed non crimine falſæ monetæ, & tenetur damnum reſarcire.
1347 Affirmans valorem monetæ ſupra vſualem, eo quod quis tanti illam receperit, an delinquat.
Pœna non habet locum vbi præſumitur bona fides.
1348 Affirmans monetam eſſe iuſti ponderis, an committat crimen falſi.
Ea interpretatio eſt ſumenda, quæ excludit delictum.
1349 Monetæ iniuſti ponderis an colligi poſſint, vt transferantur, vbi expenduntur tanquam iuſti ponderis.
Volenti, & conſentienti non fit iniuria.
1350 Non licet recuſare monetam proprij Principis non vitiatum.
Recuſantes qua pœna puniendi.
1351 Quando debitor tenetur ſoluere in certa ſpecie pecuniæ, poteſt quælibet alia recuſari.
Species certa monetæ deduci poteſt in obligationem.
In mutuo an reddenda eadem ſpecies monetæ.
Vna moneta pro alia recipit functionem in genere ſuo.

1328 Non vertitur in dubium à Doctoribus, an delinquant, qui cudunt monetas probas ex debita materia, & iuſti ponderis, quia certum eſt, quod committunt crimen læſæ maieſtatis, nam vſurpant ſibi auctoritatem Principis, cui ſoli conuenit cudere monetas. cap. *vnico*. vet. *Moneta*. *Quæ ſint regal.* & *l. 2. §. Cum deinde ærarium, ff. de orig. iur.* & proinde tenentur lege Iulia maieſt. per tex. *l. Si quis nummum, C. de falſ.* Diſſentiunt tamen, an etiam committatur crimen falſi. Partem negatiuam tenent Hippolyt. *in l. Qui falſam. num. 66. ff. de falſ.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 23. num. 26.* Nouel. *in praxi crim. tit. contra monetar. num. 4.* Cæterum committere etiam crimen falſi tenent Azo. *in ſum. C. Ad leg. Cornel. de falſ.* Couarruu. *de veter. numiſ. cap. 8. num. 1.* Menoch. *de arbitr. caſu 316. num. 5.* Boſſius *in praxi tit. de falſ. monet. num. 2.* Budel. *de re num. capit. 27. num 17* Franciſ. Curt. *de monet. num. 20.* Afflict. *in cap. 1.* verbo *Monetæ. Quæ ſint regal.* Cuman. *Conſil. 139. num. 5. in fine.* Bald. *conſil. 376. vol. 3.* Didac. Perez *in l. 4. tit. 6. lib. 8. Ordin.* Io. Aquila *de monet. cap. 9. init.* Cantera *in quæſt. crimin. cap. 8. de falſit. num. 20.* vet. *Primus modus.* Azeuedo *lib. 8. recopil. tit. 17. l. 5. num. 8.* Ratio eſt, quia licet materia ſit proba, & pondus iuſtum, neque in his interueniat falſitas, interuenit tamen in forma, quæ conſiſtit in illo charactere, quo ſignatur auctoritate publica; nam licet habeat illum eundem charactetem, non habet tamen ex auctoritate publica; & ideo deficit in forma, quatenus non eſt forma publica, & auctorizata. Et quamuis hoc non variet ſpeciem externam ſecundum eſſe ſenſibile, variat tamen ſecundum moralem æſtimationem, quod ſufficit ad inducendam falſitatem; & eodem pacto ſe habet, ac ſe haberet ſcriptura aliqua, in qua Notarius exprimeret Principem ſe obligare, qui reuera non ſe obligaſſet, nec præſtitiſſet conſenſum, quæ proinde eſſet falſa. Moneta namque ratione ſui characteris declarat, ſe expendi auctoritate Principis; quæ deeſt, quando non eſt fabricata auctoritate ipſius.

1329 Ex quibus deducitur, quod abſolutè minus delinqueret, quàm qui fabricaret monetã falſam in materia, aut in pondere, contra Decian. *lib. 7. criminal. cap. 23. num. 26.* Qui vult, quod plus delinquat, qui cudit priuata auctoritate monetas probas, quia immediatè tangit Principis auctoritatem, & offendit eius maieſtatem. Verum hoc ipſum etiam contingit, quando quis cudit monetas adulteratas; nam adhuc vſurpat ſibi ius Principis, cum characterem ab ipſo deſtinatum ad auctorizandas monetas imprimat ſuæ monetæ, & iure proprio illam canonizet; imo plus offendit Principis maieſtatem, quia ipſi adſcribit monetam falſam, & proinde facit auctorem falſi: vnde adſcribit ipſi delictum, quantum eſt de ſe. Et rurſus delinquit vitiando materiam, aut pondus, quod continet delictum etiam contra iuſtitiam.

1330 Dubitatur, an qui propria auctoritate cudit monetas probas in materia, & pondere, ſit pu-

nie n-

niendus eadem pœna ordinaria, qua punitur cudens monetas vitiatas. Et quod ſit puniendus pœna ordinaria, qua punitur adulterans monetas, tenent Gloſ. *in l,2.* verbo *Obnoxij*, *C. de falſ. monet.* Bart. *in l. Qui falſam, num. 66. ff. de falſ.* Menoch. *de arbitr. caſu* 316. *num.6.* Couarruu. *de veter. numiſ. cap.8. num.3.* ver. *Is verò.* Farinac. *tom. 5. praxis, quæſt. 115. inſpect. 1. num. 20.* Schoner. *lib. 1. diſ. feud. 4. Theſi 137. littera D* Bonifac. *de furt. §. Fraudoloſa, num.55.* Maſcard. *de probat. vol.2. concluſ. 1069. num. 3.* Boſſius *in praxi tit. de falſ. monet. num.2.* Budel. *lib.2. de monet. cap. 27. num. 17.* Perez *in l.4. tit.6. lib.8. Ordinat.* alios referens. Azeuedo *lib.8. recopil. tit.17. l. 5. num. 6.* At non eſſe puniendum pœna ordinaria impoſita adulterantibus monetas, tradunt Marſil. *in l. Qui falſam, num.55. ff. ad leg. Cornel. de falſ.* Sixtin. *lib.2. de regal. cap.7. num.109.* Peguer. *deciſ. Cathalon. 46. num. 7.* Volateran. *de Mineral. lib.3. tit.19. num.116.* Harprec. *§. Item lex Cornelia de falſis 7. num.49.* Inſtit. *de publ. iudic.* Iacob. Aleman. *Conſult. 8. quæſt. 14. princip. memb.2.* Conrad. Lancel. *de offic. prætor. in cauſ. crim. tit. de falſal. num. 26* ver. *Si autem.* Quod mihi probabilius videtur, ſiquidem minus delinquit & erga Principem, & erga communitatem, vt dictum eſt *num. præced.* vnde eius pœna debeat eſſe proportionata delicto, *l. Perſpiciendum, ff de pœn.* & *cap. Quæſiuit de his, quæ fiunt à ma. par. cap.* & *cap. Sicut dignum de homicid.* & *c. Felicis, § Illud autem, de pœn. in 6.* Non eſt æquum, quod minus delinquens æqualiter puniatur cum eo, qui grauius delinquit. An autem Conſtitutio Vrbani VIII. contra monetarios comprehendat cudentes priuata auctoritate monetas probas in materia, & iuſti ponderis, dicetur infra.

1331 Secundo committit crimen falſæ monetæ, qui tondet monetas, radit, aut quoquomodo diminuit, vt conſtat ex *l. Quicunque numos, ff. ad leg. Cornel. de falſ.* & intelligitur tàm de moneris aureis, quàm de argenteis, & proinde puniuntur tamquam corruptores monetarum, quamuis de iure communi mitius puniantur, qui tondent monetas argenteas, & grauius, qui aureas. Ita notant communiter Doctores, Couarruu. *de veter. numiſ. collat. cap.8. num.5.* Clar. *lib. 5. recep. ſent. §. Falſum, num.37.* ver. *Radens autem.* Budel. *de re numar. lib.2. cap.17. n. 28.* Menoch. *lib. 2. de arbitrar. caſu 316. num.34. & ſequent.* Bonifac. *de furt. §. Fraudoloſa, num.60.* Tuſch. *littera M. concluſ. 354. n.2.* Sixtin. *de Regal. lib.2. cap. 7. num. 129.* Io. Guido Volateran. *lib.3. de Mineral. tit. 9. num.98.* Farinac. *tom.5. prax. quæſt. 115. inſpect. 2. num. 99.* Conrad. Lancellot. *de offic. prætor. in cau. crimin. tit. de falſal. num. 26.* ver. *Tondens autem.* Bocer. *de iure monet. cap.5. num.11.* Peguera *deciſ.46. num.10.* Schoner. *1. diſp. feud. 4. theſi 141. littera A.* Kithzel. *de iure monet. cluſ.5. quæſt.2. ſect.4. num. 36.* Decian. *lib.7. crimin. cap. 23. num. 25.* Cabal. *in Reſol. crimin. caſu 191. num. 137* Burgus *de modo proceden. ex abrup. cent. 1. quæſt. 23. num. 145.* Io. Aquila *de poteſt. monet. cap. 9.* ver. *Quartò falſatur.* Bart. *in l. Qui falſam. ff. ad leg. Cornel. de falſ.* Didacus Perez. *in l. 4. tit.6. lib.8. ordin.* Gomez *in l. 83. Taur. num.4.* Azeuedo *lib.8. Recopil. tit.17. l. 5. num. 36.* Cantera *in quæſt. crimin. cap. 8. de falſit. num. 20.* ver. *Tertius modus.*

1332 Et quamuis tondentes monetas argenteas non puniantur pœna mortis, ſed mitiori, vt notant Couarruu. Menoch. Gomez. & alij *num. præced. citati.* Hippolyt. *conſil.71. num.13.* non deſunt tamen, qui volunt puniri eadem pœna mortis. Ita Decian. & Azeuedo *num.* item *præced. cit.* & Gomez non de iure communi, ſed de lege Regia Hiſpana, & ponderat Decian. legem Conſtantini in *Cod. Theodoſ. lib. 9. cap. 1. tit. 21.* quæ loquitur de omnibus ſolidis, ſeu monetis. Verum ſtandum eſt priori ſententiæ. Siquidem de praxi ita interpretante legem teſtatur Vrbanus VIII. *in præfata ſua Conſtit. contra monetar.* ibi, *Pius Papa V. prædeceſſor noſter attendens, quod licet monetarum aureorum tonſoribus de iure vltimi ſupplicijs eſſet inflicta pœna, argenteas tamen monetas tondentibus ſatis minor erat impoſita.* Per dictam tamen Conſtitutionem eadem pœna eſt impoſita etiam tondentibus monetas argenteas, vt conſtat ex §. 3. Quæ tamen Conſtitutio habet locum ſolum in Italia.

1333 Verum à pœna ordinaria excipiuntur tondentes monetas argenteas modici valoris, ita Cabal. *in reſol. crimin. caſu 199. num.20.* Farinac. *tom. 5. prax. quæſt.115. inſpect. 2. num.111.* Menoch. *de arbitr. lib.2. caſu 316. num.41.* Burg. *de modo proceden. ex abrup. centur.1. quæſt.23. num.150.* Qui non puniuntur pœna ordinaria, ſed extraordinaria mitiori, Imo cum hoc crimen contingat ſecundum materiam monetarum, quia ſcilicet detrahitur de pondere ipſius, poterit habere locum paruitas materiæ, ſi nimirum materia, quæ detrahitur ab vna, aut pluribus monetis ſiue aureis, ſiue argenteis, ſit exigua, ita vt in furto non cenſeatur materia peccati mortalis. Nec obſtat, quod in re publica lædatur ius Principis; quia non læditur ſecundum formam monetæ, quæ præfefert auctoritatem ipſius, ſed in materia quo ad quantitatem, in quo non continetur tota malitia, ſicut continetur in fabricatione falſæ monetæ quo ad materiam; & ideo leuiter læditur, ſi quantitas ſit leuis. An autem hoc dicendum ſit etiam in terminis Conſtitutionis præfatæ Vrbani VIII. partem affirmatiuam probabilem puto, quia non decernit, niſi de pœnis, & proinde non eſt veriſimile, quod vbi non eſt peccatum mortale, velit habere locum pœnas adeo graues, quale eſt vltimum ſupplicium.

1334 Similiter excipiunt ab ordinaria pœna, qui monetas tonſit, ſed pœnitentia ductus non expendit, ſed ad monetariam officinam detulit, vt conflaretur. Ita Farinac. *tom. 5. praxis quæſt. 115. inſpect. 2. num.93.* Burgus *de modo procedendi ex abrupto centur. 1. quæſt.23. num.151.* Et ratio eſt, quia delictum non eſt conſummatum, ſiquidem non eſt delictum monetas tondere, niſi quatenus ordinantur ad erogationem, & in illa tonſione intenditur detrahere de eo, quod ſub tali charactere exhibendum eſt ex determinatione Principis; et proinde tonſio monetarum non eſt prohibita, niſi quatenus eſt cauſa fraudis in erogatione, & iniuſtitiæ; & ideo qui tondet monetas, ſed non expendit, licet ponat cauſam, ſubtrahit tamen effectum, & ideo non conſumit delictum. Et ideo ſi tonderet monetas abſque

Digitized by Google

que animo expendendi, ſed ad probandum aliquem modum incidendi aurum, aut argentum, aut minuendi in pondere, non committeret aliquod delictum, nec puniri poſſet, quando conſtaret de tali animo, aut non adeſſent præſumptiones in contrarium. Et quando laboraret aliqua ſuſpicione, purgari poſſet per iuramentum, vt in ſimili tradunt in hac materia Marſil. *in l. qui falſam*, *num.* 90. *ff. ad leg. Cornel. de falſ.* Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 25. *n.* 8 Clar. *lib.* 5. *ſentent. §. falſum*, *num.* 145. *&* 159. Honded. *conſil.* 92. *num.* 15. Farinac. *tom.* 5. *praxis, inſpect.* 3. *num.* 159.

1335 Circa autem tonſionem monetarum occurrit pulchrum dubium. An delinquat, qui tondet monetas excedentes in pondere, reducendo ad iuſtum pondus, & conſequenter an puniendus ſit. Et prima opinio aſſerit delinquere, & puniendum eſſe, quamuis mitiori pœna. Ita Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 316. *num.* 38. Tuſch. *litera M concluſ.* 354. *n.* 31 Budel. *lib.* 2. *de monet. cap.* 27. *num.* 29. *& ſeq.* Farinac. *tom.* 5. *praxis, quæſt.* 115. *inſpect.* 3. *num.* 107. Bocer. *de iure monet. cap.* 5. *num.* 12. Schoner. *diſp.* 4. *feud. theſi* 138. *lib.* 1. Kithzel. *de iure monet. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *sect.* 4. *num.* 37. Nauar. *in manuali cap.* 17. *num.* 168. Laiman. *lib.* 3. *theol. moral. tract.* 3. *par.* 1. *cap.* 5. *num.* 5. Lezana *in ſum.* verbo *Falſarij num.* 5. Et ponderant Conſtitutionem Cod. Theodoſiani *lib.* 9. *tit.* 22. vbi ita habetur. *Eum, qui menſuram circuli exterioris in ſolido aureo inciderit, vel adroſerit, puniendum eſſe capite, vel flammis, vel alia pœna mortifera.* Verum hic tex. non conuincit, quia vetat corrumpi circulum exteriorem, & proinde non habet locum in monetis quæ carent tali circulo, aut in quibus materia excedit circulum, aut ſi aliquo alio modo detrahatur abſque corruptione circuli. Et ſi dicatur, quod finis legis eſt ſeruare circulum incorruptum, ne detrahatur de pondere monetæ, ceſſabit hic finis, ſi detrahatur tantum exceſſus. Prohibet ergo Imperator detrahi de circulo, vt appareat, an ſit detractum de iuſto pondere, & quia ſupponit eſſe iuſti ponderis, & ſine exceſſu. Rurſus addunt: Quod monetæ ſunt opus publicum Principum, qui nolunt à ſe factum in deterius mutari, nec priuatos manum mittere in res publicas. Sed neque hoc vrget. Quia Principes habent quidem voluntatem, quod eorum monetæ non alterentur ſiue ſecundum qualitatem, ſiue quò ad pondus: verum hæc voluntas non ſe extendit ad exceſſum ſupra iuſtum pondus, quia cum habeat tantum voluntatem de iuſto pondere, hoc ſolum cenſetur ab ipſo factum, & intendit manutenere. Et cum exceſſus ſit ex incuria miniſtrorum, eſt præter intentionem Principis, & per accidens, & ideo detrahens non mittit manum in id quod eſt factum à Principe, ſed in id, quod eſt præter ipſius intentionem.

1336 Itaque ſecunda opinio tenet, quod detrahens exceſſum non delinquit. Ita Marſil. *in l. qui falſam num.* 100. *ff. de falſ.* Alciat. *reſp.* 461. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 27. *num.* 11. Angelus verbo *falſarius*, *num.* 9. Ratio eſt. Quia delictum monetæ continet peccatum contra monetas damnificans ipſas; vnde quando nullo modo deteriorantur monetæ, neque in materia, neque in pondere, neque in forma, prout etiam dicit publicam auctoritatem, nullum interuenit delictum. At quando detrahitur exceſſus, actio verſatur circa pondus, & nullo modo in pondere deterioratur moneta, cum remaneat iuſti ponderis, & ideo nullum erit delictum. Præſertim quia delicta, quæ tangunt monetas, continent crimen falſi, & ideo, vbi non eſt tale crimen nec etiam adeſt delictum: cum autem detrahitur exceſſus, non fit falſa moneta in pondere, cum remaneat iuſti ponderis. Nec detrahere exceſſum tangit publicam auctoritatem, nam ſola forma, & determinatio ponderis, & materiæ ſunt à publica auctoritate, non autem exceſſus, & ideo detractio ipſius non tangit, quod habet moneta ex publica auctoritate.

1337 Verum licet non interueniat crimen falſę monetę, adhuc dubium remanet, an interueniat crimen furti, & an detrahens exceſſum teneatur ad reſtitutionem. Nauar. & Laiman. *num. præceden.* citati, aſſerunt, teneri reſtituere, vel Principi, vel fabricatoribus monetarum, quo ſtante, ſequitur, quod committant furtum, quia inquiunt, ille exceſſus eſt præter intentionem exponentis monetas. Verum oppoſitum mihi videtur probabilius, quia dum ex officina monetaria erogant monetas, cenſentur miniſtri conſentire in erogationem illarum, prout ſunt, atque adeo tacitè conſentire in illum exceſſum effugientem illorum diligentiam; & cum ſciant aliquando monetas excedentes in pondere exire ex officina, nunquam repetunt exceſſum. Imo ſicut exeunt etiam diminutæ in pondere, & non reſarciunt, ita nec poſſunt repetere exceſſum, ſed ſtare debent lucro, quod habent ex monetis diminutis in pondere, & damno.

1338 Sed quid ſi moneta ſit diminuti ponderis, licebitne priuatæ perſonæ addere ex eadem materia quantitatem deficientem? Reſp. licere. Ita Hippolyt. *in l. qui falſam*, *num.* 100. *ff. de falſ.* Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. caſu* 316. *num.* 38. Ratio eſt quia hoc vergit in beneficium rei monetariæ, cum monetæ reducantur ad iuſtum pondus, atque adeo concernit auctoritatem publicam; & conſtat etiam ex praxi, quia monetæ quibus addita eſt noua materia, expenduntur vt plurimum; & quamuis hic Romæ modo non expendantur, antea tamen expendebantur. Eſt tamen aduertendum, quod vt hoc licitè fiat, debet materia quæ additur, eſſe eiuſdem bonitatis intrinſecæ cum materia monetæ, alioquin committeret crimen falſi, nec excuſaretur, niſi ratione modicitatis materiæ. Neque in hoc vſurpatur auctoritas Principis, ſicut vſurpatur in cuſione monetæ, ſed vel ſuppletur defectus fabricantium monetas, ſi ex eorum incuria, aut malitia diminutæ prodierunt, vel corrigitur malitia eorum, qui de debito pondere detraxerunt, quod eſt ſolum coadiuuare opus Principis.

1339 Ex quo confirmatur, quod dictum eſt ſupra *num.* 1336. Quod ſcilicet liceat detrahere à monetis exceſſum ponderis, quia ſi licet addere, vt reducatur ad iuſtum pondus, licebit etiam detrahere, vt reducatur ad idem iuſtum pondus, vt arguit Marſil. *in l. qui falſam, num.* 100. *ff. de falſ.* Nec rectè reſpondet Menoch. quod non valet argumentum à contrario, quando adeſt diuerſitas rationis,

vt in præſenti:quia dum additur, perficitur moneta; dum detrahitur, deterioratur. Nam reuera eſt eadem ratio, & in vtroque caſu proficitur moneta, ſiquidem quando aliquid conſiſtit in certa menſura, & intra certos terminos, ex quibus conſurgit debita forma, tam exceſſus, quam defectus, eſt imperfectio, & proinde detractio, & additio quando conducunt ad debitos terminos, & debitam menſuram, ſunt actiones perfectiuæ. Sic quia liberalitas conſiſtit in mediocritate, tam detractio ex prodigalitate, quam additio ſuper auaritiam, perficiunt ſubiectum in ratione virtutis. Cum igitur ſubſtantia monetæ conſiſtat in certa materia, forma, & pondere, quo ad pondus vtroque modo perficietur additione, & detractione, quouſque ad deſignatos terminos ponderis perueniat.

1340 Tertiò delinquunt qui colligentes monetas probiores ſiue aureas, ſiue argenteas exportant extra Prouinciam, ſeu Regnum, ſeu etiam extra Ciuitatem, & permutant cum lucro in alias monetas deteriores, atque eas important, vnde probas exportarunt. Ita etiam Kithzel. *de iure monet. claſ.5. quæſt.2. ſect.4. num.23.* Ratio eſt. Quia damnificant communitatem, cum eam priuent probiori moneta, & onerent deteriori, ex quo fit, quod ſit minus habens, quam aliàs haberet. Et ideo eſt quædam negociatio, quæ non ſortitur finem, ad quem ordinata eſt, imo eſt contraria fini negociationis, quæ introducta eſt ob communem vtilitatem; prædicta autem eſt contra communem vtilitatem quod eſt contra rationem negociationis, & proinde reddit ipſam illicitam; nam inducta ad vnum finem, non debent contrarium operari, *l. legata inutiliter, ff. de leg.* 1. & cap. *maiores*, §. *ſed adhuc de baptiſmo*. & notant Rota *deciſ.* 140. *num.* 4. *par.* 4. *recentior.*

1341 Ex quibus etiam deducitur. Quod ſi quis colligeret monetas æreas, puta obolos, aut huius generis, & inferret in ditionem alterius Principis, vt conuerteret in monetas argenteas groſſas, aut aureas exportandas cum lucro, aut etiam ſine lucro, damnificaret notabiliter communitatem, ſi quantitas eſſet notabilis, nam deteriorem faceret rem monetariam. Siquidem minus æſtimaretur ſecundum ſe totam cum illa maiori quantitate monetarum ærearum, quam antea æſtimaretur, dum plures monetas groſſas aureas, & argenteas haberet; & proinde teneretur ad reſarcienda damna. Neque enim negociatio conceditur exteris vt damnificent communitatem, ſed vt ipſi proſint, & proinde non poteſt ad contrarios effectus retorqueri, *l. qui hominem, §. fin. ff. de ſolut.* & *l. legatum, ff. de adimen. legat.* Quod etiam conſtat ex intentione Principum, ſiquidem prohibent illas negociationes, quę poſſunt eſſe detrimento communitati. Et proinde Principes deberent rigoroſis remedijs huic damno obuiare, prohibendo omnino, ne exteræ monetæ minutæ in ſuis ditionibus expendantur.

1342 Quia tamen contingit, quod aliqua ſpecies monetæ in vno loco minoris valeat, quam alia, & econtra alia ſpecies pluris valeat, vt contingit Neapoli, vbi vngarus valet ſolum decem, & ſeptem carolinos, & zechinus valet viginti carolinos: e contra verò Romæ zechinus valet ſolum iulios decem & octo, nempe vno iulio minus, quam valeat Neapoli, & vngarus valet iulios decem & ſeptem, atque adeo vno iulio fere plus quam valeat Neapoli: dubitatur; an liceat deferre Neapolim zechinos, & inde exportare Romam vngaros, propter lucrum conſequens ex tali negociatione. Et affirmatiuè reſpondendum eſt, non ſolum quo ad has monetas, ſed etiam quo ad omnes alias; dummodo ſint probæ monetæ. Ita Gabr. Biel. *de moneta poteſt. concluſ.5.* Et ratio eſt. Quia in hoc nulli fit iniuria, cum permutentur monetæ iuxta valorem legalem, & currentem; nec damnificatur communitas, ſiquidem pro probis monetis aliæ probæ importantur. Hoc tamen non eſſet licitum, quando adeſſet prohibitio, ne extraherentur monetæ, quo ad illas monetas ſuper quibus caderet prohibitio; & ſi prohibitio non eſſet merè pœnalis, talis negociatio contineret etiã peccatum graue. Verum ſi importarentur monetæ prohibitæ exportari commutandæ in alias ſimiliter exportari prohibitas, forte liceret, quia fieret compenſatio vnius ſpeciei cum alia, nec damnificaretur communitas, vnde ceſſaret finis prohibitionis exportationis, qui eſt conſeruare abundantiam monetæ in talibus ſpeciebus, nam quod detraheretur vni ſpeciei, accederet alteri.

1343 Quarto, an liceat Aurificibus, & cæteris fabris auri, & argenti conquirere meliores monetas tam quo ad materiam, quam quo ad pondus, vt conflent pro operibus ſuis faciendis. Reſpondent Angel. *in ſum.* verbo *falſarius*, *num.* 9. Gabr. Biel *de poteſt. monet. dub.* 3. *poſt* 5. *concluſ.* Quod ſi cudentes monetas ſinunt aliquas monetas maioris põderis tranſire, quia aliæ etiam fluunt minoris ponderis, vt ſcilicet fiat compenſatio, tunc non poſſe conflatores ſeligere ponderioſores, quia damnificarent totum corpus pecuniæ, ſecus autem ſi omnes facerent iuſti ponderis, tunc enim ſeligere poſſent meliores. Verum ſuppoſito quod ipſis aliàs liceat conflare monetas pro ſuis operibus fabricandis, exiſtimo quod abſolutè poſſint ſeligere meliores. Ratio eſt. Quia ſunt domini monetarum, quia quamuis ad Principem ſpectet cudere, & determinare monetas, vt notat Gabr. Biel. *de poteſt. monet. dub.* 1. *poſt primam concluſ.* ver. *licet autem*, tamen ſtatim ac diſpergitur in populum, quiſque fit dominus pecuniæ, quam accipit, quia cum ſit medium ad permutandas diuitias ipſis æquiualens, fit illorum quorum ſunt diuitiæ. Vnde ratione dominij poſſunt, quas volunt, ſeligere pro conflatione, & reliquas ſeruare pro expenſis faciendis, quæ cum ſint vſuales, & currentes, nullam iniuriam inferunt alicui.

1344 Quintò dubitatur, an expendentes monetam tonſam, delinquant, & ſubſint alicui pœnæ. Negatiuè reſpond. Bal. *in l. 1. C. de ædilit. act.* Salic. *ibid.* Farinac. *tom.* 5. *praxis quæſt.* 115. *inſpect.* 3. *numer.* 136. Alexan. *conſil.* 121. *num.* 7. *lib.* 7. Hippolyt. *conſil.* 71. *num.* 17. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 24. *n.* 4. Aleman. *in paleſt. conſult.* 8. *quæſt.* 14. *Princip. memb.* 1. *reſtrict.* 1. Kithzel. *de iure monet. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *num.* 47. argumen. cap. *damnum*, *de regul. iur. in* 6. Quod etiam ex praxi declaratur, ſiquidem tam aureæ quam argenteæ monetæ tonſæ, ſine vlla difficultate expenduntur, & forte ex argenteis plures ſunt tonſæ, quam integræ. Et ratio eſt; quia

aut

Digitized by Google

aut tanto minori expenduntur, aut cum vitium ſit patens, nulli fit iniuria, dum recipiendo conſentit. Et hoc ſtabiliuit conſuetudo; imo etiam alicubi edicto ſtabilitum eſt, dum ſtatuitur, quod recipiantur monetæ deficientes vſque ad certum pondus, & non vltra ipſum. Hoc autem ita accipiendum eſt, vt locum habeat, quando contra expendentem non adſint coniecturæ, quod ipſe totonderit, vt ſi de recenti apparerent tonſæ. Vnde nec Vrbanus VIII. *in ſua Conſtit. contra Monetarios*, poſuit aliquam pœnam contra expendentes monetas tonſas, ſed ſolum contra expendentes adulteratas ſcienter, ſeu cum dolo.

1345 Sextò, an delinquat, qui expendit monetam, quæ olim erat vſualis, ſed poſtea fuit reprobata à Principe. Reſp. communiter, quod delinquit quidem, ſed non delicto falſæ monetæ, & ideo non eſt puniendus pœna falſæ monetæ, ſed arbitraria. Ita Franciſ. Curt. *de monet. num.* 20. allegans Bald. Alexander *conſil.* 104. *num.* 1. *lib.* 1. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 25. *num.* 10. *&* *cap.* 27. *num.* 6. *&* 15. Budel. *lib.* 2. *de re num. cap.* 27. *num.* 36. verbo *Quarto excuſabitur*. Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. caſu* 316. *num.* 67. Honded. *conſil.* 92. *num.* 9. 27. *&* 32. Farinac. *tom.* 5. *prax. quæſt.* 115. *inſpect.* 3. *nu.* 142. Bocer. *de iure monet. cap.* 6. *num.* 14. Kithzel. *eod. tract. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *num.* 49. Et quod delinquat, manifeſtum eſt, quia facit contra edictum Principis prohibens talem ſpeciem monetæ. Quod autem non ſit puniendus pœna falſæ monetæ, etiam conſtat, quia moneta, quam expendit, non eſt falſa ſed reprobata, & cum fuerit in vſu, habet omnes qualitates requiſitas ad ſubſtantiam monetæ, & ſolum illi obſtat prohibitio. Hoc tamen non habebit locum, ſi moneta ſit reprobata, quia ſit vitiata, aut quia ſit inferioris ligæ, quàm debeat eſſe, vt contingere poteſt in monetis exteris, quæ poſſunt eſſe vſuales, antequam vitium detegatur; nam tunc expendens committeret crimen falſæ monetæ, quia ſciret propter vitium eſſe prohibitas.

1346 Septimò delinquit, qui mentitur valorem monetæ maius, quam ſit, & tenetur ad reſarcienda damna accipientibus ſub mentito valore. Non tamen committit crimen falſæ monetæ, & proinde non eſt puniendus pœna debita huic crimini. Ita Din. *conſil.* 38. *num.* 8. Craueta *conſil.* 104. *in fine*. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 27. *num.* 13. Sixtin. *de regal. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 139. Harprech. *ad §. item lex Cornel. de falſ.* 7. *num.* 61. Inſtit. *de publ. iudic.* Kithzel. *de iure monet. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *nu.* 51. qui alios citat. Ratio eſt. Quia vitium non eſt in moneta, ſed in dicto expendentis, & ideo ponit in ipſo falſitatem, non autem in moneta; falſitas autem ſimplicis loqutionis non continet crimen falſi, ſed oportet quod tranſeat falſitas in externam materiam. Addit autem Craueta *citat.* quod contra talem non eſt criminaliter procedendum, ſed ciuiliter. Verum cum delinquat, erit aliqua pœna plectendus, qualis eſſet pecuniaria, dummodo tamen mentitus ſit circa eam quantitatem valoris, quæ inducat peccatum mortale, aliàs ſicut excuſatur à peccato mortali, excuſabitur etiam à pœna. Si tamen frequenter, & cum pluribus mentiretur, licet in materia parua, eſſet eadem ratio de ipſo ac de vendente, & paſſim in aliquo modico defraudante.

1347 Ex his colligitur, quid dicendum de eo, qui affirmat monetam plus valere, quam communiter expendatur, ex eo, quod aliquis illam recepit pro illo valore, quem affirmat. Contingit enim aliquando, quod aliquis mercator recipiat ſpeciem alicuius monetæ cum valore ſupra conſuetum, quia ipſius intereſt tales monetas colligere, cum lucretur ad alium locum tranſmittendo. Reſp. adhuc mentiri, & peccare, quia affirmat valorem maiorem ſupra communem, & vſualem; quod enim aliquis mercator eas recipiat cum maiori valore ſupra vſualem, non facit, quod talis exceſſus pertineat ad valorem vſualem. Vnde tenebitur ad reſarcienda damna. Excuſabitur tamen à pęna, quia poteſt accipi eius dictum de valore, quem habent apud aliquos, ſiquidem in pœnis ſit benignior interpretatio. cap. *ex literis, de conſtit.* & cap. *in pœnis, de reg. iur. in* 6. Et proinde, quando præſumi poteſt, aliquid eſſe factum bona fide, ita præſumendum eſt, & conſequenter pœnam non habere locum, *l. ſeruum*, *§. Prætor. ff. de acquir. hæred.* & notant. *conſil.* 8. *n.* 31.

1348 Rurſus colligitur quid dicendũ de eo, qui affirmat, monetas eſſe iuſti ponderis, cum non ſint, aut minus deficere ab ipſo, quàm deficiant, quando monetæ deficientes expenduntur habita ratione defectus à iuſto pondere. Reſp. enim, quod cum defectus in pondere ſit vitium intrinſecum monetæ, & pertineat ad falſitatem, rigoroſè loquendo, quando in erogatione monetarum habetur ratio talis defectus, committeretur crimen falſæ monetæ. Regulariter tamen habet locum excuſatio, quia præſumitur error, & animus expendendi monetas tanti, quanti valent, habita ratione defectus, quia eſt adhibenda interpretatio, quæ excludit delictum; vt notant Gloſ. *in l.* 2. verbo *Probaretur, C. de petit. hæred.* Grammat. *conſil.* 25. *num.* 20. Menoch. *conſil.* 37. *num.* 104. Cephal *conſil.* 397. *num.* 98. *lib.* 3. Bald. *in l. Non ſolum. §. Sed vt probari, ff. de nou. oper. nunc.* Tiraquel. *de retrac. conſanguin. §.* 30. *gloſ.* 2. *num.* 24.

1349 An verò poſſit quis monetas deficientes in pondere colligere pro eo, quod valent, vt transferat, vel tranſmittat ad locum, vbi expenduntur tanquam iuſti ponderis, quamuis in ipſo deficiant; affirmatiuè reſoluendum eſt. Quia interuenit iuſtus titulus pro illo lucro, nempe tranſlatio monetæ de vno loco ad alium cum periculo. Neque in hoc ſit fraus aliqua, ſiquidem in vtroque loco recipiuntur & expenduntur monetæ ſecundum vſualem, & legalem valorem. Solum obſtare videtur, quod damnificetur corpus pecuniæ illius, quò importantur monetæ deficientes in pondere, & exportantur integræ, deterioratur enim moneta, ſiquidem paulatim fiet tota deficiens. Et quidem ita dicendum eſſet, nam non eſt dubium, quod deterior eſt pecunia deficiens in pondere, vt propterea tàm grauiter puniantur detrahentes quocunque modo de iuſto pondere. Verum quia illi, ad quos pertinent, ſciunt expendi plures monetas deficientes in pondere, tanquam ſi eſſent iuſti ponderis, & haberent remedium in promptu, quod vident adhiberi in cæteris locis, nempe ponderare monetas; & ſciunt, quod non ponderare, eſt occaſio, quod importentur plurimæ monetæ

monetæ deficientes, ideo cenſentur conſentire, nec curare tale damnum; volenti autem, & conſentienti non fit iniuria, iuxta commune effatum. *l. 1. §. Vſque adeo, ff. de iniur.* & *cap. Scienti, de reg. iur. in 6.*

1350 Octauò. An liceat recuſare monetam proprij Principis, aliàs non vitiatam; nam certum vitiatam quocunque modo poſſe recuſari. Et negatiuè reſoluendum eſt, ſiue loquamur de Principe viuente, ſiue de defuncto: nam per hoc læditur maieſtas Principis, & videtur iuriſdictio, & auctoritas ipſius in dubium reuocari, aut non recognoſci. Ita deciditur *in l. 1. C. de veter. numiſ. poteſt.* vnde recuſantes grauiter puniendi ſunt. Et quamuis videantur puniendi pœna mortis naturalis per *l. fin. C. de veter. numiſ. poteſt.* & ſentiunt Afflict. *in cap. 1.* verbo *Monetæ, num. 8. Quæ ſint regal.* Theodor. Petr. *concluſ. crimin. 173.* Attamen eſſe puniendos pœna extraordinaria ſentiunt communiter: nec tex. *dicta l. fin.* loquitur de recuſante monetam. Ita ſentiunt idem Afflictus *ad Conſtit. Neapolit. lib. 3. Rubr. 40. Conſtit. Si quis campſor. num. 3.* & *Conſtit. Adulterinam, §. 1. num. 5.* Fabian. de Monte *de empt. & vendit. quæſt. 5. princip. num. 15.* ver. *Et tenetur quis.* Peguera *deciſ. 46. num. 5.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 28. num. 18.* Beſol. *in Theſau. pract. littera M. n. 60.* Sixtin. *de regal. lib. 2. cap. 7. n. 134.* Petr. Gregor. *lib. 36. Syntag. iur. cap. 2. num. 26.* ver. *Neque impunita.* Harprech. *in §. Item lex Cornel. de falſ. num. 62. Inſtit. de publ. iudic.* Kithzel. *de monet. claſ. 5. quæſt. 2. ſect. 4. num. 53.* Quælibet tamen cauſa ſufficiens erit, vt excuſet, nempe ſi recuſetur talis ſpecies, quia ſoleant inter ipſas reperiri monetæ falſæ, ſi non ſit commoda ad expendendum, aut quæcunque alia. Nam ad committendum delictum requiritur temeritas, & dolus, quia oportet quod recuſatio ſit in contemptum Principis. Quælibet autem cauſa declarat, quod non ſit in contemptum Principis.

1351 Hinc excluditur hoc delictum, ſi debitor teneatur ſoluere ex conuentione certam ſpeciem pecuniæ, nam tunc creditor iuſtè illam poteſt exigere, quia hoc facit, non quia recuſet alias monetas, ſed quia vult ſibi à debitore præſtari, quod tenetur. Et proinde ſpeciem certam monetæ in obligationem deduci poſſe, habetur ex *l. Si is, cui §. ſin autem.* ibi. *Siue in pecunia non corpora cogitet, ſed quantitatem, ff. de ſolut. & liberat.* iuncta lege *Si pœnæ cauſa, §. Si putem. ff. de condit. indebit.* & *l. Sed etſi non, ff. de acceptilat.* & *l. ſi inter virum, & vxorem, C. de iure dot.* In quibus tex. diſtinguitur inter obligationem pro corpore pecuniæ, & pro quantitate, ſeu æſtimatione. Imo in mutuo hoc ſpeciale eſt, quod teneatur mutuatarius reddere eamdem ſpeciem monetæ, quam dedit mutuator, ſi ipſe ita exigat. Cum in mutuo vnum pro alio reddi non poſſit. *l. Mutuum, §. Mutui datio, ff. de reb. cred.* & *l. Eum à quo. C. de ſolut.* Verum aliter de conſuetudine ſeruatur, quia vna moneta pro alia recipit functionem in genere ſuo. Ita Gloſ. *in l. Si quis argentum, C. de donat.* Bart. *in l. Libera C. de ſenten. interloq.* Bald. *in l. 2. §. 1. ff. Si cert. pet.* Franciſ. Curt. *ibid.* & *de Monetis, num. 23.*

De pœnis monetariorum obſeruationes.

SVMMARIVM.

1352 *Pœna falſificantium monetas de iure Cæſareo.*
1353 *Bona falſificantium monetas confiſcantur.*
Domus in qua falſificatur falſa moneta, cedit Fiſco, & publicatur, niſi ſit pupilli.
Vt domus confiſcetur, probari debet ſcientia domini de delicto.
1354 *Complices in delicto monetæ, ſiue mandantes ſiue auxiliantes, eadem pœna puniuntur.*
Item conſcij, & non reuelantes.
1355 *Conſcius criminis læſæ maieſtatis, & delicti monetæ, quando teneatur reuelare.*
Quando probare non poteſt, quomodo teneatur reuelare.
1356 *Pœnæ monetariorum, an locum habeant in omni tali delicto.*
Quid ſi cudantur monetæ Principis recognoſcentis ſuperiorem.
1357 *Pœnæ monetariorum an locum habeant ſiue monetæ ſint aureæ, ſiue etiam argenteæ.*
Adulteratio monetæ argenteæ continet crimen falſi.
1358 *Pœna vltimi ſupplicij an locum habeant quò ad crimen monetarum argentearum.*
1359 *Condemnatus in crimine falſæ monetæ non poteſt appellare.*
Appellatio eſt defenſio, & præſidium innocentiæ.
Prohibita appellatione non prohibetur querela, & recurſus.
1360 *Quilibet an teneatur accuſare monetarios.*
Accuſator ſuccumbens in crimine monetæ, non punitur de calumnia.
1361 *In crimine monetæ accuſator particeps obtinet immunitatem.*
1362 *Monetarij incarcerari poſſunt ſine mandato.*
1363 *Quæ notitia criminis requiratur, ut capi poſſint ſine mandato.*
Iudex non poteſt relaxare mandatum de captura, niſi præuia cauſæ cognitione.
1364 *Iudex tenetur ex officio procedere contra monetarios.*
Præuijs indicijs poteſt iudex inquirere de quolibet crimine.
Iudex tenetur ex officio procedere, quando agitur de publica vtilitate.
1365 *Quilibet etiam infamis accuſare poteſt in crimine monetæ.*
Socius criminis poteſt eſſe teſtis in delicto monetæ.
In crimine monetæ ſufficiunt leuiores probationes.
1366 *Minoritas ætatis excuſat à pœna ordinaria monetariorum.*

De

Digitized by Google

1352 De iure Cæſareo, pœna falſificantium monetas eſt vltimum ſupplicium, & combuſtio, ita ſtatuitur in *l. Si quis numos*. ibi. *Illico omni dilatione ſubmota flammarum excuſſionibus mancipentur, C. de falſ. monet.* Vnde vbi ſeruatur Ius Cæſareum, hac pœna puniuntur. Et ita notant communiter Doctores, Hoſtienſ. *in cap. Quanto, num. 9.* verbo *Aut falſam. de iureiur.* Butr. *num.* 15. Bonifac. *de furt. §. Fraudoloſa, num.* 57. Couarruu. *de vet. numiſ. collat. cap.* 8. *num.* 1. Clar. *lib.* 5. *recep. ſent. §. Falſum, nu.* 57. ver. *Falſificans*, Tuſch. *littera M. concluſ.* 354. *num.* 2. Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. caſu* 316. *num.* 6. Capel. Tholoſ. *deciſ.* 162, Budel. *lib.* 2. *de re num. cap.* 27. *num.* 1. Farinac. *tom.* 5. *prax. quæſt.* 115. *inſpect.* 1. *num.* 113. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 28. *num.* 2. & alij apud citatos Doctores. In alijs autem regnis, vbi non ſeruatur ius Cæſareum, puniuntur quidem pœna mortis, ſed diuerſi generis.

1353 Inſuper bona ipſorum confiſcantur, vt ſtatuitur *in l. Si quis numos init. C. de falſ. monet.* ibi. *Vniuerſas eius facultates fiſco noſtro præcipimus addici.* Ita inter alios notant Bonifac. *de furt. §. Fraudoloſa, num.* 57. Cæpol. *conſil.* 77. *num.* 4. Guido Volateran. *lib.* 3. *de mineralib. tit.* 9. *num.* 96. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 28. *num.* 11. Kitzhel. *de iure monet. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *num.* 25.

Rurſus. Domus, in qua fabricatur falſa moneta cedit fiſco, etiamſi ſit locata, niſi dominus domus id ignoret, & niſi cum primo ſciuit, indicet Magiſtratui. Vnde publicatur, niſi ſit pupilli, nam tunc Tutor pretium domus tenetur ſoluere. Ita *in l.* 1. *§. Domus vero, C. de falſ. monet.* vbi Gloſ. & Doctores, Couarruu. *de veter. numiſ. coll. cap.* 8. *num.* 3. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 28. *num.* 12. Farinac. *tom.* 5. *praxis, quæſt.* 115. *inſpect.* 1. *num.* 14. Circa quod eſt aduertendum, quod vt domus, in qua eſt fabricata falſa moneta, confiſcetur, debet per fiſcum probari ſcientia domini domus, ſiquidem non eſt confiſcanda, niſi dominus ſciens non denunciauerit, iuxta dicta ſupra, quod ſit probanda ſcientia in eo, qui expendit monetas falſas, vt puniri poſſit; alioquin præſumitur ignorantia, vt dictum eſt *num.* 1288.

1354 Complices quoque huius delicti eadem pœna puniuntur, ſiue ſint mandantes, ſiue auxilium præbentes. *l.* 1. *§. Sin vero, C. de fal. monet.* & notant Budel. *lib.* 2. *de re num. cap.* 27. *num.* 37. Decian. *lib* 7. *crimin. cap.* 28. *num.* 4. Io. Aquila *de poteſ. monet. cap.* 8. Peguera *deciſ.* 46. *num.* 13. Sixtin. *de regal. lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 116. *& ſequent.* Farinac. *tom.* 5. *prax. quæſt.* 115. *inſpect.* 1. *num.* 14. Kithzel. *de iure monet. claſ.* 5. *q.* 2. *ſect.* 4. *num.* 26. Imo etiam extenditur ad conſcios, & non reuelantes, vt per eamdem *l.* 1. notant Bar. *in l. Vtrum, ff. ad leg. Pomp. de parricid.* Afflict. *in Conſtit. Adulterinam num.* 10. Decian. *lib.* 7. *crim. cap.* 25. *num.* 2. Io. Aquila *cit. cap. in fine*. Vt tamen pœna locum habeat, probandum erit, quod quis fuerit conſcius, alias ſemper præſumetur ignoraſſe.

1355 Verum non concordant inter ſe Doctores, quando conſcius criminis læſæ maieſtatis, atque adeo huius delicti, teneantur reuelare. Nam aliqui volunt, quod non teneatur conſcios detegere, niſi probare poſſit, quia non debet detegendo ſe in periculum conijcere. Ita Dec. alios citans *in l. Culpa caret. num.* 9. ver. *Et hoc ſane, de reg. iur.* Angelus *cum Bul. de Maleſ.* ver. *Che hai tradito, num.* 10. Natta *Conſil.* 629. *lib.* 3. Capic. *deciſ.* 155. *num.* Marſil. *ſingul.* 164. & *in l. Vnum, nu.* 2. *ff. ad leg. Pomp. de parricid.* Neuizan. *lib.* 1. *Syluæ nupt. n.* 70. Socin. Iun. *Conſil.* 105. *num.* 43. *lib.* 3. Brun. *conſil.* 28. *n.* 2. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſu* 355. *n.* 10. Econtra verò volunt alij, quod conſcius teneatur detegere, etiamſi probare non poſſit. Ita Bart. *in l. Vtrum, ff. ad leg. Pompe. de parricid.* Plaza *lib.* 1. *Epitom. delict. cap.* 22. *num.* 17. Clarus *lib.* 5. *ſentent. §. fin. quæſt.* 87. ver. *Punctus eſt*. Sed vera eſt conciliatio Alciati *in l.* 4. *§. Cato. ff. de verbor. obligat.* Cagnol. *in l. Culpa caret. num.* 12. *ff. de reg. iur.* Nimirum, vt conſcius non teneatur detegere accuſando, quando probare non poteſt, ne ſe exponat periculo ſubſtinendi tormenta, iuxta *l.* 3. *ff. ad leg. Iul. maieſt.* Qui tex. ſolum de accuſatione loquitur; teneatur tamen detegere per modum monitionis, ſeu denunciationis, exponendo id, quod ſcit, & quomodo ſcit. Et certè quando agitur de damno publico, cui obuiam iri poteſt, ſi detegantur maleſactores; non video, cur conſcij non teneantur monere eos, ad quos ſpectat, vt poſſint remedium afferre, cum ratione charitatis teneantur plus diligere bonum publicum, quàm priuatum vniuſcuiuſque. Vnde in Tribunali S. Inquiſitionis obligant conſcios ad detegenda delicta pernicioſa communitati.

1356 Sed an hæ pœnæ, præſertim concremationis, locum habeant in omni delicto falſarum monetarum, controuertitur inter Doctores. Nam quidam volunt habere locum quò ad omnes falſificantes monetas cuiuſcunque Principis, aut ciuitatis, ſiue recognoſcant, ſiue non recognoſcant ſuperiorem. Ita Harprech. *ad §. Item lex Cornel. de falſ. num.* 48. *Inſtit. de publ. iudic.* Nicolaus Euerard. iun. *conſil.* 54. *num.* 68. Vveſemb. *conſil.* 45. Kithzel. *de iure monetar. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *num.* 27. *&* 28. qui alios citat, & teſtatur de conſuetudine Germaniæ. Verum oppoſitum tenent Menoch. *lib.* 2. *de Arbitr. caſu* 316. *n.* 26. Farinac. *tom.* 5. *praxis, qu.* 115. *inſpect.* 1. *n.* 69. 75. 81. *& ſequent.* Qui volunt habere locum pœnam combuſtionis ſolum, quo ad falſificantes monetas Principis Superiorem non recogſcentis: cæteros autem alia mitiori pœnas, capitali tamen, eſſe puniendos. Et quidem cum in pœnis ſit ſumenda benignior interpretatio, videtur mitius puniendum, qui minus in hac materia delinquit; minus autem delinquit, qui offendit Principem recognoſcentem Superiorem, cum ipſius quoque dignitas minor ſit. Et minus etiam delinquit, qui offendit alienum Principem, quàm qui proprium, cum non committat crimen læſæ maieſtatis. Nec quod lex *Si quis numos, C. de falſ. monet.* vniuerſaliter loquatur; quia diſponit tantum de numis Imperialibus. Vnde propter hanc rationem, forte in Imperio omnes falſarij monetæ, etiam Principis inferiòris, eadem pœna puniuntur, quia ſcilicet omnes monetæ, quæ ibi, cuduntur, ſunt monetæ Imperiales, cum cudantur iuxta ligam, pondus, & valorem in ordinationibus conuentibus Imperialibus ſtabilitum. Ex quibus deducitur, quod ſi quis cuderet monetam cum inſignibus illius ſtatus, ratione cuius Princeps Superiorem recognoſcit, quamuis alias

idem Princeps non recognoſcat Superiorem, non erit flammis tradendus, ſed mitius puniendus, quia non offendit Principem niſi in eo, in quo recognoſcit Superiorem, cum talis moneta ſit inſtar illarum, quas cudit ſtatus feudatarius.

1357 Similiter nec conueniunt inter ſe Doctores, an hæ pœnæ habeant locũ tàm quò ad cudentes falſas moneta àureas, quàm quo ad cudentes argenteas. Nam aliqui volunt, quod pœna ignis locum habeat, ſiue moneta ſit aurea, ſiue argentea. Ita Salicet. *in l. Si quis numos, num. 3. oppoſit. 3. C. de falſa monet.* Viuius *com.opin.* 519. *num.* 2. ver. *Nec quiſpiam*. Honded. *Conſil.*92. *num.* 4. *vol.* 2. Tuſch. *littera M. concluſ.* 354. *num.* 4. *&* 30. Peguera *deciſ.*86. *num.*3. Euerar. Iun. *conſil.*54. *num.*9. teſtans de praxi. Sixtin. *de regal. lib.*2. *cap.*7. *num.*123. *& ſeq.* Io. Aquila *de poteſt. monet. cap.* 10. *init.* Azeuedo *lib.*8. *recopil. tit.*17. *l.*5. *num.*17. Kithzel. *de iure monet. claſ.* 5. *quæſt.*2. *ſect.*4. *num.* 30. Quia etiam in adulteratione argenteorum numorum committitur crimen falſi. *l. Lege Cornel. ff. Ad leg. Cornel. de falſ.* & argentei æquè moneta ſunt atque aurei. *l. Subditos*, & *l. pro imminutione*. & *l. Vniuerſos, C. de veter. numiſ. poteſt. lib.*11. & proinde lex, *Si quis numos, C. de falſ. monet.* ponens pœnam non diſtinguit inter monetas argenteas, & aureos.

1358 Econtra verò alij tenent, quod pœna vltimi ſupplicij, ſeu combuſtionis, locum habeat ſolum quò ad fabricantes monetas aureas. ita Couarruu. *De veter. numiſ. collat. cap.*8. *num.*3. ver. *Quod ſi quis hoc crimen*. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 28. *num.*2. Io. Guidus Volateran. *lib.*3. *de mineral. tit.*9. *num.*99. Farinac. *tom.*5. *prax. quæſt.*115. *inſpect.*1. *num.*84. *& ſequentib.* Vbi plures alios Doctores allegat. & vt dictum eſt in ſuperioribus, praxis ſuffragatur huic ſententiæ, de qua teſtatur Vrbanus VIII. in ſua præfata Conſtitutione contra Monetarios; & & ideo pœnam vltimi ſupplicij extendit ad delictum etiam quò ad monetas argenteas, pro perſonis Eccleſiaſticis contra Italiam.

1359 Rurſus, condemnatus de hoc crimine non poteſt appellare, per *l.*1. *C. de falſ. monet.* ibi, *Appellandi etiam licentia priuato denegatur*. & notant Angel. *de malefic.* ver. *Præſente Caio, & appellante, num.*4. Carrer. *in ſua pract. crim. in princip. n.*94. Afflict. *in cap.* 1. *§. Monetæ num.* 37. *Quæ ſint Regal.* Decian. *lib.*7. *crimin. cap.*24. *num.*13. Peguera *deciſ. crimin.* 46. *num.*16. & *deciſ.* 85. *per totam*. Io. Corſet. *ad Capel. Tholoſan. deciſ.* 177. *num.* 10. Scaccia *de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 4. *num.* 83. aſſerens de contraria obſeruantia in Francia. Speculator *de appellat. §.* 2. *ver.*29. Io. Aquila *de poteſt. monetæ, cap.* 8. ver. *Quintum*. Kithzel. *de iure monetar. claſ.*5. *q.*2. *ſect.*4. *n.*25. Farinac. *par.*2. *prax. quæſt.* 101. *num.* 52. Quod tamen videtur admodum durum, quia cum appellatio ſit defenſio contra iniuſtitiam, & oppreſſionem iudicis, & præſidium innocentiæ. cap. *Cum ſpeciali. §. Porro*. & *cap. Suggeſtum, de appellat.* & *l.* 1. *ff. de appellat.* Denegatur remedium contra iudicis iniuſtitiam, & aperitur via, quod innocens damnari poſſit ob iudicis nequitiam, contra quam tollitur reo defenſio, quæ eſt iuris naturalis. Verum hoc inconueniens non ſequitur, quia, licet prohibeatur appellatio, non tamen prohibetur querela, & recurſus ad Principem. vt tradunt Gloſ. *in cap. Statutum, §. Acceſſiorem, de reſcrip. in* 6. Angel. *de Maleſ.* ver. *Præſente d. Caio num.*32. Curt. ſen. *in l. Admonendi, num.* 379. *ff. de iureiur.* Boſſius *in pract. crimin. tit. de mult. num.*5. Menoch. *de arbitr. quæſt.* 70. *num.* 18. Boer. *deciſ.* 384. *num.* 20. Lancellott. *de attent. cap.* 19. *num.*21. Miaud. *deciſ.*27. *&* 42. Rolan. *à Valle conſil.* 94. *num.* 1. *lib.* 1. Et ideo poteſt oppreſſus hoc remedio vti contra nequitiam iudicis, quod æquiualet appellationi; & ſolum differt, quod in appellatione proceditur per viam iuſtitiæ. in recurſu autem per viam clementiæ, & æquitatis. Et hoc poſtulabat grauitas delicti, vt ſcilicet in odium ipſius denegaretur audientia ſuperioris ex vi iuſtitiæ, & ſolum concederetur ratione Clementiæ.

1360 An autem in odium huius criminis quilibet teneatur accuſare? Affirmant Gloſ. *in c. Quanto.* verbo *Defraudata de iureiur.* Io. Aquila *de poteſt. monet. cap.*8. *init.* Verum hoc non admittit Decian. *lib.*7. *crimin. cap* 24. *num.*8. Quia nullus adeſt textus imponens hanc obligationem; imo ex *l.* 2. *C. de falſ. monet.* contrarium elicitur, quia habet, dãdum eſſe præmium accuſatori: vnde ſi accuſatores præmio ſunt alliciendi, vt accuſent, ſequitur, quod non teneantur accuſare. Quæ tamen illatio non eſt valida, nam præmia determinantur etiam pro actionibus, quæ cadunt ſub obligatione, præcipuè ſi exequutio habeat annexam difficultatem. Quare ſtandum eſt priori fundamento, quod non conſtet de huiuſmodi obligatione. Quò ad denunciationem autem, ſtandum eſt dictis *num.*1355. Eſt tamen aduertendum, quod ſi accuſator in hoc crimine ſuccumbat, & non probet, non punitur de calumnia, per *l.*1. *C. de falſ. monet.* vbi Gloſ. verbo *Immunitatem*. Cinus *oppoſit.*2. Decian. *lib.*7. *crimin. cap.*24 *num.*6. Io. Aquila *de poteſt. mon. cap.*8. ver. *Secundum*. Kithzel. *de iure monet. claſ.*5. *quæſt.*2. *ſect.*5. *num.* 7. Farinac. *tom.* 5. *prax. quæſt.* 115. *inſpect.* 1. *num.*48. *&* 49.

1361 Quinimo, ſi accuſator ſit particeps criminis, obtinet immunitatem per *l.*1. ver. *Accuſatoribus, C. de falſ. mon.* vbi Gloſ. verbo *Immunitatem*. Alberic. *num.* 3. Salicet. *ibid.* Panormit. *in cap. Quanto, num.* 8. *de iureiur.* Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.*24. *nu.*7. Hippolyt. *in l. Qui falſam. n.*70. *ff. de falſ.* Speculat. *tit. de accuſat. num.*12. Afflict. *in cap.*1. verbo *Monetæ, num.* 26. *Quæ ſint Regal.* Kithzel. *de iure monet. claſ.*5. *quæſt.*2. *ſect.*5, *n.* 11. Farinac. *tom.*5. *prax. quæſt.*115. *inſpect.* 1. *num.* 42. *& ſequent.* Vnde ſpeciale eſt in hoc delicto, quòd ſocius criminis poſſit accuſare. *l. Quiſquis, in fine, C. ad leg. Iul. maieſt.* & *l. Non omnis, §. fin. ff. de re milit.*

1362 Præterea, in odium huius criminis conceditur, vt monetarij capi poſſint, & incarcerari abſque mandato iudicis, & *l.*1. *C. de falſ. monet.* & tradunt Speculator *Tit. de accuſatione §.* 1. ver. *Hoc tamen*. Hippolyt. *in l. Qui falſam. num.*69. *&* 109. *ff. de falſ.* Salicet. *in l.* 1. *C. de falſ. monet.* Decian. *lib.*7. *crimin. cap.* 24. *num.* 12. Hoc enim crimen tangit intereſſe totius communitatis, & etiam ſingularum; & ideo non requiritur mandatum iudicis, vt delinquentes capi poſſint, & ſiſti eidem iudici,

ſed

ſed poteſt quiſque ad ſui defenſionem, & Reipublicæ capere, vt auertat malum proueniens ex tali crimine.

1363 Verum dubitatur, quid requiratur, vt monetarij capi poſſint ſine mandato, ſeu quæ notitia delicti ſit neceſſaria. Reſp. Non eſſe neceſſarium, quod reperiantur in flagranti delicto, nam etiam in alijs delictis capi poſſunt delinquentes reperti in flagranti, vt tradunt communiter Bart. *in l. Neminem, C. de exhiben. reis*. Abbas *in cap. Cum non ab homine, de iudic.* Clar. *in pract. §. fin. quæſt.* 28. ver. *Dictum eſt*. teſtans de praxi. Farinac. *in praxi de delict. & pœn. quæſt.* 21. *num.* 138. & *de carcer. quæſt.* 32. *num.* 36. Sed cum ſpeciale ſit in hoc delicto, quod pro captura non requiratur iudicis mandatum, ſufficiet notitia delicti, quæ tamen ſit certa, ita vt in iudicio probari poſſit. Cum enim neque iudex poſſit relaxare mandatum de captura, niſi præuia cauſæ cognitione, vt tradunt communiter Doctores. Io. Andr. *in cap. Si clericus de ſenten. excommunicat. in* 6. Anton. *in cap.* 1. *de iudic.* Aret. *ibid.* ver. *Iſta concluſio*. vbi & cæteri Doctores. Foller. *in pract. crimin.* verbo *Capiat informationem*. Boſſius *Tit. de cap. reis, num.* 3. Boer. *deciſ.* 215. *num.* 34. Gomez *lib.* 3. *Variar. reſol. cap.* 9. Diaz *in prac. cap.* 123. *num.* 1. Marian. Socin. *de citat. ar.* 2. *princip. quæſt.* 24. Multo minus capi poſſunt ſine mandato, niſi cauſa ſit cognita. Imo debet eſſe talis, vt ſubſiſtere poſſit in iudicio, quod fieri non poteſt, niſi probari poſſit.

1364 Atque cum valde interſit Reipublicę conſeruatio legitimitatis monetarum, & arcere crimen falſificantium, tenetur iudex ex officio procedere contra huiuſmodi delictum tanquam atrociſſimum, vt notat ſpecialiter Kithzel. *de iure monet. claſ.* 5. *q.* 2. *ſect.* 5. *num.* 1. Cum enim præcedente diffamatione, & indicijs, poſſit de iure canonico inquirere de quolibet crimine, vt tradunt Alciat. *in c.* 1. *n.* 12. *de offic. ordinar.* Salicet. *in l. Ea quidem, C. de accuſat.* Gomez *tom.* 3. *Variar. reſolut. tit. de delict. cap.* 1. *num.* 49. ver. *Nonò*. vt habetur ex cap. *Qualiter, & quando de accuſat. & inquiſit.* & etiam de iure ciuili, *§. Iubemus.* Authen. *de collat. & l. Congruit, ff. de offic. præſid.* & *l. Ea quidem, C. de accuſat.* Et teneatur iudex ex officio procedere, quando agitur de publica vtilitate, vt tradunt Bart. *in l.* 4. *§. Hoc autem, ff. de damno infec.* Alexan. *num.* 4. & 5. Imola *in cap. Odoardus, de ſolut.* Abbas *in cap. tuam. num.* 2. *de ætate, & qualit.* & deſumitur ex *l. Congruit. ff. de offic. præſid.* & *l. Si quis in hoc genus, C. de Epiſcop. & cler.* Sequitur quod in delicto monetarum debeat ex officio procedere, quia agitur de maxima vtilitate publica.

1365 De hoc autem crimine quicunque etiam infamis poteſt accuſare, per *l.* 1. & *fin. C. de falſ. monet.* & notat Azor. *in ſum. tit. de falſ. mon. num.* 2. Imo ſocius criminis poteſt eſſe teſtis, per eamdem *l.* 1. vt tradunt Afflict. *in l. qui falſam, num.* 70. *ff. de falſ.* Alexan. *conſil.* 89. *num.* 3. *lib.* 3. Afflict. *in cap.* 1. ver. *Monetæ num.* 26 *quæ ſint. regal.* Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 9. Quia cum crimen ſit valde atrox, & difficilis probationis, quia clam committi ſolet, vt dicitur in *l.* 1. *C. de falſ. monet.* ſufficiunt leuiores probationes, vt latè tradit Hippolyt. *in pract. §. diligenter, num.* 8. *& ſequent.* & *num.* 124. *& ſequent.*

1366 Denique eſt aduertendum: Quod minoritas ætatis excuſat à pœnis falſæ monetæ, argum. *l.* 1. ver. *impuberis, C. de falſ. monet.* vbi etiam Gloſ. Et quamuis ſint doli capaces, non puniuntur ordinaria pœna, ſed mitiori, arbitrio iudicis, vt tradunt Hippolyt. *in l. infans, ff. ad leg. Cornel. de ſicar.* Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. centur.* 4. *caſu* 316. Tiraquel. *de pœn. temperan. cauſa* 7. *num* 6. Budel. *lib.* 2. *de re numar. cap.* 27. *num.* 26. Farinac. *in praxi de pœn. temperan. quæſt.* 92. *num.* 109. *& tom.* 5. *quæſt.* 115. *inſpect.* 1. *num.* 97. Schoner. *lib.* 1. *diſp. feud.* 4. *theſi* 136. *litera A.* Bocer. *de iur. mon. cap.* 6. *num.* 8. Kithzel. *eod. tr. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *num.* 25. Azeuedo *lib.* 8. *recop. tit.* 17. *l.* 5. *num.* 30. Et ratio eſt, quia in minore ætate eſt etiam minor cognitio, & proinde non perfectè apprehenditur grauitas delicti. Quo autem minor eſt cognitio, eo magis decreſcit grauitas delicti; vnde quando nulla eſt cognitio, vt in ſtultis, nullum eſt delictum.

Animaduerſiones circa Conſtit. Vrbani VIII. contra Monetarios.

SVMMARIVM.

1367 *Conſtitutio Vrbani VIII. contra monetarios extendit pœnam mortis ad monetarios argentearũ monetarum.*

Superiores Regulares non poſſunt procedere contra ſubditos in crimine monetæ.

1368 *Nomine Ordinarij in Bulla Vrbani VIII. contra monetarios qui veniant.*

Verba ſubſequentia declarant antecedentia.

Crimen monetæ commiſſum in loco nullius diœceſis ab Eccleſiaſticis, iudicandum ab Epiſcopo diœceſis, aut viciniori.

1369 *Epiſcopus an cognoſcere poſſit de crimine monetæ per Vicarium Generalem.*

Quæ poteſt Epiſcopus iuriſdictione ordinaria, poteſt etiam committere Vicario.

1370 *Superior regularis exiſtens in Italia an poſſit cognoſcere de delicto monetæ commiſſo à ſubdito extra Italiam.*

1371 *Si delictum monetæ à religioſo committatur in Italia, ſi diſcedat ex Italia, an poſſit cognoſci à Superioribus Regularibus.*

1372 *Quid ſi iudices, ad quos ſpectat, negligentes ſint*

Digitized by Google

ſint in cognitione huius delicti.
Delictum commiſſum in alieno territorio puniri poteſt à iudice domicilij.
1373 *Conſtitutio Vrbani VIII. contra monetarios an afficiat delinquentes in Sicilia, Sardinia, & Corſica.*
Sicilia, Sardinia, & Corſica an ſint partes Italiæ.
Efficiunt Prouincias diſtinctas.
1374 *Conſtitutio Vrbani VIII. contra monetarios afficit omnes Eccleſiaſticos, tàm ſæculares quam regulares.*
Eccleſiaſticorum nomine qui veniant.
Dictio, Omnes, & ſinguli, *ita eſt vniuerſalis, vt neminem excludat.*
1375 *Bulla Vrbani VIII. contra monetarios prohibet tonſionem monetæ, & quid veniat nomine tonſionis.*
Quando locum habet ſubſtantia rei prohibitæ, locum habet etiam prohibitio.
1376 *Bulla Vrbani VIII. contra monetarios prohibet fabricationem monetæ.*
Non præſumitur quis committere crimen falſæ monetæ abſque magno lucro.
1377 *Bulla Vrbani prohibet adulterationem monetarum, & in quo conſiſtat.*
1378 *Item erogare ſcienter monetas adulteratas, & quænam ſint.*
Dictio Aliàs, *ampliat diſpoſitionem.*
1379 *Contra expendentem monetas tonſas nulla datur actio.*
1380 *Quænam aliæ actiones concernentes monetarios prohibeantur in Bulla Vrbani.*
1381 *An prohibeatur transferre monetas reprobatas, vbi expenduntur.*
1382 *Pœnę Conſtitutionis Vrbani contra monetarios poſſint irrogari extra Italiam.*
Prælati regulares non poſſunt tradere ſubdito Curiæ ſæculari.
Degradatio à quibus facienda.
1383 *Superiores regulares conſignare tenentur reos ſubditi in crimine monetæ.*
Superiores ipſi à quo conſignandi, ſi in hoc delinquant.
1384 *Superiores regulares conficere poſſunt proceſſum informatiuum in crimine monetæ.*
1385 *Conſtitutio Vrbani contra monetarios, continet Decretum irritans.*
Decretum irritans afficit etiam ignorantes.
1386 *Fabricans monetas probas abſque auctoritate an teneatur ad aliquam reſtitutionem.*
1387 *Fabricans monetas probas non infert alicui damnum.*

1367 Conſtitutio Vrbani VIII. contra Monetarios, quæ incipit. *In ſuprema Paſtorali*, emanata *anno* 1627. *idib. Nouemb.* partim eſt ampliatiua veteris iuris, partim condit nouum ius. Eſt enim ampliatiua, quatenus pœnam vltimi ſupplicij impoſitam tondentibus aureas monetas, extendit etiā ad tondentes argenteas, vt ex illis verbis conſtat, *Extendimus, & ampliamus*. Condit verò nouum ius, quatenus prohibet, Superiores regulares procedere contra ſuos ſubditos intra Italiam in hoc genere delinquentes; & cauſas decernit cognoſcendas à Legatis, & Prolegatis, ſeu vbi non ſunt, ab Ordinarijs locorum, ita vt ſit ipſis conceſſa iuriſdictio priuatiuè quò ad Superiores regulares, vt conſtat ex illis verbis; *Priuatiuè quò ad omnes, etiam Superiores religioſorum, ipſiſque Superioribus penitus excluſis*. Vnde in hoc crimine ſoli Legati, aut Prolegati, aut Ordinarij ſunt iudices competentes, cæteri verò iudices ſiue regulares, ſiue ſæculares excluduntur, quamuis aliàs eſſent iudices ordinarij in primis cauſis, vt conſtat ex illis verbis, *priuatiuè quò ad omnes, etiam Superiores Religioſorum*.

1368 Sed circa hoc difficultas eſt; quid intelligatur nomine Ordinarij, an ſoli Epiſcopi, an vero omnes qui habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem qui ſolent venire Ordinarij appellatione. Verum licet quilibet ordinariam iuriſdictionem habentes, veniant nomine Ordinarij, vt cum pluribus notat Kochier *de iuriſd. Ordinar. in exemp. par.* 1. *qu.* 1. *num.* 9. Attamen in præſenti videntur intelligi ſoli Epiſcopi. Primò, quia Pontifex excludit omnes iudices ordinarios, quibus aliàs cauſæ cognitio competeret, & coarctat ad Ordinarios locorum; vnde veriſimile eſt, quod propter excellentiam eligat ipſos, & ideo intelligat de ſolis Epiſcopis, in quibus ſolis eſt excellentia prædicta. Secundò, quia poſtquam decreuit ſpectare ad Ordinarios locorum, declarans quos intelligat, ſubdit, *Mandantes propterea Venerabilibus Fratribus noſtris Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis*. Hæc autem verba declarant antecedentia, nempè locorum Ordinarios, *l. qui filiabus, init.* & *l ſi ſeruus, §. fin. ff. de leg.* 1. & notant Roman. *conſil.* 231. Socin. iun. *in l. fin. ff. de reb. dub.* Bald. *in l. ſi quando, ff. de leg.* 1. Iſernia *in cap.* 1. *§. donare, qualiter olim feud. alien. pot.* Cacheran. *deciſ.* 50. *num.* 10. Nec dici poteſt, quod nomine Epiſcopi veniat quilibet Ordinarius habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quia additur dictio, *Venerabilibus Fratribus*, qui titulus conuenit ſolis Epiſcopis ratione gradus Epiſcopalis, non autem habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Tertio quia cauſas huius criminis commiſſi in loco nullius diœceſis, ſiue extra fines, vult iudicari aut ab Epiſcopo diœceſis, ſi ſit intra diœceſim, aut à viciniori, ſi extra diœceſim, & tamen hæc loca habent ſuum Ordinarium, qui vt plurimum habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Quartò, quia Pontifex in Prouincijs, in quibus ſunt Legati, aut Prolegati, omiſſis etiam Epiſcopis, conſtituit iudices ordinarios competentes ipſos Legatos, aut Prolegatos tantum; ex quo conſtat, quod eius intentio eſt, quod hæc crimina iudicentur in tribunalibus, quò fieri poteſt eminentioribus.

1369 Verum dubitatur, an poſſit Epiſcopus cognoſcere de hoc crimine per ſuum Vicarium Generalem. Et affirmatiue reſoluendum videtur. Quia cognitio huius delicti ſpectat ad eius iuriſdictionem ordinariam, quia neque quò ad exemptos conſtituitur Sedis Apoſtolicæ delegatus, imo datur ipſi iuriſdictio priuatiuè quo ad alios. Vnde cum de intentione Pontificis ſit, quod Epiſcopus tanquam Ordinarius cognoſcat de hoc delicto, hæc diſpoſitio

tio

Digitized by Google

tio intelligitur etiam de Vicario, iuxta ea, quæ tradunt Gloſ. *in cap. Ordinarij*, verbo *locorum*, *de offic. Ordinar. in 6.* Franc. *ibid. num.3.* Gutierez *lib.2.qu. canon. cap.17. num.17.* Garzias *par.5. de benefic. capit.8. num.51.* Pariſ. *lib.3. de reſignat. quæſt.11.n.22.* Sanchez *lib.3. de matrimon. diſp.29. num.5.* Pont. *li.5. de matrim. cap.11. num.4.* Merlin. *deciſ.693. num.3.* Eſt enim idem Tribunal Epiſcopi, & Vicarij *c. 2. de conſuet. in 6.* & cap. *Romana, de appellat. eod. lib.*

1370 Sed quid, ſi religioſus committat delictum huiuſmodi, extra Italiam; poteritne cauſa cognoſci à Superiore Regulari exiſtente in Italia, vtpote à Generali, ſiue per auocationem cauſæ, ſiue quocunque alio modo? Et videtur affirmatiuè reſpondendum. Quia Pontifex in ſua Conſtitutione diſponit ſolum de delinquentibus in Italia, vt conſtat ex illis verbis, *Ac ad omnes, & ſingulas perſonas Eccleſiaſticas &c. in omnibus, & ſingulis Prouincijs Regnis, Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Caſtris, & locis in Italia dumtaxat exiſtentibus, qui aureas, vel argenteas monetas tondere &c.* Vnde cum auferat à Superioribus regularibus facultatem cognoſcendi de delictis, de quibus diſponit, auferet ſolum de delicto commiſſo in Italia; non autem cognoſcendi in Italia de hoc delicto commiſſo extra Italiam. Et proinde poterunt Generales in via appellationis quamuis exiſtant in Italia, cognoſcere de hoc delicto commiſſo extra Italiam, quia ſi in prima inſtantia erat cauſa Superiorum religionis, erit etiam in via appellationis, quia alioquin nec in prima inſtantia potuiſſet cognoſci virtute eiuſdem Conſtitutionis.

1371 Econtra autem, ſi religioſus committat hoc delictum in Italia, & poſtea excedat Italia ex præſcripta Superiorum obedientia, aut quia non erat permanenter in Italia, cauſa adhuc cognoſcenda erit aut per Legatos, aut Ordinarios locorum reſpectiuè ad locum, in quo eſt commiſſum delictum. Ratio eſt, quia non ſolum habet locum Conſtitutio Vrbani VIII. cum crimen in Italia ſit commiſſum, ſed etiam de iure communi ſpectat ad iudicem loci, vbi commiſſum eſt, *l. capitulum, §. famoſus, ff. de pœnis*, & cap. *fin. de foro compet.* & notant Din. *in l. ſi quis, ff. ad municip.* Bald. *in l. fin. num.17. C. ſi à non compet. iud.* Salicet. *in l. ſeruos, C. ad leg. Iul. de vi publ.* Clar. *lib.5. § fin. quæſt 39. num.4.* Boer. *deciſ.270. per totam*, Rolan. à Valle *conſil. 19. lib. 2.* Gomez *tom.3. variar. cap.1. n. 97. tit. de delict.* Vnde cum pro hoc crimine in territorio delicti Superiores regulares non ſint iudices cōpetentes, iudicandum erit per Legatos, aut loci Ordinarios reſpectiuè; & inſtare poterunt apud ſuperiores regulares, vt delinquentem puniendum conſignent tanquam pertinentem ad ſuum tribunal.

1372 Quod ſi prædicti iudices negligentes ſint in delicto puniendo, crederē, exiſtente extra Italiam delinquente, poſſe à ſuis Superioribus exiſtentibus ſimiliter extra Italiam puniri. Quia quamuis in Conſtitutione Vrbani VIII. excludantur à iudicio huius criminis penitus Superiores regulares, excluduntur tamen tantum intra Italiam, vt conſtat ex §. 6. ibi. *In Prouincijs nobis, & Sedi præfatæ ſubiectis &c. In alijs verò omnibus, & ſingulis Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, Oppidis, Caſtris, & locis tam ſub noſtra, & dictæ Sedis, quam cuiuſuis alterius Principis ditione in Italia dumtaxat comprehenſis, priuatiuè quo ad omnes, etiam Superiores religioſorum, ipſiſque Superioribus penitus excluſis, &c.* Vnde Superiores extra Italiam tanquam non excluſi cognoſcere poterunt, negligentibus iudicibus, ad quos ſpectat punitio, ſiquidem etiam ſæculares puniri poſſunt à iudice domicilij ob delictum commiſſum in alieno territorio, vt tradunt Abbas *in cap. fin. num.41. de foro compet.* Felin. *ibid. num.13.* Bart. *in l. cunctos populos, num. 45. C. de ſum. Trinit.* Salicet. *num.8. ver. Ex quo infero* Butr. *in dict. cap. fin. de foro compet.* Io. Andr. *in cap.1. de raptor.* Fachineus *lib.9. controuer. cap.20.* & alij, quos refert Farinac. *in praxi crimin. par. 1. tit. 1. qu. 7. num. 20.* Quia plurimum intereſt Reipublicæ, quod delicta præſertim grauia non remaneant impunita, *l.1. §. quies, ff. de præfect. vrb.* & *l. diuus, ff. de inſt. reor.* & *l. congruit. ff. de offic. præſid.* Et hoc à fortiori habet locum in religioſo, qui non ſubijcitur ſuis Superioribus ratione territorij, ſed ratione voti obedientiæ, quod independenter à loco ponit ſubiectionem; & ideo vbicumque ſit, habet eamdem ſubiectionem, & facit delictum punibile à quocunque legitimo Superiore, cum facultas puniendi fundetur in facultate regendi ſubditum; & ſtatim ac mutat Superiorem, nouus Superior, ſicut acquirit ius regendi ſubditum, ita etiam acquirit ius puniendi.

1373 Cum autem dicta Conſtitutio afficiat tantum delinquentes in Italia, dubium eſt, an comprehendat delinquentes in Sicilia, Sardinia, & Corſica? & reſolutio pendet ex eo, an ſcilicet hæ Inſulæ ſint intra, vel extra Italiam. Et quod comprehendat, eſt reſpondendum iuxta doctrinam eorum, qui volunt has Inſulas eſſe partes Italiæ. Ita Caſtrenſ. *in l.9. de iudic.* Bar. & alij Doctores *ibid.* Pancirol. *de not. imper. par. 2. cap. 53.* Cepol. *de ſeruit. iuſt. præd. cap.26. de mari num. 16.* Cumia *de ritib. Sicil. cap. 6. num.38.* Marta *de iuriſdict. par.1. c.26. num. 35.* Verum oppoſitum tenendum videtur ex oppoſito fundamento, quod hæ Inſulæ non ſunt pars Italiæ, atque adeo non veniant nomine Italiæ. Ita Gambarupta *de caſib. reſer. c.3. n.8.* Pelrin. *de priuileg. ad conſt. 12. Vrbani VIII. num. 8.* Lezana ver. *Monetarij, num.6.* Diana *par.2. tract.17. reſol.30.* ver. *at*, Horatius Griphiander *de inſul. cap.35. n.36.* & deſumitur etiam ex Plinio *lib.3. cap.5.* & Ptolom. *lib.3. ſub 5. Europa*, qui non ponunt has Inſulas in Italia, vt ex *l. Inſula ff. de iudic.* vbi dicitur, quod Inſulæ ſunt pars Italiæ & Prouinciæ, & proinde ſi pars Prouinciæ, non ſunt Prouincia. Inſulæ ergo, quæ ſunt Prouincia, non erunt pars Prouinciæ, atque adeo nec Italiæ. Hæ autem Inſulæ ſunt Prouinciæ per ſe ſolas, vbi etiam Gloſ. verbo *Prouincia*. Et ratio eſt, quia neque iuxta terminos geographicos ſunt aliquid de Italia, neque ſecundum politicam diuiſionem pertinent ad Italiam, cum ſint Regna ſeiuncta. Vnde antequam ſubijcerentur à Romanis, non pertinebant ad Italiam; poſtquam ſubiectæ ſunt manſerunt Prouinciæ diſtinctæ cum ſuis proprijs Prætoribus, vt conſtat ex *l. neceſſarium, §. capta inde ff. de orig. iur.* Vnde etiam Pontifices, quando volunt ſuas Conſtitutiones, quas pro Italia condunt, obligare

obligare etiam has inſulas, hoc ſpecificant,quod fruſtatorium eſſet, ſi venirent nomine Italiæ. Quia tamen S. Congregat. Epiſcop. & Regul. *die* 14. *Auguſt.* 1582. declarauit, quod etiam in odioſis hæ inſulæ veniant nomine Italiæ; ideo ea, quæ à dicta Congregat. diſponuntur pro Italia, cenſenda ſunt diſpoſita etiam pro inſulis adiacentibus.

1374 Quod ſpectat ad perſonas,quas afficit hæc Conſtitutio, conſtat ex §.3. afficere omnes perſonas Eccleſiaſticas tàm ſæculares, quam Regulares,etiam militares. Difficultas tamen eſt, quinam veniant nomine perſonarum Eccleſiaſticarum. Reſp. Appellatione Eccleſiaſticorum venire eas omnes perſonas, quæ ſubijciuntur iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, & gaudent priuilegio fori. Quod ex eo colligitur, quia Pontifex diſponit de illis, qui pertinent ad iudicaturam Eccleſiaſticam in ditione aliena. ſolum autem ij, qui gaudent priuilegio fori, pertinent ad talem iudicaturam, & proinde de cæteris ſubiectis alijs Principibus, qui non gaudent priuilegio fori, non poteſt Pontifex diſponere in ordine ad forum contentioſum. Rurſus, quod comprehendat omnes, quicunque gaudent priuilegio fori, conſtat ex dictione, *Omnes, & ſingulas*, quæ ita vniuerſalis eſt, vt neminem excludat, vt notant Dec. *in l. Omnia*, *ff. Si cert. pet.* Iaſ. *in Authen. Præterea, num.* 15. C. *Vnde vir & vx.* Roman. *conſil.*44. *num.*5. ver. *Attendenda ergo*. Alexan. *conſil.*195.*nu.*3. *lib.* 5. Rota *deciſ.* 169. *num.*9. *par.*5. *Recent.* & *deciſ.*417. *n.*1. *par.*4. *Recent.* Ludouiſ. *deciſ.* 315. *num.* 11.

1375 Actiones autem, quæ prohibentur principaliter in hac conſtitutione, reducuntur ad quatuor. Quarum prima eſt tonſio monetarum aurearum, & argentearum. Nomine autem tonſionis intelligitur omnis actio,qua detrahitur de iuſto pondere monetæ ſiue circumcirca radendo, ſiue partem aliquam incidendo, ſiue aqua forti cortices detrahendo, aut quocunque alio modo, quia non prohibetur tonſio tamquam materialis actio, ſed formaliter, prout eſt adulteratio in pondere, & ideo vbicunque habet locum talis adulteratio, habet locum etiam prohibitio, quocumque modo fiat, nam locum habet ſubſtantia tonſionis iuxta ea,quę tradunt Bonifac. *de furt. S. Fraudoloſa, num.* 60. Maſtril. *de indult. cap.* 27. *num.* 13. Burgus *de Modo proceden. ex abrupto centur.* 1. *quæſt.*23. *num.* 148. Vnde tonſio monetæ excedentis, qua reducitur ad iuſtum pondus, non comprehenditur ſub hac prohibitione, cum non ſit adulteratio in pondere. Pontifex autem, vt conſtat ex Proœmio, agit tantum de crimine adulterinæ monetæ.

1376 Secunda actio,quæ prohibetur, eſt fabricatio monetæ, quæ etiam quando cuditur priuata auctoritate, eſt falſa moneta, quia non habet publicam auctorizationem, vt dictum eſt in ſuperioribus, & continet crimen falſi, & læſæ maieſtatis, & ideo meretur grauem pœnam,quamuis alias ſit iuſti ponderis, & probæ materiæ: quæ actio non ſolum propter crimen, quod continet,prohiberi debuit, ſed etiam propter periculum, quia vix eſt poſſibile,quod quis paret inſtrumenta pro cudenda moneta, & cudere velit monetas probas in pondere, & materia, & non etiam falſas, ſiquidem cudendo tantum probas monetas nullum lucrum perciperet, aut valde exiguum,quale eſſet penſio, quæ fabricatoribus monetæ ſolet ſolui. Non præſumitur autem,quod quis velit committere tam enorme crimen falſi ſine magno lucro, vt notant Gloſ. *in cap. Accedens de crim. falſi.* vbi & Doctores. Rolan. *Conſil.* 38. *num.* 36. *lib.* 1. Craueta *conſil.*75. *n.*16. Honded. *conſil.* 109. *num.*23. *lib.*1. Gabr. *Conſil.*169. *num.*11. ver. *Quoties verò, lib.*1. Menoch. *lib.* 5. *præſump.* 20. *nu.* 49. Tiraquel. *de iud. in reb. exig.* ver. *Et id quidem*. Farinac. *in praxi quæſt.*153. *n.*207. Merlin. *deciſ.*209. *num.* 6.

1377 Tertia actio, quæ prohibetur, eſt adulteratio monetæ, quocunque modo fiat. quæ exprimitur illis verbis. *Colorare, vel alias adulterare*. Coloratio autem monetæ tunc fit, quando moneta argentea ita tingitur, vt habeatur pro aurea, quod tunc contingere poteſt, quando vtraque habet eundem characterem; vnde expediret, quod ſemper monetæ vnius generis haberent characterem diuerſum à monetis alterius generis; aut monetæ æreæ tinguntur, vt appareant argenteæ. Intelligitur autem de coloratione, quocunque modo fiat; & ideo ſi moneta argentea inauraretur, aut ærea tegeretur argento, actio eſſet, quæ prohibetur, nam re vera adulteraretur moneta. Similite ſub hac actione comprehenditur fabricatio monetarum diminutarum in pondere, nam hæ quoque ſunt adulterinæ monetæ, *l.*1. *ff. de contrahen. empt.*

1378 Quarta actio, quæ prohibetur, eſt erogatio, & expoſitio monetarum adulteratarum cum ſcientia ibi. *Seu etiam quomodolibet adulteratas ſcienter erogare, aut exponere præſumpſerit*. Ex quo vltimo verbo conſtat, quod requiritur præſumptio, atque dolus. qui tamen excluditur per quamlibet ignorantiam, vt dictum eſt in ſuperioribus *num.* 1286. Quod autem erogatio,& expoſitio ſint vnum, & idem, & quod verbum poſterius declaret primum, dictum eſt *num.* 1284. Solum difficultas eſt, an per monetas adulteratas intelligatur de adulteratis in materia,aut etiam de adulteratis in pōdere,& forma. Quod autē nō intelligatur de adulteratis in pondere,aut forma,ſed tantū in materia,ex eo colligitur, quod ponit tanquam actionem diſtinctam, colorationem, ſeu adulterationem, aliam à tonſione & fabricatione monetarum, & ſubiungit aliam actionem,nempe erogationem, & expoſitionem monetarum adulteratarum, quæ proinde dicitur relatiuè ad adulterationem prohibitam, & non ad alias actiones. quod etiam declarat dictio, *Seu aliàs,* quæ diſpoſitionem de adulteratione monetarum ampliat ad erogationem earumdem, iuxta tradita per Dec. *in l. Petens, num.*11. C. *de pact.* per illum tex. Cottam *in Memorab.*verbo *Seu.* Crauet. *conſil.* 105. *numer.* 5. Iaſ. *conſil.* 64. *numer.* 2. *volum.* 1. Roman. *conſil.* 363. *num.*2. Pariſ. *conſil.* 7. *numer.*38.*vol.* 2.Menoch. *conſil.*307. *num.* 28. Bertazol. *de clauſ. inſtrumen. clauſ.* 26.*gloſ.* 6. *numero ſeptimo*.

1379 Et hoc eſt iuxta praxim, & communem doctrinam, nam monetæ tonſæ præſertim argenteæ ſine vlla difficultate expenduntur: imo etiam eodem valore,ac ſi eſſent iuſti ponderis. Cum enim vitium tonſuræ ſit viſibile, & patens, non ſit iniuria recipienti, nec item Principi, quia poſſet prohibere ne ta-

Digitized by Google

ne tales monetæ expenderentur. & proinde contra expendentem nulla datur actio. cap. *Damnum de reg. iur. in 6.* & notant Bald. *in l. 1. C. de ædilit. act.* Salicet. *ibid. & in l. Bos in fine, C. de furt.* Decian. *lib. 7. tract. crimin. cap. 27. num. 4.* Marſil. *conſil. 71. num. 17.* Farinac. *tom. 5. praxis, quæſt. 115. inſpect. 3. num. 136.* Kithzel. *de iure Monet. claſ. 5. q. 2. ſect. 4. num. 47.*

1380 Prohibentur prӕterea in eadem Conſtitutione actiones aliquæ acceſſoriæ ad hoc crimen, quæ ſunt auxilium præbere, ſiue materiam, ſiue inſtrumenta miniſtrando, ſiue quocunque alio modo: Atque ſcienter detinere monetas ad alteratas, aut de loco ad locum transferre. Pœna tamen mitior his actionibus imponitur, nempe Triremium per decennium. Per quod mitigatur ius commune quò ad auxilium præbentes, nam hi de iure communi ſubſunt eidem pœnæ ac principales. Prædicta autem pœna triremium afficit omnes auxilium præſtantes ad illas quatuor actiones prohibitas, de quibus ſupra, vt conſtat ex illis verbis. *Siue opem ad præmiſſa præſtantibus.* dictio enim, *Præmiſſa* refertur ad omnia prohibita in ſuperioribus.

1381 Hic autem quæri poteſt, an per illam particulam, *de loco ad locum transferentibus*, prohibeatur transferri monetas ob aliquod vitium reprobatas, ad locum, vbi auctoritate Principis fabricatæ ſunt, aut expenduntur. Et negatiuè reſpondendum eſt. Quia prohibitio procedit de monetis adulteratis per priuatas perſonas, & quæ à nullo Principe auctorizatæ ſunt, vt conſtat ex illis verbis, *Pecunias vero ſic, vt præfertur, adulteratas ſcienter detinentibus, ſeu de loco ad locum transferentibus.* Antea autem impoſuerat pœnas priuatis perſonis adulterantibus monetas, & ideo ſi monetæ alicuius Principis reprobentur, quia ſint inferioris ligæ, non prohibetur per hanc Conſtitutionem eas transferre ad locum illius Principis, aut ad alium alterius Principis, in quo expendantur. Neque in hoc fit aliqua iniuria alicui, nam quocunque transferantur, expenduntur tanquam monetæ auctorizatæ ſaltem tacito conſenſu Principis.

1382 An autem extra Italiam Superiores regulares debeant, aut poſſint pœnas huius Conſtitutionis irrogare delinquentibus in hac materia. Affirmare videtur, ſeu potius ſupponere Lezana *in ſum.* verbo *Monetarij, num. 4.* dum circa degradationem, quæ virtute huius Conſtitutionis eſt præmittenda traditioni delinquentium curiæ ſæculari, remittit ad alium locum, vbi de ipſa egit. Sed hoc non videtur admittendum, quia hæc conſtitutio nihil innouat quò ad delinquentes extra Italiam, & ideo non erunt puniendi pœnis in ipſa præſcriptis, ſed prout antea ſolebant puniri. An autem Superiores Regulares extra Italiam poſſint imponere has eaſdem pœna vtendo Conſtitutione tanquam directiua; negatiuè reſpondendum eſt quò ad pœnam principalem, nempe vltimi ſupplicij, ſeu traditionem curiæ ſæculari. Quia non eſt in poteſtate Prælatorum regularium tradere aliquem curiæ ſæculari, ſiquidem præcedere debet degradatio, quæ non poteſt fieri à Prælatis regularibus, ſed ſolum ab Epiſcopo, qui ſolus habet hanc facultatem. cap. *degradatio de pœn. in 6.* Quod eſt verum non ſolum quò ad ſolemnitatem degradationis, quam vocant degradationem realem, ſed etiam quò ad ſententiam degradationis, ſeu degradationem verbalem, vt tradunt Abbas *in cap. Cum contingat de foro competenti.* Io. de Lignano *in capit. Ne in agro de ſtatu Monach.* Sylueſter verbo *Degradatio, num. 1.* Sayr. *lib. 5. de cenſur. cap. 20. num. 18.* Auila *eod. tract. part. 3. diſp. 5. dub. 4.* Bonac. *de cenſur. diſp. 4. pun. vn. num. 8.* Chochier. *de iuriſdict. Ordinar. in exemp. par. 2. quæſt. 45. num. 98.* Barboſa *de poteſt. Epiſ. alleg. 110. num. 25.* Quod etiam ex eo colligitur, quod Concilium Trident. licet concedat poſſe fieri degradationem à ſolo Epiſcopo abſque alijs Epiſcopis, requirit tamen quod interueniant Abbates Mitrati, aut ſaltem aliæ perſonæ in dignitate conſtitutæ, cum quorum ſuffragio ferenda eſt ſententia degradationis, cum interueniant tanquam iudices aſſeſſores, vt deſumitur ex dicto Concil. Trident. *ſeſſ. 13. cap. 4. de reformat.* ibi. *Adhibitis tamen, & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus vſum mitræ.* Si enim voluiſſet, quod tantum interuenirent in ſolemnitate degradationis, non addidiſſet, *Et in hoc ſibi aſſiſtentibus.* & ita cum Geminiano, & Sylueſtro docet Suarez *diſp. 30. de cenſur. ſect. 1. num. 20.*

1383 Rurſus in eadem Conſtitutione obligantur Superiores regulares requirentibus Legatis, Prolegatis, aut Ordinarijs, conſignare delinquentes in actionibus in dicta Conſtitutione prohibitis, etiam ſi Superiores fuerint in aliquo loco, iiſdem, ſiue illis, quibus conſignari mandauerint, cum ſcripturis, & actis, ſi quæ facta fuerint reperiantur. Circa quod occurrit dubium, à quo conſignari debeat Superior localis, ſi contingat delinquere, & in conuentu non ſit maior Superior, qui ſupra ipſum auctoritatem habeat. Reſp. Eſſe conſignandum ab ipſis religioſis ſubditis, ſi requirantur, quia cum conſignandus ſit ex mandato Summi Pontificis, vt conſtat ex illis verbis Conſtitutionis, *Ac etiam mandantes, vt quoties ad id fuerint requiſiti &c.* tunc enim exequuntur quod ipſis imponitur à Summo Pontifice, & ideo etiam reſpectu ſui Superioris poſſunt hoc ipſum exequi.

1384 Secundò circa hoc ipſum dubitatur, quomodo intelligenda ſint illa verba, *Cum ſcripturis, & actis, ſi quæ facta fuiſſe reperiantur*; nam cum non poſſint Superiores regulares cognoſcere de delictis, de quibus procedit Conſtitutio, conſignando acta, declararent, ſe attentaſſe iudicium de his delictis contra prohibitionem Conſtitutionis, & proinde incurriſſe in pœnas poſitas in eadem Conſtitutione. Nemo autem tenetur ſe prodere. Reſp. Intelligi de actis confectis pro informatione curiæ, quæ non prohibentur fieri à Superioribus regularibus, nam per hanc Conſtitutionem ſolum ipſis interdicitur cognitio cauſæ in delictis, de quibus ipſa diſponit, & ab ipſa penitus excluduntur. Cognitio autem cauſæ importat examinationem ipſius, & cõcluſionem, atque ſententiam: non autem illa acta, quæ fiunt pro informatione Curiæ, nam hæc ſunt potius præparatio quædam ad cauſæ cognitionem. Sic etiam Ordinarius, quamuis cauſæ cognitio non pertineat ad ipſum, poteſt ſumere informationem de delictis religioſorum extra clauſtra. Vel etiam illa ver-

Digitized by Google

verba intelligi poſſunt de actis confectis ante emanationem huius Conſtitutionis, ſiquidem Pontifex iniungit iudicibus deputatis, quod auocent cauſas coram alijs pendentes. ibi. *Prauia etiam auocatione à quibuſuis alijs, in cauſis ipſi modo præmiſſo procedant*; tunc autem neceſſarium eſſet conſignare acta iam confecta.

1385 Denique eſt aduertendum, quod hęc Conſtitutio continet Decretum irritans, ibi. *Ac irritum, & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus*. Ex quo fit, quod quamuis hæc Conſtitutio ignoraretur ab aliquo, ad quem alias cognitio harum cauſarum ſpectaret, irritum eſſet, quidquid ab ipſo fieret, ſiquidem etiam ignorantes ligat. cap. *Si poſtquam*. & cap. *Dudum*. & cap. *Si beneficiũ de præbend. in 6*. præſertim, quia adeſt dictio, *Ignoranter*. Non tamen ſtante ignorantia obnoxius erit cæteris pœnis dictæ Conſtitutionis per ea, quæ tradunt Gloſ. *in cap. Nolentes*. verbo *Ex nunc de hæret. in 6*. Felin. *in cap. Cæterum num.* 19. ver. *Secunda reſtrictio de reſcrip.* Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 67. *num.* 19. Puteus *deciſ.* 274. *num.* 2. Rota *deciſ.* 231. *num.* 7. *par.* 5. *Recent.*

1386 Circa fabricationem monetæ probę à priuatis perſonis, quæ in præſenti Conſtitutione prohibetur, vt dictum eſt, dubitatur, an in fabricante inſurgat aliqua obligatio reſtitutionis. Affirmant Capeauil. *de caſib. reſer. caſu* 16. *quæſt.* 1. *difficul.* 1. Peirin. *de priuileg. in addit. ad Conſtit.* 12. *Vrbani VIII. num.* 4. qui volunt, damnificari recipientes talem monetam, quia cum non ſit Principis auctoritate facta, non habent valorem monetæ, ſed tantum materiæ. Similiter volunt damnificari Principem, quia ſuppoſita iſta moneta, minus exponitur de moneta Principis; & etiam qui nomine Principis monetam cudit, nam ab eo aufertur lucrum; quod haberet in ſua moneta expendenda. Addit Peirin. quod reſtitutio non habet locum, quia iſti falſarij communiter ſuſpenduntur, & qui luit in corpore, non debet luere in ære. Verum hoc non rectè dicitur, quia ſuppoſita obligatione reſtitutionis, per id, quod ſuſpenditur, non liberaretur, nam non luit in corpore debitum reſtitutionis, ſed pœnas debitas delicto.

1387 Sed nulla adeſt obligatio reſtitutionis, ſuppoſito, quod monetæ ſint probæ, tàm quò ad monetam, quàm quò ad pondus. Neque enim damnificantur recipientes, quia expenduntur eodem valore, ac ſi eſſent Principis auctoritate fabricatæ: obligatio autem reſtituendi non habet locum niſi ex damno illato. Non damnificatur Princeps, nam quod minus exponatur de eius moneta, non eſt Principi damnoſum, ſuppoſito, quod iuſtè procedat in cudenda moneta, ſiquidem nullum lucrum percipere debet. Sed neque minus exponitur de eius moneta; quia totam illam, quam habet exponere, de ſua exponit; non enim venditur moneta à Principe, ſed exponitur iuxta expenſas faciendas. Imo confert ad abundantiam monetæ, atque adeo ad vtilitatem publicam. Nec etiam damnificatur is, qui nomine Principis cudit monetam. quia ſi iuſtè procedere vult, non percipit aliquod lucrum, niſi, quod meretur opera impenſa pro cudenda moneta; quo non defraudatur. Deinde cudit eamdem quantitatem monetæ, & etiam eamdem quantitatem exponit, quam cuderet, & exponeret, non exiſtente moneta fabricata à priuato, quia non exponitur moneta cuſa nomine Principis, niſi ob publicas expenſas, nec cuditur, niſi illa quantitas, quæ diſponitur à Principe.

BVLLA
SANCTISS. DOMINI NOSTRI
VRBANI PAPAE VIII.

IN QVA FIT REVOCATIO INDVLTORVM, ac Priuilegiorum omnium, etiam per modum Communicationis conceſſorum Militijs, Hoſpitalibus, Collegijs, Capitulis, Religionibus, Societatibus; Congregationibus, & Ordinibus quibuſuis, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, cæteriſque locis pijs, & eorum, ſiue earum reſpectiue perſonis, audiendi ſecularium perſonarum Confeſſiones abſque Ordinarij examinatione, & approbatione.

Priuilegia omnia ſuper huiuſmodi facultate conceſsa reuocauerat Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. & ad ſæcularium Confeſſiones audiendas, ab Epiſcopis illos tantùm admitti ſtatuit, qui vel parochiale beneficium obtinuerint, vel per examen, aut aliàs idonei iudicati fuerint, prout iudicatum eſt ad *Conſtit.* 133. Pij V. *tom.* 2. *pag.* 345. per quam ipſe Pius hoc idem prohibuit Regularibus cuiuſcunque Ordinis, etiam lectoribus, aut in Theologia graduatis. Cuius Conſtitutionis reductionem ad terminos Iuris communis, & Concilij Trid. fecit Greg. XIII. *in Conſt.* 9. In tanta, *dict. tom.* 2. *pag.* 371. & ad hanc materiam attende etiam, Clement. VIII. *Conſtit.* 115. Quæcumque.

TENOR BVLLAE EST INFRASCRIPTVS.

VRBANVS PAPA VIII.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

1388 C*VM, ſicut accepimus, aliquibus Religioſis quorumdam Ordinum, ſeu Congregationum à Sede Apoſtolica indultum fuerit, vt ſacramentales perſonarum ſæcularium confeſſiones audire valeant, etiamſi ab Epiſcopis Diœceſanis ad id examinati, & approbati non fuerint; nec deſint qui temerè aſſeuerent, hoc ipſum priuilegium cæteris quoque aliorum Ordinum Regularibus competere, ex ampliſſimis priuilegiorum communicationibus, quas ab eadem Sede Apoſtolica obtinuerunt, & hinc ſaluberrimum Sacri Concilij Tridentini Decretum deſuper ſancitum penitus euertatur.*

§ 1 *Nos huic malo opportunè prouidere volentes, de Ven. Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium negotijs Regularium præpoſitorum conſilio, omnia, & ſingula indulta huiuſmodi, audiendi ſecula-*

rium confeſſiones abſque Ordinarij examine, & approbatione, quibuſuis Collegijs, Capitulis, Religionibus, Societatibus, & etiam Societati IESV, Congregationibus, & Ordinibus, tàm Mendicantium, quàm non Mendicantium, necnon Monachorum quorumcumque, etiam Sancti Benedicti, Ciſtercien. & Carthuſien. ac etiam quibuſuis Militijs, etiam Hoſpitalis Sancti Ioannis Hieroſolymitani, ac quibuſcumque Eccleſijs etiam Patriarchalibus, & Metropolitanis, Monaſterijs, cæteriſque locis pijs, ſiue eorum, & earum reſpectiuè Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Magiſtris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus, etiam Generalibus, vel Prouincialibus, Capellanis, Confeſſarijs, aut alijs quocumque nomine nuncupatis Superioribus, & perſonis quibuſcumque, etiam quomodolibet exemptis, ac Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectis, cuiuſcumque dignitatis, præeminentiæ, & conditionis exiſtentibus, & quouis priuilegio munitis, & tàm ad ſupplicationem partium, quam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine hactenus quandocumque, & qualitercumque ex quauis, etiam de neceſſitate, exprimenda cauſa, & aliàs quomodolibet conceſſa, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium reuocamus, caſſamus, tollimus, abrogamus, & annullamus, viribuſque & effectu euacuamus, ac reuocata, caſſa, ſublata, abrogata, & annullata, viribuſque, & effectu vacua eſſe, & fore; nec Religionibus, Societatibus, etiam Societati IESV, Congregationibus, Ordinibus, ac Militijs, & Eccleſijs, Monaſterijſque prædictis, eorumque Superioribus, & perſonis quibuſcumque impoſterum vllo modo ſuffragari, minuſque illos, & illas, etiamſi de ijs ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa, ac de verbo ad verbum mentio haben. foret, indultis huiuſmodi vti poſſe.

§. 2 Præſentes verò literas, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo quòd quicumque in præmiſſis intereſſe haben. ſeu habere prætendentes, ad hoc vocati & auditi non fuerint, de ſubreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis noſtræ, vel alio quocumque defectu notari, impugnari, redargui, in ius, vel controuerſiam reuocari, ad terminos iuris reduci, aut aduerſus illas quodcumque iuris, gratiæ, vel facti remedium impetrari nullatenus poſſe, ſed illas ſemper validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuóſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere.

§. 3 Sicque per quoſcumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de Latere Legatos, & Nuncios: Sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudican. & interpretan. facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere: ac irritum & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus, & declaramus.

§. 4. Non obſtantibus præmiſſis, ac quibuſuis Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apoſtolicis, Ordinibus, Societatibus, & Congregationibus prædictis, eorumque Præpoſitis, Decanis, Magiſtris, Abbatibus, Miniſtris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus, & alijs Superioribus, Capellanis, alijſque prædictis, ſub quibuſcumque ten. & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, ac irritantibus, & alijs decretis in genere, vel in ſpecie, ac aliàs in contrarium quomodolibet conceſſis, confirmatis & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis ten. ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio haben. aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſeruan. foret, tenores huiuſmodi præſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis haben. illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque.

§. 5 Volumus autem quod præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus vbique fides adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

§. 6 Quodque eadem præſentes literæ, ſeu illarum exempla ad valuas Baſilicarum S. Ioan. Lateranen. ac Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in acie campi Floræ affixa, omnes ita arctent, & afficiant ac ſi vnicuique perſonaliter intimata fuiſſent.

Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, ſub Annulo Piſcatoris, die 12. Septemb. 1628. Pontificatus Noſtri Anno Sexto.

QVÆ-

QVÆSTIONES.

1389 1 An Confeſſarij approbati ad confeſſiones audiendas, ab Epiſcopo prædeceſſore ſine temporis præfinitione, poſſint ab Epiſcopo ſucceſſore iterum examinari.

2 An Confeſſarij poſſint approbari ad tempus.

3 An Epiſcopus poſſit impartiri licentiam regularibus audiendi Chriſti fidelium Confeſſiones, etiamſi illi non exponantur examini.

4 An Confeſſarij, qui abiurauerunt de vehementi, poſſint admitti amplius ad audiendas Confeſſiones, & quid ſi de leui tantùm.

5 An approbatus ad audiendas confeſſiones ab vno Ordinario, poſſit eas audire in alio Epiſcopatu.

6 Confeſſarij electi vigore priuilegiorum Confraternitatum, an debeant eſſe approbati ab Ordinario.

7 An Confeſſarij poſſint abſque incurſu pœnæ abſoluere ab hæreſi purè mentali.

8 Sacerdos audiens confeſſiones abſque licentia Ordinarij, quam pœnam incurrat, & quid, ſi non eſſet ſacerdos.

9 Epiſcopus non eligens idoneos Confeſſarios in Cathedralibus, an peccet mortaliter.

10 Quomodo ſe gerere debeat Sacerdos, quando non poteſt audire totam confeſſionem pœnitentis, puta in bello, vel naufragio, in peſte, vbi moriuntur multi ſimul.

11 An facultas eligendi ſibi Confeſſarium idoneum ab Ordinario approbatum, vigore Bullæ Cruciatæ ſanctæ, extendatur etiam ad Regulares vtriuſque ſexus, & cuiuſcunque Ordinis.

12 An Confeſſarij tam ſæculares, quam regulares poſſint abſoluere à caſibus Epiſcopalibus vigore diplomatum conceſſorum alicui loco, Religioni, vel Vniuerſitati.

An Confeſſarij abſolutè approbati poſſint à ſucceſſore de nouo examinari. Quæſtio I.

SVMMARIVM.

1390 *Confeſſarij approbati ſimpliciter poſſunt de nouo à ſucceſſore examinari.*

1391 *Doctores concordantes.*

1392 *Approbatio Regularium pro confeſſionibus eſt de ſe perpetua.*

Approbatio ſe habet per modum ſententiæ.

1393 *Nouus Epiſcopus poteſt recognoſcere approbationem pro confeſſionibus.*

Tenetur ratam habere ritè conceſſam.

1390 Ad I. Reſp. Quod ſic; & ita declarauit Sacra Congregatio his verbis. Congregatio Conc. cenſuit, Regulares ad audiendas in Ciuitate, & Diœceſi, ſecularium confeſſiones, ſemel ab Epiſcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Epiſcopo non eſſe examinandos. Cœterum à ſucceſſore poſſe vtique examinari iuxta Conſtit. fel. record. S.D. Pij V. *Datum Rom. Id. Aug. & Pontificatus illius, an.* 6. & non eſt reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Conc. Trid. ita Quaranta verbo, *Confeſſor, fol.* 235.

ADDITIO.

1391 Quod nouus Epiſcopus poſſit de nouo examinare Regulares, tradunt Coninch. *diſp.* 8. *de ſacrament. dub.* 7. *num.* 57. Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi cap.* 20. *num.* 3. Fernandez *par.* 3. *examin. theol. mor. cap.* 29. *§.* 8. *num.* 5. Sà verbo *Confeſſor, num.* 7. Reginal. *lib* 1. *praxis fori pœnit. cap.* 16. *num.* 201. Zerola *in praxi de pœnit. quæſt.* 2. *num.* 2. Io. à Cruce *lib.* 2. *de ſtatu religioſo, cap.* 6. *concluſ.* 3. *dub.* 3. Quaranta *in ſum. Bullarij* verbo *Confeſſor.* Botel. *in dub. regul.* verbo *præſentatio, num.* 1. Io. Sanchez *in ſelect. de ſacram. diſp.* 48. *num.* 16. Qui de hac materia latè tractat, & ſe fundat in eo, quod putet, approbationem eſſe de ſe reuocabilem, ſicut poteſt vnus legiſlator reuocare leges ſui prædeceſſoris.

1392 Econtra vero plures alij tenent, quod approbatio Regularium in ordine ad confeſſiones, ſit perpetua. Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 3. Ledeſma *par.* 1. *ſum. cap.* 13. *difficul.* 1 *poſt dub.* 10. Henriquez *lib.* 6. *ſum. cap.* 6. *num.* 6. Ouand. *in* 4. *diſt.* 17. *propoſ.* 24. & 25. Vaſquez *de pœnit. quæſt.* 93. *ar.* 3. *dub.* 5. Lopez 2. *par. inſtruct. cap.* 2. *de claui b.* Vega *par.* 1. *ſum. cap.* 62. *caſu* 4. & 17. Llamas *par.* 1. *meth. cap.* 7. Capeauil. *de caſib. reſer. quæſt.* 2. *difficult.* 3. Villalob. *par.* 2. *ſum. tract.* 9. *difficul.* 53. Coriolan. *de*

caſib. reſeruat. par. 1. *ſect.* 2. *ar.* 8. Ludouic. à S. Io. *par.* 1. *ſum. quæſt.* 9. *de pœnit. ar.* 2. *dub.* 2. Et quidem loquendo de approbatione, quatenus approbatio eſt, & qua quis approbatur ſimpliciter, & abſolutè, videtur irreuocabilis, quia approbatio non eſt aliud, quam declaratio idoneitatis fundata in iudicio de idoneitate, vt etiam deſumitur ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *de reformat.* ibi. *Niſi ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat.* Ex quo manifeſtum fit, quod approbatio non eſt aliud, quam declaratio idoneitatis, & quod idoneitas eſt ſecundum iudicium, quod formatur ab Epiſcopo, vel ex vi examinis, vel ex alia notitia. Et ideo ſe habet per modum ſententiæ, quæ ſi ſit iuſta, de ſui natura eſt irreuocabilis, quia ſi reuocaretur committeretur iniuſtitia. Quod etiam in caſu præſenti contingeret, quia reuocatio approbationis eſt declaratio contraria approbationi, vnde ſicut approbatio eſt declaratio idoneitatis, ita reuocatio eſt declaratio inhabilitatis, quæ profectò eſſet in iuſto reſpectu illius, qui ſimpliciter, & abſolutè eſt declaratus idoneus, ſi iuſtè declaratus eſt.

1393 Hoc tamen non obſtante poteſt nouus Epiſcopus de nouo examinare Regulares iuxta declarationem S. Congregat. Quia vocando ad examen non reuocat approbationem, ſed tantum recognoſcit, an ſit iuſtè data. Quod autem poſſit recognoſcere approbationem, ex eo conuincitur, quia eſt paſtor ouium ſuæ diœceſis, & de ipſis tenetur reddere rationem; vnde ratione ſui officij habet ius recognoſcendi idoneitatem miniſtrorum, quos habet adiutores in paſcendis ouibus ſibi commiſſis. Et ſicuti imputatur Epiſcopo, ſi approbet miniſtros non idoneos, ita imputaretur ſucceſſor, ſi manuteneret non idoneos, aut permitteret, & ideo debet recognoſcere. Rurſus, cum ad ipſum ſpectet cura ſuarum ouium, nõ debet relinquere curæ ignotorum, & proinde debet recognoſcere miniſtros, & eorumdem idoneitatem, per quos reguntur, alioquin negligerent oues ſibi commiſſas, ſiquidem relinquerent earumdem conſcientias ſub ignotorum cura, quod eſſet negligere ipſarum ſalutem, & ideo tenerentur reddere rationem Deo, ſi quæ anima periret ob inhabilitatem Confeſſariorum. In hoc tamen examine tenentur ratam habere approbationem illorum, quos idoneos repererint, abſolutè, & ſimpliciter, ſicut eam obtinuerant à prædeceſſore; alioquin iniuſtè ſe gererent auferendo ab approbatis, quod per modum ſententiæ ante obtinuerant.

An Confeſſarij poſſint approbari ad tempus. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

1394 *Confeſſarij quando poſſint approbari ad tempus.*
Abſolute idoneos tenentur Epiſcopi abſolute approbare.
1395 *Approbatio non eſt libera Epiſcopis, ſed debent ſe conformare idoneitati.*

1394 Ad 2. Reſp. Quòd ſic: & ita hodie ſeruatur in Curijs Epiſcopalibus ad tollendas omnes difficultates, quas regulares proponebant, quòd ſemel approbati poterant deinde ſemper audire Confeſſiones, & ita declarauit S. Conc. Trid. *die* 2. *Iulij* 1587. per hæc verba. *Regulares, qui ad confeſſiones audiendas idonei generaliter ab Ordinarijs, eorumve examinatoribus reperti & probati fuerunt, generaliter quoque, & indiſtinctè abſque aliqua limitatione temporis, certorumue locorum, aut generis perſonarum admittantur in Diœceſi propria. De cæteris verò, qui non adeo idonei reperientur, ſi petierint ſe admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem Ordinarijs magis expedire videbitur, probare, & admittere. Qui autem in domibus Laicorum confeſſiones ex cauſa audierint, ſtatim Parochum admonere teneantur, & fidem auditæ confeſſionis pro Medico adueniente relinquere*; Vt teſtatur Quaranta *in verbo*, *Priuilegia Regularium fol.* 514.

F. Michael Bonel. Card. Alex.

Gregorius Palearius Secretar.

ADDITIO.

1395 Ex declaratione S. Congregat. quam Auctor affert, conſtat, quod tenentur Ordinarij, quos ſimpliciter idoneos repererint, ſimpliciter approbare. Vnde non ex eo, quod ſemel approbati prętendant ſemper poſſe audire confeſſiones, vt innuit Auctor, poſſunt Ordinarij ad tollendas difficultates approbare ad tempus, ſed ſolum, quia non ſint abſolutè idonei. Et ita tradunt Suarez *diſp.* 28. *de pœnit. ſect.* 7. *dub.* 6. Vgolin. *de poteſt. Epiſ. par.* 1. *cap.* 20. *num.* 6. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. reg. quæſt.* 58. *ar.* 8. Cened *lib.* 1. *quæſt. canon. quæſt.* 38. *num.* 21. & 22. Facundez *præcep.* 2. *Eccleſ. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 17. Miranda *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 45. *ar.* 10. *concluſ.* 10. Homobon. *tract.* 5. *Exam. Eccleſ. cap.* 3. *quæſt.* 17. Gutierez *lib* 1. *quæſt. canon. cap.* 27. *num.* 18. Lezana *tom.* 1. *quæſt Regular. cap.* 19. *num.* 8. Ex quo fit, quod approbatio non ſit libera Epiſcopus, ita & poſſint ad libitum limitare, aut modificare, ſed tenentur

Digitized by Google

tur approbare ſecundum menſuram idoneitatis. Quod ſequitur ex natura approbationis, quæ non dicit aliud, quàm proferre ſententiam de idoneitate iuxta iudicium, quod de ipſa formatur. & ideo ſi prolatio ſententiæ diſcrepet à iudicio, & appellatio non ſit ſecundum menſuram idoneitatis, iniuioſa eſt, & iniuſta non ſecus, ac eſſet ſententia iudicis, quæ diſcreparet ab ipſius iudicio, quod formaret audita vtraque parte, & à iuribus, ſecundum quæ eſſet proferenda. Et ideo Concil. Trident. *ſeſſ. 23. c. 15. de reformat.* non refundit approbationem in purum beneplacitum Ordinariorum, ſed in iudicio de idoneitate, vt conſtat ex illis verbis, *Niſi per examen, aut aliàs idoneus iudicetur*. Vnde cum per Concilium committatur Ordinarijs ſola approbatio, non eſt ipſis liberum reijcere, aut admittere, prout libuerit, ſed ſimul obligantur declarare idoneitatem, prout reperiunt, & proferre ſententiam iuxta iudicium, quod de ipſa formant. Vt proinde S. Congregat. declarauerit, debere Ordinarios abſolutè, & abſque vlla reſtrictione loci, temporis, perſonarum approbare, quos abſolutè idoneos repererint.

An Epiſcopus poſſit concedere licentiam Regularibus audiendi confeſſiones, etiamſi non exponantur examini. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

1396 Epiſcopus poteſt admittere ad confeſſiones audiendas non examinatos, & quando.

Quid requiratur, vt quis ſit aptus ad audiendas confeſſiones.

1397 Idoneitas debet eſſe nota, vt quis approbetur ad audiendas confeſſiones.

1398 Examen confeſſariorum quando poſſit omitti.

Quando ſcientia doctorandi eſt notoria, omitti poteſt examen.

1399 Ordinarius an poſſit ſe remittere Superioribus quò ad idoneitatem ſubditorum pro audiendis confeſſionibus.

Superior Regularis teſtans aliquem idoneum pro audiendis confeſſionibus, qui non ſit, grauiter peccat.

1400 Si habilis pro audiendis confeſſionibus reijciatur, poteſt appellare à grauamine.

Quid ſi deficiat ex timore, aut perturbatione animi.

1396 Ad 3. Reſp. Ratio dubitandi pro opinione negatiua, quòd non poſſit, ſumitur ex Conc. Trid. *ſeſſ. 23. can. 25.* in quo diſponitur, nullum etiam regularem poſſe confeſſiones ſæcularium audire, aut ad id idoneum reputari, niſi parochiale Beneficium habuerit, aut ab Epiſcopo per examen, ſi illi videbitur neceſſarium, ſit approbatus. Ex quibus verbis patet euidenter, non poſſe Epiſcopum examen remittere; & fortificatur ex eo, nam in approbandis confeſſoribus, manifeſtè debet conſtare de eorum ſcientia, vt notat Gloſſ. communiter recepta *in Clem. dudum. §. ſtatuimus. de ſepulturis*. vbi ponit ſex qualitates neceſſarias, inter quas præcipua eſt, quòd ſit perſona ſagax, vt ſciat ſoluere, & ligare, ac miſericordiam cum rigore miſcere, cap. *diſciplina*, & quòd ibi communiter notatur, 45. *diſt.* Archidiac. *in cap. pænitentia, de pænitentijs, diſt. prima*. Panor. *in cap. niſi vtriuſque ſexus, num. 7. & ſequen. eodem tit.* vnde Gloſſ. *in cap. conſideret, de pænitentijs diſt. 6.* dicit, tantam debere ineſſe ſapientiam *in Confeſſario*, vt valeat diſcernere inter morbum & morbum, lepram & lepram, atque ita ſequuntur omnes Summiſtæ in verbo *Confeſſor*. Supradictis accedebat, requiri examen in Confeſſoribus pro forma, & propterea omitti non poteſt, ad tradita latiſſimè per Pariſium *in tractatu de reſignatione Beneficior. lib. 7. q. 9.* Gonzalez *Gloſ. 5. §. 3. n. 8. & ſequen.* Artama. *conſ. 25.* Kopen. *in dec. Germaniæ 21.* Hinc eſt, quòd quando examen requiritur pro forma, non ſufficit præſentatio virtualis, ſed perſonalis, ita Bald. *in c. Conſtitutus il. 2. num. 4.* Dec. *n. 7.* Fel. *n. 10.* Anan. *num. 12. de appellationibus*. Fuſchus *in tract. de viſitat. lib 2. c. 5.* voluit examen faciendum in Parochialibus beneficijs, eſſe de forma ſacri Concilij Tridentini. Concludo tamen, quod non eſt neceſſarium pro forma in approbatione Confeſſariorum, ſed ſufficit, quòd Epiſcopus reputet aliquem idoneum, & ſic illum etiam abſque examine approbare poteſt, ſi vult: nam Concilium Trid. non ſe reſtringit ad dictum examen; ſed dicit, aut aliàs idoneus iudicetur. ita Riccius *in prax. var. reſol. ſol. 14. reſol. 21.*

ADDITIO.

1397 Eſſe neceſſariam notitiam idoneitatis cõfeſſarij in Ordinario approbãte, deducitur euidenter ex Concilio, ſiquidem requirit, quod ab approbante aut per examen, aut aliàs iudicetur idoneus. Iudicium autẽ de idoneitate non poteſt formari niſi præuia notitia de ſcientia. Et ideo ſi Ordinarius aliquem approbaret abſque examine, & abſque notitia de habilitate, peccaret mortaliter, quia in re graui negligeret munus ſuum, & exponeret periculo oues ſibi commiſſas, dum ſineret earumdem

Digitized by Google

conſcientias regi ab ijs, quos neſciret eſſe habiles pro tali munere.

1398 Quod autem poſſit Ordinarius prætermittere examen, quando alias ipſi conſtat de ſufficientia approbandi, non ſolum deducitur ex Concilio, cum vtatur dictione, *Aut aliàs idoneus iudicetur*, ſed etiam, quia in Doctoratu, in quo fit iudicium de doctrina doctorandi, omitti poteſt examen, quando ſcientia doctorandi eſt notoria, vt tradunt Gloſ. *in cap. Nullus.* verbo *Teſtimonio. diſt.*24 Felin. *in cap. fin. num.* 28. *de præſumpt.* plura allegans. Dec. *in cap. Conſtitutis* 2. *num.*3. *de appellat.* Ceual. *Commun. contra com. par.*2, *quæſt.*302.*n.*14. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancel gloſ.* 4. *num.* 86. Henriquez *lib.*10. *ſum. cap.* 18. Modit. *in* §. *Plebiſcitum dub.*54. *num.* 12. Achugna *in cap. Nullus num.* 3. *diſt.*24. Adeſt tamen diſcrimen, quod, vt quis doctoretur abſque examine, debet ſcientia eſſe notoria non ſolum ijs, qui ſuffragium ferre debent pro doctoratu, ſed etiam cæteris, ita vt debeat eſſe publica, quia ſicut doctoratus eſt gradus publicus, ita etiam habilitas debet eſſe publica, vt tollatur ſuſpicio, quod inhabiles doctorentur. At confeſſarij ſcientia ſufficit, ſi ſit nota approbanti, quia inſeruit ſolum notitia, vt poſſit approbare, & ſciat futurum miniſtrum idoneum. Ex quo fit, quod debeat habere notitiam de doctrina neceſſaria pro exercendo munere confeſſarij: nam licet ſciret eſſe theologum ſcholaſticum, non tamen ſufficeret, quia theologia ſcholaſtica non ſufficit pro exercendo munere confeſſarij; imo plures theologos noui, qui neſciebant penitus neceſſaria pro tali munere.

1399 An autem poſſit Ordinarius ſe remittere Superioribus regularibus circa ſufficientiam ſubditorum, quos præſentant pro audiendis confeſſionibus, atque adeo abſque alia notitia de eorumdem ſufficientia eos approbare. Negatiue videtur reſoluendum; quia iudex non poteſt ferre ſententiam ſine cognitione cauſæ ſtando dicto alterius, ſed oportet quod ipſe ſit inſtructus de meritis cauſæ. Cum ergo approbatio ſit declaratio idoneitatis per modum ſententiæ, non poterit Ordinarius declarare aliquem idoneum, niſi cognoſcat de idoneitate per examen, vel alio modo notam habeat. Tenendum tamen eſt, quod poſſit ſe remittere iudicio Superiorum regularium, ſi eos idoneos iudicet, vt poſſint ferre iudicium de habilitate, & confidat de ipſorum induſtria, & fidelitate. Ratio eſt, quia in tali caſu cenſetur ipſis committere cognitionem cauſæ, & ipſe ſtat eorumdem relationi, tanquam inſtructus, & in virtute talis relationis approbat, & proinde approbatio habet debitum fundamentum notitiæ, quã Epiſcopus habet ex tali relatione. Sic etiam Summus Pontifex fert iudicium in cauſis grauiſſimis, quas committit examinandas alicui peculiari Congregationi, innixus relationi eiuſdem Congregationis. Ex quo fit, quod Superior regularis atteſtans aliquem eſſe idoneum, quem neſcit eſſe idoneum, aut reuera non eſt, grauiter peccat, & multipliciter. Nam quando Ordinarius ſe remittit ipſius iudicio, exigit eiuſdem fidelitatem, & ipſe tacitè promittit, dum acceptat munus atteſtandi de idoneitate; & ideo mentitur, & peccat contra fidelitatem. Rurſus committit illud peccatum, quod committeret Ordinarius approbando, quem neſcit eſſe idoneum, quia eſt cauſa quod approbetur.

1400 Sed quid ſi aliquis habilis in examine reijciatur? Reſp. Poſſe reiectum appellare à grauamine examinatorum, & petere iterum examinari, quia ex nouo examine per perſonas non ſuſpectas optimè conſtabit, an ſit paſſus grauamen, iuxta ea, quæ tradunt Ludouiſ. *decíſ.*159. *num.* 10. Rota *deciſ.*8. *de probat. in Nouis*, & *deciſ.* 18. *num.*4. *de conceſ. præbendar. ſimiliter in Nouis.* & *in Calaguritana Beneficij de Cervera* 8. *Februar.* 1591. & *in Calaguritana de Manilla* 15. *Iun.* 1612. *coram Coccino.* Et ideo ſi ſe offerat reiectus nouo examini, erit admittendus. quod etiam locum habet, ſi ex timore, aut ex alia perturbatione animi defeciſſet in examine, vt ponderat Merlin. *citata deciſ. num.* 9. & ideo etiam ab ijſdem examinatoribus poterit de nouo examinari, ſi ſit paratus ad nouum examen ſubeundum.

An qui abiurauerunt de vehementi, poſſint amplius admitti ad confeſſiones audiendas. Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

1401 Qui abiurauit de vehementi, non poteſt amplius admitti ad audiendas confeſſiones.

Cenſetur grauiter infamatus.

Ex condemnatione criminis publici oritur infamia.

Hæreſis eſt crimen publicum.

Abiuratio de vehementi habet vim publicæ pœnitentiæ.

Inducit irregularitatem. Vide num. 1403. & 1404.

Abiuratio de leui non impedit exercitium ordinum, & audire confeſſiones.

1402 Abiurans de vehementi non poteſt admitti ad audiendas confeſſiones, ſed tantum ſæcularium.

1403 Abiurans de vehementi an fiat irregularis.

Publica pœnitentia non inducit irregularitatem.

1404 Abiuratio de vehementi non inducit irregularitatem.

Irregularitas non inducitur ex argumentis, aut paritate rationis.

1401 Ad 4. Reſp. Quòd non. Locatus *in opere iudic. in fine.* quæ deciſio non videtur carere ratione: ſiquidem tales cenſentur grauiter infamati, cap. *ad abolendam*, & quod ibi communi-

muniter notatur, *de hæreticis*; & proinde debent ſuſpendi ab officio, & beneficio propter criminis immanitatem, argument. tex. *in cap. inter, de purgatione canonic.* Achil. de Graſſ. *in deciſ. vnica, de hæreticis*, & Capp. Tholoſ. *in deciſ 91.* Imò etiam poſt abiurationem remanet infamia facti; ſiquidem ſolus reus illam remouere poſſit, per Hoſtien. & alios *in cap. ex tuarum, de purgatione canonica*, & *ibidem* Abb. *num.2.* & *in cap. teſtimonium*, vbi etiam Fel. *num. 12. de teſtibus*, ſtante maximè quòd fuerat condemnatus ex cauſa criminis publici, ex qua oritur infamia. *cap. infamiæ §. porrò 3. quæſt.6.* Spec. *in tit. de teſtibus, §. 1.* & crimen hæreſis eſſe publicum non dubitatur, ex latè traditis per Simanc. *de Catholicis inſtit. num.7.* facit. tex. *in cap. ius publicum*, 1. *diſt.* & infamis non poteſt conſequi dignitates. cap. *Infamis, de regulis iuris*, l. *vnica, C. de infamibus lib.12.* Item quòd ſupradicta abiuratio de vehementi obtinet vim publicæ pœnitentiæ, vt tradunt communiter *in cap. accuſatus §.1. de hæreticis, in 6.* quæ inducit irregularitatem, & conſequenter inhabilitatem ad audiendas confeſſiones fidelium, cap. *Ex pœnitentibus*, cap. *illud*, & *cap. placuit.* 50. *diſt.* quia irregularitas contrahitur ex publica pœnitentia, quæ imponitur pro crimine, vt habetur *in d. cap. placuit*, & notat Arch. *in cap. in capite.* 50. *diſtinct.* Alex. de Neuo *Conſ.69. num. 6.* Alciat. *conſ. 17.* & ſpeciale eſt in crimine hæreſis, vt abiuratus etiam poſt abiurationem remaneat ſuſpenſus, ratione ſcandali, vt notabiliter voluit Oldrad. *in conſ.22.* Mand. *conſ.* 29. poſt Hoſt. Io. Andr. & reliquos *in cit. cap. inter, de purgatione canonica*; & facit cap. *nihil, de præſcriptionibus*; & facit ſuſpicio recidui, ad tex. *in cap. Semel malus, de regulis iuris.*

Non obſtat Pariſ. *conſ.2. num.18.* & *in conſ.188. vol.4.* & Rol. *conſ 63. n.6.* vbi ait, hæreticum formalem, qui prima vice abiurauit, non effici inhabilem ad beneficia. Quia reſpondetur id procedere in re non ita præiudiciali. In abiurante verò de leui, cùm fuiſſet dubitatum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, re delata ad ſacram Congregationem generalis Inquiſitionis Sancti Officij in Vrbe, fuit reſcriptum die 6. Martij 1596. dictum Sacerdotem non eſſe impeditum exercere omnes Ordines, & Sacramenta miniſtrare; ac fidelium etiam ſæcularium confeſſiones audire, quamuis abiuraſſet de leui; qui verò abiurauerunt de vehementi, nunquam admittuntur.

ADDITIO.

1402 Locatus *in fine praxis*, ſeu *oper. iudicial.* citatus ab Auctore aſſert Decretum, ſeu declarationem Congregationis S. Officij, quòd qui abiurarunt de vehementi, non poſſint admitti ad audiendas confeſſiones. Et ita notant etiam Alphonſus de Leone *de offic. Confeſ. par.2. reſol.1. num. 211.* Riccius *deciſ. 218. par. 2.* Genuenſ. *in praxi Archiepiſ. cap.45. num.2.* Intelligitur tamen de confeſſionibus ſæcularium, quia ita habet expreſsè prædictum Decretum. Vnde ſi fuerit regularis, poterit cum licentia ſuorum Superiorum audire confeſſiones aliorum regularium, cum de his confeſſionibus non loquatur Decretum. Qui verò abiurauit de leui, admitti poteſt, vt habet Auctor, quod intelligendum eſt, niſi aliud obſtet.

1403 An autem, qui abiurauit de vehementi, ſit irregularis, affirmat Riccius *deciſ.218. n.5. par. 2.* & citat Archidiacon. *in cap. In capite diſt. 50.* Alexan. de Næuo *conſil.69. num. 6.* Mandel. *conſil. 29.* cum Hoſt. Io. Andr. & alijs *in cap. Inter, de purgat. canon.* Quia irregularitas contrahitur ex publica pœnitentia. cap. *Placuit diſt.50.* Abiuratio autem de vehementi obtinet vim publicæ pœnitentiæ, vt tradunt *in cap. Accuſatus, §. 1. de hæret. in 6.* Sed hoc nõ eſt fundamentum ſufficiens ad inducendam irregularitatem. Nam non eſt verum, quod publica pœnitentia inducat irregularitatem, neque hoc habetur ex dicto cap. *Placuit.* Imo potius oppoſitum colligitur, dum ſtatuitur, quod publicè pœnitentes non admittantur ad Clerum, *Niſi neceſſitas, aut vſus exegerit*, vbi non reijciuntur abſolutè, ſed admittuntur, ſi *Vſus* hoc eſt Conſuetudo, vt *ibi* explicat Gloſ. *exigat.* Deinde loquitur de publicis pœnitentibus, durante pœnitentia, vt conſtat ex illis verbis. *Eum verò pœnitentem dicimus, qui &c. publicam pœnitentiam gerens cilicio &c.* Rurſus abiuratio de vehementi neq; obtinet vim publicę pœnitentiæ, qualis antiquitus erat in vſu, quia non trahit ſecum illas publicas demonſtrationes, neque etiam æquiualentes, quales erant in publicè pœnitentibus.

1404 Itaque tenendum eſt, quod abiuratio licet de vehementi, non inducat irregularitatem, vt tradunt Pariſ. *conſil. 2. num. 18.* & *conſil. 188. lib.4.* Rolan. *conſil.63. num.26.* Sanchez *lib. 1. ſum. cap.25 num.12.* Villalob. *par.1. ſum. tract.21. difficul.5. n.2* Alphon de Leone *de offic. Confeſſar. tom. 2. recol lect.1. num.211.* Et idem tradunt Nauar. *conſil. 16. num. 1. de hæret. lib. 5.* teſtans de praxi, vbi refert Prælatum ſequenti die poſt abiurationem de vehementi abſque vlla diſpenſatione celebraſſe Miſſam, & fuiſſe de hoc laudatum à Papa, erat enim in Curia Romana. Et ratio eſt. Quia irregularitas non poteſt induci ex argumentis, aut paritate rationis, ſed vt locum habeat, debet eſſe expreſſa in iure. Nullo autem iure probari poteſt talis irregularitas, & ideo non eſt admittenda. Imo dato, quod ſolemniter pœnitentes eſſent irregulares, non eſt ex hoc caſu extendenda irregularitas ad alium; nempe ad abiurantes, cum non extendatur à iure.

An

conſcientias regi ab ijs, quos neſciret eſſe habiles pro tali munere.

1398 Quod autem poſſit Ordinarius prætermittere examen, quando alias ipſi conſtat de ſufficientia approbandi, non ſolum deducitur ex Concilio, cum vtatur dictione, *Aut alias idoneus iudicetur*, ſed etiam, quia in Doctoratu, in quo fit iudicium de doctrina doctorandi, omitti poteſt examen, quando ſcientia doctorandi eſt notoria, vt tradunt Gloſ. *in cap. Nullus.* verbo *Teſtimonio. diſt.*24 Felin. *in cap. fin. num.* 28. *de præſumpt.* plura allegans. Dec. *in cap. Conſlitutis* 2. *num.*3. *de appellat.* Ceual. *Commun. contra com. par.*2. *quæſt.*302.*n.*14. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancel gloſ.* 4. *num.* 86. Henriquez *lib.*10. *ſum. cap.* 18. Modit. *in* §. *Plebiſcitum dub.*54. *num.* 12. Achugna *in cap. Nullus num.* 3. *diſt.*24. Adeſt tamen diſcrimen, quod, vt quis doctoretur abſque examine, debet ſcientia eſſe notoria non ſolum ijs, qui ſuffragium ferre debent pro doctoratu, ſed etiam cæteris, ita vt debeat eſſe publica, quia ſicut doctoratus eſt gradus publicus, ita etiam habilitas debet eſſe publica, vt tollatur ſuſpicio, quod inhabiles doctorentur. At confeſſarij ſcientia ſufficit, ſi ſit nota approbanti, quia inſeruit ſolum notitia, vt poſſit approbare, & ſciat futurum miniſtrum idoneum. Ex quo fit, quod debeat habere notitiam de doctrina neceſſaria pro exercendo munere confeſſarij: nam licet ſciret eſſe theologum ſcholaſticum, non tamen ſufficeret, quia theologia ſcholaſtica non ſufficit pro exercendo munere confeſſarij; imo plures theologos noui, qui neſciebant penitus neceſſaria pro tali munere.

1399 An autem poſſit Ordinarius ſe remittere Superioribus regularibus circa ſufficientiam ſubditorum, quos præſentant pro audiendis confeſſionibus, atque adeo abſque alia notitia de eorumdem ſufficientia eos approbare. Negatiue videtur reſoluendum; quia iudex non poteſt ferre ſententiam ſine cognitione cauſæ ſtando dicto alterius, ſed oportet quod ipſe ſit inſtructus de meritis cauſæ. Cum ergo approbatio ſit declaratio idoneitatis per modum ſententiæ, non poterit Ordinarius declarare aliquem idoneum, niſi cognoſcat de idoneitate per examen, vel alio modo notam habeat. Tenendum tamen eſt, quod poſſit ſe remittere iudicio Superiorum regularium, ſi eos idoneos iudicet, vt poſſint ferre iudicium de habilitate, & confidat de ipſorum induſtria, & fidelitate. Ratio eſt, quia in tali caſu cenſetur ipſis committere cognitionem cauſæ, & ipſe ſtat eorumdem relationi, tanquam inſtructus, & in virtute talis relationis approbat, & proinde approbatio habet debitum fundamentum notitiæ, quã Epiſcopus habet ex tali relatione. Sic etiam Summus Pontifex fert iudicium in cauſis grauiſſimis, quas committit examinandas alicui peculiari Congregationi, innixus relationi eiuſdem Congregationis. Ex quo fit, quod Superior regularis atteſtans aliquem eſſe idoneum, quem neſcit eſſe idoneum, aut reuera non eſt, grauiter peccat, & multipliciter. Nam quando Ordinarius ſe remittit ipſius iudicio, exigit eiuſdem fidelitatem, & ipſe tacitè promittit, dum acceptat munus atteſtandi de idoneitate; & ideo mentitur, & peccat contra fidelitatem. Rurſus committit illud peccatum, quod committeret Ordinarius approbando, quem neſcit eſſe idoneum, quia eſt cauſa quod approbetur.

1400 Sed quid ſi aliquis habilis in examine reijciatur? Reſp. Poſſe reiectum appellare à grauamine examinatorum, & petere iterum examinari, quia ex nouo examine per perſonas non ſuſpectas optimè conſtabit, an ſit paſſus grauamen, iuxta ea, quæ tradunt Ludouiſ. *dec ſ*159. *num.* 10. Rota *deciſ.*8. *de probat. in Nouis*, & *deciſ* 18. *num.*4. *de conceſ. præbendar. ſimiliter in Nouis.* & *in Calaguritana Beneficij de Cernera* 8. *Februar.* 1591. & *in Calaguritana de Manilla* 15. *Iun.* 1612. *coram Coccino.* Et ideo ſi ſe offerat reiectus nouo examini, erit admittendus. quod etiam locum habet, ſi ex timore, aut ex alia perturbatione animi defeciſſet in examine, vt ponderat Merlin. *citata deciſ. num.* 9. & ideo etiam ab ijſdem examinatoribus poterit de nouo examinari, ſi ſit paratus ad nouum examen ſubeundum.

An qui abiurauerunt de vehementi, poſſint amplius admitti ad confeſſiones audiendas. Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

1401 *Qui abiurauit de vehementi, non poteſt amplius admitti ad audiendas confeſſiones.*
Cenſetur grauiter infamatus.
Ex condemnatione criminis publici oritur infamia.
Hæreſis eſt crimen publicum.
Abiuratio de vehementi habet vim publicæ pœnitentiæ.
Inducit irregularitatem. Vide num. 1403. *&* 1404.
Abiuratio de leui non impedit exercitium ordinum, & audire confeſſiones.
1402 *Abiurans de vehementi non poteſt admitti ad audiendas confeſſiones, ſed tantum ſæcularium.*
1403 *Abiurans de vehementi an ſit irregularis.*
Publica pœnitentia non inducit irregularitatem.
1404 *Abiuratio de vehementi non inducit irregularitatem.*
Irregularitas non inducitur ex argumentis, aut paritate rationis.

1401 Ad 4. Reſp. Quòd non. Locatus *in opere iudic. in fine.* quæ deciſio non videtur carere ratione: ſiquidem tales cenſentur grauiter infamati, cap. *ad abolendam*, & quod ibi communi-

muniter notatur, *de hæreticis*; & proinde debent ſuſpendi ab officio, & beneficio propter criminis immanitatem, argument. tex. *in cap. inter, de purgatione canonic.* Achil. de Graſſ. *in deciſ. vnica, de hæreticis*, & Capp. Tholoſ. *in deciſ* 91. Imò etiam poſt abiurationem remanet infamia facti; ſiquidem ſolus reus illam remouere poſſit, per Hoſtien. & alios *in cap. ex tuarum, de purgatione canonica*, & *ibidem* Abb. *num.* 2. & *in cap. teſtimonium*, vbi etiam Fel. *num.* 12. *de teſtibus*, ſtante maximè quòd fuerat condemnatus ex cauſa criminis publici, ex qua oritur infamia. *cap. infamiæ §. porrò* 3. *quæſt.* 6. Spec. *in tit. de teſtibus*, §. 1. & crimen hæreſis eſſe publicum non dubitatur, ex latè traditis per Simanc. *de Catholicis inſtit. num.* 7. facit. tex. *in cap. ius publicum*, 1. *diſt.* & infamis non poteſt conſequi dignitates. cap. *Infamis, de regulis iuris*, l. *vnica, C. de infamibus lib.* 12. Item quòd ſupradicta abiuratio de vehementi obtinet vim publicæ pœnitentiæ, vt tradunt communiter *in cap. accuſatus §.* 1. *de hæreticis, in* 6. quæ inducit irregularitatem, & conſequenter inhabilitatem ad audiendas confeſſiones fidelium, cap. *Ex pœnitentibus*, cap. *illud*, & *cap. placuit.* 50. *diſt.* quia irregularitas contrahitur ex publica pœnitentia, quæ imponitur pro crimine, vt habetur *in d. cap. placuit*, & notat Arch. *in cap. in capite.* 50. *diſtinct.* Alex. de Neuo *Conſ.* 69. *num.* 6. Alciat. *conſ.* 17. & ſpeciale eſt in crimine hæreſis, vt abiuratus etiam poſt abiurationem remaneat ſuſpenſus, ratione ſcandali, vt notabiliter voluit Oldrad. *in conſ.* 22. Mand. *conſ.* 29. poſt Hoſt. Io. Andr. & reliquos *in cit. cap. inter, de purgatione canonica*; & facit cap. *nihil, de præſcriptionibus*; & facit ſuſpicio recidui, ad tex. *in cap. Semel malus, de regulis iuris*.

Non obſtat Pariſ. *conſ.* 2. *num.* 18. & *in conſ.* 188. *vol.* 4. & Rol. *conſ* 63. *n.* 6. vbi ait, hæreticum formalem, qui prima vice abiurauit, non effici inhabilem ad beneficia. Quia reſpondetur id procedere in re non ita præiudiciali. In abiurante verò de leui, cùm fuiſſet dubitatum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, re delata ad ſacram Congregationem generalis Inquiſitionis Sancti Officij in Vrbe, fuit reſcriptum die 6. Martij 1596. dictum Sacerdotem non eſſe impeditum exercere omnes Ordines, & Sacramenta miniſtrare; ac fidelium etiam ſæcularium confeſſiones audire, quamuis abiuraſſet de leui; qui verò abiurauerunt de vehementi, nunquam admittuntur.

ADDITIO.

1402 Locatus *in fine praxis*, ſeu *oper. iudicial.* citatus ab Auctore aſſert Decretum, ſeu declarationem Congregationis S. Officij, quòd qui abiurarunt de vehementi, non poſſint admitti ad audiendas confeſſiones. Et ita notant etiam Alphonſus de Leone *de offic. Confeſ. par.* 2. *reſol.* 1. *num.* 211. Riccius *deciſ.* 218. *par.* 2. Genuenſ. *in praxi Archiepiſ. cap.* 45. *num.* 2. Intelligitur tamen de confeſſionibus ſæcularium, quia ita habet expreſsè prædictum Decretum. Vnde ſi fuerit regularis, poterit cum licentia ſuorum Superiorum audire confeſſiones aliorum regularium, cum de his confeſſionibus non loquatur Decretum. Qui verò abiurauit de leui, admitti poteſt, vt habet Auctor, quod intelligendum eſt, niſi aliud obſtet.

1403 An autem, qui abiurauit de vehementi, ſit irregularis, affirmat Riccius *deciſ.* 218. *n.* 5. *par.* 2. & citat Archidiacon. *in cap. In capite diſt.* 50. Alexan. de Næuo *conſil.* 69. *num.* 6. Mandel. *conſil.* 29. cum Hoſt. Io. Andr. & alijs *in cap. Inter, de purgat. canon.* Quia irregularitas contrahitur ex publica pœnitentia. cap. *Placuit diſt.* 50. Abiuratio autem de vehementi obtinet vim publicæ pœnitentiæ, vt tradunt *in cap. Accuſatus*, §. 1. *de hæret. in* 6. Sed hoc nō eſt fundamentum ſufficiens ad inducendam irregularitatem. Nam non eſt verum, quod publica pœnitentia inducat irregularitatem, neque hoc habetur ex dicto cap. *Placuit*. Imo potius oppoſitum colligitur, dum ſtatuitur, quod publicè pœnitentes non admittantur ad Clerum, *Niſi neceſſitas, aut vſus exegerit*, vbi non reijciuntur abſolutè, ſed admittuntur, ſi *Vſus* hoc eſt Conſuetudo, vt *ibi* explicat Gloſ. *exigat*. Deinde loquitur de publicis pœnitentibus, durante pœnitentia, vt conſtat ex illis verbis. *Eum verò pœnitentem dicimus, qui &c. publicam pœnitentiam gerens cilicio &c.* Rurſus abiuratio de vehementi neq; obtinet vim publicę pœnitentiæ, qualis antiquitus erat in vſu, quia non trahit ſecum illas publicas demonſtrationes, neque etiam æquiualentes, quales erant in publicè pœnitentibus.

1404 Itaque tenendum eſt, quod abiuratio licet de vehementi, non inducat irregularitatem, vt tradunt Pariſ. *conſil.* 2. *num.* 18. & *conſil.* 188. *lib.* 4. Rolan. *conſil.* 63. *num.* 26. Sanchez *lib.* 1. *ſum. cap.* 25 *num.* 12. Villalob. *par.* 1. *ſum. tract.* 21. *difficul.* 5. *n.* 2 Alphon de Leone *de offic. Confeſſar. tom.* 2. *recollect.* 1. *num.* 211. Et idem tradunt Nauar. *conſil.* 16. *num.* 1. *de hæret. lib.* 5. teſtans de praxi, vbi refert Prælatum ſequenti die poſt abiurationem de vehementi abſque vlla diſpenſatione celebraſſe Miſsam, & fuiſse de hoc laudatum à Papa, erat enim in Curia Romana. Et ratio eſt. Quia irregularitas non poteſt induci ex argumentis, aut paritate rationis, ſed vt locum habeat, debet eſſe expreſsa in iure. Nullo autem iure probari poteſt talis irregularitas, & ideo non eſt admittenda. Imo dato, quod ſolemniter pœnitentes eſsent irregulares, non eſt ex hoc caſu extendenda irregularitas ad alium; nempe ad abiurantes, cum non extendatur à iure.

An

Digitized by Google

An approbatus ab vno Ordinario poſſit audire confeſſiones in alio Epiſcopatu Quæſtio V.

SVMMARIVM.

1404 *Approbatus in vno Epiſcopatu non poteſt in alio audire confeſſiones.*
1405 *Doctores oppoſitum ſentientes.*
1406 *Praxis requirit approbationem pro ſingulis Diœceſibus.*
Approbatio pro vna Diœceſi non ſe extendit ad aliam.

1404 Ad V. Reſp. negatiuam ſententiam probat poſt alios Rod. *vbi ſup. ar.* 5. vbi plenè, & ita ab eadem Sacra Concilij Congregatione deciſum fuiſſe adnotauit Quaranta *in d. verbo Confeſſio, pag. mihi* 195.

ADDITIO.

1405 Oppoſitum, nempe approbatum in vna Diœceſi poſſe vbique confeſſiones audire, tenent quamplures, Henriquez *lib.6. ſum. cap.6. num.7.* & *lib.7. cap.12. num.4. in com. litera* O. vbi plures alios refert. Medina 112. *quæſt.19. art.6.* Gomez *in Bul. Cruc. clauſ.10. num.8.* Corduba *in ſumm. quæſt.10. compend. priuileg. Mendicantium* verbo *abſolutio*, Filliuc. *tract.7. cap.9. num.261.* Reginal. *lib.1. prax. fori pœnit. num.181.* Petrus Ledeſma *de ſacram. pœnit. cap.12. dub.7* Vega *par.1. ſum. cap.62. caſu* 41. & *in ſpeculo Curat. cap.11. num.* 280. & *num.* 337. Ouand. *in 4. diſt.17.* Coninch. *diſp.8. de ſacram. pœnit. dub 7. num.53. & ſequen.* ſuppoſito quod non adſit ſpecialis prohibitio Ordinarij. Summa Corona *tit. de ſacram. pœnit. dub.* 2. *num.* 52. Suarez *diſput.28. de pœnit. ſect.* 7. *num.* 6. & 10. Bartholom. Ledeſma *de ſacram. pœnit. difficul.* 23. Io. à Cruce *lib.2. de ſtatu relig. cap.6. dub.5.* Ludouic. à S. Ioan. *par.1. ſum. quæſt 6. de pœnit. art.2. difficult.13.* Malder. 1.2. *diſp.8.* & alij. Quia inquiunt, finis Concil. Trident. *ſeſſ.23. cap.15. de reformat.* requirentis approbationem Ordinarij, eſt, ne ignorantes excipiant confeſſiones; vnde obtinetur finis eo ipſo, quod Confeſſarius eſt approbatus ab vno Ordinario.

1406 Praxis tamen aliter interpretatur Concil. Trident. ſi quidem ſeruatur præſertim à Regularibus, in quibus frequentius occaſio contingit, quod in ſingulis Diœceſibus à ſingulis Ordinarijs petant approbari. Adeſt etiam declaratio S. Congregat. apud Garziam *par.5. de beneſic. cap.8. n.132.* quæ ita habet. *Congregatio Concilij reſpondit. Approbatum ab alio, quàm à Valentino Epiſcopo, in Diœceſi Valentina non cenſeri approbatum ab Ordinario.* Et ratio eſt. Quia approbatio eſt actus auctoritatiuus, & iuriſdictionis, quia non eſt nuda declaratio idoneitatis, ſed declaratio auctoritatiua. Actus autem auctoritatiui, & iuriſdictionis non excedunt ſpheram auctoritatis, & iuriſdictionis, atque adeo nec limites Diœceſis, & ideo non habent vim extra ipſam, niſi rati habeantur, vt contingit in Doctoratu. Approbatio autem vnius Ordinarij non rata habetur ab alio. Accedit etiam, quod approbatio eſt ſuperaddita de iure nouo præſentationi, quæ ſola ſufficiebat de iure antiquo quo ad Regulares. Ergo ſicut de iure antiquo erat neceſſaria præſentatio reſpectu cuiuſcumque Ordinarij; ita etiam erit neceſſaria approbatio tanquam ſuperaddita præſentationi.

An Confeſſarij electi vigore priuilegiorum Confraternitatum, debeant eſſe approbati ab Ordinario. Quæſt. VI.

SVMMARIVM.

1407 *Confeſſarij electi vigore priuilegiorum Confraternitatum, debent eſſe approbati ab Ordinario.*
1408 *Non poſſunt abſoluere à reſeruatis.*
Nec diſpenſare ſuper aliqua irregularitate.

1409 Ad 6. Reſp. Quòd Confeſſarij electi vigore Priuilegiorum Confraternitatum, debent eſſe approbati ab Ordinario, prout cauetur expreſsè in Conſtit. Clem. VIII. fel. record. quæ incipit, *Quacumque à Sede Apoſtolica.*

ADDITIO.

1408 Conſtitutio Clement. VIII. de qua Auctor, habetur ſupra *num.*202. Ex qua eſt etiam adnotandum, quod Confeſſarius electus vigore priuilegiorum dictarum facultatum, circa abſolutionem non habet aliam facultatem, quam habeant regulariter alij Confeſſarij, ſiquidem per dictam Conſtitutionem non poteſt abſoluere non ſolum à caſibus in Bulla Cœnæ, ſed neque etiam à cœteris reſeruatis ſiue Apoſtolicæ Sedi, ſiue Ordinarijs locorum. Vnde facultas ipſorum reducitur ad Ordinarium quoad

Digitized by Google

quò ad abſolutionem à peccatis. Nec item abſoluere poſſunt ab excommunicatione ab homine lata; nec ſimiliter diſpenſare ſuper aliqua irregularitate, ſiue ex crimine ſiue ex aliquo defectu prouenlente. Vnde videndum erit, an virtute priuilegiorum aliquid aliud poſſint præter prædicta, & hoc manebit in ſuo robore; alioquin tota illorum facultas non erit alia, niſi quam habent Confeſſarij ordinarij.

An Confeſſarij poſſint abſoluere ab hæreſi pure mentali, vbi plura de materia. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

1409 *Quilibet Confeſſarius poteſt abſoluere ab hæreſi purè mentali.*
1410 *Hæreticum pure mentalem incurrere excõmunicationem, qui doceant.*
1411 *Hæreticus purè mentalis non incurrit aliquas pœnas.*
Eccleſia non iudicat de omnino occultis.
1412 *Hæreſis purè mentalis an poſſit reſeruari ab inferioribus Papa.*
Ordinarij non poſſunt ſibi reſeruare caſus ſpecialiter reſeruatos Papæ.
Vbi Pontifex manum appoſuit, non poteſt inferior ſe ingerere.
1413 *Quid requiratur, vt hæreſis fiat externa, vt ſubſit excommunicationi.*
Animus efficacius declaratur factis quam verbis.
Quale debeat eſſe factum vt declaret hæreſim.
1414 *Omiſſiones alicuius actus poſſunt declarare hæreſim.*
1415 *Quomodo hæreſis debeat manifeſtari, vt locum habeat excommunicatio.*
Qualia debeant eſſe ſigna manifeſtatiua hæreſis.
Signa inadæquata poſſunt manifeſtare hæreſim.
1416 *Scribens hæreſim internam characteribus ſibi tantum notis, an ſit hæreticus externus.*
1417 *Propoſitio æquiuoca prolata ex ſenſu hæretico, an faciat hæreticum externum.*
Propoſitio quæ habet ſenſum catholicum, & hæreticũ non eſt ſuſpecta.
In dubio adhibenda illa interpretatio, quæ excludit delictum.
1418 *Vt quis ſit hæreticus externus, debet ſignum eſſe profeſſio interioris hæreſis.*
1419 *Communicans hæreſim internam ad conſiliũ capiendum, non eſt hæreticus externus.*
1420 *Nec manifeſtans hæreſim internam præbabitam.*
Quid ſi explicet hæreſim præteritam cum complacentia.
1421 *Quid ſi explicet Inquiſitori interroganti, & tunc hæreticè ſentiat.*
1422 *An ſit hæreticus externus, qui explicat ſe aliquid contra fidem ſenſiſſe.*
1423 *Hæreticè ſentiens, & eamdem hæreſim legens, aut tanquam lectam narrans, aut tranſcribens, an fiat hæreticus externus.*
1424 *Hæreſis interna non fit externa niſi per actũ peccaminoſum mortaliter.*
1425 *Pronuncians hæreſim internam dormiendo, aut in ebrietate, non fit hæreticus externus.*
1426 *Quid ſi præuideat, nec impediat.*
1427 *Hæreſis interna manifeſtata indeliberatè non eſt hæreſis externa.*
1428 *An fiat hæreticus externus, qui præuidens ſe inebriat, vt manifeſtet hæreſim.*
1429 *Fingens ſe dormire, & pro tali habitus, an fiat hæreticus externus ſi pronunciet hæreſim.*
Quid de repræſentante in ſcena perſonam hæretici.
1430 *Pronuncians internam hæreſim ex inconſideratione, aut cum ſolo peccato veniali, an fiat hæreticus externus.*
1431 *Quid ſi hæreſis interna non influat in pronũciationem.*
Paria ſunt non eſſe, & eſſe ſine effectu.
Aſſumens ſignum ſectæ Hebræorum quando fiat hæreticus externus.
1432 *Exercens opera bona, ſed ex hæreſi interna, an fiat hæreticus externus.*
1433 *Edens carnes ex interna hæreſi, ſed in parua materia, an fiat hæreticus externus.*
Eſus carnium in exigua quantitate cur non ſit de ſe ſignum hæreſis internæ.

1409 Ad 7. Reſp. Quod ſic, quia purè mentalis hæreſis non eſt punibilis ab Eccleſia in foro exteriori, & non eget abſolutione in dicto foro, nec ſubiacet iudicio fori exterioris Eccleſiæ, iuxta conſtantem receptamque Theologorum ſententiam, de qua relatis alijs teſtatur Io. Simanc. *de Cathol. inſtit. cap.* 24. *num.* 3. *& ſeq.* & meminit Guttier. *vbi ſup.*

ADDITIO.

1410 Oppoſitum eſſet dicendum iuxta doctrinam, quod hæreticus purè mentalis incurrat excommunicationem, & proinde adhuc eſſe reſeruatam, quam tradunt Gloſ. *in Clemen.* I. §. *verum*, verbo *eo ipſo*, *de hæret.* & *in cap. cogitationis*, verbo *patitur*, *de pœnit. diſt.* 1. & *in cap. penul.* verbo *tuo de ſentent. excom. in* 6. Cardin. *in dict. Clemen.* 1. *n.* 8. Imola alios referens *num.* 18. Goffred. *in ſum. tit. de hæret. num.* 2. Anan. *in cap. ſi quis Epiſcopus nu.* 7. ver. *Iſtud tamen de hæret.* Felin. *in cap.* 1. *num.* 7. *de præſump.* & *tract. quando conatus pun. num.* 3. ver. *Fallit tertio, in* 4. *caſu*. Abbas *in cap. fin. num.* 1. *de hæret.* & *in cap.* 2. *num.* 13. *de offic.* Ordinar. Bald. *in l. ſi quis non dic. num.* 1. ver. *venio ad oppoſit. C. de Epiſcop.* Hippolyt. *in l. qui falſam. num.* 13. *ff. de falſ.* Roſella *in ſum.* verbo *abſolutio* 1. *num.* 19. Ceual. alios

Digitized by Google

allos referens tom. 2. com. opin. quæſt. 698. num. 9. Adrian. in 4. quæſt. 2. de confeſſ. §. alij prob. verbo ſed huius Albertin. de cognoſcen. aſſert. quæſt. 33. num. 27. Decian. lib. 5. crimin. cap. 41. num. 2. Rojas de hæret. par. 1. num. 246. Vela de pœn. delict. c. 14. ver. iure verò. Canter. in ſuis quæſt. de quæſt. ſangent. punit. cap. 1. num. 8. Repertor. Inquiſitorum verbo pœna ipſo iure. Menoch. lib. 2. de arbitr. cent. 4 caſu 360. num. 6. Et quamuis Ceual. & Cantera velint incurrere ſolam excommunicationem, incurrere tamen etiam alias pœnas tradũt Bald. Anan. Hippolyt. citati, Felin. in cap. 1. num. 7. de præſump. & incurrere etiam amiſſionem bonorum, tradit Surd. de alimen. tit. 9. quæſt. 33. num. 7. & deciſ. 247. n. 12. par. 1. Quia ſcilicet hæreticus mentalis eſt perfectè hæreticus, cum hæreſis ſola mente conſummetur, & proinde tanquam delictum conſummatum ſubiacet pœnis.

1411 Auctoris tamen ſententia, quod hæreticus purè mentalis nullas incurrat pœnas, neque etiam excommunicationem, eſt communiſſima. Quam tradunt Couarru. in reg. peccatum par. 2. in 4 num. 7 Clarus in pract. lib. 6. §. hæreſis, num. 3. Villagut. de extenſ. leg. tit. de iudice, & iudic &c. §. 10. num. 56. & tit. de exten. pœn. inflict. hæret. &c. numer. 96. Guttierez lib. 1. canon. quæſt. cap. 13. n. 28. Perez lib. 1. Ordin. tit. 1. l. 2. & lib. 8. tit. 4. l. 3. verbo quæri inſuper ſolet. Azeuedo lib. 8. recopilat. tit. 3. l. 1. num. 155. Caſtro lib. 2. de iuſta hæret. punit. capit. 18 poſt init. Maior. in 3. diſt. 25. quæſt. 3. in fine. Palud. in 4. diſt. 13. quæſt. 3. ar. 1. concluſ. 8. nu. 15. Caiet. in ſum. verbo hæreſis in fine, & 2. 2. quæſt. 11. ar. 3. in fine. D. Antonin. 3. par. tit. 24. cap. 4. init. Sotus in 4. diſt. 22. quæſt. 2. ar. 2. ver. hoc autem ſuppoſito, Driedo lib. 3. de libert. clau. capit. 5. in fine. Tabiena verbo excommunicatio 5. num. 4. Angel. verbo hæret. num. 2. Armill. verbo excommunicatio caſu 9. Sylueſter verbo excommunicatio 7. num. 4. Sà eod. verbo de caſib. Bull. Cœn. num. 3. Nauar. cap. 11. manual. num. 22. Martin. Ledeſma 2. par. 4. quæſt. 21. ar. 6. ver. ſed hæſitabis. Aragon. 2. 2. quæſt. 11. ar. 3. ll. ſed propter hæc argumenta, ver. ex his colligitur, Bannes ar. 4. dub. 2. concluſ. 1. Azor. par. 1. lib. 8. c. 10 quæſt. 3. Vaſquez 1. 2. quæſt. 96. diſp. 160. cap 5. n. 22. Medina ar. 4. ante concluſ. Valent. tom. 3. diſput. 1. quæſt. 11. punct. 3. in fine. Capeauil. de caſib. reſer. par. 2. cap. 1. quæſt. 2. ver. quinto. Vgolin. de cenſur. reſer. par. 2. cap. 1. §. 1. num. 16. & de cenſur. tab. 1. cap. 9. §. 12. num. 3. Rodriquez in Bull. Cruciatæ, §. 9. num. 71. Viual. par. 2. candelab. de Bull. Cœnæ, caſu 1. num. 2. & par. 1. Tit. de abſolut. num. 10. Auila de cenſur. par. 1. dub. 10. concluſ. 1. Henriquez lib. 6. ſum. cap. 14. num. 6. Sayr. de cenſur. lib. 3. c. 4. num. 21. Lopez par. 1. inſtruct. cap. 41. Suarez diſput. 21. de cenſur. ſect. 2. num. 2. Bartholom. Ledeſma de ſacram. dub. 16. de confeſ. fundam. 2. in fine. Petrus Ledeſma tom. 2. ſum. tract. 1. cap. 6. concluſ. 9. Sanchez lib. 2. ſum. cap. 8. num. 2. & alij. Quia ſcilicet Eccleſia non iudicat de omnino occultis, & mentalibus, quia cum non ſubſint cognitioni, nec etiam ſubeſſe poſſunt diſpoſitioni; vnde licet crimen hæreſis perfectè conſummetur in mente, cum non ſit ſub diſpoſitione Eccleſiæ, nec etiam ſubeſt pœnis ab ipſa impoſitis, & conſequenter non erit reſeruatum, ſed à quocunque Confeſſario hæreticus mentalis abſolui poterit. Siquidem reſeruatur ſolum ratione cenſuræ annexæ, ita vt delictum non ſit reſeruatum, niſi quando trahit ſecum excommunicationem, quia videlicet prius punitur pœna, & de delicto ſic punito ſit reſeruatio.

1412 An autem, cum hæreſis purè interna non ſit reſeruata à Summo Pontifice, poſſit reſeruari ab Epiſcopis, aut alijs habentibus facultatem reſeruandi, affirmant Caiet. 2. 2. quæſt. 11. artic. 4. in fine, Aragon. ar. 3. colum. 8. Vgolin. de caſib. reſer. Sum. Pont. par. 2. cap. 1. §. 1. num. 11. Suarez diſp. 21. de cenſur. ſect. 2. num. 2. Sanchez lib. 2. ſum. cap. 8. nu. 4. qui tamen addit, non eſſe cenſendam reſeruatam, niſi expreſſis verbis declaretur reſeruata; quod intelligit de omnibus peccatis internis, quia cum ſit alienum à prudenti gubernatione Eccleſiæ, peccata interna reſeruari, debet reſeruatio interpretari de internis erumpentibus in actum externum, Verum de præſenti ſtante reſeruatione facta à Summo Pontifice, exiſtimo non poſſe reſeruari ab Ordinarijs. Cum enim caſus hæreſis ſit reſeruatus ſub illa modificatione, quod prorumpat in actum externum, non poſſunt Ordinarij addere huic reſeruationi, quia S. Congregatio decreuit ſub die 26. Nouemb. 1602. apud Quarant. in ſum. Bullar. verbo caſus reſeruati §. cum autem, de mandato Clement. VIII. Ne Ordinarij poſſint ſibi reſeruare caſus Bullæ Cœnæ, aut aliàs ſpecialiter reſeruatos Apoſtolicæ Sedi. Rurſus cum Pontifex manum appoſuerit circa crimen hæreſis quò ad reſeruationem, non poteſt inferior amplius ſe ingerere circa reſeruationem, quia eius manus ſunt ligatæ. cap. vt noſtrum, de appell. & Extrau. ad Romanos de præben. & notant Innocent. in cap. cum M. Ferrar. num. 10. de conſtit. Dec. conſ. 191 num. 10. Alexan. conſ. 130. num. 9. vol. 4. Feder. de Senis conſ. 2. num. 63. init. Gonzalez gloſ. 52. de men. num. 27. Couaruu. cap. 9. pract. num. 4. Tuſch. litera P. concluſ. 61. num. 7. Caputaquenſ. deciſ. 282. numer. 5. par. 3. Valaſ. conſult. 105. num. 63.

1413 Ex ſupradictis autem oritur dubium, quid requiratur, vt hæreſis mentalis fiat externa, ad effectum, vt ſubiaceat excommunicationi. Reſp. Requiri aliquod ſignum externum, quod de ſe ſit manifeſtatiuum hæreſis. Signum autem hic accipitur pro quocunque externo, quod poteſt animum declarare, atque adeo quod poſſit manifeſtare internum actum intellectus, in quo conſiſtit hæreſis. Vnde complectuntur etiam facta, quæ apta ſunt declarare hæreſim, ſiquidem animus efficaciùs factis ipſis, quàm verbis declaratur l. Paulus, ff. Rem rat. hab. & l. Pro hærede, ff. de acquir. hæred. & l. Reprehendenda, C. de inſtit. & cap. Dilecti filij, 2. de appellat. & notant Surd. deciſ. 194. num. 21. Maſcard. de probat. concluſ. 1415. num. 34. Scaccia de appellat. quæſt. 17. limit. 2. num. 23. Duran. deciſ. 233. num. 16. Rota deciſ. 582 num. 7. par. 1. Recent. Et proinde quod etiam per facta declaretur hæreſis interna, notant Clar. in prac. lib. 5. Hæreſis, num. 24. Vgolin. de caſib. reſer. par. 2. cap. 1. num. 17. Viual. in Candel. par. 2. tit. de bulla Cœnæ, num. 2. Sanchez lib. 2. ſum. cap. 8. num. 15. & alij mox citandi. Factum tamen debet eſſe tale, vt ſaltem in circumſtantijs, in quibus ſit, habeat vim declarandi hæreſim internam,

& ideo

Digitized by Google

& ideo non ſufficit quod ſit hæreticale, niſi etiam hæreſim declaret; vnde vt cum Viualdo notat Sanchez *citat.* qui crederet fornicationem eſſe licitam, & ex hac opinione fornicaretur, non eſſet hæreticus externus, quia fornicatio ex ſe non declarat hæreſim, nec ex tali actu concipitur ſuſpicio hæreſis.

1414 Et ad facta, quibus hæreſis interna declaratur, reducuntur etiam illæ omiſſiones, quæ prouenire poſſunt ex animo hæretico, & aptæ ſunt eumdem animum declarare, vt notant Caiet. 2.2. *q.* 11. ver. *Ex his ſiquidem*. Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 4. *num.* 30. Tolet. *in ſum. in expoſit. Bul. cœnæ excommunicat.* 1. *num.* 10. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 16. Iſtæ tamen omiſſiones, vt reddant hæreticum externum, debent eſſe tales ex circumſtantijs, vt valeant declarare hæreſim internam, & tanquam ſigna ducere in illius cognitionem. Vnde ſi quis, dum eleuatur Euchariſtia, non genuflecteret ex animo hæretico, ſi ita ſe gereret, vt ſimul oſtenderet inaduertentiam, non eſſet hæreticus externus, quia tunc illa omiſſio non declararet hæreſim internam, ratione illius circumſtantiæ.

1415 Ex quibus ſequitur, quod vt dicatur hæreſis manifeſtata ad effectum incurrendi excommunicationem, debet eſſe manifeſtata relatiuè ad alterum, ita vt ſignum debeat habere vim cauſandi in altero notitiam talis hæreſis; aut ex ſui natura, qualia ſunt verba, & ſcripta directe explicatiua, aut ſaltem habita ratione circumſtantiarum, iuxta ea, quæ tradunt Bannes 2.2. *quæſt.* 11. *ar.* 4. *dub.* 2. *argum.* 3. *contra* 3. *concluſ.* Vaſquez 1.2. *diſp.* 160. *cap.* 5. *n.* 20. *&* 21. Henriquez *lib.* 6. *ſum. cap.* 14. *num.* 6. Ledeſma *tom.* 2. *ſum. tract.* 1. *cap.* 6. *difficul.* 2. *poſt* 10. *concluſ.* Nauar. *cap. Cogitationis, num.* 10. *corol.* 2. *de pœnit. diſt.* 1. Vgolin. *de cenſur. reſer. ſum. Pont. par.* 2. *cap.* 1. §. 1. *num.* 17. Sà verbo *Excommunicatio, in expoſit. Bul. cœnæ num.* 3. Corduba *lib.* 4. *q.* 13. *opin.* 3. ver. *Tertiò corollariè*. Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 4. *num.* 26. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 9. *quæſt. vlt.* Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 7. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 5. *pun.* 2. *num.* 6. Palaus *par.* 1. *oper. moral. tract.* 4. *diſp.* 3. *pun.* 3. *num.* 3. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 3. *num.* 6. Aragon. 2.2. *qu.* 11. *ar.* 3. Caſtro *lib.* 2. *de hæret. pun. cap.* 18. Simancas *tit.* 42. *num.* 7. Suarez *de fide diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 9. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 11. *pun.* 3. *in fine*. Auila *de cenſur. par.* 1. *dub.* 11. *concluſ.* 2. Sanctarel. *q.* 3. *de Hæreſi dub.* 1. *quæſt.* 7. Becan. *par.* 2. *ſum. c.* 15. *quæſt.* 1 *num.* 8. Facundez *lib.* 1. *in* 1. *præcep. Decal. cap.* 11. *num.* 9. Lorca 2.2. *diſp.* 55. *de fide nu.* 6. Turrian. *diſp.* 56. *dub.* 2. ver. *Illud Placet*. Hurtad. *de fide diſp.* 83. *ſect.* 3. §. 20. Et proinde ſigna manifeſtatiua hæreſis, vt conſtituant quem exteriorem hæreticum, debent habere completam ſignificationem interioris hæreſis. Vnde non eſſet hæreticus, qui internè pronuncians, *Deus non eſt Trinus*, exterius ſolum diceret, *Non eſt*: quia hęc externa propoſitio nō eſt adęquata pro explicãdo ſenſu interno. Ratio eſt, quia niſi ſignum ſit determinatum, & adæquatum, nō habet vim ducendi in cognitionem audientem, aut videntem. Dum autem non poteſt ducere in cognitionē, non habet vim manifeſtandi, & proinde hæreſis ſic manifeſtata nō eſt manifeſtata, quia non poteſt peruenire ad alterius cognitionem. Aduertendum tamen eſt, quod ratione circumſtantiarum ſigna aliàs inadæquata, & inſufficientia; poſſunt fieri adæquata, & ſufficientia, vt ſi aſſerente aliquo, quod Deus ſit Trinus, alius præſens, & ad hoc attendens reſpondeat, *Non eſt*. nam tunc expreſsè cenſetur negare, quod ab alio auditur affirmari.

1416 Ex quibus deducitur, quod ſi quis ſcribat hæreſim internam characteribus ſibi tantum notis, vt contingit, quando ſcribitur *in zifra*, vt vulgò dicitur, non fieri externum hæreticum, vt notant Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 10. Filliuc. *tract.* 22. *cap.* 6. *quæſt.* 4. *num.* 187. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 2. *num.* 7. Petrus Hurtad. *de fide, diſp.* 83. *ſect.* 3. §. 15. Et ratio eſt, quia hæreſis non dicitur exterius manifeſtata, niſi poſſit alteri innoteſcere: explicata autem per huiuſmodi characteres non poteſt alteri innoteſcere. Nec obſtat, quod exprimens illos characteres, poſſit alios ducere in cognitionem, quia non ducet ex vi eorumdem characterum, ſed ex vi explicationis; & proinde non manifeſtabit hæreſim per illos characteres, ſed per explicationem ipſorum, & tunc fiet hæreticus externus. Eſt tamen aduertendum cum Hurtado *citato*; quod vt ſic explicans ſuam hæreſim externam huiuſmodi characteribus, non fiat hæreticus externus, debent eſſe tales, vt nemo ex vi illorum poſſit deuenire in cognitionem rei explicatæ, neque ij quidem, qui periti ſunt in explicandis arcanis notis vulgo *zifre*; vel quia omnino arcani ſint, & ſpecialiſſimi; vel quia ſint malè efformati: nam ſi ex peritis poſſet aliquis explicare, hæreſis eſſet exterius manifeſtata.

1417 Sed quid, ſi proferat propoſitionem æquiuocam, quæ poſſit habere ſenſum catholicum, & hęreticum, & habeat interius hęreſim correſpondentem ſenſui hęretico? vt ſi crederet iuſtificationem fieri per fidem formaliter, diceret, *Homo fide iuſtificatur*; hęc enim propoſitio facit hęreticum, ſi intelligatur de formali iuſtificatione; & ſenſum catholicum, ſi intelligatur de iuſtificatione diſpoſitiuè accepta, ſiquidem de fide eſt, eſſe diſpoſitionem ad iuſtificationem. Reſp. Fieri hęreticum externum. Suarez *diſp.* 4. *de cenſur. ſect.* 3. *num.* 17. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 26. Hurtad. *de fide, diſp.* 83. *ſect.* 3. §. 13. Quia cum talia verba proferantur ex animo hęretico, & ſint apta ad explicandam hæreſim, cenſetur ſufficienter exterius manifeſtata. Verum obſeruat, & rectè, Hurtad. §. 14. *ſequenti*, requiri, vt reddat hęreticum externum, quod aliqua ratione ſit ſuſpectus; quia ceſſante ratione ſuſpicionis, non poteſt ſine graui peccato interpretari talis propoſitio in ſenſu hęretico; quia ſicut non poſſumus facta indifferentia iudicare peccata, niſi aliunde manuducti: ita & verba. Deinde, quia vt habet cum Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 4. §. 27. Propoſitio, quę habet ſenſum catholicum, & hęreticum, non poteſt vocari ſuſpecta, aut hęreſim redolens, ſed æquiuoca, nec poteſt ſine præcipiti iudicio flecti in prauũ ſenſum. Et ideo huiuſmodi propoſitiones ſine alijs adminiculis non faciunt hęreticum externum. Et hoc etiam conſtat ex regula, quod in dubio ſemper eſt capienda illa interpretatio, quæ excludit delictum. *l. Merito, ff. pro ſocio*. & *l. Prætor* §. *docere, ff. de vi bon. rap.* & *cap. fin. de præſump.* & *cap. Eſtote, de regul. iur. in Decret.* & notant Bar. *in*

l. Non

Digitized by Google

c.ſib. reſeruat. par. 1. ſect.2. ar.8. Ludouic. à S. Io. par.1. ſum.quaſt.9. de pœnit. ar.2. dub.2. Et quidem loquendo de approbatione, quatenus approbatio eſt, & qua quis approbatur ſimpliciter, & abſolutè, videtur irreuocabilis, quia approbatio non eſt aliud, quam declaratio idoneitatis fundata in iudicio de idoneitate, vt etiam deſumitur ex Concilio Trident. ſeſſ. 23. cap. 15. de reformat. ibi. *Niſi ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat.* Ex quo manifeſtum fit, quod approbatio non eſt aliud, quam declaratio idoneitatis, & quod idoneitas eſt ſecundum iudicium, quod formatur ab Epiſcopo, vel ex vi examinis, vel ex alia notitia. Et ideo ſe habet per modum ſententiæ, quæ ſi ſit iuſta, de ſui natura eſt irreuocabilis, quia ſi reuocaretur committeretur iniuſtitia. Quod etiam in caſu præſenti contingeret, quia reuocatio approbationis eſt declaratio contraria approbationi, vnde ſicut approbatio eſt declaratio idoneitatis, ita reuocatio eſt declaratio inhabilitatis, quæ profectò eſſet in iuſto reſpectu illius, qui ſimpliciter, & abſolutè eſt declaratus idoneus, ſi iuſtè declaratus eſt.

1393 Hoc tamen non obſtante poteſt nouus Epiſcopus de nouo examinare Regulares iuxta declarationem S. Congregat. Quia vocando ad examen non reuocat approbationem, ſed tantum recognoſcit, an ſit iuſtè data. Quod autem poſſit recognoſcere approbationem, ex eo conuincitur, quia eſt paſtor ouium ſuæ diœceſis, & de ipſis tenetur reddere rationem; vnde ratione ſui officij habet ius recognoſcendi idoneitatem miniſtrorum, quos habet adiutores in paſcendis ouibus ſibi commiſſis. Et ſicuti imputatur Epiſcopo, ſi approbet miniſtros non idoneos, ita imputaretur ſucceſſor, ſi manuteneret non idoneos, aut permitteret, & ideo debet recognoſcere. Rurſus, cum ad ipſum ſpectet cura ſuarum ouium, nõ debet relinquere curæ ignotorum, & proinde debet recognoſcere miniſtros, & eorumdem idoneitatem, per quos reguntur, alioquin negligerent oues ſibi commiſſas, ſiquidem relinquerent earumdem conſcientias ſub ignotorum cura, quod eſſet negligere ipſarum ſalutem, & ideo tenerentur reddere rationem Deo, ſi quæ anima periret ob inhabilitatem Confeſſariorum. In hoc tamen examine tenentur ratam habere approbationem illorum, quos idoneos repererint, abſolutè, & ſimpliciter, ſicut eam obtinuerant à prædeceſſore; alioquin iniuſtè ſe gererent auferendo ab approbatis, quod per modum ſententiæ ante obtinuerant.

An Confeſſarij poſſint approbari ad tempus. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

1394 *Confeſſarij quando poſſint approbari ad tempus.*
Abſolute idoneos tenentur Epiſcopi abſolute approbare.
1395 *Approbatio non eſt libera Epiſcopis, ſed debent ſe conformare idoneitati.*

1394 Ad 2. Reſp. Quòd ſic: & ita hodie ſeruatur in Curijs Epiſcopalibus ad tollendas omnes difficultates, quas regulares proponebant, quòd ſemel approbati poterant deinde ſemper audire Confeſſiones, & ita declarauit S. Conc. Trid. *die 2. Iulij* 1587. per hæc verba. *Regulares, qui ad confeſſiones audiendas idonei generaliter ab Ordinarijs, eorumve examinatoribus reperti & probati fuerunt, generaliter quoque, & indiſtinctè abſque aliqua limitatione temporis, certorumue locorum, aut generis perſonarum admittantur in Diœceſi propria. De cæteris verò, qui non adeo idonei reperientur, ſi petierint ſe admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem Ordinarijs magis expedire videbitur, probare, & admittere. Qui autem in domibus Laicorum confeſſiones ex cauſa audierint, ſtatim Parochum admonere teneantur, & fidem auditæ confeſſionis pro Medico adueniente relinquere*; Vtteſtatur Quaranta *in verbo*, *Priuilegia Regularium fol.* 514.

F: Michael Bonel. Card. Alex.

Gregorius Palearius Secretar.

ADDITIO.

1395 Ex declaratione S. Congregat. quam Auctor affert, conſtat, quod tenentur Ordinarij, quos ſimpliciter idoneos repererint, ſimpliciter approbare. Vnde non ex eo, quod ſemel approbati prętendant ſemper poſſe audire confeſſiones, vt innuit Auctor, poſſunt Ordinarij ad tollendas difficultates approbare ad tempus, ſed ſolum, quia non ſint abſolutè idonei. Et ita tradunt Suarez *diſp.* 28. *de pœnit. ſect.*7. *dub.6.* Vgolin. *de poteſt. Epiſ. par.*1. *cap.* 20. *num.6.* Rodriquez *tom.*1. *quaſt. reg. quæſt.*58. *ar.*8. Cened *lib.*1. *quæſt. canon. quæſt.*38. *num.*21. & 22. Facundez *præcep.*2. *Eccleſ. lib.*7. *cap.*2. *num.*17. Miranda *tom.*1. *Manual. quæſt.*45. *ar.* 10. *concluſ.* 10. Homobon. *tract.* 5. *Exam. Eccleſ. cap.* 3. *quæſt.* 17. Gutierez *lib* 1. *quæſt. canon. cap.*27. *num.*18. Lezana *tom.*1. *quæſt Regular. cap.*19. *num.*8. Ex quo fit, quod approbatio non ſit libera Epiſcopus, ita & poſſint ad libitum limitare, aut modificare, ſed tenentur

tur approbare ſecundum menſuram idoneitatis. Quod ſequitur ex natura approbationis, quæ non dicit aliud, quàm proferre ſententiam de idoneitate iuxta iudicium, quod de ipſa formatur. & ideo ſi prolatio ſententiæ diſcrepet à iudicio, & appellatio non ſit ſecundum menſuram idoneitatis, iniurioſa eſt, & iniuſta non ſecus, ac eſſet ſententia iudicis, quæ diſcreparet ab ipſius iudicio, quod formaret audita vtraque parte, & à iuribus, ſecundum quæ eſſet proferenda. Et ideo Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 15. *de reformat.* non refundit approbationem in purum beneplacitum Ordinariorum, ſed in iudicio de idoneitate, vt conſtat ex illis verbis, *Niſi per examen, aut aliàs idoneus iudicetur*. Vnde cum per Concilium committatur Ordinarijs ſola approbatio, non eſt ipſis liberum reijcere, aut admittere, prout libuerit, ſed ſimul obligantur declarare idoneitatem, prout reperiunt, & proferre ſententiam iuxta iudicium, quod de ipſa formant. Vt proinde S. Congregat. declarauerit, debere Ordinarios abſolutè, & abſque vlla reſtrictione loci, temporis, perſonarum approbare, quos abſolutè idoneos repererint.

An Epiſcopus poſſit concedere licentiam Regularibus audiendi confeſſiones, etiamſi non exponantur examini. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

1396 *Epiſcopus poteſt admittere ad confeſſiones audiendas non examinatos, & quando.*
Quid requiratur, vt quis ſit aptus ad audiendas confeſſiones.
1397 *Idoneitas debet eſſe nota, vt quis approbetur ad audiendas confeſſiones.*
1398 *Examen confeſſariorum quando poſſit omitti.*
Quando ſcientia doctorandi eſt notoria, omitti poteſt examen.
1399 *Ordinarius an poſſit ſe remittere Superioribus quò ad idoneitatem ſubditorum pro audiendis confeſſionibus.*
Superior Regularis teſtans aliquem idoneum pro audiendis confeſſionibus, qui non ſit, grauiter peccat.
1400 *Si habilis pro audiendis confeſſionibus reijciatur, poteſt appellare à grauamine.*
Quid ſi deficiat ex timore, aut perturbatione animi.

1396 Ad 3. Reſp. Ratio dubitandi pro opinione negatiua, quòd non poſſit, ſumitur ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *can.* 25. in quo diſponitur, nullum etiam regularem poſſe confeſſiones ſæcularium audire, aut ad id idoneum reputari, niſi parochiale Beneficium habuerit, aut ab Epiſcopo per examen, ſi illi videbitur neceſſarium, ſit approbatus. Ex quibus verbis patet euidenter, non poſſe Epiſcopum examen remittere; & fortificatur ex eo, nam in approbandis confeſſoribus, manifeſtè debet conſtare de eorum ſcientia, vt notat Gloſſ. communiter recepta *in Clem. dudum. §. ſtatuimus, de ſepulturis*. vbi ponit ſex qualitates neceſſarias, inter quas præcipua eſt, quòd ſit perſona ſagax, vt ſciat ſoluere, & ligare, ac miſericordiam cum rigore miſcere, cap. *diſciplina*, & quòd ibi communiter notatur, 45. *diſt.* Archidiac. *in cap. pœnitentia, de pœnitentijs, diſt. prima*. Panor. *in cap. niſi vtriuſque ſexus, num.* 7. *& ſequen. eodem tit.* vnde Gloſſ. *in cap. conſideret, de pœnitentijs diſt.* 6. dicit, tantam debere ineſſe ſapientiam *in Confeſſario*, vt valeat diſcernere inter morbum & morbum, lepram & lepram, atque ita ſequuntur omnes Summiſtæ in verbo *Confeſſor*. Supradictis accedebat, requiri examen in Confeſſoribus pro forma, & propterea omitti non poteſt, ad tradita latiſſimè per Pariſium *in tractatu de reſignatione Beneficior. lib.* 7. *q.* 9. Gonzalez *Gloſ.* 5. *§.* 3. *n.* 8. *& ſequen.* Artama. *conſ.* 25. Kopen. *in dec. Germaniæ* 21. Hinc eſt, quòd quando examen requiritur pro forma, non ſufficit præſentatio virtualis, ſed perſonalis, ita Bald. *in c. Conſtitutus il.* 2. *num.* 4. Dec. *n.* 7. Fel. *n.* 10. Anan. *num.* 12. *de appellationibus*. Fuſchus *in tract. de viſitat. lib* 2. *c.* 5. voluit examen faciendum in Parochialibus beneficijs, eſſe de forma ſacri Concilij Tridentini. Concludo tamen, quod non eſt neceſſarium pro forma in approbatione Confeſſariorum, ſed ſufficit, quòd Epiſcopus reputet aliquem idoneum, & ſic illum etiam abſque examine approbare poteſt, ſi vult: nam Concilium Trid. non ſe reſtringit ad dictum examen, ſed dicit, aut aliàs idoneus iudicetur. ita Riccius *in prax. var. reſol. fol.* 14. *reſol.* 21.

ADDITIO.

1397 Eſſe neceſſariam notitiam idoneitatis cõfeſſarij in Ordinario approbãte, deducitur euidenter ex Concilio, ſiquidem requirit, quod ab approbante aut per examen, aut aliàs iudicetur idoneus. Iudicium autẽ de idoneitate non poteſt formari niſi prçuia notitia de ſcientia. Et ideo ſi Ordinarius aliquem approbaret abſque examine, & abſque notitia de habilitate, peccaret mortaliter, quia in re graui negligeret munus ſuum, & exponeret periculo oues ſibi commiſſas, dum ſineret earumdem con-

conſcientias regi ab ijs, quos neſciret eſſe habiles pro tali munere.

1398 Quod autem poſſit Ordinarius prætermittere examen, quando alias ipſi conſtat de ſufficientia approbandi, non ſolum deducitur ex Concilio, cum vtatur dictione, *Aut aliàs idoneus iudicetur*, ſed etiam, quia in Doctoratu, in quo fit iudicium de doctrina doctorandi, omitti poteſt examen, quando ſcientia doctorandi eſt notoria, vt tradunt Gloſ. *in cap. Nullus.* verbo *Teſtimonio. diſt.*24 Felin. *in cap. fin. num.* 28. *de præſumpt.* plura allegans. Dec. *in cap. Conſtitutis* 2. *num.*3. *de appellat.* Ceual. *Commun. contra com. par.*2. *quæſt.*302. *n.*14. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancel gloſ.* 4. *num.* 86. Henriquez *lib.*10. *ſum. cap.* 18. Modit. *in §. Plebiſcitum dub.*54. *num.* 12. Achugna *in cap. Nullus num.* 3. *diſt.*24. Adeſt tamen diſcrimen, quod, vt quis doctoretur abſque examine, debet ſcientia eſſe notoria non ſolum ijs, qui ſuffragium ferre debent pro doctoratu, ſed etiam cæteris, ità vt debeat eſſe publica, quia ſicut doctoratus eſt gradus publicus, ita etiam habilitas debet eſſe publica, vt tollatur ſuſpicio, quod inhabiles doctorentur. At confeſſarij ſcientia ſufficit, ſi ſit nota approbanti, quia inſeruit ſolum notitia, vt poſſit approbare, & ſciat futurum miniſtrum idoneum. Ex quo fit, quod debeat habere notitiam de doctrina neceſſaria pro exercendo munere confeſſarij: nam licet ſciret eſſe theologum ſcholaſticum, non tamen ſufficeret, quia theologia ſcholaſtica non ſufficit pro exercendo munere confeſſarij; imo plures theologos noui, qui neſciebant penitus neceſſaria pro tali munere.

1399 An autem poſſit Ordinarius ſe remittere Superioribus regularibus circa ſufficientiam ſubditorum, quos præſentant pro audiendis confeſſionibus, atque adeo abſque alia notitia de eorumdem ſufficientia eos approbare. Negatiue videtur reſoluendum; quia iudex non poteſt ferre ſententiam ſine cognitione cauſæ ſtando dicto alterius, ſed oportet quod ipſe ſit inſtructus de meritis cauſæ. Cum ergo approbatio ſit declaratio idoneitatis per modum ſententiæ, non poterit Ordinarius declarare aliquem idoneum, niſi cognoſcat de idoneitate per examen, vel alio modo notam habeat. Tenendum tamen eſt, quod poſſit ſe remittere iudicio Superiorum regularium, ſi eos idoneos iudicet, vt poſſint ferre iudicium de habilitate, & confidat de ipſorum induſtria, & fidelitate. Ratio eſt, quia in tali caſu cenſetur ipſis committere cognitionem cauſæ, & ipſe ſtat eorumdem relationi, tanquam inſtructus, & in virtute talis relationis approbat, & proinde approbatio habet debitum fundamentum notitiæ, quã Epiſcopus habet ex tali relatione. Sic etiam Summus Pontifex fert iudicium in cauſis grauiſſimis, quas committit examinandas alicui peculiari Congregationi, innixus relationi eiuſdem Congregationis. Ex quo fit, quod Superior regularis atteſtans aliquem eſſe idoneum, quem neſcit eſſe idoneum, aut reuera non eſt, grauiter peccat, & multipliciter. Nam quando Ordinarius ſe remittit ipſius iudicio, exigit eiuſdem fidelitatem, & ipſe tacitè promittit, dum acceptat munus atteſtandi de idoneitate; & ideo mentitur, & peccat contra fidelitatem. Rurſus committit illud peccatum, quod committeret Ordinarius approbando, quem neſcit eſſe idoneum, quia eſt cauſa quod approbetur.

1400 Sed quid ſi aliquis habilis in examine reijciatur? Reſp. Poſſe reiectum appellare à grauamine examinatorum, & petere iterum examinari, quia ex nouo examine per perſonas non ſuſpectas optimè conſtabit, an ſit paſſus grauamen, iuxta ea, quæ tradunt Ludouiſ. *dec ſ*159. *num.* 10. Rota *deciſ.*8. *de probat. in Nouis*, & *deciſ.* 18. *num.*4. *de conceſſ. prabendar. ſimiliter in Nouis.* & *in Calaguritana Beneficij de Cernera* 8. *Februar.* 1591. & *in Calaguritana de Manilla* 15. *Iun.* 1612. *coram Coccino.* Et ideo ſi ſe offerat reiectus nouo examini, erit admittendus. quod etiam locum habet, ſi ex timore, aut ex alia perturbatione animi defeciſſet in examine, vt ponderat Merlin. *citata deciſ. num.* 9. & ideo etiam ab iiſdem examinatoribus poterit de nouo examinari, ſi ſit paratus ad nouum examen ſubeundum.

An qui abiurauerunt de vehementi, poſſint amplius admitti ad confeſſiones audiendas. Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

1401 *Qui abiurauit de vehementi, non poteſt amplius admitti ad audiendas confeſſiones.*
Cenſetur grauiter infamatus.
Ex condemnatione criminis publici oritur infamia.
Hæreſis eſt crimen publicum.
Abiuratio de vehementi habet vim publicæ pœnitentiæ.
Inducit irregularitatem. Vide num. 1403. & 1404.
Abiuratio de leui non impedit exercitium ordinum, & audire confeſſiones.
1402 *Abiurans de vehementi non poteſt admitti ad audiendas confeſſiones, ſed tantum ſacularium.*
1403 *Abiurans de vehementi an fiat irregularis.*
Publica pœnitentia non inducit irregularitatem.
1404 *Abiuratio de vehementi non inducit irregularitatem.*
Irregularitas non inducitur ex argumentis, aut paritate rationis.

1401 Ad 4. Reſp. Quòd non. Locatus *in opere iudic. in fine.* quæ deciſio non videtur carere ratione: ſiquidem tales cenſentur grauiter infamati, cap. *ad abolendam*, & quod ibi communi-

munitet notatur, *de hæreticis*; & proinde debent ſuſpendi ab officio, & beneficio propter criminis immanitatem, argument. tex. *in cap. inter, de purgatione canonic.* Achil. de Graſſ. *in deciſ. vnica, de hæreticis*, & Capp. Tholoſ. *in deciſ.* 91. Imò etiam poſt abiurationem remanet infamia facti; ſiquidem ſolus reus illam remouere poſſit, per Hoſtien. & alios *in cap. ex tuarum, de purgatione canonica*, & *ibidem* Abb. *num.* 2. & *in cap. teſtimonium*, vbi etiam Fel. *num.* 12. *de teſtibus*, ſtante maximè quòd fuerat condemnatus ex cauſa criminis publici, ex qua oritur infamia. *cap. infamiæ §. porrò 3. quæſt. 6.* Spec. *in tit. de teſtibus, §. 1.* & crimen hæreſis eſſe publicum non dubitatur, ex latè traditis per Simanc. *de Catholicis inſtit. num. 7.* facit. tex. *in cap. ius publicum, 1. diſt.* & infamis non poteſt conſequi dignitates. cap. *Infamis, de regulis iuris*, l. *vnica, C. de infamibus lib.* 12. Item quòd ſupradicta abiuratio de vehementi obtinet vim publicæ pœnitentiæ, vt tradunt communiter *in cap. accuſatus §. 1. de hæreticis, in 6.* quæ inducit irregularitatem, & conſequenter inhabilitatem ad audiendas confeſſiones fidelium, cap. *Ex pœnitentibus*, cap. *illud*, & *cap. placuit.* 50. *diſt.* quia irregularitas contrahitur ex publica pœnitentia, quæ imponitur pro crimine, vt habetur *in d. cap. placuit*, & notat Arch. *in cap. in capite.* 50. *diſtinct.* Alex. de Neuo *Conſ.* 69. *num.* 6. Alciat. *conſ.* 17. & ſpeciale eſt in crimine hæreſis, vt abiuratus etiam poſt abiurationem remaneat ſuſpenſus, ratione ſcandali, vt notabiliter voluit Oldrad. *in conſ.* 22. Mand. *conſ.* 29. poſt Hoſt. Io. Andr. & reliquos *in cit. cap. inter, de purgatione canonica*; & facit cap. *nibil, de præſcriptionibus*; & facit ſuſpicio recidui, ad tex. *in cap. Semel malus, de regulis iuris*.

Non obſtat Pariſ. *conſ.* 2. *num.* 18. & *in conſ.* 188. *vol.* 4. & Rol. *conſ* 63. *n.* 6. vbi ait, hæreticum formalem, qui prima vice abiurauit, non effici inhabilem ad beneficia. Quia reſpondetur id procedere in re non ita præiudiciali. In abiurante verò de leui, cùm fuiſſet dubitatum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, re delata ad ſacram Congregationem generalis Inquiſitionis Sancti Officij in Vrbe, fuit reſcriptum die 6. Martij 1596. dictum Sacerdotem non eſſe impeditum exercere omnes Ordines, & Sacramenta miniſtrare; ac fidelium etiam ſæcularium confeſſiones audire, quamuis abiuraſſet de leui; qui verò abiurauerunt de vehementi, nunquam admittuntur.

ADDITIO.

1402 Locatus *in fine praxis*, ſeu *oper. iudicial.* citatus ab Auctore aſſert Decretum, ſeu declarationem Congregationis S. Officij, quòd qui abiurarunt de vehementi, non poſſiut admitti ad audiendas confeſſiones. Et ita notant etiam Alphonſus de Leone *de offic. Confeſ. par.* 2. *reſol.* 1. *num.* 211. Riccius *deciſ.* 218. *par.* 2. Genuenſ. *in praxi Archiepiſ. cap.* 45. *num.* 2. Intelligitur tamen de confeſſionibus ſæcularium, quia ita habet expreſsè prædictum Decretum. Vnde ſi fuerit regularis, poterit cum licentia ſuorum Superiorum audire confeſſiones aliorum regularium, cum de his confeſſionibus non loquatur Decretum. Qui verò abiurauit de leui, admitti poteſt, vt habet Auctor, quod intelligendum eſt, niſi aliud obſtet.

1403 An autem, qui abiurauit de vehementi, ſit irregularis, affirmat Riccius *deciſ.* 218. *n.* 5. *par.* 2. & citat Archidiacon. *in cap. In capite diſt.* 50. Alexan. de Næuo *conſil.* 69. *num.* 6. Mandel. *conſil.* 29. cum Hoſt. Io. Andr. & alijs *in cap. Inter, de purgat. canon.* Quia irregularitas contrahitur ex publica pœnitentia. cap. *Placuit diſt.* 50. Abiuratio autem de vehementi obtinet vim publicæ pœnitentiæ, vt tradunt *in cap. Accuſatus, §. 1. de haret. in 6.* Sed hoc nō eſt fundamentum ſufficiens ad inducendam irregularitatem. Nam non eſt verum, quod publica pœnitentia inducat irregularitatem, neque hoc habetur ex dicto cap. *Placuit*. Imo potius oppoſitum colligitur, dum ſtatuitur, quod publicè pœnitentes non admittantur ad Clerum, *Niſi neceſſitas, aut vſus exegerit*, vbi non reijciuntur abſolutè, ſed admittuntur, ſi *Vſus* hoc eſt Conſuetudo, vt *ibi* explicat Gloſ. *exigat*. Deinde loquitur de publicis pœnitentibus, durante pœnitentia, vt conſtat ex illis verbis. *Eum verò pœnitentem dicimus, qui &c. publicam pœnitentiam gerens cilicio &c.* Rurſus abiuratio de vehementi neq; obtinet vim publicę pœnitentiæ, qualis antiquitus erat in vſu, quia non trahit ſecum illas publicas demonſtrationes, neque etiam æquiualentes, quales erant in publicè pœnitentibus.

1404 Itaque tenendum eſt, quod abiuratio licet de vehementi, non inducat irregularitatem, vt tradunt Pariſ. *conſil.* 2. *num.* 18. & *conſil.* 188. *lib.* 4. Rolan. *conſil.* 63. *num.* 26. Sanchez *lib.* 1. *ſum. cap.* 25 *num.* 12. Villalob. *par.* 1. *ſum. tract.* 21. *difficul.* 5. *n.* 2 Alphon de Leone *de offic. Confeſſar. tom.* 2. *recollect.* 1. *num.* 211. Et idem tradunt Nauar. *conſil.* 16. *num.* 1. *de hæret. lib.* 5. teſtans de praxi, vbi refert Prælatum ſequenti die poſt abiurationem de vehementi abſque vlla diſpenſatione celebraſſe Miſſam, & fuiſſe de hoc laudatum à Papa, erat enim in Curia Romana. Et ratio eſt. Quia irregularitas non poteſt induci ex argumentis, aut paritate rationis, ſed vt locum habeat, debet eſſe expreſſa in iure. Nullo autem iure probari poteſt talis irregularitas, & ideo non eſt admittenda. Imo dato, quod ſolemniter pœnitentes eſſent irregulares, non eſt ex hoc caſu extendenda irregularitas ad alium; nempe ad abiurantes, cum non extendatur à iure.

An

Digitized by Google

An approbatus ab vno Ordinario poſſit audire confeſſiones in alio Epiſcopatu Quæſtio V.

S V M M A R I V M.

1404 *Approbatus in vno Epiſcopatu non poteſt in alio audire confeſſiones.*
1405 *Doctores oppoſitum ſentientes.*
1406 *Praxis requirit approbationem pro ſingulis Diœceſibus.*
Approbatio pro vna Diœceſi non ſe extendit ad aliam.

1404 Ad V. Reſp. negatiuam ſententiam probat poſt alios Rod. *vbi ſup. ar.* 5. vbi plenè, & ita ab eadem Sacra Concilij Congregatione deciſum fuiſſe adnotauit Quaranta *in d. verbo Confeſſio, pag. mihi* 195.

A D D I T I O.

1405 Oppoſitum, nempe approbatum in vna Diœceſi poſſe vbique confeſſiones audire, tenent quamplures, Henriquez *lib.* 6. *ſum. cap.* 6. *num.* 7. & *lib.* 7. *cap.* 12. *num.* 4. *in com. litera* O. vbi plures alios refert. Medina 112. *quæſt.* 19. *art.* 6. Gomez *in Bul. Cruc. clauſ.* 10. *num.* 8. Corduba *in ſumm. quæſt.* 10. *compend. priuileg. Mendicantium* verbo *abſolutio*, Filliuc. *tract.* 7. *cap.* 9. *num.* 261. Reginal. *lib.* 1. *prax. fori pœnit. num.* 181. Petrus Ledeſma *de ſacram. pœnit. cap.* 12. *dub.* 7 Vega *par.* 1. *ſum. cap.* 62. *caſu* 41. & *in ſpeculo Curat. cap.* 11. *num.* 280. & *num.* 337. Ouand. *in* 4. *diſt.* 17. Coninch. *diſp.* 8. *de ſacram. pœnit. dub* 7. *num.* 53. & *ſequen.* ſuppoſito quod non adſit ſpecialis prohibitio Ordinarij, Summa Corona *tit. de ſacram. pœnit. dub.* 2. *num.* 52. Suarez *diſput.* 28. *de pœnit. ſect.* 7. *num.* 6. & 10. Bartholom. Ledeſma *de ſacram. pœnit. difficul.* 23. Io. à Cruce *lib.* 2. *de ſtatu relig. cap.* 6. *dub.* 5. Ludouic. à S. Ioan. *par.* 1. *ſum. quæſt* 6. *de pœnit. art.* 2. *difficult.* 13. Malder. 1. 2. *diſp.* 8. & alij. Quia inquiunt, finis Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *de reformat.* requirentis approbationem Ordinarij, eſt, ne ignorantes excipiant confeſſiones; vnde obtinetur finis eo ipſo, quod Confeſſarius eſt approbatus ab vno Ordinario.

1406 Praxis tamen aliter interpretatur Concil. Trident. ſi quidem ſeruatur præſertim à Regularibus, in quibus frequentius occaſio contingit, quod in ſingulis Diœceſibus à ſingulis Ordinarijs petant approbari. Adeſt etiam declaratio S. Congregat. apud Garziam *par.* 5. *de benefic. cap.* 8. *n.* 132. quæ ita habet. *Congregatio Concilij reſpondit. Approbatum ab alio, quàm à Valentino Epiſcopo, in Diœceſi Valentina non cenſeri approbatum ab Ordinario.* Et ratio eſt. Quia approbatio eſt actus auctoritatiuus, & iuriſdictionis, quia non eſt nuda declaratio idoneitatis, ſed declaratio auctoritatiua. Actus autem auctoritatiui, & iuriſdictionis non excedunt ſpheram auctoritatis, & iuriſdictionis, atque adeo nec limites Diœceſis, & ideo non habent vim extra ipſam, niſi rati habeantur, vt contingit in Doctoratu. Approbatio autem vnius Ordinarij non rata habetur ab alio. Accedit etiam, quod approbatio eſt ſuperaddita de iure nouo præſentationi, quæ ſola ſufficiebat de iure antiquo quò ad Regulares. Ergo ſicut de iure antiquo erat neceſſaria præſentatio reſpectu cuiuſcumque Ordinarij; ita etiam erit neceſſaria approbatio tanquam ſuperaddita præſentationi.

An Confeſſarij electi vigore priuilegiorum Confraternitatum, debeant eſſe approbati ab Ordinario. Quæſt. VI.

S V M M A R I V M.

1407 *Confeſſarij electi vigore priuilegiorum Confraternitatum, debent eſſe approbati ab Ordinario.*
1408 *Non poſſunt abſoluere à reſeruatis.*
Nec diſpenſare ſuper aliqua irregularitate.

1409 Ad 6. Reſp. Quòd Confeſſarij electi vigore Priuilegiorum Confraternitatum, debent eſſe approbati ab Ordinario, prout cauetur expreſsè in Conſtit. Clem. VIII. fel. record. quæ incipit, *Quacumque à Sede Apoſtolica.*

A D D I T I O.

1408 Conſtitutio Clement. VIII. de qua Auctor, habetur ſupra *num.* 202. Ex qua eſt etiam adnotandum, quod Confeſſarius electus vigore priuilegiorum dictarum facultatum, circa abſolutionem non habet aliam facultatem, quam habeant regulariter alij Confeſſarij, ſiquidem per dictam Conſtitutionem non poteſt abſoluere non ſolum à caſibus in Bulla Cœnæ, ſed neque etiam à cæteris reſeruatis ſiue Apoſtolicæ Sedi, ſiue Ordinarijs locorum. Vnde facultas ipſorum reducitur ad Ordinarium

quoad

Digitized by Google

quò ad abſolutionem à peccatis. Nec item abſoluere poſſunt ab excommunicatione ab homine lata; nec ſimiliter diſpenſare ſuper aliqua irregularitate, ſiue ex crimine ſiue ex aliquo defectu prouenlente. Vnde videndum erit, an virtute priuilegiorum aliquid aliud poſſint præter prædicta, & hoc manebit in ſuo robore; alioquin tota illorum facultas non erit alia, niſi quam habent Confeſſarij ordinarij.

An Confeſſarij poſſint abſoluere ab hæreſi pure mentali, vbi plura de materia. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

1409 *Quilibet Confeſſarius poteſt abſoluere ab hæreſi purè mentali.*
1410 *Hæreticum pure mentalem incurrere excõmunicationem, qui doceant.*
1411 *Hæreticus purè mentalis non incurrit aliquas pœnas.*
Eccleſia non iudicat de omnino occultis.
1412 *Hæreſis purè mentalis an poſſit reſeruari ab inferioribus Papa.*
Ordinarij non poſſunt ſibi reſeruare caſus ſpecialiter reſeruatos Papæ.
Vbi Pontifex manum appoſuit, non poteſt inferior ſe ingerere.
1413 *Quid requiratur, vt hæreſis fiat externa, vt ſubſit excommunicationi.*
Animus efficacius declaratur factis quam verbis.
Quale debeat eſſe factum vt declaret hæreſim.
1414 *Omiſſiones alicuius actus poſſunt declarare hæreſim.*
1415 *Quomodo hæreſis debeat manifeſtari, vt locum habeat excommunicatio.*
Qualia debeant eſſe ſigna manifeſtatiua hæreſis.
Signa inadæquata poſſunt manifeſtare hæreſim.
1416 *Scribens hæreſim internam characteribus ſibi tantum notis, an ſit hæreticus externus.*
1417 *Propoſitio æquiuoca prolata ex ſenſu hæretico, an faciat hæreticum externum.*
Propoſitio quæ habet ſenſum catholicum, & hæreticũ non eſt ſuſpecta.
In dubio adhibenda illa interpretatio, quæ excludit delictum.
1418 *Vt quis ſit hæreticus externus, debet ſignum eſſe profeſſio interioris hæreſis.*
1419 *Communicans hæreſim internam ad conſiliũ capiendum, non eſt hæreticus externus.*
1420 *Nec manifeſtans hæreſim internam præbitam.*
Quid ſi explicet hæreſim præteritam cum complacentia.
1421 *Quid ſi explicet Inquiſitori interroganti, & tunc hæreticè ſentiat.*
1422 *An ſit hæreticus externus, qui explicat ſe aliquid contra fidem ſenſiſſe.*
1423 *Hæreticè ſentiens, & eamdem hæreſim legens, aut tanquam lectam narrans, aut tranſcribens, an fiat hæreticus externus.*
1424 *Hæreſis interna non fit externa niſi per actũ peccaminoſum mortaliter.*
1425 *Pronuncians hæreſim internam dormiendo, aut in ebrietate, non fit hæreticus externus.*
1426 *Quid ſi præuideat, nec impediat.*
1427 *Hæreſis interna manifeſtata indeliberatè non eſt hæreſis externa.*
1428 *An fiat hæreticus externus, qui præuidens ſe inebriat, vt manifeſtet hæreſim.*
1429 *Fingens ſe dormire, & pro tali habitus, an fiat hæreticus externus ſi pronunciet hæreſim.*
Quid de repræſentante in ſcena perſonam hæretici.
1430 *Pronuncians internam hæreſim ex inconſideratione, aut cum ſolo peccato veniali, an fiat hæreticus externus.*
1431 *Quid ſi hæreſis interna non influat in pronũciationem.*
Paria ſunt non eſſe, & eſſe ſine effectu.
Aſſumens ſignum ſectæ Hebræorum quando fiat hæreticus externus.
1432 *Exercens opera bona, ſed ex hæreſi interna an fiat hæreticus externus.*
1433 *Edens carnes ex interna hæreſi, ſed in parua materia, an fiat hæreticus externus.*
Eſus carnium in exigua quantitate cur non ſit de ſe ſignum hæreſis internæ.

1409 Ad 7. Reſp. Quod ſic, quia purè mentalis hæreſis non eſt punibilis ab Eccleſia in foro exteriori, & non eget abſolutione in dicto foro, nec ſubiacet iudicio fori exterioris Eccleſiæ, iuxta conſtantem receptamque Theologorum ſententiam, de qua relatis alijs teſtatur Io. Simanc. *de Cathol. inſtit. cap.* 24. *num.*3. *& ſeq.* & meminit Guttier. *vbi ſup.*

ADDITIO.

1410 Oppoſitum eſſet dicendum iuxta doctrinam, quod hæreticus purè mentalis incurrat excommunicationem, & proinde adhuc eſſe reſeruatam, quam tradunt Gloſ. *in Clemen. I. §. verum*, verbo *eo ipſo*, *de hæret.* & *in cap. cogitationis*, verbo *patitur*, *de pœnit. diſt.*1. & *in cap. penul.* verbo *tuo de ſentent. excom. in* 6. Cardin. *in dict. Clemen.*1. *n.*8. Imola alios referens *num.*18. Goffred. *in ſum. tit. de hæret. num.*2. Anan. *in cap. ſi quis Epiſcopus nu.* 7. ver. *Iſtud tamen de hæret.* Felin. *in cap.* 1. *num.* 7. *de præſump.* & *tract. quando conatus pun. num.* 3. ver. *Fallit tertio*, *in* 4. *caſu*. Abbas *in cap. fin. num.*1. *de hæret.* & *in cap.*2. *num.*13. *de offic.* Ordinar. Bald. *in l. ſi quis non dic. num.*1. ver. *venio ad oppoſit. C. de Epiſcop.* Hippolyt. *in l. qui falſam. num.*13. *ff. de falſ.* Roſella *in ſum.* verbo *abſolutio* 1. *num.* 29. Ceual. alios

alios referens tom. 2. com. opin. quæſt. 698. num. 9. Adrian. in 4. quæſt. 2. de confeſſ. §. alij prob. verbo ſed huius. Albertin. de cognoſcen aſſert. quæſt. 33. num.27. Decian. lib.5. crimin. cap.41. num.2. Rojas de hæret. par.1. num.246. Vela de pœn. delict. c.14. ver. iure verò, Canter. in ſuis quæſt. de quæſt. tangent. punit. cap.1. num.8. Repertor. Inquiſitorum verbo pœna ipſo iure. Menoch. lib.2. de arbitr. cent.4 caſu 360. num.6. Et quamuis Ceual. & Cantera velint incurrere ſolam excommunicationem, incurrere tamen etiam alias pœnas tradũt Bald. Anan. Hippolyt. citati, Felin. in cap.1. num.7. de præſump. & incurrere etiam amiſſionem bonorum, tradit Surd. de alimen. tit.9. quæſt.33. num.7. & deciſ.247. n.12, par.1. Quia ſcilicet hæreticus mentalis eſt perfectè hæreticus, cum hæreſis ſola mente conſummetur, & proinde tanquam delictum conſummatum ſubiacet pœnis.

1411 Auctoris tamen ſententia, quod hæreticus purè mentalis nullas incurrat pœnas, neque etiam excommunicationem, eſt communiſſima. Quam tradunt Couarru. in reg. peccatum par.2. in 4 num.7 Clarus in pract. lib.6. §. hæreſis, num.3. Villagut. de extenſ. leg. tit. de iudice, & iudic &c. §.10. num.56. & tit. de exten. pœn. inflict. hæret. &c. numer.96. Guttierez lib.1. canon. quæſt. cap.13. n.28. Perez lib.1. Ordin. tit.1. l.2. & lib.8. tit.4. l.3. verbo quæri inſuper ſolet. Azeuedo lib.8. recopilat. tit.3. l.1. num.155. Caſtro lib.2. de iuſta hæret. punit. capit.18 poſt init. Maior. in 3. diſt.25. quæſt.3. in fine. Palud. in 4. diſt. 13. quæſt.2. ar.1. concluſ.8. nu.15. Caiet. in ſum. verbo hæreſis in fine, & 2.2. quæſt.11. ar.3. in fine. D. Antonin. 3. par. tit.24. cap.4. init. Sotus in 4. diſt.22. quæſt.2. ar.2. ver. hoc autem ſuppoſito, Driedo lib.3. de libert. clau. capit.5. in fine. Tabiena verbo excommunicatio 5. num. 4. Angel. verbo hæret. num. 2. Armill. verbo excommunicatio caſu 9. Syluester verbo excommunicatio 7. num. 4. Sà eod. verbo de caſib. Bull. Cœn. num.3. Nauar. cap.11. manual. num.22. Martin. Ledeſma 2. par. 4. quæſt. 21. ar.6.. ver. ſed hæſitabis. Aragon. 2.2. quæſt.11. ar.3. ll. ſed propter hæc argumenta, ver. ex his colligitur, Bannes ar.4. dub.2. concluſ.1. Azor. par.1. lib.8. c.10 quæſt.3. Vaſquez 1.2. quæſt.96. diſp.160. cap 5. n.22. Medina ar. 4. ante concluſ. Valent. tom.3. diſput. 1. quæſt. 11. punct. 3. in fine. Capeauil. de caſib. reſer. par.2. cap.1. quæſt.2. ver. quintò. Vgolin. de cenſur. reſer. par. 2. cap. 1. §. 1. num. 16. & de cenſur. tab. 1. cap.9. §.12. num.3. Rodriquez in Bull. Cruciatæ, §.9. num.71. Viual. par.2. candelab. de Bull. Cœnæ, caſu 1. num. 2. & par. 1. Tit. de abſolut. num. 10. Auila de cenſur. par.1. dub.10. concluſ. 1. Henriquez lib.6. ſum. cap.14. num.6. Sayr. de cenſur. lib.3. c.4. num. 21. Lopez par. 1. inſtruct. cap. 41. Suarez diſput.21. de cenſur. ſect.2. num.2. Bartholom. Ledeſma de ſacram. dub.16. de confeſ. fundam.2. in fine. Petrus Ledeſma tom.2. ſum. tract.1. cap.6. concluſ.9. Sanchez lib.2. ſum. cap.8. num. 2. & alij. Quia ſcilicet Eccleſia non iudicat de omnino occultis, & mentalibus, quia cum non ſubſint cognitioni, nec etiam ſubeſſe poſſunt diſpoſitioni; vnde licet crimen hæreſis perfectè conſummetur in mente, cum non ſit ſub diſpoſitione Eccleſiæ, nec etiam ſubeſt pœnis ab ipſa impoſitis, & conſequenter non erit reſeruatum, ſed à quocunque Confeſſario hæreticus mentalis abſolui poterit. Siquidem reſeruatur ſolum ratione cenſuræ annexæ, ita vt delictum non ſit reſeruatum, niſi quando trahit ſecum excommunicationem, quia videlicet prius punitur pœna, & de delicto ſic punito ſit reſeruatio.

1412 An autem, cum hæreſis purè interna non ſit reſeruata à Summo Pontifice, poſſit reſeruari ab Epiſcopis, aut alijs habentibus facultatem reſeruandi, affirmant Caiet. 2.2. quæſt.11. artic. 4. in fine, Aragon. ar.3. colum.8. Vgolin. de caſib. reſer. Sum. Pont. par.2. cap. 1. §. 1. num. 11. Suarez diſp. 21. de cenſur. ſect.2. num.2. Sanchez lib.2. ſum. cap.8. nu.4. qui tamen addit, non eſſe cenſendam reſeruatam, niſi expreſſis verbis declaretur reſeruata; quod intelligit de omnibus peccatis internis, quia cum ſit alienum à prudenti gubernatione Eccleſiæ, peccata interna reſeruari, debet reſeruatio interpretari de internis erumpentibus in actum externum. Verum de præſenti ſtante reſeruatione facta à Summo Pontifice, exiſtimo non poſſe reſeruari ab Ordinarijs. Cum enim caſus hæreſis ſit reſeruatus ſub illa modificatione, quod prorumpat in actum externum, non poſſunt Ordinarij addere huic reſeruationi, quia S. Congregatio decreuit ſub die 26. Nouemb. 1602. apud Quarant. in ſum. Bullar. verbo caſus reſeruati §. cum autem, de mandato Clement. VIII. Ne Ordinarij poſſint ſibi reſeruare caſus Bullæ Cœnæ, aut aliàs ſpecialiter reſeruatos Apoſtolicæ Sedi. Rurſus cum Pontifex manum appoſuerit circa crimen hæreſis quò ad reſeruationem, non poteſt inferior amplius ſe ingerere circa reſeruationem, quia eius manus ſunt ligatæ. cap. vt noſtrum, de appell. & Extrau. ad Romanos de præben. & notant Innocent. in cap. cum M. Ferrar. num.10. de conſtit. Dec. conſ. 191 num.10. Alexan. conſ.130. num.9. vol.4. Feder. de Senis conſ.2. num.63. init. Gonzalez gloſ.52. de men. num.27. Couaruu. cap.9. pract. num.4. Tuſch. litera P. concluſ. 61. num. 7. Caputaquenſ. deciſ. 282. numer.5. par.3. Valaſ. conſult. 105. num.63.

1413 Ex ſupradictis autem oritur dubium, quid requiratur, vt hæreſis mentalis fiat externa, ad effectum, vt ſubiaceat excommunicationi. Reſp. Requiri aliquod ſignum externum, quod de ſe ſit manifeſtatiuum hæreſis. Signum autem hic accipitur pro quocunque externo, quod poteſt animum declarare, atque adeo quod poſſit manifeſtare internum actum intellectus, in quo conſiſtit hæreſis. Vnde complectuntur etiam facta, quæ apta ſunt declarare hæreſim, ſiquidem animus efficaciùs factis ipſis, quàm verbis declaratur l. Paulus, ff. Rem rat. hab. & l. Pro hærede, ff. de acquir. hæred. & l. Reprehendenda, C. de inſtit. & cap. Dilecti filij, 2. de appellat. & notant Surd. deciſ.194. num.21. Maſcard. de probat. concluſ.1415. num.34. Scaccia de appellat. quæſt.17. limit.2. num.23. Duran. deciſ.233. num.16. Rota deciſ. 582 num. 7. par.1. Recent. Et proinde quod etiam per facta declaretur hæreſis interna, notant Clar. in prac. lib.5. Hæreſis, num. 24. Vgolin. de caſib. reſer. par.2. cap.1. num. 17. Viual. in Candel. par.2. tit. de bulla Cœnæ, num.2. Sanchez lib.2. ſum. cap.8. num.15. & alij mox citandi. Factum tamen debet eſſe tale, vt ſaltem in circumſtantijs, in quibus ſit, habeat vim declarandi hæreſim internam,

& ideo

Digitized by Google

& ideo non ſufficit quod ſit hæreticale, niſi etiam hæreſim declaret; vnde vt cum Viualdo notat Sanchez *citat.* qui crederet fornicationem eſſe licitam, & ex hac opinione fornicaretur, non eſſet hæreticus externus, quia fornicatio ex ſe non declarat hæreſim, nec ex tali actu concipitur ſuſpicio hæreſis.

1414 Et ad facta, quibus hæreſis interna declaratur, reducuntur etiam illæ omiſſiones, quæ prouenire poſſunt ex animo hæretico, & aptæ ſunt eumdem animum declarare, vt notant Caiet. 2.2. *q.* 11. ver. *Ex his ſiquidem*. Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 4. *num.* 30. Tolet. *in ſum. in expoſit. Bul. cœnæ excommunicat.* 1. *num.* 10. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 16. Iſtæ tamen omiſſiones, vt reddant hæreticum externum, debent eſſe tales ex circumſtantijs, vt valeant declarare hæreſim internam, & tanquam ſigna ducere in illius cognitionem. Vnde ſi quis, dum eleuatur Euchariſtia, non genuflecteret ex animo hæretico, ſi ita ſe gereret, vt ſimul oſtenderet inaduertentiam, non eſſet hæreticus externus, quia tunc illa omiſſio non declararet hæreſim internam, ratione illius circumſtantiæ.

1415 Ex quibus ſequitur, quod vt dicatur hæreſis manifeſtata ad effectum incurrendi excommunicationem, debet eſſe manifeſtata relatiuè ad alterum, ita vt ſignum debeat habere vim cauſandi in altero notitiam talis hæreſis; aut ex ſui natura, qualia ſunt verba, & ſcripta directè explicatiua, aut ſaltem habita ratione circumſtantiarum, iuxta ea, quæ tradunt Bannes 2.2. *quæſt.* 11. *ar.* 4. *dub.* 2. *argum.* 3. *contra* 3. *concluſ.* Vaſquez 1.2. *diſp.* 160. *cap.* 5. *n.* 20. & 21. Henriquez *lib.* 6. *ſum. cap.* 14. *num.* 6. Ledeſma *tom.* 2. *ſum. tract.* 1. *cap.* 6. *difficul.* 2. *poſt* 10. *concluſ.* Nauar. *cap. Cogitationis, num.* 10. *corol.* 2. *de pœnit. diſt.* 1. Vgolin. *de cenſur. reſer. ſum. Pont. par.* 2. *cap.* 1. §. 1. *num.* 17. Sà verbo *Excommunicatio, in expoſit. Bul. cœnæ num.* 3. Corduba *lib.* 4. *q.* 13. *opin.* 3. ver. *Tertiò corollariè*. Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 4. *num.* 26. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 9. *quæſt. vlt.* Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 7. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 5. *pun.* 2. *num.* 6. Palaus *par.* 1. *oper. moral. tract.* 4. *diſp.* 3. *pun.* 3. *num.* 3. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 3. *num.* 6. Aragon. 2.2. *qu.* 11. *ar.* 3. Caſtro *lib.* 2. *de hæret. pun. cap.* 18. Simancas *tit.* 42. *num.* 7. Suarez *de fide diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 9. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 11. *pun.* 3. *in fine*. Auila *de cenſur. par.* 1. *dub.* 11. *concluſ.* 2. Sanctarel. *q.* 3. *de Hæreſi dub.* 1. *quæſt.* 7. Becan. *par.* 2. *ſum. c.* 15. *quæſt.* 1 *num.* 8. Facundez *lib.* 1. *in* 1. *præcep. Decal. cap.* 11. *num.* 9. Lorca 2.2. *diſp.* 55. *de fide nu.* 6. Turrian. *diſp.* 56. *dub.* 2. ver. *Illud Placet*. Hurtad. *de fide diſp.* 83. *ſect.* 3. §. 20. Et proinde ſigna manifeſtatiua hæreſis, vt conſtituant quem exteriorem hæreticum, debent habere completam ſignificationem interioris hæreſis. Vnde non eſſet hæreticus, qui internè pronuncians, *Deus non eſt Trinus*, exterius ſolum diceret, *Non eſt*: quia hęc externa propoſitio nō eſt adęquata pro explicãdo ſenſu interno. Ratio eſt, quia niſi ſignum ſit determinatum, & adæquatum, nō habet vim ducendi in cognitionem audientem, aut videntem. Dum autem non poteſt ducere in cognitionē, non habet vim manifeſtandi, & proinde hæreſis ſic manifeſtata nō eſt manifeſtata, quia non poteſt peruenire ad alterius cognitionem. Aduertendum tamen eſt, quod ratione circumſtantiarum ſigna alias inadæquata, & inſufficientia; poſſunt fieri adæquata, & ſufficientia, vt ſi aſſerente aliquo, quod Deus ſit Trinus, alius præſens, & ad hoc attendens reſpondeat, *Non eſt*. nam tunc expreſsè cenſetur negare, quod ab alio auditur affirmari.

1416 Ex quibus deducitur, quod ſi quis ſcribat hæreſim internam characteribus ſibi tantum notis, vt contingit, quando ſcribitur *in zifra*, vt vulgò dicitur, non fieri externum hæreticum, vt notant Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 10. Filliuc. *tract.* 22. *cap.* 6. *quæſt.* 4. *num.* 187. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 2. *num.* 7. Petrus Hurtad. *de fide, diſp.* 83. *ſect.* 3. §. 15. Et ratio eſt, quia hæreſis non dicitur exterius manifeſtata, niſi poſſit alteri innoteſcere: explicata autem per huiuſmodi characteres non poteſt alteri innoteſcere. Nec obſtat, quod exprimens illos characteres, poſſit alios ducere in cognitionem, quia non ducet ex vi eorumdem characterum, ſed ex vi explicationis; & proinde non manifeſtabit hæreſim per illos characteres, ſed per explicationem ipſorum, & tunc fiet hæreticus externus. Eſt tamen aduertendum cum Hurtado *citato*; quod vt ſic explicans ſuam hæreſim externam huiuſmodi characteribus, non fiat hæreticus externus, debent eſſe tales, vt nemo ex vi illorum poſſit deuenire in cognitionem rei explicatæ, neque ij quidem, qui periti ſunt in explicandis arcanis notis vulgo *zifre*; vel quia omnino arcani ſint, & ſpecialiſſimi; vel quia ſint malè efformati: nam ſi ex peritis poſſet aliquis explicare, hæreſis eſſet exterius manifeſtata.

1417 Sed quid, ſi proferat propoſitionem æquiuocam, quæ poſſit habere ſenſum catholicum, & hęreticum, & habeat interius hęreſim correſpondentem ſenſui hęretico? vt ſi crederet iuſtificationem fieri per fidem formaliter, diceret, *Homo fide iuſtificatur*; hęc enim propoſitio facit hęreticum, ſi intelligatur de formali iuſtificatione; & ſenſum catholicum, ſi intelligatur de iuſtificatione diſpoſitiuè accepta, ſiquidem de fide eſt, eſſe diſpoſitionem ad iuſtificationem. Reſp. Fieri hęreticum externum. Suarez *diſp.* 4. *de cenſur. ſect.* 3. *num.* 17. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 26. Hurtad. *de fide, diſp.* 83. *ſect.* 3. §. 13. Quia cum talia verba proferantur ex animo hęretico, & ſint apta ad explicandam hæreſim, cenſetur ſufficienter exterius manifeſtata. Verum obſeruat, & rectè, Hurtad. §. 14. *ſequenti*, requiri, vt reddat hęreticum externum, quod aliqua ratione ſit ſuſpectus; quia ceſſante ratione ſuſpicionis, non poteſt ſine graui peccato interpretari talis propoſitio in ſenſu hęretico; quia ſicut non poſſumus facta indifferentia iudicare peccata, niſi aliunde manuducti: ita & verba. Deinde, quia vt habet cum Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 4. §. 27. Propoſitio, quę habet, ſenſum catholicum, & hęreticum, non poteſt vocari ſuſpecta, aut hęreſim redolens, ſed æquiuoca, nec poteſt ſine pręcipiti iudicio flecti in prauũ ſenſum. Et ideo huiuſmodi propoſitiones ſine alijs adminiculis non faciunt hęreticum externum. Et hoc etiam conſtat ex regula, quod in dubio ſemper eſt capienda illa interpretatio, quæ excludit delictum. *l. Merito, ff. pro ſocio.* & *l. Prætor* §. *docere, ff. de vi bon. rap.* & *cap. fin. de præſump.* & *cap. Eſtote, de regul. iur. in Decret.* & notant Bar. *in*

l. Non

Digitized by Google

l. Non ſolum, §. ſed vt probari, ff. de nou. oper. num. per tex. l. Item apud, §. ſi communem, ff. de iureiur. Decian. reſp.92. num.529. vol.2. Marſil. conſil. 132. num.4. Cephal. Conſil.397. num.98. lib.3. Menoch. conſil.27. num.104. Grammat. conſil. 25. num. 20. & deciſ.18. num.5. Craueta conſil.242. in fine. Tiraquel. de retrac. conſag. §. 30. gloſ. num. 24. & alij cum Gloſ. in l.2. verbo Probaretur, C. de petit. hæret. & habetur etiam in Reg. iur. l. Semper in obſcuris, ff. de reg. iur. Et ideo non eſſe talem hęreticum externum ſentit Ricciul. lib. 1. de perſon. extra Eccleſ. grem. cap.9. num.5.

1418 Rurſus, vt quis fiat hęreticus externus, requiritur, quod ſignum externum ordinetur ad manifeſtandā hęreſim internam; & proinde ſit profeſſio illius: & conſequenter requirit illius pręſentiam, ſeu exiſtentiā in intellectu. Ita Vaſquez 1.2. diſp.160. cap.5. num.22. Suarez diſp.4. de cenſur. ſect. 3. n.14. Sanchez lib.2. ſum. cap.8. num.25. Facundez lib. 1. in 1. præcep. Decal. cap.11. num. 14. Hurtad. de fide diſp.83. ſect.3. §.30. Trullench. lib.1. in Decal. c. 2. dub.3. num.5. in fine. Ratio eſt, quia actus externus non eſt bonus, aut malus, niſi quatenus coniungitur cum interno, ſiquidem nec etiam eſt actus humanus; & proinde malus prohibetur ſolum vt dependens ab interno. Ergo cum actus ſeu ſignum externum reddens aliquem hęreticum externum ſit malus, & prohibitus ſub excommunicatione, debet coniungi cum actu interno. Deinde, quomodo poteſt ſignum externum manifeſtare hęreſim internam, & facere hęreticum externum, niſi interius adſit hęreſis? Rurſus vt ſignum externum faciat hęreticum externum, debet declarare, & notificare hęreſim internam; & ideo neceſſarium eſt, quod ſit quędam profeſſio illius.

1419 Ex quo deducitur, quod ſi quis habens hęreſim internam eam ſincero animo confeſſario, aut amico communicet ad conſilium capiendum, non fieret ratione huius actus hęreticus externus. Ita Sanchez lib.2. ſum. cap.8. num. 19. Suarez cum alijs diſp.21. de fide ſect.2. num. 12. Sanctarel. de hæreſi cap. 3. dub.2. num. 10. Becan. par. 2. ſum. cap. 15. quæſt 1. num.8. Facundez præcep. 1. Decal. lib.1. c.11. num.19. Hurtad. de fide diſp.83. ſect.3. §.33. Trullench. lib.1. in Decal. cap.2. dub.3. Sayr. lib. 3. de cenſur. cap 4. num.18. Azor. par.1. lib.8. cap.10. q. 5. Ratio eſt, quia talis manifeſtatio non eſt proteſtatio hæreſis, ſed actus de ſe bonus, cum ordinetur ad petendum conſilium; nec eſſet peccatum hæreſis externæ, ſicut non eſſet actus concubinatus, ſi quis diceret amico ad finem bonum, ſe eſſe in concubinatu. Et hoc á fortiori, ſi detegat in confeſſione ſacramentali; ſiquidem quæ in illa manifeſtantur, ſunt extra humanum commercium, nec ſubſunt iudicaturæ eccleſiæ, prout regulat actus externos, quia deducuntur, & manifeſtantur coram Tribunali Christi; atque adeo non ſubſunt excommunicationi latæ pro actibus externis.

1420 Et á fortiori non eſſet externus, qui confeſſario, aut vnicuique alteri manifeſtaret hæreſim internam iam præhabitam, vt notant Suarez diſp 4. de cenſur. ſect. 2. num. 14. Sayr. lib. 3. de cenſur. cap.4. num.31. Sanchez lib.2. ſum. cap. 8. num. 21. Trullench. lib.1. in Decal. cap. 2. dub.3. n. 16. & 20. Vaſquez 1.2. diſp.160. cap.5. num. 22. Aragon. 2. 2. quæſt.11. ar. 3. Couarruu. Reg. Peccatum, pun. 2. init. num. 7. in fine. Simanchas de cathol. inſtit. tit.42. num.7. Gutierez lib. 1. canon quæſt. cap. 13. num.9. Azor. par.1. lib.8. cap.10. quæſt. 4. Azeuedo lib.8. recopil. tit.3. l.1. num. 156. Becan. par. 2. ſum. cap.15. quæſt.1. num.8. Sanctarel. de hæreſi c.3. dub.2. num.11. Facundez præcep.1. Decal. lib. 1.c.11. num.20. Petrus Hurtad. de fide diſp.83. ſect.3.§.32. Ratio eſt, quia talis manifeſtatio non eſt profeſſio hæreſis internæ, nec oritur ex fine manifeſtandi ſuū errorem, ſed ex alio fine: neque enim eſt actus externus correſpōdens interno hæreſis, ſeu ab ipſo oriens; ſed eſt alterius ordinis, & ideo talis eſt, qualis eſt internus, ex quo oritur: atque adeo poteſt eſſe actus virtutis, ſi oriatur ab interno virtuoſo, vtpote humilitatis, prudentiæ &c. Et quamuis Suarez, & Trullench. citati doceant, eſſe hæreticum externum, ſi quis explicet ſuam hæreſim internam præteritam cum complacentia; probabilius tamen eſt, non eſſe, vt notant Sanchez citat. Filliuc. tract. 22. cap.7. quæſt. 10. num.194. Quia talis explicatio, licet oriatur ex animo malo, & actu interno peccaminoſo, non oritur tamen ex hæreſi interna, quia non adeſt, vt ſupponitur, nec eſt proteſtatio illius. Vnde vt rectè notat Petrus Hurtad. modo citat. Si quis ſuam hæreſim internam exponeret inquiſitori, vel quia vellet ab ipſo dirigi, vel quia interrogaretur ab eodem, non fieret hæreticus externus, nec poſſet puniri, nec reponi inter eos, qui malè ſenſiſſent in fide, nam talis explicatio non oritur ex actu interiori hæreſis tanquam illius proteſtatio, ſed vel ex pia voluntate inſtructionis circa res fidei, vel ex obedientia, vel ex aliquo ſimili actu.

1421 Et quamuis Suarez diſp.21. de fide, ſect.2. num. 7. Becan. par. 2. ſum. cap.15. quæſt. 1. nu. 8. velint, quod manifeſtans hæreſim ſuam interroganti Inquiſitori, fiat hæreticus externus, ſi tunc de præſenti ſentiat hæreticè, quia exigit ipſum interrogando confeſſionem fidei, & proinde explicatio eſt profeſſio hæreſis: Attamen Facundez præcep. 1. Decal. lib.1. cap.11. num.21. adhuc exiſtimat, non fieri hęreticum externum, quod mihi probabilius videtur, ſuppoſito, quod talis hæreſis interna nondum ſit facta externa per alios actus externos; quia talis confeſſio ſeu actus externus non oritur ex actu hæreſis internæ, nec ex voluntate illam manifeſtandi, & profitendi, ſed ex actu virtutis, nempe veracitate, ſeu affectu, & voluntate explicandi veritatem facti. Alioquin, ſicut hæreticus toties peccat, quoties ſuam hęreſim internā exterius profitetur, dum Inquiſitores vrgerent reos, vt ſuas hæreſes confiterentur, vrgerent ad peccandum. Vnde quando interrogant, non exigunt proteſtationem fidei, ſed declarationem facti, prout ſe habet, ſeu manifeſtationem veritatis.

1422 Similiter, qui refert ſe aliquid contra fidem ſenſiſſe, ſiue id faciat ex ioco, ſiue ſeriò, ſiue ex ignorantia, ſiue cum ſcientia, non fit hæreticus externus, vt aduertunt Sayr. lib.3. de cenſur. cap. 4. num.31. Suarez diſp. 4. de cenſur. ſect. 2. num. 14. Sanchez 2. ſum. cap.8. num.21. Trullench. lib. 1. in Decal. cap.2. dub.3. num.16. Azor. tom.1. lib.8. c.10. quæſt.3. Facundez præcep.1. Decal. lib. 1. c.11. n.15.

Vaſ-

Vaſquez 1.3. *diſp.*160. *cap.* 5. *num.* 22. Petrus Hurtad. *de fide, diſp.*83. *ſect.* 3. *§.* 30. Ratio eſt, quia non poteſt quis fieri hæreticus externus, niſi ſit internus, vnde affirmans propoſitionem hæreticam, ſi non habeat intus ſenſum hæreticum, non eſt hæreticus. Ergo narrans ſuam hæreſim præteritam, cum de præſenti non ſit hæreticus, quocunque modo narret, non fiet hæreticus externus. Quod habet locum, etiamſi id fieret ex inani iactantia, quia licet peccaret grauiter complacendo ſibi de præterita hæreſi, non tamen eſſet interius hæreticus, nam ſupponitur, quod non aſſentiatur de nouo errori; & ita notant Sanchez, & Facundez *citati*. Quod ſi faceret animo confitendi eamdem hęreſim; videndum, an confiteatur, vt illam profiteatur, & tunc fieret hæreticus externus, quia non poteſt exterius profiteri, niſi interius idem ſentiat. At ſi intendat tantum confiteri vt præteritam, non fiet externus hæreticus, quia hoc non eſt de nouo conſentire in factum præteritum, ſed quod factum eſt, declarare.

1423 Rurſus, non fiet hæreticus externus, qui internè hæreticè ſentiens eamdem hæreſim aut legit in libris, aut tanquam lectam narrat, aut ex alienis libris tranſcribit, vt aduertunt Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 10. *quæſt.* 7. Corduba *lib.* 4. *quæſt.* 23. *opin.* 3. ver. *Tertiò corollariè*. Sà verbo *Excommunicatio, in Bul. cœnæ, num.*3. Sanchez *lib.*2. *ſum. c.*8. *n.*23. Trullench. *lib.*1. *in Decal. cap.*2. *dub.*3. *num.*13. Ratio eſt, quia hi actus non ſunt explicatiui hæreſis internæ, nec quiſquam ex ipſis argueret internam hæreſim; imo à catholicis, & catholico modo exerceri poſſunt, vt ſi quis ad impugnandum tranſcriberet, aut narraret. Vnde ex his actibus non fit exterius manifeſta interna hæreſis, licet adſint, quia non referuntur ad explicandos proprios, ſed alienos ſenſus.

1424 Similiter, vt hæreſis interna fiat externa, requiritur, vt actus ſit peccaminoſus mortaliter ſecũdum ſe, ad effectum contrahendi excommunicationem impoſitum hæreſi externę. Ita Henriquez *lib.*6. *ſum. cap.*14. *num.*6. Sà verbo *Excommunicatio, de Bulla cœna, num.*3. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.*8. *n.*7. Suarez *diſp.* 21. *de fide, ſect.* 2. *num.* 12. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 18. Trullench. *lib.*1. *in Decal. cap.*2. *dub.*3. *num.* 5. Petrus Hurtadus *de fide, diſp.* 83. *ſect.* 3. *num.* 21. Et eſt iuxta communem doctrinam, quod excommunicatio non imponitur niſi pro peccato mortali. Cuius rei ratio eſt, quia quamuis per actum aliquem venialiter malum fuit manifeſtata, & externa hæreſis interna, non ſit tamen ſufficienter manifeſtata, ita vt ſit manifeſta in ratione peccati mortalis. Licet enim interior hæreſis ſit ſecundum ſe peccatum mortale, attamen non eſt peccatum mortale in eſſe manifeſto, ſeu externo, niſi actio per quam manifeſtatur, ſit peccaminoſa mortaliter: ſic qui haberet animum occidendi interius peccaret mortaliter; ſi tamen ex hoc animo leuem iniuriam eidem inferret, exterius non peccaret, niſi venialiter. Deinde quando actio per quam manifeſtatur hæreſis, non eſt peccaminoſa mortaliter, non manifeſtatur ſufficienter, quia non indicat animum niſi venialiter peccaminoſum, & proinde non indicat animum hæreticum, quia animus hæreticus eſt peccaminoſus mortaliter, cum hæreſis deſtruat fidem, quę niſi per peccatum mortale amitti poteſt. Vnde etiam ratione primæ conditionis requiritur actus mortiſere peccaminoſus.

1425 Hinc autem fit. Quid ſi quis interius hæreticè ſentiens, dormiens, aut in ebrietate pronunciet eaſdem hæreſes, non fiet hæreticus externus, vt tradunt Ledeſma *tom.*2. *ſum. tract.* 1. *c.*6. *difficul.* 5. *poſt* 10. *concluſ.* Suarez *diſp.* 21. *de fide ſect.*2. *n.* 12. Sanchez *lib.*2. *ſum. cap.*8. *num.* 14. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.*1. *cap.*11. *num.* 17. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 5. *pun.* 2. *num.*7. Petrus Hurtad. *de fide diſp.*83. *ſect.* 3. §. 28. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.*2. *dub.* 3. *num.* 19 Ratio eſt: Tum quia actus dormientium, & ebriorum non ſunt peccaminoſi, quia nec liberi, & ideo non poſſunt ſubeſſe excommunicationi; nec peccaminoſo modo manifeſtant hæreſim. Tum quia non ſunt tunc verba ſigna conceptuum deliberatorum, & in quos liberè conſentiatur; & ideo non manifeſtant hæreſim, vt deliberatè conceptam; ſed manifeſtant internas repræſentationes, quæ ex naturalibus cauſis per excitationem phantaſmatum generantur. Tum quia de præſenti non eſt hæreſis in intellectu dormientis, aut ebrij; & ideo manifeſtatio non prouenit ab interna hæreſi, atque adeo non eſt profeſſio illius. Tum quia illa loquutio non ducit moraliter in cognitionem audientes internæ hæreſis, quia cum loquutiones amentium, & dormientium, ſeu ebriorum ſint ex impreſſione naturali facta à diuerſis cauſis in phantaſmatibus, non ſunt ſufficientes, vt ducant in cognitionem ſenſuum præhabitorum ante ſomnum, aut ebrietatem. Et hoc habet locum, etiamſi ſentiens hæreticè id præuideat, nec impediat. Ita præſertim Facundez.

1426 Nec obſtat, quod præuidens homicidium in ebrietate, nec abſtinens, peccet, atque incurrat irregularitatem. Quia non eſt eadem ratio: ſiquidem homicidium conſiſtit in ſolo actu externo, & ideo non poteſt dari talis actus externus ſine homicidio. Vnde præuidens in ebrietate ſequuturum, tenetur præcauere, quia reuera committit homicidium, ſi non præcaueat. At poteſt dari propoſitio externa hæretica, quæ non ſit hæreſis, quia hæreſis in verbis non eſt hæreſis, niſi coniuncta cum hæreſi interna. Et cum in dormiente, aut ebrio non coniungatur, non erit hæreſis exterior, & ideo non tenetur præcauere, cum non ſit præcauendum, quod non eſt peccatum.

1427 Nec item obſtat, quod hæreſis ante concepta ſit cauſa, quod hæreticus in ſomno loquatur errorem, & quod illa hæreſis ſit moraliter præſens, quia remanet in virtute, nempe in memoria ſecundum ſpecies. Nam imprimis non eſt cauſa effectiua illius loquutionis, ſed potius materia, ſeu inſtrumentum, quia ſpecies relictæ excitantur ab alijs cauſis, & inſeruiunt tanquam materia, qua tales cauſæ vtuntur ad cauſandam prolationem erroris. Rurſus, dato, quod eſſet cauſa, quod loqueretur errorem, non tamen eſſet cauſa, quod loqueretur hæreſim, quia illa propoſitio eſſet error materialiter, non autem formaliter, quia non eſſet expreſſiua conceptus liberi, & pręelecti, qualis eſt hæreſis. Tertio, quia cum in ſomnis loquamur, quę nunquam cogitauimus, non poteſt loquutio dormientis ducere in cogni-

cognitionem ſenſuum, quos non dormientes formamus.

1428 Ex quibus ſoluitur illa difficultas, nempe, an ſi præuidens, quod in ebrietate manifeſtat ſuam hæreſim internam, velit ſe inebriare in hunc finem, vt manifeſtet, fiat hæreticus externus. Affirmat Trullench. *lib.* 1. *Decal. cap.* 2. *dub.* 3. *num.* 19. *in fine*. Quia tunc illa manifeſtatio prouenit à voluntate manifeſtandi hæreſim, atque adeo ab ipſa hæreſi. Verum videtur probabilius non fieri externum hæreticum: Quia non vult aliam manifeſtationem hæreſis, niſi quæ fit; hæc autem manifeſtatio non fit humano modo, nec per ſignum, quod de ſe ſit ſufficiens ad detegendam internam hæreſim, ſiquidem, vt dictum eſt, & admittit etiam ipſe Trullench, loqutiones dormientium, aut ebriorum non ſunt ſufficientia explicatiua ſenſuum præhabitorum ab homine liberè operante. Sic ſi quis vellet manifeſtare ſuam hæreſim ſigno omibus ignoto, non fieret externus hæreticus, ob inſufficientiam ſigni; vnde cum verba ebriorum ſint inſufficientia, volens per ipſa manifeſtare, non fiet hæreticus externus. Deinde illa verba, licet contineant errorem materialiter, non tamen ſunt hæreſis, quia ſunt ſignificatiua illius, quod tunc eſt in phantaſia ebrij, aut dormientis, nō autem illius, quod fuit.

1429 Maior difficultas eſt de eo, qui fingit ſe dormire, ita vt talis fictio nullo modo exterius appareat, ſed ſit omnino occulta, & cum tali fictione pronunciet hæreſim, an fiat hæreticus externus. Negat Petrus Hurtad. *diſp.* 83. *de fide ſect.* 3. *num.* 29. & idem aſſeret; de eo, qui ſe inſanum ita perfectè ſimularet, vt nemo ſuſpicaretur fictionem, & pronunciaret ſuam hæreſim internam, & hoc ſecundum adducit ad probandum primum, cum tamen vtrumque ſit æquè dubium. Mouetur, quia nemo prudens poſſet in talibus circumſtantijs tribuere hæreſim, & eſſet magna temeritas putare talem hæreticum. Sic etiam ſi quis repræſentans in ſcena perſonam hæretici, pronunciet ſuam hæreſim repræſentando hæreſim hæretici, cuius perſonam gerit, non fiet externus hæreticus. Verum hæc doctrina probari non poteſt. Quia ſignum de ſe eſt ſufficienter explicatiuum hæreſis internæ, & cum illa coniungitur, & ab ipſa prouenit, ſiquidem prouenit à voluntate libera manifeſtandi propriam hæreſim, & ſolum per accidens non facit venire in notitiam, quatenus coniungitur cum tali fictione dormitionis; reuera tamen profitetur ſuam hæreſim, & peccat exteriori peccato hæreſis: vnde concurrunt omnia neceſſaria ad hæreſim externam, & ſolum per accidens manet occulta: ſicuti cum quis ſolus illam pronunciat, ita vt impoſſibile ſit ab aliquo audiri; ideo enim eſt externus hæreticus, quia per accidens hæreſis eſt occulta. Nec dici poteſt, quod humano modo in hoc caſu manifeſta fiat, quia etiam in primo caſu ſit humano modo manifeſta, licet non putetur fieri. Et quod in vno caſu facit abſentia occultando, in alio facit exiſtimatio veræ dormitionis: & proinde non reddit occultum in ſe, ſed ſolum per accidens, & reſpectiuè. Nec eſt eadem ratio de repræſentante in ſcena perſonam hæretici; quia, quæ loquitur, per ſe pronunciantur in perſona hæretici, & ideo nec ſunt in perſona repræſentantis, nec ipſi tribui poſſunt. Et ſi ipſe intendat loqui etiam in perſona propria, ſi hæc intentio eſt tantum interior, ita vt exterius nullo modo appareat, loquutio illa in eſſe externo ſtat tantum in perſona repræſentata, & ideo nullo modo fit ſignum repræſentatiuū interioris conceptus perſonæ repręſentantis. At ſi hæc intentio exteriùs apparet, per accidens illa loquutio, quæ ex ſui natura ſtat pro perſona repræſentata, euadit loquutio etiam repræſentantis: & conſequenter reddit ipſum hæreticum externum. Sicut fieret hæreticus externus, qui vteretur ſigno ignoto cæteris ad exprimendam ſuam internam hæreſim, ſed declararet ſignificationem talis ſigni.

1430 Verum hic difficultas inſurgit, quid dicendum, ſi habens internam hæreſim, eam inconſideratè pronunciet, aut ſolum cum peccato veniali, ita vt loquutio illa ex indeliberatione ſit tantum peccatum veniale, an ſit hæreticus externus, & ſubiacent excommunicationi. Et quidem, vt notat Hurtad. mox. citand. certum eſt, non eſſe hæreticum, nec etiam internè, ſi ſolum venialiter peccet per interiorem aſſenſum, vel quia non perfectè aduertat, vel ex alio capite. Nam peccatum veniale non deſtruit gratiam ſanctificantem, & conſequenter nec fidem, & ideo non reddit hæreticum. At ſi hæreſis interna ſit peccatum mortale, fieri hæreticum externum cenſet Petrus Hurtad. *diſp.* 83. *de fide ſect.* 3 §. 22. ſiue prolatio ſit tantum peccatum veniale, ſiue ex inconſideratione, quia iam habet hæreſim internam manifeſtatam, & appoſitam, vt ab alijs audiri poſſit, & proinde eſt per accidens nouum peccatum mortale, quia hæreſis externa non completur per peccatum mortale externum, ſed per aſſenſum hæreticum peccaminoſum mortaliter, & ſignum externum, ſicut tranſiens ad ſectam Hebræorum non peccat mortaliter aſſumendo ſignum, quod deferre debent Hebræi, & tamen tunc ſit Hebræus externus.

1431 Sed hæc placere non poſſunt. Nam vel illa inconſiderata prolatio hæreſis prouenit ab hæreſi interna, vel non prouenit. Si prouenit, oportet quod intellectus proferentis actualiter habeat aſſenſum hæreticum, & in illius virtute proferat hæreſim: atque adeo non habebit locum inconſideratio, quia non loquitur inconſideratè qui exprimit ſuum aſſenſum conſideratè elicitum: & illa prolatio externa erit peccatum mortale, quia eſt actus externus ſequens ex actu interno mortaliter peccaminoſo, ita vt cum actu interno faciat vnum actum moralem: alioquin ſi internus non eſſet mortaliter peccaminoſus, non eſſet hæreſis. Si vero non prouenit ab interna hæreſi, non erit ſignum hæreſis internæ, nec ipſam explicabit, & proinde non reddet hæreticum externum, ſed diſparatè ſe habebit ad hæreſim internam. Idem enim eſt loqui hæreticè non exiſtente hæreſi interna, ac loqui hæreticè, exiſtente hæreſi interna, ſed illa non influente in loquutionem, vt contingit, quando loquutio non prouenit ab ipſa. Siquidem paria ſunt *non eſſe*, vel *eſſe* ſine effectu, vt notant Surd. *deciſ.* 51. *num.* 21. & *conſil.* 281. *num.* 13 Mar. Antonin. *lib.* 1. *variar. reſol.* 61. *num.* 24. Monach. *deciſ. Bonon.* 47. *pun.* 7. *num.* 20. Dum autem hære-

hæreſis interna non influit in loquutionem, non habet effectum circa ipſam, & proinde reſpectu ipſius eodem modo ſe habet, ac ſi non extaret. Ex quo fit, quod ſemper cum peccato mortali hæreſis interna fiat externa. Et eodem modo loquendum eſt de eo, qui aſſumit ſignum ſectæ Hebræorum. Nam ſi prius non erat externus Hebręus, & aſſumendo ſignum intendit ſe talem declarare, peccat mortaliter in actu externo profitendo externè falſam ſectam. Princeps autem non præcipit, quod profiteatur externè talem ſectam, ſed ſi profitetur, vult per ſignum ſecerni ab alijs. Si verò iam erat externus Hebręus & aſſumit ſignum in profeſſionem ſuæ ſectæ, adhuc peccat, quia eſt nouus actus profeſſionis. At ſi aſſumat ſolum vt obediat Principi, tunc non peccat, nec fit externus Hebreus, ſed ſuppoſito, quod ſit declaratus talis, ſe ſecernit à cœteris.

1432 Hic quoque difficultas ſolui poteſt, nimirum, an fiat hæreticus externus, qui ex hæreſi interna exercet aliqua opera bona, aut abſtinet à malis, prout hæreſis ipſa præſcribit, præſertim ſi id faciat ad profitendam hæreſim. Reſp. negatiuè Sayr. *lib.3. de cenſur. cap.4. num.30.* Sanchez *lib. 2. ſum. cap.8. num.18.* Trullench. *lib.1. in Decal.cap.2.dub.3 num.14.* Et eſt iuxta communem doctrinam, quod hæreticus non fiat externus, niſi ſigna de ſe ſufficientia ſint ad indicandam hęreſim internam. Ratio eſt duplex. Prima, quia facere bonum, & abſtinere à malo, de ſe non ſunt ſigna hæreſis, ſed probi viri; & proinde non poteſt quis ex ipſis deuenire in cognitionem, quod interius hæreticè ſentiat. Secunda. Quia facere bonum, & abſtinere à malo, licet poſſit eſſe peccatum ex fine, quem apponit operans, non eſt tamen tale ex obiecto: vnde cum finis operantis non appareat in operatione, neque etiam apparet eſſe peccatum; & ideo tanquam quid bonum in apparentia, non facit hæreticum externum. Hoc tamen eſt limitandum, vt non habeat locum, ſi ratione temporis, aut aliarum circumſtantiarum conſtaret, quod abſtinere à malo, aut aliquod bonum facere, proueniret ex hæretico ſenſu.

1433 Similiter reſoluenda eſt alia difficultas, an ſcilicet comedens carnes ex interna hæreſi, quia putet Eccleſiam non habere facultatem prohibendi ſed in parua quantitate, quæ ſcilicet ex obiecto non pertingat ad peccatum mortale, fiat hæreticus externus. Negatiuè reſpondent Sanchez *lib.2. ſum. c.8. num.17.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap.2.dub.3.n.13* Quia factum externum de ſe non eſt mortale peccatum, quale requiritur ad contrahendam hæreſim externam. Verum cum ille eſus carnium quamuis in parua quantitate, non ſit peccatum mortale quatenus tendit contra pręceptum prohibens, eſt tamen peccatum mortale, quatenus prouenit ab hæreſi interna, & aſſumitur pro illius proteſtatione, quod ſufficit ad contrahendam hæreſim externam, atque adeo excommunicationem, nam etiam alia ſigna, quæ de ſe neque ſunt peccata venialia, ſi aſſumantur ad proteſtationem hæreſis, ſufficiunt ad illam reddendam externam. Sic propoſitio hæretica de ſe non eſt peccatum veniale, ſi dicatur à catholico non aſſertiuè, ſed relatiuè, & tamen ſi proferatur ex ſenſu hæretico interno, facit externum hæreticum, & non habet aliam rationem peccati, niſi per relationem ad hæreſim internam. Itaque ex hoc ſolum capite nō fiet hæreticus, quia talis comeſtio ſecluſis circumſtantijs non eſt ſufficiens ſignū internę hæreſis, imo oppoſiti, quia dum cernitur quis ſiſtere in paruitate materię, fit iudicium, quod id faciat ne mortaliter peccet, atque adeo quod bene ſentiat de præcepto Eccleſiæ.

Quam pœnam incurrat audiens confeſſiones ſine licentia Ordinarij; & quid ſi non ſit Sacerdos. vbi de materia approbationis. Quæſtio VIII.

SVMMARIVM.

1434 *Audiens confeſſiones ſine approbatione Ordinarij, mortaliter peccat.*
Abſolutio eſt nulla.
Quam pœnam incurrat.
Non ſacerdos, degradatur, ſi habeat aliquos ordines, & traditur Curiæ ſæculari.
1435 *Approbatio quò ad Regulares eſt neceſſaria ſolum pro confeſſionibus ſæcularium.*
1436 *Quando Religioſus vnius Ordinis audit confeſſiones Religioſi alterius Ordinis, à quo debeat eſſe approbatus.*
1437 *Equites Hieroſolymitani confiteri poſſunt de licentia ſuorum Superiorum non approbatis ab Ordinario.*
Quid dicendum de Clericis aliorum Ordinum militarium.
1438 *Religioſus potens eligere confeſſarium eiuſdem Ordinis an debeat eligere approbatum iuxta conſtitutiones Ordinis.*
1439 *Diſpoſitio Tridentini de approbatione confeſſariorum complectitur omnes.*
1440 *Prælati Regulares debent ab Ordinario approbari pro audiendis confeſſionibus.*
1441 *An etiam Generales religionum.*
1442 *Ordinarij approbant Confeſſarios, quatenus præſentato à Superioribus.*
Qui ſecluſa repreſentatione non habent iuriſdictionem.
1443 *Ius commune circa approbationem Confeſſariorum quatenus ſublatum.*
1444 *Quinam approbare poſſint Confeſſarios.*
1445 *Vicarius Generalis an poſſit approbare Confeſſarios.*
Idem tribunal Epiſcopi, & Vicarij.
Vicarius quando veniat nomine Epiſcopi.
Quando Epiſcopus approbat Confeſſarios ſolum examinatos coram Examinatoribus, an Vicarius poſſit approbare.

Digitized by Google

1446 *Audiens confeſſiones ſine approbatione, punitur pœna inhabilitatis, &c.*
1447 *Regulares audientes confeſſiones ſine licentia ſuorum Superiorum dupliciter peccant.*
Quid ſi ſine licentia, ſed cum approbatione.
1448 *Clericus non ſacerdos audiens confeſſiones fit irregularis.*
Quid, ſi ſit laicus.

1434 Ad 8. Reſp. Regularem, ſeu alium Sacerdotem, audientem fidelium confeſſiones abſque approbatione, & licentia Ordinarij, grauiter delinquere, cum id patrare nec dum reperiatur prohibitum de iure ſacrorum Canonum; verùm à Sacro Concilio Tridentino; nam in *cap.15. ſeſſ.23. de reform.* dicitur: *Quamuis Presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant; decernit tamen ſancta Synodus, nullum, etiam Regularem, poſſe confeſſiones ſecularium, etiam ſacerdotum, audire; neque ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale Beneficium, aut ab Epiſcopo per examen, ſi illi videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, conſuetudine quacunque, etiam immemorabili non obſtantibus*. & in *cap.6. de caſuum reſeruatione, ſeſſ.14.* hæc habentur; Nullius momenti eſſe abſolutionem, quam ſacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem. Probatur quoque *in d. cap.15. ſeſſ.23. eiuſd. Conc. & in Conc. Florentino ſub Eugenio celebrato §.4.* vbi hæc habentur: *Miniſter huius Sacramenti eſt Sacerdos habens auctoritatem abſoluendi, ordinariam, vel ex commiſſione Superioris*. De qua re latiſſimè Nauar. *in c. placuit, num.5. & ſeq. de pænit. diſt.6.* & idem Nauar. *in Man. Confeſſ. num.1. & 2.* latè Gutierez *lib. 1. can. quaeſt. c. 27.* Item dicitur, præfatum Regularem, ſeu Sacerdotem delinquere etiam exercendo iuriſdictionem, quam non habebat; ſiquidem ante approbationem habet tantùm habitualem, non autem actualem, ad tex. *in Clement. attendentes, de ſtatu Regul.* ſequitur Balb. *conſ.23. num. 6.* Alban. *conſ.90. num.4.* Merend. *conſ.63. n.5. & 9.* Rubin. *conſ. 16. & 21. nu. 4.* Quibus omnibus ſuppoſitis, dicimus pœnam præfati criminis ſumi ex text. *in c. placuit,* quo cautum eſt, vt talia patrantes ſuſpendi debeant ſaltem à poteſtate, gradu, & iuriſdictione habituali, quam in ſacerdotio recepit, ita, vt nunquam dicta poteſtas, & iuriſdictio habitualis in actum redigatur, actualem iuriſdictionem recipiendo, ac confeſſiones auriculatas audiendo. & ſecundum Rodriguez, *quaeſt.26. lib.2. art.1.* deberet quoque ſuſpendi à celebratione Miſſarum. Cùm hic caſus eueniſſet in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, fuit Regularis carceratus, & deinde poſt aliquot menſes remiſſus ad ſuum Superiorem Regularem, vt de delicto patrato caſtigaret: qui Superior dictum Regularem ab exercitio ordinum per tres annos ſuſpendit. Non promotum verò ad Sacerdotium, repertum tamen ſacramentalem confeſſionem audiuiſſe, à iudicibus ſanctæ Inquiſitionis, vel locorum Ordinarijs, tamquam miſericordia indignum à foro Eccleſiaſtico eſſe abijciendum, & ab Ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos habet, ritè degradatum ſtatim Curiæ ſæculari tradendum eſſe, quemadmodum etiam non promotum ad ſacrum Presbyteratus ordinem repertum Miſſarum celebrationem vſurpaſſe, ſtatuit Clemens VIII. in ſua Conſtit. edita *ſub die 1. Decembris, an. 1602.* quæ incipit. *Etſi aliàs fel. record.* prout etiam priùs ſanciuerat Paulus IV. *an. 1557. die 20. Maij.* & *anno 1559. die 17. Februarij*. Et S. D. N. Vrbani VIII. *in ſua Bulla*, quæ incipit, *Apoſtolatus Officium*, edita, *an.1627.* ampliauit, Conſtitutionem Clem. VIII. contra non Promotos ad ſacrum Presbyteratus Ordinem, ſacramentales confeſſiones audientes, aut Miſſam celebrantes, Curiæ ſæculari præuia degradatione tradendos, ad omnes etiam minores viginti quinque annis, dummodo vigeſimum ætatis annum compleuerint.

ADDITIO.

1435 Quod dicitur de approbatione Confeſſariorum pro audiẽdis confeſſionibus, intelligitur quò ad ſæculares, non autem quò ad Regulares. Tum quia Concil. dicto *cap. 15. ſeſſ. 23.* decernens eſſe neceſſariam approbationem Ordinariorum, expreſſe loquitur de confeſſionibus ſæcularium. Tum quia quò ad Regularium confeſſiones, nihil Concilium innouauit, & ideo ſtandum eſt iuri communi. Et ita notant communiter Doctores, Nauar *capit. 4. Manualis num.7.* Miranda *tom.1. Manual. quaeſt.45. ar.11. concluſ.2* Vaſquez *de pœnit. quaeſt.93. artic.3. dub.3. num.5.* Molfeſ. *par.1. ſum. tract. 7. capit. 14. num.60.* Suarez *diſp.28. de pœnit. ſect.1. num.4.* Fauſtus *lib.6. de pœnit. quaeſt.41. ver. Secundò dico*. Villalob. *par.1. ſum. tract.9. difficult.8. num. 1.* Homobon. *par.1. examin. eccleſ. tract.5. cap. 2. quaeſt. 12.* Io. Sanchez *in ſelect. diſp.49. num.2.* Rodriquez *to.1. quaeſt. regular. quaeſt. 62. ar.4.* Alter Rodriquez *in compen. reſol.31. num.21.* Gaſpar Hurtad. *de ſacram. diſp.10. de pœnit. difficul.16.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.25. num.45. & 64.* Et ratio eſt. Quia cum ſæculares ſint commiſſi curæ Ordinariorum, de quibus tenentur reddere rationem, debent recognoſcere miniſtros, quos habent coadiutores in paſcen-

ſcendis proprijs oneribus. Econtra, verò, cum Regulares non pertineant ad ipſorum curam, non pertinet ad ipſos recognoſcere miniſtros, à quibus recipiunt ſacramentum pœnitentiæ.

1436 Quod autem ſpectat ad regulares, dubium eſt, quando religioſus vnius Ordinis confitetur religioſo alterius Ordinis, à quo debeat eſſe approbatus excipiens confeſſionem. Et primo certum eſt, quod debeat excipiens confeſſionem habere iuriſdictionem à Prælato confitentis, alioquin confeſſio eſſet nulla iuxta Concil. Trident. *cap.6. ſeſſ. 14. de reformat.* Quia requiritur, vt ſit valida, delegata, aut ſubdelegata iuriſdictio, ſiquidem abſolutio eſt actus iuriſdictionis: vnde cum excipiens confeſſionem non habeat in confitentem iuriſdictionem ordinariam, debet habere delegatam. Hanc tamen iuriſdictionem recipit virtute electionis, quæ fit à confitente; nam dum Prælatus dat licentiam confitendi regulari alterius ordinis, dat ſimul facultatem eligendi Confeſſarium, & ipſi delegat iuriſdictionem quam habet vt in proprium ſubditum. Quod verò ſpectat ad approbationem, quia eſt neceſſaria, vt innoteſcat idoneitas, non poteſt eligi quis in Confeſſarium, niſi ab aliquo ſit approbatus, aut aliàs aliunde innoteſcat idoneitas: & ideo quando religioſus eligit Confeſſarium exterum, vel ex licentia ſui Superioris, vel ex priuilegio, aut debet eſſe approbatus ab aliquo Ordinario, aut ſaltem à ſuis Superioribus; vt ſi eſſet deſtinatus ad audiendas cōfeſſiones ſuorum; aut ſaltem debet conſtare de idoneitate, quando facultas eſt ad eligendum idoneum, & ideo non poterit eligere eum, cuius nullam notitiam habet ſcientiæ, nec aliquo modo eſt ex approbatis, ſiquidem ex natura rei requiritur idoneitas miniſtri; quæ cum poſſit innoteſcere abſque approbatione, non erit neceſſaria approbatio, vt notant etiam Daluin. *de poteſt. Epiſc. cap. 34. num. 6.* Io. Sanchez *in ſelect. diſp.49. num 6.*

1437 Et hæc quæ dicuntur de regularibus quò ad approbationem Confeſſariorum, habent locum etiam quoad Equites Hieroſolymitanos, vt notant idem Sanchez *in ſelect. diſp 49. num.10.* Riccius *in praxi reſol.* 170. *num.* 2. *par.* 4. Nauar. *de elect. fori quæſt 69. num.23. ſect.2.* Siquidem ſunt verè religioſi, & proinde eodem iure cenſentur ac cœteri religioſi. Et proinde cum Concil. Trident. diſponat expreſsè ſolum quò ad audiendas confeſſiones ſæcularium, non comprehendit hos Equites, cum non veniant nomine ſæcularium, & ideo eligere poterunt quemcunque idoneum ſecundum menſuram facultatis, quam habent à ſuis Superioribus, aut à conſuetudine, ſiue viuant intra, ſiue extra Conuentum. Imo Sanchez *num. 9. cit. diſp.* hoc extendit etiam ad Clericos Ordinum militarium viuentium in clauſura. & *num.* 11. habet ſacerdotes Ordinis S. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, non indigere approbatione Ordinarij, vt audire poſſint confeſſiones Militum ſuorum Ordinum, atque ipſos poſse eligere ſacerdotem non approbatum ab Epiſcopo.

1438 Rurſus dubitatur, An quando Superiores Regulares dant facultatem ſuis ſubditis, vt confiteri poſſint, cui maluerint ex ijs, qui ſunt de gremio Conuentus, eligere poſſint quemcumque ſacerdotem etiam ex illis, qui nondum ſunt iuxta Conſtitutiones, & Decreta, ſeu ſtatuta religionis habilitati ad audiendas confeſſiones. Reſp. non poſse eligere, niſi habilitatos aliquo modo ad audiendas confeſſiones. Quia cum religiones ſoleant habilitare ſuos ſacerdotes ad audiendas confeſſiones, quando nondum ſunt habilitati, non cenſentur idonei, quia nondum peruenerunt ad id, quod requiritur, vt habeantur pro habilibus & ideo intentio Superiorum concedentium facultatem non ſe excedit vltra ipſos. Poterunt tamen eligi, etiamſi nondum ſint expoſiti ad audiendas confeſſiones ſiue domeſticorum ſiue extraneorum, dummodo ſint habilitati ad hoc munus. Verum, ſiquis non ſit expoſitus quia non habeatur pro habili, non poterit eligi defectu idoneitatis. An autem poſſint eligi ſacerdotes degentes in Monaſterio tanquam aduenæ, affirmatiuè reſoluendum eſt, ſi facultas ſit generalis, nec ſit in ſpecie reſtricta ad eos, qui ſunt de familia, quia tanquam gratia facta ſubditis eſt tacitè interpretanda, vt ſe extendat ad omnes idoneos.

1439 Quod autem ſpectat ad neceſſitatem approbationis obtinendæ à Regularibus pro confeſſionibus ſæcularium audiendis, adeo vniuerſalis eſt, vt omnes ſub diſpoſitione Concil. Trident. *cap.* 15. *de reformat. ſeſſ.*25. includantur, ſiquidem decernit, neminem etiam Regularem poſſe ſæcularium confeſſiones audire, aut ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium obtineat, aut ab Epiſcopo per examen, ſi videbitur neceſſarium, idoneus iudicetur, & approbationem obtineat. Et proinde cum priuilegia in contrarium reuocentur, & conſuetudines etiam immemorabiles, nulla religio erit exempta in hoc, vnde Selar. *in ſelect. canon. cap.*14. *num.* 3. refert fuiſſe deciſum à S. Congreg. *die* 20. *Iulij* 1619. Ieſuitas non poſſe audire confeſſiones ſæcularium etiam ſacerdotum, niſi præuia approbatione Epiſcopi.

1440 Et quamuis nonnulli exiſtiment, quod Prælati regulares ſint immunes ab approbatione Ordinarij vt Henriquez, *lib. 7. ſum. cap.*12.*n.*6. qui alios citat *in comment.* & Valerus *in different. vtriuſque fori*, verbo *nullitas different.*5. *num.* 3. quia largo modo habent beneficium parochiale, cum habeant curam animarum, & ſint communiter probatiores, & digniores literis, & moribus. Attamen fundamentum hoc eſt leuiſſimum, quia Concilium intelligit de vero beneficio parochiali; & ſi valeret, ſolum concluderet, quod non eſset neceſsaria approbatio quo ad eos, qui curæ ipſorum ſubijciuntur, ſicut etiam contingit in parochiale beneficium obtinentibus. Itaque tenendum eſt, Prælatos quoq; regulares approbari debere ab Ordinarijs, vt valeant ſæcularium confeſſiones audire. Ita Suarez *diſp.* 28. *de pœnit. ſect.*4. *num.*21. Rodriquez *in Bull. Cruciat.* §.9. *dub.*1. *num.*4. Fauſt. *lib. 7. de pœnit. quæſt.* 52. Facundez *præcep.*2. *Eccleſ. lib.*7. *cap.*2. *num.*39. Manriquez *par.*2. *quæſt. Vicarial. quæſt.*118. Ceſpedes *de exemp. regular. cap.*6. *dub.*107. *num.*2. Ratio eſt, quia determinatio Concilij eſt vniuerſalis, nec vlla adeſt ratio ſufficiens, cur excipiantur Prælati Regulares, cum ratione prælaturæ non recipiant aliquam qualitatem in ordine ad audiendas confeſſiones ſæcularium, quam non habeant cœteri Regulares, ſiquidem per Prælaturam ſolum declarantur habiles ad pro-

promouendam regularem diſciplinam, non autem ad regendas conſcientias ſecularium. Deinde cum agatur de committendis ouibus curæ ipſorum quò ad conſcientiam, debet à Paſtoribus ouium recognoſci habilitas ipſorum, quod non fit ex eo, quod eligantur in Prelatos.

1441 Maior difficultas eſt quò ad Generales Ordinum, an indigeant approbatione, vt audire poſſint confeſſiones ſecularium. Bordon. *in conſil. regular. reſol. 36. num.* 55. docet indigere quidem approbatione, ſed non eſſe examinandos, quia ſupponitur idoneitas, quæ includitur in eminentia ſui officij. Et cum ſint inſigniti eleganti, & ſpeciali nomine, non venit ſub generali loquutione Tridentini quò ad examen, argum. cap. *de multa*, & cap. *ne aliquis, de priuil. in 6.* quod videtur approbare Ceſpedes *de exempt. regul. cap. 6. dub.* 141. *num.* 2. Et notat, quod eſt eadem ratio quò ad examen, & quò ad approbationem, quia ſi non comprehendūtur ſub generali diſpoſitione Tridentini ob eminentiam ſui officij, quò ad examen, nec etiam comprehendentur quò ad approbationem. Mihi tamen videtur dicendum, quod de rigore poſſint examinari ab Epiſcopis, licet de æquitate poſſint, & debeant remittere examen, quia dum ſunt aſſumpti ad ſupremum gradum ſuæ religionis, habent ſufficiens teſtimonium de idoneitate, & Ordinarij ſufficiens fundamentum ad præſumendum de habilitate; quando tamen ſunt ex religionibus, quæ vacant ſtudijs; nam ſi non vacent, ceſſat præſumptio habilitatis. Hoc tamen non tollit, quin de rigore examinari poſſint. Quia cum Concilium Tridentinum ponat alternatiuam, nempe examen, aut alias iudicium de idoneitate, eſt in poteſtate Ordinarij eligere quam partem voluerit.

1442 Eſt autem aduertendum, quod Ordinarij approbant Confeſſarios regulares, quatenus præſentatos à ſuis Superioribus iuxta formam Clemen. *dudum, §. ſtatuimus, de ſepultur.* vt notant Henriquez *lib. 5. ſum. cap. 6. num. 6.* Facundez *præcept.* 2. *Eccleſ. cap. 2. num.* 35. & ideo ſecluſa præſentatione ſaltem virtuali Superiorum, non erunt approbati, quia approbatio erit nulla defectu fundamenti, nēpe præſentationis, & intentionis approbantis, quia cum forma approbationis ſit præſcripta à iure, nempe in dicta Clemen. *dudum*, & in Extrauag. *inter cunctas, de priuileg.* tenetur Ordinarius ſeruare dictam formam, & conſequenter non approbare, niſi præſentatos, & ideo præſumendum eſt, quod ſolum approbet quatenus præſentatos, cum præſumendum ſit, quod velit ſeruare, quæ de iure ſeruanda ſunt. Vnde fit quod ſecluſa præſentatione, non habeant iuriſdictionem, quia licet illam recipiant à Sede Apoſtolica iuxta dict. Extrauag. *Inter cunctas, de priuileg.* ibi. *Electi igitur ab ijſdem Fratribus ad audiendas confeſſiones, & pœnitentias iniungendas libere auctoritate Apoſtolica, &c. qui ad confitendum accedunt audiant eis peccata ſua confiteri volentes*, non tamen recipiunt, niſi ſeruata forma præſcripta præſentationis factæ à Superioribus, & approbationis Ordinarij. Quod etiam conſtat ex varijs priuilegijs conceſſis Regularibus.

1443 Nec dici poteſt, quod omnia ſint reducta ad formam Concilij Tridentini *ſeſſ. 23. cap. 15. de reformation.* & proinde ſint ſublata priuilegia, & ceteræ diſpoſitiones iuris. Quia ſolum cenſentur ſublata, quatenus contraria diſpoſitioni Concilij; vnde remanent, quæ non ſunt contraria, præſertim diſpoſitiones dictæ Clement. *dudum de ſepult.* & Extrauag. *inter cunctas, de priuileg.* tanquam diſpoſitiones Iuris communis, quia poſterior lex non derogat priori, niſi quatenus ipſi contraria, vt inter alios in hoc caſu notant Nauar. *cap. 27. manual. num.* 162. Henriquez *lib. 5. ſum. cap. 6. num.* 4. Palat. *in 4. diſt.* 17. *diſp. 7.* Graſ. *lib. 1. deciſ. cap.* 13. *num.* 49. Rodriquez *tom. 1. quæſt. Regular. quæſt. 59. ar. 2.* Cened. *q. 38. can. num.* 20. Facundez *præcep. 2. Eccleſ. lib. 7. cap. 12. num.* 15. Gammach. 3. *par. de ſacram. pœnit. cap.* 18. Laiman. *lib. 4. theol. moral. tract. 6. cap. 11. num. 4.* Pinel. *de caſib. reſer. cap. 3. num.* 3. Zerola *in praxi Epiſ. par. 1.* verbo *Confeſſores*, §. 2. Corduba *in addit. in priuileg. mendican.* Tit. *præſentatio confeſ.* Ledeſma *par. 1. ſum. tract. de pœnit. cap.* 13. Miranda *tom. 1. manual. quæſt. 45. ar. 6.* Villalob. *par. 1. ſum. tract. 9. difficul. 53. num. 6.* Cœleſtin. *in compen. theolog. moral. tract. 1 cap. 16. num. 1.* Cochier. *de iuriſdict. Ordinar. in Exemp. par. 4. quæſt. 27.* Peirin. *q. 1. de ſubd. relig. cap. 21.* §. 2. Io. à Cruce *lib. 1. de ſtatu relig. cap. 6. dub. 1.* Hieronym. Rodriquez *in compend. quæſt. regular. reſol. 32. num.* 4. Fauſt. *lib. 6. de pœnit. quæſt.* 100. Barboſa *de poteſt. Epiſcop allegat. 25. num.* 47. Neque enim Trident. habet aliquid, quod contrarietur diſpoſitis in dicta Clemen. *dudum*, aut Extrauag. *inter cunctas*, & ideo non infert derogationem, quæ ſolum oritur ex contrarietate; ſed ſolum ſuperaddit approbationem obtinendam ab Ordinario, quæ de iure veteri non erat neceſſaria.

1444 Facultas autem approbandi Confeſſarios, ſiue regulares, ſiue ſæculares, pertinet ad Epiſcopos, aut eos, qui habent iura Epiſcopalia, & ſunt nullius diœceſis, ita vt cœteri Prælati, quamuis exempti, nequeant approbare pro ſuis ſubditis. Et ita obſeruant Aluin. *de poteſt. Epiſ. cap. 19. num. 6.* afferens ad hoc plures deciſiones S. Congregat. Selar. *in ſelect. can. cap. 14. num. 17.* aſſerens ita deciſum *in Conuerſan. 26. Iunij & 20. Auguſt. 1627.* & ita etiam reſoluit Rota *deciſ. 45. & ſequent. apud Tamburin. poſt tom. 3. de iure Abbatum*; Quod etiam deſumitur ex Concil. Trident. *dict. cap. 15. de refor. ſeſſ. 23.* ibi. *Aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus iudicetur.* Vnde cum Concilium tribuat in ſpecie facultatem Epiſcopis, cenſetur tributa priuatiuè quo ad alios, & ijs tantum, qui veniunt appellatione Epiſcopi, quales ſunt tantum, qui habent iura Epiſcopalia, non autem cœteri exempti. Et ita etiam notat Iordan. *tom. 1. variar. lucubrat. lib. 3. tit. 4. de ſacram. pœnit. n.* 102.

1445 Non excluditur tamen Vicarius Generalis Epiſcopi; nam in virtute ſui mandati de vicariatu poteſt approbare Confeſſarios, niſi id ipſi ab Epiſcopo prohibeatur, vt tradunt Hoſtienſ. *in cap. omnis*, verbo *a proprio, de pœnit.* Io. Andr. *num.* 12. Butr. *num.* 31. Ancharan. *num.* 8. Cardin. *num.* 5. Abbas *num.* 12. Henr. *num.* 28. Roſel. verbo *Confeſſio ſacrament. 3. num. 1.* Angelus *num. 3.* Sylueſter verbo *Confeſſor.* 1. *quæſt.* 1. Nauar. *in cap. placuit, n. 62. de pœnit. diſt. 6.* Gabr. *in 4. diſt. 17. quæſt. 2. artic.* 1. *in fine*, Palat. *diſp. 7. §. præter hæc.* Henriquez *lib.* 6.

ſum.

ſum. cap. 13. *num.* 3. & *in com. litera M.* Sanchez *lib.* 3. *de matr. diſp.* 29. *num.* 15. ver. *ſecunda ſententia.* qui alios citat, & etiam oppoſita diluit. Iordan. in. *variar. lucubr. lib.* 3 *tit.* 4. *de ſacram. pœnit. num.* 109. Cum enim ſit vnum & idem Tribunal Epiſcopi, & Vicarij, cap. *Romana*, *de appellat. in* 6. & cap. 2. *de conſuet. item in* 6. deriuatur in Vicarium facultas approbandi pro confeſſionibus, quam habet Epiſcopus; & cum non excludatur à Trident. venit nomine Epiſcopi, cum agatur de re, quæ per Vicarium exerceri poteſt, vt notant Gloſ. *in cap. unicum*, ver. *per Epiſcopos, de capel. Monach. in* 6. Domin. *n.* 8. ver. *nota bene.* Franc. *num.* 4. Felin. *in cap. ſi quis contra, num.* 3. ver. *ſed caue, de foro compet.* Sbrozzius *de offic. Vicar. lib.* 2. *quæſt.* 101. *num.* 2. Quando enim Concil. intendit, quod Epiſcopi aliquid exequantur per ſe priuatiuè quò ad Vicarios, eos excludit, vt in *cap.* 6. *de refor. ſeſſ.* 24. Quia tamen poteſt Epiſcopus limitare iuriſdictionem Vicarij, ideo poteſt hoc ſibi reſeruare. Sed quid dicendum, ſi Epiſcopus ſolum ſpeciali forma ſeruata, nempe cum examine facto coram deputatis Examinatoribus, ſoleat approbare Confeſſarios. Reſp. in tali caſu cenſendam eſſe reſtrictam facultatem Vicarij, & non poſſe approbare. Cum enim Epiſcopus reſtrinxerit approbationem ad certam formam, cum qua ſit concedenda, facto ipſo præſcribit formam, cum qua vult concedi, & conſequenter reſtringit facultatem Vicarij, vt non poſſit concedere, cum non poſſit ſeruare formam facto ipſo ab ipſo præſcriptam; & ideo ſi approbet, approbatio erit nulla, cum non ſit ſeruata forma præſcripta. Et hoc habet locum etiam ſi Epiſcopus ſoleat aliquos approbare non ſeruata ordinaria forma, quia tunc cenſetur vti poteſtate ſibi reſeruata, & relaxare formam ordinariam ex ſpeciali gratia, & proinde talis facultas non tranſit in Vicarium.

1446 Quod ſpectat ad pœnas ſacerdotum, qui ſine approbatione excipiunt confeſſiones, dum Auctor dicit, quod eſt ſuſpendendus à facultate audiendi confeſſiones, quam recipit in ſacerdotio, patitur difficultatem; quia dum remanet Ordo ſacerdotalis, remanet etiam poteſtas in ordine ad remittenda peccata, quæ conceditur in ordinatione. Et cum ſacerdos non approbatus non habeat aliam facultatem, non remanet à quo ſuſpendatur. Itaq; ſolum remanet, quod imponatur poſitiua inhabilitas, quæ obſtet approbationi impoſterum, ita vt per poſitiuam determinationem fiat inhabilis, vt admitti poſſit ad audiendas confeſſiones. Poterit etiam deponi à gradu ſacerdotali iuxta cap. *Placuit*, *de pœnit. diſt.* 6. vbi ſtatuitur, quod ſacerdos audiens confeſſionem ſine conſenſu proprij ſacerdotis eiuſdem pœnitentis, *Gradus ſui periculo ſubiaceat*, poterit etiam alia pœna arbitraria puniri, vt aduertit Rodriquez *tom.* 2. *quæſt. Regul. quæſt.* 28. *ar.* 1. & 2. Bellet. *in diſquiſit. Cler. par.* 2. *tit. de pœn. Cler.* § 30. *num.* 1. Vbi etiam aduertit, quod hoc non eſt delictum pertinens ad Inquiſitionis officium.

1447 Regulares verò, qui ſine approbatione, & licentia ſuorum Superiorum excipiunt confeſſiones, dupliciter peccant; nam peccant contra obedientiam, quatenus ſine conſenſu ſuorum Superiorum vſurpant ſibi tale munus, & quatenus ſine approbatione, atque adeo ſine iuriſdictione, cum illam nec habeant ab Ordinario, nec à Summo Pontifice mediante præſentatione ſuorum Superiorum, exercent munus, quod ſine iuriſdictione nulliter exercetur. Vnde grauiter puniendi ſunt, vt notant Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 3. Graf. *Conſil.* 4. *num* 18. *lib.* 5. *de pœnit. & remiſ. tom.* 1. Rodriquez, *tom.* 2. *quæſt. regular. quæſt.* 28. *ar.* 1. Bellet. *part.* 2. *diſquiſit. Clerical. tit. de pœn. cler.* § 30. *n.* 2. Quod ſi excipiant ſine licentia ſuorum Superiorum, cum approbatione tamen Ordinarij, peccare contra obedientiam, & proinde à ſuis Superioribus eſſe puniendos, notat Nauar. *cap.* 1. *nu.* 73. *de pœnit. diſt.* 6. Sotus tamen, Graf. & alij ſupra citati *num.* 1443. nolunt quod etiam tunc exerceant ſine iuriſdictione, quia vſus iuriſdictionis ſit dependens à voluntate ſuorum Superiorum; imo cum recipiant à Pontifice mediante præſentatione, hac ſecluſa, non habent iuriſdictionem, iuxta dicta *eod. num* & ideo tunc approbatio Epiſcopi nullum parit effectum in ordine ad validè abſoluendum. Quo ſtante tàm in priori caſu, quando ſcilicet ſine Ordinarij approbatione, quàm in poſteriori, quando ſine licentia ſuorum Superiorum excipiunt confeſſiones, puniri poterunt non ſolum à ſuis Superioribus, ſed etiam ab Ordinarijs, iuxta Conſtit. Gregorij XV. *Inſcrutabili, de exemptorum priuileg.* Siquidem delinquunt circa miniſtrationem Sacramentorum, qui eſt vnus ex caſibus, in quibus Regulares ſubijciuntur Ordinarijs per dictam Conſtitutionem.

1448 Quod ſpectat ad non promotum ad ſacerdotium, excipientem confeſſiones, aduertendum, quod ſi ſit Clericus, irregularis fit, vt tradunt Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 242. Henriquez *lib.* 14. *ſum. cap.* 6. *cap.* 2. Maiol. *de irregular. lib.* 4. *cap.* 13. *n.* 5. & communiter, vt deſumitur ex *cap.* 1. *de cler. non ord. miniſ.* Siquidem exercet actum ordinis, quem non habent. Si tamen ſit laicus non conueniunt inter ſe Doctores, nam aliqui volunt fieri irregularem, vt Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 1. Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 242. ver. *Septimò.* Philiar. *lib.* 4. *de offic. Sacer. cap.* 12. *num.* 6. Valent. *tom.* 4. *ſum. diſp.* 7. *quæſt.* 10. *pun.* 1. Quia miniſtrat in ordine, quem non habet. Attamen poſitam eſſe irregularitatem ſolum Clerico, qui miniſtrat in ordine, quem non habet, non autem laico, volunt alij, & id deducunt ex Rubrica, ſeu Tit. *De clerico non ordinato miniſt.* vbi cap. 1. ponitur hæc irregularitas, & proinde ſolum afficit Clericos. & inferunt laicum excipientem confeſſiones, & abſoluentem non fieri irregularem, quia hæc irregularitas non eſt in iure expreſſa. Ita Palud. *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 3. *ar.* 1. *concluſ.* 1. & *diſt.* 22. *quæſt.* 3. *concluſ.* 2. D. Antonin. 3. *par. tit.* 17. *cap.* 1. § 1. Victoria *in ſum. num.* 144. Armilla verbo *Abſolutio, num.* 9. Syluester verbo *Confeſſor.* 1. *init.* Henriquez *lib.* 2. *ſum. cap.* 29. *num.* 1. *in Com. littera H.* Ledeſma 2. *par.* 4. *quæſt.* 7. *ar.* 3. *dub. vlt.* Sayr. *lib.* 7. *de cenſur. cap.* 10. *num.* 8. Abbas *in cap.* 1. *de cler. non ord. miniſ.* Bellet. *par.* 1. *diſquiſit. cleri. tit. de diſcipl. cler.* § 5. *n.* 44.

An

An Epiſcopus non eligens Confeſſarios idoneos in Cathedralibus, peccet mortaliter. Quæſtio IX.

SVMMARIVM.

1449 *Epiſcopus non eligens idoneos Confeſſarios pro Cathedrali, peccat mortaliter.*

1450 *In cæteris quoque Eccleſijs curare debet Epiſcopus quod adſint idonei Confeſſarij.*

Approbatio non idonei eſt nulla.

Deficiente fundamento, deficit quod in ipſo fundatur.

Epiſcopus æqualiter approbans idoneos, & minus idoneos, infert idoneis notabile grauamen.

1449 Ad 9. Reſp. Quòd peccat mortaliter Epiſcopus, qui non eligit idoneos Confeſſarios in Cathedralibus, & Collegiatis, cap. *Inter cætera, de Officio Ordinarij*. Etenim ab ignaris Confeſſarijs quæuis mala procedunt.

ADDITIO

1450 Non ſolum in Cathedralibus Eccleſijs, ſed etiàm in cæteris curare tenentur Epiſcopi, quod adſint perſonæ idoneæ pro audiendis confeſſionibus, vt habetur ex citato cap. *Inter cætera, de offic. Ordinar.* ibi. *Præcipimus tàm in Cathedralibus, quàm in alijs Conuentualibus Eccleſijs, viros idoneos ordinari &c. etiam in audiendis confeſſionibus, & pœnitentijs iniungendis &c.* Imo ſi Epiſcopus approbet aliquem ex aliquo humano reſpectu, quem non iudicet idoneum, erit nulla approbatio, nec poterit audire confeſſiones; ſiquidem Conc. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 15. de reformat.* vt quis ſit idoneus pro audiendis confeſſionibus, duo requirit: nempe, quod iudicetur idoneus, & quod in virtute eiuſdem iudicij formato vel vigore examinis, vel alio modo, approbetur. Vnde tali iudicio deficiente approbatio erit nulla defectu debiti fundamenti. *l. Nam origo, ff. quod vi, aut clam.* & *l. Egi tecum, ff. de recep. rei iud.* & notant Menoch. *conſil. 48. num. 35.* Pariſ. *de reſignat. quæſt. 25. num. 36. lib. 9.* Tuſch. *litt ra F. concluſ.* 513. Atque huiuſmodi approbationem eſſe nullam tradunt etiã Suarez *de pœnit. diſp. 28. ſect. 7.* ver. *Et fortaſſe.* Reginal. *lib. 1. praxis fori pœnit. num. 197.* Bonac. *diſp. 5. de ſacramen. qu. 7. pun. 3. §. 1. num. 29.* Iordan. *tom. 1. variar. Lucubrat. lib. 3. tit. 4. de pœnit. num.* 135. Econtra verò ſi quos abſolutè iudicant idoneos ratione morum, & doctrinæ, præſertim ſi in confeſſionibus excipiendis ſint verſati, & approbent eodem modo, ac approbant minus habiles, nempe ad certum tempus determinatum, inferunt ipſis iniuriam, & notabile grauamen, vt notat Iordan. Epiſcop. Tragurien. *tom. 1. Variar. Lucubrat. lib. 3. tit. 4. de pœnit. num.* 122. Tum quia in hoc non ſeruant Decretum S. Congregat. approbandi abſolutè, quos ſimpliciter idoneos reperiunt, qod Decretum habetur apud Confect. *in Collect. priuileg. tit. 15. cap. 4.* Tum quia non reddunt ipſis, quod eſt debitum, cum habeant ius ad obtinendam approbationem, iuxta iudicium quod approbaturus format de idoneitate: nam in hoc tenetur ſequi ſuum iudicium, alioquin iniuſtè iudicat. Tum quia cum non ſecernant à minus habilibus, lædunt ipſorum honorem, dum æqualiter tractant, & proinde habet locum, quod vulgo dicitur. Vbi ſumma æqualitas, ibi ſumma iniuſtitia.

Quomodo ſe gerere debeat Sacerdos, quando non poteſt audire integram confeſſionem pœnitentis, vt in bello, naufragio &c. Quæſtio X.

SVMMARIVM.

1451 *Quando audiri non poteſt integra confeſſio, audito vno peccato poteſt pœnitens abſolui.*

1452 *Nonnulli oppoſitum ſentiunt, ſed contra communem.*

1453 *Confeſſio in genere an ſufficiat pro articulo mortis.*

Cur peccatum in genere ſit materia ſufficiens Sacramenti Pœnitentiæ.

1454 *Quid requiratur, vt ſufficiat confeſſio vnius peccati, aut etiam in genere.*

Notabiliter difficile habetur pro impoſſibili.

1451 Ad 10. Reſp. Quòd poſſet audire aliquod peccatum alicuius, & eum abſoluere, & aliquod alterius, & ſic de ſingulis, audito vno peccato vnius, vel ſingulorum aliquo, & ita abſoluat, cum non vacet audire integras ſingulorum confeſſiones, & ita dicunt practicatum fuiſſe in bello Granatenſi in Hiſpania, licèt Nauar. *in conſ. 13. de pœnit. & remiſ.* videatur tenere oppoſitum; ſed multi tenent quòd communis eſt in contrarium, prout latè dicam in ca. Oecono-

Oeconomia mea ſpirituali obſeruanda tempore peſtis, vbi de caſibus conſcientiæ eo tempore occurrentibus pertractabo.

ADDITIO.

1452 Oppoſitum, quod in his caſibus non ſufficiat confiteri vnum, aut alterum peccatum, tenent Nauar. *cap.26. Manual num.28.* Sotus *in 4. diſt.18. quæſt.2. ar.5.* Canus *Relect. de pœnit. par.5. §. At inhærendo*. & nonnulli alij. Quia cum Sacramentum pœnitentiæ ſit inſtitutum per modum iudicij, nō poteſt miniſtrari, niſi cauſa cognita. At quod in his, & ſimilibus caſibus ſufficiat vnum, aut alterum peccatum confiteri, eſt communis, & tuta ſententia, & ita in ſpecie tradunt Palud. *in 4. diſt.21. quæſt.2. art.2.* Syluester verbo *Confeſſor. 3. num.3.* Suarez *diſp.23. de pœnit. ſect.1. num.5.* Laiman *lib. 5. theol. moral. tract.6. cap.8. num.4.* Vaſquez *3. par. quæſt. 91. ar.2. dub.1.* Coninch *diſp. 7. de pœnit. dub. 10. num. 97.* Lambert. *3. par. diſp.17. de pœnit. ar.8.* ver. *Secundo reſpond.* & cæteri, qui docent ſufficere confeſſionem in genere, *num. ſeq.* citandi. Ratio eſt, quia explicatio peccatorum in ſpecie non pertinet ad eſſentiam Sacramenti, ſed tantum ad integritatem materialem; hæc autem integritas relaxatur, quando non poteſt haberi: & tunc non poteſt haberi, quando alias periclitaretur Sacramentum, quò ad ſubſtantiam, quia non debet pœnitens ſubijci periculo moriendi ſine Sacramento. Et proinde ſufficit quod ſit capax abſolutionis per ſui accuſationem doloroſam, & ſenſibilem.

1453 Maior difficultas eſt, an ad obtinendam abſolutionem in articulo mortis ſufficiat confeſſio in genere, vt ſi pœnitens tantum, dicat ſe peccaſſe, nullum exprimendo in ſpecie peccatum. Et quamuis quamplures negent, communiſſima tamen ſententia eſt, & tuta in praxi, quod ſufficiat. Ita Palud. *in 4. diſt. 21. quæſt. 21. ar 3.* D. Antonin. *3. par. tit.10. cap.2.* Syluester verbo *Confeſſor. 3. quæſt. 3.* Angelus verbo *Confeſſ.4. num.8.* Corduba *lib. 5. de indulgent. quæſt. 49.* Ruard. *ar. 3. contra Luther.* Tolet. *lib.3. ſum. cap.8.* Bellarmin. *lib. 2. de pœnit. cap. 7. in fine*. Alcocer. *in ſum. cap. 11.* Viual. *in candelab. tit. de abſolut. num.71.* Suarez *diſp. 23. de de pœnit. ſect. 1. num.5.* Henriquez *lib.6. ſum. c.10. num.7.* Pitigian. *in 4. diſt 17. quæſt. vn. ar 8. concluſ.8.* Valent. *tom.4. ſum. diſp.7. quæſt. 11. pun. 1. poſt 6. aſſert. caſu 1.* Iribarne *in 4. diſt 18. diſp. 16.* Salas *1.2. tract 8. ſect.5. num.56.* Turrian. *de pœnit. quæſt. 9. ar. 2. diſp. 3. dub. 1.* Driedo *de captiu. tract.2. cap.5.* Laiman. *lib. 5. theol. moral. tract. 6. cap. 8. num.4.* Zambran. *de caſib. occurren. temp. mor. cap. 8. de pœnit. dub. 2. ſect. 4.* Bonac. *diſp. 5. de Sacram. pœnit. quæſt.5. ſect.2. pun.2. §.4. num.7.* Candid. *tom.1. diſquiſit.24. ar.25. dub.6. tit. An poſſit abſolui*. Alphonſ. de Leone. *De offic. Confeſ. recollect.6. num.125.* Vaſquez *3. par. quæſt. 91. ar. 2. dub.1.* Coninch *diſp.7. de pœnit. dub. 10. num. 197.* Becan. *3. par. cap. 37. de pœnit. quæſt. 2. concluſ. 2.* Auerſa *quæſt.10. ſect.16.* ver. *Statuendum tamen*. Gaſpar Hurtad. *de Sacram. diſp.9. de pœnit. difficul 9.* ver. *Palud. verò.* Mercer. *3. par. quæſt. 9. de pœnit. ar. 2. dub. vn.* ver. *Dices 1.* Chelliſon. *ead. quæſt. dub. 5.* Medina *C. de pœnit. quæſt. de peccat. obliu.* Io. à Cruce *par. 2. direct. conſcien. quæſt. de confeſ. dub.87.* Fernandez *par.3. exam. theol. moral. cap.7. §.6. num.18.* Villalob. *par.1. ſum. tract.9. difficul.34. num.6.* Thomas à Ieſu *in Tribun. conſcient. cap. 11. §.10.* Megal. *1. par. ſum. lib.1. cap. 11. num.8.* Pharaon. *de ſacram. pœnit. tract. 1. ſeſſ. 16. caſu 15.* Raguc *in Lucer. Parochor. tit. de abſolut. quæſt. 97.* Coſtillus *de ſacram pœnit. diſp. 9. num. 744.* & alij plures. Hos autem Doctores retuli, vt palam fiat, quàm tuta ſit hæc ſententia in praxi, etiam ob ſolam auctoritatem extrinſecam. Ratio autem eſt, quia interueniunt adhuc omnia neceſſaria ex parte pœnitentis ad obtinendam abſolutionem: nam interuenit dolor de peccatis cum propoſito amplius non peccandi, vt ſupponitur, & per accuſationem in genere, quod peccauerit, ſit ſenſibilis, & ſubminiſtratur materia, circa quam verſetur abſolutio, nam peccatum quoque in genere remitti poteſt per abſolutionem, non quia remittatur ſecundum rationem genericam, quia ſicuti non ita exiſtit, ita nec remitti poteſt, ſed remittitur in particulari explicatum ſolum in genere; nam cum remittatur quatenus peccatum eſt, vt fiat remiſſibile per abſolutionem, ſufficit ſi explicetur qua remiſſibile eſt. Vnde ſi quis peccaſſet mortaliter, & non recordaretur ſpeciem peccati, teneretur confiteri in genere, quia haberet conſcientiam peccati mortalis, vt habet Concil. Trident. *ſeſſ.14. c.5. de ſacram. pœnit.* & docent communiter cum D. Th. *in 4. diſt.21. quæſt.2. ar.1.*

1454 Verum occurrit difficultas, quid requiratur, vt poſſit abſolui pœnitens confitens vnum tantum peccatum, aut ſolum in genere. Reſp. Requiri talem neceſſitatem, vt moraliter loquendo non ſit poſſibilis alia confeſſio magis determinata. Quia cum integritas materialis confeſſionis ſit neceſſaria ex natura ſacramenti, quatenus miniſtratur per modum iudicij, non poteſt relaxari, niſi fiat moraliter impoſſibilis. Moralis autem impoſſibilitas non eſt ſtrictè accipienda, ſed cum omni latitudine, quia agitur de fauore animæ, & de cauendo periculo moriendi abſque abſolutione; vnde ſufficit, quod integritas ſit notabiliter difficilis; quod enim eſt tale habetur pro impoſſibili. *l.2. §. Ex quo.* & *l. Continuus, §. Cum quis, ff. de verbor. obligat.* Aut quod ratione ipſius probabiliter timeatur aliquod damnum.

Digitized by Google

An Regulares poſſint eligere Confeſſarium virtute Bullæ Cruciatæ. Quæſtio XI.

SVMMARIVM.

1455 *Regulares non poſſunt eligere Confeſſarium virtute Bullæ Cruciatæ.*
1456 *Facultas pro abſolutione à reſeruatis Bullæ Cruciatæ non eſt pro Regularibus.*
1457 *Subſequentes Bullæ Cruciatæ non tollunt declarationes circa electionem Confeſſarij.*
Declaratio non inducit quid de nouo, ſed quid ſtatutum ſit oſtendit.
1458 *Regulares an poſſint eligere Confeſſarium virtute Bullæ Cruciatæ pro non reſeruatis.*

1455 Ad 11. Reſp. Quod non. Ita declarauit Sanctiſſimus Dominus Vrbanus VIII. Motu proprio, incipien. *In ſpecula*. edito Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, ſub annulo Piſcatoris die 19. Iunij 1630. *Pontificat. ſui anno ſeptimo*, per hæc verba; *Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolica poteſtatis plenitudine conceſſionem ſanctæ Cruciatæ, quæ reſpectu facultatis huiuſmodi, etiam laicis; & Clericis ſecularibus cuiuſcumque ſtatus, gradus, qualitatis, & conditionis, etiam ſpeciali nota digna, quo ad caſus reſeruatos etiam in Bulla Cœnæ Domini (hæreſi excepta) contentos nonniſi in foro conſcientiæ, non autem in foro externo ſuffragatur, aliorum indultorum huiuſmodi, quantum ad prædictum articulum eligendi Confeſſarium, & abſoluendi à prædictis caſibus reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, cum Fratribus, & Monialibus prædictis Fratrum Prædicatorum, ac aliorum quorumcumque Ordinum, & Congregationum, Societatiſque, & Inſtituti prædictorum Mendicantium, & non Mendicantium, tàm Prouinciæ Hiſpaniæ, quàm extra eam vbilibet conſtitutorum locum minime habuiſſe, neque habere, nec in illis vllo modo ſuffragari potuiſſe, neque poſſe.*

ADDITIO.

1456 Quamplures Pontifices declararunt, per Bullam Cruciatæ non concedi facultatem regularibus eligendi confeſſarium, qui eos abſoluat à reſeruatis, iuxta facultatem quæ conceditur in eadem Bulla. Ita Alexan. VI. pro Ordine Ciſtercienſi *in compen. priuileg. eiuſdem Ordinis.* verbo *Bulla Cruciatæ*. Innocent. VIII. pro Fratribus Minoribus vt *in compend. priuilegiorum Mendican.* verbo *Abſolutio quò ad Fratres*, §. 12. & pro Auguſtinianis in eodem Compen. verbo *Confeſſiones, & Confeſſores*, §. 6. Gregor. XIII. pro Ieſuitis ſub *die 2. Maij* 1575. Clemen VIII. pro iiſdem, *die 14. Iunij* 1595. Paulus V. pro omnibus Mendicantibus vtriuſque ſexus 24. *Decembris* 1608. Et licet videantur eſſe quædam declarationes particulares pro certis religionibus, ſunt tamen vniuerſales. Quia declarant, quod per dictam Bullam non concedatur talis facultas; vnde cum ſit eadem ratio de omnibus religioſis, nec ex Bulla vllo pacto elici poſſit, quod conceſſio non extendatur ad hanc talem religionem, eo ipſo quod declarat Pontifex, non extendi ad vnam, declarat non extendi ad omnes, quia declaratio eſt ſolum ſpecialis quo ad directionem, quatenus dirigitur ad ſpeciales religioſos, non autem quatenus eſt explicatio legis, quia ſicut lex eſt vniuerſalis, ita etiam eiuſdem declaratio. Vnde Vrbanus VIII. ſuſtulit omnem difficultatem in ſuo Motu proprio allato *n. praeced.* dum declarat, quod Bulla Cruciatæ quantum ad facultatem eligendi Confeſſarium non ſuffragetur, nec vnquam ſuffragata ſit regularibus cuiuſcunque Ordinis, Congregationis, Societatis, &c.

1457 Nec iuuat reſponſio aliquorum, quod per ſubſequentes Bullas reuocentur huiuſmodi declarationes, priuilegia, indulta &c quia Bulla Cruciatæ habet clauſulas ampliſſimas reuocatorias. Quia obſtat declaratio Vrbani VIII. cum declaret, quod conceſſio facultatis eligendi confeſſarium non habeat locum quò ad Regulares, quod idem eſt, ac quod non ſit conceſſa pro regularibus. Deinde clauſulæ derogatoriæ Bullæ Cruciatæ, quantumuis ampliſſimæ, tollunt tantum ea, quæ obſtant diſpoſitis, & conceſſis in eadem Bulla, non autem faciunt, quod aliquid concedatur, quod non ſit conceſſum, cum non amplient conceſſionem; facultas autem eligendi confeſſarium non conceditur in dicta Bulla quò ad Regulares, vt conſtat ex declarationibus Summorum Pontificum, de quibus *num. praeceden.* Vnde cum declaratio non inducat nouum ius, ſed quid ſtatutum ſit oſtendat, & relinquat diſpoſitionem in ſua natura *l. Aſſe toto, ff. de hæred. inſtit.* & *l. Vnum ex familia, §. ſi de Falcidia, ff. de leg. 2.* & *l. Hæredes palam. §. Si quid poſt ff. de teſtamen.* ibi. *Poterit declarare, de quo ſenſerit? Et puto poſſe. Nihil enim nunc dat, ſed datum ſignificat.* & *l. Adeo, §. Cum quis, ff. de acquiren. rer. domin.* & Clemen 1. *de iure patronat.* Et proinde inſit ipſi diſpoſitioni, non poteſt reuocari declaratio, niſi reuocetur diſpoſitio. Quis autem dicat clauſulas derogatorias, quibus munitur aliqua diſpoſitio, reuocare eamdem diſpoſitionem? Et hoc etiam amplius conſtat ex eo, quod tempore Pij IV. in dicta Bulla expreſsè concedebatur facultas eligendi confeſſarium, qui à reſeruatis abſolueret; quæ tunc expreſſa conceſſio ablata eſt ab eadem Bulla tempore Pij V. quod manifeſtè arguit non eſſe de intentione Sum-

Digitized by Google

Summi Pontificis concedere talem facultatem.

1458 Verum adhuc ſupereſt difficultas. An ſaltem Regulares eligere poſſint confeſſarium virtute Bullæ Cruciatæ in ordine ad abſolutionem à non reſeruatis. Videtur enim pars affirmatiua colligi ex Motu proprio Vrbani VIII. nam in fine habet. *Sed noſtræ intentionis fuiſſe, & eſſe, quod iidem Fratres, & Moniales quantum ad Sacramentum pœnitentiæ, ſeu confeſſionis adminiſtrationem, ordinariæ diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, & Sedi Apoſtolicæ quò ad ſibi reſeruata ſubiecti ſint.* Ex quibus videtur colligi, quod tantum quò ad reſeruata non poſſint eligere confeſſarium. Sed tenendum eſt, quod abſolutè non poſſunt eligere confeſſarium, vt manifeſtè conſtat ex præfatis declarationibus; ſiquidem abſolutè declarant Pontifices, quod articulus ille Bullæ de electione confeſſarij non habeat locum quò ad Regulares, & ſpecialiter ex Motu proprio Vrbani VIII. ibi. *Quantum ad prædictum articulum eligendi confeſſarium, & abſoluendi à prædictis caſibus reſeruatis etiam in Bulla Cœnæ contentis, cum Fratribus, & Monialibus prædictis Fratrum Prædicatorum, ac aliorum quorumcunque Ordinum &c. Locum minimè habuiſſe, neque habere, nec illis vllo modo ſuffragari potuiſſe, neque poſſe.* Vnde totus iſte articulus electionis Confeſſarij non eſt pro regularibus. Quod colligitur etiam ex verbis eiuſdem Motus proprij Vrbani pro contraria parte allatis, nam abſolutè dicit, ſuæ intentionis eſſe, quod Regulares quantum ad Sacramentum pœnitentiæ ſubſint ordinariæ diſpoſitioni ſuorum Prælatorum; ſi enim quò ad Sacramentum pœnitentiæ debent ſubeſſe diſpoſitioni ordinariæ ſuorum Prælatorum, non poterunt eligere confeſſarium, nam ſi poſſent, non ſubeſſent ipſis quò ad Sacramentum pœnitentiæ, quia poſſent ſe ſubtrahere eligendo confeſſariũ. Vbi etiam notanda eſt particula illa, *Ordinariæ diſpoſitioni:* ſi enim debent ſubeſſe ordinariæ diſpoſitioni, nunquam poterunt ſe ſubtrahere. Nec obſtant verba illa *Quò ad ſibi reſeruata*, quia referuntur ad Apoſtolicam Sedem, & ſenſus eſt, quod ſubſint Apoſtolicæ Sedi quò ad reſeruata eidem Sedi; nam cum præmiſiſſet, quod ſubſint ordinariæ diſpoſitioni ſuorum Prælatorum quò ad Sacramentum pœnitentiæ, quod importat totalem ſubiectionẽ in ordine ad abſolutionẽ, per particulam illam *Quò ad ſibi reſeruata*, reſtringit hanc ſubiectionem generalem reſpectu Sedis Apoſtolicæ quò ad ſibi reſeruata, quæ ſi non addita fuiſſet, ſenſus eſſet, quòd eodem modo ſubſint diſpoſitioni ordinariæ ſuorum Prælatorum, ac Apoſtolicæ Sedi. Vnde reijcienda eſt opinio Quintanadueñæ *tract.* 3. *de ſacram. ſingul.* 18. *num.* 14. Quamuis eam probabilem putet Diana *par.* 9. *tract.* 6. *Miſcellan. reſol.* 10. ver. *Notandum*, quod ſcilicet Regulares poſſint virtute Cruciatæ eligere confeſſarium in ordine ad non reſeruata. Sicut eam reijcit in ſpecie Bardus *in Bullam Cruc. par* 1. *tract.* 2. *cap.* 5. *ſect.* 2. *§.* 4. *n.* 90.

An vigore aliquarum conceſſionum poſſint Confeſſarij abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis. vbi de materia. Quæſt. XII.

SVMMARIVM.

1458 *Nullus Confeſſarius poteſt abſoluere à reſeruatis Epiſcopo.*

1459 *Declaratio Decreti auferentis facultatem abſoluendi à reſeruatis.*

1460 *Littera S. Congregationis circa vſum facultatis Ordinariorum reſeruandi ſibi caſus.*

1461 *Declaratio S. Congregat. de mandato Innocentij X. de facultate ſublata abſoluendi à reſeruatis.*

1462 *Dicta declaratio afficit omnes.*

Declaratio ſe habet tanquam ſi cum ipſa lege emanauerit.

1463 *Diſpoſita de nouo in dicta declaratione non habent locum extra diœceſim Neapolitanam.*

1464 *Declaratio, quod per confirmationem non ſit reſtituta facultas abſoluendi à reſeruatis, non procedit de confirmatione in forma ſpecifica.*

Confirmatio in forma ſpecifica habet vim reſtituendi priuilegium.

1465 *Si aliqui religioſi non exhiberent priuilegium abſoluendi à reſeruatis iuxta Decretum Congregat. an cæteri amitterent.*

Pœna afficit ſolum delinquentes.

Religio non conſentiens in factum ſubditi, non debet ab ipſo grauari.

1466 *Impeditus adire Epiſcopum, an poſſit abſolui à Parocho à reſeruatis.*

1467 *Impeditus adire Papam poteſt abſolui ab Epiſcopo.*

Omnis diſpoſitio recipit interpretationem à iure communi.

1468 *Impeditus adire Papam, & Epiſcopum, à quo abſoluendus.*

1458 Ad 12. Reſp. Quod non. Ita declarauit Sacra Congregatio de ſpeciali mandato felicis record. Clem. VIII. per hæc verba.

Sacra Congregatio S.R.E. Cardinalium, negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita iuſtis, & grauibus cauſis id exigentibus, ac de Sanctiſſimi D.N. Clementis Papæ VIII. ſpeciali mandato, viuæ vocis oraculo deſuper habito, Sacerdotibus omnibus tam ſæcularibus, quam Regulari-

Digitized by Google

gularibus per vniuerſam Italiam extra Vrbem degentibus, ad confeſſiones audiendas probatis quorumuis Ordinum etiam Mendicantium, Militiarum, aut Congregationum, etiam Societatis Ieſu, & generaliter quamcunqe aliarum, quouis nomine nuncupentur, iubet, & præcipit, ne quis eorum, ſub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel ſpecificè ſcripto, aut viuæ vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apoſtolica, vel eius auctoritate, eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegijs, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus ſæcularium, aut ſingularibus perſonis, ſeu aliàs quomodocunque ſub quibuſuis tenoribus, formis, & clauſulis, etiam derogatoriarum derogatorijs, ad cuiuſuis etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum inſtantiam conceſſarum, ſeu confirmatarum, alicui cuiuſuis ſtatus, gradus, & conditionis, aut dignitatis, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſecularis, etiam Regiæ, vel Imperialis, ab vllo ex caſibus clarè, vel dubiè in Bulla die Cœnæ Domini legi ſolita, contentis, vel aliàs quomodocunque Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, aut in futurum & per Sanctitatem ſuam, eiuſque Succeſſores pro tempore in eadem Bulla, vel aliter reſeruandis, nec etiam à caſibus, quos Ordinarij locorum hactenus reſeruarunt, vel in poſterum ſibi reſeruabunt, nullo caſu etiam neceſſitatis vel impedimenti, niſi in mortis articulo ſeu cum noua, vel ſpeciali Sanctitatis ſuæ, aut ſucceſſorum ſuorum, vel Ordinariorum quo ad caſus ab ipſis tantum reſeruatos, reſpectiuè, impetrata in ſcriptis licentia, Ordinarijs locorum exhibenda, abſolutionis beneficium de cætero impendere audeat vel præſumat: ſed cum opus fuerit, pœnitentes ad Superiores, legitimoſque Iudices ſuos accedere conſulat; ſub pœna contrafacientibus tam Regularibus, quàm ſæcularibus, excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum, inhabilitatis item audiendi confeſſiones, & quæcunque officia, præturas, beneficia in poſterum obtinenda, ipſo facto, abſque vlla alia declaratione incurrenda: ſuper quibus à nemine, niſi à Romano Pontifice habilitatio, diſpenſatio, aut abſolutio, præterquam in mortis articulo poſſit impartiri; Sanctitas enim ſua (quatenus opus ſit,) facultates, & conceſſiones ipſas in hac parte vti caſſas, & irritas haberi de cætero voluit, & vult, non obſtantibus quibuſcumque.

Præterea nouerint pœnitentes, abſolutionem, ſi quam obtinebunt contra huiuſmodi probibitionem, eſſe nullius roboris, vel momenti.

Et ne locorum Ordinarij, quibus ius hoc reſeruandorum caſuum competit, plurium, quàm opus ſit, reſeruatione, ſubditis, aut Confeſſarijs in animarum ſalute procuranda cooperatoribus ſint onerosi, monentur omnes, vt paucos, eoſque tantum, quos ad Chriſtianam diſciplinam retinendam, animarumq; ſibi creditarum ſalutem, pro cuiuſuis Diœceſis ſtatu, & qualitate neceſſariò reſeruandos eſſe iudicauerint, reſeruent. In quorum fidem, &c. Romæ die 9. menſis Ianuarij anni 1601.

1459 C*Vm autem dubia quadam, ac difficultates circa eiuſdem Decreti interpretationem, atque obſeruationem emerſiſſent, eadem Congregatio, ne vllus deinceps obſcuritati, ſcrupulo, ambiguitatiue locus relinquatur, & vt clarius appareat, in quibus caſibus vigore eiuſdem Decreti reſeruatis, intelligatur prohibita abſolutio, ſpeciali mandato eiuſdem S.D.N. Clementis Papæ VIII. ſimiliter viuæ vocis oraculo ſuper ea habito, ipſum Decretum ita moderauit, ac declarat: videlicet, ſub eiuſdem probibitione illos tantum in poſterum comprehendi caſus, qui in Bulla die Cœnæ Domini legi conſueta continentur. Ac præterea violationis immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis Conſtitutionis felic. record. Greg. XIV. quæ incipit:* Cùm aliàs nulli. *Violationis clauſuræ Monialium ad malum finem: Prouocantium & pugnantium in duello, iuxta Decretum Sacri Concilij Tridentini, & Conſtitutionem fel. rec. Gregorij Papæ XIV. incipientem,* Ad tollendum. *Inijcientium violentas manus in Clericos, iuxta Canonem,* Si quis ſuadente, *& cap. 17. quæſt. 4. ac iuris diſpoſitionem. Simoniæ realis ſcienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis. Item omnes caſus, quos Ordinarij locorum ſibi reſeruarunt, vel in poſterum reſeruabunt. In quibus omnibus iam enumeratis caſibus duntaxat, & ſublata etiam pœna inhabilitatis audiendi confeſſiones, eadem Sacra Congregatio vult, & mandat, dictum Decretum in ſua firmitate, & priſtino robore permanere: Ac præterea declarat, eos quidem Sacerdotes tam ſeculares, quàm Regulares, qui aliquo ex priuilegijs, indultis, & facultatibus in ſupradicto Decreto expreſſis ſuffulti fuerint, poſſe iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates, vſu ante idem Decretum receptas, & quæ ſub alijs reuocationibus non comprehenduntur, tantum, & non aliàs abſoluere à caſibus in præſenti declaratione non comprehenſis: alijs verò Sacerdotibus huiuſmodi priuilegia non habentibus, nihil de nouo concedi. Sed ne locorum Ordinarij, ad quos caſuum reſeruatio ſpectat, ea in re modum excedant, eadem Sacra Congregatio illos rurſus magnoperè admonendos cenſet, vt non paſſim, ſed cùm id videbitur communi bono expedire, atrociorum tantum, & grauiorum criminum abſolutionem ſibi reſeruent, quorum reſeruatio ad Chriſtianam diſciplinam retinendam conferat in ædificationem, non autem in deſtructionem cedat: ne alioquin Sacramenti Pœnitentiæ Miniſtrorum coar-*

ctata

Digitized by Google

ſtata poteſtate, Sanctæ Matris Eccleſiæ piæ menti contrarius effectus ſubſequatur. Prohibet etiam, ne ſibi ſuperfluè reſeruent caſus in Bulla die Cœnæ Domini legi conſueta, contentos, neque alios Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſeruatos. Facultatem verò, & licentiam abſoluendi a caſibus reſeruatis, quam in ſcriptis tantum concedi permittebatur, etiam ſola viua voce concedi poſſe declarat. Cæterum, ne quis ſacerdotum ſæcularium, aut regularium, ſub prætextu, quod per primò dictum Decretum non fuerit ſufficienter eorum ſpecialibus priuilegijs derogatum eidem Decreto ſic, vt præfertur declarato, contrauenire audeat, Sanctitas ſua Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis omnibus, in fauorem quorumcumque ordinum ſeu inſtitutorum Regularium, aut Sacerdotum tam ſæcularium, quàm regularium editis, nec non eorundem ordinum, ſeu inſtitutorum, ac etiam Eccleſ. & Monaſteriorum, & aliorum ſæcularium, ſeu regularium locorum quoruncunque etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apoſtolicis, etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, eiſdem ordinibus, ſeu inſtitutis, ac etiam Eccleſijs, & Monaſterijs, & ſæcularibus ſeu regularibus locis, aut perſonis ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus, & alijs Decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis ſeu extenſionis conceſſis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens, quò ad ea, quæ præſentibus aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogat, contrariis quibuſcumque non obſtantibus. Romæ die 26. Nouembris 1602.

Alexand. Card. Floren. Epiſc. Præneſtinus.

Hier. Agucchius Secret.

1460 Sequuntur literæ Sacræ Congregationis ad Dominum Cardinalem, & Archiepiſcopum Neapolitanum.

Illuſtriſsime, & Reuerendiſſime Domine. Accipiet Illuſtriſſima Amplitudo veſtra vna cum hiſce literis exemplum Declarationis, quam Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium, negotijs & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, de expreſſo Sanctiſſimi Domini noſtri mandato nuper edidit ſuper Decreto de prohibita abſolutione à caſibus reſeruatis, die 9. Ianuarij 1601. promulgato, quod in ſuis Diæceſibus Oſtienſi & Neapolitana publicandum, ac ſtudioſè obſeruandum diligenter curabit. Cum autem locorum ordinarij magna ex parte indicem, ſeu notam ſingulorum caſuum à ſe reſeruatorum huc miſerint, compertum eſt in hoc genere variè quid à varijs admiſſum fuiſſe, quod aliqua emendatione indigeret; quoſdam nimirum quædam reſeruaſſe, quæ iam Apoſtolica Sedes ſibi reſeruaret; alios alia, quæ minimè expediebat; nonnullos verò in ea re modum exceſſiſſe, vt nullum fere ſupereſſet peccatum, quod non ſibi vendicaret indifferens illa ſeruandi ratio, quæ (vt neceſſe erat) res plераſque leuis momenti, & alioquin Conc. Triden. aliorumque ſacrorum Canonum ſententiæ parum congruentes, complectebatur. Verum quia nondum ſatis hic explorata erat cuiuſque loci conditio, ac neceſſitas, non potuit vnicuique reſeruationum huiuſmodi ſigillatim modus ac temperamentum, quod res poſcebat, adhiberi. Nec ſanè debuit vna eademque regula omnibus Eccleſijs præſcribi, quandoquidem alia alibi magis conuenire certum eſt, & fieri vix poteſt, vt omnia omnibus in locis æquè probentur, & proſint. Quæ cum ita ſint, viſum eſt eidem Sac. Congregationi præter illam declarationem, priuatas quoque literas ad ſingulos Ordinarios mittere, quibus moneant, vt ſimul ac eas acceperint, omnes caſus ſibi iam olim reſeruatos, adhibitis aliquibus pietate, & doctrina præſtantibus viris, de integro diſcutiant, diligenterque examinent, & ad ipſius Decreti iam declarati normam accommodent, eorum multitudinem ſic reſecantes, vt ad quampauciſſimos, eoſque maximè neceſſarios redigantur ijdem caſus, vnde ſalutaris ille ſequatur effectus, cuius cauſa hæc reſeruandi atrociores quoſdam caſus Epiſcopis in ſua cuique Diœceſi tributa eſt auctoritas.

Præcipuè verò hæc monenda cenſet Sac. Congregatio, vt videant ipſi Ordinarij, ne illos caſus promiſcuè reſeruent, quibus annexa eſt excommunicatio maior à iure impoſita, cuius abſolutio nemini reſeruata ſit, niſi forte propter frequentiam, ſcandalum, aut aliam neceſſariam cauſam, aliqui huiuſmodi caſus nominatim reſeruandi viderentur; neque caſus, in quibus abſolutio niſi cum reſtitutione, vel executione eorum, ad quæ pœnitentes tenentur, non confertur; neque illos, qui etiamſi mortale peccatum inducant, circa res tamen parui mo-

momenti verſantur, & frequenter inter idiotas euenire ſolent, vti damni dati, & ſimilium. In peccatis etiam carnalibus reſeruandis multa vtantur circumſpectione, propter periculum ſcandalorum, in ijs maximè perſonis, in quas ob acceſſum ad Confeſſarios extraordinarios, vel frequentem reditum ad ordinarios, ſuſpicionis aliquid capi poſſit. Poſtremò eam potiſſimum ineant, ac ſequantur rationem, quæ conſideratis diligenter cuiuſque Prouinciæ, ac populorum moribus, natura, ac propenſione, magis in Domino expedire videbitur. Poſtquam autem ab ijs peracta deſcriptaque fuerit hæc moderatio, vnuſquiſque eam primo quoque tempore ad me perferendam curet, addita inſuper cauſa, quæ cuiuſque caſus reſeruationem potiſſimum ſuaſerit. Hoc enim à S.D. Noſtro deliberatum eſt, vt poſtmodum ſingulæ huiuſmodi reſeruationes diſtinctius examinentur, quo perfectè tandem, adiutrice DEI gratia, opportunum ijs incommodis remedium adhibeatur. Interim de ipſius Sanctitatis ſuæ mandato ijdem Ordinarij monentur, vt per totam ſuam Diœceſim, ac præſertim ijs locis, qui à Ciuitate, & Cathedrali Sede longius remoti ſunt, Pœnitentiarios, alioſque Sacerdotes conſtituant, ac delegent, quibus facultatem abſoluendi à caſibus ſibi reſeruatis, concedant, ita vt his quoque liceat eandem alijs Confeſſarijs, ſi opus ſit, etiam viua voce impertiri: Idque maxime in ſolennioribus, & præcipuis anni Feſtiuitatibus, vt peccatores, quibus obuia, & facilis fuerit huiuſmodi ſacerdotum copia ad peragendam confeſſionem alliciantur, quia alioquin plerique vel ob idipſum omittere poſſent, ſi neceſſe haberent pœnitentiæ miniſtros, quibus indigent, longius quærere. In eam igitur curam quantum in ſe erit, ſedulo incumbet Illuſtriſſ. Amplitudo veſtra, vt hæc omnia ex Sanctitatis ſuæ, & Sacræ Congregationis mente, debitæ executioni mandentur, ea diligentia, eoque zelo vbique adhibito, quem optimus quiſque Paſtor erga animarum ſibi creditarum ſalutem præ ſe ferre debet. Vt autem apud ſe, ſucceſſoreſque ſuos perpetuum extet monumentum, quid hic circa totam hanc reſeruandi rationem deliberatum ſit, dabit operam, vt hæ literæ vna cum ipſo Decreto, ac declaratione in publicis ſuarum Curiarum Epiſcopalium actis integrè deſcribantur. Eas verò cum primum acceperit, dignabitur facere nos ea de re certiores, miſſuras poſtea quantoties fieri poterit, expetitum nouæ reſeruationis indicem ex præſcripto huiuſce mandati confectum. Quę omnia mandante ipſa Sac. Congregatione ego Illuſtr. Dominationi veſtræ ſcripſi, DEVM precatus, vt eandem quamdiutiſſimè incolumem tueatur. Romæ die 26. Nouemb. 1602. Dignabitur etiam Amplitudo veſtra Illuſtriſſ. operam dare, vt Prælatis inferioris ordinis exemptis, ſeu nullius Diœceſis, ſi qui ſint in ſua Prouincia, innoteſcat Decretum hiſce literis incluſum, tum etiam hæc reliqua, quæ ei ſcribuntur ſuper caſuum reſeruatione.

Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Dominationis veſtræ humiliatus ſeruus.

Alex. Card. Flor.

ADDITIO.

1461 Non defuerunt, qui poſt ſupradicta Decreta docerent, poſſe adhuc Regulares abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis, virtute priuilegiorum; vel quia non eſſent ſufficienter reuocata, vel quia poſt eadem Decreta, eſſent de nouo confirmata ex certa ſcientia, & proinde reualidata; & qui etiam ad praxim hanc opinionem reducerent. Vnde Sacra Congregatio ex ſpeciali mandato Sanctiſsimi D. N. Innocentij X. *ſub die* 10. *Decembr.* 1647. reſcripſit Archiepiſcopo Neapolitano his verbis. *Queſta ſacra Congregatione hà più volte dechiarato con ordini eſpreſſi di Clemente VIII. di Gennaro, e Nouembre 1602. Di Paolo V. di Gennaro 1617. e di Vrbano VIII. ſanta memoria di Nouembre 1628. Che tutte le facolta di aſſoluere da' caſi reſeruati ò reſeruandi da gli Ordinari, ouero compreſi, ò da comprenderſi nella Bolla in Cœna Domini implicitè, vel explicitè, & altri riſeruati ſolamente alla ſanta Sede nel medeſimo Decreto di Nouembre 1602. conceſſe a' Secolari, ò Regolari, Congregationi, ò Confraternità di qualunque prerogatiua ò ſpecialità, etiam neceſſario exprimenda, ſono ſtate annullate, & eſtinte, così dal ſacro Concilio di Trento. come dalle ſudette Conſtitutioni. E che in vigore delle confermationi, eſſenſioni, communicationi ottenute doppo, ò da ottenerſi per l'auuenire ſotto qualſiuoglia ampliſſime clauſule, non s'intenda mai rinouata la ſudetta facoltà, reſeruando ſolo gl' indulti conceſſi ſpecialmente fuori d'Italia, ò dentro Roma, quanto alli caſi reſeruati alla ſanta Sede non compreſi nella ſudetta Bolla. Onde venẽdo rappreſentato alla ſantità di N.S. da V. Eminenza con ſua lettera de 4. d'Agoſto precedente, che in coteſta Città, e ſua Dioceſe alcuni Conſeſſori Secolari, e Regolari, ſenza giuſtificare con quali facoltà, aſſoluono de fatto dalle cenſure, e caſi ſudetti. Et in oltre diſſeminando opinioni erronee aſſeriſcono, che per potere aſſoluere dalli caſi riſeruati all' Ordinario, baſti hauer domandato al medeſimo la facoltà, ancorche ricuſi di concederla. Queſti Eminentiſsimi miei Signori di commiſsione eſpreſſa di ſua Beatitudine, mi hanno impoſto di ſcriuerle, che con l'auttorità, che à tal' effetto ſe le communica in virtù delle preſenti, ſotto le pene, che giudicarà eſpedienti, faccia intendere à tutti li Conſeſſori di coſtì, ſiano quanto ſi voglia priuilegiati & eſſenti, che ſi conformino con li ſudetti decreti, & non ardiſcano di contrauenir ſotto qualſiuoglia preteſto, ò caſo etiam di preciſa neceſsità, fuor che in articulo mortis, cum rein-*

reincidentia, ſi conualuerint. Dechiari ſimilmente annullati tutti gli Oracoli, & Indulti Apoſtolici ottenuti in voce da detto tempo in quà, & à gli altri che pretendono hauere Breue ò Bolla in forma ſpecifica doppo l'vltima Conſtitutione di Vrbano, prefigga vn termine perentorio di tre meſi ad eſhibirli à queſta S. Congregatione; altrimente vuole, e dechiara N.S. che s'intendano decaduti ò priuati di eſſi eo ipſo, ſenza altra intimatione. Et finalmente che doppo hauer fatto notificare coſtì doue, e come ſtimarà eſſere di biſogno, che quelli, che dimandano all'Ordinario la facoltà di aſſoluere, e non l'ottengono, non poſſon valerſene, Ella dichiari incorrere nella ſoſpenſione di vdire le confeſſioni ſacramentali; quelli, che publicamente defenderanno la dottrina ſodetta, ò pure preſumeranno temerariamente di aſſoluere, ancorche loro ſia ſtata denegata, ò non conceſſa la facoltà dagli Ordinarij. Coſi V. Eminenza reſti ſeruita di fare, che puntualmente ſi eſeguiſca, con dare quà diſtinto auuiſo dell' operato. Di Roma 7. Decembre 1647. Di V. Eminenza Humiliſſimo, & Affettionatiſſimo Seruitore M. Cardinale Ginetti. G. Arciueſcouo di Patraſſo Secretario.

1462 Circa quas litteras eſt aduertendum, quod aliqua in ipſis declarantur, & aliqua diſponuntur. Declaratur enim reuocatas fuiſſe facultates pro omnibus abſoluendi à reſeruatis Ordinario, & à caſibus Bullæ Cœnæ, cæteriſque quinque Papalibus. Rurſus dictas facultates non eſſe reſtitutas per ſubſequentes confirmationes priuilegiorum, extenſiones, & communicationes. Diſponitur autem, quod hoc notificetur ab Archiepiſcopo Neapolitano in ſua Diœceſi, & iniungatur obſeruantia Decretorum circa caſuum reſeruationem, annullatis viuæ vocis Oraculis in contrarium: & quod obtinentes circa hoc ſpecificam conceſſionem in forma Breuis, debeant infra trimeſtre exhibere S. Congregationi, ſub pœna reuocationis. Et imponitur pœna ſuſpenſionis ab audiendis confeſſionibus ijs, qui prætextu facultatis præſumpſerint abſoluere, aut docere, poſſe abſoluere, petita, & non obtenta licentia ab Ordinario. Quod autem ſpectat ad declarationem, quia eſt de lege omnibus communi, et etiam ipſa omnibus communis, ſiquidem ineſt ipſi legi, nam vt dictum eſt *num.* 1457. declaratio nihil de nouo facit, ſed quod iam factum ſit, declarat; & proinde tanquam contenta in ventre legis afficit omnes, quos lex afficit, ſeu potius lex ſic declarata omnes afficit, abſque alia publicatione, quia lex iam publicata recipit talem declarationem; vnde ſufficit, quod declaratio quocunque modo veniat ad notitiam; quia ſe habet tanquam cum lege ipſa emanauerit, & publicata ſit, vt notant Anton. Gabr. *in commun. concluſ. tit. de reg. iur. concluſ.* 3. *num.* 9. plures citans. Mantica *de coniect. vlt. volun. lib.* 1. *tit.* 16. *num.* 7. Sardus *deciſ.* 21. *per totam*. Gratian. *Diſcep. Forenſ.* 147. *n.* 2.

1463 Quæ autem diſponuntur non habent locum extra Diœceſim Neapolitanam, quia ſunt pro ipſa ſpecialiter diſpoſita, vt conſtat ex tenore litterarum, & ad ipſam ſpecialiter diriguntur. Quod autem eſt ſpeciale non trahitur ad generale, cap. *Sanè de priuileg.* & inter alios notat Merlin. *deciſ.* 391. *num.* 25. Quod etiam conſtat ex fine diſpoſitionis, qui fuit præbere remedium abuſibus introductis in illa Diœceſi, quos Summo Pontifici nunciauerat Archiepiſcopus Neapolitanus, & ideo remedium tantum corpori infirmo erat adhibendum.

1464 Dubitatur, an per Decretum præfatum Vrbani VIII. & præſentes litteras, dum dicunt, per nullas ſubſequutas confirmationes priuilegiorum fuiſſe reſtitutam facultatem abſoluendi à reſeruatis, intelligatur etiam de confirmatione in forma ſpecifica. Et negatiuè reſoluendum eſt, vt reſoluit etiam Brunus *de priuileg. Reg. tract.* 5. *cap.* 2. *propoſ.* 2. Quia confirmatio ex certa ſcientia, & in forma ſpecifica habet vim reſtituendi priuilegium ablatum, & facit, quod de nouo concedatur. cap. *Si Apoſtolicæ de præben. in* 6. & notant Curt. iun. *conſil.* 342. *nu.* 20. Gozad. *conſil.* 62. *num.* 15. Gratian. *Diſcep. Forenſ. cap.* 992. *num.* 10. Merlin. *deciſ.* 743. *num.* 13. Roſella verbo *Abſolutio*, *num.* 123. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. regul. quæſt.* 8. *ar.* 3. Portel. *in dub. regul.* verbo *Priuilegij confirmatio*, *num.* 33. Suarez *lib.* 8. *de legib. cap.* 19. *num.* 4. Megal. *reſol. Variar.* 199. *n.* 8. *tom.* 2. Palaus *par.* 1. *oper. moral. tract.* 3. *diſp.* 4. *pun.* 2. §. 10. *n.* 5. Merol. *tom.* 3. *theol. moral. diſp.* 6. *de priuileg. cap.* 5. *dub.* 2. *num.* 61. Rota *deciſ.* 192. *num.* 1. *par.* 1. *Recent.* & *in Ianuenſi priuileg.* 28. *Iunij* 1619. *coram Eminentiſſimo Corrado*. Vnde ſi præfata Decreta intelligerentur etiam de confirmatione in forma ſpecifica, eſſent vera duo cõtradictoria: nam verum eſſet, quod per confirmationem ſpecificam reſtituta eſſet facultas abſoluendi à reſeruatis, & Pontifex confirmans dixiſſet, Reſtituo tibi hanc facultatem: & etiam verum eſſet, quod non eſſet reſtituta, quia ita habent præfata Decreta, & Vrbanus VIII. dixiſſet intelligendo de Pontifice confirmante, Non reſtituit tibi hanc facultatem: atque adeo diceret, quod factum non eſſet factum. Et hoc etiam colligitur ex præfatis litteris S. Congregat. ad Archiepiſcopum Neapolitanum, dum ordinat, ab ipſo iniungi, quod habentes confirmationem dictæ facultatis per litteras in forma Breuis, in forma ſpecifica, teneantur intra trimeſtre exhibere S. Congregationi, ſub pœna priuationis, & amiſſionis talis indulti, ſeu priuilegij. Ex quibus manifeſtum fit, quod ſupponit reuixiſſe talem facultatem per conceſſionem, ſeu confirmationem in forma ſpecifica emanatam poſt dicta Decreta.

1465 Rurſus, cùm imponatur pœna amiſſionis talis facultatis, niſi intra trimeſtre exhibeantur litteræ conceſſoriæ in forma ſpecifica S. Congregationi, dubitatur, an ſi aliqua religio haberet talem conceſſionem poſt emanata præfata Decreta, & religioſi degentes intra Diœceſim Neapolitanam non exhiberent conceſſionem S. Congregationi, ſiquidem ipſis ſolis fuit facta intimatio, tota religio amitteret huiuſmodi conceſſionem. Et negatiuè reſoluendum videtur; nam pœna huiuſmodi eſt impoſita ob inobedientiam, atque adeo non debet excedere inobedientes. Quia pœna debet afficere ſolum delinquentes. *l. Sancimus, C. de pœnis.* & *l. Si quis in ſuo, §. Legis, C. de inoffic. teſt.* & *l. Si pœna.* & *l. Crimen, ff. de pœn.* & *cap. Iam itaque* 1. *quæſt.* 4. & *cap. Si habes,* 24. *quæſt.* 3. & *cap. Quæſiuit, de ijs, quæ fiunt à ma. par. cap.* & *cap. Si compromiſſarius de elect. in* 6. & ideo cum tota religio nihil peccaue-

Digitized by Google

rit, non debet priuari ſuo priuilegio. Præſertim, quia quando religio non conſentit in factum ſubditi, non debet illius facto prægrauari, nec lædi, dum non conſentit in iure ſuo, iuxta ea, quæ tradunt Caſtrenſ. *conſil.*431. *num.*3. Roman. *conſil.*369. *num.* 18. Cardin. *conſil.*38. *in fine*. Afflic. *deciſ.*173. Gratian. *deciſ.*78. *num.*50. Rouit. *prag.*2. *de iuriſ. inuit non tur. num.*25. Gail. *obſer.*44. *num.*3. *lib.*1. Coſta *de ſcien. & ignoran. Cent.*2. *diſt.*66. *num.* 5. Cened. *qu.* 12. *canon. num.* 8. Tuſch. *Littera C. concluſ.* 1027. *num.* 3.

1466 Præterea in hac materia oritur dubium, quod facit valde ad praxim: An ſcilicet impeditus adire Epiſcopum poſſit abſolui à Parocho, aut ab alio ſacerdote inferiori. Negatiuam partem tradunt Alterius *de cenſur. tom.*1. *diſp.*6. *cap.* 6. ver. *Si quis poſtulet*. Filliuc. *tom.*1. *trac.*1. *cap.* 10. *n.* 289. Vaſquez de pœnit. *quæſt.*91. *ar.*3. *dub.*9. *num.*4. & *dub.*9. *num.*23. Quia ſacerdotes inferiores extra articulum mortis non habent iuriſdictionem in caſus reſeruatos. Econtra verò poſſe abſoluere in caſu, in quo vrgeret neceſſitas confitendi, aut ob celebrandum, aut ob vitandum ſcandalum, aut ex alio capite, & non pateret aditus ad Epiſcopum affirmant Canus, *Relect. de pœnit par.*5. §. *ſecunda concluſ.* Sotus *in* 4. *diſt.*18. *quæſt.*2. *ar.*5. *ad* 1. Ledeſma 2. *par.*4. *quæſt.*8. *ar.*3. *dub.* 3. *concluſ.*7. Suarez *diſp.*31. *de pœnit. ſect.* 3. Generaliter loquentes de omnibus reſeruatis: & in terminis proprijs Palaus *par.*4. *oper. moral. tract.* 23. *diſp. vn. pun.* 15. *num.*3. Henriquez *lib.*2. *cap.*15. *num.*3. *in Com. littera L.* & *cap.*10. *num.*4. Marchant. *in Tribun. Sacramen. tom.*1. *tract.* 2. *tit.*4. *quæſt.*8. *concluſ.*3. Et probabile putat Diana, & tutum *par.*9. *tract.*6. *Miſcel. reſol.*11. ver. *Ratio eſt*.

1467 Huius autem opinionis fundamentum eſt regula, quod impediti adire Sedem Apoſtolicam ſiue ratione infirmitatis, ſiue ætatis, ſiue ſexus, ſiue conditionis, & qualitatis perſonæ, ſiue quocunque alio legitimo impedimento, abſolui poſſunt ab Ordinario, & hæc regula formatur ex cap. *Mulieres*, & *cap. Noſcitur*. & *cap. de cætero, de ſent. excommunicat.* & ex alijs tex. Ergo etiam impeditus adire Epiſcopum poterit à ſuo Parocho, vel alio inferiori confeſſario abſolui à reſeruatis Epiſcopo; habet enim locum eadem regula, ſiquidem militant eædem rationes, quia nimirum reſeruatio reſpicit ſalutem animarum, non autem earumdem detrimentum, & ideo, quando vergeret in detrimentum, cenſetur conceſſa facultas abſoluendi. Rurſus Eccleſia non intendit obligare ad moraliter impoſſibile, aut ad graue detrimentum temporale, vt conſtat ex rationibus, ob quas conceditur, impeditos abſolui ab Epiſcopis; vnde neque etiam Epiſcopus in ſuis reſeruationibus debet ſtrictius obligare, cum debeat conformari intentioni Eccleſiæ. Et cum non adſit maior obligatio recurrendi ad Epiſcopum, quàm ad Romanam Sedem, dum hæc ceſſat, debet & illa ceſſare. Præterea cum omnis diſpoſitio intelligatur ſecundum ius commune, à quo recipit interpretationem, vt notant Roman. *Conſil.* 359. *num.* 24. ver. *Tertio*. Petrus Ancharan. *conſil.* 404. *num.* 3. Barboſa *in l.*1. *p.* 1. *num* 61. *ff. Soluto matrimonio*. Tiraquel. *tract. Le mort. par.*1. *declar.*2. *n.*2. Tuſch. *Littera D. concluſ.* 501. Valaſ. *conſult.* 41. *num.* 7. Reſeruatio quoque caſuum Epiſcopalis accipienda eſt iuxta ius commune, & ab ipſo debet recipere interpretationem. De iure autem communi reſeruatio non eſt ita ſtricta pro impeditis, vt non concedatur, poſſe abſolui ab inferiori. Nec obſtat, quod recurſus ad Epiſcopum facilior ſit, quàm ad Pontificem: Quia hoc ſolum operatur, quod non ita crebrò contingat caſus, ſed raro; non autem, quod ſtante impedimento, non excuſetur, ſicut etiam facilis eſt aditus ad Sedem Romanam pro ijs, qui habitant in locis vicinis, & tamen quando ſunt impediti abſolui poſſunt. Nec etiam quod nullus inferior habeat iuriſdictionem circa caſus reſeruatos extra mortis articulum, quia intelligitur de iuriſdictione per ſe, non autem de iuriſdictione per accidens ex præſumpta voluntate reſeruantis, & ratione tacitæ conditionis, quæ ineſt in reſeruatione, quod non ſit quò ad impeditos adire Superiorem, niſi quò ad obligationem comparendi, quando impedimentum eſt temporale.

1468 Sed quid dicendum, ſi impeditus adire Sedem Apoſtolicam pro caſu illi reſeruato, ſit etiam impeditus adire Epiſcopum, à quo in tali eſſet abſoluendus, abſolui poſſit à Parocho, aut ab alio inferiori Confeſſario. Negant Vgolin. *de cenſur. tab.* 1 *cap.*4. §.5. *n.*14. Vaſquez *quæſt.* 91. *de pœnit. ar.* 3. *dub.*8. *num.*4. & *dub.*9. *nu.*23. Bonac. *tom.*3. *diſp.*1. *quæſt.*22. *punc.* 2. *n.*22. Duard. *in Bul. cœnæ lib.* 3. §.2. *quæſt.*8. *num.* 28. & 38. Quia in Decreto Clemen. VIII. de caſib. reſer. decernitur, quod ſacerdotes inferiores non poſſint abſoluere, *Nullo caſu etiam neceſſitatis, vel impedimenti, niſi in articulo mortis*. Alij tamen ſentiunt, quod impeditus poſſit abſolui à Parocho, aut alio confeſſario. Ita Henriquez *lib.*6. *ſum. cap.*9. *num.*7. Canus *relect. de pœnit. par.*5. §. *ſecunda concluſio*. Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.*2. *ar.*5. *ad* 1. Ledeſma 2. *par.*4. *quæſt.*8. *ar.*3. *dub.* 3. *concluſ.*7. Suarez *diſp.* 3· *de pœnit. ſect.* 3. *num.*10. Alterius *de cenſur. tom.*1. *lib.*1. *diſp.*6. *c.* 8. ver. *Fundamentum verò*. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 7. *cap.*10. *n.*109. Vvigers *de ſacram. quæſt.* 21. *de excommunicat. dub.*8. *num.*48. Palaus *par.*4. *oper. moral. tract.*23. *diſp. vn. pun.* 15. §.4. *num.* 3. Fundamentum eſt, quia tota illa ratio, ob quam concedit, impeditos adire Romanam Sedem, abſolui ab Epiſcopo, militat etiam quando impediuntur, ne adeat Epiſcopum, alioquin reſeruatio non eſſet in vtilitatem, ſed in detrimentum animarum, & eſſet contra pietatem, & benignam mentem Eccleſiæ, & contra iuris diſpoſitionem, quia ſi ſemel ratione impedimẽti deſcendit ad inferiores facultas abſoluendi, deſcendit etiam ſecundum mẽſuram impedimẽti: præſertim quia remanet obligatio comparendi coram Superiore. Neq; obſtat Decretum Clementis VIII. quia procedit de abſolutione abſoluta, qua tollitur omnis obligatio, quæ conſurgit ex reſeruatione; non autem de ſola abſolutione à peccato relicta obligatione comparendi. Quia intentio Pontificis eſt, quod cognitio reſeruatorum ſpectet ad reſeruantes, quæ proinde ſaluatur impenſa abſolutione cum obligatione compartendi coram Superiore, cum adhuc ipſe cognoſcat de reſeruatis.

Digitized by Google

REVOCATIO LICENTIARVM

QVARVMCVMQVE LEGENDI, ET HABENDI *libros prohibitos.*

VRBANVS PAPA VIII.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

1469 APOSTOLATVS *officium nobis, nullo licet meritorum ſuffragio, Diuina Prouidentia commiſſum, poſtulat, vt ad ea vigilantiæ noſtræ partes propenſiùs intendamus, per quæ Religio Catholica, vbi Diuina gratia illæſa viget, conſeruetur; & vbi reſtitutione indiget, reparetur. Quapropter, cùm librorum prohibitorum lectio magno ſinceræ fidei cultoribus detrimento eſſe noſcatur, & ſicut accepimus, nimis exceſſiua ſit huiuſmodi libros legendi licentiarum copia: Nos, vt huic malo maturè occurratur, & impoſterum quàm cautiſſimè licentiæ huiuſmodi concedantur, quantùm cum Domino poſſumus, prouidere volentes: Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, dequè Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, Omnes, & ſingulas licentias legendi, & habendi libros quoſcumque ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſeu per Conſtitutiones Apoſtolicas, etiam ratione Aſtrologiæ iudiciariæ, vel aliàs quomodolibet prohibitos, quibuſcumque perſonis Laicis, & Eccleſiaſticis, tàm ſecularibus, quàm regularibus cuiuſcumque Ordinis, Societatis, & Inſtituti exiſtentibus, ac quacunque dignitate, etiam Eccleſiaſtica fulgentibus cuiuſcumque ſtatus, gradus conditionis, qualitatis, & præeminentiæ, etiam Speciali nota, & mentione dignis, ac per literas Apoſtolicas ad tempus, ſeu ad vitam, & aliter quomodocumque, & ex quacunque cauſa, tàm in forma Breuis, quàm aliter quomodocunque à Prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus, ſeu à quibuſcunque alijs à Nobis, vel ab eis facultatem, & auctoritatem habentibus, non tamen à Nobiſmetipſis, per litteras Apoſtolicas etiam in forma Breuis, ſeu Chirographum manu noſtra ſignatum, conceſſas, earum tenores præſentibus pro expreſſis, & inſertis habentes, hac noſtra perpetuò valitura conſtitutione, reuocamus, caſſamus, & annullamus, ac pro reuocatis, caſſis, & annullatis haberi, nullique ſuffragari, quinimmo libros per licentias huiuſmodi permiſſos legentes, aut habentes, pœnas in ſacris Canonibus, Conſtitutionibus Apoſtolicis, & Indicis librorum prohibitorum contentas incùrrère volumus, & declaramus. Decernentes, vt præſentes literæ poſtquam valuis Baſilicarum Sancti Ioannis Lateranenſis, ac Principis Apoſtolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apoſtolicæ, necnon in acie Campi Floræ affixæ fuerint, infra duos, citra montes, vltra vero montes, infra quatuor menſes ex tunc proximos, omnes, & ſingulos, ad quos ſpectat, arctent, & afficiant perinde ac ſi vnicuique perſonaliter intimatæ fuiſſent; Quodque dictis duobus, & reſpectiuè quatuor menſibus durantibus, ij, qui libros prohibitos huiuſmodi habuerint, eos ad Epiſcopum, ſeu Inquiſitorem, qui illos quantocitius comburere debeat, deferre; quique aliquos ſimiles libros prohibitos habere ſciuerint, eos denunciare tenentur: neque de cætero ſimiles licentiæ, niſi à Congregatione ſancti Officij, dum ſingulis hebdomadis coram Nobis habetur, vel ab alijs per Nos etiam in eadem Congregatione ſpecialiter deputandis, concedantur; ac quod earumdem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris, die 2. Aprilis 1631. Pontificatus noſtri anno octauo.*

M. A. Maraldus.

Digitized by Google

QVÆSTIONES.

1470 1 Quæ nam ſunt pœnæ contra hæreticorum libros, vel cuiuſuis auctoris ſcripta propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, damnata, aut prohibita, legentes, aut habentes.

2 Quas pœnas incurrunt, qui libros alia de cauſa prohibitos, legerint, vel habuerint.

3 Si quis compertus eſſet habere libros prohibitos, num ſe defendere poſſet, ſi diceret retinuiſſe ad confutandum.

4 Quid ſi quis damnatus Author viueret,& alia opera in futurum componeret, cenſerentur ne etiam damnata abſque noua prohibitione.

5 An prohibitio legendi libros hæreticorum, vel de fide, comprerendat etiam libros non impreſſos.

6 Quid de libris Catholicorum cum Scholijs, vel adnotationibus hæreticorum.

7 An ſuſpicio hæreſis, oriens ex retentione librorum hereticalium, procedat in hæredibus, qui non perquiſiuerunt omnes angulos domus defuncti, penes quem erant Scripturæ ſuſpectæ.

8 An Epiſcopi [abſque Inquiſitore poſſint cognoſcere, decidere, definire, & terminare cauſas illorum, apud quos reperiuntur libri prohibiti, non ſapientes manifeſtam hæreſim.

Quænam ſint pœnæ legentium libros, aut ſcripta hæreticorum, vel ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata. Vbi & de materia legentium. Quæſtio I.

SVMMARIVM.

1471 *Legens hæreticorum libros, aut ſcripta, ſiue aliàs ob ſuſpicionem hæreſis, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, ipſo facto excommunicatur.*

1472 *Contra legentes, aut retinentes libros hæreticorum hæreſim continentes, aut de religione tractantes, adeſt excommunicatio in Bulla Cœnæ.*

Nomine hæreticorum qui veniant.

1473 *Sufficit ſi libri hæreſim contineant.*

1474 *Quomodo tractare debeant de religione.*

Verba accipiuntur iuxta qualitatem perſonæ, ad quã referuntur.

1475 *Si liber obiter contineat hæreſim, an locum habeat excommunicatio Bullæ Cœnæ.*

Lex generalis eſt generaliter accipienda.

1476 *Liber quando dicatur continere hæreſim.*

1477 *Si ſint plura volumina, quæ non contineãt hæreſim, legi poterunt.*

Quid ſi volumen contineat plures libros, & non omnes contineant hæreſim.

1478 *Quinam libri tractent de religione.*

1479 *An neceſſarium ſit quod argumentum libri ſit de religione.*

1480 *Scholia hæreticorum ad Catholicorum libros an contineantur ſub excommunicatione Bullæ.*

1481 *Libri referentes hæreſes hiſtorialiter, aut ad impugnandum, non prohibentur.*

1482 *Libri compilati ab hæreticis, ſi contineant hæreſim &c. an prohibeantur in Bulla Cœnæ.*

1483 *An Epiſtolæ, folia, conciones, &c.*

Prohibitio extenditur ad extenſionem rationis.

1484 *Epiſtola dedicatoria, ad Lectorum proœmium libri hæretici an prohibeatur in Bulla Cœnæ.*

1485 *Libri Græcorum tractantes de ritibus Græcis an prohibeantur in Bulla Cœnæ.*

1486 *An libri infidelium continentes errores contra fidem.*

1487 *Libri Catholicorum, in quibus ſunt hæreſes, non prohibentur in Bulla Cœnæ. Et quid ſi fiat poſtea hæreticus.*

1488 *Si tantum oculis liber hæretici percurratur, locum non habet excommunicatio.*

1489 *Secus ſi liber lectus mente percurratur, aut memoriter recitetur.*

1490 *Caſu audientes legere librum hæretici, &c. non incurrunt excommunicationem.*

Quid ſi curet legi, vt audiat.

1491 *Legentes ad inſtantiam alterius libros hæreticos &c. incidunt in excommunicationem.*

Niſi excuſentur ex notabili damno imminente.

Quid ſi iuberentur legere in odium fidei.

1492 *Legens, ſed non intelligens librum non incurrit excommunicationem.*

Prohibitio non ſe extendit, quo non ſe extendit ratio finalis.

1493 *In lectione libri prohibiti in Bulla Cœnæ an detur paruitas materiæ.*

1494 *Quænam ſit paruitas materiæ.*

1495 *Quid ſi quis legeret in magna quantitate, in qua non eſſet hæreſis.*

Quid ſi hæreſis expungatur.

1496 *Manuſcripta hæreticorum continentia hæreſim cadunt ſub prohibitione, & eadem eſt ratio de ipſis ac de libris. Idem de libris paruis.*

1497 *An neceſſarium ſit, hæreticum damnatum eſſe, vt quò ad libros ipſius locum habeat excommunicatio Bullæ Cœnæ.*

1498 *Libri Magiæ, Necromantiæ, &c. an contineantur ſub excommunicatione Bullæ Cœnæ.*

Quæ

Digitized by Google

1499 *Quæ notitia requiratur in legente, vt locum habeat excommunicatio Bullæ Cœnæ.*
Quæ ignorantia excuſet.
1500 *Excluſio prauæ intentionis non excuſat.*
1501 *Prohibitio legendi libros hæreticorum continentium hæreſim afficit perſonas cuiuſcumque generis. An etiam Inquiſitores.*
1502 *An etiam Catholicos degentes mixtim cum hæreticis.*

1471 Ad Primum, Reſp. Quod inter cœteras pœnas ſuper hoc ab Apoſt. Sede, ſacriſq; Canonibus conſtitutas, illa etiam eſt, vt qui hæreticorum libros, vel cuiuſuis Auctoris ſcripta propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, aut prohibita legerit, habuerit ve, ipſo iure in excommunicationis pœnam ſum. Pontif. reſeruatam incurrit; eamque ob cauſam in eum ſeu ſecularem, ſeu regularem, tamquam de hæreſi ſuſpectum inquiri, & procedi licet prout habetur in regulis Indicis librorum prohibitorum auctoritate Pij IV. primum editi, poſtea à Sixto V. aucti, & demum fel. record. Clemen. VIII. iuſſu recogniti, & publicati.

ADDITIO.

1472 Diſtinctius præſens dubium eſt enucleandum. Quia non eſt eadem ratio de omnibus libris: nam contra legentes, aut retinentes libros hæreticorum continentes hæreſim, vel de religione tractantes, extat excommunicatio in Bulla Cœnæ, ibi. *Ac eorum* (hæreticorum quorumcunque) *libros hæreſim continentes, vel de religione tractantes, ſine auctoritate noſtra, & Sedis Apoſtolicæ ſcienter legentes, aut retinentes, &c.* & proinde ita reſeruata eſt Summo Pontifici, vt neque Regulares virtute priuilegiorum ab ea abſoluere poſſint. Ex quibus conſtat, quod ad contrahendam hanc excommunicationem, ex parte librorum duæ conditiones requiruntur: prima, quod ſit hæretici, altera, quod liber tractet de religione, aut hæreſim contineat. Nomine autem hæreticorum non veniunt quicunq; hæretici, ſed tantum publici, & notorij, & proinde aut debent eſſe denunciati tanquam hæretici, aut debent publicè aliquam hæreticorum ſectam profiteri. Quod colligitur ex ipſo Canone, nam anathematizat hæreticos iuxta ſectas, vt Huſſitas, &c. omnes, ac alios hæreticos quocunque nomine cenſeantur, & cuiuſcunque ſectæ exiſtant; Et poſtea deueniens ad libros ſubdit, *Ac eorum libros, &c.* dictio autem *eorum* refertur ad nominatos, & proinde intelligitur de hæreticis alicuius ſectæ. Et ratio eſt: Quia vt locum habeat excommunicatio, debet legenti conſtare, quod violat prohibitionem, & conſequenter, quod Auctor ſit hæreticus: non poteſt autem conſtare, niſi profiteatur hæreſim aliquam damnatam, atque adeo niſi ſit alicuius ſectæ damnatæ.

1473 Quod ſpectat ad alteram conditionem, dubium eſt, an copulatiue debeant hæreſim continere, & de religione tractare, an verò ſufficiat vnum aut alterum ſub diſiunctione. In quo certum eſt, quod ſufficit, quod hæreſim contineant: tum quia tota ratio prohibitionis, quæ eſt vitare ne fideles ex lectione inficiantur, reperitur in libro, qui hæreſim continet. Tum quia eo ipſo, quòd continet hæreſim, aliquo modo de religione tractat. Vnde ſolum difficultas eſt, an ſufficiat, quod tractet de religione, licet non contineat hæreſim Et negatiuè reſpondet Sayr. *lib.3. de cenſur. cap.5. num.12.* Quia ſi non continent hæreſim, ceſſat ratio prohibitionis, cum non adſit periculum, quod legens in hæreſim labatur. Econtra verò ſufficere, quod tractent de religione, etiamſi non contineant hæreſim, docent Vgolin. *de cenſur. in Bull. Cœnæ, can.1. ver. validè ratione tractantes, num.2.* Farinac. *quæſt.80. de hæreſi num.32.* Azot. *par.1. lib.8. cap.16. quæſt.5.* Sanchez *lib.2. ſum. cap.10. num.34.* Suarez *diſp. 20. de fide ſect.2. num.15.* Facundez *præcep. 1. Decalog. lib.1. cap.14. num.5.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap.3. dub.9. §. 5. num.9.* Pucron. *in Bull. Cœnæ cap. 1. §. Ac eorumdem lib.5. num.184.* Roccaful. *3. par. prax. lib.3. cap 8.* Duard. *in Bull. Cœnæ lib.2. can.1. q.40. num.2.* Quia canon alternatiue loquitur, & ideo, vt locum habeat, ſufficit verificari alteram partem.

1474 Videtur tamen hæc poſterior ſententia temperanda: vt ſcilicet canon tunc locum habeat quò ad libros tractantes ſolum de religione, quando tractant hæretico modo; hoc eſt cum proportione ad doctrinam hæreticam, aut diſponendo ad hæreſim, aut ſi doctrina aliquo modo relationem habeat ad hæreſim. Nam licet tractare de religione ſtet alternatiuè, debet tamen accipi iuxta ſubiectam materiam, atque de libris tractantibus de religione qui ſint hæreticorum, quatenus hæreticorum, & cum aliquo influxu hæreſis in tractationem, nam verba accipiantur iuxta qualitatem perſonæ, ad quã referuntur, *l. plenum, §. Equitij, ff. de vſu, & habit.* & *l. ex militari, ff. de teſtam. milit.* & notant Fuſar. *de ſubſtit. quæſt. 339. num. 32.* Mangil. *de imputat. quæſt.126. num.8.* Caſtil. *lib.5. controuer. par.2. c.84 num.6.* Quod etiam colligitur ex regula 3. Indicis, vbi Adnotationes in Sacram Scripturam, cuiuſcunque ſint, expunctis locis ſuſpectis permittuntur. Et ex regula 8. vbi: Quod libri, quorum principale argumentum bonum eſt, in quibus tamen obiter aliqua inſerta ſunt, quæ ad hæreſim, ſeu impietatem, diuinationem, ſeu ſuperſtitionem ſpectant, à Catholicis Theologis Inquiſitionis Generalis auctoritate expurgati concedi poſſunt. Vnde ſi liber de religione tractans, catholicè tamen, ab hæretico edatur, non videtur comprehendi ſub præſenti canone. Nec dici poteſt quod prohibeantur in odium Auctoris, nam eorumdem libri, qui de religione non tractant, approbati, conceduntur ex regula 2. Indicis.

1475 Circa hæreſis continentiam dubitatur, an ſufficiat, vt locum habeat excommunicatio in Bulla Cœnæ, ſi obiter, aut incidenter vna, aut altera hæreſis ſit inſerta. Affirmant Suarez *diſp.21. de cenſur.*

*ſur. ſect.*2. *num.*10. Sanchez *lib.*2. *ſum.cap.*10.*n.*34. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.*1. *can.*1. *quæſt.*39. *nu.*2. Laiman. *lib.*2. *tract.*1. *cap.*15. *num.*4. Bonac.*diſp.*2. *de cenſur. in partic. quæſt.*5. *punct.*4. *num.*9. Palaus *par.*1. *tract.*4. *diſp.*2.*punct.*10.§.1. *num.*7. Coninch. *diſp.*18. *de fide dub.*11. *num.*177. Filliuc: *tractat.* 12. *num.*204. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.*1.*c.*14.*n.*15. Granad. 2.2. *tract.*15. *diſp.*10. *in fine*. Ouied. *controuer.*12. *num.*7. Petrus Hurtad. *diſp.* 76. *de fide* §.295. Tamburin. *lib.*2. *in Decal. cap.*1. §.7. *num.*7. Leander *de cenſur. tract.*3. *diſp.*1. §. *quæſt.*39. Trullench. *lib.*1. *in Decal. cap.*3. *dub.*9. §.5. *n.*19. Rocaful. *par.*3.*prax.lib.*3. *cap.*8. Quia eo ipſo, quod vna hæreſis obiter inſeratur, valet, quod hæreſim contineat, & cum generalis ſit lex, eſt generaliter accipienda *l.* 1. §. *generaliter*, *ff. de leg. præſt.* Vnde nec canon dicit libros tractantes de hæreſi, ſicut dicit tractantes de religione, ſed continentes hęreſim. Alij tamen volunt non ſufficere, quod incidenter tractent vnam, aut alteram hęreſim, ſed debere ex profeſſo tractare. Ita Graff. *par.* 1. *deciſ. lib.* 4. *cap.*18. *num.*40. Sayr. *lib.*3. *de cenſur. cap.*5. *nu.* 12. Anton. Souſa *in Bull. Cœnæ diſp.* 13. *num.* 2. *in fine*.

1476 Videntur tamen conciliari poſſe hæ opiniones, ſi dicatur, quod continere hęreſim non ſit eam quocumque modo inſertam habere, ſed eſſe doctrinali modo traditam, ſeu confirmatam, & declaratam, & proinde canonem procedere de libris hoc modo continentibus hęreſim, ſiue ex profeſſo, ſiue per digreſſionem, ſiue obiter, & incidenter. Quod ex eo tollitur, quia, niſi ponantur doctrinali modo, non habent vim ad inficiendum, & trahendum aſſenſum; vnde ceſſat ratio prohibitionis, vt conſtat in libris, qui continent catalogum hęreſum abſque impugnatione, qui non ſunt prohibiti, quia non tendunt ad docendam hæreſim. Præterea quia ſi hęreſis non traditur doctrinali modo, non videtur liber hęreſim continere, niſi materiali modo. Siquidem continentia libri, vt ſit formalis, & vera continentia, debet eſſe iuxta naturam libri. Vnde cum libri ordinentur ad communicandum cœteris quę in ipſis traduntur, ea tantum continere dicuntur, quæ legentibus communicare poſſunt, & proinde quæ traduntur doctrinali modo, dum agitur de doctrinalibus.

1477 Aduertunt tamen Vgolin. *de cenſur. in Bull. Cœnæ can.*1. verbo *ac eorumdem libros*. §.1.*n.*2. ver. *ſexto*, Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *numer.* 36. Duar. *in Bull. Cœnæ lib.*2. *can.*1. *quæſt.*39. *num.*10. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.*14. *numer.*17. Trullench. *lib.*1. *in Decal. cap.*3. *dub.*9. §.5. *num.*19. Ouied. 2.2. *controuer.* 12. *num.* 8. Diana *par.*6.*tr.*6. *reſol* 55. Leander *de cenſur. tract.*3. *diſp.*1. *quæſt.*42. Quod ſi hęreticus eiuſdem operis volumina plura ediderit, & vnum tantum hæreſim contineant, cœteri legi poterunt, nec habebit locum excommunicatio, quia non legetur liber continens hæreſim. Quod extendit Sanchez etiam quando plura volumina iuxta operis ſeriem diſtincta in vnicum volumen vniuntur, in quo contineatur volumen hæreſim continens. Econtra verò incurrere in excommunicationem legentem librum, qui eſt pars eiuſdem voluminis, quando ſcilicet volumen diſtinguitur in primum, ſecundum, tertium librum, &c. etiamſi ob magnam molem voluminis diuidatur in plures tomos, quia hæc eſt per accidens, & ſemper liber, qui legitur, eſt pars eius voluminis. Hæc tamen contraria videntur Regulæ iuris, quod vtile per inutile non vitiatur: vnde cum libri continentes hæreſim prohibeantur legi ex eo, quod hæreſim contineant, dum idem tractatus diuiditur in plures libros, ſeu quæſtiones, & in vna tantum, aut altera contineatur hæreſis, cœteri libri, aut quæſtiones, quamuis ſint eiuſdem voluminis ſex tomi, non videntur prohiberi, quia tanquã vtile non videntur vitiari per inutile, nec ratio prohibitionis locum habet in ipſis. Nec valet, quod cum prohibeatur totus liber prohibentur etiam ſingulæ partes: Quia cum totum non prohibeatur ratione ſui, ſed ratione partis, detracta hac parte ceſſat prohibitio: & ideo cum ſit diuerſa ratio in hoc caſu totius, ac ſingularum partium, non valet argumentum à toto ad ſingulas partes ſeorſim ſumptas, iuxta ea, quæ notant Cephal. *conſil.*601. *num.*40. *vol.*4. Surd. *conſil.*435. *num.* 22. Ioſeph de Ruſticis *in l. cum accuſ. ff. de condit. & demonſtr. lib.*3. *cap.*4. *num.*4. & ideo ita tenet Vgolin. *de cenſur. Papæ reſer. par.*2. *cap.*1. ver. *ac eorumdem libros*, §.1. *verſ.*6.

1478 Quod ſpectat ad libros de religione tractantes, aduertendum eſt, vt notant Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.*10.*num.*21. Suarez *diſp.*20. *de fide ſect.*2.*n.*16 Palaus *par.*1. *tract.* 4. *diſp.* 2. *punct.* 10. *num.*5. Facundez *præcep.* 1. *Decal. cap.*14. *numer.*14. Ouiedus 2.2. *controuer.*12. *num.*15. Pellizar. *tom.*2. *manual. tract.* 6. *cap.*5. *num.*20. quod omnes libri tractantes quocunque modo aliquod argumentum S.Scripturę, materias theologicas, ſiue ſpeculatiuas, ſiue morales, atque adeo etiam vt vocant, caſus conſcientiæ; de virtutibus, & vitijs in ordine ad finem ſupernaturalem, non autem in ordine morali tantum; de cultu DEI, & Sanctorum; de ritibus Religionis concernentibus Religionem ſiue Catholicam, ſiue reprobatam; de miniſtris Eccleſiæ; dicuntur tractare de Religione. Quia Religio non accipitur prout eſt quædam ſpecialis virtus: ſed prout complectitur materias religioſas, ſeu concernentes ſiue in ordine ad notitiam, ſiue in ordine ad operationem, directionem hominis ad ſalutem, & ita notant Doctores *num. ſequenti* citandi. Et ratio eſt: Quia cum ad Eccleſiam pertineat dirigere homines ad ſalutem, pertinet etiam auertere ea, quæ impedire poſſunt conſequutionem ipſius, atque adeo infectionem circa doctrinam, quæ ducit ad ſalutem, & bonos mores, & ideo ſolum quò ad hæc ſe extendit eius cura, dum prohibet libros tractantes de religione, & ideo tractantes alias materias non tractant de religione.

1479 Difficultas tamen eſt, an vt dicantur tractare de religione neceſſarium ſit, quod argumentum libri ſit de religione, an verò ſufficiat, quod tractet de religione, licet argumentum libri ſit de alia materia. Aliqui cenſent neceſſarium eſſe ad contrahendam excommunicationem, quod tractet ex inſtituto. Ità Graſ.*par.*1. *deciſ. lib.*4. *cap.*18.*n.*40. Alij verò volunt ſufficere, quod tractet notabiliter de religione ex profeſſo, licet argumentum ſit de alia materia. Ita Sanchez *lib.*2. *ſum. cap.* 10. *nu.*34

Azor.

Digitized by Google

Azor. *par.1.lib.8.cap.16. quæſt.5.* Alterius *de cenſur. lib.5. diſp.3.cap.6.* ver. *in primo.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap 3. dub.9.§.5. num.* 19. Duardus *in Bull. Cœnæ lib.2. can.1. quæſt.2. num.* 2. Suarez *de fide diſp.20. ſect.2. num.16.* Rodriquez *in addit. ad Bull. Cruc. §.8. num.68.* Portel. *in rub. regul.* verbo *libri prohibiti, num.*8. Facundez *præcep.1. Decal.lib.1.c.14. num.* 15. Bonac. *diſp.2. de cenſur. in particul. qu.* 5. *punct.4. num.19.* Ouied. *2.2. controuer.12.num.16.* Pellizar. *tom.2. manual. tract.6.cap.5.num.20.* Roccaſul. *par.3. lib.3.cap.8. num.* . . . Leander *de cenſur. tract.3. diſp.1. §.1. quæſt.* 39. Quia vt verificetur, quod tractet de religione, non eſt neceſſarium, quod propoſitum argumentum ſit de religione, ſed ſufficit, ſi in libro diſſeratur de religione ex profeſſo, & non obiter; poteſt enim idem liber tractare de pluribus materijs diuerſis ab argumento propoſito per digreſſionem.

1480 Maior difficultas eſt circa ſcholia hæreticorum ad libros catholicorum, ſi contineant hæreſim, aut de religione tractent. Quod autem hæc ſcholia non contineantur ſub prohibitione huius canonis, tradunt Sanchez *lib.2. ſum. cap.10. num.* 25. Duard. *in Bull. Cœnæ lib.2. can.1. quæſt.43. num.* 2. Nauar. *cap.27. manual. num.36.* Rodriquez *in Bull. Cruc. §.9. num.* 78. Souſa *cap. 12. diſp. 13. num.* 7. Bonac. *diſp.1. de cenſur. in part. quæſt.2. punct.4.n.6* Laiman. *lib.2. tract.1. cap.15. num.* 1. Sanctarel. *de hæreſi cap.13. dub. vn. num.* 4. Facundez *lib. 1. in Decal. cap.14. num.8.* Pellizar. *tom.2. manual. tr. 6. cap. 5. num.6.* Graſ. *par.1. deciſ. lib.4. cap.18. n. 43.* Tamburin. *lib. 2. in Decal. cap.1. §.7. num. 9.* Leander *de cenſur. tract.3. diſp.1. quæſt.48.* Quod extendunt, etiamſi ſcholia ſint maior pars libri. Et fundamentum eſt. Quia iuxta communem modum loquendi, liber cum ſcholijs non denominatur ab auctore ſcholiorum, cum ſint acceſſoria materiæ, ſed ab auctore qui primo compoſuit librum: vnde licet Commentaria Caietani excedant ſummam D. Th. liber tamen non dicitur Caietani, ſed D.Th. Vnde non erit liber hæretici, quamuis habeat ſcholia ab hæretico compoſita, canon autem procedit ſolum de libris hæreticorum. Verum ſi hoc haberet locum poſſent legi Commentaria hæreticorum in Sacram Scripturam quantaſcunque hæreſes continerent ex eadem Scriptura confirmatas. Itaque tenendum eſt, quod canon Bullæ comprehendat etiam ſcholia hæreticorum, ſi hæreſim contineant aut de religione tractent. Ita Alterius *de cenſur. in explicat. can. 1. Bull. Cœnæ, lib.5. diſp.2. cap.6. dub.1.* Suarez *diſp.20 de fide ſect.2, num.13.* Ratio eſt, quia cum in Bulla Cœnæ ponitur excommunicatio contra legentes libros hæreticorum, genitiuum hoc, hæreticorum, non tam importat denominationem, quã perſonalitatẽ ſcriptoris, quia genitiuum de ſui natura importat perſonalitatem. Cap. *ſi gratioſè de reſcriptis in 6.* vbi Gloſ. verbo *ſue*. Io. Andr. *num.5.* Franc. *nu.7.* Gemin. *num.12.* Rota *deciſ.29.num.7.par.3.recent.* Vnde procedit de libris, qui referuntur ad perſonas hæreticorum tanquam ſcriptores. Liber autem conſtans ex ſcholijs hæretici, refertur ad ipſum, vt auctorem, & ſcriptorem. Sed quid ſi liber ſit hæretici, commentaria autem Catholici. Reſp. Contineri ſub prohibitione Bullæ Cœnæ. Ita etiam Ouiedo, 2.2. *controuer. 12. num. 9.* quia ſemper textus eſt liber hæretici, & continet adæquatam rationem prohibitionis, ob quam ſecundum ſeipſam ſeorſim prohiberetur. Et à fortiori ſi in commentarijs explicaretur hæreſis. Quod ſi nil hæreticum continerent, adhuc ratione textus liber prohibitus eſſet.

1481 Ex quibus deducitur, quod ſi quis legeret libros Catholicorum, in quibus aut hiſtorialiter referantur hæreſes, aut inſerantur cum ſuis explicationibus, & argumentis ad impugnandum eo animo, vt ſciret doctrinam hæreticorum, non incurreret excommunicationem Bullæ Cœnæ: nec etiam aliquam aliam. Ita Nauar. *in Manuali cap.27.nu.36.* Filliuc. *tom.1. tract.15.cap.2.quæſt.8.num.4.* Duard. *in Bull. Cœnæ lib.2. can.1. quæſt. 43. num. 5.* Souſa *in Bull. Cœnæ cap.12. diſp.13. num.7.* Sanchez *lib. 2. ſum. cap. 10. num.23.* Reginal. *lib.9. prax. fori pœnit. num.253.* Azor. *par.1. lib.8. cap.16. quæſt.2.* Suarez *tom.1. de cenſur. diſp.21 ſect.2. num.10* Alterius *de cenſur. lib.5. diſp.2. cap.6. dub.1.* Laiman. *lib.2. tr.1. cap.15. num.1.* Vgolin. *de cenſur. reſer. par.2. cap.1.* verbo *ac eorum libros*, Sanctarel. *de hæreſi capit. 13. dub. vn. num.3.* Facundez *præcep.1. Decal. lib.1. c.14. num.6.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap. 3. dub. 9 §.5. num.15.* Coninch. *diſp.18. de fide dub.11. num.* 177. Leander *de cenſur tract.3. diſp.1. quæſt.* 47. Bonac. *diſp.1. de cenſur. in par. quæſt. 2. punct. 4. num.21.* ver. *ſecundo*. Quia non verificatur diſpoſitio Bullæ Cœnæ, cum non legat librum hæretici, ſed Catholici. Quod extendunt, etiamſi legat animo imbibendi errores, quia non punitur affectus, ſed effectus. Verum, vt rectè aduertit Duand. *cit.* peccabit mortaliter, ſi ex hac lectione adſit periculum infectionis, cum ſciens tali periculo ſe exponat.

1482 Sed quid dicendum de libris compilatorijs hæreticorum, ſi hæreſim contineant, aut de religione tractent? Reſp. Duard. *lib.2. in Bull. Cœnæ. can.1. quæſt.45. num.6.* Non comprehendi ſub excommunicatione Bullæ Cœnæ; niſi in compilatione inſereretur aliqua materia alicuius hæretici, quæ hæreſim contineret, aut de religione tractaret, ita *num.* 10. Quia compilatio non eſt liber hæretici, ſed illorum auctorum, ex quibus conſtat. Addit, quia compilatio non eſt propriè liber apud iuriſperitos, ſed volumen quoddam continens plures libros. Verum hoc non tollit, quin ſit propriè liber, ſicut propriè liber eſt Sacra Scriptura, licet contineat libros plurium Auctorum. Itaque opinio Duardi locum habet, ſi compilator nihil de ſuo inferat, quia tunc liber erit iudicandus iuxta qualitatem collectorum. At ſi de ſuo ponat, in quo doctrinali modo hæreſes contineantur, aut ex profeſſo de religione tractet concinnando ex aliorum ſententijs ſuum opus, cum relatione ad hæreſim, ſeu cum aliquo influxu hæreſis, certè legens incurret excommunicationem Bullæ Cœnæ, cum ſit eadem ratio, ac ſi tota materia eſſet ab ipſo compoſita. Si verò pauca de ſuo inſerant, ſi indigeant expurgatione, ea præmiſſa conceduntur, atque adeo etiam ſi non indigeant, iuxta regulam quintam Indicis: vnde locum non habebit præſens excommunicatio.

1483 De Epiſtolis autem, aut folijs, concionibus hæreticorum hæreſim continentibus, aut de religione

Digitized by Google

ligione tractantibus,negant includi ſub hac excommunicatione Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 20. Souſa *in Bul. Cœna*, *cap.* 12. *diſp.* 13. *num.* 5. §. 1. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 5. *pun.* 4. *num.* 18. Portel. verbo *Libri prohibiti*, *num.* 7. Duard. *in Bul. cœna lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 55. *num.* 11. Palaus *part.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 2. *pun.* 10. §. 1. *num.* 5. Hurtad. *diſp.* 10. *de cenſur. difficul.* 12. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 11. Ouiedus 2. 2. *controuer.* 12. *numer.* 12. Leander *part.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 44. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *num.* 10. Quia nomine libri non veniunt Epiſtolæ,folia, conciones, & huiuſmodi. Oppoſitum tamen tenent Vgolin. *de cenſur. par.* 2. *can.* 1. verbo *Ac eorumdem*, *nu.* 2. ver. *Nonò*. Suarez *diſp.* 20. *de fide ſect.* 2. *n.* 10. Laiman *lib.* 2. *tract. de fide*, *cap.* 15. *numer.* 3. Megal. *par.* 5. *Inſtit. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 55. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 180. *nu.* 30. Granat. 2. 2. *controuer.* 15. *diſp.* 10. *num.* 7. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *num.* 16. Roccaful. *par.* 3. *lib.* 3. *capite dub.* 2. Et rectè, quia in hoc canone excommunicationis nomen libri non ſignificat materialitatem libri, nempe folia tali pacto complicata; ſed formalitatem, quatenus ſcilicet continet doctrinam, & aliquod legendum; quod ſaluatur ſiue epiſtolæ ſint, ſiue conciones,ſiue folia,ſiue quid ſimile.; & in his quoq; militat ratio legis, quæ eſt prouidere, ne fideles ex lectura inficiantur, & ne hęreſes propagentur. Et cum ſit lex fauorabilis, nam lata eſt in fauorem fidei, & in fauorem fidelium,ad eos pręſeruandos in fide, extendenda eſt ad extenſionem rationis. cap. *Cum dilecta de confir. vtili, vel inutili.* & *l. Ad gere.* §. *Quamuis*, *ff. de iurepatron.* Et quamuis habeat annexam pœnam excommunicationis, non eſt tamen pœnalis, quia pœna non eſt per ſe primò intenta, ſed eſt in ſubſidium legis prohibitiuæ.

1484 Quod ſi epiſtola ſit inſerta in libro hæretici, vt ſi eſſet epiſtola ad Lectorem, ſicut etiam proœmium, ſeu pręfatio, incidere in excommunicationem Bullę addit Vgolin. *num. præced. cit.* & conſentiunt Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 30. Portel. *in dub. Regul.* verbo *Libri in Addit. num.* 5. Sanctarel. *de hæreſi. cap.* 13. *num.* 2. Lezana *in ſum.* verbo *Libri*, *num.* 20. Laiman *lib.* 2. *trac.* 1. *cap.* 15. *num.* 5. Facundez *Præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *capit.* 14. *numer.* 12. Quia legit partem libri. Quod quidem mihi certum eſt,ſi contineant hæreſim, aut de religione tractent. At dubito,ſi non contineant hæreſim,nec de religione tractent, quia non ſunt propriè pars libri formaliter, cum ſint præparatoria quædam ad librum, & extra argumentum, ſeu tractatum libri: & ſolum materialiter poſſunt dici pars, quatenus ſunt quædam folia ipſius.

1485 De libris autem Græcorum, aliorumque Orientalium, qui tractant de ritibus Græcis, non conueniunt Doctores. Nam aliqui volunt, quod comprehendantur ſub excommunicatione Bullæ cęnæ; quia ſunt hæretici, cum habeant plures errores circa proceſſionem Spiritus Sancti, Purgatorium, Primatum Papæ &c. Ita Suarez *diſp.* 20. *de fide ſect.* 1. *num.* 12. Facundez *præcep.* 3. *Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 2. Alij verò docent non comprehendi, quia Græci, cæterique Orientales non ſunt hæretici, ſed ſchiſmatici. Ita Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 8. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 27. Duard. *in Bullam cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 50. *num.* 2. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *num.* 15. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 49. Et hæc poſterior ſententia eſt ſequenda,ſed ex alio fundamento: quia nimirum non omnes Græci hæretici ſunt, & ideo non ſtatim ac liber aliquis eſt alicuius Græci, aut alterius Orientalis, eſt habendus pro libro hæretici: vnde non intrat canon Bullæ, quia eſt contra ſcienter legentes libros hæreticorum, vnde oportet,quod ſciant, Auctores eſſe hæreticos. Quod ſi ex lectura deprehendantur hæretici Auctoris, erunt prohibendi, vt poſſint fideles ab ipſis cauere.

1486 Similiter de libris infidelium; in quibus continentur errores contra fidem, docent,non ſubijci canoni Bullæ cœnæ, & ideo legentes non incurrere excommunicationem in ipſo latam. Ita Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 22. Duard. *in Bul. cœnæ*, *lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 35. *num.* 3. Souſa *cap.* 12. *diſp.* 13. *num.* 8. Vgolin. *de caſib. reſer. part.* 2. *cap.* 2. verbo *Ac eorumdem*, §. 1. *num.* 3. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 5. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *num.* 15. Alter. *lib.* 5. *de cenſur. diſp.* 2. *c.* 6. *init.* Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 2. *pun.* 10. §. 1. *num.* 1. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. in particul. q.* 2. *pun.* 4. *num.* 11. ver. *Tertiò*. Leander *par.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 36. Quia non ſunt libri hæreticorum. Quod etiam extendunt ad Catechumenos,quia licet deficiant à fide, non ſunt propriè hæretici, quia cum non ſint baptizati, non ſunt profeſſi fidem in facie Eccleſiæ.

1487 De Catholicorum libris, in quibus ſunt hæreſes quantumuis damnatæ, quas tamen ignoranter tradiderunt, atque adeo tantum materialiter fuerunt hæretici, tradunt Vgolin. *de cenſur. Papæ reſeruatis par.* 2. *cap* 1. verbo *Ac eorumdem libros*, §. 1. *num.* 2. ver. *Quinto*. Sanchez *lib.* 2. *ſum. capit.* 10. *num.* 24. Duard. *in Bul. cœnæ*, *lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 35. *num.* 4. Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 36. Laiman *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 2. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *c.* 16 *quæſt.* 2. Sanctarel. *cap.* 19. *de hæreſi, dub. vn. nu.* 3. Suarez *de fide*, *diſp.* 20. *ſect.* 2. *n.* 10. Rodriquez *in Bul. cruc.* §. 9. *n.* 78. Bonac. *de cenſur. in particul. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *pun.* 4. *num.* 21. ver. *Quintò*. Facundez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 14. *n.* 6. Legentes non incurrere excommunicationem Bullæ cœnæ, quia in hac lectione non verificatur diſpoſitio ipſius, cum non legant libros hæretici. Quod etiam habet locum, ſi auctor libri incidat poſtea in hæreſim, vt notant Souſa *in Bul. cœnæ cap.* 12. *diſp.* 13. *num.* 11. Bonac. *citat.* Ouiedus 2. 2. *controuer.* 12. *num.* 5. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 48. Ob eamdem rationem, quia non eſt liber hæretici, eo, quod non eſſet hæreticus, quando ipſum ſcripſit: in tantum enim liber dicitur hæretici, in quantum ab hæretico originem habet.

1488 Excommunicatio autem Bullæ cœnæ locum habet; etiamſi tantum oculis liber percurratur, licet nulla interueniat pronunciatio. Ita communiter Graſ. *par.* 1. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 45. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *num.* 22. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 2. *pun.* 1. §. 2. *num.* 2. Roccaful. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. *dub.* 6. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 54. Vgolin. *de cenſur. reſer.*

Digitized by Google

*ſtr. ſum. Pontifici, par.*2. *cap.* 1. verbo *Ac eorum libros.* §. 1. ver. *Quartò*. Souſa *in Bul. cœnæ cap.* 12. *diſp.*13. *num.*5. Bonac. *de cenſur. in particul. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *pun.*4. *n.*12. Suarez *diſp.*20. *de fide ſect.* 2. *num.*18. Sanchez *lib.*2. *ſum. cap.*10. *num.*41. Duard. *in Bul. cœnæ lib.*2. *can.* 1. *quæſt.*35. *num.*31. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.*1. *cap.*14. *num.*23. Ratio eſt, quia lectio non requirit prolationem verborum, ſed ſufficit quod ex libro hauriatur notitia eorũ, quæ in ipſo ſcribuntur, quod fit, dum oculis percurritur.

1489 Econtra non habet locum exommunicatio, ſi quis mente percurrat librum, quem prius legit, & attentionem conuerſam habeat ad librum iam lectum, quia non interuenit lectio, quia lectio requirit librum præſentem, neque eſt actus merè internus, & proinde non ſubiacens cenſuræ, vt notat etiam Suarez mox citandus. Et quamuis Graſ. *par.* 1 *deciſ. lib.*4. *cap.*18. *num.*45. teneat, quod memoriter recitans hos libros, aut partem, incurrat excommunicationem Bullæ cœnæ, & ex parte approbet Sayr. *lib.*3. *de cenſur. cap.* 5. *num.* 13. admittens ſolum non incurrere ſi recitet bono fine: Attamen abſolutè dicendum eſt, non incurrerere, vt tradunt Vgolin. *par.*2. *de cenſur. Papæ reſeruatis*. verbo *Ac eorumdem libros*, §. 1. *num.*4. ver. *Decimò*. Nauar. *c p.*27. *Manual. num.* 56. ver. *Septimò*. Sanchez *lib.*2. *ſum. cap.*10. *num.*47. Suarez *diſp.* 20. *de fide. ſect.*2. *num.*18. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 4. Sanctarel. *de hæreſi, cap.* 13. *num.* 8. Facundez *præcep.* 1. *Decal. cap.* 14. *num.* 25. Duar. *in Bul. cœnæ lib.*2. *can.*1. *quæſt.*49 *num.*2. Filliuc. *tract.* 16. *c.* 2. *quæſt.*8. *nu.*45. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.*3. *dub.*9. §.5. *num.* 24. Roccaful. *par.*3. *praxis cap.*8. §. *de legentib. dub.* 16. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 56. Nam memoriter recitare non eſt legere, etiamſi malo animo fiat, & ideo non eſt actio, quæ ſub dicta excommunicatione interdicatur.

1490 Quod ſpectat ad audientes legere, conueniunt communiter præſertim infra citandi, quòd ſi caſu audiant, non incurrant excommunicationem, quia non influunt in actionem vetitam, ſed potius merè paſſiuè ſe habent. Ita Azor. *par.* 1. *lib.*8. *c.* 16. *q.*4. Graſ. *par.* 1. *deciſ. lib.*4. *cap.* 18. *num.*45. Naldus *in ſum.* verbo *Bulla cœna, nu.*14. Sanchez *lib.*2. *ſum. cap.*10. *n.*48. Coninch *diſp.* 18. *de fide dub.* 11. *num.*178. Palaus *par.* 1. *tract.*4. *diſp.*2. *pun.*10. §.2. *num.*10. Tambur. *lib.*2. *in Decal. cap.* 1. §.7. *nu.* 32. Si tamen accedant ad audiendum legentes, volunt incurrere Suarez *diſp.*20. *de fide ſect.*2. *n.* 19. Roccaſul. *par.*3. *praxis lib.*3. *c.*8. §. *de legentibus dub.*15. Leander *de cenſur. tract.*3. *diſp.*1. *quæſt.*59. Si verò influant in lectionem iubendo, orando, aut alio modo illam cauſando in hunc effectum, vt audiant, non incurrere excommunicationem Bullæ, tenent Vgolin. *de caſib. Papæ reſeruat. par.* 2. verbo *Ac eorumdem libros* §. 1. *num.* 4. *ver.* 8. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.*10. *num.* 48. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.*27. Duard. *in Bul. cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 48. *num.*5. Reginal. *lib.*9. *num.* 251. Souſa *in Bullam cœnæ diſp.*13. *num.*4. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. in part. quæſt.*2. *pun.*4. *num.*11. Sanctarel. *de hæreſi cap.*13. *num.*8. Stortia *in Bul. ſelect. theor.* 410. Trullench. *lib.*1. *in Decal. cap.*3. *dub.*9. §.5. *num.*24. Coninch *diſp.* 18. *de fide, num.* 178. Palaus *part.* 1. *tract* 4. *diſp.* 2. *pun.* 10. *num.* 4. Ouiedus 2. 2. *controuer.*12. *num.*20. Tamburin. *lib.*2. *in Decal. c.*1. §.7. *num.*33. Pellizzar. *tom.*2. *tract.*6. *cap.*5. *num.*8. Filliuc. *tract.*16. *cap.*2. *quæſt.*8. *num.*45. qui alios citat. Quia dicta excommunicatio eſt contra legentes, non contra audientes, mandantes, ſuadentes legere &c. Alij tamen tenent, quod incurrant. Ita Laiman *lib.* 2. *theol. moral. tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 6. Alterius *lib.*5. *de cenſur. diſp.*2. *cap.*6. *dub.*2. Leander *par.*4. *tract.*3. *diſp.*1. *quæſt.* 58. Roccaful. *par.* 3. *praxis lib.*3. *c.*8. §. *de legentibus dub.*14. Suarez *diſp.* 20. *de fide ſect.*2. *num.*19. Megal. 3. *part. Inſtit. lib.* 3. *cap.*1. *num.* 38. Sayr. *lib.*3. *de cenſur. cap.*5. *num.*14. Lezana verbo *Libri*, *num.* 21. *in fine*. Azor. Graſ. Naldus *init. num. huius citati*. Et ita tenendum eſt, quia licet audire non ſit phyſicè legere: facere tamen ſibi legere in ordine ad audiendum, eſt moraliter legere, quia ſolum variatur modus percipiendi quod eſt in libro, quatenus quod repræſentatur in libro repræſentatur in voce loquentis, quæ aſſumitur tanquam inſtrumentum ad hauriendum, quod in libro continetur. Lectura namque conſiſtit formaliter, non in pronunciatione, vt dictum eſt ſupra, nec in eo, quod quis librum oculis percurrat, quia non legit, qui oculis percurrit librum, & characteres recognoſcit, vt contingit in eo, qui neſcit græcè legere, & tamẽ nouit characteres ſecundum formam propriam diſtinguere; ſed in eo, quod hauriatur ſignificatio characterum expreſſorum in libro, quod contingit, quando alter nobis legit, quia ſolum eſt illis crimen, quod in medio, nempe in voce hauriatur, quod eſt in libro. Sic nemo negaret legere eum, qui ex characteribus repræſentatis in ſpeculo hauriret, quod in libro exprimitur. Vnde cum militet eadem ratio finalis prohibitionis, nempe vitare periculum infectionis, militabit etiam eadem prohibitio, cap. *Ex parte de poſtul.* vbi. Prohibitio aduocandi facta Monachis declaratur comprehendere etiam canonicos Regulares. Præſertim, quia non prohibetur lectio ratione modi, quo fit, nempe colligendo oculis litteras; ſed ratione ſubſtantiæ, quæ in eo conſiſtit, quod hauriatur ſignificatio eorum, quæ exprimuntur, & traducatur ad intellectum. Nec obſtat, quod excommunicatio non comprehendat mandantes &c. quia mandans ſibi legere, conſumit actionem mandati in iuſſione, & ratione huius non incidit in excommunicationem, vt ſi mandatarius legeret non audiente mandante: ſed incidit, quando audit legere, quia tunc incipit aliam actionem, quæ eſt moralis lectio, & in qua eſt ſubſtantia lectionis, & ſolum variatur quò ad modum, quia mediante aliena voce hauriatur, quod ſcribitur in libro.

1491 Hinc legentes ad inſtantiam alterius incidunt in excommunicationem, quamuis ſint ſerui, cum eos non excuſet imperium Domini, vt notant Azor. *par.* 1. *lib.*8. *cap* 16. *quæſt.*4. Duard. *in Bul. cœnæ, lib.*2. *can.*1. *quæſt.*48. *n.*11. Sanchez *lib.*2. *ſum. cap.*10. *num.*49. Sanctarel. *de hæreſi cap.*13. *num.*9. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.*1. *cap.*14. *n.* 28. Leander *de cenſur. tract.*3. *diſp.*1. *q.*57. Quia magis tenentur obedire Eccleſiæ, quàm eis, cum non obligentur dominis ſeruire, niſi in rebus licitis. Excuſarentur tamen, ſi non poſſent recuſare legere, niſi cum periculo vitæ, aut alio notabili damno, vt notant Fa-

Digitized by Google

Facundez, Azor. Duard. *citati*, & alij, quia leges humanæ, qualis eſt hæc prohibitio ſub pœna excommunicationis, non obligant cum tanto diſcrimine, vt tradunt communiter Couarruu. *in cap. Alma mater, par.1. §.3. in fine*. Sotus *lib.1. de iuſt. & iure quæſt.6. art.4. in fine corpor.* Henriquez *lib. 13. ſum. cap.21. num.2. in fine*. Aragon. 2.2. *quæſt.62. ar.3. dub.1.* Valent. 1.2. *diſp.7. quæſt.5. pun.6. q.4.* Azor. *par.1. lib.8. cap.11. quæſt.1.* Suarez *diſp.6. de cenſur. ſect.3. num. 2.* Sanchez *lib. 1. ſum. cap. 18. num.4.* Imò etiamſi quis in odium fidei cogeret aliquem legere huiuſmodi libros metu cadente in conſtantem virum, quamuis legens peccaret mortaliter contra præceptum confitendi fidem, quod obligat etiam cum periculo vitæ; non tamen incideret in excommunicationem, quia hæc eſt de iure Eccleſiaſtico, & proinde non habet locum, quando ſubeundum eſſet magnum diſcrimen. Ita Vgolin. *part. 2. de cenſur. reſer. ſum. Pon.* verbo *Ac eorumdem libros, §. 1. num.4.* Sanchez *lib.2. ſum. cap. 10. n. 49.* Duard. *in Bul. cœnæ lib.2. can.1. quæſt.48. num. 14.* Facundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 14. num. 28. in fine*.

1492 Quod autem ſpectat ad legentes, ſed non intelligentes, vt ſi liber latinus eſſet, & legens non intelligeret linguam latinam, controuertunt Doctores, an incurrant èxcommunicationem Bullæ. Affirmant Bonac. *diſp.1. de cenſur. in par. qu.2. pun. 4. num.13.* Nald. *in ſum.* verbo *Bulla cœnæ, num. 10.* Megal. *par. 3. Inſtit. lib. 3. cap.1. num.145.* & alij. Quia legere ſtat ſine intelligentia. *l.1. §. Legi, ff. de his, quæ in teſtam. delen.* ibi. *Legi autem ſic accipiendum eſt, non intelligi, ſed oculis proſpici, quæ ſcripta ſunt.* Et ſicut retinens librum excommunicationem incurrit ex ſola retinentia, ita & legens, licet non intelligat. Attamen non incorrere excommunicationem, tradunt Vgolin. *de cenſur. Papæ reſer. par.2.* ver. *Ac eorumdem libros, §.1.* ver. *Quinto*. Sanchez *lib.2. ſum. cap.10. num.51.* Duar. *in Bul. cœnæ lib.2. can.1. quæſt.47. nu.5.* Souſa *diſp.13. num.5.* Lezana *in ſum.* verbo *Libri. num. 20.* Suarez *diſp.20. de fide ſect. 2. num. 18.* Sanctarel. *de hæreſi cap. 13. num. 2. in fine*. Facundez *præcep. 1. Decal. lib.1. cap.14. num. 30.* Palaus *par. 1. tract. 4. cap.2. pun. 10. §. 2. nu.2.* Ouied. 2. 2. *controuer.12. num.19.* Tamburin. *lib.2. in Decal. cap.1. §. 7. n.31.* Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 9. §. 5. num.2.* Roccaſul. *par.3. praxis lib.3. cap.8. dub. 7.* Leander *de cenſur. tract 3. diſp.1. quæſt.55.* Et hæc poſterior ſententia ſine vlla difficultate eſt tenenda. Quia legere ſine intelligentia eorum, quæ leguntur, eſt tantum legere materialiter. Prohibetur autem actio formalis horum librorum; quia cauſa finalis prohibitionis eſt cauere infectionem, atque adeo prohibere lectionem, quatenus poteſt eſſe cauſa infectionis: ſolùm autem formalis lectio poteſt eſſe cauſa, ſeu lectio cum intelligentia; non autem lectio ſine intelligentia; & ideo ratio prohibitionis non ſe extendit ad lectionem materialem, & conſequenter nec prohibitio. cap. *Ratio nulla de præben.* & *l. Cum pater §. Dulciſsimis, ff. de leg. 2.* & *l. Non aliter, ff. de leg.3.* Præſertim, quia legere, & non intelligere, non legere eſt, cum non habeat effectum lectionis; vnde cum paria ſint, Non fieri, & non ſortiri effectum, *l.1. §. nihil, ff. de interrogat. act.* & *l. ex conſenſu, §. 1. ff. de appellat.* legere, & non ſortiri effectum lectionis, qui eſt lecta percipere, habebitur pro non legere. Nec obſtat tex. in contrar. allatus, quia procedit de legere phyſico, ſeu materiali. Nec, quod retinentes tales libros incidant in excommunicationem, quia retinere eſt alia ſpecialis actio, quæ ſpecialiter prohibetur ſub excommunicatione, tanquã contraria intentioni Eccleſiæ de deſtructione horum librorum. Ex quibus deducitur: quod habens licentiam legendi hos libros poterit facere ſibi legere à quocunque, qui non intelligat, ſiue ſit imperitus linguæ ſiue materiæ.

1493 Diſcrepant etiam Doctores, an paruitas materiæ excuſet ab excommunicatione. Negant excuſare, Vgolin. *par.2. de cenſur. reſer. Sum. Pontifici*, verbo *Ac eorumdem libros, §.1. ver. octauo.* Tolet. *lib.1. ſum. in explicat. Bull. Cœnæ excommunicat.1. num.24.* Quia etiam in paruitate quacunque materiæ contineri poteſt hæreſis, & imbibi à legente. At communiter tenent paruitatem materiæ excuſare ab excommunicatione, ſicut excuſat à peccato mortali. Ita Viuald. *in candelab. in expoſit. Bull. Cœnæ num.11.* Rodriquez *in Bull. Cruc. §.9. num.68. in fine.* Sayr. *lib.3. de cenſur. cap.5. num. 12.* verbo *alij tamen*, Azor. *par.1. lib.8. cap.16. quæſt.3.* Sà verbo *excommunicatio in Bull. Cœnæ, num.3.* Sanchez *lib. 2. ſum. cap.10. num.31.* Facundez *præcep.1. Decal. lib.1 cap.14 num.3.* Graſ. *par.1. deciſ. lib.4. cap.18. nu.45.* Sanctarel. *de hæreſi cap. 13. num.1.* Duar. *in Bull. Cœnæ lib.2. can. 1. quæſt.47. num.4.* Alter. *lib. 5. de cenſur. cap.6. dub.2.* Bonac. *de cenſur. in partic. diſp. 1. quæſt.2. punct.4. num.14.* Layman, *lib.2. theol. moral. tract. de fide, cap.15. num. 5.* Becan. *tract. 15. de fide quæſt.8. num.8.* Suarez *diſp.20. de fide ſect.2. n.20* Diana *par.5. tract.5. reſol.42.* Lezana *in ſum.* verbo *Libri num. 18. in fine*. Filliuc. *tract. 22. num. 204.* Portel. verbo *libri prohibiti, num. 7.* Leander *de cenſur. tract.3. diſp.1. quæſt.60.* Nam ex genere ſuo paruitas materiæ excuſat à mortali, & conſequenter à cenſura in quocunque genere. Et tunc habetur paruitas materiæ, quando malitia peccati conſiſtit in ipſa materia conſiderata ſecundum quantitatem, vt in caſu præſenti: nam libri hæreticorum continentes hæreſim, aut de religione tractantes, prohibentur tanquam veneniferi, ob periculum infectionis: hoc autem periculum habet ſuam latitudinem, & poteſt eſſe maximum, magnum, & minimum, & creſcit, & decreſcit iuxta quantitatem libri, quæ legitur.

1494 Quænam autem quantitas ſit paruitas materiæ, diuerſimodè explicant. Suarez dicit paucas lineas, aut vnã aut duas. Mendoz. *de fid. diſp.76. §.311* tres aut quatuor. Merol *to.1. diſp.1. c.2. corol. 7. difficult.3. num.344.* Peſant. 2.2. *quæſt.56. ar.2. diſp.6.* Sayr. decem lineas. Viual. Sà, Sanchez, Rodriquez, Facundez, Filliuc. *tract.22. num.204.* Portel. verbo *libri prohibiti num.7.* Tamburin. *lib.6. in Decal. c.1. §.7. num.35.* Roccaſul. *par.3 lib.3. cap.8. dub.3.* Leander *par.4. tract.3. diſp.1. quæſt. 61.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap.3. dub.9. num. 17.* Alter. *tom. 2. de cenſur. dub.10. in Bull. Cœnæ* Baldel. *lib. 1. de fide diſp 45. num. 14.* pro paruitate materiæ concedunt integram paginam librorum etiam maiorum, vulgo

in

Digitized by Google

in folio. Laiman, Suarez, Beſan. Diana, Lezana volunt, attendendam eſſe paruitatem materiæ reſpectiuè ad legentem, habita ratione circumſtantiarum, attento periculo infectionis: quç explicatio fundatur in ratione prohibitionis, nam prohibentur vt cauſatiui infectionis, & ideo illa quantitas erit parua materia, quæ nullam, aut minimam vim habet inficiendi. Quod ſi in paucis lineis contineretur hæreſis, quia in illis non eſſet explicata, & fundata, continerent minimam vim inficiendi, quia ad cauſandum aſſenſum oportet vt vis motiuo per explicationem applicetur; quod ſi haberent ſufficientem vim ad inficiendum, non eſſent parua materia. Et ideo legentem propoſitionem hæreticam, ſed non rationes, quibus probatur, excuſari ob paruitatem materiæ, obſeruat Merol. *tom.1.diſp.1.coroll.7. difficult.3. num.344.*

1495 Si tamen in magna quantitate quis legeret, etiamſi in parte illa non contineretur hæreſis, excommunicationem incurreret, vt inter alios notat Duar, *in Bull. Cœnæ, lib.2. can.1.quæſt.39. n.5.* Quia non prohibetur legi hæreſis contenta in libro, ſed ipſe liber; & ideo ſi legatur pars notabilis, cum non excuſet paruitas materiæ, locum habebit peccatum mortale, & excommunicatio. Sed quid dicendum de libro hæretici continente hæreſim, ſi ab ipſo hæreſis expungatur, ita vt non poſſit legi? Adhuc non poſſe legi, & legentem incurrere excommunicationem, tradũt Suarez *diſp.21.de cenſur.ſect.2 num.*10. Duard. *quæſt. modo citat. num. 9.* Sanchez *lib.2. ſum. cap.10. num.35.* Facundez *præcep. 1. Decal, cap.14. n.16.* Palaus *par.1. tract.4. diſp.2.pun.10. §.1. num.7.* Bonac. *diſp.2. de cenſur. in partic. qu. 5. punct.4. num. 19.* Tamburin. *lib.6. in Decal. cap. 1. §.7.num.12.* quia adhuc liber prohibitus eſt. Verum oppoſitum tenet Crourſers *in Reg. S. Franciſci c. 7. lect.5.* cum non ſit prohibitus, niſi ratione hæreſis ob periculum infectionis, ceſſante ratione prohibitionis videtur ceſſare prohibitio, præſertim cum non ſit amplius ille liber, de quo procedit canon Bullæ, neque enim amplius continet hæreſim. Et ſi in paruitate materiæ legi poteſt, quia ceſſat finis prohibitionis, cum in toto ceſſet, quantum eſt ex hoc canone non repugnabit, quod legatur. Quod certum eſt, ſi hæreſis ſit expuncta auctoritate Superiorum; quod ſi priuata auctoritate ſit expuncta, non videtur ſufficere, ſi liber ſit iam prohibitus; quia priuatum remedium non ſufficit contra publicam damnationem.

1496 Quæ autem dicta ſunt de libris hæreticorum hæreſim continentibus, aut de religione tractantibus, intelligi debent de libris etiam manuſcriptis, vt notant Sanchez *lib.2. ſum. c.10. num.28* Sanctarel. *de hæreſi cap.13. num. 6.* Suarez *diſp. 20. de fide ſect.2. num.10* Bonac. *diſp.1. de cenſur. in par. quæſt. 2. punct. 4. num. 21.* ver. *quarto*, Lezana *in ſum.* verbo *libri, num.20.* Laiman. *lib.2.tract.1.c.15 num.1.* Duar. *lib. 2. in Bull. can.1. quæſt.35.num.32.* Palaus *par.1. tract.4. diſp 2. punct.10. num. 3.* Hurtad. *diſp. 10. de cenſur. difficul. 12.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub.9. §.5. numer. 16.* Granad. *2.2. controuer.15. diſp. 11. num.7.* Ouiedo *controuer. 12. num.4.* Facundez *præcep.1. Decal. lib.1. cap.14.n.11.* Leander. *par.4. tract.3. diſp.1. quæſt. 43.* Roccaful. *par.3. lib.3. cap.8. dub. 1.* Quia adhuc manuſcriptus eſt verè liber, & militat in ipſo eadem ratio, quia non prohibentur hi libri ratione impreſſionis, ſed ratione materiæ. Vnde procedunt de libris eiuſdem materiæ quantumuis paruis, vt notant Lezana *citat.* Nald. *in ſum.* verbo *Bulla Cœnæ num.8.* Nam etiam paruus liber eſt verè liber, & poteſt æquè inficere ac magnus; alioquin daretur occaſio hæreticis ad diſſeminandos inter Catholicos ſuos errores, diuulgando libros exiguos.

1497 Et quamuis Graſ. *par.1. deciſ. lib.4.cap.18 num.43.* exiſtimet, neceſſarium eſſe, quod hæreticus damnatus ſit, vt locum habeat excommunicatio Bullæ, tenendum tamen eſt, hoc neceſſarium non eſſe, ſi loquamur de condemnatione perſonali, vt notant etiam Suarez *diſp.20.de fide ſect.2. num.11.* Facundez *præcep.1. Decal. lib.1. cap.14.num. 7.* Lezana *in ſum* verbo *libri prohibiti, num. 20.* Sed ſufficere, quod ſit alicuius ſectæ, cuius hæreſis damnata ſit, quia tunc reuera ſcitur, hæreticum eſſe. Et proinde ſi quis ſciens librum eſſe hæretici, quamuis neſciret ſpecialiter Auctorem, legeret, adhuc incurreret excommunicationem, vt notat Sanchez *lib.2. ſum. cap.10. num.39.* Vgolin. *par.2. de cenſur. reſeruat. Sum. Pont.* verbo, *Ac eorumdem libros n.11* ver. *tertio.* In dubio tamen, an Auctor ſit hæreticus, non habebit locum excommunicatio, vt notant Suarez *citat.* Sanchez *num. 24.* Palett. *par.1. tract.4 diſp.2. punct.10. num.1.* Ouiedus *2.2. controuer. 12. num.3.* Quia quilibet præſumitur bonus, niſi conſtet eſſe malum. Et quæ dicta ſunt nedum habent locum quò ad libros hæreticorum recentiorum, ſed etiam antiquorum, vt ſunt epiſtolæ Photij nuper in lucem editæ, vt notant Laiman. *lib.2. tract.de fide, cap.15. num.1.* Lezana verbo *libri, num. 20.* Quamuis nonnulli tolerentur, vt libri Origenis; & generaliter non tàm rigoroſè procedatur quò ad libros antiquorum, cum ex illis minus periculum infectionis timeatur.

1498 Sub hac tamen excommunicatione non comprehenduntur libri Magiæ, Necromantiæ, Sortilegiorum, & huiuſmodi, vt notant Nauar. *c. 27. manual num.55.* Viual. *in candelat. excommunic.* *in Bull. Cœnæ num.13.* Sanchez *lib. 2. ſum. cap. 10. num.32.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. in par. quæſt. 5. punct. 4. num.4.* Facundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap.14. num. 10.* Duar. *in Bull. Cœnç lib. 2. can. 1. quæſt. 34. num. 15.* Quia non ſunt libri hæreticorum. Et quamuis eſsent hæretici, non noſcerentur tales, quia non profitentur aliquam hæreſim, & proinde deficeret conditio ſcientiæ, quam requirit canon Bullæ. Accedit etiam, quod libri non tractant de religione, nec docent hæreſes, quamuis doceant multa flagitia. Si tamen contineant hæreſim, & ſint hæreticorum, ſubintrat canon Bullæ.

1499 Circa conditionem ſcientiæ, quæ requiritur ad contrahendam excommunicationem Bullæ, eſt aduertendum, quod ſcientia debet eſſe tum de materia libri, quod ſcilicet hæreſim contineat, aut de religione tractet, & quod Auctor ſit hæreticus, quia ſicuti hæ duæ conditiones requiruntur copulatiuè ex parte libri, ita etiam debent eſſe in ſcientia, vt legens ſcienter contraueniat prohibitioni. Et ita notant Vgolin. *par.2. de cenſur. Papæ reſeruatis,*

verbo *Ac eorumdem libros* §. 1. *num.* 1. Sanchez *lib.* 2 *ſum. cap.* 10. *num.* 39. Facundez *pracep* 1. *Decal. lib.* 1 *cap.* 14. *num.* 21. Duard. *lib.* 2. *in Bull. Cœnæ qu.* 36. *num.* 3. Souſa *diſp.* 13. *num.* 8. *in fine*. Qua conditione ſtante, fit, quod quælibet ignorantia etiam craſſa, & affectata, excuſet à cenſura, licet non ſemper à peccato, vt in terminis huius excommunicationis tradunt Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 38. Duard. *in Bull. Cœnæ*, *lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 36. *nu.* 3. uarez *diſp.* 20. *de fide ſect.* 2. *num.* 7. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 19. Palaus *par.* 1. *tr.* 4. *diſp.* 2. *punct.* 10. §. 2. *num.* 1. Hurtad. *diſp.* 10. *de cenſur. difficul.* 12. Pellizar. *tom.* 2. *tract.* 6. *cap.* 5. *nu.* 15. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12. *num.* 45. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *num.* 27. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. in par. quæſt.* 2. *punct.* 4. *num.* 9. Quia quando lex loquitur de facientibus aliquid ſcienter, procedit de ijs, qui id faciunt excluſa quacunque ignorantia, & proinde quælibet ignorantia, quæcunque ſit, excuſat iuxta ea, quæ dicta ſunt ſupra *num.* 1287. notant etiam præter ibi citat. Merol. cum alijs *diſp.* 1. *theol. moral. cap.* 2. *dub.* 6. *num.* 232. Anguian. *de legib. lib.* 4. *controuer.* 4. *num.* 18. Diana *par.* 3. *tract.* 6. *reſol.* 7. Neque enim verificari poteſt, quod faciat ſcienter, ſi adeſt quæcunque ignorantia. Si tamen interueniat notabilis temeritas, locum habebit excommunicatio, vt notant Sanchez, Facundez, Tamburin. citati, quia tunc temeritas comparatur ſcientiæ. Verum non videtur poſſe adeſſe temeritas ſine ſcientia, aut ſaltem cognitione ex teſtimonio fide digno.

1500 Hinc fit, quod ſtante ſcientia, & ſecluſa quacunque ignorantia, locum habeat excommunicatio contra legentes, etiamſi legant abſque praua intentione, ſed ſolum ex curioſitate, imo etiam ex bona fine, vt notant Vgolin. *par.* 2. *de cenſur. Papæ reſer. par.* 2. verbo, *Ac eorumdem libros*, *in fine princip.* Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 4. Tolet. *li.* 2. *ſum. in expoſit. Bull. Cœnæ excommunicat.* 1. *nu.* 24. Facundez *pracep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 22. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *num.* 22. Roccaſul. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. *dub.* 5. Quia prohibitio non reſpicit finem legentis, ſed ipſam lectionem, quam prohibet tanquam plenam periculi infectionis: vnde cum finis non tollat à lectione, quod non ſit periculoſa, nec etiam ceſſare facit prohibitionem.

1501 Denique prohibitio huius canonis Bullæ Cœnæ eſt vniuerſalis, complectens omnes, & ſingulas perſonas cuiuſcunque qualitatis, & conditionis exiſtant, Prælatos, Epiſcopos, Cardinales &c. vt notant Azor *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 13. Sanahez *li.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 45. Facundez *pracep.* 1. *Decal. li.* 1. *cap.* 14. *num.* 22. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 90. *num.* 8. Lezana verbo *libri num.* 28. Duard. *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 34. *num.* 7. Suarez *diſp.* 20. *de fide ſect.* 2. *num.* 26. Ricciul. *de perſon. extra Eccleſ. grem. lib.* 5. *cap.* 23. *num.* 5. Sanctarel. *de hæreſi cap.* 13. *num.* 14. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. capit.* 3. *dub.* 9. *num.* 23. Qui aduertunt, Iulium III. Paulum IV & Pium IV. reuocaſſe omnia priuilegia circa hanc materiam. Quarum Conſtitutiones refert Pegna *in fine directorij Inquiſitorum*. Quod autem ſpectat ad Dominos Inquiſitores, eos poſſe hos libros legere, tradunt Graf. *par.* 1. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 45. Naldus *in ſum.* verbo *Bulla Cœnæ num.* 11. Farinac. cum alijs, *de hæreſi quæſt.* 180. *num.* 43. Duar. *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *quæſt.* 51. *in fine.* Pegna *par.* 2. *director. caſu* 3. Negat Sanchez *num.* 46. *cap. modo citati*, niſi habeant ſpeciale priuilegium; Suarez *nu.* 28 Ricciul. *num.* 4. Sanctarel. *loco cit.* Carena *de S. Offic. par.* 2. *tit.* 10. *num.* 13. Leander *par.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 1 *quæſt.* 73. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 33. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 2. *punct.* 10. §. 3. *num.* 5. quia omnia priuilegia, & conceſſiones per dictas Conſtitutiones reuocata ſunt. Sed in hoc ſtandum eſt praxi, quia ipſi ſciunt quid in hac materia poſſint. Sicut etiam quò ad Eminentiſſimos Cardinales Congregationis S. Officij.

1502 Quod verò ſpectat ad degentes in terris vbi Catholici mixti ſunt cum hæreticis, vbi adeſt continua occaſio refellendi errores hæreticorum, & procurandi, ne inficiant puſillos Catholicos, quod ægrè à viris doctis præſtari poteſt, niſi legant libros hæreticorum continentes hæreſes, & tractantes de religione: an legere poſſint dictos libros ſine licentia? Negant Azor *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 6, Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 42. Facundez *pracep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 24. Tanner. *tom.* 4. *ſum. diſp.* 6. *quæſt.* 10. *dub.* 5. *num.* 98. Quia cum prohibitio ſit vniuerſalis, afficit in quocunque loco. Limitant tamen quò ad loca, in quibus Bulla Cœnæ eſt vſu recepta, quod ſentit etiam Becan. *in ſum. tract.* 3. *cap.* 3. *quæſt.* 8. *num.* 4. Quod non eſt quid iuris, ſed facti. Aſſerit tamen Tannerus, quod plures ex Germania petunt licentiam à S. Congregat. S. Officij. Quam tamen in aliquo caſu vrgentis neceſſitatis concedere poſſunt Epiſcopi, vt notant Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 43. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12 *num.* 41. Laiman. *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 5. Leander *par.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 79. Lezana verbo *libri num.* 28. Quia tunc præſumitur talis facultas cōceſſa Epiſcopis, ſicut præſumitur conceſſa in alijs caſibus in quibus non poteſt recurri ad Rom. Pontif. Addit Hurtad. *de fide diſp.* 76. *ſect.* 8. §. 307. quod in terris hæreticorum, ij, ad quos ſpectat tueri fidem, poſſunt legere; alioquin prohibitio vergeret in detrimentum fidei.

ADDITIO,

De retinentibus libros hæreticorum, continentes hæreſim, aut de religione tractantes.

SVMMARIVM.

1503 *Quid requiratur vt contrahatur excommunicatio Bulla Cœnæ.*
Bona fides excuſat.
Non poſſet puniri retinens, niſi probaretur ſcientia.
1504 *Nomine retinentium libros hæreticorum, qui veniant, & an ſeruus retinens nomine domini.*
1505 *Retinere, & poſſidere ciuiliter, non ſunt idem.*
Retinens apud habentem licentiam, quouſque ipſe eam impetret, libros hæreticorum, an incidat in excommunicationem.
1506 *Aromatarij, & huiuſmodi retinendo libros hæreticorum ad inuoluendum, &c. an incidant in excommunicationem.*
1507 *Paruitas materiæ in retentione librorum hæreticorum, &c. an admittenda.*
1508 *Et an quò ad tempus retentionis. Quid ſi proponens retinere mutaret animum?*
1509 *Retinens hos libros vltra tempus conceſſum donec renouetur licentia, an incidat in excommunicationem.*
1510 *Retinens libros hæreticorum, vt ad alium locum transferat, duplici excommunicatione ligatur.*
Niſi ſit translaturus ad habentem licentiam.
Conceſſa licentia retinendi, & legendi libros prohibitos, cenſentur conceſſa etiam media neceſſaria.
1511 *Quando liber hæretici &c. peruenit ad manus, tradendus ſtatim Inquiſitoribus.*
An ſufficiat quod comburatur.
An poſſit tradere habenti facultatem legendi.
Diſpoſitum de vno relatiuo, cenſetur diſpoſitum etiam de alio.

1503 Quia in Bulla Cœnæ excommunicantur etiam habentes, & retinentes libros hæreticorum, tractantes de religione, aut hæreſim continentes: Ideo eſt aduertendum, quod ad contrahendam hanc excommunicationem requiruntur ex parte librorum illæ conditiones, quæ requiruntur in ordine ad lectionem: quod ſcilicet ſint hæretici, & modo ſupra explicato contineant hæreſim, aut de religione tractent. Et ex parte retinentis requiritur ſcientia, modo ſupra etiam quò ad legentem explicato. Vnde ſolum locum habere poteſt excommunicatio, quando haberet etiam quò ad lectionem, & caſu ſpecialiter diſcutit Duard. *in Bull. Cœnæ lib. 2 quæſt. 51. num. 13. & ſequent.* Et ideo qui retineret bona fide neſciens eſſe auctoris hæretici, aut continere hæreſim, quod facile accidere poteſt, ſi tractet de alia materia ex instituto, non incidet in excommunicationem. Et ſi res deduceretur ad forum externum, eſſet à fiſco probanda ſcientia; alioquin fiſcus non haberet fundatam intentionem, vt in ſimili tradunt Dinus *conſil. 38. num. 7.* Bald. *conſil. 155 num. 3.* Barbatia *conſil. 29. num. 12.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 26. num. 3.* Vincent. de Franch. *deciſ. 351 num. 2.* Macerat. *reſol. 44. caſu 7. verſ. tertio lib. 3.* Couarruu. *de veter. numiſ. cap. 8. num. 4.* Farinac. *tom. 5. prax. quæſt. 115. inſpect. 3. nu. 156.* Honded. *conſil. 92. num. 28.* Burg. *de modo proceden. ex abrup. cent. 1. quæſt. 23. num. 151.*

1504 Nomine autem retinentium venit, qui retinent tanquam proprios, ſiue tanquam alienos, tàm per modum depoſiti, quàm per modum commodati, aut quocunque alio modo. Rurſus, ſiue retineant apud ſe, ſiue apud alios. Nam hi omnes verè retinere dicuntur. Ita Graſ. *par. 1. deciſ. lib. 4. cap. 18. num. 48.* Sayr. *lib. 3. de cenſur. cap. 5. num. 16.* Vgolin. *de cenſur. Papæ reſer. par. 2.* verbo *Aut retinentes init. nu. 3.* ver. *Tertio.* Sanchez *lib. 2. ſum. c. 10 num. 52.* Facundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 14. num. 31.* Souſa *in Bul. cœnæ, diſp. 15. num. 2.* Alter. *lib. 5. de cenſur. cap. 7.* ver. *Tenentes.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. in part. quæſt. 2. pun. 4. num. 15.* Duard. *in Bullam cœnæ lib. 2. quæſt. 51. num. 8. & ſequent.* Lezana verbo *Libri, num. 24.* Vnde lectores, & quicunque alij, qui hos libros recipiunt, aut ad tranſportandum, aut ad cuſtodiendum, niſi ignorantia excuſentur, contrahunt excommunicationem, vt notat Duard. *n. 11. cit. quæſt.* Excuſantur tamen ſerui, qui retinent iuſſu Domini habentis licentiam legendi, vt obſeruat Ouiedus 2. 2. *controuer. 12. nu. 23.* quia retinent nomine alieno, & ideo retentio conſideranda eſt in ordine ad illum, cuius nomine retinet. Non tamen excuſantur, qui retinent, vt librum ſolutum in vnum compaginet, quia reuera retinent, licet nomine alieno, vt obſeruaut Vgolin. Sanchez, Graſ. citati. Suarez *diſp. 20. de fide, ſect. 2. num. 21.* Facundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. capit. 14. num. 31.* Alter. *de cenſur. lib. 5. diſp. 2. cap. 2.* Roccaful. *3. par. lib. 3. cap. 8. dub. 4. de retinent.*

1505 Quod dictum eſt de retinentibus apud alios, dubium eſt apud Duardum *cit. lib. 2. in Bul. cœn. q. 51. n. 26. & ſequent.* Quia aliud eſt retinere, & aliud poſſidere ciuiliter. Nam tenere, merum factum ſignificat, & refertur ad poſſeſſionem corporalem. Poſſidere autem ciuiliter refertur ad ius, non autem ad factum. *l. Poſſeſſio, §. 1. ff. de acquiren. poſſeſſ.* & *l. Stipulatio iſta, §. Hæc quoque ſtipulatio, ff. de verbor. obligat.* Vnde cum canon loquatur de retinentibus, non debet extendi vltra factum, & corporalem poſſeſſionem; & proinde non comprehendet poſſidentem ciuiliter, ſeu retinentes apud alium. Ex quo fit, quod ſi quis habens aliquem ex huiuſmodi libris, deponat apud eum, qui habet licentiam tenendi, quouſque & ipſe impetret licentiam legendi, & tenendi, ſi prius non retinuit apud ſe per notabile tempus, non incidet in excommunicationem. Imo nec etiam ſi traderet non habenti licentiam tenendi; incideret tamen recipiens, ſi ſciret qualitatem libri. Et ita docet Nald. *in ſum.*

verbo *Liber*, *num.* 5. An autem religioſus, cui incumbit curare bibliothecam communem, incidat in cenſuras, ſi hos, aut alios libros prohibitos non remoueat e bibliotheca, negat Bordon. *deciſ. miſcel. lan.* 188. quia actiones prohibitæ ſunt legere, & retinere; talis autem religioſus nec legit, nec retinet, quia perſona particularis non eſt retentor librorum communis bibliothecæ. Et cum poſſint legi ritè ab habentibus facultatem, non permittit occaſionem ſcandali, quia legens ſine licentia peccat ex propria malitia.

1506 Quod ſpectat ad aromatarios, cæteroſque, qui retinent huiuſmodi libros, vt vtantur cartis ad inuoluendum, quæ vendunt, incidere in excommunicationem, ſi ſcienter retineant, tradunt Vgolin. *par.* 2. *de cenſur. reſer. Sum. Pont.* verbo, *Aut retinentes*, §. 1. ver. *Quartò*. Duard. *in Bul. cœnæ, lib.* 2. *quæſt.* 51. *num.* 17. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. in part. quæſt.* 2. *pun.* 4. *num.* 15. Naldus *in ſum.* verbo *Liber*, *num.* 5. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *numer.* 31. Quorum tamen doctrina non eſt adeo certa. Nam finis cur prohibeatur retentio, eſt, vt tales libri deſtruantur; vnde cum hi retineant in ordine ad deſtructionem, non contrariantur fini prohibitionis. Deinde quando libri traduntur aromatarijs, cæteriſque huiuſmodi, deſinunt eſſe moraliter libri, & computantur tanquam maſſa cartacea, & deſtinantur ad alium finem, cui non inſeruiunt vt expreſſiui ſenſuum ſcribentium, ſed vt materia apta ad obuoluendum: vnde etiam pretio longe inferiori æſtimantur, cum ponderati veneant, vulgo *à peſo*. Vnde non videtur verificari, quod retineant libros, ſed ſolum maſſam cartaceam. Econtra tamen, ſi quis retineret animo conſeruandi, quamuis non intelligeret linguam, in qua eſt ſcriptus, incurreret, quia reuera eſſet retentor. Tho. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 52. Suarez *diſp.* 20. *de fide ſect.* 2. *nu.* 2. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 31. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 25. Roccaful. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. §. *De retinentibus*, *dub.* 5. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 63. Quod locum habet, etiamſi retinerentur ob ornatum bibliothecæ, aut animo permutandi cum alijs libris, vt obſeruant Vgolin. Sanchez, Suarez Facundez, Trullench citati, Leander *quæſt.* 64. Duard. *in Bul. cœnæ, lib.* 2. *can.* 11. *quæſt.* 51. *num.* 11. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 5. *pun.* 4. *num.* 5.

1507 In retentione tamen datur paruitas materiæ, quam tamen non videntur agnoſcere. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 2. *num.* 46. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. in particul. quæſt.* 2. *pun.* 4. *num.* 16. dum volunt, quod retinentes vnicum tantum folium, incidant in excommunicationem. Eam tamen admittit Sanchez *lib.* 2. *ſum cap.* 10. *num.* 54. Suarez *diſp.* 20. *de fide*, *ſect.* 2. *num.* 22. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 32. Roccaful. *par.* 3. *praxis, lib.* 3. *cap.* 8. §. *de retinentib. dub.* 6. *in fine*. Leander *de cenſur. tract* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 67. Addens, etiamſi hæreſim contineat, quia non eſt eadem ratio de retentione, ac de lectione, quia in retentione non adeſt illud periculum, quod adeſt in lectione. Verum in hoc puto conſiderandum finem retinentis, cæteraſque circumſtantias: & materiam, quæ eſt in illo folio, quia ſi in ipſo eſſet ſufficienter explicata aliqua hæreſis eſſet in ipſo tota ratio, ob quam prohibetur retentio, & ideo haberet locum prohibitio, & materia eſſet grauis: vnde non euaderetur excommunicatio. Rurſus, ſi non retineret in ordine ad legendum, ſed in ordine ad alium finem, puta, quia adeſſent pulchræ imagines, aut quid ſimile curioſum, forte maior quantitas haberetur pro parua materia. An autem habeat locum excommunicatio, ſi pars, quæ retinetur, non contineat hæreſim, affirmant ſupracitati, & Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 25. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 5. *pun.* 4. *nu.* 5. Leander *de cenſur, tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 66. Negant tamen Vgolin. *par.* 2. *de cenſur. Papæ reſer.* verbo *Ac retinentes, init. num.* 3. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 32. Pueron. *in Bul. cœnæ, cap.* 1. §. *Ac eorumdem libros, num.* 160. Quod mihi videtur probabilius, quia ceſſat ratio prohibitionis, ſeu conditio, ſub qua prohibetur retentio, nec verificatur, quod contineat hæreſim, ſicut requirit canon excommunicationis.

1508 Sicut autem datur paruitas materiæ quò ad quantitatem, ita etiam datur quo ad tempus, in quo retinetur. Et imprimis retinentur ſine culpa, & periculo excommunicationis, quandiu expectatur opportunitas tradendi Inquiſitoribus, vt docent Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 5. *num.* 16. Graf. *part.* 1. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 47. Vgolin. *par.* 2. *de cenſur. reſer. Sum. Pont.* §. 1. ver. *Secundo*. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *n.* 55. Duar. *in Bul. cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 51. *num.* 31. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 33. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. in par. quæſt.* 2. *pun.* 4. *num.* 15. Reginal. *lib.* 9. *praxis fori pœnit. num.* 256. Souſa *in Bul. cœnæ*, *diſp.* 16. *num.* 2. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *nu.* 44. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12. *num.* 23. Quia obligatio tradendi Inquiſitoribus eſt moralis, & humano modo obligat, atque adeo ſecundum opportunitatem. Accedit etiam, quod retinens cum intentione conſignandi Inquiſitoribus, non cenſetur retinere, quia talis retentio non eſt per ſe intenta, ſed in ordine ad conſignandum, & proinde eſt volita vt ſubſtracta conſignationi, & proinde tanquam ad ipſum ordinata, eodem iure cenſetur, ac ipſa conſignatio. Imo etiam data opportunitate tradendi Inquiſitoribus, pro paruitate materiæ admittunt vnum, aut alterum diem. Sanchez, Duard. Facundez, Souſa, Bonac. Laiman *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 2. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 2. *pun.* 1. *nu.* 12. Hurtad. *diſp.* 10. *de cenſur. difficul.* 10. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12. *n.* 25. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. § 7. *num.* 43. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 68. & 69. Roccaful. *par.* 3. *lib.* 3. *cap.* 8. §. *de retinentib. dub.* 3. Quia videtur modica retentio vnius, aut alterius diei, ad incurrendam tantam pœnam, qualis eſt excommunicatio. Et quamuis aliqui dicant, eſſe peccatum mortale retinere etiam breuiſſimo tempore; quia eſt mortale ex obiecto, & in momento committitur; non ſubſiſtit, quia non eſt magis mortale ex obiecto, quàm ſit furtum, nam eſt peccatum ratione retentionis, quæ eſt quid quantitatiuum conſiſtens in duratione actus retinendi, & ideo admittit paruitatem. Solum peccaret mortaliter, qui eliceret actum voluntatis abſolutè retinendi, quia hic actus eſſet totalis violatio prohibitionis. An autem, qui pro-

Digitized by Google

proponit retinere dictos libros abſolutè, ſed poſtea propoſitum mutet, & tradat Inquiſitoribus, contrahat excommunicationem, affirmāt Suarez *diſp.* 20 *de fide ſect.* 2. *n.* 27. Petrus Hurtad. *de fide diſp.* 76. §. 317. Quia violat præceptum, quod habet annexam excommunicationem. Negant tamen Gaſpar Hurtad. *diſp.* 10. *de cenſur. difficul.* 12. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 2. *pun.* 10. *num.* 11. Diana *par.* 5. *tract.* 5. *reſol.* 43. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12. *nu.* 26. Ratio eſt, quia ad contrahendam cenſuram requiritur actus externus conſūmatus, qui ſecundum ſe ſit materia grauis: vnde intendens furari notabilem quantitatem, ſi furaretur in parua quantitate, non contraheret excommunicationem impoſitam furto. Vnde etiam in præſenti requiritur retentio, quæ admittat paruitatem materiæ, vt poſſit ſupra ipſum cadere excommunicatio.

1509 Quia autem contingit, quod aliquis obtineat licentiam legendi hos libros, quæ ad triennium concedi ſolet, dubitatur, an expirata licentia poſſit retinere eoſdem libros, donec innouationem eiuſdem licentiæ obtineat. Reſp. Quod ſi nihil noui ſuperuenit, ratione cuius probabiliter putet non eſſe ſibi de nouo concedendam, poſſe retinere. Quia cum ſemel obtinuerit, & inſtet pro innouatione, habet præſumptam, & interpretatiuam voluntatem Romanæ Sedis, quod interim poſſit retinere, quia iam ex priori conceſſione habet virtualiter declaratum, quod abſit periculum infectionis. Et virtualiter durat conceſſio, vtpote ſolita innouari, ſi ſemel ſit conceſſa. Nec obſtat, quod conceſſum ad tempus, poſt illud cenſetur denegatum; nam hoc ſolum valet, quando non eſt innouanda conceſſio ex conſuetudine, vt etiam dictum eſt, tunc illo tempore intermedio virtualiter durat ex interpretatiua voluntate concedentis.

1510 Qui autem tenet huiuſmodi libros, vt è terris hæreticorum ad terras Catholicorum deferat, duplici excommunicatione ligatur, altera lata contra retinentes, & altera lata contra fautores hæreticorum, quæ ſimiliter eſt in Bulla Cœnæ; & de iure canonico puniuntur confiſcatione omnium bonorum, & pœna exilij; & ſi perſona vilis fuerit, fuſtibus cęditur. Ita notant Pegna *par.* 2. *direct. Inquiſit. com.* 17. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 17. *quæſt. vlt.* Farinac. *de hæreſi quæſt.* 180. *num.* 15. Duard. *in Bul. cœnæ lib.* 2. *quæſt.* 51. *num.* 15. *nu.* 16. Quod etiam locum habet ſi deferant ad terras Infidelium, aut apud eos vendant, vt obſeruant Alterius *lib.* 5. *de cenſuris diſp.* 2. *cap.* 8. *dub.* 3. Leander *de cenſur. tractat.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 88. Nam adhuc retinent, & fauent hæreſi. Eſt tamen aduertendum, quod ſi exiſtens in terris hæreticorum emeret aliquem ex his libris, vt tranſmitteret, aut deferret ad eum, qui habet licentiam legendi, & retinendi; neque peccaret, neque vllam excommunicationem incurreret; quia dum alicui conceditur licentia legendi, & retinendi, conceduntur etiam media neceſſaria ad obtinendos libros. *l.* 2. *ff. de iuriſd. om. iud.* & *l.* 1. §. *fin. ff. de eo cui man. eſt iuriſd.* & *l. Auibus, ff. de leg.* 3. & *cap. Preterea de offic. deleg.* Vnde cenſetur etiam conceſſa facultas vtendi opera amicorum ad ſibi comparandum librum conceſſum.

1511 Quando autem aliquis ex his libris peruenit ad alicuius manus, tenetur ſtatim tradere Inquiſitoribus, vt decernit Iulius III. *in Bulla*, quæ incipit *Meditatio*, cuius meminit Pegna *in Director. Inquiſit. par.* 2. *com.* 3. *ad cap. Fraternitatis de hæreticis*. Et ita docent communiter Doctores, Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 2. Farinac. *de hæreſi quæſt.* 180. *num.* 40. Duard. *in Bul. cœnæ, lib.* 2. *quæſt.* 52. *n.* 2. Souſa *diſp.* 15. *concluſ.* 3. *num.* 4. Suarez *diſp.* 20. *de fide ſect.* 2. *num.* 23. Homobon. *part.* 1. *Exam. Eccleſiaſt. tract.* 7. *cap.* 2. *quæſt.* 12. Cherub. *in Compen. Bullar. ad Conſtit.* 76. *Pij V. ſchol.* 2. Riccius *deciſ.* 255. *num.* 4. & *deciſ.* 260. *num.* 7. *par.* 4. Alter. *de cenſur. tom.* 1. *diſp.* 2. *lib.* 5. *cap.* 7. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 90. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur.* 1. *in par. quæſt.* 2. *pun.* 4. *tom.* 18. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 56. Ricciul. *de iure perſonar extra Eccleſ. grem. lib.* 5. *cap.* 24. Delrius *diſquiſit. mag. lib.* 5. *ſect.* 17. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 2. *pun.* 10. §. 2. *num.* 12. Ouiedus 2. 2. *controuer.* 11. *num.* 52. Sanctarel. *de hæreſi, cap.* 13. *nu.* 16. Petrus Hurtad. *de fide diſp.* 76. §. 311. Pellizzar. *tom.* 2. *Manual. trac.* 6. *cap.* 5. *n.* 27. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *num.* 33. Quia ita præcipit Iulius III. in præfata Conſtit. ibi. *Qui verò tales libros habuerint, eos coſignare debent realiter, & cum effectu Inquiſitoribus ciuitatum, in quibus eiuſmodi libri extiterint, tradere; alioquin tanquam hæretici poſſint publicari.* Alij tamen volunt, quod ſufficiat, ſi libri comburantur. Ita Repertorium *Inquiſitorum.* verbo *Libri*. Tamburinus *de hæret. c.* 7. Campeg. *in ſchol. ad citat. locum Repertor.* Decian. *lib.* 5. *crimin. cap.* 18. *num.* 25. & *cap.* 35. *num.* 21. & *cap.* 54. *num.* 28. Geminian. *in cap.* 2. *de hæret. n.* 2. Io. Andr. *ibid.* Syluester verbo *Hæreſis* 1. *num.* 10. Addition. *ad Roman. ſing.* 326. ver. *Limita ſecundo*. Albertin. *de agnoſc. cath. quæſt.* 28. *nu.* 14. Carrer. *tit. de hæret. num.* 125. Locar. *in praxi* verbo *Libri, num.* 1. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 2. *num.* 85. Et probabile putant Bonac. & Facundez citati. Pueron. *in Bul. cœnæ cap.* 1. *num.* 108. Leander *par.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 71. Diana *part.* 1. *tract.* 11. *reſol.* 37. Conueniunt autem Sanchez, Souſa, Suarez, Bonac. Farinac. Duard. & alij oppoſitæ ſententiæ, quod comburens propria auctoritate, nullam incurrat cenſuram. Quia cenſuræ propoſitæ in Bulla Iulij III. ſunt contra habentes tales libros, niſi infra ſexaginta dies eos dimittant conſignando Inquiſitoribus. Vnde cenſuræ non afficiunt actionem comburendi, ſed retentionem; Si autem comburantur, non habet locum cenſura ex ſubtractione materiæ; & ſolum non ſeruatur modus, quo ſubtrahi debet materia. & ita notat Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 33. Vnde multo minus incurret excommunicationem Bullæ, vt aduertunt Sanchez *lib.* 1. *ſum. cap.* 10. *n.* 56. Suarez *diſp.* 20. *de fide ſect.* 2. *num.* 23. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 70. contra Souſam *lib.* 1. *Aphoriſ. Inquiſit. capit.* 21. *numer.* 20. Imò, quod omnino excuſetur, ſi ex rationabili cauſa id faciat, quia tunc iuſta cauſa excuſat, ſi non ſeruet dictam Conſtitutionem Iulij III. Quod etiam ſentiunt Alterius *lib.* 5. *de cenſur. diſp.* 2. *cap.* 7. Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 11. Facundez 2. *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 33. Trullench *lib.* 1. *in Decal. c.* 3. *dub.* 9. *num.* 26. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 72. Licet immeritò oppoſitum teneant Rodri-

Digitized by Google

driquez *in Compen. reſol.92. num.1.* Roccaſul. *par.3. prax. lib.3. cap.8. §. de retinen. dub.2.* Quod ſi tradant habentibus facultatem retinendi, non malè facient: quia cum hi habeant talem facultatem, habent etiam facultatem recipiendi ab habentibus: & proinde habentes habent facultatem dandi, quia in relatiuis, quod diſponitur de vno, diſponitur etiam de alio. cap. *Præterea de offic. deleg.* & *cap. Tranſlatio de Conſtit.* & *l. Cum actum, ff. de negoc. geſt.* & *l. Proinde ff. ad leg. Aquil.*

ADDITIO.

De imprimentibus libros Hæreticorum &c.

SVMMARIVM.

1512 *Imprimentes libros hæreticorum continentes hæreſim, excommunicantur in Bulla cœnæ.*

1513 *Componentes typos, & tractantes torcularia ligantur hac excommunicatione.*

1514 *Correctores an incurrant hanc excommunicationem.*

1515 *Auctor libri tradens imprimendum an incurrat.*

1516 *Dominus officinæ an ſubijciatur huic excommunicationi.*

1517 *Quid de tingentibus typos impreſſorios.*

1518 *Fabricantes, vendentes characteres, atramentum, papyrum &c. non incidunt in hanc excommunicationem.*

1519 *Quid de ſubminiſtrantibus expenſas.*

1520 *Quid de madeficientibus papyrum, & ſubijcientibus torculari.*

1512 Excommunicatio Bullæ cœnæ comprehendit etiam Imprimentes libros hæreticorum continentes hæreſim, aut de religione tractantes, ſi tamen ſcienter id faciant; vnde iuxta ſuperius dicta excuſantur quacunque ignorantia; & vt plurimum excuſabuntur, quia ſunt perſonæ rudes, nec intelligentes materiam, quam imprimunt, & ideo, niſi aliunde audiant, neſcient an liber contineat hæreſim, an tractet de religione. Quia autem hæc excommunicatio habet pro obiecto actionem imprimendi, conſequenter comprehendet omnes illas perſonas exercentes talem actionem, ita vt denominentur ab ipſa imprimentes. Finis enim legis eſt tollere ab hæreticis commoditatem diuulgandi ſuos errores mediante impreſſione eorumdem, & ideo prohibet actionem imprimendi ſub pœna excommunicationis.

1513 Secundum autem omnes præſertim infra citandos, duo perſonarum genera ſub hac excommunicatione includuntur: nempe componentes typos, ſeu characteres in ordinem redigendo, & tractantes torcularia: hæ namque duæ actiones ſunt veluti duæ partes, ex quibus conſurgit actio impreſſionis, & in quibus tota actio imprimendi ſaluatur. nam tunc incipit impreſſio, quando iuxta exemplar propoſitum adaptãtur characteres, vt conficiatur typus. & tunc eſt completa, quando typus formatus ſuam formam impreſſit ſuppoſito papyro. Hæ tamen perſonæ facilè excuſari poſſunt ratione bonæ fidei. quia, cum ad ipſos non pertineat inquirere, an quod imprimitur, iure imprimi poſſit, & an adſint debitę facultates, ſed ad magiſtrum typographiæ, ſeu dominum, poſſunt præſumere, quod quicquid imprimitur, debito modo imprimatur. Et ita notant Vgolin. *par.1. de cenſur. Papæ reſer.* verbo *Imprimentes, §.1. num. 3.* Duard. *in Bul. cœnæ lib. 2. can. 1. q.54. n.21.* ver. *Eſt tamen.*

1514 Quod ſpectat ad correctores operis, quod imprimitur, non incurrere hanc excommunicationem, docent Vgolin. *par. 2. de cenſur. Pont. reſer.* verbo *Imprimentes, §.1. num.3.* Duard. *in Bul. cœnæ lib.2. quæſt.54. num 9.* ver. *Eadem ratione.* Sanchez *lib.2. ſum. cap.10. num.57.* Suarez *diſp. 20. de fide ſect.2. num.24.* Facundez *præcep.1. Decal. lib.1. cap.14. num.36.* Trullench *lib.1. in Decal. c.3. dub.9. num.27.* Roccaſul. *par. 3. prax. lib. 3. cap. 8. §. de imprimen. dub.4.* Leander *de cenſur. tract.3. diſp.1. quæſt.83.* Quia Correctores non ſunt imprimentes, ſed inſpectores illius, quod imprimitur. Si tamen id faciant animo fauẽdi hæreticis, incurrent excommunicationem tanquam fautores hæreticorum: aut tanquam legentes, ſi abſit hic animus. At correctores incurrere excommunicationem tanquam imprimentes, tradunt Craſ. *par.1. deciſ. lib.4. cap.18. n.50* Sayr. *lib.3. de cenſur. cap.5. nu.17.* Filliuc. *tract. 16. cap.2. quæſt.9. num.46.* Palaus *par.1. tract.4. diſp.2. pun.10. §. 2. num.13.* Quod mihi videtur probabilius, nam exercent actionem imbibitam in adæquata impreſſione. Impreſſio namque in eo conſiſtit, quod id, quod ſcriptum eſt in exemplari, transfundatur in typum, & è typo in folia mediãte torculari. in hac autem actione cooperatur corrector, nam, ſi quid relictum eſt, quod non ſit transfuſum facit transfundi, & ſi quid malè transfuſum eſt, facit rectè transfundi, & facit ſeruari in typo debitum ordinem, quod eſt concurrere ad ipſius efformationem. Et ſicut facere typum eſt concurrere ad impreſſionem, ſeu eſſe imprimentem; ita etiam, facere, quod correſpondeat exemplari, quod fit per correctionem. Ex quo fit, quod corrigere non eſt ſolum inſpicere, quod imprimitur, vt volebat oppoſita ſententia, cum operatio correctoris non ſiſtat in ſola inſpectione. Tranſcribentes autem libros, quamuis Leander *de cenſuris tract.2. diſp. 1. qu. 87.* putet incurrere hac excommunicationem; non tamen incurrunt ex hoc capite, cum tranſcriptio ſit indifferens, vt inſeruiat impreſſioni, aut alteri fini. Incurrunt tamen, quia legunt, & vt notant Alter. *lib.5. de cenſur. diſp.2. cap.8. dub.3.* Filliuc. *tract. 16. c.2. q.6. num.46.* Roccaſul. *par.3. prax. lib.3. cap. 8. §. de* im-

imprimentib. dub. 4. Quia fauent hæreticis, nam tranſcriptio eſt quædam propagatio hæreſis.

1515 An autem Auctor libri, aut tradens imprimendum, ſubijciatur huic excommunicationi, affirmant Vgolin. *par.* 2. *de cenſur. reſer. Pont.* verbo *Imprimentes*, §. 1. *num.* 1. ver. *Poſtremo*. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 57. Suarez *diſp.* 20. *de fide ſect.* 2. *num.* 24. ver. *Illum verò*. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. in part. quæſt.* 2. *pun.* 4. *num.* 19. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 27. Palaus *part.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 2. *pun.* 10. §. 2. *num.* 13. Roccaful. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. §. *de imprimentibus, dub.* 1. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 85. Sed negant Duard. *in Bul. cœnæ*, *lib.* 2. *quæſt.* 54. *num.* 2. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 37. Quia non ſunt imprimentes, ſed potius mandantes impreſſionem, cum non exerceant actionem imprimendi; hæc autem excommunicatio non comprehendit mandantes. Nec Vgolin. rectè vtitur illo axiomate, Propter quod vnumquod tale, & illud magis, ex Ariſ. 1. *Poſter. cap.* 2. nam aut ipſum non intellexit, aut non rectè applicauit, ſiquidem imprimentes non ſunt imprimentes propter Auctorem, aut tradentem librum, vt imprimatur, ſed immediatè ex actione propria, quam exercent, quæ in ipſis primò incipit.

1516 Dominum quoque officinæ venire nomine imprimentium, volunt Graf. *part.* 1. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 50. Vgolin. *par.* 2. *de cenſur. Papæ reſer.* verbo *Imprimentes, init. num.* 1. & §. 1. *num.* 1. Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 5. *num.* 17. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 47. Sanctarel. *de hæreſi capit.* 13. *num.* 18. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. in part. quæſt.* 2. *pun.* 4. *num.* 19. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *c.* 14. *num.* 35. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *qu.* 82. Quia ad ipſum ſpectat totum negocium typographiæ, & ideo dicitur imprimere. Verum negat Duard. *lib.* 2. *in Bul. cœna, quæſt.* 54. *num.* 10. Quia non eſt imprimens, ſed potius impreſſor, propter artem quam profitetur; nec exercet actionem imprimendi, ſed mandat exerceri: hæc autem excommunicatio, eſt contra imprimentes, non contra impreſſores, & contra exercentes actionem imprimendi, non contra mandantes exerceri; vnde non ſun cauſa phyſica, ſed ſolum moralis impreſſionis. Sic etiam legentes hos libros incidunt in excommunicationem huius canonis; & mandans legi non incidit. Et Concil. Trident. *ſeſſ.* 4. *in Decret. de edit. & vſu ſacr. lib.* volens includere mandantes, dixit, *Nulli liceat imprimere, vel imprimi facere quoſuis libros &c.* Ex alio tamen capite excommunicati ſunt, ſi adſit debita ſcientia, nempe quia in ſua officina retinent tales libros, & etiam tanquam fautores, ſi id facient fauore hæreſis. Diſtinguen. dum tamen eſt. Nam vel dominus officinæ, tantum ſubminiſtrat inſtrumenta, & mandat imprimi hoc, vel illud opus, nihil præterea agens, & tunc habet locum poſterior ſententia: vel inſuper aſſiſtit imprimentibus, exercens officium Proti, vt vulgo aiunt, dirigendo imprimentes, & tunc incidet in excommunicationem, quia reuera exercet phyſico modo directiuè. Vnde ob eamdem rationem etiam cæteri miniſtri, qui huic muneri aſſiſtunt, erunt imprimentes, & in excommunicationem incident.

1517 Tingentes typos atramento non incidere in excommunicationem, ſentit Duard. *in Bul. cœnæ lib.* 2. *quæſt.* 54. *num.* 5. Quia non ſunt in rigore vocabuli imprimentes, cum impreſſio conſtet ex cõpoſitione, & præli mandatione duntaxat, quia hæ duæ actiones neceſſario concurrunt ad impreſſionem. Verum oppoſitum exiſtimo certum, quia tingere typos eſt actio omnino neceſſaria pro impreſſione, ex qua intrinſecè conſtat; ſiquidem per tinctionem proximè diſponuntur typi ad imprimendum, & eſt veluti vltima forma, quæ dat vim imprimendi. Vnde ſi componere, & ordinare typos, eſt actio pertinens ad impreſſionem, quia conficitur forma impreſſiua, tingere quoque erit actio pertinens, quia ponit typos in vltima forma impreſſiua. Et ita ſentiunt communiter Sanchez cum alijs *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 57. Suarez *diſp.* 20. *de fide, ſect.* 2. *num.* 24. Facundez *præcep.* 1. *Decal. cap.* 14. *num.* 35. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *nu.* 27. Roccaful. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. §. *de imprimentibus, init.* Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 2. *quæſt.* 82.

1518 De fabricantibus, & vendentibus characteres pro formandis typis, atramentum, papyrum, & alia neceſſaria pro impreſſione, non eſſe imprimentes, & propterea non incidere in excommunicationem, conueniunt communiter, præſertim Vgolin. *par.* 2. *de cenſur. Papæ reſer.* verbo *Imprimentes*, §. 1. *num.* 2. & 3. Sanchez *lib.* 2. *ſum. capit.* 10. *num.* 57. Duard. *in Bul. cœnæ lib.* 2. *quæſt.* 54. *nu.* 9. Leander *par.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 1. *qu.* 86. Palaus *par.* 1. *oper. mor. tract.* 4. *diſp.* 2. *pun.* 10. §. 2. *num.* 13. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 38. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 27. *in fine*. Roccaful. *par.* 3. *praxis*, *lib.* 3. *cap.* 8. §. *de impriment. dub.* 3. Quia non exercent rationem proximam imprimendi, vnde non aptatur ipſis diſpoſitio canonis. Addo, quod iſtæ actiones, & tota materia eſt indifferens, vt inſeruiat impreſſioni huius, vel illius libri, & debet ab imprimentibus determinari: vnde ſupradictæ perſonæ neque remotè concurrunt ad determinatam actionem impreſſionis talis libri. Et ideo quamuis ſciant, materiam adhibendam in impreſſione horum librorum, non peccant vendendo, quia vendunt rem indifferentem, quæ adhiberi poteſt ad bonos, & malos libros imprimendos; & ideo malitia primò incipit in imprimentibus. Solum ex alio capite poſſent incidere in excommunicationem, ſi id facerent animo fauendi hæreticis, vt notat etiam Duard. *citat.*

1519 Miniſtrantes expenſas incidere in excommunicationem, volunt Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. capit.* 5. *num.* 17. Graf. *par.* 1. *deciſ. lib.* 4. *cap.* 18. *numer.* 50. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 2. *quæſt.* 9. *num.* 46. Sed negant alij, Duar. *in Bullam cœnæ, lib.* 2. *quæſt.* 54. *n.* 5. Suarez *de fide diſp.* 20 *ſect.* 2. *nu.* 24. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *nu.* 57. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 36. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. capit.* 1. §. 7. *n.* 46. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. capit.* 3. *dub.* 9. Roccaful. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. §. *de imprimentibus, dub.* 4. Leander *de cenſur. tract.* 3. *diſp.* 1. *q.* 84. Quia ſubminiſtrare expenſas, non eſt imprimere, quia quamuis hæ expenſæ impendantur pro mercede operantium, ſeu imprimentium, cum ſint pro recognitione operæ impenſa, ſupponunt actionem

Digitized by Google

nem imprimendi; vnde eas ſubminiſtrans non imprimit, ſed imprimentium operam compenſat: & multò minus ſi expenſæ ſint pro comparanda materia in ordine ad impreſſionem, quia magis remotè ſe habet iſta actio. Solum poſſunt incidere in excommunicationem, ſi id agant fauore hęreſis.

1520 Chartam madefacientes, aut madefactam ſupponentes torculari, incidere in excommunicationem, aſſerunt Sanchez *lib.1. ſum. cap.* 10. *n.*57. Graſ. *par.*1. *deciſ. lib.*4. *cap.*18. *num.*50. Sayr. *lib.*3. *Theſau. cap.*5. *num.*13. Sanctarel. *de hæreſi capit.* 13. *num.*18. Vgolin. *par.*2. *de cenſur. reſer.* verbo *Imprimentes, init. num* 2. & §.1. *num.*1. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.*1. *cap.*14. *num.* 35. Leander *de cenſur. tract.*3. *diſp.*1. *quæſt.* 82. Econtra verò non incidere in excommunicationem, tenet Duard. *lib.*2. *in Bul. cœnæ, quæſt.*54. *num.*5. Quia actiones ipſorum non ſunt actio imprimendi. Quod verum exiſtimo quò ad humectantes chartam: nam charta humectata adhuc eſt indifferens, vt inſeruiat pro impreſſione huius, vel illius libri; & proinde non incipit in humectatione ipſius actio imprimendi talem librum prohibita ſub excommunicatione: non poteſt autem locum habere excommunicatio, vbi non reperitur actio prohibita. Econtra verò ſupponentes chartam torculari, operantur in ipſa impreſſione, dum ipſam adaptant ad recipiendam impreſſionem talis typi, & conſequenter partialiter reperitur in ipſa actio prohibita; nec eſt indifferens ad hanc vel illam impreſsionem, ſicut eſt humefactio.

ADDITIO

De cæteris Libris.

SVMMARIVM.

1521 Libri prohibiti ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, prohibentur legi ſub pœna excommunicationis.

Etiam manuſcripta.

1522 Talis excommunicatio non eſt reſeruata.

Quid requiratur, vt talis excommunicatio locum habeat.

1523 Contra legentes libros damnatos ob hæreſim &c. procedi poteſt tanquam ſuſpectos de hæreſi.

Quid ſi hi libri reperiantur apud hominem honeſtæ conditionis.

1524 Librorum prohibitorum in Indice lectio an ſit quò ad omnes interdicta ſub excommunicatione.

Damnato Auctore non damnantur omnes libri ipſius.

1525 Thalmud Hebræorum ſpecialiter prohibetur.

Quid de libro Magazor.

1526 Libri omnes Hæreſiarcharũ prohibiti, & quomodo.

Conceſſum ſub vna conditione cenſetur prohibitum ſub oppoſita.

1527 Libri continentes materiam diuinatoriam, ſortilegiorum, incantationum, quomodo prohibeantur.

Quid de libris Aſtrologiæ iudiciariæ.

Libri, de quibus in nona regula Indicis, an prohibiti ſub excommunicatione.

1528 Contra retinentes libros, de quibus in nona regula, procedi poteſt etiam ab Inquiſitoribus.

1529 Quæ circa obſeruationem ſtellarum permittantur.

1530 Hæreticorum libri, in quibus aliena colliguntur, quomodo permittantur.

A quibus emendandi, & quorum conſilio.

Conſilium quando neceſſario ſequendum.

Quando primo prodeunt libri hæreticorum, qui poſſunt permitti, an prohibiti quouſque examinentur.

1531 Quid dicendum de libro, cui titulus Theatrum vitæ humanæ.

Quid de libris hæreticorum, qui quotidiè prodeunt.

1532 Libri ex profeſſo res laſciuas tractantes, ſunt prohibiti.

1533 Qui nam dicantur tractare ex profeſſo de rebus laſciuis.

1534 Libri, quorum principalis materia eſt bona, ſunt expurgandi.

Principalis materia quando dicatur bona.

Quid ſit ſpectare ad impietatem.

Pietas vt eſt donum, quid dicat.

Libri in aliquo loco prohibiti, eo, quod non expediat ab omnibus legi, poſſunt emendati permitti.

1535 Quinam libri controuerſiarum vulgari idiomate non permittantur, niſi iudicio Epiſcopi, aut Inquiſitoris.

1536 Libri de moribus, contemplatione Dei, concionibus &c. vulgari lingua, quando permittantur.

1537 Quid ſit diſpoſitum de ſacra Scriptura in vulgari idiomate.

1538 Quid de verſionibus ſacræ Scripturæ.

Dictio, autem, repetit qualitates caſus præcedentis in ſequenti, in quibus expreſsè non aduerſatur.

1539 Adnotationes ad verſiones ſacræ Scripturæ, quando permittantur.

Biblia Vatabli, Iſidori &c. quomodo permittantur.

Verſiones Eccleſiaſticorum factæ ab Hæreticis, quomodo permittantur.

1521 Quia libri, in quibus deficiunt ſupradictæ conditiones, nempe quod ſint Auctorum hæreticorum, quod hæreſim contineant, aut de religione tractent, ſunt in multiplici differentia, & ideo ſeorſim de ſingulis agendum eſt. Primò igitur libri prohibiti, cuiuſcumque ſint Auctoris, propter hæreſim,

reſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, prohibentur legi ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. Ita Pius IV. in ſua *Conſtit.* quæ incipit, *Dominici gregis* ſub *die* 24. *Martij* 1564. præfixa Indici librorum prohibitorum. ibi. *Is quidem, qui hæreticorum libros, vel cuiuſuis Auctoris ſcripta propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, atque prohibita legerit, habueritve, ipſo iure in excommunicationis pœnam incidat; eamque ob cauſam in eum tanquam de hæreſi ſuſpectum inquiri, & procedi liceat, præter alias pœnas ſuper hoc ab Apoſtolica Sede, ſacriſq; canonibus conſtitutas*. Eſt autem aduertendum, quod de hæreticorum libris ſub hac prohibitione comprehenduntur ſolum damnati propter ſuſpicionem falſi dogmatis; nã ſi ſint dãnati propter hæreſim, continentur ſub prohibitione Bullæ Cœnæ. Rurſus, hæc prohibitio non intelligitur de impreſſis tantum, ſed etiam de manuſcriptis, vt conſtat ex illis verbis, *Cuiuſuis Auctoris ſcripta*. Nomine verò falſi dogmatis intelligitur de falſa doctrina circa fidem, & erit omnis illa doctrina, quæ concordare non poteſt cum doctrina fidei: cum enim doctrina fidei ſit certa, & vera, omnis doctrina, quę cum ipſa non concordat, ſed diſcrepat, erit falſa doctrina.

1522 Excommunicatio autem impoſita in dicta Conſtitutione non eſt reſeruata, vt conſtat ex inſpectione textus, & ideo tolli poteſt per quencunque Confeſſarium, vt aduertunt etiam Laiman. *lib.*2. *theolog. moral. tract. de fide cap.* 15. *num.* 8. ver. *inter has*, Suarez *diſp.* 20. *de fide ſect.* 2. *num.* 29. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 2. *num.* 42. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. in part. quæſt.* 5. *puncto* 4. *num.* 2. Duard. *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *quæſt.* 34. *num.* 12. ver. *ſecunda pars*, Lezana *in ſum.* verbo *libri num.* 16. Rurſus, vt locum habeat dicta excommunicatio, non ſufficit, quod liber Catholici Auctoris contineat hæreſim, aut ſuſpicionem falſi dogmatis, ſed oportet, quod propter has cauſas ſit damnatus, vt obſeruant Lezana *cit.* Theſaurus *in praxi par.* 2. verbo *libri cap.* 2. Vnde non ſufficit, quod liber ſit damnatus, ſed oportet quod in damnatione exprimatur cauſa ob quam damnatur; alioquin non ſciretur ob quam cauſam ſit damnatus.

1523 Circa autem illam particulam, *Eamque ob cauſam in eum tanquam de hæreſi ſuſpectum inquiri & procedi liceat*. Eſt aduertendum, quod non dicit, quod procedatur, ſed quod liceat procedere concedendo facultatem ad procedendum, non autem iniungendo exequutionem. Ex quo fit, quod vſus talis facultatis relictus ſit prudenti iudicio, vt ſcilicet habita ratione qualitatis, & conditionis perſonæ procedatur, vel non procedatur. Nam hi libri reperti apud hominem malæ famæ, aut malæ vitæ, aut qui alias de hæreſi infamatus fuerit, procedendum erit, quia indicium hoc erit adminiculatum. Secus autem, ſi ſit perſona honeſta, & bonæ vitæ, nec aliqua infamia laborauerit, iuxta ea, quæ tradunt Farinac. *de hæreſi quæſt.* 180. *num.* 48. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *quæſt.* 51. *num.* 24. Et ratio eſt, qui hi libri retineri poſſunt etiam ad bonum finem, vt ad confutandos; vel etiam ob finem non malum, vt ob ornamentum Bibliothecæ; vel etiam ob meram curioſitatem: & ideo eorundem retentio de ſe non eſt ſufficiens indicium ad generandam ſuſpicionem de hæræſi, niſi qualitatibus perſonæ coadiuuetur.

1524 An autem præter prędictos libros adſint alij prohibiti ſub pœna excommunicationis, loquendo de libris in genere, non autem de aliquo libro ſpeciali, & nominatim prohibito, nam certum eſt adeſſe, vt dicetur infra. Affirmant Pegna *in capit. Fraternitatis, de hæret. com.* 3. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæſt.* 5. Duard. *in Bull. Cœnæ, lib.* 2. *qu.* 34. *num.* 21. qui volunt prohiberi ſub excommunicatione Indicis libros omnes hæreticorum, quamuis hæreſim non contineant, propter quoddam reſcriptum Iulij III. quod incipit. *Cum meditatio*. Et quia damnato auctore cenſentur omnes eius libri damnati. Et Duar. in *illa quæſt.* ponit libros aliorum generum, tanquam prohibitos ſub pœna excommunicationis. Verum oppoſitum ſentit Bonacina *diſp.* 1. *de cenſur in part. quæſt.* 2. *pun.* 4. *nu.* 2. aſſerens ſolos libros damnatos ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, prohiberi ſub pœna excommunicationis. Et hoc manifeſtè deſumitur ex Conſtit. Pij IV. præfixa Indici, quæ incipit. *Dominici gregis* ſub *die* 24. *Martij* 1564. Vbi cum diſpoſuiſſet de obſeruantia Regularum Indicis, & poſuiſſet pœnam excommunicationis contra legentes, vel tenentes libros damnatos, ſiue hæreticorum, ſiue Catholicorum ob hæreſim vel falſi dogmatis ſuſpicionem, ſubdit. *Qui autem libros alia de cauſa prohibitos legerit, habueritue, præter peccati mortalis reatum, Epiſcoporum arbitrio, ſeuerè ſe nouerit puniendum.* Vbi notanda ſunt verba, *alia de cauſa prohibitos*, quæ ſunt vniuerſalia, & complectuntur omnem titulum prohibitionis præter præfatum ob ſuſpicionem hæreſis, vel falſi dogmatis, ſeu diuerſum ab expreſſo *l. ſi fundus ſub conditione*, §. *Libertus*, *ff. de leg.* 1. Huic autem Conſtitutioni ſtandum eſt, tanquam nouiſſimo iuri, & inſtituto, ad firmandas regulas circa librorum prohibitionem. Neque eſt verum, quod damnato Auctore damnentur omnes libri ipſius: nam oppoſitum conſtat ex regulis Indicis, nam in regula ſecunda permittuntur hæreticorum libri, qui de religione non tractant, ſi iuſſu Epiſcoporum, & Inquiſitorum examinati approbentur. Atque hæc quæ in ſua Conſtitutione ſtatuit Pius IV. ponuntur etiam in Regulis Indicis in fine Reg. 10. quod declarat Conſtitutionem procedere de omnibus libris prohibitis.

1525 Circa autem Thalmud Hebræorum, extat ſpecialis Conſtitutio Clemen. VIII. *pridie Kal. Martij anno* 1592. in qua ipſum omnino prohibet ſub pęna excommunicationis, etiamſi ſit ſine gloſſis, commentarijs, &c. & quemadmodum antea tolerabatur. Quæ tamen excommunicatio non eſt reſeruata, & ideo innodatus abſolui poteſt à quolibet legitimo Confeſſario. Et præter excommunicationem confiſcantur etiam bona eorum, qui legunt ipſum. Si vero fauorem, aut auxilium præſtiterint Hebręis ad ipſum obtinendum, ex eadem Conſtitutione incurrunt pœnas Apoſtatarum à fide, & hæreticorum, atque adeo excommunicationem Bullæ Cœnę. Hebræis autem tenentes huiuſmodi libros confiſcatur bona omnia, ſicut etiam vendentibus, ementibus, & euulgantibus. Quod verò ſpectat ad librum Magazor Hebræorum, qui continet officia, & cæremonias

Digitized by Google

monias ipſorum, in nulla alia lingua permittitur, niſi in Hebræa, vt habetur in obſeruatione circa nonam Regulam Indicis.

1526 Quod ſpectat ad Hæreſiarcharum libros, ſunt omnes prohibiti, quamuis hæreſim non contineant, nec de religione tractent, cuiuſcunque argumenti ſint, vt habetur in regula ſecunda Indicis. Difficultas tamen eſt, an ſint prohibiti propter hæreſim, aut falſi dogmatis ſuſpicionem, atque adeo an ſub pœna excommunicationis. Affirmat Bonac. *diſp.1. de cenſur. in particul. quæſt.2. punct.4.nu.3.* nam eſt liber hæretici damnatus in Reg. 2. Indicis. Verum cum etiam per ipſum non omnes libri damnati prohibeantur ſub excommunicatione, ſed ſolum damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem; Si liber hæreſiarchæ hæreſim non contineat, nec tractet de religione, & proinde non adſit ſuſpicio falſi dogmatis, non erit ſub excommunicatione prohibitus. Hæreticorum verò libri, qui de religione non tractant, (nec hæreſim continent iuxta Bullã Cœnæ) conceduntur, ſi à Theologis Catholicis iuſſu Inquiſitorũ, & Epiſcoporum approbentur: vnde quamdiu non ſunt approbati habendi ſunt pro prohibitis, quia conceſſum ſub vna conditione cenſetur prohibitum ſub oppoſita, *l. ſi legatum purè ff. de adimen. leg.* & *l. Aliquando, ff. de condition. & demonſtrat.* & *l. quod purè ff. quando dies] leg. ced.* & notant Ruin. *conſil. 33. num.3.* Natta *conſil.200. num.1.* Cephal. *conſil.17 num.20.* Surd. *conſil.157. num.9.* Oſaſch. *deciſ. Pedem.106. num. 4.* Qui tamen nondum ſunt poſitiuè damnati, ſed poſſunt etiam concedi, vt dictum eſt, ideo non poſſunt dici damnati ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem; & proinde neque ſub excommunicatione; quamuis oppoſitum velit Bonac. ſupra *num. citat.* Idem etiam ſtatuitur in eadem regula quò ad libros catholicè ſcriptos eorum, qui poſtea in hæreſim inciderunt, aut poſt lapſum ad Eccleſiæ gremium reuerſi ſunt. Hi autem approbari debent vel ab aliqua vniuerſitate Catholica, vel ab Inquiſitione Generali, vt permitti poſſint. Vnde ſufficiet approbatio altero modo ex præſcriptis. Et in Regnis Hiſpaniæ ab Inquiſitione vniuerſali. Si quis tamen legeret huiuſmodi libros, quia iudicio prudentis, & docti viri probarentur, aut quia cum ipſe ſit doctus & prudens iudicat probari poſſe, non peccaret grauiter, vt in ſimili docet Tamburin. *in præcep. Decal. lib.2. cap.10. §.7. num. 59.* quia agitur de materia leui.

1527 De libris materiam diuinatoriam tractantibus, nẽpe Geomantiæ, Hydromantiæ, Aeromantiæ, Eromantiæ, Piromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, ſiue etiam de ſortilegijs, veneficijs, augurijs, auſpicijs, incantationibus, arte magica (non quidem naturali, ſed dæmoniaca) extat Regula nona Indicis, per quam omnino prohibentur; & ſi fortè continerent hæreſim, & eſſent hæreticorum, prohiberentur etiam in Bulla Cœnæ. Rurſus in eadem Regula libri Aſtrologiæ iudiciariæ quò ad naturales obſeruationes pro Nauigatione, Agricultura, & arte Medica permittuntur. Tractantes autem de futuris contingentibus, cæteriſque, quæ ab humana voluntate pendent, & certo aliquid euenturum affirmantes, committuntur prouidentiæ Epiſcoporum, vt prouideant, ne legantur, vel habeantur. Circa hanc autem regulam nonam eſt aduertendum, quod non procedit de libris damnatis ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem. & proinde non continet libros prohibitos ſub pœna excommunicationis impoſita in Bulla Pij IV. præfixa dicto Indici, quamuis Bonacina *diſp.1. de cenſur. in particul. quæſt.2. punct.4. nu.4.* Duardus *lib. 2. in Bullam Cœnæ, quæſt.34. num.17.* ex falſo fundamento, quod prohibeantur ob falſi dogmatis ſuſpicionem, oppoſitum ſentiant. Quia licet libri huiuſmodi præſcribant cultum dæmonum, & alia multa ſcelera, tanquam media ad obtinendum, quæ ex pacto obtinenda ſunt à dæmone, non tamen docent tanquam licita; ſed ſolum docent factum, non autem quid iuris de ipſo facto. Sicut qui ſuaderet fornicationem, aut homicidium ad aliquem finem, non doceret tanquam licitum ad illum finem, & proinde non eſſet ſuſpectus de falſo dogmate. Si tamen adeſſet ſuſpicio falſi dogmatis, ſub excommunicatione prohiberentur. Hi tamen libri, niſi magi ſint hæretici, non comprehenduntur ſub excommunicatione Bullæ Cœnæ, vt notant Nauar. *cap. 27. Manual. num.55.* Sanchez *lib.1. ſum. cap.10 num.32.* Facundez *præcep.1. Decal. lib.1. cap.14. num.10.* Alterius *lib.5. de cenſur. diſp.2. cap.6. in fine.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap.3. dub.9. §.5. num.18.*

1528 In eodem tamen Indice circa eamdem Regulam nonam adnotatur Conſtitutio Sixti V. quò ad libros, de quibus in dicta Regula, quòd fideles ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus ſedulo admonendi ſunt, quod in legentes, aut retinentes contra regulam hanc libros huiuſmodi Aſtrologiæ iudiciariæ, diuinationum, & ſortilegiorum, rerumque aliarum in eadem regula expreſſarum, procedi poteſt non modo per ipſos Epiſcopos, ſed etiam per Inquiſitores locorum, ſicut etiam contra exercentes Aſtrologiæ iudiciariæ artem: quæ fuit promulgata *anno 1585. Non. Ian.* Per hanc ergo Conſtitutiones conceditur facultas procedendi, non autem iniungitur, quod procedant.

1529 Ex quibus colligitur, quod per dictam Regulam Indicis, ſicut etiam per dictam Conſtitutionem Sixti V. non prohibetur obſeruare conſtellationes Cœli in puncto natiuitatis vniuſcuiuſq; pro indagandis cœleſtibus influxibus in corpus nati, & cõplexionem eiuſdem, alterationes humorũ à ſyderibus portentas, atque adeo infirmitates, cum hæc omnia ſint cauſæ naturales in ordine ad naturales effectus; atque huiuſmodi obſeruationes miro modo iuuent in ordine ad medicinam, præſertim pro detegenda radice infirmitatis, incrementis, & decrementis, & pro eligendo remedio opportuno; quia ſi erit conforme influxibus iuuantibus infirmum, mirè proficuum; ſi non erit, nullius momenti erit; ſi verò contrarium, loco ſalutis, aut infirmitatem augebit, aut etiam perniciem afferet. Quare ea omnia permiſſa erunt, quæ obſeruant Aſtrologi in ordine ad conſtitutionem corporis, complexionem, alterationes, & infirmitates.

1530 Hæreticorum libri, in quibus nulla, aut pauca de ſuo appoſuerunt, eo quod ab alijs tradita collegerunt, vt ſunt apophthegmata, concordantiæ, ſimilitudines, indices, aliaque huiuſmodi, iuxta Regu-

Regu-

Digitized by Google

Regulam quintam Indicis, permitti poſſunt emendati, ſi quæ habeant, quæ expurgatione indigeant. Emendatio autem facienda eſt ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus, cum conſilio Catholicorum Theologorum. Et cum regula loquatur copulatiuè de Epiſcopis, & Inquiſitoribus, non poterit alter ſine alio deuenire ad expurgationem. Et cum ſimiliter Regula dicat; *Vna cum Theologorum Catholicorum conſilio*, ſequitur, quod debeant ſequi conſilium horum Theologorum, quia facultas expurgandi traditur modificata, & alligata ad huiuſmodi conſilium, ita non ſit futura auctoritatiua expurgatio, ſi non ſequantur tale conſilium, iuxta tex. *l. Titium, init. ff. de adminiſ. & peric. tut.* vbi Bar. & *in l. 1. §. ſi plures, num. 7. ff. de exercit. act.* Butr. *in cap. cum olim, de arbitr.* Panorm. *ibid. num.* 5. Domin. *in cap vn. §. ibi verò num. 9. ne ſede vacan. in 6.* Gonzalez *ad Reg. 8. Cancel. Gloſ. 46. num. 76.* Vant. *de nullit. ex defect. iuriſdict. num.* 152. ver. *Et ſtantibus* Syluester verbo *conſil. num.6.* Quod ſi prædicti libri non indigeant expurgatione, abſolutè ſunt permiſſi. Verum difficultas eſt, quando primo prodeunt tales libri, an ſint tunc cenſendi prohibiti, quouſque examinentur, an indigeant correctione. Et quidem deberent Epiſcopi, & Inquiſitores ſtatim eos ſubijcere examini, vt poſſint videre, an ſint expurgandi, an verò, tales quales ſunt permittendi; cum tamen hoc non præſtent, vel quia libri ad eorum manus non perueniunt, vel quia in alijs occupati ſint, vel alia de cauſa, praxis obtinuit, vt legantur, quia eo ipſo, quod non prohibentur à Superioribus, cenſentur permiſſi, cum ſint ex illorum genere, qui permittuntur iuxta regulam Indicis.

1531 Ad hanc quoque Regulam reduci poteſt liber, cui titulus, *Theatrum vitæ humanæ*, quia non eſt aliud quò ad ſubſtantiam, quam quædam compilatio eorum, quæ ab alijs tradita ſunt, licet quò ad modum explicationis ſit proprius Auctoris; quia tamen plura continet, quæ indigent expurgatione, ideo iuxta hanc regulam, eſſet expurgandus. Video tamen paſſim abſque alia expurgatione permitti, forte quia, quæ expurganda eſſent, non cenſentur magni momenti. Libri autem hæreticorum, qui quotidie prodeunt in Germania continentes materias legales, aut alios tractatus, ſeu hiſtorias, aut quaſcunque alias materias, in quibus paſſim aliquid continetur, quod Auctorem hæreticum eſſe demonſtrat, vt ſunt detractiones in Summum Pontificem, & Catholicos; vſus phraſium hæreticorum, aut quid huiuſmodi, pertinent ad regulam ſecundã Indicis, qui proinde permitti poterunt cum expurgatione. Praxis tamen obtinuit, vt legantur abſq; alia permiſſione, quia cenſentur tacitè permiſſi, dum permittuntur vendi publicè in officinis librariorum, neque cenſetur poſſe inde damnum fidelibus prouenire.

1532 Libri verò, qui res laſciuas ex profeſſo tractant, omnino prohibentur *in Reg. ſeptima Indicis*, tanquam corruptiui morum, & etiam fidei; & Epiſcopis iniungitur, vt eos habentes ſeuerè puniant. Vnde licet habentes, & legentes non ſubſint excommunicationi, peccant tamen mortaliter, & quia faciunt contra prohibitionem in materia graui; & quia ſe exponunt periculo peccati, cum nulla alia materia ſit tam periculoſa, ſicut ſunt res laſciuæ. Ita notant Alterius *de cenſur. lib. 5. diſp. 2. c. 7. dub. 4.* Duard. *lib. 2. in Bul. cœnæ, quæſt. 34. nu. 19.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. in part. quæſt. 2. pun. 4. n. 5.* Et proinde retinentes non debent abſolui, niſi eos conſignent Epiſcopis, aut Inquiſitoribus, aut ſaltem confeſſario ab ipſo iiſdem conſignandos: ſi tamen eſſent prompti conſignare, interim abſolui poſſent. Excipiuntur tamen ab hac regula libri Antiquorum ob elegantiam ſermonis, qui permittuntur, licet moneatur à pueris non eſſe legendos.

1533 Circa hanc regulam difficultas eſt, quinam libri dicantur tractare ex profeſſo de rebus laſciuis. Pro quo eſt aduertendum, quod nomine rerum laſciuarum veniunt ea omnia, quibus laſciuia inſperſa fuerit, ſiue ſint actiones laſciuæ exercitæ, ſiue præparationes ad laſciuiam, ſiue inſtructiones ad laſciuiam exercendam, ſiue quæcunque alia huiuſmodi. Et proinde nõ ſolum carmina poetarum exprimentia actiones, aut ſenſus laſciuos, ſed etiam comœdiæ in quibus res laſciuæ repræſentantur, hiſtoriæ, & narrationes amorum, qui ad fornicationes, adulteria ordinantur, cæteraque huiuſmodi argumenta veniunt nomine rerum laſciuarum, & proinde libri quoque vulgo *Di Cauallerìa*, ſi laſciuiæ viam aperiant, cenſendi erunt de rebus laſciuis. Vt autem ex profeſſo tractent de rebus laſciuis, non eſt neceſſarium, quod principale argumentum ſit laſciuum, ſed ſufficit, ſi aliqua pars ex intentione Auctoris ſit de huiuſmodi materia; vt in ſimili quò ad libros tractantes de religione dictum eſt ſupra *num.* 1479. Tractare namque ex profeſſo contradiſtinguitur ab eo, quod obiter, & veluti ex tranſitu dicitur; vnde ſi liber aliquam actionem laſciuam completè narret, cenſendus erit tractare ex profeſſo de rebus laſciuis. Et ratio horum omnium eſt, quia in his omnibus reperitur ratio finalis prohibitionis: ideo nãque prohibentur libri tractantes de rebus laſciuis, quia eorumdem lectio eſt cauſa peccati, & habent vim deprauandi mores; hoc autem præſtant etiam ſi vnicum caput, aut aliqua ſimilis pars contineat res laſciuas. Excludendi tamen ſunt libri, qui res laſciuas examinant, vt doceant, qualiter in ipſis peccetur, quia tendunt non ad deprauandos mores, ſed ad inſtruendam conſcientiam, quamuis aliquando per accidens excitent in aliquibus affectus laſciuos, quia hoc non tam prouenit ex qualitate materiæ, quam ex praua diſpoſitione legentis.

1534 Quando autem principale argumentum libri bonum eſt, ſed aliqua mala inſerta ſunt, quæ ſpectant ad hæreſim, ſeu impietatem, diuinationem, ſeu ſuperſtitionem, concedi poteſt expurgatus à Catholicis Theologis, Inquiſitionis generalis auctoritate. Et idem dicendum de Prologis, Summarijs, Annotationibus, &c. à damnatis Auctoribus libris non damnatis inſertis. Ita habet Regula VIII. Indicis, quæ inſuper addit, quod huiuſmodi libri impoſterum non ſunt cudendi, niſi expurgati. Vt autem argumentum principale libri dicatur eſſe bonum, non eſt neceſſe quod ſit tale in genere morali; ſed ſufficit, quod non contineat aliquid, quod fidei contrarietur, aut bonis moribus directè vel indirectè; atque adeo, nihil eorum, quæ expungenda ſunt pro correctione librorum, vt habetur in inſtructione In-

Digitized by Google

Indici præfixa, habeat pro principali argumento. Nam his ſeclusis argumentum bonum eſt, quia eſt aptum pro fine, ad quem libri ex genere ſuo dirigũtur, nempe ad inſtruendum. Illud autem dicitur ſpectare ad impietatem, quod eſt contra pietatem, non quatenus eſt virtus ſpecialis, ſed quatenus eſt donum Spiritus ſancti reſpiciens cultum, & officium exhibendum Deo vt Patri, vt habet D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 121. *ar.* 1. *in corp.* Vnde cum hæc pietas, ſecundum quod eſt donum, vt habet D. Th. *ibid. ad* 3. non ſolum exhibeat cultum, & officium Deo; ſed etiam omnibus hominibus in quantum pertinet ad Deum: Et proinde hoc ad ipſum pertineat honorare Sanctos, non contradicere ſcripturæ, ſiue intellectæ, ſiue non intellectæ, vt Auguſ. dicit *lib.* 2. *de Doctr. Chriſ. cap.* 7. Ideo quicquid erit contrarium his actibus, quos exhibet pietas, ad impietatem pertinebit. Huc etiam pertinet, quod in ſexta Regula Indicis habetur, quod libri in aliquo Regno, aut prouincia prohibiti eo, quod aliqua continerent; quæ ſine delectu ab omnibus legi non expediret, poſſint emendati permitti, ſi Auctores Catholici ſint: quia cum ſupponantur ſolum nonnulla huiuſmodi continere, ſequitur, quod ſupponatur principale argumentum bonum: & ſolum aliqua minus expedire, quia in aliquibus prauum effectum ſortiri poſſint.

1535 Libri controuerſiarum inter Catholicos, & Hæreticos noſtri temporis vulgari idiomate conſcripti non debent paſſim permitti, ſed tantum iudicio Epiſcopi, aut Inquiſitoris, cum conſilio Parochi, vel confeſſarij atteſtantis non damnum legentem inde percepturum, vt habetur in Regula ſexta Indicis cum relatione ad quartam. Per hæreticos autem noſtri temporis intelliguntur ij, quorum nunc temporis hæreſis vigent, quales ſunt Caluiniſtæ, Lutherani, & alij. Si fortè autem hæreſes præſentis temporis ceſſarent, & quod Deus auertat, nouæ conſurgerent, intelligetur de nouis, quæ conſurgerent. Vnde controuerſiæ cum Manicheis, Arianis, & cæteris veteribus Hæreticis; quamuis in vulgari idiomate, non continentur ſub hac Regula. Per vulgare autem idioma intelligitur vnale in qualibet prouincia, aut loco; vt in lingua Germanica, Gallica, Hiſpana, Itala, &c. Ex quo deducitur, quod hi libri non ſint prohibiti abſolutè reſpectu omnium, ſed ſolum reſpectiuè quò ad non intelligentes linguam Latinam, atque adeo habita ratione incapacitatis materiæ; nam cum in lingua Latina nõ prohibeantur, neque etiam erunt prohibiti in vulgari idiomate quò ad eos, qui in lingua Latina legere poſſunt.

1536 Qui verò continent rationem benè viuendi, ſeu inſtructionem morum Chriſtianorum, modum contemplandi Deum, & cæleſtia, inſtructionem pro ritè confitendis peccatis, conciones ad populum, & cætera huiuſmodi argumenta, ſi ſanam doctrinam contineant, omnino conceduntur, quamuis in vulgari idiomate; vt in eadem ſexta Regula Indicis. Hi enim omnes libi conferunt ad pietatem, religionem, & ædificationem fidelium. Recenſentur autem hi libri tanquam pertinentes ad religionem, & ad doctrinam fidei, non quia ſoli in vulgari idiomate permittantur, & proinde permittuntur omnes in eodem vulgari idiomate, qui ſint de materia indifferenti, & ex quibus nullum periculum peccati imminere poteſt.

1537 Circa libros ſacræ Scripturæ in vulgari idiomate, prius decernebatur in Regula quarta Indicis, quod non concederetur paſſim, ſed tantum iudicio Epiſcopi, aut Inquiſitori, ijs, quibus iuxta conſilium Parochi, vel Confeſſarij, nullum timeretur fidei damnum, ſed eſſet profutura lectio, facultate in ſcriptis concedenda. Sine qua ſi quis legere, aut tenere præſumeret, non poſſet abſolui, niſi Biblijs prius redditis Ordinario. Ex quo colligitur, legentes, & tenentes peccare mortaliter. Bibliopolæ verò, qui eam venderent non habentibus facultatem in ſcriptis, aut aliquo modo concederent, amittebant pretium libri, & arbitrio Epiſcopi puniebantur. Regulares vero non poterant legere, aut emere abſque ſuorum Prælatorum facultate, Verum circa eamdem regulam adnotatur. quod modo ex mandato S. Romanæ, & Vniuerſalis Inquiſitionis, & vſu, ſublata eſt Epiſcopis, Inquiſitoribus, Prælatis Regularibus concedendi licentiam, emendi, legendi, aut retinendi Biblia vulgari quocunque idiomate ſcripta, aut quamcumque partem tàm noui, quam veteris teſtamenti. Et ſimiliter idem quoque ſtatutum eſt de Summarijs, Compendijs hiſtoricis ſacrorum librorum quocunque vulgari idiomate ſcriptis. Contrauenientes autem huic decreto ſolum mortaliter peccant, quia in materia graui violant legem Eccleſiaſticam; non tamen ſubijciuntur excommunicationi, quia non prohibentur ſacri libri in vulgari idiomate, niſi ex periculo, quòd rudes malè intelligentes verbum Dei, ſumant occaſionem erroris. Excommunicatio autem ſolum eſt lata quò ad libros prohibitos ob hæreſim, vel ſuſpicionem falſi dogmatis.

1538 Circa autem verſiones ſacræ Scripturæ, in Regula tertia Indicis habetur, quod verſiones Veteris Teſtamenti factæ à damnatis Auctoribus permitti poſſunt iudicio Epiſcopi pijs, & doctis viris, ad effectum, vt vtantur tanquam elucidationibus vulgatæ editionis ad intelligendam S. Scripturam. Quod autem dicta regula procedat de verſionibus ſacræ Scripturæ factis à damnatis Auctoribus, indicat dictio, *Autem*, ibi. *Librorum autem Veteris Teſtamenti*; nam in antecedenti §. ſermo eſt de verſionibus Scriptorum Eccleſiaſticorum factis à damnatis Auctoribus. & in 2. §. illius Regulæ ſubditur *Librorum autem*: Dictio verò *Autem*, repetit in ſequenti caſu qualitates præcedentis, in quibus expreſsè non aduerſatur. *l. Mariti*, §. *fin. ff. ad leg. Iul. de adult.* vbi etiam Gloſ. Bart. *num.* 1 Bal. *in l. Omnes populi*. ver. *Modo quæro vnum*, *ff. de iuſt. & iure*. Craueta *conſil.* 208. *num.* 5. Natta *conſil.* 570. *num.* 8. *vol.* 3. Quod etiam conſtat ex ſubſequenti §. 3. Vbi de verſionibus Noui Teſtamenti factis ab Auctoribus primæ claſſis, ſtatuit, quod nemini concedantur: Quia vtilitatis parum, periculi verò plurimum lectoribus ex earum lectione prouenire ſolet. Vnde ſi in hoc §. loquitur de verſionibus factis à damnatis Auctoribus, ſimiliter loquetur etiam in præcedenti. Quare verſiones Noui Teſtamenti factæ à damnatis Auctoribus primæ claſſis, omnino prohibentur. non tamen ſub aliqua cenſura, cum non habeant

Digitized by Google

beant conditiones librorum, qui ſub excommunicatione prohibentur.

1539 Rurſus, circa libros ſacræ Scripturæ eſt aduertendum, quod adnotationes ad verſiones permiſſas, & ad vulgatam editionem permitti poſſunt, quibus eædem verſiones permittuntur, expunctis locis ſuſpectis à facultate theologica alicuius Vniuerſitatis, aut ab Inquiſitione Generali. Ita in eadem Regula 3. Quare cum diſpoſitio ſit de adnotationibus, in quibus aliqua ſuſpecta ſunt, quæ expungi debent, colligitur, procedere de adnotationibus factis ab Auctoribus damnatis, aut ſaltem ſuſpectis; nam tota illa regula eſt circa ſacram Scripturam, aut verſam ab Auctoribus damnatis, aut notis illuſtratam. Biblia autẽ Vatabli, aut aliqua eius pars in eadem regula conceditur, expunctis locis ſuſpectis ab aliqua facultate theologica, aut ab vniuerſali Inquiſitione, nam conceditur ſub iis conditionibus, quibus conceduntur adnotationes prædictæ. Ex Biblijs verò Iſidori Clari Brixiani detrahi debent Prologus, & prolegomena, ita tamen vt non habeantur pro vulgato, & legitimo textu. Denique in eadem regula permittuntur verſiones Eccleſiaſticorum Scriptorum à damnatis Auctoribus illuc vſque editæ, modo ſanam doctrinam contineant. Per Scriptores autem Eccleſiaſticos intelliguntur tàm Sancti Patres, quàm quicunque alij, qui de rebus Eccleſiaſticis ſcripſerunt. Atque cum hæc diſpoſitio procedat de ſcriptoribus, quorum opera in aliud idioma conuertuntur, dum dicitur, quod permittuntur tales verſiones, dummodo ſanam doctrinam contineant, dupliciter hoc intelligi poteſt: nam poteſt intelligi, quod ipſi ſcriptores ſanam doctrinam tradiderint, & proinde non permittantur verſiones illorum, qui in ſuis ſcriptis aliquid contra ſanam doctrinam ediderunt, vt ſunt ij, qui hæreſes, aut erroneam doctrinam ſcripſere. Vel etiam accipi poteſt, quod verſio ipſa contineat ſanam, hoc eſt germanam doctrinam Scriptoris, ita vt in verſione non ſit adulterata. Et vtroque modo regula accipi debet.

Quas pœnas incurrant, qui libros alia de cauſa, quàm ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem prohibitos legerint, & retinuerint.
Quæſtio II.

S V M M A R I V M.

1540 *Legens libros prohibitos, ſed non ob hæreſim &c. aut retinens, arbitrio Epiſcopi punitur.*

1541 *Legentes Talmud, & alios Hebræorum libros, in quibus errores continentur, quas pœnas incurrant.*

1542 *Lectio librorum Hebræorum, & Paganorum continentium errores, & impias propoſitiones, an interdicta ſub excommunicatione.*

1543 *Libri Hæreſiarcharum, diuinatorij, incantanum, veneficiorum, an omnes prohibiti ſub pœna excommunicationis.*

1540 Ad 2. Reſp. Qui libros alia de cauſa prohibitos, legerit; habueritve, præter peccati mortalis reatum, Epiſcoporum arbitrio ſeuerè venit puniendus, vt patet ex Conſtitutione Pij IV. *die* 20. *Martij* 1564. incipien. *Dominici*, *fol.*803.

A D D I T I O.

1541 Circa huiuſmodi pœnas eſt aduertendum, quod legentes non ſolum Thalmud, ſed etiam cæteros libros Hebræorum, in quibus tacitè, vel expreſsè continentur errores contra fidem Catholicam, incidunt in excommunicationem poſitam à Clemente VIII. *in ſua Conſtit. edita Prid. Kal. Mar. anno* 1592. Quæ tamen excommunicatio non eſt reſeruata, & ideo à quolibet legitimo confeſſario tolli poteſt.

1542 Quod ſpectat ad libros Hebræorum, & Paganorum, in quibus continentur impiæ, & hæreticæ propoſitiones, putat Merol. *tom.* 1. *theol. moral. diſp.*1. *cap.*2. *n.*355. Legentes incidere in excommunicationem Indicis latam à Pio IV. contra legentes libros, aut ſcripta cuiuſcumque Auctoris ſint, ob hæreſim, vel ſuſpicionem falſi dogmatis damnata. Sed non rectè, quia, vt conſtat ex ipſa Conſtitutione Pij IV. Indici præfixa non diſponit Pontifex de libris Paganorum, aut Hebræorum, ſed tantum de libris Chriſtianorum, quia diſponit de libris in Indice recenſitis. Deinde, quia in Gentilibus, aut Hebræis non poſſunt habere locum hæreſis, aut ſuſpicio falſi dogmatis, cum non habeant fidem, circa quam errare poſſint, aut falsò dogmatizare: vnde neque eorumdem libri poſſunt continere hæreſim, aut ſuſpicionem falſi dogmatis, niſi materialiter, qualiter continetur etiam in libris Catholicorum, qui referunt hæreſes, & falſa dogmata. Libri autem, qui prohibentur ob hæreſim, vel ſuſpicionem falſi dogmatis, ideo prohibentur, quia continent formaliter, & in ordine ad inficiendum lectorem: quod non contingit in libris Paganorum, quia aut non docent ex ſenſu fidei catholicæ, nec habent fidem apud Catholicos, vt eos docere poſſint; aut ſi tradunt tanquam de ſenſu Catholicorum, tradunt hiſtorialiter, non doctrinaliter, & falſitas, ſeu mendacium ipſorum deprehenditur.

1543 Idem tradit etiam de libris Hæreſiarcharum,

Digitized by Google

rum, cuiuſcunque materiæ ſint. De libris hæreticorum, de libris catholicè ſcriptis, quorum Auctores poſtea in hæreſim lapſi ſunt, nondum iuxta regulas Indicis approbatis. De libris Geomantiæ, Hydromantiæ, Aeromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, Sortilegiorum, Veneficiorum, Augurioruṁ, Auſpiciorum, Incantationum artis Magicæ, quia hos libros putat prohiberi ob hæreſim, vel ſaltem ob falſi dogmatis ſuſpicionem. Quod etiam docent Duar. *in Bul. cœnæ lib. 2. quæſt. 34. num. 13. & ſequent.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. in part. quæſt. 2. pun. 4. num. 3. & ſequent.* Azor. *Loquens de libris Hæreticorum part. 1. lib. 8. cap. 16. quæſt.* 5. Sed horum opinio non congruit cum regulis Indicis, quando libri non continent hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem; quod contingit, quando tractant materias non pertinentes ad religionem, nam in Regulis Indicis non prohibentur abſolutè, ſed ſolum donec examinentur, & approbari ab aliqua facultate theologica, aut ab vniuerſali Inquiſitione concedantur. Non ergo cenſentur prohibiti ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem; quia ſi eſſent prohibiti, vt tales, non permitterentur ſubſequente approbatione, ſi quidē dum ſupponitur, quod poſſint approbari, ſupponitur etiam quod fieri poſſit, quod non contineant hæreſim, nec falſi dogmatis ſuſpicionem, & proinde non poſſunt eſſe determinatè prohibiti ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem; in quo caſu ſolum locum haberet excommunicatio.

Si quis comperiretur habere libros prohibitos, an poſſet ſe defendere, quod retinuerit ad confutandum. Quæſt. III.

SVMMARIVM.

1544 *Habens apud ſe libros prohibitos, non poteſt ſe defendere, quod retineat ad confutandum.*

1545 *Si non adſint præſumptiones in contrarium.*

Vna præſumptio tollit aliam.

Præſumptio excluſiua delicti fortior eſt incluſiua.

1544 Ad 3. Reſp. Quòd non, quia eorum lectio pernicioſa, ac periculoſa eſt. Ita poſt alios tenet Pegna *in Directorio Inquiſitorum, part. 2. comment. 3. verſ. Tametſi.*

ADDITIO.

1545 Doctrina Auctoris locum habet, quando non adeſſent aliæ præſumptiones in contrarium. Vnde eſſet conſideranda qualitas perſonæ, exercitia, an ſit dedita ſtudijs, an ſcribat, an ei periculum immineret ex ipſius lectione, an fuiſſet conceſſa licentia legendi, & retinendi, ſi petijſſet. Quia cum vna præſumptio tollat aliam. *l. Diuus, ff. de in integrum reſtit.* & *l. Quidam teſtamento, ff. de vulg. & pupil. ſubſtit.* & *cap. Tuam de ſponſalib.* & *cap. Afferre de præſump.* poſſunt concurrere tales præſumptiones ex parte perſonæ, quæ elidant præſumptionem ortam ex retentione libri. Præſertim, quia præſumptio excluſiua delicti fortior eſt incluſiua, & ipſam elidit. *l. Merito, ff. pro ſocio, & l. ſi defunctus C. arbitr. tut.* & notant Bar. *in l. Non ſolum, §. Sed probari, ff. de noui oper. nun.* Roman. *conſil. 68. num. 8.* Grammat. *conſil. 31. num. 11.* Bald. *in l. Quiſquis, num. 3. C. ſi cert. pet.* Farinac. *conſil. crimin. numer. 7.* Bertazzolus *conſil. 226. numero 5.*

Damnato Auctore, an opera ipſius poſtea compoſita cenſeantur damnata. Quæſtio IV.

SVMMARIVM.

1546 *Damnato Auctore, omnia, quæ ſcribit, cenſentur damnata.*

1547 *Quomodo id accipiendum.*

1546 Ad 4. Reſp. Ita ſanè, quia ſemel damnato Authore omnia ab eo ſcripta ſimul damnata cenſentur, vt tradit idem Pegna *vbi ſupra*, verſ. *Monendi tamen ſunt.*

ADDITIO.

1547 Damnato Auctore damnari omnes eius libros, etiam poſtea ſcriptos, tradunt communiter Doctores *in cap. Fraternitatis de hæreticis.* Neque enim Eccleſia recipit, quæ ab hæreticis ſcribuntur, vt habetur ex cap. *Sancta Romana, §. Cæterum, diſt. 15.* Quod tamen debet intelligi de libris, qui aut tractant de religione, aut de ijs, quæ religionem concernunt, quia Eccleſia de cæteris non curat, cum eius intentio ſit ſolum conſeruare ſuos fideles in fide ſana, religione ſincera, & honeſtis moribus. Vnde in

Digitized by Google

in regulis Indicis permittit hæreticorum libros, qui de religione non tractant, ſi à Catholicis Theologis examinati, approbentur.

An prohibitio legendi libros hæreticorum de fide tractantes, &c. comprehendat etiam non impreſſos. Quæſt. V.

SVMMARIVM.

1548 *Manuſcripta tractantia de religione ab hæreticis compoſita, comprehenduntur ſub prohibitione.*

1549 *Oppoſita opinio, quia manuſcripta non ſunt libri.*

Cauſa finalis prohibitionis habet locum etiam in manuſcriptis.

Diſpoſitio extenditur ad caſum, quando extenditur ratio finalis, etiam in materia ſtricta, etiamſi non adaptentur verba.

1548 Ad 5. Reſp. Procul dubio, quia adhuc libri ſunt, & in eis militat eadem ratio prohibitionis. Ita tenet Barthol. Vgolin. *in tract. de cenſur. Rom. Pontiſ. reſer. part.* 2. verſ. *Ac eorumdem libros, num.* 1. verſ. *quarto*, & refert Farinac. *q.*180. *n.*30.

ADDITIO.

1549 In ſuperioribus dictum eſt, ſub excommunicatione Bullæ Cœnæ in legentes libros hæreticorum hæreſim continentes, aut de religione tractantes, contineri etiam manuſcripta, vt communiter tradunt. Diſſentit ab hac communi doctrina Tamburin. *in Decal. lib.* 2. *cap.*1. §. 7. *num.* 14. Quia manuſcriptum etiam tranſcriptum à libro, non eſt propriè ſecundum communem vſum loquendi, liber. Et cum contra manuſcripta prouiſum ſit per aliam prohibitionem poſitam in Indice per Pium IV. non ſequitur eluſio præcepti. Præſertim quia quando lex vult diſponere etiam de manuſcriptis, id explicat vt per Leonem X. *in Concilio Lateranenſi*, vbi de impreſſione librorum *ſeſſ.*10. & per Concil. Trident. *ſeſſ.*4. *in fine.* vbi de impreſſione librorum ſacrorum. Accedit etiam, quod impreſſa facilius communicantur, & ad omnium manus veniunt; vnde militat quò ad ipſos ſpecialis ratio prohibitionis. Verum, licet cauſa impulſiua prohibitionis ſit ſpecialior in libris impreſſis, quia facilius ad omnium manus perueniunt, cauſa tamen finalis eſt eiuſdem, nempe periculum infectionis, & ideo locum habere debet eadem diſpoſitio, *l. Illud, ff. ad leg. Aquil.* & *l. quædam, §. nummularios, ff. de edendo,* & *l. Regula, §. cum quis, ff. de iur. & fac. ignoran.* vbi Bar. & *l. pater filium, §. fundum, ff. de leg.* 3. Et proinde facit quod diſpoſitio extendatur ad caſum etiam in ſtricta materia, qualis eſt præſens, etiamſi non adaptentur verba, vt notant Gloſ. & Doctores *in Clemen.* 1. *de elect.* Corneus *conſil.*273. *num.* 2. *vol.* 4. Et ideo dato, quod nomine libri non venirent manuſcripta, cum tamen veniant, cum liber ſit genus ad manuſcripta, & impreſſa, ad hoc tamen ob identitatem rationis comprehenderentur ſub diſpoſitione Bullæ Cœnæ de libris hæreticorum. Nec obſtat, quod Concil. Lateranenſe mentionem faciat ſpecialiter de ſcriptura: quia, vt ex contextu patet, illam diſtinguit à libris, quatenus continet materiam non ſufficientem pro libro, vt ſunt folia volantia. Nec quod Trident. ſpecialiter prohibeat communicationem librorum in ſcripto, quia per hoc non contradiſtinguit manuſcripta à libris, ſed communicationem manuſcriptorum ab impreſſione, quæ quidem ſunt actiones diuerſę.

An libri Catholicorum cum ſcholijs, aut adnotationibus hæreticorum prohibiti ſint.

SVMMARIVM.

1550 *Libri Catholicorum cum ſcholijs, & adnotationibus hæreticorum, an prohibiti ſint.*

1551 *Si ſcholia, aut adnotationes contineant hæreſim &c. eadem eſt ratio ac de libris.*

1552 *Quid de libro ab hæretico ſimul, & catholico compoſito?*

Quod eſt commune cum alio, meum dici non poteſt.

In fauorabilibus tamen oppoſitum contingit.

Impertiens ſuam auctoritatem, facit ſua quibus impertit.

1553 *Quid de libro compoſito ab aliqua communitate mixta ex hæreticis, & catholicis?*

Factum à maiori parte communiter cum alijs, eſt factum à communitate.

Vniuerſitas qualiter laica, vel Eccleſiaſtica cenſenda ſit.

Digitized by Google

1550 Ad 6. Reſp. Quod eadem ſententia tenenda eſt, ob identitatem rationis periculi. Ita aduertit Iacob. Graff. *lib.4. ſuarum deciſ. cap.* 18. *num.*43. de quo meminit Farinac. *vbi ſupra num.* 50. *in fine*.

ADDITIO.

1551 De ſcholijs, & adnotationibus hæreticorum ad libros Catholicorum, dictum eſt in ſuperioribus, quod ſi contineant hæreſim, eadem eſt ratio, ac de libris & proinde ſubſunt legentes excommunicationi Bullæ Cœnæ; quia ſtante eadem ratione finali, quæ militat in ipſis, attendenda eſt ipſa, & non à quo fiat denominatio libri, iuxta dict. *n.* 1549. quia ratio finalis eſt anima legis, quæ ipſam facit viuere, vbicunque habet locum.

1552 Hinc reſolui poteſt alia difficultas, quid ſcilicet ſit dicendum de libro ab hæretico, & catholico ſimul compoſito. Merol. *tom.* 1. *Theol. moral. diſp.* 1. *cap.* 1. *num.* 409. aſſerit, quod ſi lex prohibens libros hæreticorum ſit odioſa, tunc iſte liber non continebitur ſub cenſura, quia non poteſt propriè dici liber hæretici, ſi tamen vterque ex æquo concurrunt ad componendum: ſecus autem ſi liber eſſet hæretici, & ſcholia catholici, nam tunc abſolutè liber eſſet hæretici, Ratio eſt, quia quod eſt commune cum alio, propriè meum dici non poteſt, vt notant Gloſ. *in l. id quod, ff. de reg. iur.* & *in leg. pupillus*: *§. verbum ſuum, ff. de verbor. ſignificat.* Alciat. *ibid.* Iaſ. *in l. ſerui electione, §. Labeo, n.* 22. *ff. de leg.* 1. Calderin. *conſil.* 243. *alias* 22. *de præben.* Abbas *conſil.* 83. *par.* 2. Franc. *in cap. cum in illis, n.* 2. *de præben. in* 6. Tuſch. *littera C. concluſ.* 534. & *littera V. concluſ.* 124. At ſi non ſit odioſa, ſed fauorabilis, comprehendetur, quia erit latè interpretanda, quia ſaltem ſecundum latam ſignificationem poteſt dici liber hæretici. Et in fauorabilibus, res communis cum altero dicitur mea. Gloſ. *in l. id, quod noſtrum, ff. de reg. iur.* Franc. Calder. Tuſch. *cit.* Suarez tamen *diſp.* 20. *de fide ſect.* 2. *num.* 13. abſolutè docet comprehendi ſub prohibitione, quia liber reputatur tanquam Auctoris hæretici, quia malum ex quocunque defectu. Abſolutè ergo tenendum eſt, quod ſi liber contineat hęreſim, aut de religione tractet, tanquam liber hæretici cenſendus ſit prohibitus ſub excommunicatione in Bulla Cœnę. Ratio eſt, quia reperitur in ipſo tota, & adęquata ratio prohibitionis: ratio enim cur prohibeantur huiuſmodi libri eſt, quia hęreſim continent, aut tractant de religione, & habeant pro Auctore hæreticum; quæ omnia verificantur de hoc libro; qui, licet non ſi totus ſcriptus ab hæretico, habet tamen ipſum pro auctore, & proinde cum ipſi ſuam auctoritatem impertiat, ſuum facit, *l.* 1. *§. ſed neque, ver. omnia, C. de veteri iure enuclean.* Quod præſertim locum habet, ſi ita confuſum ſit quod quiſque contulit, vt non diſcernatur, quænam ſit pars Catholici, & pars hæretici. Si verò neque hæreſim contineat, neque de religione tractet, eadem erit ratio, ac de huiuſmodi libris hæreticorum, qui approbati iuxta regulam ſecundam Indicis permitti poſſunt.

1553 Idem dicendum eſſe, quando liber eſt compoſitus ab aliqua communitate, qualis eſſet Academia conflata ex hæreticis, & Catholicis, affirmat Suarez *diſp.* 20. *de fide, ſect.* 2. *num.* 13. Sed cum diſtinctione procedit Merol. *tom.* 1. *Theol. moral. diſp.* 1. *cap.* 1. *num.* 412. Ait enim, quod ſi maior pars communitatis ſit Catholica, librum non comprehendi ſub prohibitione in Bulla Cœnæ; comprehendi verò, ſi maior pars ſit hæretica, quia, quod factum eſt à maiori parte communitatis, dicitur factum totius communitatis, *l. quod maior, ff. ad municipale*, & proinde ſi maior pars ſit hæretica, erit liber hæretici, & maior pars Catholica erit liber Catholici; ſicut Vniuerſitas eſt laica, vel Eccleſiaſtica, per Bar. *l. fin. num.* 14. *ff. de colleg. illic.* iuxta maiorem partem collegij. Addit verò, quod ſi catholici, & hæretici ſint numero æquales, erit eadem ratio ac ſi liber ſit compoſitus à catholico, & hæretico. Verum licet allata doctrina à Merol. locum habeat, quando communitas conſideratur ſecundum ſe, aut vt aliquid faciens; diuerſa tamen eſt ratio, quando conſideratur factum communitatis ſecundum ſe, licet cum aliqua relatione ad communitatem; nam in hoc caſu iudicandum eſt factum ſecundum ſui naturam. Vnde ſuppoſito, quod liber hæreſim contineat, aut de religione tractet, & in communitate à qua eſt compoſitus, ſint aliqui hæretici, erit ille ipſe, qui in Bulla Cœnæ ſub excommunicatione prohibetur. Nam quò ad conditionem, quod ſit liber hæretici, quæ forte videtur deficere, ſi hæretici ſint minor pars communitatis, aut etiam æqualis, reuera non deficit, quia adhuc hęretici habuerunt influxum in eius compoſitionem, quod ſufficit ad verificandam conditionem, quia non prohibentur in Bulla Cœnæ, quia denominentur ab Auctore hęretico, nam libri hæreticorum permittuntur approbati, iuxta regulas Indicis; ſed quia Auctor hæreticus influxit hęreſim, aut tractatum de religione; quod verificatur in libro compoſito à communitate, etiamſi vnus tantum hęreticus in ea eſſet.

An ſuſpicio hæreſis ex retentione librorum hæreticorum procedat in hæredibus, præſertim ſtante negligentia perquirendi.

Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

1554 *Hæredes non fiunt ſuſpecti de hæreſi ob libros defuncti, ſi ſint viri probi.*

Quid

Digitized by Google

Quid requiratur, vt retentio librorum hæreticalium reddat ſuſpectum de hæreſi.

1555 *Retentio librorum hæreticalium reddit ſuſpectum, ſi ſit in ordine ad lectionem.*

In hac materia multum deferendum arbitrio iudicis.

Indicia in hac materia non faciunt aliquem criminoſum.

1554 Ad 7. Reſp. Quod ſi hæredes, apud quos reperti eſſent libri hæreticales, eſſent viri probi, ſinceri, & nullatenus ſuſpecti de reatu hæreſis, & ignorabant apud eos eſſe libros hæreticales, ſuſpectio hæreſis ex retentione ſupradictorum librorum, non procedit, Menoch. *de arbitr. Iud. caſu* 379. *num.* 12. Rojas *ſingul.* 124. nam vt conſtituat quem ſuſpectum de hæreſi retentio huiuſmodi librorum hæreticalium, duo potiſſimum requiruntur, nempe ſcientia, & quod præfati libri ſint damnati pro hæreticis. Burlat. *conſ.* 304. *vol* 4 Graff. *conſ.* 2. *de hæret.* Simanch. *de Cathol. Inſtit. tit.* 39. *num.* 19. Riccius *in ſua praxi rerum fori Eccleſiæ deciſ.* 1675. *n.* 5. *& 6.* Aduertant tamen hæredes, ad tollendam omnem ſuſpectionem, & ad omnes meliores fines, & effectus, ne contra eos ex retentione huiuſmodi librorum procedi poſſit, vt mortuo teſtatore inuentarium conficiant omnium librorum, & ad Ordinarium loci, ſeu Inquiſitorem deferant.

ADDITIO.

1555 Retentio librorum hæreticorum generat ſuſpicionem hæreſis, quando retinentur in ordine ad lectionem, vt cum pluribus tradit Simanc. *in Cath. Inſtit. tit.* 15. *num.* 5. & *in praxi de hæreſ. tit.* 39. *n.* 4. Vnde cum reperiuntur apud alicuius hæredes, non cauſabunt talem ſuſpicionem, quia non præſumuntur retineri in ordine ad lectionem, ſed tanquam aliquid in hæreditate, & proinde ſupponitur etiam ignorantia. Et cum in hac materia multum deferendum ſit arbitrio iudicis, vt ait Siman. *cit.* erit habenda ratio qualitatis perſonarum, & temporum, & cæterarum circumſtantiarum. Vnde reiiciendi ſunt Archidiacon. *in cap. ſanè profertur*, 24. *quæſt.* & *in cap. filij*, *de hæret. in* 6. Io. Andr. *ibid.* Roman. *ſingul.* 326. Hippol. Marſil. *conſil.* 52. *num.* 34. Carrer. *de hæret. num.* 125. dum volunt, quod libri hæretici apud aliquem reperti, eum declarent hæreticum. Nam indicia, coniecturæ & præſumptiones, quæ ex hoc capite oriri poſſunt, non faciunt aliquem criminoſum, iuxta cap. *litteras*, *de præſumpt.* & notant etiam Siman. *de Cathol. Inſtit. tit.* 38. *num.* 23. Pegna *in direct. par.* 2. *cap.* 4. *com.* 3. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 18. *quæſt.* 10.

An Epiſcopi ſine Inquiſitore poſſint terminare cauſas ob retentionem librorum, qui non ſapiunt manifeſtam hæreſim. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

1556 *Epiſcopi ſoli terminare poſſunt cauſas retentionis librorum, qui non ſapiunt manifeſtam hæreſim.*

1557 *Qualiter librorum prohibitorum retentio cognoſcenda ab Inquiſitoribus.*

In dubio an libri ſint damnati ob hæreſim, &c. reus non eſt tractandus vt ſuſpectus de hæreſi &c.

Audere ſupponit notam qualitatem prohibitionis.

Præſumptio importat dolum, & ſcientiam.

1556 Ad 8. Reſp. Quod ſic, per tex. *in cap. accuſatus, de hæret. in* 6. Abb. *in c. primo de ſortileg. num.* 4. verſ. *& aduertere*. Eymer. *in Directorio Inquiſ. qu.* 42. *nu.* 2. & ita cenſuit Sacra generalis Congregatio S. Rom. & vniuerſalis Inquiſitionis *ſub. die* 2. *Decembris anni* 1612. vt refert Fran. Leo *in ſuo Theſau. fori Eccl. in titul. de ſortileg. n.* 26. vbi etiam ait: Cauſas ſuperſtitionum, incantationum, veneficiorum, & blaſphemiarum, niſi ſapiant manifeſtè hæreſim, abſque Inquiſitorum interuentu Epiſcopi terminare poſſunt, ex dictis iuribus ſupra allegatis, & ex ſuppoſita poteſtate ſacræ Congregationis, quæ ita cenſuit *prima die Septemb.* 1612.

ADDITIO.

1557 Pro reſolutione huius difficultatis eſt attendenda diſtinctio librorum prohibitorum, quam ponit Pius IV. in ſua Conſtit. *Dominici gregis*, præfixa Indici, nempe librorum damnatorum ob hæreſim, aut falſi dogmatis ſuſpicionem: & librorum alia de cauſa damnatorum. Sub libris primi generis comprehenduntur etiam libri hæreticorum tractantes de religione, quia eo ipſo, quod Auctor libri eſt hæreticus, & tractat de religione, adeſt ſuſpicio falſi dogmatis. Quod ſpectat ad cauſas eorum,

rum, apud quos reperiuntur libri prohibiti 1. generis, pertinent ad Inquiſitores tum de iure veteri, quia crimen hæreſis ad Inquiſitores ſpectat, & proinde etiam cum ipſo connexa, & per *Conſtitutionem* 2. *in Bullar.* Adriani VI. quæ incipit, *Dudum vt nobis* Tum etiam de iure nouo per dictam Conſtit. Pij IV in qua ſtatuit, quod contra eum, apud quem libri damnati ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, reperiuntur, procedi poſſit tanquam in ſuſpectum de hæreſi. Procedere autem in ſuſpectos de hęreſi, pertinet ad Inquiſitores. Si verò libri ſint ſecundi generis, hoc eſt ex alia cauſa prohibiti, tunc cauſa pertinet ad Epiſcopum ſine Inquiſitore, quia Pontifex in eadem Conſtit. decernit, quod ſeuere ij, apud quos huiuſmodi libri reperti fuerint, ab Epiſcopis puniantur.

1558 Sed quid, ſi dubium ſit, an libri ſint damnati propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem? Reſp. In tali caſu pertinere ad Inquiſitorem de qualitate librorum cognoſcere, iuxta ea, quæ tradunt Abbas, *in cap.* 1. *num.* 4. *de ſortileg.* Carrer. *in pract. tit. de hæreſ. num.* 24. *in fine.* Comenſis *in Lucerna Inquiſit.* verbo *Inquiſitor. num.* 29. Pegna *par.* 2. *direct. com.* 57. *in fine.* Quia cum ſint iudices in materia hæreſis, pertinet etiam ad ipſos cognoſcere, an libri hæreſim contineant, aut ſuſpicionem falſi dogmatis. Quare ſi libris examinatis non reperiantur damnati ob hæreſim, vel ſuſpicionem falſi dogmatis, debebit reum remittere ad Epiſcopum, iuxta cap. *accuſatus* §. *ſane. de hæret. in* 6. vbi Gloſ. & Doctor. Eſt tamen aduertendum, quod, etiamſi indicentur libri damnati ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, non per hoc tamen reus tractandus erit tanquam de hæreſi ſuſpectus, ſed ſolum tanquam retinens libros prohibitos: quia cum dubium ſit, an fuerint damnati ex prædicto capite, non præſumitur in retinente ſcientia talis qualitatis librorum, ratione dubiæ, & ideo non verificatur de ipſo diſpoſitio Conſtitutionis Pij IV. quod audeat legere, vel habere, nam *audere*, ſupponit notam qualitatem prohibitionis, nam dicit temeritatem, & præſumptionem. Authen. *habita*, *C. ne fil. pro patre*, ver. *hac igitur*, ibi. *Vt nullus de cætero tam audax inueniatur, qui aliquam ſcholaribus iniuriam inferre præſumat.* & notat Gloſ. *in l. ſi quis in tantam*, *C. vnde vi.* Præſumptio autem importat dolum, atque adeo ſcientiam rei cum ſuis qualitatibus, vt tradunt Cardin. *in Clemen. I. quæſt.* 39. *de priuileg.* D. Antonin. 3. *par. tit.* 24. *cap.* 54. ver. *quæri* Syluester verbo *Excommunicatio*, 7. *num.* 35. Angel. verbo *excommunicatio*, 5. *num.* 15. Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 155. & communiter. Vnde cum incerta fuerit qualitas librorum, ob quam erant prohibiti, non interueniet auſus in retinente contra prohibitionem.

ADDITIO.

Alia dubia circa libros prohibitos.

SVMMARIVM.

1559 *Finis prohibitionis librorum.*
1560 *Alij fines ab alijs recenſiti.*
Odium hæreticorum, & exterminatio librorum an ſit finis prohibitionis.
An etiam vitatio communicationis in eorumdem libris.
An vt deſiſtant à ſcribendo.
1561 *Quæcunque ignorantia etiam craſſa, an excuſet legentes libros prohibitos.*
In delictis quando pœna eſt corporalis, aut ſpiritualis, lata culpa non comparatur dolo.
1562 *Deficiente qualitate actionis prohibitæ, deficit etiam prohibitio.*
Idem eſt ſcire, & debere ſcire.
Legens libros prohibitos cum ignorantia culpabili, quo peccato peccet.
1563 *Iudæi prohibentur retinere libros continentes aliquid contra fidem Catholicam, &c.*
Infideles prohibentur retinere libros hæreticos, Talmudicos, aut alios Iudaicos damnatos.
1564 *Libri an neceſſario imprimendi cum nomine Auctoris.*
Nomen Collegij an ſufficiat.
1565 *Concil. Trident. diſponens quod nomen Auctoris apponatur libris impreſſis, procedit ſolum de libris de rebus ſacris.*
1566 *An aliquando libri de rebus ſacris imprimi poſſint ſine nomine Auctoris.*
1567 *Regulares pro imprimendis libris indigent licentia ſuorum Superiorum.*
Diſpoſitio Trident. in hac materia procedit ſolum de libris de rebus ſacris.
1568 *Nomine rerum ſacrarum in hac materia quænam conueniant.*
1569 *Prohibitio Tridentin. euulgandi ſcripta non approbata, quomodo accipienda, & quænam comprehendat.*
Dictio, Eos, reſtringit ſubſequentia ad nominata.
1570 *Quæ requiruntur pro libris imprimendis, an requirantur etiam pro alijs ſcripturis.*
1571 *An ſufficiat quod libri imprimendi examinentur per laicam auctoritatem.*
1572 *Non præfigens approbationem libro impreſſo an peccat.*
Quid de approbationibus, quas requirunt laici.
1573 *Libri an imprimi poſſint cum nomine ficto.*
1574 *Addens aliqua libro approbato dum imprimitur, an violet Decretum Tridentin.*
Taciti, & expreſſi eſt idem iudicium.
1575 *Bibliopolæ an teneantur exhibere catalogum omnium librorum indicentibus Inquiſitoribus.*
1576 *Vrbanus VIII. reuocauit licentias legendi libros prohibitos.*
1577 *Inquiſitores an poſſint concedere licentiam legendi libros prohibitos.*
Dictio, niſi, omnia alia excludit.

Licen-

1578 *Licentiæ Magiſtri S. Palatij legendi libros prohibitos, valent extra diſtrictum Romæ.* *Licentiæ perſonales ſequuntur perſonam.*

1559 **Finem prohibitionis librorum eſſe, præcauere fidelibus ne in errores labantur**, aut ne quò ad mores inficiantur, eſt certum apud omnes, & exprimitur à Pio IV. in procœmio ſuæ Conſtitutionis, *Dominici gregis*, præfixæ Indici, ibi. *Tamen cum librorum ab hæreticis editorum lectio non modo ſimpliciores homines corrumpere ſoleat, verum ſæpe etiā doctos, eruditoſque in varios errores, & à veritate fidei Catholicæ alienas opiniones inducere; huic quoq; rei duximus eſſe prouidendum. Cum autem aptiſſimum ei malo remedium eſſe ſciremus, ſi componeretur atque ederetur Index, ſiue catalogus librorum, qui vel hæretici ſint, vel de hæretica prauitate ſuſpecti, vel certe moribus, & pietati noceant; id negocium ad ſacram Tridentinam Synodum reieceramus* Ex quibus conſtat, quod finis prohibendi libros, & prohibitorum Indicem texendi, atque ſucceſſiuè poſtea alios in eumdem Indicem referendi, fuit, prouidere, ne malis libris doctrina fidei inficeretur, & pietas, atque boni mores damnum, ex eorumdem lectura perciperent. Et ita notant Sanchez, *lib. 2. ſum. cap.10. num.51.* Palaus *par.1. tract.4. diſput.2. punct.10. §.2. num.9.*

1560 Difficultas autem eſt, an præter hunc finem adſit alius finis intentus à lege. Plures alios enumerat Tamburin. *in Decal. lib.2. cap.1. §.7. n.41.* Et primò, inter fines, ait eſſe contemptum hæreticorum ex exterminatione librorum ipſorum. Secundo, vitationem communicationis cum ipſis, etiam in eorum ſcriptis. Tertiò, vt deſiſtant à ſcribendo, dum vident ſuas lucubrationes à fidelibus non eſſe legendas. Quartò, vt ſeruetur debita reuerentia Decretis Pontificum, Conciliorum, & Inquiſitorum. Hæc tamen patiuntur ſuas difficultates. Nam quòd non intendat contemptum hæreticorum ex exterminatione librorum eorumdem, conſtat ex regulis Indicis, præſertim ſecunda, & quinta, in quibus permittuntur libri hæreticorum iuxta formam ibi præſcriptam approbati, & paſſim expurgati permittuntur. Et ex iiſdem regulis etiam manifeſtum fit, quod non habet locum ſecundus finis à Tamburino aſſignatus, nempe vitatio communicationis ipſorum, etiam in eorumdem ſcriptis cum ea permittat, ſi approbentur. Quod ſi non approbentur, non habet locum hic finis, ſed ſubintrat alius, de cauendo fidelibus à periculo. Neq; locum habet finis tertio loco aſſignatus, quia licet fideles non legant ipſorum libros, legunt tamen heretici, quod ipſis ſubminiſtrat ſufficiens motiuum ad ſcribendum. Deinde cum paſſim concedantur licentiæ legēdi tales libros Catholicis, præſertim in Prouincijs, vbi ſunt hæretici; neque quo ad Catholicos ceſſat finis. Quod autem aſſignatur quarto loco, non poteſt habere rationem finis legis: nā vt debita reuerentia ſeruetur Decretis Pontificum, eſt quid commune omni legi, & ideo non eſt finis ad quem tanquam medium lex ordinetur, nam ex natura legis vt ſic exigitur.

1561 Secunda difficultas eſt, an legentes libros qui non prohibentur in Bulla Cœnæ, excuſentur, ne incidant in excommunicationem Indicis, à quacumque ignorantia etiam craſſa. Reſp. Excuſari. ita etiam Tamburin. *lib.2. in Decal. c.1. §.7. num.29.* & citati ſupra *num.1499.* Quia dicta excommunicatio eſt impoſita contra audentes. ibi. *Legere habereue audeat*, & proinde ad contrahendam excommunicationem requiretur præſumptio, iuxta dicta ſupra *num.* 1558. & conſequenter ſcientia. Quando autem requiritur ſcientia, quælibet ignorantia excuſat à pœna excommunicationis, iuxta dicta ſupra, *num.*1287. Si tamen ignorantia ſit affectata, & culpabilis, aut ſi non ſit de prohibitione, ſed ſolum de pœna excommunicationis, non excuſabit à peccato mortali. Quod autem locum non habeat excommunicatio ſtante quacunque ignorantia, præter Doctores citato *num.* allatos, tradunt etiam Nauar. *in ſum. diſp. cap. 27. num.* 74. Ledeſma *in ſum. cap. 3. de excommunicat. dub. vlt. dict.3.* Suarez *diſp.4. de cenſur. ſect.10. num.3.* Auila *de cenſar. par.2. cap.6. diſp.10. dub.6.* Molina *tract.5. de iuſt. & iure, diſp.71 num.13.* Curiel. 1.2. *quæſt.76. ar.4. dub.4.* Merol. *tom.1. theol. moral. diſp.1. cap.2. num.232.* Nec obſtat, quod lata culpa comparetur dolo, quia hoc locum non habet vniuerſaliter, cum non valeat in delictis, præſertim quando pœna eſt corporalis, aut ſpiritualis, ex *l. in lege. ff. ad leg. Cornel. de ſicar.* & notant Gloſ. *in l. actionibus, ff. de in lit. iur.* & *in leg. quod Nerua, ff. depoſit.* Panorm. *in cap. Apoſtolicæ, num. 3. de cler. excom.* Guido Papa *deciſ.446. num.2* Farinac. *conſil. 1. crimin. num.2. tom. 1.* Molina *de iuſt. & iure tom.4. diſp.21. num.1.*

1562 Cum autem in Bulla cœnæ prohibeatur lectio librorum Hæreticorum hæreſim continentiū, aut de religione tractantium, non quæcunque, ſed ſcienter facta, & in Bulla Indicis Pij IV. lectio temeraria, ſeu cum auſu, & proinde in vtroque caſu obiectum prohibitionis ſit lectio qualificata; deficiente qualitate lectionis prohibitæ, deficiet quoque prohibitio, cum deficiat in obiecto qualitas, ſub qua prohibetur: Si tamen ignorantia ſit culpabilis, cum idem ſit ſcire, & debere ſcire. *l. Quod te in fine, ff. de reb. cred.* & ex principio culpabili non proueniat, niſi actus culpabilis; idcirco tunc legens peccabit mortaliter, licet non directè contra prohibitionem, ſed diuerſo peccato, vt notat etiam Merol. *tom. 1. theol. moral. diſp.1. cap.2. nu. 323.* Quia in operando imprudenter procedit, & temerè, cum nolit dirigere ſuam operationem, ſecundum eam ſcientiam, ſecundum quam tenetur dirigere. Et in hoc ſenſu habet locum opinio Megal. *par.3. Inſtit. lib.3. cap.1. num.46.* Duard. *in Bul. cœnæ lib.2, quæſt.36. in fine.* Sanchez *liq.9. de matrim. diſp.32. n.* 38.

1563 Tertia difficultas, quid dicendum de infidelibus retinentibus libros hæreticorum, hæreſim continentes, aut de religione tractantes, ſicut etiam de Hebræis, Cum enim hi non ſit de gremio Eccleſiæ, non poſſunt excommunicari. Rurſus cum non ſubſint legibus Eccleſiæ; nec etiam afficientur prohibitione. Verum, quod ſpectat ad Iudeos, extat Conſtitutio Iulij III. *edita anno* 1554. quæ incipit. *Cum ſicut.* in qua ſub pœna pecuniaria, confiſcationis bonorum, & etiam vltimi ſupplicij prohibentur re-

Digitized by Google

tinere libros, qui continent aliquid contra fidem Catholicam, aut blaſphemias in Dominum, aut Chriſtianam religionem. Et quo ad infideles, extat Conſtitutio Gregorij XIII. per quam ipſis prohibetur retinere libros hęreticos, vel Thalmudicos, aut alios Iudaicos quomodolibet damnatos, & ideo intra Regna, & Prouincias Chriſtianorum puniri poterunt pœna arbitraria, vt cum alijs notat Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 180. *n.* 10. & ſequitur Merol. *tom.* 1. *theol. moral. diſp.* 1. *cap.* 2. *num.* 414. *in fine*. Quia illæ pœnę, de quibus in Conſtit. Iulij III. non ſunt determinatæ, ſed exemplificatæ, vt ſcilicet adhiberi poſſint arbitrio iudicum.

1564 Quarta difficultas. An ſit neceſſarium inſcribere libro nomen Auctoris, quando imprimitur. Et abſolutè affirmat Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. in part. quæſt.* 2. *pun. num.* 9. & proinde non eſſe tutos in conſcientia, qui ementito nomine librum imprimũt. Addit tamen non improbabile eſſe, quod poſſit apponi nomen illius, qui in ius ſcriptoris ſuccedit, ſiue titulo donationis, ſiue titulo hæreditatis, nam tunc videtur ſufficere nomen illius, qui curat imprimi librum. Quod autem ſpectat ad Auctoris nomen inſcribendum libro, exiſtimat ſufficere, ſi inſcribatur nomen Collegij, Conuentus, Vniuerſitatis, Ciuitatis; quia in hoc caſu perſona ficta habetur pro vera. ita *num.* 10. Et quo ad hoc idem tradunt Alter. *lib.* 1. *de cenſur. diſp.* 2. *cap.* 8. *quæſt.* 2. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 17. *quæſt.* 3. Theſaur. *in praxi, par.* 2. verbo *Libri, cap.* 5. Lezana *in ſum.* verbo *Libri, numer.* 11. Vveims *ad Conſtit.* 24. *Concil. Trid. nu.* 12.

1565 Verum, cum diſpoſitio apponendi nomen Auctoris libris, qui imprimuntur, habeatur ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 4. *in Decreto de edit. & vſu ſacrorum libr.* non eſt extendenda vltra libros, de quibus ibi diſponit Concil. Diſponit autem ſolum de libris de rebus ſacris, vt notat etiam Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *num.* 40. & conſtat ex verbis diſpoſitionis, quæ clariſſima ſunt, ibi. *Nullique liceat imprimere, vel imprimi facere quoſuis libros de rebus ſacris ſine nomine Auctoris; neq; illos in futurũ vendere, aut etiam apud ſe retinere, niſi primum examinati, probatiq; fuerint ab Ordinario ſub pœna anathematis, & pecuniæ in Canone Cõcilij nouiſſimi Lateranenſis appoſita.* Vnde ſi libri tractent de aliqua alia materia, imprimi poterunt ſine nomine Auctoris.

1566 Imò probabile exiſtimo, quod etiamſi libri tractent de rebus ſacris, imprimi poſſint ſine nomine Auctoris, dummodo approbati ſint ab ijs, ad quos ſpectat, & proinde Inquiſitores concedere poſſint licentiam imprimendi ſine nomine. Ratio eſt, quia finis, cur debeat inſcribi nomen Auctoris eſt, vt, ſi caſus occurrat, poſſit exigi ratio ab Auctore illius quod ſcripſit, vt notat Bonac. *num. præced. citat.* Et vt occurratur falſitati, fraudibus, & ijs omnibus, quæ quiſque liberè proferre poteſt, ſi lateat ipſe, vt Auctor, vt notat Vveims *ad Conſtit.* 24. *Concil. Trident. n.* 12. Hoc autem totum habetur etiam ſi non inſcribatur nomen Auctores, dummodo liber approbetur ab ijs, ad quos ſpectat, & Auctor ſe illis notificet, quia ſemper poterit ab ipſo exigi ratio; & dum liber approbatur, occurritur falſitati, fraudibus, maledicentijs, &c. Et confir. Concil. Trident. *in cit. Decreto de edit. & vſu ſacr. libr.* vbi decernit, quod libri impreſſi ſine nomine Auctoris non poſſint vendi, aut retineri, niſi approbentur ab Ordinario. Ergo ſi approbentur, vendi, & retineri poterunt non obſtante, quod deſit nomen Auctoris; ergo dummodo approbentur, poterunt imprimi ſine nomine Auctoris, quia ſolum prohibentur imprimi ſine ipſo, ne imprimantur etiam abſque debita examinatione, & approbatione.

1567 Regulares autem vltra dictas approbationes, ex eodem decreto *ſeſſ.* 4. *Concil. Trident. de edit. ſacror. libror.* obtinere debent licentiam a ſuis Superioribus, à quibus ſimiliter recognoſci debent libri iuxta formam ſuarum Conſtitutionum. Et quãuis Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 4. Nouar. *in ſum. Bul. tit. de impreſſ. libr. num.* 2. Alter Nouar. *in Lucer. Regul.* verbo *Librorum impreſſio, num.* 1. Barboſa *de poteſt. Epiſ. alleg.* 90. *num.* 14. Hieronym. Rodriquez *in Compen. reſol.* 89. doceant Præſcriptionem Concil. Trident. procedere de omnibus libris: attamen ex verbis Concilij conſtat, quod ipſius diſpoſitio procedit tantum quò ad libros de rebus ſacris. ibi. *Nullique liceat imprimere, vel imprimi facere, quoſuis libros de rebus ſacris &c.* & huic diſpoſitioni quò ad Regulares addit, quod debeant impetrare licentiam à ſuis Superioribus. Vnde cum ampliatio non ſit quò ad libros; ſed quò ad licentiam, remanet diſpoſitio quò ad libros in iiſdem terminis. Et ita etiam notat Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. in par. quæſt.* 2. *pun.* 16. *num* 2.

1568 Cum igitur hoc Decretum procedat ſolũ de libris tractantibus de rebus ſacris, difficultas eſt, quid intelligatur nomine rerum ſacrarum. Reſp. Quod cum ſacrum dicatur id, quod eſt Deo dedicatum, nomine rerum ſacrarum venient ea omnia, ſiue res, ſiue actiones, quæ ſpeciali modo ſpectant ad Deum, ſeu cultum ipſius: & proinde quæ concernunt hominem tanquam eleuatum ad finem ſupernaturalem. Vnde omnes ij libri, qui de his tractant, erunt libri de rebus ſacris, ſiue tractent doctrinaliter, ſiue quocunque alio modo, quia Concilium dicit, quoſuis libros de rebus ſacris. dictio autem, *Quoſuis*, tanquam vniuerſaliſſima, complectitur libros de rebus ſacris cuiuſcunq; generis: & ideo non ſolum libri concernentes ſacram Scripturam, theologici, agentes de ritibus Eccleſiæ, miniſtris, hierarchia, ſed etiam hiſtoria ſacra, caſus conſcientiæ; ſiquidem inſtruunt homines, vt eleuatos ad finem ſupernaturalem; quæ concernunt iuriſdictionem ſpiritualem, ius canonicum, & alij huiuſmodi, quorum argumentum ſacrum dici poſſit. Ex quo fit, quod res ſacræ magis extenduntur, quàm extendatur religio: & ideo hoc decretum Concilij habet ampliorem materiam, quàm habeat excommunicatio Bullæ cœnæ contra legentes libros hæreticorum tractantes de religione, nam non omnis liber tractans de rebus ſacris, tractat etiam de religione, cum plures tractent de rebus ſacris, & non de religione. Vt autem dicatur liber eſſe de rebus ſacris, neceſſe eſt, quod ex profeſſo de ipſis tractet, & nõ obiter, quia non dicitur liber eſſe de aliqua materia, niſi de ipſa ex profeſſo tractet, ſicut etiam dictũ eſt ſupra, cùm ageretur de libris tractãtibus de religione.

1569 Quinta difficultas. Cum in eodem *Decreto de editione, & vſu ſacr. libror. ſeſſ.* 4. Concil.

Tri-

Digitized by Google

Trident. prohibeatur euulgatio ſcriptorum, niſi antea probati ſint, ibi. *Qui autem ſcripto eos communicant, vel euulgant, niſi antea examinati, probatique fuerint, eiſdem pœnis ſubiaceant, quibus impreſſores*. Dubitatur, an comprehendat quamcumque communicationem, & quorumcumque ſcriptorum. Et non comprehendere niſi ea ſcripta, quæ ita completa ſunt, vt imprimi poſſint per modum libri: & proinde non comprehendere conciones, lectiones theologicas, priuatas orationes, adnotationes, obſeruationes, & alia huiuſmodi de rebus ſacris, tradunt Azor. *par.1. lib.8. cap.18. quæſt. 4.* Vveims *ad Conſtit.24. Concil. Trident. num.13. in fine*. Gallet. *in Margar.* verbo *Legere* 3. Riccius *deciſ. 260. num.6. par.4.* Alter. *de cenſur. lib. 5. diſp. 2. capit. 8. q.1.* Filliuc. *tract.14. cap.6. quæſt.6. num. 83.* Suarez *diſp.23. de cenſur. ſect.7. num.3.* Bonac. *diſp. 2. de cenſur. in par. q.2. pun.16. num.12.* ver. *Ex quo*. Machad. *de perfec. confeſ. tom.1. lib.1. par.3. tract.4. docum.5.* Quare eſt ſtatuenda regula generalis, quod præſens Decretum Concilij procedat tantum de libris ordinatis ad impreſſionem, vt colligitur tum ex verbis, tum ex fine prohibitionis; nam cum dicat, *Qui autem ſcripto eos communicant &c.* dictio enim, *eos*, eſt relatiua ad præcedentia, & reſtringit ſubſequentia ad nominata; vt notant Ruin. *conſil. 99. num.16. vol.1.* Corn. *conſil.9. num.6. in fine vol. 1.* Pariſ. *conſil.18. num.32. vol.2.* Roland. *conſ.74. n.54. lib.3.* Menoch. *conſil.200. nu.30.* Aretin. *conſ. 175. num.1.* Vnde cum Concilium prius diſpoſuerit de libris tractantibus de rebus ſacris ordinatis ad impreſſionẽ, etiam in relatiua diſpoſitione ad priorem de iiſdem intelliget. Accedit, quod finis eſt obuiare fraudi, quæ poterat induci, nam libri, qui non poterant imprimi, poterant ſcripto vulgari, & ideo Concilium huic euulgationi obuiare voluit. Rurſus non loquitur Concilium de quacunque communicatione, ſed de illa, quæ fit per euulgationem, atque adeo, per quam liber de eſſe priuato tranſit ad eſſe publicum: euulgatio enim importat publicationem. Vnde ſi communicaretur liber aliquibus tãtum amicis, ita vt non fieret publicus, non haberet locum diſpoſitio Concilij.

1570 Sexta difficultas. An quod dictum eſt de libris, locum habeat etiam de quibuſlibet ſcripturis, vt ſunt Conſultationes, Informationes, Sententiæ, Deciſiones, Concluſiones, & aliæ huiuſmodi. Et affirmatiuè reſoluendum eſt, vt notant Azor. *par. 1. lib.8. cap.17. q.2.* Alter. *de cenſur. lib.5. diſp.2. c.8. q.1.* Filliuc. *tract.14. cap.6. q.6. n.83.* Bonac. *diſp.2. de cenſur. in part. q.2. pun.16. num. 11.* Ratio eſt, quia Concil. Lateran. *ſub Leone X. ſeſſ. 10.* prohibens impreſſionem ſine approbationibus, non ſolum loquitur de libris, ſed etiam de quacunque alia ſcriptura; ibi. *Nullum librum aliquem, ſeu aliam quamcumque ſcripturam*. In hoc tamen attendenda eſt praxis, ſiquidem alicubi vſus obtinuit, quod aliquæ minores ſcripturæ, quæ minimè ſuſpectæ eſſe ſolent, vt ſunt Informationes, Conſultationes, & aliæ huiuſmodi, imprimantur abſq; alia licentia, ſcientibus, & permittentibus Ordinarijs, & Inquiſitoribus.

1571 Septima difficultas. An ſufficiat, quod libri imprimendi examinentur, & approbentur per Conſilium Regium, aut alios à laicã poteſtate deputatos. Reſp. Nauar. *cap.27. Manual. nu. 147.* Suarez *diſp.23. de cenſur. ſect.7. nu.1.* Filliuc. *tract.14. cap.6. quæſtio 2.* Bonac. *diſp. 2. de cenſur. in part. quæſt.2. pun.16. num. 6.* Tamburin. *lib. 2. in Decal. cap.1. §.7. num.50.* Sufficere, vbi adeſt conſuetudo, videntibus, & non contradicentibus Eccleſiaſticis. Quod tamen apud me difficultate non caret, quia Laici examinantes libros magis reſpiciunt ad res politicas, quàm ad bonos mores, & religionem, vnde non ſatisfit intentioni Concilij. Imo dato, quod libri iuſſu laicorum examinarentur à theologis, & in approbandis eorumdem conſilium ſequerentur, adhuc tamen deficit in ipſis iuriſdictio; quia cum agatur de approbatione in ordine ad doctrinam ſanam circa res fidei, & bonos mores, non poſſunt eam auctorizare, ſicut auctorizari debet antequam imprimatur. Rurſus, non videntur Eccleſiaſtici hoc poſſe tolerare, cum agatur de vſurpatione iuriſdictionis Eccleſiæ. Denique, non ſeruatur forma præſcripta in Decreto Concilij Tridentini, cum non imprimatur liber auctorizatus ea auctorizatione, quam requirit. Vnde hæc alijs conſideranda propono.

1572 Octaua difficultas. Cum in eodem Decreto præcipiatur, quod libro impreſſo præfigatur approbatio, an peccaret, qui nõ præfigeret, dummodo tamen eam obtinuerit. Et quidem attento Concilij Decreto, non incideret in excommunicationem, quia non fertur contra non præfigentes talem approbationem, ſed ſolum contra imprimentes, aut imprimi facientes, aut euulgantes ſine approbatione. Rurſus, etiam vbi conſuetudo inualuit, vt quædam minores ſcripturæ, aut etiam minores libri imprimi ſoleant ſine præfixa approbatione, nullum eſſet peccatum illam omittere, quia praxis declarat, non eſſe neceſſariò præfigendam. Quod autem abſolutè illam omittere non ſit peccatum graue, affirmat Tamburin. *lib.2. in Decal. cap.1. §.7. nu. 51.* Quia interuenit ſubſtantia rei præceptæ, nempe obtenta approbatio. Verum puto habendam eſſe rationem circumſtantiarum: nam ſi liber ſit talis, quod præſeferat fuiſſe approbatum, tunc locum haberet doctrina Tamburini, præſertim ſi in fronte libri imprimatur communis formula, (Superiorum permiſſu) aut ſimilis. Secus autem, eſſet peccatum graue, quia in re graui violaretur lex Eccleſiaſtica. Eſt enim res magni momenti, quod impreſſio rectè reguletur, vt vitentur damna, quæ ex malè regulatis prouenire poſſunt; pro recta autem regula neceſſarium eſt, vt conſtet, quod liber imprimatur cum debitis approbationibus. Rurſus, introduceretur conſuetudo, ex qua etiam facile obrepere poſſet, quod imprimerentur libri abſque approbationibus, & poſſet cæteris eſſe ſcandalum. Denique eſt aduertendum, quod quæ dicta ſunt, procedunt de approbationibus, quas requirit Concilium Trident. Nam de approbationibus, quas requirunt laici, alia eſt ratio, præſertim, quò ad Eccleſiaſticos, qui non ſubſunt legibus laicorum, ſed ſufficit, quod non imprimant aliquid contrarium bono cõmunitatis; vnde etiam ſi non obtineantur, non habet locum excommunicatio poſita à Concilio Tridentino; quia non loquitur de approbationibus laicorum, & ita notat etiã Bonac. *diſp.2. de cenſur. in par. q.2. pun.16. n.6*

1573 Nona difficultas, An cum iuxta Decretum Con-

Digitized by Google

Concilij Tridentini, libri non poſſint imprimi ſine nomine Auctoris, ſufficiat, quod ponatur nomen fictum, aut veri auctoris nomen, ſed anagrāmate inuerſum, Negatiuè reſpondet Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. c.* 1. §. 7. *nu.* 53. Quia eſt contra finem legis Concilij, ſiquidem adhuc neſcitur verus Auctor, & proinde non adeſt, qui de libro rationem reddere poſſit. Nihilominus ſi iuſta de cauſa nollet auctor proprium nomen exprimere, & aliàs exponeret librum examini, antequam imprimeretur, & obtineret facultatem, non video, quid obſtet, nec quod contra finem Concilij fiat; nam in tantum exigit, nomen Auctoris libris inſcribi, ne occultato nomine aditus pateat imprimendi, quæ non eſſent imprimenda; quod non contingit, quando prius liber examinatur, & obtinetur neceſſaria facultas; & cum Auctor librum cenſuræ ſuppoſuerit, fecit, quod in ſe erat, vt rectè in imprimendo procederet, nec tenetur reddere aliam rationem illius, quòd ſcripſit, niſi, quod cenſuræ ſuppoſuit, & approbationem obtinuit.

1574 Decima difficultas. An qui obtinuit approbationem, & licentiam imprimendi, & dum liber imprimitur, aliqua addit, violet Decretum Concilij Tridentini. Cum diſtinctione reſpondent Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. in particul. quæſt.* 2. *pun.* 16. *nu.* 8. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *nu.* 52. Quod ſi ea, quæ adduntur, ſint tantæ quantitatis, aut tanti momenti, vt liber maiori ex parte conſtet ex additis, violari Decretum. Secus autem, non violari. Subnectit Tamburinus, quod ſi id, quod additur cognoſcitur prohibitum, etiamſi non multas contineat lineas, cùm mala fide addatur, violabitur Decretum. Diſtinctius tamen videtur poſſe explicari. Vel enim id, quod additur, eſt acceſſorium ad id, quod approbatum eſt: vel non eſt acceſſorium. Si ſit acceſſorium, vt ſi addantur noui Doctores pro opinionibus relatis, aliqua noua ratio, quæ tendat ſolum ad confirmandum, quod iam dictum eſt, maior explicatio doctrinæ iam approbatæ, aut quid ſimile, non violabitur Decretum, nec erit peccatum graue, quia cum ſit idem iudicium de acceſſorio, & principali, hoc approbato, cenſetur etiam illud approbatum. Si verò non ſit acceſſorium, videndum eſt, an poſſit præſumi ratihabitio, & quod ſine difficultate approbaretur, ſi exhiberetur; aut non poſſit præſumi. Si poteſt præſumi, interuenit tacita approbatio ex præſumpta voluntate: vnde cum taciti, & expreſſi ſit idem iudicium. *l. cum quid, ff. ſi cert. pet.* & *l. fin. C. qui bon. ced. poſ.* habetur pro approbato. Vt tamen poſſit præſumi tacita iſta approbatio, quod additur, debet eſſe tale, vt nullam pati poſſit difficultatem in ordine ad approbationē. Si verò non poſſit præſumi, violaretur Decretum, cuiuſcunque quantitatis ſit additio, quia imprimitur ſine approbatione, cum neque expreſſa, neque tacita interueniat.

1575 Vndecima difficultas. An quando Inquiſitores promulgant Edictum, vt Bibliopolæ deferant Cathalogum librorum, quos venales habent, teneantur deferre omnium librorum. *Reſp.* Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *num.* 57. Solum obligari ad deferendos eos, qui alias non fuerunt delati, quia ſemel detuliſſe ſufficit. Addit etiam, ſi certum ſit, libros non eſſe ex vetitis, in foro conſcientiæ non obligari deferre, quia negligere deferre, quando certum eſt, libros non eſſe ex prohibitis, eſt res leuis momenti. Si tamen contingat ex libris antea delatis aliquem prohiberi, vrgere obligationem deferendi. Et concludit *num.* 59. quod excuſabuntur à peccato mortali, ſi ſint certi, libros non eſſe ex prohibitis, quia licet in edicto adhibeantur verba præceptiua, non inferunt obligationem grauem, cum materia ſit leuis. Hæc tamen doctrina abſolutè placere non poteſt: quia licet certum ſit, aliquos libros non eſſe prohibitos, & etiam à prædeceſſoribus Inquiſitoribus fuiſſe dimiſſos, fieri tamen poteſt, quod aliqui ex his libris non fuerint benè recogniti, & quod poſtea inueniantur continere aliqua, ob quæ non debeant permitti, quod vendantur, quod facilè contingere poteſt in libris impreſſis in illis locis, vbi non examinantur iuxta formam præſcriptam, vt contingit in Germania, etiam quò ad Catholicos. Vnde non ſufficit certò ſcire, quod libri prohibiti non ſint; ſed oporteret certò ſcire, quod nihil contineant, ratione cuius non ſit omnibus eorumdem lectio concedenda: quod contingere non poteſt, niſi quò ad libros, qui per plures annos omnium manibus obuiam fuerunt, nec aliquam notam etiam apud priuatas perſonas meruerunt.

1576 Circa Conſtitutionem Vrbani ſupra relatam *num.* 1469. aduertendum eſt, quod idem etiam antea ſtatuerunt Gregor. XV. *in ſua Conſtit.* 40. *in Bullar.* quæ incipit, *Apoſtolatus officium.* In qua etiam reuocantur eodem modo omnes licentiæ legendi libros prohibitos, à quibuſcunque & quomodocunque conceſſæ. Excipit tamen Vrbanus licentias à ſeipſo conceſſas vel per Breue, vel per chirographum propria manu ſignatum. Motiuum autem reuocandi dictas licentias reſpectu vtriuſque Pontificis, fuit, quia dictæ licentiæ nimis excreuerant ad numerum exceſſiuum, & proinde tanquam Chriſtianæ Reipublicæ damnoſam tantam copiam licentiarum tollere decreuerunt, vt conſtat ex illis verbis Conſtitutionis Vrbani. *Sicut accepimus nimis, exceſſiua ſit huiuſmodi libros legendi licentiarum copia: Nos vt huic malo maturè occurratur, & in poſterum quam cautiſſimè licentiæ huiuſmodi concedantur, &c.* Stante enim hac exceſſiua copia harum licentiarum, & facilitate concedendi, perinde ferè erat, ac ſi libri non eſſent prohibiti, cum fere quiſque legere poſſet libros, quos vellet, ex prohibitis, obtenta licentia.

1577 Stantibus autem his Conſtitutionibus, cōſurgit duodecima difficultas, An Epiſcopi, & Inquiſitores concedere poſſint licentiam legendi libros prohibitos. Non procedit autē difficultas quò ad libros hæreticorum continentes hæreſim, aut de religione tractantes, quia concedere talem facultatem eſt reſeruatum Summo Pontifici ex *can.* 1. Bullæ Cœnæ: Sed de alijs libris. Et videtur affirmandum ſicut affirmat Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *num.* 19. loquendo de locis, vbi non eſt Hiſpanica Inquiſitio, quia vbi eſt, ipſa habet priuilegia concedendi priuatiuè quò ad alios. Quia nimirum in dictis Conſtitutionibus reuocantur tantum licentiæ retinendi, & legendi libros prohibitos, non autem facul-

Digitized by Google

facultates concedendi licentias, quæ ſunt quid longè diuerſum: vnde cum Epiſcopus ſit primus Inquiſitor in ſua Diœceſi, poterit concedere, ſicut etiã Inquiſitores, cum non conſtet eis ademptam fuiſſe talem facultatem. Verum oppoſitum tenendum eſt: quia licet reuocentur ſolæ licentiæ legendi, & retinendi libros prohibitos non autem facultas eas concedendi, quæ de iure communi competebat; in alio tamen §. earumdem Conſtitutionum eſt reſtricta talis facultas ad Congregationem S. Officij, ac ad alios deputandos in eadem S. Congregat. per Summum Pontificem, vt in Conſtitut. Vrbani ibi. *Neque de cætero ſimiles licentiæ, niſi à Congregatione S. Officij, dum ſingulis hebdomadis coram Nobis habetur, vel ab alijs per Nos etiam in eadem Congregatione ſpecialiter deputandis, concedantur.* Dictio enim, *niſi*, tanquam exceptiua, omnes alios excludit præter expreſſos, *l. Actione, C. de tranſact.* vbi Bart. Salicet. Iaſ. *num.* 3. Padil. *num.* 12. Dec. *num.* 5. cęterique Doctores. Berous *in cap. quod autem num.* 36. *de iurepatr.* Gomez *in cap.* 1. *nu.* 88. *de conſtit. in* 6. Surd. *deciſ.* 225. *num.* 19. Rota *deciſ.* 391. *num.* 14. *par.* 1. *recent.* & *deciſ.* 313. *num.* 13 *par.* 3. *recent.* De facto tamen huiuſmodi licentiæ conceduntur non ſolum à Congregatione Indicis, & à Magiſtro S. Palatij. Nec iuuat regula ſecunda Indicis, in qua datur Epiſcopis atque Inquiſitoribus ius examinandi, & approbandi libros hæreticorum, qui de religione non tractant: nam non poſſunt iubere, quod examinentur, niſi concedant licentiam legendi. Quia hi libri nondum ſunt prohibiti abſolutè, ſed admittunt examen, & ideo quò ad hos poterunt concedere facultatem legendi; ſed quod dictum eſt procedit de libris examinatis, & prohibitis. Sed quid ſi liber non ſit abſolutè prohibitus, ſed ſolum ſuſpenſus, aut ſolum prohibitus, donec corrigatur? Non poſſe Epiſcopos, & Inquiſitores concedere licentiam legendi, tradit Lezana *par.* 1. *ſum. cap.* 18. *num.* 96. quia dicta Conſtitutio habet dictionem, *quomodolibet*, quæ comprehendit omnem modum prohibitionis. Affirmat Peirin. *de priuileg. tom.* 2. *ad Conſtit.* 9. *Pauli V. n.* 10. *in fine*. Quia Conſtitutio loquitur de libris prohibitis, & dictio *quomodolibet*, exprimit quamcunq; cauſam ob quam ſint prohibiti, & proinde procedit de prohibitis ſimpliciter, quales non ſunt ſuſpenſi tantum, aut prohibiti donec corrigantur.

1578 Quod autem ſpectat ad licentias, quæ cõceduntur à Magiſtro S. Palatij. Tertiadecima difficultas eſt, an illam obtinentes vti poſſint extra diſtrictum vrbis Romæ. Et affirmatiuè reſoluendum eſt. Ita etiam Nald. *in ſum.* verbo *liber*, *num.* 6. quia huiuſmodi facultates, & licentiæ proſunt etiam extra diœceſim concedentis, vt notant Nauar. *conſil.* 15. *de priuil.* Azor *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 25. *quæſt.* 6. Quia cum huiuſmodi licentiæ ſint perſonales, ſequuntur ipſam perſonam *l. in omnibus ff. de reg. iur.* & cap. *priuileg. de reg. iur. in* 6. & ideo extinguuntur ſolum cum perſona, ſi ſint indefinitæ, vel cum tempore, ſi ſint ad tempus determinatum. Ex quibus deducitur contra Portel. verbo *libri prohibiti nu.* 4. Habentem licentiam ab Inquiſitoribus Luſitaniæ, poſſe legere in alio regno vbi ſunt prohibiti, vt tradunt Rodriquez *tom.* 3. *ſum. cap.* 250. *num.* 4. Hieronymus Rodriquez *in compen. reſol.* 92. *nu.* 2. Quia non requiritur in concedente alia iuriſdictio, niſi priuilegiatiua.

ADDITIO.

De defendentibus libros hæreticorum.

SVMMARIVM.

579 *Defendentes libros hæreticorum incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ.*
Itiam indirectè.
Dictio, quomodolibet, *complectitur omnem modum.*
580 *Dicens ſe velle defendere libros hæreticorum an incidat in excommunicationem.*
581 *Defenſio omnino occulta librorum hæreticorum, ita vt nemini nota ſit, ſiue verbo, ſiue ſcripto an comprehendatur ſub excommunicatione Bullæ Cœnæ.*
ictio quomodocunque, *quos modos comprehendat.*
Ccultè, *&* publicè, *quomodo ſumantur.*
182 *Laudans librum hæretici an incidat in excõmunicationem Bullæ.*
15.3 *Quid ſi abſolutè laudet.*
1584 *Laudens, quod eſt catholicum, & ſanam doctrinam, in libro hæretici, non incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ.*
1585 *Quid ſi laudet doctrinam nouam contentam in libro hæretici.*
1586 *Defendens diſputationis cauſa libros hæreticorum an incidat in excommunicationem Bul. Cœnæ*
1587 *Aſſerens noua motiua pro hæreſi, quam confutat, an incidat in excommunicationem.*
1588 *Impediens, ne libri hæreticorum perueniant ad manus catholici, an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ.*
1589 *Dicens quod aliquis liber hæretici non deberet comburi, aut prohiberi, an incidat in excommunicationem.*

1579 Quia actio defendendi libros hæreticorũ ſpectat ad materiam de libris prohibitis, ideo nonnullæ difficultate circa ipſam enodandæ ſunt. Quia autem defenſores librorum hæreticorum excommunicantur in *can.* 1. ibi, *ſeu quomodolibet defendentes ex quauis cauſa, publice, ſeu occulte, quouis ingenio vel colore.* Ideo cenſetur prohibita ſub excommunicatione quælibet defenſio, quæ retineat veram rationem defenſionis: qualis non eſſet defenſio ironica, quia hæc non eſt defenſio, ſed potius refutatio. Et quia adhibetur dictio, *quomodolibet*, prohibetur non ſolum directa, ſed etiam indirecta defenſio,

Digitized by Google

ſenſio, quia dictio *quomodolibet* complectitur omnem modum, quo defenſio contingere poteſt, vt obſeruant Io. Andr. *in cap. indemnitatibus*, *num.* 2. *de ſent. excommunicat. in* 6. Archidiacon. *ibid. n.*4. Hippolyt. *conſil.*80. *num.*38. Menoch. *de recuperat. poſſeſ. remed.*6. *num.*15. Rota *deciſ.*505. *n.*19. *par.*1. *diuer.* Quia complectitur omnem modum excogitabilem, vt dixit Rota *deciſ.* 338. *num.*3. *par.*4. *recent.*

1580 Circa hoc tamen dubitatur primo, An ſi quis dicat ſe velle defendere talem librum hæreticum, incidat in excommunicationem. Negant Vgolin. *par.* 2. *de cenſur. Papæ reſer. cap.* 1. verbo, *ac eorumdem libros quomodolibet &c. nu.* 4. Sanchez *lib.*2. *ſum. cap.*10. *num.* 58. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.*1. *cap.*14. *num.*42. Trullench. *lib.*1. *in Decal. cap.*3. *dub.*9. *num.*28. Roccaſul. *par.* 3. *praxis lib.*3. *cap.*8. §. *de defendentibus*, *dub.*2. Leander *de cenſur. tract.*3. *diſp.*1. *quæſt.*91. niſi forte iam aggreſſus eſſet defenſionem, aut eſſet in procinctu. Quia velle facere aliquid non eſt illud facere, præſertim quando agitur de cenſura, quæ non imponitur niſi pro actu externo. Verum oppoſitum eſt tenendum, vt tenet etiam Palaus *par.*1. *tract.*4. *diſp.* 2. *punct.* 10. §. 2. *num.*14. Ouied. 2.2. *controuer.*12. *nu.*31. Quia licet velle facere non ſit facere, in caſu tamen præſenti ex declarata voluntate faciendi reſultat, quod prohibetur, nempe indirecta defenſio: nam dum quis audit aliquem velle defendere librum, formare poteſt conceptum, quod ſit defendibilis, atque adeo talis loquutio conciliat libro aliquam auctoritatem, & ideo velle defendere non eſſet defendere directè, ſed indirectè. Si tamen nemo hoc audiret, non excommunicaretur, quia ex eius loquutione non reſultaret indirecta defenſio.

1581 Secundò dubitatur, An ſi quis loquens, aut ſcribens in defenſionem hæreticorum librorum, ita tamen vt nemo eſſet præſens, cui nota fieret loquutio aut ſcriptio, incideret in hanc excommunicationem. Affirmant Vgolin. *de cenſuris Papæ reſeruat. cap.*1. verbo, *Ac eorumdem libros quomodolibet &c. num* 2. *ver.*3. Sanchez *lib.*2. *ſum. cap.* 10. *num.*58. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.*1. *cap.*4. *n.*40. Laiman. *lib.*1. *theol. moral. tract.*1. *cap.* 15. *num.*7. Tolet. *lib.*1. *cap.*19. *num.*9. Sayr. *lib.*3. *cap.*5. *nu.*17. Trullench. *lib.*1. *in Decal. capit.*3. *dub.*9. *numer.*28. Roccaſul. *par.*3. *praxis lib.*3. *cap.*8. §. *de defendentibus*, *dub.*1. Leander *de cenſur. tract.*3. *diſp.*1. *qu.*90. Quia canon habet dictiones, *quomodolibet*, & *occulte*. Verum hoc non videtur conuincere. Quia licet dictio, *quomodolibet*, comprehendat quemlibet modum, non excedit tamen ſubiectam materiam, & proinde ſolum modos eiuſdem ſpeciei, iuxta ea quæ tradunt Caſſador. *deciſ.* 7. *num.* 7. *de appellat.* Syluan. *conſil.* 40. *num.*33. Cephal. *conſil.*44. *n.* 76. Rota *deciſ.*107. *par.*1. *diuer.* & ideo ſi canon procedat ſolum de defenſione, quæ ſit cum effectu apud aliquem, comprehendet tantum omnem modum huius defenſionis, non autem defenſionem veluti in habitu. Rurſus dictio, *occulte*, cadit ſupra eamdem ſpeciem defenſionis, præſertim, quia ſumitur prout contradiſtinguitur à dictione, *publice*, vt conſtat ex textu, ibi, *publicè*, *vel occultè*, & ideo ſicut publicum dicitur, quod ſit non ſolum palam, ſed etiã corã bona parte populi, vt notat Bertazzol. *de clauſ. inſtrum. clauſ.* 34. *gloſ.*2. *nu.*17. ita occultum dicitur, quod non ſit coram populo, licet coram aliquibus; & liber hæretici dicetur defendi publicè, ſi coram populo defendatur, occultè vero ſi defendatur tantum coram aliquibus. Itaque ſi canon accipiatur de defenſione, quæ fiat cum effectu coram aliquo, vt videtur accipiendus, cum ſit pœnalis, non incidet in excommunicationem, qui ſcripto, aut verbo defendet nemine ſciente.

1582 Tertiò dubitatur, An laudans librum hæretici incurrat hanc excommunicationem. Conueniunt Doctores, quod non incurrat excommunicationem, ſi ita laudet, vt laus cadat ſupra ſtylum, ingenium Auctoris, eloquentiam, aut ſupra aliquid aliud, ita vt non ſe extendat ad errores. Ita ſpecialiter Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 10. *num.* 28. Suarez *diſp.*20. *de fide*, *ſect.*2. *num.*25. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.*1. *cap.*14. *num.*43. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *diſp.*2. *pun.* 10. §. 2. *num.* 14. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12. *num.*31. Trullench. *lib. in Decal. cap.*3. *dub.*9. *num.*28. Roccaſul. *par.*3. *prax. lib.*3. *cap.*8. §. *de defendentib.* Tamburin. *lib.*2. *in Decal. c.*1. §. 7. *n.* 55. Leander *de cenſur. tract.*3. *diſp.* 1. *quæſt.* 95. Quia hoc non eſt defendere librum hæretici, quia non laudatur ratione hæreſis, ob quam prohibetur defendi.

1583 Verum ſi abſolutè laudetur, & liber contineat errores, incurrere excommunicationem, aſſerit Leander *de cenſur. tract.*3. *diſp.*1. *q.* 96. Secus autem ſi tractet de religione, & contineat errores: nam primo modo eſſet ipſum defendere; ſecundo autem modo non eſt defenſio libri, vt habet pro auctore hæreticum, cum ſupponatur continere doctrinam veram. Sed etiam in abſoluta laudatione, attendendus eſt modus laudandi, quia ſi abſoluta laudatio tacitè ſaltem excluderet hæreſim, ſeu errores, nequaquam laudans incideret in excommunicationem, quia ſolum ratione errorum prohibentur defendi, & per conſequens laudari.

1584 Ex quibus conſequitur, quod ſi quis laudaret in libro hæretici errores continente, quod catholicum eſt, & eius doctrinam quatenus ſanam defenderet, non incideret in excommunicationem, vt notant Vgolin. *de cenſur Papæ reſer. par.* 2. *cap.* 1. ver. *Ac eorum quomodolibet defendentes*, *nu.*2. Sanchez *lib.*2. *ſum. cap.*10. *n.*58. Suarez *diſp.*20. *de fide ſect.*2. *n.*25. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.*1. *cap.*14 *n.*43. Trullench *lib.*1. *in Decal. c.*3. *dub.*9. *n.*28. Palaus *par.*1. *tract.*4. *diſp.*2. *pun.*10. §. 2. *n.*14. Roccaſul. *par.*3. *praxis lib.*3. *cap.*8. §. *de defendent. dub.* Leander *de cenſur. tract.*3. *diſp.*1. *qu.* 94. Quia hoc non eſt defendere libros hæreticorum, ſed defendere ſanam doctrinam. Libri enim hæreticorum prohibentur defendi, quatenus habent Auctorem hæreticum. Sana autem doctrina non habet hæreticum pro Auctore.

1585 Sed quid ſi Auctor libri hæreticus traderet doctrinam aliquam nouam, quæ tamen ſana eſſet, & conſonaret principijs fidei, & liber aliàs contineret errores? Reſp. Quod ſi talem doctrinam præciſè laudaret, non incurreret excommunicationem, quia non faceret actionem prohibitam in canone, quæ eſt defendere libros hæreticorum,

nam

nam non defenderet librum, ſed quod bonum eſt in libro, laudaret; præſertim, quia non prohibentur defendi libri huiuſmodi, niſi ratione errorum, qui in ipſis continentur.

1586 Quartò dubitatur. An qui diſputationis cauſa defenderet libros hæreticorum, contraheret hanc excommunicationem. Affirmant communiter Vgolin. *de cenſur. Papæ reſer. par. 2. cap. 1. ver. Ac eorum lib. quomod. defen. num. 4.* Viuald. *in candel. in Bul. Cœnæ excom. 1. num. 11.* Sanchez *lib. 2. ſum. cap. 10. num. 58.* Trullench. *lib. 1. in Decal. c. 3. dub. 9. num. 28.* Roccaful. *par. 3. praxis lib. 3. cap. 8. §. de defendentibus, dub. 2.* Leander *de cenſuris, tr. 3. diſp. 1. quæſt. 92.* Attamen Facundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 14. num. 41.* diſtinguit, & vult, quod incurrat excommunicationem, ſi appareat praua mens diſputantis, ſecus autem ſi mens recta ſit. Verum in hoc caſu exiſtimo, eſſe attendendum quò tendat defenſio, quæ fit diſputationis cauſa. Si enim tendat ad ſtabiliendos errores, & hunc effectum ſortiri poſſit, ſiue mens praua ſit, ſiue recta diſputantis, incidet in excommunicationem, quia reuera ſuſcipiet defenſionem, quæ ſit prohibita, prohibetur enim defenſio, quæ apta ſit ſortiri effectum defenſionis, qui eſt ſtabilire errorem defenſum. At ſi defenſio ſit talis, vt ex ſe non tendat ad ſtabiliendos errores, ſed in ordine ad inquirendam veritatem, aut ad oſtendendam debilitatem motiuorum, quibus mouentur hæretici; non incidet in excommunicationem, quia hæc non eſt vera defenſio; prohibetur autem ſola vera defenſio.

1587 Hinc autem conſequitur, quod referens aliquam hæreſim in ordine ad confutandum, non incideret in excommunicationem, ſi pro ea ſtabilienda noua argumēta proferret, aut nouas inſtantias contra ſolutiones, quæ à Catholicis afferuntur pro argumentis hæreticorum. Quia hoc pacto non ſtabiliretur hæreſis, vt ſtaret, ſed vt magis rueret, & proinde non eſſet defendere, ſed vti defenſione in ordine ad ruinam. In canone autem prohibetur defenſio, quæ ſiſtit in defenſione.

1588 Quintò dubitatur, an impediens, ne libri hæreticorum perueniant ad manus Inquiſitorum, incidat in hanc excommunicationem. Reſp. Incidere, quouis modo impediat. Ita Vgolin. *pa. 2. de cenſur. Papæ reſeruat. cap. 1. ver. ac eorum quomodolibet, &c.* Sanchez *lib. 2. ſum. cap. 10. nu. 58.* Tolet. *lib. 1. ſum. cap. 19. excommunicat. 1. Bul. Cœnæ n. 26.* Sayr. *lib. 3. de cenſur. cap. 5. num. 18.* Leander *de cenſur. tract. 3. diſp. 1. quæſt. 93.* Quia cum debeant exterminari, dum quis impedit, ne perueniant ad manus Inquiſitorum, impedit exterminationem, quod eſt quædam eorumdem defenſio. Quod etiam habet locum, ſi arte aliqua, aut indirectè id præſtetur. Contra hoc tamen obijci poteſt, quod canon Bullæ videtur procedere, non de defenſione, qua materialis liber defenditur, ſed de defenſione, qua defenduntur errores contenti in libro, cum liber materialis non ſit capax offenſionis, nec etiam eſt capax defenſionis: & tunc ſolum cenſetur defendi, quando defenditur doctrina in ipſo contenta. Si ergo canon accipiatur de hac defenſione, non habebit locum excommunicatio. Verum Doctores accipiunt de quacunque defenſione, qua manutenetur liber.

1589 Sextò dubitatur, An incidat in excommunicationem, qui dicit, quod aliquis ex his libris non debuiſſet prohiberi, non deberet comburi, quod ſit vtilis, &c. Reſp. affirmatiuè Facundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 14. num. 39.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 9. num. 28.* Alterius *lib. 5. de cenſur. diſp. 2. cap. 8.* Roccaful. *par. 3. prax. lib. 3. cap. 8. §. de defendent. dub. 1.* Leander *de cenſur. tract. 3. diſp. 1. quæſt. 93.* Limitanda eſt tamen hæc doctrina, vt non habeat locum, ſi hæc dicerentur in ordine ad ſanam doctrinam, quæ in libro contineretur, aut quia poſſet liber purgari, aut alias futurus eſſet vtilis. Quia in hoc caſu non defenderetur liber, quatenus prohibetur defendi, cum ſolum ratione errorum prohibeatur defendi: & proinde non interueniret actio prohibita, & conſequenter nec excommunicatio.

DECRETVM S. CONGREGAT.

DE NON LEVANDIS DEFVNCTORVM FVNERIBVS ſine Parocho.

1590 *Licet in Sacro generali Lateranenſi Concilio ſtatutum, & ordinatum fuerit, vt Fratres Ordinum Mendicantium, cæterique Religioſi Regulares non poſſint intrare Parochias cum Cruce ad leuanda funera eorum, qui apud Eccleſias domorum, & locorum eorundem ſuam elegerint ſepulturam, niſi prius præmonito, & requiſito, ac recuſante parochiano presbytero, & tunc ſine eius, & Ordinarij præiudicio, Significatum tamen eſt Sacræ Congregationi S.R.E. Cardinalium negotijs Epiſcoporum, & Regularium propoſitæ, nonnullos Fratres præſertim Ordinis Minorum de Obſeruantia, cuiuſdam conſuetudinis prætextu, quam neque antiquitate vallari, neque obſeruantia viridi inniti, neque pacifica, & non interrupta poſſeſſione firmatam eſſe conſtat, contendere ſibi licere, defunctorum funera proprio eorum Parocho abſente, eoque irrequiſito, efferre & leuare; idque haud leues controuerſias, & altercationes, aliquibus in locis, non ſine populi ſcandalo, & DEI offenſione excitaſſe. Ideo volens eadem Sacra Congregatio omnem eiuſmodi diſſenſionum, & ſcandalorum materiam, & occaſionem præcidere; atque in futurum prouidere, vt tam Parochi, quàm Fratres ipſi, vnanimi inter ſe voluntate, & ea, qua par eſt charitate, vltima hæc Chriſtianæ pietatis officia defunctis præſtent, declarat, & huius*

decreti

decreti tenore ſtatuit, prædictis Fratribus Ordinis Minorum de Obſeruantia, aliiſque quibuſuis Regularibus quorumqunque Ordinum, & Congregationum, tam Medicantium, quam non Mendicantium exiſtant, nullo modo licere; etiam ſpecialis alicuius conſuetudinis prætextu; parochias cum Cruce proceſſionaliter, aut alias ad efferenda, & leuanda defunctorum funera intrare, vel leuare, & efferre, niſi vocato, & expectato proprio defuncti Parocho, eoque ibidem præſente: ſi tamen ipſe aliter fieri non conſentiat, & permittat, vel niſi requiſitus, venire expreſſè omninò recuſet. Atque ita obſeruari mandat, & districtè præcipit, firmis ceteroqui, & in robore permanentibus iis omnibus, quæ ſuper quarta funerum, & canonica portione, aliiſque iuribus, ad ſepulturas pertinentibus, à ſacris Canonibus, & Conciliorum decretis, Summorumque Pontificum conſtitutionibus hactenus ſancita, & ordinata ſunt, vel alias ex particulari conſuetudine, vel alio iure obſeruantur. Romæ die xij. Ianuarij. M. DC IIII.

Alex. Card. Floren.

Hieronymus Augucchius Secret.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1591 *Parochus tenetur proſequi funus vſq; ad Eccleſias Regularium, ſi ibi defunctus ſepelitur.*

Regulares an ire debeant ad leuandum defunctum quando non ſolent aſſociare funera.

1592 *Defunctus deferri poteſt e propria domo immediate ad Eccleſiam Regularium.*

Decernere viam, per quam ducendum ſit funus, ad quem ſpectet.

Determinare religioſos, qui aſſocient funus, & numerum, ſpectat ad hæredes.

1593 *Officium, Reſponſoria, &c. pertinent ad Regulares priuatiuè quo ad alios, quando defunctus ſepelitur in eorum Eccleſijs.*

1594 *Parochi an poſt declarationes S. Congreg. &c. potuerint præſcribere ius cantandi Pſalmos, &c. in Eccleſijs Regular. dum deferuntur defunctis.*

Quando ius reſiſtit, quid requiratur ad præſcriptionem.

Titulus ex iuris ignorantia non ſufficit ad præſcriptionem.

Titulus reprobatus non poteſt tribuere iuſtam cauſam præſcribendi.

Mala fides excludit præſcriptionem.

1595 *Decretum Auditoris Cam. Apoſtol.*

1591 Circa præſens Decretũ occurrit notandum, quod quando defunctus ſepelitur in Eccleſ. Regularium, tenetur Parochus proſequi funus vſque ad Eccleſiam Regularium. Ita S. Congregat. Epiſcop. & Regul. *in Brixienſi* 18. *Iun.* 1491. & *in Nicoteren.* 15. *Iunij* 1615. & ideo ſi renuat, cogendus erit per Epiſcopum. An autem Regulares, qui ex inſtituto habent non aſſociare funera defunctorum, debeant ire ad leuandum defunctum, quando ſepelitur in ipſorum Eccleſijs, negatiuè reſpondendum eſt, quia hoc non venit in conſequentiam ad ſepulturam, nec ex neceſſitate funeris, cui ſatis prouiſum eſt, cum debeat Parochus ipſum ducere vſque ad Eccleſias Regularium, & alias debeant ipſi Inſtitutum proprium ſeruare. Et ita declarauit S. Congregat. ad inſtantiam Procuratoris Generalis Patrum Diſcalceatorum S. Auguſtini ſub tenore ſequenti. *Auditis partibus, S. Congregatio iuxta alias reſoluta reſpondit. Corpora defunctorum, qui in Eccleſijs Regularium ſepulturam ſibi elegerunt, non eſſe prius ad Eccleſiam Parochialem deferenda, ſed Parochum teneri cadauera ſuorum Parochianorum leuare è loco vbi aſſeruantur, & aſſociare vſque ad portam Eccleſiæ Regularium, etiam ipſis Regularibus non aſſociantibus. Nec Parochos ſe ingerere poſſe in faciendo ſuper eiſdem cadaueribus Officium in Eccleſijs Regularium; ſed ad ipſos Regulares in propria Eccleſia ſpectare, & pertinere. Et ita in caſu propoſito ſeruari mandauit die* 16. *Iulij* 1641.

1592 Ex eodem autem Decreto S. Congregat. colligitur, quod poſſint cadauera defunctorum è proprijs domibus, vbi mortui ſunt, deferri ad Eccleſiam Regularium, in qua ſepeliendi ſunt, vt declarauit ſacra Congregatio Rituum *in Vmbriaticenſi* 25. *Februar.* 1606. & *in Pongn.* 21. *Maij* 1618. & *die* 14. *Februar.* 1639. vbi etiam ſtatuit, quod præſens Decretum omnimodè ſeruetur, donec conſuetudo immemorabilis in contrarium, ſi prætendatur, legitimè probetur: quod Decretum ſimul cum alijs obtinuit exequutionem ab Auditore Cameræ Apoſtolicæ, & ſub certis pœnis, omnibus, ad quos ſpectat obſeruantiam iniunxit. Attamen determinare viam, per quam funus ducendum ſit, niſi aliter à defuncto, aut hæredibus diſpoſitum ſit, pertinet ad Parochum, vt declarauit S. Epiſcop. & Regular. Congreg. *in Caſtelanat.* 3. *Ianuar.* 1594. Ad ipſum quoque ſpectat curare omnia, quæ ſpectant ad funus vſque ad ianuam Eccleſiæ Regularium, quia iuriſdictio ſupra defunctum durat, quouſque tranſeat in aliorum iuriſdictionem; non tranſit autem in iuriſdictionem Regularium, niſi quando peruenit ad ianuam Eccleſiæ, cum ipſorum iuriſdictio extra Eccleſiam non extendatur. Verum determinare religioſos, & numerum ipſorum ſpectat ad hæredes, vt determinauit S. Rituum Congregat. *die* 14. *Ianuarij* 1640. Cuius Decreti tenor eſt. *S. Rituum Congregat. iuxta aliàs reſoluta reſpondit, electionem, & numerum religioſorum pro aſſociandis cadaueribus, ad libitum hæredum defunctorum ſpectare, & pertinere, & ita vbique ſeruari debere, declarauit die* 14. *Ianuarij* 1640. P. Cardinalis Creſcent. *Iulius Cincius Secretarius*. Quod decretum ſimiliter ſub pœnis determi-

Digitized by Google

terminatis exequutionem obtinuit ab Auditore Cameræ .

1593 Quando autem cadauer defuncti peruenit ad ianuas Eccleſiæ Regularium, quamuis poſſit Parochus ingredi , & ibi permanere , vt declarauit S. Congregat. *in Nicoteren.* 5. *Iulij* 1655. ceſſat tamen eius iuriſdictio , & auctoritas , nec poteſt ſe intromittere in Officio, Pſalmis, Reſponſorijs,aut alias preces,ſeu orationes pſallere, aut recitare : ſed hæc omnia pertinent ad Regulares Eccleſiæ priuatiuè quò ad alios,non obſtante quacunque conſuetudine in contrarium, vt ſæpius declarauit S. Congregat Epiſcop.& Regul *in Turritana* 24.*Nouemb.*1617 & S.Rituum Congreg.*in Eugubina* 12.*Martij* 1612 & *die* 5.*Iulij* 1614. & *in Licienſi* 23.*Martij* 1619. & *in Catanenſi Ciuit. Plat.* 12, *Octob.* 1619. & *in Sulmonen.*8. *Auguſ.*1629.& *in Adrianenſi* 18. *Februar.* & 2.*Martij eod.anno.*& nouiſſime 27.*Nouemb.*1638. in hunc tenorem aliam declarationem edidit. *S.Rituum Congregatio iuxta alias reſoluta, reſpondit , Officium ſuper cadaueribus in Eccleſijs Regularium ſpectare, & pertinere ad ipſos Regulares , non autem ad Curatos defunctorum . Et ita impoſterum ſeruari mandauit,non obſtante contraria conſuetudine, die* 27 *Nouemb.*1638. C. Epiſcopus Portuenſis Cardinalis Pius . *Iulius Cincius Secretar.* Quæ ſimiliter declaratio inſerta fuit in Decreto Auditoris Cameræ , à quo exequutionem obtinuit .

1594 Hic autem inſurgit difficultas , an poſt dictas declarationes S. Congregat. & Decretum Auditoris Cameræ , potuerint Parochi præſcribere ius cantandi Reſponſoria, Pſalmos &c. ſuper cadaueribus defunctorum,ſi permiſſi ſint id facere . Pro quo eſt aduertendum, quod de præſenti non poſſunt allegare præſcriptionem, quia cum eis ius reſiſtat, neceſſaria eſſet quadragenaria præſcriptio ſimul cum titulo,attenta etiam iuris communis diſpoſitione , vt tradunt Gloſ. *in cap. Peruenit* . verbo *Cenſus de cenſib.* vbi Panorm. *num.*3. Balb. *de præſcrip. par.*5. *pun.*1. *par. q.*7. *n.*13. Rota *deciſ.*76 *n.*1. & *deciſ.*97. *n.*3.*par.*1. *Recent.* Merlin. *deciſ.*8.*n* 3. nondum autem elapſi ſunt anni 40. à Decreto Audit. Cameræ, & vltima Declaratione S.Congregat. Deficit etiam ex parte Parochorum titulus præſcriptionis , quia ſciunt, aut ſaltem deberent ſcire,quod hoc non pertinet ad ipſos, vnde ſolum ex iuris ignorantia poſſet oriri, & ideo non ſufficit , vt notant Felin. *in cap. de quarta, n.*35. *ver. Sed conſidera, de præſcrip.* Alexan. *conſ.*44. *n.*7.*lib.* 3. Rota *in Boiean. iuris coram Veroſpio* , apud Marcheſan. *de commiſ.* Imo cum titulus ſit reprobatus,nullo vnquam tempore poteſt præbere iuſtam cauſam præſcriptionis , vt conſiderat Surd. cum alijs *conſ.* 276. *n.*24. Denique cum ex dictis declarationibus S.Congregat. ſciant,hoc ius non pertinere ad ipſos , ſunt in mala fide , & ideo non poſſunt præſcribere . cap. *Dudum de decimis* . Surd. *conſ.*276. *n.*18. Honded *conſ.*82.*n.*39. *lib.*1. Merlin. *deciſ.*585.*n.*15. Decretum autem Auditoris Cameræ Apoſt. de quo ſupra, eſt infraſcriptum .

1595 V*Niuerſis , & ſingulis RR. DD. Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis,Archidiaconis, Scholaſticis,Cantoribus,Cuſtodibus,Theſaurarijs,Sacriſtis,Parochialiumq; & Collegiatarum Eccleſiarum Rectoribus,ſeu Locumtenentibus eorum Plebanis, Viceplebanis, Curatis, vel non Curatis,cæteriſq; Presbyteris,necnon Clericis,Notarijs, & Tabellionibus quibuſcunq; illiſque,vel illis ad quem,vel ad quos, præſentes noſtræ litteræ peruenerint , ſeu quomodolibet præſentabuntur, ſalutem in Domino,& noſtris huiuſmodi , imò verius Apoſtolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis, ex parte, & ad inſtantiam RR. Fratrum S. Franciſci Minoris , & ſtrictioris Obſeruantiæ , ac quorumcumq; eorumdem RR. Fratrum Conuentuum, in quibuſuis mundi partibus exiſten. principalium inſtantium , decretum S.Congreg. Rituum de, & ſuper declaratione quod officium ſuper cadaueribus in Eccleſijs Regularium ſpectet ad ipſos Regulares ad ſupplicationem dictorum inſtantium emanatum ſub die* 17. *Nouembris* 1638. *Nobis præſentatum fuiſſe ſub infraſcripto tenore,videlicet. S.Rituum Congreg. iuxta alias reſoluta reſpondit,officium ſuper cadaueribus in Eccleſijs Regularium ſpectare , & pertinere ad ipſos Regulares, non autem ad Curatos defunctorũ , & ita in poſterum ſeruari mandauit non obſtante contraria conſuetudine. Die* 27. *Nouemb.* 1638. *C. Epiſcopus Portuen. Cardinalis Pius , Iulius Cincius Secretarius . Loco † ſigilli . Necnon pariter aliud decretum S Congreg. Eminentiſſ. DD. Cardinalium negotijs Epiſcoporum præpoſitæ, ad ſupplicationes pariter eorumdem RR.inſtantium emanat. Die* 14. *Ianuarij* 1639.*de,& ſuper eo, quod defunctorum cadauera ſepelienda ab Aedibus defunctorum ad eorumdem Fratrum Eccleſias recto tramite deferri licitè, poſſint nobis præſentatum pariter fuiſſe, ſub infraſcripto tenore, videlicet . S.Congregatio Cardinalium negotijs Epiſcoporum , & Regularium præpoſita cenſuit defunctorum cadauera in Eccleſijs dictorum Fratrum ſepelienda,ab Aedibus defunctorum adeorũdem Fratrũ Eccleſias recto tramite deferri licitè poſſe, monito tamen prius, & requiſito, ac expectato proprio defunctorum Parocho, à quo Benedictionem , & vltimum vale recipere poſſint; quo venire expreſsè recuſante, poſſint ijdem Fratres, etiam ipſo inuito dicta Cadauera ad ſuas Eccleſias tranſportare. Conſanguinei verò talium defunctorum illis parentare in Parochialibus , & alys Presbyterorum etiam Cathedralibus Eccleſijs compelli nullo modo poſſint . Si quæ verò immemorabilis conſuetudo in contrarium ſuper præmiſſis exiſtere prætendatur, legitimè probetur, interim præſens Decretum, ad vnguem ſortiatur , prout eadem S. Congregat. ſeruari mandauit. Romæ die* 14. *Ian.*1639. *Cardinalis Antonius Barberinus, C.Fachinettus. Loco † ſigilli . Necnon aliud Decretum Eminentiſſ. DD. Cardinalium S.Conc. Trid. Interpretum de, & ſuper declaratione,quod quoties cadauera defunctorum, & alia quæ in huiuſmodi miniſterio adhiberi ſolent ab ipſiſmet Fratribus peragi debeant, ad inſtantiam eorumdemmet RR. Fratrum pariter editum die* 3. *Decembris* 1639. *Nobis præſentatum fuiſſe, ſub infraſcripto tenore,videlicet . Die* 3. *Decembris* 1639. *S.Congreg. Eminentiſſ. Cardinalium Conc Trid. Interpretum, cenſuit, quoties cadauera defunctorum ad Eccleſias Fratrum Mendicantium deferuntur , Officia mortuorum, & reliqua quæ in huiuſmodi miniſterio adhiberi ſolent, non à Canonicis,neque à Clero, ſed à Fratribus obiti , & peragi debere . I. B. Cardinalis Pamphilius , Franciſcus Paulutius S. Congreg.*

Conc.

Digitized by Google

Conc. Secretarius. Loco † ſigilli. Necnon aliud Decretum S.Congreg. Rituum ſub die 14. Ianuarij 1640 ad ſupplicationem dictorum RR. inſtantium emanatum, ſub eo, quod electio, & numerus Religioſorum pro aſſociandis cadaueribus ad libitũ hæredum defunctorum ſpectet, Nobis præſentatum fuiſſe, ſub infraſcripto tenore, videlicet. S.Rituum Congreg. iuxta alias reſoluta reſpondit, electionem, & numerum Religioſorum pro aſſociandis cadaueribus, ad libitum hæredum defunctorum ſpectare, & pertinere, & ita vbique ſeruari debere declarauit. Die 14. Ianuarij 1640. P.P.Cardinalis Creſcentius, Iulius Cincius Secretarius, Locus † ſigilli. POST quorum quidem præinſertorum Decretorum præſentationẽ ex parte, & ad inſtantiam dictorum RR. Fratrum inſtantium coram Nobis infraſcripta die comparitum, & expoſitum extitiſſe, quod licet ex forma præinſertorum Decretorum Officia ſuper cadaueribus in Eccleſijs ipſorum RR. Fratrum celebranda ad ipſos RR. Fratres ſpectent, & pertineant, non autem ad Curatos defunctorum; ac etiam pariter ijdemmet RR. Fratres inſtantes poſſint, & valeant defunctorum cadauera in ipſorum Eccleſijs ſepelienda ab ædib. defunctorum ad earumdem Fratrum Eccleſias recto tramite deferre, ſeruata ad hoc præinſerti ſecundi Decreti forma. Ac etiam ex forma tertij Decreti præinſerti, Officia mortuorum, & reliqua, quæ in huiuſmodi miniſterio adhiberi ſolent, non à Canonicis, neque à Clero, ſeu à Fratribus prædictis peragi debeant. Ac etiam ex forma quarti præinſerti decreti, electio, & numerus Religioſorum pro aſſociandis cadaueribus ad libitum hæredum defunctorum ſpectet, & pertineat, præinſertaq; Decreta inuiolabiliter obſeruari, debitæq; exequutioni abſq; vlla contradictione in omnibus, & per omnia, ac iuxta eorum tenorem, & formam debeant: Tamen ad eorum aures deueniſſe aſſertum extitit, quod nonnulli in exequutione præſentium nominan. & cognominan. neſcitur quo iure ducti, qua ratione ſuffulti, iactarunt, & iactant ſe velle præfatos RR. inſtantes contra formam præinſertorum Decretorum, ac in eorum contemptum de, & ſuper præmiſſis in partibus moleſtare, & inquietare, & forſan moleſtant: ideo ad Nos vti exequutorem eorundemmet Decretorum recurſum habuerunt, vt de opportuno iuris remedio prouidere dignaremur. Nos igitur attendentes requiſitionem huiuſmodi fore iuſtam, rationiq; conſonam, Vobis omnibus, & ſingulis ſupradictis, & veſtrum cuilibet in ſolidum tenore præſentium committimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ ſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus ſtatim viſis, ſeu receptis præſentibus, & poſtquã vigore præſentium fueritis requiſiti, ſeu alter veſtrũ fuerit requiſitus ex parte Noſtra, imò verius Apoſtolica authoritate, necnon ad omnem inſtantiam, quæ vobis omnibus, & ſingulis ſupradictis, & veſtrum cuilibet fiet ex parte cuiuſuis Conuentus dictorum Fratrum, moneatis, & requiratis primo, ſecundo, tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica, prout Nos etiam monemus, & requirimus, omnes, & ſingulos prædictos, & in exequutione etiam nominan. & cognominan. tàm coniunctim, quàm diuiſim, & alias omni meliori modo, quatenus infra ſex dierum ſpatium, quorum duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos pro tertio vltimo, & peremptorio termino, ac monitione canonica aſſignamus, & vos aſſignetis eiſdem ſub mille ducatorum auri in auro R. Cameræ Apoſtolicæ applican. & pro illis mandati executiui, ſuſpenſionis à diuinis, priuationis beneficiorum, inhabilitatis ad illa, & alia impoſterum obtinenda, ac in iuris ſubſidium, quatenus opus ſit, excommunicationis, alijſq; Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis, ſi ſecus &c. debeant, & quilibet veſtrum debeat, præinſertis Decretis in omnibus, & per omnia obtemperaſſe, dictaq; præinſerta Decreta fore, & eſſe exequenda, debitæq; exequutioni demandanda, ipſoſq; in iuris ſubſidium excommunicandos, & declarandos fore, & eſſe ob non paritionem illorum, ac niſi illis paruerint, declarari vidiſſe, ac de omnibus damnis, expenſis, & intereſſe præmiſſorum occaſione quomodolibet paſſis, & factis, & in futurum forſan faciendis, & patiendis, integrè ſatisfeciſſe, & in illis ſe condemnari vidiſſe; & quaſcumq; ſententias etiam declaratorias, Decreta, ſeu mandata in præmiſſis neceſſaria, opportuna, aliaq. de iure quomodolibet requiſita fieri, ferri, & decerni, & relaxari vidiſſe, & audiuiſſe ad fauorem præfatorum RR. inſtantium deducentium in præmiſſis omne ius, omneq; remedium prædicto, & omni alio meliori modo, ſibiq; ius, & iuſtitiam miniſtrari petentium, ac nobile officium Iudicis, & beneficium iuris implorantium non ſolum præmiſſo, verum etiam omni alio meliori modo &c. Et inſuper inhibeatis eiſdem, prout Nos tenore præſentium inhibemus, & inhibendo expreſsè præcipimus, & mandamus, ne viſis, & receptis præſentibus, ſub pœnis, & cenſuris antedictis, audeant, ſeu præſumant, aut aliquis ipſorum audeat, ſeu præſumat quidquam contra formam præinſertorum decretorum innouare, ſeu attentare, aut innouari facere, ſub quouis prætextu, cauſa, ingenio, vel quæſito colore: quod ſi ſecus factum fuerit, id totum reuocare, & in priſtinum ſtatum reducere curabimus iuſtitia mediante. Alioquin prædictos ſic monitos ſi in præmiſſis ſe fore grauatos ſenſerint, modo, & forma præmiſſis peremptoriè citetis, & & citari curetis, prout Nos etiam citamus eoſdem quatenus decimaquinta die poſt præſentium exequutionem, ſi dies ipſa iuridica fuerit, alioquin prima die iuridica ex tunc proxima immediatè ſequente compareant Romæ in iudicio legitimè coram Nobis, vel noſtro in ciuilibus cauſis R. P. D. Locumtenente infraſcripto, cauſam eorum grauaminis allegaturi, aliaque dicturi, & facturi, prout iuſtitia ſuadebit, & ordo dictauerit rationis &c.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

Digitized by Google

CONTROVERSIARVM INTER EPISCOPOS ET REGVLARES

LAVRETI DE FRANCHIS

PARS SECVNDA

COMPLECTENS VARIAS QVAESTIONES.

An iure communi Monaſteria ſint ſubiecta Epiſcopo, in cuius Diœceſi ſunt conſtituta. Quæſtio I.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiæ omnes de iure communi ſpectant ad Epiſcopum loci.*
Antiquitus Monaſteria omnia erant ſub cura Epiſc.
2 *Epiſcopus habet iuriſdictionem vniuerſalem in totam Diœceſim.*
3 *Monaſteria noua non poſſunt ædificari ſine licentia Epiſcopi.*
4 *Monaſteria de iure ſpeciali ſunt exempta à iuriſdictione Epiſcopi.*
Monaſteria modo naſcuntur exempta.
Horum exemptio non eſt quid odioſum.
Regulares de iure communi in pluribus exempti.
Regularium exemptio eſt fauore publicæ vtilitatis.

1 RESP. Iure communi quaslibet Eccleſias alicubi conſtitutas ad Epiſcopum loci pertinere; & eo ipſo, quo ſunt in Diœceſi conſtitutæ, ad Epiſcopum pertinent, niſi probetur eas eſſe exemptas, cap. *cum venerabilis*, *de relig. domibus*, cap. *de Xenodochijs*, *eod. tit.* cap. *omnes Baſilicæ*, 16. *queſt.* 7. can. *contra morem*, *diſt.* 100. & olim omnia Monaſteria erant in cura, & poteſtate Epiſcoporum, 18. *queſt.* 2. *cap. Abbates*, & cap. *quia Monaſterium*, & d. cap. *cum venerabilis*, *de religioſis domibus*: & nihilominus Monaſterio præerat Abbas, immò Monachus magis erat Abbati ſubiectus, quàm Epiſcopo loci, teſte Gloſſa, & Panormitano *in cap. quàm ſit, de elect.* & *locis citatis*: quomodo etiam nunc multa ſacrarum Virginum Cœnobia cura, & auctoritate Epiſcoporum gubernantur, & in eis tamen vna Sanctimonialium cœteris præſidet.

ADDITIO AD QVAEST. I.

2 Idem habetur ex cap. *Si quis Epiſcoporũ*, 16. *queſt.* 5. & cap. *Monaſteria* 18. *queſt.* 2. Ratio eſt, quia Epiſcopus habet vniuerſalem iuriſdictionem ſpiritualem in totam Diœceſim, & ideo ei ſubſunt in ſpiritualibus omnia de Diœceſi. Intelligitur autem hæc ſubiectio quò ad iura Epiſcop. iuxta cap. *Conſtitut. de religioſ. domib.* Et quò ad obedientiam cap. *Cum non liceat*, *de præſcript.* Et ita notant Gloſ. *in cap. quanto*, verbo, *Prælati*, *de offic. Ordinar.* Nauar. *Com.* 2. *de Regular. n.* 63. *in cap. non dicatis.*

3 Hinc autem factum eſt, quod Monaſteria noua ædificari non poſſunt ſine licentia Epiſcopi, cap. *Quidam Monachorum*, & cap. *de Monachis*, 18. *quæſt.* 2. & *cap. vn. de exceſſib. Prælat. in 6.* & in Concil. Trident. *cap.* 3. *de regular. ſeſſ.* 25. & ex Conſtit. Clemen. VIII *Quoniam ad inſtitutum*, & Vrbani VIII. quæ incipit, *Romanus Pontifex*, ſub die 28. *Augusti* 1624. & eſt 25. *inter Conſtit. huius Pontificis in Bull.* in qua innouat Decreta S. Congregat. circa hanc materiam edita *die* 17. *Auguſt.* 1622. iuſſu Gregor. XV.

4 Verum quamuis Monaſteria de iure communi, & veluti ex natura rei ſint ſubiecta Epiſcopis, de iure tamen ſpeciali obtinent plenam exemptionem, vt quò ad omnes fere Ordines religioſorum notorium eſt, vt inter alios notant Nauar. *com.* 2. *de Regular. num.* 63. ver. *Addo ſecundo*, Chochier *de iuriſdict. Ordinar. in exemp. par.* 1. *quæſt.* 17. *num.* 4. Imò ipſorum exemptio canonizatur in iure communi. cap. *Abbatibus* 18. *quæſt.* 2. & cap. *cum dilecta, in fine. de confir. vt.* & cap. *cum dilectus de relig. domib.* & alibi paſſim: & ideo cum ſit canonizata à iure communi, facta eſt de iure communi. Imo nunc Monaſteria Regularium naſcuntur exempta, dum fundantur à perſonis omnimode exemptis, non ſolum quò ad perſonas, ſed etiam quò ad omnia quæ pertinent ad ipſos, & præſertim quò ad Monaſteria, quæ proinde ex vi fundationis remanent exempta; ex quo fit, quod non ſubtrahantur iuriſdictioni Ordinariorum, cui nunquam ſubiecta fuerunt, ſed imo ius ſuperioris eidem ſubiectioni reſiſtat: & eodem modo ſe habeant, ac ſi non eſſent in Diœceſi. Vnde eſt diuerſa ratio de Monaſterijs, quę aliquando ſubiecta fuerunt, & poſtea exempta ſunt à iuriſdictione Ordinarij, & de illis, quæ nunquam ſubiecta fuerunt, ſed non ſunt exempta, & rectius non ſubiecta; nam in illis, ſi quid detraheretur de exemptione, rediret res ad ius antiquum: ſecus autem in iſtis. Rurſus, ſi illorum exemptio conſideretur vt res odioſa, quia detrahit iuri communi, non poteſt vt quid odioſum conſiderari horum exemptio, cum ſit primæua, & ex fundatione, nec detrahat Ordinario, quod de iure conuenit. Sicut non eſt odioſum, quod non ſubſint Ordinario, quæ ſpecialiter ſunt Summi Pontificis. Rurſus cum de iure communi Monaſteria & Regulares ſint in pluribus exempti ab Ordinariorum iuriſdictione, cap. *cum ordinem*, *de reſcrip.* vbi Doctores, & cap. *ne Dei*, *de ſimonia* & cap. *Ex parte de decim.* & notant Io. Andr. in cap. 1. *de ſupplen. negligen. Prælat.* Abbas *in dict. cap. cum ordinem*, Felin. & alij *ibid.* & communiter cum Gloſ. *in dict. cap. cum ordinem*, & *in cap. recepimus, de priuileg.* atque huius iuris communis ſit facta extenſio ad omnes exemptos, tanquam eos, in quibus militat eadem ratio, dum facta eſt generalis, & plena, completum eſt ius commune in eo, in quo deficiebat in ordine ad exigentiam communis vtilitatis. Et ideo ſi ſemel aliqua exemptio introducta eſt in iure communi, introducta fuit ob bonum publicum, ad quod ordinari debent omnes, & ſingulæ leges. Cum ergo bonum publicum exegerit hanc exemptionem, exegit etiam completam, & conſequenter fauore boni publici, eſt totalis introducta; vnde priuilegia, quibus eſt conceſſa, ſunt veluti declarationes iuris communis, quo eſt primò introducta, & ideo reducuntur ad ius commune.

An Religioſorum Cœnobia Presbytero parochiali ſubeſſent in ſacramentis ſuſcipiendis? Quæſt. II.

SVMMARIVM.

1 *Monaſteria de iure antiquo ſubiecta Parocho, quo ad ſacramenta.*

2 *Concil. Nicænum concedit Monachis ſibi inuicem miniſtrare ſacramentum pœnitentiæ & ſuis ſepulturam.*

3 *Monachi diuerſa communitas à populo Parochiæ.*

3 *Monaſteria cur non ſubeſſent antiquitus Parocho quo ad ſacramenta.*

1 Reſp. Quod attinet ad iuriſdictionem, & gubernationem, erant Epiſcopo ſubiecta; quod autem ad ſacramenta, vero Presbytero parochiali, quando Regulares non erant Clerici, vt dicit Abbas *in cap. dilectus, num.* 17. *de Capel. Monach.* Nam iure communi, ſicut omnes Eccleſiæ in Diœceſi conſtitutæ ad Epiſcopum pertinent, ſic Parochus habet ius in totam Parochiam, vt ſacramenta conferat omnibus his, qui in ea commorantur, 13. *quæſt.* 1. & cap. *paſtoralis, de ijs, quæ fiunt à Prælatis*: iure tamen nouo, & Romanorum Pontiff. beneficio, Religioſorum Cœnobia ſunt ab Epiſcoporum poteſtate exempta, ſicut etiam pleraque fœminarum Monaſteria, quæ ſunt in cura, & poteſtate Religioſorum. At verò iure communi, Religioſorum Cœnobia à Presbytero Parochiali, etiam in ſacramentorum perceptione, libera ſunt, quando Religioſi ſunt ſacerdotes. Nam *cap.* 1. 16. *quæſt.* 1. Religioſi quidem prohibentur extra Monaſterium ſacramenta præbere: conceditur tamen eis, vt ſibi inuicem intra Monaſterium ſacramenta miniſtrent. Conſuetudo quoque probauit, vt Epiſcopus Sanctimonialibus ſuæ curæ ſubiectis, & Religioſis, nullum apud ſe Presbyterum habentibus, ſacerdotem aliquem præficiat, qui eis ſacramenta conferat, vt annotauit Abbas *loc. cit.*

A D.

Digitized by Google

ADDITIO AD QVAEST. II.

2 Verum quod habet Auctor difficultate non careat, quia antiquitus tempore Concilij Nicœni habebant Monachi, qui ſacramenta miniſtrarent; vnde in eod. Concil. ijs prohibitum fuit hæc externis miniſtrare, & ſolum permiſſum ſuis miniſtrare, aut fratribus aduenientibus, vt in cap. *Placuit 16. qu. 1.* vbi ita Concil. definit. *Quamobrem firmiter, & inſolubiliter omnes præcipimus, vt aliquis Monachus pœnitentiam nemini tribuat, vt iuſtum eſt; mortuum non ſepeliat, niſi Monachum in Monaſterio ſecum commorantem, vel ſi fortuito quemquam aduenientium fratrum ibi mori contigerit.* Ex quo patet, quod etiam ante Concil. Nicænum aderant inter Monachos, qui ſacramenta miniſtrarent.

3 Deinde licet Monachi eſſent ſubiecti Epiſcopo, habebant tamen ſuum ſpecialem Superiorem intra clauſtra, ſub cuius non ſolum temporali, ſed etiam ſpirituali regimine degebant, & conſtituebant communitatem diuerſam à populo Parochiæ, in qua erant, & hæ communitates cum ſuo capite erant immediatè ſubiectæ Epiſcopo. Et ideo quò ad ſacramenta non ſubdebantur Parocho, ſed potuiſſent recipere vel à ſuo Superiore, ſi fuiſſet ſacerdos; vel à ſacerdote ab ipſo deputando tanquam ab habente iuriſdictionem ſpiritualem ſupra ſuos Monachos; vel ſaltem ab Epiſcopo tanquam pro alia communitate ſegregata à plebe Parochiæ, quod etiam de præſenti contingit in Monialibus, quarum Monaſteria, licet ſita ſint in aliqua Parochia, non tamen ſubduntur Parocho quò ad ſacramenta. Et ideo non ex eo, quod Parochus ius habeat in totam Parochiam, ſequitur, quod habeat ius in Monaſteria, quia textus de hoc loquentes intelliguntur de parochia, vt dicit vniuerſitatem populi, non autem de ijs, qui conſtituunt diuerſam communitatem.

An Monachorum nomine in Iure Canonico veniant omnes Religioſi. Quæſtio III.

SVMMARIVM.

1 *Monachorum nomine quando veniant omnes religioſi.*
2 *Abbatis nomine quando veniat omnis Prælatus Ordinarius Monaſterij.*
2 *Monachorũ appellatione veniunt omnes religioſi ſtante identitate rationis.*
3 *Abbas quando veniat nomine Monachorum.*
3 *Verba accipienda ſecundum ſubiectam materiam*

1 Reſp. Quod Abbas in *cap. ex parte, de poſtulando*, dicit, Conſtitutionem Pontificiam, ſiue Canonicam aliquid de Religioſis ſtatuentem, licet de Monachis ea loquatur, ad omnes Religioſos trahi, niſi aliqua ſpecialis ratio diuerſitatis appareat. Vnde appellatione Monachi, omnis Religioſus accipitur, niſi lex alioqui diſtinguat. Nomine item Abbatis venire ſolet omnis Ordinarius Religioſorum Collegio Præfectus: Abbatiſſæ autem nomine, omnis fœmina Sanctimonialium domicilio Præfecta. Appellatione Monaſterij, omnis Religioſorum ſimul in commune habitantium, Domus, ſiue Collegium, niſi quid diſcriminis maniſeſtè conſtiterit.

ADDITIO AD QVAEST. III.

2 Idem tradunt Felin. *in cap. Non dubium, num. 2. de ſent. excommunicat.* Feder. de Senis *conſil. 25. num. 2. ver. nec conſtare.* Tuſch. *litera M. concluſ. 511. num 4.* Signorol. *conſil. 148. init.* Nauar. *cap. 27. Manual. num. 79.* & alij, qui tamen debent intelligi quando adeſt identitas rationis, quia hæc ſola facit, quod diſpoſitum in vno cenſeatur diſpoſitum in alio. *l. his ſolis* ver. *ſatis etiam cautè, C. de reuocan. donat.* & *l. illud, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & notant communiter Doctores. Et econtra, vbi eſt diuerſa ratio, ibi eſt etiam diuerſa iuris diſpoſitio, *l. inter ſtipulantem, §. ſacram. ff. de verbor. obligat.* & *l. fin. ff. de ritu nupt.* & *l. ſi ita ff. de manumiſ. teſt.* Quod etiam indicat tex. cap. *Quod Dei timorem, de ſtatu Monachor.* ibi. *Licet autem in Lateranenſi Concil. de Monachis caueatur, ne ſinguli per villas, & oppida per quaſcumque Parochiales ponantur Eccleſias, &c. Quia tamen iſtud de Canonicis regularibus ſpecialiter non cauetur, qui etſi à ſanctorum Monachorum conſortio non putentur ſeiuncti; regulæ tamen inſeruiunt laxiori.* Alioquin diſpoſita in fauorem Monachorum circa ſpeciale ipſorum inſtitutum deſtruerent inſtitutum Mendicantium, qui vitæ actiuæ operam dant. Quod non eſt dicendum.

3 Quod Monachorum appellatione veniat Abbas, tradunt Bar. *in l. 4. ff. de ſtipul. ſeru.* Abbas *in cap. fin. num. 2. de priuileg.* Felin. *init.* Franc. *in capit. ſæpe not. 6. de ſtatu Monachor. in 6.* Io. Andr. *in proœm. Decret. init.* Roman. *conſil. 259.* Hippolyt. *conſil. 9. num. 2.* & alij. Abbas tamen, & Felin. citati hoc limitant, vt non habeat locum in materia odioſa. Cœterum hoc quoque intelligendum eſt ſtante identitate rationis, ob rationem allatam *num. praeced.* Et etiam iuxta ſubiectam materiam, quia cum non omnia, quæ congruunt membris, poſſint etiam congruere capiti, non omnis diſpoſitio, quæ fit de membris, poteſt etiam eſſe de capite &

& ideo veniet Abbas nomine Monachorum, quò ad ea, quæ habet communia cum Monachis, non quò ad ſibi ſpecialia, aut quò ad ea, quæ his contrariantur. Et hoc pacto verba accipientur ſecundum ſubiectam materiam, cap. *ſolita de maiorit. & obed.* & cap. *conſtitutus, de relig. domib.* & *l. vbi ita donatur. ff. de donat. cau. mor.* quia accipientur de Abbate, quatenus Monachus eſt.

Circa grauamina Religioſis à Prælatis illata, ob quæ fuerunt ab ipſorum Iuriſdictione exempti. Quæſtio IV.

SVMMARIVM.

1 *Grauamina illata religioſis à Prælatis, & in corpore iuris inſerta.*
2 *Dicta grauamina ſublata ſunt de iure communi.*
3 *Inferentes grauamen Regularibus exemptis, inferunt Sedi Apoſtolicæ.*
Exercentes iuriſdictionem in exemptos vſurpant iura Sedis Apoſtolicæ.

Ex cap. *nimis praua, de exceſſ. Prælat.*

1 Plerique tam Eccleſiarum Prælati, quàm alij, viros Religioſos ad ſynodos ſuas accedere, ac ſuis Conſtitutionibus ſubiacere compellebant.

Capitula, & ſcrutinia in locis fratrum pro his corrigendis facturos ſe comminantes, fidelitatem iuramento firmatam ab eorum Miniſtris & Cuſtodibus exigebant.

Ipſis, vt tàm extra Ciuitates, quàm intra, cum eis proceſſionaliter venirent ex leui cauſa mandabant.

Excommunicationis ſententiam pronunciabant in ipſorum benefactores, id ipſum fratribus comminantes.

Ne fratres ad honorabiliores Ciuitates, & Villas, vbi religioſè, ac honeſtè poſſent commorari, à populis deuotè vocati, accederent, inhibentes; Tam in accedentes fratres, quam in receptatores ipſorum, excommunicationis ſententiam fulminabant.

Ab ipſis de hortorum fructibus decimas, nec non de habitaculis fratrum, ſicut de Iudæorum domibus, extorquebant.

Eos de locis, in quibus Deo ſeruiebant, amouere conabantur.

Nonnulli ſtatuta faciebant, per quæ derogabant priuilegijs exemptorum, vt ipſos ſuæ ſubderent totaliter ditioni, eiſdem miniſtros, & cuſtodes, volebant præficere pro ſuæ arbitrio voluntatis.

Et generaliter quàmplures Prælati Religioſis præſertim exemptis, & priuilegiatis, in rebus, & perſonis ſuis, ac iuribus ſpiritualibus, & temporalibus, contra iuſtitiam, & eorum priuilegia graues inferebant iniurias, & iacturas.

Ex cap. *nimis iniqua de exceſſ. Prælat.*

Volebant contra ipſorum Regulam, à Sede Apoſtolica approbatam, & Ordinis inſtituta, ipſorum Confeſſiones audire, ac eis iniungere pœnitentias, & Euchariſtiam exhibere.

Nolebant, vt Corpus Chriſti in eorum oratorijs reſeruaretur.

Fratres ipſorum defunctos apud Eccleſias ſuas ſepeliri, & eorum exequias celebrari, compellebant.

Si quis decedentium fratrum alibi, quàm in ſuis Eccleſijs elegiſſet ſepulturam, funus prius ad Eccleſias ſuas deferri cogebant, vt oblatio ſuis vſibus cederet.

Nec ſuſtinentes, eos habere campanam, & cœmeterium benedictum, certis horarum temporibus permittebant ipſos celebrare diuina.

Volebant in eorum domibus certum numerum fratrum, ſacerdotum, clericorum, & laicorum, nec non cereorum, lampadarum, & ornamentorum, pro ſua voluntate taxare, reſiduum cereorum quando nouiter apponebantur, ab ipſis exigentes.

Nec permittebant, quòd noui ſacerdotes eorum, alibi, quàm in ſuis Eccleſijs primas miſſas celebrarent, eos nihilominus cogentes, vt in quotidianis miſſis, quas in ſuis locis, & altaribus celebrabant, oblationes ad opus eorum reciperent, & reſeruarent.

Quidquid eis inter miſſarum ſolemnia, intra domorum ſuarum ambitum, pia fidelium deuotione donabatur, ab ipſis extorquere, oblationis nomine, contendebant.

Ex Clementina, quæ incipit, *Frequens, & aſſidua, de exceſſ. Prælat.*

Viros Religioſos, etiam exemptos, capiebant, & carcerabant, etiam in caſibus non conceſſis à iure.

Per

Digitized by Google

Per grauium interminationem pœnarum impediebant, ne debentes exemptis decimas, ſeu redditus illos ſoluerent. eiſdem, neue aliqui miſſas eorum audirent.

Contra molentes in molendinis monachorum, & coquentes in furnis eorum, ſeruientes quoque, & vaſallos, & domeſticos eorundem, vel alios qualitercunque contrahentes, & participantes cum ipſis, ſuſpendebant, interdicebant, & excommunicabant, abſque cauſa rationabili pro libito voluntatis.

Appellationibus, quas prædicti exempti, ob præfata, vel alia grauamina rationabiliter interponebant, quandoque minime deferentes, appellantes occaſione appellationum huiuſmodi interdum capi, & carceri mancipari præcipiebant.

Capellanos in Eccleſijs pleno iure ſpectantibus ad eoſdem (licet nulla cauſa ſubeſſet legitima) celebrare non ſinebant, nec miniſtrare Parochianis Eccleſiaſtica ſacramenta.

Contra Abbates, monachos, & conuerſos exemptos, nec non & clericos ipſis pleno iure ſubiectos, eis non parentes, in quibus non tenebantur, inconſulta facilitate, in carceribus detentos, ſuſpenſionis, & excommunicationis ſententiam proferebant; loca, & Eccleſias ipſorum interdicentes.

In exigendo ab ipſis exemptis, eorumque ſubditis ſubſidia charitatis, nimium contra eos excedebant: inſolitas, ac indebitas, ipſis contra iura, exactiones, imponentes.

Eccleſijs vacantibus, in quibus monaſteria ius obtinebant patronatus (repulſis perſonis idoneis ad eas præſentatis) perſonas inhabiles inſtituebant, & indignas.

Proceſſus iuſtè factos, ſeu ſententias iuſtè latas, à delegatis Sedi Apoſt. vel à conſeruatoribus pro exemptis, publicari, ſeu exequutioni demandari, à ſuis ſubditis non permittebant.

Tabellionibus publicis, ne inſtrumenta conficerent, inhibebant, & iudicibus ne iuſtitiam redderent, & iuriſperitis, ne conſilium, vel auxilium præberent in cauſis, ſeu negotijs ipſorum.

Nouos cenſus, & indebita onera, parochialibus imponebant Eccleſijs, in quibus exempti ius obtinebant patronatus.

Eccleſias curam animarum habentes, ad menſam Abbatum ſpectantes, quarum fructus clericis ſæcularibus quandoque ad firmam concedebant, ipſis decedentibus, ſuis clericis conferebant, quamuis Eccleſiæ in rei veritate non vacarent.

In Eccleſijs monachorum iura ipſorum ſibi iniuſtè appropriantes, equos, boues, theſaurum, & alia bona Monaſteriorum mobilia, & immobilia, illicitè occupantes; de ipſorum reditibus pro libito voluntatis ordinabant, ita vt rectoribus ipſarum non remaneret, vnde poſſent ſuſtentari.

Quandoque cum armis, & vexillo erecto, molendina, & alia exemptorum bona, contra iuſtitiam deſtruebant, quæ etiam tanto tempore poſſederant, quòd de contrario memoria non exiſteret.

Frequenter mittebant ad Monaſteria ſuarum Ciuitatum, & Diœceſium, ſuos conſanguineos, nepotes, & interdum animalia ſua, cum cuſtodibus, vt eis de bonis Monaſteriorum prouideretur.

Abbates, & Priores Monaſteriorum ſæpiſſimè compellebant, vt ſuis conſanguineis, & nepotibus, Monaſteriorum ſuorum, & Prioratuum poſſeſſiones concederent in perpetuum, vel ad tempus.

Permittebant etiam, & tacitè conſentiebant, quòd in ſuo dominio temporali, per milites, vaſallos, & ipſorum temporales officiales, Monaſteriorum bona mobilia, & immobilia per violentiam occuparentur, in caſibus non permiſſis à iure; varias iniurias perſonis Eccleſiaſticis inferentes.

Interdum Abbates, Priores, & alios beneficiatos ſuis beneficijs iniuſtè priuabant, vt ſic fructus beneficiorum vacantium primi anni poſſent percipere.

1 Cogebant ſæpiſſimè Abbates, & Priores Monaſteriorum ad ſibi præſentandum ſuos familiares, conſanguineos, vel nepotes ad Eccleſias vacantes, in quibus ius obtinebant patronatus.

Sine iuſta cauſa impediebant ne exempti loca ſua poſſent reparare.

ADDITIO AD QVAEST. V.

2 Grauamina recenſita ab Auctore ſublata ſunt per dictas Conſtitutiones, nempe cap. *Nimis praua.* & *cap.*

& cap. *Nimis iniqua, de exceſſibus Prælatorum*. quarum vtraque eſt Gregor. IX. & per Clemen. *Frequens, de exceſſib. Prælat.* editam in Concil. Viennẽſi per Clemen. V. Et quamuis in præfatis Conſtitutionibus nulla decernatur pœna contra inferentes talia grauamina, peccant tamen mortaliter, qui inferunt, quia in re graui lædunt tertium, & faciunt contra Iuſtitiam; vnde in ijſdem Conſtitutionibus dicuntur *Nimis praua, & Nimis iniqua*. Inferentes autem talia grauamina, & venientes contra priuilegia Regularium compeſci poſſunt remedijs, quibus Regularium priuilegia muniuntur; & tanquam infractores iuris communis. Et hoc habet locum nedum quò ad grauamina enumerata in ijſdem Conſtitutionibus, ſed etiam quò ad alia omnia, quæ ſunt contra ius, & priuilegia religioſorum, nam ijſdem remedijs compeſci poſſunt.

3 Eſt autem aduertendum, quod inferentes grauamina Regularibus exemptis, inferunt ſimul, & ſemel etiam Sedi Apoſtolicæ, nam exempti ſunt immediatè de iure, & proprietate ipſius. cap. *Cum tempore de arbitris*. & *cap. Cum olim, §. Nos igitur de priuileg.* & proinde lædunt iura Romanæ Sedis non ſecus, ac quicunque alius, qui lædit aliquem in bonis, & iuris ipſius; quod præſertim locum habet quando Prælati inferiores præſumũt iudicare exemptos, aut in eos aliquam iuriſdictionem exercere, cum in hoc vſurpent ſibi iura ſuperioris, iuxta ea, quæ tradunt Abbas *in c. 1. n. 19. de re iud.* Io. Andr. *in cap. ſcienti. in fine*, ver. *Si verò de reg. iur. in 6.* Franc. *ibid. num. 4.* Felin. *in cap. Cum olim, num. 3. de præſcrip.* Caſtrenſ. *conſil. 432. num. 3. lib. 1.* Rota *in Vlixbonen. Monaſterij*, 19. *Nouemb.* 1625. alios citans, & *in Gandauenſi Monaſterij*, 29. *April.* 1642. *coram Eminentiſſimo Panzirolo*.

In quibus caſibus Regulares poſſunt conueniri coram locorum Ordinarijs. Quæſtio V.

SVMMARIVM.

1 *Regulares cõueniantur coram Ordinarijs in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum.*
2 *Si degentes extra Monaſterium delinquant.*
3 *Denunciantur, ſi ſint excommunicati à iure, contrarium, num. 15.*
4 *Delinquentibus præfigunt terminum ad ſe præſentandum coram ſuperiore.*
5 *Ratione delicti, & contractus.*
6 *In caſu hæreſis.*
7 *In reddenda ratione vltimæ voluntatis.*
8 *Quando Ordinarius eſſet in poſſeſſione iudicandi.*
9 *Si eijciantur ab Ordine.*
10 *In ordine ad reſtitutionem eorum, quæ à Nouitijs acceperunt, ſi non profiteantur.*
11 *Si religio extinguatur, aut à Regularium iuriſdictione liberentur.*
11 *Si aſſumantur ad ſæculares dignitates, & poſtea deponant, aut priuentur.*
12 *In reconuentione in cauſis ciuilibus.*
13 *In non pulſandis campanis ante Cathedralem in Sabbato ſancto.*
14 *In alijs caſibus remiſſiuè.*
15 *Exempti quando ſubijciantur Ordinario.*
16 *Explicatur tex.* cap. 1. de priuileg. in 6.
17 *Regulares non ſubduntur Ordinario in reddenda ratione vlt. volunt.*
18 *Clemen. vn.* de teſtam, *de quibus diſponat.*
19 *Ordinarius non poteſt prætendere poſſeſſionem iudicandi exemptos.*
20 *Epiſcopus ex Regularibus aſſumptus priuatus, aut ſe abdicans dignitate, an ſubijciatur.*

1 Ex decreto Sacri Conc. Trid. *cap. 14. de refor. ſeſſ. 7.* Ordinarij tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum, Regulares debitores cogere, & compellere poſſunt, cum expreſſa derogatione quoruncunque: ergo ſi non tanquam Ordinarius, ſaltem veluti delegatus procedere poterit.

2 Quòd Regularis extra Monaſterium degens ſui Ordinis prætextu, ſi deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica delegato, inquiri, puniri, & corrigi poteſt. Statuit ſancta Synodus *in c. 3. ſeſſ. 6. Conc. Trid. de regular. & monialibus*.

3 Ordinarius habet iuriſdictionem in Regulares: videlicet, vt ſi Regularis eſt excommunicatus à iure, Ordinarius mandet ipſum denunciari publicè, vt euitetur. Ita Io. Andr. *in c. 1. de priuileg. in 6. n. 1. quaſi in fine*, & Gemin. *in 3. col. verſ. quòd ſi exemptus*, Io. de Imola *in Clem. 1. de ſequeſt. poſſ. & fruct. n. 17.*

4 Poteſt præfigere terminum Regulari exempto delinquenti, infra quem debeat ſuperiori ſuo ſe præſentare, idem Gemin. *in cap. Quamuis, §. inferiores, de elect. in 6.*

5 Ratione delicti, vel contractus, aut rei, de qua agitur coram locorum Ordinarijs, poſſunt Regulares conueniri, ita text. *in c. 1. de priuileg. in 6.*

6 In caſu hæreſis Regulares exempti ſubſunt iuriſdictioni ordinariæ, vt in cap. *ad abolendam, §. fin. de hæret.*

7 In reddendo rationem alicuius vltimę voluntatis, Regularis exemptus ſit ſubditus Ordinario

nario loci, & ei rationem reddere tenetur, & ab eo de mala administratione puniri poterit, Clem. 1. *de teſtam.* Item in caſu cap. 1. *de priuileg. in 6.*

8 Quando Ordinarius eſſet in poſſeſſione Regulares iudicandi, nam tunc videtur per non vſum renunciaſſe priuilegio. Hoſt. *in ſum. de priuileg. verſ. qualiter omittatur,* & Henricus Boich. *in d. c. ad abolendam, in fin.* qui alios enumerat caſus.

9 Regularis deiectus ab Ordine ſuo, debet ſtatim ſe præſentare Epiſcopo, & efficitur de illius iuriſdictione. Doctores *in cap. fin. de regul.* Nauar. *in conſ. 76. & conſ. 79. ſub. tit. de regular.*

10 Regulares cogere poteſt Epiſcopus ad reſtituendum omnia, quæ à Nouitijs habuerunt, vbi profeſſionem non fecit. Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de reg. c. 16.* Item ſi egrediatur ob infirmam valetudinem, & moriatur ante profeſſionem, nam & hic abijſſe ante profeſſionem dicitur, & ideò Monaſterij facta non ſunt bona Nouitij. Ita Nauar. *in conſ. fin. de ſucceſſ. ab inteſt. & in Comment. 2. de reg. n. 49. cum ſeqq.* Quando vero aliqua bona debeantur, ſi ante profeſſionem in Monaſterio moriatur, infra dicemus.

11 Regulares, quorum religio extincta eſt, vel alia ratione à regularium iuriſdictione liberi ſunt, Epiſcopo ſubijciuntur, *c. 1. de relig. domib. lib. 6.* & religioſis huiuſmodi non permittitur amplius in ſuis Monaſterijs ſecundum ſuam regulam viuere, obedire debent ſuo Epiſcopo, & in ſuam obedientiam tranſeunt; qui Epiſcopus, erit Epiſcopus originis, vt id pluribus aſſeruit Nauar. *in Comment. 2. de regul. n. 34.* Eiecti etiam de Monaſterio ſubiecti ſunt Epiſcopo originis, & idcirco ſe ei offerre debent, vt præcipiatur ab eo, qua in re velit ſe occupatos habere, & huiuſmodi eiecti regularium habitum gerere non debent: ſed clericalem, non enim regularem gerere poſſunt, cum ipſo priuati ſint, nam nec cogi poſſunt redire ad eum locum, vnde ſunt eiecti, ita Nauar. *eod. n. 33. verſ. ſecunda, cum tribus ſeq.*

Item ſi aſſumptus regularis ſit ad dignitatem ſæcularem, vt ad Epiſcopatum, ac deinceps ab ea dignitate ſe abdicauit, rationeue alia priuatus ſit, cum ſemel à regula abſolutus fuerit, in poteſtatem, atque iuriſdictionem Epiſcopi incidet. ita Feder. de Sen. *in conſ. 5. n. 2. verſ. ſecundum hoc, & conſ. 19. num. 4. & in conſ. 38.* & Tuſch. *in littera M. concl. 325. & concl. 328.* quod idem ait de Monacho profeſſo expulſo, ſi non recipiatur ab aliqua regula, ſeu Religione.

12 In reconuentione in cauſis ciuilibus, quia ratione reconuentionis iudex incompetens, efficitur competens *cap. 1. & 2. de mut. petit.* Auth. *& conſequenter, C. quomodo, & quando Iudex.* Doctores *in c. ſi Clerici, de Iud.* vbi Felin. *num.* 8. Afflict. *deciſ.* 173. Francus *deciſ.* 193. & ita communiter practicatur ſine aliqua contradictione. Farin. *tit. de Inq. q. 8. lim. 8. n. 99.* vbi hanc dicit communem opinionem; quia illud procedit ex natura cauſæ, & non ex natura perſonæ, vt docet Bal. *in auth. habita, C. ne filius pro patre. n. 23.*

13 Vt debitus honor Matrici Eccleſiæ reddatur, tam Regulares, quàm Clerici ſæculares, etiam ſuper hoc Apoſtolicæ Sedis priuilegio muniti, die ſabbati maioris hebdomadæ, antequã campana Cathedralis, vel maioris Eccleſiæ pulſetur, campanas in Eccleſijs ſuis pulſare minimè poſſunt. Contrafacientes autem pœnam centum ducatorum incurrunt, vt in Bull. Leon. X. *in Bull. cap. 17. poſt med. verſ. & vt debitus.* & ita fuit etiam à Sacra Congreg. Card. deciſum ſub die 10. Octobris 1586. vt refert *Theſ. for. Ecc. par. 1. de verbi Dei prædicat. n. 21.*

14 Et in pluribus alijs caſibus, quorum viginti quatuor recenſet Socin. ſen. *in cit. c. recepimus, de priuileg. & in c. ad abolendam, in fin. de heret. & in cap. cum capella, & in cap. ex ore, de priuileg. & in c. cum inter, de conſuet. & in c. nulli de ſenten. excommun. & in c. 1. de ſtat. Monach. in 6. & in cap. 1. de præbend. eod. in 6. & cap. auctoritate, de priuil. eod. lib. & in cap. veniens, de praeſcrip.* & Clem. 1. *de ſepult.* & in Clem. 2. *eod.* & in Clem. 2. *de ſtat. Mon.* & in Clem. 2. *de relig. domi.* & Clemen. 1. *de iur. patron.* & Clem. *fin. eod.* & Clem. *fin. de pœnis.* & Clem. 1. *de ſentent. excommunicat.* In huiuſmodi caſibus igitur in exemptos, vel Regulares, iuriſdictionem Epiſcopus habet.

ADDITIO AD QVAEST. V.

15 Circa id, quod habet Auctor *num.* 3 videnda ſunt, quæ adnotata ſunt *par. 1. num. 138.* vbi oppoſitum firmatum eſt. Quia hoc eſſet exercere iuriſdictionem in exemptos, quam non poſſunt exercere, niſi in caſibus à iure conceſſis. Nec obſtat, quòd habeant exequutionem iuris communis, quia habent tantum quò ad non exemptos.

16 Quò ad illud, quod habet *num.* 5. eſt aduertendum, quod ille tex. *cap. 1. de priuileg. in 6.* ſubijcit exemptos Ordinarijs ſolum, quando delictum committitur in loco non exempto, aut ſimiliter contractus fit in loco non exempto, aut in eodem

loco

loco eſt res, de qua agitur. Quando verò delinquunt, aut contrahunt, aut res eſt in loco exempto; non ſubijciuntur, vt conſtat ex verbis eiuſdem tex. ibi. *Nihilominus tamen ratione delicti, ſiue contractus, aut rei, de qua contra ipſos agitur, ritè poſſunt coram locorum Ordinarijs conueniri, & illi quò ad hoc ſuam in ipſos iuriſdictionem, prout ius exigit, exercere. Num quid ergo carent omnino in his commodo libertatis? Non vtique, quia nec coram Ordinarijs ipſis, dummodo ſit in loco exempto commiſſum delictū, vel contractus initus, aut res litigioſa, nec vbi domicilium habent, ſi alibi delinquant, vel contrahant, aut res ipſa conſiſtat, conuenire poſſunt aliquatenus ſuper iſtis &c.* Deinde neque tex. agit de religioſis, ſed de alijs exemptis, nec etiam de his omnibus, ſed ſolum de illis, qui non habent plenam, & abſolutam exemptionem, ſed tantum ratione loci, in quo ſunt, & proinde non eſt exemptio perſonalis, quæ ſequatur perſonam. Ita notat Couarruu. *capit.* 11. *pract. quæſt. num.* 5. & alij infra *quæſt.* 6, *num.* 7. Exemptio autem religioſorum eſt plena, & perſonalis ſequens easdem perſonas vbicunque ſint.

17 Contrarium illius, quod habet Auctor *nu.* 7. nempe, quod Regulares non ſubdantur Ordinario in reddenda ratione vltimarum voluntatum, tradunt Angel. *in ſum.* verbo *Exequutor. num.* 20. Syluester verbo *Teſtamentum* 2. *nu.* 1. ver. *Quartò.* Vega *in ſum. cap.* 114. *caſu* 5. Armilla verbo *Exequutor. num.* 14. Tabiena *num.* 15. Rodriquez *quaſt. reg.* 70. *ar.* 5. *tom.* 3. Carpius *de exequutor. teſtamen. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 44. Ceſpedes *de exempt. Regular. c.* 19. *dub.* 411. *num.* 2. Quia ſtante plena exemptione, non ſubduntur Regulares, niſi in caſibus à iure expreſſis.

18 Nec Clement. *vnica de teſt.* oppoſitum decernit: vnde corruit fundamentum oppoſitæ opinionis, quia non loquitur de omnibus Regularibus, ſed de ijs, qui tunc non erant plenè exempti, & de ijs, qui poterant conueniri ratione delicti, & contractus coram Ordinario. Ita notant Gloſ. *in eandem Clemen.* verbo *Tales*, dum vult quod plenè exempti non poſsint conueniri, niſi in ſpecie ſit derogatum priuilegijs. Richar. *in* 4. *diſt.* 45. *q.* 2. *art.* 5. Angel. Syluester, Armil. *num. praced. cit.* Rodriquez *part.* 2. *ſum. cap.* 156. *num.* 8. Molfeſ. *tom.* 2. *ſum. tract.* 13. *cap.* 11. *n.* 29. Facundez *lib.* 6. *de contract. cap.* 5. *n.* 5. Vadingus *de contract. diſp.* 4. *dub.* 13. §. 6. *n.* 5. Carp. *lib.* 1. *cap.* 20. *n.* 42. *de exequut. teſtamen.*

19 Quamuis quod habet Auctor *nu.* 8. teneant etiam Capra *Reg.* 84. *num.* 21. Triuiſan. *deciſ.* 36. *num.* 2. *lib.* 1. Cuch. *lib.* 1. *Inſtit. canon. tit.* 6. *nu.* 6. *& ſequent.* Oppoſitum tamen eſt tenendum, vt tenent Rodriquez *quæſt. Regul.* 46. *ar.* 12. *tom.* 3. Bordon. *in conſil. regul reſol.* 7. *n.* 100. Hieronym. Rodriquez *in compen. reſol.* 18. *num.* 20. ver. *Primò.* Diana *par.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 134. Ceſpedes *de exemp. Regul. cap.* 24. *dub.* 406. *n.* 1. & alij cum Rota *in Vlixbonenſi Monaſt.* 19. *Nouemb.* 1625. *coram Coccino.* Et ratio eſt euidens, quia per id, quod Ordinarius iudicet exemptos, & ipſi acquieſcant, non acquirit ius iudicandi, atque adeo nec veram poſſeſsionem, ſed intruditur, quia non poſſunt regulares, etiam per actus contrarios, renunciare priuilegio exemptionis etiam in parte, cum hoc ſit præiudicium Superioris, vt notant communiter Doctores. Abbas *in c. Cum tempore de arbitr.* Sylueſter verbo *Exemptio. num.* 10. Archidiacon. *in cap. Conqueſtus n.* 49. *q.* 3. *de foro compet.* Bald. *in l. Si quis ex conſenſu, n.* 8. *C. de Epiſ. aud.* Surdus *conſil.* 47. *n.* 24. Rota *in Gandauen. Monaſter.* 29. *Apr.* 1641. *coram Eminentiſ. Panzirolo* per tex. dict. cap. *Cum tempore, de arbitr.*

20 Quæ habet Auctor *num.* 10. de Epiſcopo ex Regularibus aſſumpto, qui ſe abdicauit dignitate, aut alia ratione priuatur, extra degradationem: quia ratione conſeruationis acquirit nomen, & dignitatem Epiſcopalem, cap. *A tua, de his, quæ fiunt à Prælat.* Gloſ. *in cap. de relig. domib.* & cum ſit culmen dignitatum, vt in cap *penul. de præben.* eximit à ſubiectione Epiſcopi loci. Vnde quamuis abdicet ſe Epiſcopatu, aut ipſo priuetur, quia remanet habitu dignitas, & officium, vt inter alios notat Anton. *in cap. fin. num.* 3. *de ætat. & qual. ord.* ideo etiam quò ad ſubiectionem eodem modo ſe habet, ac ſe habebat antea.

21 Quod ſpectat ad campanarum pulſationem, de qua *num.* 12. idem habetur ex Ceremoniali Clement. VIII. quod in his rebus habet vim legis, vt obſeruant Mohed. *deciſ.* 5. *de fide Inſtrument.* Rota *in Eborenſi Exemp.* 3. *Martij coram Sacrato.* Eſt tamen aduertendum, id habere locum ſolum, vbi immemorabilis conſuetudo non eſt in contrarium, quia hæc non eſt ſublata per Conſtitutionem Leonis X. neque per Ceremoniale Clement. VIII. vt ex declaratione S. Rituum Congregat. tenuit Rota *in Calaguritana iur. pulſan. campanas* 11. *Martij* 1619. *coram Dunozetto.* & *in ead.* 27. *Febr.* 1620 *coram Veroſpio.* & 29. *April.* 1624. *coram Merlino.* & notant Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 15. *q.* 7. *n.* 20. Ceſp. *de exemp. Regular. c.* 24. *dub.* 378. *n.* 8.

In quibus caſibus Epiſcopus poſsit excommunicare Regulares. Quæſtio VI.

SVMMARIVM.

1 *Caſus, in quibus Epiſcopus poteſt excommunicare Regulares.*

2 *Regulares priuilegiati non poſſunt excommunicari ab Ordinario, niſi ex ſpeciali indulto.*

3 *Concionantes ſine licentia, de iure nouo poſſunt excommunicari.*

4 *Regulares non poſſunt cenſuris compelli ad profeſſiones.*

Vnde

5 *Vnde Ordinarij procedere poſſint per cenſuras contra regulares audientes confeſſiones ſine licentia.*
6 *Regulares non ſeruantes interdicta &c. ab Ordinarijs poſita, an poſſint excommunicari.*
7 *An non ſeruantes dies feſtos ab iiſdem indictos.*
An ſi delinquant notoriè extra clauſtra.
An regentes Eccleſias ſubditas Ordinarijs.
8 *Ordinarij an cenſuris innodare poſſint Regalares qui viuunt ſine obſeruantia.*
An miniſtrantes Viaticum, & extremam Vnctionem & Matrimonium.
9 *An in caſibus Clemen.* cupientes. de pœnis.
10 *Quid ſi egredi faciant Moniales à clauſura.*
Quid ſi conſentiant Moniales recipere ad habitum, & profeſſionem ſine licentia.
11 *Quid ſi publicent indulgentias ſine licentia.*
12 *Regulares ſepelientes publicè excommunicatos, aut nominatim interdictos, excommunicantur, ſed non ab Ordinario.*
13 *Regulares delinquentes in exequutione vltimarum voluntatum non poſſunt ab Ordinarj cenſuris innodari.*
Epiſcopi quomodo exequutores piarum voluntatum.
14 *Regulares reconuenti coram Ordinario an ab ipſo poſſint cenſuris innodari.*
Iudex reconuentionis non exequitur ſententiam, ſi alias non ſit legitimus.

1 Regula eſt, quod excommunicatio lata ab Ordinarijs contra ſubditos ſuos, non ligat Religioſos: & eſt ratio, nam non ſubſunt eorum Iuriſdictioni, cap. *à nobis, il primo, de ſentent. excom.* Flor. Theol. *in 4. ſent. tract. de excom. 1. diffic. art.1. concl.*1. cap. *Romana de ſent. excom. lib.6.* cap.1. *§. in eos de priuil. lib.6.*

Fallit primo, in Prædicantibus ſine licentia Ordinarij, vel Sedis Apoſtolicæ, cap. *excommunicamus, §. quia verò de haret.* Conc. Trid. *ſeſſ.5. cap. 2. in fin. de refor.* gloſ. *in cap. 1.* in verbo *Priuilegia, de ſtat. Monach.* Caſtro *lib.3. c.3. iux. fin. de iuſt. haret. punit.* Pegna *ſuper com. ſup. c.13. in par.2. direct. inquiſ.* Bulla Leon. X. *quæ eſt 15. fol.* 205.

Secundò fallit, quando nollent ire ad proceſſiones indictas ab Epiſcopo *ſeſſ.25. cap.13. de regular.* & fertur ſacram Congregationem declaraſſe, Regulares non accedentes ad proceſſiones indictas ab Epiſcopo, poſſe ab eo puniri per cenſuras, & pœnas arbitrarias, & alia iuris remedia.

Tertiò fallit, quando auſcultarent confeſſiones ſæcularium, etiam ſacerdotum, ſine licentia Ordinarij *ſeſſ.23. cap.15. de refor.* Clem. *dudum §. ac deinde de ſepult.*

Quartò fallit, quando abſoluerent pœnitentes, quos audiunt in Confeſsionibus, à caſibus reſeruatis ipſi Ordinario. Conc. Trid. *ſeſſ.14. cap.7. caſuum reſeruat.* Ratio eſt, nam Mare magnum eſt abrogatum in omnibus, in quibus contradicit decretis ſacris Conc. Tridentini, prout in Bulla Pij IV. *ſub Datum Romæ Kalen. Martij* 1565. *Pont. anno* 6. & ita pluries fuit declaratum per Sac. Congregationem. Dixi, à caſibus reſeruatis Ordinario, quia ſi excommunicatos, vel à Canone, vel à ſententijs per ſtatuta Synodalia poſitis, abſoluere præſumpſerint, incidere in Papalem excommunicationem, Clem.1. *de priuileg.* Si verò à caſibus in Bulla Cœnæ Domini? eſſent excommunicati ipſo iure Epiſcopali excommunicatione, prout dicit Nauar. *cap.27. num.*74. & hodie per Bullam Cœnę Domini fel. rec. Sixti V. & Sanctiſſ. D. N. Vrbani VIII. eſt Papalis excommunicatio; & in iſtis caſibus, non eſſet opus: vt excommunicarentur; ſed vt declararentur tales.

Quintò fallit, quando non obſeruarent, nec publicarent, cenſuras Eccleſiaſticas, ne dum à Sancta Sede Apoſtolica emanatas, ſed ab Ordinarijs, mandante Epiſcopo, Concil. Trident. *ſeſſ.25. cap.12. de regul.* cap. *cum & plantari, §. excommunicatus, de priuileg.* cap. *Epiſcoporum, eod. tit. lib.6.* cap. *is qui §. tres verò de ſent. excom eod. tit.* Abb. *in Clem.1. ſent. excom. n.*13.

Sextò fallit, quando non obſeruarent dies feſtos, quos in ſua Diœceſi ſeruandos præceperat Epiſcopus, Conc. Trid. *eod. loc.* cap. *de ijs 12. diſt.*

Septimò fallit, cum ipſi Regulares degunt extra clauſtra, & delinqunnt, *ſeſſ.6. cap. 3. de refor.* Bulla Clem. 7. 43. *quæ incipit: Sedis Apoſtolicæ*, contra quoſdam Regulares vagantes extra clauſtra.

Octauò, quando ipſi Regulares mitterentur ad regendas Eccleſias ſuorum Monaſteriorum ſubditas locorum Ordinarijs, cap.1. *§. in eos, verſ. niſi forſan, de priuileg. lib.6.* Hoc etiam notatur a Sac. Conc. *ſeſſ.7. cap.14. de reform.*

Nonò fallit, quando Regulares haberent curam animarum in Eccleſijs curatis Monaſteriorum, ſeu domorum, tam virorum, quam mulierum, quoad curam animarum, *ſeſſ. 15. cap. 2. de refor.* (quibuſdam exceptis) de quibus ibi.

Decimò, quando Regulares commorarentur in Abbatijs, Prioratibus, Præpoſituris, & in beneficijs, ſiue curatis, ſiue non, vbi non viget regularis obſeruantia, *ſeſſ. 21. cap. 8. de refor.*

Vndeci-

Vndecimo, quando Regulares degentes intra, & extra clauſtra, & extra ea ita notoriè deliquerint, vt ſint ſcandalo populo, *ſeſſ.25.cap. 14. de regular.* ſeruato tamen ordine, de quo ibi. vide Nauar. *in cap. non dicatis num.*63.

Duodecimo, ſi Regulares præſumpſerint adminiſtrare clericis, vel laicis Sacramentum extremæ Vnctionis, vel Euchariſtiæ, vel Matrimonij, ſine licentia Parochi, *Clem. 1. de priuileg.* Gloſ. *ibi in 4. notab.* iuxta notata per Nauar. *cap.27. num.*101. Caiet. *in ſum. verb. excommunicatio, cap.*64. Gom. *in cap.2. num.50. notab.3. de conſtit. lib.6.* Card. *in d. Clem.* Sylu. *in verb. excommunicatio, 7. excom.14. §.7.* & Nauar. *cap.21. num.*51. excuſarentur tamen illi Religioſi, qui in caſu neceſſitatis, puta longè abſente Parocho, bona fide contulerint præfatum ſacramentum, quia in tali caſu non eſt præſumptuosè miniſtrare. Caiet. *vbi ſupra*, & Nauar. qui *d. Clem.* ità explicat *in Manual. Confeſſ cap.27. num.*120. Sot. *de iuſt. & iure diſt. 23. ar.1. quaſt.1.* licet Tolet. contrarium ſentire videatur *in ſua ſum. de extr. vnct.* & nos huiuſmodi quæſtionem infra ad partem tractabimus.

Decimo tertio, quando proceditur in caſibus Religionis, vel ſanctæ Inquiſitionis, nam in his caſibus Regulares ſunt ſubiecti locorum Ordinarijs, cap. *ad abolendam, de hæret.* gloſ. *in Clem. vnic. in verſ. à iure de exceſſib. Prælat.* & Bulla fel. rec. Pauli V. quæ incipit, *Romanus Pontifex*, vt in Bullar. *fol.*210.

Decimo quarto, in caſibus Clementinæ *cupientes, de pœnis*.

Decimo quinto: facientes egredi Moniales à Monaſterijs, etiam ipſis Regularibus ſubiectis, ſine licentia Ordinarij, & non ſeruantes clauſuram dictorum Monaſteriorum Monialium, poſſunt per cenſuras, & alia iuris remedia ab Ordinarijs puniri. Similiter ſi ſuſceperint Moniales ad habitum, vel ad profeſſionem, inſcio Ordinario, in ſuis Monaſterijs, poſſunt tam ipſi Regulares, quam Abbatiſſæ, & aliæ Prefectæ dictorum Monaſteriorum puniri per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia iuris remedia à locorum Ordinarijs, vigore Conc. Trid. *ſeſſ. 25. cap.5. de Reg.*

Decimo ſexto. Quando publicarent indulgentias ſine Ordinarij licentia, quas à Summo Pontifice impetrarent, *ſeſſ.6. cap.3. de refor.* & *ſeſſ 24. cap.11. de refor.*

Decimo ſeptimo. Quando exempti admitterentur ad diuina officia, vel ſepelirent excommunicatos ab ipſo Epiſcopo, Anchar. *in cap. Epiſcopi, num.3. de priuileg. lib.6.* Abb. *in cap. ſacris num. 7. de ſepult.*

Decimo octauo, quando eſſent exequutores vltimæ voluntatis, vel piorum legatorum, Clem. vnic. *de teſt. & ibi gloſ. & Abb.*

Decimo nono, fallit, in actu reconuentionis, quia tunc Regulares ſubſunt eius iudicio in quo reconueniunt, gloſſ. *in cap.2. de mutuis petit.* & *in cap. at ſi Clerici in verſ. non tenetur, de Iudic.* Nec Clericus, ſiue regularis, ſiue ſecularis, poteſt hoc iudicium tergiuerſari. pract. Maran. *par. 4. diſt. 6. num.* 53. etiamſi reconuentio fiat in foro ſeculari, & excommunicatio fieret in foro Eccleſiaſtico, Hoſtienſ. *in ſumma tit. de ſtatu Monach. §. de viſitatione num, 8. & 9.* quia tunc ſubeſſent huic cenſuræ, & ſic vidi practicari Neapoli. Hoſtienſ. *vbi ſupra*, vbi dicit, quod ratione delicti, & contractus, *Religioſi ſubſunt Epiſcopis*,

ADDITIO AD QVAEST. VI

1 Hæc tranſcripſit ex Zerola *in praxi Epiſcoporum*, verbo *Excommunicationis cauſa materiales*. Quæ tamen fere in ſingulis capitibus patiuntur difficultatem. Vnde eſt aduertendum, quod hodie Regulares ratione priuilegiorum habent, quod non poſſint excommunicari, aut alijs cenſuris affici ab Ordinarijs, niſi id ipſis ſpecialiter concedatur per Apoſtolicam Sedem. Ita Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp.33. num.*23. Gambar. *de legato, cap. vlt. num.*77. Henriquez *lib.7. ſum. cap.25. num.*7. Rodriquez *to.1. ſum. cap.74. num. 4.* Portel. *in dub. regul.* ver. *Epiſcopus, nu.*5. Villalob. *par.2. ſum. tract. 35. difficul.5. num.* 17. Hieronym. Rodriquez *in compen. reſol.60. num.15.* & *reſol. 62. num.7.* Scortia *in ſelect. Bullæ Pontif. theorem.*393. Peirin. *de priuileg. ad Conſtit.*11. *Sixti IV. num.* 60. Tamburin. *de iure Abbat. tom.1 diſp.19. quæſt.7. num.7.* Diana *par.3. tract.2. de dub. regul. reſol.76.* & *par.7. tract.12. reſol.29.* De Bellis *in quadam allegat. par.1 aſſum. 5. num. 1. & ſequen.* vbi latè. Ceſpedes *de exemp. regular. cap. 18. dub. 274. num.6.* Lezana *tom.1. ſum. cap.11. num.14.* Et Rodriquez *in dicto compen. reſol.* 118. ex Quaranta, & Barboſa refert S. Congregationem declaraſſe, non poſſe Ordinarios compellere Regulares per cenſuras, vt eant ad proceſſiones, quamuis aliàs compelli poſſint. Ita autem indultum fuit à Sixto IV. Prædicatoribus, *vt in libro priuileg. eorumdem*, & idem Sixtus IV. Minoribus apud Rodriquez *tom.2 qu. regul. quæſt.58. art.5.* & hæc priuilegia fuerunt etiam antea conceſſa, & canonizantur in iure communi

Digitized by Google

ab Innocentio IV. in Concil. Generali Lugdunen. relato in cap. 1 *de priuileg. in 6.* Et Concilium Trident. quando dat facultatem Ordinarijs procedendi contra regulares, non ſemper dat facultatem procedendi per cenſuras, ſed ſolum in aliquibus caſibus, quod eſt ſignum, quod non habeant talem facultatem ex vi delegationis. Nec ſit inutilis delegatio, quia aliis modis exercere poſſunt vim coercitiuam, vnde facultas adhibendi cenſuras non eſt neceſſaria pro exercitio iuriſdictionis, & ſtantibus dictis priuilegijs non venit in conſequentiam ad conceſſionem iuriſdictionis.

3 Quod Ordinarius excommunicare poſſit Cōcionantes ſine licentia, nequaquam habetur ex locis citatis ab Auctore, & præſertim Concil. Trident. nam in illo *cap. 2. de reformat. ſeſſ. 5.* ſolum habet, quod ſi prædicent errores, interdicat prædicare; ſi hæreſes, procedat contra eum ſecundum iuris diſpoſitionem, aut loci conſuetudinem, & quod non poſſint prædicare ſine licentia ſuorum Superiorum; cum qua perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In Eccleſijs verò, quę ſuorum Ordinum non ſunt, vltra licentiam ſuorum Superiorum, etiam Epiſcopi habere teneantur, ſine qua in ipſis Eccleſijs non ſuorum Ordinum nullo modo prædicare poſſint: quam licentiam gratis Epiſcopi concedant. Ex quibus nullum ſignum facultatis conceſſæ puniendi præſertim per cenſuras. Vnde non poſſe puniri ab Epiſcopo, ſed ſolum à ſuis Superioribus, referunt deciſum, Quaranta *in ſum. Bullarij*, verbo *Priuilegia regularium.* Zerola *in praxi Epiſcop. par. 1.* verbo *Excommunicatio, cau. mater.* §. 4. Piaſec. *in praxi par. 2. cap. 3. n. 41.* Campanil. *in diuerſor. iur. com. cap. 12. rubr. 13. num. 10.* Portel. *in dub. regul.* verbo *Prædicatores, num. 1.* Hieronym. Rodriquez *in compend. reſol. 12. num. 3.* Quia tamen hoc eſt vnum ex capitibus, in quibus Regulares ſubijciuntur Ordinarijs in Bulla Greg. XV de priuileg. exempt. *Inſcrutabili*, ideo poterunt per ipſum Ordinarium coerceri, ſi renuant obedire, etiam per cenſuras, quia datur Ordinario talis facultas, ibi, *Ita vt Epiſcopi in ſupraſcriptis caſibus, & in prænominatas perſonas in præmiſſis omnibus, & ſingulis, aut circa ea quoquomodo delinquentes, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra viſitationem per cenſuras Eccleſiaſticas aliaſq; pœnas, vti eiuſdem Sedis delegati, procedere, omnemque iuriſdictionem exercere liberè, & licitè valeant.*

4 Contrarium, quod ſcilicet non poſſint per cenſuras compelli Regulares ad proceſſiones, eſt firmatum ſupra *par. 1. num.* . . . Quia Trident. non dat Ordinariis hanc facultatem. Et quia Conſtitutio Innocentii in Concilio Lugdunenſi relata in cap. 1. *de priuileg. in 6.* in qua ratum habetur, quod ex priuilegio Regulares non poſſint cenſuris innodari, innouata, & confirmata fuit in Concil. Trident. *ſeſſ. 7. cap. 14. de reformat.*

5 Nulla facultas excommunicandi Regulares conceditur Ordinariis à Trident. *ſeſſ. 23. cap. 15.* qui ſine eorum licentia confeſſiones excipiunt, vt legenti patebit. Nec etiam in Clemen. *dudum, § ac deinde de ſepultur.* ab auctore citata. Vnde ſolum in hoc caſu poterunt procedere per cenſuras in virtute Conſtitutionis Gregorii XV. *de exempt. priuileg.* cum hic ſit vnus ex caſibus eiuſdem Conſtit. Sicut etiam ſi abſoluerent à reſeruatis Epiſcopo, cum delinquant in miniſtratione huius ſacramenti, quia eſt ex caſibus dictæ Conſtitutionis, non autem in virtute Concil. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 7. de caſuum reſeruat.* ab Auctore citato.

6 Quintus caſus, in quo ponit, poſſe Regulares ab Ordinariis excommunicari, nullo modo ſubſiſtit. Quia Trident. *ſeſſ. 25. cap. 12. de Regular.* ſolum præcipit, quod *cenſuræ, & interdicta nedum ab Apoſtolica Eccleſia emanata, ſed etiam ab Ordinarijs promulgata, mandante Epiſcopo Regularibus, in eorum Eccleſijs publicentur atque ſeruentur.* Nec faciunt ad rem alij tex. nam in cap. *cum, & plantare*, ſolum præcitur Regularibus ne admittant ad diuina officia excommunicatos, & interdictos ab Epiſcopo. Et cap. *Epiſcoporum*, ſolum ſub pœna interdicti prohibentur Regulares admittere ad diuina officia interdictos, & excommunicatos ab Epiſcopis. Et in cap. *Is qui*, §. *Is verò, de ſent. excom. in 6.* declaratur irregularis, qui celebrat in loco interdicto.

7 Neque ſextum caput ſubſiſtit, quia Trident. illo *cap. 12. de regular. ſeſſ. 25.* ſolum habet. *Dies etiam feſti, quos in Diœceſi ſua ſeruandos idem Epiſcopus præceperit, ab exemptis omnibus etiam Regularibus ſeruentur.* Ex quo nulla apparet conceſſa facultas cogendi Regulares per cenſuras ad obſeruandū. Neque ſimiliter ſeptimum caput, quia in allegatis Decretis nulla talis facultas datur, ſed imponuntur aliæ pœnæ, & conceditur Ordinariis poſse punire Regulares delinquentes notoriè extra clauſtra, ſi à ſuis Superioribus non puniantur, vt etiam in vndecimo capite. Corruit etiam 8. caput quia tex. dicti cap. 1. loquitur de Regularibus, qui ſunt in Monaſteriis ſubditis Ordinario, atque adeo exemptis tantum ratione loci non ratione perſonæ, quales nunc ſunt Regulares; vt obſeruant Panormit. *in cap. tuarum, num. 8. de priuil.* Anton. *in cap. fin. de foro compet.* Sylueſt. verbo *Exemptus, num. 1.* Tabiena *init.* Sanchez *lib. 6. conſil. cap. 9. dub. 1. n. 25.* alios citans. Ex alio tamen capite Regentes Eccleſias ſubditas Ordinariis poſsent cenſuris coerceri, quia eſt ex caſibus poſitis in Conſtitutione Gregorii XV. de qua ſupra. In cuius vigore habet locum etiam caſus nonus, quando ſcilicet Regulares exercent curam animarum; quod debet intelligi quò ad ea, quæ ſpectant ad ipſam curam.

8 Decimum ſimiliter caput non habet fundamentum in Concilio Trident. quia in illo *cap. 8. de reformat. ſeſſ. 25.* ſolum datur facultas Ordinariis viſitandi Abbatias, Prioratus, & cœteros locos regulares, in quibus non viget regularis obſeruantia, non autem conceditur aliqua facultas excommunicandi. Vnde cum neque habeatur ex dicta Conſtit. Gregorii, omnino corruit. Poterunt tamen ex vi eiuſdem Conſtitutionis cenſuris coerceri, ſi Viaticū, Extremam Vnctionem, vt in duodecimo capite, miniſtrent abſque licentia Parochi, cum delinquant in ſacramentorum adminiſtratione. Sed ſuperfluè id facerent, quia incurrunt excommunicationem ipſo facto impoſitam in Clemen. 1. *de priuileg.* ex qua non rectè deducitur, quod poſſit Ordinarius excommunicare. Si autem miniſtrent ſacramentum

Matri-

Matrimonij, ſuſpenduntur à Concil. Trident. c. 11. *de matrimon. ſeſſ.*24.

9 In caſibus Clemen. *Cupientes de pœnis*, quamuis tranſgredientibus imponatur pœna excommunicationis ipſo facto, & proinde illam incurrant ex vi iuris communis, non tamen conceditur aliqua facultas excommunicãdi Ordinarijs;& ideo hoc quoque caput corruit, vt aduertit etiam Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.*18. *dub.* 286. Vnde non habet locum quartus decimus caſus; in quo dicitur Ordinarios poſſe excommunicare Regulares.

10 Nec locum habet caſus quintus decimus quo ad facientes egredi Moniales à Monaſterijs,etiã Regularibus ſubiectis, ſine licentia Ordinarij. Quia licet non ſufficiat licentia Prælatorum Regularium, ſed requiratur etiam Ordinarij, ex Trident. *cap.*5.*de regul. ſeſſ.* 25. attamen quò ad hoc caput non conceditur facultas vtendi cenſuris, ſed ſolum, quò ad inobedientes, & contradicentes reſtitutioni,& conſeruationi clauſuræ; Et contra impedientes,& non obedientes; quando Moniales intra Mœnia Vrbis eſſent reducendæ. Ex quibus ad ſummum ſequitur, quod Epiſcopus poſſet cenſuris coercere Moniales, ne exirent cum ſola licentia Prælati Regularis; non autem Prælatum Regularem, quia cum faceret exire cum licentia ab ipſo conceſſa,non faceret violare clauſuram. In citato autem loco Concil. Trident. in caſu 15. nihil prorſus habetur de Monialibus recipientibus ad habitum, aut profeſſionem, inſcio Ordinario, aut de Regularibus conſentientibus. Vnde ex hoc non colligitur facultas excommunicandi conceſſa Ordinarijs. Solum *capit.* 17. *de regul. & Monial. ſeſſ.* 25. Præfecta Monaſterij ſuſpenditur ab officio ad libitum Ordinarij, ſi ipſum non moneat ante menſem de ſequutura profeſſione, vt poſſit voluntatem profeſſuræ explorare. In quo apparet, nullam concedi facultatem excommunicandi, qui ex priuilegio non poſſunt cenſuris alligari.

11 Quò ad 16. Caput, Concil.Trident. in vtroque loco ibi citato nihil prorſus dicit de indulgentiarum publicatione. Solum *ſeſſ.*21. *cap.*9. *de reformat.* ſtatuit abolendos eſſe quæſtores eleemoſynarum occaſione indulgentiarum. & deinde ſubdit, *Indulgentias verò, aut alias peculiares gratias, quibus non ideo Chriſtifideles decet priuari, deinceps per Ordinarios locorum,adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus populo publicandas eſſe decernit.* Ex quibus patet, quod nihil de Regularibus diſponit, & multò minus dat facultatem Ordinarijs eos puniendi, ſi indulgentias publicent abſque illorum conſenſu.

12 Abbatem in decimoſeptimo cap. citatum ſequitur Tamburin. *de iure Abbat. diſp.*15. *quæſt.* 7. *num.*54. *tom.*1. & fundantur in Clemen. *Eos. de ſepul.* Dubitat tamen Ceſpedes *de exemp. regul.c.*12 *dub.*219. *num.*10. & 11. Et ratio, quia in Clement. dicta nulla datur facultas Ordinarijs ſupra Regulares exemptos, ſed tantum excommunicatione latæ ſententiæ puniuntur ſepelientes publicè excommunicatos, aut nominatim interdictos, aut manifeſtos vſurarios; à qua non poſsint abſolui, niſi ad arbitrium Epiſcopi parti ſatisfecerint,vt conſtat ex textu, qui ita habet. *Eos, qui propria temeritatis audacia defunctorum corpora non ſine contemptu clauium Eccleſiæ, in cœmeterijs interdicti tempore in caſibus non conceſſis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vſurarios manifeſtè,ſcienter ſepelire præſumpſerint,decernimus ipſo facto excommunicationis ſententiæ ſubiacere. Ex qua nullatenus abſoluantur, niſi prius ad arbitrium Diœceſani Epiſcopi, eis, quibus præmiſſa ſit iniuria irrogata, ſatisfactionem exhibuerint competentem circa præmiſſa. Exemptionis, vel quouis alio priuilegio ſub quacunque verborum forma conceſſo aliqualiter ſuffragante.* Ex quo nulla apparet facultas conceſſa Ordinarijs in Regulares exemptos; ſed ſolum ſi ſepelirent ab ipſis excommunicatos, aut nominatim interdictos,tenerentur ipſis exhibere congruam ſatisfactionem, vt poſſent abſolui. Neque etiam ſuffragratur huic opinioni tex. cap. *Epiſcoporum de priuil.in* 6. nam ſolum ibi prohibetur,ne *Excommunicatos ad diuina officia,ſeu Eccleſiaſtica Sacramenta, vel Eccleſiaſticam ſepulturam admittant. Qui verò contra præſumpſerint, præter alias pœnas à iure ſtatutas ingreſſum Eccleſiæ ſibi nouerint interdictũ, donec de tranſgreſſione huiuſmodi ad arbitrium eius, cuius ſententiam contempſerant, ſatisfecerint competenter.* Ex his namque ſolum habetur pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ de iure communi impoſita, non autem aliqua facultas conceſſa Ordinarijs excommunicandi Regulares exemptos. Vnde hucuſque talis facultas poſita ab Auctore in decimoſeptimo capite, non habet ſufficiens fundamentum.

13 Circa decimum octauum caput, dictum eſt ſupra ad *quæſt.* 5. *num.* 17. Quod Regulares non ſubduntur Ordinario in reddenda ratione exequutionis vltimarum voluntatum, & eſt explicata Clemen. *vnica de teſtam.* in qua ſe fundat Auctor. Vnde neque in hoc caſu excommunicari poterunt, aut alijs cenſuris ſubijci. Nec obſtat Concil. Trident. *ſeſſ.*22. *cap.*8. *de reformat. init.* vbi dicitur: *Epiſcopi etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, in caſibus à iure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum tàm in vltima voluntate, quàm inter viuos, ſint exequutores.* Quia aliud eſt eſſe exequutores vltimarum voluntatum, aliud poſſe puniri cenſuris Regulares exemptos delinquentes in hac exequutione; nec vnum infertur ex alio,cum ſint longè diuerſa *l. Naturaliter, §. Nihil commune, ff. de acquir. poſſeſ.* & *l. fin. ff. de calumniat.* Deinde Concil vult, eſſe exequutores in caſibus à iure conceſsis, in quibus procedere poſſunt tanquam Apoſtolicæ Sedis Delegati. Non eſt autem conceſſum à iure, quod ſe intromittant in ijs,quæ concernunt Regulares omnino exemptos; & quod poſsint in eos iuriſdictionem exercere, niſi in caſibus, in quibus expreſsè conceditur.

14 Denique vltimum quoque caput,in quo iuxta Auctorem poteſt Epiſcopus excommunicare Regulares exemptos, patitur difficultatem: nam dato quod Auctor reconueniri poſsit coram iudice, quãuis aliàs carente iuriſdictione,apud quem ipſe actionem inſtituit, vt de reconueniendo Clerico coram laico tradunt Gloſ. *in cap. Multi.* verbo *Sæculari*, 2. *quæſt.*1. & *in cap. At ſi Clerici.* verbo *Non tenet, de iudic.* vbi Io. Andr. Felin. teſtans de communi, *num.*9. Dec. teſtans item de communi *num.*156. & *ſequen.*

ſequen. Archidiacon. *in cap.1. num.4. de cler. coniug. in 6.* Bald. *in cap.1. de controuer. inueſt.* Boer. *deciſ.173.* Farinac. *de com. tom.1. prax. part.1. qu.* 8. *num.99.* Ex hoc tamen non ſequitur, quod Ordinarius, licet habeat ferre ſententiam in cauſa reconuentionis, quod poſsit Regulares reconuentos cenſuris punire: Primò quidem, quia in reconuentione exequutio ſententiæ non fit per proferentem, ſed per iudicem proprium reconuenti, vt tradunt loquentes de clerico reconuento coram iudice laico *in cap.1. num.7. de mut. pet.t.* Butr. *num.20.* Socin. *ibid.* Imola *in cap. Poſtulaſti de foro compet.* Franc. *in cap. Sæculares de foro compet. in 6.* Viuius *deciſ.46 par.1.* Bellet. *par.1. diſquiſit. cler. tit. de fauor. cler. §.3. num.3.* Secundo, quia dato, quod poſſet exequi ſententiam, & vti remedijs iuris pro obtinenda exequutione, ſtante priuilegio, quod non poſsint excommunicari, interdici, aut alijs cenſuris affici, deberet vti alijs remedijs, vt notat etiam Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.18. dub.291. num.1.* Vnde corruit omnino facultas excommunicandi in hoc vltimo cap. aſſerta ab Auctore.

An Epiſcopus poſſit declarare excommunicatos à iure, vel Apoſt. Conſtit. Regulares exemptos, qui habent priuilegium, vt excommunicari, ſuſpendi, & interdici non poſſint. Quæſtio VII.

SVMMARIVM.

1 *Regulares exempti ab Ordinariorum iuriſdictione.*
2 *Regulares poſſunt ab Ordinario declarari excommunicati.*
2 *Citatio quomodo fieri poſſit in non ſubditum.*
3 *Epiſcopus quando poſſit denunciare Regulares excommunicatos.*
4 *Non poteſt quò ad excommunicationes à iure.*
5 *Etiam in notorijs.*
6 Cap. fin. de regul. & Clemen.1. de priuileg. *quid ſanciant.*
7 *Epiſcopus quando prohibere poſſit ſubditis, ne communicent cum excommunicatis.*

1 Reſp. Quòd pro ſententia negatiua facit, Primò, quia Regulares ſunt exempti de iure ab Ordinariorum iuriſdictione, *cap.1. de Capel. Monach.* Conceſſio eſt enim per verba generaliſſima ab omni iuriſdictione, dominio, & poteſtate Epiſcopi, & quorumlibet aliorum Ordinariorum, perpetuò, et totaliter eximendo. Et exemptionis generalis verba geminata, tantum operantur, quantum ſingulis rebus, et caſibus, vt probant benè Seuilli in. *in conſ.66. n.13. & ſequen.* et *conſ.88. n.4.* et Guttier. *in concl.5. n.6. & ſeq.* et dicit Rota *in vna Brunduſina Exemptionis coram R.P.D. Bubalo 9. Februarij 1579.* quòd verba generalia exemptionis taliter liberant exemptum ab vtraque lege Diœceſani, & iuriſdictionali Ordinariorum, quòd nihil penès eos remanet; & quòd verba generalia habent vim ſpecialis expreſſionis, vbi ſpecialis, & indiuidua requiritur mentio; & comprehendit omnia, quæ excogitari poſſunt. Crauet. *in conſ.294. n.1. & 5.* vbi latè poſt alios, quos allegat, Et quòd in hoc caſu aderant verba legis generalia, & geminata, probatur, nam dictio, *omnis*, eſt vniuerſalis, & nihil excludit *l.1. ff. mandati, l. Iulianus, ff. de leg.3. l. omnes.* & ibi Dec. *ff. ſi cert. petat.* Riminald. iun. *in conſ.786. n.31.* Item dictio, *totaliter*, eſt vniuerſaliſſima, nihil excludens, Soc. *in conſ.226. verſ. ſecūdò etiam, volum.2.* & ita verba generalia geminata omnem caſum includunt, tamquam ſi expreſſio eſſet facta in ſingulis capitibus.

2 Contraria opinio verior eſt, ex his, quæ latè tradiderunt Card. *in Clem.1. de priuileg.* D. *in c.ſi Papa 40. diſt.* Imola *in Clem.1. de ſequeſtr. poſſeſſ.* Felin. latè *in cap. non poteſt. de ſent. & re iudic. n.3.* Gambar. *de poteſtate legati à latere lib.8. cap. de poteſtate legati in Regulares exemptos.* Henriquez *in ſum. de Indulg. c.25. §.7.* Probatur *in dict. Clem.1. de priuileg.* Facit, quia declaratio nihil noui inducit *l. hæredes palam, ff. de teſtam.* & dicit Felin. *vbi ſupra*, quòd hac de cauſa poteſt Epiſcopus eos citare ad dicendum cauſam, quare non debeant declarari excommunicati. Nam permiſſa declaratione, cenſetur permiſſa citatio, quæ eſt neceſſaria ad declarationem, iuxta Gloſ. *in Clem.2. de cenſibus*; vel poteſt Epiſcopo conſtare per informationem extraiudicialem; idem tenet Abbas *in dict. Clem.1.* qui licet dubitet de citatione, per quam videtur induci violatio exemptionis, reſpondet Felinus, quòd dicta citatio erit ſimilis illi, quæ habet clauſulam, ſi ſua putauerit intereſſe, quæ non arctat nolentem comparere, & poteſt fieri in non ſubditum.

ADDITIO AD QVAEST. VII.

3 Quod non poſſit Ordinarius declarare Regulares exemptos excommunicatos, ſi alias excommunicatione ſint innodati, dictum eſt etiam *par.*1. Verum hic addendum eſt, quod vel loquimur in caſibus, in quibus Ordinarius poteſt excommunicare Regulares, vt quando id expreſsè conceditur à Summis Pontificibus. Vel quò ad excommunicationem contractam à iure. In primo caſu non procedit difficultas, quia ſi expreſsè concedatur à Summo Pontifice, ſiue abrogatis priuilegijs, & exemptionibus, ſiue delegata auctoritate, iam non habent Regulares, vnde ſe tueantur: aut ſi habeant facultatem excommunicandi, nam hac conceſſa, conceditur etiam facultas declarandi excommunicatum, tanquam complementum intrinſecum prioris facultatis.

4 Quod autem ſpectat ad alias excommunicationes, non poſſe declarare excommunicatos, mihi certum videtur; & ita tradunt Nauar. *conſil.* 2. *de ſentent. excommunicat.* qui alios citat. Zerola *in praxi Epiſcop. par.*1. verbo *Excommunicatio*. vbi de cauſa materiali excommunicat. in fine. Peirin. *de priuileg. ad Conſtit.* 1. *Sixti IV.* §.10. *num.*13. Portel. *in dub. Regul.* verbo *Epiſcopus*, *num.* 9. Vulpes *in praxi cap.*42. *n.*25. Diana *par.*3. *tract.*2. *reſol.*35. Lezana *par.*1. *quæſt. Regul. c.* 11. *n.* 15. Alphon. de Leone *de cenſur. reſol.*2. *n.*491. Ceſpedes *de Exemp. Regul. cap.* 18. *dub.*295. *num.* 2. Bordon. *in conſil. regular. reſol.*7. *num.* 10. ver. *Hæc autem*. Rodriquez *quæſt. regul.* 63. *ar.*7. ver. *Ex quibus infertur*, *tom.*2. Graſ. *par.*1. *deciſ. lib.* 2. *c.* 49. *n.* 68. Sorbus *in Adnotat. ad Compen. priuileg.* verbo *Exemptio*. Hieronym. Rodriquez *in Compen. reſol.*62. *n* 8. Donat. *in praxi rer. Regular. par.*2. *tract.*13. *de exempt. religioſ. quæſt.* 26. *num.*2. Et ratio clara eſt, quia denunciare aliquem excommunicatum, eſt inſtituere iudicium contra ipſum, & proinde debet citari ad dicendum, quare non debeat declarari excommunicatus, & debet ferri ſententia declaratoria contra ipſum; Iudicium autem non poteſt inſtitui, niſi in ſubditum. Vnde Martini V. *in Extrauag. ad euitanda*, vult, Excommunicatos non poſſe denunciari, niſi à ſuo iudice competenti. Nec valet, quod dicit Abbas, quod poſſit citari, ſi ſua putauerit intereſſe, quia hæc citatio ſolum poteſt habere locum, quando agitur de re, quæ ſubeſt indicio citantis, & ad quam poteſt non ſubditus habere intereſſe, non autem quando agitur de perſona non ſubdita; quæ per citationem trahitur ad iudicium.

5 Et quamuis Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi cap.*29. §.10. *n.*2. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi alleg.*105. *n.*73. Rodriquez *ar.*11. *q.*63. *tom.*2. Sanchez *lib.*6. *conſil. cap* 19. *dub.*1. videantur ſentire, quod præfata doctrina non habeat locum, quando delictum, cui eſt impoſita excommunicatio, eſt notorium, & proinde quod tunc poſſit Ordinarius excommunicatos Regulares declarare. Oppoſitum tamen eſt tenendum, vt tenent Lezana *par.* 1. *c.*11. *n.* 15. Ceſpedes *de exemptione Regular. cap.* 18. *dub.* 295. *num.*5. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.*13. *de exemp. religioſor. qu.* 27. Quia falſum eſt, quod ſupponunt Doctores oppoſitæ ſententiæ, quod in notorijs non requiratur iudicium. nam etiam in notorijs requiritur citatio & declaratio, vt conſtat ex praxi Curiarum tam canonicarum, quàm ciuilium, & notant Villagut *in pract. lib.* 3. *tract. de modo proced. in notor. cap. vn. concluſ.*4. Genuenſis *in praxi, cap.*24. *n.* 16. Imò, dato quod non eſſet neceſſarium inſtituere iudicium, adhuc ipſa denunciatio eſſet actus iudicialis, quia eſſet publica & auctoritatiua manifeſtatio, quod Regularis eſſet excommunicatus, & proinde eſſet citandus, qui non poteſt exerceri, niſi in ſubditum; præſertim cum contineat iuridicam exequutionem pœnæ, quam trahit ſecum excommunicatio.

6 Nec obſtat declaratio S. Congregat. quam affert Barboſa *in Collect. ad Bullar.* verbo *Regulares, & Epiſcopus*. Quia nullam merentur fidem, etiam extraiudicialem, cum ille liber prohibitus ſit, quia afferebat plures huiuſmodi declarationes adulterinas. Nec cap. *fin. de regul.* quia ibi ſolum habetur, quod Epiſcopi ad inſtantiam Prælatorum Regularium Apoſtatas iam excommunicatos denuncient vitandos. Nec Clement. 1. *de priuileg.* quia ibi conceditur ſolum facultas Ordinarijs denunciandi excommunicatos Regulares in illis ſpecialibus caſibus: nempe, ſi miniſtrent extremam vnctionem, matrimonia ſolemnizent, ſi abſoluant excommunicatos à canone, aut ſententijs per ſtatuta prouincialia, aut ſynodalia promulgatis, aut à pœna, & à culpa, ſecluſis priuilegijs, & caſibus à iure conceſſis. Imo elicitur argumentum: quia cum ſit conceſſum denunciare excommunicatos in his caſibus, cenſetur denegatum in cæteris, cum incluſio vnius ſit excluſio alterius. Nec item obſtat cap. *Nulli de ſent. excommunicat.* ibi enim tantum decernitur, quod priuilegiati teneantur vitare excommunicatos, quod hodie valet denunciatis, & quod per violentam manuum inectionem in clericos ſint vitandi, vt excommunicati; non autem quod exempti declarari poſſint excommunicati ab Ordinarijs.

7 An autem poſſit Epiſcopus præcipere ſuis ſubditis, quod vitent Regulares excommunicatos. Reſp. Poſſe præcipere, ſi ſint denunciati. Ita Viuius *deciſ.*99. *n.* 10. Ricciul. *de perſon. extra Eccleſ. grem. exiſtentib. lib.*4. *cap* 43. *n.* 12. loquentes vniuerſaliter de denunciato à quocunque alio ſuperiore. Ceſpedes *de exempt. Regular. c.*18. *dub.*295. *num.* 8. Quia cum excommunicatio ſequatur perſonam, cap. *Ad reprimendum de offic. Ordinar.* ſemel vitandus, eſt vbique vitandus. Et ita declarauit S. Congregat. Epiſcop. *in Tropien.* 23. *Nouemb.* 1582. apud Ricciulum *citat.* Secus autem, ſi non eſſet denunciatus, nam hoc eſſet indirectè denunciare vitandum, quod facere non poteſt reſpectu non ſubditi; quia directè prohibitum, non poteſt fieri indirectè. *l. Scire oportet,* §. *ſi mater. ff. de tutor. & curat. dat.* & *cap. deteſtanda, de præben. in* 6. & *cap. Cum quid, de reg. iur. in* 6.

An

An citatio perſonalis requiratur in ſententia declaratoria excommunicationis. Quæſtio VIII.

S V M M A R I V M.

1 *Pro declaratoria excommunicationis requiritur citatio perſonalis.*
Excipiuntur aliqui caſus.
Non requirit citationem perſonalem in declaratoria, qui ſentiant.
2 *Citatio perſonalis regulariter neceſſaria pro declaratoria.*
Declaratoria inducit aliquid de nouo.

1 Reſp. Quòd Innocentius communiter receptus *in c. fin. de eo, qui mittit. in poſſeſſion.* dicit, quòd ad excommunicandum aliquem, requiritur citatio perſonalis. Quod limitat in aliquibus caſibus Felin. *in c. cum ſit Romana, de appell.* Vt, ſi excommunicandus, dolo latitet, vel ſubterfugiat citationem perſonalem, vel abſentia ſit malitioſa; vel citatio facta ad domum, peruenit ad notitiam excommunicandi vel quando quis fuit malè abſolutus ab excommunicatione, & tractatur de eo reducendo in eam, vt latè per Felin. quem ſequitur Couar. *in c. alma mater, 1. par. §. ... de ſentent. excom. in 6.* Sed do tibi aliam notabilem limitationem, vt non requiratur citatio perſonalis, quando non ſumus in excommunicatione, ſed in ſententia declaratoria excommunicationis. ita ſingulariter Rom. *conſ.* 482. & *ibi Mandoſ.* quia declaratio excommunicationis non inducit nouum titulum. cap. *Paſtoralis, §. verum. de appell.* & regula eſt, quod declaratio nihil noui tribuit. *l. hæredes palam, ff. de teſtam.* ſequitur Dec. *in d. §. verum notabili tertio.* Facit, quòd generaliter in ſimplici declaratione non requiritur ſolemnitas, quæ adhibetur, quando actus de nouo conficitur, vt pluribus exemplis probat Bald. *in d. c. hæredes palam,* & alij relati per Dec. *loc. cit.* idem Soc, *inter conſ. Curt. ſen. 20. ſæpe num. poſt n.16.* quod non requiratur citatio perſonalis in declaratoria excommunicationis, idem Dec. *in auth. caſſa, & irrita. C. de Sacro-ſan. Eccl.*

ADDITIO AD QVAEST. VIII.

2 Non eſt recedendum à communi ſententia, quod ſit etiam pro declaratoria, neceſſaria citatio perſonalis, quando fieri poteſt; ſecus autem quando reus malitiosè ſe abſentat, aut latitat, ne citari poſſit, nam tunc ſufficiet, ſi citatio eo modo fiat, quo ad eius notitiam peruenire poſſit. Ita de conſuetudine teſtatur Clar. *§. fin. q.31. num. 16. lib. 5.* Alexan. *conſil.59. n.14. vol.2.* Zerola *in praxi Epiſcopali*, verbo *Excommunicatio*, ver. *Excommunicat. cau. formal.* Villagut *in practica lib.1. capit. 4. concluſ.3.* Seraphin. *deciſ.1296.* Laiman *lib. 1. theol. moral. tract.5. cap.6. n.4.* ver. *His addendum.* Alphon. de Leone *de cenſur. recollec.2. n.360.* Sperel. *deciſ.48. num.3. par.1.* Citatio enim non perſonalis non admittitur, niſi in ſubſidium. Nec eſt verum, quod talis declaratio nihil noui inducat, quia facit conſtare factum, cui eſt impoſita excommunicatio, quod antea non conſtabat, & quod reus remaneat conuictus, nec ei ſuperſint defenſiones, quæ antea competebant; ita vt ſicut per defenſiones poterat elidere ius imponens excommunicationem; ſequuta declaratoria non poſſit; quod certè eſt quid maximè de nouo.

An excommunicatio, vel excommunicationis denunciatio poſſit fieri die feriata. Quæſtio IX.

S V M M A R I V M.

1 *Sententia excommunicationis, & eiuſdem denunciatio fieri poteſt die feriato.*
2 *Qui doceant fieri non poſſe.*
3 *Sententia excommunicationis per modum legis indici poteſt die feriato.*
4 *Secus per modum ſententiæ, quando requiritur cauſæ cognitio.*
Omnia iudicialia prohibita in die feriato.
5 *Denunciatio excommunicati an poſſit fieri in die feriato.*
An ſententiæ exequutio.
6 *Excommunicatio lata in die feriato, an valida.*

1 Reſp. Quòd fiet in honorem Dei, ſecundum Feder. de Senis *conſ.* 11. Franc. Marc. *deciſ. Delph.* 690. Pariter denunciatio excommunicationis poteſt fieri die feriata in honorem Dei. Dominic. & Franc. *in c. felicis, de pœn. in 6.*

2 Idem tradunt Abbas *in cap. fin. nu. 16. & 18. de ferijs*. Speculator *Tit. de ferijs*, *§. ſequitur.* ver. *Porrò eo*. Tabiena verbo *Feriæ, n.2.* Maranta *par.6. de ordine iudiciar. tit. de actor. edit. num. 47.* Caiet. 2.2. *q.122. ar.4.* Suarez *tom.1. de relig. lib.2. de dieb. feſt. cap.30. n. 9.* Facundez *præcep. 1. Eccleſ. cap.13. n.22.* Bonac. *diſp. 5. de 3. præcep. 1. Decalogi qu. vn. pun.2. n.12.* Palaus *par.2. oper. moral. tract. 9. diſp.2. de obſeruat. feſtor. pun.7. nu. 11* Oppoſitum tamen tenent Butrius *in cap. vlt. de ferijs*. Abbas *ibid. n.16. & in cap. Cum Eccleſia, nu.6. de immunit. Eccleſiar.* qui, cum pro oppoſita ſententia citatur, intelligendus eſt, quando non requiritur cauſæ cognitio. Marian. Socin. *in cap. Perpendimus*, *n.74.* ver. *Sententia verò, de ſentent. excommun.* Sayr. *lib.1. de cenſur. c.14. n.7.* Qui fundantur in eo, quod in *l. fin. C. de fer.* dicitur, *Omnis vox iudicis ſileat*. & quia non poteſt fieri ſine cauſæ cognitione.

3 In hoc autem conueniunt omnes, quod per modum legis, ſtatuti, aut præcepti, imponi poteſt excommunicatio, quia hoc non eſt procedere iudicialiter, ſed inhibere auctoritatiuo modo, & veluti legem edere, vt inter alios notant Sanchez *lib. 5. conſil. moral. c.2. dub.27. n.5.* Trullench *lib.3. in Decal. cap.1. dub.9. n.4. in fine*.

4 Per modum autem ſententiæ, etiam declaratoriæ, non poterit quis excommunicari in die feſto, quando requiritur cauſæ cognitio, etiamſi cauſæ cognitio præceſſerit, & poſtea ſequatur ſententia. Ita Azor. *lib 1. c 27. q.13. par.2.* Armilla verbo *Feriæ*, *num.2.* Sanchez *lib.5. conſil. c.2. dub.27. nu.6.* Trullench *lib.3. in Decal. c.1. dub.9. n.4.* Et ita etiam videntur ſentire Caiet. Palaus, & alij ex citat. *num.2.* dum ſupponunt, poſſe fieri ſine cauſæ cognitione. Ratio eſt, quia, licet cenſuræ ſint medicinales ad bonum ſpirituale ordinatæ, & proinde iudex intendat per ipſas mederi; adhuc tamen cum infliguntur ex præſuppoſito delicto, habent rationem iuridicæ punitionis, & dum infliguntur iudicatur reus de delicto, & iudiciali modo ſubijcitur pœnæ debitæ delicto; etiamſi fiat per ſolam ſententiam declaratoriam, quia adhuc per ipſam ſubijcitur iudiciali modo pœnæ, cui ſolum ſubijcebatur à lege, & talis ſententia eſt fructus iudicij inſtituti. Hæc autem prohibentur in cap. *fin. de ferijs*. ibi. *Nec proceſſus habitus teneat, nec ſententia*.

5 Et hoc etiam tenendum eſt de denunciatione, qua quis denunciatur vitandus: nam hæc eſt exequutio ſententiæ declaratoriæ, quæ ſi fiat in die feſto irrita eſt, vt docent Felin. *in cap. fin. n. 13. de iudic.* Suarez *tom. 1. de relig. lib.2. de dieb. feſt. c.30. n. 11.* Facundez *præcep.1. Eccleſ. lib. 1. c.3. n. 23.* Bonac. *de 3. præcep. Decal. diſp.5. pun.2. n.12.* Palaus *par.2. tract.9. diſp.2. pun.7. n.12.* Et ratio eſt, quia in cap. *fin. de ferijs*, prohibentur omnia, quæ prohibentur per ius ciuile, quia ius ciuile in hoc approbatur per canonicum, vt aduertunt Doctores. In iure autem ciuili prohibentur omnia, quæ ſpectant ad forum contentioſum; & irritantur. *l. Actus*. & *l. Vt in die*. & *l. fin.* ibi. *Vt à cunctis exequutionibus excuſetur, nulla quemquam vrgeat admonitio, taceat apparitio, praconis horrida vox ſileat, C. de fer.*

6 Ex dictis colligitur, quod ſi non licet in die feriato ferre ſententiam excommunicationis, aut denunciare excommunicatum, non ſubſiſtit, quod tradunt Suarez *de cenſur. diſp.2. ſect.6. n.2.* Sayr. *lib.1. de cenſur. c. 14. n. 7.* quod ſcilicet ſit illicita, ſed tamen valida; quia neque erit valida, cum in citato cap. *fin. de fer.* annulletur. ibi. *Nec proceſſus habitus teneat, nec ſententia*.

Quam pœnam incurrat Epiſcopus, ſine maturitate, & male excommunicans Regularem: & an pro re leui poſſit ferri excommunicatio.
Quæſtio X.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicans ſine maturitate tenetur ad expenſas, & damna excommunicati.*
2 *Committit Sacrilegium.*
3 *Excommunicari an poſſit contumax in re leui.*
4 *Excommunicans non ſeruatis ſeruandis tenetur ad expenſas.*
Expenſæ an debeantur, ſi non petantur.
5 *Incurrit etiam ſuſpenſionem per menſem.*
6 *Regulares excommunicantes nõ ſeruatis ſeruandis, incurrunt pœnas, quas cæteri incurrunt.*

1 Reſp. Sciendum eſſe, quòd quamuis Eccleſia voluerit, ſententiam excommunicationis, etiam iniuſtam, eſſe timendam, vt homo creſceret per obedientiæ meritum, parendo iniuſtæ ſententiæ: vel ea ratione, vt clauis Eccleſiæ in maiori reuerentia habeatur, dum timent fideles etiam iniuſtas ſententias, vt tradit Archid. *in c. quid ergo 11. q. 3.* Nihilominus non debent Iudices ſententiam excommunicationis ſine maturitate proferre; aliàs vltra condemnationem, ad damna, & expenſas, & ſuſpenſionem, ſunt grauiter puniendi, vt pœna docente, diſcant, quàm graue ſit, ſententias excommunicationum ſine maturitate proferre. vt dicit notabiliter tex. *in c. 1. in fin. de ſent. excom. in 6.* facit cap. *Sacro. ext. eod.*

2 Quinimo excommunicans iniuſtè, ſacrilegium committit, can. *non in perpetuum*, 24. q. 3. quod crimen eſt depoſitione dignum. cap. *Apoſtolus 81. diſt.* & rationem reddit Archid. *in d.*

c. perpetuum, quòd committit ſacrilegium, quia violat ſacrum, id eſt, corpus Eccleſiæ, à quò euellit membrum ſuum iniuſtè, & contra Deum, 11. *q.* 3. cap. *ſi Epiſcopus*, & cap. *Epiſcopi*, & cap. *temerarium*. Item tenetur actione iniuriarum, gl. *in d. c. non in perpetuum*, per *d. c. temerarium*. Bar. Veronenſ. *conſ.* 7. vbi defendit quemdam Vicarium ab actione iniuriarum, eo quòd abſque dolo declarauerat excommunicatum in ſua Diœceſi quendam, qui verè non fuerat alibi excommunicatus, ſed aderat tantum fama de excommunicatione.

3 An verò poſſit ferri ſententia excommunicationis pro contumacia in re leui. Gloſſ. *in c. duo ſunt 96. diſt.* dicit, quòd pro contumacia, quæ ex parua re inſurgit, poteſt quis excommunicari. In contrarium facit tex. *in c. nullus* 11. *q.* 5. vbi pro leuibus culpis excommunicatio fieri non debet, Abb. *cap.* 1. *de iudicijs* diſtinguit, quod aut contumacia conſiſtit in non comparendo, & tunc nón debet infligi. Quare excommunicatio contra eos, qui furtum fecerint, non includit eos, qui non peccauerunt mortaliter, nec ferri debet pro ſatisfactione in re leui; ſed qui non comparet in iudicio, contemnit Iudicem; & quanto magis fuit vocatus pro re leui, & effectus contumax, tanto magis videtur contemnere, imò peccat dupliciter. Et quamuis Aretinus impugnet hanc Abbatis opinionem, verior eſt Abbatis opinio, quam latè defendit Dec. *in d. cap.* 1. *de iud.*

ADDITIO AD QVAEST. X.

4 Quod excommunicans non ſeruatis omnibus conditionibus neceſſarijs ſine debita maturitate, teneatur ad expenſas partis, tradunt etiam Gloſ. *in cap. ſeruo*, verbo *ad intereſſe, de ſentent. excommunicat. in* 6. Panorm. *num.* 16. Stephan. Coſta *in cap. cum medicinal. num.* 65. *de ſent. excommunicat. in* 6. Sayr. *lib.* 1. *de cenſur. cap.* 13 *num.* 16. Et cum hæc ſit pœna non iniuſtè excommunicantis, ſed excommunicantis non ſeruatis ſeruandis, afficit excommunicatores ſiue iniuſtè, ſiue iuſtè excommunicent. Et cum lex ſit generalis, afficit omnes ſiue Ordinarios, ſiue delegatos, vt notant Gloſ. *in cap. cum medicinalis*, verbo *iudicum, de ſent. excom. in* 6. Gemin. *num.* 9. *&* 11. Hoſtienſ. *ibid.* Marian. Socin. *in cap. ſacro, num.* 234. *eod. tit.* Non tamen debentur expenſæ, niſi pars læſa repetat, vt notant Innocent. *in dictum cap. ſacro, num.* 7. Quod intelligendum eſt quò ad forum externum, ita vt non teneatur iudex ex officio curare, quod ſoluantur.

5 Præter autem obligationem ad expenſas, excommunicans non ſeruatis debitis conditionibus incurrit ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ & Diuinis per menſem, cap. *ſacro*, vbi Gloſ. verbo *per menſem* & cap. *cum medicinal.* vbi Gloſ. *eod.* verbo *per menſem, de ſent. excommunicat. in* 6. Et hæc ſuſpenſio eſt quo ad omnes, qui habent facultatem excommunicandi, ſiue ordinariam, ſiue delegatam, quia tex. vtitur verbis vniuerſaliſſimis, nam in capite *ſacro* dicitur, *Ne quis*, & in c. *cum medicinalis*, Quiſquis, & rurſus *Caueant Eccleſiarum Prælati, & iudices vniuerſi*, quæ verba conueniunt cuicunque habenti facultatem excommunicandi, ſeu ſub ipſis comprehenditur.

6 Solum difficultas eſt, an hæc diſpoſitio locum habeat quò ad Prælatos Regulares excommunicantes proprios ſubditos. Negant Lapus *alleg.* 73. Gabr. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *ar.* 2. *concluſ.* 7. Tabiena ver. *citatio, num* 3. & verbo *excommunicatio*, 2 *num.* 2. Angel. *num.* 3. cum Gloſ. *in cap cum ſpeciali*, verbo *Regulares, de appel.* Sed abſque ſufficienti fundamento, quia ſtante vniuerſalitate diſpoſitionis apta includere etiam Prælatos regulares, cum ſubſint iuri communi, & non excipiantur, dicendum eſt, quod includantur ſub diſpoſitione. Niſi forte aliquid ſanciretur in eorumdem Conſtit. quod detraheret de iure communi, & eſsent confirmatæ ex certa ſcientia ab Apoſtolica Sede. Et ita docent communiter Hoſtienſ. *in cap. cum medicinalis*, §. *ſi quis autem de ſentent. excommunicat. in* 6. Geminian. *num.* 9. Io. Andr. *ibid.* Stephan. Coſta *num.* 76. Nauar. *c.* 27. *Manual. num.* 7. *in fine*. Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *cap.* 14. §. 9. *num.* 2. Abbas *in cap. cum ſpeciali n.* 3. *&* 9. *de appellat.* Maiol. *lib* 9. *de irregularit. cap.* 48. *num.* 13. Sayrus *lib.* 1. *de cenſur. cap.* 13. *num.* 15.

An Religioſus, vel aliquis alius excommunicatus, qui ſatisfecit, teneatur præſtare cautionem idoneam de parendo in futurum mandatis Eccleſiæ, vel ſufficiat iuratoria? Quæſtio XI.

SVMMARIVM.

1 *Pro obtinenda abſolutione ab excommunicatione regulariter ſufficit iuratoria cautio.*

2 *Caſus, in quibus alia cautio requiritur.*

3 *Quando danda cautio idonea diuerſa à iuratoria.*

4 *Abſoluendus ſufficit ſi iuret, ſe non inuenire fideiuſſorem.*

1 Reſp. Quod dicendum, eſt, quod regulariter ſufficit iuratoria cautio, *cap. cum deſideres*, vbi gl. *in verb. ad cautelam*, *&* *in verb. niſi formam*, *&* *ibi Abb. de ſent. excomm. cap. ex tenore c. de*

cætero eodem tit. & cap. quæſtione, de appell. Nihilominus requiritur aliqua cautio idonea.

Primò, ſi ſatisfactio excommunicati habet tractum ſucceſſiuum, & longum, & futurum tempus reſpicit, puta Eccleſiam, vel capellam ædificare, ire ad Terram ſanctam, vel ſimilia: tunc requiritur cautio idonea de adimplendo. *Abb. in d.cap. quæſtione n.9. per illum tex. de appell. & in c. fin. de ſepult. per tex. in cap. ſignificauit, de off. ord.*

Secundo requiritur cautio idonea, quando adeſt ſuſpicio, ne quis iterum in crimen relabatur. *Francb. in cap. qua fronte, num.20. de appell. Abb. in d.c. quæſtione n.11. Card. in Clem.1.q.17. de ſent. excommunicationis.*

Tertiò, quando res de ſui natura requirit cautionem idoneam in futurum. *l. barum, l. egi, vbi DD. ff. ſi ſeruitus vindicetur.* Bart. *in l. ſi prius, ff. de oper. nou.* Nunc quamuis aliqui teneant, nec in poſſeſſorio retinendæ requiri idoneam cautionem, quos recenſet Menoch. *de retinenda. remed.3. n.812. & 816.* vel poteſt poni exemplum in genere, in caſibus, in quibus à lege requiritur idonea cautio in futurum: his ceſſantibus ſufficit iuratoria cautio, vt latè probat Burſat. *conſ.405. vol.4.* vbi defendit quendam Abbatem, qui fuerat excommunicatus ab Epiſcopo ob prætenſam exemptionem à iuriſdictione Epiſcopi, qui tandem paruit, & concludit non eſſe obligatum in futurum præſtare idoneam cautionem: tanto minùs non tenetur Regularis, qui nec actu ſatisfacere, nec pignora, nec fideiuſſores dare poteſt ob paupertatem, quam ex voto profitetur. Couar. *in cap. alma mater, cap.11. n.15.* & Butr. *in cap.1. num.15. de iud. per cap. venerabilibus de ſent. excom. in 6.*

ADDITIO AD QVAEST. XI.

3 Quod dicitur de cautione alia idonea, præter iuratoriam, intelligendum eſt, quando poteſt haberi. Quia cum excommunicatio ſit ad medicinam, Eccleſia deſiderat reſipiſcentiam, nec vult, quod quis detineatur in excommunicatione, & proinde non occludit ſinum ad ſe reuertenti, argum. ex cap. *ſuper eo, de hæret. in 6.* Gloſ. *in cap. ex parte 1. verbo pro contumacia, in fine, de verbor. ſignificat.* Vnde ſi non habeat pignora, aut fideiuſſorem, non erit aliud exigendum præter cautionem iuratoriam vt notant Gloſ. *in cap. fin.* verbo *idoneè, de pœn. in 6.* Panormit. *in cap. ex parte 1. num.4. de verbor. ſignif. & in cap. quæſtioni, num.9. de appellat.* Hoſtienſ. *in ſum. lib.5.* tit. *de ſenten. excommun. num. 14. §. Et qualiter*, ver. *ſecundum, in fine.* Aſtenſ. *lib.7. tit.15. ar.2. quæſt. 14. par. 2. ſum.* Couarru. *in cap. alma mater, par.1. §.11. num.11.* Nauar. *cap.26. Manual. num.7.* & *cap.27. num.278.* ver. *ſexto*, Vgolin. *de cenſur. tab.1. cap. 9. §. 4. num. 3.* Henriquez *lib. 13. ſum. cap. 28. num.1.* Sayr. *lib.2. de cenſur. capit.18. num.16.*

4 Eſt autem aduertendum, quod abſoluendus ab excommunicatione non tenetur probare, ſe non inuenire fideiuſſorem, ſed ſufficit in hoc eius iuramentum, vt notant Gloſ. *in l.1. ff. Qui ſatiſdare cog.* Iaſ. *ibid. num.22.* Quia cum agatur de probanda negatiua, quæ non eſt coarctata ad hanc, vel illam perſonam, quæ pro ipſo fideiubeat, non poſſet probare, ſe non reperire fideiuſſorem; & ideo ne cogatur ad impoſſibile, ſtandum eſt eius dicto iuramento firmato.

An Epiſcopus declarare poſſit, aliquem Regularem eſſe excommunicatum, poſt interpoſitam appellationem. Quæſtio XII.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio non ſuſpendit excommunicationem.*
2 *Appellans ab excommunicatione poteſt denunciari Niſi ſententia fuerit conditionalis.*
3 *Appellans ab excommunicatione, de iure nouo non poteſt denunciari.*
4 *Appellatio à ſententia conditionali excommunicationis habet effectum ſuſpenſiuum.*
5 *Appellari poteſt à ſententia conditionali toto tempore intermedio.*
6 *A declaratoria excommunicationis appellari poteſt.*
7 *Etiamſi cenſura ſit ab homine.*

1 Reſp. Excommunicationis ſententiam non ſuſpendi per appellationem, vt tradit Pontifex *in cap. paſtoralis, §. verum de appell.* ita Doctores *in c. is, cui, §. ſanè de ſentent. excom.* Bellamera *dec. 313. Capella Tholoſ. dec. 298.* quam regulam cum ſex declarationibus tradit Alex. Trentacinq; *lib.2. variarum reſol. reſolut. 5.* Proſper Farinac. *in quæſtionib. crim. limit. 5. n. 178.* Pro qua ſent. expendo bonum textum *in cap. pertuas de ſent. excom. & d.c. is, cui eodem tit. lib. 6.* vbi appellatio non ſuſpendit executionem cenſurarum, & erit reus excomm. appellatione pendente. Et eſt ratio, quia ſententiæ cenſurarum ſunt medicinales, & veniunt principaliter ad corrigen-

rigendum; & ſic ne prætextu friuolæ appellationis impediatur correctio, vt tradit Abb. *in cap. ſæpe n.15. de appell.* & aliàs 12. rationes tradit Abb. *in d. cap. paſtoralis*, *§. verum n.7.*

2 Quare licet appellet excommunicatus, poteſt denunciari, *vt in d. cap. paſtoralis*, & tradit Lancell. *de attent.2.q.c.12. limit.*21 quem ſequitur Sigiſm. ſen. *in tract. de appell.q.*18. *limit.*22.*n.*1. *&* 4. Quam concluſionem limitabis, ſi ſententia fuerit conditionalis, vel temporalis, vt ſi illud non fiat intra tale tempus, ſit excommunicatus; quia in hoc caſu, ſi à tali excommunicatione appelletur, ſuſpenditur ipſo iure effectus excommunicationis, & nec erit excommunicatus, nec poteſt denunciari, tranſacto tempore, vt declarat Lancell. *vbi ſupra limit.*22.*n.*30. Vbi poſuit plures declarationes.

ADDITIO AD QVAEST. XII.

3 Quod appellans ab excommunicatione, poſſit nihilominus denunciari excommunicatus, videtur deciſum, in cap. *Paſtoralis* §. *verum quia, de appel.* quia, vt habet tex. *Cum exequutionem excommunicatio ſecum trahat, & excommunicatus per denunciationem amplius non ligetur, ipſum excommunicatum denunciare potes, vt ab alijs vitetur.* Et ita tenent Abbas, & cœteri Doctor. *in dict. tex.* Duen. *reg.*42.*fallent.*8. Couarruu. *in cap. alma mater.par.*1. *§.*10. *num.*4. Alter. *de cenſur. diſp.*5. *cap.*1. ver. *Tertio dubitari poteſt*. Genuenſ. *in praxi, cap.*23. *nu.*2. ver. *Declara* 2. Suarez *diſp.*3. *de cenſur. ſect.*15. *in fine*. Vvlpes *in praxi cap.* 1. *num.* 24. Alphon. de Leon. *de cenſur. recollect.* 2. *num.* 245. ver. *contrarium tamen*. At quod interpoſita appellatione non poſſit deueniri ad denunciationem, tenent quamplures graues Doctores, præſertim Butr. *in dict. cap. paſtoralis*, *§. verum num.*11. citans Io. Andr. Imola *ibid. circa finem*. Alexander de Næuo, *num.*7. Lancellot. *de attentat. par.*2. *cap.*12. *limit.* 21. *num.* 14. *&* 15. Peruſ. *ibid.* Nauar. *cap. cum contingat. remed.*6 *num.*8. *de reſcriptis*. Henriquez *lib.*13. *cap.*16. *num.*2 *in Com. littera M.* Sanchez *lib.* 3. *conſil. capit. vnico dub.*33. *num.*2. Marius Antonin. *variar reſolut. lib.*1 *reſol.*112 *caſu* 74. ver. *vlterius*, teſtans, Rotam tenuiſſe, actum denunciationis eſſe attentatum interpoſita appellatione. Et ratio eſt: Quia licet appelatio non ſuſpendat ſententiam excommunicationis, eo quod habeat annexam exequutionem, vt dicitur in citato cap. *Paſtoralis*, quæ tamen ratio non ita commui calculo probatur; ſuſpendit tamen iuriſdictionem Iudicis à quo, ne poſſit ad vlteriora procedere; & ideo non poteſt in cauſa exercere vlterius actus iuriſdictionales, qualis eſt denunciatio. Et modo militat contraria ratio. Nam ideo tex. dicit, poſſe denunciari interpoſita appellatione, quia per talem denunciationem non amplius ligatur, quàm antea ligabatur; ſiquidem tunc temporis licet non denunciatus, erat tamen vitandus, & ideo ſecluſa denunciatione ligabatur etiam quò ad hoc. Modo autem poſt Extrauag. Martini V. *Ad euitanda*, non eſt citandus ante denunciationem, ſed ſolum facta denunciatione. Et licet non videatur ex hoc plus ligari, quia ratione denunciationis ſolum ligantur cœteri fideles, vt teneantur ipſum vitare, hæc tamen ligatio redundat etiam in ipſum, quia dum interdicitur cœteris communicatio cum ipſo, indirectè interdicitur etiam ipſi; ita vt non ſolum debeat abſtinere à communione cum alijs, ſicut antea tenebatur, ſed etiam non poſſit communicare cum ijs in ijs caſibus, in quibus poterat ſecluſa denunciatione. Rurſus ante denunciationem geſta per ipſum ſunt valida; ſequuta autem denunciatione ſunt inualida, & ideo non ſolum ligatur, vt non poſſit licitè agere, ſed etiam, vt non poſſit validè. Et ideo negari non poteſt, quin denunciatio ſecum trahat notabile grauamen, à quo appellari poſſit, & per appellationem ſuſpendi facultas ad inferendum.

4 Quod ſententia conditionalis excommunicationis, ſeu alterius cenſuræ, ſuſpendatur, ſi interponatur appellatio ante euentum conditionis, ſtatuitur in cap. *præterea*, 2. *de appellat.* Et ſequitur ex oppoſita ratione aſſignata in cap. *paſtoralis*, *de appellat.* ideo enim ſententia abſoluta non ſuſpenditur per appellationem, quia cenſuræ ſtatim ac feruntur, habent annexam exequutionem; & ideo, ſi non haberent, poſſent ſuſpendi. Sententia autem conditionalis non habet, quia expectat euentum conditionis. cap. *A nobis* 1. *de ſentent. excommunicat.* & ita notant Gloſ. *in cap. præterea* 2. verbo *Impedire*, *de appellat*, Panorm. *num.*7. & cœteri Doctores *ibid.* Marian. Socin. *in cap. ſacro. num.*62. *de ſent. excommunicat.* Couarru. *in cap. alma mater*, *par.*1. §. 10. *num.*6 *de ſent. excom.* Vgolin. *de cenſur. tab.*1. *cap.*13. *§.*18. *num.*10. Palud. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.*1. *artic.*4. *concluſ.*2. Nauar. *in cap. cum contingat, cauſa* 14. *nullit. num.*7. *de reſcript.* Sayr. *lib.*1. *de cenſur. cap.* 16. *num.* 24. Cornejus 3. *par. tract.* 5. *de cenſur. diſp.* 4. *dub.*2. & *diſp.*12. *dub. vn.* ver. *reducitur*. Bonac. *diſput.*1. *de cenſur. quæſt.* 2. *punct.* 2. *num.* . . . Lezana *in ſum.* verbo *appellare*, *num.*11. Sanchez *li.*3. *conſil. moral. cap. vn. dub.*32. *num.*256.

5 An autem à ſententia conditionali appellandum ſit intra decem dies, an verò ſufficiat, quod appelletur quocunque tempore ante euentum conditionis? Quod ſit appellandum intra decem dies, tradunt Alexan. de Næuo *in cap. præterea* 2. *nu.*27. *de appellat.* citans alios. Panorm. *num.*8. Tabiena ver. *appellatio*, *num.*7. At appellationem poſſe interponi quocunque tempore ante euentum conditionis, tradunt communiter Dec. *in dict. cap. præterea* 2. *nu.*9. *de appellat.* Præpoſit. *num.*14. Io. Andr. *nu.*17. Franc. *num.*9. Innocent. *num.*4. Butr. *num.*22. Henr. *nu.*2. Cardin. *in fine*. Ancharan. *num.*5. Imola *nu.*7. Hoſtienſ. & cœteri Doctores *ibid.* cum Gloſ. verbo *impedire*, Archidiacon. *in cap. biduum*, 2, *quæſt.*6. Marian. Socin. *in cap. ſacro*, *num.* 128. *de ſent. excommun.* Io. Monach. *in cap. quicunque de ſent. excommunicat. in* 6. Bald. *in l. & ſi clericus*, C. *de Epiſcop. audient.* Couarru. *in cap. alma mater*, *par.* 1. §. 10. *num.*4. Nauar. *in cap. cum contingat. cau.* 14. *nullit. num.*7.

Digitized by Google

num.7. de reſcript. Lancellot. *de attent. par.2.cap.12. limit.* 21. *num.* 35. Syluester verbo *excommunicatio vltimo, quaeſt.*1. Sayr. *lib.* 3. *conſil. cap. vn. dub.* 32. *num.*260. Deſumitur autem ex dicto cap. *praeterea* 2. *de appellat.* vbi dicitur, quod ſuſpenditur ſententia excommunicationis conditionata, ſi medio tempore intercedente inter ſententiam, & euentum conditionis, appelletur; ergo cum totum medium tempus admittat appellationem ſuſpenſiuam, poterit interponi etiam poſt decem dies. Et ratio eſt. Quia ſententia excommunicationis non incipit habere vim niſi adueniente conditione: & ideo appellatio interpoſita ante aduentum conditionis eodem modo ſe habet, ac ſi interponeretur ante ſententiam.

6 A declaratoria quoque excommunicationis appellari poteſt, nempe quando excommunicatio eſt impoſita à iure, & ſtante facto ſub excommunicatione interdicto, deueniendum eſt ad declarationem. Ita Gloſ. communiter recepta *in cap. cupientes, §. quod ſiper viginti,* verbo *priuatus, de elect. in 6* Felin. *in cap. Rodulphus, num.* 43. *de reſcript.* alios referens. Franc. *in cap. is, cui, §. ſanè num.* 1. *de ſent. excommun. in 6.* Dec. *in cap. peruenit.* 1. *de appellat.* Io. Andr. *in cap. paſtoralis, §. verum de appellat. in fine.* Imola *ibid.* Cardin. *in Clemen.* 1. *§. ſi quis, de ſequeſtr. poſſeſſ.* Duen. *reg.*42. *limit.* 8. Couarru. *in cap. alma mater, par.*1. *§.*10. *num.* 4. Nauar. *in cap. cum contingat cau.*15. *nullit. de reſcrip.* Maranta *in prac. par.*6 *tit. & quandoque appellat. num.* 180. Tabiena verbo *appellatio num.*10. Angel. *num.* 8. Syluester *quaeſt.* 5. Lancellot. *de attent. par.*2. *cap.*12. *limit.*25. *num.* 2. Auila *de cenſur. par.*2. *cap.*7. *diſp.*5. *dub.*11. *concluſ.*2. Suarez *diſp.*3. *de cenſur. ſect.*6. *num.*6. Bonac. *diſp.*1. *de cenſur. quaeſt.*2. *punct.*2. *num.*6. Sanchez *lib.*3. *conſil cap. vn. dub.*32. *num.*243. qui alios citat. Alphonſ. de Leone *de cenſur. recollect.* 2. *num.* 248. Lezana *in ſum.* verbo *appellare num.* 11. Armilla verbo *appellatio num.*10. Portel. *in dub. regular.* verbo *appellatio, num.*7. Peirin. *quaeſt.*1. *de ſubdito relig. cap.*20. ver. *Reſpondeo, à pœna legis.* Gabr. *concluſ.*3. *nu.*59. *de reg. iur.* Vulpes *in praxi cap.* 1. *num.* 25. Ricciul. *lib.*4. *de perſon. extr. Eccleſ. grem. cap.* 64. *num.* 30. Macerat. *lib.* 1. *var. reſol. cap.* 75. *num.* 51. Donat. *in praxi rer. regular. par.*2. *tract.*10. *de appellat. q.*28 *num.*3. Ratio autem eſt, quia declaratio non verſatur circa cenſuram, ſed circa crimen, cui annexa eſt cenſura, vnde cum potuerit iudex in hac declaratione aggrauare ſubditum, datur locus appellationi, quae obtinebit ſuos regulares effectus ſuſpenſionis, & deuolutionis. Et hanc ſententiam pluries ſequuta eſt Rota apud Achil. de Graſ. *deciſ.*4. *num.*7. *de ſent. excom.* Put. *deciſ.*27. *num.*5. & *deciſ.*271. *li.*3. Seraphin. *deciſ.*1296. *num.*2. Coccin. *deciſ.* 144. *in fine.*

7 Et hoc habet locum non ſolum in declaratoria cenſurae à iure, ſed etiam ab homine, nam militat eadem ratio, quia cum agatur de facto, potuit iudex inferre grauamen, & ita in ſpecie notant Ricciul. *lib.*4. *de perſon. extra Eccleſ. grem. cap.*64. *n.*31. Genuenſ. *in praxi cap.* 23. *init.* Alphon. de Leone *de cenſur. recollect.*2. *num.*648. Rota apud Achil. de Graſſis *deciſ.* 370. *alios* 4. *de ſent. excommunication. num.*7.

An ſententia declaratoria excommunicationis incurſae poſſit ſuſpendi ad tempus. Quaeſtio XIII.

SVMMARIVM.

1 *Sententia declaratoria excommunicationis ſuſpendi poteſt.*

2 *Sed non niſi ex graui cauſa.*

3 *Declarans aliquem excommunicatum, quomodo procedat.*

1 Reſp. Quod licet prima facie videatur dicendum, quòd non, ex eo, quod excommunicatio cùm ſit legitimus actus, non recipit, neque diem, neque conditionem, *argum. tex. in c. actus legitimus eodem tit. in* 6. Coeterum contrarium ſeruatur ex doctrina Imol. & Franch. *in cap. dilecti filij, de appellat.*

ADDITIO AD QVAEST. XIII.

2 Quod ſententia declaratoria excommunicationis non poſſit ſuſpendi ad tempus, tradit Maceraten. *reſolut. variar.*72. *num.*3. *lib.* 1. Verum oppoſitum praeter citatos ab Auctore tenent Genuen. *in praxi Archiepiſcop. cap.* 28. *num.* 6. Alphon. de Leone *de cenſur. recollect.*2. 675. Additionat. *ad Genuen. citat. loco num.* 8. qui monet non eſſe in praxi vſurpandum, niſi ex vrgentiſſima cauſa, quia eſt cauſa, quod paruipendatur excommunicatio. Vnde de facili non debet quis declarari excommunicatus, ſed facta declaratione debet manuteneri.

3 Ratio autem eſt. Quia declarans aliquem excommunicatum, non procedit tanquam exequutor, ſed tanquam iudex ordinarius, nam iudicat ſubditum ſuum de delicto, cui à iure impoſita eſt excommunicatio, ſeu alia cenſura, & procedit auctoritate propria; & ideo poteſt admittere exceptionem contra ſuam ſententiam, & illam ſuſpendere; vnde ſuſpenſo fundamento, nempe ſententia declaratoria de delicto, venit in conſequentiam ſuſpenſio cenſurae. Et ex his corruunt omnia, quae obijciuntur à Maceraten. loco citato, nam fundatur in eo, quod declarans aliquem excommunicatum, ſit merus exequutor.

An

An poſsit Epiſcopus abſoluere Regularem excommunicatum appellantem pendente lite, cum reincidentia? Quæſtio XIV.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt abſoluere excommunicatum ad reincidentiam.*
Abſolutio ab excommunicatione eſt actus iuriſdictionis.
2 *Abſolutio ad reincidentiam quænam ſit.*
3 *Quinam poſſint abſoluere ad reincidentiam.*
4 *Iudex Eccleſiaſticus competens abſoluere poteſt à qualibet excommunicatione, cum reincidentia, in ordine ad teſtificandum.*

1 Reſp. Affirmatiuè Couar. *in cap. alma mater de ſent. excom. §.11. à num.6.* vbi dicit, quod licet excommunicatio verè non poſſit ſuſpendi, tamen nihil impedit, quin ab ea detur abſolutio ad certum actum, vel tempus; quo finito, ille reincidit in eandem excommunicationem vt priùs, & dicitur abſolutio cum reincidentia, *facit cap. veniens il 2. in fin. de teſt. & cap. de cætero*, & ibi Abb. *num. 2. de ſent. excom.* Ratio eſt, quia abſolutio ab excommunicatione non eſt ſacramentalis, nec pertinet ad ordinem, ſed ad iuriſdictionem. Innoc. *in cap. tanta, num. 3. de exceſſ. Præ at. idem loc. cit. num.* 10. Sylueſt. in verbo *abſolutio* 1. *n.2.* Nauar. *cap. 27. num. 41.* & hoc vel quando pendente cauſæ cognitione, eſſet magnum feſtum, & ille vellet viuere more Chriſtianorum, & fidelium, vel quærere teſtes, vel ſcripturas pro ſui defenſione, *facit cap. 2. in 2. reſp. de ſent. excom. lib.* 6. & ſic vidi practicari.

ADDITIO AD QVAEST. II.

2 Abſolutio ad reincidentiam eſt illa, quæ non tollit excommunicationem, ſeu aliam cenſuram abſolute, ſed ſolum ad tempus, ſeu in ordine ad aliquem effectum. Et ideo reincidentia reducit eamdem cenſuram cum ijs qualitatibus, & ſolemnitatibus, quibus prius erat affecta, reſtituendo excommunicatum ad eumdem ſtatum, & deſumitur ex cap. *veniens 2. de teſtib.* & cap. *Apoſtolicæ de exceptionib.* & notant communiter Doctores ad eoſdem text. Couarru. *in cap. alma mater, par. 1. §. 11. numer. 6. ver. ſecundo de ſent. excommunicat.* Sayr. *lib. 2. de cenſur. cap. 16. num. 8.* Auila *par. 2. de cenſur. cap. 7. diſp. 3. dub. 14. init.* Ricciul. *lib. 4. de perſon. extr. Eccleſ. grem. cap. 66. num. 9.* Reginal. *lib. 9. praxis fori pœnit. num.* 54.

3 Quod poſſit excommunicator abſoluere cum reincidentia excommunicatum, & conſequenter pendente appellatione deuolutiua, eſt communis omnium ſententia. Non tamen poteſt Superior abſoluere quemcumque excommunicatum, ſed ſolum quando aut excommunicatio non eſt reſeruata; aut ſi ſit reſeruata, ideo à iure conceditur ſaltem in illo caſu. Vnde cum Regulares exempti non ſint ſubditi Epiſcopo, non poterit eos abſoluere ad reincidentiam, niſi in caſibus, in quibus conceditur poſſe excommunicare, iuxta ea, quæ tradunt Suarez, *diſp. 7. de cenſur. ſect. 8. num. 24.* Alterius *lib. 4. de cenſur. diſp. 10. cap. 5. ver. ſequitur ſecundo.* Alphonſus de Leone *recollect. 2. de cenſur. num.* 881.

4 Eſt tamen aduertendum, quod quilibet iudex Eccleſiaſticus poteſt abſoluere quemcunque excommunicatum ad reincidentiam in ordine ad cauſam, quæ coram ipſo agitatur; hoc enim conceditur in fauorem iudicij, vt cauſæ facilius expediantur, ita in cap. *veniens 2. de teſtibus.* & ita notant Couarr. *in cap. alma mater, par. 1. § 11. num. 6.* Suarez citans Vgolinum, *diſp. 7. de cenſur. ſect. 8. num. 10.* Alphonſ. de Leone *recollect. 2. de cenſur. num.* 881.

Si Regularis excommunicatus abſoluatur cum reincidentia, an elapſo tempore requiratur declaratoria. Quæſtio XV.

SVMMARIVM.

1 *Ad reincidentiam an ſit neceſſaria declaratoria.*
2 *Abſolutio ad reincidentiam duplex.*
Quando elapſo termino ſtatim ſuperueniat reincidentia.
3 *Reincidentia dependens à conditione non ſuperuenit ſine noua contumacia.*
4 *Quando requiritur noua contumacia ad reincidentiam, an neceſſaria noua denunciatio.*

1 Reſp. Quod verior opinio eſt, non eſſe neceſſariam declaratoriam, ſed ipſo iure reincidere; quæ opinio fundatur in doctrina Hoſtienſ. *in cap. veniens il 2. de teſtibus*, quem ſequitur Butr. & Sicul. qui vult eſſe de conſuetudine Curiæ, quod, quando quis abſoluitur ab excommunicatione ad tempus, puta, vt teſtificari poſſit, vel quid ſimile, ſtatim illis peractis reincidit in excommunicationem. Secundo, *per textum in c. eos, de ſent. excom. in 6.* vbi abſolutus ab

excom-

excommunicatione cum reincidentia, elapſo tempore, ipſo iure abſque ſententia remanet excommunicatus. Tum tertiò, quia excommunicatio, quæ profertur his verbis, niſi ſatisfaceret infra tale tempus, & illo elapſo, abſque aliqua alia monitione eo ipſo excommunicatus intelligitur, *cap. præterea, il 2. de appellat. cap. à nobis, de ſent. excom.* Butr. *in cap. 2. de teſtibus cogendis*. Et ex his non obſtant in contrarium adducta, quia procedunt in alijs diuerſis caſibus.

ADDITIO AD QVAEST. XV.

1 Abſolutio ad reincidentiam dupliciter contingere poteſt: vel ad certum tempus determinatum independenter à quacunque conditione, vt ſi quis abſoluatur ad menſem, vel in ordine ad aliquem ſpecialem actum. Vel poteſt eſſe dependens ab aliqua conditione, vt ſi abſoluatur, & ſi intra certum tempus non ſatisfaciat parti, reincidat. Tunc enim reincidentia non eſt abſoluta, ſed conditionata; & ideo non superuenit deficiente conditione, ſub qua debet ſuperuenire. Quando abſolutio ad reincidentiam ſe habet primo modo, elapſo termino ſtatim ſuperuenit excommunicatio eadem, atq; adeo cum iiſdem qualitatibus, quas prius habebat, independenter à quocunque alio. Et ita docent communiter, præſertim Laiman *lib. 1. theol. moral. trac. 5. part. 1. c. 7. n. 8.* Alter. *lib. 4. de cenſur. diſp. 10. c. 5.* ver. *Sed inſurgit.* Coninch *diſp. 14. de cenſur. n. 215.* Suarez *diſp. 7. de cenſur. ſect. 8. nu. 23.* Hurtad. *de cenſur. diſp. 14. de excommunicat. n. 9.* neque circa hoc adeſt difficultas.

3 Solum dubitatur, quando reincidentia eſt dependens à conditione. Nam quando conditio eſt adimplenda, quando primò commodè poterit abſolutus, alioquin reincidat; conueniunt omnes, quod requiratur nouum peccatum mortale, & noua contumacia, vt reincidat, atque adeo, quod cenſura non ſit ſaltem eadem numero. Ita præcipuè Coninch *de cenſur. diſp. 14. n. 215.* ver. *Secundo poteſt.* Hurtad. *diſp. item 14. de excommun. n. 10.* Suarez *diſp. 7. de cenſur. ſect. 8. n. 23.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. qu. 3. pun. 3. n. 11.* Similiter etiam, quando abſolutio eſt ad certum tempus, cum conditione, quod intra tale tempus aliquid abſolutus præſtet, alioquin reincidat, docent ſatis communiter, & forſan probabilius, quod non reincidat, ſi non præſtet, quod iniunctum eſt, quando non præſtando, non peccat mortaliter, atque adeo non eſt contumax, quia ſubintelligitur in iniunctione conditio, ſi commodè poteris. Ita Nauar. *cap. 27. Manual. nu.* 277. Henriquez *lib. 13. ſum. cap. 29. n....* Aulla *de cenſur. par. 2. c. 7. diſp. 3. dub. 14.* ver. *Petes.* citans Bannes, Cordubam, Rodriquez. Laiman *lib. 1. theol. moral. tract. 5. part. 1. c. 7. in fine.* Villalob *par. 1. ſum. tract. 16. difficul. 23, n. 6.* Coninch *diſp. 14. de cenſur. n. 216.* Alphon. de Leone *de cenſur. recollect. 2. n.* 887. Vnde neque in hoc caſu reincidentia inferet eamdem cenſuram, ſed aliam diuerſam ſaltem numero.

4 Quò ſtante videtur neceſſaria noua ſententia iudicis, & noua denunciatio, vt debeat tanquam excommunicatus citari, vt docent Laiman *lib. 1. theol. moral. tract. 5. par. 1. cap. 7. in fine.* Alphon. de Leone *recollect. 2. de cenſur. n.* 890. ver. *Sed an; in fine.* Nam cum prima excommunicatio per abſolutionem ſit ſublata, & alia ſaltem num diuerſa ſuccedat, ceſſauit etiam denunciatio tamquam affecta tali numero excommunicationi, propter quam excommunicatus fuit denunciatus, vt vitaretur; vt igitur vitetur ob nouam excommunicationem, eſt neceſſaria noua denunciatio. Et deſumitur etiam ex cap. *Quæſtioni de appellat.* ibi. *Statim erit in eamdem reducendus ſententiam.* & *cap. ad reprimen. in fine de offic. Ordinar.* ibi. *Quod ſi facere contempſerit, eum in excommunicationis ſententiam appellatione remota reducere non omittas.* Concordant Panorm. *in dict. tex.* Henr. *conſil. 37. num. 4.* Artaman. *conſil. 17.*

An Regularis petens abſolutionem ad cautelam, teneatur explicare cauſam nullitatis ſententiæ, eamque ſaltem ſemiplenè probare? Quæſtio XVI.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio ad cautelam prærequirit probationem de appellatione ex legitima cauſa, & ante ſententiam.*
Secus in foro conſcientia.
2 *Quid ſeruet praxis.*
3 *Qualis probatio requiratur de nullitate cenſuræ.*
4 *Citanda an ſit pars pro abſolutione ad cautelam.*
5 *In abſolutione ad cautelam an exigenda cautio de ſtando mandatis Eccleſiæ.*
6 *Pars an impedire poſſit abſolutionem ad cautelam.*
7 *Index an teneatur abſoluere ad cautelam.*

1 Reſp. Quòd ad obtinendam abſolutionem ad cautelam, non ſolum probare debet appellaſſe ſe ante ſententiam, ſed etiam appellationem ex cauſa legitima, & vera, interpoſitam fuiſſe: qua ſemiplenè ſaltem probata, tunc abſolutio fiat ad cautelam, cum cautione tamen de ſa-

Digitized by Google

ſatisfaciendo, ſi in proceſſu apparebit ſententiam iuſtam fuiſſe, *vt rectè Steph. Coſt. in cap. ſolet. num.*11. *de ſent. excom. lib.*6. *annotauit*, quæ omnia & ratione confirmari poſſunt: quia ſi ſimpliciter nullitate propoſita cenſuræ, abſolutio vnicuique petenti concederetur, tunc Iudex, & cenſura Eccleſiaſtica, vt plurimum illuderentur, quod fieri non debet, *c. cum inter de conſuet. & Clem.*1. *de ſent. excom.* Omnes enim cenſuris innodati, ſtatim ſententiæ nullitatem allegarent & proinde meritò, vt nullitatis cauſa, ante abſolutionem ſaltem ſemiplenè probetur, ſtatutum, vſu obtentum, & conſeruatum eſt. *vnde Innoc. in d.c. Solet.* in iudicijs non prodeſſe veritatem, affirmauit: hoc eſt enim non prodeſſe, vt ita ſit, niſi talis veritas probetur, *in c. cum ſuper, & c. ſuborta, de ſent. & re iud.* quamuis ſecus ſit in foro animæ, *vt in c. ſignificaſti, de homic. & c. tua nos, de ſponſal.* Nam eo in foro abſoluitur etiamſi veritatem probare quis nequeat, *ex Innoc. in c. ſolet in verb. contradictionis n.* 3. Coſta *ibid. n.*12. *de ſent. excom. lib.*6. & ex alijs etiam rationibus, quas affert Riccius *deciſ.*1. *Cur. Archiep. Neapolit.* 1. *parte ſol.*72.

ADDITIO AD QVAEST. XVI.

2 Quod pro abſolutione ad cautelam probari aliquo modo debeat nullitas, tradunt etiam Franc. *in cap. Solet de ſentent. excommunicat. in* 6. Felin. *in cap. Apoſtolicæ de except.* Couarruu. *in cap. Alma mater, par.*1. §.12. Genuen. *in praxi c.* 5. *n.* 6. Ricciul. *de perſon. extra Eccleſ. grem. lib.*4. *cap.*66. *n.*34. Rota *deciſ.* 4. *de ſenten. excommunicat. in noui*. Puteus *deciſ.*41. *n.*2. *lib.*1. Verum Genuenſ. *cit.* teſtatur, quod in praxi hoc non ſeruetur. Et quod in Curia abſque alia informatione impendatur abſolutio ad cautelam pro cenſuris latis extra Curiam, habetur ex Puteo cit. *deciſ.* Ricciul. *citato*. Achille de Graſſis *deciſ.*1. *de ſentent. excommun.* quia pro ipſis non viget præſumptio validitatis. De iure tamen eſſet neceſſaria aliqua probatio, ex cap. *Venerabilibus*, præſertim §. *Poteſt*, & §. *fin. de ſenten. excommunicat. in* 6. Vnde in hoc conſuetudo iuri derogauit.

3 Qualis autem debeat eſſe hæc probatio; non videntur Doctores concordare. Nam ex cap. *Venerabilibus*, §. *fin. de ſenten. excommunicat. in* 6. videtur requiri plena probatio. ibi. *Poſtquam tibi de hoc conſtiterit*; non poteſt autem conſtare, niſi per plenam probationem, vt habetur in cap. *In præſentia de probat.* & ita ſentit Couarruu. *in cap. Alma mater, par.*1. §. 12. ver. *Sanè quoties*. & proinde non ſufficere probationem per vnicum teſtem, aut iuramentum, notant Felin. *in c. Apoſtolicæ, n.*19. *de except.* Bellamera *deciſ.*91. Loquuntur tamen hi Doctores, quando appellatio eſt ab interloquutoria, ſubſequente excommunicatione appellationem. Nam quando appellatio eſt à definitiua ſententia, volunt ſufficere ſummariam probationem. Ita Doctores citati, & alij *in cap. Solet de ſent. excommunicat. in* 6. Rota *deciſ.*4. *de ſent. excom. in antiquis.* Et ſequitur etiam Ricciul. *de perſon. extra Eccleſ. grem. cap.*36. *n.*66. Genuenſ. *in praxi, cap.*5. *nu.* 6. Quare quando appellatio ſit à definitiua, ſufficiet, vel inſtrumentum denunciatiuum, vel iuramentum abſoluendi, vt notant Couarruu. & Felin. *citati*. Rota *deciſ.* 8. *de ſent. excom. in nouis*. Verum cum conſuetudo, & praxis introduxerit, quod etiam abſque informatione impendatur abſolutio, eidem praxi etiam ſtandum eſt quò ad qualitatem probationis. Circa quod eſt illud aduertendum, quod tex. requirentes probationem nullitatis; vt cap. *Solet*. & cap. *Venerabilibus de ſent. excom. in* 6. loquuntur, quando agitur de nullitate ob appellationem interpoſitam. vnde in alijs caſibus potiori ratione ſtandum erit conſuetudini.

4 An autem pro abſolutione ad cautelam ſit citanda pars. Affirmant communiter *in cap. Solet de ſenten. excommunicat. in* 6. niſi periculum eſſet in mora, & deſumitur ex dicto tex. Subdit tamen Genuenſ. *in praxi Archiepiſ. cap.* 5. *n.* 5. quod praxis Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, & fere omnium Curiarum contrarium obſeruat, & ſolum partem comparentem, & obijcientem manifeſtam offenſam, eſſe audiendam, & admittendam ad probandam dictam offenſam intra octo dies iuxta dict. cap. *Solet*. Sacra tamen Congregatio Epiſcoporum facta prius relatione cum Sanctiſſimo, ſtatuit, *die* 13. *Octobris* 1600. Quod, *Abſolutio ad cautelam nonniſi parte citata, & viſis actis, cum dubitatur de nullitate excommunicationis ab homine prolatæ, vel à iure, ſi occurrat dubium facti, vel probabile dubium iuris, concedenda erit; tuncque ad tempus breue cum reincidentia, & præſtita per excommunicatum cautione de ſtando iuri, & parendo mandatis Eccleſiæ tantum. Et ſi iuxta formam à iure præſcriptam apparebit, quem ob manifeſtam offenſam excommunicatum fuiſſe, debitam etiam ſatisfactionem præſtare; & ſi ob contumaciam manifeſtam, expenſas pariter ſatisfacere, & cauere de Iudicio ſiſti coram excommunicatore, quis tenebitur prius, quàm ad cautelam abſoluatur.* Quia tamen hoc Decretum non tollit conſuetudinem in contrarium, ideo videndum erit, an conſuetudo ſit legitima ſubſiſtat.

5 Quamuis Rota *deciſ.* 36. *in fine, de procurat. in nouiſſ.* cenſeat, quod in abſolutione ad cautelam non ſit præſtanda cautio: Communis tamen ſententia eſt, quod ſit præſtanda cautio de parendo mandatis Eccleſiæ, ſi conſtabit validam fuiſſe excommunicationem. Ita ſpecialiter Io. Andr. *in cap. Solet*, *nu.* 18. ver. *Item fieri de ſent. excommunicat. in* 6. Franc. *num.* 12. ver. *Item debet*. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcopi c.* 5. *n.*11. Ricciul. *lib.*4. *de perſon. extra Eccleſ. grem. c.*67. *n.* 44. ver. *Prior opinio*. Rota *deciſ.*2. *de ſenten. excommunicat. in nouis*. & Doctores *in cap. fin. de reſtit. ſpoliat.* & deſumitur ex cap. *Ex parte de verbor. ſignificat.* & cap. *Cum contingat de offic. deleg.* & ex cap. *Venerabili*, §. *Sed ſi ex cauſa*. & §. *fin. de offic. Ordinar.* quatenus decernunt, quod impendatur abſolutio

ſecun-

ſecundum formam Eccleſiæ. Forma autem Eccleſiæ eſt, quod exhibeatur cautio ſaltem iuratoria, de parendo mandatis Eccleſiæ, ſatisfaciendo parti &c. cap. *Ex tenore*, & *cap. Cum deſideres de ſentent. excommunicat.*

6 An vero pars opponere poſſit contra abſolutionem ad cautelam, & eam impedire. Reſp. Solum poſſe impedire in caſu manifeſtæ offenſæ, quam tenetur probare intra ſpacium octo dierum. Ita deſumitur ex cap. *Solet*, & *cap. Venerabili*, §. *Porrò de ſent. excommunicat. in 6.* & *cap. Ex parte de verbor. ſignificat.* vbi Doctores. Vnde non ſolum erit probanda offenſa, ſed etiam, quod ſit manifeſta, vt notant Felin. *in cap. Apoſtolicæ.* ver. *Dicitur etiam de except.* Feder. de Senis *conſil.* 198. *n.* 2. Geminian. *in cap. Solet, n.* 14. *de ſent. excommunicat. in 6.* Coſta *num.* 14. Couarruu. *in cap. Alma mater par.* 1. §. 12. *n.* 8. Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 22. §. 1. *nu.* 13. Sayr. *lib.* 2. *de cenſur. c.* 17. *n.* 9. Rota *deciſ.* 6. *de except. in nouiſſ.* & proinde quod ſit talis, quod nulla poſſit tergiuerſatione celari, iuxta tradita per Gloſ. *in dict. cap. Solet*, verbo *Manifeſta*. Geminian. *ibid. n.* 12. per tex. cap. *Cum olim de verbor. ſignificat.*

7 Quod autem iudex non teneatur abſoluere ad cautelam, ſed poſſit denegare abſolutionem, tradunt Innocent. *in cap. Solet, num.* 7. *de ſent. excommunicat. in 6.* Fran. & Geminian. *ibid.* §. *In ſecunda.* Ancharan. *num.* 2. Coſta *nu.* 56. Io. Andr. *ibid.* Dominic. & alij. *ibid.* Genuen. *in praxi Neapol. c.* 5. *num.* 7. Fundantur in eo, quod in cap. *Venerabilibus*, §. *Sed ſi ex cauſa.* & §. *poteſt.* & §. *fin. de ſent. excommunicat. in 6.* adhibentur verba poteſtatiua, non præceptiua. Verum hoc non iuuat, quia ibi Pontifex declarat caſus, ad quos ſe extendit facultas abſoluendi ad cautelam, & dicit, quod in tali, & tali caſu poteſt habere locum talis abſolutio, vnde verba poteſtatiua ſignificant poteſtatem paſſiuam caſus, per quam poteſt habere locum abſolutio, non autem poteſtatem facultatiuam iudicis. Et ideo teneri iudicem abſoluere, quando concurrunt neceſſariæ conditiones, tradunt Vgolin. *de cenſur. tab.* 1. *c.* 22. §. 1. *nu.* 15. citans antiquum Gloſſatorē Bernar. Ricciul. *de perſon. extra Eccleſ. grem. c.* 66. *n.* 18. Quia in dicto cap. *Solet*. vbi quærenti, an petenti abſolutionem ad cautelam debeat ſine contradictionis obſtaculo impendi; Reſpondetur, quod petenti abſolutio non negetur. Si ergo de iure non eſt neganda, non relinquitur in iudicis arbitrio.

An Regularis excommunicatus poſſit abſolui per Procuratorem ab excommunicatione. Quæſt. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non regulariter, ſed ex iuſta cauſa poteſt per Procuratorem abſolui.*
2 *Requiritur ſpeciale mandatum.*
3 *Circa abſolutionem à cenſuris in abſentia nihil eſt innouatum.*
4 *Ante Decretum Clement. VIII. an licuerit confiteri abſenti.*

1 Reſp. Ex Innoc. *in c. cum conſideres, de ſent. excom.* Quòd non, & hoc regulariter, quia requiritur præſentia perſonæ, & ſolemnitas; ſi tamen iuſta cauſa ſubeſſet, poſſet per Procuratorem abſolutio præſtari; *Argum. c. quanto* 2. *q.* 5. Paul. Rom. *tract. de penſ. c.* 8. *n.* 28. & 29. Caiet. *in ſum. in ver. excommunicatio, cap.* 69. & Nauar. *c.* 29. *n.* 46. Sylu. *verb. abſolutio* 3. *n.* 9. *verb. quintum*, quòd non ſolum per Procuratorem, ſed per literas, & non ſolum per literas, & Procuratorem, ſed etiam in abſentia, quoad forum animæ olim id licitum fuit: verum nullo modo iam licet poſt Decretum Sacroſanctæ Congregat. S. Officij tempore Clem. VIII. factum. Zerol. *in prax. Epiſc. par.* 2. *in verb. abſolutio, fol.* 15.

ADDITIO AD QVAEST. XVII.

2 Circa abſolutionem ab excommunicatione per procuratorem obtinenda, eſt aduertendum: quod licet mandatum generale, vel à iure ſufficiat, vt poſſit procurator petere, vt excommunicatio declaretur nulla, vt tradit Franc. cum Speculat. *in c. Solet, n.* 5. *de ſent. excommunicat. in 6.* Quando tamen petitur abſolutio ad cautelam, non ſufficit mãdatum generale, aut à iure præſumptum, quale præſumitur in Superiore pro ſubditis, in canonico pro alio canonico; ſed requiritur ſpeciale mandatum. vt tradunt Felin. *in cap. Apoſtolicæ*, *n.* 19. ver. *Dicit etiam, de except.* Ricciul. *lib.* 4. *de perſon. extra Eccleſ. grem. c.* 67. *n.* 41. Alphon. de Leone *de cenſur. reſol.* 5. *n.* 707. Rota *deciſ.* 13. *de ſent. excom. in antiquis.*

3 Quod ſpectat ad illa verba Auctoris. *Non ſolum per Procuratorem, ſed per literas; & non ſolum per litteras, & Procuratorem, ſed etiam in abſentia quò ad forum animæ olim id licitum fuit; verum nullo modo iam licet poſt Decretum Sacroſanctæ Congregat. S. Officij tempore Clementis VIII. factum.* Eſt aduertendum, quod dictum Decretum non eſt circa cenſuras, ſed circa peccata in ordine ad ſacramentalem confeſſionem, vt conſtat ex illis verbis Decreti. *Hanc propoſitionem, ſcilicet licere per litteras, ſeu internuncium confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minus vti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnauit, ac prohibuit, præcipitque ne deinceps iſta propoſitio publicis, priuatiſque lectionibus,*

nibus, concionibus, & congreſſibus doceatur, neuè vnquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur. Ex quibus manifeſtè patet, loqui tantum de peccatis, non de cenſuris, quæ licet impoſitæ pro peccatis, cum tamen tolli poſſint ſine peccatis, non eſt de ipſis eadem ratio.

4 Rurſus cum dicta propoſitio declaretur falſa, & in nullo vnquam caſu probabilis, ſequitur, quod ex ſui natura, ſecluſa quacunque prohibitione, non ſit vera: quia ſi ex ſui natura eſſet vera, non poſſet prohiberi vt falſa: neq; enim prohibitio tanquam externa propoſitionibus, immutat earumdem naturam. Ex hoc autem ſequitur, quod neque ante dictum Decretum licita fuerit confeſſio, aut abſolutio inter abſentes. Et ideo ſi Auctor intelligit ſolum de cenſuris, ſi abſolutio fuit licita inter abſentes ante dictum Decretum, modo etiam erit licita, cum nihil per ipſum, quò ad hoc ſit innouatum. Si de peccatis, antea quoque abſolutio impenſa abſenti erat illicita.

Si Religioſus habens decem cenſuras Eccleſiaſticas, vel totidem irregularitates, facit ſe abſoluere, vel diſpenſare ab octo, vel nouem ſolum, & poſtea recordatur fuiſſe decem, an teneatur adire Superiorem pro abſolutione, vel diſpenſatione reliquarum duarum. Quæſtio XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio determinata à determinatis cenſuris non ſe extendit ad alias.*

Abſolutio à determinata cenſura, & quibuſcunque alijs ſe extendit etiam ad oblitas.

2 *Quid requiratur, vt abſolutio ſe extendat ad omnes cenſuras.*

3 *Quid, ſi quis neſciens cenſuras generaliter abſoluat abſque cauſæ cognitione.*

1 Reſp. Primò, quòd ſi ſolum ſe fecit abſoluere ab illis octo, vel nouem ſignanter, tenetur adire Superiorem pro abſolutione, vel diſpenſatione reliquarum. Dico ſecundò, ſi ſe fecit abſoluere ab illis octo, vel nouem ſignanter, & alijs quibuſcunque, quas fortè haberet, vel dubitaret, ad cautelam, quòd tunc non tenetur, nec adire Superiorem, neq; procurare aliam abſolutionem. Ratio eſt, quia in illa generali abſolutione comprehenduntur reliqua. *Gloſſ. in Clement. 2. in verb. expreſſa, de prabend.* Gomez *queſt. 2. de trien. poſſeſſ.* Gloſſ. *in Clement. 2. ver. quodcunque de vit. & honeſt. Cler.* cum alijs vulgatis. Vide pro materia peculiari, Sylueſt. ver. *confeſſio primò, §. quartò. Angelum cap. confeſſio primò, n. 14.* Nauar. *conſ. 13. de pœn. & remiſſ. loc. cit.* Couar. *pract. q. cap. 25. n. 3. concl. 3.*

ADDITIO AD QVAEST. XVIII.

2 Vt abſolutio ſe extendat ad omnes cenſuras requiritur in abſoluente notitia earumdem, & facultas abſoluendi: nam ſi deficiat notitia, deficit etiam voluntas, quia non fertur in incognitum: præſertim, quia abſolutio à cenſuris debet fieri cum cauſæ cognitione. Ita Reginal. *lib. 9. praxis fori pœnit. cap. 78.* ver. *Tertio.* Auila *de cenſur. par. 2. c. 7. diſp. 2. dub. 3.* ver. *Tertia concluſio.* Alterius *lib. 4. de cenſur. diſp. 5. cap. 4.* ver. *Quod ſi petitio.* Laiman *lib. 1. theol. moral. tract. 5. par. 3. c. 6. in fine.* Alphonſ. de Leone *de cenſur. reſol. 5. n. 522.*

3 Sed quid, ſi quis neſciens cenſuras generaliter abſoluat abſque cauſæ cognitione? Reſp. Innodatum remanere abſolutum ab omnibus, à quibus abſoluens poteſt abſoluere: ſecus autem ab alijs. Ita Doctores citati *num. præcedenti.* Vnde ſi haberet facultatem abſoluendi à cenſuris reſeruatis Summo Pontifice, remaneret abſolutus, etiam ſi non expreſſiſſet, & poſtea à peccatis poſſet abſolui à quocunque alio ſacerdote. Ita ſpecialiter Laiman *num. præced. cit.* quod tamen apud me non caret difficultate: quia Summus Pontifex concedens talem facultatem, concedit exercendam ſecundum formam, & modum conſuetum, atque adeo cum impoſitione ſatiſfactionis, & coactione de obtemperando mandatis Eccleſiæ. Et ille, qui vtitur tali facultate, intendit vti modo ſibi præſcripto ſiue expreſsè, ſiue tacitè, & ideo non intendit abſoluere per hãc generalem abſolutionem, niſi prudenti modo, & quò ad illas cenſuras, quæ non indigent cauſæ cognitione, nec exigunt impoſitionem ſatiſfactionis. Vel ad ſummum intendit tantum tollere ligamen cenſuræ, non autem obligationem comparendi, vel rurſus coram ſe, vel coram alio, qui poſſit abſoluere, ad recipienda mandata: nam ita eſt explicanda eius intentio, vt prudens ſit, & rationabilis.

An Regularis, vel quiuis alius inſordeſcens per annum in excommunicatione, debeat priùs moneri, vt puniatur pœnis inſordeſcentis: Quæſtio XIX.

SVMMARIVM.

1 *Inſordeſcens per annum in excommunicatione non punitur pœnis inſordeſcentiæ, niſi prius moneatur.*

2 *Pœna inſordeſcentium requirunt declaratoriam.*

3 *Cenſetur fateri crimen.*

Non eſt opus pro declaratoria alia citatione.

4 *Poſt annum non auditur in ordine ad recuperandum beneficium.*

Admittitur ad iuſtificandam innocentiam.

Confeſſio ficta à iure admittit probationem in contrarium.

5 *Inſordeſcentia in excommunicatione ob cauſam ciuilem, non trahit ſecum pœnam, &c.*

1 Reſp. Quòd ſic, *per tex. in c. grauis de pœnis*. Vbi Papa mandat moneri Comitem, qui per duos annos in excommunicatione perſtiterat, vt clarè colligitur ex littera illius tex. iuncto caſu poſito per Abb. vbi ſaltem debuerat procedere aliqua monitio poſt excommunicationem, & maiorem partem anni. Idem expreſsè videtur probari *in Conc. Trid. in cap. 3. ſeſſ.25.* quod innouat *c. grauem*, dum dicit: Excommunicatus quicunque, ſi poſt legitimas monitiones non reſipuerit. Vnde requirit monitiones poſt excommunicationem ad reſipiſcendum, *iuxta d. c. grauem*, & littera videtur clara, aliàs dixiſſet, ſi poſt legitimas monitiones excommunicatus reſipuerit. Sed Concilium requirit monitiones ad reſipiſcendum, & præſupponit excommunicationem fuiſſe legitimam. Nec mirum, id enim operantur verba Matris Eccleſiæ, dulcedine referta, *Extrauag. vnica de ſent. excom.*

ADDITIO AD QVAEST. XIX.

1 Pœnæ contra inſordeſcentes non habent locum, quamuis à iure inductæ, vt ſunt priuationes, nempe à beneficijs &c. niſi ſequuta declaratoria. cap. *Cum ſecundum leges de hæret. in 6.* vbi Doctores. Felln. *in cap. Rodulphus. ver. Sed declaratoria de reſcriptis*. Bellamera *deciſ.677. n.5.* ver. *Nec obſtat*. Rebuf. *in cap. Poſtulaſtis, nu.259. de cler. excommunic.* Ricciul. *de perſon. extra Eccleſ. grem. lib.4. cap.8. n.12.* Quia licet pœna priuationis, quando eſt inducta ipſo facto, locum habeat ante declarationem; attamen requiritur declaratoria, vt in foro externo exequutioni mandetur.

3 Et quia, dum per annum obduratur in excommunicatione, iuris præſumptione cenſetur confiteri crimen, ob quod fuit excommunicatus. cap. *Decernimus*. ver. *Manifeſtum 3. quæſt.9.* & cap. *Cum contumacia de hæret. in 6.* & notant Gloſ. *in cap. Contingit*. verbo *Non poteſt, de dolo, & contum*. Speculator *Tit. de accuſat. §. Sequitur, init.* Abbas *in cap.1. n.29. & 27. de iudic.* Ripa *n.78.* teſtans de communi. Alexan. de Neuo, *num. 60. init.* Couarruu. *in cap. Alma mater, par.1. §.7. n.* 10. ideo vt veniatur ad declaratoriam, non eſt neceſſaria alia citatio, vt notat Mareſcot *lib.2. Variar. reſol. cap.3. num. 61.* & dixit Rota *in Oſcenſ. Archidiacon.* 10. *Iun.* 1602. *coram Lancellotto*. Hoc tamen non habet locum, quando agitur de inſordeſcentia in ordine ad ſuſpicionem de hæreſi; nam tunc inſordeſcens ſolet tranſacto anno citari ad ſe purgandum, iuxta cap. *Cum contumacia de hæret. in 6.* & notat Seraphin, *deciſ.1285. n.3.*

4 Et quamuis inſordeſcens veniens poſt annum ad recuperandum beneficium non audiatur, vt tradunt Abbas *in cap. Bona, num. 7. de ætat. & qualit.* Butr. *n.11.* Innocent. *n.2.* & communiter. Attamen admittitur ad iuſtificandam ſuam innocentiam, vt tradunt Io. Andr. *in cap. Excommunicamus, §. Qui autem de hæret.* Hoſtien. *ibid.* Ripa *in cap. 1. n. 77.* ver. *Tertiò reſtringe, de iudic.* Lopez ad Diaz *c. 116. prax. crim. n.12.* ver. *Imo &c.* Menoch. *de arbitrar. caſu 416. n.38.* per *l.2. C. de requir. reis*. Quia probatio innocentiæ nunquam excluditur, cum ſit de iure naturali, quam ideo nemo poteſt prodigere. Nec obſtat cap. *Rurſus* 11. *quæſt.3.* ibi. *Si verò intra annum cauſam ſuam purgare contempſerint, nulla earum vox poſtea penitus audiatur*. Loquitur enim de clericis ob crimen aliquod excommunicatis. Nam vt ibi notat Gloſ. prohibentur audire in ordine ad oſtendendam innocentiam; quia cum ſolum fictione iuris habeantur pro confeſſis, *ſolum* prohibentur audiri in ordine ad tollendos effectus iuris, non autem in ordine ad effectus iuris naturalis: quia licet ius humanum poſſit habere aliquem pro criminoſo, non tamen poteſt facere, quod ſit, cum fictio non poſſit immutare rerum veritatem; & ideo nec poteſt facere, quod non oſtendatur veritas. Et proinde ficta confeſſio admittit probationem in contrarium, vt notant Bald. *in l. Error. numer.14. C. de iur. & fac. ignoran.* Neuizan. *conſil. 60. num. 2.*

5 Eſt tamen aduertendum, quod ſi inſordeſcentia ſit in excommunicatione lata ob cauſam ciuilem, tunc non habet locum pœna priuationis, quia diſpoſitio iuris cap. *Rurſus*, & cap. *Quicunque* 11. *q.* 3. procedit ſolum de excommunicatis ex cauſa tantum criminali, vt notant Gloſ. *in cap. Contingit*. verbo

Non

Non poteſt de dolo , & contumac. Abbas *n.* 7. Butr. *n.*10. ver. *Nota magnam* , Ripa *n.*77.Barbat. *n.*174. ver. *Ex his* . Rebuf. *in c. Poſtulaſtis, n.*242. *de cler. excom.* Ricciul. *de perſon. extra Eccleſ. grem.lib.*4 *c.* 7. *n* 14.

Si Regularis ſit excommunicatus à iure , poteſtnè Epiſcopus mandare ipſum denunciari publicè, vt euitetur ? Quæſtio XX.

S V M M A R I V M:

1 *Epiſcopus poteſt mandare , religioſum excommunicatum à iure denunciari .*
2 *Oppoſitum eſt tenendum ob defectum iuriſdictionis .*
3 *Epiſcopus an poſſit inſtare pro denunciatione in caſibus, in quibus poteſt inſtare pro punitione .*
4 *An poſſit declarare excommunicatum religioſum, qui notoriè percuſſit Clericum .*

1 Reſp. Quòd ſic . Ioan. Andr. *in cap.*1. *n.*1. *de priuileg.in* 6. Gemin. *ibi col.* 3. *verſ. quid ſi exemptus,* Ioannes de Imola in Clem. *n.*17. *de ſequeſtr. poſſ. & fruct.*

ADDITIO AD QVAEST. XX.

2 De hac materia dictum eſt ſupra ad *quæſt.* 7. Et ex ibi dictis oppoſitum eſt tenendum,ſi loquamur de auctoritariuo mandato . ſiquidem cum non habeat iuriſdictionem ſupra exemptos, non poteſt aliquid circa ipſos exercere, quod ſapiat iuriſdictionem iuxta Doctóres *ibi* allegatos .

3 Si verò loquamur de inſtantia apud Prælatos regulares, quod excommunicatus à iure ab ipſis denuncietur vitandus , & ſimus in caſibus , in quibus iuxta Concil. Trident. *cap.* 14. *de Regular. ſeſſ.* 25. poteſt Epiſcopus inſtare apud ſuperiores Regulares, quod ſubditus, qui deliquit , puniatur , & præfigere tempus ad puniendum : & tunc videtur affirmandũ, quia ſumus in caſu ex conceſſis per Concilium . Vnde ſi denũciatio ſit neceſſaria ad punitionem delicti, videtur Epiſcopus poſſe pro ipſa inſtare , vt ſatisfaciat diſpoſitioni Concilij , iuxta ea, quæ tradit Nouar. *in ſum. Bullar. tit. de regular. delinquen. n.* 24. Sed oppoſitum eſt tenendum, quia iuxta diſpoſitionem Concilij,ſolum poteſt inſtare Epiſcopus pro punitione , non autem pertinet ad ipſum determinare qualitatem pœnæ,& modum punitionis; ſed ad Prælatum regularem , qui poſtea tenetur monere Epiſcopum de punitione ſequuta, & tunc ad ſummum , ſi non videat condignè punitum , poterit de nouo inſtare pro condigna punitione, vt ſi non ſequatur , ſubintret ipſe ad condignè puniendum : iuxta ea , quæ tradit Donat. *in praxi rer. Regular. par.* 1. *tract.*13. *de exemp. Regular. quæſt.* 61. Bordon. *in conſil. Regular. reſol.* 28. *n.* 60. Quod autem ob excommunicationem contractam ſit denunciandum , vel non, non pertinet ad Epiſcopos iudicare , ſed ad ſuperiores regulares .

4 Ex quibus deducitur,quod ſi contingat Regularem notoriè percutere clericum , non poteſt Epiſcopum ipſum declarare excommunicatum , vt obſeruant Bordon. *in conſil. Regular. reſol.* 28. *nu.* 60. Ceſpedes *de exemp: Regul. c.*19. *dub.*305. *n.* 6. quia in his delictis notorijs non competit Epiſcopo aliud ius, quàm inſtandi apud Prælatos Regulares pro punitione, iuxta *c.*10. *de regular. ſeſſ.* 25. Concil. Trident. & ſubintrandi ad puniendum, ſi Regulares negligant punire .

An Regularis percutiens Clericum debeat abſolui à ſuo Superiore Regulari, vel ab Epiſcopo Clerici percuſſi ? Quæſtio XXI.

S V M M A R I V M.

1 *Religioſus percuſſor Clerici abſoluitur ab Epiſcopo .*
2 *Licet poſſit abſolui , non tamen neceſſariò abſoluitur .*
3 *Prælati Regulares abſoluere poſſunt ſuos ſubditos ob enormem percuſſionem, & diſpenſare in irregularitate &c.*
Prælati Regulares poſſunt eligere confeſſarium, à quo abſoluantur ob enormem percuſſionem Clerici &c.
4 *Per quem reſtituantur ad dignitates , & officia &c.*
Reſtitutio in priſtinum ſtatum quid dicat .

1 Reſpond. Ab Epiſcopo Clerici percuſſi , *cap. Religioſo , de ſententia excommunicationis in* 6.

ADDITIO AD QVAEST. XXI.

2 Licet religioſus percutiens Clericum poſſit abſolui ab Epiſcopo, non tamen de neceſſitate ab ipſo abſoluitur . nam in citato tex. ab Auctore cap. *Religioſo de ſentent. excommunicat. in* 6. ſolum conceditur

ceditur facultas abſoluendi, non autem imponitur religioſo neceſsitas petendi ab ipſo abſolutionem, vt conſtat ex verbis tex. *Ne hoc prætextu habeat materiam euagandi, poterit ab Epiſcopo eo caſu abſolutionis beneficium exhiberi, quo ſæculari Clerico poſſet, ſi alium Clericum percuſſiſſet.* Et ita notant communiter Doctores. Et colligitur ex dicto textu, quod non eſt neceſſaria licentia Prælati Regularis, vt Epiſcopus abſoluat Religioſum Clerici percuſſorē, quia, cum habeat iuriſdictionem à Summo Pontifice, non indiget alterius licentia, vt illam exerceat, nec per priuilegia regularium derogatur tali facultati, vt notat etiam Ceſpedes *de exempt. regular. capit. 19. dub. 305. num. 2.*

3 Hodie tamen Regulares habent priuilegium abſoluendi ſuos ſubditos à violenta manuum iniectione in clericos etiam cum percuſſione enormi, & effuſione ſanguinis. Ita conceſſit Bonifacius IX. Ordini Prædicatorum, vt in *Compend. priuileg. Mendicant.* Tit. *Abſolutio ordinaria quò ad Fratres §. 31* & à Conſecto *Conſtit. 1. eiuſdem Pontificis,* vbi ita habetur. *Quodque Magiſter, & Priores prædicti, aut eorum Vicarij, eos ſubditos fratres, vel ſorores, qui forſan in quoſcumque Fratres dicti Ordinis excommunicationis, aut alias ſententias, ſiue pœnas, ſine ſcriptis, aut aliàs minus legitimè promulgauerint, vel manus violentas in Confratres, vel alios quoſcunque Clericos, etiam vſque ad ſanguinis effuſionem, & enormem læſionem iniecerint, eoſdem Fratres à prædictis, & alijs excommunicationum ſententijs, atque pœnis, quas propterea incurrerint, (dummodo læſio huiuſmodi adeo enormis non exiſtat, quod propterea foret meritò Sedes prædicta conſulenda) quoties expedierit abſoluere & cum eis ſuper irregularitate, ſi quam huiuſmodi ſententijs ligati celebrando diuina, vel immiſcendo ſe illis, (non tamen in contemptum clauium) aut aliàs præmiſſorum occaſione qualitercunque contraxerint, diſpenſare, eoſq; quo ad hoc in ſtatum priſtinum reſtituere. Et quod Confeſſor, quem dictus Magiſter, & quilibet Priorum, & Vicariorum prædictorum pro tempore duxerint eligendum, eoſdem Magiſtrum, Priores, & Vicarios, ſi forſan præmiſſorum occaſione, vel alias qualitercunque excommunicationem, aut alias ſententias, & irregularitatem huiuſmodi (quod abſit) incurrerent, abſoluere, & cum eis diſpenſare, & in ſtatum priſtinum, vt præfertur, reſtituere.* Quod ſanè priuilegium ſuperat facultatem Epiſcoporum.

4 In quo priuilegio cum concedatur reſtitutio in ſtatum priſtinum, ſequitur, quod ſi dicti Superiores ratione excommunicationis priuarentur de facto ſua dignitate, & officio, poſſent per Confeſſarium electum ad ipſa reſtitui, ſiquidem conceditur poſſe reſtituere in priſtinum ſtatum. Neque enim quis reſtituitur in priſtinum ſtatum, niſi recipiat omnia, quæ antea habuerat, ita vt reſtitutio ſit plena. Cap. *venerabilis, de offic. deleg.* vbi Abbas & *l. cum indulgentia,* & *l. fin. C. de ſent. paſ. & reſt.* & notant Bart. *in l. quod ſi minor, §. reſtitutio, ff. de minor.* Aret. *§. rurſus,* ver. *quarto.* Inſtit. *de act.* Pariſ. *conſil. 96. num. 112. lib. 1.* Menoch. *de recuperan. poſſ. ff. in prælud. num. 4.* Socin. ſen. *conſil. 262. lib. 2.*

An Laicus percutiens Religioſum debeat abſolui ab Epiſcopo ſuo Ordinario, vel à Superiore percuſſi. Quæſtio XXII.

SVMMARIVM.

1 *Laicus percutiens religioſum an abſoluendus à Superiore percuſſi.*

2 *Monachi ſe inuicem percutientes ſi ſint diuerſæ religionis, à quibus abſoluantur.*

3 *Laicus percutiens religioſum an poſſit abſolui ab eius Prælato regulari in foro externo.*

Quid in foro conſcientiæ.

1 Reſp. abſolutionem Laici ſpectare ad ſuum Ordinarium, non autem ad Superiorem Monachi percuſſi, *ex text. in c. quoniam, de vita, & honeſt. Cler.* vbi Clerici communiter viuentes, & ſub vno tecto dormientes, ab Epiſcopo abſolui poſſunt. & his accedit etiam *tex. in c. Religioſo, de ſententia excom.* vbi Regularis percutiens Clericum ſecularem, abſolui debet ab Epiſcopo Clerici percuſſi. & facit etiam *tex. in c. de Monialibus, eod. tit. de ſent. excom.* vbi Moniales ſe ad inuicem percutientes abſolui debent ab Epiſcopo. Neque obſtat, quòd in contrarium adduci poſsit. Primò quia, cum iuriſdictio Superioris Regularis ſit offenſa, potius videtur ad ipſum, quam ad Ordinarium Epiſcopum abſolutionem ſpectare, ratione offenſæ iuriſdictionis, quo caſu offendentes, ſubditi efficiuntur. Triuiſ. *deciſ. 8. p. 3.* & Dominus de Franchis *deciſ. 147.*

2 Neque obſtat, quòd Monachi ſe ad inuicem percutientes abſolui debeant ab eorum Superioribus; quia omnia ſupradicta contraria procedunt, vbi percuſſio contingit inter Regulares; non autem quando vnus ipſorum eſſet laicus; & ita videntur procedere omnes textus ſupra allegati, vt tenet etiam Riccius, *in praxi rerum fori Eccleſiaſtici deciſ. 465. n. 6.*

AD-

ADDITIO AD QVAEST. XXII.

3 Reſolutio Auctoris intelligi debet de neceſſitate, ſcilicet, quod non teneatur petere abſolutionem à Prælato Regulari, quamuis tamen iuxta communem regulam de abſolutione ab excommunicatione, non poſſit abſolui, niſi parti læſe ſatisfaciat. Et in foro externo non poterit abſolui à Prælato regulari cum non habeat iuriſdictionem in tali foro ſuper ipſum, & in hoc ſenſu habet locum, quod dicit Bordon. *in conſil. regular. reſolut. 28. n. 59.* negans, poſſe abſolui, Quamquam ſi delinqueret intra Monaſterium, videtur effici ſubditus ratione delicti. In foro tamen conſcientiæ poterit abſoluere ab excommunicatione, quando percuſſio non eſt in terminis reſeruatæ Summo Pontifici. Quia cum Regulares poſſent abſoluere à caſibus reſeruatis Summo Pontifici, & poſt Decretum Clementis VIII. habeant eamdem facultatem, præterquam in caſibus Bullæ Cœnæ, & in illis quinque enumeratis in dicto Decreto, quorum vnus eſt violenta manuum iniectio in Clericum, quando poteſt Epiſcopus abſoluere, quia caſus non eſt in terminis reſeruationis Summo Pontifici, poterunt etiam Regulares. Cum caſus non ſit ex reſeruatis Summo Pontifici, nec ex ijs, quos ſibi Epiſcopus reſeruat, ſed è reſeruatis à iure, iuxta ea, quæ tradunt Homob. *de caſibus reſeruat. cap. 1. §. 1. in fine*, Sanchez *lib. 4 ſum. cap. 54. num. 27.* Ludouic. à S. Io. *par. 1. ſum. quæſt. 9. de ſacram. pœnit. art. 4. dub. 3. in append.* Diana *par. 3. tract. 2. reſol. 13. ver. Nota quarto.* Auerſa *de ſacram. pœnit. quæſt. 17. ſect. 6.* Pellizar. *tom. 2. manual. tract. 8. cap. 6. ſect. 2. ſubſect. 2. num. 68.*

An interdicto Clero cenſeantur interdicti Regulares etiam Conuerſi? Quæſtio XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Interdicto clero, interdicti ſunt etiam Religioſi.*
2 *Duplex communitas fidelium, Cleri, & Populi.*
3 *Interdicto Clero non interdicuntur religioſi.*
4 *Cleri appellatione quando non veniant regulares.*

1 Reſp. Quod ſic, Calder. *in cap. vlt. de exceſſ. Prælat.* Couar. *in cap. Alma Mater, 2. part. §. 1. num. 8. verſ. 5.*

ADDITIO AD QVAEST. XXIII.

2 Hanc eamdem ſententiam tradunt etiam D. Antonin. *3. par. tit. 27. de interd. cap. 3.* Nauar. *in Manuali cap. 27. num. 167.* Martin. Ledeſ. *2. par. 4. quæſt. 26. ar. 2. tract. de interdict. ver. tertio, eſt conſiderandum*, Philiar. *de offic. ſacer. par. 1. lib. 4. cap. 3.* Viual. *in candel. tit. de interdict. num. 159.* Zerola *in praxi par. 2.* verbo *Interdictum in fine*. Medices *par. 2. ſum. tit. 9. quæſt. 5*, Tolet. *lib. 1. ſum. cap. 18.* Suarez *diſp. 21. de cenſur. ſect. 2. num. 13.* Qui in eo fundantur, quod tota communitas fidelium diuiditur in laicos, ſeu populum, & Clerum. cap. *ſi ſententia, de ſentent. excommunicat. in 6.* vbi, quod interdicto populo non interdicitur Clerus, & econtra Clero interdicto non interdicitur populus; vnde cum religioſi non comprehendantur ſub nomine populi, comprehendentur ſub nomine Cleri.

3 Alij tamen tenent, quod interdicto Clero non interdicuntur religioſi. Ita Syluester verbo, *interdictum 2. num. 17.* Angelus verbo *interdictum 1. num. 9.* Tabiena *ibid.* Henriquez *lib. 13. ſum. cap. 42 §. 3.* Maiol. *de irregular. lib. 3. cap. 20. num. 3.* Vgolin. *tab. 5. de cenſur. §. 5. num. 3.* Sayr. *de cenſur. lib. 5. cap. 4. num. 29.* Alter. *de cenſur. diſp. 1. de inter. cap. 5 dub. 6.* Filliuc. *tract. 18. num. 14.* Coninch *diſp. 17. de cenſuris, num. 8.* Bonac. *tract. de cenſur. diſp. 5. de interdict. pun. 1. num. 14.* Et fundantur in eo, quod religioſi in pœnis, & odioſis non veniunt appellatione Clericorum.

4 Et etiam ex eod. cap. *ſi ſententia, de ſentent. excommunicat. in 6.* Tunc nomine Cleri veniunt etiam religioſi, quando Clerus ſumitur, vt à laicis contradiſtinctus, atque adeo largè, prout comprehendit omnes perſonas Eccleſiaſticas. Quando vero Clerus ſumitur non relatiuè ad laicos, neque vt dicit communitatem ab ipſis diſtinctam, ſed ſecundum ſe; tunc importat ſpecialem communitatem Eccleſiaſticam contradiſtinctam à clauſtralibus, & tunc nomine Cleri non veniunt religioſi ne dum in odioſis, & pœnalibus, ſed neq; in ijs, quæ Cleri propria ſunt; ſed tantum in ijs, quæ pertinent ad latam ſignificationem Cleri, iuxta ea, quæ tradunt Caſtrenſ. *conſil. 337. lib. 1.* Tuſch. *littera C. concluſio. 377. num. 2. & 3.* Mar. Antonin. *lib. 1. variar. reſol. caſu 50. ver. ſecundo reſol. vlt.* Econtra verò in materia ſtricta, & odioſa non veniunt Regulares appellatione Cleri. *l. generaliter, C. de Epiſcop. & Cler.* & cap. *generaliter 16. quæſt. 1.* & notant Felin. *in cap. licet num. 8. de offic. Ordin.* Abbas *in cap. 1 num. 7. ne Cler. vel Monachi*. Roman. *conſil. 259.* Bellet. *par. 1. diſquiſit. Cler.* Tit. *de diſciplin. cler. §. 2. num. 26.*

Regulares iuriſdictionem ſpiritualem, vel temporalem ad Epiſcopum ſpectantem, vſurpantes, quam pœnam incurrunt? Quæſtio XXIV.

SVMMARIVM.

1 *Vſurpantes iuriſdictionem ſpiritualem, aut temporalem Eccleſiæ, ſubijciuntur excommunicationi.*
2 *De quibus procedat Concilium Tridentinum* ſeſſ.22. cap.11. de reſor.
3 *Quid requiratur, vt vſurpantes iuriſdictionem ſpiritualem ſubijciantur excommunicationi.*

1 Reſp. In ſententiam excommunicationis Bullæ Cœnæ Domini, Nauar. *conſ.3.de immunit. Eccleſ.* Conc. Trid. *ſeſſ.22. cap.11. de reform.* Zerol. in verb. *bona, part. 2.*

ADDITIO AD QVAEST. XXIV.

2 Concil. Trident. dicto *cap. 11. de reformat. ſeſſ.22.* ſicut etiam canon Bullæ Cœnæ, procedunt non ſolum de Religioſis, ſed etiam de quocunque alio. Imo cum Concil. dicat. *Si quem Clericorum, vel laicorum, &c.* poſſet forte dici, quod non includantur religioſi, tanquam ij, qui in odioſis, & pœnalibus non veniunt appellatione Clericorum, iuxta dicta ad *quæſtionem præcedent.* Verum quia Concil. loquitur de Clericis copulatiue cum laicis, ita vt ad vtroſque extendat ſuam diſpoſitionem, & ita copulat ſub diſpoſitione, vt diſiunctiuè accipiat inter ipſos, & proinde quatenus inuicem condiſtinguātur; ideo accipit Clerum pro tota communitate diſtincta à laicis, atque adeo etiam pro religioſis.

3 Vt autem ſubdantur excommunicationi, requiritur, quod iuriſdictionem Epiſcoporum, aut alias ſpectantem ad Eccleſiam vſurpent tanquam propriam, ſeu ex intentione eam ſibi appropriandi, iuxta ea, quæ tradunt Suarez *diſp.21. de cenſur. ſection.2. num.95.* Duard. *lib.2. in Bull. Cœnæ can.17. quæſt. 3. num. 13.* Souſa item *in Bull. Cœna. cap.18. diſp.36. num. 2.* Filliuc. *tract. 16. cap. 8. quæſt. 10. num.319.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. in partic. quæſt.18. punct.2. num.3.* & alii. Vnde requiritur, quod cognoſcatur iuriſdictio eſſe aliena, & ad ſe non pertinere, vt locum habeat excommunicatio. Et ideo ſi eſſet controuerſa, & quis probabiliter putaret ad ſe pertinere, non haberet locum excommunicatio, ſi eam ſibi vſurparet, quamuis alias peccare poſſet, non repetendo debito modo.

An Religioſi miniſtrantes Clericis, vel Laicis Sacramenta, incidant in aliquam pœnam? Quæſtio XXV.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi miniſtrantes Extremam Vnctionem, Euchariſtiam, & ſolemnizantes Matrimonia ſine licentia Parochi, excommunicantur.*
2 *At modo non incurrunt quò ad Euchariſtiam, ſed ſolum quò ad Viaticum, & in die Paſchatis.*
3 *Aſſiſtens matrimonio ſine ſolemnizatione, non incurret excommunicationem.*
4 *Excommunicatio Clemen.1.* de priuil. *contra religioſos ſolemnizantes Matrimonium, an hodie habeat locum.*
5 *Pœna Concil. Triden. contra ſolemnizantes matrimonia, &c.*
6 *Clement.* 1. de priuileg. *non afficit nouitios, qui non veniunt nomine religioſi in pœnalibus.*
7 *An afficiat non ordinatos.*

1 Reſp. Quod ſi Sacramentum Vnctionis Extremæ, Euchariſtiæ miniſtrare, vel Matrimonij ſolemnizare ſine Parochialis Presbyteri ſpeciali licentia præſumpſerint, excommunicationis ſententiam incurrunt ipſo facto, per Sedem Apoſtolicam tantum abſoluendam, *Clem.1. de priuileg.* Et ideo hæc tria ſpecialiter Religioſis prohibentur, quia per hoc præiudicaretur presbytero Parochiali. Ita Matth. *in d.Clem.* Animaduertendum tamen eſt, quòd non quicunq; Religioſus miniſtrans Sacramenta præfata, incidit in excommunicationem, ſed tantum, qui eſt Religionis approbatæ, *c.vlt. de relig. & c.ult. de voto lib.6.* Gloſ. *in c. periculoſa, ne Cler. vel Monach.* & cum hæc ſit pœna, neceſſe eſt, vt verificetur qualitas veri Religioſi, quia *odia* reſtringi, & fauores conuenit ampliari. *Regul. odia, de Reg. iur. in 6.* Incidit etiam in dictam excommunicationem Religioſus Nouitius, *arg. tex. in c. Religioſo, de ſententia excom. lib.6.* vbi injiciens manus in Nouitium, etiam non profeſſum, incidit in ſententiam excommunicationis *d. c. Religioſo, §. 1. de ſententia excom. lib.6.*

Limitatur autem, vt Religioſi miniſtrantes dicta Sacramenta non comprehendantur, ſi illa mini-

miniſtrauerint ſuis Parochianis, ſi ſunt præfecti Eccleſijs Parochialibus; ſed ſi miniſtrauerint ſuis non Parochianis, tunc in excommunicationem incurrunt, ita Gloſ. *in Clemen.* 1. *de decimis.*

ADDITIO AD QVAEST. XXV.

2 Quod dicitur in quæſtione, modo coarctandū eſt, vt ſolum habeat locum, ſi miniſtretur per modum viatici: Nam regulares de præſenti, ratione priuilegiorum poſſunt omnibus indifferenter Euchariſtiam miniſtrare, præterquam in die Paſchatis, vt aduertunt etiam Nauar. *cap.* 21. *Manual. num.* 51. & *cap.* 27. *num.* 102. Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 29. *nu.* 3. Bonac. *de cenſur. in part. diſp.* 2. *quæſt.* 9. *punct.* 5. *num.* 19. ver. *Hinc patet.*

3 Solemnizatio, de qua in quæſtione, eſt benedicere ſolemniter nuptias, quod eſt quid diuerſum ab aſſiſtentia, quā Parochus matrimonio aſſiſtit, vt notat Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. in particul. qu.* 9. *punct.* 5. *num.* 13. Et ideo religioſus, qui ſine licentia Parochi aſſiſteret alicui matrimonio, non innodaretur hac excommunicatione, dummodo tamen ſolemniter non benediceret; ſed tantum incurreret ſuſpenſionem, de qua in Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de matrim.* vbi tamen non explicatur, qualis ſuſpenſio ſit.

4 Sed hinc oritur dubium, an hæc excommunicatio modo habeat locum. & ratio dubitandi oritur ex Concil. Trident. cit. nam habet *ibi*. Quod ſi quis Parochus, vel alius ſacerdos, ſiue regularis, ſiue ſæcularis ſit, etiamſi id ſibi ex priuilegio, vel immemorabili conſuetudine licere contendat, alterius Parochiæ ſponſos ſine illorum Parochi licentia matrimonio coniungere, aut benedicere auſus fuerit; ipſo iure tandiu ſuſpenſus maneat &c. Vnde cum Concil. imponat pœnam tam aſſiſtenti, quam benedicenti, ſeu ſolemnizanti, videtur per determinationem alterius pœnæ ſublata pœna de iure veteri impoſita. Verum quod non ſit ſublata, & proinde ſolemnizantes præter excommunicationem Clem. 1. *de priuileg.* incurrere etiam ſuſpenſionem, tenent Nauar. *conſil.* 1. *num.* 7. *de pœn in* 1. *edit.* & *conſil.* 10. *de conſtit. in nouis.* Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc. cap.* 15. §. 12. *num.* 8. Maiol. *lib.* 3. *de irregul. cap.* 25. *num.* 12. ver. *Clandeſtinum*, Miranda *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 48. *ar.* 2. Molfeſ. *par.* 1 *tract.* 4. *cap.* 8. *n.* 60. Sanchez *lib.* 3. *de matrimon. diſp.* 48. *numer.* 8. Alter. *tom.* 2. *de cenſur. diſp.* 11. *cap.* 4. ver. *ſed quæret.* Hieronym. Rodriquez *in compen. reſol. num.* 6. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi alleg.* 32. *num.* 192. Quia licet Concil. imponat nouam pœnam, non tamen tollit antiquam.

5 At ſolum habere locum pœnam ſuſpenſionis, & ſublatam eſſe pœnam excommunicationis, de qua in Clemen. 1. *de priuileg.* tradunt Henriquez *lib.* 13. *ſum. cap.* 38. *num.* 2. *in Comment. littera E.* Sayr. *lib.* 4. *de cenſur. cap.* 15. *num.* 10. Suarez *de cenſur. diſp.* 12. *ſect.* 4. *num.* 13. Bonac. *diſp.* 3. *de cenſur. quæſt.* 6. *punct.* 5. *num* 20. & *diſp.* 2. *de cenſur. in particul. quæſt.* 9. *punct.* 5. *num.* 14. Poncius *de impedim. Matrim. cap.* 26. §. 2. ver. *Ex quibus in fine*, & §. 6. *init.* aſſerens ita declaraſſe ſacram Congregat. Conc. & declaratio habetur apud Collector. *ad cap* 1. ver. *ipſo iure*, *de reformat. matrim. ſeſſ.* 24. *Concil. Trident.* Quia nimirum dum Concil. vniuerſaliter prohibet tam religioſis, quam ſæcularibus, & pœnam vniuerſalem imponit, cenſetur auferre pœnam dictæ Clement. quæ erat ſolum pro religioſis, ne grauius puniantur religioſi, quam ſæculares pro eodem delicto; & quia cum noua diſpoſitio Concilij extendat veterem, & nouam pœnam imponat, cenſetur relinquere veterem, & noua pęna totam diſpoſitionem munire.

6 Quod de Nouitijs ſentit Auctor, ſentiunt etiā Sylueſter verbo *Excommunicatio* 7 *num.* 32. cum Cardinali, & alijs. Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 32. Alter. *lib.* 5. *de cenſur. diſp.* 22. *cap.* 3. ver. *ad clariorem*, Sayr. *lib.* 4. *de cenſur. cap.* 15. *num.* 27. & ducunt argumentum ex cap. *Religioſi*, §. *quamuis de ſent. excommunicat. in* 6. vbi deciditur, Nouitium gaudere fauore Canonis, *Si quis ſuadente*. Sed argumentum eſt inefficax, quia ſi ſentit fauorem non debet ſentire damnum, & pęnam religioſorum, eo quod odia ſunt reſtringenda, fauores verò ampliandi, Imo cum *in dicto* §. dicatur, Nouitium non eſſe in effectu religioſum lex pęnalis pro religioſis non debet habere locum quò ad Nouitios, qui non ſunt cum effectu religioſi, cum ſtrictè accipi debeat. Et ita tradunt Suarez *diſp.* 22. *de cenſur. ſect.* 4. *n.* 3. Filliuc. *tract.* 15. *cap.* 8. *num.* 185. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. in part. quæſt.* 9. *punct.* 6. *num.* 18 Cum enim Nouitius non ſit incorporatus Monaſterio, cap. *porrectum*, *de regular.* ſed remaneat laicus quouſque profiteatur, cap. *Non ſolum*, cap. *Conſtitutionem de regular. in* 6. et dicto cap. *Religioſi de ſent. excommunicat. in* 6. non comprehenditur ſub diſpoſitionibus loquentibus de religioſis, iuxta ea, quæ notant communiter Doctores. Vnde nec fauorabilia ad Nouitios extenduntur de rigore, ſed ſolum ex quadam indulgentia iuris. Eſt tamen aduertendum quod ſi religioſus Nouitius aſſiſteret Matrimonio, aut nuptias benediceret, incurreret ſuſpenſionem poſitam à Concilio Trident. cum ponatur tàm pro religioſis, quàm pro laicis.

7 Maior difficultas eſt. An diſpoſitio dictæ Clemen. 1. *de priuil. in* 6. comprehendat omnes religioſos, an verò tantum ſacerdotes. Et quod comprehendat etiam Religioſos non ordinatos, etiam Conuerſos, & etiam Moniales, tradunt Zerola, & Zabarel. apud Sylueſtr. verbo *Excommunicatio* 7. *n.* 32. quos ipſe ſequitur. Et idem ſentit etiam Suarez, excepta Extrema Vnctione, quia miniſtrata à non ſacerdote non eſſet ſacramentum. Ita *diſp.* 22. *de cenſur. ſect.* 4. *num.* At comprehendi ſolos ſacerdotes tradunt Ancharan, & Cardin. apud eundem Sylueſtrum *citat.* Quod mihi videntur probabilius, quia procedit dicta Clemen. contra religioſos vſurpantes ſibi iuriſdictionem circa illas actiones prohibitas, atque adeo contra eos qui ſunt capaces ſecundum ritum Eccleſiæ exercendi talem iuriſdictionem, quia ſi non ſint capaces, neque etiam vſurpare poſſunt. Non ſunt autem capaces, niſi ſacerdotes; cum non niſi per ipſos de ritu Eccleſiæ ſoleat miniſtrari Euchariſtia, Extrema Vnctio, ſolemnizari Matri-

Matrimonium, & abſoluere à culpa, & à pęna. Vnde Concil. Trident. *ſeſſ.24. cap. 1. de reformat. matrim.* apertè diſponit. Quod ſi quis Parochus, vel alius ſacerdos, ſiue regularis, ſiue ſecularis ſit, etiamſi id ſibi ex priuilegio, vel immemorabili conſuetudine licere contendat, alterius Parochiæ ſponſos ſine illorum Parochi licentia Matrimonio coniungere, &c.

An Religioſis prohibitum ſit in ſuis Monaſterijs Baptiſteria habere, vel baptizare, vel pueros de baptiſmo ſuſcipere, vel commatres habere. Quæſtio XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Monachis non licet baptizare, nec habere baptiſteria.*
2 *Nec ſuſcipere de baptiſmo, aut commatres habere.*
3 *In quibus caſibus liceat.*
4 *Extenſio à Monachis ad alios Regulares quando habet locum.*
5 *Religioſi, qui non ſunt Monachi, an poſſint eſſe patrini.*
6 *Argumentum à contrario ſenſu quando valeat. Verbum debet quando non dicat neceſſitatem.*
7 *Regulares, vt ſint patrini, an indigeant licentia Epiſcopi.*

1 Reſp. prohibitum eſt Regularibus in ſuis Monaſterijs Baptiſteria habere, *c. pridem 18. q. 2.* Item Baptizare, vel pueros de Baptiſmo ſuſcipere, *cap. placuit communi, & c. ex authoritate, 16. quæſt. 1.*

2 Item de Baptiſmate alios ſuſcipere, vel commatres habere, *de conſecr. diſt. 4. c. non licet, & c. ſeq.* & hoc ne ex familiaritate, procurante diabolo, incontinentiæ lapſus ſequatur: quod etiam extende ad omnes Religioſos, & Canonicos Regulares, *de poſtul. c. ex parte, Sum. Piſan.* in verb. *impedimentum.*

3 Fallit tamen in tribus caſibus: & primus, ſi populum habeant, Gloſ. *in d. c. Placuit,* Arch. *in c. doctos, 16. q. 1. not. 18. q. 2. c. peruenit,* 1. Secundus, ſi eſſent facti Epiſcopi, aut Cardinales, aut abſoluti ſint à iugo Monaſticæ regulæ, *ita not. in c. vnic. 18. q. 1.* Zabar. *in Clem. 2. q. 3. de cenſ.* ſicut de B. Gregorio legitur. Tertius quando accederet licentia Epiſcopi, *per not. per Spec. de diſp. §. nunc de Epiſcoporum, verſ. 15. & in c. quod Dei de ſtat. Monach.* vel poſſit de ſpeciali preſbyteri Parochialis licentia: quod ſecus eſſet, ſi daret licentiam generalem Baptizandi, quia tunc videretur presbyter committere illi omnem curam, & ita ſe exonerare, cum tamen debeat per ſe exerceri, probatur in cap. *extirpanda, §. qui verò de præb.* ita videtur dicere Zabar. *in Clem. vnic. de priuil. quæſt. 23.* Quod autem dixi de Religioſo, intellige de licentia Abbatis, *arg. 16. q. 1. c. placuit de poſtul. c. 2. de elect. c. quorundam,* Zabar. vbi ſup. *quæſt. 21.* vbi dicit, quod poteſt presbyter Parochialis ad tempus aſſumere ſibi Religioſum de licentia Abbatis in ſuum adiutorium, puta in Quadrageſima pro audienda Confeſſione, vel adminiſtranda Eucharistia abſque licentia Superioris. Idem tenet in *Clem. 2. vnic. q. 14. de offic. Vicar.* Intellige, ſi Religioſus ſit approbatus prius ab Ordinario.

ADDITIO AD QVAEST. XXVI.

4 Extenſio à Monachis ad alios Regulares fit tantùm quò ad ea, in quibus militat eadem ratio; non autem quãdo militat diuerſa ratio, ita vt diſpoſita de Monachis non habeant locum in ceteris religioſis, niſi militet eadem ratio: quod oritur ex natura extenſionis, quæ requirit eamdem rationem, *l. Iulia, §. de ritu nupt.* & notant Craueta *conſil. 17. num. 2.* Dec. *conſil. 424. in fine,* & ſicuti quando eſt eadem ratio, eſt etiam eadem iuris diſpoſitio, *l. Illud, ff. ad leg. Aquil. & l. ſi poſtulauerit, §. 2. ff. ad leg. Iul. de adult.* ita vbi eſt diuerſa ratio, debet etiam eſſe diuerſa iuris diſpoſitio. Quod etiam deſumitur ex eod. tex. cap. *ex parte de poſtulat.* nam ita habet. *Reſpondemus, quod idem iudicium de Canonicis Regularibus, quod & de Monachis, quantum ad ſupradicta credimus obſeruandum,* vbi notanda ſunt illa verba, *Quantum ad ſupradicta,* quæ referuntur ad exercitium muneris aduocati, de quo quamuis maior ratio ſit in Monachis, eadem tamen eſt etiam in ceteris religioſis, quod notat etiam Gloſ. *ibid.* verbo *caſus, in fine,* vbi habet. *Nota quod regulares, & Monachi quo ad ſæcularia eodem iure uti debent.* Ex quo fit, quod ea, quæ diſponuntur de Monachis ratione inſtituti monachalis, non habeant locum, quò ad cœteros religioſos cum monachale inſtitutum ſit diuerſum ab inſtituto aliarum religionum. Et ideo cum cap. *Placuit communi 16. qu. 1.* prohibeat pœnitentiam dare, ſuſcipere de baptiſmo, baptizare, viſitare infirmum, mortuum ſepelire, ad Eccleſiam ſæcularem tranſire, intuitu monachalis inſtituti. ibi. *Sit clauſtro ſuo contentus, quia ſicut piſcis ſine aqua caret vita, ita ſine Monaſterio Mona-*

Monachus. Sedeat itaque ſolitarius, & taceat, quia mundo mortuus eſt, Deo autem viuit. Agnoſcat nomen ſuum; Monos enim Graecè, Latinè eſt vnus. Achos Graecè, Latinè triſtis ſonat. Inde dicitur Monachus, ideſt vnus triſtis. Sedeat ergo triſtis, & officio ſuo vacet. Ex quibus patet, quod ratio diſponendi eſt obſeruantia Inſtituti Monachalis. Et eodem modo accipiendi ſunt cæteri text. in quibus diſponitur de Monachis, quatenus Monachis. vt cap. *Non liceat*. cap. *Monachi de conſecr. diſt.* 4.

5 An autem cæteri Religioſi ſecluſis Monachis poſsint eſſe Patrini, ſeu ſuſcipere de baptiſmo, negant Ledeſma *par. 1. ſum. tract. de baptiſ. capit.* 13. Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp.* 60. *n.* 20. Bonac. *de matrim. q. 3. pun. 5. §. 2. n.* 23. Laiman *lib. 5. theol. moral. tract. 2. c. 9. n.* 2. Rodriquez *q.* 52. *Regul. ar.* 3. *tom.* 2. Tannerius *tom. 4. diſp. 4. q. 2. dub. 1. n.* 25. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 30. *n.* 36. & *in c. Placuit communi n. 1. cauſa 16. quaeſt.* & alij apud ipſos. Idem tenent Sot. *in 4. diſt. 4. ar.* 5. Nugnus 3. *part. q. 67. ar.* 8. dubitant tamen, an id eis prohibeatur ſub mortali. Qui fundantur in dictis tex. qui diſponunt de Monachis ratione Inſtituti monachalis, & proinde iuxta dicta *nu. praecedenti* non habent vim. Solum videtur fundari poſſe in Rituali Romano *tit. de Baptiſmo*. vbi de Patrinis agens habet, *Ad hoc admitti non debent Monachi, vel Sanctimoniales, nec alij cuiuſuis Ordinis Regulares.*

6 Hoc tamen non obſtante alij tenent, quod liceat Regularibus, eſſe Patrinos. Ita Megal. *in promp.* verbo *Baptiſmus*, *nu.* 4. Coninch *de ſacram. q. 62. ar. 7. n.* 56. Gaſpar Hurtad *de ſacram. diſp.* 8. *difficul.* 9. Ioſeph Auguſt. *in ſum. tit. de baptiſ. n.* 18. Ceſpedes *de exemp. Regul. c. 6. dub. 134. n.* 2. Dicaſtil. *de ſacram. tract. 2. de Baptiſ. diſp. 2. dub. 5. num.* 56. Præpoſit. 3. *part. quaeſt. 67. art. 6. dub.* 2. Et deſumitur argumento à contrario ſenſu ex cap. *Placuit communi, 16. quaeſt.* 1. Nam ibi prohibentur Monachis eæ actiones, inter quas ſuſcipere de baptiſmo, ex eo, quod non ſunt actiones conuenientes monachis, qui debent eſſe ſegregari à commercio hominum, & inter clauſtra ſoli plangere. hæc eſt ratio finalis expreſſa in illo textu. Ergo cum religioſi, qui profitentur vitam etiam actiuam, habeant ex inſtituto inſeruire ſæcularibus circa ſpiritualia, erudire populum circa ea, quæ pertinent ad ſalutem, qui eſt finis contrarius illi, quem habent Monachi ex inſtituto, quod ratione inſtituti prohibetur monachis, non erit prohibitum ijs, qui habent contrarium inſtitutum. Argumentum autem à contrario ſenſu concludit, quando deſumitur à contrarietate cauſæ finalis. *l. Tale pactum*, §. *fin. ff de pact.* Et notant Bald. *conſil.* 477. ver. *Ego dixi*, *lib.* 4. Tuſch. *littera A. concluſ.* 498. *num.* 33. Nec obſtat, quod Rituale Romanum, non ſolum habet, quod, Admitti non debent; quæ verba, cum ſint in lege poſita, non important neceſsitatem, ſed tantum decentiam, iuxta ea, quæ notant Gloſ. *in l.* 3. verbo *Debent*, *C. de pignorib.* Tuſch. *littera D. concluſ.* 32. *n.* 3. Burgus de Pace, *conſil.* 46. *n.* 3. Vnde ſolum ex congruentia non debent admitti Regulares, ne ipſis nouæ obligationes imponantur ſupra illas, quas habent.

7 Ex quibus deducitur, an vt Regulares admittantur ad munus Patrini, requiratur licentia Epiſcopi; negat enim Ceſpedes *de exemp. regular. cap.* 6. *dub.* 134. *n.* 6. quia ſi Canones afficiunt omnes Regulares, non iuuat licentia Epiſcopi, cum non poſsit diſpenſare ſuper ipſis. Si non afficiunt, poterunt abſque tali licentia exercere munus ſibi non prohibitum. Quæ quidem probant, quod quantum eſt ex parte religioſorum, non ſit neceſſaria licentia Epiſcopi; non autem, quod non ſit neceſſaria ex parte Parochi, vt eos admittere poſsit, cum Rituale Romanum diſponat, quod non debeant admitti.

An Abbas habens vſum mithræ, annulorum, & baculi, ex priuilegio, poſſit illis extra monaſterium vti? Quæſtio XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Abbas vtitur Pontificalibus iuxta tenorem priuilegij.*
2 *Non habet ius ad ipſa ratione dignitatis.*
3 *Vſus Pontificalium abſque determinatione loci, quomodo cenſeatur conceſſus.*
4 *Abbates vti poſſunt Pontificalibus inſignijs in locis ſibi non pleno iure ſubiectis.*
5 *Poſſunt deferre Baculum extra Eccleſiam in proceſſionibus ſuarum Eccleſiarum.*
6 *Poſſunt ſolemniter benedicere præſentibus Legatis, & Cardinalibus.*

1 Reſp. Quod tenor priuilegij eſt inſpiciendus, *c. Vt Apoſtolica de priuileg. lib.* 6. Quòd ſi ex priuilegio ſolum competat infra ſepta Monaſterij, non poteſt extra vti, *Io. Andr. in cap. cum contingat, de ſtat. & qualit.* & ſi habet ius Pontificalium in ſuo Monaſterio, inuitatus ad aliud Monaſterium exemptum, poteſt vti, aliàs ſecus.

ADDITIO AD QVAEST. XXVII.

2 Abbates non habeat ius vtendi Pontificalibus inſignibus, nempe mithra, annulo, & baculo ratione dignitatis, ſed ex indulgentia Sedis Apoſtolicæ, ex dicto cap. *Vt Apoſtolica de priuileg. in* 6. ibi. *Vt Apoſtolica Sedis benignitas, quæ nonnullis Abbatibus alijſque Prælatis, quibus non competit ex propria dignitate conceſſit, vt in Eccleſiarum gloriam, & honorem, quod Mithra, & alijs Pontificalibus vti poſſint, prouidet,*

videatur &c. Et ita etiam notant Franc. *ibid. n.* 1. Abbas *in c. Clerici* 2. *num.6. de vita, & honeſt. cler.* Barbat. *in cap. Volentes de offic. Legati.* Et ideo vſus ipſorum debet eſſe ſecundum menſuram priuilegij.

2 Ex quo fit, quod ſi in priuilegio concedatur vſus Pontificalium abſque determinatione loci, cenſeatur conceſſus ſecundum menſuram iuris communis, quia ſtante indeterminatione priuilegij ſubintrat ius commune ad ipſum determinandum; nam, cum materia conceſſionis habeat determinationem à iure communi, dum per priuilegium conceditur, cenſetur conceſſa ſecundum eamdem determinationem. De iure autem communi vſus Pontificalium conceditur tantum in locis iuriſdictionis, vt conſtat in Epiſcopis, & Archiepiſcopis, qui ſolum in locis ſuæ iuriſdictionis vti poſſunt Pontificalibus inſignibus, vt deſumitur ex *cap.* 1. & cap. *Cum ſit.* & cap. *Ex tuarum, de auctor. & vſu pal.* Vſus enim Pontificalium denotat iuriſdictionem, & ideo non extenditur ad loca, in quibus vtens non habeat iuriſdictionem.

4 Et quia certum eſt, Abbates vti poſſe, non ſolum in propria Eccleſia, ſed etiam in alijs locis ſibi pleno iure ſubiectis, iuxta cap. *Vt Apoſtolicæ*, & cap. *Abbates de priuileg. in 6.* & per plura priuilegia conceſſa Abbatibus Regularibus à Summis Pontificibus, quæ recenſet Tamburin. *de iure Abbat. diſp.*20. *q.* 1. *tom.*1. difficultas ſolum eſt, an vti poſſint in locis ſibi non pleno iure ſubiectis. Et affirmatiuè reſoluendum eſt cum eod. Tamburino *eod. tom.* 1. *de iure Abbat. diſp.*21. *quaſt.* 2. *num.* 4. ex diuerſis priuilegijs Summorum Pontificum. Ita Bonifac. IX. Abbati S. Mercurialis Foroliuij Vallis vmbroſæ *ſub die* 1. *Septembris anno* 12. *Pontificatus ipſius.* & à Martino V. *anno* 3. *ſui Pontificat. nempe* 1420. Abbati S. Pancratij Florentiæ, Congregat. Vallis Vmbroſæ ſub ſequenti tenore. *Nos veſtris in hac parte ſupplicationibus inclinati, vt tu Abbas, & ſucceſſores tui, & Abbates dicti Monaſterij, qui pro tempore fuerint, Mithra, Annulo, Baculo Paſtorali, & alijs Pontificalibus inſignijs liberè poſſitis vti; necnon quod in dicto Monaſterio, & Prioratibus eidem Monaſterio ſubiectis, & Parochialibus, & alijs Eccleſijs ad vos communiter, vel diuiſim pertinentibus, quamuis vobis pleno iure non ſubſint, benedictionem ſolemnem poſt Miſſarum, Veſperarum, & Matutinarum ſolemnia, dummodo in benedictione huiuſmodi aliquis Antiſtes, vel Sedis Apoſtolicæ Legatus præſens non fuerit, elargiri poſſitis, fel. recor. Alexandri Papæ IV. prædeceſſoris noſtri, quæ incipit, Abbates, & alijs quibuſcunque Conſtitutionibus Apoſtolicis in contrarium editis nequaquam obſtantibus, vobis, & eiſdem ſucceſſoribus Auctoritate Apoſtolica de ſpeciali gratia tenore præſentium indulgemus.*

5 Imo Vrbanus III. indulſit Præpoſitio S. Agathæ Cræmonæ Congregationis Canonicorum Lateranenſium, vt in Proceſſionibus ſuæ Eccleſiæ poſſit deferre Baculum Paſtoralem, etiam extra Eccleſiam, vt notat Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *diſp.*21. *q.*3. *n.*30. ex tenore priuilegij ab ipſo relato. *Cum fel. mem. Alexander, & Lucius Prædeceſſores noſtri, ſicut ex eorum litteris manifeſtè nobis innotuit, tam prædeceſſori tuo, quàm tibi de benignitate Apoſt. Sedis indulſerint, vt in proceſſionibus Eccleſiæ veſtræ diebus ſolemnibus deferatis Baculum Paſtoralem. Nos eiſdem prædeceſſorum noſtrorum veſtigijs inhærentes, eumdem baculum diebus ipſis in proceſſionibus deferendi liberam tibi, tuiſque ſucceſſoribus concedimus facultatem. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.* Datum *Veronæ IV. Kal. Iulij &c.* Hoc autem priuilegium participatur ab omnibus communicantibus, iuxta priuilegiorum communicationem, quod participent omnia priuilegia conceſſa ſiue corpori aliorum religionum, ſiue alicui ſpeciali loco, ſiue dignitati.

6 Et adhuc per alia priuilegia creuit vſus Pontificalium conceſſus Abbatibus, Præpoſitis, cæteriſque communicantibus. nam Sixtus IV. conceſſit Præpoſito, ſeu Abbati S. Mariæ Pacis Congregationis Lateranenſis, vt ſolemniter benedicere poſſet præſentibus quibuſcunque Prælatis, & Cardinalibus etiam Legatis. ita *Kal. Octobr. anno* 1483. *anno Pontificatus ſui XIII.* ſub ſequenti tenore. *Ipſeque Præpoſitus dictæ Præpoſituræ, qui pro tempore fuerit, Mithra, Annulo, Baculo, & alijs Pontificalibus inſignijs etiam vti; Nec non in dicto Pacis Templo, vt intra ſepta dicti Monaſterij benedictionem ſolemnem poſt Miſſarum, Veſperarum, & Matutinarum ſolemnia, etiamſi in benedictione huiuſmodi aliquis Antiſtes Cardinalis, vel Sedis Apoſtolicæ Legatus præſens fuerit, elargiri liberè, ac licitè poſſit, & valeat, fel. recor. Alexandri Papæ IV. Prædeceſſoris noſtri, quæ incipit*, Abbates, *& alijs Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, nec non Ordinis, & Congregationis prædictorum, iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quacunque firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, cæteriſque contrarijs nequiquam obſtantibus, motu, ſcientia, & auctoritate prædictis concedimus pariter, & indulgemus.* Et de praxi teſtatur Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *diſput.*21. *q.*9. *n.*4. aſſerens, Abbatem dicti loci ſolemniter benedixiſſe in feſto Viſitationis B. Virg. *die* 2. *Iulij anno* 1614. poſt habitum Capellum, præſentibus duodecim Cardinalibus. & idem refert Pennot. *lib.*3. *ſuæ Hiſtor. cap.*33. *n.*4. Iuxta autem priuilegia communicatiua, cæteri quoque communicantes idem priuilegium participabunt.

An Abbates & Superiores Regularium poſſint benedicere veſtes Sacerdotales, Calices, Patenas, & Cruces? Quæſtio XXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Superiores Regulares non poſſunt benedicere de iure communi veſtes ſacerdotales.*
2 *Poſſunt ex priuilegio, vel ex conſuetudine.*
3 *An etiam pro alienis Eccleſijs.*

1 Reſp. Quòd hæc nullo modo de iure communi conceduntur, niſi ex priuilegio Pontificio, vt not. Doctor. & Card. *in Clem. 2. §. ſtatuimus, de ſtatu Monach.*

ADDITIO AD QVAEST. XXVIII.

2 Quòd Abbates cæterique Regularium Prælati communicantes in priuilegijs poſſint benedicere veſtes Sacerdotales, cæteraque omnia, in quibus non interuenit Sacra Vnctio, conſtat ex praxi, ſiue id habeant ex priuilegijs, quorum plura apud Collector. vt apud Caſarrubium, verbo *Benedicere*, vel ex legitima conſuetudine præſcripta; quia cum id ſit antiquiſsimum, non conſtat, an ortum habuerit ex priuilegijs, an verò ex præſcriptione, ſeu conſuetudine, quia cum hæc benedictio ſit annexa ordini Epiſcopali, non de iure diuino, ſed de iure humano Eccleſiaſtico præſcribi poteſt ab inferioribus Prælatis. Ita Syluester verbo *Benedictio, n. 5.* Suarez *tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. c. 10. n. 2.* Hæc autem facultas extenditur ad Priores, & Vicarios in abſentia Priorum, ſicut conceſsit Innocent. VIII. Monachis Congregat. S. Iuſtinæ non ſolum quò ad ea, quæ ſunt ſuarum Eccleſiarum, ſed etiam vndequaque delata.

3 An autem benedicere poſsint ſola paramenta propria, ſeu ſuarum Eccleſiarum. Ex vna parte extant priuilegia, quæ concedunt facultatem benedicendi etiam pro alienis Eccleſijs, vt illud Innocentij VIII. de quo *num. præcedenti*, in quo in ſpecie concedit etiam pro alienis, & ideo hanc partem tenent Miranda *tom. 1. Manual. quæſt. 40. ar. 3.* Rodriquez *quæſt. regular. 19. art. 2. tom. 1.* Syluester verbo *Benedictio 5. num. 3.* Compendium Priuileg. verbo *Benedicere, in Adnotat.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 1. diſp. 22. quæſt. 1. n. 2.* Econtra vero adſunt declarationes in contrarium S. Rituum Congregat. quæ declarauit, non poſſe benedicere paramenta, quæ non ſint ſuarum Eccleſiarum. Ita *die 24. Augſti 1609.* & *dia 30. Septem. 1628.* & rurſus *die 18. Auguſti 1629.* abrogata quacunque conſuetudine in contrarium. & rurſus *die 13. Martij 1632.* ſub hoc tenore. *Abbates, Priores, Guardiani, & alij Religionum Prælati, etiam ex Societate Ieſu, habentes priuilegia benedicendi veſtes ſacras, cœmeteria, & ſimilia, dicto priuilegio vti non poſſunt, niſi in ijs rebus, in quibus ſacra Vnctio non adhibetur, & pro ſeruitio dumtaxat Monaſteriorum, & Eccleſiarum propriarum.* Et hanc partem tenent Geminian. *in cap. Abbati, de priuileg. in 6.* Lezana verbo *Benedictio, n. 7.* & alij ex recentioribus. Verum eſt aduertendum, quò declarationes S. Congregationis loquuntur de facultate benedicendi, quæ conuenit ex priuilegio, & proinde nô condit nouum ius, ſed declarat ius, quod conuenit ex priuilegio: quod ſi priuilegium concedit facultatem benedicendi paramenta ſacra, debent intelligi de paramentis propriæ Eccleſiæ, & quod conſuetudo fundata in iure priuilegij non ſit benè extenſa, vtpote vltra tenorem priuilegij. Verum ſi priuilegium in ſpecie concedat benedictionem paramentorum alienarum Eccleſiarum, non poteſt talis declaratio ipſi applicari: & cum S. Congregatio non reuocet priuilegia, ſed tantum declaret conceſſa, nihil erit innouatum, aut de nouo declaratum circa tale priuilegium, neque circa conſuetudinem inductam independenter à priuilegio, quia loquitur in conſequentiam ad priuilegium, & conſuetudo iam præſcripta non poteſt abrogari, niſi per legem.

An facultas extrahendi confugientes ad Eccleſiam competat etiam Superioribus Regularibus iura Epiſcopalia habentibus, in locis ſibi ſubditis? Quæſtio XXIX.

SVMMARIVM.

1 *Facultas concedendi reos in criminibus exceptis non competit habentibus iura Epiſcopalia.*
2 *Soli Epiſcopi priuatiuè quò ad alios iudicant, an rei gaudeant immunitate.*
Sede vacante an hæc facultas conueniat Vicario Capitulari.
3 *In notorijs delictis exceptis adhuc requiritur iudicium Epiſcopi.*
4 *Iudex Eccleſiaſticus an debeat ſtare proceſſui facto à laico in iudicando, an delictum gaudeat immunitate.*
5 *Quomodo probandum, delictum non gaudere immunitate.*
6 *Forma Gregorianæ vniuerſaliter ſeruanda.*

1 Reſp.

1 Reſp. Negatiuè ex Bulla Gregorij XIV. per quam cognitio ſuper remiſſione delinquentis confugientis ad Eccleſiam, in Curiam ſæcularem eſt remiſſa Epiſcopis, & non alijs Epiſcopis inferioribus, etiamſi Ordinarij eſſent, aut nullius Diœceſis, aut Conſeruatores à Sede Apoſtolica ſpecialiter, vel generaliter deputati: & ſi caſus occurrat in loco exempto, tunc cognitio deuoluitur ad Epiſcopum viciniorem, & non ad alios. Ambroſ. *in tract. de immunit. Eccl. cap.*11. *num.* 1. Farin. *conſ.* 76. *in punct.* latè Card. Tuſch. *tom.* 2. *concl.* 11. *num.* 9. vbi ſubdit, quòd Miniſtri laici non excuſantur ſub prætextu ignorantiæ, vel quod Bulla non fuerit vſu recepta. & *num.*10. *in fin. & idem dicit in præcedenti concl.* 10. *num.*1. Imò etiamſi notoriè conſtaret confugientem ad Eccleſiam commiſiſſe delictum exceptum in dicta Bulla, adhuc ſit ſeruanda forma Bullæ præfatæ, prout in Curia Archiepiſcopali Neapolitana fuiſſe reſolutum, *teſtatur Praxis Archiep. Neap. cap.*28. *num.*5. vbi ſubdit, quòd ſi Epiſcopus deneget licentiam extrahendi, poſſit Curia ſecularis delinquentem extrahere, & ducere ad carceres Epiſcopi, vt ab eo cognoſcatur ſi delicta ab eo commiſſa ſint comprehenſa in dicta Bulla: & ſic quamuis aliunde appareat de delicto, ſit ſeruanda forma dictæ Bullæ. Borgn. *in repert. in* 1. *part. deciſ.* in verbo *Iudex Eccleſiaſticus*, *num.*16. nec ſufficit, vt licentia extrahendi concedatur à Vicario Epiſcopi, latè Marc. Ant. Mac. *lib.*3. *reſolut.*15. *num.*4. *& ſeq.* niſi extaret conſuetudo in contrarium, prout Papiæ viget, quia extrahentes excuſarentur: imò non poterunt Iudices ſeculares confugientes ad Eccleſiam extrahere, ſine interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ; vt apertè habetur in dicta Bulla Gregorij XIV. & idcirco ceſſat omnis alia opinio Doctorum contrarium aſſerentium, nam in dicta Bulla præſcripta eſt certa forma, quæ violari non poteſt.

ADDITIO AD QVAEST. XXIX.

2 Quod ad ſolum Epiſcopum priuatiuè quò ad alios pertineat cognitio, an delictum ſit de exceptis, quibus non conceditur immunitas, ita vt cæteri Ordinarij inferiores, etiam nullius Diœceſis, excludantur, conſtat ex verbis manifeſtis Conſtitutionis Gregorianæ. *Ad quos* (Epiſcopos *) ſolum, & non alios Epiſcopis inferiores, etiamſi alias Ordinarij ſint, aut nullius Diœceſis, aut Conſeruatores, ab hac Sede ſpecialiter, vel generaliter deputatis, prædictam licentiam dandi, facultas pertineat*; occurrente autem caſu in loco exempto, & nullius Diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem deuoluetur hæc cognitio, & non ad alios. Difficultas tamen eſt, an hæc facultas competat Vicario Capitulari Sede vacante. Negat Marius Italia, *lib.* 1. *de immunit. cap.*6. §.1. *num.*42. Quia eſt conceſſa Epiſcopis priuatiue quò ad alios. Sed tenendum eſt, quod Vicarius Capitularis habeat hanc facultatem. Ita Peregrin. *de immun. c.*3. *num.*33. Diana *par.*6. *tract.*6. *reſol.* 30. ver. *Quære primo*. Quia Capitulum Sede vacante ſuccedit in ea omnia, quæ de iure ordinario competunt Epiſcopo. cap. *vnic. de maior. & obedien. in* 6.

3 Licet notorium ſit, delictum eſſe ex ijs, quibus non conceditur beneficium immunitatis, requiri tamen adhuc cauſæ cognitionem, & debere per acta conſtare; tradunt etiam Gomez *in regulam de publican. reſignat. quæſt.*9. Pariſ. *de reſignat. lib.*11 *quæſt.*6. *num.* 81. teſtans de communi. Quia licet notorium non requirat regulariter probationem, cap. *veſtra, de cohabit. clericor. & mulier.* hoc tamen locum non habet, quando probatio, & cauſæ cognitio, requiritur pro forma, vt in præſenti caſu. & proinde Pontifex requirit, quod cauſa cognoſcatur, etiam quando denegatur iniuſtè licentia ab Epiſcopo, & concedit poſſe extrahi per officiales, & iudicem laicum, nam vult carcerari apud iudicem Eccleſiaſticum, & ibi cauſam cognoſci.

4 An autem iudex Eccleſiaſticus teneatur ſtare proceſſui facto à laico iudice in declarando, an reus gaudeat immunitate. Quamuis affirmet Giurba *conſil.* 50. *num.* 2. Communiter tamen negant. Ita Peregrin. *cap.*3. *de immunit. num.* 2. Riccius *in praxi tom.* 2. *reſol.* 185. *num.*3. & *collect.* 1792. Ambroſir. *de immunit. cap.* 11. *num.* 12. Marius Ital. *lib.* 1. *de immunit. cap.*6. §.1. *num.* 79. Guazin. *tom.*1. *defenſ.* 1. *cap.*30. *num.*7. Vulpes *in praxi cap.*3. *num.*21. Bonac. *diſp.* 3. *de legib. quæſt.*7. §. 7. *num.* 3. Bellet. *par.*1. *diſquiſit. cler.* Tit. *de fauore cler. reali* §.4. *n.*50 Farinac. *conſil.* 168. *num.* 22. & *in append. de immunit. cap.*22. *num.*373. Palaus *tom.* 2. *tract.* 11. *de rener. deb. loc. ſacr. diſp. vn. punct.* 13. *num.* 9. Diana *par.*5. *tract.* 1. *reſol.* 9. Gregorius enim XIV. committit iudicio Epiſcoporum declarare, an delictum de quo agitur, ſit ex illis, quibus non conceditur immunitas; vnde cum habeant proferre ſententiam an gaudeant, vel non gaudeant immunitate, poſſunt etiam acta conficere. Cap. *Præterea de offic. deleg.* vbi Gloſ. verbo *Delegatus*, & *l. vbi falſi, C. de falſ.* vbi Gloſ. verbo *Relationes*. Poterit tamen ſtare proceſſui fabricato à iudice laico, præſertim ſi ſit fabricatus, antequam reus confugeret ad Eccleſiam, quia non agitur ad condemnandum reum, in quo caſu acta iudicis laici non probant. Cap. *At ſi clerici, de iudic.* ſed ad informandum iudicem Eccleſiaſticum de qualitate delicti, quod optimè præſtari poteſt per proceſſum factum à iudice laico: Gregorius enim ſolum vult quod Epiſcopus cognoſcat delictum non gaudere immunitate, & proinde eſſe ex illis, quæ ipſe excipit, quod optimè haberi poteſt ex proceſſu iudicis laici.

5 Quomodo autem probandum ſit, delictum non gaudere immunitate. Gratian. *cap.* 596. *num.* 23. *diſcept. forenſ.* Peregrin. *de immunit. cap.* 3. *num.* 3. volunt ſufficere præſumptiuas, & etiam leues probationes, quia ſufficit, quod poſſit iudicium ferre cum fundamento. Sed requiri, quod conſtet, delictum non

non gaudere immunitate, tenent communiter Ambroſin. *de immunit. cap. 11. num. 4.* Italia *cap. 6. §. 1. num. 80.* Farinac. *conſil 76. num. 3.* & *de immunit. cap. vlt. num. 8.* Bonac. *diſp. 3. de primo præcepto Decal. quæſt. 7. §. 7. in fine.* Palaus *par. 2. tract. 11. de reueren. deb. locis ſacr. diſp. vn. punct. 13. num. 8.* Diana *par. 3. tract. 1. reſol. 38.* Riccius *collect. 1792.* Auendan. *de exequen. mandat. par. 1. cap. 22. num. 9.* Caſtil. *deciſ. 156. num. 5.* Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 2 cap. 3. num. 168.* Ratio eſt, Quia confugientes ad Eccleſiam habent ius certum ad fruendum beneficio immunitatis. Cap. *interdixiſti*, & cap. *fin. de immunit. Eccleſ.* Et Eccleſia habet ius certum ad ipſos protegendos. Non poteſt autem ius certum vinci per probationes præſumptiuas, & leues, ſed requiruntur certæ probationes, alioquin non poterunt præualere contra ius certum, iuxta ea, quæ tradunt Bald. *in l. Iudices, num. 2. C. de iudic.* Speculat. *tit. de offic. om. iud. §. fin. num. 18.*

6 Circa autem formam ſeruandam in declarando quod confugientes non gaudeant immunitate, dubitatur, an ſit ſemper ſeruanda. Negat Curtel. *de recen. & priſ. immun. lib. 1. quæſt. 1. num. 48.* Sed tantum habere locum quò ad perſonas, & loca, quorum intuitu emanauit Conſtitutio, vt ſuadent illa verba, *Niſi ſolum, vt præfertur attributa, & per præſentes reuocata abutantur.* Conſtitutio autem emanauit, vt moderaretur indulta circa immunitatem, non autem, vt tolleret, quæ ſunt de iure communi, quæ ſi ſeruentur, non violatur immunitas. Verum fallitur, quia mens Pontificis fuit, non ſolum tollere abuſus, & obuiare ſcandalis, ſed & conſtituere vnicam formam, ſecundum quam apud omnes illibata ſeruaretur immunitas; & declarare, quomodo in praxi procedendum ſit in hac materia, vt conſtat ex verbis proemij. ibi. *Quare pro commiſſo nobis à Domino Paſtoralis officij munere prædictis abſurdis, & ſcandalis obuiare, ac differentias huiuſmodi ad vniformem regulam reducere, omnem dubitandi, ac perperam interpretandi occaſionem dilucida declaratione ſubmouere, abuſus tollere, & ne Eccleſiaſtica iura planè conculcentur, & negligantur, opportunè prouidere decreuimus.* Ex quibus conſtat, quod non ſolum intendit Pontifex tollere abuſus, & remouere ſcandala, ſed etiam conſtituere vniformem regulam pro tuenda immunitate Eccleſiarum; quod non aſſequeretur, niſi pro omnibus locis, & perſonis ſanxiſſet.

An Regulares, vel alij impedientes Epiſcopos vti ſuis inſignijs, quæ ſibi de Iure, vel de conſuetudine, debentur, poſſint cenſuris affici?

Quæſtio XXX.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi an poſſint cenſuris cohibere regulares impedientes ipſos vti proprijs inſignijs.*
Cauſa honoris quanti facienda.
2 *Regulares tenentur ſub mortali reddere debitum honorem Epiſcopis.*
Verbum monere, *quando importet præceptum.*
3 *Regulares delinquentes circa honoraria Epiſcoporum non poſſint cenſuris affici.*
4 *Propter conuicium ſibi illatum Epiſcopi an poſſint excommunicare.*

1 Reſp. Quod affirmatiuè eſt deciſum *in c. ſi quis, diſt. 94.* quia non exhibent debitum honorem illis, in quorum honore honoratur Eccleſia; Cui Epiſcopi non debent renunciare. Et quòd poſſint excommunicari, probatur, quia ſcilicet cenſuræ relaxantur ex cauſa ardua. Conc. Trid. *ſeſſ. 25. cap. 3.* & quæſtio honoris dicitur cauſa ardua, per tex. *in l. inimicitia, in fin. ff. de his, quib. vt indignis*, & honor, & honeſtas in tanto pretio habendi ſunt, vt pari paſſu cum vita ambulent, *l. iuſta ff. de manumiſſ. vindict.* & intereſſe honoris eſt maior omni alio honore. Chaſſan. *de glor mundi, part. 1. conſiderat. 2.* Tanto magis, quia de iure ciuili, qui non præſtat honorem, puniendus eſt, prout eſt caſus, *in l. ſinguli, & in l. ſciant, C. de offic. diuerſ. Iudic. & in l. 1. c. de domeſtic. & poteſt. l. 12.* Pœna ſacrilegij ſimilis erit, ſi his honorificentia non deferatur. Ergo ſi non præſtatur ſibi debitus honor, poteſt cenſuras relaxare; quia tunc non eſt Iudex, ſed Iuris exequutor fore cenſetur. Innoc. *in c. ex parte, de verb. ſignif. & in c. noſti de elect.* Gloſ. *in c. Romana, de pœnis lib. 6.* lato Gundiſſal. Villadieg. *in quæſt. 7. num. 37.*

ADDITIO AD QVAEST. XXX.

2 Regulares tenentur ſub mortali reddere debitum honorem Epiſcopis, vt inter alios notant Peirin. *de priuileg. ad Conſtit. 26 Leonis X. §. 24.* & Ceſpedes *de exemp. regular. cap. 13. dub. 220. num. 1.* & deſumitur ex citato §. *Conſtit. Leonis*, ibi. *Eoſdem inſuper Fratres in virtute ſan. Obedient. monemus, vt eoſdem Epiſcopos loco Sanctorum Apoſtolorum ſubrogatos pro debita, & noſtra, & Apoſtolicæ Sedis reuerentia, congruo honore, & conuenienti obſeruantia venerentur.* Materia enim eſt grauis, ſiquidem honor, eſt maximum bonum, & omnium pretioſiſſimus, *l. ſi in duabus, ff. de reg. iur.* Gloſſa *in Extrauag. ad conditorem*, verbo *Honorent, de verbor. ſignificat.* D. Th. 1. 2. *quæſt. 2. ar. 2.* Et ideo læſio honoris eſt notabilis, & continens peccatum mortale, ex natura ſua, niſi excuſet paruitas materiæ. Et indicant

dicant etiam verba dictæ Conſtit. *In virtute ſanctæ Obedientiæ monemus*. Verbum enim, *Monere*, coniunctum cum verbis, *In virtute ſanctæ Obedientiæ*, importat obligationem ſub mortali, quia trahit ſecum obligationem obediendi in ſubiecta materia, & conſequenter violationem talis obligationis, ſi non impleatur, quod iniungitur.

3 Quod autem dicitur, quod poſſit Epiſcopus cenſuris afficere delinquentes circa honoraria ſibi debita, cum hoc ipſi expreſsè non concedatur, non habebit locum quò ad exemptos, & præcipue, ſi ſint ex illis, qui ex priuilegio habent, quod non poſſint cenſuris affici. Quamuis enim delictum tangat perſonam Epiſcopi, attamen non poteſt ex hoc in exemptos iuriſdictionem exercere, ſed debet eos conuenire coram ſuis Iudicibus, alioquin ſi iniuria tangens propriam perſonam daret iuriſdictionem in inferentem, iudex quoque laicus poſſet punire Eccleſiaſticos, à quibus iniuria afficeretur. Vnde ſtante priuilegio, quod non poſſint cenſuris affici, cenſura erit nulla, iuxta ea, quæ tradunt Syluester verbo *Exemptio*, *num.* 9. Abbas *in cap. graui nu.* 9. *de offic. Ordin. tr.* Couarruu. *in cap. alma mater par.* 1 *§.* 7. Natta *conſil.* 257. *num.* 7. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 13. *de exempt. quæſt.* 24. *nu.* 2.

4 Imo neq; propter conuicium ſibi illatum poſſunt Epiſcopi laicos excommunicare, cap. *Inter querelas* 23. *quæſt.* 4. vbi Gregor. Pontifex reprehendit Ianuarium Epiſcopum, quod quemdam excommunicauerat propter iniuriam ſibi illatam, & ſubdit. *Quæ res nos vehementer affligit &c. dum pro vindicta propriæ iniuriæ (quod ſacris regulis prohibetur) maledictionem anathematis inuexiſti. Vnde de cætero omnino eſſe circumſpectus atque ſollicitus, & talia cuiquam pro defenſione propriæ iniuriæ tuæ inferre denuo non præſumas. Nam ſi tale aliquid feceris, in te ſcias poſtea vindicandum.* Et ad ſummum hoc ei conceditur, quando iniuria redundat in Eccleſiam, quia tunc non agit cauſam propriam, ſed Eccleſiæ, vt notat Gloſ. diſtinguendo, *in capit. ſi quis ab Epiſcopo*, verbo *conuitij* 2. *quæſt.* 7. nam vindicare iniuriam perſonalem Epiſcopi, ſpectat ad Metropolitanum, vt Gloſ. *ibid.*

An Clerus tam ſecularis, quam regularis, teneatur proceſſionaliter obuiam ire Epiſcopo ingredienti Ciuitatem, vel Diœceſim; & quid ſi Epiſcopus alicui Eccleſiæ exemptionem concedat, quæ tamen prius ire ſolita erat, conceſſio huiuſmodi valida ſit? Quæſtio XXXI.

SVMMARIVM.

1 *Clerus, etiam regularis, tenetur obuiam ire Epiſcopo.*
Honor reuerentialis remitti non poteſt.
2 *Regulares exempti non tenentur obuiam ire Epiſcopo, cum primò ingreditur Ciuitatem.*

1 Reſp. Affirmatiuè, & nemo eſt, qui contrarium affirmare poſſit ex vniuerſali conſuetudine Eccleſiæ, vnde dicit Felin. *in c. cum non liceat, circa principium, de præſcriptionibus*, quòd licèt Epiſcopus alicui Eccleſiæ exemptionem concedat, vt illi obuiam proceſſionaliter non eat, quæ tamen prius ire ſolita erat, conceſſionem huiuſmodi in præiudicium Eccleſiæ non eſſe validam, per tex. *in l. fin. C. de bonis libert.* Vbi ad hoc Bald. & notatur *ibi* in verb. *reuerentia.* Quoniam neque gratis, neque per pactum huiuſmodi reuerentialis honor remitti poteſt, *l. alias §. eleganter*, vbi hoc notat Angel. *ff. ſolut. matrim.* cum ſit contra naturale vinculum, *l. venia, C. de in ius vocand. c. conſtitutus, de Religioſ. domib.* Quia honeſtas, & reuerentia collocatur inter iuris pręcepta, Crauett. *de antiquit. part.* 4. *num.* 120.

ADDITIO AD QVAEST. XXXI.

2 Reſolutio Auctoris accipienda eſt quo ad Clerum regularem non exemptum, quia tunc agitur de honore debito ratione ſubiectionis. Quo autem ad Regulares exemptos non habet locum: *neque enim hi tenentur obuiam ire*, vt reſoluunt Caſtrenſ. *in l. fin. C. de bonis*, Mandoſ. *in praxi ſignat.* verbo *exemptiones ab Epiſcopo*, *§. Non autem exemptio*, Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap* 9. *n.* 36. Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.* 13. *dub.* 210. *num.* 5. Ratio eſt, quia obuiam ire eſt actus quidam reuerentialis, & ſpecialis debitus titulo paſtoralis muneris; quod munus cum ceſſet reſpectu exemptorum, ceſſat etiam debitum exhibendi hunc honorem.

An

An Epiſcopus præcedere debeat Prælatum Religionis exemptum in Monaſterio exempto, in Diœceſi Epiſcopo exiſtente. Quæſtio XXXII.

SVMMARIVM

1 Epiſcopus præcedit Prælatum religionis in Monaſterio exempto intra Diœceſim.
2 Capitulum Eccleſiæ maioris præcedit Prælatum collegiatæ inferioris.
3 Epiſcopus præcedit Prælatum regularem in eius Monaſterio exempto, de æquitate.
4 Non præcedunt in ijs, quæ ſunt officij ipſius, & in cauſis Monaſterij.
Delegatus præcedit Ordinarium licet digniorem.

1 Reſp. ſic, ita Felin. *in cap. cum liceat, de præſcript. n.2.* quia (ait) Ius reuerentiæ nunquam tollitur per exemptionem: ideo Epiſcopus præcedet in loco exempto, qui tamen eſſet in ſua Diœceſi, non obſtante exemptione, & præcedere debet Epiſcopus Prælatum exemptum, etiam in ſuo Monaſterio exempto, in Diœceſi ipſius Epiſcopi. Hoc ipſum confirmat Baldus *in l. fin. C. de bonis quæ liberis*; Eccleſia (inquit) exempta, ſiue liberata, tenetur nihilominus exhibere reuerentiam Epiſcopo, & ire obuiam perſonaliter more aliorum, quia Epiſcopus attento iure in eius territorio Regularium curam, & diſciplinam habebat, *c. Monaſterium 18. q.2. c. cum venerabilis de except.* Tum etiam, quia regimen omnium animarum ſuæ Dioec. ſuſtinet, & inde dicitur, Caput totum, vt notant DD. *in c. cum non liceat de præſumpt.* & idem Felin. *loc. cit.* dicit quod Clerici inferiores debent reuerentiam Capitulo, ſicut Epiſcopo, quia dignitates, ſunt communes inter Epiſcopum, & Capitulum.

2 Item, quòd Capitulum Eccleſiæ maioris debet præcedere Prælatum Eccleſiæ inferioris Collegiatę, etiam quando Capitulum inuitatur ad funus corporis, quod debet deferri per illius Parochiam.

ADDITIO AD QVAEST. XXXII.

3 Eamdem reſolutionem ſequitur Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.13. dub.220. num.6.* quia debitum reuerentiæ nunquam tollitur; addens, quod Epiſcopus præcedere debeat etiam in Monaſterijs extra Diœceſim. Hoc tamen eſt intelligendum non de rigore, ſed de æquitate, & conuenientia, quia in ſuo territorio, & officio quilibet maior eſt, iuxta ea, quæ tradunt Dec. *conſil. 67. num.12. vol.2.* Beſold. *diſſert. de præced. cap.3. num.5.* Solorzan. cum alijs, *in allegat. pro ſupremo Conſil. Indiar. ſuper præcedent. num.92.*

4 Rurſus eſt aduertendum, quod non præcedunt Prælatos Regulares in ijs, quæ ſunt officij ipſorum, ſed præcedunt Prælati Regulares in cauſis ſui Monaſterij, & in rebus ſuæ regulæ, vt tradunt Innocent. *in cap. quanto, num. 2. de offic. Ordinar.* Manriquez *de præced. cap.1. num.14.* Et loquendo de Rectore vniuerſitatis, tradunt Abbas *in cap. auditis, num.4. de elect.* & *in cap. auditis, de conceſſ. præbend.* Chaſſan. *in Catal. glor. Mun. par. 4. conſiderat. 44. §. fin.* Et ratio eſt, quia in prædictis Prælatus regularis gerit propriam perſonam, & iuriſdictionali modo ſe habet; & ideo debet præcedere, ſicut etiã delegatus præcedit Ordinarium, licet digniorem, in cauſa ſibi delegata. Cap. *ſane 2. de offic. deleg.* Vbi Doctores, Abbas, Dec. Felin. Bald. & cæteri, Gratian. *cap. 111. diſcept. forenſ. num.65.* cum alijs. Fachin. *lib.12. controuer. cap.85.*

An Regulares Eccleſiam iniuſtè, ac notoriè poſſidentes, poſſint ab Epiſcopo ſpoliari de facto abſque citatione? Quæſtio XXXIII.

SVMMARIVM.

1 Nemo priuandus poſſeſſione ſua ſine citatione, & cauſæ cognitione.
Secus ſi poſſeſſio ſit notoriè nulla.
2 Notorium non indiget probatione.
Iudex poteſt extraiudicialiter ſe informare de notorio.
3 Quod nam dicatur notorium.
4 Notorium debet tale declarari.

1 Reſp. Quòd licet regula ſit, quòd nemo priuandus eſt poſſeſſione ſua, etiamſi ſit prædo, niſi primò citetur. & interueniat cauſæ cognitio, *l. fin. c. ſi per vim, vel alio. in d. cap. licet Epiſcopus, de præbend. in 6.* & ibi gl. Bald. *in l.2. c. vbi in rem actio.* Rom. *in l. iuſtè poſſidet, ff. de acquir. poſſeſ.* eſt communis concluſio, ita, quòd ſi vaſſallus non petit inueſtituram tempore debito,

non priuatur feudo ſine citatione. Card. *conſ.76. incipit, quod Dominus Abbas, & conſ.77. Reuerende pater*, inquit, quòd ſi Iudex expulit poſſeſſorem, eo non citato, cum eſſet intruſus, debet reuocare traditionem poſſeſſionis, & dicit Bald. *in l. ſi Maritus la 1.C. de donation. inter vir. & vxor.* Quòd licet Clericus ſit priuatus ipſo iure, non debet tamen expelli ſine cauſæ cognitione, & citatione, & multa adduci poſſunt, & ſignanter quæ congerit Felin. *in c fin. de præſumpt. in c. cum olim, de re iudicata, & in c. 2. de ſimonia*. Nihilominus, ſi quis notoriè tenet Eccleſiam iniuſtè, non eſſe neceſſarium, quòd Epiſcopus eum vocet in iudicium, ſed debet eum ſpoliare de facto, ſicut de facto ſe ingeſſit. Hæc eſt aurea doctrina Abb. *in c. quare Clerici vlt. not. de iurepatr.* vbi ſubdit, quòd ea, quæ fiunt per partes de facto extra iudicium, poſſunt per Iudicem de facto extra Iudicium reuocari per illum textum. Quod dictum ſequitur, & extollit Felin. *in c. qualiter, & quando il 1. de accuſat. colum.* 10. per quod dixit poſſe limitari textum, & Gl. *in d.c. licet, Epiſcopis de præbend. in 6.* & alia iura volentia, quòd etiam iniuſtus poſſeſſor non ſit priuandus poſſeſſione ſua, non præcedente citatione, & iuris ordine, quia illa iura procedunt, dummodò non ſit notoria intruſio, ſeu notoriè iniuſta poſſeſſio. Putà ſi quis propria auctoritate omni colore ceſſante, ſe ingeſsit. Sequitur, & dicit eſſe perpetuum menti tenendum, Marſil. *ſing.* 195. *nemo priuandus*.

ADDITIO AD QVAEST. XXXIII.

2 Reſolutio fundatur in eo, quod notorium non indigeat probatione, *l. adulterium, cum inceſtu §. idem Polioni ff. de adult.* & cap. *veſtra de cohabit. cleritor. & mulier.* & notant Gloſ. *in Clemen. appellanti, de appellat.* Menoch. *conſil.* 321. *num.* 12. Surd. *conſil.* 371. *num.* 45. Rota *deciſ.* 378. *num.* 2. *par.* 4. *recentor.* Antequam tamen Epiſcopus procedat contra Regulares ob poſſeſſionem notoriè nullam, neceſſe erit, quod ſaltem extraiudicialiter ſe informet iuxta ea, quæ tradunt Surd. dicto *conſil. num.* 76. Gratian. *diſcep. forenſ. cap.* 442. *num.* 8.

3 Rurſus vt procedere poſſit de facto abſque cauſæ cognitione, neceſſe eſt, quod notorium ſit verè notorium, hoc eſt, quod nulla tergiuerſatione celari poſſit, & quod non habeat titulum ſaltem coloratum, iuxta ea, quæ tradunt Abbas *in cap cum ſpeciali, §. porro de appellat.* Decius *num.* 3. Iaſ. *in l. Naturaliter §. nihil commune, num.* 108. *ff. de acquir. poſſ.* Butrius *in cap.* 1. *num.* 26. 3. *quæſt.* 1. Cephal. *conſil.* 241. *num.* 34. *lib.* 2. Anton. Burgos *in cap. ad noſtram, num.* 27. *de empt. & vendit.* Brun. *conſil.* 117. *num.* 176. Vnde ſi Regulares prætendere poſſint ſaltem aliquem titulum coloratum ſuæ poſſeſſionis, erunt audiendi, antequam ſpolientur.

4 Et proinde hinc fit, quod ſtante notorietate, antequam deueniatur ad ſpoliationem, neceſſe erit excludere titulum, qui prætendi poſſet, & declarare, quod poſſeſſio ſit notoriè nulla; quia vt aliquid dicatur notorium, requiritur iudicis declaratio, vt tradunt Dec. *conſil.* 402. *num* 11. *in fine, & conſ.* 483 *num.* 28. Socin. ſen. *conſil.* 22. *lib.* 1. Rolan. *conſil.* 53 *num.* 35. *lib.* 2. Menoch. *conſil.* 496. *num.* 23. Bart. *in l. fin. init. ff. ſi cert. pet.* Quæ doctrina eſt valde notanda, nam deſeruire poteſt in pluribus alijs materijs.

Si Regulares habeant aliquam Eccleſiam cum Iurepatronatus, an poſſint illam ſibi appropriare, vel in ea nouum cenſum imponere, aut antiquum augere? Quæſtio XXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Regulares non poſſunt iuſpatronatum vnire menſæ; non penſione grauare.*
2 *Cur non poſſint.*
3 *Ius conferendi acquiſitum ex deuolutione eſt idem ius negligentis: & ideo eodem modo confert.*
4 *Prouiſus à ſupplente de beneficio regulari, reuocari poteſt à Prælato regulari.*

1 Reſp. Quod non, *Clem. vn. §. eadem, de ſuppl. neg. Prælat.* Hoſtien. *in ſum. tit. de ſup. neg. Prælat. §. quot modis n.* 3. *iux ta finem.*

ADDITIO AD QVAEST. XXXIV.

2 Totum, quod habetur in quæſtione ſtatuitur in dicta Clemen. *vn. de ſupplen. neglig. Prælat.* Quia nimirum vnio menſæ Monaſterij præiudicaret tertio. Quamuis enim beneficia ſint iuriſpatronatus, non ſunt tamen ſub libera diſpoſitione patroni, ſed totum ius ipſius eſt ſolum ius præſentandi. Et ſunt de iure Eccleſiæ. Fieret etiam iniuria Inſtitutori, quia priuaretur iure inſtituendi. Vnde vnio eſſet nulla, & beneficium conferretur ſemper vacans & ideo elapſis ſex menſibus præfixis à Concilio La-

teraneæ ſi, prouiſio deuolueretur ad Superiorem, iuxta etiam dict. Clemen. *vnic. de ſupplen. negligent. Prælat.*

3 Eſt autem aduertendum, quod ius conferendi beneficia acquiſitum ex deuolutione non eſt maius, ac ſit in eo, ad quem primò pertinet prouiſio; & ideo eodem modo confert ſupplens, ac conferat negligens, vt notant Gloſ. *in dict. Clemen. vnica*, verbo *Reuocare, de ſupplen. negl. Prælat.* Lapus *alleg. 9. num. 4.* Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar. gloſ. 6 num. 4.* Selua *de benefic. par. 3. quæſt. 69. in fine.* Sanchez *lib. 7. ſum. cap. 29. num. 133.* Et ideo regularia debent conferri regularibus, & ſecularia ſecularibus, vt ſtatuitur in dicta Clemen. & notat Gonzalez *ad Reg. 8. Cancellar. gloſ. 8. num. 39.* Cald. Pereir. *de poteſt. eligen. cap. 1. num. 58.*

4 Ex quo fit, quod licet beneficium regulare conferatur religioſo à ſupplente, poterit tamen à Superiore regulari, ad quem primo pertinebat collatio, ad nutum reuocari, vt notant Doctores *numer. præced.* citati. Quia retinet eandem qualitatem, ac ſi collatum fuiſſet à regulari Prælato, vt tradunt Nauar. *com. 4. de regul. num. 22. ver. Ex quibus* Azor. *par. 1. lib. 12. cap. 9. quæſt. 8.* Sanchez *li. 7. ſum. cap. 29. num. 11.*

An Regulares Societates erigendi facultate muniti, poſſint extra eorum Eccleſiam dictas Societates erigere citra Epiſcopi conſenſum? Quæſtio XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Regulares an extra ſuas Eccleſias erigere poſſint Confraternitates abſque conſenſu Epiſcopi.*
Regulares nihil extra ſuos Conuentus agere poſſunt, quod ſapiat exercitium iuriſdictionis.
2 *In Grangijs, &c. poſſunt erigere Confraternitates ſine conſenſu Epiſcopi.*
3 *Sed non fruuntur priuilegijs, indulgentijs, &c.*
Quando ſine conſenſu Ordinarij poſſint veteres reduci ad formam Conſtit. Clemen. VIII.
Confraternitates cum vſu ſaccorum non poſſunt erigi ſine licentia Ordinarij.

1 Reſp. Quod priuilegiati, qui aggregandi facultate ſunt muniti, poſſunt quidem Societates erigere, & aggregare, ſed cùm tota Diœceſis ſit territorium Epiſcopi, ex alibi allegatis, in alieno territorio citra Epiſcopi concenſum, nec quidem ſtatuere, aut decernere, neque altaria erigere poſſunt, nec aliquam aliam Iuriſdictionem exercere, *arg. tex. in cap. peruenit, & cap. interdicimus, 16. quæſt. 1.* & quidquid præter erectionem, aggregationem, ſtatuunt, aut decernunt, excedit eorum auctoritatem, & iuriſdictionem, niſi Epiſcopi conſenſus accedat, ac propterea nullius roboris eſt, vel momenti. Bart. *in l. non dubium, num. 20. & 21. C. de lib. g. & in l. fin. ff. de iuriſdict. omn. Iud.* Et Nauar. *in conſ. 25. num. 2. de ſent. excomm. lib. 5. part. 2. alias conſ. 1. num. 2. de for. comp. part. 1.*

ADDITIO AD QVAEST. XXXV.

2 In Grangijs tamen cœteriſque locis annexis Conuentui poterunt erigere Confraternitates, ſi aliàs habeant talem facultatem, vt notat etiam Bordonus *in conſil. Regular. reſol. 72. num. 39.* Quia ſunt loca, in quibus Regulares exercere poſſunt iuriſdictionem, & adeo non indigent conſenſu Epiſcopi. Et quamuis habeant facultatem ſolum erigendi in ſuis Eccleſijs, quia nomine Eccleſiæ veniunt etiam Grangiæ ratione Oratorij, & Conuentus, quando ſumus in fauorabilibus, cap. *cum dilectus in fine. de conſuet.* & notant Calderin. *conſil. 293. num. 2. ver. Item* verbo *alias 1. de rer. permut.* Peder. de Senis *conſil. 201. num. 4.* Tuſch. *littera B. concluſ. 20. nu. 4.* Verul. *deciſ. 177. num. 6. par. 1.* Seraphin. *deciſ. 606. num. 5.*

3 Verum ſecluſo conſenſu Epiſcopi non poſſunt Confraternitates erectæ frui priuilegijs, gratijs, & indulgentijs ſolitis concedi, nec aggregari cœteris Confraternitatibus, ſtante Conſtitutione Clementis VIII. ſuper hac materia relata *par. 1. num. 202.* ſiquidem requirit, quod cum conſenſu Epiſcopi erigantur ad effectum participandi priuilegia, gratias, & indulgentias & quod ab eodem obtineant literas commendatitias, vt aggregari poſſint. Eſt tamen aduertendum, quod Regulares Prælati, quibus conceſſa fuit facultas erigendi Congregationes ſecundum formam Conſtitutionis Clement VIII. poſſunt iuxta eamdem formam innouare Congregationes alias in ſuis Eccleſijs canonicè inſtitutas, vbi ad minus de familia degunt duodecim religioſi. Secus autem requiritur conſenſus Ordinarij Ita S. Congregatio Indulgentiarum, *die 20. Octobris 1607.* in declaratione ſupra relata *par. 1. num. 231.* Rurſus etiam S. Congregatio Epiſcop. & Regul. Decreuit die 6. Decembris 1616. *Non licuiſſe neque licere Clericis Societatis Ieſu, nec non Regularibus Ordinis S. Dominici nouas Chriſtifidelium Confraternitates erigere cum vſu ſacrorum abſque licentia Ordinarij.*

An Regulares poſſint reformari ab Ordinario, vt eant bini bini? Quæſtio XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Monachus non debet incedere ſolus.*
2 *Ordinarius non poteſt ſe ingerere circa id, quod Regulares incedant cum ſocio.*
Exemptio Regularium eſt omnimoda quò ad perſonas & loca.

1 Reſp. Affirmatiuè: quia Monachus non debet ſtare, nec incedere ſolus. *cap. 1. de ſtat. Monach. Clem. ne in agro, §. ad hæc eod. tit.* Imola *in c. fin. de Cleric. ægrot.* Rebuf. *de Vicar. Epiſcop. n.*31. & tenet etiam Zerol. *in praxi Epiſcopali in verb. Regulares 2. part. n.*5. & felicis record. Clemens VIII. inter cœtera, quæ in Decretis pro reformatione Regularium ſtatuit, ordinauit, vt nullus à Conuentu egredi valeat, niſi ex cauſa, & cum ſocio, licentiaque ſingulis vicibus impetrata, ac benedictione accepta à Superiore, quæ non aliter eam concedat, niſi cauſa probata, ſociumque exituro adiungat, non petentis rogatu, ſed arbitrio ſuo, neque eundem ſæpius. Licentiæ verò generales exeundi nulli omnino concedantur. Contrauenientes autem pœna graui etiam carceris ad Superioris arbitrium plectantur, eamdem etiam ianitor ſubeat, ſi ſciens exeundi facultatem fecerit, prout cauetur in Bullario S. D. N. Vrbani VIII. 4. *part. fol.* 271. *& ſeq.*

ADDITIO AD QVAEST. XXXVI.

2 Reſolutio quæſtionis præmiſſa non cohæret cum exemptione Regularium: ſiquidem ea ſtante ceſſat in Ordinario omnis iuriſdictio in Regulares; reformare autem Religioſos, vt non incedant ſoli, eſt actus iuriſdictionis, & ſuperioritatis. Adſunt autem plura priuilegia, quæ eximunt Regulares à iuriſdictione, & correctione Ordinariorum quorum plura in fauorem Monachorum affert Tamburin. *tom.*1. *de iure Abbatum diſp.* 15. *q.*18. & alia in fauorem Mendicantium refert Donat. *in praxi rer. regular. par.*2. *tract.*13. *de exemp. q.*8. Illud tamen Sixti IV. in Bulla, quæ dicitur Mare Magnum, quæ eſt 1. *eiuſdem Pontificis apud Confect. in Collect. priuileg. Mendicant.* Conceſſum Prædicatoribus, eſt ſingulare. ibi. *Et ne prætextu Conſtitutionis Innocentij IV. Prædeceſſoris noſtri, quæ incipit*, Volentes, *locorum Diœceſani, & alij Ordinarij, ac alij quicunque in perſonas, & loca Fratrum Prædicatorum contra eiuſdem Gregorij Prædeceſſoris Ordinationem ſibi quancunque iuriſdictionem, & ſuperioritatem vindicare præſumant, diſtrictius inhibemus, ne quiſquam abſque dictæ Sedis ſpeciali commiſſione, & auctoritate in perſonas, domos, & loca dicti Ordinis Prædicatorum, vtpote prorſus exempta, aliquas excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias ſpecialiter, vel generaliter quomodolibet promulgare, aut in perſonas, domos, & loca huiuſmodi aliquam præeminentiam, ſuperioritatem, & iuriſdictionem quomodolibet exercere præſumant, etiam ratione contractus, vel delicti, ſeu rei, de qua contra ipſos ageretur, vbicunque ineatur contractus, committatur delictum, & res ipſa conſiſtat.* Videat quæſo Lector, an vigente hoc priuilegio, poſſit alicui venire mentem, quod Ordinarius poſsit reformare regulares, quod eant bini.

Bonorum Religionis deletæ, & extinctæ diſpenſatio ad quem pertinet? Quæſtio XXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Bona Religionis extinctæ cuius ſint.*
2 *Non concordant in hoc Doctores.*
Pertinent ad Summum Pontificem, ſi religio ſit exempta; ad Ordinarium, ſi non ſit exempta.
3 *Si non tota religio, ſed ſolum aliqua Monaſteria extinguantur, cuius ſint bona monaſteriorum destructorum.*

1 Reſp. Si Religio à Summo Pontifice deleta, & extincta eſt, acquiritur diſpenſatio bonorum illius Summo Pontifici, ſi loquamur de Religione exempta; ſi de non exempta, ſed Epiſcopo ſubiecta, acquiritur Epiſcopo. tamquam illorum diſpenſatori. Bonac. *tom.* 1. *fol.* 893. *n.* 4. *per extenſum.*

AD-

2 Non concordant quò ad hoc Doctores: nam aliqui volunt quod Monachi, ſeu religioſi, qui ſuperſunt debeant ea diuidere inter ſe, ita tamen, vt non pertineant ad ipſos vti ſingulos, nam id eſſet contra votum, ſed pertineant ad ipſos, vt vniuerſos. Ita Gloſ. *in cap. Cum dilecta de reſcriptis*. Hoſtienſ. *ibid.* Anton. *in cap. In nullo 18. quæſt. 2. n. 26.* Felin. *n. 2.* Et fundantur in dicto cap. *In nullo*: ibi. *Res autem, quam habent communis, ſecundum iura eis competentia diſtribuantur*. Alij vero volunt, quod ſi religio ſit exempta, bona pertineant ad Summum Pontificem: Si vero ſit ſubiecta Ordinarijs, pertineant ad ipſum Ordinarium. Ita docent Bald. *in l. Hæreditas 1. in fine, ff. de hæred. inſtit.* Azor. *par. 1. lib. 12. c. 16. q. 10.* Sanchez *lib. 7. ſum. c. 32. n. 58.* Bonac. *de clauſura q. 2. pun. 9. §. 4. difficul. 2. n. 4.* Verum hoc ita accipiendum eſt, vt quamdiu ſuperſunt religioſi talis religionis, debeant percipere congrua alimenta de bonis eiuſdem religionis, quia habent iam acquiſitum ius ad percipienda alimenta de talibus bonis, quo priuari non poſſunt, præſertim, quia fieri poteſt, quod ſaltem non omnes dederint cauſam extinctioni religionis.

3 Econtra tamen contingit, quando non tota religio, ſed aliquod, aut aliqua tantum Monaſteria deſtruantur, vt quia in ipſis non poſſit regularis obſeruantia manuteneri: nam tunc bona diſtribuenda ſunt Monaſterijs, ad quæ transferuntur religioſi Monaſteriorum deſtructorum. Ita communiter præſertim Roman. *in l. Si ſeruus eius. n. 23. ff. de acquir. hæred.* Bart. *in l. Quod ſeruus. n. 2. ff. de ſtipulat. ſeruor.* Angel. *Inſtit. de ſtipulat. ſeru. init. n. 4.* Petrus de Peruſ. *tract. de mutat. ſtat. Eccleſ. c. 2. n. 1.* Rebuſ. *de nominat. Rubr. de reg. ad prælat. nomin.* verbo *Conceſſa*, vers. *Quod ſi Monachus*. Rodriquez *quæſt. regul. 5. art. 4. & 6. tom. 3.* ſequuntur Sanchez *lib. 7. ſum. c. 32. n. 59.* Bonac. *de clauſ. q. 2. pun. 9. §. 4. difficul. 2. n. 3.* Quia cum Monaſteria, ad quæ transferuntur religioſi monaſterij extincti ſuccedant in onera, atque adeo ſubſtituantur monaſterijs deſtructis, debent etiam ſuccedere in emolumenta eorumdem monaſteriorum. Et ideo erunt diuidenda proportione ſeruata iuxta numerum religioſorum, qui transferuntur ad tale monaſterium. Et ita ſeruari iuſsit Vrbanus VIII. dum Generalis Minimorum inſtetit, quoſdam conuentus exiguos ſupprimi, vt in litteris datis 23. *Iunij* 1633. apud Donat. *in prax. rer. regular. par. 2. tract. 1. quæſt. 23. num. 5.*

Qua de cauſa ſancitum ſit, ne noua religio inſtituta in Eccleſiam inducatur ſine Romani Pontificis authoritate? Quæſtio XXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Cur requiratur auctoritas Summi Pontificis pro fundanda noua religione.*

2 *Ex natura rei non poteſt fundari religio ſine approbatione Pontificis.*

Collegium non poteſt inſtitui inconſulto Pontifice.

3 *Religio inſtituta pro vna Diœceſi an requirat approbationem Pontificiam.*

1 Reſp. vt conſtat ex his, quæ Abbas Vſpergenſis *in Chronica anni* 1212. tradidit (ex quo videntur accepiſſe Guido Carmelitanus, Abbas Trithemius, & Paulus Æmilius) paulo ante tempora Innocentij III. fuere Valdenſes hæretici, qui vulgò Pauperes de Ludguno vocabantur, & quidam alij, qui ſeſe Humiliatos nominabant: Hi omnes quoddam Monaſtici inſtituti genus profeſſi fuerant: quos tamen Lucius III. tanquam hæreticos damnauerat, eo quòd ſuperſtitioſis quibuſdam ritibus, ac cœremonijs viderentur imbuti, videlicet, illi Dei verbum in latibulis, & occultis Conuenticulis plerumque ſeminabant: Eccleſiæ Dei, & Sacerdotio detrahebant. Et cum Pauperes è Lugduno oriundi nihil proprium ſe poſſidere, nullum certum locum, vel ſedem habere profiterentur, per vicos, & caſtella non ſine offenſione aliorum vagabantur. Tandem apud Romanum Pontificem, vna cum Magiſtro ſuo Bernardo quodam Lugdunenſi ciue contenderunt, vt eorum inſtitutum eius auctoritate confirmaretur, ne, quam alij Humiliati à Lucio III. damnationem pertulerant, ipſi quoque perferre cogerentur. Cæterum Innocentius III. ſuperſtitioſa quædam dogmata iſtis hominibus obiecit, vt quòd calceos deſuper præcidebant, & tamen fingebant ſe nudis pedibus incedere. Et cum certas quaſdam cappas Religionis cauſa deferrent, comam minimè tondebant. Viri, & mulieres ſimul per vias ambulabant, & plerunque in eodem domicilio commorabantur, imo in eiſdem lectulis quieſcebant interdum: quæ omnia aſſerebant ſe ab Apoſtolis accepiſſe. Et quòd à Romano Pontifice ſui inſtituti confirmationem ſæpenumero petitam impetrare nequiuerant, ſchiſma in Eccleſiam inuexerunt, ac tandem in hæreſim lapſi ſunt. Hæc fermè omnia Abbas Vſpergenſis, ex quibus elicio ab Innocentio III. in Conc. Lateranenſi idcirco fuiſſe decretum ne quis nouæ Religionis inſtitutum fundaret.

AD-

Digitized by Google

ADDITIO AD QVAEST. XXXVIII.

2 In cap. *fin. de relig. domib.* prohibetur inſtitui nouam religionem ſine licentia Apoſtolicæ Sedis, ſed omnes, qui ad religionem vocantur, debere ſuſcipere regulam alicuius religionis ex approbatis. Et hæc prohibitio prouenit etiam ex natura rei, tum; quia in fundanda religione agitur de intereſſe totius Eccleſiæ, ſiquidem ſit pars ſpecialis Eccleſiæ: vnde debet eſſe congrua pars, ſeu congruum membrum, & proinde vt tale approbari. Tum quia non poteſt fundari noua religio ſine peculiari inſtituto. Hoc autem inſtitutum approbari debet, ne fortè contineat aliquem errorem, aut ſit in præiudicium Eccleſiæ, aut minus ipſi decorum, & ideo hoc ipſum notat etiam Suarez *tom. 3. de relig. lib. 2. de relig. ſtatu ſect.* 15. *n.* 14. Vnde vt aduertit Gloſ. *in dict. cap. fin.* verbo *Nouam religionem.* nec etiam nouum Collegium fundari poteſt inconſulto Principe. *l.* 3. *ff. de colleg. illegit.*

3 Et quamuis religio non inſtitueretur pro tota Eccleſia, ſed ſolum pro aliqua Diœceſi, vt antiquitus contingebat, quando fundabantur monaſteria abſque intentione propagationis; & ſi contingebat propagari, id erat per imitationem, non per veram propagationem, adhuc tamen eſſet neceſſaria approbatio Summi Pontificis, vt deſumitur ex dicto cap. *fin. de religioſ. domib.* ibi: *Similiter qui voluerit religioſam domum de nouo fundare, regulam, & inſtitutionem accipiat de approbatis.* Militat enim eadem ratio, ſiue religio ordinetur, vt diffundatur per totam Eccleſiam, ſiue fundetur pro vna tantum diœceſi; nam ſemper eſt ſpeciale membrum Eccleſiæ, & ſemper debet reſpicere eumdem finem. Et ideo quando antiquitus fundabantur in vna tantum diœceſi cum conſenſu Epiſcopi, non erant religiones canonizatæ quò ad inſtitutum, nec erat certum, quod eſſent in vtilitatem Eccleſiæ, ſicuti quando approbantur à Summo Pontifice. Et proinde religionem ex genere ſuo eſſe approbandam à Summo Pontifice, tradunt Azor. *par.* 1. *lib.* 11. *c.* 23. *q.* 5. & *par.* 2. *lib.* 5. *c.* 7. *q.* 1. Reginal. *lib.* 18. *praxis fori pœnit. nu.* 364. ver. *Accedit.* Peirin. *de priuileg. ad Conſtit.* 1. *Archiepiſcopi Pyrrhi.* Rodriquez *qu. regul.* 48. *art.* 3. *tom.* 3. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi alleg.* 59. *numero* 47.

An induentes habitum nouæ Religionis ſine licentia, poſſint ab Epiſcopo puniri, & ſic etiam geſtantes habitum Regularem, cum non ſint Regulares?

Quæſtio XXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Induentes habitum nouæ religionis poſſunt ab Epiſcopo puniri.*

Aſſumentes habitum Regularium puniuntur ab Epiſcopo.

2 *Cur punitio ſpectat ad ipſum.*

3 *Habitus religionum non poteſt ab aliquo deferri.*

4 *Deferentes mortaliter peccant.*

Ordinarij, & Nuncij tenentur ſub mortali punire deferentes habitum religionum.

Dictio, Diſtrictè, *importat obligationem ſub mortali.*

1 Reſp. Affirmatiuè, & eſt tex. *in c.* 1. *de relig. domib. in* 6. in quo prohibetur habitus nouæ Religionis in communi, & peccant mortaliter facientes contra *d. c.* 1. iuxta Abb. *in c.* 2. *de foro competen. n.* 11. *verſ. imo neſcio.* Item facit *tex. in c. vt Clerici.* & ibi Abb. *de regul.* vbi dicitur, quòd laici non poſſunt vti habitu Monachali. Ripa, *reſponſo quinto.* Item facit, quod dicunt Dominicus, & Franchus *in c. vlt. de bigamis in* 6. Quòd Iudex Eccleſiaſticus poteſt prohibere laicis, ne deferant habitum, vel tonſuram Clericalem.

ADDITIO AD QVAEST. XXXIX.

2 Idem notant communiter Doctores *in dict. c.* 1. *de relig. domib. in* 6. Abbas, Io. Andr. Archidiacon. Franc. Monach. Domin. Gemin. Ancharan. quia in dicto tex. nedum prohibetur nouam religionem inſtituere, ſed etiam habitum nouæ religionis introducere. Spectat autem punitio ad iudicem Eccleſiaſticum, quia agitur de delicto, quod religionem concernit, & tanquam læſiuum iuris ſpiritualis prohibetur lege Eccleſiaſtica.

3 Extat autem conceſſio Vrbani VIII. in fauorem Fratrum Minorũ de obſeruantia ſub *die* 5. *Octobris* 1636. relata apud Peirin. *de priuileg. in fine in Conſtit. ibi* 23. per quam iniungit Ordinarijs, & Nuncijs, quod non permittant, deferri ab aliquo habitum S. Franciſci ſub hoc tenore. *Omnibus, & ſingulis Locorum Ordinarijs, ac noſtris, & Sedis Apoſtolicæ Nuncijs vbiuis terrarum conſtitutis, & degentibus, tenore præſentium diſtrictè præcipiendo mandamus, ne de cætero quemquam prædictam tunicam oblongam cum, vel ſine mantello, abſque Superiorum prædictæ religionis Minorum de Obſeruantia, & cuiuſuis Inſtituti, ſeu Congregationis Ordinis eiuſdem S. Franciſci licentia in ſcriptis obtenta, quoquo modo deferre permittant; atque ſi aliquem præmiſſorum tranſgreſſorem repererint, illum carceri mancipandum tali habitu exuendum, & arbitrarijs pœnis mulctandum irremiſſibiliter curent.* Quod cum conceſſum ſit in fauorem huius religionis, habet vim priui-

uilegij, & proinde ſe extendit ad omnes religiones habentes communicationem priuilegiorum, quamuis habitum diuerſum induant, vt etiam aduertit Ceſpedes *de exempt. Regular. c. 24. dub. 393. n. 4.* nam tendit in fauorem habitus religionis.

4 Ex qua Conſtitutione duo eliciuntur. Primum, quod geſtantes habitum alicuius religionis communicantis in hoc priuilegio, mortaliter peccent: quod colligitur ex pœna impoſita, quæ eſt carceratio cum alijs arbitrarijs pœnis, quæ cùm ſit grauis, arguit peccatum mortale; & quia etiam materia de ſe eſt grauis, nempe vſurpatio alieni habitus proprij characterizantis religionem. Alterum, quod Ordinarij locorum, & Nuncij Apoſtolicæ Sedis tenentur ſub mortali non permittere, quod habitus huiuſmodi ab aliquo deferatur, ſed ſub eodem peccato tenentur punire iuxta præſcriptum Conſtitutionis, nam Pontifex vtitur verbis. *Diſtrictè præcipiendo mandamus*. Dictio enim *diſtrictè* iuncta verbis præceptiuis declarat obligationem ſub mortali, vt obſeruant Nauar. *c. 23. Manual. n. 53.* Azor. *par. 1. lib. 5. c. 6. q. 5.* Sanchez *lib. 6. ſum. c. 4. n. 43.* Suarez *lib. 4. de legib. c. 18. n. 3.* Merol. *tom. 2. theol. moral. diſp. 4. c. 3. dub. 26. n. 252. in fine*.

An viri, & mulieres exercentes theatralia poſſint habitum Regularium deferre? Quæſtio XL.

SVMMARIVM.

1 *Exercentes theatralia non poſſunt induere habitum religioſum.*

2 *Aſſumens habitum religionis ludi cauſa, an cogatur ad religionem.*

1 Reſp. Negatiuè, tex. eſt *in auth. de Sanctiſſ. Epiſc. §. final*, in quo textu eſt huiuſmodi prohibitio magis generalis: & Epiſcopus ſuper hoc prouidere debet ſub pœna graui corporali. In Hiſpania *eſt l. Regia par. 1. tit. 6. l. 36.* Laicus Religioſum habitum ludi, vel detrahendi cauſa, flagellis cęſus à loco, vbi id fecit, expellitur.

ADDITIO AD QVAEST. IX.

2 Aſſumentes habitum religioſum ludi cauſa, notat Gloſ. *in c. Mulieres, 27. qu. 1.* cogi ab obſeruantiam religionis. Verum notat Gregor. Lopez *in l. 36. Veſtr. tit. 6. par. 1.* id in practica non ſeruari. & rectè.

An Eremitæ ſint Regulares, & de foro Eccleſiæ, & an ſubſint iuriſdictioni Epiſcoporum, in quorum Diœceſi commorantur? Quæſtio XLI.

SVMMARIVM.

1 *Eremitæ ſunt de foro Eccleſiæ.*

2 *Non ſolum de æquitate, ſed etiam de iure.*

3 *Quinam Eremitæ fruantur priuilegijs Eccleſiæ.*

4 *Eremitæ an gaudeant priuilegio canonis. Quid requiratur, vt gaudeant.*

1 Reſp. Eremitas de foro Eccleſiæ fateri neceſſario eſt, quia pertinent ad diſpoſitionem Eccleſiæ, *c. vnico, in fin. de exceſſ. Prælat. lib. 6. cap. priuilegium, de verb. ſignif. lib. 6. verſ. cellis ad Monaſterium ſpectantibus*; & hanc opinionem affirmarunt Fel. *in c. 2. de foro comp. nu. 5.* & ibi Ant. de Butr. Barbatia, & Aretin. Inno. *in c. cum ad Monaſterium, de Elect. Collectar. c. ex parte, de conuerſ. coniung. & in c. cum Ioannes Eremita, de fide inſtrument.* Card. Turrecrem. *in c. qui verè, in 2. q. 16. q. 1.* D. Antoninus *in ſumma par. 3. tit. 16. c. §. 4.* Imol. *in Clem. per literas col. 1 de præbend.* Gemin. *in cap. indemnitatibus, in §. ſupradicta in 1. not.* & ibi Franch. *in not. 1. de electione lib. 6.* Stephanus Aufret *in additionibus ad Capell. Tholoſ. in deciſ. 8.* & hanc etiam tenet Gloſſa, quam ſequitur Bart. & Angel. *in l. 2. ff. de ius vocand.* volentes, Eremitam in ius vocari non poſſe, ſed eius Prælatum, qui reſpondere debet pro eodem, & gaudere priuilegio Monachorum, & Clericorum. Idem Angel. *in conſ. 121. verſ. quinimo etiam Eremita*: & hanc eſſe veram, & communem opinionem teſtatur Boerius *in tract. de vita Eremitica n. 14. prope finem, verſ. & iſta eſt vera & communis opinio*.

2 Ex quo infertur primò, non eſſe verum dictum Abbatis *in d. c. de foro compet. n. 10.* volentis hanc opinionem procedere de æquitate. Sed contrariam eſſe veriorem de iure, quia (vt pro-

probant præcitati Doctores) hæc eſt vera, & communis opinio, quam amplexi ſunt Domini de Rota, *vt deciſ.* 1. *de Regular.* in antiquis. Item infertur, non eſſe veram illam opinionem, videlicet Eremitas gaudere priuilegijs Eccleſiæ, ſi ſint ſub obedientia alicuius ſuperioris, vel Epiſcopi, prout Abb. *in c. ex parte, n.* 10. *de conuerſ. coniug.* Archid. *in d. c. qui verè* 16. *q.* 1. *Summa Syluestrina in verſ. Eremita, in* 2. *§.* 1. Nauar. *in Manual. c.* 27. *n.* 79. quia, vt probat Ant. de Butr. *in conſ.* 19. *verſ. ad nonum,* quem ſequitur Boer. *in d. tract. de vita Eremitica n.* 13. Vita Eremitarum eſt approbata tanquam in ſtatu pœnitentium. Tales enim Eremitæ ſunt & eſſe debent ſub obedientia Epiſcopi, *c. aliud,* 10. *q.* 1. nec ſunt, ſicut locuſtæ ſine capite, vt quidam dixerunt, quia imò ſubſunt Epiſcopo, & reputantur perſonæ Eccleſiaſticæ, & gaudent priuilegio Clericorum, nec aliud caput, vel Superiorem compelli poſſunt habere; quia Chriſtum habent in caput, & Summum Pontificem & Epiſcopum, ſiue eorum Parochianum, in cuius Diœceſi, & Parochia ſunt; & ſi habent Abbatem, tunc quò ad iuriſdictionalia, & forum pœnitentiæ, ſunt ſub ipſo Abbate, ſicut ſub Epiſcopo.

ADDITIO AD QVAEST. XLI.

3 Supradicta non procedunt de Eremitis, qui voluntate propria degunt in Eremis abſque vllo ſpeciali capite, cùm ſubſint: quia iſti ſine aliquo ordine ſunt perſonæ laicæ. Nec de Eremitis, qui emittunt tria vota ſubſtantialia religionis, quia iſti tanquam exempti non ſubſunt Epiſcopo; ſed ſolum de Eremitis, qui ſub obedientia alicuius ſuperioris Eccleſiaſtici viuunt. & inſeruiunt in aliquo munere Eccleſiaſtico. Ita notant Lezana *in q. Regul. tom.* 2. *c.* 7. Ceſpedes *de exempt. Regular. c.* 24. *dub.* 374. *n.* 3. Et hos volunt gaudere priuilegio fori.

4 An autem gaudeant priuilegio canonis. Affirmant Nauar. *c.* 22. *Manual. n.* 79. Laiman *lib.* 1. *theol. moral. tract.* 5. *par.* 2. *c.* 5. *n.* 4. Suarez *diſp.* 22. *de cenſur. ſect.* 1. *n.* 22. Lezana *tom.* 2. *q. regular. c.* 7. *n.* 6. Quia ſcilicet ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ Deo ſpecialiter dicatæ. Hoc tamen limitatur ab alijs, vt non gaudeant priuilegio canonis, niſi ex toto ſint Deo dicati, & viuant ſub regula. Ita Felin. *in cap. Non dubium, in fine, de ſenten. excommun.* Abbas *in cap. Vt priuilegia, n.* 3. *de priuileg.* Lambertin. *de iurepatr. lib.* 2. *par.* 1. *q.* 7. *pun. ar.* 4. *n.* 1. *&* 4. Dec. *lib.* 4. *crimin. c.* 9. *n.* 9. Syluester verbo *Eremita, n.* 2. Aufrer. *ad Capel. Tholoſ q.* 8. *n.* 2. quos citat, & ſequitur Bellet. *par.* 1. *diſquiſit. Cler. tit. de fauor. Cler. §.* 1. *num.* 41.

An licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij, quæ interuenire debet in renunciatione facienda à Nouitijs intra duos menſes proximos ante profeſſionem, debeat eſſe in ſcriptis, & an ſemper præcedere debeat; & an ſufficiat, quod ſit petita, etiamſi non obtenta: & an ſatis ſit licentia tacita habita ex ratihabitione de præſenti, aut futuro? Quæſtio XLII.

SVMMARIVM.

1 *Non exigitur licentia Epiſcopi in ſcriptis pro renunciatione nouitiorum.*
2 *Non ſufficit petita, ſed requiritur obtenta.*
3 *Sufficit tacita, ſeu ratihabitio de præſenti.*
4 *Ob quem finem ſit neceſſaria in ſcriptis.*
5 *Non ſolum debet eſſe petita, ſed etiam obtenta. Quid ſi Epiſcopus iniuſtè deneget?*
6 *Licentia Epiſcopi præcedere debet renunciationem.*

1 Reſp. Non exigi licentiam in ſcriptis, manifeſti iuris eſt, quòd Tridentinum nullam ſcripturæ mentionem fecerit; & vbi in ſcriptis eam obtinendam voluit, id expreſſit, vt fecit *ead. ſeſſ.* 25. *de Regularib. cap.* 5. tractans de licentia ad ingrediendum Monaſteria Monialium. Item, quia omnis diſpoſitio poteſt fieri verbo, niſi lex requirat ad actus valorem ſcripturam. Quamuis autem ea licentia in ſcriptis neceſſaria non ſit ad valorem renunciationis, eſt tamen vtiliſſimum eam in ſcriptis obtinere cum Notarij ſubſcriptione, fidem de ea facientis, vt ſi fortè de eius valore lis moueatur, allegato licentiæ huius defectu, poſſit in foro externo fides de illa fieri.

2 Nec ſatis eſt petita, ſed debet eſſe obtenta, quia decretum hoc dicit. cum licentia: at non dicitur cum licentia fieri, quando ea ſolum petita eſt. Item, quia *cap. licet de. Regul.* vbi exi-

Digitized by Google

exigitur licentia tantùm petita, id exprimitur.

Hæc autem licentia præcedere debet, quia licet in alijs rebus non ſit modica difficultas, an ſufficiat licentia ſubſequens: at hic non militant rationes, quæ probant ſufficere in illo caſu licentiam ſubſequi, quòd hæc renunciatio non ſit actus vltimæ voluntatis reuocabilis (vt dici ſolet) vſque ad mortem; ſed ſtatim firmus omninò, & validus ſit; & cum ad ſui valorem indicat licentiam, ea neceſſariò debet præcedere, vbi non conſtat, quod ea præceſſerit: ſi tamen renunciatio illa fieret ſub conditione, ſi poſtea Epiſcopus approbet, ſatis erit approbatio ſuperueniens.

3 Atque ſatis eſt eam eſſe tacitam, habitam ex ratihabitione de præſenti, nec ſufficit ratihabitio de futuro, quia requiritur ad valorem actus.

ADDITIO AD QVAEST. XXXXII.

4 Idem obſeruant Vocchius *in praxi nouitior. diſp.8. dub.9. num.5.* Fauſt. *lib.5. Theſauri relig.q.2.* Barboſa *ad cap.16. num.23. de regul. ſeſſ. 25. Concil. Trident. & de poteſt. Epiſcopi allegat. 99. numer.* 10. Donat. *in praxi rer. regul. par. 4. tract. 7. de bonis Nouitior. quæſt.8. num.3.* Ceſpedes *de exempt. regul. cap.2. dub.32. num.4.* ver. *Notat tamen.* pro litibus autem, & controuerſijs, quæ ratione ipſius oriri poſſunt, requiritur in ſcriptis, vt obſeruat Donat. *citat.* Præſertim quia etiam ex lapſu plurium annorum non præſumitur, vt dixit Rota *in Romana fideicom.* 14. *Nouembr.* 1624. *coram Remboldo.*

5 Quod hæc licentia non ſolum debeat eſſe petita, ſed etiam obtenta, tradunt Sanchez *lib.7. ſum. cap.5. num.76.* Fauſtus *lib.5. Theſauri Relig. qu.291.* Peregrin. *ad Conſtit. Cler. Regul. par.2. cap.1. litera* C. §.32. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.99. nu.10.* Cened. *lib.1. quæſt. canon. quæſt.6. num.14.* Vechius *in praxi Nouitior. diſp.8. dub.9. num.3.* Donat. *in praxi rer. regular. par.4. tract.7. quæſt.8. nu. 1.* Ceſpedes *de exempt. regular. cap.2. dub 32. num.4.* ver. *ſecundò notat.* Sed quid ſi Epiſcopus iniuſtè denegaret licentiam? Reſp. quod tunc ſubintrat iuriſdictio Archiepiſcopi, iuxta ea, quæ tradunt Vechius *num.2. citati dub.* Barboſa *citata allegat. 99. num.6.* Fauſtus *quæſt.196. cit. lib.5. Theſauri relig.* Peregrin. *citato loco* §. 27. & ideo poterit interponi appellatio ad Archiepiſcopum, aut etiam ad Sacram Congregat. Concilij Trident. præſertim quando Epiſcopus eſſet immediatè ſubiectus Romana Sedi: & cum appellatione pendente nihil ſit innouandum, ſuſpenderetur profeſſio, ſi nouitius deciſionem expectare vellet.

6 Quod licentia Ordinarij præcedere debeat renunciationi Nouitiorum, tradunt etiam Cened. *q.6. canon. num.14. lib.1.* & dixit Rota *in dicta Romana fideicom.* 15. *Nouemb.* 1624. *coram Remboldo.* Nam requiritur ad validitatem renunciationis, tanquam forma, eo quod Concil. irritat renunciationem factam ſine tali licentia in dict. *c.15. de regular. ſeſſ.25.* Quando autem deficit id, quod requiritur pro forma, actus redditur nullus. Ex quo fit, quod ſi renunciatio ſit conditionalis, ſi nempe acceſſerit conſenſus Epiſcopi, quod tunc ſolum incipiat valere, quando talis conſenſus accedit, quia tunc ſolum habet formam validitatis.

An Prælati Regulares poſſint facultatem concedere in ſuis Monaſterijs exemptis, Nouitijs volentibus renunciationes facere intra duos menſes proximos ante profeſſionem ad præſcriptum Conc. Trid. Quæſt. XLIII.

SVMMARIVM.

1 *Prælati Regulares exempti nequeunt concedere Nouitijs licentiam renunciandi.*
2 *Ita communiter, & praxis.*
3 *Prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt hanc facultatem concedere.*
4 *Conſuetudo an poſſit prænalere contra hoc Decretum Concilij.*

1 Reſp. Quod quidam id exiſtimare poſſent, cenſentes ita intelligi Tridentinum, vt Epiſcoporum ſit, eam licentiam concedere in Monaſterijs ſibi ſubiectis: at in exemptis id pertinere ad Prælatos Regulares, ſicut ad ingrediendum Monaſteria Monialium Epiſcopo ſubditarum, exigitur Epiſcopi licentia: ſi autem exemptæ ſint, Prælati ſui Regularis, vt tradit Nauar. *comment.4. de Regularibus, numer.60.* ſi conſuetudo ita ſe habet, & ſic intelligens decretum Tridentini, *ſeſſ.25. de Regularibus cap.9.* petens licentiam Epiſcopi ad ingreſſum in huiuſmodi Monaſteria. Secundo poſſent duci, quod Epiſcopus nulla Iuriſdictione potiatur in Monaſteria exempta, ſed ſolis Prælatis Regularibus ſubſint, quod non tantum quoad profeſſos, ſed etiam quoad Nouitios eſt intelligendum. Cæterum dicendum eſt, in vtriſque Monaſterijs exi-

exigi licentiam Epiſcopi, vel eius Vicarij neceſſariam eſſe, nec ſufficere licentiam Prælati Regularis. Ducor, quia decretum hoc, virtute cuius huiuſmodi licentia ad hanc renunciationem petita eſt, ſolam Epiſcopi, aut eius Vicarij licentiam petit: quando autem aliud voluit id expreſsit, vt in *d.c.*5. petens licentiam Epiſcopi, vel alterius Superioris: & ideò ea doctrina Nauarri, quæ veriſsima eſt, huic deciſioni non obſtat. Minus etiam obſtat, Nouitios Religionis exemptæ non ſubdi Epiſcopo: quia id verum eſt, præter caſus, in quibus Tridentinum eos Epiſcopis ſubiecit, vt fecit in hoc *cap. 16. & c. 17. ſeq.* & ideò hanc partem ſuſtinet Manuel. *qq. Regular. tom.2. q.47. art.14.*

ADDITIO AD QVAEST. XLIII.

2 Communis eſt doctrina, quod Prælati regulares nequeant concedere licentiam Nouitijs renũciandi proprijs bonis: ſed omnino ſit neceſſaria licentia Epiſcopi. Ita Rodriquez *tom.2. ſum. cap.7. num.1. in fine.* Vega *par. 2. ſum. cap.50. caſu 3.* Peregrin. *ad Conſtit. Cler. Reg. par.2. cap.1. litera C.* §.30. Miranda *tom.1. Manual. quæſt. 23. ar.6. concluſ.2.* Vecchius *in praxi Nouit. diſp.8. dub.9. nu. 2.* Sanchez *lib.7. ſum. cap.5.n.74.* Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.2. dub.32. num.2.* Donat. *in praxi rer. regul. par.4. tract.7. de bonis Nouit. quæſt. 7. nu. 7.* Ita enim interpretatur praxis ipſum Concilium, & proinde in hoc caſu, appellatione Epiſcopi non veniunt Prelati Regulares.

3 Abbates tamen, cœterique Prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ſubditos laicos, poterunt hanc licentiam concedere, vt notant Sanchez *lib. 7. ſum. cap. 5. num. 68.* Barboſa cum alijs *de poteſt. Epiſcopi alleg.99. num. 4.* Donat. *in praxi rer. regular. par.4. tract.7. de bon. Nouit. qu.7. num. 6.* Quia in iuriſdictionalibus veniunt appellatione Epiſcopi, & proinde exercere poſſunt, quæ ſunt iuriſdictioni Epiſcopalis.

4 An autem neceſſitas huius licentiæ poſſit cõſuetudine tolli, affirmant, ſi modo legitimè præſcripta ſit conſuetudo, Rodriquez *par.2. ſum. cap.7. num.1. in fine.* Vega *tom.2. ſum. cap.50. caſu 3.* Lezana *tom.1. quæſt. regular. cap.24. num.34. in fine.* Donat. *in praxi rer. regular. par.4. tract. 7. de bonis Nouit. quæſt.13.* Verum reſolutio huius difficultatis pendet ex alia quæſtione, an per actus nullos induci poſſit conſuetudo: in qua ex Doctoribus alij ſtant pro vna parte, et alij pro oppoſita, iuxta ea quæ retuli *in quæſt. moralib. canon. quæſt.316. nu.1. & ſequent. Centur. 3.* Et difficultas reſoluenda eſt iuxta ibi dicta. Cum enim renunciatio, ſecluſa licentia Epiſcopi, non ſit nulla de iure naturali, ſed tantum de iure poſitiuo, quia ſcilicet Concilium Trident. eam annullat; videndum eſt, an talis renunciatio habeatur pro valida ab ijs ſaltem tacitè conſentientibus, à quibus conualidari poteſt: quia ſi habetur pro valida, actus cenſetur conualidatus, & ideo poteſt inducere conſuetudinem; ſecus autem ſi non habeatur pro valida. Quia tanquam nullus non poteſt aliquem inducere effectum, *l. ſi aut nullum, C. de legit. hæred.* & cap. *illud de iurepatronat.* iuxta dicta in illa *quæſt. canon. cit.*

An bimeſtre tempus præſcriptum à Conc. Trid. Nouitijs volentibus renunciationes facere ante profeſſionem debeat eſſe mathematicum, & de momento ad momentum numerandum, & quot dierum, & in anno biſſextili, & quid ſi profeſſio differatur, valeat renunciatio. Quæſtio XXXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Bimeſtre, in quo eſt facienda renunciatio ante profeſſionem, quomodo computetur.*
Renunciatio an valeat, ſi differatur profeſſio.
2 *Bimeſtre quomodo computari debeat.*
3 *Sufficere, quod ſit morale, qui doceant.*
Quæ computatio adhibenda ex verbis Concilij.
4 *Bimeſtre accipiendum in ordine ad profeſſionem prout immediatè ſubſequi deberet annum probationis.*

1 Reſp. Computandos eſſe hos duos menſes de momento ad momentum, & ſecundum quod occurrit menſis in Kalendario, & quod ex illo menſe deficit, accipitur de ſequenti, & ita habebit ille menſis triginta dies, vel 31. vel 28. vt in Kalendario occurrit: & ſi occurrat annus biſextilis, computandum eſt tempus à die correſpondente poſteriori illi diei. Ducor, quia Tridentinum diſponit à quo tempore bimeſtre illud incipere debeat, nempe à die profeſsionis futuræ, in quo euentu computatur dies de momento ad momentum, vt occurrit in Kalendario. Inſuper petit determinatam ætatem, nempè, eam, quæ ſatis eſt ad profitendum poſt bimeſtre. At ea ætas computatur de momento ad momentum etiam in anno biſextili. Nihil autem refert facta ſemel renunciatione bimeſtri illo ante profeſsionem legitimè faciendam,

vsquia tranſacto bimeſtri eſt completa ætas, & annus nouitiatus, differri profeſſionem, ex quacunque cauſa dilatio contingat; adhuc enim valida erit renunciatio, quia cùm lex ea, quæ frequentiùs contingunt, ſpectet, *l. Nam de ea, ff. de legib.* & profeſſio attento Iure, & frequentiùs fiat completis ætate debita, & anno Nouitiatus, decretum hoc petens renunciationem fieri bimeſtri ante profeſsionem, intelligendum eſt de bimeſtri proximo tempori, quo regulariter profeſsio fieri debet. Item quia in hac renunciatione ſaluatur omnino mens Tridentini, quæ fuit, ne temerè feruoribus vocationis ductus Nouitius renunciet, ſed quando debita maturitate expertus eſt decem menſibus Religionis auſteritates. Facit Menochius *conſ.* 388. *num.7. vol.4.* vbi rationem, cur bimeſtri ante profeſsionem facienda ſit renunciatio, reddit his verbis: *Cum eo tempore iam ſint Nouitio penè probata, & deliberatio emittendæ profeſſionis iam manifeſta ſatis appareat curſu decem menſium.* hæc ille.

ADDITIO AD QVAEST. XLIV.

2 Hoc bimeſtre mathematicè computandum, tradunt etiam Sanchez *lib.7. ſum. cap.5. numer.* 81. Peregrin. *ad Conſtit. Cler. Regul. par.2. cap.1. litera G. §. 20, ver. probatur quia.* Fauſt. *lib.5. Theſauri relig. quæſt.*193. Vechius *in praxi Nouit. diſp.8. dub.9 num.5.* Tamburin. *de iure Abbatis diſp.4. quæſt.* 10. *num.*4. Sperel. *deciſ. 16. num.54. par.1.* Donat. *in praxi rer. regul. par.4. tract.7. de bon. Nouit. qu.9. num.1.* Quia inquit Donat. Concil. iniungit, quod fiat renunciatio intra duos menſes proximos ante profeſſionē, vnde computari debet à die futuræ profeſſionis. Et ſic pars anni nouitiatus debet regulari ſicut regulatur ipſe annus. Sed hæc non conuincunt, quia nedum cōputari deberet à die profeſſionis, ſed etiam à momento, ſi mathematicè eſſet computandum, nec ex eo, quod ſit pars anni nouitiatus, ſit quod eodem modo computari debeat, nam præfigitur in ordine ad alium effectum.

3 Vnde ſufficere, ſi moraliter computetur, ſentiunt Zechius *De repub. Eccleſiaſ.* Tit. *de regular. cap.3. num.*14. Zerola *par.1. prax. Epiſcopal.* verbo *Monachus in fine.* Obſtat tamen huic opinioni declaratio S. Congregat. *ſub die 22. Ianuarij* 1617. apud Aldan. *in Compen. canon. reſol. lib. 4. tit. 3. num.*8. in qua fuit dictum, quod non teneat renunciatio facta ante duos proximos menſes. Poſſet tamen huic declarationi reſponderi, quod ſenſus ſit, quod non valeat renunciatio facta ante duos menſes moraliter computatos. Solum ergo ex verbis Concilij deſumi poteſt fundamentum pro communi ſententia, nam habet, quod renunciatio fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem; ſi autem ſic menſes computarentur moraliter, & renunciatio fieret etiam per ſolam horam ante duos mēſes computatos mathematicè, non fieret intra duos menſes, quia totum tempus, quod præcedit menſes mathematicè ſumptos, non eſt intra ipſos; & cum menſes non diuidantur inuicem moraliter, ſed mathematicè, dum à Concilio accipiuntur ſecundum numerum, accipiuntur prout ex ſui natura diuiduntur, & plurificantur.

4 Quod iſti duo menſes aſſignati pro renunciatione facienda, & proximi ante profeſſionem accipiendi ſint, habita ratione complementi anni probationis, & proinde de proximis ante profeſſionem, quatenus deberet immediate ſubſequi annum probationis; & proinde nihil referat, quod profeſſio differatur vltra duos menſes, ſed renunciatio facta teneat, tradunt Sanchez *lib.7. ſum. cap.5. num.* 81. Vechius *in praxi nouitior. diſp.8. dub.9. num.5. in fine.* Barboſa *ad ſeſſ.*25. *Concil. Trident. ſeſſ.*15. *capit.*16. *n.*37. Bordon. *tom.2. conſil. Regular. reſol.*60. *num.*12. Donat. *in praxi rer. regular. tract.7. de bon. nouit. quæſt.10. num.*11. & ita declarauit S. Congr. *die 17. Octob.* 1594. *apud* Vech. *citat.* Nam adhuc ſeruatur forma Concilij Trident. cum renunciatio fiat in tempore ab ipſo aſſignato, ſiquidem non aſſignat bimeſtre indeterminatum, ſed determinatum, nempe illud, quod immediate præcedit profeſſionem emittendam completo anno probationis.

An Beneficium Nouitij vacet intra annum probationis; & quid, ſi poſſideat Canonicatum, habeat ius eligendi, & debeat vocari; & an poſſit Nouitio Beneficium, tam ſeculare, quam regulare, conferri? Quæſtio XLV.

1 Beneficium Nouitij ante profeſſionem non vacat.
Nouitius retinet ius eligendi annexum beneficio.
An vocandus ad electionem.
Beneficium an poſſit conferri nouitio.
Nouitius patronus poteſt nominare.
2 Beneficium ſiue maius, ſiue minus ſit, non vacat ante profeſſionem.
Nec etiam penſio.
3 Nouitius habens beneficium cum iure electionis an vocandus ad eligendum.
An poſſit conſtituere procuratorem.
4 Quæ beneficia regularia non poſſint conferri, niſi expreſſe profeſſis.
5 Quæ non profeſſis, ſed etiam laicis conferri poſſint, & quomodo.
Modus eſt conditio reſolutiua.

1 Reſp. Non vacare, *ex c. Beneficium, de Rgularib. in 6.* vbi dicitur: *Beneficium illius, qui Religionem ingreditur, non eſt intra probationis annum alicui conferendum, niſi ad id ipſius accedat aſſenſus.* Si quæres, cum Nouitius Beneficium, vtpote Canonicatum in probatione retineat, an ius habeat eligendi? Reſpondeo habere, quia inter fructus Beneficij computatur ius eligendi. Rogabis, an vocari debeat ad eligendum? Archidiaconus *cap. citato*, reſpondet eſſe vocandum, ſi ſit loco vicinus, niſi fuerit Religionis gratia legitimè impeditus. Poteſt tamen, inquit, Procuratorem ad eligendum conſtituere. *At Paulus, & Ioannes Andreas in eod. cap.* vtrumque negant, quia cauſa Religionis, ritè, & legitimè abeſt. Secus verò eſſet de patrono, & de eo, ad quem non lege Collegij, ſed ratione perſonæ ius eligendi pertinet, is enim vocari deberet. Geminianus & Franchus *ibid. docent*, ſiue vocatus, ſiue non vocatus ad eligendum acceſſerit, ius habere eligendi. Ex quo etiam efficitur, vt ſi ſit patronus, ius habeat, nominandi, deſignandi, & offerendi Clericum promouendum ad Beneficium in eo conſtituendum.

Si quæres poſtea, an è contrario poſſit Nouitio Beneficium conferri? Reſpondet Gloſſa in eo capite, minimè: id colligit, quia ſtatus dubius non poteſt militiæ nomen dare, *l. qui ſtatu, ff. de re militari, & l. qui de libertate, ff. de liberali cauſa*. Et hoc, inquit, intelligitur de Beneficio ſæculari, quoniam regulare ei poteſt conferri. At vero Geminianus, & Franchus *ibidem*, in vtroque Gloſſæ aduerſantur: aiunt enim Nouitio poſſe Beneficium ſæculare conferri, regulare verò non item. Primum ex eo concludunt, quòd Nouitius adhuc ſui iuris eſt, & proprium habere poteſt, ergo eſt capax Beneficij, quod ſibi collatum, ratum, & acceptum habere poterit, ſuum aſſenſum præſtando. At verò regularis Beneficij capax non eſt, cum id ſit iure prohibitum, quod ſolis profeſſis conferendum decreuit. Clement. *quia Regulare, de ſupplen. neglig. Prælat.* & Clem. *ne in agro, §. ſanè Prioratus, de ſtatu Monachor.*

ADDITIO AD QVAEST. XLV.

2 Non vacare beneficiũ Nouitij per citat. tex. obſeruant in eumdem locum Abbas, Io. Andr. Gemin. Monach. Dominic. Ancharan. Archidiacon. & alij. Et intelligitur de quocunque beneficio ſiue maiori, ſiue minori, cum tex. vniuerſaliter loquatur, vt reſoluunt Gigas *de penſion. qu. 57. n. 5.* Sanchez *lib. 7. ſum. c. 4. n. 3.* Imo etiam intelligitur de penſionibus, vt aduertit Sanchez *citat. num. 13.* Vallens. *de benefic. lib. 4. tit. 14. n. 1. & 8.* Quia in hoc penſio æquiparatur beneficio, ſiquidem vtrumque ex incapacitate extinguitur, quæ tantum ſuperuenit ratione profeſſionis, non ratione Nouitiatus.

3 Nouitius poſſidens beneficium cum iure electionis, an vocari debeat ad eligendum, non concordant Doctores. Affirmant Archidiacon. *in cap. Beneficium, n. 1.* ver. *Aſſerens de regul. in 6.* Probus ad Monach. *ibid. n. 1.* Cardin. *in Clemen. fin. nu. 8. q. 10. de regular.* Bertachin. *de Gabel. par. 7. princip. n. 56.* Mandoſ. *in caſib. annalib. n. 66. caſu* 197. Magis tamen communiter negant. Ita Gloſ. *in cap. Beneficium*, verbo *Conferendum de regular. in 6.* Ancharan. *ibid. n. 3.* Monach. *num.* 2 Dominic. *nu. 6. in fine*. Tiraquel. *de retrac. lignag. §. 1. gloſ. 8. n. 37.* Tapia *Authen. Ingreſſi*, verbo *Sua, cap. 2. n. 8. C. de Sacroſanc. Eccleſ.* Cuch. *lib. 3. Inſtit. maior. tit. 1. n. 96.* Angelus verbo *Nouitius, n. 1.* Tabiena *quaeſt. vlt.* Armilla *num. 18.* Sylueſter verbo *Religio 5. q. 11.* Zechius *de repub. Eccleſiaſt. tit. de regular. c. 3. n. 10.* Azor. *par. 1. lib. 12. c. 3. q. 1.* quos ſequitur Sanchez *lib. 7. ſum. cap. 4. n. 10.* Quia cenſetur legitime impeditus, ſeu abſens, cum ſit intra religionem, quamuis non religioſus, & in via renunciandi tali iuri. Si tamen accedat ad eligendum; erit admittendus, quia habet ius ad eligendum, quo priuari non poteſt, ſi vti velit. & ita notant Azor. & Sanchez *citat.* & Franc. *in dict. cap. Beneficium, n. 6. de regul. in 6.* Et quamuis Azor. & Monachus *citati* nolint poſſe conſtituere Procuratorem ad eligendum, probabilius tamen eſt, quod poſſit; vt volunt Archidiacon. & Probus, quia hæc facultas conceditur legitimè impeditis, iuxta cap. *Si quis de elect. in 6.* Si enim non eſt vocandus tanquam abſens, ſeu impeditus, poterit conſtituere procuratorem. & de impedimento conſtat, ne ſcilicet deſinat vacare Deo, & cogatur ſe immiſcere rebus ſæcularibus.

4 Quod beneficia regularia conferri non poſſint niſi expreſsè profeſſis, valet, ſi habeant annexam administrationem, vt obſeruant Piaſec. *in praxi Epiſcop. par. 2. cap. 5. num. 23.* Garzias *par. 7. de benefic. cap. 10. n. 10.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancel. gloſ. 8. n. 78.* Campanil. *in diuer. iur. rubr. 12. c. 7. nu. 160.* Puteus *deciſ. 254. lib. 2.* Burat. *deciſ. 463. num. 1.* Et ita etiam declarauit Sacra Congregatio *die 12. Decembris* 1585. apud Piaſec & Burat. *cit.*

5 Verum, ſi beneficium Regulare non habeat annexam adminiſtrationem, conferri poterit nedum nouitio, ſed etiam ſæculari, dummodo tamen poſtea ſuſcipiat habitum religioſum, & profeſsionem emittat, vt tradunt Piaſec. *par. 2. prax. Epiſcop. c. 5. n. 23.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancel. gloſ. 8. n. 77.* Sanchez *lib. 7. ſum. cap. 4. nu. 24.* Maſſobr. *de cenſur. prælud. 7. dub. 21. nu. 9.* Rodriquez *in compend. q. regular. reſol. 15. n. 4.* & ita refert deciſum Gonzalez *citat.* Vnde cum conferatur ſub obligatione aſſumendi habitum religioſum, & profitendi, confertur ſub modo; & ideo ſi non adimpleatur, reſoluitur collatio. quia modus eſt conditio reſolutiua faciens reſolui, quod collatum eſt ſub modo, vt notant Gloſ. *in l. 2. ff. de in diem adiect.* Bar. *in l. 1.* ver. *Tertia differentia*. & *in l. Quibus diebus, §. Titio.*

tio. oppoſit. *vlt. ff. de condit. & demon.* Anchæran. *vlt. ff. ſi cert. petat.* Pariſ. *conſil.* 5. *n.*12. *lib.* 4. *conſil.* 69. *circa finem*. Socin, *in l. Pecuniam, not.*

An Nouitius delinquens iure puniatur per Superiorem Religionis? Et quid ſi extra Clauſtra delinquat, poſſit ab Epiſcopo puniri?

Quæſtio XLVI.

S V M M A R I V M.

1 *Nouitij delinquentes, à quibus puniendi.*
2 *Quid ſi extra clauſtra delinquat.*
3 *Abſens cum licentia à clauſtro cenſetur reſidere.*
4 *Nouitius à ſolo prælato regulari puniri poteſt. Nouitius gaudet priuilegio canonis.*
5 *Nouitius delinquens notoriè, & cum ſcandalo extra clauſtra, quando puniri poſſit ab Ordinario.*
6 *Epiſcopus vt inſtare poſſit pro punitione regularium &c. debet probari notorietas delicti.*
7 *A quo puniendus Nouitius, ſi redeat ad ſæculum.*
8 *A quo puniendus pro delicto commiſſo ante habitum ſuſceptum.*
Conſtitutio Sixti V. circa criminoſos ingredientes religionem moderata per Clemen. VIII.
9 *Criminoſus quando cum fraude religionem ingrediatur.*

1 Reſp. Quòd quæſtio ſolum intelligitur, ſi Nouitius crimen admittat, cui capitalem pœnam iura, videlicet Canones, vel Leges irrogarunt: vt ſi fuerit homicida, proditor Patriæ, latro, adulter: nam certò conuenit inter omnes, ſi tantùm contra Religioſam, vel Eccleſiaſticam diſciplinam peccauerit, à Religionis Præfecto puniendum. Ioan. Andr. *in c. Beneficium, de Regularib. in 6.* quæſiuit apud quem Iudicem Nouitius conueniri debeat, Eccleſiaſticum, an Ciuilem? Nam quòd coram Iudice Ciuili conueniri debeat, videtur inde concludi, quòd nondum ſit Religioſus effectus. Quòd verò à Iudice Eccleſiaſtico puniendus ſit, ex eo deducitur, quòd cauſa, & gratia Religionis in eum Ciuilis Iudex inquirere, & animaduertere non debeat. Archidiaconus, & idem Ioan. Andr. Geminianus, Franchus, & alij *in c. Beneficium, citat.* communi conſenſu tradunt, eum conueniri debere apud Iudicem Eccleſiaſticum, eo, quòd fauore, & cauſa Religionis à Ciuilis Magiſtratus poteſtate eſt exemptus: ſed prædicti Doctores *eo cap.* ſolum videntur loqui de cauſis Eccleſiaſticis, non de Ciuilibus. Cæterum, cum noſtris temporibus omnes Religioſorum Ordines, Romani Pontificis beneficio, ab Epiſcoporum, quibus iure communi ſubiecti olim erant, poteſtate eximantur, efficitur, vt Nouitius delinquens à Monaſterij Præfecto puniri debeat: quoniam ſicut fauore Religionis à Ciuili Magiſtratu abducuntur Nouitij, ſic etiam ab Epiſcoporum poteſtate, dum in probatione verſantur. Nauar, *commen.* 2. *n.*63. diſputat an Religionis Præfectus iure communi cognoſcat, & iudicet delicta Nouitij ciuilia, & criminalia: & concludit, iure communi tantum cognoſcere delicta, quæ Nouitius committit contra Regulam, & cætera Religionis ſtatuta. *& conſ.* 58. *de Regularib.* idem docet, & tandem ait probabile eſſe, poſſe Præfectum Religionis cognoſcere, & iudicare delicta Nouitij ciuilia, & criminalia, cuiuſmodi eſt homicidium, perinde ac ſi eſſet Clericus, & Profeſſus, & hoc eſt verius.

2 Tota difficultas eſt, ſi delinquat Nouitius extra Clauſtra. Et prima facie videtur dicendum, à ſuo Superiore: tum quia Nouitius gaudet fori priuilegio, ex iis, quæ latiſſimè tradiderunt communiter DD. *in c. Religioſo de ſententia excommunicationis in 6.* tum quia Superiores Regularium ſunt Priores, Prouinciales, & Generales eorum Religionis, vt latè de hac re egit Triuiſan. *in tract. de modo, & ordine criminaliter procedendi inter Regulares, c.* 4. *& in deciſ.*36. *p.*1. *per tex. in c.*1, *de capell. Monachorum.* Vbi Summus Pontifex mandat Epiſcopis, ne Regulares inquietent, & moleſtent, ſed eorum crimina relinquant Superioribus ipſorum punienda: tum quia Iudex Ordinarius Regularium eſt Protector Religionis, vt per Card. *in conſ.*17. *n.*1. & latiùs in practica obſeruari teſtatur Staphil. *de literis Signaturæ Iuſtitiæ in tit. de ſanatione contractus inualidi, n.*7. *fol.*287. Triuiſ. *loc. cit. n.*2. Alban. *in conſ.* 93. Nauar. *conſ.* 22. *vol.*1.

Contrarium tamen dicendum eſt, ex traditis nouiſſimè *per Conc. Trid. ſeſſ. 6. c.*3. vbi ſtatuitur, quòd Regularis extra Monaſterium degens, etiam ſui Ordinis prætextu, ſi deliquerit, ab Ordinario loci, tamquam ſuper hoc à Sede Apoſtolica Delegato, inquiri, puniri, & corrigi valeat: Nec Nouitius debet eſſe melioris conditionis in patrando delicto, quàm eſt Regularis profeſſus. nam vt dicit Rub. *in deciſ.*15. decretum Conc. comprehenderet etiam Regulares exi-

ſtentes in aliqua domo ad erectionem Monaſterij deſtinata, ſi ibi non haberent Priorem, ſeu Guardianum, & non viuerent iuxta inſtitutum Regulæ illius Religionis: in tantum etiam, quòd Picard. *in conſ.* 91. voluit Epiſcopos in vim d. tex. Concil. agere poſſe contra omnes profeſſos Militiarum Hieroſolymitanarum, exceptis iis, qui in priuilegio Pij V. comprehenduntur, etiamſi dicti Milites extra locum ſuorum Ordinum, cum licentia Superiorum degerent.

3 Non obſtat, quòd qui de licentia Superioris abeſt à Clauſtro, cenſetur reſidere in Clauſtro, *argu. tex. in l. quæſitum, §.1. ff. de leg.3. & in l. Seia, ff. de fund. inſtruct.* Quia reſpondetur id procedere extra caſum delicti, vt per Rub. *loc. cit.* & ratio eſt, quia tunc eſt acquiſitum Ius Ordinario loci, & conſequenter tolli non poteſt per licentiam Superioris. & cum caſus accidiſſet in Archiepiſcopali Curia Neapolit. fuit per dictam Curiam punitus quidam Nouitius Ordinis ſancti Antonij de Vienna, prout refert Riccius *in deciſ. Curiæ prædictæ deciſ.* 223.

ADDITIO AD QVAEST. XLVI.

4 Quòd Nouitius gaudeat priuilegio fori, & proinde puniri non poſſit neque à iudice laico, neque ab Ordinario, ſed ſolum à Prælato Regulari, tradunt communiter Nauar. *conſil.* 6. *nu.* 4. *de foro compet. lib.* 3. *in* 2. *edit.* Molina *tom.*1. *de iuſt. & iure, diſp.*139. Sanchez *lib.*6. *ſum. cap.* 10. *n.*111. Lezana *tom.*1. *q. regul. c.*24. *n.*4. & *in ſum.* verbo *Nouit. n.*34. & verbo *Prælat. Regul. n.*9. Nouat. *lib.* 1. *quæſt. forenſ. q.*42. *n.*7. Capiblan. *de baronib. tom.*1. *pragm.*8. *par.* 3. *n.* 56. alios allegans. Riccius *part.*4. *praxis, reſol.* 238. *in fine*. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 6. *q.* 27. Sanfelic. *deciſ.* 1. *num.* 22. *tom.*1. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 4. *tract.* 6. *de priuil. Nouit. q.*6. *n.*3. Quia Nouitij ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & exemptæ, cum ſequantur tanquam acceſſorij religionem, & ideo pertinent ad iudicem Eccleſiaſticum, & exempti ſunt ab Ordinario. Et cum gaudeant priuilegio canonis, vt ſtatuitur in cap. *Religioſo de ſentent. excommunicat. in* 6. à fortiori gaudebunt priuilegio fori, cum hoc latius ſe extendat.

5 Circa id, quod habetur *num.* 2. eſt aduertendum, quod, cum Nouitij degant intra clauſtra, non habet locum Decretum Concil. *ſeſſ.*6. *c.*3. *de reformat.* Sed aliud Decretum *c.* 14. *de regular. ſeſſ.* 25. Quod delinquentibus religioſis notoriè extra clauſtra cum ſcandalo ſubintret Epiſcopus, ſi inſtauerit puniri à ſuis Prælatis, & nota puniti ſint. Cum enim Nouitij gaudeant priuilegijs religioſorum. cap. *Religioſo de ſenten. excommunicat. in* 6. Et Paulus V. hoc conceſſerit, ſeu potius declarauerit in fauorem Congregat. S. Mariæ Fulienſ. *Conſtit.* 23. *tom.* 3. *Bullar.* debent ſubeſſe etiam annexis priuilegijs; ita vt quod diſpoſitum eſt pro religioſis ſtantibus priuilegijs, cenſetur diſpoſitum etiam pro Nouitijs, cum eodem iure cenſeantur.

6 In caſu tamen delicti notorij, cum ſcandalo, vt poſſit Epiſcopus procedere iuxta Decretum Cõcilij Tridentini, quamuis Riccius *reſol.* 650. *par.*1. *praxis* cenſeat, non eſſe probandam qualitatem notorietatis, debet tamen non ſolum ab ipſo allegari, ſed etiam probari, vt tradunt Peirin. *de priuileg. ad Conſtitut.* 1. *Sixti IV. numer.* 62. *in fine*. & in additam. *ad dict. Conſtitut. capit.* 2. *numer.* 30. Lezana verbo *Delinquens, num.* 2. Bordon. *in conſil. regular. reſol.* 7. *quæſt.* 9. ver. *Tertia conditio*. Donat. *in praxi rer. regular. part.* 2. *tractat.* 13. *q.* 48. *num.*3. Ratio eſt, quia notorietas delicti eſt fundamentum intentionis Epiſcopi, & iuriſdictionis. Qualitas autem tribuens iuriſdictionem, eſt probanda *l.* 2. §. *Sed ſi dubitetur, ff. de iud.* & tradunt Bart. *in l. Præſcript. C. ſi contra ius, vel util. publ.* Bald. *ibid.* Innocent. *in cap. Super litteris de reſcrip.* Felin. *in cap. Si Clericus de foro compet.* Afflic. *deciſ.* 297. & idem Riccius *deciſ.* 152. *num.* 3 *part.* 4.

7 Maior difficultas eſt, à quo puniendus ſit nouitius pro delicto commiſſo, ſi habitum exuat, & reuertatur ad ſæculum. Aliqui enim volunt, quod non poſſit puniri à iudice laico, ſed debeat puniri à Prælato Regulari. Ita Sanchez *lib.*6. *ſum. cap.* 10. *n.*14. Farinac. *tom.*1. *praxis tit. de inquiſit. quæſt.* 8. *n.*46. Bonac. *diſp.* 10. *de legib. q.*2. *pun.* 1. §. 2. *n.*5. alios citans. Laiman *lib* 4. *theol. moral. tract.*9. *c.*8. *n.*5. Diana *par.* 3. *tract.*1. *reſol.* 34. ver. *Dicendum eſt*. Lezana *in ſum.* verbo *Clericus, num.*22. & verbo *Prælatus*, *n.* 9. Quia ad fundandam iuriſdictionem attenditur tempus commiſſi delicti, *l.* 1. *ff. de pœnis*. & *l. Iniuriarum, ff. de iniur.* Econtra vero alij volunt puniri poſſe à iudice laico. Ita Molina *tom.*4. *de iuſt. & iure, diſp.*49. *n.*24. Io. de Heuia *in curia Philip. par.*3. §.1. *n.* 12. citans Bobadillam. Vechius *in praxi Nouis, diſp.*11. *dub.*11. *num.* 6. Peregrin. *ad Conſtit. Clericor. Regular. par.* 2. *cap.* 5. *littera R.* §. 1. Donat. *de Marin. lib.*1. *reſolut. quotidian. c.*48. *per totum*. Donat. *in praxi rer. regular. par.*4. *tract.*6. *de priuileg. Nouit.* Sed mihi diſtinguendum videtur; vel enim delictum afficit tantum communitatem religioſam, ita vt in ſolum ipſius damnum vergat: vel afficit communitatem ſæcularem, vt ſi laicum occidiſſet. Si primum, putò non poſſe puniri à iudice laico, quia non pertinet ad ipſum vindicare delicta, quæ non afficiunt ſuam communitatem: & in hoc caſu habet locum prima ſententia, quia licet nouitius diſcedens à religione efficiatur de foro laico; non efficitur tamen de eodem foro delictum, quia non pertinet ad ipſum, vtpote commiſſum in alio, & contra aliam communitatem, & ideo non habet ius ad ipſum puniendum. & tunc valet regula, quod in ordine ad iuriſdictionem inſpicitur tempus delicti. Si verò delictum tangat communitatem ſæcularem, puto, quod po-

terit

terit puniri à iudice laico; quia tunc, ſicut habet ius ad conſeruandam communitatem, ita etiam habet ad vindicandas iniurias, & propellenda damna, quæ ipſam tangunt; & quia, cum nouitius ſit ſubditus, & trahit ſecum debitum delicti contractum cum communitate, remanet reus ratione ipſius, & ſit ſubditus etiam ratione delicti, iuxta cap. *fin. de foro competenti*.

8 An autem puniri poſſit Nouitius, qui in ſæculo deliquit, à iudice laico? non concordant Doctores. Circa quam difficultatem eſt aduertendum, quod licet Sixtus V. in ſua Conſtitutione ſtatuerit, quæ incipit, *Ad Romanum ſpectat Pontificem*, quod criminoſi, contra quos inſtituta eſt accuſatio, vel inquiſitio, nulliter recipiantur ad profeſſionem, & nulliter profiteantur, attamen hæc conſtitutio redacta fuit ad terminos iuris à Clemente VIII. per ſuam Conſtitutionem, quæ incipit. *In ſuprema Eccleſia Apoſtolicæ*. vt oſtendit Vecchius *in praxi Nouit. diſp. 7. dub. 4.* & proinde remanet valida ſuſceptio habitus, & profeſſio. Quo ſtante reſoluendum eſt, quod Nouitius non poterit à laico iudice puniri in perſona, ſed tantum in bonis. Ita Vecchius *in praxi nouitior. diſp. 11. dub. 12. nu. 3. & 11.* Suarez *diſp. 22. de cenſur. ſect. 1. num. 19.* & *in defenſ. fidei lib. 4. c. 10. in fine*. Cum enim Conſtitutio Sixti V. quæ iubebat, criminoſos exui habitu, & expelli, reducta ſit à Clemente VIII. ad terminos iuris, eadem eſt ratio de nouitio, ac de criminoſo, qui efficitur Clericus. Hic autem non poteſt à iudice laico in perſona puniri, ſed ſolum in bonis, vt tradunt Io. Andr. *in cap. 1. n. 19. de obligat. ad ratiocin.* Abbas *n. 5.* Anan. *ibid.* Socin. *n. 53.* Couarruu. *c. 32. n. 4. pract. quæſt.* Syluester verbo *Iudex 1. n. 6.* Aufrer. *in Clemen. 1. regul. 1. fallent 11. n. 19. de offic. Ordin.* Boſſius *tit. de pœn. nu. 38.* Clar. *in pract. q. 36. ver. Sæpe numero contingit*. & alij. Imo addit Marta *par. 4. de iuriſdic. caſu 121. n. 22. & ſequent.* neque in bonis puniri poſſe, etiamſi cum fraude ingrediatur religionem.

9 Circa quod eſt aduertendum, quod ſententia quæ tradit puniri poſſe in bonis, habet locum, ſi cum fraude induat habitum religionis. Tunc autem cum fraude induit, quando iam eſt inſtituta accuſatio contra ipſum, aut cœpta inquiſitio. Et ita etiam tradunt Ananias *in cap. 1. n. 7. de obligat. ad ratioc.* Panor. *nu. 5.* Soccin. *in cap. Propoſuiſti n. 53. de foro compet.* Farinac. alios citans *in praxi tom. 1. q. 8. de inquiſit. n. 111.*

An Nouitius admiſſus ad Religionem ante pubertatis annos, ſit propriè Nouitius, & gaudeat priuilegio Canonis conceſſo Nouitijs, in cap. Religioſo, de ſententia excommunicationis in 6.

Quæſtio XLVII.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius gaudet priuilegio canonis, ſi verè admiſſus ſit ad religionem ante annos pubertatis.*
Secus ſi admiſſio ſit irrita.
Nec ante vſum rationis à parentibus oblatus.
2 *Ratio cur gaudeat priuilegio canonis.*
Non ſufficit delatio habitus.

1 Reſp. Quòd licèt admiſſus ad Nouitiatum ante pubertatis annos, non ſit propriè Nouitius, ſed largè; cùm tamen valeat ingreſſus Religionis, gaudebit priuilegio Canonis, conceſſo Nouitijs. *c. Religioſo, de ſententia excom. in 6.* vt ipſum Nouitium percutiens, ſit excommunicatus, & ita docent Paludanus, dicens hoc eſſe certum, *d. 39. q. 3. in quæſt. 2. fine.* & Angelus *verb.* Nouitius, *n. 21.* Quòd intelligo niſi iuxta Religionis inſtitutiones impubes admitti nequeat, ita vt admiſſio ſit irrita. Quia cùm admiſſio non valeat, nullo priuilegio admiſſus gaudebit. Idem credo, quando ante vſum rationis admiſſus eſſet, etiam à parentibus oblatus. Quia nec impropriè tunc eſt Nouitius, donec adeptio rationis vſu conſentiat; nec oblatio parentum antea facta aliquid operatur: atque idem dicendum eſt, quoties ingreſſus ob quamcunque cauſam eſt irritus, Sanchez *lib. 5. c. 4. n. 26. oper. moral.*

ADDITIO AD QVAEST. XLVII.

2 Nouitius tunc quis incipit eſſe, quando ſolemniter induitur habitu religionis, & aliquo modo incorporatur religioni, ita vt ponatur in diſpoſitione, quod fiat membrum ipſius. Et hoc ſufficit, vt gaudeat priuilegio canonis. nam verificatur ratio, ob quam nouitius fruitur priuilegio huiuſmodi, iuxta c. *Religioſo de ſent. excommunicat. in 6.* quod ſcilicet ingrediatur religionem, ob quam ita tradunt communiter Doctores. Io. Andr. Abbas, Archidiacon. Ancharan. Domin. Monach. & alij in dictum cap. *Religioſo*. Duen. *Reg. 99. Ver. Amplia nono.* Tiraquel. *de iure mar. Gloſ. 2. n. 9.* Azor. *par. 1. lib. 12 cap. 2. quæſt. 11.* Lopez *par. 1. Inſtruc. c. 47.* Lezana *tom. 1. q. Regular. c. 14. n. 4.* Vecchius *in praxi nouitior. diſp. 11. dub. 10. n. 1.* Donat. *in praxi rer. regular. par. 4. tract. 6. q. 4.* Et proinde quamuis quis deferret habitum religionis, & viueret inter religioſos, ſi tamen non eſſet admiſſus ad habitum religionis,

nis, & ad annum probationis, non frueretur priuilegio canonis, quia non eſſet ingreſſus religionem. Solum autem ingreſſi religionem fruuntur hoc priuilegio per cap. *Religioſo*, modo citato.

An Nouitij, qui non ſunt aliquo Ordine inſigniti, eximantur ex vi Nouitiatus à ſolutione gabellarum, ſi vel ipſi propria bona, vel Monaſterium, vel quiuis alius nomine ipſorum ea vendat, aut commutet? Quæſtio XLVIII.

SVMMARIVM.

1 *Bona Nouitiorum an ſubſint gabellis, collectis &c.*
2 *Bona Eccleſiaſticarum perſonarum ſunt exempta à gabellis &c.*
3 *Nouitij ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ.*

1 Reſp. Quòd quidam deberi gabellam affirmant, quòd verè Religioſi non ſunt, ad ſæculumque redire valeant; ac proinde hoc perſonarum Eccleſiaſticarum priuilegio non gaudere. Ita docent Laſarte, *de decima venditionis c.19. n.50. & in additionibus ad eundem num. Manual. q. reg. tom.2. q.47. n.8. ad fin. & tom.3. q.74. n.9.* Imò addit Laſarte *eo n. 50.* nec Religioſos Societatis Ieſu, qui finito Nouitiatus biennio vota ſimplicia emittunt, immunes eſſe à gabellarum ſolutione, quòd nondum profeſſi ſint. Alij verò cenſent loquentes de Nouitijs, rem hanc pendere ex futura profeſſione: ſi enim Nouitius poſtea illā emittat, non debebitur gabella, ex rebus tempore nouitiatus vēditio; ſecus ſi ad ſæculum redeat. Ducuntur ex doctrina Tiraquell. *de retract. lignag. §.1. Gloſſ.8. n.39.* vbi diſputans, an Nouitius poſſit rem patrimonialem extraneo traditam, retrahere, ratione ſanguinis, dicit poſſe retrahere; at valorem retractus pendere ex futuro euentu: ſi enim profiteatur, non valebit; ſecus ſi redeat ad ſæculum. Ita docent Parlador *de rebus quotidianis in 2. edit. l.1. c.13. §. 1. n. 21.* Gironda *de gabellis 7. p. in princip. n. 46.* Temperat Parlador, niſi mandato Nouitij vendat Monaſterium eius bona, in ipſius Monaſterij vtilitatem conuertenda, quia tunc cenſentur ac bona Monaſterij, & proinde ſunt à gabellis exempta. At prædictam diſtinctionem meritò reprobat Laſarte *in addit. c.19. n.50.* Sed multò verius eſt, Nouitios immunes eſſe ab harum gabellarum ſolutione, quippe eo quòd Nouitij in Religionem admiſſi ſunt, pars eius communitatis, verè Eccleſiaſtica eſt, ac proinde tanquam perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt reputandi: & gaudent priuilegio fori, *c. Religioſo, de ſententia excom. in 6.* Item quia adhærentia Religioſis ſunt Religioſa, *l. quæ Religioſis, ff. de rei vendic.* atque ita docent Gloſſ. *in c. Beneficium*, ver. *conferendum de Regul. in 6.* Nauar. *in ſumma, c.12. n.65.* & *lib.3. conſ. in 1. edit. tit. de Regul. conſ.58. n. 4. in 2. lib. tit. de for. conſ. 6. n. 4.* & hanc partem tuentur Bertachinus *de gabellis, 7. p. princip. n.56.* Molina 3. *tomo de iuſt. diſp. 681.* Mona *in ſuis verſis, lib.2. q.21. n.198.*

ADDITIO AD QVAEST. XLVIII.

2 Quod bona Nouitiorum ſint exempta à gabellis, collectis, cæteriſque huiuſmodi oneribus, concluditur ex duobus principijs in iure omnino certis. Primum eſt, quod bona perſonarum Eccleſiaſticarum ſint exempta ab his oneribus, vt declaratur in cap. *Non minus.* & in cap. *Aduerſus de immunit. Eccleſ.* & in cap. 1. *de immunit. Eccleſ. in 6.* Quia ſequuntur perſonam, & non obligantur ex ſui natura, ſed mediante obligatione perſonæ, quam habet ſubueniendi neceſſitatibus publicis de proprijs bonis.

3 Alterum eſt, quod nouitij, quamuis non ſint religioſi cum effectu, vt dicitur in cap. *Religioſo de ſentent. excommunicat. in 6.* ſunt tamen perſonæ Eccleſiaſticæ cap. *Quiſquis 18. q.4.* & cap. *Duo ſunt, 12. q.1.* & cap. *Parochianos de ſentent. excommunicat.* & tradunt communiter Gloſ. *in cap. Religioſo*: verbo *Non poſſit de ſent. excom. in 6.* Cardin. *in 1. Clemen. 2. q. 12. de præben.* & *in Clemen. 1. de elect.* & cæteri, qui volunt gaudere priuilegio fori. Et ideo hanc partem præter citatos ab Auctore, tenent Sanchez *lib.6. ſum. cap.10. n. 16.* Nouar. *de elect. fori, tom.1. ſect.2. q.63. num. 10.* Riccius *in praxi reſol. 431. par. 3.* Gregor. Lopez *l.4.* verbo *Nouitios, tit. 7. part. 1.* Donat. *in praxi rer. regular. part. 4. tract.6. quæſt. 27.* Molina *tom. 1. de iuſt. & iure, diſp.139.* & *tom.3. diſp.171. n.2.* Lezana *par.1. q. regular. c.24. n.4. in fine.* Turrian. *2.2. diſp.44. dub.4. n.12.* Maldor. *tract.1. c.6. dub.8.* Barboſa in *Collect. tom.1. lib.3. tit.49. c.7. n.11.* Diana *part.2. tract.2. reſol. 38* ver. *Sed aduerſus.* Fauſtus *lib. 5. Theſauri religioſ. q. 163.* Et ideo hæc opinio tanquam magis communis eſt in praxi ſeruanda.

An

An Nouitius abſque iuſta cauſa expulſus, ius habeat agendi contra Religionem, ne expellatur? Quæſtio XLIX.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius iniuſtè expulſus poteſt agere contra religionem.*
Iniuſtè expellens an peccet mortaliter.
2 *Nouitius habet ius ad profeſſionem ſtante habilitate.*
3 *Superiores maiores poſſunt cogere capitulum conuentus, vt admittat habilem ad profeſſionem.*
Tenentur ſubditi obedire.
4 *In praxi hæc doctrina eſt difficilis.*
Quæ ſecundum conſcientiam iudicantur, non ſunt vlterius diſcutienda.
5 *Negans ſuffragium Nouitio habili, peccat mortaliter.*

1 Reſp. Affirmatiuè. Hoſt. *c. ſicut tenor. in fin. de Regul.* & ibi Ioan. Andr. *n.2. & ſeq.* & docet Greg. Lopes *l.3. tit. 7. partit.* 1. & expellentem abſque iuſta cauſa peccare tradunt, Caiet. 22. *q. vlt. à* 4. *dub.* 3. Paſſarellus *in priuileg. Minimorum c.43. ad fin.* At non credo eſſe mortale, niſi grauis nota eſſet expulſio illa. Sicut culpa Nouitij leuiter retrocedentis eſt ſolum venialis: non enim magis obligatur Religio Nouitio, quàm Nouitius ipſi quoad culpam.

ADDITIO AD QVAEST. XLIX.

2 Quod nouitius iniuſtè expulſus poſſit agere contra religionem, & cogere, vt admittatur ad profeſſionem; tradunt præter citatos, Sanchez *lib. 5. ſum. c.4. n.59.* à quo ſupradicta tranſcripſit Auctor. Rodriquez *in compen. qu. regular. reſol.* 101. *n.* 62. Riccius *par.4. praxis reſol.* 254. Nouar. *decis.* 161. *n.4.* Donat. *in praxi rer. regul. par.4. tract.9. q.27 n.5.* Bordon. *in conſil. regular. reſol. 57. nu.106.* Et ratio eſt, quia eo ipſo, quod admittitur ad annum probationis, acquirit ius conditionatum ad profeſſionem; ſi nimirum habilis inueniatur, & eo completo, ſtante habilitate, tanquam purificata conditione hoc iusfit abſolutum, & ideo ſi reijciatur poteſt tanquam læſus in proprio iure agere contra religionem, vel recurrendo ad ſuperiores maiores, vel ad Apoſtolicam Sedem, vt cogant Conuentũ ad admittendum ad profeſsionem. Et hoc idem dicendum eſt, ſi profeſsio differatur ſine cauſa vltra annum probationis, vt aduertunt Rodriquez, Riccius, Nouar. citati, Donat. citata *par.4. praxis tract.6. q.28*

3 Ex quo fit, quod in tali caſu Superiores maiores, vel poterunt ipſi, cauſa tamen cognita, admittere repulſum ad profeſsionem, vel præcipere Capitulo Conuentus, quod recipiat, vt tradit Bordon. *in conſil. regular. reſol.57. n.107.* Quia ad Prælatos maiores ſpectat corrigere ea, in quibus ſubditi peccant. cap. *Vt famæ de ſentent. excommunicat.* & notat Gloſ. *in cap. Ea, quæ.* verbo *Reatu, de offic. Archidiaconi.* & *in cap. Sancta 2. qu. 7.* Et ideo debent corrigere determinationes capitulares iniuſtas. Et tenentur ſubditi obedire, quia tenentur corrigere proprios errores. Præſertim, quia Concil. Trident. *cap.16. de regularib. ſeſſ.25.* iniungit, quod habiles nouitij admittantur ad profeſsionem, & inhabiles reijciantur. ibi. *Superiores Nouitios, quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant, aut è monaſterio eos eijciant*; nempe ſi non inuenerint habiles.

4 Verum prædicta doctrina poteſt difficilè in praxi ſeruari, quando nouitius capitulariter per ſecreta ſuffragia admittitur ad profeſsionem, vel reijcitur; nam tunc vnuſquiſq; regulat proprium ſuffragium ſecundum conſcientiam, nec aſsignat rationẽ. In ijs autem, quæ ſecundum conſcientiã iudicantur, non habet locum vlterior quæſtio, vt docent Gloſ. *in* Gloſ. *in cap. Statutum, §. Aſſeſſorum.* verbo *Relinquatur, de reſcrip. in 6.* & *in Clemen.* 1. verbo *Oneramur de iurepatr.* Abbas *in cap. Super his de accuſat.* Roman. *in repet. de arbitr. in Rubr.* Bald. *in l.1. C. de reb. cred.* Caſtrenſ. *in l. de pupil. §. Qui opus, ff. de no. oper. nun.* Iaſ. *in l. Quod quis.* ver. *Quartò facit, C. de procurat.* Aretin. *in l. Rem non nouam, C. de iudic.* Rota *decis.61. alias 610. n. 3. de reſcript. in Antiquis.* Et ideo, niſi grauamen ſit ita manifeſtum, vt celari non poſsit, ita vt conſtet de conſcientia erronea, vel praua Capitularium, non habebit locum recurſus, iuxta ea, quæ dixi *queſt. 307. canon. moral. Centur.4.*

5 Quod in quæſtione dicitur, Negantem Nouitio habili ſuffragium, peccare tantum venialiter tradit Sanchez *lib. 5. ſum. cap. 4. num. 59.* Sed hoc nullo modo probari poteſt, & ideo abſolutè tenendum eſt, peccare mortaliter. Ita communiter, Miranda *tom. 1. manual. queſt.25. ar.12. concluſ.* 1. *&* 2. Corduba *in cap. 2. Regul. S. Franciſci queſt.* 2. *&* 11. Suarez *tom. 3. de relig. lib. 4. cap. 3. num. 7.* Fauſt. *lib. 5. Theſauri relig. queſt.213. & 214.* Vecchius *in praxi Nouitior. diſp.12. dub.1. num.4.* Portel. *in dub. regular.* verbo *Nouitius in addit. num.15.* Diana *par.3. tract.2. reſol.19.* Rebel. *de obligat. iuſt. par.1. lib.4. queſt.15. num.5.* Peirin. *de Prælato relig. queſt.3. cap.1. §.4. num. 112.* Bordon. *in conſil. Regular. reſol.54. num.135.* Ratio eſt, quia priuant Nouitium iure quod habet ad notabile bonum, quale eſt profeſſio religioſa, & priuant etiam religionem perſona idonea: & ideo abutuntur poteſtate ſibi conceſſa, dum eam non dirigunt ſecundum regulã rectæ rationis, nec in ordine ad bonum religio-

gionis, ſed ad eius deſtructionem, quantum eſt ex parte ſui. Eſt tamen aduertendum, quod ſi nouitius de præſenti eſſet habilis, ſed probabiliter timeretur, quod de futuro eſſet murandus, aut poſſet afferre religioni aliquod notabile detrimentum, eſſet cauſa ſufficiens pro denegando ſuffragia.

An Nouitius à Monaſterio recedens, teneatur ſoluere expenſas in ſuis alimentis a Monaſterio conſumptas? Quæſtio L.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius recedens an teneatur ad expenſas Monaſterij.*
Quid ſi miniſteria exhibita non æquiualeant expenſis.
2 *Abſolutè non tenetur ad expenſas.*
Niſi interceſſerit pactum,
Aut conſuetudo adſit.
3 *Nouitius non poteſt impediri, ne exeat, ex eo, quod non ſoluerit expenſas.*
4 *Non poteſt dimitti ex eo capite, quod non ſoluerit expenſas.*

1 Reſp. Quòd quæſtio planè procedit, quando miniſteria Religioni à Nouitio exhibita non æquiualerent expenſis illis; quando verò æquiualerent, certum eſt, nihil à Nouitio deberi, etiamſi Nouitius animo in ſæculum redeundi ingreſſus eſſet, ſed expenſas compenſari miniſterijs illis: Tunc autem æquiualentia dicentur, quando Monaſterium obſequio illius Nouitij indigebat, quo ab eo non exhibito, expenſas totidem facturum eſſet Monaſterium pro alio Miniſtro: ſecus autem quando eo miniſterio non indigebat; ſed id per alios eiuſdem Religionis ſupplendum eſſet, non amplioribus à Monaſterio expenſis factis. Quæſtio igitur procedit, quando recta perſeuerandi intentione ingreſſus eſt: & miniſteria ipſius non ſunt æquiualentia expenſis, ac poſtea mutato animo exijt. Et quidem videtur ad eas teneri, *per c. de lapſis, 16. q.6. & c. ſi quis rapuerit, 7. q.1.* vbi deciditur, in probatione exiſtentes non debere eſſe oneroſos Monaſterio. Sed hæc iura nihil probant: nam vt bene ait Anchar. *c. beneficium. n. 1. notab.4. fin. de Regul. in 6.* Ea iura non loquuntur de Nouitijs, qui in Religione ſunt ad experiendum, an is ſtatus ipſis conueniat; ſed de Regularibus, qui in aliud Monaſterium cauſa pœnitentiæ agendæ ob delicta detruſi ſunt. Quare concludit, veros nouitios, vel non teneri ad huiuſmodi expenſas, vel ſaltem ad dimidiam ſolum expenſarum teneri; & in hanc partem poſteriorem magis inclinat, licet cogitandum relinquat, duciturque, quod ea probatio, & Monaſterij, & ipſius Nouitij fauorem reſpiciat, *c. ad Apoſtolicam. de Regul.* ac proinde exiens ad ſolam dimidiam expenſarum partem ipſius Nouitij fauori correſpondentem aſtringetur; & refert pro ſe Io. And. *in eod. c. beneficium in fin. de Regul.* Qui quidem hanc ſententiam innuit, licet non expreſſe eam dicat, ſolum enim ait eos textus loqui de incluſis propter culpam: probationem autem Nouitiorum eſſe in vtriuſque fauorem. Cœterum dicendum eſt, nullatenus teneri ad expenſas. Ducor, quia liberè poteſt redire ad ſæculum, vt conſtat *ex c.1. & c.2. de Regul. in 6.* at non poſſet liberè, ſi ad expenſas teneretur: ſæpè enim retineri poſſet, quòd expenſas ſoluendo non eſſet, eo quòd Monaſterium eum alere teneatur, & ipſe quoque Monaſterio inſeruire, & per accidens eſt, ſi ratione morbi, aut alia cauſa non inſeruiat, aut expenſæ mercedem laboris excedant. Nam ſi labor excederet expenſas, non haberet ius Nouitius mercedis exceſſus exigendi. Et ideò hanc partem ſuſtinet Dominicus, *cap.2. n.5. & c. beneficium fin. de Regul. in 6.* Sylu. in verbo *Religio 5. q.18.* Manuel. *quæſt. Regul. tom.3. q.15. art. vlt. §. circa eandem.* Azor. *lib.12. Inſtit. Moral. cap.3. q.6.* Emanuel Sà *ſumm.* verbo *Religio, n.8.* & Sanchez, qui quamplurimos alios allegat. *cap.10. lib.6. oper. Moral. num.4.* Hoc tamen temperandum putat dictus Sanchez, niſi pactum eſſet largiendi Monaſterio expenſas Nouitij, vt in Monaſterijs Monialium contingit; tunc enim ſiue Nouitia perſeueret, ſiue exeat, expenſę debentur Monaſterio, nulla prorſus ratione habita miniſterij Religioni exhibiti, quia in omni euentu, & abſque vlla exceptione contractus ſoluendi expenſas initur.

ADDITIO AD QVAEST. L.

2 Conueniunt communiter Doctores, quod abſolutè Nouitius non teneatur ad expenſas factas pro ſe à Conuentu. Ita Franc. *in cap.1. num.2. not.6.* & *in cap. benefic. in fine, de regul. in 6.* Anan. *in cap. ſtatuimus in fine, de regular.* Barbatia *in cap. in præſentia num.58. de probat.* Rodoan. *de ſpol. Eccleſi quæſt.8. num. 71.* Vbal. *de ſucceſſ. ab inteſt. tit. de ſucceſſ. regular. par.2. num.10.* Zechius *de repub. Eccleſ. tit. de regular. cap.3. num.10.* Cuch. *lib.3. Inſtit. maior. tit.1. num.81.* Syluester verbo *Religio 5. q.8.* Roſel. verbo *Nouitius num.11* Suarez *tom.3. de relig. lib.5. cap.11. num.5.* Paſſarel. *de priuileg. Minmor.*

*mor. not.*43. Peirin *de Prælato relig. quæſt.* 3. *cap.* 1. §.4. *num.*105. Villalob. *par.* 2. *ſum. tract.* 35. *difficul.* 36. *num.*6. Io. Suarez *in Enchirid. lib.*3. verbo *Religio*, §. *Nouitius egreſſus*. Fauſtus *lib.*5. *Theſauri relig. quæſt.* 178. quamuis *lib.*6. *quæſt.* 286. limitet, quando ſeruitia ipſius non æquiualent expenſis. Lezana *tom.*1. *quæſt. regular. cap.*24. *num.* 3.

3 Hoc tamen non habet locum, ſi interceſſerit pactum de ſoluendis expenſis alimentorum, nam tunc nouitius diſcedens tenetur ſoluere. Ita Sanchez, & Lezana *citati*. Donat. *in praxi rer. regul. p.*4. *tract.*9. *quæſt.*24. *num.* 10. Quod etiam habet locum ſtante conſuetudine religionis, quod nouitij ſoluant expenſas alimentorum. Quæ conſuetudo eſt conformis Concilio Trident. *cap.* 16. *de regular. ſeſſ.*25. vbi præcipit omnia reſtitui nouitijs abeuntibus, *Excepto victu, & veſtitu*. Et proinde S. Congregat. Epiſcopor. & Regular. *die* 2. *Martij* 1635. decreuit, expenſas eſſe ſoluendas Monaſterio à conſanguineis cuiuſdam nouitii, qui ante profeſſionem habitum exuerat. apud Lezanam *citat*.

4 Si tamen nouitius diſcedere velit, non eſt ex eo titulo impediendus, quod non ſoluerit expenſas debitas ex pacto, vel conſuetudine Monaſterio; ſed actio inſtituenda eſt contra ipſius bona, vel eorum, ad quos ſpectat eas ſoluere, vt notant Doctores in cap. *non ſolum, de regular. in* 6. per illum tex. qui prohibet ſub pœna excommunicationis, impediri Nouitios, ne redeant ad ſæculum, & Donat. *in praxi rer. regul. par.*4. *tract.*9. *quæſt.*25. *num.*1. Suarez *tom.*3. *de relig. lib.*5. *cap.* 11. *num.*5. Peirin. *de Prælato religioſo quæſt.* 3. *cap.*1. §.4. *num.*106.

5 Similiter ſi nouitius non ſoluat expenſas debitas ex pacto, vel conſuetudine, ſi alias habilis ſit, non erit hæc ſufficiens cauſa negandi profeſſionem. Ita Galuan. *conſil.*12. *per totum*. Vechius *in praxi Nouitior. diſp.*12. *dub.*2. *num.* 2. Peirin. *de Prælato relig. quæſt.*3. *cap.*1. §.4. *num.*106. Quia non ſoluere expenſas non detrahit de habilitate, cum ſit quid extrinſecum, & habilitas attendatur ſecundum perſonalia; atque iudicium, & deliberatio de admittendo, vel non admittendo ad profeſſionem, regulari debet ſecundum menſuram qualitatum perſonalium. Quod tamen limitandum eſt, niſi non ſolutio expenſarum argueret aliquod vitium perſonale, quia tunc ratione talis vitij poſſet reijci.

An Nouitius poſſit accuſare, tranſigere, & pacem inire, ſiue ſibi, ſiue ſuis iniuria irrogetur, & legitimè ſtandi in Iudicio perſonam habeat? Quæſtio LI.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius accuſare, tranſigere, pacem inire, &c. poteſt.*

2 *Nouitius non eſt religioſus cum effectu, ſed eſt ſui iuris.*

1 Reſp. Affirmatiuè, quia nondum eſt verè Religioſus, *c. Religioſo*, §. *quamuis, de ſent. excom. in* 6. & ideo legitimam ſtandi in Iudicio perſonam habet. atque ita docent Plaza *de delictis*, *c.*42. *in fine*, Farinac. *prax. crim. tom.*1. *tit. de accuſ. q.*13. *n.*13. & nemo contradicit.

ADDITIO AD QVAEST. LII.

2 Idem docent Sanchez *lib.*6. *ſum. cap.*12. *n.*34 Clarus *in pract. lib.*5. §. *fin. quæſt.*58. *num.*25. Ghiſlerius *de iudice regul. cap.*8. *num.*38. Vechius *in praxi Nouitior. diſp.*11. *dub.*13. *num.*1. Peirin. *de prælat. religioſo, quæſt.*3. *cap.*1. §.4. *num.* 125. Neque enim Nouitius eſt religioſus cum effectu, vt dicitur in cit. cap. *Religioſo*, & cap. *ad Apoſtolicam*, & cap. 1. *de religioſ. domib.* vbi Gloſ. Dominic. *in cap. ſi ſeruus, diſt.* 54. Et cum ſolum per profeſſionem transferat ſua iura, & ſuum velle in religionem, quandiu eſt nouitius, eſt ſui iuris, & ideo exequi poteſt omnia, quæ ad ius proprium pertinent.

An Nouitio interfecto, Ius accuſandi, & pacis ineundæ, & compoſitionis accipiendæ pertineat ad Monaſterium, vel ad quem? Quæſtio LII.

SVMMARIVM

1 *Nouitio interfecto ius accuſandi ſpectat, ad quos ſpectat Nouitius, ſi eſſet ſæcularis.*

2 *Spectat etiam ad Monaſterium.*

1 Reſp. Nullatenus ad Monaſterium pertinere, ſed ad alios, ad quos ſpectaret ſi Nouitius ille eſſet ſæcularis, quia Monaſterium nondum ius in illum acquiſiuit. Atque ita docet Iulius Clarus *lib.*5. *recept. pract. crim.* §. *final. q.*58. *n.*25. dicens ſic fuiſſe deciſum per Senatum. Et ita quoque tenent Plaza *de delictis*, *c.*42. *n.*23. & 24. Ceuallos *in ſuis commun. q.*333. *n. vnic.*

AD-

ADDITIO AD QVÆST. LII.

1 Idem etiam docet Sanchez *lib.6. ſum. cap. 12. num.35.* Hoc tamen difficultatem patitur, quia licet Nouitius non ſit cum effectu religioſus, eſt tamen in via, vt fiat; & fruitur priuilegijs religioſorum, & eſt ſub cura Prælatorum Regularium, & ſub eorumdem correctione, & ideo eſt aliquid religionis, & perſona Eccleſiaſtica, vt dictum eſt ſupra *ad quæſt.48.num.3.* Et inſeruit Eccleſiæ, vnde ad minus cenſeri deberet eodem iure, quo cenſentur perſonæ liberæ inſeruientes dominis: & ideo ſicut iniuria facta inſeruientibus cenſetur facta dominis, ita etiam iniuria illata Nouitio cenſenda erit illata Monaſterio. Et proinde Peirin. *de Prælato relig. qu.3. cap.1. §.4. num.* 126. putat ius prædictum ſpectare etiam ad Monaſterium.

An patre, aut filio Religioſi ſæcularibus interfectis, Religioſo, vel Monaſterio competat ius accuſandi aut pacis ineundæ; & an pretium pacis poſſit conſequi Monaſterium? Quæſt. LIII.

SVMMARIVM.

1 *Patre, aut alio attinente ad religioſum interfecto ius accuſationis, aut pacis non pertinet ad religioſum, aut Monaſterium.*

2 *Monachus æquiparatur mortuo quò ad ſæcularia.*

3 *Religioſus quando poſſit accuſare.*

1 Reſp. Negatiuè, quia iniuria nullatenus dicitur illata Monaſterio, ergo nec agere nec tranſigere poterit, minus etiam Religioſus, quia, licet occiſo proximior ſit, eiuſque pater, aut filius, non tamen habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio. Ergo non poteſt accuſare, & conſequenter nec pacem inire. Ita tenet Farin. *prax. crim. tom.1. tit. de accuſ. q.13. n.1.* qui alios allegat, & ita tenet Sanchez *operis Moralis lib. 6. c.12. n.36.* Hinc deducitur, pretium pacis initæ in hoc euentu non poſſe conſequi Monaſterium, quia id non eſt pœna delicti ſed pretium ceſſionis iuris accuſandi, & vindictæ: *l.item apud Labeonem, §.ſi quis ſeruo, ff.de iniur.* Ideo talis pecunia non Monaſterio, ſed alijs defuncti filijs eſt applicanda. Sic Farinac. *ea quæſt. num.13. num.25.* paulo poſt princ.

ADDITIO AD QVÆST. LIII.

2 Idem tradunt Peirin. *de Prælato relig. qu. 3. cap.1. §.4. num.126.* Vecchius *in praxi Nouitior. diſput.11. dub.13. num. 2.* Cum enim religioſus æquiparetur mortuo quò ad ſæcularia, cap. *placuit 16. quæſt.1.* & cap. *in præſentia de probat.* vbi Doctores & *in cap. dilecta de reſcrip.* ex occiſione, aut alia iniuria conſanguineis illata non afficitur ipſe religioſus iniuria, & proinde nec etiam Monaſterium ratione religioſi, & ideo nullum acquirunt ius circa pacem, vel accuſationem. Et proinde non eſt audiendus Vulpel. *tract. de pac. quæſt.* 121 dicens, pacem eſſe obtinendam à Monaſterio, & hoc ſufficere etiam quando eſt obtinenda ab hæredibus defuncti.

3 Non hinc tamen fit, quod religioſus omnino priuetur iure accuſandi, ſed ſolum quando non intereſt Monaſterio. Nam quando intereſt, poterit accuſare, cum licentia ſuperioris, ſiquidem tunc proſequitur ius proprium. Ita cap. *Monachi 2. cauſa 16. quæſt. 1.* & notant Gloſ. *in cap. ex parte* ver. *Licet, de accuſat.* Panor. *num.6.* Folin. *num. 2.* Vnde etiam accuſare poterit ſuum Prælatum, vt decernitur in dict. cap. *Ex parte*, neque in hoc requiritur licentia eiuſdem Prælati, vt volunt Felin. *cit.* Archidiacon. *in cap. cum paſtoris, 11. quæſt.7.* nam habet licentiam à iure, vt cum Innocent. aduertit, Panormit. *citat.*

An iniuria facta Monacho ante Religionis ingreſſum, vel ante illum, eius pater, aut filius, occiſi ſunt, competat Religioſo, vel Monaſterio Ius pacis ineundæ, aut accuſandi? Quæſtio LIV.

SVMMARIVM.

1 *Ius pacis aut accuſationis pro occiſione patris ante ingreſſum religionis, aut alia iniuria quando tranſeat ad hæredes profeſſi.*

2 *Quando tranſeat ad Monaſterium.*

2 *Ius pacis, & accuſationis tranſit cum vniuerſita- te bonorum.*

1 Reſp. Negatiuè, ſed ius remanere penes filios, vel conſanguineos interfecti proximos. ita Farin. *prax. crim. tom.* . . tit. *de accuſ. q.* 13. *n.* 27. qui allegat etiam Boſſium, & probat non competere Religioſo, quia pro mortuo habetur; non Monaſterio, quia ipſi non eſt irrogata iniuria. Sed hanc ſententiam veram credo, ſi loquamur de Religionibus non habentibus bona in communi, quæ nec ſuccedunt in bonis, aut iura Religioſi: omnia enim illa per profeſſionem tranſeunt in hæredes ex teſtamento, vel ab inteſtato relictos in ſæculo. At ſi loquamur de Religionibus, quæ in bona Religionis ſuccedunt, exiſtimo, id ius accuſandi, pacis ineundæ, & compoſitionis pro iniuria illata recipiendæ, transferri in Monaſterium, ſicut reliqua iura, & actiones, quæ Religioſus ille in ſeculo habebat, non profeſſione extinguuntur, ſed tranſeunt in Monaſterium, *Iuxta auth. ingreſſi, C. de ſacros Eccl.* & tradita ab omnibus Doctoribus. Si ſit autem Religioſus Societatis Ieſu ſolis biennij votis adſtrictus, & nondum bonis, ac iuribus ſibi competentibus abdicatus, id ius, ſicut alia retinebit: ſi autem ille iam renunciauit, acquiret id ius ei, in quem alijs renunciauit.

ADDITIO AD QVAEST. LIV.

2 Idem tradunt Boſſius *tit. de pace, num.* 15. Vechius *in praxi Nouit. diſp.* 11. *dub.* 13. *num.* 2. *& ſequent.* Peirin. *de prælato relig. quæſt.* 3. *cap.* 1. *§.* 4. *num.* 116. Quando autem dicitur, quod in religione capaci bonorum tranſit ius pacis, & accuſationis ita accipiendum eſt, vt tunc tranſeat in religionem quando tranſeunt etiam bona; quia ius pacis, & accuſationis eſt ius reale ſequens vniuerſitatem bonorum, & tranſiens cum ipſa; non ſecus ac iuspatronatus. Et tranſit ad Monaſterium, aut ad ſæculares, ſicut tranſit vniuerſitas bonorum, cui ſi profeſſurus renunciet in fauorem alicuius, renunciat etiam conſequutiuè in eiuſdem fauorem huic iuri.

An Religioſo interfecto, vel aliàs læſo, competat Monaſterio vel Religioſo læſo ius accuſandi, & pacis ineundæ, & conſequenter capiendæ pecuniæ, ob quam remiſſio mortis, aut iniuriæ conceditur? Quæſtio LV.

SVMMARIVM.

1 *Nouitio interfecto ad quem pertineat mulcta, cuius intuitu fit remiſſio.*
2 *Religioſo profeſſo interfecto cuius ſit mulcta offendentis.*
3 *Mulcta applicanda Monaſterio.*
4 *Religioſus & omnia iura ipſius ſunt religionis. Mulcta eſt pretium ceſſionis iuris accuſandi.*
5 *Religioſus non poteſt agere pro iniuria ſibi illata niſi eum licentia.*
Prælatus regularis renuente religoſo quando poſſit remittere iniuriam illi illatam.
6 *Satisfactio cui exhibenda ob manus violentam in religioſum.*

1 Reſp. Quod ſi Nouitius interficiatur, nullatenus ad Monaſterium pertinet, ſed ad illos ad quos pertinet, ſi nouitius ille eſſet ſæcularis, quia Monaſterium nondum ius in illum acquiſiuit, atque ita dicit fuiſſe deciſum per Senatum. Iulius Clarus, *lib.* 5. *recept. pract. crimin. §. finali, q.* 58. Plaza *de delict. c.* 42. *num.* 23. *&* 24.

2 Quando verò Religioſus interficitur, vel aliàs læditur, & in iſto caſu variæ ſunt ſententiæ. Prima ſententia docet loquens, quando ſtaret ſtatutum, vt pœna offendentis applicaretur hæredibus offenſi, eam applicandam non Monaſterio, ſed filio relicto in ſeculo, quia Monaſterium eſt ciuilis hæres, & non naturalis, vt filius. Item, quia ea applicatio fit in ius vindictæ iniuriæ illatæ, quod non eſt in bonis hæreditarijs, & quoad hoc cenſetur filius hæres patris, licet abſtinuerit ab hæreditate. ſic tradit Barbatius *c. in præſentia, num.* 117. *de probat.* & ibi Felin. *num.* 36. Aret. *num.* 75. Mantua *cap.* 61. & vniuerſaliter loquentes, ius accuſationis, & remiſſionis, & pecuniæ ſoluendæ, pro Monachi occiſione, pertinere ad parentes, aut filios in ſeculo relictos, tradunt Boerius *deciſ.* 121. *num.* 9. Nicolaus Moron. *de tregua, & pace quæſt.* 134. *num.* 21. *tom* 11. *tract. par.* 1. Plaza *de delictis, cap.* 6. *num.* 18. *& cap.* 24. *à n.* 16. *vſq; ad* 20. *qui n.* 22. addit, nullo relicto in ſeculo hærede, pertinere ad Monaſterium.

3 Secunda ſententia loquens de eod. ſtatuto, ait, applicari hæredibus ab illo Monacho inſti-

tutis;

tutis; quare, ſi inſtituit Monaſterium, illi applicabitur; ſecus, ſi filium, aut filios inſtituit: quod ſi ſimul Monaſterium & filium, applicabitur vtrique pro portionibus hæreditarijs. Ratio eſt, quia ſtatutum defert lucrum hæredibus: at verus heres eſt is, qui à vero Monacho inſtitutus eſt. Sic Abb. *eo c. in præſentia, num.47.* & ibi Berous *n.473.* addens, ſi nullus hæres inſtitutus ſit, ſuccedere Monaſterium, tum quia ſuccedit in omnia bona profeſſi, ſola legitima reſeruata filijs: tum, quia hoc acquiritur poſt profeſſionem, quo caſu omnia acquirit Monaſterio.

Tertia ſententia docet, loquens ſtante eodem ſtatuto, ea bona applicanda eſſe Monaſterio, & non patri, aut filijs monachi. Ducitur, quia Monaſterio cenſetur illata iniuria, & pro illa agere poteſt, & non Monachus; vnde Monaſterio vindicta competit iure proprio, & non ratione hereditatis. Item, quia Monachus quoad mundum pro mortuo habetur, & tranſit in poteſtatem Abbatis, ergo iudicandus eſt, vt monachus occiſus, & non vt pater eius, qui remanſit in ſeculo. Item, quia hoc ius acquiſitum eſt poſt profeſſionem, quo caſu non ſuccedit hæres inſtitutus ante profeſſionem, quia ille in ſola bona ante profeſſionem acquiſita ſuccedit; nec ſtatuti verba loquuntur, aut loqui poſſunt de profeſsis. Item, quia hoc lucrum oritur ex iniuria monacho illata; at quidquid acquirit monachus, acquirit Monaſterio. Hanc ſuſtinet Federicus *conſ.34.* Anton. *eo.c. in præſentia 63.* & ibi Decius edit. noua *a num. 221. vſque ad 226.* & ibi Ferrer. *n. 10.* & *duplici ſequenti*, explicans ſiue iniuria illata ſit monacho intuitu perſonæ, ſiue intuitu Monaſterij. Alciat. *lib.3. §. Cato. num.175. ff. de verbor. obligat.* Tapia alios referens Authen. *ingreſſi* verbo *ſua, c.13. n.46. C. de ſacroſ. Eccl.*

Quarta ſententia diſtinguit, ſi iniuria illata ſit monacho intuitu Monaſterij, illud eſt præferendum filijs, & conſanguineis monachi interfecti, tam in actus actione, quam in pace ineunda, & pœna capienda: ſi autem facta ſit iniuria intuitu perſonę, præferendi ſunt filij, & conſanguinei Monaſterio. Sic tradit Pariſius *eo c. in præſentia, n.128.* Iulius Clar. cum alijs citatis, *lib. 5. receptarum, in practica criminali §. finali, q. 58. num. 25.* Addunt hi duo, quando eſt dubium reſpectu cuius iniuria irrogata ſit, habendam ab vtroque pacem, & vtrique pœnam applicandam.

3 Ex his ſententijs, quamuis non poſsit negari, quin res ſit valde dubia, plus placet tertia, aſſerens eam pœnam applicandam monaſterio, illique competere ius accuſationis, & remiſſionis, propter rationes ibi traditas, quæ idem probant, ſiue ſit ſtatutum aliquod applicans hæredibus occiſi, ſiue id ſtatutum non ſit. Atque ita nullam facientes ſtatuti mentionem, docent pecuniam pro occiſione illa applicandam Monaſterio. Guill. Bened. *c. Raynucius.* ver. *condidit*, & *2. n.17. de teſtam.* Padilla *l. transfire n.38. & 39. C. de tranſact.* Manuel. *qq. reg. tom.2. qu.42. n.3.* Farinac. *in praxi criminali tom.1. tit. de accuſat. q.13. n. 29.* ver. *ſed certè*, vbi notat, dum dicitur pacem obtinendam à Monaſterio, id intelligendum eſſe quoad ius accuſandi, ac remiſsionis iuris illius faciendæ, & pecuniæ, vel pęnę pro remiſsione capiendæ: ſecus, ſi agatur de obtinenda pace vigore ſtatuti minuentis pœnam propter pacem, quod fundatum eſt in quiete Reipub. ad hoc, vt pace inita, extinguantur inimicitiæ, tunc quocunque intuitu facta ſit iniuria, eſt ſemper pax requirenda à conſanguineis, quia, quantumuis Monaſterium remittat, non ceſſat eorum indignatio, atque inimicitiarum, & vindictæ ſumendæ periculum.

Atque idem intelligo, & ſi ille profeſſus interfectus, eſſet ex religionibus, quæ in eius bona non ſuccedunt: quia rationes tertiæ ſententiæ id probant, cum non innitantur iuri ſuccedendi, ſed quod iniuria cenſeatur irrogata Monaſterio, & ille monachus cenſeatur, vt monachus interfectus, & quòd iàm in Monaſterij poteſtatem tranſierit. Quare, cum eædem rationes militent in Religioſo Societatis Ieſu poſt ſola biennij vota interfecto, idem in hoc caſu cenſendum puto.

ADDITIO AD QVAEST. LV.

4 Tertiam ſententiam, quod ſcilicet religioſo interfecto, aut alias læſo, ius accuſandi, aut pacis concedendæ pertineat ad Monaſterium, & conſequenter mulcta quoque illata offenſori ſit eiuſdem Monaſterij, tradunt etiam Sanchez, à quo ſupradicta tranſcripta ſunt, *lib.6. ſum. cap.12. num.40.* Berous *in cap. in præſentia num.413. de probat.* Peirin. *de Prælato relig. quæſt.3. cap.1. §.4. num.126.* Et ratio clara eſt. Quia religioſus per profeſſionem transfert ſeipſum, & omnia ſua iura in poteſtatem religionis, nec aliquo modo pertinet amplius ad agnatos, propinquos, aut alios ſæculares, ſed totus Deo dicatus. Ergo iura omnia, quæ ipſi de nouo acquiruntur, aut intuitu ipſius, ſunt iura religionis, nec vllo pacto pertinent ad exteros, quantumuis ſanguine coniunctos, atque adeo etiam ius tranſi-

tranſigendi, accuſandi, paciſconcedendæ. Et proinde cum mulcta non ſit pœna delicti, ſed pretium ceſſionis, qua ceditur iuri accuſandi, & exigendi vindictam, *l. item apud Labeonem, §. ſi quis ſeruo ff. de iniur.* erit illius, qui cedit huic iuri.

5 Hinc autem ſequitur, quod religioſus pro iniuria ſibi illata agere non poteſt, niſi cum licentia ſuperioris, & nomine ipſius, quia ad ipſum ſpectat actio, vt tradunt communiter Nauar. *com. 2. de regular. num. 24. & 64.* Roſella verbo *Monachus, num.* 8. Syluester verbo *Religio* 8. *quaſt.* 4. D. Antonin. 3. *par. tit.* 16. *cap.* 6. §. 7. Sanchez *lib.* 6. *in Decal. cap.* 12 *num.* 15. Peirin. *de Prælato relig. qu.* 3. *cap.* 1. §. 4. *num.* 127. Ratio manifeſta eſt. Quia Monachus non eſt ſui iuris, nec habet velle, aut nolle, ſed totus ipſe, & omnia eius iura ſunt religionis atque adeo etiam ius agendi ob iniuriam ſibi illatã. Ex quo fit, quod Prælatus regularis poſsit renuente etiam Monacho, remittere iniuriam illi illatam, quia cum habeat voluntatem ſuam tranſlatam in voluntatem Superioris poteſt Superior illam regere, vt libuerit. quod tamen intelligendum eſt, ſi rationabiliter remittat iniuriam; nam ſi remitteret irrationabiliter, poſſet ſe opponere, ſicut etiam quilibet alius religioſus, tanquam impediens, quod cedit in detrimentum Monaſterij.

6 Ex quo fit, Quod quando quis eſt abſoluendus à ſententia canonis ob manus violentas in Religioſum, ſatisfactio, quæ parti exhibenda eſt, non eſt ipſi religioſo exhibenda, ſed Prælato ipſius tanquam repræſentanti Monaſterium, cui in offenſione religioſi eſt illata iniuria; & ſi abſoluendus condemnetur ad aliquid ſoluendum ob remiſſionem iniuriæ, ſeu in ſatisfactionem pro offenſa, eidem Prælato erit exhibendum; ita notant Anton. Gabr. *tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 8. *tit.* 22. *num.* 51. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 12. *num.* 8. Peirin. *de Prælato relig. quaſt.* 3. *cap.* 1. §. 4. *num.* 127. *in fine*.

An Nouitius poſſit eligere ſepulturam? Quæſtio LVI.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius poteſt ſibi eligere ſepulturam.*
2 *Eſt ſui iuris.*

1 Reſp. Affirmatiuè, quia *cap. fin. de ſepult. in* 6. ſolis Religioſis interdicit, Nouitius autem non eſt verè Religioſus, maximè in odioſis. Item quia habet velle, & nolle, atque ita docet Franch. *d. c. fin. num.* 2. Armilla in verbo *ſepultura n.* 6. & ibi Tabiena *p. n.* 5.

ADDITIO AD QVAEST. LVI.

2 Communis eſt concluſio, & præter citatos eam tradunt Gloſ. *in cap. fin. de ſepul. in* 6. Anchahan. *ibid.* Sylueſter verbo *Sepultura, quaſt.* 9. Miranda *tom.* 2. *Manual. quaſt.* 48. *ar.* 9. *concluſ.* 3. Rodriquez *in compen. quaſt. regul. reſol.* 18. *num.* 5. Villalob. *par.* 2. *ſum. tract.* 31. *difficul.* 2. *num.* 13. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 14. *num.* 10. Diana *par.* 5. *tract.* 3. *reſol.* 109. Barboſa *de offic. parochi cap.* 25. *num.* 46. Lezana *in ſum.* verbo *Nouitij num.* 41. Samuel. *de ſepult. tract.* 1. *diſp.* 4. *controuer.* 1. *num.* 7. qui *num.* 11. alios allegat. Rodriquez *tom.* 3. *quaſt. regular. qu.* 60. *ar.* 2. Gratian. *deciſ. March.* 35. *num.* 14. Peirin. *de Prælato relig. quaſt.* 3. *cap.* 1. §. 4. *num.* 130. Neque hoc in dubium reuocari poteſt, quia Nouitij ſunt ſui iuris; cum nondum per profeſſionem, quæ ſola abdicat ab eis propria iura, ſe tradiderint in poteſtatem religionis. Vnde mirandum eſt, quod Lauor. *tom.* 1. *variar. lucubrat. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 100. dixerit, Nouitium non poſſe ſibi eligere ſepulturam; cum non poſſit aſſignari, vndenam habeat ſuam voluntatem alligatam, ne poſſit eligere.

Nouitius, ſi moriatur abſque ſepulturæ electione, vbi ſit ſepeliendus? & quid ſi eſſet in propoſito redeundi ad ſæculum. Quæſt. LVII.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius decedens ſine electione ſepulturæ ſepeliendus in Monaſterio.*
Etiamſi eſſet in propoſito redeundi ad ſæculum.
2 *In ſacramentis, &c. Nouitius ſubditur religioni.*
3 *Velle aliquid non inducit ipſum, niſi ſequatur exequutio propoſiti.*

2 Reſp. Quòd quidam dicunt ſepeliendos eſſe in Eccleſia, in qua ſi forent ſæculares, eſſent ſepeliendi, quia non ſunt verè Religioſi. Petrus de Vbaldis *de canon. Epiſcop. c.* 9. *n.* 34. Angel. in ver. *ſepultura num.* 26. qui allegant Archidiaconum, Sed quidquid ſit de iure communi, obtentum tamen eſt conſuetudine, vt in Monaſterio ſepeliantur. Sic docent Tabiena, & Armilla verb. *ſepultura num.* 6. Sylueſter *q.* 8. *dicto* 7. & idem docet attentis Religionis priuilegijs, Manuel. *tom.* 3. *quaſt. Regul.* 9. 60. *à* 2. *fine*. Temperat hoc Sylueſter, niſi Nouitius ille eſſet in propoſito redeundi ad ſæculum, quia cùm tunc elegiſſet in ſæculo mori, cenſetur quoque

elegiſſe ſepulturam. Sed non placet limitatio, quia dum ad ſæculum non redijt, adhuc manſit Nouitius: ergo debet gaudere priuilegijs, & conſuetudine introductis in Nouitiorum fauorem.

ADDITIO AD QVAEST. LVII.

2 Eamdem ſententiam tenent Sanchez *lib. 6. ſum. cap. 14. num.* 11. Gratian, *deciſ. Marchiæ* 35. *num.* 14. Lauor. *tom.* 1. *variar. lucubrat. tit.* 2. *c.* 11. *num.* 99. Samuel *de ſepul. tract.* 1. *diſp.* 4. *controuer.* 1. *num.* 19. Peirin. *de Prælato relig. quæſt.* 3. *cap.* 1. §. 4. *num.* 130. Quamuis enim Nouitius non ſit incorporatus religioni, eſt tamen ipſi aggregatus in ordine ad experiendum, & eſt religioni addictus in ordine ad ſacramenta, etiam quæ à parocho miniſtrari debent, vt Viaticum, Extrema Vnctio, Communio Paſchalis, & cenſetur eodem iure quò ad priuilegium fori. Vnde cum non ſit amplius ſubditus parochi, ſed religionis ſubiectione voluntaria, quoad ſepulturam quoque ſpectabit ad Monaſterium.

3 Et rectè reijcitur limitatio Syluestri de propoſito redeundi ad ſæculum, nam hoc propoſitum non extrahit nouitium à ſtatu nouitiorum, ſicut etiam voluntas mutandi parochiam non ſubtrahit à iure parochi, ſed requiritur factum ſoluens illum contractum, quo Nouitius ſe tradidit experiendum religioni, & ipſe acceptauit religionem experiendam; ſiquidem voluntas redeundi ad ſæculum non facit redire, ſed requiritur factum. Vnde non ſufficit in hoc, velle, niſi etiam ſequatur exequutio, *l. quidam cum filium, ff. de hæred. inſtit.* vbi Imola, Bart. & cæteri Doctores.

Quibus expenſis ſepeliendi ſint Nouitij? Quæſtio LVIII.

SVMMARIVM.

1 *Nouitij, ſi careant patrimonio, ſepeliendi Monaſterij expenſis.*
Secus, ſi habeant.
Seruanda conſuetudo.
2 *Si habeant patrimonium, quando adhuc ſepeliendi expenſis Monaſterij.*

1 Reſp. Quòd videntur non Monaſterij expenſis ſepeliendi, cum non ſint veri Religioſi. Sed dicendum eſt, ſi patrimonio careant, eſſe expenſis Monaſterij eos ſepeliendos, quia ſunt à Monaſterio admiſſi, vt experiantur, & ſunt membra illius, & inhumanum eſſet eos inſepultos relinquere. Si verò patrimonium habeant, ſunt illius expenſis ſepeliendi; quòd non ſint Religioſi. & ſi tunc Monaſterium eos ſepeliat, repetet expenſas ab hærede. Ita docent Petrus de Vbaldis *de canon. Epiſcopal. c.* 13. *n.* 3. Manuel. *quæſt. Regul. tom.* 3. *q.* 60. *art. vlt.* Quibus addo, ſeruandam eſſe conſuetudinem, ſi ea haberet, vt in quocumque caſu expenſis Monaſterij ſepelirentur, Sanchez *lib.* 6. *cap.* 14. *n.* 12. *Operis Moralis*.

ADDITIO AD QVAEST. LVIII.

2 Idem tradunt Peirin. *de Prælato relig. quæſt.* 3. *cap.* 1. §. 4. *num.* 130. Laiman. *lib.* 3. *theol. moral tr.* 5 *ſect.* 5. *cap.* 12. *num.* 6. Lauor. *tom.* 1. *variar. lucubr. tit.* 2. *cap.* 16. *n.* 46. Lezana *in ſum.* verbo *Nouitij, num.* 4. Samuel *de ſepul. tract.* 1. *diſp.* 4. *controuer.* 3. *num.* 17. Et quidem ſi non habeant patrimonium, certum eſt, ſepeliendos expenſis Monaſterij, quia magis pertinent ad ipſum, quàm populus ad parochum; vnde ſi is tenetur gratis ſepelire, qui non habent, vnde ſubminiſtrentur expenſæ, multò magis tenebitur Monaſterium ſepelire nouitios. Verum ſi habent patrimonium, adhuc ſubdiſtinguendum videtur. Vel enim ex pacto, ſeu conſuetudine tenetur nouitius ſoluere expenſas alimentorum, & tunc manebit obligatum eius patrimonium, ſeu bona ipſius ad expenſas ſepulturæ. Quia expenſæ pro ſepulturæ ſunt acceſſoriæ ad expenſas alimentorum; & qui alere tenetur, tenetur etiam curare ſepulturam. Si vero non tenetur ad expenſas alimentorum, tunc quia Monaſterium recipiens nouitium ſe obligat ad alendum, manet etiam obligatum ad expenſas ſepulturæ.

An

An teneatur Monaſterium ſoluere expenſas ab alio factas in funere Nouitij defuncti extra Monaſterium, vbi ex Superioris obedientia erat: & quid ſi Nouitius ille patrimonio careat, ac parentes eius ſuperſtites ſint, ac diuites? Quæſtio LIX.

SVMMARIVM.

1 *Expenſæ pro ſepultura Nouitij defuncti extra Monaſterium, quando pertineant ad hæredes, & quando ad Monaſterium.*

2 *Pertinent ad Monaſterium, quando de ſuo tenetur alere Nouitium.*

3 *Quid ſi Nouitius moretur extra religionem cum animo non redeundi.*

1 Reſp. Quòd ſi Nouitius patrimonium non habeat, nec parentes, tunc tenetur Monaſterium, ac ſi Nouitius in Monaſterio defunctus eſſet: quia ſicut Monaſterium tenebatur, ſi in eo mortuus fuiſſet, ita quoque vbi de Superiorum licentia Nouitius morabatur. Si verò Nouitius ille patrimonio careat, ac parentes eius ſuperſtites ſint, ac diuites, exiſtimo in hoc ſeruandam eſſe conſuetudinem receptam in ea Religione, & ſequuta ea conſuetudine petendi eas expenſas ab hærede Nouitij, ſepeliendum eſſe expenſis Monaſterij, quia in eius obſequio, & ſub eius obedientia obijt, ſeparatus omnino, licet reuocabiliter à cura paterna, Sanchez *in oper. moral. lib.6. cap.14. num.13.*

ADDITIO AD QVAEST. LIX.

2 Idem tradunt Laiman *lib.3. theol. mor. tract.5. ſect.5. cap.12. n.6.* Lauor. *tom.1. Variar. Lucubrat. tit.2. cap.16. n.46.* Lezana *in ſum.* verbo *Nouitij, n.4.* Mancinus *in practica Viſit. inſtr. tract.5. dub.12.* Sarnuel. *de ſepult. tract.1. diſp.4. controuer.3. n.17.* Verum Peirin. *quæſt.3. de prælato relig. cap.1. §.4. n.130.* ait, ſoluendas eſſe à Monaſterio, & deinde Monaſterium poſſe repetere ab hæredibus, ſi Nouitius relinquat poſt ſe aliqua bona. At hæc difficultas reſoluenda eſt iuxta dicta ad *praeced. quæſt.* vt nimirum Monaſterium teneatur de ſuo ſubminiſtrare expenſas, etiamſi nouitius relinquat bona poſt ſe, ſi tenebatur de proprio alimenta præbere; ſecus autem, ſi non tenebatur;

3 Eſt tamen aduertendum, quod ſi Nouitius maneret in domo ſuorum parentum, aut aliorum, cum animo non redeundi amplius ad religionem, & aliquo pacto declaraſſet hunc animum, tunc nullo pacto Monaſterium teneretur ad expenſas pro ſepultura, ſiue ad quaſcunque alias. Nam tunc mora extra Monaſterium, ſtante dicto animo declarato, haberetur pro receſſu à religione: quia licet eſſet ex cauſa, quæ non ſolueret permanentiam in religione, coniuncta tamen cum tali animo ſolueret, quia ex ipſo ſubeſſet noua cauſa.

An Religioſus viator mortuus in Hoſpitali, vel aliqua domo priuata, debeat ſepeliendus deferri ad ſuum Conuentum, vel in Parochialem Eccleſiam? Et quid de Clerico ſeculari peregrino dicendum eſt? Quæſtio LX.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus moriens extra religionem ſepeliendus eſt in ſuo monaſterio, ſi ad ipſum commode deferri poſſit.*

2 *Vbi ſepeliendus, ſi ad ipſum commodè deferri non poſſet.*

3 *Poteſt eligere ſepulturam.*

4 *Non electa ſepultura, vbi ſepeliendus.*

5 *Regulares poſſunt religioſum ſuum mortuum extra clauſtra leuare inconſulto Parocho, & ad ſuas Eccleſias deferre.*

Etiamſi à Parocho receperit ſacramenta.

1 Reſp. Quòd hanc quæſtionem ex profeſſo ponit Nicolaus Boerius, *deciſ.175.* vbi dicit, quod ſi dictus Religioſus fuiſſet eiuſdem Conuentus profeſſus, non eſſet dubium, quin in ſuo Conuentu, & Monaſterio deberet ſepeliri; ex quo poterat ibi commodè portari, vt *c. Religioſi, de ſepult. lib.6.* ſeu iſte cenſetur viator, & peregrinus, vnde ſecundum Archid. *in c.1. eod. tit.*

eod. tit. & *lib.6.* debet in Eccleſia Parochiali illius loci ſepeliri, *argum. c. Eccleſias*, 13. *q.* 1. & idem tenent Archid. & Ioan. de Turrecremata, & Lapus *in d. c. Religioſi*, & Palaus de Leazar. *in Cle. dudum, eod. tit.* Sed Gloſſa, *in c. in noſtra*, *eod. tit. in antiq.* quam ſequuntur Innoc. Ioan. Andr. & Zabar. *in c.* 1. *eod. tit.* tenet, quòd apud Eccleſiam Cathedralem, *argum. vbicunque* 13. *q.*2. & idem Cardin. *in Cle. dudum*, *§. verum q.*20. *de ſepult.* Sed Ant. Butr. *in d. c.*1. dicit, quòd talis Religioſus debet ſepeliri in Monaſterio ſui Ordinis, vt 16.*q.*1.*c.*1. *in fin.* ibi, *mortuum non ſepeliat, niſi Monachum in Monaſterio ſecum commorantem, vel ſi fortuito quenquam aduentitium fratrum, ibi mori contigerit.* & ibi Glo. quod dictum Antonij fortè ſecundum Abbatem Siculum non procedit, vt ſtatim dicam. Si verò ſit Clericus ſæcularis peregrinus, tunc debet ſepeliri in Eccleſia Cathedrali. Sed Abb. Siculus *in d. c.* 1. non facit differentiam inter Religioſos & ſæculares Clericos; & ipſos laicos, *argum. c. attendendum, de conſecr. diſt.* 1. & *d. c. Religioſi*, in laicis tenet ibi Ant. Quòd ſi traxerunt moram in loco per aliquod tempus, vel venerunt animo ſtandi ibi per aliquod tempus, ſicut ſunt ſcholares, tunc debent ſepeliri in Eccleſia Parochiali, *vt no. in c. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiß.* & per Gloſſ. in Clem. 1. *de priuilegijs*; & ipſum in hoc ſequitur Abb. *in d. c. in noſtra*, & idem tenet Calder. *in conſ.* 2. *tit. de ſepult.* Et iſtud dictum facit multum pro Religioſis Mendicantibus, & contra Abb. Sicul. iudicio meo; quia Religioſi Mendicantes, qui non habent proprium Monaſterium, aut Conuentum, niſi illum, in quo vltimo miſſi ſunt, ex obedientia per tempus, & tempora per omnes Conuentus eorum Ordinis tranſmittuntur. Ergo in ipſis Conuentibus ſepeliendi ſunt, quia ibi cauſa moræ tranſmittuntur, & ſacramenta recipiunt Eccleſiaſtica, & ſic non cenſentur tales Religioſi peregrini, & tranſeuntes, ſi portari poſſunt.

2 Ideò in caſu noſtro Religioſus exiens, & intrans hoſpitale, & ibi decedens, debet ſepeliri in Conuentu ſui Ordinis, ex quo exiuit, & moram traxit. Et illud dicitur propriè Monaſterium, ad quod propriè portari poteſt, iuxta dictum *cap. ſi Religioſi*, & *cap. nimis in primo.* & ibi Abb. Sic. *de exceſſ. Prælat.* Vbi dicitur, quòd poſſunt eligere ſepulturam, ſi ſunt in remotis extra eorum Monaſterium, vt tenet ibi Innoc. quem ſequuntur Abb. & Doct. ibi, & Hoſtien. *in c. quòd de vxore, de ſepult.* & Arch. *in d. c.*1. 16.*q.*1. & c. *vt priuilegia, de priuileg.* & ibi Hoſtien. & Doct. *& hodie eſt text. in d. c. ſi Religioſi, lib.*6. Sed ſi commodè portari poſſunt in eorum Conuentum, debent ibi humari. Vnde hic cenſentur, ac ſi eſſent in ipſo Conuentu, quia præſens habetur, qui in hortis eſt, *l. præſens, cum l. ſeq.* & ibi Bal. & Alex. *in addi. ad Bar.* & Albelic. de Roſate, *ff. de procura.* & etiam bonus text. *in c. Is, qui, in fin. de ſepul. lib.*6. & ita intelligit Philipp. Franch. *in d. c. ſi Religioſi, in pen. q.* & etiam de Anch. videlicet, quòd Religioſus, qui in remotis deceſſit, ſepeliatur in Eccleſia Parochiali, ſi non electa ſepultura deceſſerit: aliàs in loco Monaſterij ſui Ordinis, ſi commodè poteſt portari. *& ita alleg.* Alb. Sicul. & tenet Henr. Boic. *in d. c.* Angel. de Claua, *in ſua ſumma in* 3. *par. tit.*10. *c.*5. *in princ.* Quemadmodum dicitur de Nouitio, ſeu ingreſſo Religionem, qui moritur intra annum probationis, quòd ſepelietur in Conuentu, ſeu Monaſterio, in quo habitum recepit, & non in prima Eccleſia, vnde priùs erat Parochianus, ex quo fuit conuerſus, & mutauit, ſeu mutare voluiſſe videatur domicilium, & ſic deſinit eſſe Parochianus primæ Eccleſiæ, *c. fin. de Parochia.* Secundum Goffred. & Hoſtien. Io. Andr. & Anton. de But, *in c. de his*, quos ſequuntur ibi Anch. & Abb. Sicul. *de ſepult.* & Petr. de Peruſ. *in tract. de Canonic. port. verſ.* 12. *quæritur*, & Abb. Sicul. *in c.* 2. *in princ. eod. tit. in l.*6. Licèt ibi Archid. & Dominic. teneant contrarium, ſequendo Tancred. Sed in vtroque caſu præcedentem opinionem tenent Syluestr. *in ſua ſumma intitulata Syluestrina*, *in* 2. *par. de ſepul. §.* 8. *verſic. ſecundum peregrini*; *& verſ. ſeptimum Religioſi*, vbi dicit *in d. ver. ſecundum peregrini*, Quòd ſtandum eſt conſuetudini: quæ ſi non apparet, ſtabitur diſtinctioni Domini Antonij de But. qui òptimè iuribus iura concordat: & opinioni diſtinguenti regulariter ſtatur, vt ibi dicit, *& in verb. ſeptimum Religioſi*, Quòd Nouitij debent vſu, & conſuetudine ſepeliri in illis Monaſterijs, in quibus aſſumpſerint habitum. Et ita concluſum fuiſſe in fauorem Religioſorum contra Curatum Parochialis Eccleſiæ.

ADDITIO AD QVAEST. LX.

3 Religioſum decedentem extra religionem non poſſe ſibi eligere ſepulturam, tradunt Innocent. *in cap. Nimis iniqua n.*1. *de exceſſib. prælat.* Franc. *in cap. fin. n.*3. *de ſepult. in* 6. Dominic. *ibid.* Quia adhuc non habent proprium velle. At poſſe eligere, eſt communis, & approbata ſententia. Ita Gloſ. *in cap. fin.* verbo *Commodè*, *de ſepul. in* 6. Monac. *ibid. in fine.* Anchar. *item in fine*, Abbas *in cap.*

Nimis

Nimis iniqua, n.2. de exceſſib. prælat. Nauar. *Commen.2. de regular.n.*53. Roſel. verbo *Sepultura* 2.*n.*1. Tabiena *q.*4. Syluester *q.*6. Armilla *n.*6. Angel. *ibid.* Rodriquez *quæſt. Regul.*60. *ar.*2. ver. *Aduertendum. tom.*3. Sanchez *lib.*6. *ſum. cap.*14. *n.*3. Lauor. *tom.*1. *Variar. Lucubrat. tit.* 2. *cap.* 11. *n.* 93. Riccius *reſol.*293. *n.*39. *tom.* 8. *praxis fori Eccleſiaſ.* Barboſa *de parochis, cap.* 26. *n.* 3. Laiman *lib.* 3. *theol. moral. tract.* 5. *c.*9. *n.* 6. Rodriquez *in compend. reſol* 128. *n.*16. Lezana *par.* 1. *quæſt. regular. c.*9. *n.*10. Diana *par.* 5. *tract.*3. *reſol.*110. Et ita ſtatuitur in cap. *fin. de ſepult. in* 6. nam cum diſponatur, quod religioſi non poſsint ſibi ſepulturam eligere, ponitur exceptio, *Niſi tàm remotè à Monaſterijs moriantur, vt commodè ad ipſa deferri nequeant*; qui caſus cum ſit exceptus, dat exceptio facultatem eligendi. Tunc autem eligunt ex interpretatiua voluntate ſui ſuperioris, & ex ipſius ratihabitione; non autem in virtute propriæ voluntatis, qua caret.

4 Quod ſi ſepulturam non eligat, nec commodè ad Monaſterium deferri poſſit, tunc ſepeliendus erit iuxta ius commune, quia ceſſat ius electionis, & ius proprium religionis, & proinde ſubintrat ius commune; vnde erit ſepeliendus tanquam ſi eſſet ſæcularis aduena. Ita Gloſ. *in cap. fin.* verbo *Nota primò, de ſepult. in* 6. Ancharan. & Franc. *ibid.* Sanchez *lib.*6. *ſum. cap.*14. *n.*4. Barboſa *ad dict. cap. fin. n.*4. Diana *par.*5. *tract.* 3. *reſol.* 110. Lezana verbo *Sepultura*, *n.*6. Samuel. *de ſepul. to.* 1. *diſp.* 4. *controuer.*6. *n.*18.

5 Ex quibus ſequitur, quod Regulares poterunt ſuum religioſum extra religionem defunctum deferre ad proprias Eccleſias abſque eo, quod vllum eis impedimentum obijciatur, etiam inconſulto Parocho. Ita Peirin. *de priuileg. ad Conſtit.* 7. *Pij V. n.*13. ver. *Ad decimum*. Lezana *tom.* 1. *q. regular. c.*12. *n.*41. & *in ſum.* verbo *Sepultura, n.*16. Diana *par.*5. *tract.*3. *reſol.*110. Barboſa *de Parochis*, *c.* 26. *n.*68. Archangel. Roman. *de priuileg. lib.* 3. verbo *Sepelitio.* Samuelius *de ſepult. tract.* 1. *diſp.*4. *controuer.*4. *n.*1. & alij. Et ita declarauit S. Congregatio Epiſcop. & Regul. *in vna Puteolana* 22. *Maij* 1615. & Sacra Congregat. Concilij *die* 2. *Iulij* 1620. ad inſtantiam Cardinalis Ludouiſij Archiepiſcopi Bononienſis. nam propoſito dubio. *An cum Fratres aliqui extra Monaſterium moriuntur, & à Curatis ſacramenta receperunt, poſſint ab eorum ſuperioribus ad ſuas Eccleſias deferri, Parochis inconſultis.* Reſpondit. *Regulares extra clauſtra decedentes poſſe ad eorum Eccleſias deferri, etiam Parochis inconſultis*. Ex quibus patet, quod hoc habet locum, etiamſi à Parochis ſacramenta receperint, quia non recipiunt de iure, cum non ſpectet ad Parochos miniſtrare, ſed per accidens in defectum miniſtrorum legitimorum. Ratio autem eſt, quia religioſi, licet ſint in Parochia, nullo pacto pertinent ad locum Parochorum, & ſtante omnimoda exemptione nullum ius competit Parochis ſupra ipſos. & proinde nec etiam ad eorumdem cadauera.

An Religionis Prælatus poſſit ſibi eligere ſepulturam? & an finita Prælatura ſit ſepeliendus in loco electo? Quæſtio LXI.

SVMMARIVM.

1 *Generales, & alij ſuperiores minores poſſunt ſibi eligere ſepulturam.*
2 *Ceſſat electio finito officio.*
3 *Prælati regulares cur poſſint eligere ſepulturam.*
4 *Poſſunt eligere extra propria monaſteria, ſed rationabiliter.*
Potentia non ſe extendit extra terminos rationis.
5 *Generalis irritare poteſt electionem ſepulturæ Prælatorum inferiorum.*
6 *Electio ſepulturæ non valet finita prælatura.*
7 *Expenſæ pro ſepultura electa à Prælato vnde ſumendæ.*
8 *Funus Religioſorum non debet duci per ciuitatem &c.*

1 Reſp. Quòd quidam negant, id ſolùm concedentes Supremo Religionis Prælato, qui eſt Generalis, quòd in alijs militet ratio *c. fin. de ſepul. in* 6. cum non habeant velle aut nolle. Sic tradunt Sylu. *v. ſepultura, q.*6. & ibi Armilla *n.*6. Quòd Generalis id poſſit, patet, quòd in multis habeat velle, aut nolle, & habeat ſubditos in ſua poteſtate, & ita ſatis innuit Io. Andr. *in d. c. fin. in fin. de ſepult. in* 6. dum ait intelligendam eſſe eam propoſitionem de Religioſo clauſtrali, quaſi dicat, de eo, qui eſt alteri ſubiectus in Monaſterio, & tenet ſub aliquali dubio Abb. *c. de vxore, n.*5. *de ſepult.* item tenet Franchus *d. c. fin. v. ſepultura,* 2.*n.*2. Tabien. *v. ſepult. q.*4. *n.*5. Manuel. *qq. Regul. tom.*3. *q.*60. *ar.* 1.

2 Quod ſi Prælatus hic eligeret ſepulturam, & poſtea decederet, finita Prælatura; non eſſet ſepeliendus in loco electo, ſed in ſuo Monaſterio, quia inſpicitur tempus mortis ad habilitatem eligendæ ſepulturæ diſcernendum: at tunc temporis non erat ille Abbas: ſic docet Petrus de Vbaldis, quem refert, & ſequitur Manuel allegatus.

ADDITIO AD QVAEST. LXI.

3 Quod ſolus Generalis poſsit ſibi eligere ſepulturam, tradit etiam Laiman *lib. 2. theol. moral. tract. 5. c. 9. n. 6. ver. Porrò*. Sed communis ſententia tenet, quod Prælati quoque minores poſsint ſibi eligere ſepulturam. Quod traduut etiam Abbas *in c. de vxore, n. 5 de ſepult.* Fran. *in c. fin. n. 2. de ſepult. in 6.* Roſel. verbo *Sepultura* 2. n. 2. Tabiena *q. 6.* Rodriquez *q. regul. 60. ar. 1. tom. 3.* Alter Rodriquez *in compen. reſol.* 128. *n.* 16. Sanchez *lib. 6. ſum. c. 14. n. 7.* Lezana *par. 1. q. regul. c. 9. num.* 10. Palaus *par. 3. oper. moral. diſp. 4. §. 8. pun.* 13. *n.* 1. Samuel. *de ſepult. tract.* 1. *diſp.* 4. *controuer.* 8. *n.* 4. Argum. ex contrario ſenſu cap. *fin. de ſepult. in 6.* nam ibi decernitur Religioſos non poſſe ſibi eligere ſepulturam, quia non habent proprium velle; vnde cum Superiores etiam locales habeant circa ea, quæ pertinent ad regimen conuentus, & ſui ipſorum, poterunt eligere, dummodo tamen à proprijs Conſtitutionibus non prohibeantur.

4 Ex quo fit, quod poſsint ſibi eligere ſepulturam etiam extra propria Monaſteria, vt dixi etiam *in decif. moralib.* 384. *n.* 5. & ſequutus eſt poſtea Samuel. *de ſepult. tract.* 1. *diſp.* 4. *controuer.* 8. *num.* 9. Quia ius eligendi ſepulturam eſt amplum ad quæcunque loca capacia Eccleſiaſticæ ſepulturæ. Verum eſt aduertendum, quod huiuſmodi electio debet eſſe rationabilis, quia omnis poteſtas eſt tantum circa rationabilia, cum debeat eſſe regulata ſecundum regulas rectæ rationis *l. 2. ff. de vſufr. ear. rer. quæ vſu conſum. & l. Reprehendenda, C. de inſtit. & ſubſtit.* & *c. Sunt quadam,* 25. *q.* 1. Et ideo ſi irrationabiliter eligeret, nulla eſſet electio; vt ſi eligeret in loco, quo deferri non poſſet ſine notabilibus expenſis: aut ſi ex tali electione læderetur honor, & bona opinio religionis, ſicut læderetur, ſi non appareret ſpecialis prærogatiua loci electi, quæ eſſet ſufficiens motiuum ad relinquendam rationabiliter ſepulturam in proprio monaſterio; nam cum amor fraternitatis, quæ eſt inter religioſos, exigat communionem etiam in ſepultura, vt relinqui poſsit; & alia eligi, requiritur præponderans motiuum.

5 Aduertit autem Samuel. *de ſepult. tract.* 1 *diſp.* 4. *controuer.* 8. *numer.* 8. Generalem annullare poſſe electionem ſepulturæ prælatorum inferiorum ante mortem, quia eorum voluntas ſubeſt voluntati Generalis. Non tamen poſt mortem, quia tunc morte confirmata eſt. Verum ratio allata conuincit, quod etiam poſt mortem annullari poſsit; quia voluntas ſubditi, quales ſunt prælati inferiores, quamuis confirmetur morte, confirmatur vt talis, qualis ex ſui natura eſt, nec per mortem ſecluſa confirmatione acquirit diuerſam qualitatem; vnde cum ex natura ſua ſubordinetur voluntati Superiorum, confirmatur per mortem vt ſubordinata, & ab ipſa dependens. & proinde adhuc remanet annullabilis.

6 Quod autem non valeat electio ſepulturæ facta à prælato Regulari, ſi moriatur depoſita prælatura. tradunt etiam præter citatos Sanchez *lib. 6. ſum. cap.* 14. *n.* 8. Hieronym. Rodriquez *in Compend. q. regular. reſol.* 128. *n.* 16. Palaus *par. 3. diſp. 4. de Voto obedien. pun.* 13. *§.* 8. *n.* 1. Lauor. *tom. 1. Variar. Lucubrat. tit. 2. c. 11. n.* 91. Samuelius *de ſepultur. tract.* 1. *diſp.* 4. *controuer.* 10. *n.* 1. Et ratio eſt, quia electio ſepulturæ non ſortitur effectum, niſi poſt mortem. & proinde electio eſt actus vltimæ voluntatis, vt notat Gloſ. *in c. 1.* verbo *Et ſit ratio, de ſepult. in 6.* & ideo regulatur ſecundum facultatem, quam habet eligens tempore mortis, & ideo cum hæc facultas ceſſet in religioſo cum prælatura, non valebit electio, niſi tempore mortis obtineat prælaturam.

7 Quod autem ſpectat ad expenſas faciendas pro ſepultura prælati, qui ſibi elegit ſepulturam extra monaſterium, Palaus *par. 3. oper. moral. diſp. 4. de voto obedientiæ, pun. 3.* §. 8. *num. 6.* aſſerit, eſſe deſumendas ex illis bonis, quæ prælatus applicauerit, ſiue ſint ex eiuſdem peculio, ſiue ex bonis Monaſterij, quia tam peculia, quam bona monaſterij ſunt ſub illius diſpoſitione; quod ſi non exprimat, vnde ſumendæ ſint, eſſe deſumendas ex peculio ipſius, ſi habet; & ſi non habet, ex bonis Monaſterij, ſi quidem etiam quando religioſus moritur extra clauſtra, expenſis Monaſterij eſt deferendus ad Monaſterium. Verum, vt dictum eſt etiam ſupra, non tenetur Monaſterium ad expenſas nimis graues pro ſepultura prælati, & in tali caſu electio non eſſet rationabilis, & ideo nulla. Neque prælatus poteſt etiam proprium peculium applicare huic effectui, ſi expenſæ ſint nimis graues, quia tenetur ipſum expendere ſecundum menſuram religioſam: nec poteſt profundere.

8 Denique circa ſepulturam religioſorum eſt aduertendum, quod quamuis religioſus ſit inſignis in prælatura, qualis eſſet Generalis, aut in litteris, aut ſanctitate, aut quocunque alio titulo, non poteſt eius funus duci per ciuitatem, præſertim cum pompa, quia hoc non decet ſtatum religioſum: ſed deferendus eſt ad Eccleſiam ſtatim & recta via. Ita enim declarauit Sacra Congregat. Concil. ad inſtantiam Cardinalis Ludouiſij Bononienſis Archiepiſcopi *die 2. Iulij* 1620.

Si teſtator in loco, vbi commoratur, ſepulturam elegerit in ſæculari Eccleſia, cui pro anima ſua legata reliquerit; deinde in alio loco decedat, ibique in aliqua Religioſorum Eccleſia ſepeliri voluerit, an dicti Religioſi ſint admiſſibiles ad petendum legata Eccleſiæ ſæculari prius relicta. Quæſtio LXII.

SVMMARIVM.

1 *Legatum cui Eccleſiæ debeatur, quando poſt conditum teſtamentum mutata fuit parochia, ſi relictum ſit Eccleſiæ parochiali.*
2 *Quid ſi in totum mutata fuit parochia.*
3 *Legatum factum parochiali cum electione ſepultura, mutata electione tranſit ad Eccleſiam, in qua eſt electa ſepultura.*
4 *Præſertim ſi non conſtet de motiuo ſpeciali legandi priori Eccleſiæ.*
Et ſtante conſuetudine legandi Eccleſiæ ſapulturæ.

1 Reſp. Negatiuè per ea, quæ decidit Cyn. poſt Pet. de Bellapert. *in l.1. ver.6. quæro, C.de ſacroſ. Eccl.* vbi dicit, quòd, quando reliquit Eccleſiæ Parochiali decem, & tempore teſtamenti habitabat in vna parochia, & tempore mortis in alia, in qua ſepultus fuit, recurrendum eſt ad coniecturas. Et coniecturis ceſſantibus, ſi legatum erat modicum, reſpiciens ſumptus tamen funeris, tunc debetur illi, in qua eſt ſepultus. Si verò eſſet magnum, tunc debetur Eccleſiæ parochiali, in qua erat tempore facti teſtamenti, cuius contemplatione feciſſe videtur, *vt l. nec adiecit, ff. pro ſoc.* Et eum ſequuntur Gul. de Cun. *in vlt. q. ſol.* & etiam Paul. de Caſt. *in d. l.1.* vbi Gul. *alleg. text. in l. alumna, §. Titia liberta, ff. de adi. leg.* Et tenet Bar. Soccin. *l. quæ conditio, §. fi. in 4. q. ff. de cond. & demonſt.* & Rom. *in auth. ſimiliter in l. in 33. priuileg. C. ad leg. falc.* & Iaſ. *in d.l.1. in lectura Papien.* Et in terminis conſuluit Feder. de Sen. *in conſ.10. incip. caſus talis. Quidam elegit ſepulturam apud fratres Minores.* Imò plus, vult, quòd Eccleſia, in qua prius elegerat ſepulturam, non teneatur ſoluere canonicam portionem de ſibi relictis, ſed Eccleſia, in qua fuit ſepultus, & tenent Io. And. & Dominic. Petr. de Anch. & Philipp. Franc. quando eſt expreſſa Eccleſia, prout in caſu noſtro; vel etiam quando teſtator non mutauit parochiam, ſed de tempore teſtamenti habitabat in vna, & tempore mortis in alia, vt ſentit Abb. *in conſ.119. ver. circa ſecundum dubium.*

2 Aliàs verò, ſi mutauit in totum parochiam, debetur illi parochiæ, quæ erat tempore mortis, cùm illud tempus ſit conſiderandum, argum. *l. placet, cum ſequen. ff. de liber. & poſthum.* & *l. quidam, ff. de vin. & triti. leg.* & *l. ſi ita. ff. de aur. & argen. leg.* Aduerte tamen, quòd Gul. de Cun. *in d.l.1.* loquitur quando teſtator mutauit domicilium, & Parochiam, quòd prima Eccleſia habeat legatum. & idem Io. And. *in d.c.2.* & Alber. *in d. l. quæ conditio, §. fin.* Tamen opin. Pet. de Anchar. videtur mihi magis æqua, & iuri conſona, ex quo mutauit domicilium cauſa perpetuæ moræ, vt arg. *c. Is, qui, de ſepul.* niſi aliud appareat de mente Teſtatoris, *l. ſi ſeruus plurium, §. 1. ff. de leg. 1.* Et ita concluſum fuiſſe in Curia Burdegalen. aſſerit Nicolaus Boerius, *deciſ.176.*

ADDITIO AD QVAEST. LXII.

3 Quæ in quæſtione reſoluuntur, non videntur plenè ſatiſfacere titulo quæſtionis: vnde quando teſtator legat parochiali, & declarat, ſe in ipſa velle ſepeliri, & poſtea mutata voluntate eligit ſepulturam in alia Eccleſia ſiue ſæculari, ſiue regulari; tunc legatum factum priori Eccleſiæ cenſetur tranſlatum ad poſteriorem, virtute electionis ſepulturæ. Nam cum tali caſu teſtator leget eligendo ſepulturam, legatum cenſetur annexum ſepulturæ: & ideo mutata electione ſepulturæ cenſetur etiam tranſlatum legatum, vt tradunt Ancharan. *in cap. Filius, n.9. de teſtamen.* Ferret. *conſil.163. n. 1.* Mantica *lib. 12. de coniect. vlt. volunt. tit.2. n.33.*

4 Quod præſertim locum habet, ſi non appareat ſpeciale motiuum relinquendi priori Eccleſiæ, quod potuerit trahere voluntatem teſtatoris; nam tunc ratione conſuetudinis relinquendi Eccleſiæ, in qua ſepelitur teſtator, habet locum coniectura, quod mutando electionem ſepulturæ, mutauerit etiam legatarium, vt obſeruat Mantica *lib.8. de coniect. vlt. volun. tit.6. n.6.* Nec obſtat *deciſ.* Boerij *176. in q. citata*, quia loquitur de legato relicto Parochiæ, & teſtator non mutata parochia, ex accidenti decedit in alia parochia, non electa noua ſepultura.

An

An pactum, iuramentum, votum, vel fides interpoſita ad ſuggeſtionem Regularium, vel Clericorum, de eligenda ſepultura, vel electa non mutanda; ſint prohibita ſub aliqua pœna? Quæſtio LXIII.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi inducentes ad electionem ſepulturæ cum pacto, iuramento, aut voto, ſunt ipſo facto excommunicati.*

Quod ſi abſque ſuggeſtione liberè obligat ad ſepulturam, tenetur ſeruare.

Acceptans hæreditatem &c. cum onere ſepulturæ in aliquo loco, tenetur ſeruare.

2 *Inducentes ad electionem ſepulturæ reuocabilem, non incurrunt excommunicationem.*

3 *Nec ſi inducant ad electionem in Eccleſia aliena.*

4 *Nec quando electio eſt ratione oneris annexi hæreditati &c.*

5 *Nec ſi inductio ſit ad electionem per teſtamentum, aut codicillum.*

6 *Quid ſi Franciſcanus, & Dominicanus inuicem conueniant, vt hic pro illius Eccleſia, & ille è contra pro huius inducat &c.*

7 *Quæ ignorantia excuſet ab excommunicatione.*

1 Reſp. Sunt prohibita ſub pœnis contentis *in c.1. de ſepult. in* 6. & inducentes ſunt ipſo facto excommunicati, nec ab alio quàm à Romano Pontifice præterquam in mortis periculo poſſunt abſolui. *Clem. cupientes de pœnis*. Nihilominus, qui non inductus ad aliorum ſuggeſtionem promittit, & liberè ſe obligat ad ſepulturam in aliquo loco, & iurat, tenetur ad obſeruantiam iuramenti. Ita determinauit Rota Romana *deciſ.* 2. *de ſepult.* Cæſar de Graſſ. *ex Specul. §. compendioſè, n.26. de inſtrum. edit. & in tit. de ſepult. n.6.* & Hoſtien. quem ſequitur Angelica in verbo *Sepultura, n.*40. Quidquid alij dixerint, & concluſum fuit in Rota, quòd accipiens maioratum, fideicommiſſum, vel donationem, & aſtringens ſe iuramento ad eligendum ſepulturam, ſecundum voluntatem teſtatoris, tenetur ad obſeruantiam, quia res debet tranſire cum cauſa ſua, & ſi nolebat iuramento aſtringi, debebat amittere maioricatum, vt latiùs in *d. deciſ.* habetur.

ADDITIO AD QVAEST. LXIII.

2 Excommunicatio, de qua in quæſtione, comprehendit ſolum inducentes ad obligationem irreuocabilem, qualis eſt obligatio voti, iuramenti, & promiſſionis acceptatæ. Vnde ſi Regulares ſolum perſuadeant, quamuis ſequatur electio, dummodo ſit reuocabilis, non habebit locum excommunicatio. Ita Rodriquez *par.4. ſum. cap.*30. *num.*10. Nauar. *cap.*27. *Manual. n.* 103. D. Antonin. 3. *par. tit.* 24. *cap.*51. Angelus verbo *Sepultura n.*35. Suarez *diſp.*22 *de cenſur. ſect.*4. *n.* 25. Mancin. *in praxi viſit. infir. par.* 5. *prac.* 5. *dub.* 3. ver. *Hoc vero*. Filliuc. *tractat.*15. *n.*171. Verba enim citati cap. 1. *de ſepult.* & Clemen. *Cupientes de pœnit.* non poſſunt accommodari huic caſui, cum expreſsè tex. loquatur de inducentibus ad eligendam ſepulturam mediante voto, iuramento, promiſſione &c.

3 Rurſus dicta excommunicatio non habet locum, quando Regulares inducunt ad electionem ſepulturæ obligatoriam cum voto, iuramento &c. in Eccleſia aliena, quia tex. id prohibentes loquuntur ſolum de electione in propria Eccleſia Regulari. Et ita notant Monach. *in dict. Clemen. Cupientes, §. fin. de pœn.* Ancharan. *ibid.* Geminian. *in cap.* 1. *de ſepult. in* 6. Angelus verbo *Sepultura, nu.* 35. Rodriquez *tom.*3. *q. regul. q.*58. *ar.*7. *dub.* 4. Tolet. *lib.* 1. *ſum. c.*36. *n.*30.

4 Nec ſimiliter habet locum, vt dicitur in quæſtione, quando electio, etiam cum iuramento, ſit ratione oneris annexi hæreditati, maioratui, donationi, vt obſeruant etiam Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſ. Neapol. c.*61. *n.*15 Riccius *in praxi reſol.* 573 *n.*5. *par.*1. Samuel. *de ſepul. tract.*1. *diſp.*2. *controuer.*1. *n.* 40. Quia tex. loquuntur ſolum de ijs, qui inducunt ad eligendam ſepulturam in propria Eccleſia, vt *numero præced.* dictum eſt. Deinde talis electio oritur non ex inductione, de qua loquuntur textus, ſed ex onere reali annexo maioratui, hæreditati &c. atque adeo obligatio eſt realis, & ratione rei afficit perſonam.

5 Nec etiam incurreret excommunicationem Regularis, aut clericus ſæcularis, qui induceret ad eligendam ſepulturam in propria Eccleſia, mediante teſtamento, aut codicillo. Sequitur ex dictis *n.* 2. & in ſpecie ita tradit Samuel. *de ſepult. tractat.* 1. *diſp.*2. *controuer.*1. *n.*22. Ratio eſt, quia, vt communiter docent Doctores, præſertim *n.*2. citati, iura loquuntur ſolum de electione cum obligatione irreuocabili; teſtamentum autem, & codicillus non inducunt obligationem irreuocabilem.

6 Sed quid, ſi Franciſcanus conueniat cum Dominicano, quod ille inducet cum voto, aut iuramento &c. quos poterit, vt eligant ſepulturam in Eccleſia Dominicanorum, & quod iſte inducet eodem modo, vt eligant in Eccleſia Franciſcanorum, an effectu ſequuto incurrant excommunicationem. Affirmant Angelus, verbo *Sepultura, n.*36. Samuel. *de ſepult. tract.*1. *diſp.*2. *controuer.*1. *n.*29. qui volunt, quod dicta iura procedant etiam quò ad indire-

directè inducentes. Quæ tamen reſolutio patitur difficultatem, quia pœnæ non ſunt extendendæ, & dato etiam quod lex pœnalis extendatur ab identitatem rationis, non tamen extenditur pœna. cap. *Pœna, de pœnit. diſt.*1. vbi, quod pœna non excedit caſum proprium, & obſeruant Io. Andr. *in cap. Stipendia, n.*8. *de reſcrip.* Gemin. *ibid.* Anton. *in cap. fin. num.* 58. *de conſuet.* Abbas *in cap. Ex reſcripto, n.* 14. *de locat.* Iaſ. *in l. Non dubium*. ver. *Secundò ſingulariter*, C. *de legib.* Caſtro, *lib.* 1. *de lege pœn. cap.* 7. *docum.* 3. & alij quos citat & ſequitur Merol. *tom.* 2. *theol. moral. diſp.* 4. *c.*9. *n.* 8. ver. *Cæterum*, Et ideo cum iura loquantur ſolum de inducentibus ad eligendam ſepulturam &c. non comprehendent ſaltem quò ad pœnam paciſcentes cum alio, vt inducat.

7 Denique eſt aduertendum, quod pro contrahenda hac excommunicatione, requiritur auſus temerarius, nam fertur contra temerarios violatores Clem. *Cupientes*, §. *Sanè de pœn.* & proinde ignorantia quæcunque etiam affectata, quæ excludat temeritatem, ſufficiet, vt non incurratur excommunicatio, iuxta ea, quæ tradunt tàm in præſenti materia, quàm in communi de cenſuris, Sanchez *lib.* 2. *ſum. c.*10.*n.*38. Aluarez 1.2. *diſp.*158. *in fine*. Duard. *in Bul. cœnæ lib.*2. *q.*36. Filliuc. *tract.*22. *c.*7. *n.*205. Diana *par.*3. *tract.*6. *reſol.*7. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. q.*5. *pun.*4. *n.*9. Merol. *tom.* 1, *theol. moral. diſp.* 1 *c.* 2. *n.* 646. & in terminis huius excommunicationis Suarez *diſp.*22. *de cenſur. ſect.* 4. *nu.* 26. Mancin. *in praxi viſit. inſtr. pract.*5. *in Addit. ad dub.* 3. *in fine*. Samuel. *de ſepult. tract.* 1. *diſp.* 2. *controuer.* 4. *numer.*5. & 8.

Quot teſtes requirantur ad probandam electionem ſepulturæ, & an per teſtes ſingulares probetur? Quæſtio LXIV.

SVMMARIVM.

1 *Pro ſepulturæ electione probanda ſaltem duo teſtes requiruntur.*

2 *Teſtes ſingulares ſufficiunt pro probanda electione ſepulturæ.*

3 *Teſtis vnicus cum adminiculis, probat electionem ſepulturæ.*

4 *Teſtes ſingulares in tempore probant, quando tempus non eſt de ſubſtantia actus.*

5 *Dictum Confeſſarij ſufficit.*

Vnico interpreti creditur.

6 *Quando dictum vnius ſufficiat pro electione ſepulturæ.*

1 Reſp. Quòd ad probandam electionem ſepulturæ requiruntur ſaltem duo, vel tres teſtes, cùm ſit ſpecies vltimæ voluntatis, & agatur in ea de præiudicio Eccleſiæ Parochialis, ſicut quælibet diſpoſitio ad pias cauſas requirit numerum duorum, vel trium teſtium, *c. cum eſſes. de teſt.* Ita Sebaſtianus Medices, *de ſepult. q.*8. quo loco ſubdit, ſolum propoſitum eligendi, ſine electione ſepulturæ, non ſufficere, quia propoſitum in mente retentum nihil operatur, *l. ſi repetendi, C. de condit. ob cauſam*.

2 Probatur verò electio ſepulturæ per teſtes ſingulares, nam quando tempus non eſt de ſubſtantia, benè probant teſtes ſinguli. Guid. Pape, *deciſ.* 544. Capell. Toloſ. *deciſ.* 11. & Bellam. *in deciſ.*368. nam teſtes ſingulares admittuntur, vbi agitur de probando quid in genere: & fuit iudicatum, quòd ſic, vt refert, & ſequitur Crauet. *in tract. de antiq. temp. in* 4. *parte n.*25. Et in Curia etiam Archiepiſcopali Neapolitana, vt teſtatur Riccius in praxi rerum fori Eccleſiaſtici *deciſ.* 664. *in titulo de ſepult.* Qui multos alios refert Doctores hanc opinionem tenentes.

ADDITIO AD QVAEST. LXIV.

3 Quod ſaltem duo teſtes requirantur ad probandam ſepulturæ electionem, eſt communis doctrina quam vltra citatos tradunt Genuenſ. *in praxi cap.*61. *num.*10. Lauor. *tom.*1. *variar. lucubrat. tit.* 2. *cap.*11. *num.*18. Diana *par.*5. *tract.*3. *reſol.* 106. Gauantus *in Manual.* verbo *ſepultura num.*20. Lezana *in ſum.* verbo *ſepultura num.* 11. Samuel. *de ſepult. tract.*1. *diſp.*5. *controuer.*11. *num.*8. Cum enim agatur de præiudicio tertij, non ſufficit vnicus teſtis. Eſt tamen aduertendum: Quod ſi concurrant aliqua adminicula, vnicus teſtis probabit, vt tradunt Abbas *in cap. cum cauſam* ver. *ſed circa hoc, de probat.* Bald. *conſil.* 136. ver. *perſuadentes, vol.* 2. & *in l. Ea quidem, C. de accuſat.* Crauet. *conſil.*35. *num.*6. Socin. iun. *conſil.*1. *num.*8. *lib.*1. Bart. *in l.* 1. §. *idem Corneiio ff. de quæſt.* Caſtrenſ. *conſil.*250. ver. *Et licet videantur lib.*2. Roman. *conſil.* 54. *in fine*. Barbatia *conſil.*89. *num.*2. Cepol. *conſil.*38. Maſcard. *de probat. concluſ.*1230. *num.*9. *vol.*3. cum Gloſ. *in l.* 2. §. 1. *ff. de excuſat. tut.* & in cap. *quoniam frequenter* §. *porro*, verbo *præſumatur, vt lite non conteſt.*

4 Quod autem ſufficiant teſtes ſingulares, tradunt etiam communiter Rolan. *conſil* 81. *num.* 44. *lib.*2. Spinus *in ſpeculo teſt. gloſ.* 2. *princip. num.* 33. Gutierez *de iuramen. confir. par.*2. *cap.* 4. *in fine*. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1297. *num.* 1. Lauor. *tom.*1. *variar. lucubrat. tit.* 2. *cap.*11. *num.* 19. Genuenſ. *in praxi cap.*61. *num.*8. Barboſa *ad cap. cum ſuper num.* 2. *de ſepult.* qui alios citat. Diana *par.* 5. *tract.*3. *reſol.*106. Lezana *in ſum.* verbo *ſepultura num.*11.

num.11. Samuel. *de ſepul. tract.1.diſp.5. controu.11 num.* 3. Quia non eſt articulandum tempus, cum non ſit de ſubſtantia illius, quod eſt probandum, & ideo teſtes, licet ſingulares in tempore, fiunt conteſtes in eo, quod eſt probandum, nempe in voluntate defuncti circa ſepulturam. iuxta ea, quæ tradunt Socin. iun. *conſil.99. vol.2.* Ruin. *conſil.53. vol.4.* & communiter.

5 Eſt tamen aduertendum, quod ſi moribundus declaret ſuam voluntatem confeſſario circa electionem ſepulturæ, ſufficiet dictum ſolius confeſſarii, vt obſeruant Molfeſ. *par.2. ſum.tract.13.cap.8.n.32.* & teſtantes de praxi apud Curiã Archiepiſcopalem Neapolitanam ex Concil. Prouinciali. *Tit.de ſepult.* Lauor. *tom.1. variar.lucubrat. tit.2. cap.11.nu.20. in fine*. Genuenſ.*in praxi cap.61. num.8.* Tunc enim confeſſarius non ſe gerit vt teſtem, ſed vt interpretem voluntatis defuncti. Vnico autem interpreti creditur per *l. 1. in fine, ff. de verbor. obligat.* ibi: *Siue per ſe, ſiue per verum interpretem*, vbi Gloſ. margin. Bart. *§. fin. num.2.* Alberic.*num.5.* Alexan. *num.2.* & cæteri Doctor. *ibid.* Bald. *in l. 2. num.4. ff. de ſer.* Dec. *in cap. propoſuiſti num. 52. de probat.* Felin. *num.9.* Pacian. *de probat. lib.2. cap.47. n. 15. & 94.*

6 Et hæc aſſertio valet etiam pro quocunq; alio, qui aſſumatur à moribundo tanquam interpres ſuæ voluntatis, ſi tamen ſaltem probabiliter cõſtet quod vt talis fuerit aſſumptus. Quia in hoc caſu non erit teſtis, ſed interpres. Teſtis enim exponit, quod percepit per proprium ſenſum abſque relatione ad aliquam commiſſionem: interpres verò exponit alienam voluntatem ſibi ſignificatam.

An Epiſcopus poſſit aſtringere hæredes defunctorum, vt in funeralibus conuocare debeant Clericos, vel Religioſos Parochiæ tantum, excluſis alijs? Quæſtio LXV.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt coarctare hæredes defunctorum, vt conuocent pro funere ſolos clericos, ſeu religioſos Parochiæ.*
Neque quò ad hoc valet conſuetudo.
2 *Hæredes conuocare poſſunt, quos voluerint ad funus.*
3 *Niſi defunctus, aut hæredes decernerent, quinam conuocandi, ſubintrat ius Parochi.*

1 Reſp. Negatiuè. Nam cum conuocatio iſta reſpiciat priuilegium totius Cleri, vtique reſtringendo, aut moderando illud ad proprios Eccleſiæ Parochiæ Clericos, vel Religioſos, libertatem Eccleſiaſticam reſtringit Sylu. in verbo *immunitas el ſecondo, ſub n.11.* etiamſi extent deſuper conſuetudines, nam huiuſmodi conſuetudines tamquam ſcandaloſas, & ſacrilegas extorſiones deteſtatur Sotus *de iuſt. & iur. q.6. art.2.* verſ. *hic autem*, & faciunt notata *in c.veſtra de locato.*

ADDITIO AD QVAEST. LXV.

2 Liberum eſt hæredibus defunctorum conuocare ad funus defuncti, quos religioſos voluerint, & determinare numerum, etiã clericorum ſæcularium. Ita declarauit S.Rituum Congregat.*die 14.Ianuarij* 1640. Quæ ita habet: Congregatio iuxta alias reſoluta reſpondit, *Electionem, & numerum religioſorum pro aſſociandis cadaueribus, ad libitum hæredum defunctorum ſpectare, & pertinere: & ita vbique ſeruari debere, declarauit*. Die 14. Ianuarij 1640. P Cardinalis Creſcent. *Iulius Cincius Secretar.* Et hæc declaratio obtinuit exequutionem ſimul cum alijs ab Auditore Cameræ per ſuum ſpeciale Decretum, quod extat apud Lezanam, verbo *defunctus*, *num.7.* & etiam ſupra relatum *par.1. num. vlt.*

3 Verum ſi nec defunctus, nec hæredes aſſignent religioſos, aut clericos pro aſſociando cadauere, ſpectabit ad Parochum vocare, quos voluerit, niſi alias adſit in contrarium aliqua conſuetudo legitimè præſcripta. Ita declarauit S.Rituum Congregat. *in vna Laudenſi 20. Auguſti 1601.* & in *Ferrar. 7. Septemb.* 1613. & etiam S. Epiſcop. Congreg. *in Caſſinen. 5. Maij 1617.* & tenuit Rota coram Merlino *deciſ.480. num. 12.* hoc enim ſpectat ad curam Parochorum cap. 1. & cap. *Officium, de offic. Archipresbyt.*

An corpora defunctorum tradita perpetuæ ſepulturæ in Eccleſia Seculari, vel Regulari, poſſint transferri de loco ad locum ſine licentia Epiſcopi? Quæſtio LXVI.

SVMMARIVM.

1 *Cadauera tradita perpetuæ ſepulturæ non poſſunt exhumari, niſi ex cauſa neceſſaria.*

Secus

Secus, ſi ſepulta ſint per modum depoſiti.
2 *Recognitio cadaueris per Curiam ſæcularem non eſt cauſa ſufficiens, vt exhumari poſſit.*
3 *Priuilegium Leonis X. circa tranſportationem cadauerum ſepulcrorum.*
4 *Regulares quando ſepeliunt corpora vbi volunt, an poſſint poſtea transferre ad alium locum.*

1 Reſp. Negatiuè, niſi ex iuſta cauſa ruinæ, vel alia neceſſaria cauſa ab Epiſcopo approbanda, & de eius licentia, *l. 1. l. humanum, C. de Relig. & ſumpt. fun.* Niſi fuiſſent repoſita in aliquo loco per modum depoſiti, tunc enim poſſent aliò aſportari, *l. ſi nec dum, C. de Relig. & ſumpt. funer.* & ita vbique ſeruatur.

ADDITIO AD QVAEST. LXVI.

2 Cauſa neceſſaria non eſt cenſenda, vt cadauer recognoſci poſſit à Curia ſeculari: Ita cenſuit Sac. Congregat. Epiſcop. & Regular. 11. *Septemb.* 1643. quæ ordinauit Epiſcopo Placentino, vt reprehenderet nonnullos Regulares, qui abſque Epiſcopi conſenſu permiſerant exhumari cadauer, vt à Curia ſæculari recognoſceretur. Ita obſeruant etiam Lezana *in ſum.* verbo *ſepultura, num.* 21. Samuel. *de ſepult. tract. 1. diſp. 4. controuer.* 13. *num.* 23. Reſolutionem autem queſt. tradunt etiam Lezana *cit.* Theſaur. *in praxi par.* 2. verbo *ſepulchrum cap. 2. in fine.* Diana *par. 3. tract. 2. reſol.* 120. & habetur etiam ex cap. *corpora ſanctorum, de conſecrat. diſt. 1.*

3 Extat tamen priuilegium Leonis X. pro Minoribus, & communicantibus, quod ipſorum Prælati cum hæredum conſenſu poſſint corpora defunctorum transferre ad alia loca, in eiſdem Eccleſijs. Sed circa hoc priuilegium relatum per Caſarub. ver. *ſepultura, num.* 20. eſt obſeruandum, Eſſe viuæ vocis oraculum; & proinde modo eſſe reuocatum.

4 Nihilominus quando corpora tradita ſunt Regularibus vt ſepeliant, vbi libuerint, poſſunt ſine alia licentia intra eamdem Eccleſiam transferre de vno ad alium locum, ſecundum Dianam *par. 3 tr. 2. reſol.* 120. *in fine.* Quod tamen mihi certum non eſt, quia licet quando primò ſepeliunt, poſſint ſepelire vbi libuerit, non videtur tamen poſſe mutare locum ſepulturæ ſine neceſſitate, quia ratione primæ depoſitionis acquiſitum eſt ius ad quos pertinet pro cadauere.

An Regulares Mendicantes, quando vocantur ad funus, poſſint deferre Crucem inuito Parocho per eius Parochiam?
Quæſtio LXVII.

SVMMARIVM.

1 *Regulares ad funus vocati non poſſunt deferre Crucem.*
2 *Deferunt, quando defuncti ſepeliuntur in ipſorum Eccleſijs.*

1 Reſp. Negatiuè, ex Bulla Leonis X. ſacro approbante Concilio.

ADDITIO AD QVAEST. LXVII.

2 Reſolutio intelligitur, quando defunctus non eſt ſepeliendus in Eccleſia Regularium, ſiquidem, ſi ſit ſepeliendus, eorumdem Crux præfertur, vt ſæpius declarauit S. Congregat. Rituum præſertim ad inſtantiam Regularium Oppidi Mathelicæ, Camerinenſis Diœceſis: nam propoſito dubio, *An Crux Parochialis Eccleſiæ deferri debeat, quando cadauer defertur ad Eccleſiam Regularium, attenta conſuetudine, & ſemper delata eſt tantum Crux illius Eccleſiæ, ad quam corpora fuerint delata?* Reſpondit. *Vnicam tantum Crucem in cadaueribus ferendis, eſſe deferendam; & illam eſſe debere illius Eccleſiæ, ad quam corpus defuncti defertur. Romæ die* 21. *Nouemb.* 1637. C. Epiſcopus Portuenſis Cardin. Pius, *Cæſar. Fachinettus Secret.* Item *in Narnien. S. Geminiani* 28. *Septemb.* 1614. In *Barenſi Terræ Medugni* 2. *Auguſt.* 1631. In *Meſſanenſi* 12. *Februar.* 1633. In *Florentina* 9. *April.* 1633. & conſonat etiam ius commune, cap. *inter cunctas, de priuileg. in 6.* vbi conceditur Regularibus, quod cum Cruce proceſſionaliter deferre poſſint defunctos ſepeliendos in proprijs Eccleſijs. Et idem ſtatuit etiam Pius V. *in ſua Conſtitutione, Ad hæc nos Deus. §. Nec non Fratres. die* 23. *Septemb.* 1571. *qua eſt* 3. *huius Pontificis* apud Confectum.

An

An quoties cadauera fidelium ad Eccleſiam Fratrum Mendicantium deferuntur, officia mortuorum, & reliqua officia, quæ in huiuſmodi miniſterio circa cadauera adhiberi ſolent, debeant à Clero, vel ab ipſis Fratribus obiri, & peragi? Quæſtio LXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Officia, reſponſoria, &c. recitanda à Regularibus circa cadauera in proprijs Eccleſijs.*
2 *Declaratio S. Congregat.*
3 *Etiam ſtante conſuetudine in contrarium.*

1 Reſp. Quòd ab ipſis Fratribus peragi debent, prout declaratum fuiſſe à ſacra Congregatione teſtatur Genuenſis in ſua Archiepiſcopali praxi Neapolit. *c.76. num.*14. Quod ſi aliter de conſuetudine à Clero obſeruetur, conſuetudo tunc obſeruanda eſt, *iuxta tex. in cap. fin. de conſuetud.*

ADDITIO AD QVAEST. LXVIII.

2 De hac materia dictum eſt etiam in 1. par. Ita autem declaratum ſæpius fuiſſe à S. Congregat. nempe, officium in tumulandis defunctis ſpectare ad Regulares, quando in ipſorum Eccleſijs ſepeliuntur. Ita S. Rituum Congregat. *in Turritana* 24. *Nouembris* 1617. *in Cremonenſi* 9. *Auguſt.* 1604. *in Eugubina* 12. *Martij* 1612. *in Licienſi* 23. *Martij* 1619. *in Catanienſi Ciuit. Plat.* 12. *Octobr.* 1619. *in Sulmonenſi,* 8. *Auguſti* 1629. *in Adrien.* 5. *Iulij* 1631.

3 Et quamuis in quæſt. aſſeratur, quod ſi adſit conſuetudo in contrarium, ſeruanda eſt, oppoſitum tamen eſt tenendum per declarationem S. Rituum Congregat. tenoris ſequentis. *Sacra Rituum Congregatio iuxta alias reſoluta reſpondit. Officium ſuper cadaueribus in Eccleſijs Regularium ſpectare, & pertinere ad ipſos Regulares, non autem ad Curatos defunctorum, & ita in poſterum ſeruari mandauit, non obſtante contraria conſuetudine. Die* 27. *Nouembris* 1638. C. Epiſcopus Portuenſis Card. Pius. *Iulius Cincius Secretar.*

Purificatio mulierum poſt partum, benedictio ouorum, & domorum ad quem ſpectat? Quæſtio LXIX.

SVMMARIVM.

1 *Parochus habet fundatam intentionē ſuper oblationibus, quæ fiunt intra Parochiam.*
Purificatio mulierum poſt partum ſpectat ad Parochum.
Benedictio nuptiarum pertinet ad Parochum.
Benedictio etiam ouorum, & domiorum.
2 *Regulares recipiunt oblationes factas in proprijs Eccleſijs.*
Etiam quando Ordinarius ibi celebrat.
3 *Poſſunt in Miſſa accipere oblationes.*
Antequam Parochi recipiant primitias, poſſunt accipere frumentum, &c.
4 *Regulares poſſunt recipere mulieres ad purificationem.*
5 *Non poſſunt domos benedicere in Sabbatho Sancto.*
6 *Regulares poſſunt benedicere oua in Paſchate.*

1 Reſp. Spectare ad Parochum, quia habet fundatam intentionem ſuper omnibus oblationibus, quæ fiunt intra Parochiam. Ant. Abb. Imola *in c. parochialis, de his quæ fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capit.* Marianus Soccinus, *de oblat. libell.*18. *quæſt.*6. vbi teſtatur de communi, facit, *c. paſtoralis, & c. quoniam, de decim.* in quibus Iuribus patet, quod Parochus habet fundatam intentionem ſuper oblationibus, quæ fiunt intra parochiam, & Troilus Maluet. *de oblat. in* 4. *dub. col.*7. *dicit eſſe communem*, & licet purificatio poſt partum non ſit actus neceſſitatis, ſed deuotionis, *cap. vnic. de purificat. poſt partum*, & proinde videatur, quòd ab omnibus ſæcularibus, etiam Regularibus expleri poſſit: Nihilominus, quia in ea fit quædam oblatio candelæ in honorem oblationis factæ per Beatam Virginem turturum, vel columbarum, ſuper quibus oblationibus Parochus habet intentionem fundatam, quòd ad ipſum ſolum non ad alios ſacerdotes ſpectet purificare mulieres poſt partum; & abſurdum eſt, quod in vna Eccleſia fieret purificatio, in alia oblatio, ſeu alteri ſacerdoti; non enim perficeretur ille actus deuotionis purificationis. Item benedictio Nuptiarum eſt de Concilio, *cap.*1. *ſeſſ.*24. *de refor. matr.*

matr. Conc. Trid. vt probat Nauar. *cap.* 22. *n.* 83. & tamen à proprio Parocho fieri debet. *d. c.* 1. Idem videtur dicendum de benedictione ouorum, & tanto magis domorum, cum fiat extra Eccleſiam in parochia, in qua non poſſunt ſe intromittere Regulares, ſed habenda eſt ratio conſuetudinis legitimè introductæ, *iuxta cap. fin. de conſuetud.*

ADDITIO AD QVAEST. LXIX.

2 Regulares recipere poſſe oblationes, quæ fiunt in ipſorum Eccleſijs à fidelibus, eſt extra controuerſiam, cum ita decidatur in cap. 1. *de ſtatu Monachor.* & cap. *nimis iniqua, de exceſſib. Prælator.* Vbi quod Ordinarij non poſſunt ſe intromittere circa dictas oblationes. Ita obſeruant Gloſ & Doctores ad *dict. tex.* Io. à Cruce *lib.* 2. *de ſtatu relig. cap.* 9. *concluſ.* 4. Riccius *deciſ.* 170. *par.* 4. Nouar. *in Lucerna Regul.* verbo *oblationes, num.* 2. Imo quando Ordinarij in Eccleſijs Regular. ſolemniter celebrant, non poſſunt oblationes ſibi vendicare, ſed relinquendæ ſunt Regularibus, ex priuilegio Bonifacij VIII. pro Cittercienſib. & communicantibus, apud Rodriquez in Bullar. *conſtit.* 9. *eiuſdem Pontificis*, & obſeruat Io. à Cruce *citat.* Rodriquez *quæſt. regul.* 20. *ar.* 1. *tom.* 3.

3 Imo etiam poſſunt in Miſſa accipere oblationes, & dare pacem populo. Ita enim declarauit S. Congregat. Concil. ad inſtantiam Cardinal. Ludouiſij Archiepiſcopi Bononien. nam interrogata, an id poſſent Regulares? Reſpondit. Poſſe, dummodo à perambulationibus per Eccleſiam, ac ſimilibus eleemoſynarum extorſionibus abſtineant. Et ſimiliter ad alia quæſita eiuſdem Archiepiſcopi eodem die declarauit, quod non ſit prohibitum Regularibus recipere triticum, vuas, ligna, &c. antequam Parochus recipiat ſuas primitias.

4 Ex quibus corruit fundamentum, quod non poſſint Regulares recipere mulieres ad purificationem poſt partum, quia ſcilicet purificatio coniungitur cum oblatione, quæ debet fieri Parochiali, nam falſum eſſe hoc fundamentum, conſtat ex modo dictis. Et ideo S. Concil. Congregat. ad quæſita Archiepiſcopi Bononienſis Cardinal. Ludouiſij, de quibus modo dictum, ad nonum reſpondit. Regulares non prohiberi in eorum Eccleſijs mulieres poſt partum ad purificationem admittere.

5 Domos tamen non poſſe benedicere in Sabbato Sancto, decreuit Sacra Concilij Congregat. 23. *Nouembr.* 1619. apud Nouarium *in Lucerna Regularium*, verbo *Benedicere, numer.* 18. Eſt enim talis benedictio functio parochialis, ex declarat. Sac. Rituum Congregat. & exercetur extra limites iuriſdictionis Regularium. & ita obſeruant Riccius *in praxi reſol.* 310. *par.* 4. Larata *de iurib. parochial. cap.* 6. ver. *functiones*. Et ita etiam reſpondit ead. S. Congregat. in dict. quæſit. Archiepiſcopi Bononienſ. ad 14. Supradicta autem quæſita, et S. Congregat. reſponſiones extant apud Peirin. *de priuileg. ad Conſtit.* 7. *Pij V. poſt §.* 10.

6 Quod ſpectat ad benedictionem ouorum in Paſchate, exiſtimat Lezana *in ſum.* verbo *Benedictio num.* 17. habendam eſſe rationem conſuetudinis. Verum non eſſe de reſeruatis parocho, videtur reſoluendum, ſicut nec eſt purificatio mulierum. Si quidem eſt actus facultatiuus, ad quem non cogitur populus, & proinde eſt in facultate ipſius, talem benedictionem recipere, à quo voluerit. Vt conſtat etiam de benedictione candelarum in die Purificationis, Palmarum, Cinerum in prima die Quadrageſimæ, Aquę luſtralis, &c. Has enim res liberè benedicūt Regul. & liberè populus ab ipſis recipit.

An debeatur quarta funeralis à Regularibus, ſi Rex, Princeps, vel quiuis alius ſepeliatur in vno loco, & in alio poſtea fiant pro eo ſolemnes exequiæ? Quæſtio LXX.

SVMMARIVM.

1 *Quarta funeralis debetur de exequijs celebratis extra locum ſepulturæ, ſecundum Calderin. &c.*

2 *Probabilius eſt non deberi.*

1 Reſp. Quod prima facie videtur dicendum, quod non; ſi quidem iuxta notata in Clem. *dudum de ſepul.* funeralia dicuntur, quæ cum funere ducuntur. Contrarium verò tenet Calder. *in conſ.* 4. *de ſepult.* ex pluribus, ad quem breuitatis cauſa te remitto. Et ità vidi vbique obſeruari in omnibus locis, vbi Vicarij munere per triginta annos functus fui.

ADDITIO AD QVAEST. LXX.

2 Si exequiæ celebrentur extra Eccleſiam ſepulturæ, præſertim alio die, ſiue pro Principe, ſiue pro quocunque alio, non deberi à Regularibus quartam funeralem, deducitur primo ex *cap. fin. de teſt.* vbi ſtatuitur, quod non ſit ſoluenda quarta prædicta de his, quæ in ornamentis, vel pro eis, ſeu fabrica, luminaribus, anniuerſario, ſeptimo, vigeſimo, trigeſimo die, ſiue alijs ad perpetuum cultum diuinum legantur Eccleſijs, vel reliquis pijs locis, canonica portio deduci non debet. Secundo ex Conſtit. Pij V. *edita anno* 1567. quæ incipit. *Etſi Mendicantium*, quam licet aliqui velint fuiſſe reuocatam

per Gregor. XIII. *in ſua conſtit.* quæ incipit. *In tanta negotiorum mole*, reuera tamen non reuocatur per dictam Conſtitutionem, ſed tantum reducitur ad terminos Concilij Trident. vt dicit Rota *in Licienſi quartæ funeral. die Lunæ* 15. *Ianuar.* 1618. *coram Coccino*, aſſerens ita declaraſſe S. Concilij Congregat. & obſeruant etiam Miranda *tom.* 2. Manual. *quæſt.* 88. *ar.* 8. Peirin. *de priuileg. ad Conſtit.* 7. *Pij V.* §. 3. Lezana *tom.* 1. *quæſt. Regular. cap.* 3. *num.* 12. Io. à Cruce *lib.* 2. *de ſtatu relig. c.* 9. *dub.* 5. Ceſpedes *de exemp. regul. cap.* 24. *dub.* 364. *num.* 10. & alij. In hac autem Conſtitut. ſtatuitur, quartam eſſe ſoluendam, *Vbi ſolui conſueuit id tantum ceræ, & aliorum, quæ in aliquibus partibus deferri contigerit tempore, quo defunctorum corpora ad ſepulturam deferuntur; non autem de Miſſis, ſeu legatis, vel aliis, Fratribus ipſis, ſeu Monialibus huiuſmodi relictis, aut alias quomodolibet donatis ſolui debet*; Vnde quarta ſoluenda eſt de ijs, quæ eodem die cum funere deferuntur; quia hæc tantum veniunt nomine funeralium, vt obſeruant Corneus *conſil.* 496. Gratian. *diſcep. forenſ. cap.* 94. *num.* 17. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 15. *quæſt.* 17. *n.* 3 Lauor. *tom.* 1. *variar. lucubrat. cap.* 17. *num.* 19. Ceſpedes modo *citat.* Lezana *in ſum.* verbo *quarta funeralis, num.* 7. Io. à Cruce *lib.* 2. *de ſtatu relig. c.* 9. *dub.* 5. Mollna *de iuſt. & iure tract.* 2. *diſp.* 215. *nu.* 9. Nouar. *in Lucerna Regul.* verbo *quarta num.* 3. aſſerens Benedictum XI. inter Conſtit. Prædicatorum ita declaraſſe his verbis, *Funeralia verò intelliguntur hoc caſu, quæ cum funere deferuntur*.

An charitatiuum ſubſidium exigi poſsit ab exemptis, & à Monaſterijs Regularium virorum, & mulierum?
Quæſt. LXXI.

SVMMARIVM.

1 *Charitatiuum ſubſidium exigitur à Monaſterijs exemptis.*
Niſi adſit conſuetudo in contrarium.
2 *In qua ſumma exigendum.*
3 *Cauſa ob quas exigi poteſt.*
4 *Exempti non tenentur ad charitatiuum ſubſidiũ.*
5 *Charitatiuum ſubſidium eſt de lege Diœceſana.*
6 *Eccleſiæ obligatæ ad charitatiuum ſubſidium, tenentur, etiamſi ſubijciantur Monaſterijs exemptis.*
Non tamen ſi ſint regulares.
7 *Monaſteria, quæ ex conſuetudine, aut indulto ſoluunt charitatiuum ſubſidium, tenentur ſoluere.*
8 *Monaſterium habens populum non exemptum, an teneatur ad charitatiuum ſubſidium.*

1 Reſp. Affirmatiuè, dum tamen modus non excedatur, tex. à contrario ſenſu, *in Clem. prima* §. *non nulli, iuncta Gloſſ.* in verbo *exigendo*, vbi etiam Abb. *num.* 11. & Anchar. *in* 2. *not. de exceſſ. Prælat.* Abb. *in c. dilectus, num.* 4. *verſ. quinto*. Innoc. *in cap.* 1. *de ſtatu Regul.* Hoſtien. *in ſumm. de officiorum* §. 2. *verſ. nunquid Epiſcopus*. Alex. de Neuo *conſ.* 58. *n.* 8. *&* 9. Boer. *deciſ.* 135 *num.* 4. Fallit tamen, vbi in fauorem Monaſteriorum allegatur conſuetudo tanti temporis, cuius initij memoria non exiſtit, ex quo non ſoluerint, Abb. *conſ.* 26. *n.* 4 *&* 5. *l.* 2. vbi dubium eſſe dicit, an excluſa conſuetudine, Monaſteria Regularium teneantur ad ſubſidium charitatiuum. Moniales verò non habentes redditus vltra ſummam quatuordecim ducatorum auri de Camera pro victu cuiuslibet Monialis, & alios redditus non habentes, non tenentur ad huiuſmodi ſubſidia, neq; ad decimas Papales, prout ſanciuit Pius Quartus in Conſtit. 10. & tenet Theſaur. *fori Eccl. cap.* 27. *num.* 86.

2 Circa quantitatem verò ſummæ, quæ ſit exigenda pro charitatiuo ſubſidio, variæ fuerunt opiniones. Verior tamen ſententia eſt Card. *in cap. cum Apoſtolus, de cenſ. q.* 7. *& in cap.* 1. *col.* 2. *de exceſſ. Prælat.* dicentes hoc eſſe in arbitrio Epiſcopi, à quo tamen ſi indebitè arbitretur, appellari poteſt, Boer. *deciſ.* 134. *num.* 5. *&* 6. Gramm. *deciſ.* 88. *num.* 3. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *conſ.* 179. *num.* 4. Nam huiuſmodi arbitrium importat arbitrium boni viri, & arbitrium regulatum à Iure, Rot. *deciſ.* 9. *num.* 2. *de reſcrip. in nouiſ.* Quando autem ex neceſſitate imponitur, & ſolui debet, tunc poteſt Epiſcopus compellere ſibi ſubditos ad charitatiuum ſubſidium ſoluendum. Archid. *in c. cauendum, num.* 2. X. *q.* 3. Hoſt. *in d. c. cum Apoſtolus*, & alij.

3 Cauſæ autem iuſtæ, & rationabiles imponendi charitatiuum ſubſidium, ſunt iſtæ. Prima in promotione, & conſecratione Eccleſiæ, & poſt adeptam poſſeſſionem, & hoc pro ſolutione Bullarum, & annatæ, Secunda pro recuperatione ciuitatum, & locorum, ac bonorum Eccleſiæ occupatorum. Tertia, quando Prælatus vocatur ad Papam, ſeu ad Conc. General. Quarta, quando lis magna Eccleſiæ mouetur. Quinta, in aduentu Regis, maximè ſi Epiſcopus ab eo tenet Regalia, ſeu quando debet ad illum proficiſci pro communi vtilitate, ſeu Eccleſiæ neceſſitate. Sexta, quando pro Eccleſiæ ſumma vtilitate, & neceſſitate, emi debet aliquod

Digitized by Google

quod Caſtrum, vel Oppidum ad expellendos, vel procul arcendos hoſtes. ita Doctores ſupra citati.

ADDITIO AD QVAEST. LXXI.

4 Quod exempti non teneantur ad charitatiuũ ſubſidium, eſt communis ſententia.Io. Andr. *in cap. dilectus de offic. Ordinar.* Butr. & Imola *ibid.* Innoc. *in cap. 1. de ſtatu Monach.* Archidiacon. *in cap. 1. de præben. in 6.* Bald. *l. ſi quis ad declinandam C. de Epiſcop. & Cler.* Hoſtienſ. *in ſum. de ſtatu Monach. §. fin.* & Tit. *de cenſib. §. Ex quibus cauſis* ver. *Item Epiſcop. exigit*. Bellincin. *de charitat. ſubſid. qu.29. num.2.* Tamburin. *de iure Abbat.tom.3.diſp.10. q.4.* Ceſpedes *de exempt. Regular. cap. 24. dub.354. n.2.* & alij cum Gloſ. *in cap. inter cætera,* verbo *ſolutionis 10.quæſt. 3.* Et imprimis adſunt plura priuilegia, quæ liberant ſeu potius declarant liberos Regulares ab exhibendo charitatiuo ſubſidio, apud Rodriquez, *quæſt.regular.66. ar.1. tom.2.* nam Gregor.XI. exemit Ordinem S.Hieronymi in Hiſpania. Eugenius Quartus, Fratres S. Mariæ de Guadalupe. Leo X. Clemen.VII. Paulus III. Pius IV. & Pius V. Equites Hieroſolymitanos, & alia plura priuilegia refert Tamburin. *citat.* quæ participantur ab omnibus habentibus communicationem.

5 Ratio, quam afferunt, eſt, quia charitatiuum ſubſidium eſt de lege diœceſana, vt tradunt communiter Innocent. *in cap. 1. de ſtatu Monachor.* Io. Andr. *in cap. dilectus de offic. Ordinar.* Butr. Imola *ibid.* Archidiacon. *in cap. 1. de præbend. in 6.* Bellincin. *de charitat. ſubſid. quæſt. 28.* & alij cum Gloſ. *in dict. cap. dilectus.* Monaſteria autem ſunt exempta à lege diœceſana. cap. *ne pro cuiuslibet, 16. qu. 1.* & cap. *quæſit. in fine 18. quæſt. 2.* vbi Gloſ. Verum dato quod charitatiuum ſubſidium eſſet de lege iuriſdictionis, vt vult Abbas *in dict. cap. dilectus,* cum Monaſteria hodie ſint plenè exempta ab Ordinarijs etiam quò ad legem iuriſdictionis, ſunt etiam omnino exempta ab exhibendo charitatiuo ſubſidio.

6 Eſt tamen aduertendum. Quod quando Eccleſiæ tenentur ad charitatiuum ſubſidium, ex eo quod ſubijciantur Monaſterijs exemptis, non liberantur ab hac obligatione, vt deſumitur ex Clem.1. *de cenſib.* ibi. *Ac iura Epiſcopalia, & alia præſtari pro ipſis, antequam ad eos perueniſſent ſolita.* & cap. *paſtoralis, de decim.* & in cap. *quia Monaſterium, de relig. domib.* Res enim tranſit cum ſuo onere, & ita obſeruant Innocent. *in c.1. de ſtatu Monachor.* Bald. *in l. ſi quis ad declinandum, C. de Epiſcop. & Cler.* Bellincin. *de charit. ſubſid. quæſt. 29. num. 2.* & alii cum Gloſ. *in cap. inter cætera,* verbo *ſolutionis 10. quæſt. 3.* Hoc tamen limitandum eſt, vt aduertit etiam Bellincin. *num. 6. cit. quæſt. 29.* Si Eccleſiæ, vel Capellæ ſubiectæ Monaſteriis, ſint ſæculares Quia ſi ſint regulares, non tenebuntur, ſi regulares ibi reſideant vt Congregatio: Tenebuntur tamen ſi ibi reſideant, vt Monachi. Verum abſolute dicendum eſt, quod non teneantur, quia ſi ſunt regulares, ſunt incorporatæ Monaſterio, quod eſt omnino exẽptum etiam à iuriſdictione Ordinarii, quò ad omnia ſua bona, loca, pertinentias &c. vt dictum eſt ſupra ad *quæſt. 1. & 36. huius 2. par.*

7 Quod ſi aliqua Monaſteria vel ex conſuetudine, vel ex ſpeciali priuilegio Epiſcopi, ſoleant exhibere charitatiuum ſubſidium, id eſt ſeruandum ex Extrauag. Benedicti XII. *Vas electionis, §. præmiſſis quoque* verbo *Monaſterijs,* ibi. *Ex Apoſtolica indulgentia, vel conſuetudine.* Quod inter alios notat Bellincin. *de charitat. ſubſid. quæſt.29. num.3.*

8 An autem quando Monaſterium habet populum non exemptum, teneatur ad charitatiuum ſubſidium. Affirmant Innocent. *in cap.1. de ſtatu Monach.* Io. Andr. *ad Specul. in rubr. de priuileg.* Bellincin. *de charit. ſubſid. quæſt.29. num. 5.* Chochier. *de iuriſdict. Ordinar. in exemp. par.4. quæſt. 9. num. 2.* Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 3. cap. 21. num. 54.* Cum diſtinctione vero procedit Tamburin. *de iure Abbat. tom. 3. diſp. 10. quæſt. 4.* inquiens, quod ſi Eccleſiæ habentes populum ſunt vnitæ Monaſteriis, non tenentur ad charitatiuum ſubſidium, quia ſunt de menſa Prælatorum: Si verò non ſint vnitæ, tenentur. Verum non videtur habere locum diſtinctio, quia ſi Eccleſiæ, aut Capellæ ſint ita vnitæ, vt ſint de menſa Prælati, iam ſunt exemptæ, atque adeo non amplius militat ratio, ob quam ſit ſoluendum charitatiuum ſubſidium.

An Regulares ſint exempti à decimis perſoluendis? & quid ſi priuilegio Apoſtolico ſint effecti immunes, Priuilegium intelligatur ſolum de decimis perſonalibus, an etiam de prædialibus?

Quæſtio LXXII.

SVMMARIVM

1 *Regulares ſunt exempti à ſolutione decimarum.*

2 *Pontifex poteſt eximere à ſolutione decimarum.*

Habens priuilegium ne ſoluat decimas, intelligitur etiam de prædiali ſolita ſolui parochis.

3 *Regulares à quibus decimis de iure communi ſint exempti.*

Quid requiratur, vt ſint exempti à decimis noualium, & animalium.

4 *Priuilegia eximentia Regulares à decimis.*

5 *Non conceduntur niſi cum difficultate.*

An ſtrictè interpretanda.

6 *An veniant in generali communicatione.*

7 *Priuilegia eximunt Regulares à decimis, etiam quæ de iure ſpeciali debentur.*

8 *Sunt conceſſa ex cauſa oneroſa.*
9 *Reſoluuntur, quando enormiter læderent parochos.*
10 *Priuilegia eximentia à decimis, quando veniant in generali communicatione.*
11 *Neceſſarium an ſit, quod in generali communicatione derogetur cap.* Nuper.
12 *Priuilegium communicans communicat nedum priuilegia, ſed etiam qualitates, clauſulas, &c. præſertim ſi habeat clauſulam,* Quorum tenores.

1 Reſp. Quòd Regulares, niſi à Sede Apoſtolica ſint effecti inmunes à decimis ſoluendis, tenentur eas ſoluere de Iure, & nemo eſt, qui de hoc dubitet. Quæſtio eſt, quando habent priuilegium Apoſtolicum exemptionis. Et notandum eſt, Religioſorum ordinibus inter cœtera priuilegia, hoc etiam conceſſiſſe Pontifices, vt ſint à decima perſoluenda exempti. Vnde in priuilegijs quibuſdam ſic habetur: De Domibus, Monaſterijs, & Collegijs, & eorum prædijs, hortis, & alijs locis, quæ habere poſſunt: aut de ijs, quæ pro eiſdem emendis, eis pro tempore legari, aut donari contigerit, & denique de alijs bonis, per Ordinem, ſiue Religionem poſſeſſis, & obtentis, non tenentur ſoluere aliquam decimam, etiam papalem, ſeu canonicam portionem exhibere; nec ad præſtationem procurationum, aut exactionum, collectarum, vel prouiſionum quarumcumque: nec ad id etiam per literas Apoſtolicas compelli, niſi eiuſmodi literæ de hoc indulto de verbo ad verbum, fecerint mentionem. Item aliqui Romani Pontifices ſolent Religioſorum, ſiue Monachorum ordinibus priuilegium concedere, quo ipſos eximunt, & eorum prædia à quibuſuis decimis, etiam papalibus, prædialibus, perſonalibus, quartis, medietatibus, & alijs fructuum partibus, ſubſidijs, etiam charitatiuis, & alijs ordinarijs oneribus, etiam pro expeditione contra infideles, defenſione patriæ, & alias quomodolibet, etiam ad Imperatoris, & inferiorum Principum inſtantiam impoſitis: Et quamuis in ipſa impoſitione caueatur, vt nulla prorſus exemptio cuiquam aduerſus illa ſuffragetur. Et ſolent derogare conſtitutioni, quæ incipit, Nuper, de decimis, vbi conſtitutum eſt, vt Ciſtercienſes Monachi ex fructibus prædiorum, quæ acquiſierant poſt Concilium generale Lateranenſe ſub Innocentio III. decimam ſoluere debeant, etiamſi eiuſmodi proprijs manibus vel ſumptibus excolant, ſi ex illis prædijs antea decimæ ſolui ſolebant: quod decretum comprehendit, vt ibi dicitur, alios Regulares, qui ſimilibus priuilegijs potiuntur. Item concedunt aliquando Romani Pontifices Religioſorum Monaſterijs abſolutè, ne decimas ſoluant ex prædijs, quæ habent: aliquando in priuilegio dicunt, ne ſoluant decimas ex prædijs ſuis.

2 His poſitis, dicimus in primis, certi iuris eſſe, priuilegio Pontificis Romani, poſſe aliquos eximi à decimis ſoluendis; quod aſſerit Gloſſa, Hoſtienſis, Ioan. Andreas, & Panormitanus *in c. licet, c. ad audientiam, c. ex parte tua ad nos, de decimis.* Dubitatur itaque, an ſi prædictum priuilegium vt ſupra productum, alicui Monachorum Ordini concedatur, eo ipſo, Ordo ſit immunis, ac liber ſimpliciter, atque abſolutè à decima prædiali, quæ parochis debetur. Oldradus *in conſ.* 268. cenſet, quandocumque eiuſmodi priuilegium Monaſterio, vel cuilibet Religioſo Ordini conceditur, rationem habere tantummodo in decima agri noualis, non autem eſſe trahendum ad decimam prædialem, quæ antea parocho ſoluebatur. Hanc ſententiam ita confirmat: priuilegium enim Principis, quamuis ſit pleniſſimè declarandum, quando ſolum eſt præter commune ius, non tamen cum communi iuri derogat: nam interpretari priuilegium debemus, vt quam minimum fieri poſſit, iuri alterius noceat, *l. Prætor ait, §. meritò, ff. ne quid in loco publico, & c. ex tuarum, de autoritate, & vſu palij, & c. cum Capella de priuileg.* Ergo priuilegium Pontificium ſolùm intelligitur de decima agri noualis, qui nunc primùm proſcinditur ad culturam redactus, ex quo antea decima non ſoluebatur.

Cœterùm, longè probabilior eſt opinio contraria, quam habet Abbas *in c. dudum de priuil.* nam prædictum priuilegium eximit à decima non ſolum perſonas, ſed etiam bona quælibet: ergo non ſolum agros, qui coli non ſolebant, ſed etiam eos, qui erant ſub hominum cultura. Nec pro Oldrado quicquam facit id, quod habetur in *c. dudum, de priuil.* nam in eo capite ſolum agebatur de priuilegio, quo quidam erant exempti à decima nouali, & decernit Pontifex eiuſmòdi priuilegium non protendi ad decimam tempore priuilegij impetrati poſſeſſam ab alijs, niſi de poſſeſſione alterius facta ſit in priuilegio mentio. Nam, vt *ibi* ait Panormitanus, priuilegium, in quo non ſit mentio de poſſeſſione alterius, non nocet poſſeſſori: quod intellige, inquit, quando impetratur circa decimas noualium; ſecus, vbi priuilegium eſt impetratum ſimpliciter, ne decimas quis ſoluat: quia tunc valet, etiamſi mentio non fiat de poſſeſſione alterius. Et ratio diuerſitatis eſt, quia decimæ ab aliquo poſſidentur. Vnde cum Pontifex concedit priuilegium, ne decimæ ſoluantur, eo ipſo vult derogare poſſeſſoribus,

quia tacitè mentionem facit de poſſeſſione. Aliud verò eſt in decimis noualium, quia priuilegium poteſt intelligi de agris, qui nondum ſunt ad culturam redacti, proinde nullus poſsidet decimas illorum. Hæc ferè ex Abbate in eo capite.

Deinde in dubium venit, an præfatum priuilegium Religioſis, ſiue Monachis conceſſum, vel aliud ſimile, eximat eos ſolum à decimis perſonalibus, an etiam à prædialibus: Atq; hæc dubitatio inde oritur, quod decima prædialis Parochijs, & Eccleſijs debetur, quorum iuri non cenſetur Pontifex derogare. Sed certum mihi videtur eſſe, tali priuilegio Pontificis eximi Religioſos à decima prædiali: nam generatim priuilegium habet: (*à quibuſuis decimis*) quæ verba vniuerſim dicta nihil excipiunt. Deinde etiam in priuilegio dicitur: *A decimis prædialibus.*

Obijcies primum, in priuilegio dici (*A quibuſuis decimis, etiam Papalibus, prædialibus, perſonalibus.*) Ergo verba illa, *prædialibus, & perſonalibus* referuntur ad proximè præcedens verbum, *Papalibus*, ita, vt ſenſus ſit, eximi Religioſos à decimis prædialibus, ſiue perſonalibus, quæ Romano Pontifici debentur, non autem ab ijs, quæ debentur Parochijs. At enim dubitari non poteſt, priuilegium eſſe ſimpliciter intelligendum. Verba enim ſic habent (*A quibuſuis decimis etiam Papalibus*) quæ nimirum ſolent eſſe extraordinariæ: ac ne quis dubitaret de his, additum eſt, etiam Papalibus; ac deinde ſubiungitur, prædialibus perſonalibus, & alijs ordinarijs oneribus: quibus verbis priuilegium extenditur ad omnem decimam, prædialem, inquam perſonalem, & extraordinariam.

ADDITIO AD QVAEST. LXXII.

3 De iure communi religioſi omnes ſunt exempti à ſolutione decimarum de noualibus, ac de hortis, quos ipſi colunt, & animalibus, quæ ipſi nutriunt cap. *Ex parte* 2. *de decimis*. vbi Gloſ. verbo *Laborum ſuorum*. Hoſtien. *n.* 1. Henr. *nu.* 2. Io. Andr. *n.* 1. ver. *Alij verò*. Ancharan. *n.* 2. *& not.* 4. Cardin. *init.* & alij Doctores *in cap. Commiſſum de decimis*. cum Gloſ. *ibid.* verbo *Monacho*. Rebuſ. *de decimis q.* 14. *n.* 43. Moneta *de decim. c.* 4. *n.* 56. Quod limitatur quò ad ea, quæ inſeruiunt pro vſu Monaſterij, vt notant Rebuſ. *citata quæſt. in fine*. Ananias *in cap. ex parte* 1. *n.* 2. *de decim.* Ancharan. *ibid.* Abbas *num.* 3. Rota *in Cordubenſi Decimarum* 22. *Martij* 1617. *coram Manzanedo*. Et requiritur, quod nutriant animalia ſuis ſumptibus; vt ſint immunes; aut quod ſi alijs nutrienda tradunt, veſpere reducantur ad Monaſterium, alioquin tenentur decimas de ipſis ſoluere. Clemen. 1. *de decim.* vbi Gloſ. verbo *Animalibus*. & verbo *Teneri*. Abbas *in cap. Ex parte* 1. *in fine*. *de decim.* Ancharan. *num.* 2. ver. *Iſtud etiam*, Butr. *not.* 3. Henr. *n.* 3. ver. *Quod intellige*. Rebuſ. *de decim. q.* 14. *n.* 17. Rota *in Cordubenſi decimar.* 22. *Mart.* 1617. *coram Manzanedo*.

4 Ex priuilegijs autem Summorum Pontificum ferè omnes ordines religioſorum abſolutè eximuntur à ſolutione omnium decimarum etiam prædialium, cuicunque ſoluendæ ſint. Ex his autem priuilegijs plura recenſet Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 15. *q.* 18. *n.* 8. *& ſequentib.* Sed inſigne eſt priuilegium, quod conceſſit Gregor. XIII. Societati Ieſu ſub ſequenti tenore.

GREGORIVS PAPA XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

PAſtoralis officij, & infra. *Exponi ſiquidem nobis fecit dilectus filius Euerardus Mercurianus Præpoſitus Generalis Societatis IESV, quod licet alias fel. record. Paulus Papa III. prædeceſſor noſter, volens dictam Societatem per eumdem authoritate Apoſtolica inſtitutam, & approbatam, illiuſque ſocios fauore proſequi gratiæ ſpecialis, inter alia eidem Societati, & ſocijs dicta authoritate, conceſſit, ac indulſit, vt de ijs, quæ in ornamentis, aut pro eis, ſeu libris, fabrica, luminaribus, vel victu, aut indumentis eorum, nec non annuis cenſibus redimendis, ad quorum ſolutionem aliquæ domus Societatis obligatæ forſan exiſtebant, ac de domibus, & Collegijs, eorumque prædijs, hortis, & alijs locis eiſdem ſocijs iuxta eorum viuendi inſtitutum habere conceſſis, aut de his, quæ pro huiuſmodi rebus, domibus, collegijs, prædijs, locis, & hortis emendis per quaſcumque perſonas pro tempore legari, aut relinqui contingeret, et alijs bonis quibuſcumque per dictam Societatem, & illius Collegia poſſeſſis, & obtentis, aliquam decimam etiam Papalem ſoluere, ſeu canonicam portionem exhibere, aut ad præſtationem procurationum Legatorum dictæ Sedis, vel Nunciorum ipſius, ſeu Ordinariorum locorum, aut exactionum, collectarum, vel ſubſidiorum, ſeu prouiſionum quarumcumque minimè tenerentur, nec ad id per literas Sedis, vel Legatorum, ſeu Nunciorum, aut Diæceſanorum prædictorum, cuiuſcunque tenoris forent, nullo vnquam tempore compelli poſſent, niſi ipſæ literæ Apoſtolicę plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto, & conceſſione huiuſmodi, ac de eorum Ordine mentionem facerēt: & ſi fortè per ipſum prædeceſſorem, vel dictam Sedem de his legatis diſpoſitis, & relictis in genere, vel ſpecie decima, vel altera portio, ſeu quarta alteri piæ, vel non piæ cauſæ quomodolibet eatenus conceſſa eſſet, vel illam in poſterum concedi; ſeu ſolui, aut dari, mandari*

dari contigeret, ſocios prædictos aut illorum domos, & bona quæcumque, nec non eis legata, & relicta, aut aliàs in eorum fauorem diſpoſita, in conceſſionibus, & mandatis huiuſmodi decreuerit, & voluerit minimè comprehendi, niſi de ipſis, ac ſuis decreto, & voluntate huiuſmodi, non per clauſulas generales idem importantes, ſed vera expreſſa, & ſpecifica mentio fieret in eiſdem: & ſucceſſiuè piæ mem. Pius IV. etiam prædeceſſor noſter exemptionem, ac cum omnibus, & ſingulis in eis contentis clauſulis literas ipſius Pauli prædeceſſoris deſuper confectas, nec non inde ſecuta quæcumque per ſuas literas ex certa ſcientia, confirmauerit, approbauerit, & etiam plenariè innouauerit, ac pro potiori cautela vniuerſam Societatem prædictam, omniaque, & ſingula illius, domos etiam probationis, & Collegia vbilibet conſiſtentia, præſentia, & futura, eorumque perſonas, fructus, redditus, & prouentus, etiam bonorum Eccleſiaſticorum, ſecularium, & regularium quorumcumque illis pro tempore vnitorum, aliaſque res, & bona quæcumque à quibuſuis decimis etiam Papalibus, prædialibus, perſonalibus, quartis, medietatibus, & alijs fructuum partibus, ſubſidijs etiam charitatiuis, & alijs ordinarijs oneribus, etiam pro expeditione contra infideles, defenſione patriæ, ac alijs quomodolibet etiam ad Imperatorum, Regum, Ducum, & aliorum Principum inſtantiam pro tempore impoſitis, & ſi in illorum impoſitione caueretur, quod nulla prorſus exemptio cuiquam aduerſus illa caueretur. Ita quod Societas, eiuſque domus etiam probationis, Collegia, fructus, res, & bona præfata, ſemper ab illis abſque declaratione deſuper facienda excepta eſſent, & eſſe cenſerentur, perpetuò liberauerit, & exemerit, prout in ſingulis literis prædeceſſorum huiuſmodi pleniùs continetur. Nihilominus quia in illis nulla de Conſtitutione recolendæ memoriæ Innocentij Papæ III. ſimiliter prædeceſſoris noſtri in Concilio Generali ſuper decimis edita, quæ incipit, Nuper, expreſſa, & ſpecifica mentio facta, nec eis ſpecialiter, & expreſsè derogatum fuit; idem Præpoſitus dubitat ſingulas literas prædictas, de ſubreptionis, ſeu nullitatis vitio notari, ac Societati, illiuſque domibus, Collegijs, & perſonis prædictis minùs vtiles reddi, aut illa ſuper exemptione huiuſmodi moleſtari, vel perturbari poſſe tempore procedente: Nos igitur, qui votiuum ipſius Societatis profectum ſincero paternæ charitatis affectu libenter proſequimur, eidem Societati, illiuſq; domibus etiam probationis, Collegijs, & perſonis, ne propterea dictarum literarum fruſtrentur effectu, opportunè prouidere volentes, ipſumque Præpoſitum, & ſingulares perſonas Societatis huiuſmodi à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis à Iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, ſiquibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium duntaxat conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutos forè cenſentes, nec non ſingularum literarum prædictarum veriores tenores, ac quarumcumque litium, & cauſarum ſuper præmiſſis iam forſan motarum ſtatum, & merita nominaque, & cognomina iudicum, & collitigantium, ac titulos, & iura eorum præſentibus pro ſufficienter expreſſis habẽtes, ipſius Præpoſiti ſupplicationibus in hac parte inclinati, Volumus, ac Societati, illiuſque domibus, etiam probationum Collegijs, & perſonis prædictis eadem authoritate concedimus, quod ſingulę literæ prædictæ, cum exemptionibus, cæteriſque omnibus, & ſingulis in his contentis clauſulis, & decretis, proceſſuſque habiti per eaſdem, ac inde ſequuta quæcumque valeant, plenamque roboris firmitatem obtineant, & eis, quibus conceſſæ exiſtunt, perpetuo ſuffragentur in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi in illis de Conſtitutione Innocentij prædeceſſoris, ſeu Concilij Generalis huiuſmodi ſpecifica, & expreſſa mentio facta, eique ſpecialiter, & expreſsè derogatum fuiſſet, prout nos eidem Conſtitutioni ad effectum præmiſſorum ſpecialiter, & expreſſe harũ ſerie derogamus: decernentes, ita in quibuſcumque cauſis pendentibus, & futuris per quoſcumque Iudices, & Commiſſarios quauis authoritate fungentes iudicari, & definiri debere; irritum quoque, & inane quidquid ſecus ſuper his à quoquam quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus litis pendentijs, ſi quæ ſint, & alijs præmiſſis, ac Innocentij prædeceſſoris noſtri, ſeu Generalis Concilij huiuſmodi, aliiſque Apoſtolicis, nec non in Prouincialibus, & Synodalibus Concilijs editis generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus, & ordinationibus, ac omnibus illis, quæ in ſingulis literis prædictis expreſſum fuit non obſtare, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Volumus autem, quod earumdem præſentium tranſumptis &c.

Dat. Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 1. Ianuarij 1578. Pont. an. 6.

5 Circa autem huiuſmodi priuilegia eſt aduertendum, quod non ſolent concedi niſi difficiliter, & cum cauſæ cognitione, vt obſeruant Io. Andr. *in cap. dudum, num. 5. de priuileg.* Rota in *Valentina decimarum 28. Nouembr. 1603. coram Lancellot.* apud Marcheſan. *de commiſ. tom. 1. deciſ. 89.* Ex quo inferunt, quod debent ſtrictè interpretari, vt minus lædant, quam ſit poſſibile. Ita ſpecialirer Seraphin. *deciſ. 827. num. 1.* Suarez cum alijs *tom. 1. de relig. tract. 2. lib. 1. cap. 18.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 1. diſp. 15. quæſt. 16. num. 33.* Lezana *in ſum.* verbo *decimæ num. 6.* Ceſpedes *de exempt. Regular. cap. 24. dub. 365. num. 4.* Rota *in Valentina decimar. 28. Nouemb. 1603. coram Lancellotto quæ eſt 89.* apud Marcheſan.

cheſan. *de commiſſion. par.*1. Verum,cum exemptio à ſolutione decimarum ſit conceſſa religioſis,intuitu laborum, quos ſubſtinent in Eccleſia in miniſtrandis ſacramentis, prædicando, docendo, &c. vt infra dicetur, atque adeo ob illam cauſam, ob quam Parochis, & Epiſcopis ſoluuntur pro ſtipendio ſuorum laborum, videtur conceſſa ex cauſa fauorabili vtilitatis publicæ, & ea, ob quam etiam congruum eſset, quod admitterentur ad participandum cum aliis de decimis, quæ à fidelibus ſoluuntur, & conſequenter non in præiudicium tertii, ſicut nec eſſet in præiudicium, quod tanquam conſortes laborum, eſsent etiam conſortes beneficii decimarum. Deinde cum decimæ ſoluantur ab iis, qui participant fructus laborum Sacerdotum, quales ſunt laici, cum Regulares non participent, nec Sacerdotes ſæculares pro iis laborent, ceſſat ratio ob quam debeant decimas ſoluere, & ceſſat etiam fundamentum ſtrictè interpretandi priuilegium.

6 Rurſus inferunt Doctores, quod cum priuilegium eximens à ſolutione decimarum, cum magna difficultate concedatur,& quia agitur de præiudicio tertii, non cenſetur conceſsum in generali communicatione priuilegiorum, etiamſi tribuat omnia priuilegia perinde, ac ſi eſsent in ſpecie conceſsa, niſi in ſpecie exprimatur, etiamſi inter priuilegia communicata eſsent aliqua, quæ nihil aliud continerent quam exemptionem à ſolutione decimarum, iuxta ea, quæ notant Doctores *in l.*1. *ff. de leg.*1. Iaſ. *nu.*2. Pegna *deciſ.*190. *num.* 14. Tamburin. *de iure Abbat. tom.*1. *diſp.*15. *quæſt.*18. *num.*34. Ceſpedes *de regular. exemp. cap.*24. *dub.*365. *num.*4. Rota *in Valent. decimar.* 28. *Nouemb.* 1603. *coram Lancellotto* apud Marcheſan. *de commiſ. tom.*1. *deciſ.*89. & *in Vrbinaten. decimar.*25. *Iunij* 1618. *coram Pamphilio* apud Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 3. *deciſ.* 95. Verum Lezana *in ſum.* verbo *decima num.*6. videtur ſentire quod communicetur in generali communicatione; quia, inquit, tale priuilegium non rarò, ſed ſæpius, & abſque magna difficultate ſolet concedi, vt conſtabit intuenti priuilegia; & quia licet in præiudicium tertii, eſt tamen fauorabile piæ cauſæ, & religioſæ, & ideo ampliandum, vt tradunt Suarez *lib.*8 *de legib. cap.*27. *num.* 7. Sanchez *lib.* 8. *de matrimon. diſp.*1. *num.* 13. Verum ſi ſit in præiudicium tertij, tenenda eſt doctrina communis; quia ſtante tali præiudicio, requiritur ſpecialis voluntas priuilegiantis. Solum circa hoc eſt ponderandum, an ſit præiudiciale, iuxta ea, quæ dicta ſunt numero præced.

7 Similiter Regulares habentes priuilegia eximentia à ſolutione decimarum, ne dum eximuut quo ad eos, quibus à iure communi conceduntur, ſed etiam quo ad eos, ad quos ſpectant de iure ſpeciali, vt tradunt Abbas *in cap. dudum, num.* 1. ver. *Et poteſt eſſe, de priuileg.* Hoſtienſ. *num.* 6. ver. *Nec obſtat*, Zabarel. *num.*1. ver. *vbi quæro.* Io.Andr. *n.*5 *in fine*, Zaſius *conſil.* 16. *num.* 7. 12. & 18. Caputaquen. *deciſ.* 263. *lib.*1. Caſsador. *deciſ.*1. *num.* 1. *de priuileg.* Merlin. *deciſ.*807. *num.*7. & 8. Rota *deciſ.*48. *par.* 1. *recent.* alios allegans, & in *Gerundenſi decimar.* 5. *Iulij* 1621. *coram Manzanedo*, & *in Placent. canonic.* 5. *Decemb.* 1614. *coram Coccino*, & in *Conchenſi exempt. decimar.* 30. *Ianuar.* 1589. *coram Orano*. Et in *Cordubenſi decimarum de Lucena* 29. *Maij* 1638. *coram Carillo*. Quia cum priuilegians reſpiciat fauorem priuilegiati, intendit eximere cum præiudicio cuiuſcunque, ad quem decimæ pertineat.

8 Inſuper, priuilegium exemptionis à ſolutione decimarum eſt conceſsum Regularibus ex cauſa oneroſa, vt cenſuit Rota coram Merlino *deciſ.*795. *num.*27. Quia conceſſum fuit intuitu laborum, quos ſubſtinent habentes curam animarum, & quorum intuitu ipſi ſoluuntur decimæ: nempe docere, concionati, miniſtrare ſacramenta, & procurare ea omnia, quæ concernunt ad ſalutem: & inſuper exercent etiam ea, quæ ſunt vitæ contemplatiuæ, vt orare, pſallere in choro, quæ cedunt in populorum vtilitatem.

9 Similiter eſt etiam aduertendum, quod notant plures Doctores, nempe amitti priuilegium, quod eximit à ſolutione decimarum, quando inciperet eſſe enormiter læſiuum Eccleſiæ parochialis. Cap. *ſuggeſtum*, & cap. *dilecti de decimis* vbi Gloſ. verbo *Enormiter*. Rebuff. *de decim. quæſt.* 14. *n.*55. Menoch. *conſil.*156. *num.* 9. *lib.*2. Rota *in Pampilonenſi decimarum* 6. *April.* 1655. *coram Coccino*. & proinde erit ſaltem moderandum iuxta cap 2. §. *vbi autem de decim. in* 6. vt notauit Rota *in dicta Pampilonenſi*.

10 Quod ſpectat ad communicationem priuilegij eximentis à ſolutione decimarum, ſuppoſito quod habeatur tanquam preiudiciale, & proinde non veniat in generali communicatione; ſi tamen communicatio ſit talis, vt exprimat aliqua præiudicialia priuilegia ſaltem in genere, vel adſit talis amplitudo verborum, vt ſignificet, mentem communicantis ſe extendere ad omnia indiſtinctè, ſiue non ſint, ſiue ſint præiudicialia, veniet ſub tali generali communicatione, iuxta ea, quæ tradunt Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar. quæſt.* 7. *num.* 7. ver. *quæ omnia.* Rota *in Bononienſi exempt.* 25. *Maij* 1618 *coram Veroſpio, quæ eſt* 30. *par.* 4. *recent. tom.* 2. & in *Melitenſi collectar.* 7. *Maij* 1627. *coram Vbaldo deciſ.*63. *num.*4. *par.* 5. *recent.* & in *Ianuenſi priuileg.* 28. *Iunij* 1649. ver. *Quia non procedunt, coram Corrado*.

11 Et quamuis in communicatione non derogetur cap. *nuper de decimis*, ſine cuius derogatione non ſubſiſtit priuilegium eximens à ſolutione decimarum, ſufficit tamen, ſi communicatio habeat implicitam derogationem. Quod tunc continget ſi communicetur priuilegiũ emanatum, ad tollendam difficultatem de non derogatione dicti cap. *nuper*, quale habent Ieſuitæ, à Gregorio XIII. Ita ſenſit Rota *coram Pegna deciſ.*764. *num.*6. *tom.*1.

12 Vel ſufficiet, ſi talis derogatio contineatur in priuilegio communicato, vt tradunt Gloſ. *in cap. vt circa §. fin.* verbo *omnia, & ſingula de elect. in* 6. Caſarub. *tit. de communicat. priuil.* Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar. quæſt.* 8. *num.*8. ver. *& in terminis.* Quia priuilegium communicans cõmunicat priuilegia cum ſuis qualitatibus, & quatenus in Bullis expreſſa, atque adeo cum clauſulis omnibus, & conſequenter cum derogationibus annexis, præſertim ſi communicans habeat clauſulam, Quorum tenores, quæ operatur non ſecus, ac ſi priuilegia communicata de verbo ad verbum eſsent inſerta.

An

An priuilegium conceſſum à Summo Pontifice Regularibus, decimas non ſoluendi, ſolum eximat eos, quibus datur, a decimis ſoluendis ex ijs prædijs, quæ eo tempore, quo priuilegium impetrarunt, poſſidebant: an etiam à decimis ex prædijs, quæ poſtea in ipſorum dominium deuenerunt? Quæſt. LXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Res tranſit cum ſuo onere.*
2 *Exemptio à ſolutione decimarum procedit etiam quo ad prędia, quæ de nouo acquiruntur.*
3 *Priuilegia id exprimunt.*
Vniuerſalis exemptio ſe extendit etiam ad acquirenda.

1 Reſp. Quod Oldradus, *in conſ.268.* putat, ea Pontificia priuilegia tantummodò locum habere in primis decimis, non in ſecundis, duplici argumento promotus: primum ſumit, *ex c. dudum de priuileg.* cui argumento in alia præcedenti quæſtione reſpondi. Secundum ſumit argumentum, *ex cap. ſi quis laicus, & c. Eccleſiæ, & c. quicunque, 16. q. 1. & cap. cum non, ſit in homine, de decimis, & cap. ex literis, de pignoribus,* vbi dicitur, rem, in quemcumque poſſeſſorem deuenerit, cum ſuo onere tranſire: Ergo ſi prædium in Religioſos tranſlatum decimam ſoluebat, manet ſicut antea obligatum.

2 Attamen longè probabilius eſt, quod dixi, priuilegium vniuerſim extendi ad quælibet prædia, ſiue ante, ſiue poſtea acquiſita. Ratio huius eſt, quia tale priuilegium non ſolum eſt perſonale, quo perſonæ à decimis eximuntur, ſed etiam reale, quo generatim quælibet prædia, & bona excipiuntur, & liberantur à decima: & vbi priuilegij verba nihil diſtinguunt, nec nos diſtinguere debemus. Id verò, quod obijcitur, rem tranſire cum ſuo onere in poſſeſſorem, locum habet in priuilegijs perſonalibus, quibus perſonæ fiunt immunes ab onere; ac proinde, ſi res oneri ſubiecta ad eas perſonas deuenerit, obligatur ſicut antea. Exemplum ſit: Titio eſt perſonale priuilegium conceſſum, vt ipſe immunis ſit à tributo ſoluendo, donatione tamen rem tributo ſubiectam acquiſiuit, debet eiuſmodi tributum ſoluere, non ratione perſonæ, ſed rei tantum, quæ eſt in ipſum Titium donatione tranſlata.

ADDITIO AD QVAEST. LXXIII.

3 Clara ſunt priuilegia, quæ concedunt immunitatem à decimis, etiam pro prædijs acquirendis. Ita Sixtus IV. in fauorem Carmelitarum apud Lezanam *tom.2. quæſt. Regular. cap.1. nu.32.* Pius IV. Societati Ieſu, Gregor. XIV. Militibus Hieroſolymitanis approbans priuilegia iiſdem conceſſa à ſuis prædeceſſoribus *in ſua Conſtit.5.tom.2. Bullar.§.1.* Ita in cap. *quia circa de priuileg.* Gloſ. *ibid. & in cap. ex parte 3. in poſit. caſus de decim.* Fab. Anna *conſil. 61. num.13.* Merol. *tom.3. theol. moral. diſp.6. cap.8 num.109,* Suarez *tom.1. de relig. lib.1. cap.19. nu.6.* Lezana *in ſum.* verbo *decimæ, num.11.*

Præterea, cum exemptio à ſolutione decimarum ſit generalis quò ad omnia bona, debet comprehēdere etiam ſuperuenientia, quia verba vniuerſalia omnia comprehendunt, *l. omnes C. ſine cen. vel reliq.* & *l.1. §. quod autem, ff. de vi, & vi arm.* Socin. *conſil.297. num.5. vol.2.* Nam bona ſuperuenientia trahuntur ad priuilegium conceſſum perſonæ; ſicut quando bona ſæcularia fiunt Eccleſiaſtica, trahuntur ad priuilegium perſonæ Eccleſiaſticæ, & fiunt exempta ab oneribus laicalibus.

An Coloni, qui prædia Religioſorum conducunt, vt ea colant, parte vna fructuum ſibi retenta, & altera ipſis Religioſis ſoluta, ſint liberi, & exempti à decima ſoluenda? Quæſt. LXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium perſonale de non ſoluendis decimis non trahitur ad colonos, ſeu partiarios: reale trahitur.*
Cap. Licet, de decimis, *explicatur.*
2 *Priuilegium reale de non ſoluendis decimis tranſit ad colonos, non perſonale.*
3 *Priuilegia de non ſoluendis decimis, ſecundum aliquos ſunt perſonalia.*
4 *Secundum alios realia.*
5 *Regula ad dignoſcenda priuilegia realia, & perſonalia.*
6 *Priuilegium conceſſum perſonis pro rebus eſt perſonale*

Digitized by Google

ſonale ?

7 *Ad quas decimas ſtante priuilegio perſonali te-neantur coloni.*

1 Reſp. Quod *in cap. licet, de decimis*, videtur eſſe planè conſtitutum, priuilegium Monachis, aut Regularibus conceſſum, vt à decima ſoluenda liberentur, non trahi ad eos, qui eorum prædia excolenda conduxerint. Nihilominus tamen dicendum eſt, quandocumque priuilegium conceditur alicui Religioſorũ Ordini, vt ſit immunis, & liber à decima ſoluenda, ſi ſit perſonale tantũ, non ſe extendere ad conductores prædiorũ: ſi verò ſit priuilegium reale protendi ad conductores agrorum. Sic Gloſ. *in Clem. 1. de decimis, in ver. excolendas*. Sic ibi Ancharan. Imola, Cardinalis, *ibidem, q. 23.* Abbas *in cap. ex parte, de decimis, 1. num. 5.* Quod probant, quia agri, ac prædia à decima eximuntur; ergo etiam eorum conductor ſoluere decimam non debet: ex quo fit, vt cum prædictum priuilegium non ſolum ſit perſonale, ſed etiam reale, trahatur quoque ad eos, quibus prædia ſua ipſe Religioſorum Ordo locat, quomodocunque ea locet, nimirum, ſiue eo pacto, vt conductor ſibi dimidiam partem fructuum acquirat, & alteram dimidiam relinquat ipſi Monachorum ordini, qui tunc dicitur partiarius Colonus; ſiue locet eo pacto, vt quotannis ipſi Ordini certa, & taxata pars fructuum in omnem euentum reddatur, & reliquum ſibi conductor acquirat, qui tunc dicitur colonus, vel conductor cenſualis.

Ad id verò, quod obijciebatur *ex cap. licet de decim.* Reſpondeo ibi ſermonem eſſe de priuilegio, quod fuerat conceſſum Ciſtercienſibus, Templarijs, & Hoſpitalarijs, ne decimam ſoluerent ex prædijs, quæ proprijs manibus, vel ſumptibus colerent; ac proinde priuilegium dictum minimè trahendum fuit ad conductores, qui ſibi fructus, vel ex toto, vel ex parte acquirunt: at verò priuilegium illud generalius eſt, nam in vniuerſum concedit, vt prædia certi Ordinis regularis ſint libera, & exempta à decima.

ADDITIO AD QVAEST. LXXIV.

2 Conueniunt Doctores, quod ſi priuilegium de non ſoluendis decimis ſit perſonale, non extenditur ad colonos: ſi verò ſit reale, extenditur: ſed cum diuerſa ſint priuilegia non conueniunt an ſint, vel non ſint realia. Quod autem, ſi priuilegium ſit perſonale, non extendatur ad colonos, tradunt Gloſ. *in Clemen. 1.* verbo *excolendas, de decim.* Cardin. *ibid. quæſt. 23.* Vitalin. *num. 31.* Imola *ibidem.* Item Gloſ. *in cap. 1.* verbo *excolendas, de decim.* Abbas *ibid.* Bellam. *in dict. Clemen. 1. num. 240.* ver. *Et ideo, de decim.* Socin. ſen. *conſil. 297. num. 5. lib. 2.* Ruin. *conſil. 157. num. 9. lib. 3.* Ferret. *conſil. 123. num. 6.* Boer. *quæſt. 213. circa fin.* Bertachin. *de gabel. par. 7. num. 16.* Boſſius *in pract. tit. de principe num. 174.* Biſign. *deciſ. 1. de decim.* Rota *deciſ. 4. de priuileg. in antiquis, alias deciſ. 876.* Puteus *deciſ. 510. num. 1. lib. 2.* & alij quamplures. hæc enim eſt natura priuilegij perſonalis, vt non egrediatur perſonas, quibus eſt conceſſum.

3 Quod autem priuilegia de non ſoluendis decimis ſint perſonalia, & non realia, ſenſit Rota *in Placentina decimarum 17. Decembr. 1584. coram Blanchetto*, & in *Pampilonenſi decimarum 15. Decemb. 1615 coram Coccino*, & *deciſ. 23. par. 2. diuer.* Seraphin. *deciſ. 27. n. 2.* Pegna *deciſ. 864.* & *deciſ. 911. num. 1.* & *deciſ. 936. num. 2.* & alibi paſſim. Verum ex his deciſionibus, non concluditur vniuerſalis propoſitio, quod priuilegium de non ſoluendis decimis ſit perſonale: quia Rota non conſiderauit omnia priuilegia, ſed illa tantum, quæ ipſi proponebantur, & ideo ſolum habetur, quod illa priuilegia ſint perſonalia.

4 Econtra verò eximi religioſos à ſolutione decimarum priuilegio reali, & proinde tranſire ad colonos, tenent Menoch. *conſil. 286. num. 8. lib. 3.* Diana *par. 3. tract. 1. de immun. reſol. 23.* Azor. *par. 1. li. 7 cap. 26. quæſt. 7.* Henriquez *lib. 7. ſum. cap. 27. nu. 8.* & *in Com. litera L.* Rodriquez *quæſt. Regular. 44. ar. 4.* ver. *& primo, tom. 2.* Filliuc. *tract. 16. cap. 11. num. 302.* Peirin. *ad Conſtit. 2. Iulij II. §. 30. n. 132.* Hieronym. Rodriquez *in compen. reſol. 50. num. 3.* Seraphin. Freitas *ad Bull. 4. Greg. XI. in Bull. B. Mariæ de Mercede*, Lezana *in Mari magno Minimor. §. 30. num. 107.* Palaus *par. 2. oper. moral. tract. 10. diſput. punct. 12. num. 10.*

5 Verum hæc difficultas reſolui non poteſt, niſi conſiderentur verba priuilegij, ſiquidem priuilegia circa decimas habent magnam varietatem; & iuxta illa iudicandum. Hac autem regula cognoſcetur an priuilegium ſit reale, an verò perſonale: ſi enim directè, & per ſe concipitur in res, erit reale, ſi verò concipitur in perſonas, ſeu in ipſam communitatem religioſorum, erit perſonale, iuxta naturam conceſſionarij, & proinde erit perpetuum, quia religioſi in communi ſunt perſona ficta, quæ nunquam interit. Et in hoc ſenſu ſolet etiam dici reale, quatenus ſcilicet eſt perpetuum; ſed modo non accipitur in hoc ſenſu, ſed quatenus eſt conceſſum rei, ita vt ipſam afficiat, & cum ipſa tranſeat. Quod autem priuilegium reale ſit illud, quod concipitur in rem, & ad ipſam dirigitur; & perſonale, quod dirigitur ad perſonam, habetur ex *l. 1. ff. de aqua quot. & æſt. in fine.* & tradunt Gloſ. *in cap. tua, de his, quæ fiunt à Prælat.* & in *Clemen. 1.* verbo *excolentes, de decimis.* Bart. *in l. 1. num. 2. ff. de conſtit. Princip.* Cranetta *conſil. 239. num. 4.* Alciat. *reſp. 203. num. 12.* Ruin. *conſil. 217. num. 15. vol. 1.* Barboſa *in l. quia tale num. 5. ff. ſoluto matr.* Suarez *lib. 8. de*

legib.

*legib. cap.3. num.*10.

6 Sub priuilegio autem perſonali continetur etiam priuilegium conceſſum perſonis pro rebus, quod multoties videri poteſt reale, quaſi conceſſum rebus ipſis, quia conceditur perſonis in ordine ad res. Ita obſeruant Gloſ. *in Clemen.* 1. verbo *excolendas in fine, de decim.* Bellam. *num.*4. ver. *ſic, & ideo* Rota *deciſ.*4. *num.*1. ver. *ſi autem ſit, de priuileg. in antiquis*, Puteus *deciſ.*510. *num.* 2. *lib.*2. *in correct.* Pegna *deciſ.*864. *num.*4. Pro quo tamen eſt aduertendum, quod aliud eſt priuilegiari perſonas quò ad res, & in hoc caſu priuilegium eſt perſonale, ſed pro rebus. Et aliud eſt priuilegiari res intuitu perſonarum, & in hoc caſu priuilegium eſt reale; quia licet perſona ſit motiuum concedendi, ſubiectum tamen, cui conceditur, eſt res ipſa, & ideo eſt reale, quia ſequitur naturam ſubiecti, cui conceditur.

7 Ex quibus fit, quod ſi priuilegium non ſoluendi decimas ſit perſonale, ſi locentur prædia, ſoluenda erit decima de omnibus, & ſolum penſio pecuniaria libera erit. Si verò pars fructuum ſoluatur à colono, ſola hæc pars quæ peruenit ad religioſos, erit exempta à decimis, non autem ea, quæ pertinet ad Colonos. Ita obſeruat Pegna cum alijs *deciſ.*864. *num.*4. *tom.*1.

An prædia, ſi quæ Religioſorum Ordo in emphyteuſim habeat, libera quoque ſint à decima, ea item, quæ ab alijs conducta habet? Quæſtio LXXV.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiati quò ad decimas non ſoluunt de emphyteuticis.*
Nec de conductis.
2 *Religioſi nõ ſoluentes decimas ex priuilegio, ſoluunt de conductis.*
3 *An etiam de emphytheuticis.*

1 Reſp. Quòd *in c. quidem dilecti, de decimis*, præcipit Pontifex, vt Regulares decimam ſoluant ex prædijs, quæ ſibi laici locauerant, & ex quibus antea decima ſoluebatur. Dicendum tamen eſt, etiam ad huiuſmodi prædia ante dictum priuilegium protendi, vt quidam volunt, quoniam in priuilegio excipiuntur generatim quæcumque prædia, & bona, quæ Religioſorum ordo habet: Sed quæ in emphyteuſim accepit, verè, & propriè in bonis ordinis numerantur: igitur ea quoque ſunt à decima exempta. Et cum emphiteuſis ſit quædam ad longum tempus locatio, atque conductio, fit, vt prædia quoque ipſi ordini Religioſorum ad breue tempus locata, ſint libera à ſolutione decimæ: nam locatio ad longum, vel breue tempus, rei ſuſtantiam non mutat.

Obijcies: agri conductitij qui vocantur, non ſunt proprij: ergo priuilegium de decima non ſoluenda ex agris proprijs, trahi non debet ad conductitios. Reſp. ſi priuilegium conceſſum alicui, tantum habeat, ne decimam ſoluat ex proprijs agris, vel ex ſuis agris, nequit extendi ad conductitios, *c. dilecti, de decimis*. At quando hoc priuilegium ſimpliciter, & abſolutè conceditur, ne quis decimam ſoluat ex prædijs, quæ habet, comprehendit etiam proprios, & conductitios fundos, & agros, quoniam vtraque habentur. Ad id verò, quod *ex cap. dilecti de decimis* obijcitur. Reſpondeo, priuilegium Pontificis non fuiſſe ſimpliciter conceſſum, ſed eatenus dnntaxat, ne Regulares illi decimas ſoluerent ex fundis, quos proprijs laboribus, vel ſumptibus colerent. Et ideò reſpondit Pontifex, eiuſmodi priuilegium ad agros conductitios minime protendi.

ADDITIO AD QVAEST. LXXV.

2 Quod religioſi exempti à decimis, ſint etiam exempti à decimis prædiorum, quos habent conductitios, tenet etiam Azor. *par.*1. *lib.*7. *cap.*6. *§.*3. Peirin. *ad Conſtit.*2. *Iulij II.* §.3. *num.*133. Sed hæc opinio non concordat cum *cap. dilecti, de decim.* vbi Pontifex declarat, ſub priuilegio non ſoluendi decimas non comprehendi agros conductos, & ideo oppoſitum tenent Panor. *ibid.* Rebuff. *quaſt.*14. *de decim. num.*52. Suarez *tom.*1. *de relig. lib.*2. *cap.*19. *n.*11 Lezana *in ſum.* verbo *decimæ, num.*11. Palaus *par.*2. *oper. moral. tract.*10. *diſp. vn. punct.*12. *nu.*9. Cum enim hæc prædia ſecundum ſe ſint ſubiecta decimationi, retinent idem onus, quamuis tranſeant ad perſonas priuilegiatas per locationem, quia locatio non transfertur in proprietatem, & perſonæ ſunt ſolum priuilegiatæ quò ad propria.

3 Quando verò prædia ſunt in emphyteuſim accepta, adhuc eſſe ſubiecta decimationi, tenent Suarez *tom.*1. *de relig. lib.*2. *cap.*19. *num.*11. Palaus *par.*2. *oper. moral. tract.*10. *diſp. vn. punct.*12. *nu.*9. Quia emphyteuſis non differt à conducto, niſi ſecundum maius, vel minus tempus. At non eſſe ſoluendas decimas de prædijs in emphyteuſim acceptis tradunt Azor. *par.*1. *lib.*7. *cap.*6. ver. *tertio*, Lezana *in ſumma* verbo *decima*, *num.* 11. Peirin. *ad Conſtit.*2. *Iulij II.* §.30. *num.*133. Serafhin. Freitas

ad Bull. 1. *Innocent. IV, in Bullar. Ordin. S. Mariæ de Mercede*. Ratio eſt, quia emphyteuſis transfert in emphyteutam vtile dominium, atque adeo facit poſſidere tanquam proprium; & ideo eodem iure cenſentur, ac ſi eſſent propria.

Quænam pœnæ Iure communi conſtitutæ ſint contra eos, qui decimas non ſoluunt? Quæſtio LXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Pœna excommunicationis eſt poſita non ſoluentibus decimas.*
2 *Non eſt excommunicatio lata, ſed ferenda.*
3 *Requiritur monitio, vt feratur.*

1 Reſp. *in c. ſtatuimus,* 16. *q.* 1. & in Conc. Matiſconenſi 2. eſſe conſtitutum: Vt omnes cuiuſcunque gradus, & conditionis ſint, decimas integras ſoluant ijs, quibus iure debentur; alioqui excommunicationi ſubijciantur. Vnde Synodus Trident. *ſeſſ.* 25. *c.* 12. *de reformat.* eandem pœnam confirmat his verbis: Qui decimas, aut ſubtrahunt, aut impediunt, excommunicentur. Nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſoluta, abſoluantur.

ADDITIO AD QVAEST. LXXVI.

2 Eadem pœna excommunicationis contra non ſoluentes decimas deſumitur etiam ex cap. *ad hæc*, & cap. *ex parte* 2. & cap. *tua nobis*, *de decim.* & ex Clemen. *diſpendioſam, de iudic.* Quæ tamen excommunicatio non eſt latæ ſententiæ, ſed ferendæ, iuxta ea quæ tradunt Molina *de iuſt. & iure tract.* 2. *diſput.* 756. *num.* 4. Moneta *de decim. cap.* 8. *quæſt.* 5. *concluſ.* 1. Rota *in Motulenſi decimar.* 31. *Ian.* 1614. *coram Sacrato & in Dertuſen. decimar.* 11. *Maij* 1609 *coram Marquemant.* apud Marcheſan. *de commiſſ. par.* 1. & colligitur etiam ex verbis Concilij Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 12. *de reformat.* nam dicit, *excommunicentur*; non autem, ſint excommunicati, quod verbum iuxta communem doctrinam importat excõmunicationem ferendam, quia ſignificat futuram actionem iudicis.

3 Ex quo fit, quod non ſoluentes decimas non poſſint excommunicari, niſi præmiſſa canoina monitione. Et ita deſumitur ex dicto cap. *peruenit de decim.* & notat Gloſ. *in cap. tua nobis*, *de decim. & in Clemen. diſpendioſam* verbo *præmoniti*, & verbo *coerceri*, *de iudic.* vbi & Doctores. Abbas *in dict. cap. peruenit*, *num.* 3. *de decim.* Ancharan. *ibid.* Marcheſan. *de commiſ. cap.* 4. *num.* 2. Moneta *de decim. c.* 8. *quæſt.* 5. *concluſ.* 2. Rebuff. *de decim. quæſt.* 14. *nu.* 8. & 15. Azor *par.* 1. *lib.* 7. *cap.* 24. *quæſt.* 17. Suarez *de relig. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 37. *num.* . . . . Riccius *deciſ.* 195. *num.* 6. *par.* 4. Ratio eſt, quia nemo excommunicari poteſt, niſi præmoneatur. cap. *ſacro de ſent. excommunicat.* quia cum ordinetur ad medicinam, non poteſt ferri in eum, qui paratus eſt reſipiſcere.

Quam pœnam incurrant Religioſi quicunque ſint, qui decimas debitas, & ad ipſos Iure aliquo, vel cauſa legitima, non pertinentes, ſibi vendicant tamquam proprias, vel dolis vel malis artibus vſurpant? Quæſt. LXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi quocunque modo impediant decimarum ſolutionem, excommunicationi ſubijciuntur.*
2 *Quinam religioſi incurrant excommunicationẽ, et quinam ſuſpenſionem.*
3 *Quando contrahatur.*
4 *Hæ cenſuræ non ſunt reſeruatæ, & quid pro abſolutione requiratur.*

1 Reſp. Quod *in Clem.* 1. *de decimis*, Religioſi excommunicatione feriuntur non ſolum in caſu ſupradicto, ſed etiam quando non permittunt, vel prohibent Eccleſijs decimas ſolui ex animalibus ſuorum familiarium, vel paſtorum, vel ex alijs animalibus, quæ ſuis permiſcentur, vel ex animalibus, quæ in Eccleſiarum fraudem emunt; & committunt venditoribus, vel alijs, vt ea teneant, & cuſtodiant, aut ex terris, quas colendas alijs committunt: Si ad moniti ab ijs, quorum hoc intereſt, intra menſem, ab his non deſiſtant: Aut ſi id, quod ſibi auſu temerario vſurparunt, non reſtituerint, intra duos menſes Eccleſijs, quibus Iure debentur, quæ excommunicatio nulli, communi Iure reſeruatur.

AD-

Digitized by Google

ADDITIO AD QVAEST. LXXVII.

2 Diſtinguendum eſt de religioſis, qui ſunt in officio, ſeu adminiſtratione, ſeu obtinent beneficia, & de ijs, qui non ſunt in officio, &c. Nam ſi primi approprient ſibi decimas, aut impediant quocunq; modo ſolui, aut immiſceant aliena animalia cum proprijs, ne decimas ſoluant, aut ſi emant animalia, & tradant venditoribus, ſuſpenduntur per dictam Clemen. 1. *de decim.* ab officijs, adminiſtrationibus, beneficijs, donec deſiſtant & ſatisfaciant, quibus debent. Si verò non ſint in officio &c. ſubijciuntur excommunicationi, nec poſſunt abſolui niſi ſatisfaciant Ita obſeruant in hunc text. Abbas, Ancharan. Imola, & cœteri Doctores, Nauar, *cap.* 27. *Manual.n.* 188. Azor. *par.*1. *lib.* 12. *cap.* 13. *quæſt.* 13. Rayner. *in Catal. cenſur. extra Bull. cap.* 3. *excommun.* 15. Filliuc. *tract.*14. *num.*125. Bonac. *diſp.*2. *de cenſur. in particul. quæſt.*8. *punct.* 12.

3 Hæc autem ſuſpenſio, & excommunicatio nō incurritur ipſo facto, ac committitur delictum, ſed requiritur, quod delinquens moneatur, quod deſiſtat, & reddat, quod debet; & tunc ſi pertinax permaneat in delicto, incurrit ſuſpenſionem, vel excommunicationem; & ideo eſt quidem ſuſpenſio, & excommunicatio latæ ſententiæ, quia tex. dicit, *ſint ſuſpenſi &c.* ſed non habet locum, niſi adimpleta conditione, quæ requiritur in tex. Quod ſcilicet moneantur, vt deſiſtant, & reſtituant, & quod intra menſem non deſiſtant, & intra duos menſes non reſtituant. Hæc autem monitio ſufficit, ſi ſit vna, vt obſeruant Gloſ. *in hunc tex.* verbo *factam*, Bonac. *num.*6. *puncti citati*. Quia hæc requiſitio non eſt in ordine ad ſententiam ferendam, ſed ad ponendam conditionem, vt habeat locum lata ſententia, & ad declarandam contumaciam.

4 Et quamuis hæ cenſuræ non ſint reſeruatæ, non poſſunt tamen tolli, niſi parti ſatisfactum ſit, & ſit facta reſtitutio; nam tex. habet, *Sint, & tandiu maneant ab officijs, adminiſtrationibus, & beneficijs ſuſpenſi, donec deſtiterint, & ſatisfecerint*, & de excommunicatis: *Sententiam excommunicationis incurrant, ante ſatisfactionem condignam nullatenus abſoluendi.* Et conſonat Concil. Trident *ſeſſ.* 25 *cap.* 12. *de reformat.* dum ait. *Nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſequuta abſoluantur.* Quod tamen intelligi debet iuxta regulas reſtitutionis, ſi ſit potens ad reſtituendum, quia Concil. prohibet abſolui, qui tunc tenetur reſtituere, atque adeo qui eſt potens; nam qui non eſt potens, non tenetur tunc reſtituere. Ita obſeruant Nauar. *cap.* 17. *Manual. num.*59. Molina *tract.*2. *de iuſt. & iure diſp.* 756 *num.*4. Nouar. *in ſingular.* ver. *concluſ.*6. *num.*3. Valer. *in differ. vtriuſque fori*, verbo *abſolutio, differ.*5. *num.* 5.

An Religioſi, qui aliqua verba dicunt, vt retrahant audientes à ſolutione decimarum, incurrant aliquam pœnam?
Quæſt. LXXIIX.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi retrahentes etiam ſolis verbis à ſolutione decimarum, ſunt excommunicati.*
2 *Hæc excommunicatio non afficit ſcribentes.*
3 *Non requiritur effectus retractionis, vt incurratur.*
4 *De quibus decimis procedat.*
5 *Fœminas religioſas an comprehendat.*

1 Reſp. Quod ſunt excommunicati, *Clem.* 1. *de decimis*, vbi duo requiruntur, vt pœna hæc vendicet ſibi locum: primum, quod talia verba proferant, vt retrahant audientes à ſolutione decimarum; ſecundum, quòd proferant obligatis ad decimas ſoluendas, ſecus, ſi proferant alia intentione, vel non obligatis. Item nota, quòd hanc in pœnam incidunt, ſi hæc verba dicunt in ſermonibus ſuis, id eſt in prædicationibus, vel alibi, id eſt in priuatis locutionibus. Item nota, dum dicit Religioſos, quod hæc pœna non habet locum in clericis ſæcularibus, vel laicis, qui contrafacerent.

ADDITIO AD QVAEST. LXXIIX.

2 Excommunicatio, de qua in quæſtione, non habetur in dicta Clemen. 1. *de decimis*, ſed in Clement *cupientes, de pœnis*. Circa quam eſt aduertendum, quod afficit tantum eos, qui verbo, ſeu loquutione intendunt retrahere à ſolutione decimarum, nam tex. habet, *In ſermonibus ſuis*, (nempe habitis ad populum) *vel alibi proferre præſumant*. Vnde qui ſcripto retraheret à ſolutione decimarum, non incurreret hanc excommunicationem, quia non exerceret actionem prohibitam, neque enim aliquid proferret, nec verba accōmodari poſſent, & ita obſeruat Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. in part. qu.* 8. *punct.* 13. *num.*2.

3 Secundo eſt aduertendum, quod licet Filliucius *tract.* 14. *cap.*8. *quæſt.*8 *num.* 146. ver. *notandum tertio*, ſentiat, quod non incurratur excommunicatio, ſi cum effectu audientes non retrahantur à ſolutione decimarum, quia cenſura non incurritur, niſi ſequuto effectu: Oppoſitum tamen eſt tenendum, vt obſeruant Suarez *diſp.*23. *de cenſur. ſect.*5. *num.*37.

*num.*37. Bonac. *diſput.*2. *de cenſur. in part. quæſt.*8. *punct.*13. *num.*8. ver. *ego vero*. Quia effectus, qui prohibetur, non eſt retractio paſſiua à ſolutione decimarum, ſed retractio actiua, ſeu conatus retrahendi, & ideo ſtatim ac animus retrahendi ſortitur ſuum effectum in hoc conatu retrahendi, habet locum excommunicatio.

4 Et quamuis in tex. dicatur, decimarum Eccleſijs debitarum, & proinde non videatur diſpoſitio ad decimas debitas Parochis, & cœteris perſonis, vt ſentiunt Caiet. verbo *excommunicatio*, *cap* 65. & Nauar. *cap.*27. *Manual. num.* 145. Oppoſitum tamen eſt tenendum, vt aduertunt Suarez *diſp.*23. *de cenſur. ſect.*5. *num.*37. Filliuc. *tract.* 14. *cap.*8. *quæſt.* 8. *num.* 146. Bonac. *diſput.* 2. *de cenſur. in part. quæſt.*8. *punct.*13. *num.*6. Quia per decimas debitas Eccleſijs intelliguntur decimæ debitæ intuitu Eccleſiæ. Parochis autem, cœteriſque debentur decimæ intuitu Eccleſiæ, quatenus ſunt eius miniſtri.

5 Circa perſonas, quas afficit hæc excommunicatio, conſtat ex textu afficere ſolos religioſos, cum de his ſolis loquatur. An afficiat fœminas religioſas, affirmat Tolet. *lib.* 1. *ſum. cap.* 40. *num.* 13. Quia maſculinum corrigit fœmininum. Sed oppoſitum eſt tenendum cum Gloſ. *in dict. Clemen. cupientes*, verbo *cupientes*, *de pœnis*, quatenus dicit, quod excommunicat religioſos, qui in ſermonibus, vel alibi eſt, atque adeo diſponit de religioſis qui ſermocinantur, & habent pro munere docere populum. Idem ſentit Nauar. *cap.*27. *Manual. num.* 145. ver. *Quadrageſima quarta* Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. in part. quæſt.*8. *punct.*13. *num.*10. ver. *ſed oppoſitum*.

An Religioſi Confeſſores, & Prædicatores teneantur facere conſcientiam confitentibus de decimis ſoluendis? Quæſt. LXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi requiſiti, & ſcienter omittentes conſcientiam facere pœnitentibus debentibus decimas, ſuſpenſi ſunt ab officio prædicationis, & concionantes ſunt ipſo facto excommunicati.*

2 *Hæc pœna non comprehendit percipientes decimas.*

3 *Vt locum habeat, an debeant eſſe requiſiti à rectoribus Eccleſiarum.*

4 *Quomodo poſſint religioſi poſt confeſſionem conſcientiam facere de decimis ſoluendis.*

5 *Suſpenſio iſta ceſſat, quando corrigitur error, & fit conſcientia pœnitentibus.*

6 *Suſpenſio iſta habet locum, etiamſi non poſſint commodè commoneri pœnitentes de decimis ſoluendis.*

1 Reſp. Quod ſi ſcienter omiſerint, ſuſpenſi ſunt ab officio Prædicationis, donec ſatiſfaciant, ſi commodè poſſint, & ſi interim prædicant, ſunt excommunicati. Quod ita intellige: quando ab Eccleſiarum Rectoribus, vel eorum Locatenentibus fuerint dicti Confeſſores, vel Prædicatores requiſiti ad hanc conſcientiam faciendam, alias non ſubijcerentur huic pœnæ. *Summa Piſana, & ſuplementum*, in verbo *decima*, 1. §. 7.

ADDITIO AD QVAEST. LXXIX.

2 Hæc pœna ſuſpenſionis, & excommunicationis imponitur in Clemen. *cupientes*, §. *Et quia in fine. de pœn.* & non comprehendit religioſos illorum Monaſteriorum, qui ex aliquo iure decimas aliquas percipiunt, vt expreſſe declarat Pontifex ibi. *Ad religioſos tamen Monaſteriorum, vel Rectores Eccleſiarum decimas percipientium nolumus hoc extendi.*

3 Dubitatur autem circa hanc pœnam, an ad eam incurrendam requiratur, quod non ſolum ſcienter omittant conſcientiam facere, ſed etiam, quod ſint requiſiti ab ijs, ad quos ſpectat. Quod autem vtrumque requiratur, tradunt D. Antonin. 3. *par. tit.*25. *cap.*57. Syluester verbo *excommunicatio* 9. *num.* 89. Tabiena verbo *excommunicatio* 5. *caſu* 49. Ledeſma 2. *par.*4. *quæſt.*26. *ar.*2. §. *quadrageſima ſexta*, Angeius verbo *excommunicatio* 7. *caſu* 44. Sayr. *lib.*3. *de cenſur. cap.*33. *num.*42. Filliuc. *tract.* 14. *cap.*8. *quæſt.*8. *num.*147. Alter. *tom.* 2. *de cenſur. diſp.*17. *cap.*2. Bonac. *diſp.*2. *de cenſur. in par. quæſt.*8. *punct.*13. *num.*12. Sed probabilius negant requiri conditionem requiſitionis Caiet. *in ſumma* verbo *excommunicatio cap.* 66. Nauar. *in Manual. cap.*27. *num.* 145. ver. *quadrageſima quinta*. Ratio eſt, quia tex. hanc conditionem ponit ſolum, quando diſponit de Prædicatoribus; quando verò diſponit de Confeſſarijs in ordine ad pœnitentes, eam non ponit; nec cenſetur repetita, cum ſit diuerſa oratio, & diuerſa pars diſpoſitionis, quæ facit, quod non cenſeatur repetita qualitas, quæ poſita eſt in præcedenti, iuxta ea, quæ tradunt Ancharan. *conſil.*120. Alexan. *conſil.*53. *lib.*4. Zuchar. *in l. fin. n.*81 *C. de edict. D. Adr. tollen.* Craueta *conſil.* 289. ver. *iam etiam*. Socin. iun. *conſil.* 158. *num.* 40. & *conſil.*170. *num.*29. *lib.*2. Rubeus *conſil.*31. *num.*6. Gozadin. *conſil.*45. *num.* 1. Bar. *in l. repetend.* ver. *quandoque eſt*, *ff. de leg.*3. & *in l. Seio* §. *Gaio*, *num.* 2. *ff. de fun. inſtr.* Bald. *conſil.* 58. *dub.* 1. *lib.* 2. Et ratio eſt. Quia Concionatores non tenentur facere conſcientiam non ſoluentibus decimas, quia eſt liberum ipſis redarguere quæ vitia voluerint, & vt plurimum etiam non ſciunt, an ſoluantur, & ideo debent inſtari à Rectoribus, vt conſcientiam faciant. At Confeſſarij tenentur conſcientiam facere pœnitentibus de omnibus, in quibus delinquunt, & ideo ſi non ſoluant decimas, de hoc quoque abſque nul-

la inſtantia tenentur conſcientiam facere.

4 Cum autem tex. diſponant, quod ipſo facto à prædicando ſint ſuſpenſi, ſi pœnitentibus conſcientiam non faciant, & tandiu duret ſuſpenſio, donec conſcientiam fecerint, dubitatur, quomodo poſſint conſcientiam facere poſt confeſſionem purgando negligentiam, ſi in confeſſione audierunt, pœnitentem non ſoluere decimas, cum neque cum ipſo loqui poſſint extra confeſſionem de ijs, quæ ab eo in confeſſione audierunt. Reſp. Quod Pontifex non iniungit abſolutè, quod conſcientiam faciant, ſed ſolum, *ſi hoc ipſum ſibi dicendi commodè facultatem habuerint*. Et ideo quando audierunt in confeſſione, non tenentur de nouo conſcientiam facere, niſi de nouo audiant in confeſſione, vel pœnitens extra confeſſionem præbeat nouam occaſionem. Vnde colligitur, quod ſi pœnitens ſit aduentitius, aut aduena, aut ignotus confeſſario, non ſubeat hanc obligationem faciendi de nouo conſcientiam, & purgandi negligentiam. Quia hæc obligatio non eſt abſoluta, ſed ſub condicione, ſi commodè habeat facultatem. Suſpenſio tamen habebit locum quia conſcientiam non fecerit, quando potuit & ſolum non durabit, ſed tolli poterit.

5 Ex quibus etiam deducitur, quod ſuſpenſio iſta non tolli poteſt ab ipſo ſuſpenſo indirectè, quatenus purgando negligentiam, & faciendo conſcientiam, ceſſat ſuſpenſio, eo quod impoſita ſit vſque ad certum hunc actum, vt conſtat ex verbis tex. ibi. *Ab officio prædicationis tandiu maneant ipſo facto ſuſpenſi donec confitentibus ipſis conſcientiam fecerint*. Eſt enim ſuſpenſio poſita ad tempus licet indeterminatum, determinandum tamen per certum actum; iuxta ea, quæ notat Innocent. in cap. *cum bona, de ætat. & qualit.*

6 Sed quid, ſi commodè non poſſit, imò abſolute non poſſit errorem corrigere, & conſcientiam facere? Videtur, quod ſuſpenſio non habeat locum, quia actus, propter quem imponitur, non eſt moraliter poſſibilis. Verum quia ſuſpenſio non imponitur tantum propter purgationem erroris, ſed etiã propter puniendum errorem commiſſum, ideo habebit locum, etiamſi impoſſibile ſit corrigere errorem faciendo conſcientiam &c. Tunc tamen poterit quandocunque voluerit abſolui, quia non debet durare, donec purgetur error, quando non eſt poſſibile illum purgari. Et econtra non poterit abſolui, antequam purget, ſi poſſibile ſit purgari.

An poſſit denegari ſepultura ob decimam non ſolutam?
Quæſtio LXXX.

SVMMARIVM.

1 *Sepultura denegari poteſt ob decimas non ſolutas.*
Quomodo non ſoluentes decimas puniri poſſint per ſubtractionem ſacramentorum.
Quid faciet ſacerdos, ſi recepturus ſacramentum ſit in peccato mortali.
2 *Vſurpantes decimas priuantur Eccleſiaſtica ſepultura.*
3 *Non ſoluentes decimas cur priuandi Eccleſiaſtica ſepultura.*
Publici peccatores priuantur Eccleſiaſtica ſepultura.

1 Reſp. Affirmatiuè, vt in pluribus diœceſibus ſeruari vidi, & conſuetudo huiuſmodi eſt toleranda in locis, in quibus eſt difficilis exactio decimarum, auctoritate Nauarri *cap.23. n.106* & Caietan. *in ſumma* verbo *ſimonia*, concludentium poſſe peti ſolita dari ante adminiſtrationem ſpiritualium, quando timentur futuræ moleſtiæ, & contentiones; Sed Rebuff. *de decim. quæſt. vlt, num.16.* dicit laicos detinentes decimas debere carere Eccleſiaſt. ſepultura, *ex c. prohibemus, de decim.* Sed an non reddentes decimas, & alias debitas oblationes, poſſint puniri per ſubtractionem ſacramentorum, notanda ſunt verba D. Tho. 2.2. *q.86. art.1.* cuius verba ſunt, *Quod illi, qui oblationes debitas non reddunt, poſſunt puniri per ſubtractionem ſacramentorum, non per ipſum ſacerdotem, cui oblationes ſunt faciendæ, ne videatur per ſacramentorum exhibitionem aliquid exigere. ſed per Superiorem aliquem*. Hæc ſunt verba, ſuper quibus dicit Caietanus: *Quid faciet Sacerdos in tali caſu? ſi miniſtrat ſacramenta exiſtenti in peccato mortali peccat, ſi non miniſtrat peccat: erit ergo perplexus?* Ad hoc dicit, quod ſacerdos debet charitatiuè monere hominem non reddentem debitas oblationes, vt ſaltem ſit paratus conſulere conſcientiæ ſuæ iuxta boni viri iuſtum arbitrium: & ſi quidem conſenſerit, poteſt illi iam in bono ſtatu exiſtenti miniſtrare ſacramenta; ſi non conſenſerit, proteſtari debet coram alijs, quod non propterea, quia ad eum peruenire debent oblationes, ſed quia non eſt paratus conſcientiæ ſuæ conſulere, negat ei ſacramenta, donec Superior conſultus prouideat, & ſic debet denunciare Superiori, & interim non tanquam Iudex, ſed tanquam deuitans participare in peccato mortali cum illo, ſacramenta negare poterit: non remanet ergo perplexus, nec oportet eum vſurpare ſibi ſuperioris poteſtatem.

AD-

ADDITIO AD QVAEST. LXXX.

2 In dicto cap. *prohibemus de decim.* non imponitur pœna priuationis ſepulturæ non ſoluentibus decimas, ſed ſibi eas vſurpantibus, & non reſtituentibus Eccleſiæ. ita enim habet. *Si quis vero receperit, & Eccleſiæ non reddiderit, Chriſtiana ſepultura priuetur.* & ita notant Gloſ. *ibid.* verbo *ſepultura*, Abbas, & cœteri Doctores.

3 Quod itamen non ſoluentes decimas priuari poſſint Eccleſiaſtica ſepultura, tradunt Rebuff. *tract. de decim. quæſt. vlt. num.* 10. Andr. Hiſpan. *de reg. decim. quæſt.* 2. *num.* 8. Moneta *de decim. cap.* 8. *quæſt.* 5. *num.* 74. Et ratio eſt, quia vt aduertunt doctores in Clemen. *diſpendioſam, de iudic.* non ſoluentes decimas notoriè delinquunt. Publici autem peccatores priuandi ſunt Eccleſiaſtica ſepultura, cap. *pro obeuntibus,* 13. *quæſt.* 2. vbi & Gloſ. & *in cap. ex parte* 2. verbo *communicabatur, de ſepult.*

An Religioſi priuilegiati ſuper decimis noualium teneantur ſoluere decimas de terris nouiter cultis, ſi parochiali Eccleſiæ aliquid primò ſoluebatur? Quæſtio LXXXI.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiati ſuper decimis tenentur ſoluere decimas de noualibus, ſi antea aliquid ſoluebatur.*
Nouale quid ſit.
Decimæ prædiorum, quæ non ſunt intra certam parochiam, ad quem ſpectent.
2 *Religioſi proprijs ſumptibus colentes noualia, non ſoluunt decimas.*

1 Reſp. Affirmatiuè, *c. commiſſum. de decim.* Quæ autem dicantur noualia, vide *c. quid per nouale, de verb. ſignif.* vbi duo requiruntur, ſcilicet, quod non fuerit culta tanto tempore, cuius memoria non exiſtat. Secundo, quod ex illis nulla, vel parua commoditas percipi potuerit, ita Zabar. *in Clem.* 1. *q.* 5. *de decim.* An autem decimæ debeantur de noualibus, id eſt de terra ſterili, & inculta, ſi redigitur ad culturam? Dico quod ſic, & debentur illi Eccleſiæ, in cuius Parochia eſt ſita, *c. quoniam, de decim.* facit *tex. c. paſtoralis, de his quæ fiunt à Præl.* Si verò non ſint in certa Parochia, debentur Diœceſano, qui poteſt ſibi retinere, vel alteri concedere. Graff. *in deciſ. aur. de decimis, c.* 37. *n.* 43. Hinc infertur, ſecundum Abb. *in d. c. quoniam*, quod decima omnium nemorum, & locorum, quæ non ſunt intra certam Parochiam, ſpectant ad Epiſcopum loci.

ADDITIO AD QVAEST. LXXXI.

2 Dictum cap. *commiſſum* hodie non habet locum, quia Monachi, & religioſi priuilegiati ſunt, ne ſoluant decimas, vt dictum eſt ad *quæſt.* 72. Et de iure communi non procedit quoad religioſos, qui noualia proprijs manibus, aut ſumptibus colunt, nam tunc non tenentur ſoluere decimas, cap. *ex parte* 1. *de decim.* & ita notat Gloſ. *in dict. cap. commiſſum* verbo *Monachi, de decim.* & *in cap. ex parte* 1. verbo *Laborum ſuorum, eod. tit.*

Si animalia propter bellum fugiant de vna Parochia ad aliam, & ibi pariant, cui Parochiæ eſt ſoluenda decima de eis? Quæſtio LXXXII.

SVMMARIVM.

1 *Decima animalium ſoluenda parochiæ, in qua pariunt.*
2 *Animalia reputantur pro fructibus agri.*

1 Reſp. Quod decima ſolui debet Parochiæ, in quam fugerunt. ita dicunt Bal. Alber. & Paulus *in §. ſi quis igitur, in authen. quib. mod. natu. effic. ſui.*

ADDITIO AD QVAEST. LXXXII.

2 Ideo decima animalium debetur Parochiæ, vbi pariunt, quia intra illam Parochiam paſcuntur, & proinde cum reputentur fructus agri, ratione paſcuorum, *l. quæſitum, §. ſi in agro, ff. de inſtruct. & inſtrum.*

inſtrum. leg. & *l. Arbor*], *§. fin. ff. commun. diuid.* & *l. fin. §. penult. ff. quæ in fraud. cred.* & notant Thoma *de collect. §. vendentes, num.* 10. Mundius *de muner. cap.* 6. *num.* 13. cēſentur fructus agri, in quo paſcuntur, & proinde debetur decima Parochiæ, intra cuius fines ſunt paſcua.

Religioſi priuilegiati ſuper animalia, an animalia, quæ commiſcentur cum animalibus ipſorum Religioſorum ſint priuilegiata. Quæſtio LXXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Immixtio alienorum animalium cum priuilegiatis non reddit immunia à decima.*

2 *Immixtio alienorum animalium cum proprijs priuilegiatis, non fuit ipſa priuilegiata quò ad decimas.*

1 Reſp. Quod non, quia commixtum alteri non gaudet priuilegio conceſſo ei, cui fit commixtio, quando commixta ſunt ſeparabilia: & ità licet ſingula animalia ſingulorum dominorum ſimul miſceantur, vt faciant vnum corpus, tamen quilibet remanet dominus ſui animalis, *l. quicquid, §. fin. ff. de acquir. rerum dom.* ſecus verò ſi commixta non ſint reducibilia ad eandem materiam, & non ſint ſeparabilia, *cap. quod in dubijs, de conſecr. Eccl. vel alt.* facit *text. in l.* 1. *§. Trebatius, ff. de aqua quotid. & æſti.*

ADDITIO AD QVAEST. LXXXIII

2 Facit Clemen. 1. *de decimis*, vbi ponitur tanquam quid fraudolentum, immixtio animalium alienorum etiam familiarium, & paſtorum, quæ fiebat à religioſis cum proprijs, ne de ipſis decima ſoluerentur: quod reprobat Pontifex pœna impoſita. Et ratio eſt, quia hæc mixtio non transfert aliena animalia in poteſtatem religioſorum priuilegiatorum, & conſequenter non fiunt immunia à decimis.

An debeatur à Religioſis, vel alijs, quarta Epiſcopalis de dote Eccleſiæ; & quando cenſeatur aliquid pro dote? Quæſt. LXXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Quarta Epiſcopalis non detrabitur de dote Eccleſiæ.*

Quid ſi legatum ad piam cauſam applicetur ab exequutore fabricæ, Eccleſiæ.

Fundator relinquens Eccleſia, cenſetur relinquere pro dote, & ideo non detrabitur quarta.

Etiamſi non teneretur dotare.

2 *Quarta debetur Epiſcopo de relictis pijs locis, non autem de relictis perſonis.*

Caſus priuilegiati, in quibus non debetur quarta.

3 *Quarta non debetur de legato pro reſtauratione Eccleſiæ.*

4 *Quid ſi Eccleſia non indigeat de præſenti, reparatione.*

5 *Quarta an detrabenda de legatis pijs in genere.*

Factum exequutoris cenſetur factum teſtatoris.

1 Reſp. Affirmatiuè videtur reſpondendum, cum non videatur excepta, prout quidam alij caſus, *in c. fin. de teſtam.* In contrarium eſt veritas, quod non poſſit detrahi de bonis aſſignatis pro dote Eccleſiæ. Ratio eſt, quia cenſetur aſſignata ad perpetuum cultum diuinum, quo caſu non detrahitur, *d. c. fin. de teſtam.* & ita tenet Abb. *in c.* 1. *de cenſ.* Petrus de Peruſ. *in tract. canonicę Epiſcopalis, in* 7. *cap.* idque eſt adeo verum, quod procedit etiamſi relictum ſit factum ad piam cauſam, prout Titius elegerit, & Titius eligat fabricam Eccleſiæ, vel dotem, Bart. *in l. vnum ex familia, §.* 1. *ff. de legat.* 2. quia videtur ſatisfactum textui *in d. c. fin. de teſtam.* pro poteſtate eligendi conceſſa Titio, &c. Item dicebat Petrus *vbi ſupra*, quod ſi à principio in fundatione Eccleſiæ, vel poteſt ipſe fundans donare aliqua ſtabilia Eccleſiæ, ſic vt non dixerit, quod pro dote Eccleſiæ donaret, vel legaret, præſumitur in dubio, quod pro dote hoc fecerit, vt ſic non poſſit detrahi quarta Epiſcopalis, ex quo fundator ad hoc tenebatur, poterat compelli, *c. cum ſit, de conſecrat. Eccl. vel altar.* argum. *l.* 2. *de acquir. poſſeſſ.* & *l. quædam mulier, ff. de rei vendicat.* & quia ex primordio tituli poſterior fundatur euentus, *l. vnica. C. de imponen. lucrat. deſcript. lib.* 10. Sequitur Bar. Morellus *de dote part.* 1. *cap.* 1. *num.* 7. vbi addit, quod etiam quod fundans ad hoc non teneatur, puta quia alia perſona quàm fundans Eccleſiam, legaret aliqua ſtabi-

ſtabilia ipſi Eccleſiæ, præſumitur quòd ex cauſa dotis conſtituendæ hoc fecerit, quando tamen Eccleſia erat pauper, & indotata, quia ita ſuadet ſubiecta materia, per id, quod habetur *in l. quod autem, ff. de iure dotium,* ſed circa hoc dictum vide Lambertinum *de iure patronat. lib.* 1. *part.* 1. *qui explicat.*

ADDITIO AD QVAEST. LXXXIV.

2 Eſt regula generalis, quod quarta Epiſcopalis debetur Epiſcopo de omnibus datis, ſeu relictis Eccleſiæ, ſeu cuicunque pio loco cauſa mortis; non autem de datis, ſeu relictis perſonis etiam ad cauſam piam. Cap. *ex parte* 3. *de verbor. ſignificat.* Abbas *in cap.* 2. *num.* 8. *de ſeputt.* Petrus de Vbald. *de canon. Epiſ. cap.* 5. *num.* 10. & *cap.* 7. *num.* 15. Excipiuntur tamen aliqui caſus ab hac regula, in quibus non detrahitur quarta Epiſcopalis, qui exprimuntur in cap. *fin. de teſtam.* ibi. *De his, quæ pro ornamentis, vel pro eis, ſeu fabrica, luminaribus anniuerſario, ſeptimo, vigeſimo, trigeſimo die, ſiue alijs ad perpetuum cultum diuinum legantur Eccleſijs, vel reliquis locis pijs, canonica portio (dummodo in fraudem non fiat, vt ea Epiſcopus, ſeu parochialis Eccleſia debeat defraudari) deduci non debet.* Quando igitur agitur de ornamentis Eccleſiæ, fabrica, luminaribus & cœteris, quæ concernunt cultum diuinum non detrahitur quarta Epiſcopalis. Et proinde nec de dote, vtpote deſtinata ad cultum Dei mediante manutentione Eccleſiæ, nec de quocunque alio relicto, etiam ſupra dotem pro Dei cultu manutenendo, aut amplificando, eſt detrahenda dicta quarta.

3 Ex quo fit, quod non ſit detrahenda quarta Epiſcopalis legato pro reſtauratione Eccleſiæ, ſeu manuali reparatione, vt obſeruant Roman. *conſil.* 233. *init.* Capic. *deciſ.* 23. *num.* 4. Rota *in Siracuſana quarta* 5. *Martij* 1585. *coram Seraphino*, quæ eſt apud ipſum 726. Quia cum in dicto cap. *fin.* excipiatur legatum pro fabrica, ſicut etiam, & cap. *ex parte* 3. *de verbor. ſignificat.* excipitur etiam omnis reſtauratio, & reparatio, ſiquidem eſt aliqua fabrica, & venit appellatione fabricæ.

4 Quod ſi Eccleſia non indigeat reparatione de preſenti, eſſe detrahendam quartam Epiſcopalem volunt Io. Andr. *in cap. fin. de teſtam.* Ancharan. *ibid.* Hoſtienſ. *ibid.* Syluester verbo, *canonica portio, num.* 9. & alij: & eſſe magis communem hanc opinionem, dicit Couarru. mox citand. At non eſſe detrahendam volunt Goffred. *in dict. cap. vlt. de teſtam.* Cardinal. & Barbat. *ibid.* Couarru. *num.* 4. ver. *Eſt tamen*, per tex. cap. *nobis* 12. *quæſt.* 2. Quia ſi non indiget de preſenti, eſt ſeruandum legatum pro futura reparatione. Verum ſi legatum ſit in ſpecie pro reparatione, conſideranda eſt quantitas legata, quia ſi excedit etiam futuram indigentiam reparationis, eſt detrahenda quarta Epiſcopalis, nam cenſendum erit in fraudem determinatum legatum pro reparatione, & tunc non habebit locum exceptio dicti cap. *fin. de teſtamen.* ſi quidem excipit caſum fraudis, ibi. *Dummodo in fraudem non fiat, vt ea Epiſcopus, ſeu parochialis Eccleſia debeat defraudari.* At ſi legatum ſit pro fabrica, quamuis videatur completa fabrica Eccleſiæ, non detrahetur, quia ſemper poteſt fabrica meliorari, & cum maiori ornamento extrui.

5 Ex quibus deducitur, an detrahenda ſit quarta Epiſcopalis de legatis pijs in genere determinandis ab exequutore. Expectanda eſt namque ipſius determinatio, quia ſi applicat perſonis, aut locis pijs in vſus priuilegiatos, iuxta dict. cap. *fin. de teſtamen.* non erit detraheoda, ſecus autem ſi applicat locis pijs pro vſibus non priuilegiatis. Ita Abbas *in cap. in cauſis de elect.* & *conſil.* 110. *circa fin.* Corſet. *in ſingular.* verbo *compromiſſarius.* Barbat. *in cap. fin. de teſtam.* Couarru. *ibid. num.* 7. Seraphin. *deciſ.* 726. Cuius rei ratio eſt, quia talis applicatio cenſetur facta ab ipſo teſtatore, *l. vnum ex familia* §. 1. *ff. de leg.* 1. vbi Bart. Dinus, & proinde fruitur priuilegio dicti cap. *fin. de teſtam.*

An Beneficium curatum, eo ſolo quòd Monaſterio vnitum ſit, Regulare cenſeatur? Quæſtio LXXXV.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ex eo, quod vnitum ſit Monaſterio non ſit regulare.*

2 *Per vnionem etiam æque principalem non alteratur ſtatus beneficij.*

3 *Præſcriptio quadraginta annorum, non ſufficit, ſi repugnet ius.*

Præſcriptio non mutat beneficium regulare in ſæculare, e contra.

4 *Inferior Papa non poteſt mutare regulare in ſeculare beneficium, & econtra.*

5 *Ad mutandum ſtatum requiritur voluntas conferentis ab initio.*

Præſcriptio non habet locum in mutando beneficium regulare in ſæculare, &c.

Inferior nulliter confert, ſi non ſeruet terminos Iuris.

1 Reſp. Quod non, tum quia nullo Iure cauetur. Tum quia contrarium ſignificare videtur *tex. in c. extirpanda, §. qui verò de præbend. cum ei adnotatis per DD.* Niſi per literas vnionis, vel per conſuetudinem præſcriptam, factum fuerit beneficium Regulare, vt fieri poteſt, *cap. cum de beneficio, de preb. in* 6. Nauar. *conſ.* 11. *de ſtatu Monach.*

ADDITIO AD QVAEST. LXXXV.

2 Communis eſt concluſio, quod per vnionem non alteratur ſtatus beneficij, quam tradunt Gloſ. *in cap.* 1. *ne ſede vacante*, & *in Clemen. per litteras, de præbend.* Cardin. *ibid.* Imola *num.* 15. Abbas *n.* 5. Boniſac. *num.* 20. Rebuff. *tit. de vnion. num.* 15. & *tit. de vicar. perpet. num.* 3. Mandoſ. *Regul.* 12. *q.* 1. *num.* 4. Hoieda *de beneſic. par.* 1. *cap.* 15. *num.* 2. *&* 8. Coraſ. *de beneſic. par.* 4. *cap.* 4. *num.* 57. Rota *deciſ.* 114. *par.* 2. *diuer.* & *in Ilerden. penſionis*, 6. *Martij* 1595. *coram Litta*, & *in Tiraſonenſi iuris præſentandi* 16. *Octobr.* 1592. *coram Blanchetto*.

3 Quodq; ſpectat ad præſcriptionem, de qua in quæſtione, eſt aduertendum, quod licet ad mutandum ſtatum beneficij ſufficiat præſcriptio ſimplex quadraginta annorum, iuxta cap. *cum de beneficio*, *de præbend. in* 6. non tamen ſufficiet quando repugnat ius commune, ſed plures aliæ condiciones requiruntur. Et ideo; cum circa mutationem ſtatus beneficij de regulari in ſæculare, & econtra ius repugnet, dicto cap. *cum de beneficio*, & Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 10. *de reformat.* non ſufficiet iſta præſcriptio, vt regulare fiat ſæculare, & econtra. Ita Abbas *in dict. cap. cum de beneficio, num.* 1. Geminian. *num.* 9. Felin. *in cap. in noſtra, num.* 41. ver. *Secundo nota diligenter, de reſcrip.* Vnde ſi regularis promoueatur ad beneficium ſæculare, etiamſi per quadraginta annos illud retineat, non fiet regulare, vt notat Geminian. modo *cit.* Lap. *in dict. cap. cum de beneficio, num.* 2.

4 Quia autem Summus Pontifex prohibet beneficia ſæcularia conferri regularibus, & regularia ſæcularibus, vt in dict. cap. *cum de beneficio, de præben. in* 6. & *cap.* 10. *de reformat. ſeſſ.* 14 Concil. Trident. Sequitur, quod inferior Papa non poſſit mutare talem ſtatum, propter tacitam prohibitionem, cap. 1. & 2. *de confir. vtil. vel inut.* & communiter Doctores *in dict. cap. cum de beneficio*. Rota *in Peruſina S. Benueniatis*, 17. *Maij* 1589. *coram Pamphilio*.

5 Ex quo deducitur, quod ſi ad mutandum ſtatum beneficij concurrere debet voluntas conferentis ab initio collationis, vt tradunt Felin. *in cap. in noſtra, num.* 41. ver. *Secundo nota, de reſcrip.* Rebuf. *in concord.* Tit. *de collat. gloſ.* 2. verbo *Regularia.* Silua *de beneſic. par.* 3. *quæſt.* 11. *num.* 40. verbo *Item notandum.* Rota *deciſ.* 254. *num.* 5. & *deciſ.* 368. *num.* 4. *par.* 2. *recent.* & *in Ferrar. Priorat.* 1. *Decemb.* 1608. *coram Pegna*, fit, quod in mutatione ſtatus beneficij de regulari in ſæculare, aut econtra non habeat locum præſcriptio. Quia ſi ab initio collationis requiritur voluntas mutandi ſtatum, eo ipſo quod in Papa adeſt, fit mutatio, nec eſt expectanda præſcriptio, ſi non adeſt, non habet locum præſcriptio, vt dictum eſt *num.* 3. Nec etiam ſi beneficium conferatur ab inferiori, quia non poteſt mutare ſtatum, vt dictum eſt *num.* 40. Et ſi conferunt aliter, quàm ius præſcribat, collatio non tenet, vt obſeruant Archidiacon. *in cap. cum de beneficio, num.* 2. ver. *ſed pone, de preben. in* 6. Ancharan. item *num.* 2. ver. *ſecundo quæro*, Franc. *num.* 3. Geminian. *num.* 5. quia facultas conferendi eſt ſolum ſecundum terminos iuris, & proinde extra terminos collatio eſt nulla defectu facultatis.

An Canonici Regulares Congregationis Lateranenſis Ordinis S. Auguſtini poſſint ſuſcipere beneficia curata, & exercere curam animarum extra Ordinem de licentia ſui Generalis, abſque vlla alia diſpenſatione, & an cæteri etiam Regulares?

Quæſtio LXXXVI.

SVMMARIVM

1 *Canonici Regulares, de iure antiquo erant capaces beneficij ſæcularis abſque diſpenſatione.*
De iure nouo non ſunt capaces, etiamſi beneficia ſint curata.
2 *Nullus regularis ſine diſpenſatione papali admittitur ad beneficium ſæculare.*
Ex Concilio Tridentino habetur prohibitio.
3 *Canonici S. Georgij in Alga, ſeu B. Laurentij Iuſtiniani, an capaces ſæcularis beneficij.*

1 Reſp. Quòd ſic *per cap. Quod Dei timorem, de ſtatu Monach.* & Panorm. communiter receptus poſt gloſſ. Hoſtien. & Ioannem Andream, & argumento à fortiori, per *cap. in Parochia cum Gloſ.* 19. *quæſt.* 1. & latiſſimè probant Lamber. *de Iure patr.* verbo *honorificum*, *q.* 4. pro quo etiam eſt Gloſſa *in Clem.* 1. verbo *Religioſus, de elect.* & Nauar. *in terminis conſ.* 12. *de ſtatu Monach.* Contrarium tamen obſeruatur, cum ſecularia Beneficia ſæcularibus, & regularia regularibus conferri debeant, vt probat *in c. cum de beneficio, de preben. in* 6. Bellam. *deciſ.* 171. *incipien. Collatio facta Canonico.* & hodie nulli Regulares etiamſi ſint Canonici Regulares, habere poſſunt beneficia curata, abſque diſpenſatione Apoſtolica, nec in perpetuum, nec ad tempus, & ita ſemper obſeruari videmus, & inſuper eſt quædam declaratio Sacræ Cong. Conc. Trid. quam refert Riccius *in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. deciſ.* 160. *prim. part.* Cuius verba ſunt hæc.

San-

Sanctiſſimus Dominus Gregorius XIII. noluit licere Canonicis Regularibus Congr. Lateranen. etiam de licentia ſui Superioris, abſque permiſſu Summi Pontificis, aſſumere curam animarum, etiam ad tempus: multoque minus beneficium curatum ad tempus.

2 Dicit etiam, Mandoſ. *in praxi ſignaturæ gratiæ, in tit. de diſp. Monach. pro obtinendis beneficijs*, quod licet olim daretur Monachis diſpenſatio ad vnum beneficium curatum, contra *cap. Monachi, in princ. de ſtatu Monach.* hodie tamen non admittitur, nec diſpenſatur, prout in Bulla Pauli IV. continetur, quæ eſt conſtitutio 28. ipſius in Bullario, & in Conſtitut. incipien. *Poſtquam Diuina bonitas*, ſub datum 13. Kalen. Aug. 1558. vbi etiam diſponitur priuari quibuſcunque beneficijs, etiam curatis, Regularem, qui abſque Apoſtolica diſpenſatione illa obtinuit; & licèt dicta Conſtitutio Pauli IV. fuerit redacta ad viam iuris communis per Pium IV. in ſua Conſtit. 8. quæ incipit, *Sedis Apoſtolicæ ſolertia*, ſub datum nonis Auguſt. 1560. Tamen praxis ſemper admittit, quod ſine Apoſtolica diſpenſatione Regulares quicunque ſint, talia beneficia obtinere non valeant, ſtante decreto Gregorij XIII. & præfata declaratione Conc. Trid. necnon Regul. Cancellariæ 42. generaliter prohibente, nedum titulum, ſed etiam commendam beneficiorum ſecularium Regularibus dari. Non obſtat *d. tex. in c. quod Dei timorem, de ſtatu Monach.* vbi Canonici Regulares efficiuntur capaces obtinendi beneficia curata, quia correctio expreſsè apparet ex ſupracitatis Iuribus.

ADDITIO AD QVAEST. LXXXVI.

3 Quod de iure nouo, & praxi Regulares etiam Canonici Lateranenſes, non ſint capaces abſque diſpenſatione papali beneficij ſæcularis, obſeruant etiam Gonzalez *ad reg. 8. cancel. gloſ. 7. n. 53* Proſper Aug. *in append. ad ſum. Bullar.* verbo *Regularis Canonicus.* Garzias *par. 7. de benefic. cap. 10. numer. 31. & ſequent.* Et Concil. Triden. *cap. 10. de reformat. ſeſſ. 14.* generaliter prohibet ſæcularia beneficia conferri regularibus. Vnde ſepius S. Congregat. Concil. declarauit, non poſſe regulares promoueri ad ſæcularia beneficia, vt videre eſt apud Collectores ad *dict. cap.* & apud Garziam *citat.*

4 Canonicos tamen S. Georgij in Alga, ſeu B. Laurentij Iuſtiniani, admitti per Datariam ad Parochialem Eccleſiam ei reſignatam teſtatur, Aldan. *in compen. canonic. reſol. lib. 3. tit. 4. numer. 10.* teſtans ſic fuiſſe reſolutum *in Veronenſi 17. Nouemb. 1619.* Sed hoc apud me non caret difficultate, quia quamuis vocentur canonici ſæculares, Regulares tamen ſunt, viuentes ſub regula ab Apoſtolica Sede approbata: & ſi eſſent capaces per reſignationem eſſent, etiam capaces per collationem. Praxi tamen ſtandum eſt, cum declaret ius.

Quæ, & qualia beneficia habeat ordo Canonicorum Regularium?
Quæſtio LXXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia Canonicorum Regularium.*
Beneficia vnius Conuentus non poſſunt conferri religioſis alterius Conuentus.
2 *Quomodo id accipiendum.*
Beneficia regularia non poſſunt permutari inter religioſos diuerſi Ordinis, aut etiam Monaſterij.

1 Reſp. Quod habet beneficia Eccleſiaſtica ſimplicia, habet Canonicatus, Abbatias, Præpoſituras, Perſonatus, Prioratus, Officia, Adminiſtrationes. Vbi Abbas eſt, is toti Canonicorum Monaſterio, ſiue Conuentui præeſt. Alicubi Abbates, Præpoſiti vocantur. Priores ſunt in duplici differentia: nam aut eſt prior Conuentualis, aut Clauſtralis. Vbi Abbas eſt, Prior, qui etiam Abbati ſubijcitur, dicitur Clauſtralis. Vbi Abbas non eſt, Prior, qui vt Abbas toti Monaſterio præeſt, dicitur Conuentualis, & habet ſub ſe Priorem, qui eſt eius Vicarius. Omnia beneficia ſunt regularia, & proinde non niſi regularibus Canonicis profeſſis iure dari queunt, iuxta id, quod habetur *in c. officij, de elect. & cap. nullus, de elect. in 6. cap. poſſeſſiones, de rebus Eccleſ. non alien.* quæ iura renouauit Conc. Trid. *ſeſſ. 14. cap. 10. de reformat.* Item beneficia vnius Monaſterij iure non committuntur Canonicis alterius Monaſterij *c. cum ſingula, §. prohibemus, de præbend. in 6.*

ADDITIO AD QVAEST. LXXXVII.

1 Text. dicti cap. *cum ſingula* generaliter loquitur quo ad omnes Regulares, & ideo non poſſe generaliter beneficia vnius Conuentus conferri religioſis alterius Conuentus, obſeruant etiam Rebuſ. *in*

in praxi benef. tit. de diſpenſat. cum Regular. num. 2. Nauar. com. 4. de regular. num. 23. Rodriquez quæſt. regular. 34. ar. 8. tom. 1. Hieronym. Rodriquez in compen. reſol. 15. num 50. Sanchez lib. 7. cap. 29. n. 29. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloſ. 8. num. 96. & ſeq. Et ratio eſt. Quia cum conferantur vel à Superiore Monaſterij, vel à Capitulo, non habent facultatem extrahendi alienum ſubditum ab alio Monaſterio. Deinde quia æquum eſt, vt qui inſeruiunt Monaſterio, fruantur etiam commodis ipſius. Hoc tamen ita accipi debet, vt non requiratur, quod ſit filius talis Monaſterij, ſed ſufficiat, quod à ſuis Superioribus ſit tali Monaſterio aſſignatus, quia hoc ſufficit, vt verificetur, quod ſit talis Monaſterij. Et proinde vt obſeruat Bellam. de permut. benefic. par. 2 quæſt. 11. num. 2. tom. 13. par. 2. tract. non poſſunt religioſi beneficiati, ſiue ſint diuerſi Ordinis, ſiue diuerſi Monaſterij, inuicem permutare beneficia, quia vbi non habet locum collatio quò ad perſonas nec etiam locum habet permutatio.

Quibus modis beneficia regularia conferantur? Quæſt. LXXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Varij modi, quibus beneficia regularia conferuntur.*
2 *Beneficia regularia quæ manualia, & quæ perpetua.*
3 *Quænam beneficia regularia ſint reſeruata.*
4 *Sede vacante poſſunt conferri reſeruata, & valida eſt collatio, etiam ignorata vacatione.*

1 Reſp. Conferri primo per electionem canonicam, hoc eſt, ſuffragijs Canonicorum, & confirmatione ſuperioris auctoritate accedente, vt colligitur *ex cap. monachi, §. Priores de ſtatu Monach.* Secundo conferuntur auctoritate ſuperioris regularis, videlicet Abbatis, Præpoſiti, vel Prioris: hæc dicuntur, aut dici poſſunt beneficia regularia collatiua, illa electiua: quia electiua inſtar beneficiorum ſæcularium, quæ electiua dicuntur, dantur per electionem Canonicorum, & confirmationem ſuperioris: Collatiua verò in modum ſæcularium beneficiorum, quæ vocantur collatiua, ſimpliciter dantur, vel committuntur ſuperioris auctoritate. Tertio dari ſolent per canonicam inſtitutionem; cum videlicet Patronus nominat, & offert Canonicum, quem vult, & ſuperior eum inſtituit: hoc eſt, dat beneficium ei, quem patronus nominat, & offert. Quarto conferuntur auctoritate Romani Pontificis, qui in regul. 3. Cancellariæ reſeruat ſibi Prioratus, Præpoſituras, ac alias dignitates Conuentuales, & Præceptorias generales quorumlibet Ordinum, præter quam Militiarum. Nimirum reſeruat ſibi, vt ait Mandoſ. *in regul. 3. Cancell. quæſt. 8.* Omnes Prioratus, & dignitates Conuentuales, non Clauſtrales, quia Conuentuales ſunt beneficia perpetua, & electiua: cœtera vero beneficia non ſunt electiua, nec dantur in perpetuum, ſed ad nutum Abbatis.

ADDITIO AD QVAEST. LXXXVIII.

2 Beneficia Regularia ſunt omnia manualia, niſi ſint curata, aut electiua, & ſi ſint manualia, non ſunt perpetua, Sed ad nutum amouibilia. Ita tradunt Rebuſ. *in praxi benefic. tit. de pacif. poſſeſſ. num. 529. alias 272.* Mandoſ. *ad reg. 3. cancel. quæſtio 10. num. 5.* & *quæſt. 21. num. 3.* Gutier. *in Prag. ſanct. tit. de collat. §. item placuit, ver. perpetuis.* Pariſ. *de reſignat. lib. 11. quæſt. 3. num. 81.* Silua *de benefic. par. 3. quæſt. 21. & 68.* Gonzalez *ad reg. de menſib. gloſ. 5. §. 6. num. 6. & 58.* Milis *in repertor.* verbo *Beneficia Regularia*. Calderin. *conſil. 26. de praeben.* Caſſador. *deciſ. 4. num. 3.* & *deciſ. 19. num. 9 de præbend.* Achil. de Graſ. *deciſ. 242. num. 3. alias 9. de præbend.* Rota *deciſ. 772. par. 1. diuer.* & *in Parmenſi prioratus 5. Iunij 1595. coram Cordubà.*

3 Ex quo fit, quod, dum in Regula Cancellariæ de menſibus reſeruantur omnia beneficia qualitercunque qualificata &c. vacātia in menſibus Apoſtolicis, intelligantur etiam beneficia regularia, vtpote comprehenſa ſub illa generalitate verborum. Verum cum alia ſint manualia, & alia perpetua, vt dictum eſt *num. præced.* ſola perpetua cadunt ſub reſeruatione, vt tradunt Calderin. *conſil. 26. de præben.* Felin. *in cap. per tuas, num. 4. de maior. & obedien.* Aeneas de Falcon. *de reſer. quæſt. 3. princip. numer. 25.* Staphil. *de liter. grat. forma 4. expect. n. 19.* Gomez *de expect. num. 94.* Mandoſ. *ad reg. 1. Cancel. quæſt. 11. num. 4.* Rebuſ. *in Reg. 2. Cancel. verbo ac dignitates Conuentuales, in fine.* Caſſador. *deciſ. 4. n. 1 de præben.* Rota *deciſ. 739. num. 8. par. 1. diuer.* Et *in Parmenſi Priorat. 5. Iunij coram Cordubà.* Quia nimirum reſeruatio non mutat naturam beneficij: vnde cum collatio manualis beneficij nō ſit propriè collatio, dum Pontifex ſibi reſeruat collationem, cenſendus eſt ſibi reſeruare collationem propriè dictā, nempe perpetuam, non autem temporalem, qualis eſt collatio beneficij manualis.

4 Verum beneficia reſeruata poterunt conferri à Regularibus, ſi vacent mortuo Pontifice, quia tunc ceſſat reſeruatio ratione menſium, & aliæ regulæ Cancel. vt tradunt Gonzalez *ad reg. de menſibus §. 5. proœm. gloſ. 12. num 1. & 9.* & *gloſ. 40. n. 3* Lotter. *de re benef. lib. 3. quæſt. 21. num. 24.* Gomez *in proœm. ad Reg. Cancel. q. 1. num. 2.* Pariſ. *de reſignat.*

ſignat. lib 11. quæſt. 2. n. 31. Caputaquen. deciſ. 86. num. 3. lib. 1. Seraphin. deciſ. 980. num. 12. Merlin. deciſ. 192. num. 4. Et collatio tenebit, etiamſi ignoretur vacatio Sedis Apoſtol. vt idem Gonzalez eodem §. 5. proœm. num. 95. Sotus ad regul. 9. Cancell. Garzia de benefic. par. 5. cap. 1. num. 772.

An Regularis ſit capax Beneficiorum ſimplicium ſæcularium. Et an Epiſcopus in hoc diſpenſare poſſit. Quæſtio LXXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Regulares non ſunt capaces beneficij ſimplicis ſæcularis.*
2 *Nec Epiſcopus diſpenſare poteſt.*
3 *Nec etiã, vt promotus ad parochiale habeat ſimul beneficium ſimplex ſæculare.*
4 *Communis ſententiæ calculo ſtabilitur.*
5 *Solus Pontifex diſpenſat, vt Regularis habeat beneficium ſimplex.*

1 Reſp. Quod verior eſt Doctorum opinio, aſſerens nullius beneficij ſimplicis ſęcularis eſſe capacem regularem. Probatur *ex Conc. Hiſpalenſi, 11. c. 9. & refertur c. in nona actione, 16. q. 7.* ibi. *In vno, eodemque officio non debet diſpar eſſe profeſſio; & ex D. Hieronymo ad Riparium Preſbyterum*, & refertur, *c. Monachus 16. q. 1.* ibi, *Monachus non docentis, ſed plangentis habet officium.* & *cap. ſuper eo, de Regularibus*, ibi: *Nec amplius in Eccleſijs ſecularibus debent aſſumi, ne contra votum, quod Deo fecerunt, venire probentur.* & ex *cap. quod Dei timorem, de ſtatu Monachor.* Vbi in curæ animarum fauorem indulgetur poſſe Regulares ad beneficium parochiale aſſumi: ergo ſecus de beneficijs ſimplicibus; & ex *cap. cum de beneficio, de præbend. in 6.* vbi deciditur virtute prouiſionis factæ per Pontificem Clerico ſęculari de aliquo beneficio, non poſſe illi conferri beneficium regulare, ſed ſæculare; & ſic videtur è contra dicendum de beneficio ſęculari reſpectu regularis; *& Clem. vnica, de ſupplend. negl. Prælat.* ibi, *Beneficia illa, quæ conſueuerunt per ſæculares Clericos gubernari, ſæcularibus Clericis, &c. conferendo.*

2 Nec poteſt Epiſcopus in hoc diſpenſare, quia nullibi id illi conceditur. Atque ita docent Abbas *c. ſuper eo, n. 3. de Regular.* allegato Calderino, & *cap. cum Dei timorem, n. 5. de ſtatu Monach.* & ibi Cardin. *n. 5. quęſt. 7.* Ancharan. *cap. Deus, qui, in fin. de vita, & honeſt. Cleric.* & quamplurimi alij. Quare non eſt audiendus Staphilæus *de litteris gratia, tract. de varijs modis vacationis in 6. vacationis modo, n. 5.* Vbi ait poſſe in hoc Epiſcopum diſpenſare. Nec etiam audiendus eſt Gambara *de officio, & poteſtate Legati, lib. 8. c. vlt. n. 28.* dicens poſſe in hoc diſpenſare Legatum à latere. Idque ſolum probat, eo quod hic ſit ſuperior exemptorum. Quæ ratio eſt nullius momenti; deberet enim probare, quemcunque ſuperiorem poſſe in hoc diſpenſare. Et ideò expreſſe hoc ad ſolum Pontificem pertinere tradunt Mandoſius *in reg. Cancell. quæſt. 8.* Et videntur ſentire cœteri Doctores id negantes Epiſcopo. Et ratio eſt, quia Legatus à Latere, ex ſua poteſtate ordinaria, niſi aliud ei ſpecialiter committatur, tantum poteſt circa diſpenſationes in tota ſua Prouincia, quantum poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi.

3 Hinc deducitur, minùs poſſe Epiſcopum diſpenſare, vt Religioſus promotus ad beneficium Parochiale, habeat ſimul beneficium ſimplex: quia vltra inhabilitatem ad beneficium ſimplex, occurrit aliud impedimentum, quod eſſet beneficiorum pluralitas, quæ quidem in Regularibus ſpecialem incompatibilitatem habet, atque ita re latè vtrinque diſputata ſuſtinent Io. Andr. *regul. quæ à iure, à n. 5. vſque in fin. de regulis iuris, in 6. & cap. ſi Religioſus. n. 1. de elect. in 6.* vbi Anchar. *num. 3.* Dominicus *c. fin. n. 2. d. 58.* Graſſis *2. p. deciſionum, lib. 3. cap. 20. num. 12.*

ADDITIO AD QVAEST. LXXXIX.

4 Regulares eſſe capaces etiam canonicatus in Eccleſia ſæculari, tenet Gloſ. *in cap. Deus, qui, in fine, de vita, & honeſt. cler.* citans Hugonem, & *in cap. 2.* verbo *maiorem, diſt. 58.* Bertrachin. *tract. de Epiſcopo lib. 2. quæſt. 39. num. 67. in fine*; & nonnulli alij. Communis tamen ſententia eſt in contrarium, & eam tradunt Gloſ. *in cap. quorundam,* verbo *Siracuſana, diſt. 74.* & *in Clemen. vnic.* verbo *ſęcularibus, de ſupplen. negligent. Prælat.* Cardin. *ibid. num. 4. opin. 6.* Archidiacon. *in cap. fin. diſt. 38.* Domin. *ibid. num. 2.* Hoſtienſ. *in cap. inter quatuor, in fin. de relig. domib.* Io. Andr. *in cap. Deus qui, in fine. de vita, & honeſt. Cler.* Anton. Bald. Abbas *in fine.* Cardin. *ver. quæro de practica.* Henr. *in fine.* Imola *ibid.* Ancharan. *in cap. ſi religioſus, num. 3. de elect. in 6.* Felin. *in cap. cauſam quæ, num. 5. in fine. de iudic.* Gambar. *de auctor. leg. lib. 6. n. 253.* Hoiedà *de benefic. par. 1. quæſt. vlt. numer. 96.* Villalob. *in com.*

com. opin. lit. M. verbo *Monachus*, *num.* 169. Couarru. *in cap.2. num. 3. de teſtamen.* Rochus *de iure patr.* verbo *honorificum, quæſt.4. num.*13. & alij, quos plena manu citat, & ſequitur Sanchez, *lib. 7. ſum. cap.29. num.*75. Et paſſim in iure habetur, quod beneficia ſæcularia ſunt conferenda ſæcularibus, *cap. cum de beneficio, de præben. in 6.* & Clemen. *vnica, de ſupplen. negligen. Prælat.* & Concil. Trident. *c.*10. *de reformat. ſeſſ.*14.

5 Solum Pontificem poſſe diſpenſare, vt regularis habeat beneficium ſæculare ſimplex, tradunt Milis *in reper.* verbo *beneficium, num.* 9. ver. *beneficia conſueta.* Syluester verbo *Religio quæſt.*1. Hoied. *de beneficpar.* 1. *quæſt. vlt. num.* 96. Mandoſ. *in ſignat. grat.* Tit. *diſpenſatio Monach. pro obt. benef.* ver. *Et quod beneficia.* Cuch. *lib.3. Inſtit. mai. tit.*1. *num.*156. Sá verbo *religio*, *num.* 32. Rodriquez *qu. regul.* 53. *ar.*2. *tom.*3. Sanchez *lib.*7. *ſum. cap.*26. *n.*76 Neque enim talis facultas à iure alicui conceditur, cum nullibi talis conceſſio habeatur; nec à conſuetudine, vt conſtat ex praxi; nec à neceſſitate, quia ſicuti non eſt neceſſarium beneficium, ſimplex conferri, ita nec diſpenſare incapacem.

An Regularis poſſidens titulo colorato beneficium ſæculare ſimplex, aut ſecularis regulare pacificè per triennium, iuuetur regula Cancellariæ de triennali, & ſic poſſit poſtea id beneficium retinere. Et an iuuetur illa triennali poſſeſſione in foro conſcientiæ? Et na exigatur bona fides in poſſidente triennio ad præſcriptionem?

Quæſt. XC.

SVMMARIVM.

1 *Regularis poſſidens titulo colorato beneficiũ ſæculare, & econtra, iuuatur regula de triennali in vtroque foro.*

2 *Exigitur tamen bona fides.*

3 *Regula de triennali non iuuat contra Decreta Concil. Trident.*

4 *Iuris error non ſinit induci bonam fidem.*

1 Reſp. Quod verior ſententia eſt, tutum eſſe in vtroque foro poſſeſsorem hunc triennalem. Ducor, quod illud triennium ſtatutum ſit in illa regula ad legitimam beneficij præſcriptionem. At legitima præſcriptio tutum reddit in vtroque foro poſſidentem. Secundò, quia ea Regula edita eſt ad lites, ſcrupuloſque poſſidentium vitandos. At ſi ſolum procedit in foro externo denegando actionem, neutrum vitabitur. Non ſcrupuli, quia poſſeſſor ſcrupulis vrgebitur, an prior titulus fuerit legitimus, cum poſſeſſione triennali ſe non iuuari in foro conſcientiæ nouit. Non lites, quia etſi iure actionis nihil poſſit intentari contra poſſidentem; at via denunciationis Euangelicæ tanquam iniuſtus poſſeſſor, & proinde in peccato lethali conſtitutus, poterit denunciari Prælato.

Nec obſtat ratio contraria, quia ex intentione ſtatuentis, regula illa colligitur apertè, ſenſum illorum verborum eſſe, vt talis poſſeſſor nullatenus moleſtari valeat, eò quòd priùs tituli vitium aboleatur pacifica illa triennali poſſeſſione, qua verus titulus, tanquam legitima præſcriptione acquiritur. Et ideo hanc partem ſuſtinent *Gloſſa antiqua,* quæ eſt *Guillelmi de Monte Ferrato, reg. de triennali.* Philippus Probus, *tit. de pacificis poſſeſſoribus, ſuper verb. coloratum,* gloſſa 13. Rebuff. latè probans, *de pacificis poſſeſſoribus à n.7. vſque ad 28.* affirmans ità teneri à Prætorijs Gallicanis, quæ Parlamenta vocantur. Ludouic. Gomez *regul. de triennali quæſt.* 42. Nauarr. *lib.*3. *conſ.*1. *in edit. tit. de præbendis. conſ.*41. *fin. & toto* 42. *in* 2. *tit. de Parochis, conſ.*2. *fin. & tit. de præbend. toto conſ.*30. Azor. *tom.*2. *inſtit. moralium, lib.*7. *cap.*35. *quæſt.*9.

2 Et verius etiam eſt in poſſidente triennio, ad prædictam præſcriptionem exigi bonam fidem, quia non eſt credibile velle Papam fauere peccanti, ac malæ fidei poſſeſſori. Item, quia regula generalis eſt, malæ fidei poſſeſſorem nullo tempore præſcribere, *c. poſſeſſor, de regulis Iuris, in 6.* quod etiam in ſpiritualibus procedit, vt bene Gloſſa *cap. contingit, de dolo, & contum.* verbo *conſtituatur*.

Nec obſtant contraria: nam ad primum dico, requiſita bona fide aliquid de nouo induci, quia ea regula ſecluſa poſſet poſſeſſor poſt triennium moleſtari, nec vitium tituli delebitur. Nec obſtat etiam ſecunda ratio, quia poterat eſſe bona fides in ijs duobus caſibus: nempe, ſi poſſeſſor ille æſtimaret validum eſſe beneficij titulum, non obſtante illo peccato; & adhuc ſimoniacus, & intruſus ratione exceptionis huius non iuuabuntur hac regula. Et ideo hanc

partem

partem ſuſtinent Guillelmus, quem refert Ludouicus Gomez *ea queſt.* 42. Affirmatq; Rotam, re ſæpius diſputata, nunc in hanc, nunc in alteram partem inclinaſſe. Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus, n.*28. Nauar. *lib.*3. *conſ. in* 1. *edit. tit. de præbendis, conſ.* 41. *fin. in* 2. *tit. de parochis, conſ.*2. *fin.*

ADDITIO AD QVAEST. XC.

3 Oppoſitum tenent Azor. *par.*2. *lib.*7. *cap.*35. *quæſt.* 1. & pro foro conſcientiæ Gumier. *in pragm. ſanct.* Tit. *de pacificis poſſeſſ.* verbo *triennio*, & verbo *moleſtari*. Couarru. *in Reg. poſſeſſor. par.*2. *§.*10. *num.*10. *concluſ.*7. Et abſolute tenendum eſt quod hæc regula in præſenti caſu non iuuet, quia adeſt in oppoſitum Decretum Concilij Trident. *cap.*10. *de refor. ſeſſ.*14. in quo præcipitur, quod beneficia regularia conferantur regularibus, & ſæcularia ſæcularibus. Regula autem de triennali, non iuuat contra Decreta Concil. Trident. Ita Rota *in Calaguritana canon.* 1. *Iulij* 1594. *coram Pamphilio*, & ſequitur Garzia *de benefic. par.* 7. *cap.*3. *num.* 88. Et ita ſæpius declarauit S. Congregat. Concil. præſertim in dicta cauſa Calaguritana canon. apud Garziam *cit.* & extat etiam alia declaratio apud Io. Vvameſium, *conſil.*233. *in addit.* Et rurſus alia ſub hoc tenore. *An præſumpta diſpenſatio, in qua fundatur regula de triennali, habeat locum contra decreta Concil. c.*4. *ſeſſ.*7. *& cap.*17. *ſeſſ.*24. *& cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de reformat. ita vt poſſidentes beneficia contra diſpoſitionem dictorum Decretor. ex tali præſumpta diſpenſatione ſuam poſſeſſionem tueri valeant*. Sanctiſſimus Dominus noſter *ex ſententia Congregat. reſpondit. Non habere locum contra citata Concil. Trident. Decreta.* A. Cardin. Caraſa. Et alias etiam declarauit non habere locum contra alia decreta eiuſdem Concil.

4 Et ratio eſt. Quia cum de iure Regularis ſit incapax beneficij ſæcularis, interuenit iuris error in accipiente beneficium, & proinde non ſinit induci bonam fidem, licet collatio putetur valida, vt tradunt Imola *in cap. Apoſtolica, num* 8. *de donat.* Felin. *in cap. de quarta num.*35. ver. *ſed conſidera, de præſcrip.* Bald. *in l. Celſus, num.*8. *ff. de vſucap.* Alexan. *conſil.* 74. *num.* 7. *lib.* 3. Caſtrenſ. *conſ.* 70. *num.* 10. *lib.*1. Rota *deciſ.*126. *num.*6. *par.* 4. *recent.* Requireretur autem bona fides, vt regula de triennali iuuaret.

An Religioſus, qui ſemel de Superiorum permiſſione eſt Parochus, poſſit iterum abſque noua licentia ad aliud beneficium parochiale aſſumi? Quæſtio XCI.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus Parochus poteſt ſine noua licentia aſſumi ad aliud Parochiale beneficium.*
2 *Diſpenſatus ad vnum beneficium etiam in genere non poteſt ad ſecundum aſſumi.*
3 *Diſpenſatio eſt ſtricti iuris, ac ſtrictè interpretanda.*

1 Reſp. Quod Imola *in Clem.*1. *num.*41. *de elect.* ait non exigi licentiam ſuperioris Regularis, vt ad hoc beneficium promoueatur; quòd exemptus ſit ab obedientia Superioris, maneatque Epiſcopo ſubiectus; non poſſe tamen illum tranſire ad aliam parochialem abſque Epiſcopi licentia, ſicut nec poſſet Clericus ſecularis. Et concludit poſſe etiam exigi licentiam Abbatis, quòd non ſit ab eius obedientia omnino abſolutus, ſed quo ad ſolam priorem parochiam; vnde ait exigi ligentiam Abbatis, vel Epiſcopi. Sed Anchar. *cap. ſi Religioſo, n. vlt. de elect. in* 6. ait non exigi licentiam Abbatis. Idem tenet Lapus ibi, prout refert Franchus *ibid. in princ. n.*3. *verſ. quod autem, de Religioſo iam electo ad prælaturam, & qui erigitur ad illam.*

Sed exiſtimo in neutro caſu exigi ligentiam Superioris Monaſterij; quod ſemel effectus Prælatus, aut Parochus de licentia Summi Pontificis, à Superioris obedientia ſit abſolutus. Nec exigitur licentia Epiſcopi, niſi in ſolis caſibus, in quibus ea eſſet neceſſaria ad Clerici ſecularis promotionem, quia nullo alio ſpeciali ſubiectionis modo Epiſcopo ſubditur, quàm alij ſeculares beneficiati, & hoc ſatis innuit Imola ſupra allegatus.

ADDITIO AD QVAEST. XCI.

2 Quia non poteſt Regularis aſſumere beneficia etiam curata ſine diſpenſatione, ſi ſit diſpenſatus tantum ad beneficium parochiale etiam incertum, non poterit ad nouum aſſumi abſque noua diſpenſatione, quia diſpenſatio conſumitur prima vice, ita vt procedat tantum de primo, cap. 1. *§.* 1. *de fil. presbyt. in* 6. & cap. *non poteſt, de præben. eod. lib.* & l. *Boues, §. hoc ſermone, ff. de verbor. ſignific.* & notant Gloſ. *in cap. fin.* verbo *antiqui ver. item habes* 33. *quæſt.* 2. Archidiacon. *in dict. cap.* 1. *de filijs presbyt.* Lap. *ibid.* Ancharan. *quæſt. penul.* Franc. *num.*12. Domin. *num.*3. Felin. *in cap. fin. num.*4. *de*

tregua,

regni, & pace. Rebuſ. *in praxi* Tit. *de diſpen. defect. natal. num.*83. Mandoſ. *conſil.*2. *num* 3. Bellam. *deciſ. vlt.* Achil. *deciſ.*285. *ſeu* 1. *de conceſ. praben.* Rota *deciſ.*1. *de fil. presbyt. in nouis, & in Palent. penſ.*21. *Nouemb.* 1596. *coram Blanchetto.*

3 Diſpenſatio enim eſt ſtricti iuris, & proinde ſtrictè interpret. *cap.* 1. *§. fin. de fil. presbyt. in* 6. vbi Franc. *num.*4. Felin. *in cap. poſtulaſti, num.* 8. & *in cap. fin. num.*8. *de ſimon.* Iaſ. *in l. fin. num.*37. *ff. de conſtit. Princip.* Hoieda *de incompatib. benefic. par.*2. *cap. vlt. num.*67. Ripa *in cap. ad aures, n.*37. *de reſcrip.* Mandoſ. *de ſignat. grat.* Tit. *diſpenſatio, ver. in materia diſpenſat.* Caputaquenſ. *deciſ.* 303. *par.*2. & *deciſ.*100. *par.* 5. & *deciſ.*274. *par.* 1.

An Religioſi exempti poſsint, cedentes exemptionis priuilegio, ex licentia ſuorum Superiorum, ſe Epiſcopo ſubijcere, vt ab illo abſoluantur, vel cum eis diſpenſet in caſibus, in quibus Epiſcopus hæc poteſt cum ſuis ſubditis? & an id liceat ex tacita Religionis licentia, & quæ ſit, & quis Epiſcopus tunc diſpenſare poſſit?

Quæſtio XCII.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus de Superiorum licentia poteſt ſubijci Epiſcopo, pro abſolutione, diſpenſatione, &c.*

2 *Etiam quò ad caſus reſeruatos, diſpenſationes in irregularit. &c. de quibus in Trident.* cap.6. de refor. ſeſs.24.

3 *Sufficit aliquando tacita licentia religionis.*

4 *Et quando Prælatus iniuſtè denegat.*

5 *Ipſe Prælatus poteſt ſe ſubijcere Epiſcopo, quando poteſt proprios ſubditos.*

6 *Quando facultas non eſt in Prælato immediato, ſed in maiori, non poteſt immediatus licentiare ad Epiſcopum, nec Epiſcopus abſoluere, ſed requiritur conſenſus maioris Prælati.*

7 *Soli Epiſcopo loci poteſt religioſus ſubijci quò ad abſolutionem, &c.*

8 *Prælati regulares totum poſſunt cum ſubditis, quod poſſunt Epiſcopi cum ſuis.*

9 *Regulares in nullo caſu de neceſſitate ſubdunt ſe Epiſcopis quo ad abſolutionem.*

10 *Facultas abſoluendi Epiſcoporum eſt coarctata ad proprios ſubditos.*

11 *Prælati Regulares an poſſint delegare facultatem abſoluendi quo ad proprios ſubditos.*

12 *Epiſcopus quomodo poſſit Regulares abſoluere, diſpenſare, &c.*

13 *Regularis an poſſit ſe ſubijcere Epiſcopo quò ad abſolutionem, &c.*

Priuilegio exemptionis renunciari non poteſt.

14 *Etiam in fauorabilibus.*

Fauori proprio implicato cum iure alieno non poteſt renunciari.

Præſertim ſi tangat ius ſuperioris.

1 Reſp. Quod multæ ſunt Doctorum opiniones in caſu præmiſſo; ſed probabilior eſt, poſſe ex Superiorum licentia cedi priuilegio, ac ſubijci Religioſum exemptum Epiſcopo, vt ab eo abſoluatur, & cum eo diſpenſet. Quia exemptio Religioſorum eſt potiſſimum inducta in fauorem Religionis, vt eius Religioſi quietiùs Deo famulentur, & ne paſſim ab Ordinarijs perturbentur; vnde in ijs, quæ quietem, & fauorem Religionis concernunt, non debet eſſe peioris condititionis quàm alij de eadem Diœceſi non exempti. Nec rationi conſonat, vt exemptionis priuilegium in hoc caſu contra eius finem operetur, impediens hanc ſubiectionem. Atque ideo in his ità fauorabilibus cenſetur per epicheiam tota Religio conſentire. Et confirmatur *ex c. luminoſo,* 18. *q.*2. vbi habetur, Epiſcopum de conſenſu Abbatis poſſe exercere iuriſdictionem in Monaſterio exempto. Tandem quia, Corduba *in priuilegiorum Mendicantium compendio in ſuis additionibus, v. abſolutio quoad fratres, §.* 1. teſtatur diuerſa eſſe Pontificum priuilegia concedentia hanc ſubiectionem Epiſcopo de Superioris licentia faciendam, vt ab ipſo impetretur abſolutio. Quare, quidquid ſit de iure, ſaltem Religioſi fruentes priuilegijs Mendicantium, poſſunt virtute eorum priuilegiorum ſe ſubijcere ad eum effectum, obtenta Superioris licentia. Et ideo hanc ſententiam tanquam de iure veriorem amplectuntur, Federicus loquens de abſolutione, *conſ.*14. *à n.*5. *vſque in fin.* Barbatius in additionibus ad Abbatem, *c. penult. n.*8. *verſ. tenuit, de officio Ordinarj.* Lapus, quem refert, & ſequitur Anchar. *cap. cum nullus, n.* 3. *notabili* 4. *de tempor. ordinand. in* 6. vbi vterque ait non poſſe cedi exemptioni in Iuriſdictione contentioſa, ſecus de voluntaria, vt in abſolutione, & diſpenſatione. Albericus *l. ſi quis in conſcribendo, n.*6. *de Epiſc. & Cleric.* Iaſon *l. ſi vnus, §. pactus ne peteret, n.*9. *ff. de pactis.* Corneus *conſ.*214. *num.* 8. *vol.* 2. Ioannes de Lignano, Verbetius, Directorium, Summa Piſana, quos refert & ſequitur dicens de æquitate hanc opinionem

nem eſſe veriorem, & tenendam, etſi attento rigore prima ſit verior, Sylueſter *in ſumma, v. abſolutio 5. num.2. verſ. Quantum ad exemptos*, & colligitur ex doctrina D. Antonini, & tenent Manuel. 1. *tom.ſummæ in 2. edit. cap.131. nu.2.* vbi loquitur de abſolutione, & Molina loquens de abſolutionibus, & diſpenſationibus, *in tom.4. de iuſtitia, diſp.61. num.4.* Suarez loquens de vtriſque, *tom. 4. in 3. p. diſp.30. ſect.2. num.3. atque ità in praxi receptum, & 5. tom. in 3. diſp.41 ſect.2. num. 12.* Enriquez de eiſdem loquens *lib.6. de ſacram. Pœnit. cap. 16. num.8 lib. 7. de indulgent. cap.25. num.2. & lib.10. de ſacram. Ordinis, cap. 20. num. 2.* iuncto *commento, lit. H. & lib.14. de irregularitate, cap. vlt.* Auila de eiſdem loquens, *de cenſuris, 2. par. cap.7. diſp. 1. dub.6.*

2 Atque hoc habet verum, etiam quo ad abſolutiones à caſibus reſeruatis, & diſpenſationes in irregularitatibus, & alijs caſibus, quæ conceduntur in Trident. *ſeſſ. 24. de reformat, cap.6.* Epiſcopis erga ſuos ſubditos. Poteſt enim Religioſus exemptus de licentia ſui Prælati ſubijci Epiſcopo, vt in ijs caſibus eum abſoluat, aut cum illo diſpenſet, quia non eſt maior ratio de his caſibus, quam de alijs, cum omnes erga ſolos ſubditos competant Epiſcopis. Et ſic tradunt Molina *eod. num.4. coroll.2.* Auila, Suarez vtroque loco, Enriquez *lib. 10. de ſacramento ordinis, cap.20. num. 2. iuncto commento, lit. H.* Atque ita dicendum eſſe, tenendo ſententiam relatam à Nauarro *in priori edit. lib.1. conſ. tit. de officio ordinarij, conſ.8. num.2. in poſteriori autem lib. 5. tit. de pœnitent. & remiſſ. conſ. 31. num. 2.* ſecus autem ait tenendo primam ſententiam contrariam, quamuis ipſe neutram definiat. Atque idem tradunt in caſu hæreſis, Manuel. *num. præceden. relatus*, & Suarez *tom.4. in 3. par. diſp.30. ſect.2. num.3.* Quod verum eſt, niſi hoc Tridentini Decretum eſſet, quod hoc reuocauit, vt reuocatum eſſe dicimus.

3 Atque prædicta ſententia extendenda eſt, vt idem liceat aliquando ex tacita Religionis licentia, vt ſi Prælatus ſit impeditus, quia eſt excommunicatus denunciatus, aut obijt, aut longè abeſt, nec eſt alius vices eius gerens. Atque ita in proprijs terminis docet Enriquez *lib.6. de ſacram. Pœnit. cap. 16. num.8. in commento lit.* T. & D. Antonin. *3. par. tit.24. cap. vlt. §.1.* verſ. *Et nota quod propter,* ſic enim ait: *In caſu quo Regularis excommunicatus non haberet Prælatum, qui eſſet ſacerdos, aut ſi eſſet defunctus ipſe Prælatus, vel excommunicatus, ad Diœceſanum recurrendum eſt, ſecundum Hoſtienſem. Quod Guillelmus intelligit, tam de exemptis, quam de non exemptis.* Eiuſdem eſt ſententiæ Sylueſter verbo *apoſtaſia, q. 8. num. 11. ad fin.* vbi hæc ait: *Super exemptum nullam habet Epiſcopus auctoritatem, niſi forte in foro conſcientiæ abſolutio à defuncto Prælato concedenda ſit.*

4 Imò, & quandoque ſufficit præſente Prælato, nec impedito, vt quando ille iniuſte denegaret licentiam petitam Religioſo adeundi Epiſcopum, in caſu, in quo ipſe nequit illum abſoluere. Quoniam per epicheiam non eſt cenſendum, voluntatem Summi Pontificis, & Religionis eſſe, vt Epiſcopus in euentu non eum abſoluat, & cogitur Religioſus vagari, & accedere ad Sedem Apoſtolicam gratia abſolutionis impetrandæ. Ita docet Molina, *tom.4. de iuſtitia diſp.61. num.5,* Qui bene addit regulariter non euenire, vt Prælatus deneget facultatem, quam concedere tenetur. Bene etiam docet ibi non eſſe hanc licentiam tacitam, quando ſuperior iuſtè denegaret licentiam, vt ſi rationabiliter iudicaret expedire, vt ſubditus in eo caſu adiret Pontificem; vel quando eſt dubium, an iuſtè licentia denegetur. Quia in dubio ſtandum eſt Prælati Religionis iudicio, qui eſt legitimus eius Religioſi Prælatus.

5 Quòd ſi ipſe Prælatus ea Epiſcopi abſolutione, aut diſpeſatione indigeat, poterit ſemetipſum illius iuriſdictioni ſubijcere, ſicut poteſt ſuos ſubditos, Quia poteſt vti licentijs, quas ſubditis concedere poteſt. Atque ita docent Enriquez *lib.7. de Indulgentijs, cap.25. num.2.* Auila *de cenſuris, 2. par. cap.7. diſp.1. dub.6.* Suarez *5. tom. in 3. par. diſp.41. ſect.2. num.12.*

6 Sunt tamen limitanda hucuſque dicta, niſi ea facultas abſoluendi, aut diſpenſandi, quæ non eſt in immediato religionis Prælato, eſſet in Prouinciali, aut alio Superiore Religionis; tunc enim Epiſcopus abſoluere non poſſet, de conſenſu Superioris, niſi accederet etiam conſenſus illius Prouincialis, aut Superioris, ſed remittendus eſſet Religioſus ad illum, vt per ſe ipſum abſoluat, aut alteri ſuas vices committat. Quia cum in hoc caſu pateat remedium intra religionem, non eſt viſa velle conſentire, vt extra illam remedium quæratur. Præterea, quia aliàs reſeruatio in religione tam neceſſaria defraudaretur: ſi enim priuatus religioſus, aut ipſe Prælatus in caſum reſeruatum Prouinciali incideret, facile poſſet reſeruationem fruſtrare adito Epiſcopo, aut propria auctoritate, ſi eſt Prælatus, aut huius auctoritate, ſi eſt ſubditus, vt ipſum abſoluat, ſi ab illo poſſet ſuos ſubditos abſoluere. Atque ita docet Molina *tom. 4. de iuſtitia diſp.61. num.3.* verſ. *Illud tamen obſerua.* Atq; ob eaſdem rationes eſt dicendum idem de diſpenſatione. Qui etiam bene addit, in aliquo neceſſitatis caſu ſufficere conſenſum præſumptũ

Digitized by Google

illius mediati ſuperioris, vt poſſit immediatus illum religioſum ſubijcere Epiſcopo. Quod conſonat ijs, quæ diximus ſupra.

7 Secundo limita, vt poſſit Prælatus ſeipſum, aut religioſum ſibi ſubditum ſubijcere Epiſcopo, vt ipſum abſoluat, aut cum eo diſpenſet in caſibus in quibus neutrum poteſt ipſe Prælatus, vt intelligatur non de quocunque Epiſcopo, ſed de Epiſcopo loci, in quo religioſus ille commoratur, habitatione requiſita, vt cenſeatur aliquis Epiſcopo illi quoad hæc ſubiectus. Quę habitatio eſt, quoad abſolutionem, eſſe in ea Diœceſi, ſaltem per modum tranſitus; quoad diſpenſationrm vero, commorari in ea, aut habere animum commorandi maiori anni parte.

ADDITIO AD QVAEST. XCII.

8 Circa ſupradicta eſt aduertendum, quod Prælati Regulares, etiam immediati, poſſunt cum ſuis ſubditis, quò ad abſolutiones, diſpenſationes, & quicquid poſſunt Epiſcopi cum proprijs. Et ita tradunt Henriquez *lib.7. ſum. cap.* 25. Sigiſmun. à Bononia *de elect. par.* 2. *dub.* 60. Beia *par.* 4. *caſu* 37. Trullench. *lib.*1. *in Decal. cap.*3. *dub.* 4. *num.*5. Sorbus *in compend. priuileg. tit. abſolutio in reſol. in mater. abſolut. quò ad Fratr. & ſecul.* verbo *Pius V. in ſuo*. Marchin. *de ſacramen. Ordin. tract.* 1. *par.* 9. *difficul.*1. *num.*9. Molina *de iuſt. & iure diſp.*61. *n.*4. & 5. Sayr. *lib.*7. *de cenſur. cap.*7. *num* 23. Io. à Cruce *lib.*1. *de ſtat. relig. cap.*6. *dub.* 16. Tamburin. *de iure Abbat. tom.*2. *diſp.*17. *quæſt.* 8. *num.* 2. Rodriquez *quæſt. regular.* 61. *ar.* 9. *tom.* 1. Fauſtus *lib* 3. *Theſauri relig. quæſt.* 125. Portel. *in dub. Regular.* verbo *Prælati*, *num.* 36. Barboſa alios citans *de poteſt. Epiſ. allegat.* 39. *num.*18. Lezana *tom.*1. *quæſt. Regular. cap.*18. *num.*31. Et hoc habetur ex priuilegio, ſeu potius declaratione Pij V. *ſub die* 21. *Iulij* 1571. in eius *Conſtit.*132. *in Bull.* Ita enim habet §.3 *Et inſuper quia ſacrum œcumenicum generale Tridentinum Concilium conceſſit Epiſcopis, vt abſoluere poſſint in foro animæ, ſeu conſcientiæ, ab omnibus peccatis, & diſpenſare in irregularitatibus, prout* ſeſſ 24. cap.6. *habetur; Ne Prior Conuentualis, & Superiores Prælati totius Ordinis, tam in dicta Prouincia, quam extra eam cuilibet in hac parte deterioris conditionis, quàm Clerici, aut ſeculares exiſtant eiſdem Priori Conuentuali, & Superioribus Prælatis, vt ipſi per ſe ipſos idem omnino poſſint in Fratres & Moniales dicti Ordinis ſibi ſubditos, quod poſſunt Epiſcopi in Clericos, & laicos ſibi ſubiectos tàm quo ad abſoluendi, & diſpenſandi huiuſmodi, quàm alias quaſcunque facultates, eadem auctoritate, & tenore eam perpetuo concedimus, & indulgemus, ac etiam declaramus*. Vbi notandum eſt verbum, *declaramus*, quod operatur, vt non ſit noua conceſſio, ſed declaratio facultatis, quæ aliàs conueniebat, & innouatio eiuſdem. Quod priuilegium nedum fuit reuocatum à Gregorio XIII. ſed etiam in ſpecie confirmatum Congregationi S. Bernardi Hiſpaniæ, vt habetur in Compend. *priuileg. dicti Ordinis*, ver. *Abſolutio quò ad Fratres*, §.11.

9 Quo priuilegio ſtante, ſequitur, quod in nullo vnquam caſu de neceſsitate ſubdi poſſit Religioſus Epiſcopo, quò ad abſolutionem, ſeu diſpenſationem, aut in ordine ad quamcumque aliam facultatem: ſiquidem Epiſcopus non habet aliam facultatem, quam exerceat cum Religioſis, niſi illam, quam poteſt exercere cum proprijs ſubditis. Hanc autem eamdem habent etiam Prælati Regulares quò ad proprios ſubditos, qui ab ipſis obtinere poſſunt, quicquid poſſunt ſubditi ſæculares à proprijs Epiſcopis.

10 Rurſus quamuis Epiſcopi habeant facultatem abſoluendi, & diſpenſandi, hæc tamen facultas eſt coarctata ad proprios ſubditos, vt ſpecialiter conſtat de facultate conceſſa per Concil. Trident. *ſeſſ.*24 *cap.*6. *de reformat.* ibi. *Quoſcunque ſibi ſubditos.* Et proinde hæc facultas non ſe extendit ad Regulares in Diœceſi, quia non ſunt ſubditi, ſed omnino exempti, & ideo non poſſunt circa ipſos talem facultatem exercere non ſecus, ac non poſſunt circa alienos ſubditos. Vnde niſi ſpecialiter in aliquo caſu concedatur, ſuam facultatem exercere circa regulares, non poterit regularis ſe illi ſubijcere in ordine ad abſolutionem, niſi interueniat licentia illius, qui poteſt concedere, quia ad abſolutionem præter facultatem abſoluendi requiritur etiam iuriſdictio, qnam non habet Epiſcopus in Regulares. Et ideo non rectè Ceſpedes *de exempt. Regular. c.*19. *dub.*298 *num.*10. ver. *quo ad caſus*, ait non eſſe neceſſariam licentiam.

11 Et quamuis in priuilegio Pij V. de quo *nu.*8. dicatur, quod Superiores per ſe ipſos abſoluant, diſpenſent, &c. & proinde videatur excluſum poſſe delegare, nam quando Princeps committit alicui, vt perſonaliter cauſam cognoſcat, non poteſt hoc per alium expleri, iuxta ea, quæ Doctores ſcribunt *in cap. fin. de offic. deleg.* & *in l. à iudice. C. de iudic.* attamen quia dat ipſis, ſeu declarat habere illam facultatem, quam habent Epiſcopi quò ad proprios ſubditos, ideo cenſetur poſſe in ſpecie delegare, quia id concedit Epiſcopis Concil. Trident. *dict. c.*6. *de reformat. ſeſſ.*24. ibi. *Per ſeipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum*. Et proinde per deputationem in ſpecie pro quocunque caſu, quia hoc eſt ſpecialiter deputare.

12 Ex quibus fit, quod Epiſcopus per modum delegationis poſſit abſoluere, & diſpenſare religioſos, accedente conſenſu Superiorum. Neque hoc eſt contra exemptionem, quia delegatus procedit auctoritate delegantis, quam in tali caſu Epiſcopus acciperet à Prælato Regulari, quia propria non ſe extendit ad religioſos, & ideo indiget aliena. Vnde religioſus non ſe ſubijciet iuriſdictioni extraneæ, ſed iuriſdictioni ſui Superioris exiſtente in delegato.

13 Vnde difficultas remanet, an ſecluſa delegatione ſui Superioris, poſſit ſe illi ſubijcere quoad abſolutionem, & diſpenſationem, ita vt procedat auctoritate propria ſaltem cum licentia ſui Superioris. Et negatiuè reſoluendū eſt. Quia non poteſt nec ſubditus,

ditus, nec Superior renunciare priuilegio exemptionis ſine licentia Romani Pontificis, cap. *cum tempore, de arbitris*, vbi Gloſ. *in poſit. caſus in fine*, & Doctores Archidiacon. *in cap. conqueſtus, num.* 49. *q.* 3. *de foro compet.* Bald. *in l. ſi quis ex conſenſu, num.* 8. *C. de Epiſcop.* Surd. *conſil.* 47. *num.* 24 Rota *in Gandauen. Monaſteriorum*, 29. *April.* 1641. *coram Eminentiſſ. Panzarolo*. Rurſus Tabiena verbo *exemptio quaſt.* 6. Angeius verbo *excommunicatio* 5. *num.* 50. Roſel. verbo *abſolutio* 3. Armilla, verbo *exemptio n.* 9. Rodriquez *quaeſt. regul.* 63. *ar.* 10. *tom.* 2. Molina *tom.* 4. *de iuſt. & iure diſp.* 61. *num.* 3. 5. *Illud tamen.* Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 39. *num.* 38. Genuenſ. *in praxi cap.* 66. *num.* 19. Megal. *par.* 1. *Inſtit. lib.* 1. *c.* 13 *num.* 10. & alij.

14 Nec dici poteſt, quod cum prohibeat renunciationem priuilegij exemptionis in odioſis, non autem in fauorabilibus, quia poteſt quiſque fauori proprio renunciare, vt cum Lapo, Ancharano, & alijs ſentit Sanchez *lib.* 4 *ſum. cap.* 39. *num.* 32. Quia tunc ſolum poteſt quis fauori proprio renunciare, quando non eſt fauore priuatus, non autem quando concernit ſtatum, vnde non poteſt Clericus fauori clericali renunciare; fauor autem exemptionis eſt fauor ſtatus. Tum quia non poteſt renunciare fauori proprio, quando eſt implicatus cum iure alieno, qualis eſt exemptio, quæ implicata eſt cum iure Superioris, vt obſeruant Felin. *in cap. cum dilecta, de reſcrip.* Abbas *in cap. ſignificaſti num.* 11. *de foro compet.* Mandel. *conſil.* 74. *num.* 3. Seraphin. *deciſ.* 324. *num.* 5. Tuſch. *litera R. concluſ.* 759. *nu.* 3. Sarauia *de iuriſdict. adiunct. quaeſt.* 7. *num.* 7. *in fine.* Nouar. *in praxi elect. fori, ſect.* 3. *quaſt.* 7. *num.* 15. Sylueſter verbo *priuilegium, quaeſt.* 10. Armil. *nu.* 9. Cened, *quaſt.* 12. *canon. num.* 10. Sigiſmund. *de elect. par.* 1. *cap.* 12. *dub.* 25. *num.* 7. Suarez *lib.* 8. *de legib. cap.* 6. *num.* 2. Idem Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 39. *n.* 29. Rota *deciſ.* 32. *num.* 8. *par.* 2. *diuer.* & *deciſ.* 273. *n.* 3. *par.* 4. *recent.* Præſertim ſi lædatur ius ſuperioris non conſentientis, vt in præſenti eſt ſolus Papa, vt notant Caſtrenſ. *conſil.* 431. *num.* 3. Roman. *conſil.* 269. *num.* 18. Cardinal. *conſil.* 38. *in fine.* Afflict. *deciſ.* 163 Gratian. *deciſ.* 78. *num.* 50. Gail. *obſer.* 40. *numer.* 3. *lib.* 1. Rouit. *prag.* 2. *de iuriſdict. inuit. non turb. n.* 25 Io. Baptiſt. Coſta *de ſcientia, & ignor. iur. centur.* 2. *diſt.* 66. *num* 5. Et idem etiam eſt quò ad non vſum exemptionis, quia adhuc cum præiudicio Superioris ſe ſubijceret alienæ iuriſdictioni.

Religioſi, vel Clerici venientes ex loco minime peſte infecto, qui falſo infectus creditur, rogati ab vrbis cuſtodibus, venerint-ne ex eo loco, qualiter poſſint iurare? Quæſt. XCIII.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus, & Clericus iurare poſſunt, ſe non venire ex loco peſte infecto, licet veniant, ſi non ſit peſte infectus, ſed putetur.*

Quid, ſi ſit peſte infectus, ſed adeo celeriter tranſeũt, vt non adſit periculum peſtilentiæ contractæ.

2 *Iurandum eſt ad mentem exigentis quando iuratur ex conuentione.*

3 *In iuramento vnde attendatur veritas.*

4 *Tranſiens per locum infectum, non poteſt iurare, ſe non tranſiſſe, quamuis infectionem non contraxerit.*

1 Reſp, Poſſe iurare, ſe ex eo loco non venire, intelligendo non venire tanquam ex loco peſtilenti, quia hæc eſt debita cuſtodum intentio. Ita Syluеſter verbo *iuramentum* 3. 4. 2. ſius Nauar. *c. humana aures* 22. *q.* 5. *in q.* 2. *n.* 9. & *in ſumma c.* 12. *n.* 19. Tolet. *lib.* 4. *ſummæ, cap.* 21. *num.* 9. Philiarcus *de officio ſacerdotis tot.* 1. *par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 14. *ad finem.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 11. *inſt. cap.* 4. *quaeſt.* 5. *regula* 3. *iuncto verſ. primo quidem.* Suarez, *eo cap.* 9. *n.* 7. Sayr. *eo cap.* 4. *n.* 22. Leonardus *lib.* 2. *de iuſtitia in c.* 42. *dub.* 9. *num.* 47. Atque idem bene docent, Syluеſter, & Azor, *ibid.* & Manuel. 1. *tom. ſummæ,* 2. *edit. c.* 191. *num.* 4. Quando adeo celeriter tranſijt por locum peſte infectum, vt nihil eum peſtis attigerit, poteſt enim iurare ſe illuc non tranſijſſe, intelligendo ità, vt aliquid mali ex loci peſtilentia contraxerit. Quia hæc debet eſſe recta cuſtodum intentio. Et ità debent intelligi. Nauar. *eo cap.* 12. *n.* 19. & Tolet. *eo n.* 9. Suarez *eo n.* 7. dum dicunt venientem ex loco peſtilenti, ſi meritò credat, nec ſe, nec aliquid ſuum peſte infectum eſſe, poſſe iurare, inde non venire: intelligendi enim ſunt, quando ità celeriter illac tranſiere, vt explicatum eſt, quia alias nullatenus id iurare liceret. Semper enim eſt periculum contagionis. Et ideò optime Leonard. *eodem n.* 47. dixit oportere vt iurans ſit certus non eſſe periculum contagionis. Atque optimè aduertit Syluеſter *ead. quaeſt.* 1. & *v. mendacium*, Religioſos, & Clericos venientes ex loco vere peſtilenti, ac de hoc rogatos ab vrbis cuſtodibus, teneri ad ipſorum cuſtodum mentem iurare. Quia & ſi laici exigentes iuramentum non ſint eorum Superiores, id licitè exigunt; cum non vi illata, ſed ex ſuppoſitione, ſi in vrbem ingredi velint, id petant.

ADDITIO AD QVAEST. XCIII.

2 Quamuis nec cuſtodes, nec Præfecti vrbium ſint Superiores Clericorum, aut Religioſorum, poſſunt tamen ſicut etiam quilibet alius, licet non Superior, exigere ab ipſis iuramentum, quando tractatur inter ipſos per modum contractus, ita vt inuicem conueniant ſub mutuo onere, vt contingit in caſu præſenti. Cuſtodes enim habent ius arcendi quoſcunque venientes ex loco infecto, quia agitur de neceſſaria defenſione ciuitatis, & ideo ſi ſe obligant ad introducendum aliquem, poſſunt exigere onus iuramenti ab ipſo; & ipſe, ſi acceptat introduci ſub illo onere, iam ex pacto ſubit obligationem iurandi, prout ab alia parte exigitur, & conſurgit obligatio iurandi ad mentem cuſtodum, nec poteſt vti æquiuocatione, iuxta ea, quæ tradunt cõmuniter Nauar, *cap.12. manualis, n.8.* Sotus *lib.8. de iuſt. & iure quæſt.1. ar.7. circa 4. argumen.* Caiet. *2.2. quæſt. 89. ar 7. circa 4. §. ad hoc dicitur, ver. ſi verò* Aragon. *ibid.* Leſſius *lib.2. de iuſt. & iure c.42. dub.9. num.96.*

3 Hoc tamen non obſtante poterit Clericus, aut religioſus veniens ex loco, qui putatur peſte infectus, ſed reuera non eſt, iurare, ſe non venire ex illo loco, ad mentem exigentium iuramentum, & verum iurabit. Ratio eſt, quia, cum exigentes iuramentum putent, locum illum eſſe peſte infectum, ita vt motiuum exigendi ſit falſa opinio, atque adeo qualitas loci, quam putant illi ineſſe, dum exigunt iuramentum, intelligunt de loco ſic qualificato, prout eſt in ipſorum opinione, & ſenſus ipſorum eſt, quod iuret, ſe non venire de tali loco peſte infecto. Et proinde cum locus non ſit tali modo qualificatus, verè iurat, ſe non venire de loco tali ſic qualificato, & iuxta mentem interrogantis. Præſertim quia in obiecto huius iuramenti, locus ſtat materialiter, & qualificatio formaliter, & primario. Vnde exigens iuramentum intendit primariò, quod iuret non venire de loco infecto; & nomen loci ſtat demonſtratiuè, quia putatur infectus, vnde etian primarium obiectum iuramenti erit qualificatio loci.

4 Verum ſi tranſeat per locum infectum, quamuis ita celeriter, vt putet nullam ſe contraxiſſe infectionem, non video quomodo iurare poſſit, ſe non venire de tali loco. Sunt enim valde diuerſa hæc duo, non tranſiſſe per aliquem locum, ſeu inde non venire, & nullam contraxiſſe infectionem, & vnum poteſt eſſe verum, & alterum falſum. Vnde cum cuſtodes non exigant iuramentum de contracta infectione, ſed an diſceſſerit ex tali loco, & inde veniat, & teneatur iurans, vt dictum eſt *num.2.* iurare ſecundum ipſorum intentionem, ſi iuret, ſe non venire de tali loco, falſum iurabit. Sic quamuis tres pueri in fornace Babylonis nihil omnino læſi fuerint ab igne, falsò tamen quis iuraret, non fuiſſe in fornace ignis. Præſertim, quia niſi tranſacti ſint præſcripti dies pro experientia, non poteſt quis eſſe ſecurus, quod non contraxerit infectionem, nec tranſitus poteſt eſſe ita celeris, vt non poſſit contrahi, cum etiam momento contrahi poſſit.

An Regulares, & Clerici teneantur ad cuſtodiam Ciuitatis tempore peſtis? Quæſtio XCIV.

SVMMARIVM.

1 *Religioſi, & Clerici non tenentur ad cuſtodiam portarum tempore peſtis.*

2 *Eccleſiaſtici inſeruiunt populo in ſpiritualibus.*

1 Reſp. Quòd non tenentur ad cuſtodiam murorum tempore peſtis, cum per duos cuſtodes in porta prouideri poſſit. Ita Bertran. *conſ. 54. vol. 1. par. 2.* Crederem tamen, quòd quando eſſet periculum inuaſionis hoſtium, qui forſan peſtem non timerent, & in ciuitate tunc non reperirentur fideles viri, quibus confidi poſſit, tenerentur eo caſu in ſubſidium, quia alias Ciuitas ſine eorum cuſtodia inuaderetur ab hoſtibus.

ADDITIO AD QVAEST. XCIV.

2 Idem tradunt Genuenſ. *in practica b. Eccleſ. quæſt.649. num.6. in fine.* Marchin. *de bello diuino, par.4. cap.1. num.4.* Quia non adeſt tunc talis neceſſitas, vt debeant Eccleſiaſtici ſubire tale onus. Imo cum adſit ſpiritualis neceſſitas miniſtrationis Sacramentorum, quæ per ipſos exhiberi poteſt, non debent implicari in temporalibus, ſed vacare ſpiritualibus. Et ideo non eſt audiendus Carpanus ad ſtatuta Mediol. *cap.351. num.2. par.2.* qui oppoſitum tenet.

An

Digitized by Google

An Regulares, & Clerici teneantur ad cuſtodiam murorum Ciuitatis, vna cum laicis, quando illa à quibuſcunque impugnatur. Et an in caſu, quo teneantur, tunc obligentur etiam proprijs manibus pugnare, mutilare, & interficere abſque incurſu irregularitatis? Quæſt. XCV.

SVMMARIVM.

1 *Clerici, & Religioſi tenentur in magna neceſſitate ad cuſtodiam murorum Ciuitatis.*

2 *Clerici quando pugnare poſſint, mutilare, interficere, &c.*

3 *Clerici tenentur pugnare, quando id eſt neceſſarium pro defenſione Reipubl. aut pro conſequutione victoriæ, à qua pendet commune bonum Eccleſiæ.*

Quando tenentur pugnare, non incurrunt irregularitatem.

Clerici poſſunt in genere hortari ad bellum iuſtum.

4 *Eccleſiaſtici quando teneantur ad cuſtodiam murorum ciuitatis.*

Exemptio Clericorum non tollit, quæ ſunt iuris naturalis.

5 *Clericis, concurrente iure naturæ, non prohibetur pugnare.*

6 *Licitè pugnans cur non fiat irregularis.*

7 *Clericus interueniens bello cum licentia Papæ, an fiat irregularis, ſi occidat.*

8 *Clerici pugnantes in bello iuſto ſine licentia, an fiant irregulares.*

9 *Hortans ad pugnandum, & occidendum in actuali conflictu, an fiat irregularis.*

1 Reſp. Quod tex. *in c. non minus, de immunitat. Eccleſiar.* decidit, Clericos non debere angariari; *tex. verò in c. peruenit, eod. tit. de immun. Eccleſiar.* ſtatuit teneri, ſed quia tex. d. c. *peruenit*, variè à DD. intelligitur, ponam intellectus, qui ad *d. cap.* dantur.

Primus intellectus eſt, quòd procedat in Ciuitatibus, in quibus temporale dominium exercet Eccleſia, ſicut eſt Ciuitas Terracinæ, cuius Epiſcopo Papa ſcribit. Sed iſte intellectus reijcitur, quia Decretales ſunt communes omnibus *c. 1. & fin. de conſtit.*

Secundus intellectus eſt, quòd procedit, quando terra impugnatur ab infidelibus, quod tunc teneantur etiam Clerici cum laicis ad cuſtodiam Ciuitatis. Ratio poteſt eſſe periculum animarum, quod ſequi poſſet, ſi Ciuitas ab infidelibus occuparetur, *c. igitur ſæpe, 3. quæſt. 1. & arg. cap. 1. & c. placuit, 16. q. 3.* & hic intellectus communiter tenetur *in d. cap. 2.* Tenet etiam Abb. *in c. non minus, & in conſ. 3.* Alij dicunt, quòd loquitur in laicis ſeruientibus Eccleſiæ. Et alios intellectus refert Bero. *conſ. 31.* Verùm, quia ille tex. loquitur generaliter, verior videtur intellectus vt procedat generaliter, ſiue terra impugnetur ab infidelibus, ſiue à fidelibus, quando tamen adeſt magna neceſſitas, timor communis, ſubitus, & improuiſus: quem tenet Innoc. Card. & Abb. Bero. *loc. cit.* Bertran. *conſ. 54. vol. 1. p. 2.* qui intellectus videtur concordare cum *cap. non minus* ſupra allegato, quando adeſt magna neceſſitas, quæ ſine Clericorum auxilio reparari non poteſt.

2 Sed an Clerici poſſint ſumere arma contra bannitos pro defenſione Reipublicæ, reſolutio pendet ab illa quæſtione, An Clericis liceat pugnare proprijs manibus, interficere, & mutilare. Reſpondetur, quod vltra cauſam propriæ defenſionis, poſſunt pro defenſione Reip. patriæ, aut ciuitatis, ſi illis pugnantibus conſeruabitur, & non pugnantibus deſtruetur, aut capietur. Item ſi in naui vita Clerici, vnà cum aliorum vita periclitetur, niſi ipſe pugnet, quamuis dubia ſit victoria, licitè poteſt pugnare, quia pro defenſione propria.

Item Clericus ad defendendam vitam innocentis, poſſet nocentem interficere, ſi id omnino neceſſarium eſſet, & teneretur ſine ſuo notabili periculo.

3 Item tenerentur Clerici pugnare, quando id eſſet neceſſarium ad conſequutionem iuſtæ victoriæ, à qua pax, & bonum commune Eccleſiæ pendet; ita quod, niſi Clerici pugnarent, vel non obtineretur, vel periclitaretur valdè; illis vero pugnantibus obtineretur; tunc enim iure etiam naturali tenentur pugnare, & etiam iure naturæ tenentur pugnare in caſu ſupradicto pro defenſione Reipub. Ita notabiliter tradit Caiet. 2. 2. *quæſt.* 40. *art. 2.* ſequitur Molina *de iuſtitia, & iure, tract. 2. diſput.* 108. qui teſtatur de communi opinoine: & in omnibus caſibus prædictis, in quibus Clerici iure naturæ ſub lethali culpa tenentur pugnare, non incurrere irregularitatem, cenſeo vnà cum Molina *diſput.* 109. quoniam ſi neceſſitas defendendi corpus excuſat ab irregnlaritate, Clement. *ſi furioſi, de homicidio*; Multo magis neceſſitas ſalutis animæ, cum ſub peccato lethali teneantur, quidquid alij dicant in dicta

Digitized by Google

Clem. quando pugnat pro defenſione aliorum: nec Clementina excludit defenſionem ſub neceſſitate peccati; & ex ſupradictis, ſequitur quòd ſi patria ſit obſeſſa à bannitis, qui intendunt innocentes interficere, poſſunt Clerici, ſi laicorum vires non ſufficiunt, pugnare contra bannitos abſque peccato, & abſque irregularitate; aliàs ſine cauſa non poſſent Clerici proprijs manibus pugnare, ſed tantum exhortari ad bellum iuſtum, & excitare milites ad victoriam, & pugnam in genere; modo in particulari non dicant, interfice, aut mutila, ſed fortiter age, ne ſuccumbas, vel pugna ſtrenue pro fide, vel pro Eccleſia, D. Tho. 2.2. *q.*40. *art.*2. *ad* 3. cap. *igitur, cum ſequentibus* 23. *quæſt.*8. Requiritur tamen conſenſus Papæ, quoad Prælatos; & Epiſcopi, quoad Clericos, vt poſſint Prælati, vel Clerici intereſſe bello. D.Th. *d. art.* 2. cap. *reprehenda*. cap. *quo caſu* 23. *q.* 8. ſed Molina *loc. cit.* cenſet ſufficere conſenſum præſumptum, quando bellum eſſet aduerſus Eccleſiam, & fidei hoſtes, & reſpondet ad dictos duos Canones, vt procedant, quando præſumptio erat voluntatis Pontificis in contrarium: illi enim vocati erant à Summo Pontifice, neque venire voluerunt, vt ad bellum proficiſcerentur: & procedunt etiam, quando eorum præſentia neceſſaria non erat bono communi Eccleſiæ, quinpotius decebat eos non intereſſe, Nauar. *latè cap.* 27. *nu.*211. *cum ſequenti*. Molina *loc. cit.* qui pulchrè reſpondet ad d. Clem. *ſi furioſi*.

ADDITIO AD QVAEST. XCV.

4 Quod Eccleſiaſtici non teneantur ad murorum ciuitatis cuſtodiam, ſentit Marchinus *de peſte par.*4. *cap.*1. *num.*4. *& ſequent.* qui tamen *num.* 8. id moderatur, vt ſcilicet congruum ſit inuigilare periculo vrbis, quando neceſſitas eſſet talis, cui aliter prouideri non poſſet. Sed tenenda eſt communis ſententia, quod teneantur, ſi aliàs laici non ſufficiant, quam præcipue tradunt Felin. *in cap. penul. de homicid.* Bald. *conſil.* 493. Thomas *de collect.* §. *exactio, num.*46. ver. *tertio fuit*, & *num.* 58. ver. *decimo octauo* Boer. *de cuſt. clau. num.* 48. Meter. *lib.*2. *de praferen. credit. tit.*4. *num.* 17. Innocent. *in cap. non minus de immunit. Eccleſ.* Abbas *in cap.* 2. *eod. tit.* per illum tex. Caſſan. *ad conſuetud. Burgun. tit. des iuſtices, rubr.* 1. *num.*24. Azeuedo *lib.* 1. *recopil. tit.*3. *l.*11. *num.* 7. Muta *in cap. Regni Sicil. c.*21 *num.* 15. Anneus Robertus *lib.*2. *rer. iudicat. cap.*11 Et ratio eſt. Quia quiſque de iure naturali tenetur defendere ſuam Ciuitatem, quia agitur de intereſſe communi, quod priuato præferendum eſt, & ad ipſum omnes tenentur. Et quamuis exemptio eximat Clericos à muneribus ciuilibus, non tamen liberat ab obligatione iuris naturalis, quia hoc non poteſt tolli; & ideo quando ipſorum opera eſt neceſſaria pro defenſione ciuitatis, ſubintrat obligatio iuris naturalis, quia ſolum cenſentur eximi, quatenus ipſorum opera non eſt neceſſaria, ſed ſufficit opera laicorum.

5 Quod in ſupradictis caſibus quæſtionis poſſint Clerici pugnare, præter citatos tradunt etiam Laiman *lib.*2. *theol. moral. tract.*3. *cap.* 12. *numer.*19. Malder. 2.2. *quæſt.*40. *ar.*2. Palaus *par.* 1. *oper, moral. tract.*6. *diſp.*5. *punct.*6. *num.*7. Becan. 2.2. *c.*25. *quæſt.*25. *concluſ.*3. Petrus Hurtad. *de fide, &c. diſputat.*169. *ſect.*2. *§.* 139. *vol.*2. Militat enim ratio, de qua in *num. præcedenti*. Quia ſcilicet in illis caſibus de iure naturali Clerici pugnare poſſunt, aut etiam aliquando tenentur: ius autem poſitiuum prohibens Clericis pugnare, concordat cum iure naturali, & proinde non tollit, quod per ipſum conceditur, ſed ad ipſius terminos coarctatur.

6 An autem incurrant irregularitatem, quando in dictis caſibus licitè pugnant, ſi occidant, negant Molina *de iuſt. & iure tract.*2. *diſp.*108. Lorca 2.2. *diſp.*51. *de charit. num.*18. Coninch *de fide, ſpe, & charit. diſp.*31. *de bello, dub.*5. *num.*91. Petr. Hurtad. *eod. tract. diſp.* 169. *ſect.* 2. *§.* 139. *vol.* 2. Quia irregularitas ex delicto, qualis eſſet iſta, non incurritur, niſi occiſio ſit culpabilis, qualis non eſt in caſibus præmiſſis.

7 Quod ſi Clericus cum licentia Summi Pontificis bello interueniat, pugnat, & occidat, incurrere irregularitatem, tenet Lorca, 2. 2. *quæſt.* 40. *ar.*1. *ſect.*3. *diſp.*61. Dural. *tract. de charit. quæſt.*16 *ar.* 7. Quia Pontifex concedens primum non cenſetur concedere ſecundum. Oppoſitum tamen tradunt Couarruu. *in Clemen. ſi furioſus, par.* 2. §. 3. *num.* 2. Molina *de iuſt. & iure, tract.* 2. *diſput.* 608. Quod mihi probabilius videtur, & fundatur in communi doctrina, quòd diſpenſatio Pontificis impedit omnes effectus iuris poſitiui, qui alioquin prouenirent ex eo, pro quo quis diſpenſatur, iuxta ea, quæ tradunt Geminian. *in cap. quiſquis, diſt.*84. Turrecrem. *ibid. ante num.*1. *præpoſit. num.* 1. Io. Andr. *in cap. in generali, num.*3. ver. *quadrageſimo ſeptimo, de reg. iur. in 6.* Auila *de cenſur. par.*7. *diſp.*6. *dub.*2 Sayr. *lib.*3. *de cenſur. cap.* 18. *num.*... Suarez *lib.*6. *de legib. cap.*11. *num.*4. Rota *in Ferrar. penſ.* 21. *Martij* 1627. *num.* 5. *coram Verili*, vbi alij citantur, & *in Siracuſan. penſionis*, 18. *Iunij* 1610. *coram Lancellotto.*

8 Imo etiamſi abſque licentia Summi Pontificis Clerici pugnent in bello iuſto, in quo hinc inde fiat occiſio, non incurrent irregularitatem, niſi ſibi conſcij ſint, quod interfecerint. Ita Abbas *in cap. petitio, de homicid.* Couarruu. *in Clemen. furioſus, par.*2. §. 3. *num.*2. Nauar. *in Manual. cap.*27. *n.*215. Molina *de iuſt & iure tract.* 2. *diſp.* 110. *concluſ.*2. Lorca 2. 2. *quæſt.* 40. *ar.* 1. *ſect.* 3. *diſp.* 51. *num.* 22. & deſumitur ex dicto cap. *petitio, de homicidio*, vbi Pontifex reſpondet illi, qui pugnauerat in bello ad defenſionem Ciuitatis, in quo hinc inde plures occiſi fuerant: quòd ſi eum remordebat conſcientia, quod aliquem interfeciſſet, cenſeret ſe irregularem. Vnde à contrario ſenſu, ſi non remordebat conſcientia de interfectione, non erat irregularis.

Quod

Digitized by Google

9 Quod ſpectat ad exhortationem, ſi adhibeatur in actuali conflictu ſequuto homicidio, inducere irregularitatem, volunt Syluester verbo *Bellum* 3. *num.*4. cum Innocent. & Hoſtienſi: At non inducere, dummodo non dicant determinatè, occide &c. ſed tantum hortentur ad pugnandum ſtrenuè, volunt Lorca 2.2.*quaſt.*4.*art.*1.*ſect.*3.*diſp.*51.*nu.*22. Suarez *diſp.*46.*de cenſur.ſect.*6. *num.*8. Couarruuias *in Clemen ſi furioſus.part.*2.§.3.*num.*2. D. Antonin. 3.*par.tit.*28.*cap.*2. §.6. Sayr. *lib.*6.*de cenſur. cap.*19. *numer.*16. Squillant. *de obligat.Cler. par.*6.*num.*101. verbo *Alij verò*. Quia hortatio non mutat influxum, ſi ſit in actuali conflictu, ab eo, quem haberet ante actualem conflictum. Nihilominus adhuc alij volunt, quod non inducatur irregularitas, etiamſi hortans dicat, occide &c. Ita Henriquez *lib.*10.*ſum. cap.* 12.*num.*4.*in Gloſſ. littera R.* Layman *lib.*6.*theol.moral.tract.*3.*cap.*12.*num.*19. Auila *par.*7.*de cenſur.diſput.*76 *ſect.*3.*dub.*2. Petrus Hurtadus *de fide ſpe, & char.diſp.*169.*ſect.*2. §.137. *&* 143. *vol.*2. Quia talia verba non ordinantur ad certæ perſonæ occiſionem, & ideo non influunt determinate in alicuius occiſionem, nec excedunt rationem generalem hortationis. Nec ad euadendam irregularitatem eſt neceſſaria licentia Prælati, quia licentia ſolum facit, quod non peccet contra obedientiam, non autem tollit influxum in homicidium inducens irregularitatem, ſi aliàs adeſſet. Ita citato loco Suarez, & Hurtad. §.135.

An Religio, & Eccleſia gaudeant omnibus priuilegijs fiſci temporalis, nec non militum, libertatis, alimentorum, dotis, pupilli, & Reipublicæ, vel tantum in caſibus expreſſis à iure?

Quæſtio XCVI.

SVMMARIVM.

1 *Quando valeat argumentum à Fiſco ad Eccleſiam.*
2 *Eccleſia gaudet priuilegio Fiſci, vt reus teneatur edere inſtrumenta.*
3 *Priuilegia Fiſci debent competere Eccleſiæ.*
In materia fauorabili fit extenſio à paritate rationis.
Priuilegia aliorum ex identitate rationis extenduntur ad Eccleſiam.
Ab Eccleſia ad Fiſcum non valet argumentum.
4 *Eccleſia gaudet priuilegio militum, & quando.*
Diſpoſita in fauorem libertatis, ſi ſint applicabilia, conueniunt Eccleſiæ.
Eccleſia gaudet priuilegijs dotis ſtante identitate rationis.
Priuilegijs pupillorum.
Priuilegijs Reipublicæ.
5 *Opinio Peregrini.*
6 *Eccleſia gaudet priuilegijs Minorum.*
7 *Ius, & neceſſitas communicat Eccleſiæ aliena priuilegia.*
8 *In priuilegijs quando valeat extenſio.*
9 *Aliud extendi terminos priuilegij, & aliud extendi priuilegium.*

1 Reſp. Primo, valere argumentum de Fiſco ad Religionem, & Eccleſiam, ſubſtiſtente tamen identitate rationis, & dum contrarium non reperiatur in Iure expreſſum. & caſus ſit applicabilis. ita tenet Euerardus in loco à Fiſco ad Eccleſiam per tex. *in l. fin. C.de ſacroſ. Eccleſ. Gloſ.in auth.de non alien.& in c.auditis* 23.*quaſt.*4.*gloſ.in l.ſi procurator.* §. *fin.ff.iure fiſci*. Bart. *in l. à Diuo Pio*, §. *ſed & ſi emptor*, *ff.de re iud.* Abb. *in cap.*2. *in fin. de precario*. Tiraq. *in tract. priuileg. piæ cauſæ, priuileg.* 193. vbi firmat generalem Eccleſiam gaudere omnibus priuilegijs fiſci.

2 Secundo, quòd communiter tenent *DD.in cap.* 1.*de prob.* quòd ſicut priuilegium fiſci eſt, vt reus teneatur edere inſtrumenta, *l.Ne quiſquam, ff.de eden.* ita quoque locum habet in Eccleſia, quia Eccleſia, & fiſcus æquiparantur, & gaudet eius priuilegio, ita *Bal. Ant.Abb.Fel. & Dec.* qui teſtantur de communi opinione, eamque ſequitur in præfato *allegato cap.*1. *de probat.*

3 Eertio, quod arguitur de fiſco ad Eccleſiam *gloſ. in l. an vſusfructus, ff.de vſufruct. gloſ. & Bart.in l.ſi vſusfructus muniti, ff.de vſufruct.leg. Rom.in auth.ſimiliter,C.ad leg.falcid.* 13.*col.* concludens, quòd diſpoſitio legis 1.*c.de iure fiſci lib.*10. habet etiam locum in Eccleſia. Bal.*in l.fructus. ff. ſol. matr.* dum allegat *l.fin. C.de ſacroſ. Eccl. cum alijs*, ex quibus inquit Dec. poſſe dici, quòd omnia priuilegia, quæ fiſco, vel Ciuitati conceſſa reperiuntur, Eccleſiæ debent competere. Nec videtur obſtare, quòd *in d.l.fin.* æquiparantur Ciuitas, & Eccleſia, ſed non Fiſcus, dicit *Alex.in l.ſi filio*, §.*ſi vir in quinquennium.ff.ſolut.matrim.* quia ille textus procedit etiam in fiſco, & ita intelligit *in l.omnibus, ff.de diuerſis, & temporalib.præſcript.* probant etiam verba *d. l. fi, ibi, nec viri ciuitatum*, quia iua ciuitatis verificatur in eius fiſco. Item procemium I.C. dum exorditur, *Vt inter diuinum, publicumque*: nam hæc verba gloſſæ ita reſpiciunt fiſcum, ſicut ciuitatem, & vtroque caſu publica verſatur vtilitas, & attenditur. *l.regula.ff.de iur.& facti ignor.* & ratio finalis ex procemio colligitur. *l.fin.ff.de hered.inſtit.*

Aliqui

Digitized by Google

Aliqui dicebant, *in d. l.fin.* Ciuitatem æquiparari Eccleſiæ, non contra: ſed occurrit Decius, quòd imo æquè principaliter in ciuitate, ſicut in Eccleſia diſponitur, cum eodem verborum conſtructu, ibi, hoc dicatur. Matthesil. *in tractatu diſtinct. in* 1. *membro* dicebat *in d.l.fin.* æquiparationem in certis caſibus ibi expreſſis, quam refert Decius *in d.cap.* Cui optimè reſpondet, quod eius dictum poteſt procedere in materia correctoria, prout ipſe loquitur de materia correctoria, ſecus eſt in materia fauorabili, tunc fit extenſio à paritate rationis. *Gloſ. & Bart.in l.illud.C.de ſacroſ.Eccl.Bart.in l.ſi conſtare qu.*9.*ff.ſolut.matrim. vt latiùs per Dec. in loc. cit.* & ratio fauoris publici verſatur in fiſco Ciuitatis, Immo, vt dicit idem Vaſquius *de ſucceſſ.progreſſ. lib.*3.*§.*29. *num.*7. vbi firmat, quòd licet ſecundum ipſum, Eccleſia non poſſit dici priuilegiata, niſi in caſibus expreſſis à Iure, tamen ſtante identitate rationis, aliorum priuilegia ad ipſam extenduntur ex identitate rationis. *textus eſt notabilis in cap. cum dilecta, de confirm. vtili, vel non vtili,& in cap.poſt translationem, in medio, de renunciat.Gloſ.notabilis in l.*1.*Cod.de condit. indebit.* Fiſcus autem habebit multa priuilegia ob publicam vtilitatem: & ius publicum conſiſtit in ſacris, & Sacerdotibus. *cap.ius publicum. diſt.*1. *l.*2.*ff.de iuſt. & iur.* quinimo Eccleſia eſt magis priuilegiata, quàm fiſcus, qui dicitur vltimus priuilegiatorum, & contra quem in dubio eſt iudicandum, *iuxta l.non puto.ff.de iure fiſci*, vt ſingulariter tradit *Rota Rom. Card.Seraph. dec.*594. vbi à maioritate rationis concluditur deſtinationem ſolutionis in alio loco, in fraudem fiſci nihil operari, multò minùs in fraudem Eccleſiæ, cuius cauſa eſt fauorabilior, quàm cauſa fiſci, qui eſt vltimus priuilegiatorum: quod eſt adeo verum, vt non valeat argumentum à priuilegio Eccleſiæ ad priuilegium fiſci temporalis, vt tradunt Bart.Imol. Iaſ. *in l.fructus, ff.ſolut.matr.* in qua habetur, quod fructus dicuntur deductis impenſis. Nec valet argumentum, quod in decimis prædialibus, fructus debentur non deductis expenſis *cap.paſtoralis, de decim.* quia inducta fauore animæ, quæ reſpicit ius diuinum, & eſt pretioſior cunctis rebus. *l.ſancimus, Cod. de ſacroſ.Eccleſ.* non ſunt extendenda ad ius publicum temporale; & in dubijs eſt iudicandum contra fiſcum, vt dictum eſt: ſecus in Eccleſia, quia in dubio pro ea iudicandum eſt. *d.l.ſancimus. & cap.fin. de re iud.* Concludo igitur, ex identitate rationis, & occurrente caſu applicabili, Eccleſiam gaudere omnibus priuilegijs fiſci, non è contra: quod deſeruiet ad multa, ſunt enim quamplurima priuilegia fiſci, quæ enumerat Baldus *in l.*1. *C.de hæreditate, vel actione vendita.* Azon. *in ſumma de priuil. fiſci.* Salyc. Paul. *in l.fin.cap.eodem tit.& nouiſſimè* Marcus Anton. Peregrin. Non eſt igitur recedendum à d.communi opinione,& gloſ.interpretatione,& frequentiſſimo argumento, quo vtuntur Doctores in mille locis de fiſco ad Eccleſiam.

4 Eccleſia quoque gaudet priuilegio militum, vt tradunt DD. Gloſſ.*in l.ſi vt proponis. Cod. de rei vendic.* Gloſſ.*in cap.inquirendum.de pecul.Clericorum.* Bald.*in l.fin. Cod.de pactis.* Abbas *in conſ.*94. *vol.*2. Euerardus *in loco militum ad Eccleſiam*, qui ponit nonnulla exempla, ad quem te remitto; vbi tamen militet eadem ratio in vtraque & contrarium non reperiatur expreſsè deciſum in Iure. Item omnia diſpoſita in fauorem libertatis applicabilia Eccleſiæ, habent locum in ea, ſtante identitate rationis Bald. *in l.*2.*Cod.de fideicommiſſ libert.& in l.ſi iure. Cod.de manumiſſ. teſtam.* Bar. *in l.ſi vnus.C.de teſtam.* Latiſſime poſt alios Roman. *in auth. ſimiliter. C.ad leg. falcid.* diffusè Euerardus *in loco de libertate ad piam cauſam*, vbi ponit nonnulla ſingularia libertatis, & applicat Eccleſiæ. Gaudet etiam Eccleſia omnibus priuilegijs alimentorum, quando caſus eſt applicabilis, & militat eadem ratio, nec reperitur contrarium diſpoſitum in iure, quia cauſa alimentorum de ſe eſt pia, & fauorabilis. *l.Mela.vbi* Gloſſ.Bar.*& alij.ff.de alimen.legat. Rom. in d.auth. Similiter* vtitur hoc argumento ad multa. Euerardus etiam in loco ab alimento ad piam cauſam, cui ponit nonnullas illationes DD. Gaudet præterea omnibus priuilegijs dotis, quia dos, & pia cauſa æquiparantur, *cap.*1. *§.donare. qualiter olim feudum alienari poterat, in vſibus feudorum*, latiſſimè Bar. *in l.*2.*§.fin.ff. de donat. & in l.ſi ego.ff.de iure dot.* Euerardus *in loc. cit. a dote ad piam cauſam*, vbi auctoritatibus, & exemplis id comprobat. Inſuper gaudet Eccleſia omnibus diſpoſitis in fauorem pupillorum, & minorum. Gloſſ. *in l.libertos. C. de excuſat. tutor. & in l.Reſpublica in fine*, & ibi Bar. & alij, *Cod.ex quibus cauſis maiores. in l.non eſt ignotum. C. de adminiſtratione tutorum c.*1. *cap.auditis.de reſtitution. in integr.* Vbi Doctores, Iaſ. *inſtit. de action.* Euerard. in loco à pupillo ad Eccleſiam. Poſtremo Eccleſia gaudet omnibus diſpoſitis in fauorem Reipublicæ, quia æquiparantur, *l.fin.C.de ſacroſ.Eccleſ.* Gloſſ.*in l.Rempublicam.C.de Iure Reip.lib.*11. *in l.Republica.C.ex quibus cauſis maiores.* Gloſſ. *in l.Imperator.ff.de re iud.* Io.Andr. *in reg. plus ſemper de reg.iur.in* 6. Bald.*in l.Ciuitas.ff.ſi cert.pet.* Rom.*in d.auth. ſimiliter.* Euerard.eodem in loco à Rep. ad Eccleſiam. Quæ argumenta procedunt ſtante identitate rationis, & quando caſus eſt applicabilis, & contrarium non reperitur deciſum in iure. Dicit etiam Abb. *in cap.auditis. de præſcript.*

Digitized by Google

ſcript. quòd Eccleſia gaudet priuilegijs, & iure imperij, ad quem te remitto. Et hæc generaliter adnotanda cenſui pro intelligentia nonnullarum quæſtionum,

ADDITIO AD QVAEST. XCVI.

5 Ab hac communi doctrina diſſentit Peregrin. *de iure fiſci lib.5.tit.2. num.* 1. Quia quælibet cauſa, & perſona priuilegiata debet ſe continere intra ſuos terminos, & non vti priuilegijs alterius, niſi quatenus lex, aut neceſſitas facit communia priuilegia; & ſicut fiſcus non vtitur priuilegio dotis, Eccleſiæ, &c. ita nec Eccleſia vti debet priuilegijs fiſci. Vnde in priuilegi's non fit extenſio de caſu ad caſum, aut de perſona ad perſonam, Cap. *Priuileg. de reg. iur. in 6.* cum ibi not. ſicut etiam in Clement. 1. *de cenſib.* Cardin. *in Clem.* 1. *quæſt.6. de teſtam.* Grammat. *deciſ.*28, *num.*31. Bart. *in l.1 ff. de conſtit. princip.* Nec quiſquam poteſt protendere terminos ſuorum priuilegiorum. Cap. *Pure.* & Cap. *Cum Capella de priuileg.* Denique quia lex generalis comprehendit cauſas, & perſonas priuilegiatas, niſi habeant ſpeciale priuilegium in eo genere *l. in fraudem. §. fin. ff. de teſtam. milit.* vbi Butrius & proinde non poterit Eccleſia ſe ſubtrahere legibus, niſi in eo, in quo eſt ſpecialiter priuilegiata.

6 Sed non eſt recedendum à communiſſima ſententia. Nam quod Eccleſia tanquam habens cauſam fauorabiliſſimam, gaudeat priuilegijs perſonarum, & aliarum cauſarum priuilegiatarum, habetur à iure; vnde fruitur priuilegijs Minoris. Cap. 1. & Cap. *Auditis. de in integrum, reſtitutione.* Et ratio eſt; quia rationes illæ, ob quas in iure priuilegiantur certæ cauſæ, aut perſonæ, potiori modo militant in Eccleſia, & ideo ad ipſam extendi debent priuilegia aliorum, quæ ſunt clauſa in corpore iuris, quia ita ſunt priuilegia, vt tamen ſint etiam leges, inſtitutę ad ordinandas tales cauſas, & dirigendas tales perſonas, & ideo debent ſequi normam legis, & extendi ſicuti extenduntur etiam leges.

7 Nec obſtant adducta in contrarium, quia dum ius declaratur, quod Eccleſia fruatur priuilegijs alienis, qualia ſunt priuilegia Minorum, vt dictum eſt, iam aliena priuilegia ſiunt ipſi communia. Rurſus cum dicitur, quod aliqua neceſſitas debet facere priuilegia communia, non intelligitur de neceſſitate præciſa, ſed de illa, quæ fundatur in bono regimine, ita vt id dicatur neceſſarium, ſine quo non poteſt ſtare bonum regimen. Hæc autem neceſſitas exigit aliena priuilegia communicari Eccleſiæ, quia debet omnibus præferri; & ſi non communicarentur, cauſæ priuilegiatæ ipſi præferrentur, quando in eodem non eſſet priuilegiata.

8 Quando autem dicitur, quod in priuilegijs non fit extenſio, id valet de puris priuilegijs, quæ ſunt merè priuilegia, & non habent rationem legis: ſecus autem, ſi habeant, vt ſunt priuilegia fiſci, dotis, Minorum &c. Nam dum habent rationem legis, ſequuntur naturam ipſius, atque adeo extenduntur ex identitate rationis, vt deſumitur ex *lege Grammaticos, C. de profeſſ. qui in Vr. Conſtant. cæt. edoc. lib.*12. vbi Io. de Platea, & cum alijs docet Donat. *in praxi rerum regular. par.1. tract.6. quæſt.1.*

9 Nec obſtat, quod non poſſit quis extendere terminos ſuorum priuilegiorum: quia aliud eſt extendere terminos priuilegiorum, & aliud extendere priuilegia. Primum dicit, quod priuilegium extendatur vltra id, quod per ipſum conceditur: & tunc non licet, vt in citato textu. Secundum dicit, quod extendatur intra terminos conceſſionis ad alias perſonas, cauſas, &c. & hoc licet, quando habet rationem legis. Neque rectè applicatur doctrina vltimo loco relata, quia vt lex generalis aliquos non comprehendat, ſufficit, ſi quocumque modo ſit priuilegiatus in illa materia, qualis eſt Eccleſia, vt participans priuilegia aliena.

An Monaſterium hæres non conficiens Inuentarium teneatur vltra vires hæreditarias? Quæſtio XCVII.

SVMMARIVM.

1 *Hæres non conficiens inuentarium de iure canonico non tenetur vltra vires hæreditatis ſecundum Bald.*

2 *Secundum communem tenetur.*

3 *Quando non teneatur.*

4 *Monaſterium non conficiens inuentarium, non tenetur vltra vires hæreditatis.*
Monaſterium quomodo ſuccedat ab inteſtato.

5 *Quando de æquitate teneatur Monaſterium conficere inuentarium.*

1 Reſp. Quod Baldus *in l. eum à matre in fine, C. de rei vendicat.* tenet, laicum hæredem de iure canonico non teneri vltra vires, quia de iure canonico ſufficit ſola iuſtitia naturalis, & ius ipſum canonicum ſumma nititur æquitate, & ratione naturali *cap. dilecti, de Iudic. cap. fin.* 17. *qu.9. & ibi* Gloſſ. in verbo *iure* ſequitur Brunus in verbo *inuentarij*. Macrob. *conſ.3. num.*85.

2 In contrarium facit, quia non recedendum à Iure ciuili, quando non reperitur expreſſum contrarium de iure canonico, *cap.* 1. & 2. *nou. op. nunciat.* & quia hæres tenetur vltra vires ob ſuſpicionem, ne occupet res hæreditarias, & ideo non confecerit inuentarium. *l. fin. c. de Iur. delib.* quæ ratio militat etiam de Iure canonico, quo probationes per præſumptionem admit-

Digitized by Google

admittuntur. *toto tit.de præſumpt.* Id autem in Eccleſia, & Monaſterio non procedit, quia non tenetur vltra vires, nam ceſſat præſumptio occupationis.

3 In laico autem priorem opinionem cenſeo poſſe procedere, vbi liquidò, & notoriè conſtaret, teſtatorem nihil aliud habuiſſe in bonis *arg. not. per Innoc. in cap. quia plerique, de Immun. Eccleſ.*

ADDITIO AD QVAEST. XCVII.

4 Monaſterium non teneri conficere inuentarium, & proinde eo non confecto non teneri vltra vires hæreditatis, eſt communis opinio, quam inter alios tradunt Butr. *in cap.in præſentia,num.*18. *in fine de probat.* Felin. *num.*41. Bal. *in l.fin.num.*4. *C. de iure deliber.* Bart. *Authen. ingreſſi. num.*58. *in* 2. *lectur.* & Authen. *ſi qua Mulier.num.*16.*C.de ſacroſ. Eccleſ.* Mendez *repetit.l.cum oportet.*3.*par,num.*157. *C.de bon. quæ liber.* Bertrand. *conſil.*127. *nu.*3. *vol.*3. Phanut. *de inuentar.par.*3.*nu.*79.*tom.*8. *tract.part.*2. Graſſus *de ſucceſſ. ab inteſt.* §. *Hæreditas. quæſt.*6. *in fine.* Rolan. *de confect. inuentar.par.*2. *qu.*12.*num.*6. Spin. *in Speculo teſtam.gloſſ.*35. *princip.nu.*17. Menchaca *de ſucceſſ. creat.lib.*2.§.16.*nu.*13. Genuenſ. *in Practicabil. Eccleſ. quæſt.*475. Nouar. *de miſerabil. perſon. priuileg.* 133. Riccius *Collect.*1102. Rouitus *ad Pragmat.*1.*de leg.pijs.num.*1. Donat. *in Praxi rerum regular par.*2.*tract.*11.*quæſt.*16.*num.*2. Sanchez *lib.*7.*Summ.cap.*12.*num.*33. Ratio eſt, Quia tantum ſuccedentes iure hæreditario obligâtur conficere inuentarium, ex tacito pacto cum creditoribus: ſed Monaſterium ſuccedit iure acquiſitionis naturalis acceſſoriè ad perſonam, quatenus profitens ſua dedicat Deo tanquam conſequentia perſonam dedicatam, & ideo cum iura ſua tradat Monaſterio, virtute horum iurium ſibi traditorum ſuccedit. Authen, *Ingreſſi.* §.*ſed & hoc. C.de ſacroſ.Eccleſ.* & Authen. *de Monachis.*§.*Illud.* & ita notant Butr. *numer.*28. Abbas *num.*74. Bellam. *num.*21. Berous *numer.*155. Felin. *in cap. in præſentia num.*41. *de probat.* Innocent *num.*6. Bar. *Authen.ingreſſi.num.*58.*C.de ſacroſanct.Eccleſ.in relect.* Bald.*in l.fin.num.*5. *C.de iure deliberan.* Salycet. *Authen. ingreſſi. num.*8. *qu.*5. & alij ſupracit. Et ideo non tenetur de nouo conficere inuentarium, quia non indiget aditione hæreditatis, vt fiat dominus, nec corporali poſſeſſione, vt poſſideat, vt cum pluribus tradit Sanchez *lib.*7. *ſum. cap.*12. *num.*23.

5 Tenebitur tamen Monaſterium de æquitate conficere inuentarium, inſtantibus legatarijs, & creditoribus, vt poſſit ſuo debito ſatisfacere. Sumptibus tamen inſtantium, quia agitur de ipſorum intereſſe; vt tradunt Bertran. *conſil* 168.*numer.*2. *vol.*4. Molina cum alijs *lib.*1.*de primogenit.cap.*15.*num.*34. Sanchez *lib.*7.*ſumm.cap.*12.*num.*34. Donat. *in Praxi rerum regul. par.*2.*tract.*11.*quæſt.*16.*num.*3. quia hoc prodeſt creditoribus, & legatarijs, & non nocet Monaſterio *l.*2.§.*Item Varus.ff.de aqua pluu.*

An Monaſterium contrahendo cum priuato, præferatur in bonis poſt ſuam obligationem quæſitis? Quæſtio XCVIII.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium præfertur priuato, licet tempore anteriori in bonis acquiſitis à debitore, etiam poſt contractam obligationem.*

2 *Argumentum à Fiſco ad Eccleſiam valet.*

3 *Hypothecageneralis pro Eccleſia concurrente cum donatione, probanda eſt anterioritas donationis.*

1 Reſp. Quòd Fiſcus contrahens cum aliquo priuato, præfertur in bonis poſt ſuam obligationem quæſitis, priuato, etiam anteriori in tempore, habenti omnia bona ſecum contrahentis præſentia, & futura obligata, *vt eſt textus notab. in l ſi is, qui, ff. de iure fiſci.* & quia valet argumentum de Fiſco ad Monaſterium: Idem eſſe in Monaſterio tradit doctiſſimus Euerard. in loco à Fiſco ad Monaſterium, vbi dicit, & licet neminem repererim hoc dicentem, credo tamen hoc verum, quia idem fauor debetur Monaſterio, qui Fiſco, & magna eſt ratio, quæ pro Religione facit. *l.ſunt perſonæ. ff. de relig.& ſumpt.fun.cum ſimilibus,* & quamuis Gloſ. *in l.aſſiduis. C.qui potior. in pignor.habeant.* teneat contrarium in dote; tamen *Salycet.in quæſt.*3. tenet contra Gloſſ. & quidquid ſit in dote, ſatis eſt, quòd Fiſcus gaudet hoc priuilegio, & ſucceſſiuè Monaſterium, vt latiſſimè per Euerardum *loc.cit.per* Decium *in cap.*1.*de probat. in illa qu. an fauore Monaſterij teneatur, quis inſtrumenta edere contra ſe.*

ADDITIO AD QVAEST. XCVIII.

2 Quamuis Euerardus citato loco *in quæſt.* non ita abſolutè hoc decernat, venit tamen in conſequentiam neceſſariam, ſi verum eſt, quod valeat argumentum à Fiſco ad Eccleſiam. Valere autem tradunt communiter Doctores, Cephal. *conſil.* 255. *num.*49. *volum.*2. Theſaur. *quæſt.Forenſ* 93.*num.*3. *lib.*3. Abbas *conſil.*108. *in fine.* Caldas Pereira *in l. ſi curatorem.* verbo *Minor, numer.* 62. *Cod. de* in

in integr. reſtitution. minor. & ſequitur ex dictis ad *quæſt 96.*

3 Et ex his ſequitur etiam aliud ſingulare, quod in concurſu Eccleſiæ habentis bona donatoris ſibi generaliter hypothecata cum donatario, ſi donatarius excipiat, quod donatio præceſſerit hypothecam, tenetur id probare, licet regulariter oppoſitum contingat *l.de rebus. Cod.de donation. ante nupt.* Hoc enim eſt priuilegium Fiſci, quod in dubio temporis pro ipſo præſumitur *l.1.C.de iure Fiſci lib.10.* & tradunt Bald. *in l.ſi debitor.Cod.de priuileg. Fiſci.* Salycet. *in l.fin.C.de edicto Diu. Adr. tollen.* Caſtrenſ. *ibidem.* Angel. *in §.Illud 2.* Authen. *de trien. & ſemiſſ.* Corſet. *ſingul.* 13. Roman. *ſingul.* 160. Et proinde idem priuilegium conueniet etiam Eccleſiæ, vt obſeruat Euerar. *in Topica iur. loco à Fiſco ad Eccleſiam. num.7.*

An ſententia lata contra Monaſterium, abſente Aduocato, ſit nulla. Quæſtio XCIX.

SVMMARIVM.

1 *Sententia contra Monaſterium, abſente eius aduocato, eſt nulla.*

2 *Sententia lata contra Fiſcum abſente aduocato, eſt nulla.*

3 *Fiſcus, & Eccleſia reſtituuntur in integrum repertis nouis inſtrumentis.*

4 *Sententia contra Fiſcum, & Eccleſiam prætextu falſorum teſtium, ſeu inſtrumentorum, eſt nulla.*

1 Reſp. Quòd clarum eſt, quòd ſententia lata contra Fiſcum indefenſum propter abſentiam Aduocati, eſt ipſo iure nulla. *l.vnica C.de ſententijs aduerſus Fiſcum latis lib.10. & ibi* Gloſſ. *& DD.* & idem ſi feratur, procuratore eius abſente, vt dicit Gloſſ. *in l.3.§.diuus.ff.de Iure Fiſci,* Io de Platea *in d.l.vnica.* Idem etiam eſſe in Monaſterio, vt ſententia contra ipſum indefenſum, ob abſentiam procuratoris, & Aduocati lata, ſit ipſe Iure nulla, tenet Paul. de Caſtr. *in l. velamento Cod.de poſtulando,* cum ſit validum argumentum de Fiſco ad Monaſterium. Sequitur Euerard. *in loco à Fiſco ad Monaſterium,* vbi etiam allegat Gloſſ. *notab. in l.ſi præſes, & ibi* Baldus, Salyc. *& alij. Cod.quomodo, & quando Iudex,* & tex. *in cap.1. de rebus Eccleſ. non alien. lib.6.* debet enim defendi Monaſterium, aliàs ſententia eſt nulla.

ADDITIO AD QVAEST. XCIX.

2 Sententiam latam contra Fiſcum, abſente eiuſdem Aduocato, eſſe nullam, habetur paſſim in iure. *l.Non intelligitur. §.Decius.* & *l.ſi Fiſcus.ff. de iure fiſci.* & *l.2.C.ſi aduer fiſcum, & l.fin.C.de Aduoc.fiſc.* & credit Peregrin. *de iure fiſci lib.7.tit.4. num.2.* Lata tamen in fauorem ipſius, licet abſente Aduocato, & procuratore, eſt valida, quia priuilegium nocere non debet, & ideo non excludit, quæ fauorabilia ſunt. *l.Pupillus.ff.de arbitr. & l.Acta § fin.ff. de re iud.*

3 Imo etiam fiſcus poſtquam legitimè defenſus fuit, reſtituitur in integrum contra ſententiam, ſi noua inſtrumenta reperiantur. *l.1.C.de ſentent. adu. fiſc. lat.* idque intra quadriennium. *l.fin.C.de temp in integr. reſt.* Vnde id locum habebit etiam in fauorem Monaſterij.

3 Rurſus, cum ſententia lata contra Fiſcum prætextu falſorum teſtium, vel inſtrumentorũ, ſit ipſo iure nulla. *l.ſi prætor.§.Marcel.ff.de iudic. & l.Diuus.ff.de re iudic.* vbi Alexander. *l. Qui agnitis.ff. de except.* vbi Socin. & Cap. *Cum venerabilis. de excep.* vbi latè Abbas. Io. de Platea *in l.vnica C.de ſent.aduer.fiſc. lat.* Peregrin. *De iure fiſci lib.7.tit.4. nu.10.* Ita quoque ſententia lata contra Eccleſiam prætextu falſorum teſtium, vel inſtrumentorum, erit nulla, vt obſeruat Euerardus *loco à Fiſco ad Eccleſ. nu.6.*

An Religioſis officium Aduocati, & Procuratoris interdictum ſit in Curijs Eccleſiaſticis, & Laicalibus. Et an in caſibus, in quibus permiſſum ſit, tunc exigatur vtilitas Monaſterij, Eccleſiæ, & licentia etiam Conuentus, vel ſufficiat ſolum ſui ſuperioris tacita permiſſio, & an ſatis ſit Epiſcopi licentia. Et quando nec ſuperior regularis, nec ipſe Epiſcopus licentiam huiuſmodi concedere poſſint. Quæſt.C.

SVMMARIVM.

1 *Munus Aduocati, & procuratoris, poteſt exercere religioſis cum licentia ſuperioris, & concurrente*

rente vtilitate Monaſterij.

2 *Altera conditione deficiente non licet exerceri.*

Clerici poſſunt aduocare coram Iudice ſæculari pro cauſa propria, vel Eccleſiæ.

In cauſis criminalibus, concurrentibus duabus dictis conditionibus.

3 *Pro aduocando requiritur licentia obtenta, nec ſufficit petita.*

Nec ſufficit tacita.

4 *Licentia Epiſcopi non ſufficit, nec eſt neceſſaria.*

5 *Franciſcani neque cum licentia Superiorum poſſunt eſſe Aduocati, aut Procuratores.*

6 *Munus Aduocati, aut Procuratoris non conuenit Religioſo.*

7 *Vt Religioſus exercere poſſit munus Aduocati, aut Procuratoris, non ſufficit licentia tacita.*

8 *Religioſus potens ſtare in iudicio abſque licentia, poteſt etiam eſſe Aduocatus, & Procurator, aut conſtituere Procuratorem.*

9 *Solum prohibetur religioſo eſſe aduocatum, & procuratorem in iudicio.*

10 *Religioſus an pro vna, aut altera vice poſſit eſſe Aduocatus, & Procurator.*

11 *Religioſo Procuratori etiam poſt litem conteſtatam, poteſt excipi defectus licentiæ.*

12 *Geſta per religioſum Procuratorem ſine licentia ſunt irrita.*

1 Reſp. Quòd interdicitur Religioſis munus Aduocati, vel Procuratoris ſubire, niſi Superioris licentia, & vtilitate Monaſterij concurrentibus; habetur in Conc. Tarraconen. *cap.* 11. *& refertur in cap. Monachi, il* 2. 16. *quæſt.* 1. *ibi*, Similiter, vt nullus Monachorum forenſis negotij ſuſceptor, vel executor, exiſtat, niſi quod Monaſterij expoſcat vtilitas, Abbate ſibi nihilominus imperante. Quod idem confirmatur, & approbatur *cap.* 2. *de poſtuland.* quæ verba explicat Gloſſ. *eo cap. Monacho*, in caſus poſitione. Turrecrem. Innoc. *eo cap.* 2. *num. vn.* Hoſtien. *num.* 1. Ioan. Andr. *num.* 2. Card. *num. vn. quæſt.* 2. Antonius *num.* 8. Abb. *num.* 3. in hunc modum, Suſceptores, id eſt Aduocati; Executores, id eſt, Procuratores; vel vt explicant Hoſtien. Ioan. Andr. Anton. Abb. comprehenditur ſub his vocibus, omne munus ad cauſarum forum ſpectans; & de Procuratoris officio habetur expreſsè Clem. *Religioſus*, ibi. *Non poteſt ſine ſui Superioris licentia procurationis officium ſuſcipere.* Et quamuis tex. *eo cap. Monachi*, loquatur de Monachis, idem tamen dicendum eſt de quibuſcunque veris Religioſis, & conſtat ex *eo cap.* 2. *de poſtulando*, vbi conſultus Pontifex, an ea prohibitio Monachis facta, comprehendat quoque Monachos Regulares, qui laxiori regulæ inſeruiunt, vt dicitur *cap. quod Dei timorem, de ſtatu regular.* reſpondet comprehendere. Idem etiam conſtat *ex dict. Clem. Religioſus*, quæ in ea prohibitione verbo Religioſus, vſa eſt; & ratio eſt, quia ea prohibitio non reſpectum habuit ad ordinem Monachorum, ſed ad Religionem. Atque ita docent Gloſſa *d. Clem. Religioſus*, *v. Religioſus*, & ibi Abb. *num.* 1. Imola, *num.* 6. *&* 10. Idem, Abb. *eo cap.* 2. *num.* 1. Sylueſter ver. *aduocatus*, *quæſt.* 6. Sayr. *clauis regiæ lib.* 12. *cap.* 22. *num.* 3.

2 Vnde duplex coniunctim conditio requiritur, nec ſufficit alterutram contingere, nempè Superioris licentia, & vtilitas Monaſterij; quia textus *eo cap. Monachi*, *& eo cap.* 2. vtramque petunt, & idem docent Gloſ. *eo cap.* 2. verbo *imperãte*. Et quidem, ſi altera ex his conditionibus deficiat, nec in foro ſæculari, nec Eccleſiaſtico integrum eſt Religioſis, ea munera Aduocati, vel Procuratoris obire, quia tex. id prohibentes, generaliter, & indiſtinctè loquuntur, imò expreſsè *cap. Monachi el.* 2. 16. *quæſt.* 1. *&* 2. *cap.* 2. *de poſtulando*, dicunt, forenſis, & Eccleſiæ negotij, & Hoſtien. *eo cap.* 2. initio explicat, forenſis, id eſt ſæcularis. Atque ita docent Speculator *tit. de aduocato*, *§. obijcitur cap. aduocatum*, *num.* 2. Abb. *eo cap.* 2. *num.* 1. Archid. *eo cap. Monachi*, *ſtatim in princ.* & ibi Bellamera *ſtatim in princ.* Sylueſter ver. *aduocatus*, *quæſt.* 6. Sayr. allegat. Illis autem conditionibus concurrentibus poterunt aduocare, aut procurare, ne dum in foro Eccleſiæ, ſed etiam in ſæculari, vt colligitur ex cap. 1. *de poſtulando*. Vbi cum interdicatur Clericis in negotijs ſæcularibus coram Iudice ſæculari aduocare, excipitur, niſi propriam cauſam, vel Eccleſiæ ſuæ fuerint proſecuti. Atque ità docent Ant. *cap.* 2. *num.* 1. *de poſtulando*, & ibi Abb. *num.* 2. Imola *numer.* 1. Bellamera *cap. cum I. à numer.* 13. *de ſent. & re iudic.* Henric. *ibi num.* 14. Roſel. Angel. Sylueſt. Tabien. Armil. Guillelm. Redoanus, Sayrus. Quod tamen intelligendum eſt, coram Iudice ſæculari, modo cauſa ſit ciuilis; nam in criminalibus nullatenus licet, vt conſtat *arg. ex cap.* 1. *& cap. final. de poſtulando*, & bene tradunt Bellamera, Henric. Angelus, Sylueſt. Tabiena, *ibi*. At coram Iudice Eccleſiaſtico licitum quoque erit in criminalibus cauſis aduocare, & procurare, concurrentibus prædictis conditionibus vt bene docent Henricus, & Bellamera *ibi*.

3 Licentia autem Superioris non ſufficit petita, & non obtenta, & dicendum eſt opus quoque eſſe obtineri, tum quia id *cap.* 2. *de poſtulando*, *& id*, *cap. Monachi*, petunt, vt Abbas, id imperet, ibi, *Abbate nihilominus imperante*; ac non dicitur Imperare ex eo ſolum quòd ab eo licentia petatur, niſi illam concedat. Præterea quia Clem. *illa Religioſus*, ſic ait: Non poteſt ſine ſui

ne ſui Superioris licentia. At particula (*ſine*) denotat eam obtinendam eſſe, *cap. ne opus de tempor. ordin.* Nec obſtat ratio contraria, quia in eo textu maioris claritatis gratia, vtrumque expreſſum eſt. Ita docent Card. *ex Clem. Religioſus*, *num.3. opp.2.* & ibi Imola *num.* 10. & ſufficit, vt hæc licentia præcedat ſuſceptionem mandati procuratoris: quare ante licentiam poteſt inſtitui Religioſus procuratori, at ipſe acceptare non poteſt donec licentiam obtineat. Nec ſufficit tacita ſuperioris licentia, quæ habetur ex ratihabitione de præſenti, aut præterito: nam vbi in actu aliquo exigitur alicuius licentia, ea debet eſſe expreſſa, vt tradunt plurimi DD. Corſetus *in ſuis ſingularibus*, *ver. licentia, num.vn.* Tiraquell. multos alios allegans, *in l.connub. conſ.7. num.8. & alij*.

4 Quòd autem id munus procuratoris poſſit Religioſus obire ex licentia Epiſcopi, tenent Innoc. *cap. cum* l. *& à num. 3. de ſententia, & re iud.* & ibi Hoſt. *num.2.* Ioann. Andr. *num. 2.* Antonius *num 7.* Abb. *num.29.* Bellamer. *num.7. &* 13. Henric. *num.4.* & fauet Anchar. *in dict. Clem. Religioſus*, *num.1. not.2.* vbi ait, ſuperiorem eſſe Epiſcopum, & ibi Imola, *n.* 8. Niſi, inquit, eſſet aliquis Religioſus nullius Monaſterij. Sanchez *verò lib.6. cap.13. operis Moralis*, tenet nullo pacto ſufficere, nec eſſe neceſſariam licentiam Epiſcopi, niſi Monaſterium ipſi ſubeſſet: tunc enim dicit ipſe Sanchez, quod verum dicerent priores DD. ſufficere licentiam Epiſcopi, quia eſſet verus Superior: at in eo caſu ſufficeret quoque licentia immediata Superioris Conuentus, quia eſſet verus ſuperior, non obſtante quòd ſubeſſet Epiſcopo; ſicut huic veræ ſuperioritati non obſtat ipſum eſſe ſubditum Prouinciali, & Generali; hanc opinionem tenet ſolus ipſe Sanchez, nam alium non inueni tenentem huiuſmodi opinionem.

5 Religioſi autem Franciſcani Procuratores eſſe nequeunt, etiam de ſuorum Superiorum licentia. Clem. *exiui. §. proinde, de verb. ſignif.* Hæc autem prohibitio non extenditur ad alios mendicantes, quia textus de ſolis fratribus Minoribus loquitur, & de ijs Religioſis, dum ſuæ Religionis Regulis ſubiecti manent, nam ſi alicui ſæculari Eccleſiæ præficerentur, poſſent. Sanchez *lib.6. cap.11. operis moralis num.26.*

ADDITIO AD QVAEST. C.

6 Quod Religioſi abſque licentia ſui Superioris & niſi concurrat vtilitas Monaſterij, nõ poſſint exercere munus Aduocati, ſeu Procuratoris, per citat. tex. tradunt etiam Cardin. *in Clemen. Religioſus n.8 de procurat.* Vitalin. *num.* 22. Innocent. *in capit. I. & A. num. 2. in fine*, & *num. 3. de ſent. & re iud.* Felin. *num.* 21. ver. *Et illud.* Achil. de Graſ. *dec.* 5. *de procurat.* Barboſa *in l. ſi longius*, *§. ſi filiusfam. num.50. ff. de re iud.* Rodriquez *quæſt. Regul.41. ar.2. tom.3.* Sanchez *lib.6. ſum. cap.13. num.13.* Rota *deciſ.445. num.1. par. 2. Recent.* Munus enim Aduocati, & Procuratoris immiſcet valde rebus ſecularibus, & diuertit religioſum à ſuo inſtituto: quod non contingit, quando interuenit licentia Superioris, & vtilitas Monaſterij, nam hæ conditiones limitant facultatem ad caſus raros, & faciunt, quod diuerſio ab inſtituto non ſit conſiderabilis.

7 Et quamuis Sanchez *lib.6. ſum. cap. 13. nu.7.* Caſtro Palaus *par.3. tract. 16. diſp.4. punct.12. §. 3. num.2.* putent ſufficere licentiam tacitam, oppoſitum tamen tenendum eſt, vt in ſimili agentes de religioſis exequutoribus teſtamentarijs tradunt Corſet. *in ſingul.* verbo *licentia, num.* 1. Abbas *in Clemen. vnic. num.6. de teſtam.* Cardin. *n.9. oppoſit.3.* Imola *num.7.* cum Gloſ. *ibid.* verbo *obtenta*, Dominic. *in cap 2. init. num.4. de teſtam. in 6.* Franc. *n.3.* Io. Lup. *de donat. int. vir. & vxor. §. 69. num.* 29. & alij, quos citat Sanchez *de matrimon. lib. 3. diſput.35. num.16.* Quamuis enim in Clem. *Religioſus, de procurat.* dicatur ſolum, *Cum licentia*: attamen *in cap. Monachi 2. cauſa 16. quæſt.* 1. dicitur *Vt nullus Monachorum forenſis negocij ſuſceptor, vel exequutor exiſtat, niſi quod Monaſterij expoſcit vtilitas, Abbate ſibi nihilominus imperante*. Si igitur Abbas imperare debet, non ſufficit tacita licentia, quia imperare dicit poſitiuè, & expreſſe ordinare.

8 Hoc tamen eſt intelligendum, quando Religioſus non poteſt ſtare in iudicio ſine Superioris licentia; quia in caſibus, in quibus poteſt ſine licentia, poterit per ſe aduocare, aut conſtituere procuratorem, vt tradunt Cardin. *in Clement. Religioſus*, *num.3. oppoſit.3. de procurat.* Imola *numer.*15. Abbas *num.7.* Sanchez *lib.6. ſum. cap.* 12. *num.* 32. Quia hoc venit tanquam acceſſorium ad facultatem comparendi in iudicio ſine licentia.

9 Rurſus intelligitur tantum de procuratione, & aduocatione in iudicio, non autem extra iudicium. Quia ſic loquuntur tex. in quibus habetur huiuſmodi prohibitio, vt cap. *Monachi* 2. *cauſa* 16 *quæſt.* 1. & cap. *ex parte de poſtulatione*. Vnde poterit ſcribere allegationes, allegando iura partium, & alia extraiudicialia præſtare, quibus cauſa iuuari poſſit, licet non adſit vtilitas Monaſterij, nec Superioris licentia. Et ita tenent Bar. *in l.2. §. Aduocatos, num.3. & ſequen. ff. de var. & extraord. cognit.* Abbas *in Rubr. de poſtulando, num.*1. Syrueſter vet. *Aduocatus, quæſt.* 1. Cardin. *in Clemen. Religioſus*, *num.7. oppoſit.12.* Rebuff. *in praxi* Tit. *de procurat. ad reſign. num.17.* Azor. *par.2. lib.7. cap.32 quæſt.7* Sanchez *lib.6. ſum.cap.13. num.* 37. Laiman. *lib.4. theol. moral. tract.* 5. *cap.11. num.* 2. Palaus *par.3. tract.16. diſp.4. de voto obed. punct.12. §. 3. num.3.* Et quamuis Sanchez, & Laiman. citati requirant licentiam Superioris, quia religioſus non habet velle,

aut nolle; hoc tamen non prouenit ex natura talis actus, ſed ex generali ratione ſtatus religioſi, & proinde ſufficiet tacita licentia, vel quòd ſuperior non contradicat, vt *num ſeq.* tradit Palaus.

10 Et quamuis Angelus verbo *Aduocatus. nu.7.* Nauar. *com.2. de Regular.num.66.* Salcedo *ad Diaz cap.57. & 6.* Sayr. *lib.12. Clau. reg. cap.22. num.5.* putent, quod per allatos textus non interdicatur religioſis pro vna, aut altera vice aduocati, ſeu procuratoris munus exercere, quia in rigore non exercent munus aduocati, ſeu procuratoris; probabilius tamen eſt, quod etiam pro vna vice prohibeatur, vt tradunt Decius *in cap.2. numer.74. de iudic.* Syluester verbo *Aduocatus quæſt.7.* Sanchez *lib.6. ſumm.cap.13.num.34.* Palaus *par.3. tract.16. diſp.4. de voto obed.punct.12.§.3.nu.5.* verbo *Nihilominus.* Quia in cap. *Monachi 2.cauſa 16.quæſt.1.* dicitur in ſingulari *Forenſis negocij ſuſceptor exiſtat.* & idem habetur in *cap.2. de poſtulan.* Vnde prohibetur tale munus, tanquam non conueniens ſtatui religioſo, quatenus eſt actus iudicialis, & ideo ratio prohibitionis reperitur etiam in vnico actu. Quare ſemel tantum religioſus exercens hoc munus peccabit mortaliter, quia in re graui facit contra prohibitionem, & lædit grauiter inſtitutum religioſum, quæ læſio excluderetur, ſi intereſſet monaſterio, quòd tale munus ſuſciperet.

11 Ex quibus ſequitur, quod religioſo comparente in iudicio, vt procuratore, etiam poſt litem conteſtatam poteſt excipi defectus licentiæ, vt tradunt Abbas *in Clem. Religioſus.num.5. de procurat.* Cardinal. *num.13. quæſt.9.* Bonif. *num.28.* Imola *num.13.* Dec. *in cap.2.nu.88. de iudic.* Sanchez *lib.6. ſumm cap.13.num.43.* Et alij cum Gloſſ. *in dict.Clem.* verbo *ſuſcipere.*

12 Imò etiam actus erit nullus, & irrita geſta per ipſum, quia non habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio, & ideo ex hoc defectu irrita erunt geſtu nomine procuratorio, vt tradunt Abbas *in d.Clem.Religioſus.num.6.de procurat.* Cardin. *num.7. oppoſit.11.* Imola *num.13.* Bonifac. *num.26.* Decius *in cap.2.num.78.de iudic.* Sanchez *lib.6. ſum. cap.13. num.41.* Et quamuis Palaus *par.3.tract.16.diſp.4. de voto obedient.punct.12.§.4. num.5.* defendat, geſta per ipſum non eſſe irrita, quia non eſt inhabilis, cum non agat nomine proprio, neque adſit textus ponens hanc inhabilitatem: Attamen non eſt recedendum à communi ſententia. Quia inhabilitas ſatis colligitur ex eo, quod non habet velle, & nolle, iuncta prohibitione, quæ facit, vt in hoc negocio non poſſit præſumi velle legitimum. & proinde cum non habeat velle quo ad ſuſcipiendum munus procuratoris, ſtat in iudicio tanquam ſi non ſuſcepiſſet, & conſequenter tanquam non verus procurator, & ideo non eſt perſona legitima, & geſta per ipſum irrita ſunt.

An ſi poſt litem conteſtatam procurator alicuius ingrediatur Religionem, poſſit cauſam illam proſequi? Quæſt.CI.

SVMMARIVM.

1 *Procurator poſt litem conteſtatam ingrediens religionem, eſt reuocandus.*
Nouitius an reuocari poſſit, ſi ante erat procurator.
2 *Procurator, ſi fiat religioſus, emiſſa profeſſione deſinit eſſe procurator.*
3 *Quid pro tempore Nouitiatus?*

1 Reſp. Non poſſe, ſed reuocandum eſſe procuratorem, conſtat ex *l.aut Religiones, iuncta lege præced.ff.de procuratorib.* vbi inter caſus, in quibus poteſt procurator poſt litem conteſtatam reuocari, proponitur hic; & docet ibi Gloſſa ver. *aut Religiones*, & Iacobinus de S. Georgio, *l.Milite, in fine C.de procurat.* Immo non tantum poſt profeſſionem, ſed etiam tempore Nouitiatus poteſt reuocari is, qui in ſeculo erat procurator, non obſtante litis conteſtatione, vt docet Gloſſ. *cap.2.v.ingredi, de procurat in 6.* quia ex iuſta cauſa poteſt tunc reuocari, vt decidit textus ille; at iuſtiſſima cauſa eſt ingreſſus in nouitiatum.

ADDITIO AD QVAEST. CI.

2 Cum per ingreſſum in religionem, ſequuta profeſſione, deſinat eſſe perſona legitima, vt poſſit ſtare in iudicio etiam nomine alieno, vt dictum eſt ad *quæſt. præc. num.12.* abſque reuocatione deſinit eſſe procurator, quia cum transferat ſuam voluntatem in ſuperiores, non remanet ipſi proprium velle, quo continuare poſſit legitimitatem perſonæ ad ſtandum in iudicio nomine alieno; ſi quidem accedente prohibitione iuris, & expropriatione propriæ voluntatis, interuenit tacita renunciatio officij procuratoris, cum ſe expoliet proprio velle, & aſſumat tantum velle, & nolle ſuperioris.

3 Non ſic in Nouitijs. Quia licet Tiraquellus *de retract. lignager. §.1.gloſſ.8.num.23* Cuchus *lib.3. inſtit.maior.tit 1. num.95.* Zechius *de Republ. Eccleſ. tit.de regular.cap.3.num.10.* dicant, Nouitium non poſſe eſſe procuratorem: attamen cum in ipſo militet oppoſita ratio, ſiquidem habet proprium velle, & nolle, nec iura prohibeant, quia procedunt de religioſis, qui cum effectu ſunt tales, non eſt ipſis interdictum, fungi tali munere. Quia tamen ſunt intenti experientiæ regularis diſciplinæ, non eſt conueniens, quod ſe diuertant ad negocia huiuſmodi ſæcularia, quod eſt ſufficiens cauſa, vt poſſint

ſint reuocari, vt dicitur in *quæſt.* Quod autem de rigore, & ſecundum ius non prohibeantur munus procuratoris exercere, tradunt Gloſſ. *in Clem. Religioſus*, verbo *Religioſus. de procurat.* Abbas *num.* 1. Imola *num.* 10. Felin. *in cap. cum I. & A. num.* 1. *de ſent. & re iud.* Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 13. *num.* 2.

An Religioſus poſſit eſſe procurator pro aliquo laico patrono, vel Principe, vel magno defenſore; ſeu vtili amico Monaſterij. Et quid ſi is, contra quem conſtituitur, dicat non verſari vtilitatem Monaſterij? Quæſt. CII.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus poteſt eſſe procurator pro Principe, laico patrono, defenſore religionis, vtili amico, &c.*

2 *Vtilitas monaſterij indirecta ſufficit, vt religioſus poſſit eſſe procurator.*

3 *Religioſus poteſt eſſe procurator, aut aduocatus pro Epiſcopo, principe, miſerabilibus perſonis, &c.*

4 *Non pro coniunctis, niſi ſint miſerabiles.*

5 *Poteſt eſſe pro intimo amico, & vtili religioni.*

1 Reſp. Affirmatiuè: nec ad eum, contra quem deputatur, pertinet de hoc inquirere, nam poſſent tales eſſe, & ita occultæ vtilitates Eccleſiæ, ſiue Monaſterij, quòd non expediret, imò officeret illas omnibus eſſe notas, iuxta Innoc. *in cap. cum I. & A. de ſent. & re iudic.* quod intelligitur pro vtilitate communi, & publica Eccleſiarum. Vt ibi tradit Abb. qui alios caſus refert, in quibus Religioſus poteſt eſſe procurator, & pro maiori parte concernunt Eccleſiæ vtilitatem: vt ſi agat de propria electione, vel ſi accuſaretur proprius Prælatus: quo caſu debet Regularis habere expenſas à Monaſterio, *cap. ex parte, & cap. penult. de accuſat.*

ADDITIO AD QVAEST. CII.

2 Tangit hæc quæſtio difficultatem, an ſufficiat indirecta vtilitas Monaſterij, vt poſſit religioſus cum licentia ſui ſuperioris eſſe aduocatus, aut procurator. Et affirmatiuè reſoluendum iuxta ea, quæ tradunt Cardinal. *in Clemen. Religioſus. num.* 8. *quæſt.* 3. *de procurat.* Felin. *in cap.* 1. *num.* 12. *de ſent. & re iud.* Abbas *in cap. Sopitæ. num.* 3. *de cenſib.* Hoſtienſis *numer.* 1. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 13. *num.* 22. Palaus *par.* 3. *oper. moral. tract.* 16. *punct.* 12. §. 3. *num.* 2. Siquidem textus requirit vtilitatem monaſterij. Quod autem hæc vtilitas, proueniat ipſi directè, vel indirectè pertinet ad modum, qui non conſideratur à lege.

3 Hinc religioſus poteſt eſſe procurator pro quouis Monaſterio ſuæ religionis, vt obſeruat Fuluius Pacianus *conſil.* 162. *num.* 196. Sanchez *citat.* pro Epiſcopo, vt tradunt etiam Hoſtienſ. Felin. Abbas Cardin. Sanchez *num. praced.* citati. Pacian. modo *citat.* qui extendit etiam ad Patronum, Principem, &c. Et quo ad hos omnes admittit Palaus *citat.* & inſuper extendit ad miſerabiles perſonas cum Nauar. *com.* 2. *de regular. num.* 66. Sayro *lib.* 12. *Clau. reg. cap.* 22. *num.* 5. Sanchez *citato.* Quod antea tradiderant Gloſſ. *in cap. de præſent.* verbo. *Defenſor.* 16. *quæſt.* 1. Speculator *tit. de aduocato.* §. *obijcitur contra aduocatum. num.* 3. Cardin. *in cap.* 2. *quæſt.* 1. *de poſtulan.* Ancharan. *num.* 2. *not.* 3. Imola *num.* 3. Bellamera *in fine.* Salcedo ad pract. Diaz *cap.* 73. *poſt init.* Quia ſcilicet eſt proprium Eccleſiæ fouere, & tueri miſerabiles perſonas.

4 Vnde à fortiori ſequitur, quod ſi coniuncti ſint perſonæ miſerabiles, poterunt religioſi pro ipſis eſſe aduocati, & procuratores. Nullo autem pacto poterunt, ſi non ſint perſonæ miſerabiles. Et ita tradunt Cardin. *in Clem. Religioſus. num.* 3. *oppoſit.* 4. *de procur.* Ancharan. *num.* 1. *not.* 2. Imola *numer.* 10. Butr. *in cap.* 2. *num.* 7. *de poſtulan.* Abbas *num.* 4. Io. Andr. *num.* 8. Henriquez *num.* 1. Hoſtienſ. *numer.* 2. Bellamera *num.* 1. Ancharan. *num.* 3. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 13. *num.* 24. Palaus *par.* 3. *oper. moral. tr.* 16. *diſp.* 4. *punct.* 12. §. 3. *num.* 2.

5 Denique licere religioſo eſſe procuratorem, vel aduocatum pro intimo amico Monaſterij, & vtili, tradunt quamplures. Innocent. *in cap. cum I. & A. numer.* 2. *de ſent. & re iud.* Io. Andr. *num.* 2. Abbas *num.* 19. Butr. *num.* 7. Hoſtienſ. *num.* 2. Anchanran. *num.* 11. Imol. *num. vlt.* Felin. *nu.* 12. Boich *num.* 4. Bellam. *num.* 13. Decius *in cap.* 2. *num.* 72. *de iud.* Cardin. *in Clemen. relig. num* 8. *quæſt.* 3. *de procurat.* Roman. *ſingul.* 278. Euerardus *in Topica. loco A ſerno ad Monachum num.* 4. Redan. *de ſpolijs quæſt.* 2. *num.* 17. Iacobin. de S. Georg. *in l. Militem. in fine C. de procur.* Sayr. *lib.* 12. *clau. reg. cap.* 22. *numer.* 5. Vantius *de nullit.* Tit. *qualiter ſent. null. & proceſſ. nul. repar. poſſ. num.* 84. Ex hoc enim prouenit conſiderabilis vtilitas Monaſterio. Verum hæc omnia ita accipienda ſunt, vt non ſemper in his caſibus ſuſcipiatur munus aduocati, aut procuratoris, ſed cum magna prudentia. Ideo enim requiritur licentia ſuperioris, vt conſideret, antequam concedat, an expediat concedi.

An Religioſus, qui fuit inſignis Aduocatus, poſſit aduocare, vt ex eius lucro ſubueniat Eccleſiæ ære alieno grauatæ? Quæſtio CIII.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus an poſſit aduocare, vt ex lucro ſubueniat indigentiæ Monaſterij.*
2 *Sententia affirmans.*
3 *Sententia negans.*
Continuum exercitium aduocationis contrariatur ſtatui religioſo.

1 Reſp. Quòd ſic, Io. Andr. *in regula in argum. de reg. iur. in* 6. vbi, tenet quòd non obſtante *cap. Monachi.* 16. *quæſt.* 1. vbi excipitur vtilitas Monaſterij, quia ille textus debet intelligi de vtilitate directa ex cauſa, in qua patrocinatur, puta pro conſeruandis, defendendis, vel recuperandis rebus, & Iuribus Monaſterij: ſed vtilitas lucri in aliena cauſa ſpectat ad Monaſterium ſecundario, & quando aliquid ex neceſſitate conceditur, non licet arguere ad caſus ſimiles, regula, *quæ iure*, & d. regula *in argumentum*. Idem tenent Butr. & Imol. *in cap.* 2. *de poſtulando*. Abb. verò ibi tenet, quòd dictum Io. Andr. eſt honeſtius, & ſecurius, ſed credit, quod pro amico Monaſterij poteſt eſſe Aduocatus, ex dictis Innocen. *in cap. P. G. & idem tenet* Felin. *num.* 12. *in d. cap. P. G.*

ADDITIO AD QVAEST. CIII.

2 Poſſe religioſum exercere munus aduocati, vt ex lucro ſubueniat magnæ indigentiæ monaſterij, tradunt Abbas *in cap.* 2. *num.* 3. *de poſtulando*. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 2. *numer.* 33. Nauar. *com.* 2. *de regular. num.* 66. Redoan. *de ſpol. quæſt.* 2. *nu.* 27. Salcedo ad Pract. Diaz *cap.* 63. *poſt init.* Sayr. *lib.* 12. *Clauis reg. cap.* 22. *num.* 5. Roſel. verbo *Aduocatus num.* 24. Tabiena *num.* 8 Angel. *numer.* 9. Armil. *num.* 8. Sà *num,* 2. quos ſequitur Sanchez *lib.* 6. *ſumm. cap.* 13. *num.* 17. Quod etiam extendunt, vt poſſit etiam coram iudice laico hoc munus exercere, in cauſis tamen ciuilibus. Salcedo, Sayr. Nauar. Sà. Quia poteſt, quando agitur de vtilitate monaſterij, etiam indirecta.

3 At oppoſitum tenent Io. Andr. *in cap. in argumentum. num.* 13. *de reg. iur. in* 6. Franc. *ibid. in fine.* Butr. *in cap.* 2. *in fine de poſtulan.* Cardin. *in fine*. Ancharan. *num.* 2. *not.* 3. Imola *num.* 2. Bellam. *ibid.* Sylueſter verbo *Aduocatus quæſt.* 7. Chryſtophor. de Paz *ad l. ſtyli l.* 6. *ſchol. vn. num.* 8. Quod probabilius eſt. Quia non deberet vna aut altera vice hoc munus exercere, ſed continuè, alioquin non obtineretur finis de ſubueniendo indigentiæ monaſterij mediante lucro; hoc autem omnino diuerteret religioſum à ſuo Inſtituto, & totum implicaret negocijs ſecularibus, & proinde non ſolum eſſet decens, ſed omnino contrariaretur ſtatui religioſo. Et ideo quando iura permittunt poſſe concedi à ſuperiore, concurrente vtilitate Monaſterij, non poſſunt intelligere de continuo exercitio, ſed ſolum de aliquibus vicibus, quia non poſſunt concedere aliquid irrationabile. Eſt autem irrationabile, quod de ſe eſt indecens, & contrarium ſtatui religioſo.

An Religioſus, qui in ſæculo erat Tabellio, ſi conficiat inſtrumentum, ſit validum: & an exigatur Superioris licentia: & an Monaſterium conueniri poſſit, vt Religioſus, ante Notarius, inſtrumenta compleat, & ſignet, quæ in ſæculo conſecerat, vel in ſuo Protocollo breuiter, & ſuccinctè conſcripſerat, vt poſtea per otium, quoties opus ſit, latiùs extenderet? Quæſtio CIV.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum factum à religioſo, qui in ſæculo erat tabellio, an ſit validum.*
2 *Religioſus poteſt perficere inſtrumentum, quod dum erat in ſæculo confecit.*
3 *Interueniente licentia Superioris.*
4 *Monaſterium, ſeu Superior conueniri poteſt, vt cogat Monachum complere inſtrumentum, quod laicus confecit.*
5 *Religioſis interdicitur conficere inſtrumenta.*
6 *Hæc prohibitio non retrotrahitur.*
Paria ſunt fieri tempore inhabili, & conferri in tempus habile, & fieri tempore abili.

Tabel-

Digitized by Google

7 *Tabellio factus Religioſus cur compelli poſſit perficere inſtrumentum.*
8 *Inſtrumentum factum à Religioſo alias tabellione an validum.*
Tabellio dum fit Religioſus, deponit perſonam tabellionis.

1 Reſp. Quod negant aliqui, quando abſque licentia Superioris id fieret, quia ea inſtrumenta facta ſunt contra legis prohibitionem, atque ita docent Decius, *cap.2. noua editione, à num.78. vſque ad 91. de iudicijs, & conſ.494. num.14. & 497. num.10. vol.4.* Couar. *qq.practic. cap.19. num.8. verſ. Monachus.*

At veriùs exiſtimo valere inſtrumenta, quia nullibi inuenitur verbum ea inſtrumenta irritans; atque eodem modo id officium interdicitur Clericis, *cap. ſicut, ne Cleric. vel Monachi.* Et tamen frequentiſſima ſententia *dict. cap. ſicut*, affirmat inſtrumenta ab eis confecta fore valida. Tandem, quia irritare id inſtrumentum non eſſet damnum ipſius Religioſi delinquentis, & cui pœna imponitur, ſed partium, quibus pœna infligenda non eſt. Et ideo hanc partem ſuſtinent Angelus *l. Prætor ait, §. final.* paulò poſt principium, *ff. de edendo, & ibi* Alex. *num.4.* Gregor. Lopez *l. 28. verſ. contra nueſtra, tit. 11. partit. 5* Limitat Alex. niſi per Superiorem ſit ſpecialiter Religioſo interdictum vti eo officio, ſicut de Clerico, cui Tabellionis officij vſus interdictus eſt, tradit Innoc. *cap. ſicut, num. vnic. ne Clerici, vel Monachi.* Cœterum hoc intelligendum eſt, quando id interdictum eſſet publicum, itá, vt ad populi notitiam perueniret, ex tunc enim geſta eſſent irrita; ſecus antea, ſicut dicitur de prodigo, cui bonorum adminiſtratio eſt interdicta, *l. cui bonis, ff. de verborum obligat.* & ſic in Clerico, cui interdictum eſt vti officio Tabellionis, tradunt Abbas, *eo cap. ſicut, num.11.* & ibi Anchar. *num.7.* Roſella verbo *Tabellio num.7.* & ibi Syluest. *quæſt. 3. dicto 5.* & alij, quos refert, & ſequitur Couar. *qq. practic. cap.19. num.8. verſ. quod ſi Sacerdos.*

2 Poteſt tamen Monachus, qui in ſæculo erat Tabellio, complere poſt profeſſionem, & ſignare inſtrumenta, quæ in ſæculo confecerat, vel in ſuo Protocollo breuiter, & ſuccinctè conſcripſerat, vt poſtea per otium, quoties opus ſit, latius extenderet, quia complere vetera inſtrumenta, non eſt inſtrumenta denuò conficere, ſed executio, atque conſummatio inſtrumenti, tempore habili confecti. Quod colligitur, *ex l. alienationes, ff. familiæ herciſcundæ.* Vbi dicitur alienationes voluntarias interdictas eſſe poſt litem motam, non autem habentes vetuſtiorem cauſam, & originem iuris neceſſariam. Atque ita docent Speculator, *tit. de ſtatu Monach. §. qualiter concipiet libellum, num.32. verſ.26.* Gloſſa *cap. vt officium, §. verum quia v. præmiſſa de hæreticis in 6.* & ibi Franch, *§. ad conſcribendas fine.* Et quam plurimi alij: Quamuis minùs bene id neget contra communem omnium ſententiam Franciſcus Pauinus de viſitationibus *2. par. quæſt.4. num.17. habetur tom.14. tractatuum.*

3 Exigitur tamen Superioris licentia ad hoc, vt bene tradit Ioannes de Lignano, quem referunt, & ſequuntur, Dominicus, Franchus, Marianus Socinus, Bernardus Diaz.

4 Poteſtque Monaſterium conueniri, vt Monachus ante Notarius hæc inſtrumenta perficiat, vt benè tradunt Fulgoſ. & Manuel. allegati. Atque Manuel imponit Angelo *l. Prætor §. final. paulo poſt princip. ff. de edendo*, ſentire, poſſe ad hoc cogi Monaſterium per Iudicem ſæcularem: quod nequaquam ait Angelus, & eſt valde à veritate alienum, cum Iudex ſæcularis nullam Iuriſdictionem habeat in Monaſteria, eiuſque Monachos.

ADDITIO AD QVAEST. LXXXII.

5 Religioſis interdicitur conficere inſtrumenta, etiamſi aliàs, dum erant laici, fuerint tabelliones. Ita *in cap. ſicut, ne Clerici, vel Monachi*, & in Extrauag. Bonifac. *Debent.* circa med. *de offic. Ordinar.* & cap. *vt officium inquiſitionis, §. verum quia, ver. ad conſcriben. de hæret. in 6.* ibi. *Concedentes huiuſmodi Fratribus, necnon & alijs Religioſis quibuslibet, qui ſimiliter dum eſſent in ſæculo, tabellionatus officium habuerunt, & exercuerunt; quibuſuis etiam Clericis ſæcularibus officium ipſum habentibus (etiamſi ijdem Fratres religioſi, & Clerici ſint in ſacris Ordinibus Conſtituti) exercendi liberè officium, ipſum quò ad præmiſſa, non obſtante ſtatuto aliquo contrario canonis, vel ordinis, quocunque vallato munimine, poteſtatem.* Ex quibus patet, quod ſupponitur prohibitio, & conceditur facultas in caſu ſpeciali inquiſitionis ob fauorem fidei. Et ita tradunt Gloſ. *ibid.* verbo *præmiſſa*, & communiter Doctores.

6 Quod autem complere poſſit inſtrumenta, quæ in ſæculo fecerat, extendendo, quæ breuiter conſcripſerat, ſignando &c. eſt etiam communis ſententia. Et præter citatos in *quæſt.* ita tradunt Dominic. *in cap. vt officium, §. verum, quia,* verbo *ad conſcribendas, in fine de hæret. in 6.* Couarru. *cap.19. pract. quæſt. num.8. ver. Monachus.* Diaz in pract. *cap. 61. num. 3.* vbi etiam Salzedo *litera E.* Marian. Socin. *de oblat. quæſt. 8. num. 61,* Nauar. *com. 2. de regular. num. 42.* Bart. *in l. locum habet, §. ſi pœnas, num.3. ff. de exhiben.* Bald. *in l.1. num.9.* C. de

Digitized by Google

C. de præſcrip. long. tempor. Angelus *in l. Prætor ait, §. fin. ff. de eden.* Fulgoſ. *num.* 3. Florian. *in l. alienationes, num.* 20. *ff. famil. herciſcun.* Anan. *in cap. Fraternitas, num.* 17. *de hæret.* Felin. *num.* 12. *fallent.* 6. Boich. *in cap. ſicut in fine. Ne cler. vel Monach.* D. Antonin. 3. *tit.* 13. *cap.* 2. *§.* 2. Angel. verbo *Tabellio, num.* 4. Syluester *quæſt.* 3. Tabiena *numer.* 4. Armilla *num.* 3. Rodriquez *quæſt.* 8. *regul. art. vlt. tom.* 3. Sanchez *lib. 6. ſum. cap.* 13. *num.* 49. Palaus *par. 3. oper. moral. tract.* 16. *diſp.* 4. *de voto obedien. punct.* 12. §. 3. *num.* 8. Quia prohibitio ſuperueniens religioſo exercendi tabellionatum, afficit tantum de præſenti, nec retrotrahitur ad tempus, quo ſtipulatum eſt inſtrumentum; at perfectio inſtrumenti ſiue per extenſionem, ſiue quocunque alio modo, retrotrahitur ad tempus, in quo confectum eſt inſtrumentum, & ideo cenſetur facta tempore habili, quia paria ſunt fieri tempore inhabili, & conferri in tempus habile, & fieri tempore habili, argumen. ex contrario ſenſu; ex *l. oratio, ff. de ſponſalib.* & *l. quod ſponſæ, C. de donat. ante nupt.* & *l. Stichus ſeruus meus ff. de manumiſ. teſtamen.* & *l. in tempus, ff. de hæred. inſtit.*

7 Quod religioſus renuens complere inſtrumenta, quæ laicus confecit, poſſit cogi vel à Superiore proprio, vel etiam à iudice competente, tradunt, præter citatos *in quæſt.* Sanchez *lib. 6 ſum cap.* 13. *num.* 51. Palaus *par.* 3. *oper. moral: tract* 16. *diſp.* 4. *de voto obedien. punct.* 12. *§.* 3. *num.* 8. Ratio eſt. Quia dum ſuſcepit onus conficiendi inſtrumentum, tenetur completum exhibere, ratione obligationis aſſūptæ, cum agatur de intereſſe partis: alioquin ſubijceretur illis omnibus damnis, quæ conſequerentur ex eo, quod non poſſet vti huiuſmodi inſtrumento.

8 An autem validum ſit inſtrumentum confectum à religioſo, qui alias fuit tabellio, affirmant Sanchez *lib. 6. ſum. cap.* 13. *num.* 48. Laiman. *lib. 4. theolog. moral. tract.* 16. *diſp.* 4. *de voto obed. punct.* 12 §. 4. *num.* 6. Quia nullum eſt ius irritans; & eſſe validum confectum à Clerico, docent plures Doctores, quamuis etiam ipſi prohibeatur conficere. Limitant tamen; niſi Superior expreſsè prohibeat, quia ſtante prohibitione legis hoc interdictum habet vim irritationis. At eſſe nullum, tradunt Dec. *in cap.* 2. *num.* 8. *alias* 78. *de iudic.* & *conſil.* 494. *num* 14. Couarru. *cap.* 19. *pract. quæſt. num* 8. ver. *Monachus.* Quod mihi probabilius videtur. Quia, vt valeant inſtrumenta, requiritur, quod conficiantur per tabellionem, quatenus publicam perſonam aggregatam publicis miniſtris Reipublicæ. Tabellio autem profiteṅs in religione deponit rationem talis perſonæ, tanquam prohibitam intra communitatem, cui incorporatur, ſiquidem iura prohibent religioſis tale exercitium, & cum transferat ſuam voluntatem in religionem, talis depoſitio acceptatur à Superioribus, & proinde deſinit eſſe perſona publica, & habilis ad inſtrumenta conficienda. Quod non contingit in Clerico, quia habet propriũ velle.

An Regularis, vt parentum neceſſitati ſubueniat, à Monaſterio exire poſſit, & an abſque licentia ſui Superioris? & quid, ſi illius permiſſio interueniat, habitum regularem deponere, & Clericalem aſſumere poſſit? & Epiſcopus loci illum extra clauſtra commorantem, & incedentem ſine habitu Religionis, tolerare valet?

Quæſtio CV.

SVMMARIVM

1 *Filius ingrediens religionem, quando tenetur ſubuenire parentibus peccat mortaliter.*

Quomodo profeſſus obligetur ſubuenire parentibus.

2 *An teneatur exire de religione, vt ſubueniat parentibus.*

3 *Profeſſio non liberat ab obligatione ſubueniendi parentibus, quò ad ſubſtantiam, ſed quò ad aliquem modum.*

Parentes quomodò relinquendi.

4 *Superiores an teneantur concedere licentiam religioſo exeundi, vt ſubueniat parentibus.*

5 *Religioſus degens extra clauſtra cum licentia, vt ſubueniat parentibus, an poſſit depoſito proprio induere habitum clericalem.*

6 *Quæ neceſſitas obliget filios, vt tales, erga parentes.*

7 *Doctores aſſerentes, filios peccare, ſi ingrediantur religionem parentibus in neceſſitate conſtitutis.*

8 *Filius non tenetur exire de religione, vt ſubueniat parentibus.*

9 *Eſt tamen iuſta cauſa vt obtineant licentiam egrediendi.*

10 *Egrediens an poſſit dimittere habitum.*

11 *Quæ præſtare poſſit religioſus, vt ſubueniat parentibus, dum manet intra clauſtra.*

12 *Quid, ſi Prælatus denegat licentiam ſubueniẽdi.*

13 *Quid in dubio, an iuſtè deneget.*

1 Reſp. Quod ſi ingreſſus eſt Religionem, parentibus in extrema neceſſitate conſtitutis, eiuſque auxilio, & ope indigentibus, peccauit mortaliter. Immo etiamſi neceſſitas non ſit extrema, eſt tamen talis, quæ filium obligat ex præcepto ad eorum inopiam ſubleuandam, vt eſt, quia oportet parentes mendicare, vel alijs inſeruire cum notabili, ſeu magna indecentia, tunc ingrediendo Religionem peccauit mortaliter; quod intellige, dummodo abſque periculo

Digitized by Google

lo peccati poſſet in ſæculo permanere. Profeſſus tamen, cùm mundo mortuus ſit, deobligatur à cura impendenda parentibus. Syluest. in verbo *Religio*, 2. *quæſt.7.* Debet tamen quantum poteſt (ſalua Ordinis ſui obedientia) curare, vt per ſe, vel alium eis ſubueniatur, ſi in neceſſitate fuerint conſtituti.

2 Non obſtat primò, quòd Religioſus profeſſus tenetur magis obedire Patri ſuo carnali, quàm Patri ſuo ſpirituali, id eſt, Prælato, in his, in quibus filij parentibus carnalibus obligantur de iure naturæ, & de iure Diuino, quæ continentur in illo præcepto. *Honora Patrem tuum, & Matrem tuam.* Vnde reſpectu horum, magis tenentur profeſſi in Religione obedire pro loco, & tempore Patri carnali, quam ſuo Prælato. Hinc videtur, quod cum ad ſubueniendum parentibus, homo aſtringi videatur per hoc præceptum diuinum, *Honora patrem tuum*, in quo quidem honore intelligitur ſubuentio: quod poſſit Religioſus etiam profeſſus, videns patrem ſuum in neceſſitate conſtitutum, licitè, etiam abſque licentia ſui Prælati, clauſtrum exire, & ſubuenire Patri. facit tex. *in cap.1. diſt.*30. vbi dicitur, quòd ſi qui filij parentes maxime fideles deſeruerint occaſione Dei cultus, hoc iuſtum eſſe iudicantes, & non potius, debitum honorem parentibus reddiderint, vt hoc ipſum in parentibus venerentur, quod fideles ſunt: anathema ſint.

3 Secundò. Non obſtat, quod profeſſio in Religione nullum abſoluit à diuini præcepti obligatione. Ad hoc enim Religioſi profitentur obſeruationem conſiliorum, vt perfectius obſeruent diuina præcepta. Nam reſpondetur ſecundum magiſtrum Nicolaum de Lyra ſuper Matth. cap. 15. quod licet per profeſſionem non abſoluatur Religioſus à præcepto diuino, tamen abſoluitur ab aliquo modo adimplendi præceptum: quia præceptum de honore parentum eſt affirmatiuum, & ideò non obligat ad ſemper, ſed pro loco, & tempore, & alijs circunſtantijs, quæ aliquando variantur ſecundum conditionem ipſius implentis præceptum, quia aliquis modus ſubueniendi Patri, efficitur inconueniens, & illicitus ipſi filio per aſſumptionem alicuius ſtatus laici, immò perfecti, ſicut ſubuenire per votum obedientiæ contra voluntatem Superioris, efficitur illicitum ipſi Religioſo: tenetur tamen ei ſubuenire modis conuenientibus profeſſioni ſuæ. In multis autem, in quibus non obligantur filij parentibus carnalibus, nec de iure diuino, nec naturæ, tunc reſpectu illorum filij magis tenentur obedire patri ſpirituali, id eſt, ſuo Prælato, quàm patri carnali. Quòd ſi quis contra prædicta obiecerit illud Matth. 16. *Omnis qui reliquerit patrem, aut matrem propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.* Reſpondetur multipliciter: & primò, quòd illud intelligitur vbi, & quando parentes non indigent à filijs honorari, & maximè quando filios inducunt ad illud, quod eſt contrarium ſaluti ipſorum. Vnde tunc ſunt relinquendi quoad infidelitatem, & hæreſim, quæ in omnibus eſt deteſtanda, non autem quoad exhibitionem ſuæ ſubuentionis. Vel ſecundo intelligitur reſpectu eorum, in quibus filij non obligantur parentibus, nec Iure diuino, nec naturæ. Ita Aſten. *lib.6. tit.47. art. 3. quæſt. 12. in fine.* Nauar. verò in primo caſu inquit, quod ingreſſus, & profeſſus tenetur exire, quando veriſimiliter egrediendo poſſet ſubuenire, & non egrediendo, non poſſet: aliàs ſecus. In ſecundo caſu debet pro viribus in ſuo ſtatu perſeuerando eis ſubuenire, vel ſi ſic non poſſit, tunc tenetur exire, ſi huiuſmodi debitum, ideſt eorum neceſſitas præceſſit religionis ingreſſum.

4 Quòd pro parentum ſubuentione, quando alio modo conſuli non poſſit, Superiores regulares debeant licentiam exeundi à Monaſterio concedere Religioſo, vt parentibus eorum ope ſubueniatur, tenent idem Nauar. *commen.3. de regul. num.*48. *& conſ.5. num.*1. *&* 55. *nu.* 2. *&* 3. *eod. tit. lib.*3. & latè Sanchez, qui plurimos congerit *lib.4. operis moralis, cap.* 20. Nec deſunt, qui grauiter peccare aſſeuerent Superiores, qui aliter faciunt, & plures arbitrantur exire poſſe Religioſos in tali caſu, etiam repugnante ſuperiore, Caiet. 22. *quæſt.* 101. *art.*4. circa ſolutionem ad 4. Abulen. *cap.*8. Matth. *quæſt.* 69. Ledeſma, Corduba, & alij, quos refert Sanchez. Id autem in praxi minimè obſeruatur, neque licet, ſemper enim in huiuſmodi caſibus Superiores Monaſteriorum licentiam in ſcriptis concedunt, vt appareat, quòd egreſſus non eſt temerarius, ſed permiſſus, & iuſtus. Aliàs enim eſſet in poteſtate religioſorum ſub colorato prætextu ſubueniendi eorum parentibus, exire à Monaſterio ad omnem eorum libitum, & ſic ſe eximere ab obedientia Superiorum, qui in eiuſmodi caſibus debent benè conſiderare, an quæ proponuntur à Religioſis, vel eorum parentibus, ſint vera, & ſuper his fideles informationes habere, & an aliquo modo Religio, vel aliqua alia pia perſona, vel aliena opera, quam Regularis poſſit ſubuenire, nam tunc, cum ſit conſultum inopiæ parentum, non poteſt Religioſus exire à Monaſterio.

Poſito

Digitized by Google

5 Poſito autem, quòd Superior ob ſupradictam iuſtam cauſam prius ab eo bene cognitam conceſserit licentiam Religioſo morandi extra clauſtrum, durante neceſſitate, an poſſit Religioſus habitum Religionis dimittere, & Clericalem aſſumere? Et dicendum eſt quod non, quia ſolius Papæ eſt facere facultates manendi extra clauſtra ſine habitu, ſecundum omnes, in cap. 2. *ne Cler. vel Monachi lib. 6. Clem. 2.* in verb. *extrinſeca, de vit. & honeſt. Cler.* Nauar. *conſil. 14. de Regul. num. 3.* Sanchez *lib. 4. cap. 20. num. 22. operis moralis*, cum ſit res grauiſſima, & adeo à Religioſo ſtatu aliena, vt profeſſus, etiam factus Epiſcopus, habitum dimittere nequeat.

ADDITIO AD QVAEST. CV.

6 Neceſſitas, quæ obligat filios ad ſubueniendum parentibus, non eſt ſola extrema, imo nec etiam ſola grauis, quæ obligaret vnumquemque ad eleemoſynam, ſed etiam minor, quæ facit, quod parentes indigeant obſequio filiorum in ordine ad proprium ſtatum conſeruandum, ita vt ſecluſo tali obſequio notabile detrimentum ſubirent intra proprium ſtatum. Ita deſumitur ex ijs, quæ tradunt D.Th. 2.2. *quæſt. vlt. ar. 6. in corpor.* Caiet. *qu. 101. ar. 4. in fine.* Turrecrem. *cap. 1. ar. 1. num. 3. diſt. 3.* Nauar. *cap. 14. manual. num.* 14. D. Anton. *3. par. tit 16, cap. 2.* §. 1. Angelus verbo *Religioſus num. 11.* Syluester verbo *Religio 2. quæſt. 7.* Corduba *in ſum. quæſt. 141. ar. 1. & in Reg. S. Franciſ. cap. 2. quæſt. 6. ar. 1.* Paſſarel, *ad priuileg. Minim. cap. 41.* Rodriquez *quæſt. regular. 13. ar. 5. tom. 3.* Sanchez *lib. 4. ſum. cap. 20. num. 4.* Ratio eſt. Quia filij reſpectu parentum non ſolum habent generalem obligationem in ordine ad ſubuentionem, quam cœteri habent reſpectu proximi; ſed etiam aliam magis ſpecialem fundatam in præcepto naturali diuino Decalogi; *Honora parentes*, quæ eos obligat non ſolum ad ſubueniendum in extrema, & graui neceſſitate, ſicut quilibet obligatur reſpectu proximi, ſed etiam ad ſpeciale obſequium exigitum à ſpeciali debito contracto ratione generationis cum parentibus. Hoc autem ſpeciale obſequium in eo conſiſtit, quod adſit indigentiæ parentum ſubleuandæ quando intra proprium ſtatum notabiliter læderentur.

7 Quod peccent filij ingredientes religionem, quando obligantur ſuccurrere parentibus, præter eos, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib. 4. ſum. c. 20. num. 3.* tradunt etiam Facundez *præcep. 4. Decalog. lib. 4. cap. 2. num. 15.* Suarez *tom. 3. de relig. lib. 5. c. 5. num. 12.* Villalob. *par. 2. ſum. tract. 35. difficul. 7. n. 8* Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 2. dub. 23. n. 4.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. & iure cap. 41. dub. 3. num. 34.* Miranda *tom. 2. manual. quæſt. 17 ar. vlt. quæſt. 4.* Bordon, *de profeſ. regul. cap. 2. quæſt. 55.* ver. *dico parentibus.* Aſtenſ. *par. 1. ſum. lib. 1. tit. 14. quæſt. 5.* Graſ. *lib. 3. conſil. 5. de voto.* Bonac. *diſp. 6. de præcep. Decal. quæſtion. vn. punct. 5. n. 4.* Surdus *de alimen. tit. 1. qu. 27. num. 12.* Zanard. *par. 2. director. cap. 26.* Vechius *in praxi Nouit. diſp. 2. dub. 8. numer. 4.* Reginal. *lib. 18. prax. fori pœnit. num. 376.* Portel. *in dub. regul.* verbo *Nouitij, num. 21.* Politus *in Regul. Minor. cap. 2. nu. 44.* Peirin. *de prælato religioſo quæſt. 3. cap. 1. §. 2. n. 69.* An autem validè profiteantur, quæ faciunt pro vtraque parte attuli *quæſt. canon. moral. 54. num. 4. centur. 1.*

8 An autem teneatur exire de religione, vt parentibus ſubueniat, non concordant Doctores. Intelligitur autem quando ſubintrat illa ſpecialis obligatio, qua filius tenetur parentibus, atque adeo quando adeſt illa neceſſitas ſpecialis, cui filij tenentur ſubuenire. Quidam enim volunt teneri exire de religione, etiam inuitis Superioribus. Ita Gandauen. *quodlib. 5. quæſt. 19.* Ianſen. *in concor. Euangel. cap. 60. in illud. Vos autem dicitis.* Auguſt. de Ancona *de poteſt. Papæ, quæſt. 5. ar. 1.* Viguer. *cap. 6. Inſtit. Theolog. §. 7. init.* Corduba *in capit. 2. Regul. D. Franciſ. quæſt. 6. ar. 2. poſt 4. opin.* Quia ſicuti talis neceſſitas impediret profeſſionem defectu materiæ licitæ, ita dum poſt emiſſa vota ſuperuenit, impedit obligationem, quatenus obſtat ſubuentioni. Alij vero diſtinguunt, & volunt, quod ſi neceſſitas præceſſit profeſſionem, tenentur egredi. Quia dum profitetur, afficitur tali obligatione, & proinde tranſit cum eadem obligatione in poteſtatem religionis: & inſuper iniuriam infert parentibus, & proinde ea obligatio manendi in ſæculo, vt ſubueniat, & reſarciendi iniuriam illatam, durat poſt profeſſioné, & ideo tenetur exire. Secus ſi neceſſitas non præceſſit profeſſionem. Ita Angelus verbo *Religioſus, num. 31.* Syluester verbo *Religio 3. quæſt. 9.* Nauar. *cap. 14. Manual. num. 14.* Cuch. *lib. 3. Inſtit. maior. tit. 1. num. 126.* Tolet. *lib. 5. ſum. cap. 1. num. 6.* Lopez *par. 1. Inſtruct. cap. 54.* Rodriquez *tom. 2. ſum. cap. 6. num. 4.* Tertio. Alij volunt, quod non teneatur egredi è religione, ſed ſolum ſubuenire, quantum poteſt, ſalua decentia ſui ſtatus. Ita D.Th. *quodlib. 3. ar. 16. & quodlib. 10. ar. 9.* & 2. 2. *qu. 101. ar. 4. ad 4.* Caiet. *ibid.* Alenſ. *3. par. quæſt. 33. mem. 4. ar. 1. in fine.* Supplemen. Gabr. *in 4. diſt. 38. quæſt. 1. ar. 5. dub. 2. coroll. 2.* Liran. *in cap. 15. Matth. in id. Irritum feciſtis mandatum*, Abulenſ. *quæſt. 69. in cap. 8. Matth.* Turrecrem. *in cap. 1. ar. 2. num. 6. cauſa 30. quæſt. 1.* Henr. *in cap. perueniens 2. num. 3. de iureiur.* Roſella verbo *Religio 2. num. 7.* Armilla verbo *Pietas num. vn.* Tabiena *ibid. in fine.* Corduba *in ſum. quæſtion. 241. ar. 2. in 4. opin. punct. 2.* Angleſ. *in Floribus, quæſt. de voto ar. 2. difficul. 13.* Contrad. *tom. 1. reſponſ. quæſt. 61.* Paſſarel. *ad priuileg. Minimorum cap. 42.* Rodriquez *quæſt. regular. 57. ar. 3. tom. 2.* Sà verbo *Religio, num. 2.* Quos ſequitur Sanchez *li. 4. ſum. cap. 20. num. 17.* Facundez *præcep. 4. Decalog. lib. 4. cap. 2. num. 27.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 5. c. 6 num. 3.* Lezana *tom. 1. quæſt. Regul. cap. 24. num. 40. in fine.* Laiman. *lib. 4. theol. moral. tract. 5. cap. 6. num. 3.* Fauſtus *lib. 5. Theſauri, quæſt. 126. & quæſtion. 132.* Savr. *lib. 7. Clau. reg. cap. 6. num. 18.* Riccius *in praxi reſol. 324. par. 3.* Donat. *in praxi rer. regul. par. 4. tract. 3. quæſt. 21. num. 13.* Quorum opinio probabilior eſt, Quia obligatio naturalis ſubue-

Digitized by Google

ſubueniendi parentibus tunc ſolum adeſt, quando adeſt neceſſitas, quia prouenit à præcepto affirmatiuo, quod non obligat pro ſemper. Et ideo non afficit filios, niſi quatenus ſunt potentes ad ſubueniendum, & proinde ſolum ſecundum menſuram potentiæ, quam habent in ſuo ſtatu. Ex quo fit, quod non teneantur exire de religione, ſed ſolum ſecundum capacitatem, quam habent intra religionem. Quia cum ſe tradiderint religioni, non poſſent ſe illi auferre, vt ſe implicent obſequijs parentum, ſicut non poſſent auferre, quæ alteri donaſſent, vt ſubuenirent parentibus. Et hoc valet ſi exiſtente neceſſitate validè profitentur, quia ſicut non impedit validitatem, ita nec obligat ad exeundum. Secus ſi non profitentur validè, in quo caſu haberet locum prima ſententia. & nihil amplius eius ratio probat. Nec etiam vrget ratio ſecundæ; quia obligatio ſequitur filios profitentes, & afficit ſecundum menſuram ſtatus, ſi validè profitentur, nec operatur, vt reuocari debeat, quod validè fit.

9 Ex dictis ſequitur, Hanc neceſſitatem præbere iuſtam cauſam, vt concedi poſſit religioſo licentia manendi extra clauſtra, vt ſubuenire poſſit parentibus, vt docent Nauar. *conſil.* 55. *num.* 2. *de Regular. lib.* 3. *in* 2. *edit. conſil.* 71. *& com* 3. *de regular. num.* 49. Angles *in Florib. par.* 2. *quaſt. de voto ar.* 2. *diffi ul.* 13. Rodriquez *tom.* 2. *ſum. cap.* 6. *nu.* 4. Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 20. *num.* 22. Hanc autem licentiam concedere poſſe Generalem, ſeu etiam Prouincialem, tradunt Nauar. & Sanchez citati Donat. *in praxi rer. regul. par.* 4. *tract.* 3. *quaſt.* 22. *num.* 7. Verum hodie poſt Conſtitutionem Clementis VIII. licentia eſt obtinenda, vel à Summo Pontifice, vel à Sacra Congregatione.

10 Quod ſpectat ad habitum, non poſſe dimittere tradunt Rodriquez *tom.* 2. *ſum. cap.* 6. *num.* 4. Nauar. *conſil.* 54. *num.* 2. *&* 72. *in* 2. *edit. de regul.* Sanchez *lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 22. Donat. *in praxi rer. regul par.* 4. *tract* 3. *quaſt.* 22. *num.* 7. *&* 8. Niſi accedat licentia Summi Pontificis, quia nec factus Epiſcopus poteſt dimittere, ex capit. 2. *Ne Clerici, vel Monachi*, vbi excommunicantur deponentes habitum propriæ religionis. Sed hæc non vrgent; quia Epiſcopus non habet neceſſitatem deponendi & excommunicatio eſt tantum contra temerè deponentes. Vnde idem Nauar. *com.* 3. *de regul. numer.* 49. Supponit poſſe deponi, quando neceſſitas exigit, & ſequitur Facundez *præcep.* 4. *Decal. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 28. Quia ſi neceſſitas facit licitum egreſſum, facit etiam dimiſſionem habitus.

11 Si autem religioſus maneat intra clauſtra, poterit ea omnia præſtare in ordine ad ſubueniendum parentibus, quæ non ſunt contra inſtitutum, nec dedecent ſtatum religioſum, vt obſeruant Corduba *in ſumma quaſt.* 141. *ar.* 2. *opin.* 4. *punct.* 2. *&* 3. Lopez *par.* 1. *Inſtruct. cap.* 54. Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 20. *num.* 19. Vnde poterit pingere, ſcribere, & alia huiuſmodi exercere, quæ decenter per religioſos præſtari poſſunt, ſubtrahere ſibi de eo, quod pro vſu proprio concedit religio, eleemoſynas petere pro ipſis parentibus, quod etiam licitum erit Theatinis, quia eis non interdicitur quæritare, niſi pro ſe ipſis, cum viuant de eleemoſynis ſponte oblatis. Poterit etiam apud ſe retinere pecuniam, niſi ſit ex Minoribus, quibus interdicitur etiam tangere pecunias.

12 Verum ſi Prælatus deneget licentiam præſtandi ea, quæ non dedeceat ſtatum religioſum; imo etiamſi prohibeat ſub pœna quoq; excommunicationis; adhuc poterit ea præſtare, euitando tamen ſcandalum, vt tradunt Doctores *num. præced.* allegati. Quia iniuſtè denegat, & excedit limites propriæ poteſtatis, quæ non poteſt præualere contra obligationem præcepti naturalis, quod filios obligat ad ſubueniendum parentibus: & in tali caſu habet religioſus facultatem à iure naturali, quod non extinguitur per profeſſionem, quia profitens cenſetur ſe tradere religioni, ſaluis ijs, ad quæ de iure naturali obligatur, quibus renunciare non poteſt & ideo petitio licentiæ non tam eſt petitio, quam notificatio obligationis; quam ſibi inducit ius naturæ ſtante neceſſitate parentum. Ex quo fit, quod ſi religioſus exiſtimet, licentiam ſibi denegandam, non teneri petere, vt habet etiam Sanchez *numer. præced. citat.* quia cum ſit notificatio obligationis ſuperuenientis, ex cauſa vitandi incommoda, quæ ſuperuenirent ex denegata licentia, poterit notificare. Alias tenebitur notificare, cum ſit in poteſtate Superioris inquirere, an neceſſitas parentum verè ſubſiſtat.

13 In dubio autem, an Superior iniuſtè deneget licentiam, poſſe adhuc religioſum ſubuenire parentibus, tradit Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 20. *nu.* 19 *circa fin.* Quia in dubio tunc ſolum eſt obediendum Superiori, quando id non redundat in graue detrimentum alterius. Sed potior eſt illa ratio, quòd in dubio præualet ius naturale obligans filium ad ſubueniendum: quia, vt dictum eſt, habet religioſus licentiam à iure naturali, & in dubio licentia denegata æquiualet prohibitioni exequendi licentiam iuris naturalis; vnde prohibitio ſuperuenit licentiæ: & ſicuti licentia eſt dubia, ita etiam eſt dubia validitas prohibitionis. In dubio autem melior eſt conditio poſſidentis, poſſidet autem ſubditus licentiam, cum prohibitio ſit poſterior, & ſuperueniat licentiæ.

An Religioſus poſſit agere pro iniuria ſibi illata, abſque ſuperioris licentia: & an ſuperior inuito Monacho poſſit eam iniuriam remittere. Quæſt. CVI.

SVMMARIVM.

1 *Monachus non poteſt agere pro iniuria ſibi illata, niſi adſit ſuperior, & procurator.*

2 *Religioſus non habet propria iura, & in iudicialibus æquiparatur ſeruo &c.*

Religio-

3 *Religioſus ſine licentia non poteſt remittere iniuriam ſibi illatam.*

4 *Poteſt ſuperior remittere iniuriam illatam Monacho etiam eo inuito.*

1 Reſp. Non poſſe Monachum agere pro iniuria ſibi illata, niſi Prælatus abſens ſit, nec procuratorem reliquerit; ſed id munus ſuperioris eſt, conſtat *ex l. ſed ſi vnius. §. ait Pretor. ff. de iniurijs*; quæ habet, eum, qui alteri ſubeſt, non poſſe agere iniuriarum, ſi præſens ſit is, cui ſubeſt, vel eius procurator; ſecus eo abſente, nec procuratore relicto: tunc enim vt rectè ait Abbas *in cap. Parochianos. num.* 3. & ibi communiter Doctores *de ſententia excommunic.* ex præſumpta ſuperioris licentia aget. ita docet *Gloſ. penul. cap. non decaſis* 12. *quæſt.* 1. Specul. *tit. de actore §. vnic.* Nauar. *com.* 2. *de regul. num.* 29. & 64. vbi alios refert. Quare poteſt ſuperior, inuito Monacho remittere.

ADDITIO AD QVAEST. CVI.

1 Quod Religioſus non poſſit agere pro iniuria ſibi illata, eſt communis ſententia, quam tradunt Doctores *in cap. Parochianos. de probat.* præſertim Abbas. *num.* 3. Decius *in cap. in præſentia num.* 223. *de probat. in noua edit.* Ferrer. *num.* 102. Fran. *in cap.* 2. *in princip. num.* 6. *Ne Cler. vel Monachi.* Angelus verbo *Monaſterium. nu.* 1. Roſel. verbo *Monachus. nu.* 8. Armilla *n.* 12. Syluester verbo *Religio* 8. *quæſt.* 4. D. Antonin. 3. *part. tit.* 16. §. 7. Plaza *de delict. cap.* 47. *num.* 17. *in fine.* Decian. *lib.* 3. *crimin. cap.* 8. *num.* 15. Ceual. *commun. contra com. quæſt.* 446. *numer.* 14. Farinac. *in praxi tom.* 1. *punct.* 13 *de accuſat. num.* 24. Gregorius Lopez *l.* 10. verbo *Su mayoral. tit.* 9. *part.* 6. Quos alijs allegatis ſequitur Sanchez *l.* 6. *ſum. cap.* 12. *num.* 5. Euerard. *in Topica loco A ſeruo ad Monachum. numer.* 4. Clarus *lib.* 5. §. *fin. quæſt.* 58. *num.* 25. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tractat.* 12. *quæſt.* 34. *num.* 1. Et ita deſumitur ex cap. *Placuit.* 16. *quæſt.* 1. ibi. *Neque alijs quibuſcunque negocijs ſe implicare, quia mundo mortuus eſt.* & cap. *In præſentia de probat.* Ratio potiſſima eſt, quia non eſt ſui iuris, nec habet velle, & nolle, nec aliquid proprium, vt tradunt Doctores *in cap. cum dilect.* 1. *de reſcrip.* & Authen. *Cauſa, quæ ſit cum Monacho. C. de Epiſ. & Cler.* Vnde in hac materia religioſus æquiparatur ſeruo, & filiofamilias iuxta regulam, quam notant Doctores *in l. cum fund. §. ſeruum tuum. ff. ſi cert. pet.* vbi Salyc. Bal. *in l. fin. ff. de nox. act.* Io. Andr. *in cap. quæ à iure. de reg. iur. in* 6. Innocent. *in cap. cum olim.* 2. *de priuil.* Contra ſeruos autem & filios familias non poteſt formari iudicium. *l. Lis nulla.* & *l. Vnic. ff. de iudic.*

3 Hinc autem fit, quod non poſſit religioſus remittere iniuriam ſibi illatam, ſine licentia ſuperioris, vt tradunt Butr *in cap. Parochianos. num.* 6. *de ſent. excomm.* Hoſtienſ. *nu.* 3. Cardin. *n.* 2. Ancharan. *n.* 4. Dec. *in cap. in præſentia num.* 223. *de probat. in noua edict.* Ferret. *num.* 102. Franc. *in rubr. de teſtib. in* 6. *n.* 65. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 12. *num.* 7. Farin. *in Praxi par.* 1. *quæſt.* 13. *de accuſat. num.* 28. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 12. *quæſt.* 34. *numer.* 2. Quia non eſt ſui iuris; & ideo non poteſt cedere iuri actionis iniuriarum.

4 E contra verò poteſt ſuperior remittere iniuriam illatam Monacho, etiam ipſo inuito, vt tradunt Aſcar. Clement. cum alijs. *De patria poteſt. c.* 6. *effect.* 8. *num.* 4. *tom.* 8. *tract. par.* 2. Nauar. *Coment.* 2. *de Regular. num.* 64. Sanchez *lib.* 6. *ſumm. cap.* 12. *numer.* 6. Quia ſcilicet omnis iura religioſi translata ſunt in ſuperiorem, nec religioſus habet velle, aut nolle legitimum, quod in rationabilibus reſiſtere poſſit voluntati ſuperioris. Et quamuis Farinacc. cum alijs *par.* 1. *prax. quæſt.* 13. *de accuſat. num.* 26. verbo *Nec prætermittendum.* dicat: Nec ſolum Monachum, nec ſolum Monaſterium, ſeu ſuperiorem poſſe remittere iniuriam, ſed ſolum vtrumque; non eſt admittendum, quia religioſus ſeorſim à ſuperiore, & Monaſterio, non habet ius aliquod proprium, ſed omnia iura ipſius ſunt in manu religionis. An autem requiratur Capitulum Conuentus, pendet ex ſtatutis, & conſuetudinibus cuiuſcumque religionis.

An Monaſterium poſſit ex perſona Monachi retrahere.
Quæſtio CVII.

SVMMARIVM.

1 *Ius retractus ex perſona Monachi non tranſit in Monaſterium.*

2 *Priuilegium non egreditur perſonas priuilegiatas.*

Priuilegium retractus conuenit ratione ſanguinis, ſeu familiæ.

1 Reſp. Negatiuè, quia ceſſat ratio retractus cum Monaſterium non ſit de genere, & familia venditoris; imo nec illa res per Monaſterium retracta, ſit amplius in familiam reditura. Sic tradunt Tiraquel. *num.* 20. Aluaradus *de coniecturata mente teſtat. lib.* 2. *cap.* 4. *initio numer.* 4. Spino, *Specul. teſtam. Gloſ.* 12. *princip. num.* 26. Sanchez *lib.* 7. *cap.* 24. *num.* 26.

A D-

ADDITIO AD QVAEST. CVII.

2 Ita tradunt Tiraquell. *De retractu lignag. §.1. gloſſ.8.num.19.* citans Gullielm. Benedict. & Caſſan. Gomez *ad l.70.Tauri.num.9.* Ciſuent. *qu.* 15. Azeuedo *l.7. num.26. tit.11. lib.5. recopilat.nouæ*. Matienzo *ibid. gloſſ.2. num.* 20. Caldas *de renouat. emphyteuſ.quæſt.19. numer.8.* Quia ius retractus eſt ex priuilegio conceſſo ſanguini, ſeu familiæ, & non egreditur perſonas priuilegiatas cap. *priuileg. de priuileg. in 6.* Idem Tiraquel. §.26.*gloſſ.1.numer.60.* Surd. *conſil.* 103. *num.* 14. & in terminis inquilinatus conſiderauit Rota *deciſ.540.num.2.par.2. recent. & deciſ.386.numer.1. coram Merlino*. & in Romana *Inquilinatus 1.Iunij .... coram Lancellotto*. Cum autem Monaſterium non ſit de familia, nec trahat ſanguinem, non habet fundamentum priuilegij.

An Monaſterio vendente rem ad vitam Monachi, competat proximiori conſanguineo Ius Retractus? Quæſtio CVIII.

SVMMARIVM.

1 *Proximiori conſanguineo non competit ius retractus, vendente Monaſterio, ad vitam Religioſi bona ſibi obuenientia ratione ipſius.*

2 *Conſanguinei Religioſi non habent iura ſanguinis reſpectu Monaſterij.*

1 Reſp. Negatiuè: & ratio eſt, quia cùm res illa deſierit eſſe Monachi, translataque ſit in Monaſterium, iam è familia, & ſanguine exiuit, & ita docent Sanchez *operis Moralis lib.7. cap.14. num.28.* qui multos allegat Doctores, aſſerentes ſic conſultum, & lite agitata tribus ſententijs deciſum.

ADDITIO AD QVAEST. CVIII.

2 Ea ratio, quæ facit, quod non poſsit Mònaſterium retrahere ex perſona Monachi, facit etiam, quod conſanguineus non poſſit retrahere vendente Monaſterio: quia ſcilicet, vt dictum eſt ad *præced. quæſt.* priuilegium retractus fundatur in iure agnationis, & ſanguinis, quod non conuenit Monaſterio, quod licet acquirat iura Monachi, non tamen acquirit iura ſanguinis. Et proinde nec conſanguinei religioſi habent iura ſanguinis reſpectu Monaſtèrij, præſertim cum ſit perſona ficta, & ideo nec fundamentum talis priuilegij. Et hanc concluſionem tradunt Gomez *ad l.70. Tauri. num.10.* Ciſuentes *quæſt.16.* Peralta *in l.cum patronus.num.37.ff. de legat.2.* Azeuedo *l.7.num.29.tit.11.lib.5. nouæ recopil.* Matienzo *ibid. gloſſ.2. num.22.* Spinus *in Speculo teſtam.gloſſ.12. num.28.in fine.* Villadiego iun. *in Foro iuzgo, lib.4. tit. l.12. in fine*. quos ſequitur Sanchez *citat in quæſt.*

Quid ſi Prælatus alicuius Religionis concedat licentiam Religioſo, vt depoſitarius ſit, & depoſitum deinde culpa Religioſi expenſum ſit, Monaſterium teneatur de depoſito illo? Quæſt.CIX.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium non tenetur de depoſito apud Monachum, etiam ſi culpa illius pereat, niſi quatenus verteretur in vtilitatem Monaſterij.*

2 *Nec tenetur Superior tradere Monachum pro noxa.*

Cui competat actio, ſi depoſitum ſurripiatur.

3 *Superior punire debet religioſum ſi eius culpa pereat depoſitum.*

4 *Conſtare debet euidenter, depoſitum verſum fuiſſe in vtilitatem Monaſterij, vt teneatur reſarcire.*

5 *Depoſitarius non tenetur, niſi ex lata culpa, aut dolo.*

6 *Quid ſi pecunia deponatur numerata.*

Numeratio pecuniæ, quando transferat dominium.

1 Reſp. Negatiuè, niſi quatenus res depoſita in Monaſterij vtilitatem conuerſa ſit, quod ſcilicet ex illo factum eſt locupletius, quia delictum Monachi non obligat Monaſterium ad illud reſarciendum, niſi quatenus ex eo Monaſterium factum eſt ditius, *cap. delictum, de reg. Iuris in 6.* atque ita tradunt Molina *tom.1.de iuſt.diſp.525. col. antepenult. verſ. non ſolum*. Leonardus *lib.1.de iuſt.cap.27.dub.3.num.12.* qui benè addit, idem dicendum eſſe ſi depoſitum ſit apud Abbatem. Quia neque ex delicto peculiari Abbatis tenetur Monaſterium; ſiquidem Monaſterium rem illam non accipit in depoſitum, nec Monaſterium tenetur de damno per Monachum

chum dato, nec ipſum Monachum pro noxa tradere, vt bene docet Nauar. *commen.2. nu.62. de Regular.* Quod Religioſus ſit liber homo, res inæſtimabilis, & ideo commutari nequeat pro noxa æſtimabili.

2 Quare minus bene Florianus *l.ſi ſeruus communis. §. ſerui autem, num.2. ff. ad legem Aquiliam*, ait teneri Abbatem de damno dato per ſeruum fugitiuum. Nec quando res depoſitæ erant apud Monachum, vt nullo modo teneatur Monaſterium de illis, nec competit actio aliqua Abbati circa illas, ſed ſoli Domino, quia nullum ius habet in illas Monaſterium. Sic Innoc. *cap.cum olim. el 2.num.4.de priuileg. & ibi* Hoſtienſ. *num.14.* D.Antonin. 3.*par. tit.16. cap.6. §.7.* Roſſela verbo *Monachus num.9.* & ibi Tabiena *quæſt.12. numer.13.* Syluestr. verbo *Religio 6. quæſt.8.* Quod tamen ad hunc ſenſum intelligo, vt non poſſit Abbas res illas petere actione rei vendicationis.

3 Cæterum, ſi in eo conſeruando delinquat Monachus, poterit puniri ab Abbate, tanquam à ſuo legitimo ſuperiore, vt bene docet Molina *tom.2.de Iuſt.diſp.525. col. antepenult.verſ. non ſolum*. Item poterit Abbas præcipere Monacho, ne amplius depoſitum retineat vel illam rem depoſitam auferre, vt ſecuriùs in Monaſterio cuſtodiatur.

ADDITIO AD QVAEST. CIX.

4 Reſolutio præfata quæſtionis habetur ex cap. *grauis 1. de depoſito*. ibi. *Cum non conſtet pecuniam tuam, quam ille vir furatus eſt, in Eccleſiæ vtilitatem conuerſam, non debemus de iure contra canonicos eiuſdem Eccleſiæ præ ſe intentare iuſſionis inſtantiam, vt tibi eamdem reddant pecuniam, perſonæ, non Eccleſiæ commendatam*. Et ex cap. *Quod quibuſdam, de fideiuſſ.* ibi. *Non tenentur Conuentus aliquatenus reſpondere, niſi forte in vtilitatem domus manifeſtè conſtiterit redundaſſe*. Ex quibus conſtat, quod Monaſterium non ſubeſt alicui oneri reſarciendi, niſi quatenus depoſitum in eiuſdem vtilitatem ſit conuerſum: & vt inſurgat talis obligatio in Monaſterio, debet de hac conuerſione manifeſte conſtare: vt declarant illa verba. *Niſi manifeſtè conſtiterit*.

5 Imo neque Religioſus ad aliquid tenebitur, niſi interuenerit dolus, aut lata culpa; quia ex hoc tantum capite Depoſitarius tenetur. *l. Quod Nerua ff. depoſiti.* & *l. ſicut certo. §. Nunc videndum. ff. commodati*. & tradunt Riminal. Sen. *conſ.9. num.7. lib.2.* Grat. *conſil.94. num.37. lib.2.* Menoch. *conſil.353. numer.2.* Iaſ. *conſil.98. num.5. lib.2* Honded. *conſil.90. num.15. lib.2.* quos ſequitur Rota *deciſ.188. nu.4. coram Merl.* proinde à fortiori non tenebitur Monaſterium, cum neque illius culpa interueniat, neque ſubſtineat perſonam depoſitarij; quæ duo requiruntur, vt quis teneatur ratione depoſiti. Vnde ſolum Monaſterium teneretur, ſi procurator nomine Monaſterij accepiſſet depoſitum, & ex culpa lata ipſius, aut dolo perijſſet. Quod à contrario ſenſu deſumitur ex cit. cap. *Grauis.1.de depoſito.* ibi. *Perſonæ, non Eccleſiæ commendatam*. Ergo ſi fuiſſet Eccleſiæ commendata, teneretur:

6 Sed quid, dum depoſita fuit pecunia, numerata fuit? videtur enim ex hac numeratione dominium tranſire in depoſitarium, & eiuſdem periculo perire, & proinde obligari ad tantumdem, iuxta id quod tradit Iaſon *in l. ſi quis nec cauſam num.25. ff. ſi cert. pet.* Verum ſecluſo dolo, aut lata culpa neque ex hoc teneretur religioſus, ſeu Monaſterium ad aliquid, quia talis numeratio non transfert dominium, *niſi quando* deponitur pecunia apud negociatorem, quam propriæ immiſcet, & negociationi exponit; non autem quando deponitur apud eum, qui non eſt ea vſus, in proprium commodum, iuxta ea, quæ notant Alber. & alij *ad l. certi conditio §. fin. ff. ſi cert. pet.* vbi etiam Salycet. *nu.13.* Inn. *in fin.* verbo. *Dic ergo*. Pariſ. *conſil.131. num.11. lib.4.* Gabr. *concl.2. n.5. de reb. cred. lib.3.* Mantica *de tacit. & ambig. conuen. lib.10. tit.9. nu.25.* Merlin. *deciſ.188. num.7.* & alij ad Gloſ. *in l. die ſponſaliorum. verbo, Condemnatus. ff. depoſiti*.

An ſi ſuperior Regularis videat res apud Monachum depoſitas ſurripi à Monacho vel aliàs culpa illius perire, nec obſtet, potens facilè obſtare, teneatur de depoſito? Quæſtio CX.

SVMMARIVM.

1 *Superiores videntes res depoſitas apud Monachum ſurripi, aut eius culpa perire, ſi non obſtent, cum poſſint, tenentur de depoſito.*

Diſcrimen inter ſuperiorem regularem, & confeſſarium in non obligando ad reſtitutionem.

2 *Superiores tenentur ad pœnam, dum permittunt perire depoſita apud ſubditos, non ad ſatisfactionem.*

1 Reſp. Quòd aliqui dicunt peccare quidem, ſed non teneri Monaſterium, aut ipſum Abbatem reſtituere, Monacho non reſtituente, quòd res illæ ſoli perſonæ Monachi commendatæ fuerint: ſed poteſt amplius probari, quòd ſuperior Religionis in olorum Religioſorum

bonum.

Digitized by Google

bonum, & vtilitatem creatus ſit, non autem, vt indemnitati aliorum proſpiciat, ſicut probabiliſſima ſententia ſuſtinet, Confeſſarium omittendo obligare pœnitentem ad reſtitutionem, non eſſe reſtitutioni obnoxium, eo quod eius officium in ſolam pœnitentis vtilitatem inſtitutum ſit. Atque ita docet Hoſtienſ. *cap.* 1. *num.* 14. *de depoſito*. Tabiena verbo *Monachus, nu.* 13. *quaſt.* 11. & ibi Armilla, *numer.* 13. limitans, niſi Abbas eſſet talis perſona, quæ prohibere debuiſſet.

Sed verius eſt, teneri reſtituere, quia latum eſt diſcrimen inter Religionis Prælatum, & Confeſſarium: hic enim in ſolam pœnitentis vtilitatem inſtitutus eſt: ille autem, etſi per ſe primo in Religioſorum bonum, eſt tamen inſtitutus etiam vt Iudex Religioſorum, & vt illos tamquam Iudex coerceat, & puniat. Quare ſicut lege Iuſtitiæ tenetur Religioſum cogere, vt depoſitum illud Domino poſcenti reſtituat: ita eadem lege tenetur impedire damnum, quod inferri ab ipſo videret, & poteſt impedire. Et confirmatur, quia etſi confeſſarius à creditore requiſitus, vt compellat pœnitentem ad reſtituendum, omittat compellere, non tenetur reſtituere, quia non eſt Iudex inter partes. At Prælatus Religioſorum non compellens Religioſum reſtituere parti petenti, tenetur vtique. & ideo hanc partem ſuſtinent D. Antoninus 3. *par. tit.* 16. *cap.* 6. §. 7. Syluestr. verbo *Religio.* 6. *qu.* 8. Tapia *auth. Ingreſſi* §. *ſua, cap.* 18. *nu.* 17. *de ſacroſ. Eccleſ.*

ADDITIO AD QVAEST. CX.

2 Verum cùm dominium bonorum omnium ſit apud Monaſterium, non autem apud ſuperiorem, vt notant inter alios Nauar. *com.* 2. *num.* 3. & 8. *de regul.* Tapia *Authent. Ingreſſi. verbo. Ipſo ingreſſu. cap.* 3. *num.* 71. *Cod. de ſacroſ. Eccl.* Mendoza *quodlib.* 8. *concluſ.* 1. Rodriquez *quæſt. reg.* 29. *artic.* 3. Sanchez *lib.* 7. *ſum. cap.* 18. *num.* 11. & communiter, & proinde ſuperior ſit purus adminiſtrator, de quo ſatisfaciet pro depoſito, quod perire non impedijt? Rurſus, cùm Eccleſia non teneatur de depoſito non ſibi, ſed perſonæ commendato, Cap. *Gratis.* 1. *de depoſito*, & notat Sanchez *lib.* 7. *ſum. cap.* 14. *num.* 29. & ipſemet Auctor id probat *quæſt. præced.* nec etiam tenebitur Monaſterium ex eo, quod Superior permiſit depoſitum perire; Vnde cum Monaſterio non teneatur, nec Superior habeat, vnde poſſit ſatisfacere; imo nec habere poſsit, tenebitur ſolum ad pœnam, non autem ad reſarciendum.

An Monaſterium iuuari poſſit beneficio reſtitutionis in integrum, quando dolo in re depoſita deliquerit; & quando depoſitum factum cenſeatur Monaſterio? Quæſtio CXI.

SVMMARIVM.

1 *Quando Monaſterium delinquit dolo circa rem depoſitam, non iuuatur beneficio reſtitutionis in integrum.*
Quid ſi lata culpa?
2 *Qui teneant Monaſterium reſtitui ſtante lata culpa.*
3 *Monaſterium, quando non teneatur depoſito.*
4 *Depoſitum quando cenſeatur factum Eccleſiæ, ſeu Monaſterio.*

1 Resp. Minimè iuuari beneficio reſtitutionis in integrum, quia Eccleſia æquiparatur minori, *cap.* 1. *de reſtit. in integrum*. At minor non reſtituitur, quando præceſſit dolus; Sfortias Oddo *de reſtit. in integr. par.* 2. *quaſt.* 83. *tit.* 10. *art.* 2. Atque ita docent Io. Andr. *cap.* 1. *num.* 2. *de depoſito.* & ibi Imola *num.* 6. & *Card. num.* 2. *notab.* 2. Quod ſi ſolum eſſet in lata culpa, dicunt Io. Andr. & Card. ibi, adhuc non competere ſibi reſtitutionis beneficium, quod lata culpa æquiparatur dolo.

ADDITIO AD QVAEST. CXI.

2 Monaſterium delinquens cum lata culpa circa rem apud ſe depoſitam, iuuari beneficio reſtitutionis in integrum, tenet Imola *in cap.* 1. *num.* 6. *de depoſito*. Sfortias Oddo *de reſtit. part.* 2. *qu.* 83. *art.* 4. probans Minorem reſtitui in integrum, etiamſi fuerit in lata culpa. Eſt autem eadem ratio de Minore, & Monaſterio, quia Eccleſia fruitur priuilegijs Minorum. Cap. 1. & Cap. *Auditis. de in integrum reſtitut.*

3 Imo quod Eccleſia non teneatur depoſito, etiã quando culpa ipſius perijt, tradunt Innoc. *in cap.* 1. *num.* 1. *de depoſito*. Hoſtienſ. *n.* 3. Io. Andr. *n.* 4. Abbas *n.* 10. Henriq. *nu.* 2. Et ſubdit Abbas, quod falſtem hoc eſt verum, quando opus eſſet diſtrahere immo-

Digitized by Google

immobilia, aut mobilia precioſa, cum qua limitatione mihi probatur. Quia cum Eccleſia non poſſit immobilia, aut res pretioſas alienare, nec etiam poteſt obligare; & ideo, quando acceptat depoſitum, obligatio de dolo, aut lata culpa, quæ afficit depoſitarium, non extenditur in Monaſterio ad res pretioſas, aut immobiles.

4 Quando autem depoſitum cenſeatur factum Eccleſiæ, ſeu Monaſterio, quod in titulo *quaſt.* fuit propoſitum, ſed non reſolutum.

Reſp. Tunc cenſeri factum Monaſterio, quando Collegialiter à repræſentantibus Monaſterium, aut Eccleſiam acceptatur: aut quando Collegialiter dat alicui facultatem acceptandi, & ipſe nomine Capituli, aut Eccleſiæ acceptet. Ita deſumitur ex cap. 1. *de depoſito*. Vbi Gloſſ. verbo *Perſonæ*. Abbas *n.* 10. Cardin *n.* 7. *q.* 9. Ancharan. *in fine*. Gregor. Lopez *l.* 7. verbo, *Perlado tit.* 3. *par.* 5. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 14. *num.* 37. Tunc enim depoſitum acceptatur nomine publico ipſius Monaſterij.

An Religioſus ad Epiſcopatum promotus, teneatur ad vota Religioſi ſtatus. Quæſtio CXII.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus factus Epiſcopus non abſoluitur à caſtitatis voto, nec obedientiæ, ſed remanet erga Pontificem.*
2 *Nec abſoluitur à voto paupertatis.*
3 *Epiſcopus cui acquirat, quando acquirit iure hæreditario.*
4 *Religioſus Epiſcopus abſoluitur à votis, iuxta ſatis communem ſententiam.*
5 *Abſoluitur à iugo monaſticæ profeſſionis.*
6 *Abſoluitur à voto obedientiæ.*
7 *A voto etiam paupertatis.*

1 Reſp. Veriorem opinionem eſſe, Religioſum creatum Epiſcopum in primis non abſolui à voto caſtitatis, & obligatum eſſe obedire Pontifici peculiari voto obedientiæ, vltra generalem ab omnibus fidelibus obedientiam, & vltra peculiarem debitam ratione iuramenti obediendi ipſi, quod omnes Epiſcopi præſtant. Quod in proprijs terminis tradunt Henriq. *lib.* 10. *de ſacr. ord. cap.* 33. Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract. de voto lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 10. & clarè colligitur ex S. Bonauentura, & Ricardo dicentibus obedientiam debitam Prælatis Religionis deberi poſt Epiſcopatum Papæ, & ex Soto, Emmanuele Sà, & Petro Ledeſma dicentibus, mutari obedientiam Prælatis debitam, in obedientiam ipſi Pontifici; immo, cum Pontifex ſit generaliſſimus omnium Religionum Prælatus, cui cum potiſſimum à Religioſis emittitur votum obedientiæ, non mutatur obedientia aliorum Prælatorum in hanc, ſed ea ceſſata, manet hæc.

2 De voto autem paupertatis non leuis eſt inter Doctores controuerſia: & veriſſima ſententia eſt, eum non abſolui à paupertatis voto, nec effici Dominum reddituum Eccleſiaſticorum, ſed ſolum adminiſtratorem: & ratio potiſſima eſt, quia vota à talibus Epiſcopis in Religione emiſſa non relaxantur, nec limitantur, niſi quatenus illorum obſeruantia obſtet executioni muneris Epiſcopalis, tanquam maiori bono. Sed huic minimè obſtat abdicatio omnis dominij, dummodo tales Epiſcopi liberam habeant adminiſtrationem omnium bonorum Eccleſiaſticorum, vt ea in quoslibet vſus decentes expendant.

3 Nec obſtant, quæ in contrarium adduci poſſunt, quod Religioſus creatus Epiſcopus eximatur à paupertatis voto, & efficiatur verus Dominus reddituum Eccleſiaſticorum inſtar Epiſcoporum ſæcularium, *ex cap. vnico* 18. *quæſt.* 1. vbi de Religioſo Epiſcopo ſic dicitur: Velut legitimus hæres paternam ſibi hæreditatem poſtea Iure vendicandi poteſtatem habet: ſi enim ſibi acquirit, vendicatque, verum dominium habet. Vendicare enim & ſibi acquirere, ſolis veris dominis competit, *l. in rem ff. de rei vendicat.*

Quia reſpondetur cum Gloſſ. *in d. cap. vnico, verbo legitimus*, iuncto verbo, *Reſtituat*, Religioſum Epiſcopum factum non acquirere ius ſucceſsionis per Epiſcopatum, ſi illud antea habebat, exiſtens Monachus, vt conſtat *ex cap. ſi qua mulier* 19. *quæſt.* 3. *& l. Deo nobis, C. de Epiſc. & Cler.* ſed per Epiſcopum ſit, vt quicquid in poſterum acquirat, non Monaſterio, vt prius acquirebat, ſed ſuæ Eccleſiæ comparet. Quare, vt optimè ait Sanctus Thomas *quæſt.* 88. *art.* 11. *ad* 4. *& quæſt.* 185. *art.* 8. *ad* 3. *&* 4. *ſent. diſt.* 38. *quæſt.* 1. *art.* 4. *quæſtiunc.* 1. *ad* 5. non vendicant paternam hæreditatem, quaſi propriam, ſed quaſi Eccleſiæ debitam; nec enim confertur eis ea facultas, vt acquiratur dominium, ſed vt fiat acceſsio bonis Eccleſiaſticis, quæ adminiſtrant, ſicut fieret ex omnibus alijs bonis, quæ quomodocumque tales Epiſcopi acquirerent; ita, vt quemadmodum omnia, quæ acquiſiuiſſent, cum erant Religioſi, pertinerent ad

Ordi-

Digitized by Google

Ordinem ſuum, ita, quæ poſtea facti Epiſcopi acquirunt, comparent ſuæ Eccleſiæ. Neque obſtat, quod vlterius in contrarium dici poſſet, quod eodem prorſus modo adiudicatur ſua portio Epiſcopo ſeculari, ac regulari, cum libera transferendi in alium dominij adminiſtratione, & propterea nihil deeſt, quominus dominium habebat. Quia reſpondetur negando eodem modo adiudicari, quia Epiſcopus ſecularibus adiudicatur tanquam veris Dominis: at regularibus non committitur diſpoſitio eorum bonorum tanquam Dominis, ſed tanquam adminiſtratoribus, & œconomis Eccleſiæ.

ADDITIO AD QVAEST. CXII.

2. Quamuis communis ſententia ſit, Regularem factum Epiſcopum non abſolui à votis, niſi quatenus non conueniunt cum ſtatu Epiſcopali: Satis etiam communis eſt, quod omnino abſoluatur, & ita tradunt Angleſ. *in Flor.par.2.quæſt.de voto art.2. poſt diffi.nl.13. dub.5.* Ouand. *in 4.diſt.38. propoſ.17.* Medina *de ſacra hominum contin.lib.5.cap.26.& 27.* Hurtad. *De fide, ſpe, & charit. diſp.160.ſect.5.§.65. & ſequen.* & probabile putant Villalob. *part.2.ſum. tract.35. diffic.40. num.6.* Vnde ſecundum hos Doctores, votum caſtitatis non manuteneretur ratione ſtatus Religioſi, ſed ratione Ordinis ſacri, cui eſt annexum.

5 Et habet hæc ſententia firmum fundamentum in cap. *ſtatutum.18.quæſt.1.* ibi. *Quem canonica electio à iugo Monaſticæ profeſſionis abſoluit, & ſacra ordinatio de Monacho Epiſcopum facit.* vbi ponderandum eſt, quod abſoluitur à iugo monaſticæ profeſſionis. Iugum autem importat totum illud onus, quod ſibi per profeſſionem impoſuit, quod portare tenetur: hoc autem onus, ſeu iugum, præcipuè, & ſecundum ſubſtantiam conſiſtit in votis eſſentialibus, quia regulares obſeruantiæ ſunt quid acceſſorium.

6 Quò ad votum obedientiæ, præter citatos *numer.4.* tenet etiam Palat. *in 4. diſt.38. diſp. 1. poſt 4. concluſ.§.vt ergo, in fine.* Et certè quomodo eſſet abſolutus à iugo Monaſticæ profeſſionis, ſi portaret iugum voti obedientiæ, quod eſt principalior, & ſubſtantialis pars huius iugi? Nec iuuat, quod remaneat ſolum reſpectu Pontificis, quia hoc non eſſet abſolui, ſed reſtringi perſonas, quibus ſubijceretur. Et ad quid ſi maneret, tot promiſſiones, tot iuramenta exigerentur à Regulari quando conſecratur Epiſcopus, nam ſi maneret votum obedientiæ, licet tantum quò ad Summum Pontificem, maneret cum eadem obligatione, quam habebat antea intra latitudinem Regulæ, & Pontifex poſſet præcipere omnia, quæ ſunt ſecundum regulam? Vnde nullo modo eximeretur à iugo.

7 Quod liberetur à voto paupertatis, præter cit. *num 4.& 60.* tradunt etiam Sotus *lib.7. de Iuſt. & iure.quæſt.4.art.2.ad vlt.* & *lib.10.quæſt.5. ar.7.ver. Dicendum ergo.* Vaſq. *1.2.diſp.165.cap.8.numer.91. & 104.* & *Opuſ.de reddit.Eccleſiaſ.cap.3.nu.27.* Gratian. *regul.320. num.4* Alphonſ.de Leone *de officio Confeſſar.part.1.reſol.11.num. 178.* Marquez *lib. de Origine Eremit. Auguſt.cap.6.§.4. & 5.* Cœleſt. *in Compend. Theol. moral.tract.6.cap.7. num.vlt.* Vuading. *de contract. diſp.2. dub.2.§.2.num.7.* Solorzan. *de iure Indiar. tom.2.lib.3. cap.10. num.49.* Diana *par.3.tract.2. reſol.50.* Et præter ponderata ex dicto cap. *Statutum*, ponderanda ſunt etiam verba illa, *Velut legitimus hæres paternam ſibi hæreditatem iure vendicandi poteſtatem habeat.* Ratione voti paupertatis non habebat ius ad hæreditatem, ſed totum ius erat translatum in monaſterium: vnde ſi acquirit tale ius, ceſſat votum paupertatis, cum ſit incompoſſibile cum ipſo. Præſertim quia ſibi, & non monaſterio vendicat. Dictio enim *ſibi*, eſt perſonaliſſima, & denotat proprietatem, & proinde faciet hæreditatem ſibi propriam, quod pugnat cum voto paupertatis.

An integrum ſit Epiſcopis Religioſis teſtari de bonis patrimonialibus, aut propria induſtria acquiſitis, & an de licentia Summi Pontificis? & quid tunc in licentia teneantur exprimere?
Quæſtio CXIII.

SVMMARIVM.

1 *Religioſis Epiſcopis non licet teſtari.*
2 *Quid explicare debeant pro obtinenda licentia teſtandi, vt valida ſit.*
3 *Regularibus cur interdicta licentia teſtandi.*
4 *Licentia teſtandi non eſt neganda Epiſcopis regularibus, ex eo, quod ſint adminiſtratores.*
5 *Nec ratione voti paupertatis.*
6 *De iure non liceret teſtari, licet tamen ex aequitate iuris.*
Diſpoſitio non poteſt conferri in tempus, in quo ceſſat dominium rei.
7 *Licentia teſtandi conceſſa Epiſcopis religioſis, non conſumitur prima vice.*
8 *Epiſcopus regularis pro licentia teſtandi de patrimonialibus, quid debeat explicare.*

1 Reſp. Quòd verior, & tutior opinio eſt, non eſſe integrum eis teſtari. Ratio eſt, quia paternam hæreditatem, & quicquid aliud vndecunque acquirit Religioſus Epiſcopus, acquirit ſuæ Eccleſiæ, cum ſola libera adminiſtratione, vt conſtat *ex cap. vnico 18. qu.1.* Adminiſtratio autem morte finitur, ex qua teſtamentum incipit valere, *ad Hebr.9.* Ergo non eſt ei integrum diſponere poſt mortem, quod per teſtamentum. & ita docent D. Thomas 22.*qu.*185.*art.8. ad* 3. Io. Andr. *in cap...nu.6.de teſtam.* & ibi Anton. *num.9.* & quamplurimi alij Doctores relati à Sanchez *lib.6.cap.6.num.*10. *operis moralis.*

2 Religioſum autem Epiſcopum obtinentem à Pontifice licentiam teſtandi, etiam ad pia opera, teneri explicare duplex impedimentum, vt diſpenſatio legitima ſit: alterum ſe eſſe Religioſum: alterum autem ſe eſſe Epiſcopum. Quod duplici hoc impedimento ad teſtandum affectus ſit. Ita docet Henriquez *lib.*10.*de ſacr. ordin.cap.*33.*num.*3. *& num.*4. & Sanchez *loco cit.* Quod intelligendum eſt in caſu, in quo talis Epiſcopus vellet teſtari de bonis acquiſitis intuitu Eccleſiæ, de his enim ſolis nequeunt teſtari Epiſcopi ſæculares. Si autem velit de omnibus patrimonialibus, vel propria induſtria acquiſitis, per teſtamentum diſponere, ſufficit explicare ſe eſſe Religioſum; quia huic teſtandi facultati non Epiſcopalis ſtatus, ſed ſolus Religioſus obſtat,

ADDITIO AD QVAEST. CXIII.

3 Quod Regularibus ſit interdicta licentia teſtandi, conſtat ex cap. *Quia* 19.*queſt.*3. vbi Gregor. Pontifex reſpondet, quod, *Ingredientibus Monaſterium conuertendi* (conuerſionis) *gratia, vlterius nulla ſit teſtandi licentia; ſed res eorum eiuſdem Monaſterij iuris fiant, aperta legis definitione decretum eſt.* Et ratio clara eſt, quia ſunt totaliter in poteſtate religionis ſecundum omnia ſua iura temporalia, & ideo vt deſtituti omni iure proprio, non habent, quid in alium transferant. Vt autem quis poſſit teſtari, non debet eſſe in poteſtate alterius. Inſtit. *Quibus non eſt permiſ. fac. teſtam.* Quod eſt intelligendum, vt qui abſolute ſunt in poteſtate alterius, teſtari non poſſint; nam etiam Clerici ſunt in alterius poteſtate, & tamen teſtari poſſunt de patrimonialibus, & cœteris bonis, quæ aliunde, quam ex titulo Eccleſiæ ipſis obuenerunt. Auth. *Presbyteros. C.de Epiſc. & Cler.*

4 An autem hæc inhabilitas conſequatur Epiſcopos aſſumptos ex religioſis, atque etiam Cardinales. Nonnulli putant non conſequi, ſed poſſe teſtari. Ita Hoſtienſ. *in cap.*10. *num.*5.*de teſtam.* Medina *lib.*5. *de ſacr. hominum contin.cap.*26. Sa verbo *Epiſcopus.num.*11. Gratian. *reg.*326. *num.*4. Rodriquez *tom.*2. *ſum. cap.*7.*num.*5. & probabile putat Sanchez mox citandus. Quia libera adminiſtratio, quam habent, ſicut ſufficit ad donandum in vita, ita etiam ad donandum cauſa mortis. Communis tamen ſententia eſt in contrarium, pro qua Sanchez *lib.6.ſum. cap.6. num.*10. refert ſupra triginta Doctores, & ſequitur. Quia adminiſtratio, quam habet, finitur morte; & ideo non ſe extendit ad tempus teſtamenti, quod incipit valere tantum poſt mortem. Verum hæc ratio non eſt alicuius momenti, quia etiam dominium morte finitur, nec adeſt, quando incipit valere teſtamentum, & tamen in virtute dominij continuati vſque ad mortem valet teſtamentum; cur ergo non valebit in virtute liberæ adminiſtrationis, quæ vſque ad mortem continuatur?

5 Nec etiam videtur obſtare votum paupertatis; tum quia in probabiliſſima ſententia, vt dictum eſt *ad quæſt. præced.* remanent abſoluti. Tum quia, ſi non remanerent, nec etiam cum licentia Pontificis poſſent teſtari, quia non poteſt facere Pontifex, quod ligatus voto paupertatis exerceat actum dominij, & proprietatis, cum per tale votum excludatur omnis proprietas, & dominium. Cap. *Cum ad Monaſterium. de ſtatu Monachor.* Nec diſpenſare poteſt, niſi exiſtente rationabili cauſa, ratione cuius votum aut damnoſum fiat, aut ſit impeditiuum maioris boni, & vt plurimum abſque tali cauſa concedit licentiam teſtandi ex mera gratia, quod ſatis indicat, *ceſſaſſe votum paupertatis.*

6 Vera ergo ratio eſt, quia cum de iure ſit, quod non liceat conferre diſpoſitionem in tempus, in quo res non ſunt amplius ſub diſponentium dominio, & per teſtamentum diſpoſitio in tale tempus conferatur, *l. Quod ſponſæ. Cod. de donat. ante nupt.* ſequitur quod de iure non ſit licitum teſtamentum, quia per ipſum teſtans confert diſpoſitionem ſuarum rerum poſt mortem, quo tempore res non erunt ſub eius diſpoſitione. Quare ex æquitate, & gratia per priuilegium conceditur, quod diſpoſitio ipſius ſe extendat ad tempus illud, vt notat Accurſius *in l. Illa inſtitutio.* verbo Pendere.*ff. de hæred. inſtit.* Padill. *in l.cum quis. num.*12. *C.de iur. & fac. ignoran.* teſtans de communi. Matienzo *lib.*5. *recopilat. l.*1.*gloſſ.*10. *numer.*17. *tit.*4. *de teſtam.* Vnde non poſſunt teſtari niſi ij, quibus id à iure conceditur. Epiſcopis, autem & Cardinalibus religioſis non conceditur, & ideo requiritur, ſpecialis licentia. Et hæc ratio valet, etiamſi liberentur voto paupertatis, quia cum iam amiſerint talem licentiam ex vi voti, non eam recuperant ex eo, quod votum ceſſet, ſed opus eſt poſitiua cauſa, quæ ipſam reſtituat, cum non ſequatur liberam hominis voluntatem, ſed ſit ex indulgentia iuris. Ius autem hanc facultatem ipſis non reſtituit, imo eos obligat, vt bona, quorum dominium acquirunt, etiam iure hæreditario, reſtituant Eccleſiæ, vt in cap. *ſtatutum.* 18. *qu.* 1.

7 Eſt autem aduertendum, quod licentia teſtandi conceſſa Epiſcopis, & Cardinalibus religioſis, ſeu etiam non religioſis, non conſumitur per primam vicem

Digitized by Google

yicem, ſeu teſtamentum, ſed poſſunt plura & plura teſtamenta facere, vt contra Dec. Socin. iur. & Couarruu. tradunt Fernandez Tel. *ad l.4. Tauri n.6.* Matienzo *in l.3. gloſſ.3. nu n.5. in fine tit.4 de teſtam. lib.5. nouæ recopilat.* Quia licentia eſt de teſtamento cum effectu, ſeu eſt quod diſpoſitio poſſit ſortiri effectum, quando non erant res ſub diſponentis poteſtate, & ideo eſt de teſtamento variabili vſque ad mortem.

8 Ex quibus colligitur, quod non ſubſiſtit, quod habetur in fine *quæſt.* nempe, quod ſi Epiſcopus religioſus teſtari velit de bonis patrimonialibus, aut propria induſtria acquiſitis, ſufficit, quod explicet ſe eſſe religioſum, nec requiri, quod explicet, ſe eſſe Epiſcopum. Nam explicando ſe eſſe religioſum explicat quidem inhabilitatem ad teſtandum, quam ſubijt ratione ſtatus religioſi: ſed non explicat, quod bona, de quibus teſtari velit, ſint de iure poſt eius mortem addicta Eccleſiæ, iuxta dictum cap. *ſtatutum.* 18. *qu.*1. & ideo licentia non ſe extendet ad tollendum hoc impedimentum, dum non explicatur, cum concedatur circa id, quod petitur.

An Religioſus Epiſcopus teneatur ad obſeruantias regulares, & ſi eas tranſgrediendo culpam aliquam incurrat?

Quæſt. CXIV:

SVMMARIVM.

1 *Obſeruantiæ regulares ſunt triplicis generis.*
2 *Ad quas Epiſcopus Regularis teneatur.*
3 *Ad nullus tenetur ſub culpa etiam veniali.*
Obligatio ad ipſas eſt ſolum ex honeſtate rationis.
4 *Epiſcopus regularis non tenetur ſub aliqua pœna ad obſeruantias regulares.*
5 *Nec ſub aliqua culpa.*
6 *Neque ex morali boneſtate.*
Regulares obſeruantiæ non egrediuntur terminos religionis.
Naturalis diſcurſus non concludit obligationem in Epiſcopo ad obſeruantias regulares.

1 Reſp. quòd D. Tho. 22. *quæſt.* 185. *ar.*8. triplicis generis obſeruantias regulares diſtinxit. Primi generis ſunt, quæ Pontificio muneri non obſtant, immò valde conferunt, vtpotè, quæ iuuant ad promouendam, & cuſtodiendam perfectionem, quam Epiſcopalis ſtatus profitetur, vt ſunt oratio, abſtinentia moderata, & ſimiles. Secundi generis ſunt, quæ ipſi muneri exequendo ſunt obſtaculo, vt nimiæ vigiliæ, abſtinentiæ immoderatæ, ſilentium, ſolitudo, & aliæ eius generis, ad quas quoque reduxit D. Thom. vt teſtantur ibi Caiet. *dub.* 1. Sotus *eo art.*8. *col.*5. verſ. *circa ſecundum*. Valen. *eo punct.* 8. *col.*2. Eas obſeruantias, quæ & ſi officio non obſtent, dedecent tamen dignitatem Epiſcopalem, tertij generis ſunt obſeruantiæ mediæ, quæ non ſemper obſtant, nec ſemper iuuant, ſed aliquando obſtare poſſunt iuxta varias circunſtantias occurrentes.

2 Diuus ergo Thomas dicit, ad obſeruantias primi generis teneri Religioſum factum Epiſcopum: ab obſeruantijs autem ſecundi generis ipſo iure abſolui, vtpote quæ maius bonum impediunt: & demum ab obſeruantijs tertij generis non abſolui, ſed poſſe ſecum diſpenſare, quando circunſtantiæ id exigentes occurrerint, ſicut poſſunt Prælati Religionis diſpenſare ſecum in ijs. Et probat D. Thomas, ratione petita ex rerum naturalium ſimilitudine: nam ſicut adueniente præſtantioris formæ perfectione non excluditur diſpoſitio conſeruans illam, ſed ſolum quantum ad id, in quo repugnat perfectioni; ita adueniente ſtatu Epiſcopali, qui ad Religioſum ſe habet tanquam forma perfectior ad imperfectiorem diſpoſitionem: ille enim eſt ſtatus Magiſtri perfectionis, hic autem diſcipuli; ac proinde huius vita eſt, quaſi diſpoſitio ad illum, non excluduntur obſeruantiæ ſtatus Religioſi iuuantes ad promouendam ſtatus Epiſcopalis perfectionem, ſed illæ ſolæ, quæ ei obſtant. Eandem ſententiam ſequuntur Franc. *rubr. de teſt. in 6. num.* 75. D. Antonin. *3. par. tit.*20. *cap.*2. *§.*7. Angel. *v. monachus num.*7. Syluest. *v. Religio 6. quæſt.*10. & alij quamplurimi DD. Religioſus autem Epiſcopus liberatur à iugo regulæ, *cap. vnico* 18. *quæſt.*1.

3 Et ideò tranſgrediens in nullam incidit culpam, atque ita expreſſe docent Sotus *lib. vlt. de iuſt. quæſt. vlt. col.*6. *&* 7. Valent. 22. *diſp.*10. *quæſt.*3. *puncto* 8. Idem clare ſentit Azor. *li.*12. *inſtit. moral. cap.* 7. *quæſt.* 4. dicens, ſolum teneri ex honeſtate rationis, & vinculo morali. Idem ait Hoſt. *in ſumma tit. de ſtat. Monachi, num.*5. *verſ. & quamuis*, vbi ait, poſſe dici hunc non teneri ex neceſſitate, ſed ex ſola quadam honeſtate ad obſeruantias regulares, quas commode ſeruare poteſt. Idem clarè ſignificant Bonif. *Clem.* 1. *num.* 83. *de regul.* Nauar. *lib.* 3. *conſ. in* 1. *edit. tit. de regul. conſ.* 15. *num.* 11. *in* 3. *tit. de donat. conſ.*6. *num.* 11. Emanuel Sà *v. Epiſcopus, num.*11. dicunt enim hunc eximi ab omnibus obſeruantijs in regula præſcriptis. Quare optime ait Sotus, non magis obligari ad Regulas Religioſum ad Epiſcopatum prouectum ex D. Do-

minici familia, in qua illæ ad nullam culpam obligant, quàm prouectum ex familia D. Franciſci, in qua multa ſub mortali aſtringunt: cum vterque regulas tranſgrediens ſit omnis culpæ immunis, vtpote qui ad eas ex ſola honeſtate tenetur. Quare diuerſum eſſe ait in Principe qui ideo ſuis legibus ipſum non dedecentibus, & non abrogatis, ſub aliqua culpa tenetur, quia dedecet ipſum cum cœteris Reipublicæ membris, cum quibus vitam ſocialem tranſigit, non conformari. At Religioſus non agit vitam cum cœteris religioſis, ſed ab ipſorum conſortio ſeiunctus eſt, eo ipſo, quod Epiſcopus creatur; & ideò nulla obligationis ad culpam ratio ſupereſt.

ADDITIO AD QVAEST. CXIV.

4 Conati ſunt Doctores in hac materia inuenire aliquem titulum obligationis in Epiſcopo regulari ad regulares obſeruantias ſaltem, quæ iuuant ſtatum Epiſcopalem, nec tamen video reperiſſe. Duo enim in hac quæſtione certa ſunt. Primum: Quod non tenetur ſub aliqua pœna, atque adeo nec ex vi coactiuæ poteſtatis, vt omnes concedunt, quia ceſſat omnino ſubiectio reſpectu religionis: vnde neque tenetur ex debito legali, vt de communi docet Sanchez *lib.6. ſum. cap.6. num.16.*

5 Secundum eſt, neque teneri ſub culpa aliqua etiam leui, vt etiam de communi docet Sanchez *eod. lib. ſum. cap. 6. num. 19.* Quia culpa inducitur ab aliqua obligatione. Hæc autem obligatio, ſi eſt à regula, ceſſat in Epiſcopo, quia non eſt amplius ſubditus regulæ; ſi verò eſt à iure naturali, aut humano communi, iam non obligat ad aliquid ſpeciale Regulæ. Quare concludendum eſt, quod liberetur à iugo Monaſticæ profeſſionis, vt dicitur in cap. *ſtatutum* 18. *quæſt.*1.

6 Proinde Caiet. recedens à priori ſententia, *tom.* 1. *opuſ. tract.* 25. *quæſt.* 2. cum dixiſſet nec teneri ad regulares obſeruantias quò ad pœnas, nec quò ad culpam; ſubdit, quod tenetur ex debito morali, quod naſcitur ex diſcrimine rationis, ſeu naturali diſcurſu; & eum ſequuntur recentiores, qui ponunt talem obligationem, & ponunt exemplum Principis, qui ſuis legibus tenetur vi directiua. Sed neque intentum aſſequuntur. Exemplum Principis, imprimis non eſt ad rem; quia ipſe eſt caput Communitatis; ratione cuius poteſt ſubire aliquam obligationem ex vi directiua: at Epiſcopus eſt omnino extra communitatem Regularium. Deinde Epiſcopus eſt abſolutus à iugo regulæ, & Monaſticæ profeſſionis. Ergo nulla relinquitur obligatio, quia non eſt abſolutus ab obligatione, qui remanet obligatus. Tertio regulares obſeruantiæ ſunt præſcriptæ à legibus religionis, & obligatio ad ipſas eſt ſecundum menſuram legis; illæ autem leges non ſe extendunt extra communitatem religioſam, & proinde non manutenent obligationem aliquam in Epiſcopis, ſicuti leges aliæ non obligant transferentes altiò domicilium. Quartò, vel obligatio ex morali honeſtate oritur ex lege ſpeciali religionis, & tunc moralis honeſtas, & ratio dictaret eſſe ſubditum illi legi: vel ex ſe, & tunc regulares obſeruantiæ eſſent de iure naturæ. Quintò, vel naturalis diſcurſus concludit obligationem, & tunc deduci debet concluſio ex aliquo principio obligatiuo, quod nullum aliud eſt, quam lex religionis, quia præſcribuntur tantum ab ipſa: ex hoc autem principio oppoſitum concluditur. Vel non concludit, & tunc non aderit. Denique in tantum obligaretur ad obſeruantias regulares, quæ conducunt ad ſtatum perfectionis, in quo eſt poſitus, quatenus ſunt media pro tali ſtatu conſeruando. Verum ex hoc non ſequitur obligatio, quia obligatus ad finem, obligatur tantum ad illa media, quæ abſolutè ſunt neceſſaria pro fine; hæ autem obſeruantiæ non ſunt tales, alioquin omnis Epiſcopus obligaretur ad ipſas.

An Religioſus Epiſcopus teneatur Diuinum Officium iuxta ſuæ Religionis ritum perſoluere? Quæſt. CXV.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus Epiſcopus tenetur recitare Officium diuinum ſecundum ritum ſuæ Eccleſiæ.*
2 *Ex declaratione S. Congregat.*
3 *An poſſit recitare Officia Sanctorum religionis.*
4 *Recitans Officium pro Officio, an peccet mortaliter.*
5 *Epiſcopus recitans Officia ſibi non conceſſa an ſatisfaciat.*

1 Reſp. Negatiuè, quia ea obligatio ex regulæ præſcripto conſurgit, à quo liber eſt Epiſcopus; tum etiam, quia debet ſuæ Eccleſiæ ritum ſequi, Abb. *cap. penult. in fin. de vita & honeſt. Cler.* Azor. *lib.*10. *inſtit. moral. cap.*7. *quæſt.*4.

ADDITIO AD QVAEST. CXV.

2 Eſt communis ſententia quod Epiſcopus aſſumptus ex Regularibus, & idem eſt etiam de Cardinalibus, tenetur recitare horas canonicas ſecundum ritum ſuæ Eccleſiæ. Ita Gloſ. *in Clemen.* 2. *ver. licitè de celebrat. Miſſar.* Gofred. *in ſum.* Tit. *de ſtatu Monach.* §. *ſed numquid abſoluitur.* Hoſtienſ.

in

in cap. illa diſt. 12. Tabiena verbo *hora, numer.* 25. Syluelter *num.*1. *in fin.* Angel. *tom* 15. D. Antonin. 3. *par. tit.* 13. *cap* 4. § 2. *in fine*. Mirandi *tom.*1. *manual. quæſt.* 37. *ar.* 18. *concluſ. vn.* Rodriquez *quæſt. Regul.*42. *ar.*17. *tom.*1. Reginal. *lib.*18. *praxis fori pœnit. cap.*12. *ſect.*6. *dub.*1. *num.*169. Quia tanquam caput ſuæ Eccleſiæ, & ipſi incorporatus tenetur ſe dirigere ſecundum illius leges; præſertim cum ritus diuini officij pertineat ad adminiſtrationem illius, & ideo illi ſubijcitur, quia tenetur adminiſtrare, ſecundum ipſius ritum, & leges. Accedit quod ſi officium Religionis eſt ſpeciale, eſt tantum conceſſum pro ipſius religioſis, & ideo non extenditur ad Epiſcopos. Et hoc totum conſtat ex praxi, & adeſt declaratio S. Congregat. Rituum apud Gauantum *in Manuali Epiſcop.* verbo *horæ canonicæ*, *num.* 2. quæ talis eſt. *Epiſcopus Regularis debet recitare officium iuxta ritum ſuæ Diœceſis, non regulæ*, *die* 11. *Iunij* 1615. Et conſtat etiam ex praxi. Et quoad Cardinal. tenet Lezana *tom.* 1. *quæſt. regul. cap.*17. *num.*11. Quia ſunt veluti Epiſcopi ſuorum titulorum.

3 Difficultas tamen eſt, an poſſit recitare illa officia, quæ recitat religio pro ſuis Sanctis, qualis eſſet fundator, aut aliquis alius, ſub ritu tamen ſuæ Eccleſiæ. Reſp. Quod nihil vetat, quin recitet ex deuotione; non tamen poteſt omittere officium præſcriptum ſecundum ritum propriæ Eccleſiæ, iuxta declarationem eiuſdem S. Rituum Congregat. apud Gauan. *citat. num.*1. quæ declarauit *die* 29. *Nouembris* 1603. Non eſſe relinquendum Officium Breuiarij pro officio deuotionis.

4 An autem peccaret mortaliter Epiſcopus, qui pro officio ſibi præſcripto ſecundum ritum propriæ Eccleſiæ recitaret officium religionis. Affirmatiuè reſpondebunt Doctores, qui vniuerſaliter volunt, quod peccet mortaliter, qui vnum officium pro alio recitat, vt inter alios Philiarc. *tom.* 1. *de offic. ſacer. par.*1. *lib.*1. *cap.*1. *concluſ.*6. Vaſquez *Opuſculo de benefic. cap.*4. §. 1. *dub.*2. *num.*60. Ledeſma *par.* 2. *ſum. tract.*9. *cap.*4. *concluſ.*12. Homobon. *par.*1. *Examin. Eccleſiaſt. tract.*4. *cap.*5. *qu.*42. Filliuc. *tract.*23. *cap.*8. *num.*180. Suarez *tom.*2. *de relig. lib.*4. *cap.* 23. *num.* .... Fernandez *par.* 3. *Examin. theol. moral. cap.*13. §. 3. Reginal. *lib.*18. *praxis fori pœnit. c.* 16. *nu.*172. Vulpes *in praxi cap.*51. *num.* 42. Econtra verò non peccare mortaliter, tenebunt, qui volunt, quod generaliter non ſit peccatum mortale dedita opera recitare eorum officium pro alio, vt Azor. *par.*1. *lib.*10. *cap.* 10. *quæſt.* 2. Vega *par.* 1. *ſum. capit.* 138. *caſu* 17. Leſsius *lib.*2. *de iuſt. & iure*, *c.* 37. *dub.*12. *num.*77. Valent. *tom.*3. *ſum. diſp.*6. *quæſt.*2. *punct.* 10. Laiman. *lib.* 4. *theol. moral. tract.* 1. *c.*5. *num.* 4. & alij. Quia, inquiunt, præceptum de recitandis horis canonicis cadit tantum ſupra ſubſtantiam, non ſupra modum: quod autem officium ſit de feria, vel de Sancto vno, aut altero, pertinet ad modum.

5 In præſenti tamen caſui non poteſt hæc doctrina adæquatè applicari. Quia contingere poteſt, quod religio recitet aliqua officia ſibi peculiater conceſſa, & non cœteris. Et in hoc caſu cenſerem peccare mortaliter, & non ſatisfacere: quia doctrina, quod valeat officium pro officio, ſi admitti poteſt, pro ijs tantum officijs admitti poteſt, qui recitanti conceſſa ſunt; non autem pro non conceſſis, quia cum non ſint ex illis, quæ ab Eccleſia inſtituta ſunt pro ſatisfaciendo oneri, nec etiam acceptantur in ſatisfactionem ab Eccleſia, cum non ſit id, quod ipſa exigit. Quod puto eſſe verum, etiamſi recitaret officium de communi in honorem alicuius, pro quo non eſſet ei conceſſum celebrare; quia licet materialiter eſſent preces præſcriptæ ab Eccleſia, non eſſent tamen formaliter, quia non eſſent ſub illa determinatione, ſub qua exiguntur ab Eccleſia; ſi quidem applicatæ eſſent illi Sancto, aut Beato, cui ab Eccleſia non conceduntur applicari: vnde non eſſet ille actus religionis, qui ab ipſa præſcribitur.

An Epiſcopus Religioſus gaudere debeat priuilegijs ſuæ Religionis? Quæſtio CXVI.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus Religioſus non potitur priuilegijs ſuæ Religionis.*

2 *Decretum Sixti IV. ne conſequuti beneficia extra religionem gaudeant priuilegijs religionis, quomodo accipiendum.*

3 *Epiſcopi Regulares quibus priuilegijs religionis gaudeant.*

4 *Quid de facultate abſoluendi, & diſpenſandi.*

1 Reſp. Negatiuè, & ratio eſt, quia ſicut liber eſt ab omnibus regulæ obſeruantijs, iugoque Monaſticæ diſciplinæ, ita quoque priuilegijs ſuæ Religionis non gaudet, vt bene docet Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar.* Gloſſ.3. *num.*11. & Manuel Rodrig. *tom.*2. *regul. quæſt.* 58. *art.*4. & affert proprium motum Sixti IV.

ADDITIO AD QVAEST. CXVI.

2 Reſolutionem poſitam in *quæſt.* tenent etiam Sanchez *lib.*6. *ſum. cap.*6. *num.*33. Portel. *in dub. regular.* verbo *Epiſcopus*, *num.*15. Fauſt. *lib.*6. *Theſauri relig. quæſt.*177. *vlt. edit.* Peregrin. *ad Conſtitut. Clericor. Regular. par.*3. *cap.*9. *litera T.* §.4. Hieron. Rodriquez *in compen. quæſt. regular. reſol.*60. *nu.*5. Alzedo *lib.*1. *de Epiſcop. cap.*3. *num.*39. Et fundantur in Decreto Sixti IV. de quo in *quæſt.* Quod tamen non eſt totaliter ad rem, quia ſolum ſtatuit, quod nequeant habere cameras in Conuentibus, vocem actiuam,

Digitized by Google

actiuam, & paſſiuam in Capitulis generalibus, & gaudere priuilegijs dictorum Fratrum, & Ordinum, niſi de Prælatorum conſenſu. Ex quibus patet, quod accedente conſenſu poſſunt ſupradictis gaudere. Ex quibus conſtat, quod Pontifex intelligit de illis priuilegijs, quæ ſuis ſubditis ſolet religio concedere, & quorum vſus aliquod incommodum afferret religioni. Hoc enim Decretum emanauit in fauorem Fratrum Prædicatorum, & Minorum, ad tollendas moleſtias, quas ſubibant ex eo, quod aſſumpti ad aliqua beneficia Eccleſiaſtica vellent vti prærogatiuis Religioſorum.

3 Itaque diſtinguendum eſt. Priuilegia enim ſunt duplicis generis: Alia conceſſa communitati, vt communitas eſt, vt exemptio à decimis, quod poſſint eligere Conſeruatores, & alia huiuſmodi. Alia verò ſunt perſonalia conceſsa omnibus & ſingulis, in quibus poſſunt habere ſuum effectum independẽter à communitate. Epiſcopi ergo Regulares, & cæteri aſſumpti ad quancunqee dignitatem, ſeu beneficium extra religionem, non gaudent priuilegijs conceſſis communitati religionis; gaudent tamen priuilegijs perſonalibus conceſſis omnibus, & ſingulis, quorum vſus independens eſt à religione. Ita fere diſtinguit Suarez *tom. 4. de relig. lib. 3. cap. 18. num. 2.* Villalob. *par. 2. ſum. tract. 35. difficul. 40. num. 22.* Donat. *in praxi rer. regular. par. 1. tract. 6 quæſt. 22. n. 5.* Et ita etiam diſtinxi *deciſ. moral 134. num. 5* Ratio eſt. Quia, cum ſint conceſſa omnibus & ſingulis, conferunt jus perſonale, & perſonalia ſunt, & proinde ſequuntur perſonam, cum hæc ſit natura priuilegij perſonalis, *l. in omnibus, ff. de reg. iur.* & *cap. priuilegia de reg. iur. in 6.*

4 Hinc quamuis Donat. *cit. par. 1. praxis rer. reg. tract. 6. quæſt. 22. num. 7.* dicat, non gaudere priuilegijs abſoluendi, diſpenſandi, &c. quia limitat ad priuilegia, quæ propriam perſonam concernunt; oppoſitum tamen eſt probabilius, quia etiam facultas abſoluendi, diſpenſandi, &c. confert ius perſonale, & proinde eſt eadem ratio.

An ſtatus Epiſcoporum ſit perfectior ſtatu Religioſorum? *Quæſtio* CXVII.

SVMMARIVM.

1 *Status Epiſcopalis eſt perfectior ſtatu Religioſorum.*
Status Epiſcopalis, & Religioſus comparantur ſicut ſtatus Magiſtri, & ſtatus diſcipuli.
2 *Aliud eſſe in ſtatu perfectionis, & aliud eſſe perfectum.*
3 *Fama, in qua conſiſtit perfectio Chriſtiana vitæ.*
4 *Obligatio Epiſcoporum ad perfectionem.*

1 Reſp. Quòd S. Thomas 22. *quæſt.* 184. *art.* 7. aſſerit eſſe perfectiorem. Quod ratio ipſa concludit: ſicut enim (teſte Dionyſio) *in cœleſti hierarchia cap.* 5. Angeli alij alijs ſunt perfectiores, quia nimirum alij alios illuminant, purgant, & perficiunt: ſic in Eccleſiaſtica hierarchia, Epiſcopi ſunt cæteris perfectiores, quoniam eorum eſt illuminare reliquos, purgare, atque perficere. Deinde, Religioſi id vitæ genus ſuſcipiunt, quod perfectioni comparandæ, ſedulo, & diligenter ſtudent: at verò Epiſcoporum munus eſt, Chriſtianæ vitæ perfectionem docere. Vnde Epiſcopi ſunt perfectæ vitæ Magiſtri, Doctores, & Duces. At plus eſt perfectionem docere, quam ſtudere perfectioni acquirendæ, quod eſt religioſi inſtituti proprium. Epiſcoporum igitur munus eſt quoddam vitæ perfectæ Magiſterium, Religioſum ordines ſunt diſcendæ perfectionis ſcholæ. Religioſus ſuo muneri, & officio ſatisfacit, ſi vitæ perfectionem diſcat, ſi ad eam aſpiret, ſi ei ſtudeat. Epiſcopus autem munus non explet, niſi perfectionem vitæ doceat ac tradat.

Ex his S. Thom. deducit 2. 2. *quæſt.* 18. *art.* 5. duplicem eſſe in hac vita perfectionis ſtatum: vnum Epiſcoporum, alterum Religioſorum: illum eſſe ſtatum perfectionis docendæ, hunc addiſcendę, & comparandæ: illum docentium, hunc addiſcentium: illum quaſi ducum ad victoriam hortantium, hunc militum pro victoria pugnantium. Non quòd Epiſcopi ſint perfecti ea perfectione, quæ in præceptorum obſeruatione poſita eſt: Sed quòd eam prouinciam ſuſcipiunt, quæ ſtudium, & curam confert ad eam vitæ perfectionem docendam, quæ non ſolùm præcepta, ſed etiam conſilia obſeruare contendit. Hinc fit, vt quamuis ipſi præditi charitate non ſint; in ſtatu tamen perfectionis conſtituti dicantur, quia Eccleſiæ, cui præſunt, ſunt obligati ad eam illuminandam, purgandam, atque perficiendam. Ergo ſi ſuo ritè munere fungi velint, coguntur perfectionem docere: ſicut etiam Religioſi, licèt per peccatum à charitate decidant, in ſtatu tamen perfectionis ſunt, quoniam vitæ genus conſectantur tribus votis adſtrictum, quibus conſilia Euangelica profitentur: & proinde ad perfectionem aſpirant, licèt eam nondum ſint aſſecuti, procedunt, in dies progrediuntur, quamuis nondum peruenerint, nondum perfectionem attigerint, nondum apprehenderint: ei ſtudent, licèt eam nondum comparauerint. Et quamuis charitatem magnam non omnes conſequan-

tur, in ſtatu nihilominus perfectionis eſſe dicuntur, quia ex ſuæ vitæ inſtituto conſilia Euangelica profitentur, in his ſe exercent, vt ad omnium tum conſiliorum, tum præceptorum obſeruationem, quoad fieri poteſt recta perueniant.

ADDITIO AD QVAEST. CXVII.

2 Eſt aduertendum, quod aliud eſt eſſe in ſtatu perfectionis, & aliud eſſe perfectum, vt notat D. Thomas 2.2.*quæſt.*184. *ar.*4. *in corpore*. Nam aliqui poſſunt eſſe perfecti, & non eſſe in ſtatu perfectionis: & alij eſſe in ſtatu perfectionis, & non eſſe perfecti. Ille enim dicitur eſſe in ſtatu perfectionis, qui obligat ſe perpetuò cum aliqua ſolemnitate ad ea, quæ ſunt perfectionis; & ideo ſtatus perfectionis importat obligationem perpetuam, & ſolemnem ad perfectionem; eſſe vero perfectum importat formam perfectionis, qua quis conſtituitur perfectus.

3 Secundo eſt aduertendo, quod forma, in qua conſiſtit perfectio chriſtianæ vitæ, ſubſtantialiter eſt charitas, qua diligitur Deus, vt vltimus finis, vt docet D. Thomas 2.2.*quæſt.*184.*ar.*1. *in corpore, & ad* 1. *& ad* 2. & proinde in cæteris virtutibus non conſiſtit ſimpliciter, ſicut in charitate, ſed ſecundum quid, vt habet D. Thomas *ad* 2. & proinde charitas eſt principaliſſimum, reſpectu cuius attenditur perfectio reſpectu aliarum virtutum. Quia autem charitas per ſe primo reſpicit Deum, cui vnit tanquam vltimo fini, & ſecundario proximum; ideo perfectio principaliter conſiſtit in dilectione Dei, & ſecundario in dilectione proximi, vt habet D. Thomas *in ead. quæſt. ar.* 3 *in corp. init.*

4 Ex quibus ſequitur, quod cum Epiſcopi ſint in ſtatu perfectionis, vt docet idem D. Thomas 2.2. *qu.* 184. *ar.*6. *in corpore*, & proinde ſtatus ipſorum ſit perfectior ſtatu religioſo, vt docet *ar.*7. *ſequenti*, eo quod religioſi non ſint, ſed tendant ad ſtatum perfectionis, non ſolum habeant obligationem perficiendi cæteros, ſed etiam habeant obligationem perpetuam, & ſolemnem, vt ſint perfecti, vt conſtat ex dictis *num.* 2. & expreſsè docet D. Thomas *ad quæſt.*184. *ar.*5. *in corpore*. ibi. *Similiter etiam Epiſcopi obligant ſe ad ea, quæ ſunt perfectionis, paſtorale aſſumentes officium, ad quod pertinet, vt animam ſuam ponat paſtor pro ouibus ſuis, ſicut dicitur Io.*10. Vnde non ſatisfaciunt Epiſcopi propriæ obligationi, ſi alios inſtruant, & doceant, & tanquam perfectiores, ſeu magiſtri curent perducere ad perfectionem; ſed etiam tenentur in ſe habere illam ſubſtantialem perfectionem, quæ conſiſtit in charitate erga Deum, & proximum, vſque ad illum terminum, vt parati ſint ponere vitam pro ouibus ſuis, & de facto ponant, ſi opus ſit. Vnde quando agitur de ſuſcipiendo Epiſcopatu, debet quiſque conſiderare quantum oneris, & quam obligationem ſuſcipiat.

An Religioſus, qui ante profeſſionem donauerat bona ſua Monaſterio, vel conſanguineis, ea recuperet, ſi ad Epiſcopatum promoueatur? Quæſtio CXVIII.

SVMMARIVM

1 *Reſtitutus in priſtinum ſtatum non recuperat bona alijs acquiſita.*
2 *Monachus factus Epiſcopus non recuperat, quæ Monaſterio acquiſiuit.*
3 *Renunciatio realis facit renunciantem haberi pro mortuo.*
Renunciantibus iura ſua non datur regreſſus.
4 *Emphyteuta factus incapax per profeſſionem non recuperat emphyteuſim, ſi fiat Epiſcopus.*
5 *Renunciatio conditionalis euaneſcit deficiente conditione.*
6 *Religioſus factus Epiſcopus poteſt reuocare teſtamentum factum ante ingreſſum.*
Mortuus reſurgens recuperat bona propria.
7 *Religioſus factus Epiſcopus reuocat renunciationem.*
Clericus ſæcularis beneficiatus tranſiens ad matrimonium recuperat bona donata Eccleſiæ.
8 *Regularis factus Epiſcopus recuperat bona patrimonialia data religioni.*
9 *Regularis, ſi fiat Comes, ſuccedit in feudo.*
Pupillaris ſubſtitutio expirat per arrogationem, & quomodo conualeſcat.
10 *Reſtitutio in priſtinum, quando extendatur ad recuperationem bonorum.*
11 *Renunciatio voluntaria tantum valet, quantum vult renuncians.*
12 *Renunciatio intelligitur facta rebus ſic ſtantibus.*
13 *Quod diſpoſitio valeat rebus ſic ſtantibus, non ſequitur, quod non habeat locum in renunciatione, ſi non haberet in contractibus.*
14 *An valeat in contractibus.*

1 Reſp. Quod *Bart. in tract. Minoricarum lib.*4.*diſt.*3.*cap.*2. ponit exemplum in fratre Minore facto Epiſcopo, vt non recuperet bona, quæ peruenerunt ad conſanguineos, quia per Epiſcopatum cenſetur reſtitutus priſtino ſtatui; reſtitutio autem, vel indulgentia, non extenditur ad bona alijs quæſita. *L. Gallus.* §. *quid ſi tantum. ff. de lib. & poſth.* facit vulgare dictum, quod

Cleri-

Clericus depoſitus, reſtitutus ad priſtinum ſtatum, non recuperet beneficium alij collatum: Gloſſ. & Doctores *in cap. ex parte de reſtitut. ſpol.* cum ſimilibus, quæ adduci poſſunt. Eandem opinionem tenet Baldus *in auth. ingreſſi. C. de ſacroſ. Eccleſ. n. 22.* qui reſpondet quibuſdam dicentibus, quod ſi poſt ingreſſum Patris naſceretur poſthumus, recuperaret bona ipſe poſthumus, ſic etiam Pater deberet recuperare, quaſi ipſe idem ſibi ſit poſthumus. *arg. ff. de capt. l. non vt à patre, & l. fine in princ. ff. de iurepatron.* Sed ipſe reſpondet, quod iſte non eſt actus, qui retrotrahatur.

2 Secundo pro hac opinione facit, quod Religioſus effectus Epiſcopus, non deſinit eſſe Religioſus, & tenetur ſeruare paupertatem. Gloſſ. *in c. de Monach. 16. qu. 1.* & communis, de qua latè per Couarruu. *in cap. 1. de teſtam. nu. 18.* ergo non poteſt amplius habere regreſſum ad bona alijs deuoluta, & tantò magis ſponte reſignata, & donata.

Tertio facit *tex. notab. in cap. vnico 18. qu. 1.* vbi Monachus factus Epiſcopus non recuperat, quæ Monaſterio acquiſiuit: tantum admittitur ad hæreditatem ſibi delatam poſt Epiſcopatum, & ſic videtur caſus apertus, quod bona, quæ ad Monaſterium, vel alios peruenerunt per profeſſionem ſequutam, non poſſunt amplius recuperari, nec ab Eccleſia, nec ab alijs.

3 Quarto argumentatur modernus Fabius de Anna Neap. *conſ. 41.* quod renunciatio realis facit renunciantem haberi pro mortuo, vt dicit And. de Iſern. *cap. 1. de eo, qui finem fecit agnato de feudo patern. & ſucceſſiuè*, cum habeatur, pro mortuo, in omnem caſum, pro tali eſt repudiandus, & non habet habilitatem reuocandi, ſed ſatis eſt, quod fuerit habilis tempore renunciationis, & ſeruauerit ſolemnitates requiſitas à ſacro Concilio Tridentino.

Præterea arguit ipſe à ſufficienti partium enumeratione: quod reuocatio non poteſt fieri ex parte Monaſterij, quia, ſequuta profeſſione, Monaſterium nullum habet ius reuocandi talem renunciationem, vt clarum eſt: Nec ex parte Epiſcopi, qui habetur pro mortuo, vt ipſe dicit, cum ſit renunciatio realis, & retinet incapacitatem, nec ex parte Eccleſiæ Cathedralis, cui præeſt, ſiquidem Epiſcopus bona illa acquirit Eccleſiæ, cui præeſt, quæ poſt adeptum Epiſcopatum acquirit *ex de. cap. vnico 18. qu. 1.* Præterea facit regula, quod renunciantibus iura ſua non datur regreſſus, *l. ſequitur. §. ſi venditur. ff. de adil. edict.* & prædicta videntur facere tam quoad bona deuoluta conſanguineis per poſſeſſionem Monaſterij incapacis in communi, quam de acquiſitis Monaſterio capaci in communi per poſſeſſionem, & tanto magis, quando bona fuerunt ſpontè donata, & reſignata Eccleſiæ, vel conſanguineis.

4 Item facit, quod Religioſus Epiſcopus non ſolum tenetur ſeruare paupertatem, ſed nec indiget dictis bonis, cum habeat fructus Eccleſiæ, ex quibus ſe, ſuoſque alat, vt clarum eſt. Eandem opinionem tenet Corb. *de cauſa priuat. ob alien. num. 3. vbi dicit*, quod emphyteuta effectus incapax propter ingreſſum religionis incapacis, ſi efficiatur Epiſcopus, non recuperat emphyteuſim, ſed ad alios comprehenſos, vel ad dominum deuoluitur.

5 Pro contraria opinione facit, quod renunciatio conditionalis euaneſcit, deficiente conditione, *l. cedere diem. ff. de verb. & rerum ſignif. l. qui hæredi. §. fin. ff. de cond. & demonſtr.* ſed nunc deficit conditio, ſub qua præſumitur facta renuntiatio, videlicet ſi renuncians perſeueraſſet in Monaſterio; ſucceſſiuè dum ob Epiſcopatus dignitatem non permanſit, ceſſauit conditio, & euanuit renunciatio. Item, quia renunciatio præſumitur facta, re in eodem ſtatu permanente, ita quod ſi ſtatus mutetur, poteſt reuocari tanquam carens voluntate renunciandi. *l. ſi actionem. C. de pact. cap. cum inter de renunc.* Baldus, Paul. Decius *in l. pactum C. de collation.* Surd. *latè deciſ. 163.* ſed in hoc caſu res non permanet in eodem ſtatu, quia non permanſit in Monaſterio, ergo poteſt reuocari donatio.

6 Idem facit, quod religioſus factus Epiſcopus, recuperat velle, & nolle, & non habetur amplius pro mortuo, ita quod poteſt reuocare teſtamentum factum ante profeſſionem, vt tradunt Bald. Iaſ. *in auth. ingreſſi. Cod. de ſacroſ. Eccl.* videtur igitur reuiuiſcere: quo caſu ſuccedit alia regula, quod mortuus reſurgens à morte, recuperet eius bona, quia idem homo eſſe dicitur, prout erat ante mortem. Baldus *in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Imol. *in l. ſi merito.* & de Lazaro reſuſcitato, quod recuperauerit eius bona, tradit Gloſſa *in l. ex his. ff. de leg.* & ibi Albericus eam communiter teneri. Alex. *in d. leg. ſi Marito.*

His, & alijs rationibus hanc opinionem tenent Moderni DD. Molfeſius *in conſ. 1.* reſpondens rationibus Fab. de Anna. Et ad primam, quod Religioſus effectus Epiſcopus teneatur ſeruare paupertatem, dicit, quod ſatis eſt, quod efficiatur capax bonorum ad inſtar aliorum ſecularium, vt probat tex. *in d. cap. vnico 18. qu. 1. & l. Deo nobis. C. de Epiſc. & Cler.* Ad ſecundam de renunciatione, vt faciat renunciantem pro mortuo, reſpondet, non procedere, in eodem

ſtatu

Digitized by Google

ſtatu non permanente. Ad tertiam, quod Eccleſia, nec Monaſterium poſſit reuocare, concedit, ſed negat, quod Epiſcopus non poſſit reuocare, ſed quod poſſit propter deficientem conditionem.

7 Quid dicendum in hac quæſtione? Arbitror hanc poſteriorem opin. eſſe veriorem. Pro qua ego adduco *tex.not. in cap.quod ad te. de Cler. coniug.* vbi habetur, quod ſi Clericus ſecularis Beneficiatus contrahit matrimonium, recuperat omnia bona, quæ donauerat Eccleſiæ ſeculari, & ibi optima Gloſſa dicit, quod omnis donatio facta Eccleſiæ, vel Monaſterio tempore ingreſſus, tacitam habet conditionem poſteriorem, vt duret eo ibidem perſeuerante, ad inſtar dotis, quæ durat durante matrimonio, & ſubintelligitur hæc conditio. *l.vnica. §. cur autem. C.de rei vxor. act.* Et vera intelligentia illius textus eſt, vt procedat, quando donatio fuit facta Regulari ratione ingreſſus, idem ſi clerico ſeculari, quia tunc bona ſequuntur perſonam, & poſſunt tacite, vel expreſſe reuocari recedente de perſona: ſecus vbi non eſſent acceſſoria ad perſonam, vt ſi longè ante ingreſſum in Eccleſiam regularem, vel ſecularem fuerint donata, vt optimè declarat Abbas *d.cap.quod ad te*.

8 Vbi in ſpecie dicit, quod regularis effectus Epiſcopus non recuperat bona, quæ acquiſiuit Monaſterio ex induſtria ſua, ſed bene recuperat bona patrimonialia, quia videntur ſemper accedere ad eius perſonam, licet expreſſe fuerint collata tempore ingreſſus: Reſpondens ad *tex.in d.cap.vnico*, vt procedat in bonis acquiſitis ex induſtria, quia illa remanent penes Monaſterium, ſecus in patrimonialibus; & idem tenent ibi Cardin. Zabar. Cum itaque id procedat in Clerico ſeculari, qui poteſt quandocunque donationem Eccleſiæ factam per ſubſequens matrimonium reuocare, quia non videtur cogitaſſe de matrimonio; & ſi cogitaſſet, non donaſſet; & ſacri Canones attendunt intentionem, nulla datur ratio diuerſitatis in regulari facto Epiſcopo, quòd ideo renunciauit, quia non poterat poſſidere, vnde ſi cogitaſſet, quod erat habilitandus ad acquirendum per Epiſcopatum, non reſignaſſet.

9 Idem facit, quod religioſus non ſuccedat in feudo, donec agnatus ſupereſt, *cap.1.de mil. qui arm. bel. depoſ.* tamen ſi Papa diſpenſauit, quod religioſus fiat Comes, ſuccedit ad feudum apertum, tanquam poſtliminio reuerſus, & ad ſuccedendum habilitatus, vel nouo homini eſt gratia reſtituta, & habilitas aperta. Ita Baldus *ſing. conſ.174.vol.2.alleg.l.Ariſto.ff.de manumiſſ. teſt. l.in quæſt.C.de ſent. paſſ.* Item facit, quod pupillaris ſubſtitutio per arrogationem expirat, ſed ſi poſtea liberetur impubes ab arrogatione, non conualeſcit de iure Ciuili, ſed bene ex æquitate Prætoris. Vt latè probat Vaſquius *de ſucceſſ.progreſſ.lib.2.§.14.num.112.* multò magis id poteſt procedere de Iure Canonico in hoc caſu ſimili, quod maiori innititur æquitate. Ant. *in cap ſicut literis. de ſponſ.* & Bar. *in l.ſed ſi vnius. §.ſeruus meus.ff. de iniur.* dicit Canoniſtas conſiderare magis animum, quam effectum. Et ex his patet reſponſio ad rationem Bartholi, quod Epiſcopus non dicitur verè reſtitutus ex gratia Principis, qui promouet illum ad Epiſcopatum, quamuis acceſſoriè reſtituatur ad priſtinum ſtatum. *ad l.ſi quis, nec cauſam. ff ſi cert. pet.* Sed caſus noſter procedit in donatione, vel deuolutione bonorum ad alios facta ſub conditione tacita perſeuerantiæ. Quare caſus eſt diſſimilis.

10 Præterea ſi eſſet vera reſtitutio, adhuc extenderetur ad recuperationem bonorum, quando ius alteri quæſitum trahit originem immediatè à condemnatione, vt tradit Baldus *in d.§.quid ſi tantum.* & ibi Alex. Petrus de Anch. *in cap.quamuis, de reſcrip. in 6.* latiſſimè Felinus *in cap.inter quatuor. de maior. & obed.* Sed re vera hic non agitur de reſtitutione, ſed de promotione ad meliorem ſtatum, cum ſtatus Epiſcopalis ſit perfectior ſtatu religioſo; vt latè probat S. Tho. 2.2.*qu.69.* & hæc opinio eſt magis conſona veritati.

ADDITIO AD QVAEST. CXVIII.

11 Quod religioſus factus Epiſcopus reuocet renunciationem bonorum à ſe factam intuitu ingreſſus in religionem, ſeu profeſſionis, pluribus comprobat Molfeſſ. *conſil.1.num.18.& ſequent.poſt tom.1. ad conſuetudin.Neapolit.*& *conſil.39.poſt tom.2.ad dictas conſuet.* vbi etiam latè. Præcipua ratio eſt. Quia eſt renunciatio omnino voluntaria abſque vlla neceſſitate: & ideo tantum valet, quantum voluntas renunciantis vult valere, nec extenditur vltra eiuſdem intentionem. *l.Non omnis.ff.ſi cert. pet.* & *l.in agris.ff. de acquiren. rer. domin.* & notant inter alios Iaſ. *in l.ſi extraneus. ff.de acquir.vel omit. hæred.* Bellam. *conſil.33.num.38.* Ex hoc autem fit, quod cùm fiat intuitu religionis, tanquam cauſæ finalis, recipiat ab ipſa menſuram, & proinde in tantum ſit de intentione renunciantis, in quantum inſeruit fini; & proinde ceſſante cauſa finali religionis, ob quam fit renunciatio, ceſſet etiam ipſa *l.2. §. final. ff de donation. & l.ſed ſi mors. §. final. ff. de donation. inter vir. & vxor. & l. cum tale ff. de condition. & demonſtration. & l.1.§.5.ff. de poſtulan.* vbi Gloſſ. & Bart.

Vnde

12 Vnde ſubintrat regula, quod renunciatio intelligatur facta rebus in eodem ſtatu permanentibus, ſicut intelligitur etiam omnis alia diſpoſitio *l. ſi actionem. C. de pact. & l. quod Seruius. ff. de condiction. ob cauſam.* & cap. *In Parochia. 16. quæſt. 1.* & cap. *cum inter. de renunciat.* & tradunt Gloſſ. *in cap. 2. de reſcript.* Bald. *in l. pactum. C. de collat.* vbi etiam Caſtrenſ. & Dec. Crauet. *conſil. 95. numer. 4.* Pariſ. *conſil. 165. numer. 26. lib. 4.* Oldrad. *conſil. 244. num. 2.* Natta *conſil. 525. num. 16.* Alexan. *conſil. 25. num. 7. vol. 7.* Decian. *conſil. 334. num. 4.* Ancharan. *conſil. 84. num. 4.* Tiraquel. *in l. ſi vnquam in præfat. num. 166. C. de reuocan. donat.* Surdus *deciſ. 163.* qui citat Burſat. Corbul. Gabr. Honded. & alios. Vincent. de Ann. *alleg. 21. num. 18.* Vnde cum mutetur ſtatus rerum, quando religioſus fit Epiſcopus, ſiquidem recuperat proprium velle, & nolle, liberatur à iugo Monaſticæ profeſſionis, & fit capax hæreditatis, iuxta cap. *Statutum. 18. quæſt. 1.* ſequitur, quod renunciatio non ſit facta pro hoc nouo ſtatu, & proinde ceſſet, ſicut ceſſat prior ſtatus profeſſionis religioſæ.

13 Nec iuuat, quod regula, quod actus intelligatur factus, vt valeat, rebus ſic ſtantibus, non habeat locum in contractibus, ne ſit in facultate alterius ex contrahentibus audere alterum, allegando mutationem rerum, vt obſeruat Alciat. *reg. 2. præſumpt. 16. nu. 4. & reſp. 80. num. 4.* Menoch. *lib. 6. præſumpt. 37. num. 32. & conſil. 938. num. 3.* Quia hoc ad ſummum valeret in contractu, vtrumque oneroſo, & obligatorio, qualis non eſt renunciatio, cum renunciatarius recipiat beneficium renunciationis, & ad nihil ſe obliget, & ex ſolo mero beneplacito fiat à renunciante; & ideo recipit totam legem ab eius voluntate, ita vt nec plus valeat, nec plus extendatur, quam velit renuncians; vt autem conſtat ex dictis, non extendit vltra durationem ſtatus profeſſionis regularis.

14 Imo, quod etiam in contractibus valeat dicta regula, & proinde cenſeantur celebrati ſub conditione, rebus ſic ſtantibus, deſumitur ex dict. *l. quod Seruius. ff. de condit. ob cau.* Gloſ. *& l. cum quis. init. ff. de ſolut.* & tradunt Tiraquel. *in l. ſi vnquam in præfat. num. 166. C. de reuocand. donat.* Moroh. *de fide, treg. & pace. quæſt. 120.* Ancharan. *conſil. 394. num. 4.* Federic. de Sen. *conſil. 239. ver. Et vos ſcitis.* Surd. *conſil. 68. num. 18.* et *deciſ. 326 numer. 31.* vbi plures alios allegat. Marta *de clauſulis par. 1. clauſul. 123.* Vide adnotata *par. 1. num. 26.* verbo. *An autem.*

An Regularis effectus Epiſcopus poſſit de redditibus Epiſcopatus emere bona immobilia Monaſterio ſui Ordinis, vel ea repetat Eccleſia ſua Cathedralis? Quæſtio CXIX.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus Epiſcopus eodem modo, ac ſecularis, diſponere poteſt de fructibus ſuæ Eccleſiæ.*

Epiſcopus quomodo vti debeat redditibus Eccleſiæ.

Donata ab Epiſcopo conſanguineis an repeti poſſint.

2 *Cap. Statutum. 18. qu. 1. non habet locum de fructibus beneficij, qui non fiunt Eccleſiæ.*

3 *Religioſus Epiſcopus poteſt æque amplè diſponere de fructibus, ac cæteri Epiſcopi.*

4 *Poteſt fabricare Eccleſias, monaſteria, emere prædia ſuæ religioni de fructibus Eccleſiæ.*

In quos vſus teneatur conuertere fructus beneficij.

5 *Bona immobilia empta proprio nomine, non poteſt poſtea alienare.*

1 Reſp. quod Eccleſia Cathedralis ea recuperet ob votum paupertatis, quod adhuc adſtringit Epiſcopum, ita quod tenetur acquirere Eccleſiæ, quemadmodum acquirit Monaſterio *tex. eſt in cap. vnico. 18. qu. 1.* In contrarium facit, quia nulla eſt differentia inter Epiſcopos regulares, & ſeculares habentes adminiſtrationem, quoad poteſtatem diſpenſandi, quia nec Epiſcopi regulares, nec ſeculares ſunt domini, ſed procuratores, œconomi, diſpenſatores ad erogandum pauperibus, deducto victu, & neceſſitatibus ſecundum decentiam ſui ſtatus. Quod quidem officium, ita benè, fideliterque regularis præſtare poteſt, ſicut & ſecularis: & quia ambo habent verum titulum canonicum, & ſucceſſiuè eandem poteſtatem diſponendi, vt ſingulariter tradit Card. Zabar. *in Clem. 2. §. ſed & tales, de vita, & honeſt. Cler.* Nauar. *de redditibus Eccleſiæ qu. 2. num. 15. & ante eas.* Hoſt. *in cap. 1. de teſt.* tenet, quod ex quo Epiſcopus regularis habet adminiſtrationem, poteſt liberè diſponere.

Quid dicendum? Hæc poſterior opinio videtur verior; ſed facit me multum dubitare *tex. in cap. cum olim, il ſecondo, de priuil.* Vbi Canonicus regularis effectus Epiſcopus, donauerat Eccleſiæ ſuæ religionis, in qua fuerat Canonicus, duo millia Marabitonorum, qui poſt eius mortem fuerunt per ſententiam reſtituti Epiſcopo ſucceſſori, & donatio erat facta Eccleſiæ, & dicunt Io. Andr. & Abb. contra Hoſt. *in d. cap. 1.* quod Epiſcopus regularis, quamuis habeat adminiſtrationem, non tamen debet vti redditibus Eccleſiæ, vt rebus proprijs, ſed rebus Eccleſiæ; & regularis effectus Epiſcopus, in omnibus compatibilibus cum dignitate, remanet regularis. S. Thom. *2. 2. quæſt. 185. art. fin.* Quare notabiliter dicit Abbas *in d. cap. cum olim*, quod

quòd donata conſanguineis poſſunt repeti, niſi per modum eleemoſinæ, *cap. quiſquis.* 17. *q.* 1. & dicit ibi Abb. *num.* 7. notabiliter, nota, quòd Regularis factus Epiſcopus, ad hoc habilitatur ad habendum proprium, & ad diſponendum ad libitum de proprietate, facit *ſing. deciſ. conſ. Neap.* in qua fuit dictum, quòd Epiſcopus Liparenſis, qui fuerat Regularis, & renunciato Epiſcopatu ex penſione ducentorum aureorum ſibi reſeruata, emerat quaſdam poſſeſſiones in eadem Ciuitate, in quibus ædificauerat, eaſque conſanguineis donauerat, fuit deciſum in Conſ. dictas poſſeſſiones cum fructibus à tempore motæ litis eſſe reſtituendas Epiſcopo ſucceſſori. Et hæc opinio mihi videtur verior per *tex. ſing. in dict. cap. cum olim*, eamque intelligo in acquiſitione, vel donatione quantitatis notabilis, non per modum eleemoſinæ.

ADDITIO AD QVAEST. CXIIX.

2 Text. allat. *in quæſt. ex capit. cum olim* 2. *de priuilegijs*, non probat, quod religioſus Epiſcopus non poſſit emere Monaſterio ſui Ordinis immobilia de fructibus ſuæ Eccleſiæ. Quia dict. tex. non loquitur de fructibus Epiſcopatus, ſed de duobus millibus Marabatinis, quæ acquiſierat, & dederat Monaſterio, quæ tunc temporis erat exceſſiua pecuniæ vis, tanquam ipſi acquiſita, quod non poterat, quia religioſus factus Epiſcopus non acquirit amplius religioni, ſed ſibi, & quod acquirit, tenetur reſtituere ſuæ Eccleſiæ, & non poteſt alteri dari iuxta cap. *ſtatutum*, 18. *quæſt.* 1. Vnde Abbas *in dict. cap. cum olim*, 2. *num.* 8. *de priuileg.* per ipſum textum notat, quod religioſus Epiſcopus non acquirit amplius Monaſterio, ſed ſuæ Eccleſiæ.

3 Quod auté Epiſcopus Religioſus poſſit æqualiter, & tàm amplè diſponere de fructibus ſuæ Eccleſiæ, quam amplè poteſt Epiſcopus ſæcularis, tradunt Cardin. *in Clemen.* 2. ver. *ſed & tales, de vita, & honeſt. Clericor.* Nauar. *de reddit. Eccleſiaſ. qu.* 1. *monit.* 8. *num.* 2. *in vlt. edit.* & *monit.* 33. *num.* 1. & *in Apolog. pro eod. tract. monit.* 13. *num.* 12. & *monit.* 35. *num.* 1. & *conſil.* 13. *num.* 4. *de ſtatu monach. in* 2. *edit.* Graſ. *par.* 1. *deciſ. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 43. Viuald. *par.* 2. *candelabri, cap.* 14. *num.* 86. Rodriquez *quæſt. regul.* 8. *art.* 8. *tom.* 2. Molina *tract.* 2. *de iuſt. & iure diſp.* 276. ver. *Religioſus in conuentu*, Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure, cap.* 41. *dub.* 11. *numer.* 93. Sà verbo *Religio, num.* 46. Gernon *de indult. Cardin.* §. *regularia beneficia, num.* 47. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 6. *num.* 14. Sotus *de iuſt. & iure lib.* 10. *quæſt.* 5. *ar.* 7. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 7. *quæſt.* 2. Alter Molina *lib.* 2. *de primogen. cap.* 10. *num.* 40. Aluarad. *de coniect. men. defunct. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 7. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 114. *num.* 2. Rota *deciſ.* 216. *num.* 13. *par.* 2. *nouiſ.* & *deciſ.* 401. *coram Ludouiſio*, *n.* 7. alios citans. Quia ſcilicet fructus dantur ratione muneris, quod exercetur, & in compenſationem laborum, & ideo eodem modo omnibus Epiſcopis.

4 Ex his autem deducitur, quod poſſit Epiſcopus ſiue regularis, ſiue quicunque alius fabricare Eccleſias religioſis, Monaſteria, emere ipſis prædia, aut alios prouentus, quando, quæ habent non ſufficerent pro congrua ſubſtentatione. Ratio eſt, quia ſecundum ſtrictiorem opinionem, quæ ſibi ſuperſunt dempta congrua ſubſtentatione de fructibus Eccleſiæ, tenetur inſumere in vſus pios, ita vt ſi conuertat in vſus prophanos, teneatur ad reſtitutioné, iuxta ea, quæ tradunt Alenſ. 3. *par. quæſt.* 36. *memb.* 5. *ar.* 2. Richar. *in* 4. *diſt.* 45. *ar.* 3. *qu.* 1. Maior. *diſt.* 24. *quæſt.* 17. Palud. *quæſt.* 3. *ar. vlt.* Gabr. *diſt.* 15. *qu.* 8. *concluſ.* 4. & 5. & *dub.* 6. 7. & 9 D. Antonin. 3. *par. tit.* 15. *cap.* 1. §. 19. Abbas *in cap.* 2. *de praben.* Archidiacon. *in cap. ſtatutum*, §. *aſſeſſor. de reſcrip. in* 6. Dominic. *ibid.* Felin. *in cap. poſtulari de reſcrip.* Nauar. *in Apol. pro tract. de reddit. Eccleſiaſ. quæſt.* 2. *num.* 7. alios referens. Vel tenetur conuertere in vſus pios ſine obligatione reſtitutionis, ſi conuertat in vſus prophanos, vt D. Th. *quodlib.* 6. *ar.* 12. & 2. 2. *quæſt.* 185. *ar.* 7. Caiet. *quæſt.* 62. *artic.* 5. Sotus *lib.* 10. *de iuſt. & iure quæſt.* 4. *ar.* 3. & 4. Driedo *li.* 2. *de libert. Chriſt. cap.* 4. Couarru. *cap. cum in offic. n.* 3 *de teſtamen.* Ledeſma 2. *par.* 4. *quæſt.* 18. *ar.* 5. *dub. vlt.* Petrus Sot. *de inſtit. ſacerdot. tract. vlt. lect.* 3. Sarmiento *in cap. ſi priuatum*, 12. *quæſt.* 1. & *in cap. nulli.* 12. *qu.* 5. & alij. Dum autem Epiſcopus fabricat Eccleſias, Monaſteria pro ſua religione, aut pro eadem emit prouentus, quibus ſubſtententur religioſi, in vſus pios conuertit fructus Eccleſiæ ſuæ, qui ſibi ſuperſunt. Quod habet locum etiamſi notabilem pecuniæ quantitatem expenderet. Quia cum habeat liberam diſpoſitionem de fructibus, non tenetur conuertere in beneficium propriæ Eccleſiæ, ſed ſufficit, ſi impleat obligationem conuertendi in vſus pios. Nec obſtat, quod ipſe emat, quia cum conſtet, quod non emit ſibi, & proinde nec Eccleſiæ, ſed alteri, bona empta non fiunt Eccleſiæ, vt tradunt Innoc. in cap. *cum olim* 2. *n.* 3. *de priuileg.* Hoſtienſ. *num.* 12. Io. Andr. *num.* 5. Boich. *num.* 4.

5 Eſt tamen aduertendum, quod ſi de redditibus proprijs emeret bona immobilia nomine proprio, non poſſet ea poſtea donare ſuæ religioni, iuxta ea, quæ tradunt Io. Andr. *in cap. cum olim*, 2. *de priuileg.* Ludouiſ. *deciſ.* 401. *num.* 10. Quia cum ſint iam facta bona Eccleſiaſtica, non poteſt ea alienare ſine conſenſu Sedis Apoſtolicæ iuxta Paulin. *ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* qua licet videatur loqui de alienatione ſolum in laicos, obſeruantia tamen interpretatur de alienatione etiam de vna in aliam Eccleſiam.

An Pater, qui legauit filio Religioſo tria millia aureorum in caſu promotionis ad Epiſcopatū, poſſit ea donare ſuo ordini, vel conſanguineis? Qu. CXX.

SVMMARIVM.

1 *Legata religioſo, ſi promoueatur ad Epiſcopatum, an donari poſſint ſuo Ordini, vel conſanguineis.*

2 *Epiſcopus religioſus mobilia acquiſita intuitu propriæ perſonæ poteſt, vt libuerit, diſpenſare.*

Digitized by Google

Legata ipſi à propinquo cenſentur legata intuitu perſonæ.

3 *Quando aliquid fiat intuitu perſonæ, & quando intuitu dignitatis.*

1 Reſp. Quod videtur dicendum, quòd illa tria millia aureorum legata à patre filio Religioſo in caſu promotionis ad Epiſcopatum, acquirantur Eccleſiæ Cathedrali, niſi fuerint legata pro expeditione bullarum, & alijs neceſſarijs tempore promotionis, tunc quod, ſupereſt, debetur Eccleſiæ Cathedrali. In hoc enim differt Epiſcopus Regularis à ſæculari, quia de donatis, vel legatis ſibi à conſanguineis intuitu perſonæ, poteſt liberè diſponere, ac teſtari, *cap. requiſiſti de teſt.* ſed Epiſcopus regularis omnia ſibi donata, vel relicta, acquirit Eccleſiæ Cathedrali, cum retineat votum paupertatis, & ita deciditur *in d. cap. vnico* 18. *quæſt.* 1.

ADDITIO AD QVAEST. CXX.

2 Reſolutio, de qua in quæſtione, locum habet, ſi legatum eſſet de re aliqua immobili, quia tunc non poſſet Epiſcopus alienare, ſed deberet reſtituere Eccleſiæ iuxta dictum cap. *vnicum* 18. *quæſt.* 1. & ſi legatum eſſet de pecunia, vt in titulo quæſtionis proponitur, nequaquam pertineret ad Eccleſiam, quia cenſeretur relictum ex cauſa ſexpenſarum, & proinde translatum in liberam diſpoſitionem Legatarij. Quæ enim acquirit Epiſcopus contemplatione Eccleſiæ, pertinent ad Eccleſiam, & quæ acquirit contemplatione propriæ perſonæ, ſunt ſub libera ipſius diſpoſitione. Et loquendo in terminis propoſitæ quæſtionis, in qua pater legauit filio, res eſt extra difficultatem, quia quando legatur Epiſcopo à quocunque propinquo, cenſetur legari intuitu perſonæ, & non Eccleſiæ, & proinde remanet ſub libera diſpoſitione Epiſcopi, vt decernitur in cap. *requiſiſti, §. ſed conſiderandam, de teſtam.*

3 Accedit, quod cum legatum ſit factum religioſo in euentum, quod fiat Epiſcopus, erit conceptum ſub nomine proprio, aut æquiualenti, non autem ſub nomine dignitatis Epiſcopalis. Eſt autem regula, quod quæ concipiuntur ſub nomine proprio, perſonalia ſunt, & facta contemplatione perſonæ, quæ verò concipiuntur ſub nomine dignitatis, contemplatione dignitatis fiant, cap. *quoniam Abbas, de offic. deleg.* vbi Doctores, & *l. ſi ſeruus communis, ff. de ſtip. ſeru* Alexand. *in l. 3. §. filius, ff. de liber. & poſth.* Bald. *in l. 1. quæſt.* 2. *C. de liber. præterit.* Caſtrenſ. *in l. ſi à primo, ff. de lib. & poſth. in fine*, & alij.

An Epiſcopus poſſit tranſire ad Religionem ſine licentia Papæ? Qu. CXXI

SVMMARIVM.

1 *Epiſc. non poteſt fieri religioſus ſine licentia Papæ.*
2 *Obligatio Epiſcopi reſpectu ſuæ Eccleſiæ.*
3 *Epiſcopus electus, & confirmatus non poteſt ſine licentia ingredi religionem ſecus ſi tantum electus.*
4 *Quid Epiſc. conſecratus, qui renūciauit Epiſcopatui.*
5 *Votum Epiſcopi de religione eſt nullum, ſi neſcit prohibitionem, ſi vero ſcit, eſt conditionatum, & obligat ad petendam licentiam.*
6 *Dum petit licentiam, an debeat exprimere votum.*
7 *Denegata licentia an teneatur rurſus petere.*

1 Reſp. Negatiuè, *cap. licet de Regul.* quia ſtatus Epiſcopalis dicitur perfectior ſtatu Religioſorum, quoniam ſicut maius bonum minori bono præponitur, ita communis vtilitas ſpeciali vtilitati præfertur, & in hoc caſu rectè præponitur doctrina ſilentio, ſolitudo contemplationi, & labor quieti: & propterea non licere Epiſcopo Monachum fieri ſine conſenſu Papæ, *capit. temporis, §. Item. 7. quæſt. 1. cap. Hoc nequaquam ead. quæſt. & cauſa, cum duobus, cap. ſeq.*

ADDITIO AD QVAEST. CXXI.

2 Idem etiam habetur ex cap. *inter corporalia, de translat. Epiſcop.* & tradunt communiter cum D. Th. 2. 2. *quæſt.* 189. *ar.* 7. *in corpore*, & *opuſ.* 18. *de perfect. vitæ ſpirit. c* 25. Ratio eſt quia eſt conſecratus ſponſus ſuæ Eccleſiæ, & ipſi obligatus etiam iuramento, dum in conſecratione iurat ponere animam ſuam pro ouibus ſuis, & obligat ſe ad munus paſcendi oues in ordine ad ſalutem. Hanc autem obligationem non poſſunt propria auctoritate ſoluere, & ideo ex natura rei eſt ipſis interdictus ingreſſus in religionem.

3 Et hoc locum habet in Epiſcopo electo, & confirmato, licet nondum conſecrato, vt habetur ex dicto cap. *inter corporalia, de translat. Epiſcop.* ibi *Sicut enim Epiſcopus conſecratus ſine licentia Romani Pontificis ſuam non debet Eccleſiam derelinquere, ſic & electus, & confirmatus.* Et ita obſeruant Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 25. *num.* 36. Suarez *tom.* 3. *de relig. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 4. Nam adhuc eſt factus ſponſus Eccleſiæ, & Pontifex confirmando manum ſuam appoſuit. Si tamen ſit tantum electus, ſed non confirmatus, poterit ingredi religionem, quia nondū eſt ſtabilitus ſponſus Eccleſiæ, ſed remanet in ſuſpēſo, et proinde eſt adhuc ſui iuris, vt pœnitere poſſit.

4 An verò Epiſcopus conſecratus, qui renunciauit Epiſcopatui, & acceptata renunciatione abſolutus eſt ab onere Epiſcopali, ſit liber, vt ingredi poſſit religionem, affirmant Syluester verbo *relig.* 2 *quæſt.* 8. Tabiena *num.* 12. Miranda *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 17. *ar.* 3. Verum hæc reſponſio patitur difficultatem, quia licet ſit abſolutus ab onere Epiſcopali, adhuc tamen retinet obligationem ſtatus, per quam obligatur, vt ſit perfectus: neque enim per renunciationem deijcitur à ſtatu, & ordine. Vnde cum ſtatus ipſius ſit perfectior, quia eſt perfectionis acquiſitæ, vt cum D. Th. 2. 2. *quæſt.* 184. *ar.* 7. commu-

Digitized by Google

muniter docent, & ſtatus religionis ſit ſtatus perfectionis nondum acquiſitæ, ſed tendentis ad ipſam ſequeretur, quod de ſtatu perfectiori tranſiret ad minus perfectum, pro quo videtur neceſſaria licentia, & cognitio cauſæ, an ſcil. profectui ſpirituali id expedat.

5 Ex quibus deducitur, quod ſi Epiſcopus voueret ingredi religionem, ſi neſciret, ſibi hoc interdici, votum eſſet nullum, vt docent Aragon. 2. 2. *q.* 88. *a.*8. *dub.*1. *concl.*3. Sayr. *l.*6. *claū. reg. c.*5. *n.*21. Vega *t.*2. *ſum. c.*129. *caſu* 90. Rodriqu. *t.*2. *ſum. c.*89. *n.*3. Conrad. *par.* 1. *reſp. qu.* 301. Sanchez *l.*4. *ſum. cap.*25. *num.*27. Quia ſcilicet dum ignorat prohibitionem, reſpicit ad ingreſſum religionis, vt ſibi licitum, & honeſtum; vnde cum non ſit talis, & materia ſit diuerſa ſubſtantialiter, votum non tenet defectu materiæ debitæ. Verum ſi notam habet prohibitionem, & vouet, quamuis votum videatur abſolutum, reſoluitur tamen in conditionatum, ſi nimirum licentiam obtinuerit, & proinde votum non accipit vim obligandi, niſi accedente conditione nempe licentia Superioris, vt communiter docent, præſertim infra citandi. Quia tamen vouet, dum ſcit prohibitionem, virtualiter ſe obligat ad petendam licentiam, quia obligatio eſt ſub his terminis, voueo, ſi Pontifex mihi dederit licentiam, cum autem dare ſit relatiuum ad petere, idem valet, ac ſi voueret ingredi religionem petendo licentiam, & proinde petitio cadit vt materia ſub voto. Ita Suarez *tom.*2. *de relig. lib.*3. *de voto, cap.*6. *num.*11. Ledeſma *tom.*2. *ſum. tract.* 10. *cap.*7. *dub.*1. *dicto* 5. Alcozer. *cap.* 16. *ſum. concluſ.* 1. Rodriquez *tom.*2. *ſum. cap.* 89. *num.*3. Vega *par.*2. *ſum. c.*129. *caſu* 90. Palud. *in* 4. *diſt.*38. *quæſt.*4. *ar.*2. *concluſ.*3. *num.*21. Supplem. *Gabr. quæſt.*1. *ar.*5. *poſt.*3. *concluſ.* ver. *Primo* D. Antonin. 3. *par. tit.* 11. *cap.*2. §.6. ver. *Primo ergo.* Syluester verbo *votum,* 3. *num.* 1. quos ſequitur Sanchez *lib.*4. *ſum. cap.*25. *nu.*24. & communiter præſertim *num. ſequen. citandi.*

6 Cum autem teneatur petere licentiam, dubitatur, an cum petit, debeat exprimere, ſe vouiſſe. Quam plures putant eſſe exprimendum votum, quia tenetur, quantum in ſe eſt, adhibere operam ſuam, vt licentiam obtineat; ſi autem exprimat votum, facilitabit licentiam. Ita Caiet. *in ſumm.* verbo *votum, cap. de quattuor condit. ex par. vouen. §. imperfectio autem,* Armilla verbo *votum, num.*7. Conrad. *par.* 1. *reſpon. quæſt.* 302. Angles *in Florib. par.* 2. *quæſt. de voto. ar.*7. *difficul.* 2. Sotus *lib.*7. *de iuſt. & iure, quæſt.*3. *ar.*1. ver. *at vero.* Aragon. 2. 2. *qu.*88. *ar.*7. *difficul.*1. *concluſ.*1. Graſ. *par.*1. *deciſ. lib.*2. *c.*27. *num.*2. Lopez *par.*1. *inſtruct. cap.*48. §. *vtrum quando*, Tabiena verbo *votum* 5. *num.*5. Valent. *tom.*3. *diſp.*6. *quæſt.*6. *punct.* 6. *quæſito* 2. Rodriquez *tom.*2. *ſum. cap.* 89. *num.* 5. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure cap.*40. *dub.*10. *num.*72. Azor. *par.*1. *lib.*11. *cap.*16. *quæſt.*6. Sayr. *lib.*6. *clau. reg. cap.*5. *num.*20. At non obligari exprimere votum, ſed ſufficere, ſi petat licentiam, docent Nauar. *cap.* 12. *manual. num.* 69. Suarez *tom.*2. *de relig. lib.*3. *de voto, cap.*6. *num.* 15. Palat. *in* 4. *diſt.*38. *diſp.*3. *ante* ver. *vnde colliges.* Ledeſma *tom.*2. *ſum. tract.*10. *cap.*7. *dub.*1. *poſt. dict.*6. Sanchez *lib.*4. *ſum. cap.*25. *num.*29. Ratio eſt, Quia cum votum reſoluatur in conditionatum, vt conſtat ex dictis, non tenetur implere, niſi adueniente conditione, & ſolum ſic vouendo aſſumit virtualiter obligationem petendi licentiam, non autem manifeſtandi votum, quia cum manifeſtatio voti ſupponat ipſum votum, non poteſt eſſe materia ſui ipſius, ſed requireretur aliud votum reflexum, vt teneretur manifeſtare; aliunde autem non oritur obligatio, cum tota obligatio in hac materia ſit ex vi voti. Eo ipſo autem, quod petit licentiam ſatisfacit obligationi aſſumptæ, vt ad nihil aliud teneatur.

7 Ex quibus etiam concluditur, quod licet denegata licentia pro certo tempore, eo elapſo tenentur rurſus petere, vt obſeruat Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.*25. *num.*31. Si tamen abſolutè denegetur, non tenebitur rurſus petere, quamuis oppoſitum teneat Sanchez *citat.* etiamſi non exprimatur negari in perpetuum. Ratio eſt, quia prohibitio, cum ſit à lege, eſt perpetua, & ideo non datur caſus, in quo non obliget. Rurſus, ex vi voti ſolum tenetur petere licentiam, non autem ea negata tenetur rurſus inſtare, niſi expreſsè ad hoc ſe obliget quia per id, quod ſemel petat implet obligationem, quæ non obtenta, non adeſt obligatio voti, quia eſt conditionatu, nec obligat, niſi exiſtente conditione; præſertim quia votum eſt ſtrictè interpretandum, vt minus obliget, quam ſit poſſibile, & proinde obligatio petendi licentiam, quæ oritur ex voto, ſe reſtringet ad vnicam vicem; quia hæc ſufficit, vt verificetur, quod impleuerit obligationem voti.

An Monachus poſſit eſſe Epiſcopi Vicarius? Quæſt. CXXII.

SVMMARIVM.

1 *Monachus poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi, ſed debet habere ſocium.*
Praxis Curiæ Romanæ.
2 *Mendicantes tranſeuntes ad non mendicantes ſũt incapaces dignitatum, &c*
3 *Quilibet religioſus poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi.*
4 *Dummodo interueniat licentia Superioris, & vtilitas Monaſterij.*
5 *An aliqua Decreta obſtent.*
6 *Religioſus illegitimus non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi.*

1 Reſp. Quod ſic, ità Ioan. Andr. *in cap. fin. de Cler. ægro.* allegat 2. *quæſt.*7. *cap. cum paſtoralis, &* 16. *quæſt.*1. *cap. nos autem.* Idem tenet Guil. *in Clem. & ſi principalis, de reſcrip.* vbi communit. Doct. Debet tamen habere vnum ſocium de Conuentu ſecum, quia in his non debet ſtare ſolus, *cap.*2. *de ſtat. Monach. Clem. ne in agro, §. ad hæc, eo tit.* Religioſum tamen Ordinis Mendicantium non poteſt Epiſcopus Vicarium conſtituere. *Clem.*1. *§. ad prioratus.* In Curia autem Romana obſeruari vidi, quod quoties Epiſcopus pro Eccleſiæ ſuæ neceſſitate alicuius Monachi opera indiget, vt ſui Vicarij officio fungatur, cùm neminem idoneum habeat ex

Clero ſæculari, qui eo munere fungi poſſit, ſacram Congregationem Regularium conſuluit, quæ attenta expoſita neceſſitate impartitur, vt Monachum in ſuum Vicarium conſtituere valeat.

ADDITIO AD QVAEST. CXXII.

2 Clement. 1. §. *ad prioratus*, *de regular.* nihil prorſus facit ad rem, Quamuis per ipſam Sbroz. *de Vicar. lib. 1. quæſt.* 40. Riccius, *deciſ.* 351. Antonel. *de regim. Eccleſ. lib. 6. cap.* 10. *num.* 1. teneant, Mendicantes non poſſe eſſe Vicarios Epiſcopi, quia diſponit tantum de regularibus Mendicantibus tranſeuntibus ad non Mendicantes, quos prohibet eligi ad Prioratus, aut ad alia officia aſſumi, etiam tanquam Vicarios, ſeu Miniſtros, vel locum aliorum tenentes, Vnde non loquitur vniuerſaliter de omnibus mendicantibus, nec de officio Vicarij Epiſcopi, ſed de Vicariatu, quò ad officia religionis, & ideo ex hoc loco non rectè infert Auctor, & alij Doctores, quod Mendicantes non poſſint eſſe Vicarij Epiſcoporum. Et quamuis ſubdat, *Quodque animarum curam, & regimen nec pro ſe poſſint, nec pro alijs exercere*; loquitur tamen ſolum de ijſdem Mendicantibus, qui tranſeunt ad non Mendicantes, & de cura animarum annexa beneficijs regularibus, qui monachis Monaſterij conferri ſolent. Et ita conſtat clarè ex textu, & notat etiam Sanchez *li. 6. ſum. cap. 13. num. 88. in fine*.

3 Quod autem Monachus, & conſequenter etiam quilibet alius religioſus, cum militet ead. m ratio, imo potior, cum non ſint cæteri adeo ſegregati à conſortio, ſicut Monachi, poſſit eſſe Vicarius Epiſcopi cum licentia Superioris ſui, tradunt Abbas *in cap. fin. num. 4. de Cler. ægrot.* Archidiac. *in cap. in noua 16. quæſt. 7.* Cardin. *in Clemen. & ſi princip. num. 17. de reſcrip.* Io. Andr. *ibid.* Ancharan. *num. 9.* Imola *num. 26.* Rebuff. *in praxi benef.* Tit. *de Vicar. Epiſcop. num. 3.* Franciſ. March. *quæſt.* 1286. *init. par. 1.* Guido Papa *deciſ.* 563. *init.* Cuch. *lib. 2. Inſtit. Canon. tit. de Vicar. Epiſc. num. 57.* Vant. *de nullit. ex defect. iuriſd. deleg. num. 82.* Fuſch. *de viſit. cap. 17. num. 100. lib. 2.* Graſ. *par. 2. deciſ. lib. 3. cap. 20. num. 14.* Nauar. *comen. 2. de regular. in fine. & conſil. 65. num. 3. in 1. edit. conſil. vero 74. num. 3. in 2. de regular. lib. 3.* Mandoſ. *de ſignat.* verbo *licentiæ, ver. Monach. licent.* Sà verbo *Religio nu. 60.* Rodriquez *quæſt. regular. 76. artic. vlt. tom. 3.* Azor *par. 2. lib. 3. cap. 43. quæſt. 10.* Sbroz *de offic. Vicar. lib. 1. quæſt. 38. num. 4.* Sanchez *lib. 6. ſum. capit. 13. num. 88.* Ceſpedes *de exempt. Regul. cap. 24. dub. 405* Rota *deciſ. 3. alias 284. num. 2. de Vicar. Epiſcopi in antiquis*, & alij cum Gloſ. *in cap. de præſentium*, verbo *defenſor. 16. quæſt. 1.* & *in cap. Monachi*, ver. *Abbate*, *eod. tit.* & *in cap. ſi quis* verbo *maiorem*, *diſt. 58.* Imo Cardin. & Cuch. volunt poſſe eſſe etiã ſine licentia Abbatis. Fundamentum huius opinionis eſt, quia hoc nullo iure interdicitur.

4 Hoc tamen limitant nonnulli, vt ſolum poſſit eſſe Vicarius Epiſcopi, quando præter licentiam Superioris, concurrit etiam vtilitas Monaſterij, ita Azor. & Rodriquez citati, Lezana *tom. 1. quæſt. regul. cap. 9. num. 14.* Quia in officio Vicarij inuoluitur officium iudicis; prohibetur autem Regularibus, ne poſſint eſſe iudices, niſi interueniat licentia Superioris, & vtilitas Monaſterij, Cap. *de præſentium 16. quæſt. 1. & cap. 2. de poſtulando*, vt cum pluribus, & de communi tradit Sanchez *lib. 6. ſum. capit. 13. num. 55.*

5 Verum licet hæc de iure procedant, obſeruant tamen Peirin. *De priuileg. ad Conſtit. 4. Sixti IV. §. 10. num. 48.* Nouar. *in Lucerna Regul.* verbo *Vicarius, num. 1.* hodie poſt Decreta Clemen. VIII. & Pauli V. requiri licentiam Pontificis, ſeu S. Congregat, nec ſufficere licentiam Superiorum, & Nouar. aſſerit S. Congregat. ita declaraſſe, *ſub die 8. Maij* 1615. Eſt tamen aduertendum, quod Decretum Pauli V. de quo Peirin. *tom. 1. de ſubd. relig. quæſt. 1. cap. 23.* ver. *admodum*, fuit tantum pro Fratribus Minimis, quibus ſolis fuit intimatum.

6 Circa autem præſentem materiam eſt aduertendum, quod licet Barboſa *ad cap. 1. num. 8. de fil. præsbyter.* velit, religioſum illegitimum poſſe eligi in Vicarium Epiſcopi, quia ſufficit diſpenſatio, quæ per profeſſionem inducitur. Attamen oppoſitum eſt tenendum, vt tradunt Maiol. *lib. 1. de irregularit. cap. 10. num. 3.* Sayr. *lib. 6. de cenſur. cap. 1. nu. 3.* Sanchez *lib. 5. ſum. cap. 5. num. 16.* Rodriguez *quæſt. regular. 13. ar. 13. tom. 1.* Campanil. *in diuerſ. iur. rubr. 11, cap. 13. num. 118.* Azor. *lib. 2. cap. 43. quæſt. 10.* Fuſch. *lib. 2. de viſit. cap. 15. num. 19.* Sbrozzius *de offic. Vicar. lib. 1. quæſt. 40.* Sanchez *lib. 5. ſum. cap. 5. num. 16.* Peirin. *de priuileg. ad Conſtit. 2. Iulij II. §. 29 num. 98.* Fraguſ. *tom. 2. de regim. Chriſt. Reipub. li. 8. diſp. 19. §. 4. num. 11.* Ratio eſt, quia profeſſio non habilitat ad dignitates, ſed tantum ad ordines cap. 1. *de fil. præsbit.* Priuilegia autem conceſſa Religionibus pro habilitando, ad dignitates, ſunt tantum intra terminos dignitatum regularium, nec extenduntur ad dignitates ſæculares. Vicariatus autem Epiſcopalis generalis eſt dignitas ſæcularis ſatis principalis. Hæc autem omnia etiam, quæ in prima parte dicta ſunt, ſubiecta profiteor S. R. E. cenſuræ.

Prætermiſſa par. 1. num. 989. in fine.

Quia tamen emanant diſpenſationes in forma pauperum cum clauſula, *Ex labore, & induſtria*. & aliæ cum clauſula, *Ex labore manuum ſuarum*. De ſtylo Datariæ ponitur diſcrimen inter dictas clauſulas, ita vt labor, & induſtria referatur ad exercitia, & officia non mechanica. Labor verò manuum, referatur ad exercitia mechanica. Et ideo in atteſtatione paupertatis ad hunc effectum diſpenſationum matrimonialium erit attendendum ad ſtylum hunc Datariæ, & ad prædictam diuerſitatem clauſularum.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX
RERVM NOTABILIVM.

Vbi duo tantum numeri, primus ad partem, ſecundus ad marginalem refertur. Vbi tres primus ad partem, ſecundus ad quæſtionem, tertius ad marginalem.

A

Abbas.

ABBATIS nomine quando veniat omnis Prælatus Ordinarius Monaſterij. p. 2. q. 3. n. 1.
Abbas quando veniat nomine Monachorum. p. 2. q. 3. n. 3.
Abbates Caſſinenſes poſſunt ter in anno vti Baldachino. p. 1. n. 390.
An quando Abbates Regulares vtuntur Baldachino, poſſit Epiſcopus ipſum erigere in eorumdem Eccleſijs. p. 1. n. 39.
Quid in hoc attendendum. ibid. n. 392.
Priuilegium Abbatum circa Baldachinum eſt magis ſpeciale. p. 1. n. 392.
Abbates habentes vſum Baldachini poſſunt vti in Eccleſijs Monialium ſibi ſubiectarum. p. 1. n. 395.
Decretum circa ſolemnem celebrationem Abbatum. p. 1. n. 396.
Aliæ declarationes S. Congregat. in eadem materia. ibid. n. 397.
Abbates vtentes pretioſiori Baldachino, aut pluſquam tribus vicibus &c. peccant. p. 1. n. 397.

Abbas quò ad Ordines.

Abbates regulares non poſſunt conferre Ordines minores ſuis Nouitijs. p. 1. n. 10.
Nec regularibus non ſubditis, licet habeant dimiſſorias, &c. ibid.
Abbas non poteſt ordinare ſubditos alterius Abbatis, licet eiuſdem Ordinis. p. 1. n. 10.
Abbates an poſſint quò ad ordinationem ſuas vices delegare alteri habenti eamdem facultatem. p. 1. n. 10.
Abbati, qui renunciauit dignitati, an poſſit delegari facultas ordinandi. p. 1. n. 10.

Abbas quò ad Pontificalia.

Abbas vtitur Pontificalibus iuxta tenorem priuilegij. p. 2. q. 27. n. 1.
Non habet ius ad ipſa ratione dignitatis. p. 2. q. 27. n. 2.
Abbates vti poſſunt Pontificalibus inſignijs in locis ſibi non pleno iure ſubiectis. p. 2. q. 27. n. 4.
Poſſunt deferre Baculum extra Eccleſiam in proceſſionibus ſuarum Eccleſiarum. p. 2. q. 27. n. 5.
Poſſunt ſolemniter benedicere præſentibus Legatis, & Cardinalibus. p. 2. q. 27. n. 6.

Abbatiſſa.

Abbatiſſa in odioſis non venit nomine Monialium. p. 1. n. 1122.
Expleto munere an poſſit conſtitui præſes, donec eligatur Abbatiſſa. p. 1. n. 675.
Abbatiſſæ annales, aut biennales an expleto officio eligi poſsint ad aliud munus auctoritatis, & adminiſtrationis, & an rurſus eligi in Abbatiſſas. p. 1. n. 677.

Abbatiſſa qualis eligenda.

Qualitates eligendæ in Abbatiſſam Monialium. p. 1. n. 648.
Facilius remittitur antiquitas profeſsionis in eligenda Abbatiſſa, quàm ætas. p. 1. n. 649.
Quid faciendum, ſi non adſit in Monaſterio habens qualitates requiſitas à Concilio Tridentino ibid. n. 650.
Poteſt eligi habens triginta annos ætatis, & quinque profeſsionis, ſi non adſit quadragenaria &c. p. 1. n. 651.
Et quid, ſi neque talis aderit. ibid.
Ad quem ſpectet iudicare, an incommodum ſit eligere Abbatiſſam ex alio Monaſterio, quando interuenit Epiſcopus cum Superiore Regulari. p. 1. n. 652.
Si adſit quadragenaria cum octo annis profeſsionis, non poteſt eligi alia. p. 1. n. 653.
Quid, ſi adeſſet tantum vnà cum his qualitatibus. p. 1. n. 654.
An tunc aſſumi poſsit Abbatiſſa ex alio Monaſterio. ibid. n. 655.
Exiſtentibus quadragenarijs cum octo annis profeſſionis, an poſsint eligi trigenariæ quinque annis profeſsionis. p. 1. n. 656.
Aetas neceſſaria pro Abbatiſſa ſeu Prioriſſa, & qualitates aliæ. p. 1. n. 34.
Annus quadrageſimus eligēdæ in Abbatiſſam an debeat eſſe completus. ibid.
Electio Abbatiſſæ non quadragenariæ, ſed cum cæteris qualitatibus an ſit valida. p. 1. n. 34.
Si quadragenaria, & cum alijs qualitatibus non ſit apta regimini, quid faciendum. n. 1. n. 34.
Non poteſt inferior Papa diſpenſare ſuper ætate requiſita pro Abbatiſsis. p. 1. n. 657.

Digitized by Google

Infamis non poteſt eligi in Abbatiſſam. p. 1. n. 661.
Deſcendentes intra quartum gradum ex maculato genere an poſsint eligi in Abbatiſſas. p. 1. n. 662.
Aliæ qualitates eligendæ in Abbatiſſam. p. 1. n. 663.
Illegitimæ an eligi poſsint in Abbatiſſas. p. 1. n. 659.
Nec illegitima, nec corrupta eligi poteſt in Abbatiſſam. p. 1. n. 689.
Corrupta ſi eligatur in Abbatiſſam, non poteſt conſecrari. p. 1. n. 692.
Corruptio ſecreta an obſtet. n. 693.
Quid ſi adſit tantum vnica quadragenaria cum octo annis à profeſsione, ſed ſit corrupta. p. 1. n. 694.
Bigama an poſsit eligi in Abbatiſſam. p. 1. n. 695.
An quando Abbatiſſa non benedicitur poſsit eligi corrupta. p. 1. n. 691.
Per Concil. Trident. non excluditur corrupta, quin eligi poſsit in Abbatiſſam. ibid. n. 692.
Qualitas incorruptæ habenda eſt pro omiſſa. ibid.
Laudabilis vita in ordine ad electionem pro Abbatiſſa in quo conſiſtat. p. 1. n. 34.
Soror immediatè poſt ſororem an eligi poſsit Abbatiſſa. p. 1. n. 34.
Concurrens ad receptionem, aut profeſsionem coactè ingredientis, aut profitentis non poteſt eligi in Abbatiſſam. p. 1. n. 664.
Abbatiſſa, ſi non adſit habilis, non poteſt eligi ex alio Ordine. p. 1. n. 679.
Quid in tali caſu faciendum. ibid. n. 680.
Quid ſi in alio Monaſterio non ſit quadragenaria. ibid.

Abbatiſſæ electio.

Abbatiſſa eligenda à Monialibus, & à quibus. p. 1. n. 665.
Conuerſæ non admittuntur ad electionem Abbatiſſæ. p. 1. n. 666.
Neque etiam omnes choro deputatæ apud quaſdam Moniales. p. 1. n. 667.
Nullus Superior etiam regularis, aut ſcrutator, etiam in diſcordia, poteſt ferre ſuffragium in electione Abbatiſſæ. p. 1. n. 668.
Viſitatores, Abbates, & Prælati Monialium S. Benedicti poſſunt proponere duas, vel tres eligendas in Abbatiſſas, & cenſetur electa, quæ in ſcrutinio plura vota habet, ſi in duobus ſcrutinijs Moniales non elegerint. p. 1. n. 678.
Abbatiſſa eligenda per viam ſcrutinij, per vota ſecreta. p. 1. n. 681.
An alijs modis eligi poſsit. ibid. n. 682.
In electione Abbatiſſæ an ſeruanda forma cap. *Quia propter.* quò ad vota excipienda. p. 1. n. 687.
Abbatiſſa eligi debet per ſecreta ſuffragia; aliàs electio eſt nulla, etiamſi vota publicentur ex ignorantia. p. 1. n. 33.
Suffragia Monialium pro Abbatiſſa poſſunt oretenus excipi. p. 1. n. 33.
Electio Abbatiſſæ eſt nulla, ſi vota publicentur, etiam ex ignorantia. p. 1. n. 684.
Excipere vota coram notario, & paucis alijs, non obſtat ſecreto electionis. p. 1. n. 684.
Excipiens vota pro electione Abbatiſſæ non poteſt adhibere teſtes. p. 1. n. 687.
An pro Abbatiſſæ electione requirantur duæ partes ſuffragiorum. p. 1. n. 33.
Maior pars an ſufficiat pro electione Abbatiſſæ. p. 1. n. 685.
Maior pars ſufficit etiam per cap. *Indemnitatibus de elect. in 6.* ibid. n. 686.
Præſes electionis Abbatiſſæ Monialium non ingreditur clauſtra ad excipienda ſuffragia. p. 1. n. 35.
Poteſt tamen ingredi, quando ingreſſus iudicatur neceſſarius. ibid.
Quid faciendum cum infirmis, quæ ad cancella accedere non poſſunt? ibid.
Præſes electionis poteſt introire clauſtra, ſi aliàs prudenter iudicet, electionem non poſſe canonicè fieri, aut ex alijs iuſtis cauſis. p. 1. n. 718.
Cauſa debet eſſe valde vrgens, cum debeat facere ceſſare diſpoſitionem Concilij in oppoſitum. n. 719.
Quid ſi Præſes Regularis, & Epiſcopus præſidens electioni, non conueniant circa neceſſitatem ingrediendi. n. 720.
Quid faciendum, ſi Moniales non ſint concordes in electione Abbatiſſæ. p. 1. n. 669.
Dies electionis Abbatiſſæ Monialium exemptarum ſignificandus Ordinario, vt poſſit interuenire. p. 1. n. 33.
Si ante tempus ſignificatum deueniatur ad electionem, tenet electio, ſed puniri poteſt, qui eſt in culpa. ibid.
Regulares tenentur nunciare Epiſcopo diem electionis Abbatiſſæ. p. 1. n. 725.
Puniri poſſunt, ſi ante diem nunciatũ deueniant ad electionem. ibid.
Regulares non tenentur denunciare diem electionis Abbatiſſæ Prælatis habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. n. 726.
Sede vacante an teneantur nunciare Vicario Capitulari. p. 1. n. 727.
Exiſtente Epiſcopo extra diœceſim, an Vicario nunciandus dies electionis Abbatiſſæ. p. 1. n. 728.
Opponentes, an, & quomodo agere poſſint contra confirmatam. p. 1. n. 706.
Quomodo debeant inſtituere appellationem. n. 707.
Quomodo examinandæ oppoſitiones contra Abbatiſſæ electionem. p. 1. n. 708.

Abbatiſſæ confirmatio.

Abbatiſſa electa confirmanda, & intra annum benedicenda. p. 1. n. 669.
Abbatiſſa à quo confirmanda. p. 1. n. 700.
Abbatiſſa electa ſtatim confirmanda, niſi aliquid obſtet. p. 1. n. 701.
Poteſt confirmari à Prælato abſente. n. 702.
Exiſtens extra Diœceſim an poſſit confirmare Abbatiſſam. p. 1. n. 703.
Abbatiſſa electa per compromiſſum, eſt confirmanda, licet minor pars opponat. p. 1. n. 704.
Quid ſi ſit electa per ſcrutinium à maiori parte, & aliquæ opponant. ibid.
Abbatiſſa electa ante confirmationẽ non poteſt miniſtrare, exceptis aliquibus caſibus. p. 1. n. 709.

Ab-

Digitized by Google

Abbatiſſæ duratio.

Abbatiſſæ eliguntur ad triennium. p. 1. n. 670.
Electio Abbatiſſæ vltra triennium eſt nulla etiam pro triennio. p. 1. n. 671.
Conſtitutio Gregorij, quod Abbatiſſa eligatur ad triennium, habet locum in omnibus Monaſterijs, ſed non quò ad mulieres Collegiales. p. 1. n. 672.
Abbatiſſa an poſſit eligi ad annum, aut biennium. p. 1. n. 673.
An poſſit electio reduci ad annum, aut biennium, ſi aliàs ſit ad triennium. ibid.
Triennio expleto non poteſt Abbatiſſa rurſus eligi, ſed vacare debet. p. 1. n. 674.
An poſsit eligi in Vicariam, aut Prioriſſam. p. 1. n. 675.
Abbatiſſa electa ad ſecundum triennium ex diſpenſatione, an poſsit eligi ad tertium ſine diſpenſatione. p. 1. n. 717.
Perpetuitas Abbatiſſæ an expediens remiſsiuè. p. 1. n. 697.
Cur non expediat. n. 698.

Abbatiſſæ benedictio.

Abbatiſſa ſi vltra annum differat benedici, amittit officium. p. 1. n. 710.
Attendenda conſuetudo. ibid.
Quid ſi fuerit varia. n. 711.
Abbatiſſa benedicta an rurſus poſsit benedici. p. 1. n. 712.
Quo die, & loco benedicenda. p. 1. n. 713.
A quibus benedicenda. Et quid, ſi ſit ſubiecta Regularibus. n. 714.
Quibus committi poſsit munus benedicendi. p. 1. n. 715.
Abbatiſſa temporalis non eſt benedicenda. p. 1. n. 731.
Concedente Summo Pontifice poteſt benedici. n. 732.

Abbatiſſæ poteſtas.

Moniales ratione voti obedientiæ tenentur ad obediendum Abbatiſſæ præcipienti ſecundùm regulam. p. 1. n. 765.
Abbatiſſa præcipiens in virtute Sanctæ Obedientiæ non exercet iuriſdictionem ſpiritualem, ſed exigit, quod ſibi promiſſum eſt. p. 1. n. 766.
Abbatiſſa quæ poſsit præcipere in virtute Sanctæ Obedientiæ. n. 767.
Poteſtas Abbatiſſæ non ſe extendit ad obligandum in conſcientia. p. 1. n. 764.
Abbatiſſa non eſt capax poteſtatis ſpiritualis. p. 1. n. 733.
An ſit capax ratione Monaſterij, cui præeſt. ibid.
Doctores aſſerentes, non eſſe capacem poteſtatis ſpiritualis. n. 734.
Abbatiſſa quomodo poſsit inſtituere, beneficia, Capellanias, &c. conferre. p. 1. n. 740.
Quomodo poſsit priuare beneficijs. n. 741.
Abbatiſſæ inſtitutio in quo conſiſtat. p. 1. n. 742.
Abbatiſſa an poſsit ſuas Moniales benedicere. p. 1. n. 743.
Abbatiſſa non poteſt concionari. p. 1. n. 744.
An poſsit in hoc diſpenſari. n. 745.
Abbatiſſa non poteſt declarare Euangelia, neque ſuper ijs verba facere. n. 746.
Poteſt habere ad Moniales ſermones hortatorios. ibid.
Abbatiſſa non poteſt diſpenſare, aut commutare vota. p. 1. n. 747.
Abbatiſſa impropriè ſuſpendit Clericos ſibi ſubiectos. p. 1. n. 761.
Talis ſuſpenſio non eſt propriè cenſura, ſed ſimplex præceptum. n. 762.
Abbatiſſa nequit interdicere, neque excommunicare poteſt. p. 1. n. 763.
Abbatiſſa non poteſt diſpenſare ieiunia, abſtinentiam à carnibus &c ſed ſolum ex commiſsione Prælati. p. 1. n. 749.
Priuilegium Pauli III. quomodo accipiendum. n. 750.
Abbatiſſa poteſt irritare vota ſubditarum. p. 1. n. 751.
Etiamſi ſint de materia, quæ concernit Regulam. n. 752.
Quid de voto tranſeundi ad ſtrictiorem religionem. n. 753.
Abbatiſſa an poſsit irritare vota emiſſa cum ipſius conſenſu. p. 1. n. 755.
Abbatiſſa an poſsit irritare vota nouitiarum, & quæ. p. 1. n. 760.
Poteſt ſuſpendere exequutionem. ibid.
Durante oppoſitione non impeditur, quin Abbatiſſa adminiſtret. p. 1. n. 705.
Abbatiſſa electa à maiori parte adminiſtrat pendente appellatione opponentium, & ipſæ tenentur obedire. p. 1. n. 721.
Abbatiſſa an cum conſenſu Capituli poſsit alienare, aut recipere aliquam in Monialem pendente appellatione opponentium. p. 1. n. 722.
Abbatiſſa pendente appellatione contra ſuam electionem, an poſsit acceptare legata &c. ex quocunque titulo prouenientia. p. 1. n. 723.
Abbatiſſa pendente appellatione contra ſuam electionem, an poſsit recipere ad profeſsionem nouitiam ingreſſam ante electionem. p. 1. n. 724.

Abiuratio.

Qui abiurauit de vehementi, non poteſt amplius admitti ad audiendas confeſsiones. p. 1. n. 1401.
Cenſetur grauiter infamatus. ibid.
Abiuratio de vehementi habet vim publicæ pœnitentiæ. p. 1. n. 1401.
Inducit irregularitatem. Vide num. 1403. & 1404. p. 1. n. 1401.
Abiurans de vehementi non poteſt admitti ad audiendas confeſsiones, ſed tantum ſæcularium. p. 1. n. 1402.
Abiurans de vehementi an fiat irregularis. p. 1. n. 1043.
Abiuratio de vehementi non inducit irregularitatem. p. 1. n. 1404.
Abiuratio de leui non impedit exercitium ordinum, & audire confeſsiones. p. 1. n. 1402.

Ablatiuum.

Ablatiuum abſolutũ importat conditionem, & formam implendam ſpecificè. p. 1. n. 31.
Ablatiuum abſolutum inducit conditionem. p. 1. n. 864.
Ablatiuum abſolutum importat formam. p. 1. n. 1199.

Abſens.

Breui reuerſurus non cenſetur abeſſe. p. 1. n. 3.
Abſens cum licentia à clauſtro cenſetur reſidere. p. 2. q. 46. n. 3.

Abſolutio.

Abſolutio operatur in ordine ad effectum, ad quem datur. p. 1. n. 1164.
Quilibet Confeſſarius poteſt abſoluere ab hæreſi purè mentali. p. 1. n. 1409.
Pœnitens ſe accuſans apud præſentem ſacerdotem de peccatis abſenti explicatis, abſolui poteſt. p. 1. n. 200.
Quid requiratur, vt hoc habeat locum. n. 201.
Violantes Conſtitutiones circa erectionem Monaſteriorum abſolui poſſunt à pœnis à ſuis Prælatis. p. 1. n. 525.

Abſolutio à cenſuris.

Abſolutio determinata à determinatis cenſuris non ſe extendit ad alias. p. 2. q. 18. n. 1.
Abſolutio à determinata cenſura, & quibuſcunq; alijs ſe extendit etiam ad oblitas. p. 2. q. 18. n. 1.
Quid requiratur, vt abſolutio ſe extendat ad omnes cenſuras. p. 2. q. 18. n. 2.
Quid, ſi quis neſciens cenſuras generaliter abſoluat abſque cauſæ cognitione. p. 2. q. 18. n. 3.
Abſolutio generalis pro ordinandis à cenſuris prodeſt etiam pro excommunicatione tunc lata contra indebitè accedentes. p. 1. n. 329.
Abſolutio impenſa ab ordinante an proſit non ſubdito. p. 1. n. 1163.
Circa abſolutionem à cenſuris in abſentia nihil innouatum. p. 2. q. 17. n. 3.

Abſolutio ab excommunicatione.

Abſolutio ab excõmunicatione eſt actus iuriſdictionis. p. 2. q. 14. n. 1.
Excommunicatus non regulariter, ſed ex iuſta cauſa poteſt per Procuratorem abſolui. p. 2. q. 17. n. 1.
Requiritur ſpeciale mandatum. ibid. n. 2.
Pro obtinenda abſolutione ab excommunicatione regulariter ſufficit iuratoria cautio. p. 2. q. 11. n. 1.
Caſus, in quibus alia cautio requiritur. p. 2. q. 11. n. 2.
Quando danda cautio idonea diuerſa à iuratoria. p. 2. q. 11. n. 3.
Abſoluendus ſufficit ſi iuret; ſe non inuenire fideiuſſorem. p. 2. q. 11. n. 4.
Abſolutio ad cautelam prærequirit probationem de appellatione ex legitima cauſa, & ante ſententiam. p. 2. q. 16. n. 1.
Secus in foro conſcientiæ. ibid.
Quid ſeruet praxis. ibid. n. 2.
In abſolutione ad cautelam an exigenda cautio de ſtando mandatis Eccleſiæ. p. 2. q. 16. n. 5.
Pars an impedire poſſit abſolutionem ad cautelam. p. 2. q. 16. n. 6.
Iudex an teneatur abſoluere ad cautelam. p. 2. q. 16. n. 7.
Citanda an ſit pars pro abſolutione ad cautelam. p. 2. q. 16. n. 4.

Abſolutio ad reincidentiam.

Abſolutio ad reincidentiam duplex. p. 2. q. 15. n. 2.
Abſolutio ad reincidentiam quænam ſit. p. 2. q. 14. n. 2.
Quinam poſſint abſoluere ad reincidentiam. p. 2. q. 14. n. 3.
Iudex Eccleſiaſticus competens abſoluere poteſt à qualibet excommunicatione cum reincidentia, in ordine ad teſtificandum. p. 2. q. 14. n. 4.

Abſolutio ob manus violentas.

Laicus percutiens religioſum an abſoluendus à Superiore percuſſi. p. 2. q. 22. n. 1.
Laicus percutiens religioſum an poſſit abſolui ab eius Prælato regulari in foro externo. p. 2. q. 22. n. 3.
Quid in foro conſcientiæ. ibid.
Monachi ſe inuicem percutientes, ſi ſint diuerſæ religionis, à quibus abſoluantur. p. 2. q. 22. n. 2.
Religioſus percuſſor Clerici *abſoluitur ab Epiſcopo.* p. 2. q. 21. n. 1.
Licet *poſſit abſolui*, non tamen neceſſariò abſoluitur. ibid. n. 2.

Abſolutio à reſeruatis.

Nullus Confeſſarius poteſt abſoluere à reſeruatis Epiſcopo. p. 1. n. 1458.
Declaratio Decreti auferentis facultatem abſoluendi à reſeruatis. p. 1. n. 1459.
Litteræ S. Congregationis circa vſum facultatis Ordinariorum reſeruandi ſibi caſus. p. 1. n. 1460.
Declaratio S. Congregat. de mandato Innocentij X. de facultate ſublata abſoluendi à reſeruatis. p. 1. n. 1461.
Dicta declaratio afficit omnes. n. 1462.
Declaratio, quod per confirmationem non ſit reſtituta facultas abſoluendi à reſeruatis, non procedit de confirmatione in forma ſpecifica. p. 1. n. 1464.
Diſpoſita de nouo in dicta declaratione, non habent locum extra diœceſim Neapolitanam. n. 1463.
Incidens in reſeruata ſub ſpe iubilæi poteſt abſolui. p. 1. n. 341.
Impeditus adire Epiſcopum an poſſit abſolui à Parocho à reſeruatis. p. 1. n. 1466.
Impeditus adire Papam poteſt abſolui ab Epiſcopo. p. 1. n. 1467.
Impeditus adire Papam, & Epiſcopum à quo abſol-

abſoluendus. p.1. n. 1468.

Acceſſorium.

Acceſſorium ponitur ad poſitionem principalis, quando ex eadem cauſa proueniunt. p.1. n.347.

Accuſare, Accuſator.

Quilibet an teneatur accuſare monetarios, p.1.n.360
Quilibet etiam infamis accuſare poteſt in crimine monetæ, p.1. n.1365.
Accuſator ſuccumbens in crimine monetæ, non punitur de calumnia. p.1. n.1360.
In crimine monetæ accuſator particeps obtinet immunitatem. p.1. n.1361.

Actus.

Actus facultatiui, ſi alicui ſubtrahantur, non fit iniuria. p.1. n.484.
Actus facultatiuus non tribuit ius, nec inducit præſcriptionem. p.1. n.592.

Adiectum.

Adiectum iudicandum ſecundum terminos rei, cui adiicitur, quomodo accipiendum. p.1. n.348.

Adminiſtrator.
Vide *Negociorum geſtor. Officialis. Procurator.*

Adminiſtratores non repetentes depoſitum à mercatore ſuſpecto de decoctione, tenentur damnum reſarcire. p.1. n.776.
Adminiſtratores bonorum Monialium tenentur eligere perſonas idoneas, apud quas bona Monaſterii deponant. p.1. n.774.
Stante leuiſsima culpa in deponendis bonis adminiſtratores tenentur de damno. p.1. n.775.
Adminiſtrator, ſeu officialis diteſcens, præſumitur ex bonis adminiſtratis ſubtraxiſſe. p.1. n.795.
Quid ſi fuerit induſtrius. ibid.
Præſumptio eſt contra adminiſtratorem, &c. repertum diuitem poſt adminiſtrationem. n.796.
An id valeat ſolum de adminiſtratoribus publicis. num.797.
Adminiſtratores diuites effecti ſeclvſis aliis indiciis non præſumuntur locupletati de bonis adminiſtratis. p.1. n.798.
Quando oriatur præſumptio contra adminiſtratorem. p.1. n.801.
Præſumptio contra adminiſtratorem vnde euacuetur. n.802.

Aduocatus.

Munus Aduocati, aut Procuratoris non conuenit Religioſo. p.2. q.100. n.6.

Aetas pro Ordinibus.
Vide *Ordo ſacer.*

Annus præſcriptus pro ſacris Ordinibus ſufficit inceptus. p.1. n.11.

Dies ſuperueniens Februario in Biſextili an computandus in ætate pro ſacris ordinibus. p.1. n.11.

Alienatio.

Alienatio quos actus importet. p.1. n.723.

Alimenta.

Lex abhorret diminui alimenta neceſſaria par. 1. num. 482.
Aliud poſſe ſubſtentari, & aliud commodè. par. 1. num. 424.

Altare.

Non licet in Altari priuatæ Domus retinere Imaginem ſolam non habentis cultum à Sede Apoſtolica cum lampade, &c. p.1. n.12. 18.
Non canonizatis, aut beatificatis non poſſunt erigi Altaria. p.1. n.1221.
Miniſteria altaris à ſolis ordinatis exercenda. p.1. n.16.
Hoc decretum non obligat ſub mortali. ibid.

Animal.
Vide *Decima.*

Animalia reputantur pro fructibus agri. p.2. qu.82. num.2.

Animus.

Animus efficacius declaratur factis quàm verbis. p.1. num.1413.

Apoſtaſia.

Apoſtaſia à Religione reddit infamem. p.1. n.1038.
Prohibet ſuſceptionem Ordinum, & miniſtrationem in ſuſceptis. ibib.
Ad Apoſtaſiam requiritur profeſsio, aſſumptio habitus ſæcularis, & animus non redeundi. pag.1. num. 1039.
Quid ſit animus non redeundi. n.1040.
Animus non redeundi debet eſſe cum effectuatione ibid.
Hæc effectuatio admittit paruitatem materiæ, & quænam ſit pro foro interno. ibid.
Quænam pro pro foro externo. p.1. n.1041.
Animus non reuertendi Apoſtatarum vnde colligatur pro foro externo. p.1. n. 1042.
Habitus dimiſsio eſt præſumptio non reuertendi. ibi.
Transfert onus probandi in dimittentem. ibid.
Apoſtaſiæ effectus p.1. n.1037.
Cui Apoſtaſiæ conueniant. n.1038.
Apoſtaſia non habet locum in Epiſcopo Regulari. p.1. n. 1034.

Apoſtata
Vide *Pœna.*

Induens habitum laicalem, non eſt Apoſtata, ſi non conſtat de animo deſerendi Religionem. part. 1. num. 1044.
Quando præſumatur Apoſtata. n.1045.

Occul-

Digitized by Google

Occultans habitum proprium ſub alieno cenſetur Apoſtata. p.1. n.1849.
In foro conſcientię ſecluſo animo deſerendi Religionem, occultans habitum non eſt Apoſtata. par.1.n.1050.
Quid ſi occultet ſub habitu alterius Religionis. ibid.
Recenſentur prohibita Apoſtatis. p.1. n. 1035.
Apoſtatis prohibentur, quæ prohibentur excommunicatis. p.1. n.1036.
Apoſtatæ de iure non ſunt excommunicati, ſed excommunicandi. ibid.
Ratione priuilegiorum ſunt excommunicati. ibid
Apoſtata celebrans fit irregularis. p.1. n.1036.
Apoſtatæ non poſſunt aſſumi ad dignitates. par.1. num.1038.
Amittunt priuilegium clericale. ibid.
Apoſtatæ perquirendi à ſuis ſuperioribus. par.1. num. 1084.
Poſſunt ab Ordinario loci in carcerem coniici, ſuperioribus ſuis conſignandi. ibid.
Apoſtatæ quando, & à quibus ſuperioribus inquirendi. ibid.
Superiores an teneantur inquirere, & reducere omnes apoſtatas. p.1. n.1085.
Superiores poſſunt ſuos apoſtatas capere vbicunque reperiantur. n.1086.
Capere apoſtatas ad quem pertineat. p.1. n. 1090.
Iudices Sæculares tenentur auxilium præſtare ſuperioribus pro capiendis Apoſtatis, alias puniri poſſunt. p.1. n.1087.
Capientes apoſtatas non incurrunt cenſuras ratione violentiæ. p.1. n.1088.
Etiamſi reſiſtentes vrgeant, percutiant, &c. ibid.
Apoſtata permanens vltra annum in apoſtaſia an ſit ſuſpectus de hæreſi. p.1. n.1101.
Retinens apoſtatam intuitu conſanguinitatis, amicitiæ,&c.non incurrit excommunicationem. p.1. num. 1089.
Detinentes, occultantes, fouentes Apoſtatas ſunt ipſo iure excommunicati. p.1. n. 1056.
Pro hac excommunicatione incurrenda requiritur contumacia. n.1057.
Apoſtatæ reſcipiſcētes benignè excipiendi ſunt, congruè tamen puniendi. p.1. n. 1100.
Quid ſi apoſtata non poſſit ſine ſcandalo detineri in Monaſterio. p.1. n. 1091.
Apaſtata à quo abſolui poſſit. p.1. n.1097.
Super ſuſpenſione, & irregularitate, ſi quam contraxit, à quo diſpenſari poſſit. p.1. n.1098.
Bona apoſtatarum decedentium extra religionem pertinent ad Cameram Apoſtolicam.p.1.n.1094.
Quid de bonis acquiſitis per actus prohibitos, ſi iis in vita priuentur. ibid.
Bona Apoſtatarum retrahi poſſunt à religione. p.1. num.1095.
Bona acquiſita ex beneficio ab Apoſtata cuius ſint p.1. n. 1096.
Apoſtata, qui fuit in diuerſo Ordine, acquirit Cameræ Apoſtolicæ. p.1. n. 1031.
Si tamen decedat extra religionem. n. 1032.
Dum viuit, acquirit poſteriori religioni, ſi ad ipſam legitimè tranſiuit: ſecus autem acquirit priori. ibi.
Inducens ad apoſtandum, aut cooperans ad quid teneatur. p.1. nu.1055.
Pœnæ Apoſtatarum. p.1. n. 1053.
Procedunt de Apoſtatis à fide. n.1054.
Apoſtatis à Religione non eſt de iure aliqua pœna determinata. p.1. n.1054.
Conſtitutiones editæ contra Apoſtatas. p.1.n.1051.
Pius V. non confirmauit Conſtitutionem Pauli IV. contra Apoſtatas. p.1. n.1052.

Appellatio.

Appellatio eſt defenſio, & præſidium innocentiæ. p.1. n.1359.
Prohibita appellatione non prohibetur querela, & recurſus. p.1. n.1359.
Appellandum ad eum, qui dedit iudicem. par. 1. n. 842.
A Conſeruatoribus appellatur ſolum ad Papam. p.1. num. 841.
Appellandum ad Papam, etiamſi Conſeruator ab ipſo datus ſit laicus. p.1. n.843.
A Conſeruatore Clerico dato à Principe laico appellatur ad ipſum Principem. p.1. n.843.
A Conſeruatore an appellari poſſit ad Legatum. p.1. n.844.
A Subconſeruatore ad quem ſit appellandum. par.1. num. 845.
De iure ciuili ſemper eſt appellandum ad committentem. p.1. n.845.
Appellatio non ſuſpendit excommunicationem. p.2. q.12. n.1.
Appellans ab excommunicatione poteſt denunciari. ibid. n.2.
Niſi ſententia fuerit conditionalis. p.2. q.12. n.2.
Appellans ab excommunicatione de iure nouo non poteſt denunciari p.2. q.12. n.3.
Appellari poteſt à ſententia conditionali toto tempore intermedio. p.2. q.12. n.5.
Appellatio à ſententia conditionali excommunicationis habet effectum ſuſpenſiuum. p.2. q.12. n.4.

Approbatio.

Quod omnes tangit ab omnibus approbari debet. p.1. num.521.

Approbatio pro confeſſionibus.

Vide *Confeſſarius Regularis quò ad confeſſiones.*

Ius commune circa approbationem Confeſſariorum quatenus ſublatum. p.1. n.1443.
Diſpoſitio Tridentini de approbatione confeſſariorum complectitur omnes. p.1. n.1439.
Epiſcopi approbatio eſt neceſſaria pro confeſſionibus audiendis, etiam Regularibus. p.1. n.15.
Approbatio ſe habet per modum ſententiæ. par.1. num. 1392.
Ordinarij tenētur ſimpliciter approbare ad confeſſiones Regulares, quos ſimpliciter idoneos reperiunt. p.1. n.15.
Abſolutè idoneos tenentur Epiſcopi abſolutè approbare. p.1. n. 1394.
Approbatio non eſt libera Epiſcopis, ſed debent ſe conformare idoneitati. p.1. n.1395.

Appro-

Approbatio Regularium pro confeſſionibus eſt de ſe perpetua. p.1. n.1392.
Approbatio quò ad Regulares eſt neceſſaria ſolum pro confeſſionibus ſæcularium. p.1. n.1435.
Approbatus in vno Epiſcopatu non poteſt in alio audire confeſſiones. p.1. n.1404.
Doctores oppoſitum ſentientes. n.1405.
Praxis requirit approbationem pro ſingulis Diœceſibus. n.1406.
Approbatio pro vna Diœceſi non ſe extendit ad ad aliam, p.1. n.1406.
Quinam approbare poſſint Confeſſarios. p.1. n.1444.
Vicarius Generalis an poſſit approbare Confeſſarios. p.1. n.1445.
Quando Epiſcopus approbat Confeſſarios ſolum examinatos coram Examinatoribus, an Vicarius poſſit approbare. p.1. n.1445.
Prælati Regulares debent ab Ordinario approbari pro audiendis confeſſionibus. p.1. n.1440.
An etiam Generales religionum. p.1. n.1441.
Ordinarij approbant Confeſſarios, quatenus præſentatos à Superioribus. p.1. n.1442.
Qui ſecluſa præſentatione non habent iuriſdictionem. ibid.
Approbatio ad confeſſiones conceſſa Regularibus, non poteſt ſine cauſa reuocari. p.1. n.15.
Si habilis pro audiendis confeſſionibus reiiciatur, poteſt appellare à grauamine. p.1. n.1400.
Quid ſi deficiat ex timore, aut perturbatione animi. ibid.
Approbatio non idonei eſt nulla. p.1. n.1450.

Arbitrium.

Arbitrium intelligitur prout de iure. p. 1. num. 12. & 472.
Arbitrium debet regulari à iure. p.1. n.863.
Arbitrium iudicis debet eſſe iuri conforme. par. 1. num.450.
Arbitrium officialium quale debeat eſſe. p.1. n.450.

Argumentum.

Probabilia argumenta quænam ſint. p.1. n 174.
Argumentum à contrario quando valeat. p.1. n.1339.
Argumentum à contrario ſenſu quando valeat. p.2. q.26. n.6.
Argumentum à Fiſco ad Eccleſiam valet. p.2. q.98. num. 2.
Quando valeat argumentum à Fiſco ad Eccleſiam p.2. q.96. n.1.
Ab Eccleſia ad Fiſcum non valet argumentum. p.2. q 96. n.3.
Valet argumentum à milite ad Eccleſiam. par. 1. num.803.

Aſſaſinium. Aſſaſinus.
Vide *Pœna.*

Ad Aſſaſinium quid requiratur. p.1. n.160.
Ad aſſaſinium requiritur contractus. p.1. n.161.
Non ſufficit tractatus. n.162.
Solum mandans pretio dato, aut interficiens accepto, eſt aſſaſinus. p.1. n.151.
Aſſaſinium requirit mandantem, & mandatarium p.1. n.152.
Aſſaſinus eſt, qui præmio occidit, aut facit occidere. p.1. n.144.
Si occiſus non eſt Chriſtianus, non eſt propriè aſſaſinium. ibid.
An mandans aliquem vulnerari dato pretio, committat aſſaſinium. p.1. n.145.
Solum homicidium fundat aſſaſinium. p.1. n.146.
Ad aſſaſinium requiritur promiſſio certa. par. 1. num. 165.
Qualiter debet eſſe certa. n. 166.
Promiſſio de reſarciendis expenſis, & indemnem præſtando, non inducit aſſaſinium. p.1. n.169.
Promiſſio, vt inducatur aſſaſinium, debet eſſe pro homicidio. p.1. n.170.
Sola promiſſio pecuniæ etiam ſine ſcriptura inducit aſſaſinium. p.1. n.157
Etiamſi promiſſio non ſit de re certa, ſed generalis. n.158.
Ad aſſaſinium requiritur acceptatio promiſſionis de pretio. p.1. n.163.
Non acceptata promiſſione nõ habet locum pœna ordinaria aſſaſinij ſequuto homicidio. p.1. n.164.
In ſubiecto non cadit qualitas aſſaſinij. p.1. n.168.
An etiam in amicis, & coniunctis. ibid.
Si mandatarius ſit ſubiectus, ad aſſaſinium requiritur datio, vel promiſſio, ſecus ſi ſit filius. p.1. n.167.
Non eſt aſſaſinus occidens, vt rem gratam alteri præſtet. p. 1. n.159.
Præſentia mandantis excludit aſſaſinium. p.1. n.155.
Vt aſſaſinium probetur, debet probari mandatum & pactum de pecunia. p.1. n.153.
Quid teſtis deponere debeat, vt probetur aſſaſinium. p.1. n.156.
Ad probandum aſſaſinium ſufficiunt præſumptiones &c. p.1. n.171.
Sufficiunt probabilia argumenta. n.172.
Quæ probabilia argumenta ſufficiant. n.173.
Probabilia argumenta pro crimine aſſaſinij ſunt indicia indubitata. p.1. n.173.
Probabilia argumenta ſufficiunt, tantum coram iudice Eccleſiaſtico in ordine ad reum relaxandum Curiæ ſæculari. n.174.
Declarare crimen aſſaſinij ſpectat ad iudicem Eccleſiaſticum quò ad Eccleſiaſticos. p.1. n. 142.
Aſſaſinium hodiernum non eſt illud, de quo in cap.1. *de homicid.* in 6. p.1. n.148.
Pœnæ ſpirituales dicti cap. hodie non habent locum. p 1. n.149.
Sed ſolum corporales. n.150.
Pœna aſſaſinij an locum habeat, attentato, & non ſequuto effectu. p.1. n.186.
An degradandus aſſaſinus, antequam conſignetur Curiæ ſæculari. p 1. n.187.
Finis Conſtitutionis de aſſaſinis, ne laici violent immunitatem. p.1. n.142.

Auctor.

Damnato Auctore an omnia, quæ ſcribit, cenſeantur damnata. p.1. n.1546.
Quomodo id accipiendum. n.1547.

Aucto-

Digitized by Google

Auctoritas.

Impertiens ſuam auctoritatem, facit ſua quibus impertit. p.1. n.1552.

Audere.

Audere ſupponit notam qualitatem prohibitionis. p. 1. n.1557.

Aurum.

Aurum, & argentum chimicum non poſſunt vendi pro verò auro, & argento. p.1. n.1294.
Imo vendendum pro eo, quale eſt, & pro vero, ſi eſt verum. n.1295.

B

Baldachinum.
Vide *Abbas. Epiſcopus.*

Baldachinum eſt tegimen throni. p.1. n.388.
De iure communi Epiſcopi poſſunt aliquando erigere Baldachinum in Eccleſijs Regularium. p.1. num.380.
Poſſunt cenſuris compellere Regulares contradicentes. ibid. n.381.
Non tamen id competit Vicariis Epiſcoporum, etiam abſentium. ibid. n.382.
An ſi regulares non habeant commoditatem, teneantur prouidere Epiſcopo de Baldachino. p.1. num.383.
Epiſcopi an poſsint erigere Baldachinum in Monaſteriis exemptis Regularium. p.1. n.384.
In hoc caſu, an ſi contradicant Regulares poſsint cenſuris compelli. ibid. n 385.

Baptiſmus.

Inuitè baptizatus tenetur ad fidem, & leges Eccleſiaſtica.s p.1. n.350.

Baro.

Barones, & eorum filij habent domicilium loci feudalis, licet ibi non habitent. p.1. n.1160.
Barones habent tot domicilla, quot feuda in diuerſis diœceſibus. p.1. n.1162.

Beatificatio.
Vide *Canonizatio. Miraculum.*

Quando, & quomodo tractari poſsit de beatificatione, & canonizatione. p.1. n.1195.

Bellum.
Vide *Clericus.*

Licitè pugnans cur non fiat irregularis. p. 2. q. 95. num.6.
Hortans ad pugnandum, & occidendum in actuali conflictu, an fiat irregulari. p.2. q.95. n.9.

Benedictio.
Vide *Abbatiſſæ benedictio.*

Benedictio nuptiarum pertinet ad Parochum. par. 2. q.69. n.1.
Benedictio etiam ouorum, & domorum. ibid.
Non poſſunt Regulares domos benedicere in Sabbatho Sancto. p.2. q.69. n.5.
Regulares poſſunt benedicere oua in Paſchate p. 2. q. 69. n.6.

Beneficium.

Diſpenſatus ad vnum beneficium etiam in genere, non poteſt ad ſecundum aſſumi. p.2. q.91. nu.2.
Si Clericus obtineat beneficium, ceſſat mandatum de prouiſione. p.1. n.1133.
Beneficium an poſſit conferri nouitio. p.2. q.45. n.1.
Beneficium Nouitij ante profeſſionem non vacat. p.2. q.45. n.1.
Beneficium ſiue maius, ſiue minus ſit, non vacat ante profeſſionem. p.2. q.45. n.2.
Inferior Papa non poteſt mutare regulare in ſeculare beneficium, & contra. p.2. q.85. n.4.
Ad mutandum ſtatum requiritur voluntas conſerentis ab initio. ibid. n.5.
Inferior nulliter confert, ſi non ſeruet terminos iuris. p.2. q.85. n.5.
Sede vacante poſſunt conferri reſeruata, & valida eſt collatio, etiam ignorata vacatione. p.2. q.88. num.4.
Regularis poſſidens titulo colorato beneficium ſæculare, & econtra, iuuatur regula de triennali in vtroque foro. p.2. q.90. n.1.
Exigitur tamen bona fides. ibid. n.2.
Beneficium ex eo, quod vnitum, ſit Monaſterio, non fit regulare. p.2. q.85. n.1.
Per vnionem etiam æque principalem non alteratur ſtatus beneficij. p.2. q.85. n.2.

Beneficium regulare.

Varij modi, quibus beneficia regularia conferuntur p.2. q.88. n.1.
Beneficia regularia quæ manualia, & quæ perpetua. p.2. q 88. n.2.
Quæ beneficia regularia non poſſint conferri, niſi expreſsè profeſsis. p.2. q.45. n.4.
Quæ non profeſsis, ſed etiam laicis conferri poſsint, & quomodo. ibid. n.5.
Beneficia vnius Conuentus non poſſunt conferri religioſis alterius Conuentus. p.2. q.87. n.2.
Quomodo id accipiendum. ibid. n.2.
Beneficia regularia non poſſunt permutari inter religioſos diuerſi ordinis, aut etiam Monaſterij. p.2. q 87. n.2.
Præſcriptio non mutat beneficium regulare in ſæculare, e contra. p.2. q.85. n.3. & 5.
Prouiſus à ſupplente de beneficio regulari, reuocari poteſt à Prælato regulari. p.2. q.34. n.4.
Beneficia Canonicorum Regularium. p.2. q.87. n.1.
Quænam beneficia regularia ſint reſeruata. part. 2. q. 88. num.3.

Biblio-

Bibliopola.

Bibliopolæ an teneantur exhibere catalogum omnium librorum indicentibus Inquiſitoribus. p. 1. num. 1575.

Bigamia.

Bigamia non inducit irregularitatem in fœmina. p.1. num.696.

Bona.

Bona Eccleſiaſticarum perſonarum ſunt exempta à gabellis, &c. p.2. q.48. n.2.

Bona fides.

Iuris error non ſinit induci bonam fidem. p.2.q.90. num. 4.

C

Canonici.

CAnonici Regulares de iure antiquo erant capaces beneficij ſęcularis abſque diſpenſatione.p.2. q.86.num. 1.
De iure nouo non ſunt capaces, etiamſi beneficia ſint curata. ibid.
Canonici S.Georgij in Alga, ſeu B. Laurentij Iuſtiniani an capaces ſæcularis beneficij. p.2.q.86.n.3.

Canonizatio.
Vide *Serui Dei. Miraculum.*

Praxis canonizandi remiſsiuè. p.1. n.1234.
Subſtantia canonizationis in quo conſiſtat. part.1. num.1235.
Formula canonizationis. p.1. n.1236.
Quomodo Pontifex errare non poſsit in canonizatione. p.1. n.1236.
Pro canonizatione coniunctim requiruntur ſanctitas vitæ, & miracula. p.1. n.1236.
Miracula in vita non ſufficiunt. p.1. n.1237.
Sola miracula poſt mortem ſufficiunt pro canonizatione. ibid.
Canonizatio non innititur puro teſtimonio humano ſed etiam diuino. p.1. n.1238.
Cauſa Canonizationis, & Beatificationis eſt de maioribus. p.1. n.1185.
Aſsiſtentia Spiritus Sancti in cauſa canonizationis quid reſpiciat. p. 1. n.1187.

Caſus reſeruatus.
Vide *Abſolutio à reſeruatis.*

Ordinarij non poſſunt ſibi reſeruare caſus ſpecialiter reſeruatos Papæ. p.1. n.1412.

Capitulum.

Capitulum Eccleſiæ maioris præcedit Prælatum colligiatæ inferioris. p.2. q.32. n.2.
Capitulum non ſuccedit Sede vacante in ea, quæ conueniunt Epiſcopo ex iuriſdictione delegata. p.1. n.37.

Carceratio.

Iudex non poteſt relaxare mandatum de captura niſi præuia cauſæ cognitione. p.1. n.1363.
Captura perſonæ eſt compulſio, non ſolutio. par. 1 num.783.

Cauſa.

Cauſæ ſimiles, & aliquo pacto ſimiles valdè differunt. p.1. n.30.
Cauſæ ſimiles quænam ſint. ibid.

Celebratio Miſſæ.

Certum numerum Miſſarum, & candelarum ſuperſtitioſum prohibere debent Epiſcopi. p.1.n.8.
Decretum Trident. de vitan. in celebr. quatenus afficiat Regulares. p.1. n.8.
Celebrans, ſi non ſit ſacerdos, traditur Curiæ ſæculari. p.1. n.370.
Hoc delictum diuerſimodè punitur. ibid.n.371.
Celebrans, ſi non ſit ſacerdos, fit irregularis. part.1. num. 372.

Cenſura.
Vide *Abſolutio à cenſuris.*

Ferre cenſuras pertinet ad claues p.1. n. 763.
Ordinariorum cenſuræ contra Regulares, ſunt nullæ defectu iuriſdictionis. p.1. n. 80.
Qualis probatio requiratur de nullitate cenſuræ. p.2. q.16. n.2.

Ceſſio bonorum.

In debito ex contractu quando poſſit debitor admitti ad ceſſionem bonorum. p.1. n.787.
Iudex poteſt arbitrari, quod debitor luat in corpore, quando non eſt ſoluendo. p.1. n.787.
In debito ex delicto, vel quaſi delicto, non admittitur ceſſio bonorum. p.1. n.788.
Ne delictum impunitum remaneat. ibid.
Non habens, vnde ſoluat, luit in corpore. p.1.n.788.
Ceſſio bonorum non admittitur, quando debitum miſcetur cum dolo. p.1. n.789.
Spolians aliquem non admittitur ad ceſsionem bonorum. p.1. n.789.
Ceſsionis beneficium non habet locum quando tempore contractus ſciebat debitor, ſe eſſe impotentem. p.1. nu.790.
Contrahentes ſub ſpe ceſſionis bonorum, repelluntur à beneficio. num.791.
In foro externo conſtare debet de huiuſmodi ſpe. ibid.
Ceſsio bonorum non habet locum ſtante obligatione perſonali ad aliquod ſeruitium. p. 1. n. 792.
Ceſsio bonorum non habet locum, ſi creditor renunciet iuri incarcerandi debitorem, aut non petat ſubiici cenſuræ. p. 1. n. 793.
Cauſa finalis cōceſsionis ceſsionis bonorū. p.1.n.793.

Digitized by Google

Charitatiuum ſubſidium.

Charitatiuum ſubſidium exigitur à Monaſterijs exemptis. p. 2. q. 71. n. 1.
Niſi adſit conſuetudo in contrarium. ibid.
In qua ſumma exigendum. ibid. n. 2.
Cauſæ, ob quas exigi poteſt. ibid. n. 3.
Exempti non tenentur ad charitatiuum ſubſidium. p. 2. q. 71. n. 4.
Charitatiuum ſubſidium eſt de lege Diœceſana. p. 2. q. 71. n. 5.
Eccleſiæ obligatæ ad charitatiuum ſubſidium, tenentur, etiamſi ſubiiciantur Monaſteriis exemptis. p. 2. q. 71. n. 6.
Non tamen ſi ſint regulares. ibid.
Monaſteria, quæ ex conſuetudine, aut indulto ſoluunt charitatiuum ſubſidium, tenentur ſoluere. ibid.
Monaſterium habens populum non exemptum an teneatur ad charitatiuum ſubſidium. ibid. n. 8.

Citatio.

Citatio eſt neceſſaria in actibus iudicialibus. par. 1. num. 824.
Citatio per Edictũ eſt Principi reſeruata. p. 1. n. 826.
Delegatus Principis citare poteſt per edictum. p. 1. num. 826.
Citatio quomodo fieri poſsit in non ſubditum. p. 1. q. 7. n. 2.

Claues.

Contemnens claues videtur de ipſis malè ſentire. p. 1. n. 1101.

Clauſula.

Quid illa clauſula. *Dummodo non ſint reuocata, &c.* p. 1. n. 219.
Clauſula, *Opportunis remediis*, quid importet. par. 1. num. 2.
Clauſula, *ſine ſtrepitu, & figura iudicij*, quid importet. p. 1. n. 708.
Tollit ſolemnitates iuris ciuilis. ibid.
Requirit ſolum, quæ ſunt iuris naturalis, & gentium. ibid.
Non excludit probationes. ibid.
Clauſula inter vnam, & aliam diſpoſitionem refertur ad præcedentem. p. 1. n. 2.

Clauſura.
Vide *Moniales. Epiſcopus quò ad Moniales quò ad loquutionem.*

Epiſcopi reſtituunt, & conſeruant clauſuram Monialium etiam exemptarum. p. 1. n. 29.
Viſitare poſſunt Monaſteria plenè exempta, & Regularibus ſubiecta, in ordine ad clauſuram. ibid.
Quid ſi Monaſterium ſit priuilegiatum, vt ſemel tantum poſsit viſitari, & ex caſu fortuito dubitetur de detrimento clauſuræ. ibid.
Facultas conceſſa Epiſcopis circa clauſuram Monialium exemptarum, non extenditur ad acceſſum, & loquutionem. p. 1. n. 29.
Circa clauſuram Monialium ſubiectarum Regularibus, debent Epiſcopi coniunctim procedere cum earumdem Superioribus. p. 1. n. 29.

Clericus. Clerus.

Clericus ſæcularis beneficiatus tranſiens ad matrimonium recuperat bona donata Eccleſiæ. par. 2. q. 118. n. 7.
Clerici, & Religioſi tenentur in magna neceſſitate ad cuſtodiam murorum Ciuitatis. p. 2. q. 95. n. 1.
Clerici quando pugnare poſſint, mutilare, interficere. &c. p. 2. q. 95. n. 2.
Clerici tenentur pugnare, quando eſt neceſſarium pro defenſione Reipu. aut pro conſequutione victoriæ, à qua pendet commune bonum Eccleſiæ. p. 2. q. 95. n. 3.
Quando tenentur pugnare, non incurrunt irregularitatem. ibid.
Clerici poſſunt in genere hortari ad bellum iuſtum. p. 2. q. 95. n. 3.
Eccleſiaſtici quando teneantur ad cuſtodiam murorum Ciuitatis p. 2. q. 95. n. 4.
Clericis, concurrente iure naturæ, non prohibetur pugnare. p. 2. q. 95. n. 5.
Clericus interueniens bello cum licentia Papæ, an fiat irregularis, ſi occidat. p. 2. q. 95. n. 7.
Clerici pugnantes in bello iuſto ſine licentia, an fiant irregulares. p. 2. q. 95. n. 8.
Clerici poſſunt aduocare coram Iudice ſæculari pro cauſa propria, vel Eccleſiæ. p. 2. q. 100. n. 2.
In cauſis criminalibus, *concurrentibus duabus conditionibus. ibid.*
Pro aduocando requiritur licentia obtenta, nec *ſufficit* petita. ibid. n. 3.
Nec ſufficit tacita. ibid.
Licentia Epiſcopi non ſufficit, nec eſt neceſſaria. ibi. num. 4.
Exemptio Clericorum non tollit, quæ ſunt iuris naturalis. p. 2. q. 95. n. 4.
Clericus examinari poteſt à ſuo iudice vigore proceſſus fabricati à laico. p. 1. n. 183.
Clericus non poteſt à ſuo iudice interrogari vigore proceſſus fabricati à iudice laico. p. 1. n. 184.
Clerici Ordinum Militarium an cõfiteri poſsint non approbatis. p. 1. n. 1437.
Clerus etiam regularis an teneatur obuiam ire Epiſcopo. p. 2. q. 31. n. 1.
Cleri appellatione quando non veniant regulares. p. 2. q. 23. n. 4.

Coactio.

Coactio ad id, ad quod quis non tenetur, non inducit obligationem. p. 1. n. 350.

Cœmeterium.

Cœmeterium in odioſis non venit nomine Eccleſiæ. p. 1. n. 587.

Collegium.

Collegium non poteſt inſtitui inconſulto Pontifice. p. 2. q. 38. n. 2.

Com-

RERVM:

Communicatio.
Vide *Priuilegia.*

Generalis communicatio non trahitur ad ea, quæ indigent ſpeciali nota. p. 1. n. *63.*

Communitas.

Duplex communitas fidelium, Cleri, & Populi. p.2. q 23. n. 2.
Quod eſt commune cum alio meum dici non poteſt. p. 1. n. 1552.
In fauorabilibus tamen oppoſitum contingit. ibid.

Compromiſſarij.

Error compromiſſarij non eſt ab ipſo corrigendus. p. 1. n. *683.*

Conceptio B.Virginis.

Quid definierit circa Conceptionem B.Virginis Concilium Baſilienſe. p. 1. n. 884.
Prohibitio Pij V. ne de controuerſia Conceptionis vulgari idiomate ſcribatur. p. 1. n. 886.
An ſit prohibitum edere conciones tractantes de Conceptione B. Virginis. n. 887.
Quid nomine vulgaris ſermonis veniat in Conſtit. Pij V. p. 1. n. 888.
Appellatione vulgaris ſermonis venit vſitatus. ibid.
Exiſtens in Gallia, & ſcribens Italicè de Conceptione B. Virginis, an violet Conſtitutionem Pij V. p. 1. n. 888.
Ratio allata à Cartagena, cur materia Conceptionis non ſit definita. p. 1. n. 889.
Non eſt ſatis congrua. n. 890.
Definitio non videtur neceſſaria. ibid.
P. Dominicani tractare poſſunt controuerſiam Conceptionis, &c. p. 1. n. 891.
Qualis tractatus de Conceptione prohibitus ſit. p.1. num. 892.

Conceſſio.

Vnius conceſſio eſt alterius excluſio. p. 1. n. 306.
Conceſſio facta omnibus, & ſingulis, neminem prorſus prætermittit. p. 1. n. 232.
Conceſſo vno conceduntur omnia, ſine quibus non peruenitur ad ipſum. p. 1. n. 1007.
Conceſſo principali conceduntur acceſſoria. par.1. num. 1241.
Deficiente conditione deficit conceſsio. p. 1. n.864.
Conceſſum ſub vna conditione cenſetur prohitum ſub oppoſita. p. 1. n. 1526.

Concilium.

Canones Concilij Tridentini de Regularibus in ſingulis monaſteriis exequutioni mandandi. part.1. num.1.
Quid ſentiendum de Concilio Baſilienſi. part. 1. num. 883.

Concio.

Concio non eſt prohibita tempore interdicti. p. 1. num. 587.
Obligatio audiendi verbum Dei in Parochia an ſit ſub mortali. p. 2. n. 640.
Populus tenetur audire verbum Dei, ſed non obligatur audire in Parochia. p. 1. n. 640.
Obligatio audiendi verbum Dei eſt grauis. par. 1. num. 641.
Vnde naſcatur hæc obligatio. ibid.
Quando vrgeat obligatio audiendi verbum Dei. p.1. num. 642.
An aliquando ceſſare poſsit. ibid.
Quinam ſint dies feſti ſolemnes, in quibus eſt concionandum. p. 1. n. 636.
Obligatio concionandi diebus præſcriptis à Concilio Tridentino an ſit ſub mortali. p. 1. n. 637.
Exemptio Eccleſiarum Regularium non ſufficit, vt concionari poſſit ſine licentia Epiſcopi. par. 1. num. 622.
Curam animarum habentes compellendi ad prædicationem. p. 1. n. 3.
Quando habendus ſermo in Oratoriis Confraternitatum, aut apud Moniales ianuis clauſis, an requiratur licentia Epiſcopi. p. 1. n. 625.
Sacrificare, & prædicare, parificantur. p.1. n. 640.

Concionator
Vide *Epiſcopus quò ad Conciones. Regulares quò ad Conciones.*

Quinam ſint idonei concionatores. p. 1. n. 61.
Cauenda à Concionatoribus. p. 1. n. 588.
Concionatores docere debent neceſſaria ad ſalutem. p. 1. n. 589.
Debent ſuadere virtutes, & declinare à vitiis. ibid.
Satagentes excitare riſum peccant mortaliter. ibid.
Fabulæ Gentilium non adhibendæ à concionatoribus. p. 1. n.614.
Prædicatio Epiſcopi, quid exigat. p. 1. n. 613.
Qualitas prædicationis Epiſcopalis deſcripta à Concil. Trident. p. 1. n. 6. 14.
Habens concionem in peccato mortali non peccat mortaliter, ſecluſo ſcandalo, & contemptu. p. 1. num. 645.
Concionatores debent ſe præſentare Ordinarijs cum fide de vita, & moribus ſuorum Superiorum. p.1. num. 556.
Concionaturi in Eccleſiis non ſui Ordinis debent obtinere licentiam. p. 1. n. 557.
Concionatores examinandi à ſuis ſuperioribus reſpectiuè. p. 1. n. 577.
Modo ſpectat ad ſolum Epiſcopum approbare concionatores. p. 1. n. 606.
Non eſt admittendus ad concionandum niſi emittens profeſsionem fidei coram Ordinario. par. 1. num. 571.
Concionantes ſine licentia, de iure nouo poſſunt excommunicari. p. 2. q. 6. n. 3.
Sacris non initiatus concionari poteſt. p. 1. n.679.
Concionari non eſt actus Ordinis. p. 1. n. 580.
Nominatim ſuſpenſis, aut interdictis non licet concionari. p. 1. n. 586.

De qua ſuſpenſione, & interdicto id accipiendum ibid. n. 587.
Infames non debent admitti ad concionandum. p. 1. num. 646.
Laico non licet concionari. p. 1. n. 580.
Laicis nunquam fuit permiſſum concionari. part. 1. num. 581.
Laicis etiam Theologis non poteſt committi munus prædicandi. p. 1. n. 582.
Initiatus prima tonſura an veniat nomine laici in ordine ad concionandum. p. 1. n. 582.
Quinam prohibeantur admitti ad concionandum. p. 1. n. 619.
Electio concionatoris pro Cathedrali fit ab Epiſcopo. p. 1. n. 590.
Si iuxta conſuetudinem ſinat eligi à populo, poteſt compellere, vt etiam tribuat eleemoſinam; ſi tollat conſuetudinem, tenetur ipſe etiam ad eleemoſinam. ibib.
Declaratio S. Congregat. circa electionem Concionatoris. ibid. n. 591.
Si Epiſcopus ſinat Populum eligere concionatorem, poteſt ſucceſſor reaſſumere electionem. part. 1. num. 592.
Qui prætendit eligere concionatorem, debet contra Epiſcopum probare conſuetudinem. p. 1. n. 593.
Et quod ſit immemorabilis. ibid. n. 394.
Si plures Cathedrales ſint vnitæ, debet Epiſcopus ſingulis prouidere de concionatore. p. 1. n. 638.
Omnibus ſubminiſtrandæ expenſæ. ibid.
Eleemoſina pro concionatoribus Eccleſiarum non cathedralium danda iuxta conſuetudinem. par. 1. num. 597.
Secluſa conſuetudine Rector Eccleſiæ tenetur ad expenſas pro concionatore, & quid ſi redditus ſint tenues. ibid. n. 598.
Quid faciendum, ſi oriatur difficultas, ad quem ſpectet miniſtrare expenſas pro concionatore. par. 1. num. 599.
Epiſcopus cogere poteſt ad ſoluendam integram eleemoſinam concionatori. p. 1. n. 600.
Si expenſæ pro concionatore ſoluantur ex publico ærario, ſeruanda eſt conſuetudo. p. 1. n. 601.
Quando de fructibus beneficij, ſoluuntur expenſæ concionatori, non eſt grauandus penſionarius. p. 1. num. 603.
Eleemoſina pro concionatore an poſſit deduci in pactum. p. 1. n. 604.
Litteræ Vrbani VIII. circa Concionatores declarant ius commune. p. 1. n. 3.

Concurſus.

Diminutio concurſus reſpectu Regularium, eſt diminutio eleemoſinarum. p. 1. n. 482.

Condemnatio.

Non eſt quis condemnandus ex inditiis, & præſumptionibus. p. 1. n. 253.
Condemnatus in crimine falſæ monetæ non poteſt appellare. p. 1. n. 1359.

Confeſſarius.

Vide *Regulares quò ad Confeſsiones. Approbatio. Epiſcopus quò ad confeſſarios.*
Quid requiratur, vt quis ſit aptus ad audiendas confeſsiones. p. 1. n. 1396.
Idoneitas debet eſſe nota, vt quis approbetur ad audiendas confeſsiones. p. 1. n. 1397.
Confeſſarij quando poſſint approbari ad tempus. p. 1. n. 1394.
Examen confeſſariorum quando poſſit omitti. p. 1. num. 1398.
Confeſſarij approbati ſimpliciter an poſſint de nouo à ſucceſſore examinari. p. 1. n. 1390.
Doctores concordantes. n. 1391.
Religioſus potens eligere confeſſarium eiuſdem Ordinis an debeat eligere approbatum iuxta conſtitutiones Ordinis. p. 1. n. 1438.
Confeſſarij ex vigore priuilegiorum Confraternitatum debent eſſe approbati ab Ordinario. par. 1. num. 1407.
Non poſſunt abſoluere à reſeruatis. n. 1408.
Nec diſpenſare ſuper aliqua irregularitate. ibid.
Confeſſarij Confraternitatum approbandi ab Ordinario; & ſi Regulares, etiam à ſuis Superioribus. p. 1. n. 214.
Non poſſunt abſoluere à reſeruatis Pontifici, & Ordinario. n. 215.
Bis, aut ter in anno offerendus Monialibus Confeſſarius extraordinarius. p. 1. n. 39.
Pro ſubiectis Regularibus deputatur ab earumdem Superiore, & approbatur ab Ordinario. ibid.
Non tenentur, ſed poteſt alterius Ordinis Confeſſarium deputare. ibid.
Quando Religioſus vnius Ordinis audit confeſſiones Religioſi alterius Ordinis, à quo debeat eſſe approbatus. p. 1. n. 1436.

Confeſsio iudicialis.

Confeſsio ficta à iure admittit probationem in contrarium. p. 2. q. 19. n. 4.
Confeſsio Clerici coram iudice laico non valet ad condemnandum. p. 1. n. 177.
An valeat vt extraiudicialis. n. 178.
Confeſsio coram iudice competente, ſi ſit diuerſa à confeſsione coram incompetente, quid faciendum, ſi prima fuit iurata. p. 1. n. 181.
Quid ſi non fuerit iurata. n. 182.

Confeſsio Sacramentalis.

Vide *Abſolutio. Regulares quò ad confeſsiones.*
Ante Decretum Clement. VIII. an licuerit confiteri abſenti. p. 2. q. 17. n. 4.
Stante quacunque neceſsitate, confeſsio non poteſt fieri abſenti. p. 1. n. 195.
In nullo caſu eſt probabile, quod confeſsio fieri poſsit abſenti. n. 196.
Ex natura ſacramenti id repugnat. ibid.
Non ſolum abſolutio non poteſt impendi abſenti, ſed nec abſenti confiteri. p. 1. n. 201.
Confeſsio in genere an ſufficiat pro articulo mortis. p. 1. n. 1498.

Digitized by Google

Cur peccatum in genere ſit materia ſufficiens Sacramenti Pœnitentiæ. p. 1. n. 1453.
Quid requiratur, vt ſufficiat confeſsio vnius peccati, aut etiam in genere. p. 1. n. 1454.
Quando audiri non poteſt integra confeſsio, audito vno pecccato poteſt pœnitens abſolui. par. 1. num. 1451.
Nonnulli oppoſitum ſentiunt, ſed contra communem. n. 1452.
Secretum confeſsionis excuſat ab integritate. p. 1. num. 199.
Confiteri poteſt pœnitens ex cauſa per interpretem. p. 1. n. 197.
Imo etiam ſine cauſa, & etiam publicè. n. 198.
An aliquando adſit obligatio confitendi per interpretem. p. 1. n. 199.
Audiens confeſsiones, ſine approbatione Ordinarij, mortaliter peccat. p. 1. n. 1434.
Abſolutio eſt nulla. ibid.
Quam pœnam incurrat. ibid.
Audiens confeſsiones ſine approbatione, punitur pœna inhabilitatis, &c. p. 1. n. 1446.
Clericus non ſacerdos audiens confeſsiones fit irregularis. p. 1. n. 1448.
Quid, ſi ſit laicus. ibid.
Non Sacerdos audiẽs confeſsiones degradatur, ſi habet ordines, & traditur Curiæ ſæculari. part. 1. num. 1434.
Quando credatur pœnitenti contra confeſſarium circa reuelationem confeſsionis. p. 1. n. 874.
Vt ei credatur, debet conſtare de reuelatione. ibid.
Sacerdoti dicenti, ſe habuiſſe licentiam reuelandi, quod audiuit in confeſsione, eſt credendum; & in defectum probationis ſufficiet iuramentum. p. 1. n. 875.
Quid ſi pœnitens dicat, ſe non dediſſe licentiam, & ad quem pertineat probare. n. 876.
Si conſtet de reuelatione, & confeſſarius excipiat, quod aliunde ſciuerit, tenetur probare. n. 877.
Quid ſi conſtet de reuelatione, & pœnitens accuſet, & neget, ſe dediſſe licentiam, & confeſſarius dicat, ſe habuiſſe licentiam. n. 878.

Confirmatio.

Vide *Abbatiſſæ confirmatio.*

Confirmatio ex certa ſcientia habet vim nouæ connexionis. p. 1. n. 11.
Confirmatio in forma ſpecifica habet vim reſtituendi priuilegium: p. 1. n. 464.

Confraternitas.

Pro Confraternitatibus requiritur conſenſus Ordinarij. p. 1. n. 206.
Confraternitates cum vſu Saccorum non poſſunt erigi ſine licentia Ordinarij. p. 2. q. 35. n. 3.
Confraternitates non poſſunt inſtitui in Eccleſiis Monialium. p. 11. n. 125.
Confraternitates erigendæ, & aggregandæ iuxta formam Conſtit. Clement. VIII. *Quæcumque à Sede;* & erectæ iuxta ipſam renouandæ. p. 1. num. 203.
Dicta Conſtitutio afficit omnes etiam Capitulum S. Io. Lateranenſis. n. 204.
Habentes facultatem, vnam tantum Confraternitatem erigere, aut aggregare poſſunt in ſingulis locis, idque de futuro. p. 1. n. 205.
Plures eiuſdem nominis in eodem loco poſſunt renouari, &c. ibid.
Pro litteris Inſtitutionis, ſeu aggregationis nihil recipiendum. p. 1. n. 220.
An miniſtri inferiores poſsint aliquid recipere ſponte oblatum. ibid.
Pœnæ violantium Conſtitut. Clement. VIII. circa Confraternitates. p. 1. n. 221.
Quæ priuilegia, &c. in aggregatione communicencentur. p. 1. n. 207.
Quid de priuilegiis communicatis per Summos Pontifices. n. 208.
Statuta Confraternitatum approbanda ab Epiſcopis. p. 1. n. 209.
Confraternitates non poſſunt publicare priuilegia, indulgentias. &c. niſi recognoſcantur ab Epiſcopis. &c. p. 1. n. 210.
Confratres non poſſunt exponere Euchariſtiam ſine licentia Epiſcopi. p. 1. n. n. 223.
Confraternitates poſſunt eleemoſynas colligere iuxta formam ab Epiſcopo præſcriptam. part. 1. num. 211.
Regulares non poſſunt Confraternitatibus communicare priuilegium colligendi eleemoſinas inconſulto Epiſcopo. p. 1. n. 211.
Eleemoſinæ collectæ per Confraternitates in quid expendendæ. p. 1. n. 212.
An expendendæ arbitrio Ordinarij, n. 213.
Confraternitates quas proceſsiones poſsint inſtituere. p. 1. n. 227.
Quid de Confraternitatibus Regularium. ibid.
Quomodo incedant in proceſsionibus Confraternitates. p. 1. n. 427.
Confraternitates non poſſunt accedere ad funeralia niſi expreſsè vocatæ, & ſine Cruce. p. 1. n. 228.
Confraternitates Laicorum compelli poſſunt ſecundum aliquos ad proceſsiones. p. 1. n. 83.
S. Congregatio declarauit, non poſſe compelli. n. 84.
Confraternitas non gaudet præcedentia, niſi incedat cum ſaccis. p. 1. n. 93.
Deficientibus ſaccis deficit diſpoſitio tribuens ius præcedendi. n. 94.
Confraternitates, quæ habent redditus, tenentur ad contributionem pro Seminario. p. 1. n. 229.
Confraternitates, niſi ſubſint immediatæ protectioni Regum, ſubduntur viſitationi Ordinarij. p. 1. num. 230.
Volens ingredi Confraternitatem non tenetur perſonaliter comparere. par. 1. n. 236.
Quid ſi aliquo habitu induendus n. 237.
Statutum, quod aliquid ſoluatur in ingreſſu in Confraternitatem, quando valeat. p. 1. n. 238.
Quod ſoluitur eſt pro manutentione Confraternitatis. n. 230.
Non poteſt ſolui aliquid pro ingreſſu. ibid.
An omnis Confraternitas Corporis Chriſti potiatur priuilegiis, &c. Archiconfraternitatis eiuſdem nominis S. Mariæ ſuper Mineruam. part. 1. num. 232.

Confraternitates Corporis Chriſti an poſſint alteri aggregari. p. 1. n. 233.
Parochus debet intereſſe funcribus in Eccleſijs Confratrum, cantare miſſas, &c. p. 1. n. 224.
Officiales Confraternitatum quotannis eligiendi per ſecreta ſuffragia, & confirmandi ab Epiſcopis, exceptis illarum, quæ ſunt ſub immediata protectione Regum. p. 1. n. 222.
Quæ prohibeantur Capellanis Confraternitatum. p. 1. n. 226.

Conſcientia.

Quæ ſecundum conſcientiam iudicantur, non ſunt vlterius diſcutienda. p. 2. q. 49. n. 4.

Conſcius.

Conſcius criminis læſæ maieſtatis, & delicti monetę, quando teneatur reuelare. p. 1. n. 1335.
Quando probare non poteſt, quomodo teneatur reuelare. ibid.

Conſilium.

Conſilium quando neceſſario ſequendum. par. 1. num. 1530.

Conſeruator.
Vide *Appellatio*.

Morte concedentis expirat officium Conſeruatoris. p. 1. n. 828.
Conſeruatores an æquiparandi iudicibus ordinariis. p. 1. n. 829.
Conſeruatores ſunt delegati ad vniuerſitatem cauſarum. p. 1. n. 829.
Conſeruatores ſunt iudices delegati. p. 1. n. 527.
Conſeruatores ſunt delegati ad vniuerſitatem cauſarum. p. 1. n. 821.
Comparantur iudicibus ordinarijs. ibid.
De iure nouo Conſeruatores ſunt iudices ordinarij. p. 1. n. 830.
Conſeruatores poſſunt ſuam iuriſdictionem alteri ſubdelegare. p. 1. n. 820.
Conſeruator re integra poteſt reuocare ſubdelegationem. p. 1. n. 822.
Et etiamſi cœperit vti ſubdelegata iuriſdictione. ibid.
Regulares poſſunt ſemper eligere Conſeruatores ſeruata forma, &c. p. 1. n. 848.
An quando iuriſdictio Conſeruatorum extenditur ad plures Epiſcopatus, debeat apud omnes notificari electio. p. 1. n. 849.
Electio Conſeruatorum mutari non poteſt intra quinquennium, niſi ex iuſta cauſa, & à quo approbanda. p. 1. n. 850.
Conſeruator poteſt recuſari vt ſuſpectus, niſi de iniuriis notoriis debeat recognoſcere, & notorium ſit permanens. p. 1. n. 851.
Recuſato Conſeruatore, vt ſuſpecto, erunt eligendi arbitri, qui iudicent de cauſis ſuſpicionis. p. 1. num. 852.
Quid ſi oriatur competentia iuriſdictionis inter Conſeruatorem, & Ordinarium. p. 1. num. 853.
Conſeruatores quando citent. p. 1. n. 823.
Conſeruator mediante citatione perpetuat ſuam iuriſdictionem. p. 1. n. 824.
Conſeruatores citare debent etiam in notoriis. p. 1. num. 825.
Conſeruatores citare aliquando poſſunt per edictum. p. 1. n. 826.
Conſeruatoribus ſubiectus poteſt Ordinarijs, ſe ſubmittere, niſi ſit exemptus. p. 1. n. 838.

Conſtare.

Remanente aliquo dubio non dicitur conſtare. p. 1. num. 173.

Conſtitutio.
Vide *Decretum*.

Conſtitutio Pij V. cotnra non profeſſos ſuſcipientes ſacros Ordines. p. 1. n. 373.
Conſtitutio Pij V. 107. an reuocata. p. 1. n. 88.
Conſtitutio Sixti V. contra Aſtrologos. part. 1. num. 96.
Conſtitutio Gregorij XIII. reducens ad terminos iuris Conſtitutionem Pij V. pro Regularibus. p. 1. num. 50.
Conſtitutio Gregorij XIII. ſuper præcedentia in proceſſionibus. p. 1. n. 58.
Conſtitutio Gregorij XIII. pro electione Abbatiſſarum. p. 1. n. 767.
Conſtitutio Clementis VIII. *Suſcepti muneris* continet quò ad pœnas nouum ius. p. 1. n. 109.
Et quatenus obliget *Epiſcopos loci ad puniendum*. n. 110.
Conſtitutio Clementis VIII. contra Regulares *delinquentes* extra clauſtra. p. 1. n. 105.
Conſtitutio Clementis VIII. pro crimine *aſſaſsinij*. p. 1. n. 139.
Conſtitutio Clementis VIII. circa fundationem Conuentuum. p. 1. n. 399.
Conſtitutio Clementis VIII. pro erigendis, & aggregandis Confraternitatibus. p. 1. n. 202.
Conſtitutio Clemen. de largitione, non prohibet remuneratoriam. p. 1. n. 42.
Conſtitutio Pauli V. prohibens ſuperioribus Regularibus cognoſcere cauſas Inquiſitionis. part. 1. num. 531.
Conſtitutio Pauli V. pro aſſignando certo numero Religioſorum ſingulis conuentibus. p. 1. n. 470.
Conſtitutio Gregorij XV. circa priuilegia Regularium. p. 1. n. 553.
Declarationes circa eamdem Conſtitutionem. ibid. num. 554.
Conſtitutio Gregorij XV. circa Conſeruatores. p. 1. num. 817.
Declaratio dubij circa ipſam. n. 818.
Quas perſonas afficiat Conſtitutio Greg. XV. de maleficiis. p. 1. n. 953.
Conſtitutio Gregorij XV. de maleficis comprehendit apoſtatantes à fide, pactum ineuntes cum dæmone, vt exerceant maleficia, &c. p. 1. n. 954.
Conſtit. Gregorij XV. contra ſollicitantes. part. 1. num. 854.

Declarationes circa ipſam. n. 855.
Conſtitutio Gregorij XV. contra maleficos, & ſortilegos. p. 1. n. 893.
Conſtitutio Gregorij XV. circa fundationem Conuentuum. p. 1. n. 400.
Conſtitutio Vrbani VIII. contra Aſtrologos. par. 1. num. 104.
Conſtitutio Vrbani VIII. circa fundationem Conuentuum. p. 1. n. 401.
Conſtitutio Vrbani VIII. contra malè ordinantes, & malè promotos. p. 1. n. 1138.
Conſtitutio Vrbani VIII. Circa imagines nondum canonizatorum, aut beatificatorum. p. 1. n. 1170.
Conſtitutio Vrbani VIII. contra Monetarios. p. 1. num. 1246.
Conſtitutio Vrbani VIII. prohibens audire confeſſiones ſine approbatione. p. 1. n. 1388.
Finis Conſtitutionis Vrbani VIII. contra monetarios. p. 1. n. 1278.
Conſtitutio Vrbani VIII. contra monetarios extendit pœnam mortis ad monetarios argentearum monetarum. p. 1. n. 1367.
Bullæ, *Etſi Mendicantium*. & *Ad hoc nos Deus*. reuocatæ per Gregor. p. 1. n. 52.
Non fuerunt totaliter reuocatæ, ſed redactæ ad terminos Iuris communis, & Concil. Trident. ibid.

Conſuetudo.

Conſuetudo immemorabilis quomodo probetur. p. 1. n. 594.

Contractus.

Contractus ex metu reuerentiali poteſt reſcindi. p. 1. num. 47.

Contributio.

In contributione ſeruanda, quantum poteſt, æqualitas. p. 1. n. 1303.

Conuentus.

Vide *Monaſterium*.

Conuentus appellatione venit Congregatio Regularium. p. 1. n. 425.
Ex Conſtitutione Gregorij XV. ibid. n. 426.

Corrupta.

Nomine corruptæ venit etiam vidua. p. 1. n. 690.

Culpa.

In commiſsione ſufficit leuiſsima culpa. p. 1. n. 775.
In delictis quando pœna eſt corporalis, aut ſpiritualis, lata culpa non comparatur dolo. p. 1. n. 1561.
Qui non cogitat, & debet, eſt in culpa. p. 1. n. 774.

Cultus.

Vide *Seruus Dei*.

Quinam ſit cultus publicus, & quinam priuatus. p. 1. n. 1222.
Falſitas cultus eſt peccatum mortale. p. 1. n. 1224.

Curatus.

Vide *Parochus*.

Curatus Regularis ad nutum amouibilis, à ſolo Superiore ſuo amoueri poteſt. p. 1. n. 41.
Quid ſi ſit perpetuus. ibid.

D

Dæmon.

Dæmones efficiunt veros effectus reales admirabiles. p. 1. n. 1176.
Duplex modus inuocandi dæmonem. p. 1. n. 903.
Familiaritas omnis cum dæmone eſt prohibita. p. 1. num. 904.
Adiuratio dæmonum eſt licita. p. 1. n. 904.
Sed non per modum deprecationis. ibid.
Nec compulſiuo modo licet adiurare ad aliquid obtinendum, ſeu diſcendum. ibid.
Nihil boni à dæmone expectandum. p. 1. n. 904.
Non licet exorciſmis cogere dæmonem detegere cauſam infirmitatis, & remedia. p. 1. n. 936.
Quid ſi infirmus ſit diſpoſitus ad tentanda media illicita. p. 1. n. 937.
Licet cogere dæmonem, vt tollat maleficium. p. 1. num. 904.
Non licet petere à dæmone, vt medio licito ſoluat maleficium. p. 1. n. 938.
An liceat petere à dæmone, quod ceſſet nocere. p. 1. n. 939.
An liceat vti auxilio dæmonis ſuperioris ad coercendum inferiorem. p. 1. n. 905.
Amicitia cum dæmone eſt prohibita ſub pœna inimicitiæ cum Deo. p. 1. n. 937.
Creatura corporea poteſt habere vim indirectè contra dæmones. p. 1. n. 924.
Quomodo poſſit exercere hanc vim. ibid.
Poſſumus vti ſcientia, quæ ex dæmone originem habuit. p. 1. n. 940.
Quando liceat vti ſcientia acquiſita à dæmone. p. 1. num. 941.
Licet vti virtutibus rerum naturalium, licet à dæmone manifeſtatis. p. 1. n. 941.

Debitor.

Facta exequutione in bonis debitoris fieri poteſt, etiam in perſona. p. 1. n. 785.
Si bona ſufficiant, non poteſt debitor incarcerari. p. 1. n. 786.
Ordo ſeruandus in exequutione contra debitorem. p. 1. n. 786.

Decima.

Vide *Priuilegium Regularium quò ad Decimas*.

Decima animalium ſoluenda parochiæ, in qua pariunt. p. 2. q. 82. n. 1.
Pontifex poteſt eximere à ſolutione decimarum. p. 2. q. 72. n. 2.
Exemptio à ſolutione decimarum procedit etiam

quò ad prædia, quæ de nouo acquiruntur. part. 2. q. 73. n. 2.
Priuilegia id exprimunt. ibid. n. 3.
Vniuerſalis exemptio ſe extendit etiam ad acquirenda. p. 2. q. 73. n. 3.
Priuilegiati quò ad decimas non ſoluunt de emphyteuticis. p. 2. q. 75. n. 1.
Nec de conductis. ibid.
Religioſi non ſoluentes decimas ex priuilegio, ſoluunt de conductis. p. 2. q. 75. n. 2.
An etiam de emphyteuticis. ibid. n. 2.
Priuilegiati ſuper decimis tenentur ſoluere decimas de noualibus, ſi antea aliquid ſoluebatur. p. 2. q. 81. n. 1.
Decimæ prædiorum, quæ non ſunt intra certam parochiam, ad quem ſpectent. part. 2. q. 81. num. 1.
Immixtio alienorum animalium cum priuilegiatis non reddit immunia à decima. p. 2. p. 83. n. 1
Immixtio alienorum animalium cum propriis priuilegiatis, non facit ipſa priuilegiata quò ad decimas. ibid. n. 2.
Sepultura denegari poteſt ob decimas non ſolutas. p. 29. q. 50. n. 1.
Quomodo non ſoluentes decimas puniri poſſint per ſubtractionem ſacramentorum. part. 2. q. 80. num. 1.

Declaratio.

Declaratio non inducit nouum ius, ſed quid ſit ſtatutum oſtendit. p. 1. n. 3.
Declaratio non inducit quid de nouo, ſed quid ſtatutum ſit, oſtendit. p. 1. p. 1457.
Declaratio ſe habet tanquam ſi cum ipſa lege emanaſſet. p. 1. n. 1462.

Decoctor.

Decoctores non poſſunt frui beneficio ceſsionis. p. 1. num. 789.

Decretum.
Vide *Conſtitutio*.

Decretum Clementis VIII. circa Litanias. part. 1. num. 188.
Decretum Clementis VIII. circa confeſsionem per litteras. p. 1. n. 195.
Decretum Gregorij XV. circa Conceptionem B. Virginis. p. 1. n. 881.
Decretum S. Rituum Congregat. pro cauſis Beatificationum, & Canonizationum. p. 1. n. 1239.
Litteræ S. Congregat. circa informationes capiendas pro ſeruis Dei. p. 1. n. 1244.
Decretum pro Epiſcopis circa vſum Baldachini in Eccleſijs Regular. p. 1. n. 378.
Decretum S. Congreg. circa præcedentias. p. 1. n. 58.
Decretum S. Congregat. Concilij ſuper Ordinatione Regularium. p. 1. n. 246.
Decreta S. Congr. De Apoſtatis, & Eiectis. p. 1. n. 957.
Decretum S. Congregat. Indulgentiarum circa Confraternitates. p. 1. n. 231.
Decretum eiuſdem Congregrat. pro Confraternitate Sacratiſsimi Sacramenti. p. 1. 234.
Decretum. S. Congregat. circa funera defunctorum p. 1. n. 1590.
Decretum circa acceſſum Regularium ad Monaſteria Monialium. p. 1. n. 1103.
Decretum Auditoris Ca. Apoſtol. circa funera. p. 1. num. 1595.
Decretum de emolumentis funeralibus. p. 1. n. 28.

Decretum irritans.

Decretum irritans omnia in oppoſitum deſtruit. p. 1. num. 417.
Decretum irritans annullat quicquid in contrarium ſit. n. 511.
Decretum irritans impedit præſcriptionem priuilegij. p. 1. n. 837.

Delegatio. Delegatus.
Vide *Conſeruator. Citatio.*

Delegatus Principis poteſt alteri ſubdelegare. p. 1. n. 821.
Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt ſubdelegare. p. 1. n. 821.
Delegatio non extenditur vltra expreſſa. part. 1. num. 1110.
Quod non eſt in delegatione expreſſum, cenſetur prohibitum. p. 1. n. 1110.
Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa eſt maior Legato. p. 1. n. 844.
Delegatus Papæ in cauſa ſibi commiſſa eſt maior quocumque Ordinario. p. 1. n. 844.
Delegatus præcedit *Ordinarium licet digniorem.* p. 2. q. 32. *num.* 4.

Delictum.

Delictum in loco exempto commiſſum, eſt extra iuriſdictionem Ordinarij. p. 1. n. 1106.

Denunciatio.

Quando ſciens ſub ſecreto naturali, teneatur denunciare. p. 1. n. 881.
Generales, Prælatique cœteri debent ſuos denunciare hæreſi infectos, ſuſpectos, repertos etiam in actu viſitationis. p. 1. n. 549.
An ſufficiat, quod moneant, à quo audiunt, vt denunciet. p. 1. n. 550.
Quando teneantur denunciare. ibid. n. 551.
An teneantur denunciare Nouitios. ibid. n. 552.

Depoſitarium. Depoſitum.

Depoſitarius non tenetur, niſi ex lata culpa, aut dolo. p. 2. q. 109. n. 5.
Quid ſi pecunia deponatur numerata. ibid. n. 6.
Depoſitum quando cenſeatur factum Eccleſiæ, ſeu Monaſterio. p. 2. q. 111. n. 4.
Cui competat actio, ſi depoſitum ſurripiatur. p. 2. q. 109. n. 1.
Superior punire debet religioſum, ſi eius culpa pereat depoſitum. p. 2. q. 109. n. 3.

Digitized by Google

Dictio.

Dictio taxatiua excludit omnia alia. p. 1. n. 1076.
Sed non ad quæ fit extenſio auctoritate legis. ibid.
Dictiones taxatiuæ non excludunt, quæ veniunt ſub nomine incluſa. p. 1. n. 1208.
Dictio, *Alia*, ſignificat ſimilia in qualitate. part. 1. num. 1226.
Dictio, *Autem*, repetit qualitates caſus præcedentis in ſequenti, in quibus expreſſè non aduerſatur. p. 1. n. 1538.
Dictio, *Circa*, quid ſignificet. p. 1. n. 28.
Dictio, *Diſtrictè*, importat obligationem ſub mortali. p. 2. q. 39. n. 4.
Dictio, *Et*, requirit concurſum copulatorum. p. 1. n. 954. & 865.
Dictio, *Eos*, reſtringit ſubſequentia ad nominata. p. 1. n. 1569.
Dictio, *Eum*, importat identitatem. p. 1. n. 528.
Dictio, *Huiuſmodi*, eſt relatiua. p. 1. n. 28.
Dictio, *Nemo*, importat omnimodam excluſionem. p. 1. n. 1208.
Dictio, *Niſi*, habet vim taxatiuæ. p. 1. n. 1207.
Dictio, *Niſi*, omnia alia excludit. p. 1. n. 1577.
Dictio, *Niſi*, an excludat caſus ſimiles. p. 1. n. 30.
Dictio, *Omnes*, eſt vniuerſaliſsima. p. 1. n. 90.
Dictio, *Omnes*, verificatur in Minoribus Ordinibus. p. 1. n. 273.
Dictio, *Pœnitus*, excludit etiam minima. par. 1. num. 721.
Dictio, *Quæcunque*, comprehendit omne genus perſonarum. p. 1. n. 853.
Dictio, *Quomodo*, includit omnes modos etiam diſsimiles, & impedit interpretationem reſtrictiuam. p. 1. n. 724.
Comprehendit omnes, qui ſuccedere poſſunt. ibid.
Dictio *Quomodocunque*, quos modos comprehendat. p. 1. n. 1581.
Dictio, *Quomodolibet*, complectitur omnem modum. p. 8. n. 1579.
Dictio, *Sæpè*, exceptionem ſignificat, & importat regulam in contrarium. p. 1. n. 90.
Dictio, *Seu*, diſtinguit partes diſpoſitionis. part. 1. num. 213.
Dictio, *Tantum*, includit expreſſum, & excludit non expreſſum. p. 1. n. 1193.
Dictio, *Vna cum*. quid importet. p. 1. n. 29.

Difficile.

Notabiliter difficilè habetur pro impoſſibili. p. 1. num. 1454.

Dimiſſoriæ.

Conceſsio dimiſsoriarum eſt gratia. p. 1. n. 275.
Dimiſſoriæ ſunt neceſſariæ, etiamſi Ordinans notam habeat idoneitatem ordinandi. p. 1. n. 267.
Quid ſi Ordinans ſciret adeſſe conſenſum proprij Epiſcopi. n. 269.
In dimiſſoiriis exprimendi Ordines ſacri. part. 2 num. 272.
Dimiſſoriæ conceſſæ ad omnes Ordines non ſe extendunt ad ſacros. p. 1. n. 273.
Ordinandus Regularis debet afferre dimiſſoria: & quid ipſæ teſtificari debeant. p. 1. n. 253.
Epiſcopus an poſſit exigere iuramentum à Superioribus Regularibus de eo, quod teſtificantur in dimiſſorijs. p. 1. n. 254.
Litteræ dimiſſoriæ ad vnum Epiſcopum non iuuant pro alio. p. 1. n. 306.
Quid ſi dimiſſoriæ ſint ad certum Epiſcopum ad inſtantiam ordinandi. p. 1. n. 307.
Dimiſſoriæ non expirãt morte cõcedentis. p. 1 n. 274.
Dimiſſoriæ conceſſæ à Vicario Capitulari non expirant, &c. p. 1. n. 276.
Succeſſor poteſt reuocare dimiſsioras conceſſas. p. 1. num. 277.
Superior regularis an poſsit reuocare dimiſsorias conceſſas. p. 1. n. 237.
Dimiſsoriæ non admittendæ, ſi longum tempus à conceſsione fluxerit. p. 1. n. 278.
Concedens dimiſſorias ſubdito per longum tempus abſenti, quid facere debeat. p. 1. n. 278.
Fabricans falſas dimiſſorias puniri poteſt ab eo, cuius nomine fiunt. p. 1. n. 1165.
Dimiſſoriæ non redactæ in formam authenticam, non ſunt dimiſſoriæ. p. 1. n. 1169.
Dimiſſoriæ redactæ in formam authenticam, continent crimen falſi. ibid.
Non perficiens litteras dimiſſorias falſas non incurrit pœnas. p. 1. n. 1168.
Vtens bona fide falſis dimiſſoriis non punitur. p. 1. num. 1140.
Quid requiratur, vt excuſetur vtens falſis dimiſſoriis. p. 1. n. 1141.

Diſpenſatio.

Diſpenſatio eſt ſtricti iuris, ac ſtrictè interprætanda. p. 2. q. 91. n. 3.
Vt habeat locum diſpenſatio, requiritur notitia inhabilitatis, quæ actui obſtat. p. 1. n. 261.
Non valet in diſpenſationibus Papalibus. n. 262.

Diſpoſitio.

Generalis diſpoſitio non comprehendit, quæ indigent ſpeciali conceſſione. p. 1. n. 2.
Diſpoſitio non comprehendit, de quibus eſt ſpecialiter prouiſum. p. 1. n. 8.
Non diſponitur, quod non exprimitur. p. 1. n. 8.
Corruit diſpoſitio, quando non reperit qualitatem requiſitam à diſponente. p. 1. n. 71.
Vt habeat locum diſpoſitio, debent verificari omnes qualitates diſpoſiti. p. 1. n. 1143.
Diſpoſitio, extenditur ad caſum, quando extenditur ratio finalis, etiam in materia ſtricta, etiamſi non adaptentur verba. p. 1. n. 1549.
Omnis diſpoſitio recipit interpretationem à iure communi. p. 1. n. 1467.
Diſpoſitio non poteſt conferri in tempus, in quo ceſſat dominium rei. p. 2. q. 113. n. 6.
Quod diſpoſitio valeat rebus ſic ſtantibus, ſequitur quod non habeat locum in renunciatione, ſi non haberet in contractibus. p. 2. q. 118. n. 13.
An valeat in contractibus. p. 2. q. 118. n. 14.
Diſpoſitum de vno relatiuo, cenſetur diſpoſitum etiam de alio. p. 1. n. 1511.

Docto-

Doctorandus.

Quando ſcientia doctorandi eſt notoria, omitti poteſt examen. p. 1. n. n. 1398.

Dolus.

Quæcunque ignorantia excludit dolum, etiam craſſa. p. 1. n. 1387.

Domicilium.

Quando quis contrahat domicicilium. p. 1. n. 1153.
Ex coniecturis colligitur animus contrahendi domicilium, & quænam illæ ſint. p. 1. n. 1153.
Translatio maioris partis bonorum an ſit coniectura ſufficiens translationis domicilij. p. 1. n. 1155.
Signa animi redeundi ad prius domicilium impediunt contractionem noui domicilij. p. 1. n. 1155.
Translatio familiæ, aut ſuppellectilis quando ſufficiat pro contrahendo domicilio. p. 1. n. 1156.
Poteſt quis habere plura domicilia. p. 1. n. 1157.
Quando quis retento priori contrahat nouum. p. 1. num. 1158.
Nobiles patricij, apud quos eſt regimen Reipublicæ, an obtineant domicilium in ſingulis ciuitatibus. p. 1. n. 1161.
Domicilium acquiſitum nunquam excludit originarium. p. 1. n. 1162.
Supplicatio pro obtinenda ciuilitate ſupponit contractum domicilium. p. 1. n. 1158.

Domus.
Vide *Venditio*.

Vendita domo venit etiam viridarium. part. 1. num. 441.

Donatio.

Donatio requirit perſonam, cui fiat. p. 1. n. 459.
Donatio remuneratoria eſt quædam ſolutio debiti. p. 1. n. 42.
Donata ab Epiſcopo conſanguineis an repeti poſſint. p. 2. q. 119. n. 1.

E

Eccleſia.
Vide *Monaſterium.*

Eccleſiæ omnes de iure communi ſpectant ad Epiſcopum loci. p. 2. q. 1. n. 1.
Licentia Ordinarij pro conſtruenda noua Eccleſia an debeat eſſe in ſcriptis. p. 1. n. 509.
Quid in foro conſcientiæ. ibid.
Conſtruens Eccleſiam ſine conſenſu Epiſcopi non poteſt poſtea deſtruere. p. 1. n. 461.
Eccleſia ſine licentia fabricata adhuc fit de patrimonio Eccleſiæ. p. 1. n. 462.
Aedificans Eccleſiam poteſt compelli ad dotandum. p. 1. n. 466.
Epiſcopus non poteſt prorogare tempus præfixum à teſtatore pro conſtruenda Eccleſia. p. 1. n. 467.
Ex rationabili cauſa prorogare poteſt. ibid. n. 468.
Si Pontifex concedat Eccleſiam Regularibus, an adhuc requiratur conſenſus Epiſcopi. p. 1. n. 507.
Epiſcopus ſuſpendere poteſt conceſſionem Eccleſiæ factam regularibus à Pontifice. p. 1. n. 507.
Mandans fabricari Eccleſiam in proprio fundo non donat totum fundum. p. 1. n. 463.
Quam quantitatem fundi cenſeatur donare. part. 1. num. 464.
Priuilegium cogendi ad vendendum pro ampliatione Eccleſiæ non extenditur ad locationē. p. 1 n. 448.
Valet de locatione ad modicum tempus tantum. ibid. n. 449.
Epiſcopus an poſſit concedere Regularibus Eccleſias derelictas, ſine conſenſu Capituli. p. 1. n. 508.
Eccleſia prophanata non poteſt alienari ſine ſolemnitatibus. p. 1. n. 462.
Eccleſia non debet recipere vtilitatem cum aliena iactura. p. 1. n. 813.
Eccleſia gaudet priuilegio Fiſci, vt reus teneatur edere inſtrumenta. p. 2. q. 96. n. 1.
Priuilegia Fiſci debent competere Eccleſiæ. part. 2. q. 96. n. 3.
Priuilegia aliorum ex identitate rationis extenduntur ad Eccleſiam. p. 2. q. 96. n. 3.
Diſpoſita in fauorem libertatis, ſi ſint applicabilia, conueniunt Eccleſiæ. p. 2. q. 96. n. 4.
Eccleſia gaudet priuilegio militum, & quando. p. 2. q. 96. n. 4.
Eccleſia gaudet priuilegijs dotis ſtante identitate rationis. p. 2. q. 96. n. 4.
Priuilegiis pupillorum. ibid.
Priuilegiis Reipublicæ. ibid.
Opinio Peregrini. ibid. n. 5.
Eccleſia gaudet priuilegiis Minorum. p. 2. q. 96. n. 6.
Ius, & neceſſitas communicat Eccleſiæ aliena priuilegia. p. 2. q. 96. n. 7.
Eccleſia non iudicat de omnino occultis. p. 1. n. 1411.
Expedit eſſe in Eccleſia paucos miniſtros, quàm multos malos. p. 1. n. 356.

Eccleſiaſticus.

Eccleſiaſtici inſeruiunt populo in ſpiritualibus. p. 2. q. 94. n. 2.
Pro Eccleſiaſticis præſumitur bona opinio. p. 1. n. 1188.

Effectus.
Vide *Facere*.

Quando conſideratur effectus, non attenditur modus, quo inducitur. p. 1. n. 251.

Eiectus.
Vide *Incorrigibilis.*

Non poteſt quis eijci ad tempus. p. 1. n. 1064.
Eiectio incorrigibilium eſt remedium ſalutare. p. 1. num. 1058.
Vt quis expelli poſſit requiritur ſententia declaratoria incorrigibilitatis. p. 1. n. 1071.
Religioſus ob conſpirationem in Superiorem non poteſt eiici. p. 1. n. 1063.
Superiores non poſſunt aliquem eiicere ſub conditione, quod ingrediatur aliam religionem. p. 1. num. 1077.

Votum

Digitized by Google

Votum obedientiæ quomodo ſuſpendatur in eiectis. p. 1. n.976.
Eiecti tenentur ſeruare vota eſſentialia. p. 1. n.977.
Eiecti an teneantur ad regulares obſeruantias. p. 1. n.978.
Eiecti an teneantur ad vota ſpecialia ſuæ religionis. p. 1. n.981.
Eiecti Minimi an teneantur ad votum vitæ quadrageſimalis, p.1.n.982.
Eiecti an teneantur ad Horas canonicas. p.1.n.983.
An ſit eadem ratio de eiectis ad tempus, ac per definitiuam ſententiam. p.1. n.984.
Eiecti remanent priuati habitu religionis. p.1.n.986.
Si minoribus ordinibus non ſint initiati, an eiecti teneantur deferre habitum clericalem. p.1.n.987.
Eiectus dimittens habitum clericalem, an incidat in excommunicationem. p.1.n.1081.
Eiecti de iure veteri poterant promoueri ad alios ordines, de iure nouo non poſſunt. p. 1. n.1004.
Eiecti ſunt ſuſpenſi ab exercitio ordinum, nec ab Epiſcopo diſpenſari poſſunt. p.1.n.1005.
Si miniſtrent, fiunt irregulares. ibid.
Eiecti ſunt infames & ideo arcendi ab exercitio ordinum. p.1. n.1005.
Non poſſunt promoueri ad Ordines, quos non habent. n.1006.
Diſpenſati à Summo Pontifice ad quem titulum ordinari poſſint. n. 1007.
A quo Epiſcopo eiecti ordinandi, ſi diſpenſentur. p.1 n. 1011.
Requiritur etiam licentia Epiſcopi, ſub cuius obedientia ſunt. ibid.
Eiecti poſſunt acquirere domicilium. p.1.n.1011.
Eiecti ex duplici capite irregulares. p.1.n.1008.
Non poſſunt diſpenſari ſuper irregularitate ab Epiſcopo. n.1009.
Si redeant ad religionem, à quo diſpenſari poſſint. n.1010.
Eiecti à religione non poſſunt admitti ad concionandum. p.1.n.620. & 1080.
Eiecti non poſſunt miniſtrare in ordinibus, quos habent. p.1. n.1079.
Miniſtrando Euchariſtiam an incurrant excommunicationem, &c. ibid.
Eiecti an poſſint auctoritate propria tranſire ad aliã religionem. p.1. n.1077.
Regulares eiecti tenentur ſe præſentare Epiſcopo loci. p.1.n.959.
Eiecti ſunt ſubiecti Ordinario, & cur. p. 1.n.960.
Cuinam Epiſcopo ſubijciantur. n. 961.
Subijciuntur Ordinario loci. n.962.
Eiecti an poſſint mutare domicilium ſine licentia ſui Ordinarij. p.1. n.963.
Vnde in eiectis oriatur obligatio obediendi Ordinario, & an ratione voti obedientiæ. p.1.n.964.
Eiecti an ex vi voti teneantur obedire Summo Pontifici. p.1.n.965.
Eiectus deſinit eſſe membrum religionis. p.1.n.966.
Non habet ſuum velle alligatum religioni. ibid.
Eiecti an deſinant eſſe Religioſi. n.967.
Eiecti non eximuntur totaliter à iure religionis. num. 968.
Eiecti non ſunt tuti in conſcientia, ſi non ſe emendent. p. 1. n.969.
Eiecti tenentur ſe emendare, & curare, quod iterum admittantur. n.970.
Eiecti non ſoluuntur vinculo votorum. p.1. n.971.
Tenentur tendere ad perfectionem. ibid.
Eiectis non relaxatur obligatio vitæ religioſæ, ſed ſolum excluduntur, ne ſimul cum alijs exerceant. p.1. n.972.
Eiecti an poſſint alimenta petere à religione. p. 1. n.991.
Eiecti non tenentur proprijs manibus laborare, ſed poſſunt viuere ex eleemoſinis. p.1. n.988.
Etiamſi iuxta regulam deberent laborare. n.989.
Quid ſi non habeant, vnde viuant. ibid.
Eiecti non debent exercere officia vilia, ſed potius eleemoſinam quærere. p.1.n.990.
Eiectus non poteſt venire contra renunciationem factam intuitu profeſſionis. p.1. n.1070.
Eiecti cui acquirant. p.1. n.993.
Eiecti ſunt incapaces dominij. p.1. n.994.
Alienare non poſſunt Immobilia, aut mobilia pretioſa, ſi acquirant. ibid.
Quam facultatem habeant in adminiſtrando. ibid.
Eiecti habent vſum bonorum acquiſitorum, & qualem. p.1. n.995.
Eiecti teſtari non poſſunt. p.1.n.996.
Acquiſita ab eiectis pertinent ad Cameram Apoſtolicam poſt mortem. p. 1. n.997.
An interim pertinere poſſint ad alium. n.998.
Eiecti quamdiù viuunt, acquirunt Monaſterio. p.1. n.999.
Quid ſi ingrediantur aliam religionem, aut Eccleſiæ addicantur. n.1000.
Quid ſi Monaſterium nolit recipere eiectum. n.1001
Eiecti an poſſint, vt libuerit, vti acquiſitis. par. 1. n.1002.
Recipientes, quæ eiectus illicitè conſumit, an teneantur ad reſtitutionem. p.1.n.1003.
Eiecti iuſtè an cogi poſſint à ſuperioribus reuerti ad religionem. p.1.n.1012.
Superiores cogere poſſunt eiectos etiam cenſuris ad redeundum. n.1013.
Eiecti requirendi, & reducendi ad regularem diſciplinam. p.1.n.968.
Prælati quando teneantur perquirere, & reducere eiectos. p.2.n.1014.
Eiecti quando ſint recipiendi. p.1. n.1015.
Qui ſentiant nunquam recipiendos. n.1016.
Religio tenetur eiectos emendatos recipere. n.1017.
Quam ſpem de emendatione debeant exhibere, vt religio teneatur eos recipere. n.1020.
Decretum de eiectis non tollit, quin debitis pœnis delinquentes debeant condemnari. p.1. n.1028.
Diſpoſitio cap. *fin. de regular.* innouata in Decreto de eiectis. p.1. n.1013.
Quandò degradatus, & eiectus ab Ordine poſſit reſtitui à Prælatis religionis. p.1. n.1027.
Quid de iure nouo. n.1028.
Eiecti redeuntes non debent de nouo profiteri. p.1. n.1018.
An reſtituendi ad eoſdem gradus, & honores. numer. 1019.
Eiectus emendatus an poſſit tuta conſcientia in ſæculo remanere, ſi non recipiatur. p.1.n.1025.
An teneatur ingredi aliam religionem. ibid.

Eie-

Digitized by Google

Electus, qui antea vouerat religionem in genere, an teneatur aliam ingredi. p.1.n.1026.
Electi an ex delicto importent commodum. par. 1. n.985.

Electio.
Vide *Abbatiſſæ electio.*

Electio Superiorum, Officialium, &c. apud Regulares facienda per ſecreta ſuffragia. p.1. n.33.
Non ſunt ſublati per Trident. alij modi electionis. ibid.
Si electio fiat per compromiſſum, non poteſt compromiſſarius variare facta electione. p.1.n.683.

Emphyteuta.

Emphyteuta factus incapax per profeſſionem non recuperat emphyteuſim, ſi fiat Epiſcopus. par. 2. q.118.n.4.

Epiſcopus.
Vide *Ordinarius.*

Appellatione Epiſcopi quando veniat quilibet Ordinarius. p.1.n.1193.
Verbum Epiſcopus includit, quæ ſunt Ordinis tantũ. p.1.n.125.
Obligatio Epiſcopi reſpectu ſuæ Eccleſiæ. p.2.q.121. n.2.
Epiſcopus in ſua Diœceſi honorandus. p.1. n.387.
Epiſcopus quomodo vti debeat redditibus Eccleſiæ. p.2. q.119.n.1.
Epiſcopi tenentur prouidere neceſſitatibus pauperũ. p.1. n.131.
Obligatio Epiſcoporum ad perfectionem. p.2.q.117. num.4.
Quid curandum Epiſcopo, vt hæreſes auertat. p.1. n.618.
Epiſcopus quando tenetur procedere cum conſilio Capituli, debet illud ſequi. p.1. n.508.
Epiſcopus habet iuriſdictionem vniuerſalem in totã Diœceſim. p.2. q.1.n.2.
Epiſcopus poteſt abſoluere excommunicatum ad reincidentiam. p.1.q.14.n.1.
Facultas abſoluendi Epiſcoporum eſt coarctata ad proprios ſubditos. p.2.q.92.n.10.
Epiſcopus an prohibere poſſit, ne quis accedat ad loca exempta. p.1. n.1105.
Epiſcopus quando prohibere poſſit ſubditis, ne communicent cum excommunicatis. p.2.q.7.n.7.
Epiſcopus an cognoſcere poſſit de crimine monetæ per Vicarium Generalem. p.1.n.1369.
Propter conuicium ſibi illatum Epiſcopi an poſſint excommunicare. p.2. q.30. n.4.
Epiſcopi ſoli terminare poſſunt cauſas retentionis librorum, qui non ſapiunt manifeſtam hæreſim. p.1. n.1556.
Epiſcopus poteſt delegare Pontificalia. p.1. n.394.
Epiſcopus non poteſt fieri religioſus ſine licentia Papæ. p.2.q.121.n.1.
Epiſcopus electus, & confirmatus non poteſt ſine licentia ingredi religionem, ſecus ſi tantum electus. p.2.q.121.n.3.
Quid Epiſcopus conſecratus, qui renunciauit Epiſcopatui. ibid.n.4.
Epiſcopi quomodo exequutores piarum volũtatum. p.2. q.6. n.13.
Status Epiſcopalis eſt perfectior ſtatu Religioſorum. p.2. q.117.n.1.
Status Epiſcopalis, & Religioſus comparantur ſicut ſtatus Magiſtri, & ſtatus diſcipuli. p.2.q.117.n.1.

Epiſcopus regularis.

Religioſus factus Epiſcopus non abſoluitur à caſtitatis voto, nec obedientiæ, ſed remanet erga Pontificem. p.2. q.112.n.1.
Nec abſoluitur à voto paupertatis. ibid.n.2.
Religioſus Epiſcopus abſoluitur à votis, iuxta ſatis communem ſententiam. p.2. q.112.n.4.
Abſoluitur à iugo monaſticæ profeſſionis. ibid. n.5.
Abſoluitur à voto obedientiæ. ibid. n.6.
A voto etiam paupertatis. ibid. n.7.
Epiſcopus regularis an teneatur ad obſeruantias regulares. p.2.q.114.n.2.
Sub culpa ad nullas tenetur. ibid. n.3.
Epiſcopus regularis non tenetur ſub aliqua pœna ad obſeruantias regulares. p.2. q.114.n.4.
Naturalis diſcurſus non concludit obligationem in Epiſcopo ad obſeruantias regulares. p.2. q.114 num.6.
Nec ſub aliqua culpa. ibid.n.5.
Neque ex morali honeſtate. ibid.n.6.
Religioſus factus Epiſcopus reuocat renunciationẽ. p.2.q.118. n.7.
Regularis factus *Epiſcopus recuperat* bona patrimo*nialia data* religioni. p.2. q.118.n.8.
Religioſus factus Epiſcopus poteſt reuocare teſtamentum factum ante ingreſſum. *p.2.q. 118.n.6.*
Monachus factus Epiſcopus non recuperat, *quæ Monaſterio* acquiſiuit. p.2.q.118.n.2.
Epiſcopus cui acquirat, quando acquirit iure hæreditario. p.2. q.112 n.3.
Religioſus Epiſcopus eodem modo, ac ſæcularis diſponere poteſt de fructibus ſuæ Eccleſiæ. p.2.q.119 num.1.
Epiſcopus religioſus mobilia acquiſita intuitu propriæ perſonæ poteſt, vt libuerit, diſpenſare. *p.2.* q.120. n.2.
Religioſus Epiſcopus poteſt æquè amplè diſponere de fructibus, ac alij Epiſcopi. p.2.q.*119*.n.3.
Poteſt fabricare Eccleſias, Monaſteria, emere prædia ſuæ religioni de fructibus Eccleſiæ. p.2.q.119. num.4.
In quos vſus teneatur conuertere fructus *beneficij.* p.2.q 119.n.4.
Bona immobilia empta proprio nomine, non poteſt poſtea alienare. p.2.q.119. n.5.
Regularis factus Epiſcopus non poteſt teſtari *ſine* diſpenſatione. p.1.n.*996*.
Religioſis Epiſcopis non licet teſtari. p.2. q.113.n.1.
Quid explicare debeant pro obtinenda *licentia* teſtandi, vt valida ſit. p.2.q.113.n.2.
Licẽtia teſtandi nõ eſt neganda Epiſcopis regularibus ex eo, quod ſint adminiſtratores. n.2.q.117.n.4.
Nec ratione voti paupertatis. ibid. n.5.
Religioſus Epiſcopus tenetur recitare Officium diuinum

Digitized by Google

num ſecundum ritum ſuæ Eccleſiæ . p.2.q.115.numer. 1.
Ex declaratione S. Congregat. ibid. n.2.
An poſſit recitare Officia Sanctorum religionis.ibid. num.3.
Epiſcopus ex Regularibus aſſumptus priuatus, aut ſe abdicans dignitate, an ſubijciatur Ordinario. p.2.q.5. n.20.
Renuncians Epiſcopatui non eſt Apoſtata, ſi non redeat ad Clauſtra. p.1. n.1033.

Epiſcopus quòad Conciones.
Vide *Concio. Regulares quòad Conciones.*

Obligatio Epiſcopi ad prædicandum. p.1. n.611.
Ex legitimo impedimento ceſſat, & quænam ſint legitima impedimenta. p.1. n.612.
Vnde excuſentur paſtores, ſi non frequenter concionentur. p.1, n.637.
Epiſcopi an concionari poſſint in Eccleſijs Regularium ipſis inuitis. p.1. n.632.
Epiſcopus an concionari poſſit publicè in aliena Diœceſi abſque Ordinarij licentia. p.1. n.633.
Quid ſi abſque licentia Ordinarij, aut eo contradicente concionari attentaret. ibid. n.634.
Epiſcopo ſolemniter concionante cœteri ſilere debent. p.1.n.628.
Secus ſi concionetur in tota Quadrageſima. ibid.
Quid ſi tantum ſolemniter aſſiſtat concioni. ibidem. n.629.
Epiſcopus prædicans an poſſit percipere expenſas ſolitas ſolui à populo, aut de publico ærario. p. 1. num.602.
Quid ſi expenſæ ſint ex aliquo legato, aut donatione. ibid.
Epiſcopus tenetur curare, vt omnes habentes curam animarum, licet exempti, concionem habeant, & inſtruant populum. p.1. n.635.
Quid ſi Eccleſiæ ſint nullius Diœceſis. ibid.
Exequutio huius Decreti nulla via impediri poteſt. ibid.
Epiſcopus tenetur ſub mortali eligere idoneos prædicatores. p.1.n.609.
Quid iniungat Concilium Tridentin. circa electionem concionatorum. p.1. n.610.
Peccant mortaliter Epiſcopi concedendo licentiam concionandi ijs, qui ſcurras, & mimos agunt. p.1. n.610.
Epiſcopus an prohibere poſſit, ne in Eccleſijs Parochialibus concio habeatur. p.1. n.624.
Epiſcopus an poſſit exigere à Regularibus concionaturis profeſſionem fidei. p.1.n.572.
Ex nullo iure Epiſcopis conceditur facultas exigendi profeſſionem fidei à Regularibus concionaturis. ibid.n.573.
Epiſcopus quando poſſit exigere à Regularibus concionatoribus profeſſionem fidei. ibid. n. 574.
Ordinarij poſſunt examinare concionatores. par.1. n. 575.
Diſſentiunt in hoc Doctores. ibid.n.576.
Epiſcopi non poſſunt examinare concionatores Regulares. p.1.n.577.
Etiamſi concionaturi ſint in Eccleſijs, quæ non ſunt ſui Ordinis. ibid.n.578.
Epiſcopus non poteſt idoneo præſentato denegare licentiam concionandi. p.1. n.583.
Nec poteſt ſine cauſa ſuſpendere à prædicatione. p.1. n. 584.
An, ſi ſuſpendat, teneatur aſſignare cauſam. p.1. numer.585.
Epiſcopus non poteſt contradicere concionaturis in proprijs Eccleſijs, niſi de iure adſit cauſa contradicendi. p.1.n. 560.
Epiſcopus compellere poteſt ad eleemoſinam pro concionatore, qui ſolent dare. p. 1. n.595.
Valet pro Eccleſijs non Cathedralibus. ibid. n.596.
Cur Epiſcopus teneatur ad eleemoſinam pro concinatore ſuæ Eccleſiæ. ibid.n.596.
Epiſcopi tenentur monere populum, quod tenetur audire verbum Dei, ſi commodè poteſt, in Parochia. p.1.n.639.
An ſatisfaciant huic obligationi, ſi moneant per Conſtitutiones Synodales. ibid.
Epiſcopus non poteſt compellere populum vt audiat verbum Dei in Parochia. p.1.n.643.

Epiſcopus quò ad Confeſſiones.
Vide *Approbatio. Regulares quò ad Confeſſiones.*

Epiſcopus non eligens idoneos Confeſſarios pro Cathedrali, peccat mortaliter. p.1.n. 1449.
In cœteris quoque Eccleſijs curare debet Epiſcopus, quod adſint idonei Confeſſarij. n.1450.
Epiſcopus æqualiter approbans idoneos, & minus idoneos, infert idoneis notabile grauamen. p.1. n.1450.
Nouus Epiſcopus poteſt recognoſcere approbationem pro confeſſionibus. p.1. n. 1393.
Tenetur ratam habere rite conceſſam. ibid.
Epiſcopus poteſt admittere ad confeſſiones audiendas non examinatos, & quando. p.1.n.1396.

Epiſcopus quò ad Miracula.
Vide *Miraculum.*

Quid præſtandum Epiſcopo, quando audit miraculoſum aliquid contingere in aliqua Eccleſia, aut circa imaginem. p.1. n.1205.
Si quod mirum narratur, eſt tranſactum, diligenter teſtes ſunt examinandi. p. 1. n.1206.
Epiſcopus an poſſit approbare miracula beatificatorum, licet non ſint canonizati. p.1.n.1196.
Epiſcopus an poſſit approbare miracula eorum, qui ſolum ex conſuetudine immemorabili coluntur. p.1. n.1200.
Epiſcopus an poſſit approbare miracula non canonizatorum, nec beatificatorum. p.1.n. 1194.
Quinam pij viri adhibendi in approbatione miraculorum, & an diuerſi à theologis. p.1.n.1197.
Epiſcopus in approbandis miraculis tenetur vti conſilio Theologorum. p.1.n.1198.
An teneatur ſequi. ibid.
Si non adhibeat, nulliter procedit. n.1199.

Digitized by Google

Epiſcopus quò ad Moniales.
Vide *Monachos. Regulares quò ad Moniales. Abbatiſſa.*

Ad Epiſcopum ſpectat prouidere circa acceſſum ad Monaſteria. p.1.n.1105.
Epiſcopi vt delegati Sedis Apoſtolicæ curant clauſuram Monialium exemptarum. p.1.n.1105.
Excommunicatio Epiſcopi non habet locum quò ad alloquentes Moniales exemptas. p.1.n.1106.
Epiſcopus interueniens electioni Abbatiſſæ Monialium, quæ Regularibus ſunt ſubiectæ, non poteſt excipere vota. p.1.n.688.
Epiſcopi an vti poſſint conceſſione facta Benedictinis pro electione Abbatiſſæ. p.1. n.678.
Quid poſſint Epiſcopi in virtute delegationis Tridentini ſeſſ.25.cap.25.de Monialib.p.1.n.1110.

Epiſcopus quò ad Ordines.
Vide *Ordo ſacer. Dimiſſoria.*

Epiſcopus tenetur præmittere diligens examen ordinandorum. p.1. n.1152.
Epiſcopus non poteſt ordinare alienum ſubditum ſub ratihabitione. p.1.n.1145.
Epiſcopus ratam habere poteſt ordinationem ſui clerici ab alieno Epiſcopo. p.1.n.1144.
Ratificatio an debeat fieri ante collationem beneficij. ibid.
Non retrotrahitur in præiudicium tertij. ibid.
Epiſcopus an poſſit ratificare ordinationem, quando ordinatus eſt ſub iure alterius. p.1.n.1146.
Quid ſi ratificatio impedit, ne tertius conſequatur beneficium. ibid.
Epiſcopus ratam habens ordinationem ſui ſubditi ab alieno Epiſcopo, tollit ſuſpenſionem Ordinatoris. p.1.n.1149.
Epiſcopus deponendus ordinans ſine examine, quos non nouit idoneos. p.1.n.357.
Talis pœna eſſet congrua, ſed non de iure. ibidem. num.358.
Pœna de iure. ibid.

Epiſcopus quò ad Regulares.
Vide *Regulares.*

Caſus, in quibus Epiſcopus poteſt excommunicare Regulares. p.2.q.6.n.1.
Epiſcopus quando poſſit denunciare Regulares excommunicatos. p.2.q.7.n.3.
Epiſcopus nō poteſt declarare Regulares excommunicatos quòad excommunicationes à iure. p.2.q.7. num.4.
Etiam in notorijs. ibid.
Epiſcopi an poſſint procedere contra regulares proponentes prædictiones,&c. p.1.n.1217.
Epiſcopus poteſt mandare, religioſum excommunicatum à iure denunciari. p.2.q.20.n.1.
Oppoſitum eſt tenendum ob defectum iuriſdictionis. ibid. n.2.
Epiſcopus an poſſit inſtare pro denunciatione excommunicati in caſibus, in quibus poteſt inſtare pro punitione. p.2. q.20. num.3.
Epiſcopus an poſſit declarare excommunicatum religioſum, qui notoriè percuſſit Clericum. par.2. q.20. n.4.
Epiſcopi an poſſint cenſuris cohibere regulares impedientes ipſos vti proprijs inſignijs. par.2. q.30. num.1.
Epiſcopus vt inſtare poſſit pro punitione regularium &c. debet probari notorietas *delicti*. par.2. q.46. num.6.
Epiſcopus quomodo poſſit Regulares abſoluere, diſpenſare,&c.p.2.q.92.n.12.
Epiſcopus non poteſt inquirere, an Regularis ſit iuſtè eiectus. p.1.n.974.
In quibus caſibus de iure poſſint Epiſcopi prohibere concionem Regularibus. p.1.n.566.
Epiſcopus non poteſt interdicere Regularibus, ne concionentur in proprijs *Eccleſijs* non reddita cauſa. p.1. n.564.
Epiſcopus an prohibere poſſit Regularibus, ne concionentur in proprijs Eccleſijs. p.1.n.623.
Facultas Epiſcoporum circa curam animarum exercitam à Regularibus, conuenit. alijs *Ordinarijs*. p.1. n.4.
Ceſſat etiam quò ad Epiſcopos circa curam annexam Monaſterijs, in quibus Generales reſident. ibid.
Epiſcopus an carcerare poſſit Regulares *alloquentes* Moniales ſibi ſubiectas. p.1.n.1136.
Epiſcopi poſſunt redigere in Congregationes Monaſteria, ſi Regulares negligant. p.1. n.36.
Epiſcopus præcedit Prælatum religionis in Monaſterio exempto intra Diœceſim. p.2.q.32.n.1.
Epiſcopus *præcedit Prælatum regularem* in eius *Monaſterio* exempto de æquitate. part.2. *qu.32.* num.3.
Non præcedit in ijs, quæ ſunt officij *ipſius, & in* cauſis Monaſterij. ibid. n.4.
Exteri Epiſcopi de conſenſu Diœceſani, an poſſint erigere Baldachinum in Eccleſijs Regularium. p.1. n.394.

Equites Hieroſolymitani
Vide *Milites.*

Conſtitutio Gregor XV. non afficit Hieroſolymitanos Equites, poſſunt tamen eligere Conſeruatores. p.1. n.846.
Tenentur ſeruare formam præſcriptam, ſi eligant. ibid.
Equites Hieroſolymitani confiteri poſſunt de licentia ſuorum Superiorum non approbatis ab Ordinario. p.1. n.1437.

Eremita.

Eremitæ ſunt de foro Eccleſiæ. p.2.q.41.n.1.
Non ſolum de æquitate, ſed etiam de iure. ibid. num.2.
Quinam Eremitæ fruantur priuilegijs Eccleſiæ. p.2. q.41. n.3.
Eremitæ an gaudeant priuilegio canonis. p.2. q. 41. num.4.
Quid requiratur, vt gaudeant. ibid.

Eucha-

Euchariſtia.

Euchariſtia non eſt ſeruanda intra ſepta Monialium, aut chorum. p.1.n.40.
Nec intra Eccleſiam interiorem ex indulgentia Epiſcopi. ibid.
Nec etiam ex vi priuilegij. ibid.

Exactor.

Exactores militaris annonæ, quando teneantur de ſuo, ſi non exegerint. p.1.n.803.
Non eſt eadem ratio exactoris militaris annonæ, & procuratoris Monaſterij. p.1. n.804.

Exceptio.

Exceptio de iure tertij quando admittatur. p.1.numer.520.
Solutionis exceptio, quando opponi poſſit poſt ſententiam. p.1. n.780.
Exceptio ſolutionis habet locum, quando exequutio facienda eſt decreto iudicis exequutiuo. p.1. numer.783.
Exceptio ſolutionis de parte debiti habet locum poſt mandatum exequutionis. n.784.
Exceptio firmat regulam in contrarium. p. 1. numer. 327.

Excommunicatio.
Vide *Abſolutio*. *Cenſura*.

Excommunicans ſine maturitate tenetur ad expenſas, & damna excommunicati. p.2.q.10.n.1.
Committit Sacrilegium. ibid. n.2.
Excommunicans non ſeruatis ſeruandis tenetur ad expenſas. p.2.q.10.n.4.
Expenſæ an debeantur, ſi non petantur. ibid.
Incurrit etiam ſuſpenſionem per menſem. ibidem num.5.
Regulares excommunicantes non ſeruatis ſeruandis, incurrunt pœnas, quas cœteri incurrunt. p.2.q.10. num.6.
Excommunicatio non ligat non ſubditos. p. 1. numer.1105.
Excommunicari an poſſit contumax in re leui. p.2. q.10.n.2.
Excommunicatio contra publicantes miracula falſa, an ſit vſu recepta. p.1.n.1213.
Excommunicatio contra violantes Conſtitutiones circa erectionem Monaſteriorum tolli poteſt à quocunque confeſſario. p.1 n.524.
Excommunicatio contra ſortilegos an ſit latæ ſententiæ. p.1.n.897.
Excommunicatio contra alloquentes Moniales locum habet etiam quò ad exemptas. p.1.n.1105.
Quæ ignorantia excuſet ab excommunicatione. p.2. q.63.n.7.
Excommunicatus non denunciatus, ſi non reſipiſcat, non contemnit claues. p.1.n.1102.

Excommunicatio quò ad ſententiam, & denunciationem.

Sententia excommunicationis, & eiuſdem denunciatio fieri poteſt die feriato. p.2.q.9.n.1.
Qui doceant fieri non poſſe. ibid. n.2.
Sententia excommunicationis per modum legis indici poteſt die feriato. p.2.q.9.n.3.
Secus per modum ſententiæ, quando requiritur cauſæ cognitio. ibid. n.4.
Denunciatio excommunicati an poſſit fieri in die feriato. p.2. q.9.n.5.
An ſententiæ exequutio. ibid.
Excommunicatio lata in die feriato, an valida. p.2. q.9.n.6.
Sententia declaratoria excommunicationis ſuſpendi poteſt. p.2.q.13.n.1.
Sed nonniſi ex graui cauſa. ibib. n.2.
Declarans aliquem excommunicatum, quomodo procedat. p.2.q.13.n.3.
Pro declaratoria excommunicationis requiritur citatio perſonalis. p.2.q 8.n.1.
Excipiuntur aliqui caſus. ibid.
Non requiri citationem perſonalem in declaratoria, qui ſentiant. ibid.
Citatio perſonalis regulariter neceſſaria pro declaratoria. p.2. q.8.n.2.
Declaratoria inducit aliquid de nouo. par. 2. qu.8. num. 2.

Excommunicatio quò ad reincidentiam.

Ad reincidentiam an ſit neceſſaria declaratoria. p.2. q.15. n.1.
Quando elapſo termino ſtatim ſuperueniat reincidentia. n.2.
Reincidentia dependens à conditione non ſuperuenit ſine noua contumacia. p.2.q.15.n.3.
Quando requiritur noua contumacia ad reincidentiam, an neceſſaria noua denunciatio. ibid. numer. 4.

Excommunicatio contra retrahentes à ſolutione Decimarum.
Vide *Decima*.

Religioſi retrahentes etiam ſolis verbis à ſolutione decimarum, ſunt excommunicati. par. 2. qu.78. num. 1.
Hæc excommunicatio non afficit ſcribentes. ibid. num.2.
Non requiritur effectus retractionis, vt incurratur. ibid.n.3.
De quibus decimis procedat. ibid. n.4.
Fœminas religioſas an comprehendat. ibid.

Excommunicatio contra imprimentes libros Hæreticorum, &c.
Vide *Libri*.

Imprimentes libros hæreticorum continentes hæreſim, excommunicantur in Bulla cœnæ. p.1.n.1512.

Digitized by Google

Componentes typos, & tractantes torcularia ligantur hac excommunicatione . n.1513.
Correctores an incurrant hanc excommunicationẽ. n.1514.
Auctor libri tradens imprimendum an incurrat.numer. 1515.
Dominus officinæ an ſubijciatur huic excommunicationi. p.1.n.1516.
Quid de tingentibus typos impreſſorios. n.1517.
Fabricantes, vendentes characteres, atramentum, papyrum, &c. non incidunt in hanc excommunicationem . n.1518.
Quid de ſubminiſtrantibus expenſas. n.1519.
Quid de madefacientibus papyrum, & ſubijcientibus torculari. n.1520.

Exemptio.

Renunciari non poteſt exemptioni. p.1.n.1516.
Priuilegio exemptionis renunciari non poteſt. p.2. q.92.n.113.
Etiam in fauorabilibus. ibid. n.14.
Exemptio non impedit iuriſdictionem delegatam Papæ. p.1.n.107.
Paria ſunt, eſſe exemptum, & eſſe extra Diœceſim, p.1. n.1105.
Exempti quando ſubijciantur Ordinario. p.2.qu.5. num.15.
Exempti poſſunt ſubijcere ſe Ordinarijs, ſed alijs non præiudicant. p.1.n.128.
Exempti non poſſunt renunciare priuilegio exemptionis. p.1.n.128.
Exempti quò ad curam animarum ſubijciuntur Epiſcopis. p.1.n.41.
Intereſt Romanæ Sedis, ne ſubditi ſui ab alijs iudicentur. p.1.n.39.
Intereſt Romanæ Sedis, ne quis in ſibi immediatè ſubiectos manum apponat. p.1.n.128.

Exequutor.

Exequutores poſſunt auocare bona à quocunque poſſeſſore pro legato ad conſtruendum locum pium. p.1.n.454.
Exequutores habent actionem in ordine ad ea, quæ concernunt vltimas voluntates. p.1.n.455.
Factum exequutoris cenſetur factum teſtatoris. p.2. q.84. n.5.

Extenſio.

In materia fauorabili fit extenſio à paritate rationis. p.2. q.6.n.3.

F

Facere.

FEciſſe nihil dicitur, qui perfectum non fecit. p.1. n.1168.
Quod fruſtra fit, non cenſetur factum. p.1. n.259.

Facultas.

Facultas ordinaria eſt delegabilis. p.1. n.10.

Falſitas.
Vide *Moneta*.

Ad crimen falſi requiritur perfectio operis. p.1. numer.1168.
Ad crimen falſi ſufficit, ſi poſſit alteri præiudicare. p.1. n.1169.
Crimen falſi difficilis probationis. p.1. n.1248.
Cur difficilè probetur. n.1249.
In crimine falſi ſufficit corpus delicti conſtare per coniecturas, & indicia. p.1. n.1250.
Aliud probare falſum, & aliud probare crimen falſi. p.1. n.1251.
Quando ciuiliter agitur, falſum probatur præſumptionibus. p.1. n.1251.
Crimen falſi non ſufficit probari per coniecturas, quando criminaliter agitur. p.1. n.1252.
In crimine falſi ſufficiunt indicia, &c. ad inquirendum, incarcerandum, & torquendum. par. 1. num. 1254.
Crimen falſi quò ad crimen probatur coniecturis: non autem quo ad factum. p.1.n.1256.
Falſum quando coniecturis probari poſſit. part. 1. num.1257.
Vſus falſarum ſcripturarum non punitur abſque dolo. p.1.n.1140.
Falſitas non punitur abſque ſcientia. p.1.n.1140.

Fama.

Bona fama quando non iuuet. p. 1. n. 1270.

Fauor.
Vide *Priuilegium*.

Fauori proprio implicato cum iure alieno non poteſt renunciari. p.2. q.92.n.14.
Præſertim ſi tangat ius ſuperioris. ibid.
Quæ pro fauore conceduntur, non debent in odium retorqueri. p.1.n.233.

Feſtus dies.

Dies feſti indicti ab Ordinario ab exemptis, etiam Regularibus ſeruandi. p.1.n.22.
In quo ſeruandi ab exemptis Regularibus. ibid.
Regulares an teneantur ad feſta votiua populi. p. 1. num.22.

Feudatarius.

Feudatarij puniri poſſunt à domino directo, ſi delinquant in cudendis monetis. p.1. n.1318.

Filius.
Vide *Religioſi quò ad Parentes*.

Quæ neceſſitas obliget filios, vt tales, erga parentes. p.3.q.105.n.6.

Filius

Filius ingrediens religionem, quando tenetur ſubuenire parentibus, peccat mortaliter. p.2. qu.105. num.1.
Quomodo profeſſus obligetur ſubuenire parentibus. ibid.
An teneatur exire de religione, vt ſubueniat parentibus, ibid. n.2.
Doctores aſſerentes, filios peccare, ſi ingrediantur religionem parentibus in neceſſitate conſtitutis. p.2.q.105.n.7.

Finis.

Inducta ad vnum finem non debent operari oppoſitum. p.1.n.1340.

Fiſcus.

Fiſcus, & Eccleſia reſtituuntur in integrum repertis nouis inſtrumentis. p.2.q.99.n.3.

Fœmina.
Vide *Mulier.*

Forma.

Omiſſio formæ vitiat actum. p.1.n.268.
Forma inducta ad certum effectum ſufficit impleri per æquipollens. p.1.n.269.
Forma non ſeruata corruit actus. p.1.n.511.
Forma cenſetur remiſſa, quando ex aliqua neceſſitate non poteſt ſeruari. p.1. n.1062.
Non eſt actum, quod non eſt per propriam formam conſummatum. p.1.n.1168.

Franciſcani.

Franciſcani neque cum licentia Superiorum poſſunt eſſe Aduocati, aut Procuratores. p.2. q.100.n.5.

Fraus.

Fraus nemini patrocinari debet. p.1.n.9.

Fructus.

Nomine fructuum quid propriè veniat. p.1. n.57.
Nomine fructuum impropriè venit quodlibet emolumentum. ibid.

Fundamentum.

Deficiente fundamento deficit, quod in ipſo fundatur. p.1. n.1450.

Fundator.

Fundator relinquens Eccleſiæ, cenſetur relinquere pro dote, & ideo non detrahitur quarta. p.2.q.84 num.1.
Etiamſi non teneretur dotare. ibid.

Funus defunctorum.

Epiſcopus non poteſt coarctare hæredes defunctorum, vt conuocent pro funere ſolos clericos, ſeu religioſos Parochiæ. p.2.q.65. n.1.
Neque quò ad hoc valet conſuetudo. ibid.
Hæredes conuocare poſſunt, quos voluerint ad funus. ibid.n.2.
Niſi defunctus, aut hæredes decernant, quinam conuocandi, ſubintrat ius Parochi. ibid n.3.
Parochus tenetur proſequi funus vſque ad Eccleſias Regularium, ſi ibi defunctus ſepelitur. p. 1. numer. 1591.
Funus Religioſorum non debet duci per ciuitatem, &c. p.2.q.61. n.8.
Regulares ad funus vocati non poſſunt deferre Crucem. p.2.q.67.n.1.
Deferunt, quando defuncti ſepeliuntur in ipſorum Eccleſijs. ibid.n.2.
Defunctus deferri poteſt è propria domo immediatè ad Eccleſiam Regularium. p.1. n.1592.
Decernere viam, per quam ducendum ſit funus, ad quem ſpectet. p.1. n.1592.
Determinare religioſos, qui aſſocient funus, & numerum, ſpectat ad hæredes. p.1. n.1592.
Officium, Reſponſoria, &c. pertinent ad Regulares priuatiuè quo ad alios, quando defunctus ſepelitur in eorum Eccleſijs. p.1. n.1593.
Officia, Reſponſoria, &c. recitanda à Regularibus circa cadauera in proprijs Eccleſijs, p.2. q.68.n.1.
Declaratio S. Congregat. ibid. n.2.
Etiam ſtante conſuetudine in contrarium. ibidem. num. 3.
Nomine funeralium quæ veniant. p.1. n.28.

G

Generalis.
Vide *Prælatus. Superior.*

Generales, qui non ſunt Abbates, an poſſint benedicere Abbatiſſas. p.1. n.716.
Generales, & alij Superiores minores poſſunt ſibi eligere ſepulturam. p.2.q.61.n.1.
Ceſſat electio finito officio. ibid.n.2.
Generalis irritare poteſt electionem ſepulturæ Prælatorum inferiorum. p.2.q.61.n.5.

Gerundium.

Gerundium importat conditionem. p.1. n.954.

Gratia.

Gratia concedi ſolita non poteſt ſine iniuria denegari. p. 1. n.1134.

Gratia ex interceſſione Sanctorum.
Vide *Miraculum.*

Gratia non excedit facultatem totius naturæ. p. 1. num.1202.
Quid requiratur ad gratiam. ibid.

Digitized by Google

Grauamen.

Grauamina illata religioſis à Prælatis, & in corpore iuris inſerta. p.2.q.4.n.1.
Dicta grauamina ſublata ſunt de iure communi. p.2. q.43. n.2.
Inferentes grauamen Regularibus exemptis, inferunt Sedi Apoſtolicæ. p.2.q.4.n.3.

H

Habitus religioſus.

Habitum induentes nouæ religionis poſſunt ab Epiſcopo puniri. p.2.q.39. n.1.
Aſſumētes habitum Regularium puniuntur ab Epiſcopo. p.2. q.39.n.1.
Cur punitio ſpectet ad ipſum. ibid. n.2.
Habitus religionum non poteſt ab aliquo deferri, p.2. q.39.n.3.
Deferentes mortaliter peccant. ibid. n.4.
Ordinarij, & Nuncij tenentur ſub mortali punire deferentes habitum religionum. p.2 q.39.n.4.
Exercentes theatralia non poſſunt induere habitum religioſum. p.2. q.40. n.1.
Aſſumens habitum religionis ludi cauſa, an cogatur ad religionem, p.2.q.40.n.2.
Non deferre habitum, & deferre coopertum, paria ſunt. p.1. n.2049.

Hæres.

Hæres non conficiens inuentarium, de iure canonico non tenetur vltra vires hæreditatis ſecundum Bald. p.2.q.97.n.1.
Secundum communem tenetur. ibid. n.2.
Quando non teneatur. ibid. n.3.
Hæredes non fiunt ſuſpecti de hæreſi ob libros defuncti, ſi ſint viri probi. p.1.n.1554.

Hæreſis.

Hæreſis eſt crimen publicum. p.1.n.1401.
Hæreſis purè mentalis an poſſit reſeruari ab inferioribus Papa. p.1. n.1412.
Quid requiratur, vt hæreſis fiat externa, vt ſubſit excommunicationi. p.1.n.1413.
Omiſſiones alicuius actus poſſunt declarare hæreſim. p.1.n. 414.
Quomodo hæreſis debeat manifeſtari, vt locum habeat excommunicatio. p.1. n.1415.
Qualia debeant eſſe ſigna manifeſtatiua hæreſis. ibid.
Signa inadæquata poſſunt manifeſtare hæreſim. ibid.
Scribens hæreſim internam characteribus ſibi tantum notis, an ſit hæreticus externus. p.1.n. 1416.
Vt quis ſit hæreticus externus, debet ſignum eſſe profeſſio interioris hæreſis. p.1.n.1418.
Communicans hæreſim internam ad conſilium capiendum, non eſt hæreticus externus. par. 1. n. 1419.
Nec manifeſtans hæreſim internam præhabitam. n. 1420.
Quid ſi explicet hæreſim præteritam cum complacentia. ibid.
Quid ſi explicet Inquiſitori interroganti,& tunc hæreticè ſentiat. n.1421.
An ſit hæreticus externus, qui explicat ſe aliquid contra fidem ſenſiſſe. p.1. n.1422.
Hæreticè ſentiens, & eamdem hæreſim legens, aut tanquam lectam narrans, aut tranſcribens, an fiat hæreticus externus. p.1.n.1423.
Hęreſis interna non ſit externa, niſi per actum peccaminoſum mortaliter. p.1. n.1424.
Pronuncians hæreſim internam dormiendo, aut in ebrietate, non fit hæreticus externus. par. 1. numer.1425.
Quid ſi præuideat, nec impediat. n.1426.
Hæreſis interna manifeſtata indeliberatè non eſt hæreſis externa. p.1.n.1427.
An fiat hæreticus externus, qui præuidens ſe inebriat, vt manifeſtet hæreſim. p.1. n.1428.
Fingens ſe dormire, & pro tali habitus, an fiat hęreticus externus,ſi pronunciet hæreſim. par.1.numer.1429.
Quid de repræſentante in ſcena perſonam hæretici. ibid.
Pronuncians internam hæreſim ex inconſideratione, aut cum ſolo peccato veniali, an fiat hæreticus externus. n. 1430.
Quid ſi hæreſis interna non influat in pronunciationem. n. 1431.
Eſus carnium in exigua quantitate cur non ſit de ſe ſignum hæreſis internæ. p.1.n.1433.
Quale debeat eſſe factum,vt declaret hæreſim. p.1. num. 1413.
Ex omiſſione prædicationis Epiſcoporum hæreſes ortæ. p.1.n.617.

Hæreticus.
Vide *Libri*.

Nomine hæreticorum qui veniant. p. 1. n. 1472.
Hæreticum purè mentalem incurrere excommunicationem, qui doceant. p. 1. n. 1410.
Hæreticus purè mentalis non incurrit aliquas pœnas. n. 1411.
Propoſitio æquiuoca prolata ex ſenſu hæretico, an faciat hæreticum externum. p.1. n.1417.
Aſſumens ſignum ſectæ Hebræorum,quando fiat hæreticus externus. p.1.n. 1431.
Exercens opera bona, ſed ex hæreſi interna, an fiat hæreticus externus. p.1.n.1432.
Edens carnes ex interna hæreſi, ſed in parua materia, an fiat hæreticus externus. p.1. n.1433.
Verſiones Eccleſiaſticorum factæ ab Hæreticis, quomodo permittantur. p.1. n.1539.

Honor.

Cauſa honoris eſt ardua. p.1. n.386.
Honor pari paſſu cum vita ambulat. p.1.n.386.
Non præſtans debitum honorem puniendus eſt. p.1. n. 386.
Materia honoris eſt ſufficiens pro materia excommunicationis. p.1. n.387.

Cauſa

Digitized by Google

Cauſa honoris quanti facienda. p. 2. q. 30. n. 1.
Honor reuerentialis remitti non poteſt, p. 2. q. 30. n. 1.

Horæ canonicæ.

Recitans Officium pro Officio an peccet mortaliter p. 2. q. 115. n. 4.
Epiſcopus recitans Officia ſibi non conceſſa, an ſatisfaciat. p. 2. q. 115. n. 5.

Hoſpitium.
Vide *Monaſterium.*

Hoſpitia non veniunt nomine Conuentus. part. 1. num. 414.
Quid requiratur, vt hoſpitia fundari poſſint ſine ſolemnitatibus iuris. p. 1. n. 416.
Epiſcopus non poteſt cogere ad vendendam domum pro ampliatione hoſpitij. p. 1. n. 444.
Probabile eſt oppoſitum. ibid. n. 445.

Hypotheca.

Hypotheca generalis pro Eccleſia concurrente cum donatione, probanda eſt anterioritas donationis. p. 2. q. 98. n. 3.

I

Ignorantia.

IGnorantia reddit factum inuoluntarium. par. 1. num. 1285.
Ignoranti non poteſt imputari dolus. p. 1. n. 1140.
Ignorantia in dubio præſumitur. p. 1. n. 1140.

Illegitimitas.

Materia illegitimitatis eſt indifferens reſpectu maſculorum, & fœminarum. p. 1. n. 660.

Immunitas quò ad Eccleſias.

Facultas concedendi reos in criminibus exceptis non competit habentibus iura Epiſcopalia. p. 2. q. 29. num. 14.
Soli Epiſcopi priuatiuè quò ad alios iudicant, an rei gaudeant immunitate. p. 2. q. 29. n. 2.
Sede vacante an hæc facultas conueniat Vicario Capitulari. ibid.
In notoriis delictis exceptis adhuc requiritur iudicium Epiſcopi. ibid. n. 3.
Iudex Eccleſiaſticus an debeat ſtare proceſſui facto à laico in iudicando, an delictum gaudeat immunitate. p. 2. q. 29. n. 4.
Quomodo probandum, delictum non gaudere immunitate. p. 2. q. 29. n. 5.
Forma Gregorianæ vniuerſaliter ſeruanda. par. 2. q. 29. n. 6.

Impotentia.
Vide *Dæmon. Maleficium.*

Quinque modis per maleficum viri redduntur impotentes. p. 1. n. 908.
Dæmon an viro genitalia adimere poſſit. part. 1. num. 909.
An ſi adimat, poſſit reſtituere. ibid.
Vnde cognoſcatur, quod viri, & mulieris impotentia ſit ex maleficio. p. 1. n. 910.
Dæmon poteſt per coarctationem reddere mulieres inhabiles ad copulam. p. 1. n. 911.
Quomodo dæmon cauſet auerſionem inter coniugatos. p. 1. n. 911.

Impietas.

Quid ſit, ſpectare ad impietatem. p. 1. n. 1534.

Incorrigibilis.
Vide *Eiectus.*

Incorrigibiles alij de iure, & alij de facto. part. 1. num. 1065.
Incorrigibilitas de facto eſt ſecundum iuris diſpoſitionem. p. 1. n. 1065.
Incorrigibiles de facto an poſſint expelli. part. 1. num. 1065.
Quinam ſit verè incorrigibilis. p. 1. n. 1058.
Quænam de iure debeant concurrere, vt quis eijci poſſit tanquam incorrigibilis. p. 1. n. 1059.
Ob vnum ſæuum delictum an poſſit quis declarari incorrigibilis. n. 1060.
An vt quis poſſit declarari incorrigibilis, debeat præcedere monitio. p. 1. n. 1061.
An poſſit declarari incorrigibilis, qui fugit è carceribus intra annum pœnitentiæ. p. 1. n. 1067.
Incorrigibiles an ſit, qui in carcere per annum libenter pœnitentias exequitur. p. 1. n. 1068.
Delicta, de quibus religioſus fuit abſolutus, non computantur pro incorrigibilitate. p. 1. n. 1069.
Expleto anno pœnitentiæ, quomodo dignoſcendũ, an permaneat incorrigibilis. p. 1. n. 1070.
A quibus ferenda ſententia incorrigibilitatis. par. 1. num. 1072.
Quomodo probandæ cauſæ expulſionis. part. 1. num. 1072.
Iudices incorrigibilium quomodo adhibendi, quando Generalis viſitat. p. 1. n. 1073.
Quid ſi non eligantur iudices incorrigibilium in Capitulo generali. n. 1074.
Iudices incorrigibilium non eſt neceſſe, quod ſimul reſideant. ibid.
Poſſunt per litteras votum ſuum explicare. ibid.
Conſenſus maioris partis ſufficit pro ſententia incorrigibilitatis. p. 1. n. 1075.
Sententia expulſionis fertur à ſolo Generali. p. 1. num. 1075.
Scandaloſi non poſſunt eijci, nec ſunt verè incorrigibiles, niſi ſint puniti. p. 1. n. 1606.
Generalis an poſſit alicui delegare cauſam incorrigibilitatis. p. 1. n. 1076.
An aliquando quis eijci poſſit non ſeruata forma Decretorum, &c. p. 1. n. 1062.
Incorrigibilis ſemper præſumitur talis, niſi de oppoſito conſtet. p. 1. n. 1014.

Indul-

Digitized by Google

Indulgentia.

Nemo poteſt indulgentias ſibi conceſſas alteri applicare. p. 1. n. 242.
Opera iniuncta pro indulgentijs ſunt perſonaliter implenda. p. 1. n. 243.
Quæ opera iniuncta per alium impleri poſsint. ibid.
Indulgentia conceſſa viſitanti, ſemel tantum acquiri poteſt. p. 1. n. 244.
Multiplicato opere iniuncto pluries acquiri poteſt per alios. n. 245.
Peccans ſub ſpe indulgentiarum, poteſt illas conſequi. p. 1. n. 240.

Infamia.

Ex condemnatione criminis publici oritur infamia. p. 1. n. 1401.

Infideles.

Infideles prohibentur retinere libros hæreticos, Talmudicos, aut alios Iudaicos damnatos. p. 1. n. 1563.

Iniuria.

Volenti, & conſentienti non fit iniuria. part. 1. num. 1349.

Inquiſitio. Inquiſitor.
Vide *Libri*.

Quænam cauſæ pertineant ad Tribunal Inquiſitionis. p. 1. n. 532.
Finis prohibendi Regularibus, ne cognoſcant cauſas pertinentes ad Inquiſitionem, eſt debito modo tractentur. p. 1. n. 534.
Et non ſegniter. ibid. n. 435.
In tribunali Inquiſitionis omnia gratis expedienda. p. 1. n. 545.
Quid ſi non ſit ſatis prouiſum Miniſtris Inquiſitionis. p. 1. n. 546.
Epiſcopus, & Inquiſitor, quæ ſeorſim præſtare poſſint. p. 1. n. 536.
Vnus ſine alio non poteſt deuenire ad actum carcerandi, tormenta, & ſententiam. ibid.
Poteſt vnus ſine alio ferre ſententiam abſolutoriam. ibid. n. 437.
Inquiſitor quando poſſit ſine Epiſcopo torquere, & proferre definitiuam ſententiam. ibid. n. 538.
Inquiſitor poteſt ſolus procedere in cauſis lamiarum. ibid. n. 539.
Quando Epiſcopus, & Inquiſitor non conueniunt, inſtructio cauſæ mittenda ad Sedem Apoſtolicam. p. 1. n. 540.
Idque non ſolum in ſententia definitiua, ſed etiam in cœteris, in quibus vnus non poteſt procedere ſine alio. n. 541.
Qualium librorum prohibitorum retentio cognoſcenda ab Inquiſitoribus. p. 1. n. 1557.
In dubio, an libri ſint damnati ob hæreſim, &c. reus non eſt tractandus, vt ſuſpectus de hæreſi, &c p. 1. n. 1557.
Inquiſitores an poſſint concedere licentiam legendi libros prohibitos. p. 1. n. 1577.

Inſordeſcens.

Inſordeſcens per annum in excommunicatione non punitur pœnis inſordeſcentiæ, niſi prius moneatur. p. 2. q. 19. n. 1.
Pœnæ inſordeſcentium requirunt declaratoriam. p. 2. q. 19. n. 2.
Cenſetur inſordeſcens fateri crimen. par. 2. q. 19. num. 3.
Non eſt opus pro declaratoria inſordeſcentium alia citatione. par. 2. q. 19. n. 3.
Poſt annum non auditur in ordine ad recuperandum beneficium. p. 2. q. 19. n. 4.
Inſordeſcens admittitur ad iuſtificandum innocentiam. p. 2. q. 19. n. 4.
Inſordeſcentia in excommunicatione ob cauſam ciuilem, non trahit ſecum pœnam, &c. part. 2. q. 19. n. 5.

Inſtrumentum.
Vide *Religioſus Tabellio*.

Inſtrumentum factum à religioſo, qui in ſæculo erat tabellio, an ſit validum. p. 2. q. 104. n. 1.
Inſtrumentum factum à Religioſo aliàs tabellione an validum. p. 2. q. 104. n. 8.

Intentio.

Intentio vaga non præiudicat determinatæ in actu practico. p. 1. n. 328.

Interdictum.
Vide *Cenſura*.

Effectus interdicti. p. 1. n. 587.
Interdicto clero, interdicti ſunt etiam Religioſi. p. 2. q. 23. n. 1.
Interdicto Clero non interdicuntur religioſi. p. 2. q. 23. n. 3.
Cenſuræ, & interdicta etiam ab Ordinarijs poſita publicanda, & ſeruanda à Regularibus. part. 1. n. 21.
Poterunt tamen celebrare diuina officia, quando id eis ex priuilegio indulgetur. ibid.

Interpres.

Illius eſt interpretari, cuius eſt condere. p. 1. n. 80
Vnico interpreti creditur. p. 2. q. 64. n. 5.

Interpretatio.

Ea interpretatio eſt ſumenda, quæ excludit delictum. p. 1. n. 1348.
In dubio adhibenda illa interpretatio, quæ excludit delictum. p. 1. n. 1417.

Inter.

Interſtitia.

Vide *Epiſcopus quò ad ordines. Ordo ſacer.*

Annus interſtitiorum eſt eccleſiaſticus. part. 1. num. 264.

Interſtititia inter vnum, & alterum ordinem ſacrum ſeruanda, ſed remanent diſpenſabilia. part. 1. num. 12.

Quænam cauſa ſufficiat pro diſpenſatioue. ibid.

Interſtitia inter Diaconatum, & Subdiaconatum non poſſunt diſpenſari ſine cauſa. p. 1. n. 12.

Cauſæ, ob quas diſpenſari poteſt ſuper inſtertijs inter vltimum minorem ordinem, & Subdiaconatum. p. 1. num. 12.

Inter Diaconatum, & Sacerdotium. ibid.

Prouiſio de miniſtro eſt ſufficiens cauſa diſpenſandi ſuper interſtitijs. p. 1. n. 16.

An hæc cauſa ſit ſuffiens apud eas religiones, quarum profeſſi non ordinatur, niſi poſt certum tempus à profeſſione. ibid.

Superiores Regulares non poſſunt cum ſuis ſubditis diſpenſare ſuper interſtitijs. p. 1. n. 255.

Secundum alios poſſunt. n. 256.

Vicarius Capitularis, & Vicarius Epiſcopi quando concedunt dimiſſorias poſſunt diſpenſare ſuper interſtitijs. num. 256.

In diſpenſatione interſtitiorum requiritur cauſæ cognitio. n. 257.

Epiſcopus rogandus, vt diſpenſet ſuper interſtitijs, à Superiore Regulari Ordinandi. p. 1. n. 258.

Cur ita rogandus. n. 259.

Diſpenſat, ſi ſciens ordinat, aut dimiſſorias concedit, ſuper interſtitijs, ſecus, ſi ignorans. p. 1. n. 260.

Arbitrium Epiſcopi circa interſtitia eſt ad minuendum tempus. p. 1. n. 258.

Eſt arbitrium, prout de iure; ibid.

Quæ neceſſitas, aut vtilitas requiratur pro diſpenſatione interſtitiorum, remiſſiuè. p. 1. n. 261.

Neceſsitas, & vtilitas ſunt attendendæ ſecundum menſuram functionum. n. 263.

Stante vnico tantum miniſtro, adhuc adeſt neceſsitas. ibid.

Ordinatus in ſabbato ſancto an anno ſequenti ordinari poſsit in temporibus quadrageſimæ ſine diſpenſatione. p. 1. n. 265.

Non ſeruans interſtitia non remanet ſuſpenſus, nec irregularis. p. 1. n. 339.

Nec alia imponitur pœna. ibid. n. 340.

D. Io. Chryſoſtomus.

D. Io. Chryſoſtomus pœnitentiam prædicabat. p. 1. num. 515.

Irregularitas.

Irregularitas non inducitur ex argumentis, aut paritate rationis. p. 1. n. 1404.

Irregularitas quando imponatur pro mala ordinum ſuſceptione. p. 1. n. 369.

Iuramentum.

Iuramentum contra bonos mores non valet par. 1. num. 1304.

In iuramento vnde attendatur veritas. par. 2. q. 93. num. 3.

In ſecretis, & in dubio ſtandum eſt iuramento. p. 1. num. 878.

Mala fama iurantis extenuat vim iuramenti. par. 1. num. 1266.

Iuramentum, quòd moneta vitiata, &c. expendadatur, non tenet. p. 1. n. 1304.

Religioſus, & Clericus iurare poſſunt, ſe non venire ex loco peſte infecto, licet veniant, ſi non ſit peſte infectus, ſed putetur. p. 2. q. 93. n. 5.

Quid, ſi ſit peſte infectus, ſed adeo celeriter tranſeunt, vt non adſit periculum peſtilentiæ contractæ. ibid.

Iurandum eſt ad mentem exigentis, quando iuratur ex conuentione, p. 2. q. 93. n. 2.

Tranſiens per locum infectum, non poteſt iurare, ſe non tranſiſſe, quamuis infectionem non contraxerit. p. 2. q. 93. n. 4.

Iudeus.

Iudæi prohibentur retinere libros continentes aliquid contra fidem Catholicam, &c. part. 1. num. 1563.

Iudex.

Præuijs indicijs poteſt iudex inquirere de quolibet crimine. p. 1. n. 1364.

Iudex debet agnoſcere, an ſua ſit iuriſdictio. par. 1. num. 122.

Iudex poteſt extraiudicialiter ſe informare de notorio. p. 2. q. 33. n. 2.

Iudex tenetur ex officio procedere contra monetarios. p. 1. n. 1364.

Iudex tenetur ex officio procedere, quando agitur de publica vtilitate. p. 1. n. 364.

Iudex habet arbitrium ad iudicandum ſecundum æquitatem circa coactionem venditionis ad fauorem Eccleſiæ. p. 1. n. 451.

Derogare legibus, & communi opinioni fauorabilibus religioni, non eſt in poteſtate iudicis laici. p. 1. n. 450.

Iudex reconuentionis non exequitur ſententiam, ſi aliàs non ſit legitimus. p. 2. q. 6. n. 14.

Iudicium.

Omnia iudicii alia prohibita in die feriato. part. 2. q. 9. n. 4.

Iudicium Clerici non poteſt incipere à iudice laico. p. 1. 143.

Iuriſdictio.

Conceſſa iuriſdictione conceduntur omnia, ſine quibus exerceri non poteſt. p. 1. n. 124.

Iuriſdictio cenſetur conceſſa cumulatiuè. part. 1. num. 117.

Suffi-

Sufficit allegare qualitatem fundantem iuriſdictionem. p.1. n.121.
Qualitas fundans iuriſdictionem debet conſtare. p.1. num. 122.
Iuriſdictio conueniens ex qualitate conuenit ſub conditione. p. 1. n. 123.
Ideo prius purificanda conditio. ibid.
Iuriſdictio ordinaria quomodo requirat territorium. p.1. n.831.
Ad iuriſdictionem ordinariam non requiri territorium, quomodo accipiendum. p.1. n.832.
Iuriſdictio Ordinariorum eſt de iure communi. p.1. num. 125.
Secluſa facultate compellendi per cenſuras, iuriſdictio non eſt fruſtratoria. p.1. n.48.
Iuriſdictio delegata eſt ſtrictè interpretanda. p. 1. n. 108.
Offendens iuriſdictionem fit ſubditus offenſi. p.1. num. 1166.
Excipitur tamen Eccleſiaſticus reſpectu laici. num.1167.
Tunc Eccleſiaſticus puniri debet à ſuo iudice. ibid.
Poteſt in tali caſu iudex vti proceſſu fabricato à laico contra laicum. ibid.
Vſurpantes iuriſdictionem ſpritualem, aut temporalem Eccleſiæ, ſubijciuntur excommunicationi p.2. q.24. num. 1.
De quibus procedat Concilium Tridentinum ſeſſ.22. cap.11.de refor. p.2. q.24. n.2.
Quid requiratur, vt vſurpantes iuriſdictionem ſpiritualem ſubijciantur excommunicationi. part.2. q.24. n.3.
Exercentes iuriſdictionem in exemptos vſurpant iura Sedis Apoſtolicæ. p.2. q.4. n.3.

Ius.

Iuris correctio eſt vitanda. p.1. n.387.
Ius poſterius debet interpretari, vt non corrigat prius. p.1. n.387.
Ius conferendi acquiſitum ex deuolutione eſt *idem* ius negligentis, ideo eodem modo confert. par.2. q.34. n.3.
Iuri proprio non poteſt renunciari in præiudicium tertij. p.1. n.516.
Licet vti iure proprio, licet inde ſequatur damnum tertij. p.1. n.951.
Vtens iure ſuo non facit alicui iniuriam. p.1. n.1146.
Ius pacis, & accuſationis tranſit cum vniuerſitate bonorum. p.2. q.54. n.2.
Ius pacis, aut accuſationis pro occiſione patris ante ingreſſum religionis, aut alia iniuria, quando tranſeat ad hæredes profeſſi. p.2. q.54. n.1.
Quando tranſeat ad Monaſterium. ibid.
Conſtitutio iuris congrui Gregor. XIII. non habet locum, niſi in ædificijs inchoatis. p.1. n.447.

Iuſpatronatus.

Regulares non poſſunt iuſpatronatum vnire menſæ, non penſione grauare. p.2. q.34. n.1.
Cur non poſſint. ibid. n.2.

L

Labor.

LAboris manuum appellatione quæ veniant. p.1. num. 989.

Legatum.

Legatum debetur cum fructibus medij temporis. p.1. n.452.
Secus, ſi dies appoſitus Legato reſoluatur in conditionem. ibid. n.453.
Legatum conditionatum non debetur, niſi purificata conditione. p.1. n.453.
Dies appoſitus quando faciat Legatum conditionatum. p.1. n.454.
Legatum pro Monaſterio ædificando debetur, licet nondum loco aſsignato. p.1. n.456.
Legatum dotis debetur Eccleſię, licet non ſit perfecta p.1. n.465.
Imo non poteſt ædificari niſi aſſignata dote. ibid.
Non eſt tamen neceſſarium, vt ſtatim præſtetur. ibid.
Legatum cui Eccleſiæ debeatur, quando poſt conditum teſtamentum mutata fuit parochia, ſi relictum ſit Eccleſiæ parochiali. p.2. q.62. n.1.
Quid ſi in totum mutata fuit parochia. ibid. n.2.
Legatum factum parochiali cum electione ſepulturæ, mutata electione tranſit ad Eccleſiam, in qua eſt electa ſepultura. p.2. q.62. n.3.
Præſertim, ſi non *conſtet de motiuo* ſpeciali legandi priori *Eccleſiæ*. ibid. n.4.
Et ſtante conſuetudine legandi Eccleſiæ *ſepulturæ*: ibid.
Legata religioſo, ſi promoueatur ad *Epiſcopatum*, an donari poſſint ſuo Ordini, vel conſanguineis. p.2. q.120. n. 1.
Legata Epiſcopo à propinquo cenſentur legata intuitu perſonæ. p.2. q.12. n.2.
Legata pia amplè interpretanda. p. 1. n.464.
Legata pia non fiunt caduca. p.1. n.457.
Conuertuntur in alium vſum pium, quando non poſſunt in deſtinatum. ibid.
Finis ipſorum, & principalis legatarius ſemper permanent. ibid.

Lex.

Quod lex non exprimit, non cenſetur volitum. p.1. num. 1242.
Lex generalis eſt generaliter accipienda. part.1. n. 1475.
Lex non comprehendit, quæ in verbis ipſius non exprimuntur. p.1. n.953.
Epiſcopalis lex non afficit exiſtentes in loco exempto. p.1. n.1106.
Leges exigunt opus præceptum, quamuis plures cum peccato ſint exhibituri. p.1. n. 944.

Digitized by Google

Libri.

Libri referentes hæreſes hiſtorialiter, aut ad impugnandum, non probibentur. p. 1. n.1481.
Quinam libri controuerſiarum vulgari idiomate non permittantur, niſi iudicio Epiſcopi, aut Inquiſitoris. p.1. n.1535.
Libri de moribus, contemplatione Dei, concionibus, &c. vulgari lingua quando permittantur. p.1. num.1536.
Libri, quorum principalis materia eſt bona, ſunt expurgandi. p. 1. n.1534.
Quinam libri tractent de religione. p.1. n. 1478.
An neceſſarium ſit, quod argumentum libri ſit de religione, p.1. n.1479.
Damnato Auctore non damnãtur omnes libri ipſius. p.1. n.1524.
Quid ſentiendum de libro attributo S.Cæcilio Martyri. n.885.
Quid dicendum de libro, cui titulus Theatrum vitæ humanæ. p.1. n.1531.

Libri probibiti

Libri in aliquo loco prohibiti eo, quod non expediat ab omnibus legi, poſſunt emendati permitti. p.1.n.1534.
Libri ex profeſſo res laſciuas tractantes, ſunt prohibiti. p.1. n.1532.
Quinam dicantur tractare ex profeſſo de rebus laſciuis. n. 1533.
Libri prohibiti ob hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem, prohibentur legi ſub pœna excommunicationis. p.1. n.1521.
Etiam manuſcripta. ibid.
Talis excommunicatio non eſt reſeruata. n. 1522.
Quid requiratur, vt talis excommunicatio locum habeat. ibid.
Librorum prohibitorum in Indice lectio an ſit quò ad omnes interdicta ſub excommunicatione. p.1. num. 1524.
Libri continentes materiam diuinatoriam, ſortilegiorum, incantationum, quomodo prohibeantur. p.1. n.1527.
Quid de libris Aſtrologiæ iudicariæ. p.1. n.1527.
Libri, de quibus in nona regula Indicis, an prohibiti ſub excommunicatione. p.1. n.1521.
Contra retinentes libros, de quibus in nona regula, procedi poteſt etiam ab inquiſitoribus. part. 1 num. 1528.
Legentes Talmud, & alios Hæbræorum libros, in quibus errores continentur, quas pœnas incurrant. p.1. n.1541.
Lectio librorum Hebræorum, & Paganorum continentium errores, & impias propoſitiones, an interdicta ſub excommunicatione. p.1. n. 1542.
Habens apud ſe libros prohibitos, non poteſt ſe defendere, quod retineat ad confutandum. par. 1. num. 1444.
Si non adſint præſumptiones in contrarium. n.1545.
Finis prohibitionis librorum. p.1. n. 1559.
Alij fines ab alijs recenſiti. n.1560.
Odium hæreticorum, & exterminatio librorum an ſit finis prohibitionis. ibid.
An etiam vitatiò communicationis in eorumdem libris. ibid.
An vt deſiſtant à ſcribendo. ibid.
Conceſſa licentia retinendi, & legendi libros prohibitos, cenſentur conceſſa etiam media neceſſaria. p.1. n.1510.

Libri Hæreticorum.
Vide *Excommunicatio*.

Libri omnes Hæreſiarcharum prohibiti, & quomodo. p.1. n.1526.
Libri Hæreſiarcharũ, diuinatorij, incantationum, veneficiorum, an omnes prohibiti ſub pœna excommunicationis. p. 1. n.1543.
Liber quando dicatur continere hæreſim. p.1.n.1476.
Sufficit, ſi libri hęreſim contineant. p. 1. n. 1473.
Quomodo libri hæreticorum tractare debeant de religione, vt ſint prohibiti. p.1. n.1474.
Scholia hæreticorum ad Catholicorum libros an contineantur ſub excommunicatione Bullæ. p. 1. num. 1480.
Manuſcripta tractantia de religione ab hæreticis compoſita comprehenduntur ſub prohibitione p.1. n. 1548.
Oppoſita opinio, quia manuſcripta non ſunt libri. n. 1549.
Cauſa finalis prohibitionis habet locum etiam in manuſcriptis. ibid.
Manuſcripta hæreticorum continentia hæreſim cadunt ſub prohibitione, & eadem eſt ratio de ipſis, ac de libris. Idem de libris paruis. part. 1. num. 1496.
Hæreticorum libri, in quibus aliena colliguntur, quomodo permittantur. p.1. n.1530.
Libri Hæreticorum à quibus emendandi, & quorum conſilio. p.1. n. 1530.
Quid de libris hæreticorum, qui quotidiè prodeunt. p.1. n.1531.
Quando primò prodeunt libri hæreticorum, qui poſſunt permitti, an prohibiti quouſque examinentur. p.1. n.1530.

Libri prohibiti in Bulla Cœnæ.

Libri Græcorum tractantes de ritibus Græcis an prohibeantur in Bulla Cœnæ. p.1. n.1485.
An libri infidelium continentes errores contra fidem. p.1. n.1486.
Libri Catholicorum, in quibus ſunt hæreſes, non prohibentur in Bullæ Cœnæ. Et quid ſi fiant poſtea hæretici. p.1. n.1487.
Libri Magiæ, Necromanciæ, &c. an contineantur ſub excommunicatione Bullæ Cœnæ. part. 1. num. 1498.
Libri Catholicorum cum ſcholijs, & adnotationibus hæreticorum, an prohibiti ſint. p.1. n.1550.
Si ſcholia, aut adnotationes contineant hæreſim, &c. eadem eſt ratio, ac de libris. n. 1551.
Quid de libro ab hæretico ſimul, & catholico compoſito. p.1. n.1552.
Quid de libro compoſito ab aliqua communitate mixta ex hæreticis, & catholicis. p.1. n. 1553.

Libri compilati ab hæreticis, ſi contineant hæreſim &c., an prohibeantur in Bulla Cœnæ. p.1, n.1482.
An Epiſtolæ, folia, conciones, &c. n.1483.
Epiſtola dedicatoria, ad Lectorum, procœmium libri hæretici an prohibeatur in Bulla Cœnæ. part. 1. num. 1484.
Si liber obiter contineat hæreſim, an locum habeat excommunicatio Bullæ Cœnæ. p.1. n.1475.
An neceſſarium ſit, hæreticum damnatum eſſe, vt quò ad libros ipſius locum habeat excommunicatio Bullę Cœnæ. p.1. n.1497.

Librorum hæreticalium retentio.

Quid requiratur, vt retinens libros hæreticos, &c. contrahat excommunicationem Bullæ Cœnæ. p.1. num.1503.
Bona fides excuſat. ibid.
Non poſſet puniri retinens, niſi probaretur ſcientia. p.1. n.1503.
Nomine retinentium libros hæreticorum, qui veniant, & an ſeruus retinens nomine domini. p.1. n. 1504.
Quid ſi proponens retinere, mutaret animum. ibid.
Retinens hos libros vltra tempus conceſſum donec renouetur licentia, an incidat in excommunicationem. p.1. n. 1509.
Retinens libros hęreticorum, vt ad alium locum transferat, duplici excommunicatione ligatur. p.1. num. 1510.
Niſi ſit translaturus ad habentem licentiam. ibid.
Retinens apud habentem licentiam, quouſque ipſe eam impetret, libros hæreticorum, an incidat in excommunicationem. p.1. n.1505.
Quando liber hæretici, &c. peruenit ad manus, tradendus ſtatim Inquiſitoribus. p.1. n.1511.
An ſufficiat, quod comburatur. ibid.
An poſſit tradi habenti facultatem legendi. ibid.
Paruitas materiæ in retentione librorum hæreticorum, &c. an admittenda. p.1. n.1567.
Et an quò ad tempus retentionis. p.1. n.1508.
Aromatarij, & huiuſmodi retinendo libros hæreticorum ad inuoluendum, &c. an incidant in excommunicationem. p.1. n.1506.
Quid requiratur, vt retentio librorum hæreticalium reddat ſuſpectum de hæreſi. p.1. n.1554.
Retentio librorum hæreticalium reddit ſuſpectum, ſi ſit in ordine ad lectionem, n.1555.
In hac materia multum deferendum arbitrio. ibid.
Indicia in hac materia non faciunt aliquem criminoſum. ibid.

Librorum hæreticalium defenſio.

Defendentes libros hæreticorum incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ. p.1. n.1579.
Etiam indirectè. ibid.
Dicens, ſe velle defendere libros hæreticorum an incidat in excommunicationem. p.1. n.1580.
Defenſio omnino occulta librorum hæreticorum, ita vt nemini nota ſit, ſiue verbo, ſiue ſcripto, an comprehendatur ſub excommunicatione Bullæ Cœnæ. p.1. n.1581.
Laudans librum hæretici an incidat in excommunicationem Bullæ. p.1. n.1582.
Quid ſi abſolutè laudet. p.1. n.2583.
Laudans, quod eſt catholicum, & ſanam doctrinam, in libro hæretici, non incidit in excommunicationem Bullæ Cœnę. p.1. n.1584.
Quid ſi laudet doctrinam nouam contentam in libro hæretici. n.1585.
Defendens diſputationis cauſa libros hæreticorum an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ. p.1. n.1586.
Afferens noua motiua pro hæreſi, quam confutat, an incidat in excommunicationem. part. 1. num.1587.
Impediens, ne libri hæreticorum perueniant ad manus Inquiſitoris, an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ. p.1. n.1588.
Dicens, quod aliquis liber hæretici non deberet comburi, aut prohiberi, an incidat in excommunicationem. p.1. n.1689.

Librorum prohibitorum lectio.

Prohibitio legendi libros hæreticorum continentium hęreſim afficit perſonas cuiuſcumque generis. An etiam Inquiſitores. p.1. n.1501.
An etiam Catholicos degentes mixtim cum hæreticis. p.1. n.1502.
Legens hæreticorum libros, aut ſcripta, ſiue aliàs ob ſuſpicionem hæreſis, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnatos, *ipſo facto excommunicatur.* p.1. num.1471.
Contra legentes, aut retinentes libros hæreticorum hæreſim continentes, aut de religione tractantes, adeſt excommunicatio in Bullæ Cœnæ. p. 1. num. 1472.
Si ſint plura volumina, quæ non continet hæreſim, legi poterunt. p.1. n.1477.
Quid ſi volumen contineat plures libros, & non omnes contineant hæreſim. ibid.
Si tantum oculis liber hæretici percurratur, locum habet excommunicatio. p.1. n. 1488.
Secus ſi liber lectus mente percurratur, aut memoriter recitetur. n.1489.
Caſu audientes legere librum hæretici, &c. non incurrunt excommunicationem. par.1. n.1490.
Quid ſi curet legi, vt audiat. ibid.
Legentes ad inſtantiam alterius libros hæreticos, &c. incidunt in excommunicationem. part. 1. num.1491.
Niſi excuſentur ex notabili damno imminente. ibid.
Quid ſi iuberentur legere in odium fidei. ibid.
Legens, ſed non intelligens librum, non incurrit excommunicationem. p.1. n.1492.
Contra legentes libros damnatos ob hæreſim, &c. procedi poteſt tanquam ſuſpectos de hæreſi. pa.1. num. 1323.
Quid ſi hi libri reperiantur apud hominem honeſtæ conditionis. ibid.

In lectione libri prohibiti in Bulla Cœnæ an detur paruitas materiæ. p.1. n. 1493.
Quænam ſit paruitas materiæ. n.1494.
Quid, ſi quis legeret in magna quantitate, in qua non eſſet hæreſis. n.1495.
Quid, ſi hæreſis expungatur. ibid.
Legens libros prohibitos, ſed non ob hæreſim, &c. aut retinens, arbitrio Epiſcopi punitur. part. 1. num. 1540.
Legens libros prohibitos cum ignorantia culpabili, quo peccato peccet. p.1. n.1562.
Quæ notitia requiratur in legente, vt locum habeat excommunicatio Bullæ Cœnæ. p.1. n.1499.
Quæ ignorantia excuſet. ibid.
Excluſio prauæ intentionis non excuſat. n.1500.
Quæcunque ignorantia etiam craſſa, an excuſet legentes libros prohibitos. p.1. n.1561.

Libri quò ad impreſſionem.

Pro imprimendis libris de rebus ſacris per Regulares requiritur licentia Ordinarij, & Superiorum Regularium. p.1. n.1.
Eadem licentia requiritur pro degentibus intra ſtatum Eccleſiaſticum, quando aliò tranſmittunt libros imprimendos. ibid.
Libri tractantes de auxilijs imprimi non poſſunt niſi cum licentia Apoſtolicæ Sedis. p.1. n 1.
An aliquis punctus circa hanc materiam tractari poſſit. ibid.
Libri an neceſſario imprimendi cum nomine Auctoris. p.1. n.1564.
Nomen Collegij an ſufficiat. ibid.
Concil. Trident. diſponens, quod nomen Auctoris apponatur libris impreſſis, procedit ſolum de libris de rebus ſacris. n.1565.
An aliquando libri de rebus ſacris imprimi poſſint ſine nomine Auctoris. p.1. n.1566.
Libri an imprimi poſſint cum nomine ficto. par. 1. num. 1573.
Addens aliqua libro approbato, dum imprimitur, an violet Decretum Tridentin. p.1. n.1574.
Quæ requiruntur pro libris imprimendis, an requirantur etiam pro alijs ſcripturis. part. 1. numer. 1570.
An ſufficiat, quod libri imprimendi examinentur per laicam auctoritatem. p.1. n.1571.
Non præfigens approbationem libro impreſſo an peccet. p.1. n.1572.
Quid de approbationibus, quas requirunt laici. ibid.

Licentia.

Licentię perſonales ſequuntur perſonam. p.1. n.1578.
Licentia inferioris non dat facultatem ad ea, quæ prohibentur lege ſuperioris. p.1. n.10.
Reuocatio licentiarum legendi, & habendi libros prohibitos. p.1. n.1469.
Vrbanus VIII. reuocauit licentias legendi libros prohibitos. p. 1. n.1576.
Licentiæ Magiſtri S. Palatij legendi libros prohibitos, valent extra diſtrictum Romæ. p.1. n.1578.

Litania.

Litaniarnm nomen vnde ſumptum. p.1. n.189.
Quid eſt, quod fertur de Litanijs maioribus. n.190.
Litaniæ non poſſunt edi, niſi approbatæ. An poſſint priuatè recitari. p.1. n.191.
Si bona fide edantur, non habet locum decretum. n. 192.
An in Sabbato Sancto in Litanijs ſit geminandum illud, *Per ſanctam Reſurrectionem tuam.* part.1. num. 193.
An liceat addere Litanijs nomina Sanctorum, qui ſunt in Breuiario, præſertim ſi ſint Patroni. p. 1. num. 194.

Litteræ.

Litteræ in forma dignum non diriguntur Vicario Capitulari. p.1. n.727.

Locatio.

Locatio ad longum tempus æquiparatur alienationi, & transfert vtile dominium. p.1. n.449.
Diſpoſitum de alienatione cenſetur diſpoſitum etiam de locatione ad longum tempus. par. 1. num. 449.
Fit extenſio de alienatione ad locationem ad longum tempus, etiam in exorbitantibus, & correctorijs, & econtra. p.1. n.449.

Locus.

Aliud prohibere acceſſum ad locum, & aliud prohibere acceſſum ad aliquid faciendum in loco, & quid vtrobique prohibeatur, p.1. n.1109.
Locus pius conſtituendus eſt capax donationis p. 1. num.460.

Loquutio.
Vide *Oratio. Moniales.*

Communis vſus loquendi præferēdus ſtrictiori ſignificationi. p.1. n.1123.
Alloquutio cum Monialibus ſine licentia, non continet delictum contra Moniales, aut clauſuram. p.1. n.29.

M

Maleficium.

Maleficia alia per contactum, & alia per ſignum. p.1. n.907.
Maleficia neque ob bonum finem permittuntur. p.1. num. 933.
Maleficia ob bonum finem ſecundum ius ciuile non puniuntur. p.1. n.934.
Maleficium aliquando reddit impotentem ad copulam quò ad omnes, aliquando reſpectu vnius. p.1. num. 912.

Digitized by Google

Hæc impotentia duplici modo ſit. n.913.
Quomodo per maleficia impediatur copula matrimonialis. p.1.n.913.
Maleficium impediens copulam aliquando eſt temporale, aliquando perpetuum. p.1.n.914.
Maleficij ſigna in ordine ad copulam. p.1.n.915.
Regula generalis ad cognoſcendum, an impedimentum ad copulam ſit naturale. p.1.n.916.
Deſtruere licet ſignum maleficij. p.1. n.948.
Ponere res poſitiuas ad deſtruendum ſignum maleficij, an licitum. p.1. n.949.
Quomodo ex poſitione aliquarum rerum deſtruatur maleficium. p.1. n.950.
Licet deſtruere ſignum maleficij, etiamſi maleficium ſit conuertendum contra maleficum, part. 1. num. 951.
Quid ſi conuertendum in tertiam perſonam innocentem. ibid.
Quæ obligatio adſit ad deſtruendum ſignum maleficij. p.1. n.952.
An poſſit acceptari ſolutio maleficij per aliud maleficium, quando ſciens licitè ſoluere, offert, tali pacto ſoluturum. p.1. n.945.
De iure canonico prohibetur maleficio recuperare ſanitatem. p.1.n.935.
An permitti poſſit, quod maleficium illicito modo ſoluatur. p.1. n.947.
Media ad tollenda maleficia quando ſint ſuperſtitioſa. p.1. n.923.
Media ad tollenda maleficia ſunt illicita, ſi non ſint naturalia. p.1. n.917.
Quod licitè, & naturali modo tolli non poteſt, habetur pro perpetuo. p.1. n.914.

Maleficus.

Malefici dupliciter infirmitates prouocant. part. 1. num. 906.
Malefici ſubijciunt homines infirmitatibus, & interimunt. p.1. n.907.
Malefica interrogari poteſt, in quo conſiſtat maleficium. p.1.n.940.
Non licet petere à malefico, vt maleficio ſoluat maleficium. p.1. n.925.
Conſpirant communiter in hoc. n.926.
Non licet cogere minis maleficum, vt maleficium maleficio ſoluat. p.1. n.927.
Non licet petere à malefico, vt ſoluat maleficium, quando neſcit licitè ſoluere. p.1. n.928.
Quid, ſi petens dubitet, an ſciat ſoluere abſque maleficio. n.929.
Si dubium ſit cum probabili motiuo pro vtraque parte, licet petere. n.930.
Quid, ſi dubium ſit merè negatiuum. ibid.
Cur petitio ſolutionis maleficij ſit illicita, quando maleficus neſcit ſoluere, niſi illicitè. num. 931.
An liceat petere à malefico, vt alterius maleficium ſoluat. p.1. n.932.
A malefico an liceat petere ſolutionem maleficij quando ſcit licitè, & illicitè ſoluere, ſi putetur illicitè ſoluturum. p.1. n.942.
Iudices non poſſunt cogere maleficas, vt aliqua benedictione liberent à maleficio. part. 1. numer. 919.
Malefica liberans in virtute alicuius pacti, peccat mortaliter. p.1. n.919.
Et etiam maleficiatus conſentiens ſic liberari. ibid.
Quando teneamur corrigere maleficum, qui non vult, niſi illicito modo ſoluere maleficium. par. 1. num. 946.
Vtens opera maleficorum ad lædendum, etiam ſequuta morte, non ſubijcitur pœnis Conſtitutionis Gregor. p.1. n.955.
Quid, ſi mediante pacto implicito læderet, &c. ibid.
Pœnæ dictæ Conſtitutionis locum non habent in delicto attentato. p.1. n.956.

Mandatum.

Finis mandati diligenter cuſtodiendi ſunt. part. 1. num. 1325.

Manutentio.

Quiſque manutenendus in poſſeſsione ſua, donec alius doceat de iure ſuo. p.1. n.91.
Quid, ſi non conſtet de poſſeſsione præcedentiæ. p.1. num. 92.
Manutentio non datur, niſi probata poſſeſsione. p.1. num. 92.

Martyres.

Martyres cur declarari poſſint ſancti abſque miraculis. p.1. n. 238.

Maſculinum.

Maſculinum in materia indifferenti concipit fœmininum, ſi non poſſit aſſignari ratio differentiæ. p.1. num. 660.

Materia.

Principalis materia quando dicatur bona. part. 1. num. 1534.

Mendicantes.
Vide *Regulares.*

Mendicantes tranſeuntes ad non mendicantes ſunt incapaces dignitatum, &c. p.2. q.22. n.2.
Praxis ad obuiandum, ne Mendicantes quærant eleemoſinas ſuperfluas. p.1. n.131.
Mendicantes quærentes eleemoſinas ſuperfluas, merentur priuari priuilegio mendicandi. par.1. numer. 132.
Non tamen Ordinarius poteſt circa hoc ſe ingerere. ibid.
Neque etiam titulo naturalis defenſionis. ibid.

Milites.
Vide *Equites.*

Milites Hieroſolymitani non poſſunt puniri ab Ordinarijs. p.1. n.118.

Miraculum.

Quid ſit miraculum, remiſſiuè. p.1. n.1172.
Miraculum quid importet. n.1173.
Quænam dicantur miracula. ibid.
Miraculum habet Deum pro cauſa extraordinario modo operantem. ibid.
Miracula ſunt triplicis generis. n.1174.
In miraculo inuertitur ordo totius naturæ creatæ. p.1 n.1175.
Quid requiratur, vt miracula ratione modi, & ordinis, ſint vera miracula. p.1. n.1175.
Miracula vera vnde cognoſcantur. p.1. n. 1203.
Miraculum debet eſſe aliquid arduum, inſolitum, præter vires, & ordinem naturæ; rarum, ad bonum finem, inſtantaneum. p.1. n.1178.
Verus character miraculorum. p.1. n.1179.
Finis miraculorum eſt religio, & cultus Dei. par.1. num.1279.
Diſcrimen inter miraculum, & gratiam. part.1. num.1201.
Vera miracula totum, quod agunt, operantur. p.1. num.1201.
Varij fines, ad quos ordinantur miracula. part. 1. num.1180.
Ratione finis miracula reducuntur ad duo genera. p.1. n.1181.
Miracula in conteſtationē ſanctitatis, à quo fieri poſſint. p. 1. n.1182.
Miracula in alterius vtilitatem poſſunt fieri etiam à peccatoribus. p.1. n.1182.
Miracula ratione modi, & ordinis quomodo diſcerni poſſint à mirabilibus dæmonum. par.1. num. 1177.
Mirabilia dæmonum non ſunt vera miracula. p. 1. num.1176.
Miracula, an fiant per malos homines, & dæmones. p.1. n.1203.
Miracula ſeruorum Dei quomodo recipi poſſint à Rectore, ſeu Officiali Eccleſiæ. p.1. n.1241.
Sigillum ſecreti circa miracula ſeruorum Dei quibus imponatur. p.1. n.1242.
Recipientes miracula an hortari poſſint deferentes, vt promulgent. p.1. n.1243.

Miraculorum examinatio, & publicatio.

Miracula cum ſumma diligentia examinanda. p.1. num. 1192.
Miracula noua non admittenda, niſi approbata ab Epiſcopo. p. 1. n.1193.
An alius Ordinarius poſſit ea approbare. ibid.
Nemo inferior Pontifice approbare poteſt miracula non canonizatorum, aut beatificatorum. par.1. num.1204.
Prohibitio de non admittendis nouis miraculis, &c. non ſe extendit ad gratias. p.1. n.1209.
Cur miracula non recipienda, niſi approbata. p.1. num.1209.
Miracula quando dicantur admitti, & quatenus admitti poſſint. p.1. n.1210.
Solus Epiſcopus poteſt recognoſcere miracula. pa.1. num.1207.
Quid requiratur, vt miraculum publicari poſſit. p.1. num.1203.
Publicantes noua miracula non approbata puniri poſſunt ab Epiſcopo. p.1. n.1211.
Si ſint falſa, ſunt excommunicati. ibid.
Quid, ſi miraculum ſit partim verum, & partim falſum. p.1. n.1214.
Prædicantes miracula falſa peccant mortaliter. p. 1. num.1214.

Miracula quò ad probationem.

Miraculum non poteſt directè probari. p.1. n.1188.
Indirectè probatur, & quomodo. n.1189.
Quid probandum, vt probetur miraculum. part. 1. num. 1186.
Deponens de miraculo etiam non interrogatus debet reddere cauſam ſcientiæ. p.1. n.1190.
Debet de circumſtantijs reſpondere. ibid.
Debet fuiſſe præſens actioni miraculoſæ. n. 1191.
In quibus miraculis hoc procedat. ibid.
Miracula quomodo probentur, remiſſiuè. part. 1. num.1183.
An per teſtes ſingulares. ibid.
Miracula quando probentur etiam per vnicum teſtem. p.1. n.1184.

Modus.

Modus eſt conditio reſolutiua. p. 2. q.45. n.5.

Monacus.
Vide *Regularis. Religioſus.*

Monachorum nomine quando veniant omnes religioſi. p.2. q.3. n.1.
Monachorum appellatione veniunt omnes religioſi ſtante identitate rationis. p.2. q.3. n.2.
Monachus æquiparatur mortuo quò ad ſæcularia. p.2. q.53. n.1.
Monachus non debet incedere ſolus. part. 1. q. 36. num. 1.
Monachi diuerſa communitas à populo Parochiæ p.2. q.2. n.3.
Concil. Nicænum concedit Monachis ſibi inuicem miniſtrare ſacramentum pœnitentiæ, & ſuis ſepulturam. p.2. q.2. n.2.
Monachi comprehenduntur ſub Conſtitutionibus de erectione monaſteriorum. p.1. n.476.
Monachus non poteſt agere pro iniuria ſibi illata, niſi abſit ſuperior, & procurator part.2. q.106. num. 1.
Monachus poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi, ſed debet habere ſocium. p. 2. q.112. n.1.
Praxis Curiæ Romanæ. ibid.

Digitized by Google

Monachis non licet baptizare, nec habere baptiſteria. p.2, q.26. n.1.
Nec ſuſcipere de baptiſmo, aut commatres habere, ibid. n.2.
In quibus caſibus liceat. n.3.

Monaſterium.
Vide *Eccleſia.*

Antiquitus Monaſteria omnia erant ſub cura Epiſc. p.2. q.1. n.2.
Monaſteria de iure antiquo ſubiecta Parocho quò ad ſacramenta. p.2. q.2. n.1.
Monaſteria cur non ſubeſſent antiquitus Parocho quo ad ſacramenta. p.2. q.2. n.3.
Monaſteria de iure ſpeciali ſunt exempta à iuriſdictione Epiſcopi. p.2. q.1. n.4.
Monaſteria modo naſcuntur exempta. part.2. q.1. num. 4.
Horum exemptio non eſt quid odioſum. ibid.
Pacta contraria exemptioni appoſita in erectione monaſterij, an valeant. p.1. n.515.
Monaſterium eſt territorium Abbatis. p.1. n.86.
Pro quibus aſſignanda dos pro conſtruendo Monaſterio Mendicantium. p.1. n.431.
De iure nouo quid ſufficiat. ibid. n.432.
Monaſterium cœptum, ſeu Collegium eſt capax donationum, tanquam ſi eſſet perfectum. part.1. num. 458.
Monaſterium præfertur priuato, licet tempore anteriori in bonis acquiſitis à debitore, etiam poſt contractam obligationem. p.2. q.98. num.1.
Monaſterium quomodo ſuccedat ab inteſtato. p.2. q.97. n.4.
Monaſterium non conficiens inuentarium, non tenetur vltra vires hæreditatis. p.2. q. 97. n.4.
Quando de æquitate teneatur Monaſterium conficere inuentarium. p.2. q.97. n.5.
Monaſterium non tenetur ad debita contracta ab Apoſtatis. p.1. n.1092.
Quid ſi apoſtata reuertens deferat ſecum aliqua bona. n.1093.
Monaſterium non tenetur de depoſito apud Monachum, etiam ſi culpa illius pereat, niſi quatenus verteretur in vtilitatem Monaſterij. p.2. q.109. n.1.
Nec tenetur Superior tradere Monachum pro noxa. ibid. n.2.
Conſtare debet euidenter, depoſitum verſum fuiſſe in vtilitatem Monaſterij, vt teneatur reſarcire. p.2. q.109. num.4.
Quando Monaſterium delinquit dolo circa rem depoſitam, non iuuatur beneficio reſtitutionis in integrum. p.2. q.111. n.1.
Quid ſi lata culpa. ibid.
Qui teneant Monaſterium reſtitui teneri ſtante lata culpa. ibid. n.2.
Monaſterium, quando non teneatur depoſito. p.2. q.111. n.3.
Tot religioſi cuilibet conuentui aſſignandi, quot commodè ſubſtentari poſſunt. p.1. n.469.
Decretum Pauli V. circa hanc materiam. ibidem. num. 470.
Innouatum iuſſu Vrbani VIII. ibid. n.471.
Decretum de numero religioſorum pro quolibet conuentu obligat ad mortale; nec ſuperiores poſſunt excuſari. p.1. n.473.
An excuſentur ratione paruitatis materiæ, & quomodo accipiendum: Modicum non habetur in conſideratione. ibid. n.474.
Minuendus numerus religioſorum aſſignatorum, ſi deficiant prouentus. p.1. n.475.
Degens extra clauſtra cum licentia, cenſetur eſſe in Monaſterio. p.1. n.113.

Monaſteria quò ad fundationem.

Conſtitutiones circa erectionem conuentuum quatenus reuocent priuilegia. p.1. n.501.
Conſtitutiones de erigendis Conuentibus an comprehendant Congregationes Clericorum ſæcularium. p.1. n.427.
Non ſolum ex identitate rationis, ſed etiam ratione verborum comprehendunt. ibid. n.428.
Comprehenduntur ratione verbi, *Religioſorum*. ibid. num. 429.
Conſtitutiones circa erectionem Conuentuum ſunt abſolutè fauorabiles. p.1. n.430.
Debent extendi, quantum admittit quælibet verborum ſignificatio. ibid.
Conſtitutiones de fundandis Conuentibus non comprehendunt hoſpitia. p.1. n.414.
Doctores huius opinionis. p.1. n.415.
Conſtitutio Clemen. VIII. de *fundandis Monaſterijs* inducit formam. p.1. n.417.
Monaſteria non erigenda ſine Epiſcopi licentia. p.1. n. 18.
Epiſcopus non poteſt concedere hanc *licentiam, niſi* ſeruatis ſeruandis. ibid.
Et ſeruatis priuilegijs Regularium de diſtantia. ibid.
Monaſteria noua non poſſunt ædificari ſine licentia Epiſcopi. p.2. q.1. n.3.
De iure communi requiritur licentia quoque Sedis Apoſtolicæ pro ædificandis nouis Monaſterijs. p.1. num.499.
Ratione priuilegiorum ſufficit licentia Epiſcopi. p.1. num. 500.
Secluſis priuilegijs neque requiritur licentia Summi Pontificis pro fundandis conuentibus. part. 1. num. 502.
Si ædificarent in loco exempto ſine licentia, non acquireretur Epiſcopo. p.1. n.496.
Quid faciendum Epiſcopo, ſi aliqui Regulares ſine eius licẽtia attẽtent erigere monaſteria. p.1. n.517.
Non poteſt incarcerare, nec excommunicare. ibid.
An pro erigendo nouo Monaſterio ſufficiat tacitus conſenſus Ordinarij. p.1. n.510.
Licentia fundandi noua Monaſteria requirit cauſæ cognitionem. p.1. n.417.
Conceſſio erigendi nouum Monaſterium non ſeruata forma conſtitutionum Apoſtolicarum, eſt nulla. p.1. n.511.

Licen-

Digitized by Google

Licētia Ordinarij,& alię ſolemnitates an requirantur pro ædificando monaſterio in loco exempto. p.1. num. 994.
Sufficit licentia Sedis Apoſtolicę. ibid. n.495.
Monaſteria an reædificari poſſint ſine conſenſu Epiſcopi, & præſenti ſolemnitate. p.1. n.489.
Quid ſi religioſi amiſerint ius inhabitandi, &c. p.1. num. 490.
Solemnitas an neceſſaria cum religioſi volunt reaſſumere loca dimiſſa. p.1. n.491.
Quid, ſi reaſſumendo afferant nouum incommodum ſupra antiquum. p. 1. n.492.
Quid, ſi monaſterium ſit abſolutè dimiſſum. par.1. num. 493.
Cauſæ cognitio pro licentia erigendi noua monaſteria, an requirat, quod audiantur procuratores,&c. p.1. num.418.
Ordinarij ſine aſſenſu aliorum poſſunt introducere nouas religiones, ſi alias ipſis conſtet, quod ſine aliorum detrimento, &c. p.1. n.419.
Hoc arbitrium non eſt reuocatum per Conſtitutionem Vrbani. p.1. n.420.
Nulliter procederent, ſi verè non conſtaret de commoda ſubſtentatione ſine aliorum præiudicio. p.1. num. 421.
Ordinarij non poſſunt extorquere conſenſum religionum pro noua introducenda, nec religioſi exhibere, niſi ſaluo fine Conſtitutionum, &c. p.1.num.422.
Ordinario, vt poſſit nouam religionem introducere, conſtare debet, quod duodecim ſubſtentari poſſint. p.1. n.423.
Et quod commodè ſubſtentari poſsint. ibidem num. 424.
An exquirendus conſenſus aliorum religioſorum, quando introducendi habent victum, & veſtitum. vbi pars negatiua. p.1. n.480.
Doctores aſſerentes. ibid. n.481.
Regulares an poſſint retinere conuentum, pro cuius fundatione nequeunt oſtendere conſenſum Epiſcopi. p.1. n.513.
De præſenti quò ad hoc non proſunt priuilegia. ibid. num. 514

Monaſteria quò ad tranſlationem. & ampliationem.

Quando de loco ad locum mutantur monaſteria, an ſeruanda decreta, quæ diſponunt de erectione. p.1. n.18.
Regulares non poſſunt transferre conuentum de loco ad locum ſine licentia Ordinarij, &c. p. 1 num. 403.
De iure communi requiritur licentia Ordinarij. ibid num. 404.
Ratione priuilegiorum transferre poſſunt. ibid. num. 405.
Nec obſtant Decreta Clementis VIII. Vrbani, &c. ibid. num.406.
Nec præiudicium, quod alteri conuentui afferre poſſent. ibid. n.407.
Mutatio de loco ad locum non eſt noua erectio Monaſterij. p.1. n.408.
Quid, ſi in tranſlatione conſtruatur noua Eccleſia. ibid. n.409.
Regulares cōtra tranſlationem Monaſteriorum poſſunt ſe tueri priuilegijs, ſi non ſeruetur debita diſtantia. p.1. n.410.
Pro ampliatione conuentus non requiritur ſolemnitas, quæ requiritur in erectione. p. 1. n. 411.
Doctores ita ſentientes. ibid. n. 412.
Quando ſit prohibita ampliatio conuentus. par. 1. num. 413.

Monaſteria Monialium.

Monaſteria Monialium non poſſunt erigi ſine licentia Epiſcopi. p.1. n.476.
An comprehendantur ſub conſtitutionibus de erectione monaſteriorum. p. 1. n.478.
Quid ſi non mendicent. ibid. n.479.
Monaſteria Monialium ſunt loca de ſe exempta. p.1. num. 1108.
Monaſteria Monialium non erigenda, niſi in locis muro cinctis. p. 1. n.32.
Moniales extra vrbem intus reducendæ. part. 1. num. 32.
Moniales extra vrbem transferendæ ad Monaſteria eiuſdem Ordinis. p.1. n.32.
Epiſcopi an transferre poſſint intra vrbem Monaſteria exempta. p.1. n. 32.
Monaſteria Monialium immediatè ſubiecta Sedi Apoſtolicæ gubernantur ab Epiſcopis. part. 1. num. 37.
Non tamen in temporalibus. ibid.
Sede vacante non ſuccedit Capitulum huic regimini. ibid.

Moneta.

Moneta debet eſſe publicè auctorizata. p.1.n.1319.
Moneta quatenus ſint opus publicum. p.1. n.1335.
Moneta debet eſſe id, quo res æſtimantur, & proinde proportionata valori. p.1. n.1274.
Quid teneantur ſeruare Principes in cudendis monetis. p.1. n.1299.
An tanti valere debeat moneta, quanti rudis maſſa. p.1. n.1299.
Princeps an in cudendis monetis poſſit aliquid lucrari. p.1. n. 1299.
In minutis monetis materia an debeat correſpondere valori, ſicut in groſſis. p.1. n.1300.
Monetæ deficienti an liceat addere vſque ad iuſtum pondus. p.1. n.1338.
Quid requiratur, vt licitè fiat. ibid.
Maius eſt cudere monetas, quàm ſtatuta condere, p.1. n.1319.
Species certa monetæ deduci poteſt in obligationem. p.1. n.1351.
In mutuo an reddenda eadem ſpecies monetæ. p.1 num. 1351.
Vna moneta pro alia recipit functionem in genere ſuo. p.1.n.1351.
Aurifices, &c. an poſsint conquirere probiores monetas ad conflandum. p.1. n. 1343.
Non poteſt quis conducere ius cudendi monetas. p.1. n.1320.

Digitized by Google

Potens cudere monetas, an poſſit ſub alieno ſigillo. p.1. n.1314.
Quid ſi cudat, & tranſmittat vbi expenduntur, & ſunt cuſæ, & ſint vitiatæ. n. 1315.

Moneta quò ad tonſionem.

Detrahens à monetis exceſſum, nullo pacto ipſas damnificat. p.1. n.1336.
Detrahens exceſſum à monetis an committat crimen furti. n. 1337.
Tondentes monetas argenteas modici valoris puniuntur pœna extraordinaria. p.1. n.1333.
Habet locum in monetæ crimine paruitas materiæ. p.1. n.1333.
Quid in terminis Conſtitutionis Vrbani VIII. ibid.
Tondens monetas, ſed non expendens, excuſatur à pœna ordinaria. p.1. n.1334.
Quid ſi tondeat ad alium finem, quàm expendendi. ibid.
Tondens, radens, &c. committit crimen falſæ monetæ. p.1. n. 1331.
Tondentes monetas argenteas non puniuntur pœna mortis; ſed mitiori. p.1. n.1332.
Tondens monetas excedentes reducendo ad iuſtum pondus, an delinquat. p.1. n.1335.

Moneta quò ad adulterationem.

Quatuor modis adulteratur moneta. p.1. n.1292.
In quo propriè conſiſtat falſificatio monetæ. par.1. num.1293.
Adulteratio monetæ proprij Principis, & adulteratio monetæ alieni, ſunt diuerſa crimina. part. 1. num. 1277.
Adulteratio monetæ argenteæ continet crimen falſi. p.1. n.1357.
Cudentes monetas mixtas viliori metallo, pœna ordinaria puniendi ſunt. p.1. n.1293.
Moneta adulterina apud aliquem reperta an reddat conuictum. p.1. n.1259.
Si penes aliquem reperiantur monetæ falſæ conſideranda qualitas perſonæ, circumſtantiæ, &c. par. 1. num. 1261.
Quid ſi habeat reconditas in arca. ibid.
Monetæ falſæ apud aliquem repertæ quando faciant præſumptionem contra ipſum. n. 1262.
Vna, aut altera moneta falſa non facit ſuſpicionem. n. 1263.
Quid ſi conſeruetur moneta falſa ob effigiem, &c. ibid.
Habens monetas falſas collectas ad alium effectum quàm expendendi, an veniat in ſuſpicionem, &c. n.1264.

Moneta quò ad expenſionem.

Falſam monetam habens, vel expendens punitur; excuſatur docens de auctore, licet non exprimat nomen, ſi ſit bonæ famæ. p.1. n.1282.
Doloſè falſas monetas expendens punitur pœna mortis, vel mitiori, ſecundum alios. p.1.n.1283.
Conciliantur opiniones. ibid.
Pœnæ Conſtitutionis Vrbani VIII. contra monetarios an locum habeant quò ad omnes expendentes monetas. p.1. n.1284.
Non poteſt quis expendere monetam falſam, licet bona fide acceperit ab alio. p.1. n.1298.
Si expenderet, committeret crimen falſi. n.1298.
An excuſetur ratione paruitatis materiæ. ibid.
Expendens falſas monetas compulſus neceſſitate, mitiori pœna punitur. p.1. n.1298.
Si dubium ſit, an moneta ſit falſa, an poſſit expendi. pa.1. n.1289.
Dicens, ſi moneta erit falſa, tradam probam, omnino excuſatur. p.1. n.1290.
Expendens monetam falſam tanti, quanti valet, aut ludo exponens, an excuſetur. p.1. n.1291.
Expendentes monetam tonſam, an delinquant, & ſubſint alicui pœnæ. p.1. n.1544.
Quid, ſi adſint coniecturæ, quod totonderint. ibid.
Mentiens valorem monetæ delinquit, ſed non crimine falſæ monetæ, & tenetur damnum reſarcire. p.1. n.1346.
Affirmans valorem monetæ ſupra vſualem, eo quod quis tanti illam receperit, an delinquat. part. 1. num.1347.
Affirmans monetam eſſe iuſti ponderis, an committat crimen falſi. p.1. n.1348.
Expendens monetam olim vſualem, ſed poſtea reprobatam, an delinquat. p.1. n.1345.
Non licet recuſare monetam proprij Principis non vitiatam. p.1. n.1350.
Recuſantes qua pœna puniendi. ibid.
Quando debitor tenetur ſoluere in certa ſpecies pecuniæ, poteſt qualibet alia recuſari. part. 1. num. 1351.
Monetæ iniuſti ponderis an colligi poſſint, vt transferantur, vbi expenduntur tanquam iuſti ponderis. p.1. n.1349.
Monetæ minus valentes in loco an importari poſſint quò plus valent, & inde extrahi minus valentes, ſed alibi plus. p.1. n.1342.
Exportantes monetas probiores, & conuertentes in deteriores cum lucro, delinquunt. p.1. n.1340.
Inferens monetas æreas in ditionem alterius Principis, & conuertens in argenteas, aut aureas, delinquit. p.1. n.1341.
Antequam procedatur contra expendentes monetas falſas, quid prærequiratur. p.1. n.1288.
Ignorantia excuſat expendentes falſas monetas. p.1. num.1285.

Monetarij artifices.

Locantes operas ſuas pro cudendis monetis non habentibus ius, delinquunt. p.1. n.1321.
Quid in dubio, an habeant ius. ibid.
Miniſtri monetarum an poſſint cudere monetas pro priuata perſona exhibente materiam. part. num.1322.
Non poſſunt cudere monetas vltra ſummam præſcriptam à Principe. p.1. n.1323.
Tota quantitas monetarum cuſa ſpectat ad Principem. ibid.

Mini-

Digitized by Google

Miniſtri monetarum cudentes pro ſe ipſis monetas furtum committunt. p.1.n.1323.
Artifices monetarij cudentes monetas alterius Principis puniendi ſunt. p.1. n.1324.
Artifices monetarij delinquunt, ſi conuertant monetas alterius Principis in deteriores proprij Principis. p.1. n.1325.
Artifices monetarij tenentur ſcindere monetas vitiatas. p.1. n.1326.
Quid ſi monetæ ſint alterius Principis, in cuius ditione expendantur. p.1.n.1327.

Monetarij.

Cudens monetas, licet probas, committit crimen læſæ maieſtatis. p.1. n.1328.
Quomodo committat crimen falſi. ibid.
Minus tamen delinquit, quàm ſi cuderet monetas vitiatas. n.1329.
Cudens monetas cum ſigillo alterius, non punitur pœna ordinaria. p.1.n.1276.
Cudens monetas probas, an eadem pœna puniendus, ac qui cuderet falſas. p.1.n.1330.
Inſtrumenta monetaria faciunt iudicium ad torturam. p.1.n.1267.
Etiam contra dominum domus. ibid.
Quid, ſi ille, apud quem reperiuntur, ſit bonæ famæ. n.1268.
Quid ſi inſtrumenta ſint antiqua. ibid.
Bona fama quatenus purget indicium criminis falſæ monetæ ex inuentione inſtrumentorum. part.1. n.1269.
Quid, ſi inſtrumenta monetaria in alicuius cubili reperiantur. p.1.n.1270.
An habens falſas monetas, aut inſtrumenta pro fabricatione, habeatur pro conuicto. p.1. n.1271.
Tondentes falſas monetas, &c. non ſubſunt pœnis, &c. p.1.n.1281.
Cudens monetas ex alia materia apparenti, quàm currenti, an incurrat pœnas. p.1.n.1274.
In crimine falſę monetę ſufficit, ſi per reum non ſteterit, quod delictum conſumaretur. p.1. numer. 1272.
Non perficiens falſam monetam non punitur pœna ordinaria. p.1,n.1273.
Monetarij incarcerari poſſunt ſine mandato. par.1. n. 1362.
Quę notitia criminis requiratur, vt capi poſſint ſine mandato. n.1363.
Veniens in ſuſpicionem ob monetam falſam apud ſe repertam, quomodo ſe poſſit purgare. par. 1. n.1265.
An pro purgatione ſufficiat iuramentum. n.1266.
Laborans ſuſpicione circa tonſuram monetarum purgat ſe iuramento. p.1.n.1334.
In crimine monetæ debet conſtare de corpore delicti. p.1.n.1259.
Si non conſtet de corpore delicti, non poteſt reus damnari, licet confiteatur in crimine monetæ. ibid.
In crimine monetę ſufficiunt leuiores probationes. p.1.n.1365.
Crimen monetę commiſſum in loco nullius Diœceſis ab Eccleſiaſticis, iudicandum ab Epiſcopo Diœceſis, aut viciniori. p.1. n.1368.
Pœna ordinaria circa monetarios non habet locum, ſi crimen ſit circa monetas minimi valoris. p. 1. n. 1279.
Quid, ſi ſit circa monetas argenteas minimi valoris in modica quantitate. ibid.
Pœnæ ordinariæ contra monetarios non habent locum, ſi monetę ſint obſoletæ, & bannitę à Principe. p.1. n.1280.
Diſpoſitiones pœnales circa monetas ſunt tantum de vſualibus. p. 1.n.1280.
Pœna Conſtitutionis Vrbani VIII. contra monetarios non habet locum, ſi moneta ſit ærea, aut mixta. p. 1. n.1279.

Moniales.
Vide *Confeſſarius. Abbatiſſa.*

Moniales non poſſunt eijci vt incorrigibiles. par. 1. num.1082.
Moniales admonendæ, vt ſingulis menſibus confiteantur, & Euchariſtiam ſumant. p.1. n.38.
Decretum hoc Concilij an contineat, ſeu ſupponat præceptum. ibid.
Diſpoſitio Clem. *Ne in agro*. De *ſtatu Monachor.* non extenditur ad Moniales. p.1.n.38.
Non tenentur Moniales extraordinario Confeſſario confiteri, ſed ſolum ſe præſentare. p.1.n.39.
Nulla Monialis poteſt exire è Monaſterio, niſi cauſam approbante Epiſcopo. p.1.n.30.
Cauſæ legitimæ, ob quas Moniales exire poſſunt. ibid.
An egredi poſſint ex cauſis ſimilibus expreſſis à Pio Quinto. ibid.
Monialis an poſſit exire, quando ſufficienter curari non poteſt intra Monaſterium. ibid.
Licentia egrediendi debet concedi coniunctim ab Epiſcopo, & ſuperiore Regulari, ſi Moniales ſubſint Regularibus. p.1.n.30
Declaratio Sac.Congregat. circa egreſſum Monialium. p.1.n.30.
Monaſteria Monialium nemo ingredi poteſt ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia. p.1. n.31.
Quò ad Monaſteria exempta ſufficit licentia Superioris Regularis. ibid.
Non ſufficit licentia Epiſcopi. ibid.
Licentia non poteſt concedi, niſi ex rationabili cauſa. ibid.
Eſt nulla, ſi non ſit in ſcriptis. ibid.
Vtens licentia, & non in caſu neceſſario, incurrit excommunicationem. p.1.n.31.
Licentiæ ingrediendi ſepta Monialium conceſſæ à Papa ſtrictè ſunt interpretandæ. p.1.n.31.

Moniales quò ad alloquutionem.
Vide *Regulares quò ad alloquutionem, &c.*

Prohibitio ne Regulares alloquantur Moniales ſine licentia. p.1. n.1115.
Moderatio eiuſdem prohibitionis. n.1116.
Regulares alloquentes moniales ſine licentia peccant mortaliter. p.1. n.1117.
Loquutio Regularis cum Moniali, licet de rebus indiffe-

Digitized by Google

differentibus, eſt prohibita ſub mortali. part. 1. num. 1118.

Prohibitio alloquendi Moniales extenditur ad Conuerſas, ſi ſeruent clauſuram. p.1.n.1119.

Prohibitio alloquendi Moniales an comprahendat Nouitias. p.1.n.1125.

Loquutio per ſigna, nutus, &c. cum Moniali continetur ſub prohibitione. p.1.n.1120.

Non autem in idiomate non percepto à Moniali. ibid.

Loquutio per interpretem, an prohibita. ibid.

Prohibitio alloquendi Moniales an ſe extendat ad ſcriptionem. p.1.n.1121.

An comprehendat Abbatiſſam. n.1122.

Loquente Regulari cum Moniali, & ipſa non reſpondente, an violetur prohibitio. p.1.n.1123.

Loquutio cum Moniali e domibus propinquis an continеatur ſub prohibitione. p.1.n.1124.

Filius religioſus an poſſit alloqui matrem Monialem, pater filiam. p.1.n.1127.

Concionator an poſſit concionando alloqui aliquam Monialem. p.1.n.1128.

Licentia indefinita alloquendi Monialem an extinguatur prima vice. p.1.n. 1130.

Alloquens Monialem diuerſa die à præſcripta an incidat in pœnas. p. 1.n.1129.

Habens licentiam ſpecialem, ſi interim concedatur generalis an poſſit pluries alloqui Monialem. p.1. num. 1131.

Regularis loquens cum Monialibus Regularibus ſubiectis, puniri poteſt ab Epiſcopo, vt delegato Sedis Apoſtolicæ. p.1.n.1112.

Declaratio S. Congregationis fundata in diſpoſitione Gregor.XV. n.1113.

Ex hoc non habent aliquam facultátem Epiſcopi ſtatuendi contra exemptos. p.1.n.1114.

Mores.

Mores hominum quomodo dependeant à ſyderibus. p.1. n.101.

Mortuus.

Mortuus reſurgens recuperat bona propria. par. 2. q.118.n.6.

Mulcta.

Mulcta eſt pretium ceſsionis iuris accuſandi. part.2. q.55.n.4.

Mulier.

Vnde proueniat in mulieribus incapacitas iuriſdictionis ſpiritualis. p.1.n.735.

An ſit fœmina capax iuriſdictionis ſpiritualis delegatæ. p.1.n.736.

Communis ſententia, quod non poſſit fœminæ delegari poteſtas ſpiritualis. n.737.

Mulieri non permittitur docere, dominari, &c. ſed eſſe ſub ſilentio. p.1. n.738.

Mulier poteſt ex commiſſione miniſterialiter exequi actus iuriſdictionis. p.1.n.739.

Cogentes mulieres ad ingrediendum Monaſterium, ſuſcipiendum habitum, aut profitendum, excommunicantur. p.1.n.47.

Quæ coactio requiratur. ibid.

Excommunicatio afficit conſulentes, fauentes, auxiliantes, &c. ibid.

Quid de præſentibus. ibid.

Excommunicatio, vt locum habeat, requirit effectum. ibid.

Et quod coactio ſit in ordine ad vitam religioſam. ibid.

Sufficit metus pro coactione. ibid.

An ſufficiat reuerentialis. ibid.

Quando ſufficiat. ibid.

N

Negociatio.

Negociatio non debet ab exteris retorqueri in damnum. p.1.n.1341.

Negotiorum geſtor.
Vide *Adminiſtrator*. *Procurator*.

Non habens mandatum repetit, quæ vtiliter expendit. p.1.n.810.

Quid ſi vtilitas non ſit euidens: n.811.

Vtiliter incipiens ſine mandato, repetit expenſas, licet ſuccumbat. p.1.n.812.

Incipiens vtiliter pro Eccleſia, licet ſine mandato, repetit expenſas, licet non perficiat. p.1.n.813.

Agens negocia Eccleſię cum mandato non repetit damna, ſi incidat in latrones. p.1.n.814.

Valet de damnis, & expenſis pro ſui liberatione. numer.815.

Quid, ſi deferat pecuniam mandantis: n.816.

Culpa imputatur procuratori. ibid.

Notarius.

Notarius quando arguatur falſi. p.1.n.1258.

Non regiſtrare ſtatim inſtrumentum, conſueta omittere, cancellatura, vel raſio, ſunt indicia falſitatis. ibid.

Notorium.

Quodnam dicatur notorium. p.2.q.33.n.3.

Notorium debet tale declarari. p.2. q.33.n.4.

Notorium non indiget probatione. p.2.q.33.n.2.

Nouale.

Nouale quid ſit. p.2.q.81.n.1.

Nouitia.

Suſceptura habitum monachalem debet eſſe maior duodecim annis. p.1.n.44.

Suſcepturæ habitum monachalem voluntas eſt exploranda, ſi ex propria electione ſuſcipiat. ibidem.

Puella

d by Google

Puella an poſſit admitti ad habitum monchalem ante annum duodecimum. ibid.
Profeſſuræ inter Moniales voluntas exploranda ab Epiſcopo, vel Vicario. p.1. n.45.
Etiamſi Moniales ſint exemptæ. ibid.
Quid, ſi alicubi ſit præſcriptum, vt ſemel tantum exploretur. ibid.
Quid, ſi omittatur exploratio in ordine ad habitum, ibid.
Intra quod tempus exploranda voluntas. ibid.
Vbi exploranda voluntas. ibid.
Quid, ſi puella non ſit ſatis conſtans. ibid.
Si vtraque exploratio omittatur, an nulla ſit Profeſſio. ibid.
Epiſcopus an impedire poſsit, ne Nouitiæ profiteantur ante explorationem voluntatis. par.1. n.46.
Si negligente Epiſcopo explorationem, puniri poſſit Præfecta admittens ad profeſſionem. p.1. n.46.

Nouitius.
Vide *Renunciatio*.

Nouitius non eſt religioſus cum effectu, ſed eſt ſui iuris. p.2. q.51. n.2.
Nouitius ante profeſſionem eſt laicus. p.1. n.1125.
Nouitius eſt ſui iuris. p.1. q.56. n.2.
Nouitij ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ. part.2. q.48. numer. 3.
Nouitius gaudet priuilegio, canonis. part. 2. q. 46. num. 4.
Nouitius gaudet priuilegio canonis, ſi verè admiſſus ſit ad religionem ante annos pubertatis. par. 2. q.47. n.1.
Nec ante vſum rationis à parentibus oblatus. ibid.
Ratio cur gaudeat priuilegio canonis. n.2.
Non ſufficit delatio habitus. ibid.
Nouitius retinet ius eligendi annexum beneficio. p.2. q.45. n.1.
An vocandus ad electionem. ibid.
Nouitius habens beneficium cum iure electionis an vocandus ad eligendum. p.2. q.45. n.3.
An poſſit conſtituere procuratorem. ibid.
Nouitius patronus poteſt nominare. p.2. q.45. numer. 1.
Nouitius accuſare, tranſigere, pacem inire, &c. poteſt. p.2. q.51. n.1.
Nouitio interfecto ius accuſandi ſpectat, ad quos ſpectat Nouitius, ſi eſſet ſæcularis. p.2. q.52. n.1.
Spectat etiam ad Monaſterium. ibid. n.2.
Nouitio interfecto ad quem pertineat mulcta, cuius intuitu fit remiſsio. p.2. q.55. n.1.
Ante profeſſionem nihil de bonis Nouitiorum accipiendum, etiam ſponte oblatum. p.1. n. 42.
Non excluditur donatio remuneratoria. ibid.
Donatio remuneratoria quando per Concil. prohibeatur. p.1. n.42.
Donationes moderatæ an prohibeantur. ibid.
Elapſo anno probationis Nouitij aut admittendi ad profeſſionem, aut eijciendi. p.1. n.43.
Ex rationabili tamen cauſa differri poteſt. ibid.
Quantum differri poſſit. ibid.
Quid, ſi differatur ratione impedimenti, aut negotij. ibid.
Quid, ſi ad aliud Monaſterium ſe conferat. ibid.
Facta vna prorogatione, an vlterius de nouo prorogari poſſit. ibid.
Negans ſuffragium Nouitio habili, peccat mortaliter. p.2. q.49. n.5.
Nouitius recedens an teneatur ad expenſas Monaſterij. p.2. q.50. n.1.
Quid, ſi miniſteria exhibita non æquiualeant expenſis. ibid.
Abſolutè non tenetur ad expenſas. ibid. n.2.
Niſi interceſſerit pactum. ibid.
Aut conſuetudo adſit. ibid.
Nouitius non poteſt impediri, ne exeat, ex eo, quod non ſoluerit expenſas. p.2. q.50. n.3.
Non poteſt dimitti ex eo capite, quod non ſoluerit expenſas. p.2. q.50. n.4.
Nouitius iniuſtè expulſus poteſt agere contra religionem. p.2. q.49. n.1.
Iniuſtè expellens an peccet mortaliter. par.2. q.49. num. 1.
Nouitius habet ius ad profeſſionem ſtante habilitate p.2. q.49. n.2.
Superiores maiores poſſunt cogere capitulum conuentus, vt admittat habilem ad profeſſionem. p.2. q.49. n.3.
Tenentur ſubditi obedire. p.2. q.49. n.3.
In praxi hæc doctrina eſt difficilis. ibid. n.4.
Nouitius poteſt ſibi eligere ſepulturam. p.2. q.56. num. 1.
Nouitius decedens ſine electione ſepulturæ ſepeliendus in Monaſterio. p.2. q.57. n.1.
Etiamſi eſſet in propoſito redeundi ad ſæculum. ibid.
Nouitij, ſi careant patrimonio, ſepeliendi Monaſterij expenſis. p.2. q.58. n.1.
Secus, ſi habeant. ibid.
Seruanda conſuetudo. ibid.
Si habeant patrimonium, quando adhuc ſepeliendi expenſis Monaſterij. ibid. n.2.
In ſacramentis, &c. Nouitius ſubditur religioni. p.2. q.57. n.2.
Bona Nouitiorum an ſubſint gabellis, collectis, &c. p.2. q.48. n.1.
Nouitius an reuocari poſſit, ſi ante erat procurator. p.2. q.101. n.1.
Clement.1. *De priuil.* non afficit nouitios, qui non veniunt nomine religioſi in pœnalibus. part.2. q.25. n.6.
An afficiat non ordinatos. ibid. n.7.
Conſtitutio Sixti V. circa criminoſos ingredientes religionẽ moderata per Clem. VIII. p.2. q.46. n.8.
Criminoſus quando cum fraude religionem ingrediatur. p.2. q.46. n.9.

Nouitius quò ad punitionem.

Nouitius recedens à religione, & retinens habitum puniri poteſt vt fugitiuus. p.1. n.1043
Nouitius delinquens notoriè, & cum ſcandalo extra, clauſtra, quando puniri poſſit ab Ordinario. p.2. q.46. n.5.
Nouitij delinquentes, à quibus puniẽdi. p.2. q.46. n.1.
Quid, ſi extra clauſtra delinquant. ibi. n.2.
Nouitius à ſolo prælato regulari puniri poteſt. p.2. q.46. n.4.

A quo

Digitized by Google

A quo puniendus Nouitius, ſi redeat ad ſæculum. p.2. q.46. n.7.
A quo puniendus pro delicto commiſſo ante habitum ſuſceptum, ibid. n.8.

Numeratio.

Numeratio pecuniæ, quando transferat dominium. p.2.q.109.n.6.

O

Oblatio.

Oblationes poſſunt accipi in miſſa à Regularibus p.2. q. 69. n.3.
Regulares recipiunt oblationes factas in proprijs Eccleſijs. p.2. q.69. n.2.
Etiam quando Ordinarius ibi celebrat. ibid.
Antequam Parochi recipiant primitias, poſſunt accipere frumentum, &c. p.2. q.69. n.3.
Parochus habet fundatam intentionem ſuper oblationibus, quæ ſint intra parochiam. par.2. q.69. num. 1.

Occultum.

Occultè, & publicè, quomodo ſumantur. p.1.n.158r.

Officiales.

Officiales ſunt ad beneplacitum Abbatiſſæ. par. 1. n. 729.
Quando non poſſint remoueri. n.730.
Electio officialium Monaſterij ſpectat ad Superiores Monaſterij. p.1. n.739.
An eligi poſſint per Prouinciales, Viſitatores, &c. numer. 770.
Officiales Monaſterij ſunt ad nutum Superiorum amouibiles. p.1. n.771.
An poſſint amoueri ſine cauſa. ibid.
An id valeat apud Moniales. ibid.
Officiales poſſunt conſeruare prouentus Monaſterij etiam extra Monaſterium. p.1. n.773.
Bulla Gregorij XIII. de Abbatiſſis non comprehendit officiales Monaſterij. p.1. n.729.
Filij Officialium, qui ſunt perpetui, ordinari poſſunt, quando primo peruenerunt ad locum officij. p. 1. num.1159.

Officium.

Priuatio officiorum ponit ipſa ſub diſpoſitione illius, ad quem de iure ſpectat collatio. p.1.n.529.

Oratio.
Vide *Loquutio.*

Oratio indefinita æquiualet vniuerſali. part. 1. numer. 1130.
Sed non de rigore, verum de benignitate diſponentis. num.1131.
Ratio reddit orationē indefinitam vel vniuerſalem, vel ſingularem. p.1. n.1131.
Generalis loquutio comprehendit omnes caſus. p. 1. num. 481.
Oratio quatenus connotet publicum cultum. par. 1. num. 1230.

Ordinandus. Ordinatus.

Quid præſtandum circa promouendos ad Ordines. p.1. n.356.
Regularis tenetur exhibere atteſtationem ordinis ſuſcepti extractam à Cancellaria Epiſcopo. par. 1. num. 353.
De iure non tenetur exhibere. num.354.
Ordinatus ante ſuſceptam confirmationem non incurrit aliquam cenſuram, ſed peccat mortaliter. p.1. n.283.
Suſcipientes primam tonſuram ſine præuia confirmatione, an peccent mortaliter. p. 1. n.283.
Suſcipiens primam tonſuram abſque præuia confirmatione, non fit irregularis. n.287.
Ordinatus cum dimiſſorijs falſis eſt ſuſpenſus, & celebrans fit irregularis. p.1. n.266.
Excuſatur, ſi bona fide miniſtret in ordine ſic ſuſcepto. ibid.
Culpabiliter ignorans hanc pœnam, eam non incurrit. n.267.
Ordinatus à non ſuo Epiſcopo ſine dimiſſorijs non incurrit pœnas Conſtitutionis Vrbani. p.1.n.1142.
Caret tamen exequutione Ordinis. ibid.
Finis Conſtitutionis Vrbani eſt obuiare, ne Clerici vtantur falſis dimiſſorijs. p. 1. n.1143.
Ordinati ab alieno Epiſcopo, ſi alias habiles ſint, tolerari poſſunt pœnitentia impoſita. p. 1. n.1150.
Ordines ſuſcipiens cum excommunicatione fit irregularis. p.1. n.330.
Item ſi cum aliqua alia cenſura. ibid.
Suſcipiens eadem die Minores ordines, & Subdiaconatum, aut duos ſacros, eſt ſuſpenſus, *ſicut etiam* conferens. p.1. n.341.
Religioſus ante profeſſionem ſuſcipiens Ordinem ſacrum, eſt ipſo iure ſuſpenſus ab ipſius exequutione. p.1. n.351.
Decretum Concil. Trident. *cap.2. de reform. ſeſſ.21.* non comprehendit Regulares. p.1. n.351.
Pius V. prohibet ſub pœna ſuſpenſionis nouitios cœteroſq; in Congregatione viuentes, qui diſcedere poſſunt, promoueri ad ordines ſacros abſque patrimonio, ſeu beneficio. p.1. n.352.
Excipiuntur Ieſuitæ. Et quid ſi dimittantur. *ibid.*
Ceſſante bona fide ſi nulliter profeſſus exerceat ordinem ſuſceptum bona fide, fit irregularis. p. 1. num.376.
Conſtitutio Pij V. contra non profeſſos promotos ad ordines ſacros prætextu religionis afficit nulliter profeſſos. p 1. n.374.
Si tamen ſciant nullitatem profeſſionis. ibid. numer.375.
Metu ſacris ordinatus non tenetur continere. p.1. num. 342.
Qui ſentiant, teneri ad continentiam. ibidem numer. 343.
Qui ſentiant non teneri. ibid. n.344.
Sententia aſſerens non teneri eſt ſecundum praxim Curiæ Romanæ. ibid. n.345.

Metu

Digitized by Google

Metu ſuſcipiens ordines ſacros, metu etiam cenſetur emittere votum continentiæ. p.1.n.345.
Si metus ſit leuis, an ordinatus teneatur ad continentiam. p.1. n.346.
Quid, ſi ordinatus ſcandaloſè viuat. p.1. n.361.
Non prohibentur ordinari qui originem trahunt à Iudæis, aut quorum maiores fuerunt hæretici. p.1.n.282.

Ordinatus furtiuè.

Furtiuè accedens non eſt ordinatus, ſi Epiſcopus tempore ordinationis dicat, ſe non intendere ordinare non approbatos. p.1.n.327.
Imo eſt ordinatus. ibid n.328.
Furtiuè ordinatur, qui ſe ingerit non admiſſus &c. p.1.n.320.
Furtiue ordinatur, qui accedit ſine licentia, & approbatione. p.1.n.321.
Lata excommunicatione contra furtiuè ordinatos, non poteſt ſic ordinatus miniſtrare, &c. par.1.numer. 322.
Quid, ſi non ſit lata. ibid.
Furtiuè ordinatus ſit irregularis, & à quo diſpenſetur, p.1.n.323.
An id locum habeat in quocunque ordine. ibidem. num.324.
Furtiuè ordinatus, ſi delictum ſit occultum, diſpenſatur ab Epiſcopo. p.1.n.325.

Ordinatus ante ætatem.

Pœna ſuſcipientium ordines ante legitimam ætatẽ. p.1. n.11.
Ante legitimam ætatem ordinatus eſt perpetuò ſuſpenſus. p.1.n.308.
Ignorantia ſuſpenſionis an excuſet, ne incurratur. num.309.
An remaneat ſuſpenſus, qui ordinatur aliqua hora ante ætatem præſcriptam. p.1.n.289.
Suſcipiens Ordines ante legitimam ætatem, de iure veteri non erat ſuſpenſus. p.1. n.304.
Nec irregularis, ſi in ijs miniſtrabat. ibid.
De iure nouo eſt ſuſpenſus. n.305.
Suſpenſio ſuſcipientium ordines ante legitimam ætatem non eſt reſeruata. p.1.n.11.
Bona fides excuſat à pœnis pro ſuſcipientibus ordines ante legitimam ætatem. p.1.n.11.
Ordinatus bona fide ante legitimam ætatem excuſatur. p.1.n.375.
Stans atteſtationi parentum circa ætatem, excuſatur, ſi ante legitimam ordinetur. p.1. n.210.
Ordinatus bona fide ante legitimam ætatem, poteſt miniſtrare ſtatim, ac ad ipſam peruenerit. par.1. n. 312.
Ordinatus ante legitimam ætatem non poteſt miniſtrare, niſi accedente legitima ætate, licet ablata ſuſpenſione. p.1. n.11.
Ordinatus bona fide, ſi miniſtret poſt malam fidem, an fiat irregularis. p.1.n.313.
Ceſſante ſuſpenſione ordinatus ante legitimam ætatem, non fit irregularis, ſi miniſtret. p.1.n.314.
Ordinatus bona fide ante legitimam ætatem, ſi poſt malam fidem miniſtret, an peccet mortaliter. p.1. n.314.
Celebrans cum ordinante non fit irregularis ex eo, quod ſit ſuſpenſus, quia non habeat legitimam ætatem. p.1.n.333.
Qui ſentiant incurrere. ibid. n.334.
Qui ſentiant non incurrere. ibid. n.335.
Pœna ſuſpenſionis contra ſuſcipientes ordines ante legitimam ætatem non habet locum, niſi conſummata ordinatione. p.1.n.336.
Ponitur tantum contra exercentes ordines iam ſuſceptos. ibid.
Celebrans ſimul cum ordinante non exercet actum prohibitum ſub pœna ſuſpenſionis. p.1.n.337.
Diaconi, & Subdiaconi cantantes Euangelium, & Epiſtolam in Ordinatione, non ſunt irregulares, ſi ſuſcipiant ordines ante legitimam ætatem. p.1. num.338.
Promotus ante legitimam ætatem ad minores Ordines, non eſt ſuſpenſus. p.1.n.331.
Doctores idem ſentientes. ibid. n. 332.
Expleto anno Eccleſiaſtico non poteſt promoueri ad nouum ordinem ſacrum, niſi incœpto anno ætatis præfixo. p.1. n.11.

Ordinandus quò ad ſcientiam.

Epiſcopus ordinans alienos ſubditos debet quò ad doctrinam examinare. p.1.n.279.
Debent etiam examinari à dimittente. n.280.
Ordinandus ſcire debet, quæ pertinent ad Ordinem. p.1. n.300.
Ordinandi nationis Illyricæ non tenentur ſcire linguam latinam. n.301.
In Regularibus non requiritur tanta ſcientia. n.302.
Quid, ſi ſæcularis ordinetur tantum, vt poſſit celebrare. n.303.
Ignari, & inhabiles in nullo caſu ordinandi. part. 1. num.362.
Quæ indignitas impediat ordinandos in penuria miniſtrorum. p.1.n.363.
In penuria notabili poſſunt ordinari minus habiles. p.1.n.364.

Ordinans.
Vide *Epiſcopus quò ad Ordines*.

Quæ intentio in ordinante ſufficiat. p.1.n.328.
Epiſcopus ſuſpenſus à collatione ordinis inferioris poteſt conferre ſuperiores. p.1.n.319.
Ordinantes non debent admittere non confirmatos. p.1.n.284.
Epiſcopus ordinans in ſacris non habentes titulum, peccat. p.1.n.365.
Epiſcopus peccat mortaliter ordinans ignaros, aut malæ vitæ, aut omittens circa hoc debitam diligentiam. p.1.n.355.
Peccatum mortale vnde colligatur. ibid. n.356.
Epiſcopus quando poſſit omittere informationes capiendas de Ordinandis. p.1.n.356.
Epiſcopi an poſſint ſtare atteſtationi Prælatorum de idoneitate ordinandorum. p.1.n.13.
Epiſcopi circa ordinandos Regulares debent ſtare atteſtationi eorumdem Superiorum. p.1.n.377.

Ordinarij, ſi non ſtent atteſtationi Superiorum quò ad ordines ſuſceptos à Regularibus, aggrauant ipſos, & Superiores. p.1.n.354.
Conferens, aut ſuſcipiens bis ordines, non ſit irregularis. p.1.n.368.
Inquiſitio de genere Ordinandorum non inducit nouum impedimentum. p.1.n.281.
Pœna conferentis duos ſacros Ordines eodem die. p.1. n.14.
Pœna ſuſcipientis. ibid.

Ordinans quò ad non ſubditos.

Nullus Epiſcopus poteſt ordinare alienum ſubditum, niſi ei conſtet de voluntate proprij Ordinarij. p.1.n.307.
Ordinarius domicilij non poteſt ordinare promotũ ad titulum beneficij cum reſidentia ab Epiſcopo originis, aut cum adſcriptione alicui Eccleſiæ quod alij non admittunt. p.1. n.1154.
Quando Epiſcopus ordinet non ſubditum, ad quem ſpectet inquirere de titulo. p.1.n.366.
Quid ſi remittat alijs inquiſitionem tituli, examen, &c. ibid. n.367.
An tunc teneatur prouidere ordinato de alimentis. ibid.
Ordinans non ſubditum, per annum eſt ſuſpenſus à collatione Ordinum. p.1. n.315.
An ſit ſuſpenſio à collatione omnium Ordinum. ibid.
Ordinans vltramontanum, non ſubditum ſine dimiſſorijs recognitis, eſt ſuſpenſus à collatione omnium ordinum, & exercitio Pontificalium. p.1.n.318.
Ordinans alienum ſubditum putans eſſe proprium; an excuſetur à pœna ſuſpenſionis. p.1. n.1151.
Non præmiſſa debita diligentia, Epiſcopus non excuſatur à pœna ſuſpenſionis, ſi ordinet alienum ſubditum. p.1. n.1152.
Ordinans non ſubditum ſub ſpe ratihabitionis an incurrat ſuſpenſionem. p.1.n.1150.

Ordinatio.

Actus ordinandi reſeruatur Epiſcopis. p.1. n.10.
Ratihabitio Ordinationis quem effectum operetur. p.1. n.1147.
Mala ex ordinatione indignorum. p.1. n.359.
Mala ex ordinatione eorum, qui aſſumunt ordinem, vt fugiant forum laicale. p.1. n.360.
Aſſumens Clericatum in fraudem ſæcularis iudicij non poteſt initiari. p.1.n.360.
Peccat mortaliter. ibid.

Ordo.

Vide *Aetas. Tonſura.*

Nomine Ordinum non veniunt ſacri. p.1. n.272.
Aetas pro ſingulis ordinibus ſacris. p.1. n.288.
Sufficit annus incœptus. ibid.
Aetas pro ſacris Ordinibus etiam quò ad Regulares, p.1.n.11.
Minores ordines conferri poſſunt in domo Epiſcopali. p.1.n.298.
Ordines ſacri vbi conferendi. p.1.n.299.
Minores ordines conferri poſſunt quolibet die. p. 1. n.294.
Sacri Ordines non poſſunt conferri, niſi in Sabbato quatuor temporum. p.1.n.294.
Quando ordinatio continuari poſſit etiam die ſequenti Dominico, p.1.n.294.
Collatio Minorum ad dies feſtos, & ad quos coarctetur. p.1.n,295.
Minores ita extra tempora conferri poſſunt, vt tamen non inſtituatur publica ordinatio. p. 1. numer. 296.
Intra quem numerum ordinari poſſint. ibid.
Minores ordines conferri poſſunt veſpere præcedente ordinationem publicam. n.297.
Duo ſacri ordines eodem die conferri non poſſunt etiam Regularibus. p.1. n.4.

Ordinarius.

Vide *Epiſcopus.*

Ordinarij appellatione qui veniant. p.1.n.503.
Nomine Ordinarij in Bulla Vrbani VIII. contrà monetarios, qui veniant. p.1. n.1368.
Verbum Ordinarius includit, quæ ſunt ordinis, & iuriſdictionis. p.1.n.125.
In iuriſdictionalibus venit Ordinarius nomine Epiſcopi. p.1.n.557.
Ordinarius non poteſt ſe ingerere circa id, quod Regulares incedant cum ſocio, p.2.q.36.2.
Ordinarius non habet iuriſdictionem aliquam ſupra exemptos, niſi ſit *ſpecialiter conceſſa. p.1.n.975.*
Ordinarius non poteſt prætendere poſſeſſionem iudicandi exemptos. p.2.q.5.n.19.
Ordinarij poſſunt tantum capere Regulares vagantes ſine licentia. p.1.n.130.
Ordinarius non poteſt procedere contra regulares exemptos publicantes miracula non approbata. p.1. n.1212.
Vnde Ordinarij procedere poſſint per cenſuras, contra regulares audientes confeſſiones ſine licentia. p.2.q.6.n.5.
Ordinarij prohibere debent turpes quæſtus, &c. intuitu eleemoſynarum. p.1.n.8.
Ordinarij omnes concedere poſſunt licentiam fundandi conuentus. p.1.n.503.
Ordinarij ad inſtantiam Superiorum debent apoſtatas denunciare excommunicatos. p.1. n.1090.
Ordinarij non debent permittere celebrari extra Eccleſias & publica Oratoria. p.1. n.8.
Ordinarij cauere debent, vt conſuetis ritibus, & horis miſſa celebretur. p.1.n.8.
Ordinarius an denegare poſſit licentiam alloquendi Moniales habenti facultatem à S. Congregat. p.1. n,1134.
Ordinarius an ex cauſa neceſſitatis concedere poſſit licentiam Regulari alloquendi Moniales nullo gradu coniunctas. p.1.n.1135.
Ordinarius an poſſit ſe remittere Superioribus quò ad idoneitatem ſubditorum pro audiendis confeſſionibus. p.1.n.1399.

Pa-

Digitized by Google

P

Pactum.

PActum de iure impoſſibile vitiatur, & ſubſiſtit conceſſio. p.1.n.516.

Par.

Paria ſunt fieri tempore inhabili, & conferri in tempus habile; & fieri tempore habili, p.2.q.104 num.6.
Paria ſunt, non incipere, & cœptum non perficere. p.1. n.1169.
Paria ſunt non eſſe, & eſſe ſine effectu. p.1. n.1431.

Parentes.

Parentes quomodo relinquendi. p.2. q.105.n.3.

Partus.

Partus conceptus gaudet priuilegijs nati. p.1. n.458.

Parochus.

Parochus an poſſit dare licentiam concionandi, remiſſiuè. p.1.n.605.
Parochus poteſt concedere licentiam concionandi bis, aut ter viro docto, & cognito. p.1.n.607.
Valet quò ad aliàs approbatos, aut regulares. ibid.
Parochi an poſt declarationes S. Congreg. &c. potuerint praſcribere ius cantandi Pſalmos, &c. in Eccleſijs Regularibus, dum deferuntur defuncti, p.1. n.1594.
Religioſus Parochus poteſt ſine noua licentia aſſumi ad aliud Parochiale beneficium. p.2.q.91. n.1.

Pars.

Quando ſufficit maior pars, requiritur vnio collegialis. p.1.n.522.
Quod fit à maiori parte, fit ab omnibus. p. 1. numer. 1075.
Factum à maiori parte communiter cum alijs, eſt factum à communitate. p.1.n.1553.

Paruitas materiæ.

Paruitas materiæ quando habeat locum, par. 1. numer. 1297.

Pauper.

Pauper quis ſit. p.1. n.989.

Peccatum.

Quando liceat vti alieno peccato ad bonum. par.1. n.926.

Penſio.

Penſio non vacat ante profeſſionem. part.2. qu. 45. num.2.

Perfectio.

Aliud eſſe in ſtatu perfectionis, & aliud eſſe perfectum. p.2.q 117.n.2.
Forma, in qua conſiſtit perfectio Chriſtianæ vitæ. p.2. q.117.n.3.

Perſona.

Appellatione perſonæ venit maſculus, & fœmina. p.1.n.858.
Quando aliquid fiat intuitu perſonæ, & quando intuitu dignitatis. p. 2.q.120.n.3.

Pietas.

Pietas, vt eſt donum, quid dicat. p.1.n.1534.

Pœna.

Pœna afficit ſolum delinquentes. p.1.n.1465.
Indicia indubitata, & violenta an ſufficiant ad pœnam ordinariam. n.1255.
Pœna ordinaria requirit probationes ordinarias. p.1. n.1255.
Vt locum habeat pœna, requiritur dolus. par.1.numer. 1286.
Quando pœna eſt impoſita ſcienter delinquenti, quælibet ignorantia excuſat. p.1.n.1287.
Quando pœna eſt taxata à lege, iudex etiam delegatus tenetur illi ſtare, nec poteſt aliam imponere. p.1.n.1136.
Pœna non habet locum, vbi præſumitur bona fides. p.1.n.1347.
Pœna debet eſſe proportionata delicto. p.1.n.1130.
Non eſt æquum, minus delinquentes, & grauiter, æqualiter puniri. p.1.n.1130.
In pœnis fit benignior interpretatio. p.1.n.1284.
Pœnæ Regularium committentium fraudes circa exemptiones ſibi conceſſas. p.1. n.133.
Pœnæ religioſorum fraudantium decimas de non exemptis. p.1.n.134.
Pœnæ aſſaſſinij non habent locum, quando mandatum non eſt ad occidendum. p.1.n.147.
Pœnæ aſſaſſinij *cap.1. de homicid. in 6.* an locum habeant in mandatario. p.1.n.154.
Pœnæ contra violantes Conſtitutiones circa erectionem Monaſteriorum. p.1.n.524.
Pœnæ Apoſtaſiæ non ſtabilitæ de iure communi, & ideo ſtandum ſtatutis religionis. p 1. n.1099.
Pœna priuationis vocis actiuæ & paſſiuæ non ponitur, niſi pro peccato mortali. p.1.n.1117.
Pœnæ Conſtitutionis Vrbani VIII. contra Monetarios quando locum habeant. p.1.n.1260.
Pœna Conſtitutionis Vrbani VIII. contra monetarios quando habeat locum quò ad monetas aliorum Principum. p.1.n. 1275.

Pœna Concil. Trident. contra ſolemnizantes matrimonia, &c.2.q.25.n.5.
Pœna excommunicationis eſt poſita non ſoluentibus decimas. p.2.q.76.n.1.
Non eſt excommunicatio lata, ſed ferenda. ibidem. num.2.
Requiritur monitio, vt feratur. ibid.n.3.
Pœnæ monetariorum an locum habeant in omni tali delicto. p.1.n.1356.
Quid, ſi cudantur monetæ Principis recognoſcentis ſuperiorem. ibid.
Pœnæ monetariorum an locum habeant ſiue monetæ ſint aureæ, ſiue etiam argenteæ. n.1357.
Ignorantia craſſa,& ſupina an excuſet à pœna expendentium falſas monetas. p. 1. n.1286.
Pœna falſificantium monetas de iure Cæſareo. p. 1. n.1352.
Bona falſificantium monetas confiſcantur. part. 1. n.1353.
Domus, in qua fabricatur falſa moneta, cedit Fiſco, & publicatur, niſi ſit pupilli. p.1.n.1553.
Vt domus confiſcetur, probari debet ſcientia domini de delicto. ibid.
Pœna vltimi ſupplicij an locum habeat quò ad crimen monetarum argentearum. p.1.n.1358.
Complices in delicto monetæ, ſiue mandantes ſiue auxiliantes, eadem pœna puniuntur. p.1.n.1354.
Item conſcij, & non reuelantes. ibid.
Minoritas ætatis excuſat à pœna ordinaria monetariorum. p.1. n.1366.

Pœnitentia.

Pœnitentia ſecunda tabula poſt naufragium. par.1. num.616.
Pœnitentiæ virtus. p.1.n.616.
Publica pœnitentia non inducit irregularitatem. p.1.n.1403.

Pontifex.

Pontifex licet operetur de plenitudine poteſtatis, non impedit, quæ ſunt iuris naturalis. part.1. numer.1062.
Vbi Pontifex manum appoſuit, non poteſt inferior ſe ingerere. p.1.n.1412.

Pontificalia.
Vide *Abbas*. *Epiſcopus*.

Pontificalia quænam ſint. p.1.n.318.
Pontificalia non poſſunt exerceri in aliena Diœceſi. p.1.n.292.
Vſus Pontificalium abſque determinatione loci, quomodo cenſeatur conceſſus. p.2.q.27.n.3.

Populus.

Nomine populi non veniunt religioſi. p.1. n.8.

Portio.

Bulla Pij V. circa portionem &c. manet in ſuo robore. p.1.n.54.
Quænam portio aſſignanda Vicarijs &c. part. 1. numer.55.

Poſſeſſio.

Nemo priuandus poſſeſſione ſua ſine citatione, & cauſæ cognitione. p.2.q.33.n.1.
Secus, ſi poſſeſſio ſit notoriè nulla. ibid.

Potentia.

Potentia non ſe extendit extra terminos rationis. p.2.q.61.n.4.

Præcedentia.

Religioſi antiquiores in loco præcedere debent. p. 1. num.74.
Valet tantum quò ad Mendicantes, quò ad cæteros attendenda quaſi poſſeſſio. n.75.
Quid, ſi de hoc non conſtet. ibid.
Epiſcopus componit controuerſias inter Regulares circa præcedentiam. p.1.n.23.
Non tamen omnes, ſed ſolum, quæ ſuboriuntur inter conuenientes ad publicas functiones. ibid.
Conſtitutio Gregorij XIII. circa præcedentiam, quos afficiat. p.1.n.23.
Controuerſiæ de præcedentia in proceſſionibus componuntur ſummariè per Epiſcopos. p.1.n.89.
Hæc facultas an conueniat Epiſcopis tantum, quando oritur ſcandalum. n.90.
Is manutenendus in præcedentia, qui poſſidet pendente lite. p.1. n.91.

Præceptum.

Ad *præcipiendum* in virtute Sanctæ Obedientiæ *non* requiritur iuriſdictio ſpiritualis. p.1.n.765.

Prædictio.

In prædictione coniecturali qualiter reperiatur culpa. p.1.n.98.
Eadem eſt ratio poſt factum, & ante factum in prædictione. p.1.n.99.
Inclinationes prædici poſſunt. p.1.n.99.
Doctrina Caietani circa prædictiones. ibid.

Præfecta.

Præfecta Monaſterij tenetur notificare Epiſcopo tẽpus profeſſionis emittendæ. p.1.n.46.

Prælatus.
Vide *Epiſcopus*. *Ordinarius*. *Superior*.

Facultas Prælatorum Regularium. p.1.n.326.
Quod poteſt Epiſcopus cum ſuis ſubditis, poteſt etiã Prælatus regularis cum proprijs. p.1. n.525.
Facultas Prælatorum Regularium circa proprios ſubditos ex priuilegio Pij V. p.1.n. 526.
Quatenus ſe extendat ad forum externum. part. 1. num.527.
Prælati regulares totum poſſunt cum ſubditis, quod poſſunt Epiſcopi cum ſuis. p.2. q.92.n.8.

Præ-

Digitized by Google

Prælati Regulares an poſſint diſpenſare cum Monialibus illegitimis, vt eligi poſſint in Abbatiſſas. p.1. num.660.
Prælatus poteſt ſe ſubijcere Epiſcopo, quando poteſt proprios ſubditos. p.2.q.92.n.5.
Quando facultas non eſt in Prælato immediato, ſed in maiori, non poteſt immediatus licentiare ad Epiſcopum, nec Epiſcopus abſoluere, ſed requiritur conſenſus maioris Prælati. p.2.q.92.n.6.
Prælati Regulares an poſſint delegare facultatem abſoluendi quò ad proprios ſubditos. p.2.q.92.n.11.
Prælati Regulares poſſunt eligere confeſſarium, à quo abſoluantur ob enormem percuſsionem Clerici, &c. p.2.q.21.n.3.
Per quem reſtituantur ad dignitates, & officia, &c. ibid.n.4.
Prælati regulares cur poſsint eligere ſepulturam.p.2. q.61.n.3.
Poſſunt eligere extra propria Monaſteria, ſed rationabiliter. ibid. n.4.
Electio ſepulturæ non valet finita prælatura. p.2.q.61. num.6.
Prælatus Regularis renuente religioſo quando poſſit remittere iniuriam illi illatam. p.2.q.54.n.5.
Prælatus Regularis non habet iuriſdictionem in territorio. p.1.n.1105.
Prælati Regulares abſoluere poſſunt ſuos ſubditos ob enormem percuſsionem, & diſpenſare in irregularitate, &c. p.2.q.21.n.3.
Prælatus Regularis non vtens foro Conſeruatorum non ſibi præiudicat. p.1.n.855.

Præſcriptio.

Titulus ex iuris ignorantia non ſufficit ad præſcriptionem. p.1.n.1594.
Titulus reprobatus non poteſt tribuere iuſtam cauſam præſcribendi. ibid.
Mala fides excludit præſcriptionem. ibid.
Præſcriptio quadraginta annorum non ſufficit, ſi repugnet ius. p.2.q.85.n.3.
Quando ius reſiſtit, quid requiratur ad præſcriptionem. p.1.n.1594.

Præſumptio.

Præſumptio quando habeat, vel non habeat locum. p.1. n.800.
Præſumptio importat dolum, & ſcientiam. part. 1. n. 1557.
Diſpoſitio, quæ punit præſumentes, non habet locum ſtante ignorantia, aut bona fide. p.1.n.548.
Vna præſumptio tollit aliam. p.1.n.1545.
Præſumptio excluſiua delicti fortior eſt incluſiua.p.1. n. 1545.

Praxis.

Praxis cuiuſdam Curiæ Archiepiſcopalis, quæ violat exemptionem Regularium. p.1.n.377.
Vſurpat ius Romanæ Sedis. ibid.
Praxis laudabilis Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ. p.1.n.377.

Princeps.

Vide *Moneta*.

Ratione neceſsitatis an poſsit Princeps cudere monetas inferioris ligæ, & æqualis valoris cum bonis. p.1.n.1301.
Tempore belli an poſsit Princeps augere valorem monetæ ſupra iuſtum. p.1. n.1302.
Princeps an poſſit cogere deferri monetas ad ærarium, & alio ſigno ſignatam augere, & reſtituere ſolum partem de latæ æquiualentem valori. p.1. n. 1303.
Quid, ſi rurſus reducat ad priſtinum valorem. ibid.
Princeps iubens conflari probam monetam, & conuerti in deteriorem, peccat mortaliter. part. 1. n.1305.
Quid, ſi id faciat ex rationabili cauſa. n.1306.
Principi non licet pro libito mutare monetas præſertim in deterius. p.1.n.1307.
Quid, ſi conſentiat populus. n.1308.
Princeps reprobans monetam probam, vt eam reducat in ærarium, & deteriorem conficiat, peccat grauiter. p.1. n.1309.
Princeps iubere poteſt, vt moneta vitiata deferatur ad ærarium, &c. p 1.n.1310.
Princeps exæquans monetam probam deteriori cuicunque, tenetur ad reſarcienda damna.p.1.n.1311
Princeps conflari faciens monetas groſſas in minutas, ſi materia proportionaliter non reſpondeat, peccat, & tenetur ad damna. p.1.n.1312.
Princeps an poſſit monetas alterius Principis conflare ſub proprio ſigillo. p.1. n.1313.
Princeps an poſſit tranſmittere ſuas monetas æreas minutas in ditionem alienam, vt conuertantur in argenteas. p.1.n.1316.
Habens ius cudendi monetas, an poſſit alteri locare, &c. pacta penſione. p.1 n.1317.
Princeps an poſſit priuato concedere ius cudendi monetas nomine proprio. p.1.n.1319.

Prioritas.

Prioritas anterioritatis cauſatur ex quocunque minimo tempore. p.1.n.76.
In praxi tamen hoc difficile ſeruari poteſt. n.77.

Priuilegium.

Regula ad dignoſcenda priuilegia realia, & perſonalia. p.2.q 74.n.5.
Priuilegium conceſſum perſonis pro rebus eſt perſonale. p.2.q.74.n.6.
Priuilegium non egreditur perſonas priuilegiatas. p.2.q.107.n.2.
Priuilegia fauorabilia non debent effectum contrarium operari. p.1.n.29.
Conceſſo priuilegio cenſentur conceſſa omnia neceſſaria pro exequutione. p.1.n.251.
Priuilegium ſpeciale derogat generaliori. p.1.n.392.
Priuilegia non proſunt peccantibus ſub ſpe ipſorum. p.1. n.791.
Abutens priuilegio meretur illo priuari. p.1.n.1318.
Quando agitur de damno vitando, priuilegium eſt potentius. p.1.n.393.

In priuilegijs quando valeat extenſio. p.2.q.96.n.8.
Aliud extendi terminos priuilegij, & aliud extendi priuilegium. p.2.q.96.n.9.
Priuilegia quando aduerſentur Decretis Concilij Tridentini. p.1.n.216.
An intelligatur de Decretis, quæ non habent annexam reuocationem priuilegiorum. n.217.
Priuilegia non reuocata an contrarientur Concilio. num.218.
Priuilegium non accedendi ad proceſſiones non cõmunicatur alijs Religionibus. p.1.n.63.
Priuilegio, quod Regulares conueniantur coram Conſeruatoribus, non poſſunt priuati renunciare. p.1.n.835.
Renunciatio per actum oppoſitum priuilegij de Cõſeruatoribus, non tenet, niſi conſentientibus Superioribus. p.1.n.836.
Priuilegium, quod Regulares conueniri debeant coram Conſeruatoribus, neque ſpacio quadraginta annorum præſcribitur. p.1.n.837.
Priuilegia ſuſcipiendi ſacros Ordines ante præſcriptam ætatem an reuixerint. p.1.n.11.
Priuilegium *l. ſi quis ſepulchrum*, conuenit tantum exiſtentibus. p.1.n.447.

Priuilegia quò ad decimas.

Priuilegia de non ſoluendis decimis, ſecundum aliquos ſunt perſonalia. p.2.q.74.n.3.
Secundum alios realia. ibid.n.4.
Priuilegium perſonale de non ſoluendis decimis nõ trahitur ad colonos, ſeu partiarios; reale trahitur. p.2.q.74.n.1.
Priuilegium reale de non ſoluendis decimis tranſit ad colonos, non perſonale. p.2.q.74.n.2.
Priuilegia eximentia Regulares à decimis. p.2.q.72. num. 4.
Non conceduntur, niſi cum difficultate. ibid.n.5.
An ſtrictè interpretanda. ibid.
An veniant in generali communicatione. ibid.n.6.
Priuilegia eximunt Regulares à decimis, etiam quæ de iure ſpeciali debentur. ibid. n.7.
Habens priuilegium, ne ſoluat decimas, intelligitur etiam de prædiali ſolita ſolui parochis. p.2.qu.72. num. 2.
Regulares à quibus decimis de iure communi ſint exempti. p.2. q.72.n. 3.
Quid requiratur, vt ſint exempti à decimis noualium, & animalium. ibid.

Priuilegij ceſſatio.

Per non vſum, ſeu contrarium vſum amittuntur priuilegia. p.1.n. 120.
Quæ priuilegia per non vſum amittantur. par.1.numer. 127.
Priuilegia amittuntur, ſi Regulares non viuant regulariter. p.1.n.126.
Quid requiratur, vt ad hunc effectum non ſeruent regulam. n.127.
Actu contrario ſpacio quadraginta annorum præſcribuntur priuilegia. p.1.n.837.
Priuilegium reſpiciens plures actus non amittitur, niſi pro illa vice, pro qua quis non vtitur. par.1. n.834.
Ex actu contrario cenſetur renunciatum priuilegio tantùm, quantùm indicat actus. p.1.n.834.
Si aliqui religioſi non exhiberent priuilegium abſoluendi à reſeruatis iuxta Decretum, Congregat. an cœteri amitterent. p.1.n.1465.

Probatio.

Vide *Miraculum*.

In cauſa criminali probationes debeat eſſe luce meridiana clariores. p.1.n.1185.
In criminalibus debent probationes eſſe meridiana luce clariores. p.1.n.1253.
In cauſa Beatificationis, & Canonizationis requiruntur probationes certę, & euidentes. p.1.n.1185.

Proceſſio.

Variæ proceſſiones publicæ. p.1.n.68.
Quando interuenit Prælatus, an ſit proceſſio publica. n.69.
Publica proceſſio habet cauſam publicam. ibid.
Epiſcopus cũ Capitulo dirigit proceſſiones. p.1.n.72.
Declaratio S.Congregationis. n.73.
Concurſus Capituli an ſit neceſſarius. ibid.
Omnes tàm ſæculares, quàm regulares, exceptis ſtrictioris clauſuræ, debent accedere ad proceſſiones. p.1.n.60.
Exceptis etiam priuilegiatis. n.61.
Regulares, & Monachi compelli poſsunt ad proceſſiones, exceptis, qui ſunt *ſtrictioris clauſuræ*. p.1. num. 24.
Excipiuntur alij priuilegiati. ibid.
Ad quas proceſsiones compelli poſſint. ibid.
Qui non tenentur, ſi accedant, non poſſunt poſtea cogi. ibid.
An cogi poſſint ad proceſſiones, quæ fiunt intuitu indulgentiarum. ibid.
Diſtantes vltra medium milliare ab Vrbe, non poſſunt cogi. ibid.
Exempti Regulares quando teneantur accedere ad proceſſiones. ibid.
Regulares diſtantes vltra dimidium milliare à Ciuitate, non ſunt compellendi ad proceſsiones. p.1. num.64.
Declaratio S. Congreg. ibid.
Priuilegiati, licet pluries accedant ad proceſſiones, non poſſunt poſtea compelli. p.1.n. 66.
Etiamſi non præmittant proteſtationem. n.67.
Sacerdotes inſeruientes Eccleſijs Equitum Hieroſolymitanorum compelli poſſunt ad proceſſiones. p.1.n.62.
Declaratio S.Congregationis circa acceſſum ad proceſſiones ſacerdotum inſeruientium Hieroſolymitanis. p.1. n.63.
Qui tenentur accedere ad proceſſiones, debent vocari. p.1.n.70.
An perſonaliter vocandi. n.71.
An vocandi, quando proceſſiones ſtatutis temporibus fiunt. ibid.
Recuſantes accedere ad proceſſiones an cenſuris, & alijs iuris remedijs poſſint compelli. p.1. n.78.

Non

Non valet quò ad Regulares priuilegiatos, qui cenſuris affici non poſſunt. n.70.

Proceſſus.

Proceſſus iudicis laici non probat coram Eccleſiaſtico. p.1.n.175.
Eſt nullus defectu iuriſdictionis. n.176.
Proceſſus iudicis laici an ſufficiat, vt aſſaſſinus clericus remittatur Curiæ ſeculari. p.1.n.183.
Proceſſus iudicis laici poteſt inſeruire pro inſtructione Eccleſiaſtico. p.1.n.185.

Procurator.
Vide *Adminiſtrator. Negociorum geſtor.*

Procurator tantum conſtitutus in vtilitatem poteſt ad libitum reuocari. p.1. n.794.
Procurator quando poſſit repetere expenſas factas pro lite. p.1. n.806.
Repetit, etiam ſi negocium malum exitum ſortiatur. num.807.
Quid, ſi plus expenderit, quàm ſit vtilitas negocij geſti. num.808.
Procurator repetit expenſas extraordinarias factas pro ſeipſo. p.1. n.809.
Deductis, quas aliàs eſſet facturus, & iuxta ſui ſtatum. ibid.
Procurator Monaſterij tenetur tantum de negligentia. p.1.n.805.
Procurator Monialium adminiſtrans bona debet mutari de triennio in triennium. p.1.n.772.
Procurator, ſeu adminiſtrator effectus pauper tenetur ſatiſdare, alias poteſt reuocari. p.1. n.794.
Procurator, ſi fiat religioſus, emiſſa profeſſione deſinit eſſe procurator. p.2.q.101.n.2.
Quid pro tempore Nouitiatus. ibid. n.3.
Procurator poſt litem conteſtatam ingrediens religionem, eſt reuocandus. p.2.q.101.n.1.

Profeſſio.

Profeſſio non completo anno probationis nullam inducit obligationem. p.1.n.25.
Nec etiam ex quocunque capite nulla. ibid.
Profeſſio Regularis non admittenda, niſi expleto anno ſextodecimo. p.1.n.25.
Profeſſio an valida, ſi ad complementum anni deſiderentur aliquot horæ. p.1. n.25.
Profeſſio non liberat ab obligatione ſubueniendi parentibus quò ad ſubſtantiam, ſed quò ad aliquem modum. p.2.q.105.n.3.

Profeſſio nulla.

Prætendens nullitatem profeſſionis quid requiratur, vt audiri poſſit. p.1. n.27.
Coram quibus agitanda cauſa nullitatis. p.1. n.27.
Quid, quando capitulariter nomine alterius Monaſterij admittitur, aut in vno loco capitulariter admittitur, & in alio emittit profeſſionem. ibid.
Decretum Tridentini pro reclamatione de nullitate profeſſionis habet locum etiam quò ad Moniales. p.1.n.27.
An in cauſa profeſſionis nullæ ſint audiendi conſanguinei, &c. p.1.n.27.
Dimittentes habitum quando prohibeantur audiri. p.1. n.27.
Facultas reclamandi ſuper nullitate profeſſionis, an competat etiam Monaſterio. p.1.n.27.
Quinam ſint iudices in cauſa reclamante Monaſterio. ibid.

Prohibitio.

Prohibito antecedenti prohibetur etiam conſequens. p.1. n.314.
Vna via prohibitum non cenſetur alia conceſſum. p.1.n.1124.
Ceſſante cauſa ceſſat prohibitio. p.1. n.1242.
Quod directè prohibetur non licet indirectè. par.1. n.1243.
Prohibitio extenditur ad extenſionem rationis. p.1. n.1483.
Prohibitio non ſe extendit, quò non ſe extendit ratio finalis. p.1.n.1492.
Deficiente qualitate actionis prohibitæ, deficit etiã prohibitio. p.1.n.1562.

Promiſſio.

Promiſſiones iactatiuæ non inducunt obligationem. p.1. n.166.

Propoſitio.

Propoſitio, quæ habet ſenſum catholicum, & hæreticum non eſt ſuſpecta. p.1.n.1417.

Proteſtatio.

Proteſtatio quando iuuet proteſtantem. p.1. n.922.

Purificatio.
Vide *Regulares.*

Purificatio mulierum poſt partum ſpectat ad Parochum. p.2.q.69.n.1.

Q

Qualitas.

QValitas fundamentalis quando debeat ineſſe. p.1. num.34.
Deficiente qualitate fundamentali corruit, quod in ipſa fundatur. ibid.

Quarta Funeralis.

Quarta Epiſcopalis non detrahitur de dote Eccleſię. p.2.q.84.n.1.
Quid, ſi legatum ad piam cauſam applicetur ab exequutore fabricæ Eccleſiæ. ibid.
Caſus priuilegiati, in quibus non debetur quarta. p.2.q.84.n.2.
Quarta non debetur de legato pro reſtauratione Eccleſiæ. p.2.q.84.n.3.

Quid, ſi Eccleſia non indigeat de præſenti reparatione. ibid. n. 4.
Quarta an detrahenda de legatis pijs in genere, p. 2. q. 84. n. 5.
Quarta debetur Epiſcopo de relictis pijs locis, non autem de relictis perſonis. n. 2. q. 84. n. 2.
Quarta funeralis quando à Regularibus ſoluenda. p. 1. n. 28.
Decretum Trident. circa quartam funer. quos Religioſos non comprehendat. p. 1. n. 28.
Quarta an ſoluenda de cereis, qui manibus portantur. p. 1. n. 28.
An de cereis accenſis in Altaribus. ibid.
Declaratio S. Congregat. circa quartam funeralem. p. 1. n. 28.
Decretum Viſitationis Apoſtolicæ. p. 1. n. 28.
Quarta funeralis non eſt ſoluenda Eccleſiæ parochiali interdictæ. p. 1. n. 28.
Quarta funeralis debetur de exequijs celebratis extra locum ſepulturæ, ſecundum Calderin. &c. p. 2. q. 70. n. 1.
Probabilius eſt, non deberi. ibid. n. 2.
Quarta funeralis de quibus ſoluenda. p. 2. q. 70. n. 2.

Quietatio.

Quietatio generalis ſe extendit tantum ad ea, de quibus fuit cogitatum. p. 1. n. 779.
Quietatio eſt ſtricti iuris. p. 1. n. 779.
Quietatio generalis non ſe extendit ad res occultatas dolo. ibid.
Quietatio, licet generalis, facta ab Abbatiſſa tempore infirmitatis, non valet in præiudicium Monaſterij. p. 1. n. 778.

R

Ratificatio.

Ratificatio Ordinationis non facit vitari pœnam ſuſpenſionis. p. 1. n. 270.
In ratificatione conſideratur tempus ratificationis. p. 1. n. 271.
Ratificatio non retrotrahitur. p. 1. n. 271.

Ratihabitio.

Ratihabitio retrotrahitur. p. 1. n. 1148.
Ratihabitio non operatur in præiudicium illius, cui medio tempore fuit Ius acquiſitum. ibid.

Ratio.

Caſus, in quo militat eadem ratio, comprehenditur ſub expreſſo. p. 1. n. 859.

Recognoſcere.

Recognoſcere, quod ab alio eſt geſtum, eſt actus ſuperioritatis. p. 1. n. 975.

Receptare.

Receptans ignoranter non dicitur receptare. part. 1. num. 1270.

Retractus.

Ius retractus ex perſona Monachi non tranſit in Monaſterium. p. 2. q. 107. n. 1.
Priuilegium retractus conuenit ratione ſanguinis, ſeu familiæ. p. 2. q. 107. n. 2.
Proximiori conſanguineo non competit ius retractus, vendente Monaſterio ad vitã Religioſi bona ſibi obuenientia ratione ipſius. p. 2. q. 108. n. 1.

Regula.

Regula de triennali non iuuat contra Decreta Concil. Trident. p. 2. q. 90. n. 3.

Regulares.

Vide *Concionator. Electi. Epiſcopus. Monachus. Religioſus.*

Regularibus non licet recedere ſine licentia à conuentibus, etiam prætextu adeundi Superiores, aliàs puniuntur ab Ordinarijs. p. 1. n. 19.
Non habet locum, quando accedit cauſa appellationis. ibid.
Nec quando accedunt cauſa querelæ. ibid.
Concilium non prohibet iuridicum acceſſum ad Superiores. ibid.
Degens extra Monaſterium ob ſeruitium religionis habetur pro præſenti. p. 1. n. 4.
Regularis diſcedens à proprio conuentu ſine licentia quomodo puniatur. p. 1. n. 129.
Accedentes ad Vniuerſitates ſtudiorum cauſa tenentur habitare in Conuentibus. p. 1. n. 20.
Regulares non tenentur ſeruare regulas abrogatas conſuetudine. p. 1. n. 7.
Regulares, vt ſint patrini, an indigeant licentia Epiſcopi. p. 2. q. 26. n. 7.
Regulares non ſubſunt diſpoſitioni Concil. Trident ſeſſ. 23. cap 5. de reformat. p. 1. n. 356.
Regulares priuati dignitatibus, quando poſſint ad eas reſtitui. p. 1. n. 528.
Regulares nihil extra ſuos Conuentus agere poſſunt, quod ſapiat exercitium iuriſdictionis. p. 2. q. 35. n. 1.
Regulares tenentur ſub mortali exhibere debitum honorem Epiſcopis. p. 2. q. 30. n. 2.
Regulares deputant miniſtros pro cura animarum. p. 1. n. 41.
Non tamen ſubtrahuntur iuriſdictioni ſuorum Superiorum. ibid.
Regulares vnire poſſunt Monaſteria diuerſarum Prouinciarum, ſi ita expediat. p. 1. n. 36.
Regularis, ſi fiat Comes, ſuccedit in feudo. p. 2. q. 118. num. 9.
Regularibus cur interdicta licentia teſtandi. part. 2 q. 113. n. 3.
Regulares poſſunt recipere mulieres ad purificationem. p. 2. q. 69. n. 4.
Regulares quantum ſubleuent Paſtores in cura animarum. p. 1. n. 637.

Re-

Digitized by Google

Regulares recurrentes, & teſtificantes apud S. Officium, non poſſunt à Superioribus grauari. par.1. num.542.
An prohibeantur ipſis imponere regulares pœnas. ibid. n.543.
Quid, ſi aliquis ex his notoriè delinquat, & cum ſcandalo extra clauſtra. ibid. n.544.
Regulares pro imprimendis libris indigent licentia ſuorum Superiorum, p.1. n.567.
Diſpoſitio Trident. in hac materia procedit ſolum de libris de rebus ſacris. ibid.
Nomine rerum ſacrarum in hac materia quænam veniant. p.1 568.
Extenſio à Monachis ad alios Regulares quando habeat locum. p.2. q.26. n.4.

Regulares quò ad beneficia.

Nullus regularis ſine diſpenſatione Papæ admittitur ad beneficium ſæculare. p.2. q.80. n.2.
Ex Concilio Tridentino habetur prohibitio. ibid.
Regulares non ſunt capaces beneficij ſimplicis ſæcularis. p.2. q.89. num.1.
Nec Epiſcopus diſpenſare poteſt. ibid. n.3.
Nec etiam, vt promotus ad parochiale habeat ſimul beneficium ſimplex ſæculare. ibid. n.3.
Communis ſententia, quod Regulares non ſint capaces beneficij Sæcularis. p.2. q.89. n.4.
Solus Pontifex diſpenſat, vt Regularis habeat beneficium ſimplex. p.2. q.89. n.5.

Regulares quò ad exemptionem.

Regulares de iure communi in pluribus exempti. p.2. q.1. n.4.
Regulares exempti ab Ordinariorum iuriſdictione. p.2. q.7. n.1.
Regularium exemptio eſt fauore publicæ vtilitatis. p.2. q.1. n.4.
Exemptio Regularium eſt omnimoda quò ad perſonas, & loca. p.2. q.36. n.2.

Regulares quò ad conciones.
Vide *Concio. Concionator.*

Quibus, licentijs indigeant Regulares, vt concionari poſſint. p.1. n.3.
Vt concionentur in proprijs Eccleſijs non eſt neceſſaria licentia obtenta. p.1. n.3.
Concionaturi in eccleſijs proprijs an debeant obtinere licentiam. p.1. n.558.
Diſpoſitio Concilij Tridentini. ibid. n.559.
Regulares poſſunt concionari in Eccleſijs proprijs petita benedictione, licet non obtenta. part. 1. num. 561.
Declaratio S. Congregat. ibid. n.562.
Declaratio Vrbani VIII. ibid. n.563.
A quo puniendi Regulares non ſeruantes Decreta Concil. Trident. de Concionatoribus. par. 1. numer. 565.
An toties, quoties Regulares concionaturi ſunt, debeant ſe præſentare. p.1. n.567.
An debeant pro ſingulis vicibus obtinere licentiam à ſuis Superioribus. p.1. n.568.
Regulares an ſufficiat ſemel admitti ad concionandum ab Ordinario. p.1. n.569.
Qualiter ſe habeat licentia concionandi conceſſa Regularibus ab Ordinario. p.1. n.570.
Regulares deputati ad concionandum, & aliàs approbati, vbi non eſt Ordinarius, poſſunt concionari in quolibet loco, non contradicente Parocho. p.1. n.608.
An cenſeatur approbatus, qui concionaturus in Eccleſia proprij Ordinis obtinuit benedictionem. p.1. n.608.
Regulares an poſſint ſine licentia concionari in compitis, plateis, &c. p.1. n.626.
Quæ procedunt de concionatoribus Regularibus, procedunt etiam de prælatis Regularibus, niſi habeant territorium. p.1. n.627.
Regulares concionaturi in Eccleſijs regularibus aliorum Ordinum, debent præter benedictionem obtinere licentiam ab Ordinario. part.1. num.621.
Regulares concionantes an poſſint quærere eleemoſinas pro pauperibus abſque licentia Epiſcopi. p.1. num.630.
Regulares concionantes abſque licentia Superiorum, peccant mortaliter. p.1. n.631.
Incurrunt excommunicationem papalem, & priuantur munere concionandi. p.1. n.631.
Regulares ſuſpendi poſſunt ab officio prædicandi à ſuis ſuperioribus abſque aſſignatione cauſæ, & iuridica informatione. p.1. n.631.
Ordinarius non poteſt ſe intromittere circa habitum Regularium, quo vtuntur in concionando. p.1. n.644.
Religioſus, qui fuit Apoſtata, an poſſit admitti ad concionandum. p.1. n.646.

Regulares quò ad confeſſiones.
Vide *Approbatio. Epiſcopus quò ad confeſſiones.*

Regulares non poſſunt à confeſsionibus audiendis ſuſpendi, niſi in cauſa concernente confeſsiones. p.1. n.15.
Non poſſunt omnes vnius Conuentus Confeſſarij ſuſpendi inconſulta S.Congregat. ibid.
Regulares habent iuriſdictionem in ordine ad confeſsiones excipiendas, ab Apoſtolica Sede. par.1. num. 15.
Regulares audientes confeſsiones ſine licentia ſuorum Superiorum dupliciter peccant. p.1. n.1447.
Quid ſi ſine licentia, ſed cum approbatione. ibid.
Regulares non poſſunt eligere Confeſſarium virtute Bullæ Cruciatæ. p.1. n.1455.
Facultas pro abſolutione à reſeruatis Bullæ Cruciatæ non eſt pro Regularibus. p.1. n.1456.
Subſequentes Bullæ Cruciatæ non tollunt declarationes circa electionem Confeſſarij. p.1. n.1457.
Regulares an poſſint eligere Confeſſarium virtute Bullæ Cruciatæ pro non reſeruatis. p.1. n.1458.

Regu-

Digitized by Google

Regulares quò ad Confraternitates.
Vide *Confraternitas.*

Quid poſsint Regulares circa Confraternitates. p.1. num. 205.
Regulares quales Confraternitates ſine licentia Epiſcopi non poſsint inſtituere. p.1. n.225.
Regulares an extra ſuas Eccleſias erigere poſſint Confraternitates abſque conſenſu Epiſcopi. p.2. q.35. n.1.
In Grangijs, &c. poſſunt erigere Confraternitates ſine conſenſu Epiſcopi. p.2. q.35. n.2.
Sed non fruuntur priuilegijs, indulgentijs, &c. ibid. numer. 3.
Quando ſine conſenſu Ordinarij poſſint veteres reduci ad formam Conſtit. Clement. VIII. par. 2. q.35. n.3.

Regulares quò ad conuentionem.

Regulares habentes Conſeruatores non poſſunt conſentire, quod conueniantur coram Ordinario. p.1. num.839.
Regulares non poſſunt conſentire, quod cõueniantur coram Ordinario, ſi habeant Conſeruatores, & ſi agatur de iure competente ex ceſſione, aut cauſa criminali, aut mixta. p.1. n. 840.
Regulares conueniuntur coram Ordinarijs in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum. par.2. q.5. n.1.
Si degentes extra Monaſterium delinquant. part. 2. q.5. n.2.
Denunciantur, ſi ſint excommunicati à iure, contrarium, num.15. p.2. q.5. n.3.
Delinquentibus præfigunt terminum ad ſe præſentandum coram ſuperiore. p.2. q.3. n.4.
Ratione delicti, & contractus. p.2. q.5. n.5.
In caſu hæreſis. p.2. q.5. n.6.
In reddenda ratione vltimæ voluntatis. par.2. q.5. num.7.
Quando Ordinarius eſſet in poſeſſione iudicandi. p.1. q.5. n.8.
Si eijciantur ab Ordine. p.1. q.5. n.9.
In ordine ad reſtitutionem eorum, quæ à Nouitijs acceperunt, ſi non profiteantur. p.2. q.5. n.10.
Si religio extinguatur, aut à Regularium iuriſdictione liberentur. p.2. q.5. n.11.
Si aſſumantur ad ſæculares dignitates, & poſtea deponant, aut priuentur. p.2. q.5. n.11.
In reconuentione in cauſis ciuilibus, part. 2. q. 5. num.112.
In non pulſandis campanis ante Cathedralem in Sabbato ſancto. p.2. q.5. n.13.
In alijs caſibus remiſſiuè. p.2. q.5. n.14.

Regulares quò ad Decimas.
Vide *Decimæ. Priuilegia.*

Religioſi quocunque modo impediant decimarum ſolutionem, excommunicationi ſubijciuntur. p.2. q.37. num. 1.
Quinam religioſi incurrant excommunicationem, & quinam ſuſpenſionem. ibid. numer.2.
Quando contrahatur. ibid. n.3.
Hæc cenſuræ non ſunt reſeruatæ, & quid pro abſolutione requiratur. ibid. n.4.
Religioſi requiſiti, & ſcienter omittentes conſcientiam facere pœnitentibus debentibus decimas, ſuſpenſi ſunt ab officio prædicationis, & concionantes ſunt ipſo facto excommunicati. par.2. q.79. num.1.
Hæc pœna non comprehendit percipientes decimas. ibid. n.2.
Vt locum habeat, an debeant eſſe requiſiti à rectoribus Eccleſiarum. ibid. n.3.
Quomodo poſſint religioſi poſt confeſſionem conſcientiam facere de decimis ſoluendis. p.2. q.79. num. 4.
Suſpenſio iſta ceſſat, quando corrigitur error, & fit conſcientia pœnitentibus. ibid. n.5.
Suſpenſio iſta habet locum, etiamſi non poſſint commodè commoneri pœnitentes de decimis ſoluendis. ibid. n.6.
Regulares ſunt exempti à ſolutione decimarum. p.2. q.72. n.1.
Religioſi proprijs ſumptibus colentes noualia, non ſoluunt decimas. p.2. q.81. n.2.

Regularis quò ad delicta, & punitionem.

Regularis extra Monaſterium degens, ſi delinquat, punitur ab Ordinario loci, vt delegato Apoſtolicæ Sedis. p.1. n.4.
Vt puniri poſſit, debet permanenter degere extra Monaſterium. ibid.
Non comprehendit hoc Decretum, qui per aliquot dies morantur extra clauſtra. ibid. part. 1. numer. 4.
Quid ſi alicubi longo tempore moraretur ob negotia religionis? ibid.
Hoc decretum non habet locum quò ad morantes in Grangijs. ibid.
Regularis, qui de licentia ſuperiorum degit extra clauſtra, punitur ab Ordinario, ſi delinquat. p.1. num. 111.
Conſtitutio Clement. VIII. & Concil. Tridentin. *ſeſſ.25.cap.14.de regul.* non diſponit de hoc caſu. p.1. n.112.
Degens extra clauſtra cum licentia, non poteſt puniri, ſecundum aliquos, ab Ordinario, ſi delinquat. p.1. n.113.
Adhuc puniri poteſt ab Ordinario, ſi delinquat. p.1. num.114.
Secus ſi degat in Grangijs, aut alijs locis annexis Monaſterio. n.115.
Quid, ſi maneat in loco deſtinato ad erectionem Monaſterij. n.116.
Facultas Ordinariorum puniendi Regulares degentes extra ſepta, non eſt priuatiuè quò ad eorum ſuperiores. n.117.
Regulares extra clauſtra notoriè delinquentes inſtat Epiſcopus puniri à ſuis Superioribus, quibus præfigit terminum, aliàs puniuntur ab ipſo Epiſcopo p.1. num.5.

Qua

Quæ conditiones concurrere debeant, vt hoc Decretum locum habeat. ibid.
Regularis an dicatur delinquere extra clauſtra, ſi delinquat in Eccleſia. ibid.
An iuridicè conſtare debeat, quod notoriè, & cum ſcandalo deliquerit. ibid.
Quomodo Epiſcopus inſtare debeat pro punitione. ibid.
Superior Regularis, quomodo certiorare debeat Epiſcopum, quod punierit. ibid.
Quid, ſi Superior Regularis puniret, ſed non certum faceret Epiſcopum? ibid.
Conditiones ſupradictæ an copulatiuè ſint neceſſariæ, vt locum habeat Decretum. ibid.
Delinquens intra Eccleſiam ſui Monaſterij an delinquat extra clauſtra. p.1. n.137.
Regularis incidens in excommunicationem ob notorium delictum, an poſſit ab Ordinario declarari excommunicatus. p.1. n.138.
Praxis ſeruanda cum Regularis notoriè delinquit extra clauſtra. p.1. n.119.
Reijcitur ex declaratione S.Congregat. n.120.
Religioſi accedentes ad Vniuerſitates puniendi ab Ordinarijs, ſi non habitent in Conuentibus. p. 1. num. 20.
De quibus conuentibus intelligatur. ibid.
Regulares an poſſint damnari ad triremes. part. 1. numer. 1028.

Regularis quò ad Ordines.
Vide *Ordinandus*. *Dimiſſoria*. *Interſtitia*.

Regulares examinandi pro ordinibus ab Epiſcopis. p.1. n.13.
Priuilegia, ne Regulares ordinandi examinentur ab Epiſcopis, ſunt reuocata. ibid. p. 1. n.13.
In Regularibus requiritur pro Ordinibus minor ſcientia. p.1. n.13.
Regulares, qui poſſunt ex priuilegio ordinari extra tempora, an poſſint dimitti ad alium Ordinarium, ſi Diœceſanus nolit admittere priuilegia. p.1. n.251.
Regularis furtiuè ordinatus an poſſit diſpenſari à ſuis prælatis. p.1. n.326.

Regulares quò ad proceſſiones.
Vide *Proceſſio*, &c.

Non poſſunt Regulares inſtruere proceſſiones extra clauſtra, ſed tantum intra, & circa girum Eccleſiæ, & Monaſterij. p. 1. n.86.
Poſſunt Regulares ducere proceſſiones extra Eccleſias, ſi adſit conſuetudo, & per Parochiam cum conſenſu Parochi. p.1. n.87.
Regulares non poſſunt cenſuris compelli ad proceſſiones. p.2. q.6. n.4.
Regulares non tenentur accedere ad orationem quadraginta horarum. p. 1. n.81.
Regulares an ire debeant ad leuandum defunctum quando non ſolent aſſociare funera. p. 1. n.1591.
Regulares exempti non tenentur obuiam ire Epiſcopo, cũ primò ingreditur Ciuitatẽ. p.2. q.30. n.2.

Regulares quò ad ſubiectionem ad Ordinarios.

Religioſus de Superiorum licentia poteſt ſubijci Epiſcopo pro abſolutione, diſpenſatione, &c. par. 2. q.92. n.1.
Etiam quò ad caſus reſeruatos, diſpenſationes in irregularit. &c. de quibus in Trident. *cap.6. de reform. ſeſſ.24.* ibid. n.2.
Sufficit aliquando tacita licentia religionis. ibid. num.3.
Et quando Prælatus iniuſtè denegat. ibid. n.4.
Soli Epiſcopo loci poteſt religioſus ſubijci quò ad abſolutionem, &c. ibid. n.7.
Regulares in nullo caſu de neceſſitate ſubdunt ſe Epiſcopis quò ad abſolutionem. par. 2. q.92. numer. 9.
Regularis an poſſit ſe ſubijcere Epiſcopo quò ad abſolutionem, &c. p.2. q.92. n.13.
Regulares non ſubduntur Ordinario in reddenda ratione vlt. volunt. p.2. q.5. n.17.
Regularis turbans iuriſdictionem Epiſcopi poteſt ab ipſo puniri. p.1. n.124.
Regulares priuilegiati non poſſunt excommunicari ab Ordinario, niſi ex ſpeciali indulto. par.2. q.6. num.1.
Regulares non ſeruantes interdicta, &c. ab Ordinarijs poſita, an poſſint excommunicari. p.2. q.6. num.6.
An non ſeruantes dies feſtos ab iiſdem indictos p.2. q.6. n.7.
An ſi delinquant notoriè extra clauſtra. par. 2. q.6. num.7.
An regentes Eccleſias ſubditas Ordinarijs. part. 2. q.6. n.7.
Ordinarij an cenſuris innodare poſſint Regulares, qui viuunt ſine obſeruantia. p.2. q.6. n.8.
An miniſtrantes Viaticum, & extremam Vnctionem & Matrimonium. p.2. q.6. n.9.
An in caſibus Clemen. *Cupientes de pœnit.* ibid. numer. 9.
Quid, ſi egredi faciant Moniales à clauſura. ibi, numer. 48.
Quid, ſi conſentiant Moniales recipere ad habitum, &c. profeſſionem ſine licentia. ibid. n. 10.
Quid, ſi publicent indulgentias ſine licentia. ibid. num. 11.
Regulares ſepelientes publicè excommunicatos, aut nominatim interdictos, excommunicantur, ſed non ab Ordinario. p. 2. q.6. n. 12.
Regulares delinquentes in exequutione vltimarum voluntatum, non poſſunt ab Ordinarijs cenſuris innodari. p.2. q.6. n.13.
Cap.1. De priuil. in 6. per quod Regulares non poſſunt cenſuris affici, eſt innouatum à Trident. p.1. num.48.
Regulares poſſe ab Ordinarijs excommunicari, quando ſubijciuntur ipſis iuxta Decreta Concil. Trident, qui aſſerant. p.1. n.48.
Non poſſunt excommunicari. ibid.
Quando Concil. concedit facultatem Ordinarijs compellendi Regulares per cenſuras, id exprimit. p.1. num.48.

Priui-

Priuilegium, quod Regulares non poſſint cenſuris affici, non eſt reuocatum à Trident. p. 1. n.48.
Regulares delinquentes circa honoraria Epiſcoporum non poſſunt cenſuris affici. part. 2. q. 30. num. 3.
An ſemper Regulares, quando reſiſtunt erectionis Baldachini pro Epiſcopo, cẽſuris compelli poſſint p.1. n.387.
Regulares reconuenti coram Ordinario an ab ipſo poſſint cenſuris innodari. p.2. q.6. n.14.
Regulares an poſſint ab Ordinario declarari excommunicati, p.2. q.7. n.2.

Regulares obſeruantiæ.

Obſeruantiæ regulares ſunt triplicis generis. par.2. q.114. n.1.
Regulares obſeruantiæ non egrediuntur terminos religionis. p.2. q.114. n.6.
Regulares obſeruantiæ quatenus obligent religioſos. p.1. n.979.
Regulares obſeruantiæ, quæ, obligant ad mortale, non afficiunt extra communitatem religioſam, p.1. n.980.

Relegatus.

Relegati in aliquem locum contrahunt ibi domicilium. p.1. n.159.

Religio.

Vide *Monaſterium.*

Religio non conſentiens in factum ſubditi, non debet ab ipſo grauari. p.1. n. 1465.
Bona religionis extinctæ cuius ſint. p.2. q.37. n.1.
Non concordant in hoc Doctores. ibid. n.2.
Pertinent ad Summum Pontificem, ſi religio ſit exempta; ad Ordinarium, ſi non ſit exempta. ibid.
Si non tota religio, ſed ſolum aliqua Monaſteria extinguantur, cuius ſint bona monaſteriorum destructorum. ibid. n.3.
Cur requiratur auctoritas Summi Pontificis pro fundanda noua religione. p.2. q.38. n.1.
Ex natura rei non poteſt fundari religio ſine approbatione Pontificis. p.2. q.38. n.2.
Religio inſtituta pro vna Diœceſi an requirat approbationem Pontificiam. p.2. q.38. n.3.
Religiones non mendicantes an conuocandæ pro introducenda noua religione. p.1. n.511.
Detrimentum ex ſubtractione actuum facultatiuorum conſiderari debet in introductione nouæ religionis. p.1. n.484.
An ſi religio de nouo introducenda det cautionem omittendi omnia, vnde cœteræ detrimentum pati poſſent, ſit admittenda abſque citatione, &c. p.1. n.485.
Qualiter iſta cautio præſtanda. ibid. n.486.
Quam aliam obligationem præſtare debebit. ibid num. 486.
Adhuc conuocandi cœteri Regulares. ibid.
In introductione nouæ religionis debet conſiderari præiudicium aliarum ex quocunque capite proueniat. p.1. n.482.
Noua religio tunc ſolum introducenda, quando commodè ſuſtentari poteſt ſine aliorum detrimento. p.1. n.483.
Regulares conuocati an debeant omnes conſentire pro introductione nouæ religionis. p.1. n.521.
Quando aliquæ religiones conſentiunt, & aliæ non pro introducenda noua religione, non obtinetur finis Conſtitutionum Apoſtolicarum. part.1. numer. 523.
Quid faciendum Ordinario, ſi religioſi conuocati irrationabiliter denegent conſenſum pro noua religione introducenda. p.1. n.518.
Quid faciendum, ſi aliqui religioſi reclament à conceſſione introductionis nouæ religionis. part. 1. num. 519.
Exceptio, quod aliquæ religiones non ſint auditæ pro introducenda noua religione, an debeat admitti. p.1. n.520.
Solemnitas pro introductione nouæ religionis, an ſeruanda, quando recuperantur monaſteria de manu Hæreticorum, aut bello diruta. part. 1. num. 488.
Conſenſus exquirendus pro introducenda noua religione, an poſſit per Generales, aut Prouinciales ſuppleri. p 1. n.497.
Non poteſt ſuppleri, niſi cauſa cognita. ibid. numer. 498.
Peccant mortaliter exhibentes conſenſum pro inducenda noua regione, ſi ſit futura detrimento cœteris, aut ſibi. ibid. n.498.

Religio quoad Eiectos.

Vide *Eiecti.*

Religio quando teneatur eiectis ſubminiſtrare alimenta. ibid. n.992.
Quid, ſi eiectus intulerit religioni aliqua bona. ibid.
Religio non tenetur recipere eiectos, quando ſequeretur ſcandalum. n. 1021.
Neque ſi religio ſubiret notabilem infamiam, detrimentum, &c. n. 1022.
Neque ſi eiectus contraxiſſet morbum contagioſum n. 1023.
Religio recipiens eiectum, an teneatur ſoluere debita ab ipſo contracta. p.1. n.1024.

Religioſus.

Vide *Regularis. Monachus. Incorrigibilis.*

Religioſus comparatur ſeruo. p.1. n. 1086.
Religioſi, qui non ſunt Monachi, an poſſint eſſe patrini. p.2. q.26. n.5.
Religioſus non habet propria iura, & in iudicialibus æquiparatur ſeruo, &c. p.2. q.106. n.2.
Religioſi non poſſunt eſſe adminiſtratores bonorum monialium. p.1. n.777.
Religioſi, & Clerici non tenentur ad cuſtodiam portarum tempore peſtis. p.2. q.94. n.3.
Quilibet religioſus poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi. p.2. q.122. n.3.

Dum-

Dummodo interueniat licentia Superioris, & vtilitas Monaſterij. ibid. n.4.
An aliqua Decreta obſtent. ibid. n.5.
Religioſus illegitimus non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi. p.2. q.122. n.6.
Religioſus non transfert dominium per vſum illicitum. p.1. n.1003.
Religioſus alloquens Monialem cum licentia, an alloqui poſsit auſcultatrices. p.1. n.1126.
Religioſus ſine licentia non poteſt remittere iniuriam ſibi illatam. p.2. q.106. n.3.
Poteſt Superior remittere iniuriam illatam Monacho, etiam eo inuito. p.2. q.106. n.4.
Patre, aut alio attinente ad religioſum interfecto ius accuſationis, aut pacis non pertinet ad religioſum, aut Monaſterium. p.2. q.53. n.1.
Religioſus quando poſſit accuſare. part. 2. q. 53. num.3.
Religioſo profeſſo interfecto, cuius ſit mulcta offendentis. p.2. q.54. n.2.
Mulcta applicanda Monaſterio. ibid. n.3.
Religioſus non poteſt agere pro iniuria ſibi illata, niſi cum licentia. p.2. q.54. n.5.
Conſanguinei Religioſi non habent iura ſanguinis reſpectu Monaſterij. p.2. q.108. n.2.
Religioſus, & omnia iura ipſius ſunt religionis. p.2. q.54. n.3.
Dimittens habitum, vt fugiat rigorem Superiorum non eſt Apoſtata. p.1. n.1046.
Si tamen id eſt neceſſarium. n.1047.
Quando id locum habeat, etiam pro foro externo. num. 1048.

Religioſus quò ad munus Aduocati Procuratoris, &c.

Continuum exercitium aduocationis contrariatur ſtatui religioſo. p.2. q.103. n.3.
Munus Aduocati, & procuratoris exercere quando poſſit religioſus. p.2. q.100. n.1.
Vt Religioſus exercere poſſit munus Aduocati, aut Procuratoris, non ſufficit licentia tacita. part.2. q.100. n.7.
Religioſus potens ſtare in iudicio abſque licentia, poteſt etiam eſſe Aduocatus, & Procurator, aut conſtituere Procuratorem. p.2. q.103. n.8.
Solum prohibetur religioſo eſſe aduocatum, & procuratorem in iudicio. p.2. q.100. n.9.
Religioſus an pro vna, aut altera vice poſſit eſſe Aduocatus, & Procurator. ibid. n.10.
Religioſo Procuratori etiam poſt litem conteſtatam, poteſt excipi defectus licentiæ. p. 2. q.100. num.11.
Geſta per religioſum Procuratorem ſine licentia ſunt irrita. p.2. q.100. n.12.
Religioſus poteſt eſſe procurator pro Principe, laico patrono, defenſore religionis, vtili amico, &c. p.2. q.102. n.1.
Vtilitas monaſterij indirecta ſufficit, vt religioſus poſſit eſſe procurator. ibid. n.2.
Religioſus poteſt eſſe procurator, aut aduocatus pro Epiſcopo, principe, miſerabilibus perſonis, &c. p.2. q.102. n.3.
Non pro coniunctis, niſi ſint miſerabiles. ibid. n.4.
Poteſt eſſe pro intimo amico, & vtili religioni. ibid. num. 5.
Religioſus poteſt perficere inſtrumentum, quod, dum erat in ſæculo confecit. part. 2. q.104. numer. 2.
Interueniente licentia Superioris. ibid. n.3.
Monaſterium, ſeu Superior conueniri poteſt, vt cogat Monachum complere inſtrumẽtum, quod laicus confecit. p.2. q.104. n.4.
Religioſis interdicitur conficere inſtrumenta. par.2. q.104. n.5.
Hæc prohibitio non retrotrahitur. ibid. n.6.
Tabellio factus Religioſus cur compelli poſſit perficere inſtrumentum. n.2. q.104. n.7.
Religioſus an poſſit aduocare, vt ex lucro ſubueniat indigentiæ Monaſterij. p.2. q.103. n.1.

Religioſus quò ad Sacramenta.

Noui religioſi, ſi ſacramenta miniſtrent, præiudicant prioribus. p.1. n.482.
Religioſi miniſtrantes Extremam Vnctionem, Euchariſtiam, & ſolemnizantes Matrimonia ſine licentia Parochi, excommunicantur. part.2. q.25. num. 1.
At modo non incurrunt quò ad Euchariſtiam, ſed ſolum quò ad Viaticum, & in die Paſchatis. ibid. num. 21.
Aſſiſtens matrimonio ſine ſolemnizatione, non incurrit excommunicationem. ibid. n.3.
Excommunicatio Clemen. *de priuil.* contra religioſos ſolemnizantes Matrimonium, an hodie habeat locum. p.2. q.25. n.4.

Religioſus quò ad ſepulturam.
Vide *Sepultura.*

Religioſus moriens extra religionem ſepeliendus eſt in ſuo monaſterio, ſi ad ipſum commodè deferri poſſit. p.2. q.60. n.1.
Vbi ſepeliendus, ſi ad ipſum commodè deferri non poſſit. ibid. n.2.
Poteſt eligere ſepulturam. ibid. n.3.
Non electa ſepultura, vbi ſepeliendus. ibid. n.4.
Regulares poſſunt religioſum ſuum mortuum extra clauſtra leuare inconſulto Parocho, & ad ſuas Eccleſias deferre. p. 2. q.60. n.5.
Etiamſi à Parocho receperit ſacramenta. ibid.

Religioſus quò ad Parentes.
Vide *Filius.*

Religioſus degens extra clauſtra cum licentia, vt ſubueniat parentibus, an poſſit depoſito proprio induere habitum clericalem. part. 2. q. 105. numer. 5.
Filius non tenetur exire de religione, vt ſubueniat parentibus. p.2. q.105. n.8.
Eſt tamen iuſta cauſa, vt obtineat licentiam egrediendi. ibid. n.9.
Egrediens an poſſit dimittere habitum. ibidem num. 10.

Quæ

Quæ præſtare poſſit religioſus, vt ſubueniat parentibus, dum manet intra clauſtra. p.2.q.105.n.11.
Quid, ſi Prælatus denegat licentiam ſubueniendi, ibid.n.12.
Quid in dubio, an iuſtè deneget, ibid. n.13.

Religioſus fugitiuus.

Bona acquiſita à fugitiuo, ſi redeat ad clauſtra, cuius ſint. p.1.n.1029.
Fugitiui acquirunt Monaſterio, p.1.n.1030.

Renunciatio.

Renunciatio realis facit renunciantem haberi pro mortuo. p.2.q.118.n.3.
Renunciatio conditionalis euaneſcit deficiente conditione. p.2.q.118.num.5.
Renunciatio intelligitur facta rebus ſic ſtantibus. p.2.q.118.n.12.
Renunciatio voluntaria tantum valet, quantum vult renuncians. p.3.q.118.n.11.
Renunciantibus ſua iura non datur regreſſus. p.1. q.118. n.3.

Renunciatio Nouitiorum.
Vide *Nouitius*.

Renunciatio ſuorum bonorum qualiter à Nouitijs facienda, vt valeat. p.1.n.26.
Decretum Trident. circa renunciationes Nouitiorum non comprehendit factas ante ingreſſum.p.1. num.26.
An comprehendat hoſpites Clericorum Regularium. ibid.
An pro renunciatione Nouitiæ Monialis ſufficiat licentia Vicarij Monialium. p.1. n.26.
Nouitius poteſt reuocare renunciationem, ſi non ſit ſequuta profeſsio. p.1.n.26.
An valeat, ſi vltra annum probationis differatur profeſſio. ibid.
Aſſumpto regulari ad Epiſcopatum, an reſoluatur renunciatio. p.1.n.26.
Prælati Regulares exempti nequeunt concedere Nouitijs licentiam renunciandi. p.2.q.43.n.1.
Ita communiter, & praxis. ibid.n.2.
Prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt hanc facultatem concedere. ibid.n.3.
Conſuetudo an poſſit præualere contra hoc Decretum Concilij. ibid.n.4.
Non exigitur licentia Epiſcopi in ſcriptis pro renunciatione nouitiorum. p.2.q.42.n.1.
Non ſufficit petita, ſed requiritur obtenta. ibidem. num.2.
Sufficit tacita, ſeu ratihabitio de præſenti. ibidem. num.3.
Ob quem finem ſit neceſſaria in ſcriptis. ibid. n.4.
Non ſolum debet eſſe petita, ſed etiam obtenta. ibid.n.5.
Quid, ſi Epiſcopus iniuſtè deneget? ibid.
Licentia Epiſcopi præcedere debet renunciationem. ibid.n.6.
Bimeſtre, in quo eſt facienda renunciatio ante profeſſionem, quomodo computetur. part.2. qu.44. num.1.
Renunciatio an valeat, ſi differatur profeſſio. par.2. q.44. n.1.
Bimeſtre quomodo computari debeat. part.2. q.44 num.2.
Sufficere, quod ſit morale, qui doceant, ibidem. num.3.
Quæ computatio adhibenda ex verbis Concilij. ibid.
Bimeſtre accipiendum in ordine ad profeſſionem, prout immediatè ſubſequi deberet annum probationis. p.2.q.44.n.4.

Res.

Res tranſit cum ſuo onere. p.2.q.73.n.1.

Reſcriptum.

Volens vti duplici reſcripto ſuper eodem negotio, caret beneficio vtriuſque. p.1. n.1133.

Reſtitutio in priſtinum.

Reſtitutio in priſtinum ſtatum quid dicat. p.2.q.21. num. 4.
Reſtitutio in priſtinum ſtatum quid ponat. p.1. numer. 880.
Non cenſetur quis reſtitutus in priſtinum ſtatum, niſi obtineat omnia, quæ ante habebat. ibid.
Reſtitutus in priſtinum ſtatum non recuperat bona alijs acquiſita. p. 2.q.118.n.1.
Reſtitutio in priſtinum quando extendatur ad recuperationem bonorum. p.2. q.118, n.10.

Retinere.

Retinere, & poſſidere ciuiliter, non ſunt *idem*. *p.1.* num.1505.

Reuelatio.
Vide *Prædictio*.

Reuelationes, & prædictiones futurorum inhibentur in ſermonibus publicis ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ. p.1.n.1216.
Quæ reuelationes, & qualiter prohibeantur enunciari. ibid.

Reuerentia.

Reuerentia parificatur cum metu. p.1.n.47.
Excludit conſenſum. ibid.
Non contradicens ob reuerentiam non conſentit. p.1.n.47.

Rubricæ.

Rubricæ directiuæ non obligant ad mortale. *p.1.* num.394.

Sa-

S

Sacerdos.

SAcerdotes ordinati ante legitimam ætatem ſiunt irregulares, ſi celebrent. p.1. n.11.

Vago, & ignoto Sacerdoti non eſt permittendum celebrare. p.1. n.6.

Quid faciet ſacerdos, ſi recepturus ſacramentum ſit in peccato mortali. p.2. q. 80. n.1.

Satisfactio.

Satisfactio cui exhibenda ob manus violentas in religioſum. p.2. q.55. n.6.

Scandalum.

Non eſt peccatum ſcandali petere ab alio, quod poteſt licitè, & illicitè præſtare. p.1. n.943.

Scientia.

Scire debens eſt in culpa. p.1. n.1141.

Idem eſt ſcire, & debere ſcire. p.1. n.1562.

Scripta.

Prohibitio Trident. euulgandi ſcripta non approbata, quomodo accipienda, & quænam comprehendat. p.1. n.1569.

Scriptura, quæ deſeruire non poteſt, non dicitur ſcriptura. p.1. n.1168.

Scriptura ſacra.

Lectio S. Scripturæ habenda in Monaſterijs Monachorum. p.1. n.2.

Epiſcopi ſunt delegati Pontificis in ordine ad cogendos Abbates pro lectione ſacræ Scripturæ. p.1. num. 2.

Quæ Monaſteria cogantur ad lectionem ſacræ Scripturæ. p.1. n.2.

Quid ſit diſpoſitum de ſacra Scriptura in vulgari idiomate. p.1. n.1537.

Quid, de verſionibus ſacræ Scripturæ. p.1. n.1538.

Adnotationes ad verſiones ſacræ Scripturæ, quando permittantur. p.1. n.1539.

Biblia Vatabli, Iſidori, &c. quomodo permittantur. p.1. n.1539.

Sententia.

Vide *Excommunicatio.*

Contra ſententiam Iudicis Ordinarij, quæ tranſiuit in rem iudicatam, regulariter non poteſt excipi. p.1. n.781.

Neque etiam ex nouiter repertis. ibid.

Adeſt tamen remedium reſtitutionis in integrum. num. 782.

A declaratoria excommunicationis appellari poteſt. p.2. q.12. n.6.

Etiamſi cenſura ſit ab homine. ibid. n.7.

Sententia contra Monaſterium, abſente eius aduocato, eſt nulla. p.2. q.99. n.1.

Sententia lata contra Fiſcum abſente aduocato, eſt nulla. p.2. q.94. n.2.

Sententia contra Fiſcum, & Eccleſiam prætextu falſorum teſtium, ſeu inſtrumentorum, eſt nulla. p.2. q.99. n.4.

Præſumptio ſtat pro ſententia. p.1. n.1614.

Sepultura.

Vide *Nouitius. Regulares quò ad Sepulturam.*

Cadauera tradita perpetuæ ſepulturæ non poſſunt exhumari, niſi ex cauſa neceſſaria. p.2. q.66. n.1.

Cadauera, ſi ſepulta ſint per modum depoſiti, poſſunt exhumari. p.2. q.66. n.1.

Recognitio cadaueris per Curiam ſæcularem non eſt cauſa ſufficiens, vt exhumari poſſit. par. 2. q.66. num. 2.

Priuilegium Leonis X. circa tranſportationem cadauerum ſepultorum. p.2. q.66. n.3.

Regulares quando ſepeliunt corpora, vbi volunt, an poſſint poſtea transferre ad alium locum. par.2 q.66. n.4.

Religioſi inducentes ad electionem ſepulturæ cum pacto, iuramento, aut voto ſunt ipſo facto excommunicati. p.2. q.63 n.1.

Qui ſe abſque ſuggeſtione liberè obligat ad ſepulturam, tenetur ſeruare. ibid.

Inducentes ad electionem ſepulturæ reuocabilem, non incurrũt excommunicationem. p.2. q.63. n.2.

Nec ſi inducant ad electionem in Eccleſia aliena. ibid. n.3.

Nec quando electio eſt ratione oneris annexi hæreditati, &c. n.4.

Nec ſi inductio ſit ad electionem per teſtamentum, aut codicillum. ibid. n.5.

Quid, ſi Franciſcanus, & Dominicanus inuicem conueniant, vt hic pro illius Eccleſia, & ille è contra pro huius inducat, &c. ibid. n.6.

Pro ſepulturæ electione probanda ſaltem duo teſtes requiruntur. p.2. q.64. n.1.

Teſtes ſingulares ſufficiunt pro probanda electione ſepulturæ. p.2. q.64. n.2.

Teſtis vnicus cum adminiculis probat electionem ſepulturæ. ibid. n.3.

Quando dictum vnius ſufficiat pro electione ſepulturæ. p.2. q.64. n.6.

Dictum Confeſſarij ſufficit. p.2. q.64. n.5.

Acceptans hæreditatem, &c. cum onere ſepulturæ in aliquo loco, tenetur ſeruare. p.2. q.63. n.1.

Expenſæ pro ſepultura electa à Prælato vnde ſumendæ. p.2. q.61. n.7.

Expenſæ pro ſepultura Nouitij defuncti extra Monaſterium, quando pertineant ad heredes, & quando ad Monaſterium. p.2. q.59. n.1.

Pertinent ad Monaſterium, quando de ſuo tenetur alere Nouitium. ibid. n.4.

Quid, ſi Nouitius moretur extra religionem cum animo non redeundi. ibid. n.5.

Vſurpantes decimas priuantur Eccleſiaſtica ſepultura. p.2. q. 80. n.2.

Non ſoluentes decimas cur priuandi Eccleſiaſtica ſepultura. p.2.q.80.n.3.
Publici peccatores priuantur Eccleſiaſtica ſepultura. p.2.q.80.n.3.
Lex, *ſi quis ſepulchrum* eſt ſtrictè accipienda. p.1. n.435.

Seruus.

Seruus, ſi fugiat, capi poteſt, vbicunque ſit. part.1. num. 1086.
Legata libertate ſeruo communi, tenetur alter vendere ſuam partem. p.1. n.446.

Seruus Dei.

Vide *Canonizatio. Miraculum.*

Poſt mortem ſeruorum Dei quomodo liceat imprimere libros continentes geſta ipſorum, miracula, &c. p.1.n.1217.
Corpora ſeruorum Dei ſepeliri poſſunt nobiliori loco, cum ornatu, &c. p.1.n.1226.
An circa ipſorum ſepulchra accendi poſſint cerei p.1. num.1226.
Imagines ſeruorum Dei qualiter formari poſſint, p.1. num.1233.
Imagines ſeruorum Dei poni poſſunt in dextera, aut ſiniſtra Altaris, & vbicunque, dummodo non appareant deſtinatæ ad cultum. p.1.n.1220.
Seruis Dei poteſt exhiberi priuatus cultus. par.1.numer.1222.
Non canonizatis, aut beatificatis deferri poſſunt, quæ ſunt priuati cultus. p.1.n.1223.
An poſſint appellari Sancti, aut Beati. ibid.
Non canonizati an inuocari poſſint in Litanijs, & fieri eorumdem commemoratio in officio, par.1. n.1224.
Seruis Dei an poſſint oſculari manus, pedes, &c. antequam ſepulturæ tradantur. p.1.n.1225.
Seruis Dei an liceat offerre vota in ordine ad obtinendas gratias. p.1.n.1231.
Quid de voto publico totius populi. ibid.
Senſus priuatus ſanctitatis ſeruorum Dei non poteſt declarari ſignis publicis. p.1. n.1234.
In anniuerſario ſeruorum Dei an liceat celebrare apud populum ipſorum laudes. p.1.n.1232.
An in ipſorum mortis anniuerſario liceat cantare Miſſam de Trinitate. p.1.n.1228.
Quid, ſi cantaretur ex impulſu deuotionis. ibid.
Diem anniuerſarium obitus ſeruorum Dei non licet inſtituere in Feſtum. p.1.n.1229.
Nec Ordinarius indicere ieiunium in eius vigilia. ibid.
Priuatis perſonis an liceat in honorem ſeruorum Dei abſtinere à ſeruilibus in eorumdem anniuerſario. p.1.n.1230.
De quorum ſanctitate prohibeantur informationes etiam extraiudiciales. p.1. n.1240.
Epiſtola S. Congregat. pro obſeruantia Decretorum S. Rituum Congregat. circa ſeruos Dei. p.1. num. 1245.
Continet inſtructionem vniuerſalem. ibid.

Socius.

Si ſocius mandet in domo communi conſtrui Eccleſiam, tenetur alter ſocius vendere ſuam partem. p.1.n.446.
Non poteſt quis in re communi inuito ſocio fabricare. p.1. n.447.

Sollicitatio.

Conſtitutio Gregorij XV. contra ſollicitantes comprehendit ſollicitantes maſculos. p.1. n.857.
An ante Conſtitutionem Gregor. fuerint denunciandi ſollicitantes maſculos in confeſſione. par.1. numer.859.
An ſciens ſub ſecreto naturali, aliquem ſollicitaſſe in confeſſione, teneatur denunciare. p.1.n.860.
Lex obligans denunciare ſollicitantes cedit obligationi naturali. p.1.n.861.
Inquiſitores an debeant credere teſtibus ſingularibus in materia ſollicitationis, & quid facere debeant. p.1.n.862.
Delictum ſollicitationis probari an poſſit per teſtes ſingulares concurrentibus adminiculis. par.1. numer.863.
Cuius arbitrio iudicandum ſit, an teſtes ſingulares probent in materia ſollicitationis. p.1.n.863.
Quid requiratur ad formandum hoc arbitrium. ibid.
In delicto ſollicitationis non ſufficiunt teſtes ſingulares, niſi concurrant indicia, & adminicula. p.1. num.864.
In delicto ſollicitationis debent *coniunctim concurrere præſumptiones, & indicia*. p.1. n.865.
Quinam *teſtes* non admittendi in crimine *ſollicitationis*. p.1.n.866.
Conſtare debet de ipſorum idoneitate. *ibid.*
Vnicus teſtis non ſufficit in delicto ſollicitationis. p.1.n.867.
An ſufficiat ad carcerationem, ac torturam. Et quid ſi Confeſſarius ſit malæ famæ. n.868.
In delicto ſollicitationis an ſufficiant duo teſtes pro condemnatione. n.869.
Quinam requirant tres teſtes ſingulares, & an ſufficiant. n.870.
Quinam requirant ſaltem quatuor teſtes ſingulares. num.871.
Ex teſtibus ſingularibus non eſt imponenda pœna ordinaria delicti in crimine ſollicitationis. par.1. num.872.
Quatuor fœminæ non probant in hoc delicto. p.1. num.872.
Delictum ſollicitationis an ſit probatum, remittendum iudicio Inquiſitorum. p.1. n.873.
Punitus ob crimen ſollicitationis nunquam cenſetur reſtitutus, vt poſſit audire confeſſiones. par.1.numer.879.
Quid, ſi reſtituatur in priſtinum ſtatum. n.880.

Sortilegium.

Vide *Dæmon. Maleficium. Superſtitio.*

Sortilegium, & ſortilegus. p.1. n.895.

Digitized by Google

Sortilegium eſt diuinatio per ſortes. n.896.
Pœna ſortilegij. p.1.n.896.
Sortilegium non ſapiens hæreſim eſt mixti fori. p. 1. n. 897.
Sortilegia alia hæreticalia, alia non hæreticalia, & quale ſit hæreticale. p.1. n.899.
Quænam ſint ſortilegia, maleficia, &c. hæreticalia ex parte operis. n.900.
Quænam hæreticalia ex parte operantis. ibid.
Quid requiratur, vt maleficium, ſortilegium ex parte operantis ſapiat hæreſim. n.901.
Non omnia ſortilegia, maleficia, &c. ſapiunt hæreſim. n 902.
Quæ fiunt cum pacto explicito Dæmonis, ſapiunt hæreſim. ibid.

Status.

Non licet retinere ſtatum Eccleſiaſticum, & coniugalem, prætextu quod inuitus quis aſſumpſerit Ordines. p.1.n.349.

Statutum.
Vide *Lex*.

Statutum generale poſterius recipit diſtinctionem à priori. p.1.n.48.
Statutum, & excommunicatio Epiſcopalis non afficit delinquentes in loco exempto. p.1. n.1107.

Stella.

Quæ circa obſeruationem ſtellarum permittantur. p.1. n.1529.
Conſtellationes non cogunt ad bonum, vel malum. p.1.n.103.
Sydera quomodo inclinent. p.1.n.101.

Subſtitutio.

Pupillaris ſubſtitutio expirat per arrogationem, & quomodo conualeſcat. p.1. q.118.n.9.

Superior.
Vide *Prælatus*. *Generalis*.

Nomine ſuperioris qui veniat reſpectu Monaſteriorum Monialium. p.1.n.31.
Diſcrimen inter ſuperiorem regularem, & confeſſarium in non obligando ad reſtitutionem. part. 2. q.110. n.1.
Superior Regularis teſtans aliquem idoneum pro audiendis confeſsionibus, qui non ſit, grauiter peccat. p.1.n.1399.
Superiores Regulares non poſſunt benedicere de iure communi veſtes ſacerdotales. p.2.q.28.n.1.
Poſſunt ex priuilegio, vel ex conſuetudine. ibidem. num. 2.
An etiam pro alienis Eccleſijs. ibid.n.3.
Superiores Regulares non poſſunt procedere contra ſubditos in crimine monetæ. p.1.n.1367.
Superior regularis exiſtens in Italia an poſsit cognoſcere de delicto monetę commiſſo à ſubdito extra Italiam. p.1.n.1370.
Si delictum monetæ à religioſo committatur in Italia, ſi diſcedat ex Italia, an poſsit cognoſci à Superioribus Regularibus. p.1.n.1371.
Superiores videntes res depoſitas apud Monachum ſurripi, aut eius culpa perire, ſi non obſtent, cum poſsint, teneantur de depoſito. p.2.q.110.n.1.
Superiores tenentur ad pœnam, dum permittunt perire depoſita apud ſubditos, non ad ſatisfactionem. p.2.q.110.n.2.
Superiores Regulares quando poſsint procedere in cauſis Inquiſitionis. n.1.n.547.
Superior Regularis abſque præſumptione exercens aliquem actum in cauſis Inquiſitionis, excuſatur. p.1. n.548.
Superiores an teneantur concedere licentiam religioſo exeundi, vt ſubueniat parentibus. p.2.q.105. num.4.

Superſtitio.

Quando liceat vanis rebus vti. p.1.n.917.
Non licet, ſi ſuperſtitioſo modo adhibeantur. numer.918.
Nec quando putatur interuenire cooperatio dæmonis. ibid.
Nec quando putatur, ad earum vſum ceſſare dæmonem à vexando ex pacto. ibid.
Proteſtatio non iuuat vtentes rebus ſuperſtitioſis, niſi in dubio. p.1. n.920.
Dubius, quod aliquid ſit ſuperſtitioſum, an adhibere poſsit cum proteſtatione. n.921.

Suſpenſio.
Vide *Abſolutio*. *Cenſura*. *Ordinatus*.

Suſpenſio ordinati ſine licentia proprij Epiſcopi, poteſt ab ipſo tolli. p.1.n.1147.

Synodus.

Synodus quotannis celebranda, & quinam accedere teneantur. p.1.n.17.
Regulares habentes curam animarum tenentur accedere ad Synodum. p.1.n.17.

T

Tabella.

Tabellas appendentes, &c. in ſignum miraculi falſi, peccant mortaliter. p.1. n.1215.
Quæ non indicant miraculum, poſſunt ex libito offerri. p.1. n.1215.

Tabellio.
Vide *Notarius*.

Tabellio, dum ſit Religioſus, deponit perſonam tabellionis. p.2.q.104.n.8.

Tacitum.

Taciti, & expreſsi eſt idem iudicium. p. 1. nu. 1574.

Teſtamentum.

De iure non liceret teſtari, licet tamen ex æquitate iuris. p.2.q.113.n.6.
Licentia teſtandi conceſſa Epiſcopis religioſis, non conſumitur prima vice, p.2.q.113.n.7.
Epiſcopus regularis pro licentia teſtandi de patrimonialibus, quid debeat explicare. par.2. q.113. num.8.

Teſtator.

Id cenſetur diſpoſitum à teſtatore, quod interrogatus de caſu reſpondiſſet. p. 1.n.468.

Teſtimonium.

Innixus teſtimonio probabili, probabiliter operatur. p.1.n.311.

Teſtis.

Socius criminis poteſt eſſe teſtis in delicto monetæ. p.1.n.1365.
Ex teſtibus ſingularibus nunquam habetur plena probatio. p.1.n.872.
Teſtes ſingulares in tempore probant, quando tempus non eſt de ſubſtantia actus. p.2.q.64. n.4.
In eo, quod nemini nocet, & alteri prodeſt, creditur vnico teſti. p.1. n.1184.
Præſertim ſi qualitas facti non permittat haberi alios teſtes. ibid.
Teſtis vnicus probat, vbi non agitur de alterius præiudicio. p.1. n.354.
Pro miraculis in ordine ad beatificationem, aut canonizationem, non ſufficit vnicus teſtis. part. 1. n.1185.
Pro miraculo in ordine ad beatificationem, & canonizationem, non ſufficit vnicus teſtis cum adminiculis. p.1.n.1186.
Quando vnico teſti credendum in miraculis. p. 1. num.1026.
Teſtes debent deponere per extenſum, quando repetuntur à iudice competenti. p.1.n.179.
Teſtis cur in cauſa Eccleſiaſtica non poſſit ſe remittere ad examen factum coram iudice laico. p.1.n.180.
Adhibere fidem teſtibus, eſt arbitrarium iudici. p.1. n.1183.

Textus declarati.

Cap. *Statutum*.18. *qu*.1. non habet locum de fructibus beneficij, qui non fiunt Eccleſiæ. p.1. qu.119. num.2.
Cap. *Licet, de decimis*, explicatur. p.2. q.74. n.1.
Explicatio tex. cap. *Abbate, de ſent. & re iud.* par. 1. num.460.
Quid diſponatur in cap. *Monaſteria, de vita & honeſt. cler*. p.1.n.1111.
Explicatur tex. *cap.1.de priuileg.in 6*. p.2.q.55.n.16.
Clemen.1. *de priuileg*. an afficiat non ordinatos. p.2. q.25. n.7.
Clemen.1. *de Decim*. diſpoſitio habet locum probata ſola contrauentione. p.1.n.135.
Quando dicta diſpoſitio habet locum, conſtat etiam de dolo. n.136.
Cap.fin.de regul.& Clemen.de priuileg. quid ſanciant? p.2.q.7. n.6.
Clemen.vn.de teſtam. de quibus diſponat. p.1. qu.5. num. 18
Diſpoſitio *l.ſi defunctus*. p. 1. n.799.
Expenditur Conſtitutio Theodoſiana. p.1.n.1335.

Thalmud.

Thalmud Hebræorum ſpecialiter prohibetur. par.1. num. 1525.
Quid de libro Magazor. ibid.

Theatini.

Theatini exempti à Decreto Vrbani VIII. par.1.numer.471.
Generalis tamen in aſsignandis debet rationabiliter procedere. ibid.n.472.
Theatini exempti à ſolutione quartæ funeralis. p.1. num.28.

Thronus.

Thronus Epiſcopalis ſignificat poteſtatem in Eccleſia. p.1.n.389.

Tonſura.
Vide *Ordo*.

Nemini exiſtenti intra terminos Diœceſis, etiam ſi nullius ſit Diœceſis, licet conferre primam tonſuram, aut Ordines minores, niſi ſubdito regulari. p.1.n.10.
Per hoc derogatur iuri communi. ibid.
Prima tonſura poteſt conferri quolibet diei. part. 1. num.290.
An conferri poſſit in omni loco extra propriam Diœceſim. num.291.
Conferre primam tonſuram continet exercitium Pontificalium. p.1.n.292.
Conferens primam tonſuram in aliena Diœceſi, an poſſit excuſari à ſuſpenſione. p. 1.n.293.

Tortura.

Iudex arbitratur, quando indicia ſufficiant pro tortura. p.1. n.1254.

Tractatus.

Non attenditur tractatus, ſed concluſio. par.1.numer.162.

Vn-

Digitized by Google

V

Venditio.

VIcinus non cogitur ad vendendum cum magno detrimento. p.1. n.436.
Epiſcopus poteſt cogere ad vendendum pro ædificatione Monaſterij, loci pij, ſcholarum, &c. part. 1. num. 440.
An quis poſſit cogi ad vendendum propriam domum pro ampliatione viridarij Monaſterij. par.1. num.441.
Vicinus cogi poteſt ad vendendum religioſis ſeruitutem non attollendi altius ædificium, etiam interiacente via publica. p.1.n.442.
Vt locum habeat coactio, requiritur indigentia religioſorum. ibid.n.423.
Cogi poteſt vicinus ad vendendam ſeruitutem ſolum ſecundum menſuram priuilegij. p.1.n.443.
Pro conſtruenda aut amplianda Eccleſia cogitur quis vendere domum propriam. p.1. n.433.
Etiam pro habitatione Clericorum, & pro atrio Eccleſiæ. ibid.
Fundamentum iuris huius doctrinæ. ibid. n.434.
Nobilitas, & antiquitas familiæ præſeruat, ne ratione vicinitatis cogatur vendere ſingulare ædificiũ. p.1.n.437.
Religioſa loca poſteriora inſigni palatio non poſſunt cogere ad vendendum. p.1.n.438.
Non poteſt quis cogi ad vendendum ædificium inſigne in ordine ad demoliendum. p.1.n.439.
Non cogitur quis vendere domum pro ædificanda Eccleſia. p.1.n.447.
Prohibita alienatione, non eſt prohibita venditio prouentuum. p.1. n.722.

Verba.

Vide *Oratio*. *Loquutio*.

In copulatis verba clara declarant æquiuoca. part. 1. num.678.
Verba ſunt accipienda cum reſtrictione ad cauſam, ob quam ſunt prolata. p.1. n.892.
Verbum ſubſequens declarat antecedens. par.1. numer.1284.
Verba ſubſequentia declarant antecedentia. part. 1. num.1368.
Verba accipienda ſecundum ſubiectam materiam. p.2.q.3.n.3.
Verba accipiuntur iuxta qualitatem perſonæ, ad quã referuntur. p.1.n.1474.
Verbum, *debet*, quando agitur de fauore, non importat neceſsitatem. p.1.n.39.
Verbum *debet* quando non dicat neceſsitatem. p. 2. q.26.n.6.
Verbum *monere*, quando importet præceptum. p.2. q.30. n.2.
Verba, *viſitauerint, vel correxerint*, ſtant diſiunctiuè etiam quò ad effectum, in Decreto Tridentin. p.1.n.7.

Vicarius.

Vicarius quando veniat nomine Epiſcopi. par.1.numer.1445.
Idem tribunal Epiſcopi, & Vicarij. p.1.n.1445.
Quæ poteſt Epiſcopus iuriſdictione ordinaria, poteſt etiam committere Vicario. p.1.n.1369.
Vicarij Epiſcoporum abſentium non poſſunt erigere Baldachinum in Eccleſijs Regularium. par.1. num.382.
Vicarius generalis Epiſcopi an poſsit concedere licentiam fundandi conuentus. p.1.n.504.
Poteſt, ſi habeat ad hoc ſpeciale mandatum. part. 1. num.505.
Quæ conueniunt Epiſcopo ex delegatione, non conueniunt eius Vicario. p.1.n.728.
Vicarius Capituli ſede vacante an poſsit concedere licentiam erigendi conuentus. p.1.n.506.
Vicarius Capitularis non ſuccedit in ea, quæ Epiſcopo conueniunt ex delegatione. p.1.n.727.
Omnia onera Parochialis Eccleſiæ pertinent ad Vicarium perpetuum. p.1.n.55.
Eleemoſinæ Altaris, funeralium non computandæ in portione Vicarij perpetui. p.1.n.56.
Oppoſitum S. Congreg. declarauit. n.57.

Vicaria.

Carens ætate, & annis profeſsionis requiſitis pro Abbatiſſa, non poteſt eligi in Vicariam in capite. p.1.n.658.
Vicaria an poſsit eligi in Abbatiſſam. p.1.n.676.

Viſitatio.

Locorum Ordinarij debent ſingulis annis viſitare Eccleſias exemptas, & prouidere, &c. p.1.n.6.
De quibus Eccleſijs procedat hoc Decretum. ibid.
Ordinarij viſitant, & corrigunt Monaſteria, in quibus deeſt regularis obſeruantia. p.1.n.7.
Quid requiratur, vt vigere dicatur regularis obſeruantia. p.1.n.7.
Ordinarij viſitant Monaſteria, in quibus viget regularis obſeruantia, ſi Superiores admoniti negligant viſitare. p.1.n.7.
Quod non habet locum quando conſuetis temporibus viſitantur. ibid.
Quantum tempus requiratur, vt Superiores ſint rei negligentiæ circa viſitationem. p.1.n.7.
Ordinarij viſitantes Monaſteria pro ſupplenda negligentia Superiorum, quomodo corrigere debeant. p.1. n.7.
Non poſſunt reformare. ibid.

Vniuerſitas.

Vniuerſitas qualiter ſacra, vel Eccleſiaſtica cenſenda ſit. p.1.n.1553.

Voluntas.

Velle aliquid non inducit ipſum, niſi ſequatur exequutio propoſiti. p.2.q.57. n.3.

Votum.
Vide *Abbatiſſæ poteſtas.*

Vota Monialium ſubditarum Regularibus ab ipſis commutari, & diſpenſari poſſunt. p.1.n.748.
Votum ſtrictioris religionis an commutari poſſit etiam ab ipſa vouente in votum laxioris cum perſeuerantia, p.1.n.754.
Subditus poteſt petere irritationem voti, quando ſuperior poteſt ſine peccato irritare. p.1.n.759.
Superior regularis irritans vota ſubditi, in quæ conſenſit, ſine cauſa, peccat. p.1.n.717.
Peccatum eſt mortale. n.758.
Votum Epiſcopi de religione eſt nullum, ſi neſcit prohibitionem, ſi vero ſcit, eſt conditionatum, & obligat ad petendam licentiam. p.2.q.121.n.5.
Dum petit licentiam, an debeat exprimere votum. p.2.q.121.n.6.
Denegata licentia an teneatur rurſus petere, ibid. num.7.
Diſcrimen inter votum religioſi, & promiſsionem homini factam cum Superioris conſenſu. part. 1, num.756.

Vox capitularis.

Non ordinatus in ſacris non habet vocem in Capitulo. p.1.n.9.
Hoc decretum quatenus afficiat Regulares. ibid.
Ordinatus ſubdiaconus ante legitimam ætatem an vocem habeat in Capitulo. p.1.n.9.

FINIS.

RE-

Digitized by Google

REGESTVM.

✠ †† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii KK Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh.

Omnes ſunt Terniones præter † † & Oo, quæ ſunt Quaterniones.& Hhh quæ eſt Duernio.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Google

Digitized by Google